Dies sex fertur(?) · sancti(?) boni et mali · Adam et Eva · Cain · dicitur · tenuis(?) · Noe perfectus · diluvium · Noe et filij

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Sex prohibet peccant Abel Enoch archa fit intrat

Noe et filij de archa · noe et nudat · filij noe · babel con fundit · de terra et cognatione sua

·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Egreditur, commit variantur turris it abraham

separatur a loth · abraham et abimelech · abram · agar et ismael · abrahe et filiorum eius · sare de promisso filio.

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·

Loth reges credit fuga circumcisio visus

combussit sodomam et gomorram. · saram abstulit violenter · sara ysaac · abraham filium suum · moritur post · mittit ysaac

·19· ·20· ·21· ·22· ·23· ·24·

Sulphur rex generat parit offert sara rebecca.

Genuit rebecca iacob et esau de ysaac · foduntur ab ysaac · ysaac iacob pro esau · in sompnis apparuit iacob · ...

·25· ·26· ·27· ·28· ·29·

Post geminos puteum benedicit scala sorores

posuit iacob in canalibus · Jacob a laban cum uxoribus · Jacob cum angelo · Ab esau ad quit · ... chem.

·30· ·31· ·32· ·33· ·34·

Virgas abscedit luctatur fratria Dina

nascitur post beniamin · descri bitur · Joseph fratres suos · congnoscit a iuda · uxor pu ... · tres adhuc dies sunt

·35· ·36· ·37· ·38· ·39· ·40·

Venom genus esau vendunt thamar carcer tres sunt

Joseph egypto · fratres ioseph in egyptum · fratres ioseph ad patrem suum · a ioseph propter cyphum illata · fratres ioseph.

·41· ·42· ·43· ·44· ·45·

Preficitur veniunt redeunt post tristia noscunt

Jacob descendit in egyptum ad ioseph · patrem dant egypti ... · Jacob · filiorum iacob et ioseph · moritur

·46· ·47· ·48· ·49· ·50·

Omne genus quantum languet benedictio ioseph.

Pharao interficere masculos. · moyses a pharaone ... egypt interfectum · ... · ... prosam · ...

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Precepit timuit rubus insuper magis angit. Exodus

Sex dies · fecit tibi lignum sciencie boni et mali · Adam et eua · Dampnatur · terris · noe precipitur · ferentur diluuium · Noe et filij

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Sex prohibet peccant abel enoch archa fit intrat

Noe et filij de archa · noe et nudat · filij noe · babel cum fundit · de terra et consuetudine sua

·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Egreditur dormit variantur turris et abraham

separatur loth ab abraham · comedunt ab abraham · abram cum deo · agar et ismael · abrahe et filiorum eius · sare de promisso filio.

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·

Loth reges credit fuga circumcisio visus

combussit sodomam et gomorram · saram abstulit violenter · sara ysaac · abraham filium suum · moritur post · vingitur ysaac

·19· ·20· ·21· ·22· ·23· ·24·

Sulphur rex gerare partu offert sara rebecca

Genuit rebecca iacob et esau de ysaac · foduntur ab ysaac · ysaac iacob pro esau · in sompnis apparuit iacob · 6 hyam et rachel accepit iacob

·25· ·26· ·27· ·28· ·29·

Post geminos puteus benedicit scala sorores

posuit iacob in canalibus excorticatas · Jacob a laban cum uxoribus · Jacob cum angelo · Ab esau adquirit · conveniunt a sychem

·30· ·31· ·32· ·33· ·34·

Virgas abscedit luctatur fratria dina

nascitur beniamin · decedit · Joseph fratres suis · consuevit a iuda · uxor pu... · tres adhuc dies fuit

·35· ·36· ·37· ·38· ·39· ·40·

Senom genus esau vendunt thamar mappa tres sunt

Joseph egypto · fratres ioseph in egyptum · fratres ioseph ad patrem suum · a ioseph propter cyphum illata · fratres ioseph

·41· ·42· ·43· ·44· ·45·

Prosiciatur veniunt redeunt post tristia noscunt

Jacob descendit in egyptum ad ioseph · patrem dant egypti vesti · Jacob · filiorum iacob et ioseph · moritur

·46· ·47· ·48· ·49· ·50·

Omne genus quintam languet benedictio ioseph.

Pharao interficere masculos · moyses a pharaone post egyptium interfectum · quibus obiit ... mannum ... prosapiam · ...

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Precepit timuit rubus insum magis angit. Exodus.

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y DE LA UNIVERSIDAD · SEVILLA

COLEGIO S.H. · LIBRERIA · IHS

de manifes tau moysi · vertit in sanguinem · muscon · interfecit in vita et percussit vineas · fructus

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Adonay flumen corruptio grando locusta.

ab egiptiis populus vasa · angelus presentia · Joseph populus · in mare e[gi]pti sub ito · cantem[us] domino · venit populus et invenit manna

·11· ·12· ·13· ·14· ·15· ·16·

Postulat occidit tulit ossa vivunt canit clim.

percussu dat aquam · dat moysi consilium · accepit deus et lex dat · decem precepta dantur · qualitatem · quomodo iudicetur · festa celebrant

·17· ·18· ·19· ·20· ·21· ·22· ·23·

Petra iethro synay deca serui fuerit ter anno

moysi et seniores et dedit tabulas legis · primitias ab omni homine · tabernaculum federis domini · facie de lignis sethim · fit aaron.

·24· ·25· ·26· ·27· ·28·

Ascendunt tollant faciant altare sacerdos

moyses et aaron in sacerdotem · tabernaculum et altare · elegit artifex · fuit appositum · pena sua · dantur moysi sacerdo

·29· ·30· ·31· ·32· ·33· ·34·

Consecrat mensis beseel dii flent tabule post

moysi de tabernaculi facto · mensa ad opus templi · fiat cum sex aliis · fiunt · ad vestes sacerdotales · texit tabernaculum

·35· ·36· ·37· ·38· ·39· ·40·

Narrat dant cherubyn tentoria purpura nubes

Leviticus.

Qualiter immolet · quid fiet de eo · qui fiet de host pacificis · pro ignorantia quod sit faciend · qui pro delicto fiet

·2· ·3· ·4· ·5·

Hostia si sacrum si pacis et iustitia iniquens

holocaustum · victimam pro delicto · moysi aaron · aaron sacrificium iniuste · sibi perierit igne · desaribunt

·6· ·7· ·8· ·10· ·11·

Contaminat et mactat facit offert nadab ededa.

Qualiter purificet · distinguit ab aliis · leprosus pariad debeat facere · quomodo emunde · loco consecratio emissarii · effundat sanguis a comestibilibus.

·12· ·13· ·14· ·15· ·16· ·17·

Patris lepra pians fluxus caper abde cruore

ne reuelet · iniquum coram deo · moriatur omnis in populo · sacerdotis fit virgo · sacrificium sint mundi et sancti.

12 ·19· ·20· ·21· ·22·

Turpia non facies phitonicus uxor edentes

[illegible]

[illegible]

legalia describit | lapidetur omnis vir | an descripti et celebratur | bona bonis mala malis | solves qui a n. pr. mitur.

·22· ·23· ·24· ·25· ·26·

ffesta qz blasphemus iubileus da quoqz notum
populum israel in deserto. | tentoria populi | tribus numerat | taberna cultum | Quoniam fiat

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Communicat figunt levi portant aqua zeli — Numeri
Nazareus viuum | taberna cultum | ponitur | celebrat | sors distinguitur.

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Non bibat crescit lucerne phase tubarum
desiderant in carnibus | in soror moysi lepra | hec explora terram. | volentes reuerti in egyptum | colligens occiditur | et abyro sorbentur

·11· ·12· ·13· ·14· ·15· ·16·

Porta prefusa bis sex flevit linguaqz dathan — Josue
Aaron floruit | levite curata tabernaculum | vitule aspergit | mors v. uxor aaron | euens exegit | loquitur ad balaam | balaam populum.

·17· ·18· ·19· ·20· ·21· ·22· ·23·

Crescit turbant cives or serpens asina benedicit
oritur ex iacob | initiati sunt belphegor | pplin 2° in deserto. | salphat petunt hereditate | sanat ficum | clausit et uno populus. | q tenet et q uno.

·24· ·25· ·26· ·27· ·28· ·29· ·30·

Stella phegor numerant nate iuste binarna nota
pro ydolum phegor | 1/3 in peccata | quibz describit | terre pro missionis | levitarum describit | milites binis sue.

·31· ·32· ·33· ·34· ·35· ·36·

Mors madian grad mansio timm oppida nubant
moyses legem populo suo | rex amor coram omnibus | verba sacra att. | moyses decalogo repetit | repli cau | nutta in vos qd ista (?) se(n)sa (?)

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Explanat seon og mori deca missa scalbeus — Deuteronomio.
in solitudine serpens. | pro ingratias mas stan e | preceptum arcum cadite | lege in manibus et ante oculos collocate. | Sanguine.

·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Dispas ne dicas cordis suspendite fundes
propheta moriatur | sancti sancte | | obscurabitis. | que deus eligerit | non consulas unquam.

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·

fictor edent mutum solemnia rex qz phitones

refugisse grevisabunt | gentes a iabi sacerdotes | pro omni tuo homicidio tua. | Signa ostedunt

·19· ·20· ·21· ·22·

Urbes ad bellum metietur bursimitatis

polint' qd faciet. | repudii datur | in fratrem recusantis | primitias fructum | minicantur transgressoribus

·23· ·24· ·25· ·26· ·27· ·28·

Sompno libellus spuet offert amen erumpne

pactum tenere firmum. | cetera tua et matr' in testimonium | Josue tibi singulas | Audite et hi qui loquitur | tibi bndr' moyses | moys se

·29· ·30· ·31· ·32· ·33· ·34·

Firmat et invocat edocet et canit hunc beat hic mors

dixit dns ad iosue | recepit exploratores | transitur | 12 ponitur | lapidei constituuntur

Josue.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Confortare raab iordan lapides quoque cultur

Jherico in dolore | lapida et furto | capit oppid' | expugnatur | stet pabz iosue. | vivit et distribui | omnes mi mittunt

·6· ·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Urbes cadit achor hay gabaon sol regna quoque reges

et terram tribubus | pro sdat terre | suspras se dz in asi | pro sdat | pro sdat | congrue famtur | tribuni fortes.

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18· ·19·

Divisit caleph axa ioseph masses silo septem.

separat ab omnibus cunctantibus | pro sdat | rube gad et massen | Josue plim | Josue se

·20· ·21· ·22· ·23· ·24·

Urbes confugii leui redeunt monz hinc mors

dux constituitur | populus angelo loquitur | occidit gladio

Judic.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Judas flevit moth barach carmen gedeon quoque

Alquim vivit ad modo carmen. | et salmana occiduntur | in parabola proponit | iudicat | de monte filie sue

·7· ·8· ·9· ·10· ·11·

Iambint et zebee campinus iair actio iepte

de theboleth crucifixus | murmurat et angelum | destruit et occidit | vivit segetes | sampsonis et aliorum

·12· ·13· ·14· ·15· ·16·

Seboleth et sampson leo vulpes et in ruina.

90

fact saulp tile. | oppidu capitur | uxem diuidit in 12 ptes | uxoris leuite | filiar in ulo fuit

18. 19 20.

17 Michas + lathis leuites ulao chori

Socru de moab | p terfa metetu | ad booz sub palleo | amm dauid

1. 2. 3. 4.

Ruth sequitur spicas legit accedit parit obeth

pit samu clem | fuit cecida | dixit hely samueli | filior hely | ebulliut de terra | pro sacri h cantatu | ura pparite domino.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Anna caro domu mors innues numera corda ¶ I reg.

regis descbit | ptr saul | fuit saul | occidit saule | orante samuele | saul in dignte | comedt iouatha | om dat dauid

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

ius da sors qz boues pluit offert mel agag urit

goliam ocia dt dauid | cuit regis | port michol in loco dd | dd t io nathas | fugit dd | sacerdotes interfecit | qrtur dauid | ora absadit saulis.

17. 18. 19. 20. 21 22. 23 24

ffunda gen pellem flent geth doeth ziph daudis qz

morit carmeli | dauid audit | urbs da dauid | phittoissa q silu a saule | r pna nplaces | unaat dd morte saul | saulis sepelint

25. 26. 27. 28. 29. 30. 31.

Nabal nox sycelech mulier satrap is puer ossa

dauid sup saulem. | ab abn interfiat | occidit a ioas | dormies interfiat | dd 2o | portatur archam

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Planctus asael abn + ysbozet ungitur ora. ¶ II reg.

dauid curr inimicorum | uo a dauid | fuorum dd didic radiu | concipisat a dauid | loquitur ad dauid

7. 8. 9. 10. 11. 12.

Thronus subneruat siba barbe barsabe nathan

corrupit ab amon. | mulier loq p absalone. | fugit dd ab absolon. | maledixit dauid | consi dissipat achitophel | pendz absolon

13 14. 15. 16. 17. 18.

Thamar thecuites pedibus semei chusi querci

se excusat | introitat | confugit de domo | dauid p victoria. | fortiu dauid | pp numatorez populi.

19. 20. 21. 22. 23. 24.

Claudus in abela saul carmina nomina pestis.

mittis puella da david · | salamo in throno | sapiam | salamonis dest'br' | rex dat lign' ad templu · | templi fit | domus david

ℭ iii regum

·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Sunna sedet peciit cibus ysam fabrica saltus

salamo rex | salamonis regis | regina venit ad templu · | ydolu coli a salamone | mutat roboam | altare in bethel existit

·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

Orat prepositi saba chamos scorpio sassum

propha | | regnat | vidua collegit | destruit ab helya

14· ·15· ·16· ·17· ·18·

Achia delent zambri duo ligna baalque

ipia persequ' helyam · | tradit in man' achab · | lapidatur ius' su iesabel · | Achab | canes

·19· ·20· ·21· ·22· 23·

Jezabel et benadab naboth de sanguine lugent

mittit aqui | facit ppa ag' | per elizeu aufertur | inda a lep' per elizeum | mulieres puer in samaria ·

ℭ iiii lib' regum

1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Ignis sal fossas oleum naaman comederunt

duce militie in portis samarie | | regnat | domus achab | regina occiditur | septennis coronatur ·

·7· ·8 ·9· ·10· ·11· ·12·

Calcant infundit iehu vastat athalia ioas.

percutitur ad terram · | misit ad cedrum | rex assirior' venit in israel | regnat | capit | blasphemat ierusalem | ezechias vestes suas

13· ·14· ·15· ·16· ·17 ·18· ·19·

Percutite cardus phul achaz ose rapsase sadit

usque ad parietem ezechias. | regnat | regnat | celebratur | in decore babilone de iherlin | nabugodonosor sedechiam ·

20· 21 ·22· ·23· ·24· ·25·

Flet manasses iosias phase translato cecat

edo destruitur | custones | qui filios sunt · | dm' in cat · | vi unificantur

ℭ i paralipomenon

·2· ·3· ·4· ·5·

Reges scribarum david iabes asarem.

tres dest' | v gethi ocar deunt filios effraym | ferz destr' beniamin | tabnadi destruit | mori | bethleem cupiscit dd · | unius exercit' david ·

·6· ·7· ·8· ·9· 10· ·11· ·12·

levi geth bennon custodes saul aqua grandis

pcutit | sonitus cessitur | dd' coram archa | cora archa | prophetat | occidit ade et tulit phinees aureas

.13. Osa rex amo(n) psadit / tunca | 14. pur dauid e | .15. saltat letatur dd' ut ministraret pplm | .16. psallunt dat dd' p(re) arca tepli | .17. nathan leuitas | 18. adazar q(uod) fuit leuitas

.19. Rasit prophetat filie chore | 20. bella hitant sacdotes | .21. sathan fuunt sacdotes et mulieres | 22. auru | .23. numeracio dd' p(r)incipes singulos | .24. sortes salamone in re gem ocordit

25. In do. appruit salamoni | 26. athans erudit mittere | .27. cellis & unos ute plum fit | 28. p(r)ui censes fecit fieri salamon | 29. conuocat transfert i teplum | .30. mittunt sup holocausta

T(itulus) 2 p(ara)lip(omenon)

1. Notte domi salamo | .2. uirum officia sacerdotum | .3. mora | .4. phialas sata ben(t) | tolli io ifrat | .5. archam amb | cadt | 6 ustus ambulauit i vijs prim dauid & salom.

7. Complet rex egipti asa c(ontr)a ierlm | .8. constituit regi(n)t ... iuda | .9. regna asa c(on)ditur et uic(it) | 10. ydolu defecit | mittunt rex syrie ad mu(n)t ipm osa | tribz | .11. annis regnat

.12. Pesach ferrea fecit sedias. | .13. abia iosaphat uidit abz face nidi | 14 zara ad te diuiti uius. | 15. pepi | 16. bndab oes occidit ioram | 17. iosaphat q(uod) regnans ab hyeu occidit et omes filij eius.

18. Cornua coronauit ioam | 19. percepit occiditur inter teplu & altare | 20. oculos regnat et occiditur | 21. fratres leprosus fit & moritur | .22. ochazias regnat & moritur.

.23. Ioiada regnat & moritur | 24. zacharias regnat & placet deo. | 25 amazias ydola & aras | 26. ozia leuitis sedm lege moysi | 27. iothan

28. Achaz ezechias & curatur. | 29. ezechias regnat & moritur | 30. destruxit regnat & deo placet | .31. qui decimas rex egipti asadt & iosias occidit | dat rex babilonis tribu iuda.

32 Exprotat | 33 manases | 34. iosias | 35. ad nechao | 36. transfert

rex fuit vasa templi. | zorobabel et esdras | templu | ad iudeos samarita. | aggeus et zacarias.

·2· ·3· ·4· ·5·

T. i. esdre. Protulit | ascendunt | fundant | scripsere | prophetant

iub; fieri templum | dat litteras esdre | multi cum esdra. | esdre | mulieres alienigenas

·6· ·7· ·8· ·9· ·10

Darius | artaxe | redeunt | oratio | linquunt

Neemias | dedit regi neemias | Jerlm edificaunt | fraude facta | neemias manus | muru ciuitatis | portas ierlm.

·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

T. ii. neem. Alet | vinu | portas | opus | exaudit | explet | opilat

esdras libro legis. | fedus cum domino | | lo pie legis ut habet in ierlm | dedicatois templi. | se a mulieribus alienigenis.

·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

legit | peniteunt | signant | ps | cantica | numdant

immolari iub; iosias. | | iosias | amone pro rege egyptiorum | fily iude ierlm. | fily iude et esdre ne a babilonia in ierlm post 70 annos

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

T. 2. esdre. Pascha | parant | moritur | ioachim | migrant | redierunt

samarite iudeos | samarite ne fiat templum. | iuues dant simone regi | zorobabel epistolas | | dari nulle certes cum zorobabel

·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

accusant | prohibent | tres | postulant | oscula | iussit

templum | cum ad zorobabel | a tiro rege persarum quod iubere fieri templu | fuit scripta cum rege persarum de litera edificandi | dari utria iudeis ad edificationem templi

·13· ·14· ·15· ·16· ·17·

fundant | accedunt | querunt | inuenta | iubentur

templum | esdre scripta regis | legit esdras | factus est esdras | dixit esdras sacerdotibus.

·18· ·19· ·20· ·21· ·22·

Consumant | tradunt | scriptu | constans | iubilate

poderant et dant in templo | esdras vestes. | afflixit plim. | fuit filiem genarum | legit esdras

·23· ·24· ·25· ·26· ·27·

Aurum | consadit | imber | dinorata | legem

fit tobias | exaudit | tobias filium suum | tobie sociatur. | thobias piscem | fit sara thobie.

·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

T. thob. Dat | cecus | sara docet | angelus | exhit | vxor

raguelis / z alioru[m] | angel[us] vt maneat cu[m] eo. | dixe[runt] mi[hi] fili mi. | recepit thobias | mostrat se ang[e]l[um] fuisse | thobie et vxoris. | oculos p[at]ris et matris

·8· ·9· 10. ·11· ·12· ·13· ·14·

Laus rogat heu insum raphael confessio clausit

nabuc[odonosor] vt defendi se | dux muliac mittitur. | sibi nacio nes | filii israel ad dom[inum] | dat testimo nium israel.

¶ Judith.

1. ·2· ·3· ·4· ·5·

Librat holofernes subiicit clamant achior dux.

achior illi de bethlia | bethluam holofernes | volentes tradere ciuitatem. | iudith | se iudith vestib[us] iocunditatis

·6 ·7· ·8· 9· 10·

Soluunt obsedit iudith arguit orat adornat

statu[m] ciuitat[is] holofern[i]. | ad holoferne[m] | holofernis amputet | illo[rum] de bethlia | z cithara gaudebat | iudith z alio[rum]

·11· ·12· 13. 14. ·15· 16.

Iuuacat ingreditur caput impetus orfanus ypiuus

regina vasti assuer[o] regi asserio[rum] | co[n]iungitur assuero. | exaltatur in cruce | mardoche[us] v[e]l p[ro]p[ter] ep[isto]las | hest[er] regi ad co[n]uiuiu[m] | mardotheus

¶ Hester

1. ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Despicit hester aman sadit imitat veneratur.

aman in patibulo | rex ama[n] suspendit | pu[er]i[s] tre[s] mit[t]i i[n] flu[men]

·7· ·8· ·9 ·10 ·11·

Penditur ac anulu[m] nati fons atq[ue] dracones

12 ·13· 14· ·15· ·16·

Defert ira q[uia] luctus regina repellit

concussit domum | sathan iob | iob diei in q[ua] natus est | loquit[ur] | interficit ira inuidia.

¶ Job

1. ·2· ·3· ·4·

Venitus percussit maledixit z elipha stultum.

no[n] e[st] caro mea | e[st] vita ho[m]i[ni]s sup[er] terram | loquit[ur] | s[ed] sepcius horror. | loquit[ur]

·6· ·7· ·8· ·9· 10 ·11·

Enea milicia baldach facit ordo q[uia] sophar

p[er]egit venes | paulis[per] z loq[ui]t[ur] | dies ho[m]i[ni]s sunt | loquit[ur] | verba nu[m]q[uid] fiet hebit | solu[m] mi[hi] sup[er]est

12. 13. 14. ·15· 16 ·17·

Ffine tacete breues eliphas ventosa sepulcrum

loquit^r | fecerunt sibi via p me. | loquit^r | in bonis dies suos | respondit

18. 19. 20. 21 22.

Baldach latrones sophar dux eliphatque

ta nunc in fortis quod tedat me vite | viduea ab stulerunt | loquit^r | tortuosi [illegible] est | meum reprehendit | oculus non intuitus | me in anima mea.

23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

Nolo bonum baldach coluber cor vultures artus

expectat sum | pepigit cum oculis meis | omnisfuit loqui | loquit^r | faciat ypocrita pp peccatum pp. | locutus est helyu

30 31 32 33 34 35.

Iusto fedus tres helyu restituere q rursum

locut^r est helyu | finis fuit cum ipsi | tu involues sententias | pt^r nunquam nosti. | beemoth qui fecit | eum dux bitur | dns iob

36 37 38 39 40 42

Addens ex quis est ibi cum bos cor vindicet

sapientia foris | a muliere erudiaris | et adquisitio eius necessaria auri tar^ti | a teos prudent. | solus ag de est^r tua | quod odit dns

T. Parab.

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Predicat extranea melior remove bibe sunt sex

sapientia mulier | me dns | columpnas excidit. | estate filius confusionis | ex decepit amicum.

7. 8. 9. 10 11

Garrula possedit septem stertit simulator

quesiuit pp amic ictus e | et non vult pp^r | fidelior mae asfert os in dedecus testis dolosus | mediatabit sapientia | melior est cum instantia | buccella cum gaudio | fortissima nomen dni.

12 13 14 15 16 17 18

Dampnum vult testis mens pium sitaque turris

dives labia sua | luxuriosa vinum | cor in manu dni | bonum melius divitiis. | statue in fructuret | usque quo domino | rubiginem de argento

19 20 21 22 23 24 25

Torquens res vestis nomen cultrum pig^r aufer

index est in filia. | capere sufficiat sibi | blat^r quod sp est | totum spm suum stultus | in satia bilia | fortem quis inveniet

26 27 28 29 30 31

Stulto lac pandus profert tria sunt mulierem

omnia intuitus in mare. | vincas | omnia heint | fovebit mutuo | in cunas seque | si genuit quispiam libos

T. Eccles.

1 2 3 4 5 6

Alumna plantaui tempus duo soriptura centum

6

ad dominum ... sapia hois comphedit ... moriētes ... DAA. ... aūquā sol ɫ luna.

.8. .9. .10. .11. 12.

.7. Luctus lucet aues musce ptes tenebrescant

sposit spose ... cipi ... ... firmamentis pulc ... ...

.2. .3. .4. .5. .6. .7. .8.

Oscula flos noctes fons melle reuertere quā quis ¶ Cantic

Do repleuit orbē ... nobis patri lectis. iusti sic sol in conspectu dei ... ēē claritate iusti ī magna cōstantia

.1. .2. .3. .4. .5.

Spirit⁹ improperat fulgebunt castaqȝ stabunt ¶ Sapia.

durissi ... ... fiet ... ... voce emisi. sapientia malitiam tuus esto ... sua ... factia ...

.6. .7. .8. .9. 10.

Judicium plorans viuit seruus dedit illi.

... disposuit omnia ... pene ore pene dnator omib3 creaturis lignum p quod fit iustitia.

.11. 12. 13 14 15.

Pondere dausqȝ loci speciosior est benedictum

... deos ... ... semp ... ... fine ... ...

16. 17. 18. 19. 20.

Ydola mutasti presīmunt sedibus ira

sapie ... ... resistere ... ... audi verbū dei fidelis meditantū vite

.1. .2. .3. .4. .5. .6.

Radix sta quito contra mansuetus auncus

noli velle ... ... potestatus ... ... brenis ... ... iusto ɫ ... retributionem

7. .8. .9. 10. .11.

Mentiri rixam nouus omnis apis burfaqȝ

... ... mors dnī q̄ faciet bona. ... dm melior ē ... filii ... cōfitebis ... sic calidis sic ...

13. 14. 15. 16. 17. 18.

Asfuo non tardat timet vinis sanus auene

... ... corda ... ... facie colub ... lapide ... lapidat⁹ est. ... ... magnificam

19. 20. 21 22. 23. 24 .25.

Risus dona fuge pīger aufer oliua noueqȝ

mulier bona | stultus ut luna. | aures tuas spinis. | hospes ornamentum suum | ac tunc placens deo

26 27 28 29 30.

Pax bona imitatur sepi transi miserere

bis vel post annum | ind' natu deg. n. te | malum et bonum et contra morte vita | variatum datum. | noli offerre pna. | innova et muta mirabilia.

31. 32 33. 34. 35. 36.

Non abijt loquere contra spes innua sicut

cum iniusto de iustitia. | honorem medico. | bona opera dei | et vinum letificat cor et sic ut de dec' sapie | amara est meo tua.

37 38. 39. 40.

Tracta da medico bona valde musica mors qui

sermone auditus | videt bud' q fec' illum | peccati et filio sed virorum | dilectus deo et hominibus | fortis in bello

42 43 44 45. 46.

Non duplices arcum laudes moyses iosue q

propheta surrexit | propha surrexit quasi ignis | meo in compone odoris. | omne sit sac dus maximus | florebit sapia

47. 48. 49. 50 51.

Nathan helias iosie simeon quasi pro

constituit possessore sui | et novissimis diebus patr' domini dni | ad indicand' dns | mulieres apprehendere vir unum. | judicatum bona matura to | dat alt' ad alt' | erit et capiet et parit filium | sume tibi grandem

Ysaias. 1. 2. 3. 4. 5 6. 7. 8.

Bos mons stat septem ve scis iusto q librum

enim natus est nobis | virga furoris | de radice eius ascendit | est furor tuus et consolatus es me | babilonis q vid' ysaias. | q cecid' lucifer de celo

9. 10. 11. 12. 13. 14.

Parvulus assur flos conversus om' cad' astris

moab | emitte dne dominatore terre | omnis | | om' ecce dns ascendet

15. 16. 17 18. 19.

Hic omnis agmi damasci tuis flumen egypti

et discalciat' ut ysaias. | omnis maris | omnis visio nis | om' ululate naves mari' | meum in secretum

20. 21. 22. 23. 24.

Nudus deserti vallis tui q secretum

dns deus oez lacrima | fortitudinis vre syon | fino dino et fortis visitabit se leviathan. | ecce e' mitta in funda' syon | e. n. liber | solis septem pli'

25 26 27 28 29 30.

Aufert urbs gladio lapidem sicut ex' lux.

abiciet in die illa | pro nomine in pulcritudine pacis. | in derisione videbunt odientes eius. | illuc congregati fuerint | veniet et salvabit nos

31 | 32 | 33 | 34 | 35

Ydola de blasphemia. | sedebit assessor in multa | rursum ezechias retinet | ululare thesaurus in istis | deus ipse que appetit velle dedi | et bruxi ponam in desertum.

36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41

Raphase noli timere ego tecum sum | percussit fac fabricarunt | cantus | ostendit | tribus coturnix est | ulula flumina

42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47

lumen tua erea | serve meus descripsi te. | meas patientibus dedi | lima in syon | tuo scandentes | nato invocatio fortis | transi reputavimus eum.

48 | 49 | 50 | 51 | 52 | 53

fontes pro ordine lapides tuos. | manibus de celo | isaias | venient qui confitetur | consurge aspidis rupit | leprosum illuminare iherusalem.

54 | 55 | 56 | 57 | 58 | 59 | 60

Prevenam apprehendent | me iusti eius | iuxta quis est | iustus ut dixit peres | fons | ova | quia surge et celi novi

61 | 62 | 63 | 64 | 65 | 66

Clausus suscitata a facie aquilonis | splendor mala fecit | edom | celos aspexit | cedent stante super | nova terra non dicetur amplius | terris in pace

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

Olla a facie fenestrarum | dno peccata terram fecerunt | vulgo | nichil | ibo | vias | thophet | ossa

9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Mors clamantium | dii fraudabat opus | tu | tecum | lumbos | quasi sedechias ad iheremiam | ve michi | penis predicat iheremias

17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22

Unguento in diebus illis salvabitur | totam hostia vidit | terretur accepit in domum | unum iheremias | misit dixit dominus iheremie | ioachim ananias | ve

23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Iuda | ficus | calicem | capitur | fac | vincula | fregisti

decepit impleri | oia q lo cut⁹ s̄ i libro | ploras filio suo | cum i amathot | q̄ fecit⁹ s̄u eis | fedus nō ob seruauerunt | filij r obedient pr̄i suo.

29 30 31 32 33 34 36

Anni scribe rachel aster r lona verba qz rechab

rex volumi | pater dat ieremie i carcere | ni iem as n | rex babilonis sedechia | ieremias cū godolia | godolias | ieremias ꝑ plus

36 37 38 39 40

Sedit torta lacum cecat manet mitit orat

egyptū re licti a nabu godonosor | regnie celi | ieremias ꝯsolatur | q̄ ꝑcussit nabu godonosor | dn̄i vsq nō ui quiescas.

43 44 45 46 47

Intrant et libant baruch post nechao muro

ꝓphat de eius contritione | simil' ꝓphat | similiter cū | babilon | transfert reliqas

48 49 50 51 52

Ac moab ac amon babilon cecidit nabuzardā

ciuitas plena populo | senes i cinere capita sua. | videns paupi tate mea | quō obscuratū ē aurū mut⁹ est color optimus

Trenore

1 2 3 4

Sola sedet consꝑxerunt ego vir color aurum

sacerdotes pp̄ corā baruch | baruch r alij. | mādata dei | ē li. man datez dei

Baruch.

1 2 3 4 5 6

Plorabant orant audi visus iace non dij

ꝯ aralīi | ꝑ pedes tuos. | volume istud | ꝑ dext et si nistrū latus | palos acu to gladio. | dom⁹ dn̄i israel.

Ezechielis.

1 2 3 4 5 6

Vultus sta comede dormit vidit qz numatur

fac ꝯclusione | ꝑiete | viri ve niebāt | a dextris dom⁹ dei | viri in introitu porte

7 8 9 10 11

Concludit qz fodit sex cherub bis deca quinqz

de loco ad locū. | reprehendit | noe dani el iob. | q̄ fiet de ligno | tuo bine | aqla magne alarū.

12 13 14 15 16 17

Migrant falseloqui tres uitis sanguine grandis

arcuba cadit | ꝑs et pdic̄t | alloq' eze chiel | egressus r liatus | es ssauu plurium | collat

18 19 20 21 22 23

Vua leo astro senes gladius conflat mulieres

ezechiel mortē · pphat · r coñ · dix de ihe rusalem · tiri · paos noiat · prophat cont

22 · 24 · 25 · 26 · 27 · 28 · 29

Uxor amon tirus q3 decor lapides pharaonem

de bellum pharaonis · pharao ad inferos · filie terrarum pharaonem · dom israel · meas requira

30 · 31 · 32 · 33 · 34

Frangit descendit plangunt speculator oues q3

pphat cont · iuda ef iudas fr' · vos ap periam · pone facie contra · gog et gog magog · si qui erit edificatu · tepli mesu rate · fi' me sueit

35 · 36 · 37 · 38 · 39 · 40 · 41 · 42

Seir aqui tumulos gog mors mons intus et ex

ingressa e maiestas · porta · sociarum · qualia sacrificia pianti · egredi a late dextro · tractatum ibim

43 · 44 · 45 · 46 · 47 · 48

Templum causa piant p sabbata post aq nomen

pm coram rege · daniel mis teria statue · pnu r fozte · r misioc aptur · sep in parete · daniel i lacu · visione & bestiaz

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7· ¶ Daniel.

Stant reserat q3 cant arbor manus orat abhorret

pugnate cu ariete · aperit · vestit visio liis · visio nis apit · tre illo con surget · susana eripit · destruit

·8· 9 · 10 · 11 · 12 · 13 · 14

Post hircum gabriel ubi rex michael mulier bel

par vx osee · mi dies muctuit · dieb3 multis · nir t noctē · sr cos ef funda qi acf · die resusa tabit vos · sene taret

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7· ¶ Osee.

Tres canet expecta tacet uani terra totum

i gutte tuo · duo vini · fiidosa israel · israel z dilexi eu · luctat i iacob · ero mor tua · ero israel

·8· ·9· 10 · 11 · 12 · 13 · 14

Sit tuba non libent vitus puer angls mors roi.

eruca bruc locusta rubigo · in syon et canit tuba · seruos et ancillas.

·1· ·2· ·3· ¶ Joel

Quatuor exturpent ieiunant spus implens.

fr & scla damasa · plaustrū et cant terra · sup vna ciuitatem.

·1· ·2 ·3· ¶ Amos.

Quadriscelus fudz tribulat no plut eque.

tre suo tacebat | donnes e burucis | ecce dns stans sup murum | in manu po moz video | vidi dnm sr altare

6 · 6 · 7 · 8 · 9

Ardens in lectis stat nos poma qz stantem

Deus ad sentes | in monte qui venerit dominus.

Esdras. · 1 · 2

Lesatum iussit et erit saluacio syon

q cecidert sr iona | deglutiuit ionam | innuente p pdicacioe | iona p edera

Jonas · 1 · 2 · 3 · 4

Post sortes piscis conuertuntur dolor augit

dns sr excelsa terram | ascedt pades | desr oceo riauerunt | tretis ne bulosa. | ex te exiet dux | pleme quid sca | plur tum

Micheas. · 1 · 2 · 3 · 4 · 5 · 6 · 7

Calcat iter pellem turris bethleem tibi pasce

flos libani | euangelizatus et a initiantis pace | quis commonebit sr eu capud.

Naum. · 1 · 2 · 3

Languet ecce pedes vastata qz munie tota.

abacuc e dno | sup biuiu | dne audiui auditu tuu et timui.

· 1 · 2 · 3

Disputat et scribit visum post cantica psallit.

trabiduns et aliglis veniet. | in iudicio | simuliter in die illa.

Sophon · 1 · 2 · 3

Magna dies fit pena reis iubilacio iustis

zorobabel et agste et ihc filius iosedech | et terram et mare

Aggeus · 1 · 2

Edificant templum mouet omnia celum

vitute sup equum | vidit q fabricate | stabat a dextris dei | lucuc tu sisoria | volamc | q esdictes de ime monteni | vobis met ipsis.

Zachare · 1 · 2 · 3 · 4 · 5 · 6 · 7

Mira fabri sathan cupta volans quadruge bibistis

regis p uenit | e vexin sidert | petite a dno | q aspicit sui zorobabel | i die i qi sr vigint | sustinere sr pastoremeu | equi e sui deo.

· 8 · 9 · 10 · 11 · 12 · 13 · 14

Pax asinus pluuiaqz pciu flent francica firemini

dni i feritib; dicit dns | uieu cu leui | aug' veiet dies dni magni

1 · 2 · 3

Est nomen magnu pactum mittetur helyas — Malachi

fuit antio ch' rome | pugnauit pro lege patria | concertit a iuda | videns suoz fugam | fuga ad fauu

2 · 3 · 4 · 5

Obses mathathias seron lisias thimotheus — j. mach.

accidit sub elephante | capite punit a dce suspendit | cu omnis uenit | pcutitur in bello iude occid' | regnas occupauit phylo metidam.

6 · 7 · 8 · 9 · 10

Eleazar nichanor fedus bachides alexander

exaltat ionathan | prodidit iona thau. | cu filiis & b; occiditur. | summo sacerdo fungitur | iussit simoi | succedit pri suo.

11 · 12 · 13 · 14 · 15 · 16

Demetrius triphon ionathas simon rexq; iohes.

ostendit de aq' cessa | inclusa per thearnuam | eliodori | abiebat sum mu sacerdon | spoliat te plum. | fulla co ... uno lari | fres cu ui occidit

1 · 2 · 3 · 4 · 5 · 6 · 7

Ipsius et artha flagra iason antiochus taro septe — 2. mach.

tollerabit' ef fun' i festib; | antiochus | templu | uide de voluntate regis.

8 · 9 · 10 · 11

Iudas rex moritur purgat dat lisia dextras

iussit multa arfeti ierosolimam. | antiochi fili' iuda amplectitur. | cu iuda | pcussi p blasphemia.

12 · 13 · 14 · 15

Dragmas eupatoris firmat alchymi mors nichanor

pps i bethleem | a magis. | i iordane | diabol' ... | i monte. | di pri ...

1 · 2 · 3 · 4 · 5 · 6

Natus adoratus lotu temptat docet orat — nouu test. mathe.

predicacois ... | da' i firmis | mathin | 12 apostolos | iohem baptam | die sabbi vellerb' spicas.

7 · 8 · 9 · 10 · 11 · 12

Dogma salus cy vocat elisit laudat sata tusit

parabola | iohis apn tatur | panes | dant petro | transfiguratiois. | in medio statuitur

13 · 14 · 15 · 16 · 17 · 18

Post emitua caput septem daues decor ursaus.

fo de aq̄ i(n)ptis | dat op(er)arijs | hebreorum ofa(n)na clamabat | census ostenditur | p(re)dicat ypocritis.

19. 20. 21. 22. 23.

Vnio denarius pueri numisinata ve vi.

an die iudicij | vertitur uinatur | xp(ist)us (et) discipli | xp(ist)i i cenac | a mortuis.

24. 25. 26. 27. 28.

Prelia iudicium cenavit patitur q(ue) resurgit

xp(ist)us baptiz(atu)r | discipulos | sibi .12. | loquitur | in mari inter ... fuerit.

Marchus.

1. 2. 3. 4. 5.

Predicat excusat sociat prouerbia porci

filia herodiadis | manibus manducare | vidi homines ambulantes | candidas vestes | facit (et) p(ro) fora ne ad transire.

6. 7. 8. 9. 10.

Saltat non lotis vt frondes fullo camelum

p(ri)m(um) vestimenta | iussit iudicat i(n) archam. | (pro)cedes in dicam(us) | comedit | xp(ist)i | resurgens

11. 12. 13. 14. 15. 16.

Sternunt era duo dolor azima passio iussa

maria (et) elizabet | ihc (per)fecit | baptiz(atu)r | discipulos | venit i(n) capta pisca(tionis) | eleguntur

Lucas.

1. 2. 3 4. 5. 6.

Concipiunt puer vnda docet laxant duodem

mir ad lesceris | rogat pro filia. | foueas habent | (et) bun nutrit | dei ecce demonia | anima mea habes reposita in annos plurimos.

7. 8. 9. 10. 11. 12.

Flet iairus vulpes bini digito bona multa

mulier sanat | iussa cum quinque. | cupitur u(ir) esca produsus | diues induit | mundat | iniquitatis.

13. 14. 15. 16. 17. 18.

Inclinata bouum siliquis bysso lepra inde

susc(e)p(it) do(mi)n(u)m | viri duxerunt una muliere | (et) sediciones an(te) iudic(em) | celebrat | xp(ist)e | resurgens inter discipulos

19. 20. 21. 22. 23 24.

Zacheus septem tunc prelia phaseq(ue) mors par

in principio erat | aqua i(n) vinu(m) | venit ad ihm nocte | samaritane | aq(ue) fons p(ro) angelum i(n) piscina.

Johes.

1. 2. 3. 4. 5.

Verbum mutatur nichodemus et ydria motus

vni q de celo descendi | vos ascendite ad deum | coram dno | nat illuminat. | vnu t vnus pastor

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Sũ panis festum stat adultera cecus omnē

lazarus qui dormis | virtute ti | discipulorum | esto sit | esto sit | dicit discipulis. | pro eis n̄ p mundo

·11· ·12 ·13· ·14· ·15· 16 ·17·

ffetet libra pedes via vitas flebitis orat

p purpura veste | p i cruce | a mortuis. | suis discipulis.

·18· ·19· 20. ·21·

Illusus moritur surrexit se manifestat

paulus arguit | sic arguit | arguit, | i celis hēm | reconciliauit nos.

·1· ·2 ·3 ·4· ·5·

Gentes iudeos vtrosqz prem dm mors — ¶ Ad romanos

p resurrectionem ex mortuis | consento q bona ē | separabit a caritate xpi. | filiorum i gl'ia | credit ad iustitiam.

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Non moritur lesi quis nos + adoptio corde

fructi sit | alter alterius in vicem sumus | di ē vindex in eos. | q i furum ē inducet | scripta sunt | salutatio ap ad fideles.

·11 12 ·13 14 ·15 ·16·

Nam membra inst olus quecumqz salutes

nō fuit i nob. | loquimur sapientiam inter | potum dedi vobis | vos pp xpm | nrm immolatus est xpus. | regnum dei nō possidebunt

·1· ·2· ·3 ·4 ·5 ·6·

Sacinata pfectos lac stulti pascha rapaces — ¶ i cor

vxem habeat pp fornicationem vitandam. | ydolum | nō obtabitur | vos n̄ a pph ā dat ū humana | quisquis p sic ad inducat.

·7· ·8· ·9· 10· ·11·

Quisqz suam nichil est bouis os temptacio cenam

dedit spūs singulis. | homi loquor + angelorum | mulieres in ecclesiis. | corp spūale | collecte fiunt

·12 ·13· ·14· ·15· ·16·

Vt mult si lingus taceant surget coadiuuent

unū testimonium xpi ē uire. | cum vos do nastis. | cordis | fiet illibz the saurus hēm | i xpō fcā sīt oīa | ecce nūc acceptabile.

·1 ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Gloria donam tabulis vasis noua tempus — ¶ ·2· cor

gra ostendo i vobis. | voluptas est | qui parce seminat parce et | putres sunt in facto | hebi sint et | paulus raptus. | in ore duorum vel trium omne verbum

·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

Gaudeo prompta metet tales ego visio stabit.

paulus cum fratribus. | petrus cum fratribus | de se pro missiones | lactat quo non pueris | spiritus est caritas | est in mundus et ego mundo.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Ad gal. Mansit edebat habrae stealis fructus crucifixus.

christum ad dexteram suam | scorpiones et domestica dei | femina mea. | dona hominibus | et hic christus. | tenebrarum victores

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Ad ephe. Constituens cives flecto dedit est caput harum.

capiat oc cum christo | in nomine ihesu omne genu | viam committens posteriora mea | via et scandum meum sic state.

·1· ·2· ·3· ·4·

Ad phil. Dissolui flectatur ad anteriora corona

per sanguinem suum | prophanos decipiat | querite que non que supra terram. | sermo vester sit sale conditus.

·1· ·2· ·3· ·4·

Ad coloc. Pacificans nequius que sursum sunt salus ore

facti estis hominibus | volui ad nos | misimus ad vos | in voce archangeli. | cum dixerit in tuitu pax vobis. | pro filiis prodiciis.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7· ·8·

Ad tess. Forma venire fidem tuba pax penas ho quosdam

preceptum caritas. | fuit in paradiso | sine pro esse nesciat. | ad omnia utilis est | honora. | Iudicie.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Ia ad tit. Finis adam domini pietas viduas oriuntur.

finis cum credidi | labora sicut bonus christi. | homines se ipsos amantes. | optime et pessime. | cuncorum christum esse | apparuit salvatoris. | illos principibus et potestatibus subditos esse.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

IIa ad tit. Certus miles erunt iusta sine gratia mone

Ad philio. Erat pro nato philomenem paulus onesimo.

fecit et scala | per omnia christo | si vocem eius audieritis | sermo dei | quod vocatur a deo | crucifigentes christum.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Ad hebre. + et quem subiecit hodie unius nisi rursum

salem id dechisedech | de tuo homo tabernaculum | vituli assidius | lex fuit morum | substancia rerum scandarum | deus quos amat | altare de quo edere.

·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

Rex finxit cuius umbra fides castigat heimis

electus mathias. | de celo factus est. | david cum pet. | simul omnia | ananie et saphire | diaconi electi | stephanus

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Sorte sonus salit omnia fraus septem lapidatur — Act' aplorum

eunuchum baptizat | conuertit | pet' submissus ondit' | aduersus petrum ceremonias | misit manus

·8· ·9· 10· ·11· 12·

Phylippus saulus vas desceptant et herodes

dixit paulo mago. | plus voluit imolasse paulo | q neq nos neq patres nri | exijt a dnis puelle phyton habentes. | paulus pdicat.

·13· ·14· ·15· 16· ·17·

Cecus eius tauros iugum spes quest athenis

princeps synagoge pattitur | p diana ira orit | eutiens qui cecidit de fenestra | ligat paulus | editur paulus.

·18· ·19· ·20· 21 ·22·

Sostenea ephesi redimimus zona flagellis

filius nepos pauli | audit pauli | venit in iherusalem | lo paulo | naues [illegible] crescunt | veniunt paulus

23 24· ·25· ~~25~~ 26· ·27· ·28·

Iudex felix festus agrippa q naufraga romam

bis ii q temptatione | et demones credunt | nec donare pt | et lucrum faciem | [illegible] ec no uo

·1· ·2 ·3 ·4· ·5·

Suffert tu cordis linguam mercabun e uo — Ep Iac

sanguine redempti | estote omni hna nec creature | patrum pp iustitiam | caritatem habentes. | quia adusari ur diabolus circuit

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Agnu subiecti si quid inuitiam vigilate. — i. pet

voce lapsa de celo | noe custodiuit | fr nost paulus.

·1· ·2· ·3·

Filius est meus octauum carissimus unde — ii pet

verbum ab initio | exiuit | q translati sumus. | caritas dei in nobis. | q testimonium dant in celo.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Quod fuit ex vobis scimus spiritus q tres sunt — i iohis

senior eius tuatus eius | scribit iohes | michael disputans cum diabolo. | spiritus

·1· ·2· ·1· ·2·

Electe gaio iudas archangelus enoch. — ii ioh, iii ioh, ep iude.

ecclesie et ca delebra. | ecclesie docet | certe docet | porta est 4° | librum et sigillacula 5° | sigillum aperitur

Septem bis bine tres sedes soluere sextum.

Duodecim signati | ante apocalypse angelus | abyssi aperitur | ascensa sunt | 2° occidunt

Milia turribulum pateraque tonitrua testes

mulieris et draconis. | bestie alien | sed cantico novum. | effundite septem | dampnacio

Pugna due cantant plagas phialas meretricis

testes terre | nuptiarum agni | mortui | ornata | dicit sponsus

Flebunt ad cenam surgunt sponsam uero iam.

Incipit epistola beati Ieronimi ad Paulinum de omnibus divine historie libris.

Frater Ambrosius tua michi munuscula perferens detulit simul et suavissimas litteras, que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adiisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Egyptum et Architam Tarentinum eamdemque oram Italie, que quondam Magna Grecia dicebatur, laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat et potens cuiusque doctrinas Achademie gignasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus, tyranno crudelissimo paruit, ductus captivus, vinctus et servus; tamen quia philosophus, maior emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis Hispanie Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut Pythagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scithas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hyarcham in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilonios, Chaldeos, Medos, Assirios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos reversus ad Alexandriam perrexit ad Ethiopiam, ut gymnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus. II

Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus Paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens: An experimentum eius queritis qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabiamque lustratam ascendit Ierosolimam ut videret Petrum, et mansit apud eum diebus quindecim. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos quattuordecim, assumpto Barnaba et Tito, exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie vive vocis actus, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et Eschines cum Rodi exularet et legeretur illa Demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem? III

Nec hoc dico quod sit aliquid in te tale quod vel possis a me audire vel velis discere, sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plastis cessent manus, tamen virtute est totum quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter: Arma enim militie nostre non carnalia sunt sed potentia Deo ad destructionem munitionum, cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et captivantes omnem intellectum ad obediendum Christo, et parati ulcisci omnem inobedientiam. Ad Thimotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, et hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manus presbiterii. Tito precipit ut inter ceteras virtutes episcopi quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque eius non negligat scripturarum: Obtinentem inquit eum qui secundum doctrinam

est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes revincere. .iiii.

Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest, et quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta immo per Malachiam dominus: interrogant sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. Et in deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, maiores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque .cxviii.: Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri, cum eum arbori vite que est in paradiso compararet, inter ceteras virtutes hoc quoque intulit: In lege domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis ait iustos fulgere quasi stellas, et intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum. Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et docta iustitia? Alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus: Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur dicitur Paulus apostolus vas electionis? Nempe quia legis et scripturarum sanctarum erat armarium. Pharisei stupent in doctrina domini, et mirantur in Petro et Iohanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis exercitatio et cotidiana in lege meditatio solet tribuere, illis spiritus sanctus suggerebat, et erant iuxta quod scriptum est, alia littera theodocti, hoc est docibiles dei. Duodecim annos Salvator impleverat, et in templo senes de questionibus legis interrogans magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrum, rusticum dicimus et Iohannem, quorum uterque dicere poterat: et si imperitus sermone, non tamen scientia. Iohannes rusticus piscator indoctus? Et unde illa vox, obsecro: In principio erat verbum, et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Logos enim grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputatio et causa uniuscuiusque rei, per quam sunt singula que subsistunt. Que universa recte intelligimus in Christo. .v.

Hoc doctus Plato nescivit, hoc Demostenes eloquens ignoravit. Perdam, inquit, sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam, et quamquam stultitia predicationis in cruce sit, tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos, sapientiam autem non seculi istius nec principum qui destruuntur, sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam, quam predestinavit deus ante secula. Dei sapientia Christus est. Christus enim dei virtus et dei sapientia. Hec sapientia in misterio abscondita est, de qua et noni psalmi titulus prenotatur: pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in misterio absconditus erat, predestinatus est ante secula, predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appellabantur videntes, quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela, inquit David, oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est, et revelatione opus est ut intelligatur, ac revelata facie dei gloriam contemplemur. Liber in apocalipsi septem sigillis signatus ostenditur, quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respondebit tibi: non possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras, tenent signatum librum, nec aperire possunt nisi ille reseraverit qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum sanctus eunuchus, immo vir, sic enim eum scriptura cognominat, cum legeret Ysaiam, interrogatur a Philippo: Putasne intelligis que legis? Respondit: Quomodo possum nisi aliquis me docuerit? Ego, ut de me loquar, interim nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior, qui de Ethiopia, id est de extremis finibus mundi, venit ad templum, reliquit aulam regiam, et tantus amator legis fuit divineque scientie ut etiam in vehiculo litteras legeret sacras. Et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione conciperet, lingua volveret, labiis personaret, ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Ihesum qui clausus latebat in littera. O mira doctoris virtus! Eadem hora credit, baptizatur, fidelis et sanctus ac magister est de discipulo; plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge templo repperit. Hec a me perstricta sunt breviter. .vi.

Neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur, ut intelligeres te

... et specialiter per exempla Pauli. Ut videret Petrum ... princeps apostolorum in quo facto sancti Pauli innuitur ... pertinet ad papam qui est caput ecclesie et successor Petri ... et mansit apud eum diebus quindecim ... ut luminare maius et Paulus ut luminare minus ... in populo gentium instruendo. Hoc enim misterio ...

Cetera require in folio proximo ante principium textus ad intersignum consimile.

in scripturis sanctis sine previo et monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis, rhetoribus, philosophis, geometricis, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis, quorum scientia mortalibus satis utilissima est et in tres partes scinditur [illegible] ad minores artes veniam et que non tam lingua quam manu administrantur. Agricole, cementarii, fabri, metallorum lignorumque cesores, lanarii quoque et fullones et ceteri qui variam supellectilem et vilia opuscula fabricantur absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi passim omnes vindicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur; alii discunt, proh pudor, a feminis quod viros doceant, et ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, immo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus, qui si forte ad scripturas sanctas post seculares litteras venerint et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint hoc legem Dei putant, nec scire dignantur quid prophete, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum docendi genus (al' dicendi) depravare sententias et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas et Virgiliocentonas, ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere christianum, quia scripserit: Iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna, iam nova progenies celo demittitur alto (vel virgilii in bucol'). Et patrem loquentem ad filium: Nate, mee vires, mea magna potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia sunt hec et circulatorum ludo similia, docere quod ignores, immo ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias. .vii.

II Videlicet manifestissima est Genesis in qua de creatione (al' creatura) mundi, de exordio generis humani, de divisione terre, de confusione linguarum, de descensione Hebreorum (gentis) usque ad Egyptum clare scribitur. Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum misticis divinisque preceptis. In promptu est Leviticus liber in quo singula sacrificia, immo singule pene sillabe et vestes Aaron et totus ordo leviticus inspirant celestia sacramenta. Numeri vero nonne totius arismetice et prophetie Balaam et quadraginta duarum mansionum per heremum misteria continent? Deuteronomium quoque, id est secunda lex et evangelice legis prefiguratio, nonne sic ea habet que priora sunt ut tamen nova sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses, hucusque pentateuchus, id est quinque verba, quibus se loqui apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie que non misteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur, omnesque leges dialetice propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus, et ut de ceteris sileam, resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea manifestius vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum salvatorem meum, quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Veniam ad Ihesum Nave, qui typum domini non solum in gestis verum et in nomine prefert. Transit Iordanem, hostium regna subvertit, dividit terram victori populo et per singulas urbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia ecclesie celestisque Ierusalem spiritualia regna describit. In Iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth Moabitis Ysaie explet vaticinium dicentis: Emitte agnum, domine, dominatorem terre, de petra deserti ad montem filie Syon. Samuel in Heli mortuo et occisione Saul veterem legem abolitam demonstrat. Porro in Sadoch atque David novi sacerdotii novique imperii sacramenta testatur. Malachim, id est Regum tertius et quartus liber, a Salomone usque ad Iechoniam et a Ieroboam filio Nabath usque ad Osee qui ductus est in Assirios regnum Iuda et regnum describit Israhel. Si historiam respicias, verba simplicia sunt; si in litteris sensum latentem inspexeris, ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius voluminis angustias coartati multo

aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat effraim. samariam. ioseph. iezrahel. et uxorem fornicariam et fornicationis filios. et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam et sub veste lugubri mariti ad se redditum prestolari. Iohel filius fatuel describit terram xii tribuum eruca brucho locusta rubigine vastante corruptam. et post eversionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super servos dei et ancillas. id est super cxx credentium nomina. et effusum iri in cenaculo Syon. qui centum viginti ab uno usque ad xv paulatim et per incrementa surgentes xv graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distinguens paucis verbis explicari non potest. quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze et tyri et ydumee et filiorum ammon et moab et in septimo octavoque gradu iude et israhel. hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terram non famem panis neque sitim aque sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus domini personat contra edom sanguineum terrenumque fratris iacob quoque emulum hasta percutit spirituali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam revocat et sub nomine ninive gentibus salutem nuntiat. Micheas de morasthi coheres christi vastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur. Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius. ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. indicat quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan disperierunt universi qui involuti erant argento. Aggeus

festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio metat. destructum templum edificat dominumque omnipotentem inducit loquentem. adhuc unum modicum et ego commovebo celum et terram et mare et aridam. et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia iesum vestibus sordidis indutum et lapidem oculorum septem candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis duasque olivas a sinistris lampadis cernit et a dextris ut post equos nigros rufos varios et albos et dissipatas quadrigas ex effraim et equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium. Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam. Ieremiam. et Ezechielem et Danielem quis possit vel intelligere vel exponere. Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta ut apud hebreos iste partes cum exordio genesis ante annos triginta non legantur. Quartus vero qui et extremus inter quatuor prophetas temporum conscius et totius mundi philosophus lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David symonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis suscitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum sanctarumque nuptiarum dulce canit epythalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber id est instrumenti veteris epitome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare se ipsum irrideat. per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Esdras et Neemias adiutor

vm
alias samuel
al' mora
al' secta
al' litum
h

videlicet et consolatur a domino in uno volumine artantur, instaurant templum, muros extruunt civitatis. Omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descripto sacerdotum, levitarum, Israhelis, proselitorum ac per singulas familias murorum et turriumque opera divisa, aliud in cortice praeferunt, aliud in medulla retinent. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole, et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse, quid appetere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud Socraticum impletur in nobis: Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas et Iohannes quadriga Domini et verum cherubin, quod interpretatur scientie plenitudo, per totum corpus oculati sunt; scintille emicant, discurrunt fulgura; pedes habent rectos et in sublime tendentes; terga pennata et ubique volitantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt, et quasi rota in rota volvuntur, et pergunt quocumque eos flatus Spiritus Sancti duxerit. Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias; octava enim ad Hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Thimotheum instruit ac Titum, Philomonem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare hystoriam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum, cuius laus est in evangelio, animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas septem epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas, et breves pariter ac longas: breves in verbis, longas in sententiis, ut rarus sit qui non in earum lectione caecutiat. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis. Laus omnis inferior est: in verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te, frater karissime, inter hec vivere, ista meditari, nichil aliud nosse, nichil aliud querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo ut offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum, que vel vitio interpretum vel de industria sic prolate sunt ut rusticam contionem facilius instruerent, et in una eademque sententia aliter doctus, aliter indoctus sentiret. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear et eorum fructus in terra carpere quorum radices in celo fixe sunt, sed velle fateor.

al' perplexi · al' pl'r · al' electione · al' sentiat · al' vel

Sedenti me prefero, magistrum renuens comitem me spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, qui querit invenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam, et ut inepte aliquid (al' ac dehinc) quid sit de Hermagore tumiditate effundam, quicquid queris tecum scire conabor. Vale.

VIII

Habes hic amantissimum tuum fratrem Eusebium, qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicitie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo ipsa epistola preferebat. Festina, queso, et herentis in salo navicule funem magis preside quam solve. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere quod contempsit ut venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est: avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est, infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum Deo dedit qui se ipsum obtulit. Apostoli tantum navem et retia reliquerunt. Vidua duo era mittit in gazophilacium et prefertur Cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri in pentatheucum.

Desiderii mei desideratas accepi litteras quodam presagio futurorum cum Danihele sortitus est nomen, obsecrantis ut translatum in linguam latinam de hebreo sermone pentateucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe et obtrectatorum meorum latratibus patens, qui me asserunt in Septuaginta interpretum suggillatione nova pro veteribus cudere, ita ingenium quasi vinum probantes, cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculo Dei offerre que possim, nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem, Origenis me studium provocavit, qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit, asterisco et obelo, id est stella et veru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua queque iugulat

al' epl'as · al' vili.

VIII

et confodit et me exinde ... que in evangelio et apostolorum auctoritas promulgavit: in quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur. ut est illud. Ex egypto vocavi filium meum. et quoniam nazareus vocabitur. et videbunt in quem compunxerunt. et flumina de ventre eius fluent aque vive. et que nec oculus vidit nec auris audivit. nec in cor hominis ascendit que preparavit deus diligentibus se. Et multa
5 alia que proprium sinthagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sunt. et cum dicere non potuerint de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee. secundum in ysaia. tertium in zacharia. quartum in proverbiis. quintum eque in ysaia. quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur. et hiberas nenias libris autenticis preferunt.

al' exponere

Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio ne tholomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem comprehenderet. quod maxime idcirco faciebant quia in platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto. aut aliter interpretati sunt. aut omnino tacuerunt. ut et regi satisfacerent. et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor .lxx. cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit. quibus divisi eadem scriptitarent: cum aristeus eiusdem ptolomei yperaspistes ~~multo post tempore~~ et non multo post tempore iosephus nichil tale retulerint. sed in una basilica congregatos contulisse scribant. non prophetasse. Aliud est enim vatem. aliud est esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit. Hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est tullius yconomicum xenofontis et platonis pitagoram et demostenis pro thesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. aut aliter de eisdem libris per .lxx. interpretes. aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit. ut quod illi tacuerunt. hii scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? dampnamus veteres? Minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi. et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam hystoriam scribimus. Aliter enim audita. aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus. melius et proferimus. Audi igitur emule. obtrectator ausculta. Non dampno non reprehendo .lxx. sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi christus sonat. quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego. in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi videor errare. Interroga hebreos. diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de christo tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt. et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca. et greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te deprecor desideri karissime. ut quia me tantum opus subire fecisti. et a genesi exordium capere. orationibus iuves. quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem. Explicit prologus. Incipit liber genesis. c. i.

In principio creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua: et tenebre erant super faciem abissi. et spiritus domini ferebatur super aquas. Dixitque deus. fiat lux. et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona. et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem diem et tenebras noctem. factumque est vespere et mane. dies unus. Dixit quoque deus. Fiat firmamentum in medio aquarum: et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum. divisitque aquas que erant sub firmamento. ab hiis que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum. et factum est vespere et mane: dies secundus. Dixit vero deus. Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum et appareat arida: factumque est ita. et vocavit deus aridam terram: congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus quod esset bonum. et ait. Germinet terra herbam virentem. et facientem semen. et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. cuius semen in semet ipso sit super terram. Et factum est ita: et protulit terra herbam virentem. et facientem semen iuxta genus suum. lignumque faciens fructum. et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. et vidit deus quod esset bonum. factumque est vespere et mane. dies tertius. Dixitque deus. fiant luminaria in firmamento celi. et dividant diem ac noctem. et sint in signa et tempora. et dies et annos. ut luceant in firmamento celi. et illuminent terram. et factum est ita. fecitque deus duo magna luminaria: luminare maius ut preesset diei. et luminare minus ut preesset nocti. et stellas. et posuit eas in firmamento celi. ut lucerent super terram et preessent

diei ac nocti et dividerent lucem ac tenebras.
Et vidit deus quod esset bonum. Et factum est vespere et
mane dies quartus. Dixit etiam deus. Producant
aque reptilia anime viventis. et volatile
super terram sub firmamento celi. Creavitque
deus cete grandia et omnem animam viventem atque mo-
tabilem quam produxerant aque in species suas et omne
volatile secundum genus suum. Et vidit deus quod
esset bonum. Benedixitque eis dicens. Crescite et
multiplicamini et replete aquas maris.
avesque multiplicentur super terram. Et factum est
vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus.
Producat terra animam viventem in genere suo
iumenta et reptilia et bestias terre secundum species
suas. Et factum est ita. Et fecit deus bestias terre secundum
species suas. et iumenta et omne reptile terre in
genere suo. Et vidit deus quod esset bonum et ait.
Faciamus hominem ad ymaginem et simi-
litudinem nostram. et presit piscibus maris
et volatilibus celi et bestiis terre. universeque
creature omnique reptili quod movetur in terra.
Et creavit deus hominem ad ymaginem et simi-
litudinem suam. ad ymaginem dei creavit
illum. masculum et feminam creavit eos.
Benedixitque eis deus et ait. crescite et multiplica-
mini et replete terram et subicite eam. et dominami-
ni piscibus maris et volatilibus celi et universis
animantibus que moventur super terram. Dixitque deus
Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem
semen super terram. et universa ligna que habent
in semetipsis sementem generis sui ut sint
vobis in escam. et cunctis animantibus terre.
omnique volucri celi et universis que moventur
in terra et in quibus est anima vivens ut habeant
ad vescendum. Et factum est ita. Viditque
deus cuncta que fecerat. et erant valde bo-
na. Et factum est vespere et mane dies sextus.

II

Igitur perfecti sunt .ii.
celi et terra et omnis ornatus eorum. Complevitque
deus die septimo opus suum quod fecerat.
et requievit deus die septimo ab omni ope-
re quod patrarat. Et benedixit diei septimo
et sanctificavit illum. quia in ipso cessaverat
ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret.
Iste sunt generationes celi et terre quando create
sunt in die quo fecit dominus deus celum et terram
et omne virgultum agri antequam oriretur
in terra omnemque herbam regionis
priusquam germinaret. Non enim pluerat
dominus deus super terram. et homo non erat
qui operaretur terram: sed fons ascendebat
e terra irrigans universam superficiem terre. For-
mavit igitur dominus deus hominem de limo terre. et in-
spiravit in faciem eius spiraculum vite
et factus est homo in animam viventem. Plan-
taverat autem dominus deus paradisum volupta-
tis a principio in quo posuit hominem quem
formaverat. Produxitque dominus deus de humo
omne lignum pulchrum visu et ad ve-
scendum suave. lignum etiam vite in medio
paradisi. lignumque scientie boni et mali. Et
fluvius egrediebatur de loco voluptatis
ad irrigandum paradisum qui inde di-
viditur in quatuor capita. Nomen uni
phison. ipse est qui circuit omnem terram
evilath ubi nascitur aurum. et aurum terre
illius optimum est. ibique invenitur bdellium
et lapis onichinus. Et nomen fluvii
secundi Gyon. ipse est qui circuit omnem terram
ethyopie. Nomen vero fluvii tercii. Tigris.
ipse vadit contra assirios. Fluvius autem
quartus ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus
hominem et posuit eum in paradiso volupta-
tis ut operaretur et custodiret illum. Pre-
cepitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi
comede. de ligno autem scientie boni et mali ne
comedas. In quocumque enim die comederis
ex eo: morte morieris. Dixit quoque dominus
deus. Non est bonum hominem esse solum. faciamus
ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus
deus de humo cunctis animantibus terre et uni-
versis volatilibus celi. adduxit ea ad adam
ut videret quid vocaret ea. omne enim
quod vocavit adam anime viventis. ipsum est
nomen eius. Appellavitque adam nominibus
suis cuncta animantia. et universa vola-
tilia celi et omnes bestias terre. Ade vero non in-
veniebatur adiutor similis eius. Inmi-
sit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque
obdormisset tulit unam de costis eius
et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus
deus costam quam tulerat de adam in mulierem.
et adduxit eam ad adam. Dixitque adam.
Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de car-
ne mea. hec vocabitur virago quoniam de
viro sumpta est. Quam ob rem relinquet
homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue.
et erunt duo in carne una. Erat autem
uterque nudus. adam scilicet et uxor eius: et non
erubescebant. .iii.

III

Sed et serpens erat callidior
cunctis animantibus terre que fecerat dominus
deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit
vobis deus ut non comederetis de omni ligno
paradisi. Cui respondit mulier. De fructu
lignorum que sunt in paradyso vescimur.
de fructu vero ligni quod est in medio para-
disi precepit nobis deus ne comederemus

Producant aque reptilia. [illegible]

et ne tangeremus illud. ne forte moriamur.
Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam
morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque
die comederitis ex eo aperientur oculi vestri
et eritis sicut dii scientes bonum et malum.
Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad
vescendum et pulchrum oculis aspectuque
delectabile. et tulit de fructu eius et comedit
deditque viro suo. Qui comedit. et aperti
sunt oculi amborum. Cumque cognovissent
se esse nudos. consuerunt folia ficus et fecerunt
sibi perizomata. Et cum audissent vocem
domini dei deambulantis in paradiso
ad auram post meridiem. abscondit se adam
et uxor eius a facie domini dei in medio ligni
paradisi. Vocavitque dominus deus adam. et dixit
ei. Ubi es. Qui ait. Vocem tuam domine
audivi in paradiso. et timui eo quod nudus
essem. et abscondi me. Cui dixit dominus.
Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi
quod ex ligno de quo tibi preceperam ne co
mederes. comedisti. Dixitque adam. Mu
lier quam dedisti michi sociam dedit
michi de ligno et comedi. Et dixit dominus ad mu
lierem. Quare hoc fecisti. Que respondit
Serpens decepit me et comedi. Et ait dominus deus
ad serpentem. Quia fecisti hoc. maledictus
eris inter omnia animantia. et bestias terre. Su
per pectus tuum gradieris et terram comedes
cunctis diebus vite tue. Inimicitias po
nam inter te et mulierem. et semen tuum et semen
illius. Ipsa conteret caput tuum. et tu
insidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoque
dixit deus. Multiplicabo erumpnas tuas et con
ceptus tuos. In dolore paries filios tuos.
et sub potestate viri eris. et ipse dominabitur
tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem
uxoris tue. et comedisti de ligno ex quo tibi
preceperam ne comederes. maledicta
terra in opere tuo. In laboribus comedes ex
ea cunctis diebus vite tue. Spinas et tri
bulos germinabit tibi. et comedes her
bas terre. In sudore vultus tui vesceris
pane tuo donec revertaris in terram de qua
sumptus es. quia pulvis es. et in pulverem
III reverteris. Et vocavit adam nomen
uxoris sue eva eo quod mater esset cunctorum
viventium. Fecit quoque dominus deus
ade et uxori sue tunicas pelliceas. et induit
eos. et ait. Ecce adam factus est quasi unus
ex nobis sciens bonum et malum. Nunc ergo videte
ne forte mittat manum suam et sumat et
de ligno vite et comedat et vivat in eternum
Emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis

ut operaretur terram de qua sumptus est.
Eiecitque adam. et collocavit ante para
disum voluptatis. cherubim et flammeum
gladium atque versatilem ad custodien
dam viam ligni vite. IIII. IIII
Adam vero cognovit evam uxo
rem suam que concepit et pe
perit caym dicens. Possedi hominem per deum.
Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem
abel pastor ovium. et caym agricola. Fac
tum est autem post multos dies. ut offerret caym de fruc
tibus terre munera domino. Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis sui. et de adipibus
eorum. Et respexit dominus ad abel. et ad mune
ra eius. Ad caym vero et ad munera eius non re
spexit. Iratusque est caym vehementer. et con
cidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum.
Quare iratus es. et cur concidit facies tua.
Nonne si bene egeris. recipies. Sin autem
male. Statim peccatum tuum in foribus aderit.
Sed sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis
illius. Dixitque caym ad abel fratrem suum. Egre
diamur foras. Cumque essent in agro.
consurrexit caym adversus fratrem suum abel.
et interfecit eum. Et ait dominus ad caym.
Ubi est abel frater tuus. Qui respondit. Ne
scio. Numquid custos fratris mei sum. Dixit
que ad eum. Quid fecisti. Vox sanguinis
fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur
maledictus eris super terram. que a
peruit os suum. et suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua. Cum operatus
fueris eam non dabit fructus suos. Vagus
et profugus eris super terram. omnibus diebus
vite tue. Dixitque caym ad dominum. Maior
est iniquitas mea. quam ut veniam
merear. Ecce eicis me hodie a facie terre.
et a facie tua abscondar. et ero vagus et
profugus in terra. Omnis igitur qui invenerit
me. occidet me. Dixitque dominus ei. Ne
quaquam ita fiet. Sed omnis qui occiderit caym. sep
tuplum punietur. Posuitque dominus
signum in caym. ut non eum interficeret
omnis qui invenisset eum. Egressusque caym
a facie domini. habitavit profugus in terra
ad orientalem plagam eden. Cogno
vit autem caym uxorem suam que concepit
et peperit enoch. et edificavit civitatem
et vocavit nomen eius ex nomine filii
sui enoch. Porro enoch genuit irad. et
irad genuit maviael. et maviael ge
nuit matusael. et matusael genuit
lameth. Qui accepit uxores duas. No
men uni ada. et nomen alteri sella. Genuitque

Ada iabel qui fuit pater habitantium in tento-
riis atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal.
ipse fuit pater canentium cythara et orga-
no. Sella quoque genuit tubalcain qui fuit
malleator et faber in cuncta opera eris
et ferri. Soror vero tubalcain noema. Dix-
itque lamech uxoribus suis ade et selle. Audite
vocem meam uxores lamech. auscultate
sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus
meum. et adolescentulum in livorem meum. Sep-
tuplum ultio dabitur de cayn: de lamech vero
septuagies septies. Cognovit quoque adhuc
adam uxorem suam. et peperit filium. Vocavitque
nomen illius seth. dicens. Posuit mihi deus semen
aliud pro abel. quem occidit cayn. Sed et seth na-
tus est filius quem vocavit enos. Iste cepit in-
vocare nomen domini.

V Hic est liber generationis adam in die
qua creavit deus hominem. ad ymagi-
nem et similitudinem dei fecit illum. Masculum
et feminam creavit eos et benedixit illis.
et vocavit nomen eorum adam. in die qua
creati sunt. Vixit autem adam centum .xxx.
annis. et genuit filium ad ymaginem
et similitudinem suam. Vocavitque nomen
eius seth. Et facti sunt dies adam. postquam
genuit seth octingenti anni. genuitque
filios et filias Et factum est omne tempus
quod vixit adam. d. ccc. xxx. anni et mortu-
us est. Vixit quoque seth. centum quinque annis. et
genuit enos. Vixit seth postquam genuit
enos octingentis septem annis. genuit-
que filios et filias Et facti sunt omnes dies seth
nongenti .xii. anni. et mortuus est. Vi-
xit vero enos nonaginta annis. et genuit
chaynam. post cuius ortum. vixit. d. ccc.
xv. annis. et genuit filios et filias. factique sunt
omnes dies enos. nongentorum v. annorum.
et mortuus est. Vixit quoque caynan. lxx. annis
et genuit malaleel. Et vixit caynan postquam
genuit malaleel. d. ccc. xl. annis genu-
itque filios et filias. et facti sunt omnes dies
caynan nongenti x. anni. et mortuus est.
Vixit autem malaleel. lx. annis. et genuit
iared. et vixit malaleel postquam genuit
iared. d. ccc. xxx. annis. et genuit filios et
filias. et facti sunt omnes dies malaleel. d.
ccc. lxxxx. v. anni et mortuus est. Vixitque
iared. c. lx. annis et duobus. et genuit enoch.
Et vixit iared postquam genuit enoch. d. ccc.
annis. et genuit filios et filias. et facti sunt
omnes dies iared. d. ccc. lx. ii. anni et
mortuus est. Porro vixit enoch. lx. v.
annis. et genuit mathusalam. et ambulavit
enoch cum deo. et vixit enoch postquam genu-
it mathusalam. ccc. annis. et genuit filios et filias
et facti sunt omnes dies enoch. ccc. lxv. anni
ambulavitque cum deo et non apparuit quia
tulit eum deus. Vixit quoque mathusalam. centum
octoginta. vii. annis. et genuit lamech.
Et vixit mathusalam postquam genuit lamech
septingentis octoginta duobus annis et genuit
filios et filias Et facti sunt omnes dies mathu-
sale. nongenti lx. ix. anni. et mortuus est.
Vixit autem lamech centum octoginta duobus
annis. et genuit filium. Vocavitque nomen eius
noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus
et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit
deus. Vixit lamech postquam genuit noe. d. lxxx.
v. annis et genuit filios et filias. et facti sunt
omnes dies lamech. d. cc. lxx. vii. anni. et
mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset
annorum genuit. sem. cham et iaphet. vi.

VI Cumque cepissent homines multipli-
cari super terram et filias procreassent.
videntes filii dei filias hominum quod essent pulchre.
acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant.
Dixitque deus. Non permanebit spiritus meus
in homine in eternum. quia caro est. Eruntque dies
illius. c. xx. annorum. Gigantes autem erant
super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt
filii dei ad filias hominum. illeque genuerunt. isti
sunt potentes a seculo viri famosi. Videns
autem deus quod multa malitia hominum esset in terra.
et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad
malum. omni tempore penituit eum quod hominem fecisset
in terra. et precavens in futurum. et tactus
dolore cordis intrinsecus. Delebo inquit
hominem quem creavi. a facie terre. ab homine usque
ad animantia. a reptili usque ad volucres celi.
Penitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit
gratiam coram domino. Hee sunt generationes
noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in
generationibus suis, cum deo ambulavit et genuit
tres filios Sem. cham. et iaphet. Corrupta est
autem terra coram deo. et repleta est iniquitate.
Cumque vidisset deus terram esse corruptam. omnis
quippe caro corruperat viam suam super terram.
Dixit ad noe. Finis universe carnis venit
coram me. Repleta est terra iniquitate a fa-
cie eorum: et ego disperdam eos cum terra. Fac
tibi archam de lignis levigatis. mansiun-
culas in ea facies. et bitumine linies intrin-
secus et extrinsecus. et sic facies eam. Trecen-
torum cubitorum erit longitudo arche. quinquagin-
ta cubitorum latitudo. et triginta cubitorum
altitudo illius. Fenestram in archa facies
et in cubito consummabis summitatem eius. Ostium

autem arche pones in latere deorsum.
cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego
adducam diluvii aquas super terram: ut in-
terficiam omnem carnem in qua spiritus vite
est subter celum: et universa que in terra sunt
consumentur. Ponamque fedus meum tecum
et ingredieris archam tu et filii tui. uxor tua
et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis ani-
mantibus universe carnis bina induces in
archam: ut vivant tecum masculini sexus et fe-
minini. De volucribus iuxta genus suum
et de iumentis in genere suo. et ex omni reptili
terre secundum genus suum. bina de omnibus ingredientur
tecum ut possint vivere. tolles igitur tecum ex omnibus
escis que mandi possunt. et comportabis apud te.
et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit ergo noe
omnia que preceperat ei deus. vij.
VII Dixitque dominus ad eum. Ingredere tu et
omnis domus tua in archam. te
enim vidi iustum coram me in generatione
hac. Ex omnibus animantibus mundis tolles
septena et septena masculum et feminam.
De animantibus vero inmundis duo et duo. mas-
culum et feminam. Sed et de volatilibus celi
que sunt mundi septena et septena: masculum
et feminam. Sed et de volucribus inmundis bina
et bina. masculum et feminam. ut salvetur
semen super faciem universe terre. Adhuc enim et post dies
vij. ego pluam super terram. xl. diebus et xl.
noctibus. Et delebo omnem substantiam quam feci de su-
perficie terre. Fecit ergo noe omnia que mandaverat ei dominus. Er-
atque sescentorum annorum quando diluvii
aque inundaverunt super terram. Et ingressus est noe.
et filii eius et uxor eius et uxores filiorum eius
cum eo in archam propter aquas diluvii. De animantibus
quoque mundis et inmundis et de volucribus celi
et ex omni quod movetur super terram. duo et duo
ingressa sunt in archam ad noe. masculus et
femina sicut preceperat deus noe. Cumque transi-
issent vij. dies aque diluvii inundaverunt
super terram. Anno sescentesimo vite noe mense
secundo septimodecimo die mensis rupti sunt omnes
fontes abyssi magne et cataracte celi aperte
sunt. et facta est pluvia super terram xl. diebus et
xl. noctibus. In articulo diei illius ingres-
sus est noe. et sem. et cham et iaphet filii eius
in archam. uxor eius et tres uxores filiorum
eius cum eis in archam. ipsi et omne animal secundum
genus suum. universaque iumenta in genere suo
et omne quod movetur super terram in genere suo.
cunctumque volatile secundum genus suum. universeque a-
ves omnesque volucres ingresse sunt ad noe in archam.
bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et
que ingressa sunt masculus et femina ex

omni carne introierunt. sicut preceperat ei deus.
Et inclusit eum dominus deforis. Factumque est diluvium
xl. diebus et xl. noctibus super terram. et multipli-
cate sunt aque et elevaverunt archam in sub-
lime a terra. vehementer enim inundaverunt et omnia
repleverunt in superficie terre. Porro archa fere-
batur super aquas. et aque prevaluerunt super terram
nimis. opertique sunt omnes montes excelsi
sub universo celo. xv. cubitis altior fuit aqua
super montes quos operuerat. consumptaque est
omnis caro que movebatur super terram volu-
crum animantium bestiarum omniumque reptilium que
reptant super terram. Universi homines in quibus
spiraculum vite est in terra mortui sunt. et dele-
vit deus omnem substantiam que erat super terram ab
homine usque ad pecus. tam reptile quam volucres
celi. et deleta sunt de terra. Remansit autem solus
noe et qui cum eo erant in archa. Obtinu-
eruntque aque diluvii terras centum l. diebus. viij.
Recordatus est autem dominus noe
cunctorumque animantium. et omnium iu-
mentorum que erant cum eo in archa. Et ad-
duxit spiritum super terram. et inminute sunt aque et
clausi sunt fontes abyssi et cataracte celi
et prohibite sunt pluvie de celo. Reversesque sunt
aque de terra euntes et redeuntes. et cepe-
runt minui post c. l. dies. Requievitque archa
mense vij. vicesima vij. die mensis super
montes armenie. At vero aque ibant et
decrescebant usque ad decimum mensem. Decimo
enim mense. prima die mensis: apparuerunt
cacumina montium. Cumque transissent xl.
dies. aperiens noe fenestram arche quam fecerat.
emisit corvum qui egrediebatur et non reverte-
batur donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque
columbam post eum ut videret si iam cessassent aque
super faciem terre. Que cum non invenisset ubi re-
quiesceret pes eius. reversa est ad eum in archam.
aque enim erant super universam terram. extendit-
que manum suam: et apprehensam intulit in
archam. Expectatis autem ultra vij. diebus aliis.
rursum dimisit columbam ex archa. At illa
venit ad eum ad vesperam: portans in
ore ramum olive. virentibus foliis in ore suo.
Intellexit ergo noe quod cessassent aque super terram.
Expectavitque nichilominus vij. dies alios
et emisit columbam. que non est ultra reversa
ad eum. Igitur sescentesimo primo anno
vite noe. primo mense prima die mensis
inminute sunt aque super terram. et aperiens
noe tectum arche aspexit. viditque quod ex-
siccata esset superficies terre. Mense secundo. vicesi-
ma vij. die mensis arefacta est terra. Locutus
est autem dominus ad noe dicens. Egredere de archa.

tu et uxor tua. filii tui et uxores filiorum
tuorum tecum. cuncta que animantia que
sunt apud te ex omni carne. tam in uolatilibus
quam in bestiis et uniuersis reptilibus que reptant
super terram. educ tecum et ingredimini super terram.
Crescite et multiplicamini super eam. Egressus
est ergo noe. et filii eius. uxor eius et uxores
filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia et iumenta
et reptilia que reptant super terram secundum genus suum
de archa egressa sunt. Edificauit autem noe
altare domino. et tollens de cunctis pecoribus
et uolucribus mundis obtulit holocausta super
altare. odoratus que est dominus odorem
suauitatis. et ait ad eum. Nequaquam ultra male
dicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio hu
mani cordis prona sunt in malum ab ad
olescentia sua. Non igitur percutiam ultra omnem
animam uiuentem. sicut feci. Cunctis diebus terre
sementis et messis. frigus et estus. estas et hyems
IX nox et dies non requiescent. IX.
Benedixit que deus noe et filiis eius.
et dixit ad eos. Crescite et multipli
camini et replete terram. et terror ac tremor
uester sit super cuncta animalia terre. et super omnes
uolucres celi. cum uniuersis que mouentur in terra.
Omnes pisces maris manui uestre traditi sunt.
et omne quod mouetur et uiuit. erit uobis in cibum.
Quasi olera uirentia tradidi uobis omnia. Ex
cepto quod carnem cum sanguine non comede
tis. Sanguinem enim animarum uestrarum requiram
de manu cunctarum bestiarum. et de manu hominis.
et de manu uiri et fratris eius. requi
ram animam hominis. Quicumque effuderit sangui
nem humanum: fundetur sanguis illius.
Ad ymaginem quippe dei factus est homo. Vos
autem crescite et multiplicamini. et ingredimini
super terram. et implete eam. Hec quoque dixit
deus ad noe. et ad filios eius cum eo. Ecce
ego statuam pactum meum uobiscum
et cum semine uestro post uos. et ad omnem
animam uiuentem que est uobiscum. tam in
uolucribus quam in iumentis et pecudibus terre.
cunctis que que egressa sunt de archa. et
uniuersis bestiis terre. Statuam pactum
meum uobiscum. et nequaquam ultra interfi
cietur omnis caro ab aquis diluuii: neque
erit deinceps diluuium dissipans terram.
Dixit que deus. Hoc est signum federis quod
do inter me et uos et ad omnem animam ui
uentem que est uobiscum in generationes
sempiternas. Arcum meum ponam
in nubibus: et erit signum federis inter me
et terram. Cumque obduxero nubibus celum
et apparebit arcus meus in nubibus: et re

cordabor federis mei quod pepigi uobiscum.
et cum omni anima uiuente que carnem ue
getat. et non erunt ultra aque diluuii ad
delendam uniuersam carnem. Eritque arcus
meus in nubibus. et uidebo illum et recorda
bor federis sempiterni quod pactum est inter deum
et omnem animam uiuentem uniuerse carnis
que est super terram. Dixit que deus ad noe. Hoc erit
signum federis quod constitui inter me et omnem
carnem super terram. Erant igitur filii noe
qui egressi sunt de archa. Sem. cham et
iaphet. Porro cham ipse est pater chanaan.
Tres isti sunt filii noe. et ab his disseminatum
est omne genus hominum super uniuersam terram.
Cepit que noe uir agricola exercere terram.
et plantauit uineam. et bibens uinum
inebriatus est. et nudatus iacuit in taber
naculo suo. Quod cum uidisset cham
pater chanaan. uerenda scilicet patris sui esse
nudata. nuntiauit duobus fratribus suis foras.
At uero sem et iaphet. pallium imposuerunt
humeris suis et incedentes retrorsum
operuerunt uerenda patris sui. Facies que eorum
auerse erant: et patris uirilia non uiderunt.
Euigilans autem noe ex uino cum didicisset
que fecerat ei filius suus minor ait.
Maledictus chanaan puer seruus seruorum erit
fratribus suis. Dixitque. benedictus dominus deus
sem: sit chanaan seruus eius. Dilatet
deus iaphet. et habitet in tabernaculis sem. Sitque
chanaan seruus eius. Vixit autem noe
post diluuium. ccc. l. annis. et impleti sunt
omnes dies eius. nongentorum quinquaginta annorum
et mortuus est. X.
X Hee sunt generationes filiorum noe.
Sem. cham. et iaphet. Natique sunt
eis filii post diluuium. filii iaphet. gomer
et magog. et madai. iauan et tubal. et mosoch
et thiras. Porro filii gomer. ascenez et riphath
et thogorma. filii autem iauan. elisa et tharsis.
cethim et dodanim. Ab his diuise sunt insule
gentium in regionibus suis unusquisque secundum
linguam et familias suas in nationibus
suis. Filii autem cham. chus. et mesraim.
et phuth et chanaan. filii autem chus saba et
euila. et sabatha et regma et sabathaca. filii
regma. saba et dadan. Porro chus genuit
nemroth. ipse cepit potens esse in terra et erat
robustus uenator coram domino. ob hoc exi
uit prouerbium. quasi nemroth robustus uena
tor coram domino. Fuit autem principium regni
eius babilon. et arach. et archath et calanne
in terra sennaar. De terra illa egressus est
assur. et edificauit niniuen et plateas

Resen quae est inter niniven et chale

civitatis et chale. Hec est civitas magna. At
vero mesraim genuit ludim et anamim et
laabim neptuim et phetrusim et cesluim de
quibus egressi sunt philistiim et capturim. Cha
naan autem genuit sydonem primogenitum
suum, etheum et iebuseum et amorreum et ger
geseum et eveum et aracheum et cyneum et aradium,
samaritheum et amatheum. Et per hos disse
minati sunt populi chananeorum. Factique sunt
termini chanaan venientibus a sydone ge
raram usque gazam, donec ingrediaris sodoma
et gomorram et adamam et seboim usque lesa. Hii sunt
filii cham in cognationibus et linguis et generati
onibus terris que et gentibus suis. De sem quoque
nati sunt patre filiorum omnium heber fratre iaphet
maiore. Filii sem: elam et assur et arphaxath
et lud et aram. Filii aram: hus et hul et gether et
mesa. At vero arphaxath genuit sale de quo
ortus est heber. Natique sunt heber filii duo:
nomen uni phaleg eo quod in diebus eius divisa
sit terra, et nomen fratris eius iectan. Qui iectan
genuit elmodad et saleph et asarmoth, iare
et aduram et uzal, decla et ebal et abimael,
saba et ophir et euila et iobab. Omnes isti filii
iectan. Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus
usque sephar montem orientalem. Isti sunt
filii sem secundum cognationes et linguas et regi
ones in gentibus suis. XI.

XI

Hee familie noe iuxta populos et na
tiones suas. Ab hiis divise sunt gentes
in terra post diluvium. Erat autem terra labii unius
et sermonum eorumdem. Cumque proficiscerentur de oriente
invenerunt campum in terra sennaar et habitaverunt
in eo. Dixitque alter ad proximum suum: Ve
nite faciamus lateres et coquamus eos igni.
Habueruntque lateres pro saxis et bitumen pro cemento.
Et dixerunt: Venite faciamus nobis civita
tem et turrim cuius culmen pertingat usque ad celum;
et celebremus nomen nostrum antequam dividamur
in universas terras. Descendit autem dominus ut videret
civitatem et turrim quam edificabant filii
adam. Et dixit: Ecce unus est populus et unum est
labium omnibus; ceperuntque hoc facere nec desistent
a cogitationibus suis, donec eas opere compleant.
Venite igitur descendamus et confundamus ibi
linguam eorum ut non audiat unusquisque
vocem proximi sui. Atque ita divisit eos dominus
ex illo loco in universas terras et cessaverunt
edificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen
eius babel quia ibi confusum est labium universe
terre. Et inde dispersit eos dominus super faciem cunctarum
regionum. Hee sunt generationes sem. Sem erat
centum annorum quando genuit arphaxat biennio post
diluvium. Vixitque sem postquam genuit

arphaxat quingentis annis et genuit fi
lios et filias. Porro arphaxat vixit xxxv
annis et genuit sale. Vixitque arphaxat postquam
genuit sale ccc.iii annis et genuit filios et fi.
Sale quoque vixit xxx annis et genuit heber. Vixit
que sale postquam genuit heber cccc.iii annis et genuit
phaleth. Vixit heber postquam genuit phaleth
ccc.xxx annis et genuit filios et filias. Vixit
que phaleth xxx annis et genuit reu.
Vixit quoque phaleth postquam genuit reu cc.
ix annis et genuit filios et filias. Vixitque
reu xxxii annis et genuit saruth. Vixit
quoque reu postquam genuit saruth cc.vii annis
et genuit filios et filias. Vixit vero saruth
xxx annis et genuit nachor. Vixitque postquam
genuit nachor cc annis et genuit filios
et filias. Vixit autem nachor xxix annis et genuit
thare. Vixitque nachor postquam genuit
thare c.xix annis et genuit filios et filias.
Vixitque thare lxx annis et genuit a
bram et nachor et aram. Hee sunt generationes
thare. Thare genuit abram, nachor et
aram. Porro aram genuit loth. Mor
tuusque est aram ante thare patrem suum
in terra nativitatis sue in hur caldeorum.
Duxerunt autem abram et nachor uxores. No
men uxoris abram sarai, et nomen uxo
ris nachor melcha filia aram patris melche
et patris iesce. Erat autem sarai sterilis nec
habebat liberos. Tulit itaque thare abram
filium suum et loth filium aram filium
filii sui et sarai nurum suam uxorem abram
filii sui, et eduxit eos de hur caldeorum
ut irent in terram chanaan. Veneruntque
usque aran et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies
thare cc.v annorum et mortuus est in aram.

Dixit autem XII.
dominus ad abram: Egredere
de terra et de cognatione tua et de domo patris
tui et veni in terram quam monstravero tibi.
Faciamque te in gentem magnam et benedicam
tibi, et magnificabo nomen tuum eritque bene
dictus. Benedicam benedicentibus tibi et male
dicam maledicentibus tibi, atque in te benedi
centur universe cognationes terre. Egressus est
itaque abram sicut preceperat ei dominus et ivit
cum eo loth. Septuaginta quinque annorum
erat abram cum egrederetur de haran. Tulit
que uxorem suam sarai et loth filium fratris sui
universamque substantiam quam possederant et animas quas
fecerant in aram, et egressi sunt ut irent
in terram chanaan. Cumque venissent in
eam pertransivit abram terram usque ad
locum sichem et usque ad convallem illustrem

Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuit que dominus Abram et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, ab oriente Hai. Edificavit quoque ibi altare domino et invocavit nomen eius. Perrexitque Abram vadens et ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra; descenditque Abram in Egyptum ut peregrinaretur ibi: prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur Egyptum, dixit uxori sue Sarai: Novi quod pulchra sis mulier, et quod cum viderint te Egyptii, dicturi sunt: Uxor illius est; et interficient me, et te reservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te, et vivat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset Abram Egyptum, viderunt Egyptii mulierem quod pulchra esset nimis. Et nuntiaverunt principes Pharaoni, et laudaverunt illam apud illum. Et sublata est mulier in domum Pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves et asini et servi et famule et asine et cameli. Flagellavit autem dominus Pharaonem maximis plagis et domum eius propter Sarai uxorem Abram. Vocavitque Pharao Abram et dixit ei: Quidnam est quod fecisti mihi? Quare non indicasti quod uxor tua esset? Quam ob causam dixisti sororem tuam esse, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce coniux tua, accipe eam et vade. Precepitque Pharao super Abram viris, et deduxerunt eum et uxorem illius et omnia que habebat.

XIII

Ascendit ergo Abram de Egypto, ipse et uxor eius et omnia que habebat, et Loth cum eo, ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in Bethel, usque ad locum ubi fixerat prius tabernaculum inter Bethel et Hai, in loco altaris quod fecerat prius, et invocavit ibi nomen domini. Sed et Loth qui erat cum Abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula. Nec poterat eos capere terra ut habitarent simul; erat quippe substantia eorum multa, et nequibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Loth. Eo autem tempore Chananeus et Pherezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo Abram ad Loth: Ne queso ut sit iurgium inter me et te, et inter pastores meos et pastores tuos. Fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est; recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo; si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque Loth oculis vidit omnem terram circa Iordanis, que universa irrigabatur antequam subverteret dominus Sodomam et Gomorram, sicut paradisus domini et sicut Egyptus venienti in Segor. Elegitque Loth sibi regionem circa Iordanem, et recessit ab oriente; divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitavit in terra Chanaan, Loth vero moratus est in oppidis que erant circa Iordanem et habitavit in Sodomis. Homines autem Sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad Abram postquam divisus est ab eo Loth: Leva oculos tuos in directum, et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et meridiem, ad orientem et occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre; si quis potest hominum numerare pulverem terre, semen quoque tuum numerare poterit. Surge et perambula terram in longitudine et in latitudine sua, quia tibi daturus sum eam. Movens igitur tabernaculum suum Abram venit et habitavit iuxta convallem Mambre que est in Hebron, edificavitque ibi altare domino. xiiij.

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut Amraphel rex Sennaar et Arioch rex Ponti et Chodorlaomor rex Elamitarum et Thadal rex Gentium inirent bellum contra Bala regem Sodomorum et contra Bersa regem Gomorre et contra Sennaab regem Adame et contra Semeber regem Seboim, contraque regem Bale, ipsa est Segor. Omnes hi convenerunt in vallem Silvestrem que nunc est mare salis. Duodecim enim annis servierant Chodorlaomor, et tertiodecimo anno recesserunt ab eo. Igitur anno quartodecimo venit Chodorlaomor et reges qui erant cum eo, percusseruntque Raphaim in Astaroth Carnaim et Zuzim cum eis et Emim in Save Cariathaim, et Chorreos in montibus Seir usque ad campestria Pharan que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt ad fontem Misphat, ipsa est Cades, et percusserunt omnem regionem Amalechitarum et Amorreum qui habitabat in Asasonthamar. Et egressi sunt rex Sodomorum et rex Gomorre rexque Adame et rex Seboim necnon et rex Bale, que est Segor, et direxerunt contra eos aciem in valle Silvestri: scilicet contra Chodorlaomor regem Elamitarum et Thadal regem Gentium et Amraphel regem Sennaar et Arioch regem Ponti

quatuor reges adversus quinque. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga verterunt et ceciderunt ibi. et qui remanserunt fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam sodomorum et gomorre. et universa que ad cibum pertinent. et abierunt. Nec non et loth et substantiam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat. nunciavit abram hebreo qui habitabat in convalle mambre amorrei fratris escol. et fratris aner. hii enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem suum numeravit expeditos vernaculos suos .ccc. xviii. et persecutus est eos usque dan. et divisis sociis irruit super eos nocte percussitque eos et persecutus est eos usque soba. que est ad levam damasci. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius. mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam reversus est a cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle save que est vallis regis. At vero melchisedech rex salem proferens panem et vinum. Erat enim sacerdos dei altissimi. benedixit ei et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram. et benedictus deus excelsus quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da michi animas. cetera tolle tibi. Qui respondit ei. Levo manum meam ad dominum deum excelsum possessorem celi et terre. quod a filo subtegminis usque ad corrigiam calige non accipiam ex omnibus que tua sunt. ne dicas ego ditavi abram. exceptis hiis que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt mecum. aner. escol et mambre. isti accipient partes suas.

De melchisedech rege et sacerdote.

XV

His itaque transactis .xv. factus est sermo domini ad abram per visionem dicens. Noli timere abram ego protector tuus sum et merces tua magna nimis. Dixitque abram. Domine deus quid dabis michi. Ego vadam absque liberis. et filius procuratoris domus mee iste damascus eliezer erit heres meus. Addiditque abram. Michi autem non dedisti semen et ecce vernaculus meus erit heres meus. Statimque sermo domini factus est ad eum dicens. Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras. et ait illi. Suspice celum et numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credidit abram deo et reputatum est ei ad iusticiam. Dixitque ad eum. Ego dominus qui eduxi te de ur chaldeorum ut darem tibi terram istam. et possideres eam. At ille ait. Domine deus unde scire possum quod possessurus sim eam. Et respondit dominus. Sume michi vaccam triennem. et capram trimam. et arietem annorum trium. turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec. divisit ea per medium. et utrasque partes contra se altrinsecus posuit. Aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera. et abigebat eas abram. Cumque sol occumberet sopor irruit super abram. et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua et subicient eos servituti. et affligent quadringentis annis. Verumptamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo. et post hec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc. necdum enim complete sunt iniquitates amorreorum usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa. et apparuit clibanus fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In die illo pepigit dominus fedus cum abram dicens. Semini tuo dabo terram hanc a fluvio egypti usque ad fluvium magnum eufraten. Cyneos et cenezeos et cedmoneos et etheos et pherezeos. raphaim quoque et amorreos et chananeos et gergeseos et iebuseos. .xvi.

XVI

Igitur sarai uxor abram non genuerat liberos. sed habens ancillam egyptiam nomine agar. dixit marito suo. Ecce conclusit me dominus ne parerem. Ingredere ad ancillam meam si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille adquiesceret deprecanti. tulit agar ancillam suam egyptiam post annos x. quam habitare ceperant in terra chanaan. et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns despexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram. Inique agis contra me. ego dedi ancillam meam in sinum tuum. que quia vidit quod conceperit despectui me habet. Iudicet dominus inter me et te. Cui respondens abram. Ecce ait ancilla tua in manu tua est. utere ea ut libet. Affligente igitur eam sarai fugit. Cumque

invenisset eam angelus domini iuxta fontem aque
in solitudine, qui est in via sur in deserto,
dixit ad illam: agar ancilla sarai, unde
venis et quo vadis? Que respondit. A facie
sarai domine mee ego fugio. Dixitque ei
angelus domini. Revertere ad dominam tuam et humili-
are sub manu illius. Et rursum: multiplicans inquit
multiplicabo semen tuum et non numerabitur pre
multitudine. Ac deinceps. ecce ait con-
cepisti et paries filium et vocabis nomen
eius hysmael, eo quod audierit dominus afflictionem
tuam. Hic erit ferus homo. Manus eius
contra omnes et manus omnium contra eum. Et e
regione universorum fratrum suorum figet tabernacula.
Vocavit autem nomen domini qui loquebatur
ad eam. Tu deus qui vidisti me. Dixit enim
profecto hic vidi posteriora videntis me.
Propterea appellavit puteum illum puteum
viventis et videntis me. Ipse est inter cades et
barad. Peperitque agar abrae filium qui voca-
vit nomen eius hysmael. Octoginta et sex annorum
erat abram quando peperit ei agar ismahelem.
XVII Postquam vero no- .xvii.
naginta et novem annorum esse ceperat
apparuit ei dominus. Dixitque ad eum. Ego deus
omnipotens. Ambula coram me et esto perfectus. Ponam-
que fedus meum inter me et te. et multiplicabo te
vehementer nimis. Cecidit abram pronus in fa-
ciem. Dixitque ei deus. Ego sum, et ponam pactum
meum tecum: erisque pater multarum gentium. Nec
ultra vocabitur nomen tuum abram. Sed ap-
pellabis abraham, quia patrem multarum
gentium constitui te. Faciamque te crescere
vehementissime: et ponam te in gentibus. Re-
gesque ex te egredientur. Et statuam pactum
meum inter me et te, et inter semen tuum post
te in generationibus suis federe sempiterno, ut
sim deus tuus et seminis tui post te. Daboque
tibi et semini tuo post te terram peregrinationis
tue, omnem terram chanaan in possessionem
eternam. Eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad
abraham. Et tu ergo custodies pactum
meum, et semen tuum post te in generationibus
suis. Hoc est pactum meum quod observabitis inter
me et vos, et semen tuum post te. Circumcidetur
ex vobis omne masculinum, et circumcidetis
carnem preputii vestri, ut sit in signum federis
inter me et vos. Infans octo dierum circumcida-
tur in vobis omne masculinum in generationibus
vestris. Tam vernaculus quam emptitius circumcidetur,
et quicumque non fuerit de stirpe vestra. Eritque pac-
tum meum in carne vestra in fedus eternum. Mas-
culus cuius preputii caro circumcisa non fuerit dele-
bitur anima illa de populo suo, quia pactum meum
irritum fecit. Dixit quoque deus ad abraham.
Sarai uxorem tuam non vocabis sarai, sed
saram. Et benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium
cui benedicturus sum, eritque in nationes, et
reges populorum orientur ex eo. Cecidit abraham
in faciem suam et risit dicens in corde suo. Putas-
ne centenario nascetur filius, et sara nonage-
naria pariet? Dixitque ad deum. Utinam ismael
vivat coram te. Et ait deus ad abraham. Sara
uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius
ysaac. Et constituam pactum meum illi in fedus sem-
piternum, et semini eius post eum. Super ysmahel quoque
exaudivi te. Ecce benedicam ei, et augebo et multi-
plicabo eum valde. Duodecim duces generabit,
et faciam illum crescere in gentem magnam. Pactum
vero meum statuam ad ysaac quem pariet tibi sara
tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset
sermo loquentis cum eo, ascendit deus ab abraham.
Tulit autem abraham hysmahelem filium suum Circumcisio p. abra.
et omnes vernaculos domus sue, universosque quos
emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus
sue. Et circumcidit carnem preputii eorum statim
in ipso die sicut preceperat ei deus. Abraham
nonaginta novem erat annorum quando circumcidit
carnem preputii sui. Et hysmahel filius suus
xiii annos impleverat tempore circumcisionis sue.
Eadem die circumcisus est abraham et hysma-
el filius eius. Et omnes viri domus illius tam
vernaculi quam emptitii et alienigene pariter
circumcisi sunt. .xviii. XVIII
Apparuit autem ei dominus in convalle mambre
sedenti in hostio tabernaculi sui in ipso fer-
vore diei. Cumque elevasset oculos apparuerunt
ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset
cucurrit in occursum eorum de hostio taberna- Vidit abraham .iii. viros.
culi sui, et adoravit in terram, et dixit. Domine si
inveni gratiam in oculis tuis ne transeas
servum tuum. Sed afferam pauxillum aque, et laventur
pedes vestri, et requiescite sub arbore. Ponamque
buccellam panis et confortetur cor vestrum. Postea
transibitis. Idcirco enim declinastis ad
servum vestrum. Qui dixerunt. Fac ut locutus es.
Festinavit abraham in tabernaculum ad saram,
dixitque ei. Accelera tria sata simile commi- lata
sce, et fac subcinericios panes. Ipse vero ad
armentum cucurrit, et tulit inde vitulum tener-
rimum et optimum. Deditque puero qui festi-
navit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac
et vitulum quem coxerat, et posuit coram eis. Ipse vero
stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent
dixerunt ad eum. Ubi est sara uxor tua? Ille respondit.
Ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Revertens veni-
am ad te tempore isto, vita comite, et habebit filium
sara uxor tua. Quo audito sara risit post

hostium tabernaculi. Erant autem ambo senes prouecteque etatis, et desierant sare fieri muliebria. que risit occulte dicens. Postquam consenui et dominus meus uetulus est uoluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad abraham. Quare risit sara dicens. Numquid pariture sum anus. Numquid deo quicquam difficile. Iuxta condictum reuertar ad te: hoc eodem tempore uita comite et habebit sara filium. Negauit sara dicens. non risi, timore perterrita. Dominus autem. Non est inquit ita: sed risisti. Cum ergo surrexissent inde uiri direxerunt oculos contra sodomam. et abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque dominus. Num celare potero abraham que gesturus sum: cum ipse futurus sit in gentem magnam ac robustissimam. et benedicende sunt in illo omnes nationes terre. Scio enim quod precepturus filiis suis sit. et domui sue post se ut custodiant uiam domini, et faciant iustitiam et iudicium. ut adducat dominus propter abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit itaque dominus. Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus est. et peccatum eorum aggrauatum est nimis. Descendam et uidebo utrum clamorem qui uenit ad me opere compleuerint. an non est ita ut sciam. Conuerteruntque se inde et abierunt sodomam. Abraham uero adhuc stabat coram domino: et appropinquans ait.

De clamore sodomorum.

Numquid perdes iustum cum impio. Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, peribunt simul: et non parces loco illi propter .l. iustos. si fuerint in eo. absit a te. ut rem hanc facias. et occidas iustum cum impio. fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram. nequaquam facies hoc iudicium. Dixitque dominus ad eum. Si inuenero sodomis .l. iustos in medio ciuitatis. dimittam omni loco propter eos. Respondit abraham et ait. quia semel cepi. loquar ad dominum deum meum cum sim puluis et cinis. quid si minus .l. iustis .v. fuerint. delebis propter .xlv. uniuersam urbem. Et ait. Non delebo si inuenero ibi .xlv. Rursumque locutus est ad eum. Si autem .xl. ibi fuerint inuenti: quid facies. Ait. Non percutiam propter .xl. Ne quaeso inquit indigneris domine si loquar. Quid si ibi inuenti fuerint .xxx. Respondit. Non faciam. si inuenero ibi .xxx. Quia semel ait cepi loquar ad dominum meum. Quid si ibi inuenti fuerint .xx. Dixit non interficiam. propter uiginti. Obsecro inquit ne irascaris domine. si loquar adhuc semel. quid si ibi inuenti fuerint .x. Dixit. Non delebo propter decem. Abiit dominus postquam cessauit loqui ad abraham: et ille reuersus est in locum suum. xix.

XIX

Veneruntque duo angeli sodomam uespere. sedente loth in foribus ciuitatis. qui cum uidisset eos surrexit et iuit obuiam eis. adorauitque pronus in terram dixit. Obsecro domini. declinate in domum pueri uestri et manete ibi. lauate pedes uestros. et mane proficiscemini in uiam uestram. Qui dixerunt. Minime: sed in platea manebimus. Compulit illos oppido. ut diuerterent ad eum. Ingressisque domum eius fecit conuiuium. Coxit azima et comederunt. Prius autem quam irent cubitum, uiri ciuitatis uallauerunt domum eius a puero usque ad senem. omnis populus simul. Vocaueruntque loth et dixerunt ei. Vbi sunt uiri qui introierunt ad te nocte: educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos loth post tergum claudens ostium ait. Nolite quaeso fratres mei. nolite malum hoc facere. Habeo duas filias que necdum cognouerunt uirum: educam eas ad uos: abutimini eis sicut uobis placuerit dum modo uiris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursus. Ingressus es inquiunt ut aduena. numquid ut iudices. Te ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant loth uehementissime. Iamque prope erat ut infringerent fores. Et ecce miserunt manum uiri et introduxerunt ad se loth. clauseruntque ostium. et eos qui erant foris percusserunt cecitate a minimo usque ad maximum. ita ut ostium inuenire non possent. Dixerunt autem ad loth. Habes hic tuorum quempiam generum. aut filios aut filias. Omnes qui tui sunt educ de urbe hac. delebimus enim locum istum. eo quod increuerit clamor eorum coram domino. qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque loth. locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius et dixit. Surgite et egredimini de loco isto. quia delebit dominus ciuitatem hanc. Et uisus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane, cogebant eum angeli dicentes. Surge et tolle uxorem tuam, et duas filias quas habes. ne et tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Dissimulante illo apprehenderunt manum eius et manum uxoris ac duarum filiarum eius. eo quod parceret dominus illi. et eduxerunt eum. posueruntque extra ciuitatem. Ibique locuti sunt ad eum dicentes. Salua animam tuam. noli respicere post tergum tuum. nec stes in omni circa regione. sed in monte saluum te fac. ne et tu simul pereas. Dixitque loth ad eos. Quaeso domine mi quia inuenit seruus tuus gratiam coram te,

et magnificasti gratiam et misericordiam tuam quam feci-
sti mecum ut saluares animam meam: nec
possum in monte saluari, ne forte apprehendat
me malum et moriar. Est ciuitas hec iuxta
ad quam possum fugere parua et saluabor in ea.
Numquid non modica est et uiuet anima mea?
Dixitque ad eum: ecce et in hoc suscepi preces
tuas ut non subuertam urbem pro qua locu-
tus es. Festina et saluare ibi: quia non potero
facere quicquam donec ingrediaris illuc. Id-
circo uocatum est nomen urbis illius Segor.
Sol egressus est super terram, et loth ingressus est
Segor. Igitur dominus pluit super Sodomam et Gomorram
sulphur et ignem a domino de celo. et subuertit
ciuitates has et omnem circa regionem, uniuer-
sosque habitatores urbium, et cuncta terre uiren-
tia. Respiciensque uxor eius post se: uersa est
in statuam salis. Abraham autem consurgens
mane: ubi steterat prius cum domino. intuitus
est Sodomam et Gomorram et uniuersam ter-
ram regionis illius. uiditque ascendentem fa-
uillam de terra quasi fornacis fumum.
Cum enim subuerteret deus ciuitates regionis
illius recordatus est abrahe et liberauit loth
de subuersione urbium in quibus habitauerat.
Ascenditque loth de Segor. et mansit in mon-
te duo quoque filie eius cum eo. timuerat enim manere
in Segor. et mansit in spelunca ipse et due fi-
lie eius cum eo. Dixitque maior ad minorem.
pater noster senex est et nullus uirorum remansit in terra
qui possit ingredi ad nos iuxta morem
uniuerse terre. Veni inebriemus eum uino. dor-
miamusque cum eo. ut seruare possimus ex
patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bi-
bere uinum nocte illa. et ingressa est maior
dormiuitque cum patre. at ille non sensit ne-
que quando accubuit filia, nec quando surrexit. Altera
quoque die dixit maior ad minorem. Ecce
ego dormiui heri cum patre meo. demus ei et
bibere uinum hac nocte. et dormies cum
eo ut saluemus semen de patre nostro. Dederunt
que et illa nocte patri suo bibere uinum. In-
gressaque minor filia dormiuit cum eo,
et nec tunc quidem sensit quando concubuerit
uel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo due
filie loth de patre suo. peperitque maior filium
et uocauit nomen eius moab. ipse est pater moa-
bitarum usque in presentem diem. Minor
quoque peperit filium. et uocauit nomen eius
Ammon, id est filius populi mei. ipse est pater ammonita-
rum usque hodie. .xx.
Profectus inde abraham in terram
australem. habitauit inter cades et sur. et pere-
grinatus est in geraris. Dixitque de sara

De uxore loth uersa.

De uino inebriante loth.

XX

uxore sua. Soror mea est. Misit ergo abime-
lech rex gerare et tulit eam. Venit autem deus
ad abimelech per somnium nocte et ait illi.
En morieris propter mulierem quam tulisti. habet
enim uirum. Abimelech uero non tetigerat eam
et ait. domine, Num gentem ignorantem et iustam
interficies? Nonne ipse dixit michi soror
mea est? et ipsa ait frater meus est. In simpli-
citate cordis mei et munditia manuum
mearum feci hoc. Dixitque ad eum deus. et ego
scio quod simplici corde feceris. et ideo custodiui
te ne peccares in me. et non dimisi ut tangeres
eam. Nunc ergo redde uxorem uiro suo. quia
propheta est. et orabit pro te et uiues. Si autem
nolueris reddere, scito quod morte morieris tu et
omnia que tua sunt. Statimque de nocte
consurgens Abimelech uocauit omnes seruos
suos. et locutus est uniuersa uerba hec in auribus
eorum. timueruntque omnes uiri ualde. Voca-
uit autem abimelech etiam abraham et dixit ei. quid
fecisti nobis? quid peccauimus in te. quia induxi-
sti super me et super regnum meum peccatum
grande. que non debuisti facere fecisti nobis.
Rursusque expostulans ait. quid uidisti ut
hoc faceres. Respondit abraham. cogitaui
mecum dicens. forsitan non est timor dei in
loco isto et interficient me propter uxorem meam.
Alias autem et uere soror mea est filia patris
mei. et non matris mee filia. et duxi eam in
uxorem. postquam autem eduxit me deus de
domo patris mei. dixi ad eam. hanc misericordiam
facies mecum in omni loco ad quem ingrediemur
dices quod frater tuus sim. Tulit igitur a-
bimelech oues et boues. et seruos et ancillas:
et dedit abraham. reddiditque illi saram uxo-
rem suam, et ait. Terra coram uobis est. ubi-
cumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit.
Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit
tibi in uelamen oculorum ad omnes qui
tecum sunt: et quocumque perrexeris. mementoque
te deprehensam. Orante autem abraham. sanauit
deus abimelech et uxorem ancillasque eius
et pepererunt. concluserat enim deus omnem uuluam
domus abimelech propter saram uxorem abraham.
Visitauit autem dominus .xxi.
saram sicut promiserat. et impleuit
que locutus est. concepitque et peperit filium
in senectute sua tempore quo predixerat ei
deus. Vocauit autem abraham nomen filii
sui quem genuit ei sara ysaac. et circumcidit
eum octauo die. sicut preceperat ei deus.
cum centum esset annorum. hac quippe etate patris
natus est ysaac. Dixitque sara. Risum fecit
michi deus. quicumque audierit corridebit michi.

De abimalech pro uxore abrahe.

XXI

Rursumque ait. Quis auditurus crederet
abraham quod sarra lactaret filium quem pe-
peperit ei iam seni. Crevit igitur puer et ab
lactatus est. fecitque abraham grande con-
vivium in die ablactationis eius. Cumque
vidisset sarra filium agar egyptie luden-
tem cum ysaac filio suo dixit ad abraham.
Eice ancillam hanc et filium eius. Non enim
erit heres filius ancille cum filio libere ysa-
ac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo. (al' ppt filii sui)
Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum
super puero et super ancilla tua. Omnia que dixerit
tibi sarra audi vocem eius. quia in ysaac
vocabitur tibi semen. Sed et filium ancille faciam
in gentem magnam. quia semen tuum est.
Surrexit itaque abraham mane et tollens
panem et utrem aque imposuit scapu-
le eius. tradiditque puerum et dimisit eam.
Que cum abisset errabat in solitudine
bersabee. Cumque consumpta esset aqua
in utre abiecit puerum subter unam arborem
que ibi erat. et abiit. seditque e regione procul
quantum potest arcus iacere. Dixit enim.
non videbo morientem puerum. et sedens
contra levavit vocem suam et flevit.
Exaudivit autem deus vocem pueri. vocavitque
angelus domini agar de celo dicens.
Quid agis agar. Noli timere. exaudivit
enim deus vocem pueri de loco in quo est.
Surge tolle puerum et tene manum eius
quia in gentem magnam faciam eum.
Aperuitque oculos eius deus. que videns
puteum aque abiit et implevit utrem.
deditque puero bibere. et fuit cum eo. Qui cre-
vit et moratus est in solitudine: factusque
est iuvenis sagittarius. habitavitque in
deserto pharan. et accepit illi mater sua uxo-
rem de terra egypti. xxij.

xxii Cap hic non est c.

In eodem tempore dixit abymelech
et phicol princeps exercitus eius ad
abraham. Deus tecum est in universis que
agis. Iura ergo per deum ne noceas mihi.
et posteris meis. stirpique mee. Sed iuxta mi-
sericordiam quam feci tibi facias michi. et ter-
re in qua versatus es advena. Dixitque abra-
ham. Ego iurabo. Et increpavit abyme-
lech propter puteum aque quem vi abstulerant
servi illius. Respondit abymelech. Nescivi quis
fecerit hanc rem: sed et tu non indicasti mihi.
et ego non audivi preter hodie. tulit itaque
abraham oves et boves et dedit abymelech.
percusseruntque ambo fedus. et statuit abra-
ham septem agnas gregis seorsum. Cui
dixit abymelech. Quid sibi volunt septem
agne iste. quas stare fecisti seorsum. At ille
inquit: agnas accipies de manu mea ut sint
in testimonium mihi. quoniam ego fodi puteum
istum. Idcirco vocatus est locus ille bersa-
bee: quia ibi uterque iuravit. Et inierunt fedus
pro puteo iuramenti. Surrexit autem abyme-
lech et phicol princeps exercitus eius. reversi-
que sunt in terram palestinorum. Abraham
vero plantavit nemus in bersabee. et invo-
cavit ibi nomen domini dei eterni. et fuit colonus
terre palestinorum diebus multis. xxij. Cap

Que postquam gesta sunt temptavit deus
abraham et dixit ad eum. Abraham
abraham. Qui respondit. Adsum. Ait illi. Tolle
filium tuum unigenitum quem diligis ysaac.
et vade in terram visionis. atque ibi offeres
eum in holocaustum super unum montium quem
monstravero tibi. Igitur abraham de nocte
consurgens. stravit asinum suum ducens secum
duos iuvenes. et ysaac filium suum. Cumque
concidisset ligna in holocaustum abiit
ad locum quem preceperat ei deus. Die autem
tertio elevatis oculis vidit locum procul.
dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum
asino. ego et puer illuc usque properantes postquam
adoraverimus revertemur ad vos. tulit quoque
ligna holocausti et imposuit super ysaac filium
suum. ipse vero portabat in manibus suis ignem
et gladium. Cumque duo pergerent simul.
dixit ysaac patri suo. pater mi. At ille respondit.
Quid vis fili. Ecce inquit ignis et ligna.
ubi est victima holocausti. Dixit abraham.
deus providebit sibi victimam holocausti fili
mi. pergebant ergo pariter. et venerunt ad locum
quem ostenderat ei deus. In quo edificavit al-
tare: et desuper ligna composuit. Cumque col-
ligasset ysaac filium suum posuit eum
in altari super struem lignorum. extenditque
manum et arripuit gladium. ut immola-
ret filium suum. Et ecce angelus domini de ce-
lo clamavit dicens. Abraham abraham.
Qui respondit. Adsum. Dixitque ei. Non exten-
das manum tuam super puerum: neque facias
ei quicquam. Nunc cognovi quod times deum.
et non pepercisti filio tuo unigenito propter me.
Levavit abraham oculos suos: viditque post tergum
arietem inter vepres. herentem cornibus. quem
assumens obtulit holocaustum pro filio
suo. Appellavitque nomen loci illius dominus
videt. Unde usque hodie dicitur in monte dominus
videbit. Vocavit autem angelus domini abraham
secundo de celo dicens. Per memetipsum iuravi
dicit dominus. quia fecisti rem hanc: et non
pepercisti unigenito filio tuo propter me. benedicam

tibi et multiplicabo semen tuum sicut
stellas celi. et velut arenam que est in litto
re maris. possidebit semen tuum portas
inimicorum suorum et benedicentur in semine tuo
omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Reversus est
abraham ad pueros suos: abieruntque
bersabee simul. et habitavit ibi. His itaque
gestis. nuntiatum est abraham quod mel
cha quoque genuisset filios nachor fratri suo.
hus primogenitum et buz fratrem eius: et ca
muel patrem syrorum et cased et azan
pheldas quoque et iedlaph ac bathuel. de quo
nata est rebecca. Octo istos genuit melcha
nachor fratri abraham. concubina vero
illius nomine roma peperit thabee et gaon
et thaas et maacha. xxiii.

Obitus sare. Cap. xxiii.

Vixit autem sara centum xxvii.
annis et mortua est in civitate arbee que est
ebron in terra chanaan. Venitque abra
ham ut plangeret et fleret eam. Cumque
surrexisset ab officio funeris. locutus est
ad filios heth dicens. Advena sum et
peregrinus apud vos. date michi ius
sepulchri vobiscum ut sepeliam mortu
um meum. Responderunt ei filii heth dicen
tes. Audi nos domine. Princeps dei es
apud nos. In electis sepulchris nostris se
peli mortuum tuum. Nullusque te prohibere
poterit quin in monumento eius sepelias
mortuum tuum. Surrexit abraham et
adoravit populum terre: filios videlicet heth. Di
xitque ad eos. Si placet anime vestre ut se
peliam mortuum meum. audite me et
intercedite pro me. apud ephron filium
seor. ut det michi speluncam dupplicem
quam habet in extrema parte agri sui. pecunia
digna tradat eam michi coram vobis in
possessionem sepulchri. Habitabat autem ephron
in medio filiorum heth. Responditque ephron ad abraham
cunctis audientibus qui ingrediebantur
portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita
fiet domine mi: sed tu magis ausculta quod loquor
Agrum trado tibi et speluncam que est in eo.
presentibus filiis populi mei. Sepeli mortuum
tuum. Adoravit abraham coram domino
et populo terre: et locutus est ad ephron circum
stante plebe eius. quero ut audias me.
dabo pecuniam pro agro. suscipe eam: et sic
sepeliam mortuum meum in agro. Responditque
ephron. ~~audi~~. domine mi. Audi me. terra quam
postulas quadringentos siclos argenti
valet. istud est pretium inter me et te. Sed
quantum est hoc. sepeli mortuum tuum. Quod cum
audisset abraham. appendit pecuniam quam

ephron postulaverat. audientibus filiis heth
quadringentos argenti siclos et probate
monete publice. Confirmatusque est
ager quondam ephronis: in quo erat spelunca
duplex. respiciens mambre: tam ipse quam
spelunca et omnes arbores eius in cunctis
terminis eius in possessionem abrahe par
titum: videntibus cunctis filiis heth. et
cunctis qui intrabant portam illius civi
tatis. Atque ita sepelivit abraham uxorem
suam saram. in spelunca agri duplici.
qui respiciebat mambre. hec est ebron in terra
chanaan. et confirmatus est ager et antrum.
quod erat in eo. abrahe in possessionem monu
menti a filiis heth. xxv.

Cap. xxiiii.

Erat autem abraham senex dierum
que multorum. et dominus in cunctis benedixerat
ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue
qui preerat omnibus que habebat. pone manum
tuam subter femur meum. ut adiurem
te per dominum deum celi et terre ut non accipias uxo
rem filio meo de filiabus chananeorum inter quos
habito. sed ad terram et ad cognationem meam
proficiscaris. et inde accipias uxorem filio
meo ysaac. Respondit servus. Si noluerit mu
lier venire mecum in terram hanc. num reduce
debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus
es. Dixit abraham. cave ne quando reducas
illuc filium meum. dominus deus celi et terre qui tulit
me de domo patris mei et de terra nativitatis
mee. qui locutus est michi et iuravit michi dicens
Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet
angelum suum coram te. et accipies inde
uxorem filio meo. Si autem noluerit mulier
sequi te non teneberis iuramento. filium tantum
meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus
manum sub femore abraham domini sui et iu
ravit illi super sermone hoc. Tulitque decem
camelos de grege domini sui et abiit. ex omnibus
bonis eius portans secum. Profectusque
perrexit in mesopotamiam ad urbem na
chor. Cumque camelos fecisset accumbere extra
oppidum iuxta puteum aque vespere eo
tempore quo solent mulieres egredi. ad
hauriendam aquam. Oravit dominum
dicens. Domine deus domini mei abraham occurre
obsecro hodie michi. et fac misericordiam cum domino
meo abraham. ecce ego sto prope fontem
aque. et filie habitatorum huius civitatis egre
dientur ad hauriendam aquam. Igitur
puella cui dixero. inclina hydriam tuam
ut bibam. et illa responderit bibe: quin et ca
melis tuis potum tribuam. ipsa est quam
preparasti servo tuo ysaac: et per hoc intelli

Modus iurandi sub femore.

BIBLIOTECA ... UNIVERSIDAD ... SEVILLA

gam q̄ feceris miām cum dn̄o meo. Nec
dum intra se u̇ba compleuat: ⁊ ecce rebecca
egrediebatur filia bathuelis filii melche uxo
ris nachor frīs abraham. hn̄s ẏdriam in
scapula sua. puella decora nimis: uirgoq̄;
pulcherrima ⁊ incognita uiro. descenderat
aūt ad fontem ⁊ impleuerat ẏdriam ac reu
tebatur. occurrit q̄z ei seruus ⁊ ait. paulul
lum aque m̄ ad bibendum p̄be de ẏdria
tua. que r̄ndit. bibe domine mi. celeriter̄q;
deposuit ẏdriam sr̄ ulnam suam ⁊ dedit
potum ei. Cumq; ille bibisset adiecit q̄n
⁊ camelis tuis hauriam aquam. donec
cuncti bibant. Effundensq; ẏdriam ī ca
nalibz. recurrit ad puteum ut hauriret
aquam: ⁊ haustam omnibz camelis ded̄.
Ille autē contemplebatur eā tacit' dicēs. Scire
uolens utrum p̄sperum fecisset iter suum
dn̄s an non. Postq̄̄ ergo biberunt cameli
p̄tulit uir inaures aureas appendentes
siclos duos ⁊ armillas totidē. pondo sicloꝝ
x. Dixit q̄z ad eam. cui' es filia. indica m̄.
est in domo pr̄is tui locus ad manendum.
Que r̄ndit filia bathuelis sum. filii nachor
q̄m peperit ei melcha. ⁊ addidit dicēs. palearz
q̄q; ⁊ feni plurimū ē apud nos. ⁊ locus spa
tiosus ad manendum. Inclinauit se hō ⁊
adorauit dn̄m dicens. bn̄dictus dominus
ds̄ dn̄i mei abraham qui non abstulit
miām ⁊ ueritatem suam a dn̄o meo et
recto itinere me perduxit in domū frīs dn̄i
mei. Cucurrit itaq; puella ⁊ nuntiauit
in domo m̄ris sue. omnia que audierat.
Habebat autem rebecca frēm̄ noīe laban.
qui festinans egressus ē ad hominem
ubi erat foris. Cumq; uidisset inaures
⁊ armillas in manibz sororis
sue. ⁊ audisset cuncta u̇ba referentis. hec lo
cutus ē michi homo. uenit ad uirum
qui stabat iuxta camelos. ⁊ p̄pe fontem
aque. Dixit q̄z ad eum. Ingredere bn̄dic
te domini. cur foris stas. p̄paraui domum
⁊ locum camelis tuis. Introduxit q̄z eum
in hospitium ac destrauit camelos. dedit q̄z
paleas ⁊ fenum ~~⁊ fenum~~ et aquam ad la
uandos pedes camelorum ⁊ uiroꝝ qui cum
eo uenerant. ⁊ appositus est in conspectu
eius panis. Qui ait. Non comedam do
nec loquar s̄mones meos. R̄ndit ei: loquere.
At ille. Seruus inquit abraham sum. ⁊
dn̄s bn̄dixit domino meo ualde: magnifica
tus q̄z est ⁊ dedit ei oues ⁊ boues. argentum
⁊ aurum. s̄uos ⁊ ancillas. camelos ⁊ asi
nos. ⁊ peperit sara uxor dn̄i mei. filiū dn̄o
meo. in senectute sua. dedit q̄z ei omnia q̄
h̄uerat. ⁊ adiurauit me dn̄s me' dicens:
Non accipies filio meo uxorem de filiabz
chananeoꝝ in quoꝝ t̄ra h̄ito. Sz perges ad
domum pr̄is mei ⁊ de cognatione mea ac
cipies filio meo uxorem. Ego uo r̄ndi dn̄o
meo. Quid si noluerit mecum uenire mu
lier. Dn̄s ait in cuius conspectu ambulo.
mittet angelum suū tecum. ⁊ diriget uiā
tuam. Accipies q̄z uxorem filio meo de cogna
tōe mea ⁊ de domo pr̄is mei. Innocens eris
a maledictōe mea. Cum ueñis ad p̄pinq̄s
meos: ⁊ non dederint t̄. Ueni ḡ hodie ad
fontem aque ⁊ dixi. Dn̄e ds̄ dn̄i mei abrahā.
Si direxisti uiam meam in qua nunc am
bulo. Ecce sto iux̄ fontem aque. ⁊ uirgo q̄
egredietur ad hauriendam aquā audierit
a me. da m̄ paululum aque ad bibendum
ex ẏdria tua. ⁊ dixerit m̄ ⁊ tu bibe. ⁊ camelis
tuis hauriam. ip̄a ē mulier q̄m preparauit
dn̄s filio domini mei. Cumq; h' tacit' mecū
uoluerem. apparuit rebecca ueniēs cum ẏdria
q̄m portabat in scapula. descendit q̄z ad fōtē
⁊ hausit aquā: ⁊ aio ad eam: da michi pau
lulum bibere. que festinans deposuit ẏdriā
de humero. ⁊ dixit michi. ⁊ tu bibe ⁊ camelis
tuis potum tribuam. bibi ⁊ adaquauit
camelos. Interrogaui q̄z eam ⁊ dixi. cuius
es filia. que r̄ndit. filia bathuelis sum
filii nachor q̄m peperit illi melcha. Suspendi
itaq; m̄ inaures ad ornandā faciem eius
⁊ armillas posui in manibz eius. pronusq̄;
adoraui dn̄m. bn̄dicens dominum deum dn̄i
mei abraham qui p̄duxit me recto itine
re ut sumerem filiam frīs dn̄i mei filio ei'.
Quobrem si facitis miām ⁊ ueritatem cum
dn̄o meo indicate michi. si aūt aliud pla
cet ⁊ h' dicite michi. ut uadam ad dexteram
siue ad sinistram. R̄nderunt laban ⁊ bathuel.
a dn̄o egressus ē s̄mo. nō possumus extra
placitum eius q̄cq̄ aliud loqui tecum. En
rebecca coram te ē. tolle eam ⁊ p̄ficiscere ⁊ sit
uxor filii dn̄i tui. sicut locutus est dn̄s. Quod
cum audisset puer abraham. p̄cidens adora
uit in terra dn̄m: platis q̄z uasis argenteis
⁊ aureis ac uestibz. dedit eas rebecce pro mune
re. fratribz quoq; eius ⁊ m̄ri dona obtulit. Inito
q̄z conuiuio uescentes puer ⁊ bibentes. mansē
runt ibi. Surgēs autem mane locutus ē
puer. Dimittite me ut uadam ad dn̄m meū.
R̄nderunt q̄z frēs eius et m̄r. Maneat puel
la saltem. x. dies apud nos. ⁊ post ea profi
ciscetur. Nolite ait me retinere. q̄z dominus
direxit uiam meam. dimittite me ut p̄gam

ad manendū

Oti sup verbo vende michi primogenitum tuum. hic queritur quomodo Iacob qui erat sancte vite petiit sibi vendi primogenitum quia tempore legis nature quod tunc currebat primogeniti erant sacerdotes sacerdotium semper fuit reputatum bonum spirituale et ideo videtur symoniam commisisse. Item de iure primogeniti erat quod haberet duplicem partem in bonis patris respectu aliorum quamvis igitur pater eorum haberet multa bona sequitur quod primogenitum etiam in bonis temporalibus multum valebat et sic videtur Iacob fecisse magnam fraudem et deceptionem in hoc quod pro tam modico scilicet esu pulmenti acquisierat ab Esau ius primogeniture.

ad dominum meum. Et dixerunt: Vocemus puellam et queramus ipsius voluntatem. Cumque vocata venisset, sciscitati sunt: Vis ne ire cum homine isto? Que ait: Vadam. Dimiserunt ergo eam et nutricem illius, servumque Abraham et comites eius, valde imprecantes prospera sorori sue atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille milia, et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca et puelle illius, ascensis camelis, secute sunt virum, qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore deambulabat Ysaac per viam que ducit ad puteum viventis et videntis. Habitabat enim in terra australi. Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata iam die. Cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque, conspecto Ysaac, descendit de camelo et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium operuit se. Servus autem cuncta que gesserat narravit domino suo Ysaac, qui introduxit eam in tabernaculum Sare matris sue, et accepit eam uxorem, et in tantum dilexit eam, ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret.

.xxv.

Abraham vero duxit aliam uxorem, nomine Cethuram, que peperit ei Zamram et Iexan et Madan et Madian et Iesboch et Sue. Iexan quoque genuit Saba et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim et Lathusim et Laomim. At vero ex Madian ortus est Epha et Opher et Enoch et Abida et Heldaa. Omnes isti filii Cethure. Deditque Abraham cuncta que possederat Ysaac; filiis autem concubinarum largitus est munera, et separavit eos ab Ysaac filio suo, dum adhuc ipse viveret, ad orientalem plagam. Fuerunt autem dies vite eius centum septuaginta quinque anni. Et deficiens mortuus est in senectute bona, provecteque etatis et plenus dierum. Congregatusque est ad populum suum, et sepelierunt eum Ysaac et Hysmael filii sui in spelunca duplici que sita est in agro Ephron filii Seor Ethei e regione Mambre, quem emerat a filiis Heth. Ibi sepultus est ipse et Sara uxor sua. Et post obitum illius benedixit Deus Ysaac filio eius, qui habitabat iuxta puteum nomine viventis et videntis. Hee sunt generationes Hysmael filii Abrahe, quem peperit ei Agar Egyptia famula Sare; et hec nomina filiorum eius in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus Hysmaelis Nabaioth, deinde Cedar et Abdeel et Mabsam, Masma quoque et Duma et Massa, Adad et Thema et Ithur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Hysmael, et hec nomina per castella et oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum. Et facti sunt anni vite Hysmael centum triginta septem. Deficiensque mortuus est, et appositus est ad populum suum. Habitavit autem ab Evila usque Sur, que respicit Egyptum introeuntibus Assirios. Coram cunctis fratribus suis obiit. Hee quoque sunt generationes Ysaac filii Abrahe. Abraham genuit Ysaac, qui cum esset quadraginta annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Siri de Mesopotamia, sororem Laban. Deprecatusque est Ysaac dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis. Qui exaudivit eum, et dedit conceptum Rebecce. Sed collidebantur in utero eius parvuli. Que ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret dominum. Qui respondens ait: Due gentes in utero tuo sunt, et duo populi ex ventre tuo dividentur, populusque populum superabit, et maior serviet minori. Iam tempus pariendi advenerat, et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui primus egressus est, rufus erat et totus in morem pellis hyspidus; vocatumque est nomen eius Esau. Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat manu, et idcirco appellavit eum Iacob. Sexagenarius erat Ysaac quando nati sunt parvuli. Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus venandi et homo agricola; Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Ysaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius vesceretur; et Rebecca diligebat Iacob. Coxit autem Iacob pulmentum. Ad quem cum venisset Esau lassus de agro, ait: Da michi de coctione hac rufa, quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius Edom. Cui dixit Iacob: Vende michi primogenita tua. Ille respondit: En morior, quid michi proderunt primogenita? Ait Iacob: Iura ergo michi. Iuravit ergo Esau et vendidit primogenita. Et sic accepto pane et lentis edulio, comedit et bibit et abiit, parvipendens quod primogenita vendidisset.

.xxvi.

Orta autem fame super terram post eam sterilitatem que acciderat in diebus Abraham, abiit Ysaac ad Abimelech regem Palestinorum in Geraram. Apparuitque ei dominus et ait: Ne descendas in Egyptum, sed quiesce in terra quam dixero tibi, et peregrinare in ea. Eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo dabo universas regiones has, complens iuramentum quod spopondi Abrahe patri tuo.

bona sequitur quod primogenitum etiam in bonis temporalibus multum valebat et sic videtur Iacob fecisse magnam fraudem et deceptionem in hoc quod pro tam modico scilicet esu pulmenti acquisierat ab Esau ius primogeniture. erat ipsius Iacob de iure quia ex destinatione divina quia maior serviet minori Malachie primo dicit dominus Iacob autem dilexi Esau autem odio habui et apostolus ad Romanos ix dicit quod hoc dictum est de ipsis antequam nati essent ex divina electione et sic patet quod ex divina sententia debebatur ipsi Iacob ius primogeniture et illud fuit sibi revelatum a matre. Esau vero de facto ius primogeniture possidebat et ideo licitum erat ipsi Iacob predictum ius ad se retrahere ante quod fecit quando vidit ipsum Esau ita lassum venientem de agro quod estimabat se mori propter quod tunc minus appreciabat ius primogeniture sicut dixit: en morior etc. Vidit etiam concupiscentem et petentem pulmentum quod paraverat et per consequens tunc vidit tempus conveniens in quo ius primogeniture sibi debitum per modum emptionis ad se retrahere potuit quod et fecit nec in hoc peccavit quia non intendebat emere rem sacram sed redimere vexationem suam. Esau autem peccavit non solum peccato gule inordinate cibum appetendo sed etiam peccato symonie rem sacram vendere intendendo et peius ad propositum dicendum patet ex dictis quia ex quo suum erat de iure potuit pro illo accipere et id in modico pretio nulla fuit deceptio ex parte eius. Hec fratri.

Cap. xxvi.

Cethuram. Catholica in eodem verbo dicit media prout significat carnales non accepit Cethuram in uxorem libidine ductus sed amore prolis et significat futurorum. quia sicut Agar et Ysmael figura erit carnalis veteris testamenti sic Cethura et filii eius hereticos qui se dicunt ad novum testamentum pertinere. Sed ecclesia que per Saram designatur una remanet tanquam uxor et sponsa et alie nominantur concubine. Hec frater.

Filiis autem concubinarum. Uxores eius fuerunt ut videtur ex predictis sed nominantur concubine quia Sara eius uxor principalis erat aliquando etiam in scriptura uxor nominatur concubina sicut Iudicum xix. Levite filiam virginem et hic homo habet concubinam et tamen est quod erat uxor eius ut habetur ibidem.

Hec frater.

et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi daboque posteris tuis universas regiones has. et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre, eo quod obedierit abraham voci mee: et custodierit precepta mea et mandata. et cerimonias legesque servaverit. Mansit itaque in geraris ysaac. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua. respondit. soror mea est. timuerat enim confiteri quod sibi sociata esset coniugio. reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque pertransissent dies plurimi et ibi demoraretur, prospiciens abymelech rex palestinorum per fenestram vidit eum iocantem cum rebecca uxore sua. et accersito eo ait. Perspicuum est quod uxor tua sit. cur mentitus es eam sororem tuam esse. Respondit: timui ne morerer propter eam. Dixitque abymelech. quare imposuisti nobis: potuit coire quispiam de populo cum uxore tua. et induxeras super nos grande peccatum. Precepitque omni populo dicens. Qui tetigerit hominis huius uxorem. morte morietur. Seminavit autem ysaac in terra illa: et invenit in ipso anno centuplum benedixitque ei dominus. et locupletatus est homo et ibat proficiens atque succrescens donec vehementer magnus effectus est. Habuit quoque possessiones ovium et armentorum et familie plurimum. ob hoc invidentes ei palestini omnes puteos quos foderant servi patris illius abraham illo tempore obstruxerunt implentes humo in tantum ut ipse abymelech diceret. ad ysaac. Recede a nobis. quoniam potentior nobis factus es valde. Et ille discedens ut veniret ad torrentem gerare, habitaretque ibi. Rursus fodit alios puteos quos foderant servi abraham patris sui. et quos illo mortuo olim obstruxerant philistim. appellavitque eos hisdem nominibus quibus ante pater vocaverat. Foderuntque in torrente: et repererunt aquam vivam. Sed et ibi iurgium fuit pastorum gerare adversus pastores ysaac dicentium. nostra est aqua. Quobrem nomen putei ex eo quod acciderat. vocavit calumpniam. Foderunt et alium puteum, et pro illo quoque rixati sunt. appellavitque illum inimicitias. Profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt. Itaque vocavit nomen illius latitudo. dicens. Nunc dilatavit nos deus et fecit crescere super terram. Ascendit autem ex illo loco in bersabee. ubi apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham patris tui. Noli timere quia ego tecum sum. benedicam tibi et multiplicabo semen tuum propter servum meum abraham. Itaque edificavit ibi altare domino et invocato nomine domini extendit tabernaculum. precepitque servis suis ut foderent puteos. Ad quem locum cum venissent de geraris abymelech et ochozat amicus illius. et phicol dux militum. locutus est eis ysaac. Quid venistis ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis. Qui responderunt. Vidimus tecum esse dominum. et idcirco nos diximus. Sit iuramentum inter nos et ineamus fedus ut non facias quicquam mali nobis. Sicut et nos nichil tuorum attigimus nec fecimus quod te lederet. sed cum pace dimisimus auctum benedictione domini. Fecit ergo eis convivium. et post cibum et potum surgentes: mane iuraverunt sibi mutuo. Dimisitque eos ysaac pacifice in domum suam. Ecce autem in ipso die venerunt servi ysaac nunciantes ei de puteo quem foderant. atque dicentes. Invenimus aquam. unde appellavit eum habundantiam. et nomen urbi impositum est bersabee. usque in presentem diem. Esau vero quadragenarius. duxit uxores duas. Iudith filiam beeri ethei: et bethsamath filiam elon eiusdem loci. que ambe offenderant animum ysaac et rebecce.

.xxvii.

Senuit autem ysaac. et caligaverunt oculi eius: et videre non poterat. Vocavitque esau filium suum maiorem. et dixit ad eum: fili mi. Qui respondit. Adsum. Cui pater. Vides inquit quod senuerim et ignorem diem mortis mee. Sume arma tua pharetram et arcum et egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis. fac michi inde pulmentum sicut velle me nosti. et affer ut comedam. et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset rebecca. et ille abisset in agrum ut iussionem patris impleret: dixit filio suo iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo et dicentem ei. Affer michi de venatione tua et fac cibos ut comedam. et benedicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc ergo fili mi acquiesce consiliis meis. Et pergens ad gregem affer michi duos hedos optimos. ut faciam ex eis escas patri tuo. quibus libenter vescitur: quas cum intuleris et comederit benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit. et ego lenis: Si attrectaverit me pater meus et senserit tunc

Ego sum Esau primogenitus tuus... Esau in persona fuit tamen Esau officio et dignitate quia ad quos primogenitura ut supra declaratum est. Et ex hoc debebat filius benedictio et tali modo loquendi usus est salvator cum ... de Iohanne ipse est Helyas ...

ne putet me voluisse illudere ei, et inducam super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit ait ista maledictio fili mi. tantum audi vocem meam, et pergens affer que dixi. Abiit et attulit dedit que matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. Et vestibus Esau valde bonis quas apud se habebat domi induit eum. Pelliculasque hedorum circumdedit manibus, et colli nuda protexit. Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit: Pater mi. At ille respondit: Audio. Quis es fili mi? Dixitque Iacob: Ego sum Esau primogenitus tuus: feci sicut precepisti mihi. Surge sede et comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Rursumque Ysaac ad filium suum: Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi? Qui respondit: Voluntas dei fuit ut cito michi occurreret quod volebam. Dixitque Ysaac: Accede huc ut tangam te fili mi, et probem utrum tu sis filius meus Esau an non. Accessit ille ad patrem, et palpato eo dixit Ysaac: Vox quidem vox Iacob est, sed manus manus Esau sunt. Et non cognovit eum quia manus pilose manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait: Tu es filius meus Esau? Respondit: Ego sum. At ille: Affer inquit mihi cibos de venatione tua fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum. Quo hausto dixit ad eum: Accede ad me et da mihi osculum fili mi. Accessit et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam, benedicens ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi et de pinguedine terre habundantiam frumenti et vini et olei. Et serviant tibi populi, et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Vix Ysaac sermonem impleverat et egresso Iacob foras venit Esau, coctosque de venatione cibos intulit patri dicens: Surge pater mi et comede de venatione filii tui, ut benedicat mihi anima tua. Dixitque Ysaac illi: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. Expavit Ysaac stupore vehementi et ultra quam credi potest admirans ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, et comedi ex omnibus priusquam tu venires, benedixique ei et erit benedictus? Auditis Esau sermonibus patris irrugiit clamore magno

Irrugiit. Irrugio rugio componitur ab in et rugio et in transit in r et producitur ... vel valde rugire ad modum leonis clamare et sic accipitur pro magno ...

et consternatus ait: Benedic etiam et mihi pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius Iacob. Supplantavit enim me en altera vice: primogenita mea ante tulit et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti ait et mihi benedictionem? Respondit Ysaac: Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres eius servituti eius subiugavi: frumento et vino et oleo stabilivi eum, et tibi post hec fili mi ultra quid faciam? Cui Esau ait: Num unam tantum benedictionem habes pater? Michi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret, motus Ysaac dixit ad eum: In pinguedine terre et in rore celi desuper benedictio tua erit. Vives gladio et fratri tuo servies: tempusque veniet cum excuties et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei et occidam Iacob fratrem meum. Nuntiata sunt hec Rebecce, que mittens et vocans Iacob filium suum dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Aram, habitabisque cum eo paucos dies donec requiescat furor fratris tui, et cesset indignatio eius, obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in una die? Dixitque Rebecca ad Ysaac: Tedet me vite mee propter filias Heth. Si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terre, nolo vivere.

XXIX.

Vocavit itaque Ysaac Iacob et benedixit eum; precepitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan. Sed vade et proficiscere in Mesopotamiam Syrie ad domum Bathuelis patris matris tue, et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi, et crescere te faciat atque multiplicet ut sis in turbas populorum, et det tibi benedictiones Abraham et semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tue, quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum Ysaac, profectus venit in Mesopotamiam Syrie ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebecce matris sue. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob et misisset eum in Mesopotamiam Syrie ut inde uxorem duceret, et quod post benedictionem precepisset ei dicens: Non accipies coniugem de filiabus Chanaan, quodque obediens

Consternatus. ta. tum. de mente deficiens penitus stupefactus, inde ... sine qua ... cecidit exanimis factus aliquo timore vel casu. consternor consternaris significationes et est deponens

Gal. xxviii.

Viditque in somnis scalam. Ista scala que ex multis gradibus constituitur significat gradus generationum per quos Christus secundum carnem descendebat ab Abraham usque ad Mariam virginem que ipsum peperit et gradus huius scale innuit Matheus primo dicens Liber generationis Ihesu Christi etc. Due autem latera scale sunt nisi [?] et parentes quia ex utraque parte descendit secundum carnem et per ut sic natus est et passus est. Per summitatem autem scale designatur per quam divinitas unita est carni a patribus descendenti in Christo quia summitas scale celum tangebat et cacumen eius celum designat per hoc quod Christus secundum humanitatem convenit cum hominibus etiam in naturalibus non tamen in peccato. Et secundum divinitatem convenit cum deo ut sic verus mediator dei et hominum dicatur. Per angelos dei descendentes intelligendum est quod misterium incarnationis fuit de dei voluntate hominibus revelatum primo patriarchis et postea prophetis clarius et etiam ministris novi testamenti clarissime. Per angelos ascendentes intelligentia devotio bonorum in quolibet statu deo presentata per angelos secundum quod angelus Raphael dixit Thobie xii. quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos ego obtuli orationem tuam coram domino etc. Et istud cognovit Iacob futurum licet non sit hic expressum quia misterium incarnationis non erat adhuc sibi publicandum. exprimit tamen quod ille deus promisit ipsi Iacob promissiones factas ipsi Abrahe et Ysaac in quibus continetur implicite misterium [?] quod autem Iacob habuit notitiam de predictis patet per hoc quod dixit Vere deus est in loco isto per beneficia et misteria ibi complenda. Lyra

iacob parentibus suis. isti in syriam. probans quoque quod non libenter aspiceret filias chanaan pater suus. ivit ad ismaelem et duxit uxorem absque his quas prius habebat meleth filiam ismael filii abraham sororem nabaioth. Igitur egressus iacob de bersabee pergebat aram. Cumque venisset ad locum quendam et vellet in eo requiescere post solis occubitum tulit de lapidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in sompnis scalam stantem super terram et cacumen eius tangens celum. angelos quoque dei ascendentes et descendentes per eam. et dominum innixum scale dicentem sibi. Ego sum dominus deus abraham patris tui et deus ysaac. terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. eritque semen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem et septentrionem et meridiem. et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. Et ero custos tuus quocumque perrexeris. et reducam te in terram hanc. nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset iacob de sompno. ait. Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam. paviensque quam terribilis est inquit locus iste. non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. appellavitque nomen urbis bethel. que prius luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem ad vescendum et vestimentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad domum patris mei. erit michi dominus in deum. et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus dei. cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi.

C. xxix.

Profectus ergo iacob venit in terram orientalem et vidit puteum in agro. tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem. et refectis gregibus rursus super os putei ponerent. Dixitque ad pastores. Fratres unde estis. Qui responderunt. de haran. Quos interrogans. Numquid ait nostis laban filium nachor. Dixerunt. Novimus. Sanusne est inquit. Valet inquiunt. Et ecce rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque iacob. adhuc multum diei superest. nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus et sic ad pastum eas reducite. qui responderunt. non possumus donec omnia pecora congregentur et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce rachel veniebat cum ovibus patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset iacob et sciret consobrinam suam oves quoque laban avunculi sui. amovit lapidem quo puteus claudebatur. et adaquato grege. osculatus est eam et elevata voce flevit. et indicavit ei quod frater esset patris sui et filius rebecce. At illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse iacob filium sororis sue. occurrit obviam ei et complexus eum et in oscula ruens duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris respondit. Os meum es et caro mea. Et postquam expleti sunt dies mensis unius. dixit ei. Num quia frater meus es. gratis servies michi? dic quid mercedis accipies. Habebat vero duas filias nomen maioris lya. Minor vero appellabatur rachel. Sed lya lippis erat oculis. rachel decora facie et venusta aspectu. Quam diligens iacob ait. Serviam tibi pro rachel filia tua minori vii. annis. Respondit laban. Melius est ut tibi eam dem quam alteri viro. Mane apud me. Servivit ergo iacob pro rachel vii. annis. et videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad laban. Da michi uxorem meam quia tempus impletum est ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias. et vespere lyam filiam suam introduxit ad eum. dans ancillam filie zelfam nomine. Ad quam cum ex more iacob fuisset ingressus. facto mane vidit lyam. et dixit ad socerum suum. quid est quod facere voluisti? Nonne pro rachel servivi tibi? quare imposuisti michi? Respondit laban. Non est in loco nostro consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copule. et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es michi vii. annis aliis. Adquievit placito. et ebdomada transacta rachel duxit uxorem. Cui pater servam balam tradiderat. Tandem quoque potitus optatis nuptiis amorem sequentis priori pretulit serviens apud eum vii. annis aliis. Videns autem dominus quod despiceret lyam. aperuit vulvam eius sorore sterili permanente. Que conceptum genuit filium. vocavitque nomen eius ruben. dicens. Vidit dominus humilitatem meam. nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait. Quoniam audivit me dominus haberi contemptui dedit etiam istum michi. vocavitque nomen eius symeon. Concepit quoque tertio et genuit alium. Dixitque. Nunc quoque copu

habitabit mecum maritus meus eo quod pepererim ei
tres filios: et idcirco appellavit nomen eius
levi. Quarto concepit et peperit filium et ait.
Modo confitebor domino. et ob hoc vocavit
nomen eius iudam: cessavitque parere.

Cap. xxx. Cernens autem .xxxi.
rachel quod infecunda esset invidit
sorori et dixit marito suo. da michi liberos ali
oquin moriar. Cui iratus respondit iacob.
Num pro deo ego sum qui privavit te fructu
ventris tui. At illa. Habeo inquit famulam
balam ingredere ad illam ut pariat super
genua mea: et habeam ex illa filios. Deditque
illi balam in coniugium. que ingresso ad se viro
concepit et peperit filium. Dixitque rachel.
Iudicavit michi dominus et exaudivit vocem me
am. dans michi filium. et idcirco appellavit
nomen eius dan. Rursumque bala concipi
ens peperit alterum pro quo ait rachel. Com
paravit me dominus cum sorore mea et invalui.
vocavitque eum neptalim. Sentiens lya
quod parere desiisset. zelfam ancillam suam
marito tradidit. qua post conceptum edente
filium dixit. Feliciter. Et idcirco vocavit
nomen eius gad. peperit quoque zelpha alterum.
dixitque lya. hoc pro beatitudine mea. beatam
quippe me dicent omnes mulieres. propterea ap
pellavit eum aser. Egressus autem ruben tempore
messis tritice in agrum: repperit mandra
goras. quas matri lye detulit. Dixitque ra
chel. da michi partem de mandragoris
filii tui. Illa respondit. parumne tibi videtur
ait Rachel. quod praeripueris maritum michi nisi et mandra
goras filii mei tuleris. Ait illa. dormiat te
cum hac nocte pro mandragoris filii tui.
Redeunti quoque ad vesperam de agro iacob.
Egressa est in occursum eius lya. et ait.
Ad me inquit intrabis quia mercede conduxi
te pro mandragoris filii mei. Dormivit cum
ea nocte illa. et exaudivit deus preces eius.
concepitque et peperit filium quintum. et ait.
Dedit deus mercedem michi quia dedi ancillam meam
viro meo. appellavitque nomen illius ysachar.
Rursum lya concipiens peperit sextum fili
um. et ait. Dotavit me deus dote bona. et
hac vice mecum erit maritus meus. eo
quod genuerim ei sex filios. Et idcirco appella
vit nomen eius zabulon. post quem peperit fi
liam nomine dinam. Recordatus quoque dominus
rachel. exaudivit eam et aperuit vulvam
eius. Que concepit et peperit filium dicens.
abstulit deus obprobrium meum. et vocavit
nomen illius ioseph. dicens. addat michi dominus
filium alterum. .xxxii.

Nato autem ioseph dixit iacob socero XXXII
suo. dimitte me ut revertar in patriam
meam et ad terram meam. da michi uxores et
liberos meos pro quibus servivi tibi ut abeam. tu
nosti servitutem qua servivi tibi. Ait ei laban.
Inveniam gratiam in conspectu tuo. Experimento
didici: quia benedixerit michi deus propter te. Constitue mercedem
tuam quam dem tibi. At ille respondit. Tu
nosti quomodo servierim tibi. et quanta in ma
nibus meis fuerit possessio tua. Modicum
habuisti antequam venirem ad te. et nunc dives ef
fectus es. Benedixitque tibi deus ad introitum meum.
Iustum est igitur ut aliquando provideam domui mee.
Dixitque laban. Quid dabo tibi. At ille ait. nichil
volo: sed si feceris quod postulo. iterum pascam et
custodiam pecora tua. Gyra omnes greges
tuos et separa cunctas oves varias et sparso
vellere. et quodcumque furvum et maculosum
variumque fuerit. tam in ovibus quam in capris
erit merces mea: respondebitque michi cras iustitia
mea. quando placiti tempus advenerit coram te. et
omnia que non fuerint varia et macu
losa tam in ovibus quam in capris. furti me
arguent. Dixit laban. gratum habeo quod petis. et se
paravit in die illa capras et oves. hircos et
arietes. varios atque maculosos. cunctum
autem gregem unius coloris. id est albi et nigri velleris
tradidit in manu filiorum suorum. et posuit
spatium itineris inter se et generum dierum
trium. qui pascebat reliquos greges eius.
Tollens ergo iacob virgas populeas viri
des et amigdalinas et explatanis ex parte de
corticavit eas. detractisque corticibus in his que
spoliata fuerant. candor apparuit. illa vero
que integra erant: viridia permanserunt.
atque in hunc modum color effectus est varius.
posuitque in canalibus eas ubi effundebatur
aqua: ut cum venissent greges ad bibendum
ante oculos haberent virgas: et in aspectu ear
um conciperent. Factumque est ut in ipso calore coi
tus oves intuerentur virgas et parerent
maculosa et varia et diverso colore respersa.
Divisitque gregem iacob et posuit virgas in
canalibus ante oculos arietum. Erant autem
alba quaeque et nigra laban: cetera vero iacob
separatis inter se gregibus. Igitur quando
primo tempore ascendebantur oves pone
bat iacob virgas in canalibus aquarum
ante oculos arietum et ovium ut in earum
contemplatione conciperent. quando vero serotina
admissura erat et conceptus extremus non
ponebat eas. factaque sunt ea que erant
serotina laban. et que primi temporis ia
cob. Ditatusque est homo ultra modum

De obiectu virgis imitatione coloris tempore coitus.

C. xxxi

et habuit greges multos ancillas et servos camelos et asinos. xxxi.

Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium. Tulit iacob omnia que fuerunt patris nostri. et de illius facultate ditatus factus est inclitus. animadvertit quoque faciem laban. quod non esset erga se sicut heri et nudius tercius: maxime dicente sibi domino. Revertere in terram patrum tuorum ad generationem tuam ero que tecum. Misit et vocavit rachel et lyam in agrum ubi pascebat greges. dixitque eis. Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudius tercius. Deus autem patris mei fuit mecum. et ipse nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. sed et pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam x. vicibus. et tamen non dimisit eum deus ut noceret michi. Si quando dixit varie erunt mercedes tue. pariebant omnes oves varios fetus: quando vero e contrario ait. Alba quecumque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt. tulitque deus substantiam patris vestri et dedit michi. Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat levavi oculos meos et vidi in sompnis ascendentes mares super feminas varios et maculosos. et diversorum colorum. Dixitque angelus domini ad me in sompnis. Iacob. et ego respondi. Assum. Qui ait. leva oculos tuos et vide universos masculos ascendentes super feminas varios respersos atque maculosos: vidi enim omnia que fecit tibi laban. Ego sum deus bethel ubi unxisti lapidem et votum vovisti michi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac. revertens in terram nativitatis tue. Responderuntque rachel et lya. Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri. Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit. comeditque pretium nostrum. Sed deus tulit opes patris nostri. et eas tradidit nobis ac filiis nostris. Unde omnia que precepit tibi deus fac. Surrexit itaque iacob et impositis liberis ac coniugibus suis super camelos. abiit. tulitque omnem substantiam suam greges et quicquid in mesopotamia acquisierat. pergens ad ysaac patrem suum in terram chanaan. Eo tempore ierat laban ad tondendas oves. Et rachel furata est ydola patris sui. noluitque iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris sui erant et amne transmisso pergeret contra montem galaad. Nuntiatum est laban die tertio quod fugeret iacob. Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum. diebus vii. et comprehendit eum in monte galaad. Viditque in sompnis dicentem sibi deum. Cave ne quicquam aspere loquaris contra iacob. Iamque iacob extenderat tabernaculum in monte. Cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis in eodem monte galaad. fixit tentorium. et dixit ad iacob. Quare ita egisti ut clam me abigeres filias meas. quasi captivas gladio. Cur ignorante me fugere voluisti. nec indicare michi ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis. et cytharis. Non es passus ut osculareris filios meos ac filias. stulte operatus es. et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum: sed deus patris tui heri dixit michi. Cave ne loquaris contra iacob quicquam durius. esto ad tuos ire cupiebas et desiderio tibi erat domus patris tui. Cur furatus es deos meos. Respondit iacob. quod inscio te profectus sum. timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti me arguis: apud quemcumque inveneris deos tuos necetur coram fratribus nostris. Scrutare quicquam tuorum apud me inveneris et aufer. Hec dicens. ignorabat quod rachel furata esset ydola. Ingressus itaque laban tabernacula iacob. et lye et utriusque famule non invenit. Cumque intrasset tentorium rachelis. illa festinans abscondit ydola subter stramenta cameli. et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nichil invenienti. ait. Ne irascatur dominus meus quod coram te surgere nequeo: quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit michi. Sic delusa sollicitudo querentis est. Tumensque iacob cum iurgio ait. quam ob culpam meam. et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me: et scrutatus es omnem supellectilem meam. Quid invenisti de cuncta substantia domus tue. pone hic coram fratribus tuis. et fratribus meis. et iudicent inter me et te. Idcirco. xx. annis fui tecum. oves tue et capre steriles non fuerunt. Arietes gregis tui non comedi. nec captum a bestia ostendi tibi: Ego omne dampnum reddebam quicquid furto peribat a me exigebas. die noctuque estu urebar et gelu fugiebatque sompnus ab oculis meis. Sic per xx. annos in domo tua servivi tibi. xiiii. pro filiabus et vi. pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam. x. vicibus. Nisi deus patris mei abraham et timor ysaac affuisset michi: forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit deus et arguit te heri. Respondit laban ei. Filie mee et greges tui. et omnia que cernis mea sunt. quid possum facere filiis et nepotibus meis. Veni ergo et ineamus fedus ut sit inter te et me testimonium. Tulit

itaq; iacob lapidem. & erexit illum in
titulum. Dixit q; fratribus suis: afferte lapi
des. Qui congregantes fecerunt tumu
lum: comederuntq; super eum. Quem voca
uit laban tumulum testis. & iacob acer
uum testimonii: vterq; iuxta proprietatem
lingue sue. Dixitq; laban. Tumulus
iste testis erit inter me & te hodie: & idcir
co appellatum est nomen eius galaad. i. tu
mulus testis. & addidit laban. Intueatur
& iudicet dominus inter nos quando recesserimus
a nobis. Si afflixeris filias meas: & si in
troduxeris alias uxores super eas. Nullus
sermonis nostri testis est. absq; deo qui presens
respicit. Dixitq; rursus ad iacob. En tu
mulus hic & lapis quem erexi inter me &
te testis erit: tumulus inquam iste & la
pis sint in testimonium. Si aut ego transie
ro illum pergens ad te: aut tu preteriens ma
lum mihi cogitans. Deus abraham & deus na
chor iudicet inter nos deus patris eorum. Iura
uit autem iacob per timorem patris sui
ysaac. Immolatisq; victimis in mon
te vocauit fratres suos ut ederent panem.
Qui cum edissent manserunt ibi.
Laban vero de nocte consurgens. osculatus
est filios & filias suas & benedixit illis.
al' xxxii reuersus in locum suum. xxxii.
Iacob autem abiit itinere quo ceperat.
fueruntq; ei obuiam angeli dei. Quos
cum vidisset. ait. Castra dei sunt hec. et
appellauit nomen loci illius manaim.
i. castra. Misit autem & nuntios ante
se ad esau fratrem suum in terra seyr in re
gione edom. precepitq; eis dicens. Sic
loquimini domino meo esau. Hec dicit
frater tuus iacob. Apud laban peregrina
tus sum. & fui usq; in presentem diem. Ha
beo boues & asinos & oues & seruos & ancil
las. mittoq; legationem nunc ad dominum
meum. ut inueniam gratiam in conspectu
tuo. Reuersiq; sunt nuntii ad iacob. dicen
tes. Venimus ad esau fratrem tuum. Et
ecce properat in occursum tuum. cum quadrin
gentis uiris. Timuit iacob valde. & perterritus
diuisit populum qui secum erat; greges
quoq; & oues & boues & camelos. In duas
diuisit turmas. dicens. Si venerit
esau ad unam turmam & percusserit
eam. alia turma que reliqua est sal
uabitur. Dixitq; iacob. Deus patris mei
abraham & deus patris mei ysaac. domine qui
dixisti mihi. reuertere in terram tuam & in
locum natiuitatis tue. & benefaciam

tibi. minor sum cunctis miserationibus
tuis. & ueritate tua quam explesti seruo tuo.
In baculo meo transiui iordanem istum.
& nunc cum duabus turmis regredior. Erue
me de manu fratris mei esau: quia ualde eum
timeo. ne forte ueniens percutiat matrem cum
filiis. Tu locutus es quod benefaceres mihi.
& dilatares semen meum sicut arenam
maris que pre multitudine numerari non potest.
Cumq; dormisset ibi nocte illa separauit
de hiis que habebat munera fratri suo esau ca
pras. cc. hyrcos. xx. oues. cc. & arietes.
xx. camelos. fetas cum pullis suis. xxx.
uaccas. xl. & tauros. xx. asinas. xx. & pul
los earum. x. Et misit per manus seruorum
suorum singulos seorsum greges. Dixitq;
pueris suis. Antecedite me & sit spatium
inter gregem & gregem. Et precepit pri
ori dicens. Si obuium habueris fratrem me
um esau. & interrogauerit te cuius es. aut
quo uadis. aut cuius sunt ista que sequeris.
Respondebis. Serui tui iacob. munera misit
domino suo esau. Ipse quoq; post nos uenit.
Similiter dedit mandata secundo. ac tercio & cunctis
qui sequebantur greges. dicens. Hiisdem
uerbis loquimini ad esau cum inueneritis
eum. & addetis. Ipse quoq; seruus tuus iacob
iter nostrum insequitur. Dixit enim. placabo
illum muneribus que precedunt: & postea uidebo
illum. forsitan propitiabitur mihi: Precesserunt
itaq; munera ante eum. Ipse uero mansit
nocte illa in castris. Cumq; mature sur
rexisset. tulit duas uxores suas & totidem
famulas. cum xi. filiis. & transiuit uadum
iaboth. Traductisq; omnibus que ad se per
tinebant remansit solus. & ecce uir lucta
batur cum eo usq; mane. Qui cum uideret
quod eum superare non posset. tetigit neruum
femoris eius. & statim emarcuit. Dixit
q; ad eum. Dimitte me. Iam enim ascen
dit aurora. Respondit. Non dimittam te nisi
benedixeris mihi. Ait ergo. Quod nomen est tibi. Respondit.
iacob. At ille. Nequaquam inquit iacob Mutacio nominis Iacob.
appellabitur nomen tuum. sed israel. quoniam si
contra deum fortis fuisti. quanto magis con
tra homines preualebis? Interrogauit eum
iacob. Dic mihi quomodo appellaris
nomine. Respondit. Cur queris nomen meum quod
est mirabile. & benedixit ei in eodem loco. Vo
cauitq; iacob nomen loci illius phana
uel. dicens. Vidi dominum facie ad faciem.
& salua facta est anima mea. Ortusq; est
ei statim sol. postquam transgressus est phana
uel. Ipse uero claudicabat pede. Quam

ob causam non comedunt filii israel nervum qui emarcuit in femore iacob: usque in presentem diem eo quod tetigerit nervum femoris eius, et obstupuerit. ·xxxiiii·

Ca. xxxiii.

Elevans autem iacob oculos, vidit venientem esau et cum eo cccc. viros. Divisitque filios lye et rachel, ambarumque famularum: et posuit utramque ancillam et liberos earum in principio. Lyam vero et filios eius in secundo loco. Rachel et ioseph novissimos. Et ipse pregrediens adoravit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater eius. Currens itaque esau obviam fratri suo, amplexatus est eum: stringensque eius collum, et osculans flevit. Levatisque oculis vidit mulieres et parvulos earum, et ait. Quid sibi volunt isti: et si ad te pertinent. Respondit. Parvuli sunt quos donavit michi deus servo tuo. Et appropinquantes ancille et filii earum, incurvati sunt. Accessit quoque lya cum liberis suis, et cum similiter adorassent, extremi ioseph et rachel adoraverunt. Dixitque esau. Quenam sunt iste turme quas obviam habui. Respondit. Ut invenirem gratiam coram domino meo. At ille ait. Habeo plurima frater mi, sint tua tibi. Noli ita obsecro. Sed si nunc inveni gratiam in oculis tuis accipe munusculum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum dei; esto michi propitius et suscipe benedictionem quam attuli tibi, quam donavit michi deus tribuens omnia. Vix fratre compellente suscipiens ait. Gradiamur simul, eroque socius itineris tui. Dixitque iacob. Nosti domine mi quod parvulos habeam teneros. Et oves ac boves fetas mecum. Quas si plus in ambulando fecero laborare: morientur una die cuncti greges. Precedat dominus meus ante servum suum: et ego sequar paulatim vestigia eius: sicut videro parvulos meos posse, donec veniam ad dominum meum in seyr. Respondit esau, Oro te ut de populo qui mecum est saltem socii remaneant viae tuae. Non est inquit necesse; uno tantum indigeo, ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi.

dixitque iacob

Ps. c. pre. tis

Reversus est itaque illo die esau itinere quo venerat in seyr. Et iacob venit in sothoc: ubi edificata domo et fixis tentoriis appellavit nomen loci illius sothoc. i. tabernacula. Transivitque in salem urbem sichimorum que est in terra chanaan, postquam reversus est de mesopotamia syrie: et habitavit iuxta oppidum. Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula a filiis emor patris sichem c. agnis. Et erecto ibi altari, invocavit super illud fortissimum deum israel. ·xxxv.

Egressa est autem dina filia lye ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset sichem filius emor evei princeps terre illius adamavit eam: et rapuit et dormivit cum illa, vi opprimens virginem. Et conglutinata est anima eius cum ea, tristemque delinivit blanditiis. Et pergens ad emor patrem suum. Accipe michi inquit puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob absentibus filiis et in pastu pecorum occupatis siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sichem ut loqueretur ad iacob. Ecce filii eius veniebant de agro. Auditoque quod acciderat irati sunt valde, eo quod fedam rem esset operatus in israel: et violata filia iacob rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque emor ad eos. Sichem filii mei adhesit anima filie vestre. Date eam illi uxorem. Et iungamus vicissim connubia. Filias vestras tradite nobis: et filias nostras accipite. Et habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est: exercete. negotiamini, et possidete eam. Sed et sichem ad patrem et ad fratres eius ait. Inveniam gratiam coram vobis, et quecumque statueritis dabo. Augete dotem et munera postulate. Libens tribuam quod petieritis. Tantum date michi puellam hanc uxorem. Responderunt filii iacob sichem et patri eius in dolo sevientes ob stuprum sororis. Non possumus facere quod petitis: nec dare sororem nostram homini incircumciso. Quod illicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari, si esse volueritis similes nostri, et circumcidatur in vobis omne masculini sexus. Tunc dabimus et accipiemus mutuo filias nostras ac vestras: et habitabimus vobiscum. Erimusque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum emor et sichem filio eius, nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret. Amabat enim puellam valde: et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis locuti sunt ad populum. Viri isti pacifici sunt: et volunt habitare nobiscum. Negotientur in terra et exerceant eam, que spatiosa et lata indiget cultoribus. Filias eorum accipiemus uxores: et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum. Si circumcidamus masculos nostros: ritum gentis imitantes. Et substantia eorum et pecora et cuncta

que possident nostra erunt. tantum in hoc acqui
escamus ut habitantes simul unum efficiamus
populum. Assensi sunt omnes circumcisis cun
ctis maribus. Et ecce die tertio quando gravissimus
vulnerum dolor est. arreptis duo iacob filii
symeon et levi fratres dine gladiis ingressi
sunt urbem confidenter. Interfectisque omnibus
masculis emor et sichem pariter necaverunt.
et tollentes dinam de domo sichem
sororem suam. Quibus egressis irruerunt su
per occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt
urbem in ultionem stupri. Oves eorum et armenta
et asinos. cunctaque vastantes que in domibus et
in agris erant. parvulos quoque et uxores eorum
duxerunt captivas. quibus perpetratis audacter,
iacob dixit ad symeon et levi. turbastis me:
et odiosum me fecistis chananeis et pherezeis
habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus.
illi congregati percutient me. et delebor ego et
domus mea. Responderunt. Numquid ut scorto ab
uti debuere sorore nostra. .xxxv.

XXXV

Interea locutus est deus ad iacob. Surge et ascende
bethel. et habita ibi. facque altare domino, qui
apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum.
Iacob vero convocata omni domo sua. ait.
Abicite deos alienos. qui in medio vestri sunt.
et mundamini ac mutate vestimenta vestra.
Surgite et ascendamus in bethel. ut faciamus
ibi altare domino. qui exaudivit me in die
tribulationis mee. et socius fuit itineris
mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos
habebant et in aures que erant in auribus eorum.
At ille infodit eas subter therebintum. que est post
urbem sychem. Cumque profecti essent terror dei in
vasit omnes per circuitum civitates et non sunt
ausi persequi recedentes. Venit igitur iacob luzan
que est in terra chanaan. cognomento be
thel. ipse et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi
altare. et appellavit nomen loci illius domus
dei. Ibi enim apparuit ei deus. cum fugeret
fratrem suum. Eodem tempore mortua est delbora
nutrix rebecce et sepulta est ad radices bethel.
subter quercum. Vocatumque est nomen
loci illius quercus fletus

Ps c. pn.

Apparuit autem iterum deus
iacob postquam reversus est
de mesopotamia syrie et venit in
bethel. Benedixitque ei dicens. Non vo
caberis ultra iacob: sed israel erit nomen tuum.
Et appellavit eum israel. Dixitque ei. Ego deus

ii ii. istr.

omnipotens. Cresce et multiplicare gentes: et popu
li nationum ex te erunt. reges de lumbis tuis
egredientur. terramque quam dedi abraham et
ysaac dabo tibi. et semini tuo post te. et recessit
ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in lo
co quo fuerat locutus ei deus. libans super eum
libamina et effundens oleum. Vocansque
nomen loci illius bethel. Egressus autem inde
venit verno tempore ad terram que ducit effra
tham. in qua cum parturiret rachel. ob diffi
cultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei
obstetrix. Noli timere. quia et hunc habebis filium.
Egrediente autem anima pre dolore. et imminen
te iam morte. vocavit nomen filii sui be
noni. id est filius doloris mei. Pater vero appella
vit eum beniamin. id est filius dextre. Mortua
est ergo rachel. et sepulta est in via que ducit
ephratam: hec est bethleem. Erexitque iacob
tytulum super sepulchrum eius. hic est titulus
monumenti rachel; usque in presentem diem. Egressus
inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. (turre
Cumque habitaret in illa regione. abiit ruben
et dormivit cum bala. concubina patris sui. quod
illum minime latuit. Erant autem filii
iacob duodecim; filii lye primogenitus
ruben. et symeon. et levi. et iudas. et ysachar.
et zabulon. filii rachel. ioseph et beniamin.
filii bale ancille rachelis. dan. et neptalim. filii
zelphe ancille lye. gad. et aser. Hii filii iacob
qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit
etiam ad ysaac patrem suum in mambre civita
tem arbee. hec est ebron in qua peregrinatus est
abraham. et ysaac. et completi sunt dies
ysaac. c. lxxx. annorum. consumptusque etate
mortuus est. et appositus est populo suo. senex et plenus
dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii
sui. .xxxvi.

XXXVI

Hee sunt generationes esau. ipse
est edom. Esau accepit uxorem de filiabus cha
naan. ada filiam elom ethei. et oolibama fili
am ane filie sebeon. evei basemath quoque
filiam hysmael sororem nabaioth. Peperit
autem ada. eliphaz. basemath genuit rahuel.
oolibama genuit hyeus. et hyelon. et chore. hii
filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan.
Tulit autem esau uxores suas et filios et
filias et omnem animam domus sue et sub
stantiam et pecora. et cuncta que habere poterat
in terra chanaan: et abiit in alteram regi
onem. recessitque a fratre suo iacob. Divites enim
erant valde et simul habitare non poterant.
nec sustinebat eos terra peregrinationis
eorum pre multitudine gregum. habitavitque
esau in monte seyr. ipse est edom. Hee sunt
generationes esau patris edom in monte seyr. et hec
nomina filiorum eius. Eliphaz. filius ada.
uxoris esau. rahuel quoque filius basemath.
uxoris eius. fueruntque filii eliphaz. theman

omar sephu et gathan et chenez et cho
re. Erat autem thamna concubina eli
phaz filii esau que peperit ei amalech.
Hii sunt filii ade uxoris esau. Filii autem
rahuel. naath et zara. et semma. et meza.
Hii filii basemath uxoris esau. Isti quoque
erant filii oolibama filie ane filie sebeon.
uxoris esau. quos genuit ei iheus et ihelon
et chore. Hii duces filiorum esau. Filii eli
phaz primogeniti esau. dux theman.
dux omar. dux sephu. dux cenez. dux
chore. dux gathan dux amalech. hii filii
eliphaz in terra edom. et hii filii ade. Hii quoque
filii rahuel. filii esau dux naath. dux
zara. dux semma. dux meza. hii autem du
ces rahuel in terra edom. Isti filii basemath
uxoris esau. Hii autem filii oolibama uxo
ris esau. dux iheus. dux ihelon. dux
chore. Hii duces oolibama filie ane uxo
ris esau. Isti sunt filii esau. et hii duces
eorum. Ipse est edom. Isti sunt filii seyr.
horrei habitatores terre. lotan et sobal. et
sebeon. et anam et dison et eser. et disan.
Hii duces horrei filii seyr in terra edom.
Facti sunt autem filii lotan. horri. et heman.
Erat autem soror lothan thamna. et isti filii
sobal: aluan et manaath. et ebal. sephi et onam.
et hii filii sebeon. acaia et ana. Iste est ana
qui invenit aquas calidas in solitudine
cum pasceret asinos sebeon patris sui. habuitque
filium disan. et filiam oolibama. et isti
filii disan. amdan et esban. iethran et
charan. Hii quoque filii eser. balaan et ze
phan et achan. habuit autem filios disan. hus
et aran. Hii duces horreorum. dux lotha
dux sobal. dux sebeon dux ana. dux di
son. dux eser. dux disan. Isti duces hor
reorum qui imperaverunt in terra seyr.
Reges autem qui regnaverunt in terra
edom. antequam haberent regem filii israel. fue
runt hii. balach filius beor. Nomenque urbis
eius denaba. Mortuus est autem balach et
regnavit pro eo iobab filius zare de bosra.
Cumque mortuus esset iobab regnavit pro
eo husam de terra themanorum. Hoc quoque
mortuo: regnavit pro eo adad. filius badadi
qui percussit madian in regione moab.
et nomen urbis eius avith. Cumque
mortuus esset adad regnavit pro eo.
al' marrecha semla. de masrecha. hoc quoque mortuo re
gnavit pro eo saul de fluvio rohoboth.
Cumque et hic obiisset successit in regnum
balanam filius achobor. Isto quoque mor
tuo regnavit pro eo adad. Nomenque urbis

eius phoa. et appellabatur uxor illius
mezabel. filia matred filie mezaab.
Hec ergo nomina ducum esau in cognationi
bus et locis et vocabulis suis. Dux thamna.
dux alua. dux ietheth. dux oolibama.
dux ela. dux phinon. dux cenez. dux
theman. dux mabsar. dux madiel. dux
yram. hii duces edom habitantes in terra
imperii sui. Ipse est esau pater idumeorum.
Habitavit autem iacob in terra chanaan
in qua pater suus peregrinatus est. et hee sunt
generationes eius. XXXVII.
Ioseph cum xvi esset annorum pa
scebat gregem cum fratribus suis adhuc
puer. et erat cum filiis bale. et zelphe
uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos
apud patrem crimine pessimo. Israel autem
diligebat ioseph super omnes filios suos. eo quod
in senectute genuisset eum. fecitque ei tu
nicam polimitam. Videntes autem fratres eius
quod a patre plus cunctis filiis amaretur. ode
rant eum nec poterant ei quicquam pacifice
loqui. Accidit quoque ut visum somnium
referret fratribus suis. que causa maioris odii
seminarium fuit. Dixit itaque ioseph fratribus
suis. Audite somnium meum quod vidi. Pu
tabam colligere nos manipulos in agro.
et quasi consurgere manipulum meum et
stare. Vestros quoque manipulos circumstantes
adorare manipulum meum. Responderunt
fratres eius. Numquid rex noster eris. aut subiciemur
ditioni tue. Hec ergo causa somniorum atque sermo
num invidie et odii fomitem ministravit.
Aliud quoque vidit somnium quod narrans
fratribus ait. Vidi per somnium quasi solem et
lunam et stellas xi. adorare me. Quod cum patri
suo et fratribus suis retulisset. increpavit eum
pater suus et ait. Quid sibi vult hoc somnium
quod vidisti. Num ego et mater tua et fratres tui
adorabimus te super terram. Invidebant
ergo ei fratres sui. pater vero rem tacitus considera
bat. Cumque fratres illius in pascendis gre
gibus patris morarentur in sychem.
Dixit ad eum israel: Fratres tui
pascunt oves in sichimis.
veni mittam te ad eos. Quo
respondente presto sum. ait. Vade et
vide si cuncta prospera sint apud
fratres tuos. et pecora et renuntia michi
quid agatur. Missus de valle ebron ve
nit in sychem. Invenitque eum vir erran
tem in agro: et interrogavit quid quereret.
At ille respondit. Fratres meos quero. Indica
michi ubi pascant greges. Dixitque ei

vir. Recesserunt de loco isto: audiui autem eos
dicentes. eamus in dothaim. Perrexit ergo
ioseph post fratres suos et inuenit eos in dothaim
Qui cum vidissent eum procul: antequam
accederet ad eos, cogitauerunt illum occidere:
et mutuo loquebantur. ecce sompniator
venit. Occidamus eum et mittamus in ci
sternam veterem: dicemusque fera pessima
deuorauit eum. et tunc apparebit quid illi prosint
illi sompnia sua. Audiens autem hoc ruben
nitebatur liberare eum de manibus eorum.
et dicebat Non interficiamus animam eius nec
effundamus sanguinem. Sed proicite eum in
cisternam hanc que est in solitudine. manus
que vestras seruate innoxias. Hoc autem dice
bat volens eripere eum de manibus eorum
et reddere patri suo. Confestim igitur ut peruenit ad
fratres suos. nudauerunt eum tunica talari et polimi
ta. miseruntque in cisternam que non habebat aquam.
et sedentes ut comederent panem viderunt
viatores ismahelitas venire de galaad.
et camelos eorum portantes aromata et
resinam et stacten in egyptum. Dixit ergo
iudas fratribus suis. quid nobis prodest si oc
ciderimus fratrem nostrum. et celauerimus sangui
nem ipsius? Melius est ut venundetur is
mahelitis et manus nostre non polluantur.
Frater enim et caro nostra est. Adquieuerunt fratres
sermonibus eius. et pretereuntibus madianitis
negotiatoribus: extrahentes eum de cisterna
vendiderunt eum ismahelitis. xx. argen
teis. qui duxerunt eum in egyptum. Re
uersusque ruben ad cisternam non inuenit
puerum. et scissis vestibus pergens ad fratres suos
ait. Puer non comparet: et ego quo ibo?
Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine
edi quem occiderant, tinxerunt: mittentes qui
ferrent ad patrem et dicerent. Hanc inuenimus:
vide utrum tunica filii tui sit, an non.
Quam cum agnouisset pater ait. Tunica filii
mei est. fera pessima comedit eum, bestia
deuorauit ioseph. Scissisque vestibus: indutus
est cilicio. lugens filium suum multo tempore
Congregatis autem cunctis liberis eius: ut
lenirent dolorem patris: noluit consolatio
nem accipere. sed ait. Descendam ad filium
meum lugens in infernum. Et illo perseue
rante in fletu: madianite vendiderunt
iosep in egypto. putiphari eunucho pha
XVIII raonis magistro militie. xxxviii.
Eodem tempore descendens iudas a fratribus
suis. diuertit ad virum odollamitem
nomine hyram. Viditque ibi filiam
hominis chananei vocabulo sue: et uxore ac

cepta ingressus est ad eam. que concepit
et peperit filium. vocauitque nomen eius
her. Rursumque concepto fetu natum fi
lium. nominauit onam. Tertium quoque
peperit quem appellauit sela. quo nato pa
rere ultra cessauit. Dedit autem iudas
uxorem primogenito suo her. nomine tha
mar. Fuit quoque her primogenitus iude nequam
in conspectu domini. et ab eo occisus est.
Dixit ergo iudas ad onam filium suum.
Ingredere ad uxorem fratris tui. et sociare
illi. ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens
non nasci sibi filios. introiens ad uxorem fratris
sui. semen fundebat in terram. ne liberi
fratris nomine nascerentur. et idcirco percussit eum
dominus. eo quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem
dixit iudas thamar nurui sue. esto vidua
in domo patris tui. donec crescat sela filius
meus. Timebat enim ne et ipse moreretur
sicut fratres eius. Que abiit et habitauit in
domo patris sui. Euolutis autem multis annis.
mortua est sue uxor iude. Qui post luctum
consolatione suscepta ascendebat ad tonso
res ouium suarum. ipse et hyras opilio
gregis odolamita in thamnas. Nunti
atumque est thamar quod socer illius ascen
deret in thamnas ad tondendas oues. Que
depositis viduitatis vestibus assumpsit
theristrum. et mutato habitu sedit in bi
uio itineris quod ducit thamnam. eo quod
creuisset sela. et non eum accepisset
maritum. Quam cum vidisset iudas
suspicatus est esse meretricem. operuerat
enim vultum suum ne cognosceretur. In
grediensque ad eam ait. Dimitte me ut
coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus
sua esset. Qua respondente. quid mihi dabis
ut fruaris concubitu meo. Dixit. Mittam
tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente
patiar quod vis si dederis mihi arrabonem.
donec mittas quod polliceris. ait iudas
Quid vis tibi pro arrabone dari. Respondit anu
lum tuum et armillam et baculum quem
manu tenes. Ad unum igitur coitum con
cepit mulier. et surgens abiit. Depositoque
habitu quem assumpserat. induta est vidu
itatis vestibus. Misit autem iudas
hedum per pastorem suum odollamitem
ut reciperet pignus quod dederat mulieri.
Qui cum non inuenisset illam interroga
uit homines loci illius ubi est mulier
que sedebat in biuio. Respondentibus cunctis
non fuit in loco isto meretrix. Reuersus est
ad iudam et ait ei. Non inueni eam

tunica t.

Pro de thamar mere.

et homines loci illius dixerunt ei. numquam ibi sedisse scortum. Ait iudas. habeat sibi: certe mendacii nos arguere non poterit. Ego misi hedum quem promiseram. et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nunciaverunt iude dicentes. fornicata est thamar nurus tua: et videtur uterus illius intumescere. Dixit iudas. producite eam ut comburatur. Que cum educeretur ad penam: misit ad socerum suum dicens. De viro cuius hec sunt concepi. cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus: ait. Iustior me est: quia non tradidi eam sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu. apparuerunt gemini in utero. atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum: in qua obstetrix ligavit coccinum. dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum. egressus est alter. Dixitque mulier. quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam vocavit nomen eius phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum quem appellavit zaram. .xxxix.

XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egyptum Emitque eum phutiphar eunuchus pharaonis princeps exercitus. vir egyptius de manu ismaelitarum. a quibus productus erat. Fuitque dominus cum eo. et erat vir in cunctis prospere agens. Habitabatque in domo domini sui. qui optime noverat esse dominum cum eo: et omnia que gereret. ab eo dirigi in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino suo. et ministrabat ei. A quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum et universa que ei tradita fuerant: benedixitque dominus domui egyptii propter ioseph: et multiplicavit tam in edibus quam in agris. cunctam eius substantiam. Nec quicquam aliud noverat: nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulchra facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iecit domina oculos suos in ioseph: et ait. Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nephario. dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus michi traditis ignorat quid habeat in domo sua. nec quicquam est quod non in mea potestate sit. vel non tradiderit michi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere et peccare in dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies loquebatur. et mulier molesta erat adolescenti. et ille

al. in deum

recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intraret ioseph domum. et operis quippiam absque arbitris faceret. et illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret: Dormi mecum. qui relicto in manu illius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam. vocavit homines domus sue et ait ad eos. En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego succlamassem. et audisset vocem meam. reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait. Ingressus est ad me servus hebreus. quem adduxisti ut illuderet michi. Cumque audisset me clamare reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. His auditis dominus nimium credulus verbis coniugis iratus est valde. Tradiditque ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur. et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum ioseph et misertus est illius: dedit gratiam ei in conspectu principis carceris. qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur. Et quicquid fiebat sub ipso erat. nec noverat aliquid cunctis ei traditis. Dominus enim erat cum illo. et omnia opera eius dirigebat. .xl.

XL

His itaque gestis. accidit ut peccarent duo eunuchi. pincerna regis egypti et pistor domino suo. Iratusque pharao contra eos. nam alter pincernis preerat: alter pistoribus. misit eos in carcerem principis militum in quo vinctus erat et ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph: qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat. et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo somnium nocte una iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset ioseph mane. et vidisset eos tristes. sciscitatus est eos dicens. Cur tristior solito est hodie facies vestra? Qui responderunt. Somnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos ioseph. Numquid non dei est interpretatio? referte michi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum somnium suum. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas. et post flores uvas maturescere. calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam. et tradidi pharaoni

pharaonis. Respondit ioseph. Hec est interpretatio
sompnii. Tres propagines. tres adhuc di
es sunt. post quos recordabitur pharao
ministerii tui. et restituet te in gradum
pristinum. dabisque ei calicem iuxta offi
cium tuum sicut facere ante consueue
ras. tantum memento mei cum tibi bene fuerit.
et facies mecum misericordiam. ut suggeras pharaoni
ut educat me de isto carcere. quia furtim
sublatus sum de terra hebreorum. et hic in
nocens in lacum missus sum. Videns
pistor magister quod prudenter sompnium dis
soluisset. ait. Et ego vidi sompnium quod tria
canistra farine super caput meum. et
in uno canistro quod erat excelsius portare me
omnes cibos qui fiunt arte pistoria. avesque
comedere ex eo. Respondit ioseph. Hec est interpre
tatio sompnii. Tria canistra. tres adhuc
dies sunt post quos auferet pharao caput tuum.
ac suspendet te in cruce. et lacerabunt volu
cres carnes tuas. Exinde dies tertius na
talicius pharaonis erat. Qui faciens grande
convivium pueris suis. recordatus est
inter epulas magistri pincernarum. et pi
storum principis. Restituitque alterum in
locum suum ut porrigeret ei poculum. Al
terum suspendit in patibulo. ut coniecto
ris veritas probaretur. Et tamen succeden
tibus prosperis prepositus pincernarum obli
tus est interpretis sui. XLI.

Post duos annos vidit pharao som
pnium. Putabat se stare super
flumen de quo ascendebant septem bo
ves pulchre et crasse nimis et pascebantur
in locis palustribus. Alie quoque septem emerge
bant de flumine fede confecteque macie et
pascebantur in ipsa amnis ripa in locis vi
rentibus. devoraveruntque eas quarum mira spe
cies et habitudo corporum erat. Expergefactus
pharao dormivit rursum et vidit alterum
sompnium. Septem spice pullulabant
in culmo uno plene atque formose. Alie
quoque spice totidem tenues et percusse uredine
oriebantur. devorantes omnem priorum pul
chritudinem. Evigilans pharao post quietem
et facto mane pavore perterritus. misit ad
coniectores egypti. cunctosque sapientes.
et accersitis narravit sompnium. nec erat
qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens
pincernarum magister ait. Confiteor peccatum meum.
Iratus rex servis suis. me et magistrum pistorum
retrudi iussit in carcerem principis militum
ubi una nocte uterque vidimus sompnium
presagium futurorum. Erat ibi puer
hebreus eiusdem ducis militum famulus
cui narrantes sompnia audivimus quicquid
postea rei probavit eventus. Ego enim
redditus sum officio meo. et ille suspensus est
in cruce. Protinus ad regis imperium eductum
de carcere ioseph. totonderunt. ac veste muta
ta obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi som
pnia nec est qui edisserat. que audivi te
prudentissime conicere. Respondit ioseph.
absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narra
vit ergo pharao quod viderat. Putabam me stare
super ripam fluminis. et vii. boves de amne
conscendere pulchras nimis. et obesis car
nibus. que in pastu paludis virecta carpebant.
Et ecce has sequebantur alie vii. boves in
tantum deformes et macilente ut numquam tales in
terra egypti viderim. Que devoratis et
consumptis prioribus nullum saturitatis dede
re vestigium. sed simili macie et squalore torpebant.
Evigilans rursum sopore depressus vidi
sompnium. Septem spice pullulabant
in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque
vii. tenues et percusse uredine oriebantur
e stipula. que priorum pulchritudinem devoraverunt.
Narravi coniectoribus sompnium. et nemo est
qui edisserat. Respondit ioseph. Sompnium
regis unum est. que facturus est deus ostendit
pharaoni. Septem boves pulchre. et vii. spice
plene. vii. ubertatis anni sunt. eandemque
vim sompnii comprehendunt. vii. quoque boves
tenues et macilente que ascenderunt post
eas. et vii. spice tenues et vento urente percusse.
vii. anni sunt venture famis. qui hoc ordine
complebuntur. Ecce vii. anni venient fer
tilitatis magne in universa terra egypti quos
sequentur septem alii anni tante sterili
tatis. ut oblivioni tradatur cuncta retro
habundantia. Consumptura enim est fames
omnem terram et ubertatis magnitudinem
perditura est inopie magnitudo. Quod autem
vidisti secundo. ad eandem rem pertinet. somp
nium firmitatis indicium est eo quod fiat
sermo dei et velocius impleatur. Nunc ergo
provideat rex virum sapientem et industrium
et preficiat eum terre egypti. qui constituat
prepositos per cunctas regiones. et quintam
partem fructuum per vii. annos fertilitatis
qui iam nunc futuri sunt congreget in
horrea et omne frumentum sub pharaonis potesta
te condatur. Serveturque in urbibus et pre
paretur future vii. annorum fami que
oppressura est egyptum et non consumetur
terra inopia. Placuit pharaoni consilium
et cunctis ministris eius. Locutusque est

ad eos. Num invenire poterimus talem
virum qui spiritu dei plenus sit? Dixit
ergo ad ioseph. quia ostendit tibi deus omnia
que locutus es: numquid sapientiorem
et consimilem tui invenire potero? Tu
eris super domum meam. et ad tui oris
imperium cunctus populus obediet.
Uno tantum regni solio te precedam. Dix
itque rursum pharao ad ioseph. Ecce consti
tui te super universam terram egypti.
Tulit anulum de manu sua. et dedit in
manu eius. Vestivitque eum stolam
bissinam et collo torquem auream
circumposuit. fecitque eum ascendere super
currum suum secundum: clamante precone ut
omnes coram eo genu flecterent. et prepositum
esse scirent universe terre egypti. Dixit
quoque rex ad ioseph. Ego sum pharao absque tuo
imperio non movebit quisquam manum
aut pedem in omni terra egypti. Vertitque
nomen eius. et vocavit eum lingua egyp
tiaca. salvatorem mundi. Deditque illi
uxorem asseneth filiam phutipharis
sacerdotis helyopoleos. Egressus itaque
ioseph ad terram egypti. xxx. autem erat annorum
quando stetit in conspectu regis pharaonis: et circu
ivit omnes regiones egypti. Venitque ferti
litas annorum vii. et in manipulos re
dacte segetes congregate sunt in horrea
egypti. Omnis etiam frugum habundantia in
singulis urbibus condita est. tantaque fuit
habundantia tritici ut harene maris coe
quaretur. et copia mensuram excederet.
Nati sunt autem ioseph duo filii antequam
veniret fames quos ei peperit asseneth
filia phutipharis sacerdotis helyopoleos.
Vocavitque nomen primogeniti manasses
dicens. oblivisci me fecit deus omnium laborum
meorum. et domus patris mei. Nomen quoque
secundi. appellavit effraym. dicens. crescere me
fecit deus in terra paupertatis mee. Igitur
transactis vii. annis ubertatis qui fue
rant in egypto. ceperunt venire vii. anni
inopie. quos predixerat ioseph: et in univer
so orbe fames prevaluit. In cuncta autem
terra egypti erat fames. qua esuriente.
clamavit populus ad pharaonem. alimenta
petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph.
Et quicquid vobis dixerit facite. Crescebat autem
cotidie fames in omni terra. Aperuitque
ioseph universa horrea et vendebat egyptiis.
Nam et illos oppresserat fames: omnesque
provincie veniebant in egyptum ut eme
rent escas: et malum inopie temperarent.

Mutatio nominis Ioseph.

Nomina filiorum Ioseph in Egipto.

Audiens autem xlii.
iacob quod alimenta venderentur
in egypto dixit filiis suis. Quare ne
gligitis? Audivi quod triticum venderetur
in egypto. Descendite et emite nobis necessaria
ut possimus vivere. et non consumamur
inopia. Descendentes igitur fratres
ioseph decem ut emerent frumenta
in egypto. beniamin domi retento ab
iacob. qui dixerat fratribus eius. Ne forte
in itinere quicquam patiatur mali.
Ingressi sunt terram egypti cum aliis
qui pergebant ad emendum. Erat autem
fames in terra chanaan. et ioseph princeps
egypti erat. atque ad illius nutum fru
menta populis vendebantur. Cumque
adorassent eum fratres sui. et agnovisset
eos. quasi ad alienos durius loquebatur
interrogans eos unde venistis? Qui
responderunt: de terra chanaan. ut ema
mus victui necessaria. et tamen ipse fratres agnoscens
non est agnitus ab eis. Recordatusque somp
niorum que aliquando viderat. ait ad eos.
Exploratores estis. ut videatis infirm
iora terre venistis. Qui dixerunt. Non est
ita domine: sed servi tui venerunt ut eme
rent cibos. Omnes filii unius viri sumus.
Pacifici venimus nec quicquam famuli tui
machinantur mali. Quibus ille respondit.
Aliter est. Inmunita terre huius conside
rare venistis. Et illi ~~dixerunt~~: duodecim inquiunt
servi tui fratres sumus. filii viri unius in
terra chanaan. minimus cum patre nostro est.
alius non est super. Hoc est ait quod locutus sum.
Exploratores estis. Iam nunc experimentum
vestri capiam. Per salutem pharaonis non
egrediemini hinc. donec veniat frater ve
ster minimus. Mittite e vobis unum. et addu
cat eum. Vos autem eritis in vinculis.
donec probentur que dixistis. utrum falsa an
vera sint. Alioquin per salutem pharaonis
exploratores estis. Tradidit ergo eos custodie
tribus diebus. Die autem tertio. eductis de carcere
ait. Facite que dixi et vivetis. Deum enim timeo
si pacifici estis. frater vester unus ligetur in
carcere. vos autem abite et ferte frumenta que
emistis in domos vestras. et fratrem vestrum mini
mum adducite ad me. ut possim vestros
probare sermones et non moriamini. Fece
runt ut dixerat: et locuti sunt invicem.
Merito hec patimur quia peccavimus in
fratrem nostrum. videntes angustiam anime illi
us dum deprecaretur nos et non audivimus.
Idcirco venit super nos ista tribulatio.

Sequitur: Numquid non dixi vobis. nolite peccare in puerum: et non audistis me. En sanguis eius exquiritur. Nesciebant autem quod intelligeret ioseph. eo quod per interpretem loquebatur ad eos. Avertitque se parumper et flevit. et reversus locutus est ad eos. tollensque symeon. et ligans eum illis presentibus. iussit quoque ministris ut implerent saccos eorum tritico. et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis. datis supra cibariis in via. qui fecerunt ita. At illi portantes frumenta in asinis suis. profecti sunt. Aperto quoque unus sacco ut daret iumento pabulum in diversorio contemplatus pecuniam in ore sacculi. dixit fratribus suis: reddita est michi pecunia mea. En habetur in sacculo. et obstupefacti turbatique dixerunt mutuo. Quid nam est hoc quod fecit nobis deus. Veneruntque ad iacob patrem suum in terram chanaan. et narraverunt omnia que accidissent sibi dicentes. Locutus est nobis dominus terre dure. et putavit nos exploratores esse provincie. Cui respondimus. pacifici sumus. nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres uno patre geniti sumus. unus non est super. minimus cum patre versatur in terra chanaan. Qui ait nobis. Sic probabo. quod pacifici estis. Fratrem vestrum unum dimittite apud me. et cibaria domibus vestris necessaria sumite et abite. fratremque vestrum minimum adducite ad me. ut sciam quod non sitis exploratores. et istum qui tenetur in vinculis recipere possitis. Ac deinceps emendi que vultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent singuli reppererunt in ore saccorum ligatas pecunias. Exterritisque simul omnibus dixit pater iacob. Absque liberis me esse fecistis. Ioseph non est super. Symeon tenetur in vinculis. Beniamin auferetis. In me hec mala omnia reciderunt. Cui respondit ruben. Duos filios meos interfice. si non reduxero illum tibi. Trade illum in manu mea. et ego eum tibi restituam. At ille. Non descendet inquit filius meus vobiscum. Frater eius mortuus est. et ipse solus remansit. Si quid ei adversitatis acciderit in terra ad quam pergitis. deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

XLIII

Interim fames omnem .xliii. terram vehementer premebat. consumptisque cibis quos ex egypto detulerant. dixit iacob filiis suis. Revertimini. et emite nobis parum escarum. Respondit iudas. Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione iurisiurandi dicens. Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum. pergemus pariter et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis. non ibimus. Vir enim ut sepe diximus. denuntiavit nobis dicens. Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixit autem israel. In meam hoc fecistis miseriam. ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. At illi responderunt. Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem. Si pater viveret, si haberemus fratrem. Nos respondimus ei. consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset. adducite vobiscum fratrem vestrum. Iudas quoque dixit patri suo. Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipio puerum. de manu mea require illum. Nisi reduxero et tradidero eum tibi: ero peccati reus omni tempore vite. Si non intercessisset dilatio. iam vice altera venissemus. Igitur israel pater eorum dixit eis. Si sic necesse est facite quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus in vasis vestris et deferte viro munera. modicum resine et mellis et storacis et stactis et therebinthi et amigdalarum. pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum. et illam quam invenistis in sacculis reportate: ne forte errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite. et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem. et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet in vinculis. et hunc beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera. et pecuniam duplicem. et beniamin. Descenderuntque in egyptum. et steterunt coram ioseph. Quos cum ille vidisset et beniamin simul. precepit dispensatori domus sue. dicens: Introduc viros domum. et occide victimas. et instrue convivium. quoniam mecum sunt comesturi hodie. Fecit ille quod sibi fuerat imperatum: et introduxit viros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo. Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris introducti sumus ut devolvat in nos calumpniam et violenter subiciat servituti et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt. Oramus domine ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas. Quibus emptis. cum venissemus ad diversorium

aperuimus saccos nostros et invenimus pecuniam in ore saccorum quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum, ut emamus que nobis necessaria sunt. Non est in conscientia nostra, quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit. Pax vobiscum. Nolite timere. Deus vester et deus patris vestri dedit thesauros in sacculis vestris. Nam pecuniam quam dedistis mihi probatam ego habeo. Eduxitque ad eos symeon. et introductis domum. attulit aquam et laverunt pedes suos. Deditque pabula asinis eorum. Illi vero parabant munera donec ingrederetur ioseph in meridie. Audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est ioseph domum suam. obtuleruntque ei munera tenentes in manibus suis. et adoraverunt proni in terram. At ille resalutatis eis clementer: interrogavit eos dicens. Salvus ne est pater vester senex de quo dixeratis mihi. adhuc vivit. Qui responderunt. Sospes est servus tuus pater noster. adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem oculos ioseph vidit beniamin fratrem suum uterinum. et ait. Iste est frater vester parvulus de quo dixeratis mihi. Et rursum. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinavitque quia commota fuerant viscera eius super fratre suo. et erumpebant lacrime. et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie egressus est. continuit se et ait. Ponite panes. Quibus appositis seorsum ioseph. et seorsum fratribus egyptiis quoque qui vescebantur seorsum simul: illicitum est enim egyptiis comedere cum hebreis. et prophanum putant huiuscemodi convivium. Sederunt coram eo primogenitus iuxta primogenita sua. et minimus iuxta etatem suam. et mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorque pars venit beniamin: ita ut .v. partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLIIII

Praecepit autem ioseph dispensatori domus sue dicens. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Cyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci minoris. Factumque est ita. et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant et processerant paululum. tunc ioseph accersito dispensatore domus sue ait. Surge et persequere viros. et apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono. Cyphum quem furati estis ipse est in quo bibit dominus meus et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt. Quare sic loquitur dominus noster. ut servi tui tantum flagitii commiserint. Pecuniam quam invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra chanaan. Et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum et argentum. Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod queris moriatur. et nos erimus servi domini nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta sententiam vestram. Apud quemcumque fuerit inventum ipse sit servus meus. vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terram saccos. aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum. invenit cyphum in sacco beniamin. At illi scissis vestibus. oneratisque rursum asinis reversi sunt in oppidum. Primusque iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph. necdum enim de loco abierat. omnesque ante eum pariter in terram proni corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere voluistis. An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia. Cui iudas. Quid respondebimus inquit domino meo. vel quid loquemur aut iuste poterimus obtendere. Deus invenit iniquitatem servorum tuorum. En omnes servi sumus domini mei. et nos. et apud quem inventus est cyphus. Ait ioseph. Absit a me. ut sic agam. Qui furatus est cyphum. ipse sit servus meus. Vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius iudas confidenter ait. Oro domine mi loquatur servus tuus verbum in auribus tuis. et ne irascaris famulo tuo. Tu es enim post pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos. Habetis patrem aut fratrem: et nos respondimus tibi domino meo. Est nobis pater senex et puer parvulus. qui in senectute illius natus est. cuius uterinus frater mortuus: et ipsum solum habet mater sua. Pater vero tenere diligit eum. Dixistique servis tuis adducite eum ad me. et ponam oculos meos super illum. Suggessimus tibi domino meo. Non potest puer relinquere patrem suum. Si enim illum dimiserit morietur. Et dixisti servis tuis Nisi venerit frater vester minimus vobiscum non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum. narravimus ei omnia que locutus est dominus meus. Et dixit pater noster. Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui diximus. Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum. proficiscemur simul. Alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad que ille respondit. Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus. et dixistis bestia devoravit eum. et huc usque non comparuit.

Si tuleritis & istū̃ & aliq̄d ei in via contigit deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum & puer defuerit cum aīa illius ex aīa dependeat. videritq; eum non esse nobiscum morietur. & deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem. & spopondi dicens. Nisi reduxero eum peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaq; servus tuus pro puero in ministerio dn̄i mei. & puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem meum absente puero. ne calamitatis que oppressura est patrem meum testis assistam. .xlv.

XLV

Non se poterat continere ultra ioseph multis coram astantibus. unde precepit ut egrederentur cuncti foras. & nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitq; vocem cum fletu: quam audierunt egyptii omnisq; domus pharaonis. & dixit fratribus suis. Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer. accedite inquit ad me. & cum accessissent prope. Ego sum ait frater vester ioseph. quem vendidistis in egyptum. Nolite pavere. Nec vobis durum esse videatur. quod vendidistis me in his regionibus. pro salute enim vestra misit me deus ante vos in egyptum. biennium est enim quod fames cepit esse in terra. & adhuc .v. anni restant. quibus nec arari poterit nec meti. Premisitq; me deus ut reservemini super terram. & escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio. sed dei voluntate huc missus sum qui fecit me quasi patrem pharaonis. & dominum universe domus eius. ac principem in omni terra egypti. Festinate & ascendite ad patrem meum & dicetis ei. Hec mandat filius tuus ioseph Deus me fecit dominum universe terre egypti. descende ad me ne moreris. & habitabis in terra iessen. Erisq; iuxta me tu & filii tui. & filii filiorum tuorum. Oves tue & armenta tua & universa que possides. ibi te pascam. Adhuc .v. anni residui sunt famis. ne tu pereas. & domus tua. & omnia que possides. En oculi vestri & oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam. & cuncta que vidistis in egypto. Festinate & adducite eum ad me. Cumq; amplexatus recidisset in collum beniamin fratris sui flevit illo quoq; flente similiter super collum eius. Osculatusq; est ioseph omnes fratres suos & ploravit super singulos. post que ausi sunt loqui ad eum. Auditum q; est & celebri sermone vulgatum in aula regis. Venerunt fratres ioseph & gavisus est pharao. atq; omnis familia eius. Dixitq; ad ioseph. Ut imperaret fratribus suis dicens. Honerantes iumenta ite in terram chanaan. & tollite inde patrem vestrum. & cognationem & venite ad me. & ego dabo vobis omnia bona egypti ut comedatis medullam terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra egypti ad subvectionem parvulorum suorum & coniugum. ac dicito. tollite patrem vestrum & properate quantocius venientes nec dimittatis quicquam de supellectili vestra. quia omnes opes egypti vestre erunt. Feceruntq; filii israel ut eis mandatum erat. Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium. & cibaria in itinere singulis quoq; proferri iussit binas stolas. beniamin vero dedit trecentos argenteos cum .v. stolis optimis. tantundem pecunie & vestium mittens patri suo. addens eis asinos decem. qui subveherent ex omnibus divitiis egypti. & totidem asinas triticum in itinere. panesq; portantes. Dimisit ergo fratres suos. & proficiscentibus ait. Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex egypto venerunt in terram chanaan. ad patrem suum iacob. Et nuntiaverunt ei dicentes. Ioseph filius tuus vivit. et ipse dominatur in omni terra egypti. Quo audito iacob quasi de gravi sompno evigilans. tamen non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumq; vidisset plaustra & universa que miserat. revixit spiritus eius & ait. Sufficit michi si adhuc filius meus vivit. Vadam & videbo eum antequam moriar. .xlvi.

XLVI

Profectusq; israel cum omnibus que habebat. venit ad puteum iuramenti & mactatis ibi victimis deo patris sui ysaac. Audivit eum per visionem nocte vocantem se & dicentem sibi. Iacob iacob. Cui respondit. ecce assum. Ait illi deus. Ego sum deus fortissimus patris tui. Noli timere. Descende in egyptum quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc. & ego adducam te inde revertentem. & ioseph quoq; ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit iacob a puteo iuramenti. Tuleruntq; eum filii cum parvulis et uxoribus suis. in plaustris que miserat pharao ad portandum senem & omnia que possederat in terra chanaan. Venitq; in egyptum cum omni semine suo. filii eius & nepotes filie & cuncta simul progenies. Hec sunt autem nomina filiorum israel qui ingressi sunt egyptum ipse cum liberis suis. Primogenitus

ruben. filii ruben: enoch et phallu. et esron
et charmi. Filii symeon. iemuhel. et iamin.
et aoth et iachin. et saab et saher et saul filius
chananitidis. Filii levi. Gerson et chaath
et merari. Filii iuda. her et onan. et sela et
phares et zara. Mortui sunt autem her
et onan in terra chanaan. Natique sunt
filii phares esrom et amul. Filii ysachar
thola et phua. et iobab et semron. Filii
zabulon. zareth et helon et iahel. Hii filii
lye quos genuit in mesopotamia syrie cum
dyna filia sua. Omnes anime filiorum eius
et filiarum. xxx. tres. Filii gad. sephion
et aggi. Suni et esebon. heri et arodi. et areli.
Filii aser. iamne et iesua et iesui. et beria.
sara quoque soror eorum. Filii beria. heber
et melchiel. Hii filii zelphe quam dedit
laban lye filie sue. et hos genuit iacob
sedecim animas. Filii rachel uxoris ia
cob. Ioseph et beniamin. Natique sunt ioseph
filii in terra egypti. quos genuit ei asseneth
filia phutuphares sacerdotis heliopoleos.
manasses et effraim. Filii beniamin.
bela et becor et asbel gera et naaman et echi.
et rosenophim. et opphim et ared. Hii filii ra
chel. quos genuit iacob: omnes anime
quatuordecim. Filii dan. usim. Filii nep
talim. iasihel et guni et ehieser et salem.
Hii filii bale. quam dedit rachel filie sue
laban. et hos genuit iacob. Omnes anime
vii. Cuncteque anime que ingresse sunt
cum iacob in egyptum. et egresse de femore
illius absque uxoribus filiorum, sexaginta
sex. Filii autem ioseph qui nati sunt ei
in terra egypti: anime due. Omnes anime
domus iacob que ingresse sunt in egyptum.
fuere septuaginta. Misit autem iacob
iudam ante se ad ioseph ut nuntiaret ei
et ille occurreret in gessen. Quo cum pervenisset
iuncto ioseph curru suo ascendit obviam
patri suo ad eundem locum. Vidensque eum
irruit super collum eius. et inter amplexus
flevit. Dixitque pater ad ioseph. Iam letus
moriar. quia faciem tuam vidi et superstitem
te relinquo. Et ille locutus est ad fratres
suos: et ad omnem domum patris sui. Ascen
dam et nuntiabo pharaoni. dicamque ei.
Fratres mei et domus patris mei qui erant
in terra chanaan venerunt ad me. et sunt
viri pastores ovium. curamque habent
alendorum gregum. Pecora sua et armen
ta et omnia que habere potuerunt addu
xerunt secum. Cumque vocaverit vos
et dixerit quod est opus vestrum. respondebitis

viri pastores sumus servi tui. ab infantia
nostra usque in presens et nos et patres nostri. Hec autem
dicetis ut habitare possitis in terra gessen.
quia detestantur egyptii omnes pastores ovium.

Ingressus ergo ioseph .xlvii.
nuntiavit pharaoni dicens. Pater meus
et fratres. oves eorum et armenta et cuncta
que possident venerunt de terra chanaan.
et ecce consistunt in terra iessen. Extremos
quoque fratrum suorum. v. viros statuit
coram rege. Quos ille interrogavit.
Quid habetis operis. responderunt. Pasto
res ovium sumus servi tui. et nos et patres
nostri. Ad peregrinandum in terram tuam
venimus. quoniam non est herba gregibus
servorum tuorum ingravescente fame
in regione chanaan. Petimusque ut esse
nos iubeas servos tuos in terra gessen. Dixit
itaque rex ad ioseph. Pater tuus et fratres
tui venerunt ad te. Terra egypti in conspectu
tuo est. In optimo loco fac habitare eos.
et trade eis terram gessen. Quod si
nosti in eis esse viros industrios. constitue
illos magistros pecorum meorum. Post hec
introduxit ioseph patrem suum ad regem
et statuit eum coram eo. Qui benedicens
illi et interrogatus ab eo. quot sunt dies
annorum vite tue. respondit. Dies peregri
nationis vite mee. c. xxx. annorum sunt.
parvi et mali. et non pervenerunt usque ad
dies patrum meorum quibus peregrinati sunt.
Et benedicto rege. egressus est foras.
Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessio
nem in egypto. in optimo terre loco.
ramesses ut preceperat pharao. et alebat
eos omnemque domum patris sui. prebens
cibaria singulis. In toto enim orbe panis
deerat. et oppresserat fames terram. maxime
egypti et chanaan. e quibus pecu
niam omnem congregavit pro vendi
tione frumenti. et intulit eam in erarium
regis. Cumque defecisset emptoribus pretium.
venit cuncta egyptus ad ioseph dicens.
Da nobis panes. quare morimur coram
te. deficiente pecunia. quibus ille respondit.
Adducite pecora vestra et dabo vobis pro eis
cibos. si pretium non habetis. Que cum
adduxissent dedit eis alimenta. pro equis
et ovibus et bobus et asinis. Sustentavitque
eos illo anno pro commutatione pecorum.
Venerunt quoque anno secundo. et dixerunt ei.
Non celamus dominum nostrum quod deficiente pe
cunia pecora simul defecerunt. nec clam
te est quod absque corporibus et terra nichil habemus.

Cur ergo moriemur te vidente? et nos
et terra nostra tui erimus. Eme nos in
servitutem regiam, et prebe semina: ne
pereunte cultore terra redigatur in solitu
dinem. Emit igitur ioseph omnem
terram egypti, vendentibus singulis posses
siones suas pre magnitudine famis.
Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos
eius a novissimis terminis egypti usque
ad extremos fines eius, preter terram
sacerdotum que a rege tradita fuerat eis:
quibus et statuta cibaria ex horreis publicis
prebebantur, et idcirco non sunt compulsi
vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph
ad populos. En ut cernitis et vos et terram
vestram pharao possidet: accipite semina et serite
agros, ut fruges habere possitis. Quintam
partem regi dabitis: quatuor reliquas
permitto vobis in sementem et in cibos
familiis et liberis vestris. Qui responderunt.
Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos
tantum dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo
tempore usque in presentem diem in univer
sa terra egypti regibus quinta pars solvitur,
et factum est quasi in legem, absque terra
sacerdotali que libera ab hac conditione
fuit. Habitavit ergo israel in egypto in terra
gessen, et possedit eam. Auctusque est
et multiplicatus nimis. Et vixit in ea
decem et septem annis. Factique sunt
omnes dies vite illius .c.xl. et vii. annorum.
Cumque appropinquare cerneret mor
tis diem. Vocavit filium suum ioseph,
et dixit ad eum. Si inveni gratiam in
conspectu tuo pone manum tuam sub
femore meo, et facies mihi misericordiam et veritatem
ut non sepelias me in egypto. Sed dormiam
cum patribus meis et auferas me de hac ter
ra, condasque in sepulchro maiorum
meorum. Cui respondit ioseph. Ego faci
am quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit
michi. Quo iurante, adoravit israel deum,
VIII conversus ad lectuli caput. xlviii.

Hiis itaque transactis nunciatum
est ioseph quod egrotaret ~~pater~~
pater suus. Qui assumptis duobus fi
liis suis manasse et ephraim ire perrexit.
Dictumque est seni. Ecce filius tuus ioseph venit
ad te. Qui confortatus sedit in lectulo.
Et ingresso ioseph ad se ait. Deus
omnipotens apparuit michi in luza,
que est in terra chanaan. Benedixitque
michi et ait. Ego te augebo et multi
plicabo, et faciam in turbas populorum

daboque tibi in eternum terram hanc et semini
tuo post te, in possessionem sempiternam.
Duo igitur filii qui nati sunt tibi in
terra egypti antequam huc venirem ad te,
mei erunt: effraim et manasses sicut
ruben et symeon reputabuntur michi.
Reliquos autem quos genuisti post eos
tui erunt, et nomine fratrum suorum
vocabuntur in possessionibus suis. Michi
enim quando veniebam de mesopotamia,
mortua est rachel in terra chanaan in ipso
itinere. Eratque vernum tempus, et ingre
diebar ephratam, et sepelivi eam iuxta
viam ephrate, que alio nomine voca
batur bethleem. Videns autem filios
eius, dixit ad eum. Qui sunt isti? Respon
dit. Filii mei sunt, quos dedit michi deus
in hoc loco. Adduc inquit eos ad me, ut bene
dicam illis. Oculi enim israel caligabant
pre nimia senectute, et clare videre non
poterat. Applicatosque ad se deosculatus
eos et circumplexus eos. Dixit ad filium
suum. Non sum fraudatus a conspectu
tuo. Insuper ostendit michi deus semen tuum.
Cumque tulisset eos ioseph de gremio
patris sui, adoravit pronus in terram,
et posuit ephraim ad dexteram suam,
id est ad sinistram israel. Manassen vero in
sinistra sua, id est ad dexteram patris. Appli
cuitque ambos ad eum. Qui extendens
manum dexteram posuit super caput
ephraim, minoris fratris. Sinistram
autem super caput manasse, qui maior
natu erat commutans manus. Benedixit
que iacob ioseph filios et ait. Deus in cuius
conspectu ambulaverunt patres mei abra
ham et ysaac. Deus qui pascit me ab
adolescentia mea usque in presentem
diem. Angelus qui eruit me de cunctis
malis benedicat pueris istis. et invoce
tur super eos nomen meum. Nomina
quoque patrum meorum abraham et
ysaac. et crescant in multitudinem super
terram. Videns autem ioseph quod
posuisset pater suus dexteram manum
super caput effraim, graviter accepit.
Et apprehensam patris manum leva
re conatus est de capite ephraim. et
transferre super caput manasse. Dixit
que ad patrem. Non ita convenit pater: quia
hic est primogenitus pone dexteram tuam
super caput eius. Qui renuens ait.
Scio fili mi scio. Et iste quidem erit in
populos et multiplicabitur. Sed frater

eius minor maior illo erit. et semen illius
crescet in gentes. Benedixitque eis in ipso
tempore dicens: In te benedicetur Israel atque
dicetur: Faciat tibi deus sicut Effraim et
sicut Manasse. Constituitque Effraim
ante Manassen. et ait ad Ioseph filium
suum: En ego morior, et erit dominus
vobiscum. Reducetque vos ad terram patrum
vestrorum. Do tibi partem unam extra
fratres tuos, quam tuli de manu Amorrei
in gladio et arcu meo. xlix.

XLIX Vocavit autem Iacob filios suos
et ait eis: Congregamini ut
annunciem que ventura sunt vobis diebus
novissimis. Congregamini et audite
filii Iacob. audite Israel patrem vestrum.
Ruben primogenitus meus tu fortitu-
do mea et principium doloris mei. Prior
in donis maior in imperio. effusus es sicut
aqua. non crescas quia ascendisti cubile
patris tui. et maculasti stratum eius. Sy-
meon et Levi fratres vasa iniquitatis bel-
lantia. In consilium eorum non veniat
anima mea, et in cetu eorum non sit
gloria mea. quia in furore suo occiderunt
virum: et in voluntate sua suffoderunt
murum. Maledictus furor eorum quia
pertinax: et indignatio eorum quia dura
Dividam eos in Iacob. et dispergam eos
in Israel. Iuda te laudabunt fratres tui. Ma-
nus tue in cervicibus inimicorum tuorum
Adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis
Iuda. ad predam fili mi ascendisti. requi-
escens accubuisti ut leo et quasi leena.
Quis suscitabit eum. non auferetur
sceptrum de Iuda. et dux de femore eius. do-
nec veniat qui mittendus est. et ipse erit
expectatio gentium. ligans ad vineam
pullum suum. et ad vitem o fili mi a-
sinam suam. Lavabit in vino stolam
suam. et sanguine uve pallium suum.
Pulchriores sunt oculi eius vino. et
dentes eius lacte candidiores. Zabulon
in litore maris habitabit. et in statione
navium, pertingens usque ad Sydonem.
Isachar asinus fortis accubans inter
terminos. vidit requiem quod esset bona. et
terram quod optima esset. et supposuit humerum
suum ad portandum. factusque est tributis
serviens. Dan iudicabit populum suum.
sicut et alia tribus in Israel. Fiat Dan coluber
in via. cerastes in semita mordens un-
gulas equi. ut cadat ascensor eius retro.
Salutare tuum expectabo domine. Gad
accinctus preliabitur ante eum. et ip-
se accingetur retrorsum. Aser pinguis
panis eius. et prebebit delicias regibus.
Neptalim cervus emissus. et dans eloquia
pulchritudinis. Filius accrescens Ioseph,
filius accrescens et decorus aspectu. filie dis-
curerunt super murum. Sed exasperaverunt
eum. et iurgati sunt. Inviderunt que illi
habentes iacula. Sedit in forti arcus eius.
et dissoluta sunt vincula brachiorum et
manuum illius. per manus potentis
Iacob. Inde pastor egressus est lapis Israel.
Deus patris tui erit adiutor tuus et omnipo-
tens benedicet tibi. benedictionibus celi desuper.
benedictionibus abyssi iacentis deorsum. be-
nedictionibus uberum et vulve. benedictiones
patris tui. confortate sunt benedictionibus
patrum eius. donec veniret desiderium colli-
um eternorum. Fiant in capite Ioseph et in
vertice nazarei. inter fratres suos. Benia-
min lupus rapax. mane comedet predam
et vespere dividet spolia. Omnes hii in tribubus
Israel duodecim. Hec locutus est eis pater suus.
Benedixitque singulis benedictionibus propriis.
et precepit eis dicens. Ego congregor ad
populum meum. sepelite me cum patribus
meis in spelunca duplici que est in agro
Ephron Ethei contra Mambre in terra
Chanaan quam emit Abraham cum
agro ab Ephron Etheo in possessionem
sepulchri. Ibi sepelierunt eum et Saram
uxorem eius. Ibi sepultus est Ysaac cum
Rebecca coniuge. ibi et Lia condita iacet.
Finitisque mandatis quibus filios instrue-
bat. collegit pedes suos super lectulum. et obiit
appositusque est ad populum suum. L.
Quod cernens Ioseph ruit super
faciem patris. flens et deosculans
eum. Precepitque servis suis medicis ut
aromatibus condirent patrem. Quibus
iussa explentibus transierunt xl. dies. Iste
quippe mos erat cadaverum conditorum.
Flevitque eum Egyptus. lxx. diebus. Et com-
pleto planctus tempore. locutus est
Ioseph ad familiam pharaonis. Si inveni
gratiam in conspectu vestro. loquimini in auri-
bus pharaonis. eo quod pater meus adiuravit
me dicens. En morior. in sepulchro meo
quod fodi mihi in terra Chanaan sepelies
me. Ascendam igitur et sepeliam patrem
meum. ac revertar. Dixitque ei pharao.
Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiu-
ratus es. Quo ascendente ierunt cum
eo omnes senes domus pharaonis. Cuncti

maiores natu terre egypti. Domus ioseph
cum fratribus suis absque paruulis et gregibus
atque armentis que dereliquerant in terra
gessen. Habuit quoque in comitatu currus et
equites et facta est turba non modica. Ve
neruntque ad aream agad que sita est
trans iordanem. ubi celebrantes exequias
planctu magno atque uehementi imple
uerunt. vij. dies. Quod cum uidissent
habitatores terre chanaan. dixerunt. ma
gnus planctus est iste egyptiis. Et idcirco
uocatum est nomen loci eius planctus
egypti. Fecerunt ergo filii israel sicut prece
perat eis. et portantes eum in terram cha
naan. sepelierunt eum in spelunca du
plici quam emerat abraham cum a
gro in possessionem sepulchri. ab ephron
etheo contra faciem mambre. Reuersus
que est ioseph in egyptum cum fratribus suis
et omni comitatu. sepulto patre. Quo mor
tuo timentes fratres eius et mutuo collo
quentes ne forte memor sit iniurie
quam passus est. et reddat malum nobis omne
quod gessimus mandauerunt ei dicentes.
Pater tuus precepit nobis antequam
moreretur. ut hec tibi uerba diceremus.
Obsecro ut obliuiscaris sceleris fratrum
tuorum. et peccati atque malitie quam
exercuerunt in te. Nos quoque oramus
ut seruis dei patris tui dimittas iniquitatem
hanc. Quibus auditis fleuit ioseph. Ve
neruntque ad eum fratres sui. et proni in
terram adorantes. dixerunt. Serui tui sumus. quibus
ille respondit. Nolite timere. Num dei
possumus resistere uoluntati. Vos cogi
tastis de me malum. et deus uertit illud
in bonum. ut exaltaret me sicut et in
presentiarum cernitis. et saluos faceret
multos populos. Nolite timere. ego pas
cam uos et paruulos uestros. Consolatus
que est eos et blande ac leniter locutus est.
Et habitauit in egypto cum omni domo patris
sui. Vixitque centum decem annis. et uidit
filios effraim usque ad tertiam generationem.
Filii quoque machir. filii manasse. nati
sunt in genibus ioseph. Quibus transactis
locutus est fratribus suis. Post mortem meam
deus uisitabit uos et ascendere faciet de terra
ista ad terram quam iurauit abraham.
ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque
dixisset. Deus uisitabit uos: asportate ossa
mea uobiscum de loco isto. Mortuus est
explens. c.x. annos uite sue et conditus aromatibus
repositus est in loculo in egypto.

Explicit liber bresith. i. genesis habens versus
.iij. ccc. Incipit liber helesmoth. i. Exodus. I.

Hec sunt nomina
filiorum israel qui in
gressi sunt in egyptum
cum iacob. singuli
cum domibus suis in
troierunt. Ruben.
Symeon. leui. Iudas. ysachar. zabulon
et beniamin. dan. et neptalim. Gad et aser.
Erant igitur omnes anime eorum qui
egressi sunt de femore iacob. septuaginta. v.
Ioseph autem in egypto erat. Quo mortuo
et uniuersis fratribus eius. omnique cognatione sua.
filii israel creuerunt. et quasi germinantes mul
tiplicati sunt. ac roborati nimis impleue
runt terram. Surrexit interea rex nouus
super egyptum. qui ignorabat ioseph. et
ait ad populum suum. Ecce populus fi
liorum israel. multus et fortior nobis est.
Venite sapienter opprimamus eum. ne
forte multiplicetur. et si ingruerit contra
nos bellum addatur inimicis nostris ex
pugnatisque nobis egrediatur de terra.
Preposuit itaque eis magistros operum ut
affligerent eos honeribus. edificaueruntque
urbes tabernaculorum pharaoni. phiton et
ramesses. quantoque opprimebant eos
tanto magis multiplicabantur et crescebant.
Oderantque filios israel egyptii et
affligebant. illudentes. et inuidentes eis.
atque ad amaritudinem perducebant uitam
eorum. operibus duris. luti et lateris. omnique
famulatu quo in terre operibus premebantur.
Dixit autem rex egypti. obstetricibus
hebreorum. quarum una uocabatur sepho
ra. altera phua. Precipiens eis. Quando
obstetricabitis hebreas et partus tempus
aduenerit. Si masculus fuerit. interfi
cite illum. Si femina reseruate. Timu
erunt autem obstetrices deum. et non fe
cerunt iuxta preceptum regis. sed con
seruabant mares. Quibus ad se accer
sitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere
uoluistis. ut pueros seruaretis. Que respon
derunt. Non sunt hebree sicut egyptie
mulieres. Ipse enim obstetricandi habent
scientiam. et priusquam ueniamus ad eas pa
riunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus.
et creuit populus. confortatusque est nimis.
Et quia timuerunt obstetrices deum.
edificauit illis domos. Precepit autem
pharao omni populo suo dicens. quicquid
masculum sexus natum fuerit in

II

flumen proiicite quicquid feminei reservate. ij.
Egressus est post hec vir de domo levi.
accepta uxore stirpis sue. Que
concepit et peperit filium. et videns eum
elegantem abscondit tribus mensibus.
Cumque iam celare non posset: sumpsit
fiscellam scirpeam. et linivit eam bitu
mine ac pice. posuitque intus infantulum.
Exposuitque eum in carecto ripe fluminis.
Stante procul sorore eius et considerante
eventum rei. Ecce autem filia pharaonis
descendebat ut lavaretur in flumine.
et puelle eius gradiebantur per crepidinem
alvei. Que cum vidisset fiscellam in
papirione: misit unam e famulabus
suis. Et allatam aperiens. cernensque
in ea parvulum vagientem. miserta
eius ait. De infantibus hebreorum est hic.
Cui soror pueri. Vis inquit ut vadam.
et vocem tibi hebream mulierem. que
nutrire possit infantulum. Respondit.
Vade. Perrexit puella et vocavit matrem
suam: ad quam locuta est filia pharaonis.
Accipe ait puerum istum. et nutri mihi.
Ego dabo tibi mercedem tuam. Susce
pit mulier et nutrivit puerum. Adultumque
tradidit filie pharaonis. quem illa adop
tavit in locum filii. Vocavitque nomen
eius moysen. dicens. quia de aqua
tuli eum. In diebus illis. postquam creverat
moyses. egressus ad fratres suos. vidit
afflictionem eorum. et virum egyptium
percutientem quendam de hebreis fratribus
suis. Cumque circumspexisset huc atque
illuc. et nullum adesse vidisset: percussum
egyptium abscondit sabulo. Et egressus
die altero. conspexit duos hebreos rixantes.
Dixitque ei. qui faciebat iniuriam. Cur
percutis proximum tuum. Qui respondit.
Quis constituit te principem et iudicem
super nos? Num occidere me tu vis.
sicut heri occidisti egyptium. Timuit
moyses et ait. Quomodo palam factum
est verbum istud. Audivitque pharao sermonem hunc.
et querebat occidere moysen. Qui fugiens
de conspectu eius. moratus est in terra
madian. et sedit iuxta puteum. Erant
autem sacerdoti madian. vij. filie. que
venerunt ad hauriendam aquam. et
impletis canalibus. adaquare cupiebant
greges patris sui. Supervenere pastores et
eiecerunt eas. Surrexitque moyses et
defensis puellis adaquavit oves earum.
Que cum revertissent ad raguelem patrem suum
dixit ad eas. Cur velocius venistis so
lito. Responderunt. Vir egyptius liberavit
nos de manu pastorum. Insuper et
hausit aquam nobiscum. potumque
dedit ovibus. At ille. ubi est inquit. Quare
dimisistis hominem. Vocate eum. ut
comedat panem. Iuravit ergo moyses quod
habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam
eius uxorem. que peperit ei filium. quem
vocavit gersan dicens. Advena fui in terra
aliena. Alterum vero peperit quem vocavit
eliezer dicens. Deus enim patris mei adiu
tor meus. et eripuit me de manu pharaonis.
Post multum vero temporis mortuus est
rex egypti. et ingemiscentes filii israel propter
opera: vociferati sunt. Ascenditque clamor
eorum ad deum. ab operibus. et audivit
gemitum eorum. ac recordatus est federis
quod pepigerat cum abraham. ysaac. et iacob.
respexit filios israel. et liberavit eos. iij.
Moyses autem pascebat oves ietro
soceri sui sacerdotis madian.
Cumque minasset gregem ad interiora
deserti. venit ad montem dei oreb. Apparuit
que ei dominus in flamma ignis de medio
rubi. et videbat quod rubus arderet. et non com
bureretur. Dixit ergo moyses. Vadam et videbo
visionem hanc magnam. quare non
comburatur rubus. Cernens autem dominus quod
pergeret ad videndum. vocavit eum de
medio rubi. et ait. Moyses moyses. Qui
respondit. Adsum. At ille. Ne appropies
inquit huc. solve calciamentum de pedibus
tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est.
Et ait. Ego sum deus patris tui. Deus abraham
deus ysaac et deus iacob. Abscondit
moyses faciem suam: non enim audebat
aspicere contra deum. Cui ait dominus.
Vidi afflictionem populi mei in egypto. et
clamorem eius audivi propter duriciam
eorum qui presunt operibus. et sciens dolorem eius
descendi ut liberem eum de manu egyptiorum
et educam de terra illa in terram bonam.
et spatiosam. in terram que fluit lacte et
melle. ad loca chananei. ethei. et amorrei
ferezei. et evei. et iebusei. Clamor ergo filiorum
israel venit ad me. vidique afflictionem eorum
qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni
ut mittam te ad pharaonem. ut educas
populum meum filios israel de egypto. Dixit
que moyses ad deum. Quis ego sum ut
vadam ad pharaonem. et educam filios israel
de egypto. Qui dixit ei. Ego ero tecum.
et hoc habebis signum quod miserim te. Cum

eduxeris populum meum de egypto im-
molabis deo super montem istum. Ait
moyses ad deum. Ecce ego vadam ad fili-
os israel, et dicam eis. Deus patrum vestrorum
misit me ad vos. Si dixerint michi quod est no-
men eius, quid dicam eis. Dixit dominus
ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic
dices filiis israel. Qui est misit me ad vos.
Dixitque iterum deus ad moysen. Hec di-
ces filiis israel. Dominus deus patrum vestrorum.
deus abraham deus ysaac deus iacob misit
me ad vos. hoc nomen michi est eter-
num. et hoc memoriale meum in genera-
tione et generationem. Vade congrega seniores
III israel, et dices ad eos. Dominus deus patrum
vestrorum apparuit michi, deus abraham deus
ysaac deus iacob, dicens. Visitans visitavi
vos. et vidi omnia que acciderunt vobis in egyp-
to vidi. et dixi. ut educam vos de afflictione
egypti. in terram chananei ethei et a-
morrei. ferezei et evei et iebusei. ad terram
fluentem lacte et melle et audient vocem
tuam. Ingredieris que tu et seniores israel.
ad regem egypti. et dices ad eum. Dominus
deus hebreorum vocavit nos. Ibimus
viam trium dierum. in solitudinem
ut immolemus domino deo nostro. Sed ego scio
quod non dimittet vos rex egypti. ut eatis.
nisi per manum validam. Extendam
enim manum meam et percutiam egyptum
in cunctis mirabilibus meis que factu-
rus sum. in medio eorum. Post hec dimittet
vos. Daboque gratiam populo huic coram
egyptiis. et cum egrediemini non exibitis
vacui. Sed postulabit mulier a vicina sua et
ab hospita vasa argentea. et aurea. ac vestes.
Ponetisque eas super filios et filias vestras.
IIII et spoliabitis egyptum. ·iiij·

Respondens moyses ait. Non cre-
dent michi neque audient vocem meam.
Sed dicent. non apparuit tibi dominus.
Dixit ergo ad eum. Quid est quod tenes in
manu tua? Respondit. Virga. Ait dominus.
Proice eam in terram. et proiecit et
versa est in colubrum. ita ut fugeret
moyses. Dixitque dominus. Extende manum
tuam et apprehende caudam eius. extendit
et tenuit. versaque est in virgam. Ut credant
inquit quod apparuerit tibi deus patrum suo-
rum. deus abraham. deus ysaac. deus
iacob. Dixitque dominus rursum. Mitte
manum tuam in sinum tuum. Quam
cum misisset in sinum protulit leprosam.
ad instar nivis. Retrahe ait manum
tuam in sinum tuum. Retraxit et
protulit iterum. et erat similis carni relique.
Si non crediderint inquit tibi neque audierint
sermonem signi prioris. credent verbo signi
sequentis. Quod si nec duobus quidem his
signis crediderint neque audierint vocem
tuam. Sume aquam fluminis et
effunde super aridam. et quicquid hauseris
de fluvio vertetur in sanguinem. Ait
moyses. Obsecro domine non sum elo-
quens ab heri et nudius tertius et ex quo
locutus es ad servum tuum. impeditio-
ris et tardioris lingue sum. Dixit dominus
ad eum. Quis fecit os hominis aut quis
fabricatus est mutum et surdum, vi-
dentem et cecum. Nonne ego. Perge igitur
et ego ero in ore tuo. doceboque te quid loquaris.
At ille. Obsecro inquit domine mitte
quem missurus es. Iratus dominus
in moysen ait. Aaron frater tuus
levites scio quod eloquens sit. Ecce ipse egre-
dietur in occursum tuum. vidensque
te letabitur corde. Loquere ad eum. et
pone verba mea in ore eius. et ego ero
in ore tuo. et in ore illius. et ostendam
vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur
pro te ad populum. et erit os tuum. Tu autem
eris ei in his que ad deum pertinent.
Virgam quoque hanc sume in manu
tua. in qua facturus es signa.

Abiit moyses et reversus est ad iethro
socerum suum. dixitque ei. Va-
dam et revertar ad fratres meos in egyptum.
ut videam si adhuc vivunt. Cui ait
iethro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moysen
in madian. Vade et revertere in egyptum.
mortui enim sunt omnes qui querebant
animam tuam. Tulit moyses uxorem
et filios suos et imposuit eos super asinum.
Reversusque est in egyptum. portans
virgam dei in manu sua. Dixitque
ei dominus revertenti in egyptum.
Vide ut omnia ostenta que posui in manu
tua facias coram pharaone. Ego indura-
bo cor eius et non dimittet populum.
Dicesque ad eum. Hec dicit dominus. filius meus
primogenitus israel. Dixi tibi dimitte
populum meum. ut serviat michi.
Et noluisti dimittere eum. Ecce ego in-
terficiam filium tuum primogenitum.
Cumque esset in itinere in diversorio. oc-
currit ei dominus. et volebat occidere eum.
Tulit illico sephora acutissimam petram.
et circumcidit preputium filii sui. Tetigit-

quod pedes eius et ait. Sponsus sanguinum
tu michi es. et dimisit eum. postquam
dixerat sponsus sanguinum tu michi es
ob circumcisionem.
Dixit autem dominus ad aaron.
Vade in occursum moysi in deser-
tum. qui perrexit ei obviam in montem
dei. et osculatus est eum. Narravitque moy-
ses aaron omnia verba domini. per quibus miserat
eum. et signa que mandaverat. Venerunt-
que simul et congregaverunt cunctos senio-
res filiorum israel. Locutusque est aaron
omnia verba que dixerat dominus ad moysen
et fecit signa coram populo. et credidit
populus. audieruntque quod visitasset dominus filios
israel. et quod respexisset afflictionem eorum.
et proni adoraverunt. v.

V

Hec dicit dominus deus israel

Post hec ingressi sunt moyses et
aaron. et dixerunt pharaoni. Dimittet
populum meum ut sacrificet michi in deserto. Hec
dicit dominus deus israel. At ille respondit. Quis est
dominus ut audiam vocem eius. et dimit-
tam israel. Nescio dominum et israel non dimittam.
Dixerunt. Deus hebreorum vocavit nos ut
eamus viam trium dierum in solitudinem
et sacrificemus domino deo nostro. ne forte acci-
dat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos
rex egypti. Quare moyses et aaron sollicita-
tis populum ab operibus suis. Ite ad onera
vestra. Dixitque pharao. Multus est populus terre.
videtis quod turba succreverit. quanto magis
si dederitis eis requiem ab operibus. Precepit
ergo in die illo prefectis operum. et exactoribus
populi dicens. Nequaquam ultra dabitis
paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius.
Sed ipsi vadant et colligant stipulam et
mensuram laterum quam prius faciebant.
imponetis super eos nec minuetis quicquam
Vacant enim et idcirco vociferantur
dicentes. Eamus et sacrificemus deo nostro.
Opprimantur operibus et expleant ea ut
non acquiescant verbis mendacibus. Igitur
egressi prefecti operum et exactores ad populum
dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis pa-
leas. ite et colligite sicubi invenire pote-
ritis. Nec minuetur quicquam de opere vestro.
Dispersusque est populus per omnem terram
egypti ad colligendas paleas. prefecti quoque
operum instabant dicentes. Complete
opus vestrum cotidie ut prius facere soleba-
tis quando dabantur vobis palee. flagel-
latique sunt qui preerant operibus filiorum
israel. ab exactoribus pharaonis. dicentibus.
Quare non impletis mensuram laterum
sicut prius. nec heri nec hodie. Venerunt-
que prepositi filiorum israel et vociferati sunt ad
pharaonem dicentes. Cur ita agis contra
servos tuos. Palee non dantur nobis. et
lateres similiter imperantur. En famuli
tui flagellis cedimur et iniuste agitur contra
populum tuum. Qui ait. Vacatis otio
et idcirco dicitis. eamus et sacrificemus
domino. Ite ergo et operamini. palee non
dabuntur vobis. et reddetis consuetum
numerum laterum. Videbantque se prepo-
siti filiorum israel in malum eo quod diceretur
eis. non minuetur quicquam de lateribus
per singulos dies. Occurreruntque moysi
et aaron. qui stabant ex adverso egredientibus
a pharaone et dixerunt ad eos. Videat dominus et
iudicet quoniam fetere fecistis odorem nostrum co-
ram pharaone. et servis eius. et prebuistis ei
gladium ut occideret nos. Reversusque est
moyses ad dominum. et ait domine. Cur afflixisti po-
pulum istum. quare misisti me. Ex
enim quo ingressus sum ad pharaonem
ut loquerer ex nomine tuo. afflixit popu-
lum tuum et non liberasti eos. vi.
Dixitque dominus ad moysen.
Nunc videbis que facturus sim
pharaoni. per manum enim fortem
dimittet eos. et in manu robusta eiciet
illos de terra sua. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Ego dominus qui apparui
abraham. et ysaac et iacob. in deo omnipo-
tente et nomen meum adonay non
indicavi eis. Pepigique cum eis fedus
ut darem illis terram chanaan. terram
peregrinationis eorum. in qua fuerunt
advene. Ego audivi gemitum filiorum
israel quo egyptii oppresserunt eos. et
recordatus sum pacti mei. Ideo dic
filiis israel. Ego dominus qui educam
vos de ergastulo egyptiorum et eruam
de servitute. ac redimam in brachio excel-
so. et iudiciis magnis. et assumam vos
michi in populum. et ero vester deus. Et sci-
etis quia ego sum dominus deus vester. qui
eduxerim vos de ergastulo egyptiorum
et induxerim in terram super quam
levavi manum meam. ut darem
eam abraham. ysaac et iacob. daboque
illam vobis possidendam. ego dominus.
Narravit ergo moyses omnia filiis israel.
qui non acquieverunt ei propter angustiam
spiritus et opus durissimum. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Ingredere
et loquere ad pharaonem regem egypti.

ut dimittat filios isrl' de terra sua. Respondit
moyses coram domino. Ecce filii isrl' non
me audiunt. et quomodo audiet pharao
presertim cum sim incircumcisus labiis.
Locutus est dominus ad moysen et aaron
et dedit mandatum ad filios israel. et ad pharao
nem regem egypti. ut educerent filios
isrl' de terra egypti. Isti sunt principes do
morum per familias suas. Filii ruben
primogeniti isrl'is. Enoc et phallu. esron
et carmi. Hee cognationes ruben. Filii symeon
Jamuel et iamin. et aod. et iachin. et soar et saul
filius chananitidis. Hee progenies symeon.
Et hec nomina filiorum leui per cognationes
suas. Gerson et caath. et merari. Anni autem
uite leui fuerunt. c. xxx. vii. Filii gerson
lobni et semei. per cognationes suas. Filii
caath. amram. et isuar. et hebron et oziel.
Anni quoque uite caath. c. xxx. iii. Filii me
rari. moholi et musi. Hee cognationes leui.
per familias suas. Accepit autem amram uxorem
iocabeth patruelem suam. que peperit ei
aaron. et moysen. et mariam. Fueruntque
anni uite amram. c. xxxvii. Filii quoque
isuar. chore et napheg. et zechri. Filii quoque
oziel. misael et elysaphan et sethri. Accepit
autem aaron uxorem elysabeth filiam
aminadab. sororem naason. que peperit
ei nadab et abiu. et eleazar. et ythamar. Filii
quoque chore. aser et helchana. et abiasaph. Hee
sunt cognationes choritarum. At uero
eleazar filius aaron accepit uxorem de fili
abus phutiel que peperit ei phinees. Hii sunt
principes familiarum leuiticarum. per
cognationes suas. Iste est aaron et moy
ses. quibus precepit dominus ut educerent
filios isrl' de terra egypti. per turmas suas.
Hii sunt qui loquuntur ad pharaonem regem
egypti. ut educant filios isrl' de egypto.
Iste est moyses et aaron. in die qua locu
tus est dominus ad moysen in terra egyp
ti. Et locutus est dominus ad moysen dicens.
Ego dominus. loquere ad pharaonem regem
egypti. omnia que loquor tibi. Et ait moy
ses coram domino. En incircumcisus la
biis sum. quomodo audiet me pharao.

VII.
Dixitque dominus
ad moysen. Ecce constitui te deum
pharaonis. et aaron frater tuus. erit propheta
tuus. Tu loqueris ei omnia que mando tibi.
Ille loquetur ad pharaonem. ut dimittat
filios isrl' de terra sua. Sed ego indurabo
cor eius et multiplicabo signa et ostenta
mea. in terra egypti. et non audiet uos.
Inmittamque manum meam super
egyptum. et educam exercitum meum
et populum meum filios isrl' de terra
egypti. per iudicia maxima. Et scient
egyptii quia ego sum dominus qui
extenderim manum meam super e
gyptum et eduxerim filios isrl' de medio
eorum. Fecit itaque moyses et aaron. sicut
preceperat dominus. ita egerunt. Erat
autem moyses octoginta annorum
et aaron octoginta trium quando lo
cuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus
ad moysen et aaron. Cum dixerit
uobis pharao. ostendite nobis signa. dices
ad aaron. tolle uirgam tuam et proice eam
coram pharaone. ac uertatur in colubrum.
Ingressi itaque moyses et aaron ad
pharaonem. fecerunt sicut preceperat
dominus. Tulitque aaron uirgam co
ram pharaone. et seruis eius. que uersa
est in colubrum. Vocauit autem pharao
sapientes et maleficos et fecerunt etiam
ipsi per incantationes egyptiacas et
archana quedam similiter. proieceruntque
singuli uirgas suas que uerse sunt
in dracones. Sed deuorauit uirga aa
ron. uirgas eorum. Induratumque
est cor pharaonis. et non audiuit eos.
sicut preceperat dominus. Dixit autem
dominus ad moysen. Ingrauatum est cor
pharaonis. non uult dimittere populum.
Vade ad eum mane. ecce egredietur ad
aquas et stabis in occursum eius super
ripam fluminis et uirgam que conuersa
est in draconem tolles in manu tua.
Dicesque ad eum. Dominus deus hebre
orum misit me ad te dicens. Dimitte
populum meum. ut sacrificet michi
in deserto. et usque ad presens audire nolu
isti. Hec igitur dicit dominus. In hoc
scies quod ego sum. Ecce percutiam uirga que
in manu mea est. aquam fluminis.
et uertetur in sanguinem. pisces quoque
qui sunt in flumine morientur. et compu
trescent aque. et affligentur egyptii. bi
bentes aquam fluminis. Dixit quoque
dominus ad moysen. Dic ad aaron.
tolle uirgam tuam et extende manum
tuam super aquas et super fluuios
eorum et riuos ac paludes et omnes
lacus aquarum ut uertantur in san
guinem. et sit cruor in omni terra
egypti. tam in ligneis uasis quam in
saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron

sicut preceperat dominus: et elevans virgam percussit aquam fluminis coram pharaone et servis eius. que versa est in sanguinem. et pisces qui erant in flumine mortui sunt. Computruitque flumen. et non poterant egyptii bibere aquam fluminis. et fuit sanguis in tota terra egypti. Feceruntque similiter malefici egyptiorum incantationibus suis. et induratum est cor pharaonis nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque se. et intravit domum suam. nec apposuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes egyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent. Non enim poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt .vii. dies postquam percussit dominus flumen.

VIII viij.

Dixit quoque dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Si autem nolueris dimittere. ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. et ebulliet flumen ranas que ascendent et ingredientur domum tuam. et cubiculum lectuli tui. et super stratum tuum et in domos servorum tuorum. et in populum tuum. et in furnos tuos. et in reliquias ciborum tuorum. et ad te et ad populum tuum et ad omnes servos tuos intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. extende manum tuam super fluvios et super rivos et paludes et educ ranas super terram egypti. Et extendit aaron manum super aquas egypti. et ascenderunt rane. operueruntque terram egypti. Fecerunt autem malefici per incantationes suas similiter. Eduxeruntque ranas super terram egypti. Vocavit autem pharao moysen et aaron. et dixit. Orate dominum ut auferat ranas a me et a populo meo et dimittam populum ut sacrificet domino. Dixitque moyses ad pharaonem. Constitue michi quando deprecer pro te et pro servis tuis et pro populo tuo. ut abigantur rane a te. et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo. et tantum in flumine remaneant. Qui respondit cras. At ille. Iuxta verbum tuum inquit faciam. ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. et recedent rane a te. et a domo tua. et a servis tuis et a populo tuo. tantum in flumine remanebunt. Egressique sunt moyses et aaron a pharaone. et clamavit moyses ad dominum pro sponsione ranarum quam condixerat pharaoni. Fecitque dominus iuxta verbum moysi. et mortue sunt rane de domibus et de villis et de agris. Congregaveruntque eas in immensos aggeres. et computruit terra. Videns autem pharao quod data esset requies ingravavit cor suum. et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad moysen. loquere ad aaron. Extende virgam tuam et percute pulverem terre: et sint sciniphes in universa terra egypti. Feceruntque ita. et extendit aaron manum virgam tenens. percussitque pulverem terre et facti sunt sciniphes in hominibus et in iumentis. Omnis pulvis terre versus in sciniphes per totam terram egypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis. ut educerent sciniphes et non potuerunt. Erantque sciniphes tam in hominibus quam in iumentis. Et dixerunt malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. Induratumque est cor pharaonis. et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad moysen. Consurge diluculo et sta coram pharaone. Egredietur enim ad aquas. et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Quod si non dimiseris eum. Ecce ego immittam in te et in servos tuos. et in populum tuum et in domos tuas omne genus muscarum et replebuntur domus egyptiorum muscis diversi generis et in universa terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram gessen. in qua populus meus est. ut non sint ibi musce. Et scias quoniam ego dominus in medio terre. Ponamque divisionem inter populum meum et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita. Et venit musca gravissima in domos pharaonis et servorum eius et in omnem terram egypti. Corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavitque pharao moysen et aaron. et ait eis. Ite sacrificate deo vestro in terra hac. Et ait moyses. Non potest ita fieri. Abhominationes enim egyptiorum immolabimus domino deo nostro. Quod si mactaverimus ea que colunt egyptii

coram eis, lapidibus nos obruent. Viam
trium dierum pergemus in solitudine
et sacrificabimus domino deo nostro sicut
precepit nobis. Dixitque pharao: Ego
dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro
in deserto, verumptamen ne longius abeatis.
Orate pro me. Et ait moyses: Egressus
a te orabo dominum et recedet musca a pharao-
ne et a servis et a populo eius. Cras verumptamen
noli me ultra fallere, ut non dimittas
populum sacrificare domino. Egressusque
moyses a pharaone, oravit dominum,
qui fecit iuxta verbum illius, et abstu-
lit muscas a pharaone et a servis et a populo
eius; non superfuit nec una quidem.
Et ingravatum est cor pharaonis ita ut
ne hac quidem vice dimitteret populum.

.IX.

Dixit autem dominus
ad moysen: Ingredere ad pharao-
nem et loquere ad eum: Hec dicit dominus
deus hebreorum: Dimitte populum meum
ut sacrificet michi. Quod si adhuc
renuis et retines eos, ecce manus mea
erit super agros tuos, super equos et
asinos et camelos et boves et oves pestis
valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter
possessiones israel et possessiones egyptiorum,
ut nichil omnino pereat ex his que perti-
nent ad filios israel. Constituitque dominus
tempus dicens: Cras faciet dominus
verbum istud in terra. Fecit ergo dominus
verbum hoc altero die. Mortuaque sunt
omnia animantia egyptiorum. De
animalibus vero filiorum israel nichil
omnino periit. Et misit pharao ad videndum,
nec erat quicquam mortuum de his que possi-
debat israel. Ingravatumque est cor pharaonis
et non dimisit populum. Et dixit dominus
ad moysen et aaron: Tollite plenas
manus cineris de camino, et spargat illum
moyses in celum coram pharaone. Sitque
pulvis super omnem terram egypti. Erunt
enim in hominibus et iumentis ulcera et
vesice turgentes in universa terra egyp-
ti. Tuleruntque cinerem de camino et
steterunt coram pharaone, et sparsit illum
moyses in celum. Factaque sunt vulnera
vesicarum turgentium in hominibus
et iumentis, nec poterant malefici
stare coram moyse propter vulnera que
in illis erant et in omni terra egypti.
Induravitque dominus cor pharaonis, et non
audivit eos, sicut locutus est dominus
ad moysen. Dixit quoque dominus ad moysen:
Mane consurge et sta coram pharaone,
et dices ad eum: Hec dicit dominus deus
hebreorum: Dimitte populum meum
ut sacrificet michi, quia in hac vice
mittam omnes plagas meas super
cor tuum et super populum tuum et
super servos tuos, ut scias quod non sit
similis mei in omni terra. Nunc enim
extendens manum percutiam te et
populum tuum peste, peribisque de terra.
Idcirco autem posui te ut ostendam
in te fortitudinem meam, et narretur
nomen meum in omni terra. Adhuc
retines populum meum et non vis eum
dimittere? En pluam cras hac ipsa
hora grandinem multam nimis,
qualis non fuit in egypto a die qua
fundata est usque in presens tempus.
Mitte ergo iam nunc et congrega iu-
menta tua et omnia que habes in agro.
Homines enim et iumenta et universa
que inventa fuerint foris nec congre-
gata de agris, cecideritque super ea grando,
morientur. Qui timuit verbum domini
de servis pharaonis, fecit confugere servos
suos et iumenta in domos. Qui autem
neglexit sermonem domini, dimisit servos
suos et iumenta in agris. Et dixit dominus
ad moysen: Extende manum tuam
in celum, ut fiat grando in universa
terra egypti super homines et super
iumenta et super omnem herbam agri
in terra egypti. Extenditque moyses
virgam in celum, et dominus dedit
tonitrua et grandinem ac discurrentia
fulgura super terram egypti. Pluitque dominus
grandinem super terram egypti, et gran-
do et ignis mixta pariter ferebantur.
Tanteque fuit magnitudinis, quanta
ante numquam apparuit in universa terra
egypti ex quo gens illa condita est.
Et percussit grando in omni terra egypti
cuncta que fuerunt in agris ab homine
usque ad iumentum, cunctamque herbam
agri percussit grando, et omne lignum
regionis confregit. Tantum in terra
gessen, ubi erant filii israel, grando non
cecidit. Misitque pharao et vocavit
moysen et aaron, dicens ad eos: Peccavi
etiam nunc. Dominus iustus, et ego
et populus meus impii. Orate dominum ut
desinant tonitrua dei et grando, ut di-
mittam vos et nequaquam hic ultra
maneatis. Ait moyses: Cum egressus

fuero de urbe extendam palmas meas
ad dominum et cessabunt tonitrua et grando
non erit ut scias quia domini est terra.
Novi autem quod et tu et servi tui necdum
timeatis dominum. Linum ergo et ordeum
lesum est, eo quod ordeum esset virens et linum
iam folliculos germinaret. Triticum
autem et far non sunt lesa quia serotina
erant. Egressusque moyses a pharaone
et urbe tetendit manus ad dominum
et cessaverunt tonitrua et grando. nec ultra
stillavit pluvia super terram. Videns autem
pharao quod cessasset pluvia et grando et to
nitrua. auxit peccatum. et ingravatum est
cor eius et servorum illius. Et induratum
est cor eius nimis. nec dimisit filios
israel sicut preceperat dominus per ma
num moysi. .x.
X ET dixit dominus ad moysen.
Ingredere ad pharaonem. Ego enim in
duravi cor eius. et servorum illius. ut
faciam signa mea haec in eo. et narres
in auribus filii tui et nepotum tuorum
quotiens contriverim egyptios et
signa fecerim in eis. et sciatis quia ego dominus.
Introierunt ergo moyses et aaron ad pha
raonem. et dixerunt ei. Hec dicit dominus,
deus hebreorum. Usquequo non vis subici
michi. Dimitte populum meum ut sacri
ficet michi. Sin autem resistis et non vis di
mittere eum. ecce ego inducam cras
locustam in fines tuos que operiet super
ficiem terre. ne quicquam eius appareat.
sed comedatur quod residuum fuit grandini.
Corrodet enim omnia ligna que germinant
in agris. et implebunt domos tuas. et servo
rum tuorum et omnium egyptiorum. quantam
non viderunt patres tui et avi. ex quo orti
sunt super terram usque in presentem diem.
Avertitque se et egressus est a pharaone.
Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo
patiemur hoc scandalum. Dimitte ho
mines ut sacrificent domino deo suo.
Nonne vides quod perierit egyptus. Revo
caveruntque moysen et aaron ad pharaonem.
qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo
vestro. Qui nam sunt qui ituri sunt. Ait
moyses. Cum parvulis nostris et senibus
pergemus cum filiis et filiabus cum ovibus
et armentis. Est enim sollempnitas domini
dei nostri. Et respondit pharao sic. Dominus
sit vobiscum. Quomodo ergo dimittam
vos et parvulos vestros. Cui dubium est quod pessi
me cogitetis. Non fiet ita. Sed ite tantum

viri et sacrificate domino. hoc enim
ipsi petistis. Statimque eiecti sunt
de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad
moysen. Extende manum tuam super
terram egypti. ad locustam ut ascen
dat super eam et devoret omnem herbam
que residua fuit grandini. Et extendit
moyses virgam super terram egypti.
et dominus induxit ventum urentem toto
illa die et nocte. et mane facto ventus
urens levavit locustas que ascenderunt
super universam terram egypti. et sederunt
in cunctis finibus egyptiorum innume
rabiles quales ante illud tempus non
fuerant. nec postea future sunt. operu
eruntque universam superficiem terre.
vastantes omnia. Devorata est igitur
herba terre et quicquid pomorum in arbori
bus fuit. que grando dimiserat. Nichilque
omnino virens relictum est in lignis et
in herbis terre in cuncta egypto. Quo
circa festinus pharao vocavit moysen et aaron.
et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum
et in vos. sed nunc dimittite peccatum michi
etiam hac vice rogate dominum deum vestrum
ut auferat a me mortem istam. Egres
susque est moyses de conspectu pharaonis et
oravit dominum qui flare fecit ventum
ab occidente vehementissimum. et arrep
tam locustam proiecit in mare rubrum.
Non remansit nec una quidem in cunctis
finibus egypti. et induravit dominus cor pharaonis
nec dimisit filios israel. Dixit autem dominus
ad moysen. Extende manum tuam in celum
et sint tenebre super terram egypti. tam
dense ut palpari queant. Extenditque
moyses manum in celum. et facte sunt
tenebre horribiles in universa terra egyp
ti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum
nec movit se de loco in quo erat. Ubicumque
autem habitabant filii israel lux erat. Vo
cavitque pharao moysen et aaron et dixit
eis. Ite sacrificate domino. Oves tantum
vestre et armenta remaneant. parvuli vestri
eant vobiscum. Ait moyses. hostias
quoque et holocausta dabis nobis. que
offeramus domino deo nostro. Cuncti
greges pergent nobiscum. Non remanebit
ex eis ungula que necessaria sunt in cultum
domini dei nostri. Presertim cum ignoremus
quid debeat immolari donec ad ipsum
locum perveniamus. Induravit autem
dominus cor pharaonis et noluit dimittere eos.
Dixitque pharao ad moysen. Recede

me. caue ne ultra uideas faciem meam.
In quocumque die apparueris michi mori-
eris. Respondit moyses. ita fiat ut locutus
es. Non uidebo ultra faciem tuam.
XI Et dixit dominus .xj.
ad moysen. adhuc una plaga
tangam pharaonem. et egyptum. et post hec
dimittet vos et exire compellet. Dices ergo
omni plebi ut postulet vir ab amico suo.
et mulier a vicina sua. vasa argentea
et aurea. et vestes. Dabit autem dominus
gratiam populo suo coram egyptiis. Fuitque
moyses vir magnus valde in terra egypti
coram servis pharaonis et omni populo. et ait. Hec dicit
dominus. Media nocte ingrediar in egyptum et
morietur omne primogenitum in terra
egyptiorum. a primogenito pharaonis qui
sedet in solio eius. usque ad primogenitum
ancille que est ad molam. et omnia
primogenita iumentorum. Eritque clamor
magnus in universa terra egypti. qualis
nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud
autem omnes filios israel non mutiet canis
ab homine usque ad pecus. ut sciatis quanto
miraculo dividat dominus egyptios et
israel. Descendentque omnes servi tui isti ad me.
et orabunt me dicentes. Egredere tu et omnis
plebs que subiecta est tibi. Post hec egredie-
mur. Et exivit a pharaone iratus nimis.
Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet
vos pharao. ut multa signa fiant in
terra egypti. Moyses autem et aaron
fecerunt omnia signa et ostenta que scripta
sunt coram pharaone. Et induravit dominus
cor pharaonis nec dimisit filios israel de terra
sua. .xij.
XII Dixit quoque dominus ad moysen
et aaron in terra egypti. Mensis iste vobis
principium mensium. primus erit in
mensibus anni. Loquimini ad universum
cetum filiorum israel. et dicite eis. Decima
die mensis huius tollat unusquisque
agnum per familias et domos suas. Si
autem minor est numerus ut sufficere
non possit ad vescendum agnum. assumet
vicinum suum qui iunctus est domui eius
iuxta numerum animarum que sufficere possunt
ad esum agni. Erit autem agnus absque
macula et masculus anniculus. iuxta quem
ritum tolletis et hedum. et servabitis eum
usque ad quartamdecimam diem mensis
huius. Immolabitque eum universa
multitudo filiorum israel ad vesperam. et
sument de sanguine eius. ac ponent
super utrumque postem. et in superliminari-
bus domorum in quibus comedent illum. et
edent carnes nocte illa. assas igni. et azimos
panes cum lactucis agrestibus. Non comede-
tis ex eo crudum quid nec coctum aqua
sed assum tantum igni. Caput cum pedibus
eius et intestinis vorabitis. nec remanebit — et os non comminuetis ex eo
ex eo quicquam usque mane. Si quid residuum
fuerit igni comburetis. Sic autem come-
detis illum. Renes vestros accingetis. calcia-
menta habebitis in pedibus. tenentes
baculos in manibus. et comedetis festinanter
Est enim phase. id est transitus domini
et transibo per terram egypti illa nocte.
percutiamque omne primogenitum in terra
egypti ab homine usque ad pecus. et in
cunctis diis egypti faciam iudicia. ego
dominus. Erit autem sanguis vobis
in signum in edibus in quibus eritis. et videbo
sanguinem. ac transibo vos. nec erit in vobis
plaga. disperdens quando percussero terram
egypti. Habebitis autem hunc diem in
monumentum. et celebrabitis eam solemnem
domino in generationibus vestris. cultu sempiterno.
Septem diebus azima comedetis. In die primo
non erit fermentum in domibus vestris.
Quicumque comederit fermentatum. peri-
bit anima illa de israel. a primo die usque
ad diem septimum. Dies prima erit
sancta atque sollempnis. et dies septima
eadem festivitate venerabilis. Nichil operis
facietis in eis. exceptis hiis que ad vescendum
pertinent. Et observabitis azima. In ea-
enim ipsa die educam exercitum vestrum
de terra egypti. et custodietis diem istum
in generationes vestras ritu perpetuo. Primo
mense quartadecima die mensis ad ves-
perum comedetis azima usque ad diem
vicesimam primam eiusdem mensis
ad vesperam. Septem diebus fermentatum
non invenietur in domibus vestris. qui co-
mederit fermentatum peribit anima eius
de cetu israel. tam de advenis quam de indigenis
terre. Omne fermentatum non comedetis
in cunctis habitaculis vestris edetis azima.
Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum
israel. et dixit ad eos. Ite tollentes animal per
familias vestras immolate phase. fasciculum-
que ysopi tingite in sanguine qui est in
limine. et aspergite ex eo superliminare
et utrumque postem. Nullus vestrum egrediatur
ostium domus sue usque mane. Transi-
bit enim dominus percutiens egyptios.
Cumque viderit sanguinem in superliminari

et in utroque poste transcendet ostium domus
et non sinet percussorem ingredi domos
vestras et ledere. Custodi verbum istud
legitimum tibi et filiis tuis usque in eter-
num. Cumque introieritis terram quam
dominus daturus est vobis ut pollicitus
est. observabitis cerimonias istas. Et
cum dixerint vobis filii vestri que est ista reli-
gio, dicetis eis. Victima transitus domini est.
quando transivit super domos filiorum israel
in egypto, percutiens egyptios et domos nostras
liberans. Incurvatusque populus adoravit.
Et egressi filii israel fecerunt sicut preceperat
dominus moysi et aaron. Factum est autem
in noctis medio percussit dominus omne primo-
genitum in terra egypti, a primogenito pharaonis
qui sedebat in solio eius usque ad primogenitum
captive que erat in carcere. et omne primoge-
nitum iumentorum. Surrexitque pharao nocte
et omnes servi eius cunctaque egyptus: et ortus
est clamor magnus in egypto. Neque enim
erat domus in qua non iaceret mortuus.
Vocatisque pharao moyse et aaron, nocte ait.
Surgite egredimini a populo meo, et vos et filii
israel. Ite, immolate domino sicut dicitis.
Oves vestras et armenta assumite ut petiera-
tis. et abeuntes benedicite michi. Urgebant-
que egyptii populum de terra exire velociter,
dicentes. omnes moriemur. Tulit igitur
populus conspersam farinam antequam fermenta-
retur. et ligans in palliis posuit super
humeros suos. Feceruntque filii israel sicut
preceperat dominus moysi. Et petierunt
ab egyptiis vasa argentea et aurea.
vestemque plurimam. Dedit autem dominus
gratiam populo coram egyptiis ut commo-
darent eis. et spoliaverunt egyptios. Profecti-
que sunt filii israel de ramesse in sochot,
sexcenta fere milia peditum virorum
absque parvulis et mulieribus. Sed et vulgus
promiscuum et innumerabile. ascendit cum
eis. Oves et armenta, et animantia diversi
generis multa nimis. Coxeruntque farinam
quam dudum conspersam de egypto tule-
rant: et fecerunt subcinericios panes
azimos. Neque enim poterant fermentari
cogentibus exire egyptiis. et nullam fa-
cere sinentibus moram. nec pulmenti
quicquam occurrerat preparare. Habitatio
autem filiorum israel qua manserunt
in egypto. fuit quadringentorum triginta
annorum. quibus expletis. eadem die
egressus est omnis exercitus domini de terra
egypti. Nox ista observabilis domini. quando

eduxit eos de terra egypti. hanc observare
debent omnes filii israel in generationibus suis.
Dixitque dominus ad moysen et aaron.
Hec est religio phase. omnis alienigena
non comedet ex eo. omnis autem servus
empticius circumcidetur et sic comedet.
Advena et mercenarius non comedent
ex eo. In una domo comedetur. Nec efferetis
de carnibus eius foras. nec os illius
confringetis. Omnis cetus filiorum israel faciet
illud. Quod si quis peregrinorum in vestram
voluerit transire coloniam. et facere phase
domini. Circumcidetur prius omne
masculinum eius. et tunc rite celebra-
bit. eritque sicut indigena terre. Si quis
autem circumcisus non fuerit. non
vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene
et colono qui peregrinatur apud vos.
Feceruntque omnes filii israel sicut preceperat
dominus moysi et aaron. et in eadem
die eduxit dominus filios israel de terra egypti
per turmas suas. XIII.

Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens. Sanctifica michi
omne primogenitum quod aperit vulvam
in filiis israel. tam de hominibus quam de
iumentis. mea sunt enim omnia. Et
ait moyses ad populum. Mementote diei
huius. in qua egressi estis de egypto. et
de domo servitutis. quoniam in manu forti
eduxit vos dominus de loco isto ut non comedatis
fermentatum panem. Hodie egredimini
mense novarum frugum. Cumque te
introduxerit dominus in terram chananei et ethei
et amorrei. et evei et iebusei. quam iuravit
patribus tuis. ut daret tibi terram fluen-
tem lacte et melle. celebrabis hunc morem
sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris
azimis. et in die VII. erit sollempnitas
domini. Azima comedetis VII. diebus. Non
apparebit apud te aliquid fermentatum
nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque
filio tuo in die illo, dicens. Hoc est quod
fecit dominus michi quando egressus
sum de egypto. et erit quasi signum in
manu tua. et quasi monimentum ante
oculos tuos. et ut lex domini semper sit in ore
tuo. In manu enim forti eduxit te dominus
de egypto: de domo servitutis. Custodies
huiuscemodi cultum statuto tempore
a diebus in dies. Cumque introduxerit
te dominus in terram chananei sicut
iuravit tibi et patribus tuis. et dederit eam tibi.
separabis omne quod aperit vulvam domino.

et quod primitivum est in pecoribus tuis,
quicquid habueris masculini sexus conse-
crabis domino. Primogenitum asini mu-
tabis ove. Quod si non redemeris interficies.
Omne autem primogenitum hominis de
filiis tuis pretio redimes. Cumque in-
terrogaverit te filius tuus cras dicens.
Quid est hoc? Respondebis ei. In manu forti
eduxit nos dominus de terra egypti de do-
mo servitutis. Nam cum induratus
esset pharao et nollet nos dimittere: occidit dominus
omne primogenitum in terra egypti a
primogenito hominis usque ad primogenitum
iumentorum. Idcirco immolo domino
omne quod aperit vulvam masculini sexus
et omnia primogenita filiorum meorum
redimo. Erit igitur quasi signum
in manu tua. et quasi appensum quid
ob recordationem inter oculos tuos eo quod in
manu forti eduxerit nos dominus de egypto.
Igitur cum emisisset pharao populum
non eos duxit dominus per viam terre philistim
que vicina est reputans ne forte peni-
teret eum. Si vidisset adversum se bella
consurgere. et reverteretur in egyptum. Sed
circumduxit per viam deserti que est iuxta mare
rubrum et armati ascenderunt filii israel
de terra egypti. tulit quoque moyses ossa
ioseph secum. eo quod adiurasset filios israel
dicens. visitabit vos deus. efferte ossa mea
hinc vobiscum. profectique de sochot castra
metati sunt in etham. in extremis finibus
solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad
ostendendam viam per diem in columpna
nubis. et per noctem in columpna ignis
ut dux esset itineris in utroque tempore. Numquam
defuit columpna nubis per diem. nec
columpna ignis per noctem coram populo.
Locutus est autem dominus XIIII
ad moysen. dicens. loquere filiis
israel. Reversi castra metentur e regione
phiahiroth que est inter magdalum et
mare contra beelsephon. in conspectu
eius castra ponetis super mare. Dic-
turusque est pharao super filiis israel: coartati
sunt in terra. conclusit eos desertum.
Et indurabo cor eius ac persequetur vos.
et glorificabor in pharaone. et in omni
exercitu eius. Scientque egyptii. quia
ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nunti-
atum est regi egyptiorum quod fugisset
populus. Immutatumque est cor pharaonis et
servorum eius super populo: et dixerunt. Quid
voluimus facere ut dimitteremus israel
ne serviret nobis. Iunxit ergo currum.
et omnem populum suum assumpsit secum. Tulit-
que sexcentos currus electos. et quicquid in
egypto curruum fuit. et duces totius ex-
ercitus. Induravitque dominus cor pharaonis
regis egypti et persecutus est filios israel.
At illi egressi erant in manu excelsa.
Cumque persequerentur egyptii vestigia
precedentium. reppererunt eos in castris
super mare. omnis equitatus et currus
pharaonis. et exercitus universus erant
in phiahiroth contra beelsephon. Cumque
appropinquasset pharao. levantes filii israel
oculos viderunt egyptios post se. et timu-
erunt valde. Clamaveruntque ad dominum.
et dixerunt ad moysen. Forsitan non erant
sepulchra in egypto. ideo tulisti nos
ut moreremur in solitudine. Quid
hoc facere voluisti. ut educeres nos ex
egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur
ad te. in egypto. dicentes. Recede a nobis
ut serviamus egyptiis. multo enim melius
est servire eis quam mori. in solitudine.
Et ait moyses ad populum. Nolite timere.
State et videte magnalia dei que facturus
est hodie. egyptios enim quos nunc videtis
nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum.
Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis.
Dixitque dominus ad moysen. quid clamas
ad me. loquere filiis israel. ut proficiscantur.
Tu autem eleva virgam tuam et extende
manum tuam super mare. et divide illud
ut gradiantur filii israel in medio maris.
per siccum. Ego autem indurabo cor egyp-
tiorum. ut persequantur vos. et glorificabor
in pharaone et in omni exercitu eius. et in
curribus et in equitibus illius. et scient egyptii
quia ego sum dominus deus. cum glorificatus fuero
in pharaone et in curribus et in equitibus eius.
tollensque se angelus dei qui precedebat
castra israel abiit post eos. et cum eo pariter
columpna nubis priora dimittens post
tergum stetit inter castra egyptiorum
et castra israel. et erat nubes tenebrosa. et
illuminans noctem ita ut ad se invicem
toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque
extendisset moyses manum super mare
abstulit illud dominus flante vento vehementi
et urente tota nocte et vertit in siccum.
divisaque est aqua. et ingressi sunt filii
israel per medium sicci maris. Erat enim
aqua quasi murus a dextra eorum
et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt
post eos omnis equitatus pharaonis currus

eius et equites per medium maris. Iamque
advenerat vigilia matutina et ecce respi
ciens dominus super castra egyptiorum per colump
nam ignis et nubis interfecit exercitum
eorum: et subvertit rotas curruum ferebantur
que in profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fu
giamus israelem. dominus enim pro eis pugnat
contra nos. Et ait dominus ad moysen. Ex
tende manum tuam super mare ut rever
tantur aque ad egyptios. super currus
et equites eorum. Cumque extendisset moyses
manum contra mare. reversum est primo
diluculo ad priorem locum. fugientibusque
egyptiis occurrerunt aque. et involvit
eos dominus in mediis fluctibus. reverseque sunt
aque. et operuerunt currus et equites
cuncti exercitus pharaonis. qui sequentes
ingressi fuerant mare: nec unus quidem
superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per
medium sicci maris. et aque eis erant quasi
pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque
dominus in die illo israelem de manu egyptiorum.
Et viderunt egyptios mortuos super litus
maris: et manum magnam quam exercuerat
dominus contra eos. Timuitque populus dominum
et crediderunt domino et moysi servo eius.

XV

Tunc cecinit moyses .XV.
et filii israel hoc carmen domino. et dixerunt.
Cantemus domino gloriose enim magnifica
tus est equum et ascensorem deiecit in mare
fortitudo mea et laus mea dominus factus est
mihi in salutem. Iste deus meus et glorificabo
eum. deus patris mei et exaltabo eum. dominus
quasi vir pugnator omnipotens nomen eius
currus pharaonis et exercitum eius proiecit in
mare. Electi principes eius submersi sunt
in mari rubro. abyssi operuerunt eos. descen
derunt in profundum quasi lapis. Dextera tua
domine magnificata est in fortitudine. Dex
tera tua domine percussit inimicum. et in multi
tudine glorie tue deposuisti omnes adversarios
meos. Misisti iram tuam que devoravit eos
sicut stipulam. et in spiritu furoris tui congre
gate sunt aque. Stetit unda fluens. congre
gate sunt abyssi in medio mari. Dixit ini
micus persequar et comprehendam dividam
spolia. implebitur anima mea. Evagi
nabo gladium meum interficiet eos manus
mea. Flavit spiritus tuus et operuit eos mare
Submersi sunt quasi plumbum in aquis
vehementibus. Quis similis tui in fortibus
domine quis similis tui magnificus in sanctitate
terribilis atque laudabilis et faciens mirabi
lia. Extendisti manum tuam et devoravit
eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo
quem redemisti et portasti eum in fortitudine
tua. ad habitaculum sanctum tuum. Ascen
derunt populi et irati sunt. dolores obtinu
erunt habitatores philistiim. Tunc contur
bati sunt principes edom robustos moab
obtinuit tremor: obriguerunt omnes habi
tatores chanaan. Irruat super eos formido
et pavor in magnitudine brachii tui. fiant
immobiles quasi lapis donec pertranseat
populus tuus domine donec pertranseat populus tuus
iste quem possedisti. Introduces eos et planta
bis in monte hereditatis tue firmissimo
habitaculo tuo quod operatus es domine. sanc
tuarium tuum domine quod firmaverunt ma
nus tue. Dominus regnabit in eternum et ultra.
Ingressus est enim eques pharao cum curribus
et equitibus eius in mare. et reduxit super eos
dominus aquas maris. Filii autem israel ambu
laverunt per siccum in medio eius. Sumpsit
ergo maria prophetissa soror aaron tympa
num in manu sua. Egresseque sunt om
nes mulieres post eam. cum tympanis et
choris quibus precinebat dicens. Cantemus
domino gloriose. enim honorificatus est equum
et ascensorem eius deiecit in mare. Tulit
autem israel moyses de mari rubro. et egressi
sunt in desertum sur. Ambulaveruntque tribus
diebus per solitudinem. et non inveniebant
aquam. et venerunt in marath. nec pote
rant bibere aquas de marath. eo quod essent
amare. Unde et congruum loco nomen
imposuit vocans illud mara. id est amaritu
dinem. Et murmuravit populus contra
moysen dicens. Quid bibemus. At ille
clamavit ad dominum qui ostendit ei lignum.
quod cum misisset in aquas in dulcedinem
verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque
iudicia. et ibi temptavit eum dicens.
Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum
est coram eo feceris: et obedieris mandatis
eius custodierisque omnia precepta illius
cunctum languorem quem posui in egypto
non inducam super te. Ego enim sum dominus
salvator tuus. Venerunt autem in helim
filii israel ubi erant xii. fontes aquarum
et septuaginta palme et castra metati sunt
iuxta aquas. .XVI.

XVI

Profectique sunt de helim. et venit
omnis multitudo filiorum israel in desertum
sin. quod est inter helim et synai quintodecimo
die mensis secundi postquam egressi sunt de terra
egypti. Et murmuravit omnis congregatio
filiorum israel contra moysen et contra aaron

in solitudine. Dixeruntque ad eos filii israhel. Utinam mortui essemus per manum domini in terra egypti. quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panes in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud. ut occideretis omnem multitudinem fame? Dixit autem dominus ad moysen. Ecce ego vobis pluam panes de celo. Egrediatur populus et colligat que sufficiunt per singulos dies. ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexto parent quod inferant. et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron ad omnes filios israhel. Vespere scietis quod dominus eduxerit vos de terra egypti et mane videbitis gloriam domini. Audivit enim murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus quia mussitatis contra nos? Et ait moyses: Dabit dominus vobis vespere carnes edere: et mane panes in saturitate. eo quod audierit murmurationes vestras. quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum: sed contra dominum. Dixit quoque moyses ad aaron. Dic universe congregationi filiorum israhel. Accedite coram domino. Audivit enim murmur vestrum. Cumque loqueretur aaron ad omnem cetum filiorum israhel. respexerunt ad solitudinem: et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Audivi murmurationes filiorum israhel. loquere ad eos. Vespere comedetis carnes: et mane saturabimini panibus: scietisque quod ego sum dominus deus vester. Factum est ergo vespere. et ascendens coturnix operuit castra. mane quoque ros iacebat per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre apparuit in solitudine minutum et quasi pilo tunsum in similitudinem pruine super terram. Quod cum vidissent filii israhel dixerunt ad invicem manhu. quod significat. quid est hoc. Ignorabant enim quid esset. Quibus ait moyses. Iste est panis quem dedit dominus vobis ad vescendum. hic est sermo quem precepit dominus. Colligat ex eo unusquisque quantum sufficiat ad vescendum. gomor per singula capita iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii israhel et collegerunt alius plus et alius minus et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius nec qui minus paraverat repperit minus. Sed singuli iuxta id quod edere poterant congregaverunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in

de manna.

mane. Qui non audierunt eum. sed dimiserunt quidam ex eis usque mane: et scatere cepit vermibus. atque computruit. Et iratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane singuli quantum sufficere poterat ad vescendum. Cumque incaluisset sol: liquefiebat. In die vero sexta collegerunt cibos duplices. id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et narraverunt moysi. Qui ait eis: Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est domino. cras quodcumque operandum est facite. et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit: reponite usque in mane. Feceruntque ita ut preceperat moyses. et non computruit. neque vermis inventus est in eo. Dixitque moyses: Comedite illud hodie. quia sabbatum est domini. Non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite. In die autem septimo sabbatum est domini. Idcirco non invenietur. Venit septima dies: et egressi de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea. et legem meam? Videte quod dominus dederit vobis sabbatum et propter hoc tribuerit vobis die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum. Nullus egrediatur de loco suo die septimo. et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque domus israhel nomen eius man. quod erat quasi semen coriandri album. Gustusque eius quasi simile cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. Imple gomor ex eo. et custodiatur in futuras retro generationes. ut noverint panem quo alui vos in solitudine. quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume vas unum et mitte ibi man quantum capere potest gomor. et repone coram domino ad servandum in generationes vestras. sicut precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem israhel comederunt manna quadraginta annis. donec venirent in terram habitabilem. hoc cibo aliti sunt: usque tangerent fines terre chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

De manna.

XVII

Igitur profecta omnis multitudo filiorum israhel de deserto sin per mansiones suas iuxta sermonem domini: castrametati sunt in raphidim. ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen. ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini

contra me. Cur temptatis dominum? Sitiuit
ergo populus ibi pro aque penuria: et murmu
rauit contra moysen dicens. Cur nos
exire fecisti de egypto: ut occideres nos et libe
ros nostros ac iumenta siti. Clamauit autem
moyses ad dominum dicens. Quid faciam
populo huic. Adhuc paululum et lapidabit
me. Ait dominus ad moysen: Antecede
populum. et sume tecum de senioribus israel: et
uirgam qua percussisti fluuium tolle in
manu tua. et uade. En ego stabo ibi coram
te. super petram oreb. percutiesque petram
et exibit ex ea aqua. ut bibat populus. Fecit
ita moyses coram senioribus israel: et uocauit
nomen loci illius temptatio. propter iurgium
filiorum israel: et quia temptauerunt dominum di
centes. Est ne dominus in nobis an non. Venit
autem amalech et pugnabat contra filios
israel in raphidim. Dixitque moyses ad
iosue. Elige uiros. et egressus pugna contra
amalech. cras et ego stabo in uertice collis
habens uirgam dei in manu mea. Fecit
iosue ut locutus erat moyses: et pugna
uit contra amalech. Moyses autem et aaron
et hur ascenderunt super uerticem collis.
Cumque leuaret moyses manus uincebat
israel. si autem paululum remisisset, superabat
amalech. Manus autem moysi erant
graues. Sumentes igitur lapidem posu
erunt subter eum. in quo sedit. Aaron
autem et hur sustentabant manus eius
ex utraque parte. Et factum est ut manus
illius non lassarentur usque ad occasum
solis. Fugauitque iosue amalech et populum
eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen.
Scribe hoc ob monumentum in libro et
trade auribus iosue. Delebo enim memo
riam amalech sub celo. Edificauit
moyses altare. et uocauit nomen eius dominus
exultatio mea. dicens quia manus
solii domini: et bellum dei erit contra
amalech. a generatione in generationem.

XVIII Cumque audisset ¶ xviii
ietro sacerdos madian cognatus
moysi omnia que fecerat deus moysi et
israel populo suo, eo quod eduxisset dominus
israel de egypto. tulit sephoram uxorem
moysi quam remiserat et duos filios
eius quorum unus uocabatur gersan.
dicente patre. aduena fui in terra aliena.
Alter uero eliezer. Deus enim ait patris mei
adiutor meus eruit me de gladio pha
raonis. Venit ergo ietro cognatus
moysi et filii eius et uxor eius ad moysen
in desertum ubi erat castra metatus
iuxta montem dei. et mandauit moysi
dicens. Ego cognatus tuus ietro ueni
ad te; et uxor tua et duo filii tui cum ea.
Qui egressus in occursum cognati sui
adorauit et osculatus est eum. Salu
tauerunt que se mutuo uerbis pacificis. Cumque in
trasset tabernaculum narrauit moyses
cognato suo. cuncta que fecerat dominus pharaoni
et egyptiis pro israel. et uniuersum laborem
qui accidisset eis in itinere quo liberauit
eos dominus. letatusque est ietro super
omnibus bonis que fecerat dominus
israel. eo quod eruisset eum de manu egyptiorum
et ait. Benedictus dominus qui liberauit uos
de manu egyptiorum et de manu pharaonis.
qui eruit populum suum de manu e
gypti. Nunc cognoui quia magnus dominus
super omnes deos eo quod superbe egerunt
contra eos: obtulit ergo ietro cognatus
moysi holocausta et hostias deo. Vene
runtque aaron et omnes seniores israel. ut
comederent panem cum eo coram deo.
Altera autem die sedit moyses ut
iudicaret populum qui assistebat moysi
de mane usque ad uesperam. Quod cum
uidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat
in populo ait. Quid est quod facis in plebe? Cur
solus sedes et omnis populus prestolatur
de mane usque ad uesperam. Cui respondit
moyses. Venit ad me populus querens
sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua
disceptatio. ueniunt ad me ut iudicem
inter eos. et ostendam precepta dei. et leges
eius. At ille. Non bonam inquit rem facis.
Stulto labore consumeris et tu et populus iste
tecum est. ultra uires tuas est negotium.
Solus illud non poteris sustinere. Sed
audi uerba mea atque consilia et erit deus tecum.
Esto tu populo in hiis que ad deum pertinent.
ut referas que dicuntur ad eum. ostendasque
populo cerimonias et ritum colendi. uiamque
per quam ingredi debeant et opus quod facere debeant.
Prouide autem de omni plebe uiros poten
tes et timentes deum. in quibus sit ueritas.
et qui oderint auaritiam. et constitue ex
eis tribunos et centuriones. et quinqua
genarios et decanos qui iudicent populum
omni tempore. Quicquid autem maius fuerit.
referant ad te: et ipsi minora tantum modo iu
dicent. leuiusque sit tibi partito in alios
onere. Si hoc feceris implebis imperium
dei. et precepta eius poteris sustentare. et
omnis hic populus reuertetur ad loca sua.

cum pace. Quibus auditis moyses fecit
omnia que ille suggesserat. et electis viris
strenuis de cuncto israel constituit eos princi-
pes populi. tribunos et centuriones et quinquage-
narios et decanos qui iudicarent populum
omni tempore. Quicquid autem gravius erat refe-
rebant ad eum. faciliora autem tantummodo
iudicantes. Dimisitque cognatum suum
XIX qui reversus abiit in terram suam. XIX.
Mense tertio egressionis israel de terra
egypti. in die hac venerunt in so-
litudinem synai. Nam profecti de raphidim
et pervenientes usque in desertum synay cas-
tra metati sunt in eodem loco. Ibique israel
fixit tentoria e regione montis. Moyses autem
ascendit in montem ad deum. Vocavitque eum
dominus de monte et ait. Hec dices domui iacob.
et annunciabis filiis israel. Vos ipsi vidistis
que fecerim egyptiis. quomodo portaverim vos
super alas aquilarum et assumpserim michi.
Si ergo audieritis vocem meam et custodi-
eritis pactum meum. eritis
michi in peculium de cunctis
populis. Mea est enim omnis terra. et
vos eritis michi in regnum sacerdotale et
gens sancta. hec sunt verba que loqueris ad filios
israel. Venit moyses et convocatis maioribus
natu populi exposuit omnes sermones quos
mandaverat dominus. Responditque universus
populus simul. Cuncta que locutus est dominus
faciemus. Cumque retulisset moyses verba
populi ad dominum. Ait ei dominus. Iam nunc
veniam ad te in caligine nubis. ut au-
diat me populus loquentem ad te. et credat
tibi in perpetuum. Nunciavit ergo moyses
verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade
ad populum. et sanctifica illos hodie et cras.
laventque vestimenta sua. et sint parati
in diem tertium. In die enim tertio descendet
dominus coram omni plebe super montem synay.
Constituesque terminos populo per circuitum
et dices ad eos. Cavete ne ascendatis in
montem. nec tangatis fines illius. Omnis
qui tetigerit montem morte morietur.
Manus non tanget eum. sed lapidibus
opprimetur. aut confodietur iaculis.
Sive iumentum fuerit. sive homo non vivet.
Cum ceperit clangere buccina tunc ascen-
dant in montem. Descenditque moyses
de monte ad populum et sanctificavit eum.
Cumque lavissent vestimenta sua. ait ad eos.
Estote parati in diem tertium. ne appropin-
quetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius
dies. et mane inclaruerat. et ecce ceperunt
audiri tonitrua. ac micare fulgura et
nubes densissima operire montem. clangor-
que buccine vehementius perstrepebat. Timuit
populus qui erat in castris. Cumque eduxisset
eos moyses in occursum dei de loco castrorum
steterunt ad radices montis. Totus autem
mons synay fumigabat eo quod descendisset
dominus super eum in igne. et ascenderet fumus
ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis
terribilis. et sonitus buccine paulatim
crescebat in maius. et prolixius tendebatur.
Moyses loquebatur et dominus respondebat ei. De-
scenditque dominus super montem synai. in ipso
montis vertice. et vocavit moysen in cacu-
mine eius. Quo cum ascendisset dixit ad
eum. Descende et contestare populum. ne forte
velit transcendere terminos ad videndum
dominum. et pereat ex eis plurima multitudo.
Sacerdotes quoque qui accedunt ad dominum sanc-
tificentur ne percutiat eos. Dixitque moyses
ad dominum. Non poterit vulgus ascendere in
montem synai. Tu enim testificatus es et
iussisti dicens. Pone terminos circa mon-
tem. et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade et
descende. ascendesque tu et aaron tecum.
Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos.
nec ascendant ad dominum. ne forte interfi-
ciat illos. Descendit moyses ad populum et
omnia narravit eis. XX. XX
Locutusque est dominus cunctos sermones
hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi
te de terra egypti. de domo servitutis. Non
habebis deos alienos coram me. non facies
tibi sculptile neque omnem similitudinem que est
in celo desuper. et que in terra deorsum
nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis
ea neque coles. Ego sum dominus deus
tuus fortis et zelotes: visitans iniquitatem Mandata dei.
patrum in filiis. in tertiam et quartam ge-
nerationem eorum qui oderunt me. et faciens
misericordiam in milia his qui diligunt me
et custodiunt precepta mea. Non assumes
nomen domini dei tui in vanum. Non enim
habebit insontem dominus eum qui assumpserit
nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem
sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis
et facies omnia opera tua. Septimo autem
die sabbatum domini dei tui est. Non
facies in eo omne opus tu et filius tuus et
filia tua. servus tuus et ancilla tua. iu-
mentum tuum et advena qui est intra
portas tuas. Sex enim diebus fecit dominus celum
et terram. et mare et omnia que in eis sunt. et
requievit in die septimo. Idcirco benedixit

dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Honora
patrem tuum et matrem tuam, ut sis longevus
super terram quam dominus deus tuus dabit
tibi. Non occides. Non mechaberis. Non
furtum facies. Non loqueris contra pro
ximum tuum falsum testimonium. Non
concupisces domum proximi tui. nec deside
rabis uxorem eius. non servum. non ancillam.
non bovem. non asinum. Nec omnia que
illius sunt. Cunctus autem populus audiebat
voces. et lampades videbat. et sonitum buc
cine. montemque fumantem et perterriti ac pa
vore concussi. Steterunt procul dicentes
moysi. Loquere tu nobis et audiemus.
Non loquatur nobis dominus. ne forte
procul et timentes moriamur. Et ait moyses ad populum. No
lite timere. ut enim probaret vos venit deus.
et ut terror illius esset in nobis. et non peccaretis.
Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit
ad caliginem in qua erat deus. Dixit quoque pre
terea dominus ad moysen. Hec dices filiis israel: Vos
vidistis quod de celo locutus sum vobis. Non
facietis deos argenteos. nec deos aureos
facietis vobis. Altare de terra facietis michi.
et offeretis super eo holocausta et pacifica
vestra. oves vestras et boves in omni loco in quo
memoria fuerit nominis mei veniam ad te.
et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris
michi. non edificabis illud de sectis lapidibus;
Si enim levaveris cultrum tuum super eo polluetur.
Non ascendes per gradus ad altare meum.
XXI ne reveletur turpitudo tua. XXI.
Hec sunt iudicia que propones eis. Si
emeris servum hebreum. sex annis
serviat tibi. In septimo egredietur liber
gratis. Cum quali veste intraverit. cum tali
exeat. Si habens uxorem. et uxor egredietur
simul. Si autem dominus dederit illi uxorem
et pepererit filios et filias. mulier et liberi eius
erunt domini sui. ipse vero exibit cum vestitu
suo. Quod si dixerit servus. Diligo dominum meum
et uxorem ac liberos. non egrediar liber.
offeret eum dominus diis. et applicabitur ad
hostium et postes. perforabitque aurem eius
subula et erit ei servus usque in seculum. Si
quis vendiderit filiam suam in famulam.
non egredietur sicut ancille exire consue
verunt. Si displicuerit oculis domini sui
cui tradita fuerit dimittet eam. populo autem alieno ven
dendi potestatem non habebit. si spreverit
eam. Si autem filio suo desponderit eam
iuxta morem filiarum faciet illi. Quod
si alteram ei acceperit providebit puelle
nuptias et vestimenta. et pretium pudicitie

non negabit. Si tria ista non fecerit e
gredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit
hominem volens occidere. morte moriatur. Qui
autem non est insidiatus sed deus illum tradi
dit in manus eius constituam tibi locum
quo fugere debeat. Si quis per industriam
occiderit proximum suum. et per insidias: ab
altari meo evelles eum ut moriatur.
Qui percusserit patrem suum aut matrem:
morte moriatur. Qui maledixerit patri suo
vel matri. morte moriatur. Qui furatus
fuerit hominem et vendiderit eum convictus
noxe morte moriatur. Si rixati fuerint
viri et percusserit alter proximum suum lapide
vel pugno et ille mortuus non fuerit: sed
iacuerit in lectulo. Si surrexerit et ambula
verit foris super baculum suum. innocens erit
qui percusserit ita. tamen ut operas eius et im
pensas in medicos restituat. Qui percusserit
servum suum vel ancillam virga et mortui
fuerint in manibus eius. criminis reus
erit. Si autem uno die su[illegible] pervixerit
vel duobus non subiace[illegible] bit pene:
quia pecunia illius [illegible] est. Si rixati
fuerint ~~fuerint~~ viri et percusserit quis
mulierem pregnantem et abortivum
quidem fecerit: sed ipsa vixerit: subiacebit
damno. quantum expetierit maritus mu
lieris. et arbitri iudicaverint. Si autem mors
eius fuerit subsecuta. reddet animam pro anima. oculum
pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu
pedem pro pede. adustionem pro adustione
vulnus pro vulnere. livorem pro livore. Si
percusserit quispiam oculum servi sui. aut
ancille. et luscos eos fecerit. dimittet eos
liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si
excusserit servo suo vel ancille sue. similiter
dimittet eos liberos. Si bos cornu petierit
virum aut mulierem et mortui fuerint. lapi
dibus obruetur. et non comedentur carnes eius.
Dominus quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornu
peta fuerit ab heri et nudius tertius et
contestati sunt dominum eius. nec recluserit
dominus eum occiditque virum aut mulie
rem. et bos lapidibus obruetur. et dominum
illius occident. Quod si pretium fuerit ei
impositum dabit pro anima sua quicquid
fuerit postulatus. Filium quoque et filiam
si cornu percusserit. simili sententie
subiacebit. Si servum ancillamque inva
serit. triginta siclos argenti domino re
stituet. bos vero lapidibus opprimetur.
Si quis aperuerit cisternam. et foderit
et non operuerit eam. cecideritque bos

aut asinus et omnia: dominus cisterne reddet pretium iumentorum, quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit et ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum et divident pretium; cadaver autem mortui inter se dispertient. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius, et non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove, et cadaver integrum accipiet.

XXII Si quis furatus fuerit bovem aut ovem et occiderit vel vendiderit, quinque boves pro uno bove restituet, et quatuor oves pro una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, et accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens, sive bos sive asinus sive ovis, duplum restituet. Si laeserit quispiam agrum vel vineam, et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena, quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro damni aestimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas, et comprehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit. Si quis commendaverit amico pecuniam aut vas in custodiam, et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint, si invenitur fur, duplum reddet. Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem, tam in bove quam in asino et ove ac iumento vel vestimento, et quicquid damnum inferre potest, ad deos utriusque causa perveniet, et si illi iudicaverint, duplum reddet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo bovem, ovem, asinum et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit, iusiurandum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi sui, suscipietque dominus iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino. Si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, et non restituet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuo postulaverit, et debilitatum aut mortuum fuerit domino non praesente, reddere compelletur. Quod si in praesentiarum fuit dominus, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, et uxorem eam habebit. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Maleficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento, morte moriatur. Qui immolat diis occidetur, praeter domino soli. Advenam non contristabis, neque affliges eum: advenae enim et ipsi fuistis in terra Aegypti. Viduae et pupillo non nocebitis. Si laeseritis eos, vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem eorum, et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestrae viduae, et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Diis non detrahes, et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre: primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die octavo reddes eum mihi. Viri sancti eritis mihi. Carnem quae a bestiis fuerit praegustata non comedetis, sed proicietis canibus.

XXIII Non suscipies vocem mendacii, nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententiae ut a vero devies. Pauperis quoque non misereberis in negotio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicium pauperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides, quia adversor impium. Nec accipies munera, quae excaecant etiam prudentes, et subvertunt verba iustorum. Peregrino molestus non eris. Scitis enim advenarum animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra Aegypti. Sex annis seminabis terram tuam, et congregabis fruges eius. Anno autem septimo dimittes eam, et requiescere facies, ut comedant pauperes populi tui, et quicquid reliqui fuerit edant bestiae agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo. Sex diebus operaberis, septima die cessabis, ut requiescat bos et asinus tuus, et refrigeretur filius ancillae tuae et advena. Omnia quae dixi vobis custodite. Et per nomen externorum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos mihi

festa celebrabitis. Solempnitatem quoque azi
morum custodies. Septem diebus comedes azi
ma sicut precepi tibi tempore mensis novorum
quando egressus es de egypto. non apparebis in
conspectu meo vacuus. et solempnitatem messis
primitivorum operis tui quecumque seminas in agro.
Sollempnitatem quoque in exitu anni quando congre
gaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in
anno apparebit omne masculinum tuum
coram domino deo tuo. Non immolabis super
fermentatum sanguinem victime mee. nec re
manebit adeps sollempnitatis mee usque
mane. Primitias frugum terre tue deferes
in domum domini dei tui. nec coques hedum
in lacte matris sue. Ecce ego mittam an
gelum qui precedat te et custodiat in via; et
introducat ad locum quem paravi. observa
eum et audi vocem eius. nec contempnendum
putes quia non dimittet cum peccaveris et est nomen
meum in illo. Quod si audieris vocem eius et
feceris omnia que loquor. inimicus ero inimi
cis tuis. et affligam affligentes te. precedet
que te angelus meus. et introducet te ad amorreum
et ettheum et pherezeum chananeum et
eveum. et iebuseum quos ego conteram.
Non adorabis deos eorum. nec coles eos. Non
facies opera eorum. sed destrues eos. et confringes
statuas eorum. Servietisque domino deo
vestro. ut benedicam panibus tuis et aquis. et
auferam infirmitatem de medio tui. Non erit
infecunda nec sterilis in terra tua. Numerum
dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam
in precursum tuum. et occidam omnem populum
ad quem ingredieris. Cunctorumque inimicorum
tuorum coram te terga vertam. emittens
crabrones prius. qui fugabunt eveum.
et chananeum et ettheum antequam introeas.
Non eiciam eos a facie tua anno uno.
ne terra in solitudinem redigatur: et crescant
contra te bestie. Paulatim expellam eos
de conspectu tuo. donec augearis et possi
deas terram. Ponam autem terminos
tuos a mari rubro usque ad mare palestinorum
et a deserto usque ad fluvium. tradam in mani
bus vestris habitatores terre. et eiciam eos de
conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus
nec cum diis eorum. Non habitent in ter
ra tua. ne forte peccare te faciant in me. Si
servieris diis eorum quod certe tibi erit in
scandalum. XXIIII.
XXIIII Moysi quoque dixit. ascende ad
dominum tu et aaron. nadab et abiu. et septua
ginta senes ex israel. et adorabitis procul.
Solusque moyses ascendet ad dominum. et illi
non appropinquabunt. nec populus as
cendet cum eo. Venit ergo moyses et narravit
plebi omnia verba domini: atque iudicia.
Responditque cunctus populus una voce. Omnia
verba que locutus est faciemus. Scripsit autem
moyses universos sermones domini. et mane
consurgens edificavit altare ad radices
montis. et duodecim titulos. per duodecim
tribus israel. misitque iuvenes de filiis israel.
et obtulerunt holocausta. immolaverunt
que victimas pacificas domino vitulos.
Tulit itaque moyses dimidiam partem san
guinis. et misit in crateras. partem autem residuam
fudit super altare. Assumensque volumen federis
legit audiente populo. Qui dixerunt omnia
que locutus est dominus faciemus et erimus
obedientes. Ille vero sumptum sanguinem
respersit in populum. et ait. Hic est sanguis federis
quod pepigit dominus vobiscum super cunctis
sermonibus his. Ascenderuntque moyses
et aaron. nadab et abiu. et septuaginta de
senioribus israel. et viderunt deum israel.
sub pedibus eius quasi opus lapidis saphi
rini et quasi celum cum serenum est. nec in
super eos qui procul recesserant de filiis
israel. misit manum suam. Videruntque
deum. et comederunt ac biberunt. Dixit
autem dominus ad moysen: Ascende ad me in
montem: et esto ibi. Daboque tibi tabulas
lapideas et legem ac mandata que scripsi
ut doceas filios israel. Surrexerunt moyses
et iosue minister eius. Ascendensque moyses
in montem dei: senioribus ait. expectate
hic donec revertamur ad vos. habetis aa
ron et hur vobiscum. Si quid natum fuerit
questionis referetis ad eos. Cumque ascendisset
moyses operuit nubes montem et habita
vit gloria domini super synay tegens illum
nube sex diebus. Septima autem die voca
vit eum de medio caliginis. Erat
autem species glorie domini quasi ignis ardens
super verticem montis in conspectu filiorum
israel. Ingressusque moyses medium
nebule ascendit in montem. et fuit ibi
quadraginta diebus et xl noctibus. XXV.
Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Loquere filiis israel ut
tollant michi primitias ab omni homine
qui offert ultroneus accipietis eas. Hec
sunt autem que accipere debetis. aurum et argen
tum et es. iacinctum et purpuram coccum
que bistinctum et byssum. pilos caprarum et
pelles arietum rubricatas. pelles que
iacinctinas et ligna sethim. oleum

ad luminaria concinnanda. aromata in
unguentum. et thimiamata boni odoris.
lapides onichinos. et gemmas ad ornandum
ephot ac rationale. facientque mihi sanctuarium.
et habitabo in medio eorum iuxta omnem
similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi.
et omnium vasorum in cultum eius. Sicque facie
tis illud. Archam de lignis sethim compin
gite. cuius longitudo habeat duos semis cu
bitos. latitudo cubitum et dimidium. Al
titudo cubitum similiter ac semissem. et deaurabis
eam auro mundissimo. intus et foris. Fa
ciesque supra coronam auream per circuitum
et quatuor circulos aureos quos pones per quatuor
arche angulos. Duo circuli sint in latere
uno. et duo in altero. Facies quoque vectes de li
gnis sethim. et operies eos auro. Introduces
que per circulos qui sunt in arche lateribus ut
portetur in eis. qui semper erunt in circulis
nec umquam extrahentur ab eis. Pones que
in archa testificationem quam dabo tibi. Fa
cies et propitiatorium de auro mundissimo.
duos cubitos et dimidium tenebit longitu
do eius. et cubitum ac semissem latitudo. Du
os quoque cherubin aureos et productiles facies
ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in
latere uno oraculi. et alter in altero. Utrumque
latus propitiatorii tegant expandentes alas.
et operientes oraculum. Respiciantque se
mutuo versis vultibus in propitiatorium quo
operienda est archa [struck] in qua pones
testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam et loquar
ad te supra propitiatorium. scilicet ac medio
duorum cherubin qui erunt super archam
testimonii. cuncta que mandabo per te filiis
israel. Facies et mensam de lignis sethim
habentem duos cubitos longitudinis. et in
latitudine cubitum. et in altitudine cu
bitum ac semissem. et inaurabis eam auro
purissimo. Facies que illi labium aureum
per circuitum. et ipsi labio coronam interrasilem.
altam quatuor digitis. et super illam
alteram coronam aureolam. Quatuor
quoque circulos aureos preparabis. et pones eos in
quatuor angulis eiusdem mense per
singulos pedes. Subter coronam erunt
circuli aurei ut mittantur vectes per eos.
et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes
facies de lignis sethim. et circumdabis auro.
ad subvehendam mensam. Parabis et
acetabula ac phialas turribula et cya
tos in quibus offerenda sunt libamina ex
auro purissimo. Et pones super mensam
panes propositionis in conspectu meo semper.

Facies et candelabrum ductile de auro mun
dissimo. hastile eius et calamos. cyphos
et spherulas. ac lilia ex ipso procedentia. Sex ca
lami egredientur de lateribus. tres ex uno
latere. et tres ex altero. Tres cyphi quasi in
nucis modum per singulos calamos.
spherulaque simul et lilium. et tres similiter cyphi
instar nucis in calamo altero. spherulaque
simul et lilium. Hoc erit opus sex calamorum qui pro
ducendi sunt de hastili. In ipso autem
candelabro erunt quatuor cyphi in nucis
modum. spherulaeque per singulos et lilia. et
spherule sub duobus calamis per tria loca. qui
simul sex fiunt procedentes de hastili uno.
Et spherule igitur et calami ex ipso erunt universa
ductilia de auro purissimo. Facies et lucer
nas septem. et pones eas super candelabrum.
ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque
et ubi ea que emuncta sunt extinguantur.
fiant de auro purissimo. Omne pondus
candelabri cum universis vasis suis. habebit
talentum auri purissimi. Inspice et fac
secundum exemplar quod tibi in monte mon
stratum est. //. XXVI.

XXVI

Tabernaculum vero ita facies. X.
cortinas de bysso retorta. et iacincto
et purpura cocco que bistincto. variatas opere
plumario facies. Longitudo cortine unius
habebit viginti octo cubitos. latitudo quatuor
cubitorum erit. Unius mensure erunt
universa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur
mutuo. et alie quinque nexu simili co
herebunt. Ansulas iacintinas in lateribus
ac summitatibus facies cortinarum. ut
possint invicem copulari. Quinquagenas
ansulas cortina habebit in utraque parte
ita insertas ut ansa contra ansam
veniat. et altera alteri possit aptari.
Facies et quinquaginta circulos aureos
quibus cortinarum vela iungenda sunt
ut unum tabernaculum fiat. Facies
et saga cilicina XI. ad operiendum tectum
tabernaculi. Longitudo sagi unius XXX.
habebit cubitos. et latitudo quatuor. Equa
erit mensura sagorum omnium. e quibus V. iun
ges seorsum et sex sibi mutuo copulabis.
ita ut sextum sagum in fronte tecti
duplices. Facies et quinquaginta ansas
in ora sagi unius ut coniungi cum altero
queat. et quinquaginta ansas in ora
sagi alterius. ut cum altero copuletur.
Quinquaginta fibulas eneas quibus
iungantur ansule. ut unum ex omnibus
operimentum fiat. Quod autem superfuerit

in sagis que pendent in tecto, id est unum sagum
quod amplius est, ex medietate eius operies
posteriora tabernaculi, et cubitus ex una
parte pendebit, et alter ex altera, qui plus est
in sagorum longitudine: utrumque latus
tabernaculi protegens. Facies et operimentum
aliud tecto de pellibus arietum rubricatis.
Et super hoc rursum aliud operimentum
de ianthinis pellibus. Facies et tabulas stan-
tes tabernaculi de lignis sethim, que singule
denos cubitos in longitudine habeant et in
latitudine singulos ac semissem. In la-
teribus tabule due incastrature fiant, quibus
tabula alteri tabule connectatur. Atque
in hunc modum cuncte tabule parabuntur.
Quarum viginti erunt in latere meridiano
quod vergit ad austrum: quibus quadraginta
bases argenteas fundes, ut bine bases
singulis tabulis per duos angulos subiciantur.
In latere quoque secundo tabernaculi quod
vergit ad aquilonem viginti tabule erunt
quadraginta habentes bases argenteas:
bine bases singulis tabulis supponentur.
Ad occidentalem vero plagam tabernaculi
facies sex tabulas et rursum alias duas
que in angulis erigantur post tergum
tabernaculi. Eruntque coniuncte a deor-
sum usque sursum et omnes una compago
retinebit. Duabus quoque tabulis que in an-
gulis ponende sunt, similis iunctura serva-
bitur: et erunt simul tabule octo, bases
earum argentee sedecim, duabus basibus per
unam tabulam supputatis. Facies et
vectes de lignis sethim quinque ad con-
tinendas tabulas in uno latere tabernaculi
et quinque alios in altero, et eiusdem numeri ad occiden-
talem plagam, qui mittentur per me-
dias tabulas a summo usque ad summum.
Ipsas quoque tabulas deaurabis et fundes in
eis anulos aureos per quos vectes tabu-
lata contineant, quos operies laminis
aureis. Et eriges tabernaculum iuxta
exemplar quod tibi in monte monstratum est.
Facies et velum de iacincto et de purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta opere plu-
mario et pulcra varietate contextum,
quod appendes ante quatuor columpnas
de lignis sethim, que ipse quidem deaurate
erunt, et habebunt capita aurea, sed bases
argenteas. Inseretur autem velum per
circulos, intra quod pones archam testimonii,
et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria divi-
dentur. Pones et propitiatorium super
archam testimonii in sancta sanctorum, mensam-

que extra velum, et contra mensam
candelabrum in latere tabernaculi meri-
diano. Mensa enim stabit in parte aqui-
lonis. Facies et tentorium in introitu
tabernaculi de iacincto et purpura cocco-
que bis tincto et bysso retorta, opere plumarii.
Et quinque columpnas deaurabis lignorum
sethim, ante quas ducetur tentorium, quarum
erunt capita aurea, et bases enee.

Facies et altare de xxvii.
lignis sethim, quod habebit quinque
cubitos in longitudine et totidem in la-
titudine, id est quadrum, et tres cubitos in al-
titudine. Cornua autem per quatuor angulos
ex ipso erunt, et operies illud ere. Facies-
que in usus eius lebetes ad suscipiendos
cineres, et forcipes atque fuscinulas et ignium
receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis,
craticulamque in modum retis eneam,
per cuius quatuor angulos erunt quatuor
anuli enei, quos pones subter arulam
altaris. Eritque craticula usque ad altaris
medium. Facies et vectes altaris de lignis
sethim duos, quos operies laminis eneis,
et induces per circulos. Eruntque ex utroque
latere altaris ad portandum. Non solidum,
sed inane et cavum intrinsecus facies
illud, sicut tibi in monte monstratum est.
Facies et atrium tabernaculi, in cuius pla-
ga australi contra meridiem erunt
tentoria de bysso retorta: centum cubitos
unum latus tenebit in longitudine, et co-
lumpnas xx. cum basibus totidem eneis,
que capita cum celaturis suis habebunt
argentea. Similiter in latere aquilonis
per longum erunt tentoria centum
cubitorum, columpne xx. et bases eneae eius-
dem numeri, et capita earum cum celaturis
suis argentea. In latitudine vero atrii
quod respicit ad occidentem, erunt ten-
toria per quinquaginta cubitos, et columpne
decem, basesque totidem. In ea quoque lati-
tudine atrii que respicit ad orientem
quinquaginta cubiti erunt, in quibus
xv. cubitorum tentoria lateri uno deputa-
buntur, columpneque tres et bases totidem.
Et in latere altero erunt tentoria cubi-
tos obtinentia xv. columpnas tres et
bases totidem. In introitu vero atrii
fiet tentorium cubitorum viginti, ex ia-
cincto et purpura coccoque bistincto et bysso
retorta opere plumario. Columpnas ha-
bebit quatuor cum basibus totidem. Omnes
columpne atrii per circuitum vestite erunt

argenteis laminis capitibus argenteis
et basibus aeneis. In longitudine occupabit
atrium cubitos centum. in latitudine
quinquaginta. altitudo quinque cubitorum
erit fietque de bysso retorta et habebit bases aeneas.
Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus
et ceremonias tam paxillos eius quam atrii
ex aere facies. Praecipe filiis Israel ut offerant
tibi oleum de arboribus olivarum purissi-
mum pilo quoque contusum ut ardeat lucer-
na semper in tabernaculo testimonii extra
velum quod appensum est testimonio. et colloca-
bunt eam aaron et filii eius. ut usque ma-
ne luceat coram domino. Perpetuus cultus
erit per successiones eorum a filiis Israel.
XXVIII Applica quoque ad te aaron xxviii.
fratrem tuum cum filiis suis de
medio filiorum Israel ut sacerdotio fungantur
mihi. aaron nadab et abiu. eleazar et
ythamar. Faciesque vestem sanctam fratri tuo aaron
in gloriam et decorem. et loqueris cunctis sapientibus
corde. quos replevi spiritu sapientiae. ut fa-
ciant vestes aaron in quibus sanctificatus mi-
nistret mihi. Haec autem erunt vestimenta
que facient. rationale et superhumerale. tuni-
cam et lineam strictam cidarim. et balteum.
Facient vestimenta sancta aaron fratri tuo et
filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi.
Accipientque aurum et iacinctum et
purpuram coccumque bis tinctum et
byssum. Facient autem superhumerale de
auro et iacincto ac purpura coccoque bis
tincto et bysso retorta opere polimito.
Duas oras iunctas habebit in utroque
latere summitatum ut in unum redeant.
Ipsa quoque textura et cuncta operis varie-
tas erit ex auro et iacincto et purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta. Sumes-
que duos lapides onychinos et sculpes in eis
nomina filiorum Israel. sex nomina in lapide
uno et sex reliqua in altero iuxta ordinem
nativitatis eorum. opere sculptoris et cae-
latura gemmarii sculpes eos nominibus
filiorum Israel. inclusos auro atque circumdatos
et pones in utroque latere superhumeralis
memoriale filiis Israel. Portabitque aaron
nomina eorum coram domino super utrumque
humerum ob recordationem. Facies et unci-
nos ex auro et duas catenulas auri pu-
rissimi sibi invicem cohaerentes quas inseres
uncinis. Rationale quoque iudicii facies
opere polimito iuxta texturam super-
humeralis ex auro iacincto et purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta quadran-
gulum erit et duplex mensuram palmi
habebit. tam in longitudine quam in latitu-
dine. Ponesque in eo quattuor ordines
lapidum. In primo versu erit lapis sar-
dius et topazius et smaragdus. In secundo car-
bunculus saphirus et iaspis. In tertio
ligurius achates et amethistus. In quarto
chrysolitus onyx et berillus. Inclusi
auro erunt per ordines suos. Habebuntque
nomina filiorum Israel. Duodecim nominibus
caelabuntur. singuli lapides nominibus sin-
gulorum per duodecim tribus. Facies in ratio-
nali catenas sibi invicem cohaerentes
ex auro purissimo. et duos anulos aureos
quos pones in utraque rationalis summi-
tate. catenasque aureas iunges anulis
qui sunt in marginibus eius. et ipsarum
catenarum extrema duobus copulabis
uncinis in utroque latere superhumeralis
quod rationale respicit. Facies et duos anulos
aureos quos pones in summitatibus rationalis
et in oris que e regione sunt superhumeralis
et posteriora eius aspiciunt. Nec non et alios
duos anulos aureos qui ponendi sunt
in utroque latere superhumeralis deorsum
quod respicit contra faciem iuncturae infe-
rioris ut aptari possit cum superhumerali. et
stringatur rationale anulis suis cum
anulis superhumeralis. vitta iacinctina
ut maneat iunctum fabrefacta et a se
invicem rationale et superhumerale nequeant
separari. Portabitque aaron nomina filiorum Israel
in rationali iudicii super pectus suum quando
ingredietur sanctuarium memoriale coram
domino in aeternum. Pones autem in rationali iu-
dicii doctrinam et veritatem que erunt in
pectore aaron quando ingredietur coram
domino. et gestabit iudicium filiorum Israel in
pectore suo in conspectu domini semper. Facies
et tunicam superhumeralis totam iacinti-
nam in cuius medio supra erit capitium
et ora per gyrum eius textilis sicut fieri solet
in extremis vestium partibus ne facile
rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem
tunice per gyrum quasi mala punica
facies ex iacincto et purpura et cocco bis tincto
et bysso retorta mixtis in medio tintinna-
bulis. ita ut tintinnabulum sit aureum
et malum punicum. Rursumque tintin-
nabulum aliud aureum et malum
punicum. Et vestietur ea aaron in officio
ministerii ut audiatur sonitus quando in-
greditur et egreditur sanctuarium in conspec-
tu domini et non moriatur. Facies et

laminam de auro purissimo in qua
sculpes opere celatoris Sanctum domino. Liga
bisque eam vitta iacinctina et erit super
tyaram imminens fronti pontificis.
Portabitque aaron iniquitates eorum que
obtulerint et sanctificaverint filii israel in cunctis
muneribus et donariis suis. Erit autem
lamina semper in fronte eius ut pla
catus sit ei dominus. Stringesque tunicam
bysso et tyaram byssinam facies et balteum
opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas
lineas parabis et balteos ac tyaras in gloriam
et decorem. Vestiesque hiis omnibus aaron fratrem
tuum et filios eius cum eo. Et cunctorum con
secrabis manus sanctificabisque illos ut sa
cerdotio fungantur michi. Facies et femi
nalia linea ut operiant carnem tur
pitudinis sue. a renibus usque ad femora. Et
utentur eis aaron et filii eius quando ingredi
entur tabernaculum testimonii. vel quando
appropinquant ad altare ut ministrent in
sanctuario. ne iniquitatis rei moriantur.
Legitimum sempiternum erit aaron et semini
eius post eum. xxix.

XXIX

Sed et hoc facies: ut michi in sa
cerdotio consecrentur. Tolle vitu
lum de armento. et arietes duos inmacu
latos panesque azimos et torticulam absque
fermento que conspersa sint oleo. Lagana
quoque azima oleo lita de simila triticea
cuncta facies et posita in canistro offeres.
Vitulum autem et duos arietes. et aaron et
filios eius applicabis ad ostium taberna
culi testimonii. Cumque laveris patrem
cum filiis suis aqua. Indues aaron
vestimentis suis id est linea et tunica et
superhumerali et rationali quod constringes bal
teo. et pones tyaram in capite eius. et la
minam sanctam super tyaram et oleum uncti
onis fundes super caput eius atque hoc
ritu consecrabitur. Filios quoque illius appli
cabis et indues tunicis lineis. cingesque
balteo aaron scilicet et liberos eius. et impo
nes eis mitras. Eruntque sacerdotes mei
in religione perpetua. Postquam initiaveris manus
eorum applicabis et vitulum coram taber
naculo testimonii. Imponentque aaron
et filii eius manus super caput illius et
mactabit eum in conspectu domini. iuxta
ostium tabernaculi testimonii. Sumptum
que de sanguine vituli. pones super cornua al
taris digito tuo. reliquum autem sanguinem
fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem
totum qui operit intestina et reticulum

iecoris ac duos renes et adipem qui super
eos est. et offeres incensum super altare.
carnes vero vituli et corium et fimum combu
res extra castra eo quod pro peccato sit. Unum
quoque arietem sumes super cuius caput
ponent aaron et filii eius manus. Quem
cum mactaveris. tolles de sanguine eius
et fundes circa altare. Ipsum autem arietem
secabis in frusta. lota que intestina eius
ac pedes pones super concisas carnes et super
caput illius et offeres totum arietem
in incensum super altare. Oblatio est domino
odor suavissimus victime domini. Tolles
quoque arietem alterum. super cuius caput
aaron et filii eius ponent manus. Quem
cum immolaveris. sumes de sanguine
ipsius. et pones super extremum dextere
auricule aaron et filiorum eius et super
pollices manus eorum ac pedis dextri. fundesque
sanguinem super altare per circuitum.
Cumque tuleris de sanguine qui est super
altare et de oleo unctionis asperges
aaron et vestes eius filios et vestimenta
eorum. Consecratisque ipsis et vestibus tolles
adipem de ariete et caudam et arvinam
que operit vitalia ac reticulum iecoris
et duos renes atque adipem qui super eos est.
armumque dextrum eo quod sit aries con
secrationis tortam panis unius cru
stulam oleo conspersam laganum
de canistro azimorum quod positum est in con
spectu domini. Ponesque omnia super
manus aaron et filiorum eius et sancti
ficabis eos elevans coram domino.
Suscipiesque universa de manibus eorum et
incendes super altare in holocaustum
odorem suavissimum in conspectu domini
quia oblatio eius est. Sumes quoque pec
tusculum de ariete quo initiatus est
aaron. Sanctificabisque illud elevatum
coram domino. et cedet in partem tuam. Sanctificabis
et pectusculum consecratum et armum quem
de ariete separasti quo initiatus est aaron
et filii eius. Cedentque in partem aaron et
filiorum eius iure perpetuo a filiis israel quia
primitiva sunt et initia. de victimis
eorum pacificis que offerunt domino. Vestem
autem sanctam qua utetur aaron habebunt
filii eius post eum ut unguantur in ea
et consecrentur manus eorum. Septem
diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit
constitutus de filiis eius et qui ingredi
etur tabernaculum testimonii ut mini
stret in sanctuario. Arietem autem conse

secrationis tolles et coques carnes
eius in loco sancto quibus vescetur Aaron
et filii eius. panes quoque qui sunt in
canistro in vestibulo tabernaculi testi
monii comedent. ut sit placabile sacri
ficium et sanctificentur offerentium ma
nus. Alienigena non vescetur ex eis
quia sancti sunt. Quod si remanserit de
carnibus consecratis sive de panibus usque
ad mane. combures reliquias igni.
non comedentur quia sanctificata sunt. Omnia
que precepi tibi facies super Aaron et
filiis eius. Septem diebus consecrabis
manus eorum et vitulum pro peccato offe
res per singulos dies ad expiandum. Mun
dabisque altare cum immolaveris expia
tionis hostiam et unges illud in sanctifica
tionem. Septem diebus expiabis altare
et sanctificabis et erit sanctum sanctorum. Omnis
qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc autem
est quod facies in altari. Agnos anniculos
duos per singulos dies iugiter unum
agnum mane et alterum vespere. Deci
mam partem simile conspersę oleo tunso quod habeat
mensuram quartam partem hin et vinum
ad libandum eiusdem mensure in agno
uno. alterum vero agnum offeres ad
vesperam iuxta ritum matutine o
blationis. et iuxta ea que diximus.
In odorem suavitatis. sacrificium est
domino oblatione perpetua. in generationes vestras
ad hostium tabernaculi testimonii
coram domino. ubi constituam ut loquar
ad te. Ibique precipiam filiis Israel. et sancti
ficabitur altare in gloria mea. Sanctificabo
et tabernaculum testimonii cum altari
et Aaron cum filiis eius ut sacerdotio
fungantur mihi. et habitabo in medio filiorum
Israel. eroque eis deus. et scient quia ego dominus
deus eorum qui eduxi eos de terra E
xx gypti. ut manerem inter illos. ego
ego dominus deus ipsorum. // xxx.

Facies altare ad adolendum
thimiama de lignis sethim.
habens cubitum longitudinis et alterum
latitudinis. id est quadrangulum et
duos cubitos in altitudine. Cornua
ex ipso procedent. Vestiesque illud auro
purissimo tam craticulam eius quam
parietes per circuitum eius et cornua. Fa
ciesque ei coronam aureolam per gyrum.
et duos anulos aureos sub corona per
singula latera ut mittantur in eos
vectes. et altare portetur. Ipsos quoque

vectes facies de lignis sethim. et inaura
bis. Ponesque altare contra velum quod
ante archam pendet testimonii coram propi
tiatorio quo tegitur testimonium. ubi
loquar tibi. et adolebit incensum super eo
Aaron suave fragrans. mane quando
componet lucernas incendet illud. et quando col
locat eas ad vesperum. uret thimiama
sempiternum coram domino in generationes
vestras. Non offeretis super eo thimiama com
positionis alterius. nec oblationem. nec
liba libabitis. et deprecabitur Aaron super
cornua eius semel per annum in sanguine
quod oblatum est pro peccato. et placabit super
eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum
erit domino. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. quando tuleris summam filiorum
Israel. iuxta numerum dabunt singuli pre
tium pro animabus suis domino. et non erit
plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc
autem dabit omnis qui transit ad
nomen dimidium sicli iuxta men
suram templi. Siclus xx. habet obolos.
media pars sicli offeretur domino qui habetur
in numero a xx. annis et supra dabit pretium.
Dives non addet ad medium sicli. et
pauper nichil minuet. Susceptamque
pecuniam que est collata a filiis Israel.
trades in usus tabernaculi testimonii.
ut sit monumentum eorum coram domino. et
propicietur animabus. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Facies et labrum
eneum cum basi sua ad lavandum.
Ponesque illud inter tabernaculum te
stimonii et altare. et missa aqua. lava
bunt in eo Aaron et filii eius. manus
suas ac pedes. quando ingressuri sunt taberna
culum testimonii. et quando accessuri sunt
ad altare ut offerant in eo thimiama
domino. ne forte moriantur. legitimum
sempiternum erit ipsi et semini eius per suc
cessiones. Locutusque est dominus ad moy
sen dicens. Sume tibi aromata prime
mirre et electe quingentos siclos et cynamo
mi medium id est ducentos quinquaginta
siclos. calami similiter ducentos quin
quaginta. casie autem quingentos
siclos in pondere sanctuarii. olei de olivetis
mensuram hin. facies que unctionis oleum
sanctum unguentum compositum opere un
guentarii. et unges ex eo tabernaculum
testimonii et archam testamenti mensam
que cum vasis suis. candelabrum et
utensilia eius. altaria thimiamatis

et holocausti et universam supellectilem
que ad cultum eorum pertinet. Sanctificabis
que omnia et erunt sancta sanctorum. Qui te-
tigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios
eius unges. sanctificabis que eos ut sacer-
dotio fungantur mihi. filiis quoque israel dices.
hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in gene-
rationes vestras. Caro hominis non
ungetur ex eo. et iuxta compositionem
eius non facietis aliud. quia sanctificatum
est et sanctum vobis erit. Homo quicumque tale
composuerit et dederit ex eo alieno exter-
minabitur de populo suo. Dixit que dominus
ad moysen. Sume tibi aromata
stacten et onicha. galbanum boni
odoris et thus lucidissimum. equalis
ponderis erunt omnia. facies que thi-
miama compositum opere unguen-
tarii mixtum diligenter et purum
et sanctificatione dignissimum. Cumque
in tenuissimum pulverem universa
contuderis. pones ex eo coram testi-
monii tabernaculo: in quo loco ap-
parebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis
thimiama. talem compositionem
non facietis in usus vestros quia sanctum
domino est. homo quicumque fecerit
simile ut odore illius perfruatur peri-
XXXI bit de populis suis. xxxi.
Locutus que est dominus ad
moysen dicens. Ecce vo-
cavi beseleel ex nomine filium huri
filii hur de tribu iuda. et implevi eum
spiritu dei. sapientia intelligentia et
scientia in omni opere. ad excogitan-
dum fabre. quicquid fieri potest ex auro
et argento et ere marmore et gemmis
et diversitate lignorum. Dedi que ei so-
cium hooliab filium achisameth.
de tribu dan. et in corde omnis eruditi
posui sapientiam. ut faciant cuncta
que precepi tibi tabernaculum federis
et archam testimonii. et propitiatorium
quod super eam est. et cuncta vasa taber-
naculi. mensam que et vasa eius. candela-
brum purissimum cum vasis suis.
et altaria thimiamatis. et holocausti
et omnia vasa eorum. labrum cum basi
sua. Vestes sanctas in ministerio aaron
sacerdoti et filiis eius ut fungantur
officio suo in sacris. oleum unctionis
et thimiama aromatum. in sanctuario
omnia que precepi tibi facient. Et locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere

filiis israel. et dices ad eos. Videte ut sab-
batum meum custodiatis quia signum
est inter me et vos in generationibus vestris
ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico
vos. Custodite sabbatum meum sanctum
est enim vobis qui polluerit illud
morte morietur. Qui fecerit in eo
opus peribit anima illius de medio
populi sui. Sex diebus facietis opus.
In die septimo sabbatum est requies sancta
domino. omnis qui fecerit opus in
hac die morietur. Custodiant filii israel
sabbatum et celebrent illud in generationibus
suis. pactum est sempiternum inter
me et filios israel. signum que perpetuum.
Sex enim diebus dominus fecit celum
et terram: et in septimo ab opere cessavit.
Dedit que dominus moysi. completis
huiuscemodi sermonibus in monte synai
duas tabulas testimonii lapideas
scriptas digito dei. xxxii.
Videns autem populus quod moram
faceret descendendi de monte
moyses. congregatus adversus aaron
ait. Surge fac nobis deos qui nos
precedant. moysi enim huic viro qui nos e-
duxit de terra egypti ignoramus quid
acciderit. Dixitque ad eos aaron. Tollite
inaures aureas de uxorum filiorumque
et filiarum vestrarum auribus et afferte ad
me. Fecit populus que iusserat deferens in-
aures ad aaron. Quas cum ille acce-
pisset formavit opere fusorio: et fecit
ex eis vitulum conflatilem. Dixe-
runtque hii sunt dii tui israel qui te edu-
xerunt de terra de terra egypti. Quod cum
vidisset aaron: edificavit altare coram
eo. et preconis voce clamavit dicens. Cras
sollempnitas domini est. Surgentesque
mane obtulerunt holocausta et hostias
pacificas et sedit populus comedere et bibere.
et surrexerunt ludere. Locutus est autem
dominus ad moysen dicens. Vade. descen-
de. peccavit populus tuus quem eduxisti
de terra egypti. Recesserunt cito de via quam
ostendisti eis. fecerunt que sibi vitulum
conflatilem. et adoraverunt. atque immo-
lantes ei hostias dixerunt. Isti sunt dii
tui israel qui te eduxerunt de terra egypti.
Rursumque ait dominus ad moysen.
Cerno quod populus iste dure cervicis
sit. dimitte me ut irascatur furor
meus contra eos. et deleam eos. faciam-
que te in gentem magnam. Moyses

autem orabat dominū deum suum dicens. Cur dn̄e irascitur furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna. et in manu robusta. Ne queso dicant egyptii callide eduxit eos ut interficeret in montibus et deleret e terra. quiescat ira tua. et esto placabilis sup nequitia populi tui. Recordare. abraham ysaac et isrl' servorum tuorum quibus iurasti p temet ipm̄ dicens. multiplicabo semen vrm̄ sicut stellas celi. et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini vro et possidebitis eam semper. placatusq; est dominus ne faceret malum q' locutus fuerat adūsus pplm̄ suum. Et reversus ē moyses de monte portans duas tabulas testimonii manu scriptas utraq; pte. et factas opere domini. Scriptura qq; dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultū ppli uociferantis ait ad moysen. Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit non est clamor adhortantium ad pugnam. neq; uociferatio compellentiū ad fugam. Sed vocem cantantium ego audio. Cumq; appropinquasset ad castra vidit vitulum et choros. Iratusq; valde piecit de manu tabulas. et confregit eas ad radicem montis. Arripiensq; vitulum q' fecerant. combussit et contrivit usq; ad pulverem quē sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis isrl'. Dixitq; ~~moyses~~ ad aaron. quid tibi fecit hic populus ut induceres sr̄ eum peccatum maximū. Cui ille respondit. Ne indignetur dn̄s meus. tu enim nosti populum istum q' pronus sit ad malum. Dixerunt m. fac nobis deos qui nos precedant. huic enī moysi qui nos eduxit de terra egypti. nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vrm̄ ht aurum. tulerunt et dederunt michi. et proieci illud in ignem. egressusq; est hic vitulus. Videns ergo moyses populum q' esset nudatus. spoliaverat enī eum aaron ppt ignominiam sordis et inter hostes nudum constituerat. et stans in porta castrorum. ait. Siquis est dnī iungatur m. Congregatiq; sunt ad eum omnes filii levi. Quibus ait. Hec dicit dominus deus isrl'. Ponat vir gladium sr̄ femur suum. Ite et redite de porta usq; ad portam p medium castrorum. et occidat unusquisq; fratrem et amicum et proximum suum. Fecerunt filii levi iuxta sermonem moysi. cecideruntq; in die illo. quasi .xx. tria milia hominū. et ait moyses. Consecrastis manus vras hodie domino. unusquisq; in filio et in fr̄e suo. ut detur vobis benedictio. Facto ē die altero. locutus est moyses ad pplm̄. peccastis peccatum maximum. ascendā ad dominū. si quo modo eum quivero deprecari pro scelere vrō. Reversusq; ad dominū ait. obsecro domine. peccavit populus iste. peccatū magnum. feceruntq; sibi deos aureos. aut dimitte eis hanc noxam. aut si non facis. dele me de libro tuo. quem scripsisti. Cui respondit dominus Qui peccaverit michi delebo eum de libro meo. tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum tibi. angelus meus precedet te. Ego autem in die ultionis visitabo et peccatū eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu vituli quem fecerat aaron. //. xxxiii.

XXXIII

Locutusq; ē dominus ad moysen ~~dicens~~ Vade et ascende de loco isto. tu et populus tuus quem eduxisti de terra egypti. in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob. dicens. semini tuo dabo eam. et mittam precursorem tui angelum ut eiciam chananeum et amorreum et etheum et phereseum et eveum. et iebuseum. et intres in terram fluentē lacte et melle. Non enī ascendam tecum. q; ppls dure cervicis est. ne forte disperdam te in via. Audiens populus sermonem hunc pessimū luxit. et nullus ex more indutus est cultu suo. Dixitq; dominus ad moysen. loquere filiis isrl'. populus dure cervicis es. semel ascendā in medio tui. et delebo te. Iam nunc aufer a te depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii isrl' ornatum suum a monte oreb. Moyses quoq; tollens tabernaculum tetendit extra castra procul. vocavitq; nomē eius tabernaculum federis. Et omnis populus qui habebat aliquā questionem. egrediebatur ad tabernaculum federis extra castra. Cumq; egrederetur moyses ad tabernaculum. surgebat universa plebs. et stabat in hostio papilionis sui. aspiciebantq; tergum moysi. donec ingrederetur tentorium. Ingresso autē illo tabernaculum federis descendebat columpna nubis et stabat ad hostium. loquebaturq;

vin̄glis̄

dominus cum moyse. cernentibus universis quod columpna nubis staret ad hostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. loquebatur autem dominus ad moysen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra minister eius iosue filius nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum. precipis ut educam populum istum. et non indicas michi quem missurus sis mecum. presertim cum dixeris. Novi te ex nomine et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo. ostende michi faciem tuam. ut sciam te. et inveniam gratiam ante oculos tuos. Respice populum tuum et gentem hanc. Dixitque dominus. Facies mea precedet te. et requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedes. ne educas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo. nisi ambulaveris nobiscum. ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad moysen. et verbum istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam coram me. et te ipsum novi ex nomine. Qui ait ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi. et vocabo in nomine domini coram te. et miserebor cui voluero. et clemens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait. Non poteris videre faciem meam. non enim videbit me homo. et vivet. Et iterum. Ecce inquit est locus apud me et stabis supra petram. Cumque transibit gloria mea. ponam te in foramine petre. et protegam te dextera mea donec transeam. tollamque manum meam et posteriora mea videbis. faciem autem

XXXIIII meam videre non poteris. xxxiiij.

Ac deinceps precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus mane ut ascendas statim in montem synay. stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat tecum nec videatur quispiam per totum montem. oves quoque et boves non pascantur e contra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant. et de nocte consurgens ascendit in montem synai. sicut preceperat ei dominus portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem. stetit moyses cum eo invocans nomen domini. Quo transeunte coram eo ait. Dominator domine deus misericors et clemens patiens et multe miserationis ac verax. qui custodis misericordiam in milia. qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata. nullusque apud te per se innocens est. Qui reddis iniquitatem patrum filiis. et nepotibus in tertiam et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est pronus in terram. et adorans ait. Si inveni gratiam in conspectu tuo domine. obsecro ut gradiaris nobiscum. populus enim dure cervicis est. et auferas iniquitates nostras atque peccata. nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum. videntibus cunctis signa faciam. que numquam sunt visa super terram. nec in ullis gentibus ut cernat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie mando tibi. ego ipse eiciam ante faciem tuam. amorreum et chananeum et etheum pherezeum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicitias. que tibi sint in ruinam. Sed aras eorum destrue. et confringe statuas. lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes nomen eius. deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum. ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum. vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis. ne postquam ipse fuerint fornicate fornicari faciant in deos suos filios tuos. Deos conflatiles non facies tibi. Sollempnitatem azimorum custodies. septem diebus vesceris azimis sicut precepi tibi in tempore mensis novorum. mense enim verni temporis egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit. de cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove. si autem nec pretium pro eo dederis occidetur. Primogenitum filiorum meorum redimes. nec appa-

in conspectu meo vacuus. Sex diebus
operaberis. In die septimo cessabis arare
et metere. Sollempnitatem ebdoma-
darum facies in primitiis frugum
messis tue tritice. et sollempnitatem
quando redeunte anni tempore cuncta con-
duntur. Tribus temporibus anni apparebit
omne masculinum tuum in conspectu
omnipotentis domini dei israel. Cum enim
tulero gentes a facie tua et dilatavero ter-
minos tuos. nullus insidiabitur terre
tue. ascendente te et apparente in conspectu
domini dei tui ter in anno. Non im-
molabis super fermento sanguinem hostie
mee. neque residebit mane de victima
sollempnitatis phase. Primitias frugum
terre tue offeres in domo domini dei
tui. Non coques hedum in lacte matris
sue. Dixitque dominus ad moysen.
Scribe tibi verba hec. quibus et tecum et
cum israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi cum
domino moyses. quadraginta dies et
xl noctes. et panem non comedit et aquam
non bibit. et scripsit in tabulis verba fe-
deris decem. Cumque descenderet moyses
de monte synai. tenebat duas tabu-
las testimonii et ignorabat quod cornuta
esset facies sua ex consortio sermonis domini.
Videntes autem aaron et filii israel cor-
nutam moysi faciem. timuerunt
prope accedere. Vocatique ab eo. reversi sunt
tam aaron quam principes synagoge. Et
postquam locutus est venerunt ad eum. et
omnes filii israel. quibus precepit cuncta que
audierat a domino in monte synai.
Impletisque sermonibus posuit velamen
super faciem suam. Quod ingressus ad
dominum et loquens cum eo auferebat
donec exiret. et tunc loquebatur ad fi-
lios israel omnia que sibi fuerant imperata.
Qui videbant faciem egredientis
moysi esse cornutam. sed operiebat rur-
sus ille faciem suam. si quando loquebatur ad eos.

XXXV.

V Igitur congregata omni
turba filiorum israel. dixit ad eos. Hec
sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus
facietis opus. septimus erit vobis
sanctus. sabbatum et requies domini. Qui
fecerit opus in eo occidetur. Non succen-
detis ignem in omnibus habitaculis vestris
per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem
catervam filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus dicens. Separate
apud vos primitias domino. Omnis volun-
tarius et prono animo offerat eas
domino. aurum et argentum et es.
iacinctum et purpuram coccumque bis
tinctum. et byssum. pilos caprarum
et pelles arietum rubricatas et iacinc-
tinas ligna sethim et oleum ad
luminaria concinnanda et ut confi-
ciatur unguentum et thimiama suavis-
simum. lapides onichinos et gem-
mas ad ornatum superhumeralis
et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens
veniat et faciat quod dominus imperavit
tabernaculum scilicet et tectum eius. atque
operimentum. anulos et tabulata cum
vectibus. paxillos et bases. archam et
vectes. propiciatorium et velum quod ante
illud oppanditur. mensam cum vectibus
et vasis et propositionis panibus. candelabrum
ad luminaria sustentanda. vasa
illius et lucernas et oleum ad nutrimen-
ta ignium. altare thimiamatis et
vectes. et oleum unctionis et thimia-
ma ex aromatibus. tentorium ad ho-
stium tabernaculi. altare holocausti
et craticulam eius eneam cum vectibus
et vasis suis. labrum et bases eius. corti-
nas atrii cum columpnis et basibus.
tentorium in foribus vestibuli. paxillos
tabernaculi et atrii cum funiculis
suis. Vestimenta quorum usus est in mi-
nisterio sanctuarii. vestes aaron pontifi-
cis ac filiorum eius ut sacerdotio fun-
gantur michi. Egressaque omnis mul-
titudo filiorum israel de conspectu moysi.
obtulit mente promptissima atque devo-
ta primicias domino ad faciendum
opus tabernaculi testimonii. Quicquid
ad cultum et ad vestes sanctas necessarium
erat. viri cum mulieribus prebuerunt
armillas et in aures anulos et dex-
tralia. Omne vas aureum in donaria
domini separatum est. Si quis habebat ia-
cinctum et purpuram coccumque bis
tinctum. byssum et pilos caprarum
pelles arietum rubricatas et iacinc-
tinas argenti et eris metalla
obtulerunt domino. ligna quoque sethim
in varios usus. Sed et mulieres docte
dederunt que neverant. iacinctum pur-
puram et vermiculum ac byssum et
pilos caprarum sponte propria cuncta
tribuentes. Principes vero obtulerunt
lapides onichinos et gemmas ad
superhumerale et rationale aromata

que et oleum ad luminaria concinnanda et ad preparandum unguentum ac thimiama odoris suavissimi componendum. Omnes viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria ut fierent opera que iusserat dominus per manum moysi. Cuncti filii israel voluntaria domino dedicaverunt. Dixitque moyses ad filios israel: ecce vocavit dominus ex nomine beseleel filium uri filii hur de tribu iuda. Implevitque eum spiritu sapientie et intelligentie et scientie omni doctrina ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento et ere sculpendisque lapidibus et opere carpentario. Quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius. Ooliab quoque filium achisamech de tribu dan. Ambos erudivit sapientia ut faciant opera abietarii polimitarii ac plumarii de iacincto ac purpura cocco que bis tincto et bysso et texant omnia ac nova queque repperiant. xxxvi.

XXXVI Fecit ergo beseleel et ooliab et omnis vir sapiens quibus dedit dominus sapientiam et intellectum ut sciret fabre operari que in usu sanctuarii necessaria sunt et que precepit dominus. Cumque vocasset eos moyses et omnem eruditum virum cui dederat dominus sapientiam et qui sponte sua obtulerunt se ad faciendum opus tradidit eis universa donaria filiorum israel. Qui cum insisterent operi cotidie mane vota populus offerebat. Unde artifices venire compulsi dixerunt moysi: plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses preconis voce cantari: nec vir nec mulier quicquam ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis eo quod oblata sufficerent et superhabundarent. Fecerunt que omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi cortinas x. de bysso retorta et iacincto et purpura cocco que bis tincto opere vario et arte polimita quarum una habebat in longitudine xx.viii. cubitos et in latitudine quattuor. Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxit que cortinas v. alteram alteri et alias v. sibi invicem copulavit. Fecit et ansas iacinctinas in ora cortine unius ex utroque latere et in ora cortine alterius similiter ut contra se invicem venirent anse et mutuo iungerentur. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos qui morderent cortinarum ansas et fieret unum tabernaculum. Fecit et saga xi. de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi. Unum sagum in longitudine habebat cubitos xxx. et in latitudine cubitos quattuor. Unius mensure erant omnia saga, quorum quinque iunxit seorsum et sex alia separatim. Fecit que ansas l. quibus necteretur tectum in ora sagi unius et quinquaginta in ora sagi alterius ut sibi invicem iungerentur. Et fibulas eneas quinquaginta quibus necteretur tectum ut unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis aliudque desuper velamen de pellibus iacinctinis. Fecit et tabulas tabernaculi de lignis setim stantes. x. cubitorum erat longitudo tabule unius et unum ac semis cubitum latitudo retinebat. Bine incastrature erant per singulas tabulas ut altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus xx. ad plagam meridianam erant contra austrum cum quadraginta basibus argenteis. Due bases sub una tabula ponebantur ex utraque angulorum parte ubi incastrature laterum in angulis terminantur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit ad aquilonem fecit xx. tabulas cum xl. argenteis basibus, duas bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero id est ad eam partem tabernaculi que mare respicit fecit sex tabulas et duas alias per singulos angulos tabernaculi retro que iuncte erant a deorsum usque sursum et in una compage pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos ut octo essent simul tabule et haberent bases argenteas sedecim binas scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis setim quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi et quinque alios ad alterius lateris tabulas coaptandas et extra hos quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit fusis basibus earum argenteis et circulos eorum fecit aureos per quos vectes induci possent quos et ipsos aureis laminis operuit. Fecit et velum de iacincto et purpura vermiculo ac bysso retorta opere polimitario varium atque distinctum et quattuor columpnas

de lignis sethim quas cum capitibus
deauravit fusis basibus earum argenteis.
Fecit et tentorium in introitu tabernacu-
li ex iacincto purpura vermiculo bysso que
retorta opere plumarii et columpnas
quinque cum capitibus suis quas operuit
auro. basesque earum fudit eneas quas
operuit auro. XXXVII.

Fecit autem beseleel et archam
de lignis sethim habentem duos
semis cubitos in longitudine et cubitum
ac semissem in latitudine. Altitudo quoque
unius cubiti fuit et dimidii. Vestivitque
eam auro purissimo intus ac foris.
Et fecit illi coronam auream per gyrum.
Et conflans quatuor anulos aureos per
quatuor angulos eius. Duos anulos in
latere uno: et duos in latere altero. Vectes quoque
fecit de lignis sethim. quos vestivit auro
et quos misit in anulos qui erant in
lateribus arche ad portandum eam. Fe-
propiciatorium cit et propiciatorium. id est oraculum de
auro mundissimo duorum cubitorum
et dimidii in longitudine. et cubiti ac se-
missis in latitudine. Duos etiam cherubin
ex auro ductili quos posuit ex utraque
parte propiciatorii. Cherub unum in sum-
mitate unius partis: et cherub alterum
in summitate partis alterius. Duos cheru-
bim in singulis summitatibus propiciatorii.
extendentes alas et tegentes propiciatorium
seque mutuo et illud respicientes. Fecit et
mensam de lignis sethim. in longitudine
duorum cubitorum. et in latitudine unius
cubiti que habebat in altitudine cubitum
ac semissem. Circumdeditque eam auro
mundissimo. et fecit ei labium aureum.
per gyrum. Ipsique labio coronam auream
interrasilem quatuor digitorum. et super
eandem alteram coronam auream. fu-
dit et quatuor circulos aureos quos posuit
in quatuor angulis per singulos pe-
des mense contra coronam. Misitque
in eos vectes ut possit mensa portari.
Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim.
et circumdedit eos auro. et vasa ad diver-
sos usus mense acetabula fialas et
ciatos. et turibula ex auro puro. in quibus
offerenda sunt libamina. Fecit et candela-
brum ductile de auro mundissimo. de
cuius vecte calami sciphi spereque ac
lilia procedebant. Sex in utroque latere. tres
calami ex parte una. et tres ex altera.
Tres sciphi in nucis modum per calamos
singulos spereque simul et lilia. et tres
sciphi instar nucis in calamo altero spe-
rule que simul et lilia. Equum erat opus
sex calamorum qui procedebant de stipite
candelabri. Ipso autem vecte erant quatuor
sciphi in nucis modum. spereque per singu-
los et lilia. et spere sub duobus calamis per
loca tria qui simul sex fiunt calami.
procedentes de vecte uno. Et spere igitur
et calami ex ipso erant. universa ductilia
ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem
cum emunctoriis suis. et vasa ubi ea que
emuncta sunt extinguantur de auro
mundissimo. talentum auri appendebat
candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit
et altare thimiamatis de lignis sethim:
habens per quadrum singulos cubitos. et in
altitudine duos. de cuius angulis procedebant
cornua. Vestivitque illud de auro mun-
dissimo cum craticula ac parietibus et cornibus.
Fecitque ei coronam aureolam per gyrum
et duos anulos aureos sub corona per sin-
gula latera ut mittantur in eos vectes.
et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim et operuit laminis aureis.
Composuit et oleum ad sanctificationis
unguentum et thimiamata de aroma-
tibus mundissimis opere pigmentarii.

Fecit et altare XXXVIII. XXXVIII
holocausti de lignis sethim.
quinque cubitorum per quadrum. et trium
in altitudine. cuius cornua de angulis
procedebant. Operuitque illud laminis
eneis. et in usus eius paravit ex ere vasa di-
versa. lebetes. forcipes. fuscinulas. uncinos
et ignium receptacula. craticulamque eius
in modum retis fecit eneam. et subter eam
in altaris medio arulam fusis quatuor
anulis per totidem retiaculi summitates. eneis
ad immittendos vectes ad portandum.
quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit
laminis eneis. induxitque circulos qui
in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem
altare non erat solidum. sed cavum
ex tabulatis et intus vacuum. Fecit et
labrum eneum cum basi sua de specu-
lis mulierum que excubabant in atrio
tabernaculi. et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso retorta
cubitorum centum. columpne eree. xx.
cum basibus suis. capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. Eque
ad septentrionalem plagam tentoria
columpne basesque et capita columpnarum

eiusdem mensure et operis ac metalli
erant. In ea vero plaga que occidentem
respicit fuerunt tentoria cubitorum
quinquaginta. columpne .x. cum basibus
suis enee et capita columpnarum ~~et totum~~
va ~~operis~~ celatura argentea. Et que ad septen
trionis plagam tentoria columpne
basesque et capita columpnarum eiusdem
mensure et operis ac metalli erant.
In ea vero plaga que ad orientem respicit
fuerunt tentoria cubitorum .l. columpne .x.
cum basis suis enee et capita colump
cat narum celatura argentea. Porro contra
orientem quinquaginta cubitorum
paravit tentoria. E quibus .xv. cubitos
columpnarum trium cum basibus suis
unum tenebat latus: et in parte altera
quia inter utrumque introitum tabernaculi
facit .xv. eque cubitorum erant tentoria
columpne tres et bases totidem. Cun
cta atrii tentoria byssus retorta
texuerat. bases columpnarum fuere
enee. capita autem earum cum ~~cunctis~~ ce
laturis suis argentea. Sed et ipsas co
lumpnas atrii vestivit argento. Et
in introitu eius opere plumario fecit ten
torium ex iacincto purpura vermiculo
ac bysso retorta quod habebat .xx. cubitos
in longitudine. altitudo vero .v. cubi
torum erat iuxta mensuram quam
cuncta atrii habebant tentoria. columpne
ne autem in ingressu fuere quatuor cum
basibus eneis. capita quoque earum et celature
argentee. paxillos quoque tabernaculi et
atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt in
strumenta tabernaculi testimonii
que enumerata sunt iuxta preceptum
moysi in ceremoniis levitarum per
manum ythamar filii aaron sacer
dotis que beselehel filius huri filii
hur de tribu iuda domino per moysen
iubente compleverat iuncto sibi socio
ooliab filio achisamech de tribu dan
qui et ipse artifex lignorum egregius
fuit et polymitarius atque plumarius
ex iacincto purpura vermiculo et bysso.
Omne aurum quod expensum est in opere
sanctuarii et quod oblatum est in donariis.
.xx. et .ix. talentorum fuit et septinge
torum triginta siclorum ad mensuram
sanctuarii oblatum est autem ab hiis qui
transierunt ad numerum a .xx. annis
et supra de sexcentis tribus millibus
et quingentis quinquaginta armatorum

fuerunt. preterea centum talenta ar
genti e quibus conflate sunt bases
sanctuarii et introitus ubi velum
Centum bases facte sunt de talentis
Centum singulis talentis per bases
singulas supputatis. De mille autem
septuagentis et septuaginta quinque
fecit capita columpnarum quas
et ipsas vestivit argento eris quoque
oblata sunt talenta. Septuaginta
duo millia et quadringenti supra ciclos
ex quibus fuse sunt bases in introitu
tabernaculi testimonii et altare ene
um cum craticula sua. Omniaque vasa
que ad usum eius pertinent et bases at
trii tam in circuitu quam in ingressu eius.
et paxilli tabernaculi. atque atrii per
gyrum. //. xxxix.

De iacincto vero et purpura
vermiculo ac bysso fecit vestes quibus
indueretur aaron quando ministrabat in
sanctis sicut precepit dominus moysi.
Fecit igitur superhumerale de auro
iacincto et purpura coccoque bis tincto
et bysso retorta opere polymitario.
Incidit que bratteas aureas et exten
uit in fila ut possent torqueri cum
priorum colorum subtegmine. Duas
oras sibi invicem copulatas in utro
latere summitatum et balteum ex eisdem
coloribus. sicut preceperat dominus moysi. Pa
ravit et duos lapides onichinos ast
tos et inclusos auro et sculptos arte
gemmaria nominibus filiorum israel
nomina in lapide uno. et sex in al
tera ordinem nativitatis eorum
posuit quoque eos in lateribus superhumeralis
in monimentum filiorum israel si
cut preceperat dominus moysi. Fecit et
rationale opere polimito iuxta opus
superhumeralis ex auro iacincto purpura
cocco que bis tincto et bysso retorta. qua
drangulum duplex mensure palmi
et posuit in eo gemmarum ordines iiii.
In primo versu erat sardius. topazius
smaragdus. In secundo. carbunculus
saphirus. iaspis. In tertio ligurius
achates. amethistus. In quarto crisolitus
onichinus. et berillus. circumdati
et inclusi auro per ordines suos. Ipsique
lapides .xii. sculpti erant nominibus
.xii. tribuum israel singuli per nomina
singulorum. Fecerunt in rationali et ca
thenulas sibi invicem coherentes

de auro purissimo et duos uncinos totidemque anulos aureos porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis e quibus penderent due catenule auree quas inseruerunt uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Et frontem et tergum ita conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur stricta ad balteum et anulis fortius copulata. quos iungebat vitta iacinctina ne laxa fluerent et a se invicem moverentur sicut precepit dominus moysi. Fecerunt quoque tunicam superhumeralem totam iacinctinam et capitium in superiori parte contra medium horamque per gyrum capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bysso retorta et tintinnabula de auro purissimo. que posuerunt inter mala granata in extrema parte tunice per gyrum. tintinnabulum aureum et malum punicum quibus ornatus incedebat pontifex. quando ministerio fungebatur sicut precepit dominus moysi. Fecerunt et tunicas byssinas opere textili aaron et filiis eius et mitras cum coronulis suis ex bysso, feminalia quoque linea byssina. cingulum vero de bysso retorta. iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumario. sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domini et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinctina sicut precepit dominus moysi.

Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii. feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem anulos. tabulas. vectes. columpnas. ac bases. opertorium de pellibus arietum rubricatis. et aliud operimentum de iacinctinis pellibus velum. archam. vectes. propiciatorium mensam cum vasis suis. et propositionis panibus. candelabrum lucernas. et utensilia earum cum oleo. altare aureum et unguentum et thimiama ex aromatibus. et tentorium in introitu tabernaculi. altare eneum craticulam. vectes et vasa eius omnia. labrum cum basi sua tentoria atrii et columpnas cum basibus suis. tentorium in introitu atrii funiculosque illius et paxillos. nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri vestes quoque quibus utuntur sacerdotes in sanctuario aaron scilicet et filii eius optulerunt filii israel sicut preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta vidit expleta benedixit eis.

XL

Locutusque est .xl. dominus ad moysen dicens. mense primo die prima mensis eriges tabernaculum testimonii et pones in eo archam. dimittesque ante illam velum et illata mensa pones super eam que rite precepta sunt. candelabrum stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur incensum coram archa testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones et ante illud altare holocausti labrum inter altare et tabernaculum quod implebis aqua circumdabisque atrium tentoriis et ingressum eius et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur altare holocausti et omnia vasa eius. labrum cum basi sua omnia unctionis oleo consecrabis. ut sint sancta sanctorum. applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii et lotos aqua indues sanctis vestibus ut ministrent mihi. et unctio eorum in sacerdocium proficiat sempiternum. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus. Igitur primo mense anni secundi in prima die mensis collocatum est tabernaculum. Erexitque illud moyses et posuit tabulas ac bases et vectes statuitque columpnas et expandit tectum super tabernaculum inposito desuper operimento sicut dominus imperaverat posuit et testimonium in archa subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum ~~testimonii~~ appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem. posuit et mensam in tabernaculum testimonii ad plagam septentrionalem extra velum ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. posuit et candelabrum in tabernaculum testimonii e regione mense in parte australi. locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum et adolevit super eo incensum aromatum sicut iusserat dominus moysi. posuit et tentorium in introitu tabernaculi et altare

holocausti in vestibulo testimonii offerens
in eo holocaustum et sacrificia ut dominus
imperaverat. Labrum quoque statuit inter
tabernaculum testimonii et altare im-
plens illud aqua. Laveruntque moyses
et aaron ac filii eius manus suas ac
pedes cum ingrederentur tectum federis
et accederent ad altare sicut preceperat dominus
moysi. Erexit autem et atrium per gyrum
tabernaculi et altaris ducto in introitu eius
tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt. operuit
nubes tabernaculum testimonii. et gloria
domini implevit illud. nec poterat
moyses ingredi tectum federis nube o-
periente omnia et maiestate domini choru-
scante. quia cuncta nubes operuerat.
Si quando nubes tabernaculum deserebat
proficiscebantur filii israel per turmas suas.
Si pendebat desuper manebant in eodem
loco. Nubes quippe domini incubabat
per diem tabernaculo. et ignis in nocte
videntibus populis israel per cunctas man-
siones suas. ¶ Explicit exodus. Et in-
cipit vaiecra qui hebraice leviticus
dicitur. I.

Vocavit autem moysen
et locutus est ei dominus
de tabernaculo testimo-
nii dicens. Loquere
filiis israel: et dices ad
eos. Homo qui obtu-
lerit ex vobis hostiam domino de pecoribus.
id est de bobus et ovibus offerens victimas.
Si holocaustum fuerit eius oblatio. ac
de armento masculum immaculatum
offeret ad ostium tabernaculi testimonii
ad placandum sibi dominum. Ponetque super
hostie capud manum et acceptabilis erit.
atque in expiationem eius proficiens. Immo-
labitque vitulum coram domino. et offe-
rent filii aaron sacerdotis. sanguinem eius
fundentes per altaris circuitum. quod est
ante ostium tabernaculi. Detractaque pelle
hostie artus in frusta concident. et subi-
cient in altari ignem. strue lignorum
ante composita et membra que sunt cesa
desuper ordinantes caput videlicet et cuncta
que adherent iecori. intestinis et pedibus lotis
aqua. adolebitque ea sacerdos super altare
in holocaustum et suavem odorem domino.
Et si de pecoribus oblatio est de ovibus sive
de capris. holocaustum agnum anniculum
et absque macula offeret. Immolabitque ad
latus altaris quod respicit ad aquilonem

coram domino. Sanguinem vero il-
fundent super altare filii aaron per
circuitum. dividentque membra caput
et omnia que adherent iecori et impo-
nent super ligna. quibus subiciendus est ignis.
Intestina vero et pedes lavabunt aqua.
et oblata omnia adolebit sacerdos su-
per altare in holocaustum et odorem sua-
vissimum domino. Si autem de avibus
holocausti oblatio fuerit domino de turtu-
ribus et pullis columbe offeret eam sacerdos
ad altare et retorto ad collum capite
ac rupto vulneris loco decurrere fa-
ciet sanguinem super crepidinem altaris. ve-
siculam vero gutturis et plumas proi-
ciet prope altare. ad orientalem plagam in
loco in quo cineres effundi solent. con-
fringetque ascellas eius et non secabit neque
ferro dividet eas. et adolebit super altare
lignis igne supposito. holocaustum est
et oblatio suavissimi odoris. II.

Anima cum obtulerit oblationem
sacrificii domino. simila erit eius
oblatio. fundetque super eam oleum. et po-
net thus. ac deferet ad filios aaron sacerdotes.
quorum unus tollet pugillum plenum
simile et olei ac totum thus. et ponet memo-
riale super altare in odorem suavis-
simum domino. quod autem reliquum fuerit de
sacrificio erit aaron et filiorum eius
sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum
autem obtuleris sacrificium coctum in
clibano de simila panes scilicet absque fermento
conspersos oleo. et lagana azima oleo
lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine si-
mile conspersae oleo et absque fermento di-
vides eam minutatim et fundes super eam oleum.
Si autem de craticula sacrificium est simila
conspergetur oleo quam offeres domino tradens
in manibus sacerdotis qui cum obtulerit
eam tollet memoriale de sacrificio et a-
dolebit super altare in odorem suavi-
tatis domino: quicquid autem reliquum fuerit
erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum
de oblationibus domini. Omnis oblatio
que offertur domino absque fermento fiet
nec quicquam fermenti ac mellis adole-
bitur in sacrificio domini. Primitias
tantum eorum offeretis ac munera. super al-
tare vero non imponentur in odorem sua-
vitatis. Quicquid obtuleris sacrificii
sale condies nec auferes sal federis dei
de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres
sal. Si autem obtuleris munus pri-

initiarum frugum tuarum domino. de spi
cis adhuc virentibus torrebis eas igni
et confringes in morem farris. et sic offeres
primitias tuas domino fundens super ea
oleum et thus imponens quia oblatio domini
est de qua adolebit sacerdos in memoriam
muneris partem farris fracti et olei ac
totum thus. .III.

Quod si hostia pacificorum fuerit
eius oblatio et de bobus voluerit offer
re marem sive feminam immaculatam
offeret coram domino. ponetque manum su
per caput victime sue que immolabitur in
introitu tabernaculi testimonii. fundentque
filii aaron sacerdotes sanguinem per alta
ris circuitum. et offerent de hostia pacifi
corum in oblationem domino adipem qui
operit vitalia et quicquid pinguedinis est
intrinsecus duos renes cum adipe quo
teguntur ilia. et reticulum iecoris cum
renunculis adolebuntque ea super altare
in holocaustum lignis igne supposito
in oblationem suavissimi odoris domino.
Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum
hostia sive masculum sive obtulerit femi
nam immaculata erunt. Si agnum
obtulerit coram domino. ponet manum
super caput victime sue que immolabitur
in vestibulo tabernaculi testimonii. fun
dentque filii aaron sanguinem eius per circui
tum altaris. et offerent de pacificorum
hostia sacrificium domino. adipem et
caudam totam cum renibus et pinguedi
nem que operit ventrem atque universa
vitalia et utrumque renunculum cum adipe
qui est iuxta ilia reticulumque iecoris
cum renunculis. et adolebit ea sacerdos
super altare in pabulum ignis et in oblationibus
domino. Si capra fuerit eius oblatio et obtu
lerit eam domino ponet manum suam
super caput eius. Immolabitque eam in
introitu tabernaculi testimonii et fundent
filii aaron sanguinem eius per altaris cir
cuitum. tollentque ex ea in pastum ignis
dominici. adipem qui operit ventrem. et qui
tegit universa vitalia. duos renunculos
cum reticulo qui est super eos iuxta ylia.
et arvinam iecoris cum renunculis. Ado
lebitque ea super altare sacerdos in ali
moniam ignis et suavissimi odoris.
Omnis adeps domini erit iure perpetuo in
generationibus et in cunctis habitaculis vestris
nec sanguinem nec adipem omnino
comedetis. .IIII.

Locutusque est dominus ad IIII
moysen dicens. loquere filiis
israel. Anima que peccaverit per ignorantiam
et de universis mandatis domini que
precepit ut non fierent quippiam fecerit.
Si sacerdos qui est unctus peccaverit delinquere
faciens populum. offeret pro peccato suo
vitulum immaculatum domino et ad
ducet illum ad ostium tabernaculi testi
monii coram domino. ponetque manum
super caput eius. et immolabit eum domino.
Hauriet quoque de sanguine vituli infe
rens illum in tabernaculum testimonii. Cumque
intinxerit digitum in sanguinem a
sperget eum septies coram domino contra
velum sanctuarii. ponetque de eodem sanguine
super cornua altaris thymiamatis gratis
simi domino quod est in tabernaculo testimonii
omnem autem reliquum sanguinem fundet in
basim altaris holocausti in introitu taber
naculi. et adipem vituli offeret pro peccato. tam
eum qui vitalia operit quam omnia que intrin
secus sunt. Duos renunculos et reticulum
quod est super eos iuxta ylia: et adipem iecoris cum
renunculis. sicut offertur de vitulo hostie
pacificorum. et adolebit ea super altare holo
causti. pellem vero et omnes carnes cum capite
et in pedibus et intestinis et cum fimo et reliquo
corpore efferet extra castra in locum mundum
ubi cineres effundi solent. Incendetque
ea super lignorum struem que in loco effusorum
cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba fi
liorum israel ignoraverit et per imperitiam fecerit
quod contra mandatum domini est. et postea in
tellexerit peccatum suum. offeret pro peccato suo
vitulum. Adducetque eum ad ostium ta
bernaculi. et ponent seniores populi manus
super caput eius coram domino. Immolatoque
vitulo in conspectu domini inferet
sacerdos qui unctus est de sanguine eius
in tabernaculum testimonii. tincto digito
aspergens septies contra velum. ponetque
de eodem sanguine in cornibus altaris quod
est coram domino in tabernaculo testimonii
Reliquum autem sanguinem fundet iuxta
basim altaris holocaustorum quod est in
hostio tabernaculi testimonii. omnemque
eius adipem tollet. et adolebit super altare
sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit
et prius. et rogante pro eis sacerdote propi
tius erit eis dominus. Ipsum autem vitulum
efferet extra castra. atque comburet sicut
et priorem vitulum quia est pro peccato multi
tudinis. Si peccaverit princeps et fuerit

bitum e plurib; p ignorantiam q' dñi
lege phibetur & post ea intellexerit pctm
suum. offeret hostiam coram domino.
hircum de capris īmaculatum. ponet
q; manum suam super caput eius.
Cumq; immolaverit eum in loco
ubi solet mactari holocaustum corā
domino. q2 p pctō ē. tinget sacerdos di
gitum in sanguine hostie pro pctō tan
gens cornua altaris holocausti. & re
liquum fundens ad basim eius. adipē
uo adolebit s̄. sicut in victimis paci
ficorum fieri solz. rogabit q; pro eo.
& pro pctō eius. et dimittetur ei. ¶ Q
si peccaverit anima p ignorantiam
de populo terre ut faciat quicqp de hijs
que dnī lege prohibentur. atq; delinqt
& cognoverit pctm suum. offeret capram
immaculatam. ponet q; manum s̄r
caput hostie que pro pctō est & imola
bit eam in holocausti loco. tollet q; sacdos
de sanguine in digito suo. & tangens
cornua altaris holocausti reliquum
fundet ad basim eius. omnem autem
adipem auferens sicut auferri solet
de victimis pacificorum. adolebit s̄r
altare in odorem suavitatis domino.
Rogabit q; pro eo & dimittetur ei.
Si autem de pecoribz optulerit victi
mam pro peccato ovem .s. īmacula
tam. ponet manum s̄r caput eius.
& immolabit eam in loco ubi solet
cedi holocaustorum hostie. Sumet q;
sacerdos de sanguine eius digito suo
& tangens ~~est~~ cornua altaris holocau
sti. reliquum fundet ad basim eius.
omnem quoq; auferens adipem sicut
auferri solet adeps arietis. qui īmo
latur pro pacificis & cremabit s̄r alta
re incensum domini. Rogabit q; p eo
& p pctō eius. et dimittetur ei. Si pec
caverit anima & audierit vocem iurātis
testis q; fuit quod aut ipse vidit. aut
conscius est. nisi indicaverit portabit
iniquitatē suam. V.

¶ .c. v.

al' hic incip.t V

Anima que tetigerit aliquid
inmundum. sive q' occisum
a bestia est. aut p se mortuū. aut
quodlz aliud reptile. & oblita fuerit ī
munditie sue. rea ē. & deliquit. & si te
tigerit quicqp de immunditia hominis
iuxta omnem inpuritatem qua pollui
solz oblita q; cognoverit postea subia
cebit delicto. Anima q' iuraverit & p

protulerit labiis suis ut vel male
faceret. vel bn̄ ~~& non fecerit~~ & id ipm
iuramento & sermone firmaverit. oblita
q; postea intellexerit delictum suum
agat penitentiam de pctō. & offerat
de gregibz agnam vel capram. orabit
p eo sacerdos. & pro pctō eius. Sin au
non potuerit offerre pecus offerat
duos turtures. vel duos pullos colum
barum domino. unum pro peccato
& alterum in holocaustum. dabitq;
eos sacerdoti. qui primū offerens pro
pctō retorquebit caput eius ad pen
nas ita ut collo adhereat. & non pe
nitus abrumpatur. & asperget de san
guine eius parietem altaris. Quic
quid autem reliquum fuit faciet distille
ad fundamentum eius. q2 p pctō est.
Alterum vero adolebit in holocaustu
ut fieri solet. Rogabit q; pro eo sacer
dos & pro pctō eius. & dimittetur ei.
Si non quiverit manus eius duos of
turtures aut duos pullos columbar
offeret p peccato suo. simile ptem
ephi similaginem. Non mittet in ea
oleum. nec thuris aliqd imponet
q2 p pctō est. tradet q; eam sacerdoti q
plenum ex ea pugillum hauriens
cremabit s̄r altare in monumentu
eius. qui optulerit rogans pro illo
& expians. reliquam vero partem
habebit in munere. Locutus q; ē dns
ad moysen dicens. Anima si pre
varicans cerimonias p errore ī hijs q' dno
sunt sanctificata peccaverit. offeret p
delicto suo arietem īmaculatum de
gregibz qui emi potest duobz siclis
iuxta pondus sanctuarii. ipmq; qd intul
dampni restituet. & quintā partem
ponet supra. tradens sacerdoti. qui ro
gabit pro eo offerens arietem. & di
mittetur ei. Anima q' peccaverit p
ignorantiam. feceritq; unū ex hijs
que domini lege phibentur. & pctī rea
intellexerit iniquitatem suam. offeret
arietem īmaculatum de gregibz sacer
doti. iuxta mensuram. estimationem
q; pctī. qui orabit p eo quia nesciē
fecerit & dimittetur ei q2 p errore
deliquit in dominum. Locutus q; ē dns
ad moysen dicens. Anima que pec
caverit & contempto domino negavit
proximo suo depositum q' fidei eius
creditum fuerat vel vi aliqd extor

aut calumpniam fecerit. sive rem
depositam invenerit et inficians insu-
per iuraverit et quodlibet aliud ex pluribus fecerit
in quibus peccare solent homines conuicta
delicti. reddet omnia que per fraudem vo-
luit optinere integra. et quintam insu-
per partem addet domino cui dampnum
intulerat. pro peccato suo. autem offeret ari-
etem inmaculatum de grege et dabit
eum sacerdoti. iuxta estimationem
mensuram que delicti qui rogabit pro eo
coram domino. et dimittetur illi pro
singulis que faciendo peccavit. // vi.
Locutus quoque est dominus ad moysen
dicens. Precipe aaron et filiis eius.
Hec est lex holocausti. cremabitur in al-
tari tota nocte usque mane. Ignis ex
eodem altari erit. vestietur tunica sa-
cerdos. et feminalibus lineis. tollet que ci-
neres quos vorans ignis exussit. et ponens
iuxta altare spoliabitur prioribus vesti-
mentis. Indutus que aliis extra castra
efferet eos. et in loco mundissimo usque
ad favillam consumi faciet. Ignis autem
in altari semper ardebit quem nutriet sacerdos
subiciens ligna mane per singulos dies
et imposito holocausto desuper adipes
adolebit pacificorum. Ignis iste est per-
petuus qui numquam deficiet in altari.
Hec est lex sacrificii et libamentorum
que offerent filii aaron coram domino
et coram altari. tollet sacerdos pugillum
simile que conspersa est oleo et totum
thus quod super similam positum est. adole-
bit que illud in altari in monimentum
odoris suavissimi domino. Reliquam autem
partem simile comedet aaron cum filiis
suis absque fermento. et comedet in loco
sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non
fermentabitur quia pars eius in domini
incensum offertur sanctum sanctorum erit.
sicut pro peccato. atque delicto. Mares tantum
stirpis aaron comedent illud. legiti-
mum ac sempiternum erit in generatio-
nibus vestris. de sacrificiis domini. omnis qui
qui tetigerit illa sanctificabitur. Locutus
que est dominus ad moysen dicens. Hec
est oblatio aaron et filiorum eius. quam
offerre debent domino in die unctionis
sue. Decimam partem ephi offerent si-
mile in sacrificio sempiterno. medium
eius mane. et medium eius vespere.
que in sartagine oleo conspersa frigetur
offeret eam calidam in odorem suavis-
simum domino. sacerdos qui iure patri
successerit et tota cremabitur in altari.
Omne enim sacrificium sacerdotum
igne consumetur. nec quisquam comedet
ex eo. Locutus est autem dominus ad
moysen dicens. Loquere aaron et filiis
eius. Ista est lex hostie pro peccato in loco
ubi offertur holocaustum immola-
bitur coram domino. Sanctum sanctorum est.
Sacerdos qui offert eam. comedet
in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid
tetigerit carnes eius sanctificabitur.
Si de sanguine illius vestis fuerit a-
spersa. lavabitur in loco sancto. Vas
autem fictile in quo cocta est confringetur.
Quod si vas eneum fuerit defrica-
bitur et lavabitur aqua. Omnis ma-
sculus de genere sacerdotali vescetur
de carnibus eius quia sanctum sanctorum est.
Hostia enim que ceditur pro peccato cuius
sanguis infertur in tabernaculum
testimonii. ad expiandum in sanctuario.
non comedetur sed comburetur igni. Hec est
quoque lex hostie pro delicto sancta sanctorum est.
Idcirco ubi immolatur holocaustum
mactabitur et victima pro delicto. Sanguis
eius per gyrum altaris fundetur. offerent
ex ea caudam et adipem qui operit vitalia
duos renunculos. et pinguedinem que iuxta
ylia est. reticulumque iecoris cum renun-
culis. et adolebit ea sacerdos super altare
incensum est domini pro delicto. Omnis
masculus de sacerdotali genere in loco sancto
vescetur his carnibus quia sanctum sanctorum est.
Sicut pro peccato offertur hostia. ita et pro
delicto utriusque hostie lex una erit ad
sacerdotem qui eam obtulerit perti-
nebit. Sacerdos qui offert holocausti
victimam habebit pellem eius et omne
sacrificium simile que coquitur in cliba-
no. et quicquid in craticula vel sarta-
gine preparatur sacerdotis eius erit a quo
offertur. sive oleo conspersa. sive arida
fuerit. cunctis filiis aaron mensura
equa per singulos dividetur. // vii.
VII Hec est lex hostie pacificorum
que offertur domino. Si pro gratiarum
actione fuerit oblatio. offerent panes absque
fermento conspersos oleo. et lagana
azima uncta oleo coctamque similam
et collyridas olei admixtione conspersas.
panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que
immolatur pro pacificis. ex quibus
unus pro primitiis offertur domino.

et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. Omnes carnes eadem comedentur die. nec remanebit quicquam ex eis usque mane. Si voto vel sponte quispiam obtulerit hostiam eadem similiter edetur die. Sed et si quid in crastinum remanserit vesci licitum est. Quicquid autem tertius invenerit dies ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tertio comederit irrita fiet ei oblatio nec proderit offerenti. Quin potius quecumque anima tali se edulio contaminaverit prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit inmundum non comedetur. sed comburetur igni. Qui fuerit mundus vescetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino peribit de populis suis. Et qui tetigerit inmunditiam hominis vel iumenti sive omnis rei que polluere potest et comederit de huiuscemodi carnibus interibit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Adipem ovis et bovis et capre non comedetis. Adipem cadaveris morticini. et eius animalis quod a bestia captum est habebitis in varios usus. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit: peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem peribit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Qui offert victimam pacificorum domino. offerat simul et sacrificium. id est libamenta eius. Tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata domino consecraverit. tradet sacerdoti qui adolebit adipem super altare. pectusculum autem erit aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum aaron. ipse habebit armum dextrum in portione sua. pectusculum enim elevationis et armum separationis tuli a filiis israel de hostiis eorum pacificis et dedi aaron sacerdoti et filiis eius lege perpetua ab omni populo israel. Hec est unctio aaron et filiorum eius in cerimoniis domini die quo obtulit eos moyses ut sacerdotio fungerentur. et que precepit eis dari dominus a filiis israel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato. atque delicto et pro consecratione et pacificorum victimis quam constituit dominus moysi in monte synai quando mandavit filiis israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto synai.

VIII.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle aaron cum filiis suis vestes eorum et unctionis oleum vitulum pro peccato duos arietes canistrum cum azimis. et congregabis omnem cetum ad ostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus imperaverat. congregataque omni turba ante fores tabernaculi ait: Iste est sermo quem dominus iussit fieri. Statimque obtulit aaron et filios eius. Cumque lavisset eos vestivit pontificem subucula linea. accingens eum balteo et induens tunica iacinctina et desuper humerale imposuit quod astringens cingulo aptavit rationale in quo erat doctrina et veritas. Cydarim quoque texit caput. et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione sicut preceperat ei dominus. Tulit et unctionis oleum quo linivit tabernaculum cum omni supellectile sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus unxit illud et omnia vasa eius. labrum quoque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput aaron unxit eum et consecravit. filios quoque oblatos consecravit. vestivitque tunicis lineis et cinxit balteis. Imposuitque mitras ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius imposuisset aaron et filii eius manus suas. Immolavit eum hauriens sanguinem et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem vero qui erat super vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos cum arvinulis suis adolevit super altare vitulum cum pelle et carnibus et fimo cremans extra castra. sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum super cuius caput cum imposuisset aaron et filii eius manus suas. immolavit eum et fudit sanguinem eius per circuitum altaris. Ipsum quoque arietem in frusta concidens caput eius et artus. et adipem adolevit igni. lotis prius intestinis et pedibus. totumque simul arietem incendit super altare eo quod esset holocaustum suavissimum odoris domino.

sicut praeceperat ei. Obtulit et arietem
secundum in consecrationem sacerdotum, posu-
eruntque super caput eius aaron et filii
eius manus suas. Quem cum immolasset,
moyses sumens de sanguine tetigit ex-
tremum auriculae dextrae aaron et pollicem
manus eius dextrae, similiter et pe-
dis. Obtulit et filios aaron. Cumque de
sanguine arietis immolati tetigisset
extremum auriculae singulorum dextrae
et pollices manus ac dextri pedis, reliquum
fudit super altare per circuitum. Adipem
vero et caudam omnemque pinguedinem
quae operit intestina, reticulumque iecoris et duos re-
nunculos cum adipibus suis et armo
dextro separavit. Tollens autem de canistro
azimorum quod erat coram domino panes
absque fermento et collyridam conspersam
oleo laganumque posuit super adipes et ar-
mum dextrum, tradens simul omnia
aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt
ea coram domino, rursum susceptae de
manibus eorum adolevit super altare ho-
locausti, eo quod consecrationis esset oblatio
in odorem suavitatis sacrificii domino.
Tulitque pectusculum elevans illud coram
domino de ariete consecrationis in partem
suam sicut praeceperat ei dominus. Assumensque
unguentum et sanguinem qui erat in
altari, aspersit super aaron et vestimenta eius
et super filios illius ac vestes eorum. Cumque
sanctificasset eos in vestitu suo, praecepit eis di-
cens: Coquite carnes ante fores taberna-
culi, et ibi comedite eas. Panes quoque conse-
crationis edite, qui positi sunt in canis-
tro, sicut praecepit mihi dominus dicens: Aa-
ron et filii eius comedent eos. Quicquid
autem reliquum fuerit de carne et panibus
ignis absumet. De ostio quoque taberna-
culi non exibitis septem diebus usque ad diem
quo complebitur tempus consecrationis
vestrae. Septem enim diebus finitur conse-
cratio, sicut impraesentiarum factum est, ut ritus
sacrificii compleretur. Die ac nocte
manebitis in tabernaculo observantes
custodias domini, ne moriamini. Sic
enim praeceptum est mihi. Feceruntque
aaron et filii eius cuncta quae locutus est
dominus per manum moysi. IX.

Facto autem octavo die, vocavit
moyses aaron et filios eius ac
maiores natu israel, dixitque ad aaron:
Tolle de armento vitulum pro peccato et ari-
etem in holocaustum, utrumque immaculatum,
et offer illos coram domino. Et ad filios
israel loqueris: Tollite hircum pro peccato et
vitulum atque agnum anniculum et sine
macula in holocaustum, bovem et arietem
pro pacificis, et immolate eos coram domino,
in sacrificio singulorum similam oleo
conspersam offerentes. Hodie enim dominus
apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta
quae iusserat moyses ad ostium tabernaculi,
ubi cum omnis multitudo astaret, ait
moyses: Iste est sermo quem praecepit dominus;
facite, et apparebit vobis gloria eius. Et
dixit ad aaron: Accede ad altare et immola
pro peccato tuo, offer holocaustum et depre-
care pro te et pro populo. Cumque macta-
veris hostiam populi, ora pro eo sicut prae-
cepit dominus. Statimque aaron accedens
ad altare immolavit vitulum pro peccato
suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei
filii sui, in quo tingens digitum tetigit
cornua altaris, et fudit residuum ad
basim eius. Adipemque et renunculos ac
reticulum iecoris, quae sunt pro peccato, adolevit
super altare sicut praeceperat dominus moysi.
Carnes vero et pellem eius extra castra
combussit igni. Immolavit et holocau-
sti victimam, obtuleruntque ei filii sui
sanguinem eius, quem fudit per altaris
circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta
concisam cum capite et membris singulis
obtulerunt, quae omnia super altare crema-
vit igni, lotis prius aqua intestinis et
pedibus. Et pro peccato populi offerens mac-
tavit hircum, expiatoque altari fecit ho-
locaustum, in sacrificio libamenta quae
pariter offeruntur, et adolens ea super
altare absque caeremoniis holocausti ma-
tutini. Immolavit et bovem atque ari-
etem hostias pacificas populi, obtule-
runtque ei filii sui sanguinem quem
fudit per altaris circuitum. Adipem autem
bovis et caudam arietis, renunculosque
cum adipibus suis et reticulum iecoris
posuerunt super pectora. Cumque cremati
essent adipes super altare, pectora eorum et
armos dextros separavit aaron elevans
coram domino, sicut praeceperat moyses.
Et extendens manus ad populum benedi-
xit ei. Sicque completis hostiis pro peccato
et holocaustis et pacificis descendit. In-
gressi autem moyses et aaron taber-
naculum testimonii, et deinceps egressi
benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini
omni multitudini. Et ecce egressus

ignis a domino devoravit holocaustum et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt dominum ruentes in facies suas. // .x.

X Arreptis que nadab et abiu filii aaron turibulis imposuerunt ignem et incensum desuper offerentes coram domino ignem alienum, quod eis preceptum non erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos, et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in hiis qui appropinquant michi: et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem moyses misahele et elizaphan filiis oziel patrui aaron, ait ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et asportate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis, et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est moyses ad aaron, et ad eleazar et ad ythamar filios eius. Capita vestra nolite nudare et vestimenta nolite scindere, ne forte moriamini et super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus israel plangant incendium quod dominus suscitavit. Vos autem egrediemini fores tabernaculi. Alioquin peribitis. Oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum moysi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui, quando intrabitis in tabernaculum testimonii, ne moriamini, quia preceptum est sempiternum in generationes vestras, ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum, inter pollutum et mundum. Doceatisque filios israel omnia legitima mea que locutus est dominus ad eos per manum moysi. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar et ythamar filios eius qui erant residui. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini et comedite illud absque fermento iuxta altare, quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini sicut preceptum est michi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum qui separatus est edetis in loco mundissimo tu et filii tui ac filie tue tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum israel, eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur in altari elevaverunt coram domino, pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus. Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro peccato cum quereret moyses, exustum repperit. Iratusque contra eleazar et ythamar filios aaron, qui remanserant, ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, que sancta sanctorum est, et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in conspectu domini, presertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta, et comedere debueratis eam in sanctuario sicut preceptum est michi. Respondit aaron. Oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram domino. Michi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam, aut placere domino in cerimoniis mente lugubri. Quod cum audisset moyses, recepit satisfactionem. .xi.

Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens. Dicite filiis israel. Custodite omnia que scripta sunt. Hec sunt animalia que comedere debetis de cunctis animantibus terre. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem et habet ungulam sed non dividit eam sicut camelus et cetera, non comedetis illud, et inter immunda reputabitis. Chirogrillus qui ruminat ungulamque non dividit immundus est. Lepus quoque nam et ipse ruminat sed ungulam non dividit. Et sus qui cum ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus non vescemini nec cadavera contingetis quia immunda sunt vobis. Hec comedetis ex omnibus que gignuntur in aquis. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stagnis comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum que moventur in aquis et vivunt, abhominabile vobis execrandumque erit. Carnes eorum non comedetis, et morticina vitabitis. Cuncta que non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que de avibus comedere non debetis et vitanda sunt vobis. Aquilam et gryphem et alietum et milvum ac vulturem iuxta genus suum, et omne corvini generis in similitudinem suam. Struthionem et noctuam et larum

et accipitrem iuxta genus suum. Bubonem et mergulum et ibin cignum et onocrotalum et porphirionem, herodionem et charadrion iuxta genus suum. Upupam quoque et vespertilionem. Omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes abhominabile erit vobis. Quicquid autem ambulat super quatuor pedes, sed habet longiora retro crura, per que salit super terram comedere debetis: ut est bruchus in genere suo, et athacus atque ophiomachus, ac locusta singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus quatuor tantum habet pedes execrabile erit vobis. Et quicumque morticina eorum tetigerit polluetur: et erit inmundus usque ad vesperum. Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum, lavabit vestimenta sua: et inmundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod habet quidem ungulam sed non dividit eam, nec ruminat, inmundum erit. Et quicquid tetigerit illud contaminabitur. Quod si ambulat super manus ex cunctis animantibus que incedunt quadrupedia, inmundum erit. Qui tetigerit morticina eorum polluetur usque ad vesperum. Et qui portaverit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua, et inmundus erit usque ad vesperum: quia omnia hec inmunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur de hiis que moventur in terra: mustela et mus et corcodrillus singula iuxta genus suum, migale et cameleon et stellio et lacerta et talpa. Omnia hec inmunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum inmundus erit usque ad vesperum. Et super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur, tam vas ligneum et vestimenta, quam pelles et cilicia. Et in quocumque fit opus, tingentur aqua, et polluta erunt usque ad vesperum. Et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quo horum quicquam intro ceciderit polluetur: et ideo frangendum est. Omnis cibus quem comedetis, si fuerit fusa super eum aqua, inmundus erit. Et omne liquens quod bibitur de universo vase inmundum erit. Et quicquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super illud, inmundum erit, sive clibani, sive cytropodes destruentur, et inmundi erunt. Fontes vero et cisterne et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit

polluetur. Si ceciderit super sementem non polluet eam. Si autem quispiam aqua sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui cadaver eius tetigerit inmundus erit usque ad vesperum. Et qui comederit ex eo quippiam, sive portaverit, lavabit vestimenta sua et erit inmundus usque ad vesperum. Omne quod reptat super terram abhominabile erit, nec assumetur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes, sive per humum trahitur, non comedetis, quia abhominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis. Ego sum dominus deus vester. Sancti estote quia et ego sanctus sum: ne polluatis animas vestras in omni reptili quod movetur super terram. Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra Egypti, ut essem vobis in deum. Sancti eritis quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac volucrium et omnis anime viventis que movetur in aqua, et reptat in terra, ut differentias noveritis mundi et inmundi, et sciatis quid comedere et respuere debeatis. XII.

XII

Locutus quoque est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum, inmunda erit septem diebus, iuxta dies separationis menstrue. Et die octava circumcidetur infantulus. Ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne sanctum non tanget, nec ingredietur in sanctuarium, donec impleantur dies purgationis sue. Si autem feminam pepererit, inmunda erit duabus ebdomadibus, iuxta ritum fluxus menstrui. Et sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies purificationis sue, pro filio sive pro filia, deferet agnum anniculum in holocaustum, et pullum columbe sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii, et tradet sacerdoti, qui offeret illa coram domino et orabit pro ea. Et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui. Ista est lex parientis masculum et feminam. Quod si non invenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbarum, unum in holocaustum

et alterum pro peccato. orabitque pro ea
sacerdos, et sic mundabitur. xiij.

XIII Locutus que est dominus ad moy-
sen et aaron dicens. Homo in
cuius cute et carne ortus fuerit diversus
color. sive pustula aut lucens quippiam.
id est plaga lepre. adducetur ad aaron sa-
cerdotem. vel ad unumquemlibet filiorum eius.
Qui cum viderit lepram in cute et pilos
in album mutatos colorem. et ipsam
speciem lepre humiliorem cute et carne re-
liqua: plaga lepre est. et ad arbitrium eius
separabitur. Si autem lucens candor
fuerit in cute nec humilior carne reli-
qua et pili coloris pristini. recludet eum sacer-
dos. vii. diebus. et considerabit die septimo.
Et siquidem lepra ultra non creverit nec
transierit in cute priores terminos rur-
sum recludet eum. vii. aliis diebus. et die
septimo contemplabitur. Si obscurior
fuerit lepra et non creverit in cute mundabit
eum quia scabies est. Lavabitque homo
vestimenta sua et mundus erit. Quod si
postquam a sacerdote visus est et redditus mun-
dicie. iterum lepra creverit. adducetur ad
eum et inmundicie condempnabitur.
Plaga lepre si fuerit in homine adducetur
ad sacerdotem et videbit eum. Cumque
color albus in cute fuerit. et capillorum
mutaverit aspectum. ipsa quoque caro viva
apparuerit lepra vetustissima iudicabitur
atque inolita cuti. contaminabit itaque
sacerdos eum et non recludet. quia perspicue
inmundicie est. Si autem effloruerit discur-
rens lepra in cute et operuerit omnem
carnem a capite usque ad pedes. quicquid sub
aspectu oculorum cadit considerabit
eum sacerdos et tenere lepra mundissima
iudicabit eo quod omnis caro in candorem
versa sit. et idcirco homo mundus erit.
Quando vero caro vivens in eo apparuerit.
tunc sacerdotis iudicio polluetur. et inter
inmundos reputabitur. Caro enim vi-
va si lepra aspergitur inmunda est.
Quod si rursum versa est in alborem et totum
hominem operuerit considerabit eum
sacerdos et mundum esse decernet. Caro
autem et cutis in qua ulcus natum
est et sanatum et in loco ulceris cicatrix
apparuerit alba sive subrufa adduce-
tur ad sacerdotem homo. Qui cum vide-
rit locum lepre humiliorem carne re-
liqua. et pilos versos in candorem. conta-
minabit eum. plaga enim lepre orta

est in ulcere. Quod si pilus coloris est pri-
stini et cicatrix subobscura et vicina car-
ne non est humilior recludet eum vii.
diebus. et siquidem creverit adiudicabit eum
lepre. si autem steterit in loco suo ulceris
est cicatrix. et homo mundus erit. Caro
autem et cutis quam ignis exusserit. et sa-
nata albam sive rufam habuerit ci-
catricem. considerabit eam sacerdos. et
ecce si versa est in alborem: et locus eius
est reliqua cute humilior contaminabit
eum. quia plaga lepre in cicatrice orta est.
Quod si pilorum color non fuerit im-
mutatus nec humilior plaga carne
reliqua et ipsa lepre species fuerit sub
obscura. recludet eum vii. diebus. et die
vii. contemplabitur. Si creverit in cute
lepra. contaminabit eum. Si autem
in loco suo candor steterit non satis clarus
plaga combustionis est. et idcirco mun-
dabitur. quia cicatrix est combusture. Vir sive
mulier in cuius capite vel barba ger-
minaverit lepra. videbit eos sacerdos. et
si quidem humilior locus fuerit carne reli-
qua. et capillus flavus solitoque subti-
lior contaminabit eos. quia lepra capitis
ac barbe est. Si autem viderit locum
macule equalem vicine carni et capil-
lum nigrum. recludet eos vii. diebus
et die vii. intuebitur. Si non creverit
macula et capillus sui coloris est. et lo-
cus plage carni reliquae equalis radetur
absque loco macule. et recludetur vii. aliis
diebus. Si die septima visa fuerit stetisse
plaga in loco suo nec humilior carne
reliqua. mundabit eum. lotisque vesti-
bus mundus erit. Si autem post emun-
dationem rursus creverit macula in
cute non queret amplius utrum capil-
lus in flavum colorem sit commutatus
quia aperte inmundus est. Porro si steterit
macula et capilli nigri fuerint noverit
hominem esse sanatum. et confidenter
pronunciet eum mundum. Vir sive
mulier in cuius cute candor apparuerit
intuebitur eos sacerdos. si deprehenderit
obscurum alborem lucere in cute. sci-
at non esse lepram. sed maculam coloris
candidi. et hominem mundum. Vir
de cuius capite fluunt capilli calvus et
mundus est. et si a fronte ceciderint pili
recalvaster et mundus est. Si autem
in calvicio sive in recalvatione al-
bus vel rufus color fuerit exortus et

sacerdos viderit condempnabit eum.
haut dubio lepra est. que orta est
in calvicio. Quicumque ergo maculatus
fuerit lepra & separatus ad arbitrium sa
cerdotis habebit vestimenta dissuta. caput
nudum. os veste contectum contami
natum. ac sordidum se clamabit omni
tempore. quo leprosus est & inmundus
solus habitabit extra castra. Vestis lanea
sive linea. que lepram habuerit in stamine
sive subtegmine. aut certe pellis. quicquid ex
pelle confectum est. si alba vel rufa
macula fuerit infecta. lepra reputabitur.
ostenditurque sacerdoti. qui consideratam
recludet vii. diebus. & die vii. rursus aspi
ciens. si deprehenderit crevisse lepra perse
verans est. pollutum iudicabit. Ve
stimentum & omne in quo fuerit inventa
& idcirco comburetur flammis. Quod si eam
viderit non crevisse. precipiet & lavabit
id in quo lepra est. recludetque illud vii.
diebus aliis. & cum viderit faciem quidem
pristinam non reversam. nec tamen crevisse
lepram. inmundum iudicabit & igne
comburet. eo quod infusa sit in superficie
vestimenti. vel per totum lepra. Si autem
obscurior fuerit locus lepre postquam vestis
est lota. abrumpet eum & a solido dividet.
Quod si ultra apparuerit in his locis que
prius inmaculata erant. lepra volatilis
& vaga. debet igne comburi. Si cessaverit
lavabit ea que pura sunt secundo.
& munda erunt. Ista est lex lepre ve
stimenti lanei & linei. staminis atque
subtegminis. omnisque supellectilis. pel
licee. quomodo mundari debeat vel conta
minari. xiiij.

L ocutusque est dominus ad
moysen dicens. Hic est ritus leprosi quando
mundandus est. Adducetur ad sacerdo
tem. qui egressus de castris cum inve
nerit lepram esse mundatam. precipiet
ei qui purificatur. ut offerat pro se duos
passeres vivos. quos vesci licitum est. et
lignum cedrinum. vermiculumque et
ysopum. & unum ex passeribus immolari
iubebit. in vase fictili super aquas viventes.
Alium autem vivum cum ligno cedrino &
cocco & ysopo. tinguet in sanguine passeris
immolati. quo asperget illum qui
mundandus est septies. ut iure purgetur.
& dimittet passerem vivum ut in agrum
avolet. Cumque laverit homo vestimenta
sua. radet omnes pilos corporis. & lavabitur

aqua. purificatusque ingredietur ca
stra. ita dumtaxat. ut maneat extra
tabernaculum suum vii. diebus. & die vii.
radat capillos capitis. barbamque & supercilia.
ac totius corporis pilos. & lotis rursum
vestibus & corpore. die viii. assumet duos
agnos inmaculatos & ovem anniculam
absque macula. & tres decimas simile in
sacrificium. que conspersa sit oleo. et
seorsum olei sextarium. Cumque sacer
dos purificans hominem statuerit eum.
& hec omnia coram domino in ostio tabernaculi
testimonii. tollet agnum & offeret eum
pro delicto. olei que sextarium. & oblatis
ante dominum omnibus immolabit agnum.
ubi immolari solet hostia pro peccato. et
holocaustum .i. in loco sancto. Sicut
enim pro peccato ita & pro delicto. ad sacer
dotem pertinet hostia sancta sanctorum est.
Assumensque sacerdos de sanguine hostie
que immolata est pro delicto. ponet super
extremum auricule dextre. eius qui mun
datur. & super pollices manus dextre &
pedis. & de olei sextario mittet in manum
suam sinistram. tinguetque digitum
dextrum in eo. & asperget coram domino
septies. quod autem reliquum est olei in leva
manu. fundet super extremum auricule
dextre eius qui mundatur. & super pollices
manus ac pedis dextri. & super sanguinem
qui effusus est pro delicto super caput eius.
Rogabitque pro eo coram domino: & sacri
ficium pro peccato. tunc immolabit faciet
holocaustum & ponet illud in altari
cum libamentis suis. & homo rite munda
bitur. Quod si pauper est & non potest ma
nus eius invenire que dicta sunt pro
delicto. sumet agnum ad oblationem
ut roget pro eo sacerdos. decimamque partem
simile conspersce oleo in sacrificium & olei
sextarium. duosque turtures. sive duos
columbarum pullos. quorum unus
sit pro peccato & alter in holocaustum. offe
retque ea die octavo purificationis sue
sacerdoti ad ostium tabernaculi testimo
nii. coram domino. Qui suscipiens a
gnum pro delicto & sextarium olei leva
bit simul. Immolatoque agno de san
guine eius ponet super extremum auricu
le dextre illius qui mundatur & super pol
lices manus eius ac pedis dextri. olei
vero partem mittet in manum suam
sinistram. in quo tinguens digitum
dextre manus. asperget septies coram

dominum. tanget qz extremum au-
ricule dextre illius. qui mundatur. et
pollices manus ac pedis dextri in loco
sanguinis qui effusus est. pro delicto.
Reliquam autem partem olei que est in sinis-
tra manu mittet super caput purificati.
ut placet pro eo dominum. et turturem
sive pullum columbe offeret. unum
pro delicto. et alterum in holocaustum
cum libamentis suis. hoc est sacrificium
leprosi. Qui habere non potest omnia
in emundatione sui. Locutus qz est
dominus ad moysen et aaron dicens.
Cum ingressi fueritis terram cha-
naan quam ego dabo vobis in possessione
si fuerit plaga lepre in edibus: ibit cuius
est domus nuncians sacerdoti. et dicet.
Quasi plaga lepre videtur mihi esse
in domo mea. At ille precipiet ut effe-
rant universa de domo priusquam ingre-
diatur eam. et videat utrum leprosa
sit. ne immunda fiant omnia que
in domo sunt. Intrabitqz postea ut
consideret lepram domus. et cum viderit
in parietibus illius quasi valliculas
pallore sive rubore deformes. et humi-
liores superficie reliqua. egredietur
ostium domus. et statim claudet illam
vii. diebus. Reversusqz die vii. consi-
derabit eam. Si invenerit crevisse
lepram. iubebit erui lapides in quibus
lepra est. et proiciet eos extra civitatem
in loco immundo. Domum autem
ipsam radi intrinsecus per circuitum
et spargi pulverem rasure extra urbem
in loco immundo. lapidesqz alios
reponi pro his qui ablati fuerint.
et luto alio liniri domum. Si autem
postquam eruti sunt lapides et pulvis
elatus et alia terra lita ingressus
sacerdos viderit lepram reversam
et parietes respersos maculis lepra est
perseverans et immunda domus: quam
statim destruent. et lapides eius ac
ligna atqz universum pulverem
proicient extra oppidum in loco im-
mundo. qui intraverit domum quando
clausa est. immundus erit usqz ad vespe-
rum. et qui dormierit in ea et comederit
quippiam. lavabit vestimenta sua.
Quod si introiens sacerdos viderit lepram
non crevisse in domo postquam denuo lita
fuerit, purificabit eam. reddita sanitate.
et in purificationem eius sumet duos passeres

lignumqz cedrinum et vermicu-
lum atqz ysopum. et immolato uno pas-
sere in vase fictili super aquas viv-
as tollet lignum cedrinum et ysopum
et coccum et passerem vivum. et tinget
omnia in sanguine passeris immo-
lati. atqz in aquis viventibus. et
asperget domum septies. purifi-
cabitqz eam tam in sanguine passe-
ris quam in aquis viventibus et in passere
vivo. lignoqz cedrino. et ysopo atqz ver-
miculo. Cumqz dimiserit passerem
avolare in agrum libere orabit pro
domo et iure mundabitur. Ista est lex
omnis lepre et percussure lepre vestium
et domorum cicatricis et erumpentium
papularum lucentis macule et in varias
species coloribus immutatis ut possit sciri
quo tempore mundum quid vel im-
mundum sit. xv.

Locutusqz est dominus ad
moysen et aaron. dicens.
Loquimini filiis israel et dicite eis.
Vir qui patitur fluxum seminis
immundus erit. et tunc iudicabitur
huic vicio subiacere. cum per singula
momenta adheserit carni eius atqz
concreverit fedus humor. omne
stratum in quo dormierit immundum
erit. et ubicumqz sederit. Siquis te-
tigerit lectum eius lavabit vestimen-
ta sua. et ipse lotus aqua immundus
erit usqz ad vesperum. Si sederit ubi
ille sederat. et ipse lavabit vestimenta
sua. et lotus aqua immundus erit
usqz ad vesperum. Qui tetigerit carnem
eius lavabit vestimenta sua. et ipse
lotus aqua immundus erit usqz
ad vesperum. Si salivam huiusmodi
homo iecerit super eum qui mundus est.
lavabit vestimenta sua. et lotus aqua
immundus erit usqz ad vesperum. Sa-
gma super quod sederit immundum erit
et quicquid sub eo fuerit qui fluxum
seminis patitur pollutum erit usqz
ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid
lavabit vestimenta sua. et ipse lotus
aqua immundus erit usqz ad vespe-
rum. Omnis quem tetigerit qui talis est. non
lotis ante manibus. lavabit vestimen-
ta sua. et lotus aqua immundus erit
usqz ad vesperum. Vas fictile quod te-
tigerit, frangetur. Vas autem ligneum
lavabitur aqua. Si sanatus fuerit

qui huiuscemodi sustinet passionem
numerabit .vii. dies post emundationem
sui. & lotis vestibus & toto corpore in a
quis viventibus erit mundus. Die
autem viii sumet duos turtures
aut duos pullos columbe. & veniet in
conspectu domini ad ostium taberna
culi testimonii. dabitque eos sacerdoti.
qui faciet unum pro peccato. & alterum
in holocaustum. rogabitque pro eo coram
domino. ut emundetur a fluxu se
minis sui. Vir de quo egreditur
semen coitus lavabit aqua omne
corpus suum. & immundus erit usque ad
vesperum. Mulier cum qua coierit
lavabitur aqua. & immunda erit usque
ad vesperum. Mulier que redeunte mense
patitur fluxum sanguinis. vii diebus
separabitur. Omnis qui tetigerit eam
immundus erit usque ad vesperum.
& in quo dormierit vel sederit. vii
diebus separationis sue polluetur.
Qui tetigerit lectum eius lavabit
vestimenta sua. & ipse lotus aqua
immundus erit usque ad vesperum. Omne
vas super quod illa sederit. quisquis atti
gerit lavabit vestimenta sua. & ipse
lotus aqua pollutus erit usque ad ves
perum. Si coierit cum ea vir tempore
sanguinis menstrualis. immundus
erit vii diebus. & omne stratum in quo
dormierit polluetur. Mulier que patitur
multis diebus fluxum sanguinis non
in tempore menstruali. vel que post
menstruum sanguine fluere non
cessat. quamdiu huic subiacet passioni
immunda erit quasi sit in tempore
menstruo. Omne stratum in quo dor
mierit. & vas in quo sederit pollutum
erit. Quicumque tetigerit eam lava
bit vestimenta sua. & ipse lotus aqua
immundus erit usque ad vesperum.
Si steterit sanguis & fluere cessaverit.
numerabit vii dies purificationis sue.
& viii die offeret pro se sacerdoti duos
turtures. vel duos columbarum pullos
ad ostium tabernaculi testimonii.
qui unum faciet pro peccato. & alterum
in holocaustum. rogabitque pro ea co
ram domino. & pro fluxu immunditie
eius. Docebitis ergo filios Israel ut ca
veant immunditias. & non mori
antur in sordibus suis cum polluerint
tabernaculum quod est inter eos. Ista

Vestem & pellem quam habuerit lavabit aqua & immunda erit usque ad vesperum.

est lex eius qui patitur fluxum semi
nis. & qui polluitur coitu. & que
menstruis temporibus separatur. vel
que iugi fluit sanguine. & hominis
qui dormierit cum ea. .xvi.

XVI

Locutusque est dominus ad
moysen post mortem filiorum
duorum aaron. quando offerentes ignem
alienum interfecti sunt. & precepit
ei dicens. Loquere aaron fratri tuo
ne omni tempore ingrediatur sanctuarium.
quod est intra velum coram propitiatorio
quo tegitur archa. ut non moriatur
quia in nube apparebo super oraculum.
nisi hec ante fecerit. Vitulum pro peccato
offeret. & arietem in holocaustum. tunica
linea vestietur. feminalibus lineis
verenda celabit. accingetur zona li
nea. cidarim lineam imponet capiti.
Hec enim vestimenta sunt sancta. quibus
cunctis cum lotus fuerit induetur.
Suscipietque ab universa multitudine
filiorum Israel duos hircos pro peccato &
unum arietem in holocaustum. Cumque
obtulerit vitulum & oraverit pro se
& pro domo sua. duos hircos stare fa
ciet coram domino in ostio taberna
culi testimonii. mittens super utrumque
sortem. unam domino. & alteram
capro emissario. Cuius sors exierit domino.
offeret illum pro peccato. Cuius autem
in caprum emissarium statuet eum
vivum coram domino. ut fundat
preces super eo. & emittat illum in soli
tudinem. His rite celebratis. offeret
vitulum. & rogans pro se & pro domo
sua. immolabit eum. Assumptoque
thuribulo quod de prunis altaris im
pleverit. & hauriens manu composi
tum thimiama in incensum ultra
velum intrabit in sancta. ut positis
super ignem aromatibus nebula eorum
& vapor operiat oraculum quod est super
testimonium. & non moriatur. Tollet
que de sanguine vituli & asperget digito
septies contra propitiatorium ad orien
tem. Cumque mactaverit hircum pro
peccato populi inferet sanguinem eius
intra velum sicut preceptum est de
sanguine vituli. ut aspergat e regio
ne oraculi. & expiet sanctuarium ab im
munditiis filiorum Israel. & a prevari
cationibus. cunctisque peccatis. Iuxta
hunc ritum faciet in tabernaculo

testimonii quod fixum est inter eos in me
dio sordium habitationis eorum. nullus
hominum sit in tabernaculo quando ponti
fex ingreditur sanctuarium. ut roget
pro se et pro domo sua et pro universo cetu israel.
tabernaculum
donec egrediatur. Cum autem exierit
ad altare quod coram domino est. oret pro
se. et sumptum sanguinem vituli
atque hirci fundat super cornua eius per
girum. et aspergens quod digito septies
expiet et sanctificet illud. ab inmundi
tiis filiorum israel. postquam emundavit
sanctuarium et tabernaculum et altare. tunc
offerat hircum viventem. et posita
utraque manu super caput eius. confite
atur omnes iniquitates filiorum israel.
et universa delicta atque peccata eorum. quae im
Pro de hirco emisso in deserto cum iniquitatibus
precans capiti eius. emittet illum per
hominem paratum in desertum. Cumque
portaverit hircus omnes iniquitates eorum
in terram solitariam. et dimissus in
deserto. revertetur aaron in tabernaculum
testimonii. et depositis vestibus quibus prius
indutus erat cum intraret sanctuarium.
relictisque ibi: lavabit carnem suam
in loco sancto. Induetur que vestibus
suis. et postquam egressus obtulerit holocau
stum suum. ac plebis rogabit. tam
pro se quam pro populo: et adipem qui o
blatus est pro peccatis. adolebit super
altare. Ille vero qui dimiserit caprum
emissarium. lavabit vestimenta sua
et corpus aqua: et sic ingredietur in castra.
Vitulum autem et hircum qui pro
peccato fuerant immolati. et quorum san
guis illatus est in sanctuario. ut expi
atio compleretur. asportabunt foras ca
stra. et comburent igni. tam pelles quam
comm
carnes ac fimum: et quicumque combusserit
ea. lavabit vestimenta sua et carnem
aqua. et sic ingredietur castra. Eritque
vobis hoc legitimum sempiternum. Men
se autem septimo. x. die mensis. affli
getis animas vestras. Nullumque facie
tis opus. sive indigena sive advena.
qui peregrinatur inter vos. In hac
die expiatio erit vestra. atque mundatio
ab omnibus peccatis vestris. coram domino
mundabimini. Sabbatum enim requietio
nis est. et affligetis animas vestras. religi
one perpetua. Expiabit autem sacer
dos qui unctus fuerit. et cuius manus
initiate sunt. ut sacerdotio fungatur.
pro patre suo. Induetur que stolla linea

et vestibus sanctis et expiabit sanctuarium
et tabernaculum testimonii. atque altare
Sacerdotes quoque et universum populum.
eritque hoc vobis legitimum sempiternum
ut oretis pro filiis israel. et pro cunctis peccatis
eorum semel in anno. Fecit igitur sicut
preceperat dominus moysi. xvii.

Et locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere aaron et filiis
eius et cunctis filiis israel. dicens ad eos.
Iste est sermo quem mandavit deus
dicens. Homo quilibet de domo israel si occiderit
bovem aut ovem. sive capram
in castris vel extra castra et non obtulerit
ad ostium tabernaculi oblationem
domino. sanguinis reus erit. quasi san
guinem fuderit. sic peribit de medio
populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent
filii israel hostias suas quas occidunt
in agro. ut sanctificentur domino ante
ostium tabernaculi testimonii. et immo
lent eas hostias pacificas domino.
Fundetque sanguinem sacerdos super
altare domini ad ostium tabernaculi testi
monii. et adolebit adipem in odorem
suavitatis domino. et nequaquam ultra
immolabunt hostias suas demoni
bus cum quibus fornicati sunt. legitimum
sempiternum erit illis. et posteris eorum.
et ad ipsos dices. Homo de filiis israel
et de advenis qui peregrinantur apud vos
qui obtulerit holocaustum sive vi
ctimam. et ad ostium tabernaculi testi
monii non adduxerit eam ut offeratur
domino. interibit de populo suo. Homo
quilibet de domo israel. et de advenis qui pere
grinantur inter eos. si comederit san
guinem. obfirmabo faciem meam
contra animam illius. et disperdam
eam de populo suo. quia anima carnis
in sanguine est. et ego dedi illum vobis
ut super altare meum expietis pro
animabus vestris: et sanguis pro anime
piaculo sit. Ideo dixi filiis israel. omnis
anima ex vobis non comedet sanguinem
nec ex advenis qui peregrinantur
apud vos. Homo quicumque de filiis
israel et de advenis qui peregrinantur
apud vos. si venatione atque aucupio
ceperit feram vel avem quibus vesci
licitum est. fundat sanguinem eius
operiet illum terra. Anima enim
omnis carnis in sanguine est. Unde
dixi filiis israel: sanguinem universe

carnis non comedetis. quia anima carnis
in sanguine est. et quicumque comederit
illum interibit. Anima que comederit
morticinum. vel captum a bestia tam de
indigenis quam de advenis. lavabit vesti
menta sua. et seipsum aqua. et con
taminatus erit usque ad vesperum. et hoc
ordine mundus fiet. Quod si non laverit
vestimenta sua vel corpus portabit
iniquitatem suam. · xviii ·

XVIII

Locutusque est dominus ad moy
sen dicens. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Ego sum dominus deus
vester. Iuxta consuetudinem terre egypti
in qua habitastis non facietis. et iuxta
morem regionis chanaan. ad quam ego
introducturus sum vos non agetis.
nec in legitimis eorum ambulabitis.
facietis iudicia mea et precepta mea ser
vabitis. et ambulabitis in eis. ego dominus
deus vester. Custodite leges meas atque
iudicia: que faciens homo vivet in eis.
Ego dominus deus vester. Omnis homo
ad proximam sanguinis sui non ac
cedet. ut revelet turpitudinem eius.
Ego dominus. Turpitudinem patris
tui. et turpitudinem matris tue. non
discoperies. Mater tua est non revela
bis turpitudinem eius. Turpitudinem
uxoris patris tui non discoperies. turpi
tudo enim patris tui est. turpitudinem
sororis tue ex patre sive ex matre que domi vel
foris genita est. Non revelabis turpi
tudinem filie filii tui. vel neptis ex filia
non revelabis quia turpitudo tua est.
turpitudinem filie uxoris patris tui. quam
peperit patri tuo. et est soror tua. non revela
bis. Turpitudinem sororis patris tui. non
discoperies quia caro est patris tui. Turpitu
dinem sororis matris tue non revelabis.
eo quod caro sit matris tue. turpitudinem
patrui tui non revelabis. nec accedes ad
uxorem eius. que tibi affinitate coniun
gitur. Turpitudinem nurus tue non
revelabis quia uxor filii tui est. nec disco
operies ignominiam eius. et uxorem
fratris sui nullus accipiat. Turpitu
dinem uxoris fratris tui non revelabis. quia
turpitudo fratris tui est. Turpitudinem
uxoris tue et filie eius non revelabis.
filiam filii eius. et filiam filie illius
non sumes ut reveles ignominiam eius
quia caro illius sunt. et talis coitus incestus
est. Sororem uxoris tue in pellicatum
illius non accipies. nec revelabis tur
pitudinem eius adhuc illa vivente. Ad
mulierem que patitur menstrua non acce
des. nec revelabis feditatem eius. Cum
uxore proximi tui non coibis. nec semenis
commixtione maculaberis. De semine
tuo non dabis ut consecretur ydolo
moloch. nec pollues nomen dei tui.
Ego dominus. Cum masculo non
commisceris coitu femineo. quia abhomi
natio est. Cum omni pecore non coibis.
nec maculaberis cum eo. Mulier non
succumbet iumento. nec miscebitur
ei. quia scelus est. Nec polluamini in
omnibus his quibus contaminate sunt
universe gentes quas ego eiciam ante
conspectum vestrum. et quibus polluta est terra.
cuius ego scelera visitabo. ut evomat
habitatores suos. custodite legitima
mea. atque iudicia ut non faciatis ab
omnibus abhominationibus istis. tam
indigena quam colonus qui peregrinatur
apud vos. Omnes enim execrationes istas
fecerunt accole terre qui fuerunt ante vos
et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos simi
liter evomat cum paria feceritis. sicut
evomuit gentem que ante vos fuit.
Omnis anima que fecerit de abhominati
onibus his quippiam peribit de medio
populi sui. Custodite mandata mea.
Nolite facere que fecerunt hii qui fue
runt ante vos. ne polluamini in eis.
Ego dominus deus vester. · xix ·

XIX

Locutus que est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad omnem cetum filiorum
israel. et dices ad eos. Sancti estote. quia et ego
sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque
patrem et matrem suam timeat. Sabbata
mea custodite. Ego dominus deus vester.
Nolite converti ad ydola nec deos confla
tiles faciatis. Ego dominus deus vester. Si
immolaveritis hostiam domino pacifi
corum ut sit placabilis eo die quo fuerit
immolata comedetis eam et die al
tero quicquid autem residuum fuerit in
diem tertium igne comburetis. Si quis
post biduum comederit ex ea prophanus
erit. et impietatis reus. portabitque ini
quitatem suam. quia sanctum domini
polluit et peribit anima illius de populo
suo. Cum messueris segetes terre tue
non tondebis usque ad solum superficiem
terre. nec remanentes spicas colliges.
neque in vinea tua racemos et grana

tua decidentia non congregabis, sed
pauperibus et peregrinis carpenda dimittes.
Ego dominus deus vester. Non facietis
furtum. non mentiemini. nec decipiat
unusquisque proximum suum. Non
periurabis in nomine meo. nec pollues
nomen dei tui. Ego dominus. Non
facies calumpniam proximo tuo. nec
vi opprimes eum. Non morabitur
opus mercennarii tui apud te usque
mane. Non maledices surdo. nec coram
ceco pones offendiculum. Sed timebis
dominum deum tuum: quia ego sum dominus
deus tuus. Non facies quod iniquum est. nec
iniuste iudicabis. Non consideres personam
pauperis. nec honores vultum
potentis. Iuste proximo tuo iudica.
Nec eris criminator. nec susurro in populis.
Non stabis contra sanguinem proximi
tui. Ego dominus. Non oderis fratrem tuum in
corde tuo. Sed publice argue eum. nec
habeas super illo peccatum. Non queras
ultionem. nec memor eris iniurie civium
tuorum. Diliges amicum tuum sicut
teipsum. Ego dominus. Leges meas
custodite. Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus.
Agrum non seres diverso semine. Veste
que ex duobus texta est non indueris. Homo
si dormierit cum muliere coitu seminis,
que sit ancilla etiam nobilis. et tamen precio
non redempta. nec libertate donata.
vapulabunt ambo et non morientur: quia
non fuit libera. Pro delicto autem suo
offeret domino ad ostium tabernaculi
testimonii arietem. Orabitque sacerdos et
pro delicto eius coram domino. et repro-
pitiabitur ei. dimitteturque peccatum. Cum
ingressi fueritis terram et plantaveri-
tis in ea ligna pomifera. auferetis
preputia eorum. poma que germinant
immunda erunt vobis nec edetis ex eis.
Quarto autem anno omnis fructus eorum
sanctificabitur laudabilis domino. Quinto
autem anno comedetis fructus. congre-
gantes poma que proferunt. Ego dominus
deus vester. Non comedetis carnem cum
sanguine. non augurabimini nec
observabitis somnia. neque in rotundum
attondebitis comam. nec radetis barbam.
et super mortuo non incidetis carnem
vestram. neque figuras aliquas aut stigma-
ta facietis vobis. Ego dominus. Ne
prostituas filiam tuam et contaminetur

terra. et impleatur piaculo. Sabbata
mea custodite. et sanctuarium meum
metuite. Ego dominus. Ne declinetis
ad magos. nec ab ariolis aliquid
sciscitemini. ut polluamini per eos.
Ego dominus deus vester. Coram cano ca-
pite consurge et honora personam
senis et time dominum deum tuum. Ego
dominus. Si habitaverit advena in terra
vestra. et moratus fuerit inter vos, non
exprobretis ei. sed sit inter vos quasi in-
digena. et diligetis eum quasi vosmet-
ipsos. fuistis enim et vos advene in terra
egypti. Ego dominus deus vester. Nolite
facere iniquum aliquid in iudicio, in
regula, in pondere, in mensura. Statera
iusta et equa sint pondera, iustus
modius, equusque sextarius. Ego
dominus deus vester. qui eduxi vos de terra
egypti. Custodite precepta mea omnia
et universa iudicia. et facite ea. Ego
dominus. xx.

Locutus est dominus ad
moysen dicens. Hec loqueris filiis israel. Si
de filiis israel et de advenis qui habitant
in israel. Si quis de semine suo dederit
ydolo moloch. morte moriatur. populus
terre lapidabit eum. et ego ponam fa-
ciem meam contra illum. succidamque
eum de medio populi mei. eo quod dederit
de semine suo ydolo moloch. et conta-
minaverit sanctuarium meum. ac pollu-
erit sanctum nomen meum. Quod si negli-
gens populus terre et quasi parvipendens imperium
meum, dimiserit hominem qui dederit
de semine suo moloch. nec voluerit eum
occidere. ponam faciem meam super
hominem illum. et cognationem eius
succidamque ipsum et omnes qui consen-
serint ei. ut fornicarentur cum ydolo
moloch. de medio populi sui. Anima que
declinaverit ad magos et ariolos et fornicata
fuerit cum eis. ponam faciem meam
contra eam et interficiam illam de me-
dio populi sui. Sanctificamini et estote sancti
Quia ego sanctus, dominus deus vester. Cu-
stodite precepta mea. et facite ea. Quia
ego sum dominus qui sanctifico vos. Qui
maledixerit patri suo aut matri morte
moriatur. Qui patri matrique maledixerit
sanguis eius sit super eum. Si moe-
chatus fuerit cum uxore alterius. et adulte-
rium perpetraverit cum uxore proximi
sui. morte moriatur. et moechus et adul-

Qui dormierit cum noverca sua
et revelaverit ignominiam patris sui.
morte moriantur ambo. Sanguis eorum
sit super eos. Si quis dormierit cum nuru
sua. uterque moriatur. quia scelus ope-
rati sunt: sanguis eorum sit super eos.
Qui dormierit cum masculo coitu
femineo uterque operatus est nephas
morte moriantur. Sanguis eorum
sit super eos. Qui supra filiam uxorem
matrem eius duxerit scelus operatus
est vivus ardebit cum ipsis nec perma- al' eis
nebit tantum nephas in medio vestri. Qui
cum iumento et pecore coierit. morte
moriatur. pecus quoque occidite. Mu-
lier que succubuerit cuilibet iumento sil'
interficiatur cum eo. Sanguis eorum
sit super eos. Qui acceperit sororem suam
filiam patris sui. vel filiam matris sue. et vi-
derit turpitudinem eius. illaque conspe-
xerit fratris ignominiam nephariam
rem operati sunt. occidentur ambo in
conspectu populi sui. eo quod turpitudi-
nem suam mutuo revelaverint.
et portabunt iniquitatem suam. Qui
coierit cum muliere in fluxu menstruo
et revelaverit turpitudinem eius. ipsa-
que aperuerit fontem sanguinis sui.
interficientur ambo de medio populi
sui. Turpitudinem matertere tue et a-
mite tue non discooperies. Qui hoc fecit
ignominiam carnis sue nudavit et
portabunt ambo iniquitatem suam.
Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi
sui et revelaverit ignominiam cogna-
tionis sue. portabunt ambo peccatum
suum. absque liberis morientur. Qui
duxerit uxorem fratris sui rem illicitam
facit. turpitudinem fratris sui revela-
vit absque liberis erit. Custodite leges
meas. atque iudicia. et facite ea. ne et
vos evomat terra. quam intraturi estis
et habitaturi. Nolite ambulare in legiti-
mis nationum quas ego expulsurus
sum ante vos. omnia enim hec fecerunt
et abhominatus sum eas. Vobis autem
loquor: possidete terram eorum quam dabo
vobis in hereditatem terram fluentem
lacte et melle. Ego dominus deus vester.
Qui separavi a ceteris populis vos. Se-
parate ergo et vos iumentum mundum
ab immundo. et avem mundam ab in-
munda. ne polluatis animas vestras.
in pecore et in avibus. et in cunctis que
moventur in terra: et que vobis osten-
di esse polluta. eritis sancti mihi. quia
sanctus sum ego dominus. et separavi
vos a ceteris populis. ut essetis mei.
Vir sive mulier in quibus phitonicus
vel divinationis fuerit spiritus. morte morian-
tur: lapidibus obruent eos. sanguis eorum
sit super eos. ·xxj·

XXI

Dixit quoque dominus ad moysen. Lo-
quere ad sacerdotes filios aaron.
et dices ad eos. Non contaminetur sa-
cerdos in mortibus civium suorum.
nisi tantum in consanguineis ac propinquis
id est super patrem et matrem filium et filiam
fratrem quoque et sororem. virginem que non
est nupta viro. Sed nec in principe
populi sui. contaminabitur. non ra-
dent caput nec barbam. neque in carnibus
suis facient incisuram. Sancti erunt do-
mino suo. et non pollvent nomen eius.
Incensum enim dei sui. et panes dei sui
offerunt: et ideo sancti erunt. Scortum et
vile prostibulum. non ducent uxorem.
nec eam que repudiata est a marito.
quia consecratus est deo suo et panes
propositionis offert. Sit ergo sanctus sicut
ego sanctus sum dominus qui sanctifico vos. Sa-
cerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro
et violaverit nomen patris sui. flammis
exuretur. pontifex. id est sacerdos maximus
inter fratres suos super caput cuius fusum
est unctionis oleum. et cuius manus
in sacerdotio consecrate sunt. vestitusque
est sanctis vestibus. caput suum non discoo-
periet. vestimenta sua non scindet.
et ad omnem mortuum non ingredietur
omnino. Super patre quoque suo et matre non contami-
nabitur. nec egredietur de sanctis.
ne polluat sanctuarium domini quia
oleum sancte unctionis dei sui super eum
est. ego dominus. Virginem ducet uxorem.
viduam et repudiatam et sordidam
atque meretricem. non accipiet. Sed puel-
lam de populo suo. Non commisceat stir-
pem generis sui vulgo gentis sue. quia
ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Loquere ad
aaron. homo de semine tuo per famili-
as qui habuerit maculam non offeret
panem deo suo. nec accedet ad ministe-
rium eius. Si cecus fuerit. si claudus
si vel parvo vel grandi. et torto naso. si fracto
pede vel manu. Si gibbus. vel lippus.
si albuginem habens in oculo. si

nigem scabiem. si inpetiginem in corpe l'
h'rniosus. omis qui h'nt maculam de
semine aaron sacerdotis non accedet
offerre hostias nec panes deo suo. vesce
tur tn panib; qui offeruntur in scario.
ita dum taxat. ut intra velum no
ingrediatur. n' accedat ad altare. quia
maculam h't. contaminare no debet
scarium meum. ego dominus q' sctifico
eos. Locutus e ergo moyses ad aaron.
et filios eius. et ad omnem isl' cuncta
q' sibi fuerant imperata. · xxii ·
XXII Locutus q'q' e d's ad moysen di
cens. Loquere ad aaron et ad
filios eius ut caveant ab hiis que conse
crata sunt filiorum isl'. et non conta
minent nomen sctificatorum michi.
q' ipi offerunt. ego dominus. Dic ad eos.
et ad posteros eorum. omis homo qui
accesserit de stirpe vr'a ad ea q' consecrata
sunt et q' optulerunt filii isl' domino
in quo est inmundicia. peribit coram
domino. Ego d's. Homo de semine a
aron qui fuerit leprosus aut paciens
fluxum seminis. n' vescetur de hiis que
sctificata sunt michi. donec sanetur. Qui
tetigerit inmundum sup mortuo et ex quo
egreditur semen q'si coitus et qui tangit
reptile et quodlib; inmundu cuius tactus
e sordidus. inmundus erit usq; ad vesperu;
et n' vescetur hiis que sctificata sunt m'.
S; cum laverit carnem suam aqua. et
occubuerit sol. tunc mundatus vescet'
sctificatis. q; cib; illius e. morticinum
et captum a bestia no comedet. n' polluet
in eis. ego dominus. Custodient prep
ta mea ut non subiaceat pcto et mori
antur in scario cum polluerint illd'.
Ego dominus qui sctifico vos. Omnis
alienigena n' comedet de sctificatis.
Inquilinus sacerdotis et mercenarius n'
vescentur ex eis. Quem autem sacerdos
q' verna emerit et vernaculus domus eius fuit.
hii comedent ex eis. si filia sacerdotis
cuilib; ex ppl'o nupta fuerit de hiis que
sctificata sunt et de primiciis no vescetur.
Si autem vidua vel repudiata et absq;
liberis reversa fuerit ad domum pris sui.
sicut puella consueverat aletur cibis pris
sui. Omnis alienigena comedendi ex eis
non h't potestatem. Qui comederit de
sctificatis p ignoranciam. addet quintam
ptem cum eo q' comederit et dabit sa
cerdoti in scario. n' contaminabunt

sctificata filiorum isl'. que offerunt
domino. ne forte sustineant iniqui
delicti sui. cum sctificata comederint.
dominus qui sctifico vos. Locutusq;
ad moysen dicens. Loquere ad aaron
filios eius et ad omnes filios isl' di
q; ad eos. Homo de domo isl' et de adve
nis qui h'itant apud vos qui optulerit
oblationem suam vel vota solvens
sponte offerens. quicq' illud obtulerit
in holocaustum domini: ut offeratur
per vos masculus inmaculatus erit
ex bob; vel ex ovib; vel ex capris. si macula
h'ut non offeretis n; erit acceptabile.
homo qui optulerit victimam pacifico
domino. vel vota solvens vel sponte offe
tam de bob; q' de ovib;. inmaculatum
offeret: ut acceptabile sit. omnis mac
no erit in eo. si cecum fuit. si fractum
fuerit. si cicatricem h'ns. si papulas
aut scabiem. vel inpetiginem no offe
ea domino. n; adolebitis ex eis sup al
re domini. Bovem et ovem. aure
da amputatis. voluntarie offerre
Votum autem ex hiis solui non po
Omne animal q'l' contritis vel tonsis
sectis ablatisq; testiculis e. n' offeretis
domino. et in terra vr'a h' omino non
faciatis. De manu alienigene n' offe
panes deo vr'o. et quicq' aliud dare vol
q; corrupta et maculata sunt omnia
suscipietis ea. Locutus q; e dominus
moysen. dicens. Bos ouis et capra c
geniti fuerint vii. dieb; erunt sub
matris sue. Die aut octavo et deinceps
offerri poterunt domino. sive illa b
sive illa ovis. non immolabuntur
una die cum fetib; suis. Si immola
ritis hostiam pro graciarum actione
domino ut possit esse placabilis eo
die quo immolatur comedetis eam
non remanebit quicq' in mane di
alterius. ego dominus. Custodite ma
data mea et facite ea. ego dominus.
polluatis nomen meum sanctum
ut sanctificer in medio filiorum isl'
Ego dominus qui sctifico vos. et edu
vos de terra egypti ut essem vobis in
Ego dominus. · xxiii ·
Locutus q; e d's ad moysen dicens
Loquere filiis isl'. et dices ad eos
Hee sunt ferie domini quas vocabitis
sanctas. vi. dieb; facietis opus. dies
septimus quia sabbati requies est. et

bitur sanctus. Omne opus non facietis
in eo. sabbatum domini est in cunctis
habitationibus vestris. Hee sunt ferie domini
sancte quas celebrare debetis temporibus
suis. Mense primo. xiiii die mensis
ad vesperum phase domini est. et xv. die
mensis huius sollempnitas domini
est azimorum. vii. diebus azima co
medetis. dies primus erit vobis cele
berrimus sanctusque. omne opus servile
non facietis in eo. sed offeretis sacrificium
in igne domino, vii. diebus. Dies autem
septimus erit celebrior et sanctior. Nullumque
opus facietis servile in eo. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi
fueritis terram quam ego dabo vobis et messue
ritis segetem feretis manipulos spicarum.
primicias messis vestre ad sacerdotem qui
elevabit fasciculum coram domino.
ut acceptabile sit pro vobis. altera die
sabbati et sanctificabit illum. atque in eodem
die quo manipulus consecratur. ce
detur agnus inmaculatus. anniculus
in holocaustum domini: et libamenta
offerentur cum eo. duo decime simile
conspersa oleo. in incensum domini odo
rem suavissimum. Liba quoque vini
quarta pars hyn. panem et polentam
et pultes non comedetis ex segete. usque
ad diem quo offeratis ex ea deo vestro.
preceptum est sempiternum in generatio
nibus vestris. cunctisque habitaculis vestris.
Numerabitis ergo ab altera die sabbati, quo
optulistis manipulos primiciarum.
vii. ebdomadas plenas. usque ad alteram
diem expletionis ebdomade. vii. i. l.
dies. et sic offeretis sacrificium novum
domino. ex omnibus habitaculis vestris. Pa
nes primiciarum duos de duabus deci
mis simile fermentate quos coquetis
in primicias domino. offeretisque cum
panibus vii. agnos inmaculatos annicu
los. et vitulum de armento unum et
arietes duos. et erunt in holocausto cum
libamentis suis in odorem suavissimum
domino, facietis et hircum pro peccato
duosque agnos anniculos hostias pacifi
corum. Cumque elevaverit eos sacerdos.
cum panibus primiciarum coram domino.
cedent in usum eius: et vocabitis hunc
diem celeberrimum atque sanctissimum. omne
opus servile non facietis in eo. legitimum
sempiternum erit in cunctis habitaculis
et generationibus vestris. Postquam autem messu
eritis segetem terre vestre: non secabitis
eam usque ad solum nec remanentes
spicas colligetis: sed pauperibus et peregri
nis dimittetis eas. Ego dominus deus
vester. Locutusque est dominus ad moysen.
dicens. Loquere filiis israel. mense vii.
prima die mensis erit vobis sabbatum
memoriale clangentibus tubis et voca
bitur sanctum. Omne opus servile non
facietis in eo. et offeretis holocaustum
domino. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Decimo die mensis
huius septimi dies expiationum erit
celeberrimus et vocabitur sanctus. Affli
getisque animas vestras in eo et offeretis
holocaustum domino. omne opus
non facietis in tempore diei huius: quia dies
propiciationis est. ut propicietur vobis do
minus deus vester. Omnis anima que afflicta non
fuerit die hoc. peribit de populis suis: et que operis
quippiam fecerit. delebo eam de populo
suo. nichil ergo operis facietis in eo. le
gitimum sempiternum erit vobis.
in cunctis generationibus [illegible] et habitatio
nibus vestris. Sabbatum requietionis est. Af
fligetisque animas vestras die nono mensis
a vespere usque ad vesperum celebrabitis
sabbata vestra. Et locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis israel
a xv. die mensis huius septimi erit
ferie tabernaculorum vii. diebus domino.
Dies primus vocabitur celeberrimus
atque sanctissimus. Omne opus servile
non facietis in eo. et vii. diebus offeretis
holocausta domino. Dies quoque viii.
erit celeberrimus atque sanctissimus. et offeretis
holocaustum domino. Est enim cetus
atque collecte. omne opus servile non facietis
in eo. Hee sunt ferie domini quas vo
cabitis celeberrimas atque sanctissimas. offe
retisque in eis oblationes domino. Holo
causta et libamenta iuxta ritum
uniuscuiusque diei. exceptis sabbatis domini
donisque vestris et que offeretis ex voto. vel
que sponte tribuetis domino. A xv. ergo
die mensis septimi quando congregaveritis omnes
fructus terre vestre. celebrabitis ferias domini
vii. diebus. die primo et die viii. erit sabbatum
id est requies. Sumetisque vobis die primo
fructus arboris pulcherrime spatulasque
palmarum. et ramos ligni densarum
frondium et salices de torrente. et letabi
mini coram domino deo vestro. celebrabitisque

sollempnitatem eius .vii. dieb; p annu
legitimum sempiternum erit in gña
tionibz vris. Mense vii. festa celebrabi
tis & habitabitis in umbraculis .vii. dieb;.
Omnis qui de genere est isrl' manebit in
tabnaculis. ut discant posteri vri q' in
tabnaculis habitare fecerim filios isrl' cu
educerem eos de terra egypti. Ego dns
deus vr. Locutusq; e moyses super sol
lempnitatibz dni ad filios isrl'.

XXIIII

Et locutus est dns · xxiiii ·
ad moysen dicens. Precipe
filiis isrl' ut afferant tibi oleum de
olivis purissimum ac lucidum. ad
concinnandas lucernas iugiter ex
velum testimonij in tabnaculo federis
ponetq; eas aaron a vespe usq; ad mane
coram domino cultu rituq; ppetuo
in gñationibz vris. super candelabru
mundissimum ponentur sp in conspectu
domini. Accipies quoq; similam & co
ques ex ea .xii. panes qui singuli habe
bunt duas decimas. quor senos al
trinsecus sr mensam purissimam
coram domino statues. & pones su
per eos thus lucidissimum: ut sint pa
nes in monimentu oblonis domini
p singula sabbta mutabuntur cora
domino suscepti a filiis isrl' federe sem
piterno. Eruntq; aaron & filior eius
ut comedant eos in loco sco. q2 scm scor
est de sacrificiis domini iure perpetuo
Ecce autem egressus e filius mulieris
isrlitis. quem pepererat de viro egyp
tio. inter filios isrl'. iurgatus est in
castris cum viro isrlita. Cumq; blas
phemasset nomen dei — & maledi
xisset ei: adductus e ad moysen,
Vocabatur autem mr eius salumith.
filia dabri. de tribu dan: miseruntq;
eum in carcerem donec nossent quid
iuberet dominus. Qui locutus e ad
moysen dicens. Educ blasfemum
extra castra: & ponent omnes qui audi
erunt manus suas sup caput eius.
& lapidet eum universus populus. Et
ad filios isrl' loqueris. Homo qui ma
ledixerit deo suo. portabit peccatum
suum. & qui blasfemaverit nomen
domini morte moriatur. Lapidibus
obruet eum omnis multitudo. Sive ille
civis. sive ille peregrinus fuerit. Qui
blasfemaverit nomen domini. morte
moriatur. Qui percusserit & occiderit

hominem morte moriatur. Qui
percusserit animal reddat vicarium
id est animam p anima. Qui irroga
verit maculam cuilibet civium suorum sicut
fecit. sic fiat ei. fracturam p fractura
oculum p oculo. dentem pro dente reddat.
et qualem inflixerit maculam, ta
lem sustinere cogetur. Qui percusserit iu
mentum. reddat aliud. Qui percuss
erit hominem punietur. Equum
iudicium sit inter vos. sive pegri
nus sive civis peccaverit. Quia ego
dominus deus vr. Locutusq; e moyses
ad filios isrl': & adduxerunt eum qui
blasfemaverat extra castra. ac lapi
dibus oppresserunt. Feceruntq; filii isrl'
sicut preceperat dns moysi. · xxv ·
Locutusq; est dominus ad moy
sen in monte synay dicens.
Loquere filiis isrl': & dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram quam ego dabo
vobis. sabbatizetis sabbatum domini.
Sex annis seres agrum tuum. & vi. an
putabis vineam tuam: colligesq;
fructus eius. Septimo anno sabba
tum erit terre requietionis domini. Agru
non seres. & vineam non putabis.
Que sponte gignit humus non mete
& uvas primitiarum tuarum qui i uin
non colliges. Annus enim requieti
onis terre est. Sed erunt vobis in cibum
tibi. & servo tuo. ancille tue. & merce
nario tuo. & advene qui peregrinatur ap
te. iumentis & pecoribus tuis omnia
nascuntur prebebunt cibum. Numerabis
quoq; tibi .vii. ebdomadas annorum
id est septem septies q simul faciunt
.xl.ix. annos. & clanges buccina mense
septimo. & decima die mensis propitia
tionis tempore in universa terra vestra.
Sanctificabis q; annum quinquagesimum
& vocabis remissionem cunctis ha
bitatoribz terre tue. Ipse enim e iubileus.
Revertetur homo ad possessionem suam
& unusquisq; redibit ad familiam pri
stinam. quia iubileus est. & quinquage
simus annus. Non seretis neq; metetis
sponte in agro nascentia & primitias
vindemie non colligetis. ob sanctifica
tionem iubilei. Sed statim ablata come
detis. Anno iubilei. redeant omnes
ad possessiones suas. Quando ven
des quippiam civi tuo vel emes ab eo
contristes fratrem tuum. Sed iuxta nu

annorum iubilei. emes ab eo: et iuxta
supputationem frugum vendet tibi.
Quanto plures anni remanserint
post iubileum, tanto crescet et pretium: et
quanto minus temporis numeraveris,
tanto minoris emptori constabit. Tem-
pus enim frugum vendet tibi. No-
lite affligere contribules vestros: sed timeat
unusquisque deum suum. quia ego dominus
deus vester. Facite precepta mea. et iudicia cu-
stodite. et implete ea. ut habitare possitis
in terra absque ullo pavore, et gignat
vobis humus fructus suos: quibus
vescamini usque ad saturitatem. nullius
impetum formidantes. Quod si dixeritis,
quid comedemus anno septimo. si non
seruimus, neque collegerimus fruges
nostras, Dabo benedictionem meam vobis
anno vi. et faciet fructus trium annorum.
Seretisque anno viii. et comedetis fruges
veteres. usque ad ix. annum. donec no-
va nascantur, edetis vetera. Terram
quoque non vendetis in perpetuum. quia
mea est, et vos advene et coloni mei
estis. Unde cuncta regio possessionis
vestre sub redemptionis conditione vendetur.
Si attenuatus frater tuus vendiderit
possessiunculam suam. et voluerit
propinquus eius. potest redimere quod ille
vendiderat. Si autem non habuerit
proximum. et ipse pretium ad redimendum
potuerit invenire. computabuntur
fructus ex eo tempore quo vendidit. et
quod reliquum est reddat emptori. sicque re-
cipiet possessionem suam. quod si non in-
venerit manus eius ut reddat pretium,
habebit emptor quod emerat. usque ad annum
iubileum. In ipso enim omnis venditio redi-
bit ad dominum. et ad possessorem
pristinum. qui vendiderit domum
suam intra muros urbis. habebit li-
centiam redimendi: donec unus
annus impleatur. Si non redemerit
et anni circulus fuerit evolutus. emptor
possidebit eam, et posteri eius in perpe-
tuum. et redimi non poterit. etiam in iubileo.
Si autem in villa fuerit domus que
muros non habet, agrorum iure vendetur.
Si autem redempta non fuerit in iu-
bileo, revertetur ad dominum suum.
Edes levitarum que in urbibus sunt
semper possunt redimi, si redempte
non fuerint. in iubileo. revertentur ad
dominos, quia domus urbium levita-
rum sunt pro possessionibus inter
filios israel: Suburbana autem eorum
non veneant. quia possessio sempiter-
na est. Si attenuatus fuerit frater tuus
et infirmus manu et susceperis eum
quasi advenam et peregrinum et
vixerit tecum. ne accipias ab eo usu-
ras. nec amplius quam dedisti. time deum
tuum ut vivere possit frater tuus
apud te: pecuniam tuam non dabis ei
ad usuram. et frugum superhabundantiam
non exiges. Ego dominus deus vester. qui
eduxi vos de terra egypti. ut darem
vobis terram chanaan. et essem deus
vester. Si paupertate compulsus vendiderit
se tibi. frater tuus. non eum opprimes
servitute famulorum. sed quasi mercenna-
rius et colonus erit usque ad annum
iubileum. Operabitur apud te. et post ea
egredietur cum liberis suis et revertetur
ad cognationem et possessionem patrum
suorum. Mei enim servi sunt. et ego
eduxi eos de terra egypti. Non vendentur
conditione servorum. ne affligas eum
per potentiam. Sed metuito deum tuum.
Servus et ancilla sint vobis de nati-
onibus que in circuitu vestro sunt. et de ad-
venis qui peregrinantur apud vos. vel
qui ex his nati fuerint. in terra vestra.
hos habebitis famulos et hereditario
iure transmittetis ad posteros. ac
possidebitis in eternum. Fratres autem
vestros filios israel non opprimatis per po-
tentiam. Si invaluerit apud vos ma-
nus advene atque peregrini. et attenu-
atus frater tuus vendiderit se ei. aut
cuiquam de stirpe eius, post venditionem
potest redimi. Qui voluerit ex fratribus
suis redimat eum. et patruus et pa-
truelis. et consanguineus et affinis. Si
autem et ipse potuerit redimet se. sup-
putatis dumtaxat annis. a tempore
venditionis sue. usque ad annum iubi-
leum. et pecunia qua venditus fuerat.
iuxta annorum numerum; et ratione
mercenarii supputata. Si plures
fuerint anni, qui remanent usque ad
iubileum. secundum hos reddet et pretium. Si
pauci, ponet rationem cum eo. iuxta
annorum numerum et reddet emptori
quod reliquum est annorum quibus eum serviunt
mercedibus imputatis non affliget eum
violenter in conspectu tuo. quod si per hec
redimi non potuerit anno iubileo

egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt
sunt filii israel quos eduxi de terra egypti
Ego dominus deus vester. ·xxvi·

XXVI

Non facietis ydolum et sculptile
nec titulos erigetis nec insignem
lapidem ponetis in terra vestra ut ado
retis eum. Ego enim sum dominus
deus vester. Custodite sabbata mea: et pa
vete ad sanctuarium meum ego dominus.
Si in preceptis meis ambulaveritis et
mandata mea custodieritis et feceritis
ea dabo vobis pluvias temporibus suis;
et terra gignet germen suum. et pomis
arbores replebuntur. Apprehendet messium
tritura vindemiam. et vindemia occu
pabit sementem. et comedetis panem
vestrum in saturitate. et absque pavore habita
bitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus
vestris. Dormietis et non erit qui exterreat.
Auferam bestias malas: et gladius non
transibit terminos vestros. Persequemini
inimicos vestros et corruent coram vobis
Persequentur .v. de vestris .c. alienos. Et
centum ex vobis .x.m. cadent inimici
vestri gladio in conspectu vestro. Respiciam
vos et crescere faciam. multiplicabimini
et firmabo pactum meum vobiscum.
et comedetis vetustissima veterum. et
vetera novis supervenientibus proicietis.
Ponam tabernaculum meum in medio
vestri: et non abiciet vos anima mea. Am
bulabo inter vos. et ero vester deus. Vosque
eritis meus populus. Ego dominus deus vester
qui eduxi vos de terra egyptiorum.
ne serviretis eis; et qui confregi cathenas
cervicum vestrarum. ut incederetis erecti.
Quod si non audieritis me nec feceritis
omnia mandata mea: et si spreveritis
leges meas. et iudicia mea contempseri
tis. ut non faciatis ea. que a me consti
tuta sunt. et ad irritum perducatis pac
tum meum. Ego quoque hec faciam
vobis. visitabo vos velociter. in egestate
et ardore. qui conficiat oculos vestros. et
consumat animas vestras. frustra sere
tis sementem: que ab hostibus devorabitur.
Ponam faciem meam contra vos. et
corruetis coram hostibus vestris. et subiciemini
his qui oderunt vos. fugietis nemine
persequente. Si autem nec sic obedieri
tis michi: addam correctiones vestras
septuplum. propter peccata vestra. et conteram
superbiam duritie vestre. Dabo que celum
de super sicut ferrum et terram eneam.

a vobis

Consumetur in cassum labor vester. Non
proferet terra germen. nec arbores
poma prebebunt. Si ambulaveritis
ex adverso michi. nec volueritis au
dire me. addam plagas vestras usque
septuplum. propter peccata vestra. Emittamque
in vos bestias agri. que consumant
et vos et pecora vestra. et ad paucitatem cun
cta redigant. Deserteque fient vie vestre.
Quod si nec sic volueritis recipere discipli
nam. sed ambulaveritis ex adverso michi.
Ego quoque contra vos adversus incedam.
et percutiam vos septies propter peccata vestra. In
ducamque super vos gladium ultorem
federis mei. Cumque confugeritis in urbes
mittam pestilentiam in medio vestri
et trademini in hostium manibus. postquam
confregero baculum panis vestri. ita ut
x. mulieres in uno clibano coquant panes
et reddant eos ad pondus et comedetis
et non saturabimini. Si autem nec per
audieritis me: sed ambulaveritis contra
et ego incedam adversus vos in furore
contrario. et corripiam vos .vii. plagis
propter peccata vestra. ita ut comedatis carnes
filiorum vestrorum. et filiarum vestrarum. Destruam
excelsa vestra. et simulacra vestra confringam
cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum
et abhominabitur vos anima mea. in
tantum ut urbes vestras redigam in solitudi
nem. et deserta faciam sanctuaria vestra. nec
recipiam ultra odorem suavissimum.
Disperdamque terram vestram. et stupebunt
super ea inimici vestri cum habitatores illius
fuerint. Vos autem dispergam in gentes
et evaginabo post vos gladium. eritque
terra vestra deserta. et civitates vestre dirute.
tunc placebunt sabbata sua. cunctis
diebus solitudinis sue. quando fueritis in terra
hostili. Sabbatizabit et requiescet in sabbatis
solitudinis sue. eo quod non requieverit in
sabbatis vestris. quando habitabatis in ea. Et qui
de vobis remanserint. dabo pavorem
in cordibus eorum in regionibus hostium
terrebit eos sonitus folii volantis. et ita
fugient. quasi gladium. cadent nullo
persequente. et corruent singuli super
fratres suos. quasi bella fugientes. Nemo vestrum
inimicis audebit resistere. peribitis inter
gentes. et hostilis vos terra consumet. quod si
et de his aliqui remanserint tabescent
in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum
et propter peccata patrum suorum et sua affli
gentur. donec confiteantur iniquitates

iniquitatibus suis et malorum suorum.
recordentur quibus prevaricati sunt in me.
et ambulaverunt ex adverso mihi. Am
bulabo igitur et ego contra eos: et indu
cam illos in terram hostilem donec erube
scat incircumcisa mens eorum. et tunc
orabunt pro iniquitatibus suis: in terra
inimicorum suorum. et pro peccatis patrum
suorum. Et recordabor federis mei quod
pepigi cum iacob. ysaac et abraham.
terre quoque memor ero que cum relicta
fuerit ab eis. Complacebit sibi in sabba
tis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi
vero rogabunt pro peccatis suis. eo quod abie
cerint iudicia mea. et leges meas de
spexerint. Attamen et cum essent in terra ho
stili non penitus abieci eos nec sic de
spexi ut consumerentur. et irritum fa
cerem pactum meum cum eis. Ego
enim sum dominus deus eorum: et re
cordabor federis mei pristini. quando eduxi
eos de terra egypti. in conspectu gentium
ut essem deus eorum. Ego dominus deus.
Hec sunt precepta. atque iudicia et leges
quas dedit dominus inter se et inter filios
israel in monte synai per manum moysi.

LI Locutusque est dominus · xxvii ·
ad moysen dicens. Loquere
filiis israel: et dices ad eos. Homo qui vo
tum fecerit et spoponderit deo. animam
suam sub estimatione dabit precium.
Si fuerit masculus. a xx. anno. usque ad
lx. annum dabit l. siclos argenti.
ad mensuram sanctuarii. Si mulier xxx.
A quinto autem anno. usque ad xx. annum.
Masculus dabit xx. siclos. mulier
decem. ab uno mense usque ad quintum
annum. pro masculo dabuntur v.
sicli. pro femina tres. Sexagenarius et
ultra masculus dabit. xv. siclos. muli
er x. Si pauper fuerit. et ad estimatio
nem reddere non valebit. stabit coram
sacerdote: et quantum ille estimaverit
et viderit eum posse reddere. tantum dabit.
Animal autem quod immolari potest
domino. si quis voverit sanctum erit. et mu
tari non poterit. id est nec melius malo nec
peius bono. Quod si mutaverit et ipsum quod
mutatum est. et illud pro quo mutatum
est. consecratum erit domino. Animal in
mundum. quod immolari domino non potest,
si quis voverit. adducetur ante sacerdotem.
qui diiudicans utrum bonum vel malum
sit statuet precium. Quod si dare voluerit

Is qui offert addet supra estimationem
quintam partem. Homo si voverit
domum suam. et sanctificaverit eam domino.
considerabit sacerdos utrum bona sit. an
mala. et iuxta precium quod ab eo fuerit con
stitutum. venundabitur. Si autem ille
qui voverat voluerit redimere eam. da
bit quintam partem estimationis supra
et habebit domum. Quod si agrum possessio
nis sue voverit et consecraverit domino
iuxta mensuram sementis. estimabitur
precium. Si xxx. modiis ordei seritur
ager. l. siclis argenti venundetur. Si stati
ab anno incipientis iubilei. voverit a
grum. quantum valere potest. tantum estimabitur.
Si autem post aliquantulum temporis.
supputabit sacerdos precium iuxta
annorum qui reliqui sunt numerum. usque
ad iubileum. et detrahetur ex precio. quod
si voluerit redimere agrum ille qui vove
rat. addet quintam partem estimate pe
cunie: et possidebit eum. Si autem redimere
noluerit. sed alteri cuilibet fuerit venundatus.
ultra eum qui voverat redimere non poterit.
Quia cum iubilei venerit dies sanctificatus
domino erit. et possessio consecrata.
ad ius pertinet sacerdotum. Si ager
emptus est. et non de possessione maiorum sancti
ficatus fuerit domino. supputabit sacer
dos. iuxta annorum numerum usque ad iubile
um. precium. et dabit ille qui voverat
eum domino. In iubileo autem revertetur
ad priorem dominum qui vendiderat eum.
et habuerat in sortem possessionis sue. Omnis
estimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Si
clus xx. obolos habet. Primogenita que
ad dominum pertinent. nemo sanctificare
poterit. et vovere. sive bos sive ovis fuerit
domini sunt. Quod si immundum animal est redimet
qui obtulit iuxta estimationem suam.
et addet quintam partem precii. Si redimere
noluerit vendetur alteri. quantocumque fuerit
estimatum. Omne quod domino consecratur
sive homo fuerit sive animal. sive ager
non venundetur. nec redimi poterit. Quicquid
semel fuerit consecratum sanctum sanctorum
erit domino: et omnis consecratio que offertur
ab homine non redimetur. sed morte morie
atur. Omnes decime terre sive de frugibus
sive de pomis arborum domini sunt
et illi sanctificantur. Si quis autem voluerit
redimere decimas suas. addet quintam
partem earum. omnium decimarum boum et ovium
et capre que sub pastoris virga transeunt,

Quod semel sacratum est

quicquid decimum venit sanctificabitur
domino. non eligetur. nec bonum
nec malum. nec altero commutabitur.
Si quis mutaverit: et quod mutatum est
et pro quo mutatum est sanctificabitur domino
nec alterum commutabitur et non redimetur.
Hec sunt precepta que mandavit dominus
moysi. et ad filios israel in monte synai.

Incipit liber qui numeri
dicitur. //. I.

Locutus est dominus
ad moysen in de-
serto synai. in taber-
naculo federis. prima
die mensis secundi. An-
no altero egressionis
eorum ex egypto. dicens. tollite summam
universe congregationis filiorum
israel per cognationes et domos suas. et
nomina singulorum quicquid sexus est
masculini. a .xx. anno et supra omnium
virorum fortium ex israel. et numerabitis
eos per turmas suas. tu et aaron. eruntque
vobiscum principes tribuum ac do-
morum in cognationibus suis. quorum
ista sunt nomina. De ruben elysur filius
sedeur. de symeon. salamiel filius
surisaddai. De iuda. naason filius
aminadab. De ysachar. nathanael
filius suar. De zabulon. eliab filius
elon. Filiorum autem ioseph. de effraym
elisama filius ammiud. De manasse
gamaliel filius phadassur. De beniamin.
abidan. filius gedeonis. De dan. ahiezer
filius amisaddai. De aser. phegiel filius
ochran. De gad. eliasaph filius duel.
De neptalim. haiira filius henan. Hii
nobilissimi principes multitudinis per
tribus et cognationes suas et capita exer-
citus israel. quos tulerunt moyses et
aaron. cum omni vulgi multitudine.
et congregaverunt primo die mensis secundi.
recensentes eos per cognationes et domos
ac familias. et capita et nomina singulorum
a .xx. anno. et supra sicut preceperat dominus
moysi. Numeratique sunt in deserto synai.
de ruben primogenito israelis per generatio-
nes et familias. ac domos suas. et nomina
capita singulorum. omne quod sexus est
masculini. a .xx. anno et supra proceden-
tium ad bellum. xlvi. milia. quingenti.
De filiis symeon. per generationes suas
et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina et capi-
ta singulorum omne quod sexus est mas-
a .xx. anno et supra procedentium ad b-
l. lix. milia. ccc. De filiis gad per generationes
et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina sin-
gulorum. a .xx. annis et supra. omnes
qui ad bella procederent. xlv. milia. sexcenti
De filiis iuda per generationes et familias
ac domos cognationum suarum per
nomina singulorum. a .xx. anno et supra
omnes qui poterant ad bella procedere
recensiti sunt. lxxiiii. milia. De filiis ysa-
char. per generationes ac familias ac
domos cognationum suarum per nomina
singulorum a .xx. anno et supra omnes
qui ad bella procederent recensiti sunt
l. iiii. milia. cccc. De filiis zabulon per genera-
tiones et familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per no-
singulorum. a .xx. anno et supra omnes
qui poterant ad bella procedere. lvii. milia.
cccc. De filiis ioseph filiorum ephraim
per generationes et familias ac domos
cognationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella proce-
xl. milia. d. Porro filiorum manasse per
generationes familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a .xx. annis et supra omnes
qui poterant ad bella procedere. xxxii.
milia. cc. De filiis beniamin per gene-
rationes familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt nominibus
singulorum a .xx. anno et supra omnes qui po-
terant ad bella procedere. xxxv. milia. cccc.
De filiis dan. per generationes et familias
ac domos cognationum suarum re-
censiti sunt nominibus singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui po-
terant ad bella procedere. lxii. milia.
dcc. De filiis aser per generationes et
familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad
bella procedere. xl. milia. et mille. d. De fi-
liis neptalim per generationes et fami-
lias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere. l. tria milia. cccc. ·xl.
Hii sunt quos numeraverunt moyses
et aaron et .xii. principes israel singuli
per domos cognationum suarum

fuerunt que simul omnes filiorum israel per
domos et familias suas a xx. anno et supra
qui poterant ad bella procedere sexcenta
tria milia virorum quingenti. l. Le
vite autem in tribu familiarum suarum non
sunt numerati cum eis. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Tribum levi noli
numerare neque ponas summam eorum cum
filiis israel. Sed constitues eos super tabernaculum
testimonii. et cuncta vasa eius. et quicquid
ad cerimonias pertinet. Ipsi portabunt
tabernaculum et omnia utensilia eius
et erunt in ministerio ac per gyrum taber
naculi metabuntur castra. Cum profi
ciscendum fuerit deponent levite tabernaculum.
cum castra metanda erigent. Quisquis
externorum accesserit occidetur. Meta
buntur autem castra filii israel unusquisque
per turmas et cuneos atque exercitum suum.
Porro levite per gyrum tabernaculi fi
gent tentoria ne fiat indignatio super
multitudinem filiorum israel. et excu
babunt in custodiis tabernaculi testimo
nii. Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia que
preceperat moysi dominus. · ij ·

II Locutus que est dominus ad moysen
et aaron dicens. Singuli per
turmas signa atque vexilla et domos co
gnationum suarum castra metabuntur
filiorum israel per gyrum tabernaculi federis
ad orientem. Iudas figet tentoria per
turmas exercitus sui. Erit que princeps
filiorum eius naason filius aminna
dab. et omnis de stirpe eius summa pugnan
tium. lxx. iiii. milia. dc. Iuxta eum castra
metati sunt. De tribu ysachar quorum
princeps fuit nathanael filius suar
et omnis numerus pugnatorum eius l.
iiii. milia. cccc. In tribu zabulon prin
ceps fuit heliab filius helon. omnis
de stirpe eius exercitus pugnatorum l. vii. milia.
cccc. Universi qui in castris iude numerati sunt
fuerunt. c. lxxx vi. milia. cccc. et per turmas
suas primi egredientur. In castris filiorum
ruben ad meridianam plagam. erit
princeps elysur filius sedeur. et cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt. xlvi. milia. d. Iuxta eum castra
metati sunt. De tribu symeon quorum
princeps fuit salamiel filius suri sad
dai. et cunctus exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. l. ix. milia. ccc. al' xl.
In tribu gad princeps fuit eliasaph
filius duel. et cunctus exercitus pugna
torum eius qui numerati sunt xl. v. milia.
dc. l. omnes qui recensiti sunt in castris
ruben. c. l. milia et mille. cccc. l. per turmas
suas. In secundo loco proficiscentur. Leva
bitur autem tabernaculum testimonii per
officia levitarum et turmas eorum quomo
do erigetur. ita et deponetur singuli per
loca et ordines suos proficiscentur. Ad occi
dentalem plagam erunt castra filiorum
effraim quorum princeps fuit elysama
filius amiud. et cunctus exercitus pugna
torum eius qui numerati sunt. xl. milia. d.
et cum eis tribus filiorum manasse quorum
princeps fuit gamaliel filius phadas
sur. cunctus que exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt xxx. ii. milia. cc. In
tribu filiorum beniamin princeps fuit
abidan filius gedeonis. et cunctus pugna
torum eius qui recensiti sunt. xxx v. milia.
cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
effraim. c. octo. milia. et c. per turmas suas
tertii proficiscentur. Ad aquilonis partem
castra metati sunt filii dan quorum
princeps fuit ahiezer filius amisaddai.
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt. lx. duo. milia. septingenti. Iuxta
eum fixere tentoria. De tribu aser quorum
princeps fuit phegiel filius ochran.
cunctus que exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xl. milia et mille. d. De
tribu filiorum neptalim princeps fuit
haira filius henan. et cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati sunt l. tria. milia.
cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
dan. fuerunt. c. l. vii. milia. dc. et novissimi
proficiscentur. Hic numerus filiorum israel per
domos cognationum suarum et turmas
divisi exercitus. dc. tria milia. d. l. Levite al' sexaginta
autem non sunt numerati inter filios israel. sic
enim preceperat dominus moysi. Feceruntque filii
israel iuxta omnia que preceperat dominus.
castra metati sunt per turmas suas
et profecti per familias ac domos pa
trum suorum. · iij · III

Hec sunt generationes aaron
et moysi in die qua locutus est dominus ad
moysen in monte synai. et hec nomina
filiorum aaron. primogenitus eius
nadab. deinde abiu. eleazar et
ithamar. Hec nomina filiorum aaron
sacerdotum qui uncti sunt. et quorum
replete et consecrate manus ut sa
cerdotio fungerentur. Mortui sunt
nadab et abiu cum offerrent ignem a

alienum in conspectu domini in deserto
synai absque liberis. functique sunt sacerdotio
eleazar et ythamar coram aaron patre
suo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Appli
ca tribum levi. et fac stare in conspectu
aaron sacerdotis ut ministrent ei et ex
cubent et observent quicquid ad cultum pertinet
multitudinis coram tabernaculo testi
monii: et custodiant vasa tabernaculi
servientes in ministerio eius. Dabisque dono
levitas aaron. et filiis eius quibus traditi
sunt a filiis israel. Aaron autem et filios
eius constitues. super cultum sacerdotii. Ex
ternus qui ad ministrandum accesserit
morietur. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Ego tuli levitas a filiis israel
pro omni primogenito qui aperit vulvam
in filiis israel. Eruntque levite mei. Meum
est enim omne primogenitum. ex quo per
cussi primogenitos in terra egypti. Sa
nctificavi mihi quicquid primum nascitur
in israel ab homine usque ad pecus. mei sunt.
Ego dominus. Locutusque est dominus ad moysen
in deserto synai dicens. Numera filios
levi per domos patrum suorum et familias
omnem masculum ab uno mense et supra.
Numeravit moyses ut preceperat dominus
et inventi sunt filii levi per nomina
sua. Gerson et chaath. et merari. filii
gerson. lebni et semei. filii chaath. amram
et gessaar. hebron et oziel. Filii merari
mooli et musi. De gerson fuerunt fami
lie due. lebnitica: et semeitica. quarum
numeratus est populus sexus masculini
ab uno mense et supra. vii. milia. d. hii
post tabernaculum castra metabuntur
ad occidentem sub principe elysaph. filio
lahel. et habebunt excubias in tabernaculo
federis. Ipsum tabernaculum et operimen
tum eius tentorium quod trahitur ante
fores tecti testimonii federis et cortinas
atrii. tentorium quoque quod appenditur in
introitu atrii tabernaculi. et quicquid
ad ritum altaris pertinet. funes taberna
culi et omnia utensilia eius. Cognatio
chaath. habebit populos. amramitas et
iessaaritas. et hebronitas. et ozielitas.
Hee sunt familie chaathitarum recen
site per nomina sua omnes generis
masculini ab uno mense et supra. viii.
milia. d c. habebunt excubias sanctuarii et ca
stra metabuntur ad meridianam
plagam. princepsque eorum erit elysa
phan filius oziel. et custodient archam

mensamque et candelabrum. altaria et
vasa sanctuarii in quibus ministratur.
velum cunctamque huiuscemodi su
pellectilem. Princeps autem principum
levitarum. eleazar filius aaron sacer
dotis et erit super excubitores custodie
sanctuarii. At vero de merari erunt populi
mooliteet musite recensiti per nomina sua
omnis generis masculini ab uno mense et
supra. vi. milia. cc. Princeps autem eorum
suriel filius abiahel. in plaga septen
trionali castra metabuntur. Erunt
sub custodia eorum tabule tabernaculi
et vectes. columpne ac bases earum et
omnia que ad cultum huiuscemodi perti
nent. columpne quoque atrii per circuitum
cum basibus suis et paxilli cum funibus.
castra metabuntur ante tabernaculum
federis. i. ad orientalem plagam. moy
ses et aaron cum filiis suis. habentes custo
diam sanctuarii in medio filiorum israel. quis
quis alienus accesserit morietur. Omnes
levite quos numeraverunt moyses et
aaron iuxta preceptum domini per fa
milias suas in genere masculino ab
uno et supra fuerunt. xxii. milia. Et
ait dominus ad moysen. Numera pri
mogenitos sexus masculini de filiis
israel. a mense uno et supra et habebis sum
mam eorum. tollesque levitas michi pro om
ni primogenito filiorum israel. Ego sum
dominus. et pecora eorum pro universis
primogenitis pecorum filiorum israel.
Recensuit que moyses sicut preceperat do
minus primogenitos filiorum israel. et fuerunt
masculi per nomina sua. a mense uno
et supra. xxii. milia. cc. lxxiii. Locutus
que est dominus ad moysen dicens.
Tolle levitas pro primogenitis filiorum
israel et pecora levitarum pro pecoribus
eorum. eruntque levite mei. Ego sum
dominus. In precio autem ducentorum
lxxiii. qui excedunt numerum le
vitarum de primogenitis filiorum israel. acci
pies. v. siclos per singula capita ad
mensuram sanctuarii. Siclus habet
obolos. xx. Dabisque pecuniam aaron
et filiis eius. pretium eorum qui supra
sunt. tulit igitur moyses pecuniam
eorum qui fuerant amplius. et quos
redemerant a levitis pro primoge
nitis filiorum israel. m. ccc. lxv. siclorum
iuxta pondus sanctuarii. et dedit eam
aaron et filiis eius iuxta verbum

quod preceperat ei dominus. ·IIII·

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. tolle summam filiorum chaath de medio levitarum per domos et familias suas. a .xxx. anno et supra usque ad quinquagesimum annum omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo federis. hic est cultus filiorum chaath. tabernaculum federis et sanctum sanctorum ingredientur aaron et filii eius quando movenda sunt castra et deponent velum quod pendet ante fores. Involventque eo archam testimonii et operient rursum velamine ianthinarum pellium. Extendentque desuper pallium totum iacinctinum et inducent vectes. mensam quoque propositionis involvent iacinctino pallio et ponent cum eo thuribula et mortariola cyathos et crateras ad liba fundenda. panes semper in ea erunt. Extendentque desuper pallium coccineum. quod rursum operient velamento iacinctinarum pellium et inducent vectes. sument et pallium iacinctinum quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis et cunctis vasis olei que ad concinnandas lucernas necessaria sunt. et super omnia ponent operimentum iacinctinarum pellium. Inducentque vectes. omnia vasa quibus ministratur in sanctuario. involvent iacinctino pallio et extendent desuper operimentum iacinctinarum pellium inducentque vectes. Sed et altare mundabunt cinere. et involvent illud purpureo vestimento. Ponentque cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius utuntur. id est ignium receptacula fuscinulas ac tridentes uncinos et batilla. cuncta vasa altaris operient simul velamine iacinctinarum pellium et inducent vectes. Omnia vasa quibus ministrent in sanctuario. Cumque involverint aaron et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in commotione castrorum. tunc intrabunt filii chaath. ut portent involuta et non tangant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt onera filiorum chaath in tabernaculo federis super quos erit eleazar filius aaron sacerdotis. ad cuius pertinet curam oleum ad concinnandas lucernas et compositionis incensum et sacrificium quod semper offertur. et oleum unctionis et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet omniumque vasorum que in tabernaculo sunt. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Nolite perdere populum chaath de medio levitarum. Sed hoc facite eis ut vivant et non moriantur. Si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt ipsique disponent opera singulorum et divident que portare quis debeat. alii nulla curiositate videant que sunt in sanctuario priusquam involvantur. alioquin morientur. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Tolle summam etiam filiorum gerson per domos et familias ac cognationes suas a .xxx. annis et supra usque ad annos .l. numera. omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo federis. hoc est officium familie gersonitarum. ut portent cortinas tabernaculi et tectum federis. operimentum aliud et super omne velamen iacinctinum tentoriumque quod pendet in introitu federis tabernaculi. cortinas atrii et velum in introitu quod est ante tabernaculum. omnia que ad altare pertinent funiculos et vasa ministerii. iubente aaron et filiis eius. portabunt filii gerson. et sciant singuli cui debeant oneri mancipari. Hic est cultus familie gersonitarum in tabernaculo federis. Eruntque sub manu ythamar filii aaron sacerdotis. filios quoque merari per familias et domos patrum suorum recensebis a .xxx. annis et supra usque ad annos .l. omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui. et cultum federis testimonii. hec sunt onera eorum. portabunt tabulas tabernaculi et vectes eius. columpnas et bases earum. columpnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis. omnia vasa et supellectilem ad numerum accipient. sicque portabunt. Hoc est officium familie meraritarum. et ministerium in tabernaculo federis. Eruntque sub manu ythamar filii aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses et aaron et principes synagoge filios caath per cognationes et domos patrum suorum a .xxx. annis et supra usque ad quinquagesimum annum omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi federis. et inventi sunt duo milia dcc. l. Hic est numerus populi caath qui intrant in tabernaculum federis.

(Margin: omnia altare ... rem involuent iacinctino ... timento et extendent desuper ... imentum iacinctinarum pellium inducentque vectes — va cat — tangenda ... sacrata)

Hos numeravit moyses et aaron iuxta sermonem domini per manum moysi. Numerati sunt filii gerson per cognationes et domos patrum suorum. a xxx. anno et supra usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo federis. et inventi sunt duo milia .dc. xxx. hic est populus gersonitarum quos numeraverunt moyses et aaron iuxta verbum domini. Numerati sunt et filii merari per cognationes et domos patrum suorum, a xxx anno et supra usque ad quinquagesimum annum. Omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis. et inventi sunt tria milia .cc. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt moyses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi. omnes qui recensiti sunt de levitis. et quos fecit ad nomen moysi et aaron et principes israel per cognationes et domos patrum suorum a. xxx. anno et supra usque ad annum quinquagesimum ingredientes ad ministerium tabernaculi. et onera portanda. fuerunt simul. viii. milia. d. lxxx. iuxta verbum domini. Recensuit eos moyses unumquemque iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei dominus. v.

V

Locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit pollutusque est super mortuo tam masculum quam feminam eicite de castris ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii israel et eiecerunt eos extra castra sicut locutus est dominus moysi. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus accidere ~~solent~~ et per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini. atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum. et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverunt. Sin autem non fuerit qui recipiat dabitur domino et erit sacerdotis.

va cat

Excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. Omnes quoque primitie quas offerunt filii israel ad sacerdotem pertinent et quicquid in sanctuario offertur a singulis et traditur manibus sacerdotis ipsius erit. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir cuius uxor erraverit maritumque contempnens dormierit cum altero viro. et hoc maritus deprehendere nequiverit. sed latet adulterium et testibus argui non potest. quia non est inventa in stupro. Si spiritus zelotipie concitaverit virum contra uxorem suam que vel polluta est. vel falsa suspicione appetitur. adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa decimam partem sati farine ordeacee. non fundet super eam oleum nec imponet thus. quia sacrificium zelotipie est et oblatio investigans adulterium. offeret igitur eam sacerdos et statuet coram domino. Assumetque aquam sanctam in vase fictili. et pulverem de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu domini. discooperiet caput eius. et ponet super manus illius sacrificium recordationis: et oblationem zelotipie. Ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit. adiurabitque eam et dicet. Si non dormivit vir alienus tecum et si non polluta es deserto mariti thoro. non nocebunt tibi aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo. atque polluta es: et concubuisti cum altero viro. his maledictionibus subiacebis. Det te dominus in maledictionem: exemplumque cunctorum in populo suo. putrescere faciat femur tuum. et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque maledicte in ventrem tuum: et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier. Amen. amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta. et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit. et dabit ei bibere: quas cum exhauserit tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie et elevabit illud coram domino. Imponetque super altare ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur et incendat super altare. et sic det potum mulieri aquas amarissimas. quas cum biberit. si polluta

est et contempto uiro adultere rea est.
pertransibunt eam aque maledictionis
et inflato uentre conputrescet femur.
Eritque mulier in maledictionem et in
exemplum omni populo. Que si polluta
non fuerit: erit innoxia et faciet liberos.
Ista est lex zelotipie. Si declinauerit
mulier a uiro suo et polluta fuerit,
maritusque zelotipie concitatus spiritu
adduxerit eam in conspectu domini. et
fecerit ei sacerdos iuxta omnia que
scripta sunt. maritus absque culpa erit
et illa recipiet iniquitatem suam. ·vi·

VI

Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens. Loquere ad filios
israel et dices ad eos. Vir siue mulier
cum fecerint uotum ut sanctificentur. et
se uoluerint domino consecrare. a
uino et omni quod inebriare potest. absti-
nebunt. Acetum ex uino et ex qualibet
alia potione et quicquid de uua expri-
mitur non bibent. Vuas recentes et
siccas que non comedent cunctis diebus
quibus ex uoto domino consecrantur.
quicquid esse potest ex uinea a uuua pas-
sa usque ad acinum non comedent. Omni tempore
separationis sue. nouacula non transibit
super caput eius. usque ad completum
diem. quo domino consecratur. Sanctus
erit crescente cesarie capitis eius. Omni
tempore consecrationis sue super mor-
tuum non ingredietur nec super patris
quidem et matris. fratris sororisque funere con-
taminabitur. quia consecratio dei sui super
caput eius est. Omnibus diebus separationis
sue sanctus erit domino. Si autem
mortuus fuerit subito. quispiam coram
eo polluetur caput consecrationis
eius quod radet ilico in eadem die purga-
tionis sue. et rursum septima. In viii.
autem die offeret duos turtures. uel
duos pullos columbe sacerdoti in introitu
federis testimonii. faciet que sacerdos
unum pro peccato. et alterum in holocaustum
et deprecabitur pro eo. quia peccauit super mortuo.
Sanctificabitque caput eius in die illo
et consecrabit domino dies separationis
illius. offerens agnum anniculum pro
peccato ita tamen ut dies priores irriti fiant.
quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est
lex consecrationis. Cum dies quos ex
uoto decreuerat complebuntur adducet
eum ad ostium tabernaculi federis. et
offeret oblationem eius eius domino.

Agnum anniculum inmaculatum in
holocaustum: et ouem anniculam in-
maculatam pro peccato. et arietem inma-
culatum. hostiam pacificam. canistrum
quoque panum azimorum qui conspersi
sunt oleo: et lagana absque fermento
uncta oleo. ac libamina singulorum
que offeret sacerdos coram domino. et fa-
ciet tam pro peccato quam in holocaustum.
Arietem uero immolabit hostiam paci-
ficam domino. offerens que simul cani-
strum azimorum et libamina que ex
more debentur tunc radetur nazareus
ante ostium tabernaculi federis cesarie
consecrationis sue. tollet que capillos
eius et ponet super ignem qui est suppo-
situs sacrificio pacificorum et armum
coctum arietis. tortamque panis absque
fermento unam de canistro. et laganum
azimum unum. et tradet in manibus
nazarei. postquam rasum fuerit caput eius.
Susceptaque rursum ab eo. eleuabit
in conspectu domini. et sanctificata sacer-
dotis erunt sicut pectusculum quod separari
iussum est, et femur. Post hec nazareus
potest bibere uinum. Ista est lex naza-
rei: cum uouerit oblationem suam domino
tempore consecrationis sue. Exceptis
his que inuenerit manus eius. iuxta quod
mente deuouerat ita faciet ad perfectio-
nem sanctificationis sue. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Loquere
aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis
israel. et dicetis eis. Benedicat tibi dominus
et custodiat te: ostendat dominus fa-
ciem suam tibi. et misereatur tui. Conuertat
dominus uultum suum ad te. et det tibi
pacem. Inuocabuntque nomen meum super
filios israel: et ego benedicam eis. ·vii·

VII

Factum est autem in die qua com-
pleuit moyses tabernaculum
et erexit illud unxitque et sanctificauit cum
omnibus uasis suis. Altare similiter
et uasa eius. Optulerunt que principes
israel. et capita familiarum que erant
per singulas tribus. prefecti eorum qui nu-
merati fuerant munera coram do-
mino. sex plaustra [illegible] cum. xii. bobus.
Vnum plaustrum obtulere duo duces
et unum bouem singuli. obtuleruntque
ea in conspectu tabernaculi. Ait autem
dominus ad moysen. Suscipe ab eis
ut seruiant in ministerio tabernaculi
et trades eas leuitis. iuxta ordinem

nō oblata ī dedicatione altaris

ministerii sui. Itaque cum suscepisset
moyses plaustra et boves tradidit eos
levitis. Duo plaustra et iiii. boves dedit
filiis gerson iuxta id quod habebant necessa
rium. Quatuor alia plaustra et octo
boves dedit filiis merari, secundum officia
et cultum suum. Sub manu ythamar
filii aaron sacerdotis. Filiis autem
chaath non dedit plaustra et boves, quia
in sanctuario serviunt et onera propriis
portant humeris. Igitur obtulerunt
duces in dedicationem altaris die qua
unctum est oblationem suam ante altare.
Dixitque dominus ad moysen. Singuli
duces per singulos dies offerant munera
in dedicationem altaris. Primo die
obtulit oblationem suam naason filius
aminadab de tribu iuda. Fueruntque
in ea acetabulum argenteum pondo
c. xxx. siclorum. fiala argentea habens
lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque
plenum simila conspersa oleo in sa
crificium. mortariolum ex x. siclis
aureis plenum incenso. bovem et
arietem. et agnum anniculum in
holocaustum. hyrcumque pro peccato.
et in sacrificio pacificorum. boves duos.
arietes v. hyrcos. v. agnos anniculos
v. Hec est oblatio naason filii aminadab.
Secundo die obtulit nathanael filius
suar dux de tribu ysachar acetabu
lum argenteum appendens. c. xxx.
siclos. fialam argenteam habentem
lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii.
utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium mortariolum
aureum habens x. siclos plenum in
censo. bovem de armento. et arietem
et agnum anniculum in holocau
stum hyrcumque pro peccato et in sacrificio
pacificorum. boves duos. et arietes.
v. hyrcos. v. agnos anniculos v. hec
fuit oblatio nathanael filii suar. Ter
cio die princeps filiorum zabulon
eliab filius helon. obtulit acetabulum
argenteum appendens. c. xxx. siclos
fialam argenteam habentem lxx. siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens
x. siclos. plenum incenso. bovem de
armento. et arietem et agnum an
niculum in holocaustum hyrcumque
pro peccato. et in sacrificio pacificorum

boves duos. arietes. v. hyrcos v. ag
nos anniculos v. hec est oblatio eliab filii helon.
Die quarto princeps filiorum ruben.
elysur filius sedehur. obtulit ace
tabulum argenteum appendens
c. xxx. siclos fialam argenteam ha
bentem lxx siclos ad pondus sanctuarii.
utrumque plenum conspersa oleo
in sacrificium mortariolum aureum
appendens. x. siclos plenum incenso
bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum hyrcumque
pro peccato et in hostias pacificorum.
boves duos arietes v. hyrcos v. ag
nos anniculos v. hec fuit oblatio ely
sur filius sedehur. Die quinto prin
ceps filiorum symeon. Salamihel filius
surisaddai. obtulit acetabulum
argenteum. appendens. c. xxx. siclos
fialam argenteam habentem lxx.
siclos ad pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sa
crificium mortariolum aureum
appendens. x. siclos plenum incenso
bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum hyrcumque
pro peccato. et in hostias pacificorum. duos
boves arietes v. hyrcos v. agnos
anniculos v. hec fuit oblatio salamiel
filii surisaddai. Die vi. princeps fi
liorum gad. helysaphad filius duhel
obtulit acetabulum argenteum
appendens. c. xxx. siclos. fialam ar
genteam habentem lxx. siclos ad pondus
sanctuarii utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificium mortario
lum aureum appendens. x. siclos plenum
incenso bovem de armento. et arietem
et agnum anniculum in holocaustum
hyrcumque pro peccato. et in hostias pa
cificorum boves duos. arietes v. hyrcos
v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio
elisaphad filii duhel. Die vii. prin
ceps filiorum effraim. elisama filius
amiud. obtulit acetabulum ar
genteum appendens c. xxx. siclos fialam
argenteam habentem lxx. siclos ad pon
dus sanctuarii utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificium mortari
olum aureum appendens x. siclos
plenum incenso. bovem de armento
et arietem et agnum anniculum in ho
locaustum. hyrcum quoque pro peccato et in
hostias pacificorum. boves duos

arietes quinque. hyrcos v. agnos anni
culos v. hec fuit oblatio elisama filii a
miud. Die viii. princeps filiorum ma
nasse. gamaliel filius phadassur
obtulit acetabulum argenteum. ap
pendens. c. xxx. siclos fialam argenteam
habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii
utrumque plenum simila conspersa
oleo. in sacrificium mortariolum
aureum appendens x. siclos. plenum
incenso. bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum
hyrcumque pro peccato et in hostias pacifi
corum duos boves. arietes v. hyrcos
v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio
gamaliel. filii phadassur. Die nono
princeps filiorum beniamin. Abidan
filius gedeonis. obtulit acetabulum
argenteum. appendens. c. xxx. siclos
fialam argenteam habentem lxx. siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens. x.
siclos plenum incenso. bovem de arme
to et arietem et agnum anniculum
in holocaustum. hyrcumque pro peccato
et in hostias pacificorum. boves duos
arietes v. hyrcos v. agnos anniculos
v. hec fuit oblatio abidan filii gedeo
nis. Die decima princeps filiorum
dan. Ahieser filius amisaddai obtu
lit acetabulum argenteum appendens. c.
xxx. siclos. fialam argenteam habentem
lxx. siclos. ad pondus sanctuarii. utrumque
plenum. simila conspersa oleo in sa
crificium mortariolum aureum.
appendens x. siclos plenum incenso
bovem de armento. et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. hyrcumque
pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos
arietes v. hyrcos v. agnos anniculos v.
hec fuit oblatio ahiezer. filii amisaddai
Die xi. princeps filiorum aser phegiel.
filius ochran obtulit acetabulum ar
genteum appendens. c. xxx. siclos. fia
lam argenteam habentem. lxx. siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens. x.
siclos plenum incenso bovem de ar
mento et arietem et agnum annicu
lum in holocaustum. hyrcumque pro
peccato. et in hostias pacificorum. boves
duos. arietes v. hyrcos v. agnos an

niculos v. hec fuit oblatio phegiel fi
lii ochran. Die xii. princeps filiorum
neptalim. Ahira filius enan obtulit
acetabulum argenteum appendens. c. xxx
siclos fialam argenteam habentem. lxx
siclos ad pondus sanctuarii. utrumque ple
num simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens x.
siclos plenum incenso. bovem de armento
arietem et agnum anniculum in holo
caustum et hyrcum que pro peccato. et in hostias
pacificorum. boves duos. arietes v. hyr
cos. v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio
ahira filii henan. Hec in dedicatione al
taris oblata sunt a principibus israel in
die qua consecratum est acetabula ar
gentea. xii. fiale argentee. xii. morta
riola aurea xii. ita ut. c. xxx. siclos
argenti haberet unum acetabulum
et lxx siclos. una fiala. i. in commune va
sorum omnium ex argento. Sicli duo. milia
cccc. pondere sanctuarii. mortariola aurea
xii. plena incenso. denos siclos appenden
tia pondere sanctuarii. i. simul auri sicli.
c. xx. boves de armento in holocaustum
xii. arietes. xii. agni anniculi. xii. et
libamenta eorum. hyrci. xii. pro peccato
hostie pacificorum. boves. xxiiii. arietes
lx. hyrci. lx. agni anniculi. lx. Hec o
blata sunt in dedicatione altaris quando
unctum est. Cumque ingrederetur moy al' hic incipit. c. viii.
ses tabernaculum federis ut consuleret
oraculum audiebat vocem loquentis
ad se, de propiciatorio quod erat super archam
testimonii. inter duo cherubin. Unde
et loquebatur ei. ·viii· VIII
Locutus que est dominus ad moy
sen dicens. Loquere ad aaron
et dices ad eum. cum posueris. vii. lucer
nas candelabrum in australi parte
erigatur. Hoc igitur precipe ut lucerne contra
boream e regione respiciant. ad mensam
panum propositionis contra eam quam partem
candelabrum respiciat lucere debebunt.
Fecit que aaron. et imposuit lucernas
super candelabrum. ut preceperat dominus
moysi. Hec autem erat factura cande
labri ex auro ductili tam medius sti
pes quam cuncta que ex utroque calamorum latere
cuncta que altaris nascebantur. Iuxta
exemplum quod dominus ostendit moysi
ita operatus est candelabrum. Locutus
que est dominus ad moysen dicens.
Tolle levitas de medio filiorum israel.

et purificabis eos iuxta hunc ritum.
Aspergantur aqua lustrationis et
radant omnes pilos carnis sue. Cumque
lauerint uestimenta sua et mundati
fuerint. tollant bouem de armentis
et libamentum eius. similam oleo
conspersam. bouem autem alterum
de armento tu accipies pro peccato. et appli
cabis leuitas coram tabernaculo federis.
Conuocata omni multitudine filiorum
israel. Cumque leuite fuerint coram domino.
ponent filii israel manus suas super eos.
et offeret aaron leuitas munus in con
spectu domini. a filiis israel. ut seruiant
in ministerio eius. Leuite quoque ponent
manus suas super capita boum. e quibus
unum facies pro peccato: et alterum in holo
caustum domini. ut depreceris pro eis.
Nō de sanctificatione leuitarum
Statuesque leuitas in conspectu aaron.
et filiorum eius. et consecrabis oblatos
domino: ac separabis de medio filiorum
israel. ut sint mei. et postea ingrediantur
tabernaculum federis mei. ut seruiant
michi. Sicque purificabis et consecra
bis eos in oblationem domini. quoniam
dono donati sunt michi. a filiis israel
pro primogenitis que aperiunt omnem
uuluam in israel. accepi eos. Mea sunt
omnia primogenita filiorum israel. tam
ex hominibus quam ex iumentis. ex die quo
percussi omne primogenitum in terra
egypti. sanctificaui eos michi. et tuli le
uitas pro cunctis primogenitis filiorum
israel. Tradidique eos dono aaron et
filiis eius. de medio populi ut seruiant
michi pro israel in tabernaculo federis
et orent pro eis ne sit in populo plaga.
Si ausi fuerint accede ad sanctuarium.
Feceruntque moyses et aaron et omnis
multitudo filiorum israel. super leuitas
que preceperat dominus moysi. Pu
rificatique sunt: et lauerunt uesti
menta sua. Eleuauitque eos aaron
in conspectu domini. et orauit pro eis.
ut purificati ingrederentur ad offi
cia sua. in tabernaculum federis. co
ram aaron et filiis eius. Sicut pre
ceperat dominus moysi. ita factum est.
de leuitis
Locutusque est dominus ad moysen
al' xx.
dicens. Hec est lex leuitarum. a xxv.
Nō de lege leuitarum
annis. et supra. Ingredientur ut mi
nistrent in tabernaculo federis. Cumque
quinquagesimum annum etatis
impleuerint. seruire cessabunt.

Eruntque ministri fratrum suorum
in tabernaculo federis. ut custodiant
que sibi fuerint commendata. Opera
autem ipsa non faciant. Sic dispo
nes leuitas in custodiis suis.
Locutus est dominus ad
moysen in deserto synai.
anno secundo postquam egressi sunt de terra
egypti. mense primo dicens. Faciant
filii israel phase in tempore suo. xiiii.
die mensis huius ad uesperam iuxta
omnes cerimonias. et iustificationes
eius. Precepitque moyses filiis israel.
ut facerent phase. Qui fecerunt in tempore
suo. quarta decima die mensis ad
uesperam in monte synai. Iuxta omnia
que mandauerat dominus moysi.
fecerunt filii israel. Ecce autem quidam
immundi super hominis anima. qui non
poterant facere pascha. In die illo
accedentes ad moysen. et aaron dixe
runt eis. Inmundi sumus super
anima hominis. Quare fraudamur
ut non ualeamus offerre oblationem
domino. in tempore suo inter filios
israel. Quibus respondit moyses. State
ut consulam quid precipiat dominus
de uobis. Locutusque est dominus
moysen dicens. Loquere filiis israel
Homo qui fuerit inmundus super anima
siue in uia procul in gente uestra faciat
phase domino. mense secundo. xiiii. die
mensis ad uesperam. cum azimis et
lactucis agrestibus comedent illud. Non
relinquent quippiam ex eo usque mane
et os eius non confringent. omnem
ritum phase obseruabunt. Si quis
autem mundus est. et in itinere non fuit.
et tamen non fecit phase. exterminabitur
anima illa de populis suis. quia sacrificium
non optulit domino in tempore suo: peccatum
suum ipse portabit. peregrinus quoque
et aduena. si fuerint apud uos. faci
ent phase domino iuxta cerimonias
et iustificationes eius. Preceptum
erit apud uos. tam aduene quam indi
gene. Igitur die qua erectum est ta
bernaculum operuit illud nubes. a
uespere autem super tentorium erat
quasi species ignis usque mane. sic fie
bat iugiter per diem. operiebat illud
nubes. et per noctem quasi species ignis.
Cumque ablata fuisset nubes que
tabernaculum pregebat. tunc profi

ciscebantur filii israel: et in loco ubi ste-
tisset nubes. ibi castra metabantur.
Ad imperium domini proficiscebantur.
et ad imperium illius figebant taber-
naculum. Cunctis diebus quibus sta-
bat nubes super tabernaculum mane-
bant in eodem loco: et si evenisset
ut multo tempore maneret super illud.
erant filii israel in excubiis domini.
et non proficiscebantur quotquot
diebus fuisset nubes super tabernaculum.
ad imperium domini erigebant ten-
toria. et ad imperium illius depone-
bant. Si fuisset nubes a vespere
usque ad mane: et statim diluculo ta-
bernaculum reliquisset. proficiscebantur.
et si post diem et noctem recessisset:
dissipabant tentoria. Sive duobus
aut uno mense. vel longiori tempore
fuisset super tabernaculum. mane-
bant filii israel in eodem loco. et non
proficiscebantur: Statim autem ut reces-
sisset movebant castra. per verbum domini
figebant tentoria. et per verbum eius
proficiscebantur. erantque in excubiis
domini. iuxta imperium eius per ma-
num moysi. x.

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Fac tibi duas tubas
argenteas ductiles. quibus convocare
possis multitudinem quando movenda
sunt castra. Cumque increpueris tubis.
congregabitur ad te omnis turba.
ad ostium federis tabernaculi. Si semel
clangueris: venient ad te principes
et capita multitudinis israel. Si autem
prolixior atque concisus clangor incre-
puerit movebunt castra primi qui
sunt ad orientalem plagam. In secundo
autem sonitu et pari ululatu tube
levabunt tentoria. qui habitant ad
meridiem. et iuxta hunc modum
reliqui facient. ululantibus tubis.
in profectionem. Quando autem
congregandus est populus. simplex
tubarum clangor erit. et non concise
ululabunt. Filii aaron sacerdotis
clangent tubis. Eritque hoc legitimum
sempiternum in generationibus vestris.
Si exieritis ad bellum de terra vestra contra
hostes qui dimicant adversum vos
clangetis ululantibus tubis. et erit re-
cordatio vestri coram domino deo vestro. ut
eruamini de manibus inimicorum vestrorum.

Si quando habebitis epulum et dies
festos. et kalendas canetis tubis super
holocaustis et pacificis victimis ut
sint vobis in recordationem dei vestri. Ego
dominus deus vester. Anno secundo. mense secundo.
xx. die mensis. elevata est nubes de
tabernaculo federis. profectique sunt filii
israel per turmas suas de deserto synai. et
recubuit nubes in solitudine pharan.
moveruntque primum castra iuxta im-
perium domini in manu moysi.
filii iuda per turmas suas. quorum
princeps erat naason. filius amina-
dab. In tribu filiorum ysachar prin-
ceps erat nathanahel. filius suar. In
tribu zabulon erat princeps heliab
filius helon. Depositumque est taber-
naculum. quod portantes egressi sunt
filii gerson et merari. Profectique sunt et
filii ruben per turmas et ordinem suum.
quorum princeps erat elysur. filius
sedehur. In tribu autem filiorum symeon
princeps fuit salamihel. filius suri-
saddai. Porro in tribu gad erat prin-
ceps eliasaph filius duhel. Profecti
que sunt et caathite portantes sanctua-
rium domini. tabernaculum portabatur
donec venirent ad erectionis locum.
Moverunt et castra filii effraim. per
turmas suas. in quorum exercitu princeps
fuit elisama. filius ammiud. In tribu
autem filiorum manasse. princeps
fuit gamalihel. filius phadassur.
Et in tribu beniamin erat dux abidan
filius gedeonis. Novissima castrorum
omnium. profecti sunt filii dan per turmas
suas. in quorum tribu princeps fuit ahiezer
filius amisaddai. In tribu autem
filiorum aser. erat princeps phegiel
filius ochran. Et in tribu filiorum
neptalim. princeps fuit ahira filius
henam. Hec sunt castra et profectiones
filiorum israel per turmas suas quando
egrediebantur. Dixitque moyses ho-
bab filio raguel. madianiti cogna-
to suo. Proficiscimur ad locum quem
dominus daturus est nobis. Veni no-
biscum. ut benefaciamus tibi. quia dominus
bona promisit israel. Cui ille respondit.
Non vadam tecum. sed revertar in ter-
ram meam. in qua natus sum.
Et ille. noli inquit nos relinquere. tu
enim nosti in quibus locis per desertum
castra ponere debeamus. et eris ductor

int. Cumque nobiscum veneris. quicquid optimum fuerit ex opibus quas nobis daturus est dominus. dabimus tibi. Profecti que sunt ergo de monte domini viam trium dierum. archa que federis domini precedebat eos. per tres dies providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur archa. dicebat moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui. et fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat. Revertere domine ad multitudinem exercitus israel.

XI

Ro de murmure filiorum israel.

Interea ortum est murmur ·xi· populi quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod cum audisset iratus est. et accensus in eos. Ignis domini devoravit extremam castrorum partem. Cumque clamasset populus ad moysen. oravit moyses dominum. et absortus est ignis. Vocavit que nomen loci illius incensio, eo quod succensus fuisset contra eos ignis domini. vulgus quippe promiscuum quod ascenderat cum eis flagravit desiderio carnium. Sedens et flens iunctis sibi pariter filiis israel. et ait. quis dabit nobis ad vescendum carnes. Recordamur piscium quos comedebamus in egypto gratis, in mentem nobis veniunt cucumeres. et pepones porrique et cepe et allia. anima nostra arida est. Nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri coloris bdellii. Circuibat que populus. et colligens illud frangebat mola. sive terebat in mortario coquens in olla: et faciens ex eo tortulas saporis. quasi panis oleati. Cumque descenderet nocte super castra ros. descendebat pariter et man. Audivit ergo moyses flentem populum per familias. singulos per ostia tentorii sui. Iratus que est furor domini valde. Sed et moysi intolerabilis res visa est. et ait ad dominum. Cur afflixisti servum tuum. quare non invenio gratiam coram te. et cur imposuisti pondus universi populi huius super me. Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel genui eam. ut dicas michi porta eos in sinu tuo: sicut portare solet nutrix infantulum. et defer in terram pro qua iurasti patribus eorum. Unde michi carnes ut dem tante multitudini. Flent coram me dicentes. da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere omnem hunc populum: quia gravis est michi. Sin aliter tibi videtur. obsecro ut interficias me. et inveniam gratiam in oculis tuis. ne tantis afficiar malis. Et dixit dominus ad moysen. Congrega michi .lxx. viros de senioribus israel. quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri. et duces eos ad ostium tabernaculi federis: faciesque ibi stare tecum ut descendam et loquar tibi. et auferam de spiritu tuo. tradamque eis ut sustentent tecum onus populi. et non tu solus graveris. Populo quoque dices. Sanctificamini. cras comedetis carnes. Ego enim audivi vos dicere. quis dabit nobis escas carnium. bene nobis erat in egypto, ut det vobis dominus carnes. et comedatis. non uno die nec duobus vel .v. aut .x. nec .xx. quidem sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras. et vertatur in nauseam. Eo quod repuleritis dominum qui in medio vestri est, et fleveritis coram eo dicentes. quare egressi sumus ex egypto. Et ait moyses ad dominum. Sexcenta milia peditum huius populi sunt. et tu dicis. dabo eis esum carnium mense integro. Numquid ovium et boum multitudo cedetur ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur. ut saciet eos. Cui respondit dominus. Numquid manus domini invalida est. Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses et narravit populo. verba domini. congregans .lxx. viros de senioribus israel. quos stare fecit circa tabernaculum. Descenditque dominus per nubem. et locutus est ad eum. auferens de spiritu qui erat in moyse. et dans .lxx. viris. Cumque requievisset in eis prophetaverunt nec ultra cessaverunt. Remanserant autem in castris duo viri. quorum unus vocabatur heldad. et alter medad, super quos requievit spiritus. Nam et ipsi descripti fuerant. et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris. cucurrit puer et nunciavit moysi. dicens. heldad et medad prophetant in castris. Statim iosue filius

num minister moysi. et electus e
pluribus ait. domine mi moyses. pro
hibe eos. at ille. quid inquit emula
ris pro me. quis tribuat ut omnis
populus prophetet et det eis dominus spiritum suum.
Reversusque est moyses et maiores natu
israel in castra. Ventus autem egredi
ens a domino arreptas trans mare
coturnices detulit et dimisit in castra
itinere quantum uno die confici potest
ex omni parte castrorum per circuitum
volabantque in aere. duobus cubitis in
altitudine. super terram. Surgens
ergo populus toto die illo. et nocte et die
altero. congregavit coturnicum mul
titudinem qui parum .x. choros. et siccave
runt eas per girum castrorum. Adhuc
carnes erant in dentibus eorum. nec de
fecerat huiuscemodi cibus. Et ecce
furor domini concitatus in populum
percussit eum plaga magna nimis.
Vocatusque est ille locus. sepulchra concu
piscentie. ibi enim sepelierunt populum
qui desideraverat carnes. Egressi autem
de sepulchris concupiscentie venerunt
in aseroth. et manserunt ibi. xii.

XII

Locuta que est maria. et aaron
contra moysen. propter uxorem eius
ethiopissam. et dixerunt num solum per
moysen locutus est dominus. Nonne
et nobis similiter est locutus. Quod cum au
disset dominus iratus est valde. Erat enim
moyses vir mitissimus super omnes
homines qui morabantur in terra.
Statimque locutus est ad eum. et aaron
et mariam. Egredimini vos tantum tres
ad tabernaculum federis. Cumque fuis
sent egressi. descendit dominus in co
lumpna nubis. et stetit in introitu ta
bernaculi. vocans aaron et mariam.
Qui cum issent. dixit ad eos. Audite
sermones meos. Si quis fuerit inter vos
propheta domini. in visione apparebo ei.
vel per sompnium loquar ad eum. Et
aut. At non talis servus meus moyses
qui in omni domo mea fidelissimus est.
Ore enim ad os loquor ei. et palam. et
non per enigmata et figuras deum videt.
Quare igitur non timuistis detrahere
servo meo moysi. Iratusque contra eos
abiit. nubes quoque recessit que erat super
tabernaculum. et ecce maria apparuit
candens lepra quasi nix. Cumque respexisset
eam aaron perfusam lepra. ait ad
et vidisset
moysen. Obsecro domine mi. ne
imponas nobis hoc peccatum quod stulte com
misimus. ne fiat hec quasi mortua.
et ut abortivum quod proicitur a vulva
matris sue. Ecce iam medium carnis
eius devoratum est a lepra. Clama
vitque moyses ad dominum dicens. Do
mine obsecro sana eam. Cui re
spondit dominus. Si pater eius spuisset
in faciem eius. Nonne debuerat saltem
vii diebus rubore suffundi. Separetur
vii diebus extra castra. et postea revoca
bitur. Exclusa est itaque maria extra
castra vii. diebus. et populus non est motus
de loco. donec revocata est maria. xiii.

XIII

Profectusque est populus de aseroth.
fixis tentoriis in deserto pharan
ibique locutus est dominus ad moysen.
dicens mitte viros qui considerent terram
chanaan. quam daturus sum filiis
israel. singulos de singulis tribubus ex
principibus. Fecit moyses quod dominus
imperaverat. de deserto pharan. mittens
principes viros quorum ista sunt nomina.
de tribu ruben semmua filium zechur.
De tribu symeon. saphath filium huri.
De tribu iuda. caleph filium iephone.
De tribu ysachar. igal filium ioseph.
De tribu effraim. osee filium nun. De
tribu beniamin. phalti filium raphu.
De tribu zabulon. gediel filium
sodi. De tribu ioseph. sceptri
manasse gaddi filium susi. De tribu
dan. amiel filium gemalli. De
tribu aser sthur filium michael. De
tribu neptalim. nabdi filium napsi.
De tribu gad. guel filium machi.
Hec sunt nomina quos misit moyses
ad considerandum terram chanaan.
Vocavitque osee filium nun iosue.
Misit ergo eos moyses ad considera
dum terram chanaan. et dixit ad eos.
Ascendite per meridianam plagam.
Cumque veneritis ad montem conside
rate terram qualis sit. et populum qui
habitator est eius. utrum sit fortis an
infirmus. pauci numero an plures.
ipsa terra bona an mala. urbes quales
muratae. an absque muris. humus pin
guis an sterilis. nemorosa. an absque
arboribus. Confortamini et afferte nobis
de fructibus terre illius. Erat autem tempus
quando iam precoque uve vesci possunt.
Cumque ascendissent exploraverunt

terram a deserto Syn. usque ad Rohob
intrantibus Emath. Ascenderuntque
ad meridiem: et venerunt in Hebron,
ubi erant Achiman et Sisai et Thol
mai filii Enach. Nam Hebron
vii annis ante Thanim urbem E
gypti condita est. Pergentesque usque
ad torrentem botri. absciderunt
palmitem cum uva sua. quem porta
verunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis et de ficis loci illius
tulerunt qui appellatus est nehelescol.
id est torrens botri. eo quod botrum inde
XIII portassent filii Israel. Reversique explo
ratores terre post xl. dies. omni re
gione circuita. venerunt ad moysen
et aaron et ad omnem cetum filiorum
Israel. in desertum pharan. quod est in
cades. locutique sunt eis et omni multi
tudini: ostenderunt fructus terre.
et narraverunt dicentes. Venimus
in terram ad quam misisti nos. que
revera fluit lacte et melle. ut ex his
fructibus cognosci potest. Sed cultores
fortissimos habet: et urbes grandes.
atque muratas. Stirpem enach vidi
mus ibi. Amalech habitat in meridie.
Etheus et iebuseus et amorreus in
montanis. chananeus vero mo
ratur iuxta mare. et circa fluenta
iordanis. Inter hec caleph compescens
murmur populi. qui oriebatur con
tra moysen ait. Ascendamus et
possideamus terram. quoniam poterimus
obtinere eam. Alii vero qui fuerant
cum eo, dicebant nequaquam ad hunc
populum valemus ascendere quia
fortior nobis est. Detraxeruntque
terre quam inspexerant. apud fi
lios Israel. dicentes. terra quam lu
stravimus devorat habitatores suos.
populus quem aspeximus procere
stature est. ibi vidimus monstra
quedam filiorum enach. de genere
giganteo. quibus comparati. quasi
XIIII locuste videbamur. xiiii.
Igitur vociferans omnis turba
flevit nocte illa: et murmurati sunt
contra moysen et aaron cuncti filii
Israel dicentes. Utinam mortui essemus
in egypto et non in hac vasta soli
tudine. Utinam pereamus et non
inducat nos dominus in terram
istam. ne cadamus gladio et uxores
ac liberi nostri ducantur captivi.
nonne melius est. reverti in egyptum?
Dixeruntque alter ad alterum. Consti
tuamus nobis ducem; et reverta
mur in egyptum. quo audito
moyses et aaron ceciderunt proni
in terram coram omni multitu
dine filiorum Israel. At vero iosue
filius nun. et caleph filius iephone
qui et ipsi lustraverant terram.
sciderunt vestimenta sua; et ad omnem
multitudinem filiorum Israel locuti
sunt. terra quam circuivimus valde bo
na est. Si propicius fuerit dominus
inducet nos in eam; et tradet nobis
humum lacte et melle manantem.
Nolite rebelles esse contra dominum
neque timeatis populum terre huius
quia sicut panem ita possumus eos de
vorare. recessit ab illis omne presi
dium. dominus nobiscum est nolite
metuere. Cumque clamaret omnis
multitudo. et lapidibus vellet eos op
primere. apparuit gloria domini
super tectum federis videntibus cunctis
filiis Israel. Et dixit dominus ad m
Usquequo detrahet mihi populus
iste. quousque non credent mihi in o
signis que feci coram eis. feriam
igitur pestilencia eos. atque consum
am. te autem faciam principem super
gentem magnam. et fortiorem quam
hec est. Et ait moyses ad dominum
ut audiant egypcii, de quorum medio
eduxisti populum istum. et habitatores
terre huius. qui audierunt quod tu
domine in populo isto sis. et facie ad
faciem videaris. et nubes tua pro
tegat illos. et in columpna nubis
precedas eos per diem. et in columpna
ignis per noctem. quod occideris tan
tam multitudinem quasi virum unum
et dicant. Non poterat introducere
populum istum in terram pro qua
iuraverat. Idcirco occidit eos in so
litudine. Magnificetur ergo forti
tudo domini. sicut iurasti dicens. Do
minus patiens et multe misericordie. auferens ini
quitatem et scelera. nullumque in
noxium derelinquens. qui visitas
peccata patrum in filios usque in ter
ciam et quartam generationem. Dimitte
obsecro peccatum populi tui huius
secundum magnitudinem misericordie tue. sicut

funxi egredientibus de egypto, usque ad
locum istum. Dixitque dominus.
Dimisi eis iuxta verbum tuum.
Vivo ego et implebitur gloria
domini in universa terra. Attamen
omnes homines qui viderunt
maiestatem meam et signa mea
que feci in egypto et in solitudine
et temptaverunt me iam per X
vices nec obedierunt voci mee. non
videbunt terram pro qua iuravi
patribus eorum. nec quisquam ex illis qui
detraxerunt michi intuebitur eam.
Servum meum caleph qui plenus
alio spiritu secutus est me inducam
in terram hanc quam circuivit et semen
eius possidebit eam. quoniam amalechi-
tes et chananeus habitant in vallibus.
Cras movete castra et revertimini
in solitudinem. per viam maris
rubri. Locutusque est dominus ad
moysen et aaron. Usquequo mul-
titudo hec pessima murmurat
contra me. querelas filiorum israel
audivi. Dic ergo eis. Vivo ait
dominus. Sicut locuti estis audi-
ente me, sic faciam vobis. in soli-
tudine hac iacebunt cadavera
vestra. Omnes qui numerati estis a XX
annis et supra. et murmurastis
contra me, non intrabitis terram
super quam levavi manum meam. ut
habitare vos facerem. preter ca-
leph filium iephone. et iosue filium
nun. parvulos autem vestros de quibus
dixistis. quod prede hostibus forent. in-
troducam ut videant terram que
vobis displicuit. Vestra autem cadavera
iacebunt in solitudine. Filii vestri
vagi erunt in deserto annis XL. et
portabunt fornicationem vestram
donec consumantur cadavera patrum in
deserto. iuxta numerum XL dierum
quibus considerastis terram. Annus
pro die imputabitur. et XL annis
recipietis iniquitates vestras. et sci-
etis ultionem meam. quoniam sicut
locutus sum ita faciam omni multi-
tudini huic pessime. que consurre-
xit adversum me. in solitudine
hac deficiet. et morietur. Igitur
omnes viri quos miserat moyses
ad contemplandam terram. et qui
reversi murmurare fecerant contra

eum omnem multitudinem detra-
hentes terre. quod esset mala. mortui
sunt atque percussi in conspectu domini.
Iosue autem filius nun. et caleph
filius iephone. vixerunt ex omnibus
qui perrexerant ad considerandam
terram. Locutusque est moyses universa
verba hec. ad omnes filios israel. et luxit
populus nimis. et ecce mane primo sur-
gentes ascenderunt verticem montis
atque dixerunt. parati sumus ascendere
ad locum de quo locutus est dominus
quia peccavimus. Quibus moyses. Cur
inquit transgredimini verbum domini.
quod vobis non cedet in prosperum.
Nolite ascendere. Non enim est deus
vobiscum. ne corruatis coram ini-
micis vestris. amalechites et chananeus
ante vos sunt. quorum gladio cor-
ruetis. eo quod nolueritis adquiescere
domino. nec erit dominus vobiscum.
At illi contenebrati. ascenderunt
in verticem montis. Archa autem
testamenti domini: et moyses non
recesserunt de castris. Descenditque a-
malechites et chananeus. qui habita-
bant in monte. et percutiens eos.
atque concidens persecutus est eos usque
Lhorma. ·XV·
Locutus est dominus ad moy-   XV
sen dicens. Loquere ad filios israel et
dices ad eos. Cum ingressi fueritis
terram habitationis vestre quam ego dabo
vobis. et feceritis oblationem domino
in holocaustum aut victimam pacifi-
cam. vota solventes. vel sponte offe-
rentes munera aut in sollem-
pnitatibus vestris. adolentes odorem su-
avitatis domino. de bobus sive de ovibus
offeret. Quicumque immolaverit victi-
mam sacrificium simile decimam
partem ephi conspersam oleo quod mensuram
habebit quartam partem hyn. et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure
dabit in holocaustum. sive in victi-
mam. per agnos singulos et arietes
erit sacrificium simile duarum decimarum
que conspersa sit oleo, tertie partis hyn.
et vinum ad libamentum tertie partis
eiusdem mensure offeret in odorem
suavitatis domino. Cum vero de bobus
feceris holocaustum aut hostiam
ut impleas votum vel pacificas vic-
timas dabis per singulos boves simile

qui ve
nit i t
p[ro]miss

tres decimas conspersę oleo quod habebit
medium mensure hyn. et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure
in oblationem suavissimi odoris domino.
Sic facietis per singulos boves et arie
tes. et agnos et hedos. tam indigene
quam peregrini. eodem ritu offerent
sacrificia. Unum preceptum erit
atque iudicium. tam vobis quam ad
venis terre. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. et dices ad eos. Cum veneritis
in terram quam dabo vobis. et comede
ritis de panibus regionis illius. sepa
rabitis primitias domino de cibis
vestris. sicut de areis. primitias sepa
rabitis ita. et de pulmentis dabitis
primitiva domino. Quod si per ignorantiam
preterieritis quicquam eorum que lo
cutus est dominus ad moysen. et
mandavit per eum ad vos. a die qua
cepit iubere et ultra. et oblita fuerit
facere multitudo. offeret vitulum
de armento. holocaustum in odorem
suavissimum domino. et sacrificia
eius ac liba. ut ceremonie eius po
stulant. hircumque pro peccato. et roga
bit sacerdos pro omni multitudine
filiorum israel. et dimittetur eis. quia
non sponte peccaverunt. nichilominus
offerentes incensum domino pro se
et pro peccato. atque errore suo. et dimittetur
universe plebi filiorum israel. et adve
nis qui peregrinantur inter eos.
quoniam culpa est omnis populi per
ignorantiam. Quod si anima una ne
sciens peccaverit. offeret capram
anniculam pro peccato suo. et depre
cabitur pro ea sacerdos. eo quod inscia
peccaverit coram domino. Impe
trabitque ei veniam. et dimittetur
illi. tam indigenis quam advenis.
Una lex erit omnium. qui pecca
verint ignorantes. Anima vero
que per superbiam aliquid perpetravit
commiserit. sive civis sit ille.
sive peregrinus. quoniam adversum dominum
rebellis fuit. peribit de populo suo.
Verbum enim domini contempsit.
et preceptum illius fecit irritum.
idcirco delebitur. et portabit iniqui
tatem suam. Factum est autem
cum essent filii israel in solitudine et
invenissent hominem colligentem ligna

in die sabbati. obtulerunt eum moy
si et aaron et universe multitudini.
Qui recluserunt eum in carcerem.
nescientes quid super eo facere deberent.
Dixitque dominus ad moysen. Mor
te moriatur homo iste. obruat eum
lapidibus omnis turba. extra castra.
Cumque eduxissent eum foras. ob
ruerunt lapidibus. et mortuus est
sicut preceperat dominus. Dixit
quoque dominus ad moysen. Loquere
filiis israel. et dices ad eos. ut faciant
sibi fimbrias per quatuor angulos palliorum
ponentes in eis vittas iacinctinas.
Quas cum viderint recordabuntur
omnium mandatorum domini. ne se
quantur cogitationes suas. et oculos
per res varias fornicantes. sed magis
memores preceptorum domini. faciant
ea. Sintque sancti deo suo. Ego dominus
deus vester. qui eduxi vos de terra egypti.
ut essem deus vester. xvi.

Ecce autem chore filius ysaar
filii caath. filii levi. et
dathan atque abiron. filii eliab.
hon quoque filius pheleth de filiis ruben.
Surrexerunt contra moysen. aliique
filiorum israel ducenti quinquaginta
viri. proceres synagoge. et qui tem
pore concilii per nomina vocabantur.
Cumque stetissent adversum moysen
et aaron dixerunt. Sufficiat vobis
quia omnis multitudo sanctorum est. et
in ipsis est dominus. Cur elevamini
super populum domini. Quod cum
audisset moyses. cecidit pronus
in faciem. Locutusque est ad chore. et ad
omnem multitudinem. Mane inquit
notum faciet dominus. qui ad se
pertineant. et sanctos applicabit sibi. et
quos elegerit appropinquabunt ei.
Hoc igitur facite. Tollat unusquisque
thuribulum suum. tu chore et omne
concilium tuum. et hausto cras igne
ponite desuper thimiama coram
domino. et quemcumque elegerit ipse
sanctus. Multum erigimini filii
levi. Dixitque rursum ad chore. Au
dite filii levi. Num parum vobis
est quod separavit vos deus israel ab omni
populo. et iunxit sibi. ut serviretis ei
in cultu tabernaculi. et staretis coram
frequentia populi. et ministraretis
ei. Idcirco ad se fecit accedere te

omnes fratres tuos filios levi. ut
vobis et sacerdotium vendicetis. et
omnis globus tuus stet contra dominum.
Quid enim est aaron ut murmurare
tis contra eum. Misit ergo moyses
ut vocaret dathan et abiron filios
heliab. Qui responderunt. Non venimus.
Numquid parum est tibi quod eduxisti nos
de terra que lacte et melle manabat.
ut occideres in deserto. nisi et dominatus
fueris nostri. Revera induxisti nos
in terram que fluit rivis lactis et
mellis. et dedisti nobis possessiones
agrorum. et vinearum. an et oculos
nostros vis eruere. non venimus. Iratus
que moyses valde. ait ad dominum. ne
respicias sacrificia eorum. tu scis quod
nec asellum quidem umquam acceperim
ab eis. nec afflixerim quempiam eorum.
Dixit que ad chore. tu et omnis congre
gatio tua state seorsum coram domino.
et aaron die crastino separatim. Tol
lite singuli thuribula vestra. et ponite
super ea incensum offerentes domino.
cc.l. thuribula. aaron quoque teneat
thuribulum suum. Quod cum fecissent
stantibus moyse et aaron. et coacervasset
adversum eos omnem multitudinem
ad ostium tabernaculi. apparuit
cunctis gloria domini. Locutus que
est dominus ad moysen et aaron et
ait. Separamini de medio congrega
tionis huius. ut eos disperdam repente.
Qui ceciderunt proni in faciem. atque
dixerunt. Fortissime deus spirituum
universe carnis. Num uno peccante.
contra omnes ira tua desevict. Et ait
dominus ad moysen. Precipe universo
populo. ut separetur a tabernaculis chore.
et dathan et abiron. Surrexit que moyses
et abiit. ad dathan et abiron. et sequen
tibus eum senioribus israel. dixit ad turbam
Recedite a tabernaculis impiorum hominum.
et nolite tangere que ad eos pertinent.
ne involvamini in peccatis eorum. Cumque
abyron recessissent a tentoriis eorum. per circuitum.
dathan et abiron egressi stabant in
introitu papilionum suorum. cum uxoribus
et liberis. omnique frequentia. Et ait
moyses. In hoc scietis quod dominus
miserit me. ut facerem universa que
cernitis. et non ex proprio ea corde protu
lerim. Si consueta hominum morte inte
rierint. et visitaverit eos plaga. qua et
ceteri visitari solent. non misit me
dominus. Si autem novam rem fecerit
dominus ut aperiens terra os suum deglu
tiat eos. et omnia que ad illos pertinent.
Descenderint que viventes in infernum
scietis quod blasphemaverint dominum. Con
festim igitur ut cessavit loqui. dirup
ta est terra sub pedibus eorum. et aper
iens os suum devoravit illos cum
tabernaculis suis et universa substantia eorum.
Descenderunt que vivi in infernum operti
humo et perierunt de medio multitu
dinis. At vero omnis israel qui stabat
per girum. fugit ad clamorem pereuntium.
dicens. ne forte et nos terra deglutiat.
Sed et ignis egressus a domino interfecit
ducentos l. viros qui offerebant in
censum. xvii. XVII
Locutus que est dominus ad moysen
dicens. Precipe eleazaro filio
aaron sacerdotis ut tollat thuribula
que iacent in incendio. et ignem huc
illucque dispergat. quoniam sanctificata sunt
in mortibus peccatorum. producatque ea
in laminas et affigat altari eo quod o
blatum sit in eis incensum domino et
sanctificata sunt ut cernant ea pro signo
et monumento filii israel. Tulit ergo ele
azar sacerdos thuribula enea. in quibus
obtulerant hii quos incendium devo
raverat et produxit ea in laminas af
figens altari. ut haberent postea filii israel
quibus commemorarentur. ne quis accedat
alienigena. et qui non est de semine
aaron. ad offerendum incensum
domino. ne patiatur sicut passus est chore.
et omnis multitudo eius. loquente
domino ad moysen. Murmuravit
autem omnis multitudo filiorum israel
sequenti die contra moysen et aaron
dicens. Vos interfecistis populum
domini. Cumque oreretur seditio. et
tumultus incresceret. moyses et aaron
fugerunt ad tabernaculum federis.
Quod postquam ingressi sunt operuit nubes
tabernaculum. et apparuit gloria domini.
Dixitque dominus ad moysen et aaron.
recedite de medio multitudinis huius
etiam nunc delebo eos. Cumque ia
cerent in terra. dixit moyses ad a
aron. tolle thuribulum et hausto
igne de altari mitte incensum de su
per. pergens cito ad populum ut roges
pro eis. Iam enim egressa est ira a domino

et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron
et cucurrisset ad multitudinem me-
diam quam iam vastabat incendium
optulit thimiama. et stans inter mor-
tuos et viventes pro populo deprecatus
est. et plaga cessavit. Fuerunt autem
qui percussi sunt. quatuordecim milia
hominum. et septingenti. absque hiis qui
perierant in sedicione chore. Reversusque
est aaron ad moysen. ad hostium ta-
bernaculi federis. postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est dominus ad .xvii.
moysen dicens. Loquere ad
filios israel. et accipe ab eis. virgas sin-
gulas. per cognationes suas a cunctis
principibus tribuum. virgas .xii. et
uniuscuiusque nomen super scribes
virge sue. Nomen autem aaron erit in
tribu levi. et una virga cunctas eorum
familias continebit. Ponesque eas
in tabernaculo federis. coram testimonio
ubi loquar ad te. Quem ex hiis elegero
germinabit virga. et cohibebo a me
querimonias filiorum israel quibus contra
vos murmurant. Locutusque est moyses
ad filios israel et dederunt ei omnes prin-
cipes virgas per singulas tribus. fueruntque
virge .xii. absque virga aaron. quas
cum posuisset moyses coram domino
in tabernaculo testimonii. sequenti
die regressus invenit germinasse vir- Nota de virga aaron
gam aaron in domo levi. et turgentibus
gemmis eruperant flores. qui foliis
dilatatis in amigdala deformati sunt.
Protulit ergo moyses omnes virgas de
conspectu domini. ad cunctos filios
israel. videruntque et receperunt singuli
virgas suas. Dixitque dominus ad moysen.
refer virgam in tabernaculum testimonii.
ut servetur ibi in signum rebellium
filiorum israel. et quiescant querele eorum
a me ne moriantur. Fecitque moyses
sicut preceperat dominus. Dixerunt
autem filii israel ad moysen. ecce con-
sumpti sumus omnes perivimus. Quicumque
accedit ad tabernaculum domini
moritur. Num usque ad internitionem
cuncti delendi sumus. .xviii.

XVIII

Dixitque dominus ad aaron.
tu et filii tui et domus patris
tui tecum portabitis iniquitatem
sanctuarii. et tu et filii tui simul susti-
nebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres
tuos de tribu levi. et sceptrum patris tui

sume tecum. presto que sint et mi-
nistrent tibi. Tu autem et filii tui
ministrabitis in tabernaculo testi-
monii. Excubabuntque levite ad
precepta tua et ad cuncta opera
tabernaculi. ita ut duntaxat
ad vasa sanctuarii et altare non
accedant. ne et illi moriantur et vos
pereatis simul. Sint autem tecum et ex-
cubent in custodiis tabernaculi et in
omnibus ceremoniis eius. Alienige-
na non miscebitur vobis. Excubate et
custodiam sanctuarii. et in ministerio
altaris. ne oriatur indignatio super
filios israel. Ego dedi vobis fratres
vestros levitas de medio filiorum israel
et tradidi donum domino ut serviant
in ministeriis tabernaculi eius. Tu
autem et filii tui custodite sacerdo-
cium vestrum. et omnia que ad cultum
altaris pertinent. et intra velum
sunt per sacerdotes administrabuntur.
Si quis externus accesserit occidetur.
Locutus est dominus ad aaron. ecce
dedi tibi custodiam primitiarum
mearum. omnia que sanctificantur a filiis
israel tibi tradidi et filiis tuis pro
officio sacerdotali legitima sempi-
terna. Hec ergo accipies de hiis que sanctificantur
et oblata sunt domino. Omnis oblatio
et sacrificium. et quicquid pro peccato atque de-
licto redditur michi et cedit in sancta sancto-
rum tuum erit et filiorum tuorum. In sanctua-
rio comedes illud. mares tantum edent
ex eo. quia consecratum est domino. Primi-
tias autem quas voverint et obtule-
runt filii israel dedi tibi et filiis ac fili-
abus tuis. iure perpetuo. Qui mundus
est in domo tua vescetur eis. Omnem
medullam olei et vini ac frumenti
quicquid offerunt primitiarum domino tibi
dedi. Universa frugum initia que gignit
humus et domino deportantur cedent
in usus tuos. Qui mundus est in
domo tua vescetur ex eis. Omne quod ex vo-
to reddiderint filii israel tuum erit. Quic-
quid primum erumpet a vulva cuncte
carnis quam offerunt domino sive ex
hominibus sive de pecoribus fuerit tu-
i iuris erit. ita dumtaxat. ut pro homi-
nis primogenito pretium accipias. et om-
ne animal quod immundum est redimi fa-
cias. cuius redemptio erit post unum
mensem siclis argenti. quinque pondo

sanctuarii. siclus xx. obolos habet. primo
genitum autem bovis et ovis et
capre. non facies redimi. quia sanctificata
sunt domino. sanguinem eorum
tantum fundes super altare. et adipem
adolebis in odorem suavissimum
domino. Carnes vero in usum
tuum cedent sicut pectusculum
consecratum. et armus
dexter tua erunt omnes primitias
sanctuarii quas offerunt filii israel domino.
tibi dedi et filiis ac filiabus tuis. iure perpe
tuo. pactum salis est sempiternum
coram domino. tibi ac filiis tuis.
Dixitque dominus ad aaron. in terra eorum
nichil possidebitis. nec habebitis partem
inter eos. Ego pars et hereditas tua
in medio filiorum israel. filiis autem
levi dedi omnes decimas israelis in
possessionem pro ministerio quo ser
viunt michi in tabernaculo federis.
ut non accedant ultra filii israel.
ad tabernaculum federis. nec com
mittant peccatum mortiferum. solis
filiis levi michi in tabernaculo fede
ris servientibus et portantibus peccata populi.
legitimum sempiternum erit in
generationibus vestris. nichil aliud
possidebunt. Decimarum oblatione con
tenti quas in usus eorum et necessaria sepa
ravi. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. precipe levitis
atque denuntia. cum acceperitis a
filiis israel decimas quas dedi vobis
primitias eorum offerte domino.
id est decimam partem decime ut re
putetur vobis in oblatione primiti
vorum tam de areis quam de torcularibus
et universis quorum accipitis primitias
offerte domino et date aaron sacer
doti. omnia que offertis ex decimis et in
donaria domini. separabitis opti
ma et electa cuncta erunt. Dicesque
ad eos. Si preclara et meliora quaeque
optuleritis ex decimis reputabitur
vobis quasi de area et de torculari dede
ritis primitias. et comedetis eas
in omnibus locis vestris. tam vos quam
familie vestre quia pretium est pro ministe
rio quo servitis in tabernaculo testi
monii. et non peccabitis super hoc egregia
vobis et pinguia reservantes ne pol
luatis oblationes filiorum israel et
moriamini. · xix ·

XIX

Locutusque est dominus
ad moysen et aaron. di
cens. Ista est religio victime quam
constituit dominus. precipe filiis israel. ut
adducant ad te vaccam rufam
etatis integre in qua nulla sit
macula. nec portaverit iugum.
tradetisque eam eleazaro sacerdoti
qui eductam extra castra. immola
bit in conspectu omnium. et tingens
digitum in sanguine eius. asperget
contra fores tabernaculi septies. Et
combburetque eam cunctis videntibus
tam pelle et carnibus eius quam san
guine et fimo flamme tradentis.
lignum quoque cedrinum et ysopum
coccumque bis tinctum sacerdos
mittet in flammam que vaccam vorat
et tunc demum lotis vestibus et corpore
suo ingredietur in castra. commacu
latusque erit usque ad vesperum. Sed et
ille qui combusserit eam lavabit
vestimenta sua. et corpus et immundus
erit usque ad vesperum. colliget autem
vir mundus cineres vacce. et effundet
eos extra castra in loco purissimo.
ut sint multitudini filiorum
israel in custodiam. et in aquam asper
sionis. quia pro peccato vacca conbusta est.
Cumque laverit qui vacce portaverat
cineres vestimenta sua immundus
erit usque ad vesperum. Habebunt hoc
filii israel. et advene qui habitant inter
eos. sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit
cadaver hominis et propter hoc vii. diebus
fuerit inmundus. aspergetur ex hac
aqua die tertio et septimo et sic munda
bitur. Si autem die tertio aspersus non
fuerit. septimo non poterit emundari. Et
Omnis qui tetigerit humane anime
morticinum et aspersus hac commix
tione non fuerit polluet tabernaculum
domini. et peribit ex israel. quia aqua ex
piationis non est aspersus inmundus
erit et manebit spurcitia eius super
eum. Ista est lex hominis qui mo
ritur in tabernaculo. omnes qui in
grediuntur tentorium illius et uni
versa vasa que ibi sunt. polluta erunt
vii diebus. Vas quod non habuit operculum
nec ligaturam desuper inmundum
erit. Si quis tetigerit cadaver in
agro occisi hominis aut per se mor
tui sive os illius vel sepulchrum

mundus erit .vij. dieb3. tollentq3 de cinerib3 combustionis atq3 pc̄ti. et mittent aquas uiuas sr̄ eos uasa in quib3 cum homo mundus tinxit ysopum. asperget ex eo tentorium et cunctam supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos. atq3 h' m°. mundus lustrabit imundū .iij. et .vij. die. expiatus q3 die .vij°. lauabit et se et uestimenta sua. et imundus erit usq3 ad uesperum. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus. peribit anima illius de medio ecc̄e. q3 sanctuarium domini polluit et nō ē aqua lustrationis aspersus/erit. Hoc preceptum sempiternum legitimum. Ipse quoq3 qui aspergit aquas lauabit uestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis imundus erit usq3 ad uesperum. Quicquid tetigerit immundus. immundum faciet. et anima q̄ horum quippiam tetigerit. immunda erit usq3 ad uesperum. .xx.

XX

Veneruntq3 filii isrl' et omnis multitudo in desertum sin mense primo et mansit populus in cades. Mortua q3 ē ibi maria. et sepulta in eodem loco. Cumq3 indigeret aqua pp̄ls. conuenerunt aduersum moysen et aaron. et uersi in seditione dixerunt. Utinam perissemus inter fratres nr̄os coram domino. Cur eduxistis ecclīam domini in solitudinem ut et nos et iumenta nr̄a moriamur; Quare nos fecistis ascendere ex egypto. et adduxistis in locum istum pessimum qui seri nō pt̄. qui nec ficum gignit nec uineas nec mala granata insr̄ et aquam non h't ad bibendum. Ingressi q3 moyses et aaron dimissa multitudine tabernaculum federis corruerunt proni in terram. clamauerunt q3 ad dominum. atq3 dixerunt. Dn̄e ds̄ audi clamorem ppl̄i huius et aperi eis thesaurum tuum fontem aque uiue. ut satiati cesset murmuratio eorum. et apparuit gl̄a domini sr̄ eos. locutus q3 est dn̄s ad moysen dicens. tolle uirgam et congrega ppl̄m. tu et aaron frater tuus et loquimini ad petram coram eis. et illa dabit aquas. Cumq3 eduxeris aquā de petra bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur moyses uirgam que erat in conspectu

¶ Nō ecclīam

atq3

domini. sicut preceperat ei. Congregata multitudine ante petram dixit q3 eis. Audite rebelles et incre[...] Num de petra hac nobis poterim[...] aquam eicere. Cumq3 eleuasset [...] manum percutiens uirga bis sili[...] egresse sunt aque largissi[...] ita ut populus biberet et iu[...] Dixitq3 dominus ad moysen et aa[...] Quia non credidistis michi. ut sc̄[...] caretis me coram filiis isrl'. non introducetis hos populos in terram [...] dabo eis. Hec est aqua contradictionis ubi iurgati sunt filii isrl' contra dn̄[...] et sanctificatus ē in eis. Misit interea nū[...] cios moyses de cades ad regem edom qui dicerent. Hec mandat fr̄ tuus isrl'. Nosti omnem laborem qui apprehendit nos. quomodo patres nr̄i descenderunt in egyptum et habitauerimus ibi multo tempore. Afflixerunt q3 nos egyptii et patres nr̄os et quo clamauimus ad dominum et exaudierit nos. miseritq3 angelum qui eduxerit nos de egypto. Et ecce in urbe cades que ē extrema in finib3 tuis positi. obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. non ibimus per agros et per uineas. nec bibemus aquas de puteis tuis. sed gradiemur uia publica nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos. Cui respondit edom. non transibitis per me. alioquin armatus occurram tibi. Dixerunt q3 filii isrl'. Per tritam gradiemur uiam. et si biberimus aquas tuas nos et pecora nr̄a: dabimus quod iustum ē. nulla erit in precio difficultas. tantum uelociter transeamus. At ille respondit. Non transibitis. Statimq3 egressus est. obuius cum infinita multitudine et manu forti. nec uoluit adquiescere deprecanti ut concederet transitum per fines suos. q̄propter diuertit ab eo isrl'. Cumq3 castra mouissent de cades uenerunt in montem hor. q̄ est in finib3 terre edom. ubi locutus est dominus ad moysen. Pergat inquit aaron ad populos suos. Non enim intrabit terram q̄ dedi filiis isrl'. eo q' incredulus fuerit ori meo. ad aquas contradictionis. Tolle aaron et filium eius cum eo. et duces eos in montem hor. Cumq3 nud[...]

prehendit veste sua indues ea eleazarum
filium eius. et aaron colligetur et mo
rietur ibi. Fecit moyses ut preceperat
dominus. et ascenderunt in montem hor
coram omni multitudine. Cumque aa
ron spoliasset vestibus suis. induit eis
eleazarum filium eius. Illo autem mor
tuo in montis supercilio descendit cum
eleazaro. Omnis autem multitudo vi
dens occubuisse aaron. flevit super eum
xxx. diebus per cunctas familias suas

Quod cum audisset. xxj.
chananeus rex arad qui habita
bat ad meridiem venisse scilicet israel
per exploratorum viam. pugnavit
contra illum. et victor existens duxit
ex eo predam. At israel voto se domino
obligans. ait. Si tradideris populum
istum in manu mea. delebo urbes eius.
Exaudivitque dominus preces israel. et tradidit
chananeum quem ille interfecit.
subversis urbibus eius. Et vocavit no
men loci illius horma. id est anathe
ma. Profecti sunt autem et de monte hor
per viam que ducit ad mare ru
brum. ut circuirent terram edom.
Et tedere cepit populum itineris ac
laboris. locutusque contra deum et
moysen ait. Cur eduxisti nos de e
gypto ut moreremur in solitudine.
Deest panis. non sunt aque. anima
nostra iam nausceat. super cibo isto le
vissimo. Quam ob rem misit dominus
in populum. ignitos serpentes ad quorum
plagas et mortes plurimorum. ve
nerunt ad moysen atque dixerunt.
Peccavimus quia locuti sumus contra
dominum et te. ora ut tollat a nobis
serpentes. Oravitque moyses pro populo. et
locutus est dominus ad eum. Fac
serpentem eneum et pone eum pro signo.
Qui percussus aspexerit eum vivet.
Fecit ergo moyses serpentem eneum
et posuit pro signo. quem cum percussi aspici
entes sanabantur. Profectique filii
israel. castra metati sunt in oboth.
Unde egressi fixere tentoria in iebabarim
in solitudine que respicit moab. contra
orientalem plagam. et inde moventes
venerunt ad torrentem zareth. Quem
relinquentes castra metati sunt in
arnon quod est in deserto. et prominet in fi
nibus amorrei. Siquidem arnon terminus
est moab. dividens moabitas et amorreos.

Unde dicitur in libro bellorum domini
sicut fecit in mari rubro. sic faciet in
torrentibus arnon. Scopuli torrentium
inclinati sunt ut requiescerent in ar
et recumberent in finibus moabitarum.
Ex eo loco apparuit puteus super quo
locutus est dominus ad moysen. Con
grega populum et dabo ei aquam. Tunc ce
cinit israel carmen istud. Ascendat pu
teus. concinebant. puteus quem foderunt
principes. et paraverunt duces multitu
dinis in datore legis. et in baculis suis.
Profectique sunt de solitudine in matha
na. de mathana in nahaliel. De na
haliel in bamoth. Bamoth vallis est.
in regione moab. in vertice phasga
que respicit contra desertum. Misit autem
israel nuntios ad seon regem amorreorum
dicens. Obsecro ut transire michi lice
at. per terram tuam. Non declina
bimus in agros et vineas. non bibe
mus aquas ex puteis. via regia gra
diemur donec transierimus terminos
tuos. Qui concedere noluit ut transi
ret israel per fines suos. Quin potius
exercitu congregato egressus est obviam
in desertum et venit in iasa. pugnavitque
contra eum. a quo percussus est in ore
gladii. et possessa est terra eius. ab arnon
usque ieboc. et filios ammon. quia forti presidio
tenebantur termini ammonitarum. Tulit
ergo israel omnes civitates eius et habitavit in
urbibus amorrei. in esebon scilicet et viculis
eius. Urbs esebon fuit regis seon amor
rei. qui pugnavit contra regem moab
et tulit omnem terram que ditionis illius
fuerat usque ad arnon. Idcirco dicitur in
proverbio. Venite in esebon edificetur
et construatur civitas seon. Ignis
egressus est de esebon. flamma de oppido
seon. et devoravit arnon moabitarum et
habitatores excelsorum arnon. Ve tibi
moab. peristi popule chamos. Dedit
filios eius in fugam. et filias in capti
vitatem. regi amorreorum seon.
Iugum ipsorum disperiit ab esebon usque
dibon. lassi pervenerunt in iophe. et
usque ad medaba. Habitavit itaque israel in terra
amorrei. Misitque moyses qui explora
rent iazer. cuius ceperunt viculos et posse
derunt habitatores. Verteruntque se. et a
scenderunt per viam basan. et occurrit
eis og rex basan. cum omni populo suo
pugnaturus in edrai. Dixitque dominus

dñs

fac ser
eneū

Nō de seon amorreor

Nō de rege basan

Intuecio. omnis feri generis. quam quondam hominis vero mors vel pro. unde intuectum bellum dicitur in quo omnes perierunt nullo remanente et forte a greco intuecti de intuectus ad dita o et remota t. sic oratius ci. unde oratio cor. f. lectio leti lectio intuectus vecti. vectio et sic forte a greco nomen formatur plus et dicitur intuecio cum euphonie abiecta t. formatur jannes licet quondam fingit intuitio quod non se s. Jo. Jannu in suo catholicon verbo intuectio

XXII

ad moysen. Ne timeas eum quia in manu tua tradidi illum: et omnem populum ac terram eius. facies que illi sicut fecisti seon regi amorreorum habitatori eselon. percusserunt igitur et hunc cum filiis suis universumque populum eius usque ad internicionem et possederunt terram illius.

Profecti que castra. xxii. metati sunt in campestribus moab. ubi transiordanem ierico sita est. Videns autem balach filius sephor. omnia que fecerat israel amorreo. et quod pertimuissent eum moabite et impetum eius ferre non possent. Dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic populus omnes qui in finibus nostris morantur: quomodo solet bos carpe herbam usque ad radices. Ipse autem erat rex eo tempore in moab. Misit ergo nuntios ad balaam filium beor ariolum qui habitabat super flumen terre filiorum amon. ut vocarent eum et dicerent. Ecce egressus est populus ex egypto. qui operuit superficiem terre sedens contra me. Veni ergo et maledic populo huic quia fortior me est. Si quo modo possim percutere. et eicere eum de terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui benedixeris. et maledictus in quem maledicta congesseris. Perrexerunt seniores moab. et maiores natu madian. habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad balaam. et narrassent ei omnia verba balaach. Ille respondit. Manete hic nocte. et respondebo quicquid mihi dixerit dominus. Manentibus autem illis apud balaam venit deus et dixit ad eum. Quid sibi volunt homines isti apud te. Respondit balaac filius sephor. rex moabitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de egypto. operuit superficiem terre. Veni et maledic ei. Si quo modo possim pugnans abigere eum. Dixitque deus ad balaam. Noli ire cum eis neque maledicas populo. quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes. Ite in terram vestram. quia prohibuit me dominus venire vobiscum. Reversi que principes. dixerunt ad balaach. Noluit balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat. Qui cum venissent ad balaam dixerunt. Sic dicit balaac filius sephor. Ne cuncteris venire ad me paratum honorare te. et quicquid volueris dabo tibi. Veni et maledic populo huic. Respondit balaam. Si dederit mihi balac domum suam plenam argenti et auri. non potero immutare verbum domini dei mei. ut vel plus vel minus loquar. Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte. ut scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Venit ergo dominus ad balaam nocte et ait ei. Si te vocare venerunt homines isti. surge et vade cum eis. ita dumtaxat ut quod tibi precepero facias. Surrexit balaam mane. et strata asina profectus est cum eis. et iratus est deus. Stetitque angelus domini in via contra balaam. qui sedebat asine et duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via evaginato gladio. avertit se de itinere et ibat per agrum. Quam cum verberaret balaam; et vellet reducere ad semitam stetit angelus in angustiis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur. Quem videns asina iunxit se parieti. et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat. et nihilominus angelus ad locum angustum transiens ubi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat deviari obvius stetit. Cumque vidisset asina stantem angelum concidit sub pedibus sedentis. qui iratus vehementius cedebat fuste latera eius. Aperuitque dominus os asine et locuta est. Quid feci tibi. cur percutis me. ecce iam tertio. Respondit balaam. quia commeruisti et illusisti mihi. Utinam haberem gladium ut te percuterem. Dixitque asina. Nonne animal tuum sum cui semper sedere consuevisti usque in presentem diem. Dic quid simile umquam fecerim tibi. At ille ait. Numquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam. et vidit angelum stantem in via evaginato gladio. Adoravitque eum pronus in terram. Cui angelus. Cur inquit tertio verberas asinam tuam. Ego veni ut adversarer tibi. quia perversa est via tua mihique contraria. et nisi asina declinasset viam. dans locum resistenti

te occidissem: et illa viveret. Dixit
balaam peccavi. Nesciens quod tu sta
res contra me. et nunc si displicet
tibi ut vadam revertar. Ait angelus
vade cum istis. Sed cave ne aliud quam
precepero tibi loquaris. Ivit igitur
cum principibus. Quod cum audisset
balaac. egressus est in occursum eius.
in oppido moabitarum. quod situm est
in extremis finibus arnon. Dixitque
ad balaam. misi nuncios ut voca
rent te. cur non statim venisti ad me?
An quia mercedem adventui tuo reddere
nequeo. Cui ille respondit. Ecce adsum.
Numquid aliud loqui potero nisi quod deus
posuerit in ore meo. Perrexerunt ergo
simul et venerunt in urbem que in
extremis finibus regni eius erat.
Cumque occidisset balaac oves et boves
misit ad balaam. et principes qui
cum eo erant munera. Mane autem
facto. duxit eum ad excelsa baal. et
intuitus est extremam partem populi.
Dixitque balaam · xxiii ·
ad balaac. Edifica michi hic
vii. aras. et para totidem vitulos
eiusdem numeri arietes. Cumque
fecisset iuxta sermonem balaam. in
posuerunt simul vitulum et arietem.
super aram. Dixit balaam ad ba
lac. Sta paulisper iuxta holocau
stum tuum donec vadam. Si forte
occurrat michi dominus. et quodcumque
imperaverit loquar tibi. Cumque
abisset velociter. occurrit ei deus. Locu
tusque est ad eum balaam. Septem
inquit aras erexi. et imposui vitulum
et arietem desuper. Dominus autem posuit
verbum in ore eius. et ait. Revertere
ad balac. et hec loqueris. Reversus
invenit balac stantem iuxta holo
caustum suum. et omnes principes
moabitarum. Assumptaque para
bola sua. dixit. De aram adduxit
me balac. rex moabitarum de montibus
orientis. Veni inquit et maledic
iacob. propera et detestare israel. Quomodo
maledicam cui non maledixit deus.
qua ratione detester. quem deus non de
testatur. De summis silicibus videbo
eum. et de collibus considerabo illum.
Populus solus habitabit et inter gentes
non reputabitur. Quis dinumerare
possit pulverem iacob. et nosse

numerum stirpis israel. Moriatur
anima mea morte iustorum. et
fiant novissima mea horum similia.
Dixitque balac ad balaam. Quid est hoc
quod agis. ut malediceres inimicis
meis vocavi te. et tu econtrario bene
dicis eis. Cui ille respondit. Num
aliud possum loqui nisi quod iusserit
dominus. Dixit ergo balac ad ba
laam. Veni mecum in alterum locum
unde partem israelis videas. et
totum videre non possis. Inde ma
ledicito ei. Cumque duxisset eum in
locum sublimem. super verticem
montis phasga. edificavit balaam
vii. aras: et impositis supra vitulis.
atque arietibus dixit ad balac. Sta
hic iuxta holocaustum tuum. donec
ego pergam obvius. Cui cum
dominus occurrisset. posuissetque ver
bum in ore eius ait. Revertere
ad balac. et hec loqueris ei. Reversus
invenit eum stantem iuxta holo
caustum suum. et principes mo
abitarum cum eo. Ad quem balac. quid
inquit locutus est dominus. At
ille assumpta parabola sua. ait.
Sta balac et ausculta. audi fili se
phor. Non est deus quasi homo.
ut mentiatur. nec ut filius hominis
ut mutetur. Dixit ergo et non
faciet. Locutus est et non implebit.
Ad benedicendum adductus sum. bene
dictionem prohibere non valeo. Non
est ydolum in iacob. Nec videtur
simulacrum in israel. Dominus deus
eius cum eo est. et clangor victorie
regis in illo est. Dominus deus
eduxit eum ex egypto. cuius for
titudo similis est rinocerontis. — rinoceron. ontis. animal est. i. unicornis
Non est augurium in iacob. Nec
divinatio in israel. Temporibus
suis dicetur iacob. et israel quid ope
ratus sit dominus. Ecce populus
ut leena consurget. et quasi leo
erigetur. Non accubabit donec — leo
devoret predam. et occisorum san
guinem bibat. Dixitque balac
ad balaam. nec maledicas ei.
nec benedicas. Et ille. Nonne ait
dixi tibi. quod quicquid michi deus
preciperet hoc facerem. Et ait
balac ad eum. Veni et ducam
te ad alium locum. Si forte pla

ceat domino ut inde maledicas ei.
Cumque duxisset eum super verticem
montis phegor qui respicit solitu
dinem. dixit ei balaam. Edifica
michi septem aras. et para totidem
vitulos, eiusdem que numeri arietes
per singulas aras. Fecit balaac ut ba
laā dixerat. imposuitque vitulos et arietes
per singulas aras. xxiiii.

XXIIII

Cumque vidisset balaam
quod placeret domino ut benedi
ceret isrl'. nequaquam abiit ut ante per
rexerat. ut augurium quereret. Sed
dirigens contra desertum vultum suum.
et elevans oculos vidit isrl' in tentoriis
commorantem per tribus suas: et irru
ente in se spiritu dei assumpta parabo
la ait. Dixit balaam filius beor.
Dixit homo cuius obturatus est oculus.
Dixit auditor sermonum dei. qui visi
onem dei omnipotentis intuitus
est. Qui cadit et sic aperiuntur
oculi eius. Quam pulchra tabernacula
tua iacob: et tentoria tua isrl'. ut
valles nemorose. et orti iuxta fluvios
irrigui. ut tabernacula que fixit dominus
quasi cedri prope aquas. Fluet aqua
de situla eius et semen illius erit in
aquas multas. Tolletur propter agag
rex eius. et auferetur regnum illius
Deus eduxit illum de egypto. cuius
fortitudo similis est rinocerontis. Devo
rabunt gentes hostes illius. ossaque eorum
confringent. et perforabunt sagittis.
Accubans dormivit ut leo. et quasi
leena quem suscitare nullus audebit.
Qui benedixerit tibi. erit et ipse benedictus.
Qui maledixerit in maledictionem
reputabitur. Iratusque balac contra
balaam. complosis manibus ait. Ad
maledicendum inimicis meis vocavi
te. Quibus econtrario tertio benedixisti.
Revertere ad locum tuum. decreveram
quidem magnifice honorare te. sed dominus
privavit te honore disposito. Respondit
balaam ad balac. Nonne nuntiis
tuis quos misisti ad me dixi. Si dederit
michi balac plenam domum suam
argenti et auri. non potero preterire
sermonem domini dei mei. ut vel bonum
quid vel mali proferam ex ore meo.
Sed quicquid dominus dixerit hoc
loquar. Verumptamen pergens
ad populum meum dabo tibi consi

Nō consiliū balaam

lium. quid populus tuus huic
faciat. extremo tempore. Sumpta
parabola rursum ait. Dixit ba
filius beor. Dixit homo cuius ob
turatus est oculus. Dixit auditor sermo
dei. qui novit doctrinam al
sum et visiones omnipotentis vid
qui cadens apertos habet oculos.
Videbo eum sed non modo. Intuebor il
sed non prope. Orietur stella ex iacob
et consurget virga de isrl'. et percu
moab. Vastabitque omnes filios
et erit ydumea possessio eius. heredi
seyr cedet inimicis suis. Isrl' vero
fortiter aget de iacob erit qui dominetur
et perdat reliquias civitatis. Cumque
vidisset amalech assumens parabolam
ait. Principium gentium amalech
cuius extrema perdentur. Vidit
quoque cineum. et assumpta parabola ait.
Robustum quidem est habitaculum
tuum. Sed si in petra posueris nidum
tuum et fueris electus de stirpe cham
quamdiu poteris permanere. assur enim
capiet te. Assumptaque parabola
iterum locutus est. Heu quis vic
quando ista faciet dominus. Veni
in trieribus de italia. Superabunt
assirios. vastabuntque hebreos. et ad
extremum etiam ipsi peribunt. Surre
que balaam. et reversus est in locum
suum: balac quoque via qua venerat
rediit. xxv.

Morabatur autem isrl' in
sethim eo tempore et fornicatus est
populus cum filiabus moab. que
vocaverunt eos ad sacrificia sua.
Illi comederunt et adoraverunt de
earum. Initiatusque est beelphegor
isrl'. et iratus dominus dixit ad moy
Tolle cunctos principes populi et suspende
eos contra solem in patibulis. ut
avertatur furor meus ab isrl'. Dixit
que moyses ad iudices isrl'. Occidat
unusquisque proximos suos qui ini
ati sunt beelphegor. et ecce unus de
filiis isrl'. intravit coram fratribus suis
ad scortum madianitidem videnti
moyse. et omni turba filiorum
qui flebant ante fores tabernaculi.
Quod cum vidisset finees filius ele
filii aaron sacerdotis surrexit de me
dio multitudinis. et arrepto pugione
ingressus est post virum isrlitem

lupanar et perfodit ambos simul vi-
rum scilicet et mulierem in locis genitalibus.
cessavitque plaga a filiis israel. et occisi sunt
xxiiii. milia hominum. Dixitque dominus
ad moysen. Finees filius eleazari
filii aaron sacerdotis avertit iram
meam a filiis israel: quia zelo meo commo-
tus est contra eos ut non ipse delerem
filios israel in zelo meo. Idcirco lo-
quere ad eum. Ecce do ei pacem fede-
ris mei. et erit tam ipsi quam semini illius
pactum sacerdotii sempiternum. quia
zelatus est pro deo suo. et expiavit scelus
filiorum israel. Erat autem nomen
viri israelite qui occisus est cum madianitide
zambri filius salu dux de cognatio-
ne et tribu symeonis. Porro mulier
madianitidis que pariter interfecta
est vocabatur chozbi. filia sur princi-
pis nobilissimi madianitarum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Hostes vos sentiant madianitide
et percutite eos. quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos. et decepere in-
sidiis per ydolum phegor. et chozbi
filiam ducis madian sororem suam
que percussa est in die plage. pro sacri-
legio phegor. · xxvi.

Postquam noxiorum sanguis
effusus est. Dixit dominus ad
moysen. et eleazarum filium aaron
sacerdotem. Numerate omnem summam
filiorum israel a xx. annis et supra. per
domos et cognationes suas. cunctosque
qui possunt ad bella procedere. Locuti
sunt itaque moyses et eleazar sacerdos
in campestribus moab. super iordanem
contra iericho. ad eos qui erant a xx.
annis et supra. sicut dominus imperat.
Quorum iste numerus est. Ruben pri-
mogenitus israel. huius filius enoch. aquo
familia enochitarum. et phallu. aquo
familia falluitarum. et esron aquo fa-
milia esronitarum. et charmi aquo
familia charmitarum. Hee sunt familie
de stirpe ruben. quarum numerus inven-
tus est. xl. tria milia. et septingenti. xxx.
Filius phallu. heliab huius filii na-
muhel. et dathan. et abiron. Isti sunt
dathan et abiron principes populi qui
surrexerunt contra moysen et aaron
in seditione chore. quando adversum do-
minum rebellaverunt. et aperiens terra
os suum devoravit chore morientibus

plurimis. quando combussit ignis duc-
tos quinquaginta viros: et factum est
grande miraculum. ut chore pereunte
filii eius non perirent. Filii symeon. per
cognationes suas namuhel. ab hoc
familia namuhelitarum. Iamina
quo familia iaminitarum. Iamin
ab hoc familia iaminitarum. zare
ab hoc familia zareitarum. Saul
ab hoc familia saulitarum. Hee sunt
familie de stirpe symeon. quarum
omnis numerus fuit. xxii. milia
ducenti. Filii gad. per cognationes
suas. sephon ab hoc familia sepho-
nitarum. aggi ab hoc familia aggitarum.
Suni ab hoc familia sunitarum. ozni
ab hoc familia oznitarum. Heri. ab hoc
familia heritarum. harod ab hoc
familia haroditarum. Ariel ab hoc
familia arielitarum. Iste sunt fa-
milie gad. quarum omnis numerus fuit. xl.
milia. d. Filii iuda. her et onam. qui ambo
mortui sunt in terra chanaan. fuerunt-
que filii iuda per cognationes suas. sela.
a quo familia selaitarum. phares
aquo familia pharesitarum. zare
aquo familia zareitarum. Porro filii
phares esrom aquo familia esro-
mitarum. et amul aquo familia
amulitarum. Iste sunt familie iuda.
quarum omnis numerus fuit. lxx.
vi. milia quingenti. Filii ysachar. per co-
gnationes suas. thola aquo fami-
lia tholaitarum. phua aquo fa-
milia phuaitarum. Iasub aquo fami-
lia iasubitarum. Semran aquo
familia semranitarum. Hee sunt co-
gnationes ysachar quarum numerus
fuit lxiiii. milia ccc. Filii zabulon per
cognationes suas. sared aquo fa-
milia sareditarum. helon aquo
familia helonitarum. ialel aquo
familia ialelitarum. Hee sunt
cognationes zabulon. quarum numerus
fuit. lx. milia quingenti. Filii ioseph
per cognationes suas. manasses et
effraim. De manasse ortus est machir
aquo familia machiritarum. Ma-
chir genuit galaad. aquo familia
galaaditarum. Galaad habuit filios
hiezer. aquo familia hiezeritarum
et helech aquo familia helechitarum.
et asriel aquo familia asrielitarum
et sechem aquo familia sechemitarum.

¶ Nō miradum

cū

ad

dathan
cont chore

et sechima. a quo familia sechimitarum.
et epher a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad.
qui filios non habebat. sed filias tantum.
quarum ista sunt nomina. maalaa
et noha. et egla et melcha. et thersa. hec
sunt familie manasse. et
numerus earum. quinquaginta
duo milia. septingenti. filii autem
effraim per cognationes suas fuerunt
hii. Suthala. a quo familia suthalai
tarum. bechor a quo familia bechoritarum.
thehen a quo familia thehenitarum.
Porro filius suthala fuit heran.
a quo familia heranitarum. Hee sunt co
gnationes filiorum ephraim. quarum
numerus fuit. xxxii. milia quingenti.
Isti sunt filii ioseph per familias
suas. filii beniamin in cognationibus
suis. bale a quo familia baleitarum.
azbel. a quo familia azbelitarum.
Airam a quo familia airamitarum.
Supham a quo familia suphamitarum.
Hupham a quo familia huphamitarum.
Filii bale. hered et noeman. De hered
familia hereditarum. De noeman
familia noemanitarum. Hii sunt
filii beniamin per cognationes suas
quorum numerus fuit xlv. milia.
sexcenti. Filii dan per cognationes
suas. Suham a quo familia suha
mitarum. Hee sunt cognationes
dan per familias suas omnes
fuerunt suhamite quorum numerus
erat lxiiii. milia. quadringenti. filii
aser per cognationes suas. Iemna
a quo familia iemnaitarum. Iesui
a quo familia Iesuitarum. brie a
quo familia brieitarum. filii brie haber
a quo familia haberitarum. et melchiel
a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser. fuit sara.
Hee cognationes. filiorum aser et
numerus eorum quinquaginta quatuor
milia. quadringenti. filii neptalim
per cognationes suas iesihel. a quo
familia gesielitarum. Guni a quo
familia gunitarum. Ieser a quo fa
milia geseritarum. Sellem a quo
familia sellemitarum. Hee sunt
cognationes filiorum neptalim.
per familias suas. quorum numerus
xlv. milia. quadringenti. Ista est
summa filiorum israel qui recensiti sunt

sexcenta milia. et mille septin
gentitriginta. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Istis dividetur terra iuxta
numerum vocabulorum in possessiones
suas. pluribus maiorem partem dabis
et paucioribus minorem. singulis sicut
nunc recensiti sunt. tradetur possessio.
ita dumtaxat. ut sors terram tri
bubus dividat. et familiis quicquid sors
contigerit. hoc vel plures accipiant
vel pauciores. Hic quoque est numerus
filiorum levi per familias suas. Ger
son a quo familia gersonitarum.
Caath a quo familia caathitarum.
Merari a quo familia meraritarum.
Hee sunt familie levi. Familia lobni.
familia ebroni. familia mooli. fa
milia musi. familia chore. At vero
caath genuit amram qui habuit
uxorem iochabeth filiam levi que
nata est ei in egypto. hec genuit viro
suo amram. filios aaron et moysen
et mariam sororem eorum. De aaron
orti sunt nadab. et abiud et eleazar
et ythamar. quorum nadab et abiud
mortui sunt cum obtulissent ignem
alienum coram domino. Fueruntque
omnes qui numerati sunt. xxiii.
milia generis masculini. ab uno men
se et supra. qui non sunt recensiti inter
filios israel. nec eis cum ceteris data
est possessio. Hic est numerus filiorum israel
qui descripti sunt a moyse et eleazaro
sacerdote. in campestribus moab. super
iordanem contra iericho. inter quos
nullus fuit eorum qui ante numerati sunt
a moyse et aaron in deserto synai.
Predixerat enim dominus quod omnes
morientur in solitudine. Nullusque
remansit ex eis. nisi caleph filius
iephone. et iosue filius nun.

xxvii.

Accesserunt autem filie
salphaath. filii epher. filii
galaad. filii machir. filii manasse
qui fuit filius ioseph. quarum sunt
nomina. maalaa et noha. et egla et
melcha. et thersa. Et steterunt coram
moyse et eleazaro sacerdote. et cunctis
principibus populi ad hostium taber
naculi federis. atque dixerunt. Pater noster mor
tuus est in deserto nec fuit in seditione
que concitata est contra dominum sub chore.
sed in peccato suo mortuus est. hic non habuit
mares filios. cur tollitur nomen

de filiabus salphaad

illius de familia sua. quia non habet fi
lium. Date nobis possessionem inter
cognatos patris nostri. Retulitque moyses
causam earum ad iudicium domini.
Qui dixit ad eum. Iustam rem postu
lant filie salphaat. Da eis possessionem
inter cognatos patris sui. et ei in heredi
tatem succedant. Ad filios autem israel loqueris
hec. Homo cum mortuus fuerit absque
filio: ad filiam eius transibit hereditas.
Si filiam non habuerit. habebit successo
res fratres suos. Quod si et fratres non fuerint
dabitis hereditatem fratribus patris eius.
Si autem nec patruos habuerit. da
bitur hereditas hiis qui ei proximi sunt.
Eritque hoc filiis israel sanctum lege perpetua.
sicut precepit dominus moysi. Dixit
quoque dominus ad moysen. Ascende in montem
istum abarim et contemplare inde
terram quam daturus sum filiis israel.
Cumque videris eam ibis et tu ad
populum tuum. sicut ivit frater tuus
aaron. quia offendistis me in deserto
sin. in contradictione multitudinis.
nec sanctificare me voluistis coram ea
super aquas. Hee sunt aque contradi
tionis in cades deserti sin. Cui respondit
moyses. Provideat dominus deus
spirituum omnis carnis hominem qui
sit super multitudinem hanc. et possit
exire et intrare ante eos. et educere illos
vel introducere. ne sit populus domini
sicut oves absque pastore. Dixitque dominus
moyse ad eum. Tolle iosue filium nun
virum in quo est spiritus domini. et pone
manum tuam super eum. Qui sta
bit coram eleazaro sacerdote. et omni
multitudine: et dabis ei precepta cunc
tis videntibus. et partem glorie tue. ut
audiat eum omnis synagoga fi
liorum israel. Pro hoc si quid agendum
erit eleazar sacerdos consulet dominum
ad verbum eius. egredietur et ingre
dietur ipse et omnes filii israel cum eo.
et cetera multitudo. Fecit moyses ut
preceperat dominus. Cumque tulisset
iosue. statuit eum coram eleazaro
sacerdote. et omni frequentia populi. et im
positis capiti eius manibus. cuncta
replicavit que mandaverat dominus. xxviii.

Dixit quoque dominus ad moysen
Precipe filiis israel et dices ad
eos. oblationem meam et panes et
incensum odoris suavissimi offerte

offerte per tempora sua. hec sunt sacrificia que

debetis. Agnos anniculos immaculatos
duos cotidie in holocaustum sempiter
num. Unum offeretis mane. et alterum
ad vesperum. Decimam partem ephy
simile que conspersa sit oleo purissi
mo. et habeat quartam partem hyn. Holo
caustum iuge est. quod optulistis in
monte synai in odorem suavissimum
incensi domino. et libabitis vini quarta
partem hyn. per agnos singulos in sanctua
rio domini. Alterumque agnum simi
liter offeretis ad vesperam iuxta omnem
ritum sacrificii matutini et libamentorum
eius oblationem suavissimi odoris domino.
Die autem sabbati offeretis duos agnos
anniculos immaculatos. et duas deci
mas simile oleo conspersas in sacrificio
et liba que rite funduntur per singula sabbata.
in holocausto sempiterno. In kalendis
autem mensium offeretis ho
locaustum domino. vitulos de armento
duos. arietem unum. agnos anniculos
vii. immaculatos. et tres decimas simile
oleo conspersas in sacrificio per singulos
vitulos. et duas decimas simile oleo con
spersas per singulos arietes. et decimam
decime simile ex oleo in sacrificio per
singulos agnos. holocaustum suavissi
mi odoris atque incensi est domino. Liba
menta autem vini que per singulas fun
denda sunt victimas. ista erunt
media pars hyn per singulos vitulos.
tertia per arietem. quarta per agnum.
Hoc erit holocaustum per omnes menses
qui sibi anno vertente succedunt.
Hircus quoque offeretur domino pro
peccatis in holocaustum sempiternum
cum libamentis suis. Mense autem
primo. quartadecima die mensis
phase domini erit. et in quintadecima
die sollempnitas azimorum. Septem
diebus vescentur azimis. quarum dies
prima venerabilis et sancta erit. Omne
opus servile non facietis in ea. Offeretis
que incensum holocaustum domino.
Vitulos de armento duos. arietem
unum. agnos anniculos immaculatos
vii. et sacrificia singulorum ex simila
que conspersa sit oleo. Tres decimas per
singulos vitulos. et duas decimas per
arietem. et decimam decime per agnos
singulos. id est per vii. agnos. et hyrcum
pro peccato unum ut expietur pro vobis.
preter holocaustum matutinum quod semper

offeretis. ita facietis per singulos dies vii. dierum in fomitem ignis et in odorem suavissimum domino qui surget de holocausto et de libationibus singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. omne opus servile non facietis in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis ebdomadibus, venerabilis et sancta erit. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos de armento duos. arietem unum. et agnos anniculos immaculatos vii. atque in sacrificiis eorum. similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos. per arietes duas. per agnos decimam decimae qui simul sunt agni vii. hircum quoque qui mactatur pro expiatione preter holocaustum sempiternum et liba eius immaculata offeretis omnia cum libationibus suis. xxix.

XXIX

Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. omne opus servile non facietis in ea. quia dies clangoris est et tubarum. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulum de armento unum. arietem unum. et agnos anniculos immaculatos vii. et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem unam decimam per agnum qui simul sunt agni vii. et hircum pro peccato qui offertur in expiationem populi. preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis hisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum domino. Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis. et affligetis animas vestras. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque holocaustum domino in odorem suavissimum. vitulum de armento unum arietem unum. agnos anniculos immaculatos vii. et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae. tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem. decimam decimae per agnos singulos qui sunt simul vii. agni et hircum pro peccato absque his que offerri pro delicto solent in expiationem et holocaustum sempiternum in sacrificio et libaminibus eorum. Quintadecima die mensis septimi que vobis erit sancta atque venerabilis. omne opus servile non facietis in ea. Sed celebrabitis sollempnitatem domino vii. diebus. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos de armento tredecim. arietes duos. agnos anniculos xiiii. immaculatos et in libamentis eorum similae oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos qui sunt simul vituli xiii. et duas decimas arieti uno i. simul arietibus duobus. et decimam decimae agnis singulis qui sunt simul agni xiiii. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento xii. arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die tercio offeretis vitulos xi. arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. Sacrificia quoque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque et libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem. arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeretis vitulos ix. arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos viii. et arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeretis vitulos vii. et arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et ari-

tes et agnos rite celebrabis. et hyrcum
pro peccato absque holocausto sempiterno,
sacrificioque eius et libamine. Die viii.
qui celeberrimus omne opus servile non
facietis. offerentes holocaustum in
odorem suavissimum domino. vitu
lum unum. arietem unum. agnos an
niculos immaculatos. vii. sacrificiaque
et libamina singulorum per vitulos
et arietes et agnos rite celebrabitis. et
hyrcum pro peccato absque holocausto sem
piterno. sacrificioque eius et libamine.
Haec offeretis domino in sollempnitatibus
vestris. preter vota et oblationes spontaneas
in holocausto in sacrificio. in libamine
et in hostiis pacificis. · xxx ·

Narravitque moyses filiis
israel omnia que ei dominus
imperaverat. et locutus est ad principes
tribuum filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus. Si quis virorum
votum voverit domino. aut se constrin
xerit iuramento. non faciet irritum
verbum suum. Sed omne quod promisit
implebit. mulier si quippiam vo
verit et se constrinxerit iuramento
que in domo patris sui est et in etate puellari.
Si cognoverit pater votum quod pollicita est
et iuramentum quo obligavit animam
suam et tacuerit. voti rea erit. quicquid
pollicita est et iuravit opere complebit.
Sin autem statim ut audierit contra
dixerit pater. et vota et iuramenta
eius irrita erunt. nec obnoxia tene
bitur sponsioni eo quod contradixerit
pater. Si maritum habuerit et voverit ali
quid. et semel de ore eius verbum egre
diens animam illius obligaverit iura
mento. quo die audierit vir et non
contradixerit. voti rea erit. reddetque
quodcumque promiserat. Sin autem audiens
statim contradixerit. et irritas fecerit
omnes pollicitationes eius. verbaque
quibus obstrinxerat animam suam
propicius erit ei deus. Vidua et repudia
ta quicquid voverint reddent. Uxor in do
mo viri cum se voto constrinxerit et
iuramento. si audierit vir et tacuerit
nec contradixerit sponsioni reddet quod-
cumque promiserat. Si autem extemplo con
tradixerit. non tenebitur promissionis
rea. quia maritus contradixit. et dominus
ei propicius erit. Si voverit et iuramento
se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum
rerum abstinentiam affligat ani
mam suam in arbitrio viri erit ut
faciat. sive non faciat. Quod si audiens
vir tacuerit. et in alterum diem distu
lerit sententiam. quicquid voverat
atque promiserat reddet. quia statim ut
audivit tacuit. Si autem non contra
dixerit postquam rescivit portabit ipse in
iquitatem eius. Iste sunt leges quas
constituit dominus moysi inter
virum et uxorem. inter patrem et filiam
que in puellari adhuc etate est. vel que
manet in parentis domo. · xxxi ·

¶ Pro de legibus inter virum et uxorem

XXXI

Locutusque est dominus ad moysen di
cens. ~~vade~~ Ulciscere prius fi
lios israel de madianitis et sic colliges
ris ad populum tuum. Statimque
moyses. Armate inquit ex vobis
viros ad pugnam qui possint ultio
nem domini expetere de madiani
tis. Mille viri de singulis tribubus
eligantur ex israel qui mittantur ad
bellum. Dederuntque millenos de
singulis tribubus. id est xii. milia expe
ditorum ad pugnam quos misit
moyses. finees filio eleazari sacerdo
tis. vasa quoque sancta et tubas ad clangendum
tradidit eis. Cumque pugnassent
contra madianitas atque vicissent
omnes mares occiderunt et reges eorum
evi et recem. et sur. et hur. et rebe. v.
principes gentis eorum. balaam
quoque filium beor interfecerunt gladio.
ceperuntque mulieres eorum et par
vulos. omniaque pecora et cunctam
supellectilem quicquid habere potuerant.
Depopulati sunt tam urbes quam viculos
et castella flamma consumpsit. Et
tulerunt predam et universa que ce
perant tam ex hominibus quam ex iumentis
et adduxerunt ad moysen et ad ele
azarum sacerdotem. et ad omnem
multitudinem filiorum israel. Reliqua
autem utensilia portaverunt ad castra
in campestribus moab. iuxta iorda
nem contra iericho. Egressi sunt
autem moyses et eleazar sacerdos
et omnes principes synagoge in occur
sum eorum extra castra. Iratusque
moyses principibus exercitus tribunis
et centurionibus qui venerant de bello
ait. Cur feminas reservastis. Nonne
iste sunt que deceperunt filios israel ad
suggestionem balaam et prevaricari

al' atque

al' atque

cum

fecerunt vos in domino super pro
phegor, Unde et percussus est populus.
Ergo cunctos interficite. quicquid
est generis masculini etiam in paruulis
et mulieres que nouerunt uiros in coitu
iugulate. puellas autem et omnes
feminas uirgines reseruate nobis.
et manete extra castra vii diebus.
Qui occiderit hominem uel occisum
tetigerit, lustrabitur die tercio et vii.
et de omni preda siue uestimentum
fuerit siue uas et aliquid in utensilia
XXXI preparatum de caprarum pellibus et pilis
et ligno expiabitur. Eleazar quoque
sacerdos ad uiros exercitus qui pugna
uerant sic locutus est. hoc est preceptum
legis quod mandauit dominus moysi.
Aurum et argentum et es. et ferrum
et plumbum et stagnum et omne quod
potest transire per flammas igne
purgabitur. Quicquid autem ignem
sustinere non potest, aqua expiacio
nis sanctificabitur. et lauabitis uesti
menta uestra die vii. et purificati postea
castra intrabitis. Dixit quoque dominus
ad moysen, tollite summam eorum
que capta sunt ab homine usque ad peco
tu et eleazar sacerdos, et omnes princi
pes uulgi. diuides que ex equo predam
inter eos qui pugnauerunt. et egressi
sunt ad bellum et inter omnem
reliquam multitudinem et separabis
partem domino ab his qui pugna
uerunt et fuerunt in bello, unam
animam de quingentis tam ex
hominibus quam ex bobus et asinis et ouibus
et dabis eam eleazaro sacerdoti. quia
primicie domini sunt. Ex media
quoque parte filiorum israel accipies quin
quagesimum caput hominum et boum
et asinorum et ouium cunctorumque anima
tium et dabis ea leuitis qui excubant
in custodiis tabernaculi domini.
Feceruntque moyses et eleazar sicut
preceperat dominus. Fuit autem preda
quam exercitus ceperat ouium sexcen
ta septuaginta quinque milia.
boum lxx. duo milia asinorum
Sexaginta milia. et mille anime
hominum. sexus feminei que non co
gnouerant uiros xxx duo milia. De
data que est media pars his qui in prelio
fuerant, ouium trecenta triginta
vii. milia Quingenta. E quibus

No' diuisio prede i bello & de decima captoru' in bello

in partem domini supputate
oues sexcente septuaginta qu
et de bobus triginta sex milibus bo
septuaginta et duo de asinis tri
ta milibus quingentis. asini se
ginta unus. De animabus hominum
sedecim milibus cesserunt in partem
domini, xxx. due anime. tradidit
numerum moyses primicias domini ele
azaro sacerdoti sicut fuerat imperatum
ex media parte filiorum israel quam separa
uerat. His qui in prelio fuerant
de media quoque parte que contigerat
reliquae multitudini. id est de ouibus
trecentos xxx. vii. milibus. i. quingentis
et de bobus. xxx. sex milibus. Et de
asinis triginta milibus quingentis. Et de
hominibus xvi milibus. tulit moyses
quinquagesimum caput et dedit le
tis qui excubabant in tabernaculo
domini. sicut preceperat dominus.
Cumque accessissent principes ex
ad moysen. et tribuni et centurion
que dixerunt Nos serui tui recen
simus numerum pugnatorum quos
habuimus sub manu tua, et ne unus
quidem defuit. ob hanc causam of
ferimus in donariis domini. Singuli
quod in preda auri potuimus
nire periscelides et armillas
los et dextralia ac murenulas
deprecaris pro nobis dominum. S
peruntque moyses et eleazar sa
omne aurum in diuersis speciebus
pondere sedecim. xvi. milia sep
gentos quinquaginta siclos a
nis et centurionibus. Unusquisque
quod in preda rapuerat suum
susceptum intulerunt in tab
lum testimonii in monumentum
filiorum israel coram domino. XXXII

Filii autem ruben et gad h
bebant pecora multa et
illis in iumentis infinita substantia. Cum
uidissent iazer et galaad aptas a
lendis terras. uenerunt ad moysen
eleazarum sacerdotem et princi
multitudinis. atque dixerunt. At
et dibon et iazer et nemra. esebon et
et saban et nebo et beon. terra qua
percussit dominus in conspectu fi
israel. regionis uberrime est ad pastum
animalium. et nos serui tui habemus
iumenta plurima. Precamurque

reperimus gratiam coram te ut des
nobis famulis tuis eam in possessi
onem. nec facias nos transire ior
danem. quibus respondit moyses. Numquid
fratres vestri ibunt ad pugnam et vos
hic sedebitis. Cur subvertitis mentes
filiorum israel ne transire audeant
in locum quem eis daturus est dominus.
Nonne ita egerunt patres vestri quando
missi de cades barne ad explorandam
sunt terram. Cumque venissent ad vallem
botri lustrata omni regione: subver
terunt cor filiorum israel ut non intra
rent fines quos eis dominus dedit.
Qui iratus iuravit dicens. Si vide
bunt homines isti qui ascenderunt
ex egypto a .xx. annis et supra terram
quam sub iuramento pollicitus
sum abraham ysaac et iacob. et no
luerunt sequi me preter caleph filium
iephone cenezeum et iosue filium
nun. Isti impleverunt voluntatem
meam. Iratusque dominus adversum
israel circumduxit eum per desertum
.xl. annis donec consumeretur uni
versa generatio que fecerat malum in
conspectu eius. Et ecce inquit.
vos surrexistis pro patribus vestris incrementa
et alumpni hominum peccatorum ut
augeretis furorem domini contra israel.
Quod si nolueritis sequi eum in
solitudine populum derelinquet: et
vos causa eritis necis omnium. At
illi prope accedentes dixerunt. Cau
las ovium fabricabimus. et stabu
la iumentorum parvulis quoque nostris
urbes munitas. Nos autem ipsi arma
ti et accincti pergemus ad prelium ante
filios israel. donec introducamus eos ad
loca sua. parvuli nostri et quicquid habere
possumus erunt in urbibus munitis propter
habitatorum insidias. Non revertemur
in domos nostras. usque dum possideant
filii israel hereditatem suam. Nec quicquam
querimus trans iordanem quia iam
habemus possessionem nostram in orientali
eius plaga. Quibus moyses ait. Si
facitis quod promittitis expediti pergite
coram domino ad pugnam et omnis
vir bellator armatus iordanem
transeat. donec subvertat dominus
inimicos suos. et subiciatur ei omnis
terra. Tunc eritis inculpabiles
apud deum. et apud israel et tenebitis

regiones quas vultis coram domino.
Sin autem quod dicitis non feceritis nulli
dubium est quin peccetis in deum et
scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos.
Edificate ergo urbes parvulis vestris.
et caulas et stabula ovibus ac iumentis
et quod polliciti estis implete. Dixeruntque
filii gad et ruben ad moysen. Servi tui
sumus faciemus quod iubet dominus
noster. parvulos nostros et mulieres et pec
cora ac iumenta relinquemus in urbibus
galaad. Nos autem omnes famuli
tui omnes expediti pergemus ad bellum.
sicut tu domine loqueris. Precepit
ergo moyses eleazaro sacerdoti et iosue
filio nun et principibus familiarum
per tribus israel. et dixit ad eos. Si transierint
filii gad et filii ruben iordanem vobiscum
omnes armati ad bellum coram domino
et vobis fuerit terra subiecta. date eis
galaad in possessionem. Sin autem
noluerint transire vobiscum in terram
chanaan inter vos habitandi accipiant
loca. Responderuntque filii gad et filii ruben.
Sicut locutus est dominus servis suis ita
faciemus. Ipsi armati pergemus co
ram domino in terram chanaan.
et possessionem iam suscepisse nos con
fitemur trans iordanem. Dedit itaque
moyses filiis gad et ruben et dimidie
tribui manasse filii ioseph regnum
seon amorrei. et regnum og regis basan regis
et terram eorum cum urbibus suis per
circuitum. Igitur extruxerunt filii
gad. dibon et astaroth et aroer et roth
et sophan et iazer. iecbaa et bethnemra
et betharan urbes munitas. et caulas
pecoribus suis. Filii vero ruben. edifi
caverunt esebon et eleale et cariathaim
et nabo et baalmeon. versis nominibus
sabama quoque imponentes vocabula
urbibus quas extruxerant. Porro
filii machir filii manasse perrexerunt in
galaad. et vastaverunt eam. interfecto
amorreo habitatore eius. Dedit ergo
moyses terram galaad machir filio
manasse qui habitavit in ea. Iair autem
filius manasse abiit et occupavit
vicos eius quos appellavit avothiair
id est villas iair. Nobe quoque perrexit et ap
prehendit canath cum viculis suis
vocavitque eam ex nomine suo nobe.

XXXIII

Hee sunt · xxxiii ·
mansiones filiorum israel qui

egressi sunt de egypto per turmas suas in manu moysi et aaron. quas descripsit moyses iuxta castrorum loca que domini iussione mutabantur. Profectique igitur de ramesse mense primo. quintadecima die mensis primi. altera die fecerunt phase filii israel. in manu excelsa uidentibus cunctis egyptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat dominus. Nam et in diis eorum exercuerat ultionem castra metati sunt in sochot. De sochoth venerunt in etham que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt contra phiairoth que respicit beelsephon et castra metati sunt ante magdalum. Profectique de phiairoth transierunt per medium mare in solitudinem. et ambulantes tribus diebus per desertum etham. Castra metati sunt in mara. Profectique de mara venerunt in helim ubi erant xii. fontes aquarum et palme lxx. ibique castra metati sunt. Sed et inde egressi fixerunt tentoria super mare rubrum. Profectique de mari rubro castra metati sunt in deserto sin. Unde egressi venerunt in depheca. Profectique de pheca castra metati sunt in halus. Egressique de halus in raphidim fixerunt tentoria ubi populo defuit aqua ad bibendum. Profectique de raphidim castra metati sunt in deserto synai. Sed et de solitudine synai egressi venerunt ad sepulchra concupiscencie. Profectique de sepulchris concupiscencie castra metati sunt in aseroth et de aseroth venerunt in rethma. Profectique de rethma castra metati sunt in remonphares. Unde egressi venerunt in lebna. De lebna castra metati sunt in ressa. Egressi de ressa venerunt in selatha. Unde profecti castra metati sunt in monte sepher. egressi de monte sepher. venerunt in arada. Inde proficiscentes castra metati sunt in maceloth. Profectique de maceloth venerunt in thaath. De thaath castra metati sunt in thare. Unde egressi fixerunt tentoria in methca. De methca castra metati sunt in esmona. Profectique de esmona venerunt in moseroth: et de moseroth castra metati sunt in beneiacham. Profectique de beneiacham venerunt in montem galgad.

Inde profecti castra metati sunt in ietebatha. et de ietebatha venerunt in ebrona. Egressique de ebrona castra metati sunt in asiongaber. Inde profecti venerunt in desertum syn hec est cades. Egressique de cades castra metati sunt in monte hor. in extremis finibus terre edom. Ascenditque aaron in hor iubente domino. et ibi mortuus est anno xl. egressionis filiorum israel ex egypto mense quinto primo die mensis. cum esset annorum c.xxiii. Audiuitque chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem in terra chanaan venisse filios israel et profecti de monte hor castra metati sunt in salmona. Inde egressi venerunt in phinon. Profectique de phinon castra metati sunt in oboth: et de oboth venerunt in ieabarim que est in finibus moabitarum. Profectique de ieabarim fixerunt tentoria in dibongad. Inde egressi castra metati sunt in elmon deblataim. Egressique de elmon deblathaim venerunt ad montem abarim contra nabo. Profecti de montibus abarim transierunt ad campestria moab supra iordanem contra iericho. Ibique castra metati sunt de bethsimon usque belsathim in planioribus locis moabitarum ubi est locutus dominus ad moysen. xxxiiii.

Precipe filiis israel et dic ad eos quando transieritis iordanem terram intrantes chanaan. disperdite cunctos habitatores terre illius. Confringite titulos et statuas comminuite. atque omnia excelsa vastate mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem. quam dividetis vobis sorte. pluribus dabitis latiorem et paucioribus angustiorem. singulis ut sors ceciderit, ita tribuetur hereditas. per tribus et familias possessio dividetur. Si autem nolueritis interficere habitatores terre qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis. et lancee in lateribus et adversabuntur vobis in terra habitationis vestre. et quicquid illis facere cogitaveram. vobis faciam. Locutusque est dominus ad moysen dicens

Precipe filiis isr' et dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram chanaan.
et in possessionem vobis sorte ceciderit.
his finibus terminabitur. pars meridi
ana incipiet a solitudine sin que est
iuxta edom. et habebit terminos contra
orientem mare salsissimum. qui
circuibunt australem plagam per
ascensum scorpionis ita ut transeant
in senna et perveniant ad meridie
usque ad cades barne. unde egredientur
confinia ad villam nomine adar
et tendent usque ad semonam. ibitque per
gyrum terminus ab esemona usque
ad torrentem egypti et magni maris
litore finietur. Plaga autem occi
dentalis a mari magno incipiet. et
ipso fine claudetur. Porro ad septen
trionalem plagam a mari magno
incipient termini pervenientes usque
ad montem altissimum a quo venient
in emath usque ad terminos sedada. ibunt
que confinia usque ad zephrona et villam
enan. Hii erunt termini in parte a
quilonis. Inde metabuntur fines
contra orientalem plagam de villa
henam usque sephama. et de sephama
descendent termini in reblatha contra
fontem daphnim. Inde pervenient
contra orientem ad mare cenereth
et tendent usque ad iordanem et ad ul
timum salsissimo claudentur mari.
hanc habebitis terram per fines suos
in circuitu. Precepitque moyses fi
liis isr' dicens. Hec erit terra quam
possidebitis sorte et quam iussit dominus
dari novem tribubus et dimidie tribui.
Tribus enim filiorum ruben per fa
milias suas et tribus filiorum gad
iuxta cognationum numerum.
Media quoque tribus manasse .i. due
et semis tribus. acceperunt partem suam.
trans iordanem contra iericho ad
orientalem plagam. Et ait dominus
ad moysen. Hec sunt nomina virorum
qui terram divident vobis. eleazar
sacerdos et iosue filius nun. et sin
guli principes de tribubus singulis
quorum ista sunt vocabula. De tribu
iuda. caleph filius iephone. De tribu
symeon. samuel filius amiud. De
tribu beniamin. helidad filius caselo.
De tribu filiorum dan. bocci filius
iogli. filiorum ioseph. De tribu ma
nasse hanniel filius ephot. De tri
bu effraim camuel filius sephtan.
De tribu zabulon. elisaphan filius
pharnach. De tribu ysachar. dux
faltiel filius ozam. De tribu asser
abiud filius salomi. De tribu nep
talim. phedahel filius amiud. Hii
sunt quibus precepit dominus. ut di
viderent filiis isr' terram chanaan.

XXXV

Hec quoque lo · xxxv ·
cutus est dominus ad moysen
in campestribus moab super iordanem
contra iericho. Precipe filiis isr' ut
dent levitis de possessionibus suis urbes
ad habitandum et suburbana earum per
circuitum. ut ipsi in oppidis mane
ant. et suburbana sint pecoribus
ac iumentis que a muris civitatum
forinsecus per circuitum mille
passuum spacio tendentur. contra ori
entem duo milia erunt cubiti. et contra
meridiem similiter duo milia. ad mare
quoque quod respicit occidentem eadem
mensura erit. Et septemtrionalis
plaga equali termino finietur. Eruntque
urbes in medio et foris suburbana.
De ipsis autem oppidis que levitis
dabitis .vi. erunt in fugitivorum auxilia
separata. ut fugiat ad ea qui fuderit
sanguinem exceptis hiis alia xlii.
oppida .i. simul xlviii cum suburba
nis suis. Ipseque urbes que dabuntur
de possessionibus filiorum isr' ab hiis
qui plus habent plures auferentur.
et qui minus pauciores. Singuli
iuxta mensuram hereditatis sue.
dabunt oppida levitis. Ait dominus
ad moysen. Loquere filiis isr' et dices
ad eos. Cum transgressi fueritis iorda
nem in terram chanaan. decernite
que urbes debeant esse in presidia fugi
tivorum qui nolentes sanguinem
fuderint in quibus cum fugerit profugus
cognatus occisi non poterit eum
occidere donec stet in conspectu multi
tudinis et causa illius iudicetur. De
ipsis autem urbibus que ad fugitivorum
subsidia separantur. Tres erunt
trans iordanem et tres in terra chanaan.
tam filiis isr' quam advenis atque pere
grinis ut confugiat ad eas qui
nolens sanguinem fuderit. Si quis
hominem ferro percusserit et mortuus
fuerit. qui percussit reus erit homicidii

Nō de urbib' imunitatū

et ipse morietur. Si lapidem iecerit
et ictus occubuerit, similiter punietur.
Si ligno percussus interierit, percusso-
ris sanguine vindicabitur. Propin-
quus occisi homicidam interficiet.
Statim ut apprehenderit eum interficiet.
Si per odium quis hominem impu-
lerit vel iecerit quippiam in eum per
insidias aut cum esset inimicus ma-
nu percusserit et ille mortuus fuerit,
percussor homicidii reus erit. Cognatus
occisi statim ut invenerit eum
iugulabit. Quod si fortuitu et absque
odio et inimicitiis quicquam horum fecerit
et hoc audiente populo fuerit comproba-
tum atque inter percussorem et propin-
quum sanguinis questio ventilata
fuerit. Liberabitur innocens de ultoris
manu, et reducetur per sententiam in urbem
ad quam confugerat, manebitque ibi donec
sacerdos magnus qui oleo sancto unctus
est moriatur. Si interfector extra fines
urbium que exulibus deputate sunt
fuerit inventus, et percussus ab eo qui
ultor est sanguinis, absque noxa erit
qui eum occiderit. Debuerat enim pro-
fugus usque ad mortem pontificis in
urbe residere. Postquam autem ille obierit
homicida revertetur in terram suam.
Hec sempiterna et legitima erunt
in cunctis habitationibus vestris. Homicida
sub testibus punietur: ad unius testimo-
nium. Nullus condempnabitur. Non — De testimonio unius
accipietis pretium ab eo qui reus est
sanguinis, statim et ipse morietur.
Exules et profugi ante mortem ponti-
ficis nullo modo in urbes suas reverti
poterunt. Ne polluatis terram habi-
tationis vestre que insontium cruore
maculatur. Nec aliter expiari potest
nisi per eius sanguinem qui alterius
sanguinem fuderit. Atque ita emun-
dabitur vestra possessio, me commorante vo-
biscum. Ego enim sum dominus
qui habito inter filios Israel. xxxvi.

XXXVI

Accesserunt autem et principes fa-
miliarum Galaad filii
Machir filii Manasse de stirpe filiorum
Ioseph. Locutique sunt Moysi coram
principibus Israel atque dixerunt: Tibi do-
mino nostro precepit dominus ut terram
sorte divideres filiis Israel, et ut filiabus — De filiabus
Salphaad fratris nostri dares possessionem
debitam patri. Quas si alterius tribus
homines uxores acceperint, sequetur
possessio sua, et translata ad aliam
tribum, de nostra hereditate minuetur.
atque ita fiet, ut cum iubileus id est
quinquagesimus annus remissionis
advenerit confundatur sortium
distributio, et possessio aliorum ad alios
transeat. Respondit Moyses filiis Israel,
domino precipiente ait: Recte tribus
filiorum Ioseph locuta est, et hec lex super
filiabus Salphaad a domino promulgata
est. Nubant quibus volunt tantum ut sue
tribus hominibus. Ne commisceatur possessio
filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes
enim viri ducent uxores de tribu et cogna-
tione sua: et cuncte femine maritos
de eadem tribu accipiant, ut hereditas
permaneat in familiis. Nec sibi
misceantur tribus: sed ita remaneant ut
a domino separate sunt. Feceruntque
filie Salphaad ut sibi fuerat impe-
ratum, et nupserunt Maala et Thersa
et Egla et Melcha et Noha filiis patrui
sui de familia Manasse qui fuit
filius Ioseph, et possessio que illis fuerat
attributa mansit in tribu et familia
patris earum. Hec sunt mandata
atque iudicia que precepit dominus per
manum Moysi ad filios Israel in
campestribus Moab supra Iordanem
contra Iericho. Explicit liber Numeri
qui ebraice vocatur Vaidaber. Incipit Adab-
qui deuteronomium id est secunda lex appellatur

Hec sunt verba que
locutus est Moyses
ad omnem Israel
trans Iordanem
in solitudine cam-
pestri contra ma-
re rubrum inter
Pharan et Thophel et Laban et Aseroth
ubi auri est plurimum. Undecim diebus
de Oreb per viam montis Seir usque
ad Cades Barne. Quadragesimo anno, undecimo mense,
prima die mensis. Locutus est Moyses
ad filios Israel omnia que preceperat
illi dominus ut diceret eis. Postquam
percussit Seon regem Amorreorum
qui habitavit in Esebon, et Og regem
Basan qui mansit in Aseroth et in
Edrai trans Iordanem in terra Mo-
ab. Cepitque Moyses explanare
legem et dicere. Dominus deus noster
locutus est ad nos in Oreb dicens:

Sufficiat vobis quod in hoc monte man
sistis. revertimini et venite ad montem
amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt
campestria atque montana et humiliora
loca contra meridiem et iuxta litus
maris terram chananeorum et libani
usque ad flumen magnum eufraten.
En inquit tradidi vobis. ingredimini
et possidete eam. Super quam iuravit
dominus patribus vestris abraham ysaac
et iacob. ut daret illam eis et semini
eorum post eos. Dixique vobis in illo tempore.
Non possum solus sustinere vos: quia
dominus deus vester multiplicavit vos
et estis hodie sicut stelle celi plurimi.
Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc
numerum multa milia. et benedicat vobis
sicut locutus est. Non valeo solus
vestra negocia sustinere. et pondus et
iurgia. Date ex vobis viros sapientes
et gnaros quorum conversatio sit pro
bata in tribubus vestris: ut ponam vobis
eos principes. Tunc respondistis michi.
bona res est quam vis facere. Tulique de
tribubus vestris. viros sapientes et no
biles: et constitui eos principes tri
bunos et centuriones ac decanos
ac quinquagenos qui docerent vos
singula. Precepique eis dicens. Audite
illos. et quod iustum est iudicate. Sive civis
sit ille. sive peregrinus. nulla erit
distantia personarum. ita parvum
audietis ut magnum: nec accipie
tis cuiusquam personam. quia dei iudicium
est. Quod si difficile vobis aliquid visum
fuerit. referte ad me. et ego audiam.
Precepique omnia que facere deberetis.
Profecti autem de oreb transivimus
per heremum horribilem et maximam
solitudinem quam vidistis per viam montis
amorrei: sicut preceperat dominus
deus noster nobis. Cumque venissetis in ca
des barne. dixi vobis. Venistis ad
montem amorrei. quem dominus deus vester
daturus est nobis. Vide terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. Ascende et pos
side eam sicut locutus est dominus
deus patribus tuis. Noli metuere nec
quicquam paveas. Et accessistis ad me
omnes atque dixistis. Mittamus viros
qui considerent terram. et renuncient
per quod iter debeamus ascendere: et ad quas
pergere civitates. Cumque michi sermo
placuisset. misi ex vobis xii. viros
singulos de tribubus suis. Qui cum
perrexissent et ascendissent in montana
venerunt usque ad vallem botri: et consi
derata terra. sumentes de fructibus
eius ut ostenderent ubertatem. Attu
lerunt ad nos atque dixerunt. Bona est
terra quam dominus deus noster daturus est
nobis: et noluistis ascendere. Sed incre
duli ad sermonem domini dei nostri mur
murastis in tabernaculis vestris atque di
xistis. Odit nos dominus. et idcirco eduxit
nos de terra egypti. ut traderet nos
in manu amorrei. atque deleret. Quo
ascendemus. Nuncii terruerunt
cor nostrum dicentes. Maxima multi
tudo est. nobis statura procerior. Ur
bes magne et ad celum usque munite.
filios enachim vidimus ibi. Et dixi
vobis nolite metuere. nec timeatis
eos. Dominus deus qui ductor est vester
pro nobis ipse pugnabit: sicut fecit in
egypto. videntibus cunctis. et in solitu
dine ipse vidistis. Portavit te dominus
deus tuus ut solet homo gestare
parvulum filium suum in omni via
per quam ambulastis donec veniretis
ad locum istum. Et nec sic quidem cre
didistis domino deo vestro qui precessit
vos in via. et metatus est locum in quo
tentoria figere deberetis nocte. osten
dens vobis iter per ignem: et die per
columpnam nubis. Cumque audisset
dominus vocem sermonum vestrorum. iratus
iuravit et ait. Non videbit quispiam
de hominibus generationis huius pessime
terram bonam quam sub iuramento pollicitus
sum patribus vestris. preter caleph filium
iephone. ipse enim videbit eam. et ipsi
dabo terram quam calcavit et filiis eius.
quia secutus est dominum. Nec miranda
indignatio in populum. Cum in quoque
iratus dominus propter vos dixit. Nec
tu ingredieris illuc. Sed iosue filius
nun minister tuus. ipse intrabit
pro te. hunc exhortare et robora. et ipse terram
sorte dividet israeli. parvuli vestri de quibus
dixistis quod captivi ducerentur. et filii
qui hodie boni ac mali ignorant
distantiam ipsi ingredientur. et ipsis
dabo terram. et possidebunt eam.
Vos autem revertimini et abite in soli
tudinem per viam maris rubri. Et
respondistis michi. Peccavimus domino.
ascendemus atque pugnabimus. sic

Nota de filiis israel solus caleph et filii eius intraverunt terram promissionis.

precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis ad montem ait michi dominus. Dic ad eos. Nolite ascendere neque pugnetis: non enim sum vobiscum. ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis. sed adversantes imperio domini et tumentes superbia. ascendistis in montem. Itaque egressus amorreus qui habitabat in montibus: et obviam veniens persecutus est vos. sicut solent apes persequi et concidit de seyr usque orma. Cumque reversi ploraretis coram domino. Non audivit vos nec voci vestre voluit acquiescere. Sedistis ergo in cades barne multo tempore.

II

Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare rubrum sicut michi dixerat dominus: et circuivimus montem seyr longo tempore. Dixitque dominus ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. Ite contra aquilonem et populo precipe dicens. Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum esau qui habitant in seyr, et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium. quia in possessionem esau dedi montem seyr. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis. aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum et novit iter tuum. Quomodo transieris solitudinem hanc magnam per .xl. annos habitans tecum dominus deus tuus, et nichil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios esau qui habitabant in seyr per viam campestrem de elath. et de asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum moab. Dixitque dominus ad me. Non pugnes contra moabitas. nec ineas adversus eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra eorum quia filiis loth tradidi ar in possessionem. Emim primi fuerunt habitatores eius populus magnus et validus et tam excelsus ut de enachim stirpe quasi gigantes crederentur et essent similes filiorum enachim. Denique moabite appellant eos emim. In seyr autem prius habitaverunt horrei. quibus expulsis atque deletis habitaverunt filii esau sicut fecit israel in terra possessionis sue quam dedit illi dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem zared venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de cades barne usque ad transitum zareth. xxxviii annorum fuit donec consumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris sicut iuraverat dominus cuius manus fuit adversum eos ut interirent de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores. locutus est dominus ad me dicens. Tu transibis hodie terminos moab urbem nomine ar. et accedens in vicinia filiorum amon: cave ne pugnes contra eos. nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi de terra filiorum amon. quia filiis loth dedi eam in possessionem. terra gigantum reputata est. et in ipsa olim habitaverunt gigantes. quos ammonite vocant zommim populus magnus et multus et procere longitudinis sicut enachim. quos delevit dominus a facie eorum et fecit illos habitare pro eis. sicut fecerat filiis esau qui habitant in seyr. delens horreos et terram eorum illis tradens quam possident usque in presens: et eveos quoque qui habitabant in aserim usque gazam. cappadoces expulerunt. qui egressi de cappadocia deleverunt eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite torrentem arnon. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon amorreum et terram eius incipe possidere et committe adversus eum prelium. Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo ut audito nomine tuo paveant et in morem parturientium contremiscant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine cademoth ad seon regem esebon verbis pacificis dicens. transibimus per terram tuam publica gradiemur via. non declinabimus neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta precio vende nobis ut vescamur aquam precio

tribue. et sic bibemus. tantum est ut nobis
concedas transitum: sicut fecerunt
filii esau qui habitant in seyr. et moabi
te qui habitant in ar: donec veniamus
ad iordanem. et transeamus ad terram
quam dominus deus noster daturus est
nobis. Noluitque seon rex esebon dare
nobis transitum quia induraverat
dominus deus tuus spiritum eius et obfir
maverat cor illius ut traderetur
in manus tuas. sicut nunc vides.
Dixitque dominus ad me. Ecce cepi tibi
tradere seon et terram eius. incipe possidere
eam. Egressusque est seon obviam
nobis cum omni populo suo. ad pre
lium in iesa. et tradidit eum dominus
deus noster nobis. Percussimusque eum
cum filiis suis et omni populo suo.
civitatesque urbes in tempore illo cepimus
interfectis habitatoribus earum viris
ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus
in eis quicquam absque iumentis que in
partem venere predantium et spoliis
urbium que cepimus ab aroer que
est super ripam torrentis arnon oppido
quod in valle situm est. usque galaad. Non
fuit vicus et civitas que nostras effugeret
manus. Omnes tradidit dominus
deus noster nobis. absque terra filiorum
amon. ad quam non accessimus.
et cunctis que adiacent torrenti ieboc.
et urbibus montanis. universisque locis
a quibus nos prohibuit dominus deus
noster. iii.

Itaque conversi ascendimus
per iter basan. Egressusque est og rex
basan in occursum nobis cum populo
suo ad bellandum in edrai. Dixitque
dominus ad me. Ne timeas eum quia
in manu tua traditus est cum omni
populo ac terra sua. faciesque ei sicut
fecisti seon. regi amorreorum qui habitavit
in esebon. Tradidit ergo dominus deus
noster in manibus nostris. etiam og regem
basan. et universum populum eius.
Percussimusque eos usque ad internecio
nem. vastantes cunctas civitates illius
uno tempore. Non fuit oppidum quod
nos effugeret. sexaginta urbes et omnem
regionem argob. regni og in basan.
Cuncte urbes erant munite muris
altissimis portisque et vectibus. absque oppidis
innumeris que non habebant muros.
et delevimus eos sicut feceramus seon
regi esebon. disperdentes omnem
civitatem. virosque ac mulieres et
parvulos. Iumenta autem et spo
lia urbium diripuimus. tulimusque
illo tempore terram de manu duorum
regum amorreorum qui erant trans
iordanem a torrente arnon usque ad
montem hermon quem sydonii sanior
vocant. et amorrei sanir. omnes
civitates que site sunt in planicie
et universam terram galaad. et basan
usque selcha. et edrai. civitates regni
og in basan. Solus quippe og rex basan
restiterat de stirpe gygantum. et mon
stratur lectus eius ferreus. qui est in
rabath filiorum amon. novem cu
bitos habens longitudinis. et quatuor
latitudinis. ad mensuram cubiti
virilis manus. Terramque possedi
mus in tempore illo. ab aroer que est
super ripam torrentis arnon. usque
ad mediam partem montis galaad
et civitates illius dedi ruben et gad.
Reliquam autem partem galaad.
et omnem basan regni og. tradidi
medie tribui manasse omnem regio
nem argob. Cuncta basan vocabatur
terra gigantum. Iair filius ma
nasse. possedit omnem regionem
argob. usque ad terminos gessuri et
machati. Vocavitque ex nomine
suo basan avothiair. id est villas iair
usque in presentem diem. Machir
quoque dedi galaad. et tribubus ruben
et gad. dedi terram galaad usque ad
torrentem arnon. medium torrentis
et confinium. usque ad torrentem ieboc.
qui est terminus filiorum amon et
planiciem solitudinis. atque iordanem
et terminos cenereth. usque ad mare
deserti. quod est salsissimum ad radices
montis phasga contra orientem.
Precepi que vobis in tempore illo dicens.
Dominus deus vester dat vobis terram
hanc in hereditatem. expediti precede
dite fratres vestros filios israel. omnes
viri robusti absque uxoribus et parvulis
atque iumentis. Novi enim quod plura
habeatis pecora et in urbibus remane
re debebunt quas tradidi vobis. donec
requiem tribuat dominus fratribus vestris
sicut vobis tribuit. et possideant ipsi
terram. quam daturus est eis trans
iordanem: tunc revertetur unusquisque

Pro iumenta et parvulos relinquendos

in possessionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens: oculi tui viderunt que fecerit dominus deus vester duobus his regibus. sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos: dominus enim deus vester pugnabit pro vobis. Precatusque sum dominum in tempore illo dicens. Domine deus tu cepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam: manumque fortissimam. Neque enim est alius deus vel in celo vel in terra. qui possit facere opera tua. et comparari fortitudini tue: transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans iordanem. et montem istum egregium et libanum. Iratusque est dominus michi propter vos: nec exaudivit me. Sed dixit michi. Sufficit tibi nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen [phasge] et oculos tuos circumfer. ad occidentem et aquilonem: austrumque et orientem, et aspice. Nec enim transibis iordanem istum. precipe iosue et corrobora eum atque conforta: quia ipse precedet populum istum: et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum fegor.

IIII

Et nunc israel · iiii · audi precepta et iudicia que ego doceo te. ut faciens ea vivas. et ingrediens terram possideas: quam dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor nec auferetis ex eo. Custodite mandata domini dei vestri, que ego precipio vobis. oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra beelphegor. quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis domino deo vestro vivitis universi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos. precepta atque iusticias: sicut mandavit michi dominus deus meus. Sic facietis ea in terra quam possessuri estis. et observabitis et implebitis opere. Hec est enim vestra sapiencia et intellectus coram populis, ut audientes universi precepta hec. dicant en populus sapiens et intelligens. gens magna

nec est alia natio tam gran
que habeat deos appropinquan
sibi sicut deus noster adest cunc
obsecrationibus nostris. Que est en
alia gens sic inclita ut habeat ce
rimonias iustaque iudicia et universam
legem quam ego proponam hodie
ante oculos vestros. Custodi igitur
temet ipsum et animam tuam
sollicite. Ne obliviscaris verborum
que viderunt oculi tui. et ne excidant
de corde tuo. cunctis diebus vite tu
Docebis ea filios ac nepotes tuos
in quo stetisti coram domino deo tu
in oreb. quando locutus est dominus
dicens. Congrega ad me popul
ut audiant sermones meos. et di
timere me omni tempore quo
vivunt in terra. Doceantque filios s
et accessistis ad radicem montis
qui ardebat usque ad celum. Era
in eo tenebre. et nubes et caligo. L
cutusque est dominus ad vos de me
dio ignis vocem verborum eius
audistis et formam penitus n
vidistis. et ostendit vobis pact
suum. quod precepit ut faceretis
decem verba que scripsit in du
tabulis lapideis. michique ma
davit in illo tempore, ut docer
vos cerimonias et iudicia que fa
cere deberetis in terra quam possess
estis, custodite igitur sollicite
animas vestras. Non vidistis aliqu
similitudinem in die qua locutus
est dominus vobis in oreb de me
dio ignis. Ne forte decepti faciatis
vobis sculptam similitudinem
aut imaginem masculi vel fe
similitudinem omnium iumentorum
que sunt super terram. vel avium su
celo volantium atque reptilium
que moventur in terra. sive pisc
qui sub terra morantur in aq
Ne forte oculis elevatis ad celu
videas solem et lunam. et omni
astra celi. et errore deceptus ad
ea et colas. que creavit dominus
deus tuus in ministerium cun
tis gentibus, que sub celo sunt. V
autem tulit dominus et eduxit
fornace ferrea egypti ut habere
populum hereditarium sicut est
presenti die. Iratusque est domin

contra me propter sermones vestros, et iu-
ravit ut non transirem iordanem.
nec ingrederer terram optimam
quam daturus est vobis. ecce mo-
rior in humo hac. non transibo ior-
danem. vos transibitis. et posside-
bitis terram egregiam. Cave ne
quando obliviscaris pacti domini dei tui.
quod pepigit tecum. et facias tibi scul-
ptam similitudinem eorum que
fieri dominus prohibuit. quia
dominus deus tuus ignis consu-
mens est. deus emulator. Si genu-
eritis filios ac nepotes et morati fu-
eritis in terra. deceptique feceritis
vobis aliquam similitudinem. pec-
cantes malum coram domino
deo tuo. ut eum ad iracundiam
provocetis. testes invoco hodie celum
et terram cito perituros vos esse de terra
quam transito iordane possessuri
estis. Non habitabitis in ea longo
tempore. sed delebit vos dominus. atque
disperget in omnes gentes et rema-
nebitis pauci. in nationibus ad quas
vos ducturus est dominus. Ibique
servietis diis qui hominum manu
fabricati sunt ligno et lapidi. qui non
vident nec audiunt. non comedunt.
non odorantur. Cumque quesieris ibi
dominum deum tuum. invenies eum
si tamen toto corde quesieris. et tota tribu-
latione anime tue postquam te invenerint
omnia que predicta sunt. Novissimo autem
tempore reverteris ad dominum deum
tuum. et audies vocem eius. quia
deus misericors dominus deus tuus est. non dimittet
te. nec omnino delebit. neque obliviscetur
pacti. in quo iuravit patribus tuis.
Interroga de diebus antiquis qui fue-
runt ante te. ex die quo creavit
dominus deus —— hominem super terram.
a summo celi usque ad summum eius. si
facta est aliquando huiuscemodi res
aut umquam cognitum est. ut audiret
populus vocem domini. loquentis de
medio ignis. sicut tu audisti et
vidisti. si fecit deus ut ingrederetur
et tolleret sibi gentem de medio natio-
num per temptationes. signa et
prodigia. atque portenta per pugnam
et robustam manum extentumque
brachium et horribiles visiones iuxta
omnia que fecit pro vobis dominus deus vester
in egypto. videntibus oculis tuis ut
scires quoniam dominus ipse est deus. et
non est alius preter unum. De celo
te fecit audire vocem suam. ut do-
ceret te. et in terra ostendit tibi ignem
suum maximum. et audisti verba
illius de medio ignis. quia dilexit
patres tuos. et elegit semen eorum post
eos. Eduxitque te precedens in virtute
sua magna. ex egypto ut deleret na-
tiones maximas et fortiores te. in
introitu tuo. et introduceret te. daretque
tibi terram earum in possessionem sic-
ut cernis in presenti die. Scito ergo hodie
et cogitato in corde tuo quod dominus ipse
est deus in celo sursum. et in terra deor-
sum et non sit alius. Custodi precepta
eius atque mandata que ego precipio tibi.
ut bene sit tibi et filiis tuis post te. et
permaneas multo tempore super terram
quam dominus deus tuus daturus est tibi.
Tunc separavit moyses tres civita-
tes trans iordanem ad orientalem
plagam. ut confugiat ad eas. qui
occiderit nolens proximum suum
nec fuerit inimicus ante unum et
alterum diem. et ad harum aliqua
urbium possit evadere. Bosor in soli-
tudine que sita est in terra campestri
de tribu ruben. et ramoth in galaad
que est in tribu gad. et golan in basan
que est in tribu manasse. Ista est lex
quam proposuit moyses coram filiis
israel. et hec testimonia et ceremonie atque
iudicia que locutus est ad filios israel.
quando egressi sunt de egypto trans
iordanem in valle contra phanum
fegor. in terra seon regis amorrei
qui habitavit in esebon quem percussit moy-
ses. Filii quoque israel egressi ex egypto
possederunt terram eius. et terram
og regis basan. duorum regum
amorreorum qui erant trans ior-
danem ad solis ortum. ab aroer
que sita est super ripam torrentis
arnon. usque ad montem seon qui
est hermon. omnem planiciem trans
iordanem ad orientalem plagam
usque ad mare solitudinis. et usque
ad radices montis fasga. .v.
Vocavitque moyses omnem V
israelem. et dixit ad eum.
Audi israel ceremonias atque iudicia
que ego loquor in auribus vestris

hodie discite ea, et opere complete. Dominus
deus noster pepigit nobiscum fedus in
oreb. non cum patribus nostris iniit pactum,
sed nobiscum qui in presentiarum sumus
et vivimus. facie ad faciem locutus
est nobis in monte de medio ignis.
Ego sequester et medius fui inter deum
et vos in tempore illo. ut annuntiarem
vobis verba eius. Timuistis enim
ignem et non ascendistis in montem.
et ait. Ego dominus deus tuus qui
eduxi te de terra egypti. de domo ser-
vitutis. Non habebis deos alienos
in conspectu meo. Non facies tibi
sculptile. nec similitudinem omnium
que in celo sunt desuper. et que in terra
deorsum: et que versantur in aquis sub
terra. Non adorabis ea neque coles.
Ego enim sum dominus deus tuus.
deus emulator reddens iniquitatem
patrum super filios in tertiam et quartam
generationem. hiis qui oderunt me. et
faciens misericordiam in multa milia dili-
gentibus me et custodientibus precepta
mea. Non usurpabis nomen domini

Nota mandata

dei tui frustra. quia non erit impunitus
qui super rem vanam nomen eius
assumpserit. Observa diem sabbati ut
sanctifices eum sicut precepit tibi dominus
deus tuus. Sex diebus operaberis. et
facies omnia opera tua. Septimus
dies sabbati est. id est requies domini dei tui.
Non facies in ea quicquam operis. tu
et filius tuus. et filia. Servus tuus
et ancilla. et bos et asinus et omne iu-
mentum tuum. et peregrinus qui
est intra portas tuas. ut requiescat
servus tuus et ancilla tua sicut et tu.
Memento quod et ipse servieris in egypto.
et eduxerit te inde dominus deus tuus
in manu forti. et brachio extento.
Idcirco precepit tibi ut observares diem
sabbati. Honora patrem tuum et matrem tuam.
sicut precepit tibi dominus deus
tuus. ut longo vivas tempore. et bene
sit tibi in terra quam dominus deus
tuus daturus est tibi. Non occides.
neque mechaberis. furtumque non facies.
Nec loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium. Non concupisces
uxorem proximi tui. non domum.
non agrum. non servum non an-
cillam. non bovem. non asinum
et universa que illius sunt. Hec verba

locutus est dominus ad omnem mul-
titudinem vestram in monte de me-
ignis et nubis et caliginis voce
grandi nichil addens amplius. et scrip-
sit ea in duabus tabulis lapideis quas
tradidit michi. Vos autem post-
quam audistis vocem de medio tenebra-
et montem ardere vidistis. accessistis
ad me omnes principes tribuum
maiores natu atque dixistis. Ecce osten-
dit nobis dominus deus noster maiestatem
et magnitudinem suam. vocem eius
audivimus de medio ignis et proba-
hodie. quod loquente deo cum homine
vixerit homo. Cur ergo moriemur et de-
vorabit nos ignis hic maximus.
cum audierimus ultra vocem domini
dei nostri moriemur. Quid est omnis
caro ut audiat vocem dei viventis
qui de medio ignis loquitur sicut
audivimus et possit vivere. Tu ma-
gis accede et audi cuncta que dixerit
dominus deus noster tibi. loquerisque ad
nos. et nos audientes faciemus ea.
Que cum audisset dominus. ait ad me.
Audivi vocem verborum populi huius
locuti sunt tibi. bene omnia locuti
Quis det talem eos habere mentem
ut timeant me et custodiant omnia man-
data mea. in omni tempore. ut bene
sit eis et filiis eorum in omni tempore.
Vade ergo et dic eis. Revertimini in
tentoria vestra. tu vero hic sta mecum
loquar tibi omnia mandata et cere-
monias atque iudicia que docebis eos.
faciant ea in terra quam dabo illis
possessionem. Custodite igitur et
facite que precepit dominus deus
Non declinabitis neque ad dexteram
ad sinistram sed per viam quam pre-
cepit dominus deus vester ambulabitis
ut vivatis et bene sit vobis et prote-
lentur dies vestri in terra possessionis

H

ec sunt precepta. vi.
et cerimonie atque iudicia
que mandavit dominus deus noster ut docerem
et faciatis ea in terra ad quam trans-
gredimini possidendam ut timeas
dominum deum tuum. et custodias
mandata et precepta eius. que ego
tibi et filiis ac nepotibus tuis cunctis
diebus vite tue ut prolongentur dies
Audi israel et observa ut facias que
tibi dominus. et bene sit tibi et multi-

amplius sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum dare tibi terram lacte et melle manantem. Audi israel dominus deus tuus, deus unus est. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hec que ego precipio tibi hodie, in corde tuo et narrabis ea filiis tuis. et meditaberis sedens in domo tua. et ambulans in itinere. dormiens atque consurgens. et ligabis ea quasi signum in manu tua. Eruntque et movebuntur ante oculos tuos. Scribesque ea in limine et postibus domus tue. Cumque introduxerit te dominus deus tuus in terram pro qua iuravit patribus tuis. abraham ysaac et iacob. et dederit tibi civitates magnas et optimas quas non edificasti. domos plenas cunctarum opum quas non extruxisti. cisternas quas non fodisti. vineta et oliveta que non plantasti et comederis et saturatus fueris: cave diligenter ne obliviscaris domini qui eduxit te de terra egypti. de domo servitutis. Dominum deum tuum timebis. et illi soli servies. ac per nomen illius iurabis. Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium que in circuitu vestro sunt. quoniam deus emulator dominus deus tuus in medio tui. nequando irascatur furor domini dei tui contra te. et auferat te de superficie terre. Non temptabis dominum deum tuum. sicut temptasti in loco temptationis. Custodi precepta domini dei tui. ac testimonia et cerimonias quas precepit tibi. et fac quod placitum est et bonum in conspectu domini. ut bene sit tibi. et ingressus possideas terram optimam. de qua iuravit dominus patribus tuis ut deleret omnes inimicos tuos coram te: sicut locutus est: Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens. Quid sibi volunt testimonia hec. et cerimonie atque iudicia que precepit dominus deus noster nobis. Dices ei. Servi eramus pharaonis in egypto. et eduxit nos dominus de egypto in manu forti. fecitque signa atque prodigia magna et pessima in egypto. contra pharaonem et omnem domum illius. in conspectu nostro. et eduxit nos inde. ut introductis daret terram super qua iuravit patribus nostris. Precepitque nobis dominus. ut faciamus omnia legitima hec et timeamus dominum deum nostrum. ut bene sit nobis cunctis diebus vite nostre. sicut est hodie. Eritque nostri misericors si custodierimus et fecerimus omnia precepta eius coram domino deo nostro sicut mandavit nobis.

Cum vero introduxerit .vii. VII
te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingrederis et deleverit gentes multas coram te ethëum et gergeseum et amorreum et chananeum et phereseum et eveum et iebuseum. vii. gentes multo maioris numeri quam tu es. et robustiores te. tradideritque eas dominus deus tuus tibi. percuties eas usque ad internitionem. Non inibis cum eis fedus: nec misereberis earum: neque sociabis cum eis coniugia. filiam tuam non dabis filio eius. Nec filiam illius accipies filio tuo. quia seducet filium tuum ne sequatur me: et ut magis serviat diis alienis. Irasceturque furor domini. et delebit te cito. Quin potius hec facietis eis. Aras eorum subvertite. et confringite statuas. lucosque succidite. et sculptilia comburite. quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus. ut sis ei populus peculiaris. de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gentes numero vincebatis. vobis iunctus est dominus. et elegit vos cum omnibus sitis populis pauciores. Sed quia dilexit vos dominus. et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris. et eduxit vos in manu forti et redemit de domo servitutis. de domo pharaonis regis egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis. custodiens pactum et misericordiam diligentibus se. et his qui custodiunt precepta eius. in mille generationes. et reddens odientibus se. statim ita ut disperdat eos. et ultra non differat. protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo precepta et cerimonias atque iudicia que ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris hec iudicia custodieris ea et feceris custodiet dominus deus tuus tibi pactum et misericordiam quam iuravit patribus tuis et diliget te. et multiplicabit. benedicetque fructui ventris tui. et fructui terre tue. frumento tuo atque vindemie

oleo et armentis gregibus ovium tuarum
super terram pro qua iuravit patribus
tuis ut daret eam tibi. Benedictus
eris inter omnes populos. Non erit
apud te sterilis utriusque sexus tam
in hominibus quam in gregibus tuis.
Auferet dominus a te omnem lan-
I Domes guorem, et infirmitates egypti
pessimas quas novisti non inferet
tibi, sed cunctis hostibus tuis. Devorabisque
omnes populos quos dominus deus
tuus daturus est tibi. Non parcet eis
oculus tuus, nec servies diis eorum,
ne sint in ruinam tui. Si dixeris
in corde tuo plures sunt gentes iste
quam ego, quomodo potero delere eas.
Noli metuere, sed recordare que fecerit
dominus deus tuus pharaoni et cunctis
egyptiis, plagas maximas quas
viderunt oculi tui, et signa atque por-
tenta manumque robustam et exten-
tum brachium, ut educeret te dominus de-
us tuus. Sic faciet cunctis populis
quos metuis. Insuper et crabrones
mittet dominus deus tuus in eos,
donec deleat omnes atque disperdat
qui te fugerint et latere non potuerint.
Non timebis eos, quia dominus deus
tuus in medio tui est, deus magnus
et terribilis. Ipse consumet nationes has
in conspectu tuo paulatim atque per
partes. Non poteris eas delere pariter,
ne forte multiplicentur contra te be-
stie terre. Dabitque eos dominus deus
tuus in conspectu tuo, et interficiet
illos donec penitus deleantur. Tra-
detque reges eorum in manus tuas,
et disperdes nomina eorum sub celo.
Nullus poterit resistere tibi, donec conte-
eas ras. Sculptilia eorum igne combures.
Non concupisces argentum et aurum
de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi
quicquam, ne offendas propter ea, quia abhomi-
natio est domini dei tui. Nec inferes
quippiam ex ydolo in domum tuam,
ne fias anathema, sicut et illud est. Quasi
spurciciam detestaberis, et velut in-
quinamentum ac sordes abhomi-
nationi habebis, quia anathema est.

VIII Omne mandatum · viii ·
quod ego precipio tibi hodie, cave
diligenter ut facias, ut possitis vivere,
ut multiplicemini, ingressique
possideatis terram pro qua iuravit

dominus patribus vestris. Et recorda[…]
cuncti itineris per quod ad[…]
dominus deus tuus xl annis […]
tum, ut affligeret te atque tem[…]
et nota fierent que in animo tuo[…]
bantur, utrum custodires ma[…]
illius an non. Afflixit te penu[…]
dit tibi cibum manna quod igno[…]
tu et patres tui, ut ostenderet tib[…]
in solo pane vivat homo, sed[…]
in omni quod egreditur ex ore domini[…]
tum tuum quo operiebaris neq[…]
vetustate defecit, et pes tuus no[…]
subtritus. En quadragesimus[…]
est ut recogites in corde tuo, quia s[…]
homo erudit filium suum, sic do[…]
deus tuus erudivit te, ut cust[…]
mandata domini dei tui, et am[…]
in viis eius, et timeas eum. D[…]
enim deus tuus introducet te[…]
terram bonam, terram rivo[…]
aquarumque et fontium, in cu[…]
campis et montibus erump[…]
fluviorum abyssi, terram[…]
ordei ac vinearum, in qua[…]
et mala granata et oliveta[…]
terram olei ac mellis, ubi ab[…]
ulla penuria comedes panem tuum[…]
omnium habundantia perfru[…]
Cuius lapides ferrum sunt[…]
de montibus eius eris metalla[…]
foduntur, ut cum comederis[…]
saciatus fueris, benedicas domino[…]
pro terra optima quam dedit[…]
Observa et cave nequando oblivis[…]
dei tui, et negligas manda[…]
atque iudicia et cerimonias q[…]
ego precipio tibi hodie, ne postqua[…]
comederis et saciatus fueris, domos[…]
chras edificaveris et habitaveris in[…]
habuerisque armenta boum[…]
greges, argenti et auri, cun[…]
rerum copiam, elevetur cor[…]
et non reminiscaris domini d[…]
qui eduxit te de terra egypti[…]
servitutis, et ductor tuus fuit[…]
tudine magna atque terribili[…]
erat serpens flatu adurens[…]
ac dipsas, et nulle omnino[…]
qui eduxit rivos de petra du[…]
et cibavit te manna in solitu[…]
quod nescierunt patres tui, et p[…]
afflixit te et probavit, ad ex[…]
tremum misertus est tui, ne[…]

in corde tuo fortitudo mea et robur
manus mee. hec michi omnia
prestiterunt. Sed recorderis domini
dei tui: quod ipse uires prebuerit tibi
ut impleret pactum suum super
quo iurauit patribus tuis. sicut presens
indicat dies. Si autem oblitus
domini dei tui, secutus fueris a-
lienos deos. colueris que et adoraueris.
ecce nunc predico tibi quod omnino
dispereas sicut gentes quas deleuit
dominus in introitu tuo. ita et uos
peribitis. si inobedientes fueritis
uoci domini dei uestri. ix.
Audi israel tu transgredieris
hodie iordanem ut possi-
deas nationes maximas et forti-
ores te. ciuitates ingentes: et ad
celos usque muratas populum mag-
num atque sublimem. filios enach
quos ipse uidisti et audisti,
quibus nullus potest ex aduerso
resistere. Scies ergo hodie quod dominus
deus tuus ipse transibit ante te.
ignis deuorans atque consumens
qui conterat eos et deleat atque dis-
perdat ante faciem tuam uelociter.
sicut locutus est tibi. Ne dicas
in corde tuo cum deleuerit eos dominus
deus tuus in conspectu tuo, propter
iustitiam meam introduxit me
dominus, ut terram hanc possiderem.
cum propter impietates suas iste delete
sunt nationes. Non enim propter iusti-
cias tuas et equitatem cordis tui
ingrederis ut possideas terras
earum. Sed quia ille egerunt impie
introeunte te delete sunt. et ut
compleret uerbum suum dominus
quod sub iuramento pollicitus est
patribus tuis abraham ysaac et iacob.
Scito ergo quod non propter iustitias tuas
dominus deus tuus dederit tibi
terram hanc optimam in possessi-
onem cum durissime ceruicis sis
populus. Memento et ne obliuisca-
ris quomodo ad iracundiam pro-
uocaueris dominum deum tuum.
in solitudine. Ex eo die quo egres-
sus es ex egypto usque ad locum istum.
semper aduersum dominum contendisti.
Nam et in oreb prouocasti eum.
et iratus delere te uoluit. quando ascendi
in montem ut acciperem duas
tabulas lapideas. Tabulas pacti
quod pepigit uobiscum dominus et perseueraui
in monte. xl. diebus ac noctibus
panem non comedens: et aquam
non bibens. Deditque michi dominus
duas tabulas lapideas scriptas
utrasque digito dei: et continentes
omnia uerba que locutus est in monte
de medio ignis. quando contio populi con-
gregata est. Cumque transissent
xl. dies. et totidem noctes. dedit michi
dominus duas tabulas lapideas.
tabulas federis. Dixitque michi.
surge et descende hinc cito quia populus
tuus quem eduxisti de egypto deser-
uerunt uelociter uiam quam de-
monstrasti eis: et fecerunt sibi uitulum
conflatilem. Rursumque ait dominus
ad me. cerno quod populus iste dure
ceruicis est. dimitte me ut conteram
eum. et deleam nomen eius sub celo.
et constituam te super gentem que hac
maior et fortior sit. Cumque de monte
ardente descenderem. et duas tabu-
las federis utraque tenerem manu.
uidissemque peccasse uos domino
deo uestro. et fecisse uobis uitulum con-
flatilem. ac deseruisse uelociter
uiam eius, quam uobis ostenderat.
proieci tabulas de manibus meis.
confregique eas in conspectu uestro. et
procidi ante dominum sicut prius.
xl. diebus et xl. noctibus. panem non
comedens. et aquam non bibens.
propter omnia peccata uestra que gessistis contra
dominum. et eum ad iracundiam
prouocastis. Timui enim indigna-
tionem et iram illius qua aduersum
uos concitatus delere uos
uoluit. et exaudiuit me dominus
etiam hac uice. Aduersum aaron
quoque uehementer iratus. uoluit
eum conterere. et pro illo similiter
deprecatus sum. Peccatum autem uestrum
quod feceratis id est uitulum. arripiens
igne combussi: et frustatim comminuens
omnino que in puluerem redigens
proieci in torrentem qui de monte
descendit. In incendio quoque et in
temptatione et in sepulcris concu-
piscentie prouocastis dominum.
Et quando misit uos de cadesbar-
ne dicens. Ascendite. possidete terram
quam dedi uobis. et contempsistis

imperium domini dei uestri. et non
credidistis ei: neque vocem eius audire
voluistis. Sed semper fuistis rebelles
a die qua nosse vos cepi. et iacui co-
ram domino. xl. diebus. et xl. noctibus.
quibus eum suppliciter deprecabar ne
deleret vos ut fuerat comminatus:
et orans dixi. Domine deus ne disp-
erdas populum tuum et hereditatem
tuam quam redemisti in magni-
tudine tua. quos eduxisti de egypto
in manu forti. Recordare servorum
tuorum. abraham ysaac et iacob.
ne aspicias duriciam populi huius
et impietatem atque peccatum. ne for-
te dicant habitatores terre. de qua edu-
xisti nos. Non poterat dominus in-
troducere eos in terram quam pol-
licitus est eis. et oderat illos. Idcirco
eduxit ut interficeret illos in solitu-
dine. qui sunt populus tuus et here-
ditas tua: quos eduxisti in fortitu-
dine tua magna et in brachio tuo
X extento. X.
In tempore illo dixit dominus
ad me. Dola tibi .ii. tabulas lapideas
sicut priores fuerunt. et ascendes
ad me in montem. faciesque tibi archam
ligneam. et scribam in tabulis verba
que fuerunt in hiis quas ante confregi-
sti: ponesque eas in archa. Feci igitur ar-
cham de lignis sethim. Cumque dolas-
sem duas tabulas lapideas instar
priorum. ascendi in montem habens
eas in manibus. Scripsitque in tabulis
iuxta id quod prius scripserat. verba decem
que locutus est dominus ad vos in monte
de medio ignis. quando populus congregatus
est. et dedit eas michi. Reversusque de monte
descendi et posui tabulas in archam
quam feceram que hucusque ibi sunt
sicut michi precepit dominus. Filii
autem israel. castra moverunt ex beroth.
filiorum iachan in mosera. ubi aaron
mortuus et sepultus est. pro quo sa-
cerdocio functus est filius eius eleazar.
Inde venerunt in galgad de quo loco
profecti castra metati sunt in iethabatha
in terra aquarum atque torrencium.
Eo tempore separavit tribum levi
ut portaret archam federis domini
et staret coram eo in ministerio ac be-
nediceret in nomine illius usque in
presentem diem. Quam ob rem non habuit levi

partem neque possessionem cum
suis. quia ipse dominus pos
est. sicut promisit ei dominus
tuus. Ego autem steti in mon
prius. xl. diebus ac noctibus. ex
me dominus etiam hac vice
perdere noluit. Dixitque michi. Vade
populum ut ingrediatur et po
terram quam iuravi patribus eo
ut traderem eis. Et nunc israel
dominus deus tuus petit a te. n
ut timeas dominum deum tuum
et ambules in viis eius. et dili
eum. ac servias domino deo tuo
toto corde tuo. et in tota anima
Custodiasque mandata domi
tui. et cerimonias eius quas ego
pro tibi: ut bene sit tibi. En domini dei
celum est. et celum celi. terra et om
que in eis sunt. et tamen patribus tuis
glutinatus est dominus et ama
eos. elegitque semen eorum post eos
de cunctis gentibus sicut hodie
batur. Circumcidite igitur pre
cordis vestri et cervicem vestram non
retis amplius. quia dominus de
deorum. et dominus dominantium. de
gnus et potens et terribilis qui
non accipit nec munera. facit
cium pupillo et vidue. amat pe
et dat ei victum atque vestitum
ergo amate peregrinos. quia et vos
advene in terra egypti. Domi
deum tuum timebis. et ei soli ser
ipsi que adherebis. Iurabisque in
illius. Ipse est laus tua et deus
qui fecit tibi hec magnalia et
bilia que viderunt oculi tui. In sep
animabus descenderunt patres tui
egyptum. et ecce nunc multipli
te dominus deus tuus sicut as
Ama itaque dominum. XI.
deum tuum. et observa
ta eius. et cerimonias. iudicia
mandata omni tempore. Cog
scite hodie que ignorant fili
qui non viderunt disciplinam
dei vestri. magnalia eius et vali
manum. extentumque brachium
signa et opera que fecit in medio
gypti. pharaoni regi et universe
omnique exercitui egyptiorum
equis. et curribus. quomodo op
eos aque rubri maris cum

ierunt. et deleverit eos dominus usque
in presentem diem. vobisque que fecerit in
solitudine. donec veniretis ad hunc
locum. et dathan atque abiron filiis
eliab qui fuit filius ruben. quos aperto
ore suo terra absorbuit. cum domibus
et tabernaculis. et universa substantia eorum
quam habebant in medio israel. Oculi vestri
viderunt omnia opera domini magna.
que fecit ut custodiatis universa mandata
illius que ego hodie precipio vobis. et
possitis introire et possidere terram ad
quam ingredimini. Multoque in ea
vivatis tempore. quam sub iuramento
pollicitus est dominus patribus vestris.
et semini eorum. lacte et melle ma-
nantem. Terra enim ad quam ingredieris
possidendam non est sicut terra egypti.
de qua existi ubi iacto semine in ortorum
more aque ducuntur irrigue. Sed
montuosa est et campestris de celo
expectans pluvias. quam dominus
deus tuus semper invisit. et oculi
eius in ea sunt a principio anni usque
ad finem eius. Si ergo obedieritis
mandatis meis que ego hodie precipio
vobis. ut diligatis dominum deum
vestrum. et serviatis ei in toto corde vestro.
et in tota anima vestra. dabit pluviam
terre vestre temporaneam. et serotinam.
ut colligatis frumentum. et vinum.
et oleum. fenumque ex agris ad pascenda
iumenta. ut et ipsi comedatis et saturemini.
Cavete ne forte decipiatur cor
vestrum. et recedatis a domino. serviatisque
diis alienis. et adoretis eos. iratusque
dominus claudat celum et pluvie
non descendant. nec terra det germen
suum. pereatisque velociter de terra op-
tima quam dominus daturus est vobis.
Ponite hec verba mea in cordibus et
in animis vestris. et suspendite ea pro
signo in manibus. et inter oculos vestros
collocate. docete filios vestros ut illa
meditentur. quando sederis in domo tua.
et ambulaveris in via. et accubueris
atque surrexeris. Scribes ea super postes
et ianuas domus tue. Ut multipli-
centur dies tui et filiorum tuorum.
in terra quam iuravit dominus
patribus tuis ut daret eis quamdiu
imminet celum terre. Si enim custo-
dieritis mandata que ego precipio vobis
et feceritis ea. ut diligatis dominum
deum vestrum. et ambuletis in omnibus
viis eius. adherentes ei. Disperdet dominus
omnipotens omnes gentes istas ante
faciem vestram. et possidebitis eas. que
maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus
quem calcaverit pes vester. vester erit. A deserto
et libano et flumine magno eufrate
usque ad mare occidentale erunt ter-
mini vestri. Nullus stabit contra vos
et terrorem vestrum et formidinem dabit
dominus deus vester super omnem terram
quam calcaturi estis: sicut locutus est vobis.
En propono in conspectu vestro hodie bene-
dictionem. et maledictionem. benedictionem
si obedieritis mandatis domini dei vestri
que hodie precipio vobis. maledictionem.
si non audieritis mandata domini
dei vestri: sed recesseritis de via quam ego
nunc ostendo vobis: et ambulaveritis
post deos alienos. quos ignoratis.
Cum vero introduxerit te dominus deus
tuus in terram ad quam pergis ha-
bitandam ponens benedictionem super mon-
tem garizim. maledictionem super
montem hebal. qui sunt trans iorda-
nem. post viam que vergit ad solis
occubitum in terra chananei qui ha-
bitat in campestribus contra galgalam
que est iuxta vallem tendentem et in-
trantem procul. Vos enim transibi-
tis iordanem. ut possideatis terram
quam dominus deus vester daturus est vobis.
ut habeatis ac possideatis illam. Videte
ergo ut impleatis cerimonias atque
iudicia que ego hodie ponam in
conspectu vestro. .xii.

XII

Hec sunt precepta atque iudicia
que facere debetis in terra quam
dominus deus patrum tuorum da-
turus est tibi. ut possideas eam cunctis
diebus quibus super humum gradieris. Sub-
vertite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos
super montes excelsos. et colles. et subter
omne lignum frondosum. Dissipate
aras earum. et confringite statuas.
lucos igne comburite. et ydola com-
minuite. disperdite nomina earum.
de locis illis. Non facietis ita domino
deo vestro. sed ad locum quem elegerit
dominus deus vester de cunctis tribubus
vestris. ut ponat nomen suum ibi.
et habitet in eo. venietis et offeretis in
loco illo holocausta. et victimas vestras

decimas et primitias manuum ves-
primogenita trarum et vota atque donaria, boum
et ovium. et comedetis ibi in conspec-
dni tu dei vestri. ac letabimini in cunctis
ad que miseritis manum. vos et
domus vestre, in quibus benedixerit vobis
dominus deus vester. Non facietis ibi
que nos hic facimus hodie. singuli
quod sibi rectum videtur. Neque enim usque
in presens tempus venistis ad re-
quiem et possessionem quam dominus
deus daturus est vobis. transibitis
iordanem et habitabitis in terra quam
dominus deus vester daturus est vobis
ut requiescatis a cunctis hostibus
per circuitum. et absque ullo timore
habitetis in loco quem elegerit dominus
deus vester ut sit nomen eius in eo.
illuc omnia que precipio conferetis
holocausta et hostias. ac decimas
et primitias manuum vestrarum et
quicquid precipuum est in muneribus
que vovistis domino. ibi epulabi-
mini coram domino deo vestro. vos
et filii et filie vestre. famuli et famule
vestre. atque levite qui in urbibus vestris
commorantur. Neque enim habent aliam
partem inter vos et possessionem.
Cave ne offeras holocausta tua
in omni loco quem videris. Sed in eo
quem elegerit dominus in una tri-
buum tuarum offeres hostias et fa-
cies quecumque precipio tibi. Si autem
comedere volueris et te esus carnium
delectaverit occide et comede iuxta
benedictionem domini dei tui quam
dedit tibi, in urbibus tuis. sive in-
mundum fuerit hoc est maculatum
et debile. sive mundum hoc est in-
tegrum. et sine macula quod offerri
licet. et sicut capream et cervum
comedes. absque esu dumtaxat san-
guinis quem super terram quasi
aquam effundes. Non poteris co-
medere in oppidis tuis. decimas
frumenti vini et olei tui. primoge-
nita armentorum et pecorum
et omnia que voveris et sponte offerre
volueris. et primitias manuum tuarum.
sed coram domino deo tuo comedes
ea in loco quem elegerit dominus
deus tuus, tu et filius tuus. ac filia
tua servus et ancilla, atque levites qui
manet in urbibus tuis. et letaberis

et reficieris coram domino d
in cunctis ad que extenderis
tuam. Cave ne derelinquas
in omni tempore. quo versaris
quando dilataverit dominus deus
terminos tuos: sicut locutus
et volueris vesci carnibus quas de
anima tua. locus autem quem e
dominus deus tuus ut sit no
eius ibi. si procul fuerit occi
armentis et pecoribus tuis que
sicut precepit tibi. et comedes in
tuis ut tibi placet. sicut comed
caprea et cervus ita vesceris e
dus et inmundus in commune
hoc solum cave ne sanguinem co
Sanguis enim eorum pro an
Idcirco non debes animam co
cum carnibus. sed super terram fun
quasi aquam ut sit tibi bene. et
tuis post te cum feceris quod plac
in conspectu domini. Quod
[illegible] et voveris domino tol
nes ad locum quem elegerit
offeres oblationes tuas car
sanguinem super altare domini
sanguinem hostiarum fundes
tari. carnibus autem ipse vesce
observa omnia. et audi que ego p
tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis
in sempiternum cum feceris q
est et placitum in conspectu d
dei tui. Quando disperdiderit dom
tuus ante faciem tuam ge
ingredieris possidendas. et pos
eas atque habitaveris in terra ea
cave ne imiteris eas postquam te
introeunte subverse. et requiras
mas earum dicens. Sicut coluer
iste deos suos. ita et ego colam.
facies similiter domino deo tuo
enim abhominationes quas
dominus fecerunt diis suis
filios et filias. et comburentes ig
precipio tibi hoc tantum facito domino
addas quicquam nec minuas. Si
surrexerit in medio tuo prophetes aut
somnium vidisse se dicat et p
signum atque portentum. et e
quod locutus est. et dixerit tibi. Eam
sequamur deos alienos. quos
et serviamus eis. Non audies
illius. aut somniatoris. q
temptat vos dominus deus

ut palam fiat utrum diligatis eum
an non. in toto corde et in tota anima
vestra. Dominum deum vestrum sequimini et
ipsum timete. et mandata illius custo
dite. et audite vocem eius. ipsi servietis
et ipsi adherebitis. Propheta autem ille
aut fictor somniorum interficietur.
quia locutus est ut vos averteret a domino
deo vestro qui eduxit vos de terra egypti.
et redemit vos de domo servitutis. ut
errare te faceret de via quam tibi precepit
dominus deus tuus. et auferes
malum de medio tui. xiij.

Si tibi voluerit persuadere frater
tuus filius matris tue. aut
filius tuus vel filia tua. sive uxor
que est in sinu tuo. aut amicus quem
diligis ut animam tuam clam
dicens. eamus et serviamus diis alie
nis quos ignoras tu et patres tui. cunc
tarum in circuitu gentium. que
iuxta vel procul sunt. ab initio usque ad
finem terre: non acquiescas ei, nec
audias. nec parcat ei oculus tuus.
ut miserearis et occultes eum. Sed
statim interficies. Sit primum
manus tua super eum: et post te omnis
populus mittat manum. lapidibus
obrutus necabitur. quia voluit te
abstrahere. a domino deo tuo qui e
duxit te de terra egypti de domo servi
tutis. ut omnis israel audiens timeat
et nequaquam ultra faciat quippiam
huius rei simile. Si audieris in una
urbium tuarum. quas dominus deus
tuus dabit tibi ad habitandum. dicentes
aliquos egressi sunt filii belial de me
dio tui. et averterunt habitatores urbis
tue. atque dixerunt: eamus et serviamus
diis alienis quos ignoratis. quere
solicite et diligenter rei veritatem per
specta. Si inveneris certum esse quod dicitur
et abhominationem hanc opere per
petratam. statim percuties habitatores
urbis illius. in ore gladii et delebis
eam. omnia que in ea sunt usque ad
pecora. quicquid etiam supellectilis fuerit
congregabis in medio platearum eius.
et cum ipsa civitate succendes. ita ut
universa consumas domino deo tuo.
et sit tumulus sempiternus. Non
edificabitur amplius. et non adherebit
de illo anathemate quicquam in manu
tua. ut avertatur dominus ab ira
furoris sui: et misereatur tui. mul
tiplicet que te sicut iuravit patribus tuis.
quando audieris vocem domini dei
tui. custodiens omnia precepta eius.
que ego precipio tibi hodie ut facias
quod placitum est in conspectu domini
dei tui. xiiij. XIIII.

Filii estote domini dei vestri.
Non vos incidetis nec facietis cal
vicium super mortuo quia populus sanctus es
domino deo tuo. et te elegit ut sis ei
in populum peculiarem de cunctis
gentibus que sunt super terram. Ne comedetis
que inmunda sunt. Hoc est animal
quod comedere debetis. bovem et ovem. et
capram. cervum capream. bubalum
tragelaphum. pygargum. orygem
camelopardalum. omne animal
quod in duas partes findit ungulam et
ruminat comedetis. De his autem
que ruminant. et ungulam non findunt
hec comedere non debetis. Camelum
leporem choerogryllum quia ruminant
et non dividunt ungulam inmunda
erunt vobis. Sus quoque quia dividit
ungulam et non ruminat inmunda
erit. carnibus eorum non vescemini.
et cadavera non tangetis. Hec come
detis ex omnibus que morantur in aquis.
que habent pinnulas et squamas comedite
que absque pinnulis et squamis sunt
ne comedatis. quia inmunda sunt.
Omnes aves mundas comedite.
inmundas ne comedatis. aquilam
scilicet et gryphum. et alietum.
ixion. et milvum. ac vulturem iuxta
genus suum. et omne corvini generis.
et struthionem ac noctuam. et larum
atque accipitrem iuxta genus suum.
herodium et cygnum. et ibin ac mergu
lum. porphyrionem. et nycticoracem.
onocrotalum et caradrium singula in
genere suo. upupam quoque et vespertilionem
et omne quod reptat et pinnulas habet in
mundum erit et non comedetur. Omne
quod mundum est comedite. quicquid
autem morticinum est. ne vescamini
ex eo. Peregrino qui intra portas
tuas est. da ut comedat. aut vende ei.
quia tu populus sanctus domini dei tui es.
Non coques hedum in lacte matris
sue: decimam partem separabis de
cunctis fructibus tuis. qui nascuntur
in terra per singulos annos et comedes

in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur. Decimam frumenti tui vini et olei, et primogenita de armentis et ovibus tuis offeres ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et locus quem elegerit dominus deus tuus et tibi benedixerit nec potueris ad eum hec cuncta portare, vendens omnia et in pretium rediges, portabisque manu tua et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus. Et emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit, sive ex armentis sive ex ovibus, vinum quoque et siceram, et omne quod desiderat anima tua, et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua; et levita qui intra portas tuas est. Cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in possessione tua. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore, et repones intra ianuas tuas. Venietque levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum, et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt, et comedent et saturabuntur, ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris. XV

XV Septimo anno facies remissionem que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est domini. A peregrino et advena exiges. Civem et propinquum repetendi non habes potestatem. Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos, ut benedicat tibi dominus deus tuus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui, et custodieris universa que iussit, et que ego hodie precipio tibi, benedicet tibi ut pollicitus est. Feneraberis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis, et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui morantur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum. Sed aperies eam pauperi

et dabis mutuum quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte surrepat tibi impia cogitatio, et dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis. Et avertas oculos a paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat mutuum commodare, ne clamet contra te ad dominum, et fiat tibi in peccatum. Sed dabis, nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis, ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore, et in cunctis ad que manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Idcirco ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versatur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea, et sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum. Et quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris, sed dabis viaticum de gregibus et de area et de torculari tuo, quibus dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse servieris in terra egypti, et liberaverit te dominus deus tuus. Et idcirco ego nunc precipio tibi. Si autem dixerit: nolo egredi, eo quod diligat te et domum tuam, et bene sibi apud te esse sentiat, assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue, et serviet tibi usque in eternum. Ancille quoque similiter facies. Non avertes oculos tuos ab eis quando dimiseris eos liberos, quoniam iuxta mercedem mercenarii per sex annos servivit tibi, ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus que agis. De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis, quicquid sexus est masculini sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis, et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per singulos annos in loco quem elegerit dominus deus tuus, tu et domus tua. Si autem habuerit maculam vel claudum fuerit vel cecum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur domino deo tuo. Sed intra portas urbis tue comedes illud. Tam mundus quam immundus similiter vescentur eis, quasi caprea et cervo. Hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas, sed effundes

in terram quasi aquam. · xvi ·
Observa mensem novarum
frugum et verni primum temporis,
ut facias phase domino deo tuo: quia
in isto mense eduxit te dominus deus
tuus de egypto nocte. Immolabisque
phase domino deo tuo de ovibus et de bobus
in loco quem elegerit dominus deus tuus,
ut habitet nomen eius ibi. Non comedes
in eo panem fermentatum: vii. diebus
comedes absque fermento afflic-
tionis panem, quoniam in pavore egressus
es de egypto: ut memineris diei egressi-
onis tue de egypto omnibus diebus vite
tue. Non apparebit fermentatum in
omnibus terminis tuis vii. diebus: et non
remanebit de carnibus eius quod immola-
tum est vespere in die primo mane. Non
poteris immolare phase in qualibet
urbium tuarum quas dominus deus
tuus daturus est tibi. Sed in loco quem
elegerit dominus deus tuus, ut habitet
nomen eius ibi. Immolabis phase
vespere ad solis occasum, quando egressus
es de egypto: et coques et comedes in loco
quem elegerit dominus deus tuus: mane-
que consurgens vades in tabernacula
tua. Sex diebus comedes azima: et in die
septimo quia collecta est domini dei
tui non facies opus. Septem ebdoma-
das numerabis tibi ab ea die qua
falcem in segetem miseris: et celebra-
bis diem festum ebdomadarum domi-
no deo tuo, oblationem spontaneam
manus tue quam offeres iuxta benedictio-
nem domini dei tui: et epulaberis coram
domino deo tuo, tu et filius tuus et filia
tua, et servus tuus et ancilla tua, et levi-
tes qui est intra portas tuas, et adve-
na et pupillus, et vidua qui morantur
vobiscum: in loco quem elegerit dominus
deus tuus, ut habitet nomen eius ibi.
Et recordaberis quoniam servus fuisti in egypto:
custodiesque ac facies que precepta sunt.
Sollempnitatem quoque tabernaculorum
celebrabis per vii. dies, quando collegeris de
area et torculari fruges tuas: et epula-
beris in festivitate tua, tu et filius tuus
et filia tua, et servus tuus et ancilla tua,
levites quoque et advena, pupillus et
vidua qui intra portas tuas sunt. vii.
diebus domino deo tuo festa celebrabis
in loco quem elegerit dominus: benedi-
cetque tibi dominus deus tuus in cunctis
frugibus tuis et in omni opere manuum
tuarum, eritisque in letitia. Tribus vicibus
apparebit per annum omne masculi-
num tuum in conspectu domini dei
tui, in loco quem elegerit: In sollemp-
nitate azimorum, in sollempnitate
ebdomadarum, et in sollempnitate ta-
bernaculorum. Non apparebit ante
dominum vacuus, sed offeret unusquisque
secundum quod habuerit, iuxta benedictionem
domini dei sui quam dederit ei. Iudi-
ces et magistros constitues in omnibus
portis tuis, quas dominus deus tuus
dederit tibi, per singulas tribus tuas:
ut iudicent populum iusto iudicio,
nec in alteram partem declinent.
Non accipies personam nec munera, Pro de muneribus
quia munera excecant oculos sapientum
et mutant verba iustorum. Iuste quod
iustum est persequeris: ut vivas et
possideas terram quam dominus
deus tuus dederit tibi. Non planta- Al' hic incipit
bis lucum et omnem arborem iuxta
altare domini dei tui. Nec facies
tibi atque constitues statuam: que
odit dominus deus tuus. · xvii · XVII
Non immolabis domino
deo tuo bovem et ovem in
quo est macula aut quippiam
vitii: quia abhominatio est domino
deo tuo. Cum reperti fuerint apud
te intra unam portarum tuarum
quas dominus deus tuus dabit tibi,
vir aut mulier qui faciant malum
in conspectu domini dei tui, et trans-
grediantur pactum illius, ut va-
dant et serviant diis alienis, et ado-
rent eos, solem et lunam et omnem
militiam celi, que non precepi: et hoc
tibi fuerit nunciatum, audiensque
inquisieris diligenter, et verum esse
reperis, et abhominatio facta est
in Israel: educes virum ac mulierem
qui rem sceleratissimam perpetrarunt
ad portas civitatis tue, et lapidibus
obruentur. In ore duorum aut trium
testium peribit qui interficietur.
Nemo occidatur, uno contra se dicen-
te testimonium. Manus testium
prima interficiet eum, et manus
reliqui populi extrema mittetur:
ut auferas malum de medio tui.
Si difficile et ambiguum apud
te iudicium esse perspexeris inter

sanguinem et sanguinem causam
et causam. lepram et non lepram.
et iudicum intra portas tuas vi
deris verba variari. Surge et ascen
de ad locum quem elegit dominus
deus tuus. Veniesque ad sacerdotes
levitici generis et ad iudicem qui fuerit
illo tempore. quaeresque ab eis. qui in
dicabunt tibi iudicii veritatem et fa
cies quodcumque dixerint qui presunt loco
quem elegerit dominus. et docuerint
te iuxta legem eius. sequerisque senten
ciam eorum. et non declinabis ad dex
teram vel ad sinistram. Qui autem
superbierit nolens obedire sacerdotis
imperio qui eo tempore ministrat
domino deo tuo et decreto iudicis mo
rietur ille homo. et auferes malum
de medio israel. Cunctusque populus
audiens timebit ut nullo deinceps
intumescat superbia. Cum ingressus
fueris terram quam dominus deus
tuus dabit tibi et possederis eam.
habitaverisque in illa et dixeris. constituam
super me regem sicut habent omnes per
circuitum nationes. eum constitu
es quem elegerit dominus deus tuus
de numero fratrum tuorum. non
poteris alterius gentis hominem
regem facere. qui non sit frater
tuus. Cumque fuerit constitutus. non
multiplicabit sibi equos. nec reducet
populum in egyptum. equitatus numero
sublevatus. presertim cum dominus pre
ceperit vobis ut nequaquam amplius
per eandem viam revertamini. Non habebit
uxores plurimas que alliciant animam
eius. neque argenti et auri inmensa pon
dera. Postquam autem sederit in solio regni
sui. describet sibi deuteronomium legis
huius in volumine accipiens exemplar
a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum.
legetque illud omnibus diebus vite sue.
ut discat timere dominum deum suum et
custodire verba et cerimonias eius que
in lege precepta sunt. nec elevetur cor
eius in superbiam super fratres suos. neque de
clinet in partem dextram vel sinistram
XVIII ut longo tempore regnet ipse et filii
eius super israel. xviii.
Non habebunt sacerdotes et levite
et omnes qui de eadem tribu sunt
partem et hereditatem cum reliquo
populo israel. quia sacrificia domini et

oblationes eius comedent: et nichil a
liud accipient de possessione fratrum
suorum. dominus enim ipse est here
ditas eorum: sicut locutus est illis. Hoc
erit iudicium sacerdotum a populo
ab his qui offerunt victimas
sive bovem sive ovem immolaverint.
dabunt sacerdoti armum ac ventriculum
primitias vini frumenti et olei
lanarum partem ex ovium ton
sione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus
de cunctis tribubus tuis ut stet et mi
nistret nomini domini dei tui ipse et filii eius in sempi
ternum. Si exierit levites ex una ur
bium tuarum ex omni israel in qua ha
bitat et voluerit venire desiderans lo
cum quem elegerit dominus. mini
strabit in nomine domini dei sui. sicut omnes
fratres eius levite qui stabunt co
ram domino. partem ciborum eam
accipiet quam et ceteri. excepto eo quod
sibi ex paterna ei successione debetur.
Quando ingressus fueris terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. cave ne imi
tari velis abhominationes illarum gen
tium. Nec inveniatur in te qui lustret
filium suum aut filiam ducens per
ignem. aut qui ariolos sciscitetur
et observet sompnia atque auguria
ne sit maleficus. nec incantator
ne phitones consulat nec divinos
querat a mortuis veritatem. Omnia
enim hec abhominatur dominus. et propter istius
modi scelera delebit eos in introitu
tuo. Perfectus eris et absque macula
cum domino deo tuo. Gentes iste quarum
possidebis terram. augures et di
vinos audiunt. tu autem a domino deo
aliter institutus es. Prophetam de gente
tua. et de fratribus tuis sicut me. sus
citabit tibi dominus deus tuus. ipsum au
dies ut petisti a domino deo tuo in oreb
quando contio congregata est. atque dixisti
non audiam vocem domini dei mei
et ignem hunc maximum amplius
non videbo. ne moriar. Et ait dominus
michi. bene omnia sunt locuti.
Prophetam suscitabo eis de medio fratrum
suorum similem tui. et ponam verba
mea in ore eius: loqueturque ad
eos omnia que precepero illi. Qui
autem verba eius que loquetur in
nomine meo audire noluerit
ego ultor existam. Propheta

qui arrogantia depravatus voluerit
loqui in nomine meo que ego non
precepi illi ut diceret aut ex nomine
alienorum deorum interficietur. quod si tacita
cogitatione responderis. quomodo possum
intelligere verbum quod non est locutus dominus?
hoc habebis signum quod in nomine domini
propheta ille predixerit. et non evenerit, hoc
dominus non locutus est. sed per tumorem
animi sui propheta confinxit. et idcirco non
timebis eum. · xix ·
Cum disperdiderit dominus deus tuus
gentes quarum tibi traditurus est terram.
et possederis eam. habitaverisque in urbibus
eius et in edibus. tres civitates separabis
tibi. in medio terre quam dominus deus
tuus dabit tibi in possessionem: sternens
diligenter viam. et tres equaliter
partes totam terre tue provinciam divides:
ut habeat e vicino qui propter homicidium
profugus est. quo possit evadere. hec erit lex
homicide fugientis cuius vita servanda
est. Qui percusserit proximum suum nescius:
et qui heri et nudius tertius nullum
contra eum habuisse odium comprobatur:
sed abisse cum eo simpliciter
in silvam ad ligna cedenda. et in succisione
lignorum securis fugit manum
ferrumque lapsum de manubrio amicum
eius percusserit. et occiderit. hic ad unam
supradictarum urbium confugiet et vivet.
ne forsitan proximus eius cuius effusus
est sanguis dolore stimulatus persequatur
et apprehendat eum. si longior
via fuerit. et percusserit animam
eius qui non est reus mortis. quia
nullum contra eum qui occisus est odium
prius habuisse monstratur. Idcirco precipio
tibi. ut tres civitates equalis inter
se spatii dividas. Cum autem dilataverit
dominus deus tuus terminos tuos sicut
iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam
terram quam eis pollicitus est. si tamen custodieris
mandata eius. et feceris que
hodie precipio tibi. ut diligas dominum
deum tuum: et ambules in viis eius
omni tempore. addes tibi tres alias civitates
et supradictarum trium urbium numerum
duplicabis. ut non effundatur sanguis
innoxius in medio terre quam dominus
deus tuus dabit tibi possidendam. ne sis
sanguinis reus. Si quis autem odio
habens proximum suum insidiatus fuerit
vite eius surgensque percusserit illum

et mortuus fuerit fugeritque ad unam
de supradictis urbibus. mittent seniores
civitatis illius et arripient eum de loco
effugii: tradentque in manum proximi
cuius sanguis effusus est. et morietur
nec misereberis eius: et auferes
innoxium sanguinem de israel. ut bene
sit tibi. Non assumes et transferes terminos
proximi tui. quos fixerunt priores in
possessione tua. quam dominus deus tuus
dabit tibi. in terra quam acceperis possidendam.
Non stabit testis unus contra aliquem
quicquid illud peccati et facinoris fuerit. sed ¶ Non in ore duorum
in ore duorum aut trium testium
stabit omne verbum. Si steterit testis
mendax contra hominem accusans
eum prevaricationis stabunt ambo
quorum causa est ante dominum in conspectu
sacerdotum et iudicum qui fuerint
in diebus illis. Cumque diligentissime
perscrutantes invenerint falsum
testem dixisse contra fratrem suum mendacium
reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit. et
auferes malum de medio tui: ut
audientes ceteri timorem habeant: et nequaquam
talia audeant facere. Non misereberis
eius. sed animam pro anima. oculum
pro oculo. dentem pro dente. manum pro
manu. pedem pro pede exiges. · xx · XX
Si exieris ad bellum contra hostes
tuos. et videris equitatus et
currus. et maiorem quam tu habes
adversarii exercitus multitudinem non
timebis eos. quia dominus deus tuus
tecum est. qui eduxit te de terra egypti.
Appropinquante autem iam prelio stabit
sacerdos ante aciem. et sic loquetur
ad populum. Audi israel. vos hodie contra
inimicos vestros pugnam committitis.
Non pertimescat cor vestrum. Nolite metuere.
nolite cedere. nec formidetis
eos. quia dominus deus vester in medio vestri
est et pro vobis contra adversarios dimicabit
ut eruat vos de periculo. Duces
quoque per singulas turmas. audiente
exercitu proclamabunt. Quis est homo
qui edificavit domum novam et non
dedicavit eam. vadat et revertatur in
domum suam. ne forte moriatur
in bello. et alius dedicet illam. Quis
est homo qui plantavit vineam. et necdum
fecit eam esse communem. et de qua
vesci omnibus liceat. vadat et revertatur
in domum suam. ne forte moriatur

in bello. et alius homo eius fungatur
officio. Quis est homo qui despondit
uxorem et non accepit eam. vadat et
revertatur in domum suam. ne forte
moriatur in bello. et alius homo accipi
at eam. His dictis addent reliqua et
loquentur ad populum. Quis est
homo formidolosus et corde pavido
vadat. et revertatur in domum suam.
ne pavere faciat corda fratrum suorum.
sicut ille timore perterritus est. Cumque
siluerint duces exercitus. et finem loque
di fecerint. Unusquisque suos ad bella
dum cuneos preparabit. Si quando acces
seris ad expugnandam civitatem.
offeres ei primum pacem. Si receperit et
aperuerit tibi portas: cunctus populus
qui in ea est salvabitur et serviet tibi
sub tributo. Si autem fedus inire no
luerint et ceperint contra te bellum.
oppugnabis eam. Cumque tradiderit
dominus deus tuus illam in manu tua
percuties omne quod in ea generis masculini
est in ore gladii absque mulieribus et in
fantibus iumentis et ceteris que in civi
tate sunt. Omnem predam exercitui
divides. et comedes de spoliis hostium
tuorum que dominus deus tuus
dederit tibi. Sic facies cunctis civita
tibus que a te procul valde sunt. et non
sunt de his urbibus quas in possessione
accepturus es. De his autem civita
tibus que dabuntur tibi nullum omnino
vivere permittes: sed interficies in ore
gladii. Etheum videlicet et amorreum
et chananeum. Pherezeum. et eveum
et iebuseum sicut precepit tibi dominus
deus tuus. Ne forte doceant vos facere
cunctas abhominationes quas ipsi
operati sunt diis suis. et peccetis in
dominum deum vestrum. Quando obsederis civi
tatem multo tempore et munitionibus
circumdederis ut expugnes eam.
Non succides arbores de quibus vesci
potest. nec per circuitum securibus
debes vastare regionem quoniam lignum est
et non homo. nec potest bellantium
contra te augere numerum. Si qua
autem ligna non sunt pomifera
sed agrestia et in ceteros apta usus succide
et extrue machinas donec capias civi
XXI tatem que contra te dimicat. xxi.
Quando inventum fuerit in terra
quam dominus deus tuus

daturus est tibi hominis cada
occisum et ignorabitur cedis reus
dientur maiores natu et iu
et metientur a loco cadaveris
per circuitum spatia civitatum
et viciniorem ceteris esse perspexerint
civitatis illius. tollent vitu
armento que non traxit iug
nec terram scidit vomere. et duc
ad vallem asperam atque saxo
que numquam arata est. nec semen
recepit. et cedent in ea cervices
accedentque sacerdotes filii levi
elegerit dominus deus tuus ut
ministrent ei. et benedicant in no
eius. et ad verbum eorum omne ne
gotium pendet. et quicquid mun
vel in mundum est iudicetur
venient maiores natu civit
illius ad interfectum. lavab
manus suas super vitulam
in valle percussa est. et dicent
nus non effuderunt sanguin
hunc. nec oculi viderunt. p
cius esto populo tuo israel quem
sti domine. et non reputes sangu
innocentem in medio populi tu
et auferetur ab eis reatus san
tu autem alienus eris ab inn
cruore qui fusus est. cum fec
quod precepit dominus. Si egressus
ad pugnam contra inimicos
et tradiderit eos dominus deus tu
manu tua. captivosque dux
deris in numero captivorum
lierem pulchram et adama
volueris que habere uxorem intro
eam in domum tuam que
cesariem. et circumcidet ungu
deponet vestem in qua capt
Sedensque in domo tua. flebit p
et matrem suam uno mense.
intrabis ad eam. dormiesque c
illa. et erit uxor tua. Si autem
non sederit in animo tuo di
eam liberam. nec vendere pote
pecunia. nec opprimere per pote
quia humiliasti eam. Si ha
uxores duas unam dilectam
teram odiosam. genuerintque
liberos. et fuerit filius odiose
genitus. volueritque substan
inter filios suos dividere. non p
filium dilecte facere primog

et preferre filio odiose. sed filium odiose
agnoscet primogenitum. dabitque ei de
his que habuerit cuncta duplicia. Iste
est enim principium liberorum eius
et huic debentur primogenita. Si ge-
nuerit homo filium contumacem et
protervum. qui non audiat patris ac
matris imperium et coercitus obedire
contempserit: apprehendent eum et du-
cent ad seniores civitatis illius. et ad
portam iudicii dicentque ad eos. Filius
noster iste protervus et contumax est. mo-
nita nostra audire contempnit. Commes-
sationibus vacat et luxurie atque convi-
viis. Lapidibus eum obruet populus
civitatis et morietur. et auferatis ma-
lum de medio vestri. et universus israel au-
diens pertimescat. Quando peccaverit
homo quod morte plectendum est. et
ad iudicatus morti appensus fuerit in
patibulo. non permanebit cadaver eius
in ligno. sed in eadem die sepelietur. quia
maledictus a deo est qui pendet in ligno.
et nequaquam contaminabis terram quam
dominus deus tuus dederit tibi in pos-
sessionem · xxij ·

Non videbis bovem fratris tui aut
ovem errantem et preteribis. sed reduces
fratri tuo. Etiam si non est propinquus fra-
ter tuus nec nosti eum: duces in domum
tuam et erunt apud te quamdiu querat
ea frater tuus et recipiat. Similiter facies
de asino. et de vestimento. et de omni re
fratris tui que perierit si inveneris eam: ne
negligas quasi alienam. Si videris asinum
fratris tui aut bovem cecidisse in via: non
despicies sed sublevabis cum eo. Non in-
duetur mulier veste virili. nec vir utetur
veste feminea. Abhominabilis enim
apud deum est qui facit hec. Si ambu-
lans per viam in arbore vel in terra ni-
dum avis inveneris et matrem pullis vel
ovis desuper incubantem non tenebis eam
cum filiis. sed abire pacieris captos tenens
filios. ut bene sit tibi et longo vivas tem-
pore. Cum edificaveris domum novam
facies murum tecti per circuitum ne ef-
fundatur sanguis in domo tua. et sis
reus labente alio. et in precepps ruente.
Non seres vineam tuam altero semi-
ne. et sementis quam sevisti et que
nascuntur ex vinea pariter sanctificentur.
Non arabis in bove simul et asino.
Non indueris vestimento quod ex la-

na lino que contextum est. Funiculos
in fimbriis facies per iiii. angulos pallii
tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem
et postea eam odio habuerit quesieritque
occasiones quibus dimittat eam obiciens ei
nomen pessimum et dixerit uxorem hanc
accepi. et ingressus ad eam non inveni
in virginem: tollent eam pater et mater eius
et ferent secum signa virginitatis eius
ad seniores urbis qui in porta
sunt. et dicet pater. Filiam meam dedi
huic uxorem quam quia odit inponit
ei nomen pessimum. ut dicat non inve-
ni filiam tuam virginem et ecce hec
sunt signa virginitatis filie mee. Ex-
pandens vestimentum coram senioribus
civitatis. apprehendentque senes urbis
illius virum et verberabunt illum con-
dempnantes insuper. c. siclis argenti
quos dabit patri puelle quoniam diffa-
mavit nomen pessimum super virgi-
nem israel. Habebitque eam uxorem et
non poterit dimittere eam omni tempore
vite sue. Quod si verum est quod obicit et
non est in puella inventa virginitas
eicient eam extra fores domus patris sui
et lapidibus obruent viri civitatis eius
et morietur. quoniam fecit nephas in
israel ut fornicaretur in domo patris sui
et auferes malum de medio tui. Si
dormierit vir cum uxore alterius. uter-
que morietur id est adulter et adultera et
auferes malum de israel. Si pu-
ellam virginem desponderit vir et in-
venerit eam aliquis in civitate. et con-
cubuerit cum illa: educes utrumque ad
portas civitatis illius et lapidibus obru-
entur. Puella: quia non clamavit cum
esset in civitate. Vir quia humiliavit
uxorem proximi sui. et auferes malum
de medio tui. Sin autem in agro reppererit
vir puellam que desponsata est. et ap-
prehendens concubuerit cum illa: ipse
morietur solus. puella nichil paciet-
nec est rea mortis quoniam sicut latro con-
surgit contra fratrem suum et occidit
animam eius ita et puella perpessa est.
Sola erat in agro. clamavit. et nullus
affuit qui liberaret eam. Si invenerit
vir puellam virginem que non habet
sponsum et apprehendens concubuerit
cum ea et res ad iudicium venerit
dabit qui dormivit cum ea patri puelle. l.
siclos argenti. Et habebit eam uxorem

al' hic incipit
XXII
Nō castrus genitalibȝ nō pmouebit

Quia humiliavit illam: non poterit
dimittere eam cunctis diebȝ vite sue.
Non accipiet homo uxorem patris
sui: nec revelabit opimentū suū. · xxiij.
Non intrabit eunuchus attritis
uel amputatis testiculis et ab
sciso veretro: ecclesiam domini. Non
ingredietur manzer, hoc est de scorto
natus, in ecclesiam domini: usqȝ ad de
cimam generationem. Amonites. et
moabites et post decimam generatione
non intrabunt ecclesiam domini in et
ternum quia noluerunt vobis occurrere
cum pane et aqua in via quando egres
si estis de egypto et quia conduxerunt contra
te balaam filium beor de mesopotamia
syrie ut malediceret tibi et noluit
dominus deus tuus audire balaam
vertit que maledictionem eius in be
nedictionem tuam eo quod diligeret
te. Non facies cum eis pacem nec que
res eis bona cunctis diebus vite tue in
sempiternum. Non abhominaberis
idumeum quia frater tuus est. nec
egyptium qȝ advena fuisti in terra eius.
Qui nati fuerint ex eis: tertia genera
tione intrabunt in ecclesiam domini
Quando egressus fueris adversus hostes
tuos in pugnam: custodies te ab omni
re mala. Si fuerit inter vos homo qui
nocturno pollutus sit sompnio: egre
dietur extra castra. et non revertetur priusquam
usqȝ ad vesperam lavetur aqua. et
post solis occasum: regredietur in castra.
Habebis locum extra castra ad
quem egrediaris ad requisita nature
gerens paxillum in balteo. Cumqȝ se
deris. fodies per circuitum: et egesta
humo operies quo relevatus es. Dominus
enim deus tuus ambulat in medio
castrorum ut eruat te. et tradat tibi ini
micos tuos ut sint castra tua sancta.
et nichil in eis appareat feditatis nec
derelinquat te. Non tradas servum do
mino suo qui ad te confugerit. habi
tabit tecum in loco qui ei placuerit et
in una urbium tuarum requiescat.
ne contristes eum. Non erit meretrix
de filiabȝ israel neqȝ scortator de filiis
israel. Non offeres mercedem prostibuli
nec pretium canis in domum domini
dei tui quicquid illud est quod voveris: quia abhominatio est utrumqȝ apud
dominum deum tuum. Non fenerabis fra

Sed

Nō nō offeres de prostibulo

tri tuo ad usuram pecuniam. nec
nec quamlibet aliam rem: sed alie
no: fratri autem tuo absqȝ usura
indiget commodabis ut benedicat
bi dominus deus tuus in omni
tuo in terra ad quam ingredieris
sidendam. Cum voveris votum
mino deo tuo. non tardabis red
quia requiret illud dominus deus
us. Et si moratus fueris: reputa
tibi in peccatum. Si nolueris
ri: absqȝ peccato eris. Quod autem
semel egressum est de labiis tuis
vabis et facies sicut promisisti
deo tuo. et propria voluntate et ore
locutus es. Ingressus vineam proximi
tui: comede uvas quantum tibi
cuerit foras autem ne efferas tecum.
Si intraveris in segetem amici
franges spicas. et manu contere:
falce autem non metes. · xxiiij.
Si acceperit homo uxorem. et ha
buerit eam. et non invenerit gratiam
ante oculos eius. propter aliquam
ditatem: scribet libellum repudii et
bit in manu illius. et dimittet eam
domo sua. Cumqȝ egressa alterum
maritum duxerit et ille quoqȝ oderit
eam dederitqȝ ei libellum repudii
dimiserit de domo sua. vel certe mortuus
us fuerit: non poterit prior maritus
cipere eam in uxorem quia polluta
abhominabilis facta est coram domino
ne peccare facias terram tuam quam
dominus deus tuus tibi tradiderit
sidendam. · xxiiij.
Cum acceperit homo nuper uxorem
non procedet ad bellum. nec ei quippiam
necessitatis iniungetur publice
vacabit absqȝ culpa domui sue: ut
anno letetur cum uxore sua. Non
cipies loco pignoris inferiorem et
periorem molam. quia animam
cum apposuit tibi. Si deprehensus
mo fuerit sollicitans fratrem suum
filiis israel et vendito eo acceperit
tium: interficietur et auferes malum
de medio tui. Observa diligenter
in curas in plagam lepre: sed
quecumqȝ docuerint te sacerdotes
nitici generis iuxta id quod preceperit
et imple sollicite. Mementote que
minus deus vester in via cum
grederemini de egypto. Cum repe

proximo tuo rem aliq quam debet tibi:
non ingredieris domum eius. ut pig
nus auferas. sed stabis foris. et ille tibi
proferet quod habuerit. Si autē paup
ē: non pnoctabit apud te pignus s3
statim reddes ei. ante solis occasum
ut dormiens in uestimento suo benedi
cat tibi. et habeas iusticiam coram do
mino deo tuo. Non negabis mercedem
indigentis et pauperis fratris tui. siue
aduene qui tecum moratur in terra tua
et intra portas tuas est: sed eadem die red
des ei precium laboris sui ante solis occa
sum. quia pauper est, et ex eo sustentat
animam suam. ne clamet contra te
ad dominum et reputetur tibi in pec
catum. Non occidentur pr̄es pro filijs.
nec filij pro fratribz sed unusquisq3 pro
suo peccato morietur. Non puertes iudi
cium aduene et pupilli: nec auferes lo
co pignoris uidue uestimentum. Me
mento quod seruieris in egipto et erue
rit te dominus deus tuus inde. Jdcirco
precipio tibi ut facias hanc rem. Quā
do messueris segetem in agro tuo et
oblitus manipulum reliqueris non
reuerteris ut tollas eum sed aduenam
et pupillum et uiduam auferre paci
ris ut bn̄dicat tibi dominus deus tu
us in oīm opere manuum tuarum
Si fruges colligis oliuarum: quicqd
remanserit in arboribz. non reuerteris
ut colligas. sed relinques aduene pu
pillo ac uidue Si uindemiaris ui
neam tuam: non colliges remanentes
racemos sed cedent in usus aduene.
pupilli. ac uidue. Memento quod tu
seruieris in egipto et idcirco precipio t
ut facias hāc rem · xxv ·

Si fuerit causa inter aliquos et
interpellauerint iudices: quē
iustum esse pspexerint: illi iusticie pal
mam dabunt quem impium: con
dempnabunt impietatis. Si autem
eum qui peccauit dignum uiderint
plagis: prosternent et coram se facient
uerberari. Pro mensura peccati: erit et
et plagarum modus Jta dumtaxat
ut quadragenarium numerum nō
non excedant. ne fede laceratus ante
oculos tuos abeat frater tuus Non li
gabis os bouis triturantis in area fru
ges tuas. Quando habitauerint frīs
simul et unus ex eis absq3 liberis.

mortuus fuerit: uxor defuncti non nu
bet alteri sed accipiet eam frāter eius et sus
citabit semen fris sui et primogenitū
ex ea filium nomine illius appellabit
ut non deleatur nomen eius ex israel
Sin autem noluerit accipere uxorem
fr̄is sui que ei lege debetur: perget mu
lier ad portam ciuitatis et interpella
bit maiores natu. dicetq3. Non uult frat
uir mei suscitare semen fr̄is sui in israel
nec me in coniugium sumere. Statim q3
accersiri eum facient et interrogabunt
Si responderit nolo eam uxorem accipere:
accedet mulier ad eum coram senioribz
et tollet calciamentum de pede eius
spuet q3 in faciem eius. et dicet. Sic fi
et homini qui non edificauit domum
fr̄is sui. Et uocabitur nomen illius in
israel domus discalciati. Si duo habue
rint inter se iurgium uir et unus con
tra alterum rixari ceperit. uolens q3 ux
or alterius eruere uirum suum de ma
nu fortioris. miserit manum et appre
henderit uerenda eius: abscides manū
illius nec flecteris super eam ulla mīa
Non habebis in sacculo diuersa pondera
maius et minus nec erit in domo tua
nec erit in domo tua modius maior
et minor. Pondus habebis iustum et
uerum et modius equalis et uerus
erit tibi. ut multo uiuas tempore sup
terram quam dominus deus tuus de
derit tibi. Abhominabitur enim dominus
eum qui facit hec et auersatur omnē
iniusticiam. Memento que fecerit tibi
amalech in uia qn̄ egrediebaris ex
egipto. quomodo occurrerit tibi: et extremos
agminis tui qui lassi residebant ceci
derit quando tu eras fame et labore con
fectus et non timuerit deum. Cum
ergo dominus deus tuus dederit tibi re
quiem et subiecerit cunctas p circuitū
nationes in terra quam tibi pollicitus
est: delebis nomen eius sub celo. Caue
ne obliuiscaris. · xxvi ·

XXVI

Cumq3 intraueris terram quā
dominus deus tuus tibi datu
rus est possidendam et optinueris eam
atq3 habitaueris in illa: tolles de cunc
tis frugibz tuis primitias et pones ī
cartallo perges q3 ad locum quem do
minus deus tuus elegerit ut ibi inuo
cetur nomen eius. Accedes q3 ad sacer
dotem qui fuerit in diebz illis et dices

ad eum. Profiteor hodie coram domino
deo tuo quod ingressus sim in terram pro
qua iuravit patribus nostris ut daret eam
nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum
de manu tua ponet ante altare domini dei
tui et loqueris in conspectu domini dei tui.
Syrus persequebatur patrem meum qui
descendit in egyptum et ibi peregrinatus
est in paucissimo numero crevitque in
gentem magnam et robustam et in-
finite multitudinis. Affligeruntque nos
egyptii. et persecuti sunt imponentes o-
nera gravissima. et clamavimus ad domi-
num patrum nostrorum qui exaudivit
nos et respexit humilitatem nostram et la-
borem atque angustias et eduxit nos de
egypto in manu forti et brachio exten-
to. in ingenti pavore. in signis atque por-
tentis. et introduxit ad locum istum.
et tradidit nobis terram lacte et melle
manantem. Et idcirco nunc offero primi-
cias frugum terre quam dominus de-
dit michi. Et dimittes eas in conspectu
domini dei tui et adorato domino deo
tuo. Et epulaberis in omnibus bonis que
dominus deus tuus dederit tibi et do-
mui tue tu et levites et advena qui te-
cum est. Quando compleveris decimam
cunctarum frugum tuarum. An-
no decimarum tertio dabis levite et ad-
vene, pupillo et vidue ut comedant int-
ra portas tuas et saturentur. loqueris in
conspectu domini dei tui. Abstuli quod
sanctificatum est de domo mea et dedi
illud levite et advene pupillo et vidu-
e sicut iussisti michi. Non preterivi man-
data tua nec sum oblitus imperii tui. Non
comedi ex eis in luctu meo nec separavi
ea in qualibet inmunditia nec
expendi ex his quicquam in re funebri.
Obedivi voci domini dei mei. et feci
omnia sicut precepisti michi. Respi-
ce de sanctuario tuo. et de excelso celorum
habitaculo. et benedic populo tuo israel
et terre quam dedisti nobis. si-
cut iurasti patribus nostris. terre lacte et melle
mananti. Hodie dominus deus tuus
precepit tibi ut facias mandata hec
atque iudicia et custodias et impleas ex
toto corde tuo et ex tota anima tua.
Dominum elegisti hodie
ut sit tibi deus. et ambules in viis eius
et custodias cerimonias illius et man-
data atque iudicia. et obedias eius imp-
erio. Et dominus elegit te hodie ut sis ei
populus peculiaris sicut locutus est tibi
et custodias omnia precepta eius
et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas
creavit in laudem et nomen et gloriam
suam ut sis populus sanctus domini
dei tui sicut locutus est. XXVII.
Precepit autem moyses et seniores
israel populo dicentes. Custodite
omne mandatum quod precipio vobis
hodie. Cumque transieritis iordanem in
terram quam dominus deus tuus da-
bit tibi: eriges ingentes lapides et calce
levigabis eos: ut possis in eis scribere
omnia verba legis huius iordane transmisso
ut introeas terram quam dominus
deus tuus dabit tibi terram lacte et melle
manantem. sicut iuravit patribus tuis. Quando
ergo transieritis iordanem: erige
lapides quos ego hodie precipio vobis
in monte hebal et levigabis eos calce.
et edificabis ibi altare domino deo tuo
de lapidibus quos ferrum non tetigit
de saxis informibus et impolitis et offeres
super eum holocausta domino deo tu-
o et immolabis hostias pacificas et co-
medes ibi. et epulaberis coram domino
deo tuo. et scribes super lapides omnia ver-
ba legis huius. plane et lucide. Dixeruntque
moyses et sacerdotes levitici generis
ad omnem israelem. Attende et audi
israel hodie factus es populus domini
dei tui. Audies vocem eius et facies
mandata atque iustitias quas ego precipi-
o tibi. Precepitque moyses populo in
die illo dicens. Hii stabunt ad benedicen-
dum domino super montem garizim
iordane transmisso. Symeon, levi, iu-
das. isachar ioseph et beniamin. Et e
regione isti stabunt ad maledicendum
in monte hebal. Ruben, gad, et za-
bulon. dan. et neptalim. Et pronun-
ciabunt levite. dicentque ad omnes
viros israel excelsa voce. Maledictus
homo qui facit sculptile et confla-
tile. abhominationem domini opus
manuum artificum ponetque illud
in abscondito. Et respondebit omnis
populus. et dicet amen. Maledictus
qui non honorat patrem suum et
matrem. Et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui transfert ter-
minos proximi sui. et dicet omnis po-
pulus amen. Maledictus qui er-

faciet cecum in itinere et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui peruertit
iudicium aduene. pupilli et uidue et
dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormit cum uxore patris sui et reue
lat operimentum lectuli eius et dicet om
nis populus amen. Maledictus qui dor
mit cum omni iumento et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dor
mit cum sorore sua filia patris sui siue
matris sue. et dicet omnis populus a
men. Maledictus qui dormit cum so
cru sua et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui clam percusserit proxi
mum suum. et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui dormit cum
uxore proximi sui et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui accepit munera
ut percutiat animam sanguinis in
nocentis et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui non permanet in ser
monibus huius legis. nec eos opere per
LII ficit. et dicet omnis populus amen. .xxviii.
Si autem audieris uocem domini
dei tui ut facias atque custodias o
mnia mandata eius que ego precipio
tibi hodie: faciet te dominus deus tuus
excelsiorem cunctis gentibus que uersan
tur in terra. Venient que super te uni
uerse benedictiones iste. et apprehendent
te si tamen precepta eius audieris. Benedictus
tu in ciuitate: et benedictus in agro.
Benedictus fructus uentris tui. et fructus
terre tue. fructusque iumentorum
tuorum greges armentorum tuorum
et caule ouium tuarum. Benedicta
horrea tua et benedicte reliquie tue. Be
nedictus eris ingrediens et egrediens.
Dabit dominus inimicos tuos qui
consurgent aduersum te corruentes in
conspectu tuo. per unam uiam uenient
contra te et per septem fugient a facie tua.
Emittet dominus benedictionem super
cellaria tua et super omnia opera ma
nuum tuarum: benedicetque tibi in terra
quam acceperis. Suscitabit te do
minus sibi in populum sanctum
sicut iurauit tibi. si custodieris man
data domini dei tui et ambulaueris in
uiis eius. Videbuntque omnes terra
rum populi quod nomen domini in
uocatum sit super te. et timebunt te.
Habundare te faciet dominus omnibus
bonis fructu uteri tui et fructu iumen

torum tuorum. fructu terre tue. quam
iurauit dominus patribus tuis ut da
ret tibi. Aperiet dominus thesaurum su
um [erasure] optimum, ut tribuat plu [celum]
uiam terre tue in tempore suo. Benedicet
que cunctis operibus manuum tuarum
et feneraberis gentibus multis et ipse a nul
lo fenus accipies. Constituet te dominus
deus tuus in caput et non in caudam. et
eris supra et non subter. si audieris man [ante]
data domini dei tui que ego precipio tibi
hodie. et custodieris et feceris ac non de
clinaueris ab eis nec ad dexteram nec ad
sinistram nec secutus fueris deos alienos
neque colueris eos. Quod si audire nolu
eris uocem domini dei tui ut custodias
et facias omnia mandata eius et ceri
monias que ego precipio tibi hodie: ve
nient super te omnes maledictiones iste
et apprehendent te. Maledictus eris in
ciuitate. maledictus in agro. Maledictum
horreum tuum et maledicte reliquie
tue. Maledictus fructus uentris tui et
fructus terre tue. armenta boum tuorum
et greges ouium tuarum. Maledictus eris
ingrediens et maledictus egrediens. Mit
tet dominus super te famem et esuriem et
increpationem in omnia opera tua
que facies donec conterat te et perdat uelo
citer de sub celo propter adinuentiones tuas
pessimas in quibus reliquisti me. Ad
iungat tibi dominus pestilenciam do
nec consumat te de terra ad quam ingre
dieris possidendam. Percuciat te dominus
egestate: febre. et frigore. ardore. et es
tu et aere corrupto. ac rubigine. et perse
quatur donec pereas. Sit celum quod
supra te est eneum et terra quam calcas
ferrea. Det dominus ymbrem terre tue
puluerem et de celo descendat super te
cinis donec conteraris. Tradat te dominus
corruentem ante hostes tuos. Per unam
uiam egrediaris contra eos et per sep
tem fugias et dispergaris per omnia
regna terre. Sitque cadauer tuum in
escam cunctis uolatilibus celi et bestiis
terre et non sit qui abigat. Percuciat
te dominus ulcere egypti et partem cor
poris per quam stercora digeruntur.
scabie quoque et prurigine ita ut cura
ri nequeas. Percuciat te dominus a
mencia et cecitate ac furore mentis et
palpes in meridie sicut palpare solet cecus
in tenebris. et non dirigas uias tuas

omni quoque tempore calumpniam susti-
neas et opprimaris violencia nec habe-
as qui liberet te. Uxorem accipias et
alius dormiat cum ea. Domum edifices
et non habites in ea. Plantes vineam
et non vindemies eam. Bos tuus im-
moletur coram te et non comedas ex eo.
Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo
et non reddatur tibi. Oves tue dentur
inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet.
Filii tui et filie tue tradentur alteri populo
videntibus oculis tuis et deficientibus ad
conspectum eorum tota die et non sit
fortitudo in manu tua. Fructus terre
tue. et omnes labores tuos comedat po-
pulus quem ignoras et sis semper ca-
lumpniam sustinens et oppressus cunc-
tis diebus et stupens ad terrorem eorum
que videbunt oculi tui. Percuciat te do-
minus ulcere pessimo in genibus et in
suris sanarique non possis a planta
pedis usque ad verticem tuum. Ducet te
dominus et regem tuum quem consti-
tueris super te in gentem quam ignoras
tu et patres tui et servies ibi diis alie-
nis ligno et lapidi et eris perditus in
proverbium ac fabulam omnibus popu-
lis ad quos te introduxerit dominus. Se-
mentem multam iacies in terram et
modicum congregabis: quia locuste
omnia devorabunt. Vineam plantabis
et fodies et vinum non bibes nec colli-
ges ex ea quippiam: quoniam vasta-
bitur vermibus. Olivas habebis in om-
nibus terminis tuis et non ungueris o-
leo. quia defluent et peribunt. Filios gene-
rabis et filias et non frueris eis quoniam
ducentur in captivitatem. Omnes ar-
bores tuas et fruges terre tue rubigo
consumet. Advena qui tecum versatur
in terra. ascendet super te erit que sublimi-
or. tu autem descendes et eris inferior.
Ipse fenerabit tibi et tu non fenerabis ei.
Ipse erit in caput et tu eris in caudam.
Et venient super te omnes maledictio-
nes iste et persequentes apprehendent te:
donec intereas quia non audisti vocem
domini dei tui nec servasti mandata eius
et ceremonias quas precepit tibi. Et
erunt in te signa atque prodigia et in se-
mine tuo usque in sempiternum eo quod
non servieris domino deo tuo in gau-
dio cordis que leticia propter rerum om-
nium abundanciam. Servies inimico

tuo quem inmittet dominus [...]
fame et siti et nuditate et omni p[...]
et imponet iugum ferreum super [...]
cem tuam donec te conterat. Adducet
dominus super te gentem [...] de lo[...]
quo et de extremis terre in similitudi-
nem aquile volantis cum impetu [...]
linguam intelligere non possis gen[...]
procacissimam que non deferat se[...]
nec misereatur parvuli et devoret fructu[...]
iumentorum tuorum ac fruges terr[...]
tue donec intereas et non relinquat
tibi triticum. vinum. et oleum ar[...]
menta boum et greges ovium do[...]
te disperdat et conterat in cunctis urb[...]
tuis et destruantur muri tui firmi [...]
que sublimes in quibus habebas fidu[...]
ciam in omni terra tua. Obsideberis
portas tuas in omni terra quam dab[...]
tibi dominus deus tuus et comedes [...]
tum uteri tui et carnes filiorum et [...]
liarum tuarum quas dedit tibi do[...]
deus tuus in angustia et vastitate [...]
opprimet te hostis tuus. Homo del[...]
in te et luxuriosus valde invidebit [...]
suo et uxori que cubat in sinu suo [...]
det eis de carnibus filiorum suorum [...]
comedet eo quod nichil aliud habe[...]
in obsidione et penuria qua vasta[...]
verint te inimici tui intra omne[...]
portas tuas. Tenera mulier et delic[...]
que super terram ingredi non vale[...]
nec pedis vestigium figere propter [...]
liciem et teneritudinem nimiam [...]
videbit viro suo qui cubat in sinu [...]
super filii et filie carnibus et illuvie se[...]
darum que egrediuntur de medio f[...]
minum eius et super liberis qui ea[...]
hora nati sunt. Comedent enim eo[...]
clam propter rerum omnium pe[...]
riam et in obsidione et vastitate q[...]
opprimet te inimicus tuus intra [...]
tas tuas. Nisi custodieris et fece[...]
nia verba legis huius que scripta [...]
in hoc volumine et timueris no[...]
eius gloriosum et terribile hoc e[...]
minum dominum tuum: augebit domi[...]
plagas tuas et plagas seminis tu[...]
plagas magnas et perseverantes [...]
firmitates pessimas et perpetuas [...]
convertet in te omnes afflictiones [...]
gypti quas timuisti et adherebunt [...]
bi. Insuper et universos langores [...]
plagas que non sunt scripte in vol[...]

mine legis huius inducet dominus
super te donec te conterat. et remanebitis
pauci numero qui prius eratis sicut
astra celi pre multitudine quoniam
non audisti vocem domini dei tui. Et
sicut ante letatus est dominus super vos
bene vobis faciens vos que multiplicans
sic letabitur disperdens vos atque subvertens
ut auferamini de terra ad quam in-
grediemini possidendam. Disperget te do-
minus in omnes populos a summitate
terre usque ad terminos eius et servies
ibi diis alienis quos et tu ignoras et
patres tui lignis et lapidibus. In gentibus
quoque illis non quiesces neque erit requi-
es vestigio pedis tui. Dabit enim tibi do-
minus ibi cor pavidum et deficien-
tes oculos et animam merore consumptam
et erit vita tua quasi pendens ante te
Et timebis nocte et die. et non
credes vite tue. Mane dices quis michi
e quis det vesperum. propter cordis tui for-
et mane midinem qua terreberis et propterea
ebis que tuis oculis: reducet te dominus
classibus in egyptum per viam de qua
dixit tibi. ut eam amplius non vide-
res. Ibi vendeberis inimicis tuis in ser-
vos et ancillas et non erit qui emat. xxix.
Hec sunt verba federis quod precepit
dominus moysi ut feriret cum
filiis israel in terra moab: preter illud
fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vo-
cavitque moyses omnem israhelem et
dixit ad eos. Vos vidistis universa que
fecit dominus coram vobis in terra egyp-
ti. pharaoni et omnibus servis eius
universe que terre illius temptationes
magnas quas viderunt oculi tui sig-
na illa portentaque ingentia et non
dedit vobis dominus cor intelligens
et oculos videntes et aures que possent
audire usque in presentem diem. Ad-
duxit vos xl. annis per desertum. Non
sunt attrita vestimenta vestra nec cal-
ciamenta pedum vestrorum vetustate
consumpta sunt. Panem non comedi-
stis vinum et siceram non bibistis
ut sciretis quia ipse est dominus deus
vester et venistis ad hunc locum. Egres-
susque est seon rex esebon et og rex
fortes basan occurrens nobis ad pugnam
et percussimus eos et tulimus terram
eorum ac tradidimus possidendam
ruben. et gad et dimidie tribui ma-

nasse. Custodite ergo verba pacti huius
et implete ea ut intelligatis universa
que facitis. Vos statis hodie cuncti co-
ram domino deo vestro principes vestri
ac tribus et maiores natu atque doctores
omnis populus israel. liberi et uxores
vestre et advene qui tecum morantur in
castris exceptis lignorum cesoribus et
hiis qui comportant aquas ut transeas
in federe domini dei tui et in iureiu-
rando quod hodie dominus deus tuus
percutit tecum ut suscitet te sibi popu-
lum et ipse sit deus tuus sicut locutus
est tibi et sicut iuravit patribus tuis abra-
ham. ysaac et iacob. Nec vobis solis
ego hoc fedus ferio. et hec iuramenta
confirmo. sed cunctis presentibus et ab-
sentibus. Vos enim nostis quomodo ha-
bitaverimus in terra egypti et quomo-
do transierimus per medium nationum.
quas transeuntes vidistis abhomi-
nationes et sordes. id est ydola eorum
lignum et lapidem. argentum et aurum
que colebant. ne forte sit inter vos vir
aut mulier. familia aut tribus cu-
ius cor aversum est hodie a domino
deo nostro. ut vadat et serviat diis illarum
gentium. et sit inter vos radix germi-
nans fel et amaritudinem. Cumque
audierit verba iuramenti huius: be-
nedicat sibi in corde suo dicens. Pax
erit michi. et ambulabo in pravitate
cordis mei et assumat ebria sitientem
et dominus non ignoscat ei. sed tunc
quam maxime furor eius fumet vel saluat vel fumat
et zelus contra hominem illum. et
sedeant super eum omnia maledicta.
que scripta sunt in hoc volumine et
deleat nomen eius sub celo et consu- dominus
mat eum in perditionem ex omnibus
tribubus israel iuxta maledictiones
que in libro legis huius ac federis con-
tinentur. Dicetque sequens generatio et
filii qui nascentur deinceps. et peregri-
ni qui de longe venerunt videntes pla-
gas terre illius et infirmitates qui-
bus eam afflixerit dominus sulphure
et salis ardore comburens ita ut ul-
tra non seratur. nec virens quippiam
germinet in exemplum subversio-
nis. sodome. et gomorre. adame. et
seboim. Quas subvertit dominus in
ira et in furore suo. et dicent omnes
gentes Quare sic fecit dominus ter-

huic? Que est hec ira furoris eius in
mensa? Et respondebunt. Quia dereli
querunt pactum domini quod pepigit
cum patribus eorum quando eduxit eos
de terra egipti. et servierunt diis alienis
et adoraverunt eos quos nesciebant. et
quibus non fuerant attributi. Idcir
co iratus est furor domini contra terram
istam. ut induceret super eam omnia
maledicta que in hoc volumine scripta
sunt. et eiecit eos de terra sua in ira et in
furore et in indignatione maxima:
Proiecitque in terram alienam sicut ho
die comprobatur. Abscondita domino deo
nostro que manifesta sunt nobis et fi
liis nostris usque in eternum. ut faciamus
universa verba legis huius. · XXX ·
XXX Cum ergo venerint super te omnes sermones isti. benedictio si
ve maledictio quam proposui in con
spectu tuo. et ductus penitudine cordis
tui in universis gentibus in quas disper
serit te dominus deus tuus et reversus
fueris ad eum et obedieris eius impe
riis. sicut ego hodie precipio tibi. cum
filiis tuis in toto corde tuo. et in tota
anima tua: reducet te dominus deus
tuus de captivitate tua ac miserebitur
tui. et rursum congregabit te de cunc
tis populis in quos te ante dispersit.
Si ad cardines celi fueris dissipatus:
inde te retrahet dominus deus tuus.
et assumet atque introducet in terram
quam possederunt patres tui. et obti
nebis eam. et benedicens tibi. maio
ris numeri te esse faciet quam fuerunt
patres tui. Circumcidet dominus deus
tuus cor tuum et cor seminis tui. ut
diligas dominum deum tuum in toto
corde tuo. et in tota anima tua et pos
sis vivere. Omnes autem male dic
tiones has convertet super inimicos dns
tuos et eos qui oderunt te: persequen
tur. Tu autem reverteris et audies vo
cem domini dei tui. Facies que universa
mandata que ego precipio tibi hodie
et abundare te faciet dominus deus tu
us in cunctis operibus manuum tuarum
in sobole uteri tui et in fructu iumen
torum tuorum in ubertate terre tue et
in rerum omnium largitate. Rever
tetur enim dominus ut gaudeat super
te in omnibus bonis sicut gavisus
est in patribus tuis si tamen audieris

vocem domini dei tui. et custodie
ris precepta eius et ceremonias que in hac
lege scripta sunt. Et revertaris ad do
minum deum tuum in toto corde
et in tota anima tua. Mandatum
quod ego precipio tibi hodie non su
pra te est. neque procul positum nec in ce
lo situm ut possis dicere. Quis nostrum ad ce
lum valet conscendere ut deferat illud
ad nos et audiamus atque opere com
pleamus? Neque trans mare positum ut
causeris et dicas. Quis e nobis trans
fretare poterit mare. et illud ad nos us
que deferre ut possimus audire et facere
quod preceptum est? Sed iuxta est sermo
valde in ore tuo ut facias illum. Consi
dera quod hodie proposuerit in conspectu tu
o vitam et bonum et e contrario mor
tem et malum ut diligas dominum
deum tuum et ambules in viis eius et custo
dias mandata illius. et ceremonias
atque iudicia et vivas atque multiplicet te
benedicatque tibi in terra ad quam in
grederis possidendam. Sin autem a
versum fuerit cor tuum et audire no
lueris atque errore deceptus adoraveris
deos alienos et servieris eis: predico tibi
hodie quod pereas et parvo tempore mo
reris in terra ad quam iordane tran
misso ingredieris possidendam. Te
stes invoco hodie celum et terram quod
proposuerim vobis vitam et mortem
bonum et malum benedictionem et
maledictionem. Elige ergo vitam ut
et tu vivas et semen tuum: et di
ligas dominum deum tuum atque
obedias voci eius et illi adhereas.
Ipse est enim vita tua et longitudo die
rum tuorum ut habites in terra pro qua
iuravit dominus patribus tuis. Abra
ham ysaac et iacob ut daret eam illis.
Abiit itaque moyses et locutus est
omnia verba hec ad universum
israel et dixit ad eos. Centum viginti an
norum sum hodie non possum ultra
egredi et ingredi presertim cum et
dominus dixerit michi non transibis
iordanem istum. Dominus ergo deus
tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes
gentes has in conspectu tuo et possidebis
eas et iosue transibit ante te sicut
locutus est dominus. Facietque dominus
eis sicut fecit seon. et og regibus amor
reorum et terre eorum delevitque

Cum q̄ hos tradiderit vobis similiter
facietis eis sicut precepi vobis. Viriliter
agite et confortamini. nolite timere.
nec paveatis ad conspectum eorum. q̄r
dominus deus tuus ipse est ductor tuus
et non dimittet nec derelinquet te. Vo
cavitque moyses iosue. et dixit ei coram
omni multitudine filiorum israel
Confortare et esto robustus. Tu enim
introduces populum istum in terram
quam daturum se iuravit patribus eorum do
minus. et tu eam sorte divides. Et do
minus qui ductor vester est ipse erit tecum
non dimittet nec derelinquet te. Noli
timere nec paveas. Scripsit itaque moyses
legem hanc et tradidit eam sacerdotibus
filiis levi qui portabant archam federis
domini et cunctis senioribus israhel p̄
cepitque eis dicens. Post. vii. annos re
missionis in solempnitate tabernacu
lorum. convenientibus cunctis ex filiis
israel ut appareant in conspectu dni
dei tui in loco quem elegerit dominus
leges verba legis huius coram omni
israel audientibus eis et in unum omni
populo congregato tam viris quam
mulieribus parvulis et advenis qui sunt
intra portas tuas. ut audientes dis
cant et timeant dominum deum vestrum et
custodiant impleantque omnes sermo
nes legis huius. Filii quoque eorum q̄
nunc ignorant ut audire possint et
timeant dominum deum suum cunc
tis diebus quibus versantur in terra ad
quam vos iordane transito pergetis obti
nendam. Et ait dominus ad moysen
Ecce prope sunt dies mortis tue voca
iosue. et state in tabernaculo testimo
nii ut precipiam ei. Abierunt ergo moy
ses et iosue et steterunt in tabernaculo
testimonii Apparuit que dominus ibi
in columpna nubis que stetit in in
troitu tabernaculi. Dixitque dominus
ad moysen. Ecce tu dormies cum patri
bus tuis et populus iste consurgens for
nicabitur post deos alienos in terra ad
quam ingreditur ut habitet in ea.
Ibi derelinquet me. et irritum faciet fe
dus quod pepigi cum eo. Et irascetur fu
ror meus contra eum in die illo et
derelinquam eum. et abscondam faciem
meam ab eo. et erit in devorationem.
Invenient eum omnia mala et
afflictiones ita ut dicat in illo die

Vere quia non est deus mecum: inve
nerunt me hec mala. Ego autem ab
scondam et celabo faciem meam in die
illo propter mala que fecit. quia secutus , oia
est deos alienos. Nunc itaque scribite vo
bis canticum istud. et docete filios israel
ut memoriter teneant. et ore decantent et
sit michi carmen istud pro testimonio
inter filios israel. Introducam enim eum
in terram pro qua iuravi patribus eius.
lacte et melle manantem. Cumque co
mederint et saturati crassatique fue al' cassi
rint. avertentur ad deos alienos et ser
vient eis et detrahent michi et irri
tum facient pactum meum. Postquam
invenerint eum mala multa et af
flictiones respondebit ei canticum istud
pro testimonio quod nulla delebit obli
vio ex ore seminis tui. Scio enim co
gitationes eius que facturus sit ho
die antequam introducam eum in ter
ram quam ei pollicitus sum. Scrip
sit ergo moyses canticum et docuit fi
lios israel. Precepitque iosue filio nun
et ait. Confortare et esto robustus. Tu
enim introduces filios israel in terram
quam pollicitus sum. et ego ero tecum.
Postquam ergo scripsit moyses verba legis
huius in volumine atque complevit
precepit levitis qui portabant archam
federis domini dicens. Tollite librum ¶ Pro lib' posit' in archa
istum et ponite eum in latere arche
federis domini dei vestri. et sit ibi contra
te in testimonium. Ego enim scio con
tentionem tuam et cervicem tuam
durissimam. Adhuc vivente me et
ingrediente vobiscum semper conten
tiose egistis contra dominum. quanto
magis cum mortuus fuero. Congre
gate ad me omnes maiores natu per
tribus vestras atque doctores et loquar
audientibus eis sermones istos et in
vocabo contra eos celum et terram. No
vi enim quod post mortem meam
inique agetis. et declinabitis cito de vi
a quam precepi vobis et occurrent
vobis mala in extremo tempore quando
feceritis malum in conspectu domini
ut irritetis eum per opera manuum
vestrarum. Locutus est ergo moyses au
diente universo cetu filiorum israel
verba carminis huius et ad finem
usque complevit. xxxii. XXXII
Audite celi que loquor audiat

terra uerba oris mei. Concrescat in plu
uia doctrina mea. fluat ut ros eloqui
um meum. Quasi ymber super herbam
et quasi stille super gramina quia no
men domini inuocabo. Date magnifi
centiam deo nostro dei perfecta sunt opera.
et omnes uie eius iudicia. Deus fide
lis et absque ulla iniquitate iustus et
rectus. peccauerunt ei et non filii eius
in sordibus. Generatio praua atque peruer
sa. Hec ne reddis domino popule stul
te et insipiens? Numquid non ipse est
pater tuus qui possedit te. et fecit et cre
auit te? Memento dierum antiquorum
cogita generationes singulas.
Interroga patrem tuum et annuntiabit
tibi maiores tuos et dicent tibi. Quan
do diuidebat altissimus gentes quando separa
bat filios adam. Constituit terminos
populorum iuxta numerum filiorum
israel. Pars autem domini populus
eius iacob funiculus hereditatis eius.
Inuenit eum in terra deserta in loco
horroris et uaste solitudinis. Circum
duxit eum et docuit et custodiuit quasi
pupillam oculi sui. Sicut aquila pro
uocans ad uolandum pullos suos
et super eos uolitans. Expandit alas
suas et assumpsit eos. atque portauit
in humeris suis. Dominus solus dux
eius fuit et non erat cum eo deus ali
enus. Constituit eum super excelsam
terram ut comederet fructus agrorum.
Ut sugeret mel de petra oleumque de
saxo durissimo. Butyrum de arme
to et lac de ouibus cum adipe agnorum
et arietum filiorum basan. Et hyrcos
cum medulla tritici et sanguinem
uue biberet meracissimum. Incrassatus
est dilectus et recalcitrauit. incrassatus
est dilectus et recalcitrauit impingu
atus. dilatatus. Dereliquit dominum
factorem suum et recessit a deo salu
tari suo. Prouocauerunt eum in di
is alienis et in abhominationibus
ad iracundiam concitauerunt.
Immolauerunt demoniis et non deo
diis quos ignorabant. Noui recen
tesque uenerunt quos non coluerunt
patres eorum. Deum qui te genuit
dereliquisti et oblitus es domini creato
ris tui. Vidit dominus et ad iracundiam
concitatus est. quia prouocauerunt
eum filii sui et filie. Et ait Abscondam

faciem meam ab eis. et considerabo no
uissima eorum. Generatio enim per
uersa est et infideles filii. Ipsi me pro
uocauerunt in eo qui non erat deus. et irri
tauerunt in uanitatibus suis. Et ego pro
uocabo eos in eo qui non est populus.
et in gente stulta irritabo illos. Ignis
succensus est in furore meo. et ardebit
usque ad inferni nouissima. Deuorabit
que terram cum germine suo. et montium
fundamenta comburet. Congregabo su
per eos mala et sagittas meas complebo
in eis. Consumentur fame et deuorabunt
eos aues morsu amarissimo. Dentes
bestiarum immittam in eos cum furore
trahentium super terram atque serpenti
um. Foris uastabit eos gladius et in
tus pauor. Iuuenem simul ac uirginem
lactentem cum homine sene. Et di
Ubinam sunt? Cessare faciam ex
hominibus memoriam eorum. Sed propter
iram inimicorum distuli ne forte
superbirent hostes eorum et dicerent. Ma
nus excelsa et non dominus fecit hec
omnia. Gens absque consilio est et sine
prudentia utinam saperent et intel
ligerent ac nouissima prouiderent.
Quomodo persequebatur unus mil
le et duo fugarent decem milia.
Nonne ideo quia deus suus uendidit eos.
Et dominus conclusit illos? Non e
nim est deus noster ut dii eorum. et i
nimici nostri sunt iudices. De uinea
sodomorum uinea eorum. et de subur
banis gomorre. Uua eorum ua
fellis. et botri amarissimi. Fel dra
conum uinum eorum et uenenum
aspidum insanabile. Nonne hec con
dita sunt apud me. et signata in the
sauris meis? Mea est ultio et ego re
tribuam eis in tempore. ut labatur
pes eorum. Iuxta est dies perditionis
et adesse festinant tempora. Iudicabit
dominus populum suum. et in seruis
suis miserebitur. Uidebit quod infir
mata sit manus. et clausi quoque defe
cerunt residuique consumpti sunt. Et
dicent. Ubi sunt dii eorum in qui
bus habebant fiduciam? De quorum uic
timis comedebant adipes et bibe
bant uinum libaminum. Surgant et
opitulentur uobis et in necessitate
uos protegant. Uidete quod ego sim
solus et non sit alius deus preter me.

me. Ego occidam et ego uiuere faciam. p
cutiam et ego sanabo et non est qui de
manu mea possit eruere. Leuabo ad ce
lum manum meam et dicam. uiuo
ego in etnum. Si acuero ut fulgur
gladium meum. et arripuerit iu
dicium manus mee. Reddam ultionē
hostib; meis et hijs qui oderunt me re
tribuam. Inebriabo sagittas meas
sanguine et gladius meus deuorabit
carnes. De cruore occisorum et de cap
tiuitate nudati inimicorum capitis.
Laudate gentes populum eius. quia
sanguinem seruorum suorum ulcis
cetur. Et uindictam retribuet in hos
tes eorum et propitius erit terre popu
li sui. Venit ergo moyses et locutus ē
omnia ūba cantici huius in aurib;
populi. ipse et iosue filius nun. comple
uit q; omnes sermones istos loquēs
ad uniūsum israel et dixit ad eos.
Ponite corda uīa in omnia ūba que
ego testificor uobis hodie ut mandetis
ea filijs uīis custodire et facere. et im
plere uniūsa que scripta sunt legis
huius quia non incassum precepta
sunt uobis sed ut singuli in eis ui
uerent. Que facientes longo pseue
tis tempore in terra ad quam iordan
ne transmisso ingredimini possidē
dam. Locutus q; est dominus ad
moysen in eadem die dicens. Ascende
in montem istum abarim id est trāns
situm in montem nebo qui est in t
ra moab contra iericho et uide terram
chanaan quam ego tradam filijs isrl
optinendam et morere in monte.
Quem conscendens iungeris pplis
tuis. sicut mortuus est aaron frater
tuus in monte hor et appositus ē pplis
suis quia preuaricati estis contra
me in medio filiorum israel ad aqs
contradictionis in cades deserti syn
et non sanctificatis me inter filios
israel. E contra uidebis terram et nō
ingredieris in eam quam ego dabo
filijs israel. · xxxiij ·

Hec est benedictio qua bñdixit
moysen homo dei filios israel ante
mortem suam et ait. Dominus de
syna uenit et de seir ortus est nobis
apparuit de monte pharan et cum eo
sanctorum milia. In dextera eius ignea
lex. Dilexit populos. omnes sancti in

manu illius sunt. Et qui appropin
quant pedib; eius accipient de doctrina
illius. Legem precepit nobis moyses
hereditatem multitudinis iacob. Erit
apud rectissimum rex congregatis
principib; populi cum tribub; israel.
Viuat ruben et non moriatur et sit
paruus in numero. Hec est iude bñ
dictio. Audi domine uocem iude et
ad populum suum introduc eum.
Manus eius pugnabunt pro eo. et
adiutor illius contra aduersarios eius
erit. Leui quoq; ait. Perfectio tua et
doctrina tua uiro sancto tuo quē pro
basti in temptatione et iudicasti ad
aquas contradictionis. Qui dixit
pāi suo et mā̄i sue nescio uos et frāib;
suis ignoro illos et nescierunt filios
suos. Hij custodierunt eloquium tu
um et pactum tuum seruauerunt
iudicia tua o iacob et legem tuam
o israel. Ponent thymiama in furo
re tuo et holocaustum super altare
tuum. Benedic domine fortitudini
eius et opera manuum illius suscipe.
Percute dorsa inimicorum eius et qui
oderunt eum non consurgant. Et
beniamin ait. Amantissimus domini
habitabit confidenter in eo quasi in tha
lamo tota die morabitur et inter hu
meros illius requiescet. Joseph quoq;
ait. De benedictione domini terra eius
de pomis celi et rore atq; abysso sub
iacente de pomis fructuum solis ac
lune de uertice antiquorum montiū
de pomis collium eternorum et de frugi
bus terre et plenitudine eius. Bñdictio
illius qui apparuit in rubo ueniat
super caput ioseph et super uerticem na
zarei inter fratres suos. Quasi primo
geniti tauri pulcritudo eius. cornua
rinocerotis cornua illius. In ipsis
uentilabit gentes usq; ad terminos ter
re. Hee sunt multitudines ephraym
et hec milia manasse. Et zabulon ait.
Letare zabulon in exitu tuo et ysachar in
tabernaculis tuis. Populos ad montē
uocabunt ibi immolabunt uictimas
iustitie qui inundationem maris q
si lac sugent et thesauros absconditos
tos arenarum. Et gad ait. Benedictus
in latitudine gad. Quasi leo requieuit
cepitq; uerticem et brachium et uidit
principatum suum quod in parte sua

doctor esset repositus Qui fuit cum principibus populi et fecit iusticias domini et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de basan Et neptalim ait. Neptali abundantia perfruetur et plenus erit benedictionibus domini. mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait Benedictus aser in filiis sit placens fratribus suis. tinguat in oleo pedem suum ferrum et es calciamentum eius. Sicut iuventutis tue ita et senectus tua. Non est deus alius ut deus rectissimus. ascensor celi auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna eiciet a facie tua inimicum dicet que Conterere. Habitabit israel confidenter et solus: oculus iacob in terra frumenti et vini: celique caligabunt rore Beatus es tu israel quis similis tui popule qui salvaris. In domino scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui et tu eorum colla calcabis.

israel

dies

XXXIIII

· xxxiiij ·

Ascendit ergo moyses de campestribus moab sup montem nebo in verticem phasga contra iericho. Ostendit que ei dominus omnem terram galaad usque dan et universum neptalim terram que ephraim et manasse et omnem terram iuda usque ad mare novissimum et australem partem et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixit que dominus ad eum Hec est terra pro qua iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam Vidisti eam oculis tuis. et non transibis ad illam. Mortuus est ergo ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino. et sepelivit eum In valle terre moab contra phogor et non cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem diem. Moyses .c. et xx. annorum erat quando mortuus est Non caligavit oculus eius. nec dentes illius moti sunt. Fleverunt que eum filii israel in campestribus moab triginta diebus Et completi sunt dies planctus lugentium moysen Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie quia moyses posuit super eum manus suas et obedierunt ei filii israel feceruntque sicut precepit dominus moysi Et non surrexit propheta ultra in israel

sicut moyses quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis que misit per eum ut faceret in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius. universeque terre illius et cunctam manum robustam magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel. Incipit prologus sancti ieronimi in libro iosue naue et iudicum.

Tandem finito pentateucho moysi velut grandi fenore liberati ad iesum filium naue manum mittimus. quem hebrei iosue bennum id est iosue filium nun vocant et ad iudicum librum quem sophtim appellant ad ruth quoque et hester quos iisdem nominibus efferunt. Monemus quoque lectorem ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas diligens scriptor conservet ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut in primis quod sepe testatus sum sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere sicut amici mei criminantur sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus quos tamen nostra delectant exemplaria ut pro grecis exaplis que et sumptu et labore maximo indigent editionem nostram habeant et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitaverint hec illis conferentes inveniant quod requirunt maxime cum apud latinos tot sint exemplaria quot codices et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est et utique non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius et sanctum opus venenata lingua carpere desinat vel suscipiens si placet vel contemnens si displicet meminerit que illorum versuum os tuum habundavit nequicia et lingua tua concinnabat dolos sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum Hec fecisti et tacui Existimasti inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra faciem tuam Que enim audientis vel legentis utilitas est nos laborando sudare et alios detrahendo laborare dolere iudeos quod calumpniandi

et irridendi xpianos sit oblata. omissio
ecclesie hominibus id despicere inmo
lacerare. unde adversarii torquentur.
Quod si veteris eis tantum interpretacio pla
cet que et michi non displicet. et nichil
extra recipiendum putant: cur ea que
sub asteriscis et obelis vel addita sunt
vel amputata legunt et negligunt.
Quare danielem iuxta theodocionis
translacionem ecclesie susceperunt. Cur
origenem mirantur et eusebium pam
phili cunctas ediciones similiter disse
rentes. Aut que sint stultitia postquam
vera dixerunt proferre que falsa sit.
Unde autem in novo testamento pro
bare poterunt assumpta testimonia que
in libris veteribus non habentur. Hec
diximus ne omnino calumpniantibus
tacere videamur. Ceterum post sancte
paule dormicionem cuius vita virtu
tis exemplum est. et hos libros quos
eustochio virgini xpi negare non po
tui decrevimus dum spiritus hos regit
artus prophetarum explanacioni in
cumbere et omissum iam diu opus
quasi quodam postliminio repetere
presertim cum et admirabilis sanctus que
vir pamachius hoc idem litteris fla
gitet et nos ad patriam festinantes
mortiferos serenarum cantus surda de
beamus aure transire. Explicit pro
logus. Incipit iosue.

Et factum est
ut post mortem
moysi servi
domini loque
retur dominus
ad iosue filium
nun ministrum
moysi et dice
ret ei. Moyses servus meus mortuus
est. surge et transi iordanem istum
tu et omnis populus tecum in terram
quam ego dabo filiis israel. Omnem
locum quem calcaverit vestigium pe
dis vestri vobis tradam sicut locutus
sum moysi. A deserto et libano usque ad
fluvium magnum eufratem om
nis terra etheorum usque ad magnum
mare contra solis occasum erit termi
nus vester. Nullus vobis poterit resistere
cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum
moyse ita ero tecum. Non dimittam
nec derelinquam te. Confortare et esto
robustus. Tu enim sorte divides popu
lo huic terram pro qua iuravi patri
bus ut traderem eam illis. Confortare igitur
et esto robustus valde ut custodias et
facias omnem legem quam precepit
tibi moyses servus meus. ne declines
ab ea ad dexteram vel ad sinistram ut
intelligas cuncta que agis. Non recedat
volumen legis huius de ore tuo sed
meditaberis in eo diebus ac noctibus ut
custodias et facias omnia que scrip
ta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam
et intelliges eam. Ecce precipio tibi
confortare et esto robustus. Noli me
tuere et noli timere quia tecum est dominus
deus tuus in omnibus ad quecumque
perrexeris. Precepitque iosue principibus
populi dicens. Transite per medium cas
trorum et imperate populo ac dicite.
Preparate vobis cibaria quoniam post di
em tercium transibitis iordanem et
intrabitis ad possidendam terram quam
dominus deus vester daturus est vobis.
Rubenitis quoque et gadditis et dimi
die tribui manasse ait. Mementote
sermonis quem precepit vobis moy
ses famulus domini dicens. Dominus
deus vester dedit vobis requiem
et omnem terram. uxores vestre et filii
ac iumenta manebunt in terra quam
dedit vobis moyses trans iordanem.
Vos autem transite armati ante fratres
vestros omnes fortes manu et pugna
te pro eis donec det dominus requiem
fratribus vestris sicut et vobis dedit et pos
sideant ipsi quoque terram quam dominus
deus vester daturus est eis. et sic revertimini
in terram possessionis vestre et habitabi
tis in ea quam vobis dedit moyses fa
mulus domini trans iordanem contra
solis ortum. Responderuntque ad iosue
atque dixerunt. Omnia que precepisti
nobis faciemus et quocumque miseris
ibimus. Sicut obedivimus in cunctis
moysi ita obediemus et tibi tantum
sit dominus deus tuus tecum: sicut
fuit cum moyse. Qui contradixerit
ori tuo et non obedierit cunctis sermo
nibus tuis quos preceperis ei moriatur.
Tu tantum confortare et viriliter age

II
Misit ergo iosue filius nun . ii .
de sethim duos viros explora
tores in abscondito et dixit eis. Ite et con
siderate terram urbem que iericho. Cum p

Ihesus filius naue in typum domini non solum
in gestis verum et in nomine trans iordanem hostium reg
na subvertit dividit terram victori populo et per
singulas urbes viculos montes flumina
torrentes atque confinia ecclesie celestis que ihe
rusalem spiritualia regna describit

gentes ingressi sunt domum mulieris
meretricis nomine raab et quieuerunt
apud eam. Nunciatumque est autem re
gi iericho et dictum. Ecce uiri ingressi sunt
huc per noctem de filiis israel ut explorarent
terram. Misitque rex iericho ad raab di
cens meretricem. Educ uiros qui uene
runt ad te et ingressi sunt domum tuam.
Exploratores quippe sunt et omnem ter
ram considerare uenerunt. Tollensque
mulier uiros abscondit et ait. Fateor
uenerunt ad me. sed nesciebam unde
essent. Cumque porta clauderetur in tene
bris et illi pariter exierunt nescio quo
abierunt. Persequimini cito. et compre
hendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere
uiros in solarium domus sue operuitque
eos lini stipula que ibi erat. Hii autem
qui missi fuerant. secuti sunt eos per ui
am que ducit ad uadum iordanis. Illis
que egressis: statim porta clausa est. Nec
dum obdormierant qui latebant. et ecce
mulier ascendit ad eos et ait. Noui quod
tradiderit uobis dominus terram. Et eni
rruit in nos terror [illegible] ur et elan
guerunt omnes habitatores terre. Audi
uimus quod siccauit dominus aquas
maris rubri ad uestrum introitum quando
egressi estis ex egypto. et que feceritis du
obus amorreorum regibus qui erant
trans iordanem seon et og. quos interfe
cistis. Et hec audientes pertimuimus
et elanguit cor nostrum nec remansit
in nobis spiritus ad introitum uestrum.
Dominus enim deus uester ipse est deus in
celo sursum et in terra deorsum. Nunc
ergo iurate michi per dominum deum
ut quomodo ego feci uobiscum misericordiam:
ita et uos faciatis cum domo patris mei
detisque michi signum uerum ut saluetis
patrem meum et matrem [illegible] et fratres
ac sorores meas et omnia que eorum
sunt et eruatis animas nostras de
morte. Qui responderunt ei. Anima
nostra sit pro uobis in mortem si tamen
non prodideris nos. Cumque tradiderit
nobis terram dominus: faciemus in
te misericordiam et ueritatem. Dimisit ergo eos
per funem de fenestra. domus enim eius
herebat muro. Dixitque ad eos. Ad mon
tana conscendite ne forte occurrant
uobis reuertentes ibique latete diebus
tribus donec redeant et sic ibitis per uiam
uestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii

erimus a iuramento hoc quo ad
iurasti nos. si ingredientibus nobis ter
signum non fuerit funiculus iste coc
cineus et ligaueris eum in fenestra per
quam nos dimisisti et patrem tuum
ac matrem fratresque et omnem cognationem iiii
tuam congregaueris in domum tuam.
Qui hostium domus tue egressus fuerit
sanguis ipsius erit in caput eius et
nos erimus alieni. Cunctorum autem
sanguis qui tecum fuerint in domo
nostro redundabit in caput nostrum
si eos aliquis tetigerit. Quod si nos pro
dere uolueris uolueris et sermonem
istum proferre in medium. erimus
mundi ab hoc iuramento quo ad
iurasti nos. Et illa respondit. Si
cut locuti estis. ita fiat. Dimittensque
eos ut pergerent. appendit funi
culum coccineum in fenestra. Il
li uero ambulantes peruenerunt
ad montana et manserunt ibi tres
dies donec reuerterentur qui fuerant
eos persecuti. Querentes enim per om
nem uiam non reppererunt eos.
Quibus urbem ingressis: reuersi sunt
exploratores de monte et iordane transmisso
uenerunt ad iosue filium
nun narraueruntque ei omnia
que acciderant sibi atque dixerunt. Tra
didit dominus in manus nostras om
nem terram hanc et timore prostrati sunt
cuncti habitatores eius. iij

Igitur iosue de nocte consurgens mo
uit castra egredientesque de setthim ue
nerunt ad iordanem ipse et omnes
filii israel et morati sunt ibi per tres
dies. Quibus euolutis: transierunt
precones per castrorum medium et
clamare ceperunt. Quando uideritis
archam federis domini dei uestri et
sacerdotes stirpis leuitice portantes
eam: uos quoque consurgite et se
quimini precedentes. Sitque inter uos et
archam spatium cubitorum duum
milium ut procul uidere possitis et
nosse per quam uiam ingrediamini
quia prius non ambulastis per eam
et cauete ne appropinquetis ad ar
cham. Dixitque iosue ad populum. San
ctificamini. cras enim faciet dominus
inter uos mirabilia. Et ait ad sacer
dotes. Tollite archam federis domini
et precedite populum. Qui iussa com

plentes: tulerunt et ambulauerunt
ante eos. Dixitque dominus ad iosue
Hodie incipiam exaltare te coram omni
israel ut sciant quod sicut fui cum moyse
sic sim et tecum. Tu autem pre-
cipe sacerdotibus qui portant archam federis
et dicens. Cum ingressi fueritis partem
aque iordanis: state in ea. Dixitque io-
sue ad filios israel. Accedite huc et au-
dite uerba domini dei nostri. Et rursum
in hoc inquit scietis quod dominus
deus uiuens in medio uestri est. et disp-
det in conspectu uestro chananeum et e-
theum eueum. et ferezeum gergeseum
quoque et amorreum et iebuseum. Ecce
archa federis domini omnis terre ante-
cedet uos per iordanem. Parate. xij. uiros
de. xij. tribubus israel singulos per sin-
gulas tribus. Et cum posuerint uestigi-
a pedum suorum sacerdotes qui por-
tant archam federis domini dei uni-
uerse terre in aquis iordanis aque que
inferiores sunt decurrent atque deficient
que autem desuper ueniunt in una
mole consistent. Igitur egressus est po-
pulus de tabernaculis suis ut transiret
iordanem et sacerdotes qui portabant
archam federis pergebant ante eum. In-
gressisque eis iordanem et pedibus eorum
tinctis in parte aque. iordanis autem
ripas aluei sui tempore messis imple-
uerat: steterunt aque descendentes in
uno loco et ad instar montis intu-
mescentes apparebant procul ab urbe
que uocabatur edom usque ad locum
sarthan. Que autem inferiores erant
in mare solitudinis. quod nunc uo-
catur mortuum descenderunt usque-
quo omnino deficerent. Populus
autem incedebat contra iericum et
sacerdotes qui portabant archam fede-
ris domini: stabant super siccam humum
in medio iordanis accincti. omnisque
populus per arentem alueum transi-
bat. iiij.
Quibus transgressis: dixit domi-
nus ad iosue. Elige. xij. uiros singu-
los per singulas tribus et precipe eis ut
tollant de medio iordanis alueo ubi
steterunt sacerdotum pedes. xij. duris-
simos lapides quos ponetis in loco ca-
strorum ubi fixeritis hac nocte tentori-
a. Uocauitque iosue. xij. uiros quos ele-
gerat de filiis israel singulos de tribu-
bus singulis et ait ad eos. Ite ante archam
domini dei uestri ad iordanis medium et
portate inde singuli singulos lapides
in humeris uestris iuxta numerum filio-
rum israel ut sit signum inter uos.
Et quando interrogauerint uos filij
uestri cras dicentes quid sibi uolunt isti
lapides Respondebitis eis. Defecerunt
aque iordanis ante archam federis
domini cum transiret eum. Iccirco po-
siti sunt lapides isti in monumentum
filiorum israel usque in eternum. Fece-
runt ergo filij israel sicut eis precepit
iosue portantes de medio iordanis
alueo. xij. lapides ut ei dominus impe-
rarat iuxta numerum filiorum israel
usque ad locum in quo castra metati sunt
ibique posuerunt eos. Alios quoque
xij. lapides posuit iosue in medio ior-
danis alueo ubi steterunt sacerdotes
qui portabant archam federis domini
et sunt ibi usque in presentem diem. Sa-
cerdotes autem qui portabant archam
stabant in iordanis medio donec omni-
a complerentur que iosue ut loqueretur
ad populum preceperat dominus et
dixerat ei moyses. Festinauitque po-
pulus et transiuit. Cumque transissent
omnes. transiuit et archa domini sa-
cerdotesque pergebant ante populum
Filij quoque ruben et gad et dimidia tri-
bus manasse armati precedebant fi-
lios israel sicut preceperat eis moyses
Et. xl. pugnatorum milia per turmas
et cuneos incedebant per plana atque cam-
pestria urbis iericho. In illo die mag-
nificauit dominus iosue coram omni
israel ut timerent eum sicut timuerant
moysen dum adhuc uiueret. Dixitque
ad eum. Precipe sacerdotibus qui portant
archam federis. ut ascendant de iorda-
ne. Qui precepit eis dicens. Ascendite
de iordane. Cumque ascendissent por-
tantes archam federis domini et sic-
cam humum calcare cepissent: reuer-
se sunt aque in alueum suum et fluebant
sicut ante consueuerant. Populus
autem ascendit de iordane x die primi
mensis et castra metati sunt in gal-
galis contra orientalem plagam ur-
bis iericho. Duodecim quoque lapides
quos de iordanis alueo sumpserant
posuit iosue in galgalis et dixit ad fili-
os israel. Quando interrogauerint filij

V

uestri eius patres suos et dixerint eis
quid sibi uolunt isti lapides: docebitis
eos atque dicetis Per arentem alueum
transiuit israel iordanem istum sicca
te domino deo nostro aquas eius in
conspectu nostro donec transiremus si
cut fecerat prius in mari rubro quod ex
siccauit donec transiremus ut discant
omnes terrarum populi fortissimam
misericordiam dei — et ut uos timea
tis dominum deum uestrum omni tempore. V.
Postquam ergo audierunt omnes
reges amorreorum qui habitabant
trans iordanem ad occidentalem pla
gam et cuncti reges chanaan qui pro
pinqua possidebant magni maris loca
quod siccasset dominus fluenta iorda
nis coram filiis israel donec transirent
dissolutum est cor eorum et non rema
sit in eis spiritus timentium introitum
filiorum israel Eo tempore ait dominus ad
iosue fac tibi cultros lapideos et circum
cide secundo filios israel fecit quod iusse
rat dominus et circumcidit filios israel
in colle preputiorum Hec autem causa
est secunde circumcisionis Omnis populus
qui egressus est ex egypto generis mascu
lini uniuersi bellatores uiri mortui sunt
in deserto per longissimos uie circuitus
qui omnes circumcisi erant. Populus
autem qui natus est in deserto per xl.
annos in itinere latissime solitudinis
incircumcisus fuit: donec consumerentur
qui non audierant uocem domini et
quibus ante iurauerat ut ostenderet
eis terram lacte et melle manantem
Horum filii in locum successerunt patrum
et circumcisi sunt a iosue quia sicut na
ti fuerant in preputio erant nec eos in
uia aliquis circumciderat Postquam
autem omnes circumcisi sunt: manse
runt in eodem castrorum loco donec
sanarentur. Dixitque dominus ad io
sue Hodie abstuli opprobrium egypti
a uobis uocatumque est nomen loci
illius galgala usque in presentem diem
Manseruntque filii israel in galga
lis et fecerunt phase .xiiii. die mensis
ad uesperum in campestribus iericho et
comederunt de frugibus terre, nec usi sunt
ultra cibo illo filii israel sed comederunt
de frugibus presentis anni terre cha
naan Cum autem esset iosue in agro
urbis iericho: leuauit oculos et uidit

die altero & azimos panes & po
lentam eiusdem anni defecitque man
na postquam comederunt de frugibus
terre.

uirum stantem contra se: et eua
ginatum tenentem gladium Perre
xit ad eum et ait. Noster es. an aduersario
rum Qui respondit. Nequaquam sed
sum princeps exercitus domini et nunc
uenio. Cecidit iosue pronus in terram
et adorans ait. Quid dominus meus lo
quitur ad seruum suum? Solue in
quit calciamentum de pedibus tuis lo
cus enim in quo stas sanctus est. Fe
citque iosue ut sibi fuerat imperatum. VI
Iericho autem clausa erat atque
munita timore filiorum israel et nullus
egredi audebat aut ingredi. Dixitque
dominus ad iosue Ecce dedi iericho in
manu tua. et regem eius. omnes que
fortes uiros. Circuite urbem cuncti
bellatores semel per diem. Sic facietis
sex diebus Septimo autem die sacerdo
tes tollant vii. bucinas quarum u
sus est in iubileo et precedant archam
federis Septiesque circuibitis ciuitatem
et sacerdotes clangent bucinis
Cumque insonuerit uox tube longior at
que concisior et in auribus uestris increpu
erit conclamabit omnis populus
uociferatione maxima et muri fun
ditus corruent ciuitatis ingredien
turque singuli per locum contra quem ste
terint Vocauit ergo iosue filius nun
sacerdotes et dixit ad eos. Tollite ar
cham federis. et vii. alii sacerdotes tol
lant vii. iubileorum bucinas et in
cedant ante archam domini Ad po
pulum quoque ait Ite et circuite ci
uitatem armati et precedentes archam
domini Cumque iosue uerba finisset
vii. sacerdotes. vii. bucinis clangebant
ante archam federis domini omnisque
populus precederet armatus
quum uulgus archam sequebatur
ac bucinis omnia concrepabant
Preceperat autem iosue populo di
cens Non clamabitis nec audietur uox
uestra neque ullus sermo ex ore uestro egre
dietur donec ueniat dies in quo dicam
clamate et uociferamini. Circuiuit
ergo archa domini ciuitatem se
mel per diem et reuersa in castra mansit
ibi. Igitur iosue de nocte consurgente
tulerunt sacerdotes archam domini
et vii. ex eis. vii bucinas quarum in
iubileo usus est Precedebantque ar
cham domini ambulantes atque clangen

et armatus populus ibat ante eos
Vulgus autem reliquum sequebatur
archam et bucinis personabat. Circu
ieruntque civitatem secundo die semel et
reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex
diebus. Die autem vii. diluculo consur
gentes. circuierunt urbem sicut dis
positum erat septies. Cumque. vii.
circuitu clangerent bucinis sacer
dotes: dixit iosue ad omnem israel.
Vociferamini tradidit enim vobis
dominus civitatem. Sitque civitas
hec anathema et omnia que in ea sunt
domino. Sola raab meretrix vivat
cum universis qui cum ea in domo
sunt. Abscondit enim nuntios quos
direximus. Vos autem cavete ne
vobis de hiis que precepta sunt, quippiam
contingatis et sitis prevaricationis
rei. et omnia castra israel sub pec
cato sint atque turbentur. Quicquid
autem auri et argenti fuerit et va
sorum eneorum ac ferri, domino
consecretur repositum in thesauris
eius. Igitur omni vociferante po
pulo et clangentibus tubis postquam
in aures multitudinis vox soni
tus increpuit: muri ilico cor
ruerunt. Et ascendit unusquisque
per locum qui contra se erat. ceperunt
que civitatem: et interfecerunt om
nia que erant in ea. a viro usque
ad mulierem ab infante usque
ad senem. Boves quoque et oves
et asinos: in ore gladii percusserunt.
Duobus autem viris qui explora
tores missi fuerant: dixit iosue In
gredimini domum mulieris me
retricis et producite eam et omnia
que illius sunt sicut illi iuramen
to firmastis. Ingressique iuvenes
eduxerunt raab et parentes eius
fratres quoque et cunctam supellec
tilem. ac cunctam cognationem
illius et extra castra israel manere
raab fecerunt. Urbem autem et omnia
que in ea erant succenderunt absque
argento et auro et vasis eneis ac
ferro. que in erarium domini con
secraverunt. Raab vero meretri
cem et domum patris eius atque
omnia que habebat fecit iosue vivere
et habitaverunt in medio israel
usque in presentem diem eo quod ab
scondit nuntios quos miserat ut
explorarent iericho. In tempore illo
imprecatus est iosue dicens. Male
dictus vir coram domino qui susci
taverit et edificaverit civitatem ihe
richo. In primogenito suo fundamen
ta iaciat illius. et in novissimo li
berorum ponat portas eius. · vii ·

VII

F Ecit ergo dominus cum iosu
e. et nomen eius et in omni
terra vulgatum est. ¶ Filii autem ¶ sl' hic incipit
israel prevaricati sunt manda
tum et usurpaverunt de anathe
mathe. Nam achor filius carmi
filii zabdi. filii zare de tribu iuda.
tulit aliquid de anathemate Iratus
que est dominus contra filios israel
Cumque mitteret iosue de iericho vi
ros contra hai. que est iuxta bethaven
ad orientalem plagam oppidi be
thel: dixit eis. Ascendite et explora
te terram. Qui precepta complen
tes: exploraverunt hai et reversi
dixerunt ei. Non ascendat omnis
populus: sed duo vel tria milia
virorum pergant et deleant civitatem.
Quare omnis populus frustra vexe
tur contra hostes paucissimos.
Ascenderunt ergo tria milia pug
natorum. Qui statim terga ver
tentes: percussi sunt a viris urbis
hai. et corruerunt ex eis. xxx. et sex ho
mines Persecutique sunt eos adversa
rii de porta usque sabarim et ceciderunt
per prona fugientes Pertimuitque
cor populi. et ad instar aque lique
factum est. Iosue vero scidit vestimen
ta sua et cecidit pronus in terram
coram archa domini usque ad vespe
ram. tam ipse quam omnes senes
israel. Miseruntque pulverem su
per capita sua. Et dixit iosue. Heu
domine deus quid voluisti populum
istum transducere iordanem fluvium
ut traderes nos in manus amorrei
et perderes. Utinam ut cepimus
mansissemus trans iordanem. Mi
domine deus quid dicam videns
israel hostibus suis terga vertentem
Audient chananei et omnes habita
tores terre ac pariter conglobati circum
dabunt nos atque delebunt nomen
nostrum de terra. Et quid facies
magno nomini tuo. Dixitque do

minus ad iosue Surge. Cur iaces
pronus in terra? Peccauit israel: et
preuaricatus est pactum meum. tule
runtque de anathemate. et furati sunt
atque mentiti et absconderunt inter ua
sa sua. Nec poterit israel stare ante ho
stes suos eosque fugiet quia pollutus est
anathemate Non ero ultra uobiscum
donec conteratis eum qui huius sce
leris reus est. Surge. sanctifica po
pulum et dices. Sanctificamini in
crastinum Hec enim dicit dominus
deus israel Anathema in medio tui
israel est non poteris stare coram ho
stibus tuis donec deleatur ex te qui hoc
contaminatus est hoc scelere. Accede
tisque mane singuli per tribus ues
tras. et quamcumque tribum sors in
uenerit accedet per cognationes suas et per
domos domusque per uiros et quicum
que ille in hoc facinore fuerit depre
hensus comburetur igni cum omni
substantia sua. quoniam preuari
catus est pactum domini et fecit ne
fas in israel Surgens itaque iosue
mane applicauit israel per tribus suas
et inuenta est tribus iuda Que cum
iuxta familias suas esset oblata:
inuenta est familia zare Illam quoque
per domos offerens: repperit zabdi
Cuius domum in singulos diuidens
uiros. inuenit achar filium carmi
filii zabdi filii zare de tribu iuda Et
ait ad achor. Fili mi da gloriam do
mino deo israel. et confitere atque in
dica michi quid feceris. ne abscondas
Respondit que achor iosue. et dixit ei.
Vere ego peccaui domino deo israel. et
sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pal
lium coccineum ualde bonum. et cc.
siclos argenti. regulamque auream
l. siclorum et concupiscens abstuli et
abscondi in terra contra medium ta
bernaculi mei argentumque fossa hu
mo operui. Misit ergo iosue minis
tros qui currentes ad tabernaculum
illius repperunt cuncta abscondita in
eodem loco et argentum simul Aufe
rentesque de tentorio tulerunt ea ad
iosue et ad omnes filios israel proie
cerunt que ante dominum. Tollens
itaque iosue achor filium zare. argen
tum que et pallium. et auream regulam
filios quoque eius et filias. boues et a

+ cognatio

sinos. et oues. ipsumque tabernacu
lum et cunctam supellectilem et
omnis israel cum eo. duxerunt
eos ad uallem achor. Vbi dixit io
sue. Quia turbasti nos: exturbet te
dominus in die hac. Lapidauitque
eum omnis israel. et cuncta que il
lius erant: igne consumpta sunt.
Congregauerunt quoque super eum
acervum magnum lapidum qui
permanet usque in presentem diem. Et
auersus est furor domini ab eis. Voca
tumque est nomen loci illius uallis
achor usque hodie · VIII ·

Dixit autem dominus ad iosue
Ne timeas eos neque formides
Collectam omnem multitudinem
pugnatorum et consurgens ascende
in oppidum hai. Ecce tradidi in ma
nu tua tua regem eius. et populum
urbem que et terram. Facies que urbi
hai et regi eius. sicut fecisti iericho et
regi illius. predam uero et omnia
animantia diripietis uobis. Pone
insidias urbi post eam. Surrexitque
iosue. et omnis exercitus bellatorum
cum eo ut ascenderent in hai. et elec
ta xxx milia uirorum fortium mi
sit nocte: precepitque eis dicens. Pone
te insidias post ciuitatem nec longius
recedatis. et eritis omnes parati. E
go autem et reliqua multitudo que
mecum est: accedemus ex aduerso
contra urbem. Cumque exierint contra
nos. sicut ante fecimus fugiemus
et terga uertemus. donec persequentes
ab urbe longius protrahantur.
Putabunt enim fugere nos sicut
prius Nobis ergo fugientibus et
illis persequentibus: consurgetis de in
sidiis. et uastabitis ciuitatem tradet
que eam dominus deus noster in
manus uestras. Cumque ceperitis:
succendite eam. Et sic omnia facie
tis ut iussi. Dimisitque eos et perrexerunt
ad insidiarum locum sederuntque in
ter bethel et hai. ad occidentalem pla
gam urbis hai Iosue autem no
cte illa in medio mansit populi. Sur
gens que diluculo recensuit socios
et ascendit cum senioribus in fron
te exercitus uallatus auxilio pug
natorum. Cumque uenissent et as
cendissent ex aduerso ciuitatis ste

teriunt ad septentrionalem urbis
plagam. inter quam et eos vallis
media erat. Quinque milia autem
viros elegerat et posuerat in insi-
diis inter bethauen et hay ex occi-
dentali parte eiusdem civitatis. Om-
nis vero reliquus exercitus ad aqui-
lonem aciem dirigebat: ita ut novis-
simi multitudinis occidentalem pla-
gam urbis attingerent. Abiit ergo
iosue nocte illa. et stetit in vallis me-
dio. Quod cum vidisset rex hai: fes-
tinavit mane et egressus est cum
omni exercitu civitatis direxitque
aciem contra desertum ignorans
quod post tergum laterent insidie.
Iosue vero et omnis israel cesserunt
loco simulantes metum et fugien-
tes per viam solitudinis. At illi vo-
ciferantes pariter. et se mutuo co-
hortantes. persecuti sunt eos. Cum-
que recessissent a civitate. et ne unus
quidem in urbe hai et bethel rema-
nsisset qui non persequeretur israel
sicut eruperant aperta oppida dere-
linquentes. Dixitque dominus ad io-
sue. Eleva clipeum qui in manu
tua est contra urbem hai. quoniam
tibi tradam eam. Cumque elevasset
clipeum ex adverso civitatis: insi-
die que latebant surrexerunt con-
festim. et pergentes ad civitatem ce-
perunt et succenderunt eam. Viri
autem civitatis qui persequebantur
iosue respicientes et videntes fumum
urbis ad celum usque conscende-
re: non potuerunt ultra huc illucque
diffugere presertim cum hii qui si-
mulaverant fugam et tendebant ad
solitudinem. contra persequentes
fortissime restitissent. Videns que
iosue et omnis israel quod capta
esset civitas. et fumus urbis ascen-
deret: reversus percussit viros hai.
Siquidem et illi qui ceperant et suc-
cenderant civitatem. egressi ex ur-
be contra suos medios hostium fe-
rire ceperunt. Cumque ex utraque par-
te adversarii cederentur. ita ut
nullus de tanta multitudine sal-
varetur. regem quoque urbis hai ap-
prehenderunt viventem et optule-
runt iosue. Igitur omnibus interfec-
tis qui israelem ad deserta tende-

rem fuerant persecuti. et in eodem loco
gladio corruentibus: reversi filii israel
percusserunt civitatem. Erant autem
qui in eodem die conciderant a viro us-
que ad mulierem. xii. milia hominum
omnes urbis hai. Iosue vero non
contraxit manum quam in subli-
me porrexerat: tenens clipeum do-
nec interficerentur omnes habitato-
res hai. Iumenta autem et predam
civitatis diviserunt sibi filii israel
sicut preceperat dominus iosue. Qui
succendit urbem. et fecit eam tumu-
lum sempiternum. Regem quoque — Non suspendit regem
eius suspendit in patibulo usque ad
vesperam. et solis occasum. Pre-
cepitque iosue et deposuerunt cadaver
eius de cruce. proieceruntque in ipso in-
troitu civitatis congesto super eum
magno acervo lapidum qui perma-
net usque diem. Tunc edificavit iosue — in presentem
altare domino deo israel in monte
hebal sicut preceperat moyses famulus
domini filiis israel et scriptum est in
volumine legis moysi altare de lapi-
dibus impolitis quos ferrum non
tetigit. Et obtulit super eum holo-
causta domino immolavitque paci-
ficas victimas et scripsit super lapi-
des deuteronomium legis moysi
quod ille digesserat coram filiis israel.
Omnis autem populus et omnes
maiores natu. duces que ac iudices
stabant ex utraque parte arche in con-
spectu sacerdotum et levitarum qui
portabant archam federis domini
ut advena ita et indigena. Media
eorum pars iuxta montem garizim
et media iuxta montem hebal sicut
preceperat moyses famulus domini.
Et primum quidem benedixit populo
israel. post hec legit omnia verba
benedictionis et maledictionis et
cuncta que scripta erant in legis
volumine. Nichil ex his moyses ius- — que
serat reliquit intactum sed univer-
sa explicavit coram omni multitu-
dine israel mulieribus ac parvulis et
advenis qui inter eos morabantur.

IX

Quibus auditis cuncti .ix.
reges transiordanem qui ver-
sabantur in montanis et in campe-
stribus in maritimis ac litore ma-
ris magni. Hii quoque qui habita

Nō pietatis aᵉ domini

bant iuxta libanum. ethteus et amor
reus . chananeus ferezeus et eueus
et iebuseus congregati sunt pariter
ut pugnarent contra iosue et israel
uno animo eademque sententia. At
hii qui habitabant in gabaon au-
dientes cuncta que fecerat iosue ie-
richo et hai et callide cogitantes tu-
lerunt sibi cibaria saccos veteres asi-
nis imponentes et utres vinarios
scissos atque consutos calciamentaque
perantiqua que ad indicium vetustatis
pittaciis consuta erant induti veteribus
vestimentis. Panes quoque quos por-
tabant obviaticum duri erant et in
frusta comminuti. Perrexerunt que ad
iosue qui tunc morabatur in castris
in galgala : et dixerunt ei. atque omni
israheli simul De terra longinqua
venimus pacem vobiscum facere
cupientes. Responderuntque viri
israhelite ad eos atque dixerunt. Ne for-
sitan in terra que nobis sorte debetur
habitetis et non possimus fedus in-
ire vobiscum. At illi ad iosue servi
inquiunt tui sumus. Quibus iosue
quinam estis vos et unde venis-
tis. Responderunt. De terra longin-
qua valde venerunt servi tui in no-
mine domini dei tui. Audivimus
enim famam potentie eius. cuncta
que fecit in egipto et duobus amorreorum
regibus trans iordanem seon regi esebon
et og regi basan qui erant in asta-
roth Dixeruntque nobis seniores
et omnes habitatores terre nostre Tolli-
te in manibus vestris cibaria ob lon-
gissimam viam et occurrite eis ac
dicite. Servi vestri sumus fedus ini-
te nobiscum. En panes quando egres-
si sumus. de domibus nostris ut veni-
remus ad vos calidos sumpsimus
nunc sicci facti sunt et vetustate ni-
mia comminuti. Utres novos vino
implevimus nunc rupti sunt et so-
luti. Vestes et calciamenta quibus in-
duimur et que habemus in pedibus ob
longitudinem longioris vie trita
sunt et pene consumpta. Suscepe-
runt igitur de cibariis eorum. et
os domini non interrogaverunt.
Fecitque iosue cum eis pacem et ini-
to federe pollicitus est ut non occi-
derentur Principes quoque mul-
titudinis iuraverunt eis. Post dies
autem tres initi federis : audierunt
quod in vicino habitarent. et inter eos
futuri essent. Moveruntque castra
filii israel. et venerunt in civitates
eorum die tertio. Quarum hec voca-
bula sunt Gabaon. et caphira et beroth
et cariathiarim : Et non percusserunt
eos eo quod iurassent eis principes
multitudinis in nomine domini dei
israel. Murmuravit itaque omne vul-
gus contra principes. Qui responderunt
ei. Iuravimus illis in nomine domini
dei israel : et iccirco non possumus eos
contingere. Sed hoc faciemus eis.
Reserventur quidem et vivant ne con-
tra nos ira domini concitetur si peie-
raverimus eis. Sed sic vivant ut in
usus universe multitudinis ligna
cedant aquas comportent. Quibus hec
loquentibus : vocavit gabaonitas io-
sue et dixit eis. Cur nos decipere
fraude voluistis. ut diceretis procul
valde habitamus a vobis. cum in
medio nostri sitis. Itaque sub maledicti-
one eritis et non deficiet de stirpe vestra
ligna cedens aquasque comportans in
domum dei mei. Qui responderunt.
Nuntiatum est nobis servus tuus quod
promisisset dominus deus tuus moysi
servo suo ut traderet vobis omnem
terram et disperderet cunctos habita-
tores eius. Timuimus igitur valde et
providimus animabus nostris vestro ter-
rore compulsi et hoc consilium ini-
vimus : Nunc autem in manu
tua sumus quod tibi bonum et rec-
tum videtur fac nobis. Fecit ergo io-
sue ut dixerat et liberavit eos de ma-
nibus filiorum israel ut non occide-
rentur. Decrevitque iosue in illo die esse
eos in ministerium cuncti populi et
altaris domini cedentes ligna. et
aquas comportantes usque in pre-
sens tempus in loco quem dominus
elegisset . x .

Que cum audisset adonisedech
rex ierusalem quod cepisset scilicet
iosue hai et subvertisset eam sicut enim
fecerat iericho et regi eius. sic fecit hai
et regi illius et quod transfugissent
gabaonite ad israel et essent federati
cum eis timuit valde. Urbs enim
magna erat gabaon et una regalium

um ciuitatum et maior oppido hai
omnes que bellatores eius fortissimi
Misit ergo adonisedech rex ierusalem
ad oham regem hebron et ad pharam
regem ierimoth ad iaphie quoque re
gem lachis et ad dabir regem eglon
dicens Ascendite ad me et ferte presi
dium ut expugnemus gabaon qua
re transfugerit ad iosue: et ad filios
israel Congregati igitur ascenderunt
v. reges amorreorum rex ierlm. rex
ebron. rex ierimoth, rex lachis. rex e
glon simul cum exercitibus suis et
castra metati sunt circa gabaon oppug
nantes eam. Habitatores autem ga
baon urbis obsesse miserunt ad iosue
qui tunc morabatur in castris apud
galgalam et dixerunt ei. Non retrahas
manus tuas ab auxilio seruorum tuo
rum. Ascende cito et libera nos ferque
presidium. Conuenerunt enim aduersum
nos omnes reges amorreorum qui
habitant in montanis. Ascenditque
iosue de galgalis et omnis exercitus
bellatorum cum eo [illegible] uiri fortissimi
Dixitque dominus iosue. Ne timeas eos
in manus enim tuas tradidi illos
nullus tibi ex eis resistere poterit. Ir
ruit itaque iosue super eos repente tota
ascendens nocte de galgalis et contur
bauit eos dominus a facie israel. con
triuitque plaga magna in gabaon
ac persecutus est eos per uiam ascensus be
thoron et percussit usque ad zecha et mace
da. Cumque fugerent filios israel et es
sent in descensu bethoron: dominus
misit super eos lapides magnos de
celo usque ad zecha et mortui sunt mul
to plures lapidibus grandinis quam
quos gladio percusserint filii israel
Tunc locutus est iosue domino in die
qua tradidit [illegible] amorre[illegible]um in
conspectu filiorum israel. Dixitque co
ram eis. Sol contra gabaon ne mo
ueatis et luna contra uallem hailon
[illegible] Steteruntque sol et luna donec
ulcisceretur se gens de inimicis suis
Nonne scriptum in hoc libro iusto
rum? Stetit itaque sol in medio celi
et non festinauit occumbere spatio
unius diei. Non fuit ante et postea
tam longa dies obediente domino uo
ci hominis et pugnante pro israel
Reuersusque est iosue cum omni israel
in castra galgale. Fugerunt enim .v.
reges et se absconderunt in spelunca
urbis maceda. Nuntiatumque est io
sue quod inuenti essent .v. reges la
tentes in spelunca urbis maceda. Qui
precepit sociis et ait. Voluite saxa in
gentia ad os spelunce: et ponite uiros
industrios qui clausos custodiant.
Vos autem nolite stare. sed persequi
mini hostes et extremos quosque fugien
tium cedite nec dimittatis eos urbium
suarum intrare presidia quos tradi
dit dominus deus in manus uestras
Cesis igitur aduersariis plaga mag
na et usque ad internitionem pene
consumptis. hii qui israel effugere po
tuerunt ingressi sunt ciuitates muni
tas. Reuersusque est omnis exercitus
ad iosue in maceda. ubi tunc erant
castra sani et integro numero. nullus
que contra filios israel mutire ausus
est. Precepitque iosue dicens. Aperite os
spelunce. et producite ad me .v. reges
qui in ea latitant. Feceruntque ministri
ut sibi fuerat imperatum. Et eduxe
runt ad eum .v. reges de spelunca regem
ierlm regem hebron. regem ierimoth
regem lachis regem eglon. Cumque
educti essent ad eum: uocauit omnes
uiros israel et ait ad principes exercitus
qui secum erant. Ite et ponite pedes uestros
super colla regum istorum. Qui cum
perrexissent et subiectorum pedibus col
la calcarent: rursum ait ad eos. No
lite timere nec paueatis confortamini
et estote robusti. Sic enim faciet do
minus cunctis hostibus uestris aduersum
quos dimicabitis. Percussitque iosue et
interfecit eos atque suspendit super
v. stipites. Fueruntque suspensi usque
ad uesperum. Cumque occumberet sol
precepit sociis ut deponerent eos de pa
tibulis. Qui [illegible] depositos: proiecerunt
in speluncam in qua latuerant et po
suerunt super os eius saxa ingentia
que permanent usque in presens. Eodem
die maceda quoque cepit iosue et percus
sit in ore gladii regemque illius interfe
cit et omnes habitatores illius. non
dimisit in ea saltem paruas reliquias.
Fecitque regi maceda: sicut fecerat re
gi iericho. Transiuit omnis israel
de maceda in lebna et pugnabat con
tra eam. Quam tradidit dominus cum

Quomodo v. reges suspensi [illegible] usque ad uesperum

rege suo in manu israel: percusseruntque
que urbem in ore gladii. et omnes ha
bitatores eius. et non dimiserunt in
ea ullas reliquias. Feceruntque regi
al' lempna lebna: sicut fecerant regi iericho De
al' lempna lebna transivit cum omni israel in
lachis et exercitu per gyrum disposito
oppugnabat eam. Tradiditque do
minus lachis in manu filiorum
israel et cepit eam die altero atque per
cussit in ore gladii omnemque ani
mam que fuerat in ea sicut fecerat
al' lempna lebna. Eo tempore ascendit hiram rex
gazer ut auxiliaretur lachis. Quem
percussit iosue cum omni populo eius
usque ad internitionem. Transivit
que de lachis in eglon. et circumdedit
atque expugnavit eam eodem die percus
sitque in ore gladii omnes animas que
erant in ea iuxta omnia que fecerat
lachis. Ascendit quoque cum omni israel
de eglon in ebron et pugnavit contra
que eam cepit et percussit in ore gladii Re
gem quoque eius et omnia oppida re
gionis illius universasque animas que
in ea fuerant commorate non reliquit
in ea ullas reliquias sicut fecerat e
glon sic fecit et ebron cuncta que in ea
reperit consumens gladio Inde reversus
in dabir cepit eam atque vastavit. Re
gem quoque eius et omnia per circui
tum oppida percussit in ore gladii Non
dimisit in ea ullas reliquias. Sic
al' lempna fecerat ebron. et lebna et regibus earum
sic fecit dabir et regi illius. Percussit
itaque iosue omnem terram monta
nam et meridianam. atque campestrem
et asedoth cum regibus suis. Non dimi
sit in ea ullas reliquias: sed omne
quod spirare poterat interfecit sicut pre
ceperat ei dominus deus israel A cades
barne usque ad gazam omnem terram
gessen usque gabaon universos reges
et regiones eorum uno cepit impetu
atque vastavit Dominus enim deus
israel pugnabat pro eo. Reversusque est
cum omni israel ad locum castrorum

XI in galgala. rj.

Que cum audisset iabin rex asor:
misit ad iobab regem madian et ad rege
semeron ... atque
ad regem acsaph: ad reges quoque a
quilonis qui habitabant in monta
nis et in planitie contra meridiem ce

neroth. in campestribus quoque et
gionibus dor iuxta mare. chanan
quoque ab oriente et occidente et
reum atque etheum ac ferezeum
iebuseum in montanis. eveum
qui habitabat ad radices hermon
terra masphat. Egressique sunt
cum turmis suis. populus mul
nimis sicut arena que est in lit
maris equi quoque et currus im
se multitudinis. Convenerunt
omnes reges isti in unum ad
merom ut pugnarent contra isra
Dixitque dominus ad iosue. Ne ti
as eos. Cras enim hac hora eg
dam omnes istos vulnerandos
conspectu israel. Equos eorum su
nervabis et currus igne combu
Venitque iosue. et omnis exercitus
eo adversus illos ad aquas mer
bito: et irruerunt super eos. tradi
illos dominus in manus israel
percusseruntque eos et persecuti sunt
que ad sydonem magnam et aqua
masserephoth. campumque mas
qui est ad orientalem illius parte
Ita percussit omnes ut nullas di
ret ex eis reliquias Fecitque iosue
preceperat ei dominus. Equos eoru
subnervavit: currusque combussit
Reversusque statim cepit asor et rege
eius percussit gladio. Asor enim anti
tus inter omnia regna hec princip
tum tenebat. Percussitque omnes a
mas que ibidem morabantur. Non
dimisit in ea ullas reliquias sed u
que ad internitionem universa vasta
vit Ipsam quoque urbem percussit incend
o et omnes per circuitum civitates
reges que earum cepit atque delevit
sicut preceperat ei moyses famulus do
ni absque urbibus que erant in coll
et in tumulis site. Ceteras succen
dit israel unam tantum asor mu
nitissimam flamma consumpsit
Omnem que predam istarum urb
um ac iumenta diviserunt sib
filii israel. cunctis hominibus inte
fectis. Sicut preceperat dominus m
si servo suo. ita precepit moyses
sue et ille universa complevit
preteriit de universis mandatis n
unum quidem verbum quod iusser
dominus moysi. Cepit itaque iosue om

terram montanam et meridianā
terram q; gosen et planitiem et occide
talem plagam: montem q; israel et
campestria eius et partem montis q
ascendit seir: usq; ad baalgad p pla
niciem libani subter montem hermō
Omnes reges eorum cepit et percussit
et occidit. Multo tempore pugnauit
iosue contra reges illos. Non fuit ciui
tas que se non traderet filijs israel
preter eueum qui habitabat in gabaō.
omnes bellando cepit. Domini enī
sententia fuerat ut indurarentur corda eo
rum et pugnarent contra israel et ca
derent et non mererentur ullam clemē
ciam ac perirent sicut preceperat dns
moysi. In tempore illo uenit iosue et
interfecit enachim de montanis ebron
et dabir et anab et de omni monte
iuda et israel urbes q; eorum deleuit
Non reliquit ullum de stirpe ena
chim in terra filiorum israel abs
que ciuitatibz gaza et geth et azo
tum in quibus solis relicti sunt. Ce
pit ergo iosue omnem terram sicut
locutus est dominus ad moysen. et
tradidit eam in possessionem fili
is israel secundum partes et tribz
suas. quieuit q; terra a prelijs. xij.

Hij sunt reges quos percusse
runt filij israel. et possiderunt
terram eorum trans iordanem ad
solis ortum a torrente arnon usq;
ad montem hermon. et omnem ori
entalem plagam que respicit so
litudinem. Seon rex amorreorum
qui habitauit in esebon dominatus
est ab aroher que sita est super ri
pam torrentis arnon. et medie
partis in ualle dimidij que galaad
usq; ad torrentem iaboth qui est
XII terminus filiorum ammon et so
litudine usq; ad mare cheneroth
contra orientem
et usq; ad mare deserti quod est
mare salsissimum ad orientalem
plagam per uiam que ducit bethie
simoth et ab australi parte que sub
iacet asedoth usq; phasga. Termin
og regis basan de reliquijs raphim
qui habitabant in astaroth et in
edraim et dominatus est in monte
hermon et in salacha atq; in uni
uersa basan usq; ad terminos ie
suri. et machati. et dimidie partis
galaad. terminū. seon regis esebon
Moyses famulus domini et filij isrl
percusserunt eos. tradidit q; eorum ter
ram eorum moyses in possessio
nem rubenitis et gadditis et dimi
die tribui manasse. Hij sunt reges
terre quos percussit iosue et filij
israel trans iordanem ad occidenta
lem plagam a baalgad in cam
po libani usq; ad montem libani
cuius pars ascendit in seir. Tradidit
q; eam iosue in possessionem tri
bus israel singulis partes suas tā
in montanis quam in planis at
q; campestribus. In aseroth et in
solitudine ac meridie etheus fuit et
amorreus chananeus et ferezeus
eueus. et iebuseus. Rex iericho u
nus. Rex hai que est ex latere be
thel unus. Rex ierusalem unus.
Rex ebron unus. Rex ierimoth
unus. Rex lachis unus. Rex e
glon unus. Rex gazer unus.
Rex dabir unus. Rex gader unus.
Rex herma unus. Rex hered
unus. Rex lebna unus. Rex o
dolla unus. Rex maceda unus
Rex bethel unus. Rex taffua unus.
Rex afer unus. Rex afec unus
Rex saron unus. Rex madon u
nus. Rex asor unus. Rex some
ron unus. Rex achsach unus.
Rex tenach unus. Rex magedo
unus. Rex cedes unus. Rex ia
canen carmeli unus. Rex
dor et prouincie dor unus. Rex
gentium galgal unus. Rex ther
sa unus. Omnes reges xxxi et
unus. xiij. XIII

Iosue senex prouecte q; etatis
erat et dixit dominus ad eum Se
nuisti et longeuus es terra que la
tissima derelicta est: que necdum
est sorte diuisa. omnis uidelicet
galilea philistim et uniuersa ges
suri a fluuio turbido qui irrigat
egyptum usq; ad terminos acca
ron contra aquilonem terra cha
naan que in v. regulos philistim
diuiditur gazeos et azotios ascalo
nitas getheos et accaronitas Ad
meridiem uero sunt euei Omnis
terra chanaan et maara sidonior

usque assetai et terminos amorrei eius
que confinia. libani quoque regio con
tra orientem a baalgad sub monte
hermon donec ingrediaris emath
omnium qui habitabant in monte. a
libano usque ad aquas maserephoth
universi que sidonii. Ego sum qui dele
bo eos a facie filiorum israel. Veniat
ergo in partem hereditatis israel
sicut precepi tibi. Et nunc divide ter
ram in possessionem. ix. tribubus et
dimidie tribui manasse Cum quo
ruben et gad possederunt terram quam
tradidit eis moyses famulus do
mini transfluenta iordanis ad
orientalem plagam ab aroer que
sita est in ripa torrentis arnon Et
in vallis medio universaque campes
tria medaba usque dibon et civitates
civitates — seon regis amorrei qui regnavit
in esebon usque ad terminos filior
amon et galaad ac ad terminum
gessuri et machati omnemque mon
tem hermon et universam basan
usque salecha omne regnum og in
basan qui regnavit in astaroth
et in edraim Ipse fuit de reliquiis
raphaim. Percussitque eos moyses
atque delevit. Noluerunt que disperdere
filii israel gessuri et machati et habita
verunt in medio israel usque in presen
tem diem. Tribui autem levi non
dedit possessionem. sed sacrificia et
victime domini dei israel ipsa est eius
hereditas sicut locutus est illi. Dedit
ergo moyses possessionem tribui fi
liorum ruben iuxta cognationes
suas Fuitque terminus eorum ab
aroer que sita est in ripa torrentis
arnon et in valle eiusdem torrentis
media. Universam planiciem que
ducit medaba et esebon cunctosque
vicos earum qui sunt in campes
tribus Dibon quoque et baalmoth.
baal et oppidum baalmon. et
ieza et cedimoth. et mephe et caria
thaim et sabama et sarathasar in
monte convallis. Bethphegor et asse
doth fasga et bethaisimoth omnes
urbes campestres. universaque regna
seon regis amorrei qui regnavit
in esebon : quem percussit moyses cum
principibus suis madian Eveum
et recem. et sur et hur et rebee duces se

Rō que trib; leui hēre deberet
ī spūalia

al' phor

on habitatores terre. et balaam
filium beor ariolum occiderunt
israel gladio cum ceteris inter
fectis que est terminus filiorum
ruben iordanis fluvius. Hec est pos
sessio rubenitarum per cognationes
suas. urbium et viculorum. Dedit
moyses tribui gad et filiis eius per
cognationes suas possessionem cu
ius hec est divisio. Terminus iaser
et omnes civitates galaad et dimi
diam quoque partem terre filiorum a
mon usque ad aroer que est contra
rabba et ab esebon usque ramoth
masphe et bathanaim et mana
usque ad terminos dabir In valle q
que betharam. et bethnemra. et so
choth. et saphon. reliquam partem
regni seon regis esebon. Huius
que iordanis finis. est usque ad ex
tremam partem chenereth transior
danem ad orientalem plagam. Hec
est possessio filiorum gad per fami
lias suas civitates et ville earum.
Dedit et dimidie tribui manasse
is que eius iuxta cognationes
possessionem cuius hoc principium
est Amanaim et universam ba
et cuncta regna og regis basan o
nes que vicos iair qui sunt in b
.lx. oppida et dimidiam partem
laad et astaroth et edrai urbes re
gni og regis in basan filiis mach
filii manasse dimidie. parti filio
machir iuxta cognationes suas h
possessionem divisit moyses in
campestribus moab trans iordanem
contra iericho ad orientalem pla
gam Tribui autem levi non dedit
possessionem quoniam dominus
deus israel ipse est possessio eius
locutus est illi. xiii.

Hoc est quod possederunt fi
israel in terra chanaan qu
dederunt eis eleazar sacerdos et
sue filius nun et principes famili
arum per tribus israel sorte omnia
videntes sicut preceperat dominus
in manu moysi. ix tribubus et di
die tribui Duabus autem tribub
dimidie tribui dederat moyses tra
iordanem possessionem absque levi
qui nichil terre acceperunt inter fra
tres suos sed in eorum successione

locum filii ioseph in duas divisi
tribus manasse. et ephraim. nec
acceperunt levite aliam partem in
terra: nisi urbes ad habitandum et
suburbana earum ad alenda iume
ta et pecora sua. Sicut preceperat do
minus moysi ita fecerunt filii israel
et diviserunt terram. Accesserunt filii
itaq; iuda ad iosue in galgala locu
tus q; est ad eum caleph filius iepphone
ne cenezeus. Nosti quid locutus sit
dominus ad moysen hominem dei
de me et de te in cades barne. Quadra
ginta annorum eram quando me
misit moyses famulus domini de
cades barne ut considerarem terram
nunciavique ei quod michi verum
videbatur. fratres autem mei qui as
cenderant mecum dissolverunt cor
populi. et nichilominus ego secutus
sum dominum deum meum:
Iuravit q; moyses in die illo dicens
Terra quam calcavit pes tuus erit
possessio tua. et filiorum tuorum i
eternum: quia secutus es dominum
deum tuum. Concessit ergo dominus
vitam michi sicut pollicitus est: us
q; in presentem diem. Quadraginta
et v. anni sunt ex quo locutus est do
minus verbum istud ad moysen:
quando ambulabat israel per soli
tudinem. Hodie. lxxx. et v. anno
rum sum sic valens ut eo vale
bam tempore. quando ad exploran
dum missus sum. Illius in me tem
poris fortitudo usq; hodie perseverat
tam ad bellandum quam ad gra
diendum. Da michi ergo monte
istum quem pollicitus est dominus
te quoq; audiente: in quo enachim
sunt et urbes magne atq; munite
si forte sit dominus mecum. et po
tuero delere eos sicut promisit michi
Benedixit q; ei iosue. et tradidit ei
ebron in possessionem atq; ex eo fuit
ebron chaleph filio iepphone cene
zeo usque in presentem diem quia
secutus est dominum deum israel
Nomen hebron antea vocabatur
cariatharbe. Adam maximus ibi
inter enachim situs est Et ter
ra cessavit a preliis · xv ·
Sunt sortes filiorum iuda per cog
nationes suas ista fuit. A termino
edom desertum sin contra meri
diem et usque ad extremam partem
australis plage. Initium eius a
summitate maris salsissimi. et
a lingua eius que respicit ad me
ridiem. Egreditur q; contra as
censum scorpionis et pertransit
in sina. ascendit q; in cades barne
et pervenit in esrom ascendens al' ephraim
ad daram et circuiens caricaa atq;
inde pertransiens in asemona et
perveniens ad torrentem egypti
Eruntq; termini eius ad mare
magnum. Hic erit finis meridi
ane plage. Ab oriente vero erit
initium mare salsissimum usq;
ad extrema iordanis. Et ea que
respiciunt ad aquilonem a lin
gua maris usq; ad eundem iorda
nem fluvium. Ascendit que ter
minus in bethegla et transit ab
aquilone in betharaba. Ascendens
ad lapidem boem filii ruben. et ten
dens usque ad terminos debera de
valle achor contra aquilonem res
piciens galgala que est ex adver
so ascensionis adommin ab aus
trali parte torrentis. Transitq; a
quas que vocantur fons solis et
erunt exitus eius ad fontem rogel
Ascendit q; per convallem filii ennon
ex latere iebusei ad meridiem. Hec
est ierusalem Et inde se erigens ad ver
ticem montis que est contra geennom
ad occidentem in summitate vallis
raphaim contra aquilonem. Per
transit q; a vertice montis usq; ad fon
tem aque nepthoa et pervenit usq;
ad vicos montis ephron. Inclina
tur q; in baala que est cariathia
rim id est urbs silvarum. et circuit
de baala contra occidentem usque
ad montem seir. transitq; iuxta la
tus montis iarim ad aquilonem
in cheslon et descendit inde in bethsa
mes. Transitq; in thamna et perve
nit contra aquilonis partes accaron
ex latere inclinatur q; sechrona
et transit montem baala pervenit
q; in iebneel et maris magni con
tra occidentem fine concluditur.
Hii sunt termini filiorum iuda
per circuitum in cognationibus
suis. Caleph vero filio iepphone de

dit partem in medio filiorum iu
da sicut preceperat ei dominus cariat
harbe patris enac ipsa est ebron. De
levit que ex ea caleph tres filios enac
sesai et achiman et tholmai de stir
pe enac. Atque inde conscendens venit
ad habitatores dabir que prius
vocabatur cariathsepher id est civitas
litterarum. Dixitque chaleph. Qui per
cusserit cariathsepher : et ceperit eam
dabo illi axam filiam meam uxorem.
Cepitque eam othoniel filius cenez
frater caleph iunior dedit que ei axam
filiam suam uxorem. Que cum per
gerent simul. suasa est a viro suo ut peteret
a patre suo agrum suspiravitque ut se
debat in asino. Cui chaleph quid ha
bes inquit. At illa respondit. Da
michi benedictionem tuam. Terram
australem et arentem dedisti mic
hi. iunge et irriguam. Dedit ita
que ei chaleph irriguam superius
et inferius. Hec est possessio
tribus filiorum iuda per cognatio
nes suas. Erant que civitates
ab extremis partibus filiorum
iuda iuxta terminos edom a me
ridie. cabseel. et eder. et iagur. et
cina. et dimona. et adada. et cedes.
et asor et iethnam. zyphet et telem
balaoth. et asor nova. et carioth
esrom. Hec est asor. aman. same.
et molada. et aser. gadda. et ase
mon. bethphelet. et aser. sual. et
bersabee. et baziothia. bala. et hiim.
esem. et heltholad. et exil et herma.
siceleg. et medemena. et sen
senna. labaoth et selim et en et re
mon. Omnes civitates xxix. et
ville earum. In campestribus vero
estaol. et saraa. et asena et a
zanoe. et engannim et taphua. et
enaim. et ierimoth. adullam so
chot et azecha. et sarim. adithaim
et gedera. et giderothaim urbes.
xiiii. et ville earum. Sanan et
adesa. et magdalgad. delean et mes
fa. et iethel. lachis. et boscath. et a
glon. chebbon. et lehemas et ceth
lis. gideroth. bethdagon et neema
et maceda civitates. xvi. et ville e
arum. Labana. et ether et asan.
iephtha et iesna. et nesib. ceila et
achazib. et maresa civitates. ix. et

al' lebeoch
al' remoch
al' soco
al' delen

ville earum. Acaron cum vi
cis et villulis suis. Ab acaron
ad mare : omnia que vergunt
azotum et viculos eius. Azo
tum vicis et villulis suis. ga
zam viculis et villulis suis
ad torrentem egipti. et mare mag
num terminus eius. et in mon
tanis et samir et iether. et soco et
carіath senna. Hec est dabir. et
et isthemo. et anim. goson. et ol
et gilo. civitates xi. et ville earum.
Arab. et roma. et esaan. ianum
et bethphafua. et afeca. adama
et cariatharbe. Hec est ebron. et
civitates. ix. et ville earum. Ma
et chermel. et zif. et iothae iezrah
et zucadam et zanoe accaim
baa. et thamna. civitates. x. et
ville earum. Alul. et bethsur et g
dor. mareth. et bethanoth et elt
civitates vi et ville earum. Chari
baal. Hec est cariathiarim. urb
silvarum et arebba civitates d
et ville earum. In deserto betha
meddin et sachacha nepsan et civi
tes salis. et engaddi civitates. vi
ville earum fiunt simul. c. xv. Je
buseum autem habitatorem ierusal
non potuerunt filii iuda delere. Ha
bitavit que iebuseus cum filiis iuda
ierusalem : usque in presentem diem.

Ecidit quoque sors filiorum io
seph ab iordane contra ieric
et aquas eius. ab oriente. solitudo
que ascendit de iericho ad montem
thel et egreditur de bethel luzam et
sit que terminum archiatharoth
descendit ad occidentem iuxta ter
iefleti usque ad terminos bethoron
inferioris et gazer finiunturque
regiones eius mari magno. Pos
sederunt que filii ioseph manasses
effraym et factus est terminus filio
effraym per cognationes suas et pos
sio eorum contra orientem atharo
addar usque bethoron superiorem egred
iuntur que confinia in mare. Ma
chmethath vero aquilonem respicit
et circuit terminos contra orien
in thanathselo et pertransit ab ori
te ianoe. Descenditque de ianoe et
roth. et noaratha et pervenit in ie
cho et egredietur ad iordanem de

sua pertransit quae contra mare in valle
harundineti. Suntque egressus eius
in mare salsissimum. Haec est pos
sessio tribus filiorum ephraim per
familias suas. urbes quae separatae sunt
filiis ephraim in medio possessionis fi
liorum manasse et villae earum. Et non
interfecerunt filii ephraim chananeum
qui habitabat in gazer. Habitavit
que chananeus in medio ephraim usque
in diem hanc tributarius. · xvii ·
Cecidit autem sors tribui ma
nasse ipse est enim primogeni
tus ioseph. Machir primogenito ma
nasse patri galaad qui fuit vir pug
nator. Habuitque possessionem ga
laad et basan et reliquis filiorum
manasse iuxta familias suas filiis
abiezer. et filiis elech. et filiis esriel
et filiis sechem et filiis epher et filiis
semida. Isti sunt filii manasse filii
ioseph mares per cognationes suas.
Salphaad vero filii epher. filii ga
laad filii machir filii manasse non
erant filii sed solae filiae. Quarum ista
sunt nomina. Maala et noa et egla
et melcha et thersa. Veneruntque in
conspectu eleazari sacerdotis et iosue
filii nun. et principum dicentes Domi
nus praecepit per manum moysi ut
daretur nobis possessio in medio fra
trum nostrorum. Deditque eis iuxta
imperium domini possessionem in me
dio fratrum patris earum/ et ceciderunt
funiculi manasse decem absque terra
galaad et basan transiordanem. Fi
liae enim manasse possederunt here
ditatem in medio filiorum israel.
Terra autem galaad cecidit in sor
tem filiorum manasse qui reliqui
erant. Fuitque terminus manasse ab
aser machmethath quae respicit si
chem. et egreditur ad dexteram iux
ta habitatores fontis taffue. Etenim
in sortem manasse ceciderat terra
taffue quae est iuxta terminos manas
se filiorum ephraim. Descenditque ter
minus vallis arundineti in meri
diem torrentis civitatum ephraym
quae in medio sunt urbium manasse.
Terminus manasse ab aquilone
torrentis et exitus eius pergit ad
mare. ita ut ab austro sit possessio
ephraim et ab aquilone manasse
et utrumque claudit mare. et coniun
guntur sibi in tribu aser ab aquilo
ne et in tribu isachar ab oriente. Fuit
que hereditas manasse in isachar
et in aser: bethsan et viculi eius. et
ieblaam cum villis suis et habitatores
dor cum oppidis suis. Habitatores
quoque hendor cum viculis suis.
Similiterque habitatores thenac cum
viculis suis et habitatores mageddo
cum viculis suis et tertia pars urbis
nefoth nec potuerunt filii manasse
has subvertere civitates sed coepit cha
naneus habitare in terra ista. Post
quam autem convaluerunt filii
israel: subiecerunt chananeos et fe
cerunt sibi tributarios nec interfece
runt eos. Locutique sunt filii
ioseph ad iosue: atque dixerunt: Qua
re dedisti mihi terram in possessio
nem sortis et funiculi unius cum
sim tantae multitudinis et benedix
erit mihi dominus. Ad quos iosue
ait. Si populus multus es: ascen
de in silvam et succide tibi spatia in
terra ferezei et rafaim quia angusta
est tibi possessio montis ephraim.
Cui responderunt filii ioseph Non
poterimus ad montana conscendere.
cum ferreis curribus utantur cha
nanei qui habitant in terra cam
pestri in qua sitae sunt bethsan cum
viculis suis et iezrahel mediam pos
sidens vallem. Dixitque iosue ad
domum ioseph et effraim. et manas
se. Populus multus es et magnae
fortitudinis. Non habebis sortem
unam. sed transibis ad montem
et succides tibi atque purgabis ad ha
bitandum spatia et poteris ultra
procedere cum subverteris chananae
um quem dicis ferreos habere cur
rus et esse fortissimum. · xviii ·
Congregatique sunt omnes
filii israel in silo ibique fixerunt
tabernaculum testimonii et erat
eis terra subiecta. Remanserant autem
filiorum israel vii tribus quae nec
dum acceperant possessiones suas
ad quos iosue ait. Usquequo mar
cetis ignavia et non intratis ad pos
sidendam terram quam dominus
deus patrum vestrorum dedit vobis.
Eligite de singulis tribubus ternos XVIII

uiros. ut mittam eos et pergant at
que circueant terram et describant
eam iuxta numerum uniuscuiusque
multitudinis referant que ad me quod
descripserunt. Diuidite uobis terram
in .vij. partes. Judas sit in terminis
ab australi plaga. et domus ioseph
ab aquilone. Mediam inter hos ter
ram in .vij. partes describite. et huc
uenietis ad me. ut coram domino
deo uestro mittam uobis hic sortem quia
non est inter uos pars leuitarum
sed sacerdotium domini est eorum
hereditas. Gad autem et ruben et di
midia tribus manasse iam accepe
rant possessiones suas transiordanem
ad orientalem plagam quas dedit
eis moyses famulus domini. Cum
que surrexissent uiri ut pergerent ad
describendam terram: precepit eis io
sue dicens. Circuite terram et describite
eam ac reuertimini ad me. ut hic
coram domino deo uestro in silo mit
tam uobis sortem. Itaque perrexerunt
et lustrantes eam in .vij. partes di
uiserunt scribentes in uolumine.
Reuersi que sunt ad iosue in castra
sylo. Qui misit sortem coram domi
no in silo. Diuisitque terram filiis israel
in .vij. partes Et ascendit sors prima
filiorum beniamin per familias
suas ut possiderent terram inter fi
lios iuda. et filios ioseph. Fuitque
terminus eorum contra aquilonem
ab iordane pergens iuxta latus ie
richo septentrionalis plage et inde
contra occidentem ad montana con
scendens et perueniens in solitudinem
bethauen atque pertransiens iuxta lu
zam ad meridiem ipsa est bethel. Des
cenditque in atharoth adar in mon
tem qui est ad meridiem bethoron
inferioris et inclinatur circuiens contra
mare a meridie montis qui respicit
bethoron contra affricum. Suntque
exitus eius in cariathbaal que uo
catur et cariathiarim urbem filiorum
iuda. Hec est plaga maritima contra ma
re ad occidentem. A meridie autem
ex parte cariathiarim egreditur termi
nus contra mare et peruenit usque
ad fontem aquarum nephtoa. Descen
ditque in partem montis qui respicit
uallem filiorum ennon et est contra

XVIII

al' terminus

septentrionalem plagam in ...
ma parte uallis raphaim. D...
dit que gehennon id est uallis ...
non iuxta latus iebusei ad au...
et peruenit ad fontem rogel pertra...
ad aquilonem et egrediens ad ...
id est fontem solis et pertransit us...
tumulos qui sunt e regione as...
sus adommim. Descenditque ab ...
boen id est lapidem boen filii ruben ...
pertransit ex latere aquilonis ad ...
pestria. Descenditque in planiciem ...
et preter greditur contra aquilonem ...
bethagla. Suntque exitus eius contra lin...
guam maris salsissimi ab aquilo...
nem in fine iordanis ad australem
plagam qui est terminus illius ab ori...
ente. Hec est possessio filiorum beniamin
per terminos suos in circuitu et per fa...
milias singulas. Fueruntque ciuitates
eius iericho et bethagla et uallis ca...
betharaba et samaraim et bethel et ...
et afara et ofra uilla hemona et ...
et gabee ciuitates .xij. et uille earum
Gabaon et rama et beroth et mes...
chafera et amnosa. et recem. iar...
charala. et sela eleph. et iebus que est ie...
rusalem gabaath et cariath ciuitates
.xiiij. et uille earum · xix ·

Hec est possessio filiorum beniamin iuxta familias suas Et
egressa est sors secunda filiorum sy...
meon per cognationes suas fuitque
hereditas eorum in medio possessio...
nis filiorum iuda bersabee et sabee
et molada et aser suabala et asem
et eltholath bethularma et sicel...
et beth marchaboth aser sua. et beth...
lebaoth et saroen. ciuitates .xiij. et
uille earum. Aethin et remmon et
thar et asan ciuitates .iiij. et uil...
earum Omnes uiculi per circui...
tum urbium istarum usque ad ba...
lath beerrameth contra australem
plagam. Hec est hereditas filiorum
symeon iuxta cognationes suas in
funiculo et possessione filiorum iu...
da quia maior erat et iccirco posse...
runt filii symeon in medio heredi...
tatis eorum. Ceciditque sors
tercia filiorum zabulon per cognatio...
nes suas et factus est terminus pos...
sessionis filiorum zabulon usque ...
rith. Ascenditque de mari et mer...

ac peruenit in debbaseth usq; ad torren
tem qui est contra iecnnam et reuer
titur de sarith contra orientem in fi
nes ceseleth thabor et egreditur ad
daberth. Ascenditq; contra iafie et in
de pertransit ad orientalem plagam
geth thepher et tachasin et egreditur
in remmon amphar. et noha et cir
cuit ad aquilonem et nathon Suntq;
egressus eius uallis iepthahel et ca
teth et nehalal. et semron et iedala et
bethleem ciuitates. xij. et uille earum
Hec est hereditas tribus filiorum zabu
lon per cognationes suas urbes et uici
li earum. Isachar egressa est sors quar
ta per cognationes suas. Fuitq; eius
hereditas iezrahel et chasaloth et sunem
et affaim seon. et anaaphat et rabbith
et cesion. abes et rameth. et enganni. et
enadda. et bethfeses et peruenit terminus
eius usq; ad thabor. et sesima et beth
semes. Eruntq; exitus eius iordanis
ciuitates xvi. et uille earum. Hec est
possessio filiorum isachar p cognatio
nes suas urbes et uiculi earum Ceciditq;
sors v. tribui filiorum aser per cog
nationes suas. fuitq; terminus eor
alchat et oali et bethem et axab et
melech. et amaad et messal et peruenit
usq; ad carmelum maris et sior. et
labanath ac reuertitur contra orientē
bethdagon et pertransit usq; ad zabulō
et uallem iepthahel contra aquilo
nem in bethemec et nehiel egreditur
q; ad leuam chabul et achran et
roob. et amon et canane usq; ad sydonē
magnam. Reuertiturq; in orma
usq; ad ciuitatem munitissimam ty
rum et usq; osa. eruntq; exitus eius
in mari. De funiculo aczIba. et am
ma et afec et roob ciuitates xxij et
uille earum Hec est possessio filiorum
aser per cognationes suas urbes et
uiculi earum. Filiorum neptalim sex
pars cecidit p familias suas et cepit
terminus de heleb et helon. et sennim
et adami que est neceb et iebnahel us
que lecum et egressus eorum usque
ad iordanem Reuertiturq; terminus
contra occidentem in aznoth thabor
atq; inde egreditur in nocca. et ptransit
in zabulon contra meridiem et in a
ser contra occidentem et in iuda ad
iordanem contra ortum solis ciuitates
munitissimas. asedim ser et emmath
et reccath. cenereth. et edema et arama
asor. et cedes. et edrai. nasor et ieron et
magdalel horem. et bethenat et beth
sames ciuitates decem et nouem et
uille earum. Hec est possessio tribus
filiorum neptalim per cognationes
suas. urbes et uiculi earum. Tribui
filiorum dan per familias suas e
gressa est sors septima et fuit terminus
possessionis eius saraa. et esthaol et
hir. semes id est ciuitas solis sele
bin et ahilon et iethala helon et thē
na et acrom helthecen et iepton et ba
alath. iud et bnebras et geth remmon al' vanebarach
atq; hiercon et arecon cum termino
qui respicit ioppen et ipso fine conclu di
tur. Ascenderuntque filij dan et pug
nauerunt contra lesem ceperuntq;
eam et percusserunt eam in ore gladij
ac possederunt et habitauerunt in ea
uocantesq; nomen eius lesendan ex noīe
dan patris sui. Hec est possessio tribus
filiorum dan per cognationes suas ur
bes et uiculi earum. Cumq; complesset
terram sorte diuidere singulis per tri
bus suas: dederunt filij israel possessio
nem iosue filio nun in medio sui iux
ta preceptum domini urbem quam
postulauit thamnath saraa in mō
te ephraim et edificauit ciuitatem
habitauitq; in ea. Hec sunt posses
siones quas sorte diuiserunt eleazar
sacerdos et iosue filius nun et princi
pes familiarum ac tribuum filiorū
israel in silo corā domino ad ostium
tabernaculi testimonij partitiq;
sunt terram.
XX
Et locutus est dominus ad io
sue dicens. loquere filijs israel et dic
eis. Separate urbes fugitiuorum de
quibus locutus sum ad uos p ma
num moysi ut confugiat ad eas
quicumq; animam percusserit nesci
us et possit euadere iram proximi qui
ultor est sanguinis cum ad unam
harum confugerit ciuitatum Stabitq;
ante portas ciuitatis et loquetur
senioribus urbis illius ea que se com
probent innocentem sicq; suscipient
eum et dabunt ei locum ad habitan
dum. Cumq; ultor sanguinis eum fu
erit persecutus non tradent in manus
eius. quia ignorans percussit proximū

eius nec ante biduum triduum ue
re eius probatur inimicus et habitabit
in ciuitate illa donec stet ante iudi
cium causam reddens facti sui et
non moriatur qui interfecit donec
sacerdos magnus moriatur qui fu
erit in tempore illo. Tunc reuertetur
homicida et ingredietur ciuitatem
et domum suam de qua fugerat. De
creuerunt q[ue] cedes in galilea mon
tis neptalim et sychem in monte
ephraym et cariatharbe ipsa est ebrō
in monte iuda et transiordanem
contra orientalem plagam iericho
statuerunt bosor que sita est in cam
pestri solitudine de tribu ruben. et
ramoth in galaad de tribu gad et
gaulon in basan de tribu manasse
Hec ciuitates constitute sunt cunctis
filiis israel et aduenis qui habita
bant inter eos ut fugeret ad eas
qui animam nescius percussisset et
non moreretur in manu proximi
effusum sanguinem uindicare cu
pientis donec staret ante populum
XXI expositurus causam suam. xxi.
Accesserunt q[ue] principes fa
miliarum leui. ad eleazarū
sacerdotem et iosue filium nun et
ad duces cognationum per singu
las tribus filiorum israel locutiq[ue]
sunt ad eos in silo terre chanaan
atq[ue] dixerunt Dominus precepit
per manum moysi ut darentur no
bis urbes ad habitandum et sub
urbana earum ad alenda iumē
ta. Dederunt q[ue] filii israel de posses
sionibus suis iuxta imperium
domini ciuitates et sub urbana
earum. Egressa q[ue] est sors in fa
milia caath filiorum aaron sa
cerdotis de tribu iuda et symeon
et beniamin ciuitates. xiii et reliq[ui]s
filiorum caath id est leuitis qui sup
fuerant de tribubus ephraim et dā
et dimidie tribui manasse ciuitates
x. Porro filiis gerson egressa est sors
ut acciperent de tribu ysachar et aser
et neptali dimidie q[ue] tribu manas
se ciuitates x. Porro filiis gerson
egressa est sors ut acciperent de tribu
ysachar et aser et neptali dimidi at
q[ue] tribu manasse in basan ciuitates
numero xiii. et filiis merari per

cognationes suas de tribubus ruben
gad et zabulon urbes xii. Dederunt
q[ue] filii israel leuitis ciuitates et sub
urbana earum sicut precepit domi
nus per manum moysi singulis tribu
te tribuentes De tribubus filiorum
iuda et symeon dedit iosue ciuitates
quarum ista sunt nomina filiis
aaron per familias caath leuitici
generis. Prima enim sors illis egres
sa est cariatharbe patris enac que uo
catur ebron in monte iuda et subur
bana per circuitum eius. Agros ue
ro et uillas eius dederat chaleb fi
lio iephone ad possidendum. Dedit
ergo filiis aaron sacerdotis ebron
confugii ciuitatem ac suburbana
eius et lebnam cum suburbanis
suis et iether et isthemon et helon et da
bir et ain et iethan et bethsames cum
sub urbanis suis. ciuitates ix de
tribubus ut dictum est duabus. De
tribu autem filiorum beniamin
gabaon et gabee et anathoth et almon
cum sub urbanis suis ciuitates iiii.
Omnes simul ciuitates filiorum
aaron sacerdotis. xiii. cum subur
banis suis. Reliquis uero per famili
as filiorum caath leuitici generis
Hec est data possessio De tribu ephraim
urbis confugii sichem cum subur
banis suis in monte ephraym et
gazer et cebsaim et bethoron cum sub
urbanis suis ciuitates iiii. De tribu
quoq[ue] dan elthece et gebbeton et ahia
lon et gethremmon cum suburbanis
suis. ciuitates. iiii. Porro de dimidia
tribu manasse thanach et gethre
mon cum suburbanis suis. ciuita
tes due. Omnes ciuitates x. et sub
urbana eorum. date sunt filiis caath
inferioris gradus. Filiis quoq[ue] ger
son leuitici generis dedit de dimidia
tribu manasse confugii ciuitates
gaulon in basan et bosram cum sub
urbanis suis ciuitates duas. Porro
de tribu ysachar cesion et daberet
et iaramoth et engannim cum sub
urbanis suis ciuitates iiii. De tribu
autem aser masal abdon et elcath
et elachoth et roob cum suburbanis
suis ciuitates iiii. De tribu quoq[ue]
neptalim ciuitatem confugii cedes
in galilea et ammoth dor et car

hoc cum possessionibus leui
in veteri testo

cham cum suburbanis suis. Filiis autem
merari levitis inferioris gradus per fa-
milias suas data est de tribu zabulon
iecnam. et cartha et damna et na-
lon civitates. iiii. cum suburbanis
suis. Et de tribu ruben ultra iordanem
contra iericho civitates refugii bosor
in solitudine. misor et iazer et gethsó
et masphá civitates iiii. cum subur-
bana sua. Et de tribu gad civitates
confugii ramoth in galaad et manaim
et esebon. et gazer civitates iiii cum
suburbanis suis. Omnes urbes
filiorum merari per familias et
cognationes suas. xii. Itaque univer-
se civitates levitarum in medio
possessionis filiorum israel fuerunt xl.
viii. cum suburbanis suis singule per
familias suas distribute Deditque
dominus israeli omnem terram quam
traditurum se patribus eorum iuraverat
et possederunt illam atque habitaverunt
in ea. Data que est ab eo pax in om-
nes per circuitum nationes nullusque
eis hostium resistere ausus est: sed
cuncti in eorum dicione redacti sunt
nec unum quidem verbum quod
illis prestiturum se esse promiserat
irritum fuit sed rebus expleta sunt
omnia. · xxii ·
Eodem tempore vocavit iosu-
e rubenitas, et gadditas et dimidiam
tribum manasse dixitque ad eos
Fecistis omnia que vobis precepit
moyses famulus domini michi quo-
que in omnibus obedistis nec reli-
quistis fratres vestros longo tempo-
re usque in presentem diem custodi-
entes imperium domini dei vestri: —
Quia igitur dedit dominus deus
vester fratribus vestris. quietem ac pa-
cem sicut pollicitus est. revertimini
et ite ad tabernacula vestra et in ter-
ram possessionis, quam tradidit vo-
bis moyses famulus domini trans
iordanem ita dumtaxat ut custodia-
tis attente et opere compleatis man-
datum et legem quam precepit vo-
bis moyses servus domini ut dili-
gatis dominum deum vestrum.
et ambuletis in omnibus viis eius
et observetis mandata illius ad-
hereatisque ei. ac serviatis in omni
corde et in omni anima vestra. Be-
nedixitque eis iosue et dimisit eos:
Qui reversi sunt in tabernacula
sua. Tribui autem manasse di-
midie possessionem moyses dede-
rat in basan et idcirco medie que su-
perfuit dedit iosue sortem inter ceteros
fratres suos transiordanem ad occi-
dentalem plagam Cumque di-
mitteret eos in tabernacula sua et
benedixisset illis dixit ad eos In mul-
ta substantia atque divitiis revertimi-
mini ad sedes vestras cum argento et
auro. ere ac ferro et veste multiplici
Dividite predam hostium cum fratri-
bus vestris. Reversique sunt et
abierunt filii ruben et filii gad et
dimidia tribus manasse a filiis
israel de silo que sita est in chanaan
ut intrarent galaad terram posses-
sionis sue quam obtinuerant iux-
ta imperium domini in manu moy-
si Cumque venissent ad tumulos iorda-
nis in terra chanaan. edificaverunt
iuxta iordanem altare infinite magni-
tudinis. Quod cum audissent filii
israel et ad eos certi nuncii detulissent
edificasse filios ruben et gad et dimi-
diam tribum manasse altare in terra cha-
naan super iordanis tumulos contra
filios israel convenerunt omnes in
sylo ut ascenderent et dimicarent contra
eos Et interim miserunt ad illos in ter-
ram galaad. finees filium eleazari
sacerdotem et decem principes cum eo
singulos de singulis tribubus. Qui
venerunt ad filios ruben et gad et di-
midie tribus manasse in terram ga-
laad: dixeruntque ad eos. Hec mandat
omnis populus domini. Que est ista
transgressio? Cur reliquistis dominum
deum israel altare sacrilegum et a edificantes
cultu illius recedentes? An parum
nobis est quod peccastis in beelphegor
et usque in presentem diem macula
huius sceleris in nobis permanet
multique de populo corruerunt? Et
vos hodie reliquistis dominum et
cras in universum israel eius ira de-
seviet. Quod si putatis immundam
esse terram possessionis vestre: transi-
te ad terram in qua tabernaculum
domini est et habitate inter nos: tantum
ut a domino et a nostro consortio non re-
cedatis edificato altari preter altare

al' achor
domini dei vestri. Nonne achar fi
lius zare preteriit mandatum domi
ni. et super omnem populum israel
ira eius incubuit. Et ille erat unus
homo atque utinam solus perisset in
scelere suo. Responderuntque filii
ruben et gad et dimidia tribus ma
nasse principibus legationis israel
fortissimus dominus deus israel. ip
se novit. et israel simul intelligit Si
prevaricationis animo hoc altare
construximus: non custodiat nos
sed puniat in presenti. Et si ea mente
fecimus ut holocausta et sacrificium
et pacificas victimas super eo impo
al' vindicet
neremus: ipse querat et iudicet et non
ea magis cogitatione atque tractatu
ut diceremus. Cras dicent filii vestri
filiis nostris. Quid vobis et domino
deo israel? Terminum posuit inter
nos et vos. o filii ruben et filii gad
iordanem fluvium et idcirco partem
non habetis in domino et per hanc
occasionem avertent filii vestri filios
nostros a timore domini. Putavimus
itaque melius et diximus. Extrua
mus nobis altare non in holocausta
neque ad victimas offerendas: sed
in testimonium inter nos et vos et so
bolem nostram. Et sobolem vestram
vestram: quod progeniem ut servia
deo nostro
mus domino et iuris nostri sit offer
re holocausta et victimas et paci
ficas hostias et nequaquam dicant
cras filii vestri filiis nostris non est vo
bis pars in domino. Quod si volu
erint dicere. Respondebunt eis. Ec
ce altare domini quod fecerunt pa
nō
tres nostri in holocausta neque in sacri
ficium sed in testimonium vestrum
et nū
ac nostrum. Absit a nobis hoc sce
lus ut recedamus a domino et eius
vestigia relinquamus extructo al
tari ad holocausta et sacrificia et vic
timas offerendas preter altare do
mini dei nostri quod extructum est an
te tabernaculum eius. Quibus au
ditis finees sacerdos et principes le
gationis israel qui erant cum eo
placati sunt et verba filiorum ruben
et gad et dimidie tribus manasse
libentissime susceperunt. Dixitque
finees filius eleazari sacerdotis ad

eos. Nunc scimus quod nobiscum
sit deus. quoniam alieni estis
a prevaricatione hac et liberastis
filios israel de manu domini. Rever
susque est cum principibus de filiis ru
ben et gad de terra galaad finium
chanaan ad filios israel et retulit
eis. Placuitque sermo cunctis au
dientibus et laudaverunt deum
filii israel. et nequaquam ultra dixe
runt ut ascenderent contra eos et
pugnarent et delerent terram pos
sessionis eorum. Vocaveruntque filii
ruben et filii gad altare quod extru
xerant testimonium nostrum quod
dominus ipse sit deus. xxiii.
Evoluto autem multo tempore
postquam pacem dederat do
minus israeli subiectis in gyro
nationibus universis et iosue iam
longevus et persenilis etatis es
set iosue erat iam longevus et
senilis etatis vocavit iosue om
nem israelem maioresque natu et prin
cipes ac duces et magistratus dixit
que ad eos. Ego senui et progressio
ris etatis sum vosque cernitis omnia
que fecerit dominus deus vester
cunctis per circuitum nationibus quomodo
pro vobis ipse pugnaverit. Et nunc
quia vobis sorte divisit omnem terram
ab orientali parte iordanis usque ad
mare magnum. multeque adhuc su
persunt nationes: dominus deus vester
disperdet eas et auferet a facie vestra et
possidebitis terram sicut vobis pollici
tus est. Tantum confortamini et es
tote solliciti ut custodiatis cuncta que
scripta sunt in volumine legis moy
si et non declinetis ab eis neque ad dexte
ram neque ad sinistram ne postquam intraveritis
ad gentes que inter vos futuri sunt
in nomine deorum earum et iuretis
adoretis illos sed adheretis domino deo vestro
feceritis usque in diem hanc et tunc auferet
a conspectu vestro gentes magnas et robustas
mas et nullus vobis resistere poterit. Unus
vobis persequetur hostium mille viros quia
dominus deus vester pro vobis ipse pugnabit sicut pollicitus est.
Hoc tantum diligentissime praecavete ut dili
gatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis gentium
um harum que inter vos habitant
erroribus adherere. et cum eis

miscere connubia atque amicitias
copulare. iam nunc scitote quod dominus
deus vester non eas deleat ante faciem
vestram. sed sint vobis in foveam ac
laqueum: et offendiculum ex latere
vestro. et sudes in oculis vestris. donec vos
auferat atque disperdat de terra hac
optima, quam tradidit vobis. En
ego hodie ingredior viam universe
terre. et toto animo cognoscetis. quod
de omnibus verbis. que se dominus
prestaturum vobis pollicitus est:
non preterierit unum incassum.
Sicut ergo implevit opere quod pro
misit. et prospera cuncta venerunt:
sic adducet super vos quicquid malorum
comminatus est. donec vos auferat
atque disperdat de terra hac optima:
quam tradidit vobis. eo quod preteri
eritis pactum domini dei vestri quod pe
pigit vobiscum. et servieritis diis a
lienis. et adoraveritis eos. Cito atque
velociter consurget in vos furor
domini. et auferemini de terra hac
optima, quam tradidit vobis.
XXIIII Congregavitque iosue. xxiiij.
omnes tribus israel in sychem.
et vocavit maiores natu. ac princi
pes et iudices. et magistros, steteruntque
in conspectu domini: et ad populum
sic locutus est. Hec dicit dominus
deus israel. Trans flumen habitaverunt
patres vestri. ab initio thare pater abraham.
et nachor. servieruntque diis alienis.
Tuli ergo patrem vestrum abraham de
mesopotamie finibus. et adduxi eum
in terram chanaan: et multiplicavi
semen eius. et dedi ei ysaac. illique
rursum dedi iacob et esau. E quibus
esau dedi montem seyr ad possiden
dum. iacob vero et filii eius descen
derunt in egyptum. Misique moysen
et aaron. et percussi egyptum mul
tis signis. atque portentis: Eduxique
vos et patres vestros de egypto: et venistis
ad mare: persecutique sunt egyptii
patres vestros cum curribus et equitatu.
usque ad mare rubrum. Clama
verunt autem ad dominum filii israel:
qui posuit tenebras inter vos et
egyptios: et adduxit super eos mare.
et operuit illos. Viderunt oculi
vestri, cuncta que in egypto fecerim.
et habitastis in solitudine multo tempore.

Et introduxi vos ad terram amorrei. al' t
qui habitabat trans iordanem. Cumque
pugnarent contra vos tradidi eos
in manus vestras: et possedistis terram
eorum. atque interfecistis illos. Sur
rexit autem balaac filius sephor
rex moab. et pugnavit contra israelem:
misitque et vocavit balaam filium
beor ut malediceret vobis. Et ego
nolui audire eum. sed econtrario per
illum benedixi vobis. et liberavi vos
de manu eius. Transistisque iorda
nem. et venistis ad iericho. pugnaverunt
que contra vos viri civitatis eius.
amorreus et pherezeus. et chananeus.
et etheus. et gergeseus. et eveus et iebu
seus. et tradidi illos in manus vestras.
Misique ante vos scrabones. et eieci eos
de locis suis. duos reges amorreorum
non in gladio et in arcu tuo. Dedique
vobis terram in qua non laborastis.
et urbes quas non edificastis. ut habita
retis in eis. vineas et oliveta que non
plantastis. Nunc ergo timete dominum.
et servite ei perfecto corde. atque verissimo.
et auferte deos quibus servierunt patres
vestri in mesopotamia et in egypto:
ac servite domino. Sin autem malum
vobis videtur ut domino serviatis: op
tio vobis datur. Eligite hodie quod vobis
placet cui servire potissimum debea
tis: utrum diis quibus servierunt
patres vestri in mesopotamia. an diis
amorreorum in quorum terra
habitatis. Ego autem et domus mea:
serviemus domino. Responditque populus
et ait. Absit a nobis ut relinquamus
dominum: et serviamus diis alienis. Dominus
deus noster. ipse eduxit nos et patres nostros de
terra egypti de domo servitutis: fecitque
videntibus nobis signa ingentia. et
custodivit nos in omni via per quam
ambulavimus: et in cunctis po
pulis per quos transivimus. et
eiecit universas gentes amorreorum
habitatorem terre quam nos intravimus.
Serviemus igitur domino. quia ipse est
deus noster. Dixitque iosue ad populum.
Non poteritis servire domino. Deus enim
sanctus et fortis emulator est: nec igno
scet sceleribus vestris, atque peccatis. Si di
miseritis dominum. et servieritis diis
alienis, convertet se et affliget vos.
atque subvertet postquam vobis prestiterit

tuam. Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita
ut loqueris erit: sed domino serviemus.
Et iosue ad populum. Testes inquit vos
estis quia ipsi elegeritis vobis dominum
ut serviatis ei. Responderuntque. Testes.
Nunc ergo ait. Auferte deos alienos
de medio vestri: et inclinate corda vestra
ad dominum deum israel. Dixitque populus
ad iosue. Domino deo nostro serviemus:
et obedientes erimus preceptis eius.
Percussit igitur iosue in die illo fedus.
et proposuit populo precepta atque iudi
cia in sichem. Scripsit quoque omnia
verba hec. in volumine legis domini.
et tulit lapidem pergrandem
posuitque eum subter quercum que erat
in sanctuario domini. et dixit ad omnem
populum. En lapis iste erit vobis
in testimonium. quod audierit omnia
verba domini que locutus est vobis;
ne forte postea negare velitis. et men
tiri domino deo vestro. Dimisitque po
pulum: singulos in possessionem
suam. Et post hec mortuus est iosue.
filius nun servus domini. c.x. an
norum. sepelieruntque eum in finibus
possessionis sue. in thamnathsare que sita
est in monte ephraim: a septentri
onali parte. montis gaas. Servi
vitque israel domino cunctis diebus
iosue. et seniorum qui longo vixerunt
tempore post iosue: et qui noverant omnia
opera domini. que fecerat in israel. Ossa
quoque ioseph que tulerant filii israel
de egypto. sepelierunt in sichem: in
parte agri quem emerat iacob. a
filiis emmor patris sichem. c. novel
lis ovibus. et fuit in possessionem filiorum
ioseph. Eleazar quoque filius aaron
mortuus est. et sepelierunt eum in
gabaath finees filii eius. que da
ta est ei in monte ephraim. xxi.

XXI alias filii eius

Hic finit liber iosue

Iudas eligitur dux belli. Incre
pat populum dominus post excel
lum ydolorum post obitum iosue.
Peccans israel datur inimicis in pre
dam. excitantur iudices ad libera
tionem israel. hec sunt gentes quas dominus
dereliquit provocantes captivantur
a cusan rege mesopotamie. Item
traduntur eglon regi moab quem
interfecit aioth. iudex. post hunc
fuit sangar qui sexcentos viros
occidit vomere. constancia mulieris

iahel que sisaram sauciavit ...
at. et canticum delbore. Ite...
duntur in manum madi...
et liberantur a gedeone. de ...
meleth. qui mole petre confr...
mavit. regnum iepte. regnum ...
qui filiam interfecit. huic ...
iudex abesan de bethleem de...
partus samsonis iudicis. e...
michede ad olescente levita e...
apud micham et revocato a t...
in sacerdocio ydoli. levita ...
cum uxore sua. et puero ...
de gabaa a sene hospitatus. ...
epulantibus viri civitatis ...
domum senis clamantes ad ...
domus. educ virum qui ingressus ...
domum tuam ut abutamur ...
senex vult educere ad eos filiam ...
ginem et concubinam levite ...
tota nocte abusi erunt ...
cam. et mane rediens ante ...
domus in qua erat suus vir ...
it mortua. homo in domum ...
cadaver in xii. frusta con...
mittit in omnes terminos ...
Unanimiter parant pugnam ...
gabaa. beniamin volentes ...
pro scelere quod meruit. Unanimus ...
convenit ad gabaa quibus pre...
tibus tanti sceleris auctores ...
victis deo consulto domino. iuda ...
eis dux eligitur et inito cum ...
ortis certamine multi de eis ...
ruerunt. filii israel flentes con...
dominum an contra fratres ...
dimicent. Quibus respondetur ...
mire certamen. Altero die pro...
ad prelium. et a beniamite ...
tibus vincuntur. Item israel consul...
dominum: ait dominus. Ascendite ...
tradam eos in manus vestras ...
filii israel insidias undique circa ...
gabaa. cives gabaa persequuntur ...
lios israel. simulantes fugam ...
eos cautius ab urbe extrahere ...
gravantes in bello beniamite ...
fugientibus ad urbem datur ...
fuge. ut venirent ad insidias ...
paratas. Vincuntur beniamite ...
et succenditur eorum civitas ...
succenduntur omnes urbes ...
bes beniamin. remanentibus ...
dc. viris penitentes filii israel ...

domus tribus de lectione interfece
runt omnes habitatores iabis ga
laad qui non fuerunt cum eis et
tamen .cccc. virgines reservatas dederunt
eas uxores beniaminitis. Invenerat
enim quod nullam de tribu sua de
derunt eis uxores. residui beniamin
.cc. iuxta consilium filiorum israel
rapuerunt .cc. virgines sylo que
convenerant ad festum et sic re
stituitur tribus beniamin.

Incipit liber Iudicum.

Post mortem iosue
consuluerunt filii
israel dominum
dicentes. Quis
ascendet ante
nos contra cha
naneum. et erit dux belli. Dixitque
dominus. Iudas ascendet. Ecce
tradidi terram in manus eius.
et ait iudas symeoni fratri suo. Ascende
mecum in sortem meam. et pugna
contra chananeum ut et ego pergam
tecum in sortem tuam. Et abiit
cum eo symeon. Ascenditque iudas
et tradidit dominus chananeum
ac pherezeum in manus eorum.
et percusserunt in bezech .x. milia virorum
Inveneruntque adonibezech in bezech.
et pugnaverunt contra eum. et percus
serunt chananeum. et pherezeum
Fugit autem adonibezech quem persecuti
comprehenderunt caesis summitatibus
manuum eius ac pedum. Dixit
que adonibezech. lxx. reges amputa
tis manuum ac pedum summi
tatibus colligebant sub mensa mea
ciborum reliquias. sicut feci ita
reddidit michi dominus. Adduxe
runtque eum in ierusalem. et ibi mortuus
est. Oppugnantes ergo filii iuda ierusalem
ceperunt eam. et percusserunt in ore
gladii. tradentes civitatem incendio
civitatem: et postea descendentes
pugnaverunt contra chananeum
qui habitabat in montanis et ad
meridiem. et in campestribus. pergensque
iudas contra chananeum qui
habitabat in ebron. cuius nomen
fuit antiquitus cariatharbe. per
cussit sysai. et achiman. et tholmai
atque inde profectus abiit ad ha
bitatores dabir. cuius nomen
erat vetus cariathsepher .i. civitas litte
rarum. Dixitque caleph. qui percusserit
cariathsepher et vastaverit eam. dabo
ei axam filiam meam uxorem
Cumque cepisset eam othoniel filius
cenez. frater caleph minor. dedit ei a
xam filiam suam coniugem. quam
pergentem in itinere monuit vir
suus ut peteret a patre suo agrum.
Que cum suspirasset. sedens asino.
Dixit ei caleph. Quid habes. At illa
respondit. Da michi benedictionem.
quia terram arentem dedisti michi
da et irriguam aquis. Dedit igitur
ei caleph. irriguum superius. et irrigu
um inferius. Filii autem cinei co
gnati moysi ascenderunt de civitate
palmarum cum filiis iuda in desertum
sortis eius. quod est ad meridiem arath.
et habitaverunt cum eo. Abiit autem
iudas cum symeone. fratre suo et percusse
runt simul chananeum qui habita
bat in sephat. et interfecerunt eum.
Vocatumque est nomen urbis orma
i. anathema. Cepitque iudas gazam
cum finibus suis et ascalonem atque
acharon. cum terminis suis. fuitque
dominus cum iuda. et montana
possedit. nec potuit delere habitatores
vallis quia falcatis curribus habundabant
Dederuntque caleph ebron sicut dixerat
moyses qui delevit ex ea .iii. filios enach.
Iebuseum autem habitatorem ierusalem non
deleverunt filii beniamin. Habita
vitque iebuseus cum filiis beniamin
in ierusalem usque in presentem diem. Domus
quoque ioseph ascendit in bethel. fuitque
dominus cum eis. Nam cum obsiderent
urbem que prius luza vocabatur
viderunt hominem egredientem de
civitate. dixeruntque ad eum. Ostende
nobis introitum civitatis. et facie
mus tecum misericordiam. Qui cum osten
disset eis. percusserunt urbem in ore
gladii. Hominem autem illum et
omnem cognationem eius dimiserunt.
qui dimissus abiit in terram ethim
et edificavit ibi civitatem. vocavitque
eam luzam que ita appellatur usque in
presentem diem. Manasses quoque non
delevit bethsan. et thanach. cum vi
culis suis et habitatores reblaam et   al' thanac endor et
magedo cum viculis suis. Cepitque

chananeus habitare cum eis. Postquam autem
confortatus est israel. fecit eos tributarios
et delere noluit. Ephraim quoque non inter- *autem*
fecit chananeum qui habitabat in gazer
sed habitavit cum eo. Zabulon quoque non
delevit habitatores cethron et naalon *al' cethron*
sed habitavit chananeus in medio eius.
factusque est ei tributarius. Aser quoque non
delevit habitatores achon. et sidonis ahalab *al' aima al' ascech*
et achazib. et alba. et fethi. et roob. habitavitque *et alea et phe*
in medio chananei habitatoris illius
terre. nec interfecit eum. Neptalim
non delevit habitatores bethsames. et be-
thanath et habitavit inter chananeum
habitatorem terre. Fueruntque ei bethsami-
te et bethanite tributarii. Artavitque
amorreus filios dan in monte. nec
dedit eis locum ut ad planiora descen-
derent. Habitavitque in monte hares. quod
interpretatur testaceo in haialon et salabim.
Et aggravata est manus domus ioseph.
factusque est ei tributarius. Fuit autem
terminus amorrei ab ascensu scor-
pionis petra et superiora loca. ·II·

II

Ascenditque angelus domini
de galgala ad locum flen-
tium. et ait. Eduxi vos de egypto et
introduxi vos in terram pro qua iura-
vi patribus vestris. et pollicitus sum ut non
facerem irritum pactum meum vobis-
cum in sempiternum ita dumtaxat ut non
feriretis fedus cum habitatoribus terre
huius et aras eorum etiam subverteretis et
noluistis audire vocem meam. cur hec
fecistis. Quam ob rem nolui delere eos a fa-
cie vestra. ut habeatis hostes et dii eorum
sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur
angelus domini verba hec ad omnes fi-
lios israel. elevaverunt vocem suam
et fleverunt. Et vocatum est nomen
loci illius flentium sive lacrimarum.
Immolaveruntque ibi hostias domino.
Dimisit ergo iosue populum. et abierunt
filii israel unusquisque in possessionem
suam. ut obtinerent eam. Servieruntque
domino cunctis diebus iosue et seniorum
qui longo post eum vixerunt tempore.
et noverant omnia opera que fecerat *domini magna*
cum israel. Mortuus autem est iosue
filius nun famulus domini. c. et x.
annorum. et sepelierunt eum in
finibus possessionis sue in thamnathsare
in monte effraim. a septentrionali
plaga montis gaas. Omnisque illa genera-
tio congregata est ad patres suos. et surre-
xerunt alii qui non noverant dominum
et opera que fecerat cum israel. Feceruntque
filii israel malum in conspectu domini
et servierunt baalim. ac dimiserunt
dominum deum patrum suorum qui
eduxerat eos de terra egypti. et secuti sunt
deos alienos. deosque populorum qui
habitabant in circuitu eorum et adora-
verunt eos. et ad iracundiam concita-
verunt dominum dimittentes eum.
et servientes baal et astaroth. Iratusque
dominus contra israel. tradidit eos
in manus diripientium. qui cepe-
runt eos et vendiderunt hostibus qui
habitabant per girum. nec potuerunt
resistere adversariis suis. sed quocumque
pergere voluissent manus domini
erat super eos sicut locutus est. et iura-
vit eis. Et vehementer afflicti sunt.
Suscitavitque dominus iudices qui
liberarent eos de manibus vastantium.
sed nec illos audire voluerunt forni-
cantes cum diis alienis et adoran-
tes eos. Cito deseruerunt viam per
quam ingressi fuerant patres eorum. et
audientes mandata domini omnia
fecere contraria. Cumque dominus
iudices suscitaret in diebus eorum
flectebatur misericordia. et liberabat eos
de cede vastantium. Postquam autem
mortuus esset iudex. revertebantur
et multo maiora faciebant quam
fecerant patres eorum sequentes deos
alienos. et servientes eis. et adorantes
illos. Non dimiserunt adinventiones
suas. et viam durissimam per quam
ambulare consueverant. Iratusque
est furor domini in israel. et ait. Quia
irritum fecit gens ista pactum
meum quod pepigeram cum patribus
eorum. et vocem meam audire
contempsit. et ego non delebo gentes
quas dimisit iosue. et mortuus est.
ut in ipsis experiar israel. utrum custo-
diant viam domini. ut ambulent
in ea. sicut custodierunt patres eorum
an non. Dimisit ergo dominus
omnes has nationes. et cito subver-
tere noluit nec tradidit in ma-
nibus iosue. ·III·

Hee sunt gentes quas dominus
dereliquit ut erudiret in eis israel-
em omnes qui non noverant bella

chananeorum. et postea discerent filii
eorum certare cum hostibus. et habere con
suetudinem preliandi. Quinque satra
pas philistinorum omnemque chananeum.
et sidonium. atque eveum qui habitabat
in monte libano. de monte baal her
mon usque ad introitum emath. Di
misitque eos ut in ipsis experiretur israel
utrum audirent mandata domini
que preceperat patribus eorum per manum
moysi an non. Itaque filii israel habita
verunt in medio chananei. et ethei.
et amorrei. et pherezei. et evei. et iebusei.
et duxerunt uxores filias eorum. ipsique
filias suas. eorum filiis tradiderunt
et diis eorum servierunt. Feceruntque
malum in conspectu domini et obliti
sunt dei sui. servientes baalim et asta
roth. Iratusque dominus contra israel
tradidit eos in manus chusanrasatha
im regis mesopotamie. servieruntque ei
viii. annis. et clamaverunt ad dominum
qui suscitavit eis salvatorem. et
liberavit eos othoniel. videlicet filium
cenez fratrem caleph minorem. fuitque
in eo spiritus domini. et iudicavit israel.
Egressusque est ad pugnam. et tradidit
dominus in manus eius chusanra
satham regem syrie. et oppressit eum.
Quievitque terra. xl. annis. et mortuus est
othoniel filius cenez. ·iii·
Addideruntque filii israel facere
malum in conspectu
domini. qui confortavit adversum
eos eglon. regem moab. quia fecerunt
malum in conspectu eius. et copula
vit eis filios amon. et amalech. abiit
que et percussit israel. atque possedit urbem
palmarum. Servieruntque filii israel
eglon. regi moab. x. et viii. annis.
Et postea clamaverunt ad dominum qui
suscitavit eis salvatorem vocabulo
aioth filium gera filii gemini qui
utraque manu utebatur pro dextera.
Miseruntque filii israel per illum mu
nera eglon regi moab. qui fecit sibi
gladium ancipitem habentem in medio
capulum longitudinis palme manus
et accinctus est eo subter sagum in
dextro femore. obtulitque munera eglon
regi moab. Erat autem eglon cras
sus nimis. Cumque obtulisset ei
munera prosecutus est socios qui cum
eo venerant. et reversus de galgalis

ubi erant idola. dixit ad regem.
Verbum secretum habeo ad te o rex. et
ille imperavit silentium. Egressisque
omnibus qui circa eum erant. ingres
sus est aioth ad eum. Sedebat autem
in estivo cenaculo solus. Dixitque Ver — Scriptum de morte eglon regis moab
bum domini habeo ad te. qui statim
surrexit de throno. Extenditque aioth
manum sinistram et tulit sicam
de dextro femore suo. Infixitque eam
in ventrem eius. tam valide ut capu
lus ferrum sequeretur in vulnere. ac pin
guissimo. adipe stringeretur. nec eduxit
gladium. sed ita ut percusserat reliquit
in corpore. Statimque per secreta na
ture alvi stercora proruperunt. Aioth
autem clausis diligentissime
hostiis cenaculi. et obfirmatis sera. per
posticum egressus est. Servique regis in
gressi viderunt clausas fores cenaculi
atque dixerunt. Forsitan purgat alvum
in estivo cenaculo. expectantesque
diu donec erubescerent. et videntes
quod nullus aperiret tulerunt clavem
et aperientes invenerunt dominum suum
iacentem mortuum in terra. Aioth
autem dum illi turbarentur effu
git et per transiit locum idolorum unde
reversus fuerat. Venitque in seirath et
statim insonuit bucina in monte
effraim. Descenderuntque cum eo filii
israel ipso in fronte gradiente. qui dixit
ad eos. Sequimini me. Tradidit
enim dominus inimicos nostros moabitas
in manus nostras. Descenderuntque post
eum et occupaverunt vada iordanis
que transmittunt in moab. et non dimi
serunt transire quemquam. sed percusserunt
moabitas in tempore illo. circiter x
milia. omnes robustos et fortes
viros. nullus eorum evadere potuit.
Humiliatusque est moab die illo sub
manu israel. et quievit terra lxxx. annis.
Post hunc fuit samgar filius anath — Hic incipit
qui percussit de philistiim sexcentos
viros vomere et ipse quoque defendit israel.
Addideruntque ·iii· — IIII
filii israel facere malum
in conspectu domini post mortem
aioth. et tradidit illos dominus in
manu iabin regis chanaan. qui re
gnavit in asor. Habuitque ducem exercitus
sui nomine sisaram. Ipse autem habita
bat in aroseth gentium. Clamaverunt

Nota delbora mulier iudicabat

runt ad dominum filii isr. non-
gentos enim habebat falcatos currus.
et per xx. annos vehementer oppres-
serat eos. Erat autem delbora prophetis
uxor lapidoth que iudicabat populum
in illo tempore: et sedebat sub palma
que nomine illius vocabatur inter
ramma et bethel in monte ephraim.
Ascendebantque ad eam filii isr in omne
iudicium que misit et vocavit barath
filium abinoem de cedes neptalim. Di-
xitque ad eum. Precepit tibi dominus
deus isr. Vade et duc exercitum in montem
thabor. tollesque tecum x. milia pugna-
torum de filiis neptalim. et de filiis
zabulon. Ego autem adducam ad te
in loco torrentis cison sisaram princi-
pem exercitus iabin. et currus eius et
omnem multitudinem et tradam eos
in manu tua. Dixitque ad eam barath.
Si venies mecum vadam. si nolueris
venire non pergam. Que dixit ad
eum. Ibo quidem tecum. sed in hac
vice tibi victoria non reputabitur.
quia in manu mulieris sisara tradetur.
Surrexit itaque delbora et perrexit cum
barath in cedes. qui accitis zabulon
et neptalim. ascendit cum x. milibus
pugnatorum habens delboram in suo
comitatu. Aber autem cineus re-
cesserat quondam a ceteris cineis fratribus
suis. filiis obab cognati moysi. et te-
tenderat tabernacula usque ad vallem
que vocabatur sennim et erat iuxta
cedes. Nunciatumque est sisare quod ascen-
disset barath filius abinoem in mon-
tem thabor. et congregavit nongentos
falcatos currus omnemque exercitum
de aroseth gentium ad torrentem cison.
Dixitque delbora ad barath. Surge
hec est enim dies in qua tradidit dominus
sisaram in manus tuas. en ipse est ductor
tuus. Descenditque barath de monte
thabor. et x. milia pugnatorum
cum eo. Perterruitque dominus sisaram
et omnes currus eius universamque
multitudinem in ore gladii ad
conspectum barath. in tantum ut sisara
de curru exiliens pedibus fugeret. et
barath persequeretur fugientes currus
et exercitum usque ad aroseth gentium.
et omnis hostium multitudo usque ad interneci-
onem caderet. Sisara autem fugiens
pervenit ad tentorium iahel. et uxoris
aber cinei. Erat enim pax inter ia-
bin regem asor. et domum aber cinei.
Egressa igitur iahel in occursum sisare
et dixit ad eum. Intra ad me domi-
ne. intra ne timeas. Qui ingressus
tabernaculum eius. et opertus ab ea
pallio. dixit ad eam. Da michi obsecro
paululum aque quia valde sitio.
Que aperuit utrem lactis et dedit ei
bibere. et operuit illum. Dixitque sisara
ad eam. Sta ad hostium taberna-
culi: et cum venerit aliquis interrogans
te et dicens. Numquid hic est aliquis. respondebis.
nullus est. Tulit itaque iahel uxor aber
clavum tabernaculi assumens pariter
et malleum. et ingressa abscondite
et cum silencio posuit supra tempus
capitis eius clavum. percussumque
malleo defixit in cerebrum usque ad terram.
qui soporem morti socians. defecit et
mortuus est. Et ecce barath sequens
sisaram veniebat. Egressaque iahel
in occursum eius. dixit ei. Veni et
ostendam tibi virum quem queris.
Qui cum intrasset ad eam. vidit
sisaram iacentem mortuum. et clavum
fixum in tempora eius. Humiliavit
ergo deus in die illo iabin regem
chanaan. coram filiis isr. qui cres-
cebant cotidie et forti manu opprime-
bant iabin regem chanaan. donec de-
lerent eum. V.
Cecineruntque delbora et barath
filius abinoem in die illo. dicentes
Qui sponte obtulistis de isr animas
vestras ad periculum benedicite domino.
Audite reges: percipite auribus princi-
pes. Ego sum que domino canam.
psallam domino deo isr. Domine cum
exires de seir. et transires per regiones
edom: terra mota est celique ac nubes
stillaverunt aquis. Montes fluxerunt a
facie domini et synai. a facie domini
dei isr. In diebus samgar filii anath
in diebus iahel quieverunt semite. et qui
ingrediebantur per eas ambulaverunt
per calles devios. Cessaverunt fortes in
isr et quieverunt. donec delbora surge-
ret mater in isr. Nova bella elegit dominus
et portas hostium ipse subvertit. clipeus
et hasta si apparuerint in xl. milibus
isr. Cor meum diligit principes
qui propria voluntate obtulistis vos
discrimini. benedicite domino qui

ascenditis super nitentes asinos et
sedetis in iudicio et ambulatis in via
loquimini. Ubi collisi sunt currus et ho
stium est suffocatus exercitus ibi nar
rentur iustitie domini et clementia
in fortes israel. Tunc descendit populus
domini ad portas et obtinuit principa
tum. Surge surge debbora. surge surge.
et loquere canticum. Surge barach
et apprehende captivos tuos fili abinoem
Salvate sunt reliquie populi. Dominus in
fortibus dimicavit. Ex ephraim delevit
eos in amalech. et post eum ex beniamin.
In populos tuos o amalech. de machir
principes descenderunt. et de zabulon
qui exercitum ducerent ad bellandum
Duces ysachar fuere cum debbora et
barach vestigia sunt secuti. Qui quasi
in preceps ac baratrum se discrimini
dedit. Diviso contra se ruben magna
nimorum reperta est contentio.
Quare habitas inter duos terminos ter
minos. ut audias sibilos gregum.
Diviso contra se ruben. magnanimorum
reperta est contentio. Galaad trans iorda
nem quiescebat. et dan vacabat na
vibus. Aser habitabat in litore maris
et in portubus morabatur. Zabulon vero
et neptalim obtulerunt animas
suas morti in regione merome. Ve
nerunt reges et pugnaverunt. Pug
naverunt reges chanaan in thanach
iuxta aquas mageddo. et tamen nichil
tulerunt predantes. De celo dimica
tum est contra eos. stelle manentes
in ordine et cursu suo. adversum
sisaram pugnaverunt. Torrens
cison traxit cadavera eorum: torrens
cadumim. torrens cison. Conculca anima
mea robustos. Ungule equorum cecide
runt. fugientibus impetu. et per preceps
ruentibus fortissimis hostium. Ma
ledicite terre meroth. dixit angelus
domini. Maledicite habitatoribus eius.
quia non venerunt ad auxilium domini
in adiutorium fortissimorum eius.
Benedicta inter mulieres iahel uxor ha
ber cinei. et benedicatur in tabernaculo
suo. Aquam petenti lac dedit: et in
phiala principum obtulit butirum.
Sinistram manum misit ad clavum:
et dexteram ad fabrorum malleos.
Percussitque sisaram querens in capite
vulneri locum. et tempus valide

perforans. Inter pedes eius ruit:
defecit et mortuus est. Ante pedes
illius volvebatur. et iacebat exa
nimis et miserabilis. Per fenestram
respiciens ululabat mater eius: et de
cenaculo loquebatur. Cur moratur
regredi currus eius. quare tardave
runt pedes quadrigarum illius. Una
sapientior ceteris uxoribus eius: hec so
crui verba reddidit. Forsitan nunc
dividit spolia. et pulcherrima femi
narum eligitur ei. Vestes diver
sorum colorum sisare traduntur
in predam. et supellex varia ad ornan
da colla congeritur. Sic pereant
omnes inimici tui domine. Qui autem
diligunt te sicut sol in ortu suo splen
det. ita rutilent. vi.

VI

Quievitque terra per xl annos.
Fecerunt autem filii israel ma
lum in conspectu domini. Qui tra
didit eos in manu madian. vii.
annis. et oppressi sunt valde ab eis.
Feceruntque sibi antra et speluncas in
montibus. et munitissima ad repu
gnandum loca. Cumque sevisset
israel. ascendebat madian et amalech
et ceteri orientalium nationum.
et apud eos figentes tentoria sicut
erant in herbis: cuncta vastabant
usque ad introitum gaze. nil que omnino
ad vitam pertinens relinquebant
in israel. non oves non boves. non asinos.
Ipsi enim et universi greges veniebant eorum
cum tabernaculis suis. et instar
locustarum universa complebant. in
numera multitudo hominum et camelorum
quicquid tetigerant devastantes. Humi
liatusque est israel valde in conspectu
madian: et clamavit ad dominum. po
stulans auxilium contra madia
nitas. Qui misit ad eos virum pro
phetam. et locutus est. Hec dicit do
minus deus israel. Ego vos feci conscendere de
egypto. et eduxi vos de domo servitutis
et liberavi de manu egyptiorum.
et omnium inimicorum vestrorum qui affligebant vos. eiecique eos ad introitum
vestrum. et tradidi vobis terram eorum.
Et dixi. Ego dominus deus vester.
ne timeatis deos amorreorum in
quorum terra habitatis: et noluistis
audire vocem meam. Venit autem
angelus domini. et sedit sub quercu

¶ Pro de madian

que erat in ephraim: et pertinebat ad
ioas patrem familie ezri. Cumque gedeon
filius eius excuteret atque purgaret
frumenta in torculari ut fugeret
Angelus domini
madian: apparuit ei angelus domini et ait. Dominus
tecum fortissime virorum. Dixitque
ei gedeon. Obsecro domine mi. si dominus
nobiscum est. cur apprehenderunt nos hec
mala? Ubi sunt mirabilia eius.
que narraverunt patres nostri. atque dixerunt
de egypto eduxit nos dominus. Nunc
autem dereliquit nos: et tradidit in manu
al' respexit
madian. Respexitque ad eum dominus
et ait. Vade in hac fortitudine tua:
et liberabis israel de manu madian.
Scito quod miserim te. Qui respondens
ait. Obsecro domine mi, in quo li
berabo israel? Ecce familia mea infima
est in manasse. et ego minimus in
domo patris mei. Dixitque ei dominus.
Ego ero tecum: et percuties madian.
quasi unum virum. Et ille. Si inveni
gratiam inquit coram te: da michi
signum quod tu sis qui loquaris ad me.
Ne recedas hinc donec revertar ad
te portans sacrificium et offerens tibi.
Qui respondit. ego prestolabor adven
tum tuum. Ingressus est itaque gedeon:
et coxit hedum. et de farine modio a
zimos panes. carnesque ponens in ca
nistro. et ius carnium mittens in
ollam. tulit omnia sub quercu. et op
tulit ei. Cui dixit angelus domini:
tolle carnes et panes azimos. et po
ne supra petram illam: et ius desu
per funde. Cumque ita fecisset: extendit
angelus domini summitatem virge
quam tenebat in manu. et tetigit carnes:
et azimos panes. Ascenditque ignis
de petra: et carnes azimosque panes
consumpsit. Angelus autem domini
evanuit ex oculis eius. Vidensque
gedeon. quod esset angelus domini: ait.
Nota Gedeon vidit angelum domini facie ad faciem
Heu michi domine deus quia vidi
angelum domini. facie ad faciem.
Dixitque ei dominus. Pax tecum. ne timeas
non morieris. Edificavit ergo ge
deon ibi altare domino. vocavitque
illud domini pax. usque in presentem
diem. Cum autem adhuc esset in
efra que est familie ezri: nocte illa
dixit dominus ad eum. Tolle
taurum patris tui. et alterum taurum
annorum vii. destruesque aram

baal. que est patris tui. et nemus quod circa
aram est succide. et edificabis altare
domino deo tuo. in summitate petre
huius. super quam sacrificium ante po
suisti. Tollesque taurum secundum. et
offeres holocaustum super lignorum
struem. quam de nemore succideris. Ad
sumptis ergo gedeon decem viris de
servis suis. fecit sicut preceperat ei dominus.
Timens autem domum patris sui
et homines illius civitatis. per di
em facere noluit: omnia nocte complevit.
Cumque surrexissent viri oppidi eius
mane: viderunt destructam aram
baal. lucumque succisum. et alterum
taurum impositum super altare. quod
tunc edificatum erat. Dixeruntque
ad invicem. Quis hoc fecit? Cumque per
quirerent auctorem facti: dictum est.
Gedeon filius ioas fecit hec omnia.
et dixerunt ad ioas. Produc filium
tuum ut moriatur: quia destruxit
aram baal: et succidit nemus. Qui
ille respondit. Numquid ultores estis
baal. ut pugnetis pro eo. qui adver
sarius eius est? moriatur antequam crastina
lux veniat. Si deus est. vindicet se de
eo. qui suffodit aram eius. Ex illo
die vocatus est gedeon. ierobaal eo quod
dixisset ioas. ulciscatur se de eo baal
qui suffodit altare eius. Igitur
omnis madian et amalech. et orienta
les pariter congregati sunt. pariter. et
transeuntes iordanem. castra metati
sunt in valle iezrael. Spiritus autem
domini induit gedeon. Qui clangens
buccina: convocavit domum abi
ezer ut sequeretur se. Misitque nuncios
in universum manasse. qui et ipse se
cutus est eum. et alios nuncios in aser
et zabulon et neptalim. qui occurre
runt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si
salvum facis per manum meam po
pulum israel sicut locutus es: ponam
vellus hoc lane in area. si ros in solo
vellere fuerit et in omni terra siccitas.
sciam quod per manum meam sicut locu
tus es, liberabis israel. Factumque est
ita. et de nocte consurgens: et expresso
vellere. concham rore complevit. Dixit
que rursus ad dominum. Ne irascatur furor
tuus contra me. si adhuc semel tem
ptavero signum querens in vellere. Ora
ut solum vellus siccum sit: et omnis

terra rore madens. Fecitque dominus
nocte illa ut postulaverat: et fuit siccitas
in solo vellere. et ros in omni terra.
Igitur ierobaal qui et gedeon de- VII.
nocte consurgens et omnis populus
eius cum eo: venit ad fontem qui
vocatur arad. Erant autem castra
madian in valle ad septentrionalem
plagam. collis excelsi. Dixitque dominus
ad gedeonem. Multus tecum est populus:
nec tradetur madian in manus eius.
ne glorietur contra me israel. et dicat.
meis viribus liberatus sum. Loquere
ad populum. et cunctis audientibus predi
ca. Qui formidolosus et timidus est:
revertatur. Recesseruntque de monte ga
laad: et reversa sunt ex populo .xxii. mi
lia virorum: et tantum .x. milia remanserunt.
Dixitque ad gedeon dominus. Adhuc
populus multus est: duc eos ad aquas: et
ibi probabo illos. Et de quo dixero tibi.
ut tecum vadat ipse pergat. quem ire prohi
buero. ille revertatur. Cumque descendisset
populus ad aquas: dixit dominus
ad gedeon: Qui manu et lingua
lambuerint aquas sicut solent
canes lambere. separabis eos seorsum.
Qui autem curvatis genibus bibe
rint in altera parte erunt. Fuit itaque
numerus eorum qui manu ad os pro
icientes aquas lambuerant. ccc. viri.
Omnis autem reliqua multitudo flexo
poplite biberat. Et ait dominus ad
gedeon. In trecentis viris qui lambu
erunt aquas liberabo vos: et tradam
madian in manu tua. Omnis autem
reliqua multitudo revertatur in locum
suum. Sumptis itaque pro numero
cibariis et tubis: omnem reliquam multitudi
nem abire precepit in tabernacula
sua. et ipse cum ccc. viris se certamini
dedit. Castra autem madian
erant subter in valle. Eadem nocte
dixit dominus ad eum. Surge et descen
de in castra: quia tradidi eos in manu
tua. Si autem solus ire formidas.
descendat tecum phara puer tuus.
Et cum audieris quid loquantur:
tunc confortabuntur manus tue
et securior ad hostium castra descendes.
Descendit ipse et phara puer eius. in
partem castrorum ubi erant armatorum
vigilie. Madian autem et amalech. et
omnes orientales populi fusi iace

bant in valle ut locustarum multi
tudo. Cameli quoque innumerabiles e
rant sicut arena que iacet in litore
maris. Cumque venisset gedeon nar
rabat aliquis sompnium proximo suo. et in
hunc modum referebat quod viderat.
Vidi sompnium. et videbatur mihi
quasi subcinericius panis ex ordeo volvi
et in madian castra descendere. Cum
que pervenisset ad tabernaculum: percussit
illud atque subvertit. et terre funditus
coequavit. Respondit is cum quo loquebatur.
Non est hoc aliud nisi gladius gedeo
nis. filii ioas viri israelite. Tradidit
enim dominus in manus eius madian et
omnia castra eius. Cumque audisset
gedeon sompnium et interpretationem
eius: adoravit. Et reversus ad castra
israel ait. Surgite: tradidit enim dominus
in manus nostras castra madian. Di
visitque ccc. viros in tres partes: et tubas
dedit in manibus eorum. lagenasque
vacuas. ac lampades in medio lage
narum: et dixit ad eos. Quod me facere
videbitis: hoc facite. Ingrediar partem
castrorum: et quod fecero sectamini. Cum
personuerit tuba in manu mea. vos
quoque per castrorum circuitum clan
gite. et conclamate. Gladius domini
et gedeonis. Ingressusque est gedeon. et
ccc. viri qui erant cum eo. in partem ca
strorum incipientibus vigiliis noctis
medie. et custodibus suscitatis ceperunt
buccinis clangere. et complodere inter se
lagenas. Cumque per gyrum castrorum
in tribus personarent locis. et hydrias
confregissent: tenuerunt sinistris manibus
lampades et dextris sonantes
tubas. clamaveruntque. Gladius domini
et gedeonis. stantes singuli in loco suo.
per circuitum castrorum hostilium.
Omnia itaque castra turbata sunt:
et vociferantes ululantesque fugerunt.
Et nichilominus insistebant ccc. viri bucci
nis personantes. Immisitque dominus
gladium in omnibus castris. et mutua
se cede truncabant: fugientes usque in
bethsetha. et crepidinem abelmeula.
in tebbath. Conclamantes autem
viri israel de nephtali et aser. et omni
manasse persequebantur madian:
et dedit dominus victoriam populo israel
in die illa. Misitque gedeon nuntios in
omnem montem ephraim dicens.

Nota interpretatio sompnii

domino et gedeoni al' gladius

al' bectha
al' in thebath

Descendite in occursum madian: et
occupate aquas usque bethera. atque
iordanem. Clamavitque omnis
ephraim. et preoccupavit aquas atque
iordanem usque bethera. Apprehensosque
duos viros madian. oreb et zeb inter
fecit. oreb in petra oreb et zeb. vero in
torculari zeb. et persecuti sunt madian:
capita oreb et zeb portantes ad gedeo
trans fluenta iordanis. viij.
VIII D Ixeruntque ad eum viri ephra
im. Quid est hoc quod facere vo
luisti. ut nos non vocares cum ad
pugnam pergeres contra madian.
iurgantes fortiter et prope vim inferentes.
Quibus ille respondit. Quid enim tale
facere potui quale vos fecistis: Nonne
melior est racemus ephraim vinde
miis abiezer. In manus vestras tra
didit dominus principes madian.
oreb et zeb. Quid tale facere potui quale vos
fecistis: Quod cum locutus esset: requie
vit spiritus eorum quo tumebant contra
eum. Cumque venisset gedeon ad ior
danem. transivit eum cum .ccc. viris.
qui secum erant. et pre lassitudine fugi
entes persequi non poterant. Dixitque
ad viros soc oth. Date obsecro panes
populo qui mecum est, quia valde defe
cerunt. ut possimus persequi. zebee
et salmana. reges madian. Responderunt
principes soc oth. Forsitan palme
manuum zebee. et salmana in manu
tua sunt: et idcirco postulas ut demus
exercitui tuo panes. Quibus ille ait.
Cum ergo tradiderit dominus zebee et
salmana — in manus meas et cum
reversus fuero victor in pace: conteram
carnes vestras cum spinis tribulisque
deserti. et inde conscendens venit
in fanuel. Locutusque est ad viros
loci illius similia. Cui et illi responderunt:
sicut responderant viri soc oth. Dixit
itaque et eis. Cum reversus fuero victor
in pace: destruam turrim hanc.
Zebee autem et salmana requiescebant
cum omni exercitu suo. xv. enim milia
viri remanserant ex omnibus tur
mis orientalium populorum: cesis.
c. xx. milibus bellatorum. et educentium
gladium. Ascendensque gedeon per viam
eorum. qui in tabernaculis mora
bantur. ad orientalem partem
al' noche et iecbaa — nobe et iecbaa: percussit castra

hostium qui erant. et nichil adver
si suspicabantur. Fugerunt
zebee et salmana: quos persequens
gedeon comprehendit turbato omni
exercitu eorum. Revertensque de bello
ante solis ortum. apprehendit
puerum de viris soc oth: interro
gavitque eum nomina principum
et seniorum soc oth et descripsit. lxx. vij.
viros numero. Venitque ad soc oth
et dixit eis. En zebee et salmana su
quibus exprobrastis michi dicentes
Forsitan manus zebee et salmana
in manibus tuis sunt: et idcirco po
stulas ut demus viris qui lassi
et defecerunt panes. Tulit ergo se
niores civitatis. et spinas desert
ac tribulos. et contrivit cum eis
atque comminuit viros soc oth. Tur
quoque fanuel subvertit: occisis habita
toribus civitatis. Dixitque ad zebee et
salmana. Quales fuerunt viri q
occidistis in thabor. Qui responderunt
Similes tui: et unus ex eis quasi
filius regis. Quibus ille ait. Fra
tres mei fuerunt: filii matris mee. Viv
dominus. quia si servassetis eos; non vos
occiderem. Dixitque iether primogen
suo. Surge et interfice eos. Qui
non eduxit gladium: timebat en
quia puer adhuc erat. Dixeruntque ze
bee et salmana: Tu surge et irrue
in nos. quia iuxta etatem robur
hominis. Surrexit gedeon et inter
zebee et salmana. Et tulit orna
ac bullas. quibus colla regalium ca
melorum decorari solent. Dixerunt
omnes viri israel: ad gedeon. Domina
re nostri tu et filius tuus. et filius filii
quia liberasti nos de manu madian
Quibus ille ait. Non dominabor
vestri: nec dominabitur in vos filius me
sed dominabitur dominus. Dixitque ad
eos. Unam petitionem postulo a
vobis. Date michi inaures ex pre
da vestra. Inaures enim aureas
hysmaelite habere consueverant. Qui
responderunt. Libentissime dabimus.
Expandentesque super terram pallium
proiecerunt in eo inaures de preda
Et fuit pondus postulatarum inaurium
mille. dcc. auri sicli. absque ornamentis
et monilibus et veste purpurea qua
reges madian uti soliti erant. et pre

torques aureas camelorum. Fecitque
ex eo gedeon ephod: et posuit illud
in civitate sua ephra. Fornicatusque
est omnis israel in eo: et factum est gedeoni
et omni domui eius in ruinam.
Humiliatus est autem madian
coram filiis israel: nec potuerunt
ultra elevare cervices, sed quievit
terra per xl. annos quibus prefuit
gedeon. Abiit itaque ierobaal filius
ioas, in sichem. et habitavit in domo
sua. Habuitque lxx. filios qui egressi
sunt de femore eius: eo quod plures haberet
uxores. Concubina illius
quam habebat in sichem: genuit ei
filium nomine abimelech. Mortuus
que est gedeon filius ioas in senectute
bona: et sepultus in sepulchro
patris sui ioas in ephra de familia
ezri. Postquam autem mortuus est
gedeon: aversi sunt filii israel. et fornicati
sunt cum baalim. Percusseruntque
cum baal fedus: ut esset eis
in deum: nec recordati sunt domini
dei sui. qui eruit eos de manibus
omnium inimicorum suorum per circuitum:
nec fecerunt misericordiam cum
domo ierobaal gedeon, iuxta omnia
bona que fecerat israeli. ix.

Abiit autem abimelech filius
ierobaal in sichem ad fratres
matris sue: et locutus est ad eos. et ad omnem
cognationem matris sue dicens. Loquimini
ad omnes viros sichem. Quid
vobis est melius ut dominentur vestri
lxx viri omnes filii ierobaal. an ut
dominetur vobis unus vir? Simulque
considerate quia os vestrum et caro vestra sum.
Locutique sunt fratres matris eius de eo
ad omnes viros sichem universos sermones
istos. Et inclinaverunt cor
eorum post abimelech. dicentes. Frater
noster est. Dederuntque illi lxx. pondo argenti
de fano baal berith. Qui conduxit
sibi ex eo viros inopes et vagos:
secutique sunt eum. Et venit in domum
patris sui in ephra et occidit
fratres suos omnes filios ierobaal. lxx.
viros super lapidem unum. Remansitque
ioathan filius ierobaal minimus.
et absconditus est. Congregati
sunt autem omnes viri sichem
et universe familie urbis mello: abieruntque
et constituerunt regem
abimelech iuxta quercum que stabat in
sichem. Quod cum nunciatum esset
ioathan: ivit et stetit in vertice montis
garizim: elevataque voce clamavit
et dixit. Audite me viri sichem: ita
ut audiat vos deus. Ierunt ligna
ut ungerent super se regem. Dixeruntque
olive. Impera nobis. Que respondit.
Numquid possum deserere pinguedinem
meam: qua et dii utuntur et homines:
et venire ut inter ligna promovear?
Dixeruntque ligna ad arborem ficum.
Veni et super nos regnum accipe.
Que respondit eis. Numquid possum deserere
dulcedinem meam fructusque
suavissimos. et ire ut inter cetera
ligna promovear? Locuta sunt quoque
ligna ad vitem. Veni et impera
nobis. Que respondit. Numquid possum
deserere vinum meum quod letificat deum
et homines. et inter ligna cetera promoveri?
Dixeruntque omnia ligna
ad ramnum. Veni et impera super
nos. Que respondit eis. Si vere me
regem vobis constituitis: venite
et sub umbra mea requiescite: Si autem
non vultis. egrediatur ignis de ramno.
et devoret cedros libani. Nunc igitur
si recte et absque peccato constituistis super
vos regem abimelech. et bene egistis
cum ierobaal. et cum domo eius. et
reddidistis vicem beneficiis eius. qui
pugnavit pro vobis: et animam
suam dedit periculis. ut erueret
vos de manu madian: qui nunc
surrexistis contra domum patris mei.
et interfecistis filios eius. lxx. viros super unum
lapidem. et constituistis regem abimelech,
filium ancille eius, super
habitatores sichem eo quod frater vester sit. Si
ergo recte et absque vicio egistis cum
ierobaal et domo eius hodie. letamini
in abimelech: et ille letetur in vobis.
Si autem perverse. egrediatur ignis
ex eo. et consumat habitatores sichem.
et oppidum mello. Egrediaturque ignis
de viris sichem. et oppido mello. et
devoret abimelech. Que cum
dixisset: fugit et abiit in beram.
habitavitque ibi. ob metum abimelech
fratris sui. Regnavit itaque abimelech
super israel tribus annis. Misitque deus
spiritum pessimum inter abimelech et
habitatores sichem. Qui ceperunt

Nota Abimelech rex constituitur

Nota de electione lignorum

viros

scelus interfectionis septuaginta filiorum ierobaal et effusionem sanguinis eorum conferret in abimelech fratrem suum et in ceteros sichimorum principes qui eum adiuverant. Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium et dum illius prestolabantur adventum exercebant latrocinia agentes predas de preterientibus. Nuntiatumque est abimelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis et transiit in sichimam. Ad cuius adventum erecti habitatores sichem egressi sunt in agros vastantes vineas uvasque calcantes et factis cantantium choris ingressi sunt fanum dei sui et inter epulas et pocula maledicebant abimelech. Clamante gaal filio obed: Quis est iste abimelech et quis est iste sichem ut serviamus ei? Numquid non ipse est filius ierobaal et constituit zebul principem servum suum super viros emor patris sichem? Cur igitur serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea ut auferrem de medio abimelech. Dictumque est abimelech: Congrega exercitus multitudinem et veni. Zebul enim princeps civitatis auditis sermonibus gaal filii obed iratus est valde et misit clam ad abimelech nuntios dicens: Ecce gaal filius obed venit in sichimam cum fratribus suis et oppugnat adversum te civitatem. Surge itaque cum populo tuo qui tecum est et latita in agro et primo mane oriente sole irrue super civitatem. Illo egrediente adversum te cum populo suo fac ei quod potueris. Surrexit itaque abimelech cum omni exercitu suo nocte et tetendit insidias iuxta sichimam in quattuor locis. Egressusque est gaal filius obed et stetit in introitu porte civitatis. Surrexit autem abimelech et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset gaal populum dixit ad zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium vides quasi hominum capita et hoc errore deciperis. Rursumque gaal ait: Ecce populus de umbilico terre descendit et unus cuneus venit per viam que respicit quercum. Cui dixit zebul: Ubi est nunc os tuum quo loquebaris: Quis est

Al' sicimam

R° umbras vidit ut capita hominum

abimelech ut serviamus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere contra eum et pugna. Abiit ergo gaal expectante sichimorum populo et pugnavit contra abimelech. Qui persecutus est eum fugientem et in urbem compulit. Et ceciderunt ex parte eius plurimi usque ad portam civitatis. Et abimelech sedit in ruma. Zebul autem gaal et socios eius expulit de urbe nec in ea passus est commorari. Sequenti igitur die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset abimelech tulit exercitum suum et divisit in tres turmas tendens insidias in agris. Vidensque quod egrederetur populus de civitate surrexit et irruit in eos cum cuneo suo oppugnans et obsidens civitatem. Due autem turme palantes per campum adversarios persequebantur. Porro abimelech omni illo die oppugnabat urbem quam cepit interfectis habitatoribus eius ipsaque destructa ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre sichimorum ingressi sunt phanum dei sui berith ubi fedus cum eo pepigerant et ex eo loco nomen acceperat qui erat valde munitus. Abimelech quoque audiens viros turris sichimorum pariter conglobatos ascendit in montem selmon cum omni populo suo. Et arrepta securi precidit arboris ramum impositumque ferens humero dixit ad socios: Quod me videtis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus precidentes sequebantur ducem. Qui circumdantes presidium succenderunt atque ita factum est ut fumo et igne mille homines necarentur viri pariter ac mulieres habitatorum turris sichem. Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum thebes quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media civitate ad quam confugerant viri ac mulieres et omnes principes civitatis clausa firmissime ianua et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce mulier una

fragmen mole de super iaciens illisit capiti abimelech: et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum suum. et ait ad eum. evagina cito gladium tuum. et percute me: ne forte dicatur; quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens. interfecit eum. Illo quoque mortuo. omnes qui cum eo erant de israel reversi sunt in sedes suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abimelech contra patrem suum interfectis lxx. fratribus suis. sichimitis quoque quod operati sunt retributum est. et venit super eos maledictio ioathan filii ierobaal. x.

Post abimelech surrexit dux in israel. tola filius phua patrui abimelech. vir de ysachar. qui habitabat in samir montis effraim. et iudicavit israel. xx. et tribus annis. mortuusque ac sepultus est in samir. Huic successit iahir galaadites qui iudicavit israel per xx. ii. annos: habens xxx. filios. sedentes super xxx. pullos asinarum. et principes triginta civitatum. que ex nomine eius appellate sunt. anoth iahir. i. oppida iahir usque in presentem diem in terra galaad. Mortuusque est iahir ac sepultus in loco. cui est vocabulum camon. Filii autem israel peccatis veteribus iungentes nova: fecerunt malum in conspectu domini. et servierunt ydolis baalim. et astaroth. et diis sirie ac sidonis. et moab. et filiorum amon et philistim. Dimiseruntque dominum et non colebant eum. Contra quos iratus est dominus. et tradidit eos in manus philistiim et filiorum amon. Afflictique sunt et vehementer oppressi per annos. x. et viii. omnes qui habitabant trans iordanem in terra amorrei que est in galaad in tantum ut filii amon iordane transmisso vastarent iudam et beniamin. et ephraim. Afflictusque est israel nimis. et clamantes ad dominum: dixerunt. Peccavimus tibi. quia dereliquimus deum nostrum: et servivimus baalim. Quibus locutus est dominus. Numquid non egypcii. et amorrei filiique amon. et philistiim. sydonii quoque et amalech et chanaan oppresserunt vos. et clamastis ad me. et erui vos de manu eorum. et tamen reliquistis me. et coluistis deos alienos: Idcirco non addam ut ultra vos liberem. Ite et invocate deos quos elegistis. et ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntque filii israel ad dominum. Peccavimus. redde tu nobis quicquid tibi placet: tantum nunc libera nos. Que dicentes omnia de finibus suis alienorum deorum ydola pro idola proiecerunt: et servierunt domino deo. Qui doluit super miseriis eorum. Itaque filii amon conclamantes: in galaad fixerunt tentoria. Contra quos congregati filii israel. in masphat castra metati sunt. Dixeruntque principes galaad singuli ad proximos suos. Qui primus e nobis contra filios ammon ceperit dimicare: erit dux populi galaad. xi.

XI

Fuit in illo tempore iepte galaadites vir fortissimus atque pugnator filius meretricis mulieris. qui natus est de galaad. Habuit autem galaad uxorem. de qua suscepit filios. Qui postquam creverant: eiecerunt iepte dicentes. Heres in domo patris nostri esse non poteris: quia de altera matre generatus es. Quem ille fugiens atque devitans habitavit in terra tob. Congregatique sunt ad eum viri inopes. et latrocinantes: et quasi principem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii amon contra israel. Quibus acriter instantibus. perrexerunt maiores natu de galaad ut tollerent in auxilium sui iepte de terra tob. Dixeruntque ad eum. Veni et esto princeps noster: et pugna contra filios amon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis qui odistis me. et eiecistis de domo patris mei. et nunc venistis ad me necessitate compulsi. Dixeruntque principes galaad ad iepte. Ob hanc causam et nunc ad te venimus: ut proficiscaris nobiscum. et pugnes contra filios amon. sisque dux omnium qui habitant in galaad. Iepte quoque dixit eis. Si vere venistis ad me. ut pugnem pro vobis contra filios amon. tradideritque eos dominus in manus meas. Ego princeps vester ero. Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis est quod nostra promissa faciemus. Abiit itaque iepte cum principibus galaad: fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque

est iepte omnes sermones suos coram
domino in masphat. Et misit
nuntios ad regem filiorum ammon,
qui ex persona sua dicerent. Quid michi et tibi
est quia venisti contra me, ut vastares
terram meam. Quibus ille respondit.
Quia tulit israel terram meam, quando
ascendit de egypto, a finibus arnon usque
ad iaboc ad iordanem. Nunc igitur
cum pace redde michi eam. Per quos
rursum mandavit iepte et imperavit
eis ut dicerent regi ammon. Hec dicit
iepte. Non tulit israel terram moab,
nec terram filiorum amon; sed quando de
egypto conscenderunt ambulavit per
solitudinem usque ad mare rubrum:
et venit in cades. misitque nuntios
ad regem edom dicens, Dimitte
ut transeam per terram tuam. Qui
noluit adquiescere precibus eius.
Misit quoque ad regem moab: qui et
ipse transitum prebere contempsit.
Mansit itaque in cades; ^ex latere
circuivit terram edom, et terram
moab. Venit itaque contra orienta-
lem plagam terre moab. et castra
metatus est trans arnon. nec voluit
intrare in terminos moab. Arnon
quippe confinium est terre moab.
Misit itaque israel nuntios ad seon rege
amorreorum qui habitabat in esebon et
dixerunt ei. Dimitte ut transeam
per terram tuam usque ad fluvium.
Qui et ipse israel verba despiciens,
non dimisit eum transire per termi-
nos suos, sed in multitudine infinita
congregata est: egressus est contra
eum in iessa —, et fortiter resiste-
bat. Tradiditque eum dominus in
manus israel cum omni exercitu suo. Qui
percussit eum: et possedit omnem
terram amorrei habitatoris regionis
illius; et universos fines eius de ar-
non usque ad iaboth: et de solitudine
usque ad iordanem. Dominus igitur
deus israel subvertit amorreum pugnan-
tem contra illum pro populo suo israel.
et tu vis nunc possidere terram eius.
nonne ea que possedit chamos deus
tuus tibi iure debentur. Que autem
dominus deus noster victor optinuit in
nostram cedent possessionem. nisi forte
melior es balach filio sephor rege
moab. aut docere potes quod iurgatus

et circuivit ex latere

sit contra israel. et pugnaverit contra
eum qui habitavit in esebon. et vicu-
lis eius. et in aroer et villis eius. et in
cunctis civitatibus iuxta iordanem, (al')
per ccc. annos, Quare tanto tempore
nichil super hac repetitione temp-
tastis. Igitur non ego pecco in te:
sed tu contra me male agis. indicens
michi bella iniusta. Iudicet dominus
arbiter huius diei inter israel et inter
filios ammon. Noluitque adquiescere
rex filiorum ammon verbis iepte
que per nuntios mandaverat. Fac-
tus est ergo super iepte spiritus domini, et circuiens
galaad et manasse. masphat quoque
galaad. et inde transiens ad filios
amon —. Votum vovit domino
dicens. Si tradideris filios amon
in manus meas. quicumque fuerit
primus egressus de foribus domus mee
michique occurrerit revertenti cum
pace a filiis ammon, eum holocau-
stum offeram domino. Transivit-
que iepte ad filios amon ut pug-
naret contra eos, Quos tradidit
in manus eius dominus. Percus-
sitque ab aroer usque dum venit in
menith. xx. civitates. et usque ad abel
que est vineis consita. plaga magna nimis
magna, Humiliatique sunt filii
amon a filiis israel. Revertente autem
iepte in masphat domum suam.
occurrit ei unigenita filia cum
tympanis et choris. Non enim ha-
bebat alios liberos. Qua visa scidit
vestimenta sua et ait. Heu me filia
mea decepisti me: et ipsa decepta es.
Aperui enim os meum ad dominum:
et aliud facere non potero. Cui illa
respondit. Pater mi si aperuisti os
tuum ad dominum. fac michi quodcumque
pollicitus es concessa tibi ultione atque
victoria de hostibus tuis. Dixitque ad
patrem. Hoc solum michi presta quod de-
precor: dimitte me ut duobus mensibus
circu— eam montes, et plangam
virginitatem meam cum sodalibus
meis, Cui ille respondit. Vade. et di-
misit eam duobus mensibus. Cumque
abisset cum sociis ac sodalibus suis.
flebat virginitatem suam in mon-
tibus. Expletisque duobus mensibus: rever-
sa est ad patrem suum. et fecit ei sicut
voverat. que ignorabat virum.

Ex in mos increbuit isr[ae]l et consue
tudo servata est: ut post anni circu
lum conveniant in unum filie
isr[ae]l: et plangant filiam iepte ga
laad diebus iiii. · xii ·

Ecce in ephraim orta e[st]
seditio. Nam transeun
tes contra aquilonem dixerunt ad
iepte. Quare vadens ad pugnam
contra filios amon vocare nos
noluisti ut pergeremus tecum. Igitur
incendemus domum tuam. Qui
ille respondit. Disceptatio erat mihi et
populo meo contra filios amon
vehemens: vocavique vos ut preberetis
mihi auxilium: et facere noluistis.
Quod cernens posui in manibus meis
animam meam. transivique ad fi
lios amon et tradidit eos dominus
in manus meas. Quid commerui ut
adversum me consurgatis in prelium.
Vocatis itaque ad se cunctis
viris galaad pugnabat contra
ephraim. Percusseruntque viri galaad
ephraim. quia dixerat fugitivus est
galaad de ephraim et habitat in
medio ephraim et manasse. Occu
paverunt que galaadite vada iordanis
per que ephraim reversurus erat.
Cumque venisset ad ea de ephraim
numero fugiens atque dixisset. Obsecro
ut me transire permittatis: dice
bant ei galaadite. Numquid ephrateus
es: quo dicente non sum. Interro
gabant eum. Dic ergo sebboleth quod
interpretatur spica. Qui responde
bat tebboleth: eadem littera spicam expri
mere non valens. Statimque appre
hensum iugulabant in ipso iordanis
transitu. Et ceciderunt in illo tempore
de ephraim xlii milia. Iudicavit
que iepte galaadites isr[ae]l vi annis
et mortuus est ac sepultus in civi
tate sua galaad. Post hunc iudicavit
isr[ae]l abessam de bethleem. qui habuit
xxx filios. et totidem filias. Quas
emittens foras maritis dedit. et
eiusdem numeri filiis suis accepit
uxores: introducens in domum
suam. qui vii annis iudicavit
isr[ae]l. Mortuusque est et sepultus in beth
leem. cui successit haialon zabu
lonites et iudicavit isr[ae]l x annis.
Mortuusque est ac sepultus in zab
ulon. Post hunc iudicavit isr[ae]l
abdon filius hellel pharathonites
qui habuit xl filios. et xxx ex eis nepo
tes ascendentes super lxx pullos asina
rum. et iudicavit isr[ae]l viii annis.
Mortuusque est ac sepultus in pharato
terra ephraim in monte amalech.
Rursumque filii isr[ae]l fecerunt ma
lum in conspectu domini. qui tra
didit eos in manus philistinorum
xl annis. · xiii ·

Erat autem vir quidam de saraa
et de stirpe dan nomine manue
habens uxorem sterilem. Cui apparuit
angelus domini: et dixit ad eam:
Sterilis es et absque liberis. sed concipies
et paries filium. Cave ergo ne vi
num bibas, ac siceram nec immundum
quicquam comedas: quia concipies et
paries filium. cuius non tanget
caput novacula. Erit enim nazareus dei
ab infantia sua. et ex matris utero:
et ipse incipiet liberare isr[ae]l de manu
philistinorum. Que cum venisset
ad maritum suum. dixit ei. Vir
dei venit ad me habens vultum ange
licum. terribilis nimis. Quem
cum interrogassem quis esset. et
unde venisset. et quo nomine vocaretur.
noluit mihi dicere. sed hoc respondit. Ecce
concipies et paries filium. cave ne
vinum bibas. nec siceram. et aliquid
vescaris inmundo. Erit enim
puer nazareus dei ab infantia sua.
ex utero matris: usque ad diem mor
tis sue. Oravit itaque manue dominum
et ait. Obsecro domine. ut vir dei
quem misisti veniat iterum et doceat nos
quid debeamus facere de puero qui
nasciturus est. Exaudivitque dominus
deprecantem manue. et apparuit
rursum angelus domini. uxori eius
sedenti in agro. Manue autem maritus eius
non erat cum ea. Que cum vidisset
angelum festinavit: et occurrit ad
virum suum. nuntiavitque ei dicens.
Ecce apparuit mihi quem ante videram. vir
Qui surrexit et secutus est uxorem suam.
Veniensque ad virum: dixit ei. Tu
es qui locutus es mulieri. Et ille
respondit. Ego sum. Cui manue. Quando
inquit sermo tuus fuerit expletus. quid
vis ut faciat puer. aut quo se serva
re debebit. Dixitque angelus domini

Rursu[m] isr[ae]l hic capit

XIII

ad manue. Ab omnibus que locutus sum
uxori tue abstineat se, et quicquid ex vinea
nascitur non comedat. Vinum et sice-
ram non bibat; nullo vescatur in-
mundo. et quod ei precepi impleat atque
custodiat. Dixitque manue ad ange-
lum domini. Obsecro ut adquiescas
precibus meis. et faciamus tibi hedum
de capris. Cui respondit angelus domini.
Si me cogis: non comedam panes tuos.
Si autem vis holocaustum facere.
offer illud domino. Et nesciebat manue
quod angelus domini esset. Dixitque ad eum.
Quod nomen est tibi ut si sermo tuus fuerit expletus.
honorificemus te. Cui ille respondit.
Cur queris nomen meum. quod est mirabile?
Tulit itaque manue hedum de capris et
libamenta. et posuit super petram offe-
rens domino. qui facit mirabilia. Ipse
autem et uxor eius intuebantur. Cumque
ascenderet flamma altaris in celum:
angelus domini pariter in flamma
ascendit. Quod cum vidissent manue et
uxor eius, proni ceciderunt in terram.
et ultra non apparuit eis angelus domini.
Statimque intellexit manue angelum
domini esse. et dixit ad uxorem suam.
Morte moriemur quia vidimus deum.
Cui respondit mulier. Si dominus vellet
nos occidere. de manibus nostris holocaustum
et libamenta non suscepisset. nec ostendisset
nobis hec omnia: neque ea que sunt
ventura dixisset. · xiiij.

Peperit conceptio [illegible] · XIIII · Descendit [illegible] · Pro de sampsone

Peperit itaque filium: et vocavit
nomen eius sampson. Crevitque
puer: et benedixit ei dominus. Cepitque
spiritus domini esse cum eo. in castris dan
inter saraa et esthaol. Descendit ergo
sampson. in thamnatha: vidensque
mulierem ibi de filiabus philistiim.
ascendit et nuntiavit patri suo. et matri sue
dicens. Vidi mulierem in thamnatha
de filiabus philistinorum. quam queso ut michi
accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et
mater sua. Numquid non est mulier in filiabus
fratrum tuorum. et in omni populo
meo, quia vis accipere uxorem de phili-
stiim qui incircumcisi sunt? Dixitque
sampson ad patrem suum. Hanc michi
accipe quia placuit oculis meis. Pa-
rentes autem illius nesciebant quod
a domino res fieret: et quereret occa-
siones contra philistiim. Eo enim
tempore. philistiim dominabantur israheli.

Descendit itaque sampson cum patre suo
et matre in thamnatha. Cumque venisset
ad vineas oppidi. apparuit catulus
leonis sevus et rugiens. et occurrit ei.
Irruit autem spiritus domini in sampson
et dilaceravit leonem quasi hedum
in frusta discerperet. nichil omnino
habens in manu. Et hoc noluit patri et
matri indicare. Descenditque et locutus est
mulieri. que placuerat oculis eius.
Et post aliquot dies, revertens ut
acciperet eam: declinavit ut videret cada-
ver leonis. Et ecce examen apum in ore
leonis erat ac favus mellis. Quem cum
sumpsisset in manibus comedebat in via.
Veniensque ad patrem suum. et matrem
dedit eis partem. Qui et ipsi comederunt:
nec tamen voluit eis indicare. quod mel
de ore leonis assumpserat. Descendit
itaque pater eius ad mulierem: et fecit
filio suo sampson convivium, sic enim
iuvenes consueverant. Cum igitur
cives loci illius vidissent eum: dederunt
ei sodales. xxx. qui essent cum eo. Qui-
bus locutus est sampson. Proponam vobis
problema. quod si solveritis michi intra
vij. dies convivii. dabo vobis. xxx. sin-
dones et totidem tunicas. Si autem
non potueritis solvere: vos dabitis michi
xxx. sindones. et eiusdem numeri tuni-
cas. Qui responderunt ei. Propone problema
ut audiamus. Dixitque eis. De comedente exivit
cibus: et de forti egressa est dulcedo. Nec potuerunt per tres
dies propositionem solvere.
Cumque adesset dies septimus. dixerunt ad
uxorem sampsonis. Blandire viro tuo
et suade ei ut indicet tibi quid significet
problema. Quod si nolueris facere: incen-
demus te et domum patris tui. An idcirco
nos vocastis ad nuptias ut nos spolia-
retis? Que fundebat apud sampson
lacrimas: et querebatur dicens. Odisti
me et non diligis. idcirco problema
quod proposuisti filiis populi mei non vis
michi exponere. At ille respondit. Patri meo
et matri mee nolui dicere. et tibi indicare potero?
Septem igitur diebus convivii
flebat apud eum. Tandem die septimo
cum ei molesta esset: exposuit. Que
statim indicavit civibus suis. Et illi
dixerunt ei, die septimo ante solis occubitum.
Quid dulcius melle. quid fortius leone?
Qui ait ad eos. [illegible]
[illegible]: Si non arassetis in vitula mea.

non invenissetis propositionem meam.
Irruit itaque in eum spiritus domini: descen
dit que ascalonem et percussit ibi xxx. vi
ros. quorum ablatas vestes dedit his
qui problema solverant. Iratusque nimis
ascendit in domum patris sui. Uxor autem
accepit maritum unum de amicis
eius et pronubis. xv.

Post aliquantulum autem temporis cum
dies triticee messis instarent:
venit sampson invisere volens mu
lierem suam. et attulit ei hedum de
capris. Cumque cubiculum eius vellet
solito intrare: prohibuit eum pater
illius dicens. Putavi quod odisses eam.
et ideo tradidi illam amico tuo. sed
habet sororem que iunior et pulcrior illa
est: sit tibi pro ea uxor. Cui respondit
sampson. Ab hac die non erit in me
culpa contra philisteos. faciam enim
vobis mala. Perrexitque et cepit ccc.
vulpes. caudasque earum iunxit ad
caudas: et faces ligavit in medio.
quas igne succendens dimisit ut
huc illucque discurrerent. Que statim
perrexerunt in segetes philistinorum.
Quibus succensis et comportate iam
fruges et adhuc stantes in stipula con
cremate sunt in tantum ut vineas quoque
et oliveta flamma consumeret. Di
xeruntque philistiim. Quis fecit hanc
rem? Quibus dictum est. sampson gener
thamnathei quia tulit uxorem eius et
alteri tradidit. hec operatus est. Ascen
deruntque philistiim: et combusserunt
tam mulierem quam patrem eius. Quibus
ait sampson. Licet hec feceritis: tamen
adhuc ex vobis expetam ultionem. et tunc
quiescam. Percussitque eos ingenti
plaga ita ut stupentes suram femori
imponerent. Et descendens habitavit
in spelunca petre etham. Igitur a
scendentes philistiim in terram iuda cas
tra metati sunt in loco qui postea vo
catus est lechi. id est maxilla: ubi eorum
est fusus exercitus. Dixeruntque ad eos
de tribu iuda. Cur ascendistis adversum
nos? Qui responderunt. Ut liga
mus sampsonem venimus et reddamus
ei que in nos operatus est. Descenderunt
ergo tria milia virorum de iuda ad spe
cum silicis etham. Et dixerunt ad samp
son. Nescis quod philistiim imperent nobis?
Quare hoc facere voluisti. Quibus

ille ait. Sicut fecerunt mihi feci eis. Liga
re inquiunt te venimus: et tradere
in manu philistinorum. Quibus respondit
sampson. Iurate et spondete mihi
quod non me occidatis. Dixerunt. Non te
occidemus: sed vinctum tradimus. Li
gaveruntque eum duobus novis funibus.
et tulerunt eum de petra etham. Qui cum
venissent ad locum maxille et philis
tiim vociferantes occurrissent ei: ir
ruit spiritus domini in eum. et sicut solent
ad odorem ignis ligna consumi: ita
et vincula quibus ligatus erat dissipa
ta sunt et soluta. Inventamque maxillam
id est mandibulam asini que iacebat arripiens
interfecit in ea mille viros. Et ait. In
maxilla asini in mandibula pulli asi
narum delevi eos: et percussi mille viros.
Cumque hec canens verba complesset: pro
iecit mandibulam de manu: et voca
vit nomen loci illius ramathlechi. quod
interpretatur elevatio maxille. Si
tiensque valde: clamavit ad dominum et
ait. Tu dedisti in manus servi tui sa
lutem hanc maximam atque victoriam
et en siti morior. incidamque in manus
incircumcisorum. Aperuit itaque dominus
molarem dentem in maxilla asini: et
egresse sunt ex eo aque largissime. Quibus
haustis: refocilavit spiritum et vires rece
pit. Idcirco appellatum est nomen loci
illius fons invocantis de maxilla usque
in presentem diem. Iudicavitque
israel in diebus philistiim annis xx.

Abiit quoque in gazam. xvi.
et vidit ibi mulierem meretri
cem. ingressusque est ad eam. Quod cum
vidissent philistiim. et percrebuisset ap
ud eos intrasse urbem sampson. circumde
derunt eum positis in porta civitatis
custodibus: et ibi tota nocte cum silentio
prestolantes. ut facto mane exeuntem
occiderent. Dormivit autem sampson
usque ad noctis medium. Et inde con
surgens: apprehendit ambas porte
fores cum postibus suis et sera. inposi
tasque humeris portavit ad verticem
montis qui respicit hebron. Post hec
amavit mulierem que habitabat in valle
soreth. et vocabatur dalida. Veneruntque
ad eam principes philistinorum. atque
dixerunt. Decipe eum. et disce ab illo in
quo habeat tantam fortitudinem: et
quomodo eum superare valeamus.

Nō sampson cū maxilla asini

XVI

Nō sampson tulit portas

Nota dalida

et uinctum affligere. Quod si feceris:
dabimus tibi singuli mille centum ar
genteos. Locuta est ergo dalida ad
sampson. Dic michi obsecro in quo
sit maxima tua fortitudo. et quid sit quo
ligatus erumpere nequeas. Cui respondit
sampson. Si vii. neruiceis funibus
necdum siccis et adhuc humentibus
ligatus fuero infirmus ero ut ceteri
homines. Attuleruntque ad eam sa
trape philistinorum. vii. funes ut
dixerat. quibus uinxit eum latentibus
apud se insidiis et in cubiculo finem
rei expectantibus. Clamauitque ad
eum. Philistim super te sampson.
Qui rupit uincula quomodo si rumpat
quis filum de stuppa tortum lici
nis. cum odorem ignis acceperit.
et non est cognitum in quo esset forti
tudo eius. Dixitque ad eum dalida
Ecce illusisti michi et falsum locutus
es. Saltem nunc indica michi. quo
ligari debeas. Cui ille respondit Si
ligatus fuero nouis funibus qui numquam
fuerunt in opere: infirmus ero et
aliorum hominum similis. Quibus
rursum dalida uinxit eum. et
clamauit philistim super te samp
son: in cubiculo insidiis preparatis.
Qui ita rupit uincula quasi fi
la telarum. Dixitque dalida rursum
ad eum. Usquequo decipis me. et
falsum loqueris: ostende quo uinciri
debeas. Cui respondit sampson. Si
inquit. vii. crines capitis mei cum
licio plexueris et clauum hiis circum
ligatis terre fixeris: infirmus ero.
Quod cum fecisset dalida: dixit ad eum
Philistim super te sampson. Qui con
surgens de sompno extraxit clauum
cum crinibus et licio. Dixitque ad eum dali
da. Quomodo dicis quod amas me cum
animus tuus non sit mecum. Per
tres uices mentitus es michi: et
noluisti dicere in quo sit tua maxima
fortitudo. Cumque molesta ei esset
et per multos dies iugiter ei adhe
reret, spacium ad quietem non tribuens:
defecit anima eius. et ad mortem
usque lassata est. Tunc aperiens rei
ueritatem dixit ad eam. Ferrum
numquam ascendit super caput meum: quia
nazareus. id est consecratus domino sum.
de utero matris mee. Si rasum fuerit

caput meum recedet a me fortitudo
mea et deficiam eroque sicut ceteri homines.
Uidens quod illa quod confessus ei esset omnem
animum suum: misit ad principes
philistinorum atque mandauit. Ascen
dite adhuc semel. quia aperuit michi cor
suum. Qui ascenderunt: assumpta
pecunia quam promiserant. At illa
dormire eum fecit super genua sua.
et in sinu suo reclinare caput. Uoca
uitque tonsorem: et rasit vii. crines
eius et cepit abicere eum et repellere
a se. Statim enim fortitudo recessit. Di
xitque philistim super te sampson. Qui de
sompno consurgens: dixit in animo
suo. Egrediar sicut ante feci et me
excutiam: nesciens quod dominus recess
isset ab eo. Quem cum apprehendissent
philistiim: statim eruerunt oculos
eius; et duxerunt gazam uinctum
cathenis. et clausum in carcere molere
fecerunt. Iamque capilli eius renasci
ceperant. et principes philistinorum
conuenerunt in unum. ut immolarent
hostias magnificas dagon deo suo. et
epularentur dicentes. Tradidit deus
noster inimicum nostrum, sampson in manus
nostras. Quod etiam populus uidens lau
dabat deum suum, eademque dicebat.
Tradidit deus noster in manus nostras ad
uersarium, qui deleuit terram nostram,
et occidit plurimos. Letantesque per
conuiuia sumptis iam epulis, precep
erunt ut uocaretur sampson. et
ante eos luderet. Qui adductus de car
cere: ludebat ante eos. Feceruntque
eum stare inter duas columpnas.
Qui dixit puero regenti gressus suos.
Dimitte me ut tangam columpnas:
quibus omnis imminet domus: ut
recliner super eas et paululum requiescam.
Domus autem erat plena uirorum
ac mulierum: et erant ibi omnes
principes philistinorum. ac de tecto et
solario circiter tria milia utriusque sexus.
expectantes ludentem sampson. At
ille inuocato domino: ait. domine deus
memento mei. et redde michi nunc pristinam
fortitudinem, deus meus ut ulciscar
me de hostibus meis. et pro amissione
duorum luminum unam ultionem
recipiam. Et apprehendens ambas
columpnas quibus innitebatur domus.
alteram quod earum dexteram. et alteram

leva tenens. ait. Moriatur anima
mea cum philistiim. Concussisque
fortiter columpnis: cecidit domus
super omnes principes. et ceteram mul
titudinem que ibi erat. multoque
plures interfecit moriens quam ante
vivus occiderat. Descendentes autem
fratres eius et universa cognatio tulerunt
corpus eius et sepelierunt inter
saraa et estaol in sepulcro patris sui
manue. Judicavit israel xx. annis.
xvii
Fuit eo tempore vir
quidam de monte ephraim
nomine michas. qui dixit matri
sue. Mille c. argenteos quos separa
veras tibi. et super quibus me audien
te iuraveras: ecce ego habeo et apud
me sunt. Cui illa respondit. Benedictus
filius meus domino. Reddidit ergo
eos matri sue. Que dixerat ei. Consecra
vi et vovi argentum hoc domino ut
de manu mea suscipiat filius meus
et faciat sculptile atque conflatile. et
nunc trado illud tibi. Reddidit igitur
matri sue. Que tulit ducentos argenteos
et dedit eos argentario ut faceret ex
eis sculptile atque conflatile quod fuit
in domo miche. Qui edicula*m* quoque
in ea deo separavit. et fecit ephoth ac
theraphim. i. vestem sacerdotalem
et ydola. Implevitque unius filiorum
suorum manum. et factus est sacerdos ei.
In diebus illis non erat rex in israel: sed
unusquisque quod sibi videbatur rectum
hoc faciebat. Fuit quoque in tempore illo
alter adolescens de bethleem iuda. ex
cognatione eius. Eratque ipse levites.
et habitavit ibi. Egressusque de civitate
bethleem: peregrinari voluit ubicumque
commodum repperisset. Cumque venisset
in montem ephraim. iter faciens:
et declinasset paulisper in domum
miche. interrogatus est ab eo unde
venis homo. Qui respondit. Levita
sum de bethleem iude: et vado ut
habitem ubi potuero. et utile esse mihi prospe
xero. Mane inquit apud me: et
esto michi parens atque sacerdos. Da
boque tibi per annos singulos argenteos
x. ac vestem duplicem: et que ad victum
necessaria sunt. Adquievit et man
sit apud hominem. fuitque illi quasi
unus ex filiis. Implevitque manum

eius michas: et apud se habuit puerum
sacerdotem. Nunc scio dicens. quod
michi benefaciat deus habenti levitici generis
sacerdotem. xviii.
In diebus illis. non erat rex in
israel: et tribus dan querebat pos
sessionem sibi. ut habitaret in ea. Usque
ad illum enim diem inter ceteras
tribus sortem non acceperat. Mise
runt igitur filii dan stirpis et familie
sue. v. viros fortissimos de saraa et
estaol. ut explorarent terram. et dili
genter inspicerent. dixeruntque eis. Ite
et considerate terram. Qui cum per
gentes venissent in montem ephraim.
et intrassent in domum miche: re
quieverunt ibi. Et agnoscentes vocem
adolescentis levite utentesque illius
diversorio: dixerunt ad eum. Quis te
huc adduxit. Quid hic agis. quam ob causam
huc venire voluisti. Qui respondit eis.
Hec et hec prestitit michi michas: et me
mercede conduxit. ut sim ei sacerdos.
Rogaveruntque eum ut consuleret dominum.
ut scire possent an prospero itinere per
gerent: et res posset habere effectum. Qui
respondit eis. Ite cum pace. dominus
prospiciat viam vestram. et iter quo
pergitis. Euntes itaque v. viri vene
runt lachis. videruntque populum
habitantem in ea. absque ullo timore.
iuxta sydoniorum consuetudinem
securum et quietum. nullo eis pe
nitus resistente magnarumque opum
et procul a sydone. atque a cunctis
hominibus separatum. Reversique
ad fratres suos in saraa. et estaol. et quid
egissent sciscitantibus responderunt.
Surgite et ascendamus ad eos. Vi
dimus enim terram valde opulen
tam. et uberem. Nolite negligere nolite cessare
Eamus et possideamus eam. nullus
erit labor. Intrabimus eam ad
securos in regionem latissimam.
Tradetque nobis dominus locum in
quo nullius rei est penuria eorum
que gignuntur in terra. Profecti igitur
sunt de cognatione dan. i. de saraa
et estaol. dc. viri accincti armis
bellicis. Ascendentes in cariathiarim
iude manserunt qui locus ex eo
tempore castrorum dan nomen ac
cepit. et est post tergum cariathiarim.

XVIII

Nota tribus dan petiit terras

Nota conduxit sacerdotem micha

Inde transierunt in montem ephraim. Cumque venissent ad domum miche; dixerunt .v. viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lachis ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit ephod. et theraphim. et sculptile atque conflatile. et videte quid nobis placeat. Et cum paululum declinassent ingressi sunt domum adolescentis levite qui erat in domo miche. salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante hostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis: sculptile. et ephod. et theraphim atque conflatile tollere nitebantur: et sacerdos stabat ante ostium: sexcentis viris fortissimis. haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile et ephod et ydola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis. Cui responderunt. Tace et pone digitum super os tuum. venique nobiscum ut habeamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi melius est ut sis sacerdos in domo unius viri. an in una tribu et familia in israel. Qui cum audisset: acquievit sermonibus eorum. et tulit ephod et ydola et sculptile. et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta. et omne quod erat preciosum. Iamque a domo miche essent procul. viri qui habitabant in edibus miche conclamantes secuti sunt. et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent. dixerunt ad micham. Quid tibi vis. Cur clamas. Qui respondit. Deos meos quos michi feci tulistis. et sacerdotem et omnia que habeo: et dicitis. Quid tibi est. Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos: et veniant ad te viri animo concitati. et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere pergebant. Videns autem michas quod fortiores se essent: reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus. Veneruntque in lachis ad populum quiescentem atque securum: et percusserunt eos in ore gladii. urbemque incendio tradiderunt. nullo penitus ferente presidium, eo quod procul habitarent a sydone. et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocii. Erat autem civitas sita in regione rohob. Quam rursum extruentes. habitaverunt in ea. vocato nomine civitatis dan. iuxta vocabulum patris sui. quem genuerat israel. que prius lachis vocabatur. Posueruntque sculptile sibi. et ionathan filium gersam filii moysi. ac filios eius sacerdotes in tribu dan: usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos ydolum miche omni tempore quo fuit domus dei in silo. In diebus illis non erat rex in israel.

.xix.

Fuit vir quidam levites habitans in latere montis ephraim: qui accepit uxorem de bethleem iuda. Que reliquit eum et reversa est in domum patris sui. bethleem. mansitque apud eum .iiii. mensibus. Secutusque est eam vir suus. volens reconciliari ei. atque blandiri. et secum reducere. habens in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum: et introduxit in domum patris sui. Quem cum audisset socer eius eumque vidisset. occurrit ei letus et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus: comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens: proficisci voluit. Quem tenuit socer et dixit ad eum. Gusta prius pauxillum panis et conforta stomachum: et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt atque biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Quero te ut hodie hic maneas pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. et nichilominus obnixe eum socer tenuit. et apud se fecit manere. Mane autem facto: parabat levites iter. Cui rursum socer. Obsecro inquit te ut paululum cibi capias. et assumptis viribus donec increscat dies. postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Et surrexit adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer. Considera quod dies ad occasum declivior sit. et appropinquat ad vesperum. mane apud me et hodie. et duc letum diem et cras proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius. Sed statim perrexit et venit contra iebus: que altero nomine vocatur ierusalem ducensque

secum duos asinos onustos et concu
binam. Iamque aderant iuxta iebus
et dies mutabatur in noctem. Dix-
itque puer ad dominum suum. Veni obsecro
et declinemus ad urbem iebuseorum
et maneamus in ea. Cui respondit dominus.
Non ingrediar oppidum gentis a-
liene, que non est de filiis israel: sed
transibo usque gabaa: et cum illuc
pervenero manebimus in ea: aut certe
in urbe rama. Transierunt igitur
iebus et ceptum carpebant iter. Occubuitque
eis sol iuxta gabaa, que est in tribu
beniamin. Diverteruntque ad eam,
ut manerent ibi. Quo cum intrassent
sedebant in platea civitatis. et nullus
eos recipere volebat hospitio. Et ecce
apparuit homo senex revertens de
agro, et de opere suo vespere. qui et ipse
erat de monte ephraim et peregrinus
habitabat in gabaa. Homines autem
regionis illius erant filii gemini:
elevatisque oculis vidit senex sedentem
hominem cum sarcinulis suis in
platea civitatis: et dixit ad eum:
Unde venis? et quo vadis? Qui respondit
ei. Profecti sumus de bethleem iuda
et pergimus ad locum nostrum. qui est
in latere montis ephraim. Unde
ieramus in bethleem. et nunc vadimus
ad domum dei. nullusque nos sub tec
tum suum vult recipere. habentes
paleas et fenum in asinorum pa
bulum. et panem ac vinum in
meos et ancille tue usus et pueri qui mecum
est. nulla re indigemus nisi hospitio.
Cui respondit senex. Pax tecum sit. Ego
prebebo omnia que necessaria sunt.
tantum quaeso in platea ne maneas.
cũ Introduxitque eum in domum suam: et
pabulum asinis prebuit. Ac postquam
laverunt pedes suos. recepit eos in con
vivium. Illis epulantibus et post
laborem itineris cibo ac potu reficien
tibus corpora: venerunt viri civitatis
illius. filii belial. id est absque iugo. et cir
cumdantes domum senis fores pulsa
re ceperunt. clamantes ad dominum
domus atque dicentes. Educ virum
qui ingressus est domum tuam:
ut abutamur eo. Egressusque est senex
ad eos et ait. Nolite fratres nolite facere
malum hoc: quia ingressus est homo

hospitium meum. et cessate ab hac — ecce similis loth
stultitia. Habeo filiam virginem
et hic homo habet concubinam. educam
eas ad vos ut humilietis eas. et
vestram libidinem compleatis. tantum
obsecro ne scelus contra naturam
non operemini in virum. Nole
bant acquiescere sermonibus eius. Quod
cernens homo adduxit ad eos concu
binam suam: et eis tradidit illuden
dam. Qua cum tota nocte abusi
essent dimiserunt eam mane. At mulier
recedentibus tenebris venit ad hostium
domus ubi manebat dominus suus.
et ibi corruit. Mane facto surrexit homo
et aperuit ostium ut ceptam expleret
viam. Et ecce concubina eius iace
bat ante ostium sparsis in limine ma
nibus. Cui ille putans quiescere illam
loquebatur. Surge et ambulemus.
Qua non respondente intelligens
quod erat mortua: tulit eam et impo
suit asino. reversusque est in domum
suam. Quam cum ingressus esset
arripuit gladium et cadaver uxoris
cum ossibus suis in .xii. partes ac fru
sta concidens misit in omnes ter
minos israel. Quod cum audissent singuli:
conclamabant. Numquam res talis
facta est in israel. ex eo die quo ascen
derunt patres nostri de egypto. usque in
presens tempus. ferte sententiam et in com
mune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt . xx.
itaque omnes filii israel et
pariter congregati sunt quasi vir unus
de dan usque bersabee. et terra galaad
ad dominum in masphath omnes que an
guli populorum et cuncte tribus israel
in ecclesiam populi dei convenerunt
cccc. milia pugnatorum. Nec latuit — pediti
filios beniamin quod ascendissent filii
israel in masphath. Interrogatique levita
maritus mulieris interfecte quomodo
tantum scelus patratum esset. respondit.
Veni in gabaa beniamin cum uxore
mea. illucque diverti. Et ecce homines
illius civitatis circumdederunt in nocte
domum in qua manebam. volentes
me occidere. et uxorem meam incredi
bili libidinis furore vexantes. denique
mortua est. Quam arreptam in fru
sta concidi. Misique partes in omnes

terminos possessionis nostre quod numquam
tantum nephas et tam grande piacu-
lum factum est in israel. Adestis omnes
filii israel: discernite quid facere debeatis.
Stansque omnis populus, et quasi unius
hominis sermone respondit. Non re-
cedemus in tabernacula nostra nec
suam quisque intrabit domum.
Sed hoc contra gabaa in commune faciemus
Decem viri eligantur e centum
ubi — ex omnibus tribubus israel, et centum de
mille et mille de decem milibus: ut comportent
al' pugnare — exercitui cibaria: ut possimus pugna-
tes contra gabaa beniamin reddere
ei pro scelere quod meretur. Conuenitque
uniuersus israel ad ciuitatem quasi
unus homo. eadem mente. unoque
consilio. et miserunt nuncios ad
omnem tribum beniamin. qui
dicerent. Cur tantum nefas in uobis rep-
tum est. Tradite homines de gabaa
qui hoc flagicium perpetrarunt: ut
moriantur. et auferatur malum
de filiis israel. Qui noluerunt fratrum
suorum filiorum israel audire man-
datum. Sed ex cunctis urbibus que sue
erant sortis conuenerunt in gabaa.
ut illis ferrent auxilium. et contra
uniuersum populum israel dimicarent.
Inuentique sunt xxv. milia de ben-
iamin educentium gladium.
preter habitatores gabaa. qui septingenti
erant, fortissimi ita sinistra ut dex-
tra proeliantes: et sic fundis ad certum
iacientes lapides, ut capillum
quoque possent percutere. et nequaquam in
alteram partem lapidis ictus
deferretur. Virorum quoque israel absque
al' cccc. — filiis beniamin inuenta sunt. xl.
vii. milia educentium gladium et pa-
ratorum ad pugnam. Qui surgen-
tes uenerunt in domum dei. hoc
est in silo: consulueruntque deum
atque dixerunt. Quis erit in exer-
citu nostro princeps certaminis contra
filios beniamin. Quibus respondit
¶ Iudas iudex — dominus. Iudas sit dux uester.
Statimque filii israel surgentes ma-
ne: castra metati sunt contra ga-
baa. Et inde procedentes ad pugnam
contra urbem beniamin. oppugnare
ceperunt. Egressique filii beniamin
de gabaa: occiderunt de filiis israel
die illo. xxii. milia uirorum.

Rursum que filii israel et fortitudine et
numero confidentes in eodem loco
in quo prius certauerant. aciem di-
rexerunt: ita tamen ut prius ascenderent
et flerent coram domino usque ad
noctem. consulerentque et dicerent.
Debeo ultra procedere ad dimicandum
contra filios beniamin. fratres meos
an non. Quibus ille respondit. Ascendite
ad eos et inite certamen. Cumque
filii israel altero die contra beniamin
ad prelium processissent. Eruperunt
filii beniamin de portis gabaa. et
occurrentes eis tanta in eos cede
bacchati sunt. ut xviii. milia
uirorum educentium gladium
prosternerent. Quobrem filii israel omnes
in domum dei uenerunt: et sedentes
flebant coram domino. ieiunaue-
runtque illo die usque ad uesperam
et obtulerunt ei holocausta et paci-
ficas uictimas. et super statu suo
interrogauerunt. Eo tempore erat
archa federis domini in sylo. et finees
filius eleazari filii aaron erat
prepositus domus . consuluerunt
igitur dominum atque dixerunt: Exire
ultra debemus ad pugnam contra
filios beniamin fratres nostros an quiescere.
Quibus ait dominus. Ascendite.
Cras enim tradam eos in manus
uestras. Posueruntque filii israel insi-
dias per circuitum urbis gabaa:
et tertia uice sicut semel et bis contra
beniamin, exercitum produxerunt.
Sed et filii beniamin audacter eru-
perunt de ciuitate: et fugientes
aduersarios longius persecuti sunt:
ita ut uulnerarent ex eis sicut
primo et secundo die. et ceciderent per duas
semitas terga uertentes quarum
una ferebatur in bethel et altera
in gabaa. atque prosternerent circiter
xxx. uiros. Putauerunt enim eos
solito more cedere. Qui fugam
arte simulantes inierunt consilium
ut abstraherent eos de ciuitate. et
quasi fugientes ad supradictas semi-
tas perducerent. Omnes itaque filii
israel surgentes de sedibus
suis tetenderunt aciem in loco
qui uocabatur baalthamar.
Insidie quoque que circa urbem erant
paulatim se aperire ceperunt: et ab

occidentali urbis parte procedere
Sed et alia x. milia virorum de uni
verso israel habitatores urbis ad certamen
provocabant. Ingravatumque
est bellum contra filios beniamin
et non intellexerunt quod ex omni parte
illis instaret interitus. Percussit
que eos dominus in conspectu filiorum
israel: et interfecerunt ex eis illo die
xxv. milia et c. viros omnes bellatores
et educentes gladium. Filii autem
beniamin cum se esse inferiores vi
dissent: ceperunt fugere. Quod cerne
tes filii israel dederunt eis ad fugien
dum locum ut ad preparatas in
sidias devenirent: quas iuxta ur
bem posuerant. Qui cum repente
de latibulis surrexissent et beniamin
terga cedentibus daret: ingressi sunt
civitatem et percusserunt eam in ore
gladii. Signum autem dederant
filii israel hiis quos in insidiis colloca
verant. ut postquam urbem cepissent
ignem accenderent. ut ascendente
in altum fumo, captam urbem
demonstrarent. Quod cum cernerent
filii israel in ipso certamine positi.
putaverunt enim filii beniamin
solito more eos fugere et instancius
sequebantur. cesis de exercitu eorum
xxx. viris. Et viderunt quasi columpnam
fumi de civitate conscendere.
Beniamin quoque retro aspiciens.
cum captam cerneret civitatem.
et flammas in sublime ferri. Qui
prius simulaverant fugam. versa
facie forcius resistebant. Quod cum
vidissent filii beniamin in fugam
versi sunt et ad viam deserti ire ce
perunt. Illuc quoque eos adversariis
persequentibus. Sed et hii qui urbem
succenderant occurrerunt eis. atque
ita factum est. ut ex utraque parte ab
hostibus cederentur. nec erat ulla
morientium requies. Ceciderunt
atque prostrati sunt ad orientalem
plagam urbis gabaa. Fuerunt
autem qui in eodem loco interfecti
sunt. x. et viii. milia virorum omnes
robustissimi bellatores. Quod cum
vidissent qui remanserant de ben
iamin fugerunt in solitudinem:
et pergebant ad petram. cuius
vocabulum est remmon. In illa quoque

fuga palantes et in diversa tendentes
occiderunt v. milia viros: et cum ultra
tenderent persecuti sunt eos. et interfe
cerunt etiam alia duo milia. et sic
factum est ut omnes qui ceciderant de
beniamin in diversis locis essent. xxv.
milia pugnatores ad bella promptis
simi. Remanserunt itaque de omni ben ol
iamin qui evadere potuerunt et fuge
in solitudinem dc. viri. sederuntque
in petra remmon mensibus iiii. Egressi
autem filii israel omnes reliquias ci
vitatis a viris usque ad iumenta gla
dio percusserunt. Cunctasque urbes p̄ t
et viculos beniamin vorax flamma
consumpsit. xxi.

XXI

Iuraverunt quoque filii israel
in maspha et dixerunt. Nullus nostrum ph
dabit filiis beniamin de filiabus
suis uxorem. Veneruntque omnes
ad domum dei in silo et in conspectu
eius sedentes usque ad vesperam. le
vaverunt vocem et magno ululatu
ceperunt flere dicentes. Quare domine
deus israel factum est hoc malum in po
pulo tuo. ut hodie una tribus aufe Nō tribus beniamin destructa
retur a nobis. Altera autem die
diluculo surgentes extruxerunt al
tare. obtuleruntque ibi holocausta et
victimas pacificas. et dixerunt. Quis
non ascendit in exercitu domini de
universis tribubus israel. Grandi enim
se iuramento constrinxerant cum essent
in maspha interfici eos qui defuis
sent. Ductique penitentia filii israel super fratres
suos. beniamin ceperunt dicere. A
blata est una tribus de israel. Unde uxo
res accipient. Omnes enim in com
mune iuravimus non daturos nos
hiis filias nostras. Ideo dixerunt.
Quis est de universis tribubus israel qui non
ascendit ad dominum in maspha.
Et ecce inventi sunt habitatores iabes
galaad in illo exercitu non fuisse.
Eo quoque tempore cum essent in silo:
nullus ex eis repertus est. Miserunt ibi
itaque decem milia viros robustissi
mos et preceperunt eis. Ite et percutite
habitatores galaad in ore gladii tam
uxores quam parvulos eorum. Et hoc
erit quod observare debetis. Omne
genus masculini et mulieres que co
gnoverunt viros. interficite. virgi
nes reservate. Inventeque sunt de iabes

galaad. que virgines que nesciebant viri thorum. Et adduxerunt eas ad castra in silo in terra chanaan. Miseruntque nuncios ad filios beniamin, qui erant in petra remmon: et preceperunt eis ut eos in pace susciperent. Veneruntque filii beniamin in illo tempore, et date sunt eis uxores de filiabus iabes galaad. Alias autem non reppererunt quas simili modo traderent. Universusque israel valde doluit, et egit penitentiam super interfectione unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? Omnes femine in beniamin conciderunt. et magna nobis cura ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex israel. filias nostras eis dare non possumus. constricti iuramento et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt. Ecce sollempnitas domini est in silo, anniversaria que sita est ad septentrionalem plagam urbis bethel. et ad orientalem plagam vie que de bethel tendit ad sichimam. et ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt, Ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias silo ad ducendos choros ex more procedere: exite repente de vineis: et rapite ex eis singuli uxores singulas, et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres et adversum vos queri ceperint atque iurgari. dicemus eis, Misereamini eorum. Non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum. sed rogantibus ut acciperent. non dedistis et a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin. ut sibi fuerat imperatum et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his que ducebant choros uxores singulas, Abieruntque in possessionem suam edificantes urbes. et habitantes in eis. Filii quoque israel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel: Sed unusquisque quod sibi rectum videbatur. hoc faciebat.

Al' lebna

Pro choros al' danses

Explicit liber sapthim qui iudicum dicitur Et incipit liber Ruth

In diebus unius iudicis quando iudices preerant, facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimelech, uxor autem eius noemi. et duo filii alter maalon. et alter chelion. ephratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. et mortuus est elimelech vir noemi: remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores moabitidas. quarum una vocabatur orpha. altera ruth. Manseruntque ibi x. annis. et ambo mortui sunt. maalon videlicet et chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. et surrexit ut in patriam pergeret, cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum: et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue, cum utraque nuru sua. Et iam in via posita revertendi in terram iuda: dixit ad eas, Ite in domum matris vestre. Faciat dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis meis, et mecum. Det vobis dominus invenire requiem in domibus virorum quas sortituri estis: et osculata est eas. Que elevata voce flere ceperunt, et dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: Revertimini filie mee. Cur venitis mecum. Num habeo ultra filios in utero meo. ut viros ex me sperare possitis, Revertimini filie mee abite. Iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. et si possem ac nocte concipere et parere filios: si eos expectare velitis donec crescant, et annos impleant pubertatis. ante eritis vetule quam nubatis. Nolite queso filie mee, quia vestra angustia me magis premit. et egressa est manus domini contra me. Elevata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata est socrum ac reversa est. Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi.

En reversa est cognata tua ad populum suum. et ad deos suos: vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris michi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam. et ubi morata fueris et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que te morientem terra susceperit: in ea moriar. et ibi locum accipiam sepulture. Hec mihi faciat deus et hec addat. si non sola mors me et te separaverit. Videns ergo noemi quod obstinato ruth animo decrevisset secum pergere, adversari noluit nec ad suos ultra reditum persuadere. Profecteque sunt simul, et venerunt in bethleem. Quibus urbem ingressis: velox apud cunctos fama percrebuit. Dicebantque mulieres. Hec est illa noemi. id est pulcra. Quibus ait. Ne vocetis me noemi id est pulcram sed vocate me mara. id est amaram. quia valde me amaritudine replevit omnipotens. Egressa sum plena: et vacuam reduxit me dominus. Cur igitur vocatis me noemi, quam humiliavit dominus. et afflixit omnipotens. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua, de terra peregrinationis sue. ac reversa est in bethleem quando primum ordea metebantur. ii.

Erat autem vir helimelech consanguineus homo potens et magnarum opum, nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum et colligam spicas que metentium fugerint manus. ubicumque clementis in me patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade filia mea. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz qui erat de cognatione elimeleth. Et ecce ipse veniebat de bethleem. dixitque messoribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat. Cuius est hec puella. Qui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de regione moabitide. et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia. et de mane usque ad nunc stat in agro. et nec ad momentum quidem domum reversa est. et ait

booz ad ruth. Audi filia ne vadas al' booz
ad colligendum in alterum agrum nec recedas ab hoc loco. sed iungere puellis meis: et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi molestus sit. Sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas. et bibe aquas. de quibus et pueri bibunt. Que cadens in faciem mei
suam. et adorans super terram. dixit ad eum. Unde hoc michi ut invenirem gratiam ante oculos tuos. et nosse me dignareris, peregrinam mulierem. Cui ille respondit. Nunciata sunt michi omnia que feceris socrui tue. post mortem viri tui: quod reliqueris parentes tuos. et terram in qua nata eras et veneris ad populum quem nesciebas. ante
Reddat tibi dominus pro opere tuo. et plenam mercedem recipias a domino deo israel. ad quem venisti, et sub cuius confugisti alas. Que ait. Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi. qui consolatus es me: et locutus es ad cor ancille tue. que non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi fuerit al' booz
veni huc et comede panem. et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus. et congessit pollentam sibi. comeditque et saturata est. et tulit reliquias. Atque inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Precepit itaque booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam. et de vestris manipulis proicite de industria et remanere permittite. ut absque rubore colligat. et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam. et que collegerat. virga cedens. et excutiens invenit ordei quasi ephi mensuram id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem. et ostendit socrui sue. Insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui. quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua. Ubi collegisti hodie. et ubi fecisti opus. Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata. et nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. al' booz
Benedictus sit a domino: quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et mortuis. Rursumque propinquus ait noster est homo. Et ruth: Hoc, inquit

precepit michi ut tamdiu messoribus
iungerer eius, donec omnes segetes
meterentur. Cui dixit socrus. Me-
lius est filia mi, ut cum puellis
eius exeas ad metendum, ne in
alieno agro quispiam resistat tibi.
Iuncta est itaque puellis booz et tam-
diu cum illis messuit, donec ordea
et triticum in horreis conderentur.
III Postquam autem . iii .
reversa est ad socrum suam:
audivit ab ea. Filia mi: queram tibi
requiem, et providebo ut bene sit. Booz
iste cuius puellis in agro es iuncta,
propinquus est noster: et in hac nocte aream
ordei ventilabit. Lavare igitur et
unguere et induere cultioribus vesti-
mentis. et absconderis in area. non
te videat homo, donec esum potumque
finierit. Quando autem ierit ad
dormiendum: nota locum in quo
dormiat. Venies que et discooperies
pallium quo operitur a parte pedum
et proicies te. et ibi iacebis. Ipse autem
dicet tibi quid agere debeas. Que respondit.
Quicquid preceperis faciam. Descen-
ditque in aream. et fecit omnia que
preceperat ei socrus. Cumque comedis-
set booz et bibisset et factus esset hilla-
rior. issetque ad dormiendum iuxta
acervum manipulorum: venit
abscondite. et discooperto a pedibus
eius pallio se proiecit. Et ecce iam
nocte media expavit homo. et con-
turbatus est: viditque mulierem
iacentem ad pedes suos. et ait illi.
Que es. Illa que respondit. Ego
sum ruth ancilla tua: expande
pallium super famulam tuam. quia
propinquus es. Et ille. Benedicta es
inquit a domino filia. et priorem
misericordiam posteriore superasti: quia
non es secuta iuvenes pauperes sive
divites. Noli ergo metuere: sed
quicquid michi dixeris faciam tibi. Scit
enim omnis populus qui habitat
intra portas urbis mee, mulierem
te esse virtutis. Nec abnuo
me propinquum esse. sed est alius me
propinquior. Quiesce hac nocte. et
facto mane, si te voluerit propinquitatis
iure retinere: bene res acta est. Sin
autem noluerit: ego te absque ulla
dubitatione suscipiam. Vivit

al' descripite

al' aceruum

dominus. Dormi usque mane. Dor-
mivit que ad pedes eius; usque ad noctis
abscessum. Surrexit itaque ante
quam homines se cognoscerent mu-
tuo. et dixit booz. Cave ne quis noverit
quod huc veneris. Et rursum. Extende
inquit palliolum tuum quo operiris
et utraque tene manu. Qua extendente
et tenente, mensus est sex modios ordei
et posuit super eam. Que portans ingres-
sa est civitatem: et venit ad socrum
suam. Que dixit ei. Quid egisti
filia. Narravitque ei omnia que sibi
fecisset homo. et ait. Ecce sex modios
ordei dedit michi et ait. Nolo te va-
cuam reverti ad socrum tuam.
Dixitque ei noemi. Expecta filia
donec videamus quem res exitum
habeat. Neque enim cessabit homo nisi
compleverit que locutus est. . iiii .
Ascendit ergo booz ad portam
et sedit ibi. Cumque vidisset
propinquum transire de quo prius sermo
habitus est: dixit ad eum. Declina
paulisper. et sede hic: vocans eum
nomine suo. Qui divertit et sedit.
Tollens autem booz decem viros
de senioribus civitatis: dixit ad eos.
Sedete hic. quibus residentibus locutus
est booz ad propinquum. Partem agri
fratris nostri elimeleth vendidit noemi
que reversa est de regione moabitide:
quod audire te volui et tibi dicere coram
cunctis sedentibus, et maioribus natu
de populo meo. Si vis possidere iure
propinquitatis: eme et posside. Sin autem
tibi displicet, hoc ipsum indica michi
ut sciam quid facere debeam. Nullus
est enim propinquus excepto te qui
prior es, et me qui secundus sum. At
ille respondit. Ego agrum emam.
Cui dixit booz. Quando emeris
agrum de manu mulieris. ruth quoque
moabitidem que uxor defuncti fuit
debes accipere, ut suscites nomen
propinqui tui in hereditate sua.
Qui respondit. Cedo iure propinquita-
tis: neque enim posteritatem fa-
milie mee delere debeo. Tu meo
utere privilegio, quo me libenter ca-
rere profiteor. Hoc autem erat mos an-
tiquitus in israel inter propinquos,
ut si quando alter alteri suo iure cede-
bat, ut esset firma concessio: solvebat

homo calciamentum suum: et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in isr'. Dixit ergo propinquo booz. Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo. testes inquit vos estis hodie quod possederim omnia que fuerunt elimeleth et chelion et maalon. tradente noemi: et ruth moabitidem. uxorem maalon in coniugium sumpserim. ut suscitem nomen defuncti. in hereditate sua. ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta. et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam. sicut rachel et liam que edificaverunt domum isr'. ut sit exemplum virtutis in effrata. et habeat celebre nomen in bethleem. fiatque domus tua. sicut domus phares quem thamar genuit de iuda. de semine quod dederit tibi dominus ex hac puella. Tulit itaque booz ruth: et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam: et dedit illi dominus ut conciperet. et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non est passus ut deficeret successor familie tue. et vocaretur nomen eius in isr'. et habeas qui consoletur animam tuam: et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est qui te diliget: et multo tibi melior est. quam si septem haberes filios. Susceptumque noemi puerum. posuit in sinu suo et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei: et dicentes. Natus est noemi filius: vocaverunt nomen eius obeth. Hic est pater ysai patris david. Hee sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit salmon. Salmon genuit booz. Booz genuit obeth. Obeth genuit ysai. ysai genuit david regem.

Incipit prologus in libros Regum

Viginti et duas esse litteras apud hebreos: syrorum quoque et caldeorum lingua testatur que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent: eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentateucum moysi totidem litteris scriptitant: figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est esdram scribam. legisque doctorem post captam ierosolimam: et instaurationem templi sub zorobabel. alias litteras repperisse. quibus nunc utimur: cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mistice ostenditur: et nomen domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi. xxxvi. et. cx. et. cxi. et. cxviii. et. cxliiii. quamquam diverso scribantur metro. tamen eiusdem numeri texuntur alfabeto. et ieremie lamentationes. et oratio eius. salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait. Mulierem fortem quis inveniet: hisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud hebreos sunt. caph. mem. nun. phe. sade. Aliter enim per has scribunt principia medietatesque verborum. et aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur. Samuel. malachim. dabreiamin. esdras. ieremias cum cinoth idest lamentationibus suis. Quomodo igitur. xxii. elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur. et eorum initiis vox humana comprehenditur. Ita. xxii. volumina supputantur. Quibus quasi litteris et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur bresith quem nos genesim dicimus. Secundus elesmoth.

Viginti duas [illegible] tres et [illegible] hebreorum [illegible] litteras [illegible] et latinas [illegible] [illegible] Elementa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] honoring [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Littere [illegible] Terium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] elementis [illegible] quod primo [illegible] a pueris [illegible]

elementis [illegible] et [illegible] vox humana [illegible]

[illegible] saliunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et tamen apostolus, quia offerre alii plus alii minus offerunt in offerre minimum et vile multi enim sunt vilia que tamen quia sagi et pelles que erant ~~que erant~~ viliora operimenta erant operimenta tabernaculi / Primo tegebatur iiii^{or} coloribus pretiosis. i. purpura. bisso / iacincto. et cocco, sagis ciliciinis. Tertio pellibus rubricatis. Quarto pellibus iacinctinis. Exod. xxv. / hugo de vienna

mbl^o. i. in expositione sacre scripture sunt utiliora. et hoc probat per tabernaculi, tamen magis necessaria

Hic paranfrastes / gr^{ce}. sic dicitur ille interpres qui minus bis transfert de sensu in sensum et non de littera in sensum et dicitur a para quod est iuxta vel a pari quod est partis et frasis quod est sermo vel locutio vel interpretatio / unde parafrastes. i. paratus ad loquendum vel qui non totum transfert verbum. i. de ipso modo loquendi frasis. frasis locutio dicitur latine

.h. de vi.

Subtexunt. i. subordinant et subiungunt

qui et exodus appellatur. Tertius vaie-
gecra. i. leviticus. Quartus vaiedab-
ber quem numeri vocamus. Quintus
eleadabarim qui deuteronomium
prenotatur. Hii sunt .v. libri moysi:
quos proprie thorat. i. legem appellant.
Secundum prophetarum ordinem faciunt
et incipiunt. ab iesu filio nave qui
apud eos iosue bennum dicitur. Deinde subtexunt
sophim. i. iudicum librum: et in eundem
compingunt ruth. quia in diebus iudicum
facta eius narratur hystoria. Ter-
tius sequitur samuel. quem nos regnorum
primum et secundum dicimus. Quartus
malachim. i. regum qui tertio et
quarto regnorum volumine conti-
netur. Meliusque est multo malachim
i. regum. quam malacoth. i. regnorum
dicere. Non enim multarum gentium
regna describit. sed unius. i. israhelitici
populi. qui .xii. tribubus continetur.
Quintus est ysaias. Sextus iere-
mias. Septimus ezechiel. Octavus liber
.xii. prophetarum. qui apud illos vocatur
thareasra. Tertius ordo agiographa
possidet. et primus liber incipit a iob.
Secundus a david. quem .v. incisionibus et uno
psalmorum volumine comprehendunt.
Tertius est salomon. iii. libros habens
proverbia quam illi parabolas. i. masloth
appellant. Quartus ecclesiasten. i.
coeleth. Quintus est cantica can-
ticorum. quem titulo sirasirim pre-
notant. Sextus est daniel. Septi-
mus est dabreiamin. i. verba dierum. quod signi-
ficantius ~~Reg^o p^{ri} c. v.^{to} ii. li. con.~~ quasi
facta multorum temporum. continens
totius divine hystorie possumus
dicere qui liber paralipomenon primus
apud nos. et secundus inscribitur. Octavus
esdras qui et ipse similiter apud grecos
et latinos in duos libros divisus est.
Nonus hester. Atque ita fiunt pariter
veteris legis libri .xxii. i. moysi quinque.
prophetarum .viii. agyographorum .ix.
quamquam non nulli ruth. et cinoth inter
agyographa scriptitent. et hos libros
in suo numero putent supputandos.
ac per hoc esse prisce legis libros .xxiiii.
quos sub numero .xxiiii. seniorum
apocalipsis iohannis inducit ado-
rantes agnum et coronas suas pro-
stratis offerentes stantibus coram

al' thareasra

prenotant / in medio cordis intytulant

cronicon

Cronicon. i. temporale vel temporum nomen a cro-
non quod est tempus. sic dicitur paralipo-
menon quia totum tempus ab adam usque in
eius finem regum dicit hugo de vienna

anculus. ab anus. idest antiquus

vultibus

quatuor animalibus oculatis ante
et retro. i. in preteritum et in futurum
respicientibus. et in defessa voce clamanti-
bus Sanctus. sanctus. sanctus. dominus deus omnipotens
qui erat. et qui est. et qui venturus est.
Hic prologus scripturarum quasi
galeatum principium omnibus
libris quos de hebreo vertimus in
latinum convenire potest. ut scire
valeamus quicquid extra hos est inter
apocrifa esse ponendum. Igitur sapi-
entia que vulgo salomonis inscribitur
ihesu filii sirach. liber iudith. et thobias
et pastor non sunt in canone. Macha-
beorum primum librum hebraicum
repperi. Secundus grecus est. quod ex ipsa
phrasi probari potest. Que cum ita se habeant: obsecro te
lector ne laborem meum reprehen-
sionem estimes antiquorum. In
tabernaculo dei offert unusquisque
quod potest. Alii aurum et argentum
et lapides preciosos. alii bissum et
purpuram. coccumque offerunt et
iacinctum. Nobiscum bene agitur
si obtulerimus pelles et caprarum
pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora
magis necessaria iudicat. Unde et tota illa
tabernaculi pulchritudo per singulas
species presentis ecclesie. futurique distinc-
cio pellibus tegitur et ciliciis. ardoremque
solis et iniuriam ymbrium ea que
viliora sunt prohibent. Lege ergo
primum samuel et malachim meum.
meum inquam meum. Quicquid enim crebrius
vertendo et emendando sollicitius et didi-
cimus et tenemus nostrum est nostrum est.
Et cum intellexeris quod antea nesciebas
vel interpretem me estimato si gratus
es. vel parafrasten. si ingratus. Quam-
quam omnino conscius non sim mu-
tasse me quippiam de hebraica veritate. Cer-
te si incredulus es lege grecos codi-
ces et latinos. et confer cum his opusculis
que super emendavimus. et ubicumque
videris inter se discrepare. interroga
quemlibet hebreorum cui magis debeas
accomodare fidem. Et si nostra firma-
verit puto quod eum non estimes coniec-
torem ut in eodem loco mecum
similiter divinaverit. Sed et vos o-
famula et custodiam famulas christi
rogo que domini discumbentis pedes

Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium. i. prohemium Et dicitur galeatum a galea Quia sicut galea ornat
se gerentem et suo aspectu genus et nobilitatem eius demonstrat / ita prologus illo modo sacram scripturam
defendit et nobilitatem eius declarat. Vel galea est capellus eneus / unde galeatum principium quasi armatum contra hostes
...is Versus / In terris galeas in mari dico galeas / vel sic in idem tam galeatum dicitur quia cuiuslibet libri caput
et defendit sacram scripturam contra illos qui induunt apocrifa pro veris / Dicitur autem apocriphus liber cuius autor ignoratur
veritas patet et tales recipit ecclesia non ad probacionem fidei sed ad morum instruccionem / vel quia veritas dubitatur
autor ignoratur ut est liber de infancia salvatoris vel de assumpcione corporis beate virginis h. de vienna. Vel dicitur apocriphus
autor scitur scriptum tamen recitatur ut itinerarium clementis / De apocriphis ab ecclesia receptis patet / ut ibi Restant
ihesus sapiencia pastor Et machabeorum liber iudith atque thobias / Hii quia sunt dubii sub canone non numerantur Sed
retinet ecclesia recipit illos Et hii versus fundantur in .xv. di. Canones et ca. clementis in eadem glo. io. Et dicitur apocriphus
liber i. secreti vel occulti secundum interpretacionem nominis Dicitur enim apocrifus ab apo quod est de et crisis secretum
secretorum vel dicitur ab apo quod est longe et crisis iudicium quasi longe a iudicio quia non potest haberi certum iudicium
tercio ab apo quod ~~quod~~ est valde et crisis obscurum secundum quem significata huius nominis crisis sic metra scribunt / Iudicium crisis
certum et aurum. Vere autem dicitur apocrifum scriptum cuius autor ignoratur Et licet quandoque multa vera contineat vitatur
propter falsa que inseruntur vel occulte inseri timentur

videri mirum unguentis caput quod neque
salvatorem queritis in sepulchro. quibus
iam ad patrem christus ascendit, ut contra
latrantes canes qui adversum me rapi
do ore deseviunt et circumeunt civitatem
atque in eo se doctos arbitrantur si
aliis detraxerint orationum vestrarum cli
peos opponatis. Ego sciens humilitatem
meam illius semper sententie recordabor
Dixi custodiam vias meas ut non
delinquam in lingua mea. Posui ori meo
custodiam cum consisteret peccator ad
versum me. obmutui et humiliatus
et silui a bonis. Explicit prologus. Et
Incipit primus liber Regum hoc est Samuel

Fuit vir unus de
ramathaim sophim
de monte ephraim
et nomen eius el
chana: filius ieroboam
filii heliud
filii thau. filii suf
effrateus. Et habuit duas uxores. No
men uni anna. et nomen secunde fenenna.
Fueruntque fenenne filii. Anne autem
non erant liberi. Et ascendebat vir
ille de civitate sua statutis diebus ut
adoraret et sacrificaret domino exerci
tuum in sylo. Erant autem ibi duo filii
heli ofni et finees sacerdotes domini.
Venit ergo dies et immolavit elca
na deditque fenenne uxori sue et cunctis
filiis eius et filiabus partes. Anne autem
dedit partem unam tristis. quia annam
diligebat. Dominus autem concluse
rat vulvam eius. Affligebat quoque eam
emula eius et vehementer angebat
in tantum ut exprobraret quod conclusisset
dominus vulvam eius. Sicque faciebat
per singulos annos. Cumque redeunte
tempore ascenderent in domum domini
et sic provocabat eam. Porro illa fle
bat et non capiebat cibum. Dixit ergo
ei elcana vir suus. Anna cur fles.
et quare non comedis. et quare affli
gitur cor tuum. Numquid non ego me
lior tibi sum quam decem filii. Surrexit
autem anna postquam comederat in
sylo et biberat. et heli sacerdote sedente
super sellam ante postes templi domini
cum esset anna amaro animo oravit
dominum flens largiter. et votum vo
vit domino dicens. Domine exerci
tuum si respiciens videris afflicti
onem famule tue et recordatus fueris
mei nec oblitus ancille tue. dederisque
serve tue sexum virilem. dabo eum
domino omnibus diebus vite eius. et no
vacula non ascendet super caput eius.
Factum est autem cum illa multiplica
ret preces coram domino: ut heli ob
servaret os eius. Porro anna loquebatur
in corde suo. tantumque labia eius move
bantur. et vox penitus non audiebatur.
Estimavit ergo eam heli temulentam.
Dixitque ei. Usquequo ebria eris. Di
gere paulisper vinum quo mades. Res
pondens anna dixit. Nequaquam inquit do
mine mi. Nam mulier infelix nimis
ego sum. vinumque et omne quod inebriare
potest non bibi. sed effudi animam me
am in conspectu domini. Ne reputes
ancillam tuam quasi unam de fi
liabus belial. quia ex multitudine dolo
ris et meroris mei locuta sum usque in
presens. Tunc heli ait ei. Vade in pa
ce. et deus israel det tibi petitionem tuam
quam rogasti eum. At illa dixit. Uti
nam inveniat ancilla gratiam in oculis
tuis. Et abiit mulier in viam suam et
comedit. vultusque illius non sunt
amplius in diversa mutati. Et sur
rexerunt mane. et adoraverunt coram
domino. Reversique sunt et venerunt
in domum suam in ramatha. Co
gnovit autem elchana annam uxorem
suam. et recordatus est eius dominus.
Et factum est post circulum dierum
concepit anna et peperit filium. Vo
cavitque nomen eius samuel: eo quod a
domino postulasset eum. Ascendit
autem vir eius elcana et omnis
domus eius ut immolaret domino
hostiam sollempnem. et votum suum.
Et anna non ascendit. Dixit enim viro
suo. Non vadam donec ablactetur in
fans. et ducam eum. et appareat ante
conspectum domini. et maneat ibi
iugiter. Et ait ei elcana vir suus.
Fac tibi quod bonum videtur. et mane
donec ablactes eum. Precorque ut
impleat dominus verbum suum. Man
sit ergo mulier et lactavit filium
suum. donec amoveret eum a lacte.
Et adduxit eum secum postquam ablacta
verat. in vitulis tribus. et tribus modiis
farine. et amphora vini. Et addu
xit eum ad domum domini in sylo.

Ungitis caput. etc. / divinum
nis est eius caput unde prima
ad cor. xi. omnis viri caput
christus caput vero mulieris vir ca
put vero christi deus / caput ergo un
git qui eum verum deum adorat
et credit. Pedes vero ungit
qui eum verum hominem credit.
Arrium caput non ungit
qui christum puram creaturam
credunt et asserunt. Ma
nichei pedes non ungunt quia
christum corpus fantasticum
habere credunt / Christum in
sepulchro querit qui eum
resurrexisse non credit
tales sunt saducei qui re
surrectionem mortuorum non
credunt / hugo de vienna

Vir dicitur a virtute.
Unus a singularitate re
ligionis et constantia
mentis hugo de vienna
Effrateus ab effrata civi
tate que eadem est cum bethle
em ab effraym monte
qui modo in sophim situs est
Duas ex dispensatione
spiritus sancti et ideo
non peccavit sicut lamech
Statutis diebus .i. pasche
pent. et scen. [illegible]
[illegible]
Heli hic maximus sacer
dos erat et [illegible]
[illegible]
Emula .i. [illegible]
Angebat. [illegible]
[illegible]
et molestiam
Ante postes [illegible]
[illegible]
verbum ministeriis
Temulentus / temulentus
[illegible]
[illegible]
tus plenus
Mades / [illegible]
[illegible]
Dicere .i. [illegible]
Vade in pace / [illegible]
[illegible] hely
Ablactetur .i. a lacte amo
veatur
Ablactaverat / Non tempo
rem ablactationem [illegible]
[illegible] a lacte mamille que
fit anno tertio / unde [illegible]
mater alit filium tuum tres
[illegible]
[illegible] / [illegible]
a lacte infantie que fit
vii. annos [illegible]
[illegible]

Puer autem adhuc erat infantulus. Et immolaverunt vitulum. et optulerunt puerum hely. et ait anna. Obsecro mi domine: vivit anima tua domine. ego sum illa mulier que steti hic coram te, orans dominum pro isto puero. Oravi et dedit michi dominus petitionem meam, quam postulavi eum. Idcirco et ego commendavi eum domino cunctis diebus quibus fuit accomodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et adoravit anna: et ait. ·ij·

Exultavit cor meum in domino et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos; quia letata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus neque enim est alius extra te. et non est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro: quia deus scientiarum dominus est. et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est: et infirmi accincti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locaverunt: et famelici saturati sunt. Donec sterilis peperit plurimos: et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat. deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat. humiliat et sublevat. Suscitans de pulvere egenum: et de stercore erigens pauperem. Ut sedeat cum principibus: et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre: et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit: et impii in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius: et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre: et dabit imperium regi suo: et sublimabit cornu christi sui. Et abiit elcana in ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu domini; ante faciem hely sacerdotis. Porro filii hely filii belial nescientes dominum. neque officium sacerdotum ad populum: Sed quicumque immolasset victimam veniebat puer sacerdotis. dum coquerentur carnes. et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, et mittebat eam in lebetem. vel in caldariam. vel in ollam. sive in cacabum. et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo israeli venientium in sylo. Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, et dicebat immolanti. Da michi carnem ut coquam sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctam. sed crudam. Dicebatque illi immolans. Incendatur primum iuxta morem hodie adeps: et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei. Nequaquam; nunc enim dabis: alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino quia detrahebant homines a sacrificio domini. Samuel autem ministrabat ante faciem domini puer; accinctus ephot lineo. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua. quam afferebat statutis diebus ascendens cum viro suo. ut immolaret hostiam sollempnem. et votum suum. Et benedixit heli elcane et uxori sue. dixitque ei. Reddat dominus tibi semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo dominus annam et concepit et peperit tres filios et duas filias. Et magnificatus est puer samuel apud dominum. Hely autem senex erat valde. et omnia audivit que faciebant filii sui universo israeli. et quomodo dormiebant cum mulieribus que observabant ad ostium tabernaculi. Et dixit eis. Quare facitis res huiuscemodi. quas ego audio res pessimas ab omni plebe. Nolite filii mei. Non enim est bona fama. quam ego audio. ut transgredi faciatis populum domini. Si peccaverit vir in virum. placari potest ei deus. Si autem in domino peccaverit vir. quis orabit pro eo: et non audierunt vocem patris sui. quia voluit dominus occidere eos. Puer autem samuel proficiebat atque crescebat: et placebat tam domino quam hominibus. Venit autem vir dei ad hely: et ait ad eum. Hec dicit dominus. Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui

Et immolaverunt filium. Mos de [illegible] est [illegible] non in mundo iste duas habens uxores scilicet. [illegible] et contemplativam. Ascendere dicitur quia totus vita [illegible] est dies immolandi est [illegible] bene operandi [illegible] dat partes [illegible] per [illegible] et predicationem et martirii passionem. Consolatione datur per [illegible] que [illegible] illam affligit [illegible] Sed queritur de [illegible] samuel de anna [illegible] quia opus bonum de gratia [illegible] hugo

II

Exultavit. Canticum est [illegible] quod [illegible] continet [illegible] gratias [illegible] [illegible] multi

Extra te. i. preter te vel extra te. alius a te [illegible] immutabilis sicut tu [illegible] i. pater quia ipse solus vere est quod [illegible] qui sum [illegible] hugo.

Vetera idest antiqua [illegible] que [illegible] est sterilitas hugo

Deus scientiarum [illegible] vidente cogitationes [illegible] superbiam vestram [illegible]

Et famelici: ut anna que prius non [illegible] hugo [illegible]

Cardines [illegible] idem est quod [illegible]

Conticescent [illegible] idem quod [illegible] et [illegible]

Hec fuscinula anglice a flesch hoke

Tridens idest cum tribus [illegible] ad [illegible]

Caldaria lebes media proportione et cacabus idem signi[illegible] anglice a [illegible]

Vel coquam

Iuxta morem: mos erat [illegible] primus adeps debebat [illegible] domino et tunc coquebant carnes [illegible] sacerdoti et offerentibus [illegible] ipsi sibi primo [illegible] carnes [illegible] peccabant et [illegible] [illegible] quantum [illegible] poterat et [illegible] tridente [illegible] et ideo pueris filiorum hely [illegible] sic faciebant. h.

Observabant: et eas [illegible] que veniebant ad purificandum polluebant [illegible] quidam quod non [illegible] sed [illegible] cum mulieribus [illegible] ante purificationem contra legem [illegible] et pater dixit eis transgredi facitis populum domini. Pessimas res. Septem enim modis peccaverunt. legem prevaricando. homines a sacrificiis retrahendo. alios sanctitudo officium non [illegible] rapinam committendo. tempus non observando. peccaverunt et gula et hec quinque modis. h.

Quis orabit pro eo. i. per veniam impetrabit glo. quia nulla est sperenda est venia qui peccat in divino officio sed maior erit pena [illegible]

omnia de sacrificiis ... filiorum israel ... que veniunt ad sacerdotes ... filii ... sacerdotium ... qui fuit de ... filii ... et habuerunt ... sacerdotium usque ... b.

cum esset in egypto in domo pha
raonis. et elegi eum ex omnibus tribubus
israel. mihi in sacerdotem. ut ascen
deret ad altare meum. et adoleret
mihi incensum. et portaret ephot
coram me. et dedi domui patris tui
omnia de sacrificiis filiorum israel.
Quare calce abicitis victimam
meam. et munera mea que precepi ut
offerrentur in templo. et magis hono
rasti filios tuos quam me. ut comederetis
primitias omnis sacrificii israel populi
mei. Propterea ait dominus deus israel.
Loquens locutus sum ut domus
tua et domus patris tui. ministraret
in conspectu meo usque in sempiter
num. Nunc autem dicit dominus. Ab
sit hoc a me. Sed quicumque honorificaverit
me glorificabo eum. Qui autem
contempnunt me erunt ignobiles.
Ecce dies veniunt. et precidam bra
chium tuum. et brachium domus
patris tui. ut non sit senex in domo
tua. et videbis emulum tuum in tem
plo. in universis prosperis israel. et non erit
senex in domo tua. omnibus diebus.
Verumptamen non auferam penitus virum
ex te ab altari meo. sed ut deficiant
oculi tui. et tabescat anima tua.
et pars magna domus tue morietur.
cum ad virilem etatem venerit.
Hoc autem erit tibi signum. quod
venturum est duobus filiis tuis ofni
et finees. In die una morientur
ambo. et suscitabo mihi sacerdotem
fidelem, qui iuxta cor meum et
animam meam faciet. et edificabo
ei domum fidelem. et ambula
bit coram christo meo. cunctis diebus.
Futurum est autem ut quicumque
remanserit in domo tua veniat
ut oretur pro eo. et offerat nummum
argenteum. et tortam panis. dicatque
Dimitte me obsecro ad unam partem
sacerdotalem ut comedam buccel
lam panis. iii.

Puer autem samuel minis
trabat domino coram hely. et sermo
domini erat preciosus in diebus illis
visio non erat manifesta. Factum
est ergo in die quadam hely iacebat
in loco suo. et oculi eius caligaverant
nec poterat videre lucernam dei
antequam extingueretur. Samuel autem

lucerna de nocte ardebat et extinguebatur ... videre igitur poterat pater de nocte de die non. l.

dormiebat in templo domini. ubi
erat archa dei. Et vocavit
dominus samuel. Qui respondens ait. Ecce
ego. et cucurrit ad hely. et dixit. ecce
ego. vocasti enim me. Qui ait.
Non vocavi. Revertere et dormi.
Et abiit et dormivit. Et adiecit
dominus vocare rursum samuel.
Consurgensque samuel abiit ad
hely. et dixit. Ecce ego: quia vocasti me.
Qui respondit. non vocavi te fili mi.
Revertere et dormi. Porro samuel nec
dum sciebat dominum, neque fuerat
revelatus ei sermo domini. Et ad
iecit dominus et vocavit adhuc samu
el tercio. Qui consurgens abiit
ad hely. et ait. ecce ego quia vocasti
me. Intellexit ergo hely quia dominus
vocaret puerum. et ait ad samuel. Vade et
dormi. et si deinceps vocaverit te. di
ces. Loquere domine quia audit servus
tuus. Abiit ergo samuel et dormivit
in loco suo. Et venit dominus et
stetit et vocavit sicut vocaverat
secundo. Samuel samuel. Et ait
samuel. Loquere domine. quia
audit servus tuus. Et dixit dominus
ad samuel. Ecce ego facio verbum
in israel quod quicumque audierit tinnient
ambe aures eius. In die illo
suscitabo adversum hely. omnia
que locutus sum super domum eius.
Incipiam et complebo. Predixi enim
ei quod iudicaturus essem domum
eius in eternum propter iniquitatem
eo quod noverat indigne agere filios
suos et non corripuerit eos. Idcirco
iuravi domui hely. quod non expietur
iniquitas domus eius. victimis
et muneribus usque in sempiternum.
Dormivit autem samuel usque
ad mane. Aperuitque hostia domus
domini. Et samuel timebat in
dicare visionem hely. Vocavit
ergo hely samuelem. et dixit. Sa
muel fili mi. Qui respondens ait.
Presto sum. Et interrogavit eum.
Quis est sermo quem locutus est ad te dominus?
Oro te ne celaveris a me. Hec fa
ciat mihi deus. et hec addat. si ab
sconderis a me sermonem ex omni
bus que dicta sunt tibi. Indicavit
itaque ei samuel universos sermones.
et non abscondit ab eo. Et ille

Tertio glo. trina vocatio potest intelligi quia futurus erat propheta dux et sacerdos non tamen fuit sacerdos quia non fuit de genere aaron licet obtulit ut sacerdos ... nepos hely ... et sic moyses ... sacerdotis implevit ... moyses et aaron in sacerdotibus. b.

tinnient ... est resonare ad modum tintinabuli

eius nunc hely

expietur id est purgatur

presto in promptu adsum vel temporis

Hec faciat mihi deus id est ... dominus de me veniat super caput meum. b.

Cumque ille nominasset archam dei: ... et tamen audito quod archa dei capta est ... ius est annorum lxxxviii ... tenuit principatum ut dicit iosephus ... illum ... et eidem mortuum et ...

cidit. Dominus est quod bonum est in ocu
lis suis faciat. Crevit autem Samu
el. et dominus erat cum eo: et non
cecidit ex omnibus verbis eius in terram.
Et cognovit universus israel a Dan
usque bersabee: quod fidelis samuel esset
propheta domini. Et addidit dominus
ut appareret in silo: quoniam revelatus
fuerat dominus samueli in silo.
iuxta verbum domini. Et evenit sermo
samuelis universo israeli. Et factum est
in diebus illis. convenerunt philistiim
in pugnam. IIII.

Ab dan et isti sunt termini iudee

Egressus est namque israel ob
viam philistiim in praelium.
et castra metatus est iuxta lapidem
adiutorii. Porro philistiim venerunt
in afech. et instruxerunt aciem contra
israel. Inito autem certamine terga vertit
israel philisteis: et caesa sunt in illo
certamine passim per agros quasi .iiii.
milia virorum. Et reversus est populus
ad castra. Dixeruntque maiores natu
de israel: Quare percussit nos hodie dominus
coram philistiim. Afferamus ad
nos de silo. archam foederis domini.
et veniat in medium nostri: ut salvet
nos de manu inimicorum nostrorum.
Misit ergo populus in silo. et tulerunt
inde archam foederis domini exercituum
sedentis super cherubim. Erantque
duo filii heli. ofni et finees. cum archa
foederis domini. Cumque
venisset archa foederis domini in
castra: vociferatus est omnis israel
clamore grandi. et personuit terra.
Et audierunt philistiim vocem cla
moris. dixeruntque. Quae nam est
haec vox clamoris magni in castris hebr
aeorum. Et cognoverunt quod archa
domini venisset in castra. Timueruntque
philistiim dicentes. Venit deus
in castra: et ingemuerunt dicentes.
Vae nobis. Non enim fuit tanta
exultatio heri et nudius tertius.
Vae nobis. Quis nos salvabit de ma
nu deorum sublimium istorum. Hii sunt
dii qui percusserunt egyptum omni
plaga in deserto. Confortamini
et estote viri philistiim. ne
serviatis hebreis. sicut illi servierunt
nobis. Confortamini et bellate.
Pugnaverunt ergo philistiim. et caesus
est israel. et fugit unusquisque in taberna

instruxerunt i. al' acies ordinaverunt

Super cherubim: glo. tabula erat super archam qua protegebat cherubim illius ubi apparebat per angelum dominus et loquebatur et ideo dicitur sedentis super cherubim quia gloria domini ibi aliquando apparebat. hugo.

Adverbium temporis i. tertio die preterito

culum suum: et facta est plaga magna
nimis. Et ceciderunt de israel xxx. milia
peditum. et archa dei capta est. Duo
quoque filii heli mortui sunt. ofni et finees.
Currens autem vir de beniamin ex
acie venit in silo. in die illo scissa ve
ste. et conspersus pulvere caput. Cumque
ille venisset. heli sedebat super sellam contra
viam expectans. Erat enim cor eius
pavens pro archa domini. Vir autem
ille postquam ingressus est nuntiavit
urbi. et ululavit omnis civitas.
Et audivit heli sonitum clamoris.
dixitque. Quis est hic sonitus tumul
tus huius? At ille festinavit et venit et
nuntiavit heli. Heli autem erat nona
ginta et octo annorum. et oculi eius cali
gaverant et videre non poterat. Et
dixit ad heli. Ego sum qui veni de
proelio. et ego qui de acie fugi hodie.
Cui ille ait. Quid actum est fili mi.
Respondit autem ille qui nuntiabat. fugit
inquit israel coram philistiim. et ruina
facta est in populo magna. Insuper
et duo filii tui mortui sunt. ofni et
finees. et archa dei capta est. Cumque
ille nominasset archam dei: cecidit de
sella retrorsum iuxta ostium. et fractis
cervicibus mortuus est. Senex enim
erat vir et grandaevus. et iudicavit
israel xl. annis. Nurus autem eius uxor
finees praegnans erat. vicinaque partui.
Et audito nuntio quod capta esset ar
cha dei. et mortuus esset socer suus
et vir suus. incurvavit se et peperit.
Irruerant enim in eam dolores subiti.
In ipso autem momento mortis eius
dixerunt ei quae astabant circa eam. Ne
timeas quia filium peperisti. Quae non
respondit eis neque animadvertit. Et voca
vit puerum ichabod. dicens. Translata
est gloria domini dei ab israel: quia capta
est archa dei. et pro socero suo. et pro
viro suo ait. Translata est gloria
dei ab israel: eo quod capta esset archa dei.

Philistiim autem .v.
tulerunt archam dei. et
asportaverunt eam a lapide adiutorii
in azotum. Tuleruntque philistiim
archam dei. et intulerunt eam in
templum dagon: et statuerunt
eam iuxta dagon. Cumque surrexissent
azotii diluculo altera die: ecce
dagon iacebat pronus in terra

et longe etatis

...accaron: ...confusio que mures ... fluvius egypti et habitu ... fruges ... ebullit ... ville et agri ... loquacitatem ...

...arcam domini: et tulerunt dagon et restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die alio consurgentes invenerunt dagon iacentem super faciem suam in terra coram archa domini. Caput autem dagon et due palme manuum eius abscise erant super limen. Porro dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super azotios et demolitus est eos. Et percussit in secretiori parte natium azotum et fines eius. Et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius. Et nati sunt mures. Et facta est confusio mortis magna in civitate. Videntes autem viri azoti plagam huiuscemodi dixerunt. Non maneat archa dei israel apud nos quoniam dura est manus eius super nos et super dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas philistinorum ad se: et dixerunt. Quid faciemus de archa dei israel. Responderuntque gethei. Circumducatur archa dei israel. Et circumduxerunt archam dei israel. Illis autem circumducentibus eam: fiebat manus domini per singulas civitates interfectionis magne nimis. Et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem: et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque gethei consilium. Et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam dei in accharon. Cumque venisset archa dei in accharon: Exclamaverunt accharonite dicentes. Adduxerunt ad nos archam dei israel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas philistinorum. Qui dixerunt. Dimittite archam dei israel et revertatur in locum suum: et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus. Et gravissima valde erat manus domini. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium: et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum. Fuit ergo archa domini in regione philistinorum septem mensibus. VI.

VI

Et post hec vocaverunt philistiim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa dei. Indicate nobis quomodo remittemus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis archam dei israel. Nolite dimittere eam vacuam. Sed quod debetis reddite ei pro peccato: et tunc curabimini. Et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere ei debeamus. Responderuntque eis. Iuxta numerum provinciarum philistinorum v. anos aureos facietis et v. mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum et similitudines murium qui demoliti sunt terram vestram. Et dabitis deo israel gloriam. Si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis corda vestra sicut aggravavit egyptus et pharao cor suum. Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt. Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum. Et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro: et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsella ad latus eius: et dimittite eam ut vadat. Et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra bethsames: ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime. Sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. Et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos, iunxerunt ad plaustrum. Vitulosque earum concluserunt domi: et posuerunt archam dei super plaustrum et capsellam que habebat mures aureos et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit bethsames. Et iter unum gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrape philistinorum

Pro .v. anis aureis et de muribus ... Iosephus dicit quinque anos et quinque homines simulacra aurea ... mures sunt ... passiones que ex eis ... a deo percussi offerunt ... et mactant et castigat. ... sensus plaustrum novum ... archa ... scriptura ... vitulos fetas ...

Bethsames idest ... sacerdotalis in tribu ... bethsa ... ...

mugientes et lugentes pro perditis ... per valles ... to low

V

sequebantur usque ad terminos beth
sames. Porro bethsamite metebant
triticum in valle. et elevantes ocu
los suos: viderunt archam et gavi
si sunt. cum vidissent. et plaustrum
venit in agrum bethsamite iosue:
et stetit ibi. Erat autem ibi lapis
magnus, et conciderunt super ea ho
locaustum domino. Levite autem
deposuerunt archam dei et capsellam
que erat iuxta eam. in qua erant
vasa aurea. et posuerunt super lapidem
grandem. Viri autem bethsamite
optulerunt holocausta et immolave
runt victimas in die illa domi
no. Et v. satrape philistinorum
viderunt. et reversi sunt in acharon
in die illa. Hii sunt autem ani
auri quos reddiderunt philistiim
pro delicto domino. Azotus unum.
gaza unum. ascalon unum. geth
unum, acharon unum. et mures
aureos secundum numerum urbium
philistinorum. v. provinciarum ab
urbe murata usque ad villam que
erat absque muro. et usque ad abel ma
gnum super quem posuerunt archam
domini. que erat usque in die illa in agro
iosue bethsamitis. Percussit autem
dominus de viris bethsamitibus eo
quod vidissent archam domini. et per
cussit de populo lxx viros. et l. milia
plebis. Luxitque populus eo quod percus
sisset dominus plebem magna pla
ga. Et dixerunt viri bethsamite.
Quis poterit stare in conspectu domini
dei sancti huius: Et ad quem ascendet a
nobis: Miseruntque nuncios ad ha
bitatores chariathiarim dicentes. Re
duxerunt philistiim archam domini:
descendite et reducite eam ad vos.

VII

Venerunt ergo · vii ·
viri chariathiarim et re
duxerunt archam domini: et intu
lerunt eam in domum aminadab in
gabaa. Eleazarum autem filium
eius sanctificaverunt ut custodiret ar
cham dei. Et factum est ex qua die
mansit archa domini in chariathi
arim: multiplicati sunt dies. Erat
quippe iam annus xx et requievit
omnis domus israel post dominum. Ait autem
samuel ad universam domum israel
dicens. Si in toto corde revertimini
ad dominum: auferte deos alienos de
medio vestri. baalim et astaroth. et
preparate corda vestra domino. et ser
vite illi soli. et eruet vos de manu
philistinorum. Abstulerunt ergo
filii israel baalim et astaroth: et ser
vierunt domino soli. Dixit autem
samuel. Congregate universum
israel in masphat ut orem pro vobis
dominum. Et convenerunt in mas
phat. Hauseruntque aquam et effuderunt
in conspectu domini. et ieiunave
runt in die illa. Et dixerunt. Pec
cavimus tibi domine. Iudicavitque
samuel filios israel in masphat.
Et audierunt philistiim quod congre
gati essent filii israel in masphat: et
ascenderunt satrape philistinorum
ad israel. Quod cum audissent filii
israel: timuerunt a facie philistinorum.
Dixeruntque ad samuelem. Ne cesses
clamare pro nobis ad dominum deum
nostrum. ut salvet nos de manu phi
listinorum. Tulit autem samuel
agnum lactantem unum. et optulit
illum holocaustum integrum domino.
Et clamavit samuel pro israel ad
dominum: et exaudivit eum dominus.
Factum est autem cum samuel offerret
holocaustum: philistiim inire
prelium contra israel. Intonuit
autem dominus fragore magno
in illa die super philistiim et exterruit
eos. et cesi sunt a filiis israel. Egressi
que viri israel de masphat, persecuti sunt
philisteos et percusserunt eos usque
ad locum qui erat subter bethchar.
Tulit autem samuel lapidem
unum et posuit eum inter mas
phat et inter sen. Et vocavit no
men loci illius, abenezer, id est lapis
adiutorii. dixitque. Huc usque auxi
liatus est nobis dominus. Et humi
liati sunt philistiim nec apposuerunt
ultra ut venirent in terminos
israel. Facta est itaque manus domini
super philisteos cunctis diebus samuelis
et reddite sunt urbes quas tulerant
philistiim ab israel ab acharon usque
geth. et terminos suos. Et libera
vit israel de manu philistinorum.
Eratque pax inter israel et amorreum.
Iudicabat quoque samuel israel cunctis
diebus vite sue. Et ibat per singulos

ligna plaustri vaccasque imposuerunt

Quia quelibet civitas quelibet villa dedit unum murem

al' abel

[illegible]

al' domini

annos circuiens bethel et galgala.
et masphat. et iudicabat israel in su
pradictis locis. reuertebaturque in ra
matha. ibi enim erat domus eius.
et ibi iudicabat israelem. edificauit
etiam ibi altare domino. · viii ·

Factum est autem cum
senuisset samuel: posuit
filios suos iudices israel. Fuitque no
men filii eius primogeniti ioel. et
nomen secundi abia. iudicum in bersa
bee. et non ambulauerunt filii eius in
uiis illius. sed declinauerunt post aua
riciam. acceperuntque munera et per
uerterunt iudicium. Congregati
ergo uniuersi maiores natu israel ve
nerunt ad samuelem in ramatha.
Dixeruntque ei. Ecce tu senuisti. et filii
tui non ambulant in uiis tuis. Con
stitue nobis regem. ut iudicet nos.
sicut et uniuerse habent nationes. Di
spliciutque sermo in oculis samuelis.
eo quod dixissent da nobis regem: ut
iudicet nos. Et orauit samuel ad
dominum. Dixit autem dominus ad samuel.
Audi uocem populi in omnibus que loquuntur
tibi. Non enim te abiecerunt sed me. ne
regnem super eos. Iuxta omnia opera
sua que fecerunt a die qua eduxi eos de
egypto. usque ad diem hanc. sicut dere
liquerunt me et seruierunt diis alie
nis: sic faciunt et tibi. Nunc ergo
audi uocem eorum. Verumptamen
contestare eos et predic eis ius regis
qui regnaturus est super eos. Dixit itaque
samuel omnia uerba domini ad po
pulum qui pecierant a se regem. et
ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus
est uobis. Filios uestros tollet et ponet
in curribus suis. facietque sibi equites
et precursores quadrigarum suarum.
et constituet sibi tribunos. et centurio
nes. et aratores agrorum suorum.
et messores segetum. et fabros armorum
et curruum suorum. Filias quoque uestras faciet
sibi unguentarias. et focarias et
panificas. Agros quoque uestros et uine
as et olueta optima tollet. et dabit
seruis suis. Sed et segetes uestras et uinea
rum redditus addecimabit ut det
eunuchis. et famulis suis. Seruos
etiam uestros et ancillas et iuuenes
optimos et asinos auferet. et ponet in
opere suo. Greges quoque uestros addeci

mabit. Vosque eritis ei serui. Et
clamabitis in die illa a facie regis
uestri. quem elegistis uobis. et non exaudiet
uos dominus in die illa: quia petistis
uobis regem. Noluit autem populus
audire uocem samuelis. sed dixerunt.
Nequaquam rex enim erit super nos. et erimus
nos quoque sicut omnes gentes. et
iudicabit nos rex noster. et egredietur
ante nos. et pugnabit bella nostra pro
nobis. Et audiuit samuel omnia
uerba populi. et locutus est ea in auribus
domini. Dixit autem dominus ad sa
muelem. Audi uocem eorum et constitue
super eos regem. Et ait samuel ad ui
ros israel. Vadat unusquisque in ciui
tatem suam. · ix ·

Et erat uir de beniamin
nomine cis filius abiel. filii seor
filii bethor. filii sared. filii afia. uir
gemini fortis robore. Et erat ei filius
uocabulo saul. electus et bonus. et
non erat uir de filiis israel melior
illo. Ab humero et sursum eminé
bat super omnem populum. Perierant
autem asine cis patris saul. Et dixit cis
ad saul filium suum. Tolle tecum
unum de pueris et consurgens uade
et quere asinas. Qui cum transissent
per montem ephraim et per terram
salisa et non inuenissent. transierunt etiam
per terram salim et non erant. Sed
et per terram gemini et minime repe
rerunt. Cum autem uenissent in terram
suph. et non inuenissent. Dixit
saul puero qui erat cum eo. Veni
et reuertamur ne forte dimiserit
pater meus asinas et sollicitus sit pro
nobis. Qui ait ei. Ecce uir dei est in
ciuitate hac uir nobilis. omne quod
loquitur absque ambiguitate eue
nit. Nunc ergo eamus illuc. si forte
indicet nobis de uia nostra propter quam ue
nimus. Dixitque saul ad puerum
suum. Ecce ibimus. Quid feremus
ad uirum dei. Panis defecit in ca
stanis nostris et sportulam non habemus
ut demus uiro dei. nec quicquam aliud.
Rursum puer respondit sauli. et ait.
Ecce inuenta est in manu mea quar
ta pars stateris argenti. Demus homini
dei ut indicet nobis uiam nostram.
Olim in israel sic loquebatur unus
quisque uadens consulere dominum. Venite

IX

Nota de saule

alias melior

id est pedite erant

Nota saul quesiuit asinas

Quod propheta olim dicebatur videns

eamus ad videntem: qui enim propheta
dicitur hodie vocabatur olim videns.
Et dixit Saul ad puerum suum.
Optimus sermo tuus. veni eamus.
et ierunt in civitatem in qua erat
vir dei. Cumque ascenderent clivum
civitatis: invenerunt puellas egre
dientes ad hauriendam aquam.
et dixerunt eis. Num hic est videns.
Que respondentes dixerunt illis. Hic
est. Ecce ante te. festina nunc. hodie
enim venit in civitatem quia sa
crificium est hodie populi in excelso.
Ingredientes urbem statim invenie
tis eum antequam ascendat in excelsum
ad vescendum. Neque enim comesturus
est populus donec ille veniat. quia ipse benedi
cit hostie. et deinceps comedent qui
vocati sunt. Nunc ergo conscendi
te: quia hodie reperietis eum. Et a
scenderunt in civitatem. Cumque
illi ambularent in medio urbis.
apparuit samuel egrediens obviam
eis. ut ascenderet in excelsum. Dominus
autem revelaverat in auriculam
samuelis ante unam diem quam veni
ret saul: dicens. Hac ipsa que nunc
est hora. cras mittam ad te virum de
terra beniamin. et unges eum
ducem super populum meum israel. et
salvabit populum meum israel de ma
nu philisthinorum: quia respexi
populum meum israel. venit autem
clamor eorum ad me. Cumque a
spexisset samuel saulem: dominus
ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi.
Iste dominabitur populo meo. Accessit
autem saul ad samuelem in medio por
te: et ait. Indica michi oro ubi est
domus videntis. Et respondit samu
el sauli dicens. Ego sum videns.
Ascende ante me in excelsum ut come
datis mecum hodie. et dimittam te
mane. et omnia que sunt in corde tuo
indicabo tibi. et de asinis quas perdi
disti nudius tertius ne sollicitus sis.
quia invente sunt. et cuius erunt opti
ma queque israel. Nonne tibi et omni domui
patris tui. Respondens autem saul ait.
Numquid non filius gemini ego sum.
de minima tribu israel. et cognatio mea
novissima inter familias omnes
de tribu beniamin. Quare ergo lo
cutus es michi sermonem istum.

Assumens itaque samuel saulem et
puerum eius. introduxit eos in triclini
um. et dedit eis locum in capite eorum
qui fuerant invitati. Erant enim
quasi xxx viri. Dixitque samuel coquo.
Da partem quam dedi tibi et precepi ut
reponeres seorsum apud te. Levavit
autem cocus armum et posuit ante saul.
Dixitque samuel. Ecce quod remansit
pone ante te et comede: quia de industria
servatum est tibi. quando populum vocavi.
Et comedit saul cum samuele in
die illa. Et descenderunt de excelso
in oppidum. et locutus est cum sau
le in solario. Stravitque saul in sola
rio et dormivit. Cumque mane sur
rexissent. et iam mane dilucesceret.
vocavit samuel saulem in solario
dicens. Surge ut dimittam te.
Et surrexit saul. Egressique sunt
ambo ipse videlicet et samuel. Cumque
descenderent in extrema parte civita
tis. samuel dixit ad saul. Dic puero
ut antecedat nos et transeat. tu autem
subsiste paulisper. ut indicem tibi
verbum domini. X.

Tulit autem samuel lenticulam
olei et effudit super caput eius.
et deosculatus est eum. et ait. Ecce
unxit te dominus super hereditatem
suam in principem: et tu liberabis
populum eius de manibus inimicorum
eius. qui in circuitu eius sunt.
Et hoc tibi signum quia unxit te deus
in principem. Cum abieris a me ho
die: invenies duos viros iuxta
sepulchrum rachel in finibus benia
min. in meridie salientes magnas
foveas. dicentque tibi. Invente
sunt asine ad quas ieras perquirendas.
Et intermissis pater tuus asinis solli
citus est pro vobis. et dicit. Quid faciam
de filio meo. Cumque abieris inde et
ultra transieris. et veneris ad quercum
thabor: invenient te ibi tres viri
ascendentes ad deum in bethel. unus
portans tres hedos. et alius portans
tres tortas panis. et alius portans
lagenam vini. Cumque te saluta
verint: dabunt tibi duos panes.
et accipies de manu eorum. Post hec
venies in collem domini. ubi est statio
philisthinorum. Et cum ingressus
fueris urbem. ibi obviam habebis

[margin: grege]

gregem prophetarum descendentium de excelso. et ante eos tympanum et psalterium et tibiam. et citharam. ipsosque prophetantes. Et insiliet in te spiritus domini. et prophetabis cum eis. et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint signa hec omnia tibi. fac quecumque invenerit manus tua. quia dominus tecum est. et descendes ante me in galgala. ego quippe descendam ad te. ut offeras oblationem et immoles victimas pacificas. vii. diebus expectabis. donec veniam ad te et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a samuele: inmutavit ei deus cor aliud. et venerunt omnia signa hec in die illa. Veneruntque ad predictum collem. et ecce cuneus prophetarum obvius ei. et insiluit super eum spiritus domini. et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudius tertius quod esset cum prophetis. et prophetaret. dixerunt ad invicem. Que nam res accidit filio cis. Num et saul inter prophetas est. Responditque alius ad alterum. dicens. Et quis pater eorum. Propterea versum est in proverbium. Num et saul inter prophetas. Cessavit autem prophetare. et venit ad excelsum. Dixitque patruus saul ad eum. et ad puerum eius. quo abistis? Qui responderunt. Querere asinas. Quas cum non repperissemus? venimus ad samuelem. Et dixit ei patruus suus. Indica michi quid dixerit tibi samuel. Et ait saul ad patruum suum. Indicavit nobis quia invente sunt asine. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus illi fuerat samuel. Et convocavit samuel populum ad dominum in masphat. et ait ad filios israel. Hec dicit dominus deus israel. Ego eduxi israel de egypto. et erui vos de manu egyptiorum. et de manu omnium regum qui affligebant vos. [margin: ite] Vos hodie proiecistis dominum deum vestrum qui solus salvavit vos de universis malis. et tribulationibus vestris. et dixistis. Nequaquam. sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras et per familias vestras. Et applicuit samuel omnes tribus israel. et cecidit sors super tribum beniamin. Et applicuit tribum beniamin et cognationes eius. et cecidit super cognationem metri. et pervenit usque ad saul filium cis. Quesierunt ergo eum et non est inventus illic: et consuluerunt dominum post hec utrumnam venturus esset illuc. Responditque dominus. Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde. Stetitque in medio populi. et altior fuit universo populo. ab humero et sursum. Et ait samuel ad omnem populum. Certe videtis quem elegit dominus quoniam non sit ei similis in omni populo. Et clamavit cunctus populus et ait. Vivat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni. et scripsit in libro et reposuit coram domino. Et dimisit samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed et saul abiit in domum suam in gabaath. et abiit cum eo pars exercitus. quorum tetigerat corda deus. Filii vero belial dixerunt. Num salvare nos poterit iste. et despexerunt eum. et non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire. xi.

XI

Ascendit [margin: autem] naas ammonites et pugnare cepit adversus iabes galaad. Dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos federatos: et serviemus tibi. Et respondit naas ammonites ad eos. In hoc feriam vobiscum fedus. ut eruam omnium vestrum oculos dextros. ponamque vos opprobrium in universo israel. Et dixerunt ad eum seniores iabes. Concede nobis vii dies ut mittamus nuntios in universos terminos israel: et si non fuerit qui defendat nos. egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in gabaath ad saul. et locuti sunt verba [margin: hec] audiente populo. et levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce saul veniebat mane sequens boves de agro. et ait. Quid habet populus quod plorat? et narraverunt ei verba virorum iabes. Et insiluit spiritus domini in saul. cum audisset hec verba: et iratus est furor eius nimis. et assumens utrumque bovem concidit in frusta. misitque in omnes terminos israel per manum nuntiorum dicens. Quicumque non exierit secutusque fuerit saul.

[margin: Non fedus naas eruendi oculos]

et samuelem: sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor domini populum: et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in bezech. Fueruntque filii israel trecenta milia virorum: virorum autem iuda .xxx. milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant. Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et nuntiaverunt viris iabes. Qui letati sunt et dixerunt. Mane exibimus ad vos. et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus. Constituit saul populum in tres partes. Et ingressus est media castra in vigilia matutina: et percussit amon. usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur ex eis duo pariter. Et ait populus ad saul. Quis est iste qui dixit saul non regnabit super nos. Date viros: et interficiemus eos. Et ait saul. Non occidetur quisquam in die hac quia hodie fecit dominus salutem in israel. Dixit autem samuel ad populum. Venite et eamus in galgala. et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in galgala. et fecerunt ibi regem saul coram domino in galgala. et immolaverunt ibi victimas pacificas coram domino. et letatus est ibi saul. et cuncti viri israel nimis. Dixit autem samuel ad universum israel.

Non saul pepercit malis verbis contra se locutis

XII

Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia que locuti estis ad me: et constitui super vos regem. et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et incanui. Porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus sum coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc. Ecce presto sum. loquimini ad me coram domino. et coram christo eius. utrum bovem cuiusquam tulerim an asinum. Si quempiam calumpniatus sum si oppressi aliquem. Si de manu cuiusquam munus accepi. et contempnam illud hodie. restituamque vobis. Et dixerunt. Non es calumpniatus nos. neque oppressisti. neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos. Testis est dominus adversum vos. et testis christus eius in hac die. quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt testis. Et ait samuel ad populum. Dominus qui fecit moysen et aaron et eduxit patres nostros de terra egypti. adest. Nunc ergo state ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. quoniam ingressus est iacob in egyptum. et clamaverunt ad dominum patres nostri. et misit dominus moysen et aaron. et eduxit patres nostros ex egypto et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui. et tradidit eos in manus sisare magistri militie asor. et in manu philistinorum. et in manu regis moab. et pugnaverunt adversus eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt. Peccavimus quia dereliquimus dominum. et servivimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum. et serviemus tibi. Et misit dominus ierobaal et bedan et barach et iepte. et samuel et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum. et habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum amon venisset adversum vos. dixistis mihi. Nequaquam sed rex imperabit nobis. cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei. et audieritis vocem eius et non exasperaveritis os domini. eritis et vos et rex qui imperabit vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini. sed exasperaveritis sermonem eius: erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non triticea messis est hodie. Invocabo dominum et dabit voces et pluvias. et scietis et videbitis. quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit samuel ad dominum. et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum et samuelem. Et dixit universus populus ad samuelem. Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum: ut non moriamur. Addidimus enim

sermonem dicens. Hec dabuntur viro
qui percusserit eum. Quod cum audisset
heliab frater eius maior loquente eo
cum aliis: iratus est contra david.
et ait. Quare venisti et quare dereliquisti
pauculas oves illas in deserto? Ego
novi superbiam tuam et nequitiam cordis
tui. quia ut videres prelium descendisti.
Et dixit david. Quid feci. Numquid non verbum est.
et declinavit paululum ab eo ad alium.
dixitque eundem sermonem. Et respondit
ei populus verbum sicut prius. Audita
sba sunt que locutus est david: et annunciata sunt
in conspectu saul. Ad quem cum fuisset adductus
locutus est ei. Non concidat cor cuiusquam
in eo. Ego servus tuus vadam. et
pugnabo adversus philisteum. Et
ait saul ad david. Non vales resistere
philisteo isti nec pugnare adversus
eum. quia puer es. hic autem vir bellator est
ab adolescentia sua. Dixitque david
ad saul. Pascebat servus tuus patris
sui gregem. et veniebat leo et ursus. tolle
batque arietem de medio gregis: et
p sequebar eos. et percutiebam eruebam
que de ore eorum. Et illi consurgebant
adversum me et apprehendebam mentum
eorum et suffocabam interficiebam
que eos. Nam et leonem et ursum interfe
ci ego servus tuus. Erit igitur et phi
listeus hic incircumcisus. quasi unus
ex eis. Nunc vadam et auferam ob
probrium populi. Quoniam quis est philisteus hic
incircumcisus qui ausus est maledicere
exercitui dei viventis. Et ait david. Dominus
qui eripuit me de ore leonis et de manu
ursi: ipse liberabit me de manu phili
stei huius. Dixit autem saul ad david. Vade
et dominus tecum sit. Et induit saul
david vestimentis suis. et imposuit gale
am eream super caput eius: et vestivit
eum lorica. Accinctus ergo david gladio
eius super vestem suam: cepit temptare
si posset armatus incedere. Non enim
habebat consuetudinem. Dixitque david
ad saul. Non possum sic incedere. quia
nec usum habeo. Et deposuit ea. Et
tulit baculum suum quem semper habebat
in manibus. et elegit .v. limpidissi
mos lapides de torrente. et misit eos
in peram pastoralem quam habebat secum.
Et fundam in manu tulit: et pro
cessit adversus philisteum. Ibat autem
philisteus incedens. et appropinquans

adversum david. et armiger eius ante eum.
Cumque inspexisset philisteus et vidisset david ten
despexit eum. Erat enim adolescens
rufus. et pulcher aspectu. Et dixit phi
listeus ad david. Numquid ego canis sum.
quod tu venis ad me cum baculo. Et
maledixit philisteus david in diis suis.
Dixitque ad david. Veni ad me et dabo
carnes tuas volatilibus celi. et bestiis
terre. Dixit autem david ad philisteum.
Tu venis ad me gladio et hasta et clipeo:
ego autem venio ad te in nomine domini
exercituum agminum dei israel. quibus expro
brasti hodie. et dabit te dominus in
manu mea. et percutiam te et auferam
caput tuum a te. et dabo cadavera castro
rum philistiim hodie volatilibus celi
et bestiis terre. ut sciat omnis terra
quia est dominus deus in israel. et noverit uni
versa ecclesia hec quia nec in hasta nec in
gladio salvat dominus. Ipsius est enim
bellum. et tradet vos in manus nostras.
Cum ergo surrexisset philisteus et veni
ret et appropinquaret contra david: festina
vit david et cucurrit ad pugnam. ex ad
verso philistei. Et misit manum suam
in peram. tulitque unum lapidem et
funda iecit. et circumducens percussit
philisteum in fronte. Et infixus est
lapis in fronte eius: et cecidit in faciem
suam super terram. Prevaluitque david
adversus philisteum in funda et lapide.
percussumque philisteum interfecit.
Cumque gladium non haberet in manu
david: cucurrit et stetit super philisteum.
et tulit gladium eius et eduxit de va
gina sua. et interfecit eum. precidit que
caput eius. Videntes autem philis
tiim quod mortuus esset philisteus for
tissimus eorum: fugerunt. Et con
surgentes viri israel et iuda vocifera
ti sunt et persecuti philisteos sunt usque
dum venirent in vallem: et ad portas usque
accaron. Cecideruntque vulnerati de
philisteis in masaim et usque ad geth.
et usque ad accaron. Et revertentes filii
israel postquam persecuti fuerant philisteos
invaserunt castra eorum. Assumens
autem david caput philistei. attulit illud
in ierusalem. Arma vero eius posuit in
tabernaculo suo. Eo autem tempore
quo videbat saul david egredientem contra
philisteum. ait ad abner principem mi
licie. De qua stirpe descendit hic ado

itaq; erant acies vomerũ & ligonum
& fidentium & securium usq; ad stimu
lum corrigendum. Cumq; venisset
dies prelii non est inventus ensis
& lancea in manu totius populi
qui erat cum saul & ionatha
excepto saul & ionatha filio eius.
Egressa est autem statio philistijm
norum ut transcenderet in ma
chmas. xiiii.

XIIII

Et accidit quadam die ut
diceret ionathas filius saul ad ado
lescentem armigerum suum. Ve
ni transeamus ad stationem phi
listinorum que est trans locum illum.
Patri autem suo hoc ipsum nõ indicavit.
Porro saul morabatur ĩ extrema
parte gabaa sub malogranato q̃
erat in agro gabaa. Et erat cum
eo pp̃ls quasi dc. virorum. & achias
filius achitob fr̃is ichaboth. filii fi
nees qui ortus fuerat ex heli sacer
dote domini in sylo. portabat
ephoth. Sed & populus ignorabat
quo isset ionathas. Erant autem
inter ascensus p quos nitebatur
ionathas transire ad stationes
philistinorum eminentes petre ex
utraq; parte & q̃si in modum den
cium scopuli hinc inde prerupti. No
men uni boses. & nomen alteri sene.
Unus scopulus prominens ad aqui
lonem ex adũso machmas. & alt
ad meridiem contra gabaa. Dix
autẽ ionathas ad adolescentem
armigerum suũ. Veni transea
mus ad stationem ĩcircumcisor
horum; si forte faciat dominus
p nobis q̃ nõ est domino difficile
salvare vel ĩ multis vel ĩ pau
cis. Dixitq; ei armig suus. fac
omnia q̃ placent animo tuo. perge
quo cupis. Ego ero tecum ubicũq;
volueris. Et ait ionathas. Ecce
nos transibimus ad viros istos.
Cumq; apparuerimus eis. si talit
locuti fuerint ad nos. manete do
nec veniamus ad vos. stemus in
loco nr̃o nec ascendamus ad eos.
Si autem dixerint. ascendite ad
nos: ascendamus q̃ tradidit eos
eos dominus in manibus nr̃is. hoc
erit nobis signum. Apparuit g
uterq; stationi philistinorum.

ad eos

Dixeruntq; philistei. En hebrei
egrediuntur de cavernis ĩ quibus
absconditi fuerant. Et locuti sũt
viri de statione ad ionatham. & ad
armigerum suum: dixeruntq;. Ascen
dite ad nos. & ostendemus vobis re.
Et ait ionathas ad armigerum
suum. Ascendamus: sequere me.
Tradidit enim eos dominus ĩ manꝰ
isr̃l. Ascendit autẽ ionathas re
ptans manibus & pedibus. & armiger
eius p eum. Et cum vidissent
faciem ionathe: itaq; alii cadebant
ante ionathan. alios armiger eiꝰ
interficiebat sequens eum. Et
facta ẽ plaga prima q̃ p̃cussit iona
thas & armiger eius quasi .xx. viro
rum in media parte iugeris quam par boum
in die arare consuevit. Et factũ ẽ
miraculum in castris & per agros.
Sed & omnis populus stationis eorum
qui ierant ad predandum obstu
puit. & conturbata sũt castra. Et accid
Respexerunt speculatores saul qui erant
in gabaa beniamin: & ecce multi
tudo prostrata & huc illucq; diffu
giens. Et ait saul populo qui
erat cum eo. Requirite & videte
quis abierit ex nobis. Cumq; re
quisissent: repertum ẽ non adesse
ionathan. & armigerum eius. Et
ait saul ad achiam. Applica archã
dei. Erat enim ibi archa dei ĩ die
illa cum filiis isr̃l. Cumq; loqueretur
saul ad sacerdotem: tumultus ma
gnus exortus ẽ in castris philisti
norum. crescebatq; paulatim. & cla
rius resonabat. Et ait saul ad
sacerdotem. Contrahe manum tuã.
Conclamavit ergo saul. & omis pp̃ls
qui erat cum eo. & venerunt usq; ad
locum certaminis. Et ecce vniꝰ
fuerat gladius ad proximũ
suũ. & cedes magna nimis. Sed & he
brei qui fuerant cũ philistijm heri
& nudius tertius. ascenderantq; cũ
eis in castris; reversi sunt ut essent
cum isr̃l qui erant cum saul & io
natha. Omnesq; isr̃lite qui se absco
derant in monte ephraim. audientes
q̃ fugissent philistei: sociaverunt
se cũ suis ĩ p̃lio. Et erant cum saul
q̃si decem milia virorum ĩ p̃lio.
Et salvavit dñs in die illa isr̃l.

universis peccatis nostris malum ut
peteremus nobis regem. Dixit autem
Samuel ad populum. Nolite timere.
vos fecistis universum malum hoc.
verumptamen nolite recedere a tergo domini.
sed servite domino in omni corde vestro.
et nolite declinare post vana que non
proderunt vobis, neque eruent vos quia
vana sunt, et non derelinquet dominus
populum suum, propter nomen suum magnum
quia iuravit dominus facere vos sibi
populum. Absit autem a me hoc peccatum
in domino ut cessem orare pro vobis
et docebo vos viam bonam et rectam.
Igitur timete dominum et servite ei in veri
tate: et ex toto corde vestro. Vidistis
enim magnifica que in vobis gesserit
dominus. Quod si perseveraveritis in ma
litia: et vos et rex vester pariter peribitis.

Filius unius | · xiii ·
anni erat saul cum regnare
cepisset. duobus autem annis regnavit
super israel. Et elegit sibi saul tria milia
de israel et erant cum saul duo milia
in machmas et in monte bethel,
mille autem cum ionatha in gab
baa beniamin. Porro ceterum populum
remisit unumquemque in tabernacula sua.
Et percussit ionathas stationem
philistinorum que erat in gabaa. Quod cum
audissent philistiim: saul cecinit
bucina in omni terra dicens. Au
diant hebrei. et universus israel audi
vit huiuscemodi famam. Percussit saul
stationem philistinorum. Et erexit
se israel adversum philistiim. Clama
vit ergo populus post saul in galgala. et
philistiim congregati sunt ad preliandum
contra israel: xxx. milia curruum. et vi.
milia equitum. et reliquum vulgus sicut
arena que est in litore maris plurima.
Et ascendentes castra metati sunt
in machmas ad orientem beth a
ven. Quod cum vidissent filii israel
se in arto positos: afflictus enim
erat populus: absconderunt se in
speluncis et in abditis. in petris
quoque et in antris. et in cisternis.
Hebrei autem transierunt iorda
nem terram gad: et galaad. Cumque
adhuc esset saul in galgala: universus
populus perterritus est qui sequebatur
eum. et expectavit vii diebus iuxta
placitum samuelis et non venit

samuel in galgala. dilapsusque
est populus ab eo. Ait ergo saul.
Afferte michi holocaustum et paci
fica. Et obtulit holocaustum. Cumque
complesset offerens holocaustum,
ecce samuel veniebat. Et egressus
est saul obviam ei, ut salutaret
eum. Locutusque est ad eum samu
el. Quid fecisti? Respondit saul. Quia vidi
quod dilaberetur populus a me, et tu non
veneras iuxta placitos dies. Porro
philistiim congregati fuerant in
machmas. dixi. Nunc descendent
philistiim ad me in galgala. et faciem
domini non placavi. necessitate
compulsus obtuli holocaustum
domino. Dixitque samuel ad saul.
Stulte egisti. nec custodisti mandata
domini dei tui, que precepit tibi. Quod si
non fecisses: iam nunc preparasset
dominus regnum tuum super israel
in sempiternum: sed nequaquam regnum
tuum ultra consurget. Quesivit
dominus sibi virum iuxta cor suum. et precepit
ei dominus ut esset dux super populum
suum, eo quod non servaveris que pre
cepit dominus. Surrexit autem samuel
et ascendit de galgala in gabaa
beniamin: et reliqui populi ascen
derunt post saul obviam populo qui
expugnabat eos, venientes ex gal
gala in gabaa in collem beniamin.
Et recensuit saul populum qui inventi
fuerant cum eo. quasi sexcentos viros
et saul et ionathas filius eius, populusque
qui inventus fuerat cum eis erat
in gabaa beniamin. Porro phili
stiim consederant in machmas
Et egressi sunt ad predandum de al' philistiim
castris philistinorum tres cunei.
Unus cuneus pergebat contra viam
ephraim ad terram saul. Porro
alius ingrediebatur per viam bethoron.
Tertius autem verterat se ad iter
termini in terra sabaa imminentis al' imminenti valli
vallis seboim contra desertum.
Porro faber ferrarius non invenie
batur in omni terra israel: Cave
rant enim philistiim ne forte facer
ent hebrei gladium. aut lanceam.
Descendebat ergo omnis israel ad
philistiim ut exacueret unusquisque
vomerem suum, et ligonem suum
et securim et sarculum. Retunse

minoris michol. et nomen uxoris
saul achinoem. filia achimaas.
et nomen principis milicie eius abner
filius ner patruelis saul. Porro cis
fuerat pater saul. et ner pater abner filius a
biel. Erat autem bellum potens
adversum philistiim omnibus diebus
saul. Nam quemcumque viderat saul
virum fortem et aptum ad prelium.
sociabat eum sibi. Et dixit samuel
ad saul. Me misit dominus ut un
gerem te in regem super populum israel.
Nunc ergo audi vocem domini. xv.

Al' hec iam ps c. xv.

XV

Hec dicit dominus exercituum.
Recensui quecumque fecit ama
leth israel quomodo restitit ei in via cum
ascenderet de egypto. Nunc ergo vade
et percute amaleth. et demolire uni
versa eius. et non concupisces ex ipsis
aliquid. Non parcas ei sed interfice a
viro usque ad mulierem. et parvulum
atque lactentem. bovem et ovem camelum
et asinum. Precepit itaque saul populo
et recensuit eos quasi agnos. cc. milia
peditum. et x. milia virorum iuda.
Cumque venisset saul usque ad ci
vitatem amaleth: tetendit insidias
in torrente. Dixitque saul cineo. Abite
recedite. atque descendite ab amaleth:
ne forte involvam te cum eo. Tu
enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis
israel. cum ascenderent de egypto. Et re
cessit cineus de medio amaleth. Per
cussit saul amaleth ab evila don
ec venias sur que est e regione egypti.
Et apprehendit agag regem ama
leth vivum. omne autem vulgus
interfecit in ore gladii. Et pepercit
saul et populus agag et optimis gregibus
ovium. et armentorum et vestibus. et arie
tibus et universis que pulchra erant:
nec voluerunt disperdere ea. Quicquid
vero vile fuit et reprobum hoc demo
liti sunt. Factum est autem verbum
domini ad samuel dicens. Penitet me
quod constituerim saul regem: quia dere
liquit me et verba mea opere non
implevit. Contristatusque est samu
el: et clamavit ad dominum tota nocte.
Cumque de nocte surrexisset samuel
ut iret ad saul mane: nunciatum
est samueli quod venisset saul in car
melum et erexisset sibi fornicem
triumphalem. et reversus fuisset

descendisset in galgala. Venit ergo
samuel ad saul. et offerebat holocau
stum domino de initiis predarum
que attulerat ex amaleth. Et cum
venisset samuel ad saul. dixit ei
saul. Benedictus tu domino. im
plevi verbum domini. Dixitque sa
muel. Et que est hec vox gregum
que resonat in auribus meis. et
armentorum quam ego audio. Et ait
saul. De amaleth adduxerunt ea.
Pepercit enim populus melioribus
ovibus et armentis ut immolarentur
domino deo tuo. reliqua vero occidi
mus. Dixit autem samuel ad
saul. Sine me et indicabo tibi que
locutus sit dominus ad me nocte.
Dixitque ei. Loquere. Et ait samu
el. Nonne cum parvulus esses in
oculis tuis. caput in tribubus israel fac
tus es? Unxitque te dominus in regem
super israel. et misit te dominus in viam. et
ait. Vade et interfice peccatores ama
leth: et pugnabis contra eos usque
ad internitionem eorum. Quare
ergo non audisti vocem domini. sed
versus ad predam es. et fecisti ma
lum in oculis domini? Et ait saul
ad samuelem. Immo audivi vocem
domini. et ambulavi in via per quam
misit me dominus. et adduxi a
gag regem amaleth: et amaleth
interfeci. Tulit autem populus de preda
oves et boves primitias eorum que
cesa sunt ut immolet domino
deo suo in galgala. Et ait
samuel. Numquid vult dominus ho
locausta et victimas. et non po
tius ut obediatur voci domini. Melior
est enim obedientia quam victime. et
auscultare magis quam offerre adipem
arietum. quoniam quasi peccatum ariolandi
est repugnare. et quasi scelus ydola
trie nolle acquiescere. Pro eo ergo
quod abiecisti sermonem domini:
abiecit dominus te. ne sis rex. Dixit
que saul ad samuelem. Peccavi. quia
prevaricatus sum sermonem domini
et verba tua. timens populum. et
obediens voci eorum. Sed nunc
porta queso peccatum meum et revertere
mecum ut adorem dominum.
Et ait samuel ad saul. Non rever
tar tecum: quia proiecisti sermonem

Pugna autem pervenit usque bethaven. Et viri israel sociati sunt sibi in die illa. Adiuravit autem saul populum in die illa dicens. Maledictus vir qui comederit panem usque ad vesperam donec ulciscar me de inimicis meis. Et non manducavit universus populus panem. Omneque terre vulgus venit in saltum in quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum: et apparuit fluens mel. Nullus quoque applicuit manum ad os suum. Timebat enim populus iuramentum. Porro ionathas non audierat cum adiuraret pater eius populum. Extenditque summitatem virge quam tenebat in manu et intinxit in favum mellis. et convertit manum suam ad os suum. et illuminati sunt oculi eius. Respondens quoque unus de populo ait. Iureiurando constrinxit pater tuus populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque ionathas. Turbavit pater meus terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto. Quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum quam repperit: Nonne maior facta fuisset plaga in philistiim. Percusserunt ergo in die illa philisteos a machmis usque in achalon. Defatigatus est autem populus nimis. et conversus ad predam tulit oves et boves. et vitulos et mactaverunt in terra. Comeditque populus cum sanguine. Nuntiaverunt autem sauli dicentes quod populus peccasset domino comedens cum sanguine. Qui ait. Prevaricati estis. Volvite ad me iam nunc saxum grande. Et dixit saul. Dispergimini in vulgus et dicite eis, ut adducat ad me unusquisque bovem suum et arietem. et occidite super istud. et vescimini: et non peccabitis domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem, et occiderunt ibi. Edificavit autem saul altare domino. tuncque primum cepit edificare altare domino. Et dixit saul. Irruamus super philisteos nocte et vastemus usque dum illucescat dies mane: nec relinquamus de eis virum. Dixitque populus. Omne quod bonum videtur tibi in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc ad deum. Et consuluit dominum saul. Dicens. Num persequar philistiim. Si trades eos in manus israel: et non respondit ei in die illa. Dixitque saul. Applicate huc universos angulos populi. et scitote et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie. Vivit dominus salvator israel, quia si per ionathan filium meum factum est absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum israel. Separamini vos in partem unam. Et ego cum ionatha filio meo ero. in parte altera. Responditque populus ad saul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum deum israel. Domine deus israel da indicium quid est quod non responderis servo tuo hodie: Si in me aut in ionatha filio meo est iniquitas hec da ostensionem, aut si est in populo tuo hec iniquitas, da sanctitatem. Et deprehensus est ionathas et saul: populus autem exivit. Et ait saul. Mittite sortem inter me et inter ionathan filium meum. Et captus est ionatas. Dixit autem saul ad ionathan. Indica michi quid feceris. Et indicavit ei ionathas et ait Gustans gustavi in summitate virge que erat in manu mea paululum mellis: et ecce ego morior. Et ait saul. Hec michi faciat deus. et hec addat, quia morte morieris ionatha. Dixitque populus ad saul. Ergo ne ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in israel. Hoc nephas est. Vivit dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionathan ut non moreretur. Recessitque saul nec persecutus est philistiim. Porro philistiim abierunt in loca sua. Et saul confirmato regno super israel: pugnabat per circuitum adversus omnes inimicos eius. contra moab et filios amon et edom. et reges suba. et philisteos. Et quocumque se verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit amalech et eruit israel de manu philistinorum vastatorum eius.

De nominibus filiorum et filiarum et uxoris et principis milicie saul.

Fuerunt autem filii saul. ionathas et iosui. et melchisua. Nomina duarum filiarum eius, nomen primogenite merob et nomen

al' soba

al' merodi

de capris unum, et misit per manum
David filii sui Sauli. Et venit David
ad Saul, et stetit coram eo. At ille dile-
xit eum nimis, et factus est armiger
eius. Misitque Saul ad Ysai dicens:
Stet David in conspectu meo. Invenit
enim graciam in oculis meis. Igitur
quandocumque spiritus Dei malus arripiebat
Saul, tollebat David cytharam et
percutiebat manu sua, et refocilla-
batur Saul, et levius habebat. Recede-
bat enim ab eo spiritus malus.

XVII

Congregantes / .xvii.
vero Philistiim agmina
sua in prelium convenerunt in Socoth
Iude, et castra metati sunt inter Soc-
coth et Azecha in finibus Domim. Porro
Saul et viri Israel congregati venerunt
in valle therebinthi, et direxerunt
aciem contra Philistiim ad pugnandum.
Et Philistiim stabant super montem
ex parte, et Israel stabat super montem
ex altera parte, vallisque erat inter
eos. Et egressus est vir spurius de ca-
stris Philistinorum nomine Goliath
de Geth, altitudinis .vi. cubitorum
et palmo, et cassis erea super caput eius,
et lorica amata induebatur. Porro
pondus lorice eius .v. milia siclorum
eris erat. Et ocreas ereas habebat in
cruribus, et clipeus ereus tegebat hume-
ros eius. Hastile haste eius erat quasi (hac)
liciatorium texencium. Ipsum autem
ferrum haste eius sexcentos siclos (al' sexcentos)
habebat ferri. Et armiger eius ante-
cedebat eum. Stansque clamabat
adversus phalanges Israel, et dicebat
eis: Quare venistis parati ad pre-
lium? Numquid non ego sum Philisteus,
et vos servi Saul? Eligite ex vobis virum
et descendat ad singulare certamen.
Si quiverit pugnare mecum et percusserit
me, erimus vobis servi. Si autem ego
prevaluero et percussero eum, vos servi
eritis et servietis nobis. Et aiebat Phi-
listeus: Ego exprobravi agminibus Israel
hodie. Date michi virum, et ineat mecum
singulare certamen. Audiens autem
Saul et omnes viri Israelite sermones Philistei
huiuscemodi, stupebant et metuebant
nimis. David autem erat filius
viri Effratei de quo supradictum est, de Bethleem
Iuda, cui nomen erat Ysai, qui ha-
bebat .viii. filios, et erat vir in diebus

Saul senex et grandevus inter viros.
Abierunt autem tres filii eius ma-
iores post Saul in prelium. Et nomina
trium filiorum eius qui perrexerant
ad bellum: Heliab primogenitus,
et secundus Abinadab, tercius Samma.
David autem erat minimus. Tribus
ergo maioribus secutis Saulem, abiit
David et reversus est a Saul ut pasceret
gregem patris sui in Bethleem. Proce-
debat vero Philisteus mane et vespere
et stabat, et improperabat filiis Israel .xl.
diebus. Dixit autem Ysai ad David filium
suum: Accipe ephi polente et defer
fratribus tuis, et .x. panes istos, et curre in
castra ad fratres tuos. Et .x. formellas
casei has deferes ad tribunum. Et fratres
tuos visitabis si recte agant, et cum
quibus ordinati sunt disce. Saul autem
et illi et omnes filii Israel in valle there-
binthi pugnabant adversus Phili-
stiim. Itaque David surrexit mane, et
commendavit gregem custodi, et onustus
abiit sicut preceperat ei Ysai. Et
venit ad locum Magala, et ad ex-
ercitum qui egressus ad pugnam vo-
ciferatus erat in certamine. Di-
rexerat autem Israel aciem, sed et Phi-
listiim ex adverso fuerant preparati.
Derelinquens ergo David vasa que attulerat
sub manu custodis ad sarcinas,
cucurrit ad locum certaminis et in-
terrogabat si omnia recte agerentur
erga fratres suos. Cumque ille adhuc
loqueretur eis, apparuit ille vir
spurius ascendens, Goliath nomine,
Philisteus de Geth, de castris Philisti-
norum. Et loquente eo hec eadem ver[ba],
audivit David. Omnes autem Israelite
cum vidissent virum, fugerunt a fa-
cie eius timentes eum valde. Et dixit
unusquispiam de Israel: Num vidistis
virum hunc qui ascendit? Ad exprobran-
dum enim Israel ascendit. Virum ergo qui
percusserit eum ditabit rex divitiis
magnis, et filiam suam dabit ei,
et domum patris eius faciet absque tribu-
to in Israel. Et ait David ad viros qui sta-
bant secum dicens: Quid dabitur
viro qui percusserit Philisteum hunc,
et tulerit obprobrium de Israel? Quis
est enim hic Philisteus incircumcisus
qui exprobravit acies Dei viventis?
Referebat autem ei populus eundem

dominum. et proiecit te dominus ne sis
rex super israel. Et conversus est samuel
ut abiret. Ille autem apprehendit
summitatem pallii eius. que et scissa est.
Et ait samuel ad eum. Scidit dominus
regnum israel a te hodie. et tradidit
illud proximo tuo meliori te. Porro
triumphator in israel non parcet. et
penitudine non flectetur. Neque enim
homo est ut agat penitentiam. At
ille ait. Peccavi. Sed nunc honora
me coram senioribus populi mei et coram
israel. et revertere mecum. ut adorem
dominum deum tuum. Reversus ergo
samuel secutus est saulem. Et
adoravit saul dominum. Dixitque
samuel. Adducite ad me agag
regem amalech. Et oblatus est ei
agag pinguissimus tremens. Et dixit
agag. Siccine separat amara mors.
Et ait samuel. Sicut fecit absque
liberis mulieres gladius tuus. sic et
absque liberis inter mulieres erit mater
tua. Et in frusta concidit samuel
[agag] coram domino in galgala.
Abiit autem samuel in ramatha.
Saul vero ascendit in domum suam
in gabaa. Et non vidit samuel
ultra saul. usque ad diem mortis sue.
Verumptamen lugebat samuel saul.
quoniam dominum penitebat quod constituisset
saul regem super israel. XVI.
Dixitque dominus ad
samuel. Usquequo tu luges
saul cum ego proiecerim eum ne
regnet super israel. Imple cornu tuum
oleo et veni ut mittam te ad ysay
bethleemitem. Providi enim in
filiis eius michi regem. Et ait
samuel. Quomodo vadam. Au
diet enim saul et interficiet me.
Et ait dominus. Vitulum de armento
tolles in manu tua. et dices. Ad
immolandum domino veni. Et
vocabis ysay ad victimam. Et
ego ostendam tibi quid facias. et
unges quemcumque monstravero tibi.
Fecit ergo samuel sicut locutus est
ei dominus. Venitque in bethleem. Et ad
mirati sunt seniores civitatis. oc
currentes ei. Dixeruntque. Pacificusne
ingressus tuus. Et ait. Pacificus.
Ad immolandum domino veni. Sanc
tificamini et venite mecum. ut

immolem. Sanctificavit ergo ysay et
filios eius. et vocavit eos ad sacrifi
cium. Cumque ingressi essent. vidit
heliab et ait. Num coram domino est
xpistus eius. Et dixit dominus ad samu
el. Ne respicias vultum eius. neque
altitudinem stature eius. quoniam ab
ieci eum. nec iuxta intuitum hominis
iudico. Homo enim videt que patent.
dominus autem intuetur cor. Et vocavit
ysay aminadab. et adduxit eum
coram samuele. Qui dixit. Nec
hunc elegit dominus. Adduxit
autem ysay samma. de quo ait. Eti
am hunc non elegit dominus. Addu
xit itaque ysay VII. filios suos coram
samuele. Et ait samuel ad ysay.
Non elegit dominus ex istis. Dixit
que samuel ad ysay. Numquid iam com
pleti sunt filii. Qui respondit. Ad
huc reliquus est parvulus. et pascit
oves. Et ait samuel ad ysay. Mitte
et adduc eum. nec enim discumbe
mus priusquam ille huc veniat. Misit
ergo et adduxit eum. Erat autem
rufus et pulcher aspectu. decoraque
facie. Et ait dominus. Surge et
unge eum. ipse est enim. Tulit ergo
samuel cornu olei. et unxit eum
in medio fratrum eius. Et directus est
spiritus domini in david. a die illa. et de
inceps. Surgensque samuel. abiit
in ramatha. Spiritus autem domini recessit
a saul. et exagitabat eum spiritus nequam
a domino. Dixeruntque servi saul ad
eum. Ecce spiritus domini malus
exagitat te. Iubeat dominus rex noster ut
servi tui qui coram te sunt querant
hominem scientem psallere cithara.
ut quando arripuerit te spiritus dei
malus. psallat manu sua et
levius feras. Et ait saul ad servos
suos. Providete michi aliquem bene
psallentem. et adducite eum ad me.
Et respondens unus de pueris ait.
Ecce vidi filium ysay bethleemitem
scientem psallere. et fortissimum
robore. et virum bellicosum. et
prudentem in verbis. et virum pulchrum.
et dominus est cum eo. Misit ergo saul
nuntios ad ysay. dicens. Mitte ad
me filium tuum david. qui est in pascuis.
Tulit itaque ysay asinum plenum
panibus et lagenam vini. et edum

Nō dūs intuetur cor

[illegible]

[illegible]

Iesse? Abner. Dixit Abner: Vivit anima tua rex si novi. Et ait rex: Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset David percusso philisteo, tulit eum abner et introduxit coram saule, caput philistei habentem in manu. Et ait ad eum saul: De qua progenie es adolescens? Dixitque david: Filius servi tui ysai bethleemite ego sum. · xviii ·

XVIII

Et factum est cum complesset loqui ad saul, anima ionathe conglutinata est anime david, et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illa et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et david fedus. Diligebat autem eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat indutus, et dedit eam david, et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum usque ad baltheum. Egrediebatur quoque david ad omnia quecumque misisset eum saul, et prudenter se agebat. Posuitque eum saul super viros belli, et acceptus erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu famulorum saul. Porro cum reverteretur percusso philisteo david, et ferret caput eius in ierusalem, egresse sunt mulieres de universis urbibus israel, cantantes chorosque ducentes in occursum regis saul, in tympanis leticie, et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes, atque dicebant: Percussit saul mille et david decem milia. Iratus est saul nimis et displicuit in oculis eius iste sermo. Dixitque: Dederunt david x. milia, et michi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum? Non ergo rectis oculis saul aspiciebat david a die illo et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus saul, et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatque saul lanceam et misit eam putans quod configere posset david cum pariete. Et declinavit david a facie eius secundo. Et timuit saul david, eo quod esset dominus cum eo, et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se, et fecit eum tribunum super mille viros, et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis david prudenter agebat, et dominus erat cum eo. Vidit autem saul quod prudens esset nimis, et cepit cavere eum. Omnis autem israel et iuda diligebat david. Ipse enim egrediebatur ante eos et ingrediebatur. Dixit autem saul ad david: Ecce filia mea maior merob, ipsam dabo tibi uxorem, tantummodo esto vir fortis, et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens: Non sit manus mea in eo, sed sit super illum manus philistinorum. Ait autem david ad saul: Quis ego sum, aut que est vita mea, aut cognatio patris mei in israel, ut fiam gener regis? Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul david, data est adriel molathite uxor. Dilexit autem michol filia saul david alteram, et nunciatum est sauli, et placuit ei. Dixitque saul: Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum, et fiat super eum manus philistinorum. Dixit ergo saul ad david: In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis: Loquimini ad david clam me dicentes: Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus david omnia verba hec. Et ait david: Num parum vobis videtur gener esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renunciaverunt servi saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est david. Dixit autem saul: Sic loquimini ad david: Non habet rex necesse sponsalia nisi tantum c. preputia philistinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul cogitabat tradere david in manibus philistinorum. Cumque renunciassent servi eius david verba que dixerat saul, placuit sermo in oculis david ut fieret gener regis. Et post dies pauca surgens david abiit cum viris qui sub eo erant, et percussit de philistiim ducentos viros, et attulit preputia eorum, et annumeravit ea regi, ut esset gener regis. Dedit itaque saul michol filiam suam uxorem. Et vidit saul et intellexit quod dominus esset cum david. Michol autem filia saul diligebat eum.

R° mulieres ducentes choros

autem

Et cepit saul magis timere david.
factusque est saul inimicus david cunctis
diebus. Et egressi sunt principes phi
listinorum. A principio autem egressionis
eorum prudentius se gerebat david quam
omnes servi saul. et celebre factum est
nomen eius nimis. .xix.

Locutus est saul ad iona
than filium suum. et ad omnes
servos suos ut occiderent david. Porro
ionathas filius saul diligebat david
valde. Et indicavit ionathas david
dicens. Querit saul pater meus occi
dere te. Quapropter observa te queso ma
ne. et manebis clam et absconderis.
Ego autem egrediens stabo iuxta
patrem meum in agro ubicumque
fuerit. et ego loquar de te ad patrem meum.
et quodcumque audiero nuntiabo tibi.
Locutus est ergo ionathas de david bona
ad saul patrem suum. Dixitque ad eum.
Ne pecces rex in servum tuum david.
quia non peccavit tibi. et opera eius
bona sunt valde. et posuit animam
suam in manu sua. et percussit phi
listeum et fecit dominus salutem magnam
universo israel. Vidisti et letatus es. Quare
ergo peccas in sanguine innoxio
interficiens david qui est sine
culpa. Quod cum audisset saul
placatus voce ionathe iuravit. Vi
vit dominus quia non occidetur. Voca
vit itaque ionathas david et indicavit
ei omnia verba hec. Et introduxit
ionathas david ad saul. et fuit ante eum
sicut heri et nudius tertius. Motum
est autem rursum bellum. et egressus
david pugnavit adversum philisteos.
percussitque eos plaga magna. et fuge
runt a facie eius. Et factus est spiritus
domini malus in saul. Sedebat
autem in domo sua et tenebat lanceam.
porro david psallebat manu sua.
Nisusque est saul configere lancea david
in pariete. Et declinavit david a facie saul.
lancea autem casso vulnere perlata est
in parietem. et david fugit et salvatus
est nocte illa. Misit ergo saul satel
lites suos in domum david ut cu
stodirent eum et interficeretur mane.
Quod cum annuntiasset david michol uxor
sua dicens. Nisi salvaveris te nocte
hac cras morieris. deposuit eum per
fenestram. Porro ille abiit et aufugit
atque salvatus est. Tulit autem michol
statuam et posuit eam super lectum.
et pellem pilosam caprarum posuit
ad caput eius. et operuit eam vestimentis.
Misit autem apparitores ut caperent
david. et responsum est quod egrotaret. Rursumque
misit saul nuntios ut viderent eum
dicens. Afferte eum ad me in lecto
ut occidatur. Cumque venissent nuntii
inventum est simulacrum super lectum
et pelles caprarum ad caput eius. Dix
itque saul ad michol. Quare sic illusisti
michi. et dimisisti inimicum meum
ut fugeret. Et respondit michol ad
saul. Quia ipse locutus est michi dicens
dimitte me alioquin interficiam te.
David autem fugiens salvatus est.
Et venit ad samuel in ramatha.
et nuntiavit ei omnia que fecerat saul.
Et abierunt ipse et samuel. et morati
sunt in naioth. Nuntiatum est autem
sauli a dicentibus. Ecce david in naioth
in ramatha. Misit ergo saul lictores
ut raperent david. Qui cum vidissent
cuneum prophetarum vaticinantium. et sa
muel stantem super eos. factus est et
in illis spiritus domini et prophetare cepe
runt et ipsi. Quod cum nuntiatum esset
sauli. misit et alios nuntios. Propheta
verunt autem et illi. Et rursum
saul misit tertios nuntios. qui et
ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia
saul. abiit et ipse in ramatha.
Et venit usque ad cisternam magnam
que est in socho. et interrogavit et dixit.
In quo loco sunt samuel et david. Dictum
que est ei. Ecce in naioth sunt in rama
tha. Et abiit in naioth in ramatha.
Et factus est super eum spiritus domini. et am
bulabat ingrediens. et prophetabat us
que dum veniret in naioth in ramatha.
Et expoliavit se et ipse vestimentis
suis. et prophetavit cum ceteris coram
samuel. Et cecidit nudus tota die
illa et nocte. Unde et exivit proverbium.
Num et saul inter prophetas. .xx.

XX

Fugit autem david de naioth
que est in ramatha. Veni
ensque locutus est coram ionatha. Quid
feci. Que est iniquitas mea et quod
peccatum meum in patrem tuum. quia
querit animam meam. Qui dixit
ei. Absit a te. non morieris. Neque
enim faciet pater meus quicquam grande

Nota posuit michol statuam super lectum

Ipse saul [illegible]

sermone

vel parvum nisi prius indicaverit michi.
Hunc ergo celavit a me pater meus
tantummodo? Nequaquam erit istud.
Et iuravit rursum David. Et ille ait:
Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam
in oculis tuis, et dicet: Nesciat hoc Io-
nathas, ne forte tristetur. Quin im-
mo vivit dominus et vivit anima
tua, quia uno tantum ut ita dicam gradu
ego morsque dividimur. Et ait
Ionathas ad David: Quodcumque dixerit mihi
anima tua, faciam tibi. Dixit autem
David ad Ionathan: Ecce kalende sunt
crastino, et ego ex more sedere soleo iuxta
regem ad vescendum. Dimitte ergo
me ut abscondar in agro usque ad
vesperam diei tertie. Si respiciens
requisierit me pater tuus, respondebis ei:
Rogavit me David ut iret celeriter in
Bethleem civitatem suam, quia victime
sollempnes ibi sunt universis contri-
bulibus suis. Si dixerit: Bene, pax erit
servo tuo. Sin autem fuerit iratus,
scito quia completa est malicia eius.
Fac ergo misericordiam in servum tuum, quia
fedus domini me famulum tuum
tecum inire fecisti. Si autem est in me
aliqua iniquitas, tu me interfice,
et ad patrem tuum ne introducas.
Et ait Ionathas: Absit hoc a me. Ne-
que enim fieri potest ut si ego certe agnovero
completam patris mei esse maliciam
contra te, non annunciem tibi. Respondit-
que David ad Ionathan: Quis renunciabit
mihi si quid forte responderit tibi pater tuus
dure de me? Et ait Ionathas ad David:
Veni, egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum,
ait Ionathas ad David: Vivit dominus
deus Israel, si investigavero sententiam
patris mei crastino vel perendie, et ali-
quid boni super David fuerit, et non statim
misero ad te et notum fecero tibi,
hec faciat dominus Ionathe et hec au-
geat. Si autem perseveraverit patris mei
malicia adversum te, revelabo
aurem tuam et dimittam te ut
vadas in pace, et sit dominus tecum
sicut fuit cum patre meo. Et si vixero,
facies misericordiam domini. Si vero
mortuus fuero, non auferes misericordiam
tuam a domo mea usque in sempiter-
num, an si non fecero, quando eradica-
verit dominus inimicos David unumquemque

de terra, auferat de domo sua Iona-
than, et requirat dominus David
de manu inimicorum. Pepigit
ergo fedus de domo David, et requisivit
dominus de manu inimicorum David.
Et addidit Ionathas deierare David,
eo quod diligeret eum; sicut enim animam
suam, ita diligebat eum. Dixitque
ad Ionathas: Cras kalende sunt
et requireris. Requiretur enim
sessio tua usque perendie. Descendes
ergo festinus et venies in locum
ubi celandus es in die qua operari
licet, et sedebis iuxta lapidem qui
nomen est Ezel. Et ego tres sagittas
mittam iuxta eum, et iaciam quasi
exercens me ad signum. Mittam quoque
et puerum dicens ei: Vade et affer
michi sagittas. Si dixero puero:
Ecce sagitte intra te sunt, tolle eas,
tu veni ad me, quia pax tibi est, et ni-
chil est mali, vivit dominus. Si
autem sic locutus fuero puero: Ecce
sagitte ultra te sunt, vade in pace,
quia dimisit te dominus. De verbo autem
quod locuti sumus ego et tu, sit dominus inter
me et te usque in sempiternum. Ab-
sconditus est ergo David in agro. Et
venerunt kalende, et sedit rex ad
comedendum panem. Cumque se-
disset rex super cathedram suam secundum
consuetudinem, que erat iuxta parietem,
surrexit Ionathas et sedit Abner
ex latere Saul. Vacuusque apparuit
locus David, et non est locutus Saul quicquam
die illa. Cogitabat enim quod forte
evenisset ei ut non esset mundus nec
purificatus. Cumque illuxisset
dies secunda post kalendas, rursus ap-
paruit vacuus locus David. Dixitque
Saul ad Ionathan filium suum:
Cur non venit filius Ysai nec heri
nec hodie ad vescendum? Et respon-
dit Ionathas Sauli: Rogavit me
obnixe ut iret in Bethleem, et ait:
Dimitte me, quia sacrificium sol-
lempne est in civitate mea; unus
de fratribus meis accersivit me. Nunc
ergo si inveni gratiam in oculis
tuis, vadam cito et videbo fratres
meos. Ob hanc causam non venit
ad mensam regis. Iratus est autem
Saul adversus Ionathan, et dixit
ei: Fili mulieris ultro virum rapientis:

numquid ignoro quia diligis filium ysai in
confusionem tuam et in confusionem
ignominiose matris tue. Omnibus enim
diebus quibus filius ysai vixerit super terram
non stabilieris tu neque regnum tuum.
Itaque iam nunc mitte: et adduc eum
ad me. quia filius mortis est. Respondens
autem ionathas sauli patri suo ait. Quare
moritur. quid fecit. Et arripuit saul
lanceam ut percuteret eum. Et intellexit
ionathas quod diffinitum esset a patre suo ut
interficeret david. Surrexit ergo iona
thas a mensa in ira furoris: et non co
medit in die kalendarum secunda panem.
Contristatus est enim super david eo quod confudisset
eum pater eius. Cumque illuxisset mane:
venit ionathas in agrum iuxta pla
citum david. et puer parvulus cum eo.
Et ait ad puerum suum. Vade et
affer michi sagittas quas ego iacio. Cumque
puer cucurrisset: iecit aliam sagittam
trans puerum. Venit itaque puer ad locum
iaculi quod miserat ionathas: et clama
vit ionathas post tergum pueri. et ait.
Ecce ibi non est sagitta porro ultra te est.
Et iterum clamavit ionathas post tergum
pueri dicens: festina velociter: ne steteris.
Collegit autem puer ionathe sagittas
et attulit ad dominum suum: et quid ageretur
penitus ignorabat. tantum enim ionathas
et david rem noverant. Dedit ergo ionathas
arma sua puero: et dixit ei. Vade defer
in civitatem. Cumque abisset puer: sur
rexit david de loco qui vergebat ad austrum.
et cadens pronus in terram adoravit
tercio. Et osculantes se alterutrum fleve
runt pariter: david autem amplius. Dixit
autem ionathas ad david. Vade in pace.
Quecumque iuravimus ambo in nomine domini
dicentes. Dominus sit inter me et te. et inter
semen meum et semen tuum. usque in sempi
ternum. Et surrexit david et abiit. sed et io
nathas ingressus est in civitatem.

Venit autem · xxi ·
david in nobe ad achimelech sa
cerdotem. et obstupuit achimelech eo quod
venisset david: et dixit ei. Quare tu
solus es et nullus est tecum. Et ait david
ad achimelech sacerdotem. Rex precepit
michi sermonem et dixit. Nemo sciat rem propter
quam missus es. et cuius modi tibi precepta
dederim. Nam et pueris condixi in illum
et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum:
vel quinque panes da michi aut quicquid in
veneris. Et respondens sacerdos ad david dix
it ei. Non habeo panes laicos ad manum.
sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri
maxime a mulieribus. Et respondit david sa *Nota mundi a mulieribus*
cerdoti: et dixit ei. Et quidem si de mulie
ribus agitur: continuimus nos ab heri et
nudiustertius quando egrediebamur: et fue
runt vasa puerorum sancta. Porro via hec
polluta est: sed et ipsa hodie sanctificabitur
in vasis. Dedit ergo sacerdos sanctificatum
panem. Neque enim erat ibi panis nisi
tantum panes propositionis. qui sublati fuerant
a facie domini: ut ponerentur panes
calidi. Erat autem ibi vir quidam de
servis saul in die illa intus in tabernaculo
domini. et nomen eius doech ydumeus po *Nota doech ydumeum*
tentissimus pastorum saul. Dixit autem david
ad achimelech. Si habes hic ad manum
gladium aut hastam da michi. quia gla
dium meum et arma mea non tuli mecum.
Sermo enim regis urgebat me. Et dixit
sacerdos. Ecce hic gladius goliath phi
listei quem percussisti in valle therebinthi:
est involutus pallio post ephod. Si istum
vis tollere: tolle. neque enim alius est absque
eo. Et ait david. non alter est huic similis.
da michi eum. Surrexit itaque david et fugit in
die illa a facie saul. et venit ad achis
regem geth. Dixeruntque servi achis cum
vidissent david. Numquid non iste est david rex
terre illius? Nonne huic cantabant per cho
ros dicentes. Percussit saul mille. et david
decem milia. Posuit autem sermones istos *david*
in corde suo. et extimuit valde a facie a
chis regis geth. Et immutavit os suum
coram achis. et collabebatur inter manus
eorum. et impingebat in hostia porte: de
fluebantque salive eius in barbam. Et
ait achis ad servos suos. Vidistis hominem
insanum: quare adduxistis eum ad me.
An desunt nobis furiosi quia introduxistis
istum ut fureret me presente. Dimittite
illum hinc ne ingrediatur domum
meam. · xxii · XXII

Abiit ergo david et fugit in speluncam
odollam. Quod cum audissent
fratres eius et omnis domus patris eius: de
scenderunt ad eum illuc. Et convenerunt
ad eum omnes qui in angustia erant
constituti. et oppressi ere alieno. et amaro
animo: et factus est princeps eorum. Fueruntque
cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est inde
david in masphath que est moab. et dixit ad

regem moab. Maneat oro pater meus
et mater mea vobiscum: donec sciam quid fa-
ciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem
regis moab. manseruntque apud eum
cunctis diebus quibus fuit david in presidio.
Dixitque gad propheta ad david. Noli manere in
presidio. proficiscere et vade in terram iuda.
Et profectus est david. et venit in saltum areth.
Et audivit saul quod apparuisset david et viri qui
erant cum eo. Saul autem cum maneret
in gabaa et esset in nemore quod est in rama.
hastam manu tenens. cunctique servi eius
circumstarent eum. ait ad servos suos qui
assistebant ei. Audite me nunc filii gemini.
Numquid omnibus vobis dabit filius ysai a-
gros et vineas et universos vos faciet tribu-
nos et centuriones quia coniurastis omnes
adversum me. et non est qui mihi renunciet.
al' inierit maxime cum et filius meus fedus ineat
cum filio ysai. Non est qui vicem meam doleat ex
vobis. nec qui annunciet mihi eo quod suscitaverit
filius meus servum meum [illegible] adversum me
insidiantem michi usque hodie. Re-
spondens autem doech ydumeus qui assi-
stebat et erat primus inter servos saul: vi-
di inquit filium ysai in nobe. apud a-
chimeleth filium achitob sacerdotem. Et
consuluit pro eo dominum. et cibaria dedit ei.
sed et gladium goliad philistei dedit ei.
Misit ergo rex ad accersiendum filium a-
chitob achimeleth sacerdotem. et omnem
domum patris eius sacerdotum qui erant in no-
be. Qui venerunt universi ad regem. Et
ait saul ad achimeleth. Audi fili achi-
tob. Qui respondit. Presto sum domine.
Dixitque ad eum saul. Quare coniurastis
adversum me tu et filius ysai. et dedisti
ei panes et gladium. et consuluisti pro eo dominum.
ut consurgeret adversum me. insidiator
usque hodie permanens. Respondensque achime-
leth regi. ait. Et quis in omnibus servis tuis
sicut david fidelis. et gener regis et pergens ad im-
perium tuum. et gloriosus in domo tua;
Num hodie cepi consulere pro eo dominum.
Absit hoc a me. ne suspicetur rex adversus
servum suum rem huiuscemodi in universa
domo patris mei. Non enim scivit servus
tuus quicquam super hoc negotio. vel modicum vel grande.
Dixitque rex. Morte morieris achimeleth
tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emis-
sariis qui circumstabant eum. Converti-
mini et interficite sacerdotes domini. nam
manus eorum cum david est. scientes quod fugisset et
non indicaverunt michi. Noluerunt autem

servi regis extendere manum suam in sacer-
dotes domini. Et ait rex ad doech. Convertere
tu et irrue in sacerdotes domini. Conversusque
doech ydumeus irruit in sacerdotes
domini. et trucidavit in die illa lxxxv viros
vestitos ephot lineo. Nobe autem civi-
tatem sacerdotum percussit in ore gladii
viros et mulieres parvulos et lactentes.
bovem et asinum et ovem in ore gladii.
Evadens autem unus filius achimeleth
filii achitob cuius nomen erat abyathar
fugit ad david. et annunciavit ei quod occidisset
saul sacerdotes domini. Et ait david ad abiathar.
Sciebam in die illa quod cum ibi esset doech
ydumeus. procul dubio annunciaret saul.
Ego sum reus omnium animarum patris tui. Ma-
ne mecum ne timeas. Siquis quesierit
animam meam: queret animam tuam mecum-
que servaberis. XXIII.
Et annunciaverunt david dicentes.
Ecce philistei oppugnant ceilam et diripiunt
areas. Consuluit ergo david dominum dicens. Num
vadam et percutiam philisteos. Et ait dominus
ad david. Vade et percuties philisteos istos.
et salvabis ceilam. Et dixerunt viri qui
erant cum david ad eum. Ecce hic nos in iudea con-
sistentes timemus. quanto magis si ierimus
in ceilam. adversum agmina philisteorum.
Rursum ergo david consuluit dominum. Qui respondens
ait ei. Surge et vade in ceilam. Ego enim
tradam philisteos in manu tua. Abiit ergo
david et viri eius in ceilam et pugnavit ad-
versus philisteos. et abegit iumenta eorum.
et percussit eos plaga magna. Et salvavit
david habitatores ceile. Porro eo tempore quo
fugiebat abiathar filius achimelech
ad david in ceilam: ephot secum habens descen-
derat. Nunciatum est autem sauli quod venisset
david in ceilam. Et ait saul. Tradidit eum
dominus in manus meas. Conclususque est in-
troiens urbem in qua porte et sere sunt.
Et precepit saul omni populo ut ad pu-
gnam descenderet in ceilam: et obsideret
david et viros eius. Quod cum didicisset david quod
prepararet saul ei clam malum. dixit
ad abyathar sacerdotem. Applica ephot.
Et ait david. Domine deus israel audivit famam
servus tuus quod disponat saul venire in cei-
lam. ut evertat urbem propter me. Si tradent
me viri ceile in manus eius: et si descen-
det saul sicut audivit servus tuus.
Domine deus israel indica servo tuo. Et ait dominus.
Descendet. Dixitque rursum david. Si tradent
me viri ceile in manus saul. et viros qui

mecum sunt: & dixit d'. Tradent.
Surrexit ḡ d' & uiri eius qui sexcenti. &
egressi de ceila huc atq; illuc uagabant̄
incerti. Nunciatum q; est sauli q' fugisset
d' de ceila. & saluatus esset: q̄ obrē dissimu
lauit exire. Morabatur aūt d' in deserto
in locis fortissimis. Mansitq; ī monte
solitudinis ziph. in monte opaco. Quere
bat tñ eum saul cunctis dieb;. & ñ tradid'
eū dñs in manus eius. Et uidit d' q̄d
egressus esset saul. ut quereret aīam eius.
Porro d' erat in deserto ziph in silua. Et
surrexit ionathas filius saul. & abiit ad
d' in siluā: & confortauit manus eius
in d̄o. Dixitq; ei. Ne timeas: nec enī īueni
et te manus saul pr̄is mei. Et tu reg
nabis super isrl': & ego ero t' scd's. Sz &
pr̄ meus saul scit h'. Percussit ḡ uterq;
fedus coram domino. Mansitq; d' in
silua: ionathas aūt reuersus ē in domū
suam. Ascenderūt aūt ziphei ad saul
in gabaa dicentes. Nonne ecce d' lati
tat apud nos in locis tutissimis silue
in colle achile q̄ ē ad dexteram deserti.
Nunc ergo sicut desiderauit aīa tua:
ut descenderes. descende. nr̄m aūt erit
ut tradam' eum in manus regis. Dix
q; saul. Benedicti uos a dn̄o. q; doluistis
uicem meam. Abite ergo oro diligē
cius p̄parate. & curiosius agite. & conside
rate locum ubi sit pes eius uelociter. &
q's uiderit eum ibi, recogitat enī de me:
q' callide insidier ei. Considerate & uide
te omnia latibula eius. in quib; abscon
ditur; & reuertimini ad me ad rem certam.
ut uadam uobiscum. Q' si ī terram
se obstruxerit p'scrutabor eum in cunctis
milib; iuda. At illi surgentes abierunt
in ziph ante saul. Dauid autem & uiri
eius erant in deserto maon in campestrib;
ad dexteram iesimoth. Iuit ergo saul
& socij eius ad querendum eum. Et nū
tiatum ē d'. Statimq; descendit ad pe
tram. & uersabatur in deserto maon. Q'
cum audisset saul persecutus ē d' ī deserto
maon. Et ibat saul & uiri eius ad lat'
montis ex parte una: d' aūt & uiri ei'
erant in latere montis: ex parte altera.
Porro d' desperabat se posse euadere a fa
cie saul. Itaq; saul & uiri eius ī modū
corone cingebant d' & uiros eius ut cape
rent eos. Et nuncius uenit ad saul di
cens. Festina & ueni quoniā infuderunt
se philistiim super terram. Reuersus
ergo saul. desistens p'sequi d': & perrexit
in occursum philistinorum. Propter
h' uocauerunt locum illum petram diui
dentem. · xxiiij ·

XXIIII

Ascendit ḡ d' inde. & habitauit in
locis tutissimis engaddi. Cūq;
reuersus esset saul. postq̄ persecutus est phi
listeos: nunciauerunt ei dicentes. Ecce
d' in deserto est engaddi. Assumens ergo
saul. tria milia electorum uirorum ex omni
isrl': perrexit ad inuestigandū d'. & uiros
eius. ēt sup' abruptissimas petras q̄ solis
ibi cab; p'uie sunt: & uenit ad caulas
ouiū. que se offerebant uianti. Eratq;
ibi spelunca q̄ ingressus ē saul. ut pur
garet uentrem. Porro d' & uiri eius ī
interiori parte spelunce latitabant. Et di *al' latebant*
xerunt s'ui d' ad eum. Ecce dies de qua
dominus locut' ē ad te. Ego tradam tibi
inimicū tuū ut facias ei sicut placuit
ī oculis tuis. Surrexit ḡ d' & p'scidit orā
clamidis saul silenter. Post h' p'cussit cor suū d'
eo q' abscidisset oram clamidis
saul. Dixitq; ad uiros suos. Propitius
sit m' d's ne faciā hanc rem domino meo.
x' dn̄i: ut mittā manū meā in eū quem
x' dn̄i ē. Viuit d's q' ñ dominus percuserit
eum aut dies eius uenerit ut moriatur
aut descendens in prelium perierit: propitius
mihi sit dominus ut nō mittā manū
in x'pm dn̄i. Et confregit d' uiros suos
s'monib; istis: & nō p'misit ut consurgent *eis*
in saul. Porro saul exurgens de spelunca
p'gebat cepto itinere. Surrexit autem
& d' post eum. & egressus de spelunca: cla
mauit post tergum saul dicens. Dñe
mi rex. Et respexit saul post se. Et in
clinans se d' p'nus in terram: adorauit.
Dixitq; ad saul. Quare audis uba hom
loquentium d' querit malum aduersū te.
Ecce uiderunt hodie oculi tui. q' tradi
derit te dn̄s in manu mea in spelunca
& cogitaui ut occiderem te: sz pepercit tibi
oculus meus. Dixi enī nō extendam
manū meā in domino meo. q; x' dn̄i
ē. Quin potī' pr̄ mi uide & cognosce horā
clamidis tue. in manu mea. qm̄ cū
presciderem summitatem clamidis tue.
nolui extendere manum meā in te. A
nimaduerte & uide. q̄m nō est ī manu
mea malū. neq; iniquitas mea. neq; peccau
in te. neq; peccaui tibi. Tu autem
īsidiaris aīe mee ut auferas eam.
Iudicet d's inter me & te. & ulciscatur

Nō dauid p'scidit oram uel
mentū saul in spelunca

dn̄s me ex te. Manus autem mea nō
sit in te. Sicut et in p̄uerbio antiquo dicitur.
Ab impiis egredietur impietas. Manus
ergo mea non sit in te. Quē p̄sequeris
rex isrl̄? quē p̄sequeris? Canem mortuū
p̄sequeris, et pulicem unū. Sit dn̄s iudex
et iudicet inter me et te. et uideat et iudicet
causam meam. et eruat me de manu
tua. Cumq; aūt complesset d̄d loquēs
sermones huiuscemodi ad saul. dixit saul.
Nūquid hec uox tua est fili mi d̄d? Et leua
uit saul uocem suā et fleuit. Dixitq; ad
d̄d. Iustior tu es q(ua)m ego. Tu enī tribuisti
m(ichi) bona. ego autem reddidi tibi mala.
Et tu indicasti hodie que feceris m(ichi) bona.
quomodo tradiderit me dn̄s in manū tuā.
et nō occideris me. Quis enī cum in
uenerit inimicum suū dimittet eum
in uia bona? Sed dn̄s reddat tibi uicissi
tudinem hanc: p(ro) eo q(uod) hodie operatus
es in me. Et nūc quia scio q(uod) certissime re
gnaturus es p(ost) me: et habiturus in
manu tua regnum isrl̄. Iura m(ichi) in
domino, ne deleas semen meū p(ost) me;
neq; auferas nomē meum de domo p(at)ris
mei. Et iurauit saul d̄d. Abiit ergo
saul in domū suam. et d̄d et uiri eius
ascenderunt ad tutiora loca. xxv.
XXV Mortuus est autem samuel. et
congregatus ē uniuersus isrl̄.
et planxerunt eum. et sepelierunt eū
in domo sua in ramatha. Consurgēs
q(ue) d̄d descendit in desertum pharan.
Erat autē quispiā uir in solitudine
maon: et possessio eius in carmelo. et
homo ille magnus nimis. Erantq;
oues ei tria milia. et mille capre. et accidit
ut tonderetur grex eius in carmelo.
Nomē aūt uiri illius erat nabal. et
nomē uxoris eius abigail. Eratq; mu
lier illa prudentissima et speciosa. porro
uir eius durus et pessimus et malitiosus.
Erat autem de genē caleph. Cum
ergo audisset d̄d in deserto q(uod) tonderet nabal
gregem suum. misit x. iuuenes. et
dixit eis. Ascendite in carmelū. et ue
nietis ad nabal. et salutabitis eum
ex nomine meo pacifice. et dicetis sic.
Sit fratribus meis et tibi pax. et omnibus q(ue)cūq;
habes sit pax. et domui tue pax. et
multis annis saluus fies. tu et domus
tua. et omnia tua. Audiui q(uod) tonderent
greges tuos pastores tui qui erant
nobiscum in deserto. Nūquam eis molesti

fuimus. nec aliquid defuit eis quicq(uam) de
grege. omni tempore quo fuerunt nobis
in carmelo. Interroga pueros tuos et
indicabunt tibi. Nunc ergo inueniant
pueri tui gratiā in oculis tuis. In die
enim bona uenimus ad te. Quodcumq(ue)
inuenerit manus tua da seruis tuis et fi
lio tuo d̄d. Cumq; uenissent pueri d̄d.
locuti sunt ad nabal ūba hec ex nomine
d̄d et siluerunt. Respondens aūt nabal
pueris d̄d. ait. Quis ē d̄d, et quis ē filius
ysai? Hodie increuerunt serui qui fugiūt
dominos suos. Tollā ergo panes meos. et
aquas meas et carnes pecorum q(ue) occidi ton
soribus meis, et dabo uiris quos nescio unde
sunt? Regressi sunt itaq; pueri d̄d p(er) uiam
suam: et reuersi uenerunt et nuntiaue
runt omnia d̄d ūba q(ue) dixerat. Tunc d̄d
ait pueris suis. Accingatur unusquisq;
gladio suo. Et accincti sunt singuli
gladiis suis. Accinctusq; ē d̄d ense suo.
Et secuti sunt d̄d quasi cccc. uiri. porro cc.
remanserunt ad sarcinas. Abigail
aūt uxori nabal unus de pueris suis nū
tiauit dicens. Ecce misit d̄d nuntios
de deserto ut benedicerent dn̄o nostro. et auersa
tus est eos. Homines isti boni satis fuerūt
nobis et nō molesti. nec quicq(uam) aliquando periit
omni tempore quo fuimus conuersati cum
eis in deserto. Pro muro erant nobis tam
in nocte q(ua)m in die. omnibus diebus quibus
pauimus apud eos greges. Quam ob rem con
sidera et recogita q(ui)d facias. quoniam completa
est malitia aduersum uirū tuū. et aduer
sus domū tuam. et ipse est filius belial
ita ut nemo possit ei loqui. Festinauit
ergo abigail. et tulit cc. panes. et duos utres
uini. et v. arietes coctos et v. sata polēte.
et c. ligaturas uue passe. et cc. massas
caricarum et inposuit super asinos. Dixitq;
pueris suis. Precedite me: ecce ego post
tergum sequar uos. Viro autem suo
nabal nō indicauit. Cumq; ergo ascen
disset asinū. et descenderet ad radicem mō
tis; ecce d̄d et uiri eius descendebant in
occursum eius. Quibus illa occurrit.
Et ait d̄d. Vere frustra seruaui omnia
q(ue) huius erant in deserto: et nō periit quicq(uam)
de cunctis q(ue) ad eum pertinebant: et reddi
dit michi malum pro bono. Hec fa
ciat deus inimicis d̄d. et hec addat. si reliquero
de omnibus q(ue) ad eum pertinent usq; mane
mingentem ad parietem. Cum autem
uidisset abigail d̄d: festinauit et descendit

de asino. et procidit coram david super faciem
suam. et adoravit super terram. et cecidit
ad pedes eius et dixit. In me sit domine mi
hec iniquitas. loquatur obsecro ancilla tua
in auribus tuis. et audi verba famule tue.
Ne ponat oro dominus meus rex cor suum super
virum istum iniquum nabal quia secundum nomen suum
stultus est et stultitia est cum eo. Ego autem
ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi
quos misisti. Nunc ergo domine mi vivit
dominus et vivit anima tua qui prohibuit te ne
venires in sanguinem et salvavit manum
tuam tibi. et nunc fiant sicut nabal inimici
tui. et qui querunt domino meo malum.
Quapropter suscipe benedictionem hanc quam
attulit ancilla tua tibi domino meo. et da pueris
qui sequuntur te dominum meum. Aufer
iniquitatem famule tue. faciens enim
faciet dominus tibi domino meo domum fidelem.
quia prelia domini domine mi tu prelians. malitia
ergo non inveniatur in te omnibus
diebus vite tue. Si enim surrexerit homo
aliquando persequens te et querens animam tuam.
erit anima domini mei custodita
quasi in fasciculo viventium. apud dominum
deum tuum. porro anima inimicorum tuorum
rotabitur quasi in impetu et circulo funde.
Cum ergo fecerit tibi dominus domino meo omnia
que locutus est bona de te. et constituerit
te ducem super israel. non erit tibi hoc in singultum
et in scrupulum cordis domino meo.
quod effuderit sanguinem innoxium aut
ipse te ultus fueris. Et cum benefecerit
dominus domino meo recordaberis ancille tue. et
benefacies ei. Et ait david ad abigail.
Benedictus dominus deus israel qui misit te hodie in
occursum meum. et benedictum eloquium
tuum. et benedicta tu que prohibuisti me hodie
ne irem ad sanguinem et ulciscerer me
manu mea. Alioquin vivit dominus
deus israel qui prohibuit me ne malum
facerem tibi nisi cito venisses in occursum
mihi. non remansisset nabal usque ad lucem
matutinam mingens ad parietem. Su
scepit ergo david de manu eius omnia que attu
lerat ei. dixitque ei. Vade pacifice in
domum tuam. Ecce audivi vocem
tuam et honoravi faciem tuam. Venit
autem abigail ad nabal. et ecce erat ei con
vivium in domo eius quasi convivium
regis. et cor nabal iocundum. erat enim
ebrius nimis. Et non indicavit ei ver
bum pusillum aut grande usque in
mane. Diluculo autem cum digessisset vinum
nabal indicavit ei uxor sua verba hec. et
mortuum est cor eius intrinsecus. et factus
est quasi lapis. Cumque pertransissent decem dies
percussit dominus nabal. et mortuus est.
Quod cum audisset david mortuum videlicet na
bal ait. Benedictus dominus qui iudi
cavit causam obprobrii mei de manu
nabal. et servum suum custodivit a malo.
et malitiam nabal reddidit dominus in
caput eius. Misit ergo david et locutus est
ad abigail ut sumeret eam sibi in u
xorem. Et venerunt pueri david ad abigail
in carmelum. et locuti sunt ad eam dicen
tes. David misit nos ad te. ut accipiat
te in uxorem sibi. Que consurgens adora
vit prona in terram. et ait. Ecce famu
la tua sit in ancillam ut lavet pedes
servorum domini mei. Et festinavit et sur
rexit abigail. et ascendit super asinum
et quinque puelle ierunt cum ea pedisseque eius.
et secuta est nuntios david. et facta est illi uxor.
Sed et achinoem accepit david de iezrael. et fuit
utraque uxor eius. Saul autem dedit michol
filiam suam uxorem david. Phalti
filio lais qui erat de gallim. xxvi.

XXVI

Et venerunt ziphei ad saul in
gabaa dicentes. Ecce david abscon
ditus est in colle achile. que est ex adverso soli
tudinis. Et surrexit saul et descen
dit in desertum ziph. et cum eo tria
milia virorum de electis israel ut quereret
david in deserto ziph. Et castrametatus est
saul in gabaa achile. que erat ex adverso
solitudinis in via. David autem habitabat
in deserto. Videns autem david quod venisset saul
post se in desertum. misit exploratores.
et didicit quod venisset certissime. Et surrexit illuc
david clam. et venit ad locum ubi erat saul.
Cumque vidisset locum in quo dormiebat
saul. et abner filius ner princeps militie
eius. et saulem dormientem in tentorio.
et reliquum vulgus per circuitum eius. ait
david ad achimelech etheum et abisai filium
sarvie fratrem ioab dicens. Quis descendet
mecum ad saul in castra. Dixitque abi
sai. Ego descendam tecum. Venerunt
ergo david et abisai ad populum nocte. et
invenerunt saul iacentem et dormientem
in tentorio. et hastam fixam in terra
ad caput eius. Abner autem et populum eius dor
mientes in circuitu eius. Dixitque abi
sai ad david. Conclusit ergo hodie deus
inimicum tuum in manus tuas. Nunc
ergo perfodiam eum lancea in terra

semel. et secundo opus non erit. Et dixit dd'
ad abysay. Ne interficias eum. Quis enim
extendet manum suam in xpm dni. et inno
cens erit. Et dixit dd'. Vivit dominus,
quia nisi dominus percusserit eum. aut dies eius
venerit ut moriatur. aut in prelium descen
dens perierit: propicius michi sit dominus
ne extendam manum meam in xpm dni.
Nunc igitur tolle hastam que est ad caput eius
et cyphum aque: et abeamus. Tulit igitur
dd' hastam et cyphum aque qui erat ad ca
put saul. et abierunt: et non erat quisquam
qui videret. et intelligeret et evigilaret.
sed omnes dormiebant. quia sopor dni
irruerat super eos. Cumque transisset
dd' ex adverso et stetisset in vertice montis
de longe. et esset grande intervallum inter
eos. Clamavit dd' ad populum. et ad abner
filium ner dicens. Nonne respondebis abner?
Et respondens abner ait. Quis es tu qui
clamas. et inquietas regem. Et ait
dd' ad abner. Numquid non vir tu es. et quis alius
similis tui in israel. Quare ergo non custo
disti dnm tuum regem. Ingressus est enim
unus de turba ut interficeret regem
dnm tuum. Non est bonum hoc quod fecisti.
Vivit dns quoniam filii mortis estis vos,
qui non custodistis dnm vestrum xpm dni.
Nunc ergo vide ubi sit hasta regis. et
ubi sit cyphus aque qui erat ad caput
eius. Cognovit autem saul vocem dd' et
dixit. Numquid vox tua hec fili mi dd'. Et ait
dd'. Vox mea dne mi rex. Et ait. Quam ob cau
sam dns meus persequitur servum suum.
Quid feci: aut quod est in manu mea ma
lum. Nunc ergo oro audi dne mi
rex verba servi tui. Si dominus incitat
te adversum me: odoretur sacrificium.
Si autem filii hominum: maledicti sunt in
conspectu domini qui eiecerunt me hodie
ut non habitem in hereditate domini
dicentes. Vade servi diis alienis. et nunc
non effundatur sanguis meus in terram
coram dno. quia egressus est rex israel ut
querat pulicem unum. sicut persequitur perdix
in montibus. Et ait saul. Peccavi.
Revertere fili mi dd'. Nequaquam enim ultra
tibi male faciam: eo quod preciosa fuerit
anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim
quod stulte egerim et ignoraverim mul
ta nimis. Et respondens dd' ait. Ecce ha
sta regis transeat unus de pueris re
gis. et tollat eam. Dominus autem
retribuet unicuique secundum iusticiam suam

et fidem. Tradidit enim te dominus hodie in
manum meam. et nolui levare manum meam
in xpm domini. Et sicut hodie magni
ficata est anima tua in oculis meis: sic
magnificetur anima mea in oculis domini.
et liberet me de omni angustia. Ait saul ergo
ad dd'. Benedictus tu fili mi dd'. Et quidem
faciens facies. et potens poteris. Abiit autem
dd' in viam suam: et saul reversus est in
locum suum. · xxvij ·

Et ait dd' in corde suo. Aliquando incidam
una die in manus saul. Non-
ne melius est ut fugiam et salver in terra
philistinorum ut desperet saul. et cesset me
querere in cunctis finibus israel. Fugiam
ergo manus eius. Et surrexit dd'. et abiit
ipse et sexcenti viri cum eo ad achis filium
maoth regem geth. Et habitavit david cum
achis in geth. ipse et viri eius et domus eius.
dd' et uxores eius due. achinoe iezraelites
et abigail uxor nabal carmeli. Et
nunciatum est saul quod fugisset david in
geth. et non addidit ultra ut quereret eum.
Dixit autem dd' ad achis. Si inveni graciam
in oculis tuis: detur michi locus in
una urbium regionis huius
ut habitem ibi. Cur enim manet servus
tuus in civitate regis tecum. Dedit
ei itaque achis in illa die sicelech. propter
quam causam facta est siceleth regum
iuda usque in diem hanc. Fuit autem
numerus dierum quibus habitavit dd' in regi
one philistinorum. iiij. mensium. et ascen
dit dd' et viri eius et agebant predas
de gethsuri. et de iethri. et de amalech.
Hii enim pagi habitabantur in terra
antiquitus euntibus sur. et usque ad terram
egypti. Et percuciebat dd' omnem terram
illorum. nec relinquebat viventem virum et mu
lierem. tollensque oves et boves et asinos et
camelos et vestes. revertebatur et veniebat
ad achis. Dicebat autem ei achis. In quem
irruisti hodie: respondebatque dd'. Contra
meridiem iude. et contra meridiem hiesmael.
et contra meridiem ceni. Virum et mulierem
non vivificabat dd' nec adducebat in geth
dicens. ne forte loquantur adversum
nos. Hec fecit dd': et hec erat decretum illi
omnibus diebus quibus habitavit in regione
philistinorum. Credidit ergo achis dd'
dicens. Multa mala operatus est contra
populum suum israel: erit igitur michi servus
sempiternus. · xxviij ·

Factum est autem in diebus illis

Nota david tulit hastam
et cyphum saulis

congregauerunt philistiim agmina sua ut prepararentur ad bellum contra isrl'. Dixitque achis ad dd. Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in castris tu et uiri tui. Dixitque dd ad achis. Nunc scies que facturus est seruus tuus. Et ait achis ad dd. Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuel autem mortuus est. planxitque eum omnis isrl'. et sepelierunt eum in ramatha urbe sua. Et saul abstulit magos et ariolos de terra. et interfecit eos qui phitones in uentre habebant. Congregatique sunt philistiim et uenerunt et castra metati sunt in sunam. Congregauit autem et saul uniuersum isrl'. et uenerunt in gelboe. Et uidit saul castra philistiim et timuit et expauit cor eius nimis. Consuluitque dominum: et non respondit ei. neque per sompnia. neque per sacerdotes neque per prophetas. Dixitque saul seruis suis. Querite mihi mulierem habentem phitonem. et uadam ad eam. et sciscitabor per illam. Et dixerunt serui eius ad eum. Est mulier habens phitonem in endor. Mutauit ergo saul habitum suum: uestitusque est aliis uestimentis et abiit ipse et duo uiri cum ipso. Veneruntque ad mulierem nocte. et ait. Diuina mihi in phitone. et suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce tu nosti quanta fecerit saul et quomodo eraserit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris anime mee. ut occidar? Et iurauit ei saul in domino dicens. Viuit dominus quia non eueniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier. Quem suscitabo tibi. Qui ait. Samuelem suscita mihi. Cum autem uidisset mulier samuelem. exclamauit uoce magna. Et dixit ad saul. Dixitque ei rex. Noli timere. Quid uidisti? Et ait mulier ad saul. Deos uidi ascendentes de terra. Dixitque ei. Qualis est forma eius. Que ait. Vir senex ascendit. et ipse amictus est pallio. Et intellexit saul quia samuel esset; et inclinauit se super faciem suam in terra et adorauit. Dixit autem samuel ad saul. Quare inquietasti me ut suscitarer. Et ait saul. Coartor nimis. Siquidem philistei pugnant aduersum me. et deus recessit a me. Et exaudire me noluit: neque in manu prophetarum neque per sompnia. Vocaui ergo te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait samuel. Quid me interrogas cum dominus recesserit a te. et transierit ad emulum tuum. Faciet enim dominus tibi sicut locutus est in manu mea. et scindet regnum tuum de manu tua. et dabit illud proximo tuo dd. quia non obedisti uoci domini. neque fecisti iram furoris eius in amalech. Idcirco quod pateris fecit tibi dominus hodie. et dabit dominus etiam tecum isrl' in manu philistiim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis. Sed et castra isrl' tradet dominus in manus philistinorum. Statimque cecidit saul porrectus in terram. Extimuerat enim uerba samuel: et robur non erat in eo. quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa ad saul. et uidit quia conturbatus erat ualde. dixitque ad eum. Ecce obediuit ancilla tua uoci tue. et posui animam meam in manu tua. et audiui sermones tuos (al' meos) quos locutus es ad me. Nunc igitur audi. et tu uocem ancille tue. ut ponam coram te bucellam panis. et comedens conualescas ut possis iter agere. Qui renuit et ait. Non comedam. Coegerunt autem eum serui sui et mulier: et tandem audita uoce eorum. surrexit de terra. et sedit super lectum. Mulier autem illa habebat uitulum pascualem in domo. et festinauit et accepit eum et occidit. tollensque farinam et miscuit eam. et coxit azima. et posuit ante saul. et ante seruos eius. Qui cum comedissent: surrexerunt et ambulauerunt per totam noctem illam.

XXIX

Congregata xxix sunt ergo uniuersa agmina philistiim in afech. Sed et isrl' castra metatus est super fontem qui erat in iezrael. (al' iezrahel) Et satrape quidem philistiim incedebant in centuriis et milibus. Dauid autem et uiri eius erant in nouissimo agmine cum achis. Dixeruntque principes philistiim ad achis. Quid sibi uolunt hebrei isti. Et ait achis ad principes philistiim. Num ignoratis dd qui fuit seruus (al' nunquid) regis saul isrl'. et est apud me multis diebus. et non inueni in eo quicquam mali (i. annis) ex die qua transfugit ad me usque ad diem hanc. Irati sunt autem aduersus eum principes philistiim. et dixerunt ei. Reuertatur uir iste et sedeat in loco suo

in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in prelium: ne fiat nobis adversarius cum preliari ceperimus. Quomodo enim poterit aliter placare dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant per choros dicentes: Percussit Saul in milibus suis et David in decem milibus suis. Vocavit ergo Achis David et ait ei: Vivit dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et introitus tuus mecum est in castris, et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque ad diem hanc; sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace: et non offendas oculos satraparum philistiim. (al' satraparum)

Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei regis? Respondens autem Achis locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus dei; sed principes philistiim dixerunt: Non ascendet nobiscum in prelium. Igitur consurge mane tu et servi domini tui qui venerunt tecum, et cum de nocte surrexeritis et ceperit dilucescere, pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius ut proficiscerentur mane, et reverterentur ad terram philistiim. Philistiim autem ascenderunt in iezrael. XXX

XXX

Cumque venisset David et viri eius in Sichelech die tertia, amalechite impetum fecerant ex parte australi in Sicheleth, et percusserunt Sicheleth et succenderunt eam igni, et captivas duxerunt mulieres ex ea a minimo usque ad maximum, et non interfecerant quemquam, sed secum duxerunt et pergebant itinere suo. Cumque venissent David et viri eius ad civitatem, et invenissent eam succensam igni, et uxores suas et filios suos et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus qui cum eo erat voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrime. Siquidem et due uxores David captive fuerant ducte, Achinoem iezraelites et Abigail uxor Nabal carmeli. Et contristatus est valde David: volebat enim populus (omnis) lapidare eum, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem David in domino (deo) suo, et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech: Applica ad me ephoth. Et applicavit Abiathar ad David ephoth. Et consuluit David dominum dicens: Persequar an non latrunculos hos, et comprehendam eos an non? Dixitque ei dominus: Persequere; absque dubio enim comprehendes eos et excuties predam. Abiit ergo David ipse et sexcenti viri qui erant cum eo, et venerunt usque ad torrentem Besor: et lassi quidam substiterunt. Persecutus est autem David ipse et quadringenti viri qui erant cum eo. Substiterant enim ducenti qui lassi transire non poterant torrentem Besor. Et invenerunt virum egyptium in agro, et adduxerunt eum ad David. Dederuntque ei panem ut comederet et biberet aquam, sed et fragmen masse caricarum et duas ligaturas uve passe. Qui cum comedisset reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei David: Cuius es tu? vel unde et quo pergis? Qui ait: Puer egyptius ego sum servus viri amalechite. Dereliquit autem me dominus meus quia egrotare cepi nudiustertius. Siquidem nos erupimus ad australem partem cerethi et contra iudam et ad meridiem caleb, et Siceleth succendimus igni. Dixitque ei David: Potes me ducere ad istum cuneum? Qui ait: Iura mihi per deum quod non occidas me, et non tradas me in manus domini mei, et ego ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei David. Qui cum duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem universe terre comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra philistiim et de terra iuda. Et percussit eos David a vespere usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo David omnia que tulerant amalechite, et duas uxores suas eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum, tam de filiis quam de filiabus, et de spoliis et quecumque rapuerant: omnia reduxit David. Et tulit universos greges et armenta, et minavit ante faciem suam. Dixeruntque: Hec est preda David. Venit autem David ad ducentos viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant David, et residere eos iusserat in torrente Besor. Qui egressi sunt obviam David et populo qui cum eo erat. Accedens autem David ad populum salutavit eos pacifice. Respondensque vir unus pessimus

et iniquus de viris qui erant cum David
et dixit. Quia non venerunt nobiscum: non
dabimus eis de preda quam eruimus,
sed sufficiat unicuique uxor sua et filii. Quos
cum acceperint recedant. Dixit autem David.
Non sic facietis fratres mei. De his que tra-
didit dominus nobis et custodivit nos,
et dedit latrunculos qui eruperant adver-
sus nos in manus nostras: nec audiet vos
quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit de-
scendentis ad prelium et remanentis ad
sarcinas: et similiter divident. Et factum
est hoc ex die illa et deinceps constitutum
et prefinitum et quasi lex in Israel usque ad diem
hanc. Venit ergo David in Sicelech. et misit
dona de preda senioribus Iuda proximis suis
dicens. Accipite benedictionem de preda
hostium domini. His qui erant in Bethel:
et qui in Ramoth ad meridiem. et qui in Iether
et qui in Aroer. et qui in Sephamoth. et
qui in Esthamo. et qui in Rechala. et qui in urbi-
bus Ierameel. et qui in urbibus Ceni. et qui in
Arama. et qui in Lacuasan. et qui in A-
theth. et qui in Hebron. et reliquis qui erant
in his locis in quibus commoratus fuerat
David et viri eius. xxxi.

Philisthiim autem pugnabant ad-
versus Israel. Et fugerunt viri Israel
ante faciem Philisthinorum. et ceciderunt in-
terfecti in montem Gelboe. Irrueruntque
Philisthiim in Saul et filios eius. et percusserunt
Ionathan et Aminadab. et Melchisue filios
Saul. Totumque pondus prelii est versum
in Saul: et consecuti sunt eum viri sagitta-
rii: et vulneratus est vehementer a sa-
gittariis. Dixitque Saul ad armigerum
suum. Evagina gladium tuum. et interfice
me: ne forte veniant incircumcisi isti et
interficiant me illudentes michi. et no-
luit armiger eius. Fuerat enim nimio
terrore perterritus. Arripuit itaque Saul gla-
dium suum. et irruit super eum. Quod cum
vidisset armiger eius. videlicet quod mortuus
esset Saul. irruit etiam super gladium suum
ipse et mortuus est cum eo. Mortuus est
ergo Saul et tres filii eius et armiger illius
et universi viri eius in die illa pariter. Vi-
dentes autem viri Israel qui erant trans
vallem et trans Iordanem. Quod fu-
gissent viri Israelite et quod mortuus esset Saul.
et filii eius reliquerunt civitates suas
et fugerunt. Veneruntque Philisthiim et ha-
bitaverunt ibi. Facta autem die altera:
venerunt Philisthiim ut spoliarent in-
terfectos: et invenerunt Saul et tres filios
suos iacentes in monte Gelboe. et precide-
runt caput Saul. et spoliaverunt eum
armis: et miserunt in terram Phili-
stinorum per circuitum. ut annuntiaretur
in templo ydolorum et in populis. Et posu-
erunt arma eius in templo Astaroth:
corpus vero eius suspenderunt in muro
Bethsan. Quod cum audissent habitatores
Iabes Galaad quecumque fecerant Philisthiim
Saul: surrexerunt omnes viri fortissimi
et ambulaverunt tota nocte. et tulerunt
cadaver Saul. et cadavera filiorum Saul de
muro Bethsan. Veneruntque viri Iabes
Galaad et combusserunt ea igni. et tule-
runt ossa eorum et sepelierunt in nemore
Iabes: et ieiunaverunt vii. diebus.

Incipit secundus liber Regum

Factum est autem postquam
mortuus est Saul: ut
David reverteretur a cede Ama-
lech: et maneret in Sicelech
dies duos. In die autem
tertia apparuit homo
veniens de castris Saul veste conscissa et pul-
vere conspersus caput. Et ut venit ad David:
cecidit super faciem suam et adoravit. Dix-
itque ad eum David. Unde venis? Qui ait ad
eum. De castris Israel fugi. Et dixit ad
eum David. Quod est verbum quod factum est? In-
dica michi. Qui ait. Fugit populus ex prelio.
et multi corruentes ex populo mortui sunt.
Sed et Saul et Ionathas filius eius interierunt.
Dixitque David ad adolescentem qui nuntia-
bat ei. Unde scis quia mortuus est Saul et
Ionathas filius eius? Et ait adolescens
qui narrabat ei. Casu veni in montem
Gelboe. et Saul incumbebat super hastam
suam. Porro currus et equites appro-
pinquabant ei. Et conversus post ter-
gum suum vidensque me vocavit.
Cui cum respondissem Adsum: dixit michi.
Quisnam es tu? Et aio ad eum. Amale-
chites sum. Et locutus est michi. Sta
super me et interfice me. quoniam tenent me
angustie. et adhuc tota anima mea
in me est. Stansque super eum: occidi
illum. Sciebam enim quod vivere non poterat
post ruinam: et tuli diadema quod erat
in capite eius: et armillam de brachio
illius: et attuli ad te dominum meum
huc. Apprehendens autem David vestimenta
sua scidit. Omnis viri qui erant cum

eo planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque
ad vesperam super saul. et super ionatham
filium eius. et super populum domini. Et super
domum israel quod corruissent gladio. Dixitque
david ad iuvenem qui nunciabat ei. Unde
es tu? Qui respondit. filius hominis advene
amalechite ego sum. Et ait ad eum
david. Quare non timuisti mittere ma
num tuam. ut occideres xpistum domini. Vocans
que david unum de pueris suis ait. Accedens
irrue in eum. Qui percussit illum: et
mortuus est. Et ait ad eum david. San
guis tuus super caput tuum. Os
enim tuum locutum est adversum te di
cens. Ego interfeci xpistum domini. Plan
xit autem david planctum huiuscemodi super
saul. et super ionatham filium eius. et pre
cepit ut docerent filios iuda arcum
sicut scriptum est in libro iustorum.
et ait. Considera israel pro hiis qui mortui
sunt super excelsa tua vulnerati. Incli
ti israel super montes tuos interfecti sunt.
quomodo ceciderunt fortes? Nolite annun
ciare in geth neque annuncietis in compitis
ascalonis: ne forte letentur filie phili
stinorum. ne forte exultent filie incircum
cisorum. Montes gelboe nec ros nec pluvia
veniant super vos. neque sint agri primi
ciarum quia ibi abiectus est clipeus fortium
clipeus saul: quasi non esset unctus oleo. A
sanguine interfectorum ab adipe fortium:
Sagitta ionathe numquam abiit retrorsum:
et gladius saul non est reversus inanis.
Saul et ionathas amabiles erant. et
decori [illegible] in vita sua. In morte quoque
non sunt divisi. aquilis velociores. leonibus
fortiores. Filie israel super saul flete. qui
vestiebat vos coccino in deliciis. qui pre
bebat ornamenta aurea cultui vestro.
Quomodo ceciderunt fortes in prelio. et io
nathas in excelsis tuis occisus est. Do
leo super te frater mi. Ionatha decore ni
mis. et amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater unicum amat filium suum.
ita ego te diligebam. Quomodo ceci
derunt robusti, et perierunt arma bellica.

II Igitur post hec consuluit · ii ·
david dominum dicens. Num ascendam in unam
de civitatibus iuda. Et ait dominus
Ad eum ad eum. Ascende. Dixitque david. Quo ascen
dam? Et respondit ei. In ebron. Ascen
dit ergo david et due uxores eius achino
em iezraelites. et abigail uxor nabal
carmeli. Sed et viros qui erant cum
eo duxit david singulos cum domo sua.
et manserunt in oppidis ebron. Vene
runtque viri iuda et unxerunt ibi david
ut regnaret super domum iuda. Et nun
ciatum est david quod viri iabes galaad sepe
lissent saul. Misit ergo david nuncios ad
viros iabes galaad. Dixitque ad eos. Be
nedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc
cum domino vestro saul: et sepelistis eum. Et
nunc retribuet quidem vobis dominus miseri
cordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo
quod fecistis verbum istud. Confortentur
manus vestre et estote viri fortissimi. et fi
lii fortitudinis. Licet enim mortuus sit dominus
vester saul: tamen me unxit domus iuda in re
gem. Abner autem filius ner princeps exercitus
saul. tulit isboseth filium saul et cir
duxit eum per castra: regemque consti
tuit super galaad et super gessuri. et super iezrael.
et super effraym. et super beniamin. et super universum
israel. xl. annorum erat isboseth filius saul
cum regnare cepisset super israel: et duobus
annis regnavit. Sola autem domus iuda
sequebatur david. Et fuit numerus dierum
quos commoratus est david in ebron impe
rans super domum iuda. vii. annorum et sex
mensium. Egressusque est abner filius
ner. et pueri isboseth filii saul de castris
in gabaon. Porro ioab filius sarvie
et pueri david egressi sunt et occurrerunt ei iuxta
piscinam gabaon. Et cum in unum
convenissent e regione: sederunt hii iuxta
piscinam una. et illi ex altera. Dixitque
abner ad ioab. Surgant pueri et ludant
coram nobis. Et respondit ioab. Sur
gant. Surrexerunt ergo et transierunt
numero xii. de pueris david. Apprehenso
unusquisque capite [illegible] comparis sui de
fixit gladium in latus contrarii. et ceci
derunt simul. [illegible] Vocatumque nomen
loci illius ager robustorum in gabaon.
Et ortum est bellum durum satis in die
illa. Fugatusque abner et viri eius a pueris
david. Erant ibi autem tres filii sarvie
ioab. et abysay. et azael. Porro azael
cursor velocissimus fuit. quasi unus de ca
preis que morantur in silvis. Perseque
batur autem azael abner et non declinavit
neque ad dexteram neque ad sinistram
omittens persequi abner. Respexit itaque
abner post tergum suum: et ait. tu ne es
azael? Qui respondit. Ego sum. Dixitque
ei abner. Vade ad dexteram sive ad si
nistram. et apprehende unum de adolescen

al' arte sagittandi. Flecti
in libro iustorum. genesis xlix. ibi
manus tua in cervice

Ad eum

tibi et tolle tibi spolia eius. Noluit autem
azael omittere quin urgeret eum. Rursum-
que locutus est abner ad azael. Recede
noli me sequi, ne compellar confodere
te in terram, et levare non potero faciem
meam ad ioab fratrem tuum. Qui au-
dire contempsit, et noluit declinare. Per-
cussit ergo eum abner aversa hasta in
inguine. et transfodit: et mortuus est in eodem
loco. Omnesque qui transibant per locum
in quo ceciderat azael et mortuus erat,
subsistebant. Persequentibus autem
ioab et abysai fugientem abner, sol oc-
cubuit et venerunt usque ad collem aque
ductus, que est ex adverso vallis ... et itineris
deserti in gabaon. Congregatique sunt
filii beniamin ad abner: et conglobati
in unum cuneum. steterunt in summitate
tumuli unius. Et exclamavit abner
ad ioab et ait. Num usque ad internitionem
tuus mucro deseviet? An ignoras
quod periculosa sit desperatio? Usquequo
non dicis populo ut omittat persequi fra-
tres suos. Et ait ioab. Vivit dominus si
locutus fuisses mane recessisset populus perse-
quens fratrem suum. Insonuit ergo ioab
buccina: et stetit omnis exercitus nec perse-
cuti sunt ultra israel neque iniere certamen.
Abner autem et viri eius abierunt per cam-
pestria, tota illa nocte: et transierunt
iordanem. et lustrata omni ... betho-
ron. venerunt ad castra. Porro ioab
reversus omisso abner. congregavit omnem
populum. et defuerunt de pueris david .xix. viri.
excepto azaele. Servi autem david percusserunt
de beniamin et de viris qui cum abner
erant. ccc^tos lx^ta. qui et mortui sunt.
Tuleruntque asael et sepelierunt eum in
sepulcro patris sui, in bethleem. Et am-
bulaverunt tota nocte ... ioab et viri
... qui erant cum eo. et in ipso crepusculo
pervenerunt in ebron. · III ·

Facta est ergo longa ... concer-
tatio inter domum saul et
inter domum david. David autem proficiens
et semper se ipso robustior: domus autem
saul decrescens cotidie. Natique sunt
filii david in ebron. Fuitque primogenitus
eius amon. de achinoem. iezraelite.
et post eum celaab de abigail uxore
nabal carmeli. Porro tertius absolon
filius maacha. filie ptholomai regis
gessur. Quartus adonias filius
aggith. et quintus saphacia filius
abigail. Sextus quoque iezraam de egla
uxore david. Hii nati sunt david in ebron. Cum
ergo esset prelium inter domum saul et do-
mum david: abner filius ner regebat do-
mum saul. Fuerat autem saul concu-
bina nomine respha filia achia. Ingressusque
est ad eam abner. Dixitque isboseth ad
abner. Quare ingressus es ad concubi-
nam patris mei. Qui iratus nimis
propter verba isboseth: ait. Numquid caput canis ego
sum adversum iudam hodie? Qui fece-
rim misericordiam super domum saul patris tui.
et super fratres tuos. et proximos eius. et non tra-
didi te in manus david. et tu requisisti in
me quod argueres pro muliere hodie? Hec   me
faciat deus abner, et hec addat ei. nisi quomodo
iuravit dominus david. sic faciam cum eo.
ut transferatur regnum de domo saul. et
elevetur thronus david super israel. et super
iudam. a dan usque bersabee. Et non potuit
ei respondere quicquam. quia metuebat illum.
Misit ergo abner nuncios ad david pro se di-
centes. Cuius est terra? Et ut loquerentur.
fac mecum amicicias. et erit manus
mea tecum: et reducam ad te universum
israel. Qui ait. Optime ergo ego
faciam tecum amicicias: sed unam rem peto
a te dicens. Non videbis faciem meam
antequam adduxeris michol filiam
saul. et sic venies et videbis faciem meam.
Misit autem david nuncios ad isboseth filium
saul dicens. Redde uxorem meam michol
quam despondi mihi centum preputiis philistinorum.
Misit ergo isboseth et tulit eam a viro
suo. faltiel filio lais. Sequebaturque
eam vir suus plorans usque bahurim.
Et dixit ad eum abner: Vade revertere.
Qui et reversus est. Sermonem quoque
intulit abner ad seniores israel dicens.
Tam heri quam nudius tertius querebatis
david ut regnaret super vos. Nunc ergo fa-
cite quoniam dominus locutus est ad david dicens.
In manu servi mei david salvabo populum
meum israel de manu philistiim. et omni-
um inimicorum eius. Locutus est autem abner
etiam ad beniamin. Et abiit ut lo-
queretur ad david in ebron omnia que
placuerant israeli et universo beniamin.
Venitque ad david in ebron cum .xx. viris.
Et fecit david abner et viris eius qui ve-
nerant cum eo. convivium. Et dixit ad
david abner. Surgam ut congregem
ad te dominum meum regem omnem
israel. et ineam tecum fedus. et imperes

al' reduxisset

omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo dimisisset David Abner et ille isset in pace: statim pueri David et Ioab venerunt caesis latronibus cum praeda magna nimis. Abner autem non erat cum David in Hebron, quia iam dimiserat eum et profectus fuerat in pace. Et Ioab et omnis exercitus qui erat cum eo postea venerant. Nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et abiit in pace. Et ingressus est Ioab ad regem et ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te, quare dimisisti eum et abiit et recessit? Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te, et sciret exitum tuum et introitum tuum, et nosset omnia quae agis? Egressus itaque Ioab a David misit nuntios post Abner et reduxit eum a cisterna Sira ignorante David. Cumque rediisset Abner in Hebron: seorsum adduxit eum Ioab ad medium portae ut loqueretur ei in dolo. Et percussit eum ibi in inguine et mortuus est in ultionem sanguinis Asahel fratris eius. Quod cum audisset David rem iam gestam, ait: Mundus ego sum et regnum meum apud Dominum usque in sempiternum a sanguine Abner filii Ner, et veniat super caput Ioab et super domum omnem patris sui. Nec deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens et leprosus et tenens fusum et cadens gladio et indigens pane. Igitur Ioab et Abisay frater eius interfecerunt Abner eo quod occidisset Asahel fratrem eorum in Gabaon in proelio. Dixit autem David ad Ioab et ad omnem populum qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra et accingimini saccis et plangite ante exequias Abner. Porro rex David sequebatur feretrum. Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex vocem suam et flevit super tumulum Abner; flevit autem et omnis populus. Plangensque rex Abner ait: Nequaquam ut mori solent ignavi mortuus es Abner. Manus tuae non sunt ligatae et pedes tui non sunt compedibus aggravati, sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David clara adhuc die, iuravit David dicens: Haec faciat mihi Deus et haec addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit et placuerunt eis cuncta quae fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et

David

et lugens

universus Israel in die illa quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur Abner filius Ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in Israel? Ego autem adhuc delicatus et unctus rex; porro viri isti filii Sarviae duri mihi sunt. Retribuat Dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

IIII

Audivit autem filius Saul quod cecidisset Abner in Hebron, et dissolutae sunt manus eius, omnisque Israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana et nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitae de filiis Beniamin; siquidem et Beroth reputata est in Beniamin. Et fugerunt Berothitae in Getthaim, fueruntque ibi advenae usque ad tempus illud. Erat autem Ionathae filio Saul filius debilis pedibus; quinquennis enim fuit quando venit nuntius de Saul et Ionathan ex Iezrahel. Tollensque eum nutrix sua fugit. Cumque festinaret ut fugeret, cecidit et claudus effectus est, habuitque vocabulum Miphiboseth. Venientes igitur filii Remmon Berothitae Rechab et Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth qui dormiebat super stratum suum meridie; et ostiaria domus purgans triticum obdormivit. Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine Rechab et Baana frater eius, et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectulum suum in conclavi, et percutientes interfecerunt eum. Sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte. Et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui qui quaerebat animam tuam. Et dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul et de semine eius. Respondens autem David Rechab et Baana fratri eius filiis Remmon Berothitae, dixit ad eos: Vivit Dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quoniam eum qui annuntiaverat mihi et dixerat: Mortuus est Saul, qui putabat se prospera nuntiare, tenui et occidi eum in Sicelech, cui oportebat me dare mercedem pro nuntio. Quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super lectum suum, non quaeram sanguinem eius de manu vestra et auferam vos de terra? Praecepit itaque David pueris suis, et interfecerunt

runt eos. Praecidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam in Hebron. Caput autem Hysboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron. · V ·

Et venerunt universae tribus Israel ad David in Hebron dicentes. Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudiustertius cum esset Saul rex super nos tu eras educens et reducens Israel. Dixit autem Dominus ad te. Tu pasces populum meum Israel: et tu eris dux super Israel. Venerunt quoque et seniores de Israel ad regem in Hebron. et percussit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino. Unxeruntque David in regem super Israel. Filius erat David xxx. annorum cum regnare coepisset. et xl. annis regnavit. In Hebron regnavit super Iudam vii. annis. et vi mensibus; In Ierusalem autem regnavit xxx. tribus annis. super omnem Israel et Iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in Ierusalem ad Iebuseum habitatorem terrae. Dictumque est ad David ab eis. Tanta est iniquitas a debilioribus arceatis. Ad quos David respondit. Faciat ingens ego iubeam ut parva sublimia tangat. et exeat nunc pubium. Non ingredieris huc nisi abstuleris caecos et claudos dicentes. Non ingredietur David huc. Cepit autem David arcem Sion: haec est civitas David. Proposuerat enim David in die illa praemium ei qui percussisset Iebuseum et tetigisset domatum fistulas. et abstulisset claudos et caecos. odientes animam David. Ideo dicitur in proverbio. Caecus et claudus non intrabunt in templum. Habitavit autem David in arce Sion: et vocavit eam civitatem David: et aedificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens. et Dominus exercituum erat cum eo. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David: et ligna cedrina et artifices lignorum. et artifices lapidum ad parietes: et aedificaverunt domum David. Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel: et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel. Accepit ergo David adhuc concubinas et uxores de Ierusalem postquam venerat de Hebron. Natique sunt David et alii filii et filiae et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Ierusalem. Samua et Sobab et Nathan et Salomon. et Iebahar. et Elisua. et Nepheg. et Iafia. et Elisama. et Elida et Eliphaleth. Audierunt ergo Philisthim quod unxissent David regem super Israel: et ascenderunt universi ut quaererent David. Quod cum audisset David descendit in praesidium.

Philisthim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit David Dominum dicens. Si ascendam ad Philisthim et si dabis eos in manu mea. Et dixit Dominus ad David. Ascende quia tradens dabo Philisthim in manu tua. Venit ergo David in Baalpharasim et percussit eos ibi et dixit. Divisit Dominus inimicos meos coram me. sicut dividuntur aquae. Propterea vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua quae tulit David et viri eius. Et addiderunt adhuc Philisthim ut ascenderent et diffusi sunt in valle Raphaim. Consuluit autem David Dominum. Si ascendam contra Philisthaeos et si trades eos in manus meas. Qui respondit. Non ascendas obviam eis. sed gyra post tergum eorum. et venies ad eos ex adverso pirorum. Et cum audieris sonitum clamoris gradientis in cacumine pirorum: tunc inibis proelium. quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam. ut percutiat castra Philisthim. Fecit itaque David sicut praeceperat ei Dominus: et percussit Philisthim de Gabaa. usque dum venias Gezer.

VI

Congregavit autem rursum David · VI · omnes electos ex Israel. xxx. milia. Surrexitque et abiit et universus populus qui erat cum eo de viris Iuda ut adducerent arcam Dei super quam invocatum est nomen Domini exercituum sedentis in cherubim super eam. Et imposuerunt arcam Domini super plaustrum novum: tuleruntque eam de domo Aminadab qui erat in Gabaa. Oza autem et Ahio filii Aminadab minabant plaustrum novum. Cumque tulissent eam de domo Aminadab qui erat in Gabaa: custodiens arcam Dei: Ahio praecedebat arcam. David autem et omnis Israel ludebant coram Domino in omnibus lignis fabrefactis. et citharis et lyris. et tympanis et sistris et cymbalis. Postquam autem venerunt ad aream Nachon: extendit manum Oza ad arcam Dei. et tenuit eam quoniam calcitrabant boves et declinaverunt eam. Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam: et percussit eum super temeritate qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei. Contristatus est autem David eo quod percussisset Dominus Ozam. Et vocatum est nomen loci illius percussio Ozae usque in diem hanc. Et timuit David Dominum in die illa

David

Nota David ludebat coram Domino in lyris

sua

Nota de Oza tangente archam declinantem

al' Domini

dicens. Quomodo ingredietur ad me
archa domini. Et noluit divertere ad se
archam domini in civitatem david. Sed divertit
eam in domum obededom gethei. Et ha-
bitavit archa domini in domo obededom
gethei tribus mensibus. Et benedixit dominus
obededom et omnem domum eius. Nun-
tiatumque est regi david quod benedixisset dominus
obededom et omnia eius propter archam domini.
Dixitque david. Ibo et reducam archam domini
cum benedictione in domum meam.
Abiit ergo david et adduxit archam dei de
domo obededom in civitatem david cum
gaudio. Et erant cum david vii. chori
et victima vituli. Cumque transcendissent
qui portabant archam dei vi. passus,
immolabant bovem et arietem.
Et david percutiebat in organis armiga-
tis et saltabat totis viribus ante dominum.
Porro david erat accinctus ephod lineo.
Et david et omnis domus israel ducebant ar-
cham testamenti domini in iubilo, et in
clangore bucine. Cumque intrasset archa
domini in civitatem david: michol filia saul,
prospiciens per fenestram vidit regem david
subsilientem et saltantem coram domino:
despexit eum in corde suo. Et introduxe-
runt archam domini, et posuerunt eam
in loco suo, in medio tabernaculi quod
tetenderat ei david. Et obtulit david holocau-
sta coram domino et pacifica. Cumque
complesset offerens holocausta et pacifica
benedixit populo in nomine domini exercituum.
Et partitus est universe multitudini israel
tam viro quam mulieri singulis collyridam
panis unam et assaturam bubale
carnis unam et similam frixam oleo.
Et abiit omnis populus unusquisque
in domum suam. Reversusque est david ut
benediceret domui sue. Et egressa michol
filia saul in occursum david ait. Quam
gloriosus fuit hodie rex israel discoperiens
se ante ancillas servorum suorum, et nudatus
est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque
david ad michol. Vivit dominus quia ludam
ante dominum, qui elegit me potius quam
patrem tuum, et quam omnem domum eius et
precepit mihi ut essem dux super populum
israel: et ludam et vilior fiam plusquam factus
sum et ero humilis in oculis meis. Et cum an-
cillis de quibus locuta es, gloriosior apparebo.
Igitur michol filie saul non est na-
tus filius usque ad diem mortis
sue.

VII.

Factum est autem cum sedisset
rex in domo sua, et dominus dedisset
ei requiem undique ab inimicis suis uni-
versis. Dixit ad nathan prophetam: Vides-
ne quod ego habitem in domo cedrina et
archa dei posita sit in medio pellium?
Dixitque nathan ad regem: omne quod est in
corde tuo, vade et fac: quia dominus tecum
est. Factum est autem in nocte illa: et
ecce sermo domini ad nathan dicens. Vade et
loquere ad servum meum david. Hec dicit
dominus. Numquid tu edificabis michi domum
ad habitandum? Neque enim habitavi
in domo ex die qua eduxi filios israel de
terra egypti usque in diem hanc. Sed am-
bulabam in tabernaculo et in tentorio per
cuncta loca que transivi cum omnibus filiis
israel. Numquid loquens locutus sum ad unum
de tribubus israel cui precepi ut pasceret populum
meum israel dicens. Quare non edifi-
casti michi domum cedrinam? Et nunc
hec dices servo meo david. Hec dicit dominus exer-
cituum. Ego te tuli de pascuis sequentem
gregem, ut esses dux super populum meum
israel: et fui tecum in omnibus ubicumque
ambulasti, et interfeci universos inimi-
cos tuos a facie tua, fecique tibi nomen grande
iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.
Et ponam locum populo meo israel et plan-
tabo eum et habitabit sub eo et
non turbabitur amplius nec addent
filii iniquitatis ut affligant eum.
sicut prius ex die qua constitui iudices
super populum meum israel: et requiem
dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Pre-
dicitque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus.
Cumque completi fuerint dies tui et
dormieris cum patribus tuis. suscitabo
semen tuum post te quod egredietur de
utero tuo, et firmabo regnum eius.
Ipse edificabit domum nomini meo.
Et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum.
Ego ero illi in patrem, et
ipse erit michi in filium. Qui si inique
gesserit, arguam eum in virga virorum
et in plagis filiorum hominum. Misericordiam
autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli
a saul quem amovi a facie mea.
Et fidelis erit domus tua et regnum tuum
in eternum ante faciem meam, et thronus tuus
erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iux-
ta universam visionem istam sic locutus
est nathan ad david. Ingressus autem est rex david
et sedit coram domino: et dixit. Quis ego

sum dn̄e deus ⁊ que domus mea.
q̄ adduxisti me hucusq;? Sz h̄ parum
est uisum in conspectu tuo domine deus
meus q̄ dilexisti me. n loqueris etiam
de domo serui tui in longinquū. Ista eīn
ē lex adam dn̄e de'. Qd ḡ addē ad
huc poterit dd' ut loquatur ad te? Tu eīn
scis suū tuum domine deus. Propt' ūbum
tuū. ⁊ sc̄d' cor tuū fecisti oīa magnalia h̄:
ita ut notū faceres suo tuo. Jcirco magni
ficatus es domine deus. q̄ non est similis
tui. nz eīn deus est extra te. in omnibz que
audiuim' in aurib; nr̄is. Que ẽ aūt
ut ppl's tuus isrl' gens in terra: ꝑp q̄
iuit dominus ut redimeret eam sibi in
pplm̄. ⁊ poneret s' nomē. faceretq; eis
magnalia ⁊ horribilia sup terram. a
facie ppli' tui. q̄ redemisti t' ex egypto.
gente ⁊ deo eius. ⁊ confirmasti tibi pplm̄
tuū isrl' in pplm̄ sempiternū. ⁊ tu dn̄e
fcūs es eis in deum. Nūc ḡ dn̄e deus ūbū
q̄ locutus es sr̄ seruum tuū. ⁊ sr̄ domū ei'
suscita in sempiternū ⁊ fac sicut locut'
es: ⁊ magnificetur nomē tuū. usq; in
sempiternum. atq; dicatur dn̄s exer
cituum deus sr̄ isrl'. ⁊ domus serui tui dd' erit
stabilita coram domino: q̄a tu dn̄e
exercituū deus isrl' reuelasti aurem serui t.
dicens: domū edificabo t'. Propterea
inuenit seruus tuus cor suū: ut oraret
te orone hac. Nūc ḡ domine deus tu es
deus ⁊ uerba tua erunt uera. locut'
eni es ad seruū tuū bona h̄. Incipe ḡ ⁊
bn̄dic domū serui tui ut sit in sempiter
num coram te. q̄ tu domine deus locut'
es h̄. ⁊ bn̄dictōe tua bn̄dicetur domus
serui tui ī sempiternum: · viii ·

VIII

Factum est aūt p' hec pcussit dd'
philisthim ⁊ humiliauit eos.
⁊ tulit dd' frenū tributi de manu phili
stiī. Et percussit moab ⁊ mensus ē eos
funiculo coequās terre. mensus est
aūt duos funiculos unū ad occidēdū.
⁊ unū ad uiuificādū. Et factus ē moab
dd' seruiens sub tributo. ⁊ pcussit dd' adad
ezer filium rohob regem soba. qñ pfect'
est. ut dn̄aretur sup flumen eufraten.
Et captis dd' ex parte eius mille. dcc̄tis
equitibz ⁊ xx. milibz peditum: subnerua
uit oīs iugales curruū. dereliq' q; ex
eis. centum. Venit quoq; siria dama
sci ut presidium ferret adadezer regi
soba: ⁊ percussit dd' de syria. xx.ii. milia
uiror. ⁊ posuit dd' presidiū in siria
damasci: factaq; est syria dd' seruiens sb
tributo. Seruauitq; dominus dd' in
omnibz ad q̄cūq; profectus est. Et
tulit dd' arma aurea ⁊ torqs q̄' h̄ebant
serui adadezer. ⁊ detulit ea in ierlm̄.
⁊ de bethe ⁊ de beroth ciuitatibz adadezer
Tulitq; rex dd' es multū nimis de q̄
fecit salomon oīa uasa erea ī templo ⁊
mare eneum ⁊ columpnas ⁊ altare ua
Et h̄ accepit postea sisac rex egypti
in diebz roboam filii salomonis cum
ascendisset de ierlm̄ de terra [illegible]
⁊ electis ciuitatibz adadezer [illegible] erat. erat
Audiuit aūt thou rex emath q̄ pcussis
set dd' oīe rob' adadezer. misit thou
ioram filium suum ad regem dd'
ut salutaret eum. ⁊ gratulās ḡras
ageret eo q̄ expugnasset adadezer
⁊ percussisset eum. Hostis quippe erat
thou adadezer ⁊ in manu eius erāt
uasa argentea. ⁊ uasa aurea. et
uasa erea. q̄ ⁊ ipa sācificauit rex dd'
domino cū argento ⁊ auro que scīfi
cauerat de uniūsis gentibz quas sub
egerat de syria ⁊ moab. ⁊ filiis amon ⁊
philistiim ⁊ amaleth. ⁊ de manubiis ad
adezer filii roob soba regis. Fecit q;
dd' s' nomē cum reuerteretur capta siria
in ualle salinar cesis xviii. milibz. ⁊ in
gebelem ad xviii. m̄. ⁊ posuit ī ydumea
custodes statuitq; presidiū: ⁊ fca est
uniūsa ydumea seruiens dd'. Et serua
uit dn̄s dd' in omnibz ad q̄cūq; pfect'
est. Et regnauit dd' sup omne isrl'
faciebatq; dd' iudiciū ⁊ iusticiam
omni pplō suo. Joab aūt filius saruie
erat sup exercitum. Porro iosaphat
fili' achilud erat a cōmentariis: et
sadoch filius achitob ⁊ achimeleth
filius abiathar erant sacerdotes.
⁊ saraias scriba. Banaias aūt fili'
ioiade sr̄ cerethi ⁊ ferethi. · ix ·

IX

Filii autem dd' erant sacerdotes.
Et dixit dd'. Putas ne ē
qui remanserit de domo saul ut faciā
cum eo misericordiam ꝑp ionatham.
Erat autem de domo saul seruus
noīe siba. Quē cū uocasset rex ad se:
dixit ei. Tu es siba? Et ille respondit. ne
Ego sum seruus tuus. Et ait rex.
Nūquid supest ā's de domo saul ut faciā
cū eo miām dei? Dixitq; siba regi.
Supest filius ionathan debilis
pedibz. Ubi inquit est? Et siba

ad regem. Ecce ait in domo machir
filii amiel in lodabar. Misit ergo rex
david et tulit eum de domo machir filii
amihel de lodabar. Cum autem venisset
miphiboseth filius ionathe filii saul
ad david: corruit in faciem suam et adora
vit. Dixitque david: miphiboseth. Qui re
spondit. Assum servus tuus. Et ait ei
david. Ne timeas: quia faciens faciam in te
misericordiam propter ionathan patrem tuum: et
restituam tibi omnes agros saul patris
tui. et tu comedes panem in mensa mea.
semper. Qui adorans eum dixit. Quis
ego sum servus tuus quoniam respexisti su
per canem mortuum similem mei. Vocavit
itaque rex sibam puerum saul. et dixit ei.
Omnia quecumque fuerunt saul et universam
domum eius dedi filio domini tui. Opera
re igitur ei terram tu et filii tui et servi tui. et
servi tui: ut inferas filio domini tui cibos
ut alatur. Miphiboseth autem filius domini
tui comedet semper panem super mensam
meam. Erant autem sibe xv filii et xx.
servi. Dixitque siba ad regem. Sicut
iussisti domine mi rex servo tuo. sic fa
ciet servus tuus. Et miphiboseth come
det panem super mensam tuam quasi unus de
filiis regis. Habebat autem miphiboseth
filium parvulum nomine micha. Omnis
vero cognatio domus sibe serviebat
miphiboseth. Habitabat autem mi
phiboseth in ierusalem: quia de mensa re
gis iugiter vescebatur: et erat claudus utroque
pede. x.

X

Factum est autem post hec ut moreretur naas
rex filiorum amon. et regnavit anon
filius eius pro eo. Dixitque david. Faciam
misericordiam cum anon filio naas: sicut fecit
pater eius mecum misericordiam. Misit ergo david consolans
eum per servos suos super patris interitu.
Cum autem venissent servi david in terram filiorum
amon. dixerunt principes filiorum amon
ad anon dominum suum. Putas quod propter honorem
patris tui david miserit ad te consolatores.
et non ideo ut investigaret. et exploraret
civitatem. et everteret eam. misit servos suos
david ad te. Tulit itaque anon servos david. rasit
que dimidiam partem barbe eorum. et prescidit
vestes eorum medias usque ad nates: et
dimisit eos. Quod cum nunciatum esset david:
misit in occursum eorum. erant enim viri
confusi turpiter valde. et mandavit
eis david dicens. Manete in iericho donec
crescat barba vestra: et tunc revertimini.

Nota quod amon rasit barbam et prescidit vestes

Videntes autem filii amon quod iniuriam fe
cissent david: miserunt et conduxerunt mercede
syrum rohob. et syrum soba. xx. milia peditum
et a rege maacha mille viros. et ab istob
xii. milia virorum. Quod cum audisset david:
misit ioab et omnem exercitum bellatorum.
Egressi sunt ergo filii amon et direxerunt
aciem ante ipsum introitum porte. Syrus
autem et soba et rohob. et istob et maacha
seorsum erant in campo. Videns ergo
ioab quod preparatum esset adversum se prelium.
et ex adverso et post tergum: elegit sibi ex
omnibus electis israel. et instruxit aciem contra
syrum. reliquam autem partem populi tradidit
abisai fratri suo. qui direxit aciem contra
filios amon. Et ioab ait. Si prevaluerit
adversum me syrus eris mihi in adiutorium.
Si autem filii amon prevaluerint adversum
te auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugne
mus pro populo nostro et civitate dei nostri. Dominus
autem faciet quod bonum est in conspectu suo.
Iniit ergo ioab et populus qui erat cum eo certa
men contra syros. qui statim fugerunt
a facie eius. Filii autem amon videntes quod
fugissent syri: fugerunt et ipsi a facie abi
sai et ingressi sunt civitatem. reversusque
est ioab a filiis amon et venit ierusalem.
Videntes igitur syri quoniam corruissent coram
israel: congregati sunt pariter. Misitque
adadezer et eduxit syros qui erant
trans flumen: et adduxit exercitum eorum.
Sobac autem magister militie adadezer:
princeps eorum erat. Quod cum nunciatum esset
david: contraxit omnem israel. et transivit
iordanem: venitque in helam. Et direxe
runt aciem syri ex adverso david: et pugna
verunt contra eum. Fugeruntque syri a facie israel.
et occidit david de syris septingentos currus
et xl. milia equitum. et sobach principem militie
adadezer percussit: qui statim mortuus
est. Videntes autem universi reges qui erant
in presidio adadezer victos se esse ab israel:
expaverunt et fugerunt. l. et viii. milia coram
israel. et fecerunt pacem cum israel. et servie
runt eis. Timueruntque syri auxilium prebere
filiis amon. xi.

Factum est autem vertente
anno eo tempore quo solent reges
ad bella procedere: misit david ioab et servos
suos qui erant cum eo. et universum israel.
et vastaverunt filios amon: et obsederunt
rabath. David autem remansit in ierusalem.
Dum hec agerentur: accidit ut quadam
die surgeret david de strato suo post meridiem

et deambularet in solario domus regie:
viditque mulierem se lavantem ex adverso
super solarium suum. Erat autem mulier
pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit
que esset mulier. Nuntiatumque est ei,
quod ipsa esset bersabee filia heliam uxor urie
ethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam.
Que cum ingressa esset ad illum: dormi-
vit cum illa. Statimque sanctificata est ab
inmunditia sua: et reversa est in domum suam
illa concepto fetu. Mittensque: nuntiavit
David et ait. Concepi. Misit autem David ad ioab
dicens. Mitte ad me uriam etheum.
Misitque ioab uriam ad David. Et venit urias
ad David. Quesivitque David quam recte ageret ioab.
et populus: et quomodo administraretur bellum.
Et dixit David ad uriam. Vade in domum tuam
et lava pedes tuos. Et egressus est urias de
domo regis. secutusque est eum cibus regius.
Dormivit autem urias ante portam domus
regie cum aliis servis domini sui: et non de-
scendit ad domum suam. Et ait David ad
uriam. Nuntiatumque est David a dicentibus,
non ivit urias ad domum suam. Et ait David
ad uriam. Numquid non de via longinqua
venisti? Quare non descendisti in domum
tuam? Et ait urias ad David. Archa dei et israel
et iuda habitant in papilionibus: et dominus meus
ioab. et servi domini mei. super faciem terre
manent: et ego ingrediar domum meam,
ut comedam et bibam: et dormiam cum
uxore mea? per salutem tuam et per sa-
lutem anime tue. quia non faciam rem
hanc. Ait ergo David ad uriam. Mane hic
etiam hodie. Et cras dimittam te. Mansit
autem urias in ierusalem in die illa. Et
altera die vocavit eum David: ut comederet
coram se et biberet. et inebriavit eum.
Qui egressus vespere dormivit in
strato suo, cum servis domini sui: et in domum
suam non descendit. Factum est ergo
mane: et scripsit David epistolam ad ioab:
misitque per manum urie scribens in epistola.
Ponite uriam ex adverso belli ubi fortis-
simum prelium est. et derelinquite eum. ut
percussus intereat. Igitur cum ioab ob-
sideret urbem. posuit uriam in loco quo
sciebat viros esse fortissimos. Egressique
viri de civitate bellabant adversus
ioab: et ceciderunt de populo David servorum David
et mortuus est urias etheus. Misit
itaque ioab et nuntiavit David. omnia verba
prelii. Precepitque nuntio dicens. Cum
compleveris sermones belli universos ad regem

si videris eum indignari. et dixerit.
quare accessistis ad murum ut pugna-
retis? an ignorabatis quod
multa desuper ex muro tela mittantur?
quis percussit abimelech filium ierobaal?
Nonne mulier misit super eum fragmen
mole de muro. et interfecit eum in thebes?
quare iuxta murum accessistis. Dices. Etiam servus tuus
urias etheus occubuit. Abiit ergo nuntius
et venit et narravit omnia David que
ei preceperat ioab. Et dixit nuntius ad David.
Prevaluerunt adversum nos viri. et egressi
sunt ad nos in agrum. Nos autem facto
impetu. persecuti fuimus eos. usque ad por-
tam civitatis. Et direxerunt iacula sa-
gittarii. ad servos tuos ex muro desuper:
mortuique sunt de servis regis. quin etiam
servus tuus urias etheus mortuus est.
Et dixit David ad nuntium. Hec dices ioab.
Non te frangat ista res. Varius est
eventus prelii. et nunc hunc et nunc illum consumit al' belli
gladius. Conforta bellatores tuos adver-
sus urbem ut destruas eam et exhortare
eos. Audivit autem uxor urie quod mortuus
esset urias vir suus: et planxit eum.
Transacto autem luctu misit David et introduxit
eam in domum suam. et facta est ei uxor.
peperitque ei filium. Et displicuit verbum
hoc quod fecerat David coram domino. xij.

XII

Misit ergo dominus nathan ad David. Qui
cum venisset ad eum. Dixit ei.
Responde michi iudicium. Duo viri erant in
civitate una. unus dives. alter pauper. Nota parabolam nathan prophete
Dives habebat oves et boves plurimos
valde. pauper autem nichil habebat omnino preter
ovem unam parvulam quam emerat et
nutrierat. et que creverat apud eum
cum filiis eius simul. de pane eius comedens.
et de calice eius bibens. et in sinu illius
dormiens. eratque illi sicut filia. Cum
autem peregrinus quidam venisset ad divitem:
parcens ille sumere de ovibus et bobus suis: ut
exhiberet convivium peregrino illi. qui
venerat ad se. tulit ovem viri pauperis.
et preparavit cibos homini qui venerat ad se.
Iratus autem indignatione David adversus
hominem illum nimis dixit ad nathan.
Vivit dominus quoniam filius est mortis vir qui
fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum
eo quod fecerit verbum istud. et non pepercit.
Dixit autem nathan ad David. Tu es ille vir
qui fecisti hanc rem. Hec dicit dominus deus.
Ego unxi te in regem super israel: et ego
erui te de manu saul. et dedi tibi domum

domini tui. et uxores domini tui in sinu
tuo. dedique tibi domum israel et domum
iuda: et si parua sunt ista. adiciam tibi
multo maiora. Quare ergo contemp
sisti uerbum domini ut faceres malum in
conspectu meo? Uriam etheum percus
sisti gladio. et uxorem illius accepisti
tibi in uxorem. et interfecisti eum gladio
filiorum amon. Quobrem non rece
det gladius de domo tua usque in sempi
ternum. eo quod despexeris me. et tuleris
uxorem uriæ ethei ut esset uxor tua.
Itaque hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo su
per te malum de domo tua. et tollam
uxores tuas in oculis tuis. et dabo
proximo tuo. et dormiet cum uxoribus
tuis in oculis solis huius. Tu enim
fecisti abscondite. ego enim
faciam uerbum istud in conspectu omnis
huius israel et in conspectu solis. Et dixit
dauid ad nathan. peccaui domino. Dixitque
nathan ad dauid. Dominus quoque transtulit
peccatum tuum: non morieris. Uerumtamen
quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen
domini. propter uerbum hoc filius qui
natus est tibi morte morietur. Et
reuersus est nathan in domum suam.
Percussit quoque dominus paruulum quem pepererat
uxor uriæ dauid. et desperatus est. Depre
catusque est dauid dominum pro paruulo. et ieiuna
uit dauid ieiunio. et ingressus seorsum
iacuit super terram. Uenerunt autem
seniores domus eius cogentes eum ut
surgeret de terra. Qui noluit neque
comedit cum eis cibum. Accidit autem
die septima. ut moreretur infans. Ti
muerunt que serui dauid nuntiare ei quod mor
mortuus esset paruulus. Dixerunt enim.
Ecce cum paruulus adhuc uiueret loque
bamur ad eum et non audiebat uocem
nostram. quanto magis si dixerimus mortuus est
puer se affliget. Cum ergo audisset
dauid seruos suos mussitantes: intellexit
quod mortuus esset infantulus: Dixitque
ad seruos suos. num mortuus est puer?
Qui responderunt ei. Mortuus est.
de terra Surrexit ergo dauid et lotus unctusque est.
Cumque mutasset uestem: ingressus est
domum domini et adorauit. Et uenit
in domum suam. petiuitque ut ponerent
ei panem et comedit. Dixerunt autem ei
serui eius. Quis est sermo quem fecisti?
propter infantem cum adhuc uiueret
ieiunasti et flebas mortuo autem puero
surrexisti et comedisti panem. Qui ait.
Propter infantem dum adhuc uiueret
ieiunaui et fleui. Dicebam enim.
Quis scit si forte donet eum michi dominus?
et uiuat infans. Nunc autem quia mor
tuus est quare ieiuno. Numquid potero
reuocare eum amplius. Ego
uadam magis ad eum. ille uero non
reuertetur ad me. Et consolatus est
dauid bersabee uxorem suam. Ingres
susque ad eam. dormiuit cum ea.
genuit filium: et uocauit nomen
eius salomonem. Et dominus dilexit
illum. misitque in manu nathan
prophete. et uocauit nomen eius amabilis
domino: eo quod diligeret eum dominus. Igitur
pugnabat ioab contra rabath filiorum
amon. et expugnabat urbem regiam.
Misitque ioab nuntios ad dauid dicens.
Dimicaui aduersus rabath. et capi
enda est urbs aquarum. Nunc igitur
reliquam partem populi congrega et ob
side ciuitatem et cape eam: ne cum
a me uastata fuerit urbs. nomini meo
ascribatur uictoria. Congregauit
itaque dauid omnem populum et profectus est
aduersus rabath. Cumque dimi
casset: cepit eam et tulit dyadema
melchon regis eorum de capite
eius. pondo auri talentum. habens
gemmas preciosissimas. et impositum
est super caput dauid. Sed et predam
ciuitatis asportauit multam ualde.
populum quoque eius adducens serrauit
et circumegit super eos ferrata
carpenta. diuisitque cultris et trans
duxit in typolaterium. Sic fecit
uniuersis ciuitatibus filiorum amon.
Et reuersus est dauid et omnis exercitus
in ierusalem. · XIII ·

Factum est autem post hec
ut absalon filii dauid sororem
speciosissimam uocabulo thamar:
adamaret amon filius dauid et depere
ret eam ualde: ita ut egrotaret
propter amorem eius. Quia cum esset
uirgo: difficile ei uidebatur ut quippiam
inhoneste ageret cum ea. Erat
autem amon amicus nomine ionadab
filius semma fratris dauid uir prudens
ualde. Qui dixit ad eum. Quare
sic attenuaris macie fili re
gis per singulos dies: cur non
indicasti michi. Dixitque ei amon

thamar sororem fratris mei absalon.
amo. Cui respondit ionadab. Cuba
super lectum tuum. et languorem
simula. Cumque venerit pater tuus ut visi
tet te, dic ei. Veniat oro thamar soror
mea. ut det michi cibum, et faciat
pulmentum ut comedam de manu
eius. Accubuit itaque amon: et quasi
egrotare cepit. Cumque venisset rex ad vi
sitandum eum: amon ait ad regem.
Veniat obsecro thamar soror mea.
ut faciat in oculis meis duas
sorbitiunculas. et cibum capiam
de manu eius. Misit ergo david ad
thamar domum — dicens. Veni
in domum amon fratris tui: et fac ei
pulmentum. Venitque thamar in
domum amon fratris sui. Ille autem
iacebat. Que tollens farinam
commiscuit: et liquefaciens in oculis eius
coxit sorbitiunculas. Tollensque quod co
xerat: effudit et posuit coram eo et no
luit comedere. Dixitque amon. Eicite
universos de domo a me. Cumque eiecis
sent omnes: dixit amon ad thamar.
Infer cibum in conclavi. ut vescar
de manu tua. Tulit ergo thamar
sorbitiunculas quas fecerat: et in
tulit ad amon fratrem suum. in con
clavi. Cumque obtulisset ei cibum: app
rehendit eam et ait. Veni cuba mecum
soror mea. Que respondit ei. Noli frater
mi noli opprimere me; neque enim hoc fas est hoc
in israel. Noli facere stultitiam hanc.
Ego enim non potero ferre obpro
brium meum; et tu eris quasi unus
de insipientibus in israel. Quin potius
loquere ad regem et non negabit me
tibi. Noluit autem acquiescere dictis
eius: sed prevalens viribus oppressit
eam. et cubavit cum illa. Et exosam
habuit eam amon odio magno ni
mis: ita ut maius esset odium quo
oderat eam amore quo ante dilexe
rat. Dixitque ei amon. Surge et vade.
Que respondit ei. Maius est hoc ma
lum quod nunc agis adversum me. quam
quod ante fecisti expellens me. Et noluit
audire eam. sed vocato puero qui mi
nistrabat ei dixit — Eice foras
a me hanc. et claude hostium post eam.
Que induta erat talari tunica. huiusce
modi enim filie regis virgines vestibus
utebantur. Eiecit itaque eam minister

illius foras. Clausitque ostium post eam.
Que aspergens cinerem capiti suo
scissa tunica talari. impositisque ma
nibus super caput suum ibat ingrediens
et clamans. Dixit autem absalon frater eius ei.
Numquid amon frater tuus concubuit tecum.
Sed nunc soror tace. frater tuus est. neque affli
gas cor tuum pro hac re. Mansit itaque
thamar contabescens in domo absalonis
fratris sui. Cum autem rex david audisset verba hec,
contristatus est valde. Et noluit con
tristare spiritum amon filii sui quoniam dilige
bat eum — quia primogenitus ei erat.
Porro non est locutus absalon ad
amon. nec bonum nec malum. Oderat
enim absalon amon; eo quod violasset
thamar sororem suam. Factum est autem
post tempus biennii ut tonderentur oves
absalon in baalasor que est iuxta effraym.
Et vocavit absalon omnes filios regis.
Venitque ad regem et ait ad eum. Ecce
tondentur oves servi tui: veniat oro
rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque
rex ad absalon. Noli fili mi rogare
ut veniamus omnes et gravemus te.
Cum autem cogeret eum et noluisset ire:
benedixit ei. Et ait absalon. Si non — Ad david
vis venire: veniat nobiscum obsecro saltem
amon frater meus. Dixit ad eum rex.
Non est necesse ut vadat tecum. Co
egit itaque eum absalon. et dimisit cum
eo amon. et universos filios regis. Fecerat
que absalon convivium quasi convivium regis.
Preceperat autem absalon pueris suis dicens.
Observate cum temulentus fuerit amon
vino. et dixero vobis percutite eum et interfi
cite. Nolite timere. ego enim sum qui — ¶ Nota occisus fuit amon
precipio vobis. Roboramini et estote
viri fortes. Fecerunt ergo pueri absa
lon adversus amon sicut preceperat
eis absalon. Surgentesque omnes filii
regis ascenderunt singuli mulas
suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent
in itinere: fama pervenit ad david dicens.
Percussit absalon omnes filios regis.
et non remansit saltem ex eis unus.
Surrexit itaque rex et scidit vestimenta
sua. et cecidit super terram. et omnes
servi ipsius qui assistebant ei sciderunt
vestimenta sua. Respondens autem
ionadab filius semmaa fratris david dixit.
Ne estimet dominus meus rex quod omnes
filii regis occisi sunt: amon solus
mortuus est. quoniam in odio absalonis erat

Quo absolon fugit

Cessauit al' irasci c. xiiij.

XIIII

positus ex die qua oppressit thamar
sororem suam. Nunc ergo ponat dominus
meus rex super cor suum verbum
istud dicens. Omnes filii regis occisi sunt:
quoniam amon solus mortuus est. Fugit
autem absalon. Et eleuauit puer specu
lator oculos suos et aspexit. et ecce populus
multus veniebat per iter deuium ex
latere montis. Dixit autem ionadab ad
regem. Ecce filii regis adsunt: iuxta
verbum serui tui sic factum est. Cumque
cessasset loqui: apparuerunt filii regis.
Et intrantes leuauerunt vocem et fle
uerunt. Sed et rex et omnes serui eius fleuerunt
ploratu magno nimis. Porro ab
salon fugiens abiit ad tholomai filium
ammiur regem gessur. luxit ergo david filium
suum amon multis diebus. Absalon
autem cum fugisset et uenisset in gessur: fuit
ibi tribus annis. Cessauitque rex david persequi
absalon: eo quod consolatus esset super
amon interitu. · xiiij ·

Intelligens autem ioab filius sarvie
quod cor regis versum esset ad absalon:
misit thecuam et tulit inde mulierem
sapientem. Dixitque ad eam: Lugere
te simula. et induere veste lugubri:
et ne unguaris oleo. ut sis quasi mulier
iam plurimo tempore lugens mor
tuum. Et ingredieris ad regem et
loqueris ad eum sermone huiuscemodi.
Posuit autem ioab verba in ore eius. Itaque
cum ingressa fuisset mulier thecuites
ad regem: cecidit coram eo super terram.
et adorans dixit. Serua me rex. Et ait
ad eam rex. Quid causae habes. Que respondit.
Heu mulier vidua ego sum. mor
tuus est enim vir meus. et ancille tue
erant duo filii. qui rixati sunt aduer
sum se in agro. Nullusque erat qui eos
prohibere posset. Et percussit alter alterum
et interfecit eum. Et ecce consurgens
uniuersa cognatio aduersum ancillam
tuam dicit. Trade eum qui percussit fratrem
suum: ut occidamus eum pro anima
fratris sui. quem interfecit et deleamus heredem.
Et querunt extinguere scintillam meam.
que relicta est ut non supersit viro meo nomen.
et reliquie super terram. Et ait rex ad
mulierem. Vade in domum tuam et
ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecui
tes ad regem. In me domine mi rex sit
iniquitas. et in domum patris mei. Rex
autem et thronus eius sit innocens. Et ait

rex. Qui contradixerit tibi adduc
eum ad me: et non addet ultra ut
tangat te. Que ait. Recordetur rex
domini dei sui ut non multiplicentur
proximi sanguinis ad ulciscendum.
et nequaquam interficiant filium meum.
Qui ait. Viuit dominus quia non
cadet de capillis filii tui super terram.
Dixit ergo mulier. Loquatur ancil
la tua ad dominum meum regem verbum.
Et ait. loquere. Dixitque mulier. Quare
cogitasti huiuscemodi rem contra
populum dei. et locutus est rex verbum
istud ut peccet et non reducat eiectum
suum. Omnes morimur. et quasi aque
dilabimur in terram que non reuertuntur.
nec vult deus perire animam. sed retractat
cogitans ne penitus pereat qui
abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar
ad dominum meum regem. verbum hoc
presente populo. Et dixit ancilla
tua. loquar ad regem. si quomodo
faciat rex verbum ancille sue. Et
audiuit rex verba ut liberaret ancillam
suam de manu omnium qui volebant
delere me. et filium meum simul de he
reditate domini. Dicat ergo ancilla tua. ut
fiat verbum domini mei regis quasi sa
crificium. Sicut enim angelus dei
sic est dominus meus rex: ut benedictione
nec maledictione moueatur. Unde
et dominus deus tuus est tecum. Et respon
dens rex ad mulierem ait. Ne abscon
das a me verbum quod ego interrogo. Dixitque
mulier. Loquere mi rex domine. Et ait
rex. Numquid manus ioab tecum est
in omnibus istis. Respondit mulier et ait.
Per salutem anime tue domine mi
rex. nec ad dexteram nec ad sinistram
est ex omnibus hiis que locutus est dominus
meus rex. Seruus enim tuus ioab
ipse precepit mihi et posuit in os ancil
le tue omnia verba hec ut verterem
figuram sermonis huius. Seruus enim tuus
ioab precepit istud. Tu autem domine
mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam
angelus dei. ut intelligas omnia
super terram. Et ait rex ad ioab.
Ecce placatus feci verbum tuum.
Vade igitur et reuoca puerum absalon.
Cadensque ioab super faciem suam in
terram: adorauit et benedixit regi.
Et ioab dixit. Hodie intellexit seruus
tuus quia inueni gratiam in oculis tuis

domine mi rex. Fecisti enim sermonem
servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit
in gessur: et adduxit absalon in ierlm.
Dixit autem rex. Revertatur in domum
suam et non videat faciem meam.
Reversus est itaque absalon in domum
suam: et faciem regis non vidit.
Porro sicut absalon vir non erat
pulcher in omni isrl'. et decorus nimis
a vestigio pedis usque ad verticem non
erat in eo ulla macula. et quanto magis
tondebat capillos: semel autem in anno
tondebatur quia gravabat eum cesaries.
ponderabat capillos capitis sui du
centis siclis pondere publico. Nati sunt
autem absalon filii tres et filia una
nomine thamar elegantis forme.
Mansitque absalon in ierlm duobus
annis et faciem regis non vidit.
Misit itaque ad ioab ut mitteret eum
ad regem. Qui noluit venire ad
eum. Cumque secundo misisset. et ipse noluisset
venire: dixit servis suis. Scitis agrum
ioab iuxta agrum meum habentem
messem ordei. Ite igitur et succendite
eum igni. Succenderunt igitur servi
absalon segetem igni. Et venientes
servi ioab scissis vestimentis suis: et
dixerunt. Succenderunt servi absalon
partem agri tui igni. Surrexit itaque
ioab. et venit ad absalon in domum eius
et dixit. Quare succenderunt servi tui
segetem meam igni? Et respondit ab
salon ad ioab. Misi ad te obsecrans
ut venires ad me. et mitterem te ad
regem. et diceres ei. Quare veni de
gessur? melius mihi erat ibi esse. Obsecro
ergo ut faciem regis videam. Quod si me
mor est iniquitatis mee: interficiat me.
Ingressus est igitur ioab ad regem, nunciavit
ei. Vocatusque absalon et intravit ad
regem: et adoravit super faciem terre
coram eo. Osculatusque est rex absalon.

XV.

Igitur post hec fecit sibi absalon currus et equites et
l. viros qui precederent eum. Et consur
gens mane absalon stabat iuxta
introitum porte in via. Et omnem
virum qui habebat negotium ut veniret
ad iudicium regis. vocabat absalon
ad se et dicebat. De qua civitate es tu?
Qui respondens aiebat. Ex una tribu
isrl' ego sum servus tuus. Respondit que ei
absalon. Videntur mihi sermones tui
boni et iusti. Sed non est qui te audiat con
stitutus a rege. Dicebatque absalon.
Quis me constituat iudicem super
terram. ut ad me veniant omnes
qui habent negotium et iuste iudicem?
Sed et cum accederet homo ad eum
ut salutaret eum. extendebat manum
suam. et apprehendens osculabatur eum.
Faciebatque hoc omni isrl' qui veniebat ad
iudicium ut audiretur a rege: et
sollicitabat corda virorum isrl'. Post .iiii.
annos dixit absalon ad regem david.
Vadam et reddam vota mea que vovi
domino in ebron. Vovens enim vovit servus
tuus cum esset in gessur syrie dicens.
Si reduxerit me dominus in ierlm: sacri
ficabo domino. Dixitque ei rex. Vade in pace. david
Et surrexit et abiit in ebron. Mi
sit autem absalon exploratores in universas
tribus isrl' dicens. Statim ut audieritis
clangorem bucine: dicite. regnavit
absalon in ebron. Porro cum absalon
ierunt ducenti viri de ierlm vocati eun
tes simplici corde et causam penitus
ignorantes. Accersivit quoque absalon — Pro achitofel
achitofel gilonitem consiliarium david de
civitate sua gilo. Cumque immola
ret victimas: facta est coniuratio valida
populusque concurrens augebatur
cum absalon. Venit igitur nuntius ad david
dicens. Toto corde universus isrl' sequitur
absalon. Et ait david servis suis qui erant
cum eo in ierlm. Surgite et fugiamus.
neque enim erit nobis effugium a facie ab
salon. Festinate egredi: ne forte veni
ens occupet nos. et impellat super nos
ruinam. et percutiat civitatem in ore
gladii. Dixeruntque servi regis ad eum.
Omnia quecumque preceperit dominus noster rex
libenter exequimur servi tui. Egressus
est ergo rex et universa domus eius pedibus
suis. Et reliquit rex mulieres decem
concubinas ad custodiendum domum.
Egressusque rex et omnis isrl' pedibus suis
stetit procul a domo. et universi servi eius
ambulabant iuxta eum. et legiones
cerethi et phelethi et omnes gethei pugna
tores validi sexcenti viri. qui secuti
eum fuerant de geth pedites precede
bant regem. Dixit autem rex ad
ethai getheum. Cur venis nobiscum?
Revertere et habita cum rege tuo. quia pere
grinus es: et egressus de loco tuo. Heri es
venisti: et hodie compelleris nobiscum

...sinibus compingi solent quas nos palos
solo firmant vel palata. et est hic
palos compressa.

egredi? Ego autem vadam quo
iturus sum. Revertere et reduc tecum
fratres tuos: et dominus faciat tecum misericordiam
et veritatem quia ostendisti gratiam et fidem.
Et respondens Ethai regi dicens: Vivit
dominus et vivit dominus meus rex: quoniam in
quocumque loco fueris domine mi
rex sive in morte sive in vita ibi
erit servus tuus. Et ait David ad Ethai:
Veni et transi. Et transivit Ethai
Getheus et rex et omnes viri qui cum eo erant
et reliqua multitudo. omnesque fle-
bant voce magna. et universus populus
transibat. Rex quoque transgrediebatur
torrentem Cedron: et cunctus populus
incedebat contra viam que respicit — *olive*
ad desertum. Venit autem et Sadoch
sacerdos. et universi levite cum eo.
portantes archam federis dei et deposuerunt
archam dei. Et ascendit Abiathar donec expletus
esset omnis populus qui egressus fuerat
de civitate. Et dixit rex ad Sadoch.
Reporta archam dei in urbem. Si
invenero gratiam in oculis domini:
reducet me et ostendet michi eam.
et tabernaculum suum. Si autem
in dixerit, non places: presto sum faciat
quod bonum est coram se. Et dixit rex ad
Sadoch sacerdotem. O videns revertere
in civitatem in pace. et Achimaas filius
tuus. et Ionathas filius Abyathar:
duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego ab-
scondar in campestribus deserti:
donec veniat sermo a vobis. indicans
michi ad veritatem rei. Reportaverunt
igitur Sadoch et Abiathar archam
dei in Ierusalem: et manserunt ibi.
Porro David ascendebat clivum olivarum:
scandens et flens. operto capite et
nudis pedibus incedens. Sed et omnis
populus qui erat cum eo: operto capite
ascendebat cum eo plorans. Nun-
tiatum est autem David quod et Achithofel esset
in coniuratione cum Absalon. Dixitque
domine David: Infatua queso consilium Achithofel
domine. Cumque ascenderet David summitatem
montis in quo adoraturus erat
dominum: ecce occurrit ei Thusi Arachites
scissa veste et terra pleno capite. Et
dixit ei David: Si veneris mecum, eris
michi oneri. Si autem in civita-
tem revertaris. et dixeris Absalon.
Servus tuus sum. patere me vivere.
sicut fui servus patris tui. sic ero servus
tuus: dissipabis consilium Achitofel.
Habes autem tecum Sadoch et Abia-
thar sacerdotes. et omne verbum quodcumque
audieris de domo regis indicabis
Sadoch et Abiathar sacerdotibus. Sunt
autem cum eis duo filii eorum Achi-
maas filius Sadoch. et Ionathas
filius Abiathar: et mittetis per eos
ad me omne verbum quod audieritis.
Veniente ergo Thusi amico David in
civitatem: Absalon quoque ingressus
est Ierusalem. XVI.

Cumque David transisset paululum
montis verticem: apparuit
Siba puer Mifiboseth in occursum eius
cum duobus asinis qui onerati erant
cc. panibus et centum alligaturis uve
passe. et c. massis palatarum. et utre
vini. Et dixit rex Sibe. Quid
sibi volunt hec. Respondit que Siba. Do-
mine mi rex. asini sunt ut sedeant
domestici regis. et panes et palate ad
vescendum pueris tuis vinum autem
ut bibat si quis defecerit in deserto.
Et ait rex. Ubi est filius domini tui.
Respondit Siba regi. Remansit in Ieru-
salem dicens. Hodie restituet michi domus Is-
rahel regnum patris mei. Et ait rex Sibe.
Tua sint omnia que fuerunt Mifiboseth.
Dixitque Siba. Oro ut inveniam gratiam
coram te domine mi rex. Venit ergo
rex David usque Bahurim: et ecce egrediebatur
inde vir de cognatione domus Saul
nomine Semei filius Gera. procedebat-
que egrediens. et maledicebat. mitte-
batque lapides contra David. et contra
universos servos regis David. Omnis
autem populus et universi bellatores
a dextro et a sinistro latere regis am-
bulabant. Ita autem loquebatur Semei
cum malediceret regi. Egredere e-
gredere vir sanguinum et vir Belial.
Reddidit tibi dominus universum san-
guinem domus Saul quoniam invasisti re-
gnum pro eo. Et dedit dominus re-
gnum in manu Absalon filii tui. et
ecce premunt te mala tua. quoniam vir
sanguinum es tu. Dixit autem Abisai
filius Sarvie regi. Quare male-
dicit canis hic moriturus domino meo
regi? Vadam et amputabo caput
eius. Et ait rex. Quid michi et vobis
filii Sarvie? Dimittite eum ut
maledicat. Dominus enim precepit ei ut

maledixerit david. Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit dominus? Et rex ait abysai et universis servis suis. Ecce filius meus qui egressus est de utero meo. querit animam meam. quanto magis hic filius gemini maledixit michi. Dimittite eum ut maledicat iuxta preceptum domini: si forte respiciat dominus afflictionem meam. et reddat michi bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabat itaque david et viri eius per viam cum eo. Semei autem per iugum montis de latere contra illum gradiebatur maledicens. et mittens lapides adversus eum terramque spargens. Venit itaque rex david et universus populus cum eo lassus et refocillati sunt ibi. Absalon autem et universus populus eius ingressi sunt ierusalem: sed et achitofel cum eo. Cum autem venisset chusi arachites amicus david ad absalon. locutus est ad eum. Salve rex salve rex. Ad quem absalon. Hec est inquit gratia tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo. Responditque chusi ad absalon. Nequaquam: quia illius ero quem elegit dominus, et omnis hic populus et universus israel. et cum eo manebo. Sed et hoc inferam. cui ego serviturus sum. Nonne filio regis? sicut parui patri tuo sic parebo tibi. Dixit autem absalon ad achitofel. Inite consilium quid agere debeamus. Et achitofel ait ad absalon. Ingredere ad concubinas patris tui. quas dimisit ad custodiendam domum. ut cum audierit omnis israel quod fedaveris patrem tuum. roborentur manus eorum tecum. Tetenderunt igitur absalon tabernaculum in solario: ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo israel. Consilium autem achitofel quod dabat in diebus illis. quasi siquis consuleret deum. Sic erat omne consilium achitofel. et cum esset cum david. et cum esset cum absalon. xvii.

Dixit igitur achitofel ad absalon. Eligam michi xii. milia virorum. et consurgens persequar david hac nocte. et irruens super eum quippe qui lassus est. et solutis manibus percutiam eum. Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est: percutiam regem desolatum. et reducam universum populum. quomodo [illegible] unus homo reverti solet. Unum enim virum tu queris. et omnis populus erit in pace. Placuitque sermo eius absalon. et cunctis maioribus natu israel. Ait autem absalon. Vocate et chusi arachitem: et audiamus quid ipse dicat. Cumque venisset chusi ad absalon: ait absalon ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus est achitofel. facere debemus an non? quod das consilium? Et dixit chusi ad absalon. Non est bonum consilium quod dedit achitofel hac vice. Et rursum intulit chusi. Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt esse fortissimos et amaro animo. veluti si ursa raptis catulis in saltu seviat. sed et pater tuus vir bellator est. nec morabitur cum populo: forsitan nunc latitat in foveis aut in uno quo voluerit loco. et cum ceciderit unus quilibet in principio: audiet quicumque audierit. et dicet. Facta est plaga in populo qui sequebatur absalon. et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis pavore solvetur. Scit enim omnis populus israel fortem esse patrem tuum. et robustos omnes eos qui cum eo sunt. Sed et hoc mihi videtur rectum esse consilium. Congregetur ad te universus israel a dan usque bersabee quasi arena maris innumerabilis: et tu eris in medio eorum. Et irruemus super eum in quocumque loco fuerit inventus. et operiemus eum sicut cadere solet ros super terram. et non relinquemus de viris qui cum eo sunt nec unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit ingressus: circumdabit omnis israel civitati illi funes. Et trahemus eam in torrentem. ut non repperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque absalon et omnis vir israel. Melius est consilium chusi arachite. consilio achitofel. Domini autem nutu dissipatum est consilium achitofel utile. ut induceret dominus super absalon malum. Et ait chusi sadoch et abiathar sacerdotibus. Hoc et hoc modo dedit achitofel consilium absalon et senioribus israel. et ego tale et tale consilium. Nunc igitur mittite cito. et nuntiate david dicentes. Ne moreris nocte hac in campestribus deserti. sed absque dilatione transgredere. ne forte absorbeatur rex. et omnis populus qui cum eo est. Ionathas autem et achimaas stabant iuxta fontem rogel.

Nota consilium chusi

Abiit ancilla et nuntiavit eis. Et illi
profecti sunt: ut referrent regi David nuntium.
Non enim poterant videri aut introire ci-
vitatem. Vidit autem eos quidam puer
et indicavit absalon. Illi vero
concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam
viri in bahurim qui habebat puteum
in vestibulo suo. et descenderunt in eum.
Tulit autem mulier et extendit velamen
super os putei. quasi siccans ptisanas
et sic res latuit. Cumque venissent servi
absalon in domum ad mulierem di-
xerunt. Ubi est achimaas et ionathas.
Et respondit mulier eis. Transierunt
festinanter gustata paululum aqua.
At hii qui querebant eum non repperissent:
reversi sunt in ierusalem. Cumque abissent:
ascenderunt illi de puteo. et pergentes
nuntiaverunt regi David. atque dixerunt.
Surgite et transite cito fluvium: quoniam
huiuscemodi consilium dedit contra vos
achitofel. Surrexit ergo David et omnis populus
qui erat cum eo: et transierunt iorda-
nem donec dilucesceret. antequam detegere-
tur verbum: et ne unus quidem residuus
fuit qui non transisset fluvium. Porro
achitofel videns quod non fuisset factum consi-
lium suum: stravit asinum suum. et sur-
rexit et abiit in domum suam. et in civita-
tem suam. et disposita domo sua suspen-
dio interiit et sepultus est in sepulcro patris sui.
David autem venit in castra. et absalon tran-
sivit iordanem: ipse et omnis viri israel cum
eo. Amasam vero constituit absalon
pro ioab super exercitum. Amasa autem erat
filius viri qui vocabatur iezra de gesrael
qui ingressus est ad abigail filiam
naas sororem sarvie. que fuit mater
ioab. et castra metatus est israel cum absalon.
in terra galaad. Cumque venisset David in ma-
chanaim: sobi filius naas de rabbath filiorum
amon. et machir filius amihel de lo-
dabar. et berzellai galaadites de rogelim
obtulerunt ei stratoria. et tapetia et vasa
fictilia. frumentum et ordeum. et farinam
pollentam. et fabam et lentem et frixum. ciceri et
mel et butirum. oves. et pingues
vitulos. Dederuntque David et populo qui cum
eo erat ad vescendum. Suspicati enim
sunt populum fame et siti fatigari in de-

serto. · xviii ·

XVIII

Igitur considerato David populo
suo constituit super eos tribunos. et cen-
turiones et dedit populi tertiam partem
sub manu ioab. et tertiam
sub manu abisai filii sarvie fratris
ioab. et tertiam sub manu ethai
qui erat de geth. Dixitque rex ad po-
pulum. Egrediar et ego vobiscum.
Et respondit populus. Non exibis. Sive enim
fugerimus: non magnopere ad
eos de nobis pertinebit. Sive media
pars ceciderit e nobis. non satis cura-
bunt: quia tu unus pro decem milibus com-
putaris. Melius est igitur ut sis nobis
in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod
vobis rectum videtur: hoc faciam.
Stetit ergo rex iuxta portam. Egre-
diebaturque populus per turmas suas. cen-
tum et milleni. Et precepit rex ioab et
abisai. et ethai dicens. Servate michi
puerum absalon. Et omnis populus audiebat
precipientem regem cunctis principibus
pro absalon. Itaque egressus est populus in
campum contra israel: Et factum est prelium
in saltu ephraym: et cesus est populus
israel ab exercitu David. Factaque est plaga
magna in die illa. xx. milium.
Fuit autem ibi prelium dispersum super
faciem omnis terre: et multo plures
erant quos saltus consumpserat de populo
quam hii quos voraverat gladius in die
illa. Accidit autem ut occurreret absalon
servis David sedens mulo. Cumque ingressus
fuisset mulus subter condensam quercum
et magnam adhesit caput eius quercui.
et illo suspenso inter celum et terram.
mulus cui sederat pertransivit. Vi-
dit autem quispiam hoc et nuntiavit
ioab dicens. Vidi absalon quercu
ependere. Et ait ioab viro qui nuntia-
verat ei. Si vidisti eum quare non
confodisti eum cum terra. et ego de-
dissem tibi. x. argenti siclos. et unum
balteum. Qui dixit ad ioab. Si appen-
deres in manibus meis mille argen-
teos nequaquam mitterem in filium regis ma-
num meam. Audientibus autem nobis
precepit rex tibi. et abisai et ethai dicens.
Custodite puerum absalon michi. Sed et
si fecissem contra animam meam audacter:
nequaquam hoc regem latere potuisset. Et tu
stares ex adverso. Et ait ioab. Non
sicut tu vis: sed aggrediar eum coram
te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu
sua et fixit eas in corde absalon.
Cumque adhuc palpitaret herens in
quercu: cucurrerunt. x. iuvenes armi-

Marginal notes:

al' expandit

Ptisana ne me producta est
ordeum siccatum pilo tunsum et de-
corticatum maiores coxerunt

Nota Achitofel suspen-
dio interiit.

al' madian

gerii ioab & percutientes interfecerunt
eum. Cecinit autem ioab buccina. &
retinuit populum. ne persequeretur fugi
entem israel: volens parcere multitu
dini. Et tulerunt absalon & proiecerunt
eum in saltu in foveam grandem: et
comportaverunt super eum acervum lapi
dum magnum nimis. Omnis autem
israel fugit in tabernacula sua. Porro
absalon cum adhuc viveret erexerat sibi
titulum qui est in valle regis. Dixe
rat enim non habeo filium: & hoc
erit in monimentum nominis mei.
Vocavitque titulum nominis sui. & appella
tur manus absalon usque ad hanc
diem. Achimaas autem filius sadoch
ait. Curram & nuntiabo regi quia iu
dicium fecerit ei dominus de manu ini
micorum eius. Ad quem ioab dixit. Non
eris nuntius in hac die: sed nuntia
bis in alia. Hodie nolo te nuntia
re: filius enim regis mortuus est.
Et ait ioab chusi. Vade & nuntia
regi que vidisti. Adoravit chusi
ioab. & cucurrit. Rursum autem
achimaas filius sadoch dixit ad ioab.
Quid impedit si etiam ego curram post chusi.
Dixit ei ioab. Quid vis currere fili mi:
veni huc: non eris boni nuntii ba
iulus. Qui respondit. Quid enim si cu
currero? Et ait ei. curre. Currens
ergo achimaas per viam compendii: tran
sivit chusi. David autem sedebat inter
duas portas civitatis. Speculator
vero qui erat in fastigio porte super
murum: elevans oculos vidit hominem
currentem solum. Et exclamans:
regi indicavit. Dixitque ei rex. Si so
lus est: bonus nuntius est in ore eius.
Properante autem illo. & accedente
propius vidit speculator hominem alte
rum currentem. Et vociferans in culmine.
ait. Apparet mihi alter homo currens
solus. Dixitque rex. & iste est bonus nun
tius. Speculator autem ait. Contem
plor cursum prioris quasi cursum achi
maas filii sadoch. Et ait rex. Vir bo
nus est: & nuntium portans bonum venit.
Clamans autem achimaas dixit ad regem.
Salve rex. Et adorans regem co
ram eo pronus in terram: ait. Bene
dictus dominus deus tuus qui conclusit
homines qui levaverunt manus
suas contra dominum meum regem.

Et ait rex. Est ne pax puero absalon.
Dixitque achimaas. Vidi tumultum mag
num cum mitteret servus tuus ioab
o rex me servum tuum. nescio aliud. Ad quem
rex. Transi ait. & sta hic. Cumque ille tran
sisset & staret: apparuit chusi. & veniens
ait. Bonum apporto nuntium. domine mi
rex. Iudicavit enim pro te dominus hodie de
manu omnium qui surrexerunt contra te.
Dixit autem rex chusi. Est ne pax puero meo
absalon. Cui respondit chusi. Fiant sic
sicut puer inimici domini mei regis. & uni
versi qui consurgunt adversus eum.
in malum. Contristatus itaque rex ascen
dit in cenaculum porte. & flevit. et
sic loquebatur vadens. fili mi absalon.
absalon fili mi. Quis mihi tribuat
ut ego moriar pro te: absalon fili mi.
fili mi absalon. xix.

XIX

Nuntiatum est autem ioab
quod rex fleret & lugeret filium suum.
& versa est victoria in die illa in luctum
omni populo. Audivit enim populus in die illa
dici. Dolet rex super filio suo. Et decli
navit populus in die illa ingredi civitatem:
quomodo declinare solet populus versus
& fugiens de prelio. Porro rex operuit
caput suum. & clamavit voce ma
gna. fili mi absalon. absalon fili
mi. Ingressus est ergo ioab ad regem
in domum: & dixit. Confudisti hodie
vultus omnium servorum tuorum: qui salvam
fecerunt animam tuam. & animam filiorum
tuorum. & filiarum tuarum. & animam uxorum
tuarum. & animam concubinarum tuarum.
Diligis odientes te. & odio habes dili
gentes te: & ostendisti hodie quia non
curas de ducibus tuis. & de servis tuis. Et ego
vere cognovi modo quia si absalon viveret
& nos omnes occubuissemus: tunc placeret
tibi. Nunc igitur surge & procede. & alloquens
satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per
dominum quod si non exieris ne unus quidem
remansurus sit tecum hac nocte. &
peius erit hoc tibi quam omnia mala que
venerunt super te ab adolescentia tua
usque ad presens. Surrexit ergo rex et
sedit in porta. Et omni populo nuntia
tum est quod rex sederet in porta: venitque
universa multitudo coram rege. Israel
autem fugit in tabernacula sua. Omnis
quoque populus certabat in cunctis tribubus
israel dicens. Rex liberavit nos de ma
nu inimicorum nostrorum. Ipse salvavit nos

manu philistinorum. et nunc fugit de terra propter absalon. Absalon autem quem unximus super nos regem mortuus est in bello. Usquequo siletis et non reducitis regem. et consilium totius israel venit ad regem. Rex vero david misit ad sadoch et abiathar sacerdotes dicens. Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venistis novissimi ad reducendum regem in domum suam. Sermo autem omnis israel pervenerat ad regem. ut reduceret eum in domum suam. que dixerat rex. hec dicetis ad populum. fratres mei vos: os meum et caro mea vos. quare novissimi reducitis regem? et amase dicite. Nonne os meum et caro mea es. Hec faciat michi deus. et hec addat. si non magister militie fueris coram me omni tempore post ioab. Et inclinavit cor omnium virorum de iuda. quasi viri unius: miseruntque ad regem dicentes. Revertere tu et omnes servi tui. Et reversus est rex: et venit usque ad iordanem. Et omnis iuda venit usque in galgala. ut occurreret regi. et transduceret eum iordanem. Festinavit autem semei filius gera filii gemini de bahurim: et descendit cum viris iuda in occursum regis david cum mille viris de beniamin. et siba puer de domo saul et xv. filii eius. ac xx. servi erant cum eo. et irrumpentes iordanem ante regem transierunt vada ut transducerent domum regis. et facerent iuxta iussionem regis. Semei filius gera prostratus coram rege cum iam transisset iordanem. Dixit ad eum. Ne reputes domine mi rex in iniquitatem neque memineris iniuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de ierusalem: neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum. Et idcirco hodie primus veni de omni domo ioseph. descendique in occursum domini mei regis. Respondens vero abisai. filius sarvie dixit. Numquid pro his verbis non occidetur semei qui maledixit christo domini. Et ait david. Quid mihi et vobis filii sarvie: Cur efficimini mihi hodie in sathan? Ergo ne hodie interficietur vir in israel. An ignoras me hodie factum regem super israel. Et ait rex semei. Non morieris. Iuravitque ei. Miphiboseth quoque filius saul descendit in occursum regis. illotis pedibus et intonsa barba. vestesque suas non laverat a die qua egressus fuerat rex. usque ad diem reversionis eius in pace. Cumque ierusalem occurrisset regi: dixit ei rex. Quare non venisti mecum miphiboseth? Qui respondens ait. Domine mi rex servus meus contempsit me. Dixique ei. Ego famulus tuus. ut sterneret mihi asinum et ascendens abirem cum rege. Claudus enim servus tuus sum. Insuper et accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem. Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es: fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu enim posuisti me servum tuum inter convivas mense tue. Quid igitur iuste habeo querele? Aut quid possum ultra vociferari ad regem. Ait ergo rex ei. Quid ergo ultra loqueris? Fixum est quod locutus sum. Tu et siba dividite possessiones. Responditque miphiboseth regi. Etiam cuncta accipiat: postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam. Berzellai quoque galaadites senex valde descendens de rogelim. transduxit regem iordanem. paratus et ultra fluvium prosequi eum. Erat autem berzellai galaadites senex valde. id est octogenarius. et prebuit ipse alimenta regi cum moraretur in castris. Fuit quippe vir dives nimis. Dixit itaque rex ad berzellai. Veni mecum ut requiescas secure mecum in ierusalem. Et ait berzellai ad regem. Quot sunt dies annorum vite mee ut ascendam cum rege ierusalem? Octogenarius sum hodie. Numquid vigent sensus mei. ad discernendum amarum aut suave. aut delectare potest servum tuum cibus et potus? vel audire ultra possum vocem cantorum atque cantatricum? Quare servus tuus sit oneri domino meo regi? Paululum procedam famulus tuus ab iordane tecum. Non indigeo hac retributione: sed obsecro ut revertar ego servus tuus. et moriar in civitate mea: et sepeliar iuxta sepulchrum patris mei et matris mee. Est autem servus tuus chamaan. ipse vadat tecum domine mi rex. et fac ei quod bonum tibi videtur. Dixit itaque ei rex. Mecum transeat chamaan. et ego faciam ei quicquid tibi placuerit. et omne quod petieris a me im

petrabis. Cumque transisset vniuersus
populus et rex iordanem: restitit et osculatus
est berzellai et benedixit ei. et ille reuersus
est in locum suum. Transiuit ergo
rex in galgalam et chamaan cum eo.
Omnis autem populus iuda transduxerat
regem, et media tantum pars affuerat
de populo israel. Itaque omnes viri israel concurrentes
ad regem dixerunt ei. Quare te fu-
rati sunt fratres nostri. viri iuda et trans-
duxerunt regem et domum eius iorda-
nem. omnesque viros dauid cum eo. Et respon-
dit omnis vir iuda. ad viros israel. Quia
propior michi est rex. Cur irasceris
super hac re. Numquid comedimus aliquid
ex rege aut munera nobis data sunt.
Et respondit vir israel. ad viros iuda.
et ait. Decem partibus maior ego sum
apud regem. et primogenitus ego sum
quam tu. magis quam pertinet ad me dauid
quam ad te. Cur michi fecisti iniuriam.
et non michi nunciatum est priori. ut re-
ducerem regem meum. Durius autem
responderunt viri iuda. viris israel.

Accidit quoque . xx.
ut esset ibi vir belial nomine
siba filius bocri vir gemineus: et ce-
cinit buccina. et ait. Non est nobis
pars in dauid. neque hereditas in filio
ysai. Redi in tabernacula tua vir
israel. Et separatus est omnis israel a dauid:
secutusque est siba filium bocri. Viri
autem iuda adheserunt regi suo. a ior-
dane usque ad ierusalem. Cumque venisset
rex in ierusalem in domum suam: tulit rex
mulieres concubinas suas quas dere-
liquerat ad custodiendam domum. et tra-
didit eas in custodiam alimenta eis
prebens. Et non est ingressus ad eas.
sed erant clause usque ad diem mortis
sue. in viduitate viuentes. Dixit
autem rex amase. Conuoca michi omnes
viros iuda in diem tercium: et tu ad-
esto presens. Abiit ergo amasa ut
conuocaret iudam. et moratus est extra
placitum quod ei constituerat rex. Ait autem
dauid ad abysai. Nunc magis afflictu-
rus est nos siba filius bocri quam absalon.
Tolle ergo seruos domini tui et persequere
eum ne forte inueniat ciuitates mu-
nitas: et effugiat nos. Egressi sunt ergo
cum eo viri ioab cerethi et feleti et
omnes robusti exierunt de ierusalem ad perse-
quendum siba filium bocri. Cumque

illi essent iuxta lapidem grandem qui
est in gabaon: amasa veniens occur-
rit eis. Porro ioab vestitus erat tunica
stricta ad mensuram habitus sui.
et desuper accinctus gladio dependente
usque ad ylia in vagina. qui fabrefactus
leui motu egredi poterat et percutere.
Dixit itaque ioab ad amasam. Salue
frater mi. Et tenuit manu dextera mentum
amase. quasi osculans eum. Porro a-
masa non obseruauit gladium quem
habebat ioab. Qui percussit eum in
latere: et effudit intestina eius in terram.
Et mortuus est. nec secundum vulnus appo-
suit. Ioab autem et abysai frater eius persecu-
ti sunt siba filium bocri. Interea de
pueris dauid quidam viri cum vidissent et
stetissent iuxta cadauer amase de sociis
ioab: dixerunt. Ecce qui voluit esse pro
ioab comes dauid. Amasa autem conspersus
sanguine iacebat in media via. Vidit
hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad
videndum eum. et amouit amasam
de via in agrum: et operuit eum ve-
stimento. ne subsisterent transeuntes
propter eum. Amoto ergo illo, transibat omnis
vir sequens ioab ad persequendum si-
bam filium bocri. Porro ille tran-
sierat per omnes tribus israel usque abelam
et in bethmaacha. omnesque viri electi
congregati fuerant ad eum. Vene-
runt itaque et oppugnabant eum in abela et
in bethmaacha. Et circumdederunt
municionibus ciuitatem: et obsessa est
vrbs. Omnis autem turba que erat
cum ioab moliebatur destruere mu-
ros. Et exclamauit mulier sapiens
de ciuitate. Audite. audite: dicite
ioab. Appropinqua et loquar tecum.
Qui cum accessisset ad eam: ait illi. Tu-
ne es ioab? Et ille respondit. Ego sum.
Ad quam sic locuta est. Audi sermones
ancille tue. Qui respondit. Audio.
Rursumque illa. Sermo inquit dicebatur
in veteri prouerbio. Qui interrogant
interrogent in abela et sic perficiebant.
Nonne ego sum que respondeo veritatem
israel. et tu queris subuertere ciuitatem
et euertere matrem ciuitatum israel. Quare
precipitas hereditatem domini. Respondens
quam ioab ait. Absit absit hoc a me: non
precipito neque demolior. Non se sic habet
res: sed homo de monte ephraym siba filius
bocri cognomine. leuauit manum

Non osculum mortis

de via

Al' hic in abela et in bethmaata

suum contra regem david. tradite illum
solum: et recedemus a civitate. Et
ait mulier ad ioab. Ecce caput eius
ad te per murum mittetur. Ingressa
est ergo ad omnem populum: et locuta est
eis sapienter. Qui abscisum caput
Sibe filii Bochri proiecerunt ad ioab.
et ille cecinit tuba: et recesserunt ab
urbe unusquisque in tabernacula sua.
Ioab autem reversus est in ierusalem ad regem.
Fuit ergo ioab super omnem exercitum
israel. Banaias autem
filius ioiade super cerethos et phelethaeos.
Aduram vero super tributa. Porro
iosaphat filius achilud a commentariis:
Siba autem scriba. Sadoc vero et abiathar
sacerdotes. Hira autem hiarites
erat sacerdos david. · xxi ·

XXI

Facta est quoque fames in diebus
david tribus annis iugiter. Et
consuluit david oraculum domini. Dixitque
dominus. Propter saul et domum eius sanguinis
quia occidit gabaonitas. Vocatis ergo gabaonitis. Rex dixit ad eos.

Non gabaonite reliquie amorreorum

Porro gabaonite non sunt de filiis
israel: sed reliquie amorreorum. Filii quippe
israel iuraverant eis ne perimerent eos:
Et voluit saul percutere eos zelo quasi
pro filiis israel et iuda. Dixit ergo david ad
gabaonitas. Quid faciam vobis. et quod
erit piaculum ut benedicatis hereditati
domini. Dixeruntque ei gabaonite.
Non est nobis super aurum et argento
questio: sed contra saul et contra domum
eius. neque volumus ut interficiatur homo
de israel. Ad quos rex ait. Quid ergo vultis ut faciam vobis. Qui dixerunt
regi. Virum qui attrivit nos et oppressit
inique ita delere debemus ut ne unus quidem
residuus sit de stirpe eius in cunctis
finibus israel. Dentur nobis septem viri de
filiis eius ut crucifigamus eos domino
in gabaa saul quondam electi domini.
Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex
mifiboseth filio ionathe filii saul.
propter iusiurandum domini quod fuerat inter
david et inter ionathan filium saul.
Tulit itaque rex duos filios respha filie
haia quos peperit saul armoni et
mifiboseth. et quinque filios merob filie
saul. quos genuerat adrieli filio
berzellai qui fuit de molathi. et
dedit eos in manus gabaonitarum. qui
crucifixerunt illos in monte coram domino

Et ceciderunt hii septem simul occisi
in diebus messis primis incipiente
messione ordei. Tollens autem respha
filia haie cilicium. substravit sibi
super petram ab initio messis donec
stillaret super eos aqua de celo. et non
dimisit aves lacerare eos per diem.
neque bestias per noctem. Et nunciata
sunt david que fecerat respha filia haie
concubina saul. Et abiit david et tulit
ossa saul. et ossa ionathan filii eius
a viris iabes galaad qui furati fuerant ea de platea bethsan in qua
suspenderant eos philistiim cum interfecissent saul in gelboe. et asportavit inde
ossa saul et ossa ionathan filii eius.
Et colligentes ossa eorum qui
affixi fuerant. sepelierunt ea cum
ossibus saul et ionathe filii eius in terra
beniamin in latere in sepulcro cis
sui ... Feceruntque omnia que preceperat
eis rex: et repropiciatus est deus terre post hec.
Factum est autem rursum prelium philisthinorum adversus israel. Et descendit david et
servi eius cum eo et pugnabant contra
philistiim. Deficiente autem david. iesbidenob
qui fuit de genere arapha cuius ferrum
haste trecentas uncias appendebat. et
accinctus erat ense novo nisus est percutere david. Presidio quoque fuit ei abisai
filius sarvie. et percussum philisteum
interfecit. Tunc iuraverunt viri david dicentes. Iam non egredieris nobiscum
ad bellum: ne extinguas lucernam
israel. Secundum quoque fuit bellum in gob contra
philisteos. Tunc percussit sobochai
de osathi seph de stirpe arapha de genere
gigantum. Tertium quoque fuit bellum
in gob contra philisteos in quo percussit
adeodatus filius saltus polimitarius
bethleemites. goliat getheum cuius
hastile haste erat quasi liciatorium
texentium. Quartum bellum fuit
in geth in quo erat vir excelsus qui
senos in manibus pedibusque habebat digitos. id est xxiiii. et erat de origine arapha:
et blasphemavit israel. Percussit autem
eum ionathas filius samaa fratris david.
Hi quattuor nati sunt de arapha in geth.
et ceciderunt in manu david et servorum
eius. Locutus est autem david domino verba
cantici huius in die qua liberavit eum
dominus de manu omnium inimicorum suorum et de
manu saul et dixit. · xxii ·

Dominus petra mea et robur
meum et salvator meus. Deus
fortis meus sperabo in eum. Scutum
meum et cornu salutis mee. eleva
tor meus et refugium meum. sal
vator meus de iniquitate liberabis me.
Laudabilem invocabo dominum: et ab in
imicis meis ero salvus. Quia circumdederunt
me contritiones mortis. torrentes
belial terruerunt me. Funes in
ferni circumdederunt me: prevenerunt
me laquei mortis. In tribulatione
mea invocabo dominum. et ad deum meum
clamabo. Et exaudiet de templo sancto
suo vocem meam. et clamor meus
veniet ad aures eius. Commota
est et contremuit terra. fundamenta
montium concussa sunt et conquassata
sunt: quoniam iratus est eis. Ascendit
fumus de naribus eius: et ignis de
ore eius vorabit. carbones succensi
sunt ab eo. Et inclinavit celos et
descendit. et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super cherubin et vo
lavit. et lapsus est super pennas
venti. Posuit tenebras in circuitu
suo latibulum cribrans aquas de
nubibus celorum. Pre fulgore in con
spectu eius: succensi sunt carbones
ignis. Tonabit de celo dominus: et excelsus
dabit vocem suam. Misit sagittas
et dissipavit eos: fulgura et consumpsit
eos. Et apparuerunt effusiones ma
ris: et revelata sunt fundamenta
orbis. ab increpatione domini et ab
inspiratione spiritus furoris eius. Mi
sit de excelso et assumpsit me: et ex
traxit me de aquis multis. Libera
vit me ab inimico meo potentissimo.
et ab his qui oderunt me. quoniam robu
stiores me erant. Prevenit me in die
afflictionis mee: et factus est dominus
firmamentum meum. Et eduxit me
in latitudinem: liberavit me quia pla
cui ei. Retribuet michi dominus secundum iu
sticiam meam: et secundum mundiciam
manuum mearum reddet michi. quia
custodivi vias domini: nec impie egi
a deo meo. Omnia enim iudicia eius
in conspectu meo: et precepta eius
non amovi a me. Et ero perfectus
cum eo: et custodiam me ab iniquitate
mea. Et retribuet michi dominus
secundum iusticiam meam: et secundum mun

diciam manuum mearum in conspectu
oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris: et
cum robusto perfectus. Et cum electo
electus eris: et cum perverso perverteris.
Et populum pauperem salvum facies: et
oculis tuis excelsos humiliabis.
Quia tu es lucerna mea domine: et tu
domine illuminabis tenebras meas. In
te enim curram accinctus: in deo meo tran
siliam murum. Deus inmaculata via eius:
eloquium domini igne examinatum. scu
tum est omnium sperantium in se. Quis
est deus preter dominum: et quis fortis preter
deum nostrum. Deus qui accinxit me
fortitudine: et complanavit perfectam
viam meam. Coequans pedes meos
cervis: et super excelsa mea statuens
me. Docens manus meas ad prelium.
et componens quasi arcum ereum
brachia mea. Dedisti michi clipeum
salutis tue: et mansuetudo mea mul
tiplicavit me. Dilatabis gressus meos
subtus me: et non deficient tali mei.
Persequar inimicos meos et conteram:
et non revertar donec consumam eos. al' consumam
Consumam eos et confringam ut non sur
gant. cadent sub pedibus meis. Accinxi
sti me fortitudine ad prelium: incurva
sti resistentes michi subtus me. Inimi
cos meos dedisti michi dorsum odientes
me et disperdam eos. Clamabunt et
non erit qui salvet: ad dominum et non exau
diet eos. Delebo eos ut pulverem terre: al' ut
quasi lutum platearum comminuam eos
et conpingam. Salvabis me a contra
dictionibus populi mei: custodies me in
caput gentium. Populus quem ignoro
serviet michi: filii alieni non resistent al' vacat non
michi. auditu auris obedient michi.
Filii alieni defluxerunt: et contrahentur al' hent
in angustiis suis. Vivit dominus et benedictus
deus meus: et exaltabitur deus fortis sa
lutis mee. Deus qui das vindictas
michi: et deiecisti populos meos sub me.
Qui educis me ab inimicis meis: et
a resistentibus michi elevabis me. A viro
iniquo liberabis me. Propterea confite
bor tibi domine in gentibus: et nomini tuo
cantabo magnificans salutes regis sui
et faciens misericordiam christo suo david et semini ei
us in sempiternum. xxiii. XXIII

Hec sunt verba novissima que
dixit david filius ysai. Dixit
vir cui constitutum est de christo dei iacob

Egregius psalmista israel. Spiritus
domini locutus est per me: et sermo
eius per linguam meam. Dixit
Deus israel, michi locutus est
fortis israel, Dominator hominum iustus
dominator in timore dei. Sicut lux au-
rore oriente sole mane absque nubibus
rutilat. et sicut pluviis germinat her-
ba de terra. Nec tanta est domus mea
apud deum. ut pactum iniret mecum
eternum. firmum in omnibus atque mu-
nitum. Cuncta enim salus mea
et omnis voluntas: nec est quicquam ex ea
quod non germinet. Prevaricatores
autem quasi spine evellentur uni-
versi que non tolluntur manibus.
Et si quis tangere voluerit eas arma-
bitur ferro, et ligno lanceato, igne que
succense comburentur usque ad nichilum.
Hec sunt nomina fortium david. David
sedens in cathedra sapientissimus prin-
ceps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus
ligni vermiculus. Qui octingentos inter-
fecit impetu uno. Post hunc eleazar
filius patrui eius ahoi inter tres
fortes qui erant cum david quando expro-
braverunt philistiim. et congregati
sunt illuc in prelium. Cumque ascen-
dissent filii israel: ipse stetit et percussit
philisteos donec deficeret manus eius,
et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus
salutem magnam in die illa; et
populus qui fugerat reversus est ad cesorum
spolia detrahenda. Et post hunc semma
filius agge de arari. Et congre-
gati sunt philistiim in statione: erat
ibi quippe ager plenus lente. Cumque fu-
gisset populus a facie philistiim: stetit
ille in medio agri et tuitus est eum.
Percussitque philisteos: et fecit dominus sa-
lutem magnam. necnon et ante
descenderunt tres qui erant princi-
pes inter .xxx. et venerant tempore
messis ad david in speluncam odolla.
Castra autem philistinorum erant posita
in valle gigantum. et david erat in pre-
sidio. Porro statio philistinorum tunc
erat in bethleem. Desideravit igitur
david aquam de lacu et ait. Si quis michi
daret potum aque de cisterna que est
in bethleem iuxta portam. Irruperunt
ergo tres fortes castra philistinorum.
et hauserunt aquam de cisterna bethleem
que erat iuxta portam. et attulerunt

ad david. At ille noluit bibere: sed liba-
vit eam domino dicens. Propi-
tius sit michi dominus ne faciam hoc.
Num sanguinem hominum istorum qui profecti
sunt. et anime periculum bibam. No-
luit ergo bibere. Hec fecerunt tres ro-
bustissimi viri. Abisai quoque frater
ioab filius sarvie princeps erat de tribus.
ipse est qui elevavit hastam suam
contra trecentos viros quos interfecit
nominatus in tribus et inter tres no-
bilior. Eratque eorum princeps: sed
usque ad tres primos non pervenerat.
Et banaias filius ioiade viri for-
tissimi magnorum operum de cap-
seel: ipse percussit duos leones moab.
et ipse descendit et percussit leonem in me-
dia cisterna in diebus nivis. Ipse quoque in-
terfecit virum egyptium. virum
dignum spectaculo habentem in
manu hastam. Itaque cum descendis-
set ad eum in virga: vi extorsit ha-
stam de manu egyptii. et interfecit
eum hasta sua. Hec fecit banaias
filius ioiade: et ipse nominatus inter
tres robustos. qui erant inter .xxx.
nobiliores. Verumptamen usque ad tres
non pervenerat. Fecitque eum sibi david
auricularium a secreto. Asael frater
ioab: inter .xxx. Eleanan filius patrui
eius de bethleem. Semma de arari.
elisatha de arodi. helas de felthi. hira
filius acces de techua. abiezer de ana-
thot. mobonnai de usathi. Selmon
ahoites. macharai. nethophatites.
Eled filius baana. et ipse nethophatites.
Ithai filius ribai de gabaath filiorum
beniamin. banaia pharatonites. ed-
de torrente gaas. albialbon arbathites.
azmaveth de beromi. eliaba: de sa-
loboni filii iassen: ionathan et ionatan
semma: de horodi. haiam filius sarar
arorites. Elifeleth filius aasbai filii
maachati. Heliam filius achitofel
gilonites. esrai de carmelo farai de
arbi. igaal filius nathan de soba. bonni
de gaddi. seleth de amoni. naarai bero-
thites armiger ioab filii sarvie. hira
gethrites. gareb. et ipse gethrites. urias e-
theus. omnes .xxx. vii. · xxiiii ·

Et addidit furor domini irasci
super israel. Commovitque david in
eis dicentem ad ioab. Vade numera
israel et iudam. Dixitque rex ad ioab

principem exercitus sui. Perambula
omnes tribus israel a dan usque bersabee: et
numerate populum: ut sciam nu-
merum eius. Dixitque ioab regi. Adau-
geat dominus deus tuus ad populum
tuum tantum quantus nunc est: iterumque
centuplicet in conspectu domini mei regis.
Sed quid sibi dominus meus rex vult in re
huiuscemodi. Optinuit autem sermo regis
verba ioab: et principum exercitus. E-
gressusque est ioab et principes militum
a facie regis: ut numerarent
populum israel. Cumque pertransissent ior-
danem: venerunt in aroer ad dexteram
urbis que est in valle gad. Per iazer
transierunt in galaad et in terram
inferiorem hodsi. et venerunt in dan
silvestria. Et circumeuntes iuxta sy-
donem: transierunt prope menia tyri.
et omnem terram evei et chananei.
Veneruntque ad meridiem iuda in ber-
sabee. et lustrata universa terra: ad-
fuerunt post novem menses et .xx.
dies in ierusalem. Dedit ergo ioab numerum
descriptionis populi regi: et inventa sunt
de israel octingenta .m. virorum fortium
qui educerent gladium. et de iuda
.l. .m. pugnatorum. Percussit autem
cor suum david postquam populus numeratus est.
et dixit david ad dominum. Peccavi valde
in hoc facto: sed precor domine ut trans-
feras iniquitatem servi tui, quia stulte egi
nimis. Surrexit itaque david mane: et sermo
domini factus est ad gad prophetam et vi-
dentem dicens. Vade et loquere ad david.
Hec dicit dominus. Trium tibi datur
optio: elige unum quod volueris ex his
ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad
david. nunciavit ei dicens. Aut .vii. annis
veniet tibi fames in terra tua. aut
tribus mensibus fugies adversarios tuos
et illi te persequentur, aut certe tribus
diebus erit pestilencia in terra tua. Nunc
ergo delibera. et vide quid respondeam ei
qui me misit sermonem. Dixit autem
david ad gad. Coartor nimis undique.
Sed melius est ut incidam in manus
domini quam in manus hominum. multe enim
sunt miserationes eius. Inmisitque dominus
pestillenciam in israel. de mane usque
ad tempus constitutum: et mortui
sunt ex populo a dan usque bersabee .lxx. .m.
virorum. Cumque extendisset angelus
domini manum suam super ierusalem, ut
disperderet eam: misertus est dominus super
afflictionem. et ait angelo percutienti
populum. Sufficit nunc: contine manum tuam.
Erat autem angelus domini
iuxta aream areuna iebusei. Dixit-
que david ad dominum. cum vidisset angelum
cedentem populum. Ego sum qui
peccavi. ego inique egi. Isti qui oves
sunt quid fecerunt. Vertatur obsecro
ira tua contra me. et contra domum
patris mei. Venit autem gad ad propheta
ad david in die illa et dixit ei. Ascende et
constitue domino altare in area
areuna iebusei. Et ascendit david
iuxta sermonem gad quem preceperat ei dominus.
Conspiciensque areuna animadvertit
regem et servos eius transire ad se. Et
egressus adoravit regem prono vultu
in terram. et ait. Quid causae est ut ve-
niat dominus meus rex ad servum
suum. Cui ait david. Ut emam a te aream
et edificem altare domino: et cesset
interfectio que grassatur in populo.
Et ait areuna ad david. Accipiat et
offerat dominus meus rex sicut ei
placet. Habes boves in holocaustum
et plaustrum et iuga boum in usum
lignorum. Omnia dedit areuna
regi david. Dixitque areuna ad regem.
Dominus deus tuus suscipiat votum
tuum. Cui respondens rex ait. Nequaquam
ut vis: sed emam a te precio. et non
offeram domino deo meo holocausta Nō holocausta
gratuita. Emit ergo david aream et
boves argenti siclis .l. Et edificavit ibi
altare domino david: et optulit holocau-
sta. et pacifica. et propiciatus est dominus
terre. et cohibita est plaga ab israel.

Incipit liber Regum tercius

ET rex david senuerat
habebatque etatis plu-
rimos dies. Cumque
operiretur vestibus
non calefiebat. Di-
xerunt ergo servi sui. ei
Queramus domino
nostro regi adolescentulam virginem
et stet coram rege. et foveat eum. et
dormiat in sinu suo. et calefaciat
dominum nostrum regem. Quesierunt igitur
adolescentulam virginem speciosam
in omnibus finibus israel. Et invenerunt
abisag sunamitem: et adduxerunt

Nō Adonias rex

eam ad regem. Erat autem puella
pulchra nimis. Dormiebatque cum
rege. et ministrabat ei. Rex vero nō
cognouit eam. Adonias autem filius
agith eleuabatur dicens. Ego regna
bo. Fecitque sibi currus et equites. et l. viros
qui ante eum currerent. Nec corri
puit eum pater suus aliquando dicens. Quare
hoc fecisti? Erat autem pulcher valde
secundus natus post absalon. Et sermo
fuit ei cum ioab filio saruie. et cum
abiathar sacerdote. qui adiuuabant
partes adonie. Sadoch vero sacerdos et
banaias filius ioiade et nathan propheta
et omne — et semei et rethei. et phelethi. robur exercitus
david non erat cum adonia. Immolatis
igitur adonias arietibus et vitulis et v
niuersis pinguibus iuxta lapidem zoeleth
qui erat vicinus fonti rogel. Vocauit
uniuersos fratres suos filios regis et omnes
al' banaiā — viros iuda seruos regis. Nathan autem
prophetam et banaiam et robustos quosque et
salomonem fratrem suum non vocauit.
Dixitque nathan ad bersabee matrem
salomonis. Num audisti quod regnauit
adonias filius aggith. et dominus noster david
hoc ignorat? Nunc ergo veni accipe a
me consilium. et salua animam tuam
filiique tui salomonis. Vade et
ingredere ad regem david et dic ei. Nonne
tu domine mi rex iurasti ancille tue
dicens quod salomon filius tuus regna
bit post me et ipse sedebit in solio meo.
Quare ergo regnat adonias? Et
adhuc ibi te loquente cum rege. ego ve
niam post te. et complebo sermones tuos.
Ingressa est itaque bersabee ad regem in
cubiculo. Rex autem senuerat nimis.
et abisag sunamitis ministrabat ei.
Inclinauit se bersabee. et adorauit re
gem. Ad quam rex. Quid vis inquit tibi fa
ciam? Que respondens ait. Domine
mi rex tu iurasti per dominum deum tuum
ancille tue. salomon filius meus re
gnabit post me. et ipse sedebit in solio meo.
Et ecce nunc adonias regnat te domine
mi rex ignorante. mactauit boues
et pinguia queque. et arietes plurimos
et vocauit omnes filios regis. abiathar
quoque sacerdotem. et ioab principem mili
cie. Salomonem autem filium tuum
non vocauit. Verumptamen domine mi
rex in te oculi respiciunt totius israel:
ut indices eis qui sedere debeat in solio

tuo domine mi rex post te. Eritque cum
dormierit dominus meus rex cum patribus
suis erimus ego et filius tuus salomon
peccatores. Adhuc illa loquente cum
rege: ecce nathan propheta venit. et nun
ciauerunt regi dicentes. Adest nathan
propheta. Cumque introisset ante conspectum
regis. et adorasset eum pronus in terram
dixit nathan. Domine mi rex: tu di
xisti. adonias regnet post me. et ipse se
deat super thronum meum. quia descendit
hodie et immolauit boues et pinguia
et arietes plurimos: et vocauit uniuer
sos filios regis et principes exercitus. abi
athar quoque sacerdotem. Illis quoque ve
scentibus et bibentibus coram eo. et dicentibus
Viuat rex adonias: me seruum tuum et
sadoch sacerdotem et banaiam filium
ioiade. et salomonem filium tuum non
vocauit. Numquid a domino meo rege
exiuit hoc verbum. et non indicasti
michi seruo tuo quis sessurus esset super
thronum domini mei regis post eum.
Et respondit rex david dicens. Vocate ad
me bersabee. Que cum ingressa fuisset
coram rege et stetisset ante eum: iura
uit rex et ait. Viuit dominus qui
eruit animam meam de omni angustia.
quia sicut iuraui tibi per dominum deum
israel dicens. Salomon filius tuus
regnabit post me. et ipse sedebit super
solium meum pro me sic faciam
hodie. Summissoque bersabee in terram
vultu: adorauit regem dicens. Vi
uat dominus meus rex david in eternum.
Dixit quoque rex david. Vocate michi sa
doch sacerdotem. et nathan prophetam.
et banaiam filium ioiade. Qui cum
ingressi fuissent coram rege: dixit ad eos
rex. Tollite vobiscum seruos domini
vestri et imponite filium meum salomo
nem super mulam meam: et ducite
eum in gyon. et vnguat eum ibi sa
doch sacerdos. et nathan propheta. in regem
super israel et iudam. et canetis bucina
atque dicetis. Viuat rex salomon. Et
ascendetis post eum. et veniet et sedebit super
rē — solium meum. et ipse regnabit pro me.
Illique precipiam ut sit dux super israel et
super iudam. Et respondit banaias
filius ioiade regi dicens. Amen. Sic
loquatur dominus deus domini mei
regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo
rege sic sit cum salomone. et sublimius

faciat solium eius a solio domini mei
regis david. Quomodo fuit dominus cum
domino meo rege, sic sit cum salomo
ne. Descendit ergo sacerdos sadoch
et nathan propheta et banaias filius
ioiade et cerethi et phelethi: et imposu
erunt salomonem super mulam
regis david: et adduxerunt eum in gyon.
Sumpsitque sadoch sacerdos cornu olei
de tabernaculo, et unxit salomonem: et ce
cinerunt bucina. Et dixit omnis
populus. Vivat rex salomon. Et a
scendit universa multitudo post eum,
et populus canentium tibiis: et letan
cium gaudio magno, et insonuit
terra a clamore eorum. Audivit autem
adonias et omnes qui invitati fue
rant ab eo, iamque convivium finitum
erat. Sed et ioab audita voce tube ait.
Quid sibi vult clamor civitatis tumul
tuantis? Adhuc illo loquente, iona
than filius abyathar sacerdotis venit.
Cui dixit adonias. Ingredere quia
vir fortis es, et bona nuncians. Re
dixitque ionathan adonie. Nequaquam.
Dominus enim rex noster david regem con
stituit salomonem. Misitque cum eo
sadoch sacerdotem et nathan prophetam.
et banaiam filium ioiade: et cerethi
et phelethi. et imposuerunt eum super
mulam regis. Unxeruntque eum
sadoch sacerdos et nathan propheta regem
in gyon. Et ascenderunt inde letan
tes, et insonuit civitas. Hec est vox
quam audistis. Sed et salomon sedet su
per solium regni. Et ingressi servi regis
benedixerunt domino nostro regi david dicen
tes. Amplificet deus nomen salomo
nis super nomen tuum, et magnificet
thronum eius super thronum tuum.
Et adoravit rex david in lectulo suo. Insu
per et hec locutus est. Benedictus dominus
deus israel qui dedit hodie sedentem in solio
meo, videntibus oculis meis. Territi sunt
ergo et surrexerunt omnes qui invitati
fuerant ab adonia, et iit unusquisque in
viam suam. Adonias autem ti
mens salomonem, surrexit et abiit
in tabernaculum domini, tenuitque
cornu altaris: et nunciaverunt salo
moni dicentes. Ecce adonias timens
regem salomonem tenet cornu altaris
dicens. Iuret michi hodie rex salomon,
quod non interficiet servum suum
gladio. Dixitque salomon. Si fuerit
vir bonus non cadet unus quidem
capillus eius in terram. Si autem
malum inventum fuerit in eo, mo
rietur. Misit autem rex salomon,
et eduxit eum ab altari. Et ingressus
regem salomonem adoravit. Dixitque ei
salomon. Vade in domum tuam. II.

II

Appropinquaverunt autem
dies david ut moreretur: precepitque salo
moni filio suo dicens. Ecce ego ingre
dior viam universe terre. Confortare
et esto vir fortis, et observa custodias domini (al' robustus)
dei tui, ut ambules in viis
eius, et custodias cerimonias eius, et
precepta eius, et iudicia et testimonia
sicut scriptum est in lege moysi, ut
intelligas universa que facis, et quocumque
te verteris. Ut confirmet dominus ser
mones suos quos locutus est de me
dicens. Si custodierint filii tui vias
meas, et ambulaverint coram me
in veritate in omni corde suo et in omni
anima sua, non auferetur tibi vir
de solio israel. Tu quoque nosti que fecerit
michi ioab filius sarvie, que fecerit
duobus principibus exercitus israel abner
filio ner et amase filio gether, quos
occidit et effudit sanguinem belli in
pace, et posuit cruorem prelii in bal
theo suo, qui erat circa lumbos eius,
et in calciamento suo, quod erat in pedi
bus eius. Facies ergo iuxta sapientiam
tuam, et non deduces caniciem eius
pacifice ad inferos. Sed et filiis ber
zellai galaaditis reddes gratiam: eruntque
comedentes in mensa tua. Occurre
runt enim michi quando fugiebam a
facie absalon fratris tui. Habes quoque
apud te semei filium gera filii gemini de
bahurim: qui maledixit michi ma
ledictione pessima, quando ibam ad
castra. Sed quia descendit michi in
occursum cum transirem iordanem,
et iuravi ei per dominum dicens. Non te
interficiam gladio: tu noli pati eum
esse innoxium. Vir autem sapiens
es, et scies que facies ei. Deducesque canos
eius cum sanguine ad infernum.
Dormivit igitur david cum patribus suis: (Nota mortem david et tempus
et sepultus est in civitate david. Dies autem (regni eius)
quibus regnavit david super israel: xl
anni sunt. In hebron regnavit vii.

annis: In ierusalem .xxx.iii. annis. Salomon autem sedit super thronum david patris sui. et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius aggith ad bersabee matrem salomonis. Que dixit ei. Pacificus ne ingressus tuus. Qui respondit. pacificus. addiditque. Sermo michi est ad te. Cui ait. loquere. Et ille. Tu inquit nosti quia meum erat regnum: et me posuerat omnis israel in regem. Sed translatum est regnum et factum est fratris mei. a domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te: ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum. loquere. Et ille ait. Precor ut dicas regi salomoni. Neque enim tibi negare potest quicquam ut det michi abisag sunamitem uxorem. Et ait bersabee. Bene ego loquar pro te ad regem. Venit ergo bersabee ad regem salomonem. ut loqueretur ei pro adonia. Et surrexit [rex] in occursum eius: adoravitque eam. Et sedit super thronum suum. Positusque est thronus matri eius. que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei. Unam parvulam petitionem ego deprecor a te. non confundas faciem meam. Dixitque ei rex. Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Que ait Detur abisag sunamitis adonie fratri tuo uxor. Respondit rex salomon et dixit matri sue. Quare postulas abisag sunamitem adonie: postula et ei regnum. Ipse est enim frater meus maior me. et habet abiathar sacerdotem. et ioab filium sarvie. Iuravit itaque rex salomon per dominum dicens. Hec faciat michi deus. et hec addat: quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Nunc vivit dominus. qui firmavit me et collocavit me. super solium patris mei david. et qui michi fecit domum sicut locutus est: quia hodie occidetur adonias. Misitque rex salomon per manum banaie filii ioiade: qui interfecit eum. et mortuus est.

R° de morte adonie

Abiathar sacerdoti quoque dixit rex. Vade in anathot ad agrum tuum. es quidem vir mortis. Sed hodie te non interficiam: quia portasti archam federis domini dei coram david patre meo

R° pro privilegio sacerdotii contra proditorum regis

et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo salomon abyathar ut non esset sacerdos domini. ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum hely in sylo. Venit autem nuntius ad salomonem quod ioab declinasset post adoniam: et post salomonem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum domini: et apprehendit cornu altaris. Nuntiatumque est regi salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini: iuxta altare. Misitque salomon banaiam filium ioiade dicens. Vade interfice eum. Venitque banaias ad tabernaculum domini et dixit ei: Hec dicit rex. egredere. Et ait. Non egrediar: sed hic moriar. Renuntiavit banaias regi sermonem dicens. Hec locutus est ioab: et respondit michi. Dixitque ei rex. Fac sicut locutus est. et interfice eum. et sepeli. et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a ioab a me: et a domo patris mei: et reddat dominus sanguinem eius super caput eius. quia interfecit duos viros iustos meliores que se: et occidit eos gladio. patre meo david ignorante. Abner filium ner principem militie israel. et amasan filium iether principem exercitus iude: et revertetur sanguis illorum in caput ioab et in caput seminis eius. in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in eternum a domino. Ascendit itaque banaias filius ioiade. et aggressus eum interfecit: sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex banaiam filium ioiade pro eo super exercitum: et sadoch sacerdotem posuit pro abyathar. Misit quoque rex et vocavit semei. Dixitque ei. Edifica tibi domum in ierusalem. et habita ibi: et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem cedron: scito te interficiendum. Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque semei regi. Bonus sermo quem audivi. Sicut locutus est dominus meus rex: sic faciet servus tuus. Habitavit itaque semei in ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi semei ad achis

filium maacha regem geth. Nuntia
tumque est semei quod servi eius issent in
geth. Et surrexit semei et stravit asinum
suum. Ivitque in geth ad achis. ad re
quirendos servos suos. et adduxit eos de
geth. Nuntiatum est autem salomoni
quod isset semei in geth de ierusalem et redisset:
et mittens vocavit eum. dixitque illi.
Nonne testificatus sum tibi per dominum
et predixi tibi. quacumque die egressus fueris
huc et illuc: scito te esse moriturum:
Et respondisti michi. Bonus sermo au
divi. Quare ergo non custodisti ius
iurandum domini. et preceptum quod
preceperam tibi. Dixitque rex ad semei.
Tu nosti omne malum cuius tibi
conscium est cor tuum quod fecisti david
patri meo. Reddidit dominus malitiam
tuam in caput tuum. et rex salomon
benedictus et thronus david erit stabilis
coram domino usque in sempiternum.
Iussit itaque rex banaie filio ioiade qui
egressus percussit eum et mortuus
est. · iii ·
[C]onfirmatum est igitur regnum
in manu salomonis. et affinitate
coniunctus est pharaoni regi egypti.
Accepit namque filiam eius. et adduxit
in civitatem david. donec compleret
edificans domum suam. et domum
domini. et murum ierusalem per cir
cuitum. At tamen populus immolabat in
excelsis. Non enim edificatum erat
templum nomini domini usque in
diem illum. Dilexit autem salomon
dominum ambulans in preceptis david patris
sui: Excepto quod in excelsis immolabat.
et accendebat thymiama. Abiit itaque
in gabaon ut immolaret ibi. Illud
quippe erat excelsum maximum.
Mille hostias in holocaustum optu
lit salomon: super altare illud in
gabaon. Apparuit autem dominus salomoni
per somnium nocte dicens. Postu
la quod vis ut dem tibi. Et ait salomon.
Tu fecisti cum david patre meo magnam
misericordiam: sicut ambulavit in conspec
tu tuo in veritate et iustitia et recto
corde tecum. Custodisti ei misericordiam
tuam grandem: et dedisti ei filium
sedentem super thronum eius: sicut
est hodie. Et nunc domine deus
tu fecisti regnare servum tuum pro
david patre meo. Ego autem sum puer

parvulus et ignorans egressum et in
troitum meum. Et servus tuus in medio
populi est quem elegisti populi infiniti
qui numerari et supputari non potest
pre multitudine. Dabis ergo servo tuo
cor docile ut iudicare possit populum
tuum et discernere inter bonum et
malum. Quis enim iudicare poterit
populum istum populum tuum hunc
multum. Placuit ergo sermo coram
domino: quod salomon rem huiuscemodi
postulasset. Et dixit dominus deus ad
salomonem. Quia postulasti verbum
hoc et non petisti tibi dies multos
nec divitias aut animas inimicorum
tuorum: Sed postulasti tibi sapientiam
ad discernendum iudicium: ecce
feci tibi secundum sermones tuos; et dedi tibi
cor sapiens et intelligens. in tantum ut
nullus ante te similis tui fuerit.
nec post te surrecturus sit. Sed et hec que non
postulasti dedi tibi. Divitias scilicet
et gloriam ut nemo fuerit similis tui
in regibus cunctis retro diebus. Si autem
ambulaveris in viis meis. et custo
dieris mandata mea. et precepta mea.
sicut ambulavit pater tuus longos
faciam dies tuos. Igitur evigilavit
salomon. et intellexit quod esset per somp
nium. Cumque venisset ierusalem: stetit
coram archa federis domini. et optu
lit holocausta et fecit victimas paci
ficas: et grande convivium universis
famulis suis. Tunc venerunt due
mulieres meretrices ad regem: stete
runtque coram eo. Quarum una ait.
Obsecro mi domine: ego et mulier
hec habitabamus in domo una. et
peperi apud eam in cubiculo. Tertia
vero die postquam ego peperi: et peperit hec.
Et eramus simul. nullusque alius
in domo nobiscum: exceptis nobis
duabus. Mortuus est autem filius
mulieris huius. nocte: dormiens
quippe oppressit eum. Et consur
gens in tempeste noctis silentio
tulit filium meum de latere meo
ancille tue dormientis: et collocavit
in sinu suo. Suum autem filium qui
erat mortuus: posuit in sinu meo.
Cumque surrexissem mane ut darem
lac filio meo: apparuit mortuus.
Quem diligentius intuens clara
luce: deprehendi non esse meum quem

ut dias

genueram. Respondit que altera mulier.
Non est ita, sed filius tuus mortuus est.
meus autem vivit. E contrario illa
dicebat. Mentiris. Filius quippe meus
vivit: et filius tuus mortuus est.
Atque in hunc modum contendebant
coram rege. Tunc rex ait. Hec
dicit filius meus vivit: et filius tuus
mortuus est. Et ista respondit non.
sed filius tuus mortuus est et filius
meus vivit. Dixit ergo rex. Afferte
michi gladium. Cumque attulissent
gladium coram rege. ait. Dividite
te inquit infantem vivum in duas
partes. et date dimidiam partem
uni. et dimidiam partem alteri. Dixit
autem mulier cuius filius erat vivus
ad regem. commota sunt quippe vi
scera eius super filio suo. Obsecro
domine mi. date illi infantem vi
vum. et nolite interficere eum. E
contrario illa dicebat. nec michi
nec tibi. sed dividatur. Respondens autem
rex ait. Date huic infantem vivum.
et non occidatur. Hec est enim mater
eius. Audivit itaque omnis israel iudi
cium quod iudicasset rex. et timuerunt
regem: videntes sapientiam dei esse
in eo. ad faciendum iudicium.

III ·iiij·

Erat autem rex salomon
regnans super omnem israel: et hii
principes quos habebat. Azarias
filius sadoch sacerdotis. helioreb et
ahia filii sisa scribe. Iosaphat filius
ahilud a commentariis. banaias
filius ioiade. super exercitum: sadoch
autem et abyathar sacerdotes. Aza
rias filius nathan. super eos qui
assistebant regi: zabud filius na
than sacerdos amicus regis: et ahy
sar prepositus domus. et adonyram
filius abda. super tributa. Habebat
autem salomon xii. prefectos super
omnem israel qui prebebant annonam
regi. et domui eius. Per singulos
enim menses. in anno singuli nec
cessaria ministrabant: et hec nomi
na eorum. Benhur in monte eph
raym: bendecar in macces et in sale
bim. et in bethsemes. et helon bethanan
Beneseth in arauoth: ipsius erat
socho. et omnis terra epher. Benab
in adab: cuius omnis nepthad

al' azaser

dor. taphed filiam salomonis habebat
uxorem. Bena filius achilud regebat
thanac et magedo. et universam
bethsan que est iuxta sarthana subter
iezrahel: a bethsan usque ad belmenla
e regione zeclmaan. Bengaber in
ramoth galaad habebat avothiair filii
manasse in galaad. Ipse preerat in
omni regione argob que est in basan
lx. civitatibus magnis atque muratis
que habebant seras ereas. Ahynadab
filius addo: preerat in manaym.
Achimaas in neptalim. sed et ipse habe
bat basmath filiam salomonis in con
iugio. Baana filius usi in aser et in
balod. Iosaphad filius pharue, in
ysachar. Semei filius hela in benia
myn: gaber filius huri. in terra ga
laad et in terra seon regis amorrei.
et og regis basan: super omnia que
erant in terra. Iuda et israel innume
rabiles sicut arena maris in mul
titudine: comedentes et bibentes atque
letantes. Salomon autem erat in
dicione sua habens omnia regna
secum. a flumine terre philistiim
usque ad terminum egypti. offerentium
sibi munera. et servientium ei. cunctis
diebus vite eius. Erat autem cibus
salomonis per dies singulos .xxx.
chori simile, lx. chori farine. decem
boves pingues et xx. boves pascuales.
et centum arietes: excepta venatione
cervorum caprearum atque bubalorum
et avium altilium. Ipse enim optine
bat omnem regionem que erat trans
flumen que a thapha usque ad gazam.
et cunctos reges illarum regionum.
et habebat pacem ex omni parte in
circuitu. Habitabatque iuda et israel
absque timore ullo unusquisque sub vite
sua. et sub ficu sua. a dan usque ber
sabee. cunctis diebus salomonis. Et
habebat salomon xl. milia presepia
equorum currilium. et xii. milia e
questrium. Nutriebant quoque eos
supradicti regis prefecti. sed et necessaria
mensa regis salomonis cum
ingenti cura prebebant in tempore
suo. ordeum quoque et paleas equorum
et iumentorum deferebant in loco
ubi erat rex iuxta constitutum
sibi. Dedit quoque dominus sapientiam
salomoni et prudentiam multam

nimis: et latitudinem cordis, quasi
arenam que est in litore maris. Et
precedebat sapientia salomonis sapi
entiam omnium orientalium, et egyp
tiorum. et erat sapientior cunctis hominibus.
Sapientior ethan ezraite. et heman
et chalcal, et dorda filiis mahol: et erat no
minatus in universis gentibus per circui
tum. Locutus est quoque salomon tria
milia parabolas. et fuerunt carmina
eius quinque milia. Et disputavit super
lignis a cedro que est in libano. usque
ad ysopum que egreditur de pariete:
et disseruit de iumentis et volucribus, et
reptilibus et piscibus. Et veniebant de cun
ctis populis ad audiendam sapientiam
salomonis: et ab universis regibus terre
qui audiebant sapientiam eius.
Misit quoque hyram . v .
rex tyri servos suos ad salomonem.
audivit enim quod ipsum unxissent re
gem pro patre eius. quia amicus fuerat
hyram david omni tempore. Misit autem
salomon ad hyram dicens. Tu scis vo
luntatem david patris mei. et quia non po
tuit edificare domum nomini domini
dei sui. propter bella imminentia per circuitum:
donec daret dominus eos sub vesti
gio pedum eius. Nunc autem dedit
requiem dominus deus meus michi per
circuitum: et non est sathan neque
occursus malus. Quam ob rem cogito
edificare templum nomini domi
ni dei mei: sicut locutus est dominus
david patri meo dicens. Filius tuus quem
dabo pro te super solium tuum ipse
edificabit domum nomini meo. Pre
cipe igitur servis tuis ut precidant
michi cedros de libano: et servi mei sint
cum servis tuis. mercedem autem
servorum tuorum dabo tibi quamcumque peti
eris. Scis enim quomodo non est in populo meo
vir qui noverit ligna cedere.
sicut sydonii. Cum ergo audisset
hyram verba salomonis: letatus est
valde et ait. Benedictus dominus ho
die: qui dedit david filium sapientissi
mum super populum hunc plurimum.
Et misit hyram ad salomonem dicens.
Audivi quecumque mandasti michi. et
ego faciam omnem voluntatem tuam.
in lignis cedrinis et abiegnis. Servi
mei deponent ea de libano ad mare:
et ego componam ea in ratibus in mari.

usque ad locum quem significaveris michi:
et applicabo ea ibi. et tu tolles ea. Pre
bebisque necessaria michi ut detur cibus
domui mee. Itaque hyram dabat salo
moni ligna cedrina. et ligna abiegna
iuxta omnem voluntatem eius. Sa
lomon autem prebebat hyram . xx . milia
choros tritici in cibum domui eius.
et xx. choros purissimi olei. hec tribue
bat hyram per annos singulos. Dedit salomon
quoque dominus sapientiam salomoni
sicut locutus est ei: et erat pax inter
hyram et salomonem. et percusserunt
fedus ambo. Elegitque rex salomon
operarios de omni israel: et erat indictio
xxx. milia virorum. mittebatque eos in
libanum. x. milia per singulos menses. virorum
vicissim. ita ut duobus mensibus essent
vicissim in domibus suis. et adoniram
erat super huiuscemodi indictionem.
Fueruntque itaque salomoni lxx. milia
eorum qui onera portabant. et
lxxx. milia virorum latomorum in monte
absque prepositis qui preerant singulis
operibus. numero trium milium et tre
centorum precipientium populo:
et his qui faciebant opus. Precepitque
rex. ut tollerent lapides grandes: lapi
des pretiosos in fundamentum templi.
et quadrarent eos. quos dolaverunt
cementarii salomonis. et cementarii
hyram. Porro biblii preparaverunt
ligna et lapides: ad edificandam
domum. . vi . VI
Factum est autem. quadringentesimo et octogesimo
anno egressionis filiorum israel de terra
egypti: in anno. iiii. mense zio ipse est
mensis secundus regis salomonis super israel.
edificare cepit domum domino. Domus
autem quam edificabat rex salomon
domino. habebat lx. cubitos in longitu
dine. et xx. cubitos in latitudine et xxx. cubitos in altitudine.
Et porticus erat ante templum. xx. cu
bitorum longitudinis. iuxta men
suram latitudinis templi. et habebat
x. cubitos latitudinis ante faciem
templi. Fecitque in templo fenestras
obliquas. et edificavit super parietem
templi tabulata per gyrum. in parie
tibus domus per circuitum templi et
oraculi. et fecit latera in circuitu.
Tabulatum quod subter erat. v. cubitos habebat latitudinis. Et medium tabulatum sex
cubitorum latitudinis. et tertium tabu
latum. septem habens cubitos latitudinis.

Trabes autem posuit in domo per cir-
cuitum forinsecus: ut non hererent
muris templi. Domus autem cum
edificaretur de lapidibus dolatis atque
perfectis edificata est: et malleus et
securis et omne ferramentum non sunt
audita in domo cum edificaretur. O-
stium lateris medii in parte erat
domus dextre: et per cocleam ascen-
debant in medium cenaculum. et
a medio in tercium: et edificavit do-
mum et consummavit eam. Texit quoque
domum laquearibus cedrinis. et edifica-
vit tabulatum super omnem domum.
quinque cubitis altitudinis: et operuit
domum lignis cedrinis. Et factus
est sermo domini ad salomonem dicens
Domus hec quam edificas: si ambula-
veris in preceptis meis. et iudicia
mea feceris. et custodieris omnia man-
data mea. gradiens per ea. firmabo
sermonem meum tibi quem locutus sum
ad david patrem tuum. et habitabo in me-
dio filiorum israel: et non derelinquam
populum meum israel. Igitur edificavit
salomon domum et consummavit eam.
Et edificavit parietes domus intrin-
secus tabulatis cedrinis. a pavimen-
to domus usque ad summitatem parie-
tum. et usque ad laquearia. operuit
cedrinis lignis intrinsecus. et texit pavimen-
tum domus tabulis abiegnis.
Edificavitque xx. cubitorum ad po-
steriorem partem templi tabulata
cedrina a pavimento usque ad supe-
riora. et fecit interiorem domum
oraculi in sanctum sanctorum. Porro
xl. cubitorum erat ipsum templum
pro foribus oraculi. et cedro omnis
domus intrinsecus vestiebatur. ha-
bens tornaturas suas et iuncturas
suas. fabrefactas et celaturas emi-
nentes. Omnia cedrinis tabulis
vestiebantur: nec omnino lapis appa-
rere poterat in pariete. Oraculum
autem in medio domus in interiori
parte fecerat: ut poneret ibi ar-
cham federis domini. Porro ora-
culum habebat xx. cubitos longi-
tudinis. et xx. cubitos latitudinis
et xx. cubitos altitudinis. Et o-
peruit illud atque vestivit auro pu-
rissimo. et affixit laminas clavis

Sed et altare vestivit cedro
domum quoque ante oraculum ope-
ruit auro purissimo

aureis. Nichilque erat in templo quod
non auro tegeretur. Sed et totum
altare oraculi texit auro. et fecit
in oraculo duos cherubin de lignis
olivarum. x. cubitorum altitudinis.
Quinque cubitorum ala cherubin
una. et quinque cubitorum ala cherub
altera. id est decem cubitos habentes
a summitate ale usque ad ale alterius
summitatem. Decem quoque cubitorum
erat cherub secundus in mensura pari
et opus unum erat in duobus cheru-
bin. id est altitudinem habebat unus
cherub x. cubitorum. et similiter cherub
secundus. Posuitque cherubin in medio
templi interioris. Extendebant autem
alas suas cherubin et tangebat una
ala parietem. et ala cherub secundi
tangebat parietem alterum. Ale
autem altere in media parte templi
se invicem contingebant. Texit quoque
cherubin auro: et omnes parietes
templi. per circuitum sculpsit
variis celaturis et torno. et fecit in
eis cherubin et palmas et picturas
varias quasi prominentes de pariete
et egredientes: sed et pavimentum
domus texit auro intrinsecus et extrinsecus
et in ingressu oraculi fecit duo hostio-
la de lignis olivarum: postesque an-
gulorum quinque. et duo hostia de
lignis olivarum: et sculpsit in eis
picturam cherubin et palmarum
species. et anaglifa valde prominen-
tia et texit ea auro. et operuit tam
cherubin quam palmas et cetera auro.
Fecitque in introitu templi po-
stes de lignis olivarum quadran-
gulatos: et duo ostia de lignis a-
biegnis altrinsecus. Et utrumque
hostium duplex erat et se invicem
tenens aperiebatur. Et sculpsit
cherubin et palmas et celaturas
valde eminentes: operuitque omnia
laminis aureis opere quadro ad
regulam. Et edificavit atrium in-
terius tribus ordinibus lapidum
politorum. et uno ordine lignorum
cedri. Anno quarto fundata
est domus domini in mense zio.
et in anno xi. mense bul. ipse est
mensis octavus perfecta est domus in
omni opere suo. et in universis utensilibus

suis: edificavitque eam annis septem.

Domum · vii ·

autem suam edificavit Salomon. xiii. annis: et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus libani: centum cubitorum longitudinis. et l. cubitorum latitudinis. et xxx. cubitorum altitudinis. et iiii.or deambulatoria inter columpnas cedrinas. ligna quippe cedrina exciderat in columpnas. et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram que xl. v. columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas xv. contra se invicem positas. et e regione se respicientes equali spatio inter columpnas: et super columpnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit. l. cubitorum longitudinis, et xxx. cubitorum latitudinis. Et alteram porticum in facie maioris porticus: et columpnas et epistilia super columpnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit: et texit lignis cedrinis. a pavimento usque ad summitatem. et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum: erat in media porticu simili opere. Domum quoque fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat salomon. tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus pretiosis qui ad normam quandam atque mensuram. tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant: a fundamento usque ad summitatem parietum. et intrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus pretiosis. lapidibus magnis. x. sive. viii. cubitorum: et desuper lapides pretiosi equalis mensure secti erant. similiterque de cedro. et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis. et unius ordinis dolata cedro. nec non et in atrio domus domini interiori et in porticu domus domini. Misitque rex salomon et tulit hyram de tyro filium mulieris vidue de tribu neptalim patre tyrio artificem erarium et plenum sapientia et intelligentia et doctrina: ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem fecit omne opus eius. Et finxit duas columpnas ereas. x. et viii. cubitorum altitudinis columpnam unam. et linea xii. cubitorum ambiebat columpnam utramque. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita columpnarum fusilia ex ere. v. cubitorum altitudinis capitellum unum. et v. cubitorum altitudinis capitellum alterum. et quasi in modum retis et cathenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columpnarum fusile erat. Septena versuum reticula in capitello uno: et septena versuum reticula in capitello altero. Et perfecit columpnas et duos ordines per circuitum reticulorum singulorum: ut tegerent capitella que erant super summitatem malorum granatorum. Eodem modo fecit et capitello ii. Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant. in porticu quatuor cubitorum. et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne contra reticula. Malorum granatorum autem ducenti ordines erant. in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticu templi. Cumque statuisset columpnam dexteram: vocavit eam nomine iachin. Similiter erexit columpnam secundam: et vocavit nomen eius booz. Et super capita columpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad labium rotundum in circuitu. v. cubitorum altitudo eius. et resticula xxx. cubitorum cingebat illud per circuitum. Et sculptura subter labium circuibat illud. x. cubitis ambiens mare. Duo ordines sculpturarum histriatarum erant fusilles. et stabant super xii. boves. e quibus tres respiciebant ad aquilonem. et tres ad occidentem. et tres ad meridiem. et tres ad orientem. et mare super eos desuper erat. Que posteriora universa intrinsecus latitabant. Grossitudo autem luteris trium unciarum erat. labiumque eius quasi labium calicis. Et folium repandi lilii duo. m. bathos capiebat tria milia metretas. Et fecit bases x. ereas. iiii. cubitorum longitudinis. bases singulas et

iiii^or cubitorum latitudinis: et trium
cubitorum altitudinis. Et ipsum
opus basium interrasile erat: et
sculpture inter iuncturas. Et inter
coronulas et plectas leones et boves
et cherubin; et inter iuncturas similiter
desuper. Et subter leones et boves quasi
lora ex ere dependentia. Et iiii^or rote per
bases singulas et axes erei. Et per iiii^or
partes quasi humeruli subter luterem
fusiles. contra se invicem respectan-
tes. Os quoque luteris intrinsecus erat
in capitis summitate. et quod forinsecus
apparebat unius cubiti erat et totum
rotundum. pariterque habebat unum
cubitum et dimidium. In angulis
autem columpnarum varie celature
erant. et media intercolumpnia
quadrata non rotunda. Quatuor
quoque rote que per quatuor angulos
basis erant coherebant sibi subter
basim. Una rota habebat altitudinis
cubitum unum et semis. Tales autem
rote erant quales solent in curru
fieri: et axes earum et radii et canti
et modioli omnia fusilia. Nam
et humeruli illi quatuor per singulos
angulos basis unius: ex ipsa basi
fusiles et coniuncti erant. In summitate
autem basis erat quedam rotundi
tas unius et dimidii cubiti ita fabre
facta: ut luter desuper posset inponi:
habens celaturas suas et sculpturas
varias ex semet ipso. Sculpsit quoque in
tabulatis illis que erant ex ere et in an
gulis cherubin. et leones et palmas.
quasi in similitudinem stantis hominis:
ut non celata sed apposita per circui
tum viderentur. In hunc modum
fecit decem bases. fusura una et
mensura sculpturaque consimili.
Fecit quoque decem luteres eneos. xl.
batos capiebat luter unus: eratque
iiii^or cubitorum. singulos quoque luteres
per singulas. id est decem bases. posuit
et x. bases constituit. quinque ad dexte
ram partem templi. et v. ad sini
stram. Mare autem posuit ad dex
teram partem templi: contra ori
entem ad meridiem. Fecit quoque
hyram lebetes et scutras et hamulas
et perfecit omne opus regis salomonis.
in templo domini. Columpnas duas
et funiculos capitellorum super ca-

pitella columpnarum duos: et reti
cula duo ut operirent duos funiculos
qui erant super capita columpnarum.
et mala granata quadringenta in
duobus retiaculis. Duos versus malorum
granatorum in retiaculis singulis:
ad operiendos funiculos capitellorum qui
erant super capita columpnarum.
et bases x. et luteres x. super bases et mare
unum. et boves xii. subter mare et lebe
tes. et scutras et hamulas. Omnia vasa
que fecit hyram regi salomoni in do
mo domini de auricalco erant. In campestri
regione iordanis fudit ea rex in ar
gillosa terra inter sochoth et sarthan.
et posuit salomon omnia vasa propter
multitudinem autem nimiam non
erat pondus eris. Fecitque salomon
omnia vasa in domo domini. Altare
autem aureum et mensam super quam
ponerentur panes propositionis auream.
et candelabra aurea: v. ad dexte
ram. et v. ad sinistram. contra ora
culum ex auro puro. et quasi lilii
flores et lucernas desuper aureas.
et forcipes aureos. et ydrias et fuscinu
las. et fialas et mortariola et thuribula
de auro purissimo: et cardines ostiorum
domus interioris sancti sanctorum. et ostiorum
domus templi ex auro erant. Et per
fecit omne opus quod faciebat salomon
in domo domini. et intulit que sanctifi
caverat david pater suus argentum et aurum
et vasa. reposuitque in thesauris domus
domini. viii.

Tunc congregati sunt omnes
maiores natu israel cum principibus
tribuum. et duces familiarum filiorum
israel ad regem salomonem in ierusalem: ut
deferrent archam federis domini de ci
vitate david id est de syon. Convenitque ad
regem salomonem universus israel in
mense hethanym in sollempni die: ipse
est mensis vii. Veneruntque cuncti
senes ex israel. et tulerunt sacerdotes
archam. et portaverunt archam domini
et tabernaculum federis. et omnia
vasa sanctuarii que erant in tabernaculo.
et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex
autem salomon et omnis multitudo
israel que convenerat ad eum: gra
diebatur cum illo ante archam: et
immolabant oves et boves absque
estimatione. et numero. Et intu

leverunt sacerdotes archam federis domini
in locum suum in oraculum templi,
in sanctum sanctorum subter alas cherubim. Siquidem
cherubim expandebant alas suas super
locum arche et protegebant archam et
vectes eius. Cumque eminerent vectes
et apparerent summitates eorum foris sanctuarium
ante oraculum: non apparebant
ultra extrinsecus qui et fuerunt ibi
usque in presentem diem. In archam autem
non est aliud nisi due tabule lapidee
quas posuerat in ea moyses in oreb quando
pepigit fedus dominus cum filiis israel cum
egrederentur de terra egypti. Factum
est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario:
nebula implevit domum domini et non poterant
sacerdotes stare et ministrare propter
nebulam. Impleverat enim gloria
domini domum domini. Tunc ait salomon.
Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans
edificavi domum in habitaculum
tuum firmissimum solium tuum
sempiternum. Convertitque rex faciem
suam et benedixit omni ecclesie israel.
Omnis enim ecclesia israel stabat et ait salomon
Benedictus dominus deus israel qui locutus est
ore suo ad patrem meum et in manibus
eius perfecit dicens. A die qua eduxi
populum meum israel de egypto. non elegi
civitatem de universis tribubus israel ut
edificaretur domus et esset nomen meum
ibi: sed elegi david ut esset super populum meum
israel. Voluitque david pater meus edificare
domum nomini domini dei israel: et ait dominus
ad david patrem meum. Quod cogitasti in
corde tuo. edificare domum nomini meo:
benefecisti hoc ipsum mente tractans.
Verumptamen tu non edificabis michi
domum: sed filius tuus qui egredietur
de renibus tuis. ipse edificabit domum
nomini meo. Confirmavit dominus sermonem
suum quem locutus est: steti que pro david patre
meo. et sedi super thronum israel. sicut
locutus est dominus: et edificavi domum
nomini domini dei israel. Et constitui ibi
locum arce in qua fedus est domini quod
percussit cum patribus nostris quando egressi sunt
de terra egypti. Stetit autem salomon
ante altare domini. in conspectu ecclesie
israel: et expandit manus suas in celum:
et ait. Domine deus israel non est similis
tui deus in celo desuper. et super terram
deorsum. qui custodis pactum et
misericordiam servis tuis. qui ambulant

coram te. in toto corde suo. qui custodisti
servo tuo david patri meo que locutus
es ei: ore locutus es et manibus perfecisti:
ut hec dies probat. Nunc igitur domine
deus israel conserva famulo tuo david
patri meo. que locutus es ei dicens. Non
auferetur de te vir coram me qui sedeat
super thronum israel: ita si custodierint ^tamen
filii tui viam tuam. ut
ambulent coram me. sicut tu ambulasti
in conspectu meo. Et nunc
domine deus israel firmentur verba tua.
que locutus es servo tuo david patri meo.
Ergo ne putandum est quod vere deus
habitet super terram. Si enim celum
et celi celorum te capere non possunt:
quanto magis domus hec quam edificavi
tibi: Sed respice ad orationem servi tui
et ad preces eius domine deus meus.
Audi ymnum et orationem quam servus tuus
orat coram te hodie. ut sint oculi tui
aperti super domum hanc nocte ac die.
super domum de qua dixisti. erit nomen
meum ibi: ut exaudias orationem quam
orat ad te servus tuus in loco isto.
Ut exaudias ^ in loco habitaculi tui deprecationem servi tui et populi
in celo. et cum exaudieris propitius eris. tui israel quodcumque oraverit
Si peccaverit homo in proximum suum in loco isto Et exaudias
et habuerit aliquod iuramentum in loco
quo teneatur astrictus: et venerit propter
iuramentum ^ coram altari tuo in ^tuum
domum tuam. tu exaudies in celo.
et facies et iudicabis servos tuos. condempnans
impium. et reddens viam suam
super caput eius. iustificans que iustum
et tribuens ei secundum iustitiam suam.
Si fugerit populus tuus israel inimicos
suos quia peccaturus est tibi. et agentes
penitentiam et confitentes nomini tuo venerint
et oraverint et deprecati te fuerint Nota pro oratione in ecclesia
in domo hac: exaudi in celo et dimitte
peccatum populi tui israel et reduces eos
in terram quam dedisti patribus eorum. Si
clausum fuerit celum et non pluerit
propter peccata eorum orantes in loco isto
penitentiam egerint nomini tuo. et
a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem
suam exaudi eos in celo: et
dimitte peccata servorum tuorum et populi tui
israel. et ostende eis viam bonam per quam
ambulent et da pluviam super terram
tuam: quam dedisti populo ^ in possessionem. ^tuo
Fames si aborta fuerit in terra aut
pestilentia ^ aut corruptus aer. aut ^fuerit

erugo. aut locusta. aut rubigo. &
afflixerit eum inimicus eius portas
obsidens omnis plaga universa in
firmitas cuncta devotatio & impre
catio que acciderit omni homini
de populo tuo israel; siquis cognoverit
plagam cordis sui. & expanderit ma
nus suas in domo hac: tu exaudies
in celo in loco habitationis tue. et
repropitiaberis. et facies ut des uni
cuique secundum omnes vias suas. sicut
videris cor eius: quia tu solus nosti cor
omnium filiorum hominum. ut timeant te
cunctis diebus quibus vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus nostris.
Insuper & alienigena qui non est de
populo tuo israel cum venerit de terra lon
ginqua propter nomen tuum. audietur
enim nomen tuum magnum. & manus
tua fortis & brachium tuum extentum
ubique. cum venerit ergo & oraverit
in loco hoc: tu exaudies in celo. in
firmamento habitaculi tui. & facies
omnia pro quibus invocaverit te alieni
gena: ut discant universi populi ter
rarum nomen tuum timere. sicut populus
tuus israel: & probent quia nomen tuum
invocatum est super domum hanc quam
edificavi. Si egressus populus tuus
ad bellum contra inimicos suos: per
viam quocumque miseris eos. & orabunt
te contra viam civitatis quam elegisti
quam & contra domum, edificavi nomini
tuo. & exaudies in celo orationes eorum.
& preces eorum. & facies iudicium eorum.
quod si peccaverint tibi. non est enim homo
qui non peccet. & iratus tradideris
eos inimicis suis. & captivi ducti fu
erint in terram inimicorum longe vel
prope. & egerint penitentiam in corde suo
in loco captivitatis. & conversi depre
cati fuerint te in captivitate sua. di
centes. peccavimus inique egimus impie
gessimus. & reversi fuerint ad te in
universo corde suo. & tota anima sua.
in terra inimicorum suorum ad quam captivi
ducti fuerint. & adoraverint te contra
viam terre sue quam dedisti patribus eorum
quam & civitatis, elegisti. & templi quod edi
ficavi nomini tuo. exaudies in celo
in firmamento solii tui orationes eorum
& preces. & facies iudicium eorum: & pro
pitiaberis populo tuo. qui peccavit tibi.
& omnibus iniquitatibus eorum quibus preva
ricati sunt in te. & dabis misericordiam coram
eis qui eos captivos habuerint. ut
misereantur eis. Populus enim tuus
est & hereditas tua quos eduxisti de
terra egypti de medio fornacis ferree.
Ut sint oculi tui aperti ad deprecatio
nem servi tui. & populi tui israel. & exaudias
eos in universis pro quibus invocave
rint te. Tu enim separasti eos tibi in he
reditatem de universis populis terre.
sicut locutus es per moysen famulum
tuum. quando eduxisti patres nostros de
egypto domine deus. Factum est autem
cum complesset orans dominum orationem
& deprecationem hanc: surrexit de con
spectu altaris domini. Utrumque enim
genu in terram fixerat. & manus
expanderat ad celum. Stetit ergo
& benedixit omni ecclesie voce magna
dicens. Benedictus dominus qui
dedit requiem populo suo israel: iuxta
omnia que locutus est. Non cecidit
nec unus quidem sermo ex omnibus bonis
que locutus est per moysen servum
suum. Sit dominus deus noster nobiscum
sicut fuit cum patribus nostris: non dere
linquens nos neque proiciens. sed in
clinet corda nostra ad se ut ambulemus
in universis viis eius. & custodiamus
mandata eius. & cerimonias & iudi
cia quecumque mandavit patribus nostris.
Et sint sermones mei isti quibus
deprecatus sum coram domino.
Appropinquantes domino deo nostro
die & nocte. ut faciat iudicium servo
suo & populo suo israel per singulos
dies: & sciant omnes populi terre. quia
dominus ipse est deus. & non est ultra
absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum
cum domino deo nostro ut ambulemus
in decretis eius. & custodiamus man
data eius sicut & hodie. Igitur rex
& omnis israel cum eo immolabant
victimas coram domino. Mactavit
que salomon hostias pacificas
quas immolavit domino. Boum
xxii. milia. & ovium c.xx. milia. & dedica
verunt templum domini rex & filii israel.
In die illa sanctificavit rex medium
atrii quod erat ante domum domini. Fecit
quippe ibi holocaustum & sacrificium
& adipem pacificorum quoniam altare
eneum quod erat coram domino minus
erat & capere non poterat holocausta

⁊ sanctificavit ⁊ adipem pacificorum.
Fecit ergo salomon in tempore illo fe-
stivitatem celebrem: ⁊ omnis israel cum
eo multitudo magna ab introitu
emath usque ad rivum egypti coram
domino deo nostro. vii. diebus ⁊ vii. diebus
⁊ xiiii. diebus: ⁊ in die octava dimisit
populos. Qui benedicentes regi pro-
fecti sunt in tabernacula sua. leta-
ntes ⁊ alacri corde super omnibus bonis que
fecerat dominus david servo suo. ⁊ israel
populo suo. ix.
Factum est autem cum perfe-
cisset salomon edificium domus
domini. ⁊ edificium regis. ⁊ omne quod
optaverat ⁊ voluerat facere. apparuit
ei dominus secundo. sicut apparuerat ei in gaba-
on. Dixitque dominus ad eum. Ex-
audivi orationem tuam. ⁊ depreca-
tionem tuam. qua deprecatus es coram
me. Sanctificavi domum hanc quam edifica-
sti. ut ponerem nomen meum ibi in
sempiternum. ⁊ erunt oculi mei
⁊ cor meum ibi cunctis diebus. Tu
quoque si ambulaveris coram me sicut
ambulavit pater tuus in simplicitate
cordis ⁊ in equitate: ⁊ feceris omnia
que precepi tibi ⁊ legitima mea ⁊
iudicia mea servaveris: ponam
thronum regni tui super israel in sempiternum
sicut locutus sum david patri tuo dicens. Non
auferetur de genere tuo vir de solio israel.
Si autem aversione aversi fueritis
vos ⁊ filii vestri non sequentes me nec
custodientes mandata mea ⁊ ceri-
monias quas proposui vobis: sed abieri-
tis ⁊ colueritis deos alienos. ⁊ adora-
veritis eos: auferam israel de superficie
terre quam dedi eis. ⁊ templum quod sancti-
ficavi nomini meo. proiciam a conspectu
meo. Eritque israel in proverbium et in
fabulam cunctis populis. ⁊ domus
hec erit in exemplum. Omnis qui
transierit per eam stupebit: ⁊ sibilabit
⁊ dicet. Quare fecit dominus sic
terre huic. ⁊ domui huic? Et respon-
debunt. Quia dereliquerunt dominum
deum suum qui eduxit patres eorum
de terra egypti: ⁊ secuti sunt deos ali-
enos. ⁊ adoraverunt eos. ⁊ coluerunt.
Idcirco induxit dominus super eos omne
malum hoc. Expletis autem annis
xx. postquam edificaverat salomon duas

domos. i. domum domini. ⁊ domum regis:
hyram rege tyri prebente salomoni regi
ligna cedrina. ⁊ abiegna. ⁊ aurum
iuxta omne quod opus habuerat: tunc
dedit salomon hyram. xx. oppida in terra
galilee. Et egressus est hyram de tyro
ut videret oppida que dederat ei salomon:
⁊ non placuerunt ei. ⁊ ait. Hecine
sunt civitates quas dedisti michi frater?
Et appellavit eas terram chabul usque
in diem hanc. Misit quoque hyram ad re-
gem salomonem. c.xx. talenta auri.
Hec est summa expensarum quam obtulit
rex salomon ad edificandum domum
domini. ⁊ domum suam ⁊ mello. ⁊ murum domum
ierusalem ⁊ eser. ⁊ mageddo. ⁊ gazer. Pha-
rao rex egypti ascendit ⁊ cepit gazer
succenditque eam igni: ⁊ chananeum
qui habitabat in civitate interfecit. et
dedit eam in dotem filie sue uxori
salomonis. Edificavit ergo salomon
gazer ⁊ bethoron inferiorem ⁊ balaad
⁊ palmiram in terra solitudinis: et
omnes vicos qui ad se pertinebant. et
qui erant absque muro. communivit ⁊
civitates curruum. ⁊ civitates equitum:
⁊ quodcumque ei placuerat ut edificaret
in ierusalem ⁊ in libano ⁊ in omni terra
potestatis sue. Universum populum
qui remanserat de amorreis ⁊ etheis
⁊ phereseis. ⁊ eveis. ⁊ iebuseis qui non
sunt de filiis israel: horum filios qui rema-
serant in terra. quos scilicet non potuerant
filii israel exterminare fecit salomon
tributarios usque ad diem hanc. De filiis
autem israel non constituit salomon
servire quemquam: sed erant viri bellatores
⁊ ministri eius ⁊ principes ⁊ duces.
⁊ prefecti curruum ⁊ equorum. Erant autem
principes super omnia opera salomo-
nis. prepositi quingenti quinquaginta:
qui habebant subiectum populum.
⁊ statutis operibus imperabant. Filia
autem pharaonis ascendit de civi-
tate david in domum suam: quam edifi-
caverat ei salomon. Tunc edifica-
vit mello. Offerebat quoque salomon
tribus vicibus per annos singulos holo- Nota holocausta
causta ⁊ pacificas victimas super
altare quod edificaverat domino: et
adolebat thymiama coram domino.
perfectumque est templum. Classem
fecit quoque rex salomon in asiongaber

que est iuxta ahilam. in litore maris
rubri. in terra ydumea. misitque hyram
in classe illa servos suos viros nauticos
et gnaros maris cum servis salomonis.
Qui cum venissent in ophir: sumptum
inde aurum quadringentorum .xx. talentorum
detulerunt ad regem salomonem.

X Sed et regina sabba.
audita fama salomonis in
nomine domini venit temptare eum
in enigmatibus. Et ingressa ierusalem mul-
to comitatu et divitiis: camelis portan-
tibus aromata et aurum infinitum nimis
et gemmas preciosas. venit ad regem
salomonem. et locuta est ei universa que
habebat in corde suo. Et docuit eam salomon
omnia verba que proposuerat. Non fuit
sermo qui regem posset latere: et non respondet
ei. Videns autem regina saba omnem
sapientiam salomonis: et domum quam e-
dificaverat. et cibos mense eius: et habitacula
servorum. et ordinem ministrantium
vestesque eorum et pincernas et holocausta
que offerebat in domo domini: non ha-
bebat ultra spiritum. Dixitque ad regem.
Verus est sermo quem audivi in terra mea
super sermonibus tuis: et super sapientia
tua. et non credebam narrantibus
michi donec ipsa veni. et vidi oculis
meis. et probavi quod media pars michi
nuntiata non fuerat. Maior est sapientia
et opera tua quam rumor quem audivi. Beati
viri tui et beati servi tui hii qui stant
coram te semper: et audiunt sapientiam
tuam. Sit dominus deus tuus benedictus
cui complacuisti et posuit te super
thronum israel. eo quod dilexerit dominus
israel in sempiternum: et constituerit
te regem: ut faceres iudicium et iusti-
ciam. Dedit ergo regi. cxx. talenta
auri: et aromata multa nimis. et
gemmas preciosas. Non sunt allata
ultra aromata tam multa quam ea
que dedit regina sabba. regi salomoni.
Sed et classis hyram que portabat aurum
de ophir. attulit ex ophir ligna thyina
multa nimis: et gemmas preciosas.
Fecitque rex de lignis thyinis fulthra
et domus domini. et domus regie: et
cytharas lirasque cantoribus. Non
sunt allata huiuscemodi ligna thyina
neque visa usque in presentem diem.
Rex autem salomon dedit regine sabba
omnia que voluit et petivit ab eo.

Exceptis hiis que ultro obtulerat
ei munere regio. Que reversa est et
abiit in terram suam. cum servis suis.
Erat autem pondus auri quod affere-
batur salomoni per singulos annos
dc.^{tos} lx.vi. talentorum auri: excepto eo
quod afferebant viri qui super vectigalia
erant. et negociatores universique scruta
vendentes. et omnes reges arabie: du-
cesque terre. Fecit quoque salomon ducenta
scuta de auro purissimo: dc.^{tos} auri siclos
dedit in lamina scuti unius. et ccc.^{tas}
peltas ex auro probato. ccc.^{te} mine
auri unam peltam vestiebant. posuit-
que eas rex in domo saltus libani. Fecit
etiam rex salomon thronum de ebore gran-
dem. et vestivit eum auro fulvo nimis:
qui habebat sex gradus. Et summitas
throni rotunda erat in parte posteriori:
et due manus hinc atque inde tenentes
sedile: et duo leones stabant iuxta
manus singulas. et xii. leunculi stan-
tes super vi. gradus hinc atque inde.
Non est factum tale opus in universis
regnis. Sed et omnia vasa de quibus
potabat rex salomon erant aurea:
et universa suppellex domus saltus
libani de auro purissimo. Non erat
argentum nec alicuius precii pu-
tabatur in diebus salomonis: quia
classis regis per mare cum classe hyram
semel per tres annos ibat in tharsis
deferens inde aurum et argentum. et dentes
elefantorum et simias et pavos. Ma-
gnificatus est ergo rex salomon super
omnes reges terre divitiis et sapientia:
et universa terra desiderabat videre vultum
salomonis. ut audiret sapientiam
eius quam dederat dominus in corde eius:
et singuli deferebant ei munera. vasa
argentea et aurea. vestes et arma belli-
ca: aromata quoque et equos et mulos
per annos singulos. Congregavitque
salomon currus et equites. et facti sunt ei
mille cccc.^{ti} currus. et xii. milia equitum.
et disposuit eos per civitates munitas
et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta
esset habundantia argenti in ierusalem:
quanta lapidum. Et cedrorum
prebuit multitudinem quasi sicomoros
que nascuntur in campestribus: et
educebantur equi salomoni de egypto. et
de coa. negociatores enim regis emebant
de coa: et statuto precio perducebant.

Egrediebatur autem quadriga ex egyp
to dc.tis siclis argenti et equus .c.l. atque in
hunc modum cuncti reges ettheorum
et syrie equos venundabant. · XI ·
Rex autem salomon amavit
mulieres alienigenas multas.
filiam quoque pharaonis et moabitidas
et ammonitidas. ydumeas. et sydonias.
et ettheas. de gentibus. super quibus dixit dominus
filiis israel: non ingrediemini ad eas.
neque de illis ingredientur ad vos.
Certissime enim avertent corda vestra.
ut sequamini deos earum. His itaque
copulatus est salomon ardentissimo
amore. fueruntque ei uxores quasi regi
ne. dcc^te. et concubine. ccc^te. et a
verterunt mulieres cor eius. Cumque
iam esset senex: depravatum est per
mulieres cor eius ut sequeretur deos
alienos: nec erat cor eius perfectum
cum domino deo suo sicut cor david patris
eius. Sed colebat salomon astarten
deam sydoniorum. et chamos deum moa
bitarum. et moloth ydolum ammonitarum.
Fecitque salomon quod non placuerat coram
domino: et non adimplevit ut seque
retur dominum sicut david pater eius. Tunc edi
ficavit salomon fanum chamos ydolo
moab in monte qui est contra ierusalem:
et moloth ydolo filiorum ammon. Atque
in hunc modum fecit universis uxoribus
suis alienigenis: que adolebant thura.
et immolabant diis suis. Igitur iratus
est dominus salomoni quod aversa esset
mens eius a domino deo israel: qui appa
ruerat ei secundo. et preceperat de verbo hoc ne
sequeretur deos alienos: et non custodivit
que mandavit ei dominus. Dixit itaque
dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud
te. et non custodisti pactum meum. et
precepta mea, que mandavi tibi. disrum
pens scindam regnum tuum. et dabo
illud servo tuo. Verumptamen in diebus
tuis non faciam propter david patrem tuum: de
manu filii tui scindam illud. Nec
totum regnum auferam: sed tribum
unam dabo filio tuo propter david servum meum.
et ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus
adversarium salomoni adad ydumeum
de semine regio: qui erat in edom. Cum
enim esset david in ydumea et ascendisset
ioab princeps milicie ad sepeliendos
eos qui fuerant interfecti. et occidisset
omne masculinum in ydumea: sex
enim mensibus ibi moratus est ioab.
et omnis israel donec interimerent omne
masculinum in ydumea: Fugit adad
ipse et viri ydumei de servis patris eius cum
eo. ut ingrederetur egyptum. Erat
autem adad puer parvulus. Cumque
surrexissent de madyan venerunt
in pharan. tuleruntque secum viros de
pharan. et introierunt egyptum. ad
pharaonem regem egypti. Qui dedit
ei domum. et cibos constituit. et terram dele
gavit. Et invenit adad gratiam coram
pharaone valde. in tantum ut daret
ei uxorem sororem uxoris sue. germa
nam thafnes regine. Genuitque ei soror
tafnes genebath filium. et nutrivit
eum tafnes in domo pharaonis. E
ratque genebath habitans apud pharao
nem cum filiis eius. Cumque audisset
adad in egypto dormisse david cum patribus
suis. et mortuum esse ioab principem mili
cie; dixit pharaoni. Dimitte me ut
vadam in terram meam. Dixitque ei pha
rao. Qua enim re indiges apud me
ut queras ire ad terram tuam. At
ille respondit. Nulla. sed obsecro ut dimit te
tas me. Suscitavit quoque ei deus adver
sarium razon filium eliada: qui
fugerat ad adezer regem soba dominum
suum. et congregavit contra eum viros.
et factus est princeps latronum cum in
terficeret eos david. Abieruntque damascum
et habitaverunt ibi: et constituerunt eum
regem in damasco. Eratque adversarius
israel cunctis diebus salomonis: et hoc est
malum adad et odium contra israel: regna
vitque in syria. ieroboam quoque filius
nabath. ephrateus de sareda cuius ma
ter erat nomine sarva mulier vidua.
servus salomonis: levavit manum
contra regem. et hec causa rebellionis
adversus eum: quia salomon edificavit
mello. et coequavit voraginem civi
tatis david patris sui. Erat autem ieroboam
vir fortis et potens. Vidensque salomon
adolescentem bone indolis et industri
um: constituerat eum prefectum su
per tributa universe domus ioseph. Factum est
igitur in tempore illo: ut ieroboam egre
deretur de ierusalem. et inveniret eum ahias
sylonites propheta in via: opertus pallio
novo. Erant autem duo tantum in agro.
Apprehendensque ahias pallium suum
novum quo opertus erat: scidit in xii.

Nota .x. tribus dat ieroboam

partes. et ait ad ieroboam: Tolle tibi
decem scissuras: hec enim dicit dominus
deus israel. Ecce ego scindam regnum
de manu salomonis: et dabo tibi .x.
tribus. Porro una tribus remanebit ei
propter servum meum david et ierusalem civitatem
quam elegi ex omnibus tribubus israel: eo
quod dereliquerit me et adoraverit astar-
then deam sydoniorum. et chamos
deum moab: et moloch deum filiorum
amon. et non ambulaverit in viis
meis. ut faceret iusticiam coram me:
mea — et precepta mea. et iudicia sicut david
pater eius. Nec auferam omne regnum
de manu eius. sed ducem ponam eum
cunctis diebus vite sue. propter david servum
meum quem elegi: qui custodivit
mandata mea. et precepta mea.
Auferam autem regnum de manu filii
eius. et dabo tibi .x. tribus: filio autem
eius dabo tribum unam. ut rema-
neat lucerna david servo meo. cunctis
diebus coram me in ierusalem civi-
tatem quam elegi ut esset nomen meum
ibi. Te autem assumam et regnabis
super omnia que desiderat anima
tua: erisque rex super israel. Si igitur
audieris omnia que precepero tibi.
et ambulaveris in viis meis. et feceris
quod rectum est coram me. custodiens
mandata mea. et precepta mea. sicut
fecit david servus meus: ero tecum et
edificabo tibi domum fidelem. quomodo
edificavi domum david. et tradam tibi
israel et affligam semen david super hoc.
Verumptamen non cunctis diebus. Voluit
autem salomon interficere ieroboam.
Qui surrexit et aufugit in egyptum
ad susac regem egypti: et fuit in e-
gypto usque ad mortem salomonis.
Reliquum autem verborum salomonis
et omnia que fecit et sapiencia eius:
ecce universa scripta sunt in libro
verborum dierum salomonis. Dies autem
quos regnavit salomon in ierusalem
super omnem israel. xl. anni sunt.
Dormivitque salomon cum patribus
suis. sepultusque est in civitate david pa-
tris sui. regnavitque roboam fi-
lius eius pro eo.

Nota regnavit salomon .xl. annis

XII

Nota de regno roboam filii salomonis super una tribu tantum

Venit autem roboam in
sichem: illuc enim congre-
gatus erat omnis israel ad constituen-
dum eum regem. At vero ieroboam
filius nabath cum adhuc esset in e-
gypto profugus a facie regis salomonis
audita morte eius reversus est de
egypto. miseruntque et vocaverunt eum.
Venit ergo ieroboam et omnis multi-
tudo israel: et locuti sunt ad roboam
dicentes. Pater tuus durissimum
iugum imposuit nobis: tu itaque
nunc imminue paululum de imperio
patris tui durissimo. et de iugo gra-
vissimo quod imposuit nobis: et servie-
mus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertiam
diem: et revertimini ad me. Cumque
abiisset populus: iniit consilium rex
roboam cum senioribus qui assiste-
bant coram salomone patre eius
dum adhuc viveret. Et ait. Quod
datis consilium ut respondeam populo.
Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris
populo huic et servieris. et petitioni eorum
cesseris: locutusque fueris ad eos verba
lenia: erunt tibi servi cunctis diebus.
Qui dereliquit consilium senum quod dede-
rant ei. et adhibuit adolescentes
qui nutriti fuerant cum eo. et
assistebant illi: dixitque ad eos.
Quod mihi datis consilium ut respondeam
populo huic. qui dixerunt mihi.
Levius fac iugum quod imposuit pater
tuus super nos. Et dixerunt ei
iuvenes qui nutriti fuerant cum
eo. Sic loquere populo huic. qui lo-
cuti sunt ad te dicentes. Pater
tuus aggravavit iugum nostrum
tu releva nos. Sic loqueris ad eos.
Minimus digitus meus grossior est
dorso patris mei. et nunc pater meus po-
suit super vos iugum grave. ego
autem addam super iugum vestrum.
Pater meus cecidit vos flagellis: ego
autem cedam vos scorpionibus. Ve-
nit ergo ieroboam. et omnis populus
ad roboam die tertio. sicut locutus
fuerat rex dicens: revertimini ad me
die tertio. Respondit que rex populo dura
derelicto consilio seniorum quod ei dede-
rant: et locutus est eis secundum consi-
lium iuvenum dicens. Pater meus
aggravavit iugum vestrum. ego autem
addam iugo vestro. Pater meus cecidit
vos flagellis: ego autem cedam vos
scorpionibus. Et non acquievit
rex populo: quoniam aversatus fuerat
eum dominus. ut suscitaret verbum suum

quem locutus fuerat in manu achie silo
nite, ad ieroboam filium nabath. Vi
dens itaque populus quod noluisset eos audire
rex: respondit ei dicens. Que nobis pars
in david vel que hereditas in filio ysai.
Vade in tabernacula tua israel. Nunc
vide domum tuam david. Et abiit israel
in tabernacula sua. Super autem
filios israel quicumque habitabant in civita
tibus iuda: regnavit roboam. Misit
ergo rex roboam aduram qui erat
super tributa: et lapidavit eum omnis
populus, et mortuus est. Porro rex
roboam festinus ascendit currum
et fugit in ierusalem: recessitque israel a domo
david usque in presentem diem. Factum
est autem cum audisset omnis israel
quod reversus esset ieroboam: miserunt
et vocaverunt eum congregato cetu:
et constituerunt eum regem super omnem regnum
israel. Nec secutus est quisquam domum
david preter tribum iuda solam. Venit
autem roboam in ierusalem et congre
gavit universam domum iuda. et
tribum beniamin. clxxx. milia electorum
virorum et bellatorum ut pugnarent contra
domum israel: et reducerent regnum ro
boam filio salomonis. Factus est autem
sermo domini ad semeiam virum domini dicens.
Loquere ad roboam filium salomonis,
regem iuda; et ad omnem domum
iuda. et beniamin. et reliquos de populo.
dicens. Hec dicit dominus. Non
ascendetis neque bellabitis contra fratres
vestros filios israel. Revertatur vir in
domum suam. a me enim factum est verbum
hoc. Audierunt sermonem domini. et re
versi sunt de itinere, sicut preceperat
eis dominus. Edificavit autem
ieroboam sichem in monte ephraym.
et habitavit ibi. Et egressus inde: e
dificavit famuel. Dixitque ieroboam
in corde suo. Nunc revertetur reg
num ad domum david, si ascenderit populus
iste ut faciat sacrificia in domo
domini in ierusalem: et convertetur cor populi
huius ad dominum suum roboam regem
iuda interficientque me: et revertentur
ad eum. Et excogitato consilio fecit
duos vitulos aureos et dixit eis. No
lite ultra ascendere in ierusalem: ecce
dii tui israel qui eduxerunt te de terra
egypti. Posuitque unum in bethel. et
alterum in dan: et factum est verbum hoc

in peccatum. Ibat enim populus
ad adorandum vitulum usque in dan:
et fecit fana in excelsis. et sacerdotes
de extremis populi. qui non erant de filiis
levi. Constituitque diem sollempnem in
mense viii. xv. die mensis. in similitu
dinem sollempnitatis que celebrabatur
in iuda: et ascendens altare similiter fecit
in bethel: ut immolaret vitulis quos
fabricatus fuerat. Constituitque in
bethel sacerdotes excelsorum quos fecerat.
Et ascendit super altare quod extruxerat
in bethel. xv. die mensis viii. quem fin
xerat de corde suo. et fecit sollempnitatem
filiis israel: et ascendit super altare
ut adoleret incensum. .xiii.

Et ecce vir dei venit de iuda in
sermone domini in bethel: ieroboam
stante super altare. et thus iaciente:
et exclamavit contra altare in sermone
domini et ait. Altare altare. Hec dicit dominus.
Ecce filius nascetur domui david iosias Nota iosias
nomine: et immolabit super te sacerdotes
excelsorum: qui nunc in te thura succen
dunt. et ossa hominum incendet super te.
Deditque in die illa signum dicens. Hoc
erit signum quod locutus est dominus.
Ecce altare scindetur: et effundetur
cinis qui in eo est. Cumque audisset rex ser
monem hominis dei. et quem clamaverat in
contra altare in bethel: extendit ma
num suam de altari dicens. Appre
hendite eum. Et exaruit manus eius Nota ieroboam extendit manum super altare et exaruit
quam extenderat contra eum. nec valuit
retrahere eam ad se. Altare quoque scissum
est et effusus cinis de altari: iuxta si
gnum quod predixerat vir dei in sermone
domini. Et ait rex ad virum dei. Deprecare
faciem domini dei tui: et ora pro me
ut restituatur manus mea michi.
Oravitque vir dei faciem domini: et rever
sa est manus regis ad eum. et facta est
sicut prius fuerat. Locutus est autem
rex ad virum dei. Veni domum mecum,
ut prandeas: et dabo tibi munera.
Responditque vir dei ad regem. Si dederis
michi mediam partem domus tue:
non veniam tecum. nec comedam
panem. nec bibam aquam in loco isto: sic
enim mandatum est michi in sermone
domini precipientis. Non comedes
panem. neque bibes aquam: nec reverteris
per viam qua venisti. Abiit ergo
per aliam viam: et non reversus est

per iter quo venerat in bethel. Pro-
pheta autem quidam senex habitabat
in bethel: ad quem venerunt filii sui et
narraverunt ei omnia opera que fe-
cerat vir dei in illa die in bethel: et
verba que locutus fuerat ad regem
et narraverunt patri suo. Et dixit eis
pater eorum. Per quam viam abiit. Et osten-
derunt ei filii sui viam per quam abierat
vir dei qui venerat de iuda: et ait filiis
suis. Sternite michi asinum. Qui
cum stravissent: ascendit. et abiit post
virum dei. et invenit eum sedentem
subtus terebintum: et ait illi. Tu ne
es vir dei qui venisti de iuda. Respondit
ille. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni
mecum domum: ut comedas panem.
Qui ait. non possum reverti neque
venire tecum: nec comedam panem
nec bibam aquam in loco isto. quia locutus
est dominus ad me in sermone domini
dicens. Non comedes panem et non
bibes aquam ibi: nec reverteris per viam
qua ieris. Qui ait illi. Et ego propheta
sum similis tui: et angelus locutus
est michi in sermone domini dicens.
Reduc eum tecum in domum tuam:
ut comedat panem et bibat aquam.
Fefellit eum et reduxit secum. Come-
dit ergo panem in domo eius: et bibit
aquam. Cumque sederet ad mensam: fac-
tus est sermo domini ad prophetam qui redu-
xerat eum. et exclamavit ad virum
dei qui venerat de iuda dicens. Hec
dixit dominus. Quia non obediens
fuisti ori domini et non custodisti man-
datum quod precepit tibi dominus deus
tuus: et reversus es et comedisti panem.
et bibisti aquam in loco in quo precepi
tibi ne comederes panem. neque biberes
aquam: non inferetur cadaver tuum in
sepulchrum patrum tuorum. Cumque
comedisset et bibisset. stravit asinum suum
prophete quem reduxerat. Qui cum abisset
invenit eum leo in via et occidit: et
erat cadaver eius proiectum in itinere.
asinus autem stabat iuxta illum:
et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri
transeuntes viderunt cadaver proiectum
in via. et leonem stantem iuxta ca-
daver: et venerunt et divulgaverunt in
civitate. in qua propheta ille senex habi-
tabat. Quod cum audisset propheta ille.
qui reduxerat eum de via ait. Vir

Nō ōn̄s accepit p̄pham

dei est qui inobediens fuit ori domini.
et tradidit illum dominus leoni: qui
confregit eum et occidit iuxta verbum
domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios
suos: Sternite michi asinum. Qui cum
stravissent et ille abisset: invenit ca-
daver eius proiectum in via. et asinum
et leonem stantes iuxta cadaver. et non
comedit leo de cadavere: nec lesit a-
sinum. Tulit ergo propheta cadaver
viri dei. et posuit illud super asinum
et reversus intulit in civitatem prophe-
te senis ut plangerent eum. et posuit
cadaver eius in sepulchro suo: et planxerunt
eum. Heu heu mi frater. Cumque planxissent
eum: dixit ad filios suos. Cum mor-
tuus fuero sepelite me in sepulchro
quo vir dei sepultus est: iuxta ossa
eius ponite ossa mea. Profecto enim
veniet sermo. quem predixit in sermone domini
contra altare quod est in bethel: et contra
omnia fana excelsorum que sunt in
urbibus samarie. Post verba hec non
est reversus ieroboam de via sua pes-
sima: sed econtrario fecit de novissimis
populi sacerdotes excelsorum. Quicumque
enim volebat implebat manum suam
et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter
hanc causam peccavit domus iero-
boam. et eversa est et deleta de super-
ficie terre. .xiiij.

In tempore illo egrotavit
abia filius ieroboam. Dixitque iero-
boam uxori. Surge et commuta habitum
ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam
et vade in silo ubi est ahias propheta qui lo-
cutus est michi quod regnaturus essem super
populum hunc. Tolle quoque in manu
tua decem panes et crustulam et vas
mellis. et vade ad illum: ipse enim indica-
bit tibi quid eventurum sit huic puero.
Fecit ut dixerat ieroboam uxor: et con-
surgens abiit in silo. et venit in domum
ahie. At ille non poterat videre: quia
caligaverant oculi eius pre senectute.
Dixit autem dominus ad ahiam. Ecce
uxor ieroboam ingreditur ut consulat
te. super filio suo. qui egrotat: hec et hec
loqueris ei. Cum ergo illa intraret
et dissimularet se esse que erat. audivit
ahias sonitum pedum eius introeuntis
per ostium. et ait. Ingredere uxor iero-
boam. Quare aliam te esse simulas. Ego
autem missus sum ad te durus

nuntius. Vade et dic Ieroboam: Haec dicit Dominus Deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi et dedi te ducem super populum meum Israel, et scidi regnum domus David et dedi illud tibi, et non fuisti sicut David servus meus, qui custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo; sed operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post tergum tuum; idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, et percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, et clausum et novissimum in Israel, et mundabo reliquias domus Ieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves caeli, quia Dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam; et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis Israel et sepeliet. Iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulcrum, quia inventus est super eo sermo bonus a Domino Deo Israel in domo Ieroboam. Constituit autem sibi Dominus regem super Israel qui percutiat domum Ieroboam in hac die et in hoc tempore; et percutiet Dominus Deus Israel sicut moveri solet harundo in aqua, et evellet Israel de terra bona hac quam dedit patribus eorum, et ventilabit eos trans flumen, quia fecerunt sibi lucos ut irritarent Dominum. Et tradet Dominus Israel inimicis suis propter peccata Ieroboam qui peccavit et peccare fecit Israel. Surrexit itaque uxor Ieroboam et abiit et venit in Thersa; cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est. Et sepelierunt eum, et planxit illum omnis Israel iuxta sermonem Domini quem locutus est in manu servi sui Ahiae prophetae. Reliqua autem verborum Ieroboam quomodo regnavit et quomodo pugnaverit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dies autem quibus regnavit Ieroboam xxii anni sunt; et dormivit cum patribus suis, regnavitque Nadab filius eius pro eo. Porro Roboam

filius Salomonis regnavit in Iuda. xli annorum erat Roboam cum regnare coepisset; et xvii annis regnavit in Ierusalem civitate quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanites. Et fecit Iudas malum coram Domino, et irritaverunt eum super omnibus quae fecerant patres eorum in peccatis suis quibus peccaverunt. Aedificaverunt enim ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel. In quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Ierusalem, et tulit thesauros domus Domini et thesauros regios, et universa diripuit, scuta quoque aurea quae fecerat Salomon; pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea, et tradidit ea in manu ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui praeibant officium, et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam et omnia quae fecit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Fuitque bellum inter Roboam et Ieroboam cunctis diebus. Dormivitque Roboam cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David. Nomen autem matris eius Naama Ammanites; et regnavit Abia filius eius pro eo.

Nota de annis regni roboam et cepit regnare etatis unius anni

Nota nomen matris roboam

XV

Igitur in xviii anno regni Ieroboam filii Nabath regnavit Abia super Iudam. Tribus annis regnavit in Ierusalem; nomen autem matris eius Maacha filia Abessalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui quae fecerat ante eum; nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris eius. Sed propter David dedit ei Dominus Deus lucernam in Ierusalem, ut suscitaret filium eius post eum et ut staret Ierusalem, eo quod fecisset David rectum in oculis Domini et non declinasset ab omnibus quae praeceperat ei cunctis diebus vitae suae, excepto sermone Uriae Hetthei. At tamen bellum fuit inter Abiam et inter Ieroboam omni tempore vitae eius. Reliqua autem sermonum Abiae et omnia quae fecit, nonne haec

Nota rex abia

Nota excepto urie

scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda. Fuitque prelium inter abyã
⁊ inter ieroboam. ⁊ dormivit abya cū
patribȝ suis. ⁊ sepelierunt eum ī civitate
dd̄. Regnavitque asa filius ei9
pro eo. In anno ergo xx°. ieroboam regis
isrl'. regnavit asa rex iuda ⁊ xl° uno
anno regnavit in ierlm̄. Nomen
mr̄is eius maacha filia abessalon.
⁊ fecit asa rectum ante conspectū dn̄i
sicut dd̄ p̄r eius. ⁊ abstulit effeminatos
de terra: purgavitque universas
sordes ydolorum. que fecerant p̄res
eius: insup ⁊ maacham matrē suā
amovit ne eēt princeps in sacris priapi
⁊ in luco eius q̄ consecraverat. subvertitque
specum eius ⁊ confregit simulachrum
turpissimum ⁊ combussit in
torrente cedron: excelsa aūt non abstulit.
Verumptamē cor asa perfectum
erat cum deo cunctis diebȝ suis. ⁊ intulit
ea que sanctificaverat p̄r suus et
voverat in domū domini argentum
⁊ aurum ⁊ vasa. Bellum aūt erat
inter asa ⁊ baasa regem isrl': cunctis
diebȝ eorum. Ascendit quoque baasa rex
isrl' in iudam ⁊ edificavit rama: ut
non possȝ quispiam egredi vl' ingredi
de parte asa regis iude. Tollens itaque
asa omne argentum ⁊ aurū q̄ remanserat
in thesauris domus domini ⁊ in
thesauris domus regie: dedit illud in
manus servorum suoꝝ. ⁊ misit ad
benadab filium tabremmon filii
ezion regem syrie qui hītabat in damasco
dicens. Fedus est inter me
⁊ te: ⁊ inter prēm meum ⁊ prēm tuū:
ideo misit' munera argentū ⁊ auꝝ.
⁊ peto ut venias ⁊ irritum facias fedus
q̄ habes cum baasa rege isrl' ⁊ recedat
a me. Acquiescens benadab regi asa:
misit principes exercitus sui ī civitate
isrl' ⁊ percusserunt achon ⁊ dan. ⁊ abel
domū maacha. ⁊ universam cenneroth:
omnē scilȝ terram neptalim. Que
cum audisset baasa: intermisit edificare
rama. ⁊ reversus est in thersa. Rex
autem asa nunciū misit in omnem
iudam dicēs. Nemo sit excusatus. Et
tulerunt lapides rame ⁊ ligna eius
quibȝ edificaverat baasa: ⁊ extruxit de
eisdē rex asa gabaa beniamī ⁊ masphã.
Reliqua autem omīa sermonū asa et
omīs fortitudines eius ⁊ cuncta que
fecit. ⁊ civitates quas extruxit. nōne
h' scripta sunt in libro verborum dierū
regum iuda: Verumptamē in tēpore
senectutis sue. doluit pedes: ⁊ dormivit
cum pr̄ibȝ suis. ⁊ sepultus est cum eis
in civitate dd̄ p̄ris sui: regnavitque
iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero
filius ieroboam regnavit super isrl'
anno scd̄o asa regis iuda: regnavitque
super isrl' duobȝ annis. ⁊ fecit q̄ malū
est in conspectu domini: ⁊ ambulavit
in viis p̄ris sui. ⁊ in peccatis eius quibȝ
peccare fecit isrl'. Insidiatus est autē
ei baasa filius ahia de domo ysachar:
⁊ percussit eum in gebbethon. Interfecit
igit' illum baasa ī anno tercio asa
regis iude ⁊ regnavit pro eo. Cumque
regnasset: omnē domum percussit
ieroboam nō dimisit ne unā quidem
animā de semine eius. donec deleret eā
iuxª verbum dn̄i q̄ locutus fuerat in
manu servi sui achye silonitis: pp̄ peccata
ieroboam que peccaverat. ⁊ quibus
peccare fecerat isrl': ⁊ pp̄ delictum quo
irritaverat dn̄m deum isrl'. Reliqua
aūt sermonum nadab ⁊ omīa q̄ operat9
est. nōne h' scripta sunt in libro verboꝝ
dierum regum isrl': Fuitque bellum
inter asa ⁊ baasa regem isrl': cunctis
diebȝ eorum. Anno tercio asa regis
iuda: regnavit baasa filius ahya
super omnē isrl' in thersa xxiiii. annis
⁊ fecit malum coram domino et ambulavit
in via ieroboam ⁊ in peccatis
eius quibȝ peccare fecit isrl'. ·xvi·
Factus est autē sermo dn̄i ad
hyeu filium anani contra
baasa dicens. Pro eo q̄ exaltavi te
de pulvere ⁊ posui ducem super ppl'm
meum isrl': tu autem ambulasti
in via ieroboam ⁊ peccare fecisti ppl'm
meum isrl'. ut me irritares in peccatis
eorum. ecce ego demetam posteriora
baasa ⁊ posteriora domus eius. ⁊ faciam
domum tuam sicut domū ieroboam
filii nabath. Qui mortuus fuerit de
baasa in civitate comedent eum canes:
⁊ qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent
eum volucres celi. Reliqua aūt
sermonum baasa ⁊ quecumque fecit et
prelia eius. nōne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum isrl':
Dormivit ergo baasa cum pr̄ibȝ suis
sepultusque est in thersa: ⁊ regnavit

hela filius eius pro eo. Cum autem
in manu hieu filii anani prophete
verbum domini factum esset contra baasa
et domum eius et contra omne malum
quod fecerat coram domino ad irritan-
dum eum in operibus manuum suarum
ut fieret sicut domus ieroboam. Ob
hanc causam occidit eum: hoc est
hieu filium anani prophetam. Anno
xx. vi. asa regis iuda regnavit hela
filius baasa super israel in thersa duobus
annis. Et rebellavit contra eum servus
suus zamri dux medie partis equitum.
Erat autem hela in thersa bibens
et temulentus in domo arsa prefecti
thersa. Irruens ergo zambri percus-
sit et occidit eum: anno xx. vii. asa
regis iuda et regnavit pro eo. Cumque
regnasset et sedisset super solium eius:
et percussit omnem domum baasa. et
non reliquit ex ea mingentem ad
parietem: et propinquos et amicos eius.
Delevitque zamri omnem domum baasa
iuxta verbum domini quod locutus fuerat
ad baasa in manu hieu prophete: propter
universa peccata baasa. et peccata
hela filii eius qui peccaverunt et pec-
care fecerunt israel: provocantes domi-
num deum israel in vanitatibus suis. Reliqua
autem sermonum hela et omnia que fecit
nonne hec scripta sunt in libro verbo-
rum dierum regum israel. Anno xx. et vii.
asa regis iuda: regnavit zamri vii
diebus in thersa. Porro exercitus obside-
bat gebbethon urbem philistinorum.
Cumque audisset rebellasse zamri et
occidisse regem: fecit sibi regem omnis
israel amri qui erat princeps militie
super israel in die illa in castris. Ascendit
ergo amri et omnis israel cum eo de geb-
bethon: et obsidebat thersa. Videns
autem zamri quod expugnanda esset
civitas: ingressus est palatium et
succendit secum domo regia:
et mortuus est in peccatis suis. que
peccaverat. faciens malum coram
domino: et ambulans in via iero-
boam. et in peccato eius quo fecit peccare
israel. Reliqua autem sermonum
zamri et insidiarum eius et tyran-
nidis sue nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel.
Tunc divisus est populus israel in duas
partes. Media pars populi sequebatur
thebni filium gineth ut constitueret
eum regem: et media pars amri.
Prevaluit autem populus qui erat
cum amri populo qui sequebatur
thebni filium gineth. Mortuusque est
thebni. et regnavit amri. Anno xxxi.
asa regis iuda regnavit amri super israel
xii. annis. in thersa regnavit vi. annis.
Emitque montem samarie a somer
duobus talentis argenti: et edificavit
eum. et vocavit nomen civitatis quam
extruxerat nomine somer. i. monte domini vel monte
samarie. Fecit autem amri malum in
conspectu domini: et operatus est nequiter
super omnes qui fuerunt ante eum.
Ambulavitque in omni via ieroboam
filii nabath. et in peccatis eius quibus
peccare fecerat israel. ut irritaret domi-
num deum israel in vanitatibus suis. Reliqua
autem sermonum amri et prelia eius que
gessit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum israel. Et dor-
mivit amri cum patribus suis. et
sepultus est in samaria: regnavitque
achab filius eius pro eo. Achab vero
filius amri regnavit super israel anno
xxx. viii. asa regis iuda: et regnavit
achab filius amri super israel in sama-
ria. xx. et duobus annis. Et fecit a-
chab filius amri malum in con-
spectu domini. super omnes qui
fuerunt ante eum: nec suffecit ei
ut ambularet in peccatis ieroboam
filii nabath: insuper et duxit uxorem
iezabel filiam methbaal regis sy-
doniorum. et abiit et servivit baal et ado-
ravit eum. et posuit aram baal in
templo baal quod edificaverat in sa-
maria. et plantavit lucum. et
addidit achab in opere suo irritans
dominum deum israel: super omnes reges
israel qui fuerunt ante eum. In die-
bus eius edificavit ahiel de bethel
iericho. in abiram primitivo suo.
fundavit eam. et in segub novissimo
suo posuit portas eius iuxta verbum
domini quod locutus fuerat in manu
iosue filii nun. xvii.

XVII

Et dixit helyas thesbites de ha-
bitatoribus galaad ad achab.
Vivit dominus deus israel in cuius con-
spectu sto: si erit annis his et pluvia ros
nisi iuxta oris mei verba. Et factum
est verbum domini ad eum dicens.

Recede hinc et vade contra orientem:
et abscondere in torrente carith qui
est contra iordanem. et ibi de torrente
bibes: corvisque precepi ut pascant te
ibi. Abiit ergo: et fecit iuxta verbum
domini. Cumque abiisset sedit in tor
rente carith qui est contra iordanem:
corvi quoque deferebant ei panem et car
nes mane: similiter panem et carnes
vespere: et bibebat de torrente. Post
dies autem aliquantos siccatus est
torrens: non enim pluerat super terram.
Factus est igitur sermo domini ad eum
dicens. Surge et vade in sarepta si
doniorum: et manebis ibi. Precepi enim
mulieri vidue ut pascat te. Surrexit
et abiit in sarepthiam sydoniorum.
Cumque venisset ad portam civitatis:
apparuit ei mulier vidua colligens
ligna. Et vocavit eam. dixitque ei.
Da michi paululum aque in vase
ut bibam. Cumque illa pergeret ut affer
ret: clamavit post tergum eius dicens.
Affer michi obsecro et buccellam panis
in manu tua. Que respondit. Vivit
dominus deus tuus. quia non habeo
panem. nisi quantum pugillus potest
capere farine in ydria. et paululum
olei in lechito. En colligo duo ligna
ut ingrediar et faciam illud michi et filio
meo: ut comedamus et moriamur.
Ad quam helyas ait. Noli timere. sed vade
et fac sicut tu dixisti. Verumptamen
michi primum fac de ipsa farinula
subcinericium panem parvulum et
affer ad me: tibi autem et filio tuo fa
cies postea. Hec dicit dominus deus israel.
Hydria farine non deficiet. nec lechi
tus olei non minuetur. usque ad diem
in qua dominus daturus est pluviam super
faciem terre. Que abiit et fecit iuxta
verbum helye. et comedit ipse et illa et
et domus eius. Et ex illa die hydria
farine non defecit. et lechitus olei non
est imminutus: iuxta verbum domini quod
locutus fuerat in manu helye. Factum
est autem post hec verba: egrotavit filius
mulieris matris familie. et erat languor
fortis nimis. ita ut non remaneret
in eo halitus. Dixit ergo ad helyam.
Quid michi et tibi vir dei? Ingressus es
ad me ut rememorarentur iniquitates
mee. et interficeres filium meum?
Et ait ad eam helyas. Da michi filium
tuum. Tulitque eum de sinu illius
et portavit eum in cenaculum ubi
ipse manebat: et posuit super lectulum
suum. et clamavit ad dominum et dixit.
Domine deus meus. Etiam viduam
apud quam ego utcumque sustentor affli
xisti. ut interficeres filium eius. Et ex
pandit se atque mensus est super pue
rum tribus vicibus: clamavitque ad dominum et ait.
Domine deus meus revertatur oro
anima pueri huius in viscera eius.
Exaudivit autem dominus vocem
helye: et reversa est anima pueri
intra eum. et revixit. Tulitque helyas
puerum et deposuit eum de cenaculo
in inferiorem domum: et tradidit
matri sue. Et ait illi. En vivit filius
tuus. Dixitque mulier ad helyam. Nunc
in isto cognovi quoniam vir dei es tu: et
verbum domini in ore tuo verum est.

Post dies · xviii ·
multos. verbum domini factum
est ad helyam. in anno tertio dicens.
Vade et ostende te achab ut dem
pluviam super faciem terre. Iuit
ergo helyas ut ostenderet se achab: erat
autem fames vehemens in samaria.
Vocavitque achab abdiam dispensa
torem domus sue. Abdias autem
timebat dominum deum valde. Nam cum
interficeret iezabel prophetas domini:
tulit ille .c. prophetas domini. et abscondit
eos quinquagenos et quinquagenos
in speluncis. et pavit eos pane et aqua.
Dixit ergo achab ad abdiam. Vade
in terram ad universos fontes aquarum
et in cunctas valles: si forte invenire
possimus herbam et salvare equos et
mulos. et non penitus iumenta in
tereant. Diviseruntque sibi regiones
ut circuirent eas. Achab ibat per u
nam viam: et abdias per viam alteram
seorsum. Cumque esset abdias in via: helyas
occurrit ei. Qui cum cognovisset eum:
cecidit super faciem suam et ait. Num
tu es domine mi helyas. Cui ille re
spondit. Ego. Et dixit. Vade dic do
mino tuo. adest helyas. Et ille. Quid
peccavi inquit quoniam tradis me servum
tuum in manu achab ut interficiat
me. Vivit dominus deus tuus quia non
est gens aut regnum in quo non miserit
dominus meus te requirens: et re
spondentibus cunctis non est hic adiuravit

regna singula et gentes eo quod minime
reperireris. Et nunc dicis michi: Vade.
et dic domino tuo: adest helyas. Cumque
recessero a te: spiritus domini asportabit
te in locum quem ego ignoro. et ingressus
nuntiabo achab. et non inveniens te:
interficiet me. servus autem tuus
timet dominum ab infantia sua. Numquid non
indicatum est tibi domino meo quod fecerim
cum interficeret iezabel prophetas domini
quod absconderim de prophetis domini. c. vi-
ros. quinquagenos et quinquagenos
in speluncis: et paverim eos pane et aqua.
Et nunc tu dicis: vade et dic domino
tuo adest helyas ut interficiat me. Dixit
helyas. Vivit dominus exercituum ante
cuius vultum sto: quia hodie apparebo
ei. Abiit ergo abdias in occursum achab.
et indicavit ei. Venitque achab in occur-
sum helye. et cum vidisset eum ait.
Tu ne es ille qui conturbas israel? Et
ille ait. Non ego turbavi israel: sed tu et
domus patris tui. qui dereliquistis man-
data domini: et secuti estis baalim.
Verumptamen nunc mitte et congrega
ad me universum israel: in monte car-
meli: et prophetas baal. ccccl. et prophetas lucorum
cccc. qui comedunt de mensa iezabel.
Misit achab ad universos filios israel: et
congregavit prophetas in monte car-
meli. Accedens autem helyas ad omnem
populum ait. Usquequo claudicatis
in duas partes? Si dominus est deus
sequimini eum: si autem baal sequi-
mini illum. Et non respondit ei populus
verbum. Et ait rursum helyas ad po-
pulum. Ego remansi propheta domini solus.
prophete autem baal. ccccl. et prophete lucorum
cccc. viri sunt. Dentur nobis duo boves: et
illi eligant bovem unum. et in frusta
cedentes ponant super ligna: ignemque
non supponant. Et ego faciam bovem
alterum. et imponam super ligna: ignem-
que non supponam. Invocate nomina de-
orum vestrorum. et ego invocabo nomen
domini dei mei: et deus qui exaudierit
per ignem ipse sit deus. Respondens omnis
populus ait. Optima propositio quam locu-
tus est helyas. Dixit ergo helyas prophetis
baal. Eligite vobis bovem unum. et
facite primum quia vos plures estis: et in-
vocate nomina deorum vestrorum. ignemque
non supponatis. Qui cum tulissent
bovem quem dederat eis: fecerunt: et invo-
cabant nomen baal de mane usque ad
meridiem, dicentes. Baal exaudi
nos. Et non erat vox: nec qui respon-
deret. Transiliebantque altare quod fecerant.
Cumque esset iam meridies: illudebat eis
helyas dicens. Clamate voce maiore.
deus enim est. et forsitan loquitur aut
in diversorio est. aut in itinere aut certe
dormit: ut excitetur. Clamabant ergo
voce magna: et incidebant se iuxta ritum
suum. cultris et lanceolis donec perfun-
derentur sanguine. Postquam autem transi-
sit meridies et illis prophetantibus venerat
tempus quo sacrificium offerri solet.
nec audiebatur vox. nec aliquis respondebat.
nec attendebat orantes: dixit helyas
omni populo. Venite ad me. Et acce-
dente ad se populo: curavit altare domini
quod destructum fuerat. Et tulit xii.
lapides iuxta numerum tribuum filiorum
iacob. ad quem factus est sermo dicens:
israel erit nomen tuum. et edificavit
ex lapidibus altare in nomine domini.
Fecitque aqueductum quasi per duas ari-
atiunculas in circuitu altaris: et compo-
suit ligna. divisitque per membra bo-
vem et posuit super ligna et ait. Imple-
te. iiii. hydrias aqua et effundite super ho-
locaustum. et super ligna. Rursumque
dixit. Etiam secundo hoc facite. Qui cum
fecissent secundo: ait. Etiam tertio
id ipsum facite. Feceruntque et tertio: et
currebant aque circa altare. et fossa aque-
ductus repleta est. Cumque iam tempus
esset ut offerretur holocaustum: acce-
dens helyas propheta ait. Domine deus
abraham et ysaac et israel: hodie ostende
quia tu es deus israel et ego servus tuus. et
iuxta preceptum tuum feci omnia verba
hec. Exaudi me domine exaudi me. ut
discat populus iste quia tu es dominus deus:
et tu convertisti cor eorum iterum. Ceci-
dit autem ignis domini et voravit ho-
locaustum. et ligna et lapides: pulverem
quoque et aquam que erat in aqueductu lam-
bens. Quod cum vidisset omnis populus:
cecidit in faciem suam: et ait. Dominus
ipse est deus. Dixitque helyas ad eos. Appre- dominus ipse est deus
hendite prophetas baal: et ne unus quidem
fugiat ex eis. Quos cum comprehendissent:
duxit eos helyas ad torrentem cyson: et
interfecit eos ibi. Et ait helyas ad a-
chab. Ascende comede et bibe: quia sonus
multe pluvie est. Ascendit achab ut

comederet et biberet. Helyas autem ascendit in montem carmeli. et pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua. Et dixit ad puerum suum. Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset. ait. Non est quicquam. Et rursum ait illi. Revertere vii. vicibus. In vii. vice: ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait. Ascende et dic achab. Iunge currum tuum et descende. ne occupet te pluvia. Cumque se verterent huc atque illuc. ecce obtenebrati sunt. et nubes et ventus: et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque achab abiit in iezrael: et manus domini facta est super helyam. accinctisque lumbis currebat ante achab: donec veniret in iezrael.

rech

XIX

Nuntiavit autem · xix · achab iezabel omnia que fecerat helyas. et quomodo occidisset universos prophetas baal gladio. Misit iezabel nuntium ad helyam dicens. Hec mihi faciant dii. et hec addant. nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo helyas et surgens abiit. quocumque eum ferebat voluntas. Venitque in bersabee iuda: et dimisit ibi puerum suum. et perrexit in desertum viam unius diei. Cumque venisset et sederet subter unam iuniperum: petivit anime ut moreretur. et ait. Sufficit mihi domine tolle animam meam: neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum: et dixit illi. Surge et comede. Respexit: et ecce ad caput suum subcinericius panis et vas aque. Comedit ergo et bibit: et rursum obdormivit. Reversusque est angelus domini secundo. et tetigit eum: dixitque illi. Surge comede: grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset comedit et bibit. et ambulavit in fortitudine cibi illius xl. diebus et xl. noctibus. usque ad montem dei oreb. Cumque venisset illuc: mansit in spelunca: et ecce sermo domini ad eum. dixitque illi. Quid hic agis helya? At ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum: quia dereliquerunt

suam

Nota helyas ieiunavit xl. diebus

pactum domini filii israel. Altaria tua destruxerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio. et derelictus sum ego solus. et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei. Egredere et sta in monte coram domino: et ecce dominus transit. et spiritus grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante dominum. Non in spiritu dominus. et post spiritum commotio. non in commotione dominus. Et post commotionem ignis: non in igne dominus. et post ignem sibilus aure tenuis ibi dominus. Quod cum audisset helyas operuit vultum suum pallio. et egressus stetit in ostio spelunce: et ecce vox ad eum dicens. Quid agis hic helya? Et ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum filii israel. Altaria tua destruxerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio et derelictus sum ego solus. et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait dominus ad eum. Vade et revertere in viam tuam per desertum in damascum. Cumque perveneris illuc: ungues azahel regem super syriam. et hyeu filium namsi unges regem super israel. Helyseum autem filium saphat qui est de abel maula ungues prophetam pro te. Et erit quicumque fugerit gladium azahel occidet eum hyeu: et quicumque fugerit gladium hyeu: interficiet eum helyseus. et derelinquam mihi in israel vii. milia quorum genua non sunt incurvata ante baal. et omne os quod non adoravit eum osculans manus. Profectus ergo inde helyas. repperit helyseum filium saphat arantem in xii. iugis boum: et ipse in xii. iugis boum arantibus unus erat. Cumque venisset ad eum helyas. misit pallium suum super illum. Qui relictis statim bobus cucurrit post helyam et ait. Osculer oro te patrem meum: et matrem meam. et sic sequar te. Dixitque ei. Vade et revertere: quod enim meum erat feci tibi. Reversus autem ab eo tulit par boum et mactavit illud et in aratro boum coxit carnes. et dedit populo. et comederunt: consurgensque abiit. et secutus est helyam et ministrabat ei. · xx ·

Porro Benadab rex Syrie congre-
gavit omnem exercitum suum:
et .xxx. duos reges secum, et equos et
currus: et ascendens pugnabat contra
Samariam, et obsidebat eam. Mittensque
nuntios ad Achab regem Israel in civi-
tatem ait. Hec dicit Benadab. Argen-
tum tuum et aurum tuum meum est, et uxo-
res tue et filii tui optimi mei sunt.
Responditque rex Israel: Iuxta verbum tuum
domine mi rex tuus sum ego: et omnia
mea. Revertentesque nuntii dixerunt.
Hec dicit Benadab, qui misit nos ad
te. Argentum tuum, et aurum tuum, et uxo-
res tuas et filios tuos dabis michi. Cras igitur hac
eadem hora mittam servos meos ad te:
et scrutabuntur domum tuam, et domum
servorum tuorum, et omne quod placuer-
it eis ponent in manibus suis: et au-
ferent. Vocavit autem rex Israel
omnes seniores terre et ait. Animadver-
tite et videte quoniam insidietur nobis.
Misit enim ad me pro uxoribus
meis, et filiis et pro argento et auro:
et non abnui. Dixeruntque omnes
maiores natu et universus populus ad
eum. Non audias neque adquiescas
illi. Respondit itaque nuntiis Benadab.
Dicite domino meo regi. Omnia
propter que misisti ad me servum tuum
in initio faciam: hanc autem rem fa-
cere non possum. Reversique nuntii re-
tulerunt omnia ei. Qui remisit et ait. Hec
faciant michi dii et hec addant: si suf-
fecerit pulvis Samarie pugillis omnis
populi qui sequitur me. Et respondens
rex Israel ait. Dicite ei. Ne glorietur
accinctus eque ut discinctus. Factum
est autem cum audisset Benadab ver-
bum illud: bibebat ipse et reges in um-
braculis. et ait servis suis. Circumda-
te civitatem. Et circumdederunt
eam. Et ecce propheta unus accedens
ad Achab regem Israel: ait ei. Hec
dicit dominus deus. Certe vidisti
multitudinem hanc nimiam. ecce ego
eam tradam in manu tua hodie: ut
scias quia ego sum dominus. Et
ait Achab. Per quem? Dixitque ei. Hec dicit
dominus. Per pedisequos principum provin-
ciarum. Et ait quis incipiet preliari.
Et ille dixit. Tu. Recensuit ergo pue-
ros principum provinciarum, et repperit
numerum .cc.xxx. duorum, et post eos recen-

suit populum omnes filios Israel .vii.
milia. Et egressi sunt meridie. Be-
nadab autem bibebat temulentus
in umbraculo suo et reges .xxx. .ii. cum
eo: qui ad auxilium eius venerant.
Egressi sunt autem pueri principum
provinciarum in prima fronte. Misit
itaque Benadab qui nuntiaverunt ei
dicentes. Viri egressi sunt de Sama-
ria. At ille ait. Sive pro pace veniunt:
apprehendite eos vivos. sive ut preli-
entur: vivos eos capite. Egressi sunt
ergo pueri principum provinciarum:
ac reliquus exercitus sequebatur:
et percussit unusquisque virum qui con-
tra se veniebat. Fugeruntque Syri: et
persecutus est eos Israel. Fugit quoque Be-
nadab rex Syrie in equo cum equitibus suis
necnon et egressus rex Israel percussit
equos et currus, et percussit Syriam
plaga magna. Accedens autem propheta
ad regem Israel: dixit ei. Vade et con-
fortare et scito: et vide quid facias. Se-
quenti enim anno rex Syrie ascendet
contra te. Servi ergo regis Syrie dixe-
runt ei. Dii montium sunt dii eorum.
ideo superaverunt nos. Sed melius
est ut pugnemus contra eos in cam-
pestribus: et obtinebimus eos. Tu ergo
verbum fac hoc. Amove reges
singulos ab exercitu suo. et pone prin-
cipes pro eis. et instaura numerum
militum qui ceciderunt de tuis et equos
secundum equos pristinos, et currus secundum
currus quos ante habuisti: et pugna-
bimus contra eos in campestribus, et
videbis quod obtinebimus eos. Credi-
dit consilio eorum: et fecit ita. Igitur
postquam annus transierat recensuit
Benadab Syros: et ascendit in Afec ut
pugnaret contra Israel. Porro filii
Israel recensiti sunt, et acceptis cibariis
profecti ex adverso castrametati sunt.
contra eos quasi duo parvi greges
caprarum: Syri autem repleverunt
terram. Et accedens unus vir dei:
dixit ad regem Israel. Hec dicit dominus deus.
Quia dixerunt Syri. Deus montium
est dominus, et non est deus vallium.
dabo omnem multitudinem grandem hanc in
manu tua. et scietis quia ego sum dominus.
Dirigebant itaque .vii. diebus ex adverso
hii atque illi: acies. Septima autem die com-
missum est bellum. Percusseruntque

filii israel de syris .c. milia peditum in die
una. Fugerunt autem qui remanse
rant in aphec in civitatem: et cecidit
murus super xxvii. milia hominum qui
remanserant. Porro benadab fugiens
ingressus est civitatem in cubiculum quod erat
intra cubiculum. Dixeruntque ei
servi sui. Ecce audivimus quod reges domus
israel clementes sunt. Ponamus itaque
saccos in lumbis nostris. et funiculos in
capitibus nostris. et egrediamur ad regem
israel: forsitan salvabit animas nostras.
Accinxerunt ergo saccis lumbos suos
et posuerunt funiculos in capitibus
suis. veneruntque ad regem israel. et dixerunt ei
Servus tuus benadab dicit. Vivat
oro te anima mea. Et ille ait. Si ad
huc vivit: frater meus est. Quod acceperunt
viri pro omine: et festinantes rapue
runt verbum ex ore eius. atque dixerunt.
Frater tuus benadab vivit. Et dixit
eis. Ite et adducite eum ad me. Egres
sus est ergo ad eum benadab: et leva
vit eum in currum suum. Qui dixit
ei. Civitates quas tulit pater meus a
patre tuo reddam: et plateas fac tibi in
damasco, sicut fecit pater meus in samaria.
et ego federatus recedam a te. Pepigit
ergo fedus: et dimisit eum. Tunc vir
quidam de filiis prophetarum dixit ad socium
suum in sermone domini. Percute
me. At ille noluit percutere. Cui ait.
Quia noluisti audire vocem domini:
ecce recedes a me. et percutiet te leo. Cumque
paululum recessisset ab eo: invenit eum
leo atque percussit. Sed et alterum inve
niens virum: dixit ad eum. Percute
te me. Qui percussit eum et vul
neravit. Abiit ergo propheta et occurrit
regi in via. et mutavit aspersione
pulveris os et oculos suos. Cumque rex
transisset: clamavit ad regem et ait.
Servus tuus egressus est ad preliandum
cominus. Cumque fugisset vir unus: adduxit
eum quidam ad me et ait. Custodi
virum istum. qui si lapsus fuerit:
erit anima tua pro anima eius. aut
talentum argenti appendes. Dum
autem ego turbatus huc illucque me
verterem: subito non comparuit.
Et ait rex israel ad eum. Hic est iu
dicium tuum. quod ipse decrevisti. At
ille statim abstersit pulverem de
facie sua: et cognovit eum rex israel

quod esset de prophetis. Qui ait ad eum
Hec dicit dominus. Quia dimi
virum dignum morte de manu tua
erit anima tua pro anima eius
et populus tuus pro populo eius. Re
versus est igitur rex israel audire contem
audire quod et furibundus venit in sa

Post ista autem hec tempore
illo vinea erat naboth
rahelite qui erat in iezrahel iux
palatium achab regis samarie.
Locutus est ergo achab ad naboth di
cens. Da michi vineam tuam. ut fa
ciam michi ortum olerum quia vicina
et prope domum meam: daboque tibi pro
vineam meliorem. Aut si tibi com
modius putas: argenti pretium quanto
digna est dabo. Cui respondit naboth
Propitius sit michi dominus: ne dem
hereditatem patrum meorum tibi. Ve
nit ergo achab in domum suam indi
gnans et frendens super verbum quod lo
cutus fuerat ad eum naboth iez
rahelites dicens. Non dabo tibi heredi
tatem patrum meorum. Et proiciens
se in lectulum suum avertit faciem
suam ad parietem: et non comedit
panem. Ingressa est autem ad eum
iezabel uxor sua. dixitque ei. Quid est
hoc: unde anima tua contristata
et quare non comedis panem? Qui
respondit ei. Locutus sum naboth iez
rahelite: et dixi ei. Da michi vineam
tuam accepta pecunia. aut si placet
tibi dabo meliorem vineam pro
Et ille ait. Non dabo tibi vineam me
Dixit ergo iezabel uxor eius. Gran
dis auctoritatis es. et bene regis reg
israel: surge et comede panem. et equo
animo esto. ego dabo tibi vineam
naboth iezrahelite. Scripsit itaque
litteras ex nomine achab et signavit
eas anulo eius: et misit ad maiores
natu et ad optimates qui erant in
civitate eius. et habitabant cum naboth.
Litterarum autem erat ista sententia. Pre
dicate ieiunium et sedere facite naboth
inter primos populi: et submittite
duos viros filios belial contra eum
et falsum testimonium dicant. Bene
dixit naboth deum et regem. Et educite
eum et lapidate: sicque moriatur. Fece
runt ergo cives eius maiores natu
et optimates qui habitabant cum eo in

lebe sicut preceperat eis iezabel. sicut
scriptum erat in litteris quas miserat
ad eos. Predicaverunt ieiunium et sedere
fecerunt naboth inter primos populi:
et adductis duobus viris filiis diaboli
fecerunt eos sedere contra eum. Et illi
scilicet ut viri diabolici dixerunt contra
eum testimonium coram omni multitudine.
Benedixit naboth deum et regem:
Quobrem eduxerunt eum extra
civitatem: et lapidibus interfecerunt.
Miseruntque ad iezabel dicentes.
Lapidatus est naboth: et mortuus est.
Factum est autem cum audisset iezabel
lapidatum et mortuum naboth: lo
cuta est ad achab. Surge posside vi
neam naboth iezrahelite: qui noluit
tibi acquiescere, et dare eam accepta
pecunia. non enim vivit naboth. sed
mortuus est. Quod cum audisset achab.
mortuum videlicet naboth. surrexit et
descendebat in vineam naboth iezra
elite ut possideret eam. Factus est igitur
sermo domini ad heliam thesbitem.
dicens. Surge descende in occursum
achab regis israel qui est in samaria:
ecce ad vineam naboth descendit ut
possideat eam: et loqueris ad eum dicens.
Hec dicit dominus. Occidisti insuper
et possedisti. Et post hec addes. Hec dicit
dominus. In loco hoc in quo linxerunt
canes sanguinem naboth. lambent
quoque tuum sanguinem. Et ait achab
ad heliam. Num invenisti me inimicum
tuum? Qui dixit. Inveni eo quod ve
numdatus sis ut faceres malum in
conspectu domini. Propterea hec dicit
dominus. Ecce ego inducam super te
malum. et demetam posteriora tua.
et interficiam de achab mingentem
ad parietem. et clausum et ultimum in
israel. et dabo domum tuam sicut domum
ieroboam filii nabath. et sicut domum
baasa filii ahia: quia egisti ut me ad
iracundiam provocares. et peccare fe
cisti israel. Sed et de iezabel locutus est
dominus dicens. Canes comedent
iezabel in agro iezrael. Si mortuus
fuerit achab in civitate: comedent eum
canes: si autem fuerit in agro come
dent eum volucres celi. Igitur non
fuit alter talis ut achab: qui venun
datus est ut faceret malum in conspectu
domini. Concitavit enim eum

iezabel uxor sua. et abhominabilis
effectus est: in tantum ut sequeretur ydola
que fecerant amorrei quos consumpsit
dominus a facie filiorum israel. Itaque
cum audisset achab sermones istos:
scidit vestem suam. et operuit cilicio
carnem suam. ieiunavitque et dormivit
in sacco. et ambulavit demisso capite.
Factus est sermo domini ad heliam
thesbitem dicens. Nonne vidisti hu
miliatum achab coram me? Quia
igitur humiliatus est mei causa non
inducam malum in diebus eius: sed
in diebus filii sui inferam malum do
mui eius. · xxii ·

XXII

Transierunt igitur tres anni absque
bello: inter syriam et israel. In
anno autem tercio descendit iosaphath
rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel
ad servos suos. Ignoratis quod nostra sit
ramoth galaad et negligimus tollere
eam de manu regis syrie. Et ait
ad iosaphath. Venies mecum ad pu ne
gnandum in ramoth galaad? Dixitque
iosaphat ad regem israel. Quere oro — sicut ego sum ita et tu populus meus
te hodie sermonem domini. Congregavit — et populus tuus unum sunt et equites
ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros: — mei et equites tui. Dixitque iosa
et ait ad eos. Ire debeo in ramoth ga — phat ad regem israel
laad ad bellandum an quiescere? Qui
responderunt: Ascende et dabit eam dominus
in manu regis. Dixit autem iosaphat.
non est hic propheta domini quispiam ut
interrogemus per eum. Et ait rex israel
ad iosaphat. Remansit vir unus per quem
possumus interrogare dominum. sed ego odi
eum: quia non prophetat michi bonum.
sed malum micheas filius hiemla.
Cui iosaphat ait. Ne loquaris ita
rex. Vocavit ergo rex israel eunuchum
quendam et dixit ei. Festina adducere
micheam filium hiemla. Rex israel — ante
et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque
in solio suo: vestiti cultu regio. in area
iuxta ostium porte samarie. et universi
prophete prophetabant in conspectu eorum.
Fecit quoque sibi sedechias filius chanaan
cornua ferrea. et ait. Hec dicit dominus.
His ventilabis syriam: donec deleas
eam. Omnesque prophete similiter prophetabant
dicentes. Ascende in ramoth galaad:
et vade prospere. et tradet dominus in ma
nu regis inimicos suos. Nuntius vero
qui ierat ut vocaret micheam locutus
est ad eum dicens. Ecce sermones

prophetarum ore uno bona regi predicunt:
sit ergo et sermo tuus similis eorum,
et loquere bona. Cui micheas ait,
Vivit dominus quia quodcumque dixerit
michi dominus hoc loquar. Venit itaque ad
regem: et ait illi rex. Michea ire debe-
mus in ramoth galaad ad preliandum
an cessare? Cui ille respondit. Ascende et
vade prospere: et tradet eam dominus
in manu regis. Dixit autem rex ad
eum: Iterum atque iterum adiuro te. ut
non loquaris michi: nisi quod verum
est in nomine domini. Et ille ait.
Vidi cunctum israel dispersum in
montibus quasi oves non habentes
pastorem et ait dominus. Non habent
dominum isti: unusquisque revertatur in
domum suam in pace. Dixit ergo rex
israel ad iosaphat. Numquid non dixi
tibi quia non prophetat michi bonum sed semper
malum: Ille vero addens ait. Propterea
audi sermonem domini. Vidi dominum
sedentem super solium suum: et omnem
exercitum celi assistentem ei a dextris
et a sinistris. Et ait dominus. Quis
decipiet achab regem israel. ut ascendat
et cadat in ramoth galaad? Et dixit
unus verba huiuscemodi: et alius
aliter. Egressus est autem spiritus et stetit
coram domino: et ait. Ego decipiam
illum. Cui locutus est dominus.
In quo? Et ille ait. Egrediar et ero
spiritus mendax: in ore omnium prophetarum
eius. Et dixit dominus. Decipies
et prevalebis: Egredere et fac ita.
Nunc igitur ecce dedit dominus
spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum. qui hic sunt: et dominus locu-
tus est contra te malum. Accessit
autem sedechias filius chanaana et
percussit micheam in maxillam et
ait. Mene ergo dimisit spiritus domini
et locutus est tibi. Et ait micheas.
Visurus es in die illa quando ingredieris
cubiculum intra cubiculum: ut
abscondaris. Et ait rex israel. Tollite
micheam et maneat apud amon
principem civitatis. et apud ioas
filium amalech: et dicite eis. Hec
dicit rex. Mittite virum istum in car-
cerem. et sustentate eum pane tribu-
lationis et aqua angustie: donec
revertar in pace. Dixitque micheas.
Si reversus fueris in pace: non est

in similibus

Nota de spiritu mendacii in ore omnium prophetarum

locutus in me dominus. Et ait.
Audite populi omnes. Ascendit
itaque rex israel et iosaphat rex iuda
in ramoth galaad. Dixitque rex
israel ad iosaphat. Sume arma et
ingredere prelium: et induere vesti-
bus tuis. Porro rex israel mutavit ha-
bitum: et ingressus est bellum.
Rex autem syrie preceperat princi-
pibus curruum .xxx. duobus dicens.
Non pugnabitis contra minorem
et maiorem quempiam: nisi contra
regem israel solum. Cum ergo vi-
dissent principes curruum iosa-
phat: suspicati sunt quod esset rex israel
et impetu facto pugnabant contra
eum. Et exclamavit iosaphat
Intellexeruntque principes curruum
quod non esset rex israel. et cessaverunt
eo. Unus autem quidam tetendit
arcum in incertum sagittam diri-
gens: et casu percussit regem israel
inter pulmonem et stomachum.
At ille dixit aurige suo. Verte ma-
num tuam. et eice me de exercitu
quia graviter vulneratus sum. Com-
missum est ergo prelium in die illo
et rex israel stabat in curru suo contra
syros. et mortuus est vespere. Flu-
ebat autem sanguis plage in
sinum currus: et preco personuit in
universo exercitu. antequam sol oc-
cideret dicens. Unusquisque revertatur
in civitatem et in terram suam.
Mortuus est autem rex. et perlatus
in samariam: sepelieruntque regem
in samaria. et laverunt currum
eius in piscina samarie. et linxerunt
canes sanguinem eius. et habenas
laverunt iuxta verbum domini quod
locutus fuerat. Reliqua vero sermo-
num achab et universa que fecit. et
domus eburnee quam edificavit: cunc-
tarumque urbium quas extruxit. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum israel? Dormivit ergo achab
cum patribus suis. et regnavit ochozias
filius eius pro eo. Iosaphat vero filius
asa regnare ceperat super iudam
anno iiii. achab regis israel. Trigin-
taquinque annorum erat cum regnare cepisset
et xxv. annis regnavit in ierusalem. No-
men matris eius azuba filia salai.
et ambulavit in omni via asa patris sui

et non declinauit ex ea. Fecitque quod rectum erat in conspectu domini. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat: et adolebat incensum in excelsis. Pacemque habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autem uerborum iosaphat. et opera eius que gessit et prelia. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum iuda. Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus asa patris eius abstulit de terra: nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex uero iosaphat fecerat classes in mari que nauigarent in ophir propter aurum: et ire non potuerunt. quia confracte sunt in asyon gaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iosaphat. Vadant serui mei cum seruis tuis in nauibus. Et noluit iosaphat. Dormiuitque iosaphat cum patribus suis. et sepultus est cum eis. in ciuitate dauid patris sui. Regnauitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius achab regnare ceperat super israel in samaria anno xvii. iosaphat regis iuda: regnauitque duobus annis. Fecitque malum in conspectu domini: et ambulauit in uia patris sui. et matris sue. et in uia ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Seruiuit quoque baal et adorauit eum. et irritauit dominum deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Incipit liber quartus Regum.

Preuaricatus est autem moab in israel postquam mortuus est achab. Ceciditque ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria et egrotauit. Misitque nuntios dicens ad eos. Ite consulite beelzebub deum acaron utrum uiuere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad helyam thesbitem dicens. Surge ascende in occursum nuntiorum regis samarie: et dices ad eos. Numquid non est deus in israel ut eatis ad consulendum beelzebub deum acharon? Quam ob rem hec dicit dominus. de lectulo super quem ascendisti non descendes: sed morte morieris. Et abiit helyas. Reuersique sunt nuntii ad ochoziam. Qui dixit eis. Quare reuersi estis? At illi responderunt ei. Vir occurrit nobis: et dixit ad nos. Ite reuertimini ad regem qui misit uos: et dicetis ei. Hec dicit I
dominus. Numquid quia non erat deus in israel mittis ut consulatur beelzebub deus acharon? Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes. sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure et habitus est uir qui occurrit uobis et locutus est uerba hec. At illi dixerunt. Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait. Helyas thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem: et quinquaginta uiros qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in uertice montis ait. Homo dei. rex precepit ut descendas. Respondensque helyas: dixit quinquagenario. Si homo dei sum: descendat ignis de celo et deuoret te et l. tuos. Descendit itaque ignis de celo et deuorauit eum et l. qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et l. cum eo. qui locutus est illi. Homo dei. hec dicit rex. Festina descende. Respondens helias. ait. Si homo dei ego sum: descendat ignis de celo et deuoret te et l. tuos. Descendit ergo ignis dei de celo: et deuorauit illum et l. eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium. et l. qui erant cum eo. Qui cum uenisset: curuauit genua contra helyam: et precatus est eum: et ait. Homo dei Noli despicere animam meam. et animam seruorum tuorum: qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de celo et deuorauit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis anime mee. Locutus est autem angelus domini ad helyam dicens. Descende cum eo ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem. et locutus est ei. Hec dixit dominus. Quia misisti nuntios ad consulendum beelzebub deum acharon quasi non esset deus in israel a quo posses interrogare sermonem: ideo de lectulo super quem ascendisti. non descendes. sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est helyas: et regnauit ioram frater eius.

pro eo, Anno secundo ioram filii iosa
phat regis iude. non enim habebat fi
lium. Reliqua autem uerborum otho
zie que operatus est: nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
isrl. · II ·

II

Factum est autem cum leuare
uellet dominus helyam per
turbinem in celum: ibant helyas
et elizeus de galgalis. Dixitque helyas
ad helyseum. Sede hic quia dominus
misit me usque in bethel. Cui ait hely
seus. Viuit dominus et uiuit anima
tua: quia non derelinquam te. Cumque descendissent
in bethel: egressi sunt filii prophetarum qui erant
in bethel. ad helyseum et dixerunt ei.
Numquid nosti quia hodie dominus tollet
dominum tuum a te? Qui respondit. Et
ego noui. silete. Dixit autem helyas
ad heliseum. Sede hic: quia misit me
dominus in iericho. Et ille ait.
Viuit dominus et uiuit anima tua.
quia non derelinquam te. Cumque uenissent iericho:
al' i iericho
accesserunt filii prophetarum qui erant ibi
ad heliseum. Et dixerunt ei. Numquid
nosti quia hodie dominus tollet dominum
tuum a te. Et ait. Ego noui. Silete.
Dixit autem ei helyas. Sede hic quia
dominus misit me ad iordanem. Qui
ait. Viuit dominus et uiuit anima tua:
quia non derelinquam te. Ierunt ergo ambo
pariter et l. uiri de filiis prophetarum secu
ti sunt eos et steterunt e contra longe. Illi
autem ambo stabant super iordanem.
Tulitque helyas pallium suum et inuoluit
illud et percussit aquas: que diuise sunt
in utramque partem. et transierunt ambo
per siccum. Cumque transissent: helyas
dixit ad heliseum. Postula quod uis:
ut faciam tibi antequam tollar a te.
Dixitque helyseus. Obsecro ut fiat duplex
spiritus tuus in me. Qui respondit. Rem
difficilem postulasti. Attamen si uideris
me quando tollar a te: erit quod petisti.
Si autem non uideris: non erit.
Cumque pergerent et incedentes sermoci
narentur: ecce currus igneus et equi
ignei diuiserunt utrumque. et ascen
dit helyas per turbinem in celum.
Helyseus autem uidebat et clamabat.
Pater mi pater mi. currus isrl et au
riga eius. Et non uidit eum am
plius. Apprehenditque uestimenta sua.
et scidit illa in duas partes. et leuauit
pallium helye quod ceciderat ei. Re[uersusque]
stetit super ripam iordanis. Et pallio
helye quod ceciderat ei percussit aquas
et non sunt diuise. Et dixit. Ubi
est deus helye et nunc. Percussitque
aquas et diuise sunt huc atque illuc
et transiit helyseus. Videntes autem
filii prophetarum qui erant in iericho
e contra: dixerunt. Requieuit spiritus
helye super helyseum. Et uenientes
in occursum eius adorauerunt
eum proni in terram: dixeruntque illi.
Ecce cum seruis tuis sunt l. uiri for
tes: qui possunt ire et querere dominum
tuum: ne forte tulerit eum spiritus domini
et proiecerit in uno montium. aut in
una uallium. Qui ait. Nolite
mittere. Coegeruntque eum donec
acquiesceret et diceret. Mittite. Et
miserunt l. uiros. Qui cum quesissent
tribus diebus non inuenerunt. et reuersi
sunt ad eum. At ille habitabat in iericho
Dixitque eis. Numquid non dixi uobis
nolite mittere? Dixerunt ergo uiri
ciuitatis ad helyseum. Ecce habitatio
ciuitatis huius optima est. sicut tu
ipse domine perspicis. sed aque pessime
sunt: et terra sterilis. At ille ait.
Afferte mihi uas nouum. et mittite in
illud sal. Quod cum attulissent:
egressus ad fontem aquarum misit in illum
sal. et ait. Hec dicit dominus. Sanaui
aquas has: et non erit in eis ultra
mors neque sterilitas. Sanate sunt ergo
aque usque ad diem hanc: iuxta uerbum
helysei quod locutus est. Ascendit autem
inde bethel helyseus. Cumque ascenderet
per uiam: pueri parui egressi sunt de
ciuitate. et illudebant ei dicentes. Ascende
calue. ascende calue. Qui cum respexisset
uidit eos: et maledixit eis in nomine
domini. Egressique sunt duo ursi de
saltu: et lacerauerunt ex eis xlii
pueros. Abiit autem inde in montem
carmeli: et inde reuersus est samariam.

III

Ioram autem filius achab
regnauit super isrl
in samaria. anno xviii. iosaphat
regis iude. Regnauitque xii annis.
et fecit malum coram domino. sed non
sicut pater eius et mater. Tulit enim statuas
baal quas fecerat pater eius. Verumtamen
in peccatis ieroboam filii nabath qui pec
care fecit isrl adhesit nec recessit ab

eis. Porro mesa rex moab nutriebat
pecora multa: et solvebat regi israel .c.
milia agnorum, et .c. milia arietum.
cum velleribus suis. Cumque mortuus
fuisset achab: prevaricatus est fedus quod
habebat cum rege israel. Egressus est
igitur rex ioram in die illa de samaria:
et recensuit universum israel: misitque
ad iosaphat regem iude dicens. Rex
moab recessit a me: veni mecum contra
moab ad prelium. Qui respondit. As-
cendam. Qui meus est tuus est.
populus meus populus tuus et equi mei
equi tui. Dixitque. Per quam viam ascen-
demus? At ille respondit. Per desertum
ydumee. Perrexerunt igitur rex israel
et rex iuda et rex edom: et circuierunt
per viam vij. dierum nec erat aqua exercitui
et iumentis que sequebantur eos.
Dixitque rex israel. Heu heu heu. con-
gregavit nos dominus tres reges: ut
traderet in manu moab. Et ait
iosaphat. Estne hic propheta domini ut
deprecemur dominum per eum. Et respondit
unus de servis regis israel. ait. Est
hic heliseus filius saphath: qui fun-
debat aquam super manus helye. Et
ait iosaphat. Est apud eum sermo
domini. Descenditque ad eum rex
israel et iosaphat rex iuda: et rex
edom. Dixit autem heliseus ad regem
israel. Quid michi et tibi est? Vade
ad prophetas patris tui et matris tue.
Et ait illi rex israel. Quare congrega-
vit dominus tres reges hos. ut tra-
deret eos in manu moab. Dixit ad
eum heliseus. Vivit dominus exercituum
in cuius conspectu sto: quod si non vul-
tum iosaphat regis iude erubescerem
ne attendissem quidem te nec respe-
xissem. Nunc autem adducite michi
psaltem. Cumque caneret psaltes: facta
est super eum manus domini et ait.
Hec dicit dominus. Facite in alveo
torrentis huius: fossas et fossas. Hec
enim dicit dominus. Non videbitis
ventum neque pluviam. et alveus iste
replebitur aquis. et bibetis vos et fa-
milie vestre et iumenta vestra. Parumque
hoc est in conspectu domini. insuper
tradet et moab in manus vestras. et
percutietis omnem civitatem munitam
et omnem urbem electam: et universum
lignum fructiferum succidetis: cunctos
quoque fontes aquarum obturabitis et omnem
agrum egregium operietis lapidibus.
Factum est igitur mane quando sacrifi-
cium offerri solet. et ecce aque venie-
bant per viam edom: et repleta
est terra aquis. Universi autem
moabite audientes quod ascendissent
tres reges. ut pugnarent adversus
eos: convocaverunt omnes qui accincti
erant baltheo desuper. et steterunt in
terminis. Primoque mane surgentes
et orto iam sole ex adverso aquarum:
viderunt moabite e contra aquas
rubras quasi sanguinem. Dixeruntque.
Sanguis est gladii. Pugnaverunt
reges contra se: et cesi sunt mutuo.
Nunc perge ad predam moab. Per-
rexeruntque in castra israel. Porro con-
surgens israel percussit moab: at illi
fugerunt coram eis. Venerunt igitur
qui vicerant et percusserunt moab et
civitates destruxerunt: et omnem
agrum optimum mittentes singuli
lapides repleverunt. et universos
fontes aquarum obturaverunt: et
omnia ligna fructifera succiderunt.
ita ut muri tantum fictiles remanerent.
et circumdata est civitas a fundibula-
riis. et magna ex parte percussa. Que
cum vidisset rex moab prevaluisse
scilicet hostes: tulit secum septingentos viros
educentes gladios . ut irrumperent
ad regem edom et non potuerunt.
Arripiensque filium suum primogeni-
tum qui regnaturus erat pro eo: ob-
tulit holocaustum super murum. et facta
est indignatio magna in israel. Statim-
que recesserunt ab eo et reversi sunt in
terram suam. · iiij ·

IIII

Mulier autem quedam de uxo-
ribus prophetarum clamabat ad hely-
seum dicens. Servus tuus vir meus
mortuus est: et tu nosti quia servus tuus
fuit timens dominum. et ecce creditor venit
ut tollat duos filios meos ad servien-
dum sibi. Cui dixit heliseus. Quid
vis ut faciam tibi? Dic michi quid habes
in domo tua. At illa dixit. Non habeo
ancilla tua quicquam in domo mea: nisi
parum olei quo ungar. Cui ait.
Vade pete mutuo ab omnibus vicinis
tuis vasa vacua non pauca: et in-
gredere et claude ostium tuum cum
intrinsecus fueris tu et filii tui. et
domum tuam

mitte inde in omnia vasa hec. et cum plena
fuerint tolles. Iuit itaque mulier:
et clausit hostium super se: et super
filios suos. Illi offerebant vasa: et
illa infundebat. Cumque plena fuissent
vasa. Dixit ad filium suum. Affer
michi adhuc vas. Et ille respondit.
Non habeo. Stetitque oleum. Venit
autem illa: et indicavit homini dei.
Et ille. Vade inquit vende oleum. et
redde creditori tuo: tu autem et filii tui
vivite de reliquo. Facta est autem
quedam dies: et transiebat helyseus
ciuitatem per sunam. Erat autem ibi mulier ma
gna: que tenuit eum ut comederet
panem. Cumque frequenter inde trans
iret: divertebat ad eam ut comederet
panem. Que dixit ad virum suum.
Animadverto quod vir dei sanctus est iste:
qui transit per nos frequenter. Facia
mus ergo ei cenaculum parvum: et po
namus ei in eo lectulum et mensam
et sellam. et candelabrum. ut cum ve
nerit ad nos: maneat ibi. Facta
est igitur dies quedam. et veniens
divertit in cenaculum et requievit ibi.
Dixitque ad giezi puerum suum. Voca
sunamitem istam. Qui cum vo
casset eam. et illa stetisset coram eo:
dixit ad puerum suum. Loquere ad eam.
Ecce sedule in omnibus ministrasti
nobis quid vis ut faciam tibi: Numquid
habes negotium et vis ut loquar
regi sive principi milicie. Que respondit.
In medio populi mei habito. et ait. Quid ergo
vult ut faciam ei. Dixitque ei giezi.
Non queras: filium enim non habet.
et vir eius senex est. Precepit itaque
ut vocaret eam. Que cum vocata
fuisset et stetisset ad hostium: dixit
ad eam. In tempore isto et in hac
eadem hora. si vita comes fuerit ha
bebis in utero filium. At illa respondit.
Noli queso domine mi vir dei noli
mentiri ancille tue. Et concepit
mulier et peperit filium in tempore.
et in hora eadem qua dixerat helyseus.
Crevit autem puer. Et cum esset
messis quedam dies et egressus ad patrem
suum ad messores: ait patri suo.
Caput meum doleo: caput meum
doleo. At ille dixit puero. Tolle et
duc eum ad matrem suam.
Qui cum tulisset et adduxisset

eum ad matrem suam. posuit
eum illa super genua sua usque ad
meridiem: et mortuus est. Ascen
dit autem et collocavit eum super
lectum hominis dei: et clausit ho
stium. et egressa vocavit virum suum
et ait. Mitte obsecro mecum unum
de pueris et asinam. ut excurram us
que ad hominem dei et revertar.
Qui ait illi. Quam ob causam vadis ad
eum. hodie non sunt kalende neque
sabbatum. Que respondit. Vadam. Stra
vitque asinam: et precepit puero.
Mina et propera ne michi moram
facias in eundo et hoc age quod precepi tibi.
Profecta est igitur et venit ad virum
dei. in montem carmeli. Cumque vi
disset eam vir dei e contra: ait ad giezi
puerum suum. Ecce sunamitis illa.
Vade ergo in occursum eius: et dic
ei. Recte ne agitur circa te et circa virum
tuum. et circa filium tuum. Que
respondit. recte. Cumque venisset ad virum
dei in montem: apprehendit pedes
eius. et accessit giezi ut amoveret
eam. Et ait homo dei. Dimitte
illam. anima enim eius in amaritudine
est. et dominus celavit a me: et
non indicavit michi. Que dixit
illi. Numquid petivi filium a domino
meo. Numquid non dixi tibi ne illudas
me. Et ille ait ad giezi. Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum
in manu tua et vade. Si occurrerit
tibi homo non salutes eum: et si
salutaverit te quispiam non respondeas
illi. et pones baculum meum super
faciem pueri. Porro mater pueri
ait. Vivit dominus et vivit anima
tua: non dimittam te. Surrexit
ergo et secutus est eam. Giezi autem
precesserat eos. et posuerat baculum
super faciem pueri: et non erat vox
neque sensus. Reversusque est in occursum
eius et nunciavit ei dicens. Non
surrexit puer. Ingressus est ergo
helyseus domum: et ecce puer mortuus
iacebat in lectulo eius. Ingressusque
clausit ostium super se. et super puerum
et oravit ad dominum. et ascendit et in
cubuit super puerum. Posuitque os
suum super os pueri. et oculos suos
super oculos eius. et manus suas
super manus eius. et incurvavit

super eum. & calefacta est caro pueri.
At ille reversus deambulavit in domo
semel huc & illuc: & ascendit & incubuit
super eum. & oscitavit puer septies.
aperuitque oculos eius. At ille vocavit
giezi: & dixit ei. Voca sunamitem
hanc. Que vocata ingressa est ad
eum. Qui ait. Tolle filium tuum.
Venit illa & corruit ad pedes eius:
& adoravit super terram. tulitque fi
lium suum. & egressa est. & helyseus
reversus est in galgala. V
Erat autem fames in terra:
& filii prophetarum habitabant
coram eo. Dixitque uni de pueris suis.
Pone ollam grandem & coque pul
mentum filiis prophetarum. Et egres
sus est unus in agrum ut colli
geret herbas agrestes: invenitque quasi
vitem silvestrem & collegit ex ea. colo
quintidas agri. & implevit pallium
suum. & reversus concidit in ollam
pulmenti: nesciebat enim quid esset.
Infuderunt ergo sociis ut comederent.
Cumque gustassent de coctione exclama
verunt dicentes. Mors in olla vir
dei. & non potuerunt comedere. At
ille. Afferte inquit michi farinam.
Et misit in ollam & ait. Infundite turbe
ut comedat. Et non fuit amplius
quicquam amaritudinis in olla. Vir autem
quidam venit de balsalisa deferens
viro dei panes primitiarum: & xx panes
ordeaceos: & frumentum novum in
pera sua. At ille dixit. Da populo
ut comedat. Responditque minister eius.
Quantum est hoc ut apponam coram
centum viris. Rursum ille. Da inquit
populo ut comedat. Hec enim dicit
dominus. comedent & supererit. Posuit
itaque coram eis. Qui comederunt:
& superfuit iuxta verbum domini. V. c.
Naaman princeps militie regis syrie.
erat vir magnus apud dominum suum
& honoratus. Per illum enim
dedit dominus salutem syrie. Erat
enim vir fortis & dives: sed leprosus.
Porro de syria egressi fuerant latrunculi
& captivam duxerant de terra israel
puellam parvulam: que erat in
obsequio uxoris naaman. Que
ait ad dominam suam. Utinam
fuisset dominus meus ad prophetam qui est
in samaria: profecto curasset eum

a lepra quam habet. Ingressus est itaque
naaman ad dominum suum: & nuntia
vit ei dicens. Sic & sic locuta est puel
la de terra israel. Dixitque rex syrie. Va
de & mittam litteras ad regem israel.
Qui cum profectus esset & tulisset secum
x. talenta argenti. & vi. milia au
reos. & x. mutatoria vestimentorum.
detulit litteras ad regem israel in hec
verba. Cum acceperis epistolam hanc:
scito quod miserim ad te naaman servum
meum ut cures eum a lepra sua. Cumque
legisset rex israel litteras. scidit vestime
ta sua & ait. Numquid deus sum ut occi ego
dere possim & vivificare. quia iste misit
ad me ut curem hominem a lepra
sua: animadvertite & videte: quod occasi
ones querat adversum me. Quod cum
audisset helyseus vir dei scidisse videlicet
regem israel vestimenta sua. misit
ad eum dicens. Quare scidisti vesti
menta tua. Veniat ad me: & sciat
esse prophetam in israel. Venit ergo naaman
cum equis & curribus: & stetit ad hostium
domus helysei. Misitque ad eum hely
seus nuntium dicens. Vade & la
vare septies in iordanem: & recipiet
sanitatem caro tua. atque munda
beris. Iratus naaman recedebat autem
dicens. Putabam quod egrederetur ad
me. & stans invocaret nomen domini
dei sui. & tangeret manu sua locum
lepre. & curaret me. Numquid non melio
res sunt abana & pharphar fluvii
damasci omnibus aquis israel ut laver
in eis & munder? Cum ergo vertisset
se & abiret indignans accesserunt
ad eum servi sui. & locuti sunt ei.
Pater & si rem grandem dixisset tibi
propheta: certe facere debueras. Quanto ma
gis quia nunc dixit tibi lavare & mun
daberis? Descendit & lavit in iordane
septies iuxta sermonem viri dei: et
restituta est caro eius sicut caro pueri
parvuli. & mundatus est. Reversusque
ad virum dei cum universo comitatu
suo: venit & stetit coram eo & ait.
Vere scio quod non sit deus alius in uni
versa terra: nisi tantum in israel. Obsecro deus
itaque ut accipias benedictionem a servo
tuo. At ille respondit. Vivit dominus
ante quem sto: quia non accipiam. Cumque
vim faceret penitus non acquievit.
Dixitque naaman. Ut vis: sed obsecro

concede michi servo tuo. ut tollam onus
duorum burdonum de terra. Non enim
faciet servus tuus ultra holocaustum
aut victimam diis alienis. nisi domino.
Hoc autem solum est de quo depreceris
dominum pro servo tuo quando ingreditur dominus
meus templum remmon ut adoret. et
illo innitente super manum meam.
si adoravero in templo remmon. adorante
eo in eodem loco; ut ignoscat michi dominus
servo tuo pro hac re. Qui dixit ei. Vade
in pace. Abiit ergo ab eo electo terre
tempore. Dixitque giezi puer viri dei.
Pepercit dominus meus naaman syro
isti: ut non acciperet ab eo que attu
lit. Vivit dominus quia curram
post eum; et accipiam ab eo aliquid.
Et secutus est giezi post tergum naaman.
Quem cum vidisset ille currentem ad se.
desiliit de curru in occursum eius
et ait. Recte ne sunt omnia. Et ille ait.
Recte. Dominus meus misit me dicens.
Modo venerunt ad me duo adolescentes
de monte ephraym ex filiis prophetarum.
da eis talentum argenti. et vestes mu
tatorias duplices. Dixitque naaman.
Melius est ut accipias duo talenta.
et coegit eum. Ligavitque duo talenta
argenti in duobus saccis. et duplicia ve
stimenta; et imposuit duobus pueris suis.
qui et portaverunt coram eo. Cumque ve
nisset iam vespere tulit de manu eorum
et reposuit in domo: dimisitque viros et
abierunt. Ipse autem ingressus stetit
coram domino suo. Et dixit helyseus.
Unde venis giezi. Qui respondit. Non
ivit servus tuus quoquam. At ille ait.
Nonne cor meum in presenti erat quando
suo reversus est homo de curru in occursum
tui. Nunc igitur accepisti argentum.
Nō de manibus Giezi et accepisti vestes ut emas oliveta. et
vineas et oves et boves et servos et ancil
las. Sed et lepra naaman adherebit tibi
et semini tuo. in sempiternum. Et
egressus est ab eo leprosus quasi nix.

VI

Dixerunt autem . vi .
filii prophetarum ad helyseum.
Ecce locus in quo habitamus coram
te. angustus est nobis; Eamus usque
ad iordanem. et tollant singuli de
silva materias singulas: ut edificemus
nobis ibi domum ad habitandum.
Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis.
Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit.

Ego veniam. et abiit cum eis. Cumque
venissent ad iordanem; cedebant
ligna. Accidit autem ut cum unus
materiam succidisset: caderet ferrum
securis in aquam. Exclamavitque
ille et ait. Heu. heu heu. domine mi.
et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit
autem homo dei. Ubi cecidit; At
ille monstravit ei locum. Precidit
ergo lignum et misit illuc; natavitque
ferrum. Et ait: tolle. Qui extendit
manum. et tulit illud. Rex autem
syrie pugnabat contra israel: Consiliumque
iniit cum servis suis dicens. In
loco illo et illo: ponamus insidias.
Misit itaque vir dei ad regem israel di
cens. Cave ne transeas in loco illo
quia ibi syri in insidiis sunt. Misit itaque
rex israel ad locum quem dixerat ei vir
dei. et preoccupavit eum. et observavit se
ibi; non semel neque bis. Conturba
tumque est cor regis syrie pro hac re.
et convocatis servis suis ait. Quare
non indicatis michi. quis proditor mei
sit apud regem israel. Dixitque unus
servorum eius. Nequaquam domine mi
rex. sed helyseus propheta qui est in israel
indicat regi israel omnia verba quecumque
locutus fueris in conclavi tuo. Dixit
eis: Ite et videte ubi sit: ut mittam
et capiam eum. Annuntiaveruntque ei
dicentes. Ecce in dothaym. Misit
ergo illuc equos et currus et
robur exercitus. Qui cum venissent
nocte: circumdederunt civitatem.
Consurgens autem diluculo minister
viri dei egressus est. viditque exercitum
in circuitu civitatis. et equos et currus.
Nuntiavitque ei dicens. Heu. heu. heu
domine mi: quid faciemus. At ille respondit.
Noli timere. plures enim nobiscum
sunt: quam cum illis. Cumque orasset hely
seus: ait. Domine aperi oculos huius
ut videat. Et aperuit dominus oculos
pueri; et vidit. Et ecce mons plenus
equorum et curruum igneorum in
circuitu helysei: hostes vero descenderunt
ad eum. Porro helyseus oravit dominum
dicens. Percute obsecro gentem hanc
cecitate. Percussitque eos dominus
ne viderent: iuxta verbum helysei.
Dixit autem ad eos helyseus. Non est
hec via. nec ista est civitas: Sequimini
me et ostendam vobis virum quem queritis.

hec simila le me cor farina
albissima
hic stater teris media cor
p tali pondere vel moneta

Duxit ergo eos in samariam. Cumque
ingressi fuissent in samariam: dixit
helyseus. Domine aperi oculos istorum.
ut videant. Aperuitque dominus oculos il-
lorum: et viderunt se esse in medio sa-
marie. Dixitque rex israel ad helyseum
cum vidisset eos. Numquid percutiam eos
pater mi? At ille ait. Non percuties.
neque enim cepisti eos gladio. et arcu tuo
ut percutias. Sed pone panem et aquam
coram eis ut comedant et bibant. et
vadant ad dominum suum. Et apposita
est eis ciborum magna preparatio: et
comederunt et biberunt. et dimisit eos.
Abieruntque ad dominum suum: et ultra
non venerunt latrones syrie in terram
israel. Factum est autem post hec congre-
gavit benadab rex syrie universum exer-
citum suum: et ascendit et obsidebat sa-
mariam. Factaque est fames magna
in samaria. et tam diu obsessa est donec
venundaretur caput asini. lxxx. ar-
genteis. et iiii. pars cabi stercoris colum-
barum. v. argenteis. Cumque rex israel
transiret per murum: mulier quedam
exclamavit dicens. Salva me domine
mi rex. Qui ait. Non te salvet dominus
unde salvare te possum? De area. aut
de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid
tibi vis? Que respondit. Mulier ista
dixit michi. Da filium tuum ut come-
damus eum hodie: et filium meum
comedemus cras. Coximus ergo filium
meum et comedimus. Dixique ei die
altera. Da filium tuum ut comeda-
mus eum. Que abscondit filium suum.
Quod cum audisset rex scidit vestimenta
sua et transibat per murum. Viditque
omnis populus cilicium quo vestitus
erat ad carnem intrinsecus: et ait rex.
Hec michi faciat deus et hec addat. si
steterit caput helysei filii saphat super
eum hodie. Helyseus autem sedebat
in domo sua: et senes sedebant cum eo.
Premisit itaque virum. et antequam ve-
niret nuntius ille dixit ad senes.
Numquid scitis quod miserit filius homicide
huc ut precidatur caput meum? Vi-
dete ergo cum venerit nuntius claudite
ostium: et non sinatis eum intrare.
Ecce enim sonitus pedum domini eius
post eum est. Et adhuc illo loquente eis.
apparuit nuntius qui veniebat ad
eum. et ait. Ecce tantum malum
a domino est. Quid amplius expectabo
a domino. Dixit autem helyseus.

VII

Audite verbum · VII ·
domini. Hec dicit dominus.
In tempore hoc cras modius simile
uno statere erit. et duo modii ordei
statere uno in porta samarie. Respondens
unus de ducibus super cuius manum
rex incumbebat homini dei: ait. Si
dominus fecerit cataractas in celo. a-
peri numquid poterit esse quod loqueris.
Qui ait videbis oculis tuis et inde non
comedes. Quatuor ergo viri erant
leprosi. iuxta introitum porte. qui
dixerunt ad invicem. Quid hic esse
volumus donec moriamur? Sive
ingredi voluerimus civitatem fame
moriemur. Sive manserimus hic mo-
riendum nobis est. Venite igitur et
transfugiamus ad castra syrie. Si
pepercerint nobis vivemus: si autem
occidere voluerint nichilominus moriemur.
Surrexerunt igitur vespere ut venirent ad
castra syrie. Cumque venissent ad princi-
pium castrorum syrie: nullum ibi ho-
minem repperierunt. Siquidem dominus sonitum
audire fecerat in castris syrie curruum
et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque
ad invicem. Ecce mercede conduxit
adversum nos rex israel reges etheorum
et egyptiorum: et venerunt super nos.
Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris:
et dereliquerunt tentoria sua. et equos et mulos et
asinos in castris. Fugeruntque animas
tantum suas salvare cupientes. Igitur
cum venissent leprosi illi ad principium
castrorum ingressi sunt unum ta-
bernaculum. et comederunt et biberunt.
tuleruntque inde argentum et aurum
et vestes. et abierunt et absconderunt.
et rursum reversi sunt ad aliud ta-
bernaculum: et inde similiter aufer-
entes absconderunt. Dixeruntque ad invi-
cem. Non recte facimus. Hec enim
dies boni nuntii est. Si tacuerimus
et noluerimus nuntiare usque mane:
sceleris arguemur. Venite eamus.
et nuntiemus in aula regis. Cumque
venissent ad portam civitatis: nar-
raverunt ei dicentes. Ivimus ad
castra syrie: et nullum ibidem reppe-
rimus hominem: nisi equos et asinos
alligatos. et fixa tentoria. Ierunt ergo
portarii: et nuntiaverunt in palatio

regis intimarent. Qui surrexit nocte:
et ait ad servos suos. Dico vobis quid fecerint
nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus:
et ideo egressi sunt de castris et latitant
in agris dicentes. Cum egressi fuerint
de civitate capiemus eos vivos: et tunc
civitatem ingredi poterimus. Respondit
autem unus servorum eius. Tollamus
quinque equos qui remanserunt in urbe:
quia ipsi tantum sunt in universa multitu
dine israel. Alii enim consumpti sunt:
et mittentes explorare poterimus. Ad
duxerunt ergo duos equos: misitque rex
ad castra Syrorum dicens. Ite et videte.
Qui abierunt post eos usque ad iorda
nem. Ecce autem omnis via plena erat
vestibus et vasis, que proiecerant Syri cum
turbarentur. Reversique nuncii indica
verunt regi. Et egressus populus di
ripuit castra Syrie. Factusque est modius
simile statere uno, et duo modii ordei
statere uno, iuxta verbum domini.
Porro rex ducem illum in cuius manu
incumbebat: constituit ad portam.
al' incumbebat
Quem conculcavit turba in introitu
porte et mortuus est. iuxta quod locutus fuerat
vir dei quando rex descenderat ad eum.
Factumque est secundum sermonem viri dei quem
dixerat regi quando ait: duo modii ordei
statere uno erunt. et modius simile
statere uno. hoc eodem tempore cras in
porta Samarie: quando responderat dux ille
viro dei et dixerat. etiam si dominus
fecerit cataractas in celo. numquid poterit
aperire
fieri quod loqueris. Et dixit ei. Videbis
oculis tuis: et inde non comedes. Evenit
ergo ei sicut predictum fuerat. et
conculcavit eum populus in porta: et
mortuus est. · viii ·

VIII

Heliseus autem locutus est ad
mulierem cuius vivere fecerat filium
dicens. Surge et vade tu et domus tua:
et peregrinare ubicumque repereris. Vo
cabit enim dominus famem: et veniet
super terram vii. annis. Que sur
rexit et fecit iuxta verbum hominis dei.
et vadens cum domo sua. peregrinata
est in terra philistiim diebus multis.
Cumque finiti essent anni septem. reversa
est mulier de terra philistiim: et egres
sa est ut interpellaret regem pro domo
sua. et agris suis. Rex autem loquebatur
cum giezi puero viri dei dicens. Narra
michi omnia magnalia que fecit heliseus.

Cumque ille narraret regi quomodo
mortuum suscitasset: apparuit mulier
cuius vivificaverat filium clamans
ad regem pro domo sua. et pro agris suis.
Dixitque giezi. Domine mi rex hec est
mulier et hic est filius eius: quem susci
tavit heliseus. Et interrogavit rex
mulierem: que narravit ei.
Deditque ei rex eunuchum unum dicens.
Restitue ei omnia que sua sunt: et
universos reditus agrorum. a die qua
reliquit terram usque ad presens. Venit
ergo heliseus damascum. et benadab
rex Syrie egrotabat: nuntiaveruntque ei
dicentes. Venit vir dei huc. Et ait
rex ad azahel. Tolle tecum munera
et vade in occursum viri dei: et consule
dominum per eum dicens. Si evadere potero
de infirmitate mea hac. Ivit igitur
azahel in occursum eius. habens secum
munera. et omnia bona damasci onera
xl. camelorum. Cumque stetisset coram eo
ait. Filius tuus benadab rex Syrie
misit me ad te dicens. Si sanari
potero de infirmitate mea hac. Dixitque
heliseus. Vade dic ei. Sanaberis.
Porro ostendit michi dominus quia morte
morietur. Stetitque coram eo et contur
batus est usque ad suffusionem vultus.
Flevitque vir dei. Cui azahel ait. Quare
dominus meus flet. At ille ait. Quia
scio que facturus sis filiis israel mala.
Civitates eorum munitas igne suc
cendes. et iuvenes eorum interficies gla
dio: et parvulos eorum elides. et pregnantes
divides. Dixitque azahel. Quid enim
sum servus tuus canis. ut faciam
rem istam magnam: Et ait heliseus.
Ostendit michi dominus te regem Syrie
fore. Qui cum recessisset ab heliseo:
venit ad dominum suum. Qui ait ei.
Quid tibi dixit heliseus. At ille respondit.
Dixit michi. recipies sanitatem.
Cumque venisset dies altera. tulit stra
gulum et infudit aqua: et expandit
super faciem eius. Quo mortuo:
regnavit azahel pro eo. Anno v. ioram
filii achab regis israel: et iosaphat regis
iuda. Triginta duorum annorum erat cum
regnare cepisset: et viii annis regnavit
in ierusalem. Ambulavitque in viis regum
israel: sicut ambulaverat domus achab.
Filia enim achab erat uxor eius: et fecit
quod malum est coram domino.

et constituit sibi regē venitq; ioram seira et
omnes currus cum eo ⁊ surrexit nocte percussitq; ydu
meos qui circumdederant ⁊ principes curruum. pplus
autē fugit in tabernacula sua. recessit ergo
edom ne esset sub iuda

Noluit autem dominus disperdere iudā
propter david servum suum sicut promiserat ei:
ut daret illi lucernam ⁊ filiis eius
cunctis diebus. In diebus eius recessit
edom ne esset sub iuda; usque ad diem
hanc. Tunc recessit et lobna in tempore
illo. Reliqua autem sermonum ioram
⁊ universa que fecit nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum
iuda. Et dormivit ioram cum patribus
suis, sepultusque est in civitate david; et re
gnavit othozias filius eius pro eo.
Anno xii. ioram filii achab regis israel:
regnavit othozias filius ioram regis
iude. Viginti duorum annorum erat o
thozias cum regnare cepisset: ⁊ uno anno regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius atha
lia filia amri regis israel. Et ambula
vit in viis domus achab, ⁊ fecit quod
malum est coram domino. sicut do
mus achab: gener enim domus a
chab fuit. Abiit quoque cum ioram.
filio achab ad preliandum contra
azahel regem syrie in ramoth galaad:
et vulneraverunt syri ioram. Qui re
versus est ut curaretur in iezrahel:
quia vulneraverant eum syri in ramoth
preliantem contra azahel.
regem syrie. Porro othozias filius
ioram rex iuda descendit invisere ioram
filium achab in iezrahel, quia egrota
bat ibi. ix.

Helyseus autem propheta voca
vit unum de filiis prophetarum ⁊ ait
illi. Accinge lumbos tuos ⁊ tolle len
ticulam olei hanc in manu tua
⁊ vade in ramoth galaad. Cumque
veneris illuc: videbis hyeu filium
iosaphath filii namsi. Et ingressus
suscitabis eum de medio fratrum
suorum ⁊ introduces in interius
cubiculum: tenensque lenticulam
olei fundens super caput eius; et
dices. Hec dicit dominus. Unxi te
regem super israel. Aperiesque hostium
⁊ fugies; ⁊ non ibi subsistes. Abiit ergo
adolescens puer prophete in ramoth ga
laad; ⁊ ingressus est illuc. Ecce autem
principes exercitus sedebant ⁊ ait.
Verbum michi est ad te o princeps.
Dixitque hyeu. Ad quem ex omnibus nobis.
At ille dixit. Ad te o princeps. Et sur
rexit: ⁊ ingressus est cubiculum.

At ille fudit oleum super caput eius
⁊ ait. Hec dicit dominus deus israel.
Unxi te regem super populum domini
israel; ⁊ percuties domum achab domi
ni tui; ut ulciscar sanguinem servorum
meorum prophetarum, ⁊ sanguinem ser
vorum omnium domini de manu ieza
bel. Perdamque omnem domum achab.
⁊ interficiam de achab mingentem domo
ad parietem ⁊ clausum ⁊ novissimum
in israel; ⁊ dabo domum achab sicut do
mum ieroboam filii nabath ⁊ sicut domum
baasa filii achia. Iezabel quoque come
dent canes in agro iezrahel. nec erit
qui sepeliat eam. Aperuitque hostium
⁊ fugit. Hyeu autem egressus est ad
servos domini sui. Qui dixerunt ei.
Recte ne sunt omnia? Quid venit
insanus iste ad te? Qui ait eis. No
stis hominem ⁊ quid locutus sit. At illi respon
derunt. Falsum est; sed magis narra
nobis. Qui ait eis. Hec ⁊ hec locutus
est michi. ⁊ ait. Hec dicit dominus.
Unxi te regem super israel. Festinaverunt ita
que ⁊ unusquisque tollens pallium suum
posuerunt sub pedibus eius in similitu
dinem tribunalis; ⁊ cecinerunt tuba
atque dixerunt. Regnabit hyeu. Con
iuravit ergo hyeu filius iosaphath
filii namsi contra ioram. Porro ioram
obsederat ramoth galaad ipse ⁊ omnis
israel contra azahel regem syrie. Et re
versus fuerat ut curaretur in iezra
hel, propter vulnera que percusserant syri eum
preliantem contra azahel, regem syrie.
Dixitque hyeu. Si placet vobis nemo
egrediatur profugus de civitate; ne
vadat ⁊ nunciet in iezrahel. Et a
scendit ⁊ profectus est in iezrael.
Ioram enim egrotabat ibi ⁊ othozias al' aahias
rex iuda descenderat ad visitandum
ioram. Igitur speculator qui sta
bat super turrim iezrael: vidit glo
bum hyeu venientis ⁊ ait. Video
ego globum. Dixitque ioram. Tolle et
currum. ⁊ mitte in occursum eorum,
⁊ dicat vadens. Recte ne sunt omnia.
Abiit igitur qui ascenderat currum
in occursum eius ⁊ ait. Hec dicit
rex. Pacata ne sunt omnia? Dixit
hyeu. Quid tibi ⁊ paci? Transi et
sequere me. Nunciavit ergo specula
tor dicens. Venit nuntius ad eos
⁊ non revertitur. Misit etiam currum

equorum sedm: venit ad eos et ait.
Hec dicit rex. Nunquid pax est. Et ait hyeu.
Quid tibi et paci? transi et sequere me.
Nunciavit autem speculator dicens:
Venit usque ad eos: et non revertitur. Est
autem incessus quasi incessus hyeu filii
namsi [illegible] preceps enim graditur.
Et ait ioram. Iunge currum. Iun
xeruntque currum eius. Et egressus est
al' aasias ioram rex israel et ochozias rex iuda sin
guli in curribus suis. Egressique sunt
in occursum hyeu. et invenerunt eum
in agro naboth iezrahelite. Cumque vi
disset ioram hyeu: dixit. Pax est hyeu.
At ille respondit. Que pax? adhuc for
nicationes iezabel matris tue. et vene
ficia eius multa vigent. Convertit
autem ioram manum suam: et fugiens
al' aasia al' aasia dixit ad ochoziam. Insidie ochozia.
Porro hyeu tetendit arcum manu
et percussit ioram inter scapulas et
egressa est sagitta per cor eius. Statimque
corruit in curru suo. Dixitque hyeu
al' ad baddager ad adacer ducem. Tolle proice eum
in agro naboth iezrahelite. Memini
enim quando ego et tu sedentes in curru seque
bamur achab patrem huius: quod dominus
onus hoc levaverit super eum dicens.
Si non pro sanguine naboth et pro san
guine filiorum eius quem vidi heri ait
dominus: reddam tibi in agro isto
dicit dominus. Nunc igitur tolle et proice eum
al' aasias in agro iuxta verbum domini. Ochozi
as autem rex iuda videns hoc: fugit per
viam domus orti. Persecutusque est eum
hyeu et ait. Etiam hunc percutite in
curru suo. et percusserunt eum in ascensu
gaber qui est iuxta ieblaam. Qui fugit
in mageddo et mortuus est ibi. Et in
posuerunt eum servi eius super currum
suum et tulerunt in ierusalem: sepelieruntque
eum in sepulcro cum patribus suis in ci
vitate david. Anno xi ioram filii achab
al' aasias regis israel ochozias regnavit super iuda.
Venitque hyeu in iezrahel. Porro
iezabel introitu eius audito: depinxit
oculos suos stibio et ornavit caput suum:
et respexit per fenestram ingredientem
hyeu per portam. Et ait. Numquid
pax potest esse zamri qui interfecit
dominum suum? Levavitque hyeu faciem
suam ad fenestram: et ait. Que
est ista? Et inclinaverunt se ad eum
duo vel tres eunuchi. At ille dixit
eis. Precipitate eam deorsum. Et
precipitaverunt eam. Aspersusque est san
guine paries et equorum ungule que
conculcaverunt eam. Cumque ingressus
esset ut comederet biberetque ait. Ite
et videte maledictam illam et sepeli
te eam: quia filia regis est. Cumque
issent ut sepelirent eam: non invenerunt
nisi calvariam et pedes et summas ma
nus. Reversique nunciaverunt ei.
Et ait hyeu. Sermo domini quem
locutus est per servum suum helyam
thesbiten dicens. In agro iezrahel
comedent canes carnes iezabel: et erunt
carnes iezabel sicut stercus super
faciem terre in agro iezrahel. ita
ut pretereuntes dicant. Hecine est
illa iezabel. x.
Erant autem achab lxx
filii in samaria. Scripsit
ergo hyeu litteras et misit in samariam
ad optimates civitatis: et
ad maiores natu. et ad nutricios
achab dicens. Statim ut acceperitis
litteras has: qui habetis filios do
mini et currus et equos et civitates
firmas. et arma: eligite meliorem
et eum qui vobis placuerit de filiis
domini vestri. et ponite eum super solium
patris sui: et pugnate pro domo domini
vestri. Timuerunt illi vehementer et
dixerunt. Ecce duo reges non po
tuerunt stare coram eo. et quomodo
valebimus ei resistere? Miserunt
ergo prepositi domus et prefecti ci
vitatis et maiores natu et nutricii
achab ad hyeu dicentes. Servi
tui sumus: quecumque iusseris facie
mus: nec constituemus regem
nobis. Quecumque tibi placent
fac. Rescripsit autem eis litteras
secundo dicens. Si mei estis et obeditis
michi: tollite capita filiorum domini
vestri. et venite ad me hac eadem
hora cras in iezrahel. Porro filii
regis lxx viri apud optimates civi
tatis nutriebantur. Cumque venissent
littere ad eos, tulerunt filios regis
et occiderunt lxx viros et posuerunt
capita eorum in cophinis: et miserunt
ad eum in iezrahel. Venit autem
nuncius ad eum: et indicavit ei
dicens. Attulerunt capita filiorum
regis. Qui respondit. Ponite ea ad

duos acervos iuxta introitum porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est: et stans dixit ad omnem populum. Iusti estis. Si ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum: quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus est dominus super domum achab: et dominus fecit quod locutus est in manu servi sui helye. Percussit ergo hyeu omnes qui reliqui erant de domo achab in iezrael: et universos optimates eius et notos et sacerdotes donec non remaneret ex eo reliquie: et surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in viam: invenit fratres ochozie regis iuda dixitque ad eos. Qui estis vos? At illi dixerunt. Fratres ochozie sumus et descendimus ad salutandos filios regis et filios regine. Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent eos vivos, iugulaverunt eos in cisterna iuxta cameram xl duos viros. et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde invenit ionadab filium rechab in occursum sibi et benedixit ei, et ait ad eum hyeu. Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit da manum tuam. Qui dedit manum suam. At ille levavit eum ad se in currum suo. Dixitque ad eum. Veni mecum, et vide zelum meum pro domino. Et impositum curru suo duxit in samariam. et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in samaria usque ad unum iuxta verbum domini quod locutus est per helyam. Congregavit ergo hyeu omnem populum: et dixit ad eos. Achab coluit baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas baal et universos servos eius, et cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me: nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est mihi baal: quicumque defuerit non vivet. Porro hyeu faciebat hoc insidiose: ut disperderet cultores baal. Dixitque. Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque et misit in universos terminos israel, et venerunt cuncti servi baal: non fuit residuus nec unus

quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal: et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes. Proferte vestimenta universis servis baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque est hyeu et ionadab filius rechab in templum baal. Ait cultoribus baal. Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis domini, sed ut sint servi soli baal. Ingressi sunt igitur ut facerent victimas et holocausta. Hyeu autem preparaverat sibi foris lxxx viros. et dixerat eis. Quicumque fugerit de hominibus hiis quos ego adduxero in manus vestras, anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum: precepit hyeu militibus et ducibus suis. Ingredimini et percutite eos, nullus ut evadat. Percusseruntque eos in ore gladii: et proiecerunt milites et duces. et ierunt in civitatem templi baal: et protulerunt statuam de phano baal, et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem baal. et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque hyeu baal de israel:

Non hyeu non dereliquit peccata ieroboam

verumptamen a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel non recessit, nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in bethel, et in dan. Dixit autem dominus ad hyeu. Quia studiose fecisti quod rectum erat et placebat in oculis meis, et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum achab: filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Porro hyeu non custodivit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enim recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecit israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussitque eos azahel in universis finibus israel a iordane contra orientalem plagam omnem terram galaad, et gad et ruben. et manasse ab aroer que est super torrentem arnon et galaad et basan. Reliqua autem verborum hyeu et universa que fecit, et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel. Et dormivit hyeu cum patribus suis. Sepelieruntque eum in samaria: et

XI

regnavit ioac filius eius pro eo.
Dies quos regnavit hyeu super isr'l
xx. et viii. anni sunt in samaria.

Athalia vero · xi ·
mater othozie videns mortuum
filium suum: surrexit et interfecit
omne semen regium. Tollens
autem iosaba filia regis ioram
soror othozie ioas filium othozie:
furata est eum de medio filiorum
regis qui interficiebantur, et nutricem
eius de triclinio: et abscondit eum
a facie athalie. ut non interficeretur.
Eratque cum ea in domo domini clam
vi. annis. Porro athalia regnavit
super terram. Anno autem vii°.
misit ioiada et assumens centurio
nes et milites: introduxit ad se in
templum domini. pepigitque cum
eis fedus; et adiurans eos in domo
domini. ostendit eis filium regis
et precepit eis dicens. Iste est sermo
quem facere debetis. Tertia pars
vestrum introeat sabbato. et observet
excubitum domus regis. tertia autem pars
sit ad portam seyr. et tertia autem
pars sit ad portam que est post habitacu
lum scutariorum: et custodietis
excubitum domus messa. Due vero
partes e vobis omnes egredientes
sabbato. custodiunt excubias domus
domini circa regem et vallabitis eum
habentes arma in manibus vestris.
Siquis autem ingressus fuerit
septum templi interficiatur: eritisque
cum rege introeunte et egrediente.
Et fecerunt centuriones iuxta
omnia que preceperat eis ioiada
sacerdos: et assumentes singuli
viros suos qui ingrediebantur
sabbatum cum hiis qui egrediebantur
a sabbato: venerunt ad ioiadam sa
cerdotem. Qui dedit eis hastas et
arma regis david que erant in domo
domini: et steterunt singuli habentes
arma in manu sua a parte templi
dextera, usque ad partem sinistram
altaris et edis circum regem. Pro
duxitque filium regis: et posuit super
eum dyadema et testimonium.
Feceruntque eum regem et unxerunt.
et plaudentes manu dixerunt.
Vivat rex. Audivit autem
athalia vocem currentis populi

et ingressa ad turbas in templum domini.
vidit regem stantem super tribunal
iuxta morem et cantores et turbas pro
eum; omnemque populum terre letantem
et canentem tubis. et scidit vestimenta
sua: clamavitque. Coniuratio con
iuratio, Precepit autem ioiada
centurionibus qui erant super exercitum:
et ait eis. Educite eam extra septa
templi, et quicumque eam secutus
fuerit feriatur gladio. Dixerat enim
sacerdos: non occidatur in templo domini.
Inposueruntque ei manus et inpe
gerunt eam per viam introitus
equorum iuxta palacium: et inter
fecta est ibi. Pepigit igitur ioiada
fedus inter dominum et inter regem,
et inter populum ut esset populus domini:
et inter regem et populum. Ingressusque est
omnis populus terre templum baal.
et destruxerunt aras eius et ymagi
nes contriverunt valde: mathan
quoque sacerdotem baal. occiderunt
coram altari: et posuit sacerdos cu
stodias in domo domini. Tulitque
centuriones et cerethi et phelethi legio
nes. et omnem populum terre: deduxerunt
que regem de domo domini. et venerunt
per viam porte scutariorum in pala
cium: et sedit super thronum regum.
Letatusque est omnis populus terre:
et civitas conquievit. Athalia autem
occisa est gladio in domo regis. Sep
tem annorum erat ioas cum regnare
cepisset. · xii ·

Anno septimo hyeu regnavit
ioas. Quadraginta annis
regnavit in ierusalem. et nomen matris
eius sebia de bersabee: Fecitque ioas
rectum coram domino, cunctis diebus
quibus docuit eum ioiada sacerdos.
Verumptamen excelsa non abstulit.
Adhuc enim populus immolabat et ad
olebat in excelsis incensum. Dixitque
ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam
sanctorum que illata fuerit in templum
domini a pretereuntibus que offertur
pro precio anime et quam sponte et arbitrio
cordis sui inferunt in templum domini:
accipiant illam sacerdotes iuxta or
dinem suum. et instaurent sarta
tecta domus. siquid necessarium viderint
in instauratione. Igitur usque ad xx.iii
tercium annum regis ioas non instau

al' Aasie
al' Aasie
No de regno athalie mulieris
al' excubias
al' excubias

renovarent sartatecta templi. Vocavitque rex ioas ioiadam pontificem et sacerdotes dicens eis. Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum: sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo: et instaurare sartatecta domus. Et tulit ioiada pontifex gazophilacium unum. aperuitque foramen desuper: et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum domini: mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant hostia. omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophilacio: ascendebat scriba regis et pontifex. effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo domini: et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis in domo domini. qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur in domo domini: et sartatecta faciebant. et in his qui cedebant saxa: et ut emerent ligna et lapides qui cedebantur. ita ut impleretur instauratio domus domini. in universis que indigebant expensa ad muniendam domum domini. Verumptamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi domini, et fuscinule et turibula, et tube: et omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum domini. his enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum domini. et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus: sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum domini quia sacerdotum erat. Tunc ascendit azahel rex syrie et pugnabat contra geth: cepitque eam, et direxit faciem suam ut ascenderet in ierusalem. Quamobrem tulit ioas rex iuda omnia sanctificata que consecraverant iosaphat et ioram. et ochozias patres eius reges iuda: et que ipse obtulerat et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi domini, et in palacio regis: misitque azaheli regi syrie. et recessit ab ierusalem. Reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se: percusseruntque ioas in domo mello. in descensu sella. Iozachar namque filius semath et iozadab filius somer servi eius percusserunt eum et mortuus est: et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david: regnavitque amasias filius eius pro eo. *al' ioiabath*

XIII

Anno xx. iii. · xiii · ioas filii othozie regis iude regnavit ioachaz filius hyeu super israel in samaria x. et vii. annis: et fecit malum coram domino. secutusque est peccata ierobeam filii nabath qui peccare fecit israel et non declinavit ab eis. Iratusque est furor domini contra israel et tradidit eos in manu azahelis regis syrie: et in manu benadab filii azael. cunctis diebus. Deprecatus est autem ioachaz faciem domini. et audivit eum dominus. Vidit enim angustias israel quia attriverat eos rex syrie: et dedit dominus israel salvatorem et liberatus est de manu regis syrie. Habitaveruntque filii israel in tabernaculis suis sicut heri nudius tertius. Verumptamen non recesserunt a peccatis domus ierobeam. qui peccare fecit israel. in ipsis ambulaverunt: siquidem et lucus permansit in samaria et non sunt derelicti de populo ioaz nisi .l. equites et .x. currus et .x. milia peditum. Interfecerat enim eos rex syrie: et redegerat quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem sermonum ioaz et universa que fecit et fortitudo eius. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivitque ioaz cum patribus suis: et sepelierunt eum in samaria. regnavitque ioas filius eius pro eo. Anno xxx. vii. ioas regis iuda regnavit ioas filius ioahz super israel in samaria xvi. annis: et fecit quod malum est in conspectu domini. Non declinavit ab omnibus peccatis ierobeam filii nabath qui peccare fecit israel: in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit. sed et fortitudo eius et quomodo pugnaverit

al' ansie · *al' ioachar* · *al' ioachar* · *al' ioachar* · *al' ioachar*

contra amasiam regem iuda. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum israel. Et dormivit ioas
cum patribus suis. ieroboam autem filius
eius sedit super solium eius. Porro
ioas sepultus est in samaria cum re-
gibus israel. Helyseus autem egrotabat
in infirmitate qua et mortuus est.
Descenditque ad eum ioas rex israel et
flebat coram eo. dicebatque. Pater mi.
pater mi. currus israel et auriga eius. Et
ait ei helyseus. Affer arcum et sagittas.
Cumque attulisset ad eum arcum et
sagittas: dixit ad regem israel. Pone
manum tuam super arcum. Et cum
posuisset ille manum suam: super-
posuit helyseus manus suas manibus
regis et ait. Aperi fenestram orientalem.
Cumque aperuisset: dixit helyseus. Iace
sagittam. Et iecit. Et ait helyseus.
Sagitta salutis domini: et sagitta salu-
tis contra syriam. Percuties que syriam
in aphec: donec consumas eam. et ait.
Tolle sagittas. Qui cum tulisset: rur-
sum dixit ei. Percute iaculo terram.
Et cum percussisset tribus vicibus et stetisset:
iratus est contra eum vir dei. et ait.
Si percussisses quinquies aut sexies aut
septies: percussisses syriam usque ad con-
sumationem. Nunc autem tribus
vicibus percuties eam. Mortuus est ergo
helyseus. et sepelierunt eum. Latrun-
culi quoque de moab venerunt in terram
in ipso anno. Quidam autem sepelien-
tes hominem viderunt latrunculos:
et proiecerunt cadaver in sepulcro hely-
sei quod cum tetigisset ossa helysei:
revixit homo et stetit super pedes suos.

De cadavere proiecto in sepulcro helysei

Igitur azahel rex syrie afflixit israel
cunctis diebus ioahaz. et misertus est dominus
eorum. et reversus est ad eos propter pactum
suum quod habebat cum abraham et
ysaac et iacob: et noluit disperdere eos.
neque proicere penitus. usque in presens
tempus. Mortuus est autem azahel
rex syrie: et regnavit benadab filius eius
pro eo. Porro ioas filius ioahaz tulit
urbes de manu benadab filii azahelis
quas tulerat de manu ioahaz patris
sui iure prelii. tribus vicibus percussit
eum ioas: et reddidit civitates israel.

XIIII

Anno secundo. · xiiii ·
ioas filii ioahaz regis israel:
regnavit amasias filius ioas regis
iuda. Viginti quinque annorum erat cum
regnare cepisset et xx. autem et ix. annis
regnavit in ierusalem: nomen matris
eius ioaden de ierusalem. et fecit rectum co-
ram domino. verumptamen non ut david pater
eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater
suus fecit. nisi hoc tantum quod excelsa
non abstulit. Adhuc enim populus
immolabat et adolebat incensum in
excelsis. Cumque obtinuisset regnum:
percussit servos suos qui interfecerant
regem patrem suum. Filios autem eorum
qui occiderant non occidit. iuxta quod
scriptum est in libro legis moysi sicut
precepit dominus dicens: non morien-
tur patres pro filiis: neque filii morientur
pro patribus. sed unusquisque in peccato
suo morietur. Ipse percussit edom in
valle salinarum x. milia: et apprehendit petram
in prelio. vocavitque nomen eius iecthel
usque in presentem diem. Tunc misit
amasias nuntios ad ioas filium
ioahaz filii hyeu regis israel dicens.
Veni et videamus nos. Remisitque
ioas rex israel ad amasiam regem iuda
dicens. Carduus libani misit ad ce-
drum que est in libano dicens. Da
filiam tuam filio meo uxorem. Tran-
sieruntque bestie saltus que sunt in li-
bano: et conculcaverunt carduum.
Percutiens invaluisti super edom:
et sublevavit te cor tuum. Contentus
esto gloria. et sede in domo tua. Qu[are]
provocas malum ut cadas tu et iu[da]
tecum? Et non acquievit ama[sias].
Ascenditque ioas rex israel et viderunt [se]
ipse et amasias rex iuda in bethsame[s]
oppido iude. Percussusque est iuda co[ram]
israel: et fugerunt unusquisque in taber-
nacula sua. Amasiam vero regem
iuda filium ioas filii ochozie cepit
ioas rex israel in bethsames et adduxit
eum in ierusalem: et interrupit murum
ierusalem a porta effraym usque ad portam
anguli. cccc cubitis. tulitque omne
aurum et argentum. et universa
vasa que inventa sunt in domo domini
et in thesauris regis et obsides: et reversus
est in samariam. Reliqua autem verborum
ioas que fecit et fortitudo eius qua
pugnavit contra amasiam regem
iuda: nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israel. Dor-
mivitque ioas cum patribus suis et sep[ultus]

tus est in samaria cum regibus israel: et regnavit ieroboam filius eius pro eo. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz regis israel xv. annis. Reliqua autem sermonum amasie nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Factaque est autem contra eum coniuratio in ierusalem: at ille fugit in lachis. miseruntque post eum in lachis et interfecerunt eum ibi. et asportaverunt in equis. sepultusque est in ierusalem cum patribus suis in civitate david. Tulit autem universus populus iude azariam annos natum sedecim. et constituerunt eum regem pro patre eius amasia. Ipse edificavit ahilam et restituit eam iude: postquam dormivit rex cum patribus suis. Anno xv. amasie filii ioas regis iuda regnavit ieroboam filius ioas regis israel in samaria: xl. et uno anno. et fecit quod malum est coram domino. Non recessit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath. qui peccare fecit israel. Ipse restituit terminos israel ab introitu emath usque ad mare solitudinis iuxta sermonem domini dei israel quem locutus est per servum suum ionam filium amathi prophetam qui erat de geth. que est in opher. Vidit enim dominus afflictionem israel amaram nimis: et quod consumpti essent usque ad clausos carcere. et extremos: et non esset qui auxiliaretur israel. nec locutus est dominus ut deleret nomen israel sub celo: sed salvavit eos in manu ieroboam filii ioas. Reliqua autem sermonum ieroboam et universa que fecit et fortitudo eius qua preliatus est et quomodo restituit damascum et emath iude in israel: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivitque ieroboam cum patribus suis regibus israel: et regnavit zacharias filius eius pro eo. xv.

Anno xx.vii. ieroboam regis israel: regnavit azarias filius amasie regis iude. Sedecim annorum erat cum regnare cepisset. et l. duobus annis regnavit in ierusalem: nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod placitum erat coram domino. iuxta omnia que fecit amasias pater eius. Verumptamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Percussit autem dominus regem et fuit leprosus usque in diem mortis sue. et habitabat in domo libere seorsum. Ioathas vero filius regis gubernabat palatium: et iudicabat populum terre. al' ioathan Reliqua autem sermonum azarie: et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda: et dormivit azarias cum patribus suis. sepelieruntque eum cum maioribus suis. in civitate david: et regnavit ioathas filius eius pro eo. al' ioathan Anno xxx.viii. azarie regis iude regnavit zacharias filius ieroboam super israel in samaria sex mensibus: et fecit quod malum est coram domino. sicut fecerunt patres eius: non recessit a peccatis ieroboam filii nabath: qui peccare fecit israel. Coniuravit autem contra eum sellum filius iabes: percussitque eum palam et interfecit. in samaria regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum zacharie. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Iste est sermo domini quem locutus est ad hyeu dicens. Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt de te super thronum israel: factumque est ita. Sellum filium iabes regnavit xxx.ix. anno azarie regis iude: regnavit autem uno mense in samaria. Et ascendit manahen filius gaddi de thersa: venitque in samariam. et percussit sellum filium iabes in samaria: et interfecit eum. regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum sellum et coniuratio eius per quam tetendit insidias nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Tunc percussit manahen thapsam et omnes qui erant in ea: et terminos de thersa. Noluerunt enim aperire ei: et interfecit omnes pregnantes eius. et scidit eas. xvi. Anno tricesimo nono azarie regis iude regnavit manahen filius gaddi super israel. x. annis in samaria: fecitque quod erat malum coram domino. non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Cunctis diebus eius venit phul rex assyriorum in thersam: et dabat manahen phul mille talenta argenti ut esset ei in auxilium et firmaret regnum eius. Indixitque manahen argentum sup

israel cunctis potentibus et divitibus ut daret
regi assyriorum .l. siclos argenti per
annos singulos: reversusque est rex assy-
riorum et non est moratus in terra.
Reliqua autem sermonum manahen
et universa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
israel. Et dormivit manahen cum patribus
suis: et regnavit phaceia filius eius
pro eo. Anno .l°. azarie regis iude regna-
vit phaceia filius manahen super
israel in samaria biennio: et fecit quod
erat malum coram domino. non recessit a
peccatis ieroboam filii nabath qui pec-
care fecit israel. Coniuravit autem
adversum eum phacee filius rome-
lie dux exercitus eius: et percussit eum
in samaria. in turre domus regie.
iuxta argob et iuxta ariam: et cum eo
quinquaginta viros de filiis galaaditarum
et interfecit eum: regnavitque pro eo.
Reliqua autem sermonum phacee. et
universa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum israel.
Anno .l.ii. azarie regis iude regnavit
phacee filius romelie super israel in sa-
maria .xx. annis: et fecit quod malum
erat coram domino. non recessit a
peccatis ieroboam filii nabath qui pec-
care fecit israel. In diebus phacee regis
israel venit theglathphalassar rex
assur: et cepit aion et abel domum
maacha et ianoe et cedes. et asor
et galaad. et galileam universam
terram neptalym: et transtulit
eos in assyrios. Coniuravit autem
et tetendit insidias osee filius hela
contra phacee filium romelie: et per-
cussit eum et interfecit. regnavitque
pro eo .xx°. anno ioathan filii ozie.
Reliqua autem sermonum phacee. et
universa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
israel. .xvi.

XVI

Anno secundo phacee filii ro-
melie regis israel regnavit ioathan
filius ozie regis iuda. Viginti vero
annorum erat cum regnare cepisset:
et xvi. annis regnavit in ierusalem: no-
men matris eius ierusa filia sadoc.
Fecitque quod erat placitum coram domino.
iuxta omnia que fecerat ozias pater
suus operatus est. verumptamen excel-
sa non abstulit. adhuc populus
immolabat et adolebat incensum
in excelsis. Ipse edificavit portam
domus domini sublimissimam. Re-
liqua autem sermonum ioathan
et universa que fecit nonne hec scrip-
ta sunt in libro verborum dierum
regum iuda. In diebus illis cepit dominus
mittere in iudam rasin regem syrie
et phacee filium romelie. Et dormivit
ioathan cum patribus suis. sepultusque
est cum eis in civitate david patris sui:
et regnavit achaz filius eius pro eo.
Anno xvii° phacee filii romelie regna-
vit achaz filius ioathan regis iude.
Viginti annorum erat achaz cum regna-
re cepisset: et xvi. annis regnavit in
ierusalem. Non fecit quod erat placitum in
conspectu domini dei sui. sicut david pater
eius. sed ambulavit in via regum israel.
in super et filium suum consecravit
transferens per ignem. secundum ydola gen-
tium que dissipavit dominus coram
filiis israel. Immolabat quoque victimas
et adolebat incensum in excelsis et in
collibus: et sub omni ligno frondoso. Tunc
ascendit rasin rex syrie et phacee filius
romelie. rex israel in ierusalem ad prelium.
Cumque obsiderent achaz. non vale-
runt superare eum. In tempore illo
restituit rasin rex syrie ahylam syrie
et eiecit iudeos de ahyla: et ydumei et
syri venerunt in ahylam et habitaverunt
ibi. usque in diem hanc. Misit autem
achas nuncios ad theglathphalasar
regem assyriorum dicens. Servus
tuus et filius tuus ego sum. ascende
et salvum me fac de manu regis syrie
et de manu regis israel qui consurrexerunt
adversum me. Et cum collegisset achaz
argentum et aurum quod inveniri potuit
in domo domini. et in thesauris regis:
misit regi assyriorum munera. qui et
adquievit voluntati eius. Ascendit
enim rex assyriorum in damascum
vastavit eam. et transtulit habita-
tores eius cyrenen: rasin autem inter-
fecit. Perrexitque rex achaz in occursum
theglathphalasar regi assyriorum
in damascum. Cumque vidisset altare
damasci. misit rex achaz ad uriam
sacerdotem exemplar eius. et simili-
tudinem iuxta omne opus eius.
Extruxitque urias sacerdos altare:
iuxta omnia que preceperat rex achaz

al' sedes

al' aasie

de damasco. ita fecit urias sacerdos: donec
veniret rex achaz de damasco. Cumque
venisset rex de damasco: vidit altare et
veneratus est illud. Ascendit quoque et im
molavit holocausta et sacrificium suum.
et libavit libamina. et fudit sanguinem
pacificorum que obtulerat super al
tare. Porro altare ereum quod erat
coram domino transtulit de facie templi
et de loco altaris. et de loco templi domini:
posuitque illud ex latere altaris ad aqui
lonem. Precepit quoque rex achaz urie
sacerdoti dicens. Super altare maius
offer holocaustum matutinum. et sacri
ficium vespertinum. et holocaustum
regis. et sacrificium eius. et holocaustum
universi populi terre. et sacrificia eorum
et libamina eorum: et omnem sanguinem
holocausti et universum sanguinem
victime super illud effundes. Altare
vero ereum erit paratum ad volun
tatem meam. Fecit igitur urias sacer
dos iuxta omnia que preceperat ei rex
achaz. Tulit ergo rex achaz celatas
bases. et luterem qui erat desuper: et
mare deposuit de bobus ereis qui su
stentabant illud. et posuit super pavimen
tum stratum lapide. Musach quoque
sabbati quod edificaverat in templo et in
gressum regis exterius convertit in
templo domini propter regem assyriorum.
Reliqua autem verborum achaz
et omnia que fecit nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda.
Dormivitque achaz cum patribus suis
et sepultus est cum eis in civitate david.
et regnavit ezechias filius eius pro eo.
Anno xii achaz. xvii.
regis iuda regnavit osee filius
hela in samaria super israel ix. annis.
Fecitque malum coram domino. sed
non sicut reges israel qui ante eum
fuerant. Contra hunc ascendit sal
manasar rex assyriorum et factus est
ei osee servus: reddebatque illi tributa.
Cumque deprehendisset rex assyriorum
osee quod rebellare nitens
misisset nuntios ad regem egypti: ne
prestaret tributa regi assyriorum
sicut singulis annis solitus erat. ob
sedit eum et vinctum misit in carce
rem. Peragravitque omnem
terram et ascendens samariam obse
dit eam tribus annis. Anno autem

ix. osee cepit rex assyriorum samariam:
et transtulit israel in assyrios: posuitque
illos in alam. et in abor iuxta flu
vium gozam in civitatibus medorum.
Factum est enim cum peccassent filii israel coram
domino deo suo. qui eduxerat eos de terra
egypti de manu pharaonis regis e
gypti: coluerunt deos alienos: et am
bulaverunt iuxta ritum gentium quas
consumpserat dominus in conspectu filiorum
israel et regum israel quia similiter fecerant. et
irritaverunt filii israel verbis non rectis
dominum deum suum. et edificaverunt sibi
excelsa in cunctis urbibus suis: a turre
custodum usque ad civitatem munitam.
Feceruntque sibi statuas et lucos in omni
colli sublimi. et subter omne lignum
nemorosum: et adolebant ibi incensum
super aras in morem gentium quas trans
tulerat dominus a facie eorum. Fece
runtque verba pessima irritantes dominum.
et coluerunt inmunditias de quibus
precepit dominus eis ne facerent verbum
hoc: et testificatus est dominus in
israel et in iuda per manum omnium prophetarum
et videntium dicens. Revertimini a viis
vestris pessimis. et custodite precepta
mea et cerimonias iuxta omnem legem
quam precepi patribus vestris: et sicut misi ad
vos in manu servorum meorum prophetarum.
Qui non audierunt sed induraverunt
cervicem suam iuxta cervicem patrum
suorum: qui noluerunt obedire domino deo
suo. et abiecerunt legitima eius et pac
tum quod pepigit cum patribus eorum. et
testificationes quibus contestatus est
eos. Secutique sunt vanitates. et vane
egerunt. et secuti sunt gentes que erant
per circuitum eorum super quibus preceperat
dominus eis ut non facerent sicut et
illi faciebant. Et dereliquerunt omnia
precepta domini dei sui. feceruntque sibi
conflatiles duos vitulos et lucos. et
adoraverunt militiam celi. Servieruntque universam
baal: et consecrabant filios et filias
suas per ignem: et divinationibus
auguriis inserviebant. et tradiderunt
se ut facerent malum coram domino.
et irritaverunt eum. Iratusque est
dominus vehementer israeli. et abstulit
eos de conspectu suo: et non remansit
nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse
iuda custodivit mandata domini
dei sui. verum tamen ambulavit in erraverunt et

erroribus isr' quos operatus fuerat.
Proiecitque dominus omne semen
isr' et afflixit eos: et tradidit eos in
manu diripientium. donec proiceret
eos a facie sua. Ex eo iam tempore
quo scissus est isr' a domo david. et con
stituerunt sibi regem ieroboam
eum filium nabath: separavit ieroboam
isr' a domino. et peccare eos fecit
peccatum magnum: et ambulaverunt
filii isr' in universis peccatis ieroboam
que fecerat. et non recesserunt ab eis:
usquequo auferret dominus isr' a fa
cie sua. sicut locutus fuerat in manu
omnium servorum suorum prophetarum: transla
tusque est isr' de terra sua in assyrios
usque in diem hanc. Adduxit autem rex
assyriorum de babylone et de chuta et de
haiai et de emath et de sepharvaim: et
collocavit eos in civitatibus samarie pro
filiis isr' qui possederunt samariam et
habitaverunt in urbibus eius. Cumque ha
bitare ibi cepissent non timebant dominum:
et immisit eis dominus leones qui interfi
ciebant eos. Nuntiatumque est regi
assyriorum et dictum. Gentes quas trans
transtulisti et habitare fecisti in civitatibus
samarie ignorant legitima dei terre: et
immisit in eos dominus leones. et ecce inter
ficiunt eos: eo quod ignorent ritum dei terre.
Precepit autem rex assyriorum dicens:
Ducite illuc unum de sacerdotibus quos
ut inde captivos adduxistis: et vadat et
habitet cum eis. et doceat eos legitima
dei terre. Igitur cum venisset unus de
sacerdotibus hiis qui captivi ducti fuerant
de samaria: habitavit in bethel et docebat
eos quomodo colerent dominum. Et unaque
gens fabricata est deum suum. posue
runtque eos in fanis excelsis que fecerant
samarite gens et gens in urbibus suis: in
quibus habitabant. Viri enim babylonii
fecerunt sothot benoth viri autem chutei
fecerunt nergel. et viri de emath fecerunt a
al' nebaath sima. Porro evei fecerunt nebaaz et
tharthac. Hii autem qui erant de se
pharvaim comburebant filios suos igni
ad adramelech et anamelech diis sepha
rvaim: nichilominus colebant dominum.
Fecerunt autem sibi de novissimis po
puli sacerdotes excelsorum: et ponebant
eos in fanis sublimibus. Et cum dominum
colerent. diis quoque suis serviebant iuxta
consuetudinem gentium de quibus

translati fuerant samariam. usque in
presentem diem: morem sequuntur
antiquum: non timent dominum neque custo
diunt cerimonias eius. et iudicia et
legem et mandatum quod preceperat dominus
filiis iacob quem cognominavit isr' et
percusserat cum eis pactum. et manda
verat eis dicens. Nolite timere deos alie
nos. et non adoretis eos neque colatis eos et
non immoletis eis: sed dominum deum vestrum qui
eduxit vos de terra egypti. in fortitudine
magna et brachio extento ipsum timete
et illum adorate. et ipsi immolate. ceri
monias quoque et legem et iudicia et man
datum quod scripsit vobis custodite ut
faciatis cunctis diebus: et non timeatis
deos alienos: et pactum quod percussit vobis
cum nolite oblivisci. nec colatis deos
alienos. sed dominum deum vestrum timete.
et ipse eruet vos de manu omnium inimi
corum vestrorum. Illi vero non audierunt
sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpe
trabant. Fuerunt igitur gentes iste
timentes quidem dominum: sed nichilominus et
idolis suis servientes. Nam et filii eorum
et nepotes sicut fecerunt parentes sui
ita faciunt usque in presentem diem.
Anno tertio osee ·xviij·
filii hela regis isr'. regnavit
ezechias filius achaz regis iuda. vi
ginti quinque annorum erat cum regnare cepisset
et xx. et ix. annis regnavit in ierusalem. no
men matris eius abi filia zacharie. fecit
quod erat bonum coram domino. iuxta
omnia que fecerat david pater eius. ipse dis
sipavit excelsa et contrivit statuas
et succidit lucos: confregitque serpentem
eneum quem fecerat moyses. siquidem us
que ad illud tempus filii isr' adolebant
ei incensum: vocavitque eum noes
tan. In domino deo isr' speravit. itaque
post eum non fuit similis ei de cunctis
regibus iuda: sed neque in hiis qui ante eum
fuerunt. et adhesit domino: et non re
cessit a vestigiis eius. fecitque manda
ta eius que preceperat dominus
moysi: unde et erat dominus cum eo
et in cunctis ad que procedebat sapien
ter agebat. Rebellavit quoque contra regem
assyriorum: et non servivit ei. Ipse per
cussit philisteos usque gazam: et omnes ter
minos eorum a turre custodum usque ad
civitatem munitam. Anno iiij
ezechie qui erat annus vij. osee fi

hela regis israel: ascendit salmanasar rex
assyriorum samariam et oppugna-
vit eam et cepit. Nam post annos tres
anno vi ezechie, id est nono anno osee
regis israel: capta est samaria. et tran-
stulit rex assyriorum israel in assyrios:
collocavitque eos in hala et in habor
fluviis gozam in civitatibus medorum:
quia non audierunt vocem domini dei sui:
sed pretergressi sunt pactum eius: omnia
que preceperat moyses servus domini.
non audierunt neque fecerunt. Anno
xiiii regis ezechie ascendit sennacherib
rex assyriorum ad universas civitates
iuda munitas: et cepit eas. Tunc
misit ezechias rex iuda nuntios ad
regem assyriorum in lachis dicens.
Peccavi recede a me: et omne quod imposu-
eris michi feram. Indixit itaque rex
assyriorum ezechie regi iude .ccc. talenta
argenti: et .xxx. talenta auri. Deditque
ezechias omne argentum quod repertum
fuerat in domo domini. et in thesauris
regis. In tempore illo confregit eze-
chias valvas templi domini. et lami-
nas auri quas ipse affixerat. et dedit
eas regi assyriorum. Misit autem
rex assyriorum thartan et rapsaris et
rapsacen de lachis ad ezechiam regem
cum manu valida ierusalem. Qui cum
ascendissent venerunt ierusalem: et stete-
runt iuxta aqueductum piscine supe-
rioris que est in via agri fullonis. Voca-
veruntque regem. Egressus est autem
ad eos helyachim filius helchie prepositus
domus. et sompnas scriba. et ioahe
filius asaph a commentariis. Dixitque
ad eos rapsaces. Loquimini ezechie.
Hec dicit rex magnus rex assyriorum
Que est ista fiducia qua niteris? For-
sitan inisti consilium ut prepares
te ad prelium. In quo confidis ut
audeas rebellare? An speras in baculo
arundineo atque confracto egyptio:
super quem si incubuerit homo: commi-
nutus ingredietur manum eius.
et perforabit eam. Sic est pharao
rex egypti omnibus qui confidunt in
eum. Quod si dixeritis michi in domino
deo nostro habemus fiduciam. nonne
iste est cuius abstulit ezechias excel-
sa et altaria et precepit iude et ierusalem
ante altare hoc adorabitis in ierusalem:
Nunc igitur transite ad dominum meum

regem assyriorum et dabo vobis duo
millia equorum. et videte an habere
valeatis ascensores eorum. Et quomodo
potestis resistere ante unum satrapam
de servis domini mei minimis. An
fiduciam habetis in egypto propter currus
et equites? Numquid sine voluntate domini
ascendi ad locum istum ut demolirer
eum? Dominus dixit michi. As-
cende ad terram hanc: et demolire eam.
Dixerunt autem helyachim filius
helchie et ~~sompna et ioahe~~ rapsaci. Pre- al' helchie et sobnas et ioahe
camur ut loquaris nobis servis
tuis syriace: siquidem intelligimus
hanc linguam et non loquaris
nobis iudaice audiente populo qui
est super murum. Responditque ei rap-
saces dicens. Numquid ad dominum
tuum et ad te misit me dominus meus.
ut loquerer sermones hos. et non potius
ad viros qui sedent super murum
ut comedant stercora sua. et bibant
urinam suam vobiscum. Stetit
itaque rapsaces et clamavit voce
magna iudaice: et ait. Audite verba
regis magni regis assyriorum.
Hec dicit rex. Non vos seducat
ezechias. non enim poterit eruere
vos de manu mea: neque fiduciam
vobis tribuat super dominum dicens.
eruens liberabit nos dominus: et
non tradetur civitas hec in manu regis
assyriorum. Nolite audire ezechiam.
Hec enim dicit rex assyriorum.
Facite mecum quod vobis est utile:
egredimini ad me et comedet unus-
quisque de vinea sua. et de ficu sua: et
bibetis aquas de cisternis vestris:
donec veniam et transferam vos in
terram que similis est terre vestre:
in terram fructiferam et fertilem
vini. terram panis et vinearum:
terram olivarum et olei ac mellis
et vivetis et non moriemini. No-
lite audire ezechiam: qui vos
decipit dicens. Dominus libera-
bit nos. Numquid liberaverunt dii gentium
terram suam de manu regis assyriorum?
Ubi est deus emath et ar-
phath. Ubi est deus sepharvaim
ana et ava. Numquid liberaverunt
samariam de manu mea. Quinam
nam illi sunt in universis diis
terrarum qui eruerunt regionem

suam de manu mea. ut possit
eruere dominus israel de manu mea. Ta-
cuit itaque populus, et non respondit ei quicquam:
siquidem preceptum regis acceperant. (al' siquidem)
ut non responderent ei. Venitque Hel-
iachim filius Helcie prepositus domus
et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph (al' sobna)
a commentariis. ad Ezechiam scissis
vestibus. et nuntiaverunt ei verba Rapsa-
ces. Que cum audisset rex Ezechias
scidit vestimenta sua. et opertus est sacco.

XIX

Ingressusque est in xix
domum domini. et misit Elya-
chim prepositum domus et Sobnam
scribam et senes de sacerdotibus
opertos saccis ad Ysayam prophetam
filium Amos. Qui dixerunt.
Hec dicit Ezechias. Dies tribulati-
onis et increpationis et blasphemie
dies iste. Venerunt filii usque ad partum:
et vires non habet pariens. Si forte
audiat dominus deus tuus universa
verba Rapsacis quem misit rex Assyrio-
rum dominus suus ut exprobraret deum
viventem. et argueret verbis que au-
divit dominus deus tuus: et fac orationem
pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt
ergo servi regis Ezechie ad Ysaiam.
Dixitque eis Ysaias. Hec dicetis domino vestro.
Hec dicit dominus. Noli ti-
mere a facie sermonum quos audisti
quibus blasphemaverunt pueri regis
Assyriorum me. Ecce ego immittam
ei spiritum: et audiet nuntium et rever-
tetur in terram suam: et deiciam
eum gladio in terra sua. Reversus
est igitur Rapsaces et invenit regem
Assyriorum expugnantem Lobnam.
Audierat enim quod recessisset de Lachis.
Cumque audisset de Tharatha rege
Ethiopie dicentes. Ecce egressus
est ut pugnet adversum te. et iret
contra eum: misit nuntios ad
Ezechiam dicens. Hec dicite Eze-
chie regi Iude. Non te seducat deus
tuus in quo habes fiduciam:
neque dicas non tradetur Ierusalem in
manu regis Assyriorum. Tu enim
ipse audisti que fecerint reges Assy-
riorum universis terris: quomodo
vastaverint eas. Num ergo solus
poteris liberari. Numquid liberaverunt
dii gentium singulos quos vasta-
verunt patres mei. Gozam videlicet

(ysaias)

(Oratio de ezechia)

et Aram et Reseph et filios Eden qui erant
in Thelassar. Ubi est rex Emath et
rex Arphad et rex civitatis Sephar-
vaim Ana et Ava. Itaque cum acce-
pisset rex Ezechias litteras de manu
nuntiorum et legisset eas ascendit
in domum domini et expandit eas
coram domino: et oravit in conspec-
tu eius dicens. Domine deus Israel
qui sedes super cherubin tu es deus
solus regum omnium terre tu fecisti
celum et terram. Inclina aurem tuam
et audi. Aperi oculos tuos et vide. et
audi omnia verba Sennacherib qui
misit ut exprobraret nobis deum
viventem. Vere domine dissipave-
runt reges Assyriorum gentes et terras
omnium. et miserunt deos earum in
ignem. Non enim dii erant sed opera
manuum hominum ex ligno et lapide. et
perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus
noster salvos nos fac de manu eius.
ut sciant omnia regna terre quia tu
es dominus deus solus. Misit autem
Ysaias filius Amos ad Ezechiam
dicens. Hec dicit dominus deus Israel. Que
deprecatus es me super Sennacherib re-
ge Assyriorum audivi. Iste est sermo
quem locutus est dominus de eo. Sprevit
te et subsannavit te virgo filia Syon.
post tergum caput movit filia Ierusalem.
Cui exprobrasti et quem blasphemasti.
contra quem exaltasti vocem tuam et
elevasti in excelsum oculos tuos.
Contra sanctum Israel. Per manum servo-
rum tuorum exprobrasti domino et dixisti.
In multitudine curruum meorum ascendi
excelsa montium in summitate Libani.
et succidi sublimes cedros eius. electas
abietes eius. et ingressus sum usque
ad terminos eius. et saltum carmeli
eius succidi ego. et bibi aquas alienas
et siccavi vestigiis pedum meorum om-
nes aquas clausas. Numquid non audisti
quid ab initio fecerim. plasmavi
ex diebus antiquis illud. et nunc ad-
duxi. eruntque in ruinam collium
pugnantium civitates munitas.
qui sedent in eis humiles manu contre-
muerunt et confusi sunt. facti sunt
quasi fenum agri et virens herba
tectorum que arefacta est antequam veniret
ad maturitatem. Et habitaculum tuum
egressum tuum et introitum tuum

viam tuam ego prescivi. et furorem tu-
um contra me. Insanisti in me et
superbia tua ascendit in aures meas.
Ponam itaque circulum in naribus tuis
et camum in labiis tuis et reducam te in
viam per quam venisti. Tibi autem ezechia
hoc erit signum. Comede hoc anno que
reppereris. in secundo autem anno que
sponte nascuntur. Porro in anno
tercio seminate et metite. plantate vi-
neas et comedite fructum earum. Et
quodcumque reliquum fuerit de domo iuda
mittet radicem deorsum et faciet
fructum sursum. De ierusalem egredientur
quippe reliquie et quod salvetur de monte
syon. Zelus domini exercituum faciet hoc.
Quam ob rem hec dicit dominus de rege assyriorum
Non ingredietur urbem hanc
neque mittet in eam sagittam. nec occu-
pabit eam clipeus. nec circumdabit
eam municio. Per viam qua venit
revertetur. et civitatem hanc non ingredietur
dicit dominus. Protegam-
que urbem hanc et salvabo eam propter
me et propter david servum meum. Factum
est igitur in nocte illa venit angelus
domini et percussit castra assyriorum
centum lxxx milia et v. Cumque diluculo
surrexisset vidit omnia corpora mor-
tuorum. et recedens abiit. Et reversus
est sennacherib rex assyriorum et
mansit in ninive. Cumque adoraret
in templo nesraph deum suum. et ad-
ramelech et sarasar filii eius percusserunt
eum gladio. fugeruntque in terram
armeniorum. et regnavit asaraddon
filius eius pro eo. xx.
In diebus illis egrotavit ezechias usque
ad mortem. Et venit ad eum ysaias
filius amos propheta. dixitque illi. Hec dicit
dominus deus. Precipe et dispone domui
tue. morieris enim et non vives. Qui
convertit faciem suam ad parietem.
oravit dominum dicens. Obsecro domine
memento quomodo ambulaverim
coram te in veritate et in corde perfecto
et quod placitum est coram te fecerim.
Flevit itaque ezechias fletu magno.
Et antequam egrederetur ysaias me-
diam partem atrii. factus est sermo
domini ad eum dicens. Revertere et
dic ezechie duci populi mei. Hec dicit
dominus deus david patris tui. Audivi
orationem tuam et vidi lacrimam

tuam. et ecce sanavi te. Die tertio ascen-
des templum domini. et addam diebus tuis
xv. annos. Sed et de manu regis assyriorum — Nota de xv annis ezechie
liberabo te et civitatem hanc. et protegam
urbem istam propter me et propter david servum
meum. Dixitque ysaias. Afferte massam
ficorum. Quam cum attulissent et posu-
issent super ulcus eius sanatus est. — Nota ficus sanat ulcus
Dixerat autem ezechias ad ysaiam
Quod erit signum quia dominus me
sanabit. et quia ascensurus sum die
tertio templum domini. Cui ait ysa-
ias. Hoc erit signum a domino quod factu-
rus sit dominus sermonem quem locutus
est. Vis ut ascendat umbra decem
lineis an ut revertatur totidem gra-
dibus. Et ait ezechias. Facile est umbram
crescere decem lineis. Nec hoc volo ut
fiat. sed ut revertatur retrorsum decem
gradibus. Invocavit itaque ysayas
propheta dominum. reduxitque umbram per
lineas quibus iam descenderat in oro- — Nota de umbra revertente x gradibus
logio achaz retrorsum x. gradibus.
In tempore illo misit Berodach baladan
filius baladan rex babiloniorum litteras
et munera ad ezechiam. Audierat
enim quod egrotasset ezechias. Letatus
est ezechias in adventu eorum et osten-
dit eis domum aromatum. et aurum
et argentum et pigmenta varia. un-
guenta quoque et domum vasorum suorum
et omnia que habere poterat in thesau-
ris suis. Non fuit quod non monstra- — quicquam
verit eis ezechias in domo sua et in omni pote-
state sua. Venit autem ysaias ad
ezechiam regem dixitque ei. Quid di-
xerunt viri isti aut unde venerunt
ad te. Cui ait ezechias. De terra
longinqua venerunt ad me de babi-
lone. At ille respondit. quid viderunt
in domo tua. Ait ezechias. Omnia
quecumque sunt in domo mea viderunt.
et nichil est quod non monstraverim eis
in thesauris meis. Dixit itaque ysaias
ezechie. Audi sermonem domini. Ecce
dies venient et auferentur omnia.
que sunt in domo tua. et que condi-
derunt patres tui usque in diem hanc
in babilonem. Non remanebit quicquam
ait dominus. Sed et de filiis tuis qui
egredientur ex te quos generabis tolle-
tur. et erunt eunuchi in palacio re-
gis babilonis. Dixitque ezechias
ad ysaiam. Bonus est sermo domini

quem locutus est. Sit tamen pax et
veritas in diebus meis. Reliqua autem
sermonum ezechie et omnis fortitudo eius
et quomodo fecerit piscinam et aqueduc-
tum et introduxerit aquas in civitatem
nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum iuda. · xxi ·
XXI Dormivitque ezechias cum patribus
suis et regnavit manasses filius
eius pro eo. xii. annorum erat manasses
cum regnare cepisset et lv. annis reg-
navit in ierusalem. nomen matris eius
De rege manasses aphsiba. Fecitque malum in conspectu
domini. iuxta ydola gentium que dele-
vit dominus a facie filiorum israel. Con-
versusque est et edificavit excelsa que
dissipaverat ezechias pater eius. Et
erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat
achab rex israel. et adoravit omnem mi-
litiam celi et coluit eam. Extruxitque
aras in domo domini, de qua dixit
dominus in ierusalem. ponam nomen
meum ibi. et extruxit altaria universe
militie celi in duobus atriis templi domini.
Et transduxit filium suum per ignem
et ariolatus est et observavit auguria.
Et fecit phitones, et aruspices multi-
plicavit ut faceret malum coram domino.
et irritaret eum. Posuitque ydolum luci
quem fecerat in templo domini super
quo locutus est dominus ad david et
ad salomonem filium eius. In tem-
plo hoc et in ierusalem quam elegi de cunc-
tis tribubus israel. ponam nomen meum
ibi in sempiternum et ultra non faciam
commoveri pedem israel de terra quam
dedi patribus eorum. sic tamen si custodi-
erint opere omnia que precepi eis et
universam legem quam mandavit
eis servus meus moyses. Illi vero non
audierunt sed seducti sunt a manasse
ut facerent malum super gentes quas
contrivit dominus a facie filiorum israel.
Locutusque est dominus in manu servorum suorum
prophetarum dicens. Quia fecit manasses
rex iuda abhominationes istas pessimas
super omnia que fecerunt amorrei
ante eum et peccare fecit etiam iudam
in inmunditiis suis, propterea hec dicit dominus
ezo deus israel. Ecce ego inducam mala super
ierusalem et iudam ut quicumque audierit
tinniant ambe aures eius. et extendam
super ierusalem funiculum samarie et
pondus domus achab. et delebo ierusalem
sicut deleri solent tabule, delens
vertam et ducam crebrius stilum
super faciem eius. Dimittam vero
reliquias hereditatis mee et tradam
eas in manus inimicorum eius. Eri-
nt in vastitatem et in rapinam cunctis adver-
sariis suis: eo quod fecerint malum coram
me. et perseveraverint irritantes me
ex die qua egressi sunt patres eorum ex egyp-
to. usque ad diem hanc. Insuper et san-
guinem innoxium fudit manasses
multum nimis donec impleret ierusalem
usque ad os, absque peccatis suis quibus peccare
fecit iudam. ut faceret malum coram
domino. Reliqua autem sermonum ma-
nasse et universa que fecit et peccatum
eius quod peccavit. nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda.
Dormivitque manasses cum patribus
suis. et sepultus est in orto domus sue in
orto azam. et regnavit amon filius
eius pro eo. xxii. annorum erat amon
cum regnare cepisset duobusque annis
regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius melesemeth filia arus de iegeba.
Fecitque malum in conspectu domini
sicut fecerat manasses pater eius. et
ambulavit in omni via per quam am-
bulaverat pater eius. Servivitque in-
munditiis quibus servierat pater eius, et ador-
avit eas: et dereliquit dominum deum patrum suorum
et non ambulavit in via domini. Te-
tenderuntque ei insidias servi sui. et
interfecerunt regem in domo sua.
Percussit autem populus terre omnes
qui coniuraverant contra regem
amon. et constituerunt sibi regem
iosyam filium eius pro eo. Reliqua
autem sermonum amon et universa
que fecit: nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum iuda. Sepelierunt-
que eum in sepulchro suo in orto azam
et regnavit iosias filius eius pro eo.
Octo annorum · xxii ·
erat iosias cum regnare ce-
pisset. et xxx. et uno anno regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius ydida
filia phadaya. de bethsachath. Fecitque
quod placitum erat coram domino. et
ambulavit per omnes vias david patris
sui. nec declinavit ad dexteram sive
sinistram. Anno autem xviii regis
iosie misit rex saphan filium ...

azie filii messulam scribam templi domini dicens ei. Vade ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini quam collegerunt ianitores a populo. Detur que fabris per prepositos domus domini qui et distribuant eam hiis qui operantur in templo domini ad instauranda sartatecta templi domini. tignariis scilicet et cementariis, hiis qui interrupta componunt et ut emantur ligna et lapides de lapidicinis ad instaurandum templum domini. Verumptamen non supputetur eis argentum quod accipiunt sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem helchias pontifex ad saphan scribam. librum legis repperi in domo domini. Dedit que helchias volumen saphan qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba ad regem et renunciavit ei quod preceperat. et ait. Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo domini. et dederunt ut distribueretur fabris a prefectis operum templi domini. Narravitque saphan scriba regi dicens. Librum dedit michi helchias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege et audisset rex verba libri legis domini scidit vestimenta sua et precepit helchie sacerdoti et ahicam filio saphan et achabor filio micha et saphan scribe et asaie servo regis dicens. Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni iuda de verbis voluminis istius quod inventum est. Magna enim ira domini accensa est contra nos quia non audierunt patres nostri verba libri huius ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias sacerdos et ahicam et achobor et saphan et asaia ad oldam prophetissam uxorem sellum filii thecue filii araas custodis vestium que habitabat in ierusalem in secunda. locutique sunt ad eam. et illa respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce adducam mala super locum hunc et super habitatores eius omnia verba legis que legit rex iuda: quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis. irritantes me in cunctis operibus manuum suarum. Et succendetur indignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem iuda qui misit vos ut consuleretis dominum

sic dicetis. Hec dicit dominus deus israel. Pro eo quod audisti verba voluminis huius et perterritum est cor tuum et humiliatus es coram domino. auditis sermonibus contra locum istum et habitatores eius. quod videlicet fierent in stuporem et in maledictum. et scidisti vestimenta tua. et flevisti coram me. et ego audivi ait dominus. idcirco colligam te ad patres tuos. et colligeris ad sepulchrum tuum in pace ut non videant oculi tui mala omnia que introducturus sum super locum istum. Et renunciaverunt regi quod dixerat. Et misit et congregati sunt ad eum omnes senes iuda et ierusalem.

Et hic incipit c. xxiij.

XXIII

Ascendit que rex · xxiij · in templum domini et omnes viri iuda: universique qui habitabant in ierusalem cum eo. sacerdotes et prophete et omnis populus a parvo usque ad magnum. Legitque cunctis audientibus omnia verba libri federis domini qui inventus est in domo domini. Stetitque rex super gradum et percussit fedus coram domino. ut ambularent post dominum et custodirent precepta eius et testimonia et cerimonias in omni corde et in tota anima: et suscitarent verba federis huius que scripta erant in libro illo. Et adquievit populus pacto. Et precepit rex helchie pontifici et sacerdotibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia mala que facta fuerant baal et in luco et universe milicie celi et combussit ea foris ierusalem in convalle cedron. et tulit pulverem eorum in bethel. et delevit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates iuda. et in circuitu ierusalem et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et xij. signis et omni milicie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini foras ierusalem in convalle cedron et combussit eum ibi et redegit in pulverem et proiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoque ediculas effeminatorum que erant in domo domini pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus iuda: et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque bersabee. Et destruxit aras portarum in introitu ostii osie principis civitatis quod erat ad sinistram

al' introitu

porte civitatis. Verumptamen non
ascendebant sacerdotes excelsorum ad ministrandum
ad altare domini in ierusalem: sed tantum
comedebant azima in medio fratrum
suorum. Contaminavit quoque thopheth
quod est in convalle filii ennon ut
nemo consecraret filium suum aut
filiam per ignem moloch. Abstulit
quoque equos quos dederant reges iude
soli in introitu templi domini iuxta
exedram nathanmeleth eunuchi
qui erant in pharurim. Currus autem
solis combussit igni. Altaria quoque que
erant super tecta cenaculi achaz que
fecerant reges iuda: et altaria que fecerat
manasses in duobus atriis templi domini et
destruxit rex. Et cucurrit inde: et
dispersit cinerem eorum in torrentem
cedron. Excelsa quoque que erant in
ierusalem ad partem dexteram montis
offensionis: que edificaverat salomon
rex israel: et astaroth ydolum sydoniorum
et chamos offensionem moab: et melchom
abhominationem filiorum amon pol-
luit rex et contrivit statuas: et succi-
dit lucos. replevitque loca eorum ossibus
mortuorum. Insuper et altare quod erat
in bethel: et excelsum quod fecerat ieroboam
filius nabath qui peccare fecit israel.
Et altare illud et excelsum destruxit
atque combussit et comminuit in pulverem:
succendit quoque etiam lucum. Et con-
versus iosias vidit ibi sepulcra que
erant in monte. misitque et tulit ossa
de sepulchris et combussit ea super
altare et polluit illud iuxta verbum domini
quod locutus est vir dei qui predixerat
al' tumulus — verba hec. Et ait. Quis est titulus
ille quem video. Responderunt ei cives
illius urbis. Sepulchrum est hominis
dei qui venit de iuda: et predixit ver-
ba hec que fecisti super altare bethel.
Et ait. Dimittite eum: nemo commo-
veat ossa eius. Et intacta man-
serunt ossa illius cum ossibus prophete
qui venerat de samaria. Insuper et
omnia phana excelsorum que erant
in civitatibus samarie que fecerant
reges israel ad irritandum dominum: ab-
stulit iosias et fecit eis secundum omnia
opera que fecerat in bethel. Et occidit
universos sacerdotes excelsorum qui
erant ibi super altaria: et combussit
ossa humana super ea. Reversusque

est ierusalem et precepit omni populo
dicens. Facite phase domino deo ve-
stro secundum quod scriptum est in libro federis
huius. Nec enim factum est phase
tale a diebus iudicum qui iudicaverunt
israel: et regum iuda. Sicut in octavo de-
cimo anno regis iosie. Factum est
phase istud domino in ierusalem. Sed et
phitones et ariolos et figuras ydolorum
et immundicias et abhominationes
fuerant in terra iuda et ierusalem. ab-
stulit iosias ut statueret verba legis que
scripta sunt in libro quem invenit
helchias sacerdos in templo domini.
Similis illi non fuit ante eum
rex qui reverteretur ad dominum in omni
corde suo. et in tota anima sua. et in uni-
versa virtute sua. iuxta omnem legem
moysi: neque post eum surrexit similis
illi. Verumptamen non est aversus do-
minus ab ira furoris sui magni quo iratus
est furor eius contra iudam propter
irritationes quibus provocaverat eum
manasses. Dixit itaque dominus. Et
iudam auferam a facie mea sicut
abstuli israel: et proiciam civitatem hanc
quam elegi ierusalem et domum de qua
dixi: erit nomen meum ibi. Reliqua
autem verba sermonum iosie et univer-
sa que fecit. nonne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum iuda.

In diebus · xxiii ·
eius ascendit pharao nechao
rex egypti contra regem assyriorum
ad flumen eufraten. Et abiit
iosias rex iuda in occursum eius
et occisus est in mageddo cum
vidisset eum. Et portaverunt
eum servi sui mortuum de ma-
geddo et pertulerunt in ierusalem et sepe-
lierunt eum in sepulchro suo. Tu-
litque populus terre ioachaz filium
iosye. et unxerunt eum et constituerunt
eum regem pro patre suo. Viginti
trium annorum erat ioachaz cum
regnare cepisset: et tribus mensibus
regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius amichal filia ieremie de lobna.
Et fecit malum coram domino: iuxta
omnia que fecerant patres eius.
Vinxitque eum pharao nechao in
reblatha que est in terra emath ne
regnaret in ierusalem. Et imposuit
multam terre centum talentis …

gentis et talento auri. Regemque consti-
tuit pharao nechao eliachim filium iosie
pro iosia patre eius. vertitque nomen eius
ioachim. Porro ioachaz tulit et duxit
in egyptum. Argentum autem et aurum
dedit ioachim pharaoni cum indixisset
terre per singulos, ut conferretur iuxta
preceptum pharaonis. et unumquemque
secundum vires suas exegit tam argentum
quam aurum de populo terre: ut
daret pharaoni nechao. Viginti
quinque annorum erat ioachim cum
regnare cepisset: et undecim annis
regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius zebida. filia phadaia de ruma.
Et fecit malum coram domino: iuxta
omnia que fecerant patres eius. In diebus
eius ascendit nabugodonosor rex ba-
bilonis. et factus est ei ioachim servus
tribus annis. Et rursum rebellavit
contra eum. Inmisitque dominus latrunculos
chaldeorum. et latrunculos syrie. et la-
trunculos moab. et latrunculos filiorum
amon: et inmisit eos in iudam: ut dis-
perderent eum iuxta verbum domini.
quod locutus fuerat per servos suos
prophetas. Factum est autem hoc per verbum
domini contra iudam ut auferret eum
coram se propter peccata manasse
et universa que fecit. et propter sanguinem
innoxium quem effudit et implevit
ierusalem cruore innocentium. et ob hanc
rem noluit dominus propitiari.
Reliqua autem sermonum ioachim
et universa que fecit. nonne hec scrip-
ta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. Et dormivit ioachim
cum patribus suis. Regnavitque ioachin
filius eius pro eo. Et ultra non
addidit rex egypti ut egrederetur
de terra sua. Tulerat enim rex babilo-
nis a rivo egypti usque ad flumen
eufraten omnia que fuerant regis
egypti. Decem et octo annorum erat
ioachin cum regnare cepisset: et tri-
bus mensibus regnavit in ierusalem.
Nomen matris eius noesta filia
helnathan de ierusalem. Et fecit malum
coram domino: iuxta omnia que
fecerat pater eius. In tempore illo as-
cenderunt servi nabugodonosor
regis babilonis in ierusalem: et circum-
data est urbs munitionibus. Ve-
nitque nabugodonosor rex babilonis

ad civitatem cum servis suis ut oppu-
gnarent eam. Egressusque est ioachin
rex iuda ad regem babilonis ipse et ma-
ter eius. et servi eius et principes et eunuchi
eius. Et suscepit eum rex babilonis
anno octavo regni sui. et protulit
inde omnes thesauros domus domini
et thesauros domus regie: et concidit
universa vasa aurea que fecerat
salomon rex israel in templo domini.
iuxta verbum domini: et transtulit
omnem ierusalem et universos principes
et omnes fortes exercitus israel decem
milia in captivitatem et omnem
artificem et inclusorem. Nihilque
relictum est exceptis pauperibus po-
puli terre. Transtulit quoque ioachin
in babilonem. et matrem regis et uxores
regis et eunuchos eius. et iudices terre: al' regis
et duxit in captivitatem de ierusalem
in babilonem et omnes viros robustos
septem milia. et artifices et inclusores
mille. et omnes viros fortes et bellato-
res. duxitque eos rex babilonis capti-
vos in babilonem et constituit
mathaniam patruum eius pro eo. inpo-
suitque nomen ei sedechiam. Vicesi-
mum et primum annum etatis habebat
sedechias cum regnare cepisset: et un-
decim annis regnavit in ierusalem.
nomen matris eius erat amithal
filia ieremie de lobna. Et fecit ma-
lum coram domino: iuxta omnia
que fecerat ioachim. Irascebatur
enim dominus contra ierusalem et contra iudam
donec proiceret eos a facie sua. Re-
cessitque sedechias a rege babilonis.

Factum est. xxv. XXV

Factum est autem anno nono regni eius
mense decimo decima die mensis:
venit nabugodonosor rex babilonis
ipse et omnis exercitus eius in ierusalem et
circumdederunt eam et extruxerunt in
circuitu eius munitiones et clausa
est civitas atque vallata: usque ad unde-
cimum annum regis sedechie. nona die mensis
mense autem quarto nona die mensis
prevaluitque fames in civitate nec
erat panis populo terre. Et interrup-
ta est civitas et omnes viri bellatores
nocte fugerunt per viam porte que
est inter duplicem murum ad
ortum regis. Porro caldei obsidebant
in circuitu murorum. Fugit itaque civitatem

sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. et persecutus est exercitus caldeorum regem. comprehenditque eum in planitie iericho. Et omnes bellatores qui erant cum eo diffugerunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem: adduxerunt ad regem babilonis in reblata que sita est in terra emath. et locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram eo et oculos eius effodit. vinxitque eum catheniis. et adduxit in babilonem. Mense quinto. septima die mensis: ipse est annus nonusdecimus regis babilonis venit nabuzardan princeps exercitus servus regis babilonis in ierusalem et succendit domum domini et domum regis et domos ierusalem. omnemque domum combussit igni et muros ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus caldeorum qui erant cum principe militum. Reliquiam autem populi partem que remanserat in civitate et profugos qui transfugerant ad regem babilonis. et reliquum vulgus transtulit nabuzardan princeps militie. Et de pauperibus terre reliquit: vinitores et agricolas. Columpnas autem eneas que erant in templo domini et bases et mare eneum quod erat in domo domini confregerunt caldei et transtulerunt es omne in babilonem. Ollas quoque eneas et trullas et tridentes et ciphos et mortariola: et omnia vasa enea in quibus ministrabant tulerunt; necnon et turribula et fialas que aurea: aurea. et que argentea argentea tulit princeps militie. idest columpnas duas mare eneum et bases que fecerat rex salomon in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos altitudinis habebat columpna una. et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum. Et reticulum et mala granata super capitellum columpne omnia erea. Similem et columpna secunda habebat ornatum. Tulit quoque princeps militie saraiam sacerdotem primum. et sophoniam sacerdotem secundum et tres ianitores: et de civitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores. Et quinque viros de his qui steterant coram rege quos repperit in civitate. et sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terre. Et sex viros de vulgo qui inventi fuerant in civitate quos tollens nabuzardan princeps militie duxit ad regem babilonis in reblatha in terra emath. Et translatus est iuda de terra sua. Populus autem qui relictus erat in terra iuda quem dimiserat nabugodonosor rex babilonis prefecit godoliam filium ahycam filii saphan. Qui cum audissent omnes duces militum ipsi et omnes viri qui erant cum eis videlicet quod constituisset rex babilonis godoliam: venerunt ad godoliam in malphat ismahel filius nathanie et iohanan filius caree et sareia filius thenaas nethophatites et iezonias filius maathathi ipsi et socii eorum. Iuravitque eis godolias et sociis eorum dicens. Nolite timere servire chaldeis manete in terra et servite regi babilonis. et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo venit ysmael filius nathanie filii elysame de semine regio et decem viri cum eo percusseruntque godoliam qui interiit. Sed et iudeos et chaldeos qui erant cum eo in malpha. Consurgens omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in egyptum timentes chaldeos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis ioachim regis iuda mense duodecimo vicesima et septima die mensis: sublevavit evilmerodach rex babilonis anno quo regnare ceperat. caput ioachim regis iuda de carcere et locutus est ei bene et posuit thronum eius super thronos regum qui erant cum eo in babilone et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione que et dabatur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Margin notes: al' rebbatha · Nota de nabuzardan · rex

Incipit prologus Ieronimi

Si lxx. interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est permaneret. superflue me mi chromati episcoporum sanctissime atque doctissime impelleres ut tibi hebrea volumina latino sermone transferrem. Cum semel aures hominum occupa...

et nascentis ecclesie roboraverat fidem:
iustum erat eciam nostro silencio com-
probari. Nunc vero cum pro varietate
regionum diversa ferantur exempla
et germana illa antiquaque transla-
cio corrupta sit atque violata. nostri
arbitrii putas aut e pluribus iudicare
quid verum sit aut novum opus in
veteri opere cudere illudentibusque iudeis
cornicum ut dicitur oculos configere. Ale-
xandria et egyptus in lxx. suis esichi-
um laudat auctorem. Constantinopolis
usque antiochiam luciani martiris exem-
plaria probat. Medie inter has
provincie palestinos codices legunt.
quos ab origene elaboratos eusebius et
panphilus vulgaverunt. Totusque
orbis hac inter se trifaria varietate
compugnat. Et certe origenes non
solum exemplaria composuit. iiii.
edicionum e regione singula verba
describens ut unus dissenciens statim ceteris
inter se consencientibus arguatur. sed
quod maioris audacie est in edicione lxx.
theodotionis edicionem miscuit. a-
steriscis designans que minus fuerant:
et virgulis que superfluo videbantur
apposita. Si igitur aliis licuit non
tenere quod semel susceperunt. et post lxx.
cellulas que vulgo sine auctore iactantur
singulas cellulas aperuerunt. hecque in
ecclesiis legitur quod lxx. nescierunt: cur
me non suscipiunt latini mei. qui
inviolata edicione veteri ita novam
condidi. ut laborem meum hebreis
et quod his maius est apostolis aucto-
ribus probem. Scripsi nuper librum
de optimo genere interpretandi.
ostendens illa de euangelio. ex egyp-
to vocavi filium meum et quoniam naza-
reus vocabitur et videbunt in quem
compunxerunt. et illud apostoli quod
oculus non vidit nec auris audivit.
et in cor hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus
se. cetera que his similia in hebreorum
libris inveniri. Certe apostoli et euan-
geliste lxx. interpretes noverant.
Et unde eis hec dicere que in lxx. non
habentur. Christus deus noster utriusque
testamenti conditor in euangelio
secundum Johannem. qui credit inquit in me. sicut
dixit scriptura flumina de ventre
eius fluent aque vive. Utique

scriptum est quod salvator scriptum
esse testatur. Ubi scriptum est lxx.
non habent. apocrifa nescit ecclesia. Ad
hebreos igitur revertendum est unde et
dominus loquitur et discipuli exempla
presumunt. Hec pace veterum loquor
et obtrectatoribus meis tantum respondeo:
qui canino dente me rodunt in pu-
blico detrahentes legentes in angu-
lis idem et accusatores. cum in aliis — et defensores
probent quod in me reprobant. quasi
virtus et vicium non sit in rebus
sed cum auctore mutetur. Ceterum
memini edicionem translatorum
lxx. olim de greco emendatam tribuisse
me nostris nec inimicum debere exi-
stimari eorum quos in conventu — al' que
fratrum semper edissero. Et quod nunc
dabre iamin .i. verba dierum in-
terpretatus sum: idcirco feci ut inex-
tricabiles moras et ~~sillas~~ silvam nominum
que scriptorum confusa sunt vicio.
sensuumque barbariem apercius et per
versuum cola digererem michimet
ipsi iuxta ysmenium canens. si aures
surde sunt ceterorum.

Sequitur alius prologus Ieronimi qui ponitur super ii° libro palipomenon

Eusebius ieronimus domnioni
et rogatiano suis in christo salutem.
Quomodo grecorum istorias magis
intelligunt qui athenas viderunt
et tercium virgilii librum qui a tro-
ade per leucathen et acrocheraunia ad
siciliam et inde ad hostia thyberis
navigaverunt: ita sanctam scripturam
lucidius intuebitur qui iudeam
oculis contemplatus est. et antiquarum
urbium memorias. locorumque vel
eadem vocabula vel mutata cogno-
verit. Unde et nobis cure sunt cum
eruditissimis hebreorum hunc labo-
rem subire. ut circumiremus provinciam
quam universe christi ecclesie sonant. Fateor enim
mi domnion et rogatiane karissimi numquam
me in divinis voluminibus propriis
viribus credidisse nec habuisse magi-
stram opinionem meam: sed etiam
ea de quibus scire me arbitrabar. inter-
rogasse me solitum quanto magis
de his super quibus anceps eram. De-
nique cum a me nuper litteris
flagitassetis ut vobis paralipomenon — in
latino sermone transferrem: de tybe-
riade legis quendam doctorem qui a-
pud hebreos admiracioni habebatur

assumpsi ⁊ contuli cum eo a uertice
ut aiunt usque ad extremum vnguem
⁊ sic confirmatus ausus sum facere
quod iubebatis. Libere enim vobis
loquor. ita ⁊ in grecis ⁊ in latinis co
dicibus hic nominum liber vitiosus est ut non
tam hebrea quam barbara quedam et
sarmatica nomina conie\[ct\]a arbitran
dum sit. nec hoc lxx. interpretibus
qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant
transtulerunt: sed scriptorum culpe ad
scribendum dum de emendatis in e
mendata scriptitant. ⁊ sepe tria nomina
subtractis e medio sillabis in vnum vo
cabulum cogunt. vel e regione vnum
nomen propter latitudinem suam
in duo uel tria vocabula diuidunt.
Sed ⁊ ipse appellationes non homines
ut plures estimant sed urbes ⁊ regiones
⁊ saltus ⁊ prouincias sonant: ⁊ oblique sub
interpretatione ⁊ figura earum quedam
narrantur historie de quibus in regnorum
libro dicitur. Nonne ecce hec scripta sunt
in libro uerborum dierum regum iuda. Que
vtique in nostris codicibus non habentur.
Hoc primum sciendum quod apud hebreos
paralipomenon liber sit. ⁊ apud illos
vocatur dabreiamin. i. uerba dierum
qui propter magnitudinem apud nos
diuisus est: quod non nulli etiam in
bruto ciceronis dyalogo faciunt
vt eum in tres partes secent: cum
vnus a suo auctore liber sit editus.
Deinde etiam illud attendum: quod
frequenter nomina non vocabula
hominum sed rerum vt dixi signi
ficancias sonant. ad extremum quod
omnis erudicio scripturarum in hoc
libro continetur. ⁊ historie uel que pre
termisse sunt in suis locis uel strictim
leuiter hic per quedam verborum
compendia explicantur. Orationum
itaque vestrarum adiutus auxilio misi
librum beniuolis placiturum tu
midis displiciturum esse non ambigo.
Optima enim queque ut ait plinius
malunt contempnere uideri plerique
quam discere. Siquis in hac interpre
tatione voluerit quid reprehendere:
interroget hebreos suos. conscientiam
recolat. videat ordinem textumque
sermonis: ⁊ tunc nostro labori si potuerit
detrahat. Obi autem ergo asteris
cos. i. stellas radiare in hoc volu
mine videritis ibi sciatis de hebreo ad
ditum quod in latinis codicibus non habetur.
Vbi uero obelus est transuersa sci
licet virga preposita est: illic significatur
quod lxx. interpretes addiderunt vel ob
decoris gratiam uel ob sancti spiritus
auctoritatem que in hebreis voluminibus
non legatur.

Explicit prefacio. Incipit liber ve
i. verba dierum quod est paralipomenon.

Adam seth enos ca
inan malaleel ia
enoch matusale la
meth noe sem cham
⁊ iaphet. Filii iaphet
gomer. magog. ma
⁊ iauan tubal. mo
soch. tiras. Porro filii gomer: asce
⁊ riphat ⁊ togorma. Filii autem iauan
helisa ⁊ tharsis cethim ⁊ dodanim.
Filii autem cham: chus ⁊ mesraim
phut ⁊ chanaan. Filii autem chus:
saba ⁊ euila. sabatha ⁊ regma ⁊ saba
thaca. Porro filii regma: saba ⁊
dadan. Chus autem genuit nemroth.
Iste cepit esse potens in terra gigas.
Mesraim uero genuit ludim ⁊ ana
mim. ⁊ laabim ⁊ nepthuim phethrusim
quoque ⁊ casluim: de quibus egressi sunt
philistiim ⁊ caphtorim. Chanaan
genuit sydonem primogenitum su
⁊ etheum iebuseum quoque ⁊ amorreum
gergeseum eueumque ⁊ aracheum ⁊
sineum: aradium quoque ⁊ samareum
⁊ amatheum. Filii sem: helam ⁊ as
⁊ arphaxat ⁊ lud ⁊ aram. ⁊ hus ⁊ hul
⁊ gother ⁊ mosoch. Arphaxath au
genuit sale: qui ⁊ ipse genuit heber.
Porro heber nati sunt duo filii no
men phaleg: quia in diebus eius diuisa
est terra ⁊ nomen fratris eius iectan.
Iectan autem genuit helmodad ⁊
saleph. ⁊ asermoth ⁊ iare. aduram
⁊ vzal. ⁊ decla. hebal etiam ⁊ abima
⁊ sabba necnon ⁊ ophir. ⁊ euila et
iobab. Omnes isti filii iectan. Sem
genuit arpharath sale heber. phaleg
ragau. seruch. nachor. thare. abram
iste est abraham. Filii autem abraham
ysaac ⁊ hismael. ⁊ hec generationes
eorum. Primogenitus hismaelis
nabaioth ⁊ cedar. ⁊ abdeel ⁊ mapsam
⁊ masma. ⁊ duma. ⁊ massa adad

themar iathur naphis cedma. hii
sunt filii hismahelis. Filii autem
cethure concubine abraham quos
genuit zamram. iecsan. madan
madian. iesboc et sue. Porro filii
iecsan: saba et dadan. Filii autem
dadan. assurim et lathusim. et laomim.
Filii autem madian. epha et apher.
et enoc et abida. et heldaa. Omnes hii
filii cethure. Genuit autem abraham
ysaac. cuius fuerunt filii esau et israel.
Filii esau: eliphas. rahuel. seu ieus
ialam. chore. Filii eliphaz: theman.
omer. sephi. gethem. senes. thamna
amaleth. Filii rahuhel: nahath. zara. sama. lothan. so-
bal. sebeon. ana. dison. eser. disan.
Filii lothan: horri. human. Soror
autem lothan. fuit thamna. Filii
sobal. alyan et manaath. et hebal. et
sephi. et onan. Filii sebeon: aia et
ana. Filii ana. dison. et oolibama.
Filii dison hamaban et eseban. et ie-
thran. et charan. Filii eser. balaan
et zavan et iachan. Filii dison: hus
et aran. Isti sunt reges qui imperaverunt
in terra edom: antequam esset rex super filios
israel. Bale filius beor: et nomen civi-
tatis eius denaba. Mortuus est autem
bale: et regnavit pro eo iobab filius zare
de bosra. Cumque iobab fuisset mortuus:
regnavit pro eo husan de terra the-
manorum. Obiit quoque husan: et
regnavit pro eo addad: filius badad.
qui percussit madian in terra moab
et nomen civitatis eius avith. Cumque et
addad fuisset mortuus: regnavit
pro eo semela de masrecha. Sed et
semela mortuus est: et regnavit pro
eo saul de rooboth que iuxta amnem
sita est. Mortuo quoque saul: regna-
vit pro eo balaanan filius achobor.
Sed et hic mortuus est: et regnavit pro
eo addad. cuius urbis nomen fuit
phou et appellata est uxor eius me-
habel. filia matred filie mezaab. Ad-
dad autem mortuo: duces pro regibus
in edom esse ceperunt. Dux thamna.
Dux alia dux ietheth. Dux oolibama.
Dux hela. dux phinon. dux cenez.
Dux theman. dux mabsar. Dux
magdihel. Dux iram. Hii duces edom.

Filii autem israel: ruben. symeon. levi
iuda. ysachar et zabulon. dan. ioseph.

beniamin. neptalim. gad et asser.
Filii autem iuda her onan et sela:
tres nati sunt ei de filia sue chana-
nitidis. Fuit autem her primogenitus isti
iuda malus coram domino et occi-
dit eum. Thamar autem nurus
eius peperit ei phares et zaram. Omnes
ergo filii iuda: v. Filii autem phares:
esrom et hamul. Filii quoque zare.
zamri et ethan. et eman. chalchal quoque
et dara: simul v. Filii zamri: cha-
rmi. achar qui turbavit israel et pecca-
vit in furto anathematis. Filii ethan:
azarias. Filii autem esrom qui
nati sunt ei. ieramehel et aram et
chalubi. Porro aram genuit a-
minadab. Aminadab autem genuit naason ante
principem filiorum iuda. Naason
autem genuit salmon. de quo ortus
est booz. Booz autem genuit obeth.
qui et ipse genuit ysai. Ysai autem
genuit primogenitum heliab. secundum
aminadab. tercium samaa. iiii.
nathanael. v. reddai. vi. asom. vii. al' sadai
david. Quorum sorores fuerunt
sarvia et abigail. Filii sarvie: aby-
sai ioab et azahel tres. Abigail autem
genuit amasa. cuius pater iether ismahe- fuit
lites. Caleph vero filius esrom ac- al' caleb
cepit uxorem nomine azuba: de qua ge-
nuit ierioth. Fueruntque filii eius
iesar et sobab et ardon. Cumque mor-
tua fuisset azuba: accepit uxorem
caleb effrata que peperit ei ur. Porro
ur genuit uri. et uri genuit beseleel.
Post hec ingressus est esrom ad filiam
machir patris galaad. et accepit ea
cum esset annorum lx. que peperit ei se-
gub. Sed et segub genuit iair et posse-
dit xxiii. civitates in terra galaad.
Cepitque iessur et aram oppida iair.
et canath et viculos eius lx. civitatum
Omnes isti filii machir patris galaad.
Cum autem mortuus esset esrom
ingressus est caleb ad effrata. Habuit
quoque esrom uxorem abia que peperit
ei assur patrem thecue. Nati sunt
autem filii ieramehel primogeniti
esrom ram primogenitus eius et
buna et aram. et asom et achia. Dux-
it quoque uxorem alteram ieramehel
nomine athara: que fuit mater onam.
Sed et filii ram primogeniti ieramehel
fuerunt. moos et iamin. et achar.

Onam autem habuit filios semei et
iada. Filii autem semei: nadab et
abisur. Nomen vero uxoris abisur
abiiol: que peperit ei achobban et
molid. Filii nadab: fuerunt saled et
apphaim. Filius autem apphaim iesi. Qui iesi genuit sesan
Porro sesan genuit oholi. Filii autem
iada fratris semei: iether et ionathan.
Sed iether mortuus est absque liberis.
Porro ionathan genuit phaleg.
et ziza. Isti fuerunt filii ieramehel.
Sesan autem non habuit filios sed filias.
et servum egyptium nomine ieraa.
Deditque ei filiam suam uxorem que
peperit ei ethei. Ethei autem genuit
nathan. et nathan genuit zabad.
zabad quoque genuit ophlal. et ophlal
genuit obed. Obed genuit iheu.
Iheu genuit azariam. Azarias genuit
helles. Helles genuit helasa. Helesa
genuit sesamoi. Sesamoi genuit
sellum. Sellum autem genuit
iecamiam. Iecamia genuit elisa
sama. Filii autem caleb fratris ieramehel.
mosa primogenitus eius. ipse est pater
ziph. Et filii maresa patris hebron.
Porro filii hebron. chore et taphu.
et recen et sama. Sama autem genuit
raam patrem iercaam. et recen genuit
semei. Filius semei: mahon. et mahon
pater bethsur. Epha autem concubina
caleb peperit aran et mosa et gezez.
Porro aran genuit iezez. Filii
iaddai: regom et ioatan. et gesum et
phaleth et epha et saaph. Concubina
caleb maacha peperit saber et tharana.
Genuit autem saaph patrem madmene
nas sive patrem machbena. et patrem
gabaa. Filia vero caleb fuit achsa.
Hii erant filii caleb. Filii hur primogeniti
effrata: sobal pater cariathiarim.
salma pater bethleem. Ariph pater bethgader.
Fuerunt autem filii sobal patris caria
thiarim qui videbat dimidium requie
tionum. et de cognatione cariathiarim:
iethrei. et aphutei et semathei et maserei.
Ex his egressi sunt saraite et esthaolite.
Filii salma: bethleem et nethophati.
corone domus ioab. et dimidium re
quietionis sarai. Cognationes quoque
scribarum habitantium in iabes canen
tes atque resonantes et in tabernaculis com
morantes. Hii sunt cinei qui venerunt
de calore patris domus rechab. · iii ·

Al' abigail abaaobam

ante

Mortuus est ante saled absque
liberis. Filius vero apphaim

Al' vaphu

Al' sesez

Al' tharana

dim

patris

III

David vero hos habuit fil...
qui ei nati sunt in ebron ...
mogenitum amnon ex achinoe...
iezrahelitide. secundum. daniel de a...
gahil carmelitide. tertium ab...
filium maacha filie tholomei ...
gessur. quartum adoniam filium ...
aggith. quintum saphathiam ex a...
thal. Sextum iethraam de egla
uxore sua. Sex ergo nati sunt ei...
ebron ubi regnavit vii. annis ...
sex mensibus. Triginta autem et ...
annis regnavit in ierusalem. Porro ...
ierusalem nati sunt ei filii samaa...
sobab. et natan et salomon. iiii. de ...
bersabee filia amihel. Iebaar qu...
et helisama. et eliphaleth. et noge...
napheg et iaphie necnon elisam...
et eliade et eliphaleth ix. omnes fi...
david: absque filiis concubinarum ...
et habuerunt sororem thamar. Fi...
autem salomonis. roboam cuius ...
filius genuit asa. De hoc quoque na...
est iosaphath pater ioram. Qui ioram ...
genuit ochoziam ex quo ortus est ...
Et huius amasias filius genuit az...
Porro azarie filius ioatham pro...
avit achaz patrem ezechie. de quo n...
est manasses. Sed et manasses ge...
ammon patrem iosie. Filii autem ...
iosie fuerunt primogenitus io...
na. Secundus ioachim. tertius se...
as. iiii. sellum. De ioachim n...
est iechonias et sedechias. Filii ...
fuerunt. asir: salathiel. melch...
phadaia. semnasar. et iecenna. ...
et nadabia. De phadaia orti sunt ...
zorobabel et semei. Zorobabel ge...
mosollam ananiam et salo...
sororem eorum. asaban quoque ...
et barachiam et asadiam. iosa...
sed. v. Filius autem anane ph...
thias pater iosie cuius filius raphaia ...
quoque filius. arnan de quo nat...
est abdia. cuius filius fuit ...
filius secheme semeia. cuius fi...
artus. et iegal et baaria et saphat ...
sessa numero vi. Filii naarie ...
enai. et ezechias et ezricham. tr...
Filii elioenai. oduia et heliasub ...
pheleia et accub. et iohanan ...
dalaia et anani. vii. · iiii ·

Filii iuda. phares. esrom ...
charmi. et ur. et sobal ...

vero filius sobal genuit geth. de quo
nati sunt ahimai et laed. hee cog-
nationes sarathi. Ista quoque stirps
ethan. iezrahel. iesma. et iedebos.
Nomen quoque sororis eorum asalelphuni
Phanuel autem pater gedor et ezer pater
osa. Isti sunt filii hur primogeniti
ephrata patris bethleem. Assur vero
patris techue erant due uxores. halaa
et naara. Peperit autem ei naara
oozam et epher et themani et asthari
Isti sunt filii naara. Porro filii haa
la. sereth et isaar et ethan. Chos autem
genuit anob et sobaba. et cognatio
nem aral filii arum. Fuit autem
iabes inclitus pre fratribus suis. et mater
eius vocavit nomen illius iabes.
dicens quia peperi eum in dolore. Invo
cavit vero iabes deum israel dicens.
Si benedicens benedixeris mihi et dilataveris
terminos meos et fuerit manus tua
mecum et feceris me a malicia non
opprimi. Et prestitit ei deus que precatus
est. Chaleb autem frater sue genuit
machir qui fuit pater esthon. Porro
esthon genuit bethrapha et phese
et thena patrem urbis naas. Hii sunt
viri recha. Filii autem cenez: otho
niel et saraia. Porro filii othoniel
athath et maon. Athi que genuit
ophra. Saraias autem genuit
ioab patrem vallis artificum. Ibi
quippe artifices erant. Filii vero caleb
filii iephone: hir et hela et naham.
Filii quoque helam: lebel et cenez. filii quoque
ialeleel: ziph et zipha. tiria et asrael.
Et filii ezra. iether et mered. et epher
et ialon. Genuitque mariam et samai
et iesba patrem esthamo. Uxor quoque
eius iudaia peperit iared patrem gedor
et heber patrem soccho. Hii autem
filii bethie filie pharaonis quam
accepit mered. Et filii uxoris odaie
sororis nathan patris ceila. garmi
et esthamo qui fuit de machathi. Filii
quoque symon: amnon et rinna.
Filii anan thilon. Et filii iesi: zoeth
et benzoeth. Filii sela. filii iuda: her pater
lecha. et laada pater maresa. Et cognatio
nes domus operantium byssum in
domo iuramenti. Et qui stare fecit
solem. virique mendacii. et securus et
incendens qui principes fuerunt in
moab. et qui reversi sunt in bethleem

Hec autem sunt verba vetera.
Hii sunt figuli habitantes in planta
tionibus et in presepibus apud regem
in operibus suis. commoratique sunt ibi
Filii symeon: namuel et iamin et
iarib. zara. saul. sellum filius eius.
mabsam filius eius. masma filius
eius. Filii masma: amuel filius eius. zachur filius eius semei filius eius
Filii semei xvi. et filie vi. Fratres
autem eius non habuerunt filios mul
tos: et universa cognatio non potuit
adequare summam filiorum iuda. Ha
bitaverunt autem in bersabee et in
molada. et asarsual. et in balaa et in
asom [illegible] et in tholad. et in bathuel
et in orma. et in siceleg. et in bethmarchaboth
[illegible] et in asarsusim. et in bethberai. et in
saarim. Hee civitates eorum usque ad
regem david. Ville quoque eorum: ethan
et aen. et remmon et thochen. et asan civita
tes quinque. Et universi viculi eorum
per circuitum civitatum istarum
usque ad baal. Hec est habitatio eorum.
et sedium distributio. Mosobab [illegible] et
iemleth. et iosa filius amasie. et iohel
et ieu filius iosabie. filii saraie. filii
asiel. et elioenai. et iacoba [illegible]
et suchaia et asaia et adiel et isimihel.
et banaia. ziza quoque filius sephei.
filii allon. filii idaia. filii semri. filii
samaia. Isti sunt nominati principes in
cognationibus suis. et in domo affinitatum
suarum multiplicati sunt vehementer.
Et profecti sunt ut ingrederentur in
gador usque ad orientem vallis: et ut
quererent pascua gregibus suis. Inve
neruntque pascua uberrima et valde bona
et terram latissimam et quietam et fertilem.
In qua autem habitaverunt de stirpe
cham. Hii ergo venerunt quos supra
descripsimus nominatim in diebus
ezechie regis iuda. et percusserunt taber
nacula eorum et habitatores qui inventi
fuerunt ibi. et deleverunt eos usque in pre
sentem diem. Habitaveruntque pro eis
quoniam uberrima ibidem pascua repe
rierunt. De filiis quoque symeon. abierunt
in montem seir viri quingenti habentes
principes. phalthiam. et naaraiam.
et raphaiam. et ozihel filios iesi. et per
cusserunt reliquias que evadere po
tuerant amalechitarum. et habitave
runt ibi pro eis usque ad diem
hanc. V.

V

Non primogenita ruben data sunt filiis ioseph

Filii quoque ·v·
ruben primogeniti israel. Ipse
quippe fuit primogenitus eius. Sed
cum violasset thorum patris sui
data sunt primogenita eius filiis ioseph
filii israel: et non est ille reputatus in
primogenitum. Porro iudas qui
erat fortissimus inter fratres suos
de stirpe eius principes germinati
sunt. Primogenita autem repu
tata sunt ioseph. Filii ergo ruben
primogeniti israel. Enoch. et phallu
esron et charmi. Filii iohel. Sama
ia filius eius. gog filius eius. Semei
filius eius. Micha filius eius.
Reia filius eius. Baal filius eius.
Beera filius eius. quem captivum
duxit teglath phallassar rex assi
riorum: et fuit princeps in tribu
ruben. Fratres autem eius et
universa cognatio quando numera
bantur per familias suas. habu
erunt principes. Iehiel et zacha
riam. Porro bala filius azaz filii
sama filii iohel. ipse habitavit in
aroer usque ad nebo et beelmeon.
contra orientalem quoque plagam
habitavit usque ad introitum heremi.
et flumen eufraten. Multum quippe
iumentorum numerum possidebant
in terra galaad. In diebus autem
saul preliati sunt contra agare
nos et interfecerunt illos. habita
verunt quoque pro eis in tabernaculis
eorum in omni plaga que respicit
ad orientem galaad. Filii vero gad
e regione eorum habitaverunt in terra
basan. usque — selcha iohel in capite
et saphan secundus. Ianai autem et
saphat in basan. fratres vero eorum
secundum domos cognationum suarum
michael et mosollam et sebe et iore
al' zeber et iachan et zie et heber. septem. Hii filii
abihahel. filii uri. filii iaro. filii
galaad. filii michael. filii iesesi
filii ieddo. filii buz. Fratres quoque
filii abdiel filii guni principes
domus in familiis suis. et habita
verunt in galaad. et in basan et in
viculis eius: et in cunctis suburba
al' aron nis saron usque ad terminos. Omnes
hii numerati sunt in diebus ioathan
regis iuda: et in diebus ieroboam
regis israel. Filii ruben et gad et

dimidie tribus manasse viri bellatores
scuta portantes. et gladios et tendentes
arcum. eruditique ad prelia. xl.
quatuor milia et dccc. lx. procedentes
ad pugnam dimicaverunt contra
agareneos. Iturei vero et naphes et
nodab prebuerunt eis auxilium.
traditique sunt in manus eorum
agareni. et universi qui fuerunt
cum eis: quia deum invocaverunt
cum preliarentur. et exaudivit
eos eo quod — credidissent in eum.
Ceperuntque omnia que possederant
camelorum l. milia. asinos ii. milia. et
animas hominum. centum milia. Vulnera
ti autem multi corruerunt. Fuit
enim bellum domini. Habitaverunt
que pro eis usque ad transmigrationem.
Filii quoque dimidie tribus manasse
possederunt terram a finibus basan
usque baal hermon et sanir et montem
hermon. Ingens quippe numerus
erat. Et hii fuerunt principes do
mus cognationis eorum. epher
iesi et helihel. ezriel et ieremia et
odoia et iediel: viri fortissimi et po
tentes. et nominati duces in fami
liis suis. Dereliquerunt autem
deum patrum suorum. et fornicati
sunt post deos populorum terre
quos abstulit dominus coram eis. Et suscitavit
deus israel spiritum phul regis assiriorum
et spiritum teglath phallassar regis
et transtulit ruben et gad et dimidiam
tribum manasse. et adduxit eos
in hale et habor et are et flumen gozan
usque ad diem hanc. Filii levi ger
son caath et merari. Filii caath am
ram isaar ebron et oziel. Filii amram
aaron moyses et maria. Filii aaron
nadab et abiu et eleazar et ithamar.
Eleazar genuit phinees: et phinees
abisue. Abisue vero genuit bocci
et bocci genuit ozi. Ozi genuit
zaraiam. Et zaraias genuit
meraioth. Porro meraioth genuit
amariam. Amarias genuit
achitob. Achitob genuit sadoch. et sadoch
genuit achimaas. Achimaas
genuit azariam. Azarias genuit
iohannam. Iohannam genuit
azariam. Ipse est qui sacerdotio
functus est in domo quam edificavit
salomon in ierusalem.

autem azarias [a] mariam. Et amaria
nas genuit achitob. Achitob genuit
sadoch. et sadoch genuit sellum. Sel
lum genuit helchiam. et helchias
genuit azariam. Azarias genuit
saraiam et sarias genuit iosedech.
Porro iosedech egressus est quando
transtulit dominus iudam et ierusalem
per manus nabugodonosor. .vi.
Filii ergo levi gersom. caath.
et merari. Et hec nomina filio
rum gersom. lobeni et semei. Filii
caath. aminadab. amram. et ysaar.
et ebron et oziel. Filii merari. mooli et
musi. Hec cognationes levi. secundum fa
milias eorum. Gersom. lobeni
filius eius. iaad filius eius. Zamma
filius eius. Ioa filius eius. Addo
filius eius. Zara filius eius. iethrai
filius eius. Filii caath: aminadab
filius eius. chore filius eius. asir filius
eius. Helcana filius eius. abiasaph
filius eius. asir filius eius. thaath
filius eius. uriel filius eius. Ozias
filius eius. saul filius eius. Filii elcha
na. amasai. et achimoth et elchana.
Filii elchana. sophai filius eius. naath
filius eius. heliab filius eius. ieroam
filius eius. helchana filius eius. Filii
samuel. primogenitus vasseni et
abia. Filii autem merari: mooli. filius eius
lobeni filius eius. semei filius eius
oza filius eius. samaa filius eius.
aggias filius eius. Asaia filius eius.
Isti sunt quos constituit rex David super
cantatores domus domini ex quo col
locata est archa: et ministrabant coram
tabernaculo testimonii canentes
donec edificaret salomon domum domini
in ierusalem. Stabant autem iuxta ordi
nem suum in ministerio. Hii vero sunt
qui assistebant cum filiis suis de filiis
caath. heman cantor. filius iohel
filii samuel. Filii elchana. filii ieroam.
filii heli. filii thou filii suph. filii
elchana. filii maath. filii amasai.
filii elchana. filii iohel. filii azarie.
filii sophonie. Filii thaath. filii asir.
filii abiasaph. filii chore. filii isaar
filii caath. filii levi [...]
asaph qui stabat a dextris eius. A
saph erat filius barachie. filii samaa
filii michael. filii basie. filii melchie.
filii athanai. filii zarai. filii adaia.

filii ethan. filii samma. filii semei.
filii ieth. filii gersom. filii levi. filii
autem merari: fratres eorum ad sinistram. — al' fratres
ethan filius chusi. filii abdi
filii moloch filii asabie. filii ama
sie filii helchie. filii amasai. filii
bonni. filii somer. filii mooli. filii
musi. filii merari filii levi. Fratres
quoque levite qui ordinati sunt in cunctum — cor
ministerium tabernaculi domus
domini. Aaron vero et filii eius ado
lebant incensum super altare holo
causti. et super altare thimiamatis
in omne opus sancti sanctorum. et ut pre
carentur pro israel: iuxta omnia que
precepit moyses servus dei. Hii sunt
autem filii aaron. Eleazar filius
eius. finees filius eius. abisue filius
eius. bocci filius eius. Oza filius — al' ezi
eius. Zararia filius eius. meraioth
filius eius. amaria filius eius.
Achitob filius eius. sadoch filius
eius. Achimaas filius eius. Et hec
habitacula eorum per vicos atque — al' tabernacula
confinia filiorum scilicet aaron: iuxta
cognationes caathitarum. Ipsis
enim sorte contigerant. Dederunt
igitur eis ebron in terra iuda. et subur
bana eius per circuitum [...] agros
autem civitatis: et villas caleb filio
iephone. Porro filiis aaron dederunt
civitates ad confugiendum hebron
et lobna. et suburbana eius. Iether
quoque et esthamo cum suburbanis
suis. Sed et helon et dabir cum subur
banis suis. Asan quoque et bethsames
et suburbana eorum. De tribu autem
beniamin: gabee et suburbana
eius. et almath cum suburbanis
suis. Anathoth quoque cum suburba
nis suis. Omnes civitates .xiii.
cum suburbanis suis per cognationes suas.
Filiis autem caath residuis de co
gnatione sua dederunt ex dimidia
tribu manasse in possessione urbes
decem. Porro filiis gersom per cog
nationes suas de tribu ysachar et
de tribu aser et de tribu neptalim
et de tribu manasse in basan: dede
runt urbes .xiii. Filiis autem merari
per cognationes suas de tribu ruben
et de tribu gad. Et de tribu za
bulon dederunt sorte civitates .xii.
Dederunt quoque filii israel levitis — Urbes pro levitis

civitates, et suburbana eorum.
Dederunt quoque per sortem ex tribu
filiorum iuda et ex tribu filiorum
symeon. et ex tribu filiorum beniamin.
urbes has quas vocaverunt nominibus
suis, et hiis qui erant ex cognatione
filiorum caath. Fueruntque civitates
in terminis eorum de tribu effraim.
Dederunt ergo eis urbes ad confugi
endum sichem cum suburba
nis suis in monte effraim, et gazer cum
suburbanis suis, Iecmaam quoque
cum suburbanis suis, et bethoron
similiter. Necnon et helon cum suburba
nis suis, et gethremon in eundem
modum. Porro ex dimidia tribu
manasse aner et suburbana eius, balaam.
et suburbana eius. hiis videlicet qui
de cognatione filiorum caath reliqui
erant. Filiis autem gersom de cogna
tione dimidie tribus manasse gaulon
in basan, et suburbana eius, et asta
roth cum suburbanis suis. De tribu
ysachar: cedes et suburbana eius.
et daberath cum suburbanis suis. Ra
moth quoque et suburbana illius. et
anem cum suburbanis suis. De tribu
vero aser: masal cum suburbanis
suis, et abdon similiter. asac quoque
et suburbana eius. et roab cum subur
banis suis. Porro de tribu neptali.
cedes in galilea et suburbana eius.
amon cum suburbanis suis. et char
iathaim et suburbana eius. Filiis
autem merari. residuis de tribu
zabulon remono et suburbana eius.
et thabor cum suburbanis suis. Trans
iordanem quoque ex adverso iherico
contra orientem iordanis de tribu
ruben bosor in solitudine cum sub
urbanis suis, et iasa cum suburba
nis suis. Cedimoth quoque et suburbana
eius, et miphaath cum suburbanis suis.
Necnon et de tribu gad: ramoth in
galaad et suburbana eius. et ma
naim cum suburbanis suis, et iezer
cum suburbanis suis. · vij ·

VII

Porro filii ysachar: thola et
phua et iasub et simeron.
iiii^or^. filii thola. ozi et raphaia et ieriel.
et iemai. et iebsem. et samuel principes
per domos cognationum suarum. De stirpe
thola viri fortissimi numerati sunt
in diebus david. xxii. milia. dc. Filii ozi ie-

raia de quo nati sunt michael et ob
dia et iohel. et iesia. v. omnes principes
Cum eis per familias et populos
suos accincti ad prelium viri for
tissimi triginta sex milia, multas enim
habuerunt uxores et filios fratres
eorum per omnem cognationem ysachar
robustissimi ad pugnandum. lxxx
vii milia numerati sunt. Filii beniamin
bale et bochor. et iadiel tres. Filii bale
esbon et ozi. et oziel. et ierimoth et
v. principes familiarum et ad pre
lium robustissimi. numerus autem
xxii. milia et xxxiiii. Porro filii boch
ozamira et ioas. et eliezer et elioenai
et amri et ierimoth. et abia. et ana
et almathai. Omnes hii filii boch
Numerati sunt autem per familias
suas principes cognationum ad bella
fortissimi. xx. milia et ducenti. Porro
filii iadihel. balan. filii autem bal
hieus et beniamin. et ahod et chana
et iothan et tharsis et ahisaar. Omnes
hii filii iadihel principes cognationum
suarum. viri fortissimi. x. et vii. milia
ducenti et ad prelium procedentes.
Sephan quoque et aphan — filii hir
asim filius aher. Filii autem neptali
Iasihel. et guni et aser et sellum. filii
bale. Porro filius manasse. hesriel.
Concubina quoque eius syra peperit ma
chirum patrem galaad. Machir autem accepit
uxores filiis suis happhim et sephim.
et habuit sororem nomine maacha. Nomen
autem secundi filii salphaat. Natque
salphaat filie. et peperit maacha uxor
machir filium. vocavitque nomen
eius phares. Porro nomen fratris eius
sares: et filii eius hulam. et recen
Filius autem ulam: baldan. Hii sunt
filii galaad. filii machir. filii ma
nasse. Soror autem eius regina
peperit virum decorum. abiezer et
moola. Erant autem filii semida
achim. et sichem. et lecy. et aniam.
Filii autem ephraim suthala
bareth filius eius. et thaath filius eius.
elada filius eius. thaath filius eius
et huius filius zadab. et huius filius
suthala. et huius filius ezer et elad.
Occiderunt autem eos viri geth indi
gene quia descenderant ut invaderent
possessiones eorum. Luxit igitur
ephraim pater eorum multis diebus

mõtr

de tribu dan ebethe Gebe
chor et ealam

eis

et phaaech

Et esebon cum suburbanis suis

et venerunt fratres eius ut consolarentur
eum. Ingressusque est ad uxorem suam
que concepit ⁊ peperit filium: ⁊ vocavit
nomen eius beria, eo quod in malis
domus eius ortus esset. Filia autem eius
fuit sara que edificavit bethoron
inferiorem ⁊ superiorem ⁊ ozenzara
porro filius eius rapha ⁊ reseph et
thale de quo natus est thaan. qui ge
nuit laadon. Huius quoque filius ammiud
genuit elisama de quo natus est nun:
qui habuit filium iosue. Possessio au
tem eorum ⁊ habitatio bethel cum filiabus suis.
et contra orientem noran ad occiden
talem plagam gazer ⁊ filie eius.
sichem quoque cum filiabus suis asa atque
cum filiabus suis. Iuxta filios quoque manasse
bethsan ⁊ filias eius. thanac et
filias eius. mageddo ⁊ filias eius.
dor ⁊ filias eius. In his habitaverunt
filii ioseph. filii israel. Filii aser: iomna
⁊ iesua ⁊ isui ⁊ baria ⁊ sara soror eorum
Filii autem baria: heber ⁊ melchiel
ipse est pater barzaith. Heber autem genuit
ieflat ⁊ somer ⁊ otham ⁊ suaa
sororem eorum. Filii ieflat: phosech
⁊ chamaal ⁊ iasoph. Hii filii ieflat.
Porro filii somer: achi ⁊ roaga ⁊ iabba
⁊ aram. Filii autem helem fratris eius.
supha ⁊ iemna ⁊ selles ⁊ amal. Filii
supha: sue harnapher ⁊ sual ⁊ beri. et
iamra bosor ⁊ odor ⁊ samma ⁊ salusa
⁊ iethran ⁊ bera. Filii iether: iephone
⁊ phaspha ⁊ ara. Filii autem olla.
areeth ⁊ aniel ⁊ resia. Omnes hii filii
aser: principes cognationum electi
atque fortissimi duces ducum. Nu
merus autem eorum etatis que apta
viii. est ad bellum. xxvi. milia. Beniamin autem
genuit bale primogenitum suum.
asbaal secundum ⁊ ahara. tercium
nuaha. iiii. ⁊ rapha. v. Fueruntque
filii bale: addar ⁊ gera. ⁊ abiud. abi
sue quoque ⁊ noeman ⁊ ahoe. sed ⁊ iera
⁊ sephuphan ⁊ uram. Hii sunt filii
ahod principes cognationum habita
ntium in gabaa. qui translati sunt
in manath. Noaman autem ⁊ ahia
⁊ gera ipse transtulit eos ⁊ genuit osa
⁊ ahiud. Porro saarim genuit in regio
ne moab, postquam dimisit usim et
bara uxores suas. Genuit autem de
edes uxore sua: iobab ⁊ sebia ⁊ mosa ⁊
molchon: iehus quoque ⁊ sechia ⁊ marma

Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Mehusim quoque genuit a
bitob ⁊ elphaal. Porro filii helphaal:
heber ⁊ misaam ⁊ samad. Hic edifica
vit onon ⁊ lod ⁊ filias eius. Baria autem
⁊ sama principes cognationum habi
tantium in haialon. Hii fugaverunt habita
tores geth ⁊ ahio ⁊ sesac ⁊ ierimoth. et
zabadia ⁊ arod ⁊ eder. michael quoque
⁊ iespha ⁊ ioha filii baria ⁊ zabadia
⁊ mosollam ⁊ ezechi ⁊ heber ⁊ iesemari
⁊ iezlia ⁊ iobab. Et filii elphaal ia
chim ⁊ zechri ⁊ zabdi ⁊ elioenai al' zebri
⁊ selethai ⁊ heliel ⁊ adaia ⁊ baraia
⁊ samarath. Filii semei: iesphan. et
heber ⁊ heliel ⁊ abdon ⁊ zechri et abdi
⁊ helyonay ⁊ serai ⁊ heliel ⁊ abdon ⁊ zechri ⁊ chananan ⁊ anania ⁊ ialam ⁊
anathothia ⁊ iephdaia ⁊ phanuel. Filii se
sac. samsari ⁊ sohoria ⁊ otholia ⁊ ier
sia ⁊ helia ⁊ zechri. filii ieroam. Hii
patriarche ⁊ cognationum principes qui ha
bitaverunt in ierusalem. In gabaon autem
habitaverunt abigabaon ⁊ nomen
uxoris eius maacha. Filiusque
eius primogenitus abdon ⁊ sur ⁊ cis
⁊ baal ⁊ nadab. gedor quoque ⁊ ahio et
zacher ⁊ macelloth genuit semaa.
Habitaveruntque e regione fratrum
suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner
autem genuit cis ⁊ cis genuit saul.
Porro saul genuit ionathan ⁊ mel
chisue ⁊ abinadab ⁊ isbaal. Filius
autem ionathan miphibaal ⁊ miphi
baal genuit micha. Filii micha.
phiton ⁊ meleth ⁊ tharaa ⁊ ahaz. Et
ahaz genuit ioiada. ⁊ ioiada genuit
almoth ⁊ almoth genuit zamri.
Porro zamri genuit moosa. Et
moosa genuit banaa: cuius filius
fuit rapha de quo ortus est elasa qui
qui genuit asel. Porro asel vi. filii
fuerunt his nominibus. ezricam bocru.
ismahel. saria. obadia ⁊ anan. Omnes
hii filii asel. Filii autem aseth fratris eius
ulam primogenitus eius ⁊ iehus secundus
⁊ eliphaleth tertius. Fueruntque filii
ulam viri robustissimi ⁊ magno robore
tendentes arcum: ⁊ multos habentes
filios ac nepotes. usque ad. c.l. milia. Omnes
hii filii beniamin. ·ix·

IX

Universus ergo israel dinumeratus
est: ⁊ summa eorum scripta est
in libro regum israel ⁊ iuda. Translati
que sunt in babilonem propter delictum

sinum. Qui autem habitaverunt primi in
possessionibus et in urbibus suis israhel et sacer-
dotes et levite et nathinei commorati sunt
in ierusalem. De filiis iuda et de filiis venia-
min. De filiis quoque ephraim et manasse.
Othei filius amiud filii semri filii (al' othi vel othiri)
amrai filii bonni. De filiis phares (al' amrai)
filii iuda. Et de siloni. asaia primogenitus (al' asaia)
et filii eius. De filiis autem zara: ie-
huel et fratres eorum. dc. lxxxx. Porro de
filiis beniamin. salo filius mosollam
filii oduia. filii azania et iobania filius
ieroam et ela. filius ozi. filii mochori.
et mosollam. filius saphatie. filii ra-
huel. filii iebanie et fratres eorum per
familias suas. dcccc. l. vi. Omnes hii
principes cognationum suarum per domos
patrum suorum. De sacerdotibus autem
iedaia ioiarib et iachin. Azarias quoque (al' ieiada)
filius helchie. filii mosollam. filii sa-
doch. filii meraioth. filii achitob pon-
tifex domus dei. Porro adaias filius
hieroam. filii phasor. filii melchie
et masaia filius adihel. filii zera (al' iezra)
filii mosollam. filii mosollamoth. filii
emmer. Fratres quoque eorum principes per
familias suas. mille dcc. lx. fortissimi (viri)
in robore ad faciendum opus mini-
sterii in domo domini. De levitis
autem semeia filius assub. filii
ezricam filii asebia. de filiis merari.
Bacbacar quoque carpentarius et galal (Nō carpentarius)
et mathania filius micha. filii zechri.
filii asaph. et obdias filius semeie filii
galaal filii idithun et barachia filius
asa. filii helchana qui habitavit
in atriis methophati. Ianitores
autem sellum et acub et telmon et
achiman et frater eorum. sellum princeps
usque ad illud tempus. in porta regis
ad orientem. observabant per vices
suas. De filiis levi. Sellum vero
filius chore. filii abiasaph. filii chore
cum fratribus suis in domo patris sui. Hii
sunt core super opera ministerii
custodes vestibulorum tabernaculi
et familie eorum per vices castrorum
domini custodientes introitum.
Finees autem filius eleazar erat
dux eorum coram domino. Porro
zacharias filius mosollam ianitor
porte tabernaculi testimonii. (Nō ianitores et hostiarii)
Omnes hii electi in hostiarios per por-
tas cc. xii. et descripti in villis

propriis quos constituerunt da[vid et]
samuel videns in fide sua tam i[psos]
quam filios eorum in ostiis domus do[mini]
et in tabernaculo vicibus suis. Per
iiii. ventos erant ostiarii. id est ad ori[entem]
et ad occidentem. et aquilonem et
ad austrum. Fratres autem eorum
in viculis morabantur et veniebant
in sabbatis suis de tempore usque ad tempus.
His iiii. levitis creditus erat o[m]-
nis numerus ianitorum. et erant super exedras
et thesauros domus domini. Per c[ircuitum]
quoque templi domini morabantur
in custodiis suis ut cum tempus
fuisset ipsi mane aperirent fores.
De eorum genere erant et super vasa
ministerii. Ad numerum enim in[fe]-
rebantur vasa. et efferebantur. De
et qui credita habebant utensilia
sanctuarii preerant simile et vino et
oleo et thuri et aromatibus. Filii autem
sacerdotum unguenta ex aromati-
bus conficiebant. Et mathathias
levites primogenitus sellum core[i]
prefectus erat eorum que in sartagine
frigebantur. Porro de filiis caath
fratribus eorum super panes erant propo[si]-
tionis ut semper novos per singula
sabbata prepararent. Hii sunt principes
cantorum per familias levitarum
qui in exedris morabantur ita ut
die et nocte iugiter suo ministerio
deservirent. Capita levitarum per
familias suas principes mansere
in ierusalem. In gabaon autem commora[ti]
sunt. Pater gabaon iahihel et nomen
uxoris eius maacha. Filius primo-
genitus eius. abdon et sur et cis et ba[al]
et ner et nadab. gedor quoque et achio et
zacharias. et macelloth genuit sa[ma]-
naan. Isti habitaverunt e regione
fratrum suorum in ierusalem cum fratribus
suis. Ner autem genuit cis et cis genuit
saul. et saul genuit ionathan. et
melchisue et aminadab et isbaal
Filius autem ionathan: meribbaal.
Et meribbaal genuit micha. Porro
filii micha: phiton et malech et tharaa
Achaz autem genuit iara. et iara
genuit alamath. et azmoth. et
zamri. Zamri quoque genuit mosa
mosa vero genuit banaa. cuius filius
rafaia genuit elasa de quo ortus
est esel. Porro esel. vi. filios habuit

hiis nominibus: Ezricam. Bochru. Ismael. Saria. Obdia. et Anan. Hii filii Asel. x.

Philistiim autem pugnabant contra Israel. fugeruntque viri Israel palestinos et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. Cumque appropinquassent philistei persequentes Saul et filios eius: percusserunt Ionathan et Aminadab et Melchisue filios Saul: et aggravatum est prelium contra Saul. Inveneruntque eum sagittarii et vulneraverunt iaculis. Et dixit Saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et interfice me. ne forte veniant incircumcisi isti et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere timore perterritus. Arripuit igitur Saul ensem. et irruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet mortuum esse Saul: irruit etiam ipse in gladium suum. et mortuus est. Interiit ergo Saul et tres filii eius. et omnis domus illius pariter concidit. Quod cum vidissent viri Israel qui habitabant in campestribus: fugerunt. Et Saul et filiis eius mortuis dereliquerunt urbes suas: et huc illucque dispersi sunt. Veneruntque philistiim et habitaverunt in eis. Die igitur altero detrahentes philistiim spolia cesorum: invenerunt Saul et filios eius iacentes in monte Gelboe. Cumque expoliassent eum, et amputassent caput armisque nudassent: miserunt in terram suam. ut circumferretur et ostenderetur ydolorum templis et populis. Arma autem eius consecraverunt in fano dei sui. et caput affixerunt in templo Dagon. Hoc cum audissent viri Iabes galaad omnia scilicet que philistiim fecerant super Saul: consurrexerunt singuli virorum fortium. et tulerunt cadavera Saul et filiorum eius. Attuleruntque ea in Iabes et sepelierunt ossa eorum subter quercum que erat in Iabes. et ieiunaverunt vii diebus. Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas. eo quod prevaricatus sit mandatum domini quod preceperat et non custodierit illud; sed et insuper etiam phitonissam consuluerit nec speraverit in domino. Propter quod interfecit eum et transtulit regnum eius ad David filium Ysai.

xi. XI

Congregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron dicens. Os tuum sumus et caro tua. Heri quoque et nudiustertius cum adhuc regnaret Saul: tu eras qui educebas et introducebas Israel. (super Israel) Tibi enim dixit dominus deus tuus. Tu pasces populum meum Israel, et tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu Israel ad regem in Hebron: et iniit David cum eis fedus coram domino. Unxeruntque eum regem super Israel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu Samuel. Abiit quoque David et omnis Israel in Ierusalem hec est Iebus ubi erant iebusei habitatores terre. (Non ierusalem dicebatur iebus) Dixeruntque qui habitabant in Iebus ad David. Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Syon: que est civitas David. Dixitque. Omnis qui percusserit iebuseum in primis erit princeps et dux. Ascendit igitur primus Ioab filius Sarvie et factus est princeps. Habitavit autem David in arce. et idcirco appellata est civitas David. Edificavitque urbem in circuitu a Mello usque ad gyrum. Ioab autem reliqua partem urbis urbis extruxit. Proficiebatque David vadens et crescens. et dominus exercituum erat cum eo. Hii principes virorum fortium David qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem Israel: iuxta verbum domini quod locutus est ad Israel. Et iste numerus robustorum David. Iesbaam filius Achamoni princeps inter triginta. Iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. Et post eum Eleazar filius patrui eius Ahohites qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum David in Phesdomim quando philistiim congregati sunt ad locum illum in prelium. Et erat regionis illius ager plenus ordeo. Fugeratque populus a facie philistinorum. Hii steterunt in medio agri. et defenderunt eum. Cumque percussissent philisteos: dedit dominus salutem magnam in populo suo. Descenderunt autem tres de xxx principibus ad petram in qua erat David, ad speluncam Odollam quando philistiim fuerant castra metati in valle raphaim. Porro David erat in presidio et statio philistinorum

aquã — in bethleem. Desideravit igitur david
et dixit. O si quis daret michi aquam
de cisterna bethleem que est in porta.
Tres ergo isti per media castra phili
stinorum perrexerunt et hauserunt aquam
de cisterna bethleem que erat in porta.
et attulerunt ad david ut biberet.
qui noluit. sed magis libavit illam
domino dicens. Absit ut in conspectu
dei mei hoc faciam. et sanguinem vi
rorum istorum bibam: quia in peri
culo animarum suarum attulerunt in
aquam. Et ob hanc causam no
luit bibere. Hec fecerunt tres ro
bustissimi viri. Abisai quoque frater
ioab: et ipse erat princeps trium. Et
ipse levavit hastam suam contra ccc.
vulneratos. et ipse erat inter tres no
minatissimus. inter tres secundos in
clitus et princeps eorum. Verumptamen
usque ad tres primos non pervenerat.
Banaias filius ioiade viri robus
tissimi qui multa opera perpetraverat de
capsehel. ipse percussit duos ariel
et moab. et ipse descendit et interfecit
leonem in media cisterna in tempore
al' percussit — nivis. et ipse interfecit virum egyptium
cuius statura erat .v. cubitorum. et
habebat lanceam. ut liciatorium
texentium. Descendit ergo ad eum
cum virga et rapuit hastam quam
tenebat manu: et interfecit eum ha
sta sua. Hec fecit banaias filius
ioiade qui erat inter tres robustos
nominatissimus et inter xxx. primus.
Verumptamen usque ad tres non pervenerat
Posuit autem eum david ad auri
culam suam. Porro fortissimi viri
in exercitu asahel frater ioab. et hele
anam filius patrui eius de bethleem.
Semoth arorites. heles phalonites.
iras filius acces thecuites abiathar ana
thothites sibochai sothites ilai achohites ma
rai netophachites led filius — baana nechophathites
Ithai filius rebai de gabaath filiorum
beniamin. banaia pharathonites
viri de torrente gaas: abihel arba
thites. et azmoth bauramites. Eli
aba salabonites. Filii asom gezo
al' achiã — nites. Ionathan filius sage ararites.
tes. Ahiam filius achar ararites.
al' apher — Eliphal filius ur. epher mecera
thites. Ahia phelonites. Asrai car
melites. Noorai filius asbai.

Ioel frater nathan. Mabar filius
garai. Selec amonites. Noorai bero
thites. armiger ioab filii sarvie.
iras gethreus. Gareb iethreus. Urias
etheus. Zabad filius oholi. Adina
filius sisa rubenites princeps ru
benitarum. et cum eo xxx. Anan
maacha et iosaphat mathanites.
ozias astarothites. Semma et ia
hiel filii hotam arorites. Iedihel filius sa
mri et ioha frater eius thosaites. Eliel
mahumites. Et ierbai et iosaia filii
helnaem et iethma moabites. Eliel
et obed et iasihel de masobia. xii.
Hii quoque venerunt ad david in sic
leg cum adhuc fugeret saul
filium cis: qui erant fortissimi et e
gregii pugnatores tendentes arcum. et
utraque manu fundis saxa iacien
tes et dirigentes sagittas. De fratribus saul
ex tribu beniamin. princeps achie
zer et ioas filius samaa gabaathites et
iaziel et phallet filii azmoth. et
baracha. et iehu anathothites. Sama
ias quoque gabaonites fortissimus inter
xxx. et super xxx. Ieremias et iezihel et
iohanan et iezabad gaderothites.
Et eluzai et ierimuth et baalia. et
samaria et saphatia aruphites.
helchana et iesia. et azrael et ioezer. et
iesbaam de carehim. Ioela quoque et zabadia filii
ieroam de gedor. Sed et de gaddi trans
fugerunt ad david cum lateret in deserto viri ro
bustissimi et pugnatores optimi tenentes
clipeum et hastam. facies eorum quasi
facies leonis et veloces quasi capree in
montibus. Ezer princeps. Obdias
secundus. Eliab tertius. Masmana quartus.
Ieremias quintus. Ethi sextus. Eliel septimus. Iohanan
octavus. Elzebad nonus. Ieremias decimus. Bachana
nai undecimus. Hii de filiis gad: principes exerci
tus. Novissimus centum militibus preerat
et maximus mille. Isti sunt qui trans
ierunt iordanem mense primo quando
inundare consuevit super ripas suas
et omnes fugaverunt qui morabantur
in vallibus ad orientalem plagam et
ad occidentalem. Venerunt autem
et de beniamin et iuda ad presidium
in quo morabatur david. Egressusque
est david obviam eis. et ait. Si
pacifice venistis ad me ut auxilie
mini michi. cor meum
iungatur vobis. Si autem insidiamini

mum michi pro adversariis meis cum ego iniquitatem in manibus meis non habeam: videat deus patrum nostrorum et iudicet. Spiritus vero induit Abysai principem inter xxx. et ait. Tui sumus o David et tecum fili Ysai pax pax tibi et pax adiutoribus tuis. te enim adiuvat deus tuus. Suscepit ergo eos David et constituit principes turme. Porro de Manasse transfugerunt ad David quando veniebat cum Philistiim adversum Saul pugnaret. Et non dimicavit cum eis: quia inito consilio remiserunt eum principes Philistiim dicentes. Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum Saul. Quando igitur reversus est in Siceleg transfugerunt ad eum de Manasse: Ednas et Iozabad et Iedihel et Michael et Ednas et Iozabad et Heliu et Salathi principes militum in Manasse. Hii prebuerunt auxilium David adversum latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi et facti sunt principes in exercitu. Sed et per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei: usque dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoque numerus principum exercitus qui venerunt ad David cum esset in Hebron: ut transferrent regnum Saul ad eum iuxta verbum domini. Filii Iuda portantes clipeum et hastam vi. milia dccc. expediti ad prelium. De filiis Symeon virorum fortissimorum ad pugnandum vii. milia c. De filiis Levi iiii. milia dc. Ioiada quoque princeps de stirpe Aaron: et cum eo tria milia dcc. Sadoch etiam puer egregie indolis et domus patris eius principes xx. duo. De filiis autem Beniamin fratribus Saul: tria milia. Magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul. Porro de filiis Ephraim xx. milia dccc. fortissimi robore viri nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia parte tribus Manasse x. et viii. milia singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem David. De filiis quoque Ysachar viri eruditi qui noverant singula tempora ad precipiendum quid facere deberet Israel. principes cc. Omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur. Porro de Zabulon qui egrediebantur ad prelium et stabant in acie instructi armis bellicis .l. milia. venerunt in auxilium non in corde duplici. Et de Nephtalim principes mille: et cum eis instructi clipeo et hasta .xxx. et vii. milia. De Dan etiam parati ad prelium .xxviii. milia dc. Et de Aser egredientes ad pugnam et in acie provocantes xl. milia. Trans Iordanem autem de filiis Ruben et Gad et dimidia parte tribus Manasse instructi armis bellicis .c. xx. milia. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde perfecto venerunt in Hebron: ut constituerent David regem super universum Israel. Sed et omnes reliqui ex Israel uno corde erant ut rex fieret David super universum Israel. Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes et bibentes. Preparaverant enim eis fratres eorum. Sed et qui iuxta eos erant usque ad Ysachar et Zabulon et Nephtalim afferebant panes in asinis et camelis et mulis et bobus ad vescendum farinam palatas uvam passam vinum oleum boves et arietes ad omnem copiam. Gaudium quippe erat in Israel.

al' mille

XIII

Iniit autem consilium David cum tribunis et centurionibus et universis principibus: et ait ad omnem cetum Israel. Si placet vobis et a domino deo nostro egreditur sermo quem loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israel et ad sacerdotes et ad levitas qui habitant in suburbanis urbium: ut congregentur ad nos et reducamus archam dei nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus Saul. Et respondit universa multitudo ut ita fieret. Placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo David cunctum Israel a Sior Egypti usque dum ingrediaris Emath: ut adduceret archam dei de Cariathiarim. Et ascendit David et omnes viri Israel ad collem Cariathiarim que est in Iuda: ut afferret inde archam domini dei sedentis super cherubin: ubi invocatum est nomen eius. Inposueruntque archam dei super plaustrum novum de domo Aminadab. Oza autem et fratres eius minabant plaustrum. Porro David et universus Israel ludebant coram domino

filiorum

omni virtute in canticis et in cytha-
ris et psalteriis et tympanis et cymbal-
is et tubis. Cum autem pervenissent
ad aream chidon: tetendit oza ma-
num suam ut sustentaret archam.
Bos quippe lasciviens paululum
inclinaverat eam. Iratus est itaque
dominus contra ozam. et percussit
eum eo quod contigisset archam dei: et
mortuus est ibi coram domino. Con-
tristatusque est david eo quod divisisset dominus ozam.
vocavitque locum illum divisio oze usque
in presentem diem. Et timuit dominum tunc
temporis dicens. Quomodo possum ad
me introducere archam dei. Et ob hanc
causam non eam adduxit ad se.
hoc est in civitatem david. sed divertit in
domum obededom gethei. Mansit ergo
archa dei in domo obededom tribus
mensibus. et benedixit dominus domui
eius et omnibus que habebat. xiiii.

Misit quoque hyram rex tyri nun-
cios ad david et ligna cedrina
et artifices parietum et lignorum ut
edificarent ei domum. Cognovitque
david eo quod confirmasset eum dominus
in regem super israel. et sublevatum
esset regnum suum super populum eius israel.
Accepit quoque david alias uxores in ierusalem.
genuitque filios et filias. Et hec nomina
eorum qui nati sunt ei in ierusalem.
Samua et sobab et nathan et salomon
iebaar et helisua et heliphalet. noga quoque
et napheg et iaphie elisama et baliada
et eliphaleth. Audientes autem phi-
listiim eo quod unctus esset david in regem
super universum israel. ascenderunt
omnes ut quererent eum. Quod cum
audisset david egressus est obviam eis.
Porro philistiim venientes diffusi
sunt in valle raphaim. Consuluitque
david dominum dicens. Si ascendam ad
philisteos. et si trades eos in manus
meas. Et dixit ei dominus. Ascende
et tradam eos in manu tua. Cumque
illi ascendissent in baalpharasim
percussit eos ibi david et dixit. Divisit deus
inimicos meos per manum meam.
sicut dividuntur aque. Et idcirco
vocatum est nomen loci illius baal-
pharasim. Dereliqueruntque ibi deos
suos. quos david iussit exuri. Alia etiam
vice philistiim irruerunt et diffusi
sunt in valle. Consuluitque rursum

david dominum. et dixit ei deus. Non a-
scendas post eos. recede ab eis et venies
contra illos ex adverso pirorum.
Cumque audieris sonitum gradien-
tis in cacumine pirorum. tunc egre-
dieris ad bellum. Egressus est enim
deus ante te: ut percutiat castra phi-
listiim. Fecit ergo david sicut preceperat
ei deus: et percussit castra philistiim
de gabaon usque gazara. Divulgatumque
est nomen david in universis regio-
nibus. et dominus dedit pavorem eius
super omnes gentes. xv.

Fecit quoque sibi domos in civi-
tate david: et edificavit locum
arche dei. tetenditque ei tabernaculum.
Tunc dixit david. Illicitum est ut a quo-
quam portetur archa dei: nisi a levitis quos
elegit dominus ad portandum eam
et ad ministrandum sibi usque in eter-
num. Congregavitque david universum
israel in ierusalem: ut afferret archam dei
in locum suum. quem preparaverat
ei. necnon et filios aaron et levitas.
De filiis caath. uriel princeps fuit
et fratres eius centum xx. De filiis merari
asaia princeps et fratres eius ducenti xx.
De filiis gersom. iohel princeps et fratres eius
c. xxx. De filiis elisaphan. semeias prin-
ceps et fratres eius cc. De filiis hebron:
helihel princeps. et fratres eius lxxx. De filiis
oziel aminadab princeps et fratres eius
c. xii. Vocavitque david sadoch et abiathar
sacerdotes. et levitas urihel et asaiam
iohel semeiam helihel et aminadab.
et dixit ad eos. Vos qui estis principes
familiarum leviticarum sanctificamini cum
fratribus vestris. et afferte archam domini
dei israel ad locum qui ei preparatus est.
ne ut a principio quia non eratis presentes
percussit nos dominus. sic et nunc
fiat ; illicitum quid nobis agentibus.
Sanctificati sunt ergo sacerdotes
et levite ut portarent archam domini
dei israel. Et tulerunt filii levi ar-
cham dei sicut preceperat moyses
iuxta verbum domini humeris suis
in vectibus. Dixitque david principibus
levitarum ut constituerent de fratribus suis
cantores in organis musicorum. na-
blis videlicet et liris et cymbalis ut
resonaret in excelsum sonitus
letitie. Constitueruntque levitas
heman filium iohel: et de fratribus eius

Non percussit dominus ozam quia tetigit archam
al' tetigisset
gethei
XIIII
hely

asaph filium barachie. De filiis uero
merari fratribus eorum ethan filium
casaie et cum eis fratres eorum. In secundo
ordine zachariam et ben et iaziel.
et semiramoth et iahiel et aines eli
ab et banaiam et maasiam et ma
thathiam. et heliphalu et macheniam
et obededom et iehiel ianitores. Porro
cantores eman asaph et ethan in
cymbalis eneis concrepantes. Zacha
rias autem et oziel. et semiramoth et
iahiel. et Any — et eliab et maa
sias in nablis archana cantabant.
Porro mathathias et heliphalu et
macheneias et obededom et iehiel et oza
zias in cytharis per octauam canebant.
et v. j p. le. epinicion: Chonenias
autem princeps leuitarum prophetie
preerat. et ad precinendam melodiam
erat quippe ualde sapiens. Et bara
chias et helchana ianitores arche. Porro
sebenias et iosaphath. et nathanael
et amasai et zacharias et banaias et
eliezer sacerdotes clangebant tubis
coram archa dei. Et obededom et ie
chias erant ianitores arche. Igitur
dauid et omnes maiores natu israel et tri
buni ierunt ad portandum archam
federis domini de domo obededom cum
leticia. Cumque adiuuisset deus leuitas
qui portabant federis domini. immo
labantur vii. tauri. et vii arietes.
Porro dauid erat indutus stola byssina
et uniuersi leuite qui portabant archam
domini cantoresque et chonenias prin
ceps prophetie inter cantores. Dauid
autem indutus erat et ephot lineo.
Uniuersusque israel deducebat archam
federis domini in iubilo et sonitu
buccine. et tubis et cymbalis et nablis
et cytharis concrepantes. Cumque per
uenisset archa federis domini usque ad
ciuitatem dauid. michol filia saul pro
spiciens per fenestram uidit regem
dauid saltantem atque ludentem et despexit
eum in corde suo. · xvi ·

Attulerunt igitur archam
dei: et constituerunt eam in
medio tabernaculi quod tetenderat ei dauid.
Et obtulerunt holocausta et paci
fica coram domino. Cumque com
plesset dauid offerens holocausta et pacifica
benedixit populo in nomine domini.
et diuisit uniuersis per singulos
a uiro usque ad mulierem tortam panis
et partem asse carnis bubale et frixam
oleo similam. Constituitque coram
archa domini de leuitis qui mini
strarent et recordarentur operum
eius et glorificarent atque laudarent
dominum deum israel. Asaph principem et
secundum eius zachariam. Porro iahiel
et semiramoth. et iehiel et matha
thiam et heliab et banaiam. et obededom
et iehiel super organa psalterii et
liras. Asaph autem ut cymbalis
personaret. banaiam uero et aziel
sacerdotes canere tuba iugiter coram
archa federis domini. In illo die
fecit dauid principem ad confitendum
domino asaph et fratres eius. Confi
temini domino et inuocate nomen
eius. Notas facite in populis ad in
uentiones eius. Cantate ei et psalli
te ei. narrate omnia mirabilia eius.
laudate nomen eius sanctum.
Letetur cor querentium dominum. Querite
dominum et uirtutem eius. Querite
faciem eius semper. Recordamini
mirabilium eius que fecit. signorum
illius et iudiciorum oris eius. Se
men israel serui eius. Filii iacob electi
eius. Ipse dominus deus noster: in
uniuersa terra iudicia eius. Recor
damini in sempiternum pacti eius
sermonis quem precepit in mille gene
rationes. quem pepigit cum abra
ham et iuramenti illius cum
ysaac; et constituit illud iacob in
preceptum et israel in pactum sempi
ternum dicens; Tibi dabo terram
chanaan: funiculum hereditatis
uestre. Cum essent pauci numero par
ui et coloni eius. Transierunt de gente
in gentem. et de regno ad populum
alterum. Non dimisit quemquam calump
niari eos; sed increpauit pro eis
reges. Nolite tangere christos meos.
et in prophetis meis. nolite mali
gnari. Cantate domino omnis
terra. annunciate ex die in diem
salutare eius. Narrate in gentibus
gloriam eius. in cunctis populis
mirabilia eius. Quia magnus
dominus et laudabilis nimis. et
horribilis super omnes deos. Omnes
enim dii populorum idola. dominus
autem celos fecit. Confessio et

Nō ps. Confitemini ī primo noc
turno cantate

magnificencia coram eo fortitudo
et gaudium in loco eius. Afferte do
mino familie populorum. Afferte
domino gloriam et imperium. Date
domino gloriam nomini eius. levate hostiam
et sacrificium et venite in conspectu
eius: et adorate dominum in decore sancto.
Commoveatur a facie illius omnis
terra: ipse enim fundavit orbem (al' terram)
immobilem. Letentur celi et exultet
terra. et dicant in nationibus dominus
regnavit. Tonet mare et plenitudo
eius: exultent agri et omnia que in
eis sunt. Tunc laudabunt ligna
saltus coram domino. quia venit
iudicare terram. Confitemini
domino quoniam bonus quoniam in eternum
misericordia eius. Et dicite. Sal
va nos deus salvator noster. et congrega
nos et erue de gentibus ut confitea
mur nomini sancto tuo et exultemus
in carminibus tuis. Benedictus
dominus deus israel ab eterno et usque
in eternum. et dicat omnis populus
amen. et hymnum deo. Reli
quit itaque coram archa federis
domini asaph et fratres eius ut mini
strarent in conspectu arche iugiter
per singulos dies et vices suas. Porro
obededom et fratres eius. lx. viii. Et obe
dedom filium idithum. et osa consti
tuit ianitores. Sadoch autem sacer
dotem et fratres illius sacerdotes coram
tabernaculo domini. in excelso quod
erat in gabaon. ut offerrent holo
causta domino super altare holocau
stomatis iugiter mane et vespere
iuxta omnia que scripta sunt in
lege domini quam precepit israel. Et
post eum heman et idithum et reliquos
electos unumquemque vocabulo suo ad
confitendum domino quoniam in eternum
misericordia eius. Heman quoque et idithum
canentes tuba et quatientes cymbala
et omnia musicorum organa. ad
canendum deo. Filios autem idithum
fecit esse portarios. Reversusque est
omnis populus in domum suam.
et david ut benediceret etiam domui sue.

Ro[o] de asaph et ydythum et osa

XVII

Cum · xvij ·
autem habitaret david in domo
sua: dixit ad nathan prophetam.
Ecce ego habito in domo cedrina.
archa autem federis domini sub
pellibus est. Et ait nathan ad david.
Omnia que in corde tuo sunt fac.
Deus enim tecum est. Igitur nocte
illa factus est sermo domini ad na
than. dicens. Vade et loquere david
servo meo. Hec dicit dominus. Non
edificabis michi tu domum ad ha
bitandum. neque enim mansi
in domo ex eo tempore quo eduxi israel
de terra egypti. usque ad hanc diem.
sed fui semper mutans loca taber
naculi et in tentorio manens cum omni
israel. Numquid locutus sum saltem
uni iudicum israel quibus preceperam
ut pascerent populum meum et di
cerem: quare non edificastis michi domum
cedrinam: Nunc itaque sic loqueris
ad servum meum david. Hec dicit
dominus exercituum. Ego te tuli
cum in pascuis sequereris gregem
ut esses dux populi mei israel. Et fui
tecum quocumque perrexisti. et interfe
ci omnes inimicos tuos coram te.
Fecique tibi nomen quasi unius ma
gnorum qui celebrantur in terra.
et dedi locum populo meo israel. planta
bitur et habitabit in eo: et ultra
non movebitur. Nec filii iniquita
tis atterent eos sicut a principio —
ex diebus quibus dedi iudices populo
meo israel: et humiliavi universos
inimicos tuos. Annuncio ergo tibi
quod edificaturus sit tibi dominus do
mum. Cumque impleveris dies
tuos ut vadas ad patres tuos. susci
tabo semen tuum post te quod erit de
filiis tuis et stabiliam regnum eius.
Ipse edificabit michi domum. et fir
mabo solium eius usque in eternum.
Ego ero ei in patrem: et ipse erit michi
in filium. Et misericordiam meam non
auferam ab eo. sicut abstuli ab eo
qui ante te fuit. Et statuam eum
in domo mea. et in regno meo
usque in sempiternum. Et thronus
eius firmissimus erit in perpetuum.
Iuxta omnia verba hec. et iuxta universam
visionem istam. sic locutus est
nathan ad david. Cumque venisset rex
david et sedisset coram domino: dixit.
Quis ego sum domine deus et que
domus mea — ut prestares michi
talia? Sed et hoc parum visum est in conspec
tu tuo, ideo quia locutus es super domum

servi tui etiam in futurum: et fecisti me spectabilem super omnes homines Domine Deus meus. Quid ultra addere potest David cum ita glorificaveris servum tuum, et cognoveris eum? Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, et nota esse voluisti universa magnalia. Domine non est similis tui: et non alius Deus absque te ex omnibus quos audivimus auribus nostris. Quis autem est alius ut populus tuus Israel gens una in terra ad quam perrexit Deus, ut liberaret et faceret populum sibi, et magnitudine sua atque terroribus eiceret nationes a facie eius quem de Aegypto liberaverat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in aeternum, et tu Domine factus es Deus eius. Nunc igitur Domine sermo quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmetur in perpetuum, et fac sicut locutus es. Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, et dicatur: Dominus exercituum Deus Israel: et domus David servi eius permanens coram eo. Tu enim Domine Deus meus revelasti auriculam servi tui ut aedificares ei domum, et ideo invenit servus tuus fiduciam ut oraret coram te. Nunc ergo Domine tu es Deus, et locutus es ad servum tuum tanta beneficia. Et coepisti benedicere domui servi tui, ut sit semper coram te. Te enim Domine benedicente benedicta erit in perpetuum. xviii.

Factum est autem post haec ut percuteret David Philisthiim et humiliaret eos, et tolleret Geth et filias eius de manu Philisthiim: percuteretque Moab et fierent Moabitae servi David offerentes ei munera. Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Emath quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Eufraten. Cepit ergo David mille quadrigas eius et vii milia equitum ac xx milia virorum peditum. Subnervavitque omnes equos curruum exceptis c quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et Syrus Damascenus ut auxilium praeberet Adarezer regi Soba. Sed et huius percussit David xxii milia virorum. Et posuit milites in Damasco ut Syria quoque serviret sibi et offerret munera. Adiuvitque eum Dominus in cunctis ad quaecumque perrexerat. Tulit quoque David pharetras aureas quas habuerant servi Adarezer, et attulit eas in Hierusalem. Nec non de Thebath et Chun urbibus Adarezer aeris plurimum, de quo fecit Salomon mare aeneum et columnas et vasa aenea. Quod cum audisset Thou rex Emath, percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba, misit Aduram filium suum ad regem David ut postularet ab eo pacem, et congratularetur ei, eo quod expugnasset et percussisset Adarezer: adversarius quippe Thou erat Adarezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et aenea consecravit rex David Domino cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus tam de Idumea et Moab et filiis Ammon quam de Philisthiim et Amalech. Abisai vero filius Sarviae percussit Edom in valle Salinarum x et viii milia, et constituit in Edom praesidium, ut serviret Idumea David. Salvavitque Dominus David in cunctis ad quae perrexerat. Regnavit ergo David super universum Israel, et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro Ioab filius Sarviae erat super exercitum, et Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Sadoch autem filius Ahitob et Ahimelech filius Abiathar sacerdotes, et Susa scriba. Banaias autem filius Ioiadae super legiones Cherethi et Phelethi. Porro filii David primi ad manum regis. xix.

XIX

Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, et regnaret Amnon filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Amnon filio Naas, praestitit enim mihi pater eius gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon ut consolarentur Amnon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Amnon: Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolarentur te: nec animadvertis quod ut explorent et investigent et scrutentur terram tuam venerunt ad te servi eius. Igitur

al' nnam

amon pueros david decalvavit, et
rasit capud et barbam, et precidit tuni
cas eorum a natibus usque ad pedes: et
dimisit eos. Qui cum abissent et
hoc mandassent d. misit in occursu
eorum. Grandem enim contumelia
sustinuerant: et precepit ut manerent
in iericho: donec cresceret barba eorum
et capilli et tunc reverterentur. Videntes
autem filii amon quod iniuriam fecis
sent d. tam amon quam reliquus populus
miserunt mille talenta argenti:
ut conducerent sibi de mesopotamia
et de siria maacha, et de soba currus
et equites. Conduxeruntque xxxii. milia
curruum et regem maacha cum
populo eius. Qui cum venissent
castra metati sunt e regione meda
ba. Filii quoque amon congregati
de urbibus suis venerunt ad bellum.
Quod cum audisset d. misit ioab
et omnem exercitum virorum fortium.
Egressique filii amon: direxerunt
aciem iuxta portam civitatis.
Reges autem qui ad auxilium venerant
separatim in agro steterunt. Igitur
ioab intelligens bellum ex adverso
et post tergum contra se fieri: elegit
viros fortissimos de universo israel, et
perrexit contra syrum. Reliquam autem
partem populi dedit sub manu a
bisai fratris sui, et perrexerunt contra
filios amon. Dixitque. Si vicerit
me syrus: auxilio eris michi. Si
autem superaverint te filii amon ero
tibi in presidium. Confortare et
agamus viriliter pro populo nostro. et
pro urbibus dei nostri. Dominus autem
quod in conspectu suo bonum est faciat.
Perrexit ergo ioab et populus qui cum
eo erat contra syrum ad prelium
et fugavit eos. Porro filii amon
videntes quod fugisset syrus. ipsi quoque
fugerunt abisai fratrem eius et ingressi
sunt civitatem. Reversusque est et
ioab in ierusalem. Videns autem syrus
quod cecidisset coram israel misit nun
cios et adduxit syrum qui erat
trans fluvium. Sophath autem
princeps milicie adadezer erat dux
eorum. Quod cum nunciatum esset
d. congregavit universum israel
et transivit iordanem: irruitque in
eos. et direxit ex adverso aciem.

illis contra repugnantibus. Fugit
syrus israel: et interfecit d. de siris se
curruum: et xl. milia peditum et so
principem exercitus. Videntes aut
servi adadezer se ab israel esse supera
transfugerunt ad d. et servierunt ei
Noluitque ultra siria prebere au
filiis amon. xx.

Factum est autem post anni
circulum eo tempore quo so
reges ad bella procedere: congrega
ioab exercitum et robur milicie: et
vastavit terram filiorum amon
Perrexitque et obsedit rabath. Porro
d. manebat in ierusalem. quando ioab percus
sit rabath, et destruxit eam. Tulit
autem d. coronam melchon de ca
pite eius. et invenit in ea auri pondo
talentum et preciosissimas gemmas. Fecit
sibi inde diadema. Manubias quoque
urbis plurimas tulit. Populum
autem qui erat in ea eduxit. et fecit
super eos tribulos et traheas et ferr
carpenta transire: ita ut dissecar
entur et contererentur. omnes. Sic
fecit d. cunctis urbibus filiorum amon
et reversus est cum populo suo in ier
Post hec initum est bellum in gazer
adversus philisteos. in quo percus
sobochai usathites saphai de gene
raphaim: et humiliavit eos. Ali
quod bellum gestum est adversus
philisteos in quo percussit adeodat
filius saltus bethleemites fratrem go
liath gethei. cuius haste lignum er
quasi liciatorium texentium. Sed
et aliud bellum accidit in geth. in
quo fuit homo longissimus, habens
senos digitos. i. simul xxiiii. qui et
ipse fuerat de rapha stirpe generatus
Hic blasphemavit israel. et percussit
eum ionathan filius samaa fratris
d. Hii sunt filii rapha in geth
qui ceciderunt in manu d. et servorum e

Consurrexit autem xxi.
sathan contra israel: et incita
vit david ut numeraret israel. Dixit
itaque david ad ioab et ad principes
populi. Ite et numerate israel a
bersabee usque ad dan: et afferte michi
numerum ut sciam. Responditque
ioab. Augeat dominus populum
suum centuplum quam ~~non~~ sunt.
Nonne mi domine rex omnes

servi tui sunt. Quare hoc querit dominus meus rex, quod in peccatum reputetur in israel? Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est ioab et circuivit universum israel, et reversus est ierusalem. Deditque david numerum eorum quos circuierat. Et inventus est omnis israel numerus mille milia et c. milia virorum educentium gladium. De iuda autem cccc. lxx. milia bellatorum. Nam levi et beniamin non numeravit, eo quod invitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem domino quod iussum erat; et percussit israel. Dixitque david ad dominum: Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est dominus ad gad videntem david dicens: Vade et loquere ad david, et dic ei: Hec dicit dominus: Trium tibi optionem do: unum quod volueris elige, et faciam tibi. Cumque venisset gad ad david, dixit ei: Hec dicit dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis pestilentiam, aut tribus mensibus te fugere hostes tuos, et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium domini et mortem versari in terra, et angelum domini interficere in universis finibus israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit david ad gad: Ex omni parte me premunt angustie. Sed melius mihi est ut incidam in manus domini, quia multe sunt miserationes eius, quam in manus hominum. Misit ergo dominus pestilentiam in israel; et ceciderunt de israel lxx. milia virorum. Misit quoque angelum in ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur, vidit dominus et misertus est super magnitudine mali, et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit. Iam cesset manus tua. Porro angelus domini stabat iuxta aream ornan iebusei. Levansque david oculos suos, vidit angelum domini stantem inter terram et celum, et evaginatum gladium in manu eius, et versum contra ierusalem; et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis et proni in terram. Dixitque david ad dominum:

Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego sum qui peccavi, ego qui malum feci. Iste grex quid commeruit? Domine deus meus, vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei. Populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit gad ut diceret david ut ascenderet et extrueret altare domino deo in area ornan iebusei. Ascendit ergo david iuxta sermonem gad quem locutus ei fuerat ex nomine domini. Porro ornan cum suspexisset et vidisset angelum, quatuorque filii eius cum eo, absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum venisset david ad ornan, conspexit eum ornan, et processit ei obviam de area, et adoravit illum pronus in terram. Dixitque ei david: Da mihi locum aree tue, ut edificem in ea altare domino; ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem ornan ad david: Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium; omnia libens prebeo. Dixitque ei rex david: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo, et sic offerre domino holocausta gratuita. Dedit ergo david ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos; et edificavit ibi altare domino. Obtulitque holocausta et pacifica, et invocavit dominum; et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo david videns quod exaudisset eum dominus in area ornan iebusei, immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat moyses in deserto et altare holocaustorum eodem tempore erat in excelso gabaon; et non prevaluit david ire ad altare ut ibi obsecraret dominum. Nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli domini.

Nō holocaustū edificād

XXII

Dixitque david: .xxii. Hec est domus domini, et hoc altare in holocaustum israel. Et

precepit ut congregarentur omnes proseliti de terra israel. et constituit ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos. ut edificaretur domus domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas preparavit david: et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant estimari que sydonii et tyrii deportaverunt ad david. Et dixit david. Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus. domus autem quam edificari volo domino. talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes paravit impensas. Vocavitque salomonem filium suum. et precepit ei ut edificaret domum domino deo israel. Dixitque david ad salomonem. Fili mi voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei sed factus est sermo domini ad me dicens. Multum sanguinem effudisti et plurima bella bellasti; non poteris edificare domum nomini meo. tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus. faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum: et ob hanc causam pacificus vocabitur. Et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo et ipse erit michi in filium et ego ero ei in patrem; firmaboque solium regni eius in eternum super israel. Nunc ergo fili mi. sit dominus tecum, et prosperare et edifica domum domino deo tuo, sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudenciam et sensum ut regere possis israel: et custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata et iudicia que precepit dominus moysi ut doceret israel. Confortare viriliter age. ne timeas neque paveas. Ecce ego in paupertate mea preparavi impensas domus domini. Auri talenta. c. milia et argenti mille milia talentorum. Eris vero et ferri non est pondus. vincitur enim numerus magnitudine. Ligna et lapides preparavi ad universa impendia.

Habes quoque plurimos artifices la[tho]mos atque cementarios: artifices [lig]norum. et omnium artium ad facien[dum] opus, prudentissimos in auro et argento. ere et ferro cuius non est numerus. Surge igitur et fac et erit dominus tecum. Precep[it quoque] david cunctis principibus israel: ut adiu[v]erent salomonem filium suum. Cer[n]itis quod dominus deus vester vobis[cum] sit. et dederit vobis requiem per circu[itum] et tradiderit omnes inimicos in ma[nu] vestra: et subiecta sit terra coram do[mino] et coram populo eius. Prebete igi[tur] corda vestra et animas vestras: ut quera[tis] dominum deum vestrum: et consurgite et [e]dificate sanctuarium domino deo [ut] introducatur archa federis et va[sa] domino consecrata in domum que [edi]ficatur nomini domini. xxiii.

Igitur david senex et plenus di[erum] regem constituit salomon[em] filium suum super israel. Et con[gre]gavit omnes principes israel et sa[cer]dotes atque levitas. Numerati[que sunt] levite a .xxx. annis et supra. et in[ven]ti sunt .xxxviii. milia virorum. Ex his electi sunt et distributi [in] ministerium domus domini. [xxiiii] milia. Prepositorum autem et iudicum. vi [milia]. Porro .iiii. milia ianitores. et totid[em] psalte canentes domino in organis que fecerat david ad canendum. [Et] distribuit eos david per vices filiorum levi; gerson videlicet et caath et me[ra]ri. Gerson leedan et semei. Fi[lii] ledan principes iehiel et zetham et iohel. tres. filii semei: salomith et ozihel et aran. tres. Isti sunt pr[in]cipes familiarum leedan. Por[ro] filii semei: leeth et ziza et ieus et baria. Isti filii semei iiii. Erat autem leeth prior. ziza secundus. p[orro] ieus et baria non habuerunt plurimos filios. et ideo una familia una domo computati sunt. Filii caath amram et isaar, hebron et ozihel. filii amram: aaron et moyses. Se[pa]ratusque est aaron ut ministra[ret] in sancta sanctorum, ipse et filii eius in perpetuum. et ut adoleret incen[sum] domino secundum ritum suum. ac be[ne]diceret nomini eius in perpetuum. [Moy]si quoque hominis dei filii annumerant[ur]

in tribu levi. Filii moysi: gersom et
eliezer. Filii gersom. subuel primus.
Fuerunt autem filii eliezer. rohoba
primus: et non erant eliezer filii
alii. Porro filii rohoba multiplicati
sunt nimis. Filii ysaar: salomith
primus. Filii hebron. ieriau primus.
amarias secundus. iaaziel tertius. iecmaam
quartus. Filii oziel: micha primus.
iesia secundus. Filii merari. mooli et musi.
Filii mooli eleazar et cis. Mortuus
est autem eleazar. et non habuit
filios sed filias. Acceperunt que eas
filii cis: fratres earum. Filii musi. mooli,
eder: et ierimuth. tres. Hii filii levi
in cognationibus et familiis suis princi
pes per vices et in numero capitum
singulorum: qui faciebant opera
ministerii domus domini. a xx.
annis et supra. Dixit enim david.
Requiem dedit dominus deus israel
populo suo. et habitationem in
ierusalem usque in sempiternum: nec erit
officii levitarum ut ultra portent
tabernaculum et omnia vasa eius
ad ministrandum. Iuxta precepta
quoque david novissima supputabitur
numerus filiorum levi. a xx. annis
et supra, et erunt sub manu filiorum
aaron in cultum domus domini
in vestibulis et in exedris, et in loco
purificationis. et in sanctuario. et in
universis operibus ministerii tem
pli domini. Sacerdotes autem super
panes propositionis et ad simile sa
crificium. et ad lagana et azima
et sartaginem. et ad fermentum simila et
et super omne pondus atque mensuram.
Levite vero ut stent mane ad con
fitendum domino. et canendum
similiterque ad vesperam tam in obla
tione holocaustorum domini quam in
sabbatis. et in calendis et sollempnitatibus
reliquis iuxta numerum et cerimoni
as uniuscuiusque rei iugiter coram
domino: et custodiant observationes
tabernaculi federis et ritum sanctuarii
et observationem tabernaculi filiorum
aaron fratrum suorum ut ministrent
in domo domini. ·xxiiii· XXIIII
Porro filiis aaron hee parti
ones erunt. Filii aaron:
nadab et abiu. et eleazar et ythamar.
Mortui sunt autem nadab et

abiu ante patrem suum absque liberis.
sacerdotioque functus est eleazar. et y
thamar. Et divisit eos david. id est sadoch
de filiis eleazar: et achimelech de filiis
ithamar: secundum vices suas et mini
sterium. Inventique sunt multo
plures filii eleazar in principibus
virorum quam filii ithamar. Divisit aut
eis hoc est filiis eleazar principes per
familias .xvi. et filiis ithamar per
familias et domos suas .viii. Porro
divisit utrasque inter se familias
sortibus. Erant enim principes
sanctuarii: et principes domus dei tam
de filiis eleazar quam de filiis ithamar.
Descripsitque eos semeias filius na
thanahel scriba levites coram rege.
et principibus. et sadoch sacerdote et achi
melech filio abiathar: principibus
quoque familiarum sacerdotalium et levi
ticarum. Unam domum que ceteris
preerat eleazar: et alteram domum
que sub se habebat ceteros ythamar.
Exivit autem sors prima ioiarib. al' ierubib
Secunda gedeie. iii. harim. iiii. seorim.
v. melchia. vi. maimam. vii. achos.
viii. abia. ix. iesu. x. sechenia. xi.
eliasib. xii. iachim. xiii. oppha. xiiii. al' machachim
isbaal. xv. abelga. xvi. emmer. xvii.
ezir. xviii. aphes. xix. phetia. xx. ieze al' aapses
el. xxi. iachin. xxii. gamul. xxiii.
dalaiau. xxiiii. maziau. Hee vices
eorum secundum ministeria sua. ut in
grediantur domum dei. et iuxta ritum
suum. sub manu aaron patris eorum.
sicut preceperat dominus deus israel.
Porro filiorum levi qui reliqui fue
rant de filiis amram. erat subahel. principes
De filiis subahel: iedeia. De filiis
quoque roobie: princeps iesias. Isaaris
vero salemoth. Filiusque salemoth:
iaaiath. filiusque eius: ieriavus primus.
Amarias secundus. iaziel tertius. iecmo al' iecymon
am quartus. Filius oziel. micha. filius
micha: samir. frater micha: iesia. filius
que iesie. zacharias. filii merari.
mooli et musi. filius oziau bennon. al' iosian
Filius quoque merari. oziam et soem.
et zachur et hebri. Porro mooli filius al' zaccur
eleazar: qui non habebat liberos.
Filius vero cis ierameel. filii musi:
mooli eder et ierimoth. Isti filii levi
secundum domos familiarum suarum.
Miseruntque et ipsi sortes contra fratres.

suos filios aaron coram d(avi)d rege. ⁊
sadoch ⁊ achimelech ⁊ principibus
familiarum sacerdotalium ⁊ leuiti
carum. Tam maiores q(ua)m minores
omnes sors equaliter diuidebat.

XXV

Situr d(avi)d ⁊ · xxv ·
magistratus exercitus segregauerunt
in ministerium filios asaph. ⁊ heman
⁊ idithun. qui p(ro)ph(et)arent in cythar(is) (al' ydythu(n))
⁊ psalteriis ⁊ cymbalis s(e)c(un)d(u)m numer(um)
suum dedicato sibi officio seruientes.
De filiis asaph: zachur ⁊ ioseph.
⁊ nathania. ⁊ asarela. Filii asaph
sub manu asaph p(ro)ph(et)antes iux(ta)
regem. Porro idithun filii idithun
godolias sorí iesias ⁊ sabias ⁊ ma
thathias vi. sub manu p(at)ris sui.
idithun qui in cythara p(ro)ph(et)abat
super confitentes ⁊ laudantes d(omi)n(u)m.
Heman quoq(ue) filii. heman bocciam
mathania ozihel ⁊ sebuel (al' machania · subael)
⁊ ierimoth. anania
⁊ anam. eliata geddelthi ⁊ romethi (al' iesbacasa)
ezer ⁊ iesbacasa. mellothi othir
mazioth. Omnes isti filii heman
videntes regis in sermonib(us) dei ut
exaltaret cornu. Dedit q(ue) deus
heman filios xiiij. ⁊ filias tres.
Uniuersi sub manu p(at)ris sui ad
cantandum in templo domini.
distributi erant in cymbalis ⁊ in
psalteriis ⁊ citharis in ministeria
domus domini. iux(ta) regem. Asaph
videl(icet) ⁊ idithun ⁊ heman. Fuit aut(em)
numerus eorum cum fr(atr)ib(us) suis
qui erudiebant canticum domini
cuncti doctores. cc(ent)i lxxx viij. Miser(unt)
q(ue) sortes per vices suos. ex equo ta(m)
maior q(ua)m minor doctus pariter ⁊
in doctus. Egressa q(ue) est sors prima
ioseph: qui erat de asaph. Secunda
godolie ipsi ⁊ filiis eius ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xii. Tercia zachur: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xii. iiij. isari. filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius xii.
v. nathanie filiis ⁊ fr(atr)ibus eius xii.
vi. bocciau. filiis ⁊ fr(atr)ibus eius xii.
vii. israela: filiis ⁊ fr(atr)ibus eius xii. (al' israela)
viii. isaie: filiis ⁊ fr(atr)ibus eius xii.
ix. mathanie: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius xii.
x. semeie: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius xii. xi. (al' esrael)
ezrehel filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius xii. xii.
asabie: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius xii. xiii.
subahel: filiis ⁊ fr(atr)ibus eius xii. xiiij.
mathathie: filiis ⁊ fr(atr)ibus eius xii.
xv. ierimoth. filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius xii.

xvi. ananie: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xvii. iesbocase: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xviii. anani: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xix. mellothi: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xx. eliatha: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xxi. othir filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xxii. godolthi: filiis ⁊ fr(atr)ib(us) eius
xxiii. mazioth filiis ⁊ fr(atr)...
xxiiij. Romanthiezer ...

Diuisiones autem ian(itorum)
De choritis mesellemia filius c(ore)
De filiis asaph. filii mesellem(ie)
zacharias primogenitus. iad(ihel)
secundus. sabadias. iii. iathan(iel)
ahilam v. Iohanna. vi. elioe(nai)
vii. Filii autem obededom. s(emeias)
primogenitus. iozabad. s(ecundus)
hetha. iii. sachar iiii. nath(anael)
amihel. vi. ysachar vii. ph(ollathi)
viii. q(uia) benedixit illi dominus
meie aut(em) filio eius nati sunt
prefecti familiarum suar(um)
erant viri fortissimi. Filii er(go)
semeie othni ⁊ raphael ⁊ obe(d)
⁊ zabad ⁊ fr(atr)es eius viri fortissim(i)
helui quoq(ue) ⁊ samathias. Om(nes)
hii de filiis obededom. Ipsi ⁊ fil(ii)
fr(atr)es eorum fortissimi ad mi(nisteri)
um. lx. ii. obededom. Porro m(e)
sellemie filii ⁊ fr(atr)es robustissim(i)
⁊ viii. De hosa autem. i. d(e) fi(liis)
mari: semri ⁊ princeps. Non
habuerat primogenitum ⁊ ide(o)
posuerat eum pater eius in p(rincipem)
helchias ii. Tabelias iii. zach(a)
rias iiii. Omnes hii filii et fr(atr)es
osa xiii. Hii diuisi sunt ia(nitores)
ut semper principes custod(iarum)
sicut ⁊ fr(atr)es eorum ministra(rent)
in domo domini. Missae sunt
sortes ex equo ⁊ paruis ⁊ magnis
per familias suas. in unam(quamque)
portarum. Cecidit igitur so(rs)
orientalis selemie. Porro zach(arie)
filio eius viro prudentissimo
erudito sortito obtigit plaga se(p)
tentrionalis. Obededom vero ⁊ fil(iis)
ad austrum in qua parte do(mus)
erat seniorum consilium. Sep(hi)m
⁊ hosa ad occidentem iux(ta) port(am)
que ducit ad viam ascensi(onis)
custodia contra custodiam.
orientem vero leuite vi. ⁊ ad aqui
lonem iiii. per diem. atq(ue)

nem famili in die m̄ıo: ꝛ ubi erat
consilium bini ꝛ bini. in cellulis q̄
ianitorum ad occidentem .iiij. in uia:
biniq; per cellulas. Hee sunt diui
siones ianitorum filiorꝫ chore et me
rari. Porro achias erat sup̄ thesau
ros domus domini et uasa scōrum.
Filii ledan: filii gersonni. De ledan
principes familiarꝫ ledan ꝛ gersonni
iehieli. Filii iehieli: zathan ꝛ iohel
fr̄s eius super thesauros domus dn̄i.
Amramitis ꝛ ysaaritis ꝛ ebronitis
ꝛ ozielitis. Subahel autē filius gersom
filii moysi ꝓpositus thesauri. Fr̄s q̄ꝫ
eius eliezer cuius filius raabia. ꝛ hu⁹
filius ysaias. ꝛ huius filius ioram.
huius quoq; filius zechri. Sꝫ ꝛ hui⁹ fili⁹
selemith. Ipse selemith ꝛ fr̄s eius sr̄
thesauros sanctorum que sanctificauit
dd̄ rex ꝛ principes familiarꝫ. ꝛ tribuni
ꝛ centuriones. ꝛ duces exercitus de bellis
ꝛ manubiis preliorum q̄ consecrauerant
ad instaurationem ꝛ supellec
tilem templi domini. Hec autē
uniuersa sanctificauit samuel uidens
ꝛ saul filius cis. ꝛ abner filius ner:
ꝛ ioab filius saruie. Omnesq; sancti
ficauerant ea per manum selemith
ꝛ fratrum eius. De isaaritis uero preerat
chonenias ꝛ filii eius ad opera forinsec⁹
super isrl̄: ad docendum ꝛ ad iudicā
dum eos. Porro de ebronitis. asa
bias ꝛ fr̄s eius uiri fortissimi mille
dcc. preerant isrl̄i transiordanem
contra occidentem in cunctis operibꝫ
domini. ꝛ in ministerium regis.
Ebronitarꝫ autem princeps fuit herias
scdm̄ familias ꝛ cognationes eorꝫ.
xl.º anno regni dd̄ recensiti sunt: et
inuenti — uiri fortissimi in gazer
ꝛ galaad fr̄s q; eius robustioris eta
tis duo milia. dcc. principes famili
arum. Preposuit autē eos dd̄ rex ru
benitis ꝛ gaditis ꝛ dimidie tribui
manasse: in omne ministerium
dei ꝛ regis. · xxvii.

Filii autem isrl̄ scdm̄ numerꝫ
suum principes familiarum
tribuni ꝛ centuriones. ꝛ prefecti
qui ministrabant regi scd̄ turmas
suas. ingredientes ꝛ egredientes per
singulos menses in anno: xxiiij.
quibꝫ singuli preerant. Prime
turme in primo mense isboam

preerat filius zabdihel: ꝛ sub eo xxiiij
.m̄. De filiis phares princeps cunctorꝫ
principum in exercitu. mense pmō.
Secundi mensis habebat turmam
dux dodi achoites. ꝛ post se alterum nomē
macelloth qui regebat partem exerci
tus. xxiiij. milium. Dux quoqꝫ
turme tercie in mense tercio erat
banaias filius ioiade sacerdos ꝛ in
diuisione sua. xxiiij. m̄. Ipse est
banaias fortissimus inter xxx. ꝛ sr̄
xxx. Preerat autem turme ipsius
amizadab filius eius. Quartus.
mense iiij.º asahel fr̄ ioab. ꝛ zabadi
as filius eius post eum. ꝛ in turma
eius xxiiij. m̄. Quintus mense
quinto princeps samaoth iezrahe
lites ꝛ in turma eius xxiiij. milia.
Sextus. mense vi.º ira filius acces the
cuites. ꝛ in turma eius xxiiij. m̄.
Septimus mense septimo. elles
phallonites de filiis ephraym: et
in turma eius. xxiiij. m̄. Octau⁹.
mense viij.º sobothai asochites de
stirpe zarai: ꝛ in turma eius xxiiij.
m̄. Nonus. mense ix.º abiezer a
nathothites de filiis gemini: ꝛ in
turma eius. xxiiij. m̄. Decimus.
mense. x.º marai. ꝛ ipse nethopha
thites de stirpe zarai: ꝛ in turma ei⁹
xxiiij. m̄. Undecimus. mense xi.º
banaias pharatonites de filiis eph
raym: ꝛ in turma eius. xxiiij. m̄.
Duodecimus. mense xij.º holdai
nethophachites de stirpe gothoniel:
ꝛ in turma eius. xxiiij. m̄. Porro
tribubꝫ preerant isrl̄: rubenitis dux
eliezer filius zechri. Simeonitis
dux saphathias filius macha. Le
uitis asabias filius chamuel. aa
ronitis. sadoch: iudaitis. helyu fr̄
dd̄. Isacharitis. amri fili⁹ michael.
Zabulonitis iesmaias filius abdie.
Neptalitibꝫ ierimoth filius ozihel.
Filiis ephraym: ozee fili⁹ ozazin.
Dimidie tribui manasse i galaad:
iaddo filius zacharie. Beniamin
autem: iasiel filius abner. Dan
uero iezrihel filius ieroam. Hii
principes filiorum isrl̄. Noluit
autem dd̄ numerare eos. a xx.ti annis
ꝛ inferius: q; dominus dixerat
ut multiplicaret isrl̄ quasi stellas
celi. Ioab filius saruie ceperat

Al' de stirpe

Al' banaas uel banaias

dimidie tribui manasse iohel fili⁹ phadaie et

numerare nec compleuit. quia super hoc
ira irruerat super israel: et ideo nu
merus eorum qui fuerant recensiti
non est relatus in fastos regis david.
Super thesauros autem regis fuit aza
al' azmoth — moth filius adihel. His autem
thesauris qui erant in urbibus et in
vicis et in turribus presidebat ionathan
filius ozie. Operi autem rustico et agri
colis qui exercebant terram preerat
ezri filius chelub. Vineisque cul
toribus semeias ramathites. Cellis
autem vinariis zabdias aphonites.
Nam super oliveta et ficeta que erant
in campestribus: balanan gederites.
Super apothecas autem olei ioas. Porro
armentis que pascebantur in saro
ne prepositus fuit setrai saronites.
Et super boves in vallibus saphat filius
al' addi — adli. Super camelos vero ubil isma
elites: et super asinos iadias mero
nathites. Super oves quoque iaziz
agareneus. Omnes hii principes
substantie regis david. Ionathan autem patruus
david consiliarius vir prudens et lite
al' achamoni — ratus. ipse et iahihel filius achama
ni. erant cum filiis regis. Et a
chitophel etiam consiliarius regis
et chusi arachites amicus regis.
Post achitophel fuit ioiada filius
banaias et abiathar. princeps autem
exercitus regis erat ioab. xxviii.

XXVIII

Convocavit igitur david omnes
principes israel: duces tri
buum. et prepositos turmarum
qui ministrabant regi. tribunos
quoque et centuriones: et qui preerant
substantie et possessionibus regis. filiosque suos
cum eunuchis et potentes: et robu
stissimos quosque in exercitu ierusalem. Cum
que surrexisset rex et stetisset: ait. Au
dite me fratres mei et populus meus. Co
gitavi ut edificarem domum in qua
requiesceret archa federis domini:
et scabellum pedum dei nostri. et ad edi
ficandum omnia preparavi. Deus
autem dixit michi. Non edificabis
domum nomini meo. eo quod sis vir bella
tor. et sanguinem fuderis. Sed elegit
dominus deus israel me de universa domo
patris mei ut essem rex super israel in per
petuum. De iuda enim elegit
principes. Porro de domo iuda do
mum patris mei. et de filiis patris mei

placuit ei ut me eligeret regem
cunctum israel. Sed et de filiis meis
hos enim multos dedit michi dominus
elegit salomonem filium meum
ut sederet in throno regni domini
super israel. Dixitque michi. Sa[lomon]
filius tuus edificabit domum meam
et altaria mea. Ipsum enim elegi
in filium: et ego ero ei in patrem
et firmabo regnum eius usque in e[ternum]
si perseveraverit facere precepta mea
et iudicia sicut et hodie. Nunc
coram universo cetu israel audien[te]
deo nostro custodite. et perquirite
mandata domini dei vestri. ut possidea
tis terram bonam. et relinquatis
eam filiis vestris post vos usque in
perpetuum. Tu autem salomon
mi scito deum patris tui et servi
corde perfecto. et animo volunt[ario]
Omnia enim corda scrutatur
et universas mentium cogita
tiones intelligit. Si quesieris eum
invenies: si autem dereliqueris
proiciet te in eternum. Nunc
quia elegit te dominus ut edifica
res domum sanctuarii. confortare et
perfice. Dedit autem david salomoni
filio suo descriptionem porticus
templi et cellariorum et ce[nacu]
lorum et cubiculorum in abditis et do
mus propitiationis. necnon et omnium
que cogitaverat: atriorum et exedrarum per
circuitum in thesauros domus
Divisionemque sacerdotalium
leviticarum et omnia opera do
mus domini. et in universa vasa
ministerii templi domini. Aurum
in pondere per singula vasa mi
sterii. Argenti quoque pondus pro
vasorum ac operum diversitate.
Sed et ad candelabra aurea et ad
lucernas eorum aurum pro
unoquoque candelabro [illegible]
Similiter et in candelabris argenteis
et lucernis eorum pro diversi[tate]
mensure pondus argenti tradidit
Aurum quoque dedit in mensas pro[positionis]
pro diversitate mensure
argentum in alias mensas argen
teas. Ad fuscinulas quoque et phialas
et thuribula ex auro purissimo
et leunculos aureos pro qualitate
sive pondus distribuit

& leunculum. Similiter & in leones
argenteos diversum argenti pondus
separavit. Ad altare autem in quo
adolebatur incensum aurum pu
rissimum dedit. & ut ex ipso fieret simi
litudo quadrige cherubin extenden
tium alas & velantium archam federis
domini. Omnia inquit venerunt
scripta manu domini ad me: ut intel
ligerem universa opera exemplaris.
Dixit quoque David Salomoni filio suo. Vi
riliter age & confortare & fac: ne timeas
et paveas. Dominus enim deus meus
tecum erit & non dimittet te. nec
derelinquet: donec perficias omne
opus ministerii domus domini.
Ecce divisiones sacerdotum & levita
rum in omne ministerium domus
domini assistunt tibi & parati sunt
& noverunt tam principes quam populus
facere omnia precepta tua. · xxix ·
Locutusque est David rex ad omnem
ecclesiam. Salomonem filium
meum unum elegit deus adhuc
puerum & tenerum. Opus est grande
est. Neque enim homini preparatur
habitatio sed deo. Ego autem totis viri
bus meis preparavi impensas domus
dei mei: aurum ad vasa aurea. et
argentum in argentea. es in enea:
ferrum in ferrea. lignum ad lignea.
lapides onichinos & quasi stibinos
& diversorum colorum. omnem precio
sum lapidem. & marmor parium
habundantissime. Et super hec que
obtuli in domum dei mei de peculio
meo aurum & argentum do in templum
dei mei. Exceptis his que preparavi in
edem sanctam tria milia talenta auri
de auro ophir. & vii. milia talentorum
argenti probatissimi ad deaurandos
parietes templi. Ubicumque opus
est aurum de auro. et ubicumque opus
est argentum: argenti opera fiant
per manus artificum. Et si quis sponte
offert impleat manum suam hodie et
offerat quod voluerit domino. Polli
citi sunt itaque principes familiarum
& proceres tribuum israel: tribuni quoque
& centuriones. & principes possessionum
regis. Dederuntque in opera domus
dei auri talenta. v. milia. & solidos. x. milia.
argenti talenta x. milia. et eris talenta
x. & viii. milia. Ferri quoque centum milia. talentorum.

Et apud quemcumque inventi sunt lapides
dederunt in thesaurum domus domini
per manum iehiel gersonitis. Letatusque
est populus cum vota sua sponte pro
mitterent. quia corde toto offerebant
ea domino. Sed & David rex letatus est
gaudio magno. & benedixit domino
coram universa multitudine. & ait.
Benedictus es domine deus israel patris
nostri ab eterno usque in eternum. Tua
est domine magnificentia & potestas
& gloria atque victoria: & tibi laus.
Cuncta enim que in celo sunt & que
in terra tua sunt. Tuum domine regnum.
et tu es super omnes principes. Tue
divitie. & tua est gloria. Tu dominaris
omnium. in manu tua virtus & potentia:
in manu tua. magnitudo & imperium
omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi.
& laudamus nomen tuum inclitum.
Quis ego aut quis populus meus
ut possimus hec tibi universa promittere.
Tua sunt omnia. & que de manu
tua accepimus dedimus tibi. Pere
grini enim sumus coram te. et
advene sicut omnes patres nostri.
Dies nostri quasi umbra super terram.
& nulla est mora. Domine deus noster
omnis hec copia quam paravimus t
ut edificaretur domus nomini tuo
sancto: de manu tua est: & tua
sunt omnia. Scio domine deus
meus quod probes corda. & simplicitatem
diligas. Unde & ego in simplicitate
cordis mei letus obtuli universa
hec: & populum tuum qui hic repertus est
vidi cum ingenti gaudio tibi offerre
donaria. Domine deus abraham
& ysaac & israel patrum nostrorum custodi
in eternum hanc voluntatem cordis
eorum: & semper in veneratione tui mens
ista permaneat. Salomoni quoque filio
meo da cor perfectum ut custodiat
mandata tua & testimonia tua &
cerimonias tuas. & faciat universa:
& edificet edem cuius paravi impensas.
Precepit autem David universe ecclesie
Benedicite domino deo nostro. Et
benedixit omnis ecclesia domino deo
patrum suorum. & inclinaverunt
se & adoraverunt deum & deinde
regem. Immolaverunt quoque vic
timas domino. & obtulerunt ho
locausta die sequenti. tauros

mille et arietes mille et agnos mille.
cum libaminibus suis et universo
ritu habundantissime in omnem
isrl'. Et comederunt et biberunt
coram domino in die illo cum
grandi leticia. Et unxerunt secundo i
principē salomonem filium dd'. unxerunt
autem eum domino in principem. et sa
doch in pontificem. Sedit que salon
super solium domini in regem pro
dd' patre suo. et cunctis placuit: et paruit
illi omnis isrl'. Sed et universi prin
cipes et potentes et cuncti filii regis
dd' dederunt manum: et subiecti fue
runt salomoni regi. Magnifica
vit ergo dns salomonem super omnem
isrl': et dedit illi gloriam regni, qualem
nullus habuit ante eum rex isrl'.
Igitur dd'. filius ysai regnavit
super universum isrl'. Et dies quibus
regnavit super universum isrl'
fuerunt xl annis. In hebron reg
navit. vii. annis: et in ierlm annis
xxxiii. Et mortuus est in senec
tute bona plenus dierum. et divi
tiis et gloria. Regnavit que salon
filius eius pro eo. Gesta autem
dd' regis priora et novissima. scripta
sunt in libro samuel videntis. et
in libro nathan prophe. atque in
volumine gad videntis: univer
sique regni eius et fortitudinis et
temporum que transierunt sub
eo sive in isrl' sive in cunctis
regnis terrarum.

Explicit liber paralipomenon primus
Incipit prologus in secundo libro para
lipomenon. Et incipit Eusebius
Ieronimus Domnioni Rogatiano suis et cetera
Et scribit supra in primo libro paralip.

Confortatus est
ergo salomon
filius dd' in regno
suo et dominus
erat cum eo. et
magnificavit
eum in excelsum.
Precepitque salo
universo isrl'. tribunis et centurio
nibus et ducibus et iudicibus omnis is
et principibus familiarum: et abiit cu
universa multitudine in excelsum
gabaon ubi erat tabernaculum fed
domini quod fecit moyses famulus
domini in solitudine. Archam aut
dei adduxerat dd' de cariathiarim
in locum quem preparaverat ei. et ubi fi
illi tabernaculum. hoc est in ierlm.
Altare quoque eneum quod fabricatus
fuerat beseleel filius uri filii u
ibi erat coram tabernaculo dni
quod et requisivit salon et omnis
ecclesia. Ascenditque salomon ad al
tare eneum coram tabernaculo
federis domini: et obtulit in eo mil
hostias. Ecce autem in ipsa no
apparuit ei deus dicens. Postu
la quod vis: ut dem tibi. Dixit
que salomon deo. Tu fecisti cum
patre meo misericordiam magnam: et con
tuisti me regem pro eo. Nunc e
domine deus impleatur sermo tu
quem pollicitus es dd' patri meo. Tu en
fecisti me regem super populum
tuum multum qui tam innu
rabilis est quam pulvis terre. Da
michi sapientiam et intelligentiam
ut egrediar coram populo tuo et
ingrediar. Quis enim potest h
populum tuum digne qui tam gra
dis est iudicare. Dixit autem domi
ad salomonem. Quia hoc magis
placuit cordi tuo et non postulasti
divicias et substantiam et gloriam. neque anima
eorum qui te oderunt. sed nec dies
vite plurimos. petisti autem sapientiam
et scientiam ut iudicare possis populum
meum super quem constitui te reg
sapientia et scientia data sunt tibi
Divicias autem et substantiam et gloriam
dabo tibi ita ut nullus in regib
nec ante te nec post te fuerit simil
tibi. Venit ergo salomon ab ex
celso gabaon in ierlm coram

tabernaculo federis. et regnauit super
israel. Congregauitque sibi currus et
equites. et facti sunt ei mille qua
dringenti currus. et xii. milia equitum.
et fecit eos esse in urbibus quadrigarum
et cum rege in ierusalem. Prebuitque rex in
ierusalem argentum et aurum quasi
lapides. et cedros quasi sicomoros que
nascuntur in campestribus multi
tudine magna. Adducebantur
autem ei et equi de egypto et de choa
a negociatoribus regis: qui ibant et
emebant precio quadrigam equorum
sexcentis argenteis. et equum cl. Sic
et de uniuersis regnis ethceorum et
a regibus syrie emptio celebrabatur.

Decreuit autem · ii ·
Salomon edificare domum
nomini domini et palacium sibi: et nume
rauit lxx. milia uirorum portancium
humeris. et lxxx. milia qui cederent la
pides in montibus prepositosque eorum
tria milia sexcentos. Misit quoque
ad hyram regem tyri dicens. Sic
egisti cum david patre meo. et misisti ei
ligna cedrina ut edificaret sibi domum
in qua et habitauit. sic fac mecum ut
edificem domum nomini domini dei mei. et
consecrem eam. ad adolendum incensum
coram illo. et fumiganda aromata
et ad propositionem panum sempiternum.
et holocaustomata mane et uespere.
Sabbatis quoque et neomeniis et sollem
tatibus domini dei nostri in sempiternum.
que mandata sunt israel. Domus autem
quam edificare cupio magna est.
Magnus est enim deus noster super omnes
deos. Quis ergo poterit preualere
ut edificet ei dignam domum. Si
celum et celi celorum capere eum
non queunt quantus ego sum
ut possim ei edificare domum? Sed
ad hoc tantum ut adoleatur incensum
coram illo. Mitte ergo michi uirum
eruditum qui nouerit operari in
auro et argento. et ere. et ferro. pur
pura cocino et iacincto. et qui sciat
sculpere celaturas cum hiis artificibus
quos mecum habeo. in iudea et ierusalem.
quos preparauit david pater meus. Sed et
ligna cedrina mitte michi et a
biegna. et — tina et pinea de li
bano. Scio enim quod serui tui nouerint
cedere ligna de libano. Et erunt

serui mei cum seruis tuis ut
parentur michi ligna plurima.
Domus enim quam edificare
cupio magna est nimis et inclita.
Preterea operariis qui cesuri sunt
ligna dabo seruis tuis in alimen
ta tritici choros xx. milia et ordei cho
ros totidem. olei quoque sata xx. milia.
Dixit autem hyram rex tyri per
litteras quas miserat salomoni.
quia dilexit dominus populum
suum. idcirco te regnare fecit super eum.
Et addidit dicens. Benedictus
dominus deus israel qui fecit celum
et terram qui dedit david regi filium
sapientem. et eruditum et sensatum
atque prudentem: ut edificaret do
mum domino. et palacium sibi.
Misi ergo tibi uirum prudentem
et scientissimum hyram patrem
meum. filium mulieris de filiabus
dan. cuius pater tyrius fuit qui nouit
operari in auro et argento. et ere. et
ferro. et marmore et lignis. In pur
pura et iacincto. et bisso. et cocino.
et qui scit celare omnem sculpturam
et adinuenire prudenter quodcumque in
opere necessarium est cum artificibus
tuis. et cum artificibus domini mei
david patris tui. Triticum quoque et ordeum
et oleum et uinum que pollicitus es
domine mi: mitte seruis tuis. Nos
autem cedemus ligna de libano
quotquot necessaria habueris. et appli
cabimus ea ratibus per mare in ioppe.
et tuum erit transferre ea ierusalem.
Numerauit igitur salomon omnes uiros
proselitos qui erant in terra israel
post dinumerationem quam dinumerauit
david pater eius; et inuenti sunt cl. milia et
tria milia dc. Fecitque ex eis lxx. milia
qui humeris honera portarent. lxxx
milia qui lapides in montibus cederent.
tria milia et dc. prepositos operum ante
populi. · iii ·

III
Cepit salomon edificare
domum domini in ierusalem in monte
moria qui demonstratus fuerat
david patri eius. in loco quem parauerat david in loco
area ornan iebusei. Cepit autem
edificare mense secundo. anno iiii.
regni sui. Et hec sunt fundamenta
que iecit salomon ut edificaret
domum dei longitudinis cubitos

in mensura prima. Hec latitudinis
cubitos xx. Porticum vero ante fron-
tem que tendebatur in longum iuxta
mensuram latitudinis domus
cubitorum xx. Porro altitudo c.
xx. cubitorum erat. Et deaura-
vit eam intrinsecus auro mun-
dissimo. Domum quoque maiorem
texit tabulis ligneis abiegnis. et
laminas auri obrizi affixit per to-
tum. Sculpsitque in ea palmas et
quasi catenulas se invicem complectentes.
Stravit quoque pavimentum templi
preciosissimo marmore decore multo.
Porro aurum erat probatissimum
de cuius laminis texit domum. et
trabes eius. et postes. et parietes. et
ostia. Et celavit cherubin in parie-
tibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum
longitudinem iuxta latitudinem
domus cubitorum xx. et latitudinem
similiter. xx. cubitorum. Et laminis
aureis texit eam quasi talentis sexcen-
tis. Sed et clavos fecit aureos. ita ut
singuli clavi siclos quinquagenos
appenderent. Cenacula quoque texit
auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum
cherubin duos, opere statuario. et
texit eos auro. Ale cherubin .xx. cu-
bitis extendebantur. ita ut una ala
haberet cubitos .v. et tangeret parietem
domus. et ala altera .v. cubitos
habens alam tangeret alterius cherub.
Similiter cherub. alterius ala habebat
v. cubitos. et tangebat parietem;
et ala eius altera .v. cubitorum
alam cherub. alterius contingebat.
Igitur utriusque cherubin ale expanse
erant. et extendebantur per cubitos
xx. Ipsi autem stabant erectis pe-
dibus. et facies eorum verse erant
ad exteriorem domum. Fecit quoque velum
ex iacincto purpura cocco et bisso.
et intexuit ei cherubin. Ante fores
etiam templi fecit duas columpnas
que .xxx. et .v. cubitos habebant altitudinis.
Porro capita earum .v. cubitorum.
Necnon et quasi catenulas in oraculo
et superposuit eas capitibus colump-
narum: mala granata etiam c. que
catenulis interposuit. Ipsas quoque
columpnas posuit in vestibulo
templi. unam a dextris. et alteram
a sinistris. Eam que a dextris erat

vocavit iachin hoc est firmitas. et que
ad levam booz quod est in robore. IIII.
Fecit quoque altare eneum .xx.
cubitorum longitudinis. et
xx. cubitorum latitudinis. et x. cubi-
torum altitudinis. Mare etiam
fusile .x. cubitorum a labro usque ad labium
rotundum per circuitum. Quinque
cubitos habebat altitudinis et funi-
culus .xxx. cubitorum ambiebat
girum eius. Similitudo quoque bo-
um erat subter illud. et x. cubitis quedam
extrinsecus celature quasi duobus
versibus labium maris circuibant.
Boves autem erant fusiles et [illegible]
mare super .xii. boves impositum [illegible]
Quorum tres respiciebant ad aqui-
lonem. et alii tres ad occidentem.
Porro tres alii meridiem. et tres qui
reliqui erant orientem: mare hi[illegible]
superpositum. Posteriora autem
boum erant intrinsecus sub mari.
Porro vastitas eius habebat men[illegible]
palmi. et labium illius erat quasi
labium calicis vel — repandi
lilii. Capiebat quoque mensure tria
metretas. Fecit quoque concas .x. et posuit
v. a dextris. et v. a sinistris. ut lava-
rent in eis omnia que in holocaustum
oblaturi erant. Porro in mari
sacerdotes lavabantur. Fecit autem
et candelabra aurea .x. secundum speciem
quam iusserat — fieri. et posuit ea in
templo. v. a dextris et v. a sinistris.
Fialas quoque aureas c. Fecit quoque
atrium sacerdotum et basilicam
grandem. et hostia in basilica: que te[illegible]
ere. Porro mare posuit in latere dextro
contra orientem ad meridiem. Fecit
autem hyram lebetes quoque et ca[illegible]
et fialas et complevit omne opus re-
gis in domo domini. hoc est colump-
nas. et epistilia. et capita. et quasi
quedam retiacula que capita tege[illegible]
super epistilia. Mala granata quo[illegible]
xl. et retiacula duo. ita ut bini ordi[illegible]
mala granatorum singulis reti-
culis iungerentur que protegerent
epistilia et capita columpnarum.
Bases etiam fecit et concas quas
superposuit basibus: mare unum [illegible]
que duodecim sub mari. et lebetes et
creagras et fialas. Omnia vasa fecit
salomon hyram pater eius in domo

domini. ex ere

domini erat mundissimo. In regio
ne iordanis fudit ea rex in argillosa
terra inter socoth et saredatha. Erat
autem multitudo vasorum innume
rabilis. ita ut ignoraretur pondus
eris. Fecitque salomon omnia vasa
domus domini. et altare aureum et
mensas: et super eas panes propositionis.
Candelabra quoque cum lucernis suis.
ut lucerent ante oraculum iuxta ritum
ex auro purissimo. et florencia quedam
et lucernas: et forcipes aureos. Omnia
de auro mundissimo facta sunt. Thi
miamateria quoque et turribula. et
fialas. et mortariola: ex auro purissimo.
Et ostia celavit templi interio
ris. id est in sancta sanctorum. et ostia templi foris
deaurata. Sicque completum
est omne opus quod fecit salomon in
domo domini. Intulit igitur salomon
omnia que voverat david pater suus. ar
gentum et aurum et universa vasa posuit
in thesauris domus domini. · v ·

Postque congregavit maiores
natu israel. et cunctos principes
tribuum et capita familiarum de
filiis israel in ierusalem ut adducerent
archam federis domini de civitate
david que est syon. Venerunt igitur
ad regem omnes viri israel in die sollempni
mensis vii. Cumque venissent cuncti
seniores israel: portaverunt levite ar
cham et intulerunt eam: et omnem
paraturam tabernaculi. Porro va
sa sanctuarii que erant in tabernaculo.
portaverunt sacerdotes cum levitis.
Rex autem salomon et universus cetus
israel et omnes qui fuerant congregati
immolabant ante archam arietes
et boves absque ullo numero. Tanta
enim erat multitudo victimarum.
Et intulerunt sacerdotes archam
federis domini in locum suum. id est
ad oraculum templi in sancta sanctorum
subter alas cherubim. ita ut cheru
bim expanderent alas suas super
locum in quo posita erat archa. et
ipsam archam tegerent cum vectibus
suis. Vectium quibus portabatur
archa et paululum longiores erant.
capita parebant ante oraculum.
Si vero quis paululum fuisset extri
secus: eos videre non poterat. Fuit
itaque archa ibi usque in presentem diem.

Nichil quoque erat aliud in archa nisi
due tabule quas posuerat moyses in
oreb: quando legem dedit dominus filiis
israel egredientibus ex egypto. Egressis
autem sacerdotibus de sanctuario. omnes
enim sacerdotes qui ibi potuerant
inveniri sanctificati sunt. nec adhuc in
illo tempore vices et ministeriorum
ordo inter eos divisus erat. Tam
levite quam cantores. id est qui sub asaph
erant. et sub eman. et qui sub idithun.
filii et fratres eorum vestiti byssinis — Nota de melodia in templo
cymbalis et psalteriis et cytharis con
crepabant. stantes ad orientalem
plagam altaris. et cum eis sacerdotes
c.xx. canentes tubis. Igitur cunctis
pariter et tubis et voce. et cymbalis et
organis et diversi generis musicorum
concinentibus: et vocem in sublime tol
lentibus: longe sonitus audiebatur.
ita ut cum dominum laudare cepissent
et dicere confitemini domino quoniam bonus
quoniam in eternum misericordia eius: imple
retur domus domini dei nube. nec pos
sent stare sacerdotes et ministrare
propter caliginem. Compleverat enim
gloria domini domum dei. · vi · VI

Tunc salomon ait. Dominus
pollicitus est ut habitaret
in caligine. ego autem edificavi
domum nomini eius ut habitaret ibi in — domum
sempiternum. Et convertit faciem
suam et benedixit universe multitu — rex
dini israel. Nam omnis turba stabat
intenta. Et ait. Benedictus dominus
deus israel: qui quod locutus est david patri
meo. opere complevit dicens. A die
qua eduxi populum meum de terra egyp
ti non elegi civitatem de cunctis tri
bubus israel ut edificaretur in ea domus
nomini meo. neque elegi quemquam alium
virum ut esset dux in populo meo — Al' super populum meum israel
israel: sed elegi ierusalem ut sit nomen meum
in ea. et elegi david ut constituerem eum
super populum meum israel. Cumque
fuisset voluntatis david patris mei ut edi
ficaret domum nomini domini dei israel:
dixit dominus ad eum. Quia hec
fuit voluntas tua ut edificares
domum nomini meo bene quidem fecisti
habere voluntatem huiuscemodi. sed
non tu edificabis mihi domum. verumptamen
filius tuus qui egredietur de lumbis
tuis ipse edificabit domum nomini meo.

Complevit ergo dominus sermonem
suum quem locutus fuerat. et ego surrexi
pro david patre meo: et sedi super thronum
israel. sicut locutus est dominus. et
edificavi domum nomini domini dei israel.
et posui in ea archam in qua est pac-
tum domini. quod pepigit cum filiis israel.
Stetit ergo coram altare domini ex
adverso universe multitudinis israel:
et extendit manum suam. Siquidem [al' manus suas]
fecerat salomon basim eneam et po-
suerat eam in medio basilice habentem
v. cubitos longitudinis. et v. cubitos
latitudinis. et tres cubitos altitudinis
Stetitque super eam et deinceps flexis
genibus contra universam multitudi-
nem israel: et palmis in celum levatis.
ait. Domine deus israel non est simili[s]
tui deus in celo et in terra. qui custo-
dis pactum et misericordiam cum servis tuis.
qui ambulant coram te in toto
corde suo: qui prestitisti patri meo david
servo tuo quecumque locutus fueras ei.
et que ore promiseras opere complesti
sicut et presens tempus probat. Nunc
ergo domine deus israel imple servo
tuo patri meo david quecumque locutus es di-
cens. Non deficiet ex te vir coram
me qui sedeat super thronum israel. ita
tamen si custodierint filii tui vias meas
et ambulaverint in lege mea. sicut et
tu ambulasti coram me. Et nunc
domine deus israel firmetur sermo tuus
quem locutus es servo tuo david. Ergo ne
credibile est ut habitet deus cum
hominibus super terram. Si celum
et celi celorum non te capiunt. quanto
magis domus ista quam edificavi.
Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem
servi tui. et obsecrationem eius. Do-
mine deus meus audias et preces
quas fundit famulus tuus coram
te: ut aperias oculos tuos super
domum istam diebus et noctibus et
super locum in quo pollicitus es
ut invocaretur nomen tuum et ex-
audires orationem quam servus tuus
orat in eo. Exaudi preces famuli
tui et populi tui israel: quicumque oraverit
in loco isto. et exaudi de habitaculo
tuo. id est de celis: et propitiare. Si peccave-
rit quispiam in proximum suum
et iurare contra eum paratus venerit.
seque maledicto constrinxerit coram

altari in domo ista: tu exaudies de
celo et facies iudicium servorum tuorum
ita ut reddas iniquo viam suam in
caput proprium. et ulciscaris iustum
retribuens ei secundum iustitiam suam.
Si superatus fuerit populus tuus
israel ab inimicis. peccabunt enim tibi
et conversi egerint penitentiam et
obsecraverint nomen tuum et fuerint
deprecati in loco isto: tu exaudies de
celo. et propitiare peccato populi tui israel.
et reduc eos in terram quam dedisti
eis et patribus eorum. Si clauso celo plu-
via non fluxerit propter peccata populi tui.
deprecati te fuerint in loco isto et con-
fessi nomini tuo et conversi a peccatis
suis: cum eos afflixeris exaudi de
celo domine. et dimitte peccata servis tuis
et populo tuo israel: et doce eos viam bo-
nam per quam ingrediantur. et da plu-
viam terre quam dedisti populo tuo ad
possidendum. Fames si fuerit orta
in terra. et pestilentia. erugo et aurugo
et locusta et bruchus. et hostes vastatis
regionibus portas obsederint civitatis
omnisque plaga et infirmitas presserit.
si quis de populo tuo israel fuerit depre-
catus cognoscens plagam et infirmi-
tatem suam. et expanderit manus suas
in domo hac: tu exaudi de celo de subli-
mi scilicet habitaculo tuo. et propitiare et
redde unicuique secundum vias suas quas
nosti eum habere in corde suo. Tu enim
solus nosti corda filiorum hominum: ut
timeant te. et ambulent in viis tuis
cunctis diebus quibus vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus
nostris. Externum quoque qui non est
de populo tuo israel si venerit de terra
longinqua propter nomen tuum magnum
et propter manum tuam robustam et
brachium tuum extentum. et adoraverit in loco
isto: tu exaudies de celo firmissimo
habitaculo tuo: et facies cuncta pro qui-
bus invocaverit te ille peregrinus. ut
sciant omnes populi terre nomen
tuum et timeant te sicut populus
tuus israel: et cognoscant quia nomen
tuum invocatum est super domum
hanc quam edificavi nomini tuo.
Si egressus fuerit populus tuus ad
bellum contra adversarios suos
per viam in qua miseris eos adorabunt
te contra viam in qua civitas h[illegible]

quam edificaui
q̃ elegisti. ⁊ domus
nomini tuo. ut exaudias de celo preces
eorum et obsecrationem: ⁊ ulciscaris.
Si autem peccauerint tibi neque enim
est homo qui non peccet: ⁊ si iratus
fueris eis ⁊ tradideris eos hostibus et
captiuos eos duxerint in terram lon
ginquam uel certe q̃ iuxta est: ⁊ conuersi
corde suo in terram ad quam capti
ui ducti fuerant egerint penitentiam
⁊ deprecati te fuerint in terra captiui
tatis sue dicentes. peccauimus in
ique egimus. iniquitatem fecimus:
et si reuersi fuerint ad te in toto cor
de suo. ⁊ in tota anima sua in terra
captiuitatis sue ad quam ducti
sunt: adorabunt te contra uiam
terre sue. quam dedisti patribus eorum
⁊ urbis quam elegisti. ⁊ domus quam
edificaui nomini tuo. ut exaudias de
celo id est de firmo habitaculo tuo pre
ces eorum ⁊ facias iudicium et
dimittas populo tuo q̃ uis peccatori.
Tu es enim deus meus. Aperiantur
queso oculi tui. ⁊ aures tue intente
sint ad orationem que fit in loco
isto. Nunc igitur consurge domine
deus meus in requiem tuam: tu
⁊ archa fortitudinis tue. Sacerdo
tes tui domine induantur saluta
re. ⁊ sancti tui letentur in bonis.
Domine deus ne auerteris faciem
xpisti tui. memento misericordiarum dauid
serui tui. . vii.
Cumque complesset salomon
fundens preces ignis descendit de
celo ⁊ deuorauit holocausta ⁊ uicti
mas. ⁊ maiestas domini impleuit
domum. nec poterant sacerdotes
ingredi templum domini. eo
q̃ implesset maiestas templum
domini. Sed ⁊ omnes filii israel uidebant
descendentem ignem ⁊ gloriam domini
super domum. ⁊ corruentes proni in
terram super pauimentum stratum
lapide adorauerunt ⁊ laudauerunt
dominum quoniam bonus: quoniam in eternum
misericordia eius. Rex autem ⁊ omnis
populus immolabant uictimas
coram domino. Mactauit autem
rex salomon hostias boum. xxii. milia
arietum. c. xx. milia. ⁊ dedicauit domum
dei rex ⁊ uniuersus populus. Sacer
dotes autem stabant in officiis

suis. ⁊ leuite in organis carminum
domini que fecit dauid rex ad laudan
dum dominum quoniam in seculum misericordia eius.
ymnos dauid cantantes per manus
suas. Porro sacerdotes canebant
tubis ante eos cunctusque israel sta
bat. Sanctificauit quoque salomon me
dium atrii ante templum domini.
Obtulerat enim ibi holocausta
⁊ adipes pacificorum. quia altare
eneum quod fecerat non poterat
sustinere holocausta ⁊ sacrificia ⁊
adipes. Fecit ergo salon sollempnitatem pacificorum
in tempore illo vii diebus. ⁊ omnis
israel cum eo ecclesia magna ualde. ab
introitu emath usque ad torrentem
egypti. Fecitque die octauo collec
tam eo quod dedicasset altare. vii.
diebus. ⁊ sollempnitatem celebrasset
diebus vii. Igitur die. xxiii. mensis
septimi dimisit populos ad taber
nacula sua letantes atque gauden
tes super bono quod fecerat deus dauid
⁊ salomoni ⁊ israel populo suo. Com
pleuitque salomon domum domini
⁊ domum regis. ⁊ omnia que dispo
suerat in corde suo. ut faceret
in domo domini ⁊ in domo sua:
⁊ prosperatus est. Apparuit autem
ei dominus nocte: ⁊ ait. Audiui
orationem tuam. ⁊ elegi locum
istum. michi in domo sacrificii.
Si clausero celum ⁊ pluuia non
fluxerit: ⁊ mandauero ⁊ precepero
locuste ut deuoret terram. ⁊ misero
pestilentiam in populum meum.
conuersus autem populus meus
super quos inuocatum est nomen
meum deprecatus que fuerit me et
exquisierit faciem meam ⁊ egerit
penitentiam a uiis suis pessimis.
et ego exaudiam de celo ⁊ propitius
ero peccatis eorum ⁊ sanabo terram
eorum. Oculi quoque mei erunt
aperti. ⁊ aures mee erecte ad orationem
eius qui in loco isto orauerit. Ele
gi enim ⁊ sanctificaui locum istum
ut sit nomen meum ibi in sempiternum.
⁊ permaneant oculi mei ⁊ cor
meum ibi cunctis diebus. Tu quoque
si ambulaueris coram me sicut
ambulauit dauid pater tuus. ⁊ feceris
iuxta omnia que precepi tibi. ⁊ iusticias
meas ⁊ iudicia custodieris

visitabo thronum regni tui sicut
pollicitus sum david patri tuo dicens.
Non auferetur de stirpe tua vir qui
sit princeps in israel. Si autem aversi
fueritis et dereliqueritis iusticias meas
et precepta mea que proposui vobis. et
abeuntes servieritis diis alienis. et
adoraveritis eos: evellam vos de terra
mea. quam dedi vobis. et domum hanc
quam edificavi nomini meo. proiciam
a facie mea. et tradam eam in parabolam
fabulam et in exemplum cunctis populis:
et domus ista erit in proverbium uni-
versis transeuntibus. et dicent stupen-
tes. Quare fecit sic dominus terre
huic et domui huic. Respondebuntque
Quia dereliquerunt dominum deum pa-
trum suorum qui eduxit eos de terra
egypti et apprehenderunt deos alie-
nos et adoraverunt eos atque colue-
runt: iccirco venerunt super eos
universa hec mala. viii.

VIII

Expletis autem xx. annis
postquam edificavit salomon
domum domini et domum suam.
civitates quas dederat hiram sa-
lomoni edificavit: et habitare fecit
ibi filios israel. Abiit quoque in emath
suba et obtinuit eam. et edificavit
palmiram in deserto. et alias civi-
tates munitissimas edificavit in
emath. Extruxitque bethoron su-
periorem et bethoron inferiorem ci-
vitates munitas. habentes por-
tas et vectes et seras. Balaath etiam
et omnes urbes firmissimas que
fuerunt salomonis. cunctasque
urbes quadrigarum et urbes equitum.
Omnia quecumque voluit salomon atque (fecit rex)
disposuit edificavit in ierusalem et
in libano. et in universa terra potesta-
tis sue. Omnemque populum qui derelictus
fuerat de ethteis et amorreis et
phereceis. et eveis et iebuseis qui non
erant de stirpe israel: de filiis eorum et
de posteris quos non interfecerant filii
israel. subiugavit salomon in tributari-
os usque in diem hanc. Porro de filiis
israel non posuit ut servirent operibus
regis. Ipsi enim erant viri bellatores
et duces primi: et principes quadriga-
rum et equitum eius. Omnes autem
principes exercitus regis salomonis
fuerunt cc.l. qui erudiebant populum

Filiam vero pharaonis transtulit
de civitate david in domum quam edi-
ficaverat ei. Dixit enim rex. Non ha-
bitabit uxor mea in domo david regis
israel. eo quod sanctificata sit: quia ingres-
sa est in eam archa domini. Tunc
obtulit salomon holocautomata
domino super altare domini quod
extruxerat ante porticum ut per
singulos dies offerretur in eo iuxta
preceptum moysi in sabbatis. et in
kalendis. et in festis diebus ter per
annum. id est in sollempnitate azimorum
et in sollempnitate ebdomadarum
et in sollempnitate tabernaculorum.
Et constituit iuxta dispositionem
david patris sui officia sacerdotum in
ministeriis suis. et levites in ordini-
bus ut laudarent et ministrarent
coram sacerdotibus iuxta ritum
uniuscuiusque diei. et ianitores in divi-
sionibus suis. per portam et portam.
Sic enim preceperat david homo dei.
Nec pretergressi sunt de mandatis
regis. tam sacerdotes quam levite
ex omnibus que preceperat. Et in cu-
stodiis thesaurorum omnem impensam
preparatam habuit salomon ex die
quo fundavit david domum domini
usque in diem quo perfecit eam. Tunc
abiit salomon in asiongaber et in
ailoth ad oram maris rubri que
est in terra edom. Misit autem ei hiram
per manum servorum suorum naves et
nautas gnaros maris. et abierunt
cum servis salomonis in ophir.
tuleruntque inde cccc.l. talenta auri
et attulerunt ad regem salomonem.

Regina quoque ix.
saba cum audisset famam
salomonis: venit ut temptaret eum
in enigmatibus in ierusalem cum magnis
opibus et camelis qui portabant aro-
mata et auri plurimum. gemmasque pre-
ciosas. Cumque venisset ad salomo-
nem: locuta est ei quecumque erant
in corde suo. Et exposuit ei salomon
omnia que proposuerat: nec quicquam fuit
quod ei non perspicuum fecerit. Que
postquam vidit sapientiam salomonis
et domum quam edificaverat necnon
et cibaria mense eius. et habitacula ser-
vorum. et officia ministrorum eius. et vesti-
menta eorum. pincernas quoque et

vestes eorum et victimas quas immo-
labat in domo domini: non erat
plus ultra in ea spiritus. Dixitque
ad regem. Verus sermo quem audivi
in terra mea de virtutibus et sapientia
tua. Non credebam narrantibus
donec ipsa venissem et vidissent oculi
mei et probassem: vix medietatem
mihi sapientie tue fuisse narratam.
Vicisti famam virtutibus tuis. Be-
ati viri tui et beati servi tui hii qui
assistunt coram te omni tempore:
et audiunt sapientiam tuam. Sit
dominus deus tuus benedictus. qui
voluit te ordinare super thronum
suum regem populi dei tui. Quia enim
diligit dominus deus israel: et vult
servare eum in eternum. Idcirco
posuit te super eum regem ut faci-
as iudicia atque iustitiam. Dedit
autem regi .c.xx. talenta auri. et
aromata multa nimis. et gemmas
pretiosissimas. Non fuerunt aro-
mata talia ut hec que dedit regina
saba regi salomoni. Sed et servi
hyram cum servis salomonis attu-
lerunt aurum de ophir: et ligna thi-
na et gemmas pretiosissimas. De
quibus fecit rex de lignis scilicet gradus
in domo domini. et in domo regia: ci-
tharas quoque et psalteria in domo domini
cantoribus. Numquam visa sunt ultra
usque ligna talia. Rex autem salomon
dedit regine saba cuncta que voluit
et que postulavit. multa plura quam
attulerat ad eum. Que reversa
abiit in terram suam cum servis
suis. Erat autem pondus auri
quod offerebatur salomoni per annos
singulos decem lx.vi. talenta auri ex-
cepta ea summa quam legati diversarum
gentium et negotiatores afferre con-
sueverant: omnesque reges arabie et
satrape terrarum. qui comportabant
aurum et argentum salomoni. Fe-
cit igitur rex salomon ducentas has-
tas aureas de summa decem aureorum
qui in hastis singulis expendebant
trecenta quoque scuta aurea. trecentorum
aureorum quibus tegebantur scuta
singula. Posuitque ea rex in arma-
mentario quod erat consitum nemore.
Fecit quoque rex solium eburneum grande
et vestivit illud auro mundissimo

Sex quoque gradus quibus ascendebatur
ad solium et scabellum aureum et
brachiola duo altrinsecus et duos leo-
nes stantes iuxta brachiola: sed et alios .xii.
leunculos stantes super .vi. gradus
ex utraque parte. Non fuit tale soli-
um in universis regnis. Omnia quoque
vasa convivii regis erant aurea: et
vasa domus saltus libani ex auro
purissimo. Argentum enim in diebus
illis pro nichilo reputabatur. Siquidem
naves regis ibant in tharsis cum
servis hyram semel in annis tribus.
et deferebant inde aurum et argentum
et ebur et simias et pavos. Magnificatus
est ergo salomon super omnes reges
terre divitiis et gloria. Omnesque
reges terrarum desiderabant videre
faciem salomonis: ut audirent
sapientiam quam dederat deus in corde
eius. et deferebant ei munera vasa
argentea et aurea. et vestes. et arma.
et aromata. equos et mulos per an-
nos singulos. Habuit quoque salomon
xl. milia equorum in stabulis et curruum
equitumque xii. milia. Constituitque eos
in urbibus quadrigarum. et ubi erat
rex in ierusalem. Exercuit etiam potestatem
super cunctos reges a flumine eufrate
usque ad terram philistinorum et usque
ad terminos egypti. Tantamque co-
piam prebuit argenti in ierusalem quasi
lapidum et cedrorum tantam multi-
tudinem velud sicomorum que gignun-
tur in campestribus. Adducebant
autem ei equi de egypto cunctisque et de
regionibus. Reliqua autem operum salomo- Alias hic incipit .c.x.
nis priorum et novissimorum scripta
sunt in verbis nathan prophete et in li-
bris achie silonitis. in visione quoque
abdo videntis contra ieroboam filium
nabath. Regnavit autem salomon
in ierusalem super omnem israel .xl. annis.
Dormivitque cum patribus suis: et sepe-
lierunt eum in civitate david.

X Regnavitque pro eo .x.
roboam filius eius.
Profectus est autem roboam
in sichem: illuc enim cuncti
israel convenerant ut constituerent eum
regem. Qui cum audisset ieroboam
filius nabath qui erat in egypto.
fugerat quippe illuc ante salomonem:
statim reversus est. Vocaveruntque

eum et uenit cum uniuerso isrl'. et
locuti sunt ad roboam dicentes.
Pater tuus durissimo iugo nos
pressit. tu leuiora impera patre tuo.
qui nobis grauem imposuit serui
tutem: et paululum de onere suble
ua. vt seruiamus tibi. Qui ait.
Post tres dies reuertimini ad me.
Cumque abisset populus: init con
silium cum senibus qui steterant
coram patre eius salomone dum
ad huc viueret dicens. Quid datis
consilii ut respondeam populo? Qui
dixerunt ei. Si placueris populo
huic et leniueris eos uerbis clementibus:
seruient tibi omni tempore. At ille
reliquit consilium senum. et cum
iuuenibus tractare cepit qui cum
eo nutriti fuerant. et erant in co
mitatu illius. Dixitque ad eos. Quid
vobis uidetur? uel respondere quid debeo
populo huic qui dixit michi. subleua
iugum quod imposuit nobis pater
tuus? At illi responderunt vt
iuuenes et nutriti cum eo in deliciis
atque dixerunt. Sic loqueris populo
qui dixit tibi. pater tuus aggrauauit
iugum nostrum tu subleua. et sic respondebis
ei. Minimus digitus meus grossior
est lumbis patris mei. Pater meus
imposuit vobis iugum graue. et
ego maius pondus apponam. Pater
meus cecidit vos flagellis. ego uero
cedam vos scorpionibus. Venit ergo
ieroboam et uniuersus populus ad
roboam die tertio. sicut preceperat
eis. Respondit que rex dura. derelicto
consilio seniorum. locutusque est
iuxta iuuenum uoluntatem. Pater
meus graue uobis imposuit iugum
quod ego grauius faciam. Pater meus
cecidit vos flagellis. ego uero cedam
scorpionibus. Et non adquieuit populi
precibus. Erat enim uoluntas dei.
vt compleretur sermo eius quem locutus
fuerat per manum achie silonites
ad ieroboam filium nabath. Po
pulus autem uniuersus rege dura
dicente. sic locutus est ad eum.
Non est nobis pars in dauid: nec hereditas
in filio ysai. Reuertere in ta
bernacula tua israel: tu autem pasce
domum tuam dauid. Et abiit israel in ta
bernacula sua. Super autem filios

q̄ de cōsilio iuuenū ad roboā

X

israel qui habitabant in ciuitatib
regnauit roboam. Misitque rex roboam
ad aduram qui preerat tributis. et
lapidauerunt eum filii israel: et mor
tuus est. Porro rex roboam cur
festinauit ascendere et fugit in ierl'm.
Recessitque israel a domo dauid: usque ad di
em hanc. Factum est autem cum
audisset omnis israel quod reuersus e
ieroboam: miserunt et conuoca
uerunt eum congregato cetu et consti
tuerunt regem super omnem isr
nec secutus est quispiam domum d
preter tribum iuda. et beniamin so

xj.

Venit autem
roboam in ierl'm: et conuoca
uit uniuersam domum iuda et benia
min. c. lxxx. milibus electorum
bellantium vt dimicaret contra
isrl'. et conuerteret ad se regnum
suum. Factusque est sermo domini
ad semeiam hominem dei dicens. L
quere ad roboam filium salomonis
regem iuda. et ad uniuersum isr
qui est in iuda et beniamin. H
dicit dominus. Non ascendetis
pugnabitis contra fratres uestros. R
uertatur unusquisque in domum sua
quia mea hoc gestum est uoluntate.
Qui cum audissent sermonem d
reuersi sunt: nec perrexerunt co
ieroboam. Habitauit autem ro
in ierl'm: et edificauit ciuitates
munitas in iuda. Extruxitque b
leem et etham et thecue. bethsur e
et socco. et odollam. necnon et geth et
maresa. et ziph. Sed et aduram et lach
et azecha. sarsa quoque et aialon
et ebron que erant in iuda. et ben
ciuitates munitissimas. Cumque
clausisset eas muris. posuit in
principes ciborum et horrea. ho
olei et uini. Sed et in singulis urb
armamentaria scutorum et hastarum
firmauit que eas multa diligentia
Et imperauit super iudam et benia
min. Quadraginta et unius anni
erat roboam cum regnare cepisset
et xvij. annis regnauit in ierl'm
ciuitate quam elegit dominus
poneret nomen suum ibi. ex omnibus
tribubus israel. Nomen autem matris
eius naama amanitides. Sacer
dotes autem et leuite qui erant in

vniuerso isrl' venerunt ad eum de
omnibus sedibus suis. relinquentes sub
urbana et possessiones suas et transe
untes ad iudam et ierlm eo quod abie
cisset eos ieroboam et posteri eius ne
sacerdotio domini fungerentur. Qui
constituit sibi sacerdotes excelsorum.
et demoniorum. vitulorumque quos fecerat.
Sed et de cunctis tribubus isrl' quicumque
dederant cor suum ut quererent dominum
deum isrl': venerunt ierlm ad im
molandas victimas domino deo
patrum suorum. et roborauerunt
regnum iuda: et confirmauerunt
roboam filium salomonis per tres
annos. Ambulauerunt enim in viis
dd' et salomonis. annis tantum tribus.
Duxit autem roboam uxorem
mahalath filiam ierimuth filii dd': abi
hail quoque filiam heliab filii ysai. que
peperit ei filios hieus et somoriam
et zoom. Post hanc quoque accepit
maacha filiam absalon: que peperit
ei abia et ethai. et ziza et salomith.
Amabat autem roboam maacham
filiam absalon: super omnes uxo
res et concubinas. Nam uxores
xviii. duxerat. concubinas autem
lx. et genuit xxviii filios ac lx. fili
as. Constituit vero in capite abia
filium maacha ducem super omnes
fratres suos: ipsum enim regem facere
cogitabat: quia sapientior fuit et po
tentior super omnes filios eius.
et in cunctis finibus iuda et beniamin:
et in vniuersis ciuitatibus muratis.
Prebuitque eis escas plurimas. et
multas petiuit uxores. Cumque
roboratum fuisset regnum roboam
et confortatum: dereliquit legem
domini et omnis isrl' cum eo. xii.

Anno autem v. regni roboam
ascendit sesac rex egypti in
ierlm quia peccauerunt domino. cum
mille ducentis curribus et lx. milibus
equitum: nec erat numerus vulgi
quod venerat cum eo ex egypto: libies
scilicet et trogodite et ethiopes. Cepitque
ciuitates munitissimas in iuda.
et venit usque ierlm. Semeias autem
propheta ingressus est ad roboam
et principes iuda qui congregati
fuerant in ierlm fugientes sesac.
Dixitque ad eos. Hec dicit dominus.
Vos dereliquistis me: et ego dere
liqui vos in manu sesac. Conster
nati quoque principes et rex dixerunt. isrl
Iustus est dominus. Cumque vidis
set dominus quod humiliati essent: factus
est sermo domini ad semeiam dicens. prophetam
Quia humiliati sunt: non disperdam Nota per manum
eos. Dabo que eis pauxillum auxilii.
et non stillabit furor meus super
ierlm per manum sesac. Verumptamen
seruient ei: ut sciant distantiam
seruitutis mee et seruitutis regni
terrarum. Recessit itaque sesac rex
egypti ab ierlm: sublatis thesauris
domus domini et domus regis.
Omnia que secum tulit et clipeos
aureos quos fecerat salomon: pro quibus
fecit rex eneos. et tradidit illos prin
cipibus scutariorum qui custodie
bant vestibulum palacii. Cumque
introiret rex domum domini: ve
niebant scutarii et tollebant eos.
iterumque ad armamentarium suum referebant eos
Verumptamen quia humiliati sunt
auersa est ab eis ira domini: nec
deleti sunt penitus. Siquidem et
in iuda inuenta sunt opera bona.
Confortatus est igitur rex roboam
in ierlm: atque regnauit. Quadra
ginta autem et unius anni erat
cum regnare cepisset. et xvii.
annis regnauit in ierlm urbe
quam elegit dominus ut confirmaret
nomen suum ibi de cunctis tribu
bus isrl'. Nomen quoque matris eius
naama amanites. Fecit autem
malum et non preparauit cor
suum ut quereret dominum. Opera
vero roboam prima et nouissima
scripta sunt in libris semeie prophete
et addo videntis. et diligenter expo
sita sunt. Pugnaueruntque aduer
sum se roboam et ieroboam cunctis
diebus. Et dormiuit roboam cum
patribus suis. sepultusque est in ciui
tate dd'. et regnauit abia filius
eius pro eo. xiii.

XIII

Anno decimo octauo regis
ieroboam. regnauit abia
super iudam. Tribus annis reg
nauit in ierlm. nomenque matris Rō de abia filio roboā bono
eius michaia filia vriel de gabaa.
Et erat bellum inter abiam et
ieroboam. Cumque inisset abia

certamen et haberet bellicosissimos
al' cccc viros et electorum .xl. m. Ieroboam
instruxit econtra aciem .lxxx. m.
virorum qui et ipsi electi erant et ad
bella fortissimi. Stetit igitur Abia
super montem Semeron qui erat in
Ephraim: et ait. Audi Ieroboam et
omnis Israel. Non ignoratis quod dominus
deus Israel dederit regnum David super Israel
in sempiternum. ipsi et filiis eius
in pactum et salis et solum solis. Et
surrexit Ieroboam filius Nabath ser-
vus Salomonis filii David: et rebellavit
contra dominum suum. Congregati-
que sunt ad eum viri vanissimi et
filii Belial: et prevaluerunt contra
Roboam filium Salomonis. Por-
ro Roboam erat rudis et corde pa-
vido. nec potuerat resistere eis. Nunc
ergo vos dicitis quod possitis resistere
regno domini quod possidet per filios
David. Habetisque grandem populi mul-
titudinem. atque vitulos aureos quos
fecit vobis Ieroboam in deos. Et eiecis-
tis sacerdotes domini. filios Aaron
atque levitas. et fecistis vobis sacerdotes
sicut omnes populi terrarum. Quicumque
venerit et initiaverit manum suam
statim in tauro in bubus et in arietibus .vii. fit
sacerdos eorum qui non sunt dii.
Noster autem dominus deus est.
quem non derelinquimus. Sacerdotesque
ministrant domino de filiis Aaron.
et levite sunt in ordine suo. Holo-
causta quoque offerunt domino per
singulos dies mane et vespere. et
thymiama iuxta legis precepta con-
fectum. et proponuntur panes in
mensa mundissima. Estque apud
apud nos candelabrum aureum
et lucerna eius ut accendantur semper
ad vesperam. Nos quippe custodimus
precepta domini dei nostri. quem vos reli-
quistis. Ergo in exercitu nostro dux
est deus et sacerdotes eius qui clangunt
tubis et resonant contra vos. Filii
Israel nolite pugnare contra dominum
deum patrum vestrorum: quia non
vobis expedit. Hec illo loquente: Ie-
roboam retro moliebatur insidias.
Cumque ex adverso hostium staret:
ignorantem Iudam suo ambiebat
exercitu. Respiciensque Iudas vidit
instare bellum ex adverso. et post

tergum: et clamaverunt ad dominum ac sa-
cerdotes tubis canere ceperunt. Omnesque
viri Iuda vociferati sunt. et ecce illis
vociferantibus perterruit dominus Iero-
boam: et omnem Israel qui stabat ex
adverso Abia et Iuda. Fugeruntque fi-
lii Israel Iudam et tradidit eos deus in
manus eorum. Percussit ergo eos Abia
et populus eius plaga magna. et cor-
ruerunt vulnerati ex Israel .d. m.
fortium. Humiliatique sunt filii Israel
tempore illo. et vehementissime confor-
tati sunt filii Iuda: eo quod sperassent in
domino deo patrum suorum. Perse-
cutus est autem Abia fugientem Ie-
roboam: et cepit civitates eius. Bethel
et filias eius. et Iesana cum filiabus
suis. Ephron quoque et filias eius. Nec
valuit ultra resistere Ieroboam in
diebus Abia. quem percussit dominus et
mortuus est. Igitur Abia confor-
tato imperio suo: accepit uxores .xiiii.
creavitque .xx. et duos filios. et .xvi.
Reliqua autem sermonum Abia
et operum eius scripta sunt dili-
gentissime in libro Addo prophete. Dor-
mivit autem Abia cum patribus suis.
sepelieruntque eum in civitate David.
Regnavitque · xiiii ·
Asa filius eius pro eo.
diebus quievit terra annis decem.
Asa quod bonum erat et pla-
in conspectu dei sui. et subvertit
aras peregrini cultus et excelsa. et
fregit statuas lucosque succidit.
precepit Iude ut quereret dominum
deum patrum suorum et faceret
et universa mandata. et abstulit
de cunctis urbibus Iuda aras et fa-
et regnavit in pace. Edificavit
urbes munitas in Iuda quia quieta
erat. et nulla temporibus eius
surrexerant: pacem domino
Dixit autem Iude. Edificemus
civitates istas. et vallemus muris
et roboremus turribus et portis et seris
a bellis quieta sunt omnia: eo quod que-
sierimus dominum deum patrum nostrorum
et dederit nobis pacem per gyrum.
Edificaverunt igitur et nullum
edificando impedimentum fuit. Ha-
Asa in exercitu suo portantium
et hastas de Iuda .ccc. m. De Beniamin
vero scutatorum et sagittariorum

omnes isti viri fortissimi.
c. lxx. c. Egressus est autem contra eos zara
ethiops cum exercitu suo. decies centena
milia. et curribus ccc^tis. et venit usque ma
resa. Porro asa perrexit obviam ei. et
instruxit aciem ad bellum valle sephata
que est iuxta maresa: et invocavit
dominum deum et ait. Domine non est
apud te ulla distantia. utrum in pau
cis auxilieris an in pluribus: Adiuva
nos domine deus noster. In te enim et in tuo
nomine habentes fiduciam venimus
contra hanc multitudinem. Domine deus
noster tu es: non prevaleat contra te ho-
mo. Exterruit itaque dominus ethiopes
coram asa et iuda: fugeruntque ethio
pes: et persecutus est eos asa. et populus
qui cum eo erat usque gerare. Et ruerunt
ethiopes usque ad internitionem. quia domino
cedente contriti sunt: et exercitu illius pre
liante. Tulerunt igitur spolia multa
et percusserunt omnes civitates per
circuitum gerare. Grandis quippe
cunctos terror invaserat. Et diripu
erunt urbes et multam predam as
portaverunt. Sed et caulas ovium
destruentes tulerunt pecorum infini
tam multitudinem et camelorum.
reversique sunt in ierusalem. ·xv·

Azarias autem filius obed fac
to in se spiritu dei egressus est in oc
cursum asa: et dixit ei. Audite me asa
et omnis iuda et beniamin. Dominus
vobiscum. quia fuistis cum eo. Si
quesieritis eum invenietis: si autem
dereliqueritis eum: derelinquet vos.
Transibunt autem multi dies in
israel absque deo vero. et absque sacerdote. et
doctore. et absque lege. Cumque reversi
fuerint in angustia sua. et clamave
rint ad dominum deum israel. et quesierint
eum. reperient. In tempore illo non
erit pax egredienti et ingredienti. sed
terrores undique in cunctis habitatoribus
terrarum. Pugnabit enim gens
contra gentem. et civitas contra civi
tatem: quia dominus conturbabit eos in omni
angustia. Vos ergo confortamini
et non dissolvantur manus vestre. Erit
enim merces operi vestro. Quod cum audisset
asa verba. scilicet et prophetiam azarie filii
obed prophete confortatus est: et abstulit
ydola de omni terra iuda. et de beniamin
et ex urbibus quas ceperat montis
ephraim: et dedicavit altare domini.
quod erat ante porticum domus domini.
Congregavitque universum iudam
et beniamin et advenas cum eis de
ephraym. et de manasse. et de symeon:
Plures enim ad eum confugerant
ex israel. videntes quod dominus deus illius
esset cum eo. Cumque venissent ierusalem in
mense tertio anno xv. regni asa.
immolaverunt domino in die illa
de manubiis et preda quam adduxe
rant. boves dcc^tos et arietes vii. milia.
Et intravit ex more ad corroborandum
fedus. ut quererent dominum deum pa
trum suorum. in toto corde et in tota
anima sua. Si quis autem inquit
non quesierit dominum deum israel moria
tur a minimo usque ad maximum.
a viro usque ad mulierem. Iura
veruntque domino voce magna in
iubilo. et in clangore tube. et in sonitu
buccinarum omnes qui erant in
iuda cum execratione. In omni enim
corde suo iuraverunt. et in tota vo
luntate quesierunt eum: et invenerunt.
Prestititque eis dominus per circuitum. requiem
Sed et maacham matrem asa regis ex
augusto deposuit imperio. eo quod fecisset
in luco simulachrum priapi. quod omne
contrivit et in frusta comminuens
combussit in torrentem cedron. Ex
celsa autem derelicta sunt in israel.
attamen cor asa erat perfectum cunctis
diebus eius. Ea que voverat pater suus.
et ipse intulit in domum domini. argen
tum et aurum. vasorumque diversam
supellectilem. Bellum vero non fuit
usque ad tricesimum annum regni asa.

XVI

Rō de baasa

Anno autem ·xvi·
tricesimo sexto regni eius asce
ndit baasa rex israel in iudam et muro
circumdabat ramam ut nullus tute
posset egredi vel ingredi de regno asa.
Protulit ergo asa argentum et
aurum de thesauris domus domini
et de thesauris regis. misitque ad bena
dab regem syrie qui habitabat in da
masco dicens. Fedus inter me et te
est. pater meus quoque et pater tuus habuere
concordiam. Quam ob rem misi tibi
aurum et argentum ut rupto fede
re quod habes cum baasa rege israel facias
eum a me recedere. Quo comperto bena
dab: misit principes exercituum suorum

ad urbes israel. Qui percusserunt aion
et dan, et abelmaim et universas urbes
muratas neptalim. Quod cum au-
disset baasa desiuit edificare rama:
et intermisit opus suum. Porro a-
sa rex assumpsit universum iudam.
et tulerunt lapides de rama et ligna
que edificationi preparaverat baasa:
edificavitque ex eis gabaa et masphá.
al' anani In tempore illo venit ananias propheta.
ad asa regem iuda et dixit ei. Quia
habuisti fiduciam in rege syrie. et non
in domino deo tuo, iccirco evasit
syrie regis exercitus de manu tua.
Nonne ethyopes et libies multo
plures erant quadrigis et equitibus
et multitudine nimia. Quos cum
domino credidisses: tradidit in ma-
num tuam. Oculi enim domini universam
terram contemplantur. et prebent
fortitudinem his qui corde perfecto
credunt in eum. Stulte igitur e-
gisti et propter hoc etiam ex presenti tempore
contra te bella consurgent. Iratus-
que asa contra videntem iussit eum
mitti in nervum. Valde quippe super hoc
fuit dominus indignatus. et interfe-
cit de populo in tempore illo plurimos.
Opera autem asa prima et novis-
sima scripta sunt in libro regum
iuda et israel. Egrotavit etiam asa
anno .xxxix. regni sui. dolore pedum
vehementissimo. et nec in infirmi-
tate sua quesivit dominum: sed magis
in medicorum arte confisus est.
Dormivitque cum patribus suis. et
mortuus est anno xli. regni sui.
et sepelierunt eum in sepulcro suo.
quod fecerat sibi in civitate david. Posue-
runtque eum super lectulum suum
plenum aromatibus et unguentis
meretriciis que erant pigmentariorum
arte confecta. et combusserunt super
eum ambitione nimia. · xvii ·

Nota egrotavit asa dolore pe-
dum et confisus arte medi-
corum magis quam in deo

XVII

Regnavit autem iosaphat
filius eius pro eo. et in-
valuit contra israel. Constituitque
militum numeros in cunctis urbi-
bus iude que erant vallate muris.
Presidiaque disposuit in terra iuda.
et in civitatibus ephraym. quas
ceperat asa pater eius. Et fuit dominus
cum iosaphat quia ambulavit
in viis david patris sui primis, et non
speravit in baalim. sed in domino deo
sui: et perrexit in preceptis illius
non iuxta peccata israel. Confirma-
vitque dominus regnum in manu
Et dedit omnis iuda munera io-
phat: factque sunt ei infinite di-
e. et multa gloria. Cumque sum-
cor eius audaciam propter vias domi-
etiam excelsa et lucos de iuda ab-
Tercio autem regni sui anno, m-
de principibus suis benail et abdiam
et zachariam et nathanahel. et mi-
ut docerent in civitatibus iuda. et
eis levitas semeiam et nathaniam
et zabadiam azahel quoque et semiram-
et ionathan adoniam que et thobiam
tobadoniam levitas. et cum eis elisa-
et ioram sacerdotes. Docebantque p-
in iuda habentes librum legis domini
et circuibant cunctas urbes iuda.
erudiebant populum. Itaque factus est
pavor domini super omnia regna
terrarum que erant per gyrum
iude: nec audebant bellare contra
iosaphat. Sed et philistei iosaphat
munera deferebant et vectigal ar-
ti. Arabes quoque adducebant pe-
arietum .vii. milia. dcc. et hyrcos to-
dem. Crevit ergo iosaphat et ma-
gnificatus est usque in sublime atque
edificavit in iuda domus ad in-
turrium urbesque muratas. et m-
opera paravit in urbibus iuda. vi-
quoque bellatores et robusti erant in
ierusalem; quorum iste est numerus p-
domos atque familias singulorum.
In iuda principes exercitus edna
dux: et cum eo robustissimi viri
trecenta milia. Post hunc iohanan prin-
et cum eo .cc. lxxx. milia. Post istum
amasias filius zechri. consecratus
domino. et cum eo ducenta milia
virorum fortium. Hunc sequebatur
robustus ad prelia heliada: et cum
eo tenentium arcum et clipeum
milia. Post istum etiam iozab-
et cum eo .c. lxxx. milia expedito-
militum. Hii omnes erant ad ma-
num regis. exceptis aliis quos po-
erat in urbibus muratis et in uni-
iuda. Fuit ergo iosaphat dives
et inclitus multum. et affinitate
coniunctus est achab. Descendit
ad eum post annos in samariam

Descendit post annos ad eum in samariam: ad cuius aduentum · xviij ·

mactauit achab arietes et boues plurimos, populo qui uenerat cum eo: persuasitque illi ut ascenderet in ramoth galaad. Dixitque achab rex israel ad iosaphat regem iuda: Veni mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit: Ut ego et tu: sicut populus tuus, sic et populus meus: tecumque erimus in bello. Dixitque iosaphat ad regem israel: Consule obsecro in presenciarum sermonem domini. Congregauit ergo rex israel prophetarum quadringentos uiros, et dixit ad eos: In ramoth galaad ad bellandum ire debemus, an quiescere? At illi: Ascendite, inquiunt, et tradet dominus eos in manu regis. Dixitque iosaphat: Numquid non est hic propheta domini, ut ab illo etiam requiramus? Et ait rex israel ad iosaphat: Est uir unus a quo possumus querere uoluntatem domini: sed ego odi eum, quia non prophetat michi bonum, sed malum omni tempore. Est autem micheas filius iebla. Dixitque iosaphat: Ne loquaris rex hoc modo. Vocauit ergo rex israel unum de eunuchis, et dixit ei: Voca michi cito micheam filium iebla. Porro rex israel et iosaphat rex iuda, uterque sedebant in solio suo, uestiti cultu regio. Sedebant autem in area iuxta portam samarie, omnesque prophete uaticinabantur coram eis. Sedechias uero filius chanaana fecit sibi cornua ferrea, et ait: Hec dicit dominus: His uentilabis syriam, donec conteras eam. Omnesque prophete similiter prophetabant atque dicebant: Ascende in ramoth galaad et prosperaberis, et tradet eos dominus in manus tuas. Nuncius autem qui ierat ad uocandum micheam, ait illi: En uerba prophetarum omnium ore uno bona regi annunciant. Queso ergo te ut sermo tuus ab eis non dissentiat, et loquaris prospera. Cui respondit micheas: Viuit dominus, quia quodcumque dixerit michi deus meus, hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Michea, ire debemus in ramoth galaad ad bellandum an quiescere? Cui ille respondit: Ascendite: cuncta enim prospere euenient, et tradentur hostes in manus uestras. Dixitque rex: Iterum atque iterum te adiuro, ut non loquaris michi nisi quod uerum est in nomine domini. At ille ait: Vidi israel uniuersum dispersum in montibus, sicut oues absque pastore. Et dixit dominus: Non habent isti dominos: reuertatur unusquisque in domum suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat: Nonne dixi tibi quod non prophetaret iste michi quicquam boni, sed ea que mala sunt? At ille iterato ait: Audite uerbum domini. Vidi dominum sedentem in solio suo, et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit dominus: Quis decipiet achab regem israel, ut ascendat et corruat in ramoth galaad? Cumque diceret unus hoc modo, et alter alio: processit spiritus, et stetit coram domino, et ait: Ego decipiam eum. Cui dominus, inquit: In quo eum decipies? At ille respondit: Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque dominus: Decipies et preualebis. Egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, et dominus locutus est de te mala. Accessit autem sedechias filius chanaane, et percussit michee maxillam, et ait: Per quam uiam transiuit spiritus domini a me ut loqueretur tibi? Dixitque micheas: Tu ipse uidebis in die illo, quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut abscondaris. Precepit autem rex israel dicens: Tollite micheam, et ducite eum ad amon principem ciuitatis, et ad ioas filium amalech, et dicetis: Hec dicit rex: Mittite hunc in carcerem, et date ei panis modicum et aque pauxillum, donec reuertar in pace. Dixitque micheas: Si reuersus fueris in pace, non est locutus dominus in me. Et ait: Audite populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitque rex israel ad iosaphat:

xix · Nō de spū mendacii inquit

Mutabo habitum. et sic ad pugnam
dum vadam. Tu autem induere
vestibus tuis. Mutatoque rex isrl' habitu:
venit ad bellum. Rex autem syrie p
ceperat ducibus equitatus sui dicens.
Non pugnetis contra minimum aut
contra maximum. nisi contra solum
regem isrl'. Itaque cum vidissent prin
cipes equitatus iosaphat: dixerunt.
Iste est rex isrl'. Et circumdederunt eum
dimicantes. At ille clamavit ad dnm:
et auxiliatus est ei. Et avertit eos ab
illo. Cum enim vidissent duces equi
tatus quod non esset rex isrl' dereliquerunt
eum. Accidit autem ut unus e populo
sagittam in incertum iaceret. et per
cuteret regem isrl' inter cervicem et
scapulas. At ille aurige suo ait.
Vulneratus sum. Converte manum
tuam et educ me de acie. quia vulneratus
sum. Et finita est pugna in die
illo. Porro rex isrl' stabat in curru
suo contra syros usque ad vesperam:
et mortuus est occidente sole. ·xix·

XIX Reversus est autem iosaphat
rex iuda domum suam pacifi
ce in ierlm. Cui occurrit hyeu filius
anani videns. et ait ad eum. Impio
prebes auxilium: et his qui oderunt
dnm amicicia iungeris: et iccirco iram
quidem domini merebaris. sed bona
opera inventa sunt in te eo quod abstu
leris lucos de terra iuda et preparaveris
cor tuum ut requireres dnm
deum patrum tuorum. Habitavit
ergo iosaphat in ierlm. Et rursum
egressus est ad populum de bersabee
usque ad montem ephraym. et revo
cavit eos ad dnm deum patrum
suorum. Constituitque iudices terre
in cunctis civitatibus iuda munitis
per singula loca. Et precipiens
iudicibus: Videte ait quid faciatis.
Non enim hominis exercetis iudicium
sed domini: et quodcumque iudicaveritis.
in vos redundabit. Sit timor dni
vobiscum. et cum diligencia cuncta
facite. Non est enim apud dnm
deum nostrum iniquitas nec personarum
acceptio: nec cupido munerum. In
ierlm quoque constituit iosaphat
levitas et sacerdotes et principes fa
miliarum isrl': ut iudicium et
causam domini iudicarent habita

toribus eius. Precepitque eis dicens.
Sic agetis in timore dei fideliter et
corde perfecto. Omnem causam que ve
ad vos fratrum vestrorum qui habi
in urbibus suis inter cognationem
cognationem ubicumque questio e
lege. de mandato. de ceremoniis. d
iustificacionibus: ostendite eis ut
peccent in dnm et veniat ira su
et super fratres vestros. Sic ergo ag
ut non peccabitis. Amarias aut
sacerdos et pontifex vester. in his
ad dnm pertinent presidebit. Po
zabadias filius ismael qui est dux
domo iuda. super ea opera erit que
regis officium pertinent. Habetis
magistros levites coram vobis. Co
tamini et agite diligenter et erit d
vobiscum in bonis. ·xx·

Post hec congregati sunt fi
moab et filii ammon et cu
de ammonitis ad iosaphat: ut pu
rent contra eum. Veneruntque
et indicaverunt iosaphat dicentes
Venit contra te multitudo ma
de his locis que trans mare sunt
syria. et ecce consistunt in asason
mar que est engaddi. Iosaph
autem timore perterritus totum
contulit ad rogandum dnm. et p
cavit ieiunium in universo iuda
Congregatusque est iudas ad preca
dnm: sed et omnes de urbibus suis v
nerunt ad obsecrandum eum. Cu
stetisset iosaphat in medio cetu i
et ierlm in domo domini ante at
novum: ait. Domine deus pa
trum nostrorum. tu es deus in celo. et domina
cunctis regnis gentium. in ma
tua est fortitudo et potentia. nec q
potest tibi resistere. Nonne tu deus
interfecisti omnes habitatores ter
coram populo tuo isrl' et dedisti ea
semini abraham amici tui in
perpetuum: Habitaveruntque
et extruxerunt in illa sanctuarium
tuo dicentes. Si irruerint super
mala: gladius iudicii. pestilencia
fames stabimus coram domo
domo hac in conspectu tuo. in q
invocatum est nomen tuum
clamabimus ad te in tribulatione
et exaudies. salvosque facies. Nu
igitur ecce filii ammon et moab

montis seyr per quos non concessisti
israel ut transirent quando egrediebantur
de egypto. sed declinauerunt ab eis et
non interfecerunt illos: e contrario a-
gunt. et nituntur eicere nos de posses-
sione quam tradidisti nobis deus noster.
Ergo nunc iudicabis eos: In nobis
quidem non tanta est fortitudo ut
possimus huic multitudini resistere.
que irruit super nos. Sed cum ignore-
mus quid agere debeamus: hoc solum
habemus residui ut oculos nostros diriga-
mus ad te; Omnis vero iuda stabat
cum paruulis et uxoribus et liberis suis.
Erat autem iaziel filius zacharie.
filii banaie. filii ioihel. filii matha-
nie leuites de filiis asaph: super quos
factus est spiritus domini in medio tur-
be et ait. Attendite omnis iuda, et qui
habitatis in ierusalem: et tu rex iosaphat.
Hec dicit dominus vobis. Nolite time-
re nec paueatis hanc multitudinem.
non est enim vestra pugna sed dei.
Cras descendetis contra eos. Ascensuri
enim sunt per cliuum nomine sis: et inue-
nietis illos in summitate torrentis qui
est contra solitudinem ieruhel. Non e-
ritis vos qui dimicabitis. sed tantummodo sta-
te confidenter et videbitis auxilium
domini super vos. O iuda et ierusalem no-
lite timere. nec paueatis. Cras egre-
diemini contra eos: et dominus erit
vobiscum. Iosaphat ergo et iuda et
omnes habitatores ierusalem ceciderunt
proni in terram coram domino et
adorauerunt eum. Porro leuite de
filiis caath et de filiis chore. laudabant
dominum deum israel voce magna in excelsum.
Cumque mane surrexissent: egressi
sunt per desertum thecue. Profectis-
que eis: stans iosaphat in medio eorum
dixit. Audite me iuda et omnes habita-
tores ierusalem. Credite in domino deo
vestro: et securi eritis. Credite prophetis
eius. et cuncta euenient vobis prospera.
Deditque consilium populo. Et sta-
tuit cantores domini ut laudarent
eum in turmis suis. et antecederent
exercitum. ac voce consona dicerent.
Confitemini domino quoniam bonus est:
quoniam in eternum misericordia eius. Cumque
cepissent laudes canere: vertit dominus
insidias eorum in semet ipsos filiorum
scilicet ammon et moab et montis seyr

qui egressi fuerant ut pugnarent contra — al' pugnare
iudam. et percussi sunt. Nam filii
ammon cum surrexerunt aduersum
habitatores montis seyr: ut interfice-
rent et delerent eos. Cumque hoc opere
perpetrassent etiam in semet ipsos
versi mutuis se conciderunt vulne- — al' concidere
ribus. Porro iudas cum venisset ad spe-
luncam que respicit solitudinem:
vidit procul omnem late regionem
plenam cadaueribus. nec superesse quemquam
qui necem potuisset euadere. Venit
ergo iosaphat et omnis populus cum
eo ad detrahenda spolia mortuorum:
inueneruntque inter cadauera varia
supellectilem vestes quoque et vasa pre-
ciosissima: et diripuerunt ita ut omnia
portare non possent: nec per tres dies
auferre spolia pro prede magnitudine.
Die autem quarto congregati sunt
in valle benedictionis. Etenim quoniam
ibi benedixer-sunt domino. vocauerunt
locum illum vallis benedictionis: — locum
usque in presentem diem. Reuersus-
que est omnis vir iuda et habitatores
ierusalem et iosaphat ante eos in ierusalem.
cum letitia magna: eo quod dedisset
eis dominus gaudium de inimicis
suis. Ingressique sunt in ierusalem cum
psalteriis et cytharis et tubis in domum
domini. Irruit autem pauor domini
super uniuersa regna terrarum: cum
audissent quod pugnasset dominus contra
inimicos israel. Quieuitque regnum
iosaphat: et prebuit ei dominus pacem
per circuitum. Regnauit igitur iosaphat
super iudam. et erat .xxx.v. annorum
cum regnare cepisset. .xx. autem et .v.
annis regnauit in ierusalem. Nomen
matris eius azuba. filia selachi.
Et ambulauit in via patris sui asa:
nec declinauit ab ea. faciens que
placita erant coram domino. Ve-
rumptamen excelsa non abstulit: et
adhuc populus non direxerat cor suum.
ad dominum deum patrum suorum.
Reliqua autem gestorum iosaphat
priorum et nouissimorum scripta sunt
in verbis hieu filii anani. que di-
gessit in libro regum israel. Post hec
iniit amicitias iosaphat rex iuda
cum ochozia rege israel cuius opera
fuerunt impiissima. et particeps
fuit ut facerent naues que irent in

tharsis. feceruntque classem in asion
gaber. Prophetavit autem eliezer
filius dodau de maresa ad iosaphat
dicens. Quia habuisti fedus cum ochozia.
percussit dominus opera tua. contriteque
sunt naves. nec potuerunt ire
in tharsis. · xxi ·

XXI Dormivit autem iosaphat
cum patribus suis. et sepultus est
cum eis in civitate david. Regnavitque
pro eo ioram filius eius. qui habuit
fratres filios iosaphat. azariam
iahihel. et zachariam. et azariam
et michael. et saphatiam. Omnes
hii filii iosaphat regis iuda. Dedit
que eis pater suus multa munera
argenti et auri et pensationes cum
civitatibus munitissimis in iuda.
Regnum autem tradidit ioram eo
quod esset primogenitus. Surrexit autem
ioram super regnum patris sui. Cumque
se confirmasset. occidit omnes
fratres suos gladio. et quosdam de principibus
iuda. Triginta duorum
annorum erat ioram cum regnare
cepisset. et viii. annis regnavit in
ierusalem. Ambulavitque in viis regum
israel sicut egerat domus achab. Filia
quippe achab erat uxor eius. et fecit
malum in conspectu domini. Noluit
autem dominus disperdere domum david
propter pactum quod inierat cum eo. et
quia promiserat ei ut daret illi
lucernam et filiis eius omni tempore.
In diebus illis rebellavit edom ne esset
subditus iude et constituit sibi regem.
Cumque transisset ioram cum principibus
suis et cuncto equitatu qui erat
secum. surrexit nocte et percussit edom
qui se circumdederat. et omnes duces
equitatus eius. Attamen rebellavit
edom ne esset sub dicione iuda usque
ad hanc diem. Eo tempore et
lobna recessit ne esset sub manu
illius. Dereliquerat enim dominum
deum patrum suorum. insuper et
excelsa fabricatus est in urbibus iuda.
et fornicari fecit habitatores ierusalem et
prevaricari iudam. Allate sunt
autem ei littere ab helia propheta in quibus
scriptum erat. Hec dicit dominus
deus david patris tui. Pro eo quod non
ambulasti in viis iosaphat patris
tui. et in viis asa regis iuda. Sed

incessisti per iter regum israel. et fornicari
fecisti iudam et habitatores ierusalem
imitatus es fornicationem domus
achab. insuper et fratres tuos domum patris
tui. meliores te occidisti. ecce dominus
percutiet te plaga magna cum populo
tuo. et filiis et uxoribus tuis et
universa substancia tua. Tu autem
egrotabis pessimo languore uteri
donec egrediantur vitalia tua
latim per dies singulos. Suscitavit
ergo dominus contra ioram spiritum
philistinorum. et arabum qui
fines sunt ethiopibus. et ascenderunt
in terram iuda et vastaverunt eam.
Diripueruntque cunctam substantiam que
inventa est in domo regis. insuper
et filios eius et uxores. nec remansit
ei filius nisi ioachaz qui minimus
natu erat. et super hec omnia percussit
eum dominus alvi languore
insanabili. Cumque diei succederet
dies. et temporum spacia volverentur
duorum annorum expletus est cir-
culus. et sic longa consumptus
est tabe ita ut egereret etiam viscera
sua. languore pariter et vita caruit.
Mortuusque est in infirmitate pessima.
Et non fecit ei populus secundum
morem combustionis exequias
sicut fecerat maioribus suis. Triginta
duorum annorum fuit cum regnare
cepisset. et viii. annis regnavit in
ierusalem. ambulavitque non recte. et
sepelierunt eum in civitate david.
Verumptamen non in sepulcro regum.

Constituerunt · xxii ·
autem habitatores ierusalem ochoziam
filium eius minimum regem
pro eo. Omnes enim maiores
qui ante eum fuerant interfecerant
latrones arabum qui irruerant
in castra. Regnavitque ochozias
ioram regis iuda. — xlii. annorum
erat ochozias cum regnare cepisset
et uno anno regnavit in ierusalem. Et nomen
matris eius athalia filia amri. Sed
et ipse ingressus est per vias domus
achab. mater enim eius impulit
eum ut impie ageret. Fecit igitur
malum in conspectu domini sicut
domus achab. Ipsi enim fuerunt
ei consiliarii post mortem patris
in interitum eius. ambulavitque in

consilius eorum. et pergerit cum ioram
filio acab rege isr' in bellum contra
azahel regem syrie in ramoth ga
laad. vulneraverunt q; syri ioram.
Qui reversus est ut curaretur i iez
rahel: multas enim plagas acce
perat in supradicto certamine. Igit
ochozias filius ioram rex iuda des
cendit ut inviseret ioram filium
achab in iezrahel egrotantem. Vo
luntatis quippe fuit dei adversum
ochoziam ut veniret ad ioram: et
cum venisset et cum egrederetur cu
eo adversum hyeu filium namsi,
q. unxit ut deleret domu achab.
Cum ergo subverteret hyeu do
mu achab: invenit principes iuda
et filios fratrum ochozie qui mi
nistrabant ei et interfecit illos.
Ipm q; perquirens ochoziam com
prehendit latentem in samaria;
adductumq; ad se occidit: et sepe
lierunt eum eo q. eet filius iosa
phat qui quesierat dnm in corde
suo. nec erat ultra spes aliqua
ut de stirpe regnaret ochozie. Siqde
athalia mater eius videns q. mor
tuus eet filius suus: surrexit et in
terfecit omnem stirpem regiam do
mus ioram. Porro iosabeth filia
regis tulit ioas filium ochozie. et
furata est eum de medio filiorum
regis cum interficerentur. Abscon
dit q; eum cum nutrice sua in
cubiculo lectulorum. Iosabeth
autem que absconderat eum erat
filia regis ioram uxor ioiade ponti
ficis. soror ochozie. et iccirco atha
lia non interfecit eum. Fuit ergo
cum eis in domo di absconditus
vi. annis. quibus regnavit atha
lia super terram. · xxiij ·

Anno autem vij. conforta
tus ioiada, assumpsit
centuriones. Azariam videlicet
filium ieroboam. et ismahel filiu
iohanna. azariam quoq; filium
obeth. et maasia filium adaie. et
elizaphath filium zechri: et iniit
cum eis fedus. Qui circumeuntes
iudam congregaverunt levitas
de cunctis urbibus iuda: et princi
pes familiarum isr'. veneruntq; in
ierlm. Iniit ergo omnis multitudo

isr' pactum in domo domini cu
rege. et dixit ad eos ioiada. Ecce
filius regis regnabit sicut locut'
est dominus super filios dd'. Iste est
ergo sermo q. facietis. Tertia pars
vestrum qui veniunt ad sabba
tum sacerdotum et levitarum
et ianitorum erit in portis. Tertia vero
pars ad domu regis. et tertia pars in
porta que appellatur fundamenti.
Omne vero reliquum vulgus
sit in atriis domus dni. nec quisq;
alius ingrediatur domu domini.
nisi sacerdotes et qui ministrant
de levitis. ipi tm ingrediantur
qui sanctificati sunt: et omne reli
quum vulgus observet custodi
as domini. Levite autem circu
dent regem: habentes singuli
arma sua. Et si quis alius in
gressus fuerit templum. inter
ficiatur. sint q; cum rege in
trante et egrediente. Fecerunt igi
levite et universus iuda iuxta
omnia que preceperat ioiada pon
tifex: et assumpserunt singuli
viros qui sub se erant. et ve niebant
per ordinem sabbati cum his
qui iam impleverant sabbatu
et egressuri erant. Siquidem ioi
ada pontifex no dimiserat abire
turmas que sibi per singulas ebds.
succedere consueverant. Dedit
q; ioiada sacerdos centurionibus
lanceas. clipeos q; et peltas regis dd':
quas consecraverat in domo dni.
Constituitq; omnem populum
tenentium pugiones a parte
templi dextera usq; ad partem
templi sinistram coram altari
et templo per circuitum regis.
Et eduxerunt filium regis. et
imposuerunt ei diadema. Dede
runt q; ei in manu eius tenenda
legem. et constituerunt eu rege.
Unxit q; illum ioiada pontifex
et filii eius. imprecatiq; sunt
atq; dixerunt. Vivat rex. Ex
cum audisset athalia vocem salz
currentium atq; laudantium regem:
ingressa est ad populum i templu
domini. Cumq; vidisset regem
stantem super gradum i introitu:
et principes turmasq; circa eu

Omnem qz ppli̅ terre gaudentem
atqz clangentem tubis. & diuersi
gnis organis concinentē. Que cum qz
laudantium: scidit vestimenta sua
& ait. Insidie insidie. Egressus aūt
ioiada pontifex ad centuriones et
principes exercitus. dixit eis. Educite
illam extra septa templi & interfici
atur foris gladio. Precepit qz sacer
dos ne occideretur in domo domini.
Et imposuerunt ceruicib; ei' manus.
Cumqz intrasset portam equorū
domus regis: interfecerunt eam ibi.
Pepigit autem ioiada fedus in
ter se & vniuersum populum & regē:
vt eēt populus domini. Itaqz in
gressus est omnis populus domū
baal. & destruxerunt eam. & altaria
ac simulacra illius confregerunt.
Mathā quoqz sacerdotem baal inter
fecerunt ante aras. Constituit
autem ioiada prepositos in domo
domini vt sub manib; sacerdotū
ac leuitarū quos distribuit dd' in do
mo domini. Et offerrent holocau
sta domino sicut scriptum est ī lege
moysi. in gaudio & canticis iux
ta dispositionem dd'. Constituit quoqz
ianitores in portis domus domini.
vt non ingrederetur eam immūdus
in omni re. Assumpsitqz centurio
nes & fortissimos viros ac principes
ppli. & omne vulgus terre. & fecerunt
regem descendere de domo dn̄i & in
troire per medium porte superioris in
domum regis. & collocauerunt eū
in solio regali. Letatusqz est omnis
ppls terre. & vrbs quieuit. Porro
athalia interfecta est gladio.

al' libro

XXIIII

Septem annorū · xxiiij ·
erat ioas cum regnare cepisset:
& xl. annis regnauit in ierl'm. no
men mris eius sebeia de bersabee.
Fecit quod bonū erat coram domino
cunctis dieb; ioiade sacerdotis. Ac
cepit autē ei ioiada duas vxores de
quib; genuit filios & filias. Post
placuit ioas vt instauraret domum
domini. congregauitqz sacerdotes
& leuitas. & dixit eis. Egredimini
ad ciuitates iuda & colligite de vniū
so isrl' pecuniam ad sartatecta tem
pli dei vestri. per singulos annos. fe
stinatoqz h' facite. Porro leuite

egerunt negligentius. Vocauitqz
rex ioiadam pontificem & dixit ei. C
non tibi fuit cure vt cogeres leuitas
inferre de iuda & ierl'm pecuniam
constituta a moyse seruo domini
vt inferret eam omnis multitudo
in tabernaculum testimonij. Atha
lia enī impiissima & filij eius destru
xerunt domū domini. & de vniuersis
que sanctificata fuerant templo dni
ornauerunt fanum baalim. Precepit
ergo rex & fecerunt archam. posuerunt
qz eam iuxta portam domini for
insecus: & predicatum est in iuda et
ierl'm vt deferrent singuli p̄tiū dno
q' constituit moyses seruus domini
super omnem isrl' in deserto. Letati
sunt cuncti principes & omnis ppls
& ingressi contulerunt in archam
domini atqz miserunt: ita vt im
pleretur. Cumqz tempus eēt vt
deferrent archam coram rege p ma
nus leuitarum. videbant enim
multam pecuniam: ingrediebat
scriba regis & q' primus sacerdos c
stituerat: effundebantqz pecuniā
que erat in archa. Porro archam
portabant ad locum suum. Sic
faciebant per singulos dies. Et c
gregata est infinita pecunia: q' de
derunt rex & ioiada his qui preerant
operib; domus domini. At illi con
ducebant ex ea cesores lapidum & ar
tifices operum singulorum vt instau
rarent domū dn̄i. fabros quoqz ferri
& eris. vt q' cadere ceperat: fulciretur.
Egeruntqz hii qui operabantur in
dustrie & obducebatur parietū ci
per manus eorum: ac suscitauerunt
domū dn̄i in statum pristinū. ac
firmiter eam stare fecerunt. Cumqz
complessent omnia opera: detulerunt
coram rege & ioiada reliquā partem
pecunie. de qua facta sunt vasa
in ministerium, & ad holocausta
phiale quoqz & cetera vasa aurea & ar
gentea. Et offerebantur holocausta
in domo domini iugiter cunctis di
ebus ioiade. Senuit autem ioiada ple
nus dierum: & mortuus cum c. xxx. an
norum esset. Sepelieruntqz eum in
ciuitate dd' cum regib; eo q' fecisset
bonum cum isrl' & cum domo eius.
Postqz autem obiit ioiada: ingressi

sunt principes iuda et adoraverunt regem. Qui delinitus obsequiis eorum adquievit eis. et dereliquerunt templum domini dei patrum suorum. servieruntque lucis et sculptilibus: et facta est ira contra iudam et ierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad dominum: quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque domini induit zachariam filium ioiade sacerdotis. et stetit in conspectu populi et dixit eis. Hec dicit dominus. Quare transgredimini preceptum domini quod vobis non proderit. et dereliquistis dominum. ut derelinqueret vos? Qui congregati adversus eum. miserunt lapides iuxta regis imperium. in atrio domus domini. Et non est recordatus ioas rex misericordie quam fecerat ioiada pater illius secum. sed interfecit filium eius. Qui cum moreretur ait. Videat dominus et requirat. Cumque evolutus esset annus: ascendit contra eum exercitus syrie. Venitque in iudam et ierusalem: et interfecit cunctos principes populi. atque universam predam miserunt regi damascum. Et certe cum permodicus venisset numerus syrorum. tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudinem: eo quod dereliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia: et abeuntes dimiserunt illum in languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii ioiade sacerdotis. et occiderunt eum in lectulo suo. et mortuus est. sepelieruntque eum in civitate david. sed non in sepulcris regum. Insidiati vero sunt ei zabath filius semaath ammonitidis. et iozabath filius semarith moabitidis. Porro filii eius ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo. et instauratio domus domini: scripta sunt diligentius in libro regum.

Regnavit autem. xxv. amasias filius eius pro eo. Viginti. v. annorum erat amasias cum regnare cepisset: et xxix. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ioadan de ierusalem. Fecitque bonum in conspectu domini. verumptamen non in corde perfecto. Cumque roboratum sibi videret imperium: iugulavit servos qui occiderant regem patrem suum. sed filios eorum non interfecit sicut scriptum est in libro legis moysi. ubi precepit dominus dicens. Non occidentur patres pro filiis. neque filii pro patribus suis: sed unusquisque in peccato suo morietur. Congregavit igitur amasias iudam et constituit eos per familias tribunosque et centuriones in universo iuda et beniamin. et recensuit a. xx. annis et sursum. invenitque triginta milia iuvenum qui egrederentur ad pugnam. et tenerent hastam et clipeum. Mercede quoque conduxit de israel. c. milia robustorum. c. talentis argenti, ut pugnarent contra filios edom. Venit autem homo dei ad illum. et ait. O rex ne egrediatur tecum exercitus israel: non est enim dominus cum israel: et cunctis filiis ephraim. Quod si putas in robore exercitus bella consistere: superari te faciet deus ab hostibus. Dei quippe est adiuvare et in fugam vertere. Dixitque amasias ad hominem dei. Quid ergo fiet de c. talentis argenti que dedi militibus israel? Et respondit ei homo dei. Habet dominus unde tibi dare possit multo his plura. Separavit itaque amasias exercitum qui venerat ad eum ex ephraim: ut reverteretur in locum suum. At illi contra iudam vehementer irati: reversi sunt in regionem suam. Porro amasias confidenter eduxit populum suum. et abiit in vallem salinarum: percussitque filios seir. xx. milia. et alia decem milia virorum ceperunt filii iuda et adduxerunt ad preruptum cuiusdam petre. precipitaveruntque eos de summo in preceps qui universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat amasias ne secum iret ad prelium diffusus est in civitatibus iuda a samaria usque bethoron: et interfectis tribus milibus: diripuit predam magnam. Amasias vero post cedem ydumeorum et allatos deos filiorum seir statuit illos in deos sibi: et adorabat eos: et illis adolebat incensum. Quobrem iratus est dominus contra amasiam: misitque ad eum prophetam qui diceret ei. Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de manu tua? Cumque hec loqueretur. respondit ei. Numquid consi

al' sup

tuus

al' xx.

lianus regis es? Quiesce ne te inter-
ficiam. Discedensque propheta: Scio inquit
quod cogitaverit dominus occidere te quia
et fecisti hoc malum. et insuper non
adquievisti consilio meo. Igitur
amasias rex iuda inito pessimo con-
silio misit ad ioas filium ioachaz
filii hyeu regem israel dicens. Veni
videamus nos mutuo. Ille ille
remisit nuncios dicens. Carduus
qui est in libano misit ad cedrum
libani dicens. Da filiam tuam filio
meo uxorem. Et ecce bestie que erant
in silva libani transierunt et concul-
caverunt carduum. Dixisti. Percus-
si edom: et idcirco erigitur cor tuum
in superbiam. Sede in domo tua. Cur
malum adversum te provocas.
ut cadas tu et iudas tecum? Noluit
eo quod domini esset voluntas
audire amasias ut traderetur in
manibus hostium propter deos edom. A-
scendit igitur ioas rex israel et mu-
tuo sibi prebuere conspectus. A-
erat
masias autem rex iuda in bethsames
— iude. Corruitque iuda coram
israel: et fugit in tabernacula sua.
Porro amasiam regem iuda filium
repertis al' inventos
ioas rex israel in bethsames et addu-
xit in ierusalem. Destruxitque murum
eius a porta ephraym usque ad portam
anguli quadringentis cubitis. Omne quoque
aurum et argentum et universa
vasa que repererat in domo domini
et apud obededon: in thesauris et
domus regie. necnon et filios obsi-
dum reduxit in samariam. Vix-
it autem amasias filius ioas rex iuda
postquam mortuus est ioas filius ioa-
chaz rex israel. xv. annis. Reliqua
vero sermonum amasie priorum
et novissimorum scripta sunt in
libro regum iuda et israel. Qui postquam
recessit a domino. tetenderunt ei
insidias in ierusalem. Cumque fugisset
lachis: miserunt et interfecerunt
eum ibi. reportantesque eum super
equos. sepelierunt eum cum patribus
suis in civitate david. · xxvi ·

XXVI

Omnis autem populus
iuda filium eius oziam
annorum sexdecim constituit regem
pro patre suo amasia. Ipse edifica-
vit ahilath et restituit eam dicioni
iude postquam dormivit rex cum patribus
suis. Sedecim annorum erat oz
cum regnare cepisset. et l. duobus an
regnavit in ierusalem. Nomen matris
iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat re
in oculis domini. iuxta omnia que f
amasias pater eius. et exquisivit d
in diebus zacharie intelligentis et vi
tis deum. Cumque requireret dominum d
xit eum in omnibus. Denique egre
est et pugnabat contra philistiim
destruxit murum geth et murum iab
murumque azoti. Edificavit quoque o
da in azoto et philistiim. et adi
vit eum deus contra philistiim et
arabes qui habitabant in gurbaal: e
contra amonitas. Pendebantque
amonite munera ozie. Et divu
tum est nomen eius usque ad intro
egypti propter crebras victorias. Edi
vitque ozias turres in ierusalem super p
anguli. et super portam vallis. et r
in eodem muri latere: firmavit
eas. Extruxit etiam turres in so
dine et effodit cisternas plurimas
quod haberet multa pecora tam in ca
stribus quam in heremi vastitate. Vi
neas quoque habuit et vinitores. in monti
in carmelo. Erat quippe homo
culture deditus. Fuit autem exe
bellatorum eius qui procedebant
prelium sub manu ieiel — scrib
sie que doctoris, et sub manu anan
qui erat de ducibus regis. Omn
numerus principum per famili
virorum fortium duorum milium dc
et sub eis universus exercitus. ccc
vii. milium dc. qui erant apt
ad bella: et pro rege contra adv
rios dimicabant. Preparavit
eis ozias. i. cuncto exercitui cl
et hastas. et galeas. et loricas ar
et fundas ad iaciendos lapides. E
fecit in ierusalem diversi generis ma
nas quas in turribus collocavi
in angulis murorum ut mitte
sagittas et saxa grandia. Egress
que est nomen eius procul eo quod a
xiliaretur ei dominus. et corroborave
illum. Sed cum roboratus esset. ele
tum est cor eius in interitum suu
neglexit dominum deum suum. Ingre
que est templum domini adolere
luit incensum super altare thy
miamatis. Statimque ingressus post eu

nas sacerdos et cum eo sacerdotes domini
lxxx. viri fortissimi: restiterunt que regi
atque dixerunt. Non est tui officii ozia
ut adoleas incensum domino. sed
sacerdotum dei hoc est filiorum aaron
qui consecrati sunt ad huiuscemodi
ministerium. Egredere de sanctuario.
ne contempseris: quia non reputabitur
tibi in gloriam a domino deo. Ira
tusque est ozias et tenens in manu
turibulum ut adoleret incensum:
minabatur sacerdotibus. Statimque
orta est lepra in fronte eius coram
sacerdotibus in domo domini. super
altare thymiamatis. Cumque respe
xisset eum azarias pontifex et omnes
reliqui sacerdotes: viderunt lepram
in fronte eius, et festinato expulerunt
eum. Sed et ipse perterritus acceleravit
egredi eo quod sensisset illico plagam
domini. Fuit igitur ozias rex leprosus
usque ad diem mortis: et habitavit in
domo separata plenus lepra ob quam
eiectus fuerat de domo domini. Porro
ioathan filius eius rexit domum
regis. et iudicabat populum terre. Reliqua
autem sermonum ozie priorum et
novissimorum scripsit ysaias filius
amos propheta. Dormivitque ozias cum
patribus suis: et non sepelierunt eum in
agro regalium sepulchrorum eo quod
esset leprosus. Regnavitque ioathan filius eius pro eo.

Viginti quinque annorum · xxvii ·
erat ioathan cum regnare
cepisset. et xvi. annis regnavit in
ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia
sadoch. Fecitque quod rectum erat co
ram domino. iuxta omnia que fece
rat ozias pater suus: excepto quod non
est ingressus templum domini. Et
adhuc populus delinquebat. Ipse e
dificavit portam domus domini ex
celsam. et in muro ophel multa con
struxit. Urbes quoque edificavit in
montibus iuda: et in saltibus castella et
turres. Ipse pugnavit contra regem
filiorum ammon. et vicit eum. De
deruntque ei filii ammon in tempore
illo. c. talenta argenti. et x. milia
choros tritici: ac totidem choros or
dei. Hec ei prebuerunt filii ammon
in anno secundo. et tertio. Corrobo
ratusque est ioathan eo quod direxisset
vias suas coram domino deo suo

Reliqua autem sermonum ioathan
et omnes pugne et opera scripta sunt
in libro regum israel et iuda. Viginti
quinque annorum erat cum regna
re cepisset. et xvi. annis regnavit
in ierusalem. Dormivitque ioathan cum
patribus suis: et sepelierunt eum in
civitate david: et regnavit achaz filius
eius pro eo. · xxviii · XXVIII

Viginti annorum erat a
chaz cum regnare cepisset.
et xvi. annis regnavit in ierusalem.
Non fecit rectum in conspectu
domini sicut david pater eius. sed ambu
lavit in viis regum israel: insuper
et statuas fudit baalim. Ipse est
qui adolevit incensum in valle
gehennom: et lustravit filios suos al' beno
in igne iuxta ritum gentium quas
interfecit dominus in adventu
filiorum israel. Sanctificabat quoque al' sacrificabat
et thymiamata succendebat in ex
celsis et in collibus et sub omni ligno
frondoso. Tradiditque eum dominus
deus eius in manu regis syrie.
Qui percussit eum magnamque
predam de eius cepit imperio:
et adduxit in damascum. Mani
bus quoque regis israel traditus est:
et percussus plaga grandi. Occi
ditque facee filius romelie de iuda. c.
xx. milia in die uno omnes viros
bellatores. eo quod dereliquissent dominum
deum patrum suorum. Eodem
tempore occidit zechri vir potens
ex ephraym maasiam filium regis. regis
et ezricam ducem domus eius.
helcanam quoque secundum a rege. Cepe
runtque filii israel de fratribus suis. cc
milia mulierum. puerorum et puellarum
et infinitam predam: pertulerunt
que eam in samariam. Ea tem
pestate erat ibi propheta domini nomine obed.
qui egressus obviam exercitui ve
nienti in samariam: dixit eis.
Ecce iratus dominus deus patrum
vestrorum contra iudam tradidit eos
in manibus vestris et occidistis eos
atrociter. ita ut celum pertingeret
vestra crudelitas. Insuper filios iuda
et ierusalem vultis vobis subicere in
servos et ancillas: quod nequaquam facto
opus est. Peccastis enim super
hoc domino deo vestro. Sed audite

consilium meum & reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris: quia magnus furor domini imminet vobis. Steterunt itaque viri de principibus filiorum ephraim azarias filius iohanan. barachias filius mosollamoth. iezechias filius sellum & amasa filius adali contra eos qui veniebant de prelio. & dixerunt eis. Non introducetis huc captivos. ne peccemus domino. Quare vultis adicere super peccata nostra. & veteri cumulare delicta: Grande quippe peccatum est: & ira furoris domini imminet super israel. Dimiseruntque viri bellatores predam & universa que ceperant coram principibus & omni multitudine. Steteruntque viri quos supra memoravimus: & apprehendentes captivos omnes qui nudi erant vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos & calciassent & refecissent eos cibo ac potu. unxissent quoque propter laborem. & adhibuissent eis curam quicumque ambulare non poterant. & erant imbecilli corpore: imposuerunt eos iumentis & adduxeruntque iericho civitatem palmarum ad fratres eorum. Ipsique reversi sunt in samariam. Tempore illo misit rex achaz ad regem assiriorum auxilium postulans. Veneruntque ydumei & percusserunt multos de iuda: & ceperunt predam magnam. Philistiim quoque diffusi sunt per urbes campestres. & ad meridiem iuda. Ceperuntque bethsames. & ahilon. & gaderoth. socho quoque & thamnan. & zamrio cum viculis suis. & habitaverunt in eis. Humiliaverat enim dominus iudam propter achaz regem iuda: eo quod nudasset eum auxilio & contemptui habuisset dominum. Adduxitque contra eum teglatphalassar regem assiriorum. qui & afflixit eum. & nullo resistente vastavit. Igitur achaz spoliata domo domini et domo regum & principum dedit regi assiriorum munera. & tamen nichil ei profuit: Insuper & in tempore angustie sue. auxit contemptum in dominum. Ipse per se rex achaz immolavit diis damasci victi-

mas percussoribus suis. & dixit. Dii regum sirie auxiliantur eis quos ego placabo hostiis & aderunt michi: cum econtrario ipsi fuerint ruine ei & omni israel. Direptis itaque achaz omnibus vasis domus dei atque confractis clausit ianuas templi dei. & fecit sibi altaria in universis angulis ierusalem. In omnibus quoque urbibus iuda extruxit aras ad cremandum thus: atque ad iracundiam provocavit dominum deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius & omnium operum eius priorum & novissimorum scripta sunt in libro regum iuda & israel. Dormivitque achaz cum patribus suis: & sepelierunt eum in civitate ierusalem: neque enim receperunt eum in sepulcra regum israel. Regnavitque ezechias filius eius pro eo.

xxix.

Igitur ezechias regnare cepit cum viginti quinque esset annorum. & xxix. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius abia filia zacharie. Fecitque quod placitum erat in conspectu domini: iuxta omnia que fecerat david pater eius. In ipso anno & mense primo regni sui. aperuit valvas domus domini & instauravit eas. Adduxitque sacerdotes atque levitas & congregavit eos in plateam orientalem. Dixitque ad eos. Audite me levite & sanctificamini. mundate domum domini dei patrum vestrorum. auferte omnem inmunditiam de sanctuario. Peccaverunt patres nostri & fecerunt malum in conspectu domini dei nostri. derelinquentes eum. Averterunt facies suas a tabernaculo domini & prebuerunt dorsum. Clauserunt ostia que erant in porticu & extinxerunt lucernas. Incensumque non adoleverunt: & holocausta non obtulerunt in sanctuario dei israel. Concitatus est itaque furor domini super iudam & ierusalem: & tradidit eos in commotionem & in interitum & in sibilum. sicut ipsi cernitis oculis vestris. En corruerunt patres nostri gladiis. filii nostri & filie nostre & coniuges captive ducte sunt propter hoc scelus. Nunc igitur placet michi ut ineamus fedus cum domino deo israel: & avertat a nobis furorem ire sue. Filii mei nolite negligere. Vos enim elegit dominus ut stetis coram eo. & ministretis illi colatisque eum & cremetis ei incensum

Surrexerunt ergo levite: mahath filius amasai et iohel filius azarie de filiis caath. Porro de filiis merari: cis filius abdi, et azarias filius ialalehel. De filiis autem gerson: ioa filius zemma et eden filius ioha. At vero de filiis elizaphan: samri et iahihel. De filiis quoque asaph: zacharias et mathanias. Nec non de filiis eman: iahiel et semei. Sed et de filiis idithun: semeias et ozihel. Congregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt: et ingressi sunt iuxta mandatum regis et imperium domini ut expiarent domum domini. Sacerdotes quoque ingressi templum domini ut sanctificarent illud. extulerunt omnem inmunditiam quam intro repererant in vestibulo domus domini: quam tulerunt levite et asportaverunt ad torrentem cedron foras. Ceperunt autem prima die mensis primi mundare: et in die octava eiusdem mensis ingressi sunt porticum templi domini. Expiaveruntque templum diebus viii. et in die xvi. mensis eiusdem quod ceperant impleverunt. Ingressi quoque sunt ad ezechiam regem. et dixerunt ei. Sanctificavimus omnem domum domini. et altare holocaustorum vasaque eius. nec non mensam propositionis cum omnibus vasis suis. cunctamque templi supellectilem quam polluerat rex achaz in regno suo postquam prevaricatus est: et ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Consurgensque diluculo ezechias rex. adunavit omnes principes civitatis et ascendit in templum domini. obtuleruntque simul tauros vii. et arietes vii. agnos vii. et hyrcos vii. pro peccato pro regno pro sanctuario pro iuda. Dixit quoque sacerdotibus filiis aaron: ut offerrent super altare domini. Mactaverunt igitur tauros et susceperunt sacerdotes sanguinem. et fuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam arietes. et illorum sanguinem super altare fuderunt. Immolaverunt et agnos et fuderunt super altare sanguinem. Applicaverunt quoque hyrcos pro peccato coram rege. et universa multitudine: inposueruntque manus suas super eos: et immolaverunt eos sacerdotes. et asperserunt sanguinem coram altari pro piaculo universi israel. Pro omni quippe israel preceperat rex ut holocaustum fieret: et pro peccato. Constituit quoque levitas in domo domini cum cymbalis et psalteriis et cytharis. secundum dispositionem david regis. et gad videntis. et nathan prophete. Siquidem domini preceptum fuit per manum prophetarum eius. Steteruntque levite tenentes organa david. et sacerdotes tubas. et iussit ezechias ut offerrent holocaustum super altare. Cumque offerrentur holocausta: ceperunt laudes canere domino. et clangere tubis. atque in diversis organis que david rex israel preparaverat concrepare. Omni autem turba adorante cantores et hii qui tenebant tubas erant in officio suo donec compleretur holocaustum. Cumque finita esset oblatio: incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo. et adoraverunt. Precepitque ezechias et principes levitis ut laudarent dominum sermonibus david. et asaph videntis qui laudaverunt eum magna leticia: et incurvato genu adoraverunt. Ezechias autem hec addidit. Implestis manus vestras domino. accedite et offerte victimas et laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta. mente devota. Porro numerus holocaustorum que obtulit multitudo hic fuit. tauros lxx. arietes centum. agnos ducentos. Sanctificaveruntque domino boves dc. et oves tria milia. Sacerdotes vero pauci erant nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde et levite fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus. et sanctificarentur antistites. Levite quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt igitur holocausta plurima adipes pacificorum et libamina holocaustorum: et completus est cultus domus domini. Letatusque ezechias et omnis populus eo quod ministerium domini esset expletum. De repente quippe hoc fieri placuerat. xxx.

Hõ incurvato genu

XXX

Misit quoque ezechias ad omnem israel et iudam. Scripsit quoque epistolas ad ephraim et manassem

omnē

ut venirent in domum domini in
ierusalem: et facerent phase domino deo
israel. Inito ergo consilio regis et
principum et universi cetus ierusalem:
decreverunt ut facerent phase mense
secundo. Non enim potuerant facere
in tempore suo quia sacerdotes qui
possent sufficere sanctificati non fuerant:
et populus nec dum congregatus
erat in ierusalem. Placuitque sermo
regi et omni multitudini. et decre-
verunt ut mitterent nuncios
in universum israel de bersabee usque
dan: ut venirent et facerent phase
domino deo israel in ierusalem. Multi
enim non fecerant sicut lege prescrip-
tum est. Perrexeruntque cursores
cum epistolis ex regis imperio et
principum eius in universum israel
et iudam. iuxta id quod rex iusserat
predicantes. Filii israel revertimini
ad dominum deum abraham et ysaac
et israel: et revertetur ad reliquias
que effugerunt manum regis
assyriorum. Nolite fieri sicut patres
vestri et fratres qui recesserunt a domino
deo patrum suorum. et tradidit
eos in interitum ut ipsi cernitis.
Nolite indurare cervices vestras
sicut patres vestri. Tradite manus vestras
domino et venite ad sanctuarium
eius quod sanctificavit in eternum.
Servite domino deo patrum vestrorum
et avertetur a vobis ira furoris eius.
Si enim vos reversi fueritis ad dominum:
fratres vestri et filii habebunt misericordiam
coram dominis suis. qui illos
duxerunt captivos. et revertentur
in terram hanc. Pius enim et
clemens est dominus deus noster. et non
avertet faciem suam a vobis.
si reversi fueritis ad eum. Igitur
cursores pergebant velociter de civi-
tate in civitatem. per terram
ephraim et manasse. usque zabulon:
illis irridentibus et subsannantibus
eos. Attamen quidam viri ex aser
et manasse et zabulon. adquiescen-
tes consilio venerunt in ierusalem.
In iuda vero facta est manus domini
ut daret eis cor unum et facerent
iuxta preceptum regis et princi-
pum verbum domini. Congre-
gatique sunt in ierusalem populi multi

ut facerent sollempnitatem azimorum
in mense secundo. Et surgentes
destruxerunt altaria que erant in
ierusalem: atque universa in quibus
ydolis adolebatur incensum sub-
vertentes proiecerunt in torrentem
cedron. Immolaverunt autem
phase xiiii die mensis secundi.
Sacerdotes quoque atque levite tandem
sanctificati obtulerunt holocausta
in domo domini. Steteruntque in or-
dine suo iuxta dispositionem et
legem moysi hominis dei. Sacer-
dotes vero suscipiebant effunden-
dum sanguinem de manibus levitarum
eo quod multa turba sanctificata
non esset: et idcirco levite immola-
rent phase hiis qui non occurrerant
sanctificari domino. Magna etiam
pars populi de ephraym et manas-
se et ysachar et zabulon que sanctifi-
cata non fuerat comedit phase
non iuxta quod scriptum est. Et
oravit ezechias pro eis dicens.
Dominus bonus propiciabitur
cunctis qui in toto corde requirunt
dominum deum patrum suorum. et
non imputabitur eis quod minus
sanctificati sunt. Quem exaudi-
vit dominus: et placatus est populo.
Feceruntque filii israel qui inventi sunt
in ierusalem sollempnitatem azimorum
vii diebus in leticia magna lau-
dantes dominum per singulos dies.
levite quoque et sacerdotes per organa
que suo officio congruebant.
Locutus est ezechias ad cor omnium
levitarum qui habebant intelli-
gentiam bonam super domino:
et comederunt vii diebus sollempni-
tatis immolantes victimas pa-
cificorum. et laudantes dominum deum
patrum suorum. Placuitque
universe multitudini ut cele-
brarent etiam alios vii dies: quod et fece-
runt cum ingenti gaudio. Eze-
chias enim rex iuda prebuerat
multitudini mille tauros et septem
milia ovium. Principes vero dede-
runt populo tauros mille et oves
Sanctificata est ergo sacerdotum
plurima multitudo. et hilaritate
perfusa omnis turba tam sacerdo-
tum et levitarum quam universe

quenae que uenerat ex isrl'. proselitorum quoq; de terra isrl' et hitantium in iuda. Facta q; est grandis celebritas in ierlm qualis a dieb; salomonis filii dd' regis isrl' in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atq; leuite bndicentes populo: et exaudita est vox eorum; peruenitq; orō in habitaculum sanctum celi.

Cumq; hec · xxxi ·

fuissent rite celebrata. egressus est omnis isrl' qui inuentus fuerat in urbib; iuda. et fregerunt simulacra. succiderunt q; lucos. Demoliti sunt excelsa. et altaria destruxerunt. non solum de uniuerso iuda et beniamin. sed de ephraym quoq; et manasse. donec penitus euerterentur. Reuersi q; sunt omnes filii isrl' in possessiones et ciuitates suas. Ezechias uo constituit turmas sacerdotales et leuitas per diuisiones suas. unumquemq; in officio pprio tam sacerdotum uidelz q leuitarum ad holocausta et ad pacifica. ut ministrarent et confiterentur. canerent q; in portis castrorum domini. Pars autem regis erat ut de ppria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et uespere. Sabbatis quoq; et calendis et sollempnitatib; ceteris. sicut scriptum est in lege moysi. Precepit etiam populo hitantium in ierlm ut darent partes sacerdotib; et leuitis ut possent uacare legi domini. Qd cu percrebuisset in auribus multitudinis. plurimas obtulerunt primicias filii isrl' frumenti. uini et olei: mellis quoq; et omnium que gignit humus decimas obtulerunt. Sz et filii isrl' et iuda qui hitabant in urbib; iuda. obtulerunt decimas boum et ouium decimasq; scorum que uouerant dno deo suo. atq; uniuersa portantes fecerunt aceruos plurimos. Mense tercio ceperunt aceruorum iacere fundamenta. et mense vii. compleuerunt eos. Cumq; ingressi fuissent ezechias et principes eius: uiderunt aceruos et bndixerunt domino ac plo isrl'. Interrogauitq; ezechias sacerdotes et leuitas quare ita iacerent aceruj. Respondit illi azarias sacerdos primus de stirpe sadoch dicens. Ex quo ceperunt offerri primicie in domo domini.

comedimus et saturati sumus: et remanserunt plurima eo q; benedixit dominus populo suo. Reliquiarum autem copia est ista qm cernis. Precepit igitur ezechias ut prepararent horrea in domo domini. Quod cum fecissent: intulerunt tam primicias qm decimas. et quecumq; uouerant fideliter. Fuit autem prefectus eorum chonenias leuita. et semei frater eius secundus. post quem iehihel et sub manib; chonenie et semei fratris eius.

azarias et naath et asahel et ierimoth iozabad quoq et heliel et iesmachias et maath et banaias positi

ex imperio ezechie regis et azarie pontificis domus domini ad quos omnia pertinebant. Chore uero filius iemna leuites et ianitor orientalis porte prepositus erat his que sponte offerebant domino. primiciisq; et consecratis in sca scorum: et sub cura eius eden et beniamin ihesue et semeias. amarias quoq; et sechenias in ciuitatib; sacerdotum: ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minorib; atq; maiorib;. exceptis maribus ab annis tribus et supra a cunctis q; ingrediebantur templum domini. et quicquid per dies singulos conducebatur in ministerio atq; obseruationib; iuxta diuisiones suas sacerdotib; per familias et leuitis. a xx. anno et supra per ordines et turmas suas: uniuerseq; multitudini. tam uxorib; quam liberis eorum utriusq; sexus. fideliter cibi de his que sanctificata fuerant prebebantur. Sed et filiorum aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant uiri qui partes distribuerent uniuerso sexui masculino de sacerdotibus et leuitis. Fecit ergo ezechias uniuersa que diximus in omni iuda. operatus q; est bonum et rectum et uerum coram domino deo suo. in uniuersa cultura ministerii domus domini. iuxta legem et ceremonias: uolens requirere deum suum in toto corde suo. fecitq; et prosperatus est. dnm

XXXII

Post que et · xxxii ·

Capitulum de sennacherib

huiuscemodi ueritatem. uenit sennacherib rex assyriorum et ingressus iudam obsedit ciuitates munitas et uolens eas capere. Quod cum uidisset ezechias uenisse

sl' audisset

salis sennacherib et totum bellum im
petum verti contra ierusalem: inito cum
principibus consilio virisque fortissi
mis ut obturarent capita fontium
que erant extra urbem, et hoc omnium
decernente sententia. Congregavit
plurimam multitudinem, et ob
turaverunt cunctos fontes et
rivum qui fluebat in medio terre
ne dicentes, veniant reges assyriorum,
et inveniant aquarum habundan
ciam. Edificavit quoque agens in
dustrie omnem murum qui fue
rat dissipatus et extruxit turres
desuper: et forinsecus alterum
murum. Instauravitque mello
in civitate david, et fecit universi
generis armaturam et clipeos.
Constituitque principes bellatorum
in exercitu. Et convocavit univer
sos in platea porte civitatis: ac
locutus est ad cor eorum dicens.
Viriliter agite et confortamini.
Nolite timere nec paveatis regem
assyriorum et omnem multitudi
nem que est cum eo. Multo enim
plures nobiscum sunt quam cum illo.
Cum illo enim est brachium carneum.
nobiscum dominus deus noster: qui
auxiliator est noster, pugnatque pro
nobis. Confortatusque est populus
huiuscemodi verbis ezechie regis
iuda. Que postquam gesta sunt mi
sit sennacherib rex assyriorum
servos suos ierusalem. Ipse enim cum
universo exercitu obsidebat lachis:
ad ezechiam regem iuda et ad omnem
populum qui erat in urbe iuda dicens.
Hec dicit sennacherib rex assyrio
rum: In quo habentes fiduciam
sedetis obsessi in ierusalem. Nam eze
chias decipit vos ut tradat morti in
fame et siti, affirmans quod dominus
deus vester liberet vos de manu regis
assyriorum. Numquid non iste est
ezechias qui destruxit excelsa illius
et altaria, et precepit iude et ierusalem
dicens, Coram altari uno adora
bitis, et in ipso comburetis incensum?
An ignoratis que ego fecerim et
patres mei cunctis terrarum populis?
Numquid prevaluerunt dii gentium
omniumque terrarum liberare regionem
suam de manu mea? Quis est

de universis diis gentium quas va[staverunt]
runt patres mei qui potuit eruere
populum suum de manu mea, ut p[ossit]
etiam deus vester eruere vos de hac
manu? Non vos ergo decipiat eze
chias nec vana persuasione de[ludat]
neque credatis ei. Si enim nullus
potuit deus cunctarum gentium
atque regnorum liberare populum su[um]
de manu mea, et de manu patrum m[eorum]
consequenter nec deus vester pote[rit]
eruere vos de manu mea. Sed et a[lia]
multa locuti sunt servi eius con[tra]
dominum deum, et contra ezechiam
servum eius. Epistolas quoque scri[p]
sit plenas blasphemie in dominum
deum israel: et locutus est adversus
eum. Sicut dii gentium ceteraru[m]
non potuerunt liberare populos su[os]
de manu mea: sic et deus ezechie
non poterit populum suum de ma[nu]
ista. Insuper et clamore magno
lingua iudaica contra populum [qui]
sedebat in muris ierusalem persona[bat]
ut terreret eos et caperet civitatem.
Locutusque est contra deum ierusalem
sicut adversum deos populorum
opera manuum hominum. Orave[runt]
igitur ezechias et ysaias filius a[mos]
propheta adversum hanc blasphe[miam]
ac vociferati sunt usque in celum. E[t]
misit dominus angelum suum [qui]
percussit omnem virum robustum [et bella]
torem et principem exercitus regis [assy]
riorum. Reversusque est cum ignomi[nia]
in terram suam. Cumque ingre[ssus]
esset domum dei sui: filii qui egressi
erant de utero eius interfecerunt [eum]
gladio. Salvavitque dominus [eze]
chiam et habitatores ierusalem de ma[nu]
sennacherib regis assyriorum et [de]
manu omnium: et prestitit eis salut[em](?)
quietem per circuitum. Multi e[tiam]
deferebant hostias et sacrificia d[omino]
in ierusalem, et munera ezechie reg[i]
qui exaltatus est post hec coram [omnibus]
gentibus. In diebus illis egrotavit [eze]
chias usque ad mortem et oravit [dominum]
exaudivitque eum et dedit ei signum.
Sed non iuxta beneficia que accep[erat]
retribuit: quia elevatum est cor e[ius]
et facta est contra eum ira, et contra
iudam et contra ierusalem. Humi[liatus]
que est postea eo quod exaltatum fue[rat]

cor eius: tam ipse quam habitatores ierusalem:
et ideo non venit super eos ira domini
in diebus ezechie. Fuit autem ezechi
as dives et inclitus valde. et thesauros
sibi plurimos congregavit argenti
et auri et lapidis et lapidis preciosi
aromatum et armorum universi
generis. et vasorum magni precii.
Apothecas quoque frumenti vini et
olei. et presepia omnium iumentorum
caulasque pecorum. et urbes vi. edifi
cavit. Habebat quippe greges ovium
et armentorum innumerabiles: eo quod
dedisset ei dominus substantiam multam
nimis. Ipse est ezechias qui obtura
vit superiorem fontem aquarum gyon:
et avertit eas subter ad occidentem urbis
david. In omnibus operibus suis fecit
prospere quecumque voluit. Attamen
in legatione principum babilonis
qui missi fuerant ad eum ut inter
rogarent eum de portento quod acciderat
super terram: dereliquit eum dominus ut
temptaretur. et nota fierent omnia que
erant in corde eius. Reliqua autem
sermonum ezechie et misericordiarum eius scrip
ta sunt in visione ysaie filii amos
prophete. et in libro regum iuda et israel. Dor
mivit que ezechias cum patribus suis. et
sepelierunt eum super sepulcra filiorum
david. et celebraverunt eius exequias universus
iuda et omnes habitatores ierusalem. Regna
vit que manasses filius eius pro eo.

Duodecim annorum. xxxiii.

Erat manasses cum regnare
cepisset. et l.v. annis regnavit in ierusalem.
Fecit autem malum coram domino
iuxta abhominationes gentium
quas subvertit dominus coram filiis
israel: et conversus instauravit excelsa
que demolitus fuerat ezechias pater eius.
Construxit que aras baalim: et fecit
lucos et adoravit omnem militiam
celi et coluit eam. Edificavit quoque
in domo domini de qua dixerat dominus
in ierusalem erit nomen meum in eternum.
Edificavit autem ea cuncto exercitui
celi in duobus atriis domus domini.
Transire que fecit filios suos per ignem
in valle benennon. Observabat sompnia.
sectabatur auguria. maleficis ar
tibus inserviebat. Habebat secum
magos et incantatores. multaque ma
la operatus est coram domino. ut

irritaret eum. Sculptile quoque et
conflatile signum posuit
in domo domini. De qua
locutus est dominus ad david
et ad salomonem filium eius
dicens. In domo hac et in ierusalem
quam elegi de cunctis tribubus israel.
ponam nomen meum in sempi
ternum. et movere non faciam
pedem israel de terra quam tradidi pa
tribus eorum: ita dumtaxat si custo
dierint facere que precepi eis cunctam
que legem et cerimonias atque iudicia
per manum moysi. Igitur ma
nasses seduxit iudam et habitatores
ierusalem. ut facerent malum super
omnes gentes quas subverterat
dominus a facie filiorum israel.
Locutus que est dominus ad eum
et ad populum illius. et attendere
noluerunt. Idcirco superinduxit
eis principes exercitus regis assyriorum.
ceperuntque manassen et vinctum
cathenis atque compedibus duxerunt eum
babilonem. Qui postquam coangu
status est oravit dominum deum
suum et egit penitentiam valde
coram domino deo patrum suorum.
Deprecatus que est eum et obsecravit
intente: et exaudivit orationem eius.
reduxitque eum ierusalem in regnum
suum: et cognovit manasses quod
dominus ipse est deus. Post hec
edificavit murum extra civita
tem david ad occidentem gyon
in convalle ab introitu porte piscium
per circuitum usque ad ophel: et
exaltavit illum vehementer. Con
stituit que principes exercitus in cunctis
civitatibus iuda munitis. et abstu
lit deos alienos et simulacrum de domo
domini: aras quoque quas fecerat
in monte domus domini. et in ierusalem.
et proiecit omnia extra urbem ierusalem.
Porro instauravit altare domini.
et immolavit super illud victimas
et pacificas et laudem. Precepitque
iude ut serviret domino deo israel.
attamen adhuc populus in excelsis domino immolabat
deo suo. Reliqua vero gestorum
manasse et obsecrationes eius ad
dominum deum suum verba quoque
videntium qui loquebantur ad
eum in nomine domini dei israel:

continentur in sermonibus
regum israel. Oratio quoque
eius et exauditio. et cuncta
peccata atque contemptus.
loca etiam in quibus edifica
vit excelsa. et fecit lucos et sta
tuas antequam ageret penitentiam.
scripta sunt in sermonibus ozai.
Dormivit ergo manasses cum
patribus suis. et sepelierunt eum in
domo sua. Regnavitque pro eo filius
eius ammon. Viginti duorum
annorum erat amon cum regnare
cepisset: et duobus annis regnavit
in ierusalem. Fecitque malum in con
spectu domini. sicut fecerat ma
nasses pater eius. et cunctis ydolis
que manasses fuerat fabricatus
immolavit atque servivit. et non
est reveritus faciem domini sicut
reveritus est manasses pater eius: sed
multo maiora deliquit. Cumque
coniurassent adversum eum servi
sui: interfecerunt eum in domo
sua. · xxxiiii ·

XXXIIII

Porro reliqua populi mul
titudo cesis hiis qui percus
serant amon. constituit regem
iosiam filium eius pro eo. Octo
annorum erat iosias cum reg
nare cepisset. et xxx. et uno anno
regnavit in ierusalem. Fecitque quod
rectum erat in conspectu domini
et ambulavit in viis david patris
sui: non declinavit neque ad dexteram
neque ad sinistram. Octavo autem
anno regni sui cum adhuc esset
puer cepit querere deum patris
sui david: et xii. anno postquam ceperat
mundavit iudam et ierusalem ab
excelsis. lucisque et simulacris et
sculptilibus. Destruxeruntque coram
eo aras baalim: et simulacra que
superposita erant demoliti sunt.
Lucos etiam et sculptilia succidit
atque comminuit. et super tumulos eorum
qui immolare consueverant fragmen
ta dispersit. Ossa preterea sacerdo
tum combussit in altaribus ydolorum.
mundavitque iudam et ierusalem. sed
et in urbibus manasse et ephraym et
symeon usque neptalim: cuncta
subvertit. Cumque altaria dissi
passet et lucos. et sculptilia contrivisset

in frusta. cunctaque delubra cum
molitus esset de universa terra is
reversus est in ierusalem. Igitur an
decimo octavo regni sui munda
ta iam terra et templo domini: mi
saphan filium elchie. et maasia
principem civitatis et ioa filium
ioachaz a commentariis: ut instau
rent domum domini dei sui. Qui
venerunt ad elchiam sacerdotem
magnum. acceptaque pecunia
que illata fuerat in domum domini
et quam congregaverant levite. et ia
res de manasse et ephraym et univer
sis reliquis israel: ab omni quoque iu
et beniamin et habitatoribus ierusalem
dederunt in manibus eorum qui
preerant operariis in domo domini
ut instaurarent templum et in
quereque sarcirent. At illi dederunt
artificibus et cementariis ut emerent
lapides de lapidicinis. et ligna
commissuras edificii: et ad contig
tionem domorum quas destru
reges iuda. Qui fideliter cunct
faciebant. Erant autem prep
operantium iaheth et abdias
filiis merari: zacharias et mo
de filiis caath qui urgebant o
omnes levite scientes in organi
canere. Super eos vero qui ad di
versus onera portabant. erant sc
et magistri de levitis ianitores.
offerrent pecuniam que illata
rat in templum domini: repperit
helchias sacerdos librum legis
per manum moysi: et ait ad sa
phan scribam. Librum legis in
in domo domini. Et tradidit
ei. At ille intulit volumen ad
regem: et nunciavit ei dicens.
que dedisti in manus servorum tu
orum ecce complentur. Argentum
pertum est in domo domini
flaverunt. datumque est prep
artificum et diversa opera fab
cium. Preterea tradidit mi
elchias hunc librum. Quem cum
rege presente recitasset. audisset
ille verba legis: scidit vestimenta
sua et precepit helchie et ahicam
filio saphan et abdon filio mich
saphan quoque scribe et asaie servo
gis dicens. Ite et orate pro me d

domini et pro reliquiis israel et iuda super
universis sermonibus libri istius qui
repertus est. Magnus enim furor domini
stillavit super nos, eo quod non custodie
rint patres nostri verba domini. ut face
rent omnia que scripta sunt in isto
volumine. Abiit ergo helchias et hii
qui simul a rege missi fuerant ad
oldam prophetidem uxorem sellum filii the
cuath filii asra custodis vestium que
habitabat ierusalem in secunda et locuti sunt
ei verba que supra narravimus.
At illa respondit eis. Hec dicit dominus deus
israel. Dicite viro qui misit vos ad me.
Hec dicit dominus. Ecce ego induca
mala super locum istum et sup
habitatores eius. cuncta que maledicta
que scripta sunt in libro hoc quem
legerunt coram rege iuda. quia de
reliquerunt me et sacrificaverunt diis
alienis. ut me ad iracundiam pro
vocarent in cunctis operibus manuum
suarum. Idcirco stillabit furor meus
super locum istum. et non extinguetur.
Ad regem autem iuda qui misit
vos pro domino deprecando. sic loquimini.
Hec dicit dominus deus israel. Quoniam
audisti verba voluminis atque emolli
tum est cor tuum et humiliatus es
in conspectu dei. super his que dicta
sunt contra locum hunc et habitato
res ierusalem. reveritusque faciem meam
scidisti vestimenta tua. et flevisti
coram me. Ego quoque exaudivi te
dicit dominus. Iam enim colligam
te ad patres tuos et inferris in sepul
crum tuum in pace; nec videbunt
oculi tui omne malum quod ego in
ducturus sum super locum istum.
et super habitatores eius. Retulerunt
itaque regi cuncta que dixerat.
At ille convocatis universis maio
ribus natu iuda et ierusalem, ascendit
in domum domini unaque omnes viri
iuda et habitatores ierusalem. sacerdotes
et levite. et cunctus populus a mi
nimo usque ad maximum. Quibus
audientibus in domo domini legit
rex omnia verba voluminis. et
stans in tribunali suo percussit fedus
coram domino. ut ambularet post
eum. et custodiret precepta et testimo
nia et iustificationes eius in toto
corde suo. et in tota anima sua. fa

ceretque que scripta sunt in volumine
illo quod legerat. Adiuravit quoque super
hoc omnes qui reperti fuerant in
ierusalem et beniamin. et fecerunt ha
bitatores ierusalem iuxta pactum
domini dei patrum suorum. Ab
stulit ergo iosias cunctas abho
minationes de universis regio
nibus filiorum israel: et fecit omnes
qui residui erant in israel servire
domino deo suo. Cunctis diebus
vite eius non recesserunt a domino
deo patrum suorum. · xxxv ·

XXX

Fecit autem iosias in ierusalem
phase domino: quod immo
latum est. xiiii. die mensis primi.
Et constituit sacerdotes in offi
ciis suis. hortatusque est eos ut
ministrarent in domo domini.
Levitis quoque ad quorum eruditionem
omnis israel sanctificabatur domino.
locutus est. Ponite archam in
sanctuario templi quod edificavit salo
mon filius david rex israel: nequaquam
enim eam portabitis. Nunc autem ultra
ministrate domino deo vestro et populo
eius israel: et preparate vos per domos et
cognationes vestras in divisionibus
singulorum sicut precepit david rex
israel: et descripsit salomon filius
eius. Ministrate in sanctuario per
familias turmasque leviticas. et
sanctificati immolate phase. Fratres
etiam vestros ut possint iuxta ver
ba que locutus est dominus in
manu moysi facere preparate. De
dit preterea iosias omni populo qui ibi
fuerat inventus in sollemnitate
phase agnos et edos de gregibus
et reliqui pecoris. xxx. milia. boum
quoque tria milia. Hec de regis universa
substantia. Duces quoque eius sponte
quod voluerant obtulerunt. tam populo
quam sacerdotibus et levitis. Porro helc
hias et zacharias et iehihel prin
cipes domus domini dederunt sa
cerdotibus ad faciendum phase
pecora commixtim duo milia sescenta.
et boves trecentos. Chonenias autem
et semeias etiam et nathanahel fra
tres eius. nec non et asabias et iahihel
et iozabath principes levitarum al' bad
dederunt ceteris levitis ad celebran
dum phase. quinque milia pecorum

ml' qngentos

et boues ducentos. Preparatumque
est ministerium. et steterunt sacer
dotes in officio suo. leuite quoque in
turmis iuxta regis imperium: et
immolatum est phase. Asperserunt
que sacerdotes manu sua sanguine
et leuite detraxerunt pelles holocau
storum. et separauerunt ea ut darent
per domos et familias singulorum:
et offerentur domino sicut scriptum
est in libro moysi. De bobus quoque fe
cerunt similiter. et assauerunt pha
se super ignem iuxta quod lege pre
ceptum est. Pacificas quoque hosti
as coxerunt in lebetibus et caccabis
et ollis: et festinato distribuerunt
uniuerse plebi. Sibi autem et
sacerdotibus parauerunt post ea.
Nam in oblacione holocaustorum
et adipum usque ad noctem sacer
dotes fuerant occupati: unde leuite
et sibi et sacerdotibus filiis aaron para
uerunt nouissimis. Porro can
tores filii asaph stabant in ordine
No nom psalmistar dd'
suo. iuxta preceptum dd' et asaph
et eman et idithun prophetarum regis.
Ianitores uero per portas singulas
obseruabant: ita ut ne puncto
quidem discederent a ministerio.
Quobrem et fratres eorum leuite pa
rauerunt eis cibos. Omnis igitur
cultura domini rite completa est
in die illa. ut facerent phase et offer
rent holocausta super altare domini
iuxta preceptum regis iosie. Fece
runtque filii israel qui reperti fuerant
ibi phase in tempore illo. et sollem
pnitatem azimorum vii. diebus. Non
fuit phase domini simile huic in
israel a diebus samuelis prophete. Sed nec
quisquam de cunctis regibus israel fecit
phase sicut iosias. sacerdotibus et le
uitis et omnis iuda et israel qui reperti
fuerant et habitantibus ierusalem. xviii.
anno regni iosie hoc phase celebratum
est. Postquam instaurauerat iosias
templum. ascendit nechao rex egyp
ti ad pugnandum in carchamis
iuxta eufraten: et processit in occur
sum eius iosias. At ille missis ad
eum nunciis: ait. Quid michi et tibi
rex iuda. Non aduersum te
hodie uenio. sed contra aliam pugno
domum: ad quam deus me festinato

dominus ut precepit. Desine adu
dum facere qui mecum est: ne te
terficiat. Noluit iosias reuerti
ierunt contra eum bellum: nec
euit sermonibus nechao. ex ore dei
tamen perrexit ut dimicaret in
mageddo. Ibique uulneratus a
ris: dixit pueris suis. Educite
de prelio: quia oppido uulneratus
Qui transtulerunt eum de cur
in alterum currum qui seque
eum more regio. et asportauerunt
in ierusalem. Mortuusque est et sepult
in mausoleo patrum suorum. et
uersus iuda et ierusalem luxerunt eum
ieremias maxime cuius omnes
tores atque cantatrices usque in presen
diem lamentationes super iosia
replicant: et quasi lex optinuit in
israel. Ecce scriptum fertur in lamen
tationibus. Reliqua autem sermo
iosie et misericordie eius que lege p
cepta sunt domini. opera quoque
prima et nouissima scripta sunt in
libro regum iuda et israel. xxxvi.
Tulit ergo populus terre io
achaz filium iosie et consti
regem pro patre suo in ierusalem. Vi
trium annorum erat ioachaz
regnare cepisset. et tribus mensibus
uit in ierusalem. Amouit autem eum
rex egypti cum uenisset ierusalem et
dempnauit terram centum talentis
argenti et talento auri. Consti
que regem pro eo heliachim fratrem
super iudam et ierusalem. et uertit nomen
eius ioachim. Ipsum uero ioachaz
secum et adduxit eum in egyptum.
Viginti quinque annorum erat
ioachim cum regnare cepisset
xi. annis regnauit in ierusalem
que malum coram domino deo
Contra hunc ascendit nabugo
sor rex chaldeorum. et uinctum ca
nis duxit in babilonem: ad quem
domini transtulit. et posuit ea in
templo suo. Reliqua autem uerborum
ioachim et abhominationes eius
operatus est et que inuenta sunt in
eo continentur in libro regum
et iuda. Regnauitque ioachin filius
eius pro eo. Octo annorum erat
ioachin cum regnare cepisset
tribus mensibus ac decem diebus

-uit in ierusalem. Fecitque malum in con-
spectu domini. Cumque anni volverentur
circulus, misit nabugodonosor rex qui
adduxerunt eum in babilonem. Asportatis
simul pretiosissimis vasis domus
domini. Regem vero constituit sedechiam
fratrem eius super iudam et ierusalem.
Viginti et unius anni erat sedechias
cum regnare cepisset. Et xi annis
regnavit in ierusalem: fecitque malum
in conspectu domini. nec erubuit faciem
ieremie prophete loquentis ad se ex ore domini.
A rege quoque nabugodonosor recessit qui
adiuraverat eum per deum. Et in-
duravit cervicem suam et cor ut non
reverteretur ad dominum deum israel.
Sed et universi principes sacerdotum
et populus prevaricati sunt inique iuxta
universas abhominationes gentium.
Et polluerunt domum domini quam
sanctificaverat sibi in ierusalem. Mitte-
bat autem dominus deus patrum suorum
ad illos per manum nuntiorum suorum
de nocte consurgens et de nocte commonens.
eo quod parceret populo et habitaculo suo.
At illi subsannabant nuntios dei. et
parvipendebant sermones eius. Illu-
debantque prophetis donec ascenderet furor
domini in populum eius: et esset nulla
curatio. Adduxit enim super eos regem
chaldeorum et interfecit iuvenes eorum
gladio in domo sanctuarii. Non est
misertus adolescentis et virginis et senis.
nec decrepiti quidem: sed omnes tradidit
in manibus eius. Universaque vasa domus
domini, tam maiora quam minora. et
thesauros templi et regis et principum
transtulit in babilonem. Incenderunt
hostes domum domini destruxeruntque
murum ierusalem: universas turres com-
busserunt. et quicquid pretiosum fuerat de-
molita sunt. Si quis evaserat gladium
ductus in babilonem servivit regi et
filiis eius. donec imperaret rex persarum:
ut compleretur sermo domini ex ore
ieremie. et celebraret terra sabbata sua.
Cunctis enim diebus desolationis egit
sabbatum: usque dum complerentur lxx anni.
Anno autem primo cyri regis persarum.
ad explendum sermonem domini quem
locutus fuerat per os ieremie. Suscita-
vit dominus spiritum cyri regis persarum:
qui iussit predicari in universo regno
suo et per scripturam dicens. Hec dicit

cyrus rex persarum. Omnia regna
terre dedit michi dominus deus celi.
et precepit michi ut edificarem ei
domum in ierusalem que est in iudea.
Quis in vobis est de omni populo (al' ex)
eius. cum eo sit dominus deus eius
et ascendat. Incipit primus liber Esdre

In anno primo cyri regis persarum.
ut impleretur verbum
domini ex ore ieremie sus-
citavit dominus spiritum cyri
regis persarum: et traduxit
vocem in universo regno
suo. etiam per scripturam
dicens. Hec dicit cyrus rex
persarum. Omnia regna
terre dedit michi dominus deus
celi. et ipse precepit michi ut edi-
ficarem ei domum in ierusalem. (et tue)
que est in iudea. Quis est in
vobis de universo populo eius.
Sit dominus deus cum ipso. Ascen-
dat ierusalem que est in iudea. et edifi-
cet domum dei israel. Ipse est deus qui
est in ierusalem. Et omnes reliqui
in cunctis locis ubicumque habitant
adiuvent eum viri de loco suo et ar-
gento et auro. et substantia et peco-
ribus: excepto quod voluntarie offerunt
templo dei quod est in ierusalem. Et surre-
xerunt principes patrum de iuda
et beniamin: et sacerdotes et levite.
omnis cuius suscitavit deus spiritum: ut
ascenderent ad edificandum templum
domini. quod erat in ierusalem. Omnisque
qui erant in circuitu. adiuverunt
manus eorum in vasis argenteis
et aureis. in substantia et in iumentis: in
supellectili exceptis his que sponte
obtulerunt. Rex quoque cyrus protulit
vasa templi domini que tulit na-
bugodonosor de ierusalem: et posuerat
ea in templo dei sui. Protulit
autem ea cyrus rex persarum
per manus mitridatis filii gaza-
bar: et annumeravit ea sasabasar
principi iude. Et hic est numerus
eorum. Fiale auree. triginta. Fi-
ale argentee mille. cultri. xxix. Ci-
phi aurei triginta. Ciphi argentei
secundi quadringenti . x. Vasa
alia mille. et omnia vasa aurea

et argentea. v. milia. cccc^ta. Universa
tulit sasabasar cum his qui a-
scendebant de transmigratione
babilonis in ierusalem. ·ii·
II Hii sunt autem filii provincie
qui ascenderunt de captivi-
tate quam transtulit nabugodonosor
rex babilonis in babilonem. et
reversi sunt in ierusalem et iudam.
unusquisque in civitatem suam.
qui venerunt cum zorobabel. hiesu
ua. neemia. saraia. rahelia. mar
dochai. belsan mespharbegnai.
al' reum rehum. baana. Numerus virorum
populi israel. Filii pharos. duo milia.
c. lxxii. filii sephetia. ccc^ti lxxii. Filii
al' v. aree. septingenti. lxxv. Filii phetmo
ab filiorum iosue ioab. duo milia.
nongenti. xii. Filii helam. mille du-
centi. l.iiii. filii zethua nongenti
xl.v. Filii zachai. dcc^ti lx. Filii bani
sexcenti xlii. filii bebai. dc^ti. xx. tres.
Filii azgad. mille ducenti. xx. ii. filii
al' sexcenti adonicam. dc^ti. lxvi. filii beguai
duo milia. lvi. Filii. hadin quadringenti
al' ater l.iiii. Filii azer qui erant ex
iezechia. lxxxviii. filii besai
ccc^ti xx tres. filii iora. c. xii. filii
asomaveth cc. xx. tres. Filii gebbar
lxxxv. filii bethleem centum
al' netupha xx. tres. Viri nepte. lvi. Viri
anathoth. centum. xx. viii. filii
azmaveth xlii. Filii chariathia
rim cephira et beroth. dcc^ti. xl iii.
Filii rama et gaba. dc^ti. xx. unus
al' viri filii machmas. centum. xxii.
Viri bethel et gai. cc^ti xx. iii.
filii nebo. lii. filii megbis. c. lvi.
Filii helam alterius. mille
dcc^ti l.iiii. Filii arim. ccc^ti. xx.
al' iodiadis filii loradid. et ono. dcc^ti xx. v.
Filii ihirico. ccc^ti xl. v. filii senaa.
tria milia. dc^ti. xxx. Sacerdotes
al' ydaia filii adaia in domo iosue. nongenti
lxx tres. Filii emmeor mille. lii.
Filii phessur. mille. cc^ti. xl. vii.
Filii arim. mille decem et vii.
Levite filii iosue et chethmihel
filiorum odovie. lxx. iiii. Cantores
filii asaph. centum. xx viii.
Filii ianitorum. filii sellum.
filii iazer. filii telmon. filii a-
cub. filii accita. filii sobai. uni-
versi centum. xxx ix. Nathinnei
filii sisai. filii asupha. filii theb...
filii. cheros. filii sisaia. filii phado...
filii lebana. filii agaba. filii a...
filii agab. filii selmei. filii an...
filii gaddel filii gaer. filii rahe...
filii rasin. filii nechoda. filii ie...
filii. aza. filii phasea. filii bese...
asenaa. filii. munim. filii ne...
tusim. filii bechuc. filii acuph...
filii azur. filii gesturh. filii ma...
filii arsa. filii berchos. filii sisar...
filii thema. filii nasia. filii ati-
pha. filii servorum salomonis
filii sothelthei. filii suphereth. fili...
pharuda. filii ala. filii. dechon. filii...
gedel. filii saphaca. filii athil. fi...
pho cereth qui erant de asebaim.
filii amum. Omnes nathinnei
et filii servorum salomonis. ccc^ti
lxxx. duo. Et hii qui ascenderunt
de thelmel athelarsa. cherub. et a...
et mer. et non potuerunt indicare
domum patrum suorum. et se-
men suum. utrum ex israel essent. Filii
delaia. filii thobia. filii nechoda...
lii. et De filiis sacerdotum. filii ab...
filii achos. filii berzellai. qui ac...
de filiabus berzellai galaaditis
rem. et vocatus est nomine eorum
Hii quesierunt scripturam ge-
nealogie sue. et non invenerunt. et
eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit
athersatha eis ut non comederent
de sanctis sanctorum donec sur-
geret sacerdos doctus atque perfectus
Omnis multitudo quasi unus
xl. duo milia. et ccc^ti. lx. exceptis
servis eorum et ancillis qui erant
vii. milia et ccc^ti. xxx. vii. et in...
cantores atque cantatrices ducenti
Equi eorum dcc^ti. triginta sex.
muli eorum. cc^ti. xl. v. cameli
eorum. cccc^ti xxx. v. asini eorum
dcc^ti. xx. Et de principibus patrum
cum ingrederentur templum
domini quod est in ierusalem. sponte ob-
tulerunt in domum dei ad extru-
endam eam in loco suo. secundum vi...
suas dederunt in impensas operis
auri solidos. xl. milia. et mille. ar-
genti minas. v. milia. et vestes sacer-
dotales centum. Habitaverunt
ergo sacerdotes et levite de populo.
cantores. et ianitores. et nathinnei

in urbibus suis: universus quasi vir unus
in civitatibus. Iamque venerat mensis
vii. et erant filii israel in civitatibus suis.
Congregatus est · iii ·
ergo populus quasi vir unus
in ierusalem: et surrexit iosue filius
iosedech et fratres eius sacerdotes, et zorob
abel filius salathiel et fratres eius, et edi
ficaverunt altare dei israel: ut offerrent
in eo holocaustomata sicut scriptum
est in lege moysi viri dei. Collocave
runt autem altare super bases suas,
deterrentibus eos per circuitum populis
terrarum: et obtulerunt super illud
holocaustum domino mane et vespere.
Feceruntque sollemnitatem tabernacu
lorum sicut scriptum est: et holocau
stum diebus singulis per ordinem
secundum preceptum opus diei in die
suo, et post hec holocaustum iuge tam
in kalendis quam in universis sollemni
tatibus domini que erant consecrate,
et in omnibus in quibus ultro offere
batur munus domino. A primo
die mensis vii. ceperunt offerre ho
locaustum domino. Porro templum
domini fundatum necdum erat.
Dederunt autem pecunias latomis
et cementariis, cibum quoque et potum
et oleum sydoniis tyriisque ut deferrent
ligna cedrina de libano ad mare ioppe,
iuxta quod preceperat cyrus rex persarum
eis. Anno autem ii. adventus eorum
ad templum dei in ierusalem mense
secundo. ceperunt zorobabel filius
salathiel et iosue filius iosedech et
reliqui de fratribus eorum sacerdotes
et levite et omnes qui venerant de
captivitate in ierusalem: constituerunt
que levitas a xx. annis et supra ut
urgerent opus domini. Stetitque io
sue et filii eius et fratres eius et cedmihel
et filii eius et filii iuda quasi vir
unus ut instarent super eos qui fa
ciebant opus in templo dei. Filii e
nadab: filii eorum et fratres eorum
levite. Fundato igitur a cementariis
templo domini: steterunt sacerdotes
in ornatu suo cum tubis: et levite
filii asaph in cymbalis ut laudarent
deum per manus david regis israel. Et
concinebant in hymnis et confessio
ne domino quoniam bonus quoniam in eternum
misericordia eius super israel. Omnis
quoque populus vociferabatur cla
more magno in laudando dominum
eo quod fundatum esset templum domini.
Plurimi autem de sacerdotibus
et levitis et principes patrum et
seniores qui viderant templum
prius cum fundatum esset. et hoc tem
plum in oculis eorum: flebant
voce magna, et multi vociferan
tes in leticia elevabant vocem,
nec poterat quisquam agnoscere vocem
clamoris letantium. et vocem
fletus populi. Commixtim enim
populus vociferabatur clamore
magno. et vox audiebatur procul.

IIII

Audierunt · iiii ·
autem hostes iude et benia
min quia filii captivitatis edi
ficarent templum domino deo
israel: et accedentes ad zorobabel
et ad principes patrum dixerunt
eis. Edificemus vobiscum. quo
niam ut quaerimus deum vestrum
nos. Ecce nos immolamus
victimas ex diebus asor addan
regis assur qui adduxit nos
huc. Et dixit eis zorobabel et
iosue: et reliqui principes patrum
israel. Non est nobis et vobis ut edi
ficemus deo nostro domum: sed nos
ipsi soli edificabimus domino
deo nostro sicut precepit nobis cyrus
rex persarum. Factum est igitur ut
populus terre impediret manus
populi iude. et turbaret eos in edifi
cando. Conduxerunt autem ad
versus eos consiliatores ut destru
erent consilium eorum omnibus
diebus cyri regis persarum et usque
ad regnum darii regis persarum.
In anno autem asueri ipse est rex
artaxerxis principio regni eius
scripserunt accusationem adver
sus habitatores iude et ierusalem. Et
in diebus artaxerxis scripsit beselam
mithridates et tabel et reliqui qui
erant in consilio eorum ad ar
taxerxe regem persarum. Epi
stola autem accusationis scripta
erat syriace: et legebatur sermone
siro. Reum beelteem et samsai
scriba scripserunt epistolam unam
de ierusalem artaxerxi regi huiuscemodi.
Reum beelteem et samsai scriba

al' susanachei
al' alemaser

et reliqui consiliatores eorum dinai
et pharsatei therphalei. arphasei.
erruaei. babilonii. susamnethanei.
dehaei. elamite. et ceteri de gentibus
quas transtulit salmanasar mag
nus et gloriosus. et habitare eas fecit
in civitatibus samarie. et in reliquis
regionibus transflumen in pace. Hoc
est exemplar epistole quam miserunt
ad eum. Arta-xersi regi. servi tui
viri qui sunt transflumen salutem
dicunt. Notum sit regi quod iudei qui
ascenderunt a te: ad nos venerunt.
in ierusalem civitatem rebellem et
pessimam quam edificant extru
entes muros eius et parietes compo
nentes. Nunc igitur notum sit
regi quia si civitas illa edificata
fuerit. et muri eius instaurati.
tributum et vectigal et annuos reditus
non dabunt. et usque ad reges hec noxa
perveniet. Nos ergo memores salis
quem in palatio comedimus. et quia
lesiones regis videre nephas ducimus.
ideirco misimus et nunciavimus
regi. ut recenseas in libris ystoriarum
patrum tuorum et invenies scriptum
in commentariis: et scies quoniam urbs
illa urbs rebellis est et nocens regibus
et provinciis et bella concitantur in ea
ex diebus antiquis: quam ob rem et civitas
ipsa destructa est. Nunciamus nos
regi quoniam si civitas illa edificata
fuerit et muri ipsius instaurati:
possessionem transflumen non habebis.
Verbum misit rex ad reum beel
theem et samsai scribam. et ad reli
quos qui erant in consilio eorum
habitatores samarie: et ceteris trans
flumen salutem dicens et pacem.
Accusatio quam misistis ad nos ma
nifeste lecta est coram me. et a me
preceptum est et recensuerunt in
veneruntque quoniam civitas illa a diebus
antiquis adversum reges rebellat.
et sediciones et prelia concitantur
in ea. Nam et reges fortissimi fue
runt in ierusalem qui et dominati sunt
omni regioni que transflumen est.
Tributum quoque et vectigal. et reditus
accipiebant. Nunc ergo audite sen
tenciam ut prohibeatis viros illos.
et urbs illa non edificetur: donec si
forte a me iussum fuerit. Videte

ne negligenter hoc impleatis et pa
tim crescat malum contra reges.
Itaque exemplum edicti arta-xer
regis lectum est coram reum beel
et samsai scriba et consiliariis eorum
et abierunt festini in ierusalem ad iud
et prohibuerunt eos in brachio et ro
bore. Tunc intermissum est opus
domus dei in ierusalem: et non fiebat
usque ad annum secundum regni darii reg
persarum. · v ·
PRophetaverunt autem agge
et zacharias filius addo, pro
phetantes ad iudeos qui erant in iud
et ierusalem. in nomine dei israel. Tunc
surrexerunt zorobabel filius salat
et iosue filius iosedech et ceperunt
edificare templum dei in ierusalem:
cum eis prophete dei adiuvantes eos.
In ipso autem tempore venit ad
tathannai qui erat dux transfl
et starbuzannai et consiliarii eo
sic que dixerunt eis. Quis dedit
consilium ut domum hanc edi
ficaretis. et muros hos instauraretis.
Ad quos respondimus eis que es
nomina hominum auctorum il
edificationis. Oculus autem de
factus est super senes iudeorum. et n
potuerunt inhibere eos. Placuit
ut res ad darium referretur. et tun
satisfacerent adversus accusationem
illam. Exemplar epistole quam mise
tathannai dux regionis transflu
et starbuzannai et consiliatores eius
arpharsachei qui erant transflumen
ad darium regem. Sermo quem mise
rant ei sic scriptus erat. Dario reg
pax omnis. Notum sit regi ille
adivisse provinciam ad domu
dei magni que edificatur lapide
polito et ligna ponuntur in parie
Opus quod illud diligenter instruitur
et crescat in manibus eorum. Inter
gavimus ergo senes illos: et ita di
ximus eis. Quis dedit vobis potesta
tem ut domum hanc edificaretis
et muros hos instauraretis? Sed
et nomina eorum quesivimus ab eis ut
nunciaremus tibi: que et scripsimus
nomina virorum qui sunt princip
in eis. Huiuscemodi autem ser
responderunt nobis dicentes. No
sumus servi dei celi et terre: et edific

Nos reedificantes muros eius

al' quod

edificamus templum quod erat extructum
ante hos annos multos: quodque rex israel
magnus edificaverat et extruxerat.
Postquam autem ad iracundiam
provocaverunt patres nostri deum
celi: tradidit eos in manu nabugo
donosor regis babilonis chaldei. Do
mum quoque hanc destruxit. et populum
eius transtulit in babilonem. Anno
autem primo cyri regis babilonis.
cyrus rex posuit edictum ut domus
dei edificaretur. Nam et vasa templi
dei aurea et argentea. que nabugo
donosor tulerat de templo quod erat in
ierusalem. et asportaverat ea in templum
babilonis. protulit cyrus rex de templo
babilonis: et data sunt sasabassar vo
cabulo quem et principem constituit.
Dixitque ei. Hec vasa tolle. et vade et
pone ea in templo quod est in ierusalem:
et domus dei edificetur in loco suo.
Tunc itaque sasabassar ille venit et
posuit fundamenta templi dei in ierusalem:
et ex eo tempore usque nunc edificatur.
et necdum completum est. Nunc
ergo si videtur regi bonum. recenseat
in bibliotheca regis que est in babilone:
utrum nam a cyro rege iussum
sit ut edificaretur domus dei in ierusalem:
et voluntatem regis super hac re mit
tat ad nos. vi.

Tunc darius rex precepit. et re
censuerunt in bibliotheca
librorum que erant reposita in babi
lone. et inventum est in ecbathanis
quod est castrum in medena provincia vo
lumen unum. talisque scriptus erat
in eo commentarius. Anno primo
cyri regis. cyrus rex decrevit ut do
mus dei que est in ierusalem edificaretur
in loco ubi immolent hostias et ut
ponant fundamenta supportantia
altitudinem cubitorum .lx. et lati
tudinem cubitorum .lx. ordines
de lapidibus impolitis tres: et sic ordi
nes de lignis novis. Sumptus
autem de domo regis dabuntur.
Sed et vasa templi dei aurea et ar
gentea que nabugodonosor tulerat
de templo ierusalem et attulerat ea in ba
bilonem. reddantur et referantur
in templum ierusalem in locum suum.
que et posita sunt in templo dei. Nunc
ergo tatannai dux regionis que est trans
flumen et starbuzanai et consiliarii
vestri. apharsacei qui estis trans
flumen procul recedite ab illis et
dimittite templum dei fieri illud
a duce iudeorum et a senioribus eorum
et domum dei illam edificent in
loco suo. Sed et a me preceptum est
quid oporteat fieri a presbiteris iude
orum illis ut edificetur domus
dei: scilicet ut de archa regis id est de tribu
tis que dantur de regione trans flu
men studiose sumptus dentur
viris illis ne impediatur opus.
Quod si necesse fuerit: et vitulos et
agnos et hedos in holocaustum
deo celi. frumentum. sal vinum
et oleum. secundum ritum sacerdotum
qui sunt in ierusalem detur eis per
dies singulos. ne sit in aliquo que
rimonia. et offerant oblationes deo
celi. orentque pro regis salute et filiorum
eius. A me ergo positum est decre
tum ut omnis homo qui hanc
contempserit iussionem. tollatur
lignum de domo ipsius et erigatur
et configatur in eo: domus autem
eius publicetur. Deus autem qui
habitare facit nomen suum ibi
dissipet omnia regna. et populum
qui extenderit manum suam
ut repugnet et dissipet domum dei
illam que est in ierusalem. Ego darius
statui decretum quod studiosius al' studiose
impleri volo. Igitur tatannai
dux regionis trans flumen et star
buzanai et consiliarii eius secundum
quod preceperat darius rex sic dilige
ter executi sunt. Seniores autem
iudeorum edificabant et prospera
bantur iuxta prophetiam aggei
prophete et zacharie filii addo. Et
edificaverunt et construxerunt
iubente deo israel: et iubente cyro et
dario. et artaxerxe regibus persarum.
et compleverunt domum dei istam
usque ad diem tertium mensis adar.
qui est annus sextus regni darii
regis. Fecerunt autem filii israel
sacerdotes et levite. et reliqui filiorum
transmigrationis dedicationem
domus dei in gaudio. Et optule
runt in dedicationem domus dei
vitulos centum. arietes ducentos
agnos quadringentos hircos caprarum

LIV

pro peccato totius isrl'. xii. iuxta
numerum tribuum isrl'. Et sta
tuerunt sacerdotes in ordinibus
suis et levitas in vicibus suis. super
opera dei in ierlm: sicut scriptum
est in libro moysi. Fecerunt autem
filii transmigrationis pascha. xiiii.
die mensis primi. Purificati enim
fuerant sacerdotes et levite quasi unus.
omnes mundi ad immolandum
pascha. universis filiis transmigra
tionis et fratribus suis sacerdotibus et sibi.
Et comederunt filii isrl' qui reversi
fuerant de transmigratione. et
omnes qui se separaverant a coin
quinatione gentium terre: ad eos
ut quererent dominum deum isrl'.
Et fecerunt sollempnitatem azi
morum. vii. diebus in leticia quoniam
letificaverat eos dominus: et con
verterat cor regis assur ad eos ut
adiuvaret manus eorum in opere
domus domini dei isrl'. · vii.
VII Post hec autem verba in regno
arta xersis regis persarum
ezdras filius saraie. filii azarie.
filii elchie. filii sellum. filii sadoch.
filii achitob. filii amarie. filii aza
rie. filii maraioth. filii zarie. filii
ozi. filii bocci. filii abisue. filii
finees. filii eleazar. filii aaron
sacerdotis. ab initio ipse ezdras
ascendit de babilone. et ipse scriba
velox in lege moysi quam dedit dominus
deus isrl'. Et dedit ei rex secundum
manum domini dei eius bonam
super eum omnem peticionem eius.
Et ascenderunt de filiis isrl'. et de
filiis sacerdotum. et de filiis levitarum
et de cantoribus. et de ianitoribus. et de
nathinneis in ierlm: anno vii.
arta xersis regis. Et venerunt in
ierlm mense v. ipse est annus viius.
regis quia in primo die mensis
primi cepit ascendere de babilone.
et in primo die mensis v. venit in
ierlm iuxta manum dei sui bonam
super se. Ezdras enim paravit
cor suum ut investigaret legem
domini. et faceret et doceret in isrl'
preceptum et iudicium. Hoc est
autem exemplar epistole edicti
quod dedit rex artaxersis ezdre sacer
doti scribe erudito in sermonibus

et preceptis domini et cerimoniis
eius in isrl'. Artaxersis rex regum
ezdre sacerdoti scribe legis dei celi doc
tissimo salutem. A me decretum est
ut cuicumque placuerit in regno meo
de populo isrl' et de sacerdotibus eius et
de levitis ire in ierlm: tecum vadat.
A facie enim regis et vii. consiliatorum
eius missus es ut visites iudeam et
ierlm in lege dei tui, que est in manu
tua. et ut feras argentum et aurum
quod rex et consiliatores eius sponte obtu
lerunt deo isrl': cuius in ierlm taber
naculum est. Et omne argentum
et aurum quodcumque inveneris in tota
provincia babilonis et populus offerre
voluerit. et de sacerdotibus qui sponte
obtulerint domui dei sui, que est in
ierlm libere accipe. et studiose eme
de hac pecunia vitulos, arietes,
et sacrificia et libamina eorum: et
ea super altare templi dei vestri quod est
ierlm. Sed et si quid tibi et fratribus
placuerit de reliquo argento et au
ut faciatis iuxta voluntatem dei
facite. Vasa quoque que dantur t
in ministerium domus dei tui. tra
in conspectu dei tui in ierlm. S
cetera quibus opus fuerit in domo
tui, quantumcumque necesse est
expendas dabitur de thesauro et de fisco
regis, et a me. Ego artaxersis rex
statui atque decrevi omnibus custo
dibus arche publice qui sunt transflumen
ut quodcumque pecierit a vobis ezdras
sacerdos scriba legis dei celi. absque
mora detis usque argenti talenta cen
et usque ad frumenti choros centum
et usque ad vini batos centum
et usque ad batos olei centum: sal
absque mensura. Omne quod ad ri
dei celi pertinet. tribuatur dilig
in domo dei celi: ne forte irascatur
contra regnum regis et filiorum
Vobis quoque notum facimus de uni
sis sacerdotibus et levitis. cantoribus
ianitoribus, nathinneis: et ministris
domus dei huius: ut vectigal et tri
butum et annonas non habeatis p
tatem imponendi super eos. Tu
autem ezdra secundum sapientiam
tui. que est in manu tua. consti
tue iudices et presides ut iudicent o
populo qui est transflumen. His

videbat qui noverunt legem dei tui
et legem regis. sed et imperitos docete li-
bere. Et omnis qui non fecerit legem
dei tui et legem regis diligenter: iu-
dicium erit de eo sive in mortem sive
in exilium sive in condempnationem
substantie eius: vel certe in carcerem.
Benedictus
dominus deus patrum nostrorum qui de-
dit hoc in corde regis ut glorificaret
domum domini que est in ierusalem: et in
me inclinavit misericordiam suam coram
rege et consiliatoribus eius et universis
principibus regis potentibus. Et ego
confortatus manu domini dei mei
que erat in me: congregavi de israel
principes qui ascenderent mecum.
Hii sunt ergo principes · VIII ·
familiarum et genealogia eorum
qui ascenderunt mecum in regno
artaxerxis regis de babilone. De filiis
finees: gersom. De filiis ythamar:
daniel. De filiis david: accus. De filiis
secheme. et de filiis pharos: zacha-
rias. et cum eo numerati sunt viri
centum quinquaginta. De filiis phet
moab: helioenai filius azarie. et
cum eo ducenti viri. De filiis secheme
filius iezechiel. et cum eo trecenti viri.
De filiis addanabeth: filius iona-
than. et cum eo l. viri. De filiis he-
lam: ysaias filius athalie. et cum
eo lxx. viri. De filiis saphatie: ze-
bedia filius michael. et cum eo lxxx.
viri. De filiis ioab: abedia filius iehi-
hel. et cum eo ducenti x. et viii. viri. De fi-
liis selomith: filius iosphie. et cum
eo centum lx. viri. De filiis bebai
zacharias filius bebai. et cum eo
xx. viii. viri. De filiis ezead: iohanan
filius ecetan. et cum eo centum et
decem viri. De filiis adonicam qui
erant novissimi. et hec nomina eorum
elipheleth, hiel et semeias: et cum
eis lx. viri. De filiis beggui utai et
zachur. et cum eis lxx. viri. Con-
gregavi autem eos ad fluvium
qui decurrit ad haava. et mansimus
ibi tribus diebus. Quesivique in populo
et in sacerdotibus de filiis levi: et non
inveni ibi. Itaque misi eliezer
et arihel. et semeiam. et helnathan
et iarib. et alterum helnathan. et
nathan. et zachariam. et mosollam
principes et ioarib. et helnathan
sapientes: et misi eos ad heddo — Al' heldo
qui est primus in casphie loco: et
posui in ore eorum verba que lo-
querentur ad addon et ad fratres
eius nathinneos, in loco casphie.
et adducerent nobis ministros
domus dei nostri. Et adduxerunt
nobis per manum dei nostri bonam
super nos virum doctissimum de
filiis mooli filii levi, filii israel.
et sarabiam et filios eius xx. et fratres eius
x. et viii. Et asabiam. et cum eo
ysaiam, de filiis merari: fratres eius
et filios eius. xx. Et de nathinne-
is quos dederat david et principes ad
ministeria levitarum. nathinne-
os. ducentos xx. Omnes hii suis nominibus
vocabantur. Et predicavi ibi
ieiunium iuxta fluvium ahava, — Al' hana Al' achama Al' adama
ut affligeremur coram domino
deo nostro et peteremus ab eo viam rectam
nobis et filiis nostris: universeque
substantie nostre. Erubui enim
a rege petere auxilium et equites
qui defenderent nos ab inimico
in via. quia dixeramus regi: ma-
nus dei nostri est super omnes qui
querunt eum in bonitate. et impe-
rium eius et fortitudo et furor super — eius
omnes qui derelinquunt eum. Ieiu-
navimus autem et rogavimus
deum nostrum per hoc: et evenit nobis
prospere. Et separavi de principibus
sacerdotum xii. sarabiam et asa-
biam. et cum eis de fratribus eorum
decem. Et appendi eis argentum
et aurum. et vasa consecrata domus
dei nostri. que obtulerat rex et consi-
liatores eius et principes eius. uni-
versusque israel eorum qui inventi
fuerant. Et appendi in manibus
eorum argenti talenta dc. l. et
vasa argentea centum. et auri
talenta centum. et crateres aureos
xx. qui habebant solidos millenos:
et vasa eris fulgentis optimi duo
pulchra ut aurum. Et dixi eis
Vos sancti domini. et vasa sancta:
et argentum et aurum quod sponte
oblatum est domino deo patrum
vestrorum. Vigilate et custodite
donec appendatis coram principi-
bus sacerdotum et levitarum. et ducibus

familiarum israel in ierusalem in thesau
ro domus domini. Susceperunt
autem sacerdotes et levite pondus
auri et argenti et vasorum ut defer
rent in ierusalem in domum dei nostri.
Promovimus ergo a flumine
ahava .xii. die mensis primi ut
pergeremus ierusalem: et manus dei
nostri fuit super nos: et liberavit nos
de manu inimici et insidiatoris in
via. Et venimus in ierusalem: et
mansimus ibi tribus diebus. Die
autem .iiii. appensum est argentum
et aurum et vasa in domo dei nostri.
per manum remoth filii urie sa
cerdotis. et cum eo eleazar filius
finees. cumque eis iozabed filius
iosue et noadaia filius bennoi levite:
iuxta numerum et pondus omnium.
Descriptumque est omne pondus
in tempore illo. Sed et qui venerant
de captivitate filii transmigrati
meta onis obtulerunt holocausta deo
israel: vitulos .xii. pro omni populo
israel: arietes .lxxxxvi. agnos
lxx.vii. hircos pro peccato .xii.
omnia in holocaustum domino.
Dederunt autem edicta regis
satrapis qui erant de conspectu
regis et ducibus transflumen. et
elevaverunt populum et domum
dei. ·ix·

IX Postquam autem hec comple
ta sunt: accesserunt ad me prin
cipes dicentes. Non est separatus
isrl' populus et sacerdotes et levite a
populis terrarum. et de abhominati
onibus eorum chananei videlicet
et ethei. et pherezei. et iebusei. et am
monitarum. et moabitarum. et
egyptiorum: et amorreorum.
Tulerunt enim de filiabus eorum
sibi et filiis suis uxores: et commiscu
erunt semen sanctum cum po
pulis terrarum. Manus etiam
principum et magistratuum fuit in
al' prima transgressione hac precipua. Cumque
audissem sermonem istum: scidi
pallium meum et tunicam. et e
velli capillos capitis mei et barbe
et sedi merens. Convenerunt autem
ad me omnes qui timebant ver
bum dei israel: pro transgressione
eorum qui de captivitate venerant.

Et ego sedebam tristis usque ad sacri
vespertinum. Et in sacrificio
tino surrexi de afflictione mea
pallio et tunica curvavi genua
et expandi manus meas ad d
deum meum. et dixi. Domine
meus confundor et erubesco leva
deus meus faciem meam ad
quoniam iniquitates nostre multiplica
super caput nostrum. et delicta nostra
runt usque in celum a diebus patru
nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus
viter usque ad diem hanc: et in
tatibus nostris traditi sumus ipsi
reges nostri et sacerdotes nostri in
regum terrarum. et in gladium
captivitatem. et in rapinam
confusionem vultus: sicut et
Et nunc quasi ad parvum et ad
tum facta est deprecatio nostra ap
dominum deum nostrum: ut dimitter
nobis reliquie. et daretur pax
in loco sancto eius. et illumina
oculos nostros deus noster et daret no
vitam modicam in servitut
quia servi sumus: et in servitut
non dereliquit nos deus noster: et incli
super nos misericordiam coram rege p
ut daret nobis vitam. et subli
domum dei nostri. et extrueret soli
eius: et daret nobis sepem in iud
ierusalem. Et nunc quid dicemus deus
post hec? Quia dereliquimus m
ta que precepisti in manu
tuorum prophetarum dicens. Terra ad
vos ingredimini ut possideatis
terra inmunda est iuxta inmun
populorum ceterarumque terrarum
hominationibus eorum qui rep
eam ab ore usque ad os inquin
sua. Nunc ergo filias vestras ne
filiis eorum. et filias eorum ne
piatis filiis vestris. et non quer
pacem eorum. et prosperitate
usque in eternum. ut confortemini
comedatis que bona sunt terre
des habeatis filios vestros usque in
Et post omnia que venerunt
nos in operibus nostris pessimis
delicto nostro magno quia tu de
liberasti nos de iniquitate nostra
sti nobis salutem sicut est hodie
non reverteremur et irrita fa
mandata tua. neque matrimonia

iungeremus cum populis: abhominationum
istarum. Numquid iratus es nobis usque
ad consummationem. ne dimitteres
nobis reliquias et salutem? Domine deus
israel iustus es tu: quoniam derelicti sumus qui
salvaremur sicut dies hac. Ecce coram te
sumus in delicto nostro non enim stari
potest coram te super hoc. ·x·
Sic ergo orante ezdra et implorante deum
et flente et iacente ante templum
dei: collectus est ad eum de
israel cetus grandis nimis virorum
et mulierum puerorumque et flevit populus
multo fletu. Et respondit sechenias
filius iehiel de filiis helam. et dixit ezdre.
Nos prevaricati sumus in deum
nostrum et duximus uxores alienigenas
de populis terre. Et nunc si est penitentia
in israel super hoc: percutiamus fedus
cum domino deo nostro. et proiciamus
universas uxores. et eos qui de his nati
sunt iuxta voluntatem domini et
eorum qui timent preceptum domini
dei nostri: secundum legem fiat. Surge. tuum
est decernere. nosque erimus tecum:
confortare et fac. Surrexit ergo ez
dras: et adiuravit principes sacerdo
tum et levitarum et omnem israel ut fa
cerent secundum verbum istud: et iura
verunt. Et surrexit ezdras: ante
domum, et abiit ad cubiculum iohan
nan filii heliasib: et ingressus est illuc.
Panem non comedit et aquam non
bibit. lugebat enim — transgressio
nem eorum qui de captivitate venerant.
Et missa est vox in iudam et ierusalem
omnibus filiis transmigrationis ut
congregarentur in ierusalem. Et omnis
qui non venerit in tribus diebus iuxta
consilium principum et seniorum
auferetur universa substantia eius.
et ipse abicietur de cetu transmigrati
onis. Convenerunt igitur omnes
viri iuda et beniamin in ierusalem tribus
diebus: ipse est mensis ix. xx. die mensis.
Et sedit omnis populus in platea
domus dei. trementes pro peccato et
pluviis. et surrexit ezdras sacerdos
et dixit ad eos. Vos transgressi estis.
et duxistis uxores alienigenas ut ad
deretis super delictum israel. Et nunc
date confessionem domino deo patrum
vestrorum. et facite placitum eius: et separa
mini a populis terre. et ab uxoribus

alienigenis. Et respondit universa
multitudo: dixitque voce magna.
Iuxta verbum tuum ad nos: sic
fiat. Verumtamen quia multus populus
est et tempus pluvie. et non sustinemus
stare foris. et opus non est unius
diei vel duorum. vehementer quippe
peccavimus in sermone isto: con
stituantur principes in universa
multitudine. et omnes in civita
tibus nostris qui duxerunt uxores
alienigenas veniant in temporibus
statutis. et cum his seniores per
civitatem et civitatem et iudices
eius: donec avertatur ira dei nostri al' eorum
a nobis super peccato hoc. Igitur iona
thas filius asahel. et iaazia filius
thecue steterunt super hoc: et
mosollam et sebethai levites ad
iuverunt eos. Feceruntque sic filii
transmigrationis. Et abierunt
ezdras sacerdos et viri principes
familiarum in domos patrum suorum:
et omnes per nomina sua. Et se
derunt in die primo mensis deci
mi ut quererent rem: et consumma
ti sunt omnes viri qui duxerant
uxores alienigenas usque ad diem
primam mensis primi. Et inventi
sunt de filiis sacerdotum qui duxe
rant uxores alienigenas. De filiis
iosue. filii iosedech et fratres eius. ma
asia et eliezer. et iarib. et godolia. et
dederunt manus suas ut eicerent
uxores suas. et pro delicto suo arietem
de ovibus offerent. Et de filiis
emmer: anani et zebedia. Et de
filiis serim: maasia et helia. et
semeia. et iehiel. et ozias. Et de
filiis phessur: helioenai. maasia. al' phesius
ismahel. nathanahel. et iozabeth. al' iozabar
et helcasa. Et de filiis levitarum.
iozabeth. et semeia. et celeia. ipse est
calitha. phataia. iuda. et eliezer.
Et de cantoribus. eliasib. et de ianu
toribus. sellum. et thelem et huri.
Et ex israel de filiis pharos: remeia
et iezia. et melchia et miamin. et elie al' mianmin
zer. et melchia et banea. Et de filiis
helam: mathania zacharias. et
iehiel. et abdi. et ierimoth et helia.
De filiis zechua. helioenai. heliasib.
mathania. et ierimoth. et zabeth al' zaziza
et aziza. Et de filiis bebai. iohannan al' bebai

cinama. zabbai. athalai. Et
de filiis bani: mosollam. et melluch.
et adaia et iasub. et saal. et ramoth.
Et de filiis phet moab: edna. et
al' chalal
chalal. et banaias. et maasias.
et mathanias. beseleel. et bennui.
et manasse. Et de filiis herem: eli
ezer. iosue. melchias. semeias. sy
meon. beniamin. maloch. sama
rias. De filiis asom: mathanai.
mathetha. zabeth. elipheleth.
iermai. manasse semei. De filiis
bani: maaddi. amram. et huel.
al' cheplan vel chelyab
baneas. et badaias. chelian. ban
al' ama
nia. marimuth. et heliasib. mat
thanias. mathanai. et iasi. et
bani. et bennui. semei. et salmias.
et nathan. et adaias. mechneda
bai. sisai. sarai. ezrel. et selemau.
semeria. sellum. amaria. ioseph.
De filiis nebni: ahihel. matha
al' cheldo vel iedio
thias. zabed. zabina. ieddu. et
iohel. banaia. Omnes hii acce
perunt uxores alienigenas. et
fuerunt ex eis mulieres que pepe
rerant filios.

Explicit Esdre liber primus Incipit
liber Neemie

Verba Neemie filii helchie
Et factum est in
mense casleu anno
xx. et ego eram in
susis castro Et venit
ad me anani unus
de fratribus meis. ipse
et viri ex iuda: et interrogavi eos
de iudeis qui remanserant et sup
erant de captivitate et de Jerlm.
Et dixerunt michi. Qui rema
serunt et derelicti sunt de captivita
te ibi in provincia. in afflictione
magna sunt. et in obprobrio. Et
murus Jerlm dissipatus est. et
porte eius combuste sunt igni.
Cumque audissem verba huiuscemodi:
sedi et flevi. et luxi diebus multis:
et ieiunabam et orabam ante facie
dei celi. et dixi. Queso domine deus
celi fortis. magne atque terribilis.
qui custodis pactum et misericordiam cum
hiis qui te diligunt. et custodiunt
mandata tua: fiant aures tue
auscultantes. et oculi tui aperti. ut
audias orationem servi tui. quã
ego oro coram te. hodie nocte et
et pro filiis ysrl' servis tuis: et conf
pro peccatis filiorum ysrl' quibu
peccaverunt tibi. Et ego et domus
patris mei peccavimus. vanitat
seducti sumus: et non custodiv
mandatum tuum. et cerimoni
et iudicia: que precepisti moys
servo tuo. Memento verbi quod m
dasti moysi famulo tuo. dicen
Cum transgressi fueritis. ego d
gam vos in populos. Et si reve
mini ad me. et custodiatis me
data mea et faciatis ea: etiam si a
fueritis ad extrema celi. inde co
gregabo vos et reducam in locu
quem elegi ut habitaret nomen me
ibi in sempiternum. Et ipsi
tui et populus tuus quos redem
in fortitudine magna et in m
tua valida. Obsecro domine sit
tua attendens. ad orationem servi
et ad orationem servorum tuoru
qui volunt timere nomen tuu
et dirige servum tuum hodie
da ei misericordiam ante virum hu
Ego enim eram pincerna reg
.ij.
Factum est
autem in mense nisa
no xx. artaxersis regis. et vinu
ante eum. Et levavi vinum
dedi regi. et eram quasi langu
ante faciem eius. Dixitque mi
rex. Quare vultus tuus tri
est cum te egrotum non video
Non est hoc frustra. sed malum n
quod in corde tuo est. Et timui
ac nimis. et dixi regi. Rex in
vive. Quare non mereat vu
meus quia civitas domus sepu
patrum mei deserta est. et porte
combuste sunt igni: Et ait
rex. Pro qua re postulas: Et
dominum celi et dixi ad regem.
videtur regi bonum. et si plac
servus tuus ante faciem tuam
mittas me obsecro in iudea
civitatem sepulchri patrum mei
dificabo eam. Dixitque mich
regina que sedebat iuxta eum
ad quod tempus erit iter tuum
quando reverteris. Et placu
vultum regis. et misit me. et
tui ei tempus. Et dixi reg

regi videtur bonum. epistolas det
michi ad duces regionis transflu
minis. ut traducant me donec ve
niam in iudeam: et epistolam ad
asaph custodem saltus regis. ut det
michi ligna + tegere possim portas
turris domus: + muros civitatis.
+ domum quam ingressus fuero.
Et dedit michi rex iuxta manum
dei mei bonam mecum. Et veni
ad duces regionis transflumen.
dedique eis epistolas regis. Miserat
autem mecum rex principes mi
litum + equites. Et audierunt
sanaballat oronites: + tobias ser
vus ammanites: + contristati sunt
afflictione magna. eo quod venisset
homo qui quereret prosperitatem
filiorum israel. Et veni ierusalem: + eram
ibi tribus diebus. Et surrexi nocte ego
+ viri pauci mecum: + non indicavi
cuiquam quod deus dedisset in corde meo.
ut facerem in ierusalem. Et iumentum non
erat mecum nisi animal cui inse
debam. Et egressus sum per por
tam vallis nocte. + ante fontem dra
conis et ad portam stercoris: et con
siderabam murum ierusalem dissipatum.
et portas eius consumptas igni.
Et transivi ad portam fontis et ad
aqueductum regis: + non erat lo
cus iumento cui sedebam ut transi
ret. Et ascendi per torrentem nocte.
Et considerabam murum: + rever
sus veni ad portam vallis. + redii.
Magistratus autem nesciebant quo
abissem. aut quid ego facerem. Sed
et iudeis et sacerdotibus + optimatibus
+ magistratibus + reliquis qui facie
bant opus usque ad id loci nichil indi
caveram. Et dixi eis. Vos nostis
afflictionem in qua sumus. quia
ierusalem deserta est. + porte eius consump
te sunt igni. Venite + edificemus
muros ierusalem: + non simus ultra
obprobrium. Et indicavi eis ma
num dei mei. quod esset bona mecum. +
verba regis que locutus esset michi.
+ aio. Surgamus + edificemus.
Et confortate sunt manus eorum
in bono. Audierunt autem sanaballath
oronites. + tobias servus ammani
tes. + gosen arabs: + subsannaverunt
nos + despexerunt. dixeruntque.

Que est hec res quam facitis.
Numquid contra regem rebellatis.
Et reddidi eis sermonem. Dixi
que ad eos. Deus celi ipse nos iuvat
+ nos servi eius sumus. Surga
mus + edificemus. Vobis autem
non est pars et iustitia + memoria
in ierusalem. · iii ·

III

ET surrexit eliasib sacerdos
magnus. + fratres eius sacer
dotes. + edificaverunt portam
gregis. Ipsi sanctificaverunt eam.
+ statuerunt valvas eius: et usque
ad turrem centum cubitorum
sanctificaverunt eam. usque ad turrem
ananehel. Et iuxta eum edifi
caverunt viri iherico. Et iuxta
eos edificavit zacchur filius
amri. Portam autem piscium
edificaverunt filii asnaa. Ipsi — Al' alinaa
texerunt eam. + statuerunt
valvas eius. + seras + vectes. Et
iuxta eos edificavit meremuth
filius urie filii accus. Et iuxta
eum edificavit mosolla filius
barachie filii mesezabel. Et
iuxta eum edificavit sadoch fi
lius baana. Et iuxta eum edi
ficaverunt thecueni. Optima
tes autem eorum non supposuerunt
colla sua in opere domini dei sui.
Et portam veterem edificavit
ioiada filius phasea + mosollam
filius bolodie. Ipsi texerunt — Al' besoida
eam. + statuerunt valvas eius
+ seras + vectes. Et iuxta eos edi
ficaverunt meletias gabaoni
tes + iaddon + meronathites
viri de gabaon + maspha: pro
duce qui erat transflumen in regi
one. Et iuxta eum edificavit
eziel filius araia aurifex. Et
iuxta eum edificavit ananias
filius pigmentarii. Et dimi
serunt ierusalem usque ad murum
platee latioris. Et iuxta eum
edificavit raphaia filius baul. — Al' haur
principis vici ierusalem. + iuxta eum edifi
cavit ioiada al' ieieda filius aramach sive ame
nath contra domum suam. Et
iuxta eum edificavit acthus
filius aseboniae. Mediam partem
vici edificavit melchias filius
erem. + asub filius phetinoab.

et turrem furnorum. Et iuxta eũ
edificauit sellũ. filius aloes. prin
ceps medie partis uici ierlm. ipse
et filie eius. Et portam uallis edi
al' anun vel' ammũ ficauit ammũ et habitatores zanoe.
ipsi edificauerunt eam. Et sta
tuerunt ualuas et seras et uectes;
et mille cubitos in muro usque
ad portam sterquilinii. Et por
tam sterquilinii edificauit mel
chias filius rechab princeps uici
bethacharem. Ipse edificauit eã
et statuit ualuas eius et seras et
uectes. Et portam fontis edifica
uit sellum filius choloza. princeps
pagi masphat. Ipse edificauit
eam et texit. et statuit ualuas eius
et seras. et uectes. et muros piscine
siloe in ortum regis. et usque ad
gradus qui descendunt de ciuita
te dauid. Post eum edificauit
neemias filius azboch princeps
dimidie partis uici bethsuri usque
contra sepulcrum dd'. et usque
ad piscinam que grandi opere
constructa est: et usque ad domũ
fortium. Post eum edificauerunt
uos leuite. et post irum filius benni.
Post eum edificauit asabias.
princeps dimidie partis uici ceile.
in uico suo. Post eum edificaue
runt fres eorum. bethi filius ena
dab. princeps dimidie partis uici
ceila. Et edificauit iuxta eum
azer filius iosue princeps maspha.
secundam mensuram contra ascen
sum firmissimi anguli. Post
eum in monte edificauit baruch
filius zacchai. mensuram secũ
ab angulo usque ad portam domꝰ
eliasib sacerdotis magni. Post
eum edificauit meremuth filiꝰ
urie filii accus mensuram secun
dam a porta domus eliasib donec
extenderetur domus eliasib. Et post
eum edificauerunt sacerdotes
uiri de campestribus iordanis. Post
eos edificauit beniamin et asub
contra domum suam. Et post
eum edificauit azarias filius
maasie filii ananie: contra do
al' senadad mum suam. Post eũ edificauit
bennui filius enadad mensuram
secundam a domo azarie usque

ad flexuram: et usque ad an
Post eum falel filius ozi con
flexuram et turrem que emine
domo regis excelsa. i. in atrio
carceris. Post eum phadaia fi
feros. Nathinnei autem ha
in ophel — contra portam
ad orientem. et turrem que
nebat. Post eum edificaueru
thecueni mensuram secun
one et turre magna et emin
usque ad murum templi. Su
autem a porta equorum ed
runt sacerdotes. unusquis
contra domum suam. Po
edificauit seddo filius emme
contra domum suam. Et post
edificauit semeia filius sec
custos porte orientalis. Post
edificauerunt anania filius
mie. et anon filius selon. uiꝰ
sextus secundam. Post eum edifica
melollam filius barachie con
gazophilatium suum. Po
edificauit melchias filius au
cis usque ad domum nathinn
et scruta uendentium contra po
iudicialem. et usque ad cenacul
anguli. Et inter cenaculum
li in portam gregis edificaueru
tifices et negotiatores. ¶ Factum
cum audisset sanaballath q
ificaremus murum. iratus est
Et motus nimis subsannau
deos: et dixit fratribus suis et frequ
samaritanorum. Quid iu
les faciunt? Num dimittent
Num sacrificabunt et complebunt
in una die? Numquid edificare
runt lapides aceruis pulue
combusti sunt? Sed et tobias
mamites proximus eius ait
ficent. Si ascenderit uulpes
liet murum eorum lapide
Et dixit neemias. Audi de
quia facti sumus despectui
uerte obprobrium super cap
et da eos in despectionem in t
captiuitatis. Ne operias iniq
eorum. et peccatum eorum
facie tua ne deleatur: quia irri
edificantes. Itaque edificaui
murum et coniunximus tot
ad partem dimidiam. Et

ratum est cor populi ad operandum.
[illegible] · IIII ·

Factum est autem cum audisset Sanaballat
et Tobias et Arabes et Ammonite et
Azotii quod obducta esset cicatrix muri
Ierusalem et quod cepissent interrupta con
cludi, irati sunt nimis. Et congre
gati sunt omnes pariter ut venirent
et pugnarent contra Ierusalem et moli
rentur insidias. Et oravimus Deum
nostrum et posuimus custodes super
murum die et nocte contra eos. Di
xit autem Iudas: Debilitata est for
titudo portantis et humus nimia est
et nos non poterimus edificare mu
rum. Et dixerunt hostes nostri: Ne
sciant et ignorent donec veniamus
in medium eorum et interficiamus
eos et cessare faciamus opus. Factum
est autem venientibus Iudeis qui habita
bant iuxta eos et dicentibus nobis per
decem vices ex omnibus locis quibus
venerant ad nos, statui in loco post
murum per circuitum populum in
ordine cum gladiis suis et lanceis
et arcubus. Perspexi atque surrexi et
aio ad optimates et ad magistratus
et ad partem reliquam populi: Nolite
timere a facie eorum. Domini mag
ni et terribilis mementote, et pugnate
pro fratribus vestris et filiis vestris et filiabus
vestris et uxoribus vestris et domibus vestris.
Factum est autem cum audissent inimici
nostri nuntiatum esse nobis, dissi
pavit Deus consilium eorum; et rever
si sumus omnes ad muros, unusquisque
ad opus suum. Et factum est a die
illa media pars iuvenum faciebat
opus et media parata erat ad bellum:
et lancee et scuta et arcus et lorice; et prin
cipes post eos in omni domo Iuda edifi
cantium in muro et portantium o
nera et imponentium. Una manu
sua faciebat opus et altera tenebat
gladium. Edificantium enim
unusquisque gladio erat accinctus renes;
et edificabant et clangebant buccina
iuxta me. Et dixi ad optimates
et ad magistratus et ad reliquam partem
vulgi: Opus grande est et latum, et
nos separati sumus in muro procul
alter ab altero. In loco quocumque
audieritis clangorem tube, illuc con
currite ad nos. Deus noster pugnabit
pro nobis. Et nos ipsi faciamus
opus, et media pars nostrum teneat
lanceas ab ascensu aurore donec
egrediantur astra. In tempore
quoque illo dixi populo: Unusquisque
cum puero suo maneat in Ierusalem; medio
et sint nobis vices per noctem et
diem ad operandum. Ego autem
et fratres mei et pueri mei et custodes
qui erant post me non deponebamus
vestimenta nostra. Unusquisque
tantum nudabatur ad baptis
mum. · V ·

V

Et factus est clamor populi et
uxorum eius magnus adver
sus fratres suos Iudeos. Et erant
qui dicerent: Filii nostri et filie nostre
multe sunt nimis. Accipiamus
pro pretio eorum frumentum
et comedamus et vivamus. Et
erant qui dicerent: Agros nostros
et vineas et domos nostras oppona
mus et accipiamus frumentum
in fame. Et alii dicebant: Mu
tuo sumamus pecunias in tri
buta regis, demusque agros nostros
et vineas. Et nunc sicut carnes
fratrum nostrorum sic carnes nostre
sunt, et sicut filii illorum ita fi
lii nostri. En nos subiugamus
filios nostros et filias nostras in servi
tutem, et de filiabus nostris sunt
famule, nec habemus unde pos
sint redimi, et agros nostros et
vineas alii possident. Et iratus nimis
sum nimis cum audissem cla
morem eorum secundum verba hec.
Cogitavitque cor meum mecum,
et increpavi optimates et magi
stratus, et dixi eis: Usuras sin
guli a fratribus vestris exigitis? Et
congregavi adversus eos contio
nem magnam et dixi eis:
Nos, ut scitis, redemimus fratres
nostros Iudeos qui venditi fuerant
gentibus secundum possibilitatem no
stram; et vos igitur vendetis fratres
vestros et emimus eos? Et siluerunt al' redimemus
nec invenerunt quid responderent.
Dixique ad eos: Non est bona res dñs
quam facitis. Quare non in timore
Dei nostri ambulatis, ne expro
bretur nobis a gentibus inimicis
nostris? Et ego et fratres mei et

puer mei comodauimus pluri
mis pecuniam et frumentum
non repetamus in commune istud.
Es alienum concedamus quod de
betur nobis. Reddite eis hodie a
gros suos et vineas suas oliueta
sua et domos suas. Quin potius
et centesimam pecunie frumenti
vini et olei quam exigere soletis ab eis.
date pro illis. Et dixerunt. Red
demus. et ab eis nichil queremus:
sic quod faciemus ut loqueris. Et
vocaui sacerdotes. et adiuraui
eos ut facerent iuxta quod dixe
ram. In super et sinum meum
excussi et dixi. Sic excutiat deus
omnem virum qui non comple
uerit verbum istud de domo sua.
et de laboribus suis sic excuciatur
et vacuus fiat. Et dixit vniuer
sa multitudo amen. et laudaue
runt deum. Fecit ergo populus
sicut dictum erat. A die autem
illa qua preceperat rex michi vt
essem dux in terra iuda. ab anno
xx. usque ad annum xxxii. artaxer
sis regis per annos xii. ego et fratres
mei annonas que ducibus de
bebantur non comedimus. Du
ces autem primi qui fuerunt
ante me grauauerunt populum.
et acceperunt ab eis in pane et
vino et pecunia cotidie siclos xl.
Sed et ministri eorum depresse
rant populum. Ego autem
non feci ita: propter timorem
dei. Quin potius in opere muri
edificaui et agrum non emi. et
omnes pueri mei ad opus con
gregati erant. Iudei quoque et
magistratus. c.l. uiri. et qui ve
niebant ad nos de gentibus que
in circuitu nostro sunt: in mensa
mea erant. Parabatur autem
michi per dies singulos bos vnus.
arietes sex electi exceptis volati
libus: et inter dies decem vina
diuersa. et alia multa tribuebam:
insuper et annonas ducatus mei
non quesiui. Valde enim erat
attenuatus populus. Memen
to mei deus meus in bonum
secundum omnia que feci po
pulo huic. vi.

Factum est autem cum au
Sanaballath et tobias
arabs et ceteri inimici nostri quod edi
ficassem murum et non esset
residua interruptio usque ad
autem illud valuas non posu
portis: miserunt sanaballa
bias et gosem arabs ad me
Veni et percutiamus fedus
in viculis in campo vno. Ip
cogitabant ut facerent mich
Misi ergo ad eos nuncios di
Opus grande ego facio et n
descendere. ne forte negligatur
venero et descendero ad vos. Mis
autem ad me secundum verbum h
tuor vices. et respondi eis iuxta
nem priorem. Et misit ad
naballath iuxta verbum pri
quinta vice puerum suum
lam habebat in manu scrip
hoc modo. In gentibus auditum
et gosem dixit quod tu et iudei co
rebellare: et propterea edifices m
et leuare te velis super eos reg
propter quam causam et prophetas posu
predicent de te in ierusalem dicentes
in iudea est. Auditurus est
hec. Idcirco nunc veni. ut ine
consilium pariter. Et misi
dicens. Non est factum secun
verba hec que tu loqueris. De
enim tuo componis hec. Om
autem hii terrebant nos cog
quod cessarent manus nostre ab
et quiesceremus. Quam ob
magis confortaui manus
Et ingressus sum domum
filii dalaie filii methabeel
qui ait. Tractemus nobiscum in
dei in medio templi. et claud
portas edis. quia venturi sunt
ficiendum te. Et dixi. Num qui
similis mei fugit: Et quis
ingredietur templum et vi
Non ingrediar. Et intelle
non misisset eum. sed quasi
nans locutus esset ad me: et
sanaballath conduxissent
Acceperat enim precium ut
facerem et peccarem: et haberent
lum quod exprobrarent michi
mento mei domine pro tobia
naballath iuxta opera eorum

sed et noadie prophete: et ceterorum
prophetarum qui terrebant me.
Completus est autem murus
xxv. die mensis elul. l. duobus diebus.
Factum est ergo cum audissent omnes
inimici nostri ut timerent universe gentes
que erant in circuitu nostro et conci
derent intra semet ipsos: et scirent quod
a domino factum esset opus hoc.
Sed et in diebus illis multe de optimatibus
iudeorum epistole mittebantur
ad tobiam. et a tobia veniebant ad
eos. Multi enim erant in iudea ha
bentes iuramentum eius: quia gener
erat sechenie filii orea. et iohannan
filius eius acceperat filiam mo
sollam filii barachie. Sed et lauda
bant eum coram me: et verba mea
nunciabant ei. Et tobias mittebat
epistolas ut terreret me. · vii ·
Postquam autem edificatus est
murus et posui valvas et recen
sui ianitores et cantores et levitas:
precepi aninam fratri meo et ananie
principi domus de ierusalem. Ipse enim
quasi vir verax et timens deum plus
ceteris videbatur. Et dixi eis. Non
aperiantur porte ierusalem usque
ad calorem solis. Cumque adhuc
assisterent: clause sunt porte et oppila
te. Et posui custodes de habitatoribus
ierusalem singulos per vices suas et
unumquemque contra domum suam.
Civitas autem erat lata nimis
et grandis. et populus parvus in
medio eius: et non erant domus
edificate. Dedit autem deus in corde
meo et congregavi optimates et ma
gistratus et vulgus ut recenserem
eos. et inveni librum census eorum
qui ascenderant primum: et inven
tum est scriptum in eo. Isti filii pro
vincie qui ascenderunt de captivi
tate migrantium quos transtulerat nabu
chodonosor rex babilonis. et reversi
sunt in ierusalem et in iudeam unusquisque
in civitatem suam qui venerunt cum
zorobabel. Iosue neemias aza
rias raamias naamam. mardocheus
belsan. mespharath. beggovai. naum
baana. Numerus virorum populi
israel. filii pharos: duo milia centum
lxx. duo. Filii saphatie. ccc. lxx.
duo. Filii area sexcenti. l. duo. filii
phetmoab. filiorum iosue et ioab
duo milia dccc. x. et viii. Filii helam:
mille dcc. l. iiii. filii zechua: dcc.
xl v. filii zachai: dcc. lx. filii ban
nui: dc. xl vii. filii bebai: dc.
xx. viii. filii azgad: duo milia
ccc. xx. duo. filii adonicam: dc.
lx vii. filii baggoaim: duo milia
lx. vii. filii addin. dc. l. v. filii
azer. filii ezechie. lxxx. viii.
filii asem: ccc. xx viii. Filii be
sai. ccc. xx iiii. Filii areph: c. xii.
Filii gabaon: lxxx. v. filii beth- al' zabaon / al' viri
leem et neptupha: c. lxxx. viii.
Viri anathoth: c. xx viii. Viri
bethamoth: xl duo. Viri caria
thiarim. chephira. et beroth: dcc.
xl iii. Viri rama et geba: dc. xx.
unus. Viri magmas: c. et xx ii. al' machmas
Viri bethel et hai: centum. xx iii.
Viri nebo alterius. l. ii. Viri he al' filii helam
lam alterius: mille dcc. l. iiii.
Filii arim: ccc. xx. filii iherico:
ccc. xl v. Filii lodadid et onon: al' ioiadid
dcc. xx. unus. filii senaa. tria
milia. dcccc. xxx. Sacerdotes
filii idaia in domo iosue: dcccc.
lxx. iiii. Filii emmer. mille. l.
duo. filii phassur. mille dcc.
xl. vii. filii arem. mille. x. vii.
Levite. filii iosue et gadmihel fi
liorum oduia. lxx iiii. Cantores
filii asaph: centum xl. viii. Ia
nitores. filii sellum. filii ather.
filii thelmon. filii accub. filii al' acub
attita. filii sobai. centum. xxx viii.
Nathinnei. filii soha. filii asepha.
filii thebaoth. filii. cheros. filii.
siaa. filii phadon. filii lebana. filii al' sicha
agaba. filii selmon. filii. anam.
filii geddel. filii gaer. filii raaia
filii rasin. filii necoda. filii gesem
filii aza. filii phasea. filii besai.
filii mumim. filii nephusim.
filii bethuc. filii acupha. filii
assur. filii besloth. filii mecida.
filii arsa. filii bercos. filii sisara.
filii thema. filii nephia. filii ati
pha. filii servorum salomonis.
filii sothai. filii sopherath. filii
pherida. filii iahala. filii dercon.
filii geddel. filii saphatia. filii
athil. filii phocereth. qui erat
ortus ex abaim filio amon.

Omnes nathinnei. et filii servorum
salomonis. ccc. lxxx duo. Hii
sunt autem qui ascenderunt de
thelmelath. thelarsa. cherub. abdon.
et emmer: et non potuerunt indica
re domum patrum suorum. et se
men suum utrum ex israel essent.
filii dalaia. filii thobia. filii necho
da. dc. xl duo. Et de sacerdotibus
filii abia. filii accos. filii berzellai
qui accepit de filiabus berzellai
galaaditis uxorem. et vocatus est
nomine eorum. Hii quesierunt
scripturam genealogie sue et
non invenerunt: et eiecti sunt
de sacerdotio. Dixitque athersatha
eis. ut non manducarent de sanc
tis sanctorum. donec staret sacerdos
doctus et eruditus. Omnis mul
titudo quasi vir unus. xl. duo milia
ccc. lx. absque servis et ancillis eorum.
al' vii. qui erant septem milia. ccc. xxx
vii. Et inter eos cantores et cantat
rices. cc. xl. v. Cameli eorum
cccc. xxx. v. Asini eorum. vi. mi
lia. dcc. xx. Hucusque refertur quod in
commentario scriptum fuerit. Et
hinc neemie historia texitur. Nonnulli
autem de principibus familiarum
dederunt impensas in opus. At
thersatha dedit in thesaurum
auri dragmas mille. fialas. l.
tunicas sacerdotales dxxx.
Et de principibus familiarum
dederunt in thesaurum operis
auri dragmas. xx. milia. et argenti
mnas duo milia ducentas. Et quod
dedit reliquus populus. auri
dragmas xx. milia et xx. mnas
duo milia. et tunicas sacerdotales
lx. vii. Habitaverunt autem
sacerdotes et levite. et ianitores et
cantores et reliquum vulgus et
nathinnei et omnis israel in civi
tatibus suis. VIII.

Et venerat mensis vii. Sce
nophegie sub esdra et neemia.
Filii autem israel erant in civi
tatibus suis. Congregatusque est
omnis populus quasi vir unus
ad plateam que est ante portam
aquarum. et dixerunt hesdre
scribe ut afferret librum legis
moysi quam preceperat dominus israeli

Attulit ergo esdras sacerdos
coram multitudine virorum
mulierum cunctisque qui p
intelligere: in die prima m
septimi. Et legit in eo ape
platea que erat ante porta
de mane usque ad mediam d
in conspectu virorum et mul
et sapientium. et aures omn
erant erecte ad librum. Ste
autem esdras scriba super g
ligneum quem fecerat ad lo
dum. Et steterunt iuxta e
mathathias et semeias et ana
et uria. et helchia. et maasia.
dextris eius. Et ad sinistr
phadaia. misahel et melchia
et aseph. dana zacharia. et mo
lam. Et aperuit esdras libr
coram omni populo. super u
sum quippe populum eminel
Et cum aperuisset eum: ste
populus. Et benedixit esdras
deo voce magna: et respondit
populus. amen amen. Eleva
manus suas incurvati sun
ad oraverunt deum proni in
terram. Iosue et banai. et serebia
iamin. accub. septai. odia. maasia.
azarias. iozabeth. anan. pha
levite silentium faciebant in
lo: ad audiendam legem. P
lus autem stabat in gradu su
Et legerunt in libro legis d
distincte et aperte ad intellig
Et intellexerunt cum legere
Dixit autem neemias. ipse
athersatha. et esdras sacerdos
et levite interpretantes univers
Dies sanctificatus est domino
nolite lugere et nolite flere. Fl
enim omnis populus: cum a
ret verba legis. Et dixit eis.
comedite pinguia. et bibite mu
et mittite partes eis qui non p
paraverunt sibi: quia dies san
domini est. Et nolite contri
gaudium enim domini est fo
vestra. Levite autem silenti
faciebant in omni populo dice
Tacete quia dies sanctus est:
dolere. Abiit itaque omnis p
ut comederet et biberet. et mitte
partes et faceret letitiam ma

al' equi eorum dcc xxx vi. muli eorum cc xl v.
al' quingentas
al' mnas
argenti
al' hic incipit c. viii.
al' hic incipit c. ix.
filii al' hic incip. c. viii.

quia intellexerunt verba que docuerat
eos. Et in die secunda con-
gregati sunt principes familiarum
universi populi, sacerdotes et levite
ad esdram scribam: ut interpreta-
retur eis verba legis. Et invenerunt
scriptum in lege precepisse dominum in ma-
nu moysi, ut habitent filii israel in
tabernaculis in die sollempni mense septimo:
ut predicent et divulgent vocem in
universis urbibus suis, et in ierusalem di-
centes. Egredimini in montem
et afferte frondes olive, et frondes
ligni pulcherrimi frondes mirti, et
ramos palmarum, et frondes ligni
nemorosi: ut fiant tabernacula sic-
ut scriptum est. Et egressus est omnis populus
et attulerunt. feceruntque sibi taber-
nacula unusquisque in domate suo
et in atriis suis. et in atriis domus
dei; et in platea porte aquarum: et
in platea porte ephraym. Fecit ergo
universa ecclesia eorum qui redierant
de captivitate tabernacula: et habita-
verunt in tabernaculis. Non enim
fecerant a diebus iosue filii nun taliter
filii israel usque ad diem illum. et
fuit leticia magna nimis. Legit autem
in libro legis dei per singulos dies. a
die primo usque ad diem novissimum.
Et fecerunt sollempnitatem. vii. die-
bus. et in die octavo collectam iuxta
ritum. ·ix·

In die autem xxiiii. mensis
huius convenerunt filii israel
in ieiunio. et in saccis et humus super
eos: et separatum est semen filiorum
israel ab omni filio alienigena. et
steterunt coram domino. et confiteba-
tur peccata sua. et iniquitates patrum
suorum. Et consurrexerunt ad
standum et legerunt in volumine
legis domini dei sui, quater in die
et quater in nocte: confitebantur et adora-
bant dominum deum suum. Surrexerunt
autem super gradum levitarum,
iosue et bani. cedmihel. sebenia. abani.
sarebias bani. chananiam: et clama- al' chanani.
verunt voce magna ad dominum deum
suum. Et dixerunt levite iosue et
cedmihel. bonni et asebia. serebia
arebia. odaia. sebnia. fatatia. Sur-
gite benedicite domino deo nostro. ab eter-
no usque in eternum. Et benedicant

nomini glorie tue excelso in omni
benedictione et laude. Et dixit esdras.
Tu ipse domine solus. tu fecisti
celum celorum et omnem exerci-
tum eorum. terram et universa
que in ea sunt: maria et omnia
que in eis sunt. et tu vivificas
omnia hec; et exercitus celi te ado-
rat. Tu ipse domine deus qui ele-
gisti abram et eduxisti eum de igne
chaldeorum. et posuisti nomen eius
abraham. et invenisti cor eius
fidele coram te: et percussisti cum
eo fedus. ut dares ei terram chana-
nei. hethei. et amorrei. et pherezei.
et iebusei. et gergesei. ut dares semi-
ni eius. et implesti verba tua. quoniam iu-
stus es. Et vidisti afflictionem patrum
nostrorum in egypto. clamoremque
eorum audisti super mare rubrum;
et dedisti signa et portenta in phara-
one et in universis servis eius. et in
omni populo terre illius. Cogno-
visti enim quia superbe egerant
contra eos. et fecisti tibi nomen
sicut in die hac. Et mare scidisti an-
te eos. et transierunt per me-
dium maris in sicco. Persecuto-
res autem eorum. proiecisti in
profundum quasi lapidem in
aquas validas. Et in columpna
nubis ductor eorum fuisti per
diem. et in columpna ignis per
noctem. ut appareret eis via per
quam gradiebantur. Ad montem
quoque synai descendisti. et locutus
es cum eis de celo: et dedisti eis
iudicia recta. et legem veritatis.
cerimonias et precepta bona. Et
sabbatum sanctificatum tuum ostendisti
eis. et mandata et cerimonias et
legem precepisti eis. in manu
moysi servi tui. Panem quoque
de celo dedisti eis. in fame eorum.
et aquam de petra eduxisti eis sici-
entibus. et dixisti eis ut ingrederentur
et possiderent terram super quam
levasti manum tuam. ut traderes
eis. Ipsi vero et patres nostri superbe
egerunt et induraverunt cervi-
ces suas. et non audierunt manda-
ta tua. Et noluerunt audire.
et non sunt recordati mirabilium
tuorum que feceras eis. et induraverunt

ceruices suas et dederunt caput
ut reuerterentur ad seruitutem
suam quasi per contentionem.
Tu autem deus propicius et cle-
mens et misericors longanim-
mis et multe miserationis non
dereliquisti eos. Et quidem cum
fecissent sibi vitulum conflati-
lem. et dixissent iste est deus tuus
israel qui eduxit te de terra egypti.
feceruntque blasphemias magnas:
tu tamen in misericordiis tuis
multis non non dimisisti eos
in deserto. Columpna nubis
non recessit ab eis per diem ut
duceret eos per viam. et columpna
ignis in nocte ut ostenderet eis
iter per quod ingrederentur: et spiritum
tuum bonum dedisti eis qui do-
ceret eos. Et manna tuum
non prohibuisti ab ore eorum.
et aquam dedisti eis in siti. xl.
annis pauisti eos in deserto. nil
que eis defuit. Vestimenta eorum
non inueterauerunt. et pedes
eorum non sunt attriti. Et
dedisti eis regna et populos. et
partitus es eis sortes. Et posse-
derunt terram seon. et terram
regis esebon: et terram og regis
basan. Et filios eorum multi-
plicasti sicut stellas celi: et addu-
xisti eos ad terram de qua dixeras
patribus eorum. ut ingrederentur
et possiderent. Et venerunt filii
israel. et possederunt terram. Et hu-
miliasti coram eis habitatores
terre chananeos. et dedisti eos in
manu eorum. et reges eorum
et populos terre: ut facerent eis
sicut placebat illis. Ceperunt que
urbes munitas et humum pinguem
et possederunt domos plenas cunctis
bonis: cisternas ab aliis edifi-
catas. vineta et olineta. et ligna
pomifera multa. Et comederunt
et saturati sunt. et impinguati sunt:
et habundauerunt deliciis in bonita-
te tua magna. Prouocauerunt
autem te ad iracundiam. et reces-
serunt a te: et proiecerunt legem
tuam post terga sua. et prophetas
tuos occiderunt. qui contestabantur
eos ut reuerterentur ad te. feceruntque

quasi per contemptionem

al' per noctem

al' sunt

blasphemias magnas. Et dedisti
eos in manus hostium suorum. qui
affixerunt eos. et in tempore tribu-
lationis sue clamauerunt ad te. et tu
de celo audisti. et secundum miseratio-
nes multas dedisti eis saluatores
qui saluauerunt eos de manu ho-
stium suorum. Cumque requieuis-
sent: reuersi sunt ut facerent ma-
lum in conspectu tuo. Et dereliqui-
sti eos in manu inimicorum suorum
et possederunt eos: conuersique sunt
clamauerunt ad te. Tu autem
de celo audisti et liberasti eos in mi-
sericordiis tuis. multis temporibus
et contestatus es eos ut reuerteren-
ad legem tuam. Ipsi vero super-
egerunt. et non audierunt manda-
ta tua. et in iudiciis tuis pecca-
uerunt. que faciet homo et viuet
Et dederunt humerum recede-
et ceruicem suam indurauerunt
nec audierunt. Et protraxisti
eos annos multos: et contestatus
es eos in spiritu tuo. per manum
tuorum et non audierunt: et
tradidisti eos in manu popul-
terrarum. In misericordiis aut-
plurimis non fecisti eos in con-
tione. nec dereliquisti eos: qui-
miserationum et clemens tu
Nunc itaque deus noster deus magnus
fortis. et terribilis. custodiens p-
et misericordiam: ne auertas a fa-
cie tua in omni labore qui inue-
nos. reges nostros. principes nostros
sacerdotes nostros. et prophetas nostros
et patres nostros. et omnem populum
tuum. a diebus regis assur usque
in diem hanc. Et tu iustus es in
omnibus que venerunt super nos
quia veritatem fecisti. nos autem
impie egimus. reges nostri. prin-
cipes nostri. sacerdotes nostri. et pa-
tres nostri non fecerunt legem tu-
et non attenderunt mandata
et testimonia tua que testifica-
es in eis. Et ipsi in regnis tu-
is et in bonitate tua multa
quam dederas eis. et in terra latissima
pingui quam tradideras in conspectu
eorum non seruierunt tibi:
reuersi sunt ab studiis suis pessimis
Ecce nos ipsi hodie serui sumus

et terram quam dedisti patribus nostris
ut comederent panem eius et que
bona sunt eius. Et nos ipsi servi
sumus in ea. et fruges eius multi
plicantur regibus quos posuisti sup
per nos propter peccata nostra. Et corpo
ribus nostris dominantur et iumentis
nostris secundum voluntatem suam. et
in tribulatione magna sumus.
Super omnibus ergo hiis nos ipsi
percutimus fedus et scribimus. et
signant principes nostri. levite nostri.
sacerdotes nostri. x.

Signatores autem fuerunt
neemias athersatha. filius
achelai. et sedechias. saraias. azari
as. ieremias. phessur. amaria.
melchia. actus. sebenia. mellucarem.
merimuth. obdias. danihel. genton.
baruch. mosollam. abia. miamin.
mazia. belga. semeia. hii sacerdo
tes. Porro levite. iosue. filius aza
nie. bennui de filiis enadad. ced
mihel et fratres eorum sechenia. odevia.
celita. phalaia. anan. micha.
roob. asebia. zachur. sarebias. se
bania. odia. bani. baninu. Capi
ta populi. Pheros. phet. moab.
helam. zetbu. bani. bonni. azgad.
bebai. adonaia. beguai. adin.
ather. ezechia. azur. odevia. asum.
besaia. ares. anathoth. nebai. met
phia. mosollam. azir. mesezabel.
sadoch. ieddua. pheltia. anan. a
naia. osee. anania. asub. aloes.
phaleam. sobech. reum. asebona.
maasia. ethaia. —— hanan.
mellonch. arem. baana. et reliqui
de populo. Sacerdotes. levite. iani
tores et cantores. nathinnei. et omnis
qui se separaverunt de populis
terrarum ad legem dei. uxores
eorum. filii eorum. et filie eorum.
omnes qui poterant sapere. spon
dentes pro fratribus suis. Optimates
eorum et qui veniebant ad pollicen
dum et iurandum ut ambula
rent in lege dei quam dederat in
manu moysi servi sui. ut face
rent et custodirent universa man
data domini dei nostri. et iudicia eius.
et cerimonias eius. et ut non dare
mus filias nostras populo terre. et
filias eorum non acciperemus

filiis nostris. Populi quoque terre
qui important venalia et omnia
ad usum per diem sabbati. ut
vendant non accipiemus ab eis
in sabbato et in die sanctificato.
Et dimittemus annum septimum. et ex
actionem universe manus. et
statuemus super nos precepta.
ut demus tertiam partem sicli
per annum ad opus domus dei
nostri. ad panes propositionis. et ad sa
crificium sempiternum. et in
holocaustum sempiternum in
sabbatis. in kalendis in sollem
pnitatibus. et in sanctificatis. pro peccato
ut exoretur pro israel. et in omnem
usum domus dei nostri. Sortes ergo
misimus super oblationem lignorum
inter sacerdotes et levitas et populos.
ut inferrentur in domum dei nostri.
per domos patrum nostrorum per
tempora. a temporibus anni usque
ad annum. ut arderent super alta
re domini dei nostri. sicut scriptum
est in lege moysi. et ut afferremus
primogenita terre nostre. et primi
tiva universi fructus omnis ligni
ab anno in annum in domum
domini. et primitiva filiorum
nostrorum et pecorum nostrorum. sicut scrip
tum est in lege. et primitiva boum
nostrorum. et ovium nostrarum. ut of
ferrentur in domum dei nostri. — No pro decimis
sacerdotibus qui ministrant in
domo dei nostri. et primitias ciborum
nostrorum et libaminum nostrorum et poma
omnis ligni. vindemie quoque et
olei afferemus sacerdotibus — al' of
ad gazophilacium dei nostri. Et
decimam partem terre nostre levi
tis. Ipsi levite decimas accipient
ex omnibus civitatibus operum nostrorum.
Erit autem sacerdos filius
aaron. cum levitis in decimis
levitarum. et levite offerent
decimam partem decime sue.
in domum dei nostri. ad gazophi
lacium in domo thesauri. Ad ga
zophilacium enim deportabunt
filii israel et filii levi primitias
frumenti. et vini et olei. et ibi erunt
vasa sanctificata. et sacerdotes
et cantores. et ianitores et mini
stri. et non dimittemus domum

Cap. c. xi.

XI

Optimates absque sorte in medio urbis habitabant. al' metropoli

decima pars populi eligitur ut habitet in ierusalem quia urbs vacua erat

dei nostri.
Habitaverunt autem principes populi in ierusalem. Reliqua
vero plebs misit sortem ut tollerent
unam partem de x. que habita
turi essent in ierusalem civitate
sancta. ix. vero partes in civitati
bus. Benedixit autem populus
omnibus viris qui se sponte obtule
rant ut habitarent in ierusalem. Hii
sunt itaque principes provincie
qui habitaverunt in ierusalem et in ci
vitatibus iuda. Habitavit autem
unusquisque in possessione sua.
in urbibus suis. israel. sacerdotes
levite. nathinnei. et filii servorum
salomonis. Et in ierusalem habitave
runt de filiis iuda. et de filiis benia
min. De filiis iuda athaias
filius aziam. filii zacharie. filii
amarie. filii saphatie. filii ma
lalehel. De filiis phares. amasia.
filius baruch. filius colozari filius
asia. f. adaia. filius ioiarib. filius
zacharie. filius silonitis. Omnes
filii phares qui habitaverunt in
ierusalem. cccc. lxviii. viri fortes.
Hii sunt autem filii beniamin.
sellum filius mosollam. filius
ioed. filius phadaia. filius colaia.
filius masia filius ethehel. filius
asia. et post eum. gabbai. sellai.
dcccc. xx. et viii. Et iohel filius
zechri prepositus eorum. et
iudas filius senuua super civita
tem secundus. Et de sacerdotibus.
ydaia. filius ioarib iachim.
saraia filius helchie. filius
mosollam. filius sadoc. filius — al' sadoch
meraioth. filius achitob. prin
ceps domus dei. Et fratres eorum
facientes opera templi. dccc.
xx. duo. Et adaia filius hieroa.
filius phelelia. filius amsi. f. — Al' phelech vel phelec
zacharie. filius phessur. filius
melchie. et fratres eius principes — al' eorum
patrum. cc. xl. duo. Et amasai
filius azriel. filius azi. filius
mosollamoth. filius emmer et fratres
eorum potentes nimis. centum
xx. viii. et prepositus eorum zab
dihel. filius potentium. Et de
levitis. sebenia filius azob. filius — al' semaia vel sethema
azariam. filius asabia. filius — al' asricham

bonni. et sabathai et iobed. super op[era]
que erant forinsecus in domo dei
principibus levitarum. Et matha[nia]
filius micha. filius zebedei. filius
azaph: princeps ad laudandum
et confitendum in oratione. Et bec
bechias secundus de fratribus eius. et abda
filius samua. filius galaal. fi[lius]
idithum. Omnes levite in civi[tate]
sancta. cc. lxxx. iiii. Et ianito[res]
acchub telmon. et fratres eorum qui
custodiebant hostia. centum. lxx. d[uo]
Et reliqui ex israel sacerdotes. et le[vite]
in universis civitatibus iuda. unus[quisque]
in possessione sua. Et nathinnei
qui habitabant in ophel. et siaba. et
gasphal. de nathinneis. Et episcopus
levitarum in ierusalem: azi. filius
bani. filius asabie. filius mathanie
filius miche. De filiis asaph can
tores in ministerio domus dei. Pre[ceptum]
quippe regis super eos erat
ordo in cantoribus per dies singulos.
Et fathaia filius meselebel de fi[liis]
zara filii iuda in manu regis in
omne verbum populi. et in domibus per
omnes regiones eorum. De fi[liis]
iuda. habitaverunt in chariatharbe
et in filiabus eius. et in dibon et in vi[llis]
bus eius. et in capsel et in vi[llis]
eius. et in iesue. et in molada et in
bethphaleth. et in asersual. et in
sabee. et in filiabus eius. et in
et in zara. et in ierimuth. zanoa
odollam. et villis earum. lachis [et]
regionibus eius. azecha et filiab[us]
eius. et manserunt in bersabee
ad vallem ennon. Filii autem [benia]
min: a geba. mechmas et ai
et bethel. et filiabus suis. anathot
ba anania. asor. rama. gethaim
adid seboim. neballath et ono
artificum: et de levitis partit[io]
iuda et beniamin. xii.
Hii autem sacerdotes et levite
qui ascenderunt cum zorobabel
filio salathiel. et iosue. Saraia
ineas esdras. amaria. melluch
attus. sethenia. reum meremoth
addo. genton. abia miamin.
belga. semaia. et ioarib. ydaia.
amoch. helchia. idaia. Hii prin[ci]
pes sacerdotum. et fratres eorum in die
bus iosue. Porro levite iesua

cedmihel. sarabia. iuda. mathanias
super ymnos ipsi ⁊ fratres eorum in diebus iosue
Et beqbethia atque etanni fratres eorum
unusquisque in officio suo. Iosue
autem genuit ioachim. et ioachim
genuit eliasib. ⁊ eliasib genuit ioi
ada. et ioiada genuit ionathan. ⁊
ionathan genuit ieddua. In diebus
autem ioachim erant sacerdotes
⁊ principes familiarum. saraie. ⁊
amarie. ieremie. ananie. ezre.
mosollam. amarie. iohannan.
milico. ionathan. sebenie. ioseph.
ara. medna. meraioth. elchi. adda
ia. zacharie. genton. mosollam
abie. zechri. miamin. ⁊ moadie
felti. belge. sammua. semaie. io
nathan. ioarib. mathannei. iad
daia. azi. sellaie. cellaie. amocheber.
elchie. eschie. idaie. mathanael.
Levite in diebus eliasib. ⁊ ioiada. et
ionan. ⁊ ieddoa. scripti — prin
cipes familiarum. ⁊ sacerdotes in
regno darii perse. filii levi. principes
familiarum scripti in libro verbo
rum dierum. ⁊ usque ad dies iona
than. filii eliasib. ⁊ principes levita
rum. asebia. sarebia. ⁊ iesue filius
cedmihel: ⁊ fratres eorum per vices
suas. ut laudarent ⁊ confiterentur
iuxta preceptum regis david viri dei.
⁊ observarent eque per ordinem.
Mathania. ⁊ betbecia. obedia mosol
lam. thelmon. accub. custodes por
tarum ⁊ vestibulorum ante portas.
Hii in diebus ioachim. filii iosue.
filii iosedech: ⁊ in diebus neemie
ducis ⁊ esdre sacerdotis scribeque.

In dedicatione autem. xiii.
muri ierusalem. requisierunt le
vitas de omnibus locis suis. ut
adducerent eos in ierusalem: et
facerent dedicationem. ⁊ leticiam
in actione gratiarum.
⁊ in cantico. in cymbalis. psalteriis.
⁊ cytharis. Congregati sunt ergo
filii cantorum. ⁊ de campestribus
circa ierusalem. ⁊ de villis netuphati.
⁊ de domo galgal. ⁊ de regionibus
geba. ⁊ azmaveth: quia villas
edificaverunt sibi cantores in cir
cuitu ierusalem. Et mundati sunt
sacerdotes ⁊ levite. ⁊ mundaverunt
populum. ⁊ portas ⁊ murum.

Ascendere autem feci principes
iuda super murum ⁊ statui duos
choros laudantium magnos.
Et ierunt ad dexteram super mu
rum ad portam sterquilinii. ⁊
ivit — post eos osaias et media
pars principum iuda. ⁊ azarias
esdras. ⁊ mosollam. iuda et
beniamin: ⁊ semeia ⁊ ieremia.
Et de filiis sacerdotum in tubis.
Zacharias filius ionathan. fi
lius semeie. filius mathanie.
filius michaie. filius zechur.
filius asaph. ⁊ fratres eius. semeia.
⁊ azareel. malalai. galalai.
maai. nathanael. ⁊ iuda ⁊ ana
ni, in vasis cantici david viri
dei: ⁊ esdras scriba ante eos in por
ta fontis. Et contra eos ascen
derunt in gradibus civitatis david
in ascensu muri super domum
david: ⁊ usque ad portam aquarum
ad orientem. Et chorus secundus
gratias referentium ex adverso
ibat. ⁊ ego post eum: ⁊ media
pars populi super murum. ⁊ super
turrim furnorum ⁊ usque ad
murum latissimum. ⁊ super
portam ephraim: ⁊ super portam
antiquam. ⁊ super portam pi
scium. ⁊ turrim ananehel. et
turrim emath: ⁊ usque ad portam
gregis. ⁊ steterunt in porta custo
die. Steteruntque duo chori
laudantium in domo dei. Et
ego ⁊ dimidia pars magistratuum
mecum. ⁊ sacerdotes eliachim.
maasias miamin. michea et
elioenai. zacharia. anania in
tubis. ⁊ maasia. ⁊ semeia. et
eleazar. ⁊ azi. ⁊ iohannan
⁊ melchia. ⁊ elam. ⁊ ezer. Et
clare cecinerunt cantores. et
iezraia prepositus: ⁊ immolave
runt victimas in die illa ma
gnas. ⁊ letati sunt. Deus enim
letificaverat eos leticia magna.
Sed ⁊ uxores eorum ⁊ liberi
gavisi sunt: ⁊ audita est leticia
ierusalem procul. Recensuerunt ¶ Ar hic incipit c. xiiii
quoque in die illa viros super
gazophilacia thesauri ad li
bamina ⁊ ad primicias. ⁊ ad
decimas. ut introferrent per eos

principes civitatis. in decore grati
arum actionis sacerdotes et levi
tas. quia letatus est iuda. in sa
cerdotibus et levitis astantibus.
Et custodierunt observationem
dei sui. et observationem expia
tionis: et cantores et ianitores
iuxta preceptum david. et salomonis
filii eius. quia in diebus david et
asaph ab exordio erant princi
pes constituti cantorum in carmine
laudantium. et confitentium deo.
Et omnis israel in diebus zoroba
bel. et in diebus neemie. dabat partes
cantoribus et ianitoribus per dies
singulos. et sanctificabant levi
tas: et levite sanctificabant filios
aaron. xiiii.

XIIII

Ar. c. xiii

In die autem illo lectum est
in volumine moysi audiente
populo et inventum scriptum
in eo quod non deberent intrare
ammonites et moabites in
ecclesiam dei usque in eternum.
eo quod non occurrerint filiis israel cum
pane et aqua. et conduxerint ad
versus eos balaam ad maledi
cendum eis: et convertit deus
noster maledictionem in benedictio
nem. Factum est autem cum
audissent legem. separaverunt
omnem alienigenam ab israel.
Et super hoc erat eliasib sacer
dos qui fuerat prepositus super ga
zophilacium domus dei nostri.
et proximus thobie: fecit ergo sibi
gazophilacium grande. et ibi
erant ante eum reponentes mu
nera. et thus et vasa. et decimam
frumenti. et vini et olei: partes
levitarum et cantorum et ianitorum
et primitias sacerdotales. In omnibus
autem his non fui in ierusalem: quia
in anno .xxx. ii. artaxersis regis
babilonis. veni ad regem. Et in
fine dierum rogavi regem et
veni in ierusalem: et intellexi malum
quod fecerat eliasib tobie. ut faceret
ei thesaurum in vestibulis domus
dei: et malum michi visum est
valde. Et proieci vasa domus
thobie foras de gazophilacio.
precepique et mundaverunt ga
zophilacia. et retuli ibi vasa

domus dei. sacrificium et thus.
Et cognovi quod partes levitarum
non fuissent date et fugissent unusquisque
in regionem suam. de levitis et de can
toribus et de his qui ministrabant:
et egi causam adversus magistra
tus. et dixi. Quare dereliquimus
domum dei. Et congregavi eos
et feci stare in stationibus suis. et
omnis iuda apportabat decimam
frumenti. et vini et olei in horrea.
Et constituimus super horrea sele
miam sacerdotem. et sadoch scribam.
et phadaiam de levitis: et iuxta eos
anan. filium zacchur filium ma
thanie quoniam fideles probati sunt: et
ipsis credite sunt partes fratrum
suorum. Memento mei deus meus
pro hoc: et ne deleas miserationes
meas quas feci in domo dei mei. et
in ceremoniis eius. xv.
In diebus illis vidi in iuda calcan
tes torcularia in sabbato por
tantes acervos et onerantes su
per asinos vinum et uvas. et ficus
et omne onus: et inferentes in
ierusalem in die sabbati. Et contestatus
sum eos ut in die qua vendere liceret
venderent. Et tyrii habitaverunt in ea
inferentes pisces et omnia venalia:
et vendebant in sabbatis filiis iuda et in
ierusalem. Et obiurgavi optimates
iuda. et dixi eis. Que est hec res
mala quam vos facitis et prophana
tis diem sabbati: Numquid non hec
fecerunt patres nostri. et adduxit deus
noster super nos omne malum hoc
et super civitatem hanc: et vos ad
ditis iracundiam super israel: vio
lando sabbatum. Factum est autem
cum quievissent porte ierusalem die
sabbati. dixi. Claudite ianuas.
Et clauserunt ianuas. Et precepi
ut non aperirent eas usque post
sabbatum. Et de pueris meis
constitui super portas. ut nullus
inferret onus in die sabbati. et
manserunt negociatores et vende
ntes universa venalia foris ierusalem
semel et bis: et contestatus sum eos
et dixi eis. Quare manetis ex
adverso muri. Si secundo hoc
feceritis: manum mittam in
vos. Itaque ex tempore illo non

in sabbato. Dixi quoque
leuitis. vt mundarentur et venirent
ad custodiendas portas et sanctifi
candum diem sabbati. Et pro hoc
ergo memento mei deus meus. et
parce michi secundum multitudinem
miserationum tuarum. Sed et in
diebus illis vidi iudeos ducentes vx
ores azotidas. ammonitidas et
moabitidas: et filii eorum ex parte
loquebantur azotice. et nesciebant
loqui iudaice: et loquebantur iux
ta linguam populi et populi. Et ob
iurgaui eos et maledixi. et cecidi ex
ipsis viros: et decaluaui eos: et adiura
ui eos in domino vt non darent fi
lias suas filiis eorum. et non accipe
rent de filiabus eorum filiis suis. et
sibimetipsis dicens. Numquid non in
huiuscemodi re peccauit salomon
rex israel. Et certe in multis gen
tibus non erat rex similis ei. Et
dilectus deo suo erat et posuit eum
deus regem super omnem israel. Et
ipsum quoque ad peccatum duxerunt
mulieres alienigene. Numquid et
nos inobedientes faciemus omne
malum grande hoc vt preuaricemur
in deo nostro, et ducamus vxores pere
grinas. De filiis autem ioiada
filii eliasib sacerdotis magni. gener
erat sanaballath oronitis quem fuga
ui a me. Recordare domine deus meus
aduersum eos qui polluunt sacer
dotium iusque sacerdotale et leuiticum.
Igitur mundaui eos ab omnibus
alienigenis: et constitui ordines
sacerdotum et leuitarum. vnumquemque
in ministerio suo. et oblationem lignorum
in temporibus constitutis et in pri
mitiuis. Memento mei deus
meus in bonum. Amen.

Explicit liber Neemie Incipit pro
logus in librum hester

Librum hester variis trans
latoribus constat esse vitia
tum. Quem ego de ar
chiuis hebreorum leuans verbum al' eleuans vel releuans
e verbo expressius transtuli. Quem
librum editio vulgata lacinio
sis hinc inde verborum funibus
trahit. addens ea que ex tempore
dici poterant et audiri. sicut
solitum est scolaribus disciplinis
sumpto themate excogitare quibus
verbis vti potuit qui iniuriam
passus est. vel ille qui iniuriam
fecit. Vos autem o paula et eu
stochium quoniam et bibliothecas hebre
orum studuistis intrare. et inter tm
pretum certamina comprobastis,
tenentes hester hebraicum librum
per singula verba nostram transla
tionem aspicite. vt possitis agno
scere me nichil etiam augmen
tasse addendo: sed fideli testimonio
simpliciter sicut in hebreo habetur
historiam hebraicam latine lin
gue tradidisse. Nec affectamus
laudes hominum. nec vituperati
ones expauescimus. Deo enim
placere curantes. minas hominum
penitus non timemus: quoniam dissipat
deus ossa eorum qui hominibus
placere desiderant. Et secundum
apostolum qui huiuscemodi
sunt: serui christi esse non possunt.
Rursum in libro hester alpha
betum ex minio usque ad theta
litteram fecimus diuersis in
locis: volentes scilicet lxx. interpre
tum ordinem per hoc insinuare
studioso lectori. Nos enim iuxta
morem ebraicum ordinem per al' hebreorum
sequi etiam in hac editione
maluimus.

Explicit prologus Incipit liber hester.

In diebus assueri qui
regnauit ab india
vsque ethiopiam super
centum. xxvii. prouinci
as. quando sedit in solio
regni sui. susa ciuitas
regni eius exordium fuit.
Tercio igitur anno imperii
sui fecit grande conuiuium

cunctis principibus et pueris suis fortissimis persarum et medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se: ut ostenderet divitias glorie regni sui. ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore: centum videlicet et lxxx. diebus. Cumque implerentur dies convivii: invitavit omnem populum qui inventus est susis a maximo usque ad minimum. Et vii diebus iussit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carpasini et iacinctini. sustentata funibus bissinis atque purpureis. qui eburneis circulis inserti erant. et columpnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant. quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis. et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat. habundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. Sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de principibus suis: ut sumeret unusquisque quod vellet.

Vasti quoque regina fecit convivium feminarum in palatio. ubi rex assuerus manere consueverat. Itaque die vii. cum ~~rex~~ rex esset hilarior. et post nimiam potationem incaluisset mero: precepit neuman (al' naviman) et bazatha. et arbona. et bagatha. et abgatha. et zarath. et charchas. vii. eunuchis qui in conspectu eius ministrabant. ut introducerent reginam vasti coram rege. posito super caput eius diademate: ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant. et illorum faciebat cuncta consilio: scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi et proximi. charsena et sethar et admatha. et tharsis. et mares. et marsana. et mamucha. vii. duces persarum atque medorum qui videbant faciem regis. et primi post eum residere soliti erant: cui sententie regina subiaceret. que assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque mamucha audiente rege atque principibus. Non solum regem lesit regina vasti: sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contempnant viros suos et dicant. Rex assuerus iussit ut regina vasti intraret ad eum: et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges persarum atque medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis iusta indignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem persarum atque medorum quod preteriri illicitum est: ut nequaquam ultra vasti ingrediatur ad regem sed regnum illius altera que melior illa est accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur imperium. et cuncte uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus. Fecitque rex iuxta consilium mamuchan: et misit epistolas ad universas provincias regni sui. ut quequnque gens audire et legere poterat diversis linguis et litteris esse viros principes ac maiores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari.

.ii.

His itaque gestis: postquam regis assueri deferbuerat indignatio. recordatus est vasti. et que fecisset vel que passa esset. Dixeruntque pueri ac ministri eius. Querantur regi puelle virgines ac speciose mittantur qui considerent per

uersas prouincias puellas specio
sas et uirgines et adducant eas
ad ciuitatem susan: et tradant eas in
domum feminarum sub manu
egei eunuchi qui est prepositus et
custos mulierum regiarum. et accipi
ant mundum muliebrem et cetera ad
usum necessaria. Et quecumque
inter omnes oculis regis placuerit:
ipsa regnet pro uasti. Placuit sermo
regi: et ita ut suggesserant: iussit
fieri. ¶ Erat uir iudeus in su
sis ciuitate uocabulo mardocheus
filius iair filii semei filii cis de stirpe
iemini. qui translatus fuerat de
ierusalem eo tempore quo iechoniam
regem iuda nabugodonosor rex ba
bilonis transtulerat: qui fuit
nutritius filie fratris sui edisse que altero
nomine hester uocabatur. et utrumque
parentem amiserat: pulchra nimis
et decora facie. Mortuisque patre eius
ac matre: mardocheus sibi eam ad
optauit in filiam. Cumque per
crebruisset regis imperium: et iuxta
mandata illius multe uirgines
pulcre adducerentur susan. et
egeo traderentur eunucho: hester
quoque inter ceteras puellas ei tradita
est. ut seruaretur in numero femi
narum. Que placuit ei et inuenit
gratiam in conspectu illius. Et pre
cepit eunucho ut accelleraret mun
dum muliebrem. et traderet ei partes
suas et .vii. puellas speciosissimas
de domo regis: et tam ipsam quam pedisse
quas eius ornaret atque excoleret.
Que noluit ei indicare populum
et patriam suam. Mardocheus ei
preceperat ut de hac re omnino
reticeret. Qui deambulabat cotidie
ante uestibulum domus in qua
electe uirgines seruabantur: curam
agens salutis hester et scire uolens
quid ei accideret. Cum autem uenisset
tempus singularum per ordinem
puellarum ut intrarent ad regem.
expletis omnibus que ad cultum
muliebrem pertinebant. mensis
.xii. uertebatur. Ita dumtaxat
ut sex mensibus oleo ungerentur
mirtino: et aliis sex quibusdam pig
mentis et aromatibus uterentur.
Ingredientesque ad regem quicquid postu
lassent ad ornatum pertinens
accipiebant: et ut eis placuerat
composite de triclinio feminarum
ad regis cubiculum transibant.
Et que intrauerat uespere. egre
diebatur mane. atque inde in
secundas edes deducebantur.
que sub manu sasagazi eunu — Al' satagasi
chi erant: qui concubinis re
gis presidebat. Nec habebat po
testatem ad regem ultra rede
undi. nisi uoluisset rex. et eam
uenire iussisset ex nomine. Evo
luto autem tempore per ordinem.
instabat dies quo hester filia
abiahel fratris mardochei quam
sibi adoptauerat in filiam.
intrare deberet ad regem. Que
non quesiuit muliebrem cultum.
sed quecumque uoluit egeus eunuchus cus — uoluit. al' aggeus
tos uirginum hec ei ad ornatum
dedit. Erat enim formosa ual
de. et incredibili pulchritudine.
Omnium oculis gratiosa et ama
bilis uidebatur. Ducta est itaque
ad cubiculum regis asueri mense
decimo. qui uocatur tebeth. vii.
anno regni eius. et amauit eam
rex plusquam omnes mulieres. Ha
buitque gratiam et misericordiam coram
eo. super omnes mulieres. et
posuit dyadema regni in capite
eius. fecitque eam regnare in
loco uasti. Et iussit conuiuium
preparari per magnificum
cunctis principibus et seruis suis
pro coniunctione et nuptiis
hester. Et dedit requiem uniuer
sis prouinciis. ac dona largitus
est iuxta magnificentiam
principalem. Cumque et secundo
quererentur uirgines et congre
garentur: mardocheus ma
nebat ad regis ianuam. Necdum
prodiderat hester patriam et
populum suum iuxta man
datum eius. Quicquid enim
ille precipiebat obseruabat
hester: et ita cuncta faciebat ut
eo tempore solita erat quo eam
paruulam nutriebat.
Eo tempore quo mardocheus — igitur
ad regis ianuam morabatur.
irati sunt bagathan et thares

regis duo eunuchi qui ianitores erant
et in primo palatii limine preside
bant. Volueruntque insurge
re in regem et occidere eum. Quod mar
docheum non latuit. Statimque
nunciavit regine hester: et illa
regi ex nomine mardochei. qui
ad se rem detulerat. Quesitum
est et inventum. et appensus est
uterque eorum in patibulo. mā
datumque hystoriis et annalibus
traditum coram rege. · iii ·

III

Post hec rex assuerus exalta
vit aman filium amada
thi qui erat de stirpe agag: et po
suit solium eius super omnes
principes quos habebat. Cuncti
que servi regis qui in foribus pa
lacii versabantur. flectebant
Nō imperator genua et adorabant aman. Sic
enim eis preceperat imperator.
Solus mardocheus non flectebat
genua. neque adorabat aman.
Cui dixerunt regis pueri qui
ad fores palatii presidebant.
Cur preter ceteros non observa
mandata regis: Cumque hoc
crebrius dicerent. et ille nollet
audire: Nunciaverunt aman:
scire cupientes utrum perseveraret
ret in sententia. Dixerat enim
eis se esse iudeum. Quod cum audisset
aman: et experimento probasset
quod mardocheus non sibi flecteret
genu. nec se adoraret: iratus est
valde. Et pro nichilo duxit in
al'i vnu unum mardocheum mittere
manus suas. audierat enim quod
esset gentis iudee: magisque voluit
omnem iudeorum qui erant in
regno assueri perdere nationem.
Mense primo cuius vocabulum
est nisan. anno .xii. regni assue
ri. missa est sors in urnam que
hebraice dicitur phur coram
aman: quo die et quo mense
gens iudeorum deberet interfici.
Et exivit mensis .xii. qui vo
catur adar. Dixitque aman regi
assuero. Est populus per omnes
provincias regni tui dispersus
et a se mutuo separatus novis
utens legibus et cerimoniis. insu
per et regis scita contempnens. Et
optime nosti quod non expediat
tuo ut insolescat per licentiam
tibi placet decerne ut pereat. et x. m
talentorum appendam in arca
gaze tue. Tulit ergo rex anulum
quo utebatur de manu sua et
eum aman filio amadathi
progenie agag. hosti iudeorum
Dixitque ad eum. Argentum
libris tuum sit: de populo age
tibi placet. Vocatique sunt s
regis. mense primo nisan. xiii
eiusdem mensis. et scriptum est
iusserat aman ad. omnes sat
regis et iudices provinciarum
versarum que gentium: ut qu
gens legere poterat et audire p
varietate linguarum. ex nom
regis assueri. Et littere signa
ipsius anulo misse sunt per
res regis ad universas provin
ut occiderent atque delerent om
iudeos a puero usque ad senem p
vulos et mulieres uno die. hoc
xiii°. die mensis .xii. qui vocatu
adar: et bona eorum diriperent
Summa epistolarum hec fuit. ut om
provincie scirent et pararent
ad predictam diem. Festina
cursores qui missi erant expl
regis imperium. Statimque
susis pependit edictum. rege
aman celebrante convivium
et cunctis iudeis qui in urbe
flentibus. · iiii ·

Que cum audisset mard
scidit vestimenta sua. e
indutus est sacco spergens
rem capiti. et in platea med
civitatis voce magna clam
ostendens amaritudinem a
mi sui: et hoc eiulatu usque
fores palatii gradiens. Non
erat licitum indutum sa
aulam regis intrare. In
quoque provinciis oppidis ac lo
ad que crudele regis dogma
venerat planctus ingens
apud iudeos. ieiunium. ul
et fletus: sacco et cinere mul
pro lecto et strato utentibus.
se sunt autem puelle hester
eunuchi: nunciaverunt q
Que audiens consternata

et misit vestem ut ablato sacco in
duerent eum. Quam accipere
noluit. Accitoque athac eunucho
quem rex ministrum ei dederat: prece
pit ut iret ad mardocheum. et disce
ret cur hoc faceret. Egressusque
athac iuit ad mardocheum: et inue
nit eum stantem in platea ciui
tatis ante ostium palatii. Qui
indicauit ei omnia que acciderat.
quomodo aman promisisset, ut in the
sauros regis pro iudeorum nece inferr
ret argentum. Exemplar quoque edicti
quod pendebat in susis dedit ei. ut re
gine ostenderet. et moneret eam
ut intraret ad regem. et depreca
retur eum pro populo suo. Regressus
athac: nuntiauit hester omnia
que mardocheus dixerat. Que
respondit ei. et iussit ut diceret mar
docheo. Omnes serui regis et cuncte
que sub dicione eius sunt norunt
prouincie. quod siue vir siue mulier
non vocatus interius atrium regis
intrauerit absque ulla cunctatione
statim interficiatur: nisi forte
rex auream virgam ad eum
tetenderit pro signo clementie. atque
ita possit uiuere. Ego igitur
quomodo ad regem intrare potero
que .xxx. iam dies non sum vo
cata ad eum? Quod cum audisset
mardocheus: rursum mandauit
hester dicens. Ne putes quod animam
tuam tantum liberes. quia in domo regis
es pre cunctis iudeis. Si enim nunc
silueris: per aliam occasionem
liberabuntur iudei. et tu et domus
patris tui peribitis. Et quis nouit
utrum idcirco ad regnum ueneris,
ut in tali tempore parareris. Rur
sumque hester hec mardocheo verba
mandauit. Vade et congrega
omnes iudeos quos in susis repe
ris. et orate pro me. Non comeda
tis et non bibatis tribus diebus et
noctibus. et ego similiter cum ancillis
meis ieiunabo: et tunc ingrediar
ad regem. contra legem faciens non
vocata. tradensque me morti et pe
riculo. Iuit itaque mardocheus:
et fecit omnia que ei hester precepe
rat. v.
Die autem tertio induta
est hester regalibus vestimentis:
et stetit in atrio domus regie. quod
erat interius contra basilicam
regis. At ille sedebat super solium
suum in consistorio palatii contra
hostium domus. Cumque vidisset
hester reginam stantem placuit
oculis eius. et extendit contra
eam virgam auream quam tene
bat manu. Que accedens oscu
lata est summitatem virge eius.
Dixitque ad eam rex. Quid vis
hester regina? Que est petitio
tua? Etiam si dimidiam partem
regni mei petieris: dabitur tibi.
At illa respondit. Si regi placet:
obsecro ut venias ad me hodie et
aman tecum. ad conuiuium quod
paraui. Statimque rex: Vocate
inquit aman cito. ut hester obediat
uoluntati. Venerunt itaque
rex et aman ad conuiuium: quod
eis regina parauerat. Dixitque
ei rex. postquam vinum biberat ha
bundanter. Quid petis ut detur
tibi. et pro qua re postulas. Etiam
si dimidiam partem regni mei
petieris impetrabis. Cui respondit
hester. Petitio mea et preces iste
sunt. Si inueni gratiam in conspectu
regis et si regi placet ut det mihi quod
postulo. et meam impleat petitio
nem: veniat rex et aman ad con
uiuium quod paraui eis. et cras regi
aperiam uoluntatem meam.
Egressus est itaque aman letus illo die
et alacer. Cumque vidisset mar
docheum sedentem ante fores
palatii: et non solum non assurrex
isse sibi sed nec motum quidem esse de loco
sessionis sue: indignatus est
valde. Et dissimulata ira: reuer
sus in domum suam. Conuo
cauit ad se amicos suos. et zares
uxorem suam. et exposuit illis
magnitudinem diuitiarum suarum.
filiorumque turbam: et quanta
eum gloria super omnes princi
pes et seruos suos rex eleuasset.
Et post hec ait. Regina quoque hester
nullum alium uocauit cum rege
ad conuiuium preter me: apud
quam etiam cras cum rege pransurus
sum. Et cum hec omnia habeam.

nichil me habere puto. quod diu video
mardocheum iudeum sedentem
ante fores regias. Responderuntque
ei zares uxor eius et ceteri amici.
Iube parari excelsam arborem ha
bentem altitudinis .l. cubitos
et dic mane regi ut appendatur
super eam mardocheus: et sic
ibis cum rege letus ad convivium.
Placuit ei consilium: et
iussit parari excelsam crucem.

Al' trabem

VI

Noctem .vi.

N

autem illam rex duxit
insompnem: iussitque afferri sibi
hystorias et annales priorum
temporum. Que cum illo pre
sente legerentur: ventum est
ad eum locum ubi scriptum erat
quomodo nuntiasset mardocheus
insidias bagathan et thares eu
nuchorum regem assuerum
cupientium iugulare. Quod cum
rex audisset ait. Quid pro hac fide
honoris ac premii mardocheus
consecutus est? Dixeruntque ei
servi illius ac ministri. Nichil
omnino mercedis accepit. Statim
que rex. Quis est inquit in atrio?
Aman quippe interius atrium
domus regie intraverat ut
suggereret regi ut iuberet mar
docheum affigi patibulo quod ei fu
erat preparatum. Responderunt
pueri. Aman stat in atrio.
Dixitque rex. Ingrediatur. Cum
que esset ingressus: ait illi. Quid debet
fieri viro quem rex honorare desiderat?
Cogitans aman in corde suo.
et reputans quod nullum alium rex
nisi se vellet honorare: respondit.
Homo quem rex honorare cupit
debet indui vestibus regiis et imponi
super equum qui de sella regis est:
et accipere regium diadema super
caput suum. et primus de regiis
principibus ac tyrannis teneat
equum eius. et per plateas civi
tatis incedens clamet et dicat.
Sic honorabitur quemcumque rex vo
luerit honorare. Dixitque ei rex.
Festina. et sumpta stola et equo
fac ut locutus es mardocheo
iudeo qui sedet ante fores pala
tii. Cave ne quicquam de his que

locutus es in mardocheo iudeo q
ante fores palatii pretermittas.
lit itaque aman stolam et equum
indutumque mardocheum ipsu
civitatis et impositum equo p
debat atque clamabat. Hoc hono
condignus est quemcumque rex voluerit h
norare. Reversusque est mardoch
ad ianuam palatii: et aman f
navit ire in domum suam. lu
et operto capite. narravitque za
uxori sue et amicis omnia que acci
dent sibi. Cui responderunt sapie
quos habebat in consilio et uxor
si de semine iudeorum est mard
ante quem cadere cepisti non poteris
resistere. sed cades in conspectu ei
Adhuc illis loquentibus: venerunt
eunuchi regis et cito eum ad con
vivium quod regina paraverat pe
compulerunt. .vii.

I

ntravit itaque rex et aman
ut biberent cum regina. D
que ei rex. Etiam in secundo
die postquam vino incaluerat.
Que est petitio tua hester ut
tibi. et quid vis fieri. Etiam si
mediam partem regni mei p
tis: impetrabis. Ad quem illa
Si inveni gratiam in oculis tuis
o rex et si tibi placet dona michi
animam meam pro qua rogo. et p
meum pro quo ego obsecro. Tra
enim sumus ego et populus me
ut conteramur. iugulemur: et
amus. Atque utinam in servos e
famulos venderemur. et esset toller
le malum: et gemens tacerem
autem hostis noster est cuius crud
redundat in regem. Respondens q
assuerus ait. Quis est iste et cu
potentie. ut hec audeat facere:
hester. Hostis noster et inimicus p
iste est aman. Quod ille audiens
obstupuit: vultum regis et reg
ferre non sustinens. Rex aute
surrexit iratus: et de loco convivi
travit in ortum arboribus cons
Aman quoque surrexit ut rogaret
reginam pro anima sua: intel
xit enim a rege sibi paratum
lum. Qui cum reversus esset d
to nemoribus consito: et intrasset
convivii locum: reperit aman

super lectulum corruisse in quo iace-
bat hester. et ait. Etiam reginam
vult opprimere me presente in
domo mea. Necdum verbum de ore
regis exierat: et statim operuerunt
faciem eius. Dixitque
Arbona unus de eunuchis regis
qui stabant in ministerio regis.
En lignum quod paraverat mardo-
cheo. qui locutus est pro rege. stat
in domo aman: habens altitudinis
l. cubitos. Cui dixit rex. Appendi-
te eum in eo. Suspensus est itaque
aman in patibulo quod paraverat
mardocheo: et regis ira requievit.

Die illo · viii ·
dedit rex assuerus hester regine
domum aman adversarii iudeorum:
et mardocheus ingressus est ante fa-
ciem regis. Confessa est enim ei hester
quod esset patruus eius. Tulitque rex a-
nulum quem ab aman recipi iusserat
et tradidit mardocheo. Hester autem
constituit mardocheum super do-
mum suam. Nec his contenta:
procidit ad pedes regis flevitque. Et
locuta est ad eum. orauit ut mali-
tiam aman agagite et machinatio-
nes eius pessimas quas excogitave-
rat contra iudeos. iuberet irritas
fieri. At ille ex more sceptrum aureum
pretendit manu: quo signum cle-
mentie monstrabatur. Illaque consur-
gens stetit ante eum et ait. Si regi
placet et inveni gratiam coram oculis
eius. et deprecatio mea non ei videtur
esse contraria: obsecro ut novis epis-
tolis veteres aman littere insidiatoris
et hostis iudeorum quibus eos in cunc-
tis regis provinciis perire preceperat.
corrigantur. Quomodo enim
potero sustinere necem et interfecti-
onem populi mei? Respondit que rex
assuerus hester regine et mardocheo
iudeo. Domum aman concessi hester
et ipsum iussi affigi cruci. qui ausus
est manum in iudeos mittere. Scri-
bite ergo iudeis sicut vobis placet ex
regis nomine: signantes litteras
anulo meo. Hec enim consuetudo
erat. ut epistolis que ex nomine re-
gis mittebantur. et illius anulo
signate erant: nemo auderet con-
tradicere. Accitisque scribis et librariis
regis. erat autem tempus tercii
mensis qui appellatur siban. xx.
et tercia illius die scripte sunt
epistole ut mardocheus voluerat
ad iudeos et ad principes procura-
tores et iudices qui centum. xxvii.
provinciis ab india usque ethiopiam
presidebant: provincie atque provin-
cie. populo et populo iuxta linguas et
litteras suas. et iudeis prout legere
poterant. et audire. Ipse que epistole
que ex regis nomine mittebantur
anulo illius obsignate sunt: et
misse per veredarios qui per omnes
provincias discurrentes litteras
veteres novis nuntiis prevenirent.
Quibus imperavit rex ut conveni-
rent iudeos per singulas civitates
et in unum preciperent congrega-
ri ut starent pro animabus suis et
omnes inimicos suos cum coniugibus
ac liberis et universis domibus interfi-
cerent atque delerent. Et constitu-
ta est per omnes provincias una
ultionis dies, id est. xiii. die mensis
xii. adar. Summaque epistole hec fuit
ut in omnibus terris ac populis
qui regis assueri imperio subia-
cebant. notum fieret paratos esse iu-
deos ad capiendam vindictam
de hostibus suis. Egressique sunt vere-
darii celeres nuntios perferentes: et
edictum regis pependit in susis.
Mardocheus autem de palatio
et de conspectu regis egrediens ful-
gebat vestibus regiis iacinctinis vi-
delicet et aerinis coronam auream
portans in capite et amictus pallio
serico atque purpureo: omnisque ci-
vitas exultavit atque letata est.
Iudeis autem nova lux oriri visa
est: gaudium honor et tripudium
apud omnes urbes populos atque
provincias quocumque regis iussa
veniebant: mira exultatio. epu-
le atque convivia et festus dies. intan-
tum ut plures alterius gentis
et secte eorum religioni et cerimoni-
is iungerentur. Grandis enim
cunctos iudaici nominis terror
invaserat. · ix · IX
Igitur. xii. mensis quem adar vocari
ante iam diximus. xiii. die quan-
do cunctis iudeis interfectio prepara-

al' minabant

batur. et hostes eorum in sidia
bantur sanguini: versa vice
iudei superiores esse ceperunt et sese de
adversariis vindicare. Con
gregatique sunt per singulas
civitates. oppida et loca: ut exten
derent manum contra inimicos
et persecutores suos. Nullusque
ausus est resistere eo quod omnes
populos magnitudinis eorum
formido penetraret. Nam et
provinciarum iudices. duces et pro
curatores omnisque dignitas
que singulis locis et operibus
preerant extollebant iudeos ti
more mardochei: quem princi
pem esse palacii et plurimum posse
cognoverant. Fama quoque nominis
eius crescebat cotidie: et per cunc
torum ora volitabat. Itaque per
cusserunt iudei inimicos suos
plaga magna et occiderunt eos.
reddentes eis quod sibi paraverant
facere. In tantum ut etiam
in susis quingentos viros inter
fecerint ex. x. filios aman aga
gite hostis iudeorum: quorum
ista sunt nomina. Pharsan
datha. delphon. et esphata. et
adalia. et phorata. et aridatha.
et phermesta. et arisai. et aridai.
et vaizatha. Quos cum occi
dissent: predas de substantiis
eorum tangere noluerunt.
Statimque numerus eorum qui
occisi erant in susis: ad regem
relatus est. Qui dixit regine.
In urbe susis interfecerunt iudei
quingentos viros. et alios decem
filios aman. Quantam pu
tas eos exercere cedem in univer
sis provinciis. Quid ultra postu
las et quid vis ut fieri iubeam.

si regi placet

Cui illa respondit. Detur potestas
iudeis ut sicut hodie fecerunt in
susis sic et cras faciant. et decem
filii aman in patibulis suspen
dantur. Precepitque rex ut ita
fieret. Statimque in susis pependit
edictum: et decem filii aman
suspensi sunt. Congregatis
iudeis. xiiii. adar mensis die
interfecti sunt in susis. ccc.ti viri.
nec eorum ab illis direpta sub[stantia]

est. Sed et per omnes provincias [que]
dicioni regis subiacebant pro a[nimabus]
suis steterunt iudei interfectis h[osti]
bus ac persecutoribus suis: in tantum [ut]
lxx. v. milia occisorum impleren[tur]
et nullus de substantiis eorum [quic]
quam contingeret. Dies autem ter[tius]
decimus mensis adar unus a[pud]
omnes interfectionis fuit. et xiiii. [die]
cedere desierunt. Quem consti[tu]
erunt esse sollempnem ut in eo omni de[in]
ceps tempore vacarent epulis. gau[dio]
atque conviviis. At hii qui in urbe
susis cedem exercuerant. xiii. et [xiiii.]
mensis die in cede versati sunt: [xv.]
autem die percutere desierunt.
Et idcirco eundem diem constitu[erunt]
sollempnem epularum atque leticie. [Hii]
vero iudei qui in oppidis non muratis
tis ac villis morabantur: Quar[tum]
tum decimum diem mensis ad[ar]
conviviorum et gaudii decreve[runt]
ita ut exultent in eo et mittant
sibi mutuo partes epularum ac [ciborum].
Scripsit itaque mardocheus omni[a]
hec: et litteris comprehensa mi[sit]
ad iudeos qui in omnibus regis
provinciis morabantur. tam i[n]
vicino positis quam procul: ut pr[imam]
et xv.am diem mensis adar pro festis
susciperent. et revertente semper a[n]
no sollempni celebrarent honore. qui[a]
in ipsis diebus se ulti sunt iudei de i[ni]
micis suis. et luctus atque tristi[cia]
in hilaritatem gaudiumque conver[sa]
sa sunt: essentque isti dies epula[rum]
atque leticie. et mitterent sibi in[vicem]
ciborum partes. et pauperibus [mu]
nuscula largirentur. Sus[ce]
peruntque iudei in sollempnem ritum
cuncta que eo tempore facere [ce]
perant: et que mardocheus litter[is]
facienda mandaverat. Aman
autem filius amadathi stir[pis]
agag hostis et adversarius iu[deorum]
cogitavit contra eos malum [ut]
occideret eos atque deleret. et mi[sit]
quod nostra lingua vertitur in sorte[m].
Et post ea ingressa est hester [ad]
regem obsecrans ut conatus e[ius]
litteris regis irriti fierent: et m[a]
lum quod contra iudeos cogitav[erat]
reverteretur in caput eius. De[nique]
et ipsum et filios eius affixerunt c[ruci].

atque ex illo tempore dies isti appel
lati sunt phurim .i. sortium:
eo quod phur .i. sors in urnam missa
fuerit. Et cuncta que gesta sunt
epistole .i. libri huius volumine
continentur: queque sustinuerunt et
que deinceps immutata sunt:
susceperunt iudei super se et semen
suum: et super cunctos qui reli
gioni eorum voluerunt copulari:
ut nulli liceat hos duos dies absque
sollempnitate transigere. quos scrip
tura testatur. et certa expetunt
tempora: annis sibi iugiter succe
dentibus. Isti sunt dies quos nulla
umquam delebit oblivio. et per sin
gulas generationes cuncte in toto
orbe provincie celebrabunt. Nec
est ulla civitas in qua dies phu
rim .i. sortium non observentur
a iudeis. et ab eorum progenie que
his ceremoniis obligata est.
Scripseruntque hester regina filia
abihail et mardocheus iudeus
etiam secundam epistolam ut omni
studio dies ista sollempnis sanciretur
in posterum. Et miserunt ad omnes
iudeos qui in centum xx. vii. regis
assueri provinciis versabantur
ut haberent pacem et susciperent
veritatem observantes dies sortium
et suo tempore cum gaudio cele
brarent: sicut constituerat mar
docheus et hester. Et illi observan
da susceperunt a se et a semine
suo ieiunia atque clamores. et sor
tium dies. Et omnia que in
libri huius qui vocatur hester
hystoria continentur. · x.

Rex vero assuerus omnem
terram et cunctas maris
insulas fecit tributarias. Cuius
fortitudo et imperium et dignitas
atque sublimitas qua exaltavit
mardocheum scripta sunt in li
bris persarum atque medorum:
et quomodo mardocheus iudaici
generis secundus a rege assuero
fuit. et magnus apud iudeos.
et acceptabilis plebi fratrum
suorum querens bona populo
suo: et loquens ea que ad pacem
sui seminis pertinerent. Que
habentur in hebreo plena fide
expressi. Hec autem que secuntur
scripta reperi in editione vul
gata. que grecorum lingua
et litteris continentur. Et interim
post finem libri hoc capitulum
ferebatur: quod iuxta consuetudi
nem nostram. obelo .i. veru pre
notavimus. Dixitque mar
docheus. A deo facta sunt ista.
Recordatus sum sompnii quod
videram. hec eadem significantis.
nec eorum quicquam irritum fuit. Par Nota de sompnio mardochei
vus fons qui crevit in fluvium. et
in lucem solemque conversus est
et in aquas plurimas redun
davit: hester est quam rex accepit
uxorem. et voluit esse reginam.
Duo autem dracones ego
sum et aman. Gentes que con
venerant hii sunt qui delere no
men conati sunt iudeorum.
Gens autem mea israel est qui
clamavit ad deum. Et sal
vum fecit dominus populum suum.
liberavitque nos de omnibus
malis: et fecit signa magna
atque portenta inter gentes:
Et duas sortes esse precepit. unam
populi dei. et alteram cunctarum
gentium. Venitque utraque
sors in statutum ex illo iam
tempore diem coram deo uni
versis gentibus: et recordatus est
dominus populi sui. ac misertus
hereditati sue. Et observabun
tur dies isti in mense adar
xiiii. et xv. die eiusdem mensis.
cum omni studio et gaudio in
unum cetum populi congregati
in cunctis deinceps generationes
populi israel. · xi. XI

Anno quarto regnantibus
ptolomeo et cleopatra.
attulerunt dositheus qui se
sacerdotem et levitici generis
esse ferebat. et ptolomeus filius
eius hanc epistolam phurim:
quam dixerunt interpretatum
esse lisimacum ptolomei filium
in ierusalem. Hoc quoque principium
erat in editione vulgata. quod
nec in hebreo nec apud ullum
fertur interpretum. Anno secundo regnante
artharxerse maximo prima

die mensis die mensis nisan
vidit somnium mardocheus
filius iaiyri. filii semei. filii cis
de tribu beniamin. homo iudeus
qui habitabat in urbe susis: vir
magnus. et inter primos aule
regie. Erat autem de eo numero
captivorum quos transtulerat
nabugodonosor rex babilonis
de ierusalem cum iechonia rege iude.

Rō de sompno mardochei

Et hoc eius somnium fuit.
Apparuerunt voces et tumultus.
et tonitrua. et terremotus. et con
turbatio super terram: et ecce duo
dracones magni parati contra
se in prelium. Ad quorum cla
morem concitate sunt nationes.
ut pugnarent contra gentem
iustorum. Fuitque dies illa tene
brarum et discriminis tribula
tionis et angustie: et ingens
formido super terram. Contur
bataque est gens iustorum timen
tium mala sua: et preparata
ad mortem. Clamaverunt
que ad deum: et illis vociferantibus
fons parvus crevit in fluvium
maximum. et in aquas pluri
mas redundavit. Lux et sol ortus
est: et humiles exaltati sunt et
devoraverunt inclitos. Quod cum
vidisset mardocheus: et surrexisset
de strato: cogitabat quid deus face
re vellet. Et fixum habebat in animo
scire cupiens quid significaret som
pnium. · xij.

XII

Morabatur autem eo tempore in
aula regis cum gabatha
et thara eunuchis regis. qui ia
nitores erant palatii. Cumque
intellexisset cogitationes eorum et curas dili
gentius pervidisset: didicit quod
conarentur in regem arthar
xersen manus mittere. et nunti
avit super eo regi. Qui de utroque
habita questione: confessos duci
iussit ad mortem. Rex autem
quod gestum erat scripsit in
commentariis. Sed et mardocheus
rei memoriam litteris tradidit.
Precepitque ei rex ut in aula
palatii moraretur: datis ei pro
delatione muneribus. Aman vero
filius amadathi bugeus erat

al' bagatha

cogitationes

gloriosissimus coram rege. et vo[luit]
nocere mardocheo et populo eius
pro duobus regis eunuchis qui fuerant
interfecti. Huc usque prohemium.
Que sequuntur eo loco posita erant ubi
scriptum est in volumine et dirip[u]
erunt bona vel substantias eo[rum]
in sola vulgata editione repperi[mus].
Epistole autem hoc exemplar fu[it].
Rex maximus · xiij.
Arthaxerxes ab india us[que]
ethiopiam. centum. xxvij. provin
ciarum principibus et ducibus qu[i]
eius imperio subiecti sunt. salu[tem]
dicit. Cum plurimis gentibus
imperarem: et universum orbem
mee ditioni subiugassem: volui
nequaquam abuti potentie magni
tudine. sed clementia et lenitate gub[er]
nare subiectos: ut absque ullo ter[rore]
vitam silentio transigentes. op[ta]
ta cunctis mortalibus pace fru[erentur].
Querente autem me a consili[ari]
is meis quomodo hoc posset im[pleri]
ri: unus qui sapientia et fide cet[eros]
precellebat et erat post regem se[cun]
dus aman nomine indicavit mi[hi]
in toto orbe terrarum populum
esse dispersum qui novis uteret[ur]
legibus. et contra omnium gen[tium]
faciens consuetudinem regum
iussa contempneret: et universa[rum]
concordiam nationum sua dis[sen]
tione violaret. Quod cum didici[ss]
imus: videntes unam gentem
rebellem adversum omne ge[nus]
hominum perversis uti legibus
nostrisque iussionibus contraire. et
turbare subiectarum nobis pro[vin]
ciarum pacem atque concordiam:
iussimus ut quoscumque aman
in omnibus provinciis prepositus
et secundus a rege. et quem patris loco
colimus monstraverit: cum
coniugibus ac liberis deleantur ab
inimicis suis. nullusque eorum
misereatur. xiiij. die. xii. mensis
adar anni presentis: ut nefarii
homines uno die ad inferos
descendentes reddant imperio nostro pacem
quam turbaverant. Huc usque
exemplar epistole. Que sequuntur
post eum locum scripta repperi
ubi legitur. Pergensque mar

Mardocheus fecit omnia que ei mandaverat Hester. Nec tamen habentur in hebraico: et apud nullum penitus feruntur interpretum. Mardocheus autem deprecatus est Dominum memor omnium operum eius et dixit. Domine Domine rex omnipotens in ditione enim tua cuncta sunt posita. et non est qui possit tue resistere voluntati: si decreveris salvare Israel. Tu fecisti celum et terram. et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es: nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc: ut non adorarem Aman superbissimum. Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem: sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem. et ne quempiam adorarem excepto Deo meo. Et nunc Domine rex Deus Abraham miserere populi tui quia volunt nos inimici nostri perdere: et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti de Egypto. Exaudi deprecationem meam et propitius esto sorti et funiculo hereditatis tue et converte luctum nostrum in gaudium ut viventes laudemus nomen tuum Domine: et non claudas ora te canentium. Omnis quoque Israel pari mente et obsecratione clamavit ad Dominum. eo quod eis certa mors inpenderet.

Hester quoque ·xiiii· regina confugit ad Dominum. pavens periculum quod inminebat. Cumque deposuisset vestes regias: fletibus et luctui apta indumenta suscepit. et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput: et corpus suum humiliavit ieiuniis. Omniaque loca in quibus letari ante consueverat. crinium laceratione complevit. et deprecabatur Dominum Deum Israel dicens. Domine mi qui rex noster es solus adiuva me solitariam et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu Domine tulisses Israel de cunctis gentibus: et patres nostros ex omnibus

retro maioribus suis ut possideres hereditatem sempiternam: fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum: coluimus enim deos eorum. Iustus es Domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute: sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes volunt tua mutare promissa. et delere hereditatem tuam et claudere ora te laudantium atque extinguere gloriam templi et altaris tui: ut aperiant ora gentium et laudent idolorum fortitudinem: et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas Domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram. Sed converte consilium eorum super eos. et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento Domine et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre: et michi da fiduciam rex deorum et universe potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo. in conspectu leonis. et transfer cor illius in odium hostis nostri: ut et ipse pereat: et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua. et adiuva me nullum aliud habentem auxilium nisi te Domine qui habes omnium scientiam: et nosti quia oderim gloriam iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam: quod abhominer signum superbie et glorie mee: et detester illud quasi pannum menstruate. et non portem in diebus silentii mei; et quod non comederim in mensa Aman. nec michi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum: et numquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem nisi in te. Domine Deus Abraham Deus fortis super omnes exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent: et libera

quod est super caput meum in diebus ostentationis mee

al' inquior

Hec usque Al' h' ... c. xv.

XV

nos de manu inimicorum. et
erue me a timore meo. Hec
quoque addita reperi in editio
ne vulgata. · xv ·

Et mandavit ei haud
dubium quin hester
mardocheus ut ingrederetur
ad regem et rogaret pro populo
suo et pro patria sua. Memorare
inquit dierum humilitatis tue
quomodo nutrita sis in manu
mea quia aman secundus a rege
locutus est contra nos in mortem:
et tu invoca dominum et loquere re
gi pro nobis. et libera nos de
morte. Nec non et ista que sub
dita sunt. Die autem tertio
deposuit vestimenta sua orna
tus sui et circumdata est gloria
sua. Cumque regio fulgeret
habitu. et invocasset omnium
rectorem et salvatorem deum:
assumpsit duas famulas. et
super unam quidem innitebatur
quasi pre delitiis et nimia tene
ritudine corpus suum ferre
non sustinens. Altera autem
famularum sequebatur domi
nam. defluentia in humum
indumenta sustentans. Ipsa
autem roseo vultum colore
perfusa. et gratis ac nitentibus
oculis tristem celabat animum:
et nimio timore contractum.
Ingressa igitur cuncta per
ordinem ostia: stetit contra
regem ubi ille residebat super
solium regni sui. indutus ves
tibus regiis. auroque fulgens. et
pretiosis lapidibus: eratque terri
bilis aspectu. Cumque elevasset
faciem et ardentibus oculis furo
rem pectoris indicasset: regina
corruit. et in pallorem colore
mutato: lassum super ancillam
reclinavit caput. Convertitque
deus spiritum regis in mansuetu
dinem: et festinus ac metuens
exilivit de solio. et sustentans
eam ulnis suis donec rediret
ad se: his verbis blandiebatur.
Quid habes hester? Ego sum fra
ter tuus noli metuere: non morie
ris. Non enim pro te sed pro omnibus

(margin: constitutio; in editione vulgata repi; al' sanctus)

hec lex constituta est. Accede
et tange sceptrum. Cumque il
la reticeret: tulit auream virgam
et posuit super collum eius. et os
culatus est eam. et ait. Cur mihi
non loqueris? Que respondit.
Vidi te domine quasi angelum
dei. et conturbatum est cor meum
pre timore glorie tue. Valde
mirabilis es domine: et facies
tua plena est gratiarum. Cumque
loqueretur: rursus corruit. et
pene exanimata est. Rex autem
turbabatur. et omnes ministri
eius consolabantur eam. Exem
plar epistole regis artaxerxis
quam pro iudeis ad totas regni sui
provincias misit. Quod et ipsum in
hebraico volumine non habetur.

Rex magnus · xvi ·
artaxerxis ab india usque
ethiopiam. centum xxvii. pro
vinciarum principibus ac ducibus qui
nostre obediunt iussioni: salutem
dicit. Multi bonitate principum
et honore qui in eos collatus est:
abusi sunt in superbiam. Et non
solum subiectos regibus nituntur
opprimere: sed datam sibi gloriam
non ferentes. in ipsos qui dederunt
moliuntur insidias. Nec con
tenti sunt gratias non agere beneficiis. et
humanitatis in se iura violare: sed
dei quoque cuncta cernentis arbitrium
se fugere posse sententiam. Et in
tantum vesanie proruperunt: ut
eos qui credita sibi officia dili
genter observant. et ita cuncta agunt
ut omnium laude sint digni: menda
ciorum cuniculis conentur subvertere. dum
aures principum simplices et ex
sua natura alios estimantes cal
lida fraude decipiunt. Que res et
veteribus probatur hystoriis. et ex
his que geruntur cotidie: quomodo
malis quorundam suggestionibus
regum studia depraventur. Unde
providendum est paci omnium pro
vinciarum. Nec putare debetis si di
versa iubeamus ex animi nostri venire
levitate: sed pro qualitate et necessi
tate temporum. ut rei publice postulat
utilitas ferre sententiam. Et ut
manifestius quod dicimus intelligatis

aman filius amadathi et animo
et gente macedo alienus que a persarum
sanguine et pietatem nostram sua
crudelitate commaculans peregri-
nus a nobis susceptus est et in tan-
tum in se expertus humanitatem ut
pater noster vocaretur et adoraretur
ab omnibus post regem secundus. Qui in
tantum arrogantie tumorem
sublatus est ut regno nos privare
niteretur et spiritu. Nam mardocheum
cuius fide et beneficiis vivimus et
consortem regni nostri hester cum omni
gente sua novis quibusdam atque in-
auditis machinis expetivit in mortem:
hoc cogitans ut illis interfec-
tis insidiaretur nostre solitudini et
regnum persarum transferret in
macedonas. Nos autem a pessimo
mortalium iudeos nece destinatos
in nulla penitus culpa repperimus:
sed econtrario iustis utentes legibus
et filios altissimi semperque viventis
dei: cuius beneficio et patribus nostris et
nobis regnum est traditum et
usque hodie custoditur. Unde eas
litteras quas sub nomine nostro ille
direxerat sciatis esse irritas. Pro quo
scelere ante portas huius urbis
id est susis et ipse qui machinatus est
et omnis cognatio eius pendet in
patibulis: non nobis sed deo ei red-
dente quod meruit. Hoc autem
edictum quod nunc mittimus in cunc-
tis urbibus proponatur ut liceat iu-
deis uti legibus suis. Quibus
debetis esse adiminiculo ut eos qui se
ad necem eorum paraverant possint
interficere quartadecima die men-
sis xii. qui vocatur adar. Hanc
enim diem omnipotens deus mero-
ris et luctus eis vertit in gaudium.
Unde et vos inter ceteros dies festos
hanc habetote diem: et celebrate
eam cum omni leticia: ut et in po-
sterum cognoscant omnes qui
fideliter persis obediunt dignam
pro fide recipere mercedem. Qui
autem insidiantur regno eorum:
perire pro scelere. Omnis autem
provincia et civitas que noluerit
sollemnitatis huius esse particeps
gladio et igne pereat: et sic deleatur
ut non solum hominibus sed etiam
bestiis invia sit in sempiternum:
pro exemplo contemptus et in-
obedientie.

Explicit liber hester et incipit prologus in librum Judith ~~et sequitur liber tob al' thobie~~

Apud hebreos liber iudith inter
agiographa legitur cuius
auctoritas ad roboranda illa que
in contentione veniunt minus
ydonea iudicatur: chaldeo tamen
sermone conscriptus inter hy-
storias computatur. Sed quia
hunc librum sinodus nicena
in numero sanctarum scripturarum
legitur computasse: acquievi
postulationi vestre immo exactioni.
et sepositis occupationibus quibus
vehementer arcebar: huic unam
lucubratiunculam dedi magis
sensum e sensu quam ex verbo verbum
transferens. Multorum codicum
varietatem vitiosissimam am-
putavi: sola ea que intelligen-
tia integra ~~habere~~ in ver-
bis chaldeis invenire potui: la-
tinis expressi. Accipite iudith
viduam castitatis exemplum
et triumphali laude perpetuis
eam preconiis declarate. Hanc
enim non solum feminis sed et
viris imitabilem dedit. qui
castitatis eius remunerator
virtutem talem tribuit: ut in-
victum omnibus hominibus
vinceret et insuperabilem superaret.

Explicit prologus incipit liber Judith

Arphaxat itaque
rex medorum
subiugaverat
multas gentes
imperio suo et
ipse edificavit
civitatem pote-
tissimam quam appellavit
helhatanis: ex lapidibus qua-
dratis et sectis et fecit muros
eius in altitudine cubitorum
lxx. et in latitudine cubitorum
xxx. et turres vero eius posuit in
altitudine cubitorum centum
per quadrum vero earum latus
utrumque vicenorum pedum spacio
tendebatur. Posuitque portas

al' igbachanis vel her ba-
chanis

eius in altitudinem turrium:
et gloriabatur quasi potens in
potentia exercitus sui. et in gloria
quadrigarum suarum. Anno
igitur duodecimo regni sui na
bugodonosor rex assyriorum qui
regnabat in niniue ciuitate
magna pugnauit contra arpha
xat: et optinuit eum in campo
magno qui appellatur ragau.
circa eufraten. et tygrim et iadasan
in campo erioch regis elicorum.
Tunc exaltatum est regnum na
bugodonosor et cor eius eleuatum
est: et misit ad omnes qui habi
tabant in cilicia et damasco. et
libano. et ad gentes qui sunt in
carmelo et cedar: et ad inhabitan
tes galileam. in campo magno
hesdrelon: et ad omnes qui erant
in samaria et transflumen ior
danem usque ierusalem: et omnem
terram iesse quousque perueniatur
ad montes ethiopie. Ad hos omnes
hos misit nuntios nabugodono
sor rex assyriorum. Qui omnes
uno animo contradixerunt. et re
miserunt eos uacuos: ac sine ho
nore abiecerunt. Tunc indigna
tus est nabugodonosor rex. ad
omnem terram illam: et iura
uit per regnum et thronum suum.
quod defenderet se ab omnibus regio
nibus his. ii.

II Nota de nabugodonosor

Anno tertiodecimo nabu
godonosor regis. xx.ii. die
mensis primi: factum est uer
bum in domo nabugodonosor
regis assyriorum ut defenderet se.
Uocauitque omnes maiores na
tu. omnesque duces et bellatores
suos et habuit cum eis misterium
consilii sui. Dixitque cogitatio
nem suam in eo esse. ut omnem
terram suo subiugaret imperio.
Quod dictum cum placuisset omnibus:

Nota de holoferne

uocauit nabugodonosor rex holo
fernem principem militie sue. et
dixit ei. Egredere aduersum
omne regnum occidentis: et
contra eos precipue qui contempse
runt imperium meum. Non
parcet oculus tuus ulli regno.
omnemque urbem munitam
subiugabis michi. Tunc holofer
nes uocauit duces et magistratus
uirtutis assyriorum. et dinumera
uit uiros in expeditione sicut pre
cepit ei rex: centum uiginti milia
peditum pugnatorum. et equites
sagittarios. xii. milia. Omnemque
expeditionem suam fecit prae
ire in multitudine innumerabilium
camelorum cum hiis que exercitibus
sufficerent copiose: boum quoque
armenta. gregesque ouium quorum
non erat numerus. frumentum ex omni
syria in transitu suo parari con
stituit. Aurum uero et argentum
de domo regis assumpsit multum
nimis: et profectus est ipse et omnis
exercitus. cum quadrigis et equitibus
et sagittariis: qui cooperuerunt
faciem terre sicut locuste. Cum
que pertransisset fines assyriorum
uenit ad magnos montes ange
qui sunt a sinistro cilicie: ascendit
que omnia castella eorum. et opti
nuit omnem munitionem. Effre
git autem ciuitatem opinatissimam
meloth. predauitque omnes
filios tharsis et filios ismael qui erant
contra faciem deserti. et ad austrum
terre celeon: et transiuit eufraten
et uenit ad mesopotamiam. Et fre
git omnes ciuitates excelsas que erant
ibi: a torrente mambre usque quo
perueniatur ad mare. et occupauit
terminos eius a cilicia usque ad fines
iaphet qui sunt ad austrum. Ad
duxit quoque omnes filios madian
ac predauit omnem locupletatio
nem eorum. omnesque resistentes
sibi occidit in ore gladii. Et post
descendit in campos damasci in die
bus messis. et succendit omnia sata
omnesque arbores ac uineas fecit
incidi. et cecidit timor illius super
omnes inhabitantes terram. iii.
Tunc miserunt legatos suos uniuersarum
urbium et prouinciarum reges ac
principes syrie sal. mesopotamie
et syrie sobal: et libie atque cilicie
uenientes ad holofernem dixerunt.
Desinat indignatio tua circa
nos. Melius est enim ut uiuentes
seruiamus nabugodonosor regi

magno et subditi simus tibi quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostre dampna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio, omnes colles et montes et campi, armenta boum gregesque ovium caprarumque equorum et camelorum et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sunt: sint omnia sub lege tua. Nos etiam et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores et principes et honorati simul cum populis exirent obviam venienti: excipientes eum cum coronis et lampadibus, ducentes choros in tibiis et tympanis. Nec ista facientes ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lucos eorum excidit. Preceperat enim illi nabugodonosor rex ut omnes deos terre exterminaret, videlicet ut ipse solus deus diceretur ab hiis nationibus que potuissent holofernis potencia subiugari. Pertransiens autem syriam sobal et omnem apameam omnemque mesopotamiam, venit ad ydumeam in terram gabaa, accepitque civitates eorum, et sedit ibi per .xxx. dies, in diebus quibus adunari precepit universum exercitum virtutis sue.

Tunc audientes .iiij. hec filii israel qui habitabant terram iude, timuerunt valde a facie eius. Tremor etiam et horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret ierusalem et templo domini quod fecerat civitatibus ceteris et templis earum. Et miserunt in omnem samariam usque iericho per circuitum, et preoccupaverunt omnes vertices montium, et muris circumdederunt vicos suos, et congregaverunt frumenta in preparationem pugne. Sacerdos etiam heliachim scripsit ad universos qui erant contra hesdrelon que est contra faciem campi magni iuxta dothaim, et universos per quos transitus esse poterat, ut optinerent ascensus montium per quos via esse poterat ad ierusalem: ut illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii israel secundum quod constituerat eis heliachim sacerdos domini. Et clamavit omnis populus ad dominum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in ieiuniis ipsi et mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis, et infantes prostraverunt contra faciem templi domini, et altare domini operuerunt cilicio. Et clamaverunt ad dominum deum israel unanimiter ne darentur in predam infantes eorum et uxores eorum in divisionem et civitates eorum in exterminium et sancta eorum in pollutionibus. Tunc eliachim sacerdos domini magnus circuivit omnem israel, allocutusque est eos dicens: Scitote quoniam exaudiet dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu domini. Memores estote moysi servi domini, qui amaleth confidentem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu suo et in clipeis suis et in curribus suis et in equitibus suis non in ferro pugnando, sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt universi hostes israel, si perseveraveritis in hoc opere quod cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominum permanebant in conspectu domini, ita ut etiam hii qui holocausta domino offerebant precincti ciliciis offerrent sacrificia domino. Et erat cinis super capita eorum, et ex toto corde suo omnes orabant dominum ut visitaret populum suum israel. ~~Nunciatum quoque est holoferni~~ prostrati

cap. v.

V

V Nuntiatum quoque est holoferni principi militie assyriorum quod filii israel prepararent se ad resistendum ac montium itinera conclusissent. et furore nimio exarsit in iracundia magna. Vocavitque omnes principes moab et duces ammon. et dixit eis. Dicite michi quis sit populus iste qui montana obsidet. aut que et quales et quante sint civitates eorum. que etiam sit virtus eorum. aut que sit multitudo eorum. vel quis rex militie illorum. et quare pre omnibus qui habitant in oriente isti contempserint nos. et non exierint obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc achior dux omnium filiorum ammon respondens ait. Si digneris audire domine mi. dicam veritatem in conspectu tuo. de populo isto qui in montanis habitat. et non egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie caldeorum est. Hic primum in mesopotamia habitavit quia noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra caldeorum. Deserentes itaque cerimonias patrum suorum que in multitudine deorum erant. unum deum celi coluerunt. qui et precepit eis ut exirent inde et habitarent in charran. Cumque operuisset omnem terram fames. descenderunt in egyptum. illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt ut dinumerari eorum non possit exercitus. Cumque gravaret eos rex egypti. atque in edificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos. clamaverunt ad deum suum et percussit totam terram egypti plagis variis. Cumque eiecissent eos a se egyptii et cessasset plaga ab eis et iterum vellent eos capere et ad suum servitium revocare. fugientibus his deus celi mare aperuit. ita ut hinc inde aque quasi murus solidarentur. et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus egyptiorum eos persequeretur. ita aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi etiam mare rubrum deserta syna montis occupaverunt in quibus numquam homo habitare potuit vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum. et per annos quadraginta annonam de celo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta et absque scuto et gladio deus eorum pro eis pugnavit et vicit. et non fuit qui insultaret populo isti nisi quando recessit a cultura domini dei sui. Quotienscumque autem preter ipsum deum suum alterum coluerunt. dati sunt in predam et in gladium et in opprobrium. Quotienscumque autem penituerunt se recessisse a cultura dei sui. dedit eis deus celi virtutem resistendi. Denique chananeum et iebuseum et ferezeum et etheum et eveum et amorreum et omnes potentes in esebon prostraverunt et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. et usque dum non peccarent in conspectu dei sui erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat eis deus ut ambularent in ea. exterminati sunt preliis a multis nationibus et plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad dominum deum suum ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt et ascenderunt montana hec omnia et iterum possident ierusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum. et ascendamus ad illos quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi. et subiugati erunt sub iugo potentie tue. Si vero non est offensio populi huius coram deo suo. non poterimus resistere

illis quoniam deus illorum defendet
illos: et erimus in obprobrium
universe terre. Et factum est
cum cessaret loqui achior hec
verba: irati sunt omnes magnates holofernis et cogitabant
interficere eum dicentes ad alterutrum. Quis iste est qui filios israel posse dicat resistere regi nabugodonosor et exercitibus eius
homines inermes et sine virtute
et sine peritia pugne? Ut ergo
agnoscat achior quod non fallit nos:
ascendamus ad montana. et
cum capti fuerint potentes eorum tunc cum eodem gladio transverberabitur: ut sciant omnes
gentes quoniam nabugodonosor deus
terre est. et preter ipsum alius non
est. ·VI·

Factum est autem cum
cessassent loqui: indignatus
holofernes vehementer dixit ad
achior. Quoniam tu prophetasti nobis
dicens quod gens israel defendatur a
deo suo ut ostendam tibi quod non
est deus nisi nabugodonosor:
cum percusserimus eos omnes
sicut hominem unum. tunc et ipse
cum illis assyriorum gladio interibis. et omnis israel tecum perditione disperiet: et probabis quia
nabugodonosor dominus sit universe terre. Tuncque gladius militie mee transiet per latera tua.
et confixus cades inter vulneratos israel: et non respirabis ultra
donec exterminieris cum illis.
Porro autem si prophetiam tuam
veram existimas: non concidat
vultus tuus. et pallor qui faciem
tuam obtinuit abscedat a te:
si verba mea hec putas impleri
non posse. Ut autem noveris
quod simul cum illis hec experieris:
ecce ex hac hora illorum populo
sociaberis. ut dum dignas
gladii mei penas exceperint:
ipse simul ultioni subiaceas.
Tunc holofernes precepit servis
suis ut comprehenderent achior
et perducerent eum in bethuliam
et traderent eum in manus filiorum israel. Et accipientes eum
servi holofernis profecti sunt per
campestria. Sed cum appropinquassent ad montana: exierunt
contra eos fundibularii. Illi autem
divertentes a latere montis: ligaverunt achior ad arborem
manibus et pedibus. et sic vinctum de
restibus dimiserunt eum: et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii
israel descendentes de bethulia venerunt ad eum. Quem solventes
duxerunt ad bethuliam: atque in
medio populi illum statuentes
percunctati sunt quid rerum esset quod illum
vinctum assyrii reliquissent.
In diebus illis erant illic principes
ozias filius micha de tribu symeon:
et charmi qui et gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu
omnium achior dixit omnia que
locutus ipse fuerat ab holoferne interrogatus: et qualiter populus
holofernis voluisset propter hoc verbum
interficere eum. et quemadmodum
ipse holofernes iratus iussit eum
israelitis hac de causa tradi. ut dum
vinceret filios israel: tunc etiam
ipsum achior diversis iubeat suppliciis interire. propter hoc quod dixisset deus
celi defensor eorum est. Cumque universa achior exposuisset. omnis
populus cecidit in faciem adorans
dominum et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas effuderunt
dicentes. Domine deus celi et terre
intuere superbiam eorum et respice ad nostram humilitatem. et
faciem tuorum sanctorum attende et ostende quoniam non derelinquis
presumentes de te. et presumentes
de se. et de sua virtute gloriantes
humilias. Finito itaque fletu et
per totam diem populorum oratione completa: consolati sunt
achior dicentes. Deus patrum nostrorum
cuius tu virtutem predicasti
ipse tibi hanc dabit vicissitudinem:
ut eorum magis interitum tu
videas. Cum vero dominus deus
noster dederit hanc libertatem servis
suis sit et tecum deus in medio
nostri: ut sicut placuerit tibi ita cum
omnibus tuis converseris. Tunc
ozias finito consilio suscepit

eum in domum suam. et fecit cenam
magnam: et vocatis omnibus pres-
biteris simul expleto ieiunio re-
fecerunt. Postea vero convocatus
omnis populus per totam noctem
intra ecclesiam oraverunt. peten-
tes auxilium a deo israel. vii.

VII

Holofernes autem altera die
precepit exercitibus suis ut
ascenderent contra bethuliam. Erant
autem preditum bellatorum. c. — id est pedites sine pedestres
xx. milia et equites. xxii. milia. propter
preparationes virorum illorum
quos occupaverat captivitas: et
abducti fuerant de provinciis et urbibus
universe iuventutis. Omnes pariter para-
verunt se ad pugnam contra fili-
os israel: et venerunt per crepidinem
montis usque ad apicem qui respicit
dothaim a loco qui dicitur belma usque ad
celmon qui est contra hesdrelon.
Filii autem israel ut viderunt multi-
tudinem illorum prostraverunt se super
terram mittentes cinerem super
capita sua. unanimes orantes ut
deus israel misericordiam suam ostende-
ret super populum suum. Et as-
sumentes arma sua bellica. sederunt
per loca que angusti itineris tramitem
dirigunt inter montuosa: et
erant custodientes ea tota die et
nocte. Porro holofernes dum circui-
ret per gyrum: reperit quod fons qui
influebat aque ductum illorum
a parte australi extra civitatem di-
rigeret. et incidi precepit aque-
ductum eorum. Erant tamen non
longe a muris fontes ex quibus fur-
tim videbantur haurire aquam.
ad refocillandum citius quam ad pota-
dum. Sed filii amon et moab
accesserunt ad holofernem dicentes.
Filii israel non in lancea nec in sagit-
ta confidunt: sed montes defendunt
illos: et colles in precipitio constitu- — muniunt
ti. Ut ergo sine congressione pugne
possis superare eos: pone custodes fon-
tium ut non hauriant ex eis. et
sine gladio interficies eos: vel certe
fatigati tradent civitatem suam.
quam putant in montibus positam superari
non posse. Et placuerunt verba
hec coram holoferne. et coram omnibus
satellitibus eius: et constituit per gyrum

centenarios per singulos fontes
ista custodia per dies per.
expleta: defecerunt cisterne et colle
ones aquarum omnibus habita
tibus in bethulia. ita ut non e
intra civitatem unde satiare
vel una die: quia ad mensura
dabatur populis aqua quotidie
Tunc ad oziam congregati om
viri et femine iuvenes senes
parvuli: simul omnes una v
dixerunt. Iudicet deus inter n
et te: quia fecisti in nos mala n
loqui pacifice cum assyriis: et
hoc vendidit nos deus in man
eorum. et ideo non est qui adiu
cum prosternamur ante oculos
eorum. in siti et perditione mag
Et nunc congregate univers
qui in civitate sunt: ut spont
tradamus omnes populo hol
nos. Melius est enim ut ca
benedicamus deum viventes. q
moriamur et simus obprob
omni carni: cum viderimus u
res nostras et infantes nostros mo
te oculos nostros. Contestamur
die celum et terram. et deum p
nostrorum qui ulciscatur nos s
peccata nostra: ut iam tradatis
tatem in manu militie holofe
et sit finis noster brevis in ore gla
qui longior efficitur in aridita
sitis. Et cum hec dixissent
est fletus et ululatus mag
in ecclesia ab omnibus. et per mu
horas una voce clamaverunt
ad deum dicentes. Peccavim
cum patribus nostris. iniuste eg
iniquitatem fecimus: quia
pius es miserere nobis aut
tuo flagello vindica iniquita
nostras: et noli tradere confite
te. populo qui ignorat te: ut
dicant inter gentes. Ubi e
deus eorum. Et cum fatig
his clamoribus et his fletib
siluissent: exurgens oz
in fusus lacrimis dixit. E
animo estote fratres et hos qui
dies expectemus a domino
sericordiam. forsitan enim
gnationem suam abscidet
gloriam nomini suo. Si

transactis .v. diebus non venerit adiu-
torium: faciemus hec verba que
locuti estis. ·viii·
Et factum est cum audisset
hec verba iudith vidua que
erat filia merari filii idox. filii
ioseph. filii ozie. filii elai. filii iam-
nor. filii gedeon. filii raphaim. filii
achitob. filii melchie. filii enan:
filii nathanie. filii salathiel. filii
symeon. filii ruben: et vir eius
fuit manasses. qui mortuus est
in diebus messis ordeacee. Instabat
enim super alligantes manipu-
los in campo: et venit estus super
caput eius et mortuus est in bethu-
lia civitate sua: et sepultus est illic
cum patribus suis. Erat autem
iudith relicta eius vidua iam
annis tribus et mensibus sex: et in supe-
rioribus domus sue fecit sibi secretum
cubiculum in quo cum puellis
suis clausa morabatur. et habens
super lumbos suos cilicium: ieiuna-
bat omnibus diebus vite sue preter
sabbata. et neomenias et festa domus
israel. Erat enim eleganti aspectu
nimis. cui vir suus dimiserat
divitias multas. et familiam co-
piosam: ac possessiones armentis
boum. et gregibus ovium plenas.
Et erat hec in omnibus famosissima.
quia timebat dominum valde; nec erat
qui loqueretur de illa verbum ma-
lum. Hec itaque cum audisset
quia ozias promisisset quod transacto
v. die traderet civitatem: misit ad
presbyteros chabri et carmin: et venerunt
ad illam: et dixit illis. quod est verbum
in quo consensit ozias. ut tradet
civitatem assyriis si intra quinque
dies non venerit nobis adiutorium:
Et qui estis qui temptatis dominum:
Non est iste sermo qui misericordiam pro-
vocet. sed potius qui iram excitet.
et furorem accendat. Posuistis
vos tempus miserationis domini.
et in arbitrium vestrum diem
constituistis ei. Sed quia patiens
est dominus. in hoc ipso peniteamus:
et indulgentiam eius fusis lacri-
mis postulemus. Non enim quasi
homo deus sic comminabitur. neque
sicut filius hominis ad iracundiam
inflammabitur. Et ideo humilie-
mus illi animas nostras. et in spiritu
constituti et humiliato servientes
illi dicamus flentes domino. ut
secundum voluntatem suam sic fa-
ciat nobiscum misericordiam suam:
ut sicut conturbatum est cor nostrum
in superbiam illorum. ita etiam
de nostra humilitate gloriemur: quia
non sumus secuti peccata patrum
nostrorum: qui dereliquerunt
deum suum: et adoraverunt deos
alienos: pro quo scelere dati sunt
in gladium. et in rapinam et in
confusionem inimicis suis. Nos
autem alterum deum nescimus
preter ipsum. Expectemus humiles
consolationem eius. et exquiret
sanguinem nostrum de afflictioni-
bus inimicorum nostrorum: et humi-
liabit omnes gentes quecumque
insurgunt contra nos: et faciet
illas sine honore dominus deus
noster. Et nunc fratres quoniam vos qui
estis presbyteri in populo dei. ex
vobis enim pendet anima illorum:
ad eloquium enim corda eorum
erigite: ut memores sint quia
temptati sunt patres nostri ut proba-
rentur si vere coluerunt deum suum.
Memores esse debent quomodo pater
noster abraham temptatus est. et
per multas tribulationes amicus
dei effectus est. Sic ysaac. sic iacob
Sic moyses: et omnes qui placue-
runt deo. per multas tribulationes
transierunt fideles. Illi autem qui
temptationes non susceperunt cum
timore domini. et impatientiam
suam et improperium murmurationis
sue contra dominum protulerunt: exter-
minati sunt ab exterminatore: et
a serpentibus perierunt. Et nos ergo
non ulciscamur nos pro his que
patimur. sed reputantes peccatis nostris
hec ipsa supplicia minora esse: fla-
gella domini quasi servi qui corri-
pimur. ad emendationem non
ad perditionem nostram evenisse cre-
damus. Et dixerunt illi ozias
et presbyteri. Omnia que locuta
es vera sunt: et non est in sermonibus
tuis ulla reprehensio. Nunc ergo
ora pro nobis quia mulier sancta es.

& timens dnm. Et dixit illis iudith.
Sicut q loqui potui dei ee cognoscitis:
ita q fecit dispositis probate si ex
deo est: & orate ut faciat firmum de
silium meum deus. Stabitis vos
ad portam nocte ista. & ego exeam
cum abra mea: & orate ut sicut di
xistis in diebus quinq respiciat
dominus populum suum isrl. Vos
autem nolo ut scrutemini actum
meum. & usq dum renuntiem
vobis nichil aliud fiat nisi oratio
pro me ad dnm deum nr̄m. Et
dixit ad eam ozias princeps iudee.
Vade in pace. & dominus sit tecum
in ultione inimicorum nostrorum. Et
revertentes abierunt. ix.

IX

Quibus abscedentibus: iudith
ingressa est oratorium
suum. & induens se cilicio posuit
cinerem super caput suum. & pster̄
nens se clamavit ad dnm dicens.
Domine deus patris mei symeon.
qui dedisti ei gladium in defensione
alienigenarum. qui violatores
extiterunt in coinquinatione sua.
& denudaverunt femur virginis
in confusionem: & dedisti mulieres
eorum in predam. & filias illorum
in captivitatem. & omnem predam
in divisionem. servis tuis qui ze
laverunt zelum tuum: subveni te
queso domine deus meus michi
vidue. Tu enim fecisti priora
& illa post illa cogitasti: & hoc factum
est q ipse voluisti. Omnes enim
vie tue parate sunt. & tua iudicia
& providentia tua posuisti. Respi
ce castra assyriorum nunc sicut
tunc castra egyptiorum videre
dignatus es quando post servos
tuos armati currebant confidentes
in quadrigis & in equitatu suo:
et in multitudine bellatorum. Sz
aspexisti super castra eorum: & tene
bre fatigaverunt eos. Tenuit pe
des eorum abyssus: & aque operue
runt eos. Sic fiant & isti domine.
qui confidunt in multitudine sua
& in curribus suis: & in contis & in
sagittis suis. & in lanceis gloriantur.
& nesciunt quia tu ipse es deus nr̄.
qui conteris bella ab initio: & dns
nomen est tibi. Erige brachium
tuum sicut ab initio: & allide
virtutem illorum in virtute
Cadat virtus eorum in iracun
dia tua qui promittunt se vio
lare sancta tua. & polluere taber
naculum nominis tui. & deicere
gladio suo cornu altaris tui.
Fac domine. ut gladio proprio
superbia amputetur. Capia
laqueo oculorum suorum in
& percuties eum ex labiis cari
mee. Da michi in animo con
stantiam ut contempnam illum & vir
tutem eius ut evertam eum. Erit
memoriale nominis tui. cum
manus femine deiecerit eum
Non enim in multitudine est
virtus tua domine. neqz in equo
rum viribus voluntas tua: nec super
ab initio placuerunt tibi. Sed
humilium mansuetorum
semper placuit deprecatio. Deus
celorum creator aquarum et
dominus totius creature: ex
me miseram deprecantem. et
tua misericordia presumentem
Memento domine testamenti
& da verbum in ore meo. & in
meo consilium corrobora: ut
tua in tua sanctificatione
neat. & omnes gentes cognos
qm tu es deus. & non est alius
preter te. x.

Factum est autem cum
cessasset clamare ad dominum
surrexit de loco ubi iacuerat
ta domino. Vocavitqz abram
& descendens in domum suam
stulit a se cilicium. & exuit se
vestibus viduitatis sue: & la
corpus suum & unxit se my
optimo. & discriminavit crin
capitis sui: & imposuit mit
super caput suum: & indu
vestibus iocunditatis sue. ind
qz sandalia pedibus suis. a
sit qz sera dextraliola. & lilia
in aures. & anulos: & omni
ornamentis suis ornavit se
Cui etiam dominus contulit
splendorem: qm omnis ista
compositio non ex libidine
ex virtute pendebat. & ideo d
hanc in illam pulcritudinem

ampliavit: ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abre sue ascopam vini et vas olei et polentam et lapides et panes et caseum: et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis: invenerunt expectantem oziam et presbiteros civitatis. Qui cum vidissent eam: stupentes mirati sunt nimis pulcritudinem eius. Nichil tamen interrogantes eam: dimiserunt transire dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi gratiam et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret. et glorietur super te ierusalem: et sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hii qui illic erant omnes una voce. fiat fiat. Iudith vero orans dominum transiit portas ipsa et abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei: occurrerunt ei exploratores assiriorum et tenuerunt illam dicentes. Unde venis aut quo vadis. Que respondit. Filia sum hebreorum. Ideo ego fugi a facie eorum. quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in predationem. pro eo quod contempnentes vos noluerunt ultro tradere se ipsos: ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens. Vadam ad faciem principis holofernis. ut indicem illi secreta illorum. et ostendam illi quo aditu possit optinere eos: ita ut non cadat nec unus quidem vir de exercitu eius. Et cum audissent viri verba eius: considerabant faciem eius. et erat in oculis eorum stupor: quoniam mirabantur pulcritudinem eius nimis. Et dixerunt ad eam. Conservasti animam tuam. eo quod tale repperisti consilium. ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu eius bene tibi faciet. et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum holofernis: nunciantes eam. Cumque intrasset ante faciem eius: statim captus est in suis

oculis holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius. Quis contempnat populum hebreorum qui tam decoras mulieres habent. ut non pro his merito pugnare debeamus contra eos. Videns itaque iudith holofernem sedentem in conopeo quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus preciosis intextum: et cum in faciem eius intendisset adoravit eum prosternens se super terram. Et levaverunt eam servi holofernis. iubente domino suo. xi.

XI

Tunc holofernes dixit ei. Equo animo esto et noli pavere in corde tuo: quoniam numquam ego nocui virum qui voluit servire nabugodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me: non allevassem lanceam meam super illum. (al' manum) Nunc autem dic michi qua ex causa recessisti ab illis: et placuit tibi ut venires ad nos. (al' venisses) Et dixit illi iudith. Sume verba ancille tue quoniam si secuta fueris verba ancille tue perfectam rem faciet deus tecum. Vivit enim nabugodonosor rex terre. et vivit virtus eius que est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te sed et ipse bestie agri obtemperant illi. Nunciatur enim industria animi tui universis gentibus. et indicatum est omni seculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius. et disciplina tua omnibus provinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus est achior: nec illud ignoratur quod ei iusseris evenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis offensum. ut mandaverit per prophetas suos ad populum. quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse deum suum filii israel: tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos. et ab ariditate aque iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua et sanguinem eorum bibant. et sancta domini sui (dei) que precepit deus non contingi in frumento vino et oleo hec cogitaverunt impendere: et volunt consumere que nec manibus deberent

contingerit. Ergo quia hec faciunt:
certum est quod in perditionem dabunt.
Et ego ancilla tua cognoscens hec fu-
gi ab illis. et misit me dominus hec ipsa
nuntiare tibi. Ego enim ancilla
tua deum colo etiam nunc apud te:
et exiet ancilla tua et adorabo deum
al' qui et dicet michi quando eis reddet pecca-
tum suum. et veniens nuntiabo tibi.
ita ut ego adducam te per mediam
ierusalem et habebis omnem populum
israel sicut oves quibus non est pastor.
et non latrabit vel unus contra
te quia hec michi dicta sunt per pro-
videntiam dei: et quia iratus est illis
deus: hec ipsa missa sum nuntiare tibi.
Placuerunt autem omnia verba
hec coram holoferne et coram pueris
eius. et mirabantur ad sapientiam
eius. et dicebat alter ad alterum.
Non est talis mulier super terram
in aspectu in pulcritudine. et in sen-
su verborum. Et dixit ad illam holo-
fernes. Benefecit deus qui misit
te ante populum ut des illum tu
in manibus nostris. Et quia bona est
promissio tua si fecerit michi hoc deus
tuus: erit et meus deus: et tu in domo
nabugodonosor magna eris: et no-
men tuum nominabitur in universa
terra. xij.

XII

Tunc iussit eam introire ubi
repositi erant thesauri eius:
et iussit illic manere eam. et consti-
tuit quod daretur ei de convivio suo.
Cui respondit iudith et dixit. Nunc
non potero manducare ex hiis que
precipis michi tribui. ne veniat
super me offensio: ex hiis autem que
metum detuli manducabo.
Cui holofernes ait. Si defecerint
tibi ista que tecum detulisti quid facie-
mus tibi? Et dixit iudith. Vivit
anima tua domine mi. quia non
hec expendet omnia ancilla tua donec
faciat deus in manu mea hec que
cogitavi. Et induxerunt illam
servi eius in tabernaculum quod
preceperat. Et petiit dum introi-
ret ut daretur ei copia nocte et ante
lucem egrediendi foras ad orationem
et deprecandi dominum. Et precepit
cubicularis suis ut sicut placeret
illi exiret et introiret ad adorandum

deum suum per triduum. Et e
bat noctibus in valleam bethulie. et bap
tizabat se in fontem aque. Et ut
ascendebat orabat dominum deum israel: ut di
rigeret viam eius ad liberationem po
puli sui. et introiens munda ma
nebat in tabernaculo. usque dum ac
ciperet escam suam in vespera.
Et factum est quarto die holofer
nes fecit cenam servis suis: et di
ad vagao eunuchum suum. Va
et suade hebream illam. ut spon
consentiat habitare mecum. Fe
est enim apud assirios si femina
irrideat virum: agendo ut immu
transeat ab eo. Tunc introivit
vagao ad iudith: et dixit ei. N
vereatur bona puella introire ad
dominum meum ut honorificetur
faciem eius et manducet cum
et bibat vinum cum iocunditate.
Cui iudith respondit. Que ego
ut contradicam domino meo.
quod erit bonum et optimum ante oc
eius: faciam. quicquid autem illi pla
cuerit: hoc erit michi optimum
diebus vite mee. Et surrexit
ornavit se vestimento suo: et in
sa stetit ante faciem eius. Cor
holofernis concussum est: erat
ardens in concupiscentia eius. Et
dixit ad eam holofernes. Bibe
et accumbe in iocunditate. quia
tiam invenisti coram me. Et
iudith. Bibam domine quoniam ma
ficata est anima mea hodie pre
omnibus diebus meis. Et accepit
manducavit et bibit coram ipso
que paraverat illi ancilla eius

XIII

Et iocundus. xiij.
factus est holofernes ad
bibitque vinum nimis multum
quantum numquam biberat in vita
Ut autem sero factum est festi
naverunt servi illius ad hospi
tia. et conclusit vagao hosti
cubiculi et abiit. Erantque omnes
fatigati vino. Eratque iudith so
in cubiculo. Porro holofernes
iacebat in lecto: nimia ebrietate
sopitus. Dixitque iudith puelle
sue ut staret foris ante cubiculum
et observaret. Stetitque iudith
ante lectum orans cum lacrimis

et labiorum motu in silentio dicens.
Confirma me domine deus israel et
respice in hac hora ad opera
manuum mearum ut sicut promisisti
ierusalem civitatem tuam erigas:
et hoc quod credens per te posse fieri cogi-
tavi perficiam. Et hoc cum dixisset:
accessit ad columpnam que erat
ad caput lectuli eius, et pugione
eius qui in ea ligatus pendebat
exsolvit. Cumque evaginasset il-
lum: apprehendit comam capitis
eius et ait. Confirma me domine
deus israel in hac hora. Et percussit
bis in cervicem eius: et abscidit
caput eius. Et abstulit canopeum
eius a columpnis: et evolvit corpus eius
truncum, Et post pusillum exivit.
et tradidit caput holofernis ancil-
le sue: et iussit ut mitteret illud
in peram suam. Et exierunt due
secundum consuetudinem suam quasi
ad orationem. Et transierunt
castra: et gyrantes vallem vene-
runt ad portam civitatis. Et
dixit iudith a longe custodibus
murorum. Aperite portas quoniam
nobiscum est deus, qui fecit vir-
tutem in israel. Et factum est cum
audissent viri vocem eius: vo-
caverunt presbiteros civitatis
et concurrerunt ad eam omnes a
minimo usque ad maximum: quoniam
speraverunt eam iam non esse
venturam: et accendentes luminaria
congiraverunt circa eam
universi. Illa autem ascendens
in eminentiorem locum: iussit fieri
silentium. Cumque omnes tacuis-
sent: ait iudith. Laudate dominum
deum nostrum qui non deseruit spe-
rantes in se: et in me ancillam
suam adimplevit misericordiam suam.
quam promisit domui israel: et interfe-
cit in manu mea hostem populi
sui in hac nocte. Et proferens
de pera caput holofernis: osten-
dit illis dicens. Ecce caput ho-
lofernis, principis militie assi-
riorum: et ecce canopeum illius
in quo recumbebat in ebrietate sua
et ubi per manum femine percussit illum
dominus deus noster. Vivit autem
ipse dominus, quoniam custodivit me
angelus eius, et hinc euntem
et ibi commorantem: et inde huc
revertentem. et non permisit me
dominus ancillam suam coin-
quinari. sed sine pollutione peccati
revocavit me vobis gaudentem
in victoria sua: et in evasione mea.
et in liberatione vestra. Confitemini
illi omnes quoniam bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Universi autem ado-
rantes dominum. dixerunt ad illam.
Benedixit te dominus in virtute
sua qui per te ad nichilum redegit
inimicos nostros. Porro ozias princeps
populi israel dixit ad eam. Benedicta
es tu filia a domino deo excelso pre
omnibus mulieribus super terram.
Benedictus dominus qui creavit
celum et terram qui te direxit in
vulnera capitis ^ inimicorum nostrorum. principis
quia hodie nomen tuum ita
magnificavit. ut non recedat
laus tua de ore hominum qui me-
mores fuerint virtutis domini
in eternum. pro quibus non pepercis-
ti anime tue propter angustias
et tribulationes generis tui: sed
subvenisti ruine ante conspectum
dei nostri. Et dixit omnis populus
fiat fiat. Porro achior vocatus
venit et dixit ei iudith. Deus israel
cui testimonium dedisti quod ulciscere-
tur se de inimicis suis ipse caput
omnium incredulorum incidit
in hac nocte in manu mea.
Et ut probes quia ita est: ecce
caput holofernis qui in contemptu
superbie sue deum israel contempsit.
et tibi interitum minabatur di-
cens. Cum captus fuerit populus
israel: gladio perforari precipiam
latera tua. Videns autem achior
caput holofernis: angustiatus
pre pavore cecidit in faciem suam
super terram. et estuavit anima
eius. Postea vero quam resumpto
spiritu recreatus est: procidit ad pe-
des eius. et adoravit eam et dixit.
Benedicta tu a deo tuo in omni
tabernaculo iacob: quoniam in omni
gente qui audierint nomen tuum
magnificabitur deus israel super te.

xiiii. XIIII

Dixit autem iudith ad

omnem populum. Audite me fratres.
Suspendite caput hoc super muros
nostros. Et erit cum exierit sol: acci
piat unusquisque arma sua. et exite
cum impetu: non ut descendatis
deorsum. sed quasi impetum facientes.
Tunc exploratores necesse erit ut
fugiant ad principem suum exci
tandum ad pugnam. Cumque
duces eorum cucurrerint ad ta
bernaculum holofernis. et invene
rint eum truncum in suo sangui
ne volutatum: decidet super eos
timor. Cumque cogitaveritis eos (al' cognoveritis)
fugere. ite post illos securi: quoniam dominus
conteret eos sub pedibus vestris. Tunc
achior virtutem videns quam fecit
deus israel: relicto gentilitatis ritu
credidit deo. et circumcidit carnem
preputii sui: et appositus est ad po
pulum israel et omnis successio generis
eius. usque in hodiernum diem.
Mox autem ut ortus est dies sus
penderunt super muros caput ho
lofernis. Accepit unusquisque
vir arma sua. et egressi sunt cum
grandi strepitu et ululatu. Quod
videntes explorantes: ad taberna (al' exploratores)
culum holofernis cucurrerunt.
Porro hii qui in tabernaculo erant
venientes. et ante ingressum cubi
culi perstrepentes excitandi gratia
inquietudinem arte moliebantur:
ut non ab excitantibus sed a sonantibus
holofernes evigilaret. Nullus
enim audebat cubiculum virtutis
assiriorum pulsando aut intran
do aperire. Sed cum venissent du
ces eius et tribuni: et universi ma
iores exercitus assiriorum: dixe
runt cubiculariis. Intrate et exci
tate eum. Quoniam egressi mures de
cavernis suis ausi sunt provocare
nos ad prelium. Tunc ingressus
vagao cubiculum eius stetit ante
cortinam: et fecit plausum mani
bus suis. suspicabatur enim illum
cum iudith dormire. Sed cum nullum
motum iacentis sensu aurium
caperet: accessit proximans ad cor
tinam. et elevans eam vidit cada
ver absque capite holofernis in suo
sanguine tabefactum iacere super
terram. Et exclamavit voce

magna cum fletu: et scidit ve
menta sua. Et ingressus taber
culum iudith: non invenit
Et exilivit foras ad populum
dixit. Una mulier hebrea fe
confusionem in domo regis na
godonosor. Ecce enim holofer
iacet in terra. et caput ipsius n
est in illo. Quod cum audissent
cipes virtutis assiriorum: scid
vestimenta sua omnes et intole
bilis timor et tremor cecidit supe
eos: et turbati sunt animi eorum
valde. Et factus est clamor in
parabilis in media castra eorum

Cumque. xv.
omnis exercitus decoll
holofernem audisset: fugit mens
et consilium ab eis. et solo tre
et metu agitati fuge presidiu
ita ut nullus loqueretur cum
proximo suo: sed inclinato capi
relictis omnibus evadere festinab
hebreos quos armatos venire
se audierant. fugientes per vi
camporum et semitas collium
Videntes itaque filii israel fug
illos: descenderunt clangen
tubis et ululantes post ipsos. E
assirii non adunati in fuga
ibant precipites. Filii autem
uno agmine persequentes: debi
bant omnes quos invenire p
sent. Misit itaque ozias nunt
per omnes civitates et regiones
israel. Omnis itaque regio omn
urbs electam iuventutem
armatam post eos: et persecu
eos in ore gladii. quousque p
venirent ad extremitatem fin
suorum. Reliqui autem qui
in bethulia ingressi sunt ca
assiriorum: et predam quam fu
assirii reliquerant abstule
et onustati sunt valde. Hii u
qui victores reversi sunt ad
liam. omnia quecumque erant
illorum abstulerunt secum
ut non esset numerus in peco
et iumentis et universis mo
bus eorum. ut a minimo us
maximum omnes divites f
de predationibus eorum. Ioa
autem summus pontifex ven

de ierusalem in bethuliam cum vniuer-
sis presbiteris suis ut uideret iudith.
Que cum exisset ad illum: benedi-
xerunt illam omnes vna voce di-
centes. Tu gloria ierusalem. tu letitia
israel. tu honorificentia populi
nostri. quia fecisti uiriliter. et confor-
tatum est cor tuum: eo quod castita-
tem amaueris. et post virum
tuum. alterum non scieris:
ideo et manus domini confortauit
te. et ideo eris benedicta in eternum.
Et dixit omnis populus. fiat
fiat. Per dies autem triginta
vix collecta sunt spolia assiriorum
a populo israel. Porro uniuersa que
holofernis peculiaria fuisse proba-
ta sunt dederunt iudith. in auro
et argento et vestibus et gemmis et
omni supellectili: et tradita sunt
illi omnia a populo. Et omnes
populi gaudebant cum mulieri-
bus. et uirginibus et iuuenibus
in organis et cytharis. xvi.

Tunc cantauit canticum
hoc iudith domino dicens.
Incipite domino in tympanis.
cantate deo in cymbalis. modu-
lamini illi psalmum nouum:
exultate et inuocate nomen eius.
Dominus conterens bella dominus
nomen est illi. qui posuit castra sua
in medio populi sui ut eriperet
nos de manu inimicorum nostrorum.
Venit assur ex montibus ab aqui-
lone in multitudine fortitudi-
nis sue. cuius multitudo obturauit
torrentes: et equi eorum co-
operuerunt valles. Dixit se in-
censurum fines meos et iuuenes
meos occisurum gladio: infantes
meos dare in predam. et uirgines
in captiuitatem. Dominus autem
omnipotens nocuit eum et tradidit eum
in manus femine: et confudit
eum. Non enim cecidit potens
eorum a iuuenibus nec filii titan
percusserunt eum. nec excelsi
gigantes imposuerunt se illi.
sed iudith filia merari in specie
faciei sue dissoluit eum. Exuit
enim se vestimento uiduitatis et
induit se vestimento letitie. in
exultatione filiorum israel. Vnxit

faciem suam vnguento. et colliga-
uit cincinnos suos mitra ad deci-
piendum illum. Sandalia eius
rapuerunt oculos eius. pulcri-
tudo eius captiuam fecit animam
eius. Amputauit pugione ceruicem
eius. Horruerunt perse con-
stantiam eius: et medi auda-
ciam eius. Tunc ululauerunt
castra assiriorum: quando apparue-
runt humiles mei arescentes
in siti. Filii puellarum compunxe-
runt eos. et sicut pueros fugientes
occiderunt eos: perierunt in
prelio a facie domini mei. ymnum
cantemus domino. ymnum no-
uum cantemus deo nostro. Adonai
domine deus magnus es tu et
preclarus in uirtute et quem (tua)
superare nemo potest. Tibi seruiat
omnis creatura tua. quia dixisti
et facta sunt: misisti spiritum tuum
et creata sunt. et non est qui resi-
stat voci tue. Montes mouebun-
tur a fundamentis cum aquis.
petre sicut cera liquescent ante
faciem tuam. qui autem timent
te magni erunt apud te per omnia. — al' per omnia
Ve genti insurgenti super genus
meum. Dominus enim omnipotens
vindicabit in eis: in die iudicii
uisitabit illos. Dabit enim ignem
et vermes in carnes eorum. vt
vrantur et sentiant usque in — al' et viuant
sempiternum. Et factum est post
hec omnis populus post uictoriam
venit in ierusalem adorare dominum. Et
mox vt purificati sunt: obtulerunt
omnes holocausta et vota et repro-
missiones suas. Porro iudith vni-
uersa uasa bellica holofernis que
dedit illi populus. et conopeum quod
ipsa sustulerat posuit in anathe- — al' tradidit
ma obliuionis. Erat autem vniuersus
populus iocundus secundum faciem
sanctorum. Et per tres menses gau-
dium huius uictorie celebratum
est cum iudith. Post dies autem
illos vnusquisque rediit in domum
suam. Et iudith magna facta
est in bethulia: et preclarior erat
vniuerse terre israel. Erat etiam
uirtuti castitatis adiuncta: ita — al' adiuncta
vt non cognosceret virum omnibus

diebus vite sue, ex quo defunctus
est manasses vir eius. Erat
autem in diebus festis procedens
cum gloria magna. Mansit
autem in domo viri sui annos
centum quinque. et dimisit abram
suam liberam: et defuncta est ac
sepulta cum viro suo in bethulia.
Luxitque eam omnis populus dieb;
septem. In omni autem spatio
vite eius non fuit qui perturbaret
israel: et post mortem eius annis mul
tis. Dies autem victorie huius
festivitatis ab hebreis in numero
dierum sanctorum accipitur: et colitur
a iudeis ex illo tempore usque in
presentem diem. Explicit liber
Judith Incipit prologus in librum thobie
Chromatio et heliodoro episcopis.
Jeronimus presbiter in domino
salutem. Mirari non desino exac
tionis vestre instantiam. Exigitis
enim ut librum chaldeo sermone
conscriptum ad latinum stilum
traham. librum utique thobie quem
hebrei de catalogo divinarum
scripturarum secantes. his que
agyographa memorant man
cipaverunt. Feci satis desiderio vestro
non tamen meo studio. Arguunt
enim nos hebreorum studia: et
imputant nobis contra suum
canonem latinis auribus ista trans
ferre. Sed melius esse iudicans
phariseorum displicere iudicio.
et episcoporum iussionibus deservire.
institi ut potui. Et quia vicina
est chaldeorum lingua sermoni
hebraico: utriusque lingue peri
tissimum loquacem reperiens.
unius diei laborem arripui: et
quicquid ille michi hebraicis verbis
expressit hoc ego accito notario
sermonibus latinis exposui. Orati
onibus vestris mercedem huius operis
compensabo. cum gratum vobis
didicero me quod iubere estis dignati
complesse.
Explicit prologus Incipit liber thobie

Thobias ex tri
et civitate
lim que est
superioribus gali
lee supra naa
Post viam
ducit ad occi
dentem. in sinistro habens civita
tem sephet: cum captus esset in diebus
salmanasar regis assiriorum in
captivitate tamen positus vi
veritatis non deseruit: ita ut om
que habere poterat cotidie con
captivis fratribus qui erant ex
genere impertiret. Cumque es
iunior omnibus in tribu nep
lim: nichil tamen puerile
sit in opere. Denique cum iret
omnes ad vitulos aureos quos
ieroboam rex israel fecerat: hic
solus fugiebat consortia om
et pergebat ad ierusalem ad temp
domini: et ibi adorabat domi
deum israel. Omnia primitiva
sua et decimas suas fideliter
offerens. ita ut in tertio ann
proselitis et advenis minist
omnem decimationem. Hec
his similia secundum legem dei
puerulus observabat. Cum
vero factus esset vir: accepit
uxorem de tribu sua. ge
nuit que ex ea filium: nomen
imponens ei. Quem ab infan
timere deum docuit: et abstine
ab omni peccato. Igitur cum
captivitatem devenisset cum
sua et filio in civitatem ninive
omni tribu sua. et omnes ede
ex cibis gentilium: iste custo
animam suam. numquam con
taminatus est in escis eorum.
quia memor fuit domini in
corde suo: dedit illi dominus
gratiam in conspectu salmanasar
regis et dedit ei potestatem ut quo
vellet ire: habens libertatem
facere voluisset. Pergebat
per omnes qui erant in captivit
et monita salutis dabat eis.
autem venisset in rages civit
medorum et ex his quibus hono
tus fuerat a rege, habuisset dec
talenta argenti. et cum mult

turba generis sui gabellum egentem qui erat ex tribu eius sub cirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo salmanasar rege cum regnaret sennacherib filius eius pro eo. et filios israel exosos haberet in conspectu suo: tobias pergebat per omnem cognationem suam. et consolabatur eos. dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat. nudisque vestimenta prebebat: et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex sennacherib. fugiens a iudea pro plaga quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam. et iratus multos occideret ex filiis israel: tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi: iussit eum occidi. et tulit omnem substantiam eius. Tobias autem cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit quia multi eum diligebant eum. Post dies vero quadraginta quinque. occiderunt regem filii ipsius. et reversus est thobias ad domum suam: omnisque facultas restituta est ei. · II ·

Post hec vero cum esset dies festus domini. et factum esset prandium bonum in domo thobie: dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum. ut epulentur simul nobiscum. Cumque abisset: reversus nunciavit ei unum ex filiis israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo: relinquens prandium ieiunus pervenit ad corpus. Tollensque illud portavit ad domum suam occulte. ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus: manducavit panem cum luctu et tremore memorans illum sermonem quem dixit dominus per amos prophetam. Dies festi vestri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset. abiit et sepelivit eum. Arguebant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam huius rei causa iussus es interfici. et vix effugisti mortis imperium: et iterum sepelis mortuos. Sed thobias plus timens deum quam regem: rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua. et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die cum fatigatus a sepultura veniens domum suam. iactasset se iuxta parietem et obdormisset: et ex nido hyrundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos eius et fieret cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit dominus evenire illi. ut posteris daretur exemplum pacientie eius sicut et sancti iob. Nam cum ab infancia sua semper deum timuerit et mandata eius custodierit: non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis evenerit ei. sed immobilis in dei timore permansit: agens gratias deo omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato iob insultabant reges: ita isti parentes et cognati eius irridebant vitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturas faciebas. Tobias vero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui. quoniam filii sanctorum sumus. et vitam illam expectamus quam deus daturus est his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad textrinum opus cotidie. et de labore manuum suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut edum caprarum accipiens detulisset domi. Cuius cum vocem balantis vir eius audisset. dixit. Videte ne furtivus sit. reddite eum dominis suis. quia non licet nobis ex furto aliquid aut edere aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit. Manifeste vana facta est spes tua. et elemosine tue modo apparuerunt. Atque his et aliis huiusmodi verbis exprobrabat eum. · III ·

Tunc thobias ingemuit: et cepit orare cum lacrimis. dicens. Iustus es domine. et omnia iudicia tua iusta sunt. et omnes vie tue misericordia et veritas et iudicium. Et nunc domine memor esto mei

al' sti

al' hic incipit c. ii.

et ne vindictam sumas de peccatis
meis: neque reminiscaris delicta
mea. Vel parentum meorum,
quia non obedivimus praeceptis
tuis: et traditi sumus in direptio
nem et captivitatem et mortem
et in fabulam et in improperium omnibus
nationibus in quibus dispersisti
nos. Et nunc domine magna
iudicia tua. quia non egimus se
cundum praecepta tua: et non am
bulavimus sinceriter coram te.
Et nunc domine secundum volun
tatem tuam fac mecum: et
praecipe in pace recipi spiritum meum.
Expedit enim michi mori ma
gis quam vivere. Eadem itaque die
contigit ut Sara filia raguelis in rages
civitate medorum et ipsa audiret
improperium ab una ex ancillis
patris sui: quoniam tradita fuerat sep
tem viris. et demonium nomine As
modeus occidebat eos mox ut
ingressi fuissent ad eam. Ergo
cum pro culpa sua increparet
puellam. respondit ei dicens. Am
plius ex te non videamus filium
aut filiam super terram interfectrix viro
rum tuorum. Numquid et occidere me vis
sicut iam vii. viros occidisti? Ad
hanc vocem perrexit in superius
cubiculum domus sue. et tribus
diebus et tribus noctibus non mandu
cavit neque bibit. Sed in orationibus
persistens cum lacrimis depreca
batur deum. ut ab isto improperio
liberaret eam. Factum est autem
tercia die dum compleret ora
tionem: benedicens dominum dixit. Be
nedictum est nomen tuum domine
deus patrum nostrorum, qui cum iratus
fueris misericordiam facies: et
in tempore tribulationis peccata
dimittis. his qui invocant te.
Ad te domine faciem meam con
verto. et ad te oculos meos erigo.
Peto domine ut de vinculo im
properii huius absolvas me. aut
certe de super terram eripias me.
Tu scis domine quia numquam
concupivi virum. et mundam
servavi animam meam. ab omni
concupiscentia. Numquam cum lu
dentibus miscui me: neque cum his

[Margin: Nomen diaboli Asmodeus]

[Margin: al' non videamus super terram]

qui in levitate ambulant partici
pem me prebui. Virum autem
cum timore tuo non cum libidi
ne mea consensi suscipere. Et
aut ego indigna fui illis aut illi
forsitan michi digni non fuerunt
quia forsitan viro alii con
servasti me. Non est enim in
hominis potestate consilium
tuum. Hoc autem pro certo ha
bet omnis qui colit te: quia vita
eius si in probatione fuerit co
ronabitur. Si autem in tribu
latione fuerit: liberabitur.
Et si in correptione fuerit: ad
misericordiam tuam venire
licebit. Non enim delectaris
in perditionibus nostris: quia post tem
pestatem tranquillum facis:
et post lacrimationem et fletum
exultationem infundis. Sit
nomen tuum deus israel bene
dictum in secula. In illo tempore
exaudite sunt preces ambo
rum in conspectu glorie summi dei:
et missus est angelus domini sanctus
raphael: ut curaret eos am
bos quorum uno tempore sunt
orationes recitate in conspectu domini.

Igitur cum thobi
as putaret oratio
nem suam exaudiri ut mori pos
set: vocavit ad se thobiam
filium suum dixitque ei. Audi
fili mi verba oris mei: et ea
in corde tuo quasi fundamen
tum construe. Cum
acceperit deus animam meam
corpus meum sepeli: et honorem
habebis matri tue omnibus diebus
vite eius. memor enim esse debes
que et quanta pericula pas
sa sit in utero suo propter te. Cum
autem et ipsa compleverit tem
pus vite sue: sepelies eam
circa me. Omnibus autem diebus
vite tue deum in mente habe
et cave ne aliquando con
sentias peccato: et pretermittas precepta
dei nostri. Ex substantia tua
fac elemosinam: et noli
avertere faciem tuam ab ullo
paupere. Ita enim fiet: ut nec a te
avertatur facies domini.

Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit: habundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit: exiguum libenter impartiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat: et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia erit enim magna coram summo deo elemosina omnibus qui faciunt eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione. et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi operatus fuerit statim mercedem restitue ei. et merces mercenarii tui apud te omnino non maneat. Quod ab alio odis fieri tibi. vide ne alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede. et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue. et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat. et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me .x. talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in rages civitate medorum: cyrographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias. et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti. et restituas ei cyrographum suum. Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus. sed multa bona habebimus si timuerimus deum. et recesserimus ab omni peccato. et fecerimus bene. v.

Tunc thobias respondit patri suo et dixit. Omnia quecumque precepisti michi faciam pater. Quomodo autem hanc pecuniam inquiram: ignoro. Ille me nesciat. et ego illum ignoro. quod signum dabo illi? Sed neque viam qua pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc pater suus respondit illi et dixit. Cyrographum quidem eius penes me habeo. quod dum illi ostenderis: statim tibi restituet pecuniam. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua dum adhuc vivo. ut recipias eam. Tunc egressus thobias: invenit iuvenem splendidum stantem et precinctum. et quasi paratum ad ambulandum. Et ignoras quod angelus dei esset: salutavit eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis? Et ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit ei. Nosti viam que ducit in regionem medorum? Cui respondit. Novi. et omnia itinera eius frequenter ambulavi. et mansi apud gabelum fratrem nostrum. qui moratur in rages civitate medorum. que posita est in monte ecbathanis. Cui tobias ait. Sustine obsecro donec hec ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus tobias indicavit universa hec patri suo. Super que admiratus pater rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi semper sit. Et tobias ait. Quale michi gaudium erit qui in tenebris sedeo. et lumen celi non video. Cui ait iuvenis. Forti animo esto. in proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabellum in rages civitate medorum. Et cum redieris statuam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego eum ducam et reducam ad te sanum. Cui tobias respondit. Rogo te: indica michi de qua domo aut de qua tribu es tu. Cui raphael angelus dixit. Genus queris mercenarii. an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam: Ego sum azarias ananie magni filius. Et tobias respondit. Ex magno

Nota angelus in figura iuvenis

al' ec vel erbachanis

al' restituam

generis es tu: sed peto ne irascaris quod
voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem ei angelus. Ego sa
num ducam. et sanum tibi redu
cam filium tuum. Respondens
autem tobias dixit. Bene ambu
letis. et sit deus in itinere vestro:
et angelus eius comitetur vobiscum.
Tunc paratis omnibus que erant neces
facta in via portanda. fecit tobias vale
patri suo. et matri sue: et ambulaue
runt ambo simul. Cumque profecti
essent: cepit flere mater eius et dicere.
Baculum senectutis nostre tulisti.
et transmisisti a nobis. Numquam esset
ista pecunia pro qua misisti eum.
Sufficiebat enim nobis paupertas
nostra: ut diuitias computaremus
hoc quod videbamus filium nostrum.
Dixitque ei tobias. Noli flere saluus
perueniet filius noster. et saluus reuer
tetur ad nos: et oculi tui videbunt
eum. Credo enim quod angelus
dei bonus comitetur ei. et bene dispo
net omnia que circa ipsum geruntur:
ita ut cum gaudio reuertatur
ad nos. Ad hanc vocem cessauit
mater eius flere et tacuit. vi.
VI Profectus quoque est tobias: et
canis secutus est eum. et man
sit prima mansione iuxta fluui
um tigris. Et exiuit ut lauaret
pedes suos: et ecce piscis immanis
exiuit ad deuorandum eum. Quem
expauescens tobias. clamauit voce
magna dicens. Domine inuadit
me. Et dixit ei angelus. Apprehende
branchiam eius. et trahe eum ad te.
Quod cum fecisset: attraxit eum in
siccum. et palpitare cepit ante pe
des eius. Tunc dixit ei angelus.
Exentera hunc piscem. et cor eius
et fel et iecur repone tibi. Sunt enim
hec necessaria ad medicamenta
utiliter. Quod cum fecisset: assauit
carnes eius. et secum sustulerunt
in via: cetera salierunt que suffi
cerent eis quousque peruenirent in
rages ciuitatem medorum. Tunc
interrogauit tobias angelum
et dixit ei. Obsecro te azarias frater.
ut dicas michi quod remedium ha
bebunt ista que de pisce seruare
iussisti. Respondens quoque angelus dixit ei.

Cordis eius particulam si super
carbones ponas. fumus eius ex
omne genus demoniorum
a viro siue a muliere: ita ut ul
non accedat ad eos. Et dixit ei
Ubi vis ut maneamus. Respo
quoque angelus ait. Est hic nomin
raguel propinquus vir de tribu tu
et hic habet filiam nomine sar
sed neque masculum neque femi
nullum habet alium preter eam
Tibi debetur omnis substantia
et oportet eam te accipere coniu
Pete ergo eam a patre eius. et
tibi eam uxorem. Tunc respond
tobias et dixit. Audio quia tra
ta est viris. vii. et mortui sunt
et hoc audiui quod demonium ill
occidit. Timeo ergo ne forte et
hec eueniant: et cum sim unic
parentibus meis deponam senec
illorum cum tristitia ad inf
Tunc angelus raphael dixit e
Audi me: et ostendam tibi qu
quibus preualere potest demoni
Hii namque qui coniugium
suscipiunt ut deum a se sua
excludant. et sue libidini ita
sicut equus et mulus quib
est intellectus: habet potesta
demonium super illos. Tu a
cum acceperis eam ingressus
culum per tres noctes contin
esto ab ea. et nichil aliud ni
orationibus vacabis cum ea. Ip
nocte incenso iecore piscis fu
demonium. Secunda vero n
in copulatione sanctorum patriarcha
admitteris. Tertia autem n
benedictionem persequeris. ut
ex vobis incolumes procreen
Transacta autem nocte te
accipies virginem cum tim
domini. amore magis filio
quam libidine ductus: ut in se
Abrahe benedictionem in filiis
sequaris. vii.
Ingressi sunt autem ad raguel
guelem: et suscepit eos ra
gaudio. Intuensque tobiam
Dixit anne uxori sue. Q
est iuuenis iste consobrino m
Et cum hec dixisset. ait. U
iuuenes fratres nostri: At illi

Ex tribu neptalim sumus. et ex captiui
tate niniue. Dixit illis raguel.
Nostis tobiam fratrem meum? Qui
dixerunt. Nouimus. Cumque multa
bona loqueretur de eo: dixit angelus
ad raguelem. Tobias de quo interro
gas. pater huius est. Et misit se
raguel: et cum lacrimis osculatus
est eum. et plorans super collum eius
dixit. Benedictio tibi fili mi. quia boni
et optimi viri filius es. Et anna
vxor eius et sara filia ipsorum lacrimate
sunt. Postquam autem locuti sunt: pre
cepit raguel occidi arietem et parari
conuiuium. Cumque hortaretur eos
discumbere ad prandium: tobias dixit.
Hic ego hodie non manducabo neque
bibam. nisi prius peticionem meam
confirmes: et promittas michi dare
saram filiam tuam. Quo audito
verbo raguel expauit. sciens quid euenit
illis .vij. viris: et timere cepit ne forte
huic similiter accideret. et morere
tur. Et cum nutaret et non daret
vllum petenti responsum: dixit illi
angelus. Noli timere dare illam
isti. quoniam huic timenti deum debetur
coniux filia tua. Propterea alius
non potuit habere illam. Tunc dixit
raguel. Non dubito quod deus preces
et lacrimas meas in conspectu suo ad
miserit. et credo quoniam ideo vos fecit ad me
venire. vt ista coniungeretur cognationi
sue. secundum legem moysi. Et nunc
noli dubium gerere. quod tibi eam tra
dam. Et apprehendens dexteram
filie sue: dextere tobie tradidit dicens.
Deus abraham et deus ysaac et deus
iacob sit vobiscum. et ipse coniungat
vos: impleatque benedictionem suam
in vobis. Et accepta carta fecerunt
conscriptionem coniugii. et post hec
epulati sunt benedicentes deum. Vo
cauitque raguel ad se annam vxo
rem suam. precipiens ei vt prepararet
alterum cubiculum. Et introdu
xit in eum saram filiam suam:
et lacrimata est. Dixitque ei. Forti
animo esto filia mea. Dominus
celi det tibi gaudium pro tedio quod
vij perpessa es. Postquam vero cenauerunt:
introduxerunt iuuenem ad eam.

viij

Recordatus itaque tobias sermonem
angeli: protulit de cassidili suo
partem iecoris. posuitque eam
super carbones viuos. Tunc ra
phael angelus apprehendit de
monium: et religauit eum in
deserto superioris egypti. Tunc
hortatus est virginem tobias.
dixitque ei. Sara exurge et depre
cemur deum hodie. et cras et se
cundum cras: quia istis tribus
noctibus deo iungimur. Tertia
autem transacta nocte. in nostro
erimus coniugio. filii quippe sanctorum
sumus: et non possumus ita con
iungi sicut et gentes que ignorant
deum. Surgentes autem pariter:
instanter orabant ambo simul.
vt sanitas daretur eis. Dixitque
tobias. Domine deus patrum
nostrorum benedicant te celi et terre
et mare fontes et flumina: et omnes
creature tue que in eis sunt. Tu
fecisti adam de limo terre. dedisti
que ei adiutorium euam. Et
nunc domine tu scis quia non
luxurie causa accipio sororem
meam. sed sola posteritatis dilecti
one. in qua benedicatur nomen
tuum in secula seculorum. Dixit
itaque sara. Miserere nobis domine
miserere nobis. vt consenescamus
ambo pariter sani. Et factum
est circa pullorum cantum: ac
cersiri iussit raguel seruos suos
vt abirent pariter et foderent sepul ani eo
chrum. Dicebat enim. Ne simili al' timebat
modo euenit et quo et ceteris illis
septem qui ingressi sunt ad eam.
Cumque parassent fossam: reuer
sus ad vxorem suam raguel. dixit
ei. Mitte vnam ex ancillis tuis
et videat si mortuus est: vt sepelia
mus eum antequam illucescat. At
illa misit vnam ex ancillis suis:
que ingressa cubiculum reperit
eos saluos et incolumes secum pariter
dormientes. Et reuersa nuntia
uit bonum nuntium. Et bene
dixerunt deum raguel videlicet et
anna vxor eius. et dixerunt. Be
nedicimus te domine deus israel:
quia non contigit nobis quemadmo
dum putabamus. Fecisti enim
nobiscum misericordiam tuam et exclu

disti a nobis inimicum perse-
quentem nos: misertus es autem
duobus unicis. Fac eos domine
mi plenius benedicere te: et sacri
ficium tibi laudis tue et sue sa
nitatis offerre. ut cognoscat uni
uersitas gentium quia tu es
deus solus in uniuersa terra.
Statimque precepit seruis suis
raguel ut repleuerunt fossam quam
fecerant. priusquam illucesceret.
Uxori autem sue dixit. ut instru
eret conuiuium. et prepararet omnia
que in cibos erant iter agentibus
necessaria. Duas quoque uaccas
pingues et quatuor arietes occi
di fecit. et preparari epulas omnibus
uicinis suis. et amicis cunctis.
Et adiurauit raguel tobiam
ut duas ebdomadas moraretur
apud eum. De omnibus autem
que possidebat raguel dimidiam
partem dedit tobie. et fecit hanc
scripturam ut pars dimidia que
supererat post obitum eorum tobie
dominio deueniret. ix.

[…]ta festum siue conuiuium
[…]atrimonii

IX

Tunc uocauit ad se tobias
angelum quem quidem hominem
estimabat. et dixit ei. Azaria
frater. peto ut auscultes uerba
mea. Si meipsum tradam tibi
seruum. non ero condignus pro
uidencie tue. Tamen obsecro te
ut assumas tibi animalia siue
seruitia. et uadas ad gabelum.
in rages ciuitatem medorum.
reddasque ei cyrographum suum
et recipias ab eo pecuniam. et
roges eum uenire ad nuptias
meas. Scis enim quoniam numerat
dies pater meus. Et si tardauero
una die plus: contristabitur anima
eius. Et certe uides quomodo
raguel coniurauerit me: cuius
adiuramentum spernere non
possum. Tunc raphael assumens
quatuor ex seruis raguel et duos
camelos: in rages ciuitate me
dorum perrexit. Et inueniens
gabelum dedit ei cyrographum
suum et recepit ab eo omnem
pecuniam. Indicauitque ei de
tobia filio tobie omnia que ges
ta sunt: fecitque eum secum

uenire ad nuptias. Cumque ingres[…]
sus esset domum raguel: inuenit
tobiam discumbentem. Et ex[…]
liens: osculati sunt se inuicem.
Fleuit itaque gabelus benedixit […]
deum et dixit. Benedicat te deus
deus israel: quia filius es uiri opti[…]
mi et iusti et timentis deum. et ele[…]
mosinas facientis. et dicatur bene[…]
tio super uxorem tuam. et super pa[…]
rentes uestros. et filios filiorum uestrorum
usque in tertiam et quartam gene[…]
rationem: et sit semen uestrum be[…]
nedictum a domino deo israel qui
regnat in secula seculorum. Cum[…]
que omnes dixissent amen: acces[…]
serunt ad conuiuium. Sed et cum
timore domini nuptiarum conui[…]
uium exercebant. x.
Cum uero moras faceret […]
tobias causa nuptiarum
sollicitus erat pater eius tobias
dicens. Putas quare moratur
filius meus aut quare detentus
ibi? Putas ne gabelus mortuus
est. et nemo reddit ei pecuniam.
Cepit autem contristari nimis
ipse et anna uxor eius cum eo. et
ceperunt ambo simul flere. eo quod
statuto minime reuerteretur […]
eorum ad eos. Flebat igitur mater
eius. in remediabilibus lacrimis
atque dicebat. Heu heu me fili
mi. ut quid te misimus peregrinari
lumen oculorum nostrorum bacu[…]
lum senectutis nostre. solacium
uite nostre. spem posteritatis nostre?
Omnia simul in te uno habentes
te non debuimus dimittere […]
a nobis. Cui dicebat tobias.
Tace et noli turbari. sanus est […]
noster. Satis fidelis est uir ille cum
quo misimus eum. Illa autem
nullo modo consolari poterat. sed
cotidie exiliens circumspiciebat.
circuibat uias omnes per quas
spes remeandi uidebatur. ut pro[…]
uideret eum si fieri posset uenientem.
At uero raguel dicebat ad generum
suum. Mane hic: et ego mittam
nuntium salutis de te ad tobiam
patrem tuum. Cui tobias dixit.
Ego noui quia pater meus et ma[…]
mea modo dies computant.[…]

cruciatur spiritus eorum in ipsis.
Cumque verbis multis rogaret ra
guel tobiam. et ille eum nulla ra
tione vellet audire: tradidit ei sara
et dimidiam partem omnis sub
stantie sue in pueris in puellis in pecudibus
in camelis et in vaccis et pecunia
multa: et salvum atque gaudentem
dimisit eum a se dicens. Angelus
domini sanctus sit in itinere vestro
perducatque vos incolumes. et inve
niatis omnia recte circa parentes
vestros. et videant oculi mei filios
vestros antequam moriar. Et apprehe
dentes parentes filiam suam oscu
lati sunt eam et dimiserunt ire.
monentes eam honorare soceros
diligere maritum regere familiam.
gubernare domum: et se ipsam irre
prehensibilem exhibere. xi.
Cumque reverterentur: perve
nerunt ad charan que est in
medio itinere contra ninevem xi. die.
Dixit autem angelus. Tobia fra
ter scis quemadmodum reliquisti pa
trem tuum. Si placet itaque tibi
precedamus et lento gradu sequatur
iter nostrum familie simul cum conjuge
tua et cum animalibus. Cumque hoc
placuisset ut irent. dixit raphael
ad tobiam. Tolle tecum ex felle
piscis erit enim necessarium.
Tulit itaque tobias ex felle illo et
abierunt. Anna vero sedebat secus
viam cotidie in supercilio montis
unde respicere poterat de longinquo.
Et dum ex eodem loco specularetur
adventum eius. vidit a longe et
illico cognovit venientem filium
suum. et currens nuntiavit viro
suo dicens. Ecce venit filius tuus.
Dixitque raphael ad tobiam.
At ubi introieris domum tuam
statim adora dominum deum tuum.
et gratias agens ei. accede ad patrem
tuum et osculare eum. statimque
lini super oculos eius ex felle piscis
hoc quod portas tecum. Scias enim
quia mox aperientur oculi eius.
et videbit pater tuus lumen celi. et
in aspectu tuo gaudebit. Tunc
precucurrit canis qui simul fue
rat in via. et quasi nuntius adve
niens: blandimento sue caude

gaudebat. Unde contigit ut
exurgens cecus pater cepit offen
dens currere pedibus. et data manu
puero occurrit in obviam filio
suo. et suscipiens osculatus est
eum cum uxore sua. et ceperunt
ambo flere pre gaudio. Cumque
adorassent deum et egissent gratias
consederunt. Tunc sumens to
bias de felle piscis linivit oculos
patris sui. et sustinuit quasi dimi
diam fere horam. et cepit albugo ex o
culis eius quasi membrana ovi
egredi. Quam apprehendens tobias
traxit ab oculis eius. Statimque
recepit visum tobias. et glorifi
cabant deum ipse videlicet et uxor
eius. et omnes qui sciebant eum.
Dicebatque tobias. Benedico
te domine deus israel quia tu casti
gasti me. et tu sanasti me. et — al' salvasti
ecce video tobiam filium meum.
Ingressa est etiam post vii. dies
sara uxor filii eius. et omnis
familia et pecora sana. et ca
meli et pecunia multa uxoris. — nimis
sed et alia pecunia quam rece
perat a gabelo. Et narravit
parentibus suis omnia beneficia
dei que fecisset circa eum per homi
nem qui eum duxerat. Veneruntque
achior et nabath consobrini to
bie gaudentes ad tobiam. congra
tulantes ei de omnibus bonis que
circa illum ostenderat deus. Et
per septem dies epulantes omnes
gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit · xii ·
ad se tobias filium suum
dixitque ei. Quid possumus dare
viro isti sancto qui venit tecum.
Respondens tobias: dixit patri suo.
Pater quam mercedem dabimus
ei. aut quid dignum poterit esse beneficiis
eius. me duxit et reduxit sanum.
pecuniam ipse a gabelo suscepit.
uxorem ipse me fecit habere. et
demonium ab ea ipse compescuit.
gaudium parentibus eius fecit. — eius
me ipsum a devoratione piscis
eripuit. te quoque fecit videre lumen
celi. et bonis omnibus per eum
repleti sumus. Quid illi ad hoc
dignum poterimus dare. Sed

te pater meus ut roges eum. si forte
dignetur medietatem de omnibus
al' omnia que allata sunt sibi assumere.
Et vocantes eum pater scilicet et filius
tulerunt illum in partem. et ro-
eum gare ceperunt ut dignaretur di-
midiam partem omnium que
attulerant acceptam habere.
Tunc dixit eis occulte. Benedicite
deum celi. et coram omnibus
viventibus confitemini ei: quia
fecit vobiscum misericordiam suam.
Etenim sacramentum regis ab-
scondere bonum est: opera autem
dei revelare, et confiteri honorifi-
cum est. Bona est oratio cum
ieiunio et elemosina magis quam
thesauros auri condere. Quoniam
elemosina a morte liberat. et ipsa
est que purgat peccata. et facit
invenire misericordiam et vitam
eternam. Qui autem faciunt
peccatum et iniquitatem hostes
sunt anime sue. Manifesto ergo
vobis veritatem et non abscondam
a vobis sermonem occultum. Quando
orabas cum lacrimis et sepeliebas
mortuos. et derelinquebas prandium
tuum et mortuos abscondebas
per diem in domo tua et nocte sepe-
liebas eos, Ego obtuli orationem
tuam domino. Et quia acceptus
al' a deo eras domino necesse fuit ut temptatio
probaret te. Et nunc misit me
dominus ut curarem te: et saram
liberare uxorem filii tui a demonio. Ego
al' dominum enim sum raphael angelus unus
ex vii. qui astamus ante deum.
Cumque hec audissent turbati
sunt: et trementes ceciderunt su-
per terram in facies suas. Dixitque
eis angelus. Pax vobis nolite
timere. Etenim cum essem vo-
biscum per voluntatem dei eram.
Ipsum benedicite et cantate illi. Vi-
debar quidem manducare vobiscum
et bibere: sed ego cibo et potu invisibili
qui ab hominibus non videri potest
utor. Tempus est ergo ut rever-
tar ad eum qui me misit. Vos
autem benedicite deum et enarra-
te omnia mirabilia eius. Et
cum hoc dixisset. ab aspectu eorum
ablatus est. et ultra eum videre

non potuerunt. Tunc prostrati
per horas tres in faciem benedixerunt
deum: et exurgentes narraverunt
omnia mirabilia eius. xiii.
Aperiens autem tobias senior
os suum: benedixit dominum et
dixit. Magnus es domine in eternum
et in omnia secula regnum tuum
quoniam tu flagellas et salvas. deducis
ad inferos et reducis: et non est
qui effugiat manum tuam. Con-
fitemini domino filii israel: et in con-
spectu gentium laudate eum.
quia ideo dispersit vos inter gentes que
ignorant eum, ut vos narretis
mirabilia eius: et faciatis scire
quia non est alius deus omnipo-
tens preter eum. Ipse castigavit nos
in iniquitatibus nostris: et ipse salvabit
nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo que fecit vobiscum
et cum timore et tremore confitemini
illi: regemque seculorum exaltate
operibus vestris. Ego autem in terra
captivitatis mee confitebor illi
quoniam ostendit magestatem suam
in gentem peccatricem. Conver-
timini itaque peccatores et facite
iustitiam coram deo. credentes
quod vobiscum misericordiam
Ego autem et anima mea
letabimur. Benedicite dominum omnes
electi eius. agite dies letitie
et confitemini illi. Ierusalem civitas dei
castigavit te dominus in operibus
manuum tuarum: confitere
domino in bonis tuis. et benedic deum
seculorum. ut reedificet in te
tabernaculum suum et revocet ad te
omnes captivos tuos: et gaudeas
in omnia secula seculorum.
splendida fulgebis. et omnes fines
terre adorabunt te. Nationes ex
longinquo ad te venient. et munera
deferentes adorabunt dominum
et terram tuam in sanctificationem
habebunt. Nomen enim magnum
invocabunt in te. Maledicti erunt
qui contempserint te: et condem-
nati erunt omnes qui blasphema-
verint te; benedicti erunt qui edi-
ficaverint te. Tu autem letaberis
in filiis tuis quoniam omnes benedicentur
et congregabuntur ad dominum.

qui diligunt te: et qui gaudent super
pace tua. Anima mea benedic dominum.
quoniam liberavit ierusalem civitatem suam.
a cunctis tribulationibus eius. Beatus
ero si fuerint reliquie seminis
mei ad videndam claritatem ierusalem.
Porte ierusalem ex saphiro et smaragdo
edificabuntur: et ex lapide precioso
omnis circuitus murorum eius.
Ex lapide candido et mundo omnes
platee eius sternentur. et per vicos
eius alleluia cantabitur. Benedictus
dominus qui exaltavit eam.
ut sit regnum eius in secula seculorum
super eam amen. Et consummati
sunt omnes sermones tobie.
Et postea quam . xiiii .
illuminatus est tobias vixit annis
xlii. et vidit filios nepotum suorum.
Completis itaque annis centum
duobus sepultus est honorifice in ninive.
Quinquaginta namque et vi. annorum
oculorum lumen amisit. sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vite
sue in gaudio fuit. et cum bono profectu
timoris domini perrexit in pace.
In hora autem mortis sue vocavit
ad se tobiam filium suum. et septem
iuvenes filios eius nepotes suos.
dixitque eis. Prope erit interitus
ninive: non enim excidit verbum
domini. et fratres nostri qui dispersi sunt
a terra israel revertentur ad eam.
Omnis autem deserta terra eius
replebitur. et domus dei que in ea
incensa est iterum reedificabitur. ibique
revertentur omnes timentes
deum. et relinquent gentes ydola
sua. et venient in ierusalem et inhabitabunt in ea. et gaudebunt in ea
omnes reges terre adorantes regem israel. Audite ergo filii mei
patrem vestrum. Servite domino in
veritate. et inquirite ut faciatis
que sunt placita illi. et filiis vestris
mandate ut faciant iustitias et
elemosinas ut sint memores dei:
et benedicant deum in omni tempore
in veritate et in tota virtute sua.
Nunc ergo filii audite me et nolite
manere hic: sed quacumque die sepelieritis
matrem vestram circa me in uno
sepulcro. ex eo dirigite gressus vestros
ut exeatis hinc: video enim quia
iniquitas eius finem dabit ei.
Factum est autem post obitum
matris sue. tobias abscessit ex
ninive cum uxore sua. et filiis et
filiorum filiis. et reversus est ad
soceros suos. invenitque eos incolumes
in senectute bona: et curam
eorum gessit. et ipse clausit oculos
eorum. et omnem hereditatem
domus raguelis ipse recepit. Viditque
quintam generationem filios
filiorum suorum: et completis
annis . lxxxx. ix. in timore domini
cum gaudio sepelierunt eum.
Omnis autem cognatio eius et omnis
generatio eius in bona vita et in sancta
conversatione permansit. ita
ut accepti essent tam deo quam hominibus:
et cunctis habitantibus terram

Incipit prologus de iob

Cogor per singulos scripture
divine libros adversariorum
respondere maledictis qui interpretationem
meam reprehensionem
lxx. interpretum criminantur.
quasi non et apud grecos aquila
simmachus et theodocion vel verbum
e verbo. vel sensum e sensu: vel ex
utroque commixtum et medie temperatum
genus translationis expresserint.
et omnia veteris instrumenti
volumina origenes obelis asteriscisque
distinxerit. quos vel additos
vel de theodotione sumptos
translationi antique inseruit.
probans defuisse quod additum est.
Discant igitur obtrectatores
mei recipere in toto quod in partibus
susceperunt: aut interpretationem
meam cum asteriscis suis radere.
Neque enim fieri potest ut quos
plura intermisisse prospexerint
non eosdem etiam in quibusdam
errasse fateantur: precipue in iob.
Cui si ea que sub asteriscis addita
sunt subtraxeris: pars maxima
voluminis detruncabitur.
Et hoc dumtaxat apud grecos.
Ceterum et apud latinos ante eam
translationem quam sub asteriscis
et obelis nuper edidimus. septingenti
ferme aut octingenti versus
sunt: quibus decurtatus et

lacertus toto suoque libet. fedita
tatem sui publice legentibus
prebeat. Hec autem translatio
nullum de veteribus sequitur
interpretem. sed ex ipso hebraico
arabicoque sermone et interdum
syro nunc verba nunc sensum: nunc
simul utrumque resonabit. Obliquus
enim etiam apud hebreos totus
liber fertur et lubricus. et quod grece
rethores vocant exantisinenos
dumque aliud loquitur aliud
agit. Ut si velis anguillam
aut murenulam strictis tenere
manibus quanto forcius presseris.
tanto citius elabitur. Memini
me ob intelligenciam huius
voluminis lidden quendam
preceptorem qui apud hebreos pri
mus haberi putabatur non parvis
redemisse nummis. ex cuius
doctrina an aliquid profecerim nescio.
Hoc unum scio non potuisse
me interpretari nisi quod ante intel
lexeram. A principio itaque volu
minis usque ad verba iob: apud
hebreos prosa oratio est. Porro
a verbis iob in quibus ait. pereat
dies in qua natus sum. et nox in
qua dictum est conceptus est homo.
usque ad eum locum ubi ante finem
voluminis scriptum est. iccirco
ipse me reprehendo et ago peniten
ciam in favilla et cinere exame
tri versus sunt: dactilo spondeoque
precurrentes. Et propter lin
gue ydioma crebro recipientes
et alios pedes non earundem sillabarum
sed eorundem temporum. Interdum
quoque rithmus dulcis ipse et tinnulus
fertur numeris lege solutis: quod
metrici magis quam simplex lector
intelligunt. A supradicto autem
versu usque ad finem libri parvum
comma quod remanet: prosaica
oratione contexitur. Quod si tibi
videtur incredulum metra scilicet
esse apud hebreos et in morem nostri
flacci grecique pindari et alcei et
sappho vel psalterium vel la
mentaciones ieremie vel omnia
ferme scripturarum cantica
comprehendi: legat philonem.
iosephum. origenem. et eusebium

al' scematisimenos

cesariense. et eorum testimonio
verum dicere comprobabit. ...
quia christi canes mei iccirco me in
volumine laborasse. non ut inter
pretationem antiquam reprehen
derem: sed ut ea que in illa aut
aut obscura sunt aut omissa: aut certe
scriptorum vicio depravata. manife
stiora mea interpretatione fierent:
et hebreum sermonem ex parte
didicimus. et in latino pene ab ipsis
cunabulis inter gramaticos et rethores
et philosophos detriti sumus. Quid
apud grecos post lxx. editionem
christi euvangelio choruscante
aquila et simachus et theodocion
iudaizantes heretici sunt recepti
qui multa misteria salvatoris
subdola interpretatione celarunt
et tamen in exaplois habentur apud
et explanantur ab ecclesiasticis
quanto magis ego christianus de parentibus
christianis natus. et vexillum crucis
in mea fronte portans. cuius studium
fuit omissa repetere, depravata cor
rigere et sacramenta ecclesie puro
fideli sermone aperire vel a fastidio
sis vel a malignis lectoribus non
debeo reprobari. Habeant qui
veteres libros vel in membranis
pureis auro argentoque descriptos
uncialibus ut vulgo aiunt
onera magis exarata quam codices
dum modo michi meisque
pauperes habere scedulas et non
pulcros codices quam emendatos
editio et lxx. iuxta grecos et mea
iuxta hebreos: in latinum meo
translata est. Eligat unusquisque
quod vult et studiosum se
quam malivolum probet.

Explicit prologus Incipit ...

Sicut fiscellam iunco texen...

ista prefacio hic deficit sed post
scribitur

Vir erat in terra · I ·
Hus nomine iob.
et erat vir ille sim
plex et rectus ac
timens deum: et
recedens a malo.
Natique sunt ei
septem filii et tres filie. Et fuit pos
sessio illius. vii. milia ovium. et
tria milia camelorum. Quingen
ta iuga boum. et quingente asine:
ac familia multa nimis. Eratque
vir ille magnus inter omnes ori
entales. et ibant filii eius et facie
bant convivium per domos. unusquisque
in die suo. Et mittentes vocabant
tres sorores suas. ut comederent et
biberent cum eis. Cumque in orbem
transissent dies convivii. mittebat
ad eos iob et sanctificabat illos:
Consurgensque diluculo: offerebat
holocausta per singulos. Dicebat
enim. Ne forte peccaverint filii mei
et benedixerint deum in cordibus suis.
Sic faciebat iob cunctis diebus.
Quadam autem die cum venissent
filii dei ut assisterent coram domino:
affuit inter eos etiam sathan. Cui
dixit dominus. Unde venis? Qui
respondens. ait. Circuivi terram et
perambulavi eam. Dixitque dominus
ad eum. Numquid considerasti servum
meum iob. quod non sit ei similis in terra
homo simplex et rectus et timens deum:
ac recedens a malo? Cui respondit sa
than ait. Numquid frustra timet iob
deum? Nonne tu vallasti eum ac
domum eius universamque substantiam
per circuitum, operibus manuum
eius benedixisti. et possessio eius crevit
in terra. Sed extende paululum
manum tuam. et tange cuncta que
possidet: nisi in faciem benedixerit
tibi. Dixit ergo dominus ad sa
than. Ecce universa que habet in
manu tua sunt: tantum in eum
ne extendas manum tuam. Egres
susque est sathan a facie domini.
Cum autem quadam die filii et
filie eius comederent et biberent vi
num in domo fratris sui primogeniti:
nuntius venit ad iob qui diceret. Bo
ves arabant. et asine pascebantur
iuxta eos: et irruerunt sabei. tule
runtque omnia et pueros percusserunt
gladio: et evasi ego solus ut nuntiarem
tibi. Cumque adhuc ille loqueretur:
venit alter et dixit. Ignis dei cecidit
e celo. et tactas oves puerosque con
sumpsit: et effugi ego solus ut nun
tiarem tibi. Sed et adhuc illo lo
quente: venit alius et dixit. Chal
dei fecerunt tres turmas. et invase
runt camelos et tulerunt eos: nec non
et pueros percusserunt gladio. et
ego fugi solus solus ut nuntiarem
tibi. Adhuc loquebatur ille: et
ecce alius intravit et dixit. Filiis tuis
et filiabus vescentibus et bibentibus vinum
in domo fratris sui primogeniti: repente
ventus vehemens irruit a regio
ne deserti et concussit quattuor an
gulos domus: que corruens oppres
sit liberos tuos et mortui sunt: et
effugi ego solus ut nuntiarem tibi.
Tunc surrexit iob et scidit vesti
menta sua et tonso capite corruens
in terram adoravit et dixit. Nudus
egressus sum de utero matris mee. et
nudus revertar illuc. Dominus
dedit dominus abstulit. sicut domino
placuit ita factum est: sit nomen
domini benedictum. In omnibus
his non peccavit iob labiis suis.
neque stultum quid contra dominum
locutus est. · ii ·
Factum est autem cum quadam II
die venissent filii dei et starent
coram domino: venisset quoque sa
than inter eos: et staret in conspec
tu eius: ut diceret dominus ad
sathan. Unde venis. Qui respondens
ait. Circuivi terram et peram
bulavi eam. Et dixit dominus
ad sathan. Numquid considera
sti servum meum iob quod non sit
ei similis in terra. Vir simplex
et rectus et timens deum. ac rece
dens a malo. et adhuc retinens
innocentiam. Tu autem com
movisti me adversus eum.
ut affligerem illum frustra.
Cui respondens sathan ait. Pelle
pro pelle et cuncta que habet homo
dabit pro anima sua. Alioquin
mitte manum tuam et tange
os eius et carnem. et tunc videbis
quod in faciem tuam benedixerit tibi.

al' testa

al' nō sustinemus

III

A principio libri iob prosa
usq(ue) ad h(oc) tertiu(m) c(apitulum)
(et) ab h(oc) tertio c(apitulo) usq(ue) ad xlii
ē metru(m) exametru(m) ex
dactilo (et) spondeo

Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce
in manu tua est verumptamen
animam illius serva. Egressus
igitur sathan a facie domini per-
cussit iob ulcere pessimo a planta
pedis usq(ue) ad verticem eius. Qui
testa saniē radebat sedens in sterqui-
linio. Dixit autem illi uxor sua.
Adhuc tu permanes in simplicitate
tua. Benedic deo (et) morere. Qui
ait ad illam. Quasi una de stultis
mulieribus locuta es. Si bona suscę-
pimus de manu domini. quare
mala non suscipiamus. In omnibus
his non peccavit iob labiis suis.
Igitur audientes tres amici iob omne
malum q(uod) accidisset ei: venerunt
singuli de loco suo. Heliphaz the-
manites. (et) baldad suites. (et) sophar
naamathites. Condixerant enim
ut pariter venientes visitarent eum
(et) consolarentur. Cumq(ue) elevassent
procul oculos suos: non cognoverunt
eum. Exclamantes ploraverunt.
Scissisq(ue) vestibus sparserunt pulve-
rem super caput suum in celum
(et) sederunt cum eo in terra. vii. die-
bus (et) septem noctibus. (et) nemo lo-
quebatur ei verbum. Videbant
enim dolorem esse vehementem.
Post hec aperuit · iii ·
iob os suum (et) maledixit
diei sue. (et) ait. Pereat dies in qua
natus sum: (et) nox in qua dictum
est conceptus est homo. Dies illa
vertatur in tenebras. nō requirat
eam deus desuper. (et) non sit in re-
cordatione: (et) non illustretur lu-
mine. Obscurent eam tene-
bre (et) umbra mortis. Occupet
eam caligo: (et) involvatur ama-
ritudine. Noctem illam tenebro-
sus turbo possideat: nō compute-
tur in diebus anni: nec numeretur
in mensibus. Sit nox illa solitaria.
nec laude digna. Maledicant ei
qui maledicunt diei: qui parati
sunt suscitare leviathan. Obte-
nebrentur stelle caligine eius.
Expectet lucem (et) non videat. nec
ortum surgentis aurore. q(ui)a non
conclusit ostia ventris qui portavit
me: nec abstulit mala ab ocu-
lis meis. Quare non in vulva

mortuus sum: egressus ex utero
statim perii. Cur exceptus genibus.
Cur lactatus uberibus. Nunc
enim dormiens silerem. (et) somp-
no meo requiescerem cum regibus (et)
consulibus terre. qui edificant sibi
solitudines. aut cum principibus
qui possident aurum (et) replent
domos suas argento: aut sicut
abortivum absconditum non
subsisterem. vel qui concepti
viderunt lucem. Ibi impii
cessaverunt a tumultu: (et) ibi requi-
everunt fessi robore. Et quondam
vincti pariter sine molestia
audierunt vocem exactoris.
al' ex
Parvus (et) magnus ibi sunt
(et) servus liber a domino suo.
data est misero lux (et) vita his
qui in amaritudine anime sunt.
Qui expectant mortem et non
quasi effodientes thesaurum
dentq(ue) vehementer cum invenerint
sepulchrum. Viro cuius ab-
dita est via. (et) circumdedit eum
deus tenebris. Antequam comedam
suspiro. (et) quasi inundantes aque
sic rugitus meus: q(uia) timor quem
timebam evenit michi. (et) quod
verebar accidit. Nonne dissimu-
lavi. Nonne silui. Nonne
quievi. Et venit super me
indignatio. · iiii ·
Respondens autem eli-
phaz themanites. dixit. Si
ceperimus loqui tibi. forsitan
moleste accipies. Sed conceptum
sermonem tenere quis possit.
Ecce docuisti multos. (et) manus
lassas roborasti. Vacillantes
confirmaverunt sermones tui. (et) genua
trementia confortasti. Nunc
autem venit super te plaga. (et) de-
fecisti. Tetigit te (et) conturbatus
es. Ubi est timor tuus. (et) fortitudo
tua. Patientia tua (et) perfectio
viarum. Recordare obsecro
quis umq(uam) innocens perierit. aut
quando recti deleti sunt. Quin potius
vidi eos qui operantur iniqui-
tatem: (et) seminant dolores (et) me-
tunt eos. flante deo perisse. (et)
spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus
leonis. (et) vox leene. (et) dentes catulorum

leonum leonum contriti sunt. Tigris
periit eo quod non haberet predam. et
catuli leonis dissipati sunt. Porro
ad me dictum est uerbum abscon
ditum. et quasi furtiue suscepit
auris mea uenas susurri eius.
In horrore uisionis nocturne quando
solet sopor occupare homines. pauor
tenuit me et tremor. et omnia ossa
mea perterrita sunt. Et cum spiritus
me presente transiret. inhorruerunt
pili carnis mee. Stetit quidam
cuius non agnoscebam uultum
ymago coram oculis meis. et uocem
quasi aure lenis audiui. Numquid
homo dei comparatione iustifica
bitur. aut factore suo purior erit
uir. Ecce qui seruiunt ei non
sunt stabiles. et in angelis suis
reperit prauitatem. Quanto magis
hii qui habitant domos luteas
qui terrenum habent fundamentum.
consumentur uelut a tinea. De
mane usque ad uesperam succidentur.
Et quia nullus intelligit. in eter
num peribunt. Qui autem reliqui
fuerint auferentur ex eis. morientur
et non in sapientia. v Capitulum v

Voca ergo si est qui tibi respondeat.
et ad aliquem sanctorum conuertere.
Uirum stultum interficit ira
cundia. et paruulum occidit inuidia.
Ego uidi stultum firma radice
et maledixi pulcritudini eius sta
tim. Longe fient filii eius a salute.
et conterentur in porta. et non erit
qui eruat. Cuius messem famelicus
comedet. et ipsum rapiet armatus.
et ebibent sitientes diuitias eius.
Nichil in terra sine causa fit. et
de humo non orietur dolor. Homo
ad laborem nascitur. et auis ad
uolandum. Quam ob rem ego depre
cabor dominum. et ad deum ponam
eloquium meum. qui facit mag
na et inscrutabilia. et mirabilia
absque numero. Qui dat pluuiam
super faciem terre. et irrigat aquis
uniuersa. Qui ponit humiles
in sublimi. et merentes erigit sospi
tate. Qui dissipat cogitationes
malignorum ne possint implere
manus eorum quod ceperant.
Qui apprehendit sapientes in

astutia eorum. et consilia prauo
rum dissipat. Per diem incur
rent tenebras. et quasi in nocte
sic palpabunt in meridie. Porro
saluum faciet a gladio oris
eorum. et de manu uiolenti pau
perem. Et erit egeno spes. ini
quitas autem contrahet os suum.
Beatus homo qui corripitur
a deo. Increpationem ergo domini ne
reprobes. quia ipse uulnerat et
medetur. percutit et manus eius
sanabunt. In vi. tribulatio
nibus liberabit te. et in septima non
tanget te malum. In fame eruet
te de morte. et in bello de manu
gladii. A flagello lingue abscon
deris. et non timebis calamitatem
cum uenerit. In uastitate et fame
ridebis. et bestias terre non formi
dabis. Sed cum lapidibus regionum
pactum tuum. et bestie terre pacifice
erunt tibi. Et scies quod pacem ha
beat tabernaculum tuum. et uisi
tans speciem tuam non peccabis.
Scies quoque quoniam multiplex erit
semen tuum. et progenies tua quasi
herba terre. Ingredieris in habun
dantia sepulchrum. sicut infertur
aceruus tritici in tempore suo.
Ecce hoc ut inuestigauimus ita
est. quod auditum mente contracta.

Respondens · vi · VI
autem iob dixit. Utinam
appenderentur peccata mea quibus
iram merui. et calamitas quam pa
tior in statera. quasi arena ma
ris hec grauior appareret. Unde et
uerba mea dolore sunt plena. quia
sagitte domini in me sunt. quarum
indignatio ebibit spiritum meum.
et terrores domini militant contra
me. Numquid rugiet onager cum
habuerit herbam. Aut mugiet
bos cum ante presepe steterit plenum.
Aut poterit comedi insulsum
quod non est sale conditum. Aut
potest aliquis gustare quod gustatum
affert mortem. Que prius no
lebat tangere anima mea nunc
pre angustia cibi mei sunt. Quis
det ut ueniat petitio mea. aut
quod expecto tribuat michi deus.
Et qui cepit ipse me conterat.

A anime enim esurienti etiam amara dulcia uidentur esse

soluat manum suam et succidat
me. Et hec michi sit consolatio,
ut affligens me dolore non parcat:
nec contradicam sermonibus sancti.
Que est enim fortitudo mea,
ut sustineam? Aut quis finis
meus ut patienter agam?
Nec fortitudo lapidum fortitu
do mea, nec caro mea enea est.
Ecce non est auxilium michi
in me: necessarii quoque mei
recesserunt a me. Qui tollit
ab amico suo misericordiam
timorem domini relinquit. Fra
tres mei preterierunt me, sicut
torrens qui raptim transit in
conuallibus. Qui timent pruinam
irruet super eos nix. Tempore
quo fuerint dissipati peribunt.
et ut incaluerint soluentur de
loco suo. Inuolute sunt semite
gressuum eorum. ambulabunt
in uacuum et peribunt. Con
siderate semitas theman: itinera
saba, et expectate paulisper. Con
fusi sunt: quia speraui. Uene
runt quoque usque ad me: et pudore
cooperti sunt. Nunc uenistis.
et modo uidentes plagam meam,
timetis: Numquid dixi afferte michi
et de substantia uestra donate michi.
Uel liberate me de manu hostis,
et de manu robustorum eruite
me. Docete me et ego tacebo. et
si quid forte ignoraui instruite
me. Quare detraxistis sermo
nibus ueritatis. cum e uobis nullus
sit qui possit arguere me. Ad
increpandum tantum eloquia
concinnatis, et inuentum uerba
profertis. Super pupillum
irruitis et subuertere nitimini
amicum uestrum. Uerumptamen
quod cepistis explete. Prebete au
rem, et uidete an mentiar. Res
pondete obsecro absque contentione,
et loquentes id quod iustum est iu
dicate. et non inuenietis in
lingua mea iniquitatem. nec
in faucibus meis stultitia perso
nabit. vii.
VII Militia est uita hominis super
terram, et sicut dies mercenarii
dies eius. Sicut ceruus desiderat
umbram. et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui. sic
et ego habui menses uacuos, et noctes
laboriosas enumeraui michi. Si
dormiero dicam. Quando consurgam?
Et rursum expectabo uesperam, et
replebor doloribus usque ad tenebras.
Induta est caro mea putredine et
sordibus pulueris. Cutis mea aruit
et contracta est. Dies mei uelocius
transierunt quam a texente tela suc
ciditur, et consumpti sunt absque
ulla spe. Memento quia uentus
est uita mea. et non reuertetur ocu
lus meus ut uideat bona: nec
aspiciet me uisus hominis. Oculi
tui in me: et non subsistam.
Sicut consumitur nubes et pertran
sit. sic qui descenderit ad inferos
non ascendet: nec reuertetur ultra
in domum suam, neque cognoscet
eum amplius locus eius. Quapropter
et ego non parcam ori meo. loquar
in tribulatione spiritus mei. con
fabulabor cum amaritudine anime
mee. Numquid mare sum ego aut
cetus quia circumdedisti me carcere.
Si dixero consolabitur me lectu
lus meus, et releuabor loquens mecum
in stratu meo: terrebis me per som
nia et per uisiones horrore concuties.
Quam obrem elegit suspendium
anima mea, et mortem ossa mea.
Desperaui nequaquam ultra iam uiuam.
Parce michi domine nichil enim
sunt dies mei. Quid est homo quia
magnificas eum. aut quid ap
ponis erga eum cor tuum? Uisi
tas eum diluculo. et subito pro
bas illum. Usquequo non parcis
michi nec dimittis me ut glutiam
saliuam meam. Peccaui. quid
faciam tibi o custos hominum. Quare
posuisti me contrarium tibi. et
factus sum michimet ipsi grauis.
Cur non tollis peccatum meum
et quare non aufers iniquitatem
meam. Ecce nunc in puluere
dormiam. et si mane me quesieris
non subsistam. viii.
Respondens autem baldad
suites, dixit. Usquequo
loqueris talia, et spiritus multiplex
sermonis oris tui. Numquam

deus supplantat iudicium et
omnipotens subvertit quod iustum est.
Etiam si filii tui peccaverunt ei,
et dimisit eos in manu iniquita-
tis sue. tu tamen si diluculo consur-
rexeris ad deum. et omnipotentem
fueris deprecatus; si mundus et
rectus incesseris. statim evigila-
bit ad te; et pacatum reddet habita-
culum iustitie tue. in tantum
ut priora tua fuerint parva. et no-
vissima tua multiplicentur ni-
mis. Interroga enim generationem
pristinam et diligenter investiga
patrum memoriam. Hesterni
quippe sumus, et ignoramus quo-
niam sicut umbra dies nostri sunt super
terram. Et ipsi docebunt te: lo-
quentur tibi et de corde suo proferent
eloquia. Numquid vivere potest scirpus
absque humore. Aut crescet carectum
absque aqua. Cum adhuc sit in
flore nec carpatur manu. ante
omnes herbas arescit. Sic vie
omnium qui obliviscuntur deum.
et spes hypocrite peribit. Non ei
placebit vecordia sua et sicut
tela aranearum fiducia eius. Innite-
tur super domum suam et non
stabit. Fulciet eam. et non con-
surget. Humectus videtur antequam
veniat sol: et in ortu suo germen
eius egredietur. Super acervum
petrarum radices eius densabuntur.
et inter lapides commorabitur. Si
absorbuerit eum de loco suo nega-
bit eum et dicet. Non novi te.
Hec est enim letitia vie eius. ut rur-
sum de terra alii germinentur.
Deus non proiciet simplicem.
nec porriget manum malignis
donec impleatur risu os tuum.
et labia tua iubilo. Qui oderunt
te induentur confusione; et taber-
naculum impiorum non subsistet.

Et respondens ix
Iob ait. Vere scio quod ita sit:
et quod non iustificetur homo compositus
deo. Si voluerit contendere cum
eo: non poterit ei respondere unum
pro mille. Sapiens corde est:
et fortis robore. Quis restitit ei et
pacem habuit: Qui transtulit
montes. et nescierunt hi quos
subvertit in furore suo. Qui
commovet terram de loco suo, et
columpne eius concutientur.
Qui precipit soli et non oritur.
et stellas claudit quasi sub sig-
naculo. Qui extendit celos
solus. et graditur super fluctus
maris. Qui facit arcturum
et oriones et hyadas et interiora
austri. Qui facit magna et in-
scrutabilia. et mirabilia quorum
non est numerus. Si venerit
ad me non videbo. si abierit vii
non intelligam. Si repente
interroget, quis respondebit ei:
Vel quis dicere ei potest cur ita fa-
cis. Deus cuius resistere ire ne-
mo potest. et sub quo curvantur
qui portant orbem. Quantus
ergo sum ego ut respondeam
ei et loquar verbis meis cum eo.
Qui etiam si habuero quippiam
iustum non respondebo. sed meum
iudicem deprecabor. Et cum
invocantem exaudierit me: non
credo quod exaudierit vocem meam.
In turbine enim conteret me: et
multiplicabit vulnera mea.
etiam sine causa. Non concedit
requiescere spiritum meum et implet
me amaritudinibus. Si fortitu-
do queritur: robustissimus est.
Si equitas iudicii: nemo pro
me audet testimonium dicere.
Si iustificare me voluero: os
meum condempnabit me. Si
innocentem ostendero: pravum
me comprobabit. Etiam si sim-
plex fuero: hoc ipsum ignorabit
anima mea et tedebit me vite
mee. Unum est quod locutus sum:
et innocentem et impium ipse
consumet. Si flagellat occidat
semel: et de penis innocentium non
rideat. Terra data est in manu
impii. vultum iudicum eius
operit. Quod si non ille est quis
ergo est. Dies mei velociores fu-
erunt cursore: fugerunt et non
viderunt bonum. Pertransi-
erunt quasi naves poma portan-
tes. sicut aquila volans ad escam.
Cum dixero nequaquam ita loquar:
commuto faciem meam. et dolore

torqueor. Verebar omnia opera
mea sciens quod non parceres delin
quenti. Si autem et sic impius
sum quare frustra laboravi? Si
lotus fuero quasi aquis nivis
et fulserint velud mundissime
manus mee tamen sordibus intin
ges me, et abhominabuntur
me vestimenta mea. Neque enim
viro qui similis mei est respondebo, nec
qui mecum in iudicio ex equo
possit audiri. Non est qui utrumque
valeat arguere, et ponere manum
suam in ambobus. Auferat a
me virgam suam et pavor eius
non me terreat. Loquar et non
timebo eum: neque enim possum
metuens respondere. x.

X
Tedet animam meam vite
mee. Dimittam adversum
me eloquium meum. Loquar
in amaritudine anime mee. Di
cam deo. Noli me condempnare:
Indica michi, cur me ita iudices.
Numquid bonum tibi videtur si ca
lumpnieris et opprimas me opus
manuum tuarum, et consilium
impiorum adiuves? Numquid
oculi carnei tibi sunt, aut sicut
videt homo et tu videbis? Numquid
sicut dies hominis dies tui. et
anni tui sicut humana sunt
tempora: ut queras iniquitatem
meam et peccatum meum scru
teris. et scias quia nichil impi
um fecerim. cum sit nemo
qui de manu tua possit eruere.
Manus tue plasmaverunt
me et fecerunt me totum in cir
cuitu. Et sic repente precipitas
me. Memento queso quod sicut lutum
feceris me. et in pulverem reduces
me. Nonne sicut lac mulsisti
me: et sicut caseum me coagula
sti. Pelle et carnibus vestisti me:
ossibus et nervis compegisti me. Vi
tam et misericordiam tribuisti
michi, et visitatio tua custodi
vit spiritum meum. Licet hec celes
in corde tuo tamen scio quia univer
sorum memineris. Si peccavi
et ad horam pepercisti michi. cur
ab iniquitate mea mundum me
esse non pateris? Et si impius

fuero ve michi est. Et si iustus
non levabo caput. saturatus af
tione et miseria. Et propter super
biam quasi leenam capies me. re
versusque mirabiliter me
crucias. Instauras testes tuos
contra me. et multiplicas iram
tuam adversum me. et pene
militant in me. Quare de vul
va eduxisti me? Qui utinam
consumptus essem ne oculus
videret. Fuissem quasi non
de utero translatus ad tumul
Numquid non paucitas dierum
finietur brevi? Dimitte ergo
me ut plangam paululum
dolorem meum antequam vadam
non revertar ad terram tenebro
et opertam mortis caligine.
terram miserie et tenebrarum
umbra mortis et nullus ordo
sempiternus horror inhab
Respondens. xi.
autem Sophar naama
dixit. Numquid qui multa lo
non et ipse audiet. Aut vir ver
iustificabitur? Tibi soli ta
homines. et cum ceteros irr
a nullo confutaberis? Di
Purus est sermo meus. et
sum in conspectu tuo. Atque
deus loqueretur tecum. et ape
labia sua tibi: ut ostenderet tibi
secreta sapientie. et quod multiple
esset lex eius: et intelligeres quod mul
to minora exigaris ab eo quam
iniquitas tua. Forsitan
dei comprehendes et usque ad
omnipotentem reperies.
Excelsior celo est, et quid facies?
Profundior inferno. et unde cogno
Longior terra mensura eius
et latior mari. Si subverterit
omnia vel in unum coartaverit
vel quis contradicet ei? Vel quis
dicere ei potest cur ita facis?
enim novit hominum vanitatem
et videns iniquitatem nonne con
siderat? Vir vanus in superbiam
erigitur. et tamquam pullum ona
se liberum natum putat. Tu
autem firmasti cor tuum. et
expandisti ad eum manus tuas
Si iniquitatem que in

tua abstuleris a te: et non permanserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc levare poteris faciem tuam absque macula. et eris stabilis et non timebis. Miserie quoque oblivisceris. et quasi aquarum que preterierunt non recordaberis. et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam. Et cum te consumptum putaveris: orieris ut lucifer. et habebis fiduciam proposita tibi spe: et defossus securus dormies. Requiesces et non erit qui te exterreat: et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient: et effugium peribit ab eis. et spes eorum abhominatio anime. xij.

Respondens autem iob dixit. Ergo vos estis soli homines: ut vobiscum morietur sapientia. Et michi est cor sicut et vobis: nec inferior vestri sum. Quis enim hec que nostis ignorat. Qui deridetur ab amico suo sicut ego invocabit deum et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum. parata ad tempus statutum. Habundant tabernacula predonum. et audacter provocant deum cum ipse dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te: et volatilia celi indicabunt tibi. Loquere terre. et respondebit tibi. et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus domini fecerit. In cuius manu anima omnis viventis. et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat. et fauces comedentis saporem. In antiquis est sapientia. et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo. ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui edificet. Si incluserit hominem: nemo est qui aperiat. Si continuerit aquas: omnia siccabuntur. Et si emiserit eas: subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia. ipse novit et decipientem. et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem. et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit. et precinxit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et optimates supplantat. Commutans labium veracium. et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes. et eos qui oppressi fuerant relevat. Qui revelat profunda de tenebris. et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas. et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre. et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris. et non in luce. et errare eos faciet quasi ebrios.

Ecce omnia vidit oculus meus. et audivit auris mea: et intellexi singula. xiij. Secundum scientiam vestram. et ego novi nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar: et disputare cum deo cupio: prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis. ut putaremini esse sapientes. Audite correptiones meas: et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid deus indiget vestro mendacio. ut pro illo loquamini dolos. Numquid faciem eius accipitis. et pro deo iudicare nitimini. Aut placebit ei quem celare nichil potest. Aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis. Ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit turbabit vos: et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri. et redigentur in lutum cervices vestre. Tacete paulisper. ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis. et animam meam porto in manibus meis. Etiam si occiderit me. in ipso sperabo. Verumptamen vias meas in conspectu eius arguam. et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita. Audite sermonem meum. et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus. scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur

mecum. Veniat. quare tacens
consumor. Duo tantum ne
facias michi. et tunc a facie tua
non abscondar. Manum tuam
longe fac a me: et formido tua
non me terreat. Voca me. et
respondebo tibi. aut certe loquar:
et tu responde michi. Quantas
Ar hic incipit c. xiij. habeo iniquitates et peccata. scele
ra mea et delicta ostende michi.
Cur faciem tuam abscondis. et
arbitraris me inimicum tuum.
Contra folium quod vento rapitur
ostendis potentiam tuam et
stipulam siccam persequeris.
Scribis enim contra me amari
tudines. et consumere me vis
peccatis adolescentie mee. Posui
sti in nervo pedem meum et ob
servasti omnes semitas meas:
et vestigia pedum meorum con
siderasti. Qui quasi putredo
consumendus sum: et quasi ve
stimentum quod comeditur a tinea.
Ar hic incipit c. xiiij. Homo natus de muliere brevi
vivens tempore: repletur mul
tis miseriis. Qui quasi flos
egreditur et conteritur et fugit
velud umbra: et numquam in eodem
statu permanet. Et dignum
ducis super huiuscemodi aperi
re oculos tuos. et adducere eum
tecum in iudicium. Quis po
test facere mundum de immundo
conceptum semine. Nonne tu
qui solus es. · xiiij ·
Breves dies hominis sunt
numerus mensium eius apud
te est. Constituisti terminos
eius qui preteriri non poterunt.
Recede paululum ab eo ut quie
Ar hic incipit c. xiiij. scat donec optata veniat sicut
mercennarii dies eius. Lignum
habet spem: si precisum fuerit rur
sum virescit. et rami eius pullulant.
Si senuerit in terra radix eius
et in pulvere mortuus fuerit
truncus illius: ad odorem aque
germinabit. et faciet comam
quasi cum primum plantatum
est. Homo vero cum mortuus
fuerit et nudatus atque consumptus
ubi queso est. Quomodo si re
cedant aque de mari et fluvius

vacuus factus arescat. Sic homo
cum dormierit non resurget. Donec at
teratur celum non evigilabit nec
consurget de somno suo. Quis
michi hoc tribuat ut in inferno protegas
me et abscondas me donec pertranseat
furor tuus. et constituas michi tempus
in quo recorderis mei. Putas ne
mortuus homo rursum vivat. Cunctis
diebus quibus nunc milito expecto
donec veniat immutatio mea. Voca
bis me: et ego respondebo tibi. Operi
manuum tuarum porriges dexteram.
Tu quidem gressus meos dinume
rasti. sed parce peccatis meis. Signa
sti quasi in sacculo delicta mea
sed curasti iniquitatem meam.
Mons cadens defluit et saxum
transfertur de loco suo. Lapides
excavant aque. et alluvione pau
latim terra consumitur. et hominem er
go similiter perdes. Roborasti eum
paululum: ut in perpetuum pertransiret.
Immutabis faciem eius et emittes
eum. Sive nobiles fuerint filii
sive ignobiles. non intelliget. Ve
rumtamen caro eius dum vivit dolebit: et
anima illius super semetipso lugebit.
Respondens autem · xv ·
Eliphaz themanites dixit
Numquid sapiens respondebit quasi
in ventum loquens. et implebit ar
dore stomachum suum. Arguis ver
bis eum qui non est equalis tibi. et lo
queris que tibi non expedit. Quantum
in te est evacuasti timorem. et tulisti
preces coram deo. Docuit enim
iniquitas tua os tuum: et imitaris
linguam blasphemantium. Con
demnabit te os tuum. et non ego
et labia tua respondebunt tibi. Numquid
primus homo tu natus es. et ante
colles formatus. Numquid consilium
dei audisti. et inferior te erit eius
sapientia. Quid nosti quod ignoramus:
Quid intelligis quod nescimus: Et
senes et antiqui sunt in nobis
multo vetustiores quam patres tui. Num
grande est ut consoletur te deus.
Sed verba tua prava hoc prohibent.
Quid te elevat cor tuum. et quasi
magna cogitans attonitos habes
oculos. Quid tumet contra deum
spiritus tuus ut proferas de ore

huiuscemodi sermones: Quid est hō
ut immaculatus sit ⁊ ut iustus ap
pareat natus de muliere. Ecce int
sanctos eius nemo īmutabilis est:
⁊ celi non sunt mundi in conspectu
eius. Quanto magis abhominabi
lis ⁊ inutilis homo, qui bibit quasi
aquas iniquitatem. Ostendam
tibi audi me: q̄ vidi narrabo tibi.
Sapientes confitentur ⁊ non abscō
dēt p̄res suos. Quibz solis data est
terra, ⁊ nō transibit alienus p eos.
Cunctis diebz suis impius superbit.
⁊ numerus annorum incertus est.
tyrannidis eius. Sonitus terroris
semper in auribz illius. ⁊ cum pax
sit: ille semper insidias suspicatur.
Non credit q̄ reverti possit de tenebris
ad lucem, circumspectans undiqz
gladium. Cum se moverit ad
querendum panem: novit q̄ parat⁹
sit in manu eius tenebrarum dies.
Terrebit eum tribulatio. ⁊ angustia
vallabit eum sicut regem qui p̄pat̄
ad prelium. Tetendit enim adver
sum deum manū suam. ⁊ contra
omnipotentem roboratus est. Cucur
rit adversus eum erecto collo. ⁊ pingᵘ
cervice armatus est. Operuit faciem
eius crassitudo. ⁊ de lateribz eius arvi
na dependet. Habitabit in civitatibz
desolatis. ⁊ in domibz desertis que in
tumulos sunt redacte. Non ditabit̄
nec perseverabit substā eius, nᵉ mittet
in terra radicem suam: nᶜ recedet
de tenebris. Ramos eius arefaciet
flāma ⁊ auferetur spū oris sui.
Non credat frustra errore deceptus
q̄ aliquo pretio redimendus sit. Anq̄
dies eius impleantur peribit. ⁊ ma
nus eius arescent. Ledetur quasi
vinea in primo flore botrus eius.
⁊ q̄si oliva proiciens florem suum
Congregatio enim ypocrite sterilis
⁊ ignis devorabit tabernacula eoꝝ
qui munera libenter accipiunt. Co
cepit dolorem ⁊ peperit iniquitatem
⁊ uter⁹ eius p̄pat dolos. · xvi ·
Respondens autem iob dixit.
Audivi frequenter talia. Con
solatores onerosi omnes vos estis.
Numquid habebunt finem verba ventosa.
aut aliquid tibi molestum est si loq̄
ris. Poteram ⁊ ego similia vr̄i loqui

atqz utinam esset anima vr̄a p mea. ^ aīa
Consolarer ⁊ ego vos sermonibus
⁊ moverem caput meum sup vos.
Roborarem vos ore meo: ⁊ move
rem labia mea. quasi parcens
vobis. Sed q̄d agam? Si locutus
fuero non quiescet dolor meus. Et si tacuero nō recedit a me
⁊ in nichilum redacti sunt ōs
artus mei. Ruge mee testimo
nium dicunt contra me. ⁊ susci
tatur falsiloqu⁹ adversus faciē
meam contradicens michi. Col
legit furorem suum ī me: ⁊ cōmi
nans michi infremuit contra
me dentibz suis. Hostis meus
terribilibz oculis me intuitus
est. Aperuerunt super me ora
sua exprobrantes percusserunt
maxillam meam: saciati sūt
penis meis. Conclusit me deus
apud iniquū. ⁊ manibz impioꝝ
me tradidit. Ego ille quondam
opulentus repente contritus sū.
Tenuit cervicem meam. Con
fregit me: ⁊ posuit me q̄si signū.
Circumdedit me lanceis suis.
convulneravit lumbos meos.
Non pepercit ⁊ effudit in terra
viscera mea. Concidit me vul
nere super vulnus. irruit ī me
quasi gigas. Saccum consui sup
cutem meam. ⁊ operui cinere
carnem meam. Facies mea
intumuit a fletu. ⁊ palpebre mee
caligaverunt. Hec passus sum
absqz iniquitate manus meas
cum haberem mundas ad deū
preces. Terra ne operias sangui
nem meum neqz inveniat locum
in te latendi clamor meus.
Ecce enim in celo testis meus.
⁊ conscius meus in excelsis.
Verbosi amici mei ad deum
stillat oculus meus. Atqz utinā
sic iudicaretur vir cum deo.
quomodo iudicatur filius hominis
cum collega suo. Ecce enim bre
ves anni transeunt. ⁊ semitam
per q̄ non revertar ambulo.
Spiritus meus · xvii ·
attenuabitur. dies mei
breviabuntur: ⁊ solum michi
superest sepulchrum. Non peccavi:
⁊ in amaritudinibz moratur

Nunc autem oppressit me
dolor meus

oculus meus. Libera me et pone me iuxta te: et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina: et propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis: et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi: et exemplum coram eis. Caligavit ad indignationem oculus meus: et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc: et innocens contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam: et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini et venite: et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt: cogitationes mee dissipate sunt: torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem: et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero: infernus domus mea est: et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi: Pater meus es: mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea: et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea. Putas ne saltem ibi erit requies michi? · xviii ·

XVIII

Respondens autem Baldach suites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta: et sorduimus coram te? Qui perdis animam tuam in furore tuo: numquid propter te derelinquetur terra: et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur: nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius: et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius: et precipitabit eum consilium suum. Inmisit enim in rethe pedes suos: et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo: et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius: et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines: et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius: et inedia invadat costas illius. Devoret pulcritudinem cutis eius: consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius: et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est: aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur: sursum autem atteratur messis eius. Memoria eius pereat de terra: et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras: et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo: nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi: et primos invadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui: et iste locus eius qui ignorat Deum. · xix ·

Respondens autem Iob dixit: Usquequo affligitis animam meam: et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me: et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi: mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini: et arguitis me obprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia Deus non equo iudicio afflixerit me: et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens: et nemo audiet: vociferabor et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit et transire non possum: et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea: et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo: et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius: et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius: et fecerunt sibi viam per me: et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me: et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei: et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille mee sicut alienum habuerunt me: et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi et non respondit: ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea: et orabam filios uteri mei. Stulti

despiciebant me et cum ab eis recessis-
sem detrahebant michi. Abhominati
sunt me quondam consiliarii mei et
quem maxime diligebam adversatus
est me. Pelli mee consumptis carnibus
adhesit os meum et derelicta sunt tantum-
modo labia circa dentes meos. Misere-
mini mei miseremini mei saltem vos
amici mei: quia manus domini
tetigit me. Quare persequimini me
sicut deus et carnibus meis saturami-
ni. Quis michi tribuat ut scribantur
sermones mei. Quis michi det ut ex-
arentur in libro stilo ferreo et plum-
bi lamina vel celte sculpantur in si-
lice? Scio enim quod redemptor meus
vivit et in novissimo die de terra sur-
recturus sum Et rursum circumdabor
pelle mea et in carne mea videbo de-
um salvatorem meum Quem vi-
surus sum ego ipse et oculi mei con-
specturi sunt: et non alius Reposita
est hec spes mea in sinu meo Quare
ergo nunc dicitis persequamur eum
et radicem verbi inveniamus contra
eum. Fugite ergo a facie gladii quoniam
ultor iniquitatum gladius est: et
scitote esse iudicium. xx.

Respondens autem sophar naa-
mathites dixit. Iccirco cogitationes
mee varie succedunt sibi et mens in
diversa rapitur Doctrinam qua me
arguis audiam et spiritus intelligentie
mee respondebit michi. Hoc scio a
principio ex quo positus est homo super
terram quod laus impiorum brevis
sit et gaudium ypocrite ad instar puncti
Si ascenderit usque in celum superbia
eius et caput eius nubes tetigerit quasi
sterquilinium in fine perdetur Et qui eum
viderant: dicent. Ubi est? Velut som-
nium avolans non invenietur tran-
siet sicut visio nocturna. Oculus qui
eum viderat non videbit nec ultra in-
tuebitur eum locus suus Filii eius
attererentur egestate et manus illius
reddent ei dolorem suum. Ossa eius
implebuntur viciis adolescentie eius
et cum eo in pulvere dormient Cum
enim dulce fuerit in ore eius malum
abscondet illud sub lingua sua Par-
cet illi et non derelinquet illud et cela-
bit in gutture suo Panis eius in
utero illius vertetur in fel aspidum
intrinsecus. Divitias quas devora-
vit evomet et de ventre illius extrahet
eas deus. Caput aspidum suget et
occidet eum lingua vipere. Non vi-
deat rivulos fluminis torrentis
mellis. et butyri Luet que fecit omnia
nec tamen consumetur. Iuxta multi-
tudinem adinventionum suarum
sic et sustinebit quoniam confringens
nudavit pauperes domum rapuit et
non edificavit eam. nec est satiatus ven-
ter eius. Et cum habuerit quod con-
cupierat possidere non poterit Non
remansit de cibo eius propterea nich-
il. remanebit de bonis eius Cum sa-
tiatus fuerit: arctabitur Estuabit Et
omnis dolor irruet in eum. Utinam
impleatur venter eius. ut emittat
in eum iram furoris sui et pluat
super illum bellum suum. Fugiet ar-
ma ferrea et irruet in arcum ereum
Eductus et egrediens de vagina sua
et fulgurans in amaritudinem suam
Vadent et venient super eum horribi-
les omnes tenebre absconditi sunt
in occultis eius. Devorabit eum
ignis qui non succenditur affliget
relictus in tabernaculo suo. Revela-
bunt celi iniquitatem eius et terra
consurget adversus eum Apertum
erit germen domus illius detrahetur
in die furoris dei Hec est pars homi-
nis impii a deo et hereditas verborum
eius a domino. xxi.

Respondens autem iob dixit XXI
Audite queso sermones meos
et agite penitentiam. Sustinete me
ut et ego loquar et post mea si vide-
bitur verba ridete. Numquid contra
hominem disputatio mea est ut me-
rito non debeam contristari? Atten-
dite me et obstupescite et superponite
digitum ori vestro. Et ego quando re-
cordatus fuero pertimesco et concutit
carnem meam tremor. Quare ergo
impii vivunt sublevati sunt con-
fortati que divitiis. Semen eorum
permanet coram eis propinquorum
turba et nepotum in conspectu eorum
Domus eorum secure sunt et pacate
et non est virga dei super illos Bos
eorum concepit et non abortivit vacca
peperit et non est privata fetu suo.
Egrediuntur quasi greges parvuli

eorum et infantes eorum exultant lu
sibus. Tenent tympanum et cytharam
et gaudent ad sonitum organi. Ducunt
in bonis dies suos. et in puncto ad in
ferna descendunt. Qui dixerunt deo
Recede a nobis scientiam viarum tu
arum nolumus. Quis est omnipotens
ut serviamus ei et quid nobis prodest
si oraverimus illum. Verumptamen
quia non sunt in manu eorum bona
sua consilium impiorum longe sit a
me. Quotiens lucerna impiorum ex
tinguitur et superveniet eis inundatio
et dolores dividit furoris sui. Erunt si
cut palee ante faciem venti et sicut fa
villa quam turbo dispergit. Deus ser
vabit filiis illius dolorem patris et cum
reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi
eius interfectionem suam et de furore
omnipotentis bibet. Quid enim ad
eum pertinet de domo sua post se. aut
si numerus mensium eius dimidi
etur. Numquid deum quispiam
docebit scientiam qui excelsos iudicat
Iste moritur robustus et sanus. dives
et felix. Viscera eius plena sunt adi
pe. et medullis ossa illius irrigantur.
Alius vero moritur in amaritudine
anime sue absque ullis opibus. Et ta
men simul in pulvere dormient et
vermes operient eos. Certe novi co
gitationes vestras et sententias contra me
iniquas. Dicitis enim. Ubi est domus
principis et ubi tabernacula impiorum
Interrogate quemlibet de viatoribus
et hec eadem eum intelligere cognosce
tis quia in diem perditionis servabitur
malus et ad diem furoris ducetur.
Quis arguet coram eo viam eius et
que fecit quis reddet illi. Ipse ad se
pulchra ducetur et in congerie mor
tuorum vigilabit. Dulcis fuit glariis
cocyti et post se omnem hominem
trahit et ante se innumerabiles. Quo
modo igitur consolamini me frustra
cum responsio vestra repugnare ostensa
sit veritati. · xxii ·

al' glaciis

XXII al' eliphaz

Respondens autem eliphaz the
manites dixit. Numquid deo
comparari potest homo etiam si perfectus
fuerit scientie. Quid prodest deo si
iustus fueris. aut quid ei confers si
immaculata fuerit via tua. Numquid
timens arguet te et veniet tecum ad
iudicium et non propter malitiam
tuam plurimam et infinitas iniqui
tates tuas. Abstulisti enim pignus
fratrum tuorum sine causa et nudos
spoliasti vestibus. Aquam lasso non
dedisti. esurienti subtraxisti panem. In
fortitudine brachii tui possidebas terram
et potentissimus obtinebas eam. Vi
duas dimisisti vacuas et lacertos pu
pillorum comminuisti. Propterea cir
cumdatus es laqueis et conturbat te for
mido subitanea. Et putabas te tene
bras non visurum et impetu aquarum
inundantium non oppressum iri. An
cogitas quod deus excelsior celo sit. et su
per stellarum verticem sublimetur. Et
dicis. Quid enim novit deus. Et quasi
per caliginem iudicat. Nubes latibulum
eius nec nostra considerat et circa car
dines celi perambulat. Numquid semi
tam seculorum custodire cupis quam
calcaverunt viri iniqui qui sublati
sunt ante tempus suum et fluvius
subvertit fundamenta eorum. Qui
dicebant deo recede a nobis et quasi
nichil possit facere omnipotens esti
mabant eum cum ille implesset do
mos eorum bonis. Quorum senten
tia procul sit a me. Videbunt iusti et
letabuntur et innocens subsannabit
eos. Nonne succisa est erectio eorum
et reliquias eorum devoravit ignis.
Acquiesce igitur ei et habeto pacem et
per hec habebis fructus optimos. Sus
cipe ex ore illius legem et pone sermo
nes eius in corde tuo. Si reversus fueris
ad omnipotentem: edificaberis et lon
ge facies iniquitatem a tabernaculo
tuo. Dabit pro terra silicem et pro si
lice torrentes aureos. Eritque omni
potens contra hostes tuos et argentum
coacervabitur tibi. Tunc super omni
potentem deliciis affluens et elevabis ad
deum faciem tuam. Rogabis eum
et exaudiet te. et vota tua reddes. Decer
nes rem et veniet tibi et in viis tuis
splendebit lumen. Qui enim humili
atus fuerit erit in gloria et qui incli
naverit oculos suos ipse salvabitur.
Salvabitur innocens salvabitur
autem munditia manuum suarum. · xxiii ·
Respondens autem iob dixit
Nunc quoque in amaritudine
est sermo meus et manus plage me

e agravata est sup gemitum meum
Quis michi tribuat ut cognoscam
et inveniam illum. et veniam usque
ad solium eius? Ponam coram eo
iudicium et os meum replebo incre
pationibus ut sciam verba que m(ichi)
respondeat et intelligam quid loqua
tur michi. Nolo multa fortitudine con
tendat mecum nec magnitudinis
sue mole me premat. Proponat equi
tatem contra me et perveniet ad victo
riam iudicium meum. Si ad orientem
iero non apparet. Si ad occidentem:
non intelligam eum. Si ad sinistram
quid agam? Non apprehendam eum.
Si me vertam ad dexteram: non vi
debo illum. Ipse vero scit viam meam
et probavit me quasi aurum quod per
ignem transit. Vestigia eius secutus
est pes meus. Viam eius custodivi
et non declinavi ex ea. A mandatis
labiorum eius non recessi et in sinu
meo abscondi verba oris eius. Ipse
enim solus est et nemo avertere po
test cogitationem eius et anima eius
quodcumque voluit hoc fecit. Cum exple
verit in me voluntatem suam. et a
lia multa similia presto sunt ei. Et id
circo a facie eius turbatus sum et con
siderans eum timore sollicitor. Deus
mollivit cor meum et omnipotens
conturbavit me. Non enim perii
propter imminentes tenebras nec
faciem meam operuit caligo. ·xxiiii·

XXIIII

Ab omnipotente non sunt ab
scondita tempora. Qui autem
noverunt eum: ignorant dies illius.
Alii terminos transtulerunt: diri
puerunt greges. et paverunt eos. A
sinum pupillorum abegerunt. et
abstulerunt pro pignore bovem vi
due. Subverterunt pauperum viam.
et oppresserunt pariter mansuetos
terre. Alii quasi onagri in deserto e
grediuntur ad opus suum. vigilan
tes que ad predam preparant panem
liberis. Agrum non suum demetunt
vineam eius quem vi oppresserunt
vindemiant. nudos dimittunt ho
mines indumenta tollentes quibus
non est operimentum in frigore. quos
ymbres montium rigant et non
habentes velamen amplexantur la
pides. Vim fecerunt depredantes pu
pillos et vulgus pauperum spoliave
runt. Nudis et incedentibus absque vesti
tu et esurientibus tulerunt spicas. Inter
acervos eorum meridiati sunt qui
calcatis torcularibus sitiunt. De civita
tibus fecerunt viros gemere et anime
vulneratorum clamabunt et deus
inultum abire non patitur. Ipsi fue
runt rebelles lumini nescierunt vi
as eius nec reversi sunt per semitas
illius. Mane primo consurget ho
micida et interficit egenum et pau
perem. Per noctem vero erit quasi
fur. Oculus adulteri observat caligi
nem dicens non me videbit oculus
et operiet vultum suum. Perfodiunt
in tenebris domos sicut in die. Con
dixerant sibi et ignoraverunt lucem.
Si subito apparuerit aurora: arbitran
tur umbram mortis et sic in tenebris
quasi in luce ambulant. Levis est sup
faciem aque. Maledicta sit pars eius
in terra nec ambulet per viam vine
arum. Ad nimium calorem transeat
ab aquis nivium et usque ad inferos
peccatum illius. Obliviscatur eius
misericordia. Dulcedo illius vermis. Non sit
in recordatione sed conteratur quasi
lignum infructuosum. Pavit enim
sterilem et que non parit. et vidue
non fecit bene. Detraxit fortes in forti
tudine sua et cum steterit non credet
vite sue. Dedit ei deus locum peniten
tie et ille abutitur eo in superbiam.
Oculi autem eius sunt in viis illius.
elevati sunt ad modicum et non sub
sistent. Humiliabuntur sicut omnia
et auferentur et sicut summitates
spicarum conterentur. Quod si non
est: ita quis me potest arguere esse
mentitum et ponere ante deum ver
ba mea? ·xxv·

XXV

Respondens autem baldach suites
dixit. Potestas et terror apud eum est
qui facit concordiam in sublimibus
suis. Numquid est numerus mili
tum eius? Et super quem non sur
get lumen illius? Numquid potest
iustificari homo comparatus deo.
aut apparere mundus natus de mu
liere? Ecce et luna non splendet et
stelle non sunt munde in conspectu
eius. Quanto magis homo putredo
et filius hominis vermis

xxvi Respondens autem iob dixit. Cu
ius adiutor es? Numquid imbe
cillis? Et sustentas brachium eius. qui
non est fortis? Cui dedisti consilium?
forsitan illi qui non habet sapientiam
et prudentiam ostendisti plurimam
Aut quem docere voluisti? Nonne eum
qui fecit spiramentum? Ecce gygantes
gemunt sub aquis et qui habitant cum
eis. Nudus est infernus coram illo et nul
lum est operimentum perditioni. Qui
extendit aquilonem super vacuum et
appendit terram super nichilum. Qui li
suis gat aquas in nubibus ut non erum
pant pariter deorsum. Qui tenet vultum
solii sui. et expandit super illud nebulam
suam. Terminum circumdedit aquis us
que dum finiantur lux et tenebre. Colum
ne celi contremiscunt et pavent ad nu
tum eius. In fortitudine illius repente
maria congregata sunt et prudentia
eius percussit ~~prudenter~~ superbum. Spiritus
eius ornavit celos et obstetricante ma
nu eius eductus est coluber tortuosus. Ec
ce hec ex parte dicta sunt viarum eius
Et cum vix parvam stillam sermonis
eius audierimus quis poterit tonitru
XXVII um magnitudinis illius intueri. xxvii.

Addidit quoque iob assumens
parabolam suam et dixit. Vi
vit deus qui abstulit iudicium meum
et omnipotens qui ad amaritudinem
adduxit animam meam quia donec super
est halitus in me et spiritus dei in naribus
meis: non loquentur labia mea iniqui
tatem nec lingua mea meditabitur men
dacium. Absit a me ut iustos esse vos
iudicem. Donec deficiam non recedam
ab innocentia mea. Iustificationem me
am quam cepi tenere non deseram. Ne
que enim reprehendit me cor meum in
omni vita mea. Sicut impius inimicus
meus et adversarius meus quasi ini
quus. Que enim est spes hypocrite si
avare rapiat et non liberet deus animam
eius? Numquid clamorem eius audiet
deus cum venerit super illum angustia?
Aut poterit in omnipotente delectari et
invocare deum in omni tempore? Doce
bo vos per manum dei que omnipotens
habeat nec abscondam. Ecce vos omnes
nostis et quid sine causa vana loquimini
impii Hec est pars hominis apud deum et
hereditas violentorum quam ab om

nipotente suscipient. Si multiplica
ti fuerint filii eius in gladio erunt et
nepotes eius non saturabuntur pane
Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur
in interitu et vidue eius non plorabunt
Si comportaverit quasi terram argen
tum et sicut lutum preparaverit vesti
menta: preparavit quidem sed iustus
vestietur illis: et argentum innocens
dividet. Edificavit sicut tinea domum
suam et sicut custos fecit umbraculum
Dives autem cum dormierit: nichil
secum afferet. Aperit oculos suos et ni
il inveniet. Apprehendet eum quasi a
qua inopia nocte opprimet eum tem
pestas. Tollet eum ventus urens et
velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mit
tet super eum et non parcet de manu
fugiens fugiet. Stringet super eum ma
nus suas et sibilabit super illum in
tuens locum eius. xxviii.

Habet argentum venarum suarum
principia et auro locus est in quo
conflatur. Ferrum de terra tollitur et
lapis solutus calore in es vertitur. Tem
pus posuit tenebris et universorum fi
nem ipse considerat. lapidem quoque ca
liginis et umbram mortis dividit tor
rens a populo peregrinante eos quos
oblitus est pes egentis hominis et in
Terra de qua oriebatur panis in loco
igne subversa est. locus saphiri lapi
des eius et glebe illius aurum. Semitam
ignoravit avis nec intuitus est eam
oculus vulturis. Non calcaverunt eam
filii institorum nec pertransivit per eam
leena. Ad silicem extendit manum suam
subvertit a radicibus montes. In petris
rivos excidit et omne pretiosum vidit
oculus eius. Profunda quoque flu
viorum scrutatus est: et abscondita pro
duxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur
et quis est locus intelligentie? Nescit ho
mo pretium eius nec invenitur in terra
suaviter viventium. Abyssus dicit non est in
me et mare loquitur non est mecum
Non dabitur aurum obrizum pro ea
nec appendetur argentum in commutatione
eius. Non conferetur tinctis indie colo
ribus nec lapidi sardonico pretiosissimo
vel saphyro. Non adequabitur ei aurum
vel vitrum nec commutabuntur pro ea
vasa auri excelsa et eminentia nec
memorabuntur in comparatione

Trahitur autem sapientia de occultis. Non
adequabitur ei topazium de ethiopia nec
tincture mundissime componetur. Un
de ergo sapientia venit et quis est locus
intelligentie? Abscondita est ab oculis
omnium viventium, volucres quoque
celi latet. Perditio et mors dixerunt: Au
ribus nostris audivimus famam eius. De
us intelligit viam eius et ipse novit locum
eius. Ipse enim fines mundi intuetur et
omnia que sub celo sunt respicit. Qui fe
cit ventis pondus et aquas appendit men
sura. Quando ponebat pluviis legem et
viam procellis sonantibus, tunc vidit illam
et enarravit et preparavit et investigavit
et dixit homini. Ecce timor domini ipsa
est sapientia et recedere a malo intelligen
tia. xxix.

Addidit quoque iob assumens pa
rabolam suam et dixit. Quis michi tri
buat ut sim iuxta menses pristinos se
cundum dies quibus custodiebat me? Qui
splendebat lucerna eius super caput meum
et ad lumen eius ambulabam in
tenebris. Sicut fui in diebus adolescen
tie mee quando secreto deus erat in taber
naculo meo. Quando erat omnipotens
mecum et in circuitu meo pueri mei.
Quando lavabam pedes meos butiro et
petra fundebat michi rivos olei. Quando
procedebam ad portam civitatis et in pla
tea parabant cathedram michi. Videbant
me iuvenes et abscondebantur et senes
assurgentes stabant. Principes cessabant
loqui et digitum superponebant ori suo.
Vocem suam cohibebant duces et lingua
eorum gutturi suo adherebat. Auris au
diens beatificabat me et oculus videns
testimonium reddebat michi eo quod
liberassem pauperem vociferantem et pu
pillum cui non esset adiutor. Benedictio
perituri super me veniebat et cor vidue
consolatus sum. Iustitia indutus sum
et vestivit me sicut vestimento et diade
mate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes
claudo. Pater eram pauperum et cau
sam quam nesciebam diligentissime in
vestigabam. Conterebam molas iniqui
et de dentibus illius auferebam predam.
Dicebam que: In nidulo meo moriar et
sicut palma multiplicabo dies. Radix
mea aperta est secus aquas et ros mo
rabitur in messione mea. Gloria mea
semper innovabitur et arcus meus in
manu mea instaurabitur. Qui me
audiebant expectabant sententiam et — al' sententiam meam
intenti tacebant ad consilium meum.
Verbis meis addere nichil audebant et
super illos stillabat eloquium meum.
Expectabant me sicut pluviam eloqui
um meum et os suum aperiebant quasi
ad ymbrem serotinum. Si quando ri
debam ad eos: non credebant et lux vul
tus mei non cadebat in terram. Si vo
luissem ire ad eos: sedebam primus.
Cumque sederem quasi rex circumstante
exercitu: eram tamen merentium con
solator. xxx. — XXX

Nunc autem derident me iuniores
tempore quorum non dignabar patres
ponere cum canibus gregis mei quorum
virtus manuum erat michi pro nichilo
et vita ipsa putabantur indigni egesta
te et fame steriles qui rodebant in soli
tudine squalentes calamitate et miseri
a et mandebant herbas et arborum cor
tices et radix iuniperorum erat cibus eorum.
Qui de convallibus ista rapientes cum
singula repperissent: ad ea cum clamo
re currebant. In desertis habitabant tor
rentium et in cavernis terre vel super
glaream. Qui inter huiuscemodi leta
bantur et esse sub sentibus delicias compu
tabant filii stultorum et ignobilium
et in terra penitus non parentes. Nunc
in eorum canticum conversus sum et factus
sum eis proverbium. Abhominantur
me et longe fugiunt a me et faciem
meam conspuere non verentur. Pha
retram enim suam aperuit et afflixit
me et frenum posuit in os meum. Ad
dexteram orientis calamitates mee ilico
surrexerunt. Pedes meos subverterunt
et oppresserunt quasi fluctibus semitis
suis. Dissipaverunt itinera mea insi
diati sunt michi et prevaluerunt in
me et non fuit qui ferret auxilium me
um. Quasi rupto muro et aperta ia
nua irruerunt super me et ad meas
miserias devoluti sunt. Redactus sum
in nichilum abstulit quasi ventus de
siderium meum et velut nubes pertransi
vit salus mea. Nunc autem in memet
ipso marcescit anima mea et possident
me dies afflictionis. Nocte os meum
perforatur doloribus et qui me comedunt
non dormiunt. In multitudine eorum con
sumitur vestimentum meum et quasi

audi me et tace dum ego loquar. Si.
autem habes quid loquaris: responde
michi. loquere. Volo enim te apparere ius
tum. Quod si non habes: audi me. Tace
XXXIIII et docebo te sapientiam. xxxiiii.
Pronuntians quoque helui etiam
hec locutus est. Audite sapientes verba mea
et eruditi auscultate me. Auris enim ver
ba probat et guttur escas gustu diiudicat
Iudicium eligamus nobis et inter nos
videamus quid sit melius. Quia dix
it iob. Iustus sum et deus subvertit iu
dicium meum. In iudicando enim me
mendacium est et violenta sagitta me
a absque ullo peccato. Quis est vir ut
est iob qui bibit subsannationem quasi
aquam qui graditur cum operantibus
iniquitatem et ambulat cum viris
impiis. Dixit enim non placebit vir
deo et si cucurrerit cum eo. Ideo viri cor
dati audite me. Absit a deo impietas
et ab omnipotente iniquitas. Opus
enim hominis reddet ei et iuxta vias
singulorum restituet eis. Vere enim
deus non condempnabit frustra nec omni
potens subvertet iudicium. Quem
constituit alium super terram aut quem
posuit super orbem quem fabricatus est.
Si direxerit ad eum cor suum spiritum
illius et flatum ad se trahet. Deficiet om
nis caro simul et homo in cinerem
revertetur. Si habes ergo intellectum.
audi quod dicitur et ausculta vocem elo
quii mei. Numquid qui non amat iu
dicium sanari potest. Et quomodo tu
eum qui iustus est in tantum condem
nas. Qui dicit regi apostata qui vo
cat duces impios qui non accepit per
sonas principum nec cognovit ty
rannum cum disceptaret contra pau
perem. Opus enim manuum eius sunt
universi. Subito morientur et in
media nocte turbabuntur populi et per
transibunt et auferent violentum
absque manu. Oculi enim eius super
vias hominum et omnes gressus eo
rum considerat. Non sunt tenebre et
non est umbra mortis ut abscondan
tur ibi qui operantur iniquitatem. Neque
enim ultra in hominis potestate est
ut veniat ad deum in iudicium. Con
teret multos et innumerabiles et sta
re faciet alios pro eis. Novit enim opa
eorum et idcirco inducet noctem et con

terentur. Quasi impios percussit eos in
eo videntium. quia quasi de industria
recesserunt ab eo et omnes vias eius
intelligere noluerunt ut pervenire fa
cerent ad eum clamorem egeni et audiret
vocem pauperum. Ipso enim conceden
te pacem quis est qui condempnet.
Ex quo absconderit vultum suum quis
est qui contempletur eum. Et super gen
et super omnes homines. Qui reg
re facit hominem hypocritam pr
peccata populi. Quia ergo ego locu
tus sum ad deum te quoque non prohibeo
Si erravi tu doce me. Si iniquitatem
locutus sum ultra non addam. N
quid a te deus expetit eam quia displ
icuit tibi. Tu enim cepisti loqui et non
Quod si quid nosti melius loquere
ri intelligentes loquantur michi
viri sapientes audiant me. Iob au
stulte locutus est. et verba illius
sonant disciplinam. Pater mi pr
tur iob usque ad infinem. Ne desin
ab homine iniquitatis qui addit
peccata sua blasphemiam. Inter
interim constringatur et tunc ad
dicium provocet sermonibus suis d
Igitur helyu hec rursum locutus
Numquid equa tibi videtur tua
tatio ut diceres iustior deo sum
enim non tibi placet quod rectum
vel quid tibi proderit si ego pecca
Itaque ego respondebo sermonibus
et amicis tuis tecum. Suspice celum
et intuere et contemplare ethera
altior te sit. Si peccaveris quid ei
Et si multiplicate fuerint iniqu
te quid facies contra eum. Porro
iuste egeris quid donabis ei aut
de manu tua accipiet. Homini qui
plus tui est nocebit impietas
et filium hominis adiuvabit
a tua. Propter multitudinem
lumpniatorum clamabunt et
bunt propter vim brachii tyran
rum. Et non dixit. Ubi est deus
us qui fecit me qui dedit carmina
nocte qui docet nos super iume
re et super volucres celi erudit
Ibi clamabunt et non exaudiet
superbiam malorum. Non enim
audiet deus et omnipotens sing
causas intuebitur. Etiam cum
eris non considerat: iudicare

illi respondere iob. eo quod iustus sibi vi-
deretur. Et iratus indignatus est heliu
filius barachel buzites de cognatione
ram. Iratus est autem adversus iob eo
quod iustum esse se diceret coram do-
mino. Porro adversum amicos eius
indignatus est. eo quod non invenissent
responsionem rationabilem sed tantum
modo condempnassent iob. Igitur heliu
expectavit iob loquentem eo quod se-
niores se essent qui loquebantur. Cum
autem vidisset quod tres respondere
non potuissent iratus est vehementer.
Respondens quoque heliu filius barachel bu-
zites dixit. Junior sum tempore vos
autem antiquiores. Idcirco demisso ca-
pite veritus sum indicare vobis me-
am sententiam. Sperabam enim quod
etas prolixior loqueretur et annorum mul-
titudo doceret sapientiam. Sed ut vi-
deo spiritus est in hominibus et inspiratio om-
nipotentis dat intelligentiam. Non sunt
longevi sapientes. nec senes intelligunt
iudicium. Ideo dicam audite me. et ostendam
vobis etiam ego meam sapientiam.
Expectavi enim sermones vestros audi-
vi prudentiam vestram donec disceptare-
tis sermonibus. et donec putabam vos
aliquid dicere considerabam. Sed ut
video non est qui arguere possit iob et re-
spondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte
dicatis invenimus sapientiam. deus
proiecit eum et non homo. Nichil lo-
cutus est michi et ego non secundum vestros ser-
mones respondebo illi. Extimuerunt nec
responderunt ultra abstuleruntque a se
eloquia. Quoniam igitur expectavi et non
sunt locuti steterunt nec responderunt
ultra. Respondebo et ego partem meam
meam et ostendam scientiam meam.
Plenus sum enim sermonibus et co-
artat me spiritus uteri mei. En venter me-
us quasi mustum absque spiraculo quod
lagunculas novas disrumpit. loquar
et respirabo paululum aperiam labia
mea et respondebo. Non accipiam per-
sonam viri et deum homini non
equabo. Nescio enim quamdiu sub-
sistam. et si post modicum tollat me
factor meus. xxxiii.

Audi igitur iob eloquia mea et
omnes sermones meos aus-
culta. Ecce aperui os meum. loquatur
lingua mea in faucibus meis. Sim-
plici corde mei sermones mei et senten-
tiam meam labia mea puram loquen-
tur. Spiritus dei fecit me et spiraculum om-
nipotentis vivificavit me. Si potes
responde mihi. et adversus faciem meam consiste.
Ecce et me sicut et te fecit deus et de eodem
luto ego quoque formatus sum. Verumptamen
miraculum meum non te terreat et elo-
quentia mea non sit tibi gravis. Dixisti
ergo in auribus meis et vocem verborum
tuorum audivi. Mundus sum ego et
absque delicto. inmaculatus. et non est
iniquitas in me. Quia querelas in
me repperit: ideo arbitratus est me
inimicum sibi posuit in nervo pedes
meos. custodivit omnes semitas me-
as. Hoc est ergo in quo non es iustifi-
catus. Respondebo tibi quia maior sit
deus homine. Adversum eum conten-
dis: quod non ad omnia verba respon-
derit tibi. Semel loquitur deus et secun-
do id ipsum non repetit. Per somnium Al' sompnium
in visione nocturna quando irruit sopor
super homines et dormiunt in lectulo:
tunc aperit aures virorum et erudiens
eos instruit disciplina ut avertat hom-
inem ab his que facit et liberet eum de su-
perbia eruens animam eius de corruptio-
ne et vitam illius ut non transeat in
gladium. Increpat quoque per dolorem in
lectulo et omnia ossa eius marcescere
facit. Abhominabilis ei fit in vita sua
panis et anime illius cibus ante de-
siderabilis. Tabescet caro eius et ossa que
tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit
corruptioni anima eius. et vita illius
mortiferis. Si fuerit pro eo angelus lo-
quens unus de milibus. ut annunciet Al' similibus
hominis equitatem: miserebitur eius
et dicet libera eum ut non descendat in
corruptionem. Inveni in quo ei propi-
tier. Consumpta est caro eius a suppli-
ciis revertatur ad dies adolescentie
sue. Deprecabitur deum et placabilis
ei erit et videbit faciem eius in iubilo
et reddet homini iustitiam suam. Res-
piciet homines et dicet peccavi et vere deli-
qui et ut eram dignus non recepi. libe-
ravit animam suam ne pergeret in
interitum: sed vivens lucem videret.
Ecce hec omnia operatur deus tribus
vicibus per singulos: ut revocet animas
eorum a corruptione et illuminet in lu-
ce viventium. Attende iob et audi

Ab aquilone aurum veniet et a deo
formidolosa laudatio. digne eum in
venire non possumus. Magnus forti
tudine et iudicio et iustitia et enarra
ri non potest. Ideo timebunt eum vi
ri et non audebunt contemplari omnes
qui sibi videntur esse sapientes

XXXVIII

Respondens autem dominus iob
de turbine dixit. Quis est iste
involvens sententias sermonibus im
peritis? Accinge sicut vir lumbos tuos
Interrogabo te et responde michi. Ubi
eras quando ponebam fundamenta terre?
Indica michi si habes intelligentiam
Quis posuit mensuras eius si nosti
vel quis tetendit super eam lineam?
Super quo bases illius solidate sunt?
Aut quis demisit lapidem angularem
eius cum me laudarent simul astra
matutina et iubilarent omnes filii dei
Quis conclusit hostiis mare quando erum
pebat quasi de vulva procedens cum
ponerem nubem vestimentum eius
et caligine illud quasi pannis infan
tie obvolverem? Circumdedi illud ter
minis meis et posui vectem et ostia et
dixi Huc usque venies et non procedes
amplius et hic confringes tumentes
fluctus tuos. Numquid post ortum tu
um precepisti diluculo et ostendisti
Numquid aurore locum suum? Et tenuisti con
cutiens extrema terre et excussisti im
pios ex ea? Restituetur ut lutum sig
naculum tuum. et stabit sicut vestimen
tum. Auferetur ab impiis lux sua
et brachium excelsum confringetur
Numquid ingressus es profundum ma
ris et in novissimis abyssi deambulas
ti? Numquid aperte sunt tibi porte mor
tis et ostia tenebrosa vidisti? Numquid
considerasti latitudinem terre Indica
michi si nosti omnia in qua via ha
bitet lux et tenebrarum quis locus sit
ut ducas unumquodque ad terminos suos
et intelligas semitas domus eius. Sci
ebas tunc quod nasciturus esses et nu
merum dierum tuorum noveras? Num
quid ingressus es thesauros nivis
aut thesauros grandinis aspexisti quos
preparavi in tempus hostis in diem pug
ne et belli Per quam viam spargitur
lux dividitur estus super terram? Quis
dedit vehementissimo imbri cursum
et viam sonantis tonitrui ut plueret
super terram absque homine in deserto
ubi nullus mortalium commoratur
ut impleret inviam et desolatam et
produceret herbas virentes. Quis est
pluvie pater? vel quis genuit stillas
roris? De cuius utero egressa est gla
cies et gelu de celo quis genuit? In simili
tudinem lapidis aque durantur et su
perficies abyssi constringitur. Numquid con
iungere valebis micantes stellas plia
des aut gyrum arcturi poteris dissipare
Numquid producis luciferum in tem
pore suo et vesperum super filios terre
consurgere facis? Numquid nosti ordi
nem celi et pones rationem eius in ter
ra? Numquid elevabis in nebula vo
cem tuam et impetus aquarum operiet
te? Numquid mittis fulgura et ibunt
et revertentia dicent tibi Adsumus? Quis
posuit in visceribus hominis sapien
tiam vel quis dedit gallo intelligen
tiam? Quis enarrabit celorum rati
onem et concentum celi quis dormi
re faciet? Quando fundabatur pulvis
in terra et glebe compingebantur? Num
quid capies leene predam et animam
catulorum eius implebis quando
cubant in antris et in specubus in
sidiantur? Quis preparat corvo escam
suam quando pulli eius ad deum
clamant vagantes eo quod non habe
ant cibos? Numquid nosti tempus
partus ibicum in petris vel partu
rientes cervas observasti? XXXIX

Dinumerasti menses conceptus
earum et scisti tempus partus
earum? Incurvantur ad fetum et
fetus emittunt. Separantur
filii earum et pergunt ad pastum
egrediuntur et non revertuntur ad eas
Quis dimisit onagrum liberum
et vincula eius quis solvit? Cui dedi
in solitudine domum et tabernacula
in terra salsuginis? Contempnit mul
titudinem civitatis clamorem exac
toris non audit circumspicit mon
tes pascue sue et virentia queque per
quirit. Numquid volet rinoceros servire
tibi aut morabitur ad presepe
tuum? Numquid alligabis rinocerota
ad arandum loro tuo aut confringet
glebas vallium post te? Numquid fidu
ciam habebis in magna fortitudine
eius et derelinques ei labores tuos

Numquid credes ei quod reddet sementem tibi
et aream tuam congreget? Penna struthionis
similis est pennis herodii et accipitris. Qui
derelinquit in terra ova sua, obliviscitur quod
pes conculcet ea aut bestie agri conterant. Duratur
ad filios suos quasi non sint sui. Frustra labo-
ravit nullo timore cogente. Privavit enim
eam deus sapientia nec dedit illi intelligentiam.
Cum tempus fuerit in altum alas erigit,
deridet equum et ascensorem eius. Numquid
prebebis equo fortitudinem aut circumdabis
collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum
quasi locustas? Gloria narium eius terror. Ter-
ram ungula fodit, exultat audacter, in occur-
sum pergit armatis. Contemnit pavorem nec
cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra, vi-
brabit hasta et clipeus. Fervens et fremens
sorbet terram nec reputat tube sonare clangorem.
Ubi audierit bucinam dicit vah. Pro-
cul odoratur bellum, exhortationem ducum et ulu-
latum exercitus. Numquid per sapientiam tuam
plumescit accipiter expandens alas suas ad
austrum? Numquid ad preceptum tuum elevabi-
tur aquila et in arduis ponet nidum sibi?
In petris manet et in preruptis silicibus commo-
ratur atque inaccessis rupibus. Inde contem-
platur escam. Oculi eius de longe prospici-
unt. Pulli eius lambunt sanguinem et
ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et
adiecit dominus et locutus est ad iob: Num-
quid qui contendit cum deo tam facile
conquiescit? Utique qui arguit deum debet
respondere ei.

Respondens autem iob domino dixit:
Qui leviter locutus sum respondere quid
possum? Manum meam ponam super
os meum. Unum locutus sum quod
utinam non dixissem et alterum qui-
bus ultra non addam. ¶ Respondens
autem dominus iob de turbine dixit:
Accinge sicut vir lumbos tuos. Interro-
gabo te et indica michi. Numquid irri-
tum facies iudicium meum et condemp-
nabis me ut tu iustificeris? Si habes
brachium sicut deus et si voce simili to-
nas, circumda tibi decorem et in subli-
me erigere et esto gloriosus et speciosis
induere vestibus. Disperge superbos in
furore tuo et respiciens omnem arro-
gantem humilia. Respice cunctos super-
bos et confunde eos et contere impios
in loco suo. Absconde eos in pulvere si-
mul et facies eorum demerge in foveam,
et ego confitebor quod salvare te possit
dextera tua. Ecce behemoth quem feci te-
cum, fenum quasi bos comedet. Fortitu-
do eius in lumbis eius et virtus illius
in umbilico ventris eius. Stringit cau-
dam suam quasi cedrum. Nervi testi-
culorum eius perplexi sunt. Ossa eius
velut fistule eris, cartilago illius quasi
lamine ferree. Ipse est principium vi-
arum dei. Qui fecit eum applicabit gla-
dium eius. Huic montes herbas ferunt;
omnes bestie agri ludunt ibi. Sub um-
bra dormit in secreto calami in locis hu-
mentibus. Protegunt umbre umbram
eius; circumdabunt eum salices torrentis.
Absorbebit fluvium et non mirabitur et
habet fiduciam quod influat iordanis in
os eius. In oculis eius quasi hamo ca-
piet eum et in sudibus perforabit na-
res eius. An extrahere poteris leviathan
hamo, et fune ligabis linguam eius?
Numquid pones circulum in naribus
eius aut armilla perforabis maxillam
eius? Numquid multiplicabit ad te preces
aut loquetur tibi mollia? Numquid
feriet tecum pactum et accipies eum
servum sempiternum? Numquid il-
ludes ei quasi avi aut ligabis illum
ancillis tuis? Concident eum amici,
divident illum negotiatores? Numquid
implebis sagenas pelle eius et gurgus-
tium piscium capite illius? Pones su-
per eum manum tuam. Memento belli
nec ultra addes loqui. Ecce spes eius
frustrabitur eum et videntibus cunctis
precipitabitur. ¶ Non quasi crudelis ¶ xli.
suscitabo eum. Quis enim resistere
potest vultui meo? Quis ante dedit
michi ut reddam ei? Omnia que sub ce-
lo sunt mea sunt.

Non parcam ei et verbis potenti-
bus et ad deprecandum composi-
tis. Quis revelabit faciem indumen-
ti eius et in medium oris eius quis in-
trabit? Portas vultus eius quis aperiet?
Per gyrum dentium eius formido. Cor-
pus illius quasi scuta fusilia et compac-
tum squamis sese prementibus. Una
uni coniungitur et ne spiraculum qui-
dem incedit per eas. Una alteri adhere-
bit et tenentes se nequaquam separa-
buntur. Sternutatio eius splendor ignis
et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore
eius lampades procedunt sicut tede ig-
nis accense. De naribus eius procedit fu-

mus sicut olle succense atque ferventis. Halitus eius prunas ardere facit. et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo et faciem eius precedit egestas. Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet contra eum fulmina et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius subsistere non poterit neque hasta neque torax. Reputabit enim quasi paleas ferrum et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius. In stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam estimabit malleum et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis. sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita. Estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram potestas que comparetur ei qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt. Ipse est rex super universos filios superbie.

.xlii. Respondens autem iob domino dixit. Scio quia omnia potes et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia. Ideo insipienter locutus sum et que ultra modum excederent scientiam meam. Audi et ego loquar. Interrogabo te. et responde michi. Auditu auris audivi te. nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere. Postquam autem locutus est dominus verba hec ad iob. dixit ad eliphaz themanitem. Iratus est furor meus in te et in duos amicos tuos quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus iob. Sumite igitur vobis .vii. tauros. et .vii. arietes et ite ad servum meum iob. et offerte holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis. Faciem eius suscipiam ut non vobis imputetur stultitia. Neque enim locuti estis coram me rectum sicut servus meus iob. Abierunt ergo eliphaz themanites. et baldad suithes et sophar naamathites et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos dominus et suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam iob cum oraret pro amicis suis. Addidit quoque dominus omnia quecumque fuerant iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui. et universe sorores sue. et cuncti qui noverant eum prius et comederunt cum eo panem in domo eius et moverunt super eum caput et consolati sunt eum super malo omni quod intulerat dominus super eum. et dederunt ei unusquisque ovem unam et inaurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis iob magis quam principio eius. Et facta sunt ei .xiiii. milia ovium et sex milia camelorum et mille iuga boum et mille asine. Et fuerunt ei .vii. filii. et tres filie et vocavit nomen unius diem et nomen secunde cassiam et nomen tertie cornus tibii. Non sunt autem invente mulieres speciose sicut filie iob in universa terra. Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem iob post flagella hec .c.xl. annis et vidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem et mortuus est senex et plenus dierum. Explicit liber iob.

Incipit liber ymnorum uel soliloquiorum prophete dauid de christo

Beatus uir qui non abiit in consilio impiorum. et in uia peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini uoluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet: et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic: sed tanquam puluis quem proicit uentus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam nouit dominus uiam iustorum: et iter impiorum peribit. psalmus dauid

Quare fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes conuenerunt in unum aduersus dominum: et aduersus christum eius. Dirumpamus uincula eorum: et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos: et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius: predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in uirga ferrea: et tanquam uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus: et pereatis de uia iusta. Cum exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo. psalmus dauid cum fugeret a facie absalon filii sui

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt aduersum me. Multi dicunt anime mee: non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamaui: et exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui et soporatus sum et exurrexi: quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me: exurge domine saluum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisti. Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua. In finem in carminibus psalmus uel in finem psalmus dauid canticum dauid

ps. iiij. Cum inuocarem exaudiuit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei: et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo graui corde: ut quid diligitis uanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificauit dominus sanctum suum: dominus exaudiet me cum clamauero ad eum. Irascimini et nolite peccare: que dicitis in cordibus uestris: in cubilibus uestris compungimini. (al' que) Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen uultus tui domine: dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti uini et olei sui: multiplicati sunt. In pace in idipsum: dormiam et requiescam. Quoniam tu domine: singulariter in spe constituisti me. In finem pro ea que hereditatem consequitur psalmus dauid (al' consequitur)

ps. v. Verba mea auribus percipe domine: intellige clamorem meum. Intende uoci orationis mee: rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi et uidebo: quoniam non deus uolens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus: ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo uiam meam. Quoniam non est in ore eorum ueritas: cor eorum uanum est. Sepulchrum patens est guttur eorum. linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritauerunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te: in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone uoluntatis tue coronasti nos. In finem psalmus in carminibus pro octaua dauid

ps. vj. Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Miserere mei domine qm̄ infirmus sū:
sana me dn̄e qm̄ conturbata sunt ossa
mea. Et anima mea turbata est ualde:
al' et sed tu dn̄e usquequo. Conuertere dn̄e et eri
pe animā meam: saluū me fac ꝓpt̄ miām̄
tuam. Qm̄ non est in morte qui memor
sit tui: in inferno autē quis confitebitur tibi.
Laboraui in gemitu meo: lauabo per
singulas noctes lectum meum lacrimis
meis stratum meum rigabo. Turbatus
est a furore oculus meus inueteraui inter
omnes inimicos meos. Discedite a me
omnes qui operamini iniquitatē: qm̄
exaudiuit dn̄s uocem fletus mei. Exau
diuit dn̄s deprecationem meam dn̄s ora
tionē meam suscepit. Erubescant et contur
bentur uehementer omnes inimici mei con
uertantur et erubescant ualde uelociter. Ps dd'
quem cantauit dn̄o p uerbis chusi filii ge
Dn̄e deus meus in te speraui: saluum
me fac ex omnibus p
Ps. vii sequentibus me et libera me. Nequando rapi
at ut leo animam meā: dum n̄ ē qui
redimat neque qui saluum faciat. Dn̄e
deus meus si feci istud: si est iniquitas
in manibus meis. Si reddidi retribu
entibus michi mala: decidam merito ab ini
micis meis inanis. Persequatur ini
micus animam meam: et comprehen
dat et conculcet in terra uitā meā: et glo
riam meā in puluerem deducat. Exur
ge dn̄e in ira tua: et exaltare in finibus i
nimicorum meorum. Et exurge dn̄e deus
meus in precepto qd' mandasti: et syna
goga populorum circumdabit te. Et propter
hanc in altum regredere: dn̄s iudicat ppl'os.
Iudica me dn̄e secundū iustitiā meā: et
meū secundū innocentiā meā sup me. Consumetur
nequitia peccatorum: et diriges iustū scrutans
corda et renes deus. Iustum adiuto
rium meū a dn̄o: qui saluos facit rec
tos corde. Deus iudex iustus fortis et
patiens: numquid irascitur p singulos
dies. Nisi conuersi fueritis gladium
suum uibrabit: arcum suū tetendit et parauit
illum. Et in eo parauit uasa mortis:
sagittas suas ardentibus effecit. Ecce
parturiit iniustitiā: concepit dolorem et
peperit iniquitatē. Lacum a
periuit et effodit eum: et incidit in foueā
quā fecit. Conuertetur dolor eius in caput
eius: et in uerticem ipsius iniquitas eius
descendet. Confitebor domino secundū ius
titiā eius: et psallam nomini dn̄i al
tissimi. In fine psal' dd' p torcularibus
Domine dn̄s n̄r qm̄ admirabile
est nomen tuū in uniuersa terra.
Qm̄ eleuata est magnificentia tua su
per celos. Ex ore infantium et lactentium per
fecisti laudem ꝓpter inimicos tuos: ut de
struas inimicum et ultorē. Qm̄ uidebo celos
tuos opera digitorum tuorum: lunā et stellas
que tu fundasti. Quid est homo qd' memor es
eius: aut filius hominis. qm̄ uisitas
eum. Minuisti eum paulominus ab angelis
gloria et honore coronasti eum: et con
stituisti eum sup opa manuū tuarum.
Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues
et boues uniuersas insuper et pecora campi.
Volucres celi et pisces maris: qui
ambulant semitas maris. Dn̄e d
n̄r qm̄ admirabile ē nomē tuū in uniuersa
terra. In fine p occultis filii psalm
Confitebor tibi domine in toto cor
de meo: narrabo omnia mi
rabilia tua. Letabor et exultabo in te: psal
lam nōi tuo altissime. In conuertendo
inimicum meum retrorsum: infirma
buntur et peribunt a facie tua. Qm̄ fecisti
iudicium meū et causā meā: sedes super
thronum qui iudicas iustitiā. Increpasti
gentes et periit impius nomen eorum de
lesti in eternum et in seculum seculi.
Inimici defecerunt frameę in finem:
et ciuitates eorum destruxisti. Periit
memoria eorum cum sonitu: et dn̄s in eter
num permanet. Parauit in iudicio thro
num suum: et ipse iudicabit orbem terrę
in equitate. iudicabit populos in iusti
tia. Et factus est dn̄s refugium pau
peri: adiutor in opportunitatibus, in tri
bulatione. Et sperent in te qui no
uerunt te nomen tuū: qm̄ non dere
liquisti querentes te domine. Psallite do
mino qui habitat in syon: annuntiate
inter gentes studia eius. Qm̄ requi
rens sanguinem eorum recordatus est:
non est oblitus clamorē pauperum. Mi
serere mei dn̄e: uide humilitatem meam
de inimicis meis. Qui exaltas me
de portis mortis: ut annūtiē oēs lau
dationes tuas. in portis filie syon. Exulta
bo in salutari tuo: infixe sunt gentes
in interitu quem fecerunt. In laqueo
isto quem absconderunt: comprehensus est pe
des eorum. Cognoscetur dn̄s
iudicia faciens: in operibus ma
nuū suarū cōprehensus est peccator.

uertantur peccatores in infernum : omnes gentes
que obliuiscuntur dñi. Quoniam nõ in finẽ
obliuio erit pauperis patientia pauperum
non peribit in finem. Exurge domine
non confortetur homo : iudicentur gentes
in conspectu tuo. Constitue domine legis
latorem super eos : sciant gentes quoniã
homines sunt. Ut quid domine recessisti
longe : despicis in oportunitatibus in
tribulatione. Dum superbit impius
incenditur pauper : comprehenduntur
in consiliis quibus cogitant. Quoniam lauda
tur peccator in desideriis anime sue : et
iniquus benedicitur. Exacerbauit dñm
peccator : secundum multitudinem ire sue nõ
queret. Non est deus in conspectu eius
inquinate sunt uie illius in omni tpe
Auferuntur iudicia tua a facie eius :
omnium inimicorum suorum dñabitur. Dixit enĩ
in corde suo : non mouebor a generatiõe
in generationẽ sine malo. Cuius male
dictione os plenum est et amaritudi
ne et dolo : sub lingua eius labor et dolor.
Sedet in insidiis cum diuitibus in occul
tis : ut interficiat innocentem. Oculi
eius in pauperem respiciunt : insidi
atur in abscondito quasi leo spelunca
sua. Insidiatur ut rapiat pauperem :
rapere pauperem dum attrahit eum
In laqueo suo humiliabit eum. inclinabit se et cadet cum dominatus
fuerit pauperum. Dixit enim in corde
suo oblitus est deus : auertit faciem suã
ne uideat in finem. Exurge dñe deus
et exaltetur manus tua : ne obliuisca
ris pauperum. Propter quid irrita
uit impius deum : dixit enĩ in corde
suo non requiret. Uides quoniã tu
laborem et dolorem consideras : ut tradas
eos in manus tuas. Tibi derelictus
est pauper : orphano tu eris adiutor
Contere brachium peccatoris et ma
ligni : queretur peccatum illius et nõ
inuenietur. Dñs regnabit in eternũ
et in seculum seculi : peribitis gẽtes de terra
illius. Desiderium pauperum exaudiuit
dñs : preparationẽ cordis eorum audi
uit auris tua. Iudicare pupillo et hu
mili : ut non apponat ultra magnifica
re se homo super terrã. In finẽ ps dauid
In dño confido quomõ dicitis anime mee
transmigra in montem sicut passer.
Quoniam ecce peccatores intenderunt ar
cum : parauerunt sagittas suas in
pharetra : ut sagittent in obscuro rec

tos corde. Quoniam quem perfecisti destruxerũt Al' que
iustus autem quid fecit. Dominus in
templo sancto suo : dominus in celo sedes
eius. Oculi eius in pauperem respici
unt : palpebre eius interrogant filios
hominũ. Dñs interrogat iustum et
impium : qui autẽ diligit iniquitatẽ odit
animã suã. Pluet super peccatores la
queos : ignis sulphur et sps procellarum pars
calicis eorum. Quoniam iustus dominus et
iustitias dilexit : equitatem uidit uultus
eius. In finẽ ps dauid pro octaua :
Saluũ me fac dñe qm defecit sctũs qm Ps. xi.
diminute sunt ueritates a filiis
hominũ. Uana locuti sunt unusquisque
ad proximũ suũ : labia dolosa in corde et
corde locuti sunt. Disperdat dñs uniuersa la
bia dolosa linguam magniloquam. Qui dix
erunt linguã nostrã magnificabimus :
labia nrã a nobis sunt quis nr̃ dñs est.
Propter miseriam inopum et gemitũ
pauperum nunc exurgã : dicit dominus
Ponam in salutari : fiducialiter agã in
eo. Eloquia domini eloquia casta : ar
gentum igne examinatum probatum
terre purgatum septuplum. Tu do
mine seruabis nos : et custodies nos
a generatione hac in eternum. In cir
cuitu impii ambulant : secundũ alti
tudinem tuam multiplicasti filios ho
minum. In finem psalmus dd.
Usquequo domine obliuisceris Ps. xii.
me in finem : usquequo auertis faciem
tuam a me. Quam diu ponam con
silia in anima mea : dolorem in corde
meo per diem. Usquequo exaltabitur ini
micus meus super me : respice et exau
di me domine deus meus. Illumina
oculos meos ne umquam obdormiã in mor
te : nequando dicat inimicus meus preua
lui aduersus eum. Qui tribulant me
exultabunt si motus fuero : ego autem
in mia tua speraui. Exultabit cor me al' bit
um in salutari tuo : cantabo domino qui
bona tribuit m. et psallã nõi dñi altissi
mi. In finem psalmus dauid
Dixit insipiens in corde suo : nõ ẽ deus Ps. xiii.
Corrupti sunt et abhominabiles facti
sunt in studiis suis : non est qui faciat
bonum non est usque ad unũ. Dñs de
celo prospexit super filios hominum : ut
uideat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinauerunt simul
inutiles facti sunt : non est qui faciat

bonum non est usq; ad unum. Se
pulcrū patens est guttur eorum linguis
suis dolose agebant: venenū aspidū
sub labijs eorum. Quorum os male
dictione et amaritudine plenum est:
veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem. Contritio et infelicitas
in vijs eorum et viam pacis ñ cogno
uerunt: non est timor dei ante oculos
eorum. Nonne cognoscent omnes qui
operantur iniquitatem: qui devorant
plebem meam sicut escam panis. Do
al' dominum minū nō inuocauerunt: illic trepida
uerunt timore ubi non erat timor.
Qm̄ dominus in generatione iusta
est: consilium inopis confudisti qm̄ dn̄s
spes eius est. Quis dabit ex syon salu
tare israel: cum auerterit dominus
captiuitatem plebis sue exultabit ia
cob et letabitur israel. psalmus dd'

Domine quis habitabit in taber
naculo tuo: aut quis requiescet
¶ Ps. xiiij in monte sancto tuo. Qui ingreditur
sine macula: et operatur iustitiam.
Qui loquitur ueritatem in corde su
o: qui non egit dolum in lingua sua.
Nec fecit proximo suo malum: et op
probrium non accepit adu'sus proxi
mos suos. Ad nichilum deductus est
in conspectu eius malignus: timentes
aūt dominum glorificat. Qui iurat
pximo suo et non decipit: qui pecuniā
suam non dedit ad usuram et munera
sup innocentem ñ accepit. Qui fa
cit hec non mouebit' in eternum. ti

Conserua me tituli inscripcio ipsi dd'.
domine qm̄ speraui in te: dixi do
¶ Ps. xv mino deus meus es tu: qm̄ bonor'
meorum non eges. Sanctis qui st'
in terra eius: mirificauit omnes vo
luntates meas in eis. Multiplicate
sunt infirmitates eor': postea accelera
uerunt. Non congregabo conuenticu
la eorum de sanguinib;: nec memor
ero nominū eorum per labia mea.
Dn̄s pars hereditatis mee et calicis mei
tu es qui restitues hereditatem meam
michi. Funes ceciderunt michi in p̄
claris: etenim hereditas mea preclara
est michi. Benedicā dn̄m qui tribuit
michi intellectum: insuper et usq; ad
noctem increpuerunt me renes mei.
Prouidebam dominum in conspectu
meo semper: qm̄ ad dextris est michi
ne commouear. Propt' hoc leta
est cor meum et exultauit lingua
insuper et caro mea requiescet in sp
Qm̄ non derelinques animā meā
in inferno: nec dabis sanctum tuū
corruptionem. Notas michi fecisti
as uite: adimplebis me leticia cum
tu tuo: delectationes in dextera tua
in finem. Oratio dauid

Exaudi domine iustitiam meam
tende deprecationem meā. Auri
pape orōnem meam: non in labijs
losis. De uultu tuo iudiciū meū
at: oculi tui uideant equitates. P
ti cor meum et uisitasti nocte: ig
examinasti et non est inuenta in
iniquitas. Ut non loquatur os
opera hominū: propter uerba lab
tuorum ego custodiui uias dur
Perfice gressus meos in semitis tuis
moueant' uestigia mea. Ego cl
ui qm̄ exaudisti me deus: inclina
tuā et exaudi uerba mea. Mirifi
sericordias tuas: qui saluos facis
tes in te. A resistentib; dextere tue
todi me ut pupillā oculi. Sub um
alarum tuarum protege me: a f
piorū qui me afflixerunt. In
mei animā meam circumdederunt
pem suū conclauserunt os eorum locu
est superbiam. Proicientes me
circumdederunt me: oculos suos stat
declinare in terram. Susceperunt
sicut leo paratus ad predam: et sicut ca
lus leonis habitans in abditis
Domine preueni eū et supplanta e
pe animam meam ab impio fr
tuam ab inimicis manus tu
a paucis de terra diuide eos in ui
de absconditis tuis. adimpletus
ter eorum. Saturati sunt filij
dimiserunt reliquias suas p
is. Ego autem in iustitia app
conspectu tuo. satiabor cum app
gloria tua. In finem pueri dom
que locutus est uerba carminis
in die qua eripuit eum dominus
nu omniū inimicor' suor' + de
saul

Diligam te dn̄e forti
tudo mea: dominus firm
meū et refugium meum et libera
meus. Deus meus adiutor me
sperabo in eum. Protector me
cornu salutis mee: et suscepto

Laudans inuocabo dominum: et ab ini
micis meis saluus ero. Circumdederunt me
dolores mortis et torrentes iniquitatis
conturbauerunt me. Dolores inferni
circumdederunt me: preoccupauerunt
me laquei mortis. In tribulatione
mea inuocaui dominum: et ad deum
meum clamaui. Et exaudiuit de tem
plo sancto suo uocem meam. et clamor
meus in conspectu eius introiuit in
aures eius. Commota est et contre
muit terra fundamenta montium
conturbata sunt. et commota sunt quoniam
iratus est eis. Ascendit fumus in ira
eius et ignis a facie eius exarsit: car
bones succensi sunt ab eo. Inclinauit
celos et descendit: et caligo sub pedibus
eius. Et ascendit super cherubim et uo
lauit: uolauit super pennas uentorum
Et posuit tenebras latibulum suum
in circuitu eius tabernaculum eius te
nebrosa aqua in nubibus aeris. Pre
fulgore in conspectu eius nubes tran
sierunt grando et carbones ignis.
Et intonuit de celo dominus: et al
tissimus dedit uocem suam grando
et carbones ignis. Et misit sagittas
suas et dissipauit eos: fulgura mul
tiplicauit et conturbauit eos. Et ap
paruerunt fontes aquarum: et reue
lata sunt fundamenta orbis terre.
Ab increpatione tua domine ab in
spiratione spiritus ire tue. Misit de sum
mo et accepit me: et assumpsit me de
aquis multis. Eripuit me de inimi
cis meis fortissimis: et ab hiis qui ode
runt me quoniam confortati sunt super me
Preuenerunt me in die afflictionis
mee: et factus est dominus protector meus
Et eduxit me in latitudinem: saluum
me fecit quoniam uoluit me. Et re
tribuet michi dominus secundum iustitiam
meam: et secundum puritatem manuum
mearum retribuet michi. Quia custo
diui uias domini: nec impie gessi a
deo meo. Quoniam omnia iudicia
eius in conspectu meo: et iustitias eius
non repuli a me. Et ero inmacula
tus cum eo: et obseruabo me ab ini
quitate mea. Et retribuet michi
dominus secundum iustitiam meam et se
cundum puritatem manuum mearum
in conspectu oculorum eius. Cum
sancto sanctus eris: et cum uiro innocente

innocens eris. Et cum electo electus
eris: et cum peruerso peruerteris. Quoniam tu
populum humilem saluum facies: et
oculos superborum humiliabis. Quoniam tu
illuminas lucernam meam: domine
deus meus illumina tenebras meas.
Quoniam in te eripiar a temp
tatione et in deo meo transgrediar murum.
Deus meus impolluta uia eius: elo
quia domini igne examinata: protector
est omnium sperantium in se. Quoniam
quis deus preter dominum: aut quis
deus preter deum nostrum. Deus qui
precinxit me uirtute: et posuit inma
culatam uiam meam. Qui perfecit pe
des meos tamquam ceruorum: et super ex
celsa statuens me. Qui docet manus
meas ad prelium: et posuisti ut ar
cum ereum brachia mea. Et dedisti michi
protectionem salutis tue: et dextera tu
a suscepit me. Et disciplina tua cor
rexit me in finem: et disciplina tua
ipsa me docebit. Dilatasti gressus me
os subtus me: et non sunt infirmata
uestigia mea. Persequar inimicos
meos et comprehendam illos: et non
conuertar donec deficiant. Confringam
illos nec poterunt stare: cadent subtus al' poterunt
pedes meos. Et precinxisti me uir
tute ad bellum: et supplantasti insurgen
tes in me subtus me. Et inimicos
meos dedisti michi dorsum: et odientes
me disperdidisti. Clamauerunt nec erat
qui saluos faceret: ad dominum nec exau
diuit eos. Et comminuam eos ut puluerem
ante faciem uenti: ut lutum platearum de
lebo eos. Eripies me de contradictionibus
populi: constitues me in caput gentium.
Populus quem non cognoui ser
uiuit michi: in auditu auris obediuit
michi. Filii alieni mentiti sunt mi
chi filii alieni inueterati sunt et claudica
uerunt a semitis suis. Viuit dominus
et benedictus deus meus: et exaltetur
deus salutis mee. Deus qui das uin
dictas michi et subdis populos sub
me: liberator meus de inimicis meis
iracundis. Et ab insurgentibus in me
exaltabis me: a uiro iniquo eripies
me. Propterea confitebor tibi in na
tionibus domine: et nomini tuo psal
mum dicam. Magnificans salutes
regis eius: et faciens misericordiam christo suo
dauid: et semini eius usque in seculum.

¶ In finē ps̄ dauid · ps̄ · xviij ·

Celi enarrant gloriam dei et opa
manuum eius annunciat fir
mamentum. Dies diei eructat uerbū
et nox nocti indicat scientiam. Non
sunt loquele neque sermones quorum non
audiantur uoces eorum. In omnem
terram exiuit sonus eorum et in fines
orbis terre uerba eorum. In sole po
suit tabernaculum suum: et ipse tanquam
sponsus procedens de thalamo suo. Ex
ultauit ut gygas ad currendā uiam
a summo celo egressio eius. Et oc
cursus eius usque ad summum eius nec
est qui se abscondat a calore eius. Lex
domini inmaculata conuertens animas:
testimonium domini fidele sapientiā
prestans paruulis. Iusticie domini
recte letificantes corda: preceptum dn̄i
lucidū illuminans oculos. Timor domini
sanctus permanet in seculum seculi: iu
dicia domini uera iustificata in semet
ipsa. Desiderabilia super aurum et la
pidem preciosum multum et dulciora
super mel et fauum. Etenim seruus
tuus custodit ea in custodiendis illis
retributio multa. Delicta quis intel
ligit ab occultis meis munda me dn̄e:
et ab alienis parce seruo tuo. Si mei nō
fuerint dominati tunc immaculatus ero
et emundabor a delicto maximo. Et erunt
ut complaceant eloquia oris mei: et me
ditatio cordis mei in conspectu tuo semper.
Domine adiutor meus: et redemptor meus.
Exaudiat te dn̄s In finē psalm⁹ dd
in die tribulationis: protegat te no
¶ ps̄ · xix · nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium
de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit
omnis sacrificij tui: et holocaustum tuū
pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor
tuum: et omne consilium tuū confirmet.
Letabimur in salutari tuo: et in no
mine dei nostri magnificabimur. Imple
at dominus omnes petitiones tuas:
nunc cognoui quoniam saluum fecit
al' et dominus xpm̄ suum. Exaudiet illū
de celo sancto suo: in potentatibus sal⁹
dextere eius. Hij in curribus et hij in e
quis: nos autem in nomine domini
dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sūt
et ceciderunt: nos autem surreximus
et erecti sumus. Dn̄e saluū fac regē
et exaudi nos in die qua inuocauerim⁹
te. In finem psalmus dauid
¶ ps̄ · xx · Domine in uirtute tua letabit

rex: et super salutare tuum exultabi
uehementer. Desiderium cordis eius tribu
isti ei: et uoluntate labiorum eius non
fraudasti eum. Quoniam preuenisti
in benedictionibus dulcedinis: posuisti
in capite eius coronam de lapide precios
Uitam peciit a te et tribuisti ei: longi
tudinem dierum in seculum et in secul
seculi. Magna gloria eius in salutari
tuo: gloriam et magnum decorem imp
nes super eum. Quoniam dabis eum i
benedictionē in seculum seculi: letificabi
eum in gaudio cum uultu tuo. Quoniam
sperat in domino: et in mia altissimi
commouebitur. Inueniatur manus
tua omnibus inimicis tuis: dextera tua
ueniat omnes qui te oderunt. Pones eos
ut clibanum ignis in tempore uultus tu
dominus in ira sua conturbabit eos et
rabit eos ignis. Fructum eorum de
ra perdes: et semen eorum a filijs homi
Quoniam in te declinauerunt mala
cogitauerunt consilia que non potuerun
stabilire. Quoniam pones eos dorsum
in reliquijs tuis preparabis uultum
Exaltare domine in uirtute tua: ca
tabimus et psallemus uirtutes tuas.
In finē ps̄ dd pro susceptione uel assumpcione ¶ matutin
Deus deus meus respice in me: quare me dereli
longe a salute mea uerba delictorum
meorum. Deus meus clamabo per diem et
exaudies: et nocte et non ad insipientiam
Tu autem in sancto habitas: laus
In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt
et liberasti eos. Ad te clamauerunt
et salui facti sunt: in te sperauerunt
non sunt confusi. Ego autem sum
et non homo: opprobrium hominum
iectio plebis. Omnes uidentes me
riserunt me: locuti sunt labijs et mouerunt
caput. Sperauit in domino eripiat
saluum faciat eum quoniam uult
Quoniam tu es qui extraxisti me de uentre
spes mea ab uberibus matris mee. In te
iectus sum ex utero. De uentre matris
mee deus meus es tu: ne discesseris a
Quoniam tribulatio proxima est:
non est qui adiuuet. Circumdederunt
me uituli multi: tauri pingues obsede
runt me. Aperuerunt super me os su
sicut leo rapiens et rugiens. Sicut
effusus sum: et dispersa sunt omnia
mea. Factum est cor meum tamquam

cera liquescens : in medio uentris mei
Aruit tanquam testa uirtus mea : et lin
gua mea adhesit faucibus meis : et in pul
uerem mortis deduxisti me. Quonia
circumdederunt me canes multi : consiliu
malignantium obsedit me. Foderunt
manus meas et pedes meos : dinumera
uerunt omnia ossa mea. Ipsi uero
consideraverunt et inspexerunt me : di
uiserunt sibi uestimenta mea et super
uestem meam miserunt sortem. Tu autem
domine ne elongaueris auxilium tuum
a me : ad defensionem meam conspice.
Erue a framea deus animam
meam : et de manu canis unicam me
am. Salua me ex ore leonis : et a cor
nibus unicornium humilitatem meam
Narrabo nomen tuum fratribus meis
in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis
dominum laudate eum : uniuer
sum semen iacob glorificate eum. Ti
meat eum omne semen israel : quonia
non spreuit neque despexit deprecationem
pauperis. Nec auertit faciem suam a
me : et cum clamarem ad eum exaudiuit
me. Apud te laus mea in ecclesia mag
na : uota mea reddam in conspectu timen
tium eum. Edent pauperes et saturabun
tur : et laudabunt dominum qui requi
runt eum. uiuent corda eorum in seculum
seculi. Reminiscentur et conuertentur
ad dominum : uniuersi fines terre. Et
adorabunt in conspectu eius : uniuerse
familie gentium. Quoniam domini est
regnum : et ipse dominabitur gentium.
Manducauerunt et adorauerunt omnes
pingues terre : in conspectu eius cadent
omnes qui descendunt in terram. Et
anima mea illi uiuet : et semen
meum seruiet ipsi. Annunciabitur
domino generatio uentura : et annun
tiabunt celi iustitiam eius : populo
qui nascetur quem fecit dominus. Ps. dd.
Dominus regit me et nichil mi
deerit : in loco pascue ibi me col
locauit. Super aquam refectionis e
ducauit me : animam meam conuertit.
Deduxit me super semitas iustitie :
propter nomen suum. Nam et si ambu
lauero in medio umbre mortis : non
timebo mala quoniam tu mecum es.
Virga tua et baculus tuus : ipsa me
consolata sunt. Parasti in conspectu
meo mensam : aduersus eos qui tribulant
me. Impinguasti in oleo caput meum
et calix meus inebrians quam preclarus
est. Et misericordia tua subsequetur me : omni
bus diebus uite mee. Et ut inhabitem
in domo domini : in longitudinem dierum. Ps. dd. in prima sabbati
Ps. xxiii
Domini est terra et plenitudo eius
orbis terrarum : et uniuersi qui
habitant in eo. Quia ipse super maria
fundauit eum : et super flumina prepara
uit eum. Quis ascendet in montem
domini : aut quis stabit in loco sancto
eius. Innocens manibus et mundo
corde : qui non accepit animam suam
in uano : nec iurauit in dolo proximo
suo. Hic accipiet benedictionem a do
mino : et misericordiam a deo salutari suo. Hec
est generatio querentium eum quere
tium faciem dei iacob. Attollite por
tas principes uestras : et eleuamini por
te eternales et introibit rex glorie.
Quis est iste rex glorie dominus fortis
et potens dominus potens in prelio
Attollite portas principes uestras et eleua
mini porte eternales : et introibit rex
glorie. Quis est iste rex glorie dominus
uirtutum ipse est rex glorie. In fine ps. dd.
Ps. xxiiii.
Ad te domine leuaui animam
meam : deus meus in te confido
non erubescam. Neque irrideant me
inimici mei : etenim uniuersi qui sus
tinent te non confundentur. Confun
dantur omnes : iniqua agentes sup
uacue. Vias tuas domine demonstra
michi : et semitas tuas edoce me. Di
rige me in ueritate tua et doce me : quia
tu es deus saluator meus : et te susti
nui tota die. Reminiscere miseratio
num tuarum domine : et misericordiarum tuarum
que a seculo sunt. Delicta iuuentutis
mee : et ignorantias meas ne memi
neris. Secundum misericordiam tuam me
mento mei : tu propter bonitatem tuam
domine. Dulcis et rectus dominus :
propter hoc legem dabit delinquentibus in
uia. Diriget mansuetos in iudici
o : docebit mites uias suas. Vniu
erse uie domini misericordia et ueritas : requi
rentibus testamentum eius et testimo
nia eius. Propter nomen tuum
domine propitiaberis peccato meo :
multum est enim. Quis est homo
qui timet dominum : legem statuit
ei in uia quam elegit. Anima eius
in bonis demorabitur : et semen eius

hereditabit terram. Firmamentū
est dominus timentibꝫ eum : et testa
mentum ipsius ut manifestetur illis.
Oculi mei semper semp ad dominum
quoniam ipse euellet de laqueo pedes
meos. Respice in me et miserere
mei : quia unicus et pauper sum ego
Tribulationes cordis mei multipli
cate sunt : de necessitatibꝫ meis erue me
Uide humilitatem meam et laborem
meum : et dimitte uniūsa delicta mea.
Respice inimicos meos quoniam
multiplicati sunt : et odio iniquo oderūt
me. Custodi animā meam : et erue
me : non erubescam quoniam speraui
in te. Innocentes et recti adheserunt
michi. quia sustinui te Libera deus
israel : ex omnibꝫ tribulationibꝫ suis. P. dd
Iudica me domine quoniā ego in i
nocentia mea ingressus sum : et in
ps. xxv. domino sperans non infirmabor. Pro
ba me domine et tempta me ; ure renes
meos et cor meum Quoniam misericordia tua ante
oculos meos est : et complacui in uita
te tua. Non sedi in consilio uanitatis
et cum iniqua gerentibꝫ non introibo
Odiui ecclesiam malignantium :
et cum impijs non sedebo Lauabo
inter innocētes manus meas : et cir
cumdabo altare tuum domine Ut
audiam uocem laudis tue. et enarrē
uniūsa mirabilia tua. Domine di
lexi decorem domus tue : et locum habita
tionis glorie tue. Ne pdas cum im
pijs deus animam meam : et cum ui
ris sanguinum uitam meam In
quorum manibꝫ iniquitates sunt
dextera eorum repleta est muneribꝫ.
Ego autem in innocentia mea i
gressus sum : redime me : et miserere
mei Pes meus stetit in directo : in
ecclesijs benedicam te dn̄e In finē ps dd̄ priusq̄
Dominus illu liniret
minatio mea : et salus
mea quem timebo.
Dominus protector
uite mee : a quo trepida
bo. Dum appropiant super me noce
ps. xxvi. tes : ut edant carnes meas Qui tri
bulant me inimici mei : ipsi infirma
ti sunt et ceciderunt Si consistant adu
sum me castra : non timebit cor meū
Si exurgat aduersum me prelium :
in hoc ego sperabo Unam petij a dn̄o

hanc requiram : ut inhabitem in do
mo domini omnibꝫ diebꝫ uite mee
Ut uideam uoluntatem domini :
et uisitem templum eius Quoniam ab
scondit me in tabernaculo suo : in di
e malorum protexit me in abscondi
to tabernaculi sui In petra exalta
uit me. et nunc exaltauit caput me
um super inimicos meos Circuiui
et immolaui in tabernaculo eius
hostiam uociferationis : cantabo et
psalmum dicam domino. Exaudi
domine uocem meam qua clamaui
ad te : miserere mei et exaudi me
Tibi dixit cor meum exquisiuit te
facies mea : faciem tuam domine re
quiram Ne auertas faciem tuam
a me : ne declines in ira a seruo tuo
Adiutor meus esto : domine ne de
relinquas me : neqꝫ despicias me deus
salutaris meus. Quoniam pater meus
et mater mea dereliquerunt me : dominus
autem assumpsit me Legem pone
michi domine in uia tua : et dirige
me in semitaꝫ rectā ppter inimicos me
os. Ne tradideris me in animas tri
bulantiū me : quoniam insurrexerunt in
me testes iniqui et mentita est iniqui
tas sibi. Credo uidere bona domini :
in terra uiuentium Expecta dominū uiri
liter age : et confortetur cor tuum et sustine
dominum. In finem psalmus dauid
Ad te domine clamabo deus meus
ne sileas a me : ne quando taceas a
me. et assimilabor descendentibꝫ in lacum
Exaudi domine uocē deprecationis
mee : dum oro ad te. dum extollo manus
meas ad templū sanctū tuū Ne simul
tradas me cum peccatoribꝫ : et cum ope
rantibꝫ iniquitatem ne pdas me Qui
loquunt pacem cum proximo suo : ma
la aūt in cordibꝫ eorum Da illis secun
dum opera eorum : et secdm̄ nequitiā ad
inuentionum ipsor Secundum opera ma
nuum eorum tribue illis : redde re
tributionem eorum ipsis Quoniam non in
tellexerunt opera domini : et in opera
manuū eius destrues illos. et non edi
ficabis eos. Benedictus dominus quoniam
exaudiuit uocem deprecationis mee
Dominus adiutor meus et protector meus
et in ipso sperauit cor meum et adiu
tus sum Et refloruit caro mea : et
ex uoluntate mea confitebor ei.

minus fortitudo plebis sue: et protector
salvationum xpi sui est. S alvum
fac populum tuum domine: et benedic here
ditati tue: et rege eos et extolle illos usque in
eternum. ps david in consumacione tab
ernaculi. Afferte domino filii dei:
Afferte domino filios arietum.
Afferte domino gloriam et honorem: afferte
domino gloriam nomini eius. adorate do
minum in atrio sancto eius. Vox domini
super aquas deus maiestatis intonuit:
dominus super aquas multas. Vox do
mini in virtute: vox domini in mag
nificentia. Vox domini confringentis
cedros: et confringet dominus cedros
libani. Et comminuet eas tamquam vitulum
libani: et dilectus quemadmodum filius
unicornium. Vox domini intercidentis
flammam ignis: vox domini concutientis
desertum. et commovebit dominus desertum
cades. Vox domini preparantis cervos:
et revelabit condensa et in templo eius om
nes dicent gloriam. Dominus diluvium inha
bitare facit: et sedebit dominus rex in eter
num. Dominus virtutem populo suo dabit:
dominus benedicet populo suo in pace. ps
cantici in dedicatione domus david
Exaltabo te domine quoniam suscepisti
me: nec delectasti inimicos meos super
me. Domine deus meus clamavi ad te: et
sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam
meam: salvasti me a descendentibus in lacum.
Psallite domino sancti eius: et confitemini
memorie sanctitatis eius. Quoniam ira in in
dignatione eius: et vita in voluntate eius.
Ad vesperum demorabitur fletus: et ad
matutinum leticia. Ego autem dixi in ha
bundantia mea: non movebor in eternum. Domine
in voluntate tua: prestitisti decori meo virtu
tem. Avertisti faciem tuam a me: et factus sum con
turbatus. Ad te domine clamabo: et ad
deum meum deprecabor. Que utilitas in sangui
ne meo: dum descendo in corruptionem. Numquid
confitebitur tibi pulvis: aut annuntiabit
veritatem tuam. Audivit dominus et misertus
est mei: dominus factus est adiutor meus. Convertisti
planctum meum in gaudium michi: con
scidisti saccum meum et circumdedisti me
leticia. Ut cantet tibi gloria mea et non
compungar: domine deus meus in eternum con
fitebor tibi. In finem ps david pro extasi
In te domine speravi non confundar in eternum:
in iustitia tua libera me. Inclina ad me
aurem tuam: accelera ut eruas me. Esto
michi in deum protectorem: et in domum
refugii: ut salvum me facias. Quoniam for
titudo mea et refugium meum es tu:
et propter nomen tuum deduces me et enutries
me. Educes me de laqueo hoc quem ab
sconderunt michi: quoniam tu es protector meus.
In manus tuas commendo spiritum meum:
redemisti me domine deus veritatis.
Odisti observantes vanitates: supervacue.
Ego autem in domino speravi:
exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam re
spexisti humilitatem meam: salvasti de ne
cessitatibus animam meam. Nec conclusis
ti me in manibus inimici: statuisti in lo
co spatioso pedes meos. Miserere mei
domine quoniam tribulor: conturbatus est
in ira oculus meus: anima mea et venter meus.
Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni
mei in gemitibus. Infirmata est in pau
pertate virtus mea: et ossa mea conturbata
sunt. Super omnes inimicos meos
factus sum opprobrium: vicinis valde:
et timor notis meis. Qui videbant
me foras fugerunt a me: oblivioni da
tus sum tamquam mortuus a corde. Fac
tus sum tamquam vas perditum: quoniam au
divi vituperationem multorum commoran
tium in circuitu. In eo dum convenirent
simul adversum me: accipere animam meam
consiliati sunt. Ego autem in te speravi
domine: dixi deus meus es tu. in ma
nibus tuis sortes mee. Eripe me de ma
nibus inimicorum meorum: et a persequentibus
me. Illustra faciem tuam super servum
tuum: salvum me fac in misericordia tua domine
non confundar quoniam invocavi te.
Erubescant impii et deducantur in in
fernum: muta fiant labia dolosa.
Que loquuntur adversus iustum iniqui
tatem: in superbia et in abusione. Quam
magna multitudo dulcedinis tue do
mine: quam abscondisti timentibus
te. Perfecisti eis qui sperant in te: in
conspectu filiorum hominum. Abscondes
eos in abscondito faciei tue: a contur
batione hominum. Proteges eos
in tabernaculo tuo: a contradictione lin
guarum. Benedictus dominus quoniam
mirificavit misericordiam suam michi in civi
tate munita. Ego autem dixi in ex
cessu mentis mee: proiectus sum a
facie oculorum tuorum. Ideo exau
disti vocem orationis mee: dum clama
rem ad te. Diligite dominum omnes sancti

eius: quoniam ueritatem requiret do
minus: et retribuet habundant' fa
cientibus superbiam. Viriliter agite: et co
fortetur cor v(est)r(u)m omnes qui speratis
in domino. intellectus dauid
Beati quorum remisse sunt ini
¶ ps. xxxi. quitates et quorum tecta sunt peccata.
Beatus uir cui non imputauit d(omi)n(u)s
peccatum: nec est in spiritu eius dolus
Quoniam tacui inueterauerunt ossa
mea dum clamarem tota die Q(uonia)m die
ac nocte grauata est sup(er) me manus
tua conuersus sum in erumpna mea dum
configitur spina. Delictum meum cog
nitum tibi feci: et iniusticiam meam non
abscondi. Dixi confitebor aduersum
me iniusticiam meam d(omi)no: et tu remi
sisti impietatem peccati mei. Pro hac o
rabit ad te omnis s(an)c(tu)s: in tempore
oportuno. Verumtamen in diluuio aqua(rum)
multarum: ad eum non approxima
bunt. Tu es refugium meum a tri
bulatione que circumdedit me exulta
tio mea erue me a circumdantibus
me. Intellectum tibi dabo et instru
am te: in uia hac qua gradieris fir
mabo super te oculos meos. Nolite
fieri sicut equus et mulus: quibus n(on)
est intellectus. In chamo et freno
maxillas eorum constringe: qui n(on) approx
imant ad te. Multa flagella peccato
ris: sperantem autem in domino
m(isericordi)a circumdabit. Letamini in do
mino et exultate iusti: et gloriamini
omnes recti corde In fine ps. dauid
Exultate iusti in domino: rectos
decet laudatio. Confitemini
¶ ps. xxxii domino in cythara: in psalterio dece(m)
cordarum psallite illi. Cantate ei can
ticum nouu(m): bene psallite ei in uocife
ratione. Quia rectum est uerbum d(omi)ni
et omnia opera eius in fide. Diligit
m(isericordi)am et iudicium: m(isericordi)a domini ple
na est terra. Verbo domini celi firma
ti sunt: et sp(irit)u oris eius omnis uirtus
eorum. Congregans sicut in utre
aquas maris: ponens in thezauris
abyssos. Timeat dominum omnis
al' ipso terra: ab eo aut(em) moueantur omnes
inhabitantes orbem. Q(uonia)m ipse dixit
et facta sunt ipse mandauit et creata
sunt. Dominus dissipat consilia gen
tium: reprobat aute(m) cogitationes po
pulorum. et reprobat consilia princi
pum. Consilium autem domini in
eternum manet: et cogitationes cordis
eius in generatione et generationem.
Beata gens cuius est dominus deus
eius. populus quem elegit in heredi
tatem sibi. De celo respexit dominus
uidit omnes filios hominum. De pre
parato habitaculo suo: respexit super
omnes qui habitant terram. Qui
finxit sigillatim corda eorum: qui in
telligit omnia opera eorum. Non sal
uatur rex per multam uirtutem: et
gygas non saluabitur in multitu
dine uirtutis sue. Fallax equus ad
salutem in habundantia autem uir
tutis sue non saluabitur. Ecce oculi
domini super metuentes eum: et in eis
qui sperant super m(isericordi)a eius. Ut eruat
a morte animas eorum: et alat eos in
fame. Anima n(ost)ra sustinet dominum
quoniam adiutor et protector n(oste)r
Quia in eo letabitur cor n(ost)r(u)m: et in
nomine sancto eius sperauimus. Fi
at m(isericordi)a tua domine super nos quem
admodum sperauimus in te. psalmus
dauid cum mutauit uultum suum co
ram abimelech et dimisit eum et abiit
Benedicam dominum in omni
tempore: semper laus eius in
ore meo. In domino laudabitur ani
ma mea: audiant mansueti et letentur.
Magnificate dominum mecum: et
exaltemus nomen eius in id ipsum.
Exquisiui dominum et exaudiuit
me: et ex omnibus tribulationibus me
eripuit me. Accedite ad eum et illu
minamini: et facies v(est)re n(on) confundentur
Iste pauper clamauit et dominus ex
audiuit eum: et ex omnibus tribulationi
bus eius saluauit eum. Inmittet
angelus d(omi)ni in circuitu timentium
eum: et eripiet eos. Gustate et uidete
quoniam suauis est dominus: beatus
uir qui sperat in eo. Timete dominum
omnes sancti eius: q(uonia)m n(on) e(st) inopia
timentibus eum. Diuites eguerunt et
esurierunt: inquirentes autem domi
num non minuentur omni bono. Ve
nite filii audite me: timorem domini
docebo uos. Quis est homo qui uult
uitam: diligit dies uidere bonos.
Prohibe linguam tuam a malo: et
labia tua ne loquantur dolum. Diuer
te a malo et fac bonum: inquire pacem

am et persequere eam. Oculi domini
super iustos: et aures eius in preces
eorum. Vultus autem domini super
facientes mala: ut perdat de terra me
moriam eorum. Clamaverunt iusti
et dominus exaudivit eos: et ex om
nibus tribulationibus eorum liberavit eos.
Iuxta est dominus his qui tribula
to sunt corde: et humiles spiritu salvabit.
Multe tribulationes iustorum: et
de omnibus his liberavit eos dominus.
Custodit dominus omnia ossa eorum:
unum ex his non conteretur. Mors pecca
torum pessima: et qui oderunt iustum de
linquent. Redimet dominus animas
servorum suorum: et non delinquent
omnes qui sperant in eo. In finem psalmus David. ipsi
Iudica domine nocentes me: expugna
impugnantes me. Apprehende ar
ma et scutum: et exurge in adiutorium
michi. Effunde frameam et conclude
adversus eos qui persequuntur me:
dic anime mee salus tua ego sum.
Confundantur et revereantur: queren
tes animam meam. Avertantur retror
sum et confundantur: cogitantes
michi mala. Fiant tamquam pulvis
ante faciem venti: et angelus domini
coartans eos. Fiat via illorum tene
bre et lubricum: et angelus domini
persequens eos. Quoniam gratis ab
sconderunt michi interitum laquei
sui: supervacue exprobraverunt animam
meam. Veniat illi laqueus quem ig
norat: et captio quam abscondit apprehen
dat eum: et in laqueum cadat in ipsum.
Anima autem mea exultabit in domino:
et delectabitur super salutari suo. Omnia
ossa mea dicent: domine quis similis
tibi. Eripiens inopem de manu fortio
rum eius: egenum et pauperem a di
ripientibus eum. Surgentes testes ini
qui: que ignorabam interrogabant
me. Retribuebant michi mala pro
bonis: sterilitatem anime mee. Ego
autem cum michi molesti essent: indu
ebar cilicio. Humiliabam in ieiunio
animam meam: et oratio mea in sinu meo
convertetur. Quasi proximum et quasi
fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens
et contristatus sic humiliabar. Et adver
sum me letati sunt et convenerunt: con
gregata sunt super me flagella et ig
noravi. Dissipati sunt nec compuncti

temptaverunt me subsannaverunt
me subsannatione: frenduerunt super me
dentibus suis. Domine quando respi
cies restitue animam meam a malignita
te eorum: a leonibus unicam meam. Con
fitebor tibi in ecclesia magna: in populo
gravi laudabo te. Non supergaudeant
michi qui adversantur michi inique: qui
oderunt me gratis et annuunt oculis.
Quoniam michi quidem pacifice lo
quebantur: et in iracundia terre loquen
tes dolos cogitabant. Et dilataverunt
super me os suum: dixerunt euge eu
ge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne
sileas: domine ne discedas a me. Ex
urge et intende iudicio meo: deus meus
et dominus meus in causam meam.
Iudica me secundum iustitiam tu
am domine deus meus: et non supergau
deant michi. Non dicant in cordibus
suis euge euge anime nostre: nec dicant
devoravimus eum. Erubescant et re
vereantur simul: qui gratulantur ma
lis meis. Induantur confusione et reve
rentia: qui maligna loquuntur super me.
Exultent et letentur qui volunt ius
titiam meam: et dicant semper mag
nificetur dominus: qui volunt pacem
servi eius. Et lingua mea meditabi
tur iustitiam tuam: tota die laudem
tuam. In finem servo domini psalmus David.
Dixit iniustus ut delinquat in Ps. xxxv.
semetipso: non est timor dei ante oculos
eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius
ut inveniatur iniquitas eius ad odi
um. Verba oris eius ~~ut inveniat~~
iniquitas et dolus: noluit intelligere
ut bene ageret. Iniquitatem medita
tus est in cubili suo: astitit omni vie
non bone malitiam autem non odivit.
Domine in celo misericordia tua: et veritas
tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut
montes dei: iudicia tua abyssus mul
ta. Homines et iumenta salvabis
domine: quemadmodum multipli
casti misericordiam tuam deus. Filii autem
hominum: in tegmine alarum tua
rum sperabunt. Inebriabuntur ab
ubertate domus tue: et torrente vo
luptatis tue potabis eos. Quoniam apud
te est fons vite: et in lumine tuo vi
debimus lumen. Pretende misericordiam
tuam scientibus te: et iustitiam tuam
his qui recto sunt corde. Non veniat

michi pes superbie : et manus pecca
toris non moueat me. Ibi ceciderunt
qui operantur iniquitatem : expulsi
sunt nec potuerunt stare. ps' dauid

Noli emulari in malignantibꝫ
neqꝫ zelaueris facientes iniqui
¶ ps. xxxvi tatem. Quoniam tanqꝫ fenum ve
lociter arescent : et quemadmodum o
lera herbarum cito decident. Spera in
domino et fac bonitatem : et inhabita
terram et pasceris in diuitiis eius.
Delectare in domino : et dabit tibi
petitiones cordis tui. Reuela domi
no uiam tuam. et spera in eo : et ip
se faciet. Et educet quasi lumen iu
al' tanquam sticiam tuam : et iudicium tuum sicut
meridiem subditus esto domino et ora
eum. Noli emulari in eo qui pros
peratur in uia sua in homine faciente
iniusticias. Desine ab ira et dere
linque furorem : noli emulari ut
maligneris. Quoniam qui malig
nantur exterminabuntur sustinē
tes autē dominum ipsi hereditabūt
terram. Et adhuc pusillum et nō
erit peccator : et queres locum eius et
non inuenies. Mansueti autem
hereditabunt terram : et delectabunt
in multitudine pacis. Obseruabit
peccator iustum : et stridebit super
eum dentibꝫ suis. Dn̄s autem irridebit
eum quoniam prospicit quod ueniat
dies eius. Gladium euaginauerunt
peccatores : intenderunt arcum suum
Ut deiciant pauperem et inopem :
ut trucident rectos corde. Gladius
in eorum intret corda ipsorum : et arcus
eorum confringatur. Melius est modicum
iusto : super diuitias peccatorum multas
Quoniam brachia peccatorum conterentur :
confirmat autem iustos dominus. No
uit dominus dies immaculatorum : et he
reditas eorum in eternum erit. Non
confundentur in tempore malo : et in diebꝫ
famis saturabuntur. quia peccatores pe
ribunt. Inimici uero domini mox
al' cum honorificati fuerint. et exaltati : defici
entes quemadmodum fumus defici
ent. Mutuabitur peccator et non sol
uet : iustus autē miseretur et retribu
et. Quia benedicentes ei heredita
bunt terram : maledicentes autē
ei disperibunt. Apud dominū gressus
hominis dirigetur : et uiam eius

uolet. Cum ceciderit iustus non co
llidetur : quia dominus supponit ma
num suam. Iunior fui et enim senui : et
non uidi iustum derelictum nec semen e
ius querens panem. Tota die miseretur
et commodat : et semen illius in bene
dictione erit. Declina a malo et fac bo
num et inhabita in seculum seculi.
Quia dominus amat iudicium et
non derelinquet sanctos suos in eter
num conseruabuntur. Iniusti punientur
et semen impiorum peribit. Iusti au
tem hereditabunt terram : et inhabitabunt
in seculum seculi super eam. Os iusti
meditabitur sapientiam : et lingua
eius loquetur iudicium. Lex dei e
ius in corde ipsius : et non supplantabuntur
gressus eius. Considerat peccator ius
tum : et querit mortificare eum. Dominus
autem non derelinquet eum in manibus
eius : nec dampnabit eum cum iu
dicabitur illi. Expecta dominum et cus
todi uiam eius : et exaltabit te ut here
ditate capias terram : cum perierint pec
catores uidebis. Uidi impium super
exaltatum et eleuatum sicut cedros li
bani. Et transiui et ecce non erat : que
siui eum et non est inuentus locus e
ius. Custodi innocentiam et uide equi
tatem quoniam sunt reliquie homini pa
cifico. Iniusti autem disperibunt si
mul reliquie impiorum interibunt. Sa
lus autem iustorum a domino : et
protector eorum in tempore tribula
tionis. Et adiuuabit eos dominus
et liberabit eos : et eruet eos a pecca
toribꝫ et saluabit eos quia sperauerunt
in eo. In commemoratione diei sabbati

psalmus dauid

Domine ne in furore tuo ar
guas me : neqꝫ in ira tua corripias me
Quoniam sagitte tue infixe sunt
michi : et confirmasti super me manum
tuam. Non est sanitas in carne mea
a facie ire tue : non est pax ossibꝫ meis
a facie peccatorum meorum. Quoniam
iniquitates mee supergresse sunt caput
meum : et sicut onus graue grauate
sunt super me. Putruerunt et corrupte
sunt cicatrices mee : a facie in
sipientie mee. Miser factus sum et cur
uatus sum usqꝫ in finem tota die contristatus
ingrediebar. Quoniam lumbi
mei impleti sunt illusionibꝫ : et non

sanitas in carne mea. Afflictus sū
et humiliatus sum nimis: rugiebā
a gemitu cordis mei. Domine ante
te omne desiderium meum: et gemit⁹
meus a te non est absconditus. Cor
meum conturbatum est, dereliquit me
virtus mea: et lumen oculorum me
orum et ipsū non est mecum. Amici
mei et proximi mei adversum me
appropinquaverunt et steterunt. Et
qui iuxta me erant de longe steterunt et
vim faciebant qui querebant animam
meam. Et qui inquirebant mala mi
locuti sunt vanitates: et dolos tota die
meditabantur. Ego autem tanquam
surdus non audiebam: et sicut mut⁹
non aperiens os suum. Et factus sū
sicut homo non audiens et non habēs
in ore suo redargutiones. Quoniam in te
domine speravi: tu exaudies me do
mine deus meus. Quia dixi nequā
supergaudeant michi inimici mei: et
dum commoventur pedes mei super me
magna locuti sunt. Quoniam ego
in flagella paratus sum: et dolor m⁹
in conspectu meo semper. Quoniam iniq
tatē meam annuntiabo et cogitabo p
peccato meo. Inimici autem mei vi
vunt et confirmati sunt super me et multiplicati
sunt qui oderunt me inique. Qui retribu
unt mala pro bonis detrahebant michi
quoniam sequebar bonitatem. Ne de
relinquas me domine deus meus ne
discesseris a me. Intende in adiuto
rium meum domine deus salutis mee.
In finē cātica dd' p ydithū
Dixi custodiam vias meas:
ut non delinquam in
lingua mea. Posui ori
meo custodiam: cū consiste
ret peccator adversum me. Obmutui et
humiliatus sum et silui a bonis: et do
lor meus renovatus est. Concaluit
cor meum intra me: et in meditatione
mea exardescet ignis. Locutus sum
in lingua mea: notum fac michi dñe
finem meum. Et numerum dierū
meorum quis est: ut sciam quid desit m̄
Ecce mensurabiles posuisti dies meos
et substantia mea tanquam nichilum
ante te. Verumptū universa vanita
omnis homo vivens. Verumtū ī y
magine pertransit homo: sed et frustra
conturbatur. Thesaurizat et ignorat

cui congregabit ea. Et nunc que est ex
pectatio mea nonne dominus: et sub
stantia mea apud te est. Ab omnib;
iniquitatib; meis erue me: opprobriū
insipienti dedisti me. Obmutui et
non aperui os meū: quoniā tu fecisti
tu amove a me plagas tuas. A for
titudine manus tue ego defeci in in
crepationib;: ppt iniquitatem corripu
isti hominem. Et tabescere fecisti sicut
araneam animam eius: verumptā
vane conturbatur omnis homo.
Exaudi orationem meam domine
et deprecationem meam: aurib; p
cipe lacrimas meas. Ne sileas quiā
advena ego sum apud te et peregrinus
sicut omnes pr̄es mei. Remitte michi
ut refrigerer priusquā abeam et āplius
nō ero. In finem psalmus david
Expectans expectavi dominum: et
intendit michi. Et exaudivit preces
meas: et eduxit me de lacu miserie et de lu
to fecis. Et statuit supra petram pedes me
os: et direxit gressus meos. Et immisit
in os meum canticum novum: carmen
deo nr̄o. Videbunt multi et timebunt
et sperabunt in domino. Beatus vir cui⁹
est nomen domini spes eius: et non respex
it in vanitates et in insanias falsas. Mul
ta fecisti tu domine deus meus mirabili
a tua: et cogitationib; tuis non est qui
similis sit tibi. Annuntiavi et locu
tus sum multiplicati sunt sup nume
rum. Sacrificium et oblationem no
luisti: aures autem pfecisti michi. Ho
locaustum et pro peccato non postulasti:
tunc dixi ecce venio. In capite libri
scriptum est de me ut facerem voluntatē
tuam deus meus volui et legem tuā
in medio cordis mei. Annuntiavi
iustitiam tuam: in ecclesia magna:
ecce labia mea non prohibebo domine tu
scisti. Iustitiam tuam non abscondi
in corde meo: veritatem tuā et salutare
tuum dixi. Non abscondi miām tuā
et veritatem tuam a concilio multo.
Tu autem domine ne longe facias
miserationes tuas a me: miā et veritas
tua semper susceperunt me. Quoniam cir
cumdederunt me mala quorum non ē
numerus: comprehenderunt me iniqui
tates mee. et non potui ut viderem.
Multiplicate sunt super capillos capi
tis mei et cor meum dereliquit me.

Ps. xxxix.

Complaceat tibi domine ut eruas
me: domine ad adiuuandum me res
pice. Confundantur et revereantur
simul: qui querunt animam meam.
ut auferant eam. Convertantur retror
sum et revereantur: qui volunt michi
mala. Ferant confestim confusionem
suam: qui dicunt michi euge euge.
Exultent et letentur super te omnes
querentes te: et dicant semper magnifi
cetur dominus. qui diligunt salutare
tuum. Ego autem mendicus sum et
pauper: dominus sollicitus est mei.
Adiutor meus et protector meus es tu
: deus meus ne tardaveris. In finē
ps david: vl' ī finē intellectus david

Ps. xl. Beatus qui intelligit sup egenū
et pauperem: in die mala libera
bit eum dominus. Dominus conser
vet eum et vivificet eum: et beatum fa
ciat eum in terra: et non tradat eum
in animam inimicorum eius. Dns
opem ferat illi super lectum doloris eius:
universum stratum eius versasti in in
firmitate eius. Ego dixi domine mi
serere mei: sana animam meam quia
peccavi tibi. Inimici mei dixerūt
mala michi: quando morietur et pe
ribit nomen eius. Et si ingrediebatur
ut videret vana loquebatur: cor eius
congregavit iniquitatem sibi. Egredi
ebatur foras: et loquebatur in id ipsū.
Adversum me susurrabant omnes
inimici mei: adversum me cogitabant
michi mala. Verbum iniquum con
stituerunt adversum me: numquid qui
dormit non adiciet ut resurgat. Et
enim homo pacis mee in quo speravi
ui: qui edebat panes meos: magni
ficavit super me supplantationem
Tu autem domine miserere mei: et
resuscita me et retribuam eis. In
hoc cognovi quoniam voluisti me
quoniam non gaudebit inimicus meus
super me. Me autem propter inno
centiam suscepisti: et confirmasti me in
conspectu tuo in eternum. Benedictus
dominus deus israel: a seculo et usque
seculum fiat fiat. In finē itellcūs filys chore

Ps. xli. Quemadmodum desiderat cer
vus ad fontes aquarum: ita de
siderat anima mea ad te deus. Si
tivit anima mea ad deum fontem
vivum: quando veniam. et apparebo
ante faciem dei. Fuerunt michi la
crime mee panes die ac nocte: dum di
citur michi cotidie ubi est deus tuus
Hec recordatus sum et effudi in me
animam meam: quoniam transi
bo in locum tabernaculi admirabilis
usque ad domum dei. In voce exulta
tionis et confessionis: sonus epulantis.
Quare tristis es anima mea: et quare
conturbas me. Spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi: salutare vultus
mei et deus meus. Ad me ipsum ani
ma mea conturbata est: propterea memor
ero tui de terra iordanis et hermoni
a monte modico. Abyssus abyssum
invocat: in voce cataractarum tuarum
Omnia excelsa tua et fluctus tui su
per me transierunt. In die manda
dominus misericordiam suam: et nocte can
ticum eius. Apud me oratio deo
vite mee: dicam deo susceptor meus
tu. Quare oblitus es mei et quare
contristatus incedo: dum affligit me
inimicus. Dum confringuntur ossa
exprobraverunt michi qui tribulant
me inimici mei. Dum dicunt michi
per singulos dies: ubi est deus tuus
Quare tristis es anima mea: et qua
re conturbas me. Spera in deo quo
niam adhuc confitebor illi: salutare vultus
et deus meus. In finem psalmus d
Iudica me deus et discerne causam
am de gente non sancta: ab homine
iniquo et doloso erue me. Quia tu es
fortitudo mea: quare me repulisti et q
tristis incedo dum affligit me inimicus
Emitte lucem tuam et veritatem
tuam: ipsa me deduxerunt et addu
xerunt in montem sanctum tuum
in tabernacula tua. Et introibo ad
altare dei: ad deum qui letificat iuve
ntutem meam. Confitebor tibi in
cithara deus deus meus: quare tristis
anima mea et quare conturbas
Spera in deo quoniam adhuc confi
tebor illi: salutare vultus mei et
meus. In finē filys chore ad intell
Deus auribus nostris audivimus
patres nostri annuntiaverunt
bis. Opus quod operatus es in die
bus eorum: et in diebus antiquis. Ma
nus tua gentes disperdidit et pla
ntasti eos: afflixisti populos et expulisti
Nec enim in gladio suo possede

terram: et brachium eorum non saluabit
eos. Sed dextera tua et brachium
tuum, et illuminatio uultus tui: quoniam
complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus
et deus meus. qui mandas salutes iacob.
In te inimicos nostros uentilabi
mus cornu: et in nomine tuo sperne
mus insurgentes in nobis. Non
enim in arcu meo sperabo: et gladius
meus non saluabit me. Saluasti
enim nos de affligentibus nos: et odientes
nos confudisti. In deo laudabimur
tota die. et in nomine tuo confitebimur
in seculum. Nunc autem reppu
listi et confudisti nos: et non egredieris
deus in uirtutibus nostris. Auertisti nos
retrorsum post inimicos nostros: et qui
oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti
nos tanquam oues escarum: et in gentibus
dispersisti nos. Vendidisti populum
tuum sine pretio: et non fuit multitu
do in commutationibus eorum. Posuisti
nos opprobrium uicinis nostris: sub
sannationem et derisum his qui in
circuitu nostro sunt. Posuisti nos in si
militudinem gentibus: commotionem ca
pitis in populis. Tota die uerecundia
mea contra me est: et confusio faciei
mee cooperuit me. A uoce exprobran
tis et obloquentis: a facie inimici
et persequentis. Hec omnia uenerunt
super nos nec obliti sumus te: et inique
non egimus in testamento tuo. Et
non recessit retro cor nostrum: et declinasti
semitas nostras a uia tua. Quoniam
humiliasti nos in loco afflictionis: et
cooperuit nos umbra mortis. Si ob
liti sumus nomen dei nostri: et si expandi
mus manus nostras ad deum alienum.
Nonne deus requiret ista: ipse enim
nouit abscondita cordis. Quoniam
propter te mortificamur tota die: estima
ti sumus sicut oues occisionis. Exur
ge quare obdormis domine: exurge et
ne repellas in finem. Quare faciem
tuam auertis: obliuisceris inopie
nostre et tribulationis nostre. Quoniam humi
liata est in puluere anima nostra: conglu
tinatus est in terra uenter noster. Exurge
domine adiuua nos: et redime nos
propter nomen tuum. In finem pro his qui commutabuntur
filiis chore ad intellectum canticum pro dilecto
Eructauit cor meum uerbum
bonum: dico ego opera mea re
gi. Lingua mea calamus scribe ue
lociter scribentis. Speciosus forma pre
filiis hominum: diffusa est gratia in
labiis tuis propterea benedixit te deus
in eternum. Accingere gladio tuo super
femur tuum potentissime. Specie tua
et pulcritudine tua intende: prospere et
procede et regna. Propter ueritatem
et mansuetudinem et iustitiam: et
deducet te mirabiliter dextera tua. Sa
gitte tue acute populi sub te cadent
in corda inimicorum regis. Sedes
tua deus in seculum seculi: uirga direc
tionis uirga regni tui. Dilexisti ius
titiam et odisti iniquitatem: propterea
unxit te deus deus tuus oleo letitie pre
consortibus tuis. Mirra et gutta et cassia
a uestimentis tuis a domibus eburne
is: ex quibus delectauerunt te filie re
gum in honore tuo. Astitit regina a
dextris tuis in uestitu deaurato: cir
cumdata uarietate. Audi filia et uide
et inclina aurem tuam: et obliuiscere
populum tuum. et domum patris tui
Et concupiscet rex decorem tuum:
quoniam ipse est dominus deus tuus
et adorabunt eum. Et filie tyri in
muneribus: uultum tuum deprecabuntur
omnes diuites plebis. Omnis glo
ria eius filie regis abintus: in fim
briis aureis circumamicta uarietatibus.
Adducentur regi uirgines post eam
proxime eius afferentur tibi. Afferentur
in letitia et exultatione adducentur in
templum regis. Pro patribus tuis nati
sunt tibi filii: constitues eos principes super
omnem terram. Memores erunt no
minis tui domine in omni generatio
ne et generationem. Propterea populi
confitebuntur tibi: in eternum et in
seculum seculi. In finem psalmus dauid pro archanis
Deus noster refugium et uirtus: Ps. xlv.
adiutor in tribulationibus que
inuenerunt nos nimis. Propterea
non timebimus dum turbabitur ter
ra: et transferentur montes in cor
maris. Sonuerunt et turbate sunt
aque eorum: conturbati sunt montes
in fortitudine eius. Fluminis im
petus letificat ciuitatem dei: sanctifica
uit tabernaculum suum altissimus.
Deus in medio eius non commouebitur
adiuuabit eam deus mane diluculo
Conturbate sunt gentes et incli

nate sunt regna : dedit vocem suam
mota est terra. Dominus virtutum
nobiscum : susceptor noster deus iacob
Venite et videte opera domini : que
posuit prodigia super terram Aufe
rens bella usque ad finem terre : arcum
conteret et confringet arma et scuta combu
ret igni. Vacate et videte quoniam ego
sum deus : exaltabor in gentibus et ex
altabor in terra. Dominus virtuti
nobiscum : susceptor noster deus iacob In
Omnis finem ps. david pro filiis chore
gentes plaudite manibus : iubi
¶ Ps. xlvi. late deo in voce exultationis. Quoniam
dominus excelsus terribilis rex mag
nus super omnem terram. Subiecit
populos nobis : et gentes sub pedibus no
stris. Elegit nobis hereditatem suam
speciem iacob quam dilexit. Ascendit
deus in iubilo et dominus in voce tube
Psallite deo nostro psallite. psallite re
gi nostro psallite. Quoniam rex omnis
terre deus. psallite sapienter. Regna
bit deus super gentes : deus sedet
super sedem sanctam suam. Princi
pes populorum congregati sunt cum
deo abraham : quoniam dii fortes
terre vehementer elevati sunt ps. vel
Magnus laus cantica filiorum vel filiis chore ii sab.
Agnus dominus et laudabilis
¶ Ps. xlvii. nimis : in civitate dei nostri in monte
sancto eius. Fundatur exultatione
universe terre mons syon : latera aqui
lonis civitas regis magni. Deus in
domibus eius cognoscetur : cum suscipiet
terre eam. Quoniam ecce reges congregati
sunt convenerunt in unum. Ipsi vi
dentes sic admirati sunt conturbati
sunt et commoti sunt. tremor apprehen
dit eos. Ibi dolores ut parturientis:
in spiritu vehementi conteres naves tharsis
Sicut audivimus sic vidimus in
civitate domini virtutum : in civitate
dei nostri deus fundavit eam in eternum
Suscepimus deus misericordiam tuam : in
medio templi tui. Secundum nomen
tuum deus sic et laus tua in fines terre :
iusticia plena est dextera tua. Letetur
mons syon et exultent filie iude propter iu
dicia tua domine. Circumdate syon
et complectimini eam : narrate in
turribus eius. Ponite corda vestra in vir
tute eius : et distribuite domos eius
ut enarretis in progenie altera. Quoniam

hic est deus deus noster in eternum
et in seculum seculi ipse reget in secula
Audite In finem filiis chore psalmus da
Audite hec omnes gentes : au
ribus percipite omnes qui habitatis or
Quique terrigene et filii hominum : s
mul in unum dives et pauper. Os
meum loquetur sapientiam : et medi
tatio cordis mei prudentiam. Incli
nabo in parabolam aurem meam : ape
riam in psalterio propositionem meam. C
timebo in die mala : iniquitas cal
canei mei circumdabit me. Qui co
dunt in virtute sua : et in multitudi
divitiarum suarum gloriantur. Fr
non redimit redimet homo : et non da
deo placationem suam. Et pretium
redemptionis anime sue. et labo
in eternum et vivet adhuc in finem
Non videbit interitum cum vi
sapientes morientes : simul insi
et stultus peribunt. Et relinque
alienis divitias suas. et sepulcra
domus illorum in eternum. Tab
cula eorum in progenie et progen
vocaverunt nomina sua in terris
Homo cum in honore esset non
intellexit : comparatus est iumentis
insipientibus et similis factus est
Hec via illorum scandalum
et postea in ore suo complacebu
Sicut oves in inferno positi su
mors depascet eos. Et domina
eorum iusti in matutino : et auxi
eorum veterascet in inferno a glo
Verumptamen deus redimet a
nimam : de manu inferi : cum ac
me. Ne timueris cum dives fa
ctus fuerit homo : et cum multiplicata
gloria domus eius. Quoniam cu
interierit non sumet omnia : neque de
det cum eo gloria eius. Quia a
ma eius in vita ipsius benedic
confitebitur tibi cum benefeceris e
troibit usque in progenies patrum
et usque in eternum non videbit
Homo cum in honore esset no
intellexit comparatus est iumentis
insipientibus. et similis factus est il
Deus deorum dominus ps. asaph
locutus est : et vocavit terram
A solis ortu usque ad occasum : ex
speciei decoris eius. Deus mani
veniet : deus noster et non silebit. Ignis

spectu eius exardescet: et in circuitu eius
tempestas ualida. Aduocauit celum
desursum: et terram discernere populum
suum. Congregate illi sanctos eius:
qui ordinant testamentum eius. super
sacrificia. Et annuntiabunt celi
iustitiam eius: quoniam deus iudex est. Audi
populus meus: et loquar israel et
testificabor tibi deus deus tuus ego sum
Non in sacrificiis tuis arguam te:
holocausta autem tua in conspectu meo
sunt semper. Non accipiam de domo
tua uitulos: neque de gregibus tuis hir
cos. Quoniam mee sunt omnes
fere siluarum: iumenta in montibus
et boues. Cognoui omnia uolatilia
celi: et pulcritudo agri mecum est.
Si esuriero non dicam tibi: meus
est enim orbis terre et plenitudo eius.
Numquid manducabo carnes tau
rorum: aut sanguinem hircorum pota
bo. Immola deo sacrificium laudis:
et redde altissimo uota tua. Et inuo
ca me in die tribulationis: et eruam te
et honorificabis me. Peccatori autem
dixit deus quare tu enarras iustitias
meas: et assumis testamentum me
um per os tuum. Tu uero odisti dis
ciplinam: et proiecisti sermones me
os retrorsum. Si uidebas furem cur
rebas cum eo: et cum adulteris por
tionem tuam ponebas. Os tuum
abundauit malitia: et lingua tua
concinnabat dolos. Sedens aduersum
fratrem tuum loquebaris: et aduersus fi
lium matris tue ponebas scandalum
hec fecisti et tacui. Existimasti inique
quod ero tui similis: arguam te et sta
tuam contra faciem tuam. Intelli
gite hec qui obliuiscimini deum: ne
quando rapiat et non sit qui
eripiat. Sacrificium laudis hono
rificabit me et illic iter quo ostendam
illi salutare dei. In finem psalmus dauid
cum uenit ad eum nathan propheta
quando intrauit ad bersabee.
Miserere mei deus secundum mag
nam misericordiam tuam. Et secundum
multitudinem miserationum tuarum de
le iniquitatem meam. Amplius la
ua me ab iniquitate mea et a pecca
to meo munda me. Quoniam iniqui
tatem meam ego cognosco: et peccatum
meum contra me est semper. Tibi soli
peccaui et malum coram te feci ut iusti
ficeris in sermonibus tuis et uincas
cum iudicaris. Ecce enim in iniquita
tibus conceptus sum: et in peccatis conce
pit me mater mea. Ecce enim ueritatem
dilexisti: incerta et occulta sapientie tue
manifestasti michi. Asperges me do
mine ysopo et mundabor lauabis me
et super niuem dealbabor. Auditui meo
dabis gaudium et letitiam et exultabunt
ossa humiliata. Auerte faciem tuam a
peccatis meis et omnes iniquitates
meas dele. Cor mundum crea in
me deus et spiritum rectum innoua
in uisceribus meis. Ne proiicias me
a facie tua et spiritum sanctum tuum
ne auferas a me. Redde michi leti
tiam salutaris tui: et spiritu principali con
firma me. Docebo iniquos uias tu
as: et impii ad te conuertentur. Libera
me de sanguinibus deus deus salutis
mee: et exultabit lingua mea iustiti
am tuam. Domine labia mea aperi
es: et os meum annuntiabit lau
dem tuam. Quoniam si uoluisses
sacrificium dedissem utique holocaustis
non delectaberis. Sacrificium deo spiritus
contribulatus cor contritum et humiliatum
deus non despicies. Benigne fac do
mine in bona uoluntate tua syon ut
edificentur muri ierusalem. Tunc ac
ceptabis sacrificium iustitie oblatio
nes et holocausta tunc imponent super
altare tuum uitulos. In finem intel
lectus dauid cum uenit doech ydu
meus et nuntiasset sauli. Venit
dauid in domum abimelech.
Quid gloriaris in mali Ps. li.
tia: qui potens es in in
quitate. Tota die in
iustitiam cogitauit lin
gua tua: sicut nouacula acuta fecisti
dolum. Dilexisti malitiam super be
nignitatem: iniquitatem magis quam
loqui equitatem. Dilexisti omnia
uerba precipitationis: lingua dolosa.
Propterea deus destruet te in finem:
euellet te: et emigrabit te de tabernaculo
tuo. et radicem tuam de terra uiuen
tium. Videbunt iusti et timebunt
et super eum ridebunt et dicent: ecce
homo qui non posuit deum adiutorem
suum. Sed sperauit in multitudine
diuitiarum suarum: et preualuit

in uanitate sua. Ego autem sicut
oliua fructifera in domo dei: speraui
in misericordia dei ineternum et in seculum
seculi. Confitebor tibi in seculum quia
fecisti: et expectabo nomen tuum quoniam
bonum est in conspectu sanctorum tuorum.
In finem pro amalech intellectus dauid.

Ps. lii.

Dixit insipiens in corde
suo: non est deus. Cor
rupti sunt et abhomi
nabiles facti sunt in
iniquitatibus: non
est qui faciat bonum. Deus de celo
prospexit super filios hominum: ut ui
deat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinauerunt simul
inutiles facti sunt non est qui faciat
bonum non est usque ad unum. Non
ne scient omnes qui operantur iniquita
tem: qui deuorant plebem meam ut
cibum panis. Deum non inuoca
uerunt: illic trepidauerunt timore u
bi non fuit timor. Quoniam deus
dissipauit ossa eorum qui hominibus
placent: confusi sunt quoniam deus
spreuit eos. Quis dabit ex syon salu
tare israel cum conuerterit dominus
captiuitatem plebis sue exultabit ia
cob. et letabitur israel. In finem in car
minibus intellectus dauid. cum uenis
sent ziphei et dixissent ad saul. Nonne
dauid absconditus est apud nos

Ps. liii.

Deus in nomine tuo saluum
me fac et in uirtute tua iudica me
Deus exaudi orationem meam: auribus
percipe uerba oris mei. Quoniam a
lieni insurrexerunt aduersum me et for
tes quesierunt animam meam: et
non proposuerunt deum ante conspectum
suum. Ecce enim deus adiuuat me
et dominus susceptor est anime mee.
Auerte mala inimicis meis et in ue
ritate tua disperde illos. Voluntarie
sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo
domine quoniam bonum est. Quoniam ex
omni tribulatione eripuisti me: et
super inimicos despexit oculus meus. In
finem in carminibus intellectus dauid,

Ps. liiii.

Exaudi deus orationem meam
et ne despexeris deprecationem
meam: intende michi et exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione
mea: et conturbatus sum a uoce inimici
et a tribulatione peccatoris. Quoniam decli
nauerunt in me iniquitates: et in
ira molesti erant michi. Cor meum
conturbatum est in me: et formido mortis
cecidit super me. Timor et tremor
uenerunt super me: et contexerunt me
tenebre. Et dixi quis dabit michi
pennas sicut columbe: et uolabo et re
quiescam. Ecce elongaui fugiens
et mansi in solitudine. Expectabam
eum qui saluum me fecit: a pusil
lanimitate spiritus et tempestate. Precipi
ta domine diuide linguas eorum
quoniam uidi iniquitatem et contra
dictionem in ciuitate. Die ac nocte
circumdabit eam super muros eius ini
quitas: et labor in medio eius et in
iustitia. Et non defecit de plateis
eius: usura et dolus. Quoniam si
inimicus meus maledixisset michi
sustinuissem utique. Et si is qui
oderat me super me magna locutus
fuisset: abscondissem me forsitan ab
eo. Tu uero homo unanimis
meus et notus meus. Qui simul
mecum dulces capiebas cibos: in do
mo dei ambulauimus cum consensu.
Ueniat mors super illos: et descendant
in infernum uiuentes. Quoniam nequi
tie in habitaculis eorum: in medio
eorum. Ego autem ad deum clamaui
et dominus saluauit me. Uespere et
mane et meridie narrabo et annun
ciabo: et exaudiet uocem meam. Redi
met in pace animam meam ab his
qui appropinquant michi: quoniam inter
multos erant mecum. Exaudiet
deus et humiliabit illos qui est ante
secula. Non enim est illis commutatio
et non timuerunt deum: extendit
manum suam in retribuendo.
Contaminauerunt testamentum
eius: diuisi sunt ab ira uultus
eius: et appropinquauit cor illius. Molliti
sunt sermones eius super oleum
et ipsi sunt iacula. Iacta super do
minum curam tuam et ipse te enu
triet: non dabit in eternum fluctuationem
iusto. Tu uero deus deduces
eos: in puteum interitus. Uiri san
guinum et dolosi non dimidia
bunt dies suos. ego autem sperabo in
te domine. In finem pro populo qui a sanctis lon
ge factus est in tituli inscriptionem cum
tenuerunt eum allophili

Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos. in deo speravi non timebo quid faciat michi caro. Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam: pro nichilo salvos facies illos: in ira populos confringes. Deus vitam meam annunciavi tibi: posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua ~~domine~~: tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum: in domino laudabo sermonem. in deo speravi non timebo quid faciat michi homo. In me sunt deus vota tua: que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte et pedes meos de lapsu ut placeam coram deo in lumine viventium. In finem ne disperdas vel corrumpas david in tituli inscriptione cum fugeret a facie saul in speluncam.

Miserere mei deus miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit michi. Misit de celo et liberavit me: et dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam: et eripuit animam meam de medio catulorum leonum dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte: et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus meis: et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea: exurge psalterium et cythara exurgam diluculo. Confitebor tibi ~~in psalmis~~ in populis domine: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus et super omnem terram gloria tua. In finem ne corrumpas vel disperdas david in tituli inscriptione.

Si vere utique iusticiam loquimini: recte iudicate filii hominum. Ps. lvii.
Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniusticias manus vestre concinnant. Alienati sunt peccatores a vulva: erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet vocem incantantium: et venefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet dominus. Ad nichilum devenient tamquam aqua decurrens intendit arcum suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur: supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam intelligerent spine vestre rhamnum: sicut viventes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus iusto: utique est deus iudicans eos in terra. In finem ne disperdas vel corrumpas david in tituli inscriptione quando misit saul et custodivit domum eius ut interficeret eum.

Eripe me de inimicis meis deus
meus: et ab insurgentibus Ps. lviii.
in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem: et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occursum meum et vide: et tu domine deus virtutum deus israel. Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo: et gladius in labiis eorum quoniam quis audivit. Et tu domine

deridebis eos ad nichilum deduces omnes
gentes. Fortitudinem meam ad
custodiam : quia deus [illegible] susceptor
meus. deus meus misericordia eius preueni
et me. Deus ostendit michi super ini
micos meos : ne occidas eos nequando ob
liuiscantur populi mei. Disperge illos
in uirtute tua : et depone eos protector
meus domine. Delictum oris eorum
sermonem labiorum ipsorum : et compre
hendantur in superbia sua. Et de ex
ecratione et mendacio : annunciabuntur
in consummatione. In ira consumma
tionis et non erunt : et scient quia deus
dominabitur iacob et finium terre.
Conuertentur ad uesperam et famem
patientur ut canes : et circuibunt ciui
tatem. Ipsi dispergentur ad mandu
candum : si uero non fuerint satu
rati et murmurabunt. Ego autem
cantabo fortitudinem tuam : et exal
tabo mane misericordiam tuam. Quia factus
es susceptor meus : et refugium me
um in die tribulationis mee. Ad
iutor meus tibi psallam quia deus
susceptor meus es : deus meus misericordia
mea. In finem pro his qui commutabuntur
in tituli inscriptione ipsi dauid in
doctrinam cum succendit mesopota
miam syrie uel syriam sobal et conuertit
ioab et percussit edom in ualle salina
rum. xii. milia.

Ps. lix.

Deus repulisti nos et destruxisti
nos : iratus es et misertus es
nobis. Commouisti terram et contur
basti eam : sana contritiones eius quia
commota est. Ostendisti populo tuo du
ra : potasti nos uino compunctionis. De
disti metuentibus te significationem ut
fugiant a facie arcus. Ut liberentur
dilecti tui : saluum fac dextera tua et
exaudi me. Deus locutus est in sancto
suo : letabor et partibor sichimam et con
uallem tabernaculorum metibor.
Meus est galaad et meus est manas
ses : et effraym fortitudo capitis mei.
Iuda rex meus : moab olla spei
mee. In ydumeam extendam cal
ciamentum meum : michi alieni
gene subditi sunt. Quis deducet me
in ciuitatem munitam : quis dedu
cet me usque in ydumeam. Nonne
tu deus qui repulisti nos : et non e
grederis deus in uirtutibus nostris. Da

nobis auxilium de tribulatio
quia uana salus hominis. In d
faciemus uirtutem : et ipse ad nichi
lum deducet tribulantes nos. In
finem in hymnis psalmus d
Exaudi deus deprecationem me
am : intende orationi mee. A finibus
terre ad te clamaui dum anxiaretur
cor meum in petra exaltasti me. De
duxisti me quia factus es spes
mea : turris fortitudinis a facie ini
mici. Inhabitabo in tabernaculo
in secula : protegar in uelamento a
rum tuarum. Quoniam tu deus
meus exaudisti orationem meam : de
disti hereditatem timentibus nomen
tuum. Dies super dies regis adi
annos eius usque in diem generation
et generationis. Permanet in e
in conspectu dei : misericordiam et ueritatem
quis requiret. Sic psalmum dic
nomini tuo in seculum seculi : ut
dam uota mea de die in diem. In fi
pro idithum psalmus dauid
Nonne deo subiecta erit anima
mea : ab ipso enim salutare meum
Nam et ipse deus meus salutaris
us : susceptor meus. non mouebor
amplius. Quousque irruitis in hom
interficitis uniuersi uos : tanquam
inclinato et macerie depulse. U
tamen pretium meum cogitauerunt
pellere : cucurri in siti ore suo bene
dicebant et corde suo maledicebant. U
tamen deo subiecta esto anima m
quoniam ab ipso patientia mea. Q
ipse deus meus et salutator meus
adiutor meus non emigrabo. In d
salutare meum et gloria mea : deus
xilii mei et spes mea in deo est. S
in eo. omnis congregatio populi :
te coram illo corda uestra deus adiu
noster in eternum. Uerumptamen ua
filii hominum : mendaces filii hom
in stateris ut decipiant ipsi de ua
te in id ipsum. Nolite sperare in
tate : et rapinas nolite concupisc
tie si affluant nolite cor appone
Semel locutus est deus duo hec au
quia potestas dei est et tibi domi
misericordia. quia tu reddes unicuique
sua psalmus dauid cum esset in deserto
Deus deus meus ad te de luce
gilo. Sitiuit in te anima

quoniam multipliciter tibi caro mea. In
terra deserta inuia et inaquosa sic in
sancto apparui tibi ut uiderem uirtu
tem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior
est misericordia tua super uitas labia mea
laudabunt te. Sic benedicam te in uita
mea: et in nomine tuo leuabo manus
meas. Sicut adipe et pinguedine re
pleatur anima mea: et labijs exultati
onis laudabit os meum. Si memor
fui tui super stratum meum in matuti
nis meditabor in te: quia fuisti adiutor
meus. Et in uelamento alarum tuarum
exultabo adhesit anima mea post
te: me suscepit dextera tua. Ipsi uero
in uanum quesierunt animam meam:
introibunt in inferiora terre: tradentur
in manus gladij partes uulpium erunt
Rex uero letabitur in deo laudabuntur
omnes qui iurant in eo quia obstruc
tum est os loquentium iniqua. In
finem psalmus dauid
Exaudi deus orationem meam
cum deprecor a timore inimici eripe
animam meam. Protexisti me a
conuentu malignantium: a multi
tudine operantium iniquitatem. Qui
exacuerunt ut gladium linguas suas
intenderunt arcum rem amaram
ut sagittent in occultis immaculatum
Subito sagittabunt eum et non ti
mebunt: firmauerunt sibi sermonem
nequam. Narrauerunt ut abscon
derent laqueos: dixerunt quis uidebit
eos. Scrutati sunt iniquitates: de
fecerunt scrutantes scrutinio. Acce
det homo ad cor altum: et exaltabitur
deus. Sagitte paruulorum facte sunt
plage eorum: et infirmate sunt contra
eos lingue eorum. Conturbati sunt
omnes qui uidebant eos: et timuit om
nis homo. Et annuntiauerunt
opera dei: et facta eius intellexerunt
Letabitur iustus in domino et spe
rabit in eo: et laudabuntur omnes recti
corde. In finem psalmus dauid canti
cum aggei. ieremie. uel ezechiel de uerbo
peregrinacionis uel de populo trans
migracionis cum inciperent proficisci
Te decet hymnus deus in syon et
tibi reddetur uotum in ierusalem
Exaudi deus orationem meam: ad te
omnis caro ueniet. Verba iniquo
rum preualuerunt super nos: et impi

etatibus nostris tu propitiaberis. Beatus
quem elegisti et assumpsisti inhabitabit
in atrijs tuis. Replebimur in bonis
domus tue: sanctum est templum tuum
mirabile in equitate. Exaudi nos deus
salutaris noster: spes omnium finium terre
et in mari longe. Preparans montes
in uirtute tua accinctus potentia qui
conturbas profundum maris sonum fluc
tuum eius. Turbabuntur gentes et
timebunt qui habitant terminos a sig
nis tuis: exitus matutini et uespe
delectabis. Visitasti terram et inebri
asti eam: multiplicasti locupletare eam.
Flumen dei repletum est aquis: pa
rasti cibum illorum quoniam ita est
preparatio eius. Riuos eius inebri
ans multiplica genimina eius: in
stillicidijs eius letabitur germinans.
Benedices corone anni benignitatis
tue: et campi tui replebuntur ubertate
Pinguescent speciosa deserti: et exulta
tione colles accingentur. Induti
sunt arietes ouium: et ualles habun
dabunt frumento clamabunt etenim
hymnum dicent. In finem psalmus cantici resurrectionis
Iubilate deo omnis terra: psalmum di Ps. lxv.
cite nomini eius. date gloriam
laudi eius. Dicite deo quam terribilia
sunt opera tua domine: in multitudine
uirtutis tue mentientur tibi inimici
tui. Omnis terra adoret te et psallat
tibi. psalmum dicat nomini tuo. Ve
nite et uidete opera dei terribilis in con
silijs super filios hominum. Qui conuertit
mare in aridam: in flumine pertransibunt
pede letabimur ibi in ipso. Qui domi
natur in uirtute sua in eternum
oculi eius super gentes respiciunt qui
exasperant non exaltentur in semetip
sis. Benedicite gentes deum nostrum:
et auditam facite uocem laudis eius
Qui posuit animam meam ad ui
tam: et non dedit in commotionem pe
des meos. Quoniam probasti nos deus ig
ne nos examinasti: sicut examinatur
argentum. Induxisti nos in laque
um: posuisti tribulationes in dorso
nostro. imposuisti homines super capi
ta nostra. Transiuimus per ignem et
aquam: et eduxisti nos in refrigerium
Introibo in domum tuam in ho
locaustis: reddam tibi uota mea que
distinxerunt labia mea. Et locutum

eis os meum: in tribulatione mea.
Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso arietum: offeram tibi
boves cum hircis. Venite audite et nar-
rabo omnes qui timetis deum quan-
ta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo
clamavi et exultavi sub lingua mea.
Iniquitatem si aspexi in corde meo
non exaudiet dominus. Propterea
Al' dn̄s exaudivit deus: et attendit voci depreca-
tionis mee. Benedictus deus: qui
non amovit orationem meam et misericordiam
suam a me. In finem ps. cantici david in hymnis
Deus misereatur nostri et benedicat
nobis: illuminet vultum su-
¶ ps. lxvi. um super nos et misereatur nostri. Ut cog-
noscamus in terra viam tuam: in
omnibus gentibus salutare tuum.
Confiteantur tibi populi deus confitean-
tur tibi populi omnes. Letentur et
exultent gentes: quoniam iudicas
populos in equitate et gentes in terra
dirigis. Confiteantur tibi populi
deus confiteantur tibi populi omnes terra
dedit fructum suum. Benedicat
nos deus deus noster: benedicat nos deus
et metuant eum omnes fines terre.
In finem psalmus cantici david
Exurgat deus et dissipentur ini-
mici eius: et fugiant qui ode-
¶ ps. lxvii. runt eum a facie eius. Sicut deficit
fumus deficiant: sicut fluit cera a fa-
cie ignis sic pereant peccatores a facie
dei. Et iusti epulentur et exultent
in conspectu dei: et delectentur in letitia.
Cantate deo psalmum dicite nomini
eius: iter facite ei qui ascendit super
occasum dominus nomen illi. Ex-
ultate in conspectu eius: turbabuntur
a facie eius patris orphanorum et
iudicis viduarum. Deus in loco sancto
suo. deus qui habitare facit unius
Al' [illegible] moris in domo. Qui educit vinc-
tos in fortitudine similiter eos qui
exasperant qui habitant in sepulcris.
Deus cum egredereris in conspectu
populi tui: cum pertransires in deser-
to. Terra mota est etenim celi dis-
tillaverunt a facie dei synai: a facie
dei israel. Pluviam voluntariam
segregabis deus hereditati tue. et
infirmata est tu vero perfecisti eam.
Animalia tua habitabunt in ea:
parasti in dulcedine tua pauperi deus

Dominus dabit verbum: evangeli-
zantibus virtute multa. Rex virtutum di-
lecti dilecti: et speciei domus dividere spo-
lia. Si dormiatis inter medios cleros
penne columbe deargentate: et posterio-
ra dorsi eius in pallore auri. Dum di-
scernit celestis reges super eam nive deal-
babuntur in selmon: mons dei mons
pinguis. Mons coagulatus mons
pinguis. ut quid suspicamini montes
coagulatos. Mons in quo beneplaci-
tum est deo habitare in eo: etenim dominus ha-
bitabit in finem. Currus dei decem mi-
libus multiplex: milia letantium dominus
in eis in syna in sancto. Ascendisti in
altum cepisti captivitatem accepisti do-
na in hominibus. Etenim non creden-
tes: inhabitare dominum deum. Benedic-
tus dominus deus die cotidie: prosperum
iter faciet nobis deus salutarium no-
Deus noster deus salvos faciendi: et domi-
domini exitus mortis. Verumptamen
confringet capita inimicorum suorum: ver-
ticem capilli perambulantium in delictis su-
Dixit dominus ex basan convertam: conver-
in profundum maris. Ut intinguat
pes tuus in sanguine: lingua canum
tuorum. ex inimicis ab ipso. Viderunt in-
gressus tuos deus: ingressus dei mei
regis mei qui est in sancto. Preve-
nerunt principes coniuncti psallentibus: in
medio iuvencularum tympanistriarum
in ecclesiis benedicite deo: domino de fontibus
israel. Ibi beniamin adolescentulus: in
mentis excessu. Principes iuda duces
eorum: principes zabulon et principes
neptalim. Manda deus virtuti tue:
firma deus hoc quod operatus es in no-
bis. A templo tuo quod est in ierusalem
tibi offerent reges munera. Increpa
feras harundinis congregatio taurorum
in vaccis populorum: ut excludant
qui probati sunt argento. Dissipa gen-
tes que bella volunt: venient lega-
ti ex egypto ethiopia preveniet manus
eius deo. Regna terre cantate deo:
psallite domino. Psallite deo qui
ascendit super celum celi ad orientem.
Ecce dabit voci sue vocem virtutis
date gloriam deo super israel magnifi-
centia eius et virtus eius in nubi-
Mirabilis deus in sanctis suis deus
israel: ipse dabit virtutem et fortitudi-
plebi sue benedictus deus. In finem

Pro his qui commutabuntur psalmus David.

Salvum me fac deus: quoniam
intraverunt aque usque
ad animam meam. In
fixus sum in limo pro
fundi: et non est substan
tia. Veni in altitudinem maris: et tem
pestas demersit me. Laboravi clamans
rauce facte sunt fauces mee: defecerunt
oculi mei dum spero in deum meum. Mul
tiplicati sunt super capillos capitis me
i: qui oderunt me gratis. Confortati
sunt qui persecuti sunt me inimici mei in
iuste: que non rapui tunc exolvebam.
Deus tu scis insipientiam meam: et
delicta mea a te non sunt abscondita.
Non erubescant in me qui expectant
te domine: domine virtutum. Non con
fundantur super me: qui querunt te de
us israel. Quoniam propter te sustinu
i opprobrium: operuit confusio faciem me
am. Extraneus factus sum fratribus meis
et peregrinus filiis matris mee. Quoniam
zelus domus tue comedit me. et oppro
bria exprobrantium tibi ceciderunt su
per me. Et operui in ieiunio animam
meam: et factum est michi in oppro
brium. Et posui vestimentum meum:
cilicium: et factus sum illis in para
bolam. Adversum me loquebantur qui
sedebant in porta: et in me psallebant
qui bibebant vinum. Ego vero ora
tionem meam ad te domine: tempus bene
placiti deus. In multitudine misericordie tue
exaudi me in veritate salutis tue.
Eripe me de luto ut non infigar: li
bera me ab his qui oderunt me et de pro
fundis aquarum. Non me demer
gat tempestas aque: neque absorbeat
me profundum neque urgeat super
me puteus os suum. Exaudi domine
quoniam benigna est misericordia tua secundum
multitudinem miserationum tuarum
respice in me. Et ne avertas faciem
tuam a puero tuo: quoniam tribulor
velociter exaudi me. Intende anime
mee et libera eam: propter inimicos
meos. eripe me. Tu scis improperium
meum et confusionem meam: et reveren
tiam meam. In conspectu tuo sunt omnes
qui tribulant me: improperium ex
pectavit cor meum et miseriam. Et
sustinui qui simul contristaretur et non
fuit: et qui consolaretur et non inveni.
Et dederunt in escam meam fel: et
in siti mea potaverunt me aceto. Fi
at mensa eorum coram ipsis in
laqueum: et in retributiones: et in scan
dalum. Obscurentur oculi eorum ne
videant: et dorsum eorum semper incurva.
Effunde super eos iram tuam: et
furor ire tue comprehendat eos. Fiat ha
bitatio eorum deserta: et in tabernacu
lis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam
quem tu percussisti persecuti sunt: et super dolorem
vulnerum meorum addiderunt. Ap
pone iniquitatem super iniquitatem eorum:
et non intrent in iustitiam tuam.
Deleantur de libro viventium: et cum
iustis non scribantur. Ego sum pauper
et dolens: salus tua deus suscepit me.
Laudabo nomen dei cum cantico: et mei
magnificabo eum in laude. Et place
bit deo super vitulum novellum: cor
nua producentem et ungulas. Vi
deant pauperes et letentur: querite
deum et vivet anima vestra. Quoniam exau
divit pauperes dominus: et vinctos su
os non despexit. Laudent illum celi
et terra: mare et omnia reptilia in
eis. Quoniam deus salvam faciet sy
on: et edificabuntur civitates iude.
Et inhabitabunt ibi: et hereditate
acquirent eam. Et semen servorum
eius possidebit eam: et qui diligunt
nomen eius habitabunt in ea. In fi
nem David in rememorationem eo quod
salvum fecit dominus

Deus in adiutorium meum in Ps. lxix.
tende: domine ad adiuvandum
me festina. Confundantur et revere
antur: qui querunt animam meam.
Avertantur retrorsum et erubes
cant: qui volunt michi mala. Aver
tantur statim erubescentes: qui dicunt
michi euge euge. Exultent et leten
tur in te omnes qui querunt te: et
dicant semper magnificetur dominus
qui diligunt salutare tuum. Ego
vero egenus et pauper sum: deus ad
iuva me. Adiutor meus et liberator
meus es tu: domine ne moreris. In
finem psalmus David in rememoratione filiorum Ionadab et priorum cap
ne priorum captivorum

In te domine speravi non confundar in e Ps. lxx.
ternum: in iustitia tua libera me et
eripe me. Inclina ad me aurem tuam:
et salva me. Esto michi in deum pro

tectorem: et in locum munitum ut saluum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe de manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine: domine spes mea domine a iuuentute mea. In te confirmatus sum ex utero: de uentre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper: tamquam prodigium factus sum multis: et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude: ut cantem gloriam tuam tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit uirtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum: persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me. deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem semper sperabo et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iusticiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognoui litteraturam introibo in potentias domini: domine memorabor iusticie tue solius. Deus docuisti me a iuuentute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium: deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium tuum generationi omni que uentura est. Potentiam tuam et iusticiam tuam deus. usque in altissima que fecisti magnalia deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas: et conuersus uiuificasti me et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam et conuersus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in uasis psalmi ueritatem tuam deus: psallam tibi in cythara sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi: et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iusticiam tuam: cum confusi et reueriti fuerunt qui querunt mala michi. In salomonem psalmus

Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia: et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi et saluos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem. Descendet sicut pluuia in uellus. et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia et habundantia pacis donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethiopes: et inimici eius terram lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges omnes gentes seruient ei. Quia liberabit pauperem a potente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum saluas faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum coram illo. Et uiuet et dabitur ei de auro arabie: et adorabunt de ipso semper tota die benedicent ei. Erit firmamentum in terra in summis montium extolletur super libanum fructus eius et florebunt de ciuitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et replebitur maiestate eius omnis terra: fiat fiat. Defecerunt laudes uel hymni dauid filii iesse psalmus asaph

Quam bonus israel deus: his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos: pacem peccatorum uidens. Quia non est respectus morti eorum: et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt: et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia operti sunt iniquitate et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum transierunt in affectum cordis. Co

uerunt et locuti sunt nequitiam: ini
quitatem in excelso locuti sunt. Posu
erunt in celum os suum: et lingua eo
rum transiuit in terra. Ideo conuertetur
populus meus hic: et dies pleni inue
nientur in eis. Et dixerunt quomodo
scit deus: et si est sciencia in excelso. Ec
ce ipsi peccatores et abundantes in seculo
obtinuerunt diuicias. Et dixi ergo
sine causa iustificaui cor meum: et laui
inter innocentes manus meas. Et
fui flagellatus tota die: et castigatio mea
in matutinis. Si dicebam narrabo
sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.
Existimabam ut cognoscerem hoc:
labor est ante me. Donec intrem in san
ctuarium dei: et intelligam in nouissimis
eorum. Verumptamen propter dolos posuisti eis:
deiecisti eos dum alleuarentur. Quomodo
facti sunt in desolationem: subito defece
runt: perierunt propter iniquitatem suam.
Velut somnium surgentium domine in
ciuitate tua ymaginem ipsorum ad nichi
lum rediges. Quia inflammatum
est cor meum et renes mei commutati sunt:
et ego ad nichilum redactus sum et nesciui.
Ut iumentum factus sum apud
te: et ego semper tecum. Tenuisti ma
num dexteram meam: et in uoluntate
tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti
me. Quid enim michi est in celo: et
a te quid uolui super terram. Defecit
caro mea et cor meum: deus cordis mei
et pars mea deus in eternum. Quia ecce
qui elongant se a te peribunt: perdidisti
omnes qui fornicantur abs te. Michi
autem adherere deo bonum est: ponere
in domino deo spem meam. Ut annun
ciem omnes predicationes tuas: in portis
filie syon. Intellectus asaph
Ut quid deus repulisti in finem:
iratus est furor tuus super oues
pascue tue. Memor esto congregationis
tue: quam possedisti ab initio. Rede
misti uirgam hereditatis tue: mons
syon in quo habitasti in eo. Leua ma
nus tuas in superbias eorum in finem
quanta malignatus est inimicus in
sancto. Et gloriati sunt qui oderunt
te: in medio sollempnitatis tue. Po
suerunt signa sua signa: et non cogno
uerunt sicut in exitu super summum.
Quasi in silua lignorum securibus
exciderunt ianuas eius in id ipsum: in se

curi et ascia deiecerunt eam. Incende
runt igni sanctuarium tuum: in terra
polluerunt tabernaculum nominis tui.
Dixerunt in corde suo cognatio eorum
simul. quiescere faciamus omnes dies
festos dei a terra. Signa nostra non uidi
mus iam non est propheta et nos non
cognoscet amplius. Usquequo deus impro
perabit inimicus: irritat aduersarius no
men tuum in finem. Ut quid auertis
manum tuam: et dexteram tuam de
medio sinu tuo in finem. Deus autem
rex noster ante secula: operatus est salutem
in medio terre. Tu confirmasti in uirtu
te tua mare: contribulasti capita draco
num in aquis. Tu confregisti capita
draconis: dedisti eum escam populis ethi
opum. Tu dirupisti fontes et torren
tes: tu siccasti fluuios ethan. Tuus
est dies et tua est nox: tu fabricatus es
auroram et solem. Tu fecisti omnes ter
minos terre: estatem et uer tu plasmasti ea.
Memor esto huius inimicus improp
erauit domino: et populus insipiens in
citauit nomen tuum. Ne tradas bes
tiis animas confitentes tibi: et animas
pauperum tuorum: ne obliuiscaris in finem.
Respice in testamentum tuum: quia reple
ti sunt qui obscurati sunt terre domibus ini
quitatum. Ne auertatur humilis fac
tus confusus: pauper et inops laudabunt no
men tuum. Exurge deus iudica causam
tuam: memor esto improperiorum tuorum
eorum que ab insipiente sunt tota die.
Ne obliuiscaris uoces inimicorum tuorum:
superbia eorum qui te oderunt ascendit
semper. In finem ne disperdas uel corrumpas
psalmus asaph cantici
Confitebimur tibi deus confitebimur ps. lxxiiii.
et inuocabimus nomen tuum. Narra
bimus mirabilia tua: cum accepero tempus
ego iusticias iudicabo. Liquefacta est
terra et omnes qui habitant in ea: ego
confirmaui columpnas eius. Dixi ini
quis nolite inique agere: et delinquenti
bus nolite exaltare cornu. Nolite extol
lere in altum cornu uestrum: nolite loqui
aduersus deum iniquitatem. Quia neque
ab oriente neque ab occidente neque a
desertis montibus. quoniam deus iudex
est. Hunc humiliat et hunc exaltat: quia
calix in manu domini uini meri ple
nus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc:
uerumptamen fex eius non est exinanita

biberunt ex eo omnes peccatores terre. Ego
autem annuntiabo in seculum: canta
bo deo iacob. Et omnia cornua pecca
torum confringam: et exaltabuntur cor
nua iusti. In finem in carminibus canti
cum assyriorum psalmus asaph

¶ ps. lxxv.

Notus in iudea deus: in israel mag
num nomen eius. Et factus est in
pace locus eius. et habitatio eius in sy
on. Ibi confregit potentias arcuum:
scutum et gladium et bellum. Illumi
nans tu mirabiliter a montibus eternis:
turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt somnum suum: ~~somp~~
~~num~~ et nichil inuenerunt omnes uiri
diuitiarum in manibus suis. Ab in
crepatione tua deus iacob: dormitaue
runt qui ascenderunt equos. Tu ter
ribilis es et quis resistet tibi: ex tunc
ira tua. De celo auditum fecisti iudici
um: terra tremuit et quieuit. Cum
exurgeret in iudicio deus: ut saluos
faceret omnes mansuetos terre. Quoniam
cogitatio hominis confitebitur tibi: et reli
quie cogitationis diem festum agent
tibi. Vouete et reddite domino deo vestro:
omnes qui in circuitu eius affertis
munera. Terribili et ei qui aufert spiritum
principum: terribili apud reges terre.
In finem pro idithum psalmus asaph

¶ ps. lxxvi.

Voce mea ad dominum clamaui:
uoce mea ad deum et intendit
michi. In die tribulationis mee deum
exquisiui manibus meis. nocte contra
eum et non sum deceptus. Renuit
consolari anima mea: memor fui dei et
delectatus sum et exercitatus sum et de
fecit spiritus meus. Anticipauerunt
uigilias oculi mei: turbatus sum et non
sum locutus. Cogitaui dies antiquos
et annos eternos in mente habui. Et
meditatus sum nocte cum corde meo:
et exercitabar et scopebam spiritum meum.
Numquid in eternum proiciet deus.
aut non apponet ut complacitior sit
adhuc. Aut in finem misericordiam suam
abscindet: a generatione in generationem.
Aut obliuiscetur misereri deus: aut
continebit in ira sua misericordias suas. Et
dixi nunc cepi: hec mutatio dextere ex
celsi. Memor fui operum domini: quia
memor ero ab initio mirabilium tuorum.
Et meditabor in omnibus operibus tuis:
et in adinuentionibus tuis exercebor.

Deus in sancto uia tua: quis deus
magnus sicut deus noster tu es deus qui
facis mirabilia. Notam fecisti in po
pulis uirtutem tuam: redemisti in bra
chio tuo populum tuum filios iacob
et ioseph. Viderunt te aque deus uide
runt te aque et timuerunt: et turbati
sunt abyssi. Multitudo sonitus aqua
rum: uocem dederunt nubes. Etenim sagit
te tue transeunt: uox tonitrui tui in
rota. Illuxerunt choruscationes tu[e]
orbi terre: commota est et contremuit
terra. In mari uia tua et semite tue [in]
aquis multis: et uestigia tua non cogno[scentur].
Deduxisti sicut oues populum tuum
in manu moysi et aaron. Intellectus asaph
Attendite popule meus legem me
am: inclinate aurem uestram [in]
uerba oris mei. Aperiam in parabolis [os]
meum: loquar propositiones ab init[io].
Quanta audiuimus et cognouimus
ea: et patres nostri narrauerunt nobis. [Non]
sunt occultata a filiis eorum. in genera
tione altera. Narrantes laudes domini
et uirtutes eius: et mirabilia eius que
fecit. Et suscitauit testimonium in iacob
et legem posuit in israel. Quanta man
dauit patribus nostris nota facere ea filiis [suis]
ut cognoscat generatio altera. Filii qui
nascentur et exurgent: et narrabunt
filiis suis. Et ponant in deo spem suam
et non obliuiscantur operum dei. et [man]
data eius exquirant. Ne fiant sicut pa
tres eorum: generatio praua et exasp[erans].
Generatio que non direxit cor suum
et non est creditus cum deo spiritus eius.
Filii effrem intendentes et mittentes
arcum: conuersi sunt in die belli. Non cu[s]
todierunt testamentum dei: et in lege eius
noluerunt ambulare. Et obliti sunt
benefactorum eius: et mirabilium eius
que ostendit eis. Coram patribus eorum
fecit mirabilia in terra egypti: in campo
taneos. Interrupit mare et [per]
duxit eos: et statuit aquas quasi in
utre. Et deduxit eos in nube diei: [et]
tota nocte in illuminatione ignis.
Interrupit petram in heremo et [ad]
aquauit eos uelut in abysso multa.
Et eduxit aquam de petra: et deduxit
tamquam flumina aquas. Et apposuerunt
adhuc peccare ei: in iram concitaue[runt]
excelsum in inaquoso. Et temptau[e]
erunt deum in cordibus suis: ut

petierunt escas animabus suis. Et male lo
cuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit
deus parare mensam in deserto. Quoniam p
cussit petram et fluxerunt aque: et torrē
tes inundaverunt. Numquid et panē
poterit dare: aut parare mensam populo
suo. Ideo audivit dominus et distulit:
et ignis accensus est in iacob et ira ascen
dit in israel. Quia non crediderunt in deo
nec speraverunt in salutari eius. Et mā
davit nubibus desup: et ianuas celi aperuit.
Et pluit illis manna ad manducandū
et panem celi dedit eis. Panē angelor
manducavit homo: cibaria misit eis in
habundantia. Transtulit austrum de
celo: et induxit in virtute sua affricum.
Et pluit super eos sicut pulverem car
nes: et sicut arenam maris volatilia pē
nata. Et ceciderunt in medio castror
eorum, attulit eis non sunt fraudati a
desiderio suo. Adhuc esce eorum erant
in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos
Et occidit pingues eorum: et electos i
srael impedivit. In omnibus his pecca
verunt adhuc: et non crediderunt in mi
rabilibus eius. Et defecerunt in vani
tate dies eorum: et anni eorum cum
festinatione. Cum occideret eos quere
bant eum et revertebantur: et diluculo
veniebant ad eum. Et rememorati sunt
quia deus adiutor est eorum: et deus excel
sus redemptor eorum est. Et dilexerunt
eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt
ei. Cor autem eorum non erat rectum
cum eo: nec fideles habiti sunt in testa
mento eius. Ipse autem est misericors et
propitius fiet peccatis eorum: et non
disperdet eos. Et habundavit ut averte
ret iram suam: et non accendit omnem
iram suam. Et recordatus est quia ca
ro sunt spiritus vadens et non rediens
Quotiens exacerbaverunt eum in de
serto: in iram concitaverunt eum in in
aquoso. Et conversi sunt et temptave
runt deum: et sanctum israel exacerba
verunt. Non sunt recordati manus
eius: die qua redemit eos de manu tri
bulantis. Sicut posuit in egypto sig
na sua: et prodigia sua in campo taph
neos. Et convertit in sanguinem flumi
na eorum: et imbres eorum ne biberent.
Misit in eos cynomiam et comedit eos:
et ranam et disperdidit eos. Et dedit
erugini fructus eorum et labores eor

locuste. Et occidit in grandine vine
as eorum: et moros eorum in pruina. Et
tradidit grandini iumenta eorū: et pos
sessionem eorū igni. Misit in eos irā
indignationis sue: indignationē et irā
et tribulationem: immissiones p angelos
malos. Viam fecit semite ire sue: non
pepercit a morte animabus eorum. et iumenta
eorum in morte conclusit. Et percussit omne
primogenitum in terra egypti: primitias
omnis laboris eorum in tabernaculis
cham. Et abstulit sicut oves populū
suum: et perduxit eos tamquam gregem in de
serto. Et deduxit eos in spe et non timu
erunt: et inimicos eorum operuit mare.
Et induxit eos in montem sanctificationis
sue: montem quē acquisivit dextera eius
Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte
divisit eis terram in funiculo distribu
tionis. Et habitare fecit in tabernacu
lis eorum: tribus israel. Et temptave
runt et exacerbaverunt deum excelsū
et testimonia eius non custodierunt.
Et averterunt se et non servaverunt
pactum: quemadmodū patres eorum con
versi sunt in arcum pravū. In ira con
citaverunt eum in collibus suis: et in
sculptilibus suis ad emulationem eum
provocaverunt. Audivit deus et spre
vit: et ad nichilum redegit valde israel
Et reppulit tabernaculum sylo: taber
naculum suum ubi habitavit in homi
nibus. Et tradidit in captivitatem vir
tutem eorum: et pulcritudinē eorum in
manus inimici. Et conclusit in gladio
populū suum: et hereditatē suam spre
vit. Iuvenes eorum comedit ignis
et virgines eorum: non sunt lamentate
Sacerdotes eorū in gladio ceciderunt: et
vidue eorum non plorabantur. Et ex
citatus est tamquam dormiens dominus: tā
quam potens crapulatus a vino. Et p
cussit inimicos suos in posteriora: op
probrium sempiternum dedit illis. Et
reppulit tabernaculum ioseph: et tri
bum ephraym non elegit. Sed elegit
tribum iuda: montem syon quem di
lexit. Et edificavit sicut unicornis
sacrificium suum: in terra quam fū al' sanctificium
davit in secula. Et elegit david ser
vum suum: et sustulit eum de gregi
bus ovium. de post fetantes accepit eum
Pascere iacob servū suum: et israel
hereditatem suam. Et pavit eos in

in innocentia cordis sui: et in intellectibus ma-
nuum suarum deduxit eos. ps asaph

Ps. lxxviij

Deus venerunt gentes in here-
ditatem tuam: polluerunt tem-
plum sanctum tuum posuerunt ierlm
in pomorum custodiam. Posuerunt mor-
ticina servorum tuorum escas volatilibus
celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre.
Effuderunt sanguinem eorum tam-
quam aquam in circuitu ierlm et non e-
rat qui sepeliret. Facti sumus opprobri-
um vicinis nostris: subsannatio et illusio
his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo
domine irasceris in finem: accendetur
velut ignis zelus tuus. Effunde iram
tuam in gentes que te non noverunt:
et in regna que nomen tuum non in-
vocaverunt. Quia comederunt iacob:
et locum eius desolaverunt. Ne me-
mineris iniquitatum nostrarum antiqua-
rum: cito anticipent nos misericordie tue quia
pauperes facti sumus nimis. Adiu-
va nos deus salutaris noster: et propter gloriam
nominis tui domine libera nos: et
propitius esto peccatis nostris propter no-
men tuum. Ne forte dicant in gentibus
ubi est deus eorum et innotescat in na-
tionibus coram oculis nostris. Ultio
sanguinis servorum tuorum qui effusus
est: introeat in conspectu tuo gemitus com-
peditorum. Secundum magnitudinem
brachii tui: posside filios mortificatorum.
Et redde vicinis nostris septuplum in
sinu eorum: improperium ipsorum quod
exprobraverunt tibi domine. Nos autem
populus tuus et oves pascue tue: confite-
bimur tibi in seculum. In generatio-
ne et generationem annuntiabimus
laudem tuam. In finem pro his qui com-
mutabuntur ps p assyriis testimonium asaph

Ps. lxxix

Qui regis israel intende: qui dedu-
cis velut ovem ioseph. Qui se-
des super cherubin: manifestare coram
ephraym beniamin et manasse. Excita
potentiam tuam et veni ut salvos
facias nos. Deus converte nos: et ostende
faciem tuam et salvi erimus. Domine deus
virtutum: quousque irasceris super ora-
tionem servi tui. Cibabis nos pane lacri-
marum: et potum dabis nobis in lacri-
mis in mensura. Posuisti nos in
contradictionem vicinis nostris: et inimi-
ci nostri subsannaverunt nos. Deus vir-
tutum converte nos: et ostende faciem
tuam et salvi erimus. Vineam de e-
gypto transtulisti: eiecisti gentes et plan-
tasti eam. Dux itineris fuisti in conspe-
ctu eius: et plantasti radices eius et im-
plevit terram. Operuit montes um-
bra eius: et arbusta eius cedros dei. Ex-
tendit palmites suos usque ad mare: et us-
que ad flumen propagines eius. Ut quid
destruxisti maceriam eius: et vindemiant
eam omnes qui pretergrediuntur viam.
Exterminavit eam aper de silva: et sin-
gularis ferus depastus est eam. Deus vir-
tutum convertere: respice de celo et vide et vi-
sita vineam istam. Et perfice eam quam
plantavit dextera tua: et super filium ho-
minis quem confirmasti tibi. Incensa ig-
ni et suffossa: ab increpatione vul-
tus tui peribunt. Fiat manus tua super
virum dextere tue: et super filium hominis
quem confirmasti tibi. Et non discedimus
vivificabis nos et nomen tuum invoca-
bimus. Domine deus virtutum converte
nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus.
In finem pro torcularibus ps ipsi asaph

Ps. lxxx

Exultate deo ad-
iutori nostro: iubilate deo
iacob. Sumite psalmum
et date tympanum
psalterium iocundum
cum cythara. Buccinate in neo-
menia tuba: in insigni die sollemnitatis
vestre. Quia preceptum in israel est:
et iudicium deo iacob. Testimonium in
ioseph posuit illud cum exiret de terra
egypti: linguam quam non noverat
audivit. Divertit ab oneribus dorsum
eius: manus eius in cofino servierunt.
In tribulatione invocasti me et liberavi te:
exaudivi te in abscondito tem-
pestatis: probavi te apud aquam con-
tradictionis. Audi populus meus
et contestabor te: israel si audieris me:
non erit in te deus recens: neque adorabis
deum alienum. Ego enim sum do-
minus deus tuus qui eduxi te de
terra egypti: dilata os tuum et
implebo illud. Et non audivit populus
meus vocem meam: et israel non
intendit mihi. Et dimisi eos secun-
dum desideria cordis eorum: ibunt
in adinventionibus suis. Si populus
meus audisset me: israel si in viis
meis ambulasset. Pro nihilo for-
sitan inimicos eorum humiliassem

et super tribulantes eos misissem ma-
num meam. Inimici domini mentiti
sunt ei: et erit tempus eorum in secula.
Et cibavit illos ex adipe frumenti: et
de petra melle saturavit eos. ps Asaph
Deus stetit in synagoga deorum: in
medio autem deos diiudicat. Usque
quo iudicatis iniquitatem: et facies pecca-
torum sumitis. Iudicate egeno et pu-
pillo: humilem et pauperem iustificate.
Eripite pauperem et egenum de manu
peccatoris liberate. Nescierunt neque in-
tellexerunt in tenebris ambulant: mo-
vebuntur omnia fundamenta terre.
Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes.
Vos autem sicut homines moriemini
et sicut unus de principibus cadetis. Surge
deus iudica terram: quoniam tu here-
ditabis in omnibus gentibus. Canticum psal.
Deus quis similis erit tibi asaph
ne taceas: neque compescaris deus.
Quoniam ecce inimici tui sonuerunt:
et qui oderunt te extulerunt caput. Super
populum tuum malignaverunt consili-
um: et cogitaverunt adversus sanctos
tuos. Dixerunt venite et disperdamus
eos de gente: et non memoretur nomen
israel ultra. Quoniam cogitaverunt
unanimiter simul: adversus te testamen-
tum disposuerunt tabernacula ydume-
orum et ysmaelite. Moab et agareni
gebal et ammon et amalech: alienige-
ne cum habitantibus tyrum. Etenim
assur venit cum illis: facti sunt in ad-
iutorium filiis loth. Fac illis sicut
madian et sisare et sicut iabin in torren-
te cison. Disperierunt in endor: facti
sunt ut stercus terre. Pone principes
eorum sicut oreb et zeb et zebee et salma-
na. Omnes principes eorum qui dixe-
runt hereditate possideamus sanctuari-
um dei. Deus meus pone illos ut rotam: et
sicut stipulam ante faciem venti. Si-
cut ignis qui comburit silvam: et sic-
ut flamma comburens montes. Ita
persequeris illos in tempestate tua: et in
ira tua turbabis eos. Imple facies
eorum ignominia: et querent nomen
tuum domine. Erubescant et contur-
bentur in seculum seculi: et confundantur et
pereant. Et cognoscant quia nomen
tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra.
In finem pro torcularibus filiis chore ps.
Quam dilecta tabernacula tua do-

mine virtutum: concupiscit et deficit anima
mea in atria domini. Cor meum et
caro mea: exultaverunt in deum vivum.
Etenim passer invenit sibi domum:
et turtur nidum sibi ubi reponat pul-
los suos. Altaria tua domine deus
virtutum: rex meus et deus meus.
Beati qui habitant in domo tua: in
secula seculorum laudabunt te.
Beatus vir cuius est auxilium abs
te: ascensiones in corde suo disposuit
in valle lacrimarum in loco quem
posuit. Etenim benedictionem dabit al' nem
legis lator: ibunt de virtute in virtu-
tem videbitur deus deorum in syon.
Domine deus virtutum exaudi ora-
tionem meam: auribus percipe deus iacob.
Protector noster aspice deus et respice in
faciem christi tui. Quia melior est dies
una: in atriis tuis super milia. Ele-
gi abiectus esse in domo dei mei: ma-
gis quam habitare in tabernaculis peccatorum.
Quia misericordiam et veritatem diligit
deus: gratiam et gloriam dabit domi-
nus. Non privabit bonis eos qui
ambulant in innocentia domine vir-
tutum beatus homo qui sperat in te.
In finem filiis chore ps david
Benedixisti domine terram tuam Ps. lxxxiiij.
avertisti captivitatem iacob. Remisisti
iniquitatem plebis tue: operuisti omnia
peccata eorum. Mitigasti omnem iram
tuam: avertisti ab ira indignationis
tue. Converte nos deus salutaris noster
et averte iram tuam a nobis. Numquid
in eternum irasceris nobis: aut exten-
des iram tuam a generatione in gene-
rationem. Deus tu conversus vivificabis
nos: et plebs tua letabitur in te. Os-
tende nobis domine misericordiam tuam: et
salutare tuum da nobis. Audiam quid
loquatur in me dominus deus: quoniam
loquetur pacem in plebem suam. Et
super sanctos suos: et in eos qui conver-
tuntur ad cor. Verumptamen prope timen-
tes eum salutare ipsius ut inhabitet
gloria in terra nostra. Misericordia et veritas ob-
viaverunt: sibi iustitia et pax oscula-
te sunt. Veritas de terra orta est: et
iustitia de celo prospexit. Etenim do-
minus dabit benignitatem: et terra
nostra dabit fructum suum. Iustitia
ante eum ambulabit: et ponet in via
gressus suos. Oratio david.

¶ Ps. lxxxv.

Inclina domine aurem tuam et exau
di me. quoniam inops et pauper sum
ego. Custodi animam meam quoniam sanctus
sum: salvum fac servum tuum deus
meus sperantem in te. Miserere mei do
mine quoniam ad te clamavi tota die:
letifica animam servi tui: quoniam ad
te domine animam meam levavi. Quoniam
tu domine suavis et mitis: et multe misericordie
omnibus invocantibus te. Auribus per
cipe domine orationem meam: et intende vo
ci deprecationis mee. In die tribulatio
nis mee clamavi ad te: quia exaudisti
me. Non est similis tui in diis domine
et non est secundum opera tua. Omnes
gentes quascumque fecisti venient et ado
rabunt coram te domine: et glorificabunt
nomen tuum. Quoniam magnus
es tu: et faciens mirabilia tu es deus so
lus. Deduc me domine in via tua: et
ingrediar in veritate tua letetur cor
meum ut timeat nomen tuum. Confi
tebor tibi domine deus meus in toto cor
de meo: et glorificabo nomen tuum
in eternum. Quia misericordia tua mag
na est super me: et eruisti animam
meam: ex inferno inferiori. Deus ini
qui insurrexerunt super me et synago
ga potentium quesierunt animam
meam et non proposuerunt te in con
spectu suo. Et tu domine deus mise
rator et misericors: patiens et multe
misericordie et verax. Respice in me et mise
rere mei: da imperium puero tuo et
salvum fac filium ancille tue. Fac
mecum signum in bono ut videant
qui oderunt me et confundantur: quoniam
tu domine adiuvisti me et consolatus
es me. Filiis chore psalmus cantici david

¶ Ps. lxxxvi.

Fundamenta eius in montibus
sanctis: diligit dominus portas sy
on super omnia tabernacula iacob
Gloriosa dicta sunt de te civitas dei
Memor ero raab et babilonis: scien
tium me. Ecce alienigene et tyrus
et populus ethiopum: hy fuerunt il
lic. Nunquid syon dicet homo: et homo
natus est in ea: ipse fundavit eam al
tissimus. Dominus narrabit in
scripturis populorum: et principum
horum qui fuerunt in ea. Sicut letan
tium omnium habitatio in te. Can
ticum psalmus filiis chore in finem pro ma
leth ad respondendum intellectus eman

israhelite vel ezrahite. al' esraelite
Domine deus salutis mee: in die cla
mavi et nocte coram te. Intret in conspectu
tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem
meam. Quia repleta est malis anima
mea: et vita mea in inferno appropin
quavit. Estimatus sum cum descendentibus
in lacum: factus sum sicut homo sine
adiutorio inter mortuos liber. Sicut
vulnerati dormientes in sepulchris quo
rum non es memor amplius: et
de manu tua repulsi sunt. Posuerunt
me in lacu inferiori: in tenebris et
in umbra mortis. Super me confirma
tus est furor tuus: et omnes fluctus tu
os induxisti super me. Longe fecisti
notos meos a me. posuerunt me abho
minationem sibi. Traditus sum et
non egrediebar: oculi mei langue
runt pre inopia. Clamavi ad te domine
tota die expandi ad te manus meas.
Nunquid mortuis facies mirabilia
aut medici suscitabunt et confitebuntur
tibi. Nunquid narrabit aliquis in se
pulchro misericordiam tuam et veritatem
in perditione. Nunquid cognoscentur
in tenebris mirabilia tua: et iustitia
tua in terra oblivionis. Et ego ad te
domine clamavi et mane oratio mea
preveniet te. Ut quid domine repellis
orationem meam: avertis faciem tuam a
me. Pauper sum ego et in laboribus a
iuventute mea: exaltatus autem hu
miliatus sum et conturbatus. In me tran
sierunt ire tue et terrores tui contur
baverunt me. Circumdederunt me sic
ut aqua tota die: circumdederunt me si
mul. Elongasti a me amicum et pro
ximum: et notos meos a miseria.
Intellectus ethan israhelite.
Misericordias domini: in eternum can
tabo. In generatione et generationem an
nunciabo veritatem tuam in ore meo.
Quoniam dixisti in eternum misericordia
edificabitur in celis: preparabitur veri
tas tua in eis. Disposui testamentum
electis meis iuravi david servo meo
usque in eternum preparabo semen tuum.
Et edificabo in generatione et genera
tionem: sedem tuam. Confitebuntur
celi mirabilia tua domine: etenim
veritatem tuam in ecclesia sanctorum.
Quoniam quis in nubibus equa
bitur domino: similis erit domino

filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio
sanctorum: magnus et terribilis
super omnes qui in circuitu eius sunt.
Domine deus virtutum quis similis
tibi. potens es domine et veritas tua in
circuitu tuo. Tu dominaris potestatis
maris: motum autem fluctuum eius tu
mitigas. Tu humiliasti sicut vulne-
ratum superbum: in brachio virtutis
tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt
celi et tua est terra: orbem terre et pleni-
tudinem eius tu fundasti aquilonem et
mare tu creasti. Thabor et hermon in
nomine tuo exultabunt: tuum brachi-
um cum potentia. Firmetur ma-
nus tua et exaltetur dextera tua: iusti-
tia et iudicium preparatio sedis tue.
Misericordia et veritas precedent faciem tuam.
Beatus populus qui scit iubilationem.
Domine in lumine vultus tui am-
bulabunt: et in nomine tuo exulta-
bunt tota die et in iustitia tua exal-
tabuntur. Quoniam gloria virtutis eo-
rum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur
cornu nostrum. Quia domini est assump-
tio nostra et sancti israel regis nostri. Tunc
locutus es in visione sanctis tuis et dixi-
sti. posui adiutorium in potente: et ex-
altavi electum de plebe mea. Inveni
david servum meum: oleo sancto
meo unxi eum. Manus enim mea
auxiliabitur ei: et brachium meum
confirmabit eum. Nichil proficiet ini-
micus in eo: et filius iniquitatis non
apponet nocere ei. Et concidam a facie
ipsius inimicos eius: et odientes eum
in fugam convertam. Et veritas mea et
misericordia mea cum ipso: et in nomine meo
exaltabitur cornu eius. Et ponam
in mari manum eius et in flumini-
bus dexteram eius. Ipse invocabit
me pater meus es tu: deus meus et
susceptor meus salutis mee. Et ego
primogenitum ponam illum: excel-
sum pre regibus terre. In eternum ser-
vabo illi misericordiam meam: et testamen-
tum meum fidele ipsi. Et ponam in
seculum seculi semen eius: et thronum
eius sicut dies celi. Si autem dereli-
querint filii eius legem meam. et in iu-
diciis meis non ambulaverint. Si i-
ustitias meas profanaverint: et man-
data mea non custodierint. Visitabo
in virga iniquitates eorum et in ver-

beribus peccata eorum. Misericordiam autem
meam non dispergam ab eo. neque no-
cebo in veritate mea. Neque profanabo
testamentum meum: et que procedunt
de labiis meis non faciam irrita.
Semel iuravi in sancto [meo]: si david
mentiar: semen eius in eternum
manebit. Et thronus eius sicut sol
in conspectu meo: et sicut luna perfecta in
eternum et testis in celo fidelis. Tu
vero repulisti et despexisti: distulisti
christum tuum. Avertisti testamen-[isti]
tum servi tui: profanasti in terra
sanctuarium eius. Destruxisti omnes
sepes eius: posuisti firmamentum eius
formidinem. Diripuerunt eum omnes
transeuntes viam: factus est oppro-
brium vicinis suis. Exaltasti dexte-
ram deprimentium eum: letificasti
omnes inimicos eius. Avertisti adiutori-
um gladii eius: et non es auxiliatus
ei in bello. Destruxisti eum ab emun-
datione: et sedem eius in terra collisisti.
Minorasti dies temporis eius perfudis-
ti eum confusione. Usquequo domine
avertis in finem: exardescet sicut ig-
nis ira tua. Memorare que mea sub-
stantia: numquid enim vane constitu-
isti omnes filios hominum. Quis
est homo qui vivet et non videbit
mortem: eruet animam suam de ma-
nu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique
domine: sicut iurasti david in verita-
te tua. Memor esto domine opprobrii
servorum tuorum: quod continui in si-
nu meo multarum gentium. Quod
exprobraverunt inimici tui domine: quod
exprobraverunt commutationem christi
tui. Benedictus dominus in eternum
fiat fiat. Oratio moysi hominis dei.

Domine refugium factus es nobis: a generatione in gene- Ps. lxxxix.
ratione. Priusquam montes fierent
aut formaretur terra et orbis: a seculo
et usque in seculum tu es deus. Ne
avertas hominem in humilitatem
et dixisti convertimini filii hominum.
Quoniam mille anni ante oculos tuos
tamquam dies hesterna que preteriit. Et
custodia in nocte. que pro nichilo
habentur eorum anni erunt. Mane
sicut herba transeat: mane floreat et
transeat. vespere decidat induret et
arescat. Quia defecimus in ira tua

in furore tuo turbati sumus. Posu
isti iniquitates nostras in conspectu tuo:
seculum nostrum in illuminatione vul
tus tui. Quoniam omnes dies nostri
defecerunt: et in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur
dies annorum nostrorum in ipsis septuagi
ta anni. Si autem in potentatibus
octoginta anni: et amplius eorum la
dolor bor et. Quoniam supervenit mansuetu
do et corripiemur. Quis novit potesta
tem ire tue: et pre timore tuo iram tu
am dinumerare. Dexteram tuam sic
notam fac: et eruditos corde in sapientia.
Convertere domine usquequo: et depre
cabilis esto super servos tuos. Reple
ti sumus mane misericordia tua: et exultavi
mus et delectati sumus in omnibus diebus
nostris. Letati sumus pro diebus quibus
nos humiliasti: annis quibus vidi
mus mala. Respice in servos tuos
et in opera tua: et dirige filios eorum.
Et sit splendor domini dei nostri super
nos et opera manuum nostrarum dirige
super nos. et opus manuum nostrarum di
rige. Laus cantici ps David

¶ Ps. lxxx

Qui habitat in adiutorio altissimi
in protectione dei celi commorabitur. Di
cet domino susceptor meus es tu: et refu
gium meum deus meus sperabo in eum.
Quoniam ipse liberavit me de laqueo
venantium: et a verbo aspero. Scapu
lis suis obumbrabit tibi: et sub pen
nis eius sperabis. Scuto circumdabit
te veritas eius: non timebis a timo
re nocturno. A sagitta volante in
die a negotio perambulante in tenebris
ab incursu et demonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille et decem
milia a dextris tuis: ad te autem non
appropinquabit. Verumtamen oculis tuis
considerabis: et retributionem peccatorum
videbis. Quoniam tu es domine spes
mea: altissimum posuisti refugium
tuum. Non accedet ad te malum: et
flagellum non appropinquabit taberna
culo tuo. Quoniam angelis suis man
davit de te: ut custodiant te in omnibus
viis tuis. In manibus portabunt te:
ne forte offendas ad lapidem pedem tu
um. Super aspidem et basiliscum
ambulabis: et conculcabis leonem et
draconem. Quoniam in me speravit
liberabo eum: protegam eum quoniam

cognovit nomen meum. Clamabit
ad me et exaudiam eum: cum ipso sum
in tribulatione: eripiam eum et glorifica
bo eum. Longitudine dierum replebo
eum: et ostendam illi salutare meum.
Psalmus in die sabbati
Bonum est confiteri domino: et psal
lere nomini tuo altissime. Ad annuntian
dum mane misericordiam tuam: et veritatem
tuam per noctem. In decacordo psal
terio cum cantico in cythara. Quia delectasti
me domine in factura tua: et in operibus
manuum tuarum exultabo. Quam
magnificata sunt opera tua domine: ni
mis profunde facte sunt cogitationes
Vir insipiens non cognoscet: et stultus
non intelliget hec. Cum exorti fuerint
peccatores sicut fenum: et apparuerint
nes qui operantur iniquitatem. Ut in
tereant in seculum seculi: tu autem
mus in eternum domine. Quoniam ecce
mici tui domine: quoniam ecce
peribunt: et dispergentur omnes qui
tur iniquitatem. Et exaltabitur
unicornis cornu meum: et senectus
mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus
inimicos meos: et in insurgentibus in me
lignantibus audiet auris mea. Iustus
ut palma florebit: sicut cedrus libani
multiplicabitur. Plantati in domo
in atriis domus dei nostri florebunt.
Adhuc multiplicabuntur in senecta
uberi: et bene patientes erunt ut
tient. Quoniam rectus dominus
noster: et non est iniquitas in eo.
cantici ipsi David in die ante sabbatum
Dominus regnavit decorem indutus est: indutus
dominus fortitudinem et precinxit
Etenim firmavit orbem terre
commovebitur. Parata sedes tua
tunc a seculo tu es. Elevaverunt
flumina domine: elevaverunt flumina
vocem suam. Elevaverunt flumina
fluctus suos a vocibus aquarum
tarum. Mirabiles elationes maris
mirabilis in altis dominus. Testimonia
tua credibilia facta sunt nimis:
tuam decet sanctitudo domine
longitudinem dierum. ps David iiii
Deus ultionum dominus: deus
ultionum libere egit. Exaltare
qui iudicas terram: redde retributionem
superbis. Usquequo peccatores domine

usquequo peccatores gloriabuntur. Effa
buntur et loquentur iniquitatem: loquen
tur omnes qui operantur iniustitiam. Po
pulum tuum domine humiliauerunt:
et hereditatem tuam uexauerunt. Vidu
am et aduenam interfecerunt: et pupil
los occiderunt. Et dixerunt non ui
debit dominus nec intelliget deus iacob.
Intelligite insipientes in populo: et stul
ti aliquando sapite. Qui plantauit
aurem non audiet: aut qui finxit oculum
non considerat. Qui corripit gentes non
arguet: et qui docet hominem scientiam.
Dominus scit cogitationes hominum
quoniam uane sunt. Beatus homo
quem tu erudieris domine: et de lege tua
docueris eum. Ut mitiges ei a diebus
malis: donec fodiatur peccatori fouea.
Quia non repellet dominus plebem suam
et hereditatem suam non derelinquet.
Quoadusque iustitia conuertatur in iudici
um et qui iuxta illam omnes qui recto
sunt corde. Quis consurget michi aduersus
malignantes: aut quis stabit mecum
aduersus operantes iniquitatem. Nisi quia
dominus adiuuit me: paulominus ha
bitasset in inferno anima mea. Si di
cebam motus est pes meus. misericordia tua do
mine adiuuabat me. Secundum mul
titudinem dolorum meorum in corde
meo: consolationes tue letificauerunt a
nimam meam. Nunquid adheret ti
bi sedes iniquitatis. qui fingis laborem
in precepto. Captabunt in animam
iusti: et sanguinem innocentem condemp
nabunt. Et factus est dominus michi
in refugium et deus meus in adiutori
um spei mee. Et reddet illis iniquita
tem ipsorum: et in malitia eorum disp
erdet eos: disperdet illos dominus deus nos
laus cantici ipsi dauid
Venite exultemus domino iubi
lemus deo salutari nostro. Preoccupemus
faciem eius in confessione: et in psalmis
iubilemus ei. Quoniam deus magnus do
minus et rex magnus super omnes deos
quoniam non repellet dominus plebem
suam. quia in manu eius sunt omnes
fines terre: et altitudines montium ipsius
sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit il
lud: et siccam manus eius formauerunt.
Venite adoremus et procidamus an
te eum ploremus ante dominum qui fe
cit nos quia ipse est dominus deus noster. Et
nos populus pascue eius et oues manus
eius: hodie si uocem eius audieritis nolite ob
durare corda uestra. Sicut in irritatione
secundum diem: temptationis in deser
to. Ubi temptauerunt me patres uestri
probauerunt et uiderunt opera mea. Qua
draginta annis offensus fui generationi
illi: et dixi semper hii errant corde. Et
isti non cognouerunt uias meas quibus
iuraui in ira mea si introibunt in requi
em meam. psalmus dauid quando do
mus edificabatur post captiuitatem

Cantate domino canticum nouum: ¶ Ps. xcv.
cantate domino omnis terra. Canta
te domino et benedicite nomini eius: annuntia
te de die in diem salutare eius. Annunti
ate inter gentes gloriam eius. in omnibus populis
mirabilia eius. Quoniam magnus dominus
et laudabilis nimis: terribilis est super
omnes deos. Quoniam omnes dii gentium
demonia: dominus autem celos fecit. Con
fessio et pulcritudo in conspectu eius sanctimo
nia et magnificentia in sanctificatione eius.
Afferte domino patrie gentium: afferte domino
gloriam et honorem: afferte domino gloriam
nomini eius. Tollite hostias et introite in
atria eius: adorate dominum in atrio sancto
eius. Commoueatur a facie eius uniuersa
terra: dicite in gentibus quia dominus reg
nauit. Etenim correxit orbem terre qui
non commouebitur: iudicabit populos
in equitate. Letentur celi et exultet terra
commoueatur mare et plenitudo eius
gaudebunt campi et omnia que in eis
sunt. Tunc exultabunt omnia ligna
siluarum a facie domini quia uenit: quoniam
uenit iudicare terram. Iudicabit orbem
terre in equitate: et populos in ueritate sua
psalmus ipsi dauid quando terra eius res
Dominus regnauit ¶ tituta ei est
exultet terra: letentur insule ¶ Ps. xcvi.
multe. Nubes et caligo in circuitu eius
iustitia et iudicium correctio sedis eius.
Ignis ante ipsum precedet: et inflamma
bit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt
fulgura eius orbi terre: uidit et commota
est terra. Montes sicut cera fluxerunt a
facie domini. a facie domini omnis terra. An
nuntiauerunt celi iustitiam eius et uide
runt omnes populi gloriam eius. Confun al' mirabilia
dantur omnes qui adorant sculptilia: et qui
gloriantur in simulacris suis. Adorate
eum omnes angeli eius: audiuit et leta
ta est syon. Et exultauerunt filie iude

propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus
altissimus super omnem terram: nimis ex
altatus es super omnes deos. Qui diligitis
dominum. odite malum: custodit dominus animas
sanctorum suorum de manu peccatoris li
berabit eos. Lux orta est iusto: et rectis
corde leticia. Letamini iusti in domino:
et confitemini memorie sanctificationis eius

¶ Ps. xcvi

Cantate domino canticum ps david
novum: quia mirabilia fecit.
Salvavit sibi dextera eius:
et brachium sanctum eius. No
tum fecit dominus salutare
suum in conspectu gentium revelavit iusti
tiam suam. Recordatus est misericordie sue: et
veritatis sue domui israel. Viderunt omnes
termini terre: salutare dei nostri. Iubilate deo
omnis terra: cantate et psallite et exulta
te. Psallite domino in cythara in cytha
ra et voce psalmi: in tubis ductilibus et vo
ce tube cornee. Iubilate in conspectu regis
domini: moveatur mare et plenitudo
eius orbis terrarum et universi qui habitant
in eo. Flumina plaudent manu si
mul: montes exultabunt a conspectu domini
quoniam venit iudicare terram. Iudica
bit orbem terrarum in iusticia in iusti
cia: et populos in equitate. ps david.

¶ Ps. xcvii

Dominus regnavit irascantur po
puli: qui sedes super cherubin mo
veatur terra. Dominus in syon magnus
et excelsus super omnes populos. Confite
antur nomini tuo magno: quoniam terribile
et sanctum est: et honor regis iudicium
diligit. Tu parasti directiones: iudicium
et iusticiam in iacob tu fecisti. Exaltate do
minum deum nostrum: et adorate scabellum
pedum eius quoniam sanctum est. Moyses
et aaron in sacerdotibus eius: et samuel
inter eos qui invocant nomen eius. In
vocabant dominum et ipse exaudiebat eos:
in columpna nubis loquebatur ad eos.
Custodiebant testimonia eius: et pre
ceptum quod dedit illis. Domine deus noster
tu exaudiebas eos. deus tu propitius fuis
ti eis. et ulciscens in omnes adinventio
nes eorum. Exaltate dominum deum no
strum: et adorate in monte sancto eius
quoniam sanctus dominus deus noster. ps

¶ Ps. xcix

Iubilate deo omnis terra: servite domino in
in leticia. Introite in conspectu confessione
eius: in exultatione. Scitote quoniam dominus
ipse est deus: ipse fecit nos et non ipsi nos.
Populus eius et oves pascue eius: in
troite portas eius in confessione atria eius
in hymnis confitemini illi. Laudate no
men eius quoniam suavis est dominus: in eter
num misericordia eius et usque in generatione et
generationem veritas eius. ps ipsi david
Misericordiam et iudicium: cantabo tibi do
mine. psallam et intelligam in
via immaculata: quando venies ad me.
Perambulabam in innocentia cordis
mei: in medio domus mee. Non pro
ponebam ante oculos meos rem iniustam:
facientes prevaricationes odivi. Non ad
hesit michi cor pravum: declinantem a
me malignum non cognoscebam. De
trahentem secreto proximo suo: hunc per
sequebar. Superbo oculo et insatiabili cor
de: cum hoc non edebam. Oculi mei ad
fideles terre ut sedeant mecum ambu
lans in via immaculata hic michi ministra
bat. Non habitabit in medio domus mee
qui facit superbiam: qui loquitur iniqua
non direxit in conspectu oculorum meorum.
In matutino interficiebam omnes pecca
tores terre: ut disperderem de civitate do
mini omnes operantes iniquitatem.
pauperis cum anxius fuit et coram
effudit precem suam.
Domine exaudi oratio
nem meam: et clamor meus
ad te veniat. Non avertas
faciem tuam a me:
in quacumque die tribulor inclina ad me aurem
tuam. In quacumque die invocavero
te: velociter exaudi me. Quia defecerunt
sicut fumus dies mei et ossa mea sicut
cremium aruerunt. Percussus sum
ut fenum et aruit cor meum quia oblitus
sum comedere panem meum. A voce
gemitus mei adhesit os meum carni
mee. Similis factus sum pellicano soli
tudinis: et factus sum sicut
nicticorax in domicilio. Vigilavi
et factus sum sicut passer solitarius
in tecto. Tota die exprobrabant michi
inimici mei: et qui laudabant me
adversum me iurabant ~~me iurabant~~ Quia
cinerem tamquam panem manducabam
et potum meum cum fletu miscebam
A facie ire indignationis tue: quia
elevans allisisti me. Dies mei sicut
umbra declinaverunt et ego sicut fenum
Tu autem domine in eternum
manes. et memoriale tuum in gene
ratione et generationem. Tu exsurgens

gens domine misereberis syon quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine: et omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus syon: et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium: et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in syon nomen domini et laudem eius in ierusalem. In conveniendo populos in unum et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum meorum nuntia michi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes. et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur tu autem idem ipse es: et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt et semen eorum in seculum dirigetur. ·Ps· ipsi david

Benedic anima mea domino: et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis. qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas moysi: filiis israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus: longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus homo sicut fenum dies eius. tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno: et usque in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum: hiis qui servant testamentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea. Dominus in celo paravit sedem suam: et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino angeli eius: potentes virtute [omnes] facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius. Benedicite [domino] omnia opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea domino. ·Ps· david

Ps. ciij.

Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem et decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento. Extendens celum sicut pellem: qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum. Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super stabilitatem suam non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut vestimentum amictus eius. super montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non transgredientur: neque convertentur operire terram. Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri expectabunt onagri in siti sua. Super ea volucres celi habitabunt: de medio petrarum dabunt voces. Rigans montes

de superioribus suis : de fructu operum tuo
rum satiabitur terra. Producens fenum
iumentis et herbam servituti hominum.
Ut educas panem de terra : et vinum
letificet cor hominis. Ut exhilaret faciem
in oleo : et panis cor hominis confirmet.
Saturabuntur ligna campi et cedri li
bani quas plantavit : illic passeres nidi
ficabunt. Herodii domus dux est eorum :
montes excelsi cervis petra refugium her
inaciis. Fecit lunam in tempora : sol
cognovit occasum suum. Posuisti tene
bras et facta est nox : in ipsa pertransibunt
omnes bestie silve. Catuli leonum ru
gientes ut rapiant : et querant a deo es
cam sibi. Ortus est sol et congregati sunt
et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit
homo ad opus suum : et ad operationem
suam usque ad vesperum. Quam mag
nificata sunt opera tua domine : omnia
in sapientia fecisti impleta est terra posses
sione tua. Hoc mare magnum et
spatiosum manibus : illic reptilia quorum
non est numerus. Animalia pusilla
cum magnis : illic naves pertransibunt.
Draco iste quem formasti ad illudendum
ei : omnia a te expectant ut des illis es
cam in tempore. Dante te illis colli
gent. aperiente te manum tuam : omnia im
plebuntur bonitate. Avertente autem te
faciem turbabuntur. auferes spiritum eorum
et deficient et in pulverem suum rever
tentur. Emitte spiritum tuum et creabun
tur et renovabis faciem terre. Sit gloria
domini in seculum letabitur dominus
in operibus suis. Qui respicit terram et
facit eam tremere : qui tangit montes
et fumigant. Cantabo domino in
vita mea : psallam deo meo quamdiu
sum. Iocundum sit ei eloquium me
um : ego vero delectabor in domino. De
ficiant peccatores a terra : et iniqui ita
ut non sint. benedic anima mea domino.

¶. Ps. Cm.

Confitemini domino et alleluia alleluia alleluia
invocate nomen eius : annunti
ate inter gentes opera eius. Cantate
ei et psallite ei narrate omnia mira
bilia eius. laudamini in nomine sancto
eius. Letetur cor querentium dominum
querite dominum et confirmamini querite
faciem eius semper. Mementote mi
rabilium eius que fecit : prodigia eius
et iudicia oris eius. Semen abraham
servi eius : filii iacob electi eius. Ip

se dominus deus noster : in universa ter
ra iudicia eius. Memor fuit in seculum testa
menti sui : verbi quod mandavit in mil
le generationes. Quod disposuit ad a
braham : et iuramenti sui ad ysaac. Et
statuit illud iacob in preceptum : et
in testamentum eternum. Dicens tibi
dabo terram chanaan : funiculum he
reditatis vestre. Cum essent numero
vi : paucissimi et incole eius. Et per
sierunt de gente in gentem : et de regno
ad populum alterum. Non reliquit ho
minem nocere eis : et corripuit pro eis
reges. Nolite tangere christos meos
in prophetis meis nolite malignari
vocavit famem super terram : et omne
firmamentum panis contrivit. Misit an
eos virum : in servum venundatus
ioseph. Humiliaverunt in com
pedes eius : ferrum pertransiit an
eius : donec veniret verbum e
quium domini inflammavit e
misit rex et solvit eum princeps
lorum et dimisit eum. Consti
um dominum domus sue : et prin
omnis possessionis sue. Ut
principes eius sicut semetipsum et
eius prudentiam doceret. Et in
israel in egyptum : et iacob ac
in terra cham. Et auxit popu
um vehementer : et firmavit
inimicos eius. Convertit cor e
ut odirent populum eius : et d
cerent in servos eius. Misit m
servum suum : aaron quem e
sum. Posuit in eis verba sig
suorum : prodigiorum suorum
cham. Misit tenebras et obs
et non exacerbavit sermones s
vertit aquas eorum in sanguin
occidit pisces eorum. Edidit t
eorum ranas : in penetralibus re
Dixit et venit cynomia : et c
in omnibus finibus eorum. P
pluvias eorum grandinem i
comburentem in terra ipsorum. E
cussit vineas eorum et ficulne
et contrivit lignum finium
Dixit et venit locusta : et bru
cuius non erat numerus. E
dit omne fenum in terra e
comedit omnem fructum terre
Et percussit omne primog
in terra eorum : primitias

laboris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est egyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix: et pane celi saturavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant. alla alla

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iustitiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum: ad letandum in letitia gentis tue: ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare: mare rubrum. Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abissis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt in verbis eius: et laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt moysen in castris: aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit dathan: et operuit super congregationem abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in oreb: et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos: qui fecit magnalia in egypto mirabilia in terra cham: terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet eos: et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo eius: et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina. Et stetit phinees et placavit: et cessavit quassatio. Et reputatum est ei ad iustitiam in generatione et generationem usque in sempiternum. (in generatione in ge) Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis: et vexatus est moyses propter eos: quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes: et didicerunt opera eorum et servierunt sculptilibus eorum et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos: et filias suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum: quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus: et contaminata est in operibus eorum. et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore dominus in populo suo: et abhominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum: et humiliati sunt sub manibus eorum: sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo. et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum se

eundum multitudinē mīe sue. Et
dedit eos in mīas: in ɔspectu omnium
qui ceperant eos. Saluos fac nos do
mine deus noster: et ɔgrega nos de
nationibȝ. Ut ɔfiteamur nomini sco
tuo: et gloriemur in laude tua. Benedic
tus dominus deus israel: a seculo et us
qȝ in seculum: et dicet omnis populus
fiat fiat. Alleluya alleluya

℞ ps. cvi.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄
in seculum mīa eius. Dicant nunc qui
redempti sunt a domino: quos redemit
de manu inimici: de regionibȝ ɔgrega
uit eos. A solis ortu et occasu: ab aqui
lone et mari. Errauerunt in so
litudine in inaquoso: uiam ciuitatis
habitaculi non inuenerunt. Esurien
tes et sitientes: anima eorum in ipsis de
fecit. Et clamauerunt ad dñm cum tri
bularentur: et de necessitatibȝ eorum eripuit
eos. Et deduxit eos in uiam rectam: ut i
rent in ciuitatem habitationis. Confiteant
dño mīe eius: et mirabilia eius filiis ho
minū. Quia satiauit aīam meam in
anem: et aīam esurientem satiauit boni
Sedentes in tenebris et umbra mortis
et uinctos in mendicitate et ferro. Quia
exacerbauerunt eloquia dei: et ɔsilium
altissimi irritauerunt. Et humiliatū
ē in laboribȝ cor eorum: et infirmati
sunt nec fuit qui adiuuaret. Et cla
mauerunt ad dñm cum tribularentur:
et de necessitatibȝ eorum liberauit eos. Et
eduxit eos de tenebris et umbra mortis:
et uincula eorum dirupit. Confiteant
dño mīe eius. et mirabilia eius filiis ho
minū. Quia ɔtriuit portas ereas: et uec
tes ferreos confregit. Suscepit eos de
uia iniquitatis eorum: pp̄ iniusticias
enī suas. humiliati sunt. Omnē escā
abominata est aīa eorum: et appropinq
uerunt usqȝ ad portas mortis. Et cla
mauerunt ad dominum cum tribularen
t: et de necessitatibȝ eorum liberauit eos.
Misit uerbum suum et sanauit eos: et e
ripuit eos de interitionibȝ eorum. Confi
teantur domino mīe eius: et mirabilia
al' ut eius filiis hominum. Et sacrificent
sacrificium laudis: et annuntient opa
al' nes eius in exultatiōe. Qui descendunt ma
re in nauibȝ facientes operatiōnē in aqs
multis. Ipsi uiderunt opera domini
et mirabilia eius in profundo. Dixit et
stetit sp̄us procelle: et exaltati sunt fluctus

eius. Ascendunt usqȝ ad celos et descen
dunt usqȝ ad abissos: anima eorum
in malis tabescebat. Turbati sunt et
moti sunt sicut ebrius: et omnis sapia
eorum deuorata est. Et clamauerunt
ad dñm cum tribularentur: et de necessi
tatibȝ eorum eduxit eos. Et statuit pro
cellam eius in auram: et siluerunt fluc
tus eius. Et letati sunt quia siluerunt
et deduxit eos in portum uoluntatis e
Confiteantur domino mīe eius: et mi
rabilia eius filiis hominum. Et ex
tent eum in ecclesiis plebis: et in cathedra
seniorum laudent eum. Posuit flu
in desertum: et exitus aquarum in siti
Terram fructiferam in salsuginem
malitia inhabitantium in ea. Posuit
tum in stagna aquarum: et terram
aqua in exitus aquarum. Et collocauit
illic esurientes: et ɔstituerunt ciuitatem
habitationis. Et seminauerunt agros
plantauerunt uineas et fecerunt fr
tum natiuitatis. Et benedixit eis et
multiplicati sunt nimis: et iumenta eo
non minorauit. Et pauci facti sunt
uexati sunt: a tribulatione malorum
et dolore. Effusa est contemptio sup
cipes: et errare fecit eos in inuio et
in uia. Et adiuuit pauperem de in
posuit sicut oues familias. Uidebunt
recti et letabuntur. et omnis iniquitas
oppilabit os suum. Quis sapiens
custodiet hec. et intelliget mīas
Canticum ps ipsi dauid
Paratum cor meum deus paratum
cor meum: cantabo et psallam in
mea. Exurge psalterium et cythara
exurgam diluculo. Confitebor tibi
populis domine: et psallā tibi in na
tionibȝ. Quia magna super celos mīa
tua: et usqȝ ad nubes ueritas tua. E
xaltare super celos deus: et super omnem
terram gloria tua ut liberentur di
lecti tui. Saluum fac dextera tua et
exaudi me: deus locutus ē in sancto
Exultabo et diuidam sicimam: et
uallem tabernaculorum dimetiar.
Meus est galaad et meus est ma
ses: et ephraim susceptio capitis mei
Iuda rex meus: moab lebes spei
In idumeam extendam calciamentum
meum: michi alienigene amici facti
sunt. Quis deducet me in ciuitatem
munitam: quis deducet me usqȝ

dumeam. Nonne tu deus qui reppulisti
nos et non exibis deus in uirtutibus
nostris. Da nobis auxilium de tribulatione
quia uana salus hominis. In deo fa
ciemus uirtutem: et ipse ad nichilum de
ducet inimicos nostros. *In finem psalmus dauid*
Deus laudem meam ne tacueris
quia os peccatoris et os dolosi su
per me apertum est. Locuti sunt aduersum
me lingua dolosa: et sermonibus odii
circumdederunt me. et expugnauerunt
me gratis. Pro eo ut me diligerent
detrahebant mihi: ego autem orabam.
Et posuerunt aduersum me mala pro
bonis et odium pro dilectione mea. Con
stitue super eum peccatorem: et diabolus
stet a dextris eius. Cum iudicatur
exeat condempnatus: et oratio eius fiat
in peccatum. Fiant dies eius pauci
et episcopatum eius accipiat alter. Fi
ant filii eius orphani: et uxor eius ui
dua. Nutantes transferantur filii eius
et mendicent: eiciantur de habitationibus suis.
Scrutetur fenerator omnem substan
tiam eius. et diripiant alieni labores eius.
Non sit illi adiutor: nec sit qui mise
reatur pupillis eius. Fiant nati eius
in interitum in generatione una delea
tur nomen eius. In memoriam re
deat iniquitas patrum eius in conspectu
domini: et peccatum matris eius non de
leatur. Fiant contra dominum semper
et dispereat de terra memoria eorum: pro
eo quod non est recordatus facere misericordiam.
Et persecutus est hominem inopem et
mendicum: et compunctum corde mor
tificare. Et dilexit maledictionem et ue
niet ei: et noluit benedictionem et elon
gabitur ab eo. Et induit maledicti
onem sicut uestimentum et intrauit
sicut aqua in interiora eius. et sicut ole
um in ossibus eius. Fiat ei sicut uesti
mentum quo operitur et sicut zona qua
semper precingitur. Hoc opus eorum
qui detrahunt michi apud dominum:
et qui loquuntur mala aduersus animam
meam. Et tu domine domine fac mecum
propter nomen tuum: quia suauis est misericordia
tua. Libera me quia egenus et pauper
ego sum: et cor meum conturbatum est
intra me. Sicut umbra cum declinat
ablatus sum: et excussus sum sicut lo
custe. Genua mea infirmata sunt
a ieiunio: et caro mea immutata est
propter oleum. Et ego factus sum opprobri
um illis. uiderunt me et mouerunt ca
pita sua. Adiuua me domine deus meus:
saluum me fac secundum misericordiam tuam.
Et sciant quia manus tua hec: et tu
domine fecisti eam. Maledicent illi et
tu benedices: qui insurgunt in me confun
dantur: seruus autem tuus letabitur.
Induantur qui detrahunt michi pu
dore. et operiantur sicut diploide confusio
ne sua. Confitebor domino nimis in
ore meo: et in medio multorum lauda
bo eum. Qui astitit a dextris pauperis
ut saluam faceret a persequentibus ani — al' saluum
mam meam. *psalmus dauid*
Dixit dominus domino meo. — Ps. Cix.
sede a dextris meis. Do
nec ponam inimicos
tuos: scabellum pedum
tuorum. Uirgam uirtu
tis tue emittet dominus ex syon: domina
re in medio inimicorum tuorum. Tecum
principium in die uirtutis tue in splen
doribus sanctorum ex utero ante luciferum
genui te. Iurauit dominus et non
penitebit eum: tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem melchisedech. Dominus a
dextris tuis confregit in die ire sue reges.
Iudicabit in nationibus implebit
ruinas conquassabit capita in terra
multorum. De torrente in uia bibet
propterea exaltabit caput. *Alleluya re* exaltabit
uersionis aggei
Confitebor tibi domine in toto corde — Ps. Cx.
meo in consilio iustorum et congregatione.
Magna opera domini: exquisita in
omnes uoluntates eius. Confessio
et magnificentia opus eius: et iusti
tia eius manet in seculum seculi. Me
moriam fecit mirabilium suorum
misericors et miserator dominus: es
cam dedit timentibus se. Memor erit
in seculum testamenti sui: uirtutem
operum suorum: annuntiabit populo
suo. Ut det illis hereditatem gentium
opera manuum eius ueritas et iudi
cium. Fidelia omnia mandata eius
confirmata in seculum seculi: facta
in ueritate et equitate. Redemptionem
misit dominus populo suo: manda
uit in eternum testamentum suum.
Sanctum et terribile nomen eius
initium sapientie timor domini. In
tellectus bonus omnibus facientibus eum.

laudatio eius manet in seculum seculi

In reuersione aggei et zacharie

Beatus uir qui timet dominum in mandatis eius uolet nimis.

Ps. Cxi. Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et diuitie in domo eius et iusticia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat disponet sermones suos in iudicio: quia in eternum non commouebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino: confirmatum est cor eius non commouebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator uidebit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit. alleluya

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit no-

Ps. Cxii. men domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem. alleluya

In exitu israel de egypto. domus

Ps. Cxiii. iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius. Mare uidit et fugit: iordanis conuersus est retrorsum. Montes exultauerunt ut arietes: et colles sicut agni ouium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iordanis quia conuersus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes et colles sicut agni ouium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob. Qui conuertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et ueritate tua: nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo: omnia quecumque uoluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non uidebunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus israel sperauit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron sperauit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum sperauerunt in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: et benedixit nobis. Benedixit domui israel: benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super uos: super uos et super filios uestros. Benedicti uos a domino: qui fecit celum et terram. Celum celi domino: terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui uiuimus benedicimus domino ex hoc nunc et usque in seculum. alleluya

Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem orationis mee. Quia inclinauit aurem suam mihi: et in diebus meis inuocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni inuenerunt me. Tribulationem et dolorem inueni: et nomen domini inuocaui. O domine libera animam meam: misericors dominus et iustus et deus noster miseretur. Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum et liberauit me. Conuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione uiuorum. alleluya

Credidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: et nomen

domini inuocabo. Uota mea domino
reddam coram omni populo eius: pre
ciosa in conspectu domini mors sanctorum
eius. O domine quia ego seruus tuus:
ego seruus tuus et filius ancille tue.
Dirupisti uincula mea: tibi sacrifi
cabo hostiam laudis: nomen domini
inuocabo. Uota mea domino reddam
in conspectu omnis populi eius: in a
triis domus domini. in medio tui ierusalem.
Laudate dominum alleluya
Laudate dominum omnes gentes: laudate eum
omnes populi. Quoniam confirmata
est super nos misericordia eius: et ueritas
domini manet in eternum alleluya
Confitemini domino quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. Dicat
nunc israel quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicat nunc
domus aaron quoniam in seculum
misericordia eius. Dicant nunc qui timent do
minum: quoniam in seculum misericordia
eius. De tribulatione inuocaui do
minum: et exaudiuit me in latitudine
dominus. Dominus michi adiutor
non timebo quid faciat michi homo.
Dominus michi adiutor: et ego despi
ciam inimicos meos. Bonum
est confidere in domino. quam confidere in
homine. Bonum est sperare in do
mino quam sperare in principibus.
Omnes gentes circuierunt me: et in
nomine domini quia ultus sum in eos.
Circumdantes circumdederunt me:
et in nomine domini quia ultus sum
in eos. Circumdederunt me sicut apes
et exarserunt sicut ignis in spinis: et
in nomine domini quia ultus sum
in eos. Impulsus euersus sum ut ca
derem: et dominus suscepit me. Forti
tudo mea et laus mea dominus: et
factus est michi in salutem. Uox exul
tationis et salutis: in tabernaculis ius
torum. Dextera domini fecit uirtutem
dextera domini exaltauit me: dextera
domini fecit uirtutem. Non moriar
sed uiuam: et narrabo opera domini.
Castigans castigauit me dominus:
et morti non tradidit me. Aperite michi
portas iustitie. ingressus in eas con
fitebor domino: hec porta domini iusti
intrabunt in eam. Confitebor tibi quo
niam exaudisti me: et factus es michi
in salutem. Lapidem quem reproba

uerunt edificantes: hic factus est
in caput anguli. A domino factum est
istud et est mirabile in oculis nostris. Hec
est dies quam fecit dominus exultemus
et letemur in ea. O domine saluum
me fac: o domine bene prosperare: benedic
tus qui uenit in nomine domini. Bene
diximus uobis de domo domini: deus do
minus et illuxit nobis. Constituite diem
solennem in condensis. usque ad cornu al
taris. Deus meus es tu et confitebor ti
bi deus meus es tu. et exaltabo te. Con
fitebor tibi quoniam exaudisti me: et dñe
factus es michi in salutem. Confite
mini domino quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius. alleluya aleph
Beati immaculati in uia: qui am cxviij. N. i.
bulant in lege domini. Beati
qui scrutantur testimonia eius: in toto
corde exquirunt eum. Non enim qui opera
tur iniquitatem: in uiis eius ambu
lauerunt. Tu mandasti mandata tua
custodiri nimis. Utinam dirigantur
uie mee: ad custodiendas iustificationes
tuas. Tunc non confundar: cum perspe
xero in omnibus mandatis tuis. Con
fitebor tibi in directione cordis: in eo quod
didici iudicia iustitie tue. Iustifica
tiones tuas custodiam non me dereli
quas usquequaque. beth. In quo N. ij.
In quo corrigit adolescentior uiam su
am: in custodiendo sermones tuos.
In toto corde meo exquisiui te: ne re
pellas me a mandatis tuis. In corde
meo abscondi eloquia tua: ut non
peccem tibi. Benedictus es domine
doce me iustificationes tuas. In la
biis meis: pronuntiaui omnia iudi
cia oris tui. In uia testimoniorum tuo
rum delectatus sum sicut in omnibus
diuitiis. In mandatis tuis exercebor
et considerabo uias tuas. In iustificati
onibus tuis meditabor non obliuiscar
sermones tuos. Gimel retribuo N. iij.
Retribue seruo tuo uiuifica me:
et custodiam sermones tuos.
Reuela oculos meos: et considerabo
mirabilia de lege tua. Incola ego sum
in terra: non abscondas a me mandata
tua. Concupiuit anima mea deside
rare iustificationes tuas in omni tem
pore. Increpasti superbos: maledicti
qui declinant a mandatis tuis. Aufer

a me opprobrium et contemptum: quia
testimonia tua exquisivi. Etenim
sederunt principes et adversum me loque
bantur: servus autem tuus exercebatur
in iustificationibus tuis. Nam et testi
¶ 7. iiii. monia tua meditatio mea est et consi
lium meum iustificationes tue. deleth
Adhesit pavimento anima mea:
vivifica me secundum verbum tu
um. Vias meas enuntiavi et exaudi
sti me: doce me iustificationes tuas.
Viam iustificationum tuarum in
strue me et exercebor in mirabilibus
tuis. Dormitavit anima mea pre te
dio: confirma me in verbis tuis. Vi
al' de am iniquitatis amove a me: et de le
ge tua miserere mei. Viam veritatis
elegi: iudicia tua non sum oblitus.
Adhesi testimoniis tuis domine: no
li me confundere. Viam mandatorum
¶ 7. v. tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.
Legem pone michi domine he
viam iustificationum tuarum:
et exquiram eam semper. Da michi
intellectum et scrutabor legem tuam:
et custodiam illam in toto corde meo.
Deduc me in semitam mandatorum tuo
rum: quia ipsam volui. Inclina cor
meum in testimonia tua et non in a
varitiam. Averte oculos meos ne vide
ant vanitatem: in via tua vivifica
me. Statue servo tuo eloquium
tuum: in timore tuo. Amputa oppro
brium meum quod suspicatus sum
quia iudicia tua iocunda. Ecce concu
pivi mandata tua: in equitate tua vi
¶ 7. 6 vifica me. Vau
Et veniat super me misericordia tua domine
salutare tuum secundum eloqui
um tuum. Et respondebo exprobrantibus
mihi verbum: quia speravi in ser
monibus tuis. Et ne auferas de ore meo
verbum veritatis usquequaque: quia in iu
diciis tuis supersperavi. Et custodiam
legem tuam semper: in seculum et in
seculum seculi. Et ambulabam in lati
tudine: quia mandata tua exquisivi.
Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu
regum: et non confundebar. Et medi
tabar in mandatis tuis: que dilexi.
Et levavi manus meas ad manda
¶ 7. A ta tua que dilexi: et exercebor in iustifi
cationibus tuis. Zai
Memor esto verbi tui servo tuo
in quo michi spem dedisti. Hec me
consolata est in humilitate mea: quia
eloquium tuum vivificavit me. Super
bi inique agebant usquequaque: a lege au
tem tua non declinavi. Memor fui
iudiciorum tuorum a seculo domine et
consolatus sum. Defectio tenuit me
pro peccatoribus derelinquentibus legem tu
am. Cantabiles michi erant iusti
ficationes tue: in loco peregrinationis
mee. Memor fui nocte nominis tui d[omine]
et custodivi legem tuam. Hec fa
cta est michi: quia iustificationes tuas
exquisivi. Heth
Portio mea domine: dixi custodire
legem tuam. Deprecatus sum faciem
tuam in toto corde meo: miserere mei
secundum eloquium tuum. Cogitavi
vias meas et converti pedes meos in testi
monia tua. Paratus sum et non
turbatus: ut custodiam mandata tua.
Funes peccatorum circumplexi sunt
me: et legem tuam non sum oblitus.
Media nocte surgebam ad confitendum
tibi super iudicia iustificationis tue.
Particeps ego sum omnium timentium te
et custodientium mandata tua. Mi
sericordia tua domine plena est terra: iustificati
ones tuas doce me. Teth
Bonitatem fecisti cum servo tuo
domine secundum verbum tuum.
Bonitatem et disciplinam et scientiam
doce me: quia mandatis tuis credidi.
Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea
eloquium tuum custodivi. Bonus
es tu et in bonitate tua doce me iustifi
cationes tuas. Multiplicata est super
me iniquitas superborum: ego autem
in toto corde meo scrutabor mandata tua.
Coagulatum est sicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus sum.
Bonum michi quia humiliasti me:
ut discam iustificationes tuas. Bonum
michi lex oris tui: super milia auri et argenti.
Manus tue fecerunt me: et
plasmaverunt me: da michi
intellectum ut discam mandata tua.
Qui timent te videbunt me et letabuntur:
quia in verba tua supersperavi.
Cognovi domine quia equitas iudici
a tua: et in veritate tua humiliasti
me. Fiat misericordia tua ut consoletur me
secundum eloquium tuum servo tuo.
Veniant michi miserationes tue

uiuam: qui lex tua meditatio mea est.
Confundantur superbi quia iniuste
iniquitatem fecerunt in me: ego autem
exercebor in mandatis tuis. Conuertan-
tur michi timentes te: et qui nouerunt
testimonia tua. Fiat cor meum im-
maculatum in iustificationibus tuis
ut non confundar. Caph
Defecit in salutare tuum anima
mea: et in uerbum tuum supersperaui
Defecerunt oculi mei in eloquium
tuum dicentes: quando consolaberis
me. Quia factus sum sicut uter in pru-
ina iustificationes tuas non sum
oblitus. Quot sunt dies serui tui
quando facies de persequentibus me iudi-
cium: Narrauerunt michi iniqui
fabulationes: sed non ut lex tua. Om-
nia mandata tua ueritas: inique per-
secuti sunt me adiuua me. Paulo
minus consummauerunt me in terra
ego autem non dereliqui mandata
tua. Secundum misericordiam tuam ui-
uifica me et custodiam testimonia
oris tui. Lameth .i. cor scrutans
In eternum domine: uerbum tu-
um permanet in celo. In generatione
et generationem ueritas tua: fundasti
terram et permanet. Ordinatione tua
perseuerat dies: quoniam omnia ser-
uiunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio
mea est: tunc forte perissem in humilita-
te mea. In eternum non obliuiscar
iustificationes tuas: quia in ipsis uiui-
ficasti me. Tuus sum ego saluum me
fac: quoniam iustificationes tuas ex-
quisiui. Me expectauerunt peccatores
ut perderent me: testimonia tua intellexi
Omnis consummationis uidi finem:
latum mandatum tuum nimis. Mem .i. [illegible]
Quomodo dilexi legem tuam domine: ex ipsis
tota die meditatio mea est. Super
inimicos meos prudentem me fecisti
mandato tuo: quia in eternum michi
est. Super omnes docentes me intellexi
quia testimonia tua meditatio mea
est. Super senes intellexi: quia man-
data tua quesiui. Ab omni uia ma-
la prohibui pedes meos: ut custodiam
uerba tua. A iudiciis tuis non decli-
naui: quia tu legem posuisti michi.
Quam dulcia faucibus meis eloquia
tua: super mel ori meo. A mandatis
tuis intellexi: propter ea odiui omnem

uiam iniquitatis. Nun .i. [illegible] ul' piscium . 14.
Lucerna pedibus meis uerbum tu-
um, et lumen semitis meis
Iuraui et statui: custodire iudicia iusti-
tie tue. Humiliatus sum usquequaque:
domine uiuifica me secundum uerbum
tuum. Voluntaria oris mei bene-
placita fac domine: et iudicia tua doce me
Anima mea in manibus meis semper
et legem tuam non sum oblitus. Po-
suerunt peccatores laqueum michi: et
de mandatis tuis non erraui. Heredi-
tate acquisiui testimonia tua in eternum al' ad
quia exultatio cordis mei sunt. Incli-
naui cor meum ad faciendas iustifica-
tiones tuas: in eternum propter retributio-
nem. Samech .i. firmamentum ul' audi . 15.
Iniquos odio habui et legem tuam
dilexi. Adiutor et susceptor meus es
tu: et in uerbum tuum supersperaui.
Declinate a me maligni: et scrutabor
mandata dei mei. Suscipe me secundum
eloquium tuum et uiuam: et non confun-
das me ab expectatione mea. Adiuua
me et saluus ero: et meditabor in iustifica-
tionibus tuis semper. Spreuisti omnes
discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta est
cogitatio eorum. Preuaricantes
reputaui omnes peccatores terre: ideo
dilexi testimonia tua. Confige timore
tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis
timui. Ain .i. [illegible] . 16.
Feci iudicium et iustitiam non
tradas me calumpniantibus me. Sus-
cipe seruum tuum in bonum: non ca-
lumpnientur me superbi. Oculi mei
defecerunt in salutare tuum: et in elo-
quium iustitie tue. Fac cum seruo
tuo secundum misericordiam tuam: et iusti-
ficationes tuas doce me. Seruus tu-
us sum ego da michi intellectum: ut
sciam testimonia tua. Tempus fa-
ciendi domine: dissipauerunt legem
tuam. Ideo dilexi mandata tua: super
aurum et topazion. Propterea ad
omnia mandata tua dirigebar: om-
nem uiam iniquam odio habui. Phe al' sadech .i. consolatio . 17
Mirabilia testimonia tua: ideo
scrutata est ea anima mea.
Declaratio sermonum tuorum illu-
minat: et intellectum dat paruulis.
Os meum aperui et attraxi spiritum: quia
mandata tua desiderabam. Aspice in
me et miserere mei: secundum iudicium

um diligentium nomen tuum. Gres
sus meos dirige secundum eloquium
tuum ut non dominetur mei omnis
in iusticia. Redime me a calumpniis
hominum: ut custodiam mandata tua.
Faciem tuam illumina super servum
tuum: et doce me iustificationes tuas.
Exitus aquarum deduxerunt oculi
mei: quia non custodierunt legem tuam.
¶ f. 18. Iustus es domine: et rectum Sade
iudicium tuum. Mandasti iusticiam
testimonia tua: et veritatem tuam ni
mis. Tabescere me fecit zelus meus:
quia obliti sunt verba tua inimici mei.
Ignitum eloquium tuum vehemen
ter: et servus tuus dilexit illud. Adoles
centulus sum ego et contemptus: iusti
ficationes tuas non sum oblitus. Ius
ticia tua ~~domine~~ iusticia in eternum et
lex tua veritas. Tribulatio et angustia
invenerunt me, mandata tua medi
tatio mea est. Equitas testimonia tua
in eternum: intellectum da michi et
¶ f. 19. vivam. Coph
Clamavi in toto corde exaudi me
domine: iustificationes tuas requiram.
Clamavi ad te salvum me fac: ut
custodiam mandata tua. Preveni in
a quia maturitate et clamavi: in verba tua
super speravi. Prevenerunt oculi mei
ad te diluculo: ut meditarer eloquia tu
a. Vocem meam audi secundum mi
sericordiam tuam domine: et secundum
iudicium tuum vivifica me. Appro
pinquaverunt persequentes me ini
quitati: a lege autem tua longe facti
sunt. Prope es tu domine: et omnes
vie tue veritas. Initio cognovi de te
stimoniis tuis: quia in eternum fundasti
¶ f. 20. ea. Res
Vide humilitatem meam et eripe
me: quia legem tuam non sum oblitus.
Iudica iudicium meum et redime
me: propter eloquium tuum vivifica
me. Longe a peccatoribus salus: quia
iustificationes tuas non exquisierunt.
Misericordie tue multe domine: secundum iu
dicium tuum vivifica me. Multi qui perse
quuntur me et tribulant me: a testimo
niis tuis non declinavi. Vidi prevari
cantes et tabescebam: quia eloquia tua
non custodierunt. Vide quoniam ~~quia~~
mandata tua dilexi domine: in misericordia tu
a vivifica me. Principium verborum

tuorum veritas: in eternum omnia
dicia iusticie tue. Sin
Principes persecuti sunt me gra
tis et a verbis tuis formidavit cor
meum. Letabor ego super eloquia tu
sicut qui invenit spolia multa. Ini
quitatem odio habui et abominatus
sum: legem autem tuam dilexi. Se
ties in die laudem dixi tibi, super iudi
cia iusticie tue. Pax multa diligentibus
legem tuam: et non est illis scandal
Expectabam salutare tuum domi
et mandata tua dilexi. Custodivit
anima mea testimonia tua: et dilexi
ea vehementer. Servavi manda
ta tua et testimonia tua: quia omnes
vie mee in conspectu tuo. Thau
Appropinquet deprecatio mea in
conspectu tuo domine: iuxta elo
quium tuum da michi intellectum. Int
postulatio mea in conspectu tuo: secundum
eloquium tuum eripe me. Eruct
labia mea ympnum: cum docueris
iustificationes tuas. Pronunciabit
lingua mea eloquium tuum: qui
omnia mandata tua equitas. Fiat
nus tua ut salvet me: quoniam
data tua elegi. Concupivi salut
tuum domine: et lex tua meditatio
est. Vivet anima mea et laudabit
et iudicia tua adiuvabunt me. E
sicut ovis que periit: quere servum
tuum domine quia mandata tu
sum oblitus. canticum grad
Ad dominum cum tribular
clamavi et exaudivit me. Domine
animam meam: a labiis iniquis et
gua dolosa. Quid detur tibi aut
apponatur tibi: ad linguam dolo
Sagitte potentis acute cum car
desolatoriis. Heu michi quia
tus meus. prolongatus est: habi
cum habitantibus cedar: multum
la fuit anima mea. Cum his
oderunt pacem eram pacificus:
quebar illis impugnabant me
Levavi canticum grad
oculos meos in montes: u
veniet auxilium michi. Au
meum a domino: qui fecit celum
terram. Non det in commotionem
tuum: neque dormitet qui custod
Ecce non dormitabit neque d
qui custodit israel. Dominus

te dominus protectio tua super manū
dexteram tuam. Per diem sol non
uret te: neqꝫ luna p noctem. Dn̄s
custodit te ab omni malo: custodiat
animam tuam dominus. Dn̄s custo
diat introitum tuum et exitum tuum
ex hoc nunc et usqꝫ in seculum. cantic
Letatus sum in his q̄ graduū
dicta sunt michi: in domum do
mini ibimus. Stantes erant pedes
nr̄i: in atrijs tuis ierl̄m. Ierl̄m q̄
edificatur ut ciuitas: cuius participa
tio eius in id ipm̄. Illuc enim ascen
derunt tribus tribus domini testimo
nium israel ad confitendum nomini
domini. Quia illic sederunt sedes in
iudicio: sedes super domum dauid. Ro
gate q̄ ad pacem sunt ierl̄m: et habun
dantia diligentib; te. Fiat pax in uir
tute tua: et habundantia in turrib;
tuis. Propter fratres meos et proximos
meos. loquebar pacem de te. Propter do
mum domini dei nr̄i quesiui bona tibi
Ad te leuaui canticū graduum
oculos meos: qui habitas in ce
lis. Ecce sicut oculi seruorum: in ma
nibus dominorum suorum. Sicut
oculi ancille in manib; domine sue: ita
oculi nr̄i ad dominum deum nr̄m̄ do
nec misereatur nr̄i. Miserere nr̄i do
mine: miserere nr̄i: quia multum re
pleti sumus despectione. Quia multū
repleta est anima nr̄a: opprobrium et
abundantib; et despectio superbis canticū
Nisi quia dominus graduum
erat in nobis dicat nunc israel
nisi quia dominus erat in nobis Cum
exurgerent homines in nos: forte uiuos
deglutissent nos. Cum irasceretur
furor eorum in nos: forsitan aqua ab
sorbuisset nos. Torrentem ptransiuit
anima nr̄a forsitan ptransisset anima
nr̄a: aquam intollerabilem. Benedict
dominus: qui non dedit nos in captio
nē dentib; eorum. Anima nr̄a sicut
passer erepta est de laqueo uenantium; la
queus contritus est: et nos liberati su
mus. Adiutorium nr̄m̄ in nomine do
mini qui fecit celum et terram. canticū
Qui confidunt ī dn̄o graduum
sicut mons syon: non commo
uebitur ineternum qui hītat in ierl̄m
Montes in circuitu eius et dominus
in circuitu populi sui: ex hoc nunc et

usqꝫ in seculum. Quia non relinquet
dominus uirgam peccatorum super
sortem iustorum: ut non extendant iusti
ad iniquitatem manus suas. Bene
fac domine: bonis et rectis corde. Decli
nantes autem in obligationes adducet
dominus cum operantib; iniquitatem
pax super israel. canticum graduum ¶C.xx.v.
In conuertendo dominus captiuitatem
syon: facti sumus sicut consolati. Tunc
repletum est gaudio os nr̄m: et lingua
nr̄a in exultatione. Tunc dicent inter
gentes magnificauit. ~~magnificauit~~ do
minus facere cum eis. Magnificauit
dominus facere nobiscum: facti sumus
letantes. Conuerte domine captiui
tatem nostram: sicut torrens in au
stro. Qui seminant in lacrimis in
exultatione metent. Euntes ibant
et flebant mittentes semina sua. Ue
nientes autem uenient cum exultatio
ne portantes manipulos suos. cantic
Nisi dominus edificauit graduū
domum in uanum laborauerūt ¶C.xx.vi
qui edificant eam. Nisi dominus cu
todierit ciuitatem frustra uigilat qui
custodit eam. Uanum est uobis ante
lucem surgere surgite postq̄ sederitis
qui manducatis panem doloris. Cū
dederit dilectis suis somnum: ecce he
reditas domini filij merces fructus uē
tris. Sicut sagitte in manu potentis
ita filij excussorum. Beatus uir q
impleuit desiderium ex ipsis non con
fundetur cum loquetur inimicis suis
in porta canticum graduum ¶C.xx.vii.
Beati omnes qui timent dn̄m:
qui ambulant in uijs eius. Labores
manuum tuarum quia manduca
bis beatus es et bene tibi erit. Uxor
tua sicut uitis habundans in laterib;
domus tue. Filij tui sicut nouelle o
liuarum in circuitu mense tue. Ecce
sic benedicetur homo qui timet dn̄m
Benedicat tibi dominus ex syon: et
uideas bona ierl̄m omnibus diebus
uite tue. Et uideas filios filiorum tu
orum pacem super israel canticū graduū
Sepe expugnauerunt me a iu ¶C.xx.viii.
uentute mea dicat nunc israel
Sepe expugnauerunt me a iuuentute
mea: et enim non potuerunt michi.
Supra dorsum meum fabricauerūt
peccatores prolongauerunt iniquitatē

suam; Dominus iustus concidet cervices
peccatorum: confundantur et convertantur
retrorsum omnes qui oderunt syon.
Fiant sicut fenum tectorum: quod prius
usque evellatur exaruit. De quo non
implevit manum suam qui metit: et
sinum suum qui manipulos colliget.
Et non dixerunt qui preteribant benedic-
tio domini super vos: benediximus vo-
bis in nomine domini. canticum graduum

C cxxix. De profundis clamavi ad te domine
domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tue intendentes in vo-
cem deprecationis mee. Si iniquita-
tes observaveris domine domine quis sustine-
bit. Quia apud te propitiatio est et
propter legem tuam sustinui te domine
Sustinuit anima mea in verbo eius
speravit anima mea in domino. A cus-
todia matutina usque ad noctem speret
israel in domino. Quia apud dominum
misericordia: et copiosa apud eum redemptio
Et ipse redimet israel ex omnibus in-
iquitatibus eius. canticum graduum

C. cxxx. Domine non est exaltatum cor
meum: neque elati sunt oculi mei
Neque ambulavi in magnis: neque in
mirabilibus super me. Si non humili-
ter sentiebam: sed exaltavi animam
meam. Sicut ablactatus est super ma-
al' matrem suam tre sua: ita retributio in anima mea
Speret israel in domino: ex hoc nunc
et usque in seculum. canticum graduum

C cxxxi. Memento domine david et om-
nis mansuetudinis eius. Si-
cut iuravit domino: votum vovit
deo iacob. Si introiero in taberna-
culum domus mee: si ascendero in lec-
tum strati mei. Si dedero sompnum
oculis meis: et palpebris meis dormita-
tionem. Et requiem temporibus meis
donec inveniam locum domino: taber-
naculum deo iacob. Ecce audivimus
vel' eam eam in effrata: invenimus eam in cam-
pis silve. Introibimus in taberna-
culum eius: adorabimus in loco ubi ste-
terunt pedes eius. Surge domine in
requiem tuam: tu et archa sanctifica-
tionis tue. Sacerdotes tui induant
iustitiam: et sancti tui exultent. Prop-
ter david servum tuum: non avertas
faciem christi tui. Iuravit dominus
david veritatem et non frustrabitur
eum: de fructu ventris tui ponam super

sedem tuam. Si custodierint fili-
testamentum meum. et testimonia me-
que docebo eos. Et filii eorum us-
seculum: sedebunt super sedem tuam.
Quoniam elegit dominus syon: el-
eam in habitationem sibi. Hec re-
es mea in seculum seculi: hic habita-
quoniam elegi eam. Viduam eius
benedicens benedicam: pauperes eius
turabo panibus. Sacerdotes eius in-
duam salutari: et sancti eius exulta-
exultabunt. Illuc producam cor-
david: paravi lucernam christo meo. In-
imicos eius induam confusione: su-
ipsum autem efflorebit sanctifica-

Ecce quam bonum canticum gr-
et quam iocundum: habit-
fratres in unum. Sicut ungu-
in capite: quod descendit in bar-
barbam aaron. Quod descendit in-
vestimenti eius: sicut ros herm-
descendit in montem syon. Qu-
illuc mandavit dominus be-
tionem. et vitam usque in seculum

Ecce nunc canticum gra-
benedicite dominum: omn-
in domini. Qui statis in domo
atriis domus dei nostri. In noctib-
te manus vestras in sancta et-
te dominum. Benedicat tib-
ex syon: qui fecit celum et terr-

Laudate nomen domini: lau-
servi dominum. Qui stati-
domo domini: in atriis domus
stri. Laudate dominum qui-
dominus. psallite nomini eius
am suave. Quoniam iacob e-
bi dominus: israel in possession-
Quia ego cognovi quod magnus
dominus: et deus noster pre o-
diis. Omnia quecumque vol-
minus fecit in celo et in terra: in
mari et in omnibus abyssis. Educ-
nubes ab extremo terre fulgu-
pluviam fecit. Qui produc-
de thesauris suis. qui percussit p-
mita egypti ab homine usque ad
Et misit signa et prodigia in
tui egypte in pharaonem et in
servos eius. Qui percussit ge-
multas: et occidit reges fortes. S-
regem amorreorum et og re-
et omnia regna chanaan. E-
terram eorum hereditatem: he-

israel populo suo. Domine nomen tu-
um in eternum: domine memoriale tu-
um in generatione et generationem.
Quia iudicabit dominus populum su-
um: et in servis suis deprecabitur. Si-
mulacra gentium argentum et aurum:
opera manuum hominum. Os habent
et non loquentur: oculos habent et non
videbunt. Aures habent et non audi-
ent: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
Similes illis fiant qui faciunt ea:
et omnes qui confidunt in eis. Domus
israel benedicite domino: domus aaron
benedicite domino. Domus levi bene-
dicite domino: qui timetis dominum
benedicite domino. Benedictus dominus
ex syon: qui habitat in ierusalem. Alla.
Confitemini domino quoniam
bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Confitemini deo deorum
Confitemini domino dominorum
Qui facit mirabilia magna solus.
Qui fecit celos in intellectu. Qui fir-
mavit terram super aquas. Qui fe-
cit luminaria magna. Solem in
potestatem diei. Lunam et stellas in
potestatem noctis. Qui percussit egiptum
cum primogenitis eorum. Qui eduxit
israel de medio eorum. In manu poten-
ti: et brachio excelso. Qui divisit mare
rubrum in divisiones. Et eduxit israel
per medium eius. Et excussit pharaonem
et virtutem eius in mari rubro. Qui
traduxit populum suum per desertum.
Qui percussit reges magnos. Et occi-
dit reges fortes. Seon regem amor-
reorum. Et og regem basan. Et omni-
a regna chanaan. Et dedit terram
eorum hereditatem. Hereditatem is-
rael servo suo. Quia in humilitate
nostra: memor fuit nostri. Et redemit nos
ab inimicis nostris. Qui dat escam omni
carni. Confitemini deo celi. Confite-
mini domino dominorum: quoniam in
seculum misericordia eius. psalmus david per ieremi-
am.
Super flumina babylonis
illic sedimus et flevimus: dum
recordaremur syon. In salicibus in me-
dio eius: suspendimus organa nostra.
Quia illic interrogaverunt nos: qui
captivos duxerunt nos verba cantionum.
Et qui abduxerunt nos: hymnum can-
tate nobis de canticis syon. Quomodo
cantabimus canticum domini: in terra

aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem:
oblivioni detur dextera mea. Adhereat
lingua mea faucibus meis: si non me-
minero tui. Si non proposuero tui
ierusalem in principio letitie mee. Memor
esto domine filiorum edom in die ierusalem.
Qui dicunt exinanite exinanite: usque
ad fundamentum in ea. Filia babylo-
nis misera: beatus qui retribuet tibi
retributionem tuam quam retribuisti
nobis. Beatus qui tenebit: et allidet par-
vulos suos ad petram. Psalmus ipsi david.
Confitebor tibi domine in toto cor- CXXXVII.
de meo: quoniam audisti verba
oris mei. In conspectu angelorum psal-
lam tibi: adorabo ad templum sanctum
tuum et confitebor nomini tuo. Super
misericordia tua et veritate tua: quoniam mag-
nificasti super omne nomen sanctum
tuum. In quacumque die invocavero
te exaudi me: multiplicabis in anima
mea virtutem. Confiteantur tibi
domine omnes reges terre quia audi-
erunt omnia verba oris tui. Et can-
tent in viis domini: quoniam est gloria magna
domini. Quoniam excelsus dominus
et humilia respicit: et alta a longe
cognoscit. Si ambulavero in medio
tribulationis vivificabis me: et sup-
er iram inimicorum meorum extendis-
ti manum tuam et salvum me fecit
dextera tua. Dominus retribuet pro
me domine misericordia tua in seculum: opera
manuum tuarum ne despicias. Psalmus david in finem.
Domine probasti me et cognovi- CXXXVIII.
sti me: tu cognovisti sessionem
meam et resurrectionem meam. In-
tellexisti cogitationes meas de longe:
semitam meam et funiculum meum
investigasti. Et omnes vias meas
previdisti: quia non est sermo in lin-
gua mea. Ecce domine tu cognovisti
omnia novissima et antiqua: tu for-
masti me et posuisti super me manum
tuam. Mirabilis facta est scientia
tua ex me: confortata est et non potero
ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a
facie tua fugiam. Si ascendero in
celum tu illic es: si descendero ad infer-
num ades. Si sumpsero pennas me-
as diluculo: et habitavero in extremis
maris. Etenim illuc manus tua
deducet me: et tenebit me dextera tua.
Et dixi forsitan tenebre conculcabunt

mo: et nox illuminatio mea in deliciis
meis. Quia tenebre non obscurabun
tur a te: et nox sicut dies illuminabit
sicut tenebre eius ita et lumen eius.
Quia tu possedisti renes meos susce
pisti me de utero matris mee. Confite
bor tibi quia terribiliter magnificatus
es mirabilia opera tua: et anima mea
cognoscit nimis. Non est occultatum
os meum a te quod fecisti in occulto: et
substantia mea in inferioribus terre.
Imperfectum meum viderunt oculi
tui et in libro tuo omnes scribentur
dies formabuntur et nemo in eis.
Michi autem nimis honorificati sunt
amici tui deus: nimis confortatus est
principatus eorum. Dinumerabo eos
et super arenam multiplicabuntur:
exurrexi et adhuc sum tecum. Si oc
cideris deus peccatores: viri sanguinum
declinate a me. Quia dicitis in cogita
tione: accipient in vanitate civitates
suas. Nonne qui oderunt te domine
oderam. et super inimicos tuos tabesce
bam. Perfecto odio oderam illos
inimici facti sunt michi. Proba me
deus et scito cor meum: interroga me
et cognosce semitas meas. Et vide
si via iniquitatis in me est et deduc
me in via eterna. psalmus david in fi
Eripe me domine ab homine
malo: a viro iniquo eripe me
C cxxxix. Qui cogitaverunt iniquitates in cor
de: tota die constituebant prelia. Acu
erunt linguas suas sicut serpentes: ve
nenum aspidum sub labiis eorum.
Custodi me domine de manu peccato
ris: ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt supplantare gres
sus meos: absconderunt superbi la
queum michi. Et funes extenderunt
in laqueum: iuxta iter scandalum posu
erunt michi. Dixi domino deus meus
es tu: exaudi domine vocem depreca
tionis mee. Domine domine virtus
salutis mee: obumbrasti super caput
meum in die belli. Non tradas me
domine a desiderio meo peccatori cogita
verunt contra me, ne derelinquas me ne
forte exaltentur. Caput circuitus e
orum: labor labiorum ipsorum operiet
eos. Cadent super eos carbones
in ignem deicies eos in miseriis non

subsistent. Vir linguosus non
tur in terra: virum iniustum ma
capient in interitu. Cognovi qui
aciet dominus iudicium inopis et
dictam pauperum. Verumptamen
iusti confitebuntur nomini tuo: et
habitabunt recti cum vultu tuo. ps d
Domine clamavi ad te exaudi
me. intende voci mee cum
clamavero ad te. Dirigatur oratio
sicut incensum in conspectu tuo: ele
manuum mearum sacrificium
tinum. Pone domine custodiam
ori meo: et ostium circumstantie la
biis meis. Non declines cor meum
in verba malitie: ad excusandas excu
in peccatis. Cum hominibus op
antibus iniquitatem: et non commu
nicabo cum electis eorum. Corrip
iet me iustus in misericordia et increpabit
oleum autem peccatoris non im
et caput meum. Quoniam ad
et oratio mea in beneplacitis eo
absorti sunt iuncti petre iudices
Audient verba mea quoniam
erunt sicut crassitudo terre erupta
terram. Dissipata sunt ossa
infernum: quia ad te domine do
oculi mei: in te speravi non auferas
animam meam. Custodi me a la
quem statuerunt michi: et a sc
operantium iniquitatem. Ca
retiaculo eius peccatores: singula
sum ego donec transeam. Intellec
cum esset in spelunca. ora
Voce mea ad dominum
mi: voce mea ad dominum depreca
tus sum. Effundo in conspectu eius orationem
et tribulationem meam ante
nuntio. In deficiendo ex me spiri
tum et tu cognovisti semitas me
in via hac qua ambulabam abs
superbi laqueum michi. Consi
derabam ad dexteram et videbam: et
non erat qui cognosceret me. Pe
riit fuga a me: et non est qui requirat
animam meam. Clamavi ad te
dixi tu es spes mea, portio in terra viven
Intende ad deprecationem me
quia humiliatus sum nimis. Libera
a persequentibus me. quia confort
super me. Educ de custodia anim
meam ad confitendum nomini

pectant usque donec retribuas mihi. psalmus
david quando filius eius persequebatur eum.
Domine exaudi orationem meam: au
ribus percipe obsecrationem meam in
veritate tua exaudi me in tua iustitia
Et non intres in iudicium cum servo
tuo quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
vivens. Quia persecutus est inimicus
animam meam humiliavit in terra vitam me
am. Collocavit me in obscuris sicut mor
tuos seculi et anxiatus est super me spiritus meus
in me turbatum est cor meum. Memor fui di
erum antiquorum meditatus sum in omnibus
operibus tuis in factis manuum tuarum meditabar
Expandi manus meas ad te anima
mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exau
di me domine defecit spiritus meus. Non avertas
faciem tuam a me. et similis ero descen
dentibus in lacum. Auditam fac michi ma
ne misericordiam tuam: quia in te speravi. Notam
fac michi viam in qua ambulem: quia ad te
levavi animam meam. Eripe me de
inimicis meis domine ad te confugi doce me
facere voluntatem tuam quia deus meus es
tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram
rectam: propter nomen tuum domine vivifi
cabis me in equitate tua. Educes de tri
bulatione animam meam et in misericordia tua dis
perdes omnes inimicos meos. Et perdes omnes
qui tribulant animam meam quoniam ego servus
tuus sum. psalmus david contra goliam.
Benedictus dominus deus meus qui do
cet manus meas ad prelium: et digi
tos meos ad bellum. Misericordia mea et refugi
um meum: susceptor meus et liberator meus.
Protector meus et in ipso speravi: qui sub
dit populum meum sub me. Domine quid est
homo quia innotuisti ei: aut filius hominis
quia reputas eum. Homo vanitati
similis factus est: dies eius sicut umbra
pretereunt. Domine inclina celos tuos
et descende tange montes et fumigabunt
Fulgura coruscationem et dissipabis e
os emitte sagittas tuas et conturbabis eos.
Emitte manum tuam de alto eripe me
et libera me de aquis multis et de manu
filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanita
tem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum
novum cantabo tibi: in psalterio
decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus:
qui redemisti david servum tuum de gladio ma
ligno eripe me. Et erue me de manu fi
liorum alienorum: quorum os locutum est vanita
tem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Quo
rum filii: sicut novelle plantationes in
iuventute sua. Filie eorum composite:
circumornate ut similitudo templi. Promp
tuaria eorum plena: eructantia ex hoc
in illud. Oves eorum fetose abundantes in
egressibus suis: boves eorum crasse. Non est
ruina maceriae neque transitus neque cla
mor in plateis eorum. Beatum dixerunt
populum cui hec sunt: beatus populus cuius
dominus deus eius. laudatio ipsi david
Exaltabo te deus meus rex et benedicam Cxliiij.
nomini tuo in seculum et in seculum seculi
Per singulos dies benedicam tibi: et lau
dabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi
Magnus dominus et laudabilis ni
mis: et magnitudinis eius non est finis.
Generatio et generatio laudabit opera tua
et potentiam tuam pronuntiabunt.
Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquen
tur: et mirabilia tua narrabunt. Et
virtutem terribilium tuorum dicent. et mag
nitudinem tuam narrabunt. Memoriam
habundantie suavitatis tue eructabunt
et iustitia tua exultabunt. Miserator et
misericors dominus. patiens et multum miseri
cors. Suavis dominus universis: et mi
serationes eius super omnia opera eius.
Confiteantur tibi domine omnia opera
tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni
tui dicent: et potentiam tuam loquentur.
Ut notam faciant filiis hominum pote
tiam tuam: et gloriam magnificentie
regni tui. Regnum tuum regnum omnium
seculorum: et dominatio tua in omni
generatione et generationem. Fidelis do
minus in omnibus verbis suis: et sanctus in
omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes
qui corruunt: et erigit omnes elisos.
Oculi omnium in te sperant domine: et tu
das escam illorum in tempore opportuno.
Aperis tu manum tuam: et imples omne
animal benedictione. Iustus dominus in
omnibus viis suis: et sanctus in omnibus op
eribus suis. Prope est dominus omnibus in
vocantibus eum: omnibus invocantibus eum
in veritate. Voluntatem timentium se fa
ciet et deprecationem eorum exaudiet: et sal
vos faciet eos. Custodit dominus omnes
diligentes se: et omnes peccatores disperdet.
Laudationem domini loquetur os me
um: et benedicat omnis caro nomini sancto
eius in seculum et in seculum seculi. Alleluya
Lauda anima mea dominum: lau
dabo dominum in vita mea psallam Cxlv.

deo meo quamdiu fuero. Nolite confidere in principibus: nec in filiis hominum in quibus non est salus. Exibit spiritus eius et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

Beatus cuius deus iacob adiutor eius spes eius in domino deo ipsius qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium iniuriam patientibus dat escam esurientibus. Dominus solvit compeditos dominus illuminat cecos. Dominus erigit elisos dominus diligit iustos. Dominus custodit advenas pupillum et viduam suscipiet et vias peccatorum disperdet. Regnabit dominus in secula deus tuus syon in generatione et generationem.

Cxlvi. Laudate dominum quoniam bonus psalmus: alleluia deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Edificans ierusalem dominus dispersiones israelis congregabit. Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem stellarum et omnibus eis nomina vocat. Magnus dominus noster et magna virtus eius: et sapientie eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus humilians autem peccatores usque ad terram. Precinite domino in confessione: psallite deo nostro in cythara. Qui operit celum nubibus: et parat terre pluviam. Qui producit in montibus fenum et herbam servituti hominum. Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est domino super timentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.

Cxlvii. Alleluya aggei et zacharie. Lauda ierusalem dominum: lauda deum tuum syon. Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquium suum terre: velociter currit sermo eius. Qui dat nivem sicut lanam: sicut nebulam sicut cinerem spargit. Mittit cristallum suam sicut buccellas ante faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet verbum suum et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et fluent aque. Qui annunciat verbum suum iacob iustitias et iudicia sua israel. Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestavit eis. alleluya

ps.	Omnis spiritus laudet dominum	
ps.	Confitebor	ysaias .xii.
ps.	Ego dixi	ysaias .xxxviii.
ps.	Exultavit cor meum in domino	Regum .ii.
ps.	Cantemus	Exodi .xv.
ps.	Domine audivi	abacuc .iii.
ps.	Audite celi	deuteronomii .xxxii.
ps.	Benedicite	danielis .iii.
ps.	Magnificat	luce .ii.
ps.	Benedictus	luce .ii.
ps.	Nunc dimittis	luce .ii.

Laudate dominum de celis laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et luna laudate eum omnes stelle et lumen. Laudate eum celi celorum et aque omnes que super celos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in eternum et in seculum seculi: preceptum posuit et non preteribit. Laudate dominum de terra dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus procellarum: que faciunt verbum eius. Montes et omnes colles: ligna fructifera et omnes cedri. Bestie et universa pecora: serpentes et volucres pennate. Reges terre et omnes populi: principes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgines senes cum iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum et terram et exaltavit cornu populi sui. Ymnus omnibus sanctis eius filiis israel populo appropinquanti sibi. Alleluya

Cantate domino canticum novum laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur israel in eo qui fecit eum et filie syon exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tympano et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo: et exaltavit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hec est omnibus sanctis eius. alleluya

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube: laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

lc.	Parce michi	Job .vii.
lc.	Tedet anime	.x.
lc.	Manus tue	.x.
lc.	Quantas habeo	.xiii.
lc.	Homo natus	.xiv.
lc.	Quis michi hoc	.xiv.
lc.	Spiritus meus	.xvii.
lc.	Pelli mee	.xix.
lc.	Quare de vulva	Job .x.

nas, et moabitidas. Et filii eorum ex me-
dia parte loquebantur azotice, et nesci-
bant loqui iudaice, et loquebantur iuxta
linguam populi et populi. Et obiurgavi
eos et maledixi. Et cecidi ex eis vi-
ros et decalvavi eos, et adiuravi in do-
mino ut non darent filias suas fili-
is eorum, et ut non acciperent de filiabus
eorum filiis suis et sibimet ipsis, di-
cens. Numquid non in huiuscemodi
re peccavit Salomon rex Israel? Et cer-
te in gentibus multis non erat rex si-
milis ei, et dilectus deo suo erat, et posuit
eum deus filius regem super omnem Israel.
Et ipsum ergo ad peccatum duxerunt mu-
lieres alienigene. Numquid et nos in-
obedientes faciemus omne malum
grande hoc, ut prevaricemur in deo
nostro et ducamus uxores peregrinas?
De filiis autem Ioiade filii Eliasib sacer-
dotis magni gener erat Sanaballat
Oronites, quem fugavi a me. Recordare do-
mine deus meus adversum eos qui
polluunt sacerdotium et ius sacerdo-
tale et leviticum. Igitur mundavi
eos ab omnibus alienigenis, et con-
stitui ordines sacerdotum et levitarum
unumquemque in ministerio suo,
et in oblationem lignorum in tempo-
ribus constitutis et in primitiis. Me-
mento mei deus meus in bonum.

Incipit liber secundus esdre. ca. I.

I.

Et fecit Iosias pascha
in Ierosolimis do-
mino, et immola-
vit phase .xiiii. lu-
na primi mensis,
statuens sacerdotes
per vices dierum,
stolis amictos in templo domini. Et
dixit levitis sacris servis Israel, ut sa-
tificarent se domino in positione sanc-
te arche domini in domo quam edifi-
cavit Salomon filius David et rex.
Non erit nobis tollere super humeros
eam. Et nunc deservite domino deo nostro,
et curam agite gentis illius Israel et
parate secundum pagos et tribus vestras
secundum scripturam David regis
Israel, et secundum magnificentiam
Salomonis filii eius omnes in tem-
plo, et secundum pacellam principatus
paternam vestram eorum qui stant in
conspectu fratrum filiorum Israel.

Immolate pascha et sacrificia parate
fratribus vestris, et facite secundum pre-
ceptum domini quod datum est Moysi.
Et donavit Iosias in plebem que inven-
ta est oves agnorum et hedorum et ca-
prarum .xxx. milia, vitulos .iii. milia.
Hec de regalibus data sunt secundum pro-
missionem populo et sacerdotibus in pas-
cha oves numero duo milia et vitulos
c. Et Iechonias et Semeias et Nathanael
frater, et Asabias et Oziel et Coraba in
phase oves .v. milia, vitulos .d. Et cum
hec fierent eleganter, steterunt sacerdo-
tes et levite habentes azima per tribus et
secundum partes principatus patrum in
conspectu populi offerebant domino se-
cundum ea que in libro Moysi scrip-
ta sunt. Et assaverunt phase igni prout
oportebat, et hostias coxerunt in eneolis
et ollis cum benivolentia, et attulerunt
omnibus qui erant ex plebe. Et post hoc
paraverunt sibi et sacerdotibus. Sacer-
dotes enim offerebant adipes usque fi-
nita esset hora. Et levite paraverunt
sibi et fratribus suis filiis Aaron. Et sacri
ficatores filias offerebant secundum
ordinem secundum preceptum David
et Asaph, et Zacharias, et Iedimus qui
erat a rege, et ostiarii per singulas
ianuas erant, ut non prevaricaret u-
nusquisque suam. Fratres enim eorum
paraverunt illis, et consummata
sunt que pertinebant ad sacrificium
domini. In illa die egerunt phase et
offerebant hostias super sacrificium
domini secundum preceptum regis
Iosie. Et egerunt filii Israel qui inven-
ti sunt in tempore illo phase et diem
festum azimorum per dies .vii. Et non
est celebratum phase tale in Israel a
temporibus Samuel prophete. Et omnes
reges Israel non celebraverunt tale
pascha quale egit Iosias et sacerdotes
et levite et Iudei et omnis Israel qui
inventi sunt in commoratione Ie-
rosolimis. .xviii. anno regnante Io-
sia celebratum est phase. Et directa
sunt opera Iosie. Celebratum est phase.
Et directa sunt opera Iosie in conspectu
domini sui in corde pleno metuentia,
et que circa illum quidem scripta sunt
in prioribus temporibus de eis qui pec-
caverunt qui et irreligiosi fuerunt
in dominum pre omni gente, et qui

al' posuerunt

non quieverunt illa domini super israel
Et post omnem cultum huinc iosie. ascen
dit pharao rex egypti veniens ad bellum
in carcamis super eufraten Et exivit in
obviam illi iosias. et misit rex egypti
ad iosiam dicens. Quid michi et tibi
est rex iude. Non sum missus a domi
no Super eufraten enim bellum meum
est festinans descende et non est reversus
iosias super currum sed expugnare eum
conabatur. Non attendens verbum pro
phete ex ore domini. sed constituit ad

al' maceddaus

eum bellum in campo macedim et des
cenderunt principes ad regem iosiam
Et dixit rex pueris suis. Amovete me a
prelio infirmatus sum enim valde Et
statim amoverunt eum pueri eius de
curru et ascendit super currum secundarium
suum et pervenit in ierosolimam
vita functus est et sepultus est in pa
terno sepulcro et in tota iudea lugebant
iosiam et qui presidebant cum uxoribus
lamentabant eum usque in hunc diem
Et datum est hoc fieri semper in omne
genus israel Hec autem prescripta
sunt in libro hystoriarum regum iu
dee et in singula gesta annus iosie eius
gloria et intellectus eius in lege do
mini quia eque gesta sunt ab eo et
que non scripta sunt in libro regum
israel et iude. Et assumentes qui erant
ex gente ieconiam filium iosie consititu
erunt regem pro iosia patre suo cum
esset annorum .xx. trium Et regna
vit super israel mensibus tribus. Et
amovit eum rex egypti ne regnaret
in ierosolimis Et mulctavit gentem
argenti talentis .c. et auri talentum
unum. Et constituit rex egypti ioachim
fratrem eius regem iudee et ierusalem et al
ligavit magistratus ioachim zaradie
lem fratrem suum et apprehendens reduxit
ex egypto Annorum erat ioachim .xxv.
cum regnaret in terra iuda et in ieru
salem et fecit malum in conspectu do
mini. Post hunc autem ascendit na
buchodonosor rex babilonis et alligans
eum in cavolo vinculo perduxit in baby
loniam et sacra vasa domini accepit na
buchodonosor et tulit et consecravit
in templo suo in babylonia Nam
de inmunditia illius et irreligiosita
te scriptum est in libro temporum re
gum. Et regnavit ioachim filius eius

pro eo Cum autem constitutus
annorum octo. Regnavit autem
ses tres et dies .x. in ierusalem et fecit
lum in conspectu domini. Et post
num mittens nabuchodonosor
migravit eum in babylonia simul
sacris vasis domini Et constituit
chiam regem iuda et ierusalem cum
annorum .xx. unius. Regnavit
annis .xi. et fecit malum in con
domini et non est veritus a verbis
dicta sunt ab ieremia propheta
domini Et adiuratus a rege
donosor pervaricans discessit et
cervice sua. et corde suo. transgr
legitima dei israel et duces
mini multa inique gesserunt
pie egerunt super omnes immun
gentium et polluerunt templum
mini quod sanctum erat in ie
mis. Et misit deus patrum ipsorum
angelum suum revocare eos
quod pepercit illi et tabernaculo
Ipsi vero subsannabant in an
suis et que die locutus est
erant illudentes prophetas eius
usque ad iracundiam conatam
super gentem suam propter in
sunatem suam preceperunt
dere reges caldeorum Hi occ
iuvenes illorum in gladio
ita sancti templi eorum et non
pepercerunt iuveni et virgini et
adolescenti Sed omnes tradidit
manus ipsorum et omnia sa
domini et regales thesauros
tes tulerunt in babyloniam
derunt domum domini et de
runt muros ierusalem et turres
cenderunt in igne. Et consum
runt omnia honorifica eius
ilium redegerunt et reliquos
dio duxerunt in babylonem.
serviti illius usque dum regna
sein repletione verbi domini
ieremie quousque benigne ag
ra sabbata sua. Omni tempore
onis sue sabbatizavit in ap
annorum. lxx. ·n·

Regnante cyro rege persarum
consummatione verbi domini
ieremie suscitavit dominus spiritum
cyri regis persarum et preduxit
toto regno suo et preducavit

prescriptum dicens hec dicit rex persa
rum. Me constituit regem orbi terrar
dominus israel dominus excelsus et significa
uit michi edificare sibi domum in ierl̄m
que est in iudea. Si quis est ex genere ve
stro dominus ipsius cum eo ascendat
in ierl̄m. Quotquot ergo circa loca ha
bitant adiuuent eum qui sunt in lo
co ipso in auro et argento in dationibz
cum equis et iumentis cum ceteris alys
que secundum vota apponuntur in
templum domini que est in ierl̄m. Et stan
tes principes tribuum pagorum iude
e et tribu beniamin et sacerdotes et le
uite quos excitauit dominus ascen
dere et edificare domum domini que
est in ierl̄m et qui erant in circuitu
eorum adiuuerunt in omni argen
to et auro cum et iumentis et votis quam
pluribz multi quorum sensus excita
tus est. Et rex cyrus protulit vasa sacra
domini que transtulit nabuchodonosor
de ierl̄m. et consecrauit ea in suo ydolo.
Et proferens ea cyrus rex persarum tra
didit mitridato qui erat super thesau
ros ipsius. Per hunc autem tradita sunt
salmanassaro presidi iudee. Horum
autem hic numerus libatoria argentea duo
milia .cccc. calices argentee .xxx. phia
le auree .xxx. Item argentee duo .cccc.
.x. et alia vasa mille. Omnia autem
vasa aurea et argentea .iiij. milia .cccc.
lxviij. et euecta sunt salmanassaro
simul cum hys qui ex captiuitate ba
bilonis venerant in ierosolima. In ar
taxersis autem regis persarum tempo
ribz scripserunt ei de hys qui habitant
in iudea et in ierl̄m balsemus et mi
tridatus et sabellius et rathimus bal
themus samelius scriba et reliqui
inhabitantes in samaria et ceteris
locis subiectam epistolam regi artax
ersis. Domine pueri tui rathimus ab ac
cidentibz et sabellius scriba et reliqui
curie tue iudices in celen syriam et
phenicem. Et nunc notum sit domino
regi quoniam iudei qui ascenderunt
a vobis ad nos venientes in ierl̄m
ciuitatem refugam et pessimam edi
ficant foros eius et statuunt muros
et templum suscitant. Quod si ciuitas
ista et muri consummati fuerint: tribu
ta non sustinebunt pendere sed et regibz
resistent. et quia id agitur circa templum

recte habere arbitrati sumus non despi — al' dei
cere hoc ipsum. sed notum facere domino regi.
ut si videbitur rex queratur in libris paren
tum tuorum et invenies in admonitionibz
scriptis de hys. et scies quoniam ciuitas — al' scripta
ista fuit refuga et reges et ciuitates con
cutiens et iudei et refuge et prelia commit
tentes in ea ab eterno. ob quam causam ciuitas
ista deserta est. Nunc ergo notum facimus
domine rex quoniam si ciuitas ista edi
ficata fuerit et huius muri erecti fuerint
descensus tibi non erit in celem syriam
et phenicem. · iij ·

III

Tunc rescripsit rex rathimo qui — ad
scribebat accidentia et bellimo et — al' beltimo
sabellio scribe et ceteris constitutis et inha
bitantibz in syria phenice ea que sub
iecta sunt. Legi epistolam quam misistis
michi. precepi ergo inquiri et inventum
est quoniam ciuitas illa est ab eterno re
gibz resistens. et homines refuge et pre
lia in ea efficientes et reges fortissimi
erant in ierl̄m dominantes et tributa
exigentes ad celen syriam et phenicem.
Nunc ergo precepi prohibere homines
illos edificare ciuitatem. et prouidere ne
quid ultra hec fiant. sed nec procedant in
plurimum ea que sunt malicie. ita ut
regibz molestia importet. Tunc recita
tis hys que a rege artaxerse scripta fue
rant. Rathimus et sabellius scriba et qui cum
hys constituti erant. iungentes festinanter
venerunt in ierl̄m cum equitatu et turba
et agmine ceperunt edificantes prohibere
et vacabant ad edificationem templi in
ierl̄m usque secundum annum regnante darii — al' israel
regis persarum. Rex darius fecit cenam
magnam omnibz vernaculis suis et o
mnibz purpuratis magistratibz medie et
persis et omnibz purpuratis et pretoribz
et consulibz et prefectis sub illo ab india
usque ethiopiam .c. xxvij. prouinciis. Et
cum manducassent et bibissent et satura
ti recessissent tunc darius rex ascendit
in cubiculo suo et dormiuit et expergefactus
est. Tunc illi tres iuuenes custodes corpo
ris qui custodiebant corpus regis dixerunt
alter alteri. dicamus unusquisque nostrum
sermonem qui precellat et cuiuscumque
apparuerit sermo sapientior alterius dabit
illi darius rex dona magna purpura
cooperiri. et in auro bibere et super aurum
dormire et currum aureum freno et ci
darim byssinam et torquem circa col

et secundo loco sedebit a dario propter sapien
tiam suam et cognatus darij vocabitur
Tunc scribentes singuli suum verbum
signaverunt et posuerunt subtus cervical
darij regis et dixerunt. Cum surrexerit
rex dabunt illi scripta sua et quodcum
que iudicaverit rex e tribus et magistrat[us]
persidis quoniam verbum eius sapien
tius Et ipsi dabitur victoria sicut scriptum
est. Unus scripsit fortius est vinum. Alius
scripsit fortior est rex. tercius scripsit for
tiores sunt mulieres super omnia autem
vincit veritas. Et cum surrexisset rex. accep
erunt scripta sua et dederunt illi. et legit.
Et mittens vocavit omnes magistrat[us]
persarum. et medos et purpuratos et pre
tores et prefectos. et sederunt in consilio
et lecta sunt scripta coram ipsis Et dixit
vocate adolescentes. et ipsi indicabunt ver
ba sua. Et vocati sunt et introierunt. et
dixit illis Indicate nobis de hijs que scrip
ta sunt. Et cepit prior qui dixerat de for
titudine vini et dixit viri quam prevalet
vinum omnibus hominibus qui bibunt
illud seducit mentem Itemque regis et
orphani facit mentem vanam Item
servi ac liberi pauperis et divitis et omnem
mentem convertit in securitatem et io
cunditatem et non meminit omnem
tristiciam. et debitum. et omnia precordi
a facit honesta. et non meminit regem
nec magistratum et omnia per talenta
facit loqui et non meminerunt cum
biberint amiciciam nec fraternitatem sed
post non multum sumunt gladios. et
cum a vino mersi erunt et surrexerint
non meminerunt que gesserunt O
viri nonne precellit vinum quod sic cogi
tat facere. et tacuit hoc dicto .iiij.

Et inchoavit sequens dicere qui
dixit de fortitudine regis. O viri
nonne precellent homines qui terram et
mare optinent et omnia que in eis sunt
Rex autem super omnia precellit. et dominator
eorum et omne quodcumque dixit illis
faciunt. Et si miserit illos ad bellatores
vadunt. et demoliuntur montes et muros
et turres iugulant et iugulantur et regis
verbum non preterierunt. Nam si vicerint
afferunt regi omnia quecumque predati
fuerint semper et alia omnia Et quotquot
non militant sed nec pugnant. sed colunt
terram rursum cum fuerint metentes af
ferunt tributa regi et ipse unus solus et si

dixerit occidere occidunt si dixe[rit]
mittere remittunt si dixerit p[er]
cutiunt si dixerit extermina[re]
minent si dixerit edificare e[dificant si]
dixerit excidere excidunt si dix[erit]
terre plantant. Et omnis plebs e[t]
tes eum obaudiunt. et super hec ip[se]
bit et bibit et dormit. Hij autem [cus-]
todiunt in circuitu eum. et non p[ossunt]
singuli et facere opera sua sed ob[audi-]
entes sunt ei. Viri quomodo non [precellit]
rex qui sic diffamatur et tacuit. T[ercius qui]
dixerat de mulieribus et veritate [hic est]
zorobabel cepit loqui. Viri non ma[gnus]
rex et multi homines nec vinu[m precel-]
lit Quis est ergo qui dominatur [eorum]
Nonne mulieres genuerunt re[gem et]
omnem populum qui dominatur [mari et]
terre. et ex illis nati sunt. Et ipse [nutri-]
erunt eos qui plantaverunt vineas [ex qui-]
bus vinum fit et ipse faciunt sto[las omn-]
ium hominum et ipse faciunt hom[inibus]
gloriam et non possunt homines [sepa-]
rari a mulieribus. Si congregave[rint au-]
rum et argentum et omnem re[m spe-]
ciosam et viderint mulierem [in]
bono habitu et bona specie omnia h[ec re-]
linquentes in eam intendunt e[t aperto]
ore eam conspiciunt et eam all[iciunt]
magis quam aurum et argentum [et]
omnem rem preciosam. Homo [suum]
patrem relinquet qui enutriuit [eum]
et suam regionem et ad mulierem [con-]
iungit et cum muliere remitti[t animam]
et neque patrem meminit neque [matrem]
neque regionem. Et hinc oportet vo[s scire]
quoniam mulieres dominantur v[obis. Non-]
ne doletis. Et accipit homo gla[dium]
suum et vadit in via facere furta [et]
homicidia et mare navigare e[t flu-]
mina. et leonem videt et in te[nebris in-]
greditur. Et cum furtum fecerit [et dolos]
et rapinas amabili sue affer[t. Et ite-]
rum diligit homo suam uxorem [ma-]
gis quam patrem aut matrem et [multi]
dementes facti sunt propter illas. [Et]
multi perierunt et iugulati sunt [et pec-]
caverunt propter mulieres et n[unc cre-]
dite michi quia magnus est rex [in po-]
testate sua quia omnes regiones [veren-]
tur tangere eum. Videbam tam[en]
apemen filiam bezatis mirabilis [con-]
cubinam regis sedentem iuxta reg[em ad]
dexteram et auferentem diadema [de ca-]

¶ Pro tria problema

al' vitas

¶ Pro virtute vini

IIII

al' omnia

pite eius et imponentem sibi et palmis
cedebat regem de sinistra manu Et sup
hec aperto ore intuebatur eum. et si ar
riserit ei ridet. Si autem indignata fuit ei
blanditur donec reconcilietur in gratiam
O viri quare non sunt fortiores mulieres
Magna est terra et excelsum est celum que
ista agunt et tunc rex et purpurati in
vicem se intuebantur in altitudinem. Et incohavit
loqui de veritate. O viri nonne fortes
sunt mulieres. Magna est terra et excel
sum est celum et velox cursus sol is con
vertitur in gyro celi et iterum recurrit in
eundem locum una die nonne magni
ficus est qui hec facit. Et veritas magna et
fortior pre omnibus. Omnis terra verita
tem invocat celum quoque eam benedicit et
omnia opera moventur. et tremunt eam
et non est cum ea quicquam iniquum
Iniquus rex iniquae mulieres et iniqui
omnes filii hominum. et iniqua omnia
illorum opera et non est in ipsis veritas et
in sua iniquitatem peribunt et veritas ma
net et invalescat in eternum et vivit et
obtinet in secula seculorum. Nec est apud
eam accipere personas neque differentias
sed que iusta sunt facit omnibus iniustis
ac malignis et omnes omnes benig
nantur in operibus eius et non est in iu
dicio eius iniquitas sed fortitudo et reg
num et potestas et maiestas omnium
evorum Benedictus deus veritatis et
desiit loquendo et omnes populi clama
verunt et dixerunt. Magna est veritas et
prevalet Tunc rex ait illi Pete si quid
vis amplius quam que scripta sunt
et dabo tibi secundum quod inventus
es sapientior, et proximus michi sede
bis et cognatus vocaberis Tunc ait
regi. Memor esto voti tui quod vovisti
edificare ierusalem in die qua regnum ac
cepisti et omnia vasa que accepta sunt
ex ierusalem remittere que separavit cyrus
quando mactavit babyloniam et vo
luit remittere ea ibi. et tu voluisti edifi
care templum quod incenderunt ydu
mei quoniam exterminata est iudea
a chaldeis Et nunc hoc est quod postu
lo domine et quod peto hoc est maiesta
tis a te. postulo ut facias votum quod
vovisti regi celi ex ore tuo. Tunc surgens
darius rex osculatus est eum. Et scrip
sit epistolas ad omnes dispensatores et
prefectos et purpuratos ut deducerent

eum et eos qui cum illo erant omnes
ascendentes edificare ierusalem et omnibus
prefectis qui erant in syria et phenice et
libano scripsit epistolas ut traherent lig
na cedrina a libano in ierusalem ut edifica
rent cum eis civitatem et scripsit omnibus
iudeis qui ascendebant a regno in iudeam
pro libertate omnem potentem et magistra
tum et prefectum non supervenire ad ia
nuas ipsorum et omnem regionem quam
obtinuerant esse immunem eis et ydu
mei relinquant castella que obtinent
iudeorum et in structuram templi dare
per singulos annos talenta .xx. usque dum
peredificaretur et super sacrarium holo
caustomata offerre cotidie sicut habent pre
ceptum. alia talenta .x. offerre per singulos — al' hostiare
annos: et omnibus qui procedunt a babylo
nia condere civitatem ut esset libertas tam
ipsis quam filiis eorum Et omnibus sacerdo
tibus qui precedunt Scripsit autem, et sa
cram stolam iussit dari et quantitatem
in qua deservirent et levitis scripsit dare sti — al' precepta
pendia usque in diem qua consummabit
domus et ierusalem extruet et omnibus custo
dientibus civitatem scripsit dare eis sortes
et stipendia et dimisit omnia vasa que se
paraverat cyrus a babylonia et omnia
quecumque dixit cyrus et ipse precepit fie
ri et mitti ierusalem Et cum processisset ille — in
adolescens elevans faciem in ierusalem bene
dixit regem celi et dixit abs te est victoria
et abs te est sapientia et claritas et ego
servus tuus sum Benedictus es qui dedis
ti michi sapientiam et tibi confitebor do
mine deus patrum nostrorum Et accepit
epistolas et profectus est in babyloniam
Et venit et nuntiavit fratribus suis om
nibus qui fuerunt in babylonia et benedixe
runt deum patrum suorum quoniam dedit
illis remissionem et refrigerium ut as
cenderent et edificarent ierusalem et templum
ubi nominatum est nomen eius in ipso
et exultaverunt cum musicis et leticia die
bus .vii. · v ·

V

Post hec autem electi sunt ut ascen
derent principes pagorum per domos
per tribus suas ut uxores illorum et filii et
filie eorum et servi et ancille ipsorum et
pecora illorum et darius rex misit una
cum eis equites mille donec deducerent
eos in ierusalem cum pace et cum musicis
et cum tympanis et tibiis et omnes fratres
eorum erant ludentes Et fecit eos ascende

simul cum eis Et hic sunt nomina uirorum
qui ascenderunt per pagos suos in tribus
et in partem principatus ipsorum. Sacerdo
tes filii finees filii aaron ihesus filius iosedec
ioachim filius zorobabel filii salathiel de do
mo dauid ex progenie phares. Tribus autem
iuda qui locutus est sub dario rege plurimum
sermones mirificos In secundo anno reg
ni ipsius mense nisan primo. Sunt autem
hii qui ex iudea ascenderunt de captiuitate
transmigrationis quos transmigrauit na
buchodonosor rex babylonie in babilonem
et reuersus est in ierusalem et reliquit partem
iudee unusquisque in ciuitatem suam qui
uenerunt cum zorobabel et ihesu Neemias
arcores. helymeo emmanuo. mardocheo.
belsuro. methplathotor. olioro. eboma unus
de principibus eorum Et numerus ab gentib
bus eorum et prepositis eorum. Filii fares ii.
milia. c. lxx. ii. filii ares tria milia. lvii. Filii
phemo. c. xlii. In filiis ihesu. et ioabes mille.
ccc. ii. Filii demi. duo milia. ccc. lxx. Filii
chozaba. ccc. v. Filii banicha. c. lxviii. Filii
bebeth. ccc. iii. Filii arcad. ccc. xxvii. Filii
cham. xxxvii. Filii zorcar. duo milia. lxvii.
Filii adinn. ccc. lxi. Filii azerocus. c. viii.
al' ziazo Filii liziato. et zelas. c. vii. Filii azoroth
ccc. xxxix. Filii iebdan. bonne. c. xxxii.
Filii ananie. c. xxx. Filii asom. xcv. Filii
marsar. ccc. xxii. Filii zabarus nonagin
ta. v. Filii zepholemon. c. xxiii. Filii nepo
al' hecbanatus las. lv. Filii hecbanatus. c. lviii. Filii selea
thamus. c. xxx. duo. Filii ocarcapatros
quienochadies et modie. ccc. xxii. Qui ex
gramas. et gabea. c. xxi. Qui ex belsellon
et cagge. lxv. Qui ex balsaro. c. xxii. Qui
h ex betenobes. lv. Filii liptis. c. lv. Filii la
bonin. ccc. l. vii. Filii sanan. ccc. lxx. Fi
lii sandon et chonnus. ccc. lxviii. Filii
al' anaas ericus. duo milia. c. l. v. Filii emaas. ccc.
al' ebinar lxx. Sacerdotes filii iebbus. Filii emeten
al' rus Filii eliasib. ccc. lxxii. Filii emmetus. cc.
lii. Filii fassuri. ccc. lvii. Filii carec. cc.
xxvii. leuite filii iesu in caduhel. et banuis
V et serebias et edias. lxx. iiii. Omnis nu
merus a duo decimo anno. xxx. milia. tri
bui. filii et filie et uxores. Omnis com
putatio. xl. milia. cc. xlii. Filii sacerdotum
qui psallebant in templo. Filii asaph. c.
xxviii. hostiarii uero filii eselemin. Filii
ater. Filii amon. Filii acuba. Filii achita
topa. Filii tobi omnes c. xxxix. Sacer
dotes seruientes in templo filii sel. Filii
gasipa. Filii tabloth. Filii charee. Filii

su. Filii helin. Filii labana. Fili[i]
ta. Filii acub. Filii uta. Filii cet[a]
aggab. Filii obai. Filii anan Fili[i]
Filii geddu. Filii ari. Filii radin.
sanum. Filii netoba. Filii caseba.
Filii ozai. Filii finee. Filii asara.
sten. Filii abiang. Filii manei.
basim Filii acusu. Filii agaba. Fili[i]
Filii fariam. Filii fasallom. Filii
Filii basia. Filii careth. Filii barchus
carree Filii toeli. Filii nasith. Filii
Filii pedon. Salomon filii eius.
foth. Filii farida. Filii ab. Filii
lii gaddahel. Filii sefegi. Filii agg[ia]
sacareth. Filii sabathan. Filii
Filii malsith. Filii ame. Filii
addus. Filii suba. Filii cura. Filii
Filii saphat. Filii malmon. O[mnes]
tio seruientes et pueri salomon.
Hii sunt filii qui ascenderunt
et tersas principes eorum
careth et non poterant educere
suas. et progenies quemadmod[um]
Et ex israel. Filii dalarii. Filii tub[al]
nechodaim. ex sacerdotibus qui
sacerdotio et non sunt inuenti.
Filii achilos. Filii addin qui
uxorem ex filiabus fargelen et
nomine eius et horum quesita
ris scripta impedatura et non
ca et prohibiti sunt sacerdotio
dixit illis neemias et astaras
t sancta donec surgat pontifex
ostensionem et ueritatem. Omnis
israel erant. xii. milia exceptis serui
ancillis. xlii. milia. ccc. + lx. Serui
ancille. vii. milia. ccc. xxxvii cantores
tatrices. cc. lxv. Cameli. ccc. xxxv
vii. milia xxxvi. Muli. cc. milia. xv.
iugalia. v milia. xxv et de preposit[is]
per pagos dum uenirent in templ[um]
quod erat in ierusalem nouerunt
plum in loco suo secundum
tem et dare in templum th[esaurum]
rum sacrum auri minas. xi. milia. et
dotales. c. Habitauerunt sacer
leuite et qui erant ex plebe in
in regione et sacri cantores et
et omnis israel in regionibus suis
te autem. vii. mense. Cumque
israel unusquisque in rebus suis
nerunt unanimes in atrium
ante ianuam orientalem. Et
ihesus filius iosedech et fratres eius

zorobabel filius salathiel et fratres eius
parauerunt altare ut offerrent super illud
holocaustomata sicut que in libro moi
si hominis dei prescripta sunt. Et con
uenerunt sibi ex aliis nacionibus terre
et erexerunt sacrarium in loco suo omnes
gentes terre et offerebant hostias et ho
locaustomata domino matutina et ege
runt scenophegiam et diem sollemp
nem sicut preceptum est in lege et sacri
ficia cotidie sicut oportebat. Et post hec ob
laciones iussitas et hostias sabbatorum et
neomeniarum et dierum solempnium o
mnium sanctificatorum et quotquot uoue
bant domino a neomenia vii. mensis
ceperunt offerre hostias deo. et templum
domini non dum erat edificatum et de
derunt pecuniam lapidariis. et fabris.
et potum, et pabula cum gaudio et dede
runt carra sydoniis et tyriis ut trans
veherent illis de lybano trabes cedrinas et
facerent rates in iope portum secundum
decretum quod scriptum erat eis a cy
ro persarum rege et in secundo anno
uenientes in templum dei in ierusalem
mense secundo inchoauit zorobabel fi
lius salathiel. et iesus filius iosedech et
fratres ipsorum et sacerdotes et leuite et omnes
qui aduenerant de captiuitate in ierusalem
et fundauerunt templum dei nouilu
nio secundi mensis secundi anni cum
uenissent in iudeam et ierusalem et statue
runt leuitas a xx. annis supra opera do
mini. Et stetit ihesus et filius eius et fratres
et omnes leuite conspirantes et exacto
res legis et facientes opera in domo do
mini. Et steterunt sacerdotes habentes sto
las cum tubis et leuite filii asaph habentes
cymbala collaudantes dominum et
benedicentes secundum dauid regem israel
et cantabant canticum domino quoniam
dulcedo eius. et honor in secula super om
nem israel. Et omnis populus tuba ce
cinerunt et proclamauerunt uoce mag
na collaudantes dominum in suscitacione
domus domini et uenerunt ex sacerdoti
bus et leuitis et presidentibus secundum pa
gos senioribus qui uiderant pristinam
domum et ad huius edificacionem cum
clamore et planctu magno et multi cum
tubis et gaudio magno in tantum ut populus
non audiret tubas propter planctum popu
li. Turba enim erat tubis canens mag
nifice ita ut longe audiret et audierunt

unianimiter tribus iude et beniamin et uene
runt scire que esset uox tubarum Et cog
nouerunt quoniam qui erant ex capti
uitate edificauit templum domino deo
israel. Et accedentes ad zorobabel et ihesum
et prepositos pagorum dixerunt eis Edifi
cabimus una uobiscum. Similiter enim au
diuimus dominum uestrum et ipsi pariter incedimus
a diebus asbasaret regis assyriorum qui
transmigrauit hinc. et dixit illis zoroba
bel et ihesus et principes pagorum israel.
Non est nobis et uobis edificare domum
dei nostri. Nos enim soli edificabimus domum
dei nostri secundum ea que precepit nobis
cyrus rex persarum. Gentes autem terre
incubantes his qui sunt in iudea et le
uantes opus sanctificacionis et insidias
populo populum adducentes prohibe | al' populos
bant eos edificare et ad gressuras exer
centes impedierunt ne consummaretur
edificium omni tempore uite cyri regis
et protraxerunt structuram per bienni
um usque ad darii regnum vi

VI

In secundo autem anno regni darii prophe
tauit aggeus et zacharias filius addin
prophete apud iudeam et in ierusalem in
nomine domini dei israel super eos Tunc
stans zorobabel filius salatiel et ihesus filius
iosedech inchoauerunt edificare domum do
mini qui est in ierusalem cum adessent eius
prophete domini et adiuuarent eos in
ipso tempore uenit ad illos sisennes sub
regulus syrie et phenices et satrabozanes
et sodales eius et dixerunt eis. Quo preci
piente uobis domum hanc edificatis et
tectum illud et alia omnia perficitis et
qui sunt structores qui hec edificant. Et
habuerunt graciam uisitacione facta
super eos qui erant ex captiuitate a do
mino seniores iudeorum et non sunt im
pediti edificare donec significaretur dario de
omnibus illis et responsum acciperetur.
Exemplum epistole quam miserunt dario
sisennes sub regulus syrie. et phenices
et satrabozanes et sodales eius in syria
et phenice presides regi dario salutem
omnia nota sint domino regi quia
cum aduenissemus in regionem iude
e et introissemus in ierusalem inuenimus
edificantes domum dei magnam et tem
plum ex lapidibus politis magnis et pre
ciosis materiis in parietibus et opera illa
instanter fieri et suffragare et prosperare
in manibus eorum et in omni gloria co

diligentissime perfici. Tunc interrogavimus
seniores dicentes. Quo permittente vobis
edificatis domum istam et opera hec fun
datis. Ideo autem interrogavimus eos ut
notum faceremus tibi homines et preposi
tos et nomina scripturam prepositorum
postulavimus eos. At illi responderunt no
bis dicentes. Nos sumus servi domini qui
fecit celum et terram et edificata hec domus
ante istos annos multos a rege israel.
magno et fortissimo et consummata est.
et quoniam patres nostri exacerbantes pec
caverunt in deum israel tradi
dit eos in manus nabuchodonosor regis
babylonie regis chaldeorum et domum
istam demolientes incenderunt et popu
lum captivum duxerunt in babyloniam.
In primo anno regnante cyro in regione
babylonie scripsit cyrus rex domum istam
edificare et illa sacra vasa aurea et argen
tea que extulerat nabuchodonosor de domo
que est in ierusalem et consecraverat ea in suo
IV templo. Rursus protulit ea cyrus rex de tem
plo quod erat in babylonia. et tradita sunt
zorobabel. et salmanassaro sub regulo
Et preceptum est eis ut offerrent hec vasa
et reponerent in templo quod erat in ie
rusalem et templum ipsum dei edificare
in loco suo. Tunc salmanassarus substi
tuit fundamenta domus domini que est
in ierusalem et ex eo usque nunc edificatur et
non accepit consummationem. Nunc er
go si iudicatur a te o rex perquiratur in re
galibus bibliothecis cyri regis que sunt in
babylonia et si inventum fuerit in consi
lio regis cyri ceptam esse structuram do
mus domini que est in ierusalem et iudica
bitur a domino rege nostro scribat de his no
bis. Tunc rex darius precepit inquiri in
al' nus bibliothecis. et inventus est in egbathanis
oppido quod est in media regione locus
unus in quo scripta erant ista. Anno
primo regnante cyro rex cyrus precepit
domum domini que est in ierusalem edificare
ubi incendebant igni assiduo. cuius
altitudo sit cubitorum decem. et latitudo
cubitorum .lx. quadratum lapidibus politis
tribus et meniano ligno eiusdem regi
onis et meniano uno novo et impen
dium dari de domo regis cyri et sacra vasa do
mus domini tam aurea quam argen
tea que extulit nabuchodonosor in domum
que est in ierusalem ubi erant posita ut po
nantur illuc. Precepit autem curam agere si

sennem sub regulum syrie et ph[...]
et satrabuzanem et sodales eius [...]
ordinati erant in syria et phenice [...]
ces. ut abstinerent se ab eodem loco. [...]
ego quoque precepi totum edificare [...]
spexi ut adiuvent eos qui sunt ex ca[...]
ivitate iudeorum donec consummetur [...]
plum edis domini et a decimatione tri[...]
torum syrie coeles et fenices dilig[...]
quantitatem dari his omnibus ad [...]
ficium domini zorobabel prefecto [...]
ros et arietes et agnos. Similiter [...]
frumentum et sal. et vinum et o[...]
instanter per singulas annos. pro ut [...]
dotes qui sunt in ierusalem dictaver[...]
consumi cotidie sine ulla dilatio[...]
offerantur libationes deo summo [...]
rege et pueris eius et orent pro ipso[...]
vita et denuntietur ut quicumque [...]
gressi fuerint aliquid ex his que [...]
ta sunt aut spreverint accipia[...]
num de suis propriis et suspenda[...]
bona quoque ipsorum regi asscribantur [...]
ea et dominus cuius nomen inv[...]
tum est ibi exterminet omnem re[...]
et gentem qui manum suam e[...]
derit prohibere aut male tractare [...]
mum domini illam que est in [...]
ego darius rex decrevi quam dili[...]
tissime secundum hec fieri. VII.

Tunc sisennes sub regulus [...]
lem syrie et phenicem et sa[...]
zanes et sodales, obsecuti his que a [...]
rege decreta erant insistebant sacr[...]
operibus diligentissime cooperantes [...]
senioribus iudeorum principibus [...]
et prosperata sunt sacra sancta op[...]
prophetantibus aggeo et zacharia p[...]
et consummaverunt omnia p[...]
domini dei israel. et ex consilio [...]
ri et darii et artaxerxis regis per[...]
Et consummata est domus no[...]
ad tertiam et vicesimam diem [...]
sis adar. sexto anno darii regis [...]
cerunt filii israel et sacerdotes. e[...]
te et ceteri qui erant ex captivi[...]
appositi sunt secundum ea que [...]
sunt in libro moysi. Et optuler[...]
dedicatione templi domini. tau[...]
arietes. cc. agnos. cccc. et hedos p[...]
peccatis universi israel. xii. secundum [...]
merum tribuum israel. Et stete[...]
sacerdotes et levite amicti stolis [...]
bus super opera domini dei israel [...]

uolumini moysi et hostiarii per singulas ia-
nuas. Et egerunt filii israel cum his qui
erant ex captiuitate illud phase .xiiij.
luna mensis primi. quando sanctificati
fuerant sacerdotes et leuite et omnes filii
captiuitatis non sunt simul sanctificati
quia leuite omnes simul sanctificati sunt
et immolauerunt phase uniuersis filiis
captiuitatis et fratribus suis sacerdotibus et
sibimetipsis et manducauerunt filii israel
qui erant ex captiuitate omnes qui recona-
uerant ab omnibus execrationibus gentium
terre querentes dominum. et celebrauerunt
diem festum azimorum .vij. diebus epulan-
tes in conspectu domini quoniam conuer-
terat consilium regis assiriorum in eos
ut confortaret manus eorum ad opera domus domini
dei israel. Et post hunc regnante artax-
erse rege persarum accessit esdras filius a-
zarie. filii elchie. filii salome. filii sadduch.
filii achitob. filii amon. filii azarie. filii
bocce. filii abisue. filii finees. filii eleazari
filii aaron primi sacerdotis. Hic esdras as-
cendit de babylonia cum esset scriba et in-
geniosus in lege moysi que data est a do-
mino israel ducere et facere. Et dedit ei rex
gloriam quod inuenisset graciam in om-
ni dignitate et desiderio in conspectu eius.
Et ascenderunt simul cum ipso ex filiis
israel et sacerdotibus et leuitis et sacris can-
toribus templi et hostiariis et seruis tem-
pli in ierusalem. Anno .vij. regnante artax-
erse rege. v. mense hic annus septimus est
regni. Exeuntes autem de babylonia
primo iunio quinti mensis uenerunt
ierosolimam iuxta precepta eius secundum
prosperitatem itineris a domino ipso datam.
Nam in his cum esdras magnam disci-
plinam obtinebat ne pretermitteret quic-
quam eorum que essent in lege domini et
preceptis et docendo uniuersum israel
omne iusticiam et iudicium. Accedentes
autem qui scribebant scripta artax-
erxis regis tradiderunt scriptum quod
uenerat ab artaxerse rege ad esdram
sacerdotem et lectorem legis domini cu-
ius exemplum subiectum est. viij.

Rex artaxerses esdre sacerdoti et lec-
tori legis domini salutem. Humani-
tati ego indicans et beneficiis precepi eos
qui desiderant ex gente iudeorum sua
sponte et ex sacerdotibus et leuitis qui sunt
in regno meo comitari tecum in ierusalem.
Si qui ergo cupiunt ire tecum con-
ueniant et proficiscantur sicut placuit mihi
et vij. amicis suis meis consiliariis ut ui-
sitent ea que aguntur secundum iudeam et
ierusalem obseruantes ~~leges~~ sicut habes in le-
ge domini et ferant munera domino israel
que uoui ego et amici ierusalem et omne au-
rum et argentum quod inuentum fuerit in
regione babylonie domino in ierusalem cum
illo quod donatum pro ipsa gente in templo
domini eorum quod est in ierusalem
ut colligatur hoc aurum et argentum
et tauros et arietes et agnos et hedos et
que his sunt congruentia ut offerant
hostias domino super altare domini ipso-
rum quod est in ierusalem. Et omnia quecum-
que uolueris cum fratribus tuis facere auro et
argento perfice pro uoluntate tua secundum al' perficeris
preceptum domini dei tui et sacra sancta
uasa que data sunt tibi ad opera domus
domini dei tui que est in ierusalem et cetera
quecumque tibi subuenerint ad opera templi
dei tui dabis de regali gazophilacio cum
uolueris cum fratribus tuis facere auro et ar-
gento perfice secundum uoluntatem do-
mini. Et ego rex artaxerses precepi custo- quidem
dibus thesaurorum syrie et phenicis ut
quecumque scripserit esdras sacerdos et
lector legis domini diligenter detur ei usque
ad argenti talenta .c. similiter et auri usque
ad frumenti modios .c. et uini amphoras
.c. et alia quecumque habundant sine taxa-
cione. Et omnia secundum legem dei fi-
ant in altissimo ne forte exurgat ira in
regno regis et filii et filiorum eius. Uo-
bis autem dicitur ut omnibus sacerdotibus
et leuitis et sacris cantoribus et seruis tem-
pli et scribis templi huius nullum tribu-
tum neque ulla alia indictio irrogetur
neque habeat quisquam potestatem obicere
eis quicquam. Tu autem hesdras secundum
sapienciam dei constitue iudices et arbi-
tros in tota syria et phenice et omnes
qui legem dei tui nouerint doce ut quot-
quot transgressi fuerint legem dei diligen-
ter plectantur siue morte siue cruciatu
siue et pecunie mulctacione uel abduci-
one. Et dixit esdras scriba. Benedictus do-
minus deus patrum nostrorum qui dedit
uoluntatem hanc in cor regis clarifi-
care domum suam que est in ierusalem et
me honorificauit in conspectu regis et
consiliariorum et amicorum eius et
principatorum eius et ego confortatus ani-
mo factus sum secundum opitulaci-

onem domum dei mei. Et congregaui
ex israel uiros ut simul ascenderent me
cum. Et hij sunt prepositi secundum fa
milias suas et principatus per nationes eo
rum qui mecum ascenderunt de baby
lonia in regno artaxersis. Ex filijs phi
nees gersonimus. Ex filijs ithamar danie
lus. Filiorum dauid athus filius secelie.
Ex filijs phares zacharias et cum eo recen
si sunt uiri .c.l. Ex filijs ducti moab elioenai
al' moabylionis — abylonimas zarei et cum ipso uiri .cc. l.
Ex filijs sachenias iezias zethech. et cum
ipso uiri .ccc.l. Ex filijs sola masias gotho
al' ipso — lia et cum ipsis uiri .lxx. Ex filijs sapha
tie zarias michel et cum ipso uiri .lxxx.
Ex filijs ioab abdias iezeli et cum ipso uiri
.cc. xx. Ex filijs banie salmoth filius io
saphie et cum ipso uiri .c. lx. Ex filijs bere
zacharias bebei et cum ipso uiri ducenti
viij. Ex filijs asathno channes acharie
et cum ipso uiri .c. x. Ex filijs adonicham
ipsis postremi et hec sunt nomina eo
rum: elefalam filius iehel. et semeias et cum
ipso uiri .lxx. Et congregaui eos ad flu
uium qui decurrit thia et mansimus illic
diebus tribus et recognoui eos et ex
filijs sacerdotum et leuitarum non in
ueni ibi. et misi ad eleazarum et ariae
loin. et masman et malobem et enaa
than et samea et ioribum. nathan
ennagam zachariam et mosolamum
principes doctores et peritos et dixi eis ut ve
nirent ad iuddeum qui erat apud locum
gazophilatij. et mandaui eis ut dicerent
iuddeo et fratribus eius et illis qui erant in
gazophilacio ut mitterent nobis eos
qui sacerdocio fungerentur in domo do
mini dei nostri et adduxerunt nobis se
cundum manum ualidam domini dei
nostri uirum peritos ex filijs mooli filij leui
filij israel sebeiam et filios et fratres qui
erant .xviij. asbiam. et annum. Ex filijs
chananei et filij eorum. uiri .xx. et ex eis
qui in templo seruiebant quos dedit da
uid et ipsi principes ad operationem le
uitis templo seruientium .cc. xx. Omnia
nomina significata sunt in scripturis
et noui illic ieiunium iuxta menbra mea
spiritu domini ut quererem ab eo bonum
iter nobis et qui nobiscum erant ex fi
lijs et pecoribus propter insidias. Erubui enim
petere a rege pedites et equites in comita
tu tutele gratia contra aduersarios nostros. Dix
imus enim regi quoniam uirtus domini

erit cum eis qui inquirunt eum in
effectu. Et ieiunium deprecati sumus
deum nostrum secundum hoc quem ex
pectauimus habuimus et comportes fac
tus deo nostro et separaui ex plebis pre
sitis et sacerdotibus templi uiros xij.
b sebiam et asaniam et cum eis ex fr
atribus eorum uiros x. Et appendi eis argen
tum et aurum et uasa sacerdotalia domi
num dei nostri que donauerat rex et consi
liarij eius et principes et omnis is
et cum appendissem. tradidi argenti
talenta .c. l. uasa argentorum ta
.c. et auri talenta .c. et uasorum au
sep tes. xx. et uasa erea de bono
to splendentia .xii. auri spem redi
Et dixi eis et uos sancti estis domino e
ta sunt sancta et aurum et argen
notum est domino deo patrum nostro
Vigilate et custodite donec tradat
plebis prepositis et sacerdotibus et
et principibus ciuitatum israel
ierlm in pastoforio domus dei
hij qui susceperunt sacerdotes e
aurum et argentum et uasa q
in ierlm in . . . tulunt in templ
et promouimus a flumio thia
mensis primi ut quererem iu
in ierlm. Et cum factus fuiss
dies quarta autem die pond
aurum et argentum traditum
domo domini dei nostri in manu
uiri sacerdoti et cum ipso erat e
lius phinees et erant cum ipsis
dus filius ihu et medias et ben
leuite ad numerum et ad pondus
sa et scriptum est pondus ipsorum
dem hora. Qui autem uener
captiuitate obtulerunt sacrific
mum israel. tauros xij. pro
aries .lxxx. vj agnos .lxxij. h
pecco. xii. et pro salute uaccas.
nia in sacrificium domini e
runt precepta legis regalibus
toribus. et regulis coelen syrie
tes et honorificauerunt gent
templum domini. Et consumma
accesserunt ad me prepositi
Non segregauerunt genus israel
cipes et sacerdototes et leuite
gene gentes. et nationes ne
dinas suas achananeas et
phereceis et iebuzeas et moab
ajs et ydumeas. Comunici

filiabus eorum et ipsi et filii eorum et com
mixtum est semen sanctum alienige
nis gentibus terre et particeps erant p
rimi et magistratus iniquitatis huius
ab initio ipsius. Cumque et mox ut audivi
istum sermonem, scidi vestimenta et sacrum tuni
cam et avulsi capillos capitis et barbe
mee et sedi dolens et mestus. Et convenerunt ad
me quotquot tunc movebantur in verbo
domini dei israel, me lugente super in
iquitatem istam. Et sedebam tristis usque
ad vespertinum sacrificium et surgens a
ieiunio conscissa habens vestimenta et
sacrum amictum ingeniculans et exten
dens manus ad dominum dicebam. Do
mine confusus sum et reveritus sum an
te faciem tuam. Peccata enim nostra mul
tiplicata sunt super capita nostra et iniq
uitates nostre exaltate sunt usque in celum. Quem
a temporibus patrum nostrorum sumus
in magno peccato usque hunc diem, et pro
peccata nostra et patrum nostrorum sumus
tradita cum fratribus nostris et cum sacerdotibus
nostris et regibus terre in gladium et capti
vitatem et depredationem cum confusi
one usque in hodiernum diem, et nunc
quantulum est quod contigerit nobis
nostra abs te domine deus dereliquere
nobis radicem et nomen in locum
sanctificationis tue detegere luminare
nostrum in domo dei nostri dare nobis ci
bum in tempore servitutis nostre, et cum
serviremus non sumus derelicti a do
mino deo nostro. Sed constituit nos in gra
tia coram regibus persarum dare cibum et
clarificare templum domini dei nostri et
edificare deserta syon dare nobis stabili
tatem in iuda et ierusalem. Et nunc quid
dicimus domine habentes hec? Transgres
si enim sumus precepta tua que dedisti
in manus puerorum tuorum, dicens.
Quoniam terra in quam introistis possidere
hereditatem eius terra polluta est com
munionibus alienigenarum terre et inmun
diciis eorum repleverunt eam tota im
mundicia sua. Et nunc filias nostras non
coniungetis filiis eorum et filias eorum
non accipietis filiis nostris. Et non in
quiretis pacem horum cum illis omni tem
pore ut invalescentes manducetis op
tima terre et hereditatem distribuatis fi
liis vestris usque in evum. Et que contin
gunt nobis omnia fiunt propter opera nostra
maligna et magna peccata nostra et dedis

ti nobis talem radicem et rursum ver
si sumus transgredi legittima tua ut co
misceremur in inmundicie alienigenarum
gentium terre huius. Domine irasceris
nobis perdere nos. Quo adusque non relin
quatur radix et semen nostrum? Domine ‖ al' nomen
deus israel, verax es. Derelicta est enim ra
dix usque in hodiernum diem. Ecce nunc
sumus in conspectu tuo in iniquitatibus
nostris. Non est enim adhuc stare ante te
in his. Et cum orando confiteretur es
dras flens humi prostratus ante templum
congregati sunt ante eum ex ierusalem tur
ba multa valde viri et mulieres et iuve
nes et iuvencule. Fletus enim erat
magnus multitudine populi. Et cum
clamasset iechonias iechi ex filiis israel
dixit esdre: Nos in dominum peccavimus ‖ al' esdras
qui collocavimus nobis in matrimoni
um mulieres alienigenas ex gentibus
terre et nunc est super omnem israel. In
his ergo sit iusiurandum a domino expelle
omnes uxores nostras que ex alienigenis
sunt cum filiis earum sicut tibi decretum
est a maioribus secundum legem domini. Ex
urgens explica. Ad te enim spectat, hii ne
gotium et nos tecum sumus. Viriliter
fac. Et exurgens esdras adiuravit princi ‖ Al' hic incipit c. ix.
pes sacerdotum et levitas et omnem israel
facere secundum omnia hec. Et iuravie
runt. runt · ix ·

IX

Et exurgens esdras ab ante atrium
templi abiit in pastoforium iona
the filii nasabi. Et hospitatus illic non
gustavit panem nec aquam bibit super in
iquitates multitudinis. Et facta est predi
catio in omni iuda et in ierusalem om
nibus qui erant ex captivitate congregati
in ierusalem ut quicumque non occurrerit
biduo aut triduo dierum secundum iudici
um assidentium seniorum tollerentur
facultates sue et ipse alienus induceretur
a multitudine captivitatis. Et congregati
sunt omnes qui erant ex tribu iuda et
beniamin in tribus diebus in ierusalem. Hic
mensis est nonus vicesimus dies mensis
et sedit omnis multitudo in area templi
trementes pro peccato et ymen presentem. Exur
gens esdras dixit illis: Vos inique fecistis
collocando vobis in matrimonium ux
ores alienigenas ut adderetis super peccata
israel. Et nunc date confessionem et mag
nificentiam domino deo patrum nostrorum et
facite voluntatem eius et discedite a

a gentib; terre et ab uxorib; alienigenis
et clamauit. Omnis multitudo et dixerunt
voce magna sicut dixisti facimus Sed
quoniam multitudo magna est tempus
hybernum et non possumus in subdia
li stare et hoc opus non est unius diei
nec bidui multum enim in his peccauimus.
Stent prepositi multitudinis et omnes qui
nobiscum inhabitant et quotquot
habent apud se uxores alienigenas et
assistant accepto tempore ex omni loco
presbiteri et iudices usque quo soluant iram
domini negotii huius. Jonathas autem
filius ezeli et ozias techam susceperunt se
cundum hec et bosoramus et leuis et
sabbateus simul cooperati sunt cum illis
Et steterunt secundum hec omnia uni
uersi qui erant ex captiuitate. Et elegit si
bi uiros esdras sacerdos principes mag
nos de patrib; eorum secundum nomina
Et consederunt nouilunio mensis de
cimi examinare negotium istud. Et de
terminatum est de uiris qui habebant
uxores alienigenas usque ad neome
nia primi mensis. Et inuenti sunt ex
sacerdotib; permixti qui habebant alie
nigenas uxores ex filiis ihesu filii io
sedech et fratrib; eius maseas et eliazer
et ioribus et ioadens Et miserunt manus
ut expellerent uxores suas et ad li tan
dum in exorationem arietem pro ig
norantia sua. Et ex filiis semmeri
masseas et esses et ieleth et azarias Et
ex filiis fossore lionaasias ysmaeth et
nathanae iussio ieddus et tallsas Et
ex leuitis iosabdus et semeis et colius
et calitas et facteas et colitas et elionas
et ex sacris cantorib; eliasib zac
curus Et ex hostiariis salumus et tol
banes. Et ex israel filiis fozoroth et remias
et geddias et melchias et michelus et ele
azys et iemmechias et bannas. Et ex
filiis iolaman thamas et zacharias
ierzelus et iobdius et erimoth et elias.
Et ex filiis zatom eliadas ~~et eliadas~~ et
eliasimus et othias et larimoth et zab
dis et tebedias. Et ex filiis bebe iohannes
et amanias et zabdias et emius. Et
ex filiis banni olamus et mamuchus et
ieddeus et iasub et asabus et ierimoth
Et ex filiis addin naatus et moosias et
calcreus et manias et baseas matha
nias et beseel et bonnus et manasses
Et ex filiis nnaan ionnas et aseas et mel

chias et sameas et symon ben...
et malchus et maras. Et ex filiis ...
mr aneus mathathias et ban...
eliphalath et manasses et sem...
filiis banni ieremias et moodias ...
bramus et iohel et baneas et p...
nias et marimoth et eliasib et ma...
us et eliasis et ozias et dielus et ...
us et sambeis et iosephus. Et ex fili...
bei pedelus et mathathias et zab...
zethedi sedini et iesei baneas. Omnes
coniunxerunt sibi uxores alienig...
et dimiserunt eas cum filiis. Et in...
bauerunt sacerdotes et leuite et qui ...
ex israel in ierusalem et in tota regione ...
nouilunio mensis vii. Et erant fili...
in commemorationib; suis et cong...
ta est omnis multitudo simul in ...
que est ab oriente porte sacre. Et dixerunt ...
esdre pontifici dixerunt et lectori ut ...
ferrent legem moysi que tradita ...
domino deo israel. Et attulit esdras ...
tifex legem omni multitudini ...
a uiro usque ad mulierem et omni...
sacerdotib; audire legem in nou...
nio mensis septimi. et legebat in ...
que est ante sacrum porticum templi ...
ma luce usque ad uesperam coram ...
mulieres. Et dederunt omnes ...
ad legem. Et stetit esdras sacerdos ...
legis super ligneum tribunal quod ...
tum erat et steterunt ad eum ...
thias et samus. ananias. az...
urias. ezechias et balsamus ad ...
teram et ad sinistram faldens ...
malachias. abusthas. sabus ...
as. et zacharias. Et assumpsit ...
librum coram omni multitudine ...
presidebat enim in gloria in ...
omnium et cum absoluisset legem ...
nes recti steterunt et benedixit ...
dominum deum altissimum ...
sabaoth omnipotentem. Et resp...
omnis populus amen. Et ele...
sursum manib; procidentes in ...
adorauerunt dominum et iussi...
ut docerent legem iesus et ...
sarabias et iadin et acubus ...
et caluthes. et azarias et ioradus ...
mas et filias leuite qui doce...
domini et in multitudine leg...
gem domini et preferebant ...
eos qui intelligebant lectionem ...
dixit ad maiores esdre pontifici ...

al' enanus

et levitis qui docebant multitudinem di
cens. Dies hic sanctus est domino. Et
omnes flebant cum audissent legem
et dixit esdras. Digressi ergo manducate
te pinguissima queque et bibite dulcissima
queque et mittite munera hys qui non
habent sanctus est enim dies domini
et nolite mesti esse. Dns enim clarifica
bit vos. et levite denuntiabant in pu
in publico omnibus dicentes. Dies hic
sanctus est nolite mesti esse. Et abierunt.
omnes manducare et bibere et epulari
et dare munera hys qui non habebant et
epulentur. Magnifice enim sunt exal
tati verbis quibus edocti sunt et congrega
ti sunt universi in ierusalem. celebrare leviti
am secundum testamentum domini
dei israel Incipit prologus tobie

Chromatio et heliodoro
episcopis ieronimus pres
biter in domino salutem.
Mirari non desino ex
actionis vestre instan
tiam. Exigitis enim
ut librum chaldeo sermone conscriptum
ad latinum stilum traham librum utique
tobie. quem hebrei de cathalogo divi
narum scripturarum secantes: hys
que agiografa memorant manci
parunt. Feci satis desiderio vestro. non tamen
meo studio. Arguunt enim nos hebreorum
studia et imputant nobis contra suum
canonem latinis auribus ista transferre
Sed melius esse iudicans phariseorum
displicere iudicio et episcoporum iussionibus
deservire: institi ut potui. Et quia vicina
est chaldeorum lingua sermoni hebraico:
utriusque lingue peritissimum loquacem
repperiens unius diei laborem arripui. Et
quicquid ille michi hebraicis verbis ex
pressit: hec ego accito notario sermonibus
latinis exposui. Et orationibus vestris mer
cedem huius operis compensabo cum gratum
vobis didicero me quod iubere estis dig
nati complesse. Tobias filius anan
yel ex tribu ... neptalim de civitate
anyhel que est in regione galilee capti
vus ductus est a salmanasar rege assy
riorum in ninive. vir in timorem dei
summus in opere magnificus. in misericordia
gloriosus in exequiarum curis devotus
Qui dum mortuos sepeliret. et ...
pateret: oculorum lumine caruit. et
post tenebras reseratis oculis lumen
claritatis ... recepit. Iacet in ninive
sepultus i... ce. Incipit liber tobie

Tobias ex tribu
et civitate nepta
lim que est in
superioribus ga
lilee super naason
post viam que
ducit ad occiden
tem in sinistro
habens civitatem
sephet: cum captus esset in diebus salma
nasar regis assyriorum in captivitate
tamen positus. viam veritatis non deseruit
ita ut omnia que habere poterat. coti
die concaptivis fratribus qui erant ex eius
genere impertiret. Cumque esset iunior om
nibus in tribu neptalim: nichil tamen
puerile gessit in opere. Denique cum irent
omnes ad vitulos aureos quos ieroboam
fecerat rex israel: hic solus fugiebat conso
cia omnium. sed pergebat ad ierusalem ad tem
plum domini et ibi adorabat dominum
deum suum israel: omnia primitiva
sua et decimas suas fideliter offerens. ita
ut in tertio anno proselitis et advenis minis
traret omnem decimationem. Hec et hys
similia secundum legem dei puerulus
observabat. Cum vero factus esset vir: ac
cepit uxorem annam ex tribu sua. et
genuit ex ea filium nomen suum impo
nens ei. quem ab infantia timere deum
docuit. et abstinere ab omni peccato. Igitur
cum per captivitatem devenisset cum ux
ore sua et filio in civitatem niniven cum
omni tribu sua et omnes ederent ex cibis
gentilium: iste custodivit animam su
am et numquam contaminatus est in es
cis eorum. Et quoniam memor fuit do
mini in toto corde suo: dedit illi dominus
gratiam in conspectu salmanasar regis
et dedit ei potestatem quocumque vellet
ire habens libertatem quecumque facere
voluisset. Pergebat ergo per omnes qui
erant in captivitate. et monita salutis
dabat eis. Cum autem venisset in rages
civitatem medorum et ex hys quibus
honoratus fuerat a rege habuisset .x. ta
lenta argenti et cum multa turba ge
neris sui gabelum egentem videret qui
erat ex tribu eius: sub cyrographo dedit
illi memoratum pondus argenti. post
multum vero temporis mortuo sal
manasar rege cum regnaret senna

cherib filius eius pro eo et filios israel
exosos haberet in conspectu suo. tobias
pergebat cotidie per omnem cognationem
suam et consolabatur eos: et dividebat u
nicuique prout poterat de facultatibus suis.
Esurientes alebat. nudisque vestimenta
prebebat et mortuis atque occisis sepulturam
sollicitus exhibebat. Denique cum reversus
esset rex sennacherib fugiens a iudea pla
gam quam circa eum deus fecerat propter
blasphemiam suam. et iratus multos
occideret ex filiis israel: tobias sepeliebat
corpora eorum. At ubi nunciatum est re
gi: iussit eum occidi et tulit ei omnem
substantiam eius. Tobias vero vero cum
filio suo et cum uxore fugiens nudus
latuit quia multi diligebant eum.
Post dies vero .xl. et .v. occiderunt regem
filii ipsius et reversus est tobias ad do
mum suam et omnis facultas eius re
II stituta est ei. · II ·
Post hec vero cum esset dies festus
domini et factum esset prandium bonum
in domo tobie: dixit filio suo. Vade et adduc
aliquos ex tribu nostra timentes deum. ut
epulentur simul nobiscum. Cumque abisset
reversus nunciavit unum ex filiis israel
iugulatum iacere in platea. Statimque
exiliens de accubitu suo: relinquens pran
dium ieiunus pervenit ad corpus et tol
lens illud portavit ad domum suam oc
culte. ut dum sol occubuisset caute sepeliret
eum. Cumque occultasset corpus: mandu
cavit panem cum luctu et tremore: me
morans illum sermonem quem dixit domi
nus per amos prophetam. Dies festi vestri
convertentur in lamentationem et luctum.
Cum vero sol occubuisset abiit et sepelivit
eum. Arguebant autem illum omnes
proximi sui dicentes. Iam huius rei causa
interfici iussus es. et vix effugisti mortis
imperium et iterum sepelis mortuos.
Sed tobias plus timens deum quam re
gem: rapiebat corpora occisorum et occul
tabat in domo sua et in mediis noctibus se
peliebat ea. Contigit autem ut quadam
die cum fatigatus a sepultura veniens
domum suam iactasset se iuxta parietem
et obdormisset: ex nido hirundinum dor
mienti illi calida stercora inciderent su
per oculos eius et fieret cecus. Hanc autem
temptationem ideo permisit dominus e
venire illi ut posteris daretur exemplum
patientie eius sicut et sancti iob. Nam

cum ab infantia sua deum sem[per ti]
muerit. et mandata eius custodi[erit non]
est contristatus contra deum q[uod]
plaga cecitatis evenerit ei. sed im[mobilis]
in dei timore permansit agens [gratias deo]
omnibus diebus vite sue. Nam sic[ut beato]
iob insultabant reges: ita isti pa[rentes et]
cognati eius et irridebant vitam [eius di]
centes. Ubi est spes tua pro qua [elemosy]
nas et sepulturas faciebas. Tobias [vero]
increpabat eos dicens. Nolite ita [loqui]
quoniam filii sanctorum sumus [et vi]
tam illam expectamus quam deus da[turus]
est his qui fidem suam numquam m[utant]
ab eo. Anna vero uxor eius ibat [ad tex]
trinum opus cotidie et de labore m[anuum]
suarum victum quem consequi p[oterat de]
ferebat. Unde factum est ut he[dum ca]
prarum accipiens detulisset dom[um. Cu]
ius cum vocem balantis vir eius [audisset]
dixit. Videte ne forte furtivus s[it. Red]
dite eum dominis suis quia n[on licet]
nobis ex furto aliquid edere aut [contin]
gere. Ad hec uxor eius irata [respondit.]
Manifeste vana facta est spes [tua et]
elemosine tue modo apparue[runt. Atque]
his et aliis huiusmodi verbis [insulta]
bat ei. · III ·
Tunc tobias ingemuit et [cepit]
orare cum lacrimis dicens. Iu[stus es]
domine et omnia iudicia tua [iusta]
sunt et omnes vie tue misericordia et [veritas]
et iudicium. Et nunc domine m[emor es]
to mei et ne vindictam s[umas]
de peccatis meis. neque reminisc[aris de]
licta mea vel parentum meorum
non obedivimus preceptis tuis
diti sumus in direptionem et [capti]
tatem et mortem et in fabulam [et in im]
properium omnibus nationibus [in quibus]
dispersisti nos. Et nunc domine [magna]
sunt iudicia tua quia non eg[imus]
secundum precepta tua et non [am]
bulavimus sinceriter coram [te. Et]
nunc domine secundum vo[luntatem]
tuam fac mecum misericordiam. et p[recipe in]
pace recipi spiritum meum. Expe[dit enim]
michi mori magis quam vi[vere. Eo]
dem itaque die contigit ut sara fi[lia raguel]
hel in civitate medorum et ipsa [audiret]
improperium ab una ex ancill[is patris]
sui. quoniam tradita fuerat [septem vi]
ris et demonium nomine [asmodeus occi]
derat eos mox ut ingre[ssi fuissent ad eam.]

sent ad eam Ergo cum pro culpa sua in
creparet puellam: respondit ei dicens.
Amplius ex te non videamus filium aut
filiam super terram interfectrix virorum
tuorum. Numquid et me occidere vis
sicut et iam septem occidisti viros. Ad
hanc vocem perrexit in superius cubicu
lum domus sue. et tribus diebus et tribus
noctibus non manducavit neque bibit. Sed
in oracionibus persistens cum lacrimis de
precabatur dominum. ut ab isto improperio
liberaret eam. Factum est autem ter
cia die dum compleret oracionem: bene
dicens dominum compleret dixit. Bene
dictum est nomen tuum domine deus pa
trum nostrorum qui cum iratus fueris mi
sericordiam facies. et in tempore tribulacionis
peccata dimittis hiis qui invocant te
Ad te domine faciem meam converto: ad
te oculos meos erigo. Peto domine ut
de vinculo improperii huius absolvas
me. Aut certe desuper terram eripias me
Tu scis domine quia numquam concupi
vi virum et mundam servavi animam
meam ab omni concupiscencia. Numquam
cum ludentibus miscui me. neque cum hiis
qui in levitate ambulant participem
me prebui. Virum autem cum timore
tuo non libidine mea consensi suscip
ere. Aut ego indigna fui illis. aut illi
michi forsitan digni non fuerunt quia
forsitan viro alio conservasti me. Non
est enim in hominis potestate consilium
tuum. Hoc autem certum habet omnis
qui colit te: quia vita eius si in pro
bacione fuit coronabitur. Si autem
in tribulacione fuit liberabitur. Et si
in correpcione fuit: ad misericordiam tuam per
venire licebit. Non enim delectaris in
perdicionibus nostris quia post tempestatem
tranquillum facis et post lacrimacio
nem et fletum exultacionem infundis
Sit nomen tuum deus israel bene
dictum in secula. In illo tempore exau
dite sunt preces amborum in conspectu
glorie summi dei et missus est angelus
domini sanctus raphael ut curaret
eos ambos: quorum uno tempore fu
erit oracio in conspectu domini recitata. IIII.
Igitur cum tobias putaret oracionem
suam exaudiri ut mori potuisset: vo
cavit ad se tobiam filium suum. dixitque
ei. Audi fili mi verba oris mei et
ea in corde tuo quasi fundamentum
constitue. Cum acceperit deus animam
meam corpus meum sepeli et honorem
habebis matri tue omnibus diebus vite
eius. Memor enim esse debes que et quan
ta pericula passa sit propter te in utero
suo. Cum autem et ipsa compleverit tem
pus vite sue: sepelies eam circa me Om
nibus autem diebus vite tue deum in men
te habeto et cave ne aliquando consentias
peccato et pretermittas precepta dei nostri
Ex substantia tua fac elemosinam et
noli avertere faciem tuam ab ullo pau
pere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur fa
cies domini. Quomodo potueris: ita esto
misericors. Si multum tibi fuit: ha
bundanter tribue si exiguum fuerit exi
guum libenter impartiri stude. Premium
enim bonum tibi thezaurizas in die ne
cessitatis quoniam elemosina ab om
ni peccato et a morte liberat. et non patietur
animam ire in tenebras. Fiducia mag
na erit coram summo deo elemosina
omnibus qui faciunt eam. Attende tibi
fili mi ab omni fornicatione et preter
uxorem tuam numquam paciaris crimen
scire Superbiam numquam in tuo sensu
aut in tuo verbo dominari permittas.
In ipsa enim initium sumpsit omnis per
dicio. Quicumque tibi aliquid operatus
fuit: statim mercedem eius restitue et
merces mercennarii apud te omnino non
maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi: non
vide ne alteri tu aliquando facias Pa
nem tuum cum esurientibus et egenis co
mede et de vestimentis tuis nudos tege
Panem tuum et vinum tuum super se
pulturam iusti constitue. et noli ex eo
manducare et bibere cum peccatoribus.
Consilium semper a sapiente perquire
Omni tempore benedic dominum et pete
ab eo ut vias tuas dirigat et omnia con
silia tua in ipso permaneant. Indico etiam ti
bi fili mi dedisse me x talenta argenti
dum adhuc infantulus esses gabelo in
rages civitatem medorum et cyrogra
phum eius apud me habeo et ideo perqui
re quomodo ad eum pervenias et recipi
as ab eo supra memoratum pondus ar
genti et restituas ei cyrographum suum.
Noli timere fili mi. Pauperem quidem
vitam gerimus sed multa bona habebi
mus si timuerimus dominum et recesseri
mus ab omni peccato et fecerimus
bene

V Tunc tobias respondit patri suo · v ·
et dixit Omnia quecumque precepisti
michi faciam pater Quomodo autem
hanc pecuniam requiram ignoro Ille
me nescit et ego illum: ignoro. Quod
signum dabo ei? Sed neque viam per
quam pergatur illuc aliquando cognovi
Tunc pater suus Respondit et dixit illi
Cyrographum quidem eius penes me
habeo quod dum illi ostenderis: statim tibi
restituet pecuniam. Sed perge nunc et
inquire tibi aliquem fidelem virum qui
eat tecum salva mercede sua dum adhuc
vivo ut recipias eam. Tunc egressus to
bias invenit iuvenem splendidum
stantem precinctum et quasi paratum
ad ambulandum et ignorans quod an
gelus dei esset: salutavit eum et dixit
Unde te habemus bone iuvenis? At ille
respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit
ei Nosti viam que ducit in regionem
medorum? Cui Respondit. Novi. et om
nia itinera eius frequenter ambulavi
et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui
moratur in rages civitate medorum que
posita est in monte ecbatanis. Cui to
bias ait. Sustine me obsecro donec hec
ipsa nunciem patri meo. Tunc ingressus
tobias: indicavit universa hec patri
suo. Super que admiratus pater roga
vit ut introiret ad eum. Ingressus itaque
salutavit eum et dixit. Gaudium tibi
sit semper Et tobias ait Quale gaudi
um michi erit qui in tenebris sedeo
et lumen celi non video? Cui ait iuve
nis Forti animo esto in proximo est ut
a deo cureris. Dixit itaque illi tobias Num
quid poterimus perducere filium meum
ad gabelum in rages civitatem me
dorum? Et cum redieris: restituam tibi
mercedem tuam Et dixit ei angelus.
Ego ducam et reducam eum ad te sa
num Cui tobias Respondit Rogo te
indica michi de qua domo autem de
qua tribu es tu? Cui raphael angelus
dixit. Genus queris mercennarii an
ipsum mercennarium qui cum filio
tuo eat? Sed ne forte sollicitum te red
dam: ego sum azarias ananie mag
ni filius. Et tobias Respondit Ex mag
no genere es tu: sed peto ne irascaris
quod voluerim cognoscere genus tuum
Dixit autem illi angelus Ego sanum
ducam et sanum tibi reducam filium

tuum Respondensque autem tobias
Bene ambuletis et sit deus in itinere
vestro et angelus eius comitetur vo
Tunc paratis omnibus que erant in
portanda fecit tobias vale patri suo et
tri sue et ambulaverunt ambo simul
Cumque profecti essent: cepit flere mater
eius. et dicere. Baculum senectutis
tulisti. et transmisisti a nobis Num
esset pecunia ipsa. pro qua misisti eum
Sufficiebat enim nobis paupertas
divitias computaremus hoc quod
bamus filium nostrum. Dixitque ei tobias
li flere. Salvus perveniet filius noster
nus revertetur ad nos: et oculi
debunt eum. Credo enim quod angelus
dei bonus comitetur ei. et bene disponat
omnia que circa ipsum geruntur ita ut
gaudio revertetur ad nos. Ad hanc
cem cessavit mater eius flere et tacuit.
Profectus que est tobias et
secutus est eum. et mansit
mansione iuxta fluvium tygris
exivit ut lavaret pedes suos: et
piscis immanis exivit ad devorandum
Quem expavescens tobias: clamavit
voce magna dicens. Domine
me. Et dixit ei angelus. Apprehende
branchiam eius. et trahe eum
Quod cum fecisset: attraxit eum
siccum. et palpitare cepit ante pedes
Tunc dixit angelus ei Exentera
piscem et cor eius et fel et iecur
tibi. Sunt enim hec necessaria
medicamenta utiliter. Quod cum
fecit: assavit carnes eius. et secum
lerunt in via. Cetera salierunt
sufficerent eis quousque pervenirent
rages civitatem medorum Tunc
rogavit tobias angelum et dixit
Obsecro te azaria frater ut dicas
quod remedium habebunt ista
de pisce servari iussisti Respon
que angelus dixit ei Cordis eius
particulam si super carbones pon
fumus eius extricat omne genus de
sive a viro sive a muliere. ita
non accedit ad eos Et fel valet ad
ungendos oculos in quibus fuerit
go et sanabuntur Et dixit ei.
vis maneamus? Dixitque ei angelus
Hic raguhel nomine. propinquus
de tribu tua. et hic habet filiam
Saram. Sed neque masculum

feminam ullam habet preter eam. Tibi
petere eam. Tibi debetur omnis substan
cia eius. et oportet te eam accipere con
iugem. Peto ergo eam a patre eius. et
dabit tibi eam uxorem. Tunc respon
dit tobias. et dixit ei. Audivi quia tra
dita est uiris. vii. et mortui sunt. Sed
et hoc audivi. quia demonium illos
occidit. Timeo ergo ne forte et michi
hec eveniant. et cum sim unicus pa
rentibus meis. deponam senectutem
illorum cum tristicia ad inferos.
Tunc angelus raphahel dixit ei. Au
di me et ostendam tibi qui sunt quibus
prevalere potest demonium. Hii namque
qui coniugium ita suscipiunt ut deum
a se et a sua mente excludant et sue li
bidini ita vacant sicut equus et mulus
in quibus non est intellectus. habet
potestatem demonium super eos. Tu
autem cum acceperis eam: ingressus
cubiculum tuum per tres dies continens
esto ab ea. et nichil aliud nisi orationibus
vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incen
so iecore piscis: fugabitur demonium.
Secunda vero nocte in copulatione
sanctorum patriarcharum admitteris.
Tercia autem nocte benedictionem con
sequeris ut filii ex vobis incolumes pro
creentur. Transacta autem tercia noc
te: accipies virginem cum timore do
mini et amore filiorum magis quam
libidinis ductus. ut in semine abrahe
benedictionem in filiis consequeris. · vii ·
Ingressi sunt autem ad raguhelem
et suscepit eos raguhel cum gaudio
Intuensque tobiam raguel. dixit anne
uxori sue. Quam similis est iuvenis
iste consobrino meo. Et cum hec dixisset:
ait. Unde estis iuvenes fratres nostri? At
illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus
ex captivitate ninive. Dixit illis ra
guhel. Nostis tobiam fratrem meum?
Qui dixerunt. Novimus. Cumque mul
ta bona loqueretur de eo: Dixit ange
lus ad raguhelem. Tobias de quo
interrogas pater huius est. Et misit
se raguhel et cum lacrimis osculatus
est eum et plorans super collum eius
dixit. Benedictio sit tibi fili mi quia
boni et optimi viri filius es. Et an
na uxor eius et sara filia eius lacri
mate sunt. Postquam autem locuti
sunt: precepit raguel occidi arietem
et parari convivium. Cumque hortaretur
eos discumbere ad prandium: tobias
dixit. Hic ego hodie. non manducabo
neque bibam: nisi prius peticionem
meam confirmes et promittas michi
dare saram filiam tuam. Quo audito
verbo raguel expavit sciens quid evenit
illis. vii. viris qui sunt ingressi ad eam
et timere cepit ne forte et ipse moreretur.
Et cum nutaret nec daret ullum peten
ti responsum: Dixit illi angelus. Noli
timere dare eam isti quoniam huic
timenti deum debetur coniunx filia
tua. propterea alius non potuit habe
re illam. Tunc dixit raguhel. Non du
bito quod deus preces et lacrimas me
as in conspectu suo admiserit. Et cre
do quoniam ideo non fecit ad me ve
nire ut ista coniungeret cognacioni
sue secundum legem moysi. Et nunc
noli dubium gerere quod tibi eam
tradam. et apprehendens dexteram filie
sue: dextere tobie tradidit dicens. Deus
abraham deus ysaac. et deus iacob sit
vobiscum et ipse coniungat vos: im
pleatque benedictionem suam in vobis
Et accepta carta: fecerunt conscriptio
nem coniugii et post hec epulati sunt
benedicentes dominum. Vocavitque ad se
raguel annam uxorem suam preci
piens ei ut prepararet alterum cubicu
lum Et introduxit in illud saram fi
liam suam et lacrimata est. Dixitque ei.
Forti animo esto filia mea. dominus
celi det tibi gaudium pro tedio quod
perpessa es · viii · VIII
Postquam vero cenaverunt: intro
duxerunt iuvenem ad eam. Recordatus
itaque tobias sermonis angeli protulit
de cassidili suo partem iecoris posuitque
eam super carbones vivos:
Tunc raphael angelus apprehendit
demonium et religavit eum in deserto
superioris egypti. Tunc hortatus est
virginem tobias. Dixitque ei. Sara ex
surge et deprecemur deum hodie et
cras et secundo cras. quia istis tribus
noctibus deo coniungimur. Tercia autem
transacta nocte: in nostro erimus con
iugio. Filii quippe sanctorum sumus
et non possumus ita coniungi sicut
et gentes que ignorant deum. Sur
gentes autem pariter instanter orabant
ambo simul ut sanitas daretur eis.

Dixit q3 tobias. Domine deus patrum nostrorum
benedicant te celi et terre. et mare et fontes
et flumina et omnes creature tue que in
eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre.
dedisti q3 ei adiutorium euam. Et nunc
domine tu scis quia non luxurie causa
accipio sororem meam coniugem s3
sola posteritatis dilectione in qua bene
dicatur nomen tuum in secula seculorum.
Dixit itaq3 sara. Miserere nobis domine
miserere nobis. et consenescamus am
bo pariter sani. Et factum est. Circa
pullorum cantum: accersiri iussit ra
guel servos suos ut abirent et foderent
sepulcrum. Dicebat enim ne simili mo
do euenerit ei. quod et ceteris illis .vij. qui
sunt ingressi ad eam. Cumq3 parassent
fossam: reversus ad uxorem suam ra
guhel dixit ei. Mitte unam ex ancillis
tuis ut uideant si mortuus est. et sepeli
amus illum antequam illucescat. At
illa misit unam ex ancillis suis. Que
ingressa cubiculum: repperit eos sal
uos et incolumes. secum pariter dormi
entes. Et reuersa nunciauit. Et reuersa
nunciauit bonum nuncium. Et benedix
erunt deum raguhel videlicet et anna
uxor eius. et dixerunt. Benedicimus te
domine deus israel. quia non contigit
nobis quemadmodum putabamus.
Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam. et
exclusisti nobis a inimicum persequentem
nos. Misertus es autem duobus unicis
Fac eos domine amplius benedicere
te: et sacrificium tibi laudis tue et sue
sanitatis offerre ut cognoscat universitas
gentium quia tu es deus solus in
universa terra. Statim q3 precepit ser
uis suis raguel ut replerent fossam
quam fecerant prius. antequam illucesceret
Uxori autem sue dixit ut instrueret con
uiuium et prepararet omnia que
in cybos erant iter agentibus necessa
ria. Duas quoq3 uaccas pingues et
quatuor arieti occidi fecit et preparari
epulas omnibus uicinis suis et cunctis
amicis. Et adiurauit raguhel tobiam
ut duas ebdomadas moraretur apud
eum. De omnibus autem que possidebat
raguel: dimidiam partem dedit tobie
Et fecit hanc scripturam ut pars dimi
dia que superesset post obitum eorum tobie
domino deveniret. ix.
IX Tunc uocauit ad se tobias ange
lum quem quidem hominem
mabat et dixit ei. Azarias fr
ut auscultes uerba mea. Si me
tradam tibi servum: non ero
nus prouidentie tue. Tamen
te ut assumas tibi animalia
servitia et vadas ad gabelum in
ciuitatem medorum reddas q3
rographum suum et recipias ab
pecuniam et roges eum uenire
tias meas. Scis enim q3 quo
numerat dies pater meus. Et si tar
una die plus: contristabitur ani
eius. Et certe uides quomodo
coniurauit me. cuius adiuratio
spernere non possum. Tunc
assumens quatuor ex servis
et duos camelos: in rages ciuita
medorum perrexit. Et inveniens
gabelum dedit ei cyrographum
et recepit ab eo omnem pecuniam
dixitque ei de tobia filio tobie
que gesta sunt fecit que eum secum
uenire ad nuptias. Cumq3 ingre
esset domum raguelis: inuenit
discumbentem. Et exiliens: os
se alterutrum. Fleuit q3 gabel
dixit q3 dominum et dixit. Be
te dominus deus israel: quia fili
uiri optimi et iusti. et timent
et elemosinas facientis. et dic
dictio super uxorem tuam et sup
tes uros et uideatis filios uestros
lios filiorum uestrorum usq3 in
et quartam generationem. et sit
uestrum benedictum a deo israel qui
nat in secula seculorum. Cumq3
dixissent amen: accesserunt ad
conuiuium. Sed et cum timore domi
nuptiarum conuiuium ex
Cum uero moras faceret
tobias causa nuptiarum: sollici
tus erat pater eius tobias di
putas quare moratur filius
aut quare detentus est ibi? Pu
gabelus mortuus est et nemo
dit pecuniam? Cepit autem con
ri nimis ipse et anna uxor eius
eo. Et ceperunt ambo simul fle
quod die statuto minime
filius eorum ad eos. Flebat igitur
eius irremediabilibus lacrimis
dicebat. Heu me fili mi ut quid
isimus peregrinari lumen ocul

cum baculum senectutis nostre. solacium vite nostre. spem posteritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes. non te debuimus dimittere ire a nobis. Cui dicebat tobias. Tace. et noli turbari. sanus est filius noster. Satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat. sed cotidie exiliens circumspiciebat et circuibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero raguel dicebat ad generum suum. Mane hic. et ego mittam nuncium salutis de te tobiam patrem tuum. Cui tobias ait. Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret raguel tobiam et ille eum nulla ratione vellet audire tradidit ei saram. et dimidiam partem omnis substantie sue in pueris et puellis. in pecudibus. et in camelis in vaccis. et in pecunia multa. et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro. perducatque vos incolumes et inveniatis omnia recte circa parentes vestros. et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam. et dimiserunt ire. monentes eam honorare soceros diligere maritum regere familiam. gubernare domum et semetipsam irreprehensibilem exhibere. xi.

Cumque reverterentur: pervenerunt ad charram que est in medio itinere contra niniven undecimo die. Dixit angelus. Tobia frater scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi precedamus et lento gradu sequantur iter nostrum familie simul cum coniuge tua. et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent: dixit raphael ad tobiam. Tolle tecum ex felle piscis erit enim necessarium. Tulit itaque tobias ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam cotidie in supercilio montis. unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius: vidit a longe. et illico agnovit venientem filium suum. Et currens: nunciavit viro suo dicens. Ecce venit filius tuus. Dixitque raphael ad tobiam. At ubi introieris domum tuam. statim adora dominum deum tuum. Et grates agens ei: accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque lini super oculos eius ex felle piscis hoc quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi eius et videbit pater tuus lumen celi et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat in via et quasi nuncius adveniens blandimento sue caude gaudebat. Et exurgens pater cecus: cepit offendens pedibus currere. Et data manu puero: occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent dominum et gratias egissent consederunt. Tunc sumens tobias de felle piscis linivit oculos patris sui. et sustinens quasi dimidiam fere horam cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens tobias: traxit ab oculis eius. Statimque visum recepit et glorificabant dominum ipse videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque tobias. Benedico te domine deus israel quoniam tu castigasti me et tu salvasti me et ecce video tobiam filium meum. Ingressa est etiam post vii. dies sara uxor filii eius et omnis familia et pecora sana. et cameli et pecunia multa uxoris. sed et alia pecunia quam receperat a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque achior et nabath consobrini tobie gaudentes ad tobiam congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderet deus. Et per vii. dies epulantes omnes cum gaudio magno gavisi sunt. xii.

XII

Tunc vocavit ad se tobias filium suum dixitque ei. Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum. Respondens tobias dixit patri suo. Pater quam mercedem dabimus ei aut quid dignum poterit esse beneficiis eius. Me duxit et reduxit sanum. pecuniam a gabelo ipse suscepit. uxorem ipse me fecit habere et demonium ab ea ipse compescuit. gaudium parentibus eius fecit. me ipsum a devoratione piscis eripuit. te quoque fecit videre lumen celi et bonis omnibus per eum repleti sumus.

Quid illi ad hec dignum poterimus
dare? Sed peto te pater mi ut roges eum
si forte dignetur medietatem de omnibus
que allata sunt sibi assumere. Et uocan
tes eum pater scilicet et filius: tulerunt
eum in partem et rogare ceperunt ut
dignaretur dimidiam partem omni
um que attulerant acceptam habere.
Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum
celi et coram omnibus uiuentibus confite
mini illi. quia fecit uobiscum misericordiam
suam. Etenim sacramentum regis ab
scondere bonum est. opera autem dei
reuelare et confiteri honorificum est.
Bona est oratio cum ieiunio. et elemo
sina. magis quam thesauros auri
recondere. Quoniam elemosina a
morte liberat et ipsa est que purgat pec
cata. et facit inuenire misericordiam et uitam
eternam. Qui autem faciunt peccatum
et iniquitatem: hostes sunt anime
sue. Manifesto autem uobis ueritatem
et non abscondam a uobis sermonem
occultum. Quando orabas cum lacri
mis et sepeliebas mortuos et derelinque
bas prandium tuum et mortuos ab
scondebas per diem in domo tua et
nocte sepeliebas eos: ego obtuli orationem
tuam domino. Et quia acceptus eras
domino: necesse fuit ut temptatio pro
baret te. Et nunc misit me dominus
ut curarem te. et Saram uxorem filii
tui a demonio liberarem. Ego enim
sum raphael angelus unus ex vii.
qui astamus ante dominum. Cumque hec
audissent: turbati sunt et trementes
ceciderunt super terram in facies suas
Dixitque eis angelus. Pax uobis.
nolite timere Etenim cum essem uo
biscum: per uoluntatem dei eram. Ip
sum benedicite et decantate illi. Videbar
quidem manducare uobiscum et bi
bere sed ego cibo et potu inuisibili qui
ab hominibus uideri non potest utor.
Tempus est ergo ut reuertar ad eum
qui me misit. Vos autem benedicite
dominum et enarrate omnia mirabilia
eius. Ipsum benedicite et cantate illi Et
cum hec dixisset: ab aspectu eorum ab
latus est et ultra eum uidere non po
terunt. Tunc prostrati per horas tres
in faciem benedixerunt dominum
Et exurgentes narrauerunt omnia
mirabilia eius Aperiens autem to

bias senior os suum benedixit eum d...
Magnus es tu domine in eternum
et in omnia secula regnum tu...
quoniam tu flagellas et saluas. dedu...
as ad infernum et reducis et non est
qui effugiat manum tuam. Confite
mini domino filii israel et in conspectu
gentium laudate eum quoniam ideo di
spersit uos inter gentes que ignorant
eum ut uos enarretis mirabilia eius
et faciatis scire eos quia non est alius
deus omnipotens preter eum. Ipse casti
gauit nos propter iniquitates nostras et
ipse saluabit nos propter misericordiam sui...
aspice ergo que fecit nobiscum. et cum
timore et tremore confitemini illi...
regemque seculorum exaltate in operibus ...
Ego autem in terra captiuitatis mee co...
bor illi: quoniam ostendit maiestatem su...
gentem peccatricem. Conuertimini ita...
peccatores et facite iustitiam coram d...
credentes quod faciat nobiscum mi...
suam. Ego autem et anima mea in e...
laudabimus. benedicite dominum omn...
electi eius agite dies letitie et confi...
illi. Ierusalem ciuitas dei: castigauit te...
minus in operibus manuum tuarum. Con...
fitere domino in bonis tuis. et bene...
deum seculorum ut reedificet in te ta...
bernaculum suum. et reuocet ad te o...
captiuos. et gaudeas in omnia secula...
seculorum. luce splendida fulgeb...
et omnes fines terre adorabunt te...
tiones ex longinquo ad te uenient...
et munera deferentes adorabunt d...
in te et terram tuam in sanctificatione ha...
nomen enim magnum inuocabunt in te. ma...
ledicti erunt. qui contempserunt te...
condempnati erunt qui blasphema...
te. benedictique erunt qui edificaueri...
te. tu autem letaberis in filiis tuis. q...
omnes benedicentur et congregabuntur
ad dominum. beati omnes qui diligunt te...
qui gaudent super tua pace. a...
mea benedic dominum. quoniam liberabit ...
ciuitatem suam. a cunctis tribulationibus...
eius dominus deus noster. beatus ero si...
reliquie fuerint seminis mei ad ...
dendum claritatem tuam ...
porte ierusalem ex saphiro et sm...
ragdo edificabuntur. et ex lapide ...
circuitus murorum eius...
colo. Omnis circuitus murorum eius ...
lapide mundo et candido. omnes pla...
eius sternentur. et per uicos eius all...

cantabitur. bñdictus dñs qui exalta/
uit eã. ut sit regnũ eius in secula se/
culoꝝ super eam amen. Et cõsum/
mati sũt sermones tobie et postq̃m
illuminatus est: uixit ãnis .xl. du/
obus et uidit filios nepotũ suorum.
Completis itaq; ãnis duobꝫ .c. duobꝫ:
sepultus est ĩ niniue honorifice. quĩ/
quaginta namq; .lvj. ãnoꝝ. lumẽ oculoꝝ
amisit. Sexagenarius uº recepit. Re/
liquum uº uite sue in gaudio fuit. et
cũ bono pfectu timoris dei pexit in
pace. In hora autẽ mortis sue: uo/
cauit tobiam filiũ suũ et .vij. iuue/
nes filios eius: nepotes suos. Dixitq;
eis. pẽe erit interitus niniue. Non eñ
excidit uerbũ dei. et frẽs nr̃i qui dispsi
sunt a terra isrl' reuertentur ad eã.
Omnis eñ terra eius replebitur et do/
mus dei que ĩ ea incẽsa est: iterum re/
edificabitur. ibiq; reuertentur omnes
timentes deũ. et relinquẽt gentes
idola sua. et uenient ĩ ierlm. et ĩhitabũt
in ea. et gaudebũt in ea omnes reges
terre adorantes regẽ isrl'. Audite ergo
filii mei prẽm urm. Seruite dño in
timore et ueritate. et inquirite ut facia/
tis que placita sunt illi. et filiis urĩs
mandate: ut faciant iusticias et
elemosinas. ut sint memores dei. et bñdi
cant eum ĩ omni tẽpore in ueritate. et
in tota uirtute sua. Nũc ergo filij au/
dite me. et nolite manere hic. Sz quo/
cumq; die sepelieritis matrẽ urãm circa
me in uno sepulcro: ex eo dirigite
gressus urõs ut exeatis hinc. Video
enim quod iniquitas eius finẽ dabit ei.
Factum est autem post obitũ matris
sue: tobias abscessit ex niniue cum
uxore sua et filijs et filijs filioꝝ et re/
uersus est ad soceros suos. Inuenit
eos incolumes ĩ senectute bona. et cu/
ram eoꝝ gessit: et ipse clausit oclõs
eorum et omnem hereditatẽ domꝰ ragu/
elis ipse percepit. Viditq; quintã gene/
rationẽ filios filioꝝ suoꝝ. Et cõplectis
ãnis nonaginta et nouẽ ĩ timore do/
mini cũ gaudio sepelierũt eũ. Oĩs
autem cognatio eius et omnis gene/
ratio eius in bona uita et in sancta
conuersatione permansit: ita ut accep/
ti essent tam deo quã hoĩbꝫ et cunctis
habitantibꝫ terram.

Liber salomonis id est parabole eius
secundum hebraicam veritatem
translate ab eusebio ieronimo pres
bitero petentibus cromatio et helio
doro episcopis Incipit prologus
sancti ieronimi presbi in salomonis libros
Cromatio et eliodoro epis : ie
ronimus. Iungat epla quos
iungit sacerdotium : inmo
carta non diuidat quos xpi nectit ca
ritas. Commentarios in osee. amos
mor. zachariam. malachiam que poscitis
scripsissem si licuisset pre ualitudine
Mittitis. solacia sumptuum notarios
os nros et librarios sustentatis : ut
uobis potissimum nrm desudet inge
nium. Et ecce ex latere frequens tur
ba diuersa poscentium : quasi aut
equum sit me uobis esurientibus aliis
laborare : aut in ratione dati et accep
ti cuiquam preter uos obnoxius sim.
Itaque longa egrotatione fractus ne
penitus hoc anno reticerem. et apud uos
mutus essem. tridui opus uro nomi
ni consecraui interpretacionem vi
delicet trium salomonis uoluminum
masloth. quas hebrei parabolas vul
gata edicio prouerbia uocat : coeleth
quem grece ecclesiasten latine conci
natorem possumus dicere : syrasirim
quod in nram linguam uertitur canticum
canticorum. Fertur et panaretos ihesu
filii sirac liber. et alius pseudographus
qui sapiencia salomonis inscribitur.
Quorum priorem et hebraicum rep
peri : non ecclesiasticum ut apud lati
nos. sed parabolas prenotatum. Cui
iuncti erant ecclesiastes et canticum can
ticorum ut similitudinem salomonis
non solum librorum numero sed et
materiarum genere coequaret. Secundus
apud hebreos nusquam est quia et ipse stil
grecam eloquenciam redolet et non
nulli scriptorum veterum hunc esse iudei
filonis affirmant. Sicut ergo iudith
et tobie et machabeorum libros legit quidem
eos ecclesia sed inter canonicas scriptu
ras non recipit sic et hec duo uolumi
na legat ad edificacionem plebis non
ad auctoritatem ecclesiasticorum dog
matum confirmandam. Si cui sane
septuaginta interpretum magis edicio
placet habet eam a nobis olim emen
datam Neque enim sic noua cudimus
ut uetera destruamus et tamen cum
diligentissime legerit : sciat magis
nra scripta intelligi que non in tertium uas trans
fusa coacuerint sed statim de prelo pu
rissime commendata teste. suum sa
porem seruauerint Explicit prologus. Item alius

Tres libros salomonis id est pro
uerbia. ecclesiasten canticum
canticorum ueteri septuaginta inter
pretum auctoritati reddidi uel antepositis
lineis superflua queque designans uel
stellis titulo prenotatis ea que minus
habebantur interserens : quo plenius o
fres dilecti cognoscatis quid in libris
nris minus sit quid redundet Necnon
etiam illa que imperiti translatores
male et linguam nram de greco ser
mone uerterant obliterans et anti
quans curiosissima ueritate correxi
et ubi prepostero ordine atque peruerso
sententiarum fuerat lumen exceptum
suis locis restituens feci intelligi quod
latebat. Porro in eo libro qui a pleris
que sapiencia salomonis inscribitur et
in ecclesiastico quem esse ihesu filii syrac
nullus ignorat calamum temperaui : tan
tummodo canonicas scripturas uo
bis emendare desiderans et studium
meum certis magis quam dubiis com
mendare Ideo et de greco et de hebreo
prestatum dicta utraque in hoc libro premis
sa est : quia non nulla de greco ob il
luminacionem sensus et legentis edi
ficacionem uel inserta hebraice translaci
oni uel extrinsecus iuncta sunt et ie
ronimo qui legis semper peregrini memen
to Explicit prefacio Item alia

Tribus nominibus uocatum fu
isse salomonem scripture manifestissi
me docent pacificum id est salomonem
et ididiam id est dilectum domini et quod
nunc dicitur coeleth id est ecclesiasten ec
clesiastes autem greco sermone appella
tur : qui cetum id est ecclesiam congre
gat quem nos nuncupare possumus
concionatorem quod loquatur ad populum
et sermo eius non specialiter ad unum
sed sed ad uniuersos generaliter dirigatur
Porro pacificus et dilectus domini ab
eo quod in regno eius pax fuerit et
eum dominus dilexerit appellatus est
Nam et psalmus quadragesimus ter
cius et septuagesimus primus dilecti
et pacifici titulo prenotantur Cum tamen

etsi ad prophetiam xpi et ecclesie ptinent
tres felicitatem et vires salomonis excedunt
dunt tamen secundum historiam sup
salomonem conscripti sunt. Itaque iuxta
numerum vocabulorum tria volu
mina edidit. proverbia. ecclesiasten. ca
ticum canticorum: in proverbiis pluu
lum docens et quasi de officiis per sen
tencias erudiens et ad filium ei sermo
crebro repetitur. In ecclesiaste vero ma
ture virum etatis instituens ut nichil
in mundi rebus putetur esse perpetuum
sed caduca et brevia universa que cerni
mus ad extremum iam consummatum
tum virum et ad calcandum seculum
iam preparatum in cantico canti
corum sponsi iungit amplexibus. Nisi
enim prius reliquerimus vicia et po
pis seculi renunciantes expeditos nos
ad adventum xpi paraverimus non po
terimus cantare canticum canticorum
sed et hoc diligencius attendendum
quod per tres libros auctoris divisus est
titulus. In proverbiis enim notatur
proverbia salomonis filii david regis isr.
In ecclesiasten vero verba ecclesiastes fi
lii david regis iersm. Superfluum qp
pe est hic israel quod male in grecis et
in latinis codicibus invenitur. In can
tico autem canticorum neque filii dd
neque regis israel sive iersm prescribitur
sed tantum canticum canticorum salo
monis. Sicut enim proverbia et rudis
institucio ad. xii. tribus et ad totum
ptinet israel et quomodo contemptus mun
di non nisi metropolitis convenit hoc
est habitatoribus iersm ita canticum
canticorum ad eos proprie facit qui tan
tum superna desiderant ab incipientes
et proficientes et paterna dignitas et re
gem propriii merito. vendicator aucto
ritas et perfectos vero ubi non timore
eruditur discipulis sed amore proprium
nomen sufficiat. et equalis magister est et
nesciat se regem que omnia referuntur
ad xpm. Incipit liber proverbiorum salomonis

Parabole salomonis. dd
regis israel ad sciendam
sapienciam et disciplinam
ad intelligenda verba pru
dentie et suscipiendam
erudicionem doctrine iu
sticiam et iudicium et equitatem ut de
tur parvulis astutia adolescenti scientia

a et intellectus audiens sapiens sapi
tior erit: et intelligens gubernacula
sidebit animadvertet parabolam et in
terpretationem: verba sapientum et
enigmata eorum. timor domini. prin
cipium sapientie. Sapientiam atque
doctrinam: stulti despiciunt. Audi fi
li mi disciplinam patris tui et ne dimit
tas legem matris tue: ut addatur gra
capiti tuo: et torques collo tuo. Fili
mi si te lactaverint peccatores: ne acqui
escas eis. Si dixerint veni nobiscum
insidiemur sanguini. abscondamus
tendiculas contra insontem frustra
deglutiamus eum sicut infernus vi
tem et integrum quasi descendentem
in lacum: omnem preciosam substa
tiam reperiemus implebimus domos
nostras spoliis sortem mitte nobis
marsupium unum sit omnium
Fili mi ne ambules cum eis. prohibe
pedem tuum a semitis eorum. pedes
illorum ad malum currunt et festi
ut effundant sanguinem frustra
iacitur rete ante oculos pennato
Ipsi quoque contra sanguinem suum
insidiantur: et moliuntur fraudes
animas suas Sic semite omnis a
animas: possidentium rapiunt. Sa
foris predicat in plateis dat vocem
am In capite turbarum clamitat
foribus portarum urbis profert verba
sua dicens. Usquequo parvuli diligi
infantiam et stulti ea que sibi sunt
noxia cupient et imprudentes odibu
scientiam. Convertimini ad corre
meam. En proferam vobis spm m
et ostendam verba mea. Quia voca
et renuistis. extendi manum me
et non fuit qui aspiceret despexistis
ne consilium meum et increpationes
meas neglexistis. Ego quoque in interitu
stro ridebo. et subsannabo cum vob
quod timebatis advenerit. Cum irr
repentina calamitas: et interitus q
tempestas ingruerit quando vene
vos tribulatio et angustia: tunc in
bunt me et non exaudiam: mane
gent et non invenient me eo quod
sciam habuerint disciplinam et timo
domini non susceperint nec acqu
rint consilio meo: et detraxerint uni
se correctioni mee. Comedent igitur
fructus vie sue suisque consiliis

buntur. Auersio paruulorum interficiet
eos: et prosperitas stultorum perdet illos
Qui autem me audierit absque terrore
requiescet: et abundantia perfruetur
malorum timore sublato. ii.
Fili mi si susceperis sermones meos
et mandata mea absconderis pe-
nes te ut audiat sapientiam auris tu-
a: inclina cor tuum ad agnoscendam
prudentiam. Si enim sapientiam in-
uocaueris et inclinaueris cor tuum sa-
pientie. si quesieris eam quasi pecuni-
am. et sicut thesauros effoderis illam:
tunc intelliges timorem domini et scien-
tiam dei inuenies: quia dominus dat sapientiam
et ex ore eius scientia et prudentia. Custo-
diet rectorum salutem et proteget gradi-
entes simpliciter: seruans semitas iu-
stitie et uias sanctorum custodiens.
Tunc intelliges iustitiam et iudicium
et equitatem: et omnem semitam bo-
nam. Si intrauerit sapientia cor tu-
um et scientia anime tue placuerit
consilium custodiet te et prudentia serua-
bit te: ut eruaris de uia mala ab ho-
mine qui peruersa loquitur qui relinquunt
iter rectum et ambulabant per uias te-
nebrosas: qui letantur cum male fece-
rint et exultant in rebus pessimis. Quo-
rum uie peruerse: et infames gressus eo-
rum. ut eruaris a muliere aliena et
ab extranea que mollit sermones suos
et relinquit ducem pubertatis sue et pac-
ti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mor-
tem domus eius: et ad inferos semite ip-
sius. Omnes qui ingrediuntur ad eam
non reuertentur nec apprehendent semi-
tas uite. Ut ambules in uia bona et
calles iustorum custodias. Qui enim
recti sunt habitabunt in terra: et sim-
plices permanebunt in ea. Impii uero de
terra perdentur: et qui inique agunt au-
ferentur ex ea. iii.
Fili mi ne obliuiscaris legis mee:
et precepta mea custodiat cor tuum. lon-
gitudinem enim dierum et annos
uite et pacem apponent tibi. Misericordia et
ueritas non te deserant. Circumda
eas gutturi tuo et describe in tabulis
cordis tui: et inuenies gratiam et
disciplinam bonam coram deo et ho-
minibus. Habe fiduciam in domino ex
toto corde tuo: et ne innitaris prudentie
tue. In omnibus uiis tuis cogita illum

et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens
apud temetipsum. Time dominum: et re- al' deum
cede a malo. Sanitas quippe erit um-
bilico tuo: et irrigatio ossium tuorum.
Honora dominum de tua substantia et de
primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus;
et implebuntur horrea tua saturitate
et uino torcularia tua redundabunt.
Disciplinam domini fili mi ne abici-
as nec deficias cum ab eo corriperis.
Quem enim diligit dominus corripit
et quasi pater in filio complacet sibi.
Beatus homo qui inuenit sapientiam
et qui affluit prudentia. Melior est ac-
quisitio eius negotiatione argenti et
auri: primi et purissimi fructus eius.
Pretiosior est cunctis opibus: et omnia
que desiderantur huic non ualent com-
parari. longitudo dierum in dextera
eius: in sinistra illius diuitie et gloria.
Vie eius uie pulcre: et omnes semite
illius pacifice. lignum uite est his qui
apprehenderint eam: et qui tenuerit eam
beatus. Dominus sapientia fundauit ter-
ram: stabiliuit celos prudentia. Sapi-
entia illius eruperunt abyssi et nubes
rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec
ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium:
et erit uita anime tue et gratia faucibus tu-
is. Tunc ambulabis fiducialiter in uia
tua et pes tuus non impinget. Si dor-
mieris non timebis: quiesces et sua-
uis erit somnus tuus. Ne paueas
repentino terrore: et irruentes tibi pote-
stas impiorum. Dominus enim erit in
latere tuo et custodiet pedem tuum ne
capiaris. Noli prohibere eum qui potest
benefacere: si uales et ipse benefac. Ne
dicas amico tuo uade et reuertere et cras
dabo tibi: cum statim possis dare. Ne
moliaris amico tuo malum cum il-
le in te habeat fiduciam. Ne contendas
aduersus hominem incolam frustra:
cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne e-
muleris hominem iniustum nec imite- al' iniustu
ris uias eius. quia abhominatio
domini est omnis illusor et cum sim-
plicibus sermocinatio eius. Egestas a do-
mino in domo impii habitacula au-
tem iustorum benedicentur. Illusores
ipse deludet: et mansuetis dabit gratiam.
Gloriam sapientes possidebunt: stulto-
rum exultatio ignominia. iiii. IIII al' exaltatio
Audite filii disciplinam patris. et

attendite ut sciatis prudentiam. Domi
bonum tribuam vobis: legem meam
ne derelinquatis. Nam et ego filius fui pa
tris mei tenellus et unigenitus coram
matre mea: et docebat me atque dicebat
Suscipiat verba mea cor tuum: custodi pre
cepta mea et vives. Posside sapientiam
posside prudentiam. Ne obliviscaris ne
que declines a verbis oris mei. Ne dimittas
eam. et custodiet te. Dilige [illegible] eam: et ser
vabit te. Principium sapientie posside
sapientiam: et in omni possessione
tua acquire prudentiam. Arripe illam
et exaltabit te. glorificaberis ab ea cum
eam fueris amplexatus. dabit capiti
tuo augmenta gratiarum. et corona in
[illegible] proteget te. Audi fili mi et suscipe
verba mea: ut multiplicentur tibi anni
vite. Viam sapientie monstrabo tibi
ducam te per semitas equitatis quas
cum ingressus fueris non artabuntur
gressus tui: et currens non habebis offen
diculum. Tene disciplinam: ne dimittas
eam. Custodi illam quia illa est vita tua.
Ne delecteris in semitis impiorum: nec
tibi placeat malorum via. Fuge ab ea
nec transeas per illam. Declina et desere
eam. Non enim dormiunt nisi malefe
cerint et rapitur somnus ab eis nisi
supplantaverint. Comedunt panem impie
tatis: et vinum iniquitatis bibunt. Justo
rum autem semita. quasi lux splendens.
procedit et crescit usque ad perfectum diem.
Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi
corruant. Fili mi ausculta sermones
meos et ad eloquia mea inclina aurem
tuam. Ne recedant ab oculis tuis. Cus
todi in medio cordis tui. Vita enim
sunt invenientibus ea. et universe carnis
sanitas. Omni custodia serva cor tu
um quia ex ipso vita procedit. Remove
a te os pravum et detrahentia labia sint
procul a te. Oculi tui recta videant et
palpebre tue precedant gressus tuos. Di
rige semitam pedibus tuis et omnes vie
tue stabilientur. Ne declines ad dexteram
neque ad sinistram. Averte pedem tuum
a malo. vias enim que a dexteris sunt.
novit dominus. Perverse vero sunt que a
sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet
V
cursus tuos. itinera autem tua in pa
ce producet. V.
Fili mi attende sapientiam meam:
et prudentie mee inclina aurem tuam

ut custodias cogitationes et disciplina[m]
labia tua conservent. Ne intendas fal[lacie]
lacie mulieris favus. enim distillans la[bia]
bia meretricis et nitidius oleo guttur ei[us]
Novissima autem illius amara quasi
absinthium: et acuta quasi gladius bi[ceps]
Pedes eius descendunt in mortem: et ad
inferos gressus illius penetrant. Per se[mi]
tam vite non ambulant: vagi sunt gres
sus eius. et investigabiles. Nunc ergo fi[li mi]
audi me: et ne recedas a verbis oris mei
Longe fac ab ea viam tuam et ne appropin[ques]
ques foribus domus eius. Ne des alienis
honorem tuum. et annos tuos crudeli.
Ne forte impleantur extranei viribus tuis.
labores tui sint in domo aliena: et gemas
in novissimis quando consumpseris car[nes]
nes et corpus tuum et dicas. Cur detes[tatus]
sum disciplinam et increpationibus non
acquievit cor meum nec audivi vocem docen[tium]
tium me: et magistris non inclinavi au[rem]
rem meam: pene fui in omni malo in
medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam
de cisterna tua: et fluenta putei tui. De[ri]
riventur fontes tui foras et in plateis
aquas tuas divide. Habeto eas solus
nec sint alieni participes tui. Sit vena tua
benedicta: et letare cum muliere adolescen[tie]
tie tue. Cerva carissima. et gratissimus
hinnulus. Ubera eius inebrient te omni
tempore: in amore eius delectare iugiter. Cur
seduceris fili mi ab aliena: et foveris in
sinu alterius. Respiciunt dominus vias
hominis et omnes gressus illius con[siderat]
siderat. Iniquitates sue capiunt impi[um]
um: et funibus peccatorum suorum constringitur.
Ipse morietur quia non habuit disci[plinam]
nam et in multitudine stultitie sue [decipietur]. VI.
Fili mi si spoponderis pro
amico tuo defixisti apud extra[neum]
neum manum tuam illaqueatus es ver[bis]
bis oris tui: et captus propriis sermonibus.
Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum li[bera]
bera quia incidisti in manus pro[ximi]
ximi tui. Discurre festina suscita amicum
tuum. Ne dederis somnum oculis
tuis nec dormitent palpebre tue. Eruere
quasi dammula de manu et quasi avis de
insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger
et considera vias eius et disce sapientiam.
Que cum non habeat ducem nec pre[ceptorem]
ceptorem nec principem parat estate cibum
sibi et congregat in messe quod co[medat]
medat. Usquequo piger dormies?

surges de sompno tuo? Paululum dor
mies paululum dormitabis paululum
conseres manus ut dormias: et veniet tibi
quasi viator egestas et pauperies quasi
vir armatus. Si vero impiger fueris
veniet ut fons messis tua et egestas
longe fugiet a te. Homo apostata vir in
utilis graditur ore perverso annuit oculis
terit pede digito loquitur pravo corde ma
chinatur malum et omni tempore iur
gia seminat huic extimplo veniet perditio
sua et subito conteretur nec habebit ultra
medicinam. Sex sunt que odit dominus et
septimum detestatur anima eius. Oculos
sublimes linguam mendacem: manus
effundentes innoxium sanguinem: cor
machinans cogitationes pessimas pedes
veloces ad currendum in malum proferen
tem mendacia testem fallacem: et eum qui
seminat inter fratres discordias. Conserva
fili mi precepta patris tui: et ne dimittas
legem matris tue. Liga ea in corde tuo iu
giter et circumda ea gutturi tuo. Cum am
bulaveris gradiantur tecum cum dor
mieris custodiant te et evigilans loque
re cum eis. Quia mandatum lucerna
est et lex lux. et via vite increpatio discipli
ne. ut custodiant te a muliere mala: et a
blanda lingua extranee. Non concupiscat
pulcritudinem eius cor tuum ne capia
ris nutibus illius. Pretium enim scorti
vix unius est panis: mulier autem viri
pretiosam animam capit. Numquid ab
scondere potest homo ignem in sinu suo
ut vestimenta illius non ardeant aut
ambulare super prunas et non combu
rentur plante eius? Sic qui ingreditur
ad mulierem proximi sui: non erit mun
dus cum tetigerit eam. Non grandis est
culpe cum quis furatus fuerit. furatur e
nim ut esurientem impleat animam
deprehensus quoque reddet septuplum: et
omnem substantiam domus sue tradet.
Qui autem adulter est propter cordis
inopiam perdet animam suam. Turpi
tudinem et ignominiam congregat sibi
et opprobrium illius non delebitur. Ze
lus et furor viri non parcet in die vin
dicte nec acquiescet cuiusquam precibus nec
suscipiet pro redemptione dona plurima
Fili mi custodi sermones meos. vii.
et precepta mea reconde tibi. Fili ho
nora dominum et valebis: preter eum vero
ne timueris alienum. Serva mandata
mea et vives et legem meam quasi pu
pillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis
scribe illam in tabernaculo cordis tui. Dic al' tabulis
sapientie soror mea es et prudentiam vo
ca amicam tuam ut custodiat te a mu
liere extranea et ab aliena que verba sua
dulcia facit. De fenestra enim domus mee
per cancellos prospexi et video parvulos al' iuvenem
considero vecordem iuvenem qui transit
per plateas iuxta angulum: et prope viam
domus illius graditur in obscuro advespe
rascente die: in noctis tenebris et caligi
ne. Et ecce mulier occurrit illi ornatu me
retricio preparata ad capiendas animas
Garrula et vaga quietis impatiens nec
valens suis consistere pedibus in domo nunc
foris nunc in plateis nunc iuxta angulos
insidians. Apprehensumque deosculatur iu
venem et procaci vultu blanditur dicens
victimas pro salute debui hodie reddidi al' devovi
vota mea. Idcirco egressa sum in occursum
tuum desiderans te videre et repperi. Intexui
funibus lectum meum: stravi tapetibus pictis
ex egypto. Aspersi cubile meum myrra et al
oe et cynamomo. Veni inebriemur
uberibus: et fruamur cupitis amplexibus
donec illucescat dies. Non est enim vir
in domo sua: abiit via longissima. Sac
culum pecunie secum tulit in die plene
lune reversurus est in domum suam. Irreti
vit eum multis sermonibus: et blanditiis
labiorum protraxit illum. Statim eam
sequitur quasi bos ductus ad victimam
et quasi agnus lasciviens et ignorans
quod ad vincula stultus trahatur do
nec transfigat sagitta iecur eius velut
si avis festinet ad laqueum: et nescit
quia de periculo anime illius agitur.
Nunc ergo fili audi me: et attende verbis
oris mei. Ne abstrahatur in viis illius
mens tua neque decipiaris semitis eius
Multos enim vulneratos deiecit et for
tissimi quique interfecti sunt ab ea. viij. VIII
Vie inferi domus eius penetrantes
interiora mortis. Numquid non
sapientia clamitat et prudentia dat vo
cem suam. In summis excelsisque ver
ticibus super viam in mediis semitis
stans iuxta portas civitatis in ipsis fo
ribus loquitur dicens. O viri ad vos cla
mito: et vox mea ad filios hominum.
Intelligite parvuli astutiam et insipi
entes animadvertite. Audite quoniam
de rebus magnis locutura sum: et ap

ciuntur labia mea ut recta predicent
ueritatem meditabitur guttur meum
et labia mea detestabuntur impium.
Iusti sunt omnes sermones mei: non
est in eis prauum quid neque peruersum
recti sunt intelligentibus: et equi in-
uenientibus scientiam. Accipite disciplinam
meam et non pecuniam doctrinam ma-
gis quam thesaurum eligite. Melior est
enim sapientia cunctis pretiosissimis opibus
et omne desiderabile non potest ei com-
parari. Ego sapientia habito in consilio
et eruditis intersum cogitationibus. Ti-
mor domini. odit malum. Arrogantiam
et superbiam et uiam prauam et
os bilingue detestor. Meum est enim
consilium et equitas mea prudentia
mea est fortitudo. Per me reges reg-
nant et legum conditores iusta decer-
nunt. per me principes imperant: et po-
tentes decernunt iustitiam. Ego diligentes
me diligo et qui mane uigilant ad me
inuenient me. Mecum sunt diuitie et
gloria: opes superbe et iustitia. Melior est
fructus meus auro et lapide pretioso: et
genimina mea argento electo. In uiis
iustitie ambulo in medio semitarum iudi-
cii. ut ditem diligentes me et thesauros
eorum repleam. Dominus possedit me in
initio uiarum suarum antequam quicquam faceret
a principio. ab eterno ordinata sum et
ex antiquis: antequam terra fieret. Non-
dum erant abyssi: et ego iam concepta
eram. Nec dum fontes aquarum eruperant
nec dum montes graui mole constiterant
Ante colles ego parturiebar. Adhuc ter-
ram non fecerat et flumina et cardines
orbis terre. Quando preparabat celos a-
deram: quando certa lege et gyro ual-
labat abyssos. Quando ethera firma-
bat sursum: et librabat fontes aquarum.
Quando circumdabat mari terminum
suum: et legem ponebat aquis ne tran-
sirent fines suos. Quando appendebat
fundamenta terre cum eo eram cuncta
componens et delectabar per singulos dies
ludens coram eo: omni tempore ludens
in orbem terrarum et delitie mee esse
cum filiis hominum. Nunc ergo filii au-
dite me. Beati qui custodiunt uias
meas. Audite disciplinam et estote sapien-
tes: et nolite abiicere eam. Beatus homo
qui audit me qui uigilat ad fores meas
cotidie: et obseruat ad postes ostii mei

ueri

Qui me inuenerit inueniet uitam et
hauriet salutem a domino. Qui autem
in me peccauerit: ledet animam suam.
Omnes qui me oderunt: diligunt mortem.
Sapientia edificauit sibi IX.
domum: excidit columpnas septem.
Immolauit uictimas suas: miscuit ui-
num et posuit mensam suam. Misit an-
cillas suas ut uocarent ad arcem et ad
menia ciuitatis. Si quis est paruulus
ueniat ad me: et insipientibus locuta est.
Venite comedite panem meum et bibite
uinum quod miscui uobis. Relinquite
infantiam et uiuite: et ambulate per uias
prudentie. Qui erudit derisorem ipse
sibi facit iniuriam et qui arguit impium
generat maculam sibi. Noli ar-
guere derisorem ne oderit te. Argue sa-
pientem et diliget te. Da sapienti occasi-
onem: et addetur ei sapientia. Doce iu-
stum. et festinabit accipere. Principium sa-
pientie timor domini: et scientia sanctorum
prudentia. Per me enim multiplicabuntur
dies tui: et addentur tibi anni uite. Si sa-
piens fueris tibimetipsi eris et proximis
tuis si autem illusor solus portabis ma-
lum. Mulier stulta et clamosa plenaque
illecebris et nichil omnino sciens. Sedit
in foribus domus sue super sellam in excel-
so urbis loco: ut uocaret transeuntes
uiam et pergentes in itinere suo. Qui est
paruulus: declinet ad me et uecordi locu-
ta est. Aque furtiue dulciores sunt et pa-
nis absconditus suauior: et ignorauit
quod gigantes ibi sunt et in profundis
inferni conuiue eius. Qui enim applicabitur
illi. descendet ad inferos. Nam qui
abscesserit ab ea saluabitur. X.
Filius sapiens
letificat patrem: filius
stultus mestitia est ma-
tris sue. Non proderunt thesauri impieta-
tis iustitia uero liberabit a morte. Non
affliget dominus animam iusti fame
et insidias impiorum subuertet. Egesta-
tem operata est manus remissa: manus
autem fortium diuitias parat. Qui
nititur mendaciis hic pascit uentos: i-
dem ~~autem ipse~~ sequitur aues uolan-
tes. Qui congregat in messe filius sapi-
ens est: qui autem stertit estate filius
confusionis. Benedictio super caput iusti:
os autem impiorum operit iniquitatem.
Memoria iusti cum laudibus et nomen

impiorum putrescet. Sapiens corde pre
cepta suscipit: stultus ceditur labiis. Qui
ambulat simpliciter ambulabat con
fidenter: qui autem depravat vias suas
manifestus erit. Qui annuit oculo:
dabit dolorem: stultus labiis verberabitur.
Et qui palam arguit pacificat. Vena vite
os iusti: et os impiorum operit iniquita
tem. Odium suscitat rixas: et universa de
licta operit caritas. In labiis sapientis inve
nitur sapientia: et virga in dorso eius qui
indiget corde. Sapientes abscondunt sa
pientiam: os autem stulti confusioni pro
ximum est. Substantia divitis urbs fortitu
dinis eius: pavor pauperum egestas eorum.
Opus iusti ad vitam: fructus autem im
pii ad peccatum. Via vite custodienti
disciplinam: qui autem increpationes
relinquit errat. Abscondunt odium la
bia mendacia: qui profert contumeliam
insipiens est. In multiloquio peccatum
non deerit: qui autem moderatur labia
sua prudentissimus est. Argentum elec
tum lingua iusti: cor impiorum pro
nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos:
qui autem indocti sunt in cordis egesta
te morientur. Benedictio domini divi
tes facit: nec sociabitur eis afflictio. Qua
si per risum stultus operatur scelus: sapientia
autem est viro prudentia. Quod timet im
pius veniet super eum. desiderium suum
iustis dabitur. Quasi tempestas transi
ens non erit impius: iustus autem quasi
fundamentum sempiternum. Sicut
acetum dentibus et fumus oculis: sic piger
his qui miserunt eum. Timor domini
apponit dies: et anni impiorum brevi
abuntur. Expectatio iustorum letitia:
spes autem impiorum peribit. Fortitudo
simplicis via domini: et pavor his
qui operantur malum. Iustus in eternum
non commovebitur: impii autem non
habitabunt super terram. Os iusti parturiet
sapientiam: lingua pravorum peri
bit. Labia iusti considerant placita: et os
impiorum perversa. xi.
Statera dolosa abhominatio est
apud deum: et pondus equum
voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi
erit et contumelia: ubi autem est humi
litas ibi est sapientia. Simplicitas
iustorum diriget eos: et supplantatio
perversorum vastabit illos. Non proderunt
divitie in die ultionis: iustitia autem

liberabit a morte. Iustitia simplicis diri
get viam eius: et in impietate sua cor
ruet impius. Iustitia rectorum libera
bit eos: et in insidiis suis capientur iniqui.
Mortuo homine impio nulla erit ulterius
spes: et expectatio sollicitorum peribit.
Iustus de angustia liberatus est: et tradetur
impius pro eo. Simulator ore decipit
amicum suum: iusti autem liberabuntur
scientia. In bonis iustorum exaltabitur
civitas: et in perditione impiorum erit
laudatio. Benedictione iustorum exal
tabitur civitas: et ore impiorum subver
tetur. Qui despicit amicum suum in
digens corde est: vir autem prudens ta
cebit. Qui ambulat fraudulenter reve
lat archana: qui autem fidelis est animi
celat commissum. Ubi non est guberna
tor populus corruet: salus autem ubi ¶ No
multa consilia. Affligetur malo qui fi
dem facit pro extraneo: qui autem cavet
laqueos securus erit. Mulier gratiosa ha
bebit gloriam: et robusti habebunt divi
tias. Benefacit anime sue vir miseri
cors: qui autem crudelis est et propin
quos abicit. Impius facit opus instabi
le: seminanti autem iustitiam merces
fidelis. Clementia preparat vitam: et sec
tatio malorum mortem. Abhominabile
domino cor pravum: et voluntas eius
in his qui simpliciter ambulant.
Manus in manu non erit innocens ma
lus: semen autem iustorum salvabitur.
Circulus aureus in naribus suis mu
lier pulcra et fatua. Desiderium iusto
rum omne bonum est: prestolatio
impiorum furor. Alii dividunt
propria et ditiores fiunt: alii ra
piunt non sua et semper in egestate
sunt. Anima que benedicit impinguabi
tur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur.
Qui abscondit frumenta maledicetur ‹i tempore›
in populis: benedictio autem super caput
vendentium. Bene consurgit dilucu
lo qui querit bona: autem investiga ‹qui autem›
tor malorum est opprimetur ab eis.
Qui confidit in divitiis suis corruet:
iusti autem quasi virens folium ger
minabunt. Qui conturbat domum
suam possidebit ventos: et qui stultus
est serviet sapienti. Fructus iusti lignum
vite: et qui suscipit animas sapiens est.
Si iustus in terra recipit: quanto ma
gis impius et peccator.

XII

Qui diligit disciplinam diligit ·xij·
sciam : qui autem odit increpa
tiones insipiens est. Qui bonus est hau
riet a domino gratiam. qui autem confidit
in cogitationibus suis impie agit. Non ro
borabitur homo ex impietate : et radix
iustorum non commouebitur. Mulier
diligens corona est uiro suo : et putredo
in ossibus eius. que confusione res dig
nas gerit. Cogitationes iustorum iu
dicia : et consilia impiorum fraudulen
ta. Verba impiorum insidiantur sang
ui : os iustorum liberabit eos. Verte im
pios et non erunt : domus autem iusto
rum permanebit. Doctrina sua noscet
ur : qui autem uanus et excors est pate
bit contemptui. Melior est pauper et suf
ficiens sibi : quam gloriosus et indigens
pane. Nouit iustus animas iumento
rum suorum : uiscera autem impiorum cru
delia. Qui operatur terram suam satura
bitur panibus. qui autem sectatur otium.
stultissimus est. Qui suauis est in ui
ni moderationibus in suis munitionibus
relinquit contumeliam. Desiderium
impii monumentum est pessimorum
radix autem iustorum proficiet. Propter
peccata labiorum ruina proximat ma
lo : effugiet autem iustus de angustia
De fructu oris sui unusquisque replebitur
bonis et iuxta opera manuum suarum re
tribuetur ei. Via stulti recta in oculis
eius qui autem sapiens est audit con
silia. Fatuus statim indicat iram suam
qui autem dissimulat iniuriam cal
lidus est. Qui quod nouit loquitur in
dex iustitie est : qui autem mentitur tes
tis est fraudulentus. est qui promittit et
quasi gladio pungitur conscientie. Lin
gua autem sapientium sanitas est.
labium ueritatis firmum erit
in perpetuum : qui autem testis est re
pentinus concinnat linguam menda
cii. Dolus in corde cogitantium mala
qui autem pacis ineunt consilia sequitur
eos gaudium. Non contristabit iustum
quicquid ei acciderit : autem impii re
plebuntur malo. Abhominatio est do
mino labia mendacia qui autem fi
deliter agunt placent ei. Homo versutus
celat scientiam et cor insipientium pro
uocat stultitiam. Manus fortium do
minabitur : que autem remissa est.
tributis seruiet. Meror in corde iusti

sibi

cog

humiliabit illum et sermone bono
letificabitur. Qui negligit damnum
propter amicum iustus est : iter autem
impiorum decipiet eos. Non inueniet
fraudulentus lucrum et substantia
hominis erit auri pretium. In semita iusti-
tie uita : iter autem deuium ducit
ad mortem. ·xiij·

XIII

Filius sapiens doctrina patris
autem illusor est non audit cum
De fructu oris sui satiabitur homo
nis anima autem preuaricatorum ini-
qua. Qui custodit os suum custodit
animam suam : qui autem inconsideratus
est ad loquendum sentiet mala. Vult
et non uult piger. anima autem ope-
rantium impinguabitur. Verbum men-
iustus detestabitur : impius autem con-
fundit et confundetur. Iustitia custodit
innocentis uiam : impietas autem pec-
catorem supplantat. Est quasi di-
cum nichil habeat et est quasi pauper
et multis diuitiis sit. Redemptio
mine diuitie sue : qui autem pauper est
increpationem non sustinet. Lux iustorum
letificat : lucerna autem impiorum ex-
tinguetur. Inter superbos semper
sunt qui autem agunt omnia
reguntur sapientia. Substantia festina-
ta minuetur que autem paulatim
ligitur manu multiplicabitur.
que differtur affligit animam.
uite desiderium ueniens. Qui de
alicui rei ipse se in futurum obligat
autem timet preceptum in pace
bitur. Filio doloso nichil erit boni
autem sapienti prosperi actus erunt
rigetur uia eius. Lex sapientis fons
te : ut declinet a ruina mortis. Doctrina
dabit gratiam : in itinere con
torum uorago. Astutus omnia
cum consilio : qui autem fatuus
riet stultitiam. Nuntius impii
in malum. legatus fidelis sanitas
Egestas et ignominia ei qui de
ciplinam : qui autem acquiescit
enti glorificabitur. Desiderium
atur delectat animam. Detestantur
stulti eos qui fugiunt mala. Qui
sapientibus graditur sapiens erit
stultorum efficietur similis. Peccatores
persequitur malum : et iustis retribuentur
bona. Bonus relinquit heredes
nepotes : et custoditur iusto substantia

peccatoris. Multa cibi in novalibus patrum
et alijs congregantur absque iudicio. Qui
parcit virge sue odit filium suum: qui
autem diligit illum instanter erudit.
Iustus comedit et replet animam suam:
venter autem impiorum insaturabilis. xiiij.
Sapiens mulier edificat domum su-
am insipiens extructam quoque
destruet manibus. Ambulans recto itinere
et timens deum: despicitur ab eo qui
infami graditur via. In ore stulti virga
superbie: labia autem sapientium cus-
todiunt eos. Ubi non sunt boves presepe
vacuum est: ubi autem plurime segetes i-
bi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis
non mentietur: profert autem mendacium
dolosus testis. Querit derisor sapientiam
et non invenit: doctrina prudentium fa-
cilis. Vade contra virum stultum: et nescit
labia prudentie. Sapientia callidi est
intelligere viam suam: et imprudentia
stultorum errans. Stultus illudit pecca-
tum et inter iustos morabitur gratia.
Cor quod novit amaritudinem anime
sue: in gaudio eius non miscebitur ex-
traneus. Domus impiorum delebitur:
tabernacula iustorum germinabunt.
Est via que videtur homini iusta: no-
vissima autem eius deducunt ad mortem.
Risus dolore miscebitur: et extrema gau-
dij luctus occupat. Viis suis replebitur
stultus: et super eum erit vir bonus. In-
nocens credit omni verbo. astutus considerat
gressus suos. Sapiens timet et declinat
a malo: stultus transilit et confidit. Im-
patiens operabitur stultitiam: et vir versutus
odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam:
et astuti expectabunt scientiam. Iacebunt
mali ante bonos: et impij ante portas
iustorum. Etiam proximo suo pauper
odiosus erit: amici vero divitum multi.
Qui despicit proximum suum peccat:
qui autem miseretur pauperis beatus
erit. Qui credit in domino misericordiam diligit.
Errant qui operantur malum: misericordia et
veritas preparant bona. In omni ope-
re erit abundantia: ubi autem verba
sunt plurima ibi frequenter egestas.
Corona sapientium divitie eorum: fa-
tuitas stultorum imprudentia. Liberat
animas testis fidelis: et profert men-
dacia versipellis. In timore domini fidu-
cia fortitudinis: et filijs eius erit spes.
Timor domini fons vite: ut declinet a
ruina mortis. In multitudine populi
dignitas regis: et in paucitate plebis
ignominia principis. Qui patiens est
multa gubernatur prudentia: qui autem
impatiens est exaltat stultitiam suam.
Vita carnium sanitas cordis: putre-
do ossium invidia. Qui calumpniatur
egentem exprobrat factori eius: honorat
autem eum qui miseretur pauperis. In
In malitia sua expelletur impius: sperat — al' expellitur
autem iustus in morte sua. In corde
prudentis requiescit sapientia: et indoc-
tos quoque erudit. Iustitia elevat gentem:
miseros facit populos peccatum. xv. XV
Acceptus est regi minister intelli-
gens: iracundiam eius inutilis
sustinebit. Responsio mollis frangit iram:
sermo durus suscitat furorem. Lingua
sapientium ornat scientiam: os fatuo-
rum ebullit stultitiam. In omni loco oculi
domini contemplantur malos et bonos.
Lingua placabilis lignum vite: que
autem immoderata est conteret spiritum.
Stultus irridet disciplinam patris sui: qui
autem custodit increpationes astutior
fiet. In abundanti iustitia virtus max-
ima est: cogitationes impiorum era- — autem
dicabuntur. Domus iusti plurima for-
titudo: et in fructibus impij conturbatio. Labia — tur
sapientium disseminabunt scientiam:
cor stultorum dissimile erit. Victime im-
piorum abhominabiles domino: vo-
ta iustorum placabilia. Abhominatio
est domino via impij: qui sequitur
iustitiam diligetur ab eo. Doctrina
mala deserenti viam vite: qui increpa-
tiones odit morietur. Infernus et perdi-
tio coram domino: quanto magis cor-
da filiorum hominum. Non amat pes-
tilens eum qui se corripit: nec ad sapi-
entes graditur. Cor gaudens exhilarat
faciem: in merore animi deicitur spiritus.
Cor sapientis querit doctrinam: et os
stultorum pascitur imperitia. Omnes
dies pauperis mali: secura mens quasi
iuge convivium. Melius est parum cum
timore domini quam thesauri magni
et insatiabiles. Melius est ~~parum~~
~~cum~~ vocari ad olera cum caritate quam
ad vitulum saginatum cum odio. Vir
iracundus provocat rixas: qui pa-
tiens est mitigat suscitatas. Iter impi- — al' pigrorum
orum quasi sepes spinarum: via iustorum
absque offendiculo. Filius sapiens le-

ascuit patrem: et stultus homo de-
spicit matrem suam. Stultitia gaudi-
um stulto. et uir prudens diriget gres-
sus suos. Dissipantur cogitationes u-
bi non est consilium: ubi uero plu-
res sunt consiliarii confirmantur.
Letatur homo in sententia oris sui: et
sermo oportunus est optimus. Semita
uite super eruditum: ut declinet de in-
al' in inferno ferno nouissimo. Domos superborum
demolietur dominus: et firmos faciet
terminos uidue. Abhominatio domini
cogitationes male: et purus sermo
pulcherrimus ab eo firmabitur. Contur-
bat domum suam qui sectatur auari-
tiam: qui autem ~~autem~~ odit mu-
nera uiuet. Per misericordiam et fidem purgantur
peccata: per timorem autem domini
declinat omnis a malo. Mens iusti
al' sapientiam meditabitur obedientiam: os impio-
rum redundat malis. Longe est dominus
ab impiis et orationes iustorum ex-
audiet. Lux oculorum letificat animam:
fama bona impinguat ossa. Auris
que audit increpationes uite in medio
sapientium commorabitur. Qui autem
abicit disciplinam despicit animam
suam: qui autem acquiescit increpa-
tionibus possessor est cordis. Timor domi-
ni disciplina sapientie et gloriam pre-
cedit humilitas. xvi.

XVI

al' dei Hominis est animum preparare
et domini gubernare linguam.
Omnes uie hominum patent oculis eius:
spirituum ponderator est dominus. Re-
uela domino opera tua: et dirigentur
cogitationes tue. Uniuersa propter semet-
ipsum operatus est dominus: impium
quoque ad diem malum. Abhominatio
domini est omnis arrogans: etiam
si manus ad manum fuerit non e-
al' iustitiam rit innocens. Initium uie bone facere
iustitiam: accepta est autem apud deum
magis quam immolare hostias. Misericordia
et ueritate redimitur iniquitas: et
in timore domini declinatur a ma-
lo. Cum placuerint domino uie homi-
nis inimicos quoque eius conuertet
ad pacem. Melius est parum cum
iustitia quam multi fructus cum ini-
quitate. Cor hominis disponit uiam
suam: sed domini est dirigere gressus
eius. Diuinatio in labiis regis: in
iudicio non errabit os eius. Pondus

et statera iudicia domini sunt: et ope-
ra eius omnes lapides sacculi. Abho-
biles regi qui agunt impie: quoniam
iustitia firmatur solium. Volunt-
regum labia iusta: qui recta loquitur
diligetur. Indignatio regis nuntii mor-
tis: et uir sapiens placabit eam. In hi-
laritate uultus regis uita: et clementia
eius quasi imber serotinus. Posside sapien-
tiam quia auro melior est: et acquire pru-
dentiam quia pretiosior est argento. Se-
mita iustorum declinat mala: custos
anime sue seruat uiam suam. Contri-
tionem precedit superbia: et ante rui-
exaltatur spiritus. Melius est humili-
cum mitibus quam diuidere spolia
superbis. Eruditus in uerbo reperiet
et qui in domino sperat beatus
sapiens corde est appellabitur pru-
et qui dulcis eloquio maiora re-
fons uite eruditio possidentis: do-
stultorum fatuitas. Cor sapientis
erudiet os eius: et labiis illius ad-
gratiam. Fauus mellis uerba com-
sita: dulcedo anime est sanitas o-
Est uia que uidetur homini recta
nouissima eius ducunt ad mor-
Anima laborantis laborat sibi: quia com-
pulit eum os suum. Uir impius fo-
dit malum: et in labiis eius ignis
ardescit. Homo peruersus suscitat lites:
uerbosus separat principes. Uir ini-
lactat amicum suum: et deducit
per uiam non bonam. Qui at-
oculis cogitat praua: mordens la-
suis perficit malum. Corona dig-
tis senectus que in uiis iustitie
Melior est patiens uiro forti:
dominatur animo suo expugna-
urbium. Sortes mittuntur in
sed a domino temperantur. Melior
buccella sicca cum gaudio: quam
plena uictimis cum iurgio. Se-
sapiens dominabitur filiis stultis
inter fratres hereditatem diuidet
cut igne probatur argentum et
rum camino: ita corda probat
Malus obedit lingue iniquo:
obtemperat labiis mendacibus.
pit pauperem exprobrat factori
et qui in ruina letatur alterius
erit impunitus. Corona senum
filiorum: et gloria filiorum pa-
Non decent stultum uerba compo-

nec principem laborum mentientis. Gemma
gratissima expectatio prestolantis. quocumque
se verterit prudenter intelliget. Qui
celat delictum querit amicitias. qui
altero sermone repetit separat federatos.
Plus proficit correptio apud prudentem
quam centum plage apud stultum. Semper
iurgia querit malus: angelus autem
crudelis mittetur contra eum. Expedit magis
ursę occurrere raptis fetibus: quam
fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui
reddit mala pro bonis: non recedit malum
de domo eius. Qui dimittit aquam caput
est iurgiorum et antequam patiatur contumeliam
iudicium deserit. et qui iustificat
impium et qui condempnat iustum
abhominabilis est uterque apud deum.
Quid prodest habere divitias stultum cum
sapientiam emere non possit. Qui altam
facit domum suam querit ruinam. et qui evitat
discere incidet in mala. Omni tempore
diligit qui amicus est et frater in angustiis
comprobatur. Homo stultus plaudet
manibus cum spoponderit pro amico
suo. Qui meditatur discordias diligit
rixas: et qui exaltat os suum querit ruinam.
Qui perversi cordis est non inveniet
bonum: et qui vertit linguam incidet
in malum. Natus est stultus in ignominiam
suam: sed nec pater in fatuo letabitur.
Animus gaudens etatem
floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa.
Munera de sinu impius accipit: ut pervertat
semitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia: oculi stultorum in finibus
terre. Ira patris filius stultus et dolor matris
que genuit eum. Non est bonum
dampnum inferre iusto nec percutere principem
qui recta iudicat. Qui moderatur
sermones suos doctus et prudens est.
et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus
quoque si tacuerit sapiens reputabitur
et si compresserit labia sua intelligens.
Occasiones querit qui vult recedere ab
amico: omnique tempore erit exprobrabilis. xviii.
Non recipit stultus verba prudentie
nisi ea dixeris que versantur
in corde eius. Impius cum in profundum
venerit peccatorum contempnit. sed sequitur
eum ignominia et obprobrium.
Aqua profunda verba ex ore viri: et torrens
redundans fons sapientie. Accipere
personam impii in iudicio non est bonum:
ut declines a veritate iudicii. La-

bia stulti immiscent se rixis. et os eius
iurgia provocat. os stulti contritio eius
et labia ipsius ruina anime eius. Verba
bilinguis quasi simplicia et ipsa perveniunt
usque ad interiora ventris. Pigrum
deicit timor: anime autem effeminatorum
esurient. Qui mollis et dissolutus est in
opere suo: frater est sua opera dissipantis.
Turris fortissima nomen domini: ad ipsum
currit iustus et exaltabitur. Substantia
divitis urbs roboris eius et quasi murus
validus circumdans eum. antequam
conteratur exaltatur cor hominis et antequam
glorificetur humiliatur. Qui prius
respondet quam audiat: stultum se esse
demonstrat et confusione dignum. Spiritus
viri sustentat imbecillitatem suam
spiritum vero ad irascendum facilem quis
poterit sustinere. Cor prudens possidebit
scientiam et auris sapientium querit doctrinam.
Donum hominis dilatat viam
eius et ante principes spatium ei facit.
Iustus prior est accusator sui: venit amicus
eius et investigabit eum. Contentiones   al' contradictiones
comprimit sors et inter potentes quoque
diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi
civitas firma. et iudicia quasi vectes
urbium. De fructu oris sui replebitur
venter eius et genimina labiorum
illius saturabunt eum. Mors et vita
in manibus lingue: qui diligunt eam comedent
fructus eius.
Qui invenit mulierem bonam   XIX
invenit bonum: et hauriet iocunditatem
a domino. Qui expellit mulierem
bonam: expellit bonum. Qui autem
tenet adulteram stultus est. Cum obsecrationibus   al' insipiens
loquitur pauper: et dives
effabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem
magis amicus erit quam frater.
Melior est pauper qui ambulat in simplicitate   Al' hic incipit c. xix.
sua quam dives torquens
labia insipiens. Ubi non est scientia   sua et
anime non est bonum. et qui festinus
est pedibus offendet. Stultitia hominis supplantat
gressus eius et contra deum
fervet animo suo. Divitie addunt
amicos plurimos a paupere autem
et hii quos habuit separantur. Testis
falsus non erit impunitus. et qui
mendacia loquitur non effugiet. Multi
colunt personam potentis et amici
sunt dona tribuentis. fratres hominis
pauperis oderunt eum: insuper et a-

nia procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit. et qui autem possessor est mentis diligit animam suam et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delitie: nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis. ita et regis ira et sicut ros super herbam ita et hylaritas eius. Dolor patris filius stultus: et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus: a domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem: et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam qui autem negligit vias suas mortificabitur. Feneratur domino qui miseretur pauperis et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes: ad interfectionem autem eius

enim ne ponas animam tuam. Qui enim impatiens est sustinebit dampnum et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam ut sapiens sis in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri: voluntas autem domini permanebit. Homo indigens misericors est

iustus et melior est pauper quam vir mendax. Timor domini ad vitam: et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus erit et infelix. Non cesses fili audire doctrinam: nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia: et mallei percutientes stultorum corporibus. ·xx·

XX Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita et terror regis: qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus omnes enim stulti commiscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit mendicabit ergo estate et

non dabitur ei. Sicut aqua pro
sic consilium in corde viri sed hom
tiens exhauriet illud. Multi homin
sericordes vocantur virum autem
lem quis inveniet. Iustus qui amb
in simplicitate sua beatos post se fi
derelinquet. Rex qui sedet in solio iu
dissipat omne malum intuitu su
potest dicere mundum est cor meum
rus sum a peccato: Pondus et pon
mensura et mensura utrumque ab
nabile est apud deum. Ex studiis su
intelligitur puer si munda et recta
opera eius. Aurem audientem et ocul
videntem: dominus fecit utrumque
diligere sompnum ne te egestas o
mat: aperi oculos tuos et saturare
nibus. Malum est malum est dicit
emptor et cum recesserit tunc glo
Est aurum et multitudo gem
vas autem pretiosum la
Tolle vestimentum eius qui fide
extitit alieni et pro extraneis
pignus ab eo. Suavis est homini
nis mendacii et postea implebitur
eius calculo. Cogitationes consi
roborantur et gubernaculis tra
sunt bella. Ei qui revelat myst
et ambulat fraudulenter et dila
bia sua: ne commiscearis. Qui male
dicit patri suo et matri extingu
lucerna eius in mediis tenebri
reditas ad quam festinatur in prin
in novissimo benedictione car
Ne dicas reddam malum pe
expecta dominum et liberabit te
minatio est apud dominum pon
pondus. Statera dolosa non est b
A domino diriguntur gressus
Quis autem hominum intel
potest viam suam: Ruina est
devotare sanctos et post vota r
Dissipat impios rex sapiens et c
at super eos fornicem. Lucerna domini
raculum hominis qui investigat
nia secreta ventris. Misericordia et ve
todiunt regem et roboratur clementia
thronus eius. Exultatio iuvenum
titudo eorum et dignitas senum
ties. Livor vulneris abstergit mala
plage in secretioribus ventris. Sicut di
visiones aquarum ita cor regis in
domini: quocumque voluerit in
illud. Omnis via viri recta sibi

rur appendit autem corda dominus. Fa
cere misericordiam et iudicium magis placet do
mino quam victime. Exaltatio oculorum
et dilatatio cordis et lucerna impiorum
peccatum. Cogitationes robusti semper
in abundantia. Omnis autem piger
semper in egestate est. Qui congregat the
sauros lingua mendacii: vanus et excors
est: et impingetur ad laqueos mortis. Ra
pine impiorum detrahent eos. quia no
luerunt facere iudicium. Perversa via
viri, aliena est. Melius est sedere in an
gulo domatis quam cum muliere litigi
osa et in domo communi. Anima im
pii desiderat malum: non miserebitur
proximo suo. Mulctato pestilente sapi
entior erit parvulus: et si sectetur sapien
tem: sumet scientiam. Excogitat iust
us de domo impii: ut detrahat impios a
malo. Qui obturat aurem suam ad
clamorem pauperis. et ipse clamabit. et
non exaudietur. Munus absconditum
extinguit iras. et donum in sinu indig
nationem maximam. Gaudium iusto est
facere iudicium: et pavor operantibus in
iquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine
in cetu gigantum commorabitur. Qui
diligit epulas in egestate erit. Qui amat
vinum et pinguia non ditabitur. Pro
iusto dabitur impius et pro recto iniquus.
Melius est habitare in terra deserta quam
cum muliere rixosa et iracunda. The
saurus desiderabilis et oleum in habi
taculo iusti et imprudens homo dissi
pabit illud. Qui sequitur iustitiam et
misericordiam: inveniet vitam et gloriam. Civi
tatem fortium ascendit sapiens: et de
struxit robur fiducie eius. Qui custodit
os suum et linguam suam custodit ab
angustiis animam suam. Superbus et
arrogans vocatur indoctus qui in ira
operatur superbiam. Desideria occidunt pi
grum noluerunt enim quicquam manus
operari. Tota die concupiscit et desiderat
qui autem iustus est tribuet et non ces
sabit. Hostie impiorum abhominabiles
~~sunt domino~~. quia offeruntur ex scelere
Testis mendax peribit. vir obediens loque
tur victoriam. Vir impius procaciter
obfirmat vultum suum. qui autem
rectus est corrigit viam suam. Non est
sapientia non est prudentia. non est con
silium: contra dominum. Equus paratur
ad diem belli: dominus autem salutem tri

Proverb. xxii. XXII

Melius est nomen bonum quam di
vitie multe: super aurum et argentum
gratia bona. Dives et pauper obviaverunt
sibi. utriusque operator est dominus. Calli
dus vidit malum et abscondit se. inno
cens pertransiit et afflictus est dampno.
Finis modestie timor domini. divitie et
gloria et vita. Arma et gladii in via per
versi. custos autem anime sue longe
recedit ab eis. Proverbium est. adoles
cens iuxta viam suam. etiam cum senu
erit non recedet ab ea. Dives pauperibus
imperat. et qui accipit mutuum servus est
fenerantis. Qui seminat iniquitatem
metet mala: et virga ire sue consumma
bitur. Qui pronus est ad misericordiam benedi
cetur: de panibus enim suis dedit pau
peri. Victoriam et honorem acquiret qui
dat munera: animam autem aufert
accipientium. Eice derisorem et exibit cum
eo iurgium. cessabuntque cause et contu
melie. Qui diligit cordis munditiam
propter gratiam labiorum suorum ha
bebit amicum regem. Oculi domini
custodiunt scientiam: et supplantant verba
iniqui. Dicit piger leo est foris: in medio
platearum occidendus sum. Fovea pro
funda os aliene: cui iratus est dominus
incidet in eam. Stultitia colligata est
in corde pueri. et virga discipline effu
gabit eam. Qui calumniatur paup
erem ut augeat divitias suas: dabit ipse
ditiori et egebit. Fili mi inclina aurem
tuam et audi verba sapientum: appone
autem cor tuum ad doctrinam meam
que pulchra erit tibi cum servaveris
eam in corde tuo: et redundabit in la
biis tuis ut sit in domino fiducia tua
unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce
descripsi eam tripliciter in cogitationi
bus et scientia ut ostenderem tibi firmitatem
et eloquia veritatis respondere ex his il
lis qui miserunt te. Non facias violen
tiam pauperi quia pauper est. neque con
teras egenum in porta. quia dominus
iudicabit causam eius. et configet eos
qui confixerunt animam eius. Noli
esse amicus homini iracundo: neque
ambules cum viro furioso. ne forte
discas semitas eius. et sumas scandalum
anime tue. Noli esse cum his qui defi
gunt manus suas. et qui vades se offe
runt pro debitis si enim non habes

unde restituas quid cause est ut tollat o
pimentum de cubili tuo. Ne transgredi
aris terminos antiquos quos posuerunt
XXIII patres tui / Vidisti uirum uelocem in ope
suo coram regibus stabit: nec erit ante
ignobiles · xxiii ·
Quando sederis ut comedas cum
principe diligenter attende que apposita
sunt ante faciem tuam: et statue cul
trum in gutture tuo si tamen habes i
potestate animam tuam Ne desideres
de cibis eius: in quo est panis mendacii
Noli laborare ut diteris: sed prudentie
tue pone modum Ne erigas oculos tuos
ad opes quas habere non potes: quia fa
cient sibi pennas quasi aquile et uo
labunt in celum Ne comedas cum ho
mine inuido et ne desideres cibos eius
quoniam in similitudine arioli et con
iectoris estimat quod ignorat Come
de et bibe dicet tibi et mens eius non est
tecum. Cibos quos comederas euomes
et perdes pulcros sermones tuos In
auribus insipientium ne loquaris
quia despicient doctrinam eloquii tui
Ne attingas terminos paruulorum
et agrum pupillorum et agrum pu
pillorum ne introeas propinquus e
nim eorum fortis est: et ipse iudicabit
contra te causam eorum Ingrediatur
ad doctrinam cor tuum et aures tue
ad uerba scientie. Noli subtrahere a pu
ero disciplinam: si enim percusseris eum
uirga non morietur. Tu uirga percu
ties eum: et animam eius de inferno
liberabis. Fili mi si sapiens fuerit a
nimus tuus gaudebit cor meum tecum.
et exultabunt renes mei cum locuta
fuerint rectum labia tua. Non emu
letur cor tuum peccatores sed in timo
re domini esto tota die. quia habebis
spem in nouissimo et prestolatio tua
non auferetur. Audi fili mi et esto
sapiens: et dirige in uia animum tuum
Noli esse in conuiuiis potatorum nec in co
messationibus eorum qui carnes ad
conuescendum conferunt quia ua
cantes potibus et dantes symbola consu
mentur: et uestietur pannis dormita
tio Audi patrem tuum qui genuit te
et ne contempnas cum senuerit ma
trem tuam. Veritatem eme et noli uendere sa
pientiam et doctrinam et intelligentiam
Exultat gaudio pater iusti qui sa

pientem genuit letabitur in eo Ga
pater tuus et mater tua: et exu
genuit te Prebe fili mi cor tuum
et oculi tui uias meas custodiant
uea enim profunda est meretrix
puteus angustus aliena Insidiatur
in uia quasi latro, et quos in
uenerit interficiet Cui ue Cui
ue. cui rixe. cui fouee. cui sine cau
uulnera, cui suffusio oculorum
qui morantur in uino et student
bus epotandis. Ne intuearis uinum
quando flauescit cum splenduerit
in uitro color eius Ingreditur blan
in nouissimo mordebit ut colub
et sicut regulus uenena diffunde
li tui uidebunt extraneas et cor tu
loquetur peruersa et eris sicut dormi
in medio mari et quasi sopitus g
ber amisso clauo et dices uerbera
me et non dolui: traxerunt m
non sensi Quando ego euigilab
rursus uina reperiam · xxiiii ·
Ne emuleris uiros malos
desideres esse cum eis: q
rapinas meditatur mens eoru
fraudes labia eorum loquuntu
pientia edificabitur domus, e
tia roborabitur in doctrina re
tur cellaria uniuersa substan
osa et pulcherrima uir sapi
tus est et uir doctus robustu
lidus quia cum dispositione
bellum et erit salus ubi mult
sunt. Excelsa stulto sapient
ta non aperiet os suum Qui
tat mala facere stultus uoc
Cogitatio stulti peccatum est
minatio hominum detractor Si d
is lapsus in die angustie im
fortitudo tua Erue eos qui du
ad mortem et qui trahuntur
interitum liberare ne cesses Si
ris uires non suppetunt qui in
est cordis ipse intelligit et serua
am tue nichil fallit reddet
mini iuxta opera sua. Comede
mel quoniam bonum est et fa
dulcissimum gutturi tuo Sic et
trina sapientie anime tue
cum inueneris habebis spem in
uissimis et spes tua non peribit
sidieris et queras impietatem in
iusti: neque uastes requiem ei

tiens enim cadit iustus et resurget im
pii autem corruent in malum. Cum ce
ciderit inimicus tuus ne gaudeas et in
ruina eius ne exultet cor tuum: ne for
te videat dominus et displiceat ei et au
ferat ab eo iram suam. Ne contendas
cum pessimis nec emuleris impios:
quoniam non habent futurorum spem
mali: et lucerna impiorum extinguetur.
Time dominum fili mi et regem: et
cum detractoribus ne commiscearis: quoniam re
pente consurget perditio eorum et rui
nam utriusque quis novit? Hec quoque
sapientibus. Cognoscere personam in iu
dicio non est bonum: Qui dicit impio
iustus es maledicent eis populi et detes
tabuntur eos tribus. Qui arguunt
laudabuntur: et super ipsos veniet bene
dictio. Labia deosculabitur qui recta verba
respondet. Prepara foris opus tuum et
diligenter exerce agrum tuum: et post
ea edifices domum tuam. Ne sis testis
frustra contra proximum tuum: nec
lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas
quomodo fecit michi sic faciam ei: reddam
unicuique secundum opus suum. Per a
grum hominis pigri transivi et per vi
neam viri stulti: et ecce totum repleve
rant urtice. et operuerant superficiem eius
spine et maceria lapidum destructa
erat. Quod cum vidissem posui in cor
de meo: et exemplo didici disciplinam.
Usquequo piger dormis usquequo de sopo
re non consurges? Parum inquit dor
mies modicum dormitabis paululum
manus conseres ut quiescas et veniet
quasi cursor egestas tua et mendicitas
quasi vir armatus. He quoque parabo
le salomonis quas transtulerunt viri
ezechie regis iuda. xxv. XXV

Gloria dei celare verbum
et gloria regum investi
gare sermonem. Ce
lum sursum et terra
deorsum: et cor regum
inscrutabile. Aufer rubiginem de ar
gento et egredietur vas purissimum.
Aufer impietatem de vultu regis et
firmabitur iustitia thronus eius. Ne
gloriosus appareas coram rege: et in
loco magnorum ne steteris. Melius
est enim ut dicatur tibi ascende huc:
quam humilieris coram principe. Que
viderunt oculi tui ne proferas in iur
gio cito: ne postea emendare non possis
cum dehonestaveris amicum tuum.
Causam tuam tracta cum amico tuo.
et secretum extraneo ne reveles: ne
forte insultet tibi cum audierit et expro
brare non cesset. Gratia et amicitia libe
rant quas tibi serva ne exprobrabilis
fias. Mala aurea in lectis argenteis qui
loquitur verbum in tempore suo. In auris
aurea et margarita fulgens: qui
arguit sapientem et aurem obedien
tem. Sicut frigus nivis in die messis: et
ita legatus fidelis ei qui misit eum: a
nimam illius requiescere facit. Nubes
et ventus et pluvie non sequentes vir
gloriosus et promissa non complens.
Patientia lenietur princeps: et lingua
mollis confringet duritiam. Mel inve
nisti comede quod sufficit tibi: ne forte
saciatus evomas illud. Subtrahe pe
dem tuum de domo proximi tui nequan
do saciatus oderit te. Iaculum et gladius
et sagitta acuta: homo qui loquitur
contra proximum suum falsum testi
monium. Dens putridus et pes lassus
qui sperat super infideli in die angustie
et amittit pallium in die frigoris. A
cetum in nitro et qui cantat carmina
cordi pessimo. Sicut tinea vestimen
to et vermis ligno ita tristitia viri
nocet cordi. Si esurierit inimicus
tuus: ciba illum; si sitierit da ei aquam
bibere. Prunas enim congregabis super
caput eius et dominus reddet tibi. Ven
tus aquilo dissipat pluvias: et
facies tristis linguam detrahentem.
Melius est sedere in angulo domatis
quam cum muliere litigiosa et in
domo communi. Aqua frigida anime
sitienti: et nuntius bonus de terra lon
ginqua. Fons turbatus pede et vena
corrupta iustus cadens coram im
pio. Sicut qui mel comedit multum:
non est ei bonum: sic qui scrutator est
maiestatis opprimetur a gloria. Si
cut urbs patens et absque murorum
ambitu ita vir qui non potest in
loquendo cohibere spiritum suum. xxvi. XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in
messe. sic indecens est stulto glo
ria. Nam sicut avis ad alta transvolans
et passer quolibet vadens sic maledictum
frustra prolatum in quempiam super
veniet. Flagellum equo et chamus

asino et uirga dorso imprudentium. Ne
respondeas stulto iuxta stultitiam suam
ne efficiaris ei similis. Responde stulto
iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens
esse uideatur. Claudus pedibus et iniqui
tatem bibens qui mittit uerba per nun
tium stultum. Quomodo pulchras frus
tra habet claudus tybias: sic indecens est in
ore stultorum parabola. Sicut qui mittit
lapidem in aceruum mercurii: ita qui
tribuit insipienti honorem. Quomodo
si spina nascatur in manu temulenti
sic parabola in ore stultorum. Iudicium
determinat causas et qui imponit stul
to silentium iras mitigat. Sicut canis
qui reuertitur ad uomitum suum: sic
imprudens qui iterat stultitiam suam.
Vidisti hominem sapientem sibi ui
deri: magis illo spem habebit stultus.
Dicit piger leo est in uia: leena in itineri
bus. Sicut ostium uertitur in cardi
ne suo: ita piger in lectulo suo. Abscon
dit piger manum sub ascella sua: et la
borat si ad os suum eas conuerterit.
Sapientior sibi piger uidetur septem
uiris loquentibus sententias. Sicut qui
apprehendit auribus canem: sic qui
transit impatiens commiscetur rixe
alterius. Sicut noxius est qui mittit
lanceas et sagittas in mortem: ita
uir qui fraudulenter nocet amico suo.
et cum fuerit deprehensus dicit ludens
feci. Cum defecerint ligna extinguetur
ignis et susurrone subtracto iurgia
conquiescunt. Sicut carbones ad pru
nas et ligna ad ignem: sic homo ira
cundus suscitat rixas. Verba susur
ronis quasi simplicia et ipsa perueniunt
ad intima uentris. Quomodo si argento
sordido ornare uelis uas fictile: sic la
bia tumentia cum pessimo corde socia
ta. Labiis suis intelligitur inimicus: cum
in corde tractauerit dolos. Quando sub
miserit uocem suam ne credideris ei
quoniam septem nequitie sunt in
corde illius. Qui operit odium fraudu
lenter: reuelabitur malicia eius in
concilio. Qui fodit foueam incidet in e
am: et qui uoluit lapidem reuertetur
ad eum. Lingua fallax non amat veri
tatem et os lubricum operatur ruinas.

XXVII

Ne glorieris in crastinum. xxvii.
Ne glorieris in crastinum
ignorans quid superuentura pa
riat dies. Laudet te alienus et non os

tuum extraneus et non labia
Graue est saxum et onerosa ha
sed ira stulti utroque grauior. Ira
misericordiam nec erumpens furor
concitati ferre quis poterit. Melior
manifesta correptio quam amor ab
ditus. Meliora sunt uulnera dil
quam fraudulenta odientis oscula.
Anima saturata calcabit fauum
esuriens et amarum pro dulci
Sicut auis transmigrans de nido
sic uir qui relinquit locum suum. Un
guento et uariis odoribus delectatur
et bonis amici consiliis anima dul
catur. Amicum tuum et amicum
tui ne dimiseris. Et domum fratris
tui ne ingrediaris in die afflictionis
Melior est uicinus iuxta: quam fr
Stude sapientie fili mi et letifica
meum: ut possis exprobranti
sermonem. Astutus uidens ma
absconditus est: paruuli trans
sustinuere dispendia. Tolle ue
eius qui fidem spopondit pro
et pro alieno aufer ei pignus.
benedicit proximo suo uoce grandi
nocte consurgens: maledicenti
erit. Tecta perstillantia in die
et litigiosa mulier compara
Qui retinet eam quasi qui uentum
et oleum dextere sue uocabit
ferro acuitur et homo exacuit
amici sui. Qui seruat ficum
fructus eius et qui custos est do
sui glorificabitur. Quomodo in aq
resplendent uultus prospicientium
sic corda hominum manifesta
prudentibus. Infernus et perditio
implentur: similiter et oculi hom
insatiabiles. Quomodo proba
conflatorio argentum et in forn
aurum sic probatur homo ore lauda
Cor iniqui exquirit mala cor
rectum exquirit scientiam. Si co
deris stultum in pila quasi ti
feriente desuper pilo non auf
eo stultitia eius. Diligenter agnos
uultum pecoris tui tuosque greges
Non enim habebis iugiter potest
sed corona tribuetur in generatione
generationem. Aperta sunt prata et
apparuerunt herbe uirentes et collecta
sunt fena de montibus. Agni ad uestim
tum tuum: et hedi ad agri pretium
Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos

cessaria domus tue: et ad uitam ancil
lis tuis. fugit impius nemine persequē
te: iustus autem quasi leo confidens ab
sque terrore erit. xxviii. XXVIII
Propter peccata terre multi principes
eius: et propter hominis sapien
tiam et horum scientiam que dicuntur
uita ducis longior erit. uir pauper calu
mnians pauperes: similis est imbri ue
hementi in quo paratur fames. Qui
derelinquunt legem laudant impium
qui custodiunt succenduntur contra
eum. uiri mali non cogitant iudicium
qui autem requirunt dominum ani
maduertunt omnia. Melior est pauper am
bulans in simplicitate sua: quam di
ues prauis itineribus. Qui custodit legē
filius sapiens est: qui autem pascit co
messatores confundit patrem suum.
Qui coaceruat diuitias usuris et feno
re liberali: in pauperes congregat eas
Qui declinat aures suas ne audi
at legem oratio eius erit execrabilis. Qui
decipit iustos in uia mala in interitu
suo corruet: et simplices possidebunt
bona eius. Sapiens sibi uidetur uir
diues: pauper autem prudens scruta
bitur eum. In exultatione iustorum
multa gloria est. regnantibus impiis
ruine hominum. Qui abscondit sce
lera sua non dirigetur: qui autem con
fessus fuerit et reliquerit ea misericordiam con
sequetur. Beatus homo qui semper est
pauidus. qui uero mentis est dure cor
ruet in malum. leo rugiens et ursus
esuriens: princeps impius super
populum pauperem. Dux indigens pru
dentia multos opprimit per calumpni
am: qui autem odit auariciam longi
fient dies eius. Hominem qui calump
niatur anime sanguinem si usque ad
lacum fugerit nemo sustinet. Qui
ambulat simpliciter saluus erit: qui
peruersis graditur uiis concidet semel
Qui operatur terram suam saturabitur
panibus: qui sectatur ocium replebitur
egestate. uir fidelis multum laudabitur
qui autem festinat ditari non erit
innocens. Qui cognoscit in iudicio fa
ciem non facit bene. Iste et pro buccella
panis deserit ueritatem uir qui festinat
ditari et aliis inuidet: ignorat quod
egestas superueniet ei. Qui corripit ho
minem gratiam postea inueniet apud

eum: magis quam ille qui per lingue bla
dimenta decipit. Qui subtrahit aliquid
a patre suo et a matre et dicit hoc non
esse peccatum: particeps homicide est. Qui — al' esse
se iactat et dilatat iurgia concitat. qui uero
sperat in domino sanabitur. Qui confi
dit in corde suo stultus est. qui autem
graditur sapienter ipse saluabitur. Qui — al' laudabit
dat pauperi non indigebit. qui despicit
deprecantem sustinebit penuriam. Cum
surrexerint impii abscondentur ho
mines. cum illi perierint multiplicabū
tur iusti. xxix. XXIX
Uiro qui corripientem se dura ceruice
contempnit. et repentinus sic
eum superueniet interitus et eum sanitas
non sequetur. In multiplicatione iu
storum letabitur uulgus. cum impii
sumpserint principatum gemet po
pulus. uir qui amat sapientiam le
tificat patrem suum. qui autem nu
trit scorta: perdet substantiam suam
Rex iustus erigit terram. uir auarus des
truit eam. Homo qui blandis fictis
que sermonibus loquitur amico suo: re
te expandit gressibus eius. Peccantem
uirum iniquum inuoluet laqueus
et iustus laudabit atque gaudebit. No
uit iustus causam pauperum: impius
ignorat scientiam. homines pestilentes
dissipant ciuitatem: sapientes uero
auertunt furorem. uir sapiens si cum
stulto contenderit: siue irascatur siue
rideat non inueniet requiem. uiri san
guinum oderunt simplicem: iusti
autem querunt animam eius. To
tum spiritum suum profert stultus. sapiens
differt et reseruat in posterum. Princeps
qui libenter audit uerba mendacii,
omnes ministros habebit impios
Pauper et creditor obuiauerunt sibi
utriusque illuminator est dominus.
Rex qui iudicat in ueritate pauperes
thronus eius in eternum firmabitur
uirga atque correptio tribuunt sapien
tiam. puer autem qui dimittitur uo
luntati sue confundit matrem suam
In multiplicatione impiorum multi
plicabuntur scelera: et iusti ruinas eo
rum uidebunt. erudi filium tuum et re
frigerabit te et dabit delicias anime
tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur
populus qui uero custodit legem beatus
est. Seruus uerbis non potest erudiri

quia quod dicis intelligit et respondere
contempnit. Vidisti hominem velocem
ad loquendum: stulticia magis sperãn
da est quam illius correptio. Qui delicate
a pueritia nutrit servum suum postea
illum sentiet contumacem. Vir iracundus
provocat rixas et qui ad indignandum fa
cil' est erit ad peccata proclivior. Sup
bium sequitur humilitas: et humilem
spũ suscipiet gloria. Qui cum fure parti
cipat odit animam suam: adiurantẽ
audit et non indicat. Qui timet hoĩem
cito corruet qui sperat in domino sublevã
tur. Multi requirunt faciem principis.
et egreditur a domino iudicium singu
lorum. Abhominantur iusti virum im
pium: et abhominantur impii eos qui
al' custodies in recta sunt via. Verbũ intelligens fi
XXX lius: extra perditionem erit. XXX.

Verba congregantis: filii vomentis
Visio quem locutus est vir cum
quo deus erat et qui deo secum morante co
fortat' ait. Stultissimus sum virorum
et sapientia hominum non est mecum
Non didici sapientiam: et novi scĩam
sanctorum. Quis ascendit in celum atque
descendit. Quis continuit spũm in manibz
suis. Quis colligavit aquas: quasi in
vestimento. Quis suscitavit omnes ter
minos terre. Quod nomen est eius et
quod nomen filii eius si nosti. Omnis
omnib' sermo dei ignitus clipeus est sperantibz
in se. Ne addas quicquam verbis illius: et
arguaris inveniaris que mendax. Duo
rogavi te: ne deneges michi antequam mo
riar. vanitatem et verba mendacia lon
ge fac a me mendicitatem et divitias
ne dederis michi tribue tantum victui
meo necessaria. ne forte saciatus illiciar
ad negandum et dicam quis est dñs.
Et egestate compulsus furer et periurem
nomen dei mei. Ne accuses servum ad
dominũ suum. ne forte maledicat tibi.
et corruas. Generatio que prĩ suo ma
ledicit: et qui matri sue non benedicit
Generatio que sibi munda videtur. et
tñ non est lota a sordibz suis. Generatio
cuius excelsi sunt oculi: et palpebre ei'
in altum porrecte. Generatio que pro
dentibz gladios habet et commandit
molaribz suis. ut comedat inopes de t'
ra et pauperes ex hominibz. Sanguisuge
due sunt filie dicentes. affer affer. Tria
sunt insaturabilia: et quartum qd nũ

q' dicit sufficit. Infernus et os vulve
et que non saciatur aqua ignis ve
nuncquam dicit sufficit. Oculum qui subsa
nat patrem et qui despicit partum ma
tris sue effodiant eum corvi de torrentibz et
comedant illum filii aquile. Tria sunt
difficilia michi et quartum qd penitus
ignoro. Viam aquile in celo. viam
colubri super petram viam navis in me
dio mari et viam viri in adolescentia. Ta
lis est et via mulieris adultere que
comedit et tergens os suum dicit non sũ
operata malum. Per tria movetur terra
et quartum non potest sustinere per servum
cum regnaverit per stultum cum sa
turatus fuerit cibo. per odiosam mulie
rem cum in matrimonio fuerit assumpta
et per ancillam. cum heres fuerit dñe
sue. Quatuor sunt minima terre et ip
sa sunt sapientiora sapientibz formice
populus infirmus: que preparant in mes
se cibum sibi. lepusculus plebs inval
ida: que collocat in petra cubile suum. Re
gem locusta non habet et egreditur u
niversa per turmas. Stelio manibz niti
tur et moratur in edibz regis. Tria sunt
que bene gradiuntur et quartum quod
incedit feliciter. leo fortissimus bestiarum
ad nullius pavebit occursum. Gallus
succinctus lumbos: et aries nec est rex
qui resistat ei et qui stultus apparuit post
qd elatus est in sublime. Si enim intel
lexisset ori imposuisset manum. Qui
autem fortiter premit ubera ad elicien
dum lac exprimit butyrum et qui vehe
menter emungit elicit sanguinem et qui
provocat iras producit discordias. Verba
Lamuel regis visio qua erudivit eum mat'

Quid dilecte mi. Quid dilecte
uteri mei. Quid dilecte votorum
meorum. Ne dederis mulieribz substan
tiam: et divicias tuas ad delendos re
ges. Noli regibus o lamuel noli re
gibz dare vinum quia nullum secretum
ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant
et obliviscantur iudiciorum et mutent
causam filiorum pauperis. Date siceram
merentibz et vinum his qui amaro
sunt animo. bibant et obliviscantur e
gestatis sue: et doloris non recordentur
amplius. Aperi os tuum muto et cau
sis omnium filiorum qui pertranseunt.
Aperi os tuũ decerne quod iustum est et
iudica inopem et pauperem. Alep

Mulierem fortem quis inueniet procul
et de ultimis finibus precium eius Beth
Confidit in ea cor uiri sui : et spoliis ~~eius~~
non indigebit Gimel Reddet ei bonum
et non malum : omnibus diebus uite sue
Deleth Quesiuit lanam et linum : et operata est
consilio manuum suarum. He Facta est quasi
nauis institoris : de longe portans panem
suum Vau De nocte surrexit deditque predam
domesticis suis. et cibaria ancillis suis. Zai
Considerauit agrum et emit eum : et de
fructu manuum suarum plantauit ui
neam Heth Accinxit fortitudine lum
bos suos : et roborauit brachium suum
Theth Gustauit et uidit quia bona est
negotiatio eius : non extinguetur in noc
te lucerna eius. Joth Manum suam
misit ad fortia : et digiti eius apprehenderunt
fusum. Caph Palmam suam aperuit ino
pi : et manum suam extendit ad pauperem
Lameth Non timebit domui sue a frigori
bus niuis : omnes autem domestici eius
uestiti duplicibus. Mem Stragulatam uesti
tam fecit sibi : byssus et purpura indumen
tum eius. Nun Nobilis in portis uir eius
quando sederit cum senatoribus terre
Samech Sindonem fecit et uendidit : et cin
gulum tradidit chananeo Ain Fortitu
do et decor indumentum eius : et ridebit
in die nouissimo Phe Os suum ape
ruit sapientie et lex clementie et lingua
eius. Sade Considerauit semitas domus
sue : et panem otiosa non comedit
Coph Surrexerunt filii eius et beatissimam
predicauerunt et uir eius et laudauit eam.
Res Multe filie congregauerunt diui
tias tu supergressa uniuersas Sin
Fallax gratia et uana est pulcritudo :
mulier timens dominum ipsa laudabitur
Thau Date ei de fructu manuum suarum
et laudent eam in portis opera eius. Ex
plicit liber prouerbiorum salomonis
qui hebraice dicitur masloth. Incipit
liber ecclesiastes.

Verba ecclesiastes filii
dauid : regis iherusalem. Va
nitas uanitatum dixit
ecclesiastes. uanitas
uanitatum et omnia
uanitas. Quid habet amplius homo
de uniuerso labore suo quo laborat sub so
le. Generatio preterit et generatio aduenit
terra uero in eternum stat. Oritur sol
et occidit et ad locum suum reuertitur

ibique renascens gyrat per meridiem et
flectitur ad aquilonem lustrans uniuer
sa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos
regreditur Omnia flumina intrant in
mare et mare non redundat ad locum
unde exeunt flumina reuertuntur ut ite
rum fluant. Cuncte res difficiles non
potest eas homo explicare sermone Non
saturatur oculus uisu nec auris impletur
auditu Quid est quod fuit? Ipsum quod
futurum est. Quid est quod factum est
Ipsum quod faciendum est? Nichil sub sole
nouum. nec ualet quisquam dicere ecce hoc
recens est. Jam enim precessit in seculis :
que fuerunt ante nos. Non est priorum
memoria : sed nec eorum quidem que
postea futura sunt erit recordatio apud eos
qui futuri sunt in nouissimo. Ego eccle
siastes fui rex super israel in iherusalem : et pro
posui in animo meo : querere et inuesti
gare sapienter de omnibus que fiunt sub
sole. Hanc occupationem pessimam de
dit deus filiis hominum : ut occuparentur
in ea. Vidi cuncta que fiunt sub sole : et
ecce uniuersa uanitas et afflictio spiritus
Peruersi difficile corriguntur : et stultorum
infinitus est numerus Loquutus sum
in corde meo dicens Ecce magnus effec
tus sum : et precessi sapientia omnes qui
fuerunt ante me in iherusalem et mens mea
contemplata est multa sapienter et di
dici. Dedique cor meum ut scirem sapien al' prudentiam et doctrinam
ciam et scientiam errores que et stultitiam
et agnoui quod in his quoque esset labor
et afflictio spiritus. ij.

II

Eo quod in multa sapientia multa
sit indignatio : et qui addit scientiam.
addit et dolorem. Dixi ergo in corde meo. Al' h' cap. c. ij. dz
Vadam et affluam deliciis et fruar bo
nis. Et uidi quod hoc quoque esset uanitas
Risum quoque reputaui errorem : et gaudio
dixi Quid frustra deciperis? Cogitaui
in corde meo abstrahere a uino carnem
meam ut animum meum transferrem
ad sapientiam deuitaremque stultitiam
donec uiderem quid esset utile filiis ho
minum, quod facerent sub sole numero
dierum uite sue. Magnificaui opera mea al' quo facto
edificaui michi domos plantaui ui
neas feci hortos et pomeria et conseui
ea cuncti generis arboribus et extruxi mi
piscinas aquarum ut irrigarem sil
uam lignorum germinantium posse
di seruos et ancillas multamque fa

Prologus qui hic deficat scribitur in fi
ne in fi. lib. et incipit. Memini

milliam habui. armenta quoque et mag
nos ovium greges: ultra omnes qui
fuerunt ante me in ierlm. Coacervavi
michi argentum et aurum: et substan
tias regum ac provinciarum. feci michi
cantores et cantatrices et delitias filiorum
hominum: sciphos et urceos ad vina al' urceolos . al' in ministerio
fundenda: et super gressus sum opibus
omnes qui fuerunt ante me in ihrlm.
Sapientia quoque perseveravit mecum et
omnia que desideraverunt oculi mei non
negavi eis: nec prohibui cor quin om al' meum
ni voluptate frueretur: et oblectaret se
in his que preparaveram: et hanc ratus
sum partem meam si uterer labore
meo. Cumque me convertissem ad univer
sa opera que fecerant manus mee et ad
labores in quibus frustra sudaveram vi
di in omnibus vanitatem et afflictio
nem animi et nichil permanere sub so
le. Transivi ad contemplandam sapi
entiam erroresque et stultitiam quid
est inquam homo ut sequi possit regem al' qd'
factorem suum. Et vidi quia tantum
precederet sapientiam stultitiam quan
tum differt lux a tenebris. Sapientis
oculi in capite eius, stultus in tenebris ambu stultus
lat et didici quod unus utriusque esset
interitus et dixi in corde meo. Si unus et
stulti et meus occasus erit quid michi
prodest quod maiorem sapientie dedi o al' sui
peram. locutusque cum mente mea
animadverti quod hoc quoque esset va
nitas. Non enim erit memoria sapien
tis similiter ut stulti in perpetuum
et futura
tempora oblivione cuncta pariter operient.
Moritur doctus: similiter ut indoctus
et iccirco teduit me vite mee videns
mala esse universa sub sole et cuncta
vanitatem atque afflictionem spiritus. Rur
sus detestatus sum omnem industriam
meam qua sub sole studiosissime la
boravi habiturus heredem post me quem
ignoro utrum sapiens an stultus
futurus sit, et dominabitur in laboribus meis
quibus desudavi et sollicitus fui. Et est al' quicq'
quicquam tam vanum. Unde cessavi re
nunciavitque cor meum ultra labora
re sub sole. Nam cum alius laboret
in sapientia et doctrina et sollicitudine:
homini otioso quesita dimittit et hoc
ergo vanitas: et magnum malum.
Quid enim proderit homini de uni

verso labore et afflictione spiritus qua sub sole
cruciatus est. Cuncti dies eius labori
et erumpnis pleni sunt: nec per noc
tem mente requiescit et hoc nonne vani
tas est. Nonne melius est comedere et
bibere et ostendere anime sue bona de la
boribus suis: et hoc de manu dei est.
Quis ita devorabit et delitijs affluet
ego. Homini bono dedit deus in conspec
tu suo sapientiam et scientiam et le
titiam: peccatori autem dedit afflictionem
et curam superfluam ut addat et con
greget et tradat ei qui placuit deo.
et hoc vanitas. et cassa sollicitudo

Omnia tempus habent: et suis
spatijs transeunt universa sub so
le. Tempus nascendi et tempus mo
riendi. Tempus plantandi et tempus
evellendi quod plantatum est. Tempus
occidendi: et tempus sanandi. Tempus
destruendi. et tempus edificandi. Tem
pus flendi: et tempus ridendi. Tempus
plangendi et tempus saltandi. Tempus
spargendi lapides: et tempus colligen
di. Tempus amplexandi. et tempus longe
fieri a complexibus. tempus acquirendi
et tempus perdendi. Tempus custodi
et tempus abiciendi. Tempus scin
di et tempus consuendi. Tempus ta
cendi et tempus loquendi. tempus di
lectionis et tempus odij. Tempus belli
et tempus pacis. Quid habet amplius
homo de labore suo. vidi afflictionem
quam dedit deus filijs hominum ut dis
tendantur in ea. Cuncta fecit bona in
tempore suo et mundum tradidit dis
putationi eorum ut non inveniat
homo opus quod operatus est deus ab
initio usque in finem et cognovi quod
non esset melius nisi letari et facere
bene in vita sua. Omnis homo
qui comedit et bibit et videt bonum
de labore suo hoc donum dei est. Didici
quod omnia opera que fecit deus perse
verent in eternum. Non possumus
eis quicquam addere nec auferre que fe
cit deus ut timeatur. Quod factum est
ipsum permanet. Que futura sunt iam
fuerunt: et deus instaurat quod abijt.
Vidi sub sole in loco iudicij impietatem
et in loco iustitie iniquitatem et dixi in
corde meo. Iustum et impium iudica
bit dominus et tempus omnis rei
sole erit. Dixi in corde meo de filijs

hominum: ut probaret eos deus. ut ost
enderet similes esse bestiis. Idcirco unus
interitus est hominis et iumentorum
et equa utriusque conditio. Sicut mori
tur homo sic et illa moriuntur. Similiter
spirant omnia et nichil habet homo iumento
amplius. Cuncta subiacent vanitati et
omnia pergunt ad unum locum. De terra
facta sunt et in terram pariter revertuntur.
Quis novit si spiritus filiorum adam ascen
dat sursum et si spiritus iumentorum descendat
deorsum? Et deprehendi nichil esse melius
quam letari hominem in opere suo et hanc
esse partem illius. Quis enim eum addu
cet ut post se futura cognoscat. iiii.
Verti me ad alia et vidi calump
nias que sub sole geruntur et la
crimas innocentium et consolatorem nemi
nem nec posse resistere eorum violentie cunc
torum auxilio destitutos. Et laudavi ma
gis mortuos quam viventes et feliciorem
utroque iudicavi qui necdum natus est
nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum
contemplatus sum omnes labores ho
minum et industrias animadverti patere
invidie proximi. Et in hoc ergo vanitas
et cura superflua est. Stultus complicat ma
nus suas et comedit carnes suas dicens
Melius est pugillus cum requie quam ple
na utraque manus cum labore et afflictio
ne animi. Considerans repperi et aliam
vanitatem sub sole. Unus est et secundum
non habet non filium non fratrem et tamen
laborare non cessat nec satiantur oculi
eius divitiis nec recogitat dicens. Cui
laboro et fraudo animam meam bonis?
In hoc quoque vanitas est et afflictio pes
sima. Melius ergo est duos simul esse quam
unum. habent enim emolumentum societatis
sue. Si unus ceciderit ab altero fulcietur
Ve soli. quia cum ceciderit non habet sublevan
tem se. Et si dormierint duo fovebuntur
mutuo. Unus quomodo calefiet? Et si
quispiam prevaluerit contra unum
duo resistunt ei. funiculus triplex diffi
cile rumpitur. Melior est puer pauper
et sapiens rege sene et stulto. qui nescit pre
videre in posterum. quod et de carcere
catenisque interdum quis egrediatur ad
regnum et alius natus in regno in
opia consumatur. Vidi cunctos viventes
qui ambulant sub sole cum adolescente
secundo qui consurgit pro eo. Infinitus
numerus est populi omnium qui fue
runt ante eum et qui postea futuri sunt
non letabuntur in eo. Sed et hoc vani
tas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum
ingrediens domum dei. et appropinqua
ut audias. Multo enim melior est obe
dientia quam stultorum victime qui
nesciunt quid faciunt mali. v.
Ne temere quid loquaris. neque
cor tuum sit velox ad proferendum
sermonem coram deo. Deus enim in celo
et tu super terram. Idcirco sint pauci ser
mones tui. Multas curas sequuntur
sompnia et in multis sermonibus
invenitur stultitia. Si quid vovisti deo
ne moreris reddere. displicet enim ei in
fidelis et stulta promissio. Sed quodcumque vo
veris redde. Multoque melius est non vovere
quam post votum promissa non reddere.
Ne dederis os tuum. ut peccare facias
carnem tuam. neque dicas coram angelo
non est providentia ne forte iratus deus
super sermones tuos dissipet cuncta opera
manuum tuarum. Ubi multa sunt
sompnia: plurime vanitates et sermo
nes innumeri. Tu vero deum time. Si
videris calumpnias egenorum et vio
lenta iudicia et subverti iustitiam in pro
vincia: non mireris super hoc negotio
quia excelso alius excelsior est. Et super
hos quoque eminentiores sunt alii et insuper
universe terre rex imperat servienti. Ava
rus non implebitur pecunia et qui amat
divitias: fructus non capiet ex eis. Et
hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes
et multi qui comedunt eas. Et quid prodest
possessori nisi quod cernit divitias
oculis suis? Dulcis est sompnus op
eranti sive parum sive multum come
dat. Saturitas autem divitis non sinit
dormire eum. Est et alia infirmitas pes
sima quam vidi sub sole. Divitie conser
vate in malum domini sui. Pereunt
enim in afflictione pessima. Generavit
filium qui in summa egestate erit. Si
cut egressus est nudus de utero matris sue
sic revertetur et nichil auferet secum de
labore suo. Miserabilis prorsus infirmi
tas. Quomodo venit sic revertetur. Quid
ergo prodest ei quod laboravit in ventum?
Cunctis diebus vite sue comedit in tene
bris et in curis multis et in erumpnis
atque tristitia. Hoc itaque visum michi est
bonum ut comedat quis et bibat et frua
tur letitia ex labore suo. quo laboravit

ipse sole numero dierum vite sue quos
dedit ei deus Et hec pars illius et omni
hominum cui dedit deus divitias atque sub
stantiam. potestatemque ei tribuit ut co
medat ex eis. et parte sua fruatur et lete
tur de labore suo: hoc est donum dei. Non
enim satis recordabitur dierum vite su
e eo quod occupet deus delitiis cor eius. vi.
VI Est et aliud malum quod vidi sub
sole et quidem frequens apud ho
mines. Vir cui dedit deus divitias et sub
stantiam et honorem et nichil deest anime sue
eius ex omnibus que desiderat nec tribuit
ei potestatem deus ut comedat ex eo sed
homo extraneus vorabit illud. Hoc va
nitas et magna miseria est. Si genue
rit quispiam .c. filios. et vixerit mul
tis annos et plures dies etatis habuerit
et anima illius non utatur bonis sub
stantie sue sepultura que careat de hoc ego
pronuntio quod melior illo sit aborti
vus frustra enim venit et pergit ad tene
bras et oblivione delebitur nomen eius
Non vidit solem neque cognovit distanti
am boni et mali et si duobus milibus
annis vixerit et non fuerit perfruitus bo
nis nonne ad unum locum properant
omnia? Omnis labor hominis in ore
eius sed anima eius non implebitur
bonis. Quid habet amplius sapiens a stul
to? Et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi
est vita? Melius est videre quod cupias
quam desiderare quod nescias. Sed et hoc va
nitas est et presumptio spiritus. Qui futu
rus est iam vocatum est nomen eius
et scitur quod homo sit et non possit contra
fortiorem se contendere in iudicio. Verba
sunt plurima multamque in disputati
one habentia vanitatem. vii.
VII Quid necesse est homini maiora
se querere cum ignoret quid condu
cat sibi in vita sua. numero dierum
peregrinationis sue et tempore quod velut
umbra preterit. Aut quis ei poterit in
dicare quid post eum futurum sub
sole sit. Melius est nomen bonum quam
unguenta pretiosa et dies mortis die
nativitatis. Melius est ire ad domum
luctus quam ad domum convivii.
In illa enim finis cunctorum admo
netur hominum et vivens cogitat quid
futurum sit. Melior est ira risu quia
per tristitiam vultus corrigitur animus
delinquentis. Cor sapientium ubi tris
titia est. et cor stultorum ubi letitia.
Melius est a sapiente corripi quam
stultorum adulatione decipi. Quia sicut so
nitus spinarum ardentium sub olla
sic risus stulti Sed et hoc vanitas
Calumpnia conturbat sapientem et perdet ro
bur cordis illius. Melior est finis ora
nis quam principium. Melior est pa
tiens arrogante. Ne velox sis ad iracun
dum quia ira in sinu stulti requiescit
Ne dicas quid putas cause est quod
ora tempora meliora fuere quam nunc
Stulta est enim huiuscemodi interro
gatio. Utilior est sapientia cum divi
tiis et magis prodest videntibus so
Sicut enim protegit sapientia sic pro
tegit pecunia. Hoc enim amplius
eruditio et sapientia quod vitam tri
possessori suo. Considera opera dei
mo possit corrigere quem ille despexit
In die bona fruere bonis. et malam
em precave. Sicut enim hanc sic
lam fecit deus ut non inveniat homo
eum iustas querimonias. Hec quoque vidi
diebus vanitatis mee. Iustus perit
iustitia sua. et impius multo vivit
in malitia sua. Noli esse iustus
neque plus sapias quam necesse est ne
pescas. Ne impie agas multum et
esse stultus ne moriaris in tempore non tuo
num est te sustentare iustum. Sed et ab illo
subtrahas manum tuam. quia qui deum
nichil negligit. Sapientia confortabit
te super .x. principes civitatis. Non
iustus in terra qui faciat bonum et non p
et cunctis sermonibus qui dicuntur ne
pes cor tuum. ne forte audias servum
maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua
tu crebro maledixisti aliis. Cuncta
tavi in sapientia. et dixi. sapiens effi
et ipsa longius recessit a me multo
magis quam erat. Et alta profunditas quis
eam? Lustravi universa animo meo
scire et considerare et querere sapientiam
rationem. et ut cognoscerem impietatem
et errorem imprudentium. et inveni amari
rem morte mulierem. que laqueus vena
rum est et sagena cor eius. Vincula sunt
illius. Qui placet deo effugiet eam
peccator autem capietur ab illa. Ecce hoc
ni dixit ecclesiastes unum et alterum ut
nirem rationem quam adhuc querit anima mea
inveni. Virum de mille unum repperi
lierem ex omnibus non inveni. Solum

hoc inueni qd fecit deus hominem rectū. et
ipse se infinitis miscuerit qstionib3. Quis
talis ut sapiens ē. et quis cognouit solu
tionē uerbi. viii. VIII
Sapia hois lucet in uultu eius. et po
tentissim^9 faciē illius cōmutabit. E
go os regis obseruo. et pcepta et iuramti di
ne festines recedere a facie eius. nec pmaneas
in ope malo. qr oē qd uoluit faciet. et sermo
illius potestate plenus ē. nec dicere ei quisq
potest. quare ita facis. Qui custodit pceptū
non experietur quicq mali. Temp^9 et respō
sionē cor sapientis intelligit. Omni negocio
temp^9 ē et oportunitas. et multa hois afflictio
q ignorat pterita et uentura nullo scire
potest nuntio. Nō ē in hois dicione phibere
spm. nec ht potestatē in die mortis. Nec
sinit quiescere ingruente bello. nec saluabit
impietas impiū. Oia hec cōsideraui et dedi cor
meū i cunctis opib3 q fiunt sub sole. In
terim dnat^r ho hoi in malū suū. Vidi
impios sepultos. qui et cū adhuc uiuerent
in loco sco erant. et laudabant^r in ciuitate
qsi iustor opm. Sed et hoc uanitas ē. Et
enim qr n pfertur cito contra malos snia: ab
sq ullo timore filij hoim ppetrant mala
attamen ex eo qd pctor centies facit malū
et p paciam dei sustentatur: ego cognoui
qr erat bonum timentibus deum qui
uerentur faciem eius. sed qsi umbr^a trāse
ant qui nō timet faciem domini. Est et
alia uanitas que fit sup terrā.
Sunt iusti quib3 mala pueniunt
qsi opa egerint impior. et sunt impij
qui ita securi st qsi iustor facta hēant
Sed et hoc uanissimū iudico. Laudaui
igitur letitiam qd n eēt homini bonū sub
sole. nisi qd comederet et biberet atq gauderet
et hoc solum secum afferret de labore suo.
in dieb3 uite quos dedit ei ds sub sole.
Et apposui cor meum ut scirē sapiam et
intelligerem distinctionē q uersatur in tra.
Est ho qui diebus ac noctib3 somnū ocu
lis non capit et intellexi qd oim opm
dei nullam possit ho inuenire rationem
eor q fiunt sub sole. Et quanto plus labo
rauerit ad querendum tanto min^9 inue
niat. Etiā si dixerit sapiens se nosse. n
poterit repire. Omnia hec tractaui in
corde meo ut curiose intelligerem. ix.
Sunt iusti atq sapientes. et opa
eorum in manu dei. Et tn nescit
ho utrum amore an odio dignus sit.
sed omnia in futurū seruantur incerta

eo qd uniusa eque eueniant iusto et im
pio. bono. et malo. mundo et inmundo
immolanti hostias. et uictimas et sa
crificia contempnenti. Sicut bonus sic
et peccator. Ut periurus: ita et ille qui
uerum deierat. Hoc est pessimum inter
omnia que sub sole fiunt. quia eadem
cunctis eueniūt. Unde et corda filio
rum hominum implentur malitia et
contemptu in uita sua. et post hec ad infe
ros deducentur. Nemo est qui semp uiuat
et qui huius rei habeat fiduciam. Meli
or est canis uiuus leone mortuo. Vi
uentes enim sciunt se eē morituros mor
tui uero nichil nouerunt amplius nec
habent ultra mercedem. quia obliuio
ni tradita est memoria eorum. Amor
quoq et odium et inuidie simul perie
runt nec hnt partem in hoc seculo. et
in opere qd sub sole geritur. Vade g et
comede in letitia panem tuum. et bibe
cum gaudio uinum tuum. quia deo
placent opa tua. Omni tempore sint
uestimenta tua. candida. et oleum de
capite tuo non deficiat. Perfruere uita
cum uxore quam diligis cunctis dieb3
uite instabilitatis tue. qui dati sunt t.
sub sole omni tempore uanitatis tue.
Hec est enim pars in uita et in labore
tuo quo laboras sub sole. Quodcumq
potest manus tua facere instanter o
perare: quia nec opus nec ratio nec
sciencia nec sapientia erunt apud in
feros quo tu properas. Verti me ad ali
ud. uidiq sub sole nec uelocium esse cur
sum nec fortium bellum nec sapientū
panem. nec doctorum diuitias nec artificū
gratiam. sed tempus casumq in omni
b3. Nescit homo finem suum. sed sicut
pisces capiuntur hamo. et sicut aues cp
henduntur laqueo: sic capiuntur ho
mines tempore malo. cum eis extem
plo superuenerit. Hanc quoq uidi sub
sole sapientiam et probaui maximā
Ciuitas parua et pauci in ea uiri. Ve
nit contra eam rex magnus. et ualla
uit eam. extruxitq munitiones per
gyrum. et pfecta est obsidio. Inuentus
q est in ea uir pauper et sapiēs q libe
rauit urbem per sapientiam suam et
nullus deinceps recordatus est homini
illius pauperis. Et dicebam ego. meli
orem esse sapientiam fortitudine. Quo
modo ergo sapientia pauperis. contēp

al' incessanter

ta est. et uerba eius non sunt audita. Verba
sapientium audiuntur in silentio plus q̄
clamor principis inter stultos. Melior est
sapientia quam arma bellica. et qui
in uno peccauerit. multa bona perdet. · x ·
X Muscę morientes pdunt suauita
tem unguenti. Preciosior est
sapientia. et gloria parua ad tempus
stultitia. Cor sapientis in dextra eius et
cor stultorum in sinistra illius. Sed et i
uia stultus ambulans. cum ipse insipi
ens sit. omnes stultos estimat. Si sps
potestatem habentis ascenderit super te: lo
cum tuum ne dimiseris. quia curatio ces
sare faciet peccata maxima. Est et malum
qd uidi sub sole quasi per errorem egre
diens. a facie principis positum stultū
in dignitate sublimi et diuites sedere de
orsum. Vidi seruos in equis: et princi
pes ambulantes quasi seruos super t
erram. Qui fodit foueam incidet in eam
et qui dissipat sepem mordebit eum co
luber. Qui transfert lapides affligetur
in eis et qui scindit ligna uulnerabitur
ab eis. Si retusum fuerit ferrum. et hoc
non ut prius sed hebetatum fuerit: mul
to labore exacuetur. et post industriam
sequetur sapientia. Si mordeat serpens
in silentio: nichil eo minus habet qui
occulte detrahit. Verba oris sapientis
grā et labia insipientis precipitabunt
eum. Initium uerborum eius stultitia
et nouissimum oris illius error pessi
mus. Stultus uerba multiplicat. Ig
norat homo quid ante se fuerit. et quid
post futurum est quis illi poterit indi
care? Labor stultorum affliget eos qui
nesciunt in urbem pgere. Ve tibi terra
cuius rex est puer. et cuius principes
mane comedunt. Beata terra cuius
rex nobilis est. et cuius principes ues
cuntur in tempore suo ad reficiendum
et non ad luxuriam. In pigritiis hu
miliabitur contignatio. et in infirmitate
manuum pstillabit domus. In risu
faciunt panem ac uinum ut epulentur
uiuentes et pecunie obediunt omnia.
In cogitatione tua regi ne detrahas et
in secreto cubiculi tui ne maledixeris
diuiti: quia aues celi portabunt uocem tu
am. et qui ħt pennas: annuntiabit se
XI ntentiam. · xi ·
Mitte panem tuum super transe
untes aquas quia post multa tempora

inuenies illum. Da partes septem [illegible]
non et octo. quia ignoras qd futu[rum]
sit mali super terram. Si replete fu[erint]
nubes: imbres super terram eff[undent].
Si ceciderit lignum ad austrum aut ad
aquilonem: in quocumq; loco ceciderit
ibi erit. Qui obseruat uentum non se
minat et qui considerat nubes nunquam me
tet. Quomodo ignoras que sit uia
et qua ratione compingantur ossa in
uentre pregnantis sic nescis opera dei
qui fabricator est omnium. Mane se
mina semen tuum. et uespere non ces
set manus tua quia nescis quid magis
oriatur hoc aut illud. Et si utrumq;
simul: melius erit. Dulce lumen et de
lectabile oculis est uidere solem. Si an
nis multis uixerit homo. et in his om
nibus letus fuerit: meminisse debet te
nebrosi temporis et dierum multorum.
Qui cum uenerint: uanitatis argu
tur preterita. Letare ergo iuuenis in
adolescentia tua. et in bono sit cor
in diebus iuuentutis tue. et ambula in
uiis cordis tui et in intuitu ocul
orum tuorum. et scito quod pro omnibus
adducet te deus in iudicium. Aufer
a corde tuo et amoue malitiam a
ne tua. adolescentia enim et uolu[ptas]
XII uana sunt. · xii ·
Memento creatoris tui in di
ebus iuuentutis tue antequā ueniat tem[pus]
afflictionis et appropinquent an[ni]
de quibus dicas non michi placent.
antequā tenebrescat sol et lumen [et lu]
na. et stelle et reuertantur nubes p[ost]
pluuiam. Quando commouebuntur
custodes domus et nutabunt uiri [for]
tissimi et otiose erunt molentes
minuto numero et tenebrescent ui[dentes]
per foramina. et claudent ostia in [platea]
in humilitate uocis molentis et [consur]
gent ad uocem uolucris et obsur[descent]
omnes filie carminis. Excelsa qu[oque]
timebunt et formidabunt in ui[a. Flo]
rebit amigdalus et pinguabitur [locus]
ta et dissipabitur capparis. quon[iam]
ibit homo in domum eternitatis [sue et]
circuibunt in platea plangentes
antequam rumpatur funiculus ar[genteus]
et recurrat uitta aurea. et conte[ratur hy]
dria super fontem et confringatur [rota]
sup cisternam. et reuertatur pu[luis in]
terram suam unde erat. et sp[iritus]

dat ad deum qui dedit illum. Vanitas va-
nitatum dixit ecclesiastes ~~vanitas va-~~
~~nitatum~~ et omnia vanitas. Cumque
esset sapientissimus ecclesiastes docuit
populum et enarravit que fecerat. et
investigans composuit parabolas multas.
Quesivit verba utilia et conscripsit ser-
mones rectissimos ac veritate plenos.
Verba sapientium sicut stimuli et quasi
clavi in altum defixi que per magistro-
rum consilium data sunt a pastore uno.
His amplius fili mi ne requiras. Facien-
di plures libros nullus est finis. Fre-
quensque meditatio carnis afflictio est.
Finem loquendi omnes pariter audia-
mus. Deum time: et omnia mandata
eius observa. Hoc est enim omnis homo.
Cuncta que fiunt adducet deus in iudi-
cium, pro omni errato sive bonum sive ma-
lum sit. Explicit liber ecclesiastes. Inci-
piunt cantica canticorum

Osculetur me os-
culo oris sui. Quia
meliora sunt u-
bera tua vino
fragrantia un-
guentis optimis.
Oleum effusum
nomen tuum. I-
deo adolescentule dilexerunt te. Trahe me
post te: curremus in odorem unguento-
rum tuorum. Introduxit me rex in cel-
laria sua. exultabimus et letabimur
in te memores uberum tuorum super
vinum. recti diligunt te. Nigra sum sed
formosa filie ierusalem. sicut tabernacula
cedar sicut pelles salomonis. Nolite
me considerare quod fusca sim: quia decoloravit
me sol. Filii matris mee pugnave-
runt contra me posuerunt me custodem
in vineis. vineam meam non custo-
divi. Indica michi quem diligit anima
mea ubi pascas ubi cubes in meri-
die: ne vagari incipiam post greges
sodalium tuorum. Si ignoras te o
pulcherrima inter mulieres egredere
et abi post vestigia gregum tuorum
et pasce edos tuos iuxta tabernacula pas-
torum. Equitatui meo in curribus pha-
raonis assimilavi te amica mea.
Pulchre sunt gene tue sicut turturis.
collum tuum sicut monilia. Murenu-
las aureas faciemus tibi vermiculatas
argento. Cum esset rex in accu-
bitu suo. nardus mea dedit odorem suum.
Fasciculus mirre dilectus meus michi
inter ubera mea commorabitur. Botrus cy-
pri dilectus meus michi in vineis en-
gaddi. Ecce tu pulchra es amica mea. ecce — Vox christi
ecce tu pulchra oculi tui columbarum. Ec- — Vox ecclesie
ce tu pulcher es dilecte mi. et decorus. Lec-
tulus noster floridus. tigna domorum no-
strarum cedrina. laquearia nostra
cypressina. ii. II

Ego flos campi et lilium convallium. — Vox christi
Sicut lilium inter spinas sic amica mea
inter filias. Sicut malus inter ligna sil- — Vox ecclesie
varum: sic dilectus meus inter filios.
Sub umbra illius quem desideraveram — al' desideraveram
sedi et fructus eius dulcis gutturi meo.
Introduxit me rex in cellam vinariam ordi-
navit in me caritatem. Fulcite me flori-
bus. stipate me malis quia amore langue-
o. Leva eius sub capite meo et dextera illius
amplexabitur me. Adiuro vos filie ierusalem — Vox christi
per capreas cervosque camporum. ne sus-
citetis neque evigilare faciatis dilectam
quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei. — Vox ecclesie
Ecce iste venit saliens in montibus transi-
liens colles. Similis est dilectus meus
capree hinnuloque cervorum. En ipse stat
post parietem nostrum respiciens per
fenestras prospiciens per cancellos. En
dilectus meus loquitur michi. Surge
propera amica mea columba mea for-
mosa mea et veni. Iam enim hiems
transiit imber abiit et recessit. Flores
apparuerunt in terra nostra. tempus
putationis advenit. Vox turturis au-
dita est in terra nostra. ficus protulit gros-
sos suos. vinee florentes dederunt odo-
rem suum. Surge propera amica ~~a-~~ — Vox christi
~~mica mea~~ speciosa mea. et veni colum-
ba mea in foraminibus petre in caverna
macerie. Ostende michi faciem tuam
sonet vox tua in auribus meis. ~~Vox~~
vox enim tua dulcis. et facies tua decora.
Capite nobis vulpes parvulas que de- — Vox christi adversus hereses
moliuntur vineas. nam vinea nostra floruit. Dilec- — nam vinea — Vox ecclesie
tus meus michi et ego illi. Qui pascitur
inter lilia donec aspiret dies et incli-
nentur umbre. Revertere similis esto di-
lecte mi capree hinnuloque cervorum
super montes bethel. iii. III

In lectulo meo per noctes quesivi quem — Vox ecclesie de gentibus
diligit anima mea quesivi illum et
non inveni. Surgam et circuibo civi-
tatem per vicos et plateas queram

quem diligit anima mea. Quesiui il
lum et non inueni. Inuenerunt me
uigiles qui custodiunt ciuitatem. Num
quem dilexit anima mea uidistis?
Paululum cum pertransissem eos. inue
ni quem diligit anima mea. Tenui
eum nec dimittam. donec introducam
illum in domum matris mee et in cubi
culum genitricis mee. Adiuro uos
filie ierusalem per capreas ceruosque camporum
ne suscitetis neque euigilare faciatis di
lectam donec ipsa uelit. Que est ista que
ascendit per desertum sicut uirgula fumi
ex aromatibus myrre et thuris et uni
uersi pulueris pigmentarii? En lectulum
salomonis. lx. fortes ambiunt ex fortis
simis israel, omnes tenentes gladios
et ad bella doctissimi. uniuscuiusque ensis
super femur suum propter timores
nocturnos. Ferculum fecit sibi rex sa
lomon de lignis libani. Columpnas
eius fecit argenteas reclinatorium
aureum ascensum purpureum. me
dia caritate constrauit propter filias ierusalem
Egredimini et uidete filie syon regem
salomonem in diademate quo corona
uit illum mater sua in die desponsa
tionis illius et in die letitie cordis eius. IIII.
Quam pulchra es amica mea
quam pulcra es. oculi tui co
lumbarum absque eo quod intrinsecus
latet. Capilli tui sicut greges caprarum que
ascenderunt de monte galaad. Dentes
tui sicut greges tonsarum. que ascende
runt de lauacro. Omnes gemellis fetibus
et sterilis non est inter eas. Sicut uitta
coccinea labia tua et eloquium tuum
dulce. Sicut fragmen mali punici: ita
gene tue absque eo quod intrinsecus latet
Sicut turris dauid collum tuum que
edificata est. cum propugnaculis. Mille
clipei pendent ex ea omnis armatura
fortium. Duo ubera tua sicut duo hin
nuli capree gemelli qui pascuntur in li
liis donec aspiret dies. et inclinentur um
bre. Vadam ad montem myrre et ad
collem thuris. Tota pulchra es amica
mea. et macula non est in te. Veni de
libano sponsa mea. ueni de libano ueni
coronabis de capite amana de uertice
sanir et hermon de cubilibus leonum
de montibus pardorum. Vulnerasti cor
meum soror mea sponsa, uulnerasti cor
meum in uno oculorum tuorum. et

Vox ecclesie de christo
al' diligit
Vox christi
Synagoga de ecclesia
Vox ecclesie
al' quasi ff
Vox ecclesie de christo
IIII
Vox christi ad ecclesiam
al' mea

in uno crine colli tui. Quam pulchre
sunt mamme tue soror mea sponsa. pul
criora. ubera tua uino et odor unguen
torum super omnia aromata. Fauus
distillans labia tua sponsa mel et lac
sub lingua tua et odor uestimentorum
tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus
soror mea sponsa. ortus conclusus, fons
signatus. Emissiones tue paradysus
malorum punicorum cum pomorum
fructibus. Cypri cum nardo, nardus et
crocus. fistula et cynamomum cum uni
uersis lignis libani. myrra et aloe cum
omnibus primis unguentis. fons or
torum puteus aquarum uiuentium que
fluunt impetu de libano. V.
Surge aquilo et ueni auster: perfla
ortum meum et fluant aromata
illius. Veniat dilectus meus in or
tum suum et comedat fructum pomorum
suorum. Veni in ortum meum soror
mea sponsa. messui myrram meam
cum aromatibus meis. comedi fauum
cum melle meo, bibi uinum meum
cum lacte meo. Comedite amici et bi
bite et inebriamini karissimi. Ego dormio
et cor meum uigilat. Vox dilecti mei
pulsantis. Aperi michi soror mea. ami
ca mea columba mea. immaculata
mea quia caput meum plenum est
rore et crines mei guttis noctium. Ex
poliaui me tunica mea quomodo indu
ar illa? Laui pedes meos. quomodo in
quinabo illos? Dilectus meus misit ma
num per foramen et uenter meus intre
muit ad tactum eius. Surrexi ut ape
rirem dilecto meo, manus mee stilla
uerunt myrram et digiti mei pleni myr
ra probatissima. pessulum ostii me
aperui dilecto meo at ille declinauerat
atque transierat. Anima mea liquefacta est
ut locutus est. Quesiui. et non inueni
illum. uocaui et non respondit michi
Inuenerunt me custodes qui circu
eunt ciuitatem. percusserunt me et uul
nerauerunt me. Tulerunt michi pal
lium meum custodes murorum. Adiu
ro uos filie ierusalem. si inueneritis dilectum
meum. ut nuntietis ei quia amore lan
gueo. Qualis est dilectus tuus ex di
lecto: o pulcherrima mulierum. Qua
lis est dilectus tuus ex dilecto. quia sic
adiurasti nos? Dilectus meus candidus
et rubicundus electus ex milibus. Caput

Surge aquilo. Glo. i. o diabole discede
ueni auster. i. spiritus sancte perfla ortum meum
conscientiam meam et fluent aromata illius. i.
cordis deuocio et compunctio de peccatis et
contricio cordis.

eius aurum optimum. come eius sicut
elate palmarum nigre quasi corvus
Oculi eius sicut columbe super rivulos
aquarum que lacte sunt lote. et resident
iuxta fluenta plenissima. Gene illius
sicut areole aromatum consite a pigmen
tariis Labia illius lilia distillantia
myrram primam Manus illius tornat
iles auree plene iacinctis. Venter eius e
burneus distinctus saphiris. Crura illius
columpne marmoree que fundate sunt
super bases aureas. Species eius ut libani
electus ut cedri. Guttur illius suavis
simum. et totus desiderabilis. Talis est
dilectus meus et iste est amicus meus
filie ierusalem. ·vi· VI
Quo abiit dilectus tuus o pulcher
rima mulierum? Quo declinavit dilec
tus tuus. et queremus eum tecum
Dilectus meus descendit in ortum suum
ad areolam aromatum ut ibi pascatur
in ortis et lilia colligat. Ego dilecto
meo et dilectus meus michi qui pas
citur inter lilia. Pulcra es amica mea
suavis et decora sicut ierusalem. terribilis
ut castrorum acies ordinata. Averte o
culos tuos a me quia ipsi me avolare
fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum
que apparuerunt de galaad. Dentes
tui sicut grex ovium que ascenderunt
de lavacro. Omnes gemellis fetibus
et sterilis non est in eis. Sicut cortex
mali punici sic gene tue absque occultis
tuis. Sexaginta sunt regine. et octo
ginta concubine. et adolescentularum
non est numerus. Una est columba
mea. perfecta mea. una est matri
sue. electa genitrici sue. Viderunt eam
filie syon et beatissimam predicaverunt
regine et concubine. et laudaverunt
eam. Que est ista que progreditur quasi
aurora consurgens. Pulcra ut luna.
electa ut sol terribilis ut castrorum
acies ordinata. Descendi ad ortum
nucum. ut viderem poma convallium et
inspicerem si floruissent vinee. et ger
minassent mala punica. Nescivi
anima mea conturbavit me propter quadri
gas aminadab. Revertere revertere
sunamitis revertere revertere ut in
tueamur te. Quid videbis in suna
mite. nisi choros castrorum. ·vii·
Quam pulchri sunt gressus tui
in calciamentis filia principis

Iunctura feminum tuorum sicut moni
lia que fabricata sunt manu artificis
Umbilicus tuus crater tornatilis.
numquam indigens poculis. Venter tu
us sicut acervus tritici. vallatus liliis
Duo ubera tua sicut duo hinnuli ge
melle capree. Collum tuum sicut turris
eburnea oculi tui sicut piscine in esebon
que sunt in porta filie multitudinis
Nasus tuus sicut turris libani que res
picit contra damascum. Caput tuum
ut carmelus et come capitis tui sicut
purpura regis vincta canalibus. Quam
pulcra es. et quam decora. karissima in de
liciis. Statura tua assimilata est pal
me et ubera tua botris. Dixi ascendam
in palmam et apprehendam fructus eius
Et erunt ubera tua sicut botri vinee. et
odor oris tui sicut odor malorum. Guttur
tuum sicut vinum optimum. Dignum
dilecto meo ad potandum labiis et den
tibus illius ad ruminandum. Ego di Sponsa sponso
lecto meo. et ad me conversio eius. Veni di Vox ecclesie ad xpm
lecte mi. egrediamur in agrum commore
mur in villis. Mane surgamus ad
vineam. videamus si floruit vinea si
flores fructus parturiunt si floruerunt
mala punica ibi dabo tibi ubera mea. ·viii·
Mandragore dederunt odorem suum in VIII
portis nostris Omnia poma nova
et vetera dilecte mi servavi tibi. Quis Vox patriarche de xpo
michi det te fratrem meum sugentem
ubera matris mee ut inveniam te foris.
et deosculer te et iam me nemo despiciat
Apprehendam te et ducam te in domum
matris mee et in cubiculum genitricis
mee Ibi me docebis. Et dabo tibi poculum
ex vino condito et mustum malorum
granatorum meorum Leva eius sub
capite meo. et dextera illius amplexa
bitur me. Adiuro vos filie ierusalem ne Vox xpi
suscitetis et evigilare faciatis dilectam
donec ipsa velit. Que est ista que ascen Vox sinagoge de ecclesia
dit de deserto deliciis affluens innixa su
per dilectum suum? Sub arbore malo Vox sponsi pro sponsa
suscitavi te. Ibi corrupta est mater tua
ibi violata est genitrix tua. Pone me Vox ecclesie ad xpm
ut signaculum super cor tuum. ut
signaculum super brachium tuum quia
fortis est ut mors dilectio dura sicut in
fernus emulatio Lampades eius lam
pades ignis atque flammarum Aque mul
te non poterunt extinguere caritatem
nec flumina obruent illam. Si de

Xpc ad sinagogam de ecclesia

Xpc respondit pro ecclesia

Vox ecclesie

Vox sinagoge ad ecclesiam

Vox xpi

Vox ecclesie ad xpm

dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra parvula et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est. Si murus est edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris. Ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Que habitas in ortis amici auscultant fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi fuge et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Explicit cantica canticorum. Incipit liber sapientie

al' secunde deo

Prologus Ieronimi in librum sapientie. Liber sapientie apud hebreos nusquam est. unde et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. hunc iudei philonis esse affirmant qui proinde sapientia nominatur quia in eo xpi adventus qui est sapientia patris et passio eius evidenter exprimitur.

Diligite iusticiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum: quoniam invenitur ab his qui non temptant illum apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo. probata autem virtus corripit insipientes/ quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledictum a labiis suis quoniam renum illius testis est deus et cordis eius scrutator est verus et lingue illius auditor. quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere: nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit sermonum autem illius auditio ad dominum veniet ad correptionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia. et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest et a detractione parcite lingue. quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. quoniam deus mortem non fecit nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia et sanabiles esse voluit nationes orbis terrarum. Et est in illis medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. Iniustitia autem mortis est acquisitio/ impii autem manibus et verbis accersierunt illam. Et estimantes illam amicam defluxerunt. et sponsiones posuerunt ad illam quoniam digni sunt qui sunt ex parte illius.

Dixerunt enim apud se cogitantes non recte Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre et non est refrigerium in fine hominis et non est agnitus qui sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus et post hec erimus tanquam si non fuerimus. Quoniam fumus flatus est in naribus nostris et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. Quia extinctus cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tanquam mollis aer et transibit vita nostra tanquam vestigium nubis et sicut nebula dissolvetur que effugata est a radiis solis et a calore illius aggravata. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum et non est reversio finis nostri quoniam consignata est et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tanquam in iuventute celeriter. Vino pretioso et unguentis nos impleamus et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum sit expers luxurie nostre. Ubique relinquamus signa letitie quoniam hec est pars nostra. et hec est sors nostra. Opprimamus pauperem iustum. et non parcamus vidue. nec veterani revere-

anos multi temporis. Sit autem for
titudo nostra lex iniustitie. quod infirmum
est enim: inutile invenitur. Circumvenia
mus ergo iustum. quoniam inuti
lis est nobis. et contrarius est operibus nostris
et improperat nobis peccata legis. et diffa
mat in nos peccata disciplinae nostrae. Pro
mittit se scientiam dei habere et filium
dei se nominat. Factus est nobis in tra
ductionem cogitationum nostrarum. gra
uis est nobis etiam ad uidendum quoniam
dissimilis est aliis uita illius et immu
tate sunt uie illius. Tanquam nugaces
estimati sumus ab illo et abstinet se a
uiis nostris tanquam ab immunditiis et pre
fert novissima iustorum. et gloriatur
patrem deum se habere. Videamus ergo
si sermones illius ueri sunt et temptemus
que uentura sunt illi et sciemus
que erunt novissima illius. Si enim
est uerus dei filius: suscipiet illum et
liberabit eum de manu contrariorum.
Contumelia et tormento interrogemus
illum ut sciamus reuerentiam eius
et probemus patientiam eius. Morte
turpissima condempnemus illum. Erit
enim respectus ex sermonibus illius. Hec
cogitauerunt et errauerunt. excecauit enim
illos malitia eorum. et nescierunt sa
cramenta dei neque mercedem sperave
runt iustitie nec iudicauerunt hono
rem animarum sanctarum: quoniam deus
creauit hominem inexterminabilem
et ad imaginem sue similitudinis fe
cit illum. Inuidia autem diaboli mors in
trouit in orbem terrarum. imitantur
autem illum qui sunt ex parte illius. iii.
Iustorum autem anime in manu dei sunt:
et non tanget illos tormentum mor
tis. Visi sunt oculis insipientium mori
et estimata est afflictio exitus illorum.
et ab itinere iusto abierunt in extermi
nium. Et quod a nobis est iter exterminii
illi autem sunt in pace. Et si coram
hominibus tormenta passi sunt spes il
lorum immortalitate plena est. In
paucis uexati in multis bene dispone
tur. quoniam deus temptauit illos.
et inuenit illos dignos se. Tanquam aurum
in fornace probauit illos et quasi holo
causta hostie accepit illos et in tempore
erit respectus illorum. Fulgebunt iusti
et tanquam scintille in arundineto dis
current. Iudicabunt nationes et do

minabuntur populis. et regnabit dominus
illorum in perpetuum. Qui confidunt in
illo intelligent ueritatem et fideles in
dilectionem acquiescent illi quoniam
donum et pax est electis illius. Impii
autem secundum que cogitauerunt cor
reptionem habebunt. quia neglexerunt
iustum. et a domino recesserunt. Sapien
tiam enim et disciplinam qui abiicit
infelix est. et uacua est spes illorum. et
labores sine fructu et inhabitabilia opera
illorum sunt. Mulieres eorum insensa
te sunt. et nequissimi filii eorum. Male
dicta creatura illorum quoniam felix est
sterilis et incoinquinata que non sciuit
thorum in delicto habebit fructum in
respectione animarum sanctarum et al' infectione
spado qui non operatus est per manus
suas iniquitatem nec cogitauit adu
sus deum — nequissima. Dabitur enim
illi fidei donum electum et sors in templo
dei acceptissima. Bonorum enim
laborum gloriosus est fructus. et que
non concidat radix sapientie. Filii autem
adulterorum in consummatione erunt
et ab iniquo thoro semen exterminabi
tur. Et si quidem longe uite erunt in
nichilum computabuntur et sine ho
nore erit novissima senectus illorum.
Et si celerius defuncti fuerint: non habe
bunt spem. nec in die agnitionis allo
cutionem. Nationes enim iniques dire
sunt consummationis. iiii. IIII
O quam pulcra est casta gene
ratio cum claritate. Immortalis enim
est memoria illius. quoniam et apud
deum nota est et apud homines. Cum
presens est imitantur illam et deside
rant eam cum se eduxerit et in perpe
tuum coronata triumphat. incoinqui
natorum certaminum premium uin
cens. Multigena autem impiorum
multitudo non erit utilis et adulterine
plantationes non dabunt radices al
tas nec stabile firmamentum colloca
bunt. Et si in ramis in tempore germi
nauerint: infirmiter posita a uento
commouebuntur. et a nimietate uen
torum eradicabuntur. Confringentur
enim rami inconsummati et fructus
illorum inutiles et acerbi ad man
ducandum et ad nichilum apta. Ex
iniquis enim omnes filii qui nas
cuntur testes sunt nequitie aduersus pa al' nascunt

rentes in interrogatione sua. Iustus autem
si morte preoccupatus fuerit: in refrige
rio erit. Senectus enim venerabilis
est non diuturna neque numero anno
rum computata. Cani sunt autem sen
sus hominis. et etas senectutis vita
immaculata. Placens deo factus di
lectus et vivens inter peccatores trans
latus est. Raptus est ne malitia mu
taret intellectum illius aut ne fictio de
ciperet animam illius. Fascinatio enim
nugacitatis obscurat bona et incon
stantia concupiscentie transvertit sen
sum sine malitia. Consummatus in
brevi explevit tempora multa. placita
enim erat deo anima illius. Propter
hoc properavit educere illum de medio
iniquitatum. Populi autem videntes
et non intelligentes. nec ponentes sunt
in precordiis talia: quoniam gratia
dei et misericordia est in sanctos illius et respec
tus super electos illius. Condempnat
autem iustus mortuus vivos impios
et iuventus celerius consummata lon
gam vitam iniusti. Videbunt enim
finem sapientis. et non intelligent
quid cogitaverit de illo deus. et quare mu
nierit illum dominus. Videbunt enim
et contempnent eum. illos autem do
minus irridebit. Et erunt post hec de
cidentes sine honore et in contumelia inter
mortuos in perpetuum: quoniam di
rumpet illos inflatos sine voce et com- al' flatus
movebit illos a fundamentis et usque
ad supremum desolabuntur. Et erunt
gementes et memoria illorum peri
bit. Venient in cogitatione peccatorum
suorum timidi. et traducent illos ex
adverso iniquitates ipsorum.

V

Tunc stabunt iusti in magna
constantia adversus eos qui se an
gustiaverunt et qui abstulerunt labo
res illorum. Videntes turbabuntur
timore horribili. et mirabuntur in
subitatione insperate salutis gemen
tes pre angustia spiritus. Dicentes
intra se penitentiam agentes et pre
angustia spiritus gementes. Hii sunt quos
habuimus aliquando in derisum:
et in similitudinem improperii. Nos
insensati vitam illorum estimabamus
insaniam et finem illorum sine
honore. Quomodo ergo computati sunt
inter filios dei et inter sanctos sors il

lorum est. Ergo erravimus a via veri
tatis et iustitie lumen non luxit nobis
et sol intelligentie non est ortus nobis.
Lassati sumus in via iniquitatis et
perditionis et ambulavimus vias dif
ficiles. viam autem domini ignora
vimus. Quid nobis profuit superbia
aut quid divitiarum iactantia contulit
nobis. Transierunt omnia illa tan
quam navis que pertransit fluctuantem
aquam. cuius cum preterierit non est
vestigium invenire. neque semitam
carine illius in fluctibus. aut tanquam a
vis que transvolat in aere cuius post
nullum invenitur argumentum
itineris illius. sed tantum sonitus a
larum verberans levem ventum et
scindens per vim itineris aerem. commo
tis alis transvolavit et post hoc nul
lum signum invenitur itineris illius.
aut tanquam sagitta emissa in locum
destinatum divisus aer continuo in se
reclusus est ut ignoretur transitus il
lius. Sic et nos nati continuo desivimus
esse et virtutis quidem signum nul
lum valuimus ostendere. In mali
gnitate autem nostra consumpti sumus.
Talia dixerunt in inferno hii qui pec
caverunt. quoniam spes impii tanquam
lanugo est que a vento tollitur. et
tanquam spuma gracilis que a procel
la dispergitur et tanquam fumus qui a
vento diffusus est. et tanquam me
moria hospitis unius diei pretereun
tis. Iusti autem in perpetuum vivent
et apud dominum est merces eorum
et cogitatio illorum apud altissimum.
Ideo accipient regnum decoris et di
adema speciei de manu domini. Quoniam
dextera sua teget eos. et brachio sancto
suo defendet illos. et accipiet arma
turam zelus illius et armabit crea
turam ad ultionem inimicorum.
Induet pro torace iustitiam et acci
piet pro galea iudicium certum. Su
met scutum inexpugnabile equi
tatem. Acuet autem duram iram in
lanceam et pugnabit cum illo or
bis terrarum contra insensatos. I
bunt directe emissiones fulgurum
et tanquam a bene curvato arcu nu
bium exterminabuntur et ad certum
locum insilient et a petrosa ira ple
ne mittentur grandines. Et excandescet

illos aqua maris. et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis et tamquam turbo venti dividet illos. et ad heremum perducet omnem terram iniquitatis et malignitas evertet sedes potentium. Melior est sapientia quam vires et vir prudens magis quam fortis. ·VI·

Audite ergo reges et intelligite discite iudices finium terre. Prebete aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum quoniam data est a domino potestas vobis. et virtus ab altissimo. qui interrogabit opera vestra. et cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis. nec custodistis legem iustitie. neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis. quoniam iudicium durissimum in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam dominus qui dominator est omnium nec verebitur magnitudinem cuiusquam quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo ~~[struck]~~ reges sunt hii sermones mei ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iustitiam iuste iudicabuntur et qui didicerint ista invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos. diligite illos et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia. et facile videtur ab his qui diligunt eam. et invenitur ab his qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt ut illis se priorem ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit. assidentem autem illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus et qui vigilaverit propter illam cito erit securus. quoniam dignos se ipsa circuit querens et in viis suis ostendet se illis hilariter et in omni providentia occurret illis. Initium enim illius verissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est et dilectio custodia legum illius est. Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est. incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini sedibus et sceptris reges populi. diligite sapientiam: ut in perpetuum regnetis. (margin: et sceptris)

Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia. et quemadmodum facta sit. referam et non abscondam a vobis sacramenta dei. sed ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam illius et non preteribo veritatem neque cum invidia tabescente iter habebo. quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum. et rex sapiens populi stabilimentum est. Ergo accipite disciplinam ~~[struck]~~ per sermones meos et proderit vobis. ·VII·

VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis hominibus et ex genere terreni illius qui prior factus est. et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis. et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem et similiter factam decidi terram et primam vocem similem omnibus emisi plorans. in involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est michi sensus. et invocavi. et venit in me spiritus sapientie et preposui illam regnis et sedibus et divitias nichil esse duxi in comparatione illius. nec comparavi illi lapidem pretiosum quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam et proposui pro luce habere illam quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem michi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius. Et letatus sum in omnibus quia antecedebat me ista sapientia et ignorabam quoniam omnium bonorum mater est. Quam sine fictione didici et sine invidia communico et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei propter discipline dona commendati. Michi autem

(margin: Nota de partu in x mensibus)

dedit deus dicere ex sententia et presumere
digna horum que mihi dantur. Quo-
niam ipse sapientie dux est: et sapientium emen-
dator. In manu enim illius et nos et
sermones nostri et omnis sapientia. et
operum scientie disciplina. Ipse enim
dedit mihi horum ~~que sunt~~ scientiam ve- — al' que sunt
ram, ut sciam dispositionem orbis ter-
rarum et virtutes elementorum. Initium
et consummationem et medietatem tempo-
rum ~~et mediationem omnium morum~~ in
assitudinum permutationes et consummati- — morum mutationes et divisiones temporum
ones temporum, anni cursus et stellarum
dispositiones. naturas animalium et
iras bestiarum. vim ventorum et co- — al' cogitationum
gitationes hominum. differentias arbor- — VII
et virtutes radicum et quecumque sunt
absconsa et improvisa didici. Omnium
enim artifex docuit me sapientia. Est enim — al' intelligentie
in illa spiritus intellectus sanctus unicus
multiplex subtilis modestus mobilis
disertus. incoinquinatus certus sua-
vis. amans bonum acutus. qui nichil
vetat benefacere humanus. benignus
stabilis. certus. securus omnem habens
virtutem omnia prospiciens et qui
capiat omnes spiritus intelligibiles. mun-
dus subtilis. Omnibus enim mobilibus
mobilior est sapientia. Attingit autem ubi-
que propter suam munditiam. Vapor est enim
virtutis dei et emanatio quedam est cla-
ritatis omnipotentis dei sincera et ideo
nichil inquinatum in illam incur-
rit. Candor est enim lucis eterne. et spe-
culum sine macula dei maiestatis et
imago bonitatis illius. Et cum sit
una: omnia potest et permanens in
se omnia innovat. et per nationes in
animas sanctas se transfert amicos
dei et prophetas constituit. Neminem
enim diligit deus nisi eum qui cum sa-
pientia inhabitat. Est enim hec spe-
ciosior sole et super omnem stellarum
dispositionem luci comparata invenitur
prior. Illi enim succedit nox. Sapientiam
autem non vincit malitia. · VIII ·
VIII Attingit ergo a fine usque ad fi-
nem fortiter et disponet omnia
suaviter. Hanc amavi et exquisivi a
iuventute mea et quesivi sponsam
mihi assumere et amator factus
sum forme illius. Generositatem il- — al' eam
lius glorificat contubernium habens
dei. Sed et omnium dominus dilexit il-
lam. Doctrix est enim discipline dei et
electrix operum illius. Et si divitie ap-
petuntur in vita quid sapientia lo-
cupletius que omnia operatur? Si autem
sensus operatur quis horum que sunt
magis quam illa est artifex. Et si ius-
titiam quis diligit labores huius
magnas habent virtutes. Sobrietatem
enim et sapientiam docet et iustitiam.
et virtutem quibus utilius nichil est in
vita hominibus. Et si multitudinem scientie
desiderat quis: scit preterita et de futu-
ris estimat. Scit versutias sermonum
et dissolutiones argumentorum. Signa
et monstra scit antequam fiant et eventus
temporum et seculorum. Proposui ergo
hanc adducere mihi ad convivendum
quoniam communicabit mecum de bo-
nis suis quoniam erit mihi consilia-
ria et erit allocutio cogitationis et te-
dii mei. Habebo propter hanc claritatem ad
turbas. et honorem apud seniores. iu-
venis acutus inveniar in iudicio
et in conspectu potentium admirabilis
ero. et facies principum mirabuntur
me. Tacentem me sustinebunt et lo-
quentem me respicient. et sermocinan-
tem me plura. manus ori suo imponent.
Propterea habebo per hanc immortali-
tatem et memoriam eternam his qui
post me futuri sunt relinquam. Disponam
populos et nationes mihi erunt sub-
iecte. Timebunt me audientes reges
horrendi. In multitudine videbor bo-
nus et in bello fortis. Intrans in do-
mum meam conquiescam cum illa. Non enim
habet amaritudinem conversatio illius
nec tedium convictus illius. sed letitiam
et gaudium. Hec cogitans apud me
et commemorans in corde meo quoniam im-
mortalitas est in cognatione sapientie
et in amicitia illius delectatio bona
Et in operibus manuum illius honesta-
tis sine defectione et in certamine
loquele illius sapientia. et preclaritas
in communicatione sermonum ipsius
circuibam querens ut mihi illam
assumerem. Puer autem eram in-
geniosus et sortitus sum animam bo-
nam. Et cum essem magis bonus
veni ad corpus incoinquinatum.
Et ut scivi quoniam aliter non possem
esse continens nisi deus det: et hoc ip-
sum erat sapientie scire cuius esset

hoc do num adij dominum et depre
catus sum illum et dixi ex totis precor
dijs meis.
Deus patrum meorum et dñe
misericordie qui fecisti omnia verbo
tuo et sapientia tua constituisti hominem
ut dominaretur creature que a te facta
est. et disponat orbem terrarum in equi
tate et iustitia et in directione cordis iu
dicium iudicet. Da michi sedium tuarum
assistricem sapientiam et noli rep
robare a pueris tuis quoniam ego servus
tuus sum et filius ancille tue homo
infirmus et exigui temporis et minor
ad intellectum iudicij et legum et si
quis erit consummatus inter filios
hominum: si abfuerit ab illo sapientia
tua in nichilum computabitur. Tu
autem elegisti me regem populo tuo
et iudicem filiorum tuorum et filiarum
et dixisti edificare templum in monte
sancto tuo: et in civitate habitationis
tue aram similitudinem tabernaculi san
cti tui quod preparasti ab initio et tecum sapi
entia tua que novit opera tua que et
affuit tunc cum orbem terrarum fa
ceres: et sciebat quid placitum esset
oculis tuis: et quid directum in precep
tis tuis. Mitte illam de tuis sanctis celis
et de sede magnitudinis tue: ut mecum
sit et mecum laboret et sciam quid ac
ceptum sit apud te. Scit enim illa om
nia et intelligit et deducet me in operibus
meis sobrie et custodiet me in sua pote
tia. Et erunt accepta opera mea: et dis
ponam populum tuum iuste: et ero dig
nus sedium patris mei. Quis enim
hominum poterit scire consilium dei aut quis
poterit cogitare quid velit dominus?
Cogitationes enim mortalium timi
de et incerte providentie nostre. Corpus
enim quod corrumpitur aggravat animam et
deprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantem et difficile estima
mus que in terra sunt: et que in pros
pectu sunt invenimus cum labore.
Que in celis sunt autem quis in vest
tigabit? Sensum autem tuum quis
sciuit nisi tu dederis sapientiam et
miseris sanctum spiritum tuum de
altissimis: Et sic correcte sunt semite
eorum qui in terris sunt et que tibi
placent didicerunt homines. Nam per
sapientiam sanati sunt qui

cumque placuerunt te dñe a principio. X.
Hec illum qui primus factus est — al' formatus est a deo
pater orbis terrarum cum solus
esset creatus custodivit: et eduxit illum
a delicto suo et eduxit illum de limo ter
re et dedit illi virtutem continendi om
nia. Ab hac cum recessisset iniustus
in ira sua: per iram homicidii fraternitatis
deperijt. Propter quem cum aqua deleret
terram. iterum sanavit sapientia per
contemptibile lignum iustum guber
nans. Hec et in consensu nequitie cum
se nationes contulissent scivit iustum et
conservavit sine querela deo. et in filij
misericordia fortem custodivit. Hec iustum
a pereuntibus impijs liberavit fugien
tem: descendente igne in pentapoli.
Quibus in testimonium nequitie: fu
migabunda constat terra deserta. et in
certo tempore fructus habentes arbores:
et incredibilis anime memoria stans
figmentum salis. Sapientiam enim
pretereuntes non tantum in hoc lap
si sunt ut ignorarent bona sed et insi
pientie sue reliquerunt hominibus me
moriam ut in his que peccaverunt nec
latere potuissent. Sapientia autem
hos qui se observant a doloribus liberabit.
Hec autem profugum ire fratris iustum
deduxit per vias rectas et ostendit il
li regnum dei et dedit illi scientiam sanctorum.
honestavit illum in laboribus et comple
vit labores illius. In fraude circumve
nientium illum affuit illi: et honestum
illum fecit. Custodivit illum ab ini
micis et a seductoribus tutavit eum et
certamen forte dedit illi ut vinceret
et sciret quoniam omnium potentior
est sapientia. Hec venditum iustum non
dereliquit sed a peccatoribus liberavit eum
Descenditque cum eo in foveam et in
vinculis non dereliquit illum. donec
afferret illi sceptrum regni et potenti
am adversus eos qui eum deprimebant
Et mendaces ostendit qui maculave
runt eum et dedit illi claritatem eternam
Hec populum iustum et semen sine
querela: liberavit a nationibus que
illum comprimebant. Intravit in
animam servi domini et stetit contra
reges horrendos in portentis et signis
Et reddidit iustis mercedem laborum
suorum: et deduxit illos in via mira — al' eos
bili. Et fuit illis in velamento diei:

et in luce stellarum p noctem. Transtulit
illos per mare rubrum. et transuexit
illos p aquam nimiam. Inimicos
autem illorum demersit in mare ~~ru-~~
~~brum~~: et ab altitudine inferorum
eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia
impiorum: et decantauerunt domine no
men sanctum tuum et uictricem ma
num tuam laudauerunt pariter. quoniam
sapientia aperuit os mutorum et lin
guas infantium fecit disertas. Direxit
xi. Al' h' in ap' ca' Iter fecerunt — opera illorum in manibus prophete sancti. It[er]
fecerunt p deserta que non inhabita
al' casas — bantur et in locis desertis fecerunt
Al' h' in ap' ca' xi. Steterunt — casas. Steterunt contra hostes: et de
inimicis se uindicauerunt. xi.
XI Sitierunt et inuocauerunt te.
et data est illis aqua de petra
altissima: et requies sitis de lapide
duro. per que enim penas passi sunt
inimici illorum a defectione potus
sui et cum habundarent filii israel
letati sunt. per hec cum illis deessent
bene cum illis actum est. Nam p fonte
quidem sempiterni fluminis hu
manum sanguinem dedisti iniustis.
Qui cum minuerentur in traductione
infantium occisorum dedisti illis ha
bundantem aquam: insperate ostendens
p sitim que tunc fuit quemadmodum
tuos exaltares et aduersarios illorum
necares. Cum enim temptati sunt et
quidem cum misericordia disciplinam accipientes
sciuerunt quemadmodum cum ira iu
dicati impii tormenta paterentur. hos
tanquam quidem pater monens probasti
illos autem tanquam durus rex interro
gans condempnasti. absentes enim et
presentes similiter torquebantur. Du
plex enim illos acceperat tedium et ge
mitus cum memoria preteritorum.
Cum enim audirent p sua tormenta
bene secum agi. Commemorati sunt do
minum admirantes in finem exitus.
Quem enim in expositione praua p
iectum deriserunt in finem euentus
mirati sunt. non similiter iustis si
tiens. Pro cogitationibus autem insensa
tis iniquitatis illorum. xii.
XII Quod quidam errantes colebant
mutos serpentes et bestias sup
uacuas inmisisti illis multitudinem
mutorum animalium in uindictam
ut scirent quia per que peccat quis

p hec et torquetur. Non enim impossi
bilis erat omnipotens manus tua
que creauit orbem terrarum ex ma
teria inuisa inmittere illis multitu
dinem ursorum aut audaces leones
aut noui generis ira plenas aut ig
notas bestias aut uaporem igneum
spirantes aut odorem fumi proferentes
aut horrendas ab oculis scintillas e
mittentes. Quarum non solum le
sura poterat illos exterminare sed et as
pectus per timorem occidere. Sed et si
ne his uno spiritu occidi poterant per
secutionem passi ab ipsis factis suis.
et dispersi p spiritum uirtutis tue. Sed
omnia in mensura et numero et pon
dere disposuisti. Multum enim ualere
tibi soli superat semper et uirtuti bra
chii tui quis resistet. Quoniam tan
quam momentum statere sic ante te est
orbis terrarum et tanquam gutta roris
antelucani que descendit in terram.
Sed misereris omnium quoniam om
nia potes et dissimulas peccata hominum
propter penitentiam. Diligis enim omni
a que sunt: et nichil odisti horum que
fecisti. nec enim odiens aliquid con
stituisti: aut fecisti. Quomodo autem
posset aliquid permanere nisi tu uo
luisses: aut quod a te uocatum non
esset conseruaretur. Parcis enim om
nibus: quoniam omnia tua sunt
domine qui animas amas. xii. XII
O quam bonus et suauis est
domine spiritus tuus in omnibus.
Ideo eos qui exerrant partibus corri
pis et de quibus peccant ammones
et alloqueris: ut relicta malitia cre
dant in te domine. Illos enim anti
quos inhabitatores sancte tue terre
quos exorruisti. quoniam odibilia
tibi opera faciebant per medicamina et
sacrificia iniusta. filiorum suorum
necatores sine misericordia et comestores uis
cerum hominum et deuoratores san
guinis a medio sacramento tuo et
auctores parentes animarum inauxi
liatarum uoluisti perdere p manus
parentum nostrorum: ut dignam
perciperent peregrinationem puerorum
dei que tibi omnium carior est terra.
sed et his tanquam hominibus pepercisti.
et misisti antecessores exercitus tui
uespas ut illos paulatim exterminarent.

Non quia impotens eras in bello subice
re impios iustis aut bestiis seuis aut
uerbo duro simul exterminare. sed par
tibus iudicans dabas locum penitentie
non ignorans quoniam nequam est
natio illorum et naturalis malicia ip
sorum et quoniam non poterat mu
tari cogitatio illorum in perpetuum.
Semen enim erat maledictum ab ini
tio: neque timens aliquem ueniam da
bas peccatis illorum. Quis enim dicet
tibi quid fecisti: aut quis stabit contra
iudicium tuum? Aut quis in conspec
tu ueniet uindex iniquorum hominum
aut quis tibi imputabit: si nationes
perierint quas tu fecisti? Nec enim est
alius deus quam tu cui cura est de
omnibus ut ostendas quoniam non
iniuste iudicas neque rex neque tyrannus
in conspectu tuo inquirent de his quos
perdidisti. Cum sis ergo iustus. iuste
omnia disponis ipsum quoque qui non
debet puniri condempnas et exterum
estimas a tua uirtute. uirtus enim
tua iusticie initium est: et ob hoc quod
omnium dominus es omnibus te p
cere facis. uirtutem enim ostendis tu
his quibus non crederis esse in uirtute
consummatus: et hos qui te nesciunt
audacia traducis. Tu autem domina
tor uirtutum cum tranquillitate iu
dicas et cum magna reuerentia dis
ponis nos. Subest enim tibi cum uo
lueris posse. Docuisti enim populum
tuum per talia opera: quoniam oportet
iustum esse et humanum et bone spei
fecisti filios tuos. Quoniam iudicans
das locum in peccatis penitentie. Si
enim inimicos seruorum tuorum et
debitos morti cum tanta cruciasti
attentione et liberasti dans tempus
et locum per que possint mutari a malicia
tua: cum quanta diligentia iudicas
filios tuos quorum parentibus iura
menta et conuentiones dedisti bonarum
promissionum? Cum ergo nobis dis
ciplinam das inimicos nostros multipliciter
flagellas: ut bonitatem tuam cogite
mus iudicantes et cum de nobis iudi
catur speremus misericordiam tuam. Unde et
illis qui in uita sua insensate et in
iuste uixerunt per hec que coluerunt
dedisti summa tormenta et enim in
erroris uia diutius errauerunt: deos
estimantes hec que in animalibus sunt
superuacua infantium insensatorum
more uiuentes. Propter hoc tamquam pueris
insensatis iudicium in derisum dedisti.
Qui autem ludibriis et increpationi
bus non correpti sunt dignum dei iu
dicium experti sunt. In his enim que pa
tiebantur moleste ferebant In quibus
enim patientes indignabantur per hec
quos putabant deos in ipsis cum exter
minarentur uidentes illum quem olim
negabant se nosse deum uerum agno
uerunt propter quod et finis condemp
nationis illorum uenit super illos. ·xiii·

XIII

Uani sunt autem omnes homi
nes in quibus non subest scientia
dei. Et de his que uidentur bona non po
tuerunt intelligere eum qui est: neque
operibus attendentes agnouerunt quis
esset artifex: sed aut ignem aut spiritum
aut citatum aerem. aut gyrum stel
larum. aut nimiam aquam aut solem
aut lunam: rectores orbis terrarum
deos putauerunt. Quorum si specie delectati quos
deos putauerunt: sciant quanto his
dominator eorum speciosior est. Speci
ei enim generator hec omnia consti
tuit. Aut si uirtutem et opera eorum
mirati sunt: intelligant ab ipsis quoniam
qui hec constituit fortior est illis. A
magnitudine enim speciei et creature
cognoscibiliter poterit horum creator
uideri. Sed tamen adhuc in his minor
est querela et hii enim fortassis errant
deum querentes et uolentes inue
nire. Et enim cum in operibus illius con
uersentur inquirunt et persuasum habent
quoniam bona sunt que uidentur. Ite
rum autem nec his debet ignosci. Si enim
tantum potuerunt scire ut possent esti
mare seculum: quomodo huius do
minum non facilius inuenerunt. In
felices autem sunt et inter mortuos spes
illorum est qui appellauerunt deos opera
manuum hominum aurum et argen
tum artis inuentionem: et similitu
dines animalium aut lapidem inuti
lem opus manus antique aut si quis
artifex faber de silua lignum rectum
secauerit et huius docte eradat omnem
corticem et arte sua usus diligenter fabri
cet uas utile in conuersatione uite et reli
quias autem eius operis ad preparatio
nem esce abutatur et reliquum horum quod

ad nullos usus facit lignum curvum et verticibus plenum sculpat diligenter per vacuitatem suam et per scientiam artis sue figuret illud et assimilet illud imagini hominis: aut alicui ex animalibus illud comparet: perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colore illius: et omnem maculam que in illo est perliniens ~~terra~~ et faciat ei dignam habitationem et in pariete ponens illud et confirmans ferro ne forte cadat prospiciens illi et sciens quoniam non potest se adiuvare imago enim est et opus est illi adiutorium: et de substantia sua et de filiis suis et de nuptiis votum faciens inquirit: non erubescit loqui cum illo qui sine anima est: et pro sanitate quidem infirmum deprecatur et pro vita mortuum rogat et in adiutorium inutilem invocat et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest: et de acquirendo et de operando et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

XIIII

Iterum alius navigare cogitans et per feroces fluctus iter facere incipiens ligno portante se fragilius lignum invocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit: et artifex sapientia fabricavit sua. Tua autem pater gubernat providentia: quoniam dedisti et in mari viam et inter fluctus semitam firmissimam: ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare etiam si sine rate aliquis adeat mare. Sed ut non essent vacua sapientie tue opera: propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Ab initio enim cum perirent superbi gigantes spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit seculo semen nativitatis que manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Per manus autem quod fit idolum maledictum est et ipsum et qui fecit illud. quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo, impius et impietas eius. Etenim quod factum est: cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus: quoniam creature dei in odium facte sunt et in temptationes ~~omnium~~ anime hominum et

Nota pro patibulis

Non est faciendum ydola

in muscipulas pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum. et adinventio illorum corruptio vite est. Non enim erant ab initio: neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum. et ideo brevis illorum finis inventus est. Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem: Et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc tanquam deum colere cepit et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore convalescente iniqua consuetudine hic error tanquam lex custoditus est et tirannorum imperio colebantur figmenta et hos quos in palam honorare non poterant homines propter quod longe essent de longinquo figura illorum allata. Evidentem imaginem regis quem honorare volebant fecerunt ut illum qui aberat tanquam presentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens plus placere illi qui se assumpsit: elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum abducta per speciem operis: eum qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat nunc deum estimaverunt. et hec fuit vite humane deceptio: quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines: incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam sed et in magno viventes inscientie bello tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes aut insanie plenas vigilias habentes neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt sed alius alium per invidiam occidit aut adulterans contristat et omnia commixta sunt sanguis homicidium furtum et fictio corruptio infidelitas. et turbatio et periurium tumultus bonorum dei immemoratio. animarum inquinatio: nativitatis immutatio. nuptiarum inordinatio inconstantia: mechie et impudicitie. Infandorum enim

idolorum cultura omnis mali est cau
sa et initium et finis. Aut enim dum
letantur insaniunt. aut certe uaticinantur
falsa. aut uiuunt iniuste aut peierant
cito. Dum enim confidunt in ydolis que
sunt sine anima: male iurantes no
cerí se non sperant. utraque ergo illis e
uenient digne. quoniam male sen
serunt de deo attendentes ydolis et in
iuste iurauerunt in dolo: contemnen
tes idolis iustitiam. Non enim iu
rantium est uirtus: sed peccantium
pena perambulat semper in iustorum
preuaricationem.

V Tu autem domine deus noster sua
uis et uerus es patiens et in
misericordia disponens omnia et enim si pec
cauerimus tui sumus scientes mag
nitudinem tuam et si non peccaueri
mus: scimus quoniam apud te sumus
computati. Nosse enim te: consumma
ta iustitia est. Et scire iustitiam et uir
tutem tuam: radix est immortalitatis
Non enim in errorem induxit nos ho
minum male artis excogitatio. nec
umbra picture labor sine fructu effigies
sculpta per uarios colores: cuius as
pectus insensato dat concupiscentiam.
et diligit mortue imaginis effigiem
sine anima. Malorum amatores digni
sunt morte qui spem in talibus habent
et qui faciunt illos et qui diligunt et
qui colunt. Sed et figulus mollem ter
ram premens laboriose fingit ad usus nostros
unumquodque uas. et de eodem luto fingit
que munda sunt in usum uasa. simi
liter et que his sunt contraria. Hor
autem uasorum quis sit usus iudex
est figulus Et cum labore uano deum
fingit de eodem luto ille qui paulo ante
de terra factus fuerat. et post pusillum
reducit se unde acceptus est repetitus de
bitum anime quam habebat Sed est il
li cura quia non laboraturus est. nec
quoniam breuis illi uita est. sed con
certatur aurificibus et argentariis. Sed
et erarios imitatur. et gloriam prefert
quoniam res superuacuas fingit. Cinis
est cor eius et terra superuacua spes illius
et luto uilior uita illius: quoniam
ignorauit qui se finxit et qui inspira
uit spiritum uitalem Sed estimauerunt
ludum uitam esse nostram et conuersatio
nem uite compositam ad lucrum et
oportere undecumque etiam ex malo acqui
rere: Hic enim super omnes scit se de
linquere: qui ex terre materia fragi
lia uasa et sculptilia fingit. Omnes
enim insipientes et infelices supra
modum anime superbi sunt inimici
populi tui et imperantes illi: quoniam
omnia ydola nationum estimauerunt
deos quibus neque oculorum usus est
ad uidendum neque nares ad percipien
dum spiritum neque aures ad audiendum
neque digiti manuum ad tractandum:
sed et pedes eorum pigri ad ambulandum
Homo enim fecit illos: et qui spiritum
mutuatus est is finxit illos. Nemo
enim sibi similem homo poterit deum
fingere. Cum sit enim mortalis: mor
tuum fingit manibus iniquis. Melior
est enim ipse his quos colit quia ipse
quidem uixit cum esset mortalis: illi
autem numquam Sed et animalia miser
rima colunt. Insensata enim compara
ta his aliis sunt deteriora: sed nec as
pectu aliquid ex his animalibus bona
potest conspicere effugerunt autem dei
laudem: et benedictionem eius. Propter
hoc per hec similia passi sunt digne
tormenta: et per multitudinem bestiarum
exterminati sunt.

XVI

P Ro quibus tormentis bene dispo
suisti populum tuum quibus de
disti concupiscentiam delectamenti
sui. nouum saporem escam parans
eis ortygometram: ut illi quidem con
cupiscentes escam propter ea que illis
ostensa et missa sunt etiam a necessa
ria concupiscentia auerterentur. Hi
autem in breui inopes facti: nouam
gustauerunt escam. Oportebat enim
illis quidem sine excusatione superue
nire interitum exercentibus tyrannidem
his autem tantum ostendere quemad
modum inimici illorum exterminaban
tur. Et enim cum superuenit illis seua
bestiarum ira: morsibus peruersorum colu
brorum exterminabantur. sed non in per
petuum permansit ira tua sed ad correp
tionem in breui turbati sunt signum
habentes salutis ad commemorationem
mandati legis tue. Qui enim conuersus
est non per hoc quod uidebat sanabatur:
sed per te omnium saluatorem. Et in
hoc autem ostendisti inimicis nostris
quia tu es qui liberas ab omni malo

al' imperantes

al' propter hec et his similia

Illos enim locustarum et muscarum oc
ciderunt morsus: et non est inventa sa
nitas anime illorum quia digni erant
ab huiusmodi exterminari. Filios autē
tuos: nec draconū nō venenatorum
vicerunt dentes. Mīa enim tua adve
niens sanabat illos In memoria enī
sermonum tuorum examinabantur — Al' exterminabant velociter
et salvabantur ne in altam incidentes
oblivionem non possent tuo uti adiu
torio. Etenim neque herba neque malag — Al' malagma-tis ane a plaster
ma sanavit eos: sed tuus domine ser
mo qui sanat omnia. Tu enim domi — Al' tu es dñe qui
ne vite et mortis habes potestatem. et
deducis ad portas mortis et reducis. Hō
autem occidit quidem per malitiam
animam suam. et cum exierit spūs
non revertetur. nec revocabit aīam — Al' revolabit aīa
q̄ recepta est. Sed tuam manum effu
gere impossibile est. Negantes enim
nosse te impii per fortitudinē brachii
tui flagellati sunt novis aquis et grā
dinibus et pluviis psecutionē passi sūt — Al' cōsumpti sūt
et per ignem ꝯsummati. Qd' enim
mirabile erat: in aqua que omnia
extinguit plus ignis valebat vindex
est enim orbis iustorum. Quodam
enim tempore mansuetabatur ignis
ne comburerentur que ad impios mis
sa erant animalia. sed ut ipsi videntes
scirent quoniam dei iudicio patiuntur
psecutionem. Et quodam tempore in
aq̄ supra virtutem ignis exardebat — Al' iniquā
undique: ut iniq̄ terre nationem exter
minaret. Pro quibus angelorum esca
nutristi populum tuum: et paratum
panem de celo prestitisti illis sine labo
re. Omne delectamen tū in se haben
tem et omnis saporis suavitatem
Substantiā enim tuam et dulcedinē
tuam quam in filios habes ostende
bas et deserviens uniuscuiusque vo
luntati ad quod quis volebat conv̄
tebatur. Nix autem et glacies susti
nebant vim ignis et non tabescebant
ut scirent quoniam fructus inimico
rum extinguebat ignis ardens in
grandine et pluvia coruscans hō au
tem iterum ut nutrirentur iusti:
ignis etiam sue virtutis oblitus est — Al' creatura enī tua
Creatura enim tibi factori deserviens — Al' excandescit
excandescit in tormentum adversus iniu
stos et lenior fit ad benefaciendum p
his qui in te confidunt Propter hoc
et tunc in omnia transfigurata omni
nutrici gratie tue deserviebant ad vo
luntatem horum qui a te desiderabant
ut scirent filii tui quod dilexisti dñe
quoniam non nativitatis fructus
pascunt homines. sed sermo tuus
hos qui in te crediderint conservat
Qd' enim ab igne non poterat exter
minari statim ab exiguo radio solis
calefactum tabescebat: ut notum om
nibus esset quoniam oportet prevenire
solem ad benedictionem tuam. et ad
orientem lucis te adorare Ingrati enim
spes tamquam hibernalis glacies tabescet
et disperiet tamquam aqua supervacua.
Magna enim sunt iudicia tua do
mine. et inenarrabilia vba tua
Propter hoc indisciplinate anime er
raverunt: Dum enim psuasum ha
bent iniqui posse dominari nationi
sancte: vinculis tenebrarū et longe noc
tis compediti: inclusi sub tectis fugi
vi perpetue providentie iacuerunt Et
dum putant se latere in obscuris
peccatis tenebroso oblivionis vela
mento dispsi sunt: paventes horrē
de et cum admiratione nimia ptur
bati. Neque enim que continebat illos
spelunca sine timore custodiebat: quia
sonitus descendens pturbabat illos. et
psone tristes apparentes pavorem illis
prestabant. Et ignis quidem nullus
poterat illis lumen prebere: nec siderū
limpide flamme illuminare poterant
tristem illam noctem et horrendam
Apparebat autem illis subitaneus ig
nis timore plenus et timore pculsi il
lius q̄ non videbatur faciei estimabant
deteriora esse que videbantur et magi
cis artis apposita erat derisus et sapientie
gloria correptio cum contumelia. Hi
enim qui promittebant timores et
turbationes expellere se ab anima lan
guente: hi cum derisu pleni timore lan
guebant. Nam et si nichil illos ter
ribile pturbabat. transitu animalium
et serpentium sibilatione commoti tre
mebundi peribant: et aerem quem nulla
ra ratione quis effugere posset nega
tes se videre frequenter. precoccupabant
tur pessima redarguente conscientia.
Cum sit enim timida nequitia: dat te
stimonium condempnationē semper enim
presumit seva pturbata conscientia

Nihil enim est timor nisi presumptionis adiutorium: proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intro minor est expectatio: maiorem putat scientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eundem sompnum dormientes aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando autem anime deficiebant traditione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset: ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium, aut sonus validus precipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus echo: deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine: et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox imago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

Sanctis autem tuis maxima erat lux. Et horum quidem vocem inimici audiebant sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi per eadem passi erant magnificabant te et qui ante lesi erant quoniam non ledebantur gratias agebant tibi: et ut esset differentia te donum petebant. Propter quod igne ardentem columpnam ducem habuerunt ignote vie: et solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum: qui inclusos custodiebant filios tuos: per quos incipiebat incorruptum legis lumen a seculo dari. Et cum cogitarent iustorum occidere infantes et uno exposito filio et liberato in traductionem, illorum multitudinem filiorum abstulisti et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris: ut vere scientes quibus iuramentis crediderant animequiores essent. Suscepta est autem domine semper a populo tuo sanitas quidem iustorum iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios nostros sic nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum et iustitie legem in concordia disposuerunt, similiter bona et mala percepturos iustos patrum omnium iam decantabant laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum suo domino afflictus est et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant: quoniam uno momento que erat preclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia sua tunc cum primum fuit exterminium primogenitorum spoponderunt populum dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet: omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus durus debellator in mediam exterminii terram prosiluit gladium acutum insimulatum imperium tuum portans et stans replevit omnia morte: et usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis visiones enim que illos turbaverunt hec premonstrabant ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis: et commotio in heremo facta est multitudinis. Sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis proferens servitutis sue scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit ire et finem imposuit necessitati: ostendens quoniam tuus est famulus.

al' decantantes

venit

al' gladius acutus

al' supervenerunt

Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armatura potentie: sed verbo eum qui se vexabat subiecit, iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui: interstitit et amputavit impetum et divisit illam que ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totius erat orbis terrarum et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta et magnificentia tua in diademate capitis illius erat scripta. His cessit qui exterminabat et hec extimuit. Erat enim sola temptatio ire sufficiens. Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. xix.

[al' illum qui se vexabat] [al' ante]

XIX

Presciebat enim et futura illorum: quoniam ipsi cum reversi essent ut se ducerent et cum magna sollicitudine premisissent illos: consequebantur illos penitentie actus. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie: et quos rogantes proiecerant hos tanquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas: et horum que acciderant commemorationem amittebant ut ea que deerant tormentis repleret punitio: et populus quidem tuus mirabiliter transiret: illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur deserviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat et ex aqua que ante erat, terra arida apparuit: et in mari rubro via sine impedimento et campus germinans de profundo nimio per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu, videntes mirabilia et monstra. Tanquam equi enim depaverunt, et tanquam agni exultaverunt: magnificantes te domine qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant: quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium: cum adducti concupiscentia postulaverunt escam epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortygometra: et vexationes peccatoribus supervenerunt non sine illis que ante facta erant argumentis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequicias. Nam detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas. Alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant, et non solum hoc: sed et alius quidem respectus erat illorum: quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis, sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti: cum subitaneis cooperti essent tenebris unusquisque ostii sui transitum querebat. In se enim elementa dum convertuntur sicut in organo qualitatis sonus immutatur et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso certo visu potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur: et quecumque erant natantia in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illud qui facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim domine magnificasti populum tuum et honorasti et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis.

[al' ex] [al' escam] [al' nos]

Explicit liber sapientie qui dicitur salomonis. Incipit prefatio alias prologus libri sapientie ihesu filii syrach.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare israel doctrine et sapientie causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est peritos sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus ihesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui a nobis a parentibus nostris traditi sunt voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctr-

nam et sapientiam pertinent ut desid-
erantes discere et illorum periti fieri magis
magis attendant animo et confirmentur
ad legitimam vitam. Hortor itaque
venire vos cum benivolentia et atten-
tiore studio lectionem facere: et veniam
habere in illis quibus videmur sequen-
tes imaginem sapientie et deficere in
verborum compositione. Nam defici-
unt verba hebraica quando translata
fuerint ad alteram linguam. Non
solum autem hec, sed et ipsa lex et prophete
ceteraque librorum aliorum non parvam
habent differentiam, cum in aliam
dictionem propria lingua vertuntur
quando inter se dicuntur. Nam in oc-
tavo et tricesimo anno temporibus Ptho-
lomei euergetis regis, postquam perveni
in egyptum, et cum multum temporis ibi
fecisse: inveni libros relictos non par-
ve neque contempnende doctrine. Itaque
bonum et necessarium putavi et ipse
aliquam addere diligentiam et laborem in-
terpretandi istum librum et multa
vigilia attuli doctrinam in spatio
temporis ad illa que ad finem ducunt
librum dare et illis qui volunt animum
intendere et discere quemadmodum
oporteat instituere mores qui secundum le-
gem dei proposuerint vitam agere.

Explicit prefatio. Incipit liber ecclesiasticus Ihesu filii Syrac.

Omnis sapientia a domino
deo est. et cum illo fuit
semper et est ante evum.
Harenam maris et
pluvie guttas et dies
seculi: quis dinumeravit? Altitudinem
celi et latitudinem terre et profundum
abyssi quis mensus est? Sapientiam
dei precedentem omnia quis investi-
gavit? Prior omnium creata est sapi-
entia: et intellectus prudentie ab evo.
Fons sapientie verbum dei in excelsis
et ingressus illius mandata eterna. Ra-
dix sapientie cui revelata est. et as-
tutias illius quis agnovit? Disciplina
sapientie cui revelata est et ma-
nifestata et multiplicationem in-
gressus illius quis intellexit? Unus
est altissimus creator omnipotens
et rex potens et metuendus nimis
sedens super thronum illius et do-
minans deus. Ipse creavit illam spiritu
sancto. et vidit et dinumeravit et mensus
est. Et effudit illam super omnia opera sua et
super omnem carnem: secundum datum
suum prebuit illam diligentibus se. Ti-
mor domini gloria et gloriatio et leticia
et corona exultationis. Timor domini
delectabit cor et dabit leticiam et gaudi-
um ~~[struck]~~ in longitudinem dierum.
Timenti dominum bene erit in extre-
mis: et in die defunctionis sue benedicetur.
Dilectio dei honorabilis sapientia. Qui-
bus autem apparuerit in visu diligunt
eam in visionem et in agnitionem
magnalium suorum. Capitulum i. Initium sapientie
Initium sapientie timor. Fit timor dei
domini: et cum fidelibus in vulva con-
creatus est: et cum electis feminis gra-
ditur. et cum iustis et fidelibus agnoscitur.
Timor domini scientie religiositas. Reli-
giositas custodiet et iustificabit cor: iu-
cunditatem et gaudium dabit. Timen-
ti dominum bene erit: et in diebus consum-
mationis illius benedicetur. Plenitu-
do sapientie est timere dominum et ple-
nitudo a fructibus illius. Omnem do-
mum illius implebit a generationibus
et receptacula a thesauris illius. Co-
rona sapientie timor domini: replens
pacem et salutis fructum: et vidit et
dinumeravit eam. Utraque autem sunt do-
na dei. Scientiam et intellectum prudentie
sapientia compartietur: et gloriam tenen-
tium se exaltat. Radix sapientie est
timere dominum. rami enim illius longevi.
In thesauris sapientie intellectus et
scientie religiositas: execratio autem pec-
catoribus sapientia. Timor domini ex-
pellit peccatum. Nam qui sine timore
est: non poterit iustificari. Iracundia enim
animositatis illius: subversio illius est.
Usque in tempus sustinebit patiens et
postea redditio iocunditatis. Bonus
sensus usque in tempus abscondet ver-
ba illius: et labia multorum enarrabunt
sensum illius. In thesauris sapientie
significatio discipline: execratio autem
peccatori cultura dei. Fili concupiscens
sapientiam conserva iustitiam: et
deus prebebit illam tibi. Sapientia enim
disciplina timor domini. Et quod bene-
placitum est illi: fides et mansuetudo
et adimplebit thesauros illius. Con-
tumax non sis et incredibilis timo-
ri domini: et ne accesseris ad illum

al' consolationes

duplici corde. Ne fueris ypocrita in cō
spectu hominum et non scandalizeris
labiis tuis. attende in illis ne forte ca
das et ponas scandalum anime tue et
adducas in honorationem tibi et reue
let deus absconsa tua et in medio syna
goge elidat te. quoniam accessisti malig
ne ad dominum et cor tuū plenum est
II dolo et fallacia. ·ii·
Fili accedens ad seruitutem dei. sta
in iusticia et timore et prepara animā
tuam ad temptationem: et deprime
cor tuum et sustine. Inclina aurem tu
am et suscipe uerba intellectus et ne fes
tines in tempore obductionis. Sustine
sustentationes dei: coniungere deo et
sustine ut crescat in nouissimo uita
tua. Omne qđ tibi applicitum fuerit al' dolore
accipe et in doloribus sustine et in humi
litate tua patientiam habe: quoniam in
igne probatur aurum et argentum. ho
mines uero receptibiles in camino hu
miliationis. Crede deo et recuperabit te.
et dirige uiam tuam et spera in illo.
Serua timorem illius. et in illo uete
rasce. Metuentes dominum sustinete miām
eius. et non deflectatis ab illo ne cadatis.
Qui timetis dominū credite illi et nō
euacuabitur merces uestra. Qui ti
metis dominū sperate in illum et in
oblectatione ueniet uobis mīa. Qui
timetis dominū diligite illum: et illu
minabuntur corda uestra. Respicite filii
nationes hominum: et scitote quia
nullus sperauit in domino et confusus
est: et permansit in mandatis eius. et
derelictus est. Et quis inuocauit illum.
et despexit eum? Quoniam pius est et
misericors deus. et remittet in tpr tri
bulationis peccata: et protector est omni
bus exquirentibus se in ueritate. Ve du
plici corde et labiis scelestis et manibus
malefacientibus et peccatori terram in
gredienti duabus uiis. Ve dissolutis
corde. De perdentibus sustinentiam qui nō al' qui · al' gē
credunt deo: ideo non proteguntur ab
eo. Ve illis qui perdiderunt sustinentiā et
qui dereliquerunt uias rectas: et di al' prauas
uerterunt in uias prauas. Et quid
facient cum inspicere cepit dominus.
Qui timent dominum non erunt Et qui diligunt illū cō
incredibiles uerbo illius. Qui timent seruabunt uerbum illi'
dominū inquirent que beneplaci
ta sunt illi: et qui diligunt eum re

plebuntur lege ipsius. Qui timent
dominum preparabunt corda sua et
in conspectu illius sanctificabunt
animas suas. Qui timent dominū custodiunt
mandata illius: et patientiam habebunt
usque ad inspectionem illius dicentes.
Si penitentiam non egerimus inci
demus in manus dei et nō in manus
hominum. Secundum enim magni
tudinem illius. sic et mīa ipsius cum
ipso est. ·iii·
Filii sapientie ecclesie iustorum
et natio illorum obedientia et dilectio.
Iudicium patris audite filii dilecti: et sic
facite ut salui sitis. Deus enim hono
rauit patrem in filiis et iudicium ma
tris exquirens firmauit in filios. Qui
diligit deum exorabit pro peccatis
et continebit se ab illis. In oratione
dierum exaudietur. et sicut qui the
saurizat. ita et qui honorificat ma
trem suam. Qui honorat patrem iocunda
bitur in filiis et in die orationis sue ex
audietur. Qui honorat prēm
uita uiuet longiore. et qui obedit pa
tri refrigerabit matrem. et qui timet do
minū honorat parentes et quasi dominis
seruiet his qui se genuerunt. in o
pe et sermone et omni patientia ho
nora patrem tuum ut superueniat ti
bi benedictio a deo: et benedictio illius
in nouissimo manet. Benedictio patris
firmat domos filiorum: maledictio ma
tris eradicat fundamenta. Ne
glorieris in contumelia patris tui. non
est tibi enim gloria sed confusio. Gloria
enim hominis ex honore patris sui. et
dedecus filii pater sine honore. Fili sus
cipe senectam patris tui. et ne contri
stes eum in uita illius. et si defece
rit sensus eius ueniam da: et ne sperne
eum in tua uirtute. Elemosina enim
patris: non erit in obliuione. Nam
pro bono pcō matris restituetur
bonum: et in iusticia edificabitur
tibi et in die tribulationis commemo
rabitur tui: sicut in sereno glacies sol
uentur tua peccata. Quam male fa
me est qui relinquit patrem: et est ma
ledictus a deo qui exasperat matrem.
Fili in mansuetudine opera tua perfice
et super hominum gloriam diligeris.
Et quanto magnus es humilia te i
in omnibus: et coram deo inuenies

gratiam. Quoniam magna potentia dei
solius: et ab humilibus honoratur. Alti
ora te ne quesieris et fortiora te ne scru
tatus fueris sed que precepit tibi deus
illa cogita semper et in pluribus operibus
eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi
necessarium ea que abscondita sunt
videre oculis tuis. In supervacuis rebus
noli scrutari multipliciter: et in plu
ribus operibus eius non eris curiosus.
Plurima enim super sensum hominum
ostensa sunt tibi. Multos enim sup
plantavit suspicio illorum: et in vanita
te detinuit sensus illorum. Cor du
rum male habebit in novissimis: et
qui amat periculum in illum peribit.
Cor ingrediens duas vias non habe
bit requiem: et pravus cordis in illis
scandalizabit. Cor nequam gravabit
in doloribus et peccator adiciet ad peccandum.
Synagoge superborum non est
sanitas. frutex enim peccati eradicabi
in illis: et non intelligetur. Cor sapi
ens intelligitur in sapientia. et auris
bona audiet cum omni concupiscentia
sapientiam. Sapiens cor et intelligibi
le abstinebit se a peccatis: et in operibus
iustitie successus habebit. Ignem arden
tem extinguit aqua: et elemosina re
sistit peccatis et deus prospector eius qui
reddit gratiam meminit in posterum
et in tempore casus sui inveniet fir
mamentum. ·iiii·
Fili elemosinam pauperis ne de
fraudes: et oculos tuos ne transvertas
a paupere. Animam esurientem ne des
pexeris et ne exasperes pauperem in in
opia sua. Cor inopis ne afflixeris et
non protrahas datum angustianti
Rogationem contribulati ne abicias
et non avertas faciem tuam ab egeno
Ab inope ne avertas oculos tuos propter i
ram et non relinquas querentibus tibi
retro maledicere. Maledicentis enim
tibi in amaritudine anime exaudi
etur precatio illius. Exaudiet autem
eum qui fecit illum. Congregationi
pauperum affabilem te facito et presbytero
humilia caput tuum. In declina paupe
ri sine tristitia aurem tuam et redde
debitum tuum et responde illi pacifica
in mansuetudine. Libera eum qui
iniuriam patitur de manu superbi et
non acidieris in anima tua. In iu
dicando esto pupillis misericors ut pa
ter: et pro viro matri illorum et eris
tu velud filius altissimi obediens et
miserebitur tui magis quam mater.
Sapientia filiis suis vitam inspirat
et suscipit exquirentes se: et preibit
in via iustitie et qui illam diligit
diligit vitam et qui vigilaverint ad illam
complectentur placorem eius. Qui al' placatorem
tenuerint illam vitam hereditabunt et
quo introibit benedicet deus. Qui ser
viunt ei obsequentes erunt sancto: et
eos qui diligunt eam diligit deus. Qui
autem audit illam iudicat gentes: et
qui intuetur illam permanebit con
fidens. Si crediderit ei hereditabit illam
et erunt in confirmatione creature il
lorum: quoniam in temptatione am
bulat cum eo et in primis eligit eum
Timorem et metum et probationem
inducet super illum: et cruciabit illum
in tribulatione doctrine sue donec tem
tet illum in cogitationibus illius et
credat anime illius. Et firmabit illum
et iter adducet directum ad illum: et
letificabit eum et denudabit absconsa
sua illi: ut thesaurizet super illum sci al' thesaurizabit
entiam et intellectum iustitie. Si autem
oberraverit derelinquet eum: et tradet
eum in manus inimici sui. Fili con
serva tempus: et devita a malo. Pro
anima tua non confundaris dicere
verum est enim confusio adducens
peccatum et est confusio adducens glo
riam et gratiam. Ne accipias faciem
adversus faciem tuam: nec adversus
animam tuam mendacium. Non re
verearis proximum tuum in casu
suo: nec retineas verbum tuum al' casu suo
in tempus salutis. Non abscondas al' tempore
sapientiam tuam in decore eius. In
lingua enim agnoscitur sapientia et
sensus et scientia et doctrina in verbo sen
sati et firmamentum in operibus iu
stitie. Non contradicas verbo verita
tis ullo modo et de mendacio ineruditio
nis tue confundere. Non confundaris
confiteri peccata tua: et ne subicias te
omni homini pro peccato. Noli resistere
contra faciem potentis: nec coneris
contra ictum fluvii. Pro iustitia ago al' pro-
nizare pro anima tua et usque ad
mortem certa pro iustitia et deus ex
pugnabit pro te inimicos tuos. Noli

citatus esse in lingua tua: et inutilis
et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut
leo in domo tua evertens domesticos
tuos et opprimens subiectos tibi. Non
sit porrecta manus tua ad accipiendum
et ad dandum collecta. v.

V Noli attendere ad possessiones ini-
quas, et ne dixeris est michi suffi-
ciens vita. Nichil enim proderit in tem-
pore vindicte et obductionis. Non sequa-
ris concupiscentiam cordis tui: et ne
dixeris. Quomodo potui, aut quis me
subiciet propter facta mea? Deus enim (al' facta)
vindicans vindicabit. Ne dixeris in
corde tuo peccavi: et quid accidit michi
triste? Altissimus enim est patiens red-
ditor. De propitiatu peccatorum noli
esse sine metu neque adicias peccatum
super peccatum: et ne dicas miseratio
dei magna est: multitudini peccatorum
meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab
illo cito proximat et in peccatores res-
picit ira illius. Non tardes converti
ad dominum: et ne differas de die in
diem. Subito enim veniet ira illius
et in tempore vindicte disperdet te. No-
li anxius esse in divitiis iniustis.
Nichil enim proderunt tibi in die ob-
ductionis et vindicte. Non ventiles
te in omnem ventum: et non eas in (al' omnem viam)
omni via. Sic enim peccator probatur
duplici lingua. Esto firmus in via
domini et in veritate sensus tui et scientia
et prosequatur te verbum pacis et (al' pec)
iustitie. Esto mansuetus ad audien-
dum verbum dei ut intelligas: et cum
sapientia proferes responsum verum.
Si est tibi intellectus: responde proxi-
mo. Sin autem sit manus tua super
os tuum: ne capiaris in verbo indis-
ciplinato et confundaris. Honor et
gloria in sermone sensati lingua
vero imprudentis subversio est ip-
sius. Non appelleris susurro: et lin- (in vita tua)
gua tua ne capiaris et confundaris.
Super furem enim est confusio et
penitentia: et denotatio pessima super
bilinguem. Susurratori autem: odium
et inimicitie et contumelia. Iustifica
pusillum: et magnum similiter. vi.

VI Noli fieri pro amico inimicus pro-
ximo. Improperium enim et con-
tumeliam malus hereditabit: et omnis
peccator invidus et bilinguis. Ne te
extollas in cogitatione anime tue ve-
lut taurus: ne forte elidatur virtus tua
per stultitiam. et folia comedat et fructus
tuos perdat et relinquaris velud lig-
num aridum in heremo. Anima enim ne-
quam disperdet qui se habet et in gaudium
inimicis dabit illum et deducet in sortem
impiorum. Verbum dulce multiplicat
amicos et mitigat inimicos: et lingua
eucharis in bono homine habundat.
Multi pacifici sint tibi: et consiliarius
sit tibi unus de mille. Si possides ami-
cum in temptatione posside eum. et non
facile credas illi temetipsum. Est enim ami-
cus secundum tempus suum: et non per-
manebit in die tribulationis. Et est a-
micus qui odium et rixam et convicia
denudat. Est autem amicus socius men-
se, et non permanet in die necessitatis. Ami-
cus si permanserit fixus erit tibi qua-
si equalis et in domesticis tuis fiducialiter
aget. Si humiliaverit se contra te et a facie
tua absconderit se: unanimem habe-
bis amicitiam bonam. Ab inimicis
tuis separare et ab amicis tuis at-
tende. Amicus fidelis protectio fortis. Qui
autem invenit illum: invenit the-
saurum benedictionis. Amico fideli
nulla est comparatio: et non est digna
ponderatio auri et argenti contra
bonitatem fidei illius. Amicus fidelis
medicamentum vite et immortali-
tatis, et qui metuunt dominum in-
venient illum. Qui timet dominum
eque habebit amicitiam bonam:
quoniam secundum illum erit ami-
cus illius. Fili a iuventute excipe
doctrinam: et usque ad canos invenies
sapientiam. Quasi is qui arat et
seminat accede ad illam et sustine
bonos fructus illius. In opere enim
ipsius exiguum laborabis et cito e-
des de generationibus illius. Quam
aspera est nimium sapientia in-
doctis hominibus et non permanebit in illa
excors. Quasi lapidis virtus pro-
batio erit in illis: et non demorabun-
tur proicere illam. Sapientia enim
doctrine secundum nomen est eius
et non multis est manifesta. Qui-
bus autem agnita est permanet us-
que ad conspectum dei. Audi fili et accipe
consilium intellectus: et ne abicias
consilium meum. Inice pedem

tuum in compedes illius: ~~et in torques eius~~
~~illius~~ et in torques illius collum tuum
Subice humerum tuum et porta illam
et ne acedieris uinculis eius. In omni
animo tuo accede ad illam: et in omni
uirtute tua serua uias eius. In uesti
gia illam et manifestabitur tibi. et con
tinens factus ne derelinqueris eam. In no
uissimis enim inuenies requiem in
ea. et conuertetur tibi in oblectationem. Et
erunt tibi compedes eius in protectione
fortitudinis et bases uirtutis et torques
illius in stola glorie. Decor enim uite
est in illa. et uincula illius filia iacinthi
na uectura salutaris. Stolam glorie
indues eam: et coronam gratulationis
superpones tibi. Fili si attenderis mihi
disces. et si accomodaueris animum tuum
sapiens eris: et si inclinaueris aurem
tuam excipies doctrinam et si dilexeris
audire sapiens eris. In multitudine pre
sbiterorum prudentium sta: et sapientie
illorum ex corde coniungere: ut omnem
narrationem dei possis audire: et pro
uerbia laudis non effugient a te. Et
si uideris sensatum euigila ad illum
et gradus ostiorum illius exterat pes
tuus. Cogitatum habe in preceptis dei
et in mandatis illius maxime assidu
us esto et ipse dabit cor tibi et concupis
centia sapientie dabitur tibi. Noli facere
De non faciendis malis mala: et non
apprehendent te. Discede ab iniquo: et
deficient mala abs te. vii.
Non semines mala in sulcis
iniustitie: et non metes ea in
septuplum. Noli querere ab homine
ducatum, neque a rege cathedram ho
noris. Non te iusti Remedium se an dni
fices ante dominum quoniam iustificare
agnitor cordis ipse est: et penes regem
noli uelle uideri sapiens. Noli querere
fieri iudex. nisi ualeas uirtute irrum
pere iniquitates: ne forte extimescas
faciem potentis: et ponas scandalum
in agilitate tua. Non pecces in multi
tudine ciuitatis nec te immittas in
populum: neque alliges duplicia pec
cata. Nec enim in uno eris immunis
Noli esse pusillanimis in animo tuo
Exorare et facere elemosinam non des
picias. Ne dicas In multitudine mu
nerum meorum respiciet deus et of
ferente me deo altissimo suscipiet.

munera mea. Non irridas hominem
in amaritudine anime: Est enim qui
humiliat et exaltat circumspector deus
Noli arare De mendacio uitando ad
mendacium aduersus fratrem tuum amicum
neque in amicum similiter facies. Noli
uelle mentiri omne mendacium. Assi
duitas enim illius non est bona. No
li uerbosus esse in multitudine presbiterorum — Nota presbiteror
et non iteres uerbum in tua oratione
Non oderis laboriosa opera: et rustica
tionem ab altissimo creatam. Non te — al' ne
reputes in multitudinem indiscipli
natorum: memento ire quoniam
non tardabit. Humilia ualde spiritum
tuum: quoniam uindicta carnis im
pii ignis et uermis. Noli preuaricari
ri in amicum pecuniam differentem
neque fratrem carissimum auro spernens
spreueris. Noli discedere a muliere sen
sata et bona quam sortitus es in timo
re dei: gratia enim uerecundie illius
super aurum. De seruo bono. Non le
das seruum operantem in ueritate:
neque mercennarium dantem animam
suam. Seruus sensatus sit tibi dilec
tus quasi anima tua. Non defrau
des illum libertate: neque inopem dere
linquas illum. Pecora tibi sunt atten
de illis et si sunt utilia perseuerent ap
ud te. Filii tibi sunt De filiis. erudi illos: et
curua illos a pueritia illorum. Filie
tibi sunt: serua corpus illarum. et non
ostendas hylarem faciem tuam ad il
las. Trade filiam et grande opus fe
ceris: et homini sensato da illam. Mu
lier si est tibi secundum animam tuam
non proicias illam et odibili non cre
das te in toto corde. De parentibus Ho — tuo
nora patrem tuum: et gemitus ma
tris tue ne obliuiscaris. Memento enim
quoniam nisi per illos natus non fu
isses: et retribue illis quomodo et illi
tibi. De timore dei et honore sacerdotum
In tota anima tua time dominum et sa — al' deum
cerdotes illius sanctifica. In omni uir
tute tua dilige eum qui fecit te: et mi
nistros eius non derelinquas. Honora
dominum ex tota anima tua et honorifi — al' deum
ca sacerdotes: et purga te cum bra — al' purga te cum purgatis
chiis. Da illis partem sicut mandatum
est tibi primitiarum et purgationis
et de negligentia purga te cum pau
cis. Datum brachiorum tuorum et sanctifi

cium sanctificationis offer domino: et
initia sanctorum. Et pauperi porrige ma
num tuam ut perficiatur propitiatio et
benedictio tua: gratia dati in conspectu
omnis viventis de defunctis Et mor
tuo non prohibeas gratiam. Non desis
plorantibus in consolatione: et cum lu
gentibus ambula. Non te pigeat visita
re infirmum. ex his enim in dilectione
firmaberis In omnibus operibus tuis me
morare novissima tua: et in eternum
VIII non peccabis VIII.
Non de non litigando litiges cum
homine potente: ne forte incidas
in manus illius. Non contendas cum
homine locuplete ne forte contra con
stituat litem tibi. Multos enim perdidit
aurum atque argentum et usque ad cor
regum extendit et convertit. Non litiges
cum homine linguoso: et non struas
in ignem illius ligna. Non commu
nices homini indocto: ne male de pro
genie tua loquatur. Ne despicias ho
minem avertentem se a peccato: neque improperes
ei. Memento quoniam omnes in cor
ruptione sumus. Ne spernas hominem
in sua senectute: etenim ex nobis senes
cunt De mortuo non gaudendo.
Noli de morte inimici tui gaudere: sci
ens quoniam omnes morimur: et in
gaudium nolumus venire. Ne des
picias narrationem presbyterorum sapienti
um: et in proverbiis illorum conversa
re. Ab ipsis enim disces doctrinam sapientiae
intellectus: et servire magnatis sine
querela Non te pretereat narratio
seniorum: ipsi enim didicerunt a patri
bus suis quoniam ab ipsis disces in
tellectum: et in tempore necessitatis da
bis responsum Non incendas carbo
nes peccatorum arguens eos: et ne
incendaris flamma ignis peccatorum il
lorum. Ne contra faciem stes contume
liosi: ne sedeat quasi insidiator ori tuo.
Noli fenerari homini fortiori te. Quod
si feneraveris: quasi perditum habe. Non
spondeas super virtutem tuam. Quod
si spoponderis, quasi restituens cogita
Non iudices contra iudicem: quoniam
secundum quod dignum est iudicat. Cum
audace non eas in via ne forte gravet
mala sua in te Ipse enim secundum vo
luntatem suam vadit et simul cum
stultitia illius peribis. Cum iracundo

Al' in manibus
Al' constituat
al' lignato · Al' struas
avertentem
Al' Mortuo inimico tuo
sapientiam
al' servire

non facias rixam: et cum audace non
eas in desertum: quoniam quasi nihil
est ante illum sanguis. et ubi non
adiutorium elidet te. Cum fatuis non
consilium habeas. Non enim pot
diligere. nisi que ipsis placent. Coram
extraneo ne facias consilium: nescis
quid pariet: Non omni homini cor tu
um manifestes: ne forte inferat tibi
gratiam falsam et convitietur tibi. De mulieribus
IX Non zeles mulierem sinus
tui: ne ostendat super te malitiam
doctrine nequam. Non des mulieri potestatem
anime tue: ne ingrediatur in virtutem
tua et confundaris. Ne respicias mu
lierem multivolam: ne forte incidas
in laqueos illius Cum saltatrice ne
assiduus sis nec audias illam: ne forte
te pereas in efficacia illius. Virginem
non conspicias: ne forte scandalizeris
in decore illius. Non des fornicariis a
nimam tuam in ullo: ne perdas te et he
reditatem tuam. Noli circumspicere in
vicis civitatis: nec oberraveris in plateis
illius. Averte faciem tuam a muliere
compta: et non circumspicias speciem
alienam propter speciem mulieris
multi perierunt et ex hoc concupiscentia
quasi ignis exardescit. Omnis mulier
que est fornicaria: quasi stercus in
via conculcabitur. Speciem mulieris
aliene multi admirati: reprobi facti
sunt. Colloquium enim illius quasi
ignis exardescit. Cum aliena muliere
non sedeas omnino nec accumbas cum
ea super cubitum. et non alterceris cum
illa in vino. ne forte declinet cor tuum
in illam et sanguine tuo labaris in per
ditionem. Ne derelinquas amicum anti
quum: novus enim non erit similis
illi Vinum novum amicus novus
veterascet et cum suavitate bibes illud
Non zeles gloriam et opes peccatoris
non enim scis que futura sit illius sub
versio Non placeat tibi iniuria in
iustorum: sciens quoniam usque ad in
feros non placebit impius. Longe
esto ab homine potestatem haben
te occidendi: et non suspicaberis timorem
mortis et si accesseris ad illum noli
aliquid committere: ne forte auferat
vitam tuam. Communionem mortis
scito: quoniam in medio laqueorum ingre
dieris et super dolentium arma am

bulabis. Secundum virtutem tuam
cave te a proximo tuo: et cum sapien
tibus et prudentibus tracta. De conviviis illis
Viri iusti sint tibi convive. et in timo
re dei sit gloriatio tibi et in sensu sit
tibi cogitatus dei: et omnis narratio
tua in preceptis altissimi. In manibus
artificum opera laudabuntur et princeps
populi in sapientia sermonis
sui: in sensu vero seniorum verbum.
Terribilis est in civitate sua homo lin
guosus: et temerarius in verbo suo
odibilis erit. De iudicibus. X.
Iudex sapiens iudicabit populum
suum: et principatus sensati stabi
lis erit. Secundum iudicem populi:
sic et ministri eius. et qualis rector est
civitatis tales et inhabitantes in ea.
Rex insipiens perdet populum suum
et civitates inhabitabuntur per sen
sum prudentium. In manu dei potes
tas terre: et execrabilis omnis iniqui
tas gentium: et utilem rectorem in
tempus suscitabit super illam. In ma
nu dei potestas hominis: et super faciem
scribe imponet honorem suum. Omnis
iniurie proximi ne memineris: et
nichil agas in operibus iniurie. Odibilis
est coram deo et hominibus superbia: et
execrabilis omnis iniquitas gentium.
Regnum a gente in gentem transfer
tur propter iniustitias et iniurias et
contumelias: et diversos dolos. De a
varitia Avaro autem nichil est sceles
tius. Quid superbis terra et cinis? Nichil
est iniquius quam amare pecuniam.
Ille enim et animam suam habet et ve
nalem: quoniam in vita sua proie
cit intima sua. Omnis potentatus
brevis vita. languor prolixior gravat
medicum. Brevem languorem precidit
medicus: sic et rex hodie est et cras
morietur. Cum enim morietur homo:
hereditabit serpentes et bestias et vermes.
De superbia. Initium superbie hominis
apostatare a deo: quoniam ab illo qui
fecit illum recessit cor eius. quoniam
initium peccati omnis superbia. Qui
tenuerit illam adimplebitur male
dictis et subvertet eos in finem. propterea
exhonoravit dominus conventus
malorum et destruxit eos usque ad finem.
Sedes ducum superborum destruxit do
minus: et sedere fecit mites pro eis.

Radices gentium superbarum arefecit
deus: et plantavit humiles ex ipsis gen
tibus. Terras gentium evertit dominus
et perdidit eas usque ad fundamentum.
Arefecit ex ipsis et disperdidit illos et ces
sare fecit memoriam eorum a terra. Per
didit deus memoriam superborum: et
reliquit memoriam humilium sen
su. Non est creata hominibus superbia:
neque iracundia nationi mulierum.
Semen hominum honorabitur hoc
quod timet dominum: semen autem hoc *al' dei*
exhonorabitur hominum quod preterit man
data dei. In medio fratrum rector illorum
in honore: et qui timent dominum erunt in
oculis eius. Gloria divitum honoratorum *al' honoratur*
et pauperum: timor domini est. Noli des
picere hominem iustum pauperem et
non magnificare virum peccatorem di
vitem. Magnus est iudex et potens
est in honore: et non est maior illo qui
timet dominum. Servo sensato liberi ser *al' serv[illegible]*
vient: et vir prudens et disciplinatus *al' erit*
non murmurabit correptus et nesciens
non honorabitur. Noli extollere te in
faciendo opere tuo et noli cunctari in
tempore angustie. Melior est qui operatur
et habundat in omnibus quam qui
gloriatur et eget pane. Fili in mansu
etudine serva animam tuam: et da
illi honorem secundum meritum
suum. Peccantem in animam suam
quis iustificabit? Et quis honorifica
bit exhonorantem animam suam?
Pauper gloriatur per disciplinam et
timorem suum: et est homo qui ho
norificatur propter substantiam suam. Qui
autem gloriatur in paupertate quanto
magis in substantia et qui gloriatur
in substantia paupertatem vereatur. ~~[illegible]~~ XI.

XI

Sapientia humiliati exaltabit
caput illius: et in medio mag
natorum consedere illum faciet. Non
laudes virum in specie sua neque sper
nas hominem in visu suo. Brevis in
volatilibus est apis et initium dulcoris
habet fructus eius. In vestitu ne glorieris
umquam: nec in die honoris tui extolla
ris. quoniam mirabilia opera altissimi
solius et gloriosa et absconsa et in
visa opera illius. Multi tyranni sede
runt in throno et insuspicabilis porta
vit diadema. Multi potentes oppres
si sunt valide et gloriosi traditi sunt

in manus alterius omnia. Priusquam interroges ne vituperes quemquam: et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum: et in medio seniorum ne adiicias loqui. De ea re que te non molestat ne certes: et in iudicio peccantium ne consistas. Fili ne in multis sint actus tui. et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes: et non effugies si precurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius: et tanto magis non habundat propter promissiones proprias. Est homo marcidus egens recuperatione: plus deficiens virtute et habundans paupertate. et oculus dei respexit illum in bono: et erexit illum ab humilitate ipsius: et exaltavit caput eius a contribulatione. Et mirati sunt in illo multi. et honoraverunt deum. Bona et mala vita et mors paupertas et honestas: a deo sunt. Datum dei permanet iustis: et profectus illius successus habebunt in eternum. Est qui locupletatur parce agendo et hec pars mercedis illius ~~successus habebunt in eternum. est qui locupletatur parce agendo et hec pars mercedis illius~~ in eo quod dicat inveni requiem mihi et nunc manducabo de bonis meis solus. et nescit quod tempus preteriet illum et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in testamento tuo et in illo colloquere et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne maneas in operibus peccatorum. Confide autem in deo et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei subito honestare pauperem. Benedictio dei in mercedem iusti festinat: et in honore veloci processus illius fructificat. Ne dicas quid est mihi opus et que erunt mihi ex hoc bona. Ne dicas quid deest mihi sufficiens sum et quid ex hoc pessimabor et que mala mihi a modo venient in vita. In die bonorum ne immemor sis malorum: et in die malorum ne immemor sis bonorum: quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malitia hore oblivionem facit luxurie magne: et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam. Multe enim sunt insidie dolosi. S... enim eructant precordia fetentium ... sicut perdix inducitur in caveam et ... capra in laqueum sic et cor superbo... et sicut prospector videns casum p... mi sui. Bona enim in mala con... insidiator: et in electis imponit ma... lam. A scintilla una augetur ignis et ab uno doloso augetur sanguis. ... enim peccator sanguini insidiatur. A... de tibi a pestifero fabricat enim ma... ne forte inducat super te subsannatio... nem in perpetuum. Admitte ad te alie... genam et subvertet te in turbinem: et ab... enabit te a tuis propriis ~~Da bono et non~~ ~~receperis peccatorem: et impiis et pec...~~ ~~tibus redde vindictam custodiens eos~~ ~~in die vindicte~~ ·XII·

Si benefeceris scito cui benefece... et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto: et invenies retributionem magnam. et si non ab ipso: certe a deo. Non enim est ei bene qui assiduus est in malis: et elemosinam non danti. Quoniam et altissimus odio habet peccatores: et misertus est penitentibus. Da misericordi et ne suscipias peccatorem et impiis et peccatoribus reddet vindictam: custodiens eos in die vindicte. Da bono et non receperis peccatorem. Benefac humili: et non dederis impio. Prohibe illi panes dare: ne in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque feceris illi: quoniam et altissimus odio habet peccatores et impiis reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristitia. et in malitia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternum. Sicut enim eramentum eruginat nequitia illius et si humiliatus vadat curvus: adiice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te nec sedeat ad dexteram tuam ne conversus stet in loco tuo ne forte conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam et in novissimo agnoscas verba mea et in sermonibus meis stimuleris.

Al' deum

sapientia et disciplina et scientia legis apud deum. dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre peccatoribus concreata sunt. Qui autem gloriantur in malis consenescunt in mala

mors appropinquet

Al' mandatorum tuorum

al' in genere

leris. Quis medebitur incantatori a serpente
percusso. et omnibus qui appropinquant
bestiis: et qui comitatur cum viro iniquo
et obvolutus est in peccatis eius. Una
hora tecum permanebit: si autem decli
naveris non supportabit. In labiis suis
indulcat inimicus et in corde suo insidiatur
ut subvertat te in foveam. In oculis suis
lacrimatur inimicus et si invenerit tem
pus non satiabitur sanguine. Si incurre
rint tibi mala: invenies eum illic pri
orem. In oculis suis lacrimatur inimi
cus et quasi adiuvans suffodiet plan
tas tuas. Caput suum movebit et plau
det manu et multa susurrans commu
tabit vultum suum. ·xiij·
XIII Qui tetigerit picem inquinabi
tur ab ea: et qui communicaverit superbo
induet superbiam. Pondus super se tol
let qui honestiori se communicat: et di
tiori te ne socius fueris. Quid commu
nicabit cacabus ad ollam. Quando
enim colliserint confringetur. Dives
iniuste egit et fremet: pauper autem
lesus tacebit. Si largitus fueris assu
met te et si non habueris derelinquet
te. Si habes convivet tecum et evacua
bit te et ipse non dolebit te. Si necessa
rius illi fueris supplantabit te et subri
dens spem dabit narrans tibi bona et
dicet quid opus est tibi et confundet te
in cibis suis donec te exinaniat bis
et ter et in novissimo deridebit te. Postea
videns derelinquet te: et caput suum
movebit ad te. Humiliare deo et ex
specta manus eius: et attende ne se
ductus in stultitia humilieris. Noli
esse humilis in sapientia tua: ne hu
miliatus in stultitiam seducaris
Advocatus a potentiore discede: ex hoc
enim magis te advocabit. Ne impro
bus sis ne impingaris: et ne longe sis
ab eo et eas oblivionem. Ne retine
as ex equo loqui cum illo et ne cre
das multis verbis illius. Ex multa
enim loquela temptabit te. et subri
dens interrogabit te de absconditis
tuis. Inmitis animus illius con
servabit verba tua: et non parcet de
malitia et de vinculis. Cave tibi et
et attende diligenter auditui tuo.
quoniam cum subversione tua am
bulas. Audiens vero illa quasi in
somnis vide: et vigilabis. Omni

vita tua. Dilige dominum et invoca eum al' deum
in salute tua. Omne animal diligit
simile sibi: et sic omnis homo prox
imum sibi. Omnis caro ad similem
sibi coniungitur: et omnis homo si
mili sibi sociabitur. Si communicabit
lupus agno aliquando: sic peccator
iusto. Que communicatio homini
sancto ad canem aut que pars bona
diviti ad pauperem? Venatio leonis
onager in heremo: sic pascua divitum
sunt pauperes in seculo. Et sicut abhomi
natio est superbo humilitas. sic execra
tio divitis pauper. Dives commotus con
firmatur ab amicis: humilis autem
cum ceciderit expelletur et a notis. Di
vite decepto multi recuperatores: locutus
est superbe et iustificaverunt illum. Hu
milis deceptus est insuper et arguitur
locutus est sensate et non est datus ei
locus. Dives locutus est et omnes ta
cuerunt et verbum illius usque ad nu
bes perducent. Pauper locutus est. et di
cunt. Quis est hic? Et si offenderit sub
vertent illum. Bona est substantia cui non
est peccatum in conscientia: et nequissi
ma paupertas in ore impii. Cor homi
nis immutat faciem illius: sive in bono
sive in malo. Vestigium cordis boni et
faciem bonam: difficile invenies et cum
labore. ·xiiij·
Beatus vir qui non est lapsus in XIIII
verbo ex ore suo et non est stimulatus
in tristitia delicti. Felix qui non habuit
animi sui tristitiam. et non excidit ab
spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratio
ne est substantia: et homini livido ad quid
aurum? Qui acervat ex animo suo in
iuste aliis congregat: et in bonis illius
alius luxuriabitur. Qui sibi nequam
est cui alii bonus erit? Et non iocun
dabitur in bonis suis. Qui sibi invi
det nihil est illo nequius et hec reddi
tio est malitie illius. Si benefecerit ig
norans et non volens facit et in no
vissimo manifestat malitiam suam.
Nequam est oculus lividi: et avertens
faciem et despiciens animam suam.
Insatiabilis oculus cupidi in partem
iniquitatis. non satiabitur donec con
sumat arefaciens animam suam. Ocu
lus malus ad mala et non satiabitur
pane et in tristitia erit super mensam indigens
suam. Fili si habes benefac tecum

quia facies et color immutatus dilucide demonstrat gaudium animi et merorem

et deo dignas oblationes offer. Memor
esto quoniam mors non tardat: et testa
al' quod mentum inferorum quia demonstratum
est tibi. Testamentum enim huius mun
di morte morietur. Ante mortem bene
fac amico tuo. et secundum vires tuas
exporrigens da pauperi. Non defraude
ris a die bona. et particula boni diei nõ
te pretereat. Nonne aliis relinques la
bores et dolores tuos in divisione sortis?
Da et accipe. et iustifica animam tuã
Ante obitum tuum operare iustitiam
quoniam non est apud inferos inve
nire cibum. Omnis caro sicut fenum
veterascet et sicut folium fructificans
in arbore viridi. Alia generantur et alia
deiciuntur. Sic generatio carnis et
sanguinis. Alia finitur, et alia nascitur
Omne opus corruptibile in fine defi
ciet: et qui illud operatur ibit cum ipso
Et omne opus electum iustificabitur
et qui operatur illud honorabitur in
illo. Beatus vir qui in sapientia sua
al' meditabit morabitur. et qui in iustitia morabitur
et in sensu cogitabit circumspectionẽ
dei. Qui excogitat vias illius in suo
corde et in absconsis illius intelligẽs
vadens post illam quasi investigator
et in viis illius consistens qui respi
cit per fenestras eius et in ianuis il
XIIII lius audiens. Qui requiescit iuxta
domum illius: et in parietibus illius
al' sicut figens palum. Statuet casulam suã
ad manus illius: et requiescent in
casula illius bona per evum. Statuet
filios suos sub tegmine illius. et sub
ramis illius demorabitur: protegetur
sub tegmine illius a fervore. et in
gloria illius requiescet. ·xv·
al' bona Qui timet deum faciet illud:
XV et qui continens est iustitie ap
prehendet illam et obviabit illi quasi
mater honorificata. et quasi mulier
a virginitate suscipiet illum. Cibabit
illum pane vite et intellectus: et aq̃
sapientie salutaris potabit illum. et
firmabitur in illo et non flectetur
et continebit illum. ~~Apud proximos~~
et non confundetur. Exaltabit illum
apud proximos suos: et in medio
ecclesie aperiet os illius et implebit
al' induet illum spiritu sapientie et intellectus
et stola glorie vestiet illum. Iocundi
tatem et exultationem thesaurizabit

super illum. et in nomine eterno heredita
bit illum. Homines stulti non apprehẽ
dent illam. et homines sensati obvia
bunt illi. Homines stulti non videbunt
illam: longe enim abest a superbia et
dolo. Viri mendaces non erunt illius
memores et viri veraces invenientur
in illa. et successum habebunt usque ad
inspectionem dei. Non est speciosa laus
in ore peccatoris: quoniam a deo pro
fecta est sapientia. Sapientie enim dei
astabit laus et in ore fideli habunda
bit: et dominator deus dabit eam illi.
Non dixeris per deum abest: que enim odit
enim ne feceris. Non dicas ille me im
planavit: non enim necessarii sunt
illi homines impii. Omne execramẽ
tum erroris odit dominus: et non e
rit amabile timentibus illum. Deus
ab initio constituit hominem et reli
quit illum in manu consilii sui. Ad
iecit mandata et precepta sua. Si vo
lueris mandata conservare conser
vabunt te: et in perpetuum fidem
placitam facere. Apposuit tibi aquã
et ignem: ad quod volueris porrige
manum tuam. Ante hominem vi
ta et mors bonum et malum quod pla
cuerit illi dabitur ei. quoniam multa
sapientia dei est et fortis in potentia.
videns omnes sine intermissione. Oculi
domini ad timentes eum: et ipse ag
noscit omnem operam hominis. Ne
mini mandavit impie agere: et ne
mini dedit spatium peccandi. Non enim
concupiscit multitudinẽ filiorum in
fidelium et inutilium. ·xvi· XVI
Non iocunderis in filiis impi
is. si multiplicentur non oblec
teris super ipsos si non est timor dei
cum illis. Non credas vite illorum
et ne respexeris in labores illorum
Melior est enim unus timens deum
quam mille filii impii et utile est
mori sine filiis quam relinquere fi
lios impios. Ab uno sensato inha
bitabitur patria et a tribus impiis
deseretur. Multa alia vidit oculus
meus: et fortiora horum audivit
auris mea. In synagoga peccantium
exardebit ignis: et in gente incredi
bili exardescet ira. Non exoraverunt
pro peccatis suis antiqui gigantes
qui destructi sunt confidentes sue

uirtuti et non peperat peregrinationi illo
rum: et execratus est illos pre superbia
illorum. Non misertus est illis: gentem
totam perdens extollentem se in suis
peccatis et sicut sexcenta milia peditum
qui congregati sunt in duritiam cordis
sui: et si unus fuisset ceruicatus immu
nis fuisset immunis. Misericordia enim et i
ra est cum illo potens exoratio et effu
dens iram secundum misericordiam suam:
sic correptio illius hominis secundum
opera sua iudicatur. Non effugiet in
rapina peccator: et non retardabit.
sufferentia misericordiam facientis. Omnis
misericordia faciet locum unicuique secundum
meritum operum suorum et secundum
intellectum peregrinationis ipsius. Non
dicas a deo abscondar et ex summo
quis mei memorabitur. In populo
magno non agnoscar. Que est enim
anima mea in tam immensam cre
atura. Ecce celum et celi celorum
abyssus. et uniuersa terra. et que in
eis sunt in conspectu illius commo
uebuntur montes simul et colles et
fundamenta terre. Et cum conspexe
rit illa deus tremore concutientur et
in omnibus his insensatum est cor et
omne cor intelligitur ab illo et uias
illius quis intelliget et procellam quam
nec oculus uidit hominis. Nam plu
rima opera illius sunt in absconsis
sed opera iustitie eius quis enuntia
bit aut quis sustinebit. Longe enim
est testamentum a quibusdam: et in
terrogatio hominum in consummati
one est. Qui minoratur corde cogitat
inania et uir imprudens et errans co
gitat stulta. Audi me fili et disce disci
plinam sensus et in uerbis meis at
tende in corde tuo et dicam in equitate
disciplinam et scrutabor enarrare sa
pientiam. Et in uerbis meis attende
in corde tuo et dico in equitate spiritus
uirtutes quas posuit deus in opera
sua ab initio: et in ueritate enuntio
~~et in ueritate enuntio~~ scientiam eius
et in iudicio dei opera ipsius ab initio
et ab institutione ipsorum distinxit p
artes illorum: et initia ipsorum in gen
tibus suis. Ornauit in eternum op
era illorum: nec esurierunt nec labora
uerunt et non destiterunt ab operibus su
is unusquisque proximum sibi non

angustiabit usque in eternum. Non sis in
credibilis uerbo illius. Post hec deus
in terram respexit: et impleuit illam
bonis suis. Anima omnis uitalis de
nuntiauit ante faciem ipsius: et in ipsa
iterum reuersio illorum. · xvii ·
Deus creauit de terra hominem et XVII
secundum imaginem suam fecit
illum. et iterum conuertit illum in
ipsam: et secundum se uestiuit illum in Non de creacione hominis
uirtute. Numerum dierum et tempus de
dit illi: et dedit illi potestatem eorum que
sunt super terram. Posuit timorem illius
super omnem carnem: et dominatus est
bestiarum et uolatilium. Creauit ex
ipso adiutorium simile ipsi consilium:
et linguam et oculos et aures et corde
dit illis excogitandi. et disciplina intel
lectus repleuit illos. Creauit illis scientiam
spiritus: sensu repleuit cor illorum bona
et mala ostendit illis. Posuit oculum al' oculos ipsorum
suum super corda ipsorum ostendere illis
magnalia operum suorum ut nomen
sanctificationis collaudent et gloriari
in mirabilibus illius ut magnalia operum
eius enarrent. Addidit illis disciplinam
et legem uite hereditauit illos. Testamen
tum eternum constituit cum illis: et
iustitiam et iudicia sua ostendit illis
et magnalia honoris eius uidit oculus
illorum: et honorem uocis audierunt
aures illorum et dixit illis. Attendite
ab omni iniquo: et mandauit illis
unicuique de proximo suo. Vie illorum
coram ipso sunt semper: non sunt ab
sconse ab oculis ipsius. In unam quam
cumque gentem preposuit rectorem: et al' nec
pars dei israel facta est manifesta. et
omnia opera illorum uelut sol in con
spectu dei sunt: et oculi sine intermissi et
one respicientes in uiis eorum. Non
sunt absconsa testamenta per ini al' ipsi
quitatem eorum. et omnes iniquita
tes eorum in conspectu dei. Elemosina
uiri quasi signaculum cum ipso et gra al' uiri
tiam hominis quasi pupillam con
seruabit. et postea resurget et retribu
et illis retributionem unicuique in ca
put ipsorum: et conuertet in inferiores
partes terre. Penitentibus autem dedit ui
am iustitie: et confirmauit deficientes
sustinere et destinauit illis sortem ueri
tatis. Conuertere ad dominum: et relin
que peccata tua. Precare autem faciem

dei: et nunc offendicula. Revertere ad
dominum et avertere ab iniustitia tua
et nimis odito execrationem et cognosce
iustitias et iudicia dei et sta in sorte propositionis
et orationis altissimi dei. In
partes vade seculi sancti: cum vivis et
dantibus confessionem deo. Non demoreris
in errore impiorum. ante mortem
confitere. A mortuo quasi nichil sit: perit
confessio. Confiteberis vivens vivus
et sanus confiteberis et laudabis deum
et gloriaberis in miserationibus illius
Quam magna misericordia dei. et propitiatio illius
convertentibus ad se. Nec enim omnia
possunt esse in hominibus: quoniam non
est immortalis filius hominis: et in vanitate
malitie placuerunt. Quid lucidius
sole: et hic deficiet. Aut quid nequius
quam quod excogitavit caro et sanguis: et hoc
arguetur. virtutem altitudinis celi ipse
conspicit: et omnes homines terra
XVIII et cinis. xviii.
Qui vivit in eternum: creavit omnia
simul. Deus solus iustificabitur: et manet
invictus rex in eternum. Quis sufficit
enarrare opera illius? Quis enim
investigavit magnalia illius? virtutem
autem magnitudinis eius quis
enuntiabit? et quis adiciet enarrare
misericordiam eius? Non est minuere neque
adicere nec est invenire magnalia dei.
Cum consummaverit homo tunc incipiet:
et cum quieverit operabitur. Quid
est homo et que gratia illius. et quid
bonum aut quid nequam illius.
Numerus dierum hominum ut
multum centum anni. Quasi gutte
aque maris deputati sunt et sicut calculus
arene sic exigui anni in die
evi. Propter hoc patiens est deus in
illis et effundet super eos misericordiam suam.
Vidit presumptionem cordis illorum:
quoniam mala est: et cognovit subversionem
illorum quoniam nequam
est. Ideo adimplevit propitiationem
suam in illis et ostendit illis viam
equitatis. Miseratio hominis circa proximum
suum: misericordia autem dei super
omnem carnem. Qui misericordiam habet: docet
et erudit quasi pastor gregem suum.
Miserator excipiens doctrinam miserationis
et qui festinant in iudiciis eius.
Fili in bonis non des querelam: et
in omni dato ne des tristitiam verbi
mali. Nonne ardorem refrigerabit
ros? Sic et verbum melius quam datum.
Nonne ecce verbum super datum
bonum? Et utraque cum homine iustificato.
Stultus acriter improperabit:
et datum indisciplinati tabescere facit
oculos. Ante iudicium para iustitiam
tibi et antequam loquaris
disce. Ante languorem adhibe medicinam:
et ante iudicium interroga
te ipsum: et in conspectu dei invenies
propitiationem. Ante languorem
humilia te: et in tempore infirmitatis
ostende conversationem tuam.
Non impediaris orare semper. et ne vereris
usque ad mortem iustificari
quoniam merces dei manet in eternum.
Ante orationem prepara animam tuam
et noli esse quasi homo qui temptat
dominum. Memento ire in die consummationis:
et tempus retributionis
in conversatione faciei. Memento
paupertatis in tempore habundantie
et necessitatem paupertatis
in die divitiarum. A mane usque
ad vesperam immutabitur tempus: et hec
omnia citata in oculis dei. Homo
sapiens in omnibus metuet et in diebus
delictorum attendet ab inertia.
Omnis astutus agnoscit sapientiam
et invenienti eam dabit confessionem.
Sensati in verbis et ipsi sapienter
egerunt et intellexerunt veritatem
et iustitiam: et imploraverunt
proverbia et iudicia. Post concupiscentias
tuas non eas: et a voluntate
tua avertere. Si prestes anime
tue concupiscentias eius: faciet
te in gaudium inimicis tuis.
Ne oblecteris in turbis nec in modicis
delecteris: assidua est enim
commissio illorum. Ne fueris mediocris
in contentione ex fenore: et non est
tibi nichil in sacculo. eris enim invidus
vite tue. xix. [illegible]
Operarius ebriosus non locupletabitur:
et qui spernit modica paulatim decidet. Vinum et mulieres
apostatare faciunt sapientes:
et arguent sensatos et qui se iungit
fornicariis erit nequam. Putredo
et vermis hereditabunt illum et
extolletur in exemplum maius: et
tolletur de numero anima eius [illegible]

credit cito levis corde est et minora-
bitur. et qui delinquit in animam
suam super habebitur. Qui gaudet in iniq-
uitate denotabitur. et qui odit correpti-
onem minuetur vita: et qui odit loq-
uacitatem extinguit malitiam. Qui
peccat in animam suam non penitebit:
et qui iocundatur in malitia denota-
bitur. Ne iteres verbum nequam
et durum. et non minoraberis. Ami-
co et inimico noli narrare sensum tu-
um et si est tibi delictum: noli denuda-
re. Audiet enim te et custodiet te. et quasi
defendens peccatum odiet te: et sic ad-
herit tibi semper. Audisti verbum
adversus proximum tuum: commo-
riatur in te: fidens quoniam non te
disrumpet. A facie verbi parturit fatu-
us: tamquam gemitus partus infan-
tis. Sagitta infixa femori carnis:
sic verbum in corde stulti. Corripe ami-
cum ne forte non intellexerit et dicat
non feci: aut si fecerit ne iterum ad-
dat facere. Corripe proximum tuum
ne forte non dixerit: et si dixerit ne
forte iteret. Corripe amicum. Sepe enim
fit commissio: et non omni verbo
credas. Est qui labitur in lingua su-
a sed non ex animo. Quis est enim
qui non deliquerit in lingua sua?
Corripe proximum tuum antequam
commineris. et da locum timori altis-
simi: quia omnis sapientia timor
dei et in illa est timere deum: et in
omni sapientia dispositio legis: et non
est sapientia nequitie disciplina et
non est cogitatus peccatorum pruden-
tia. Est nequitia et in ipsa execratio
et est insipiens qui minuitur sapientia.
Melior est homo qui deficit sapien-
tia et deficiens sensu in timore dei quam
qui habundat sensu in timore et
transgreditur legem altissimi. Est
sollertia certa: et ipsa iniqua est. et
qui emittit verbum certum enar-
rans veritatem. Est qui nequiter hu-
miliat se. et interiora eius plena sunt
dolo. Et est iustus qui se nimium
summittit a multa humilitate: et
est iustus qui inclinat faciem. et fin-
git se non videre quod ignoratum est
et si ab imbecillitate virium vete-
tur peccare. si invenerit tempus
malefaciendi malefaciet. Ex visu

cognoscitur vir: et ab occursu faciei cog-
noscitur sensatus. amictus corporis et
risus dentium et ingressus hominis
enuntiant de illo. Est correptio men-
dax in ira contumeliosi: et est iudici-
um quod non probatur esse bonum
et est tacens: et ipse est prudens. XX. XX
Quam bonum est arguere quam
irasci: et confitentem in oratione
non prohibere. Concupiscentia spado-
nis devirginavit iuvenculam sic qui
facit per vim iudicium iniquum. Quam
bonum est correptum manifestare pe-
nitentiam: sic enim effugies volunta-
rium peccatum. Est tacens qui inve-
nitur sapiens: et est odibilis qui procax
est ad loquendum. Est autem tacens
et non habens sensum loquele: et est ta-
cens sciens tempus apti temporis. Ho-
mo sapiens tacebit usque ad tempus
lascivus autem et imprudens non ser-
vabunt tempus. Qui multis utitur
verbis ledit animam suam: et qui potestatem
sibi assumit iniuste odietur. Est pro-
cessio in malis viro indisciplinato
et est inventio in detrimentum. Est
datum quod non est utile: et est datum
cuius retributio duplex. Est propter
gloriam minoratio: et est qui ab hu-
militate levabit caput. Est qui multa sua
redimat modico pretio: et est restitu-
ens ea in septuplum. Sapiens in verbis
seipsum amabilem facit: gratie au-
tem fatuorum effundentur. Datus in-
sipientis non erit utilis tibi: oculi enim
illius septemplices sunt. Exigua da-
bit et multa improperabit: et apertio oris il-
lius inflammatio est. Hodie fenerat
quis. et cras expetit: et odibilis homo
huiusmodi. Fatuo non erit amicus: et non
erit gratia bonis illius. Qui enim edunt
panem illius: false lingue sunt. Quo-
tiens et quanti irridebunt eum. Neque
enim quod habendum erat directo sen-
su distribuit: similiter et quod non
erat habendum. lapsus false lingue:
quasi in pavimento cadens. Sic et al' q' i pavimento
sic casus malorum festinanter veniet.
Homo acharis quasi fabula vana
et in ore indisciplinatorum assidua erit
Ex ore fatui reprobabitur parabola:
non enim dicit illam in tempore suo
Est qui vetatur peccare pre inopia et al' pre
in requie sua stimulabitur. Est qui

perdit animam suam pre confusione
et ab imprudenti persona perdet eam. Pro
ne autem acceptione perdet se. Est qui pre
confusione promittit amico: et lucratus
est eum inimicum gratis. Opprobrium
nequam in homine mendacium et in ore
indisciplinatorum assidue erit. Poti
or fur est quam assiduitas uiri men
dacis perditionem autem ambo heredita
bunt. Mores hominum mendacium
sine honore et confusio illorum cum
ipsis sine intermissione. Sapiens in uer
bis producet se ipsum: et homo prudens
placebit magnatis. Qui operatur ter
ram suam inaltabit aceruum fru
gum: et qui operatur iustitiam ipse ex
altabitur. Qui uero placet magnati
effugiet iniquitatem. Xenia et dona
excecant oculos iudicum: et quasi
mutus in ore auertit correptiones eo
rum. Sapientia absconsa et thesau
rus inuisus: que utilitas in utrisque?
Melior est qui celat insipientiam su
am quam homo qui abscondit sapien
tiam suam. ·xxi·

V. Non plus peccat ille qui censum condit in agro quam qui doctrinam claudit ore suo

XXI

Fili peccasti non adicias iterum
sed et de pristinis deprecare ut
tibi dimittantur. Quasi a facie colu
bri fuge peccata: et si accesseris ad illa
suscipient te. Dentes leonis dentes eius
interficientes animas hominum. Qua
si romphea bis acuta omnis iniqui
tas et plage illius non est sanitas.
Cataplectatio et iniurie obiurgatio
adnullabunt substantiam et domus
que nimis locuplex est: adnullabitur su
perbia. Sic substantia superbi eradicabitur.
Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures
eius perueniet: et iudicium festinato ad
ueniet illi. Qui odit correptionem uesti
gium est peccatoris: et qui timet deum
conuertetur ad cor suum. Notus a lon
ge potens lingua audaci: et sensatus
scit labi se ab ipso. Qui edificat domum
suam impendiis alienis quasi qui
colligit lapides suos in hyeme. Stup
pa collecta synagoga peccantium et
consummatio illorum flamma ig
nis. Via peccantium complanata lapi
dibus: et in fine illorum inferi et tene
bre: et pene. Qui custodit iustitiam con
tinebit sensum eius. Consummatio
timoris dei sapientia: et sensus. Non
erudietur qui non est sapiens

al' suos

in bono. Est autem insipientia que
habundat in malo: et non est sensus u
bi habundat amaritudo. Scientia sa
pientis tanquam inundatio habundabit
et consilium illius sicut fons uite
permanet. Cor fatui quasi uas confrac
tum et omnem sapientiam non tene
bit. Verbum sapiens quodcumque au
dierit scius laudabit et adiciet. Audi
et luxuriosus et displicebit illi: et proi
ciet illud post dorsum suum. Narratio
fatui quasi sarcina in uia. Nam in
labiis sensati inuenietur gratia. Os
prudentis queritur in ecclesia: et uer
ba illius cogitabunt in cordibus suis. Tan
quam domus exterminata sic fatuo
sapientia et scientia insensati inenar
rabilia uerba. Compedes in pedibus
stulto doctrina: et quasi uincula ma
nuum super manum dextram. Fatuus
in risu exaltat uocem suam: uir au
tem sapiens uix tacite ridebit. Orna
mentum aureum prudenti doctrina:
et quasi brachiale in brachio dextro. Pes
fatui facilis in domum proximi: et
homo peritus confundetur a persona
potentis. Stultus a fenestra respiciet
in domum: uir autem eruditus foris
stabit. Stultitia hominis auscultare
per ostium: et prudens grauabitur con
tumelia. Labia imprudentium stul
ta narrabunt: uerba autem pruden
tium statera ponderabuntur. In ore fa
tuorum cor illorum: et in corde sapien
tium os illorum. Dum maledicit im
pius diabolum: maledicit ipse animam
suam. Susurro coinquinabit animam
suam: et in omnibus odietur et qui cum
fuerit odiosus erit: tacitus et sensatus
honorabitur. ·xxii·

XXII

In lapide luteo lapidatus est piger: et
omnes loquentur super aspernationem il
lius. De stercore boum lapidatus est piger:
et omnis qui tetigerit eum excutiet ma
nus. Confusio patris de filio indiscipli
nato: in filia autem fatua in demino
ratione fiet. Filia prudens hereditas ui
ro suo: nam que confundit in contume
liam fit genitoris. Patrem et uirum
confundit audax: ab impiis non mi
norabitur. Ab utrisque autem inhono
rabitur. Musica in luctu importuna
narratio. Flagella et doctrina in omni
tempore sapientia. Qui docet fatuum

quasi qui conglutinat testam. Qui
narrat verbum non audienti: quasi
qui excitat dormientem de gravi som
no. Cum dormiente loquitur qui enarrat
stulto sapientiam: et in fine narratio
nis dicit: Quis est hic? Supra mortu
um plora: defecit enim lux eius. et sup
fatuum plora: defecit enim sensus eius
Modicum plora super mortuum: quoniam re
quievit: plurimum vero super vitam
fatui. Nequissimi enim nequissima
vita est super mortem fatui. luctus mor
tui septem dies. fatui autem et impii
omnes dies vite illorum. Cum stulto
ne multum loquaris et cum insensa
to ne abieris. Serva te ab illo ut non
molestiam habeas: et non coinquina
beris in peccato illius. Deflecte ab illo
et invenies requiem: et non acediabis
in stultitiam illius. Super plumbum
quid gravabitur: et quod illi aliud no
men quam fatuus? Harenam et sale
et massam ferri facilius est portare quam
hominem imprudentem et fatuum et
impium. Sicut loramentum ligneum
colligatum fundamento edificii non
dissolvitur: sic et cor confirmatum in
cogitatione consilii. Cogitatus sensati
in omni tempore nec metu non depra
vabitur. Sicut ornatus arenosus
in pariete limpido et sicut palee in ex
celsis et cementa sine inpensa posita con
tra faciem venti non permanebunt sic
et cor timidum in cogitatione stulti
Contra impetum timoris non resistet.
Sic et cor trepidum in cogitatione fatui
in omni tempore non metuet. Sic et qui
in preceptis dei permanet semper. Pungens
oculum deducet lacrimas et qui pun
git cor profert sensum. Mittens lapidem
in volatilia deiciet illa. et sic qui conui
tiatur amico dissolvit amicitiam. Ad a
micum et si produxeris gladium non
desperes. Est enim regressus ad amicum.
Si aperuit os triste non timeas. Est enim
concordatio excepto convitio et inprope
rio et superbia et mysterii revelatione: et
plaga dolosa. In his omnibus effugiet
amicus. Fidem posside cum proximo
in paupertate illius. ut et in bonis illius
leteris. In tempore tribulationis illius
permane illi fidelis: ut et in hereditate
illius coheres sis. Ante ignem camini
vapor. et fumus ignis exaltatur: sic
et ante sanguinem maledicta et contume
lie et mine. Amicum salutare non con
fundar et a facie illius non me abscon
dam et si mala michi evenerint per illum
sustinebo et omnis qui audiet cavebit
se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam
et super labia mea signaculum certum
ut non cadam ab ipsis et lingua mea per
dat me. xxiij. XXIII
Domine pater et dominator vite
mee ne derelinquas me in consilio illo
rum nec sinas me cadere in illa expro
bratione. Quis superponet in cogitatu
meo flagella. et in corde meo doctrinam
sapientie: ut ignorationibus eorum non
parcant michi et non appareant delicta illo
rum. ne adcrescant ignorantie mee et
multiplicentur delicta mea et peccata
mea abundent et incidam in conspectu
adversariorum meorum et gaudeat in
imicus meus? Domine pater et deus
vite mee ne derelinquas me in cogita
tu illorum. Extollentiam oculorum me
orum ne dederis michi et omne desiderium
pravum aufer a me. ventris concupisc
entias et concubitus concupiscentie
ne apprehendant me: et animo irre
verenti et infrunito ne tradas me.
Doctrinam oris audite filii. Et
qui custodierit illam non peribit labiis
suis nec scandalizabitur in operibus ne
quissimis. In vanitate sua apprehen
ditur peccator et superbus et maledictus
scandalizabitur in illis. Iurationi ne
assuescat os tuum: multi enim ca
sus in illa. Nominatio vero dei non
sit assidua in ore tuo. et nominibus sanctorum
rum non admiscearis: quoniam non
eris inmunis ab eis. Sicut enim servus
interrogatus assidue a livore non mi
nuetur sic omnis iurans et nominans
in toto a peccato non purgabitur. Vir
multum iurans implebitur iniqui al' re
tate. et non discedet a domo illius pla
ga et si frustraverit fratrem delictum il
lius super ipsum erit et si dissimulaverit
delinquet dupliciter et si in vacuum
iuraverit non iustificabitur. Replebitur
enim retributione pessima domus
illius. Est et alia loquela contraria in
morte. Non inveniatur in heredi
tate iacob et enim a misericordibus om
nia hec auferentur et in delictis non
volutabuntur. In disciplinate loquele

non assuescat os tuum Est enim in il
la verbum peccati Memento patris et
et matris tue in medio enim magna
torum consistis. ne forte obliviscatur
te deus in conspectu illorum et assidui
tate tua infatuatus improperium patia
ris et maluisses non nasci: et diem na
tivitatis tue maledicas homo assuetus
in verbis improperii: in omnibus diebus
suis non erudietur. Duo genera abun
dant in peccatis et tertium adducit i
ram et perditionem Anima calida qua
si ignis ardens non extinguetur don
aliquid glutiat et homo nequam in ore
carnis sue non desinet donec incendat
ignem Homini fornicario omnis pa
nis dulcis non fatigabitur transgre
diens usque ad finem. Omnis homo q
transgreditur lectum suum contemp
nens animam suam et dicens quis
me videt tenebre circumdant me et
parietes cooperiunt me. et nemo circum
spicit me quem vereor delictorum me
orum non memorabitur altissimus
et non intelligit quoniam omnia vi
det oculus illius quoniam expellit a
se timorem dei huius modi hominis
timor et oculi hominum timentes
illum et non cognovit quoniam ocu
li domini multo plus lucidiores sup
solem circumspicientes omnes vias
hominum et profundum abyssi
et hominum corda intuentes in ab
sconditas partes domino enim deo a
tequam crearentur omnia sunt ag
nita sic et post perfectum respicit omnia
hic in plateis civitatis vindicabitur
quasi pullus equinus fugabitur et u
bi non speravit apprehendetur et erit
dedecus omnibus: eo quod non intelle
xerit timorem domini sic et mulier o
^ peribit mnis relinquens virum suum ^ et sta
tuens hereditatem ex alieno matri
monio primo enim in lege altissimi
incredibilis fuit et secundo virum
suum dereliquit tertio in adulterio
fornicata est et ex alio viro filios sta
tuit sibi hec in ecclesiam adducetur et i
filios eius respicietur non tradent
filii eius radices et rami eius non
dabunt fructum et derelinquetur i
maledictum memoria illius et de
non decus illius non delebitur. Et agnos
cent qui derelicti sunt quoniam nichil

melius quam timor dei et nichil dulcius
quam respicere in mandatis domini
et gloria magna est sequi dominum
longitudo enim dierum assumetur
ab eo. xxiiii.

Sapientia laudabit animam suam
et in deo honorabitur et in medio po
puli sui gloriabitur et in ecclesiis altis
simi aperiet os suum: et in conspectu
virtutis illius gloriabitur In medio
populi exaltabitur et in plenitudine
sancta admirabitur Et in multitudine
electorum habebit laudem. et inter be
nedictos benedicetur dicens Ego ex o
re altissimi prodivi primogenita a
te omnem creaturam Ego feci in celis
ut oriretur lumen indeficiens et sicut
nebula texi omnem terram Ego in
altissimis habitavi et thronus meus
in columpna nubis Gyrum celi cir
cuivi sola et profundum abyssi pe
netravi et in fluctibus maris ambulavi
et in omni terra steti et in omni po
pulo et in omni gente primatum
habui et in omnium excellentium
et humilium corda virtute calcavi
Et in his omnibus requiem que
sivi et in hereditate domini morabor
tunc precepit michi et dixit michi creator
omnium: et qui creavit me requi
evit in tabernaculo meo. et dixit michi
In iacob inhabita et in israel heredi
tare: et in electis meis mitte radices
Ab initio et ante secula creata sum et
usque ad futurum seculum non desi
nam: et in habitatione sancta coram
ipso ministravi. Et sic in syon firma
ta sum et in civitate sanctificata si
militer requievi et in ierusalem potestas
mea. Et radicavi in populo honorifi
cato: et in partes dei mei hereditas il
lius et in plenitudine sanctorum de
tentio mea Quasi cedrus exaltata
sum in libano: et quasi cypressus in
monte syon et quasi palma exalta
ta sum in cades et quasi plantatio
rose in iericho Quasi oliva specio
sa in campis et quasi platanus ex
altata sum iuxta aquam in plateis.
Sicut cynamomum et balsamum
aromatizans: odorem dedi Quasi
mirra electa dedi suavitatem odo
ris et quasi storax et galbanus et
ungula et gutta et quasi libanus

non incisus vaporavi habitationem
meam. et quasi balsamum non mixtum
odor meus. Ego quasi therebintus ex
tendi ramos meos. et rami mei hono
ris et gratie. Ego quasi vitis fructifica
vi suavitatem odoris et flores mei
fructus honoris et honestatis. Ego
mater pulchre dilectionis et timoris: et
agnitionis et sancte spei. In me omnis
gratia vite et veritatis in me omnis
spes vite et virtutis. Transite ad me
omnes qui concupiscitis me: et a ge
nerationibus meis adimplemini. Spiritus
enim meus super mel dulcis et hereditas
mea super mel et favum. Memoria
mea: in generatione seculorum. Qui
edunt me adhuc esurient et qui bibunt
me adhuc sitient. Qui audit me non
confundetur. et qui operantur in me
non peccabunt. Qui elucidant me:
vitam eternam habebunt. Hec omnia li
ber vite. et testamentum altissimi et
agnitio veritatis. Legem mandavit
moyses in preceptis iustitiarum et here
ditatem domini iacob et israel pro
missiones. Posuit david puero suo exci
tare regem ex ipso fortissimum et in thro
no honoris sedentem in sempiternum.
Qui implet quasi phison sapientiam
et sicut tygris in diebus novorum. Qui ad
implet quasi euphrates sensum qui
multiplicat quasi iordanis in tem
pore messis. Qui mittit disciplinam sicut
lucem: et assistens quasi geon in die
vindemie. Qui perficit primus scire
ipsam et infirmior non investigabit
eam. A mari enim abundabit cogita
tio eius et consilium illius ab abysso
magna. Ego sapientia effudi flumi
na. Ego quasi trames aque immen
se de fluvio. Ego quasi fluvius dorix
et sicut aqueductus exivi de paradyso.
Dixi rigabo hortum meum plantati
onum et inebriabo partus mei fructum.
Et ecce factus est michi trames abun
dans: et fluvius meus propinquavit
ad mare. Quoniam doctrinam
quasi antelucanum illumino omnibus
et enarrabo illam usque in longinquum
Penetrabo inferiores partes terre: et
inspiciam omnes dormientes et illu
minabo omnes sperantes in domino
Adhuc doctrinam quasi prophetiam effun
dam: et relinquam illam querentibus sapientiam
et non desinam in progenies illorum us
que in evum sanctum. Videte quoniam
non solum michi laboravi: sed omnibus
exquirentibus veritatem. xxv. **XXV**
In tribus placitum est spiritui meo: que
sunt probata coram deo et hominibus. Con — No tria
cordia fratrum et amor proximorum: et vir
et mulier sibi consentientes. Tres species
odivit anima mea et aggravor valde
anime illorum. Pauperem superbum
et divitem mendacem: et senem fatuum
et insensatum. Que in iuventute tua non con
gregasti. et quomodo invenies ea in se
nectute tua. Quam speciosum caniti
ei iudicium: et presbiteris cognoscere consili
um. Quam speciosa veteranis sapientia
et gloriosus intellectus et consilium. Co
rona senum in multa peritia et gloria il
lorum timor dei. Novem insuspicabilia
cordis magnificavi: et decimum dicam
in lingua hominibus. Homo qui iocun
datur in filiis vivens: et videns subversi
onem inimicorum. Beatus qui habitat
cum muliere sensata: qui lingua sua non
est lapsus et qui non servivit indignis
se. Beatus qui invenit amicum verum
et qui enarrat iustitiam auri audienti.
Quam magnus qui invenit sapien
tiam et scientiam sed non est super ti
mentem dominum. Timor domini super — al' deum al' dei
omnia se superposuit. Beatus cui donatum
est habere timorem dei. Qui tenet illum
cui assimilabitur. Timor domini: ini
tium dilectionis eius. Fidei autem ini
tium agglutinandum est ei. Omnis
plaga tristitia cordis est et omnis ma
litia nequitia mulieris est et omnem
plagam et non plagam videbit cordis
et omnem nequitiam et non nequiti
am mulieris et omnem obductum et
non obductum odientium et omnem
vindictam et non vindictam inimi
corum. Non est caput nequius super caput
colubri: et non est ira super mulieris — iram
~~mulieris~~. Commorari leoni et draconi
placebit: quam habitare cum muliere
re nequam. Nequitia mulieris im — No contra mulieris
mutat faciem eius et obcecabit vultum
suum tanquam ursus et quasi saccum
ostendit in medio proximorum eius
Ingemuit vir eius: et audiens suspi
ravit modicum. Brevis omnis mali
tia super malitiam mulieris/ sors
peccatorum cadat super illam sicut as

ascensus arenosus in pedibus veterani: sic
mulier linguata homini quieto. Ne
respicias in mulieris speciem et non con
cupiscas mulierem in specie. Mulieris
ira: et irreverentia confusio magna.
Mulier si primatum habeat contraria
est viro suo. Cor humile et facies tristis
et plaga mortis mulier nequam. Manus
debiles et genua dissoluta: mulier que
non beatificat virum suum. A muliere
initium factum est peccati et per illam o
mnes morimur. Non des aque tue exitum
nec modicum. nec mulieri nequam ve
niam prodeundi. Si non ambulaverit ad
manum tuam et confundet te in con
spectu inimicorum: a carnibus tuis abscide
illam ne semper te abutatur. xxvi.
XXVI Mulieris bone beatus vir: numerus
enim annorum illorum duplex.
Mulier fortis oblectat virum suum. et
annos vite illius in pace implebit
pars bona mulier bona. In parte bona
timentium deum: dabitur viro pro fac
tis bonis. Divitis autem et pauperis cor
bonum: in omni tempore vultus eorum
hylaris. A tribus timuit cor meum. et
ar' ze in quarto facies mea metuit. Delaturam
civitatis et collectionem populi. et calum
niam mendacem. Super mortem omnia
gravia. Dolor cordis et luctus. mulier
zelotypa. In muliere zelotypa et infide
li: flagellum lingue omnibus communi
cans. Sicut boum iugum quod movetur
tur. ita et mulier nequam. Qui tenet
illam quasi qui apprehendat scorpio
nem. Mulier ebriosa ira magna et
contumelia et turpitudo illius non
contegetur. Fornicatio mulieris: in
extollentia oculorum et in palpebris
illius agnoscetur. In filia non avertente
te se. firma custodiam: ne inventa
occasione se abutatur. Ab omni irre
verentia oculorum eius cave et ne mire
ris si te neglexerit. Sicut viator et siti
ens ad fontem os aperiet et ab omni
aqua proxima bibet et contra omnem
palum sedebit. et contra omnem sagittam
aperiet pharetram donec deficiat. Gratia
mulieris sedule delectabit virum suum
et ossa illius impinguabit. Disciplina
illius datum dei. Mulier sensata et
tacita non est immutatio erudite a
nime. Gratia super gratiam: mulier
sancta et pudorata. Omnis autem

ponderatio: non est digna continentis
anime. Sicut sol oriens mundo in al
tissimis dei: sic mulieris bone species
in ornamentum domus eius. Lucerna
splendens super candelabrum sanctum et
species faciei super etatem stabilem. Co
lumpne auree super bases argenteas
et pedes firmi super plantas stabilis
mulieris. Fundamenta eterna super
petram solidam et mandata dei in cor
de mulieris sancte. In duobus contrista
tum est cor meum et in tertio iracun
dia michi advenit. Vir bellator defici
ens pre inopia et vir sensatus contemp
tus et qui transgreditur a iustitia
ad peccatum: deus paravit eum ad
rumpheam. Due species difficiles et pe
riculose michi apparuerunt. Difficile
exuitur negotians a negligentia: et non
iustificabitur caupo a peccatis labi
orum. xxvii.
Propter inopiam multi deliquerunt
runt: et qui querit locupletari
avertit oculum suum. Sicut in medio
compaginis lapidum palus figitur
sic et inter medium venditionis et
emptionis angustabitur peccatis. Con
teretur cum delinquente delictum. Si
non in timore domini tenueris te. cito
subvertetur domus tua. Sicut in percussura
cribri remanebit pulvis sic aporia
hominis in cogitatu illius. Vasa fi
guli probat fornax: et homines iu
stos temptatio tribulationis. Sicut
rusticatio de ligno ostendit fructum
illius: sic verbum ex cogitatu homi
cordis. Ante sermonem non laudes
virum. hec enim temptatio est ho
minum. Si sequaris iustitiam appre
hendes illam et indues quasi pode
rem honoris et inhabitabis cum
ea et proteget te in sempiternum
et in die agnitionis invenies fir
mamentum. Volatilia ad sibi sim
ilia conveniunt: et veritas ad eos
qui operantur illam revertetur. Leo
venationi insidiatur semper: sic
peccata operantibus iniquitates. Ho
mo sanctus in sapientia manet
sicut sol. nam stultus sicut luna
immutabitur. In medio insensatorum
serva verbum tempori: in medio
autem cogitantium assiduus esto.
Narratio peccantium odiosa: et irri

sus illorum in delictis peccati. Loquela
multum iurans horripilationem
capiti statuet: et irreverentia ipsius
obturatio aurium. Effusio sanguinis
in rixa superborum et maledictio illo
rum auditus gravis. Qui denudat
archana amici perdit fidem et non in
veniet amicum ad animum suum.
Dilige proximum: et coniungere fi
de cum illo. Quod si denudaveris ab
scondita illius: non persequeris post e
um. Sicut enim homo qui perdit ami
cum suum sic qui perdit amicitiam
proximi sui. Et sicut qui dimittit avem
de manu sua: sic qui reliquisti proxi
mum tuum et non eum capies. Non
illum sequaris: quoniam longe
abest. Effugit enim quasi caprea de
laqueo: quoniam vulnerata est a
nima eius. Et ultra eum non pote
ris colligere: et maledicti est concor
datio. Denudare autem amici mysteri
a: desperatio est animae infelicis. An
nuens oculo fabricat iniqua. et nemo
eum abiciet. In conspectu oculorum tu
orum condulcabit os suum et super
sermones tuos admirabitur. novis
sime autem pervertet os suum et in ver
bis tuis dabit scandalum. Multa au
divi et non coequavi ei: et dominus
odiet illum. Qui in altum mittit
lapidem super caput eius cadet: et
plaga dolosa dolosi dividet vulnera.
Et qui fodit foveam incidet in illam.
et qui statuit lapidem proximo offen
det in eo. Et qui laqueum alii ponit:
peribit in illo. Facienti nequissimum
consilium super ipsum devolvetur
et non agnoscet unde adveniet illi.
Illusio et improperium superborum
et vindicta sicut leo insidiabitur
illi. Laqueo peribunt qui oblectan
tur casu iustorum: dolor autem con
sumet illos antequam moriantur.
Ira et furor utraque execrabilia. et
vir peccator continens erit illorum.

Qui vindicari vult a. xxviii.
deo inveniet vindictam:
et peccata illius servans servabit.
Relinque proximo tuo nocenti
te et tunc deprecanti tibi peccata
solventur. Homo homini reser
vat iram et a deo quaerit medelam.
In hominem similem sibi non habet
misericordiam et de peccatis suis deprecatur.
Ipse dum caro sit reservat iram: et pro
pitiationem petit a deo. Quis exora
bit pro delictis illius. Memento no
vissimorum et desine inimicari. Ta al' beatitudo
bitudo enim et mors imminent in
mandatis. Memorare timoris dei et eius
non irascaris proximo. Memorare
testamenti altissimi et despice ignoran
tiam proximi. Abstine te a lite et minu XXIX
es peccata. Homo enim iracundus in
cendit litem: et vir peccator turbabit ami
cos et in medio pacem habentium im
mittit inimicitiam. Secundum enim
ligna silvae sic ignis exardescet: et se
cundum virtutem hominis sic ira
cundia illius erit et secundum sub
stantiam suam exaltabit iram suam. Cer
tamen festinatum incendit ignem
et lis festinans effundit sanguinem
et lingua testificans adducit mortem.
Si sufflaveris quasi ignis ardebit et
et si expueris super illam extinguetur
utraque ex ore proficiscuntur. Susur
ro et bilinguis maledictus multos
enim turbavit pacem habentes. Lingu Nota de lingua tertia
a tertia multos commovebit et dis
perget illos a gente in gentem. Civita
tes muratas divitum destruxit et
domos magnatorum effodit. Virtutes
populorum concidit: et gentes fortes
dissolvit. Lingua tertia mulieres vi
ratas eiecit et privavit illas de labori al' fortes
bus suis. Qui respicit illam non ha
bebit requiem nec habebit amicum
in quo requiescat. Flagelli plaga livo
rem facit: plaga autem linguae com
minuet ossa. Multi ceciderunt in ore
gladii sed non sic quasi qui interierunt
per linguam suam. Beatus qui tectus
est a lingua nequam: et qui in iracundi
am illius non transivit et qui non
attraxit iugum eius et in vinculis
illius non est ligatus. Iugum enim
illius iugum ferreum est et vincu
lum illius vinculum aereum est. Mors
illius mors nequissima: et utilis po
tius infernus quam illa. Perseverantia
illius non permanebit sed obtinebit
vias iniustorum et in flamma sua
non comburet iustos. Qui relinquunt
deum incident in illam: et exardebit al' deum
in illis et non extinguetur et immit
tetur in illos quasi leo et quasi pardus

ledit illos. Sepi aures tuas spinis et
noli audire linguam nequam: et
ori tuo facito ostia. et seras auribus
tuis. Aurum tuum et argentum tu-
um conflà et verbis tuis facito state-
ram et frenos ori tuo rectos: et atte-
de ne forte labaris in lingua: et cadas
in conspectu inimicorum insidiantium
tibi: et sit casus tuus insanabil'
in morte. · xxix ·

XXIX Qui facit misericordiam fenerat proxi-
mo suo. et qui prevalet manu, man-
data servat. Fenerare proximo tuo in
tempore necessitatis illius et iterum
redde proximo in tempore suo. Confir-
ma verbum et fideliter age cum illo
et in omni tempore invenies quod ti-
bi necessarium est. Multi quasi in-
ventionem estimaverunt fenus et
prestiterunt molestiam his qui se ad-
iuverunt. Donec accipiant osculan-
tur manus dantis et in promissio-
nibus humiliant vocem suam et in
al' retributionis tempore redditionis postulabit tem-
pus et loquetur verba tedii et mur-
murationum et tempus
causabitur. Si autem potuerit redde-
al' adulabitur adversabitur solidi vix reddet dimidium
et computabit illud quasi inventio-
nem. Sin autem fraudabit illum
pecunia sua et possidebit illum ini-
micum gratis: et convicia et male-
dicta reddet illi: et pro honore et be-
neficio reddet illi contumeliam. Mul-
ti non causa nequitie non feneraverunt
sed fraudari gratis timuerunt.
Verumtamen super humilem animo
fortior esto et pro elemosina non
al' nō trahas protrahas illum. Propter mandatum
assume pauperem: et propter inopiam
eius ne dimittas eum vacuum.
Perde pecuniam propter fratrem et amicum
et non abscondas illam sub lapide
in perditionem. Pone thesaurum tuum
in preceptis altissimi et proderit tibi
magis quam aurum. Conclude elemo-
al' sinu sinam in corde pauperis: et hec pro te
exorabit ab omni malo. Elemosina
viri quasi sacculum cum ipso et gra-
tiam hominis quasi pupillam
conservabit: et postea resurget et re-
tribuet illis retributionem unicui-
que in caput illorum. Super scutum po-
tentis et super lanceam: adversus

inimicum tuum pugnabit. Vir bo-
nus fidem facit proximo suo: et qui
perdiderit confusionem derelinquet sibi.
Gratiam fideiussoris ne obliviscar-
is. dedit enim pro te animam suam.
Repromissorem fugit peccator et im-
mundus. Bona repromisso-
ris sibi ascribit peccator. et ingratus
sensu derelinquet liberantem se.
Vir repromittit de proximo suo: et
cum perdiderit reverentiam relin-
quetur ab eo. Repromissio nequissi-
ma multos perdidit dirigentes: et
commovit illos quasi fluctus ma-
ris. Viros potentes gyrans migrare
facit. et vagati sunt in gentibus alie-
nis. Peccator transgrediens man-
data domini incidet in promissione
nequam et qui conatur multa agere
incidet in iudicium. Recupera pro-
ximum secundum virtutem tuam:
et attende tibi ne incidas. Initium
vite hominis: aqua et panis et ve-
stimentum et domus protegens tur-
pitudinem. Melior est victus paupe-
ris sub tegmine asserum: quam
epule splendide in peregre sine domi-
cilio. Minimum pro magno pla-
ceat tibi. et improperium peregrinatio-
nis non audies. Vita nequam hospi-
tandi de domo in domum: et ubi
hospitabitur non fiducialiter aget nec
aperiet os. Hospitabitur et pascet et po-
tabit ingratos et adhuc amara au-
diet. Transi hospes et orna mensam
et que in manu habes ciba ceteros.
Exi a facie honoris amicorum meo-
rum necessitudine domus mee hospi-
tio mihi factus es frater. Gravia hec ho-
mini habenti sensum: correptio do-
mus et improperium feneratoris. xxx
Qui diligit filium suum:
assiduat illi flagella ut letetur
in novissimo suo. et non palpet pro-
ximorum ostia. Qui docet filium suum
laudabitur in illo et in
medio domesticorum in illo glo-
riabitur. Qui docet filium suum in ze-
lum mittit inimicum: et in medio
amicorum gloriabitur in illo. Mor-
tuus est pater illius et quasi non
est mortuus. Similem enim reliquit
sibi post se. In vita sua vidit et le-
tatus est in eo. In obitu suo non

contristatus: nec confusus est coram
inimicis. Reliquit enim defensorem
domus contra inimicos. et amicis red
dentem gratiam. Pro animabus filiorum
colligabit vulnera sua: et super om
nem vocem turbabuntur viscera eius.
Equus indomitus evadit durus: et filius
remissus evadit preceps. Lacta filium
et paventem te faciet. lude cum eo et
contristabit te. Non corrideas illi ne do
leas et in novissimo obstupescent den
tes tui. Non des illi potestatem in
iuventute et ne despicias cogitatus
illius. Curva cervicem eius in iuven
tute et tunde latera illius dum infans
est: ne forte induret et non credat tibi
et erit tibi dolor anime. Doce filium
tuum et operare in illum ne in tur
pitudinem illius offendas. Melior est
pauper sanus et fortis viribus quam dives
imbecillis et flagellatus in malicia. Sa
lus anime in sanctitate iustitie: me
lior omni auro et argento et corpus
validum quam census immensus.
Non est census super censum salutis
corporis et non est oblectatio super cor
dis gaudium. Melior est mors quam
vita amara: et requies eterna quam lan
guor perseverans. Bona abscondita
in ore clauso quasi appositiones epularum
circumposite sepulcro. Quid
proderit libatio idolo. Non enim man
ducat nec odoratur. Sic qui effugatur
a domino: et portans mercedes iniqui
tatis videns oculis et ingemiscens
sicut spado complectens virginem
et suspirans. Tristitiam non des anime
tue. et non affligas temetipsum in
consilio tuo. Iocunditas cordis hec est
vita hominis. et thesaurus sine de
fectione sanctitatis. et exultatio viri
est longevitas. Miserere anime tue
placens deo. et contine et congrega
cor tuum in sanctitate eius et tristi
tiam longe expelle a te. Multos enim
occidit tristitia et non est utilitas in
illa. Zelus et iracundia minuent di
es et ante tempus senectam adducit
cogitatus. Splendidum cor bonum
in epulis: epule enim illius diligenter
fiunt ~~fiunt~~ · XXXI ·
Vigilia honestatis tabefaciet car
nes: et cogitatus illius auferet som
num. Cogitatus prescientie avertit se

sum. et infirmitas gravis sobriam
facit animam. Laboravit dives in
congregatione substantie et in requie sua re
plebitur bonis suis. Laboravit pauper
in diminutione victus: et in fine in
ops fit. Qui aurum diligit non iustifi
cabitur et qui insequitur consumptio
nem replebitur ex ea. Multi dati sunt
in auri casus: et facta est in specie ipsius
perditio illorum. Lignum offensionis est
aurum sacrificantium: ve illis qui
sectantur illud: et omnis imprudens
deperiet in illo. Beatus vir qui inventus est (al' est dives)
est sine macula et qui post aurum non
abiit nec speravit in pecunie thesauris.
Quis est hic et laudabimus eum. fecit
enim mirabilia in vita sua. Qui
probatus est in illo et perfectus inventus
est et erit illi gloria eterna. Qui potuit
transgredi et non est transgressus: et
facere mala et non fecit. Ideo stabilita
sunt bona illius in domino. et elemosi
nas illius enarrabit omnis ecclesia
sanctorum. Supra mensam magnam sedis
ti non aperias super illam faucem
tuam prior. Non dicas sic multa sunt que
super illam sunt. memento quoniam
malus est oculus nequam. Nequius oculo
quid creatum est. Ideo ab omni facie
sua lacrimabitur cum viderit. Ne exten
das manum tuam prior: et invidia
contaminatus erubescas. Ne compri
maris in convivio vini: intellige proxi (al' vino)
mum tuum ex te ipso. utere quasi ho
mo frugi his que tibi apponuntur et non cum
manducas multum odio habearis.
Cessa prior causa discipline: et noli
nimius esse ne forte offendas. et si in me
dio multorum sedisti prior illis non
extendas manum tuam: nec prior
poscas bibere. Quam sufficiens est
homini erudito vinum exiguum et
in dormiendo non laborabis ab illo
et non senties dolorem. Vigilia et colera
et tortura viro infrunito: somnus
sanitatis in homine parco. Dormiet
usque in mane et anima illius cum
ipso delectabitur et si coactus fueris
in edendo multum surge e medio. e
vome et refrigerabit te: et non addu
ces corpori tuo infirmitatem. Audi me
fili et ne spernas me: et in novissimo
invenies mea verba. In omnibus op
eribus tuis esto velox: et omnis infir

mitas non occurret tibi. Splendidū
in panibus benedicent labia multorum
et testimonium veritatis illius fidele.
In nequissimo pane murmurabit ciui
tas: et testimonium nequitie illius
verum est. Diligentes in vino noli p
vocare. Multos enim exterminavit vi
num. Ignis probat ferrum durum:
sic vinum corda superborum arguet ī
ebrietate potatum. Equa vita homini
bus vinum in sobrietate: si bibas illud
moderate eris sobrius. Que est vita que
minuitur vino? Quid defraudat vitam? mors.
Vinum in iocunditate creatum
est non in ebrietate ab initio. Exultatio
al' arduis anime et corporis vinum moderate po
tatum. Sanitas est anime et corpori
sobrius potus. Vinum multum po
tatum irritationem et iram et ruinas
multas facit. Amaritudo anime: vi
num multum potatum. Ebrietatis a
nimositas imprudentis offensio: mino
rans virtutem et faciens vulnera. In
convivio vini non arguas proximū
et non despicias eum in iocunditate
illius. Verba improperii non dicas il
li: et non premas illum in repetendo.
XXXII Rectorem te posuerunt: noli - xxxii -
extolli. Esto in illis quasi unus
ex ipsis. Curam illorum habe et sic cō
sidera et omni cura tua explicita recū
be ut leteris propter illos et ornamentum
al' dignitatē gratie gre accipias coronam: et digna
al' congregationis tionem consequaris congregationis.
Loquere maior natu decet enim te p̄
mum verbum diligenti scientia: et
non impedias musicam. Ubi auditus
non est non effundas sermonem: et
importune noli extolli in sapientia tua.
Gemmula carbunculi in ornamento au
ri et comparatio musicorum in con
vivio vini. Sicut in fabricatione au
ri signum est smaragdi: sic numerus
musicorum in iocundo et moderato
vino. Audi tacens et pro reverentia
accedet tibi bona gratia. Adolescens lo
quere in tua causa vix cum necesse fu
erit. Si bis interrogatus fueris habeat
^ rn̄sum caput tuum. In multis ~~responsum~~
esto quasi insciens et audi tacens simul
et querens: loqui in medio magnato
rum non presumas: et ubi sunt senes
non multum loquaris. Ante grandi
nem prebit choruscatio et ante vere

cundiam prebit gratia et pro reveren
tiam accedet tibi bona gratia: et hora
surgendi non te tardes. Precurre autem
prior in domum tuam et illic avoca
et illic lude. et age conceptiones tu
et non in delictis et verbo superbo. Et
super his omnibus benedic dominum qui
fecit te et inebriantem te ab omnibus
bonis suis. Qui timet dominū excipi
et doctrinam eius: et qui vigilaverint
ad illum invenient benedictionem.
Qui querit legem replebitur
ea: et qui insidiose agit scandalizabi
tur in ea. Qui timent dominum invenient iu
dicium iustum: et iustitias quasi lu
men accendent. Peccator homo vita
bit correptionem: et secundum volun
tatem suam inveniet comparationem.
Vir consilii non disperdet intelligen
tiam: alienus et superbus non per
timescet timorem. etiam postquam fecit cum
eo sine consilio et suis insectationibus
arguetur. Fili sine consilio nihil facias
et post factū non penitebis. In via rui
ne non eas: et non offendas in lapi
des. Nec credas te vie laboriose: ne po
nas anime tue scandalum. et a filiis
tuis cave: et a domesticis tuis attende.
In omni opere tuo crede ex fide anime
tue. hoc est enim conservatio manda
torum. Qui credit deo attendit manda
tis: et qui confidit in illo nō minorabitur.
Timenti dominum non occur
rent mala. sed in temptatione
deus illum conservat et liberabit a
malis. Sapiens non odit mandata et
iustitias: et non illidetur quasi in pro
cella navis. Homo sensatus credit
legi dei et lex illi fidelis est. Qui interro
gationem manifestat parabit verbum
et sic deprecatus exaudietur et conser
vabit disciplinam et tunc respondebit.
Precordia fatui quasi rota carri: et quasi
axis versatilis cogitatus illius. Equus
emissarius sicut amicus subsannator:
sub omni supra se sedente hinnit.
Quare dies diem superat: et iterum lux
et annus annum. facto sole et pre
custodiente ~~per dei sapientiam distincti~~
~~tur a sole domini scientia separati~~
Et immutavit tempora et dies festos ip
et in illis dies festos celebraverunt ad
horam. ex ipsis exaltavit et magnificavit
deus: et ex ipsis posuit in numerum dier

et Adam: et homines omnes de solo et
de terra unde creatus est Adam. In mul
titudine disciplinae dominus separavit eos: et immutavit
vias eorum. Ex ipsis benedixit et exal
tavit: et ex ipsis sanctificavit et ad se
applicavit et ex ipsis maledixit et humi
liavit: et convertit illos a separatione
ipsorum quasi lutum figuli in manu
ipsius plasmare illud et disponere. Om
nes viae eius secundum dispositionem
eius: sic homo in manu illius qui se
fecit. Reddet illis secundum iudicium
suum. Contra malum bonum est: et
contra vitam mors sic et contra vi
rum iustum peccator et sic intuere in
omnia opera altissimi. Duo, duo: unum
contra unum. et ego novissimus evi
gilavi et quasi qui colligit acinos
post vindemiatores. In benedictione
dei et ipse speravi et quasi qui vindemiat
et replevi torcular. Respicite quoniam
non mihi soli laboravi. sed omnibus
exquirentibus disciplinam. Audite me
magnati et omnes populi: et rectores
ecclesiae auribus percipite. Filio. et mu
lieri. fratri et amico non des potestatem
super te in vita tua et non dederis a
lii possessionem tuam ne forte pe
niteat te et depreceris pro illis. Dum
adhuc superes et aspiras: non immuta
bit te omnis caro. Melius est enim
ut filii tui te rogent: quam te respice
re in manus filiorum tuorum. In om
nibus operibus tuis praecellens esto. Ne
dederis maculam in gloria tua. In
die consummationis dierum vitae
tuae et in tempore exitus tui: distribue
hereditatem tuam. Cibaria et virga
et onus asino: panis et disciplina et
opus servo. Operatur in disciplina:
et quaerit requiescere. laxa manus
illi et quaerit libertatem. Iugum et
lorum curvant collum durum et
servum inclinant operationes as
siduae. Servo malivolo: tortura et
compedes. Mitte illum in operatione
ne vacet. Multam enim malitiam
docuit otiositas. In opere constitue ip
sum: sic enim condecet illum. Quod
si non obaudierit curva illum com
pedibus et non amplifices super om
nem carnem verum sine iudici
o nihil facias grave. Si est tibi ser

vus fidelis sit tibi quasi anima tua. *al' fidelis*
Quasi fratrem sic eum tracta: quoniam
in sanguine animae comparasti eum.
Si laeseris eum iniuste: in fugam con
vertetur. Et si extollens discesserit quem
quaeras: et in qua via quaeras il
lum: nescias. xxxiiii. XXXIIII
Vana spes et mendacium insen
sato viro et somnia extollunt
imprudentes. Et quasi qui apprehendit
umbram et persequitur ventum: sic
et qui attendit ad visa mendacia. Se
cundum hoc visio somniorum. Ante
faciem hominis similitudo alterius
hominis. Ab inmundo quid munda
bitur: et a mendace quid verum
dicetur. Divinatio erroris et augu
ria mendacia et somnia malefacien
tium: vanitas est. et sicut parturien
tis cor tuum fantasias patitur. Nisi *al' patit*
ab altissimo fuerit emissa visitatio
ne dederis illis cor tuum. Multos e
nim errare fecerunt somnia: et exci
derunt sperantes in illis. Sine men
dacio consummabitur verbum legis
et sapientia in ore fidelis complana
bitur. Qui non est temptatus quid
scit. vir in multis expertus. cogitabit
multa. et qui multa didicit enar
rabit intellectum. Qui non est expertus *Nō de experientia*
pauca recognoscit. Qui autem in mul
tis factus est multiplicabit malitiam. *al' fatuus*
Qui temptatus non est qualia scit.
et qui implanatus est abundabit
nequitia. Multa vidi errando: et
plurimas verborum consuetudines.
Aliquotiens usque ad mortem pericli
tatus sum horum causa. et liberatus sum
gratia dei. Spiritus timentium deum
quaeritur ab eo: et in respectu illius
benedicetur. Spes enim illorum in
salvantem illos: et oculi dei in se di
ligentes. Qui timet deum nihil
trepidabit et non pavebit quoniam
ipse est spes eius. Timentis dominum
beata est anima. ad quem respicit
et quae est fortitudo eius. Oculi domini
super timentes eum. Protector poten
tiae firmamentum virtutis: tegimen *al' tegimē*
ardoris et umbraculum meridiani
deprecatio offensionis et adiutorium
casus. exaltans animam et illu
minans oculos: dans sanitatem et
vitam. et benedictionem. Immolan

al' sustinentibus
non probat altissimus nec
respicit in oblationibus
iniquorum

tis ex iniquo oblatio est maculata et
non sunt beneplacite subsannationes
iniustorum. Dominus solus sustinen
tibus se in via veritatis et iustitie Do
na iniquorum: nec in multitudine
sacrificiorum eorum propitiabitur pec
catis. Qui offert sacrificium ex substan
tia pauperum. quasi qui victimat fi
lium in conspectu patris sui. Panis e
gentium: vita pauperis est. Qui defrau
dat illum: homo sanguinis est. Qui au
fert in sudore panem desudanti alios: qui
qui occidat proximum suum. Qui ef
fundit sanguinem et qui fraudem fa
cit mercenario: fratres sunt. Unus edi
ficans et unus destruens quid pro
dest illis nisi labor? Unus orans et
unus maledicens cuius vocem exau
diet deus. Qui baptizatur a mortuo
et iterum tangit eum: quid proficit
lavatio eius? Sic homo qui ieiunat
al' eadem
in peccatis suis. et iterum eadem faciens
quid proficit humiliando se? orationem
al' verbi
illius quis exaudiet? ·xxxv·
XXXV
Qui conservat legem: multipli
cat orationem. Sacrificium saluta
re est attendere mandatis et discedere ab
omni iniquitate et propitiationem li
tare sacrificiis super iniustitias: et depre
catio pro peccatis recedere ab iniustitia.
Retribuet gratiam qui offert similaginem
et qui facit misericordiam ~~et qui facit~~ offert
sacrificium. Beneplacitum est domi
no recedere ab iniquitate: et deprecatio
recedere ab iniustitia. Non apparebis
ante conspectum dei vacuus. Hec enim
omnia propter mandata dei fiunt.
Oblatio iusti impinguat altare. et odor
suavitatis est in conspectu altissimi
Sacrificium iusti acceptum est: et me
moriam eius non obliviscetur dominus
Bono animo gloriam redde deo: et non
minuas primitias manuum tuarum.
In omni dato hylarem fac vultum
tuum: et in exultatione sanctifica de
cimas tuas. Da altissimo secundum
datum eius et in bono oculo adin
ventionem fac manuum tuarum quoniam
dominus retribuens est et septies
tantum reddet tibi. Noli offerre mu
nera prava. non enim suscipiet illa
et noli respicere sacrificium iniu
stum quoniam dominus iudex est et
non est apud illum gloria persone

Non accipiet dominus personam in
perem: et deprecationem lesi exaudi
Non despiciet preces pupilli: nec
duam si effundat loquelam gemi
Nonne lacrime vidue ad maxill
descendunt et exclamatio eius su
deducentem eas. A maxilla enim
dunt usque ad celum et dominus
auditor non delectabitur in illis. Q
adorat dominum in oblectatione sus
tur: et deprecatio illius usque ad nu
propinquabit. Oratio humiliantis
se nubes penetrabit et donec propin
bit non consolabitur: et non disce
nec aspiciat altissimus et dominus
elongabit sed iudicabit iustos et
et iudicium et fortissimus non ha
bebit in illis patientiam quousque
tribulet dorsum ipsorum et gentibus red
dat vindictam: donec tollat pleni
nem superborum et sceptra iniquorum
contribulet donec reddat hominibus se
cundum actus suos et secundum
ade. et secundum presumptionem illius
nec iudicet iudicium plebis sue et
tabit iustos misericordia sua. ·xxxvi·
Speciosa misericordia dei in tempore tri
bulationis: quasi nubes pluvie
in tempore siccitatis. Miserere nostri deus
omnium et respice nos: et ostende no
bis lucem miserationum tuarum et im
mitte timorem tuum super gentes
que non exquisierunt te: et cogno
quia non est deus nisi tu ut enarrent
magnalia tua. Alleva manum tu
am super gentes alienas ut vide
potentiam tuam. Sicut enim in con
spectu eorum sanctificatus es in no
bis sic in conspectu nostro magnificabe
ris in illis ut cognoscant te sicut et
nos cognovimus quoniam non est
deus preter te domine. Innova signa
et immuta mirabilia. Glorifica ma
num et brachium dextrum. Excita
furorem et effunde iram. Extolle
adversarium et afflige inimicum. Festina
tempus et memento finis ut enar
rent mirabilia tua. In ira flam
devoretur qui salvatur: et qui pessi
plebem tuam inveniant perditionem.
Contere caput principum et inimi
corum dicentium: non est alius preter
nos. Congrega omnes tribus Jacob
et cognoscant quia non est deus nisi tu

tu ut enarrent magnalia tua et honorifica
bis eos sicut ab initio. Miserere plebi
tue super quam invocatum est no
men tuum et israel quem coequasti
primogenito tuo. Miserere civitati sa
nctificationis tue ierlm civitati requi
e tue. Reple syon inenarrabilibus ver
bis tuis et gloria tua populum. Da
testimonium quia ab initio creatu
re tue sunt: et suscita predicationes quas
locuti sunt in nomine tuo prophete priores.
Da mercedem sustinentibus te ut
prophete tui fideles inveniantur: et
exaudi orationes servorum tuorum
Secundum benedictionem aaron da
populo tuo: et dirige nos in viam
iustitie. Et sciant omnes qui inha
bitant terram: quia tu es deus con
spector seculorum. Omnem escam man
ducabit venter: et est cibus cibo me
lior. Fauces contingunt cibum fere
et cor insensatum verba mendacia
Cor pravum dabit tristitiam: et homo
peritus resistet illi. Omnem masculum
accipiet mulier. et est filia melior filia
Species mulieris exhylarat faciem vi
ri sui: et super omnem concupiscentiam
hominis superducit desiderium. Si est
lingua curationis: est et mitigationis
et misericordie. Non est vir illius contra filios
hominum. Qui possidet mulierem bo
nam: inchoat possessionem. Adiutorium
secundum illum est. et columpna ut
requies. Ubi non est sepes diripietur
possessio: et ubi non est mulier inge
miscet egens. Cui credit qui non habet
nidum et deflectens ubicumque obscu
raverit quasi succinctus latro exsili
ens de civitate in civitatem · xxxvii ·

Omnis amicus dicet et ego ami
citiam copulavi: sed est amicus
solo nomine amicus. Nonne tristitia
inest usque ad mortem. Sodalis autem
et amicus ad inimicitiam convertentur
O presumptio nequissima unde cre
ata es cooperire aridam malitiam et do
lositatem illius. Sodalis amico co
iocundatur in oblectatione et in tempore
tribulationis adversarius erit. Sodalis
amico condolet causa ventris et contra
hostem accipiet scutum. Non obliviscaris
amici tui in animo tuo et non
immemor sis illius in opibus tuis
Noli consiliari cum socero

tuo: et a zelantibus te absconde consilium
Omnis consiliarius prodit consilium:
sed est consiliarius in semetipso. A consilia
rio malo: serva animam tuam. Prius
scito que sit illius necessitas: et quid ip
se animo suo cogitet ne forte mittat
sudem in terram et dicat tibi bona est via
tua: et stet e contrario videre quid tibi
eveniat. Noli consiliari cum eo cum
eo qui suspectum te habet et ab emulan
tibus tibi absconde consilium. Cum vi
ro irreligioso tracta de sanctitate. et
cum iniusto de iustitia: et cum muli
ere de his que emulatur: cum timido
de bello. Cum negotiatore de traiectio
ne: cum emptore de venditione. Cum
viro livido de gratiis agendis: cum im
pio de pietate. Cum inhonesto de ho
nestate cum operario agricultura de consum
matione anni. cum servo piger de multa
operatione. Non attendas his in omni
consilio. Sed cum viro sancto maxi
me assiduus esto quemcumque cognove
ris observantem timorem dei: cuius
anima est secundum animam tuam
et qui cum titubaveris in tenebris condole
bit tibi: et cor boni consilii statue te
cum. Non est enim tibi aliud fidelius
illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando
vera quam septem circumspec
tores sedentes in excelsum ad speculan
dum et in his omnibus deprecare al
tissimum: ut dirigat in veritate vi
am tuam. Ante omnia opera verbum
verax precedat te: et ante omnem ac
tum consilium stabile. Verbum nequam
immutabit cor ex quo quattuor partes
oriuntur Bonum et malum vita et
mors et dominatrix eorum est assidue
lingua. Vir peritus multos erudivit
et anime sue suavis est. Qui sophisti
ce loquitur odibilis est in omni re defrau
dabitur. Non est enim data illi a domino
gratia: omni enim sapientia defraudatus
est. Est sapiens anime sue sapiens
et fructus sensus illius laudabilis
Vir sapiens plebem suam erudit: et
fructus sensus illius fideles sunt. Vir
sapiens implebitur benedictionibus
et videntes eum laudabunt illum
Vita viri in numero dierum. Dies au
tem israel innumerabiles sunt. Sapiens
in populo hereditabit honorem: et
nomen illius erit vivens in eternum

al' tabet
sudem · i · palum acutum

agricultura de omni opere cum
operario

non

sancti

fili in vita tua tempta animam tuã
et si fuerit nequã ne des illi potestatem
Non enim omnibus omnia expediunt
et non omni anime omne genus
placet Noli avidus esse in omni epu
latione: et non te effundas sup omnẽ
escam In multis enim escis erit infir
mitas: aviditas et apoplexia appro
pinquabit usq; ad coleram. Propter
crapulam multi obierunt: qui autem
abstinens est adiciet vitam. · xxxviii ·

XXXVIII Honora medicum propter necessi
tatem et enim illum creavit al
tissimus. A deo est omnis medela et a
rege accipiet dationẽ. Disciplina me
dici exaltabit caput ipsius. Et in conspectu
magnatorum collaudabitur. Altissi
mus creavit de terra medicinam. et
vir prudens non abhorrebit eã. Nõ
ne a ligno indulcata est amara aq
Ad agnitionẽ hominum virtus illor
et dedit hominibus scientiam altissimus
honorari in mirabilibus suis: In
ipis curans mitigabit dolorem et un
guentarius faciet pigmenta suavita
tis. et unctiones conficiens sanita
tis et non consummabuntur opa eius.
Pax enim dei sup faciem terre. Fili in
tua infirmitate ne despicias te ipm.
sed ora dominum et ipse curabit te.
Averte a delicto et dirige manus: et
ab omni delicto munda cor tuum. Da
suavitatem et memoriã simulaginis
et inpingua oblationem et da locum
medico. et enim illum dominus cre
avit. et non discedat a te. quia opa ei?
sunt necessaria. Est enim tempus quã
in manus eorum incurras. Ipi vero
dominum deprecabuntur: ut dirigat re
quiem eorum et sanitatem propter
conversationem illorum. qui delinquit
in conspectu eius. qui fecit eum. inci
det in manus medici. Fili in mortuũ
produc lacrimas. et quasi dira passus
incipe plorare et secundum iudicium
contege corpus illius. et non despici
as sepulturam illius. propt' delaturam
amare fer luctum illius uno die: et
consolare propt' tristitiam: et fac luctũ
secundum meritum eius. uno die vel
duobus pro detractionẽ. A tristitia enim
festinat mors: et cooperit virtutem. et
tristitia cordis flectit cervicem: In ab
ductione permanet tristitia. et substantia
inopis secundum cor eius. Ne dederis
in tristitia cor tuum sed repelle eam
a te et memento novissimorum. Et no
li oblivisci neq; enim est conversio: et
huic nichil proderis et te ipm pessi
mabis: memor esto iudicii mei. sic
enim erit. et tuum. Michi heri et ti
bi hodie. In requiem mortui requi
escere fac memoriam eius. et conso
lare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam
scribe in tempore vacuitatis et qui mi
noratur actu sapientiam percipiet: quia
sapientia replebitur. Qui tenet ara
trum et non gloriatur in iaculo. sti
mulo boves agitat et conversatur
in operibus eorum et narratio eius in
filiis taurorum. Cor suum dabit ad
versandos sulcos: et vigilia eius in
sagina vaccarum. sic omnis faber
et architectus qui noctem tamquam diem
transigit qui sculpit signacula sculp
tilia et assiduitas eius variat pictu
ram Cor suum dabit in similitudinem
picture: et vigilia sua perficiet opus
sic faber ferrarius sedens iuxta incu
dem et considerans opus ferri. vapor
ignis urit carnes eius et in calore
fornacis concertatur. Vox mallei in
novat aurem eius et contra simili
tudinem vasis oculus eius. Cor suum
dabit in consummatione operum: et
vigilia sua ornabit in perfectionẽ
Sic figulus sedens ad opus suum.
convertens pedibus suis rotam:
qui in sollicitudine positus est semper
propter opus suum et in numero est
enim omnis operatio eius In brachi
o suo formabit lutum et ante pedes
suos curvabit virtutem suam. Cor
suum dabit ut consummet linitio
nem et vigilia sua mundabit for
nacem. Omnes hi in manibus suis
speraverunt et unusquisq; in arte
sua sapiens est. Sine his omnibus non
edificatur civitas et non habi
tabunt nec inambulabunt: et in
ecclesiam non transilient. Super
sellam iudicis non sedebunt: et
testamentum iudicii non intelli
gent. Neq; palam facient disciplinam
et iudicium et in parabolis
non invenientur sed creaturam
evi confirmabunt et deprecatio
illorum in operatione artis: acco

Marginal notes: vel — Al' donationem ill' donatione — Al' sanitatis — ante

modantes animam suam et conquirentes in lege altissimi. ·xxxix·

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens: et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit: et in versutias parabolarum ~~commisabitur~~ simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret: et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit: et in conspectu presidis apparebit. In terram alienigenarum gentium transiet: bona enim et mala in omnibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum: et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit spiritu intelligentie replebit illum: et ipse tamquam imbres emittet eloquia sapientie sue: et in oratione confitebitur domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam: et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue: et in lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius. et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius. et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes: et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit nomen eius derelinquet mille: et si requieverit proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem: ut furore enim repletus sum. Et in voce dicto. Obaudite me divini fructus: et quasi rose plantate super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flores et quasi lilium date odorem: et frondete in gratiam et collaudate canticum et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam et confitemini illi in voce labiorum vestrorum. In canticis labiorum et cytharis. et sic dicetis in confessione. Opera domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in precepto eius placor fit. et non est minoratio in salute illius. Opera omnis carnis coram illo et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo et usque in seculum respicit: et nichil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc aut quid est illud: omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius inundabit et quomodo cataclismus aridam inebriavit: sic ira ipsius gentes que non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem et siccata est terra et vie illius viis illorum directe sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bonis bona creata sunt ab initio: sic nequissimis bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum aqua ignis et ferrum, lac et panis simile, gineus et mel et botrus uve: et oleum et vestimentum. Hec omnia sanctis in bonis: sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. et in tempore consummationis effundent virtutem: et furorem eius qui fecit illos placabunt. Ignis grando fames. et mors. omnia enim hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes et scorpiones et serpentes. et rumphea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur: et super terram in necessitate preparabuntur: et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum et consiliatus sum et cogitavi et scripta dimisi. Omnia opera domini bona: et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate: et benedicite nomen domini. ·xl·

XL

Occupatio magna creata est omnibus hominibus et iugum grave super filios adam a die exitus de ventre matris eorum: usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis adinventiones expectationis et dies definitionis. Residentes super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere: ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo. Furor zelus timor

al' sal &

al' bona

al' cofirmidus

al' scorpii

al' finitois · al' a psidete

tis. Fluctuatio et timor mortis iracun
dia perseverans et contentio: et in tempore
refectionis in cubili somnus noctis
immutat scientiam eius. Modicum tan
quam nichil in requie: et ab eo in som
nis tanquam in die respectus. Conturbatus
est in visu cordis sui: tanquam qui
evaserit in die belli. In tempore salutis
sue exurrexit: et admirans ad nullum
timorem. Cum omni carne ab ho
mine usque ad pecus: et super pecca
tores septuplum. Ad hec mors. san
guis contentio et rumphea. oppressi
ones: fames et contritio et flagella.
Super iniquos creata sunt hec omnia.
et propter illos factus est cataclysmus.
Omnia enim que de terra sunt in terram
convertentur: et aque omnes in ma
re convertentur. Omne munus et
iniquitas delebitur: et fides in secu
lum stabit. Substantie iniustorum sicut flumen
siccabuntur: et sicut tonitruum mag
num in pluvia personabunt. In ape
riendo manus suas letabitur: sic pre
varicatores in consummatione ta
bescent. Nepotes impiorum non mul
tiplicabunt ramos: et radices in
munde super cacumen petre sonant.
Super omnem aquam viriditas et
ad horam fluminis ante omne
fenum evelletur. Gratia sicut para
dysus in benedictionibus: et misericordia in
seculum permanet. Vita sibi suf
ficientis operarii condulcabitur: et in
ea invenies thesaurum. Edifica
tio civitatis confirmabit nomen:
et super hanc mulier immacula
ta computabitur. Vinum et musica
letificant cor: et super utraque dilectio
sapientie. Tybie et psalterium sua
vem faciunt melodiam: et super utraque
lingua suavis. Gratiam et speciem
desiderabit oculus tuus: et super hec
virides sationes. Amicus et sodalis
in tempore convenientes: et super
utrosque mulier cum viro. Fratres in
adiutorium in tempore tribulationis:
et super eos misericordia liberabit. Aurum et
argentum est constitutio pedum: et su
per utrumque consilium beneplacitum.
Facultates et virtutes exaltant cor:
et super hec timor domini. Non est
in timore domini minoratio: et non
est in eo querere adiutorium. Timor
domini sicut paradysus benedictionis:
et super omnem gloriam operuerunt illum.
Fili in tempore vite tue ne indigeas:
melius est mori quam indigere. Vir
respiciens in mensam alienam: non
est vita eius in cogitatione victus.
Alit enim animam suam cibis alienis.
Vir autem disciplinatus et erudi
tus custodiet se. In ore imprudentis con
dulcabitur inopia: et in ventre eius
ignis ardebit. ·xli·
O mors quam amara est memoria
tua homini iniusto et pacem habenti
in substantiis suis. Viro quieto et cui
vie directe sunt in omnibus: et adhuc va
lenti accipere cibum. O mors bonum est
iudicium tuum homini indigenti
et qui minoratur viribus defecto eta
te et cui de omnibus cura est et incredi
bili qui perdit sapientiam. Noli metue
re iudicium mortis: memento que
ante te fuerunt et que superventura
sunt tibi. Hoc iudicium a domino omni
carni: et quid superveniet in beneplaci
tum altissimi sive decem sive centum
sive mille anni. Non est enim in in
ferno accusatio vite. Filii abhomina
tionum fiunt filii peccatorum: et qui con
versantur secus domos impiorum.
Filiorum peccatorum peribit hereditas:
et cum semine illorum assiduitas op
probrii. De patre impio queruntur fi
lii: quoniam propter illum sunt in
obprobrium. Ve vobis viri impii qui dere
liquistis legem domini altissimi. Et
si nati fueritis in maledictione nascemini:
et si mortui fueritis in ma
ledictione erit pars vestra. Omnia que
de terra sunt in terram convertentur:
sic impii a maledicto in perditionem.
Luctus hominum in corpore ipsorum:
nomen autem impiorum delebitur.
Curam habe de bono nomine: hoc e
nim magis permanebit tibi quam
mille thesauri magni preciosi. Bo
ne vite numerus dierum: bonum
autem nomen permanebit in evum.
Disciplinam in pace conservate fi
lii. Sapientia absconsa et
thesaurus occultus: que utilitas
in utrisque? Melior est homo qui
abscondit stultitiam suam: quam
homo qui abscondit sapientiam su
am. Verumptamen reveremini in

his que procedunt de ore meo. non est
enim bonum omnem reuerentiam
obseruare: et non omnia in omnibus be
ne placent in fide. Erubescite a matre
et patre de fornicatione: et a presiden
te et a potente de mendacio. A principe
et iudice de delicto a synagoga et ple
be de iniquitate. A socio et amico de in ius
titia: et de loco in quo habitas de furto
A ueritate dei et testamento: de discubitu
in panibus et obfuscatione dati et accepti
A salutantibus de silentio: a respectu mu
lieris fornicarie et ab auersione uultus
cognati. Ne auertas faciem tuam a
proximo tuo: ab auferendo partem
et non restituendo. Ne respicias mulie
rem alieni uiri et ne scruteris ancil
lam eius neque steteris ad lectum eius
ab amicis de sermonibus improperii: et
cum dederis ne improperes. xlii.
Non duplices sermonem audi
tus: et de reuelatione sermonis
absconditi: et eris uere sine confusione
et inuenies gratiam in conspectu homi
num Ne pro his omnibus confundaris
et ne accipias personam ut delinquas
de lege altissimi et testamento De iu
dicio iustificare impium de uerbo so
ciorum et uiatorum et de datione here
ditatis amicorum de equalitate statere
et ponderum et de acquisitione mul
torum et paucorum de corruptione emp
tionis et negotiatorum et de multa
disciplina filiorum et seruo pessimo
latus sanguinare Super mulierem
nequam: bonum est signum ubi manus
sunt multe claude: et quodcumque tra
dis numera et appende Datum uero et
acceptum omne describe. Et eris eru
ditus in omnibus: et probabilis in con
spectu omnium uirorum filia patris
abscondita est uigilia et sollicitudo
eius aufert somnium: ne forte in ado
lescentia sua adultera efficiatur et
commorata cum uiro odibilis fiat
nequando polluatur in uirginita
te sua et in paternis suis grauida in
ueniatur ne forte cum uiro commo
rata transgrediatur aut certe sterilis
efficiatur. Super filiam luxuriosam
confirma custodiam nequando fa
ciat te in obprobrium uenire inimi
cis a detractione in ciuitate et abiecti
one plebis: et confundat te in multi

tudine populi. Omni homini noli in
tendere in specie: et in medio mulie
rum noli commorari De uestimentis enim
procedit tinea: et a muliere iniquitas ui
ri Melior est iniquitas uiri quam bene
faciens mulier. et confundens in obp
brium. Memor ergo ero operum domini
et que uidi annuntiabo in sermonibus
domini Opera eius Sol illuminans per
omnia respexit et gloria domini plenum
est opus eius. Nonne dominus fecit
sanctos enarrare omnia mirabilia
sua: que confirmauit dominus omni
potens stabilis in gloria sua? Abyssum
et cor hominum inuestigauit et in as
tutia illorum excogitauit. Cognouit
enim dominus omnem scientiam et in
spexit in signum eui: annuntians que
preterierunt et que uentura sunt: re
uelans uestigia occultorum Et non preterit
illum omnis cogitatus et non absco
dit se ab eo ullus sermo Magnalia sa
pientie sue decorauit: qui est ante secu
lum et usque in seculum. Neque adiectum
est neque minuetur et non eget alterius
consilio. Quam desiderabilia sunt omnia
opera eius et tamquam scintillam quam
est considerare. Omnia hec uiuunt et
manent in seculum et in omni ne
cessitate omnia obaudiunt ei. Omnia
duplicia unum contra unum: et non
fecit quicquam deesse unius cuiusque
confirmabit bona et quis satiabitur
uidens gloriam eius. xliii.
Altitudinis firmamentum pul XLIII
critudo eius est. species celi in
uisione glorie eius Sol in aspectu an
nuntians in exitu: uas admirabile o
pus excelsi In meridiano exurit ter
ram et in conspectu ardoris eius quis po
terit sustinere. Fornacem custodiens
in operibus ardoris. tripliciter sol exu
rens montes radios igneos exsufflans
et refulgens radiis suis obcecat ocu
los Magnus dominus qui fecit illum
et in sermonibus eius festinauit iter
Et luna in omnibus in tempore suo. os
tensio temporis et signum eui A luna
signum diei festi luminare quod mi
nuitur in consummatione. Mensis
secundum nomen eius est crescens
admirabiliter in consummatione. Uas
castrorum in excelsis in firmamento
celi resplendens gloriose. Species celi gloria

stellarum: mundum illuminans in
al' sci excelsis dominus. In verbis sanctis stabit
ad iudicium et non deficient in vigi
liis suis. Vide arcum et benedic qui fe
cit illum: valde speciosus est in splendo
re suo. Gyravit celum in circuitu glo
rie: manus excelsi aperuerunt illum.
Imperio suo acceleravit nivem et acce
lerat coruscationes emittere iudicii sui.
Propterea aperti sunt thesauri et evola
verunt nebule sicut aves. In magni
tudine sua posuit nubes: et confracti
sunt lapides grandinis. In conspectu
eius commovebuntur montes: et in
voluntate eius aspirabit nothus. Vox
tonitrui eius verberabit terram tem
pestas aquilonis et congregatio spiritus
sicut avis deponens ad sedendum asper
git nivem et sicut locusta demergens
descensus eius. Pulcritudinem cando
ris eius admirabitur oculus et super
imbrem eius expavescat cor. Gelu si
cut salem effundet super terram: et dum
al' flaverit gelaverit fiet tamquam cacumina tri
al' vit buli. Frigidus ventus aquilo flabit
al' vit et gelabit cristallus ab aqua. Super
omnem congregationem aquarum
requiescet: et sicut lorica induit se a
quis. Et devorabit montes et exuret de
sertum: et extinguet viride sicut ignem.
Medicina omnium in festinatione
nebule: ros obvians ab ardore veni
enti humilem efficiet eum. In sermo
ne eius siluit ventus: cogitatione su
a placavit abyssum et plantavit
illum dominus ihesus. Qui navigant
mare enarrant pericula eius: et au
al' nostris admirabimur dientes auribus nostris admirabimur.
Illic preclara et mirabilia opera varia
genera bestiarum et omnium pecorum
et creatura beluarum. Propter ipsum
confirmatus est itineris finis et in ser
mone eius composita sunt omnia.
Multa dicimus et deficiemus in verbis:
consummatio autem sermonum ipse
est in omnibus. Gloriantes ad quid
valebimus? Ipse enim omnipotens
super omnia opera sua. Terribilis do
minus et magnus vehementer
et mirabilis potentia ipsius. Quan
tumcumque potueritis glorificantes do
minum supervalebit adhuc et admi
rabilis magnificentia eius. Benedi
centes dominum exaltate illum quan

tum potestis: maior est enim omni lau
de. Exaltantes eum replemini virtu
te: ne laboretis: non enim pervenie
tis. Quis videbit eum et enarrabit? Et
quis magnificabit eum sicut ab ini
tio? Multa abscondita sunt maiora
his. Pauca enim vidimus operum eius.
Omnia autem dominus fecit et pie
agentibus dedit sapientiam. xliiii.
Laudemus viros gloriosos: et
parentes nostros in generatione
sua. Multam gloriam fecit dominus
magnificentia sua a seculo: domina
tes in potestatibus suis: homines ma
gni virtute et prudentia prediti: nun
tiantes dignitatem prophetarum et im
perantes in presenti populo: et virtute pru
dentie populi sanctissima verba in
prudentia sua requirentes modos mu
sicos: et narrantes carmina scrip
turarum. Homines divites in vir
tute pulcritudinis studium haben
tes pacificantes in domibus suis. Om
nes isti in generationibus gentis sue
gloriam adepti sunt et in diebus suis
habentur in laudibus. Qui de illis na
ti sunt reliquerunt nomen narran
di laudes eorum: et sunt quorum non
est memoria. Perierunt quasi non
fuerint: et nati sunt quasi non nati
et filii ipsorum cum illis. Sed illi viri
misericordie sunt: quorum pietates non de
fuerunt et cum semine ipsorum per
manet bona hereditas: et nepotes
illorum semen in testamentis stetit
et filiorum ipsorum. Propter illos
usque in eternum manet semen eorum
et gloria eorum non derelinquetur.
Corpora ipsorum in pace sepulta sunt
et nomen eorum vivit in generati
ones et generationes. Sapientiam ip
sorum narrent populi: et laudem eo
rum nuntiet ecclesia. Enoch
placuit deo et translatus est in paradi
sum: ut det gentibus penitentiam.
Noe inventus est perfectus iustus et in
tempore iracundie factus est recon
ciliatio. Ideo dimissum est reliquum
terre cum factum est diluvium. Te
stamenta seculi posita sunt apud il
lum: ne deleri possit diluvio omnis
caro. Abraham magnus pater
multitudinis gentium et non est
inventus similis illi in gloria qui

conservavit legem excelsi. et fuit in
testamento cum illo. In carne eius
fecit stare testamentum: et in tempta
tione inventus est fidelis. Ideo iure
iurando dedit illi semen in gente sua
crescere illum quasi terre cumulum
et ut stellas exaltare semen eius. et
hereditari illos a mari usque ad mare
et a flumine usque ad terminos orbis
terre. Et in ysaac eodem fecit modo
propter abraham patrem ipsius bene
dictionem omnium gentium dedit
illi: et testamentum suum confirma
vit super caput iacob. Agnovit eum
in benedictionibus suis. et dedit illi he
reditatem et divisit ei partem in tribu
bus duodecim et conservavit illi ho
mines misericordie: invenientes gratiam in
oculis omnis carnis. xlv.
Dilectus a deo et hominibus moy
ses: cuius memoria in benedic
tione est. Similem illum fecit in gloria
sanctorum: et magnificavit eum
in timore inimicorum et in verbis suis
monstra placavit. Glorificavit illum
in conspectu regum: et iussit illi coram
populo suo et ostendit illi gloriam
suam. In fide et lenitate ipsius sanctum
fecit illum: et elegit eum ex omni car
ne. Audivit enim eum et vocem ipsi
us: et induxit illum in nube et
dedit illi cor ad precepta et legem vite
et discipline docere iacob testamentum
et iudicia sua israel. Excelsum fe
cit aaron fratrem eius et similem sibi de
tribu levi. Statuit illi testamentum
eternum et dedit illi sacerdotium gen
tis et beatificavit illum in gloria. Et
circumcinxit illum zona iusticie: et
induit illum stolam glorie et corona
vit illum in vasis virtutis. Cir
cumpedes et feminalia et humera
le posuit ei: et cinxit illum tintin
nabulis aureis plurimis in gyro
dare sonitum in incessu suo: audi
tum facere sonitum in templo in
memoriam filiis gentis sue. Stola
sancta auro et iacincto et purpura
opus textile viri sapientis iudicio
et veritate prediti torto cocco opus
artificis: gemmis preciosis figura
tis in ligatura auri et opere lapidarii
sculptis in memoriam secundum
numerum tribuum filiorum israel.

Corona aurea super mitram eius
expressam signo sanctitatis: gloria ho
noris et opus virtutis desiderio oculo
rum ornata. Sic pulchra ante ipsum non
fuerunt talia usque ad originem. Non est al' a gente
indutus est illa alienigena aliquis
sed tantum filii ipsius soli et nepotes
eius per omne tempus. Sacrificia ipsius
consumpta sunt igni cotidie. Com
plevit moyses manus eius: et unxit
illum oleo sancto. factum est illi in tes
tamentum eternum: et semini eius
sicut dies celi fungi sacerdotio et ha
bere laudem et glorificare populum suum
in nomine suo. Ipsum elegit ab omni
vivente offerre sacrificium deo: incen
sum et bonum odorem in memoriam
placare pro populo suo. Dedit illi in
preceptis suis. potestatem et testa
mentis iudiciorum docere iacob tes
timonia et in lege sua lucem dare
israel. Quia contra illum steterunt
alieni: et propter invidiam circum
dederunt illum homines in deserto
qui erant cum datan et abiron et
congregatio chore in iracundiam.
Vidit dominus deus et non placuit
illi et consumpti sunt in impetu ira
cundie. Fecit illis monstra et consump
sit eos in flamma ignis et addidit
aaron gloriam et dedit illi hereditatem
et primitias frugum terre divisit
illi. Et panem ipsis in primis paravit al' ipsius
in saturitatem: nam et sacrificia domini
edent que dedit ipsi et semini eius. Ce
terum in terra gentis non hereditabit et
pars illi non est in gente ipse enim pars
illius est et hereditas.
Et finees filius eleazari tertius in viii.
gloria est: imitando eum in timo al' eum
re domini stare in reverentia gentis
in bonitate et alacritate anime sue
placuit deo israel. Ideo statuit ad il al' illi
lum testamentum pacis principem
sanctorum et gentis sue: ut sit illi et semi
ni eius sacerdotii dignitas in eternum
et testamentum david regi filio ies al' regis filii
se: de tribu iuda hereditas ipsi et semi
ni eius: ut daret sapientiam in cor
nostrum iudicare gentem suam in ius
ticia ne abolerentur bona ipsorum:
et gloriam eorum in gente ipsorum eter
nam fecit. xlvi. XLVI
Fortis in bello ihesus nave successor ix.

moysei in prophetis. qui fuit magnus
secundum nomen suum maximus in
salutem electorum dei: expugnare insur
gentes hostes ut consequeretur heredi
tatem israel. Quam gloriam adeptus est
in tollendo manus suas et iactando con
tra civitates rumpheas. Quis ante
illum sic restitit. Nam hostes ipse dominus per
cussit. Aut non in iracundia eius impeditus
est sol. et unus dies quasi factus duo
Invocavit altissimum omnipotentem in
oppugnando inimicos undique et au
divit illum magnus et sanctus deus. In
saxis grandinis virtute valde fortis
impetum fecit contra gentem hostilem
et in descensu perdidit contrarios:
ut cognoscant gentes potentiam eius.
quia contra dominum pugnare non
est facile: et secutus est a tergo poten
tes. Et in diebus moysi misericordiam fecit ipse
Al' caleph et caleb filius iephone stare contra
hostem et prohibere gentem a peccatis
et perfringere murmur malitie et
ipsi duo constituti a periculo liberati sunt
a numero sex centorum milium pe
ditum: inducere illos in hereditatem
in terram que manat lac et mel.
Al' caleph Et dedit dominus ipsi caleb fortitu
dinem. et usque ad senectutem perman
sit illi virtus ut ascenderet in excelsum
terre locum et semen ipsius optinuit
hereditatem Et viderunt omnes filii
israel quod bonum est obsequi sancto
deo et iudices singuli suo nomine quo
rum non est corruptum cor qui non
aversi sunt a domino. ut sit memo
ria illorum in benedictione et os
sa eorum pullulent de loco suo et no
men ipsorum permanet in eternum:
permanens ad filios ipsorum sanctorum
virorum gloria. Dilectus a domino
· x · deo suo samuel propheta domini reno
vavit imperium et unxit principes
Al' dei in gente sua In lege domini iudica
vit congregationem et vidit dominus
iacob et in fide sua probatus est pro
pheta et cognitus est in verbis suis.
fidelis quia vidit dominum lucis. et
invocavit dominum omnipotentem: et in
oppugnando hostes et circumstantes
undique in oblatione agni inviolati
et intonuit de celo dominus et in so
nitu magno auditam fecit vocem
suam et contrivit principes tyriorum

et omnes duces philistiim et ante tem
pus finis vite sue et seculi testimo
nium perhibuit in conspectu domini
et christi. Pecunias et usque ad calcia
menta non accepit ab omni carne
et non accusavit illum homo. et post
hec dormivit et notum fecit regi et
ostendit illi finem vite sue et exalta
vit vocem suam de terra in prophe
tia delere impietatem gentis. Post
hunc surrexit nathan propheta in
diebus david et quasi adeps separata
est a carne. ·xlvii·
Sic david a filiis israel. Cum
leonibus lusit quasi cum agnis et
in ursis similiter fecit sicut cum ag
nis ovium in iuventute sua. Num
quid non occidit gygantem: et ab
stulit obprobrium de gente: in tollen
do manum in saxo funde: deiecit ex
ultationem golie. Nam invocavit
dominum potentem et dedit in dex
tram eius. tollere hominem fortem
in bello: et exaltare cornu gentis sue
Sic in decem milibus glorificavit
eum: et laudavit eum in benedictio
nibus domini in offerendo illi coro
nam glorie. Contrivit enim ini
micos undique et extirpavit phili
stiim contrarium usque in hodiernum
diem. Contrivit cornu ipsorum us
que in eternum: in omni opere dedit
confessionem sancto et excelso in ver
bo glorie. De omni corde suo laudavit
dominum et dilexit deum qui fecit
illum. et dedit illi contra inimicos
potestatem et stare fecit cantores
contra altare et in sonos eorum
dulces fecit modos Et dedit in celebra
tionibus decus: et ornavit tempora
usque ad consummationem vite:
ut laudarent nomen sanctum domini
et amplificarent mane dei sanctita
tem. Christus purgavit peccata ipsius et
exaltavit in eternum cornu ipsius et
dedit illi testamentum regum et se
dem glorie in israel. Post ipsum sur
rexit filius sensatus: et propter illum
deiecit omnem potentiam inimicorum.
Salomon imperavit in diebus pacis
cui subiecit deus omnes hostes ut
conderet domum in nomine suo: et
pararet sanctitatem in sempiternum
quemadmodum eruditus est in

iuventute sua: et impletus est quasi
flumen sapientia et terram retexit a
nima tua: et replesti in comparatio
nibus enigmata ad insulas longe di
vulgatum est nomen tuum: et dilec
tus es in pace tua. In canticis et p
verbiis et comparationibus et interpretatio
nibus mirate sunt terre et in nomine
domini dei cui est cognomen deus israel.
Collegisti quasi auricalcum in gloria tu
a et profanasti semen tuum inducere
iracundiam ad liberos tuos et in ceteris
inquitari stultitiam tuam ut faceres im
perium durum. Deus autem non reli
quet misericordiam suam et non corrumpet
neque delebit opera sua: neque perdet a stir
pe nepotes electi sui: et semen eius qui
diligit dominum non corrumpet. De
dit autem reliquum iacob et david
de ipsa stirpe et finem habuit salamo
cum patribus suis: et relinquit post se
de semine suo stultitiam gentis et
minutum a prudentia roboam qui
avertit gentem consilio suo et iero
boam filium nabath qui peccare fe
cit israel et dedit effraim viam peccati
et plurima redundaverunt peccata
ipsorum. Valde enim averterunt il
los a terra sua. Et quesivit omnes
nequitias usque dum perveniret ad
illos defensio et ab omnibus peccatis
liberavit eos. xlviii.

Et surrexit helyas propheta quasi
ignis: et verbum ipsius quasi
facula ardebat. Qui induxit in illos
famem: et irritantes illum invidia
sua pauci facti sunt. Non poterant
enim sustinere precepta domini. verbo do
mini continuit celum: et deiecit a se
ignem terre sic amplificatus est hely
as in mirabilibus suis et quis potest
similiter gloriari tibi. Qui sustulisti
mortuum ab inferis de sorte mor
tis in verbo domini dei. Qui deiecisti
reges ad perniciem et confregisti faci
le potentiam ipsorum et gloriosos
de lecto suo. Qui audisti in syna iu
dicium et in choreb iudicia defensi
onis. Qui ungis reges ad penitentiam
et prophetas facis successores post te.
Qui receptus es in turbine ignis
in curru equorum igneorum. Qui
scriptus es in iudiciis temporum lenire i
racundiam domini et conciliare cor patris

ad filium: et restituere tribus iacob. Beati
sunt qui te viderunt: et in amicitia tua Al' audierunt
decorati sunt. Nam nos vita vivimus
tantum: post mortem autem non erit
tale nomen nostrum. Helyas qui in turbine xvij.
tectus est. Et in helyseo completus est
spiritus eius. In diebus suis non pertimuit
principem: et potentia nemo vicit illum
nec superavit illum verbum aliquod.
Et mortuum prophetavit corpus eius.
In vita sua fecit monstra: et in morte
ipsius mirabilia operatus est. In omnibus
istis non penituit populus et non re
cesserunt a peccatis suis usque dum eiec
ti sunt de terra sua et dispersi sunt in om
nem terram et relicta est gens per pauca
et princeps in domo david. Quidam ipso
rum fecerunt quod placeret deo: alii autem
multa commiserunt peccata. Ezechias xviij.
munivit civitatem suam et induxit in
medium ipsius aquam: et fodit ferro
rupem et edificavit ad aquam puteum.
In diebus ipsius ascendit sennacherib et
misit rabsacen: et sustulit manum suam
in syon contra illos et extulit manum
suam in syon et superbus factus est in poten
tia sua. Tunc mota sunt corda et manus
ipsorum: et doluerunt quasi parturientes
mulieres: et invocaverunt dominum mise
ricordem et expandentes manus extu
lerunt ad celum. Et sanctus dominus
deus audivit cito vocem ipsorum. Non
est commemoratus peccatorum illorum
neque dedit illos inimicis suis. Sed pur
gavit illos in manu ysaie sancti prophete.
Subiecit castra assyriorum: et contri
vit illos angelus domini. Nam fecit
ezechias quod placuit deo: et fortiter ivit
in via david patris sui quam man
davit illi. ysaias propheta magnus. et
fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius
retro rediit sol: et addidit regi vitam
Spiritu magno vidit ultima: et consola
tus est lugentes syon usque in sempiternum
Ostendit futura et abscondita: antequam XLIX
evenirent. xlix.

Memoria iosie in compositione xix.
odoris facta opus pigmentarii. In omni
ore quasi mel indulcabitur eius me
moria: et ut musica in convivio vini.
Ipse est directus divinitus in penitentia
gentis: et tulit omnes impietates et Al' abhominationes impietatis
gubernavit ad dominum cor suum et
in diebus peccatorum corroboravit pietatem

xx · Præter david et ezechiam et iosiam: o-
reges mnes peccatum commiserunt. Nam reliq[ue]-
runt legem altissimi potentes reges
iude: et contempserunt timorem dei.
Dederunt enim regnum suum aliis
et gloriam suam aliene genti. Incende-
runt electam sanctitatis civitatem. Et
xxi · desertas fecerunt vias ipsius in ma-
nu ieremie. Nam male tractaverunt
illum qui a ventre matris consecratus
est propheta evertere et eruere et perde-
re: et iterum edificare et renovare.
xxii · Ezechiel qui vidit conspectum glorie
quam ostendit illi in curru cherubin: Nam
commemoratus est inimicorum in
ymbre benefacere illis qui ostenderunt
sinas rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa
bant pullulent de loco suo. Nam corrobora-
verunt iacob et redemerunt se in fide vir-
tutis sue. Quomodo amplificemus
zorobabel. Nam et ipse quasi signum
filius in dextera manu israel. Et ihesum iose-
dech qui in diebus suis edificaverunt
domum: et exaltaverunt templum
sanctum domino paratum in gloriam
sempiternam. Et neemias in memo-
ria multi temporis qui erexit nobis
muros eversos et stare fecit portas et
seras: qui erexit domos nostras. Nemo
natus est in terra qualis enoch: nam
et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui
natus est homo princeps fratrum firma-
mentum gentis rector fratrum stabili-
mentum populi: et ossa ipsius visita-
ta sunt: et post mortem prophetave-
runt. Seth et sem apud homines glo-
riam adepti sunt et super omnem ani-
xxiii · mam in origine adam. Symon
onie filius sacerdos magnus qui in
vita sua suffulsit domum: et in diebus
suis corroboravit templum. Templi
etiam altitudo ab ipso fundata est:
duplex edificatio et excelsa parietis tem-
pli. In diebus ipsius emanaverunt
putei aquarum: et quasi mare ad-
impleti sunt supra modum. Qui
curavit gentem suam et liberavit
al' a perditione eam a perditie qui prevaluit ampli-
ficare civitatem. Qui adeptus est glo-
riam in conversatione gentis et in-
gressum domus et atrii amplificavit.
Quasi stella matutina in medio ne-
bule et quasi luna plena in diebus suis
nebulas glie lucet et quasi sol refulgens: sic ille re-

fulsit in templo dei. Et quasi arcus
effulgens inter nebulas glorie: et quasi
flos rosarum in diebus vernis: et
quasi lilia que sunt in transitu aque:
et quasi thus redolens in diebus estatis.
Quasi ignis effulgens et thus ardens
in igne: quasi vas auri solidum or-
natum omni lapide pretioso. Quasi
oliva pullulans et cypressus in al-
titudinem se tollens: in accipiendo
ipsum stolam glorie et vestiri eum in consum-
matione virtutis: in ascensu al-
taris sancti gloriam dedit sanctitatis
amictum: in accipiendo autem par-
tes de manu sacerdotum et ipse stans
iuxta aram. Circa illum corona fratrum
quasi plantatio cedri in monte liba-
no. Sic circa illum steterunt quasi
rami palme. et omnes filii aaron
in gloria sua. Oblatio autem domini
in manibus ipsorum coram omni
synagoga israel. et consummationem
fungens in aram amplificare obla-
tionem excelsi regis. Porrexit ma-
num suam in libatione et libavit
de sanguine uve. et fudit in funda-
mento altaris odorem divinum ex-
celso principi. Tunc exclamaverunt
filii aaron in tubis ductilibus sona-
verunt: et auditam fecerunt magnam
vocem in memoriam coram deo.
Tunc omnis populus simul prope-
raverunt: et ceciderunt in faciem super
terram adorare dominum deum et dare
preces deo omnipotenti excelso. Et am-
plificaverunt psallentes in vocibus
suis. et in magna domo auctus est
sonus suavitatis plenus. Et roga-
vit populus dominum excelsum in
prece: usque dum perfectus est honor
domini et munus suum perfecerunt.
Tunc descendens extulit manus su-
as in omnem congregationem fili-
orum israel: dare gloriam deo in labi-
is suis et in nomine ipsius gloriari.
Et iteravit orationem suam. volens o-
stendere virtutem dei: et plus oravit
deum omnium qui magna fecit
in omni terra. Qui auxit dies no-
stros a ventre matris nostre et fecit
nobiscum secundum suam misericordiam. Det
nobis iocunditatem cordis et fieri
pacem in diebus nostris in israel per dies
sempiternos credere israel nobiscum

esse misericordiam dei ut liberet nos in diebus
suis. Duo gentes odit anima mea
tertia autem non est gens quam o
derim. Qui sedent in monte Seyr et
philisthim: et stultus populus qui
habitat in sichimis. Doctrinam sa
pientie et discipline scripsit in codice
isto ihesus filius syrach ierosolimita:
qui renovavit sapientiam de corde
suo. Beatus qui in istis versatur bo
nis: qui ponit illa in corde suo sa
piens erit semper. Si enim hec fecerit
ad omnia valebit: quia lux dei vesti
gium eius est. Incipit oratio ihesu filii syrach

Confitebor tibi domine rex: et
collaudabo te deum salvatorem
meum. Confitebor nomini tuo quoniam
adiutor et protector factus es michi
et liberasti corpus meum a perditione
a laqueo lingue inique. et a labiis
operantium mendacium. et in conspectu
astantium factus est michi adiutor: et
liberasti me secundum multitudinem
misericordie nominis tui. A rugientibus prepa
ratis ad escam: De manibus querenti
um animam meam: et de portis tri
bulationum que circumdederunt
me. A pressura flamme que circum
dedit me: et in medio ignis non sum
estuatus De altitudine ventris in
feri: et a lingua coinquinata et a
verbo mendacii. A rege iniquo: et a
lingua iniusta. Laudabit usque ad
mortem anima mea dominum et
vita mea appropinquans erat in
inferno deorsum. Circumdederunt me
undique: et non erat qui adiuvaret
Respiciens eram ad adiutorium ho
minum: et non erat. Memoratus
sum misericordie tue domine. et operatio
nis tue que a seculo sunt. quoniam eruis
sustinentes te et liberas eos
de manu gentium. Exaltasti super
terram habitationem meam: et pro
morte defluente deprecatus sum. In
vocavi dominum patrem domini
mei ut non derelinquat me in die
tribulationis mee: et in tempore su
perborum sine adiutorio. Laudabo
nomen tuum assidue: et collauda
bo illud in confessione et exaudita
est oratio mea. liberasti me de perditione
et eripuisti me de tempore iniquo.
Propterea confitebor et laudem di

cam tibi. et benedicam nomen domini
cum adhuc iunior sum. Priusquam
oberrarem quesivi sapientiam palam
in oratione mea. Ante templum postu
labam pro illa: et usque in novissimis
inquiram eam. et florebit tamquam precox
uva. letatum est cor meum in ea: am Precox·uva·me·p·i·ante alios fructus matura so lis calore decocta. Inde p coquus. quia · quasi · i · citius alijs ad sole venit ad ma turitatem
bulavit pes meus iter rectum. A iu
ventute mea investigabam eam:
inclinavi modice aurem meam et
excepi illam. Multam inveni in me
ipso sapientiam et multum profeci in ea
Danti michi sapientiam: dabo gloriam
Consiliatus sum enim ut facerem il
lam zelatus sum bonum et non con
fundar. Colluctata est anima mea in
illa: et in faciendo illam confirmatus
sum Manus meas extendi in altum
et in sapientia eius luxit anima mea Et ignorantias meas illuminavit animam meam
direxi ad illam: et in agnitione inve
ni eam possedi cum ipsis cor ab initio.
Propter hoc non derelinquar. Venter
meus conturbatus est querendo illam
propterea possidebo bonam possessio
nem. Dedit enim michi dominus lin
guam mercedem meam et in ipsa lau
dabo eum. Appropiate ad me indocti
et congregate vos in domum discipli
ne Quid adhuc retardatis et quid di
citis in his? Anime vestre sitiunt vehe
menter. Aperui os meum et locutus
sum. Comparate vobis sine argento
sapientiam et collum vestrum subi
cite iugo eius. et suscipiat anima
vestra disciplinam: in proximo est enim
invenire eam. Videte oculis vestris
quia modicum laboravi et inveni michi
multam requiem Assumite disci
plinam in multo numero argen
ti et copiosum aurum possidete in
ea Letetur anima vestra in misericordia eius.
et non confundemini in laude ipsius
Operamini opus vestrum ante tempus
et dabit vobis mercedem vestram in
tempore suo Explicit liber ecclesiasticus
ihesu filii syrach. Incipit prologus in Hic deficit quasi folium vide in fine lib.
ysaiam prophetam:

Nemo cum prophetas versibus
viderit esse descriptos. metro
eos estimet apud hebreos ligari et
aliquid simile habere de psalmis vel
operibus salomonis: sed quod in de
mostene et tullio solet fieri ut per cola
scribantur et commata qui utique pro

prosa et non versibus conscripserunt: nos quoque utilitati legentium providentes interpretationem novam novo scribendi genere distinximus. Ac primum de ysaia sciendum quod in sermone suo disertus sit, quippe ut vir nobilis et urbane eloquentie: nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio non potuerit conservare. Deinde etiam hoc adiciendum: quod non tam propheta dicendus sit quam evangelista. Ita enim universa christi ecclesieque misteria ad liquidum prosecutus est ut non eum putes de futuro vaticinari sed de preteritis hystoriam texere. Unde coniicio noluisse tunc temporis septuaginta interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem interpretationem legitis ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione nisi intellexerit ante que legerit: nos quoque patere morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum: et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor ut quomodo greci post septuaginta translatores aquilam et simmachum et theodotionem legunt vel ob studium doctrine sue vel ut septuaginta magis ex collatione eorum intelligant: sic et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant ne videantur non ex iudicio sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem ysaias in ierusalem et in iudea nec dum decem tribubus in captivitatem ductis: ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat hystoriam et post babylonie captivitatem reditum populi significet in iudeam: tamen omnis ei cura de vocatione gentium et de adventu christi est. Quem quanto plus amatis o paula et eustochium: tanto magis ab eo petite ut pro obtrectatione presenti qua me indesinenter emuli laniant: ipse mihi mercedem restituat in futuro. qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse: ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

Incipit ysaias propheta

Visio ysaie filii amos quam vidit super iudam et ierusalem: in diebus ozie ioathan achaz ezechie regum iuda. Audite celi et auribus percipe terra. quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi: ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum: et asinus presepe domini sui. israel non cognovit: populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici: populo gravi iniquitate: semini nequam: filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum: blasphemaverunt sanctum israel: abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem: Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. vulnus et livor et plaga tumens: non est circumligata nec curata medicamine: neque fota oleo. Terra vestra deserta: civitates vestre succense igni. Regionem vestram coram vobis alieni devorant: et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia syon ut umbraculum in vinea: et sicut tugurium in cucumerario: sicut civitas que vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen quasi sodoma fuissemus: et quasi gomorra similes essemus. Audite verbum domini principes sodomorum. percipite auribus legem dei nostri populus gomorre. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus. Plenus sum holocausta arietum et adipem pinguium: et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veneritis ante conspectum meum quis quesivit hec de manibus vestris: ut ambularetis in atriis meis: Ne afferatis ultra sacrificium frustra incensum abhominatio

est michi. Neomeniam et sabbatum et
festivitates alias: non feram. Iniqui
sunt cetus vestri. kalendas vestras et sol
lempnitates vestras odivit anima me
a: facta sunt michi molesta. laboravi
sustinens et cum extenderitis manus
vestras: avertam oculos meos a vo
bis. Et cum multiplicaveritis ora
tionem non exaudiam. Manus enim
vestre sanguine plene sunt. Lavami
ni: et mundi estote: auferte malum
cogitationum vestrarum ab oculis
meis. Quiescite agere perverse disci
te benefacere. Querite iudicium: sub
venite oppresso. Iudicate pupillo: de
fendite viduam: et venite et argui
te me dicit dominus. Si fuerint pec
cata vestra ut coccinum quasi nix de
albabuntur. et si fuerint rubra quasi
vermiculus: velut lana alba erunt.
Si volueritis et audieritis me:
bona terre comedetis. Quod si no
lueritis et me ad iracundiam pro
vocaveritis: gladius devorabit vos
quia os domini locutum est. Quo
modo facta est meretrix civitas fi
delis: plena iudicio? Iustitia habita
vit in ea: nunc autem homicide.
Argentum versum est in scoriam
vinum tuum mixtum est aqua. Prin
cipes tui infideles: socii furum. Om
nes diligunt munera: sequuntur re
tributiones. Pupillo non iudicant
et causa vidue non ingreditur ad
eos. Propter hoc ait dominus exer
cituum fortis israel. Heu consolabor
super hostibus meis et vindicabor de
inimicis meis. Et convertam ma
num meam ad te: et excoquam ad pu
rum scoriam tuam: et auferam om
ne stagnum tuum. Et restituam
iudices tuos ut fuerunt prius et
consiliarios tuos sicut antiquitus
post hec vocaberis civitas iusti:
urbs fidelis: syon in iudicio rede
metur et reducent eam in iustitia
Et conteret scelestos et peccatores
simul et qui dereliquerunt dominum con
sumentur. Confundentur enim
ab idolis quibus sacrificaverunt et
erubescetis super hortis quos ele
geratis cum fueritis velud quercus
defluentibus foliis et velut hortus
absque aqua et erit fortitudo vestra ut
favilla stuppe: et opus vestrum quasi scin
tilla: et succendetur utrumque simul et
non erit qui extinguat.
II Verbum quod vidit ysaias filius
amos: super iudam et ierusalem et
erit in novissimis diebus preparatus
mons domus domini in vertice monti
um: et elevabitur super colles. Et flu
ent ad eum omnes gentes: et ibunt po
puli multi et dicent. Venite ascendamus
ad montem domini et ad domum dei
iacob et docebit nos vias suas: et am
bulabimus in semitis eius: quia de
syon exibit lex et verbum domini de
ierusalem: et iudicabit gentes et arguet
populos multos. Et conflabunt gla
dios suos in vomeres: et lanceas suas
in falces. Non levabit gens contra
gentem gladium: nec exercebuntur
ultra ad prelium. Domus iacob: ve
nite et ambulemus in lumine domini.
Proiecisti enim populum tuum do
mum iacob: quia repleti sunt ut olim
et augures habuerunt ut philistiim
et pueris alienis adheserunt. Reple
ta est terra argento et auro: et non est fi
nis thesaurorum eius. Et reple
ta est terra eius equis: et innumera
biles quadrige eius. Et repleta est
terra eius idolis. opus manuum su
arum adoraverunt quod fecerunt digi
ti eorum et incurvavit se homo et
humiliatus est vir. Ne ergo dimittas
eis. Ingredere in petram et abscondere in
fossa humo a facie timoris domini
et a gloria maiestatis eius. Oculi su
blimis hominis humiliati sunt: et in
curvabitur altitudo virorum. Exal
tabitur autem dominus solus in die
illa: quia dies domini exercituum su
per omnem superbum et excelsum et
super omnem arrogantem et humi
liabitur et super omnes cedros libani
sublimes et erectas et super omnes
quercus basan et super omnes montes
excelsos et super omnes colles elevatos
et super omnem turrem excelsam: et
super omnem murum munitum et
super omnes naves tharsis et super
omne quod visu pulcrum est. Et in
curvabitur sublimitas hominum: et
humiliabitur altitudo virorum. Et ele
vabitur dominus solus in die illa:
et idola penitus conterentur. Et introi

ibunt in speluncas petrarum et in voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius: cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet homo idola argenti sui: et simulacra auri sui que fecerat sibi: ut adoraret talpas et vespertiliones. Et ingredietur scissuras petrarum et cavernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius. cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius: quia excelsus reputatus est ipse. iii.

al' formidinis

III al' dns

Ecce enim dominator dominus exercituum auferet ab ierusalem et a iuda validum et fortem: omne robur panis et omne robur aque: fortem et virorum bellatorem iudicem prophetam. et ariolum et senem principem super quinquaginta et honorabilem vultu et consiliarium sapientem de architectis. et prudentem eloquii mistici. Et dabo pueros principes eorum: et effeminati dominabuntur eis. Et irruet populus vir ad virum unusquisque ad proximum suum Tumultuabitur puer contra senem. et ignobilis contra nobilem Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui et dicet vestimentum tibi est: princeps esto noster. Ruina autem hec sub manu tua. Respondebit in die illa. dicens Non sum medicus: et in domo mea non est panis neque vestimentum: nolite constituere me principem populi. Ruit enim ierusalem et iudas concidit: quia lingua eorum et adinventiones eorum contra dominum: ut provocarent oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit eis et peccatum suum quasi sodoma predicaverunt nec absconderunt. Ve anime eorum: quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene. quoniam fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt et mulieres dominate sunt eius Popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum dominus et stat ad iudicandos populos Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui et principibus eius. Vos enim depasti estis vineam meam et rapina pauperis in domo vestra. Quare atteritis populum meum: et facies pauperum commolitis Dicit dominus exercituum. Et dixit dominus Pro eo quod elevate sunt filie syon et ambulaverunt extento collo et nutibus oculorum ibant et plaudebant et ambulabant et in pedibus suis composito gradu incedebant decalvabit dominus verticem filiarum syon: et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornatum calciamentorum et lunulas torques et monilia et armillas et mitras discriminalia et periscelidas et murenulas: et olfactoriola et inaures et anulos et gemmas in fronte pendentes: et mutatoria et palliola et linteamina et acus et specula et sindones et vittas et theristra Et erit pro suavi odore fetor: et pro zona funiculus et pro crispanti crine calvitium et pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent et fortes tui in prelio. Et merebunt atque lugebunt porte eius: et desolata in terra sedebit. Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa dicentes. iiii.

Panem nostrum comedemus et vestimentis nostris operiemur: tantummodo invocetur nomen tuum super nos aufer obprobrium nostrum In die illa erit germen domini in magnificentia et gloria et fructus terre sublimis: et exultatio his qui salvati fuerint de israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in syon et residuus in ierusalem sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in ierusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum syon et sanguinem ierusalem laverit de medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris creavit dominus super omnem locum montis syon et ubi invocatus est nubem per diem et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte. Super enim omnem gloriam protectio et tabernaculum erit in umbraculum diei ab estu: et in securitatem et absconsionem: a turbine et a pluvia. V.

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee sue

facta est dilecto meo in cornu filio olei
et sepsit eam et lapides elegit ex illa et
plantavit eam electam et edificavit
turrem in medio eius et torcular ex-
truxit in ea et expectavit ut faceret u-
vas et fecit labruscas. Nunc ergo ha-
bitatores ierusalem et viri iuda iudicate
inter me et inter vineam meam. Quid
est quod debui ultra facere vinee mee
et non feci ei? An quod expectavi ut fa-
ceret uvas: et fecit labruscas? Et nunc
ostendam vobis. quid ego faciam
vinee mee. Auferam sepem eius: et erit
in direptionem. Diruam maceriam
eius et erit in conculcationem Et po-
nam eam desertam. Non putabitur et
non fodietur et ascendent super eam
vepres et spine et nubibus mandabo
ne pluant super eam imbrem Vinea
enim domini exercituum domus israel
est et vir iuda germen delectabile eius
Et expectavi ut faceret iudicium. et
ecce iniquitas. et iustitiam: et ecce cla-
mor Ve qui coniungitis domum ad do-
mum: et agrum agro copulatis usque
ad terminum loci. Numquid habi-
tabitis soli vos in medio terre In
auribus meis sunt hec dicit dominus
exercituum Nisi domus multe deser-
te fuerint: grandes et pulchre absque
habitatore. Decem enim iugera vi-
nearum facient lagunculam unam
et triginta modii sementis facient
modios sex. Ve qui consurgitis ma-
ne ad ebrietatem sectandam et pota-
dum usque ad vesperum ut vino estue-
tis Cythara et lyra et tympanum et
tybia et vinum in conviviis vestris
et opus domini non respicitis nec
opera manuum eius consideratis
Propterea captivus ductus est po-
pulus meus quia non habuit scien-
tiam et nobiles eius interierunt fame et
multitudo eius siti exaruit Propterea
dilatavit infernus animam suam
et aperuit os suum absque ullo termino
et descendent fortes eius et populus
eius et sublimes gloriosique eius ad
eum. Et incurvabitur homo et hu-
miliabitur vir et oculi sublimium
deprimentur Et exaltabitur dominus
exercituum in iudicio: et deus sanctus
sanctificabitur in iustitia et pascent
agni iuxta ordinem suum: et deser-
ta in ubertatem versa advene comedent
Ve qui trahitis iniquitatem in fu- Nota de ve
niculis vanitatis. et quasi vinculum
plaustri peccatum. Qui dicitis festinet
et cito veniat opus eius ut videamus
et appropiet et veniat consilium sanc-
ti israel et sciemus illud. Ve qui dicitis
malum bonum et bonum malum. po-
nentes tenebras lucem et lucem tene-
bras ponentes amarum in dulce et
dulce in amarum. Ve qui sapientes
estis in oculis vestris: et coram vobismet-
ipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad
bibendum vinum: et viri fortes ad
miscendam ebrietatem: et qui iustifi-
catis impium pro muneribus. et ius-
titiam iusti aufertis ab eo Propter
hoc sicut devorat stipulam lingua ig-
nis et calor flamme exurit sic ra-
dix eorum quasi favilla erit: et ger-
men eorum ut pulvis ascendet Abie-
cerunt enim legem domini exercituum:
et eloquium sancti israel blasphema-
verunt Ideo iratus est furor domini
in populum suum: et extendit ma- al' lo
num suam super eum et percussit eum
et conturbati sunt montes et facta al' montes
sunt morticina eorum quasi stercus
in medio platearum In omnibus his
non est aversus furor eius: sed adhuc
manus eius extenta Et levabit sig-
num in nationibus procul: et sibila-
bit ad eum de finibus terre: et ecce festi-
nus velociter veniet Non est deficiens
neque laborans in eo. non dormitabit
neque dormiet: neque solvetur cingulum
renum eius. nec rumpetur corrigia
calciamenti eius. Sagitte eius acute
et omnes arcus extenti Ungule equo-
rum eius ut silex et rote eius quasi
impetus tempestatis. Rugitus eius
ut leonis rugiet ut catuli leonum
et frendet et tenebit predam et amplex-
abitur et non erit qui eruat et sona-
bit super eum in die illa sicut sonitus
maris. Aspiciemus in terram: et ecce
tenebre tribulationis et lux obtene-
brata est in caligine eius. vi.
VI
In anno quo mortuus est rex ozias
vidi dominum sedentem super solium
excelsum et elevatum, et ea que sub eo et plena erat omnis terra maiestate eius
erant replebant templum Seraphin
stabant super illud: sex ale uni et sex
ale alteri Duabus velabant faciem eius

Et duabus velabant pedes eius: et duabus
volabant. Et clamabant alter ad alterum
et dicebant. Sanctus. Sanctus. Sanctus
dominus deus exercituum plena est omnis
terra gloria eius. Et commota sunt sup-
al' clamantis liminaria cardinum a voce clamantis
et domus impleta est fumo. et dixi. Ve
Nota ve quia tacui michi quia tacui: quia vir pollutus la-
biis ego sum et in medio populi pollu-
ta labia habentis ego habito: et regem
dominum exercituum vidi oculis
meis. Et volavit ad me unus de sera-
phin et in manu eius calculus quem
forcipe tulerat de altari et tetigit os me-
um et dixit. Ecce tetigit hoc labia tua
et auferetur iniquitas tua et peccatum
tuum mundabitur. Et audivi vocem
domini dicentis. Quem mittam et
quis ibit nobis. et dixi. Ecce ego: mit-
Nota mitte me te me. Et dixit. Vade et dic populo hu-
ic. Audite audientes et nolite intellige-
re et videte visionem et nolite cognoscere
Exceca cor populi huius: et aures eius
aggrava et oculos eius claude: ne
forte videat oculis suis et auribus suis
audiat et corde suo intelligat et conver-
tatur: et sanem eum. Et dixi. usquequo
domine? Et dixit. Donec desolentur civi-
tates absque habitatore: et domus sine
homine. Et terra relinquetur deserta
et longe faciet dominus. Et multiplica-
bitur que derelicta fuerat in medio terre
et adhuc in ea decimatio et convertetur
et erit in ostensionem sicut terebin-
tus: et sicut quercus que expandit ra-
mos suos. Semen sanctum erit id quod
steterit in ea. vii.
VII
Al' achaz Et factum est in diebus achaz filii
ioathan filii ozie regis iuda: as-
cendit rasin rex syrie et facee filius ro-
melie rex israel in ierusalem ad preliandum
contra eam et non potuerunt debel-
lare eam. Et nunciaverunt domui
david dicentes. Requievit syria super
effraim et commotum est cor eius
et cor populi eius: sicut moventur ligna
silvarum a facie venti. Et dixit do-
Al' achaz minus ad ysaiam. Egredere in occur-
sum achaz tu et qui derelictus est ia-
sub filius tuus: ad extremum aque-
ductus piscine superioris in via agri
fullonis: et dices ad eum. Vide ne
sileas. Noli timere: et cor tuum ne
formidet a duabus caudis titionum

fumigantium istorum: in ira furoris
rasin et syrie et filii romelie. eo quod
consilium inierit contra te syria malum
effraim et filius romelie dicentes.
Ascendamus ad iudam et suscitemus eum
et avellamus eum ad nos: et ponamus
regem in medio eius filium tabeel. Hec
dicit dominus deus. Non stabit et
non erit istud: sed caput syrie damascus et
caput damasci rasin. Et adhuc sexaginta
et quinque anni et desinet effraim esse
populus. et caput effraim samaria. et
caput samarie filius romelie. Si
non credideritis: non permanebitis. Et ad-
iecit dominus loqui ad achaz dicens.
Pete tibi signum a domino deo tuo
in profundum inferni sive in excel-
sum supra. Et dixit achaz. Non petam
et non temptabo dominum. Et dixit.
Audite ergo domus david. Numquid
parum vobis est molestos esse hominibus
quia molesti estis et deo meo? Propter
hoc dabit dominus ipse vobis signum.
Ecce virgo concipiet et pariet filium
et vocabitur nomen eius emmanuel. Bu-
tyrum et mel comedet ut sciat repro-
bare malum et eligere bonum: quia
antequam sciat puer reprobare malum
et eligere bonum derelinquetur terra
quam tu detestaris a facie duorum
regum suorum. Adducet dominus
super te et super populum tuum et
super domum patris tui dies qui non
venerunt a diebus separationis ef-
fraim a iuda: cum rege assyriorum.
Et erit in die illa sibilabit dominus
musce que est in extremo fluminum
egypti: et api que est in terra assur
et venient et requiescent omnes
in torrentibus vallium et in cavernis
petrarum et in omnibus frutetis
et in universis foraminibus. In die illa
radet dominus in novacula con-
ducta in his qui trans flumen sunt
in rege assyriorum caput et pilos
pedum et barbam universam. Et
in die illa nutriet homo vaccam
boum et duas oves et pre ubertate
lactis comedet butyrum. Butyrum
enim et mel manducabit omnis
qui relictus fuerit in medio terre.
Et erit in die illa omnis locus ubi
fuerint mille vites mille argenteis
in spinas et in vepres erit.

Cum sagittis et arcu ingredientur il
luc. vepres enim et spine erunt in
universa terra. Et omnes montes
qui in sarculo sarrientur: non veniet il
luc terror spinarum et veprium. et e
rit in pascua bovis et in conculcationem
pecoris. viii.
Et dixit dominus ad me. Sume
tibi librum grandem: et scribe in eo sti
lo hominis. velociter spolia detrahe: ci
to predare et adhibui michi testes fide
les uriam sacerdotem et zachariam fi
lium barachie et accessi ad propheti
ssam: et concepit et peperit filium. Et dix
it dominus ad me. voca nomen eius
accelera spolia detrahe festina preda
ri quia antequam sciat puer vocare
patrem suum et matrem suam au
feretur fortitudo damasci: et spolia sa
marie coram rege assyriorum. Et ad
iecit dominus loqui ad me adhuc di
cens pro eo quod abiecit populus
iste aquas siloe que vadunt cum si
lentio et assumpsit magis rasin et fili
um romelie propter hoc ecce dominus
adducet super eos aquas fluminis
fortes et multas: regem assyriorum
et omnem gloriam eius. Et ascendet
super omnes rivos eius et fluet su
per universas ripas eius: et ibit per iudam
inundans: et transiens usque ad col
lum veniet: et erit extensio alarum
eius implens latitudinem terre tue
o emmanuel. Congregamini populi
et vincimini: et audite universe pro
cul terre. Confortamini et vincimini
accingite vos et vincimini. Inite con
silium et dissipabitur: loquimini ver
bum et non fiet: quia nobiscum deus
Hec enim ait ad me dominus sicut
in forti manu erudivit me ne irem
in via populi huius dicens. Non di
catis coniuratio: omnia enim que
loquitur populus iste: coniuratio est
et timorem eius ne timeatis neque pa
veatis. Dominum exercituum ipsum
sanctificate: ipse pavor vester et ipse terror vester
et erit vobis in sanctificationem. in la
pidem autem offensionis et in petram
scandali duabus domibus israel: in la
queum et in ruinam habitantibus
ierusalem. Et offendent ex eis plurimi
et cadent et conterentur et irretientur
et capientur. Liga testimonium: signa legem

in discipulis meis. Et expectabo dominum
qui abscondit faciem suam a domo ia
cob: et presto labor eum. Ecce ego et pu
eri quos michi dedit dominus in sig
num et in portentum israelis a domino
exercituum qui habitat in monte
syon et cum dixerint ad vos querite
a phitonibus et a divinis qui stridunt
in incantationibus suis numquid non
populus a deo suo requirit visionem
pro vivis ac mortuis. Ad legem magis
et ad testimonium. Quod si non dix
erint iuxta verbum hoc non erit eis
matutina lux. Et transibit per eam
corruet et esuriet. Et cum esurierit irasc
etur: et maledicet regi suo et deo suo
Et suspiciet sursum et ad terram in
tuebitur: et ecce tribulatio et tenebre
dissolutio et angustia et caligo perse
quens: et non poterit avolare de an
gustia sua. IX
Primo tempore allevata est ter
ra zabulon et terra neptalim: et no
vissimo aggravata est via maris
transiordanem galilee gentium. Po
pulus qui ambulabat in tenebris
vidit lucem magnam habitantibus
in regione ~~opace~~ umbre mortis: lux
orta est eis. Multiplicasti gentem non
magnificasti letitiam. letabuntur co
ram te sicut qui letantur in messe sicut ex
ultant victores capta preda quando
dividunt spolia. Iugum enim one
ris eius et virgam humeri eius et
sceptrum exactoris eius superasti sic
ut in die madian. Quia omnis violen
ta predatio cum tumultu et vestimen
tum mixtum sanguine erit in com
bustionem: et cibus ignis. Parvulus
enim natus est nobis et factus est prin (et filius datus est nobis)
cipatus super humerum eius: et vo
cabitur nomen eius admirabilis
et consiliarius deus fortis pater futu
ri seculi: princeps pacis. Multiplica
bitur eius imperium et pacis non erit
finis. Super solium david sedebit et
super regnum eius ut confirmet illud
et corroboret in iudicio et iustitia: a
modo et usque in sempiternum zelus
domini exercituum faciet hoc. Verbum
misit dominus in iacob: et cecidit in
israel. Et sciet omnis populus effraym
et habitantes samariam: in superbia
et magnitudine cordis dicentes la

al' lapides

lateres ceciderunt sed quadris lapidibus edificabimus. Sicomoros succiderunt: sed cedros inmutabimus. Et

xiiii

elevabit dominus hostes rasin super eum: et inimicos eius in tumultum vertet. Syriam ab oriente et philistiim ab occidente: et devorabunt israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reversus ad percutientem se: et dominum exercituum non inquisierunt. Et disperdet dominus ab israel caput et caudam incurvantem et depravantem et refrenantem in die una.

dic

longevus et honorabilis ipse est caput: et propheta docens mendacium: ipse cauda est. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes: et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus: et

XI

pupillorum eius et viduarum non miserebitur: quia omnis ypocrita est et nequam: et universum os locutum est stultitiam.

al' mendacium

In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta.

Et amplius non est reversus ad percutientem se

Succensa est enim quasi ignis impietas: veprem et spinam vorabit et succendetur in densitate saltus: et convolvetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra: et erit populus quasi esca ignis. vir fratri suo non parcet. et declinabit ad dexteram et esuriet. Et comedet ad sinistram: et non saturabitur. unusquisque carnem brachii sui vorabit. Manasses: simul ipsi contra iudam.

Effraym Et effraym manassem et

In his omnibus non est aversus furor eius. sed adhuc manus eius extenta.

X

al' condiderunt

Ve qui condunt leges iniquas et scribentes iniusticiam scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei ut essent vidue preda eorum et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis. Ad cuius fugietis auxilium et ubi derelinquetis gloriam vestram ne incurvemini sub vinculo: et cum interfectis cadatis. Super omnibus his non est aversus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Ve assur virga furoris mei et baculus: ipse est. In manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum: et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur: et cor eius non ita estimabit: sed ad conterendum erit cor eius et ad internitionem gentium non paucarum. Dixit enim. Numquid non principes mei simul reges sunt? Numquid non ut charcamis sic calamo. et ut arfad sic emath? Numquid non ut damascus sic samaria? Quomodo invenit manus mea regna idoli sic et simulacra eorum de ierusalem et de samaria. ~~Quomodo~~ numquid non sicut feci samarie et idolis eius: sic faciam ierusalem et simulacris eius? Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte syon et in ierusalem: visitabo super fructum magnifici cordis regis assur et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim. In fortitudine manus mee feci et in sapientia mea intellexi. Et abstuli terminos populorum et principes eorum depredatus sum. Et detraxi quasi potens in sublimi residentes et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum. Et sicut colliguntur ova que derelicta sunt sic universam terram ego congregavi et non fuit qui moveret pennam et aperiret os et ganniret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quomodo si elevetur virga contra elevantem se et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israel in igne et sanctus eius in flamma et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una. Et gloria saltus eius et carmeli eius: ab anima usque ad carnem consumetur. Et erit terrore profugus: et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur et puer scribet eos. Et erit in

die illa non adiciet residuum israel
et hij qui fugerunt de domo iacob
inniti super eo qui percutit eos sed
innitetur super dominum sanctum
israel in veritate. Reliquie convertentur
reliquie inquam iacob ad deum for
tem. Si enim fuerit populus tuus
israel quasi arena maris reliquie con
vertentur ex eo. Consummatio ab
breviata inundabit iustitiam
consummationem enim et abbrevi
ationem dominus deus exercituum
faciet in medio omnis terre. Propter
hoc hec dicit dominus deus exercituum.
Noli timere populus meus habitator
syon ab assur. In virga percutiet te et ba
culum suum levabit super te in via
egypti. Adhuc enim paululum modicumque
et consummabitur indignatio et fu
ror meus super scelus eorum. Et suscita
bit super eum dominus exercituum
flagellum iuxta plagam madian
in petra oreb: et virgam suam super
mare et levabit eam in via egypti
et erit in die illa auferetur onus eius
de humero tuo et iugum eius de collo
tuo et computrescet iugum a facie olei.
Veniet in aiath transibit in magron
apud magmas commendabit vasa
sua. Transierunt cursim. Gabaa sedes
nostra. Obstupuit rama gabaa saulis
fugit. Hinni voce tua filia gallim:
attende laisa paupercula anathot. Mi
gravit medemena: habitatores ge
bim confortamini. Adhuc dies est
ut in nobe stetur. Agitabit manum
suam super montem filie syon colle
ierusalem. Ecce dominator dominus exer
cituum confringet lagunculam in
terrore: et excelsi statura succidentur
et sublimes humiliabuntur. Et sub
vertentur condensa saltus ferro et li
banus cum excelsis cadet. ·XI·

Et egredietur virga de radice
iesse et flos de radice eius ascen
det. Et requiescet super eum spiritus do
mini spiritus sapientie et intellectus
spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scien
tie et pietatis et replebit eum spiritus
timoris domini. Non secundum visi
onem oculorum iudicabit neque secundum
auditum aurium arguet: sed iudi
cabit in iustitia pauperes et arguet
in equitate pro mansuetis terre. Et
percutiet terram virga oris sui et spiritu
labiorum suorum interficiet impium.
Et erit iustitia cingulum lumborum
eius: et fides cinctorium renum eius.
Habitabit lupus cum agno et pardus
cum hedo accubabit vitulus et leo et
ovis simul morabuntur et puer par
vulus minabit eos. Vitulus et ursus
pascentur simul requiescent catuli
eorum et leo quasi bos comedet paleas
et delectabitur infans ab ubere super
foramine aspidis: et in caverna
reguli qui ablactatus fuerit manum
suam mittet. Non nocebunt et non
occident in universo monte sancto me
o: quia repleta est terra scientia domini
sicut aque maris operientes. In illa
die radix iesse qui stat in signum po
pulorum ipsum gentes deprecabuntur
et erit sepulcrum eius gloriosum. Et
erit in die illa adiciet dominus secundo
manum suam ad possidendum re
siduum populi sui quod relinquetur
ab assyriis et ab egypto et a phetros
et ab ethiopia et ab elam et a sennaar
et ab emath et ab insulis maris.
Et levabit signum in nationes et
congregabit profugos israel et dis
persos iuda colliget a quatuor plagis
terre. Et auferetur zelus effraym et
hostes iuda peribunt. Effraym non
emulabitur iudam et iudas non
pugnabit contra effraym et vola
bunt in humeros philistiym per ma
re simul predabuntur filios orientis.
Idumea et moab preceptum manus
eorum et filii ammon obedientes e
runt. Et desolabit dominus linguam
maris egypti: et levabit manum suam
super flumen in fortitudine spiritus sui. Et
percutiet eum in septem rivis: ita
ut transeant per eum calciati. Et erit
via residuo populo meo qui relinque
tur ab assyriis: sicut fuit israel in die
qua ascendit de terra egypti. ·XII· XII

Et dices in illa die. Confitebor
tibi domine quoniam iratus
es michi: conversus est furor tuus et
consolatus es me. Ecce deus salva
tor meus fiducialiter agam et non
timebo: quia fortitudo mea et laus
mea dominus deus et factus est mi
chi in salutem. Haurietis aquas in gau
dio de fontibus salvatoris: et dicetis

in illa die. Confitemini domino et in
uocate nomen eius. Notas facite i
populis adinuentiones eius: mem̃e
tote quoniam excelsum est nomen
eius. Cantate domino quoniam mag
nifice fecit: annunciate hoc in uniu
sa terra. Exulta et lauda habitatio sy
on: quia magnus in medio tui scs
XIII O israel. xiii.
nus babilonis quod uidit ysa
ias filius amos super montem cali
giosum leuate signum et exaltate uo
cem: leuate manum et ingrediant
portas duces. Ego mandaui sanctificatis
meis. et uocaui fortes meos in
ira mea: exultantes in gloria mea
Vox multitudinis in montibus q̃si
populorum frequentium: uox so
nitus regum gentium congrega
tarum. dominus exercituum prece
pit milicie belli uenientibus de terra
procul a summitate celi: Dominus et
uasa furoris eius. ut disperdat omnẽ
terram. Vlulate quia prope est dies
domini. quasi uastitas a domino ve
niet. Propter hoc omnes manus dis
soluentur et omne cor hominis ta
bescet et conteretur. Torciones et do
lores tenebunt: quasi parturiens
dolebunt. Vnusquisque ad proximũ
suum stupebit: facies combuste uul
tus eorum. Ecce dies domini ueniet
crudelis et indignationis. plenus et
ire furoris que ad ponendam terram
in solitudinem et peccatores eius con
terendos de ea: quoniam stelle celi
et splendor earum non expandent lu
men suum. Obtenebratus est sol in
ortu suo. et luna non splendebit in
in lumine suo. Et uisitabo super orbis
al' urbis
mala: et contra impios iniquitatẽ
eorum. Et quiescere faciam superbiam
infidelium: et arrogantiam fortium
humiliabo. Preciosior erit uir auro et
XIIII homo mundo obrizo. Super hoc celũ
turbabo et mouebitur terra de loco suo
propter indignationem domini exer
cituum et propter diem ire furoris ei'
Et erit quasi dammula fugiens et q̃si
ouis et non erit qui ~~non~~ congreget
unusquisque ad populum suum co
uertetur et singuli ad terram suam
fugient. Omnis qui inuentus fuit
occidetur: et omnis qui superuenit

cadet in gladio. Infantes eorum alli
tur in oculis eorum: diripientur do
mus eorum et uxores eorum uiola
buntur. Ecce ego suscitabo super eos
medos qui argentum non querant
nec aurum uelint sed sagittis paruulos
interficient. et lactentibus uteri non mi
serebuntur: et sup filios non parcet ocu
lis eorum. Et erit babylon illa glorio
sa in regnis inclita in superbia cal
deorum: sicut subuertit deus sodomam
et gomorram. Non habitabitur usque
in finem: et non fundabitur usque ad
generationem et generationem. Nec
ponet ibi tentoria arabs nec pastores
requiescent ibi: ~~nec requiescent~~: sed re
quiescent ibi bestie et replebuntur do
mus eorum draconibus et habitabunt
ibi struciones: et pilosi saltabunt
ibi. Et respondebunt ibi ulule in edibus
eius: et syrene in delubris uoluptatis.
P rope est ut ueniat tempus eius
et dies eius non elongabuntur.
Miserebitur enim dominus iacob
et eliget adhuc de israel: et requiescere
eos faciet super humum suam ad
iungetur aduena ad eos: et adhe
bit domum iacob. Et tenebunt eos
populi: et adducent eos in locum su
um. Et possidebit eos domus israel su
per terram domini: in seruos et an
cillas. Et erunt capientes eos qui se
ceperant et subicient exactores suos. Et
erit in die illa cum requiem dederit t'
dominus a labore tuo et a concussione
tua et a seruitute dura qua ante ser
uisti: sumes parabolam istam contra
regem babilonis et dices. Quomodo
cessauit exactor: quieuit tributum.
Contriuit dominus baculum impio
rum uirgam dominantium cedentem po
pulos in indignatione plaga in
sanabili: subicientem in furore gentes
persequentem crudeliter. Conquieuit et
siluit omnis terra: gauisa est et ex
ultauit. Abietes quoque letate sunt s[illegible]
te et cedri libani ex quo dormisti: n[illegible]
ascendit qui succidat nos. Infernus
subter te conturbatus est in occursum
aduentus tui: suscitauit tibi gigantes.
Omnes principes terre: surrexerunt
de solijs suis omnes principes nati
onum uniuersi respondebunt: et dicent
tibi. Et tu uulneratus es sicut nos

nostri similis effectus es. Detracta est
ad inferos superbia tua: concidit ca
daver tuum. Subter te sternetur tinea
et operimentum tuum erunt vermes.
Quomodo cecidisti de celo lucifer qui
mane oriebaris: corruisti in terram qui
vulnerabas gentes qui dicebas in corde
tuo In celum ascendam super astra dei exal
tabo solium meum sedebo in monte
testamenti in lateribus aquilonis ascen
dam super altitudinem nubium: simi
lis ero altissimo. Verumptamen ad
infernum detraheris in profundum
laci. Qui te viderint ad te inclinabun
tur teque prospicient Numquid iste est
vir qui conturbavit terram qui con
cussit regna qui posuit orbem deser
tum et urbes eius destruxit vinctis
eius non aperuit carcerem. Omnes
reges gentium universi dormierunt
in gloria vir in domo sua Tu autem
proiectus es de sepulcro tuo quasi
stirps inutilis: pollutus et obvolu
tus cum his qui interfecti sunt gla
dio: et descenderunt ad fundamenta
laci quasi cadaver putridum Non
habebis consortium neque cum eis in
sepultura. Tu enim terram tuam dis
perdidisti tu populum tuum occidisti
Non vocabitur in eternum semen
pessimorum Preparate filios eius
occisioni in iniquitate patrum su
orum. Non consurgent nec heredita
bunt terram: neque implebunt fa
ciem orbis civitatum. Et consurgam
super eos dicit dominus exercituum
Et perdam babilonis nomen et reli
quias et germen et progeniem ait
dominus Et ponam eam in possessio
nem hericii et in paludes aquarum et
scopabo eam in scopa terens dicit
dominus exercituum Iuravit dominus
exercituum dicens. Si non ut puta
vi ita erit. et quomodo mente tracta
vi sic eveniet ut conteram assyrium
in terra mea et in montibus meis con
culcem eum Et auferetur ab eis iu
gum eius: et onus illius ab hume
ro eorum tolletur hoc consilium quod
cogitavi super omnem terram et hec
est manus extenta super universas
gentes Dominus enim exercituum
decrevit et quis poterit infirmare:
Et manus eius extenta et quis avertet

eam. In anno quo mortuus est rex achaz
factum est onus istud. Ne leteris philis
tea omnis tu, De radice enim colubri — quia comminuta est vir
egredietur regulus. et semen eius ab — ga percussoris tui
sorbens volucrem. Et pascentur primo
geniti pauperum et pauperes fiducialiter
requiescent Et interire faciam in fame
radicem tuam: et reliquias tuas inter
ficiam. Ulula porta: clama civitas: pro
strata est philistea omnis Ab aquilone
enim fumus veniet et non est qui ef
fugiat agmen eius Et quid responde
bitur nuntiis gentis? Quia dominus
fundavit syon: et in ipso sperabunt paupe
res populi eius. xv. XV
Onus moab: Quia nocte vastata
est ar: moab conticuit Quia noc — al' arnon
te vastatus est murus: moab conticuit
Ascendit domus; et dibon ad excelsa in
planctum. Super nabo et super medaba
moab ululavit In cunctis capitibus — al' bet
eius calvicium et omnis barba radetur
In triviis eius accincti sunt sacco: sup
tecta eius et in plateis eius omnis
ululatus descendet in fletum. Clama
vit esebon et eleale usque iasa audita
est vox eorum Super hoc expediti moab
ululabunt: anima eius ululabit sibi
Cor meum ad moab clamabit vectes
eius usque ad segor vitulam conternan
tem per ascensum enim luith flens
ascendet: et in via oronaim clamorem
contritionis levabunt Aque enim ne
mrim deserte erunt: quia aruit herba
defecit germen: vireor omnis interiit.
Secundum magnitudinem operis
et visitatio eorum ad torrentem salicum
ducent eos: quoniam circuivit clamor
terminum moab usque ad gallim u
lulatus eius et usque ad puteum helim
clamor eius quia aque dibon reple
te sunt sanguine Ponam enim super di
bon additamenta his qui fugerint de
moab leonem et reliquiis terre. xvi. XVI
Emitte agnum dominatorem — domine
terre et de petra deserti ad montem
filie syon. Et erit sicut avis fugiens:
et pulli de nido avolantes sic erunt
filie moab in transcensu arnon Ini
consilium coge concilium: pone quasi
noctem umbram tuam in meridie,
Absconde fugientes: et vagos ne prodas
Habitabunt apud te profugi mei:
moab esto latibulum eorum a facie vas

tatoris: finit est enim pulvis: consum
matus est miser: defecit qui conculcabat
terram Et preparabitur in misericordia solium
et sedebit super illud in veritate in tab
ernaculo david iudicans et querens iu
dicium et velociter reddens quod iustum
est Audivimus superbiam moab: su
perbus est valde Superbia eius et arro
gantia eius: et indignatio eius plus quam
fortitudo eius Ideo ululabit moab
ad moab: universus ululabit His qui
letantur super muros cocti lateris loqui
mini plagas suas: quoniam subur
bana esebon deserta sunt: et vineam
sabama domini gentium exciderunt
flagella eius. usque ad iazer pervenerunt
erraverunt in deserto propagines
eius relicte sunt: transierunt mare
Super hoc plorabo in fletu iazer: vi
neam sabama. Inebriabo te lacri
ma mea esebon et eleale quoniam
super vindemiam tuam et super
messem tuam vox calcantium ir
ruit Et auferetur letitia et exultatio
de carmelo: et in vineis non exulta
bit neque iubilabit vinum in torcu
lari non calcabit: qui calcare con
sueverat vocem calcantium abstu
li Super hoc venter meus ad moab
quasi cythara sonabit et viscera
mea ad murum cocti lateris Et
erit cum apparuerit quod laboravit
moab super excelsis suis. et ingredie
tur ad sancta sua ut obsecret: et non
valebit Hoc verbum quod locutus
est dominus ad moab extunc Et
nunc locutus est dominus dicens
In tribus annis quasi anni mer
cennarii auferetur gloria moab
super omni populo multo et relin
quetur in eo sicut racemus parvus
et modicus nequaquam multus: xvii.
XVII Onus damasci Ecce damascus
desinet esse civitas et erit sicut
acervus lapidum in ruina Dere
licte civitates aroer gregibus erunt
et requiescent ibi et non erit qui ex
terreat et cessabit adiutorium ab
effraim et regnum a damasco: et
reliquie syrie sicut gloria filiorum
israel erunt dicit dominus exerci
tuum Et erit in die illa attenuabi
tur gloria iacob: et pinguedo carnis
eius marcescet Et erit sicut con

gregans in messe quod restiterit et
brachium eius spicas leget et erit
sicut querens spicas in valle raphaim
Et relinquetur in eo sicut racemus
et sicut excussio olee duarum aut tri
um olivarum in summitate rami si
ve quatuor aut quinque. In cacumi
nibus eius fructus eius dicit dominus
deus israel. In die illa inclinabitur
homo ad factorem suum et oculi eius
ad sanctum israel respicient Et non
inclinabitur ad altaria que fecerunt
manus eius et que operati sunt di
giti eius non respiciet lucos et de
lubra In die illa erunt civitates for
titudinis eius derelicte sicut aratra
filiorum israel et eris deserta Quia
oblita es dei salvatoris tui et fortis
adiutoris non es recordata propterea
plantabis plantationem fi
delem et germen alienum semina
bis. In die plantationis tue labrus
ca: et mane semen tuum florebit
Ablata est messis in die hereditatis
et dolebis graviter Ve multitudini po
pulorum multorum ut multitudo
maris sonantis et tumultus tur
barum sicut sonitus aquarum mul
tarum. Sonabunt populi sicut sonitus
aquarum inundantium Et increpa
bit eum: et fugiet procul et rapietur
sicut pulvis montium a facie venti
et sicut turbo coram tempestate In tem
pore vespere et ecce turbatio: in ma
tutino et non subsistet Hec est pars
eorum qui vastaverunt nos: et sors
diripientium nos. xviii.
Ve terre cymbalo alarum que
est trans flumina ethiopie:
qui mittit in mare legatos et in va
sis papiri super aquas Ite angeli
veloces ad gentem convulsam et
dilaceratam: ad populum terribilem
post quem non est alius gentem ex
pectantem: ~~expectantem~~ et conculca
tam cuius diripuerunt flumina
terram eius Omnes habitatores or
bis qui moramini in terra: cum ele
vatum fuerit signum in montibus vi
debitis et clangorem tube audietis Quia
hec dicit dominus ad me Quiescam
et considerabo in loco meo sicut meri
diana lux clara est et sicut nubes ro
ris in die messis Ante messem enim

totus effloruit: et in maturam perfectio germinauerit et precidentur ramusculi eius falcibus et que derelicta fuerint abscidentur. Excutientur et relinquentur simul auibus montium et bestiis terre et estate perpetua erunt super eum uolucres et omnes bestie terre super illum hiemabunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum a populo diuulso et dilacerato a populo terribili post quem non fuit alius a gente expectante, expectante et conculcata: cuius diripuerunt flumina terram eius ad locum nominis domini exercituum montem syon. xix.

Onus egypti. Ecce dominus ascendet super nubem leuem et ingredietur egyptum Et mouebuntur simulacra egypti a facie eius et cor egypti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam egyptios aduersum egyptios: et pugnabit uir contra fratrem suum et uir contra amicum suum. Ciuitas aduersum ciuitatem regnum aduersus regnum et dirumpetur spiritus egypti in uisceribus eius et consilium eius precipitabo Et interrogabunt simulachra sua et diuinos suos: et phitones et ariolos et tradam egyptum in manu dominorum crudelium et rex fortis dominabitur eorum: ait dominus deus exercituum Et arescet aqua de mari et fluuius desolabitur atque siccabitur et deficient flumina. attenuabuntur et siccabuntur riui aggerum. Calamus et iuncus marcescet. Nudabitur alueus riui a fonte suo et omnis sementis irrigua siccabitur arescet et non erit. Et merebunt piscatores et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum et expandentes rete super faciem aque emarcescent Confundentur qui operabantur linum: plectentes et texentes subtilia Et erunt irrigua eius flaccentia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes taneos sapientes consiliarii pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicitis pharaoni: filius sapientium ego filius regum antiquorum. ubi sunt nunc sapientes tui? Annuncient tibi: et indicent quid cogitauerit dominus exercituum super egyptum Stulti facti sunt principes taneos: emarcuerunt principes mempheos: deceperunt egyptum angulum populorum eius Dominus miscuit in medio eius spiritum uertiginis et errare fecerunt egyptum in omni opere suo sicut errat ebrius et uomens et non erit egypto opus quod faciat caput et caudam incuruantem et refrenantem In die illa erit egyptus quasi mulieres et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam ipse mouebit super eam et erit terra iuda egypto in festiuitatem. Omnis qui illius fuerit recordatus pauebit a facie consilii domini exercituum quod ipse cogitauit super eam In die illa erunt v. ciuitates in terra egypti loquentes lingua chanaan et iurantes per dominum exercituum: ciuitas solis uocabitur una In die illa erit altare domini in medio terre egypti: et titulus domini iuxta terminum eius Et erit in signum et in testimonium domino exercituum in terra egypti Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis: et mittet eis saluatorem et propugnatorem qui liberet eos Et cognoscetur dominus ab egypto et cognoscent egyptii dominum in die illa. Et colent eum in hostiis et muneribus et uota uouebunt domino et soluent et percutiet dominus egyptum plaga et sanabit eam et reuertentur ad dominum et placabitur eis et sanabit eos In die illa erit uia de egypto in assyrios et intrabit assyrius egyptum et egyptius in assyrios et seruient egyptii assur. In die illa erit israel tercius egypto et assyrio benedictio in medio terre cui benedixit dominus exercituum dicens. Benedictus populus meus egypti et opus manuum mearum assyrio: hereditas autem mea israel. xx.

XX

In anno quo ingressus est tharthan in azotum cum misisset eum sargon rex assyriorum et pugnasset contra azotum et cepisset eam

al' pauore

al' erunt

In tempore illo locutus est dominus in
manu ysaie filii amos dicens Vade et
solue saccum de lumbis tuis: et calcia
menta tua tolle de pedibus tuis et fecit
sic uadens nudus et discalciatus Et
dixit dominus Sicut ambulauit ser
uus meus ysaias nudus et discalcia
tus trium annorum signum et por
tentum erit super egyptum et super ethi
opiam sic minabit rex assyriorum
captiuitatem egypti et transmigrati
onem ethiopie. iuuenum et senum
nudam et discalciatam discoopertis na
tibus ignominiam egypti Et timebunt (ad)
et confundentur ab ethyopia spe sua
et ab egypto gloria sua et dicet habita
tor insule huius in die illa. hec erat
erat spes nostra ad quos confugimus
in auxilium ut liberaret nos a facie
regis assyriorum et quomodo effuge
poterimus nos . xxi.
XXI Onus deserti maris Sicut turbi
nes ab affrico ueniunt de deser
to uenit de terra horribili visio dura
nunciata est michi Qui incredulus
est infideliter agit et qui depopulator
est uastat. Ascende elam obside me (al' incredula)
de omnem gemitum eius cessare
feci Propterea repleti sunt lumbi mei
dolore angustia possedit me sicut
angustia parturientis Corrui cum
audirem conturbatus sum cum uide
rem Emarcuit cor meum: tenebre
stupefecerunt me. Babilon dilecta
mea posita est michi in miraculum
Pone mensam: contemplare in spe
cula comedentes et bibentes Surgi
te principes: arripite clipeum Hec
enim dixit michi dominus Vade et
pone speculatorem: et quodcumque uide
rit annunciet Et uidit currum du
orum equitum ascensorem asi
ni et ascensorem cameli Et contemplatus
est diligenter multo intuitu: et cla
mauit leo Super speculam domini
ego sum stans iugiter per diem et su
per custodiam meam ego sum stans
totis noctibus Ecce iste uenit ascen
sor uir bige equitum Et respondit
et dixit Cecidit cecidit babilon et
omnia sculptilia deorum eius con
trita sunt in terram Tritura mea
et filia aree mee: que audiui a do
mino exercituum deo israel ad

nunciaui uobis Onus duma ad
me clamat ex seyr Custos quid de
nocte custos quid de nocte Dixit
custos Venit mane et nox Si quæ
ritis querite et conuertimini et ue
nite. Onus in arabia. in saltu ad
uesperam dormietis in semi
tis dodanim Occurrentes sitienti
ferte aquam qui habitatis terram
austri cum panibus occurrite fug
ti A facie enim gladiorum fuger
a facie gladii imminentis a facie
arcus extenti a facie grauis p
quoniam hec dicit dominus ad
me Adhuc in anno uno quasi in
anno mercennarii et auferetur o
mnis gloria cedar et reliquie nu
eri sagittariorum fortium de filiis
cedar imminuentur: dominus
enim deus israel locutus est
Onus uallis uisionis Quid
nam tibi quoque est quia ascen
disti et tu omnis in tecta clamoris
plena urbs frequens ciuitas ex
ultans? Interfecti tui non interfecti
gladio neque mortui tui in bello c
ti principes tui fugierunt simul
durique ligati sunt Omnes qui in
uenti sunt uincti sunt pariter pro
cul fugerunt. Propterea dixi Re
cedite a me amare flebo Nolite
incumbere ut consolemini me
super uastitatem filie populi mei
Dies enim interfectionis et conculca
nis et fletuum a domino deo exercitu
in ualle uisionis: scrutans murum
et magnificus super montem. Et Elam
sumpsit pharetram et currum hominis
equitis et parietem nudauit clypeus
Et erunt electe ualles tue plene qua
drigarum et equites ponent sedes
as in porta et reuelabitur operimen
tum iude et uidebitis in die illa ar
mamentarium domus saltus et
scissuras ciuitatis dauid uidebitis
quia multiplicate sunt. Et congre
gastis aquas piscine inferioris et
domus israel ierusalem numerastis et
destruxistis domos ad muniendum
murum et lacum fecistis inter duos
muros et aquam piscine ueteris
et non suspexistis ad eum qui fec
rat eam et operatorem eius de longe
non uidistis Et uocauit dominus

deus exercituum in die illa ad fletum et
ad planctum et ad calvitium et ad
cingulum sacci et ecce gaudium et le
ticia occidere vitulos et iugulare arie
tes comedere carnes et bibere vinum
Comedamus et bibamus: cras enim
moriemur. Et revelata est hec vox do
mini exercituum in auribus meis Si
dimittetur iniquitas hec vobis donec
moriamini: dicit dominus deus exer
cituum. Vade et ingredere ad eum qui
habitat in tabernaculo ad sobnam
prepositum templi et dices ad eum Quid
tu hic aut quasi quis hic? quia excidisti
tibi hic sepulchrum excidisti in excel
so memoriale: diligenter in petra ta
bernaculum tibi. Ecce dominus aspor
tari te faciet sicut asportatur gallus
gallinacius et quasi amictum sic sub
levabit te. Coronans coronabit te tribu
latione quasi pilam mittet in terram
latam et spatiosam. Ibi morieris et
ibi erit currus glorie tue ignominia
domus domini ~~dei~~ tui. Et expellam te
de statione tua et de ministerio tuo
deponam te. Et erit in die illa vocabo
servum meum eliachim filium el
chie et induam illum tunica tua et
cingulo tuo confortabo illum. Et po
testatem tuam dabo in manu eius
et erit quasi pater habitantibus ierusalem et
domui iuda et dabo clavem david
super humerum eius et aperiet et non
erit qui claudat et claudet et non e
rit qui aperiat. Et figam illum paxil
lum in loco fideli et erit in solium
glorie domui patris sui et suspendent
super eum omnem gloriam domus
patris eius vasorum diversa genera
omne vas parvulum a vasis cra
terarum usque ad omne vas musico
rum. In die illa dicit dominus exerci
tuum auferetur paxillus qui fixus
fuerat in loco fideli et frangetur et ca
det et peribit quod pependerat in eo quia
dominus locutus est. xxiii.

Onus tyri ululate naves maris.
quia vastata est domus unde
venire consueverant de terra cethim
revelatum est eis. Tacete qui habita
tis in insula: negociatio sidonis trans
fretantes mare repleverunt te in
aquis multis semen nili messis
fluminis fruges eius et facta est ne
gociatio gentium. Erubesce sydon. Ait enim
mare. fortitudo maris dicens Non
parturivi et non peperi et non enutri
vi iuvenes: nec ad incrementum per
duxi virgines. Cum auditum fuerit in
egypto dolebunt: cum audierint de tyro
Transite maria: ululate qui habitatis
in insula. Numquid non hec vestra est
que gloriabatur a diebus pristinis in anti
quitate sua? Ducent eam pedes sui lon
ge ad peregrinandum. Quis cogitavit
super hoc tyrum quondam coronatam
cuius negociatores principes institu
tores eius inclicti terre? Dominus exerci
tuum cogitavit hoc ut detraheret super
biam omnis glorie: et ad ignominiam
deduceret universos inclitos terre. Tran
si terram tuam quasi flumen filia
maris: non est cingulum ultra tibi
Manum suam extendit super mare.
conturbavit regna. Dominus manda
vit adversum chanaan ut contereret
fortes eius: et dixit Non adicies ultra
ut glorieris calumpniam sustinens virgo
filia sydonis. In cethim consurgens
transfreta: ibi quoque non erit requies
tibi. Ecce terra caldeorum: talis populus
non fuit. Assur fundavit eam. In captivi
tatem traduxerunt robustos eius
suffoderunt domos eius posuerunt
eam in ruinam. Ululate naves ma
ris: quia devastata est fortitudo vestra
Et erit in die illa in oblivione eris o
tyre septuaginta annis sicut dies re
gis unius. Post septuaginta autem
annos: erit tyro quasi canticum me
retricis. Sume cytharam circui civi
tatem: meretrix oblivioni tradita
tu. Bene cane: frequenta canticum
ut memoria tui sit. Et erit post sep
tuaginta annos visitabit dominus
tyrum et reducet eam ad mercedes
suas. Et rursum fornicabitur cum erit cum
universis regnis terre super faciem
terre: et erunt negociationes eius
et mercedes eius sanctificate domino.
Non condentur neque reponentur:
quia his qui habitaverint coram
domino erit negociatio eius: ut man
ducent in saturitatem et vestiantur
usque ad vetustatem. xxiiii. XXIIII

Ecce dominus dissipabit terram
et nudabit eam et affliget fa
ciem eius et disperget habitatores eius

Et erit sicut populus sic sacerdos: et sicut servus sic dominus eius. Sicut ancilla: sic domina eius. Sicut emens: sic ille qui vendit. Sicut fenerator: sic is qui mutuum accipit. Sicut qui repetit: sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione depredabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra: et infirmata est altitudo populi terre et interfecta est terra ab habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges: mutaverunt ius: dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram et peccabunt habitatores eius. Ideoque insanient cultores eius: et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia: infirmata est vitis: ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gaudium tympanorum: quievit sonitus letantium: conticuit dulcedo cythare. Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis: clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis leticia. Translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo: et calamitas opprimet portas: quia hec erunt in medio terre et in medio populorum. Quomodo si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea et racemi cum fuerit finita vindemia hii levabunt vocem suam atque laudabunt. Cum glorificatus fuerit dominus: hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum et in insulis maris. nomen domini dei israel. A finibus terre laudes audivimus: gloriam iusti. Et dixi. Secretum meum michi secretum meum michi ve michi. Prevaricantes prevaricati sunt et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus super te: qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis: cadet in foveam et qui se explicuerit de fovea tenebitur laqueo quia cataracte de excelsis aperte sunt et concutientur fundamenta terre. Confractione confringetur terra. Commotione commovebitur terra agitatione agitabitur terra sicut ebrius et auferetur quasi tabernaculum unius noctis et gravabit eam iniquitas sua et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa visitabit dominus super militiam celi in excelso: et super reges terre qui sunt super terram et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere: et post multos dies visitabuntur. Et erubescet luna et confundetur sol cum regnaverit dominus exercituum in monte syon et in ierusalem et in conspectu seniorum suorum fuerit glorificatus. xxv

Domine deus meus es tu exaltabo te. confitebor nomini tuo quoniam fecisti mirabilia. cogitationes antiquas fideles amen. Quia posuisti civitatem in tumulum urbem fortem in ruinam. Domum alienorum ut non sit civitas et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis civitas gentium robustarum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi: fortitudo egeno in tribulatione sua. Spes a turbine umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut estus in siti tumultum alienorum humiliabis: et quasi calore sub nube torrente propagines fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium convivium vindemie ~~convivium~~ pinguium medullatorum vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos et telam quam orditus est super universas nationes precipitabit mortem in sempiternum et auferet dominus deus lacrimam ab omni facie et obprobrium populi sui auferet de universa terra quia dominus locutus est. Et dicent in die illa Ecce deus noster iste expectavimus eum: et salvabit nos Iste dominus. Sustinuimus eum exultabimus et letabimur in salutari eius quia requiescet manus domini in monte isto. Et triturabitur moab sub eo. sicuti teruntur palee in plaustro. Et extendet manus suas sub eo: sicut extendit natans ad natandum. Et humiliabit gloriam

eius cum allisione manuum eius. et
munimenta sublimium murorum tuorum
concident et humiliabuntur et de
trahentur in terram usque ad pulverem. xxvi
In die illa cantabitur canticum istud
in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre syon
salvator ponetur in ea murus et ante
murale. Aperite portas et ingrediatur
gens iusta custodiens veritatem. Vetus
error abiit servabis pacem: pacem quia
in te speravimus. Sperastis in domino in
seculis eternis in domino deo forti in
perpetuum quia incurvabit habitan
tes in excelso: civitatem sublimem humi
liabit. Humiliabit eam usque ad terram:
detrahet eam usque ad pulverem. Con
culcabit eam pes pauperis: gressus e
genorum. Semita iusti recta est rectus
callis iusti ad ambulandum. Et in
semita iudiciorum tuorum domine
sustinuimus te: nomen tuum et memo
riale tuum in desiderio anime. Anima
mea desideravit te in nocte sed et spiritu
meo in precordiis meis de mane vigi
labo ad te. Cum feceris iudicia tua in
terra iustitiam discent habitatores
orbis. Misereamur impio et non dis
cet facere iustitiam. In terra sanctorum
iniqua gessit. Et non videbit gloriam
domini. Domine exaltetur manus
tua et non videant et confundantur
zelantes populi: et ignis hostes tuos
devoret. Domine dabis pacem nobis
omnia enim opera nostra operatus es no
bis. Domine deus noster possederunt nos
domini absque te: tantum in te recorde
mur nominis tui. Morientes non
vivant gigantes non resurgant.
Propterea visitasti et contrivisti eos
et perdidisti omnem memoriam eorum.
Indulsisti genti domine indulsisti gen
ti. Numquid glorificatus es. Domine elon
gasti omnes terminos terre. Domine
in angustia requisierunt te in tribu
latione murmuris doctrina tua eis.
Sicut que concipit cum appropinquaverit
ad partum dolens clamat in dolori
bus suis sic facti sumus. A facie tua
domine concepimus et quasi partu
rivimus et peperimus spiritum. Salutes
non fecimus in terra ideo non ceci
derunt habitatores terre. Vivent
mortui tui interfecti mei resurgent.
Expergiscimini et laudate qui habi
tatis in pulvere: quia ros lucis ros
tuus. et terram gigantum detrahes
in ruinam. Vade populus meus intra XXVI
in cubicula tua claude ostia tua super
te: abscondere modicum ad momen
tum donec pertranseat indignatio.
Ecce enim dominus egredietur de loco sancto
suo ut visitet iniquitatem habitato
ris terre contra eum. Et revelabit
terra sanguinem suum et non operiet
ultra interfectos suos. xxvii. XXVII
In die illa visitabit dominus in gla
dio suo duro et grandi et forti super le
viathan serpentem vectem et super le
viathan serpentem tortuosum et occi
det cetum qui in mari est. In die illa
vinea meri cantabit ei: ego dominus
qui servo eam. Repente propinabo ei
ne forte visitetur contra eam: nocte et
die servo eam. Indignatio non est
michi. Quis dabit me spinam et ve
prem in prelio? Gradiar super eam
succendam eam pariter. An potius te
nebit fortitudinem meam? Faciet
pacem michi pacem michi faciet. Qui
ingrediuntur impetu ad iacob flore
bit et germinabit israel et implebunt
faciem orbis semine. Numquid iuxta
plagam percutientis se percussit eum
aut sicut occidit interfectos eius sic oc
cisus est? In mensura contra mensu
ram: cum abiecta fuerit iudicabit eam.
Meditatus est in spiritu suo duro per diem
estus. Idcirco super hoc dimittetur ini
quitas domui iacob et iste omnis
fructus ut auferatur peccatum eius.
Cum posuerit omnes lapides altaris
sicut lapides cineris allisos non sta
bunt luci et delubra. Civitas enim
munita desolata erit: speciosa relin
quetur et dimittetur quasi desertum.
Ibi pascetur vitulus et ibi accubabit
et consumet summitates eius. In sicci
tate messis illius conterentur mu
lieres venientes et docentes eam. Non
est enim populus sapiens: propterea
non miserebitur eius qui fecit eum
et qui formavit eum non parcet ei.
Et erit in illa die percutiet dominus
ab alveo fluminis usque ad torren
tem egypti et vos congregabimini unus
et unus filii israel. Et erit in die illa
clangetur in tuba magna et venient
qui perditi fuerant de terra assyrio

et qui eiecti erant de terra egipti: et ad
orabunt dominum in monte sancto in
XXVIII ierusalem. xxviii.
Ve corone superbie ebrijs effraim
et flori decidenti glorie exultationis eius
qui erant in uertice uallis pinguissime
errantes animo. Ecce ualidus et fortis
dominus sicut impetus grandinis tur
bo confringens sicut impetus aquarum
multarum inundantium et emissarum
super terram spatiosam. pedibus concul
cabitur corona superbie ebriorum effraim
et erit flos decidens glorie exultationis eius
qui est super uerticem uallis pinguium
quasi temporaneum ante maturitatem
autumni. quod cum aspexerit uidens sta
tim ut manu tenuerit deuorabit illud. In
die illa erit dominus exercituum coro
na glorie et sertum exultationis residuo
al' tronu populi sui. Et spiritus iudicij sedentis sup
iudicium et fortitudo reuertentibus de
bello ad portam. Verum hij quoque pre
uino nescierunt et pre ebrietate errave
runt sacerdos et propheta nescierunt pre
ebrietate absorti sunt a uino: errave
runt in ebrietate. nescierunt uidentem
ignorauerunt iudicium. Omnes enim
mense replete sunt uomitu sordium
ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam et quem intelligere
al' vulsos faciet auditum? Ablactatos a lacte a puls
los ab uberibus quia manda remanda
^re manda remanda: expecta expecta expec
ta reexpecta: modicum ibi: modicum
ibi. In loquela enim labij et lingua alt
a loquetur ad populum istum. cui dix
it. hec est requies mea reficite lassum:
et hoc est meum refrigerium. Et nolu
erunt audire et erit eis uerbum domini
manda remanda manda remanda:
^re expecta expecta: expecta reexpecta: mo
dicum ibi: modicum ibi: ut uadant
et cadant retrorsum: et conterantur et
illaqueentur et capiantur. Propter
hoc audite uerbum domini uiri illu
sores: qui dominamini super populum
meum qui est in ierusalem. Dixistis enim
Percussimus fedus cum morte et cum
inferno fecimus pactum. Flagellum
inundans cum transierit non ueniet
super nos quia posuimus mendacium
spem nostram: et mendacio protecti sumus.
Idcirco hec dicit dominus deus. Ecce ego
mittam in fundamentis syon lapidem

lapidem probatum angularem, precio
in fundamento fundatum: qui crediderit
non festinet. et ponam iudicium in
pondere: et iustitiam in mensura. Et
subuertet grando spem mendacij et
protectionem aque inundabunt. Et dele
bitur fedus uestrum cum morte: et pactum
uestrum cum inferno non stabit. flagellum
inundans cum transierit eritis ei in
conculcationem. quandocumque per
transierit tollet uos: quoniam mane dilucul
pertransibit in die et in nocte: et tantu
modo sola uexatio intellectum da
bit auditui. Coangustatum est enim
stratum ita ut alter decidat et palli
um breue utrumque operire non potest.
Sicut enim in monte diuisionum sta
bit dominus sicut in ualle que est
in gabaon irascetur ut faciat opus
suum ~~peregrinum est opus eius~~ alie
num est opus eius ut operetur opus
suum: peregrinum est opus eius ab
eo. Et nunc nolite illudere: ne forte
constringantur uincula uestra. Con
summationem enim et abbreuiati
onem: audiui a domino deo exerci
tuum super uniuersam terram. Au
ribus percipite et audite uocem meam
attendite et audite eloquium me
um. Numquid tota die arabit arans
ut serat: proscindet et sarriet humum
suam? Nonne cum adequauerit faciem
eius seret git et ciminum sparget: et
ponet triticum per ordinem et hordeum
et milium et uiciam in finibus suis
et erudiet eum in iudicio deus su
us docebit illum. Non enim in serris
triturabitur git neque rota plaustri
super ciminum circuitur: sed in uirga
excutietur git et ciminum in baculo
panis autem comminuetur. uerum
non in perpetuum triturans triturabit
bit illum neque uexabit eum rota
plaustri neque ungulis suis com
minuet eum. Et hoc a domino
exercituum exiuit: ut mirabile fa
ceret consilium: et magnificaret
XXIX iustitiam. xxix.
Ve ariel ariel ciuitas quam
expugnauit dauid: additus est an
nus ad annum: sollempnitates e
uolute sunt. Et circumuallabo ari
hel et erit tristis et merens et erit
michi quasi ariel. et circumdabo

quasi spheram in circuitu tuo et iaciam
contra te aggerem: et munimenta po
nam in obsidionem tuam. Humilia
beris de terra loqueris et de humo au
dietur eloquium tuum. Et erit quasi
phitonis de terra vox tua et de humo
eloquium tuum mussitabit. Et erit
sicut pulvis tenuis multitudo ven
tilantium te et sicut favilla pertransi
ens multitudo eorum qui contra te
prevaluerunt. Eritque repente confesti
a domino exercituum visitabitur
in tonitruo et commotione terre: et
voce magna turbinis et tempestatis
et flamme ignis devorantis. Et erit
sicut somnium visionis nocturne
multitudo omnium gentium que
dimicaverunt contra ariel et omnes
qui militaverunt et obsederunt et pre
valuerunt adversus eam. Et sicut
somniat esuriens et comedit cum
autem fuerit expergefactus vacua est
anima eius et sicut somniat sitiens
et bibit et postquam fuerit expergefactus
lassus adhuc sitit et anima eius
vacua est: sic erit multitudo omnium
gentium que dimicaverunt contra
montem Syon. Obstupescite et admi
ramini: fluctuate et vacillate inebri
amini et non a vino: movemini
et non ebrietate: quoniam miscuit
vobis dominus spiritum soporis. Clau
det oculos vestros et prophetas et princi
pes vestros qui vident visiones operi
et. Et erit vobis visio omnium: sicut
verba libri signati. Quem cum de
derint scienti litteras dicent lege librum
istum. Et respondebit Nescio litteras.
Et dixit dominus eo quod appropinquat
populus iste ore suo et labiis suis glorificat
me cor autem eius longe est a
me et timuerunt me mandato ho
minum et doctrinis. Ideo ecce ego ad
dam ut admirationem faciam popu
lo huic miraculo grandi et stupendo.
Peribit enim sapientia a sapientibus e
ius: et intellectus prudentium eius
abscondetur. Ve qui profundi estis corde
ut a domino absconditis consilium
quorum sunt in tenebris opera et dicunt
Quis videt nos et quis novit nos.
Perversa est hec vestra cogitatio: quasi
lutum contra figulum cogitet et di
cat opus factori suo non fecisti me
et figmentum dicat fictori suo ~~non fe~~
~~cisti me et figmentum dicat fictori suo~~
non intelligis. Nonne adhuc in mo
dico et in brevi convertetur libanus in
chermel et chermel in saltum reputa — al' charmel
bitur. Et audient surdi in die illa verba
libri et de tenebris et caligine oculi ce
corum videbunt. Et addent mites in
domino letitiam et pauperes homi
nes in sancto Israel exultabunt. Quoniam
defecit qui prevalebat: consummatus
est illusor et succisi sunt omnes qui
vigilabant super iniquitatem. Qui
peccare faciebant homines in verbo
et arguentem in porta supplantabant:
et declinaverunt frustra a iusto. Prop
ter hoc hec dicit dominus ad domum
Iacob: qui redemit Abraham. Non modo
confundetur Iacob neque modo vultus
eius erubescet sed cum viderit filios
suos opera manuum mearum in
medio sui sanctificantes nomen me
um et sanctificabunt sanctum no
men Iacob et dominum Israel predica — al' deum
bunt. Et scient errantes spiritu intel
lectum et mussitatores discent legem. xxx.

XXX

Ve filii desertores dicit dominus
ut faceretis consilium et non
ex me et ordiremini telam et non
per spiritum meum ut adderetis peccatum
super peccatum. Qui ambulatis ut
descendatis in Egyptum et os meum
non interrogastis: sperantes auxi
lium in fortitudine Pharaonis et
habentes fiduciam in umbra Egyp
ti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis
in confusionem et fiducia umbre Egyp
ti in ignominiam. Erant enim prin
cipes tui in Tanis: et nuntii tui usque
ad Hanes pervenerunt. Omnes con — al' taphnes
fusi sunt super populo qui eis pro
desse non potuit: non fuerunt in aux
ilium et in aliquam utilitatem sed
in confusionem et in obprobrium. — Onus iumentorum austri
In terra tribulationis et angustie le
ena et leo et ex eis vipera et regulus
volans: portantes super humeros
iumentorum divitias suas et super
gibbum camelorum thesauros suos
ad populum qui eis prodesse non po
terit. Egyptus enim frustra et vane
auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc
superbia tantum est quiesce. Nunc ergo
ingressus scribe eis super buxum

al' provocans
al' corruptio
al' per

et in libro diligenter exara illud et erit
in die novissimo in testimonium usque
in eternum. Populus enim ad iracundi-
am provocans est et filii mendaces fi-
lii nolentes audire legem dei. Qui di-
cunt videntibus: nolite videre et aspici-
entibus: nolite aspicere nobis ea que recta
sunt. loquimini nobis placentia: videte
nobis errores. Auferte a me viam de-
clinate a me semitam. cesset a facie
nostra sanctus israel. Propterea hec
dicit dominus deus sanctus israel
pro eo quod reprobastis verbum hoc
et sperastis in calumnia et in tumul-
tu et innixi estis super eo propterea
erit vobis iniquitas hec sicut inter-
ruptio cadens et requisita in muro
excelso quoniam subito dum non
speratur veniet contritio eius et com-
minuetur sicut conteritur lagena fi-
guli contritione pervalida et non
invenietur de fragmentis eius testa
in qua portetur igniculus de incendio
aut hauriatur parum aque de fovea.
Quia hec dicit dominus deus sanctus
israel si revertamini et quiescatis
salvi eritis. In silentio et in spe erit
fortitudo vestra. et noluistis et dixistis
Nequaquam sed ad equos fugiemus. I-
deo fugietis et super veloces ascende-
mus. Ideo velociores erunt qui perse-
quentur vos. Mille homines a facie
terroris unius a facie terroris quin-
que fugietis donec relinquamini quasi
malus navis in verticem montis
et quasi signum super collem. Prop-
terea expectat dominus ut misereatur
vestri et ideo exaltabitur parcens vobis
quia deus iudicii dominus beati omnes
qui expectant eum. Populus enim
syon habitabit in ierusalem. Plorans ne-
quaquam plorabis miserans miserebi-
tur tui. Ad vocem clamoris tui stati-
ut audierit respondebit tibi. Et da-
bit tibi dominus panem artum et
aquam brevem et non faciet avo-
lare a te ultra doctorem tuum. Et
erunt oculi tui videntes preceptorem
tuum et aures tue audient verbum
post tergum monentis. hec via am-
bulate in ea neque ad dexteram neque
ad sinistram et contaminabis la-
minas sculptilium argenti tui et
vestimentum conflatilis auri tui

et disperges ea sicut inmunditiam
menstruate. Egredere dices ei. Et dabit
pluviam semini tuo ubicumque semi-
naveris in terra et panis frugum ter-
re erit uberrimus et pinguis. Pascetur
in possessione tua in die illo agnus
spatiose et tauri tui et pulli asinorum
qui operantur terram: commixtum
migma comedent sicut in area venti-
latum est. Et erit super omnem mon-
tem excelsum et super omnem collem ele-
vatum rivi currentium aquarum
in die interfectionis multorum cum
ceciderint turres et erit lux lune si-
cut lux solis et lux solis erit septempli-
citer sicut lux septem dierum in die
qua alligaverit dominus vulnus populi
sui: et percussuram plage eius sanaverit.
Ecce nomen domini venit de longin-
quo: ardens furor eius et gravis
ad portandum labia eius repleta
sunt indignatione et lingua eius
quasi ignis devorans. Spiritus eius
velut torrens inundans usque ad
medium colli ad perdendas gentes
in nichilum et frenum erroris quod
erat in maxillis populorum. Can-
ticum erit vobis sicut vox sanctificate
sollempnitatis et letitia cordis sicut
qui pergit cum tibia ut intret in mon-
tem domini ad fortem israel. Et au-
ditam faciet dominus gloriam vo-
cis sue et terrorem brachii sui osten-
det in comminatione furoris et
flamme ignis devorantis. Allidet
in turbine et in lapide grandinis.
A voce enim domini pavebit assur
virga percussus. Et erit transitus vir-
ge fundatus quam requiescere faciet
dominus super eum. In tympanis
et in cytharis et in bellis precipuis
expugnabit eos. Preparata est enim
ab heri thofeth a rege: preparata
profunda et dilatata. Nutrimenta
eius ignis et ligna multa. Flatus
domini sicut torrens sulphuris
succendens eam. XXXI.
Ve qui descendunt in egyptum
ad auxilium in equis spe-
rantes et habentes fiduciam super
quadrigis quia multe sunt et super
equitibus quia prevalidi nimis
et non sunt confisi super sanctum
israel: et dominum non requisierunt

Ipse autem sapiens adduxit malum.
et uerba sua non abstulit. Et consur
get contra domum pessimorum: et con
tra auxilium operantium iniquita
tem. Egyptus homo et non deus: et
equi eorum caro et non spiritus. Et dominus
inclinabit manum suam et corru
et auxiliator et cadet cui prestatur
auxilium simulque omnes consume
tur. Quia hec dicit dominus ad me.
Quomodo si rugiat leo et catulus
leonis super predam suam cum
occurrerit ei multitudo pastorum a
uoce eorum non formidabit et a
multitudine eorum non pauebit.
sic descendit dominus exercituum
ut prelietur super montem Syon et
super collem eius. Sicut aues uo
lantes sic proteget dominus exerci
tuum ierusalem: protegens et liberans:
transiens et saluans. Conuertimini
sicut in profundum recesseratis filii
israel. In die enim illa abiciet uir
idola argenti sui et idola auri sui: que
fecerunt uobis manus uestre in peccatum
et cadet assur in gladio non uiri:
et gladius non hominis uorabit
eum et fugiet non a facie gladii et
iuuenes eius uectigales erunt
et fortitudo eius a terrore transibit
et pauebunt fugientes principes eius. xxxij.

Dixit dominus cuius ignis est
in syon: et caminus eius in
ierusalem. Ecce in iustitia regnabit rex
et principes in iudicio preerunt. Et
erit uir sicut qui absconditur a uen
to et celat se a tempestate sicut riui
aquarum in siti: et umbra petre
prominentis in terra deserta. Non
caligabunt oculi uidentium et au
res audientium diligenter ascul
tabunt. Et cor stultorum intelliget
scientiam. et lingua balborum ue
lociter loquetur et plane. Non uo
cabitur ultra is qui insipiens est
princeps: neque fraudulentus appel
labitur maior. Stultus enim fatua
loquetur et cor eius faciet iniquita
tem ut perficiat simulationem et lo
quatur ad dominum fraudulenter
et uacuam faciat animam esu
rientis: et potum sitienti auferat.
fraudulenti uasa pessima sunt.
Ipse enim cogitationes concinnauit
ad perdendos mites in sermone menda
cii cum loqueretur pauper iudicium.
Princeps uero ea que digna sunt
principe cogitabit et ipse super duces
stabit. Mulieres opulente surgite et
audite uocem meam filie confidentes
percipite auribus eloquium meum. post
dies enim et annum et uos contur
babimini confidentes. Consummata est
enim uindemia: collectio ultra non
ueniet. Obstupescite opulente contur
bamini confidentes. exuite uos et con
fundimini. Accingite lumbos uestros
super ubera. plangite regione deside
rabili super uinea fertili. Super humum
populi mei spine et uepres ascendent
quanto magis super omnes domos
gaudii ciuitatis exultantis. Domus
enim dimissa est multitudo urbis
relicta est tenebre et palpatio facte sunt
super speluncas usque in eternum. Gau
dium onagrorum pascua gregum
donec effundatur super nos spiritus de excel
so. Et erit desertum in chermel et cher
mel in saltum reputabitur. Et habi
tabit in solitudine iudicium et iusti
tia in chermel sedebit et erit opus ius
titie pax: et cultus iustitie silentium
et securitas usque in sempiternum. et
sedebit populus meus in pulcritudi
ne pacis et in tabernaculis fiducie et
in requie opulenta. Grando autem
in descensione saltus et humilitate
humiliabitur ciuitas. xxxiij. XXXIII

Beati qui seminatis super omnes
aquas: inmittentes pedem
bouis et asini. Ve qui predaris nonne
ipse predaberis. Et qui spernis nonne et
ipse sperneris. Cum consummaueris
depredationem: depredaberis. Cum fati
gatus desieris contempneris. Domine
miserere nostri te enim expectauimus
esto brachium nostrum in mane: et
salus nostra in tempore tribulationis
A uoce angeli fugerunt populi: et ab
exaltatione tua disperse sunt gentes
et congregabuntur spolia uestra sicut
colligitur bruchus: uelud cum fosse
plene fuerint de eo. Magnificatus est
dominus quoniam habitabit in ex
celso: impleuit syon iudicio et ius
titia et erit fides in temporibus tuis
Diuitie salutis sapientia et scientia
timor domini ipse thesaurus eius.

Ecce videntes clamabunt foris: ange
li pacis amare flebunt. Dissipate sunt
vie, cessavit transiens per semitam.
Irritum factum est pactum, proiecit
civitates, non reputavit homines.
Luxit et elanguit terra: confusus est
libanus et obsorduit: et factus est sa
ron sicut desertum: et concussa est ba
san et carmelus. Nunc consurgam
dicit dominus, nunc exaltabor, nunc
sublevabor. Concipietis ardorem, pari
etis stipulam: spiritus vester ut ignis vora
bit vos: et erunt populi quasi de incen
dio cinis: spine congregate igni com
burentur. Audite qui longe estis que
fecerim: et cognoscite vicini fortitudi
nem meam. Conteriti sunt in syon
peccatores: possedit tremor hypocritas.
Quis poterit habitare de vobis cum
igne devorante? Quis habitabit ex vo
bis cum ardoribus sempiternis? Qui
ambulat in iustitiis et loquitur ve
ritatem: qui proicit avaritiam ex
calumnia: et excutit manus suas ab
omni munere. Qui obturat aures
suas ne audiat sanguinem: et clau
dit oculos suos ne videat malum. Iste
in excelsis habitabit: munimenta saxo
rum sublimitas eius. Panis ei datus
est: aque eius fideles sunt. Regem in
decore suo videbunt oculi eius: cernent
al' sui terram de longe. Cor tuum meditabitur
timorem: ubi est litteratus? ubi legis
verba ponderans? ubi doctor parvulorum?
Populum impudentem non videbis,
populum alti sermonis: ita ut non
possis intelligere disertitudinem lin
gue eius, in quo nulla est sapientia.
Respice syon civitatem sollempnitatis
nostre. Oculi tui videbunt ierusalem habita
tionem opulentam: tabernaculum
quod nequaquam transferri poterit: nec
auferentur clavi eius in sempiternum:
funiculi eius non rumpentur: quia
solummodo ibi magnificus dominus
al' nõ illuc noster. Locus fluviorum: rivi latissimi
et patentes. Non transibit per eum na
vis remigum: neque trieris magna
transgredietur eum. Dominus enim
iudex noster, dominus legifer noster, dominus
rex noster: ipse salvabit nos. Laxati sunt
funiculi tui: sed non prevalebunt. Sic
erit malus tuus: ut dilatare signum
non queas. Tunc dividentur spolia
predarum multarum: claudi diripi
ent rapinam. Nec dicet vicinus clau
gui: Populus qui habitat in ea au
feretur ab eo iniquitas. XXXIIII.
Accedite gentes et audite: et po
puli attendite. Audiat terra et
plenitudo eius: orbis et omne germen
eius. Quia indignatio domini super
omnes gentes: et furor super univer
sam militiam eorum. Interfecit eos
et dedit eos in occisionem. Interfecti
eorum proicientur: et de cadaveribus e
orum ascendet fetor. Tabescent mon
tes a sanguine eorum: et tabescet
omnis militia celorum: et com
plicabuntur sicut liber celi: et om
nis militia eorum defluet sicut de
fluit folium de vinea et de ficu.
Quoniam inebriatus est in celo gladius
meus: ecce super idumeam descen
det: et super populum interfectio
nis mee ad iudicium. Gladius
domini repletus est sanguine: in
crassatus est adipe: de sanguine a
gnorum et hyrcorum: de sanguine
medullatorum arietum. Victima
enim domini in bosra: et interfec
tio magna in terra edom. Et descen
dent unicornes cum eis: et tauri
cum potentibus. Inebriabitur terra
eorum sanguine: et humus eorum
adipe pinguium: quia dies ulti
onis domini: annus retributio
num iudicii syon. Et convertentur
torrentes eius in picem: et humus
eius in sulphur. Et erit terra eius
in picem ardentem nocte et die:
non extinguetur in sempiternum.
Ascendet fumus eius a generatio
ne in generationem: desolabitur
in secula seculorum. Non erit trans
iens per eam. et possidebunt illam
onocrotalus et ericius: et ibis et
corvus habitabunt in ea. Et ex
tendetur super eam mensura ut
redigatur ad nichilum: et per
pendiculum in desolationem. Nobi
les eius non erunt ibi: regem po
tius invocabunt. Et omnes prin
cipes eius erunt in nichilum. Et
orientur in domibus eius spine et
urtice: et paliurus in munitioni
bus eius: et erit cubile draconum et
pascua strutionum. Et occurrent

Onocentauri, tamen .i. asini mixti homini natura agrestis dictus sic quia superior pars sic similis homini, posterior asino monstrum est. ...

demonia onocentauris: et pilosus cla-
mabit alter ad alterum. Ibi cubabit
lamia: et invenit sibi requiem. Ibi ha-
buit foveam ericius et enutrivit ca-
tulos: et circumfodit et fovit in umbra
eius: ibi congregati sunt milvi alter
ad alterum. Requirite diligenter in libro
domini et legite: unum ex eis non de-
fuit. Alter alterum non quesivit: quia
quod ex ore meo procedit ille manda-
vit: et spiritus eius ipse congregavit ea.
Et ipse misit eis sortem et manus eius
divisit eam illis in mensuram usque
in eternum possidebunt eam in ge-
neratione et generationem habita-
bunt in ea. xxxv.

Letabitur deserta et invia et ex-
ultabit solitudo: et florebit quasi
lilium germinans germinabit:
et exultabit letabunda et laudans.
Gloria libani data est ei decor carmeli
et saron. Ipsi videbunt gloriam do-
mini: et decorem dei nostri. Confortate
manus dissolutas: et genua debilia
roborate. Dicite pusillanimes confor-
tamini: et nolite timere. Ecce deus
vester ultionem adducet retributionis
deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc
aperientur oculi cecorum: et aures
surdorum patebunt. Tunc saliet si-
cut cervus claudus et aperta erit lin-
gua mutorum. Quia scisse sunt in deserto
aque: et torrentes in solitudine
et que erat arida in stagnum: et si-
tiens in fontes aquarum. In cubili-
bus in quibus prius dracones habita-
bant orietur viror calami et iunci:
et erit ibi semita et via: et via sancta vo-
cabitur. Non transibit per eam pol-
lutus: et hec erit nobis directa via
ita ut stulti non errent per eam. Non
erit ibi leo et mala bestia non ascen-
det per eam: neque invenietur ibi. Et
ambulabunt per eam qui liberati
fuerint et redempti a domino. Con-
vertentur et venient in syon cum
laude et leticia sempiterna super ca-
put eorum. Gaudium et leticiam
obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. xxxvi.

Et factum est in quarto deci-
mo anno regis ezechie ascen-
dit sennacherib rex assyriorum super
omnes civitates iuda munitas:
et cepit eas. Et misit rex assyriorum
rabsacen de lachis in ierusalem ad regem
ezechiam in manu gravi et stetit in
aqueductu piscine superioris in via
agri fullonis. Et egressus est ad eum
heliachim filius helchie qui erat super
domum et sobna scriba et ioe filius
asaph a commentariis et dixit ad e-
os rabsaces. Dicite ezechie. Hec dicit
rex assyriorum rex magnus. Que est
ista fiducia qua confidis: aut quo
consilio vel fortitudine rebellare dis-
ponis: super quem habes fiduciam
quia recessisti a me. Ecce confidis super
baculum harundineum confractum
istum super egyptum: cui si innisus (al' innixus)
fuerit homo intrabit in manum eius et
perforabit eam sic pharao rex egypti
omnibus qui confidunt in eo. Quod si
responderis michi in domino deo no-
stro confidimus: nonne ipse est cuius
abstulit ezechias excelsa et altaria
et dixit iude et ierusalem coram altari
isto adorabitis. Et nunc trade te domino
meo regi assyriorum et dabo tibi duo
milia equorum: nec poteris ex te pre-
bere ascensores eorum. Et quomodo
sustinebis faciem iudicis unius loci
ex servis domini mei minoribus? Quod
si confidis in egypto et in quadrigis
et in equitibus: et nunc numquid sine
domino ascendi ad terram istam
ut disperderem eam? Dominus dixit
ad me: Ascende ad terram istam: et dis-
perde eam. Et dixit eliachim et sobna
et ioae ad rabsacen. Loquere ad servos
tuos syra lingua: intelligimus enim.
Ne loquaris ad nos iudaice in auri-
bus populi: qui est super murum. Et
dixit ad eos rabsaces. Numquid ad
dominum tuum et ad te misit me do-
minus meus ut loquerer omnia
verba ista: et non potius ad viros qui
sedent in muro ut comedant stercora
sua et bibant urinam pedum suorum
vobiscum? Et stetit rabsaces et cla-
mavit voce magna iudaice et dixit.
Audite verba regis magni: regis
assyriorum. Hec dicit rex. Non seducat
vos ezechias quia non poterit eru-
ere vos et non vobis tribuat fiduciam
ezechias super domino dicens: eruens
liberabit nos dominus non dabitur
civitas hec in manu regis assyri-
orum. Nolite audire ezechiam. Hec

Hec lamia .i. monstrum est pedes habens equinos cetera ficta. vel secundum Greg. habet speciem humanam corpus bestiale et conpar ypocrite. xxxiii. moral' Ianuensis eodem verbo quia omnes ypocrite primam faciem quod ostendunt quasi ex ratione sanctitatis est sed bestiale est corpus quod sequitur quia valde iniqua sunt que sub boni specie moliuntur. unde bene dicitur hic. Ibi cubabit lamia

enim dicit rex assyriorum. Facite me
cum benedictionem et egredimini ad
me et comedite unusquisque uineam
suam et unusquisque ficum suam: et
bibite unusquisque aquam cisterne
sue donec ueniam et tollam nos ad
terram que est ut terra uestra terra
frumenti et uini: terra panum et
uinearum Nec conturbet nos ezechi
as dicens: dominus liberabit nos Nu
quid liberauerunt dii gentium unus
quisque terram suam de manu regis
assyriorum: ubi est deus emath et
arfath: ubi est deus sefaruaim. Nu
quid liberauerunt samariam de ma
nu mea. Quis est ex omnibus diis t
rarum istarum qui eruerit terram
suam de manu mea: ut eruat dns
ierusalem de manu mea. Et siluerunt et
non responderunt ei uerbum: manda
uerat enim rex eis dicens. Ne respo
deatis ei. Et ingressus est eliachim fi
lius elchie qui erat sup domum et
sobna scriba et ioe filius asaph a co
mentariis ad ezechiam scissis uesti
bus et nunciauerunt ei uba rabsacis.

XXXVII Et factum est cum audisset xxxvii.
rex ezechias scidit uestimenta
sua et obuolutus est sacco et intra
uit in domum domini et misit elia
chim qui erat super domum et sobna
scribam et seniores de sacerdotibus op
tos saccis ad ysaiam filium amos
prophe: et dixerunt ad eum. Hec di
cit ezechias Dies tribulationis et an
gustie et correctionis et blasphemie dies hec
quia uenerunt filii usque ad partum
et uirtus non est pariendi. Si quomo
audiat dominus deus tuus uerba
rabsacis quem misit rex assyriorum
dominus suus ad blasphemandu
dominu uiuentem et exprobrandu
sermonibus quos audiuit dominus
deus tuus leua ergo orationem pro
reliquiis que reperte sunt Et uene
runt serui regis ezechie ad ysa
iam et dixit ad eos ysaias hec dicetis
domino uestro hec dicit dicit dominus
Ne timeas a facie uerborum que au
disti quibus blasphemauerunt pueri
regis assyriorum me. Ecce ego dabo
ei spiritum et audiet nuntium et reuerte
tur ad terram suam: et corruere eu
faciam gladio in terra sua. Reuersus

est autem rabsaces et inuenit reg
assyriorum prelian tem aduersus li
nam: audierat quia profectus esset
lachis Et audiuit de tharaca rege
ethiopie dicentes: egressus est ut pu
net contra te. Quod cum audisset
misit nuntios ad ezechiam dicens
Hec dicetis ezechie regi iude loquen
Non te decipiat deus tuus in quo
tu confidens dicis. Non dabitur ie
rusalem in manu regis assyrio
Ecce tu audisti omnia que fecer
reges assyriorum omnibus terri
quas subuerterunt et tu poteris li
rari. Numquid eruerunt eos dii g
tium quos subuerterunt patres
mei gozan. et aran. et reseph. et fi
lios eden qui erant in thalasar u
est rex emath et rex arfath et re
urbis sefaruaim et ana et aua
Et tulit ezechias libros de manu
nuntiorum et legit eos: et ascendi
in domum domini et expandit e
coram domino. Et orauit ezechi
ad dominum dicens Domine ex
ercituum deus israel qui sedes sup
cherubim: tu es deus solus omni
regnorum terre tu fecisti celum et
terram Inclina domine aurem
tuam et audi: aperi domine ocu
tuos et uide: et audi omnia uer
sennacherib que misit ad blas
mandum dominum uiuentem Ue
re enim domine desertas fecer
reges assyriorum terras et re
ones earum: et dederunt deos e
rum igni. Non enim erant dii
sed opera manuum hominu
lignum et lapides et comminu
eos Et nunc domine deus noster sa
ua nos de manu eius: et cogno
cant omnia regna terre quia
tu es deus solus. Et misit ysaias
filius amos ad ezechiam dicens
Hec dicit dominus deus israel
Pro quibus rogasti me de senna
cherib rege assyriorum hoc est
uerbum quod locutus est domin
super eum Despexit te et subsan
nauit te uirgo filia syon post te
mouit caput filia ierusalem Cui
exprobrasti et quem blasphemasti et
super quem exaltasti uocem tuam
leuasti altitudinem oculorum

al' ioae

al' deum

tuorum? Ad sanctum israel. In manu
servorum tuorum exprobrasti dño
et dixisti. In multitudine quadriga
rum mearum ego ascendi altitudi
nem montium iuga libani et succi
dam excelsa cedrorum ei⁹ et electas a
bietes illius Et introibo altitudinē
summitatis eius: saltum carmeli
eius. Ego fodi et bibi aquam et exsi
cavi vestigio pedis mei omnes rivos
aggerum Numquid non audisti q̄
olim fecerim ei? Ex diebus antiquis
ego plasmavi illud et nunc adduxi
Et factum est in eradicationem col
lium compugnantium: et civita
tum munitarum. Habitatores e
arum breviata manu contremu
erunt et confusi sunt: facti sunt si
cut fenum agri et gramen pascue
et herba tectorum que exaruit an
teq̄m maturesceret Habitationē
tuam et egressum tuum et introi
tum tuum cognovi: et insaniam
tuam contra me. Cum fureres ad
versum me. Superbia tua ascendit
in aures meas. Ponam g° circulū
in naribus tuis et frenum in labijs
tuis et reducam te in viam p quā
venisti Tibi autem hoc erit signū
Comede hoc anno que sponte nas
cuntur. et in anno secundo pomis
vescere In anno autem tercio se
minate et metite: et plantate vi
neas et comedite fructum earum
Et mittet id quod salvatum fuerit
de domo iuda et quod reliquum est
radicem deorsum et faciet fructum
sursum quia de ierlm exibunt re
liquie: et salvatio de monte syon
Zelus domini exercituum faciet is
tud Propterea hec dicit dominus
de rege assyriorum Non introibit
civitatem hanc et non iaciet ibi
sagittam et non occupabit eam
clipeus: et non mittet in circuitu
eius aggerem In via qua venit
per eam revertetur et civitatē hanc
non ingredietur dicit dominus +
protegam civitatem istam ut sal
vem eam: propter me et propter
david servum meum Egressus ē
autē angelus domini et percussit i
castris assyriorum centum octogi
ta quinque milia et surrexerunt

mane: et ecce omnes cadavera mortu
orum. Et egressus est: et abijt. et reversus — Nō de morte sennacherib
est sennacherib rex assyriorum: et ha
bitavit in ninive. Et factum est cum
adoraret in templo nesrach dominum — sī deū
suum: adramelech et sarasar filij ei⁹
percusserunt eum gladio: fugeruntq̄
in terram ararath. Et regnavit asa
radon filius eius pro eo. xxxviii.

XXXVIII

In diebus illis egrotavit ezechias usq̄
ad mortem: et intravit ad eum ysa
ias filius amos propheta et dixit ei. hec
dicit dominus Dispone domui tue: q̄r
morieris tu + non vives ~~et non vi~~
~~ves~~ Et convertit ezechias faciem suā
ad parietem et oravit ad dominum
et dixit Obsecro domine memento — Nō p̄ rogatione vite eze
queso quomodo ambulaverim corā — chie p̄ p̄niam & orōnē
te in veritate et in corde perfecto: et
qđ bonum est in oculis tuis fecerī
et flevit ezechias fletu magno Et
factum est verbum domini ad ysai
am dicens vade + dic ezechie. hec
dicit dominus deus david patris tui
Audivi orationem tuam et vidi la
crimas tuas Ecce ego adiciam
super dies tuos quindecim annos.
et de manu regis assyriorum eruā
te. et civitatem istam et protegam
eam hoc autem erit. signum tibi a
domino quia faciet dominus verbū
hoc quod locutus est Ecce ego reverti
faciam umbram linearum per quas
descenderat in horologio achaz: in sole
retrorsum decem lineis et reversus est
sol decem lineis: per gradus quos des
cenderat. Scriptura ezechie regis iude
cum egrotasset et convaluisset de in
firmitate sua Ego dixi In dimidio di — Nō p̄ s in cāticas
erum meorum vadam ad portas in
feri Quesivi residuum annorum
meorum dixi. Non videbo dominum deū
domini in terra viventium. Non as
piciam hominem ultra: et habita
torem quietis. Generatio mea abla
ta est et convoluta est a me quasi ta
bernaculum pastorum. Precisa est
velut a texente vita mea: dum ad
huc ordi ^ succidit me De mane usq̄ — ^rer
ad vesperam finies me. Sperabam
usq̄ ad mane: quasi leo sic contrivit
omnia ossa mea De mane usq̄ ad
vesperam finies ^ Sicut pullus yrū — ^me
dinis sic clamabo. meditabor ut co

lumba: Attenuati sunt oculi mei suspi
cientes in excelsum. Domine vim pa
tior responde pro me quid dicam aut
quid respondebit michi cum ipse fecerim
Recogitabo tibi omnes annos meos: in
amaritudine anime mee Domine si
sic vivitur et in talibus vita spiritus mei
corripies me et vivificabis me ecce in
pace amaritudo mea amarissima Tu
autem eruisti animam meam ut non
periret proiecisti post tergum tuum om
nia peccata mea. Quia non infernus
confitebitur tibi neque mors laudabit
te non expectabunt qui descendunt in
lacum veritatem tuam. vivens vivens ipse
confitebitur tibi sicut et ego hodie: pater
filiis notam faciet veritatem tuam.
Domine salvum me fac et psalmos nos
tros cantabimus cunctis diebus vite
nostre in domo domini. Et iussit ysaias
ut tollerent massam de ficis: et cata
plasmarent super vulnus et sanaretur
et dixit ezechias. Quod erit signum quia
ascendam in domum domini. xxxix
XXXIX In tempore illo misit merodach bala
dan filius baladan rex babilonis libros
et munera ad ezechiam audierat enim
quod egrotasset et convaluisset. letatus
est autem super eis ezechias et osten
dit eis cellam aromatum et argenti
et auri et odoramentorum et unguenti
optimi et omnes apothecas suppellecti
lis sue et universa que inventa sunt in
thesauris eius Non fuit verbum quod
non ostenderet eis ezechias in domo
sua: et in omni potestate sua Introivit
autem ysaias propheta ad regem eze
chiam: et dixit ei Quid dixerunt viri
isti et unde venerunt ad te. et dixit
ezechias De terra longinqua vene
runt ad me de babilone Et dixit Quid
viderunt in domo tua. Et dixit ezechi
as Omnia que in domo mea sunt vi
derunt: non fuit res quam non osten
derim eis in thesauris meis Et dixit
ysaias ad ezechiam Audi verbum domini
exercituum ecce dies venient et aufe
rentur omnia que in domo tua sunt
et que thesaurizaverunt patres tui us
que ad diem hanc in babilonem Non re
linquetur quicquam dicit dominus Et de
filiis tuis qui exibunt de te quos ge
nueris tollent et erunt eunuchi in pa
lacio regis babilonis et dixit ezechias

ad ysaiam Bonum verbum domini
quod locutus est et dixit fiat tantum
pax et veritas in diebus meis. xl
Consolamini consolamini popu
lus meus: dicit dominus ve
ster loquimini ad cor ierusalem et advo
cate eam quoniam completa est malicia
eius: dimissa est iniquitas illius sus
cepit de manu domini duplicia pro om
nibus peccatis suis. vox clamantis in de
serto: parate viam domini rectas faci
te in solitudine semitas dei nostri omnis
vallis exaltabitur et omnis mons
et collis humiliabitur Et erunt prava
in directa: et aspera in vias planas Et
revelabitur gloria domini et videbit
omnis caro pariter quod os domini
locutum est. Vox dicentis Clama Et dixi
Quid clamabo. Omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos agri
Exsiccatum est fenum et cecidit flos quia
spiritus domini sufflavit in eo vere fenum
est populus Exsiccatum est fenum et
cecidit flos verbum autem domini ma
net in eternum Super montem excel
sum ascende tu qui evangelizas syon: exal
ta in fortitudine vocem tuam qui evan
gelizas ierusalem Exalta noli timere dic
civitatibus iude ecce deus vester Ecce dominus
deus in fortitudine veniet et brachium
eius dominabitur ecce merces eius
cum eo et opus illius coram eo Sicut
pastor gregem suum pascet: in brachio
suo congregabit agnos et in sinu
levabit fetas ipse portabit. Quis men
sus est pugillo aquas et celos pal
mo ponderavit: Quis appendit tribus di
gitis molem terre et libravit in pondere
montes et colles in statera. Quis
adiuvit spiritum domini aut quis con
siliarius eius fuit et ostendit illi. Cum
quo iniit consilium et instruxit eum
et docuit eum semitam iusticie et eru
divit eum scientia et viam prudentie
ostendit illi. Ecce gentes quasi stilla
situle et quasi momentum stateres
reputate sunt Ecce insule quasi pul
vis exiguus et libanus non sufficiet
et ad succendendum: et animalia eius
non sufficient ad holocaustum Omnes
gentes quasi non sint sic sunt coram
eo et quasi nichilum et inane reputa
tate sunt ei Cui ergo similem fecistis
deum aut quam imaginem po

tis ei. Numquid sculptile conflavit fa
ber: aut aurifex auro figuravit illud
et laminis argenteis argentarius?
Forte lignum et imputribile elegit ar
tifex sapiens querit quomodo statuat
simulacrum quod non moveatur. Num
quid non scitis? Numquid non audi
stis? Numquid non ab initio adnun
tiatum est vobis? Numquid non intel
lexistis fundamenta terre? Qui sedet
super gyrum terre et habitatores eius
sunt sicut locuste. Qui extendit velut
nichilum celos et expandit eos sicut
tabernaculum ad inhabitandum. Qui
dat secretorum scrutatores quasi non
sint iudices terre velud inane fecit
et quidem neque plantatus neque satus
neque radicatus in terra truncus eorum
Repente flavit in eos et aruerunt
et turbo quasi stipulam auferet eos
Et cui assimilastis me et adequastis me
dicit sanctus? Levate in excelsum oculos
vestros: et videte quis creavit hec. Qui
educit in numero militiam eorum et
omnes ex nomine vocat. pre multitudine
fortitudinis et roboris virtutisque
eius: neque unum reliquum fuit. Quare
dicis iacob et loqueris israel ab
scondita est via mea a domino et a
deo meo iudicium meum transivit
Numquid nescis aut non audisti?
Deus sempiternus dominus qui cre
avit terminos terre: non deficiet neque
laborabit nec est investigatio sapien
tie eius. Qui dat lasso virtutem et
his qui non sunt fortitudinem: et ro
bur multiplicat. Deficient pueri et la
borabunt et iuvenes in infirmitate
cadent. xli.

Qui autem sperant in domino
mutabunt fortitudinem assu
ment pennas sicut aquile current et
non laborabunt ambulabunt et
non deficient. Taceant ad me insule et
gentes mutent fortitudinem. Acce
dant et tunc loquantur: simul ad iu
dicium propinquemus. Quis suscita
vit ab oriente iustum vocavit
eum ut sequeretur se? Dabit in con
spectu eius gentes et reges obtinebit
dabit quasi pulverem gladio eius et
sicut stipulam vento raptam arcui
eius. Persequetur eos et transibit
in pace semita in pedibus eius non

apparebit. Quis hec operatus est et fecit
vocans generationes ab exordio? Ego
dominus: primus et novissimus ego
sum. Viderunt insule et timuerunt
extrema terre obstupuerunt appro
pinquaverunt et accesserunt. Unus
quisque proximo suo auxiliabitur et
fratri suo dicet confortare. Conforta
vit faber erarius percutiens malleo. al' bit
eum qui cudebat tunc temporis dicens
glutino bonum est et confortavit eum
clavis ut non moveretur. Et tu israel
serve meus iacob quem elegi semen
abraham amici mei in quo appre
hendi te ab extremis terre et a lon
ginquis eius vocavi te. et dixi tibi
servus meus es tu: elegi te et non
abieci te. Ne timeas quia ego tecum
sum: ne declines quia ego deus tuus deus
Confortavi te et auxiliatus sum tibi al' tibi
et suscepit te dextera iusti mei. Ecce
confundentur et erubescent omnes qui
pugnant adversum te: erunt quasi
non sint et peribunt viri qui contra
dicunt tibi. Queres eos: et non inve
nies viros rebelles tuos. Erunt quasi
non sint et veluti consumptio ho
minis bellantis adversum te: quia
ego dominus deus tuus apprehendens
manum tuam dicensque tibi. Ne ti
meas ego adiuvi te. Noli timere ver
mis iacob qui mortui estis ex israel
Ego auxiliatus sum tui dicit dominus:
et redemptor tuus sanctus israel. E
go posui te quasi plaustrum tritu
rans novum: habens rostra serran
tia. Triturabis montes et comminu
es: et colles quasi pulverem pones
ventilabis eos et ventus tollet: et
turbo disperget eos et tu exultabis
in domino et in sancto israel letabe
ris. Egeni et pauperes querunt aquas
et non sunt: lingua eorum siti aruit
Ego dominus exaudiam eos deus
israel non derelinquam eos. Aperiam in
supinis collibus flumina: et in medio al' supremis
camporum fontes. Ponam desertum
in stagna aquarum et terram in
viam in rivos aquarum. Dabo in
solitudine cedrum: et spinam et mir
tum et lignum olive. Ponam in de
serto abietem ulmum et buxum simul
ut videant et sciant et recogitent et
intelligant pariter quia manus do

domini fecit hoc: et sanctus israel creavit
illud. Prope facite iudicium vestrum dicit
dominus: afferte si quid forte habetis
dicit rex iacob. Accedant et nuntient no
bis quecumque ventura sunt. Priora que
fuerunt nuntiate. et ponemus cor no
strum et sciemus novissima eorum et
que ventura sunt indicate nobis. An
nuntiate que ventura sunt in futurum
et sciemus quia dii estis vos. Bene
quoque aut male si potestis facite et loqua
mur et videamus simul. Ecce ex nichilo
estis vos: et opus vestrum ex eo quod non
est. Abhominatio est qui elegit vos.
Suscitavi ab aquilone et veniet ab
ortu solis vocabit nomen meum et
adducet magistratus quasi lutum
et velut plastes conculcans humum.
Quis annuntiavit ab exordio ut scia
mus et a principio ut dicamus iustus
es? Non est neque annuntians neque pre
dicens neque audiens sermones vestros.
Primus ad syon dicet ecce adsum et
ierusalem evangelistam dabo. et vidi et non
erat neque ex istis quisquam qui iniret con
silium: et interrogatus responderet ver
bum. Ecce omnes iniusti et vana opera
eorum: ventus et inane simulacra eorum.

XLII Ecce servus meus suscipiam xlij.
eum: electus meus complacuit
sibi in illo anima mea. Dedi spiritum
meum super eum: iudicium gentibus
proferet. Non clamabit neque accipiet per
sonam nec audietur foris vox eius:
Calamum quassatum non conteret
et linum fumigans non extinguet. In
veritate educet iudicium. Non erit
tristis neque turbulentus donec ponat
in terra iudicium et legem eius insu
le expectabunt. Hec dicit dominus deus
creans celos et extendens eos: firmans
terram et que germinantur ex ea: (al' germinant vel venit)
dans flatum populo qui est super eam
et spiritum calcantibus eam. Ego dominus
vocavi te in iustitia et apprehendi ma
num tuam et servavi te et dedi te in
fedus populi in lucem gentium ut
aperires oculos cecorum et educeres
de conclusione vinctum de domo car (al' terra)
ceris sedentes in tenebris. Ego dominus
hoc est nomen meum: gloriam meam
alteri non dabo: et laudem meam
sculptilibus. Que prima fuerunt ecce ve
nerunt: nova quoque ego annuntio

antequam oriantur audita nobis fa[ciam].
Cantate domino canticum nov[um]
laus eius ab extremis terre. Qui
descenditis in mare et plenitudo eius
insule et habitatores earum. Suble
vetur desertum et civitates eius. In
domibus habitabit cedar. laudate habita
tores petre: de vertice montium clama
bunt. Ponent domino gloriam: et lau
dem eius in insulis nuntiabunt. Do
minus sicut fortis egredietur: sicut vir pre
liator suscitabit zelum: vociferabit
et clamabit: super inimicos suos con
fortabitur. Tacui semper silui pa
tiens fui. sicut parturiens loquar: dissipabo
et absorbebo simul: desertos faciam
montes et colles: et omne gramen
eorum exsiccabo. et ponam flumina
in insulas: et stagna arefaciam. Et
ducam cecos in viam quam nesciunt
in semitis quas ignoraverunt am
bulare eos faciam. Ponam tenebras
coram eis in lucem: et prava in recta.
Hec verba feci eis et non dereliqui eos.
Conversi sunt retrorsum. Confundan
tur confusione qui confidunt in sculp
tili. Qui dicunt conflatili vos dii nostri.
Surdi audite et ceci intuemini ad vi
dendum. Quis cecus nisi servus meus
et surdus nisi ad quem nuntios me
os misi? Quis cecus: nisi qui venun
datus est. Quis cecus nisi servus do
mini? Quis vides multa: nonne cus
todies? Qui apertas habes aures non
ne audies? Et dominus voluit ut sancti
ficaret eum: et magnificaret legem
et extolleret. Ipse autem populus direp
tus et vastatus: laqueus iuvenum
omnes: et in domibus carcerum abscon
diti sunt. Facti sunt in rapinam nec
est qui eruat in direptionem et non est qui
dicat redde. Quis est in vobis qui au
diat hoc attendat et auscultet futura?
Quis dedit in direptionem iacob et
israel vastantibus? Nonne dominus
ipse cui peccavimus? Et noluerunt in
viis eius ambulare et non audierunt
legem eius. Et effudit super eum in
dignationem furoris sui et forte bel
lum. Et combussit eum in circuitu et
non cognovit: et succendit eum et non
intellexit. xliij.
Et nunc hec dicit dominus creans
te iacob: et formans te israel

Noli timere quia redemi te : et vocavi
te nomine tuo meus es tu. Cum tran
sieris per aquas tecum ero : et flumi
na non operient te. Cum ambulaveris
in igne non combureris et flamma
non ardebit in te : quia ego dominus de
us tuus sanctus israel salvator tuus
Dedi propitiationem tuam egyptum
ethiopiam et saba pro te. Ex quo hono
rabilis factus es in oculis meis : et
gloriosus ego dilexi te. Et dabo homines
pro te et populos pro anima tua. Noli
timere : quoniam tecum ego sum. Ab
oriente adducam semen tuum et ab
occidente congregabo te. Dicam aquilo
ni da : et austro noli prohibere. Affer fi
lios meos de longinquo et filias meas
ab extremis terre et omnem qui in
vocat nomen meum in gloriam me
am creavi eum formavi eum et feci
eum. Educ foras populum cecum et
oculos habentem : surdum et aures ei
sunt. Omnes gentes congregate sunt
simul et collecte tribus. Quis in vobis
adnuntiet istud et que prima sunt
audire nos faciat : Dent testes eorum
et iustificentur. et audiant et dicant
vere vos testes mei dicit dominus et
servus meus quem elegi : ut sciatis
et credatis michi et intelligatis quia
ego ipse sum. Ante me non est forma
tus deus : et post me non erit. Ego
sum ego sum dominus : et non est
absque me salvator. Ego adnuntiavi
et salvavi auditum feci et non fu
it in vobis alienus. vos testes mei
dicit dominus : et ego deus. Et ab ini
tio ego ipse : et non est qui de manu
mea eruat. Operabor et quis avertet
illud. Hec dicit dominus deus vester
sanctus israel. Propter vos emisi
in babilonem : et detraxi vectes univer
sos : et caldeos in navibus suis glo
riantes. Ego dominus sanctus vester
creans israel rex vester. Hec dicit dominus
qui dedit in mari viam : et in aquis
torrentibus semitam. qui eduxit qua
drigam et equum : agmen et robus
tum. Simul obdormierunt nec re
surgent contriti sunt quasi linum
extincti sunt. Ne memineritis prio
rum et antiqua ne intueamini. Ec
ce ego facio nova nunc orientur utique
cognoscetis ea. Ponam in deserto
viam : et in invio flumina. Glorifi
cabit me bestia agri dracones et struc
tiones : quia dedi in deserto aquas et
flumina in invio : ut darem potum
populo meo electo meo. Populum is
tum formavi michi : laudem meam
narrabit. Non me invocasti iacob
neque laborasti in me israel. Non obtu
listi michi arietem holocausti tui et
victimis tuis non glorificasti me.
Non te servire feci in oblatione : nec
laborem tibi prebui in thure. Non
emisti michi argento calamum : et
adipe victimarum tuarum non
inebriasti me. Verumptamen ser
vire me fecisti in peccatis tuis : pre
buisti michi laborem in iniquitatibus
tuis. Ego sum ego sum ipse qui de
leo iniquitates tuas propter me :
et peccatorum tuorum non recorda
bor. Reduc me in memoriam : et iu
dicemur simul. Narra si quid ha
bes : ut iustificeris. Pater tuus pri
mus peccavit : et interpretes tui pre
varicati sunt in me : et contaminavi
principes sanctos. Dedi ad internitio
nem iacob : et israel in blasphemiam.

XLIIII
Et nunc audi iacob · xliiii ·
serve meus et israel quem
elegi. Hec dicit dominus faciens et
formans te : ab utero auxiliator tuus.
Noli timere serve meus iacob : et
rectissime quem elegi. Effundam e
nim aquas super sitientem : et flu
enta super aridam. effundam spiritum
meum super semen tuum et benedic
tionem meam super stirpem tuam. et
germinabunt inter herbas quasi sa
lices iuxta preter fluentes aquas. Is
te dicet domini ego sum et ille vocabit
in nomine iacob. Et hic scribet ma
nu sua domino. et in nomine israel
assimilabitur. Hec dicit dominus
rex israel et redemptor eius dominus
exercituum. Ego primus et ego no
vissimus et absque me non est deus.
Quis similis mei : vocet et adnun
ciet et ordinem exponat michi. ex
quo constitui populum antiquum.
ventura et que futura sunt adnun
cient eis. Nolite timere neque contur
bemini. ex tunc audire te feci et ad
nunciavi : vos estis testes mei. Num
quid est deus absque me et formator

quem ego non noverim. plastes idoli
omnes nichil sunt: et amantissima
eorum non proderunt eis. Ipsi sunt tes
tes eorum quia non vident neque intel
ligunt ut confundantur. Quis forma
vit deum et sculptile conflavit ad
nichil utile. Ecce omnes participes eius
confundentur. fabri enim sunt: ex ho
minibus. Convenient omnes stabunt
et pavebunt et confundentur simul. Fa
ber ferrarius lima operatus est: in pru
nis et in malleis formavit illud. et
operatus est in brachio fortitudinis
sue. Esuriet et deficiet: non bibet aquam
et lassescet. Artifex lignarius extendit
normam. formavit illud in runcina
fecit illud in angularibus et in circino
tornavit illud et fecit imaginem vi
ri quasi speciosum hominem habi
tantem in domo. Succidit cedros: tulit
ilicem et quercum que steterat inter
ligna saltus. Plantavit pinum quam
pluvia nutrivit: et facta est hominibus
in focum. Sumpsit ex eis et calefactus
est et succendit et coxit panes. De reliquo
autem operatus est deum et adoravit
et fecit sculptile et curvatus est ante il
lud. Medium eius combussit igni et
de medio eius carnes comedit. Coxit
pulmentum et saturatus est et cale
factus est et dixit. Vah calefactus sum
vidi focum. Reliquum autem eius
deum fecit et sculptile sibi. Curvatur
ante illud et adorat illud et obsecrat
dicens libera me quia deus meus es
tu. Nescierunt neque intellexerunt: obli
ti enim sunt ne videant oculi eorum
et ne intelligant corde suo. Non recogi
tant in mente sua neque cognoscunt ne
sentiunt ut dicant. Medietatem eius
combussi igni et coxi super carbones
eius panes. Coxi carnes et comedi et
de reliquo eius idolum faciam ante
truncum ligni procidam. Pars eius
cinis est: cor insipiens adoravit illud
et non liberavit animam suam: neque
dicit forte mendacium est in dextera
mea. Memento horum iacob et israel
quoniam servus meus es tu israel
non oblivisceris mei. Delevi ut nubem
iniquitates tuas et quasi nebulam
peccata tua. Revertere ad me quoniam
redemi te. laudate celi quoniam misericordiam
fecit dominus iubilate extrema terre

Resonate montes laudationem [illegible]
et omne lignum eius: quoniam redemit do
minus iacob: et israel gloriabitur. H[ec]
dicit dominus redemptor tuus et [for]
mator tuus ex utero. Ego sum domin[us]
faciens omnia extendens celos solus
stabiliens terram et nullus mecum.
irrita faciens signa divinorum et ari
olos in furorem vertens: convertens sa
pientes retrorsum et scientiam eorum
stultam faciens. Suscitans verbum [ser]
vi sui: et consilium nunciorum [suorum]
complens. Qui dico iherusalem habitab[eris]
et civitatibus iuda edificabimini: et de
serta eius suscitabo. Qui dico profundo
desolare et flumina tua arefaciam.
Qui dico cyro pastor meus es: et omnem
voluntatem meam complebis. Qui
dico iherusalem edificaberis. et templo fun
daberis. xlv.

Hec dicit dominus christo meo cy[ro cu]
ius apprehendi dexteram ut
subiciam ante faciem eius gentes
dorsa regum vertam. Et aperiam co[ram e]
o ianuas: et porte non claudentur.
Ego ante te ibo: et gloriosos terre [hu]
miliabo. portas ereas conteram et
vectes ferreos confringam et dabo [tibi]
thesauros absconditos et archana se
cretorum. ut scias quia ego dominus
qui voco nomen tuum deus israel
propter hoc servum meum et israel
electum meum. Et vocavi te in no
mine tuo: adsimilavi te. et non co[gno]
novisti me. Ego dominus et non est
amplius extra me non est deus [ac]
cinxi te. et non cognovisti me: ut sc[iant]
hii qui ab ortu solis et qui ab occid[ente]
quoniam absque me non est deus. E
go dominus et non est alter, formans
lucem et creans tenebras faciens pa
cem et creans malum. Ego dominus
faciens omnia hec. Rorate celi desu[per]
et nubes pluant iustum aperiatur [ter]
ra et germinet salvatorem: et iu[stici]
a oriatur simul. Ego dominus cre[avi]
eum. Ve qui contradicit fictori [suo]
testa de samiis terre. Numquid dicit [lu]
tum figulo suo quid facis et opus tu[um]
absque manibus est. Ve qui dicit patri
quid generas: et mulieri quid partu[ris]
Hec dicit dominus sanctus israel
plastes eius. Ventura interrogate me
super filios meos et super opus ma[nuum]

nuum meorum mandate michi Ego feci
terram et hominem super eam creaui ego
Manus mee tetenderunt celos et omnes
militie eorum mandaui Ego suscitaui
eum ad iusticiam et omnes uias eius
dirigam. Ipse edificabit ciuitatem meam
et captiuitatem meam dimittet non
in precio neque in muneribus: dicit dominus
deus exercituum Hec dicit dominus La
bor egypti et negociatio ethiopie et sa
baim uiri sublimes ad te transibunt
et tui erunt post te ambulabunt: uinc
ti manicis pergent et te adorabunt: te
que deprecabuntur Tantum in te est deus
et non est absque te deus. uere tu es deus
absconditus: deus israel saluator. Con
fusi sunt et erubuerunt omnes simul
abierunt in confusionem fabricato
res errorum israel saluatus est in do
mino: salute eterna Non confundemini
et non erubescetis usque in seculum
seculi Quia hec dicit dominus creans
celos ipse deus: formans terram et fa
ciens eam ipse plastes eius. non in ua
num creauit eam: sed ut habitaretur for
mauit eam Ego dominus et non est
alius Non in abscondito locutus sum
in loco terre tenebroso Non dixi semi
ni iacob: frustra querite me Ego do
minus loquens iusticiam adnuncia
ns recta Congregamini et uenite
et accedite simul qui saluati estis ex
gentibus Nescierunt qui leuant lignum
sculpture sue: et rogant deum non
saluantem. Adnunciate et uenite et
consiliamini simul. Quis auditum
fecit hoc ab initio? Ex tunc predixi
illud. Numquid non ego dominus
et non est ultra deus absque me. Deus
iustus et saluans non est preter me
Conuertimini ad me et salui eritis om
nes fines terre: quia ego deus et non
est alius: in memet ipso iuraui Egre
dietur de ore meo iusticie uerbum et
non reuertetur: quia michi curuabitur
omne genu et iurabit omnis lingua
Ergo in domino dicens: Mee sunt
iusticie et imperium ad eum ueniet
et confundentur omnes qui repug
nant ei In domino iustificabitur et
laudabitur omne semen israel. xlvi.
Confractus est bel contritus est
nabo: facta sunt simulacra eo
rum bestiis et iumentis Onera uestra g
ui pondere usque ad lassitudinem conta
buerunt et contrita sunt simul non
potuerunt saluare portantem et anima
eorum in captiuitatem ibit Audite
me domus iacob et omne residuum
domus israel qui portamini a meo u
tero qui gestamini a mea uulua
usque ad senectam ego ipse et usque ad
canos ego portabo ego feci et ego feram
et ego portabo et saluabo Cui adsimi
lastis me adequastis: et comparastis
me et fecistis similem? Qui confertis
aurum de sacculo et argentum state
ra ponderatis: conducentes aurificem
ut faciat deum et procidunt et a
dorant portant illum in humeris ges
tantes et ponentes in loco suo et stabit
ac de loco suo non mouebitur sed et cla mi
mauerint ad eum non audiet de tri
bulatione non saluabit eos Memen
tote istud et fundamini: redite preua
ricatores ad cor Recordamini prioris
seculi quoniam ego sum deus et non
est ultra deus nec est similis mei:
adnuntians ab exordio nouissimum
et ab initio que necdum facta sunt
dicens. Consilium meum stabit et
omnis uoluntas mea fiet Vocans
ab oriente auem et de terra longinqua
uirum uoluntatis mee Et locutus
sum et adducam illud: creaui et fa
ciam illud Audite me duro corde qui
longe estis a iusticia Prope feci iustici
am meam non elongabitur et salus
mea non morabitur Dabo in syon Al' ierlm
salutem et in israel gloriam meam. xlvii.

XLVII

Descende sede in puluere uirgo
filia babylonis: sede in terra
Non est solium filie caldeorum quia
ultra non uocaberis mollis et tene
ra Tolle molam et mole farinam de
nuda turpitudinem tuam: discooperi
humerum reuela crura transi flumi
na Reuelabitur ignominia tua: et
uidebitur opprobrium tuum ultionem
capiam et non resistet michi homo
redemptor noster dominus exercituum
nomen illius sanctus israel Sede tace et in
tra in tenebras filia chaldeorum quia
non uocaberis ultra domina regno
rum Iratus sum super populum me
um contaminaui hereditatem me
am et dedi eos in manu tua Non
posuisti eis misericordias: super senem ad g

uasti iugum tuum ualde. et dixisti In sempiternum ero domina Non posuisti hec super cor tuum neque recordata es nouissimi tui. Et nunc audi hec delicata et habitans confidenter: que dicis in corde tuo. Ego sum et non est preter me amplius Non sedebo uidua: et ignorabo sterilitatem uenient tibi duo hec subito in die una sterilitas et uiduitas uniuersa uenerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum uehementem Et fiduciam habuisti in malicia tua: et dixisti Non est qui uideat me Sapientia tua et scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo Ego sum et non est preter me altera ueniet super te malum: et nescies ortum eius. Et irruet super te calamitas quam non poteris expiare: ueniet super te repente miseria quam nescies Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua si forte quid prosit tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum Stent et saluent te augures celi qui contemplabantur sidera et supputabant menses: ut ex eis adnuntiarent uentura tibi Ecce facti sunt sicut stipula: ignis combussit eos Non liberabunt animam suam de manu flamme non sunt prune quibus calefiant: nec focus ut sedeant ad eum Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraueras Negociatores tui ab adolescentia tua unusquisque in uia sua errauerunt: non est qui saluet te. xlviii.

al' alius

Al' maleficiorum

XLVIII

Audite hoc domus iacob qui uocamini nomine israel et de aquis iuda existis Qui iuratis in nomine domini et dei israel recordamini: non in ueritate neque in iustitia De ciuitate enim sancta uocati sunt et super deum israel constabiliti sunt dominus exercituum nomen eius Priora ex tunc adnuntiaui et ex ore meo exierunt et audita feci ea: repente operatus sum et uenerunt Sciui enim quia durus es tu et neruus ferreus ceruix tua et frons tua erea. Predixi tibi ex tunc antequam uenirent indicaui tibi ne forte diceres idola mea fecerunt hec

al' de

et sculptilia mea et conflatilia
mandauerunt ista que audisti
omnia uos autem non adn
Audita feci tibi noua ex tunc
seruata que nescis Nunc creata
et non ex tunc et ante diem et
audisti ea. ne forte dicas ecce ego
ea. neque audisti neque cognouisti
tunc aperta est auris tua Scio
quia preuaricans preuaricaberis
transgressorem de uentre uo
Propter nomen meum longe
furorem meum et laude mea
nabo te ne intereas Ecce excoxi
non quasi argentum elegi te
camino paupertatis propter me
ut non blasphemer et gloriam
alteri non dabo Audi me iacob
quem ego uoco Ego ipse ego primus
ego nouissimus Manus quoque
fundauit terram et dextera mea
sa est celos Ego uocabo eos et
simul: congregamini omnes
audite Quis de eis adnuntiauit
Dominus dilexit eum faciet
tem suam in babilone et brachium
suum in caldeis. Ego ego locutus
et uocaui eum: adduxi eum et
est uia eius Accedite ad me et
hoc Non a principio in abscondito
locutus sum Ex tempore antequam
ret ibi eram: et nunc dominus
misit me et spiritus eius Hec
minus deus: redemptor tuus
israel Ego dominus deus tuus
te utilia: gubernans te in uia
bulas utinam attendisses man
mea: facta fuisset sicut flumen
tua: et iustitia tua sicut gurg
ris et fuisset quasi arena semen
et stirps uteri tui ut lapilli
interisset et non fuisset attritum
men eius a facie mea Egredimini
babilone fugite a chaldeis: in uo
exultationis adnuntiate Audit
te hoc: et efferte illud usque ad
terre et dicite Redemit dominus
uum suum iacob Non sitierunt
deserto cum educeret eos: et aquam
petra produxit eis et scidit petram
fluxerunt aque Non est pax impiis
dicit dominus. xlix.
Audite insule: et attendite
li de longe dominus ab utero

me: De uentre matris mee recordatus est
nominis mei. Et posuit os meum quasi
gladium acutum: in umbra manus
sue protexit me et posuit me sicut sagit
tam electam. In pharetra sua abscon
dit me et dixit michi. Seruus meus es
in israel quia in te gloriabor. Et ego dixi
In uacuum laboraui sine causa et uane
fortitudinem meam consumpsi. Ergo
iudicium meum cum domino: et opus
meum cum deo meo. Et nunc hec dicit
dominus formans me ex utero seruum
sibi: ut reducam iacob ad eum et
israel non congregabitur et glorifi
catus sum in oculis domini et deus
meus factus est fortitudo mea et dix
it Parum est ut sis michi seruus
ad suscitandas tribus iacob et feces
israel conuertendas. Dedi te in lucem
gentium ut sis salus mea usque ad
extremum terre. Hec dicit dominus
~~deus israel~~ redemptor israel sanctus
eius ad contemptibilem animam
abhominatam gentem ad seruum
dominorum. Reges uidebunt et con
surgent principes et adorabunt propter
dominum quia fidelis est: et sanctum
israel qui elegit te. Hec dicit dominus
In tempore placito exaudiui te et in
die salutis auxiliatus sum tui. Et
seruaui te et dedi te in fedus populi
ut suscitares terram et possideres
hereditates dissipatas: ut diceres
his qui uincti sunt exite et his qui
in tenebris reuelamini. Super uias
pascentur et in omnibus planis pas
cua eorum. Non esurient neque siti
ent et non percutiet eos estus et sol
quia miserator eorum reget eos et
ad fontes aquarum portabit eos.
Et ponam omnes montes meos in
uiam et semite mee exaltabuntur.
Ecce isti de longe uenient et ecce illi
ab aquilone et mari: et isti de terra
australi. Laudate celi et exulta terra
iubilate montes laudem: quia con
solatus est dominus populum suum
et pauperum suorum miserebitur.
Et dixit syon dereliquit me dominus
et dominus oblitus est mei. Num
quid obliuisci potest mulier infan
tem suum ut non misereatur filio
uteri sui: et si illa oblita fuerit: ego
tamen non obliuiscar tui. Ecce in

manibus meis descripsi te: muri tui co
ram oculis meis semper. Uenerunt
structores tui destruentes te et dissipan
tes a te exibunt. Leua in circuitu oculos
tuos et uide omnes isti congregati sunt
uenerunt tibi. Uiuo ego dicit dominus
quia omnibus his uelut ornamento ue
stieris: et circumdabis tibi eos quasi
sponsa. quia deserta tua et solitudines
tue et terra ruine tue nunc angusti
erunt pre habitatoribus et longe fuga
buntur qui absorbebant te. Adhuc di
cent in auribus tuis: sterilitatis tue: filii
Angustus michi est locus: fac spatium
michi ut habitem. et dices in corde tuo
Quis genuit michi istos. Ego sterilis
et non pariens transmigrata et cap
tiua: et istos quis enutriuit. Ego des
tituta et desolata et isti ubi erant
Hec dicit dominus deus. Ecce leuo al' leuabo
ad gentes manum meam et ad po
pulos exaltabo signum meum. Et
afferent filios tuos in ulnis et fili
as tuas super humeros portabunt.
Et erunt reges nutricii tui et regine
nutrices tue. Uultu in terram demis
so adorabunt te et puluerem pedum
tuorum lingent. Et scies quia ego
dominus super quo non confunden
tur qui expectant eum. Numquid
tolletur a forti preda: aut quod
captum fuerit a robusto saluum esse
poterit. Quia hec dicit dominus. Et
quidem et captiuitas a forti tolle
tur et quod ablatum fuerit a robus
to saluabitur. Eos uero qui iudica
uerunt te ego iudicabo et filios tuos
ego saluabo. Et cibabo hostes tuos
carnibus suis et quasi musto sangui
ne suo inebriabuntur. Et sciet omnis
caro quia ego dominus saluans
te et redemptor tuus fortis iacob. L. L
Hec dicit dominus. Quis est
hic liber repudii matris uestre
quo dimisi eam: aut quis est cre
ditor meus cui uendidi uos. Ecce
in iniquitatibus uestris uenditi estis: et
in sceleribus uestris dimisi matrem
uestram quia ueni et non erat uir
uocaui et non erat qui audiret.
Numquid abbreuiata et paruula
facta est manus mea ut non possit
redimere aut non est in me uirtus
ad liberandum. Ecce in increpatione

ne mea desertum faciam mare ponam
flumina in siccum: computrescent
pisces sine aqua et morientur in siti
Induam celos tenebris: et saccum po
nam operimentum eorum Dominus
dedit michi linguam eruditam ut sci
am sustentare eum qui lapsus est ver
bo erigit mane: mane erigit michi au
rem: ut audiam quasi magistrum
Dominus deus aperuit michi aurem
ego autem non contradico: retrorsum
non abii Corpus meum dedi percutien
tibus: et genas meas vellentibus faciem
meam non averti ab increpantibus et con
spuentibus ^in me Dominus deus auxiliator
meus: ideo non sum confusus Ideo
posui faciem meam ut petram duris
simam et scio quoniam non confun
dar Iuxta est qui iustificat me quis
contradicet michi? stemus simul.
Quis est adversarius meus? accedat
ad me. Ecce dominus deus auxiliator
meus quis est ergo qui condempnet me
Ecce omnes quasi vestimentum con
terentur: tinea comedet eos Quis ex
vobis timens deum audiens vocem
servi sui? Quis ambulavit in tene
bris: et non est lumen ei? Speret in
nomine domini: et innitatur super
deum suum Ecce omnes vos accen
dentes ignem et accincti flammis ^ambulate in lumine ignis vestri et in flammis
quas succendistis ^vobis De manu mea
factum est hoc vobis: in doloribus dor
mietis. ·L·

LI

Audite me qui sequimini quod
iustum est et queritis dominum At
tendite ad petram unde excisi estis
et ad cavernam laci de qua precisi estis
Attendite ad abraham patrem vestrum
et ad saram que peperit vos: quia v
num vocavi eum et benedixi ei. et
multiplicavi eum. Consolabitur
ergo dominus syon et consolabitur o
nes ruinas eius Et ponet desertum
eius quasi delitias et solitudinem
eius quasi ortum domini. Gaudium
et leticia invenietur in ea: gratiarum
actio et vox laudis Attendite ad me
populus meus et tribus mea me au
dite quia lex a me exiet et iudicium
meum in lucem populorum requies
cet. Prope est iustus meus egressus est
salvator meus et brachia mea populos
iudicabunt Me insule expectabunt:

brachium meum sustinebunt Leva[te in]
celum oculos vestros et videte sub ter[ra de]
orsum Quia celi sicut fumus liquesc[ent et]
terra sicut vestimentum atteretur [et habi]
tatores eius sicut hec interibunt S[alus]
autem mea in sempiternum erit: [et iustici]
a mea non deficiet Audite me qui [scitis]
iustum populus lex mea in corde [eorum]
Nolite timere obprobrium homin[um et]
blasphemias eorum ne metuatis: [sicut]
enim vestimentum sic comedet eo[s ver]
mis et sicut lanam sic devorabit eo[s ti]
nea. Salus autem mea in sempitern[um]
et iusticia mea in generatione [gene]
rationum ·lij·
Consurge consurge: indu[ere forti]
tudinem brachium domini. Consur[ge si]
cut in diebus antiquis: in generatio[nibus]
seculorum. Numquid non tu perc[ussisti su]
perbum: vulnerasti draconem. [Numquid]
non tu siccasti mare aquam ab[yssi ve]
hementis qui posuisti profundu[m ma]
ris viam ut transirent liberati [et]
qui redempti sunt a domino re[vertentur]
et venient in syon laudantes et [leticia]
sempiterna super capita eorum [gaudi]
um et leticiam tenebunt. fug[iet dolor]
et gemitus ego ego ipse consola[bor vos]
Quis tu ut timeas ab homin[e mor]
tali et a filio hominis qui quasi [fenum]
ita arescet: et oblitus es domini [fac]
tori tui qui tetendit celos et funda[vit]
et formidasti iugiter tota die a f[acie fu]
roris eius qui te tribulabat et [pa]
rat ad perdendum: Ubi nunc est [furor tri]
bulantis? Cito veniet gradiens a[d aperi]
endum et non interficiet usque [ad inter]
nicionem: neque deficiet panis eius [Ego]
autem sum dominus deus tuus [qui con]
turbo mare et intumescunt f[luctus eius]
dominus exercituum nomen [meum]
Posui verba mea in ore tuo: et [in um]
bra manus mee protexi te ut p[lantes]
celos et fundes terram et dica[s ad Sy]
on populus meus es tu. Elevar[e eleva]
re consurge iherusalem que bibisti [de ma]
nu domini calicem ire eius. [Usque ad]
profundum calicis soporis bib[isti]
et potasti usque ad feces. Non est [qui]
sustentet eam ex omnibus filiis [quos]
genuit et non est qui te apprehe[ndat]
manum eius ex omnibus filiis [quos]
enutriit Duo sunt que occurrerunt
tibi quis contristabitur super

tas et contritio et fames et gladius quis
consolabitur te. Filii tui proiecti sunt
dormierunt in capite omnium viarum
sicut orix illaqueatus pleni indignatione
domini increpatione dei tui. Ideo audi hec
paupercula: et ebria non a vino. Hec dicit
dominator tuus dominus. et deus tuus qui
pugnabit pro populo suo Ecce tuli de manu
tua calicem soporis: fundum calicis
indignationis mee. Non adicies ut bibas
illum ultra et ponam illum in manu
eorum qui te humiliaverunt: et dixerunt
anime tue. Incurvare: ut transeamus et
posuisti ut terram corpus tuum et quasi vi
am transeuntibus. Consurge consurge. in
duere fortitudine tua syon: induere vesti
mentis glorie tue ierusalem civitas sancti quia
non adiciet ultra ut pertranseat per te in
circumcisus et immundus. Excutere de
pulvere consurge sede ierusalem solve vin
cula colli tui captiva filia syon quia hec
dicit dominus. Gratis venundati estis et si
ne argento redimemini quia hec dicit do
minus deus. In egyptum descendit populus
meus in principio ut colonus esset ibi: et
assur absque ulla causa calumpniatus
est eum. Et nunc quid michi est hic dicit
dominus: quoniam ablatus est gratis
populus meus Dominatores eius inique
agunt dicit dominus: et iugiter tota die
nomen meum blasphematur. Propter
hoc sciet populus meus nomen meum
in die illa: quia ego ipse qui loquebar ecce
adsum Quam pulchri super montes
pedes annunciantis et predicantis salutem
dicentis syon regnabit deus tuus Vox spe
culatorum tuorum levaverunt vocem
simul laudabunt quia oculo ad o
culum videbunt cum converterit dominus
syon Gaudete et laudate simul deserta ie
rusalem: quia consolatus est dominus
populum suum: redemit ierusalem Paravit
dominus brachium sanctum suum in oculis
omnium gentium: et videbunt omnes
fines terre salutare dei nostri Recedite recedite
exite inde: pollutum nolite tangere Exite
de medio eius: mundamini qui fertis
vasa domini quoniam non in tumultu
exibitis neque in fuga properabitis Pre
cedet enim vos dominus et congregabit
vos deus israel Ecce intelliget servus
meus et exaltabitur et elevabitur: et su
blimis erit valde Sicut obstupuerunt su
per te multi sic in gloriosus erit inter viros

aspectus eius et forma eius inter filios hominum
Iste asperget gentes multas: super ipsum conti
nebunt reges os suum: quia quibus non
est narratum de eo viderunt: et qui non au
dierunt contemplati sunt · liij · LIII
Quis credidit auditui nostro: et brachi
um domini cui revelatum est et ascen
det sicut virgultum coram eo: et sicut radix
de terra sitienti Non est species ei neque decor: et
vidimus eum et non erat aspectus et deside
ravimus eum despectum et novissimum
virorum: virum dolorum et scientem in
firmitatem: et quasi absconditus vultus
eius et despectus: unde nec reputavimus
eum Vere languores nostros ipse tulit et dolo
res nostros ipse ~~tulit~~ portavit et nos putavi
mus eum quasi leprosum et percussum a de
o et humiliatum Ipse autem vulneratus
est propter iniquitates nostras attritus est propter
scelera nostra Disciplina pacis nostre super eum
et livore eius sanati sumus Omnes nos
quasi oves erravimus: unusquisque in vi
am suam declinavit: et dominus posuit
in eo iniquitatem omnium nostrum Oblatus
est quia ipse voluit: et non aperuit os su
um Sicut ovis ad occisionem ducetur
et quasi agnus coram tondente obmutes
cet et non aperiet os suum. De angustia et — al' aperuit
de iudicio sublatus est generationem eius
quis enarrabit? Quia abscisus est de terra
viventium. Propter scelus populi mei
percussi eum. et dabit impios pro sepul
tura et divites pro morte sua: eo quod ini
quitatem non fecerit. neque dolus fuerit in
ore eius: et dominus voluit conterere eum
in infirmitate Si posuerit pro peccato a
nimam suam videbit semen longevum
et voluntas domini in manu eius diri
getur Pro eo quod laboravit anima eius
videbit et saturabitur In scientia sua
iustificabit ipse iustus servus meus mul
tos et iniquitates eorum ipse portabit Ideo
dispertiam ei plurimos et fortium
dividet spolia pro eo quod tradidit in mor
tem animam suam: et cum sceleratis re
putatus est et ipse peccatum multorum
tulit et pro transgressoribus rogavit · liiij · LIIII
Lauda sterilis que non paris:
decanta laudem et hymnum que non — al' hymnu vl' hinni
pariebas: quoniam multi filii deserte ma
gis quam eius que habet virum dicit — al' habebat
dominus Dilata locum tentorii tui et
pelles tabernaculorum tuorum extende
ne parcas longos fac funiculos tuos. et

clavos tuos consolida. ad dexteram enim
et levam penetrabis et semen tuum
gentes hereditabit et civitates desertas
inhabitabit. Noli timere, quia non con
funderis neque erubesces. Non enim te pu
debit quia confusionis adolescentie tue
oblivisceris et obprobrii viduitatis tue
non recordaberis amplius: quia domina
bitur tui qui fecit te dominus exercituum
nomen eius. et redemptor tuus sanctus isrl'
Deus omnis terre vocabitur. Quia ut
mulierem derelictam et merentem spiritu
vocavit te dominus: et uxorem ab adoles
centia abiectam. Dixit deus tuus ad punc
tum in modico dereliqui te: et in miseratio
nibus magnis congregabo te. In mo
mento indignationis abscondi faciem
meam parumper a te et in misericordia sempiter
na misertus sum tui dixit redemptor
tuus dominus. Sicut in diebus noe istud
michi est cui iuravi ne inducerem aquas
diluvii — ultra super terram sic iuravi ut non
irascar tibi et non increpem te. Montes
enim commovebuntur et colles contre
miscent. Misericordia autem mea non recedet a te
et fedus pacis mee non movebitur dixit
miserator tuus dominus. Paupercula tem
pestate convulsa absque ulla consolatio
ne. Ecce ego sternam per ordinem lapides
tuos et fundabo te in saphiris. Et ponam
iaspidem propugnacula tua: et portas
tuas in lapides sculptos et omnes ter
minos tuos in lapides desiderabiles.
universos filios tuos doctos a domino
et multitudinem pacis filiis tuis. et
in iustitia fundaberis. Recede procul a
calumpnia quia non timebis et a pa
vore quia non appropinquabit tibi.
Ecce accola veniet qui non erat mecum
advena quondam ~~[illegible]~~ tuus adiun
getur tibi. Ecce ego creavi fabrum suf
flantem in igne prunas et proferentem
vas in opus suum et ego creavi interfec
torem ad disperdendum. Omne vas quod
fictum est contra te non dirigetur: et
omnem linguam resistentem tibi in
LV iudicio iudicabis. · lv.
Est hereditas servorum domini:
et iustitia eorum apud me dicit dominus:
Al' h. c. lv. Omnes Omnes sitientes venite ad aquas et
qui non habetis argentum properate
emite et comedite. Venite emite absque ar
gento et absque ulla commutatione vinum et
lac. Quare appenditis argentum non i

panibus: et laborem vestrum non in sa
te. Audite audientes me et comedi
num: et delectabitur in crassitudine
vestra. Inclinate aurem vestram et
me: audite et vivet anima vestra
vobiscum pactum sempiternum
david fideles. Ecce testem populis de
ducem ac preceptorem gentibus. Ecce
quam nesciebas vocabis et gentes
cognoverunt te ad te current p
minum deum tuum et sanctum is
rificavit te. Querite dominum
veniri potest: invocate eum d
est. Derelinquat impius viam
et vir iniquus cogitationes su
vertatur ad dominum et mis
eius Et ad deum nostrum quon
tus est ad ignoscendum. Non
gitationes mee cogitationes v
vie mee vie vestre dicit domin
sicut exaltantur celi a terra. sic
exaltate sunt vie mee a viis vestris et cog
nes mee a cogitationibus vestris. Et
do descendit imber et nix de celo
ultra non revertitur sed inebria
et infundit eam et germinare
et dat semen serenti et panem co
sic erit verbum meum quod egre
de ore meo. Non revertetur ad m
vacuum: sed faciet quecumque vo
perabitur in his ad que misi il
in leticia egrediemini et in pa
cemini. Montes et colles canta
ram vobis laudem et omnia l
gionis plaudent manu. Pro
ascendet abies et pro urtica cre
Et erit dominus nominatus i
eternum quod non auferetur.
Hec dicit dominus custodi
dicium et facite iustitiam
iuxta est salus mea ut veniat
tia mea ut reveletur. Beatus v
facit hoc et filius hominis qui a
det istud: custodiens sabbatum
at illud: custodiens manus suas
ciat omne malum et non dicat
vene qui adheret domino dice
ratione dividet me dominus a
suo et non dicat eunuchus ecc
num aridum. Quia hec dicit d
eunuchis. Qui custodierint
mea et elegerint que volui et
rint fedus meum, dabo eis in dom
in muris meis locum et nome

a filiis et filiabus. Nomen sempiternum
dabo eis quod non peribit. Et filios advene
qui adherent domino ut colant eum et
diligant nomen eius ut sint ei in servos
omnem custodientem sabbatum ne
polluat illud et tenentem fedus meum
adducam eos in montem sanctum me
um. et letificabo eos in domo orationis
mee. Holocausta eorum et victime com
placebunt michi super altari meo: quia
domus mea domus orationis vocabitur
cunctis populis: Ait dominus deus/ qui
congregat dispersos israel. Adhuc con
gregabo ad eum omnes congregatos
eius. Omnes bestie agri venite ad de
vorandum: universe bestie saltus. Specula
tores eius ceci omnes nescierunt univer
si canes muti non valentes latrare: vi
dentes vana dormientes et amantes
somnia. et canes impudentissimi nescie
runt saturitatem. Ipsi pastores igno
raverunt intelligentiam. omnes in vi
am suam declinaverunt unusquisque
ad avaritiam suam a summo usque ad
novissimum. Venite sumamus vinum
et impleamur ebrietate: et erit sicut ho
die sic et cras et multo amplius. ·lvii·
Iustus perit et nemo est qui recogitet in cor
de suo: et viri misericordie colliguntur: quia non
est qui intelligat. A facie enim malicie
collectus est iustus. Veniat pax et requies
cat in cubili suo qui ambulavit in direc
tione sua. Vos autem accedite filii au
guratricis: semen adulteri et fornicarie.
Super quem lusistis: super quem dilatas
tis os et eiecistis linguam: Numquid non
vos filii scelesti: semen mendax qui con
solamini in diis subter omne lignum
frondosum: immolantes parvulos in tor
rentibus subter eminentes petras. In
partibus torrentis pars tua. hec est sors tua
et ipsis effudisti libamen: obtulisti sacri
ficium. Numquid super his non indigna
bor. Super montem excelsum et sublimem
posuisti cubile tuum: et illuc ascendisti
ut immolares hostias. Et post hostium
et retro postem posuisti memoriale tuum
quia iuxta me discooperuisti et suscepisti
adulterum. dilatasti cubile tuum et pe
pigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum
manu aperta: et ornasti te regio unguen
to et multiplicasti pigmenta tua. Mi
sisti legatos tuos procul et humiliata
es usque ad inferos. In multitudine vie
tue laborasti: non dixisti quiescam. Vitam al' viam
manus tue invenisti propterea non rogas
ti. Pro quo sollicita timuisti quia mentita es no
et mei non es recordata: neque cogitasti in
corde tuo quia ego tacens et quasi non videns
et mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiam
tuam: et opera tua non proderunt tibi. Cum
clamaveris liberent te congregati tui et om
nes eos auferet ventus tollet aura. Qui autem
fiduciam habet mei hereditabit terram: et posside
bit montem sanctum meum. Et dicam: Viam al' monte
facite: prebete iter declinate de semita: auferte
offendicula de via populi mei. Quia hec dicit
dominus excelsus et sublimis habitans
eternitatem et sanctum nomen eius: in
excelso et in sancto habitans et cum contrito et
humili spiritu ut vivificet spiritum humilium et
vivificet cor contritorum. Non enim in sem
piternum litigabo neque usque in finem irascar
quia spiritus a facie mea egredietur:
et flatus ego faciam. Propter iniquitatem
avaritie eius iratus sum et percussi eum
abscondi et indignatus sum: et ambula al' et abiit vagus
vit merens in via cordis sui. Vias eius
vidi et dimisi eum: et reduxi eum. Et red
didi consolationes ipsi et lugentibus eius.
Creavi fructum labiorum. Pacem pacem
ei qui longe est et qui prope dixit dominus
et sanavi eum. Impii autem quasi ma
re fervens quod quiescere non potest et
redundant fluctus eius in conculcationem
et lutum. Non est pax dixit deus meus im
piis. ·lviii·
Clama ne cesses quasi tuba exalta LVIII
vocem tuam: et annuntia populo meo
scelera eorum: et domui iacob peccata eo
rum. Me etenim de die in diem querunt
et scire vias meas volunt quasi gens
que iustitiam fecerit: et que iudicium
dei sui non dereliquerit. Rogant me iu
dicia iustitie: et appropinquare deo volunt.
Quare ieiunavimus et non aspexisti
humiliavimus animas nostras et nescis
ti. Ecce in die ieiunii vestri invenitur volun
tas vestra et omnes debitores vestros repetitis.
Ecce ad lites et contentiones ieiunatis:
et percutitis pugno impie. Nolite ieiu
nare sicut usque ad hanc diem: ut audiatur
in excelso clamor vester. Numquid tale est ie
iunium quod elegi: per diem affligere
hominem animam suam. Numquid
contorquere quasi circulum caput suum
et saccum et cinerem sternere. Numquid
istud vocabis ieiunium et diem accep al' vocavi

tabilem domino? Nonne hoc est magis ieiu
nium quod elegi? Dissolue colligationes impi
etatis solue fasciculos deprimentes Dimitte
eos qui confracti sunt liberos et omne o
nus dirumpe. frange esurienti panem tuum
et egenos uagosque induc in domum tuam
Cum uideris nudum operi eum: et carnem tu
am ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane
lumen tuum: et sanitas tua citius orietur.
Et anteibit faciem tuam iustitia tua: et glo
ria domini colliget te. Tunc inuocabis: et do
minus exaudiet. Clamabis: et dicet. Ecce ad
sum. Si abstuleris de medio tui catenam
et desieris digitum extendere et loqui quod
non prodest. Cum effuderis esurienti animam
tuam et animam afflictam repleueris: o
rietur in tenebris lux tua et tenebre tue erunt
meridies. Et requiem tibi dabit dominus
deus semper et implebit splendoribus animam
tuam. et ossa tua liberabit et eris quasi hor
tus irriguus: et sicut fons aquarum cuius
non deficient aque Et edificabuntur in te
deserta seculorum: fundamenta generatio
nis et generationis suscitabis Et uocabis
edificator sepium: conuertens semitas in
quietem. Si auerteris a sabbato pedem tu
um facere uoluntatem tuam in die sancto
meo: et uocaueris sabbatum delicatum et
sanctum domini gloriosum: et glorificaueris
eum dum non facis uias tuas. et non in
ueniatur uoluntas tua ut loquaris sermo
nem: tunc delectaberis super domino et sus
tollam te super altitudines terre: et ciba
bo te hereditate iacob patris tui Os enim
LIX domini locutum est. lix.
Ecce non est abbreuiata manus do
mini ut saluare nequeat: neque adgrauata
est auris eius ut non exaudiat: sed iniqui
tates uestre diuiserunt inter uos et deum
uestrum et peccata uestra absconderunt faciem
eius a uobis ne exaudiret. Manus enim
uestre pollute sunt sanguine et digiti uestri ini
quitate. labia uestra locuta sunt mendacium
et lingua uestra iniquitatem fatur. Non est
qui inuocet iustitiam neque est qui iudicet
uere sed confidunt in nichilo et loquuntur
uanitates Conceperunt laborem: et pepererunt
iniquitatem Oua aspidum ruperunt: et
telas aranee texuerunt. Qui comederit de
ouis eorum morietur: et quod confotum
est erumpet in regulum. Tele eorum non
erunt in uestimentum: neque operientur
operibus suis Opera eorum opera inutilia et
opus iniquitatis in manibus eorum Pe

quia misericors sum dominus deus tuus

des eorum ad malum currunt…
ut effundant sanguinem innocentem…
gitationes eorum cogitationes…
uastitas et contritio in uiis eorum…
pacis nescierunt: et non est iudicium…
sibus eorum. Semite eorum in…
eis. Omnis qui calcat in eis…
Propter hoc elongatum est iudicium…
et non apprehendet nos iustitia…
lucem et ecce tenebre: splendorem…
bris ambulauimus. Palpauimus…
cecum parietem et quasi absque oculis…
uimus Impegimus in meridie…
nebris caliginosis quasi mortui…
quasi ursi omnes et quasi col…
ditantes gememus expectauimus…
cium et non est: salutem et elon…
est a nobis. Multiplicate sunt…
tates nostre coram te et peccata…
derunt nobis: quia scelera nostra…
iniquitates nostras cognouimus…
et mentiri contra dominum Et…
mus ne iremus post tergum dei…
queremur calumpniam et trans…
Concepimus Et locuti sumus de…
mendacii Et conuersum est retrorsum…
dicium et iustitia longe stetit quia…
in platea ueritas: et equitas non…
ingredi Et facta est ueritas in ob…
et qui recessit a malo prede patuit…
Dominus et malum apparuit in…
eius: quia non est iudicium. Et…
quod non est uir et aporiatus est…
est qui occurrat et saluauit sibi…
suum et iustitia eius ipsa confirmauit…
Indutus est iustitia ut lorica…
lutis in capite eius Indutus est…
tis ultionis: et opertus est quasi…
li: sicut ad uindictam quasi ad…
tionem indignationis hostibus…
uicissitudinem inimicis suis…
cem reddet. et timebunt qui ab occidente…
men domini et qui ab ortu solis…
eius cum uenerit quasi fluuius…
quem spiritus domini cogit et uenerit…
redemptor et eis qui redeunt…
tate iacob dicit dominus. Hoc…
cum eis dicit dominus. Spiritus meus…
est in te. et uerba mea que posui…
non recedent de ore tuo neque de ore…
tui dicit dominus. a modo et usque…
in sempiternum. lx.
Surge illuminare ierusalem…
uenit lumen tuum: et gloria…

te orta est. Quia ecce tenebre operient terram
et caligo populos. Super te autem orietur
dominus: et gloria eius in te videbitur. Et
ambulabunt gentes in lumine tuo et reges
in splendore ortus tui. Leva in circuitu ocu
los tuos et vide: omnes isti congregati sunt
venerunt tibi: filii tui de longe venient: et
filie tue de latere surgent. Tunc videbis et af
late fflues. et mirabitur et dilatabitur cor tuum
quando conversa fuerit ad te multitudo ma
ris: fortitudo gentium venerit tibi. Inun
datio camelorum operiet te: dromedarii
madian et epha. Omnes de saba venient au
rum et thus deferentes: et laudem domino
annuntiantes. Omne pecus cedar congre
rega gabitur tibi: arietes nabaioth ministra
bunt tibi. Offerentur super placabili altari
meo et domum maiestatis mee glorificabo
Qui sunt isti qui ut nubes volant. et quasi
columbe ad fenestras suas: Me enim in
sule expectant et naves maris in principio
ut adducam filios tuos de longe argentum
eorum et aurum eorum cum eis: nomini
domini dei tui et sancto israel: quia glorificabit
te. Et edificabunt filii peregrinorum muros
tuos: et reges eorum ministrabunt tibi.
In indignatione enim mea percussi te: et
in reconciliatione mea misertus sum
tui. Et aperientur porte tue iugiter die ac
nocte non claudentur: ut afferatur ad te
fortitudo gentium et reges earum addu
cantur. Gens enim et regnum quod non ser
vierit tibi peribit et gentes solitudine vas
tabuntur. Gloria libani ad te veniet. abies
et buxus et pinus simul ad ornandum
locum sanctificationis mee: et locum pedum
meorum glorificabo. Et venient ad te curvi
filii eorum qui humiliaverunt te: et ad
orabunt vestigia pedum tuorum omnes
qui detrahebant tibi: et vocabunt te
civitatem domini syon sancti israel. Pro
eo quod fuisti derelicta et odio habita et
st non qui per te transiret. Ponam te in
superbiam seculorum. gaudium in genera
tione et generationem: et suges lac gen
tium et mamilla regum lactaberis. et sci
es quia ego dominus salvans te: et re
demptor tuus fortis iacob. Pro ere affe
ram aurum et pro ferro afferam argen
tum: et pro lignis es et pro lapidibus fer
rum: et ponam visitationem tuam pacem
et prepositos tuos iustitiam. Non audietur
ultra iniquitas in terra tua: vastitas et
contritio in finibus tuis. Et occupabit salus
muros tuos et portas tuas laudatio. Non
erit tibi amplius sol ~~ut lucendum sc~~ ad
lucendum per diem: neque splendor lune il
luminabit te: sed erit tibi dominus in lucem
sempiternam. et deus tuus in gloriam tu
am. Non occidet ultra sol tuus et luna tua
non minuetur: quia dominus erit in lucem
sempiternam et complebuntur dies luc
tus tui. Populus autem tuus omnes
iusti: in perpetuum hereditabunt terram
Germen plantationis mee: opus manus
mee ad glorificandum. Minimus erit in
mille: et parvulus in gentem fortissimam
Ego dominus: in tempore eius subito
faciam istud. · lxi ·
LXI
Spiritus domini super me eo quod
unxerit dominus me: ad annuntiandum
mansuetis misit me. ut mederer contritis
corde. et predicarem captivis indulgentiam
et clausis apertionem ut predicarem an
num placabilem domino et diem ultio
nis deo nostro: ut consolarer omnes lugen
tes: ut ponerem fortitudinem lugentibus
syon: et darem eis coronam pro cinere: o
leum gaudii pro luctu: pallium laudis
pro spiritu meroris. Et vocabuntur in ea for
tes iustitie: plantatio domini ad glorifi
candum. Et edificabunt deserta a seculo:
et ruinas antiquas erigent et instaura
bunt civitates desertas et dissipatas: in
generatione et generationem. Et stabunt
alieni et pascent pecora vestra: et filii peregri
norum agricole et vinitores vestri erunt. Vos
autem sacerdotes domini: vocabimini
ministri dei nostri. Dicetur vobis. fortitudinem
gentium comedetis: et in gloria earum
superbietis. Pro confusione vestra duplici
et rubore. laudabunt partem eorum. Prop
ter hoc in terra sua duplicia possidebunt
letitia sempiterna erit eis. Quia ego do
minus diligens iudicium et odio habens
rapinam in holocaustum. et dabo opus
eorum in veritate: et fedus perpetuum
feriam eis. Et scietur in gentibus semen eorum
et germen eorum in medio populorum
Omnes qui viderint eos cognoscent illos
quia isti sunt semen cui benedixit dominus
Gaudens gaudebo in domino: et exultabit
anima mea in deo meo quia induit me
vestimentis salutis et indumento iusti
tie circumdedit me quasi sponsum decora
tum corona et quasi sponsam ornatam
monilibus suis. Sicut enim terra profert
germen suum et sicut hortus semen su

uin germinat: sic dominus deus germina
bit iustitiam et laudem coram universis
LXII gentibus · lxii ·
Propter syon non tacebo: et propter
ierlm non quiescam: donec egrediatur ut
splendor iustus eius et salvator eius ut
lampas accendatur. Et videbunt gentes ius
tum tuum: et cuncti reges inclitum tuum
Et vocabitur tibi nomen novum: quod os
domini nominavit. Et erit corona glorie in
manu domini et diadema regni in ma
nu dei tui. Non vocaberis ultra derelicta
et terra tua non vocabitur amplius deso
lata: sed vocaberis voluntas mea in ea
et terra tua inhabitabitur quia compla
cuit domino in te et terra tua inhabitabitur
Habitabit enim iuvenis cum virgine
et habitabunt in te filii tui et gaudebit spon
sus super sponsam et gaudebit super te deus
tuus. Super muros tuos ierlm constitui
custodes: tota die et tota nocte perpetuo non
tacebunt. Qui reminiscimini
domini ne taceatis et ne detis silentium
ei: donec stabiliat et donec ponat ierlm lau
dem in terra. Iuravit dominus in dextera
sua et in brachio fortitudinis sue Si dedero
triticum tuum ultra cibum inimicis
tuis: et si biberint filii alieni vinum tu
um in quo laborasti. Quia qui congre
gant illud comedent et laudabunt dominum
et qui comportant illud bibent in atriis
sanctis meis. Transite transite per portas
preparate viam populo. Planum facite
iter et eligite lapides et elevate signum
ad populos. Ecce dominus auditum fe
cit in extremis terre Dicite filie syon. Ec
ce salvator tuus venit ecce merces eius
cum eo et opus illius coram illo. Et vo
cabunt eos populus sanctus: redempti a
domino. Tu autem vocaberis quesita civi
tas et non derelicta · lxiii ·
LXIII Quis est iste qui venit de edom tinc
tis vestibus de bosra iste formosus
in stola sua gradiens in multitudine for
titudinis sue: ego qui loquor iustitiam
et propugnator sum ad salvandum. Qua
re ergo rubrum est indumentum tuum
et vestimenta tua sicut calcantium in
torculari. Torcular calcavi solus: et de gen
tibus non est vir mecum Calcavi eos in
furore meo: et conculcavi eos in ira mea
Et aspersus est sanguis eorum super ves
timenta mea: et omnia indumenta
mea inquinavi. Dies enim ultionis in
corde meo: annus redemptionis mee

al' gabūt

venit. Circumspexi et non erat auxi
quesivi et non fuit qui adiuvaret
navit mihi brachium meum
natio mea ipsa auxiliata est m
conculcavi populos in furore me
inebriavi eos in indignatione
detraxi in terram virtutem eorum
rationum domini recordabor lau
domini super omnibus que reddid
dominus. et super multitudinem
domui israel que largitus est eis
indulgentiam suam et secundum
titudinem miserationum suarum
verumptamen populus meus est fi
negantes. et factus est eis salvato
omni tribulatione eorum non
bulatus: et angelus faciei eius
eos In dilectione sua et indulgen
ipse redemit eos et portavit eos
eos cunctis diebus seculi Ipsi autem
iracundiam provocaverunt et af
runt spiritum sancti eius Et con
est eis in inimicum. et ipse debella
et recordatus est dierum seculi moy
puli sui ubi est qui eduxit eos de
cum pastoribus gregis sui. Ubi est
sui in medio eius spiritum san
qui eduxit ad dexteram moysen b
maiestatis sue. qui scidit aquas
ut faceret sibi nomen sempitern
eduxit eos per abyssos quasi equum
to non impingentem. Quasi anim
in campo descendens. Spiritus domini
tor eius fuit Sic eduxisti popul
ut faceres tibi nomen glorie. Atten
celo et vide de habitaculo sancto tu
glorie tue. ubi est zelus tuus et fo
tua. Multitudo viscerum tuorum
serationum tuarum super me
erunt. Tu enim pater noster et abra
nescivit nos: et israel ignoravit no
domine pater noster redemptor noster a se
nomen tuum. Quare errare nos
domine de viis tuis: indurasti co
ne timeremus te. Convertere prop
servos tuos tribus hereditatis tue
nichilum possederunt populum
tuum hostes nostri: conculcaverunt
ationem tuam facti sumus quasi
principio cum non dominareris n
neque invocaretur nomen tuum super
Utinam dirumperes celos et d
deres: a facie tua montes de
rent sicut exustio ignis tabesce
arderent igni ut notum fieret

tuum inimicis tuis a facie tua gentes
turbarentur. Cum feceris mirabilia non
sustinebimus. Descendisti et a facie tua
montes defluxerunt. A seculo non audie-
runt neque auribus perceperunt. Oculus non
vidit deus absque te que preparasti expec-
tantibus te. Occurristi letanti et facienti iust-
itiam in viis tuis recordabuntur tui. Ecce
tu iratus es et peccavimus. In ipsis fui-
mus semper et salvabimur. Et facti su-
mus ut immundus omnes nos quasi
pannus menstruate universe iustitie nostre.
Et cecidimus quasi folium universi et ini-
quitates nostre quasi ventus abstulerunt
nos. Non est qui invocet nomen tuum
qui consurgat et teneat te. Abscondisti
faciem tuam a nobis et allisisti nos
in manu iniquitatis nostre. Et nunc do-
mine pater noster es tu: nos vero lu-
tum et fictor noster tu: et opera manuum
tuarum omnes nos. Ne irascaris domine
satis et ne ultra memineris iniquitatis
nostre. Ecce respice populus tuus omnes
nos. Civitas sancti tui facta est deserta
Syon deserta facta est ierusalem desolata. Do-
mus sanctificationis nostre et glorie tue ubi
te laudaverunt patres nostri facta est in
combustionem ignis et omnia desiderabi-
lia nostra versa sunt in ruinas. lxv.
Numquid super his continebis te
domine tacebis et affliges nos
vehementer. Quesierunt me qui ante
non interrogabant: invenerunt qui non
quesierunt me. Dixi Ecce ego ad gen-
tes que non invocabant nomen meum.
Expandi manus meas tota die ad po-
pulum incredulum: qui graditur in via
non bona post cogitationes suas. Populus
qui ad iracundiam provocat me ante
faciem meam semper: qui immolant in
ortis et sacrificant super lateres qui ha-
bitant in sepulchris et in delubris idolor-
um dormiunt qui comedunt carnem suillam
et ius profanum in vasis eorum. Qui di-
cunt recede a me non appropinques michi quia
immundus es. Isti fumus erunt in
furore meo ignis ardens tota die. Ecce
scriptum est coram me: non tacebo: sed
reddam et retribuam in sinum eorum ini-
quitates vestras et iniquitates patrum vestrorum simul dicit
dominus: qui sacrificaverunt super mon-
tes et super colles exprobraverunt michi
et remetiar opus eorum primum in
sinu eorum. Hec dicit dominus. Quo-
modo si inveniatur granum in botro et di-
catur ne dissipes illud quoniam benedictio
est. Sic faciam propter servos meos ut non
disperdam totum. Et educam de iacob semen
et de iuda possidentem montes meos: et
hereditabunt eam electi mei et servi mei
habitabunt ibi. Et erunt campestria in caul-
las gregum et vallis achor in cubile ar-
mentorum populo meo qui requisierunt
me. Et vos qui dereliquistis dominum qui
obliti estis montem sanctum meum qui po-
nitis fortune mensam et libatis super
eam: numerabo vos in gladio et omnes
in cede corruetis pro eo quod vocavi et non
respondistis: locutus sum et non audistis
et faciebatis malum in oculis meis et que
nolui elegistis. Propter hoc dicit dominus ^hec
deus. Ecce servi mei comedent et vos esu-
rietis: Ecce servi mei bibent: et vos sitie-
tis: Ecce servi mei letabuntur et vos con-
fundemini. Ecce servi mei laudabunt pre
exultatione cordis: et vos clamabitis pre
dolore cordis et pre contritione spiritus ulu-
labitis: et dimittetis nomen vestrum in iu-
ramentum electis meis et interficiet te
dominus deus et servos suos vocabit
nomine alio in quo qui benedictus est
super terram: benedicetur in domino a- al' deo
men et qui iurat in terra iurabit in
domino amen: quia oblivioni tradi-
te sunt angustie priores: et quia abscon-
dite sunt ab oculis meis. Ecce ego enim
creo celos novos et terram novam et
non erunt in memoria priora et non
ascendent super cor sed gaudebitis et exul-
tabitis usque in sempiternum in his
que ego creo. Quia ecce ego creo ierusalem
exultationem et populum eius gaudi-
um. Et exultabo in ierusalem et gaudebo in
populo meo et non audietur in eo ultra
vox fletus et vox clamoris non erit
ibi amplius infans dierum et senex
qui non impleat dies suos: quoniam
puer centum annorum morietur et pec-
cator centum annorum maledictus erit.
Et edificabunt domos et habitabunt et
plantabunt vineas et comedent fructus
earum. Non edificabunt et alius habi- ^domos
tabit: non plantabunt et alius come- ^vineas
det. Secundum dies enim ligni erunt di-
es populi mei et opera manuum eorum
inveterabunt. Electi mei non labo-
rabunt frustra neque generabunt in
conturbatione quia semen benedictorum

domum est: et nepotes eorum cum eis. Eritque
antequam clament ego exaudiam adhuc illis
loquentibus ego audiam lupus et agnus
pascentur simul et leo et bos comedent pale
as: et serpenti pulvis panis eius. Non
nocebunt neque occident in omni monte
sancto meo: dicit dominus. ·lxvi·

LXVI Hec dicit dominus. Celum michi se
des: et terra scabellum pedum me
orum. Que est ista domus quam edifica
bitis michi et quis iste locus quietis
mee: omnia hec manus mea fecit: et fa
cta sunt universa ista dicit dominus. Ad quem
autem respiciam nisi ad pauperculum
et contritum spiritu et trementem sermones
meos. Qui immolat bovem: quasi qui
interficiat virum. Qui mactat pecus
quasi qui excerebret canem. Qui offert
oblationem: quasi qui sanguinem suil
lum offerat. Qui recordatur thuris,
quasi qui benedicat idolo. Hec omnia
elegerunt in viis suis: et in abomina
tionibus suis anima eorum delectata est.
Unde et ego eligam illusiones eorum
et que timebant adducam eis quia vo
cavi et non erat qui responderet: locutus
sum et non audierunt feceruntque ma
lum in oculis meis: et que nolui elege
runt. Audite verbum domini qui treme
tis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri
odientes vos et abicientes propter nomen
meum. Glorificetur dominus et videbi
mus in leticia vestra: ipsi autem confun
dentur. Vox populi de civitate vox de tem
plo. Vox domini reddentis retributionem
inimicis suis. Antequam parturiret peperit
et antequam veniret partus eius peperit
masculum. Quis audivit umquam tale:
et quis vidit huic simile? Numquid partu
riet terra in die una aut parietur gens
simul: quia parturivit et peperit Syon
filios suos? Numquid ego qui alios pa
rere facio: ipse non pariam dicit dominus.
Si ego qui generationem ceteris tribuo
sterilis ero ait dominus deus tuus. Leta
mini cum Ierusalem: et exultate in ea omnes
qui diligitis eam. Gaudete cum ea gau
dio universi qui lugetis super terram
ut sugatis et repleamini ab ubere con
solationis eius ut mulgeatis et deliciis
affluatis ab omnimoda gloria eius.
Quia hec dicit dominus. Ecce ego declina
bo super eam quasi fluvium pacis et
quasi torrentem inundantem gloriam

Excerebret pecus: id est qui cerebro privet

al' [illegible]

al' eam

gentium quam sugetis ad ubera p[...]
mini: et super genua blandientur
Quomodo si cui mater blandiatur
ego consolabor vos: et in Ierusalem
bimini. Videbitis et gaudebit cor
et ossa vestra quasi herba germinabunt
et cognoscetur manus domini servis
et indignabitur inimicis suis.
ecce dominus in igne veniet et
turbo quadrige eius: reddere in
tione furorem suum et increpationem
suam in flamma ignis: quia in
dominus diiudicabit et in gladio
ad omnem carnem et multiplicabuntur
interfecti a domino qui sanctificabantur
et mundos se putabant in hortis p[...]
ianuam intrinsecus. Qui comedebant
carnem suillam et abominationem
murem simul consumentur dicit do
minus. Ego autem opera eorum et cogita
tiones eorum venio ut congregem
cum omnibus gentibus et linguis et
ent et videbunt gloriam meam
nam in eis signum: et mittam ex
qui salvati fuerint ad gentes in
in affricam et in lidia tendentes sa
in ytaliam et greciam ad insulas
gre ad eos qui non audierunt de
non viderunt gloriam meam [...]
et adducent omnes fratres vestros de
gentibus donum domino in equis
deugis et in lecticis et in mulis et
ruas ad montem sanctum meum
rusalem dicit dominus: quomodo
ferant filii israel munus in vase
in domum domini: et assumam
eis in sacerdotes et levitas dicit do
quia sicut celi novi et terra nova
ego facio stare coram me dicit
sic stabit semen vestrum et nomen
erit mensis ex mense et sabbatum
veniet omnis caro ut adoret
cie mea dicit dominus. Et egredientur
et videbunt cadavera virorum
varicati sunt in me. Vermis eorum
morietur et ignis eorum non
guetur et erunt usque ad satietatem
sionis omni carni. Explicit ysaias. Incipit
prefacio sancti ieronimi presbiteri in ieremiam prologus
Ieremias propheta cui hic prologus
bitur sermone quidem apud he[...]
ysaias et osee et quibusdam aliis
videtur esse rusticior sed sensibus
quippe qui eodem spiritu prophetavit

[S]ermonis simplicitas eloquij de loco ei in
quo natus est accidit. Siquidem anathotites qui est usque hodie viculus tri
bus ab ierosolimis distans milibus sa
cerdos ex sacerdotibus et in matris utero
sanctificatus: virginitate sua evangelicum
mysterium christi ecclesie dedicans. Hic vaticinia
ni quinquennis est puer et captivitatem urbis
vidit non solum spiritu sed et oculis car
nis intuitus est. Iam decem tribus israel
assyrii in medos transtulerant iam in terras
eorum colonie gentium possidebant. Unde
in iuda tantum et in beniamin prophe
tavit et civitatis sue ruinas quadruplici
planxit alphabeto: quod nos mensure
metri versibus que reddidimus. Preterea
ordinem visionum qui apud grecos et
latinos omnino confusus est ad pristi
nam fidem correximus. Librum autem
baruch notarij eius qui apud hebreos
nec legitur nec habetur pretermisimus
pro his omnibus maledicta ab emulis
prestolantes quibus me necesse est per singula
opuscula respondere. Et hoc facio quia
vos cogitis. Ceterum ad compendium ma
liciamis fuerat modum furori eorum si
lencio meo ponere: quam cotidie novum
aliquid scriptitantem in invidorum in
saniam provocare. Explicit prologus. Incipit
liber ieremie prophete.

[V]erba ieremie filij
helchie de sacerdotibus
qui fuerunt in ana
thot in terra benia
min: quod factum
est verbum domini
ad eum in diebus io
sie filij amon regis iuda in tercio deci
mo anno regni eius et factum est in
diebus ioachim filij iosie regis iuda usque
ad consummationem undecimi anni
sedechie filij iosie regis iude: usque ad trans
migrationem ierusalem in mense quinto.
Et factum est verbum domini ad me
dicens: priusquam te formarem in utero
novi te et antequam exires de vulva
sanctificavi te: et prophetam in gentibus de
di te. Et dixi. A. a. a. domine deus ec
ce nescio loqui: quia puer ego sum. Et
dixit dominus ad me. Noli dicere puer
sum: quoniam ad omnia que mit
tam te ibis: et universa quecumque man
davero tibi loqueris. Ne timeas a facie
eorum: quia ego tecum sum ut eruam
te dicit dominus. Et misit dominus manum
suam et tetigit os meum: et dixit dominus
ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ec
ce constitui te hodie super gentes et super
regna ut evellas et destruas et disperdas
et dissipes: et edifices et plantes. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Quid
tu vides ieremia? Et dixi. Virgam vi
gilantem ego video. Et dixit dominus ad
me. Bene vidisti: quia ego vigilabo super
verbo meo ut faciam illud. Et factum est
verbum domini secundo ad me dicens:
Quid tu vides? Et dixi. Ollam succensam
ego video: et faciem eius a facie aquilo
nis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilo
ne pandetur malum super omnes habi
tatores terre. quia ecce ego convocabo om omnes
nes cognationes regnorum aquilonis
ait dominus: et venient et ponent unus
quisque solium suum in introitu porta
rum ierusalem et super omnes muros eius
in circuitu et super universas urbes iu
da. Et loquar iudicia mea cum eis super
omni malicia eorum qui dereliquerunt
runt me et libaverunt dijs alienis: et
adoraverunt opus manuum suarum.
Tu ergo accinge lumbos tuos: et surge
et loquere ad eos omnia que ego precipi
o tibi. Ne formides a facie eorum: neque
enim timere te faciam vultum eorum.
Ego quippe dedi te hodie in civitatem
munitam et in columnam ferream et
in murum ereum super omnem terram
regibus iuda principibus eius et sacerdotibus
et omni populo terre et bellabunt adver
sum te et non prevalebunt quia tecum
ego sum ait dominus ut liberem te. ii. II
[E]t factum est verbum domini ad
me dicens. Vade et clama in auri
bus ierusalem dicens. Hec dicit dominus. Re
cordatus sum tui miserans adolescentiam
tuam et caritatem desponsationis tue
quando secuta es me in deserto: in terra
que non seminatur. Sanctus israel domino
primitie frugum eius. Omnes qui devo
rant eum delinquunt mala venient
super eos dicit dominus. Audite verbum
domini domus iacob: et omnes cognati
ones domus israel. Hec dicit dominus.
Quid invenerunt patres vestri in me iniqui
tatis quia elongaverunt a me et am
bulaverunt post vanitatem. Et vani
facti sunt: et non dixerunt. Ubi est domi
nus qui ascendere nos fecit de terra egip

ti qui transduxit nos p desertum et per terrã
inhabitabilem et inuiam per terram si
tis et imaginem mortis per terram in
qua non ambulauit uir neque habitauit
homo. Et induxi uos in terram carmeli
ut comederetis fructus eius et optima illi?
Et ingressi contaminastis terram meã
et hereditatem meam posuistis in abho
minationem. Sacerdotes non dixerunt u
bi est dominus: et tenentes legem nescierũt
me et pastores preuaricati sunt in me et
prophe prophetauerunt in baal et idola
secuti sunt. Propterea adhuc iudicio cõ
tendam uobiscum ait dominus et cum
filiis uris disceptabo. Transite ad insulas
cethim et uidete: et in cedar mittite et con
siderate uehementer: et uidete si factum
est huiuscemodi: si mutauit gens deos
suos: et certe ipsi non sunt dii. Populus
uero meus mutauit gloriam suam in
idolum. Obstupescite celi super hoc: et porte
al' celi eius desolamini uehementer dicit domi
nus. Duo enim mala fecit populus me
us. Me dereliquerunt fontem aque ui
ue: et foderunt sibi cisternas cisternas
dissipatas que continere non ualent a
quas. Numquid seruus est israel aut uer
naculus? Quare ergo factus est in predã
super eum rugierunt leones et dederunt
uocem suam posuerunt terram eius in
al' solitudinem desolationem: ciuitates eius exuste sunt:
et non est qui habitet in eas. Filii quoque mẽ
pheos et taphnes: constuprauerunt te usque
ad uerticem. Numquid non istud factum
est tibi quia dereliquisti dominum dm̃ tu
um eo tempore quo ducebat te p uiam?
Et nunc quid tibi uis in uia egypti: ut
bibas aquam turbidam? Et quid tibi cum
uia assyriorum: ut bibas aquam flumi
nis? arguet te malitia tua: et auersio tu
a increpabit te. Scito et uide quia malũ
et amarum est reliquisse te dnm̃ deum
al' dñi tuum: et non ẽẽ timorem eius apud te:
dicit dominus deus exercituum. A seculo con
fregisti iugum meum: rupisti uincula
mea: et dixisti. Non seruiam. In omni col
le sublimi et sub omni ligno frondoso
tu prosternebaris meretrix. Ego autem
al' ed plantaui uineam electam: omne semẽ
uerum. Quomodo ergo conuersa es in pra
uum uinea aliena? Si laueris te nitro
et multiplicaueris tibi herbam borith: ma
culata es iniquitate tua dicit dominus
deus. Quomodo dicis non sum polluta

post baalim non ambulaui? Vide
uias in conualle scito quid feceris
cur leuis explicans uias suas…
assuetus in solitudine in desiderio…
sue attraxit uentum amoris…
lus auertet eam. Omnes qui…
non deficient: in menstruis eius…
ent eam. Prohibe pedem tuum a…
et guttur tuum a siti. Et dixisti desp…
quaquam faciam. Adamaui q…
enos: et post eos ambulabo. Quo…
confunditur fur quando deprehe…
sic confusi sunt domus israel ip…
eorum principes et sacerdotes et p…
eorum dicentes ligno pater me…
tu: et lapidi tu me genuisti…
ad me tergum et non faciem et…
pore afflictionis sue dicent: Surge…
bera nos. Ubi sunt dii tui quos f…
bi? Surgant et liberent te in t…
afflictionis tue. Secundum nu…
quippe ciuitatum tuarum: erant…
iuda. Quid uultis mecum iudicio…
tendere: omnes dereliquistis me…
minus. Frustra percussi filios ue…
disciplinam non receperunt. Deuor…
dius uester prophetas uestros quasi le…
tatur generatio uestra. Uidete ue…
mini. Numquid solitudo factus…
eli aut terra serotina? Quare e…
populus meus. Recessimus non…
mus ultra ad te. Numquid obli…
uirgo ornamenti sui sponsa fascie…
toralis sue? Populus uero meus…
tus est mei diebus innumeris…
niteris ostendere uiam tuam…
ad querendam dilectionem? Que…
malitias docuisti uias tuas et…
tuis inuentus est sanguis ani…
pauperum et innocentium non…
fossis inueni eos sed in omnibus…
supra memoraui et dixisti absque…
et innocens ego sum et propterea…
tatur furor tuus a me. Ecce ego…
contendam tecum: eo quod dixe…
peccaui. Quam uilis facta es n…
iterans uias tuas. Et ab egypto c…
deris sicut confusa es ab assur…
ab illa egredieris: et manus tu…
super caput tuum: quoniam…
dominus confidentiam tuã et…
habebis prosperum. iii.

Uulgo dicitur si dimiserit…
uxorem suam et recedens…

dixerit virum alterum: numquid rever-
tetur ad eum ultra. Numquid non
polluta et contaminata erit mulier il-
la. Tu autem fornicata es cum ama-
toribus multis tamen revertere ad
me dicit dominus. Leva oculos tuos
in directum et vide ubi non prostrata
sis. In viis sedebas expectans eos qua-
si latro in solitudine et polluisti terram
in fornicationibus tuis et in malitiis tu-
is. Quam ob rem prohibite sunt stil-
le pluviarum et serotinus imber
non fuit. Frons mulieris meretricis
facta est tibi noluisti erubescere. ergo
saltem amodo voca me pater meus:
dux virginitatis mee tu es. Numquid
irasceris in perpetuum aut perseverabis
in finem. Ecce locuta es et fecisti mala
et potuisti. Et dixit dominus ad me in
diebus iosie regis. Numquid vidisti que
fecerit aversatrix israel. Abiit sibimet
super omnem montem excelsum et sub
omni ligno frondoso et fornicata est
ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia ad
me revertere et non est reversa. Et vidit
prevaricatrix soror eius iuda quia
pro eo quod mechata esset aversatrix israel
dimisissem eam et dedissem ei libellum
repudii et non timuit prevaricatrix iu-
da soror eius ~~iuda quia pro eo quod~~
~~mechata esset aversatrix israel dimisiss~~
sed abiit et fornicata est etiam ipsa
et facilitate fornicationis sue conta-
minavit terram: et mechata est cum
lapide et cum ligno et in omnibus his
non est reversa ad me prevaricatrix
soror eius iuda in toto corde suo sed
in mendacio ait dominus. Et dixit do-
minus ad me. Iustificavit animam
suam aversatrix israel: comparatione pre-
varicatricis ~~israel comparatione~~ iuda.
vade et clama sermones istos contra
aquilonem: et dices Revertere aver-
satrix israel ait dominus et non avertam
faciem meam a vobis quia sanctus
ego sum ait dominus: et non irascar
in perpetuum. Tamen scito iniquitatem
tuam: quia in dominum deum tuum
prevaricata es et dispersisti vias tuas
alienis sub omni ligno frondoso: et
vocem meam non audisti ait dominus.
Convertimini filii revertentes dicit
dominus: quia ego vir vester. Et assu-
mam vos unum de civitate et duos

de cognatione et introducam vos in sy-
on. Et dabo vobis pastores iuxta cor
meum et pascent vos scientia et doctri-
na. Cumque multiplicati fueritis et cre-
veritis in terra in diebus illis ait dominus
non dicent ultra archa testamenti
domini neque ascendet super cor neque re-
cordabuntur illius nec visitabitur nec
fiet ultra. In tempore illo vocabunt ie-
rusalem solium domini et congrega-
buntur ad eam omnes gentes in no-
mine domini in ierusalem: et non ambu-
labunt post pravitatem cordis sui pes-
simi. In diebus illis ibit domus iuda
ad domum israel et venient simul de
terra aquilonis ad terram quam dedi
patribus vestris. Ego autem dixi. Quomo-
do ponam te in filiis et tribuam tibi ter-
ram desiderabilem hereditatem precla-
ram exercituum gentium. Et dixi pa-
trem vocabis me: et post me ingredi non
cessabis. Sed quomodo si contempnat mu-
lier amatorem suum. sic contempsit
me domus israel dicit dominus. Vox in
viis audita est ploratus et ululatus fi-
liorum israel. Quoniam iniquam fe-
cerunt viam suam: obliti sunt domini dei
sui. Convertimini filii revertentes: et
sanabo aversiones vestras. Ecce nos ve-
nimus ad te: tu enim es dominus deus
noster. Vere mendaces erant colles: multi-
tudo montium. Vere in domino deo no-
stro salus israel. Confusio comedit la-
borem patrum nostrorum ab adolescentia
nostra: greges eorum et armenta eorum
filios eorum et filias eorum. Dormiemus
in confusione nostra et operiet nos igno-
minia nostra: quoniam domino deo no-
stro peccavimus nos et patres nostri ab ado-
lescentia nostra usque ad hanc diem et non
audivimus vocem domini dei nostri. iiij. IIII
Si converteris israel ait dominus Ad me convertere ...
ad me convertere. Si abstuleris
offendicula tua a facie mea: non com-
moveberis et iurabis vivit dominus
in veritate et in iudicio et in iustitia et
benedicent eum gentes ipsum que lauda-
bunt. Hec enim dicit dominus viro
iuda et habitatoribus ierusalem Novate no-
vale vobis. et nolite serere super spinas
Circumcidimini domino et auferte pre-
putia cordium vestrorum viri iuda et
habitatores ierusalem: ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea et succendatur

tur et non sit qui extinguat. propter
malitiam cogitationum vestrarum. An
nuntiate in iuda: et in ierlm auditum
facite loquimini. et canite tuba in ter
ra clamate fortiter et dicite. Congrega
mini et ingrediamur civitates muni
tas: levate signum in syon. Conforta
mini nolite stare: quia malum ego
adduco ab aquilone et contritionem
magnam. Ascendit leo de cubili suo: et
predo gentium se levavit. Egressus est
de loco suo ut ponat terram tuam in
desolationem. Civitates tue vastabun
tur remanentes absque habitatore. Su
per hoc accingite vos ciliciis plangite et
ululate quia non est aversa ira furo
ris domini a vobis. Et erit in die illa
dicit dominus peribit cor regis et cor
principum. et obstupescent sacerdotes
et prophete consternabuntur. Et dixi.
heu. heu. heu domine deus. Ergo ne
al' tac decepisti populum istum et ierlm di
cens: pax erit vobis. Et ecce pervenit
gladius usque ad animam. In tempore
illo dicetur populo huic et ierlm. Ven
tus urens in viis que sunt in deserto
vie filie populi mei non ad ventilan
dum et ad purgandum: spiritus plenus
ex his veniet michi et nunc ego lo
quar iudicia mea cum eis. Ecce qua
si nubes ascendet: et quasi tempestas cur
rus eius velociores aquilis equi illi
us ve nobis: quoniam vastati sumus.
lava a malitia cor tuum ierlm ut
salva fias. Usquequo morabuntur
in te cogitationes noxie. Vox enim ad
nuntiantis a dan: et notum facientis
idolum de monte effraim. Commemorate gen
tes. Ecce auditum est in ierusalem cus
todes venire de terra longinqua: et
dare super civitates iuda vocem suam.
Quasi custodes agrorum facti sunt super
eam in gyro: quia me ad iracundiam
provocavit ait dominus. Vie tue et co
gitationes tue: fecerunt hec tibi. Ista ma
litia tua quia amara: quia tetigit cor
tuum. Ventrem meum ventrem meum
doleo doleo: sensus cordis mei conturbati sunt
in me. Non tacebo: quoniam vocem bu
cine audivit anima mea: clamorem
prelii. Contritio super contritionem vo
cata est et vastata est omnis terra. Re
pente vastata sunt tabernacula mea
subito pelles mee. Usquequo videbo fu

gientem audiam vocem bucine
stultus populus meus me non co
filii insipientes sunt et vecordes
entes sunt ut faciant mala: bene
facere nescierunt. Aspexi terram
cua erat et nichil et celos: et non
lux eis. vidi montes: et ecce mo
et omnes colles conturbati s
sum et non erat homo: et omne
tile celi recessit. Aspexi. Et ecce carmel
sertus et omnes urbes eius destr
a facie domini et a facie ire furoris
Hec enim dicit dominus. Deserta
terra sed tamen consummatio
faciam. lugebit terra et merebu
super: eo quod locutus sum. Co
non penituit me: nec aversus su
eo. A voce equitis et mittentis sa
~~sagittam~~ fugit omnis civitas
si sunt ardua et ascenderunt
universe urbes derelicte sunt: et
bitat in eis homo. Tu autem va
quid facies. Cum vestieris te
cum ornata fueris monili aur
xeris stibio oculos tuos: frustra
neris. Contempserunt te amatores
animam tuam querent. Vocem
enim quasi parturientis audiv
gustias ut puerpere. Vox filie
morientes expandentes que manus
Ve michi quia defecit anima
a propter interfectos. Circu
vias ierlm et aspicite et consider
querite in plateis eius an inve
tis virum facientem iudicium
rentem fidem et propitius ero
Quod si etiam vivit dominus
runt et hoc falso iurabunt. Do
oculi tui respiciunt fidem. Per
os et non doluerunt. attrivisti
renuerunt accipere disciplinam
duraverunt faciem suam
tram et noluerunt reverti. E
dixi forsitan pauperes sunt et
ignorantes viam domini. iu
dei sui. Ibo igitur ad optimates
quar eis. Ipsi enim cognoverunt
am domini: iudicium dei sui
et magis hii simul confregerunt
iugum ruperunt vincula
percussit eos leo de silva: lupus
vesperam vastavit eos: pardus
gilans super civitates eorum
nis qui egressus fuerit ex e

eius quia multiplicate sunt auersiones
eorum. super quo propitius tibi esse po
tero. filii tui dereliquerunt me: et iurant
in his qui non sunt dii. Saturaui eos et
mechati sunt: et in domo meretricis
luxuriabantur. Equi amatores et emissarii
facti sunt: unusquisque ad
uxorem proximi sui hinniebat. Num
quid super his non uisitabo dicit domi
nus: et in gente tali non ulciscetur
anima mea? Ascendite muros eius
et dissipate: consummationem autem
nolite facere. Auferte propagines eius
quia non sunt domini. Preuaricatione
enim preuaricata est in me domus
Israel et domus iuda: ait dominus. Ne
gauerunt dominum et dixerunt: Non
est ipse: neque ueniet super nos malum
gladium et famem non uidebimus
Prophete fuerunt in uentum locuti
et responsum non fuit in eis. Hec ergo
euenient illis. Hec dicit dominus deus
exercituum quia locuti estis uerbum
istud: ecce ego do uerba mea in ore tuo
in ignem et populum istum in ligna
et uorabit eos. Ecce ego adducam super
uos gentem de longinquo domus Israel
ait dominus. gentem robustam: gen
tem antiquam. gentem cuius igno
rabis linguam neque intelliges quid
loquatur. Pharetra eius quasi sepul
chrum patens: uniuersi fortes. Et co
medet segetes tuas et panem tuum
deuorabit filios et filias tuas. Come
det gregem tuum et armenta tua:
comedet uineam tuam et ficum tu
am et conteret urbes munitas tuas
in quibus tu habes fiduciam gladio
Uerumptamen in diebus illis ait dominus
non faciam uos in consummationem
Quod si dixeritis quare fecit dominus
deus noster nobis hec omnia dices ad e
os sicut dereliquistis me et seruistis
deo alieno in terra uestra: sic seruietis
in terra aliena non uestra. Adnuntiate
hoc domui iacob: et auditum facite
in iuda dicentes. Audi populus stulte
qui non habes cor: qui habentes ocu
los non uidetis et aures et non audi
tis. Me ergo non timebitis ait domi
nus: et a facie mea non dolebitis?
Qui posui arenam terminum mari
preceptum sempiternum quod non pre
teribit. Et commouebuntur: et non
poterunt: et intumescent fluctus eius
et non transibunt illud. Populo autem
huic factum est cor incredulum et ex
asperans. Recesserunt et abierunt: et
non dixerunt in corde suo. Metuamus
dominum deum nostrum qui dat nobis
pluuiam temporaneam et serotinam
in tempore suo: plenitudinem annue
messis custodientem nobis. Iniquita
tes nostre declinauerunt hec: et peccata
uestra prohibuerunt bonum a nobis:
quia inuenti sunt in populo meo im
pii insidiantes quasi aucupes: la
queos ponentes et pedicas ad capien
dos uiros. Sicut decipula plena auibus
sic domus eorum plene dolo. Ideo mag
nificati sunt et ditati. Incrassati et im
pinguati et preterierunt sermones me
os pessime. Causam uidue non iudi
cauerunt: causam pupilli non dire
xerunt: et iudicium pauperum non
iudicauerunt. Numquid super his non
uisitabo dicit dominus. aut super gentem
huiuscemodi non ulciscetur anima
mea? Stupor et mirabilia facta sunt
in terra. Prophete prophetabant men
dacium: et sacerdotes applaudebant
manibus suis. et populus meus dilex
it talia. Quid ergo fiet in nouissimo
eius? VI.

VI

Confortamini filii beniamin
in medio ierusalem. et in thecua clangi
te bucina et super bethacaren leua
te uexillum: quia malum uisum
est ab aquilone et contritio magna
Speciose et delicate assimilaui filiam
syon. Ad eam uenient pastores et gre
ges eorum fixerunt in ea tentoria in
circuitu: pascet unusquisque eos qui
sub manu sua sunt. Sanctificate super
eam bellum: consurgite et ascendamus
in meridie. Ue nobis quia declinauit
dies: quia longiores facte sunt um
bre uesperi. Surgite et ascendamus
in nocte et dissipemus domos eius:
quia hec dicit dominus exercituum
Cedite lignum eius: effundite circa
ierusalem aggerem. Hec est ciuitas ui
sitationis: omnis calumpnia in
medio eius. Sicut frigidam facit ci
sterna aquam suam: sic frigidam fecit
malitiam suam. Iniquitas et uas
titas audietur in ea coram me semper:
infirmitas et plaga. Erudire ierusalem

ne forte recedat anima mea a te: ne
forte ponam te desertam terram in ha
bitabilem. Hec dicit dominus exercituum
usque ad racemum colligent quasi in
vinea reliquias israel. Converte ma
num tuam quasi vindemiator ad car
tallum. Cui loquar: et quem contesta
bor ut audiat. Ecce incircumcise aures
eorum: et audire non possunt. Ecce verbum
domini factum est eis in obprobrium
et non suscipient illud. Ideo furore do
mini plenus sum: laboravi sustinens
al' foris Effunde super parvulum furorem: et sup
consilium iuvenum simul. Vir enim
cum muliere capietur et senex cum pleno
dierum. Et transibunt domus eorum
ad alteros agri et uxores pariter: quia
extendam manum meam super habita
tes terram dicit dominus. A minore
quippe usque ad maiorem omnes ava
Nota de avaritia ritie student et a propheta usque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum. Et curabant con
tritionem filie populi mei cum igno
minia dicentes pax pax: et non erat pax
Confusi sunt quia abhominationem
fecerunt. Quin potius confusione non
sunt confusi: et erubescere nescierunt
Quam ob rem cadent inter ruentes:
in tempore visitationis sue corruent
VI dicit dominus. Hec dicit dominus sta
te super vias et videte: et interrogate
de semitis antiquis que sit via bona et
ambulate in ea: et invenietis refrige
rium animabus vestris et dixerunt non
ambulabimus. Et constitui super vos
speculatores: et dixi audite vocem tube
et dixerunt. Non audiemus. Ideo audi
te gentes: et cognoscite congregatio que
ta ego faciam vobis. Audi terra. Ecce
ego adducam mala super populum
istum fructum cogitationum eius: quia
verba mea non audierunt et legem
meam proiecerunt. Ut quid michi thus
de saba affertis: et calamum suave olen
tem de terra longinqua. Holocausto
mata vestra non sunt accepta: et victime
vestre non placuerunt michi. Propterea hec
Nota dicit dominus. Ecce dabo in populum
istum ruinas: et ruent in eis patres
et filii simul: vicinus et proximus et
deos peribunt. Hec dicit dominus. Ecce populus
venit de terra aquilonis: et gens magna
consurget a finibus terre. Sagittam
et scutum arripiet: crudelis est et non

miserebitur. Vox eius quasi ma
bit: et super equos ascendent p
quasi vir ad prelium et adversum
syon. Audivimus famam eius
lute sunt manus nostre tr
prehendit dolores ut pa
Nolite exire ad agros et in
ambuletis: quoniam gladi
a pavor in circuitu filia popu
cingere cilicio et conspergere
unigeniti fac tibi planctum
quia repente veniet vastator
Probatorem dedi te in populo
bustum et scies et probabis
Omnes isti principes declina
lantes fraudulenter: ut es et
universi corrupti sunt. Defecit
in igne consumptum est plu
frustra conflavit conflator
enim eorum non sunt co
Argentum reprobum vo
quia dominus proiecit illos
VII Verbum quod factum
remiam a domino d
in porta domus domini: et p
verbum illud et dic Audite v
mini omnis iuda qui ingr
per portas has ut adoretis do
hec dicit dominus exercituum
Bonas facite vias vestras et st
et habitabo vobiscum in loc
lite confidere in verbis mend
tes: templum domini templ
templum domini est: quoniam
direxeritis vias vestras et studia
ceritis iudicium inter virum
ximum eius. advene et pupi
due non feceritis calumpni
sanguinem innocentem eff
in loco hoc et post deos alien
ambulaveritis in malum
ipsis: habitabo vobiscum in loc
terra quam dedi patribus vestris a
usque in seculum. Ecce vos c
vobis in sermonibus mend
proderunt vobis furari oc
et iurare mendaciter lib
et ire post deos alienos quos
et venistis et stetistis coram
hac in qua invocatum
et dixistis liberati sumus eo
rimus omnes abhomin
tas Ergo spelunca latron
domus ista: in qua invoc

nomen meum in oculis vestris? Ego ego sum:
ego vidi dicit dominus. Ite ad locum meum
in silo ubi habitavit nomen meum a princi
pio et videte que fecerim ei propter maliciam
populi mei israel et nunc quia fecistis omnia
opera hec dicit dominus: et locutus sum ad
vos mane consurgens et loquens et non
audistis: et vocavi vos et non respondistis
faciam domui huic in qua invocatum est
nomen meum et in qua vos habetis fidu
ciam et loco quem dedi vobis: et patribus ve
stris sicut feci silo: et proiciam vos a facie
mea sicut proieci omnes fratres vestros univer
sum semen ephraim. Tu ergo noli orare
pro populo hoc neque assumas pro eis lau
dem et orationem et non obsistas michi:
quia non exaudiam te. Nonne vides
quid isti faciunt in civitatibus iuda. et
in plateis ierusalem filii colligunt ligna et
patres succendunt ignem et mulieres
conspergunt adipem ut faciant placen
tas regine celi et libent diis alienis: et
me ad iracundiam provocent. Numquid
me ad iracundiam provocant dicit
dominus. Nonne semetipsos in confusi
onem vultus sui. Ideo hec dicit dominus
deus. Ecce furor meus et indignatio mea
conflatur super locum istum: super viros
et super iumenta et super lignum regi
onis et super fruges terre: et succendetur
et non extinguetur. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. holocaustomata vestra ad
dite victimis vestris et comedite carnes
quia non sum locutus cum patribus vestris
et non precepi eis in die qua eduxi eos
de terra egypti de verbo holocaustomatum
et victimarum sed hoc verbum precepi
eis dicens audite vocem meam: et ero
vobis deus et vos eritis michi populus: et
ambulate in omni via quam man
davi vobis ut bene sit vobis. Et non au
dierunt neque inclinaverunt aurem su
am sed abierunt in voluptatibus suis et
pravitate cordis sui mali facti que sunt
retrorsum et non in ante a die qua egres
si sunt patres eorum de terra egypti:
usque ad diem hanc. Et misi ad eos omnes
servos meos prophetas per diem consurgens
diluculo et mittens: et non audierunt
me neque inclinaverunt aurem suam
sed induraverunt cervicem: et peius
operati sunt quam patres eorum. Et
loqueris ad eos omnia verba hec et
non audient te et vocabis eos et non
respondebunt tibi. Et dices ad eos hec est
gens que non audivit vocem domini dei
sui neque recepit disciplinam periit fides et
ablata est de ore eorum. Tonde capillum tu
um et proice et sume in directum planctum
quia proiecit dominus et reliquit generatio
nem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda
malum in oculis meis dicit dominus:
posuerunt offendicula sua in domo in qua
invocatum est nomen meum: ut pollueret
eam. Et edificaverunt excelsa thophet que
est in valle filii ennon ut incenderent fili
os suos et filias suas igni: que non pre
cepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce
dies venient dicit dominus et non dice
tur amplius thophet et vallis filii ennon
ut incenderent sed vallis interfectionis
et sepelient in thophet eo quod non sit lo
cus et erit morticinum populi huius in
cibum volucribus celi et bestiis terre et non
erit qui abigat et quiescere faciam de ur
bibus iuda et de plateis ierusalem vocem gau
dii et vocem leticie vocem sponsi et vocem
sponse in desolatione enim erit terra. VIII

In tempore illo ait dominus eicient ossa
regis iuda et ossa principum eius et ossa
sacerdotum et ossa prophetarum et ossa
eorum qui habitaverunt ierusalem de sepul
cris suis et expandent ea ad solem et lunam
et omnem miliciam celi que dilexerunt
et quibus servierunt et adoraverunt. Non
colligentur et non sepelientur in sterqui
linium super faciem terre erunt. Et eligent
magis mortem quam vitam omnes qui
residui fuerint de cognatione hac pessima
in universis locis que derelicta sunt ad que
eieci eos dicit dominus exercituum. Et
dices ad eos hec dicit dominus. Numquid
qui cadit non resurget et qui aversus est
non revertetur. Quare ergo aversus est
populus iste in ierusalem aversione conten
tiosa? Apprehenderunt mendacium et no
luerunt reverti. Attendi et auscultavi: ne
mo quod bonum est loquitur. Nullus est
qui agat penitentiam super peccato suo
dicens quid feci. Omnes conversi sunt
ad cursum suum quasi equus impetu
vadens in prelium. Milvus in celo co
gnovit tempus suum: turtur et hirundo
et ciconia custodierunt tempus adven
tus sui: populus autem meus non co
gnovit iudicium domini. Quomodo di
citis sapientes nos sumus: et lex domini
nobiscum est: vere mendacium operatus

post que ambulaverunt et que quesierunt

est stilus mendax scribarum Confusi sunt
sapientes perterriti et capti sunt ecce verbum
bum domini proiecerunt: et sapientia
nulla est in eis. propterea dabo mulieres
eorum exteris et agros eorum heredibus alienis
Nō de auaricia quia a minimo usque ad maximum omnes
auaritiam sequuntur et propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt menda
cium et sanabant contritionem filie populi
ad ignominiam dicentes: pax pax: cum
non esset pax. Confusi sunt quia abhomi
nationem fecerunt. Quinimmo con
fusione non sunt confusi et erubescere
nescierunt Idcirco cadent inter corruentes
in tempore visitationis sue corruent di
cit dominus. Congregans congregabo
eos dicit dominus Non est uva in vitibus
et non sunt ficus in ficulneis folium de
fluxit: et dedi eis que pretergressa sunt
Quare sedemus? Convenite et ingre
diamur civitatem munitam et sile
mus ibi: quia dominus noster silere
nos fecit. et potum dedit nobis aquam
fellis Peccavimus enim domino ex
pectavimus pacem: et non erat bonum
Tempus medele: et ecce formido. A dan
auditus est fremitus equorum eius.
A voce hinnituum pugnatorum eius
commota est omnis terra et venerunt
et devoraverunt terram et plenitudi
nem eius: urbem et habitatores eius
m̄ pessimos Quia ecce ego mittam vobis serpentes
regulos quibus non est incantatio:
et mordebunt vos dicit dominus Do
lor meus super dolorem: in me cor
meum merens Ecce vox clamoris filie
populi mei: de terra longinqua. Num
quid dominus in syon non est aut rex
eius non est in ea? Quare ergo me ad
iracundiam concitaverunt in sculp
tilibus suis et in vanitatibus alienis?
Transiit messis: finita est estas: et nos
salvati non sumus super contritionem
filie populi mei contritus sum et con
tristatus: stupor obtinuit me. Numquid
resina non est in galaad aut medicus
non est ibi? Quare igitur non est ob
ducta cicatrix filie populi mei · ix ·
IX Quis dabit capiti meo aquam et
oculis meis fontem lacrimarum
et plorabo die et nocte interfectos filie po
puli mei? Quis dabit me in solitudine
diversorium viatorum: et derelinquam
populum meum et recedam ab eis? Quia

omnes adulteri sunt coetus prevari…
et extenderunt linguam suam…
arcum mendacii et non veritatis…
fortati sunt in terra quia de ma…
malum egressi sunt: et me non…
verunt dicit dominus. Unusquisque…
a proximo suo custodiat se et…
fratre suo non habeat fiduciam…
frater supplantans supplantabit…
amicus fraudulenter incedet…
fratrem suum deridebit: et veritatem…
loquetur. Docuerunt enim lin…
guam loqui mendacium: ut…
agerent laboraverunt habitatio…
in medio doli: in dolo: renuerunt…
me dicit dominus Propterea…
dominus exercituum. Ecce ego…
bo et probabo eos Quid enim…
faciam a facie filie populi mei…
ta vulnerans lingua eorum…
locuta est in ore suo pacem…
amico suo: et occulte ponit…
Numquid super his non visi…
dominus aut in gentem huius…
di non ulciscetur anima mea…
montes assumam fletum et…
et super speciosa deserti planctum…
incensa sunt eo quod non sit vir…
siens: et non audierunt vocem…
dentis. A volucre celi usque ad…
transmigraverunt et recesserunt…
et dabo ierusalem in acervos harene…
bilia draconum et civitates…
bo in desolationem eo quod non…
bitator Quis est vir sapiens…
telligat hoc et ad quem verbum…
domini fiat ut annuntiet istud…
re perierit terra. exusta sit quasi…
sertum eo quod non sit qui…
at? Et dixit dominus Quia dereliquerunt…
runt legem meam quam dedi…
non audierunt vocem meam…
ambulaverunt in ea et abierunt…
pravitatem cordis sui et post…
didicerunt a patribus suis: ideo…
dicit dominus exercituum…
Ecce ego cibabo populum istum…
thio et potum dabo eis aquam…
Et dispergam eos in gentibus…
non noverunt ipsi et patres…
et mittam post eos gladium…
consummentur. Hec dicit dominus…
exercituum Contemplamini…
cate lamentatrices et veniant…

ad eas que sapientes sunt mittite
et properent: festinent et assumant su
per nos lamentum. Deducant oculi nostri
lacrimas et palpebre nostre defluant aquis
quia vox lamentationis audita est de
syon. Quomodo vastati sumus et con
fusi vehementer? Quia dereliquimus
terram: quoniam deiecta sunt taber
nacula nostra. Audite igitur mulieres ver
bum domini et assumant aures vestre
sermonem oris eius: et docete filias ve
stras lamentum et unaquaque proxi
mam suam planctum: quia ascendit
mors per fenestras vestras: ingressa est
domos vestras disperdere parvulos deforis
iuvenes de plateis loquere. Hec di
cit dominus et cadet morticinum hominis
quasi stercus super faciem regionis:
et quasi fenum post tergum metentis
et non est qui colligat. Hec dicit dominus
Non glorietur sapiens in sapientia su
a et non glorietur fortis in fortitudine
sua: et non glorietur dives in divitiis
suis: Sed in hoc glorietur qui gloriatur
scire et nosse me: quia ego sum dominus
qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam
in terra. Hec enim placent michi: ait
dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus
et visitabo super omnem qui circumci
sum habet preputium: super egyptum
et super iudam. et super edom. et super
filios ammon et super filios moab. et
super omnes qui attonsi sunt in comam
habitantes in deserto. quia omnes gen
tes habent preputium: omnis autem do
mus israel incircumcisi sunt corde. x.

Audite verbum quod locutus est do
minus super vos domus israel. Hec
dicit dominus. Iuxta vias gentium no
lite discere. et a signis celi nolite metuere
que timent gentes. quia leges populo
rum vane sunt: quia lignum de sal
tu precidit opus manuum artificis in
ascia: argento et auro decoravit illud.
clavis et malleis compegit ut non dis
solvatur. In similitudinem palme fa
bricata sunt et non loquentur: portata
tollentur quia incedere non valent. No
lite ergo timere ea quia neque male pos
sunt facere: nec bene. Non est similis
tui domine: magnus es tu et magnum
nomen tuum in fortitudine. Quis non
timebit te o rex gentium? Tuum est e
nim decus inter cunctos sapientes gen
tium et in universis regnis eorum nullus
est similis tui. Pariter insipientes et fatui
probabuntur: doctrina vanitatis eorum
lignum est. Argentum involutum de
tharsis affertur. et aurum de ofaz opus
artificis et manus erarii: Iacinctus et
purpura indumentum eorum opus
artificum universa hec. Dominus autem
deus verus est: ipse deus vivens, et rex sem
piternus. Ab indignatione eius commo
vebitur terra. et non sustinebunt gentes
comminationem eius. Sic ergo dicetis
ei. Dii qui celos et terram non fecerunt
pereant de terra et de his que sub celo sunt.
Qui facit terram in fortitudine sua pre
parat orbem in sapientia sua: et pruden
tia sua extendit celos. Ad vocem suam
dat multitudinem aquarum in celo
et elevat nebulas ab extremitatibus ter
re. fulgura in pluviam facit: et educit
ventos de thesauris suis. Stultus factus est
omnis homo a scientia confusus est
omnis artifex in sculptili: quoniam
falsum est quod conflavit et non est
spiritus in eis. Vana sunt et opus risu
dignum in tempore visitationis sue
peribunt. Non est his similis pars iacob
Qui enim formavit omnia ipse est et israel
virga hereditatis eius: dominus exer
cituum nomen est illi. Congrega de terra
confusionem tuam que habitas in ob
sidione: quia hec dicit dominus. Ecce ego
longe proiciam habitatores terre in
hac vice et tribulabo eos ita ut non
inveniantur. Ve michi super contritio
ne mea: pessima plaga mea. Ego autem
dixi. Plane hec infirmitas mea est. et
portabo illam. Tabernaculum meum
vastatum est: omnes funiculi mei di
rupti sunt filii mei exierunt a me et non
subsistunt non est qui extendat ultra
tentorium meum et erigat pelles
meas: quia stulte egerunt pastores et
dominum non quesierunt propterea non
intellexerunt: et omnis grex eorum
dispersus est. Vox auditionis ecce venit
et commotio magna de terra aquilo
nis ut ponat civitates iuda solitudi
nem et habitaculum draconum. Scio do
mine quia non est hominis via eius
neque viri est ut ambulet et dirigat gres
sus suos. Corripe me domine: verumptamen
in iudicio et non in furore tuo: ne for
te ad nichilum redigas me. Effunde in

dignationem tuam super gentes que
non cognouerunt te. et super prouincias
que nomen tuum non inuocauerunt:
quia comederunt iacob et deuorauerunt
eum consumpserunt illum: et decus eius
XI dissipauerunt. ·xi·
Verbum quod factum est ad ieremiam
a domino dicens. Audite uerba pacti huius
et loquimini ad uiros iuda et habitato
res ierusalem: et dices ad eos. Hec dicit dominus deus
israel. Maledictus uir qui non audierit
uerba pacti huius quod precepi patribus uestris
in die qua eduxi eos de terra egypti: de for
nace ferrea dicens. Audite uocem meam
et facite omnia que precipio uobis et eri
tis michi in populum et ego ero uobis
al' deus in dominum ut suscitem iuramentum quod
iuraui patribus uestris daturum me eis ter
ram fluentem lacte et melle: sicut est dies
hec. Et respondi et dixi. Amen domine. Et
dixit dominus ad me. Vociferare omnia
uerba hec in ciuitatibus iuda: et foris ierusalem
dicens. Audite uerba pacti huius et facite
illa: quia contestans contestatus sum
patres uestros a die qua eduxi eos de terra
egypti usque ad diem hanc. Mane consur
gens contestatus sum. et dixi. audite uo
cem meam: et non audierunt neque incli
nauerunt aurem suam: sed abierunt
unusquisque in prauitate cordis sui ma
li. Et induxi super eos omnia uerba pacti
huius quod precepi ut facerent: et non fece
runt. Et dixit dominus ad me. Inuenta
est coniuratio in uiris iuda et in habitato
ribus ierusalem. Reuersi sunt ad iniquitates
patrum suorum priores qui noluerunt
audire uerba mea et hii ergo abierunt post
deos alienos ut seruirent eis. Irritum fe
cerunt domus israel et domus iuda pactum
meum quod pepigi cum patribus eorum. Quam
ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam
super eos mala de quibus exire non poterunt
et clamabunt ad me et non exaudiam eos
et ibunt ciuitates iuda et habitatores ierusalem
et clamabunt ad deos quibus libant et non
saluabunt eos in tempore afflictionis eorum.
Secundum numerum enim ciuitatum tu
^tuar arum erant dii tui iuda. et secundum nu
merum uiarum ierusalem posuisti aras confu
sionis: aras ad libandum baalim. Tu ergo
noli orare pro populo hoc neque assumas
pro eis laudem et orationem. et non obsis
tas michi quia non exaudiam in tempore
clamoris eorum ad me: in tempore afflicti

onis eorum Quid est quod dilectus
domo mea fecit scelera multa? N
carnes sancte auferent a te
as in quibus gloriata es. Oliuam
pulchram fructiferam specio
dominus nomen tuum ad uo
le grandis exarsit ignis in ea et
sunt fruteta eius et dominus
qui plantauit te locutus est
lum: pro malis domus israel
iuda que fecerunt sibi ad irrit
libantes baalim. Tu autem domine
strasti michi et cognoui: tu ostendi
studia eorum et ego quasi agnus
etus qui portatur ad uictimam
cognoui quia super me cogita
consilia dicentes. ~~Venite~~ Mitta
num in panem eius: et eradam
de terra uiuentium: et nomen non mem
amplius. Tu autem domine sa
iudicas iuste: et probas renes
uideam ultionem tuam ex e
nim reuelaui causam meam
hec dicit dominus ad uiros an
querunt animam tuam et dic
phetabis in nomine domini
rieris in manibus nostris. Propter
et dominus exercituum. Ecce ego
super eos. Iuuenes morientur
filii eorum et filie eorum morien
me et reliquie non erunt ex eis
enim malum super uiros an
uisitationis eorum. ·xii·
Iustus quidem tu es domine
tem tecum: uerumptamen iu
ad te. Quare uia impiorum pro
bene est omnibus qui preuaricantur
agunt: plantasti eos et radicem
proficiunt et faciunt fructum
tu ori eorum et longe a renibus
tu domine nosti me: uidisti me
ti cor meum tecum. Congrega eos
gregem ad uictimam: et sanctifica
in die occisionis. Usquequo lu
et herba omnis regionis siccabi
maliciam habitantium in ea con
est animal et uolucre quoniam
non uidebit nouissima nostra. Si
ditibus currens laborasti: quomo
dere poteris cum equis? Cum au
terra pacis securus fueris
in superbia iordanis? Nam et f
domus patris tui etiam ipsi
runt aduersum te et clam

te plena uoce. Ne credas eis cum locuti fu
erint tibi bona. Reliqui domum meam: di
misi hereditatem meam. Dedi dilectam a
nimam meam in manus inimicorum
eius. Facta est michi hereditas mea quasi
spelunca hyene? quasi leo in silua. Dedit con
tra me uocem: ideo odiui eam. Numquid
auis discolor hereditas mea michi? Num
quid auis tincta per totum? Venite congre
gamini omnes bestie terre: properate
ad deuorandum. Pastores multi demoli
ti sunt uineam meam conculcauerunt partem
meam. Dederunt portionem meam deside
rabilem in desertum solitudinis. Posuerunt
eam in dissipationem luxitque super me deso
latione desolata est omnis terra: quia nul
lus est qui recogitet corde. Super omnes uias
deserti uenerunt uastatores terre quia
gladius domini deuorauit ab extremo terre
usque ad extremum eius. Non est pax uni
uerse carni. Seminauerunt triticum: et
spinas messuerunt. Hereditatem accepe
runt: et non eis proderit. Confundemini a
fructibus uestris propter iram furoris domini.
Hec dicit dominus aduersum omnes ui
cinos meos pessimos qui tangunt here
ditatem quam distribui populo meo israel.
Ecce ego euellam eos de terra eorum: et do
mum iuda euellam de medio eorum. Et
cum euellero eos: et conuertar et miserebor
eorum. Et reducam eos uirum ad he
reditatem suam: et uirum in terram su
am. Et erit si eruditi didicerint uias po
puli mei: ut iurent in nomine meo ui
uit dominus sicut docuerunt populum
meum iurare in baal: edificabuntur in
medio populi mei. Quod si non audierint
euellam gentem illam euulsione et perdi
tione ait dominus. ·XIII·

Hec dicit dominus ad me uade et pos
side tibi lumbare lineum et pones illud
super lumbos tuos: et in aquam non in
feres illud. Et possedi lumbare iuxta uerbum
domini: et posui circa lumbos meos. Et fac
tus est sermo domini secundo ad me dicens
Tolle lumbare quod possedisti, quod est circa
lumbos tuos: et surgens uade ad eufratem
et absconde illud ibi in foramine petre. Et
abii et abscondi illud in eufraten sicut pre
ceperat michi dominus. Et factum est post dies
plurimos dixit dominus ad me. Surge ua
de in eufraten: et tolle inde lumbare quod
precepi tibi ut absconderes illud ibi. Et
abii ad eufraten et fodi: et tuli lumbare
de loco ubi absconderam illud et ecce computru
erat lumbare ita ut nulli usui aptum esset.
Et factum est uerbum domini ad me dicens.
Hec dicit dominus Sic putrescere faciam
superbiam iuda et superbiam ierusalem multam:
populum istum pessimum qui nolunt audi
re uerba mea et ambulant in prauitate cor
dis sui abieruntque post deos alienos ut ser
uirent eis et adorarent eos. Et erunt sicut
lumbare istud: quod nulli usui aptum est.
Sicut enim adheret lumbare ad lumbos
uiri, sic adglutinaui michi omnem domum
israel et omnem domum iuda dicit dominus
ut essent michi in populum et in nomen
et in laudem et in gloriam et non audie
runt. Dices ergo ad eos sermonem istum
Hec dicit dominus deus israel. Omnis la
guncula implebitur uino. Et dicent ad te.
Numquid ignoramus quia omnis la
guncula implebitur uino? Et dices ad eos
Hec dicit dominus Ecce ego implebo omnes
habitatores terre huius et reges qui sedent
de stirpe dauid super thronum eius et sacer
dotes et prophetas et omnes habitatores
ierusalem ebrietate: et dispergam eos uirum
a fratre suo et patres et filios pariter ait dominus
Non parcam et non concedam neque misere
rebor ut non disperdam eos. Audite et auribus
percipite. Nolite eleuari quia dominus lo
cutus est. Date domino deo uestro gloriam an
tequam contenebrescat et antequam offendant pedes uestri
ad montes caliginosos. Expectabitis lucem
et ponet eam in umbram mortis et in ca
liginem. Quod si hoc non audieritis in
abscondito plorabit anima mea a facie
superbie. Plorans plorabit anima mea et
deducet oculus meus lacrimam: quia cap
tus est grex domini. Dic regi et dominatri
ci humiliamini sedete: quoniam descen
dit de capite uestro corona glorie uestre. Ciuitates
austri clause sunt: et non est qui aperiat.
Translata est omnis iuda transmigra
tione perfecta. Leuate oculos uestros et uidete
qui uenitis ab aquilone. Ubi est grex qui
datus est tibi: pecus inclitum tuum? Quid
dices cum uisitauerit te? Tu enim docuisti
eos aduersum te: et erudisti in caput tuum.
Numquid non dolores apprehendent te qua
si mulierem parturientem? Quod si dixe
ris in corde tuo quare uenerunt michi hec.
Propter multitudinem iniquitatis tue re
uelata sunt uerecundiora tua. Pollute
sunt plante tue. Si mutare potest ethiops
pellem suam aut pardus uarietates

suas et vos poteritis bene facere cum didice
ritis malum. Et disseminabo eos quasi
stipulam: que a vento raptatur in deser
tum. Hec sors tua parsque mensure tue a me
dicit dominus: quia oblita es mei et confi al' confusa
sa es in mendacio. Unde et ego nudavi fe
mora tua contra faciem tuam: et apparuit
ignominia tua: adulteria tua et hinnitus
tuus et scelus fornicationis tue. Super col
les in agro vidi abhominationes tuas. Ve tibi
ierusalem non mundaberis post me usquequo ad
XIIII huc. · xiiij ·
Quod factum est verbum domini ad ie
remiam de sermonibus siccitatis. Luxit iudea
et porte eius corruerunt et obscurate sunt in
terra: et clamor ierusalem ascendit. Maiores
miserunt minores suos ad aquam: ve
nerunt ad hauriendum et non invenerunt
aquam reportaverunt vasa sua vacua
Confusi sunt et afflicti et operuerunt capi
ta sua propter terre vastitatem: quia non
venit pluvia in terra. Confusi sunt a
gricole: operuerunt capita sua. Nam et cer
va in agro peperit et reliquit quia non
erat herba. Et onagri steterunt in rupibus
traxerunt ventum quasi dracones defe
cerunt oculi eorum: quia non erat herba.
Si iniquitates nostre responderint nobis do
mine fac propter nomen tuum: quoniam
multe sunt aversiones nostre. Tibi peccavimus minus
expectatio israel: salvator eius in tempore
tribulationis. Quare quasi colonus futurus
es in terra et quasi viator declinans ad ma
nendum. Quare futurus es velud vir va
gus ut fortis qui non potest salvare. Tu au
tem in nobis es domine: et nomen sanctum tuum
invocatum est super nos: ne derelinquas
nos. Hec dicit dominus populo huic qui di
lexit movere pedes suos et non quievit: et
domino non placuit. Nunc recordabitur
iniquitatum eorum: et visitabit peccata
eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare
pro populo isto in bonum. Cum ieiunaverint
non exaudiam preces eorum. Et si obtule
rint holocaustomata et victimas non
suscipiam ea: quoniam gladio et fame
et peste ego consumam eos. Et dixi. Ah. ah.
ah domine deus prophete dicunt eis. Non
videbitis gladium et fames non erit in
vobis: sed pacem veram dabit vobis in
loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophe
te vaticinantur in nomine meo. Non misi
eos et non precepi eis neque locutus sum
ad eos. Visionem mendacem et divina

tionem fraudulentam: et seduct[...]
cordis sui prophetant vobis. Ide[o ...]
dominus de prophetis qui prophe[tant ...]
nomine meo quos ego non misi di[centes ...]
gladius et fames non erit in terra [...]
gladio et fame: consumentur [...]
h. Et populi quibus prophetaverint [...]
iecti in viis ierusalem pre fame et gl[adio ...]
erit qui sepeliat eos ipsi et uxores [...]
filij et filie eorum: et effundam [...]
malum suum et dices ad eos [...]
istud. Deducant oculi mei lacri[mas per]
noctem et diem et non taceant [...]
contritione magna contrita [...]
lia populi mei plaga pessima [...]
ter. Si egressus fuero ad agros [...]
gladio et si introiero [...]
attenuati fame. Propheta quo[que ...]
abierunt ad terram quam ig[norabant ...]
Numquid proiciens abiecisti [...]
aut syon abhominata est a[nima tua ...]
Quare ergo percussisti nos ita [...]
sit sanitas. Expectavimus pa[cem ...]
est bonum: et tempus curatio[nis ...]
ce turbatio. Cognovimus domi[ne ...]
etates nostras: iniquitates pa[trum ...]
trorum quia peccavimus tibi [...]
des in opprobrium propter [...]
um: neque facias nobis contu[meliam ...]
Solij glorie tue recordare: ne [...]
facias fedus tuum nobiscum [...]
sunt in sculptilibus gentium qu[i ...]
aut celi possunt dare ymbres [...]
tu es dominus deus noster quem [...]
mus. Tu enim fecisti omnia [...]
Et dixit dominus ad me [...]
terit moyses et samuel [...]
non est anima mea ad p[opulum ...]
tum. Eice illos a facie mea [...]
Quod si dixerint ad te quo egre[diemur ...]
dices ad eas. Hec dicit dominus [...]
gladium ad gladium et qui [...]
ad famem et qui ad captivi[tatem ...]
captivitatem. Et visitabo super [...]
tuor species dicit dicit dominus [...]
dium ad occisionem: et canes [...]
terandum et volatilia celi [...]
terre ad devorandum et dis[...]
et dabo eos in fervorem [...]
regnis terre propter manasse [...]
ezechie regis iuda super omnib[us ...]
it in ierusalem. Quis enim mise[rebitur ...]
tui ierusalem aut quis contrista[bitur ...]
te. Aut quis ibit ad rogandum [...]

pace tua. Tu reliquisti me ait dominus:
retrorsum abisti. et extendam manum
meam super te. et interficiam te. laboravi
rogans: et dispergam eos ventilabro in
portis terre. Interfeci et perdidi populum
meum: et tamen a viis suis non sunt
reversi. multiplicate sunt michi vidue
eius super harenam maris. Induxi eis
super matrem adolescentis vastatorem
meridie misi super civitates repente ter
rorem. Infirmata est que peperit septem filios
defecit anima eius. Occidit ei sol cum
adhuc dies esset: confusa est et erubuit
Et residuos eius in gladium dabo in
conspectu inimicorum eorum ait do
minus. Ve michi. Mater mea quare ge
nuisti me virum rixe: virum discordie
in universa terra. Non feneravi: neque
feneravit michi quisquam. Omnes
maledicunt michi: dicit dominus. Si
non reliquie tue in bonum. si non occur
ri tibi in tempore afflictionis: et in tem
pore tribulationis adversum inimi
cum. Numquid federabitur ferrum fer
ro ab aquilone et es. Divitias tuas
et thesauros tuos in direptionem da
bo gratis in omnibus peccatis tuis et
in omnibus terminis tuis. Et adducam
inimicos tuos de terra quam nescis
quia ignis succensus est in furore meo
super vos ardebit. Tu scis domine recor
dare mei et visita me et tuere me ab
his qui persequuntur me. Noli in patienti
a tua suscipere me: scito quoniam sus
tinui pro te obprobrium. Inventi sunt
sermones tui et comedi eos. Et factum
est michi verbum tuum in gaudium
et in letitiam cordis mei: quoniam in
vocatum est nomen tuum super me
domine deus exercituum. Non sedi in
consilio ludentium et gloriatus sum
a facie manus tue solus sedebam: quia
comminatione replesti me. Quare
factus est dolor meus perpetuus. et pla
ga mea desperabilis renuit curari. Facta
est michi quasi mendacium aquarum
infidelium. Propter hoc dicit dominus
Si converteris convertam te: et ante
faciem meam stabis. Et si separaveris
preciosum a vili: quasi os meum e
ris. Convertentur ipsi ad te et tu non
converteris ad eos. Et dabo te populo
huic in murum ereum et fortem: et
bellabunt adversum te et non prevale

bunt: quia ego tecum sum ut salvem
te et eruam te dicit dominus. Et liberabo te
te de manu pessimorum: et redimam
te de manu fortium. ·xvi·

XVI

Et factum est verbum domini ad
me dicens. Non accipias tibi ux
orem et non erunt tibi filii et filie in lo
co isto: quia hec dicit dominus super
filios et filias qui generantur in loco is
to et super matres eorum que genuerunt
eos et super patres eorum de quorum stir
pe sunt nati. In terra hac mortibus egro al' egrotationum
tationum morientur. Non plangentur
et non sepelientur. In sterquilinium sup
faciem terre erunt et gladio et fame
consumentur. Et erunt cadavera eorum
in escam volatilibus celi et bestiis terre
Hec enim dicit dominus. Non ingredi
aris domum convivii neque vadas ad
plangendum neque consoleris eos. quia
abstuli pacem meam a populo isto di
cit dominus. misericordiam et miserationes. Et
morientur parvi et grandes in terra
ista. Non sepelientur neque plangentur
et non se incident neque calvicium fiet pro
eis. Et non frangent inter eos lugenti
panem ad consolandum super mortuo
et non dabunt eis potum calicis ad con
solandum super patre suo et matre. Et
domum convivii non ingredieris ut
sedeas cum eis et comedas et bibas: quia
hec dicit dominus exercituum deus israel
Ecce ego auferam de loco isto in oculis
vestris et in diebus vestris vocem gaudii et
vocem letitie: vocem sponsi et vocem spon
se. Et cum annunciaveris populo huic
omnia verba hec et dixerint tibi quare
locutus est dominus super nos omne
malum grande istud: que iniquitas
nostra et quod peccatum nostrum quod pec
cavimus domino deo nostro: dices ad eos
quia dereliquerunt patres vestri me ait do
minus: et abierunt post deos alienos
et servierunt eis et adoraverunt eos
et me dereliquerunt et legem meam non
custodierunt. Sed et vos peius operati es
tis quam patres vestri. Ecce enim ambulat
unusquisque post pravitatem cordis sui
mali ut me non audiat. Et eiciam vos
de terra hac in terram quam ignoratis
vos et patres vestri: et servietis ibi diis alie
nis die ac nocte qui non dabunt vobis
requiem. Propterea ecce dies veniunt
dicit dominus et non dicetur ultra vi

uit dominus qui eduxit filios israel de
terra egypti: sed uiuit dominus qui e
duxit filios israel de terra aquilonis et
de uniuersis terris ad quas eieci eos et re
ducam eos in terram suam quam dedi
patribus eorum. Ecce ego mitto piscatores
multos dicit dominus: et piscabuntur
eos. Et post hec mittam eis multos ue
natores. et uenabuntur eos de omni
monte et de omni colle et de cauernis
petrarum quia oculi mei super omnes
uias eorum Non sunt abscondite a fa
cie mea: et non fuit occulta iniquitas
eorum ab oculis meis. Et reddam pri
mum duplices iniquitates et peccata
eorum quia contaminauerunt terram
meam in morticinis idolorum suorum
et abhominationibus suis impleuerunt
hereditatem meam Domine fortitudo
mea et robur meum et refugium meum
in die tribulationis Ad te gentes uenient
ab extremis terre et dicent uere menda
cium possederunt patres nostri: uanitatem
que eis non profuit. Numquid faciet
sibi homo deos: Et ipsi non sunt dii Id
circo ecce ego ostendam eis per uicem
hanc: ostendam eis manum meam
et uirtutem meam et scient quia no
men michi dominus. ·xvii·

XVII

Peccatum iuda scriptum est stilo
ferreo in ungue adamantino
exaratum super latitudinem cordis eo
rum et in cornibus ararum eorum Cum recor
dati fuerint filii eorum ararum suarum
et lucorum, lignorumque frondentium in
montibus excelsis sacrificantes in agro
fortitudinem tuam et omnes thesau
ros tuos in direptionem dabo excelsa
tua propter peccata in uniuersis finibus
tuis sola et relinqueris sola ab heredi
tate tua quam dedi tibi: et seruire te fa
ciam inimicis tuis in terra quam ig
noras. Quoniam ignem succendisti
in furore meo: usque in eternum arde
bit. Hec dicit dominus. Maledictus ho
mo qui confidit in homine et ponit
carnem brachium suum: et a domino
recedit cor eius Erit enim quasi mirice
in deserto et non uidebit cum uenerit
bonum: sed habitabit in siccitate in deser
to in terra salsuginis et inhabitabili
Benedictus uir qui confidit in domino
et erit dominus fiducia eius Et erit qua
si lignum quod transplantatur su

aquas quod ad humorem mitt
suas et non timebit cum uener
Et erit folium eius uiride et
pore siccitatis non erit sollicitum
aliquando desinet facere fructum
uum est cor omnium et inscrut
quis cognoscet illud: Ego domin
tans cor et probans renes qui d
que iuxta uiam et iuxta fructum
uentionum suarum Perdix
non peperit: facit diuitias et non
dicio In dimidio dierum suorum
linquet eas: et in nouissimo su
insipiens Solium glorie altitud
a principio: locus sanctificati
expectatio israel. Domine omnes
te derelinquunt confundentur
tes a te in terra scribentur qu
dereliquerunt uenam aquarum
uium dominum Sana me do
sanabor saluum me fac et sa
quoniam laus mea tu es Ecce
dicunt ad me. Ubi est uerbum
Ueniat et ego non sum turba
pastorem sequens et diem h
non desideraui tu scis Quod
est de labiis meis: rectum in
tu tuo fuit Non sis michi tu
spes mea tu in die afflictionis
dantur qui persequuntur me et no
dar ego Paueant illi et non
ego Induc super eos diem af
et duplici contritione contere
dicit dominus ad me Uade et st
porta filiorum populi per quam
grediuntur reges iuda et eg
et in cunctis portis ierusalem et
eos. Audite uerbum domini
iuda et omnis iudea cuncti
tores ierusalem qui ingrediuntur
tas istas Hec dicit dominus
te animas uestras et nolite port
ra in die sabbati neque inferatis
ierusalem Et nolite eicere onera d
stris in die sabbati et omne op
faciatis Sanctificate diem sabb
precepi patribus uestris in die sabbati
non audierunt neque inclinauerunt
aurem suam sed indurauerunt
uicem suam ne audirent me: et
acciperent disciplinam Et erit
dieritis me dicit dominus ut
feratis onera per portas ciuitatis
in die sabbati: et si sanctificaueritis

diem sabbi ne faciatis in ea omne opus
ingredientur p portas civitatis huius
reges et principes sedentes super soliu
david et ascendentes in curribz et e
quis ipi et principes eorum viri iuda
et habitatores ierlm et habitabitur civi
tas hec in sempiternum. Et venient
de civitatibz iuda et de circuitu ierlm
et de terra beniamin et de campestribz
et de montuosis et ab austro portantes
holocaustum et victimam et sacrifi
cium et thus: et inferent oblationem
in domum domini. Si autem non audi
eritis me ut sanctificetis diem sabbati
et ne portetis onus et ne inferatis per
portas ierlm in die sabbati: succendam
ignem in portis eius et devorabit domos
ierlm et non extinguetur. XVIII.

XVIII Verbum quod factum est ad ie
remiam a domino dicens Sur
ge et descende in domum figuli: et ibi
audies verba mea Et descendi in domu
figuli: et ecce ipe faciebat opus super ro
tam et dissipatum est vas quod ipe fa
ciebat e luto manibz suis Conversus q
fecit illud vas alterum sicut placuerat
in oculis eius ut faceret. Et factum e
verbum domini ad me dicens. Numquid
sicut figulus iste non potero facere vobis do
mus israel ait dominus: Ecce sicut lutu
in manu figuli sic vos in manu mea
domus israel Repente loquar adversus
gentem et adversus regnum. ut eradi
cem et destruam et disperdam illud Si
penitentiam egerit gens illa a malo
suo quod locutus sum adversus ea
agam et ego penitentiam super malo
quod cogitavi ut facerem ei Et subito
loquar de gente et regno: ut edificem et
plantem illud. Si fecerit malum in o
culis meis ut non audiat vocem me
am: penitentiam agam super bono
quod locutus sum ut facerem ei Nunc ergo
dic viro iuda et habitatori ierlm di
cens hec dicit dominus Ecce ego fingo
contra vos malum: et cogito contra
vos cogitationem Revertatur unus
quisque a via sua mala: et dirigite vias
vestras et studia vestra Qui dixerunt des
peravimus. post cogitationes enim
nostras ibimus: et unusquisque pravi
tatem cordis sui mali faciemus.
Ideo hec dicit dominus Interrogate
gentes quis audivit talia horribilia

que fecit nimis virgo israel. Numquid
deficiet de petra agri nix libani aut evel
li possunt aque erumpentes frigide et
defluentes quia oblitus est mei popul
meus frustra libantes et impingentes
in viis suis et in semitis suis ut am
bularent per eas in itinere non trito
ut fieret terra eorum in desolationem et
in sibilum sempiternum: Omnis q
preterierit p eam obstupescet et movebit
caput suum Sicut ventus urens disp
gam eos coram inimico: dorsum et no
faciem ostendam eis in die perditionis
eorum Et dixerunt Venite et cogitemus
contra ieremiam cogitationes Non
enim peribit lex a sacerdote neque consili
um a sapiente. neque sermo a propheta
Venite et percutiamus eum lingua et
non attendamus ad universos sermo
nes eius. Attende domine ad me. et au
di vocem adversariorum meorum.
Numquid redditur pro bono malum
quia foderunt foveam anime mee:
Recordare quod steterim in conspectu
tuo ut loquerer pro eis bonum et aver
terem indignationem tuam ab eis Pro
pterea da filios eorum in famem et de
duc eos in manus gladii fiant uxores
eorum absque liberis et vidue et viri
earum interficiantur morte Iuvenes
eorum confodiantur gladio in prelio
audiatur clamor de domibz eorum
Adduces enim super eos latronem re
pente quia foderunt foveam ut caperent
me et laqueos absconderunt pedibz me
is Tu autem domine scis omne
consilium eorum adversum me: in
mortem Ne propitieris iniquitati eorum
et peccatum eorum a facie tua non de
leatur: fiant corruentes in conspectu
tuo: in tempore furoris tui abutere
eis. XIX.

Hec dicit dominus Vade et acci XIX
pe lagunculam figuli testeam a seniori
bz populi et a senioribz sacerdotum et
egredere ad vallem filii ennon que
est iuxta introitum porte fictilis et p
dicabis ibi verba que ego loquar ad te
Et dices Audite verbum domini re
ges iuda et habitatores ierlm hec di
cit dominus exercituum israel ds. Ec
ce ego inducam afflictionem super
locum istum ita ut omnis qui au
dierit illam tinniant aures eius eo

Sr liber
Nota ponderibus

quod dereliquerint me et alienum fecerint
locum istum et libauerint in eo diis a
lienis quos nescierunt ipsi et patres eo
rum et reges iuda et repleuerint locum
istum sanguine innocentium et edifi
cauerunt excelsa baalim ad comburen
dos filios suos igni in holocaustum
baalim que non precepi nec locutus
sum neque ascenderunt in cor meum
propterea ecce dies ueniunt dicit domi
nus et non uocabitur locus iste ampli
us thophet et uallis filii ennon sed ual
lis occisionis et dissipabo consilium iude
et iherusalem in loco isto et subuertam eos
gladio in conspectu inimicorum suorum
et in manu querentium animas eorum
et dabo cadauera eorum escam uolati
libus celi et bestiis terre et ponam ciuitatem
hanc in stuporem et in sibilum Om
nis qui preterierit per eam obstupescet
et sibilabit super uniuersa plaga eius
Et cibabo eos carnibus filiorum suorum
et carnibus filiarum suarum et unus
quisque carnes amici sui comedet in
obsidione et in angustia in qua conclu
dent eos inimici eorum et qui querunt
animas eorum Et conteres lagunculam
lam in oculis uirorum qui ibunt te
cum et dices ad eos Hec dicit dominus ex
ercituum sic conteram populum is
tum et ciuitatem istam sicut conte
ritur uas figuli quod non potest ultra
instaurari Et in tophet sepelientur eo
quod non sit alius locus ad sepelien
dum Sic faciam loco huic ait dominus
et habitatoribus eius ut ponam ciui
tatem istam sicut tophet et erunt do
mus iherusalem et domus regum iuda
sicut locus tophet immunde omnes
domus in quarum domatibus sacrifi
cauerunt omni militie celi et libaue
runt libamina diis alienis Venit
autem ieremias de tophet quo mise
rat eum dominus ad prophetandum
et stetit in atrio domus domini et dixit
ad omnem populum Hec dicit dominus
exercituum deus israel Ecce ego indu
cam super ciuitatem hanc et super
omnes urbes eius uniuersa mala que
locutus sum aduersus eam quoniam
indurauerunt ceruicem suam ut non
audirent sermones meos. XX.

XX
Et audiuit phassur filius emer
sacerdos qui constitutus erat
princeps in domo domini iere
prophetantem sermones istos e
cussit phassur ieremiam prophe
misit eum in neruum quod e
porta beniamin superiori in do
mini. Cumque illuxisset in cr
eduxit phassur ieremiam de ne
et dixit ad eum ieremias Non
sur uocauit dominus nomen tu
sed pauorem undique quia he
dominus Ecce ego dabo te in p
undique et omnes amicos tuo
corruent gladio inimicorum
et oculi tui uidebunt et omn
dam dabo in manu regis bab
et transducet eos in babilon
percutiet eos gladio Et dabo u
sam substantiam ciuitatis huius
nem laborem eius omneque p
et omnes thesauros regum
in manus inimicorum eorum
ripient eos et tollent et ducent
lonem Tu autem phassur et o
habitatores domus tue ibitis
captiuitatem et in babilonem
et ibi morieris ibique sepelieris
omnes amici tui quibus prop
mendacium Seduxisti me d
et seductus sum fortior me
inualuisti factus sum in deris
tota die omnes subsannant m
iam olim loquor uociferans
tatem et uastitatem clamito
est michi sermo domini in op
um et in derisum tota die Et di
recordabor eius neque loquar u
in nomine illius et factus est
de meo quasi ignis exestuans
sus que in ossibus meis et defe
sustinens Audiui enim cont
has multorum et terrorem
tuitu Persequimini et p
eum omnibus uiris qui erant
cifici mei et custodientes latus
si quomodo decipiatur et preual
aduersus eum et consequamur
onem ex eo Dominus autem m
est quasi bellator fortis ideo qui
sequuntur me cadent et infirm
Confundentur uehementer quia
tellexerunt obprobrium sempi
quod numquam delebitur Et tu
exercituum probator iusti qu
renes et cor uideam quaeso ul

tuam ei quia tibi revelavi causam meam. Cantate domino. laudate dominum qui liberavit animam pauperis de manu malorum. Maledicta dies in qua natus sum dies in qua peperit me mater mea non sit benedicta. Maledictus vir qui adnuntiavit patri meo dicens natus est tibi puer masculus et quasi gaudio letificavit eum. Sit homo ille ut sunt civitates quas subvertit dominus et non penituit eum audiat clamorem mane et ululatum in tempore meridiano qui non me interfecit a vulva ut fieret michi mater mea sepulchrum: et vulva eius conceptus eternus Quare de vulva egressus sum ut viderem laborem et dolorem et consumerentur in confusione dies mei. · XXI ·

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino quando misit ad eum rex sedechias phassur filium melchie et sophoniam filium maasie sacerdotem dicens. Interroga pro nobis dominum quia nabuchodonosor rex babylonis preliatur adversum nos si forte faciat dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua et recedat a nobis Et dixit ad eos ieremias Sic dicetis sedechie Hec dicit dominus deus israel Ecce ego convertam vasa belli que in manibus vestris sunt et quibus vos pugnatis adversum regem babylonis et chaldeos qui obsident vos in circuitu murorum et congregabo eos in medio civitatis huius et debellabo ego vos in manu extenta et in brachio forti et in furore et in indignatione et in ira grandi Et percutiam habitatores civitatis huius homines et bestie pestilentia magna morientur Et post hec ait dominus dabo sedechiam regem iuda et servos eius et populum eius et qui derelicti sunt in civitate hac a peste et gladio et fame in manu nabuchodonosor regis babylonis et in manu inimicorum eorum et in manus querentium animas eorum Et percutiet eos in ore gladii et non movebitur neque parcet neque miserebitur Et ad populum hunc dices. Hec dicit dominus deus Ecce ego do coram vobis viam vite et viam mortis Qui habitaverit in urbe hac: morietur gladio et fame et peste Qui autem egressus fuerit et transfugerit ad chaldeos qui obsident vos vivet et erit ei anima sua quasi spolium. Posui enim faciem meam super civitatem hanc in malum et non in bonum ait dominus In manu regis babylonis dabitur et exuret eam igni et domum regis iuda audite verbum domini domus david. Hec dicit dominus Iudicate mane iudicium et eruite vi oppressum de manu calumpniantis ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit qui extinguat propter malitiam studiorum vestrorum Ecce ego ad te habitatricem vallis solide atque campestris ait dominus. Qui dicitis Quis percutiet nos et quis ingredietur domos nostras Et visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum ait dominus: et succendam ignem in saltu eius et devorabit omnia in circuitu eius. · XXI ·

XXII

Hec dicit dominus descende in domum regis iuda: et loqueris ibi verbum hoc et dices. Audi verbum domini rex iuda qui sedes super solium david tu et servi tui et populus tuus qui ingredimini per portas istas Hec dicit dominus facite iudicium et iustitiam et liberate vi oppressum de manu calumpniatoris et advenam et pupillum et viduam nolite contristare neque opprimatis inique et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto Si enim facientes feceritis verbum istud ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere david super thronum eius et ascendentes currus et equos ipsi et servi et populus eorum. Quod si non audieritis verba hec in memet ipso iuravi dicit dominus quia in solitudinem erit domus hec Quia hec dicit dominus super domum regis iuda Galaad tu michi caput libani: si non posuero te solitudinem inhabitabiles urbes et sanctificabo super te interficientem virum et arma eius Et succident electas cedros tuas et precipitabunt in ignem Et pertransibunt gentes multe per civitatem hanc: et dicet unusquisque proximo suo Quare fecit dominus sic civitati huic

al' ing[illegible]

al' quia

al' solitu[illegible]

al' virum

al' electas cedros tuas

al' succident

Dicit ter terra que auar' hec terra i ... iuuenis loquentis. terram i conus ... generantis. terram i manibus ... dicit ... Assumit qui hec ...

grandi? Et respondebunt Eo quod dereli
querunt pactum domini dei sui: et adora
uerunt deos alienos et seruierunt eis. No
lite flere mortuum neque lugeatis super eu
fletu plangite eum qui egreditur quia
non reuertetur ultra neque uidebit terram
natiuitatis sue quia hec dicit dominus
ad sellum filium iosie regem iuda qui reg
nauit pro iosia patre suo qui egressus est
de loco isto Non reuertetur huc amplius
sed in loco ad quem transtuli eum ibi
morietur et terram istam non uidebit
amplius. Ve qui edificat domum suam
in iniusticia et cenacula sua non in iu
dicio. Amicum suum opprimet frustra
et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit
Edificabo michi domum latam et cenacu
la spatiosa. Qui aperit sibi fenestras et
facit laquearia cedrina pingitque synno
pide. Numquid regnabis quoniam confe
res te cedro? Pater tuus. Numquid non
comedit et bibit et fecit iudicium et iusti
tiam? Tunc cum bene erat ei iudicauit
causam pauperis et egeni in bonum
suum. Numquid non ideo quia cogno
uit me dicit dominus? Tui uero oculi
et cor ad auariciam et ad sanguinem
innocentem fundendum et ad calump
al' consummacionem niam et ad cursum mali operis. Prop
terea hec dicit dominus ad ioachim fi
lium iosie regem iuda. Non plangent
eum ve frater et ve soror: non concrepabunt
ei ve domine et ve incliti sepultura asi
ni sepelietur putrefactus et proiectus ex
tra portas ierusalem. Ascende libanum et cla
ma et in basan da uocem tuam Et cla
ma ad transeuntes quia contriti sunt
omnes amatores tui. Locutus sum ad
te in habundantia tua et dixisti Non
al' uia audiam. Hec est uia tua ab adolescen
tia tua: quia non audisti uocem meam
Omnes pastores tuos pascet uentus et
amatores tui in captiuitatem ibunt.
Et tunc confunderis et erubesces ab omni
malicia tua qui sedes in libano et
nidificas in cedris. Quomodo conge
muisti cum uenissent tibi dolores quasi
dolores parturientis? Viuo ego dicit dominus
quia si fuerit iechonias filius ioachim
regis iuda anulus in manu dextera
mea: inde euellam eum et dabo te in
manu querentium animam tuam
et in manu quorum tu formidas fa
ciem ~~[illegible]~~ et in manu nabugodo

nosor regis babilonis et in manu
chaldeorum. Et mittam te et matrem
que genuit te in terram alienam
qua nati non estis ibique moriemini
Et in terram ad quam ipsi leuant a
nimam suam ut reuertantur
non reuertentur. Numquid uas
le atque contritum uir iste iechonias
Numquid uas absque omni
te? Quare abiecti sunt ipse et semen
et proiecti in terram quam ignorau
runt. Terra terra, audi sermonem
domini · xxiii ·
Et dicit dominus. Scribe
uirum istum sterilem: uirum
diebus suis non prosperabitur
erit de semine eius uir qui sedeat
solium dauid et potestatem habeat
ultra in iuda. Ve pastoribus qui
dunt et dilacerant gregem
dicit dominus. Ideo hec dicit
deus israel ad pastores qui pascunt
pulum meum. Vos dispersistis
meum et eiecistis eos et non uisitastis
eos. Ecce ego uisitabo super uos
tiam studiorum uestrorum ait dominus
Et ego congregabo reliquias
mei de omnibus terris ad quas
ro eos illuc: et conuertam eos
ra sua et crescent et multiplicabuntur
Et suscitabo super eos pastores
cent eos. Non formidabunt ultra
non pauebunt et nullus queretur
numero dicit dominus. Ecce
niunt dicit dominus et suscitabo
germen iustum. et regnabit rex
piens erit et faciet iudicium et
tiam in terra. In diebus illis saluabitur
iuda: et israel habitabit confidenter
Et hoc est nomen quod uocabunt
dominus iustus noster. Propterea
ecce dies ueniunt dicit dominus
non dicent ultra uiuit dominus
eduxit filios israel de terra egipti
uiuit dominus qui eduxit et
semen domus israel de terra
et de cunctis terris ad quas
eos illuc et habitabunt in
Contritum est cor meum in
mei contremuerunt omnia
mea factus sum quasi uir ebrius
quasi homo madidus a uino
facie domini et a facie uerborum
sanctorum eius: quia adulteris

pleta est terra quia a facie maledictio
nis luxit terra: arefacta sunt arua
deserti factus est cursus eorum malus.
et fortitudo eorum dissimilis. Propheta
namque et sacerdos polluti sunt et
in domo mea inueni malum eorum
ait dominus. Idcirco uia eorum erit quasi
lubricum in tenebris: impellentur e
nim et corruent in ea. Afferam enim
super eos mala: annum uisitationis
eorum ait dominus. Et in prophetis
samarie uidi fatuitatem. Et propheta
bant in baal. et decipiebant populum
meum israel et in prophetis ierusalem uidi
similitudinem adulterantium et iter
mendacii. Et confortauerunt manus
pessimorum ut non conuerteretur unus
quisque a malitia sua. Facti sunt
mihi omnes ut sodoma et habitatores
eius quasi gomorra. Propterea hec
dicit dominus exercituum ad prophetas
Ecce ego cibabo eos absinthio et pota
bo eos felle. a prophetis enim ierusalem e
gressa pollutio super omnem terram
Hec dicit dominus exercituum. Nolite
audire uerba prophetarum qui pro
phetant uobis et decipiunt uos. uisi
onem cordis sui loquuntur non de
ore domini. Dicunt his qui blasphemant
me locutus est dominus pax erit uobis.
Et omni qui ambulat in prauitate
cordis sui dixerunt Non ueniet super
uos malum. Quis enim affuit in con
silio domini et uidit et audiuit sermo
nem eius. Quis considerauit uerbum
illius et audiuit. Ecce turbo dominice in
dignationis egredietur: et tem
pestas erumpens super caput impiorum
ueniet. Non reuertetur furor domini
usque dum faciat et usque dum compleat
cogitationem cordis sui. In nouissimis
diebus intelligetis consilium eius. Non
mittebam prophetas et ipsi currebant
Non loquebar ad eos et ipsi propheta
bant. Si stetissent in consilio meo et
nota fecissent uerba mea populo meo
auertissem utique eos a uia sua ma
la et a pessimis cogitationibus suis.
Putas ne deus e uicino ego sum dicit
dominus et non deus de longe. Si o
absconditus occultabitur uir et ego
non uidebo eum dicit dominus: Num
quid non celum et terram ego im-

pleo ait dominus. Audiui que dixerunt
prophete prophetantes in nomine meo
mendacium atque dicentes. Somniaui
somniaui. Usquequo istud in corde est pro
phetarum uaticinantium mendacium
et prophetantium seductiones cor
dis sui. Qui uolunt facere ut obliui
scatur populus meus nominis mei
propter somnia eorum que narrat
unusquisque ad proximum suum sicut
obliti sunt patres eorum nominis mei
propter baal. Propheta qui habet som
nium: narrat somnium. Et qui habet
sermonem meum: loquatur sermonem
meum uere. Quid paleis ad triticum
dicit dominus. Numquid non uerba
mea sunt quasi ignis ait dominus ardens
et quasi malleus conterens petram.
Propterea ecce ego ad prophetas ait do
minus: qui furantur uerba mea unus
quisque a proximo suo. Ecce ego ad
prophetas ait dominus: qui assumunt
linguas suas et aiunt dicit dominus
Ecce ego ad prophetas somniantes men
dacium dicit dominus qui narraue
runt ea et seduxerunt populum me
um in mendacio suo et in miraculis
suis cum ego non misissem eos nec
mandassem eis: qui nihil profuerunt
populo huic dicit dominus. Si igitur
interrogauerit te populus iste uel
propheta aut sacerdos dicens quod est
onus domini: dices ad eos Vos estis
onus. Proiciam quippe uos dicit
dominus. Et propheta et sacerdos et po
pulus qui dicit onus domini: uisitabo
super uirum illum et super domum eius.
Hec dicetis unusquisque ad proximum
suum et ad fratrem suum. Quid respon
dit dominus et quid locutus est dominus
Et onus domini ultra non memorabitur
quia onus erit unicuique sermo su
us. Et peruertistis uerba dei uiuentis
domini exercituum dei nostri. Hec dices
ad prophetam. Quid respondit tibi dominus
et quid locutus est dominus. Si autem
onus domini dixeritis propter hec
dicit dominus. Quia dixistis sermo
nem istum onus domini et misi ad
uos dicens nolite dicere onus domini
propterea ecce ego tollam uos portans et
derelinquam uos et ciuitatem quam
dedi uobis et patribus uestris a facie

nicam Et dabo uos in obprobrium sempi
ternum et ignominiam eternam : que
nunquam obliuione delebitur · xxiiii ·
XXIIII
Ostendit michi dominus et ecce duo
calathi pleni ficis positi ante
templum domini post quam transtu
lit nabugodonosor rex babilonis ie
al' Iero coniam filium ioachim regem iuda
et principes eius et fabrum et inclusorem
de ierl'm et adduxit eos in babilonem
Et calathus unus ficus bonas habe
bat nimis. ut solent ficus esse primi
al' unus temporis. Et calathus alius ficus ha
bebat malas nimis : que comedi non
poterant eo quod essent male et dixit
dominus ad me Quid tu uides ie
remia : Et dixi . Ficus . Ficus bonas
ualde bonas Et malas malas ualde
que comedi non possunt eo quod ma
le sint Et factum est uerbum domini
ad me dicens . Hec dicit dominus deus
israel Sicut he ficus bone sic cognoscam
transmigrationem iuda quam e
misi de loco isto in terram chaldeorum
in bonum Et ponam oculos meos
super eos ad placandum et reducam
eos in terram hanc Et edificabo eos
et non destruam et plantabo eos et
non euellam et dabo eis cor ut sciant
me : quia ego sum dominus Et erunt
michi in populum et ego ero eis in
deum : quia reuertentur ad me in toto
corde suo et sicut ficus pessime que co
medi non possunt eo quod sint male
hec dicit dominus sic dabo sedechiam
regem iuda et principes eius et reli
quos de ierl'm qui remanserunt in
urbe hac et qui habitant in terra egyp
ti Et dabo eos in uexationem afflicti
onemque omnibus regnis terre in ob
probrium et in parabolam et in prouer
bium et in maledictionem : in uniuer
sis locis ad que eieci eos. Et mittam in
eis gladium et famem et pestem : do
nec consumantur de terra quam dedi
eis et patribus eorum · xxv
XXV
Uerbum quod factum est ad ie
remiam de omni populo iude
ⱻ postquam Ieconias translatus est in babilonem
in anno quarto ioachim filii iosie
regis iuda : ipse est annus primus na
bugodonosor regis babilonis quod
locutus est ieremias propheta ad om
nem populum iuda et ad uniuersos
habitatores ierl'm dicens A tercio

decimo anno iosie filii amon re[gis]
iuda usque ad diem hanc iste e[st]
et uicesimus annus : fa[ctum est]
uerbum domini ad me et lo[cutus sum]
ad uos de nocte consurgens e[t]
et non audistis Et misit do[minus]
ad uos omnes seruos suos [prophetas]
consurgens diluculo mitten[s]
non audistis neque inclinastis [aures]
uestras ut audiretis cum dicere[t]
tamini unusquisque a uia sua
et a pessimis cogitationibus u[estris]
habitabitis in terra quam d[edit do]
minus uobis et patribus uestris
et usque in seculum. Et nolite [ire post]
deos alienos ut seruiatis eis
quia eos neque me ad iracundia[m]
uocetis in operibus manuum [uestrarum]
et non affligam uos Et non [audis]
tis me dicit dominus ut me
cundiam prouocaretis in ope[ribus]
manuum uestrarum in malu[m ue]
strum propterea hec dicit do[minus]
exercituum Pro eo quod non [audis]
tis uerba mea ; ego mittam
sumam uniuersas cognationes [aquilo]
nis ait dominus et nabu[godono]
sor regem babilonis seruum
et adducam eos super terram
et super habitatores eius et [super om]
nes nationes que in circuitu
sunt Et interficiam eos et po[nam eos]
in stuporem et in sibilum et
tudines sempiternas perdam
uocem gaudii et uocem letitie
sponsi et uocem sponse : uocem
et lumen lucerne et erit uniuers[a]
eius in solitudinem et in stup[orem]
et seruient omnes gentes
babilonis septuaginta annis
quia impleti fuerint anni septu[aginta]
ta uisitabo super regem babi[lonis]
et super gentem illam dicit do[minus]
iniquitatem eorum et sup[er terram]
caldeorum : et ponam illam in
dines sempiternas Et addu[cam]
per terram illam omnia uerb[a]
que locutus sum contra eam
quod scriptum est in libro iste
quia prophetauit ieremias ad[uersum]
omnes gentes quia seruier[unt]
cum essent gentes multe et
magni et reddam eis secundum
opera eorum et secundum

manuum suarum. Quia sic dicit dominus
exercituum deus israel. Sume calicem
uini furoris huius de manu mea et pro
pinabis de illo cunctis gentibus ad quas
ego mittam te et bibent et turbabuntur
et insanient a facie gladii quem ego
mittam inter eos. Et accepi calicem de
manu domini et propinaui cunctis
gentibus ad quas misit me dominus
ierusalem et ciuitatibus iuda et regibus eius
et principibus eius ut darem eos in soli
tudinem et in stuporem. et in sibilum
et in maledictionem sicut est dies ista
pharaoni regi egypti et seruis eius et
principibus eius et omni populo eius
et cunctis generaliter regibus terre au
sitidis et cunctis regibus terre philisthijm
ascaloni et gaze et accaroni et reliquijs
azoti idumee et moab et filijs ammon
et cunctis regibus tyri et cunctis regibus
sydonis et regibus terre insularum qui
sunt trans mare: et dedan et theman et
buz et uniuersis qui attonsi sunt in co
mam et cunctis regibus arabie et cunc
tis regibus occidentis qui habitant in
deserto: et cunctis regibus zambri et cunc
tis regibus elam et cunctis regibus medo
rum et cunctis regibus aquilonis de pro
pe et de longe: unicuique contra fratrem su
um et omnibus regnis terre que super
faciem eius sunt et rex sesac bibet post
eos et dices ad eos. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Bibite et ine
briamini et uomite et cadite neque sur
gatis a facie gladii quem ego mittam
inter uos. Cumque noluerint accipere
calicem de manu tua ut bibant: di
ces ad eos. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Bibentes bibetis quia ecce
in ciuitate in qua inuocatum est no
men meum ego incipio affligere et
uos quasi innocentes immunes eritis.
Non eritis immunes. Gladium enim
ego uoco super omnes habitatores ter
re: dicit dominus exercituum. Et tu
prophetabis ad eos omnia uerba hec
et dices ad eos. Dominus de excelso ru
giet et de habitaculo sancto suo dabit
uocem suam. Rugiens rugiet super
decorem suum; celeuma quasi cal
cantium concinetur aduersum omnes
habitatores terre. Peruenit sonitus
usque ad extrema terre quia iudicium
domino cum gentibus iudicat ipse cum
omni carne. Impios tradidi gladio dicit
dominus. Hec dicit dominus exercituum
Ecce afflictio egredietur de gente in gen
tem: et turbo magnus egredietur a
summitatibus terre. Et erunt interfecti
a domino in die illa a summo terre
usque ad summum eius non plangen
tur et non colligentur neque sepelien
tur in sterquilinio super faciem terre ia
cebunt. Vlulate pastores et clamate et
aspergite uos cinere optimates gregis
quia completi sunt dies uestri ut inter
ficiamini et dissipationes uestre et cade
tis quasi uasa preciosa. Et peribit fu — al' sup
ga a pastoribus: et saluatio ab optima
tibus gregis. Vox clamoris pastorum et
ululatus optimatum gregis: quia
uastauit dominus pascua eorum: et
conticuerunt arua pacis a facie ire
furoris domini. Dereliquit quasi leo
umbraculum suum; facta est terra — al' quia
eorum in desolationem a facie ire co
lumbe: et a facie ire furoris domini.

XXVI

In principio regni ioachim filii iosie
regis iuda factum est uerbum istud
a domino dicens. Hec dicit dominus.
Sta in atrio domus domini et loque
ris ad omnes ciuitates iuda de qui
bus ueniunt ut adorent in domo domi
ni uniuersos sermones quos ego man
daui tibi ut loquaris ad eos. Noli sub
trahere uerbum si forte audiant et con
uertantur unusquisque a uia sua mala
et peniteat me mali quod cogito facere — al' cogitaui
eis propter malitias studiorum eorum.
Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Si
non audieritis me ut ambuletis in
lege mea quam dedi uobis ut audiatis
sermones seruorum meorum propheta
rum quos ego misi ad uos de nocte
consurgens et dirigens et non audis
tis: dabo domum istam sicut silo et urbem
hanc dabo in maledictionem cunctis
gentibus terre. Et audierunt sacerdotes
et prophete et omnis populus ieremiam
loquentem uerba hec in domo domini.
Cumque complesset ieremias loquens
omnia que preceperat ei dominus ut
loqueretur ad uniuersum populum
apprehenderunt eum sacerdotes et pro
phete et omnis populus dicens morte
moriatur. Quare prophetauit in no
mine domini dicens sicut silo erit do
mus hec et urbs ista desolabitur eo

Hec celeuma nautis cantus uel celeuma
quo collectis frugibus fit eis conuiuium uel
clamor nautarum siue carmen super
mortuos uel super lecti. Versus Dicas
celeuma quem dat uindemia cantum
Cantus nautis clamor celeuma uocat

quod non sit habitator. Et congregatus
est omnis populus adversus ieremiam
in domo domini. Et audierunt principes
iuda verba hec et ascenderunt de domo
regis in domum domini et sederunt in
introitu porte domus domini nove. Et
locuti sunt sacerdotes et prophete ad prin
cipes et ad omnem populum dicentes
Iudicium mortis est viro huic quia pro
phetavit adversus civitatem istam
sicut audistis auribus vestris. Et ait iere
mias ad omnes principes et ad univer
sum populum dicens Dominus misit
me ut prophetarem ad domum istam
et ad civitatem hanc omnia verba
que audistis. Nunc ergo bonas facite
vias vestras et studia vestra et audite vo
cem domini dei vestri et penitebit dominum
mali quod locutus est adversum vos
Ego autem ecce in manibus vestris sum
facite mihi quod bonum et rectum est
in oculis vestris. Verumptamen scitote
et cognoscite quod si occideritis me san
guinem innocentem tradetis contra
vos metipsos et contra civitatem istam
et habitatores eius. In veritate enim
misit me dominus ad vos ut loquerer
in auribus vestris omnia verba hec. Et dix
erunt principes et omnis populus ad
sacerdotes et prophetas. Non est viro hu
ic iudicium mortis quia in nomine
domini dei nostri locutus est ad nos. Sur
rexerunt ergo viri de senioribus terre et
dixerunt ad omnem cetum populi lo
quentes. Micheas de morasthim fuit pro
pheta in diebus ezechie regis iude et ait
ad omnem populum iude dicens hec
dicit dominus exercituum Syon quasi
ager arabitur et ierusalem in acervum la
pidum erit et mons domus in excelsa
silvarum. Numquid morte condemp
navit eum ezechias rex iude et omnis
iuda. Numquid non timuerunt dominum
et deprecati sunt faciem domini et peni
tuit dominum mali quod locutus erat
adversum eos. Itaque nos facimus ma
lum grande contra animas nostras. Fuit
quoque vir prophetans in nomine domini
urias filius semei de cariathiarim et
prophetavit adversus civitatem istam
et adversus terram hanc iuxta omnia
verba ieremie. Et audivit rex ioachim
et omnes potentes et principes eius ver
ba hec et quesivit rex interficere eum

Et audivit urias et timuit fug
ingressus est egyptum. Et mis
ioachim viros in egyptum el
filium achobor et viros cum eo
tum et eduxerunt uriam de egy
adduxerunt eum ad regem io
et percussit eum gladio et pro
ver eius in sepulcris vulgi
Igitur manus achiam filii sa
fuit cum ieremia ut non tra
in manus populi et interficere
In principio regni ioachim fi
regis iuda factum est verbum
ad ieremiam a domino dicen
dicit dominus ad me fac tibi
et cathenas et pones eas in c
et mittes eas ad regem edom
regem moab et ad regem fi
ammon et ad regem tyri et
sydonis in manu nunciorum
venerunt in ierusalem ad sedech
iude et precipies eis ut ad do
suos loquantur. Hec dicit do
exercituum deus israel hec d
dominos vestros. Ego feci terram
minem et iumenta que sunt
faciem terre in fortitudine mea
na et in brachio meo extento
eam ei qui placuit in oculis
Et nunc itaque ego dedi omnes
istas in manu nabugodono
gis babilonis servi mei: insuper
bestias agri dedi ei ut serviant
Et servient ei omnes gentes
eius et filio filii eius donec
tempus terre eius et ipsius
vient ei gentes multe et reges
ni. Gens autem et regnum
non servierint nabugodonosor
babilonis et quicumque non cur
rit collum suum sub iugo re
bilonis in gladio et fame et
visitabo super gentem illam
minus donec consumam eos
manu eius. Vos ergo nolite
re prophetas vestros et divinos et
niatores et augures et male
qui dicunt vobis non servietis
babilonis quia mendacium
tant vobis ut longe faciant
terra vestra et eiciant vos et pe
porro gens que subiecerit cervicem
suam sub iugo regis babilonis
servient ei dimittam eam in

dicit dominus: et collet eam et habita
bit in ea. Et ad Sedechiam regem iuda lo
cutus sum secundum omnia verba hec
dicens. Subicite colla vestra sub iugo regis
babilonis et servite ei et populo eius
et vivetis. Quare moriemini tu et po
pulus tuus gladio et fame et peste:
sicut locutus est dominus ad gentem
que servire noluerit regi babilonis?
Nolite audire verba prophetarum di
centium vobis non servietis regi ba
bilonis quia mendacium ipsi loqun
tur vobis quia non misi eos ait do
minus. Et ipsi prophetant in nomine
meo mendaciter ut eiciant vos et pe
reatis tam vos quam prophete qui vati
cinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad
populum istum locutus sum dicens
Hec dicit dominus deus. Nolite audire ver
ba prophetarum vestrorum qui pro
phetant vobis dicentes. Ecce vasa
domini revertentur de babilone nunc
cito. mendacium enim prophetant vo
bis. Nolite ergo audire eos: sed servi
te regi babilonis ut vivatis. Quare
datur hec civitas in solitudinem. et si
prophete sunt et est verbum domini
in eis: occurrant domino exercituum
ut non veniant vasa que derelicta fu
erant in domo domini et in domo re
gis iuda et in ierusalem in babilonem. Quia
hec dicit dominus exercituum ad co
lumpnas et ad mare et ad bases et ad
reliqua vasorum que remanserunt
in civitate hac que non tulit nabu
godonosor rex babilonis cum transfer
ret iechoniam filium ioachim regem
iuda de ierusalem in babylonem et omnes
optimates iuda et ierusalem. Quia hec
dicit dominus exercituum deus israel
ad vasa que derelicta sunt in domo
domini: et in domo regis iuda et in ie
rusalem. In babylonem transferentur et
ibi erunt usque ad diem visitationis
sue dicit dominus et afferri faciam
et restitui in loco isto. xxviii.

Et factum est in anno illo in
principio regni sedechie regis
iuda in anno quarto in mense quin
to dixit ad me ananias filius azur
propheta de gabaon in domo domini:
coram sacerdotibus et omni populo di
cens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Contrivi iugum regis
babilonis. Adhuc duo anni dierum. et ego
referri faciam ad locum istum omnia
vasa domini: que tulit nabugodonosor
rex babilonis de loco isto et transtulit
ea in babilonem. et iechoniam filium io
achim regem iuda et omnem transmig
rationem iude qui ingressi sunt in babilo
nem ego convertam ad locum istum
ait dominus. Conteram enim iugum
regis babilonis. Et dixit ieremias propheta ad
ananiam prophetam in oculis sacerdo
tum et in oculis omnis populi qui sta
bat in domo domini. Et ait ieremias
propheta amen sic faciat dominus. Susci
tet dominus verba tua que prophe
tasti: ut referantur vasa in domum
domini et omnis transmigratio de ba
bilone ad locum istum. Verumptamen
audi verbum hoc quod ego loquor
in auribus tuis: et in auribus universi
populi. Prophete qui fuerunt ante me
et te ab initio et prophetaverunt super
terras multas et super regna mag
na de prelio et de afflictione et de fame
propheta qui vaticinatus est pacem cum
venerit verbum eius. scietur propheta
quem misit dominus in veritate
Et tulit ananias propheta cathenam
de collo ieremie prophete. et confregit
eam. Et ait ananias propheta in conspectu
omnis populi dicens. Hec dicit do
minus. Sic confringam iugum na
bugodonosor regis babilonis post
duos annos dierum de collo omnium gen
tium. Et abiit ieremias propheta in
viam suam. Et factum est verbum
domini ad ieremiam postquam con
fregit ananias propheta cathenam
de collo ieremie prophete dicens. Vade
et dices ananie. Hec dicit dominus
Cathenas ligneas contrivisti: et fa
cies pro eis cathenas ferreas: quia hec
dicit dominus exercituum deus israel
Iugum ferreum posui super collum
cunctarum gentium istarum ut ser
viant nabugodonosor regi babilo
nis et servient ei. Insuper et bestias ter
re dedi ei. Et dixit ieremias propheta ad
ananiam prophetam. Audi anania
non misit te dominus: et tu con
fidere fecisti populum istum in men
dacio. Ideo hec dicit dominus. Ecce
emittam te a facie terre. Hoc anno
morieris adversus dominum enim

locutus es et mortuus est ananias propheta
in anno illo: mense septimo
XXIX Et hec sunt verba libri que misit
ieremias propheta de ierusalem ad reli-
quias seniorum transmigrationis et
ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem
populum quem transduxerat nabugo-
donosor de ierusalem in babylonem postquam
egressus est iechonias rex et domina et
eunuchi et principes iuda et ierusalem et fa-
ber et inclusor de ierusalem in manu elasa
el et filii saphan et gamarie filii elchie quos
misit sedechias rex iuda ad nabugodo-
nosor regem babylonis in babylonem
dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel omni transmigrationi
quam transtuli de ierusalem in babylonem
Edificate domos et habitate et plantate
hortos et comedite fructum eorum. Ac-
cipite uxores: et generate filios et filias
et date filiis vestris uxores: et filias vestras
date viris. et pariant filios et filias et
multiplicamini ibi et nolite esse pauci
numero. Et querite pacem civitatis
ad quam transmigrare vos feci et
orate pro ea ad dominum: quia in
al' vestra pace illius erit pax vobis. Hec enim
dicit dominus exercituum deus israel
Non vos seducant prophete vestri qui sunt
in medio vestri et divini vestri et ne atten-
datis ad somnia vestra que vos somni-
atis: quia falso ipsi prophetant vobis
in nomine meo. et non misi eos dicit
dominus. Quia hec dicit dominus Cum
ceperint impleri in babylone septuagin-
ta anni visitabo vos et suscitabo super
vos verbum meum bonum ut re-
ducam vos ad locum istum. Ego enim
scio cogitationes quas cogito super
vos ait dominus: cogitationes pacis
et non afflictionis ~~pacis~~ Ut dem vo-
bis finem et patientiam Et invocabi-
tis me et ~~vivetis~~ ibitis et orabitis me
et exaudiam vos. Queretis me: et
invenietis Cum quesieritis me in
toto corde vestro et inveniar a vobis ait
dominus: et reducam captivitatem
vestram Et congregabo vos de universis
gentibus et de cunctis locis ad que expu-
li vos dicit dominus et reverti vos faci-
am de loco ad quem transmigrare vos
feci quia dixistis suscitabit nobis
dominus prophetas in babylone. Quia
hec dicit dominus ad regem qui se-
det super solium david et ad omnem
populum habitatorem urbis huius
et fratres vestros qui non sunt egressi vo-
biscum in transmigrationem hec
dicit dominus exercituum Ecce mittam
in eos gladium et famem et pestem et
ponam eos quasi ficus malas que
comedi non possunt eo quod pessime
sint: et persequar eos in gladio et in
fame et in pestilentia. Et dabo eos in
vexationem universis regnis terre: in
maledictionem et in stuporem et in si-
bilum et in obprobrium cunctis gentibus
ad quas ego eieci eos: eo quod non
audierunt verba mea dicit dominus
que misi ad eos per servos meos prophe-
tas de nocte consurgens et mittens et
non audistis dicit dominus. Vos ergo
audite verbum domini omnis trans-
migratio quam emisi de ierusalem in
babylonem. Hec dicit dominus exer-
cituum deus israel ad achab filium
chulie et ad sedechiam filium maasie
qui prophetant vobis in nomine me-
o mendaciter Ecce ego tradam eos in
manu nabugodonosor regis baby-
lonis et percutiet eos in oculis vestris et
assumetur ex eis maledictio omni
transmigrationi iude que est in baby-
lone dicentium Ponat te dominus
sicut sedechiam et sicut achab quos
frixit rex babylonis in igne pro eo
quod fecerint stultitiam in israel et
mechati sunt in uxores amicorum
suorum: et locuti sunt verbum in
nomine meo mendaciter quod non
mandavi eis Ego sum iudex et testis
dicit dominus Et ad semeiam nee-
lamitem dices Hec dicit dominus exer-
cituum deus israel. Pro eo quod mi-
sisti in nomine tuo libros ad omnem
populum qui est in ierusalem et ad so-
phoniam filium maasie sacerdotem
et ad universos sacerdotes dicens. Do-
minus dedit te sacerdotem pro ioia-
da sacerdote ut sis dux in domo domini
super omnem virum arreptitium
et prophetantem ut mittas eum in
nervum et in carcerem. Et nunc quare
non increpasti ieremiam anatho-
thiten qui prophetat vobis? Quia
super hoc misit ad nos in babylonem
dicens longum est edificate domos
et habitate et plantate hortos et

comedite fructus eorum. legit ergo sopho
nias sacerdos librum istum in auribus
ieremie prophete. Et factum est verbum
domini ad ieremiam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens.
Hec dicit dominus ad semeiam neella
mitem. Pro eo quod prophetavit vobis
semeias et ego non misi eum et fecit
vos confidere in mendacio: iccirco hec
dicit dominus. Ecce ego visitabo super se
meiam neellamitem et super semen
eius. Non erit ei vir sedens in medio
populi huius et non videbit bonum
quod ego faciam populo meo ait do
minus: quia prevaricationem lo
cutus est adversum dominum.
X Hoc verbum quod factum est
ad ieremiam a domino dicens.
Hec dicit dominus deus israel ~~dicens~~
Scribe tibi omnia verba que locutus
sum ad te in libro. Ecce enim dies ve
niunt dicit dominus et convertam con
versionem populi mei israel et iuda
ait dominus et convertam eos ad terram
quam dedi patribus eorum et possidebunt
eam. Et hec verba que locutus est dominus
ad israel et ad iudam. Quoniam hec
dicit dominus. vocem terroris audi
vimus. formido et non est pax. Inter
rogate et videte: si generat masculus.
Quare ergo vidi omnis viri manum
super lumbum suum quasi parturi
entis: et conversae sunt universe facies
in auruginem. Ve quia magna dies
illa: nec est similis eius. Tempus que
tribulationis est iacob et ex ipso salva
bitur. Et erit in die illa ait dominus
exercituum conteram iugum eius de
collo tuo et vincula illius dirumpam.
Et non dominabuntur ei amplius a
lieni: sed servient domino deo suo et
david regi suo quem suscitabo eis. Tu
ergo ne timeas serve meus iacob
ait dominus neque paveas israel: quia
ecce ego salvabo te de terra longinqua
et semen tuum de terra captivitatis
eorum. Et revertetur iacob et quiescet
et cunctis affluet bonis et non erit quem
formidet: quoniam tecum ego sum
ait dominus ut salvem te. faciam enim
consummationem in cunctis gentibus
in quibus dispersi te. Te autem non faciam
in consummationem sed castigabo
te in iudicio ut non tibi videaris in
noxius. Quia hec dicit dominus. Insana
bilis fractura tua pessima plaga tua.
Non est qui iudicet iudicium tuum
ad alligandum curationem. utilitas tue
non est tibi. Omnes amatores tui ob
liti sunt tui teque non querent. Plaga
enim inimici percussi te: castigatione
crudeli. Propter multitudinem iniqui
tatis tue: dura facta sunt peccata tua.
Quid clamas super contritione tua. In
sanabilis est dolor tuus propter multi
tudinem iniquitatis tue et propter
dura peccata tua: feci hec tibi. Propter
ea omnes qui comedunt te devorabuntur
et universi hostes tui in captivitatem
ducentur et qui te vastant vastabuntur
cunctosque predatores tuos dabo in pre
dam. Obducam enim cicatricem tibi
et vulneribus tuis sanabo te dicit dominus.
Quia eiectam vocaverunt te syon. hec
est que non habebat requirentem. Hec
dicit dominus. Ecce ego convertam con
versionem tabernaculorum iacob
et tectis eius miserebor. Et edificabitur
civitas in excelso suo et templum iuxta
ordinem suum fundabitur. Et egredie
tur de eis laus vox que ludentium. Et
multiplicabo eos et non minuentur
et glorificabo eos et non attenuabuntur.
Et erunt filii eius sicut a principio et ce
tus eius coram me permanebit. Et visi
tabo adversum omnes qui tribulant eum
et erit dux eius ex eo et princeps de me
dio eius producetur. Et applicabo eum
et accedet ad me. Quis enim iste est
qui applicet cor suum ut appropinquet
michi ait dominus. Et eritis michi in
populum: et ego ero vobis in deum. ad deum
Ecce turbo domini furor egrediens pro
cella ruens in capite impiorum conquie
scet. Non avertet iram indignationis
dominus: donec faciat et compleat co
gitationem cordis sui. In novissimo
dierum intelligetis ea.
In tempore illo dicit dominus ero deus XXXI
universis cognationibus israel et ipsi
erunt michi in populum. Hec dicit dominus.
Invenit gratiam in deserto populus
qui remanserat gladio vadit ad requi
em suam israel. longe dominus appa
ruit michi et in caritate perpetua dilexi
te: ideo attraxi te miserans. Rursumque
edificabo te: et edificaberis virgo israel.
Adhuc ornaberis tympanis tuis: et

egredieris in choro ludentium. Et adhuc plan-
tabis in montibus samarie. Plantabunt
plantantes: et donec tempus veniat non
vindemiabuntur. Quia erit dies in qua
clamabunt custodes in monte effraim. (al' in monte samarie et)
Surgite et ascendamus in syon ad do-
minum deum nostrum: quia hec dicit do-
minus. Exultate in leticia iacob: et hin-
nite contra caput gentium. Personate
cantate et dicite. Salva domine popu-
lum tuum: reliquias israel. Ecce ego
adducam eos de terra aquilonis et con-
gregabo eos ab extremis terre. Inter
quos erunt cecus et claudus pre-
gnans et pariens simul: cetus magnus
revertentium huc. In fletu venient: et
in precibus reducam eos et adducam (al' viam reducam)
eos per torrentes aquarum in via
recta et non impingent in ea: quia
factus sum israeli pater et effraim
primogenitus meus est. Audite verbum
domini gentes et annuntiate in insulis
que procul sunt et dicite. Qui dispersit
israel congregabit eum et custodiet
eum sicut pastor gregem suum. Re-
demit enim dominus iacob: et libera-
bit eum de manu potentioris. Et venient
et laudabunt in monte syon et conflu-
ent ad bona domini super frumento
et vino et oleo et fetu pecorum et armen-
torum. Eritque anima eorum quasi hor-
tus irriguus: et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro: iuvenes
et senes simul. Et convertam luctum
eorum in gaudium: et consolabor eos
et letificabo a dolore suo. Et inebriabo
animam sacerdotum pinguedine: et
populus meus bonis meis adimple-
bitur ait dominus. Hec dicit dominus.
Vox in excelso audita est lamentationis
et fletus et luctus rachel plorantis
filios suos: et nolentis consolari super
eos quia non sunt. Hec dicit dominus.
Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui
a lacrimis: quia est merces operi tuo (al' operatio)
ait dominus. Et revertentur de terra (al')
inimici: et est spes novissimis tuis ait do-
minus: et revertentur filii ad terminos
suos. Audiens audivi effraim transmi-
grantem. Castigasti me domine: et e-
ruditus sum quasi iuvenculus in-
domitus. Converte me et convertar: quia
tu domine deus meus. Postquam
enim convertisti me: egi penitentiam. Et

postquam enim ostendisti michi: percus-
si femur meum. Confusus sum et eru-
bui: quoniam sustinui obprobrium
adolescentie mee. Si filius honorabilis
effraim michi si puer delicatus: quia
ex quo locutus sum de eo adhuc recorda-
bor eius. Iccirco conturbata sunt viscera me-
a super eum: miserans miserebor eius
ait dominus. Statue tibi speculam, po-
ne tibi amaritudines: dirige cor tuum
in viam directam in qua ambulasti.
Revertere virgo israel: revertere ad ci-
vitates tuas istas. Usquequo deliciis
dissolveris filia vaga? Quia creavit
dominus novum super terram: fe-
mina circumdabit virum. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ad-
huc dicent verbum istud in terra iuda
et in urbibus eius. cum convertero cap-
tivitatem eorum. Benedicat tibi dominus
pulcritudo iustitie mons sanctus
et habitabunt in eo iudas et omnes
civitates eius simul agricole et minan-
tes greges: quia inebriavi animam
lassam et omnem animam esurien-
tem saturavi. Ideo quasi de somno sus-
citatus sum et vidi et somnus meus
dulcis michi. Ecce dies veniunt dicit
dominus et seminabo domum israel
et domum iuda semine hominum et
semine iumentorum. Et sicut vigi-
lavi super eos ut evellerem et demo-
lirer et dissiparem et disperderem et
affligerem: sic vigilabo super eos ut
edificem et plantem ait dominus. In
diebus illis non dicent ultra patres
comederunt uvam acerbam et dentes
filiorum obstupuerunt: sed unusquis-
que in iniquitate sua morietur. Om-
nis homo qui comederit uvam acer-
bam: obstupescent dentes eius. Ecce
dies veniunt dicit dominus: et feriam
domui israel et domui iuda fedus
novum. Non secundum pactum quod
pepigi cum patribus vestris in die qua
apprehendi manum eorum ut e-
ducerem eos de terra egypti pactum quod
irritum fecerunt: et ego dominatus
sum eorum dicit dominus: sed hoc
erit pactum quod feriam cum domo
israel post dies illos dicit dominus: dan-
do legem meam in visceribus eorum
et in corde eorum scribam eam. Et ero
eis in deum: et ipsi erunt michi

in populum et non docebit ultra vir proximum suum et vir fratrem suum dicens: cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus: quia propitiabor iniquitatibus eorum. et peccati eorum non ero memor amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei ordinem lune et stellarum in lumine noctis qui turbat mare et sonant fluctus eius. dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges iste coram me dicit dominus tunc et semen israel deficiet ut non sit gens coram me cunctis diebus. Hec dicit dominus Si mensurari potuerint celi sursum et investigari fundamenta terre deorsum: et ego abiciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et edificabitur civitas domino a turre ananehel. usque ad portam anguli. Et exibit ultra norma mensure in conspectu eius super collem gareb et circuibit goatha et omnem vallem cadaverum et cineris et universam regionem mortis usque ad torrentem cedron et usque ad angulum porte equorum orientalis. Sanctum domini non evelletur et non destruetur ultra in perpetuum.

Verbum quod est ad ieremiam a domino in anno decimo sedechie regis iuda ipse est annus octavus decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babilonis obsidebat ierusalem et ieremias propheta erat clausus in atrio carceris qui erat in domo regis iuda. Clauserat enim eum sedechias rex iuda dicens Quare vaticinaris dicens Hec dicit dominus ecce ego dabo civitatem istam in manus regis babilonis et capiet eam et sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorum sed tradetur in manus regis babilonis et loquetur os eius cum ore illius et oculi eius oculos illius videbunt et in babilonem ducet sedechiam: et ibi erit donec visitem eum ait dominus: si autem dimicaveritis adversum chaldeos nichil prosperum habebitis. Et dixit ieremias Factum est verbum domini ad me dicens Ecce ananehel filius sellum patruelis tuus veniet ad te dicens eme tibi agrum meum qui est in anathot tibi enim competit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me ananehel filius patrui mei secundum verbum domini ad vestibulum carceris: et ait ad me posside agrum meum qui est in anathot in terra beniamin: quia competit tibi hereditas et tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum domini esset: (al' quia) et emi agrum ab ananehel filio patrui mei qui est in anathot et appendi ei argentum septem stateres et decem argenteos et scripsi in libro et signavi et adhibui testes et appendi argentum in statera Et accepi librum possessionis signatum stipulationes et rata et signa foris et dedi librum possessionis baruch filio neri filii maasie in oculis ananehel patruelis mei et in oculis testium qui scripti erant in libro emptionis in oculis omnium iudeorum qui sedebant in atrio carceris: et precepi baruch coram eis dicens Sume libros istos librum emptionis hunc signatum et librum hunc qui apertus est. et pone illos in vase fictili ut permanere possint diebus multis. (al' hec dicit dominus exercituum deus israel) Hec enim dicit dominus exercituum deus israel: Adhuc possidebuntur domus et agri et vinee in terra ista Et oravi ad dominum postquam tradidi librum possessionis baruch filio neri dicens. Heu. heu. heu. domine deus ecce tu fecisti celum et terram in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile omne verbum qui facis misericordiam in milibus: et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos fortissime magne potens dominus exercituum nomen tibi: magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum adam: ut reddas unicuique secundum vias suas et secundum fructum adinventionum eius: qui posuisti signa et portenta in terra egypti usque ad diem hanc et in israel et in hominibus (al' hostib') et fecisti tibi nomen sicut est dies hec Et eduxisti populum tuum israel de terra egypti in signis et in portentis et in manu robusta et in brachio extento et in terrore magno: et dedisti eis terram hanc quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte et melle et ingressi sunt et possederunt eam et non obedierunt voci tue: et in lege tua non

ambulaverunt. Omnia que mandasti eis
ut facerent non fecerunt et evenerunt eis
omnia mala hec. Ecce municiones extruc
te sunt adversus civitatem ut capiatur:
et urbs data est in manus chaldeorum
qui preliantur adversus eam a facie
gladii et famis et pestilencie: et quecum
que locutus es acciderunt ut ipse tu cernis
et tu dicis michi domine deus eme a
grum argento et adhibe testes cum
urbs data sit in manus chaldeorum
Et factum est verbum domini ad iere
miam dicens Ecce ego dominus deus
universe carnis. Numquid michi diffi
cile erit omne verbum? Propterea hec
dicit dominus Ecce ego tradam civita
tem istam in manus chaldeorum et
in manu regis babilonis: et capiet eam
et venient chaldei preliantes adversus
urbem hanc et succendent eam igni et
comburent eam et domos in quarum
domatibus sacrificabant baal et libabant
diis alienis libamina ad irritandum
me. Erant enim filii israel et filii iuda
iugiter facientes malum in oculis meis
ab adolescencia sua filii israel qui usque
nunc exacerbant me in opere manuum
suarum dicit dominus. Quia in furo
re et indignacione mea facta est michi
civitas hec: a die qua edificaverunt
eam usque ad diem istam qua auferetur
de conspectu meo propter maliciam fi
liorum israel et filiorum iuda quam
fecerunt ad iracundiam me provocan
tes ipsi et reges eorum principes eorum
et sacerdotes et prophete eorum viri
iuda et habitatores ierusalem. Et verterunt
ad me terga et non facies cum docerem
eos diluculo et erudirem et nollent au
dire ut acciperent disciplinam. Et posue
runt ydola sua in domo in qua invoca
tum est nomen meum: ut polluerent
eam et edificaverunt excelsa baal que sunt
in valle filii ennon ut initiarent filios
suos et filias suas moloch: quod non
mandavi eis neque ascendit in cor meum
ut facerent abhominacionem hanc et
in peccatum deducerent iudam. Et nunc
propter ista hec dicit dominus deus israel
ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod
tradetur in manus regis babylonis in
gladio et in fame et in peste. Ecce ego con
gregabo eos de universis terris ad quas e
ieci eos in furore meo et in ira mea et in

indignacione grandi et reducam eos
ad locum istum et habitare eos faciam
confidenter et erunt michi in populum
et ego ero eis in deum . et dabo eis cor
unum et animam unam ut timeant me
universis diebus: et bene sit eis et filiis
post eos. Et feriam eis pactum sempiter
num: et non desinam eis benefacere et
timorem meum dabo in corde eorum
ut non recedant a me et letabor super eos
cum bene eis fecero et plantabo eos in
terra ista in veritate: in toto corde meo
et in tota anima mea. Quia hec dicit
dominus Sicut adduxi super populum
istum omne malum hoc grande: sic
adducam super eos omne bonum quod
ego loquor ad eos. Et possidebuntur a
gri in terra ista de qua vos dicitis quod
deserta sit eo quod non remanserit
homo et iumentum et data sit in
manus chaldeorum. Agri pecunia e
mentur: et scribentur in libro et impri
metur signum et testis adhibebitur
in terra beniamin et in circuitu ierusalem
in civitatibus iuda et in civitatibus mon
tanis et in civitatibus campestribus et
in civitatibus que ad austrum sunt: quia
convertam captivitatem eorum ait
dominus

Et factum est verbum domini ad
ieremiam secundo cum adhuc clausus
esset in atrio carceris dicens. Hec dicit
dominus Qui facturus est et forma
turus illud et paraturus: dominus
nomen eius. Clama ad me et exaudiam
te: et annunciabo tibi grandia et fir
ma que nescis. Quia hec dicit dominus
deus israel ad domos ~~regis~~ urbis hu
ius et ad domos regis iuda que destruc
te sunt et ad municiones et ad gladi
um venientium ut dimicent cum
chaldeis et impleant eas cadaveribus ho
minum quos percussi in furore meo et in
indignacione mea abscondens faciem
meam a civitate hac propter omnem
maliciam eorum. Ecce ego obducam
eis cicatricem et sanitatem dabo et cu
rabo eos et revelabo eis deprecacionem
pacis et veritatis: et convertam conver
sionem iuda et conversionem ierusalem
et edificabo eos sicut a princi
pio et emundabo illos ab omni ini
quitate sua in qua peccaverunt michi
et propicius ero cunctis iniquitatibus

corum in quibus dereliquerunt mihi et
spreuerunt me. Et erunt mihi in nomen
et in gaudium et in laudem et in exulta
tionem cunctis gentibus terre que audie
rint omnia bona que ego facturus sum
eis et pauebunt et turbabuntur in u
niuersis bonis et in omni pace quam
ego faciam eis. Hec dicit dominus Ad
huc audietur in loco isto quem uos
dicitis esse desertum eo quod non sit ho
mo neque iumentum in ciuitatibus iuda
et foris ierusalem que desolate sunt absque ho
mine et absque habitatore et absque pecore
uox gaudii et uox letitie: uox sponsi et
uox sponse uox dicentium confitemini
domino exercituum quoniam bonus dominus.
quoniam in eternum misericordia eius et portan
tium uota in domum domini Reducam
enim conuersionem terre sicut a prin
cipio: dicit dominus Hec dicit dominus
exercituum Adhuc erit in loco isto deser
to absque homine et absque iumento et
in cunctis ciuitatibus eius habitaculum
pastorum: accubantium gregum et in
ciuitatibus montuosis et in ciuitatibus
campestribus et in ciuitatibus que ad au
strum sunt: et in terra beniamin et
in circuitu ierusalem et in ciuitatibus iuda
adhuc transibunt greges ad manum
numerantis: ait dominus. Ecce dies
ueniunt dicit dominus et suscitabo uerbum
bonum quod locutus sum ad domum
israel et ad domum iuda In diebus illis
et in tempore illo germinare faciam
dauid germen iustitie et faciet iudicium
et iustitiam in terra In diebus illis salua
bitur iuda et ierusalem habitabit confidenter
Et hoc est nomen quod uocabunt eum
dominus iustus noster. Quia hec di
cit dominus. Non interibit de dauid
uir qui sedeat super thronum domus
israel et de sacerdotibus et de leuitis non
interibit uir a facie mea qui offerat
holocaustomata et incendat sacrificium
et cedat uictimas cunctis diebus Et fac
tum est uerbum domini ad ieremiam
dicens Hec dicit dominus Si irritum
fieri potest pactum meum cum die et
pactum meum cum nocte ut non sit
dies et nox in tempore suo et pactum
meum irritum esse poterit cum dauid
seruo meo ut non sit ex eo filius qui
regnet in throno eius et leuite et sacer
dotes ministri mei Sicut enumerari

non possunt stelle celi metiri harena maris: sic multiplicabo semen dauid
serui mei et leuitas ministros meos
Et factum est uerbum domini ad iere
miam dicens Numquid non uidisti
quid populus hic locutus sit dicens:
Due cognationes quas elegerat dominus
abiecte sunt et populum meum despex
erunt eo quod non sit ultra gens coram
eis. Hec dicit dominus Si pactum me
um inter diem et noctem et leges celo
et terre non posui equidem et semen
iacob et dauid serui mei proiciam: ut non
assumam de semine eius principes se
minis abraham et isaac et iacob Redu
cam enim conuersionem eorum et mi
serebor eis · xxxiiii · XXXIIII
Verbum quod factum est ad iere
miam a domino quando nabugodono
sor rex babilonis et omnis exercitus
eius uniuersaque regna terre que erant
sub potestate manus eius et omnes po
puli bellabant contra ierusalem et contra
omnes urbes eius dicens. Hec dicit do
minus deus israel. Uade et loquere ad
sedechiam regem iuda: et dices ad eum
Hec dicit dominus Ecce ego tradam ciui
tatem hanc in manus regis babylo
nis: et succendet eam igni: et tu non
effugies de manu eius sed comprehen
sione capieris et in manu eius trade
ris Et oculi tui oculos regis babilonis
uidebunt et os eius cum ore tuo loquetur
et babylonem introibis Attamen au
di uerbum domini sedechia rex iuda Hec
dicit dominus ad te. Non morieris in
gladio sed in pace morieris et secundum
combustiones patrum tuorum regum pri
orum qui fuerunt ante te sic comburent
te: et ue domine plangent te: quia uer
bum ego locutus sum dicit dominus
Et locutus est ieremias propheta ad se
dechiam regem iuda uniuersa uerba
hec in ierusalem Et exercitus regis
babylonis pugnabat contra ierusalem et
contra omnes ciuitates iude que re
liquie erant: contra lachis et contra e
zecha Hec enim supererant de ciuitatibus al' azecha
iude urbes munite. Verbum quod fac
tum est ad ieremiam a domino postquam
percussit rex sedechias fedus cum omni
populo in ierusalem predicans ut di Non pro dimitteret
mitteret unusquisque seruum suum
et unusquisque ancillam suam hebre

breum et hebream liberos et nequaquam
ultra dominarentur eis id est in iudeo
et fratre suo. Audierunt ergo omnes princi
pes et universus populus qui inierant
pactum ut dimitteret unusquisque ser
vum suum et unusquisque ancillam suam
liberos: et ultra non dominarentur
eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et
conversi sunt deinceps: et retraxerunt
servos suos et ancillas suas quos dimi
serant liberos: et subiugaverunt in fa
mulos et in famulas. Et factum est ver
bum domini ad ieremiam a domino
dicens. Hec dicit dominus deus israel.
Ego percussi fedus cum patribus vestris in die
qua eduxi eos de terra egipti de domo ser
vitutis dicens. Cum completi fuerint
septem anni. dimittat unusquisque fratrem
suum hebreum qui venditus est ei et
serviet tibi sex annis: et dimittes eum
a te liberum. Et non audierunt patres
vestri me: neque inclinaverunt aurem
suam. Et conversi estis vos hodie et
fecistis quod rectum est in oculis meis
ut predicaretis libertatem unusquisque
ad amicum suum et inistis pactum in
conspectu meo in domo in qua invoca
tum est nomen meum super eam et re
versi estis et commaculastis nomen
meum et reduxistis unusquisque servum
suum et unusquisque ancillam suam
quos dimiseratis ut essent liberi et sue
potestatis: et subiugastis eos ut sint
vobis servi et ancille. Propterea hec
dicit dominus vos non audistis me ut
predicaretis libertatem unusquisque
fratri suo et unusquisque amico suo
ecce ego predico libertatem ait dominus
ad gladium et ad pestem et famem et
dabo vos in commotionem cunctis reg
nis terre. Et dabo viros qui prevari
cantur fedus meum et non observave
runt verba federis quibus assensi sunt
in conspectu meo: vitulum quem con
ciderunt in duas partes et transierunt
inter divisiones eius. Principes iuda
et principes ierusalem: eunuchi et sacerdotes
et omnis populus terre qui transierunt
inter divisiones vituli. Et dabo eos in
manum inimicorum suorum et in
manum querentium animas eorum.
Et erit morticinum eorum in escam
volucribus celi et bestiis terre et sedechiam
regem iuda et principes eius dabo in ma

Non predicaretis

vobis

nu inimicorum suorum et in manu que
rentium animas eorum et in manu
regis babylonis ~~et exercitus eius~~ qui
recesserunt a vobis. Ecce ego precipio di
cit dominus: et reducam eos in civitatem
hanc et preliabuntur adversus eam
et capient eam et incendent igni et civi
tates iuda dabo in solitudinem eo quod
non sit habitator. ·XXXV·

Verbum quod factum est ad iere
miam a domino in diebus ioachim
filii iosie regis iuda dicens. Vade ad do
mum rechabitarum et loquere eis: et
introduces eos in domum domini in
unam exedram thesaurorum: et dabis
eis bibere vinum. Et assumpsi iheso
niam filium ieremie filii absanie et
fratres eius. et omnes filios eius et uni
versam domum rechabitarum et intro
duxi eos in domum domini ad gazophi
lacium filiorum anan filii godolie ho
minis dei. quod erat iuxta gazofilacium
principum super thesaurum maasie
filii sellum qui erat custos vestibuli: et
posui coram filiis domus rechabitarum
scyphos plenos vino et calices et dixi
ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt
Non bibemus vinum quia ionadab fi
lius rechab pater noster precepit nobis
dicens. Non bibetis vinum vos et filii
vestri usque in sempiternum et domum non
edificabitis sementem non seretis et vi
neas non plantabitis. neque habebitis sed
in tabernaculis habitabitis cunctis diebus
vestris: ut vivatis diebus multis super fa
ciem terre in qua vos peregrinamini.
Obedivimus ergo voci ionadab filii
rechab patris nostri in omnibus que precepit
nobis: ita ut non biberemus vinum
cunctis diebus nostris nos et mulieres nostre
et filii et filie nostre: et non edificaremus
domos ad habitandum et vineam et a
grum et sementem non habuimus sed
habitavimus in tabernaculis: et obedi
entes fuimus iuxta omnia verba que
precepit nobis ionadab pater noster. Cum
autem ascendisset nabuchodonosor rex
babilonis ad terram nostram: diximus. Ve
nite et ingrediamur ierusalem a facie exer
citus chaldeorum et a facie exercitus syri
e et mansimus in ierusalem. Et factum est
verbum domini ad ieremiam dicens.
Hec dicit dominus exercituum deus
israel. Vade et dic viris iuda et habita

tous ierlm. Numquid non recipietis dis
ciplinam: ut obediatis verbis meis dicit
dominus. Preualuerunt sermones io
nadab filii rechab quos precepit filiis
suis ut non biberent uinum et non bi
berunt usque ad diem hanc quia obedierunt
precepto patris sui. Ego autem locutus
sum ad uos de mane consurgens et loquens
et non obedistis michi. Misique ad uos omnes
seruos meos prophetas consurgens di
luculo: mittensque et dicens. Conuertimini
unusquisque a uia sua pessima: et bona
facite studia uestra: et nolite sequi deos alie
nos neque colatis eos et habitabitis in
terra quam dedi uobis et patribus uestris.
et non inclinastis aurem uestram: neque
audistis me. Firmauerunt igitur filii
ionadab filii rechab preceptum patris sui
quod preceperat eis: populus autem
iste non obediuit michi. Iccirco hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ecce
ego adducam super iudam et super om
nes habitatores ierlm uniuersam afflic
tionem quam locutus sum aduersus eos
eo quod locutus sum ad illos et non au
dierunt uocaui illos et non responde
runt michi. Domui autem rechabitarum
dixit ieremias. Hec dicit dominus deus
israel exercituum. Pro eo quod obedistis
precepto ionadab patris uestri et custodistis
omnia mandata eius et fecistis uniuer
sa que precepit uobis. Propterea hec
dicit dominus exercituum deus israel
Non deficiet uir de stirpe ionadab filii re
chab stans in conspectu meo cunctis
diebus. · xxxvi ·
Et factum est in anno quarto ioa
chim filii iosie regis iuda. Factum est uer
bum hoc ad ieremiam a domino dicens
Tolle uolumen libri et scribes in eo om
nia uerba que locutus sum tibi aduer
sum israel et iudam et aduersum omnes
gentes a die qua locutus sum ad te ex
diebus iosie usque ad diem hanc si forte au
diente domo iuda uniuersa mala que
ego cogito facere eis reuertatur unus
quisque a uia sua pessima et propitius
ero iniquitati et peccato eorum. Vocauit
ergo ieremias baruch filium nerie: et
scripsit baruch ex ore ieremie omnes ser
mones domini quos locutus est ad eum
in uolumine libri et precepit ieremias
baruch dicens Ego clausus sum: neque
ualeo ingredi domum domini. Ingredere
ergo tu et lege de uolumine in quo scrip
sisti ex ore meo uerba domini audiente po
pulo in domo domini in die ieiunii. insuper
et audiente uniuerso iuda qui ueniunt
de ciuitatibus suis leges eis si forte cadat
oratio eorum in conspectu domini et reuer
tatur unusquisque a uia sua pessima quoniam
magnus furor et indignatio quam lo
cutus est dominus aduersus populum
hunc et fecit baruch filius nerie iuxta om
nia que preceperat ei ieremias propheta:
legens ex uolumine sermones domini
in domo domini. Factum est autem in
anno quinto ioachim filii iosie regis
iuda in mense nono predicauerunt ie
iunium in conspectu domini omni po
pulo in ierlm et uniuerse multitudini
que confluxerat de ciuitatibus iuda in
ierlm legitque baruch ex uolumine ser
mones ieremie in domo domini in
gazofilacio gamarie filii saphan scribe
in uestibulo superiori in introitu por
te noue domus domini audiente omni
populo. Cumque audisset micheas fi
lius gamarie filii saphan omnes ser
mones domini ex libro descendit in do
mum regis iuda ad gazofilacium scri
be: et ecce ibi omnes principes sedebant
elisama scriba et dalaias filius semeie — al' selimie
et helnathan filius achobor et gamari
as filius saphan et sedechias filius a
nanie et uniuersi principes Et nuncia
uit eis micheas omnia uerba que audi
uit legentem baruch ex uolumine: in
auribus populi. Miserunt itaque omnes
principes ad baruch iudi filium natha
nie filii selemie filii chusi dicentes Vo — al' iudi al' chusi
lumen ex quo legisti audiente populo
sume in manu tua: et ueni. Tulit ergo
baruch filius nerie uolumen in manu
sua et uenit ad eos. et dixerunt ad eum
Sede et lege hec in auribus nostris Et legit — sede
baruch in auribus eorum Igitur cum au
dissent omnia uerba obstupuerunt u
nusquisque ad proximum suum: et dix
erunt ad baruch Nunciare debemus
regi omnes sermones istos. Et interro
gauerunt eum dicentes Indica nobis quo
modo scripsisti omnes sermones istos ex
ore eius. Dixit autem eis baruch Ex ore
suo loquebatur quasi legens ad me omnes
sermones istos: et ego scribebam in uo
lumine atramento Et dixerunt principes
ad baruch. Vade et abscondere tu et iere

mias: et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi
sunt ad regem in atrium. Porro volu
men commendaverunt in gazophilacio
elisame scribe: et nuntiaverunt audiē
te rege omnes sermones. Misitque rex
iudi: ut sumeret volumen. Qui tollens
illud de gazophilacio elisame scribe: legit
audiente rege et universis principibus
qui stabant circa regem. Rex autem sede
bat in domo hiemali in mense nono:
et posita erat coram eo arula plena pru
nis. Cumque legisset iudi tres paginas vel
quatuor: scidit illud scalpello scribe et pro
iecit in ignem qui erat super arulam:
donec consumeretur omne volumen ig
ni qui erat in arula. Et non timuerunt
neque sciderunt vestimenta sua: rex et oēs
servi eius. qui audierunt universos ser
mones istos. Verumptamen helnathā
et dalaias et gamarias contradixerunt
regi ne combureret librum: et non au
divit eos. Et precepit rex ieremiel filio
amelech et saraie filio ezrihel et selemie
filio abdiel: ut comprehenderent baruch
scribam et ieremiam prophām. Abscō
dit autem eos dominus. Et factum ē
verbum domini ad ieremiam postque
combusserat rex volumen et sermones
quos scripserat baruch ex ore ieremie
dicens. Rursum tolle volumen aliud
et scribe in eo omnes sermones priores
qui erant in volumine priore: quod com
bussit ioachim rex iuda. Et ad ioachim
regem iuda dices. Hec dicit dominus. Tu
combussisti volumen illud dicens. Quare
scripsisti in eo annuncians festinus ve
niet rex babilonis et vastabit terram
hanc et cessare faciet ex illa hominem
et iumentum. Propterea hec dicit do
minus contra ioachim regem iuda. Nō
erit ex eo qui sedeat super solium david:
et cadaver eius proicietur ad estum per diē
et ad gelu per noctem. Et visitabo contra
eum et contra semen eius et contra ser
vos eius iniquitates suas: et adducā
super eos et super habitatores ierlm et
super viros iuda omne malum quod
locutus sum ad eos: et non audierunt.
Ieremias autem tulit volumen aliud
et dedit illud baruch filio nerie scribe:
qui scripsit in eo ex ore ieremie omēs
sermones libri quem combusserat io
achim rex iuda igni. Et insuper additi
sunt sermones multo plures quam an

tea fuerant. XXXVII

Et regnavit rex sedechias filius
iosie pro iechonia filio ioachim
quem constituit regem nabugodonosor
rex babilonis in terra iuda et non obe
divit ipse et servi eius. et populus ter
verbis domini: que locutus est in ma
nu ieremie prophe. Et misit rex sedechias
iuchal filium selemie et sophoniam
filium maasie sacerdotem ad ieremiā
prophetam dicens. Ora pro nobis dominū
deum nrm. Ieremias autem libere
ambulabat in medio populi: non enim
miserant eum in custodiam carceris.
Igitur exercitus pharaonis egressus
est de egipto et audientes chaldei qui
obsidebant ierlm huiuscemodi nuncium
recesserunt ab ierlm. Et factum est ver
bum domini ad ieremiam prophetam
dicens. Hec dicit dominus deus israel.
Sic dicetis regi iuda: qui misit vos
ad me interrogandum. Ecce exercitus
pharaonis qui egressus est vobis in
auxilium revertetur in terram suam
in egiptum: et redient chaldei et bella
bunt contra civitatem hanc et capi
ent eam et succendent igni. Hec dicit
dominus. Nolite decipere animas ve
stras dicentes euntes abibunt et re
cedent a nobis chaldei quia non abi
bunt. Sed et si percusseritis omnem exer
citum chaldeorum qui preliantur ad
versum vos et derelicti fuerint ex eis
aliqui vulnerati: singuli de tentorio
suo consurgent et incendent civitatē
hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus
chaldeorum ab ierlm propter exer
citum pharaonis: egressus est iere
mias de ierlm ut iret in terram ben
iamin et divideret ibi possessionem
in conspectu civium. Cumque pervenisset
ad portam beniamin erat ibi custos
porte per vices nomine hierias filius
selemie filii ananie: et apprehendit
ieremiam prophetam dicens. Ad chalde
os profugis. Et respondit ieremias falsū
est non fugio ad chaldeos. Et non audi
vit eum sed comprehendit hierias iere
miam et adduxit eum ad principes.
Quam ob rem irati principes contra
ieremiam cesum eum miserunt in
carcerem qui erat in domo ionathan
scribe: ipse enim prepositus erat super
carcerem. Itaque ingressus est ieremias

as in domum laci et in ergastulum: et
sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens
autem rex sedechias tulit eum et interro
gauit in domo sua abscondite et dixit. Pu
tas ne est sermo a domino. Et dixit iere
mias est ad regem sedechiam. Quid pecca
ui tibi et seruis tuis et populo tuo quia
misisti me in domum carceris? Ubi sunt
prophete uestri qui prophetabant uobis
et dicebant non ueniet rex babilonis super
uos et super terram hanc? Nunc ergo
audi obsecro domine mi rex ualeat de
precacio mea in conspectu tuo; et ne re
mittas me in domum ionathan scribe
ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias
ut traderetur ieremias in uestibulum car
ceris et daretur ei torta panis cotidie
excepto pulmento donec consumerentur
omnes panes de ciuitate. xxxviii.

Et mansit ieremias in uestibu
lo carceris. Audiuit autem saphа
tias filius nathan et godolias filius phas
sur et iuchal filius selemie et phassur
filius melchie sermones quos ieremi
as loquebatur ad omnem populum di
cens. Hec dicit dominus quicumque man
serit in ciuitate hac: morietur gladio
et fame et peste. Qui autem profugerit
ad chaldeos uiuet: et erit anima eius
sospes et uiuens. Hec dicit dominus Tra
dendo tradetur ciuitas hec in manus ex
ercitus regis babilonis et capiet eam.
Et dixerunt principes regi Rogamus
ut occidatur homo iste. De industria enim
dissoluit manus uirorum bellantium
qui remanserunt in ciuitate hac et ma
nus uniuersi populi: loquens ad eos iux
ta uerba hec. Siquidem homo hic non
querit pacem populo huic: sed malum.
Et dixit rex sedechias Ecce ipse in mani
bus uestris est: neque enim fas est regem
uobis quicquam negare. Tulerunt ergo
ieremiam et proiecerunt eum in la
cum melchie filii ammelech qui erat in
uestibulo carceris: et summiserunt
ieremiam in funibus in lacum in quo
non erat aqua sed lutum. Descendit ita
que ieremias in cenum. Audiuit autem
abdemelech ethiops uir eunuchus qui
erat in domo regis. quod misissent ihe
remiam in lacum. Porro rex sedebat
in porta beniamin. Et egressus est ab
demelech de domo regis: et locutus est
ad regem dicens. Domine mi rex: ma
le fecerunt uiri isti omnia quecumque per
petrauerunt contra ieremiam prophetam
mittentes eum in lacum ut moriatur
ibi fame. Non sunt ultra panes in ciuita
te. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi
dicens Tolle tecum hinc triginta uiros
et leua ieremiam prophetam de lacu ante
quam moriatur. Assumptis ergo abdeme
lech secum uiris ingressus est domum
regis que erat sub cellario et tulit inde
ueteres pannos et antiqua uestimenta
que computruerant et summisit ea ad
ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque
abdemelech ethiops ad ieremiam Pone
ueteres pannos et hec scissa et putrida
sub cubito manuum tuarum et super
funes. Fecit ergo ieremias sic. Et extraxe
runt ieremiam funibus et eduxerunt eum
de lacu. Mansit autem ieremias in uesti
bulo carceris. Et misit rex sedechias
et tulit ad se ieremiam prophetam ad
ostium tertium quod erat in domo domini
et dixit rex ad ieremiam Interrogo ego
te sermonem ne abscondas a me aliquid.
Dixit autem ieremias ad sedechiam Si
adnuntiauero tibi numquid non interficies me. Et si consilium dedero tibi
me. Iurauit ergo sedechias rex ieremie non me audies
clam dicens uiuit dominus qui fecit no
bis animam hanc si occidero te et si tra
didero in manus uirorum istorum qui
querunt animam tuam. Et dixit ihe
remias ad sedechiam Hec dicit dominus
exercituum deus israel Si profectus ex
ieris ad principes regis babilonis uiuet
anima tua et ciuitas hec non succendetur
igni et saluus eris tu et domus tua. Si
autem non exieris ad principes regis
babilonis tradetur ciuitas hec in manus
chaldeorum et succendent eam igni: et
tu non effugies de manu eorum. Et dixit
rex sedechias ad ieremiam Sollicitus sum
propter iudeos qui transfugerunt ad
chaldeos: ne forte tradar in manus
eorum: et illudant michi. Respondit au
tem ihieremias. Non tradent te. Audi
queso uocem domini quam ego loquar
ad te: et bene erit tibi et uiuet anima
tua. Quod si nolueris egredi: iste est
sermo quem ostendit michi dominus.
Ecce omnes mulieres que remanserunt
in domo regis iuda educentur ad princi
pes regis babilonis: et ipse dicent Seduxe
runt te et preualuerunt aduersum te.
uiri pacifici tui: demerserunt in cenum te

et in lubricum pedes tuos et recesserunt a
te. Et omnes uxores tue et filij tui educent
ad chaldeos et non effugies manus eorum
sed in manu regis babilonis capieris — Al' tradêris
et ciuitatem hanc combu[re]t igni. Dixit
ergo sedechias ad ieremiam: nullus sciat
uerba hec et non morieris. Si autem au
dierint principes quia locutus sum tecum
et uenerint ad te et dixerint tibi: indica no
bis quid locutus sis cum rege ne celes nos
et non interficiemus te et quid locutus est tecum
rex. Dices ad eos: prostraui ego preces meas
coram rege ne me reduci iuberet in domum
ionathan et ibi morerer. Venerunt ergo om — Al' the
nes principes ad ieremiam: et interroga
uerunt eum. Et locutus est eis iuxta om
nia uerba que preceperat ei rex et cessauerunt
ab eo. Nichil enim fuerat auditum. Mansit
uero ieremias in uestibulo carceris: usque — XXXIX
ad diem quo capta est ierusalem. · xxxix ·
Al' h'ray · c · xxxix ·
Anno nono
Et factum est ut caperetur ierusalem. An
no nono sedechie regis iuda mense
decimo uenit nabugodonosor rex babilo
nis et omnis exercitus eius ad ierusalem et
obsidebant eam. Undecimo autem anno
sedechie mense quarto quinto mensis: — die
capta est ciuitas. Et ingressi sunt omnes
principes regis babilonis et sederunt in por
ta media. neregel fereser semegar nabu
zar rachim rablares rebinac et omnes re — fereser
liqui principes regis babilonis. Cumque
uidisset eos sedechias rex iuda et omnes
uiri bellatores fugerunt et egressi sunt noc
te de ciuitate per uiam horti regis et per por
tam que erat inter duos muros et egressi
sunt ad uiam deserti. Persecutus est autem
eos exercitus chaldeorum et comprehen
derunt sedechiam in campo solitudinis ie
ricontine: et captum adduxerunt ad na
bugodonosor regem babilonis in reblata
que est in terra emath et locutus est ad eum
iudicia. Et occidit rex babilonis filios se
dechie in reblatha in oculis eius et omnes
nobiles iuda occidit rex babilonis. Oculos
quoque sedechie eruit et uinxit eum compe
dibus ut duceretur in babylonem. Domum
quoque regis et domum uulgi succenderunt
chaldei igni: et murum ierusalem subuerte
runt et reliquias populi que remanse
rant in ciuitate et perfugas qui transfuge
rant ad eum et superfluos uulgi qui re
manserant transtulit nabuzardan ma — N.S. nabuzardan
gister militum in babilonem. Et de plebe
pauperum qui nichil penitus habebant

dimisit nabuzardan magister militum
in terra iuda: et dedit illis uineas et cisternas
in die illa. Preceperat autem nabugodono
sor rex babylonis de ieremia nabuzardan
magistro militie dicens: Tolle illum et
pone super eum oculos tuos: nichil que
mali facias sed ut uoluerit sic facias ei.
Misit ergo nabuzardan princeps militie
et nabu et sesban et rabsares et neregel
et sereser et rebmag et omnes optimates
regis babilonis miserunt et tulerunt ie
remiam de uestibulo carceris et tradi
derunt eum godolie filio aicham filij saphan
ut intraret in domum et habitaret in
populo. Ad ieremiam autem factus
fuerat sermo domini cum clausus esset
in uestibulo carceris dicens: Vade et dic
abdemelech ethiopi dicens: Hec dicit do
minus exercituum deus israel. Ecce
ego inducam sermones meos super
ciuitatem hanc in malum et non in bonum
et erunt in conspectu tuo in die illa et liberabo te in die illa
ait dominus et non traderis in manus
uirorum quos tu formidas. Sed eruens
liberabo te et gladio non cades sed erit
anima tua tibi in salutem quia in me
habuisti fiduciam ait dominus. · xl · — XL
Sermo qui factus est ad ieremiam
a domino postquam dimissus
est a nabuzardan magistro militie de
rama quando tulit eum uinctum cate
nis in medio omnium qui migra
bant de ierusalem et iuda et ducebantur in ba
bilonem. Tollens ergo princeps militie
ieremiam dixit ad eum: Dominus deus
tuus locutus est malum hoc super lo
cum istum et adduxit et fecit dominus sicut
locutus est quia peccastis domino et non
audistis uocem eius et factus est uobis
sermo hic. Nunc ergo ecce solui te hodie
de cathenis que sunt in manibus tuis. Si
placet tibi ut uenias mecum in babi
lonem ueni et ponam oculos meos
super te. Si autem displicet tibi uenire
mecum in babilonem: hic reside. Ecce
omnis terra in conspectu tuo est quod elege
ris et quo placuerit tibi ut uadas: illuc
perge. Et mecum noli uenire: sed habita
apud godoliam filium aicham filij sa
phan quem proposuit rex babilonis
ciuitatibus iuda. Habita ergo cum eo in
medio populi: uel quocumque placuerit
tibi ut uadas uade. Dedit quoque ei ma
gister militie cibaria et munuscula

et dimisit eum. Venit autem ieremias ad
godoliam filium aicham in masphat et
habitavit cum eo in medio populi qui relic
tus fuerat in terra. Cum ergo audissent
omnes principes exercitus qui dispersi fue
rant per regiones ipsi et socii eorum quod p̄
fecisset rex babilonis godoliam filium ai
cham terre et quod commendasset ei ui
ros et mulieres et parvulos et de pauperi
bus terre qui non fuerant translati in
babylonem venerunt ad godoliam in
masphat et ismahel filius nathanie et
iohannan filius caree et sareas filius
thenoemeth et filii offi qui erant de netho
phati et iezonias filius machati ipsi et
uiri eorum. Et iuravit eis godolias filius
aicham filii saphan: et comitibus eorum
dicens. Nolite timere servire chaldeis
habitate in terra et servite regi babi
lonis et bene erit vobis. Ecce ego habi
to in masphat: ut respondeam precep
to chaldeorum qui mittuntur ad nos
vos autem colligite vindemiam et
messem et oleum et condite in vasis
vestris: et manete in urbibus vestris quas
tenetis. Sed et omnes iudei qui erant
in moab et in filiis ammon et in idu
mea et in universis regionibus audito quod
dedisset rex babilonis reliquias in iu
dea et quod preposuisset rex super eos
godoliam filium aicham filii saphan
reversi sunt inquam omnes iudei de
universis locis ad que profugerant. Et
venerunt in terram iuda ad godoliam
in masphat: et collegerunt vinum et
messem multam nimis. Iohannan
autem filius caree et omnes principes
exercitus qui dispersi erant in regionibus
venerunt ad godoliam in masphat
et dixerunt ei. Scito quod baalis rex
filiorum ammon: misit ismahel fi
lium nathanie percutere animam tuam
et non credidit eis godolias filius ai
cham. Iohannan vero filius caree dix
it ad godoliam seorsum in masphat lo
quens. Ibo et percutiam ismahel filium
nathanie nullo sciente ne interficiat a
nimam tuam et dissipentur omnes
iudei qui congregati sunt ad te: et pe
ribunt reliquie iude. Et ait godolias filius
aicham ad iohannem filium caree. No
li facere verbum hoc: falsum enim tu
loqueris de ismahel. ·xli·

Et factum est in mense septimo
venit ismahel filius nathanie filii elisa
ma de semine regali et optimates regis
et decem viri cum eo ad godoliam fi
lium aicham in masphat: et comede
runt ibi panem simul in masphat. Sur
rexit autem ismahel filius nathanie
et decem viri qui erant cum eo et percus
serunt godoliam filium aicham filii sa
phan gladio: et interfecerunt eum quem
prefecerat rex babilonis terre. Omnes
quoque iudeos qui erant cum godolia
in masphat et chaldeos qui reperti sunt ibi
et viros bellatores percussit ismahel. Secunda
autem die postquam occiderat godoliam
nullo adhuc sciente: venerunt viri de
sichem et de sylo et de samaria octogin
ta viri rasi barbam et scissis vestibus et
squalentes: munera et thus habebant
in manu ut offerrent in domo domini.
Egressus ergo ismael filius nathanie
in occursum eorum de masphat: incē
dens et plorans ibat. Cum autem occur
risset eis: dixit ad eos venite ad godoli
am filium aicham. Qui cum venissent
ad medium civitatis: interfecit eos is
mahel filius nathanie circa medium
laci. ipse et viri qui erant cum eo. Decem
autem viri reperti sunt inter eos: qui
dixerunt ad ismahel. Noli occidere nos
quia habemus thesauros in agro fru
menti et hordei et olei et mellis. Et ces
savit et non interfecit eos cum fratribus
suis. Lacus autem in quem proiecerat
ismahel omnia cadavera virorum
quos percussit propter godoliam ipse est quem
fecit rex asa propter baasa regem
israel. Ipsum replevit ismael filius
nathanie occisis. Et captivas duxit
ismael omnes reliquias ~~omnis~~ popu
li qui erant in masphat: filias regis
et universum populum qui remanse
rant in masphat quos commenda
verat nabuzardan princeps milicie
godolie filio aicham. Et cepit eos isma
hel filius nathanie: et abiit ut tran
siret ad filios ammon. Audivit autem
iohannan filius caree et omnes prin
cipes bellatorum qui erant cum eo
omne malum quod fecerat ismahel
filius nathanie: et assumptis univer
sis viris profecti sunt ut bellarent ad
versum ismahel filium nathanie. Et
invenerunt eum ad aquas multas
que sunt in gabaon. Cumque vidissent

omnis populus qui erat cum ismahel
iohannan filium caree et universos prin
cipes bellatorum qui erant cum eo letati
sunt. Et reversus est omnis populus quem
ceperat ismahel in masphat. Reversus que a
biit ad iohannan filium caree ismahel
autem filius nathanie fugit cum octo
viris a facie iohannan: et abiit ad filios
ammon. Tulit ergo iohannan filius
caree et omnes principes bellatorum qui
erant cum eo universas reliquias vul
gi quas reduxerat ab ismahel filio na
thanie de masphat postquam percussit go
doliam filium aicham fortes viros ad
prelium et mulieres et pueros et eu
nuchos quos reduxerat de gabaon et
abierunt et sederunt peregrinantes in
chamaan que est iuxta bethleem ut per
gerent et introirent egyptum a facie
chaldeorum. Timebant enim eos quia
percusserat ismahel filius nathanie go
doliam filium aicham: quem preposu
erat rex babylonis in terra iuda. . xlii.

XLII

al' ieremias

Et accesserunt omnes principes
bellatorum et iohannan filius
caree et iezonias filius iosie et reliquum
vulgus a parvo usque ad magnum:
dixerunt que ad ieremiam prophetam.
Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et
ora pro nobis ad dominum deum tuum
pro universis reliquiis istis: quia dereli
cti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui
nos intuentur. Et annunciet nobis do
minus deus tuus viam per quam pergamus
mus et verbum quod faciamus. Dixit
autem ad eos ieremias propheta. Au
divi: ecce ego oro ad dominum deum ve
strum secundum verba vestra. Omne
verbum quodcumque responderit mihi
indicabo vobis: nec celabo vos quicquam.
Et illi dixerunt ad ieremiam. Sit do
minus inter nos testis veritatis et fidei
si non iuxta omne verbum in quo mi
serit te dominus deus tuus ad nos sic
faciemus sive bonum est sive malum
voci domini dei nostri ad quem mittimus
te obediemus: ut bene sit nobis cum au
dierimus vocem domini dei nostri. Cum

al' vii.

autem completi essent decem dies. factum
est verbum domini ad ieremiam. Vo
cavitque iohannan filium caree et omnes
principes bellatorum qui cum eo erant
et universum populum a minimo usque
ad maximum et dixit ad eos. Hec dicit
dominus deus israel ad quem misistis
me ut prosternerem preces vestras in con
spectu eius. Si quiescentes manseritis
in terra hac: edificabo vos. et non de
struam: plantabo et non evellam. Iam
enim placatus sum: super malo quod
feci vobis. Nolite timere a facie regis ba
bylonis quem vos pavidi formidatis.
Nolite metuere eum dicit dominus: quia
ego vobiscum sum ut salvos faciam
vos et de manu eius. Et dabo vobis mi
sericordias et miserebor vestri: et habitare vos faciam
in terra vestra. Si autem dixeritis vos
non habitabimus in terra ista neque
audiemus vocem domini dei nostri dicen
tes nequaquam sed ad terram egypti
pergemus ubi non videbimus bellum
et clangorem tube non audiemus: et
famem non sustinebimus et ibi habita
bimus. Propter hoc nunc audite ver
bum domini reliquie iude. Hec dicit do
minus deus exercituum deus israel.
Si posueritis faciem vestram ut ingredia
mini egyptum et intraveritis ut
ibi habitetis gladius quem vos for
midatis ibi comprehendet vos in terra
egypti: et fames pro qua estis solliciti
adherebit vobis in egypto: et ibi mo
riemini. Omnes que viri qui posuerunt
faciem suam ut ingrediantur egyptum
et habitent ibi: morientur gladio et fame
et peste nullus de eis remanebit neque
effugiet a facie mali quod ego afferam
super eos: quia hec dicit dominus exer
cituum deus israel. Sicut conflatus est
furor meus et indignatio mea super
habitatores ierusalem sic conflabitur in
dignatio mea super vos cum ingres
si fueritis egyptum et eritis in iusiu
randum et in stuporem et in maledi
ctum et in obprobrium: et nequaquam
videbitis ultra locum istum. Verbum
domini super vos reliquie iuda. Nolite
intrare egyptum. Scientes scietis quia
obtestatus sum vos hodie quia de
cepistis animas vestras. Vos enim mi
sistis me ad dominum deum vestrum dicen
tes ora pro nobis ad dominum deum
nostrum: et iuxta omnia quecumque dix
erit tibi dominus deus noster sic annun
cia nobis et faciemus et annunciavi
vobis hodie et non audistis vocem do
mini dei nostri super universis pro quibus
me misit ad vos. Nunc ergo scientes

factus quia gladio et fame et peste mori
emini in loco et ~~fame~~ ad quem voluis
tis intrare: ut habitaretis ibi. .xliij.

Factum est autem cum complesset
iheremias loquens ad populum
universos sermones domini dei eorum
pro quibus miserat eum dominus deus
eorum ad illos omnia verba hec: dixit
azarias filius iosie et iohannan filius
caree et omnes viri superbi dicentes
ad ieremiam Mendacium tu loqueris
Non misit te dominus deus nr dicens
ne ingrediamini egyptum ut habite
tis illic: sed baruch filius nerie incitat
te adversum nos ut tradat nos in ma
nus chaldeorum: ut interficiat nos et
transduci faciat in babilonem. Et nō
audivit iohannan filius caree et omēs
principes bellatorum et universus pplūs
vocem domini ut remanerent in ter
ra iuda: sed tollens iohannan filius
caree et universi principes bellatorum
universos reliquiarum iuda qui reversi
fuerant de cunctis gentibz ad quas fue
rant ante dispsi ut habitarent in tra
iuda viros et mulieres et parvulos et
filias regis et omnem animam quam
reliquerat nabuzardan princeps
militie cum godolia filio aicham filii
saphan et ieremiam prophētam et ba
ruc filium nerie ingressi sunt terrā
egypti quia non obedierunt voci do
mini Et venerunt usqz ad taphnes Et
factus est sermo domini ad ieremiam
in taphnis dicens Sume in manu tua
lapides grandes et absconde eos in cripta
que est sub muro latericio in porta do
mus pharaonis in taphnis cernentibz
viris iudeis et dices ad eos Hec dicit
dominus exercituum deus israel Ecce
ego mittam et assumam nabuchodo
nosor regem babylonis servum meū
et ponam thronum eius super lapides
istos quos abscondi et statuet soli
um suum super eos: veniensqz per
cutiet terram egypti Quos in morte in
morte: et quos in captivitate in cap
tivitate: et quos in gladio in gladio
~~.~~ Et succendet ignem in delubris de
orum egypti: et comburet ea: et capti
vos ducet illos. Et amicietur terra egyp
ti: sicut amicitur pastor pallio suo Et
egredietur inde in pace: et conteret
statuas domus solis que sunt in ter
ra egypti: et delubra deorum comburet ig
ni. .xliiij.

XLIIII

Verbum quod factum est ad ieremi
am ad omnes iudeos qui habitabāt ī
terra egypti: habitantes in magdalo
et in taphnis et in memphis. et in terra	al' thanis
phatures dicens Hec dicit dominus ex
ercituum deus israel. vos vidistis omē
malum istud quod adduxi super ierlm
et super omnes urbes iuda. Et ecce sunt
deserte hodie: et non est in eis habitator
propter maliciam quam fecerunt ut me
ad iracundiam provocarent: et irent et
sacrificarent et colerent deos alienos q̄s
nesciebant et illi et vos et pr̄es vri. Et mi
si ad vos omnes servos meos prophās
de nocte consurgens: mittensqz et dicēs
Nolite facere verbum abhominationis
huiusmodi ~~quam odivi~~ et non audierunt
neqz inclinaverunt aurem suam ut cō
verterentur a malis suis: et non sacrifi
carent dijs alienis Et conflata est in dig
natio mea et furor meus et succensa est
in civitatibz iuda et in plateis ihrlm et
verse sunt in solitudinem et vastitatem
secundum diem hanc. Et nunc hec dicit
dominus exercituum deus israel Quare
vos facitis malū hoc grande contra aīas	al' fecistis
vrās ut intereat ex vobis vir et mulier p
arvulus et lactens de medio iude neqz re
linquatur vobis quicqū residuum
provocantes me in operibz manuum
vestrarum sacrificando dijs alienis ī
terra egypti in quam ingressi estis ut ha
bitetis ibi et dispereatis et sitis in male
dictionem et in obprobrium cunctis gē
tibz terre. Nunquid obliti estis mala
patrum vestrorum et mala regum iu
da et mala uxorū eius et mala vrā.
et mala uxorum vestrarum que fecerūt
in terra iuda et in regionibz ierlm: Nō
sunt mundati usqz ad diem hanc et nō
timuerunt et non ambulaverunt in
lege domini: et in preceptis meis que
dedi coram vobis et coram patribz vris
Ideo hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego ponam faciem meam in
vobis in malum et disperdam omnē
iudam et assumam reliquias iude
qui posuerunt facies suas ut ingred
erentur terram egypti et habitarent ibi
et consumentur omnes in terra egypti
et cadent in gladio et in fame consumē
tur a minimo usqz ad maximum In

gladio et in fame morientur et erunt in
iusiurandum et in miraculum et in ma
ledictionem et in obprobrium. Et visitabo
habitatores terre egypti sicut visitavi
super ierusalem: in gladio et in fame et in
peste. Et non erit qui effugiat et sit re
siduus de reliquiis iudeorum qui va
dunt ut peregrinentur in terra egypti et
revertantur in terram iuda: ad quam
ipsi elevant animas suas ut revertantur
et habitent ibi: non revertentur illuc nisi
qui fugerint. Responderunt autem iere
mie omnes viri scientes quod sacrifica
rent uxores eorum diis alienis: et uni
verse mulieres quarum stabat multitu
do grandis et omnis populus habitantium
in terra egypti in phatures dicens. Ser
monem quem locutus es ad nos in no
mine domini non audiemus ex te sed
facientes faciemus omne verbum quod
egredietur de ore nostro ut sacrificemus re
gine celi et libemus ei libamina sicut fe
cimus nos et patres nostri reges nostri et prin
cipes nostri in urbibus iuda et in plateis ie
rusalem. Et saturati sumus panibus et bene
nobis erat: malumque non vidimus ex
eo tempore autem quo cessavimus sa
crificare regine celi et libare ei libamina
indigemus omnibus: et gladio et fame
consumpti sumus. Quod si nos sacrifica
mus regine celi et libamus ei libamina
Numquid sine viris nostris fecimus ei pla
centas ad colendum eam et liba libanda.
Et dixit ieremias ad omnem populum
ad viros et adversum mulieres. et adver
sum universam plebem qui responderant
ei verbum dicens Numquid non sacrifi
cium quod sacrificastis in civitatibus iuda
et in plateis ierusalem vos et patres vestri reges
vestri et principes vestri et populus terre
horum recordatus est dominus et ascendit
super cor eius et non poterat dominus ul
tra portare propter maliciam studiorum
vestrorum et propter abhominationes
quas fecistis et facta est terra vestra in de
solationem et in stuporem et in maledic
tum eo quod non sit habitator sicut est dies
hec. Propterea quod sacrificaveritis idolis
et peccaveritis domino et non audieritis
vocem domini et in lege et in preceptis et
in testimoniis eius non ambulaveritis:
ideo evenerunt vobis mala hec sicut
est dies hec. Dixit autem ieremias ad om
nem populum et ad universas mulieres

Nota pro colentibus ydola

Audite verbum domini omnes iuda qui sta
tis in terra egypti. Hec inquit dominus ex
ercituum deus israel dicens. Vos et uxores
vestre locute estis ore vestro: et manibus vestris
implestis dicentes faciamus vota nostra
que vovimus ut sacrificemus regine
celi: et libemus ei libamina. Implestis
vota vestra: et opere perpetrastis ea. Ideo
audite verbum domini omnis iuda
qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iu
ravi in nomine meo magno ait dominus
quia nequaquam ultra nomen meum
vocabitur ex ore omnis viri iudei dicen
tis vivit dominus deus in omni terra
egypti. Ecce ego vigilabo super eos in
malum et non in bonum et consumentur
omnes viri iuda qui sunt in terra egyp
ti gladio et fame donec penitus consu
mantur. Et qui fugerint gladium: rever
tentur de terra egypti in terram iuda viri
pauci. Et scient omnes reliquie iuda in
gredientium terram egypti ut habitent
ibi cuius sermo compleatur meus an
illorum. Et hoc vobis signum ait dominus
quod visitem super vos ego in loco is
to ut sciatis quia vere complebuntur ser
mones mei contra vos in malum. Hec
dicit dominus. Ecce ego tradam pharao
nem effree regem egypti in manus
querentium animam illius et in
manus inimicorum eius sicut tradi
di sedechiam regem iuda in manus
nabugodonosor regis babilonis ini
mici sui et querentis animam eius. xlv
Verbum quod locutus est ieremi
as propheta ad baruch filium ne
rie cum scripsisset verba hec in libro de
ore ieremie anno quarto ioachim filii
iosie regis iuda dicens. Hec dicit dominus
deus israel ad te baruch. Dixisti ve mi
sero michi: quoniam addidit dominus do
lorem dolori meo. Laboravi in gemitu me
o: et requiem non inveni. Hec dices ad
eum. Sic dicit dominus Ecce quos edifi
cavi ego destruo et quos plantavi ego
evello et universam terram hanc. Et tu que
ris tibi grandia. Noli querere quia ec
ce ego adducam malum super omnem
carnem ait dominus: et dabo tibi animam
tuam in salutem in omnibus locis ad
quecumque perrexeris. xlvi
Quod factum est verbum domini
ad ieremiam prophetam contra gen
tes ad egyptum. adversum exerci

cituum pharaonis nechao regis egypti
qui erat iuxta flumen eufraten in char
chamis quem percussit nabugodonosor
rex babylonis in quarto anno ioachim
filii iosie regis iuda. Preparate scutum
et clipeum: et procedite ad bellum. Iun
gite equos: et ascendite equites. State
in galeis. polite lanceas: induite vos
loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos
et terga vertentes: fortes eorum cesos
et fugerunt conciti neque respexerunt.
Terror undique ait dominus. Non fugi
at velox; nec salvari se putet fortis
ad aquilonem iuxta flumen eufraten
victi sunt: et ruerunt. Quis est iste qui
quasi flumen ascendit: et veluti flu
viorum intumescunt gurgites eius.
Egyptus fluminis instar ascendit:
et velut flumina movebuntur fluctus
eius: et dicet. Ascendens operiam terram
perdam civitatem et habitatores eius.
Ascendite equos et exultate in curribus
et procedant fortes ethiopia et libies
tenentes scutum: et lidii arripientes
et iacientes sagittas. Dies autem ille
domini dei exercituum dies ultionis:
ut sumat vindictam de inimicis suis.
Devorabit gladius et saturabitur:
et inebriabitur sanguine eorum. Vic
tima enim domini exercituum in ter
ra aquilonis: iuxta flumen eufra
ten. Ascende in galaad: et tolle resinam
virgo filia egypti. Frustra multiplica
bis medicamina: sanitas non erit tibi.
Audierunt gentes ignominiam tuam,
et ululatus tuus replevit terram: quia
fortis impegit in fortem: et ambo pari
ter conciderunt. Verbum quod locutus
est dominus ad ieremiam prophetam
super eo quod venturus esset nabugo
donosor rex babylonis: et percussurus
terram egypti. Annunciate egypto: et
auditum facite magdalo et resonet
in memphis: et in tafnis dicite. Sta et
prepara te: quia gladius devorabit
ea que per circuitum tuum sunt. Qua
re computruit fortis tuus? Non ste
tit quoniam dominus subvertit eum.
Multiplicavit ruentes: ceciditque vir
ad proximum suum et dicent. Surge
revertamur ad populum nostrum et
ad terram nativitatis nostre: a facie
gladii columbe. Vocate nomen pha
raonis regis egypti: tumultum adduxit
tempus. Vivo ego inquit rex dominus
exercituum nomen eius quoniam sicut
thabor in montibus et sicut carmelus in
mari veniet. Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia egypti: quia mem
phis in solitudinem erit: et deseretur et erit
inhabitabilis. Vitula elegans atque formo
sa egyptus: stimulator ab aquilone ve
niet ei. Mercennarii quoque eius qui
versabantur in medio eius quasi vituli
saginati: versi sunt et fugerunt simul
neque stare potuerunt: quia dies interfec
tionis eorum venit super eos tempus
visitationis eorum. Vox eius quasi eris
sonabit: quoniam cum exercitu prope
rabunt et cum securibus venient ei. Quasi
ligna cedentes succiderunt saltum eius
ait dominus: qui supputari non potest.
Multiplicati sunt super locustas: et non
est eis numerus. Confusa est filia egyp
ti: et tradita in manu populi aquilonis.
Dixit dominus exercituum deus israel.
Ecce ego visitabo super tumultum alex
andrie et super pharaonem et super egyptum
et super deos eius et super reges eius ~~et su
per pharao~~ et super eos qui confidunt
in eo: et dabo eos in manu queren
tium animam eorum et in manus
nabugodonosor regis babylonis et in
manus servorum eius. Et post hec habi
tabitur sicut diebus pristinis ait dominus.
Et tu ne timeas serve meus iacob et
ne paveas israel: quia ecce ego salvum
te faciam de longinquo. et semen tuum
de terra captivitatis sue et revertetur
iacob et quiescet et prosperabitur: et non
erit qui exterreat eum. Et tu noli timere
serve meus iacob ait dominus quia te
cum ego sum ~~quia~~ et consumam cunc
tas gentes ad quas eieci te. Te vero non
consumam: sed castigabo te in iudicio:
neque quasi innocenti parcam tibi. xlvij

XLVII

Quod factum est verbum domini
ad ieremiam prophetam contra
palestinos: antequam percuteret pharao ga
zam. Hec dicit dominus. Ecce aque as
cendunt ab aquilone: et erunt quasi
torrens inundans et operient terram et
plenitudinem eius urbem et habita
tores eius. Clamabunt homines: et
ululabunt omnes habitatores terre a
strepitu pompe armorum et bellatorum
eius a commotione quadrigarum
eius et multitudine rotarum illius

Non respexerunt patres filios manibus dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes philisthim et dissipabitur tyrus et sydon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim dominus palestinos: reliquias insule capadocie. Venit calvicium super gazam conticuit ascalon: et reliquie vallis earum. Usque quo concideris a mucro domini. Usque quo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam: refrigerare et sile. Quomodo quiescet cum dominus precepit ei adversum ascalonem et adversum maritimas eius regiones. ibique condixerit illi. ad moab

XLVIII

Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super nabo: quoniam vastata est et confusa. Capta est cariathaim: confusa est fortis et tremuit. Non est ultra exultatio in moab: contra esebon cogitaverunt malum. Venite et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces sequeturque te gladius. Vox clamoris de oronaim: vastitas et contritio magna. Contrita est moab adnunciate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim luith plorans ascendit in fletu quoniam in descensu oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite salvate animas vestras: et eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis et in thesauris tuis tu quoque capieris. Et ibit chamos in transmigrationem sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem: et urbs nulla salvabitur. Et peribunt valles et dissipabuntur campestria: quoniam dixit dominus. Date florem moab quia florens egredietur: et civitates eius deserte erunt et inhabitabiles. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter et dolose: et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. fertilis fuit moab ab adolescentia sua et requievit in fecibus suis neque transfusus est de vase in vas: et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo et odor eius non est immutatus. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus: et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum. Et sternent eum et vasa eius exhaurient: et lagenas eorum collident. Et confundetur moab a chamos sicut confusa est domus israel a bethel in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus: et viri robusti ad preliandum. Vastata est moab et civitates illius ascenderunt et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem. Ait rex dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus moab ut veniat et malum eius velociter accurrat nimis. Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius et universi qui scitis nomen eius. Dicite. Quomodo confracta est virga fortis: baculus gloriosus. Descende de gloria et sede in siti habitatio filie dibon: quoniam vastator moab ascendet ad te et dissipabit munitiones tuas. In via sta et prospice habitatio aroer: interroga fugientem et eum qui evasit dic quid accidit. Confusus est moab: quoniam victus est. Ululate et clamate adnunciate in arnon quoniam vastata est moab: et iudicium venit ad terram campestrem super helon et super iesa et super mephaath et super dibon: super nabo et super domum deblathaim et super cariathaim et super bethgamul et super bethmaon et super carioth et super bosra et super omnes civitates terre moab que longe et que prope sunt. Abscisum est cornu moab: et brachium eius contritum est ait dominus. Inebriate eum: quoniam contra dominum erectus est. Et allidet manum moab in vomitu suo: et erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel quasi inter fures reperisses eum. Propter verba ergo tua que adversus illum locutus es: captivus duceris. Relinquite civitates et habitate in petra habitatores moab: et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Audivimus superbiam moab: superbus est valde. Sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam et altitudinem cordis illius ego scio ait dominus: iactantiam eius et quod non sit iuxta eam virtus eius. nec iuxta quod poterat conata sit facere. Ideo super moab eiulabo et ad moab universam clamabo ad viros muri fictilis lamentantes. De planctu iazer plorabo tibi vinea sabama. propagines tue transierunt mare: usque ad mare iazer pervenerunt. Super messem tuam et vindemiam tuam: predo irruit. et ablata est letitia et exultatio de carmelo et de terra moab: et vinum

al' cariathiarim

al' lagunculas

de torcularibus sustuli. Nequaquam cal
cator uve solitum celeuma cantabit
De clamore esebon usque eleale et iesa dede
runt vocem suam. A segor usque ad oro
naim vitulam con sternantem. Aque quo
que nemrim pessime erunt: et aufe
ram de moab ait dominus offerentem
in excelsis. et sacrificantem diis eius
Propterea cor meum ad moab quasi
tibia eius sonabit et cor meum ad
viros muri fictilis dabit sonitum ti
biarum. Quia plus fecit quam po
tuit: iccirco perierunt Omne enim ca
put calvicium: et omnis barba rasa
erit In cunctis manibus colligatio
et super omne dorsum cilicium Super
omnia tecta moab et in plateis eius
omnis planctus quia contrivi mo
ab sicut vas inutile ait dominus Quo
modo victa est et ululaverunt. Quomodo
deiecit cervicem moab et confusus est.
Eritque moab in derisum et in exemplum
omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus
Ecce quasi aquila evolabit: et extendet alas
suas ad moab. Capta est carioth: et mu
nitiones comprehense sunt: Et erit cor for
cium moab in die illa: sicut cor mu
lieris parturientis. Et cessabit moab esse
populus: quoniam contra dominum gloriatus est
Pavor et fovea et laqueus super te o ha
bitator moab ait dominus. Qui fugit
a facie pavoris: cadet in foveam. Et qui
conscenderit de fovea: capietur laqueo. Ad
ducam enim super moab: annum visitationis
eorum dicit dominus: In umbra esebon stete
runt de laqueo fugientes: quia ignis e
gressus est de esebon: et flamma de medi
o seon. Et devorabit partem moab et
verticem filiorum tumultus. Ve tibi
moab: peristi populus chamos: quia compre
hensi sunt filii tui: et filie tue in capti
vitatem. Et convertam captivitatem
moab in novissimis diebus ait dominus

H hucusque iudicia moab nunc ad fi
ec dicit dominus: lios ammon.
Numquid filii sunt israel. aut heres non
est ei: Cur igitur hereditate possedit mel
chom gad. et populus eius in urbibus e
ius habitavit: Ideo ecce dies veniunt in te
dicit dominus: et auditum faciam super
rabbath filiorum ammon fremitum
prelii. et erit in tumulum dissipata
filieque eius igne succendentur et possi
debit israel possessores suos dicit dominus

Ulula esebon: quoniam vastata est hay
Clamate filie rabbath: accingite vos ci
liciis plangite et circuite per sepes: quia
melchom in transmigrationem ducetur.
sacerdotes eius et principes eius simul.
Quid gloriaris in vallibus: Defluxit val
lis tua filia delicata: que confidebas
in thesauris tuis et dicebas. Quis ve
niet ad me Ecce ego inducam super
te terrorem ait dominus deus exerci — al' israel
tuum: ab omnibus qui sunt in circu
itu tuo et dispergemini singuli a conspec
tu tuo: neque erit qui congreget fugien — al' vago
tes Et post hec reverti faciam captivos — fugientes
filiorum ammon ait dominus ad ydumeam
Hec dicit dominus exercituum Num
quid non est ultra sapientia in the
man. Periit consilium a filiis: inutilis
facta est sapientia eorum. Fugite terga
vertite descendite in voraginem ha
bitatores dedan: quoniam perditionem
esau adduxi super eum. tempus visita
tionis eius. Si vindemiatores venis
sent super te: non reliquissent race
mum Si fures in nocte: rapuissent
quod sufficeret sibi Ego vero discoope rui
esau: revelavi abscondita eius
et celari non poterit Vastatum est
semen eius et fratres eius et vicini eius
et non erit Relinque pupillos tuos
et ego eos faciam vivere: et vidue
tue in me sperabunt: quia hec dicit
dominus. Ecce quibus non erat in
dicium ut biberent calicem bibentes
bibent et tu quasi innocens relinqueris
Non eris innocens. sed bibens bibes
quia per memet ipsum iuravi dicit
dominus. quod in solitudinem et in
obprobrium et in desertum et in ma
ledictionem erit bosra: et omnes ci
vitates eius erunt in solitudines
sempiternas Auditum audivi a do
mino: et legatus ad gentes missus
sum. Congregamini et venite ad
eam: et consurgamus in prelium
Ecce enim parvulum dedi te in gentibus
et contemptibilem inter homines
Arrogantia tua decepit te et superbia
cordis tui qui habitas in cavernis
petre: et apprehendere niteris altitu
dinem collis Cum exaltaveris quasi
aquila nidum tuum: inde detraham
te dicit dominus Et erit ydumea de
serta omnis qui transibit per eam stupebit

et sibilabit super omnes plagas eius
Sicut subversa est sodoma et gomorra
et vicine eius ait dominus Non habita
bit ibi vir et non incolet eam filius
hominis. Ecce quasi leo ascendet de
superbia iordanis ad pulcritudinem
robustam: quia subito currere eam
faciam ad illam. Et quis erit electus
eum quem preponam ei. Quis enim erit similis
mei. et quis sustinebit me. Et quis est
iste pastor: qui resistat vultui meo.
Propterea audite consilium domini
quod iniit de edom. et cogitationes eius
quas cogitavit de habitatoribus theman.
Si non deiecerint eos parvuli gregis
nisi dissipaverint cum eis habitacu
lum eorum A voce ruine eorum com
mota est terra: clamor in mari ru
bro auditus est vocis eius Ecce qua
si aquila ascendet et volabit: et ex
pandet alas suas super bosram. Et e
rit cor fortium ydumee in die illa quasi
cor mulieris parturientis. Confusa
A ad damascum est emath et arphat: quia
auditum pessimum audierunt tur
A d bati sunt in mari, sollicitudine: quiescere
cere non potuit Dissoluta est damascus
versa est in fugam tremor apprehendit
eam angustie et dolores tenuerunt
eam: quasi parturientem Quomodo
dereliquerunt civitatem laudabilem
urbem leticie. Ideo cadent iuvenes
eius in plateis eius: et omnes viri
prelii conticescent in die illa ait dominus
exercituum. Et succendam ignem
in muro damasci: et devorabit me
nia benadab Ad cedar et ad regna
asor que percussit nabugodonosor rex
babilonis Hec dicit dominus Surgi
te et ascendite ad cedar: et vastate filios
orientis Tabernacula eorum et greges
eorum capient: pelles eorum et vasa
eorum omnia Et camelos eorum tol
lent sibi: et vocabunt super eos formi
dinem in circuitu Fugite abite vehe
menter: in voraginibus sedete qui ha
bitatis asor ait dominus Iniit enim
contra vos nabuchodonosor rex ba
bylonis consilium: et cogitavit adver
sum vos cogitationes. Consurgite
et ascendite ad gentem quietam et
ad eius habitantem confidenter ait dominus
Non ostia: non vectes eis Soli habitant
Et erunt cameli eorum in direptionem

et multitudo iumentorum in predam
Et dispergam eos in omnem ventum
qui sunt attonsi in comam: et ex omni
confinio eorum adducam interitum
super eos ait dominus. Et erit asor in
habitaculum draconum: deserta usque
in eternum Non manebit ibi vir: ne
que incolet eam filius hominis Quod
factum est verbum domini ad iere
am prophetam adversus elam: in princi
pio regni sedechie regis iuda dicens
Hec dicit dominus deus israel exerci
tuum Ecce ego confringam arcum he
lam. et summam fortitudinem eorum:
et inducam super helam quatuor ven
tos a quatuor plagis celi Et ventila
bo eos in omnes ventos istos: et non
non erit gens ad quam non perveniant
profugi helam Et pavere faciam helam
coram inimicis suis: et in conspectu
querentium animam eorum. Et ad
ducam super eos malum: iram fu
roris mei dicit dominus. et emittam
post eos gladium: donec consumam
eos Et ponam solium meum in helam
et perdam inde reges et principes ait
dominus In novissimis autem diebus
reverti faciam captivos helam dicit
dominus · L ·
Verbum quod locutus est dominus de
babylone et de terra chaldeorum in
manu ieremie prophete. Annunciate
in gentibus et auditum facite: levate
signum: predicate et nolite celare:
Dicite Capta est babylon: confusus
est bel victus est marodach Confusa
sunt sculptilia eius: superata sunt ydo
la eorum quoniam ascendet contra
eam gens ab aquilone que ponet ter
ram eius in solitudinem et non erit
qui habitet in ea ab homine usque ad
pecus et moti sunt et abierunt In die
bus illis et in tempore illo ait dominus
venient filii israel ipsi et filii iuda si
mul ambulantes et flentes prope
rabunt: et dominum deum suum que
rent In syon interrogabunt viam:
huc facies eorum venient Et apponen
tur ad dominum federe sempiterno quod
nulla oblivione delebitur Grex perdi
tus factus est populus meus pastores eo
rum seduxerunt eos: feceruntque
vagari in montibus de monte in col
lem transierunt obliti sunt cubilis

iu. Omnes qui invenerunt comederunt
eos et hostes eorum dixerunt non pecca
vimus pro eo quod peccaverunt domino
decori iustitie: et expectationi patrum
eorum domino Recedite de medio ba
bylonis et de terra chaldeorum egredimini
et estote quasi hedi ante gregem
quoniam ecce ego suscito et adducam
in babylonem congregationem gentium
magnarum de terra aquilonis et
preparabuntur adversus eam et inde
capietur. Sagitta eius quasi viri for
tis interfectoris: non revertetur va
cua. Et erit chaldea in predam omnes
vastantes eam replebuntur ait
dominus: quoniam exultastis et
magna loquimini diripientes here
ditatem meam: quoniam effusi es
tis sicut vituli super herbam et
mugistis ut tauri. Confusa est mater
vestra nimis: et adequata pulveri que
genuit vos. Ecce novissima erit in
gentibus deserta invia et arens Ab
ira domini non habitabitur sed re
digetur tota in solitudinem Omnis
qui transibit per babylonem stupebit
et sibilabit super universis plagis eius
Preparamini contra babylonem per
circuitum Omnes qui tenditis
arcum debellate eam Non parcatis
iaculis quia domino peccavit clama
te adversus eam Ubique dedit manum
ceciderunt fundamenta eius: destruc
ta sunt muri eius: quoniam ultio
domini est Ultionem accipite de ea
sicut fecit facite ei Disperdite satorem
de babylone et tenentem falcem in
tempore messis: a facie gladii co
lumbe Unusquisque ad populum su
um convertetur et singuli ad terram
suam fugient. Grex dispersus israel:
leones eiecerunt eum Primus come
dit eum rex assur: iste novissimus
exossavit eum nabugodonosor rex
babilonis Propterea hec dicit dominus
exercituum deus israel Ecce ego visita
bo regem babilonis et terram eius:
sicut visitavi regem assur Et reducam
israel ad habitaculum suum et pas
cetur carmelum et basan: et in mon
te ~~eius~~ effraim et galaad saturabitur
anima eius In diebus illis et in tem
pore illo ait dominus queretur ini
quitas israel et non erit. et peccatum

iuda et non invenietur: quoniam propi
cius ero eis quos reliquero Super terram
dominantium ascende et super habita
tores eius visita Dissipa et interfice que
post eos sunt ait dominus: et fac iuxta
omnia que precepi tibi Vox belli in ter
ra: et contritio magna Quomodo con
fractus est et contritus est malleus
universe terre Quomodo versa est in
desertum babylon in gentibus Illaquea
vi te et capta est babylon et nesciebas
inventa es et apprehensa quoniam do
minum provocasti Aperuit dominus
thesaurum suum et protulit vasa ire
sue quoniam opus est domino deo
exercituum in terra chaldeorum Ve
nite ad eam ab extremis finibus: ap
erite ut exeant qui conculcent eam tol
lite de via lapides et redigite in acer
vos et interficite eam neque sit quis
quam reliquum Dissipate universos
fortes eius: descendant in occisionem
Ve eis quia venit dies eorum: tempus
visitationis eorum Vox fugientium
et eorum qui evaserunt de terra ba
bylonis ut annunciet in syon ultio ab aquilonis
nem domini dei nostri: ultionem tem
pli eius Annunciate in babylonem
plurimis omnibus qui tendunt ar
cum: consistite adversus eam per gyrum
et nullus evadat Reddite ei secundum
opus suum iuxta omnia que fecit
facite illi quia contra dominum erec
ta est: adversum sanctum israel Id
circo cadent iuvenes eius in plateis
eius: et omnes viri bellatores eius
conticescent in die illa ait dominus
Ecce ego ad te superbe dicit dominus
deus exercituum: quia venit dies tu
us tempus visitationis tue Et cadet
superbus et corruet et non erit qui susci
tet eum Et succendam ignem in ur
bibus eius: et devorabit omnia in cir
cuitu eius Hec dicit dominus exerci
tuum Calumpniam sustinent filii
israel et iuda simul: omnes qui ceperunt et filii
eos tenent nolunt dimittere eos Re
demptor eorum fortis: dominus exer
cituum nomen eius. Iudicio defendet
causam eorum ut exterreat terram
et commoveat habitatores babylo
nis Gladius ad chaldeos ait dominus
et ad habitatores babylonis et ad
principes et ad sapientes eius Gladi

us ad divinos eius qui stulti erunt gla
dius ad fortes eius qui timebunt Gladi
us ad equos eius et ad currus eius et
ad omne vulgus quod est in medio
ł omnes eius: et erunt quasi mulieres Gladius
ad thesauros eius: qui diripientur
Siccitas super aquas eius erit et a
rescent quia terra sculptilium est et
in portentis gloriatur Propterea ha
bitabunt dracones cum fatuis ficariis
et habitabunt in ea strutiones: et non
ł ea habitabitur ultra usque in sempiternum
neque extruetur usque ad generationem
sicut subvertit deus sodomam et go
morram et vicinas eius ait dominus
Non habitabit ibi vir: neque incolet eam
filius hominis Ecce populus venit
ab aquilone et gens magna: et reges
multi consurgent a finibus terre Arcum
et scutum apprehendent: crudeles sunt
et immisericordes vox eorum quasi
mare sonabit et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra
te filia babylonis Audivit rex baby
lonis famam eorum: et dissolute
sunt manus eius. Angustia apprehen
dit eum dolor quasi parturientem Ecce
quasi leo ascendet de superbia iorda
nis ad pulcritudinem robustam:
quia subito eum currere faciam ad illam
et quis erit electus quem preponam ei
al' penes Quis enim similis mei et quis susti
nebit me: Et quis est ille pastor qui re
sistat vultui meo. Propterea audite
consilium domini quod mente conce
pit adversum babylonem et cogitatio
nes eius quas cogitavit super terram
chaldeorum Nisi detraxerint parvuli
gregum eos: nisi dissipatum fuerit
cum ipsis habitaculum eorum A vo
ce captivitatis babylonis commota est
terra: et clamor inter gentes auditus est. li.

LI Hec dicit dominus exercituum
Ecce ego suscitabo super babylo
nem et super habitatores eius qui cor
suum levaverant contra me quasi
ventum pestilentem: et mittam in ba
bylonem ventilatores et ventilabunt
eam et demolientur terram eius: quoniam
venerunt super eam undique in die
al' nō habitabit afflictionis Non tendat qui tendit ar
cum suum: et non ascendat loricatus
Nolite parcere iuvenibus eius: interfici
te omnem militiam eius. Et cadent
interfecti in terra chaldeorum et vulne
rati in regionibus eius quoniam non
fuit viduatus israel et iuda a deo suo
domino exercituum. Terra autem eo
rum repleta est delicto a sancto isra
el Fugite de medio babylonis: et sal
vet unusquisque animam suam.
Nolite tacere super iniquitatem eius
quoniam tempus ultionis est do
mino: vicissitudinem ipse retribuet
ei. Calix aureus babylon in manu do
mini: inebrians omnem terram
De vino eius biberunt gentes: et ideo
commote sunt. Subito cecidit babylon
et contrita est Ululate super eam: tol
lite resinam ad dolorem eius si forte
sanetur Curavimus babylonem:
et non est sanata Derelinquamus
eam et eamus unusquisque in terram
suam quoniam pervenit usque ad ce
los iudicium eius: et elevatum est
usque ad nubes Protulit dominus
iustitias nostras venite et narremus
in syon opus domini dei nostri Acui
te sagittas: implete pharetras. Sus
citavit dominus spiritum regis me
dorum et contra babylonem mens
eius est ut perdat eam: quoniam ultio
domini est ultio templi sui. Super mu
ros babylonis levate signum: auge
te custodiam levate custodes: prepara
te insidias: quia cogitavit dominus
et fecit quecumque locutus est contra
habitatores babylonis Que habi
tas super aquas multas locuples in the
sauris: venit finis tuus pedalis pre
cisionis tue Iuravit dominus exer
cituum per animam suam quoniam
replebo te hominibus quasi brucho
et super te celeuma cantabitur Qui
fecit terram in fortitudine sua et
preparavit orbem in sapientia sua et
prudentia sua extendit celos Dan
te eo vocem: multiplicantur aque
in celo. Qui levat nubes ab extremo
terre fulgura in pluviam fecit et
produxit ventos de thesauris suis
Stultus factus est omnis homo a
scientia: confusus est omnis confla
tor in sculptili: quia mendax con
flatio eius nec est spiritus in eis
Vana sunt opera et risu digna in
tempore visitationis sue peribunt
Non sicut hec pars iacob: quia qui

fecit omnia ipse est: et israel sceptrum here
ditatis eius: dominus exercituum nomen
eius. Collidis tu michi vasa belli: et ego
collidam in te gentes et disperdam in te
regna. Et collidam in te equum et equi
tem eius: Et collidam in te currum et
ascensorem eius. Et collidam in te virum
et mulierem: et collidam in te senem et
puerum. Et collidam in te iuvenem
et virginem: et collidam in te pastorem
et gregem eius. Et collidam in te agri
colam et iugales eius: et collidam in te
duces et magistratus: et reddam babylo
ni et cunctis habitatoribus chaldee omne
malum suum quod fecerunt in syon
in oculis vestris ait dominus. Ecce ego
ad te mons pestifer ait dominus: qui
corrumpis universam terram. Et extendam
manum meam super te: et evolvam
te de petris. Et dabo te in montem combus
tionis et non tollent de te lapidem in an
gulum et lapidem in fundamenta sed
perditus in eternum eris ait dominus.
Levate signum in terra: clangite bucci
na in montibus: sanctificate super eam
gentes. Annunciate contra illam re
gibus ararat menni et ascenez: num
ate ~~[illegible]~~ contra eam thapsar: adduci
te equum quasi bruchum aculeatum.
Sanctificate contra eam gentes reges
medie: duces eius et universos magistra
tus eius: cunctam terram potestatis
eius. Et commovebitur terra et tur
babitur: quia evigilavit contra baby
lonem cogitatio domini ut ponat ter
ram babylonis desertam et inhabita
bilem. Cessaverunt fortes babylonis
a prelio: habitaverunt in presidiis. De
voratum est robur eorum et facti sunt
quasi mulieres. Incensa sunt taberna
cula eius: contriti sunt vectes eius.
Currens obviam currenti veniet
et nuncius obvius nuncianti: ut
annunciet regi babylonis quia capta
est civitas eius a summo usque ad sum
mum: et vada preoccupata sunt: et paludes
incense sunt igni: et viri bellatores contur
bati sunt: quia hec dicit dominus exercituum
deus israel. Filia babylonis quasi a
rea tempus triture eius: Adhuc modi
cum: et veniet tempus messionis eius.
Comedit me devoravit me nabuchodo
nosor rex babylonis: reddidit me qua
si vas inane: absorbuit me sicut dra

co. Replevit ventrem suum teneritudi
ne mea: et eiecit me. Iniquitas adversum
me et caro mea super babylonem dicit
habitatio syon: et sanguis meus super
habitatores chaldee dicit ierusalem. Prop
terea hec dicit dominus. Ecce ego iudi
cabo causam tuam et ulciscar ultionem
tuam: et desertum faciam mare eius
et siccabo venam eius: et erit babylon
in tumulos: habitatio draconum:
stupor et sibilus: eo quod non sit habi
tator. Simul ut leones rugient: excu
tient comas velut catuli leonum. In
calore eorum ponam potus eorum: et
inebriabo eos ut sopiantur et dormiant
sompnum sempiternum et non con
surgant dicit dominus. Deducam eos
quasi agnos ad victimam: quasi ari
etes cum hedis. Quomodo capta est
sesac et comprehensa est inclita univer
se terre: Quomodo facta est in stuporem
babylon inter gentes. Ascendit super
babylonem mare: multitudine fluc
tuum eius operta est. Facte sunt civita
tes eius in stuporem: terra inhabita
bilis et deserta. Terra in qua nullus
habitet neque transeat per eam filius
hominis. Et visitabo super bel in ba
bylonem. et eiciam quod absorbuerat
de ore eius: et non confluent ad eum
ultra gentes. Siquidem et murus ~~ie~~
~~rusalem~~ babylonis corruet. Egredi
mini de medio eius populus meus:
ut salvet unusquisque animam suam
ab ira furoris domini: ne forte molles
cat cor vestrum et timeatis auditum qui
audietur in terra. Et veniet in anno
auditio: et post hunc annum auditio
et iniquitas in terra et dominator
super dominatorem. Propterea ecce
dies veniunt: et visitabo super sculpti
lia babylonis: et omnis terra eius
confundetur: et universi interfecti eius
cadent in medio eius. Et laudabunt
super babylonem celi et terra et om
nia que in eis sunt: quia ab aquilo
ne venient ei predones ait dominus.
Et quomodo fecit babylon ut caderent
occisi in israel: sic de babylone cadent
occisi in universa terra. Qui fugistis
gladium venite nolite stare: recorda
mini procul domini: et ierusalem
ascendat super cor vestrum. Confusi sumus
quoniam audivimus obprobrium

opruit ignominia facies nostras. quia ve
nerunt alieni super sanctificationem do
mus domini. Propterea ecce dies veniunt
ait dominus et visitabo super omnia sculp
tilia eius: et in omni terra eius mu
giet vulneratus. Si ascenderit babylon
in celum et firmaverit in excelso robur
suum a me venient vastatores eius
ait dominus. Vox clamoris de babylone
et contritio magna de terra chaldeorum
quoniam vastavit dominus babylo
nem et perdidit ex ea vocem magnam
et sonabunt fluctus eorum quasi aque
multe dedit sonitum vox eorum: quia
venit super eam id est super babilonem
predo et apprehensi sunt fortes eius. et
emarcuit arcus eorum: quia fortis ultor
dominus reddens retribuet et inebriabo
principes eius et sapientes eius duces
eius. et magistratus eius et fortes eius
et dormient somnum sempiternum et
non expergiscentur: ait rex dominus ex
ercituum nomen eius. Hec dicit dominus ex
ercituum. Murus babylonis ille latissi
mus suffossione suffodietur. et porte eius
excelse igni comburentur: et labores
populorum ad nichilum et gentium
in ignem erunt et disperibunt. Verbum
quod precepit iheremias propheta saraie
filio nerie filii maasie cum pergeret
cum sedechia rege in babilonem: in anno
quarto regni eius. Saraias autem
erat princeps prophetie. Et scripsit ihere
mias omne malum quod venturum
erat super babylonem in libro uno: om
nia verba hec que scripta sunt contra
babylonem et dixit ieremias ad sarai
am. Cum veneris in babylonem et
videris et legeris omnia verba hec: dices
Domine: tu locutus es contra locum istum
ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet
ab homine usque ad pecus: et ut sit perpetua
solitudo. Cumque compleveris legere li
brum istum ligabis ad eum lapidem
et proicies illum in medium eufraten
et dices. Sic submergetur babylon et non
consurget a facie afflictionis quam ego
adduco super eam: et dissolvetur. Huc
usque verba iheremie. LII.

LII Fuit sedechias cum regnare cepisset: et
undecim annis regnavit in ierusalem et
nomen matris eius amital: filia iere
mie de lobna Et fecit malum in oculis
domini iuxta omnia que fecerat ioachim
quoniam furor domini erat in ierusalem et
in iuda usquequo proiceret eos a facie
sua Et recessit sedechias a rege babylonis
Factum est autem in anno nono regni
eius in mense decimo decima mensis
venit nabuchodonosor rex babylonis
ipse et omnis exercitus eius adversus ieru
salem: Et obsederunt eam. Et edificave
runt contra eam munitiones in circui
tu et fuit civitas obsessa usque ad unde
cimum annum regni sedechie. Mense autem
quarto nona mensis obtinuit fames
in civitate: et non erant alimenta populo
terre et dirupta est civitas: et omnes
viri bellatores eius fugerunt et exierunt
de civitate nocte per viam porte que est
inter duos muros et ducit ad hortum re
gis chaldeis obsidentibus urbem in gyro
et abierunt per viam que ducit in here
mum. Persecutus est autem exercitus chal
deorum regem: et apprehenderunt sede
chiam in deserto quod est iuxta iherico
et omnis comitatus eius diffugit ab
eo. Cumque comprehendissent regem
adduxerunt eum ad regem babylonis
in reblatha que est in terra emath et
locutus est ad eum iudicia: et iugula
vit rex babilonis filios sedechie in ocu
lis eius. Sed et omnes principes iuda
occidit in reblatha. et oculos sedechie
eruit et vinxit eum in compedibus et ad
duxit eum rex babylonis in babilonem
et posuit eum in domum carceris usque
ad diem mortis eius. In mense autem
quinto decima mensis ipse est annus
nonus decimus nabugodonosor regis ba
bilonis et venit nabuzardan princeps
milicie qui stabat coram rege babylonis
in ierusalem: et incendit domum domini
et domum regis et omnes domos ieru
salem Et omnem domum magnam
igne combussit: et totum murum
ierusalem per circuitum destruxit cunctus
exercitus chaldeorum qui erat cum
magistro milicie De pauperibus autem
populi et de reliquo vulgo quod reman
serat in civitate et de profugis qui trans
fugerant ad regem babilonis et ceteros
de multitudine: transtulit nabu
zardan princeps milicie De paupe
ribus vero terre reliquit nabuzardan
princeps milicie vinitores et agri
colas Columnas quoque ereas que

al' babilonis

erant in domo domini et bases et ma
re ereum quod erat in domo domini con
fregerunt chaldei et tulerunt omne
es eorum in babylonem et lebetes erea
eas et psalteria et phialas et mortari
ola et omnia uasa erea que in minis
terio fuerant tulerunt et ydrias et
thimiamateria et urceos et pelues
et candelabra et mortaria et ciatos
quotquot aurea aurea: et quotquot
argentea argentea tulit magister
milicie: columnas duas et mare unum
uitulos duodecim ereos qui erant sub
basibus quas fecerat rex salomon in do
mo domini. Non erat pondus eris om
nium uasorum horum. De columnis
autem decem et octo cubiti altitudinis
erant in columna una: et funiculus
duodecim cubitorum circuibat eam
porro grossitudo eius quatuor digito
rum et intrinsecus caua erat et capi
tella super utramque erea. Altitudo capi
telli uniuscuiusque quinque cubitorum super
capitellum in circuitu omnia erea
Similiter columne alterius Et fuerunt
mala granata nonaginta et sex depen
dentia et omnia mala granata: cen
tum retiaculis circumdabantur Et tu
lit magister milicie saraiam sacerdo
tem primum et sophoniam sacerdotem
secundum: et tres custodes uestibuli et
de ciuitate tulit eunuchum unum
qui erat prepositus super uiros bella
tores: et septem uiros de his qui uidebant
faciem regis qui inuenti sunt in ciuita
te et scribam principem militum qui
probabat tyrones et sexaginta uiros
de populo terre qui inuenti sunt in
medio ciuitatis. Tulit autem eos na
buzardan magister milicie: et adduxit
eos ad regem babylonis in rebla
tha et percussit eos rex babilonis et inter
fecit eos in reblatha in terra emath
et translata est iuda de terra sua. Iste
est populus quem transtulit nabu
godonosor In anno septimo iudeos
tria milia et uiginti tres In anno
octauo decimo nabuchodonosor de ie
rusalem animas octingentas triginta
duas In anno uicesimo tercio nabu
chodonosor transtulit nabuzardan
magister milicie iudeorum animas
septingentas quadraginta et quinque
Omnes ergo anime quatuor milia

sexcente Et factum est in tricesimo septi
mo anno transmigrationis ioachim regis
iude duodecimo ~~anno~~ mense uicesima
quinta mensis eleuauit euilmerodach — die
rex babylonis ipso anno regni sui caput
ioachim regis iude: et eduxit eum de do
mo carceris et locutus est cum eo bona
et posuit thronum eius super thronos
regum qui erant post se in babylone et
mutauit uestimenta carceris eius et
comedebat panem coram eo semper cun
ctis diebus uite sue et cibaria eius cibari
a perpetua dabantur ei a rege babylonis
statuta per singulos dies usque ad diem
mortis sue cunctis diebus uite sue Et fac
tum est postquam in captiuitatem duc
tus est israel et ierusalem destructa est sedit
ieremias flens et planxit lamentatione
hac in ierusalem et dixit Aleph

Quomodo sedet sola ciuitas
plena populo: facta est quasi
uidua domina gentium princeps pro
uinciarum: facta est sub tributo beth
Plorans plorauit in nocte et lacrime
eius in maxillis eius Non est qui con
soletur eam: ex omnibus caris eius omnes
amici eius spreuerunt eam: et facti sunt
ei inimici Gimel Migrauit iuda propter
afflictionem et multitudinem seruitu
tis: habitauit inter gentes: neque inue
nit requiem Omnes persecutores eius
apprehenderunt eam: inter angustias
Deleth Vie syon lugent: eo quod non
sint qui ueniant ad solempnitatem
omnes porte eius destructe sacerdotes eius
gementes uirgines eius squalide et
ipsa oppressa amaritudine he Facti
sunt hostes eius in capite inimici
illius locupletati sunt quia dominus lo
cutus est super eam propter multitu
dinem iniquitatum eius paruuli eius
ducti sunt in captiuitatem: ante faciem
tribulantis Vau Et egressus est a filia
syon omnis decor eius: facti sunt prin
cipes eius uelut arietes non inuenientes
pascua: et absque fortitudine ante faciem (marg.: abierunt)
subsequentis Zai Recordata est ie
rusalem dierum afflictionis sue et
preuaricationis omnium desiderabi
lium suorum que habuerat a diebus
antiquis: cum caderet populus eius
in manu hostili et non esset auxiliator
Viderunt eam hostes: et deriserunt sab
bata eius. heth Peccatum peccauit

Alpha
Amaro animo suspirans et
eiulans

Postquam populus israel .i. x. tribuum
per assirios et populus iuda
.i. duarum tribuum per babilo
nios in captiuitatem ductus
est et ciuitas ierusalem templo
lege populo ac rege orbata
est. Sedit Ieremias plan
gens etc. Quomodo etc.
Incipit lamentatio Ieremie.
quod est in titulo tymbre ai
absolutione litterarum hebray
carum. Alii uocant liber Trenorum
Trenon grece lamentatio
latine. Unde [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aleph [illegible]
hebrea. alpha [illegible]
grecum. A. [illegible] latina
aleph [illegible]
[illegible]
[illegible]
A. sex de causis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de aleph [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] inter omnes

ierlm: propterea instabil' facta est. Omnes
qui glorificabant eam spreverunt illā
quia viderunt ignominiam eius. Ipsa
autem gemens et conversa retrorsum.
theth S ordes eius in pedibus eius: ne
c recordata est finis sui. Deposita est ve
hementer non habens consolatorem.
Vide domine afflictionem meam: quō
erectus est inimicus ~~meus~~. Joth M a
num suam misit hostis ad omnia de
siderabilia eius: quia vidit gentes in
gressas sanctuarium suum de quibus
preceperas ne intrarent in ecclesiam tuā
caph O mnis populus eius gemens
et querens panem: dederunt preciosa
queque pro cibo ad refocillandam aiam
vide domine et considera quoniam
facta sum vilis. lamech O vos omnes
qui transitis per viam: attendite et videte
si est dolor sicut dolor meus. quoniam
vindemiavit me ut locutus est dominus
in die ire furoris sui. Mē D e excelso
misit ignem in ossibus meis: et erudi
vit me. expandit rete pedibus meis: con
vertit me retrorsum. posuit me desolatā
tota die merore confectam. Nun V i
gilavit iugum iniquitatum mearū
in manu eius: convolute sunt et im
posite collo meo. Infirmata est virtus
mea: dedit me dominus in manu de q̄
non potero surgere. Sameth A bstulit
omnes magnificos meos dominus
de medio mei: vocavit adversum me
tempus ut contereret electos meos.
torcular calcavit dominus: virgini
filie iuda. Ain I circo ego plorans
et oculus meus deducens aquam: quia
longe factus est a me consolator con
vertens animam meam. Facti sunt
filii mei perditi: quoniam invaluit i
nimicus. Fe. E xpandit syon manus su
as: non est qui consoletur eam. Manda
vit dominus adversum iacob in circui
tu eius hostes eius: facta est ierlm quasi
polluta menstruis inter eos. Sade
I ustus est dominus: quia os eius ad
iracundiam provocavi. Audite obse
cro universi populi: et videte dolorem
meum. Virgines mee et iuvenes mei
: abierunt in captivitatem. Coph V o
cavi amicos meos: et ipsi deceperunt me.
sacerdotes mei et senes mei in urbe con
sumpti sunt: quia quesierunt cibum
sibi ut refocillarent animam suam.

Res. V ide domine quoniam tribulor:
venter meus conturbatus est: cor meū
in memetipsa: quoniam amaritudine
plena sum. foris interficit gladius et
domi mors similis est. Sen A udierūt
quia ingemisco ego. et non est qui con
soletur me. Omnes inimici mei audi
erunt malum meum: letati sunt quia
tu fecisti. adduxisti diem consolationis
et fient similes mei. tau I ngrediatur
omne malum eorum coram te: et vin
demia eos sicut vindemiasti me p̄
omnes iniquitates meas. Multi enī
gemitus mei et cor meum merens. aleph
Q uomodo obtexit caligine dominus in
furore suo filiam syon: proiecit de ce
lo in terram inclitam israel et non est
recordatus scabelli pedum suorum in
die furoris sui. beth P recipitavit do
minus nec pepercit omnia speciosa ia
cob: destruxit in furore suo munitiones
virginis iuda deiecit in terram: polluit
regnum et principes eius. Gimel C on
fregit in ira furoris omne cornu israel
avertit retrorsum dexteram suam a
facie inimici: et succendit in iacob quasi
ignem flamme devorantis in gyro.
deleth T etendit arcum suum quasi
inimicus firmavit dexteram suam
quasi hostis: et occidit omne quod pul
chrum erat visu in tabernaculo filie
syon effudit quasi ignem indignatio
nem suam. he F actus est dominus ve
lut inimicus precipitavit israel pr
ecipitavit israel precipitavit ~~israel~~
omnia menia eius dissipavit muni
tiones eius: et replevit in filia iuda
humiliatum et humiliatam. vau
E t dissipavit quasi hortum tentori
um suum: demolitus est tabernacu
lum. Oblivioni tradidit dominus
in syon festivitatem et sabbatum: et in
probrio in indignatione furoris sui
regem et sacerdotem. zai R eppulit
dominus altare suum: maledixit s
anctificationi sue. tradidit in manu in
imici muros turrium eius: vocem de
derunt in domo domini sicut in die
sollempni. heth C ogitavit dominus
dissipare murum filie syon tetendit
funiculum suum et non avertit ma
num suam a perditione luxitque ante
murale et murus pariter dissipatus
est. theth D efixe sunt in terra porte

eius: perdidit et contrivit vectes eius: regē
eius et principes eius in gentibus: nō est lex
et prophete eius non invenerunt visionē
a domino. Ioth. S ederunt in terra con
ticuerunt senes filie syon: consperserunt
cinere capita sua, virgines ierlm. Accinc
te sunt ciliciis: abiecerunt in terram ca
pita sua virgines iuda. Caph. D efece
runt pre lacrimis oculi mei: conturba
ta sunt viscera mea effusum est in ter
ra iecur meum super contritionē filie
populi mei cum deficeret parvulus et
lactans in plateis oppidi. Lameth. M a
tribus suis dixerunt ubi est triticum
et vinum: cum deficerent quasi vulne
rati in plateis civitatis cum exalarent
animas suas in sinu matrum sua
rum. Mem. C ui comparabo te vel cui
assimulabo te filia ierlm. Cui exequa
bo te et consolabor te virgo filia syon
Magna enim velud mare contritio
tua. Quis medebitur tui: Nun. P ro
phete tui viderunt tibi falsa et stulta:
nec aperiebant iniquitatem tuā ut
te ad penitentiam provocarent. V i
derunt autem tibi assumptiones fal
sas et eiectiones. Sameth. P lauserūt
super te manibus omnes transeuntes
per viam: sibilaverunt et moverunt
caput suum sup filiā ierlm. Hecine ē
urbs dicentes perfecti decoris: et gaudi
um universe terre. Ain. A perruerunt
super te os suum omnes inimici tui: si
bilaverunt et fremuerunt dentibus: et
dixerunt devorabimus. En ista est dies
quam expectabamus: invenimus vi
dimus. Fe. F ecit dominus que cogi
tavit: complevit sermonem suum
quem preceperat a diebus antiquis. Destru
xit et non pepercit: et letificavit super te ini
micum: exaltavit cornu hostium tuo
rum. Sade. C lamavit cor eorum ad
dominum super muros filie syon. Deduc
quasi torrentem lacrimas per diem et
noctem: nō des requiem tibi. neque ta
ceat pupilla oculi tui. Coph. C onsur
ge lauda in nocte in principio vigilia
rum effunde sicut aquam cor tuum an
te conspectum domini: leva ad eum ma
nus tuas pro animabus parvulorum tuo
rum qui defecerunt in fame in ca
pite omnium compitorū. Res. V ide
domine et considera: quem vindemia
veris ita. Ergo ne comedent mulie
res fructum suum: parvulos ad mensurā
palme. Si occiditur in sanctuario domini
sacerdos et propheta. Sen. I acuerunt in ter al' Syn.
ra foris puer et senex: virgines mee et
iuvenes mei ceciderunt in gladio. Inter
fecisti in die furoris tui: percussisti neque
misertus es. Thau. V ocasti quasi ad diem
sollempnem qui terrerent me de circuitu
et non fuit in die furoris domini qui effu
geret et relinqueretur. Quos educavi et
enutrivi: inimicus meus consumpsit eos.
Aleph. E go vir videns paupertatem meā: c. iii.
in virga indignationis eius. Aleph. M e
minavit et adduxit in tenebras: et non in
lucem. Aleph. T antum in me vertit: et con
vertit manum suam tota die. Beth. V etustā
fecit pellem meam et carnem meam
contrivit ossa mea. Beth. E dificavit in
giro meo: et circumdedit me felle et labore
Beth. I n tenebrosis collocavit me: quasi
mortuos sempiternos. Gimel. C ircum
edificavit adversum me ut non egrediar
aggravavit compedem meam. Gimel.
S ed et cum clamavero et rogavero:
exclusit orationem meam. Gimel. C onclu
sit vias meas lapidibus quadris: semitas
meas subvertit. Deleth. V rsus insidiās
factus est michi leo in absconditis. Deleth.
S emitas meas subvertit et confregit
me: posuit me desolatam. Deleth. T etendit
arcum suum et posuit me quasi signum
ad sagittam. He. M isit in renibus meis
filias pharetre sue. He. F actus sum in
derisum omni populo meo: canticum eorum
tota die. He. R eplevit me amaritudinibus
inebriavit absinthio. Vau. E t fregit ad
numerum dentes meos: cibavit me cinere
Vau. E t repulsa est anima mea
oblitus sum bonorum. Vau. E t dixit pe
riit finis meus et spes mea a domino. Zai.
R ecordare paupertatis et transgressionis
mee: absinthii et fellis. Zai. M emoria
memor ero: et tabescet in me anima mea
Zai. H ec recolens in corde meo ideo spera
bo. Heth. M ie domini quia non consumpti
sumus: quia non defecerunt miserati
ones eius. Heth. N ovi diluculo: mul
ta est fides tua. Heth. P ars mea dominus
dixit anima mea: propterea expectabo
eum. Teth. B onus est dominus spe
rantibus in eum. anime querenti illum. Teth.
B onum est prestolari cum silentio sa
lutare domini. Teth. B onum est viro
cum portaverit iugum ab adolescentia

sua. ioth Sedebit solitarius et tacebit: quia leuauit se super se. ioth Ponet in puluere os suum: si forte sit spes. ioth Dabit percutienti se maxillam: saturabitur obprobriis. caph Quia non repellit in sempiternum dominus. caph Quia si abiecit: et miserebitur secundum multitudinem miseriarum suarum. caph Non enim humiliauit ex toto corde suo: et abiecit filios hominis. lameth Ut contereret sub pedibus suis omnes uinctos terre. lameth Ut declinaret iudicium uiri: in conspectu uultus altissimi. lameth Ut peruerteret hominem in iudicio suo: dominus ignorauit. Mem Quis est iste qui dixit ut fieret: domino non iubente. Mem Ex ore altissimi non egredientur neque mala neque bona. Mem Quid murmurauit homo uiuens uir pro peccatis suis. Nun Scrutemur uias nostras: et queramus et reuertamur ad dominum. Nun Leuemus corda nostra cum manibus ad dominum in celos. Nun Nos inique egimus et ad iracundiam prouocauimus: iccirco tu inexorabilis es. Sameth Operuisti in furore et percussisti nos: occidisti nec pepercisti. Sameth Opposuisti nubem tibi ne transeat oratio. Sameth Eradicationem et abiectionem posuisti me: in medio populorum. phe Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. phe Formido et laqueus facta est nobis: uaticinatio et contritio. phe Diuisiones aquarum deduxit oculus meus: in contritione filie populi mei. Ain Oculus meus afflictus est nec tacuit eo quod non esset requies. Ain Donec respiceret et uideret dominus de celis. Ain Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee. sade Uenatione ceperunt me: quasi auem inimici mei gratis. sade Lapsa est in lacum uita mea: et posuerunt lapidem super me. sade Inundauerunt aque super caput meum: dixi perii. coph Inuocaui nomen tuum domine de lacu nouissimo. coph Uocem meam audisti: ne auertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. coph Appropinquasti in die quando inuocaui te: dixisti ne timeas. res Iudicasti domine causam anime mee. redemptor uite mee. res Uidisti domine iniquitatem eorum aduersum me: iudica iudicium meum. res Uidisti omnem furorem uniuersas cogitationes eorum aduersum me. Sen Audisti opprobrium eorum domine: omnes cogitationes eorum aduersum me. Sen Labia insurgentium michi et meditationes eorum aduersum me tota die. Sen Sessionem eorum et resurrectionem eorum uide: ego sum psalmus eorum. tau Reddes eis uicem domine: iuxta opera manuum suarum. tau Dabis eis scutum cordis: laborem tuum. tau Persequeris in furore et conteres eos sub celis domine.

al' et hominum

al' peruerteret

al' deduxerunt oculi mei

al' filiarum

Aleph Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus: dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. beth Filii syon incliti et amicti auro primo: quomodo reputati sunt in uasa testea opus manuum figuli. Gimel Sed et lamie nudauerunt mammas: lactauerunt catulos suos. filia populi mei crudelis quasi strucio in deserto. deleth Adhesit lingua lactentis ad palatum eius in siti: paruuli petierunt panem: et non erat qui frangeret eis. he Qui uescebantur uoluptuose interierunt in uiis: qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. vau Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato sodomorum: que subuersa est in momento et non ceperunt in ea manus. zai Candidiores nazarei eius niue: nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo saphiro pulcriores. heth Denigrata est super carbones facies eorum: et non cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum ossibus: aruit et facta est quasi lignum. theth Melius fuit occisis gladio quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terre. ioth Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos: facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei. caph Compleuit dominus furorem suum effudit iram indignationis sue et succendit ignem in syon: et deuorauit fundamenta eius. lameth Non crediderunt reges terre et uniuersi habitatores orbis: quod ingrederetur hostis et inimicus per portas ierusalem. Mem Propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius qui ef

fuderunt in medio eius sanguinem iu
storum. Nun. Erraverunt ceci in plate
is: polluti sunt sanguine. Cumque nequi
ssent, tenuerunt lacinias
suas. Sameth. Recedite polluti clamave
runt eis: recedite, abite, nolite tangere.
Iurgati sunt quippe et commoti: dixerunt
inter gentes non addet ultra ut habitet
in eis. Fe. Facies domini divisit eos:
non addet ut respiciat eos: facies sacer
dotum non erubuerunt, neque senum mi
seriti sunt. Ain. Cum adhuc subsiste
remus defecerunt oculi nostri ad auxilium
nostrum vanum: cum respiceremus
attenti ad gentem que salvare non po
terat. Sade. Lubricaverunt vestigia nostra
in itinere platearum nostrarum: appro
pinquavit finis noster: completi sunt dies
nostri quia venit finis noster. Coph. Ve
lociores fuerunt persecutores nostri aqui
lis celi: super montes persecuti sunt nos:
in deserto insidiati sunt nobis. Res. Spi
ritus oris nostri christus dominus captus est
in peccatis nostris: cui diximus in umbra
tua vivemus in gentibus. Sin. Gau
de et letare filia edom que habitas in
terra hus: ad te quoque perveniet calix:
inebriaberis atque nudaberis. Tau. Com
pleta est iniquitas tua filia syon: non
addet ultra ut transmigret te: visitavit
iniquitatem tuam filia edom:
discooperiet peccata tua. Oratio eiusdem. A
Recordare domine quid acciderit
nobis: intuere et respice obpro
brium nostrum. B. Hereditas nostra
versa est ad alienos: domus nostre ad
extraneos. C. Pupilli facti sumus ab
sque patre: matres nostre quasi vidue. D
Aquam nostram pecunia bibimus: lig
na nostra precio comparavimus. E. Cer
vicibus minabamur: lassis non dabatur
requies. F. Egipto dedimus manum
et assiriis: ut saturaremur pane. G. Pa
tres nostri peccaverunt et non sunt: et
nos iniquitates eorum portavimus.
H. Servi dominati sunt nostri: et non
fuit qui redimeret de manu eorum.
I. In animabus nostris afferebamus
panem nobis: a facie gladii in deser
to. K. Pellis nostra quasi clibanus
exusta est a facie tempestatum famis.
L. Mulieres in syon humiliaverunt et
virgines in civitatibus iuda. M. Prin
cipes manu suspensi sunt: facies
senum non erubuerunt. Adolescentibus im
pudice abusi sunt: et pueri in ligno
corruerunt. N. Senes de portis defece
runt: iuvenes de choro psallentium.
O. Defecit gaudium cordis nostri: ver
sus est in luctum chorus noster. Cecidit co
rona capitis nostri: ve nobis quia pec
cavimus. P. Propterea mestum fac
tum est cor nostrum: ideo contenebrati sunt
oculi nostri. Q. Propter montem syon
quia disperiit: vulpes ambulaverunt
in eo. R. Tu autem domine in eter
num permanebis: solium tuum in
generatione et generationem. S.
Quare in perpetuum oblivisceris nos
tri: derelinques nos in longitudinem
dierum. T. Converte nos domine
ad te et convertemur: innova dies
nostros sicut a principio. V. Sed proi
ciens repulisti nos: iratus es contra
nos vehementer. Explicit Iere
mias propheta. Incipit prologus eius
dem Ieronimi in baruch.

Liber iste qui baruch nomine pre
notatur in hebreo canone non
habetur: sed tantum in vulgata editi
one: similiter et epistola iheremie pro
notitiam autem legentium hic scrip
ta sunt: quia multa de christo novis
simis que temporibus indicant. Explicit
prologus. Incipit liber baruch de oratione
et sacrificio pro vita nabuchodonosor et est epistola quam Ieremias scripsit [hec sit baruch]

Et hec verba libri que
scripsit baruch filius
nerei filii maa
sie filii sedechie
filii sedei filii helchie
in babylonia
anno quinto in sep
tima die mensis
in tempore quo ceperunt chaldei ierusalem
et succenderunt eam igni. Et legit baruc
verba libri huius ad aures iechonie filii
ioachim regis iuda et ad aures populi
universi venientis ad librum et ad au
res potentium filiorum regum et ad
aures presbiterorum et ad aures popu
li a minimo usque ad maximum eorum
omnium habitantium in babylonia
ad flumen sudi. Qui audientes plora [al' sodi]
bant et ieiunabant et orabant in con
spectu domini. Et collegerunt pecuniam
secundum quod potuit uniuscuiusque
manus: et miserunt ierusalem ad ioachim

filium helchie filii salon sacerdotem et ad
sacerdotes: et ad omnem populum qui
inventi sunt cum eo in ierusalem cum acce-
pisset vasa templi domini que ablata
fuerant de templo revocare in terram
iuda decima die mensis sivan
vasa argentea que fecit sedechias filius
iosie rex iuda: postea quam cepisset na-
buchodonosor rex babylonis iechoniam
et principes et vinctos et potentes et po-
pulum terre ab ierusalem et duxit eos vinctos in ba-
bilonem: et dixerunt. Ecce misimus
ad vos pecunias de quibus emite holo-
caustomata: et thus. et facite manna
et offerte pro peccato ad aram domini
dei nostri et orate pro vita nabuchodonosor
regis babylonie et pro vita balthazar filii
eius: ut sint dies ipsorum sicut dies celi
super terram: et det dominus virtutem
nobis et illuminet oculos nostros ut viva-
mus sub umbra nabuchodonosor regis
babilonie et sub umbra balthazar filii
eius et serviamus eis diebus multis: et
inveniamus gratiam in oculis eorum.
Et pro nobis ipsis orate ad dominum deum
nostrum: quia peccavimus domino deo nostro
et non est aversus furor eius a nobis
usque in hunc diem. Et legite librum istum
quem misimus ad vos recitari in tem-
plo domini in die sollempni et in die op-
portuno: et dicetis domino deo nostro iusti-
tia: nobis autem confusio faciei nostre si-
cut est dies hec omni iuda et habitantibus
in ierusalem regibus nostris et principibus no-
stris et sacerdotibus nostris. et prophetis nostris
et patribus nostris. peccavimus ante domi-
num deum nostrum et non credidimus dif-
fidentes in eum et non fuimus subiec-
tibiles illi et non obaudivimus voci do-
mini dei nostri: ut ambularemus in man-
datis eius que dedit nobis. A die qua e-
duxit patres nostros de terra egypti usque
in hunc diem. eramus incredibiles ad
dominum deum nostrum: et dissipati re-
cessimus ne audiremus vocem ipsius
et adheserunt nobis mala multa et
maledictiones que constituit dominus
moysi servo suo qui eduxit patres nos-
tros de terra egypti dare nobis terram
fluentem lacte et melle: sicut hodierna
die et non audivimus vocem domini
dei nostri secundum omnia verba propheta-
rum quos misit ad nos et abivimus
unusquisque in sensum cordis nostri ma-

ligni operari diis alienis. facientes ma-
la ante oculos domini dei nostri: II
Propter quod statuit dominus deus
noster verbum suum quod lo-
cutus est ad nos et ad iudices nostros qui
iudicaverunt in israel: et ad reges
nostros et ad principes nostros. et ad om-
nem israel et iudam ut adduceret dominus
super nos mala magna que non sunt
facta sub celo quemadmodum facta sunt in
ierusalem secundum que scripta sunt in lege
moysi ut manducaret homo carnes
filii sui et carnes filie sue et dedit illos
sub manus regum omnium qui sunt
in circuitu nostro in improperium et in deso-
lationem et in omnibus populis quos
nos dispersit dominus: et facti sumus
subtus et non supra quia peccavimus
domino deo nostro non obaudiendo
voci ipsius. Domino deo nostro iustitia
nobis autem et patribus nostris confusio
faciei sicut est dies hec: quia locutus est
dominus super nos omnia mala hec
que evenerunt super nos et non sumus
deprecati faciem domini dei nostri ut re-
verteremur unusquisque nostrum a viis no-
stris pessimis. Et vigilavit dominus
in malis et adduxit ea super nos: quia
iustus est dominus in omnibus operibus
suis que mandavit nobis: et non au-
divimus vocem ipsius ut iremus in
preceptis domini que edidit ante
faciem nostram. Et nunc domine deus
israel qui eduxisti plebem tuam de ter-
ra egypti in manu valida et in signis
et in prodigiis et in virtute tua ma-
gna et in brachio excelso et fecisti tibi no-
men sicut dies iste. Peccavimus et impie e-
gimus inique gessimus domine deus noster
in omnibus iustitiis tuis. Avertatur ira
tua a nobis: quia derelicti sumus pauci
inter gentes. ubi dispersisti nos. Exaudi
domine preces nostras. et orationes nostras
et educ nos propter te: et da nobis in-
venire gratiam ante faciem eorum qui
nos abduxerunt ut sciat omnis terra
quia tu es dominus deus noster. et quia
nomen tuum invocatum est super is-
rael. et super genus ipsius. Respice domine
de domo sancta tua in nos: et inclina
aurem tuam et exaudi; aperi oculos tuos
et vide: quia non mortui qui sunt in in-
ferno quorum spiritus acceptus est
a visceribus suis dabunt honorem et

iustificationem domino. sed anima que
tristis est super magnitudinem et incedit
curua et infirma et oculi deficientes et
anima esuriens dat gloriam tibi et iusti
ciam domino quia non secundum iusti
cias patrum nostrorum fundimus
precem ante conspectum tuum domine deus
noster. sed quia misisti iram tuam et furo
rem tuum super nos sicut locutus est in
manu puerorum tuorum prophetarum
dicens. Sic dicit dominus Inclinate humerum
vestrum et ceruicem vestram et opera facite
regi babilonis: et sedebitis in terra quam
dedi patribus vestris. Quod si non audieritis vo
cem domini dei vestri operari regi babylonie
defectionem faciam de ciuitatibus iuda et
a foris ierusalem: et auferam a vobis vocem
iocunditatis et vocem gaudimonii et
vocem sponsi et vocem sponse et erit om
nis terra sine vestigio ab inhabitanti
bus eam et non audierunt vocem tuam
ut operarentur regi babylonie. et statuisti
verba tua que locutus es in manibus
puerorum tuorum prophetarum ut pro
ferentur ossa regum nostrorum de loco
suo. Et ecce proiecta sunt in calore solis
et in gelu noctis: et mortui sunt in dolo
ribus pessimis in fame et in gladio et in
emissione: et posuisti templum in quo
invocatum est nomen tuum in ipso si
cut hodie propter iniquitatem domus
israel et domus iuda: et fecisti in nobis
domine deus noster secundum omnem
benignitatem tuam: et secundum om
nem miserationem tuam illam mag
nam sicut locutus es in manu pueri tui
moysi: in die qua precepisti ei scribere le
gem tuam coram filiis israel dicens Si
non obaudieritis vocem meam: multitudo hec
magna ~~[illegible]~~ convertetur in
minimam ~~inter~~ gentes quia ego dispergam
illos: quia scio quod me non audiet po
pulus. Populus est enim dura ceruice.
Et convertetur ad cor suum in terra cap
tivitatis sue: et scient quoniam ego sum
dominus deus eorum: et dabo eis cor et
audientes aures et laudabunt me in
terra captivitatis sue: et memores erunt
nominis mei: et avertent se a dorso suo
duro: et a malignitatibus suis. quia re
miniscentur viam patrum suorum qui
peccaverunt in me. Et revocabo illos
in terram quam iuravi patribus illo
rum. abraham isaac et iacob et domi
nabuntur eius et multiplicabo eos: et non
minorabuntur. Et statuam illis testa
mentum alterum sempiternum ut sim
illis in deum et ipsi erunt michi in popu
lum: et non movebo amplius populum me
um filios israel a terra quam dedi illis

Et nunc domine omnipotens. iii. III
deus israel anima in angustiis
et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine
et miserere quia deus es misericors et mise
rere nostri quia peccavimus ante te quia
tu sedes in sempiternum et non audie
runt vocem domini dei sui: et nos peri
bimus in evum. Domine omnipotens deus
israel audi nunc orationem mortuorum
israel: et filiorum ipsorum qui peccaverunt
ante te et non audierunt vocem domini
dei sui: et agglutinata sunt nobis ma
la. noli meminisse iniquitatum patrum
nostrorum: sed memento manus tue et
nominis tui in tempore isto quia tu es
dominus deus noster et laudabimus te
domine quia propter hoc dedisti timorem
tuum in cordibus nostris ut invocemus
nomen tuum et laudemus te in captivi
tate nostra quia quo nos dispersisti in ^ convertimur ab iniquitate
improperium et in maledictum et in patrum nostrorum qui peccaverunt
peccatum: secundum omnes iniquitates in te [illegible]
patrum nostrorum discesserunt a te do nostra sumus hodie
mine deus noster. Et cum explicuisset librum
orationis captivorum accipiens spiritum ^ al' sponse
vocem ierusalem locutus est dicens:

Explicit de doctrina ecclesiastica :~

Audi israel mandata vite: auribus
percipe ut scias prudentiam. Quid est israel.
quid est quod in terra inimicorum es.
Inveterasti in terra aliena: coinquina
tus es cum mortuis: deputatus es cum
descendentibus in infernum. dereliquisti
fontem sapientie Nam si in via dei ambu
lasses habitasses in pace sempiterna. ^ utique / al' semper
Disce ubi sit prudentia. ubi sit virtus:
ubi sit intellectus ut scias simul ubi sit
longiturnitas vite et victus: ubi sit
lumen oculorum et pax. Quis invenit
locum eius et quis intravit in thesau
ros eius. Ubi sunt principes gentium et
qui dominantur super bestias que sunt
super terram qui in avibus celi ludunt
qui argentum thesaurizant et aurum
in quo confidunt homines et non est
finis acquisitionis eorum: qui argen
tum fabricant et solliciti sunt nec est
inventio operum illorum. Exterminati

nati sunt et ad inferos descenderunt: et alij
in locum eorum exsurrexerunt. Iuvenes
viderunt lumen: et habitaverunt super
terram. viam autem discipline ignora
verunt neque intellexerunt semitas
eius: neque filij eorum susceperunt eam
a facie ipsorum longe facta est non est
audita in terra chanaan: neque visa est
in theman. Filij quoque agar qui exqui
runt prudentiam que de terra est. negoti
atores terre et theman. et fabulatores
et exquisitores prudentie: viam autem
sapientie nescierunt neque commemora
ti sunt semitas eius. O israel quam mag
na est domus dei et ingens locus posses
sionis eius. magnus et non habet finem
excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigan
tes nominati illi qui ab initio fuerunt
statura magna scientes bellum. non
hos elegit dominus neque viam discipli
ne dedit illis: et perierunt eo quod non ha
berent sapientiam: et perierunt propter
insipientiam suam. Quis ascendit in
celum et accepit eam et deduxit eam de
nubibus? Quis transfretavit mare et
invenit illam et attulit illam super
aurum electum? Non est qui possit scire
vias eius: neque qui exquirat semitas
eius sed qui scit universa novit eam: et
invenit eam prudentia sua. Qui prepara
vit terram in eterno tempore: et reple
vit eam pecudibus et quadrupedibus. Qui
emittit lumen et vadit: et vocavit illud
et obedivit illi in tremore. Stelle autem lu
men dederunt in custodijs suis et letate
sunt vocate sunt: et dixerunt adsumus
Et luxerunt ei cum iocunditate qui fe-
cit illas. Hic de xpisto dicit quod sit deus

IIII

Hic est deus noster et non estimabitur ali
us adversus eum. Hic adinve
nit omnem viam discipline: et tradidit
illam iacob puero suo et israel dilecto
suo. Post hec in terris visus est et cum
hominibus conversatus est. Hic liber
mandatorum dei: et lex que est in eter
num. Omnes qui tenent eam ad vitam
qui autem dereliquerunt eam in mor
tem. Convertere iacob et apprehende
eam: ambula per viam ad splendorem
eius contra lumen eius. Ne tradas al
teri gloriam tuam: et dignitatem tuam
genti aliene. Beati sumus israel: quia
que deo placent nobis manifesta sunt.
Animequior esto populus dei: memo
rabilis israel. Venundati estis gentibus
non in perditionem. sed propter quod in
iracundiam provocastis deum: tradi
ti estis adversarijs. Exacerbastis enim
eum qui fecit vos deum eternum im
molantes demonijs et non deo. Obli
ti autem estis eum qui nutrivit vos
et contristastis nutricem vestram ierusa
lem. Vidit enim iracundiam a deo venien
tem vobis et dixit. Audite confines syon
adduxit enim michi deus luctum mag
num. Vidi enim captivitatem po
puli mei filiorum meorum et filiarum
quam superduxit illis eternus. Nu
trivi enim illos cum iocunditate: di
misi autem illos cum fletu et luctu.
Vox ecclesie in persecutione de pontificibus et
martyribus. Nemo gaudeat super
me viduam et desolatam a multis
derelicta sum propter peccata filiorum
meorum quia declinaverunt a lege dei.
Iustitias autem ipsius nescierunt ne
que ambulaverunt per vias mandato
rum dei: neque per semitas veritatis il
lius cum iustitia ingressi sunt. Ve
niant confines syon: et memoramini
captivitatem filiorum et filiarum mea
rum quam superduxit illis eternus.
Adduxit enim super illos gentem de lon
ginquo: gentem improbam et alterius
lingue. Qui non sunt reveriti senem:
neque puerorum miserti sunt. Et ab
duxerunt dilectos vidue et a filiis uni
cam desolaverunt. Ego autem quid
possum adiuvare vos? Qui enim ad
duxit super vos mala: ipse vos eripiet
de manibus inimicorum vestrorum. Am
bulate filij ambulate: ego enim dere
licta sum sola. Exui me stola pacis
indui autem me sacco obsecrationis
et clamabo ad altissimum in diebus me
is. Animequiores estote filij: clamate ad
dominum: et eripiet vos de manibus
principum inimicorum. Ego enim
speravi in eternum salutem vestram:
et venit michi gaudium a sancto super
misericordia que veniet vobis ab eterno
salutari nostro. Emisi enim vos cum luc
tu et ploratu: reducet autem vos michi
deus cum gaudio et iocunditate in sem
piternum. Sicut enim viderunt vici
ne syon captivitatem vestram sic vide
bunt et in celeritate salutem vestram a deo que
superveniet vobis cum honore mag

Marginal notes:
et intelligentie
al' habens
al' invenerunt propterea pie
runt & qui non h'
Al' h' cap. c. iiij.
pervenient

no et splendore eterno filii patienter sustine
te iram que supervenit vobis. Persecu
tus est enim te inimicus tuus: sed
cito videbis perditionem ipsius: et sup
ra cervices ipsius ascendes. Delicati mei
ambulaverunt vias asperas. ducti sunt
enim ut grex direptus ab inimicis. A
nimequiores estote filii et proclamate
ad dominum: erit enim memoria vestra ab
eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sen
sus vester ut erraretis a deo: decies tan
tum iterum convertentes requiretis
eum. Qui enim induxit vobis ma
la: ipse rursum adducet vobis sem
piternam iocunditatem cum salute
vestra. Animequior esto ierusalem: exhor
tatur enim te qui te nominavit. No
centes peribunt qui te vexaverunt:
et qui gratulati sunt in tua ruina
punientur. Civitates quibus servierunt
filii tui punientur. Que accepit filios
tuos: gavisa est in tua ruina. Et sicut
letata est in tuo casu sic contristabitur
in sua desolatione: et amputabitur ex
ultatio multitudinis eius: et gaudi
monium eius erit in luctum. Ignis
enim superveniet ei ab eterno in
longiturnis diebus: et habitabitur
a demoniis in multitudine temporis.
Circumspice ierusalem ad orientem: et vi
de iocunditatem a deo tibi venientem.
Ecce enim veniunt filii tui quos di
misisti dispersos veniunt collecti ab
oriente usque ad occidentem in verbo
sancti gaudentes in honorem dei.
De gloria ecclesie et de resurrectione. Lectio.
Exue te ierusalem stola luctus et v.
vexationis tue: et indue te de
core et honore eius que a deo tibi est
in sempiterna gloria. Circumdabit
te diploide a deo iustitie: et impone
mitram capiti tuo honoris eterni. Deus
enim ostendet splendorem suum in te
que sub celo est. Nominabitur enim
tibi nomen tuum a deo in sempiter
num pax iustitie et honor pietatis.
Exurge ierusalem et sta in excelso et
circumspice ad orientem: et vide col
lectos filios tuos ab oriente sole usque
ad occidentem in verbo sancti gau
dentes in dei memoria. Exierunt enim
abs te pedibus ducti ab inimicis: ad
ducet autem illos dominus ad te
portatos in honore sicut filios reg

ni. Constituit enim deus humiliare om
nem montem excelsum et rupes perhennes
et convalles replere in equalitatem ter
re ut ambulet israel diligenter in hono
rem dei. Obumbraverunt autem et sil
ve et omne lignum suavitatis israel
mandato dei. Adducet enim deus israel
cum iocunditate in lumine maiestatis
sue cum misericordia et iustitia que est ab ipso. Al' in xpo
Explicit liber baruch. Incipit exemplar
epistole ieremie prophete. VI
Exemplar epistole quam misit iere
mias ad abductos captivos in baby
lonem a rege babyloniorum ut nun
tiaret illis secundum quod preceptum
est illi a deo. Propter peccata que peccas
tis ante dominum abducemini in ba al' deo
byloniam captivi a nabuchodonosor
rege babyloniorum. Ingressi itaque in baby
lone eritis illic annis plurimis:
et tempus longum usque ad generatio
nes septem. Post hoc autem educam
vos inde cum pace. Nunc autem vide
bitis in babylonia deos aureos et ar
genteos et lapideos et ligneos in hu
meris portari: ostentantes metum gen
tibus. Videte ergo ne et vos similes ef
ficiamini factis alienis et metuatis:
et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque
turba de retro et ab ante: adorantes di
cite in cordibus vestris. Te oportet adora
ri domine. Angelus autem meus vo
biscum est: ipse autem requiram a
nimas vestras. Nam lingua eorum
polita a fabro: ipsa autem inaurata
et inargentata falsa sunt et non pos
sunt loqui. Et sicut virgini amanti or
namenta ita accepto auro fabricati
sunt. Coronas certe habent aureas sup
capita sua dii illorum. unde subtrahunt
sacerdotes ab eis aurum et argentum
et erogant illud in semetipsis. Dant au
tem et ex ipso prostitutis: et meretrices
ornant. Et iterum cum receperint illud
a meretricibus: ornant deos suos. Hi
autem non liberantur ab erugine et ti
nea. Opertis autem illis veste purpurea
extergunt faciem ipsorum propter pul
verem domus qui est plurimus inter
eos. Sceptrum autem habet ut homo si
cut iudex regionis qui in se peccantem
non interficit. Habet etiam gladium
et securim in manu: se autem de bello
et a latronibus non liberat. Unde vobis

al' vererentur

notum sit quia non sunt dii. Ne ergo ti-
mueritis eos. Sicut enim vas hominis
confractum inutile efficitur: tales sunt
et dii eorum. Constitutis illis in domo: ocu-
li eorum pleni sunt pulvere a pedibus in-
troeuntium. Et sicut alicui qui regem
offendit circumsepte sunt ianue aut sic-
ut ad sepulcrum adductum mortuum:
ita tutant sacerdotes ostia clausuris
et seris: ne a latronibus expolientur. Lu-
cernas accendunt illis et quidem multas:
ex quibus nullam videre possunt. Sunt
autem sicut trabes in domo. Corda vero
eorum dicunt elingere serpentes qui de
terra sunt: dum comedunt eos et vesti-
mentum eorum: et non sentiunt. Ni-
gre fiunt facies eorum a fumo qui in
domo fit: supra corpus eorum et supra
caput eorum volant noctue et hyrundi-
nes et aves: etiam similiter et catte. Un-
de etiam sciatis quia non sunt dii. Ne ergo
timueritis eos. Aurum etiam quod habent
ad speciem est. Nisi aliquis exterserit eru-
ginem non fulgebunt. Neque enim dum
conflarentur sentiebant. Ex omni pretio
empta sunt: in quibus spiritus non est in ipsis.
Sine pedibus in humeris portantur: os-
tentantes ignobilitatem suam homi-
nibus. Confundantur etiam qui colunt
ea. Propterea si ceciderint in terram
non surgent a semetipsis neque si quis
eum statuerit rectum per semetipsum sta-
bit sed sicut mortui humeri ~~[illegible]~~ il-
lis apponentur. Hostias illorum sacer-
dotes ipsorum vendunt et abutuntur.

al' abutuntur

Similiter et mulieres eorum detrahen-
tes neque infirmo neque mendicanti
aliquid impartiunt de sacrificiis eorum
fete et menstruate contingunt. Scientes
itaque ex his quia non sunt dii ne time-
atis eos. Unde enim vocantur dii? Qui-
a mulieres apponunt diis argenteis et
aureis et ligneis: et in domibus eorum
sacerdotes sedent habentes tunicas scis-
sas et capita et barbam rasam: quorum
capita nuda sunt. Rugiunt autem cla-
mantes contra deos suos sicut in cena
mortui. Vestimenta eorum auferunt
sacerdotes: et vestiunt uxores suas et fi-
lios suos. Neque si quid mali patiuntur ab
aliquo neque si quid boni poterunt retri-
buere. Neque regem constituere possunt ne-
que auferre. Similiter neque divitias dare
possunt neque malum retribuere. Si

quis illis votum noverit et non reddiderit:
nec hoc requirunt. Hominem a mor-
te non liberant: neque infirmum a poten-
tiore eripiunt. Hominem cecum ad
visum non restituerunt: de necessitate ho-
minem non liberabunt. Vidue non mi-
serebuntur: neque orphanis benefacient.
Lapidibus de monte similes sunt dii eorum
lignei et lapidei, aurei et argentei. Qui
autem colunt illa confundentur. Quomo-
do ergo estimandum est aut dicendum
illos esse deos? Adhuc enim ipsis chaldeis
non honorantibus ea: qui cum audierint
mutum non posse loqui offerunt illud
ad bel: postulantes ab eo loqui quasi
possint sentire qui non habent motum:
et ipsi cum intellexerint relinquent ea.
Sensum enim non habent ipsi dii eorum.
Mulieres autem circumdate funibus
in viis sedent: succendentes ossa oliva-
rum. Cum autem aliqua ex ipsis ab-
tracta ab aliquo transeunte dormierit:
proxime sue exprobrat quod ea non sit
digna habita sicut ipsa: neque funis eius
diruptus sit. Omnia autem que illis fi-
unt: falsa sunt. Quomodo estimandum
aut dicendum est esse illos deos? A fabris
autem et ab aurificibus facta sunt: nihil
aliud erunt nisi id quod volunt esse sa-
cerdotes. Artifices ipsi etiam qui ea fa-
ciunt: non sunt multi temporis. Num-
quid ergo possunt que ab ipsis fabricata
sunt esse dii? Reliquerunt autem falsa
et obprobrium postea futuris. Nam cum
supervenerit illis prelium et mala: co-
gitant post se sacerdotes ubi se abscon-
dant cum ipsis. Quomodo ergo sentire de-
beant quoniam dii sunt qui neque de bel-
lo se liberant: neque de malis se eripiunt.
Nam cum sint lignea et inaurata et
inargentata: sciatur postea quia falsa
sunt ab gentibus universis et regibus que ma-
nifestata sunt quia non sunt dii sed
opera manuum hominum: et nul-
lum opus dei in illis. Unde ergo no-
tum est quia non sunt dii: sed opera
manuum hominum. et nullum opus
dei in ipsis est. Regem regioni non
suscitant: neque pluviam hominibus
dabunt. Iudicium quoque non discer-
nent neque regiones liberabunt ab
iniuria: quia nihil possunt sicut cor-
nicule inter medium celi et terre. Et
enim cum inciderit ignis in domum

deorum ligneorum et aureorum et argen
teorum: sacerdotes ~~autem~~ quidem ipso
rum fugient et liberabuntur: ipsi vero sicut
trabes in medio comburentur: regi
autem et bello non resistent. Quomodo
ergo estimandum est aut recipiendum
quia dii sunt? Non a furibus neque a latro
nibus se liberabunt dii lignei. et lapidei.
et inaurati et inargentati. Quibus hii
qui fortiores sunt aurum et argentum
et vestimentum quo operti sunt auferent
illis et abibunt: neque sibi auxilium ferent.
Itaque melius est esse regem ostentantem
virtutem suam. aut vas utile in domo
in quo gloriabitur qui possidet illud
~~quam falsi dii~~: vel ostium in domo
quod custodit que in ipsa sunt quam falsi
dii. Sol quidem et luna et sidera cum
sint splendida et emissa: ad utilitates
obaudiunt. Similiter et fulgur cum
apparuerit: perspicuum est. Id ipsum au
tem: et spiritus in omni regione spi
rat et nubes. Quibus cum imperatum
fuerit a deo perambulare universum or
bem: perficiunt quod imperatum est eis.
Ignis etiam missus desuper ut consu
mat montes et silvas: facit quod preceptum
est ei. Hec autem: neque speciebus ne
que virtutibus uni eorum similia sunt.
Unde neque estimandum est neque dicen
dum esse illos deos quando non pos
sunt neque iudicare neque facere homi
nibus. Scientes itaque quia non sunt
dii: ne timueritis eos. Neque enim re
gibus maledicent neque benedicent. Sig
na etiam in celo gentibus non osten
dunt. neque ut sol lucebunt: neque illumi
nabunt ut luna. Bestie meliores sunt
illis: que possunt fugere sub tectum
et prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis
manifestum est quia sunt dii: propter
quod ne timeatis eos. Nam sicut in cucu
merario formido nichil custodit: ita sunt
dii eorum lignei et argentei et inau
rati. Eodem modo et in horto spina al
ba: supra quam omnis avis sedet.
Similiter et mortuo proiecto in tene
bris similes sunt dii illorum lignei
et inaurati et inargentati. A purpu
ra quoque et marmore que supra ~~illos~~
tineant scietis quia non sunt dii. Ipsi
etiam postremo comeduntur et erunt
obprobrium in regione. Melior est
homo iustus qui non habet simula
cra: nam erit longe ab obprobriis.

Explicit epistola iheremie prophete. Incipit
prologus sancti iheronimi presbiteri in li
brum hezechielis prophetam.

Hiezechiel propheta cum ioachim
rege iuda captivus ductus est in baby
lonem. ibique his qui captivi cum eo fue
rant prophetavit penitentibus quod ad
iheremie vaticinium se ultro adversariis
tradidissent cum viderent adhuc urbem — al' et
iherosolimam stare. quam ille casuram
esse predixerat. Tricesimo autem eta
tis sue anno et captivitatis quinto ex
orsus est ad concaptivos loqui: et eodem
tempore licet posterior hic in chaldea ihe
remias in iudea prophetaverunt. Ser
mo eius neque satis disertus: neque ad
modum rusticus est: sed ex utroque me
die temperatus. Sacerdos et ipse fuit
et ieremias: principia voluminis et fi
nem magnis habens obscuritatibus invo
luta sed et vulgata eius editio non multum — non
distat ab hebraico. Unde satis miror quid
cause extiterit ut si eosdem in omnibus
libris habemus interpretes in aliis e
adem, in aliis diversa transtulerint le
gite igitur et hunc iuxta translationem
nostram: quia per cola scriptus et com
mata manifestiorem sensum legentibus
tribuit. Si autem amici mei et hunc
subsannaverint dicite eis quod nemo
eos compellit ut legant sed vereor ne
illud eis eveniat quod grece significanti
us dicitur ut vocentur fagolidori, id est com — al' fagolidori
manducans senectas. Explicit prolo
gus. Incipit liber hezechielis prophete.

Et factum est in
tricesimo anno
in quarto in quin
ta mense cum essem — al' sic
in medio captivo
rum iuxta fluvium
chobar: aperti sunt
celi: et vidi visio
nes dei. In quinta mensis ipse est annus
quintus transmigrationis regis ioachin
factum est verbum domini ad ezechi
el filium buzi sacerdotem in terra chalde
orum secus flumen chobar. Et facta est
super eum ibi manus domini. Et vidi.
Et ecce ventus turbinis veniebat ab
aquilone et nubes magna et ignis in
volvens: et splendor in circuitu eius
Et de medio eius quasi species electri:

Al' xx

id est de medio ignis Et in medio eius si
militudo quatuor animalium. Et hic as
pectus eorum Similitudo hominis in
eis. Et quatuor facies uni: et quatuor
penne uni et pedes eorum pedes recti. et
planta pedis eorum quasi planta pedis
uituli: et scintille quasi aspectus eris can
dentis Et manus hominis sub pennis
eorum: in quatuor partibus Et facies et
pennas per quatuor partes habebant:
iuncteque erant penne eorum alterius
ad alterum. Non reuertebantur cum
incederent sed unumquodque ante faciem
suam gradiebatur. Similitudo autem
uultus eorum: facies hominis et fa
cies leonis a dextris ipsorum quatuor fa
cies autem bouis a sinistris ipsorum qua
tuor et facies aquile desuper ipsorum qua
tuor Et facies eorum et penne eorum: ex
tente desuper Due penne singulorum
iungebantur et due tegebant corpora eo
rum. Et unumquodque eorum: coram fa
cie sua ambulabat Ubi erat impetus
spiritus illuc gradiebantur: nec reuer
tebantur cum ambularent · 4 ·

II

ET similitudo animalium et aspec
tus eorum quasi carbonum ig
nis ardentium. et quasi aspectus lam
padarum. Hec erat uisio discurrens in
medio animalium. Splendor ignis: et
de igne fulgur egrediens. Et animalia i
bant et reuertebantur: in similitudinem
fulguris choruscantis. Cumque aspice
rem animalia apparuit rota una super
terram iuxta animalia: habens qua
tuor facies. Et aspectus rotarum et ope
rum quasi uisio maris: et una si
militudo ipsarum quatuor Et aspectus
earum et opera: quasi si sit rota in me
dio rote per quatuor partes earum euntes
ibant: et non reuertebantur cum am
bularent. Statura quoque erat rotis
et altitudo et horribilis aspectus: et to
tum corpus plenum oculis in circui
tu ipsarum quatuor Cumque ambula
rent animalia: ambulabant pariter
et rote iuxta ea. Et cum eleuarentur
animalia de terra: eleuabantur simul
et rote. Quocumque ibat spiritus: illuc eun
te spiritu et rote pariter leuabantur
sequentes eum. Spiritus enim uite: erat
in rotis. Cum euntibus ibant et cum sta
ntibus stabant: et cum eleuatis a terra
pariter eleuabantur et rote sequentes

A. Alias loco [illegible] quo ibat spiritus erat sequebantur et rote non reuertebantur cum ambularent

ea: quia spiritus uite erat in rotis. Et
similitudo super capita animalium fir
mamenti quasi aspectus cristalli horri
bilis: et extenti super capita eorum desuper.
Sub firmamento autem: penne eorum
recte alterius ad alterum. Unumquodque
duabus alis uelabat corpus suum: et
alterum similiter uelabatur. Et audie
bam sonum alarum quasi sonum a
quarum multarum: quasi sonum su
blimis dei. Cum ambularent quasi so
nus erat multitudinis: ut sonus ex
ercituum. Cumque starent: demittebantur
penne eorum Nam cum fieret uox super
firmamentum quod erat super caput
eorum: stabant et submittebant alas suas
Et super firmamentum quod erat im
minens capiti eorum quasi aspectus la
pidis saphiri: similitudo throni et super
similitudinem throni similitudo qua
si aspectus hominis desuper Et uidi
speciem electri uelud aspectum ignis
intrinsecus eius per circuitum et a lum
bis eius et desuper et a lumbis eius et de
que deorsum uidi quasi speciem ignis
splendentis in circuitu: uelut aspectum
arcus cum fuerit in nube in die pluuie
Hoc erat aspectus splendoris per gyrum.
hec uisio similitudinis glorie domini
Et uidi. et cecidi in faciem meam: et
audiui uocem loquentis et dixit ad
me. Fili hominis sta super pedes tuos
et loquar tecum. Et ingressus est in
me spiritus postquam locutus est
et statuit me supra pedes meos et au
diui loquentem ad me et dicentem. Fi
li hominis mitto ego te ad filios Israel
et gentes apostatrices: que recesserunt
a me. patres eorum preuaricati sunt
pactum meum usque ad diem hanc
et filii dura facie et indomabili corde
sunt ad quos ego mitto te. et dices ad
eos. Hec dicit dominus deus Si forte
uel ipsi audiant et si forte quiescant
quoniam domus exasperans est
et scient quia propheta fuerit in medio
eorum Tu ergo fili hominis ne timeas
eos: neque sermones eorum metu
as quoniam increduli et subuersores
sunt tecum et cum scorpionibus habitas
Uerba eorum ne timeas: et uultus eo
rum ne formides: quia domus exasperans
est loqueris ergo uerba mea ad eos si
forte audiant et quiescant: quoniam

ritatores sunt. Tu autem fili hominis
audi quecumque loquor ad te. et noli esse ex
asperans sicut domus exasperatrix est.
Aperi os tuum: et comede quecumque ego
do tibi. Et vidi: et ecce manus missa ad
me: in qua erat involutus liber. Et ex
pandit illum coram me: et erat scriptus
intus et foris. Et scripte erant in eo lamen
tationes: et carmen et ve. · III ·
Et dixit ad me. Fili hominis: quod
cumque inveneris comede. Comede
volumen illud: et vadens loquere ad filios
israel. Et aperui os meum: et cibavit me
volumine illo. Et dixit ad me. Fili hominis
venter tuus comedet: et viscera tua com
plebuntur volumine isto. quod ego do tibi.
Et comedi illud: et factum est in ore meo
sicut mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis
vade ad domum israel et loqueris verba
mea ad eos. Non enim ad populum pro
fundi sermonis et ignote lingue tu mit
teris ad domum israel. neque ad populos
multos profundi sermonis et ignote
lingue quorum non possis audire ser
mones. Et si ad illos mittereris: ipsi
audirent te. Domus autem israel no
lunt audire te: quia nolunt audire me.
Omnis quippe domus israel attrita fron
te est: et duro corde. Ecce dedi faciem tuam
valentiorem faciebus eorum: et frontem
tuam duriorem frontibus eorum. Et ut
adamantem et ut silicem: dedi faciem
tuam. Ne timeas eos: neque metuas a
facie eorum quia domus exasperans est.
Et dixit ad me. Fili hominis omnes ser
mones meos. quos loquor ad te assume
in corde tuo et auribus tuis audi et va
de ingredere ad transmigrationem ad
filios populi tui: et loqueris ad eos et
dices eis. Hec dicit dominus deus. Si
forte audiant et quiescant. Et assump
sit me spiritus et audivi post me vocem
commotionis magne. Benedicta gloria
domini de loco suo: et vocem alarum
animalium percutientium alteram ad
alteram. et vocem rotarum sequenti
um animalia: et vocem commotionis
magne. Spiritus quoque levavit me et
assumpsit me. et abii amarus in in
dignatione spiritus mei. Manus enim
domini erat mecum: confortans me.
Et veni ad transmigrationem ad acer
vum novarum frugum ad eos qui
habitabant iuxta flumen chobar

Et sedi ubi illi sedebant: et mansi ibi septem
diebus merens in medio eorum. Cumque
pertransissent septem dies. factum est
verbum domini ad me dicens. Fili hominis
speculatorem dedi te domui israel. Et au
dies de ore meo verbum: et annuntia
bis eis ex me. Si dicente me ad impi
um morte morieris non annuntia
veris ei neque locutus fueris ut averteretur
a via sua impia et vivat: ipse impius
in iniquitate sua morietur. Sanguinem
autem eius de manu tua requiram.
Si autem annuntiaveris impio et ille tu
non fuerit conversus ab impietate su
a et a via sua impia: ipse quidem in
iniquitate sua morietur: tu autem
animam tuam liberasti. Sed et si conver
sus iustus a iustitia sua fecerit iniqui fuerit et
tatem. ponam offendiculum coram eo.
Ipse morietur: quia non annuntiasti
ei. In peccato suo morietur et non erunt
in memoria iustitie eius quas fecit:
sanguinem vero eius de manu tua re
quiram. Si autem tu annuntiaveris
iusto ut non peccet iustus: et ille non
peccaverit: vivens vivet quia annun
tiasti ei. et tu animam tuam liberas
ti. Et facta est super me manus do
mini: et dixit ad me. Surge et egrede
re in campum: et ibi loquar tecum. Et
surgens egressus sum in campum.
et ecce ibi gloria domini stabat quasi
gloria quam vidi iuxta flumen chobar.
et cecidi in faciem meam. Et ingressus
est in me spiritus et statuit me super
pedes meos et locutus est mihi et dix
it ad me. Ingredere et includere in me
dio domus tue. Et tu fili hominis. ec
ce data sunt super te vincula et ligabunt
te in eis: et non egredieris in medio
eorum. Et linguam tuam adherere
faciam palato tuo. et eris mutus. neque
quasi vir obiurgans: quia domus ex
asperans est. Cum autem locutus fu
ero tibi: aperiam os tuum et dices ad
eos. Hec dicit dominus deus. Qui
audit audiat et qui quiescit quiescat.
quia domus exasperans est. · IIII · IIII
Et tu fili hominis sume tibi la
terem et pones eum coram te:
et describes in eo civitatem ierusalem: et
ordinabis adversus eam obsidionem
et edificabis munitiones et comporta
bis aggerem et dabis contra eam

castra et pones arietes in gyro. Et tu su
me tibi sartaginem ferream: et pones
eam in murum ferreum inter te et inter
civitatem et obfirmabis faciem tuam
ad eam, signum est domui israel. Et
tu dormies super latus tuum sinistrum:
et pones iniquitates domus israel su
per eo numero dierum quibus dormies
super illud: et assumens iniquitates
eorum Ego autem dedi tibi annos
iniquitatis eorum numero dierum
trecentos et nonaginta dies: et porta
bis iniquitatem domus israel. Et cum
compleveris hec: dormies super latus
tuum dexterum secundo. et assumes
iniquitatem domus iuda quadragin
ta diebus diem pro anno: diem inquam
pro anno dedi tibi et ad obsidionem ihe
rusalem convertes faciem tuam. et bra
chium tuum erit extentum et prophe
tabis adversus eam Ecce circumdedi
te vinculis et non te convertes a la
tere tuo in latus aliud: donec comple
as dies obsidionis tue. Et tu sume
tibi frumentum et hordeum et fabam
et lentem et milium et viciam et
mittes ea in vas unum et facies tibi
panes numero dierum quibus dormi
es super latus tuum. Trecentis et no
naginta diebus comedes illud. Cibus au
tem tuus quo vesceris erit in pondere
viginti stateres in die. A tempore usque
ad tempus comedes illud. Et aquam
in mensura bibes sextam partem hin
A tempore usque ad tempus bibes illud
et quasi subcinericium hordeaceum co
medes illud: et stercore humano operies
illud in oculis eorum. et dixit dominus
Sic comedent filii israel panem suum
pollutum inter gentes ad quas eiciam
eos et dixi. A. a. a. domine deus. Ec
ce anima mea non est polluta: mor
ticinum et laceratum a bestiis non co
medi ab infancia mea usque nunc et
non est ingressa os meum omnis caro
inmunda et dixit ad me ecce dedi tibi
fimum boum pro stercoribus humanis
et facies panem tuum in eo. Et dixit
ad me. Fili hominis: ecce ego conteram
baculum panis in ierusalem: et comedent
panem in pondere et in sollicitudine
et aquam in mensura et in angus
tia bibent. ut deficientibus pane et aqua
corruat unusquisque ad fratrem suum

A. Et erit in obsidione et circumdabis eam

ad quod egredietur de homine

et contabescant in iniquitatibus suis. b.
Et tu fili hominis sume tibi
gladium acutum radentem
pilos: et assumes eum et duces per
caput tuum et per barbam tuam: et
assumes tibi stateram ponderis et
divides eos. Tertiam partem igni com
bures in medio civitatis: iuxta com
pletionem dierum obsidionis et
assumes tertiam partem: et concides
gladio in circuitu eius. Tertiam ve
ro aliam disperges in ventum: et gla
dium nudabo post eos. Et sumes inde
parvum numerum et ligabis eos in
summitate pallii tui et ex eis rursum
tolles et proicies in medio ignis et com
bures eos igni et ex eo egredietur ig
nis in omnem domum israel. Hec
dicit dominus deus. Ista est ierusalem in
medio gentium posui eam: et in cir
cuitu eius terras. et contempsit iudi
cia mea ut plus esset impia quam
gentes: et precepta mea ultra quam
terre que in circuitu eius sunt. Iu
dicia enim mea proiecerunt: et
in preceptis meis non ambulave
runt. Iccirco hec dicit dominus deus
Quia superastis gentes que in circui
tu vestro sunt et in preceptis meis non am
bulastis et iudicia mea non fecistis
et iuxta iudicia gentium que in cir
cuitu vestro sunt non estis operati. Ideo
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
te et ipse ego faciam in medio tui
iudicia in oculis gentium et faci
am in te que non feci et quibus similia
ultra non faciam: propter omnes
abhominationes tuas. Ideo patres
comedent filios in medio tui: et filii
comedent patres suos et faciam in
te iudicia: et ventilabo universas re
liquias tuas in omnem ventum. Pro
pterea vivo ego dicit dominus deus:
nisi pro eo quod sanctum meum vi
olasti in omnibus offensionibus tuis
et in omnibus abhominationibus tuis:
ego quoque confringam et non parcet
oculus meus et non miserebor. Ter
tia tui pars peste morietur et fame
consumetur in medio tui: et tertia
tui pars gladio cadet in circuitu tuo.
Tertiam vero partem tuam in om
nem ventum dispergam: et gladi
um evaginabo post eos et comple

ho furorem meum: et requiescere faciam
indignationem meam in eis. et consolabor:
et scient quia ego dominus locutus sum
in zelo meo: cum implevero indigna-
tionem meam in eis et dabo te in deser-
tum et in obprobrium gentibus que in cir-
cuitu tuo sunt: in conspectu omnis pre-
tereuntis et eris obprobrium et blasphe-
mia exemplum et stupor in gentibus que
in circuitu tuo sunt: cum fecero in te
iudicia in furore et indignatione et
in increpationibus ire. Ego dominus locu-
tus sum. Quando misero sagittas fa-
mis pessimas in eos que erunt mor-
tifere. Et quas mittam ut disperdam
vos: et famem congregabo super vos
et conteram in vobis baculum panis. et
immittam in vos famem et bestias pes-
simas usque ad internitionem: et pesti-
lentia et sanguis transibunt per te
et gladium inducam super te. ego
dominus locutus sum ·vi·

Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis pone
faciem tuam ad montes israel: et pro-
phetabis ad eos et dices Montes isr(ae)l
audite verbum domini dei. Hec dicit
dominus deus montibus et collibus: rupi-
bus et vallibus. Ecce ego adducam super
vos gladium et disperdam excelsa
vestra et demolientur aras vestras et confri-
gentur simulacra vestra: et deiciam in-
terfectos vestros ante idola vestra. Et dabo
cadavera filiorum israel ante faciem
simulacrorum vestrorum: et dispergam
ossa vestra circum aras vestras in omni-
bus habitationibus vestris urbes deserte e-
runt: et excelsa demolientur et dissipa-
buntur et interibunt are vestre et confri-
gentur et cessabunt ydola vestra. Et con-
terentur delubra vestra: et delebuntur
vestra opera. Et cadet interfectus in medio
vestri: et scietis quia ego dominus. Et re-
linquam in vobis eos qui fugerint
gladium in gentibus: cum dispersero
vos in terras. et recordabuntur mei li-
berati vestri in gentibus ad quas captivi
ducti sunt: quia contrivi cor eorum
fornicans et recedens a me et oculos
eorum fornicantes post idola sua. Et
displicebunt sibimet super malis que
fecerant in universis abhominationi-
bus suis: et scient quia ego dominus
non frustra locutus sum: ut facerem
eis malum hoc. Hec dicit dominus deus
Percute manum tuam. et allide pedem — Nota percute
tuum: et dic. Heu. heu. heu ad omnes
abhominationes malorum domus isr(ae)l
qui gladio fame peste ruituri sunt. Qui
longe est peste morietur qui autem prope
gladio corruet. Et qui relictus fuerit et ob-
sessus: fame morietur et complebo in-
dignationem meam in eis. et scietis
quia ego dominus. cum fuerint inter-
fecti vestri in medio idolorum vestrorum
in circuitu ararum vestrarum in omni
colle excelso et in cunctis summitatibus
montium et subtus omne lignum ne-
morosum et subtus universam quercum
frondosam id est locum ubi accenderunt
thura redolentia universis ydolis suis.
Et extendam manum meam super eos
et faciam terram desolatam et destitutam
a deserto deblata in omnibus habitatio- — al' ex
nibus eorum: et scient quia ego dominus. ·vii·

VII

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Et tu fili hominis:
hec dicit dominus deus terre israel finis
venit. venit finis. super .iiii. plagas ter-
re nunc finis super te est. Et immittam fu-
rorem meum in te et iudicabo te iuxta
vias tuas. Et ponam contra te omnes
abhominationes tuas et non parcet o-
culus meus super te et non miserebor
sed vias tuas ponam super te et abho-
minationes tue in medio tui erunt
et scietis quia ego dominus. Hec dicit
dominus deus. Afflictio una. afflictio
ecce venit. Finis venit: venit finis e-
vigilavit adversum te: ecce venit. venit
contritio super te: qui habitas in
terra. venit tempus. prope est dies occi-
sionis: et non glorie montium. Nunc
de propinquo effundam iram meam super
te et complebo furorem meum in te: et
iudicabo te iuxta vias tuas. Et imponam
tibi omnia scelera tua et non parcet o-
culus meus neque miserebor. sed vias
tuas imponam tibi et abhominati-
ones tue in medio tui erunt: et scietis
quia ego sum dominus percutiens. Ecce
dies ecce venit: egressa est contritio — al' contritio
floruit virga: germinavit superbia. In-
iquitas surrexit in virga impietatis
non ex eis et non ex populo neque ex so-
nitu eorum et non erit requies in eis
Venit tempus: appropinquavit dies:
Qui emit non letetur et qui vendit non

lugeat: q̄a ira super omnem populū
eius: quia qui uendit ad id quod uendi-
dit non reuertetur: et adhuc in uiuenti-
bꝫ uita eorum. Visio enim ad omnem
multitudinem eius et non regredietur
et uir in iniquitate uite sue non con-
fortabitur. Canite tuba. preparentur ō-
nes: et non est qui uadat ad prelium.
al' ppl'm Ira enim mea super omnem multitudi-
nem eius. Gladius foris pestis et fames
intrinsecus Qui in agro est: gladio mo-
rietur et qui in ciuitate: pestilentia et
fame deuorabuntur et saluabuntur q̄
fugerint ex eis et erunt in montibꝫ q̄si
columbe conuallium: omnes trepidi
unusquisqꝫ in iniquitate sua. Omnes
manus dissoluentur: et omnia genua
defluent aquis et accingent se ciliciis
et operiet eos formido et in omni facie
confusio et in uniuersis capitibus eo-
caluicium Argentum eorum foras pro-
icietur: et aurum eorum in sterquilini-
um erit Argentum eorum et aurum
eorum non ualebit liberare eos in die
furoris domini. Animam suam non sa-
turabunt: et uentres eorum non imple-
buntur: quia scandalum iniquitatis
eorum factum est et ornamentum mo-
nilium suorum in superbiam posuerūt
et imagines abhominacionum suarū
et simulacrorum fecerunt ex eo. Propt̄
hoc dedi eis illud in inmundiciam et
dabo illud in manus alienorum ad di-
ripiendum: et impiis terre in predam:
et contaminabunt illud Et auertam fa-
ciem meam ab eis: et uiolabunt arca-
num meum: et introibunt illud e-
missarii et contaminabunt illud. Fac
conclusionem quoniam terra plena ē
iudicio sanguinum. et ciuitas plena
iniquitate. Et adducam pessimos de
gentibꝫ: et possidebunt domos eorum Et
quiescere faciam superbiam potencium
et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia
superueniente requirent pacem: et non
erit. Conturbacio sup̄ conturbacionem
ueniet: et auditus super auditum Et que-
rent uisionem de propheta: et lex peribit a
sacerdote et consilium a senioribꝫ. Rex
lugebit et princeps induetur merore
et manus populi terre conturbabuntur
Secundum uiam eorum faciam eis:
et secundum iudicia eorum iudicabo
eos et scient quia ego dominus. VIII.

Et factum est in anno sexto. in sex- VIII
to mense in quinta mensis ego
sedebam in domo mea: et senes iuda se-
debant coram me: et cecidit super me
manus domini dei. Et uidi et ecce simi-
litudo quasi aspectus ignis. Ab aspectu
lumborum eius et deorsum ignis et a
lumbis eius et sursum quasi aspectus
splendoris uisio electri. Et emissa simi-
litudo manus apprehendit me in ci-
cinno capitis mei et eleuauit me spiritus
inter terram et celum et adduxit me
in ierlm in uisione dei iuxta ostium
interius quod respiciebat ad aquilonē
ubi erat statutum idolum zeli ad pro-
uocandam emulacionem. Et ecce ibi
gloria dei israel secundum uisionem
quam uideram in campo Et dixit ad
me. fili hominis. leua oculos tuos ad
uiam aquilonis. Et leuaui oculos
meos ad uiam aquilonis: et ecce ab
aquilone porte altaris idolum zeli in
ipso introitu. Et dixit ad me. fili hōis
putas ne uides tu quid isti faciunt ab-
hominaciones magnas quas domus
israel facit hic ut procul recedam a sc̄u-
ario meo. Et adhuc conuersus uidebis
abhominaciones maiores Et intro-
duxit me ad ostium atrii: et uidi et
ecce foramen unum in pariete. Et dix-
it ad me fili hominis. fode parietem
Et cum perfodissem parietem: apparuit
ostium unum Et dixit ad me. Ingre-
dere et uide abhominaciones pessimas
quas isti faciunt hic. Et ingressus uidi
et ecce omnis similitudo reptilium et
animalium abhominacio et uniuersa
idola domus israel depicta erant in pa-
riete in circuitu per totum et septuaginta
uiri de senioribꝫ domus israel et iecho-
nias filius saphan stabat in medio eo-
rum stancium ante picturas. Et unusquisqꝫ
habebat turribulum in manu sua: et
uapor nebule de thure consurgebat Et
dixit ad me Certe uides fili hominis
que seniores domus israel faciunt
in tenebris: unusquisqꝫ in abscondito
cubiculi sui Dicunt enim. Non uidet
dominus nos: dereliquit dominus
terram Et dixit ad me. Adhuc conuersus
uidebis abhominaciones maiores
quas isti faciunt. Et introduxit me
per ostium porte domus domini quod
respiciebat ad aquilonem: et ecce ibi mu-

lieres sedebant plangentes adonidem
Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis
adhuc conversus: videbis abhomina
tiones maiores his. Et introduxit me
in atrium domus domini interius et
ecce in ostio templi domini inter vesti
bulum et altare. quasi viginti quin
que viri dorsa habentes contra templum
domini et facies ad orientem: et adora
bant ad ortum solis. Et dixit ad me.
Certe vidisti fili hominis. Numquid
leve est hoc domui iuda: ut facerent ab
hominationes istas quas fecerunt
hic? Quia replentes terram iniquita
te: conversi sunt ad irritandum me
et ecce applicant ramum ad nares
suas. Et ego faciam in furore: non
parcet oculus meus neque miserebor:
et cum clamaverint ad aures meas
voce magna: non exaudiam eos. ·IX·
Et clamavit in auribus meis vo
ce magna dicens appropinqua
verunt visitationes urbis: et unus
quisque vas interfectionis habet in
manu sua. Et ecce sex viri veniebant
de via porte superioris que respicit ad
aquilonem: et uniuscuiusque vas inte
ritus in manu eius. Vir quoque unus
in medio eorum vestitus lineis: et
atramentarium scriptoris ad renes
eius. Et ingressi sunt: et steterunt iux
ta altare ereum. Et gloria dei israel as
sumpta est de cherub: que erat super e
um ad limen domus. Et vocavit vi
rum qui indutus erat lineis et atra
mentarium scriptoris habebat in
lumbis suis. Et dixit dominus ad
eum. Transi per mediam civitatem
in medio ierusalem et signa thau super
frontes virorum gementium et do
lentium super cunctis abhominatio
nibus que fiunt in medio eius. Et illis
dixit audiente me. Transite per civita
tem sequentes eum et percutite. non
parcat oculus vester neque misereamini
senem: adolescentulum et virginem
parvulum et mulieres interficite usque
ad internitionem. Omnem autem super
quem videritis thau ne occidatis et
a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo
a viris senioribus: que erant ante fa
ciem domus. Et dixit ad eos. Conta
minate domum: et implete atria
interfectis. Egredimini. Et egressi sunt

et percutiebant eos qui erant in civitate
Et cede completa remansi ego. ruique su
per faciem meam: et clamans aio. Heu
heu. heu domine deus ergo ne disperdes
omnes reliquias omnes reliquias
israel. effundens furorem tuum super
ierusalem. Et dixit ad me. Iniquitas domus
israel et iuda magna est nimis val
de: et repleta est terra sanguinibus et
civitas repleta est aversione. Dixerunt
enim. Dereliquit dominus terram: et
dominus non videt. Igitur et meus non
parcet oculus neque miserebor: viam
eorum super caput eorum reddam.
Et ecce vir qui indutus erat lineis qui
habebat atramentarium in dorso
suo: respondit verbum dicens feci si
cut precepisti michi. ·X· X
Et vidi: et ecce in firmamen
to quod erat super caput che
rubin quasi lapis saphyrus quasi
species similitudinis solii apparuit su
per ea. Et dixit ad virum qui indutus
erat lineis: et ait Ingredere in medio
rotarum que sunt subtus cherubin
et imple manum tuam prunis ig
nis que sunt inter cherubin: et effun
de super civitatem. Ingressusque est in
conspectu meo. Cherubin autem sta
bant a dextris domus cum ingre
deretur vir: et nubes implevit atri
um interius. Et elevata est gloria
domini desuper cherub ad limen do
mus et repleta est domus nube: et
atrium repletum est splendore glorie
domini. Et sonitus alarum cherubin
audiebatur usque ad atrium exterius
quasi vox dei omnipotentis loquentis
Cumque precepisset viro qui indutus
erat lineis dicens: Sume ignem de
medio rotarum que sunt inter che
rubin: ingressus ille stetit iuxta rotam
Et extendit cherub manum de medio suam
cherubin ad ignem qui erat inter
cherubin: et sumpsit et dedit in manus
eius qui indutus erat lineis. Qui
accipiens egressus est. Et apparuit in
cherubin similitudo manus hominis
subtus pennas eorum. Et vidi et ecce
quattuor rote iuxta cherubin. Rota
una iuxta cherub unum et rota a
lia iuxta cherub unum. Species au
tem erat rotarum: quasi visio lapi
dis crisoliti. Et aspectus earum simi

litudo una quatuor quasi si sit rota in
medio rote Cumque ambularent in
quatuor partes gradiebantur Et non
revertebantur ambulantes sed ad lo
cum ad quem ire declinabat que pri
ma erat sequebantur et cetere nec
convertebantur et omne corpus ea
rum et colla et manus et penne et
circuli plena erant oculis in circuitu
quatuor rotarum. Et rotas istas
vocavit volubiles: audiente me
Quatuor autem facies habebat unum
facies una facies cherub: et facies secunda
facies hominis Et in tertio facies leo
nis et in quarto facies aquile. Et e
levata sunt cherubin: ipsum est ani
mal quod videram iuxta fluvium
chobar. Cumque ambularent cheru
bin: ibant pariter et rote iuxta ea
Et cum elevarent cherubin alas
suas ut exaltarentur de terra. non
residebant rote: sed et ipse iuxta erant
stantibus illis stabant: et cum elevatis
elevabantur Spiritus enim vite erat
in eis. Et egressa est gloria domini
a limine templi et stetit super cheru
bin: et elevantia cherubin alas su
as exaltata sunt a terra coram me
et illis egredientibus: rote quoque subse
cute sunt et stetit in introitu porte
domus domini orientalis et gloria
dei israel super ea erat. Ipsum est animal
quod vidi subter deum israel iuxta
fluvium chobar: et intellexi quia
cherubin essent Quatuor per quatuor
vultus uni et quatuor ale uni. et si
militudo manus hominis sub alis
eorum. Et similitudo vultuum eorum.
ipsi vultus quos videram iuxta
fluvium chobar Et intuitus eorum
et impetus singulorum: ante faciem
suam ingredi. ·XI·

XI

Et elevavit me spiritus et in
troduxit me ad portam domus
domini orientalem que respicit solis
ortum: et ecce in introitu porte viginti
quinque viri et vidi in medio eorum
iezoniam filium azur et pheltiam
filium banaie principes populi Dixitque
ad me fili hominis hi viri qui cogitant
iniquitatem: et tractant consilium
pessimum in urbe ista dicentes. Non
ne dudum edificate sunt domus? hec
est lebes: nos autem carnes Idcirco
vaticinare de eis: vaticinare fili ho
minis Et irruit in me spiritus domini
et dixit ad me loquere. Hec dicit dominus
Sic locuti estis domus israel: et cogi
tationes cordis vestri ego novi. Plu
rimos occidistis in urbe hac: et im
plestis vias eius interfectis. Propter
ea hec dicit dominus deus Interfec
ti vestri quos posuistis in medio eius
hii sunt carnes et hec est lebes: et
ducam vos de medio eius Gladium
metuistis: et gladium inducam su
per vos: ait dominus deus Et eiciam
vos de medio eius: daboque vos in
manu hostium: et faciam in vobis
iudicia. Gladio cadetis In finibus israel
iudicabo vos: et scietis quia ego
dominus Hec non erit vobis in
lebetem: et vos non eritis in medi
o eius in carnes In finibus israel iu
dicabo vos: et scietis quia ego dominus
in preceptis meis non ambulastis
iudicia mea non fecistis: sed iuxta
iudicia gentium que in circuitu
vestro sunt estis operati et factum est
cum prophetarem: et pheltias filius banaie
mortuus est. Et cecidi in faciem me
am clamans voce magna et dixi.
heu. heu. heu. domine deus. consum
mationem tu facis reliquiarum israel
Et factum est verbum domini ad
me dicens. fili hominis: fratres tui fratres
tui viri propinqui tui et omnis do
mus israel universi quibus dixerunt ha
bitatores ierusalem longe recedite a do
mino nobis data est terra in possessi
onem propterea hec dicit dominus
deus. Quia longe feci eos in genti
bus et quia dispersi eos in terris:
ero eis in sanctificationem modica
in terris ad quas venerunt. Prop
terea loquere Hec dicit dominus deus
Congregabo vos de populis et ad
unabo de terris in quibus dispersi estis
Dabo que vobis humum israel et in
gredientur illuc: et auferent om
nes offensiones cunctasque abhomina
tiones eius de illa. et dabo eis cor
unum: et spiritum novum tribu
am in visceribus eorum Et auferam cor
lapideum de carne eorum et dabo eis
cor carneum ut in preceptis meis
ambulent et iudicia mea custodiant
faciantque ea. et sint mihi in populum

al' non revertebantur

al' iezoniam filium ... al' ...

lum. et ego sum eis in sanctificationem modicum. Quorum
cor post offendicula et abhomina
tiones suas ambulat: horum viam
in capite suo ponam dicit dominus
deus. Et elevaverunt cherubin alas
suas et rote cum eis: et gloria dei israel
erat super ea et ascendit gloria dei de
medio civitatis: stetitque super montem
qui est ad orientem urbis et spiritus
levavit me adduxitque me in chalde
am ad transmigrationem in visi
one in spiritu dei et sublata est a me vi
sio dei quam videram: et locutus sum
ad transmigrationem omnia verba
domini que ostenderat michi. XII.
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis: in
medio domus exasperantis tu habitas
qui oculos habent ad videndum et
non vident et aures ad audiendum
et non audiunt quia domus exas
perans est. Tu ergo fili hominis. fac
tibi vasa transmigrationis et trans
migrabis per diem coram eis. Trans
migrabis autem de loco tuo ad lo
cum alterum in conspectu eorum si
forte aspiciant quia domus exasp
erans est. Et efferes foras vasa tua
quasi vasa transmigrantis per diem
in conspectu eorum. Tu autem egre
dieris vespere coram eis sicut egreditur
migrans. Ante oculos eorum perfode
tibi parietem: et egredieris per eum in
conspectu eorum. In humeris porta
beris: in caligine efferreris faciem tuam
velabis et non videbis terram: quia
portentum dedi te domui israel. Feci
ergo sicut preceperat michi. vasa mea
protuli quasi vasa transmigran
tis per diem: et vespere perfodi michi pari
etem manu. In caligine egressus sum
et in humeris portatus in conspectu
eorum. Et factus est sermo domini
ad me mane dicens fili hominis
Numquid non dixerunt ad te domus
israel domus exasperans est quid tu
facis? Dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Super ducem onus istud qui
est in ierusalem: et super omnem domum
israel que est in medio eorum. Dic.
Ego portentum vestrum. Quomo
do feci: sic fiet illis. In transmigratio
nem et in captivitatem ibunt. et dux
que est in medio eorum in humeris
portabitur: in caligine egredietur. Pa
rietem perfodient ut educant eum: fa
cies eius operietur ut non videat oculo
terram. Et extendam rete meum super
illum: et capietur in sagena mea.
Et adducam eum in babilonem in ter
ram chaldeorum. et ipsam non videbit
ibique morietur et omnes qui circa eum
sunt presidium eius et agmina eius
dispergam in omnem ventum et gla
dium evaginabo post eos. et scient quia
ego dominus quando dispersero illos
in gentibus: et disseminavero eos in ter
ris. Et relinquam ex eis viros paucos
a gladio et fame et pestilencia ut nar
rent omnia scelera eorum in gentibus
ad quas ingredientur: et scient quia e
go dominus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. fili hominis panem tu
um in conturbacione comede. sed et a
quam tuam in festinacione et merore
bibe et dices ad populum terre. Hec
dicit dominus deus: ad eos qui habi
tant ierusalem in terra israel. Panem su
um in sollicitudine comedent et aquam
suam in desolacione bibent ut desoletur
terra a multitudine sua propter ini
quitatem omnium qui habitant
in ea et civitates que nunc habitantur
desolate erunt terraque deserta: et sci
etis quia ego dominus et factus est
sermo domini ad me dicens. fili ho
minis quod est proverbium istud vo
bis in terra israel dicencium: in lon
gum differentur dies: et peribit omnis
visio? Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Quiescere faciam proverbium is
tud neque vulgo dicetur ultra in israel
Et loquere ad eos quia appropinqua
verint dies: et sermo omnis visio
nis. Non enim erit ultra omnis
visio cassa neque divinacio ambigua
in medio filiorum israel: quia ego
dominus loquar quodcumque locutus
fuero verbum et fiet. Non prolonga
bitur amplius: sed in diebus vestris do
mus exasperans loquar verbum: et fa
ciam illud dicit dominus deus. Et factus
est sermo domini ad me dicens. fili
hominis: ecce domus israel dicen
cium visio quam hic videt: in dies
multos et in tempora longa iste pro
phetat. Propterea dic ad eos. Hec
dicit dominus deus. Non prolonga

bitur ultra omnis sermo meus: ver
bum quod locutus fuero complebit
dicit dominus deus · xiii ·
XIII Et factus est sermo domini ad
me dicens fili hominis vatici
nare ad prophetas israel qui prophetant
et dices prophetantibus de corde suo Au
dite verbum domini hec dicit dominus
deus. Ve prophetis insipientibus qui se
quuntur spiritum suum et nichil vi
dent. Quasi vulpes in desertis prophe
tui israel erant. Non ascendistis ex ad
verso neque opposuistis murum pro do
mo israel: ut staretis in prelio in die
domini. vident vana et divinant
mendacium dicentes. ait dominus cum
dominus non miserit eos: et perseve
raverunt confirmare sermonem Num
quid non visionem cassam vidistis
et divinationem mendacem locuti es
tis: et dicitis ait dominus cum ego non
sim locutus. Propterea hec dicit dominus
deus Quia locuti estis vana et menda
cium vidistis: ideo ecce ego ad vos ait
dominus deus et erit manus mea super pro
phetas qui vident vana: et divinant
mendacium In consilio populi mei non
erunt: et in scriptura domus israel non
scribentur: neque in terram israel ingre
dientur et scietis quia ego dominus
deus eo quod deceperint populum me
um dicentes pax pax. et non est pax
et ipse edificabat parietem: illi autem
liniebant eum luto absque paleis Dic
ad eos qui liniunt absque temperatura
quod casurus sit erit enim ymber in
undans: et dabo lapides pregrandes
desuper irruentes: et ventum procel
le dissipantem. Siquidem ecce cecidit
paries Numquid non dicetur vobis
ubi est litura quam linistis. Propter
hec dicit dominus deus Et erumpere
faciam spiritum tempestatum in in
dignatione mea: et imber inundans
in furore meo erit: et lapides pregrandes in
ira in consummationem et destruam
parietem quem linistis absque tempera
mento: et adequabo eum terre et reve
labitur fundamentum eius et cadet
et consumetur in medio eius: et scietis
quia ego sum dominus et complebo
indignationem meam in pariete et in
his qui liniunt ~~eum~~ eum absque tem
peramento: dicamque vobis Non est pa

ries et non sunt qui liniunt eum prophete
israel qui prophetant ad ierusalem et
vident ei visionem pacis et non est
pax ait dominus deus et tu fili hominis
pone faciem tuam contra filias po
puli tui que prophetant de corde suo et
vaticinare super eas et dic Hec dicit
dominus deus Ve qui consuunt pul
villos sub omni cubito manus: et
faciunt cervicalia sub capite uni
verse etatis ad capiendas animas Et cum
caperent animas populi mei vivifica
bant animas eorum et violabant me
ad populum meum propter pugillum
hordei et fragmentum panis ut in
terficerent animas que non moriun
tur et vivificarent animas que non
vivunt: mentientes populo meo cre
denti mendaciis. Propter hoc hec dicit
dominus deus Ecce ego ad pulvillos
vestros quibus vos capitis animas
volantes et dirumpam eos de bra
chiis vestris: et dimittam animas quas
vos capitis animas ad volandum
et dirumpam cervicalia vestra et li
berabo populum meum de manu vestra
neque erunt ultra in manibus vestris ad
predandum et scietis quia ego dominus
Pro eo quod merere fecistis cor iusti
mendaciter quem ego non contris
tavi et confortastis manus impii
ut non reverteretur a via sua ma
la et viveret: propterea vana non
videbitis et divinationes non divi
nabitis amplius. et eruam populum
meum de manu vestra: et scietis quia
ego dominus Et venerunt ad me
viri seniorum israel et sederunt co
ram me. · xiiii ·
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis: viri isti posu
erunt immundicias suas in cordibus
suis et scandalum iniquitatis sue
statuerunt contra faciem suam. Num
quid interrogatus respondebo eis:
Propter hoc loquere eis: et dices ad eos
Hec dicit dominus deus. homo homo
de domo israel qui posuerit immun
dicias suas in corde suo: et scandalum
iniquitatis sue statuerit contra faciem
suam et venerit ad prophetam inter
rogans per eum me: ego dominus re
spondebo ei in multitudine immun
diciarum suarum ut capiatur do

omnis israel in corde suo quo recesserunt
a me in cunctis idolis suis. Propterea
dic ad domum israel. Hec dicit dominus
deus. Convertimini et recedite ab ydolis
vestris: et ab universis contaminationibus
vestris avertite facies vestras: quia homo
homo de domo israel et de proselitis quicumque
advena fuerit in israel. si alienatus
fuerit a me et posuerit idola sua in
corde suo et scandalum iniquitatis sue
statuerit contra faciem suam. et venerit
ad prophetam ut interroget per eum me
ego dominus respondebo ei per me. Et
ponam faciem meam super hominem
illum et faciam eum in exemplum et
in proverbium et disperdam eum de
medio populi mei: et scietis quia ego
dominus. Et propheta cum erraverit
et locutus fuerit verbum: ego dominus decepi
prophetam illum. Et extendam ma
num meam super eum: et delebo eum
de medio populi mei israel: et porta
bunt iniquitatem suam. Iuxta ini
quitatem interrogantis. sic iniqui
tas prophete erit ut non erret ultra
domus israel a me neque polluatur in
universis prevaricationibus suis: sed
sit mihi in populum et ego sim eis
in deum ait dominus exercituum.
Et factus est sermo domini ad me di
cens. fili hominis terra cum peccaverit
mihi ut prevaricetur prevaricans
extendam manum meam super eam
et conteram virgam panis eius. Et
immittam in eam famem: et interfi
ciam de ea hominem et iumentum
et si fuerint tres viri isti in medio eius.
noe daniel. et iob: ipsi iustitia sua li
berabunt animas suas. ait dominus
exercituum. Quod si et bestias pessi
mas induxero super terram ut vas
tem eam et fuerit invia eo quod non
sit pertransiens propter bestias et tres
viri isti fuerint in ea: vivo ego dicit
dominus deus quia neque filios neque
filias liberabunt sed ipsi soli liberabun
tur terra autem desolabitur vel si
gladium induxero super terram illam
et dixero gladio transi per terram et
interfecero de ea hominem et iumen
tum et tres viri isti fuerint in medio
eius: vivo ego dicit dominus deus non
liberabunt filios neque filias: sed ipsi
soli liberabuntur. Si autem et pesti
lentiam immisero super terram illam
et effudero indignationem meam super
eam in sanguinem ut auferam ex
ea hominem et iumentum et noe et
daniel et iob fuerint in medio eius: vi
vo ego dicit dominus deus. quia filium
et filiam non liberabunt: sed ipsi
iustitia sua liberabunt animas suas
quoniam hec dicit dominus deus. Quod
et si quatuor iudicia mea pessima gla
dium et famem et bestias malas et
pestilentiam misero in ierusalem ut inter
ficiam de ea hominem et pecus tamen
relinquetur in ea salvatio educentium
filios et filias. Ecce ipsi egredientur ad
vos et videbitis viam eorum: et ad
inventiones eorum: et consolabimini
super malo quod induxi in ierusalem in om
nibus que importavi super eam et con
solabuntur vos cum videritis viam
eorum et adinventiones eorum et
cognoscetis quod non frustra fecerim
omnia que feci in ea ait dominus deus.
ET factus est sermo domini ·xv· XV
ad me dicens. fili hominis quid
fiet ligno vitis ex omnibus lignis ne
morum que sunt inter ligna silvarum.
Numquid tolletur de ea lignum ut fi
at opus aut fabricabitur de ea paxil
lus ut dependeat in eo quodcumque vas.
Ecce igni datum est in escam. Utramque
que partem eius consumpsit ignis: et
medietas eius redacta est in favillam.
Numquid utile erit ad opus. Etiam
cum esset integrum non erat ad opus
aptum: quanto magis cum ignis
illud devoraverit et combusserit ni
hil ex eo fiet operis. Propterea hec dicit
dominus deus. Quomodo lignum vi
tis inter ligna silvarum quod dedi ig
ni ad devorandum: sic tradam habi
tatores ierusalem et ponam faciem meam
in eos de igne egredientur: et ignis
consumet eos. et scietis quia ego dominus
cum posuero faciem meam in eos. et
dedero terram inviam et desolatam
eo quod prevaricatores extiterint dicit
dominus deus. ·xvi·
ET factus est sermo domini ad XVI
me dicens. fili hominis: nota
fac ierusalem abhominationes suas: et
dices. Hec dicit dominus deus israel
ierusalem. Radix tua et generatio tua de
terra chanaan. Pater tuus amor

reus. et mater tua cethea. Et quando
nata es in die ortus tui non est precisus
umbilicus tuus: et in aqua non es lo
ta in salutem. neque sale salita neque in
voluta pannis. Non pepercit super te
meus oculus, ut faceret tibi unum ex his
misertus tui. sed proiecta es super faciem
terre in abiectionem anime tue in di
e qua nata es. Transiens autem per te
vidi te conculcatam in sanguine
et tuo. dixi tibi cum esses in sanguine tuo
vive. Dixi inquam tibi in sanguine
tuo vive. Multiplicatam quasi ger
men agri dedi te: et multiplicata es.
et grandis effecta et ingressa es. et
pervenisti ad mundum muliebrem
Ubera tua intumuerunt et pilus tuus
germinavit: et eras nuda et confusi
one plena et transivi per te et vidi te
et ecce tempus tuum tempus aman
cium et expandi amictum meum super
te et operui ignominiam tuam: et
iuravi tibi et ingressus sum pactum
tecum. ait dominus deus. Et facta es
michi. et lavi te aqua et emundavi san
guinem tuum ex te: et unxi te oleo.
Et vestivi te discoloribus et calciavi te ia
cincto et cinxi te bisso: et indui te sub
tilibus et ornavi te ornamento. Et de
di armillas in manibus tuis: et torquem
circa collum tuum et dedi inaurem
super os tuum et circulos auribus tuis
et coronam decoris in capite tuo et
ornata es auro et argento: et vestita
es bisso et polimito et multis coloribus.
Similam et mel et oleum comedisti
et decora facta es vehementer nimis
et profecisti in regnum. Et egressum est
nomen tuum in gentes propter speciem
tuam: quia perfecta eras in decore meo
quem posueram super te dicit dominus
deus. Et habens fiduciam in pulcritudi
es ne tua fornicata es in nomine tuo: et expo
suisti fornicationem tuam omni tran
seunti ut eius fieres et sumens de vesti
mentis meis fecisti tibi excelsa hinc in
de consuta et fornicata es super eis sic
non est factum neque futurum est. Et tulis
ti vasa decoris tui de auro meo et de ar
gento meo que dedi tibi et fecisti tibi i
magines masculinas: et fornicata es
in eis. Et sumpsisti vestimenta tua mul
ticoloria et vestita es eis: et oleum me
um et thimiama meum posuisti co

ram eis. Et panem meum quem dedi tibi
et similam et oleum et mel quibus e
nutrivi te posuisti in conspectu eorum
in odorem suavitatis. Et factum est ait
dominus deus et tulisti filios tuos et
filias tuas quas generasti michi. et im
molasti eis ad devorandum. Numquid
parva est fornicatio tua immolasti
filios meos: et dedisti illos consecrans
eis et post omnes abhominationes
tuas et fornicationes non es recorda
ta dierum adolescentie tue. quando
eras nuda et confusione plena concul
cata es in sanguine tuo Et accidit post
omnem maliciam tuam ve. ve tibi ait
dominus deus. et edificasti tibi lupanar
et fecisti tibi prostibulum in cunctis
plateis. Ad omne caput vie edificasti
signum prostitutionis tue. et abho
minabilem fecisti decorem tuum: et
divisisti pedes tuos omni transeunti
Et fornicationes tuas multiplicasti
et fornicata es cum filiis egypti vici
nis tuis magnarum carnium: et
multiplicasti fornicationem tuam
ad irritandum me. Ecce ego extendam
manum meam super te: et auferam
iustificationem tuam Et dabo te in a
nimam odientium te filiarum pa
lestinarum: que erubescunt in via
tua scelerata. Et fornicata es in filiis
assyriorum eo quod necdum fueras
expleta Et postquam fornicata es: ne
que sic es satiata. et multiplicasti for
nicationem tuam in terra chanaan et
chaldeis: et neque sic satiata es In quo
mundabo cor tuum ait dominus de
us cum facias omnia hec opera mu
lieris meretricis et procacis quia fa
bricasti lupanar tuum in capite om
nis vie et excelsum tuum fecisti in
omni platea nec facta es quasi me
retrix fastidio. Augens precium sed
quasi mulier adultera que super vi
rum suum inducit alienos. Omnibus
meretricibus dantur mercedes: Tu au
tem dedisti mercedes cunctis amatori
bus tuis. et donabas eis ut intrarent
ad te undique ad fornicandum tecum.
factumque est in te contra consuetudi
nem mulierum in fornicationibus tuis
et post te non erit fornicatio In eo enim
quod dedisti mercedes et mercedes non
accepisti: factum est in te contrarium

propterea meretrix audi verbum domini
Hec dicit dominus deus. Quia effusum est
es tuum et revelata est ignominia tua
in fornicationibus tuis super amatores
tuos et super idola abhominationum
tuarum in sanguine filiorum tuorum
quos dedisti eis ecce ego congregabo omnes
amatores tuos quibus commixta
es et omnes quos dilexisti cum universis
quos oderas: et congregabo eos super
te undique et nudabo ignominiam tuam
coram eis: et videbunt omnem turpitu
dinem tuam. Et iudicabo te iudiciis ad
ulterarum et effundentium sanguinem
et dabo te in sanguinem furoris et zeli
et dabo te in manus eorum Et destruent
lupanar tuum et demolientur prostibu
lum tuum: et denudabunt te vestimen
tis tuis: et auferent vasa decoris tui
et derelinquent te nudam plenamque
ignominia. Et adducent super te mul
titudinem. et lapidabunt te lapidibus
et trucidabunt te gladiis suis. et com
burent domos tuas igni: et facient in
te iudicia in oculis mulierum plurimarum
et desines fornicari et mercedes ultra
non dabis et requiescet indignatio mea
in te et auferetur zelus meus a te et qui
escam nec irascar amplius: eo quod
non fueris recordata dierum adolescen
tie tue et provocasti me in omnibus his
Qua propter et ego vias tuas in capi
te tuo dedi ait dominus deus. Et non
feci iuxta scelera tua in omnibus abho
minationibus tuis. Ecce omnis qui di
cit vulgo proverbium in te assumet
illud dicens: sicut mater ita et filia eius
filia matris tue es. tu que proiecit vi
rum suum et filios suos. et soror soro
rum tuarum tu que proiecerunt vi
ros suos et filios suos. Mater vestra ce
thea: et pater vester amorreus et soror tua
maior samaria ipsa et filie eius: que
habitant ad sinistram tuam. Soror
autem tua minor te que habitat a dex
tris tuis: sodoma et filie eius Sed neque
in viis earum ambulasti. neque secundum
scelera earum fecisti paululum mi
nus pene sceleratiora fecisti illis in
omnibus viis tuis. Vivo ego dicit domi
nus deus quia non fecit sodoma soror
tua ipsa et filie eius sicut tu fecisti et filie
tue. Ecce hec fuit iniquitas sodome so
roris tue superbia. saturitas panis

et abundantia et otium ipsius et filiarum
eius: et manum egeno et pauperi non
porrigebant. et elevate sunt et fecerunt alias
abhominationes coram me: et abstuli
eas sicut vidisti et samaria dimidium Nō in natiam sodome
peccatorum tuorum non peccavit sed
vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti
sorores tuas in omnibus abhominatio
nibus tuis quas operata es. Ergo et tu por
ta confusionem tuam que vicisti so
rores tuas peccatis tuis sceleratius agens
ab eis: iustificate sunt enim a te. Ergo
et tu confundere et porta ignominiam
tuam: que iustificasti ~~sunt enim a te~~
sorores tuas. Et convertam restituens
eas conversione sodomorum cum filia
bus suis et conversione samarie et filia
rum eius et convertam reversionem tu
am in medio earum ut portes igno
miniam tuam et confundaris in om
nibus que fecisti consolans eas et so
ror tua sodoma et filie eius revertentur
ad antiquitatem suam et samaria et
filie eius revertentur ad antiquitatem
suam et tu et filie tue revertemini ad
antiquitatem vestram. Non fuit autem
soror tua sodoma audita in ore tuo in
die superbie tue: antequam revelaretur
malicia tua sicut hoc tempore in oppro
brium filiarum syrie et cunctarum
in circuitu tuo filiarum palestinarum
que ambiunt te per gyrum: scelus
tuum et ignominiam tuam tu por
tasti ait dominus deus. Quia hec dicit
dominus deus. Et faciam tibi sicut des
pexisti iuramentum ut irritum face
res pactum et recordabor ego pacti
mei tecum in diebus adolescentie tue
et suscitabo tibi pactum sempiternum
et recordaberis viarum tuarum et
confunderis cum receperis sorores tuas
maiores cum minoribus tuis Et
dabo eas tibi in filias sed non ex pacto
tuo. et suscitabo ego pactum meum te
cum et scies quia ego dominus ut re
corderis et confundaris et non sit tibi non
ultra aperire os pre confusione tua
cum placatus fuero tibi in omnibus
que fecisti ait dominus deus. xvii. XVII
Et factum est verbum domini
ad me dicens: fili hominis pro
pone enigma: et narra parabolam
ad domum israel et dices hec dicit do
minus deus Aquila grandis mag

al' avulsit

narum alarum longo membrorũ
ductu plena plumis et varietate ve
nit ad libanum et tulit medullam
cedri summitatem frondium eius a
vellit et transportavit eam in terram
chanaan In urbem negotiatorum po
suit illam et tulit de semine terre et
posuit illud in terra pro semine ut
firmaret radicem super aquas mul
tas in superficie posuit illud. Cumque
germinasset crevit in vineam latio
rem humili statura respicientibus
ramis eius ad eam: et radices eius
sub illa erant. Facta est ergo vinea
et fructificavit in palmites: et emi
sit propagines Et facta est aquila alte
ra grandis magnis alis. multisque
plumis. et ecce vinea ista quasi mit
tens radices suas ad eam. palmites su
os extendit ad illam: ut irrigaret eã
de areolis germinis sui In terra bõ
super aquas multas plantata est.
ut faciat frondes et portet fructum: et
sit in vineam grandem. Dic. Hec dicit
dominus deus. Ergo ne prosperabitur?
Nonne radices eius evellet. et fructus
eius distringet: et siccabit omnes pal
mites germinis eius et arescet: et nõ
in brachio grandi neque in populo mul
to. ut evelleret eam radicitus. Ecce plã
tata est. Ergo ne prosperabitur. Nõne
cum tetigerit eam. ventus urens sic
cabitur et in areis germinis sui are
scet? Et factum est verbum domini ad
me dicens Dic ad domum exasperantẽ
Nescitis quid ista significent? Dic. Ec
ce venit rex babylonis ierlm. et assu
met regem et principes eius et addu
cet eos ad semet ipsum in babilonem:
Et tollet de semine regni ferietque cum
eo fedus: et accipiet ab eo iusiuran
dum. Sed et fortes terre tollet ut sit
regnum humile et non elevetur:
sed custodiat pactum eius et servet il
lud: Qui recedens ab eo misit nun
tios ad egyptum: ut daret sibi equos
et populum multum Numquid pros
perabitur vel consequetur salutem q
fecit hec? Et qui dissolvit pactum: Num
quid effugiet? Vivo ego dicit domin̄
deus Quoniam in loco regis qui cõ
stituit eum regem cuius fecit irriti
iuramentum et solvit pactum quod
habebat cum eo in medio babylonis

morietur et non in exercitu grandi.
neque in populo multo faciet pharao
contra eum prelium in iactu agge
ris et in extructione vallorum ut
interficiat animas multas. Spre
verat enim iuramentum ut solveret
fedus: et ecce dedit manum suam
et cum omnia hec fecerit non effugi
et. propterea hec dicit dominus deus
Vivo ego quoniam iuramentum
quod sprevit et fedus quod prevarica
tus est ponam in caput eius: et ex
dam super eum rete meum et compre
hendetur in sagena mea Et adducã
eum in babylonem: et iudicabo illũ
ibi in prevaricatione qua despexit
me. Et omnes profugi eius cum u
niverso agmine, gladio cadent: residui
in omnem ventum dispergentur:
sciatis quia ego dominus locutus
sum. Hec dicit dominus deus Et
sumam ego de medulla cedri subli
mis et ponam de vertice ramorum
eius: tenerum distringam et plan
to super montem excelsum et emi
nentem. In monte sublimi israel
plantabo illud. Et erumpet in germẽ
et faciet fructum et erit in cedrum
magnam. Et habitabunt sub ea omnes
nes volucres: et universum volatile
sub umbra frondium eius nidifi
cabit. Et scient omnia ligna regio
nis quia ego dominus humiliavi
lignum sublime et exaltavi lig
num humile: et siccavi lignum viride
et frondere feci lignum aridum ego
dominus locutus sum: et feci. XVIII
ET factus est sermo domini
ad me dicens. Quid est quod
inter vos parabolam vertitis in pro
verbium istud in terra israel dicen
tes patres comederunt uvam acer
bam et dentes filiorum obstupescunt
Vivo ego dicit dominus: si erit vo
bis ultra parabola hec in prover
bium in israel. Ecce omnes anime
mee sunt ut anima patris: ita et a
nima filii mea est. Anima que pec
caverit: ipsa morietur. Et vir si fue
rit iustus et fecerit iudicium et iusti
tiam in montibus non comederit et oculos
suos non levaverit ad idola domus
israel: et uxorem proximi sui non
violaverit et ad mulierem men

struatam non accesserit et hominem
non contristaverit: pignus debitori
reddiderit, per vim nichil rapuerit: pa
nem suum esurienti dederit et nudum
operuerit vestimento. ad usuram
non commodaverit et amplius non
acceperit. ab iniquitate averterit
manum suam, et iudicium verum
fecerit inter virum et virum. et in
preceptis meis ambulaverit et iudi
cia mea custodierit ut faciat veritatem.
hic iustus est: vita vivet ait dominus deus.
Quod si genuerit filium latro
nem effundentem sanguinem et fe
cerit unum de istis: et hec quidem om
nia non facientem sed in montibus
comedentem et uxorem proximi sui
polluentem. et egenum et pauperem
contristantem. rapientem rapinas.
pignus non reddentem et ad idola
levantem oculos suos et abhomi
nationem facientem. ad usuram
dantem. et amplius accipientem.
numquid vivet? Non vivet. Cum
universa hec detestanda fecerit mor
te morietur: sanguis eius in ipso erit.
Quod si genuerit filium qui videns
omnia peccata patris sui que fecit ti
muerit et non fecerit simile eis: super
montes non comederit et oculos su
os non levaverit ad idola domus
israel: et uxorem proximi sui non
violaverit et virum non contrista
verit pignus non retinuerit et ra
pinam non rapuerit: panem suum
esurienti dederit et nudum operuerit
vestimento: a pauperis iniuria aver
terit manum suam. usuram et su
perhabundantiam non acceperit. iu
dicia mea fecerit in preceptis meis
ambulaverit: hic non morietur
in iniquitate patris sui sed vita
vivet. Pater eius quia calumpni
atus est et vim fecit fratri. et malum
operatus est in medio populi sui:
ecce mortuus est in iniquitate sua.
Et dicitis. Quare non portavit fi
lius iniquitatem patris? Videlicet
quia filius iudicium et iustitiam
operatus est. Omnia precepta mea
custodivit et fecit illa: vita vivet. A
nima que peccaverit: ipsa morietur.
filius non portabit iniquitatem pa
tris. et pater non portabit iniquita
tem filii. Iustitia iusti super eum erit
et impietas impii erit super eum. Si
autem impius egerit penitentiam
ab omnibus peccatis suis que operatus
est et custodierit universa precepta
mea et fecerit iudicium et iustitiam
vita vivet et non morietur. Omni
um iniquitatum eius quas operatus
est non recordabor: in iustitia sua quam
operatus est vivet. Numquid volun
tatis mee est mors impii dicit dominus
deus. et non ut convertatur a viis
suis et vivat: Si autem averterit se
iustus a iustitia sua et fecerit iniqui
tatem secundum omnes abhomi
nationes quas operari solet impi
us numquid vivet. Omnes iustiti
e eius quas fecerat non recorda
buntur: in prevaricatione qua pre
varicatus est. et in peccato suo quod
peccavit in ipsis morietur. et dixis
tis Non est equa via domini. Au
dite domus israel. Numquid via
mea non est equa: et non magis
vie vestre prave sunt? Cum enim aver
terit se iustus a iustitia sua et fece
rit iniquitatem morietur in eis:
in iniustitia quam operatus est mo
rietur. Et cum averterit se impius
ab impietate sua quam operatus est
et fecerit iudicium et iustitiam: ipse
animam suam vivificabit. Consi
derans enim et avertens se ab omni
bus iniquitatibus suis quas operatus
est. vita vivet et non morietur. Et
dicunt filii israel. Non est equa via
domini. Numquid vie mee non sunt
eque domus israel et non magis
vie vestre prave? Idcirco unumquemque
iuxta vias suas iudicabo domus
israel: ait dominus deus. Converti
mini et agite penitentiam ab om
nibus iniquitatibus vestris: et non erit
vobis in ruinam iniquitas. Proi
cite a vobis omnes prevaricationes
vestras in quibus prevaricati estis: et
facite vobis cor novum et spiritum no
vum. et quare moriemini domus
israel: quia nolo mortem morientis [illegible] sed ut conver
dicit dominus deus: revertimini tur et vivat
et vivite. xix.

XIX

Et tu assume planctum super [illegible]
principes israel: et dices. Quare
mater tua leena inter leones cuba

iuit. In medio leunculorum enutri
uit catulos suos: et eduxit unum de
leunculis suis: leo factus est. et didicit
capere predam: hominem que comedere.
Et audierunt de eo gentes et non absque
vulneribus suis ceperunt eum: et ad
duxerunt eum in cathenis in terram
egypti. Que cum vidisset quoniam
infirmata est et periit expectatio eius
tulit unum de leunculis suis constituit
eum leonem. Qui incedebat inter leo
nes et factus est leo didicit predam ca
pere et homines devorare didicit viduas
facere: et civitates eorum in desertum
adducere. et desolata est terra et pleni
tudo eius a voce rugitus eius. Et con
venerunt adversus eum gentes undique
de provinciis et expanderunt super
eum rete suum: in vulneribus earum
captus est et miserunt eum in caveam
in cathenis adduxerunt eum ad re
gem babilonis: miseruntque eum in
carcerem ne audiretur vox eius ultra
super montes israel. Mater tua quasi
vinea in sanguine tuo super aquam
plantata: fructus eius et frondes eius
creverunt ex aquis multis. et facte
sunt ei virge solide in sceptra domian
tium et exaltata est statura eius in
ter frondes Et vidit altitudinem suam
in multitudine palmitum suorum
et evulsa est in ira in terram que pro
iecta: et ventus urens siccavit fructum
eius. Marcuerunt et arefacte sunt vir
ge roboris eius: et ignis comedit eam.
Et nunc transplantata est in desertum
in terra invia et sitienti et egressus
est ignis de virga ramorum eius
qui fructum eius comedit et non
fuit in ea virga fortis. sceptrum do
minantium. Planctus est et erit in
planctum. XX.
XX Et factum est in anno septimo
in quinto, in decima mensis.
venerunt viri de senioribus israel ut
interrogarent dominum et sederunt
coram me et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis: loquere
senioribus israel et dices ad eos Hec
dicit dominus deus Num ad interro
gandum me vos venistis. Vivo ego
quia non respondebo vobis ait do
minus deus Si iudicas eos si iu
dicas fili hominis: abhominati

ones patrum eorum ostende e[...]
eis ad eos. Hec dicit dominus de[...]
In die qua elegi israel et levavi
manum meam pro stirpe domus
iacob et apparui eis in terra egy[...]
et levavi manum meam pro e[...]
dicens. ego dominus deus vester in di[...]
illa levavi manum meam pro e[...]
ut educerem eos de terra egypti in[...]
ram quam provideram eis fluent[...]
lacte et melle que est egregia in[...]
nes terras. Et dixi ad eos. unus[...]
offensiones oculorum suorum a[...]
et in ydolis egypti nolite pollui e[...]
dominus deus vester. Et irritaverunt
me: nolueruntque audire. Unusquis[...]
que abhominationes oculorum su[...]
non proiecit neque idola egypti [...]
runt. Et dixi ut effunderem in[...]
nationem meam super eos: et [...]
plerem iram meam in eis in m[...]
o terre egypti. Et feci propter no[...]
meum ut non violaretur co[...]
gentibus in quarum medio [...]
et inter quas apparui eis ut e[...]
rem eos de terra egypti. Eieci er[...]
eos de terra egypti et eduxi in de[...]
tum et dedi eis precepta mea et iu[...]
dicia mea ostendi eis: que faciat ho[...]
mo et vivat in eis Insuper et sab[...]
bata mea dedi eis ut esset signum in[...]
ter me et eos: et scirent quia ego do[...]
minus sanctificans eos. Et irritave[...]
runt me domus israel in deserto
in preceptis meis non ambulave[...]
runt et iudicia mea proiecerunt
que faciens homo vivet in eis
sabbata mea violaverunt vehemen[...]
ter Dixi ergo ut effunderem furorem
meum super eos in deserto et consu[...]
merem eos Et feci propter nomen
meum. ne violaretur coram genti[...]
de quibus eieci eos in conspectu ea[...]
Ego igitur levavi manum me[...]
super eos in deserto ne inducerem
in terram quam dedi eis fluentem [...]
te et melle precipuam terrarum o[...]
nium: quia iudicia mea pro[...]
cerunt et in preceptis meis non am[...]
bulaverunt et sabbata mea vio[...]
laverunt post idola enim cor eorum
gradiebatur et pepercit oculus meus su[...]
per eos ut non interficerem eos n[...]
consumpsi eos in deserto Dixi aute[...]

ad filios eorum in solitudine. Jn preceptis
patrum uestrorum nolite incedere. nec iu
dicia eorum custodiatis nec in idolis
eorum polluamini: ego dominus deus
uester. Jn preceptis meis ambulate et iu
dicia mea custodite et facite ea et sab
bata mea sanctificate. ut sit signum
inter me et uos. et sciatur quia ego
dominus deus uester. Et exacerbauerunt
me filii israel. et in preceptis meis non
ambulauerunt et iudicia mea non
custodierunt ut facerent ea. que cum
fecerit homo uiuet in eis. Et sabbata
mea uiolauerunt. Et comminatus sum
ut effunderem furorem meum super
eos. et implerem iram meam in eis
in deserto. Auerti autem manum me
am: et feci propter nomen meum: ut
non uiolaretur coram gentibus de qui
bus eieci eos in oculis earum. Iterum
leuaui manum meam in eos in so
litudine ut dispergerem illos in natio
nes et uentilarem eos in terras: eo
quod iudicia mea non fecissent et pre
cepta mea reprobassent et sabbata me
a uiolassent et post idola patrum suo
rum fuissent oculi eorum. Ergo et ego
dedi eis precepta non bona et iudicia
in quibus non uiuent. et pollui eos in
muneribus suis cum offerrent omne
quod aperit uuluam propter delicta sua
et scient quia ego dominus. Quam
obrem loquere ad domum israel fili
hominis: et dices ad eos. Hec dicit do
minus deus. Adhuc et in hoc blasphe
mauerunt me patres uestri cum spreuissent
me contemptentes: et induxissem eos in
terram super quam leuaui manum
meam ut darem illam eis. Viderunt
omnem collem excelsum et omne lig
num nemorosum et immolauerunt
ibi uictimas suas. et dederunt ibi irritationem oblationis sue et po
suerunt ibi odorem suauitatis sue: et
libauerunt libationes suas et dixi ad
eos. Quid est excelsum ad quod uos
ingredimini. Et uocatum est nomen
eius excelsum. usque ad hanc diem. Prop
terea dic ad domum israel. Hec dicit
dominus deus Certe in uia patrum
uestrorum uos polluimini et post offendi
cula eorum uos fornicamini et in
oblatione donorum uestrorum cum
transducitis filios uestros per ignem uos
polluimini in omnibus idolis uestris
usque hodie. et ego respondebo uobis domus
israel. Viuo ego dicit dominus deus: quia
non respondebo uobis neque cogitatio men
tis uestre fiet dicentium: erimus sicut gentes
et sicut cognationes terre: ut colamus lig
na et lapides. Viuo ego dicit dominus
deus quoniam in manu forti et in bra
chio extento et in furore effuso super
uos regnabo et educam uos de populis
et congregabo uos de terris in quibus
dispersi estis. in manu ualida. et brachi
o extento et in furore effuso regnabo
super uos. et adducam uos in desertum
populorum et iudicabor ibi uobiscum
facie ad faciem: sicut iudicio contendi ad
uersum patres uestros in deserto terre e
gypti sic iudicabo uos dicit dominus
et subiciam uos sceptro meo Et inducam
uos in uinculis federis et eligam de
uobis transgressores et impios et de ter
ra incolatus eorum educam eos. et
terram israel non ingredientur et scie
tis quia ego dominus et uos domus
israel. Hec dicit dominus deus. Singu
li post idola uestra ambulate: et seruite
eis Quod si et in hoc non audieritis
me et nomen meum sanctum pollue
ritis ultra in muneribus uestris in ido
lis uestris. Jn monte sancto meo in mon
te excelso meo israel ait dominus deus
ibi seruiet michi omnis domus israel
Omnes inquam in terra in qua pla
cebunt michi et ibi queram primicias
uestras et inicium decimarum uestrarum in
omnibus sanctificationibus uestris In odorem
suauitatis suscipiam uos cum eduxero
uos de populis et congregabo uos de ter
ris in quas dispersi estis et sanctificabor
in uobis in oculis nationum et scietis
quia ego dominus cum induxero uos
ad terram israel in terram pro qua le
uaui manum meam et darem eam
patribus uestris Et recordabimini ibi uiarum
uestrarum et omnium scelerum uestrorum
quibus polluti estis in eis: et displicebi
tis uobis in conspectu uestro in omnibus
maliciis uestris quas fecistis. Et scietis
quia ego dominus cum benefecero uo
bis propter nomen meum non secundum
uias uestras malas neque secundum
scelera uestra pessima domus israel
ait dominus deus ·xxi·. XXI
ET factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis pone faciem

tuam contra viam austri et stilla ad
affricum et propheta ad saltum agri
meridiani: et dices saltui meridiano
Audi verbum domini. Hec dicit dominus deus
Ecce ego succendam in te ignem et com
buram in te omne lignum viride et
omne lignum aridum: Non extinguetur
flamma succensionis: et comburetur in
eo omnis facies: ab austro usque ad aqui
lonem. Et videbit universa caro quia ego
dominus succendi eam. nec extinguetur.
Et dixi. ah. ah. ah. domine deus: ipsi di
cunt de me. Numquid per parabolas
Ca. xxi. loquitur iste. Et factus est sermo domini
ad me dicens. fili hominis pone faciem
tuam in ad ierusalem et stilla ad sanctuaria
et propheta contra humum israel: et dices
terre israel. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego ad te et eiciam gladium me
um de vagina sua et occidam in te
iustum et impium. Pro eo autem
quod occidi in te iustum et impium:
idcirco egredietur gladius meus de va
gina sua ad omnem carnem ab au
stro usque ad aquilonem ut sciat omnis
caro quia ego dominus eduxi gladium
meum de vagina sua irrevocabilem.
Et tu fili hominis ingemisce in con
tricione lumborum: et in amaritudi
nibus ingemisces coram eis. Cumque
dixerint ad te quare tu gemis: dices.
Pro auditu quia venit. Et tabescet om
ne cor et dissolventur universe manus
et infirmabitur omnis spiritus: et per
cuncta genua fluent aque Ecce venit
et fiet: ait dominus deus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. fili ho
minis. propheta et dices. Hec dicit
dominus deus. loquere gladius gla
dius exacutus est et limatus ut cedat
victimas exacutus est: ut splendeat
limatus est Qui moves sceptrum fi
lii mei: succidisti omne lignum et de
di eum ad levigandum ut teneatur
manu. Iste exacutus est gladius: iste
limatus. ut sit in manu interficientis.
Clama et ulula fili hominis quia hic
factus est in populo meo: hic in cunctis
ducibus israel. Qui fugerant gladio tra
diti sunt cum populo meo. Idcirco plau
de super femur quia probatus est: et
hoc cum sceptrum subverterit et non
erit dicit dominus deus. Tu ergo fili ho
minis. propheta et percute manum ad

manum et duplicetur gladius. et tri
plicetur gladius interfectorum. hic est
gladius occisionis magne: qui obstu
pescere eos facit et corde tabescere et mul
tiplicat ruinas In omnibus portis eorum
dedi conturbacionem gladii acuti et li
mati ad fulgendum: amicti ad cedem
Exacuere: vade ad dexteram sive ad si
nistram quocumque faciei tue est appeti
tus. Quin et ego plaudam manu ad ma
num: et implebo indignacionem meam
Ego dominus locutus sum. Et factus est
sermo domini ad me dicens et tu fili
hominis pone tibi duas vias ut ve
niat gladius regis babilonis de terra
una egredientur ambo. et manu cap
iet coniecturam: in capite vie civitatis
coniciet. viam pones ut veniat gladi
us ad rabbath filiorum ammon et
ad iudam in ierusalem munitissimam.
Stetit enim rex babilonis in bivio in
capite duarum viarum divinacio
nem querens commiscens sagittas
interrogavit idola. exta consuluit
Ad dexteram eius facta est divinacio
super ierusalem: ut ponat arietes contra
portas ut aperiat os in cede et eleuet
vocem in ululatu. ut ponat arietes
contra portas. ut comportet aggerem
ut edificet municiones. Eritque quasi
consulens frustra oraculum in ocu
lis eorum. et sabbatorum ocium
imitans. Ipse autem recordabitur in
iquitatis ad capiendum Idcirco hec
dicit dominus deus. Pro eo quod re
cordati estis iniquitatis vestre et reve
lastis prevaricaciones vestras et ap
paruerunt peccata vestra in omnibus
cogitacionibus vestris: pro eo inquam
quod recordati estis manu capiemi
ni Tu autem profane impie dux
israel cuius venit dies in tempore
iniquitatis prefinita Hec dicit domi
nus deus Aufer cidarim: tolle coronam.
Nonne hec est que humilem sublima
vit et sublimem humiliavit. Iniqui
tatem. iniquitatem iniquitatem po
nam eam et hoc non fiet donec veni
ret cuius est iudicium et tradam ei.
Et tu fili hominis: propheta et dic hec
dicit dominus deus ad filios ammon
et ad obprobrium eorum Et dices mu
cro mucro evagina te ad occidendum
: lima te ut interficias et fulgeas cum

tibi uiderentur uana et diuinarentur
mendacia ut dareris super colla uulne
ratorum impiorum. quorum uenit di
es in tempore iniquitatis prefinite: re
uertere ad uaginam tuam. in loco in
quo creatus es. In terra natiuitatis
tue iudicabo te: et effundam super te in
dignationem meam. In igne furo
ris mei sufflabo in te: daboque te in homi
num manus hominum insipientium
et fabricantium interitum. Igni eris ci
bus. sanguis tuus erit in medio terre. ob
liuioni traderis: quia ego dominus lo
cutus sum. · XXII ·
XXII Et factum est uerbum domini ad
me dicens. Et tu fili hominis. nonne iudicas
nonne iudicas ciuitatem sanguinum
et ostendes ei omnes abhominationes
suas et dices. Hec dicit dominus deus.
Ciuitas effundens sanguinem in me
dio sui ut ueniat tempus eius et que fe
cit idola contra semetipsam ut pollue
retur. In sanguine tuo qui a te effusus
est deliquisti: et in ydolis tuis que fe
cisti polluta es. Et appropinquare fecisti
dies tuos: et adduxisti tempus annorum
tuorum. Propterea dedi te obprobrium
gentibus et irrisionem uniuersis terris
que iuxta sunt et que procul a te. triu
mphabunt de te. sordida nobilis grandis
interitu. Ecce principes israel singuli in
brachio suo fuerunt in te ad effunden
dum sanguinem. Patrem et matrem
contumeliis affecerunt in te aduenam
calumpniati sunt in medio tui. pupil
lum et uiduam contristauerunt apud
te. Sanctuaria mea spreuistis: et sabba
ta mea polluistis. Uiri detractores fuerunt
in te ad effundendum sanguinem: et
super montes comederunt in te. Scelera
operati sunt in medio tui: uerecundi
ora patris discooperuerunt in te. Inmun
diciam menstruate humiliauerunt
in te: et unusquisque in uxorem proxi
mi sui. operatus est abhominationem.
Socer nurum suam polluit nefarie.
frater sororem suam filiam patris sui
oppressit in te. Munera acceperunt ap
ud te: ad effundendum sanguinem. Usu
ram. et superhabundantiam accepisti.
et auare proximos tuos calumpni
abaris: meique oblita es ait dominus de
us. Ecce complosi manus meas sup
er auaritia tua. quam fecisti: et super san
guine qui effusus est in medio tui. Num
quid sustinebit cor tuum. aut preualebunt
manus tue: in diebus quos ego faciam
tibi. Ego dominus locutus sum et faciam
et dispergam te in nationes et uentilabo
te in terras et deficere faciam inmundici
am tuam a te et possidebo te in conspec
tu gentium. et scies quia ego dominus
Et factum est uerbum domini ad me
dicens. fili hominis. uersa est michi domus
israel in scoriam. Omnes isti es. et stagnum
et ferrum et plumbum: in medio forna
cis scorie argenti facti sunt. Propterea
hec dicit dominus deus. Eo quod uer
si estis omnes in scoriam. Propterea
ecce ego congregabo uos in medio ie
rusalem congregatione argenti et eris
et ferri et stagni et plumbi in medio
fornacis et succendam in ea ignem ad
conflandum sic congregabo in furore
meo et in ira mea: et requiescam. et con
flabo uos et congregabo uos et succen
dam uos in igne furoris mei. et con
flabimini in medio eius ut conflatur
argentum in medio fornacis sic eritis
in medio eius: et scietis quia ego dominus
effuderim indignationem meam su
per uos. Et factum est uerbum domini
ad me dicens. fili hominis dic ei. Tu
es terra inmunda et non conpluta
in die furoris. Coniuratio. prophetarum
in medio eius: sicut leo rugiens capi
ens que predam. Animam deuorauerunt al' animas
opes et precium acceperunt: uiduas eius
multiplicauerunt in medio illius. Sa
cerdotes eius contempserunt legem me
am et polluerunt sanctuaria mea. In
ter sanctum et prophanum non habu
ere distantiam: et inter pollutum et
mundum non intellexerunt. Et a sab
batis meis auerterunt oculos suos. et
coinquinabar in medio eorum. Princi
pes eius in medio illius quasi lupi
rapientes predam: ad effundendum
sanguinem et ad perdendas animas et
auare sectanda lucra. Prophete autem eius
liniebant eos absque temperamento.
uidentes uana et diuinantes eis men
dacium dicentes hec dicit dominus deus
cum dominus non sit locutus. populi
terre calumpniabantur calumpniam
et rapiebant uiolenter. Egenum et
pauperem affligebant et aduenam
opprimebant calumpnia absque iudi

Et quesivi de eis virum qui interponeret
sepem et staret oppositus coram me pro
terra ne dissiparem eam: et non inveni
Et effudi super eos indignationem meam
in igne ire mee consumpsi eos: viam
eorum in caput eorum reddidi ait do-
XXIII minus deus ·xxiii·
Et factus est sermo domini ad me
dicens fili hominis due mulieres filie
matris unius fuerunt et fornicate sunt
in egypto: in adolescentia sua fornicate
sunt Ibi subacta sunt ubera earum et
fracte sunt mamme pubertatis earum
Nomina autem earum: oolla maior
et ooliba soror eius minor et habui eas
et pepererunt filios et filias. Porro earum
nomina samaria oolla: et ierusalem ooliba· al' ooliba
Fornicata est igitur oolla super me: et
insanivit in amatores suos in assy-
rios propinquantes vestitos iacin-
tho: principes et magistratus iuvenes
cupidinis: universos equites et ascenso-
res equorum. Et dedit fornicationes
suas super eos: electos filios assyriorum
universos: et in omnibus in quos insa-
nivit in immunditiis eorum polluta est:
insuper et fornicationes suas quas ha-
buerat in egypto non reliquit Nam
et illi dormierant cum ea in adole-
scentia eius: et illi confregerant ubera
pubertatis eius: et effuderant fornicati-
onem suam super eam. Propterea tra-
didi eam in manus amatorum suorum
in manus filiorum assur. super quorum
insanivit libidine Ipsi discooperuerunt
ignominiam eius: filios et filias eius
tulerunt: et ipsam occiderunt gladio Et
facte sunt famose mulieres: et iudicia
perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset
soror eius ooliba plusquam illa insa-
[illegible] fornicationem· nivit libidine et fornicationem sororis
sue ad filios assyriorum prebuit im-
pudenter ducibus et magistratibus ad
se venientibus indutis veste varia equi-
tibus qui vectabantur equis et adolescen-
tibus forma cunctis egregia Et vidi quod
polluta esset. via una ambarum: et
auxit fornicationes suas Cumque vidis-
set viros depictos in pariete ymagi-
nes chaldeorum expressas coloribus
118 et accinctos baltheis renes et tiaras
tinctas in capitibus eorum formam
ducum omnium similitudinem filiorum
babylonis terreque chaldeorum

in qua orti sunt et insanivit super eos con-
cupiscentia oculorum suorum et mi-
sit nuncios ad eos in chaldeam. Cum-
que venissent ad eam filii babylonis
ad cubile mammarum polluerunt
eam stupris suis. Et polluta est ab
eis: et saturata est anima eius ab
eis Denudavit quoque fornicationes
suas et discooperuit ignominiam su-
am et recessit anima mea ab ea si-
cut recesserat anima mea a sorore
eius. Multiplicavit enim fornicatio-
nes suas recordans dies adolescenti-
e sue: quibus fornicata est in terra e-
gypti Et insanivit libidine super
concubitum eorum: quorum carnes
sunt ut carnes asinorum: et sicut
fluxus equorum fluxus eorum et
visitasti scelus adolescentie tue quan-
do subacta sunt in egypto ubera tua
et confracte mamme pubertatis
tue Propterea ooliba hec dicit dominus
deus. Ecce ego suscitabo omnes a-
matores tuos contra te de quibus
satiata est anima tua: et congregabo
eos adversum te in circuitu filios
babylonis et universos chaldeos no-
biles tyrannos que et principes omnes
filios assyriorum iuvenes forma
egregia duces et magistratus uni-
versos principes principum et no-
minatos ascensores equorum et
venient super te instructi curru et
rota multitudo populorum lorica
et clypeo et galea armabuntur con-
tra te undique Et dabo coram eis
iudicium: et iudicabunt te iudiciis
suis Et ponam zelum meum in
te: quem exercent tecum in furore
Nasum tuum et aures tuas pre-
cident et que remanserint gladio
concident Ipsi filios tuos et filias tu-
as capient: et novissimum tuum
devorabitur igni et denudabunt te
vestimentis tuis: et tollent vasa
glorie tue et requiescere faciam sce-
lus tuum de te et fornicationem tu-
am de terra egypti neque levabis ocu-
los tuos ad eos et egypti non recor-
daberis amplius quia hec dicit dominus
deus Ecce ego tradam te in manus
eorum quos odisti: in manus
quibus saciata est anima tua et
agent tecum in odio. et tollent omnes

labores tuos et dimittent te nudam et
ignominia plenam. Revelabitur igno
minia fornicationum tuarum: sce
lus tuum et fornicationes tue fece
runt hec tibi: quia fornicata es post
gentes inter quas polluta es in idol
orum. In via sororis tue ambulasti:
et dabo calicem eius in manu
tua. Hec dicit dominus deus. Calicem
sororis tue bibes profundum et la
tum: eris in derisum et in subsanna
tionem que es capacissima. Ebrieta
te et dolore repleberis. Calicem mero
ris et tristicie calicem sororis tue
samarie: et bibes illum et epotabis
usque ad feces et fragmenta eius
devorabis. et ubera tua lacerabis:
quia ego locutus sum ait dominus
deus. Propterea hec dicit dominus
deus. Quia oblita es mei et proiecisti
me post corpus tuum: tu quoque
porta scelus tuum et fornicationes
tuas. Et ait dominus ad me di
cens. Fili hominis. Numquid iudi
cas oollam et oolibam et adnuncias
eis scelera earum quia et adultere
sunt et sanguis in manibus earum
et cum idolis suis fornicate sunt
insuper et filios suos quos genue
runt michi obtulerunt eis ad devo
randum. Sed et hoc fecerunt michi
polluerunt sanctuarium meum
in die illa et sabbata mea profana
verunt. Cumque immolarent filios
suos idolis suis. et ingrederentur sanc
tuarium meum in die illa ut pollu
erent illud: etiam hec fecerunt in
medio domus mee. Miserunt ad
viros venientes de longe: ad quos
nuncios miserant. Itaque ecce ve
nerunt quibus te lavisti: et circum
linisti tibi oculos tuos. et ornata es
mundo muliebri. Sedisti in lecto pul
cherrimo: et mensa ornata est an
te te. Thymiama meum et ungu
entum meum posuisti super eam
et vox multitudinis exultantis
erat in ea. Et in viris qui de mul
titudine hominum adducebantur
et veniebant de deserto. posuerunt
armillas in manibus eorum et co
ronas speciosas in capitibus eorum
et dixi ei que attrita est in adulteriis
Nunc fornicabitur in fornicatione

sua. etiam hec. Et ingressi sunt ad eam
quasi ad mulierem meretricem sic
ingrediebantur ad oollam et ad oo
libam mulieres nefarias. Viri ergo iusti
sunt hi iudicabunt eas iudicio adul
terarum et iudicio effundentium
sanguinem: quia adultere sunt et san
guis in manibus earum. Hec dicit do
minus deus adduc ad eas multitudinem
et trade eas in tumultum et in rapi
nam et lapidentur lapidibus populorum
et confodiantur gladiis eorum. filios
et filias earum interficient: et domos
earum igne succendent. Et auferam
scelus de terra: et discent omnes mu
lieres ne faciant secundum scelus
earum. Et dabunt scelus vestrum super
vos et peccata idolorum vestrorum
portabitis et scietis quia ego dominus
deus. xxiiij.

XXIIII

Et factum est verbum domini ad
me in anno nono in mense decimo
decima mensis dicens. Fili hominis — die
scribe tibi nomen diei huius in qua
confirmatus est rex babylonis ad
versum ierusalem hodie: et dices per pro
verbium ad domum irritatricem
parabolam et loqueris ad eos. Hec
dicit dominus deus. Pone ollam pone
pone inquam: et mitte in eam aquam — pinguissima pecora assume. Et
Congere frusta eius in ea: omnem
partem bonam: femur et armum
electa et ossibus plena: ~~pinguissima pecora assume~~. Compone quoque stru
es ossium sub ea: et efferbuit coctio
eius: et discocta sunt ossa illius in me — al' dissoluta
dio eius. Propterea hec dicit dominus
deus ve civitati sanguinum olle
cuius rubigo in ea est: et rubigo eius
non exivit de ea per partes et partes suas
eice eam: non cecidit super eam sors. — al' cecidit al' vos
sanguis enim eius in medio eius est
super limpidissimam petram effudit
illum. Non effudit illum super terram
ut possit operiri pulvere: ut inducerem — sup.
indignationem meam et vindicta
ulciscerer dedi sanguinem eius super
petram limpidissimam: ne operiretur.
Propterea hec dicit dominus deus
ve civitati sanguinum: cuius ego
grandem faciam pyram. Congere
ossa que igne succendam. Consumen
tur carnes et coquetur universa
compositio: et ossa tabescent. Pone quoque

que eam super prunas vacuam ut in
calescat et liquefiat es eius. et confle
tur in medio eius inquinamentum
eius: et consumatur rubigo eius. Mul
to labore sudatum est et non exivit de
ea nimia rubigo eius neque per ignem.
Immunditia tua execrabilis quia
mundare te volui: et non es mundata
a sordibus tuis sed nec mundaberis pri
us: donec quiescere faciam indigna
tionem meam in te. Ego dominus
al' veniet — locutus sum. Veni[illegible] et faciam: non
transeam neque parcam neque placa
bor. Iuxta vias tuas et iuxta adinven
tiones tuas iudicabo te: dicit dominus
deus. Et factum est verbum domini ad
me dicens. fili hominis. ecce ego tollo
a te desiderabile oculorum tuorum in
plaga: et non planges neque plorabis
neque fluent lacrime tue. Ingemisce
tacens: mortuorum luctum non fa
cies. Corona tua circumligata sit tibi
et calciamenta tua erunt in pedibus
tuis. Nec amictu ora velabis: neque
cibos lugentium comedes. Locutus
sum ergo ad populum mane: et mor
tua est uxor mea vespere. Fecique ma
ne sicut preceperat michi: et dixit ad
me populus. Quare non indicas
nobis quid ista significent que tu
facis. Et dixi ad eos. Sermo domini
factus est ad me dicens loquere do
mui israel. Hec dicit dominus deus
al' imperii — Ecce ego polluam sanctuarium meum
superbiam imperii vestri et desiderabile
oculorum vestrorum et super quo pa
vet anima vestra. et filii vestri et filie [illegible]
reliquistis gladio cadent et facietis si
cut feci: ora amictu non velabitis: ne
que cibos lugentium comedetis. Coronas
habebitis in capitibus vestris et calciamen
ta in pedibus. Non plangetis neque fle
bitis sed tabescetis in iniquitatibus
vestris: et unusquisque gemet ad fratrem su
um. Eritque hiezechiel vobis in porten
tum iuxta omnia que fecit facietis
cum venerit istud: et scietis quia ego
dominus deus. Et tu fili hominis:
ecce in die qua tollam ab eis fortitu
dinem eorum et gaudium dignita
tis et desiderium oculorum eorum. su
per quo requiescunt anime eorum: fi
lios et filias eorum in die illa cum
venerit fugiens ad te ut annunciet
tibi: in die inquam illa aperietur os tuum
cum eo qui fugerit et loqueris et non
silebis ultra. eris que eis in portentum
et scietis quia ego dominus. xxv
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis. pone
faciem tuam contra filios ammon
et prophetabis de eis. et dices filiis am
mon. Audite verbum domini dei. hec
dicit dominus deus. Pro eo quod dixi
sti. euge. euge. super sanctuarium
meum quia pollutum est et super ter
ram israel quoniam desolata est et
super domum iuda quoniam ducti sunt
in captivitatem: idcirco ego tradam
te filiis orientalibus in hereditatem et
collocabunt caulas suas in te: et po
nent in te tentoria sua. ipĩ comedent
fruges tuas: et ipĩ bibent lac tuum.
Daboque rabbath in habitaculum ca
melorum. et filios ammon in cubi
le pecorum: et scietis quia ego dñs.
Quoniam hec dicit dominus deus. pro
eo quod plausisti manu. et percussisti
pede et gavisa es ex toto affectu super
terram israel: idcirco ecce ego exten
dam manum meam super te et tra
dam te in direptionem gentium et
interficiam te de ppl'[illegible] perdam te de
terris et conteram: et scies quia ego
dominus. Hec dicit dominus deus pro
eo quod dixerunt moab et seir. ecce si
cut omnes gentes domus iuda: ideir
co ecce ego aperiam humerum moab
de civitatibus: de civitatibus inquam ei
et de finibus eius inclitas terre bethi
esimoth et beelmeon et cariathaim
filiis orientis cum filiis ammon.
Et dabo eam in hereditatem ut non
sit memoria ultra filiorum ammon
in gentibus. et in moab faciam iudi
cia: et scient quia ego dominus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fe
cit idumea ultionem ut se vindica
ret de filiis iuda: peccavitque delin
quens et vindictam expetivit de eis:
ideirco hec dicit dominus deus. exten
dam manum meam super idumeam
et auferam de ea hominem et iumen
tum. Et faciam eam desertam ab
austro: et qui sunt in dedan gladio
cadent. Et dabo ultionem meam sup
er ydumeam per manum populi mei
israel: et facient in edom iuxta iram

manum in furorem meum: et scient vin-
dictam meam dicit dominus deus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fece-
runt palestini vindictam et ulti se sunt
toto animo interficientes et implentes
inimicitias veteres: propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego extendam
manum meam super palestinos: et in-
terficiam interfectores: et perdam reli-
quias maritime regionis. Faciam-
que in eis ultiones magnas arguens
in furore: et scient quia ego dominus
cum dedero vindictam meam super
eos. ·xxvi·

XXVI Et factum est in undecimo anno
prima mensis: factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis. pro eo quod
dixit tyrus de ierusalem euge confracte
sunt porte populorum: conversa est ad
me implebor deserta est. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego super
te tyre et ascendere faciam ad te gen-
tes multas: sicut ascendit mare fluc-
tuans. Et dissipabunt muros tyri:
et destruent turres eius. Et radam
pulverem eius de ea: et dabo eam
in limpidissimam petram. Siccatio
sagenarum erit in medio maris:
quia ego locutus sum ait dominus
deus et erit in direptionem gentibus.
Filie quoque eius que sunt in agro gla-
dio interficientur: et scient quia ego
dominus. Quia hec dicit dominus
deus. Ecce ego adducam ad tyrum
nabugodonosor regem babylonis
ab aquilone regem regum: cum equis
et curribus et equitibus et cetu populoque
magno. Filias tuas que sunt in agro
gladio interficiet: et circumdabit
te munitionibus et comportabit ag-
gerem in gyro: et levabit contra te
clipeum et vineas et arietes temperabit
in muros tuos: et turres tuas destru-
et in armatura sua. Inundatione
equorum eius operiet te pulvis eorum
a sonitu equitum et rotarum et cur-
ruum movebuntur muri tui dum
ingressus fuerit portas tuas quasi
per introitum urbis dissipate: ungulis
equorum suorum conculcabit omnes
plateas tuas. Populum tuum gla-
dio cedet: et statue tue nobiles in ter-
ram corruent. Vastabunt opes tuas
diripient ne[gociationes] tuas: et des-
truent muros tuos. et domos tuas pre-
claras subvertent et lapides tuos et lig-
na tua et pulverem tuum: in medio
aquarum ponent. Et quiescere faciam
multitudinem canticorum tuorum: et
sonitus cytharum tuarum non audi-
etur amplius. Et dabo te in limpidissimam
petram: siccatio sagenarum eris. Nec
edificaberis ultra: quia ego locutus sum dūs
ait dominus deus. Hec dicit dominus
tyro. Numquid non a sonitu ruine tue
et gemitu interfectorum tuorum cum
occisi fuerint in medio tui commove-
buntur insule. Et descendent de sedibus
suis omnes principes maris et auferent
exuvias suas: et vestimenta sua varia
abicient et induentur stupore. In terra
sedebunt: et attoniti super repentino ca-
su tuo admirabuntur. Et assumentes
super te lamentum: dicent tibi. Quomodo
peristi que habitas in mari urbs in-
clita que fuisti fortis in mari cum habi-
tatoribus tuis: quos formidabant universi.
Nunc stupebunt naves in die pavoris ar tūc
tui. et turbabuntur insule in mari. eo quod
nullus egrediatur ex te. Quia hec dicit
dominus deus cum dedero te urbem deso-
latam sicut civitates que non habitan-
tur et adduxero super te abyssum et o-
perierint te aque multe et detraxero te
cum his qui descendunt in lacum ad po-
pulum sempiternum: et collocavero
te in terra novissima sicut solitudines
veteres cum his qui deducuntur in la-
cum ut non habiteris. Porro cum dedero
gloriam in terra viventium: in nichi-
lum redigam te et non eris et requi-
sita non invenieris ultra in sempiter-
num dicit dominus deus. ·xxvii· XXVII

Et factum est verbum domini ad
me dicens. Tu ergo fili hominis
assume super tyrum lamentum: et di-
ces tyro que habitat in introitu maris
negotiationi populorum ad insulas
multas. Hec dicit dominus deus. O ty-
re tu dixisti perfecti decoris ego sum: et in
corde maris sita. Finitimi tui qui te e-
dificaverunt impleverunt decorem
tuum: abietibus de sanir extruxerunt
te cum omnibus tabulatis maris. Ce-
drum de libano tulerunt ut facerent ti-
bi malum: quercus de basan dolaverunt
in remos tuos. Transtra tua fecerunt
tibi ex ebore indico: et pretoriola de in-

filiis italie. Byssus varia de egipto tex
ta est tibi in velum ut poneretur in
malo: iacinctus et purpura de insu-
lis elisa facta sunt operimentum tuum
habitatores sydonis et aradii: fuerunt
remiges tui. Sapientes tui tyre facti
sunt gubernatores tui: senes biblii et
prudentes eius prebuerunt nautas ad al' hŭerūt
ministerium varie supellectilis tue.
Omnes naves maris et naute earum
fuerunt in populo negociationis tue
Perse et lidii et libies erant in exercitu
tuo viri bellatores tui clipeum et galeam
suspenderunt in te pro ornatu tuo: filii
aradii cum exercitu tuo erant super
muros tuos in circuitu tuo sed et pigmei
qui erant in turribus tuis pharetras su-
as suspenderunt in muris tuis per gyrum
ipsi compleverunt pulcritudinem tu-
am. Kartaginenses negociatores tui
a multitudine cunctarum diviciarum
argento ferro stagno plumboque reple-
verunt nundinas tuas. Grecia thubal
et mosoch ipsi institores tui: mancipia
et vasa erea adduxerunt populo tuo
De domo thogorma: equos et equites et
mulos. adduxerunt ad forum tuum fi-
lii dedan negociatores tui: insule mul-
te negociacio manus tue. Dentes ebur-
neos et hebeninos commutaverunt
in precio tuo. Syrus negociator tuus
propter multitudinem operum tuorum
gemmam purpuram et scutulata. et al' gemmā
byssum et sericum. et chodchod propo- al' coccū
suerunt in mercatu tuo. Juda et terra
israel ipsi institores tui in frumento
primo: balsamum et mel. et oleum et
resinam proposuerunt in nundinis
tuis. Damascenus negociator tuus in
multitudine operum tuorum in multi-
tudine diversarum opum: in vino
pingui in lanis coloris optimi. Dan et
grecia et mozel in nundinis tuis. pro al' mozel
posuerunt ferrum fabrefactum: stacten et
calamus in negociacione tua. Dedan
institores tui in tapetibus ad sedendum
Et arabia et universi principes cedar: ipsi
negociatores manus tue. cum agnis negociatores tui
et arietibus et hedis: venerunt ad te. ven- al' ...
ditores saba et reema. ipsi negociatores
tui cum universis primis aromatibus
et lapide precioso et auro: quod proposu-
erunt in mercatu tuo. Aran et chenne
et eden negociatores tui saba assur

chelmad venditores tui. Ipsi negociato-
res tui multifariam involucris iacinc-
ti et polimitorum gazarumque precio-
sarum: que obvolute et astricte erant
funibus. Cedros quoque habebant in ne-
gociationibus tuis: naves maris
principes tui in negociatione tua. et
repleta es et glorificata nimis in
corde maris. In aquis multis addu-
xerunt te remiges tui. ventus auster
contrivit te in corde maris. Divicie
tue et thesauri tui et multiplex in-
strumentum tuum: naute tui et
gubernatores tui qui tenebant supel-
lectilem tuam: et populo tuo preerant
viri quoque bellatores tui qui erant in
te cum universa multitudine tua que
est in medio tui cadent in corde maris
in die ruine tue. A sonitu clamoris
gubernatorum tuorum conturba-
buntur classes: et descendent de navi-
bus suis omnes qui tenebant remum
Naute et universi gubernatores maris
in terra stabunt et ululabunt su-
per te voce magna et clamabunt ama-
re et superiacient pulverem capiti-
bus suis: et cinere conspergentur et ra-
dent super te calvicium et accingentur
ciliciis: et plorabunt te in amaritu-
dine anime ploratu amarissimo et
assument super te carmen lugubre
et plangent te. Que est ut tyrus que
obmutuit in medio maris: que in
exitu negociationum tuarum de
mari implesti populos multos in
multitudine diviciarum tuarum et
populorum tuorum ditasti reges terre
Nunc contrita es a mari in profun-
dis aquarum: opes tue et omnis mul-
titudo tua que erat in medio tui ce-
ciderunt. universi habitatores insula-
rum obstupuerunt super te: et reges earum
omnes tempestate perculsi mutave-
runt vultus. Negociatores populo-
rum sibilaverunt super te: ad nichilum
deducta es et non eris usque in perpe-
tuum. xxviii.

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis dic
principi tyri. Hec dicit dominus deus.
eo quod elevatum est cor tuum et dixi-
sti deus ego sum et in kathedra dei
sedi in corde maris cum sis homo et
non deus. et dedisti cor tuum quasi

ne tu ecce sapientior tu es daniele. Om
ne secretum non est absconditum a te.
In sapientia et prudentia tua fecisti ti
bi fortitudinem: et adquisisti aurum
et argentum in thesauris tuis. In
multitudine sapientie tue et in nego
tiatione tua multiplicasti tibi fortitu
dinem: et elevatum est cor tuum in
fortitudine tuo. Propterea hec dicit dominus
deus eo quod elevatum est cor tuum quasi
cor dei: ideo ecce ego adducam super te
alienos robustissimos gentium. et
nudabunt gladios suos super pulcri
tudinem sapientie tue et polluent de
corem tuum. Interficient et detrahent
te: et morieris in interitu occisorum in
corde maris. Numquid dicens loqueris
deus ego sum coram interficientibus te
cum sis homo et non deus. in manu
occidentium te. Morte incircumcisorum
morieris in manu alienorum: quia
ego locutus sum ait dominus deus. Et
factus est sermo domini ad me dicens.
fili hominis. leva planctum super
regem tyri et dices ei. Hec dicit dominus
deus. Tu signaculum similitudinis
plenus sapientia et perfectus decore: in
deliciis paradisi dei fuisti. Omnis la
pis preciosus operimentum tuum:
sardius topazius. et iaspis. chrisolit
us et onix et berillus. saphirus. et car
bunculus et smaragdus. Aurum opus
decoris tui: et foramina tua in die qua
conditus es preparata sunt. Tu cherub
extentus et protegens: et posui te in
monte sancto dei. In medio lapidum
ignitorum ambulasti perfectus in
viis tuis a die conditionis tue: donec
inventa est iniquitas in te. In multitu
dine negotiationis tue repleta sunt
interiora tua iniquitate et peccasti
et eieci te de monte dei. et perdidi te o
cherub protegens de medio lapidum
ignitorum. Et elevatum est cor tuum
in decore tuo perdidisti sapientiam tuam
in decore tuo. In terram proieci te:
ante faciem regum dedi te ut cerne
rent te. In multitudine iniquitatum
tuarum: et iniquitate negotiationis
tue polluisti sanctificationem tuam
Producam ergo ignem de medio
tui qui comedat te: et dabo te in cine
rem super terram in conspectu omnium
videntium te. Omnes qui viderint

te in gentibus obstupescent super te: nihi
li factus es et non eris in perpetuum
Et factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis pone faciem tuam cont
ra sidonem. et prophetabis de ea et dices. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego ad te sydon
et glorificabor in medio tui. et scient.
quia ego dominus cum fecero in ea
iudicia et sanctificatus fuero in ea
et inmittam ei pestilentiam et sangui
nem in plateis eius: et corruent in
terfecti in medio eius gladio per circui
tum: et scient quia ego dominus et non
erit ultra domui israel offendiculum
amaritudinis et spina dolorem in
ferens undique per circuitum eorum qui
adversantur eis. et scient quia ego do
minus deus. Hec dicit dominus deus
Quando congregavero domum israel
de populis in quibus dispersi sunt et sancti
ficabor in eis coram gentibus: et habi
tabunt in terra sua quam dedi ser
vo meo iacob et habitabunt in ea
securi: et edificabunt domos planta
buntque vineas et habitabunt confi
denter cum fecero iudicia in omnibus
qui adversantur eis per circuitum: et
scient quia ego dominus deus eorum. xxix. XXIX
In anno decimo in duodecimo mense
in una die mensis factum est verbum
domini ad me dicens. fili hominis
pone faciem tuam contra pharao
nem regem egypti et prophetabis
de eo: et de egypto universa loqueris
et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce
ego ad te pharao rex egypti draco
magne qui cubas in medio fluminum
tuorum. squamis tuis Et extraham
te de medio fluminum tuorum. et u
niversi pisces tui squamis tuis ad
herebunt et proiciam te in desertum
et omnes pisces fluminis tui super
faciem terre cades: non colligeris ne
que congregaberis. Bestiis terre et vo
latilibus celi dedi te ad devorandum
et scient omnes habitatores egypti
quia ego dominus pro eo quod fuisti
baculus harundineus domui israel
quando apprehenderunt te manu
sua et confractus es et lacerasti om
nem humerum eorum et dissolvisti
omnes renes eorum: et in innitentibus
eis super te comminutus es. Prop
terea hec dicit dominus deus ecce ego

Et dicas meus
est fluvius
Et ego feci
memetip
sum Et ponam
frenum in ma
xillis tuis
et agglutina
bo pisces fluminum
tuorum.

ad ducam super te gladium et interficiam
de te hominem et iumentum et erit
terra egypti in desertum et in solitudi
nem: et scient quia ego dominus eo
quod dixeris fluvius meus est et ego
feci eum: iccirco ecce ego ad te et ad flu
mina tua. Daboque terram egypti in so
litudines. Gladio dissipatam a turre
siene: usque ad terminos ethiopie. Non
transibit per eam pes hominis: neque pes (pes)
iumenti gradietur in ea et non ha
bitabitur quadraginta annis. Dabo
que terram egypti desertam in medio
terrarum desertarum et civitates
eius in medio urbium subversarum
erunt desolate quadraginta annis.
Et dispergam egyptios in nationes
et ventilabo eos in terras: quia hec
dicit dominus deus post finem qua
draginta annorum congregabo egyp
tum de populis in quibus dispersi fuerant
et reducam captivitatem egypti et
collocabo eos in terra phatures in ter
ram nativitatis sue: et erunt ibi in
regnum humile. Inter regna cetera
erit humillima: et non elevabitur
ultra super nationes. Et imminuam
eos ne imperent gentibus neque erunt
ultra domui israel in confidentia do
centes iniquitatem ut fugiant et
sequantur eos et scient quia ego do
minus deus. Et factum est in vicesi
mo et septimo anno in primo mense u
na mensis factum est verbum domini
ad me dicens fili hominis nabugo
donosor rex babylonis: servire fecit
exercitum suum servitute magna
adversus tyrum. Omne caput decal
vatum et omnis humerus depila
tus est: et merces non est reddita ei
neque exercitui eius de tyro pro servi
tute qua servivit michi adversus eam.
Propterea hec dicit dominus deus
Ecce ego dabo nabugodonosor regem
babylonis in terra egypti et capiet
multitudinem eius et depredabitur
manubias eius et diripiet spolia eius
et erit merces exercitui illius: et operi
pro quo servivit adversus eam. Dedi
ei terram egypti: pro eo quod labora
verit michi ait dominus deus. In
die illo pullulabit cornu domui israel
et tibi dabo apertum os in medio eorum
et scient quia ego dominus. XXX.

Et factum est verbum domini
ad me dicens. Fili hominis:
propheta et dic. Hec dicit dominus de
us. Ululate. Ve. ve. diei. quia iuxta
est dies: et appropinquat dies domini
dies nubis tempus gentium erit. Et
veniet gladius in egyptum. Et erit
pavor in ethiopia cum ceciderint
vulnerati in egypto: et ablata fuerit
multitudo illius et destructa funda
menta eius. Ethiopia et libia et lydi
et omne reliquum vulgus et chub
et filii terre federis: cum eis gladio
cadent. Hec dicit dominus deus. Et
corruent fulcientes egyptum et de
struetur superbia imperii eius a turre
siene gladio cadent in ea ait dominus
exercituum. Et dissipabuntur in me
dio terrarum desolatarum: et urbes
eius in medio civitatum desertarum
erunt et scient quia ego dominus cum
dedero ignem in egypto: et at
triti fuerint omnes auxiliatores eius.
In die illa egredientur nuntii a fa
cie mea in trieribus ad conterendam
ethiopie confidentiam: et erit pavor
in eis in die egypti quia absque du
bio veniet. Hec dicit dominus deus.
Et cessare faciam multitudinem e
gypti in manu nabugodonosor re
gis babylonis. Ipse et populus eius
cum eo fortissimi gentium addu
cur ad disperdendam terram et eva
ginabunt gladios suos super egyptum
et implebunt terram interfectis. Et
faciam alveos fluminum aridos
Et tradam terram in manus pes
simorum et dissipabo terram et ple
nitudinem eius in manus alienorum
Ego dominus locutus sum. Hec dicit
dominus deus et disperdam simulacra
et cessare faciam idola de memphis
et dux de terra egypti non erit amplius
et dabo terrorem in terra egypti. Et di
sperdam terram phatures et dabo ignem
in taphnis et faciam iudicia in alexan
dria. Et effundam indignationem
meam super pelusium robur egypti
et interficiam multitudinem alexan
drie. et dabo ignem in egypto. Quasi
parturiens dolebit pelusium. et alexan
dria erit dissipata: et in memphis an
gustie cotidiane. Iuvenes eliopoleos
et bubasti gladio cadent: et ipse cap

[...]ue ducentur et in tafnis nigrescet di
es: cum contrivero ibi sceptra egypti
et defecerit in ea superbia ~~egypti~~ poten
tie eius. Ipsam nubes operiet: filie autem
eius in captivitatem ducentur et faciam
iudicia in egypto: et scient quia ego dominus.
Et factum est in undecimo anno in primo
mense in septima mensis: factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis
brachium pharaonis regis egypti con
fregi. et ecce non est obvolutum ut resti
tueretur ei sanitas. ut ligaretur pan
nis et fasciaretur linteolis et recepto
robore posset tenere gladium. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
pharaonem regem egypti et commi
nuam brachium eius forte sed confrac
tum. Et deiciam gladium de manu eius
et dispergam egyptum ~~in nationibus~~ in gentibus
et ventilabo eos in terris. Et confortabo
brachia regis babylonis: daboque gladi
um meum in manu eius. et confringam
brachia pharaonis: et gement gemi
tibus interfecti coram facie eius. Et con
fortabo brachia regis babylonis et bra
chia pharaonis concident: et scient quia
ego dominus cum dedero gladium
meum in manu regis babylonis et
extenderit eum super terram egypti et
dispergam egyptum in nationes. et
ventilabo eos in terris: et scient quia
XXXI ego dominus. XXXI.

Et factum est in anno undecimo
in tertio, una mensis: factum
est verbum domini ad me dicens. Fili
hominis: dic pharaoni regi egypti et
populo eius. Cui similis factus es in
magnitudine tua? Ecce assur quasi ce
drus in libano pulcher ramis et fron
dibus nemorosus excelsusque altitudine
et inter condensas frondes elevatum est
cacumen eius. Aque nutrierunt illum
abyssus exaltavit eum. flumina eius
manabant in circuitu radicum eius
et rivos suos emisit ad universa ligna
regionis. propterea elevata est alti
tudo eius super omnia ligna regionis
et multiplicata sunt arbusta eius: et
elevati sunt rami eius pre aquis mul
tis. Cumque extendisset umbram suam in ra
mis eius fecerunt nidos omnia vo
latilia celi: et sub frondibus eius genu
erunt omnes bestie saltuum. Et sub
umbraculo eius habitabat cetus
gentium plurimarum: eratque pulcher
rimus in magnitudine sua et in dila
tatione arbustorum suorum. Erat enim
radix illius iuxta aquas multas. Ce
dri non fuerunt altiores illo in paradi
so dei. abietes non adequaverunt summi
tatem eius: et platani non fuerunt eque
frondibus illius. Omne lignum paradi
si dei non est assimilatum illi et pulcri
tudini eius: quoniam speciosum feci e
um et multis condensisque frondibus. et
emulata sunt eum omnia ligna vo
luptatis: que erant in paradyso dei.
Propterea hec dicit dominus deus. Pro
eo quod sublimatus est in altitudine al' latitudine
et dedit summitatem suam virentem
atque condensam: et elevatum est cor
eius in altitudine sua tradidi eum
in manu fortissimi gentium faciens
faciet ei: iuxta impietatem eius eieci
eum et succident illum alieni et cru
delissimi nationum et proicient eum
super montes: et in cunctis convallibus
corruent rami eius. Et confringentur
arbusta eius in universis rupibus terre:
et recedent de umbraculo eius ~~omnes~~
populi terre et relinquent eum. In rui
na eius habitaverunt omnia volati
lia celi: et in ramis eius fuerunt u
niverse bestie regionis. Quam ob rem non
elevabuntur in altitudine sua omnia
ligna aquarum neque ponent sublimi
tatem suam inter nemorosa atque fron
dosa: nec stabunt in sublimitate sua
omnia que irrigantur aquis: quia
omnes traditi sunt in mortem ad
terram ultimam in medio filiorum
hominum: ad eos qui descendunt in
lacum. Hec dicit dominus deus. In die
qua descendit ad inferos luctum
operui eum abysso et prohibui flumina
eius: et coercui aquas multas. Con
tristatus est super eum libanus: et om
nia ligna agri: concussa sunt. A sonitu
ruine eius commovi gentes. cum
deducerem eum ad infernum: cum his
qui descendebant in lacum. Et consolata
sunt in terra infima omnia ligna vo
luptatis egregia atque preclara in li
bano: universa que irrigabantur aquis.
Nam et ipsi cum eo descendent ad infer
num ad interfectos gladio: et brachi
um uniuscuiusque sedebit sub umbra
culo eius in medio nationum. Cui

assimilatus es o inclite atque sublimis
inter ligna uoluptatis? Ecce deductus
es cum lignis uoluptatis ad terram
ultimam. In medio incircumcisorum
dormies cum his qui interfecti sunt
XXXII gladio. Ipse est pharao et omnis mul
titudo eius dicit dominus deus. XXXII.
ET factum est in duodecimo anno
in mense duodecimo in una
mensis: factum est uerbum domini ad
me dicens. Fili hominis: assume la-
mentum super pharaonem regem e-
gypti: et dices ad eum leoni gentium
assimilatus es. et draconi qui est in
mari et uentilabas cornu in fluminibus
tuis: et conturbabas aquas pedibus tuis
et conculcabas flumina eorum. prop
terea hec dicit dominus deus. Expandam
super te rete meum in multitudine po
pulorum multorum: et extraham te
in sagena mea. Et proiciam te in terram
super faciem agri abiciam te. Et habita
re faciam super te omnia uolatilia ce
li: et saturabo de te bestias uniuerse terre
et dabo carnes tuas super montes: et im
plebo colles tuos sanie tua. et irriga
bo terram fetore sanguinis tui super
montes: et ualles implebuntur ex
te et operiam cum extinctus fueris celum al' celos
et nigrescere faciam stellas eius. Solem
nube tegam: et luna non dabit lumen
suum. Omnia luminaria celi me
rere faciam super te: et dabo tenebras
super terram tuam dicit dominus deus
cum ceciderint uulnerati tui in medio
terre ait dominus deus et irritabo cor
multorum populorum: cum induxero
contritionem tuam in gentibus sup
terras quas nescis. Et stupescere faciam
super te populos multos et reges eorum
horrore nimio formidabunt super te. A.
cum uolare ceperit gladius meus sup
facies eorum. Et obstupescent repente
singuli pro anima sua in die ruine
tue: quia hec dicit dominus deus. Gla
dius regis babylonis ueniet tibi:
in gladiis fortium deiciam multitu- A. al' pro uniuersitas iniquitates quas operatus es
dinem tuam. Inexpugnabiles gentes
omnes hec. Et uastabunt superbiam e
gypti: et dissipabitur multitudo eius
Et perdam omnia iumenta eius que
erant super aquas plurimas: et non
conturbabit eas pes hominis ultra:
neque ungula iumentorum turbabit

eas. Tunc purissimas reddam aquas
eorum: et flumina eorum quasi ole
um adducam ait dominus deus
cum dedero terram egypti desolatam
Deseretur autem terra a plenitudi
ne sua quando percussero omnes ha
bitatores eius: et scient quia ego do
minus. planctus est: et plangent
eum: super egyptum et super multitudi
ne eius plangent eum ait dominus
deus. Et factum est in duodecimo an
no in quinta decima mensis factum
est uerbum domini ad me dicens fi
li hominis: cane carmen lugubre
super multitudinem egypti: et detra
he eam ipsam et filias gentium ro
bustarum ad terram ultimam.
cum his qui descendunt in lacum
Quo pulchrior es: descende et dormi
cum incircumcisis in medio inter
fectorum gladio cadent. Gladius da
tus est: attraxerunt eum et omnes
populos eius. loquentur ei potentissi
mi robustorum de medio inferni
qui cum auxiliatoribus eius descende
runt: et dormierunt incircumcisi
interfecti gladio. Ibi assur et
omnis multitudo eius: in circuitu
illius sepulchra eius. Omnes interfec
ti et qui ceciderunt gladio quorum
data sunt sepulcra in nouissimis la
ci. Et facta est multitudo eius per gy
rum sepulcri eius: uniuersi interfecti ca
dentes gladio: qui dederant quon
dam formidinem in terra uiuentium.
Ibi elam et omnis multitudo
per gyrum sepulcri sui. Omnes hi
interfecti ruentes gladio: qui de
scenderunt incircumcisi ad terram
ultimam qui posuerunt terrorem
suum in terra uiuentium. et porta
uerunt ignominiam suam cum
his qui descendunt in lacum. In medio
interfectorum posuerunt cubile
in uniuersis populis eius in circuitu
eius sepulcrum illius. Omnes hi
incircumcisi interfectique gladio de
derunt enim terrorem suum in terra
uiuentium: et portauerunt igno
miniam suam cum his qui descen
dunt in lacum. In medio interfectorum
positi sunt. Ibi mosoch et thubal et
omnis multitudo eius: in circuitu il
lius sepulcra eius. Omnes hi incir

circumcisi interfectique et cadentes gladio
qui dederunt formidinem suam in
terra viventium. Et non dormient
cum fortibus cadentibusque et incircumcisis
qui descenderunt ad infernum cum
armis suis et posuerunt gladios suos
sub capitibus suis: et fuerunt iniquita-
tes eorum in ossibus eorum quia terror
fortium facti sunt in terra viventium.
Et tu ergo in medio incircumcisorum
contereris: et dormies cum interfectis
gladio. Ibi ydumea et reges eius et
omnes duces eius qui dati sunt cum
exercitu suo cum interfectis gladio et
qui cum incircumcisis dormierunt
et cum his qui descenderunt in lacum.
Ibi principes aquilonis omnes. et
universi venatores qui deducti sunt
cum interfectis gladio paventes et in
sua fortitudine confusi: qui dormierunt
incircumcisi cum interfectis gladio
et portaverunt confusionem suam
cum his qui descendunt in lacum. Vi-
dit eos pharao et consolatus est super
universa multitudine sua que inter-
fecta est gladio, cum his qui descendunt
pharao et omnis exercitus
eius ait dominus deus quia dedit ter-
rorem suum in terra viventium
et dormivit in medio incircumcisorum
cum interfectis gladio pharao
et omnis multitudo eius ait domi-
nus deus. xxxiii.

Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis. loquere ad fi-
lios populi tui: et dices ad eos Terra
cum induxero super eam gladium
et tulerit populus terre virum u-
num de novissimis suis et constitue-
rit eum super se speculatorem. et ille
viderit gladium venientem super
terram et cecinerit bucina et adnun-
tiaverit populo: audiens autem
quisquis ille est sonum bucine non se
observaverit veneritque gladius et
tulerit eum: sanguis ipsius super
caput eius erit. Sonum bucine audivit
et non se observavit: sanguis eius
in ipso erit. ~~Si autem se observaverit~~
~~sanguis eius in ipso erit~~. Si autem
se custodierit: animam suam salva-
bit. Quod si speculator viderit gladi-
um venientem. et non insonuerit
bucina: et populus non se custodierit
se veneritque gladius et tulerit de eis ani-
mam: ille quidem ~~[illegible]~~ in iniqui-
tate sua captus est: sanguinem autem
eius de manu speculatoris requiram. non plus tre sed ego
Et tu fili hominis speculatorem dedi te do-
mui israel. Audiens ergo ex ore meo ser-
monem: adnuntiabis eis ex me. Si me
dicente ad impium impie morte mori-
eris: non fueris locutus ut se custodiat
impius a via sua: ipse impius in ini-
quitate sua: morietur: sanguinem autem
eius de manu tua requiram. Si autem
adnuntiante te ad impium ut a viis suis
convertatur non fuerit conversus a via
sua: ipse in iniquitate sua morietur por-
ro tu animam tuam liberasti. Tu ergo
fili hominis: dic ad domum israel Sic
locuti estis dicentes Iniquitates nostre
et peccata nostra super nos sunt: et in ip-
sis nos tabescimus. Quomodo ergo vi-
vere poterimus? Dic ad eos Vivo ego di-
cit dominus deus. nolo mortem impii
sed ut revertatur impius a via sua et
vivat. Convertimini a viis vestris pessi-
mis et quare moriemini domus israel
Tu itaque fili hominis dic ad filios popu-
li tui. Iustitia iusti non liberabit eum
in quacumque die peccaverit: et impieta-
s impii non nocebit ei in quacumque
die conversus fuerit ab impietate su-
a et iustus non poterit vivere in iusti-
tia sua in quacumque die peccaverit. Eti-
am si dixero iusto quod vita vivat et
confisus in iustitia sua fecerit iniqui-
tatem. omnes iustitie eius oblivioni tra-
dentur: et in iniquitate sua quam operatus
est in ipsa morietur. Si autem dixero
impio morte morieris et egerit peni-
tentiam a peccato suo feceritque iudici-
um et iustitiam et pignus restituerit
ille impius. rapinamque reddiderit in
mandatis vite ambulaverit. nec fe-
cerit quicquam iniustum vita vivet et
non morietur. Omnia peccata eius
que peccavit non imputabuntur ei.
iudicium et iustitiam fecit: vita vivet.
Et dixerunt filii populi tui. Non est equi
ponderis via domini: et ipsorum via
iniusta est. Cum enim recesserit iustus
a iustitia sua feceritque iniquitates: mo-
rietur in eis. Et cum recesserit impius
ab impietate sua feceritque iudicium et
iustitiam vivet in eis et dicitis. Non est
recta via domini. Unumquemque iux-

uias suas iudicabo de uobis domus israel.
Et factum est in duodecimo anno in de
cimo mense in quinta mensis trans
migrationis nostre: uenit ad me qui fu
gerat de ierusalem dicens uastata est ciui
tas manus autem domini facta fuerat
ad me uespere antequam ueniret qui fuge
rat: aperuitque os meum donec ueniret
ad me mane et aperto ore meo non silui
amplius et factum est uerbum domini
ad me dicens. fili hominis: qui habitant
in ruinosis his super humum israel.
loquentes aiunt. Unus erat abraham:
et hereditate possedit terram. Nos autem
multi sumus: nobis data est terra in
possessionem. Iccirco dices ad eos. Hec di
cit dominus deus. Qui in sanguine
comeditis et oculos uestros leuatis ad
immunditias uestras et sanguinem
funditis: numquid terram hereditate
possidebitis? Stetistis in gladiis uestris
uestras fecistis abhominationes, et unusquis
que uxorem proximi sui polluit et ter
ram hereditate possidebitis? Hec dices
ad eos. Sic dicit dominus deus. Uiuo
ego quia qui habitant in ruinosis: gla
dio cadent et qui in agro est: bestiis tra
detur ad deuorandum. Qui autem in
presidiis et in speluncis sunt: peste mo
rientur. Et dabo terram in solitudinem
al' superbia et in desertum: et deficiet superba fortitu
do eius et desolabuntur montes israel
eo quod nullus sit qui per eos transeat
et scient quia ego dominus cum dedero
terram eorum desolatam et desertam
propter uniuersas abhominationes
suas quas operati sunt. Et tu fili homi
nis: filii populi tui qui loquuntur de te iux
ta muros et in ostiis domorum et dicunt
unus ad alterum uir ad proximum
suum loquentes: uenite et audiamus
quis sit sermo egrediens a domino Et
ueniunt ad te quasi si ingrediatur populus meus
et sedent coram te populus ~~meus~~ et au
diunt sermones tuos et non faciunt
eos: quia in canticum oris sui uertunt
illos et auaritiam suam sequitur cor
eorum Et es eis quasi carmen musicum
quod suaui dulcique sono canitur. Et au
dient uerba tua: et non facient ea Et cum
al' prophete uenerit quod predictum est ecce enim ue
al' in medio eorum nit: tunc scient quod prophetes fuerit in
XXXIIII ter eos. xxxiiii.
Et factum est uerbum domini ad
me dicens. fili hominis, propheta de pas
toribus israel: propheta et dices pastoribus
Hec dicit dominus deus. Ve pastoribus
israel: qui pascebant semetipsos. Nonne
greges pascuntur a pastoribus? Lac
comedebatis: et lanis operiebamini et
quod crassum erat occidebatis gregem
autem meum non pascebatis. Quod
infirmum fuit non consolidastis et
quod egrotum non sanastis quod frac
tum est non alligastis: et quod abiec
tum est non reduxistis. Quod perierat
quesistis: sed cum austeritate impera
batis eis et cum potentia. Et disperse
oues mee eo quod non esset pastor et fa
cte sunt in deuorationem omnium bes
tiarum agri et disperse sunt. Errauerunt
greges mei in cunctis montibus et
et in uniuerso colle excelso: et super om
nem faciem terre dispersi sunt greges
mei et non erat qui requireret. non
~~erat inquam qui requireret~~. propter
ea pastores audite uerbum domini.
Uiuo ego dicit dominus deus: quia
pro eo quod facti sunt greges mei
in rapinam et oues mee in deuorati
onem omnium bestiarum agri eo
quod non esset pastor. neque enim quesi
erunt pastores gregem meum sed
pascebant pastores semetipsos, et gre
ges meos non pascebant: propterea
pastores audite uerbum domini. Hec
dicit dominus deus Ecce ego ipse super
pastores requiram gregem meum
de manu eorum et cessare eos faciam
ut ultra non pascant gregem meum
nec pascant ultra pastores semetip
sos et liberabo gregem meum de
ore eorum et non erit ultra eis in es
cam quia hec dicit dominus deus.
Ecce ego ipse requiram oues meas et
uisitabo eas sicut uisitat pastor gre
gem suum in die quando fuerit in
medio ouium suarum dissipatarum
Sic uisitabo oues meas et liberabo
eas de omnibus locis in quibus disper
se fuerant in die nubis et caliginis et
educam eas de populis et congrega
bo eas de terris. Et inducam eas
in terram suam et pascam eas in
montibus israel: in riuis et in cunctis
sedibus terre. In pascuis uberrimis pas
cam eas: et in montibus excelsis israel
erunt pascue eorum. Ibi requiescent

in herbis virentibus: et in pascuis pin
guibus pascentur super montes israel
Ego pascam oves meas: et ego eas
accubare faciam dicit dominus deus.
Quod perierat requiram: et quod ab
iectum erat reducam: et quod fractum
fuerat alligabo: et quod infirmum
fuerat consolidabo et quod pingue et
forte custodiam: et pascam illas in
iudicio. Vos autem greges mei: hec
dicit dominus deus Ecce ego iudico
inter pecus et pecus: arietum et hirco
rum. Nonne vobis satis erat pascua
bona depasci: Insuper et reliquias
pascuarum vestrarum conculcastis pedibus
vestris Et cum purissimam biberetis
aquam: reliquam pedibus vestris tur
babatis. Et oves mee his que concul
cata pedibus vestris fuerant pascebantur
et que pedes vestri turbaverant hec bi
bebant Propterea hec dicit dominus
deus ad vos Ecce ego ipse iudico inter
pecus pingue et macilentum pro
eo quod lateribus et humeris impin
gebatis: et cornibus vestris ventilabatis
omnia infirma pecora donec disper
gerentur foras: salvabo gregem
meum et non erit ultra in rapinam
Et iudicabo inter pecus et pecus Et
suscitabo super ea pastorem unum qui
pascat ea servum meum david: ipse
pascet ea Et ipse erit eis in pastorem.
Ego autem dominus ero eis in
deum et servus meus david prin
ceps in medio eorum Ego dominus
locutus sum Et faciam cum eis pac
tum pacis: et cessare faciam bestias
pessimas de terra: et qui habitant in
deserto securi dormient in saltibus Et
ponam eos in circuitu collis mei be
nedictionem: et educam imbrem in
tempore suo pluvie benedictionis
erunt: et dabit lignum agri fructum
suum et terra dabit germen suum
Et erunt in terra sua absque timore
et scient quia ego dominus cum
contrivero catenas iugi eorum: et
eruero eos de manu imperantium si
bi. Et non erunt ultra in rapinam
gentibus neque bestie terre devorabunt
eos sed habitabunt confidenter absque
ullo terrore et suscitabo eis germen
iustum nominatum et non erunt ul
tra imminuti fame in terra neque

portabunt amplius obprobria gencium
et scient quia ego dominus deus eorum
cum eis: et ipsi populus meus domus
israel ait dominus deus: vos autem
greges mei greges pascue mee homines
estis et ego dominus deus vester dicit do
minus deus .xxxv.
XXXV Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis pone faciem tu
am adversum montem seir: et propheta
bis de eo et dices illi. Hec dicit dominus — al' ad eum
deus ecce ego ad te mons seir et exten
dam manum meam super te: et dabo
te desolatum atque desertum urbes tuas
demoliar et tu desertus eris. et scies quia
ego dominus: eo quod fueris inimicus
sempiternus. et concluseris filios israel
in manus gladii in tempore afflicti
onis eorum: in tempore iniquitatis eo
rum extreme. Propterea vivo ego di
cit dominus deus quoniam sangui
ni tradam te: et sanguis te persequetur
et cum sanguinem oderis: sanguis per
sequetur te. et dabo montem seir deso
latum et desertum: et auferam de eo
euntem et redeuntem et implebo mon
tes occisorum suorum In collibus tuis et
in vallibus tuis atque in torrentibus in
terfecti gladio cadent. In solitudines
sempiternas tradam te et civitates tue
non habitabuntur: et scies quoniam
ego dominus Eo quod dixeris due gen
tes et due terre mee erunt et heredi
tate possidebo eas: cum esset dominus
ibi: propterea vivo ego dicit dominus
deus: quia faciam iuxta iram tuam
et secundum zelum tuum quem fe
cisti odio habens eos. Et notus effici
ar per eos cum te iudicavero. et scies quia
ego dominus. Audivi universa oppro
bria tua que locutus es de montibus
israel dicens: deserti nobis dati sunt
ad devorandum Et insurrexistis su
per me ore vestro et derogastis adversum
me: verba vestra ego audivi. Hec dicit
dominus deus. letante universa terra
in solitudinem te redigam Sicut
gavisus es super hereditatem domus israel
eo quod fuerit dissipata sic faciam tibi
Dissipatus eris mons seir: et idumea
omnis: et scies quia ego dominus .xxxvi. — al' sciet
XXXVI Tu autem fili hominis propheta
super montes israel et dices.
Montes israel. audite verbum domini

Hec dicit dominus deus eo quod dixe
rit inimicus de vobis euge altitudines
sempiterne in hereditatem date sunt
nobis: propterea vaticinare et dic
Hec dicit dominus deus Pro eo quod
desolati estis et conculcati per circuitum
et facti in hereditatem reliquis gen
tibus et ascendistis super labium lin
gue et obprobrium populi: propterea
montes israel audite verbum domini
dei Hec dicit dominus deus montibus
et collibus torrentibus vallibus que et desertis
parietinis: et urbibus derelictis que depo
pulate sunt et sub sannatione a reliquis
gentibus per circuitum. Propterea hec
dicit dominus deus Quoniam in ig
ne zeli mei locutus sum de reliquis
gentibus et de idumea universa que de
derunt terram meam sibi in heredi
tatem cum gaudio et toto corde et ex
animo et eiecerunt eam ut vastarent.
Iccirco vaticinare super humum israel
et dices montibus et collibus iugis et
vallibus Hec dicit dominus deus. Ecce
ego in zelo meo et in furore meo lo
cutus sum: eo quod confusionem
gentium sustinueritis. Iccirco hec
dicit dominus deus Ego levavi ma
num meam ut gentes que in circui
tu vestro sunt ipse confusionem suam
portent: vos autem montes israel
ramos vestros germinetis. et fructum
vestrum afferatis populo meo israel Pro
pe enim est ut veniat: quia ecce ego
ad vos. et convertar ad vos. Et ara
bimini: et accipietis sementem Et
multiplicabo in vobis homines
omnem que domum israel: et habita
buntur civitates et ruinosa instau
rabuntur: et replebo vos hominibus
et iumentis: et multiplicabuntur et
crescent. Et habitare vos faciam sicut
a principio: bonis que donabo maioribus
quam habuistis ab initio. Et scietis
quia ego dominus Et adducam super
vos homines populum meum israel
et hereditate possidebunt te. et eris eis
in hereditatem et non addes ultra ut
absque eis sis. Hec dicit dominus deus Pro
eo quod dicunt de vobis devoratrix
hominum es et suffocans gentem
tuam. propterea homines non come
des amplius et gentem tuam non
necabis ultra ait dominus deus Ne

auditam faciam in te amplius con
fusionem gentium et obprobrium
populorum nequaquam portabis
et gentem tuam non amittes am
plius ait dominus deus
Et factum est verbum domini
ad me dicens. fili hominis:
domus israel habitaverunt in hu
mo sua: et polluerunt eam in viis
suis et in studiis suis Iuxta immun
diciam menstruate: facta est via eorum
coram me et effudi indignationem
meam super eos pro sanguine quem
effuderunt super terram: et in ydo
lis polluerunt eam. Et dispersi eos
in gentes et ventilati sunt in terras
iuxta vias eorum. et adinventio
nes iudicavi eos Et ingressi sunt
ad gentes ad quas introierunt et
polluerunt nomen sanctum meum.
cum diceretur de eis populus domini
iste est: et de terra eius egressi sunt
Et peperci nomini meo sancto: quod
polluerat domus israel in gentibus
ad quas ingressi sunt Iccirco dices
domui israel. Hec dicit dominus deus
Non propter vos ego faciam domus
israel: sed propter nomen sanctum
meum quod polluistis in gentibus
ad quas intrastis et sanctificabo no
men meum magnum quod pollutum
est inter gentes. quod polluistis in me
dio earum. ut sciant gentes quia ego
dominus ait dominus exercituum. cum
sanctificatus fuero in vobis coram
eis. Tollam quippe vos de gentibus
et congregabo de universis terris et
adducam vos in terram vestram Et
effundam super vos aquam mun
dam et mundabimini ab omnibus in
quinamentis vestris: et ab universis ydo
lis vestris mundabo vos. Et dabo vobis
cor novum et spiritum novum po
nam in medio vestri. Et auferam
lapideum de carne vestra: et dabo vobis
cor carneum: et spiritum meum
ponam in medio vestri. Et faciam ut in
preceptis meis ambuletis: et iudicia
mea custodiatis et operemini Et ha
bitabitis in terra quam dedi patribus
vestris et eritis michi in populum: et
ego ero vobis in deum Et salvabo
vos ex universis inquinamentis
vestris: et vocabo frumentum et mul

plicabo illud et non imponam vob[is]
famem. et multiplicabo fructum lig
ni et germina agri: ut non portetis
ultra obprobrium famis in gentibus.
Et recordabimini viarum vestrarum
pessimarum studiorumque non
bonorum: et displicebunt vobis ini
quitates vestre et scelera vestra. Non propter
vos ego faciam ait dominus deus
notum sit vobis. Confundimini et
erubescite super viis vestris domus
israel. Hec dicit dominus deus. In
die qua mundavero vos ex omnibus
iniquitatibus vestris et habitare fecero
urbes et instauravero ruinosa
et terra deserta fuerit exculta que
quondam erat desolata in oculis omnis
viatoris: dicent. Terra illa inculta
facta est ut ortus voluptatis. Et civi
tates deserte et destitute atque suffosse
munite sederunt. Et scient gentes que
cumque derelicte fuerint in circuitu
vestro quia ego dominus edificavi dis
sipata plantavique inculta: ego do
minus locutus sum et fecerim. Hec
dicit dominus deus. Adhuc in hoc in
venient me domus israel: ut faciam
eis. Multiplicabo eos sicut gregem
hominum: ut gregem sanctum:
ut gregem ierusalem in sollempnitatibus
eius. Sic erunt civitates deserte ple
ne gregibus hominum: et scient
quia ego dominus. ·xxxvii·

Facta est super me manus do
mini et eduxit me in spiritu do
mini et dimisit me in medio campi
qui erat plenus ossibus: et circumduxit
me per ea in gyro. Erant autem multa
valde super faciem campi siccaque
vehementer. Et dixit ad me fili ho
minis: putas ne vivent ossa ista?
Et dixi: Domine deus tu nosti. Et dixit
ad me vaticinare de ossibus istis: et di
ces eis. Ossa arida audite verbum
domini. Hec dicit dominus deus ossibus
his. Ecce ego intromittam in vos
spiritum et vivetis: et dabo super vos ner
vos et succrescere faciam super vos car
nes et superextendam in vobis cutem
et dabo vobis spiritum et vivetis et
scietis quia ego dominus. Et prophetavi
sicut preceperat michi dominus. Factus
est autem sonitus prophetante me
et ecce commotio et accesserunt ossa
ad ossa: unumquodque ad juncturam su
am. Et vidi: et ecce super ea nervi et car
nes ascenderunt: et extenta est in eis cu
tis desuper et spiritum non habebant. Et
dixit ad me vaticinare ad spiritum. Hec di — vaticinare fili hominis
cit dominus deus. A quatuor ventis ve
ni spiritus: et insuffla super interfectos
istos et reviviscant. Et prophetavi sicut prece
perat michi et ingressus est in ea spiritus et
revixerunt. Steteruntque super pedes su
os: exercitus grandis nimis valde. Et
dixit ad me fili hominis. Ossa hec uni
versa: domus israel est. Ipsi dicunt aru
erunt ossa nostra. et periit spes nostra et ab
scisi sumus. Propterea vaticinare et
dices ad eos. Hec dicit dominus deus
Ecce ego aperiam tumulos vestros et e
ducam de sepulchris vestris populus — vos
meus. Et inducam vos in terram — vestram
israel. et scietis quia ego dominus deus
cum aperuero sepulcra vestra. et edux
ero vos de tumulis vestris populus me
us: et dedero spiritum meum in vobis
et vixeritis. Et requiescere vos faciam
super humum vestram et scietis quia
ego dominus locutus sum et feci ait
dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Et tu fili hominis: su
me tibi lignum unum et scribe super
illud iude et filiorum israel: sociis
eius. Et tolle lignum alterum et scri
be super illud iude et ioseph: lignum
effraim et cuncte domus israel socior
umque eius. Et adiunge illa unum ad al
terum tibi in lignum unum: et erunt
in unionem in manu tua. Cum autem
dixerint ad te filii populi tui loquen
tes nonne indicas nobis quid in
his tibi velis: loqueris ad eos. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego assumam
lignum ioseph quod est in manu ef
fraim et tribus israel que iuncte sunt
ei. et dabo illas pariter cum ligno iude
et faciam eas in lignum unum: et
erunt unum in manu eius. Erunt
autem ligna super que scripseris in
manu tua in oculis in oculis eo
rum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus deus
Ecce ego assumam filios israel de
medio nationum ad quas abierunt
et congregabo eos undique et adducam
eos ad humum suam. Et faciam eos — iii
gentem unam in terra in montibus
israel: et rex unus erit omnibus im

peravit. Et non erunt ultra due gentes
nec dividentur amplius in duo regna
neque polluentur ultra in idolis suis et
in abhominationibus et in cunctis in
iquitatibus suis. Et salvos eos faciam de
universis sedibus suis in quibus peccaverunt
et mundabo eos: et erunt michi populus
et ego ero eis deus: et servus meus da
vid rex super eos et pastor unus erit
omnium eorum in iudiciis meis am
bulabunt et mandata mea custodient
et facient ea. Et habitabunt super terram
quam dedi servo meo iacob in qua
habitaverunt patres vestri: et habita
bunt super eam ipsi et filii eorum et
filii filiorum eorum usque in sempiternum
et david servus meus princeps eorum
in perpetuum et percutiam illis fedus
pacis: pactum sempiternum erit eis.
Et fundabo eos et multiplicabo: et da
bo sanctificationem meam in medio
eorum in perpetuum. Et erit taberna
culum meum in eis. et ero eis deus
et ipsi erunt michi populus. Et scient
gentes quia ego dominus sanctifica
tor israel cum fuerit sanctificatio me
a in medio eorum in perpetuum. xxxviii

XXXVIII
Et factus est sermo domini ad
me dicens fili hominis: pone
faciem tuam contra gog et terram ma
gog principem capitis mosoch et thu
bal: et vaticinare de eo et dices ad eum
Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
te gog principem capitis mosoch et
thubal: et circumagam te: et ponam
frenum in maxillis tuis et educam
te et omnem exercitum tuum equos
et equites vestitos loricis universos:
multitudinem magnam hastam et
clypeum arripientium et gladium perse
ethiopes et libies cum eis: omnes
scutati et galeati Gomer et universa ag
mina eius domus thogorma latera
aquilonis: et totum robur eius populi
que multi tecum. Prepara et instrue te
et omnem multitudinem tuam que
coacervata est ad te: et esto eis in pre
ceptum. post dies multos visitaberis
in novissimo annorum venies ad
terram que reversa est a gladio con
gregata est de populis multis ad mon
tes israel qui fuerunt deserti iugiter
hec de populis educta est. et habitave
runt in ea confidenter universi. Ascen

magog
Et vaticinare de eo et dices ad eum hec dicit dominus deus
Ecce ego ad te Gog principem capitis mosoch
et thubal

dens autem quasi tempestas venies et
quasi nubes ut operias terram: tu et o
mnia agmina tua. et populi multi tecum.
Hec dicit dominus deus. In die illa as
cendent sermones super cor tuum: et
cogitabis cogitationem pessimam et di
ces. Ascendam ad terram absque mu
ro veniam ad quiescentes habitantesque
secure: omnes hi habitant sine muro
vectes. et porte non sunt eis. ut diripias
spolia. et invadas predam: ut inferas
manum tuam super eos qui deserti f
uerant et postea restituti: et super popu
lum qui est congregatus ex gentibus
qui possidere cepit et esse habitator um
bilici terre. Saba et dedan et negociato
res tharsis: et omnes leones eius di
cent tibi Numquid ad sumenda spolia
tu venis? Ecce ad diripiendam predam
congregasti multitudinem tuam ut
tollas argentum et aurum. et aufe
res supellectilem atque substantiam
et diripias manubias infinitas.
Propterea vaticinare fili hominis: et di
ces ad gog. Hec dicit dominus deus.
Numquid non in die illa cum habi
taverit populus meus israel confi
denter scies et venies de loco tuo a
lateribus aquilonis tu et populi mul
ti tecum. Ascensores equorum univer
si cetus magnus: et exercitus vehemens
et ascendes super populum meum
israel quasi nubes ut operias terram.
In novissimis diebus eris: et adducam
te super terram meam: ut sciant
gentes me cum sanctificatus fuero
in te in oculis eorum. O gog. Hec dicit
dominus deus. Tu ergo ille es de quo
locutus sum in diebus antiquis in
manu servorum meorum prophetarum
israel. qui prophetaverunt in diebus
illorum tempore ut adducerem te super
eos. Et erit in die illa in die adventus
gog super terram israel ait dominus
deus: ascendet indignatio mea in fu
rore meo et in zelo meo: in igne i
re mee locutus sum. quia in die illa
erit commotio magna super terram
israel et commovebuntur a facie
mea pisces maris et volucres celi et
bestie agri: et omne reptile quod
movetur super humum: et cuncti
homines qui sunt super faciem ter
re. Et subvertentur montes et cadent se

pes: et omnis murus in terram corru
et: et conuocabo aduersus eum in cunc
tis montibus meis gladium ait dominus
deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur et iudicabo eum peste
et sanguine et imbre uehementi et la
pidibus inmensis. Ignem et sulphur
pluam super eum et super exercitum
eius et super populos multos qui sunt
cum eo et magnificabor et sanctificabor
et notus ero in oculis gentium multa
rum: et scient quia ego dominus. XXXIX.
Tu autem fili hominis. uati
cinare aduersum gog et dices.
Hec dicit dominus deus Ecce ego super te
gog principem capitis mosoch et thu
bal: et circumagam te et reducam te
et ascendere te faciam de lateribus aquilonis:
et adducam te super montes
israel. Et percuciam arcum tuum in
manu sinistra tua et sagittas tuas
de manu dextera tua deiciam. Super
montes israel cades tu et omnia ag
mina tua et populi qui sunt tecum
feris et auibus et omni uolatili et bes
tiis terre dedi te ad deuorandum super
faciem agri cades: quia ego locutus sum
ait dominus deus Et emittam ignem
in magog: et in his qui habitant in
insulis confidenter: et scient quia e
go dominus. Et nomen sanctum me
um notum faciam in medio populi
mei israel: et non polluam nomen
sanctum meum amplius et scient
gentes quia ego dominus sanctus
israel Ecce uenit et factum est: ait
dominus deus. Hec est dies de qua lo
cutus sum. Et egredientur habitatores
de ciuitatibus israel. et succendent et com
burent arma. clipeum et hastas: ar
cum et sagittas et baculos manuum
et contos et succendent ea igni septem
annis et non portabunt ligna de re
gionibus neque succident de saltibus:
quoniam arma succendent igni Et
depredabuntur eos quibus prede fuerant
et diripient uastatores suos ait dominus
deus Et erit in die illa dabo gog locum
nominatum sepulcrum in israel
uallem uiatorum ad orientem ma
ris que obstupescere faciat pretereun
tes Et sepelient ibi gog et omnem mul
titudinem eius et uocabitur uallis
multitudinis gog: et sepelient eos
domus israel ut mundent terram sep
tem mensibus. Sepeliet autem eum omnis
populus terre et erit eis nominata di
es in qua glorificatus sum: ait dominus
deus et uiros iugiter constituent lus
trantes terram qui sepeliant et requi
rant eos qui remanserant super faci
em terre ut emundent eam post men
ses autem septem querere incipient et
circuibunt peragrantes terram Cum
que uiderint os hominis. statuent iux
ta illud titulum: donec sepeliant il
lud pollinctores in ualle multitudi — Al' pollutores
nis gog Nomen autem ciuitatis a
mona: et mundabunt terram. Tu
ergo fili hominis hec dicit dominus
deus Dic omni uolucri, cunctis que — + uniuersis auibus
bestiis agri Conuenite properate con
currite undique ad uictimam meam
quam ego immolo uobis: uictimam
grandem super montes israel: ut
comedatis carnes et sanguinem biba
tis Carnes fortium comedetis: et san
guinem principum terre bibetis: a
rietum agnorum et hyrcorum taurorum
que altilium et pinguium omnium Et
comedetis adipem in saturitatem: et
bibetis sanguinem in ebrietatem de
uictima quam ego immolabo uobis et sa
turabimini super mensam meam
de equo et de equite forti: et de uniuersis
uiris bellatoribus ait dominus deus
et ponam gloriam meam in gentibus
et uidebunt omnes gentes iudicium
meum quod fecerim et manum meam
quam posuerim super eos: et scient
domus israel quia ego dominus deus
eorum a die illa et deinceps. Et scient
gentes quoniam in iniquitate sua
capta sit domus israel. eo quod dere
liquerint me: et abscondi faciem
meam ab eis + tradidi eos in manus
hostium eos et ceciderunt gladio uni
uersi. Iuxta immunditiam eorum
et scelus feci eis: et abscondi faciem
meam ab illis. Propterea hec dicit
dominus deus. Nunc reducam capti
uitatem iacob et miserebor omnis do
mus israel: et assumam zelum pro
nomine sancto meo et portabunt con
fusionem suam. et omnem preua
ricationem qua preuaricati sunt in
me. cum habitauerint in terra sua
confidenter neminem formidantes.

et reduxero eos de populis et congrega
vero de terris inimicorum suorum:
et sanctificatus fuero in eis in oculis
gentium plurimarum. Et scient
quia ego dominus deus eorum eo quod
transtulerim eos in nationes et con
gregaverim eos super terram suam
et non dereliquerim quemquam ex eis ibi
et non abscondam ultra faciem meam
ab eis: eo quod effuderim spiritum
meum super omnem domum israel
ait dominus deus. ·xl·
XL In vicesimo et quinto anno transmigrationis nostre in exordio anni
decima mensis. quartodecimo anno
postquam percussa est civitas: in ipsa
hac die facta est super me manus do
mini et adduxit me illuc in vi
sionibus dei. Adduxit me in terram israel
et dimisit me super montem excelsum
nimis: super quem erat quasi edifi
cium civitatis vergentis ad austrum.
et introduxit me illuc. Et ecce vir
cuius erat species quasi species eris et
funiculus lineus in manu eius: et
calamus mensure in manu eius. Sta
bat autem in porta. et locutus est ad
me idem vir. Fili hominis. vide oculis
tuis et auribus tuis audi et pone cor
tuum in omnia que ego ostendam
tibi: quia ut ostendantur tibi adduc
tus es huc. Annuntia omnia que
tu vides domui israel. Et ecce murus
forinsecus in circuitu domus undique
et in manu viri calamus mensu
re sex cubitorum et palmo. et mensus
est latitudinem edificii calamo uno:
altitudinem quoque calamo uno. Et
venit ad portam que respiciebat ad
viam orientalem et ascendit per
gradus eius. Et mensus est limen por
te calamo uno latitudinem id est
limen unum calamo uno in latitu
dine. et thalamum calamo uno
in longum et uno calamo in latum.
Et inter thalamos quinque cubitos
et limen porte iuxta vestibulum por
te intrinsecus calamo uno. Et men
sus est vestibulum porte octo cubito
rum et frontem eius duobus cubitis.
Vestibulum autem porte erat intrin
secus. Porro thalami porte ad viam
orientalem tres hinc et tres inde:
mensura una trium: et mensura

una frontium ex utraque parte. Et men
sus est latitudinem liminis porte
decem cubitorum et longitudinem
porte tredecim cubitorum. Et margi
nem ante thalamos cubiti unius
et cubitus unius finis utrimque. Tha
lami autem sex cubitorum erant
hinc et inde. et mensus est portam
a tecto thalami usque ad tectum eius
latitudinem viginti et quinque cubi
torum ostium contra ostium. Et fecit
frontes per sexaginta cubitos: et ad
frontem atrium porte undique per
circuitum. et ante faciem porte que per
tingebat usque ad faciem vestibuli
porte interioris quinquaginta cu
bitos et fenestras obliquas in tha
lamis et in frontibus eorum que e
rant intra portam undique per circui
tum. Similiter autem erant et in
vestibulis fenestre per gyrum intrin
secus et ante frontes pictura pal
marum celata. Et eduxit me ad a
trium exterius: et ecce gazophilacia
et pavimentum stratum lapide in
atrio per circuitum. Triginta gazo
philacia in circuitu pavimenti: et
pavimentum in fronte portarum
secundum longitudinem portarum
erat inferius. Et mensus est lati
tudinem a facie porte inferioris
usque ad frontem atrii interioris
extrinsecus: centum cubitos ad ori
entem et ad aquilonem. Portam
quoque que respiciebat viam aquilo
nis atrii exterioris mensus est tam
in longitudine quam in latitu
dine. et thalamos eius tres hinc
et tres inde: et frontem eius et ve
stibulum eius secundum mensuram
porte prioris quinquaginta cubito
rum longitudinem eius et latitu
dinem viginti quinque cubitorum.
Fenestre autem eius et vestibulum
et sculpture: secundum mensuram
porte que respiciebat ad orientem.
Et septem graduum erat ascensus
eius: et vestibulum ante eam. Et
porta atrii interioris contra por
tam aquilonis et orientalem. Et
mensus est a porta usque ad portam
cubitos centum. Et eduxit me ad
viam australem: et ecce porta que
respiciebat ad austrum. Et men

lus est frontem eius et vestibulum
eius iuxta mensuras superiores: et
fenestras eius et vestibula in circui
tu sicut fenestras ceteras. quinqua
ginta cubitorum longitudinem et
latitudinem viginti quinque cubitorum
Et in gradibus septem ascen
debatur ad eam: et vestibulum an
te fores eius. et celate palme erant
una hinc et altera inde in fronte eius
Et porta atrii interioris in via au
strali. Et mensus est a porta usque ad
portam in via australi cubitos
centum. Et introduxit me in atri
um interius ad portam australem
et mensus est portam iuxta men
suras superiores: thalamum eius
et frontem eius et vestibulum eius
hisdem mensuris. et fenestras eius
et vestibulum eius in circuitu quin
quaginta cubitos longitudinis et
latitudinis viginti quinque cubitos
et vestibulum per gyrum longitudi
nem viginti quinque cubitorum. et
latitudinem. quinque cubitorum et
vestibulum eius ad atrium exterius
et palme eius in fronte. et octo gra
dus erant quibus ascendebatur per
eam. Et introduxit me in atrium
interius per viam orientalem: et
mensus est portam secundum men
suras superiores thalamum eius
et frontem eius et vestibulum eius
sicut supra et fenestras eius et vesti
bula eius in circuitu. longitudine
quinquaginta cubitorum: et lati
tudinem viginti quinque cubitorum
et vestibulum eius id est atrii exte
rioris et palme celate in fronte eius
hinc et inde: et in octo gradibus ascen
sus eius. Et introduxit me ad portam
que respiciebat ad aquilonem: et
mensus est secundum mensuras
superiores. thalamum eius et fron
tem eius: vestibulum eius et fenes
tras eius per circuitum longitudi
nem quinquaginta cubitorum et
latitudinem viginti quinque cubi
torum vestibulum eius respicie
bat ad atrium exterius et celatura
palmarum in fronte illius hinc
et inde et in octo gradibus ascensus
eius. Et per singula gazophilatia
ostium in frontibus portarum: ibi

lavabunt holocaustum. Et in vesti
bulo porte due mense hinc. et due
mense inde: ut immoletur super eas
holocaustum et pro peccato et pro de
licto Et ad latus exterius quod ascen
dit ad ostium porte que pergit ad a
quilonem due mense: et ad latus
alterum ante vestibulum porte due
mense. Quatuor mense hinc: et qua
tuor mense inde. Per latera porte octo
mense erant super quas immolabant
Quatuor autem mense ad holocau
stum de lapidibus quadris extructe.
longitudine cubiti unius et dimidii
et latitudine cubiti unius, super quas
ponent vasa in quibus immolatur
holocaustum et victima et labia earum
palmi unius reflexa intrinsecus per
circuitum Super mensas autem car
nes oblacionis. Et extra portam inte
riorem gazophilacia cantorum in a
trio interiori quod erat in latere por
te respicientis ad aquilonem et facies
eorum contra viam australem una
ex latere porte orientalis que respici
ebat ad viam aquilonis. Et dixit ad
me. Hoc gazophilacium quod respi
at viam meridianam: sacerdotum
erit qui excubant in custodiis templi
Porro gazophilacium quod respicit
ad viam aquilonis: sacerdotum erit
qui excubant ad ministerium altaris
Isti sunt filii sadoch qui accedunt de
filiis levi ad dominum ut ministrent
ei. Et mensus est atrium longitudine
centum cubitorum: et latitudinem
centum cubitorum per quadrum: et
altare ante faciem templi. Et intro
duxit me in vestibulum templi. Et
mensus est vestibulum quinque cubi
tis hinc: et quinque cubitis inde. Et la
titudinem porte trium cubitorum
hinc: et trium cubitorum inde. Lon
gitudinem autem vestibuli viginti
cubitorum: et latitudinem undecim
cubitorum: et octo gradibus ascendeba
tur ad eam. Et columpne erant in
frontibus una hinc: et altera inde. xli.

XLI

Et introduxit me in templum.
et mensus est frontes sex cubi
tos latitudinis hinc et sex cubitos
altitudinis inde latitudinem taber
naculi. Et latitudo porte: decem cubito
rum erat. Et latera porte quinque

(margin: et dimidii et altitudine cubiti unius)

cubitus hinc: et quinque cubitus inde et
mensus est longitudinem eius quadra-
ginta cubitorum et latitudinem viginti
cubitorum. Et ingressus intrinsecus
mensus est in fronte porte duos cubi-
tos et portam decem cubitorum et latitu-
dinem porte septem cubitorum. Et
mensus est longitudinem eius viginti
cubitorum: et latitudinem viginti
cubitorum ante faciem templi. Et dix-
it ad me Hoc est sanctum sanctorum
Et mensus est parietem domus sex cu-
bitorum: et latitudinem lateris qua-
tuor cubitorum undique per circuitum
domus latera autem latus ad latus
bis triginta tria: et erant eminentia
que ingrederentur per parietem domus
in lateribus per circuitum domus: ut con-
tinerent et non attingerent parietem
templi. Et platea erat in rotundum
ascendens sursum per cocleam: et in cena-
culum templi deferebat per gyrum. Idcir-
co latius erat templum in superioribus
et sic de inferioribus ascendebatur ad su-
periora in medium. Et vidi in domo
altitudinem per circuitum fundata la-
tera ad mensuram calami sex cubito-
rum spatio: et latitudinem per parietem
lateris forinsecus quinque cubitorum. Et
erat interior domus in lateribus domus
et inter gazophylacia latitudinem
viginti cubitorum in circuitu domus
undique: et ostium lateris ad orationem.
Ostium unum ad viam aquilonis
et ostium unum ad viam australem
et latitudinem loci ad orationem quin-
que cubitorum in circuitu. Et edificium
quod erat separatum versumque ad
viam respicientem ad mare: latitu-
dinis septuaginta cubitorum. Paries
autem edificii quinque cubitorum lati-
tudinis per circuitum: et longitudo eius
nonaginta cubitorum. Et mensus
est domus longitudinem centum
cubitorum: et quod separatum erat edi-
ficium et parietes eius longitudinis
centum cubitorum. Et quod separatum erat
latitudo autem ante faciem domus et
eius quod erat separatum contra orien-
tem: centum cubitorum. Et mensus
est longitudinem edificii contra faciem
eius quod erat separatum ad dorsum
ethecas ex utraque parte centum cubito-
rum. et templum interius et vestibu-
la atrii limina et fenestras obliquas
et ethecas in circuitu per tres partes con-
tra uniuscuiusque limen stratumque ligno
per gyrum in circuitu. Terra autem us-
que ad fenestras: et fenestre clause sup-
ostia et usque ad domum interiorem
et forinsecus per omnem parietem in
circuitu intrinsecus et forinsecus ad
mensuram. et fabrefacta cherubim et pal-
me: et palma inter cherub et cherub
Duasque facies habebat cherub faciem
hominis iuxta palmam ex hac parte
et faciem leonis iuxta palmam ex a-
lia parte expressam per omnem domum
in circuitu de terra usque ad superiora
terre porte. Cherubim et palme celate
erant in pariete templi: limen qua-
drangulum et facies sanctuarii aspec-
tus contra aspectum. Altaris lignei tri-
um cubitorum altitudo et longitudo
eius duorum cubitorum. Et anguli eius
et longitudo eius et parietes eius lig-
nei. Et locutus est ad me. Hec est men-
sa coram domino. Et duo ostia erant
in templo et in sanctuario et in duobus
ostiis ex utraque parte bina erant osti-
ola que in se invicem plicabantur.
Bina enim ostia erant ex utraque par-
te ostiorum: celata erant in ipsis
ostiis templi cherubim et sculptura
palmarum sicut in parietibus quoque
expressa erat: quamobrem erant
et grossiora ligna in vestibuli fron-
te forinsecus super que fenestre obli-
que: et similitudo palmarum hinc atque
inde in humerulis vestibuli secundum
latera domus latitudinemque parietum.

Et eduxit me in atrium XLII
exterius per viam ducentem
ad aquilonem: et induxit me in gazo-
phylacium quod erat contra separatum
edificium et contra edem vergentem
ad aquilonem In facie longitudinis
centum cubitos ostii aquilonis et la-
titudinis quinquaginta cubitos
contra viginti cubitos atrii inte-
rioris et contra pavimentum stratum
lapide atrii exterioris ubi erat porti-
cus iuncta porticui triplici: et ante gazo-
phylacia deambulatio decem cubito-
rum latitudinis: ad interiora respi-
ciens via. cubiti unius. Et ostia
earum ad aquilonem ubi erant
gazophylacia in superioribus humi-

al' thalami

Hec thecas ex se prius solarium dicitur

Tristega [illegible] loca [illegible]
a tribus quod est terra et tectum et [illegible] hoc
[illegible] vel adiectivum

locia quia subportabant porticus
que ex illis eminebant de inferioribus
et de medijs edificij. Tristega enim
erant et non habebant columpnas
sicut erant columpne atriorum: propterea
eminebant de inferioribus et de medijs
atrij a terra cubitis quinquaginta
et peribolus exterior secundum gazo
philatia que erant in via atrij exte
rioris ante gazophilatia longitudo
eius quinquaginta cubitorum: quia
longitudo erat gazophilatiorum atrij
exterioris quinquaginta cubitorum:
et longitudo ante faciem templi cen
tum cubitorum. Et erat subter gazo
philacia hec introitus ab oriente egre
dientium in ea de atrio exteriori. In
latitudine periboli atrij quod erat contra
viam orientalem in facie edificij sepa
rati. Et erant ante edificium gazophi
lacia: et via ante faciem eorum iuxta
similitudinem gazophilaciorum
que erant in via aquilonis. Secundum
longitudinem eorum sic et latitudo
eorum: et omnis introitus eorum
et similitudines et ostia eorum secundum
ostia gazophilaciorum que erant
in via respicientes ad austrum ostium
in capite vie: que via erat ante
vestibulum separatum per viam ori
entalem ingredientibus. Et dixit ad
me. Gazophilacia aquilonis et gazo
philacia austri que sunt ante edifici
um separatum: hec sunt gazophila
cia sancta in quibus vescuntur sacer
dotes qui appropinquant ad dominum
in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta
sanctorum et oblationes pro peccato
et pro delicto: locus enim sanctus
est. Cum autem ingressi fuerint sa
cerdotes non egredientur de sanctis
in atrium exterius et ibi reponent
vestimenta sua in quibus ministrant
quia sancta sunt: vestienturque vesti
mentis alijs: et sic procedent ad
populum. Cumque complesset men
suras domus interioris: eduxit me
per viam porte que respiciebat ad viam
orientalem: et mensus est eam un
dique per circuitum. Mensus est autem
contra ventum orientalem cala
mo mensure quingentos calamos
in calamo mensure per circuitum et
mensus est contra ventum aqui
lonem quingentos calamos: in cala
mo mensure per gyrum. Et ad ventum
australem mensus est quingentos ca
lamos: in calamo mensure per circui
tum. Et ad ventum occidentalem men
sus est quingentos calamos: in ca
lamo mensure. Per quatuor ventos
mensus est ~~illud~~. Murum eius undique
per circuitum longitudinem quingento
rum cubitorum: et latitudinem quin
gentorum cubitorum dividentem inter
sanctuarium et vulgi locum. · xliii ·

XLIII

Et duxit me ad portam que respi
ciebat ad viam orientalem: et ec
ce gloria dei israel ingrediebatur per
viam orientalem et vox erat ei quasi
vox aquarum multarum: et terra
splendebat a maiestate eius. Et vidi
visionem secundum speciem quam
videram quando venit ut disperderet
civitatem: et species secundum aspectum
quem videram iuxta fluvium cho
bar. Et cecidi super faciem meam: et ma
iestas domini ingressa est templum
per viam porte que respiciebat ad orientem.
Et levavit me spiritus: et introduxit me
in atrium interius: et ecce repleta erat
domus domini gloria. Et audivi lo
quentem ad me de domo: et vir qui sta
bat iuxta me: dixit ad me. Fili hominis
locus solij mei et locus vestigiorum
pedum meorum: ubi habito in medi
o filiorum israel in eternum. Et non pol
luent ultra domus israel nomen sanctum
meum ipsi et reges eorum in fornicati
onibus suis et in ruinis regum suorum
et in excelsis qui fabricati sunt limen
suum iuxta limen meum et postes
suos iuxta postes meos. Et murus
erat inter me et eos. Et polluerunt
nomen sanctum meum in abhomi
nationibus quas fecerunt propter
quod consumpsi eos in ira mea. Nunc
ergo repellant procul fornicationem
suam et ruinas regum suorum a me
et habitabo in medio eorum semper.
Tu autem fili hominis ostende domui
israel templum: et confundantur
ab iniquitatibus suis. Et metiantur
fabricam et erubescant ex omnibus que
fecerunt figuram domus et fabrice
eius: exitus et introitus et omnem
descriptionem eius: et universa precep
ta eius cunctumque ordinem eius et

omnes leges eius ostende eis. Et scribes
in oculis eorum ut custodiant omnes
descriptiones eius et precepta illius: et
faciant ea. Ista est lex domus in summi
tate montis: omnes fines eius in cir
cuitu sanctum sanctorum est. Hec ergo
est lex domus. Iste autem mensure alta
ris in cubito verissimo: qui habebat cu
bitum et palmum. In sinu eius erat
cubitus et cubitus in latitudine: et di
finitio usque ad labium eius et in circuitu
palmus unus. Hec quoque erat fossa al
taris: et de sinu terre usque ad crepidinem
novissimam duo cubiti et latitudo cu
biti unius. Et a crepidine minore usque
ad crepidinem minorem quatuor cu
biti: et latitudo unius cubiti. Ipse autem
arihel quatuor cubitorum: et ab ari
hel usque sursum cornua quatuor. Et
arihel duodecim cubitorum in longi
tudine per duodecim cubitos latitudi
nis. Quadrangulum equis lateribus;
et crepido quatuordecim cubitorum lon
gitudinis per quatuordecim latitudi
nis in quatuor angulis eius. Et co
rona in circuitu eius dimidii cubiti
et sinus eius unius cubiti per circuitum.
Gradus autem eius versi ad orientem.
et dixit ad me fili hominis. Hec dicit
dominus deus. Hi sunt ritus altaris
in quacumque die fuerit fabricatum:
ut offeratur super illud holocaustum
et effundatur sanguis et dabis sacerdo
tibus et levitis qui sunt de semine sa
doch qui acce[dunt] ad me ait dominus
deus: ut offerant michi vitulum de
armento pro peccato. Et assumens
de sanguine eius. pones super quatu
or cornua eius et super quatuor an
gulos crepidinis et super coronam
in circuitu: et mundabis illud et expia
bis. Et tolles vitulum qui oblatus
fuerit pro peccato: et combures illum
in separato loco domus extra sanctua
rium. Et in die secunda offeres hyrcum
caprarum immaculatum pro peccato:
et expiabunt altare sicut expiaverunt
in vitulo. Cumque compleveris expians
illud offeres vitulum de armento im
maculatum et arietem de grege im
maculatum: et offeres eos in conspectu
domini. Et mittent sacerdotes super
eos sal: et offerent eos in holocaustum
domino. Septem diebus facies hyrcum

Crepidinem. i. summitatem
vel extremitatem alta
ris et dicebatur ea[dem] p[ro]p[ri]e
[illegible]

Arihel. i. altare quod
ponitur pro templo quod
pro ierlm

al' expiantes

pro peccato cotidie et vitulum de armen
to: et arietem de pecoribus immaculatos
offerent. Septem diebus expiabunt al
tare et mundabunt illud: et implebunt
manum eius. Expletis autem septem
diebus in die octavo et ultra facient sacer
dotes super altare holocausta vestra et
que pro pace offerunt: et placatus e
ro vobis ait dominus deus. Et convertit
me ad viam porte sanctuarii exterio
ris que respiciebat ad orientem: et
erat clausa. xliiii.

Et dixit dominus ad me. Por
ta hec clausa erit: et non ape
rietur et vir non transibit per eam:
quoniam dominus deus israel in
gressus est per eam: eritque clausa prin
cipi. Princeps ipse sedebit in ea: ut co
medat panem coram domino. Per vi
am vestibuli porte ingredietur: et
per viam eius egredietur. Et adduxit
me per viam porte aquilonis in con
spectu domus: et vidi et ecce implevit
gloria domini domum domini: et ceci
di in faciem meam. Et dixit dominus
ad me. Fili hominis: pone cor tuum
et vide oculis tuis et auribus tuis au
di. omnia que ego loquor ad te de u
niversis cerimoniis domus domini
et de cunctis legibus eius. Et pones cor
tuum in viis templi per omnes exi
tus sanctuarii. et dices ad exaspe
rantem me domum israel. Hec dicit do
minus deus. Sufficiant vobis om
nia scelera vestra domus israel eo quod
inducitis filios alienos incircumcisos
corde et incircumcisos carne ut sint in san
ctuario meo et polluant domum meam
et offertis panes meos adipem et san
guinem et dissolvistis pactum meum
in omnibus sceleribus vestris. et non serva
stis precepta sanctuarii mei: et posu
istis custodes observationum mearum
in sanctuario meo vobis metipsis.
Hec dicit dominus deus. Omnis al
ienigena incircumcisus corde et in
circumcisus carne. non ingredietur
sanctuarium meum: omnis filius
alienus qui est in medio filiorum
israel. Sed et levite qui longe recesse
runt a me in errore filiorum israel
et erraverunt a me post idola sua
portabunt iniquitatem suam:
erunt in sanctuario meo editui et

ianitores portarum domus. et ministri domus. Ipsi mactabunt holocausta et victimas populi: et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent eis. Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum: et facti sunt domui israel in offendiculum iniquitatis. Idcirco levavi manum meam super eos dicit dominus deus: et portaverunt iniquitatem suam et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur mihi: neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum sed portabunt confusionem suam et scelera sua que fecerunt et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius: et in universis que fiunt in eo. Sacerdotes autem et levite filii sadoch qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei cum errarent filii israel a me: ipsi accedent ad me ut ministrent mihi et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem et sanguinem ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi ut custodiant ceremonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris vestibus lineis induentur. Nec ascendet super eos quicquam laneum quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus eorum et feminalia linea erunt in lumbis eorum: et non accingentur in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum exuent se vestimentis suis in quibus ministraverant: et reponent ea in gazophilacio sanctuarii et vestient se vestimentis aliis et non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem suum non radent neque comam nutrient: sed tondentes attondebunt capita sua. Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius: et viduam et repudiatam non accipient uxores: sed virgines de semine domus israel sed et viduam que fuerit vidua a sacerdote accipient. Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum: et inter mundum et immundum ostendent eis. Et cum fuerit controversia: stabunt in iudiciis meis et iudicabunt. Leges meas et precepta mea in omnibus sollempnitatibus meis custodient: et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mortuum hominem non ingredientur ne polluantur. nisi ad patrem et matrem. et filium. et filiam. et fratrem. et sororem que alterum non habuit in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus: septem dies numerabuntur ei. Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario offeret pro peccato suo ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas: ego hereditas eorum. et possessionem non dabitis eis in israel ego enim possessio eorum. Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent et omne votum israel ipsorum erit. Et primitiva omnium primogenitorum et omnia libamenta ex omnibus que offeruntur sacerdotum erunt et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti: ut reponat benedictionem domui sue. Omne morticinum et captum a bestia de avibus et de pecoribus: non comedent sacerdotes. xlv.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sorte: separate primitias domino. Sanctificatum de terra longitudine viginti quinque milia et latitudine decem milia: sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos quadrifariam per circuitum et quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque milium et latitudinem decem milium et in ipso erit templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii qui accedunt ad ministerium domini et erit locus in domo et in sanctuarium sanctitatis. viginti quinque milia longitudinis et decem milia latitudinis. Levite autem qui ministrant domui ipsi possidebunt viginti gazophilacia: et possessionem civitatis dabitis quinque milia latitudinis: et longitu

dinis viginti quinque milia secundum
separationem sanctuarii omni domui
israel. Principi quoque hinc et inde in
separationem sanctuarii et in possessio
nem civitatis contra faciem separatio
nis sanctuarii et contra faciem posses
sionis urbis a latere maris usque ad
mare: et a latere orientis usque ad oriente
longitudinis autem iuxta unam quam
que partem: a termino occidentali us
que ad terminum orientalem. De terra
erit ei possessio in israel et non depopu
labuntur ultra principes populum
meum: sed terram dabunt domui israel
secundum tribus eorum. Hec dicit dominus de
us. Sufficiat vobis principes israel.
Iniquitatem et rapinas intermittite
et iudicium et iustitiam facite. Separa
te confinia vestra a populo meo ait do
minus deus. Statera iusta et ephi iustum
et batus iustus erit vobis. Ephi et ba
tus equalia et unius mensure erunt.
ut capiat decimam partem chori batus
et decimam partem chori ephi. Iuxta
mensuram chori erit equilibratio eo
rum. Siclus autem: viginti obolos
habet. Porro viginti sicli. et viginti quin
que sicli et quindecim sicli: mnam fa
ciunt. Et he sunt primitie quas tolletis.
Sextam partem ephi de choro frumen
ti: et sextam partem ephi: de choro or
dei. Mensura quoque olei. Batus olei:
decima pars chori est. Et decem bati co
rum faciunt: quia decem bati implent
chorum. Et arietem unum de grege
ducentorum: de his que nutriunt israel.
in sacrificium et in holocaustum et
in pacifica ad expiandum pro eis a
it dominus deus. Omnis populus
terre tenebitur primitiis his principi
in israel: et super principem erunt ho
locausta et sacrificium et libamina
In sollempnitatibus et in kalendis et
in sabbatis in universis sollempnitatibus
domus israel: ipse faciet pro peccato sa
crificium et holocaustum et pacifica.
ad expiandum pro domo israel
Hec dicit dominus deus. In pri
mo mense una mensis: su
mes vitulum de armento immacu
latum. et expiabis sanctuarium. Et
tollet sacerdos de sanguine quod erit
pro peccato. et ponet in postibus domus
et in quatuor angulis crepidinis

altaris: et in postibus porte atrii interi
oris. et sic facies in septima mensis pro
unoquoque qui ignoravit et errore de
ceptus est: et expiabis pro domo. In pri
mo mense quarta decima die mensis
erit vobis phase pasche sollempnitas.
Septem diebus azima comedentur. Et
faciet princeps in die illa pro se et pro
universo populo terre vitulum pro
peccato: et in septem dierum sollemp
nitate faciet holocaustum domino
Septem vitulos et septem arietes
immaculatos cotidie septem diebus.
Et pro peccato hircum caprarum co
tidie et sacrificium ephi per vitulum et
ephi per arietem faciet: et olei hin per
singula ephi. Septimo mense quin
ta decima die mensis in sollempni
tate faciet que supra dicta sunt per
septem dies: tam pro peccato quam pro
holocausto et in sacrificio et in oleo.
Hec dicit dominus deus. Por X
ta atrii interioris que respi
cit ad orientem: erit clausa sex diebus in
quibus opus fit. Die autem sabbati a
perietur: sed et in die kalendarum aperie
tur. Et intrabit princeps per viam vestibu
li porte deforis: et stabit in limine por
te. Et facient sacerdotes holocaustum
eius et pacifica eius: et adorabit super
limen porte et egredietur. Porta au
tem non claudetur usque ad vesperam.
Et adorabit populus terre ad ostium
porte illius: in sabbatis et in kalendis
coram domino. Holocaustum autem
hoc offeret princeps domino in die
sabbati. Sex agnos immaculatos et
arietem immaculatum: et sacrifici
um ephi per arietem. De agnis autem
sacrificium quod dederit manus eius
et olei hin per singula ephi. In die autem
kalendarum vitulum de armento
immaculatum et sex agni et arietes
immaculati erunt: et ephi per vitulum
ephi quoque per arietem faciet sacrificium.
De agnis autem sicut invenerit manus
eius. et olei hin per singula ephi. Cum
que ingressurus est princeps: per viam
vestibuli porte ingrediatur: et per ea
dem viam exeat. Et cum intrabit
populus terre in conspectu domini in
sollempnitatibus qui ingreditur per por
tam aquilonis ut adoret. egrediatur
per viam porte meridiane. Porro qui

ingreditur per viam porte meridiane: egre
ditur per viam porte aquilonis. Non re
vertetur per viam porte per quam ingressus
est sed e regione illius egredietur. Prin
ceps autem in medio eorum cum ingre
dientibus ingredietur: et cum egredien
tibus egredietur. Et in nundinis et in
sollempnitatibus erit sacrificium ephi
per vitulum. et ephi per arietem. Agnis
autem erit sacrificium: sicut invenerit
manus eius. Et olei hin per singula ephi.
Cum autem fecerit princeps spontaneum
holocaustum aut pacifica voluntaria
domino: aperietur ei porta que respi
cit ad orientem et faciet holocaustum
suum et pacifica sua sicut fieri solet in
die sabbati: et egredietur claudeturque por
ta postquam exierit. Et agnum eiusdem
anni immaculatum faciet holocaustum
domino cotidie: semper mane fa
ciet illud. Et sacrificium faciet super eum
mane mane sextam partem ephi
et de oleo terciam partem hin ut misceatur
simile. sacrificium domino legitimum
iuge atque perpetuum. Faciet agnum
et sacrificium et oleum mane mane:
holocaustum sempiternum.
Hec dicit dominus deus. Si dederit prin
ceps donum alicui de filiis suis: heredi
tas eius filiorum suorum erit: possi
debunt eam hereditarie. Si autem dederit le
gatum de hereditate sua uni
servorum suorum: erit illius usque
ad annum remissionis: et revertetur
ad principem. Hereditas autem eius
filiis eius erit. Et non accipiet princeps
de hereditate populi per violentiam et
de possessione eorum sed de possessione
sua hereditatem dabit filiis suis: ut
non dispergatur populus meus unus
quisque a possessione sua. Et introduxit
me per ingressum qui erat ex latere por
te in gazophilacia sanctuarii ad sa
cerdotes que respiciebant ad aquilonem
et erat ibi locus vergens ad occidentem.
Et dixit ad me. Iste est locus ubi coquent
sacerdotes pro delicto et pro peccato: u
bi coquent sacrificium ut non efferant
in atrium exterius et sanctificetur po
pulus. Et eduxit me in atrium exterius
et circumduxit me per quattuor angulos
atrii. Et ecce atriolum erat in angulo
atrii: atriola singula per angulos a
trii. In quattuor angulis atrii atriola

disposita: quadraginta cubitorum per
longum et triginta per latum mensure
unius quattuor erant. et parietes per
circuitum ambiebant quattuor atriola:
et culine fabricate erant subter porticus
per gyrum et dixit ad me. Hec est domus
culinarum: in qua coquent ministri
domus domini victimas populi. XLVII

XLVII

Et convertit me ad portam domus
et ecce aque egrediebantur sub
ter limen domus ad orientem. Facies
enim domus respiciebat ad orientem
Aque autem descendebant in latus tem
pli dextrum: ad meridiem altaris. Et
eduxit me per viam porte aquilonis et
convertit me ad viam foras portam ex
teriorem viam que respiciebat ad ori
entem. et ecce aque redundantes a late
re dextero. Cum egrederetur vir ad orien
tem qui habebat funiculum in manu
sua et mensus est mille cubitos: et tra
duxit me per aquam usque ad talos. Rur
sumque mensus est mille: et traduxit me per a
quam usque ad genua. Et mensus est
mille: et traduxit me per aquam us
que ad renes. et mensus est mille: tor
rentem quem non potui pertransire
quoniam intumuerant aque pro
funde torrentis qui non potest transva
dari. Et dixit ad me. Certe vidisti fili ho
minis. Et eduxit me et convertit ad ri
pam torrentis. Cumque me convertissem:
ecce in ripa torrentis ligna multa ni
mis ex utraque parte. Et ait ad me. Aque
iste que egrediuntur ad tumulos sa
buli orientalis: et descendunt ad pla
na deserti: intrabunt mare et exibunt
et sanabuntur aque. Et omnis anima
vivens que serpit quocumque venerit tor
rens vivet. Et erunt pisces multi satis
postquam venerint illuc aque iste: et
sanabuntur et vivent omnia ad que
venerit torrens. Et stabunt super illas
piscatores. Ab engaddi usque ad engal
lim: siccatio sagenarum erit. plurime
species erunt piscium eius: sicut pis
ces maris magni multitudinis ni
mie. In littoribus autem eius et in pa
lustribus non sanabuntur: quia in
salinas dabuntur. Et super torrentem
orietur in ripis eius ex utraque parte
omne lignum pomiferum: non de
fluet folium ex eo: et non deficiet fruc
tus eius. Per singulos menses afferet

mensus
Rursusque
vivent

primitiva: quia aque eius de sanctua
rio egredientur. Et erunt fructus eius
in cibum: et folia eius ad medicinam
Hec dicit dominus deus. hic est terminus
in quo possidebitis terram in duodecim
tribubus israel: quia ioseph duplicem
funiculum habet. possidebitis autem
XLVII eam singuli eque ut frater suus: sup
quam levavi manum meam ut da-
rem patribus vestris Et cadet terra hec in
possessionem. hic est autem terminus
terre ad plagam septentrionalem a
mari magno via ethalon venien-
tibus sadala emath. berotha sabarim
al' int medium que est inter terminum damasci Et con-
adn ton finium emath: atrium thicon que est
iuxta terminos auran. Et erit termi-
nus a mari usque ad atrium enon: termi-
usq; nus damasci et ab aquilone ad aquilonem
terminus emath. plaga autem septen-
trionalis Porro plaga orientalis de
medio auran et de medio damasci et
de medio galaad et de medio terre i-
al' de srael: iordanis disterminans ad mare
ad orientale. Metiemini etiam plagam
ante orientalem. Plaga autem australis meridia-
na a thamar usque ad aquas contra-
dictionis cades: et torrens usque ad
mare magnum et plaga ad meridi-
em australis. et plaga maris mare
magnum a confinio per directum: do-
nec venias emath. Hec est plaga ma-
ris Et dividetis terram istam vobis
per tribus israel. Et mittetis eam in he-
reditatem vobis et advenis qui acces-
serint ad vos: qui genuerint filios in
medio vestrum Et erunt vobis sicut in-
digene inter filios israel. vobiscum
divident possessionem in medio tri-
buum israel. In tribu autem quacum-
que fuerit advena: ibi dabitis possessi-
onem illi ait dominus deus. xlviii.
XLVIII Et hec nomina tribuum. A fini-
bus aquilonis iuxta viam etha-
lon pergentibus emath atrium enon ter-
minus damasci ab aquilone [illegible] iuxta
emath. Et erit ei plaga orientalis [illegible] ma-
re dan una. Et a termino dan a plaga
orientali usque ad plagam maris: aser
una. Et super terminum aser. a plaga
orientali usque ad plagam maris: nep-
talim una. Et super terminum nepta-
lim a plaga orientali usque ad plagam
maris: manasse una. Et super terminum
manasse: a plaga orientali usque ad
plagam maris. Ephraim una. Et super
terminum ephraim: a plaga orienta-
li usque ad plagam maris. ruben una
et super terminum ruben: a plaga o-
rientali usque ad plagam maris iu-
da una. Et super terminum iuda: a
plaga orientali usque ad plagam maris
erunt primitie quas separabitis vigin-
ti quinque milibus latitudinis et longi-
tudinis. Sicut singule partes a plaga
orientali usque ad plagam maris: et
erit sanctuarium in medio eius. Pri-
mitie quas separabitis domino lon-
gitudo viginti quinque milibus et lati-
tudo decem milibus. He autem erunt
primitie sanctuarii sacerdotum. Ad
aquilonem longitudinis viginti
quinque milia: et ad mare latitudinis
decem milibus. Sed et ad orientem lati-
tudinis decem milia: et ad meridiem
longitudinis viginti quinque milia
Et erit sanctuarium domini in me-
dio eius. Sacerdotibus sanctuarium
erit de filiis sadoch qui custodierunt
cerimonias meas et non erraverunt
cum errarent filii israel sicut erra-
verunt et levite. Et erunt eis primitie
de primitiis terre sanctum sanctorum
iuxta terminum levitarum. Sed et
levitis similiter iuxta fines sacerdotum
viginti quinque milia longitudinis
et latitudinis decem milia. Omnis
longitudo viginti quinque milium
et latitudo decem milium. Et non ve-
numdabunt ex eo neque mutabunt
neque transferentur primitie terre que
sanctificate sunt domino. Quinque mi-
lia autem que supersunt in latitudi-
ne per viginti quinque milia: profana
erunt urbis in habitaculum et in su-
burbana. et erit civitas in medio eius
et hec mensure eius. ad plagam sep-
tentrionalem quingenta et quatuor [illegible]
or milia. et ad plagam orientalem
quingenta et quatuor milia et ad pla-
gam meridianam quingenta et qua-
tuor milia ~~[illegible]~~: et ad plagam occiden-
~~[illegible]~~
talem quingenta et quatuor milia.
Erunt autem suburbana civitatis
ad aquilonem ducenta quinquagin-
ta: et ad meridiem ducenta quinquagin-
ta: et ad orientem ducenta quinqua-

ginta: et ad mare ducenti quinquaginta. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii decem milia in orientem et decem milia in occidentem erunt sicut primitie sanctuarii: et erunt fruges eius in panes his qui serviunt civitati. Servientes autem civitati: operabuntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primitie viginti quinque milium per viginti quinque milia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii et in possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis e regione viginti quinque milium primitiarum: usque ad terminum orientalem: sed et ad mare e regione viginti quinque milium: usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit. Et erunt primitie sanctuarii: et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum iuda et inter terminum beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus: a plaga orientali usque ad plagam occidentalem beniamin una. Et contra terminum beniamin: a plaga orientali usque ad plagam occidentalem symeon una. Et super terminum symeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentalem isachar una. Et super terminum isachar: a plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una. Et super terminum zabulon: a plaga orientali usque ad plagam maris gad una. Et super terminum gad: a plaga austri in meridiem. Et erit finis de thamar usque ad aquas contradictionis cades. Et hereditas contra mare magnum. Hec est terra quam mittetis in sortem tribubus israel: et hec partitiones earum ait dominus deus. Et hi egressus civitatis a plaga septentrionali quingentos et quattuor milia mensurabis. Et porte civitatis in omnibus tribubus israel. porte tres a septentrionali: porta ruben una: porta iuda una porta levi una. Et ad plagam orientalem quingentos quattuor milia: et porte tres. porta ioseph una: porta beniamin una porta dan una. Et ad plagam meridianam quingenta et quattuor milia metieris. porta symeonis una porta isachar una: porta zabulon una. Et ad plagam occidentalem quingenta et quattuor milia: et porte eorum tres. porta gad una: porta aser una porta neptalim una. Per circuitum decem et octo milia: et nomen civitatis ex illa die dominus ibidem.

Explicit liber ezechielis prophete.

Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in danihelem prophetam.

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt: utentes theodotionis editione. Et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat: noluerunt septuaginta interpretes easdem lineas lingue in translatione servare: sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus liber est. sive aliud quid cause extiterit ignorans: hoc unum affirmare possum. quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe danielem maxime et ezram hebraicis quidem litteris sed chaldaico sermone conscriptos et unam hieremie pericopen: iob quoque cum arabica lingua habere plurimam societatem. Denique et ego adolescentulus post quintiliani et tullii lectionem ac flores rethoricos: cum me in lingue huius pistrinum reclusissem. et multo sudore multoque tempore vix cepissem anhelantia stridentiaque verba resonare et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicere: impegi novissime in danihelem et tanto tedio affectus sum: ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam hebreo et illud mihi sua lingua crebrius ingerente labor improbus omnia vincit: qui mihi videbar sciolus inter hebreos. cepi rursum discipulus esse chaldaicus. Et ut verum fatear usque ad presentem diem magis possum sermonem chaldaicum intelligere et legere: quam sonare. Hec ideo refero al' refero ut difficultatem vobis danielis

ostenderem: qui apud hebreos nec su-
sanne habet hystoriam neque hymnum
trium puerorum nec belis dracco-
nis fabulas. Quas nos quia in toto
orbe disperse sunt ueru anteposito eas
que iugulante subiecimus ne uideremur
apud imperitos magnam partem uo-
luminis detruncasse. Audiui ego quen-
dam de preceptoribus iudeorum cum su-
sanne deriderer historiam et a greco
nescio quo diceret esse confictam illud
opponere quod origeni quoque affricanus
opposuit: ethimologias has apo tou
schinu schise apo tou prinu prise de
greco sermone descendere. Cuius rei nos
intelligenciam nostris hanc possumus dare.
cõtinuo ut uerbi gratia dicamus ab arbore ilice. dix-
isse eum illico pereas. et a lentisco in len-
tem comminuat te angelus: uel non le-
niter pereas: aut lentus id est flexibilis du-
caris ad mortem: siue aliud quid ad
arboris nomen conueniens. Deinde tan-
tum fuisse ocij tribus pueris ut in
camino estuantis incendij
metro luderent et per ordinem ad laudem
dei elementa omnia prouocarent.
al' i Aut quod miraculum diuineque aspira-
tionis indicium uel draconem inter-
fectum offa picis uel sacerdotum belis
machinas deprehensas: que magis pru-
dencia sollertis uiri quam prophetica-
li essent spiritu perpetrata. Cum uero ad a-
al' venerat baruc ueniret et de iudea in chaldeam rap-
tum discoforum lectitaret: querebat exem-
plum ubi legissemus in toto ueteri tes-
tamento quemque sanctorum graui
uolasse corpore. et in puncto hore tan-
ta terrarum spacia transisse. Cui cum
quidam ex nostris satis promptulus ad lo-
quendum ihezechielem adduxisset in
medium et diceret eum de chaldea in iu-
deam fuisse translatum. derisit homi-
nem: et ex ipso uolumine demonstrauit
hiezechielem in spiritu se uidisse transpo-
tatum. Denique et apostolum nostrum uideli-
cet ut eruditum uirum et qui legem
ab hebreis didicisset non fuisse ausum
affirmare se raptum in corpore. sed dix-
isse siue in corpore siue extra corpus
nescio deus scit. His et talibus argumen-
tis: apocrifas in libro ecclesie fabulas
arguebat. super quibus lectoris arbitri-
o iudicium relinquens illud admo-
neo non haberi danihelem apud he-
breos inter prophetas sed inter eos qui
agiographa conscripserunt. In tres
siquidem partes omnis ab eis scrip-
tura diuiditur in legem in prophetas
in agiographa id est in quinque et
octo et undecim libros: de quo non est
huius temporis disserere. Que autem
est hoc propheta immo contra hunc
librum porphirius obiciat. testes
sunt methodius eusebius et apollina-
ris: qui multis uersuum milibus eius
uesanie respondentes nescio an cu-
rioso lectori satisfecerint. Unde obsecro
nos o paula et eustochium fundatis
pro me ad dominum preces: ut quam-
diu in hoc corpusculo sum. scribam
aliquid gratum uobis: utile ecclesie
dignum posteris. presencium quippe
iudicijs non satis moueor qui in utram-
que partem aut amore labuntur aut
odio. Explicit prologus. Incipit liber danielis prophete.

Anno tercio reg-
ni ioachim re-
gis iuda uenit na-
chodonosor rex
babylonis in ierusalem
et obsedit eam
et tradidit do-
minus in ma-
nu eius ioachim
regem iude et partem uasorum do-
mus domini et asportauit ea in terram
sennaar in domum dei sui et uasa
intulit in domum thesauri dei sui.
Et ait rex asfanez preposito eunucho-
rum suorum ut introduceret de filijs
israel et de semine regio et tyran-
norum pueros in quibus nulla esset
macula decoros forma et eruditos
omni sapiencia cautos sciencia et
doctos disciplina et qui possent stare
in palacio regis: ut doceret eos litte-
ras et linguam chaldeorum. Et con-
stituit eis rex annonam per singulos
dies de cibis suis et de uino unde bi-
bebat ipse: ut enutriti tribus annis pos-
tea starent in conspectu regis. Fuerunt
ergo inter eos de filijs iuda: danihel
ananias misael azarias. Et impo-
suit eis prepositus eunuchorum no-
mina: danieli balthasar et ananie
sidrac misaheli misac. et azarie ab-
denago. Proposuit autem danihel
in corde suo. ne pollueretur de mensa

la regis neque de uino potus eius: et ro
gauit eunuchorum prepositum: ne
contaminaretur. Dedit autem deus
danieli gratiam et misericordiam in conspectu
principis eunuchorum ~~prepositum~~
~~ne contaminaretur. Dedit autem~~
~~deus danieli gratiam et misericordiam in~~
~~conspectu principis eunuchorum~~
et ait princeps eunuchorum ad da
nielem. Timeo ego dominum meum
regem: qui constituit uobis cibum
et potum. Qui si uiderit uultus uestros
macilentiores pre ceteris adolescentibus
coeuis uestris: condempnabitis caput
meum regi. Et dixit daniel ad mala
sar: quem constituerat princeps eu
nuchorum super danielem et ananiam
misahelem et azariam. Tempta nos obse
cro seruos tuos decem diebus: et dentur
nobis legumina ad uescendum et
aqua ad bibendum et contemplare
uultus nostros et uultus puerorum qui
uescuntur cibo regio: et sicut uideris fa
cies cum seruis tuis. Qui audito
sermone huiuscemodi: temptauit
eos diebus decem. Post dies autem decem
apparuerunt uultus eorum meliores
et corpulenciores pre omnibus pueris
qui uescebantur cibo regio. Porro ma
lasar tollebat cibaria et uinum potus
eorum: dabatque eis legumina. Pueris
autem his dedit deus scientiam et
disciplinam in omni libro et sapientia.
Danieli autem intelligentiam om
nium uisionum et somniorum. Com
pletis itaque diebus post quos dixerat
rex ut introducerentur: introduxit
eos prepositus eunuchorum in con
spectu nabuchodonosor. Cumque locu
tus fuisset eis rex: non sunt inuenti de
uniuersis tales ut daniel ananias
misael azarias et steterunt in con
spectu regis et omne uerbum sapien
tie et intellectus quod sciscitatus est
ab eis rex: inuenit in eis decuplum
super cunctos ariolos: et magos qui
erant in uniuerso regno eius. Fuit au
tem daniel usque ad annum primum
II cyri regis. ii.

In anno secundo regni na
buchodonosor uidit nabuchodono
sor somnium. et conterritus est spiritus
eius: et somnium eius fugit ab eo.
Precepit ergo rex ut conuocarent

ariolos et magos et maleficos et chaldeos:
ut indicarent regi somnia sua. Qui
cum uenissent: steterunt coram rege
et dixit ad eos rex. Uidi somnium:
et mente confusus ignoro quid uide
rim. Responderuntque chaldei regi siri
ace. Rex in eternum uiue. Dic som
nium seruis tuis: et interpretationem
eius indicabimus. Et respondens
rex chaldeis ait. Sermo recessit a me
Nisi indicaueritis michi somnium
et coniecturam eius: peribitis uos et
domus uestre publicabuntur. Si autem
somnium et coniecturam eius nar
raueritis: premia et dona et honorem
multum accipietis a me. Somnium
igitur et interpretationem eius in
dicate michi. Responderunt secundo
atque dixerunt. Rex somnium dicat
seruis suis: et interpretationem illi
us indicabimus. Respondit rex: et ait
Certe noui quia tempus redimitis
scientes quod recesserit a me sermo
Si ergo somnium non indicaueritis
michi. una est de uobis sententia:
quod interpretationem quoque falla
cem et deceptione plenam compo
sueritis ut loquamini michi donec
tempus pertranseat. Somnium
itaque dicite michi: ut sciam quod
interpretationem quoque eius ueram
loquamini. Responde[illegible] ergo
chaldei coram rege dixerunt. Non
est homo super terram qui sermo
nem tuum rex possit implere. Sed
neque regum quisquam magnus
et potens uerbum huiuscemodi
sciscitatur ab omni ariolo et ma
go et chaldeo. Sermo enim quem
tu queris rex grauis est: nec repe
rietur quisquam qui indicet illum
in conspectu regis exceptis diis quo
rum non est cum hominibus conuer
satio. Quo audito rex: in furore [illegible]
in ira magna precepit ut perirent
omnes sapientes babylonis. Et
egressa sententia: sapientes inter
ficiebantur. Querebant[illegible] daniel
~~requirebant~~ et socios eius ut perirent. Tunc
daniel requisiuit de lege atque sen
tentia ab arioch principe milicie
regis qui egressus fuerat ad inter
ficiendos sapientes babylonis. Et
interrogauit eum qui a rege ac

reperat potestatem quam ob causam
tam crudelis sententia a facie regis
esset egressa. Cum ergo indicasset ari
oth rem daniheli: danihel ingressus
rogavit regem ut tempus daret sibi
ad solutionem indicandam regi. Et in
gressus est domum suam. Ananieque
misaheli et azarie sociis suis: indica
vit negotium ut quererent misericordiam a
facie dei celi super sacramento isto: et
non perirent danihel et socii eius cum
ceteris sapientibus babylonis. Tunc da
niheli per visionem nocte misterium
revelatum est. Et daniel benedixit deo
celi: et locutus ait. Sit nomen domini
benedictum a seculo et usque in seculum
quia sapientia et fortitudo eius sunt
et ipse mutat tempora et etates trans
fert regna atque constituit: Dat sapien
tiam sapientibus et scientiam intelli
gentibus disciplinam. Ipse revelat pro
funda et abscondita: et novit in te
nebris constituta: et lux cum eo est.
Al' nostrorum — Tibi deus patrum meorum confiteor
teque laudo quia sapientiam et forti
tudinem dedisti michi. et nunc osten
^ in — disti que rogavimus te. quia sermo
nem regis aperuisti nobis. Post hec
danihel ingressus ad arioth quem
constituerat rex ut perderet sapientes
babylonis sic ei locutus est. Sapientes
babylonis ne perdas. Introduc me
in conspectum regis: et solutionem re
gi narrabo. Tunc arioth festinus intro
duxit danihelem ad regem et dixit ei.
Inveni hominem de filiis transmig
rationis iude: qui solutionem regi an
nuntiet. Respondit rex et dixit danie
li: cuius nomen erat balthazar. Pu
tas ne vere potes indicare michi som
nium quod vidi: et interpretationem
eius? Et respondens danihel coram rege
ait. Misterium quod rex interrogat
sapientes. magi. et arioli. et aruspices
non queunt indicare regi: sed est deus
in celo revelans misteria: qui indi
cavit tibi rex nabuchodonosor que ven
tura sunt in novissimis temporibus.
Somnium tuum et visiones ca
pitis tui in cubili tuo: huiuscemodi
sunt. Tu rex cogitare cepisti in strato
tuo quid esset futurum post hec: et
qui revelat misteria ostendit tibi que
ventura sunt. Michi quoque non in

sapientia que est in me plusquam in cunc
tis viventibus sacramentum hoc reve
latum est: sed ut interpretatio regi ma
nifesta fieret et cogitationes mentis
tue scires. Tu rex videbas et ecce quasi
statua una grandis. Statua illa mag
na et statura sublimis stabat contra te
et intuitus eius erat terribilis. Huius sta
tue caput ex auro optimo erat: pectus
autem et [struck] brachia de argento: por
ro venter et femora ex ere: tybie autem
ferree. Pedum quedam pars erat fer
rea: quedam fictilis. Videbas ita done
c abscisus est lapis de monte sine manibus
et percussit statuam in pedibus eius ferreis
et fictilibus: et comminuit eos. Tunc con
trita sunt pariter ferrum testa es ar
gentum et aurum et redacta quasi
in favillam estive aree que rapta sunt
a vento: nullusque locus inventus est
eis. Lapis autem qui percusserat statu
am factus est mons magnus et im
plevit universam terram. Hoc est som
nium. Interpretationem quoque eius
dicemus coram te rex. Tu rex regum
es: et deus celi regnum et fortitudinem
et imperium et gloriam dedit tibi: et
omnia in quibus habitant filii hominum
et bestie agri volucres quoque celi dedit in
manu tua et sub ditione tua univer
sa constituit. Tu es ergo caput au
reum. Et post te consurget regnum
aliud minus te: et regnum tertium
aliud ereum quod imperabit universe
terre. et regnum quartum erit ve
lut ferrum. Quomodo ferrum com
minuit et domat omnia sic com
minuet omnia hec et conteret. Por
ro quia vidisti pedum et digito
rum partem teste figuli et partem ferri
regnum divisum erit: quod tamen
de plantario ferri orietur. Secundum
quod vidisti ferrum mixtum teste
ex luto et digitos pedum ex parte fer
reos et ex parte fictiles: ex parte regnum
erit solidum et ex parte con
tritum. Quia autem vidisti ferrum
mixtum teste et luto: commiscebun
tur quidem humano semine sed non
adherebunt sibi: sicuti ferrum mis
ceri non potest teste. In diebus autem
regnorum illorum suscitabit deus
celi regnum quod in eternum non dis
sipabitur: et regnum eius populo al

eri non tradetur. Comminuet autem
et consumet universa regna hec et ip-
sum stabit in eternum secundum quod
vidisti quod de monte abscisus est la-
pis sine manibus: et comminuit testam
et ferrum. et es et argentum et aurum
Deus magnus ostendit regi que ven-
tura sunt post ea. et verum est somp-
nium et fidelis interpretatio eius
Tunc rex nabuchodonosor cecidit in
faciem suam et danihelem adoravit
et hostias et incensum precepit ut sa-
crificarent ei. loquens ergo rex: ait da-
niheli. Vere deus vester deus deorum est
et dominus regum revelans miste-
ria: quoniam potuisti aperire sacramen-
tum hoc. Tunc rex danihelem in subli-
me extulit. et munera multa et mag-
na dedit illi et constituit eum principem
super omnes provincias babylonis et pre-
fectum magistratuum super cunctos sapientes
babylonis. Danihel autem postula-
vit a rege: et constituit super opera provincie
babylonis. sidrac et misac. et abdenago.
Ipse autem danihel erat in foribus regis. ·iii·
Nabuchodonosor rex fecit statuam
auream. altitudine cubitorum
sexaginta. latitudine cubitorum. sex.
et statuit eam in campo duran provincie
babylonis. Itaque nabuchodonosor rex
misit ad congregandos satrapas. magi-
stratus. et iudices: duces. et tyrannos.
et prefectos. omnesque principes regio-
num: ut convenirent ad dedicationem
statue quam erexerat nabuchodono-
sor rex. Tunc congregati sunt satrape.
magistratus. et iudices. duces et tyran-
ni. et optimates qui erant in potesta-
tibus constituti et universi principes regi-
onum: ut convenirent ad dedicationem
statue quam erexerat nabuchodono-
sor rex. Stabant autem in conspectu sta-
tue quam posuerat nabuchodonosor rex:
et preco clamabat valenter. Vobis dicitur
populis tribubus et linguis. In hora qua
audieritis sonitum tube. et fistule:
et cythare. sambuce. et salterii. et sim-
phonie. et universi generis musicorum
cadentes adorate statuam auream:
quam constituit nabuchodonosor rex.
Si quis autem non prostratus non adora-
verit: eadem hora mittetur in fornacem
ignis ardentis. Post hec igitur statim
ut audierint omnes populi sonitum
tube. fistule. et cythare. et sambuce. et sal-
terii. et symphonie. et omnis generis
musicorum: cadentes omnes populi.
tribus et lingue adoraverunt statuam
auream. quam constituerat nabuchodono-
sor rex. Statimque in ipso tempore acceden-
tes viri chaldei. accusaverunt iudeos:
dixeruntque nabuchodonosor regi. Rex
in eternum vive. Tu rex posuisti decre-
tum ut omnis homo qui audierit so-
nitum tube. fistule. et cythare. sambuce.
et salterii. et symphonie. et universi ge-
neris musicorum: prosternat se et adoret
statuam auream. Si quis autem non
procidens adoraverit: mittatur in for-
nacem ignis ardentis. Sunt ergo viri
iudei quos constituisti super opera regionis
babylonie. sidrac. misac. et abdenago:
isti viri contempserunt rex decretum tu-
um. Deos tuos non colunt: et statuam
auream quam erexisti non adorant. Tunc
nabuchodonosor in furore et in ira:
precepit ut adducerentur sydrac. misac.
et abdenago. Qui confestim adducti sunt
in conspectu regis. Pronuntiansque na-
buchodonosor rex ait eis. Vere ne sydrac
misac et abdenago deos meos non
colitis: et statuam auream quam con-
stitui non adoratis? Nunc ergo si estis
paratiquacumque hora audieritis so- Al' sitis
nitum tube. fistule. et cythare. sambu-
ce. et salterii. et simphonie. et omnis ge-
neris musicorum: prosternite vos et
adorate statuam quam feci. Quod si
non adoraveritis: eadem hora mitte-
mini in fornacem ignis ardentis Et
quis est deus qui eripiat vos de ma-
nu mea? Respondens sydrac. misac. et
abdenago: dixerunt regi nabuchodo-
nosor. Non oportet nos de hac re respondere
tibi. Ecce enim deus noster quem colimus
potest eripere nos de camino ignis ar-
dentis: et de manibus tuis rex liberare
Quod si noluerit: notum sit tibi rex
quia deos tuos non colimus. et sta-
tuam auream quam erexisti non
adoramus. Tunc nabuchodonosor re-
pletus est furore: et aspectus faciei il-
lius immutatus est super sydrac. mi-
sac. et abdenago. Et precepit ut succen-
deretur fornax septuplum quam suc-
cendi consueverat: et viris fortissimis
de exercitu suo iussit ut ligatis pedibus.
sidrac. misac. et abdenago. mitterent

al' vincti

cos in fornacem ignis ardentis. Et confestim viri illi vincti cum braccis suis. et tyaris. et calciamentis et vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Nam iussio regis urgebat. fornax autem succensa erat nimis. Porro viros illos qui miserant sydrac. misac. et abdenago interfecit flamma ignis. Viri autem hi tres: id est sydrac. misac. et abdenago ceciderunt in medio camini ignis ardentis colligati. Que sequuntur in hebreis voluminibus non reperi.

Et ambulabant in medio flamme laudantes deum et benedicentes dominum. Stans autem azarias oravit sic. Aperiens os suum in medio ignis ait. Benedictus dominus deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosum nomen tuum in secula: quia iustus es in omnibus que fecisti nobis: et universa opera tua vera et vie tue recte: et omnia iudicia tua vera. Judicia enim vera fecisti iuxta omnia que induxisti super nos. et super civitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem: quia in veritate et in iudicio induxisti omnia hec propter peccata nostra. Peccavimus enim et inique egimus recedentes a te: et deliquimus in omnibus: Et precepta tua non audivimus. nec observavimus: neque fecimus sicut preceperas nobis: ut bene esset nobis. Omnia ergo que induxisti super nos et universa que fecisti nobis: vero iudicio fecisti: et tradidisti nos in manus inimicorum iniquorum et pessimorum prevaricatorumque et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os: confusio et obprobrium facti sumus servis tuis et his qui colunt te.

al' improperium

Ne quesumus tradas nos in obprobrium propter nomen tuum et ne dissipes testamentum tuum: neque auferas misericordiam tuam a nobis propter abraham dilectum tuum: et ysaac servum tuum et israel sanctum tuum: quibus locutus es polliceris quod multiplicares semen eorum sicut stellas celi et sicut harenam que est in litore maris: Quia domine imminuti sumus plusquam omnes gentes: sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra: et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux neque holocaustum neque sacrificium neque oblacio neque incensum neque locus primiciarum coram te ut possimus invenire misericordiam sed in anima contrita et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum et taurorum et sicut in milibus agnorum pinguium sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi quoniam non est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde et timemus te: et querimus faciem tuam. Ne confundas nos sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam et secundum multitudinem misericordie tue et erue nos in mirabilibus tuis et da gloriam nomini tuo domine: et confundantur omnes qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur in omni potentia et robur eorum conteratur: et sciant quia tu es dominus deus solus: et gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem neptha et stuppa et pice et malleolis. Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem: et erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem de chaldeis. Angelus autem domini descendit cum azaria et sociis eius in fornacem: et excussit flammam ignis de fornace: et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Et non tetigit eos omnino ignis neque contristavit: neque quicquam molestie intulit. Tunc hii tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et benedicebant dominum in fornace dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorum et laudabilis et superexaltatus in secula: et benedictum nomen glorie tue sanctum: et laudabile. et superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue: et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in throno regni tui et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos et sedes super cherubim et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in firmamento

mento celi: et laudabilis et gloriosus
in secula. Benedicite omnia opera domini
domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Benedicite angeli domini
domino: laud' et superexaltate eum
in secula. Benedicite celi domino: lau
date et superexaltate eum in secula. Be
nedicite aque omnes que super celos sunt
domino: laud' et superexaltate eum
in secula. Bened' omnes uirtutes
domini domino: laud' et superexalta
te eum in secula. Bened' sol et luna
domino: laud' et superexaltate in secula.
Benedic' stelle celi domino: laud' et
superexaltate eum in secula. Bened'
omnis ymber et ros domino. laudate
et superexaltate eum in secula. Be
ned' omnes spiritus dei domino. laud'
et superexaltate eum in secula. Bened'
ignis et estus domino: laud' et superex
altate eum in secula. Bened' frigus et
estus domino: laudate et superexalta
te eum in secula. Bened' rores et pruina
domino. laudate et superexaltate
eum in secula. Bened' gelu et frigus
domino: laud' et superexaltate eum in
secula. Bened' glacies et niues domino:
laudate et superexaltate eum in secula.
Bened' noctes et dies domino: laud'
et superexaltate eum in secula. Be
ned' lux et tenebre domino: laudate
et superexaltate eum in secula. Be
ned' fulgura et nubes domino: laud'
et superexaltate eum in secula. Benedicat
terra dominum laudet et superexaltet
eum in secula. Bened' montes et col
les domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Benedicite uniuersa in
germinantia in terra domino: laud'
et superexaltate eum in secula. Bened'
fontes domino: laudate et superexal
tate in secula. Bened' maria et flumina
domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Bened' cete et omnia
que mouentur in aquis domino
laudate et superexaltate eum in secula.
Bened' omnes uolucres celi domino
laudate et superexaltate eum in secula.
Bened' omnes bestie et pecora domino
laudate et superexaltate eum in secula.
Bened' filii hominum domino: laud'
et superexaltate eum in secula. Benedicat
israel dominum laudet et superexaltet
eum in secula. Bened' sacerdotes domini do

mino: laudate et superexaltate eum in
secula. Bened' serui domini domino.
laudate et superexaltate eum in secu
la. Bened' spiritus et anime iustorum
domino. laudate et superexaltate eum
in secula. Bened' sancti et humiles corde
domino laud' et superexaltate eum in
secula. Bened' anania azaria misael
domino: hymnum dicite et superexal
tate eum in secula: quia eripuit nos
deus de inferno et saluos fecit de manu
mortis et liberauit de medio ardentis
flamme et de medio ignis eruit nos.
Confitemini domino quoniam bo
nus: quoniam in seculum misericordia eius. Bened'
omnes religiosi domino deo deorum:
laudate et confitemini ei: quia in o
mnia secula misericordia eius.

Hec usque non habetur in hebreo et que
posuimus de theodotionis editione translata sunt.

Tunc nabuchodonosor rex ob
stupuit. et surrexit propere: et
ait optimatibus suis. Nonne tres ui
ros misimus in medio ignis compe
ditos? Qui respondentes dixerunt re
gi. Uere rex. Respondit et ait. Ecce e
go uideo uiros quatuor solutos et
ambulantes in medio ignis: et nichil
corruptionis in eis est. Et species quar
ti similis filio dei. Tunc accessit nabu
chodonosor ad ostium fornacis ignis
ardentis et ait. Sidrac. misac. et abde
nago. serui dei excelsi: egredimini et
uenite. Statimque egressi sunt. sidrac
misac et abdenago de medio ignis. Et
congregati sunt satrape magistratus
et iudices et potentes regis contempla
bantur uiros illos: quoniam nichil
potestatis habuisset ignis in corpori
bus eorum: et capillus capitis eorum
non esset adustus. et sarabalia eorum
non fuissent inmutata: et odor ignis
non transisset per eos. Et erumpens na
buchodonosor ait. Benedictus deus eo
rum sidrac uidelicet. misac. et abdenago:
qui misit angelum suum et eruit
seruos suos. qui crediderunt in eum.
Et uerbum regis immutauerunt:
et tradiderunt corpora sua ne seruirent
et ne adorarent omnem deum excep
to deo suo. A me ergo propositum est
hoc decretum: ut omnis populus tri
bus et lingue quecumque locuta fuit
blasphemiam contra deum sydrac

[Margin notes:] … laudate et superexaltate eum in secula qui eruit nos et — rex — sarabalia .i. bracce

misac et abdenago dixerit. et domus
eius vastetur: Neque enim est alius deus
qui possit ita salvare. Tunc rex promo
vit sydrac misac et abdenago in pro
hic ca[pitulum] iii · vincia babylonis. Nabuchodonosor
rex omnibus populis gentibus et linguis que
habitant in universa terra. pax vobis
multiplicetur. Signa et mirabilia apud
me fecit deus excelsus. Placuit ergo
mihi predicare signa eius quia mag
na sunt et mirabilia eius quia forti
IIII a: et regnum eius regnum sempiter
num et potestas eius in generatione
Al' hic ca[pitulum] iiii · et generationem. visio danihelis

Ego nabuchodonosor quietus eram in domo mea: et florens in palatio meo. Somnium vidi quod perterruit me: et cogitationes mee in strato meo et visiones capitis mei conturbaverunt me. et per me propositum est decretum. ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes babylonis: ut solutionem somnii indicarent mihi. Tunc ingrediebantur arioli magi chaldei et aruspices: et somnium narravi in conspectu eorum: et solutionem eius non indicaverunt mihi donec collega ingressus est in conspectu meo danihel cuius nomen baltasar secundum nomen dei mei qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso. et somnium coram eo locutus sum baltasar princeps ariolorum quem ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in te: et omne sacramentum non est impossibile tibi. Visiones somniorum meorum quas vidi et solutionem earum narra mihi. Visio capitis mei in cubili meo. Videbam et ecce arbor in medio terre et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis et proceritas eius contingens celum. Aspectus illius erat usque ad terminos universe terre. folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie: et in ramis eius conversabantur volucres celi: et ex illa vescebatur omnis caro. Videbam in visione capitis mei super stratum meum: et ecce vigil et sanctus de celo descendit. et clamavit fortiter et sic ait. Succidite arborem et precidite ramos eius: Excutite folia eius: et disp

gite fructum eius. fugiant bestie que subter eam sunt: et volucres de ramis eius. Verumtamen germen radicum eius in terra sinite: et alligetur vinculo ferreo et ereo in herbis que foris sunt: et rore celi tingatur: et cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano commutetur: et cor fere detur ei: et septem tempora mutentur super eum. In sententia vigilum decretum est et sermo sanctorum et petitio: donec cognoscant viventes quod dominatur excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit dabit illud: et humillimum hominem constituet super eum. Hoc somnium vidi ego nabuchodonosor. Tu ergo baltasar interpretationem narra festinus: quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi. Tu autem potes: quia spiritus sanctorum deorum in te est. Tunc danihel cuius nomen baltasar cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi hora una: et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex: ait baltasar somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit baltasar. et ait Domine mi. somnium his qui te oderunt: et interpretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem atque robustam cuius altitudo pertingebat ad celum: et aspectus illius in omnem terram et rami eius pulcherrimi et fructus eius nimius et esca omnium in ea subter eam habitantes bestie agri et in ramis eius commorantes aves celi. tu es rex: qui magnificatus es et invaluisti et magnitudo tua crevit et pervenit usque ad celum et potestas tua in terminos universe terre. Quod autem vidit rex vigilem et sanctum sanctum descendere de celo et dicere. Succidite arborem et dissipate illam. attamen germen radicum eius in terra dimittite et vinciatur ferreo et ere in herbis foris et rore celi conspergatur et cum feris sit pabulum eius donec septem tempora commutentur super eum hec est interpretatio sententie

ussum que peruenit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus et cum bestiis et feris erit habitatio tua. et fenum ut bos comedes. et rore celi infunderis. Septem quoque tempora mutabuntur super te: donec scias quod dominetur excelsus super regnum hominum: et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius id est arboris: regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi: et peccata tua elemosinis redime. et iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscat deus delictis tuis. Omnia hec venerunt super nabuchodonosor regem. Post finem mensium duodecim in aula babylonis deambulabat. Respondit rex et ait. Nonne hec est babylon magna quam ego edificavi in domum regni. in robore fortitudinis mee. et in gloria decoris mei? Cum adhuc sermo esset in ore regis: vox de celo ruit. Tibi dicitur nabugodonosor rex. Regnum tuum transiit a te: et ab hominibus te eicient et cum bestiis et feris erit habitatio tua. fenum ut bos comedes: et septem tempora mutabuntur super te: donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum. et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora sermo completus est super nabuchodonosor et ex hominibus abiectus est: et fenum ut bos comedit. et rore celi corpus eius infectum est. donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent. et ungues eius quasi avium. Igitur post finem dierum ego nabuchodonosor oculos meos ad celum levavi et sensus meus redditus est mihi: et altissimo benedixi. et viventem in sempiternum laudavi et glorificavi: quia potestas eius potestas sempiterna. et regnum eius in generatione et generationem: et omnes habitatores terre apud eum in nichilum reputati sunt. Iuxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus celi quam in habitatoribus terre: et non est qui resistat manui eius. et dicat ei quare fecisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me: et ad honorem regni mei decoremque perveni. et figura mea reversa est ad me: sed et optimates mei et magistratus mei requisierunt me. et in regno meo restitutus sum et magnificentia mea amplior addita est michi. Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi: quia omnia opera eius vera et vie eius iudicia: et gradientes in superbia potest humiliare. *visio danihelis* v. V

Balthazar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: et unusquisque secundum suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temulentus ut afferrentur vasa aurea et argentea que asportaverat nabuchodonosor pater eius de templo quod fuit in ierusalem: ut biberent in eis rex et optimates eius uxoresque eius et concubine. Tunc allata sunt vasa aurea et argentea que asportaverat nabuchodonosor de templo quod fuerat in ierusalem: et biberunt in eis rex et optimates eius uxores et concubine eius. Bibebant autem vinum et laudabant deos suos aureos. et argenteos. et ereos. ferreos ligneosque et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie: et rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc regis facies commutata est: et cogitationes eius perturbabant eum: et compages renum eius solvebantur: et genua eius ad se invicem collidebantur. Exclamavit itaque rex fortiter: ut introducerent magos chaldeos. et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus babylonis. Quicumque legerit scripturam hanc et interpretationem eius manifestam michi fecerit: purpura vestietur et torquem auream habebit in collo et tertius in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt scripturam legere neque interpretationem eius indicare regi. Unde rex balthazar satis conturbatus est: et vultus illius immutatus est: sed et optimates eius conturbabantur. Regina autem pro re que acciderat regi et optimatibus eius domum convivii ingressa est: et prolo

al' ante

Nō digiti scribentis in pariete

quens ait. Rex in eternum vive. Non te conturbent cogitationes tue. neque facies tua immutetur. Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se: et in diebus patris tui scientia et sapientia invente sunt in eo. Nam et rex nabugodonosor pater tuus principem magorum et chaldeorum et incantatorum et aruspicum constituit eum. Pater inquam tuus o rex. quia spiritus amplior et prudentior atque intelligentia interpretatio somniorum et ostensio secretorum ac solutio ligatorum invente sunt in eo. hoc est in daniele. cui rex imposuit nomen balthazar. Nunc itaque daniel vocetur. et interpretationem narrabit. Igitur introductus est daniel coram rege. Ad quem prefatus rex ait. Tu es daniel de filiis captivitatis iude. Quem adduxit rex pater meus de iudea. Audivi de te quoniam spiritum deorum habeas: et scientia intelligentiaque ac sapientia ampliores invente sunt in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi ut scripturam hanc legerent et interpretationem eius indicarent michi: et nequiverunt sensum sermonis eius edicere. Porro ego audivi de te: quod possis obscura interpretari: et ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam legere et interpretationem eius indicare michi purpura vestieris. et torquem auream circa collum tuum habebis: et tertius in regno meo princeps eris. Ad que respondens daniel: ait coram rege. Munera tua sint tibi: et dona domus tue alteri da. Scripturam autem legam tibi rex: et interpretationem eius ostendam tibi. O rex deus altissimus regnum et magnificentiam et gloriam et honorem dedit nabuchodonosor patri tuo: et propter magnificentiam quam dederat ei. universi populi tribus et lingue. tremebant et metuebant eum.

Non quos volebat

Quos volebat interficiebat. et quos volebat percutiebat et quos volebat exaltabat: et quos volebat humiliabat. Quando autem elevatum est cor eius et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam: depositus est de solio regni sui et gloria eius ablata est et a filiis hominum eiectus est: sed et cor eius cum bestiis positum est: et cum onagris erat habitatio eius. fenum quoque ut bos comedebat: et rore celi corpus eius infectum est. donec cognosceret quod potestatem haberet altissimus in regno hominum. et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius eius balthazar non humiliasti cor tuum cum scires hec omnia: sed adversum dominatorem celi elevatus es. et vasa domus eius allata sunt coram te: et tu et optimates tui et uxores tue. et concubine tue vinum bibistis in eis. Deos quoque argenteos et aureos et ereos et ferreos ligneosque et lapideos qui non vident neque audiunt neque sentiunt laudasti: Porro deum qui habet flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas non glorificasti. Iccirco ab eo missus est articulus manus. qui scripsit hoc quod exaratum est. Hec est autem scriptura que digesta est. Mane thechel phares. Hec est interpretatio sermonis. Mane: numeravit deus regnum tuum et complevit illud. Thechel: appensus es in statera et inventus es minus habens. phares divisum est regnum tuum et datum est medis et persis. Tunc iubente rege indutus est daniel purpura et circumdata est torques aurea collo eius: et predicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno eius. Eadem nocte interfectus est balthazar rex chaldeus: et darius medus successit in regnum annos natus sexaginta et duos. visio danihelis. vi.

VI Placuit dario et constituit super regnum satrapas centum viginti ut essent in toto regno suo: et super eos principes tres ex quibus danihel unus erat ut satrape illis redderent rationem: et rex non sustineret molestiam. Igitur danihel superabat omnes principes et satrapas: quia spiritus dei amplior erat in eo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde principes et satrape querebant occasionem

ut invenirent danihel ex latere regis
nullamque causam mortem et sus-
picionem repperire potuerunt: eo quod
fidelis esset et omnis culpa et suspi-
cio non inveniretur in eo. Dixerunt
ergo viri illi. Non inveniemus da-
nihel huic aliquam occasionem
nisi forte in lege dei sui. Tunc principes
et satrapae subripuerunt regi: et
sic locuti sunt ei. Dari rex: in eternum
vive. Consilium inierunt cuncti
principes regni magistratus et sa-
trapae senatores, et iudices: ut decre-
tum imperatorium exeat et edictum
ut omnis qui petierit aliquam petitio-
nem a quocumque deo et homine usque
ad dies triginta. nisi a te rex. mittatur
in lacum leonum. Nunc itaque rex con-
firma sententiam. et scribe decretum
ut non immutetur quod statutum
est a medis et persis: neque prevaricari
aliquam liceat. Porro rex darius
proposuit edictum et statuit. Quod
cum danihel comperisset id est con-
stitutam legem ingressus est do-
mum suam et fenestris apertis in
cenaculo suo contra ierusalem tribus tem-
poribus in die flectebat genua sua. et
adorabat confitebaturque coram deo
suo: sicut et ante facere consueverat.
Viri ergo illi curiosius inquiren-
tes: invenerunt danihelem orantem
et obsecrantem deum suum.
Et accedentes locuti sunt regi super
edicto. Rex numquid non consti-
tuisti ut omnis homo qui rogaret
quemquam ex diis et hominibus usque
ad dies triginta nisi te rex mitte-
retur in lacum leonum? ad quos
respondens rex ait. Verus sermo
iuxta decretum medorum atque persa-
rum: quod prevaricari non licet.
Tunc respondentes coram rege dixe-
runt danihel de filiis captivitatis
iude non curavit de lege tua et de
edicto quod constituisti: sed tribus
temporibus per diem orat obsecratione
sua. Quod verbum cum audis-
set rex satis contristatus est: et pro
danihele posuit cor ut liberaret
eum et usque ad occasum solis labo-
rabat ut erueret eum. Viri autem
illi ~~intellig~~ intelligentes regem dix-
erunt ei. Scito rex quia lex medorum

est atque persarum. ut omne decretum
quod constituerit rex non liceat im-
mutari. Tunc rex precepit et adduxe-
runt danihelem. et miserunt eum
in lacum leonum. Dixitque rex danihe-
li. Deus tuus quem colis semper: ipse li-
berabit te. Allatusque est lapis unus. et
positus est super os laci: quem obsig-
navit rex anulo suo et anulo optima-
tum suorum: ne quid fieret contra
danihelem et abiit rex in domum su-
am et dormivit incenatus: cibique non
sunt allati coram eo: insuper et som-
nus recessit ab eo. Tunc rex primo
diluculo consurgens: festinus perrex-
it ad lacum. Appropinquansque la-
cui danihelem voce lacrimabili in-
clamavit et affatus est eum. Dani-
el serve dei viventis: deus tuus cui
tu servis semper putas ne valuit te
liberare a leonibus? Et danihel regi
respondens ait Rex in eternum vi-
ve. Deus meus misit angelum su-
um et obturavit ora leonum et non
nocuerunt michi: quia coram eo
iustitia inventa est in me. Sed et co-
ram te rex delictum non feci. Tunc
rex vehementer gavisus est super
eo: et danihelem precepit educi de
lacu, et nulla lesio inventa est in ^ educitque est daniel de lacu
eo: quia credidit deo suo. Iubente
autem rege adducti sunt viri illi
qui accusaverant danielem et in
lacum leonum missi sunt ipsi et filii
et uxores eorum: et non pervenerunt
usque ad pavimentum laci donec ar-
riperent eos leones: et omnia ossa
eorum comminuerent. Tunc darius
rex scripsit universis populis tribu-
bus et linguis habitantibus in univer-
sa terra. Pax vobis multiplicetur.
A me constitutum est decretum ut in
universo imperio et regno meo tre-
mescant et paveant deum danihe-
lis. Ipse est enim deus vivens et eter-
nus in secula et regnum eius non
dissipabitur: et potestas eius usque
in eternum. Ipse liberator atque salva- ^ est
tor faciens signa et mirabilia in
celo et in terra. qui liberavit dani-
elem de lacu leonum. Porro daniel
perseveravit usque ad regnum darii regis reg-
num quoque cyri persae. visio daniel VII

Anno primo balthazar regis vij.

babylonis: daniel somnium vidit.
al' visionem
Visio autem capitis eius in cubili suo
Et somnium scribens brevi sermone
comprehendit: summatimque perstringens
ait. Videbam in visione mea nocte
et ecce quatuor venti celi pugnabant
in mari magno et quatuor bestie
grandes ascendebant de mari: diverse
inter se. Prima quasi leena et alas
habebat aquile. Aspiciebam donec e-
vulse sunt ale eius: et sublata est de ter-
ra: et super pedes quasi homo stetit
et cor eius datum est ei. Et ecce bestia ali-
a similis urso in parte stetit: et tres or-
dines erant in ore eius et in dentibus eius
principes tres
et sic dicebant ei. Surge comede carnes
plurimas. Post hoc aspiciebam et ec-
ce alia quasi pardus: et alas habebat
quatuor quasi avis super se et qua-
tuor capita erant in bestia. et potestas
data est ei. Post hec aspiciebam in
visione noctis: et ecce bestia quar-
ta terribilis atque mirabilis et fortis
nimis. Dentes ferreos habebat mag-
nos: comedens atque comminuens et
reliqua pedibus suis conculcans. Dis-
similis autem erat ceteris bestiis quas
videram ante eam: et habebat cornu-
a decem. Considerabam cornua et
ecce cornu aliud parvulum ortum est
de medio eorum et tria de cornibus
primis evulsa sunt a facie eius et
ecce oculi quasi oculi hominis erant
in cornu isto: et os loquens ingentia.
Aspiciebam donec throni positi sunt
et antiquus dierum sedit. Vestimen-
tum eius quasi nix candidum: et
capilli capitis eius quasi lana mun-
da. Thronus eius flamma ignis
rote eius ignis accensus. Fluvius
igneus rapidusque egrediebatur a fa-
cie eius. Milia milium ministrabant
ei et decies milies centena milia assis-
tebant ei. Iudicium sedit: et libri ap-
[illegible]bat
ti sunt. Aspiciebam propter vocem ser-
monum grandium quos cornu illud
loquebatur. Et vidi quoniam inter-
fecta esset bestia. et perisset corpus eius
et traditum esset ad comburendum
igni: aliarum quoque bestiarum ab-
lata esset potestas: et tempora vite
constituta essent eis usque ad tempus
al' tempora
et tempus. Aspiciebam ergo in visio-
ne noctis. et ecce cum nubibus celi quasi

filius hominis veniebat. Et usque ad anti-
quum dierum pervenit: et in conspec-
tu eius obtulerunt eum et dedit ei
potestatem et honorem et regnum:
et omnes populi tribus et lingue
ipsi servient. Potestas eius potestas
eterna que non auferetur: et regnum
eius quod non corrumpetur. Horru-
it spiritus meus. Ego daniel territus
sum in his. et visiones capitis mei
conturbaverunt me. Accessi ad u-
num de assistentibus: et veritatem
querebam ab eo de omnibus his.
Qui dixit michi interpretationem
sermonum et docuit me. Hee bestie
magne quatuor: quatuor regna sunt que
consurgent de terra. Suscipient
autem regnum sancti dei altissimi:
et optinebunt regnum usque in se-
culum et seculum seculorum. Post hoc
volui diligenter discere de bestia quar-
ta que erat dissimilis valde ab om-
nibus et terribilis nimis: dentes et
ungues eius ferrei comedebat et
comminuebat et reliquias pedibus
suis conculcabat et de cornibus decem
que habebat in capite. et de alio quod
ortum fuerat ante quod ceciderant
tria cornua. et de cornu illo quod
habebat oculos et os loquens gran-
dia et maius erat ceteris. Aspiciebam
et ecce cornu illud faciebat bellum
adversum sanctos et prevalebat eis donec
venit antiquus dierum. et iudi-
cium dedit sanctis excelsi et tempus
advenit: et regnum obtinuerunt
sancti. Et sic ait. Bestia quarta regnum
quartum erit in terra quod maius
erit omnibus regnis: et devorabit uni-
versam terram et conculcabit et com-
minuet eam. Porro cornua decem
ipsius regni decem reges erunt. Et
alius consurget post eos et ipse po-
tior erit prioribus. Et tres reges hu-
miliabit. et sermones contra excel-
sum loquetur et sanctos altissimi
conteret. Et putabit quod possit muta-
re tempora et leges: Et tradentur in
manu eius usque ad tempus et tempo-
ra: et dimidium temporis. Et iudicium
sedebit ut auferatur potentia et conte-
ratur et dispereat usque in finem. Regnum
autem et potestas et magnitudo
regni que est subter omne celum de-

populo sanctorum altissimi cuius reg
num regnum sempiternum est: et
omnes reges servient ei et obedient.
Hucusque finis verbi. Ego danihel mul
tum cogitationibus meis conturbabar
et facies mea mutata est in me: ver
bum autem in corde meo conservavi. ·viij·
visio danihelis
VIII Anno tertio regni balthazar
regis visio apparuit michi ego dani
hel post id quod videram in principio
vidi in visione mea cum essem in su
sis castro quod est in elam civitate.
vidi autem in visione ~~mea cum es~~
~~sem in susis castro quod est in elam~~
esse me super portam ulai. Et
levavi oculos meos et vidi. et ecce
aries unus stabat ante paludem ha
bens cornua excelsa et unum excelsi
us altero atque succrescens. Postea
vidi arietem cornibus ventilantem
contra occidentem et contra aquilo
nem et contra meridiem: et omnes
bestie non poterant resistere ei neque
liberari de manibus eius. fecitque secun
dum voluntatem suam et magnifica
tus est: et ego intelligebam. Ecce autem
hircus caprarum veniebat ab occi
dente super faciem totius terre. et non
tangebat terram. Porro hircus ha
bebat cornu insigne inter oculos suos
et venit usque ad arietem illum cor
nutum quem videram stantem ante
portam: et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue. Cumque appropinquas
set prope arietem: efferatus est in eum
et percussit arietem. et comminuit duo
cornua eius: et non poterat aries re
sistere ei. Cumque eum misisset in
terram conculcavit: et nemo quibat
liberare arietem de manu eius. Hir
cus autem caprarum magnus factus
est nimis. Cumque crevisset: fractum
est cornu magnum: et orta sunt cor
nua quatuor subter illud per quatuor
ventos celi. De uno autem ex eis egres
sum est cornu unum modicum: et
factum est grande contra meridiem
et contra orientem et contra fortitu
dinem et magnificatum est usque ad
fortitudinem celi. et deiecit de fortitu
dine et de stellis et conculcavit eas:
usque ad principem fortitudinis mag
nificatum est. Et ab eo tulit iuge sa
crificium: et deiecit locum sanctificationis
eius. Robur autem datum est contra
iuge sacrificium propter peccata: et pro
sternetur veritas in terra: et faciet et
prosperabitur. Et audivi unum de sanctis
loquentem: et dixit unus sanctus alteri
nescio cui loquenti. Usquequo visio et al' loquens
iuge sacrificium et peccatum desola
tionis que facta est et sanctuarium
et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei
Usque ad vesperam et mane duo milia dies
trecenti: et mundabitur sanctuarium.
Factum est autem cum viderem ego
danihel visionem: et quererem intel
ligentiam: ecce stetit in conspectu meo
quasi species viri. Et audivi vocem
viri inter ulai: et clamavit et ait.
Gabriel fac intelligere istum visio
nem. et venit et stetit iuxta ubi ego
stabam. Cumque venisset: pavens cor
rui in faciem meam. Et ait ad me.
Intellige fili hominis: quoniam in
tempore finis complebitur visio. Cum
que loqueretur ad me: collapsus sum
pronus in terram. et tetigit me. et
statuit me in gradu meo: dixitque michi
Ego ostendam tibi que futura sunt
in novissimo maledictionis: quoniam
habet tempus finem suum. Aries
quem vidisti habere cornua: rex me
dorum est atque persarum. Porro hir
cus caprarum rex grecorum est. Et
cornu grande quod erat inter oculos
eius: ipse est rex primus. Quod autem
fracto illo surrexerunt pro eo quatu
or. quatuor reges de gente eius con
surgent: sed non in fortitudine eius
Et post regnum eorum cum creve
rint iniquitates consurget rex im
pudens facie et intelligens proposi
tiones et roborabitur fortitudo eius
sed non in viribus suis. Et supra quam
credi potest universa vastabit: et prosp
erabitur et faciet. Et interficiet robustos
et populum sanctorum secundum vo
luntatem suam: et dirigetur dolus in
manu eius. Et cor suum magnificabit
et in copia rerum omnium occidet plu
rimos. Et contra principem principum
consurget: et sine manu conteretur
Et visio vespere et mane que dicta est
vera est. Tu ergo signa visionem:
quia post dies multos erit. Et ego da
niel langui et egrotavi per dies. Cum

quod surrexissem faciebam opera regis :
et stupebam ad visionem et non erat
qui interpretaretur. Visio danielis ·ix·
IX In anno primo darii regis filii assu
eri de semine medorum qui impera
vit super regnum chaldeorum anno
uno regni eius ego daniel intellexi in
libris numerum annorum de quo
factus est sermo domini ad ieremiam
prophetam : ut complerentur desolationis
ierusalem septuaginta anni. et posui faciem
meū meam ad dominum deum ; rogare et
deprecari in ieiuniis et sacco et cinere
et oravi dominum deum meum et
confessus sum : et dixi Obsecro domine
deus magne et terribilis. custodiens
pactum et misericordiam diligentibus te. et cu
stodientibus mandata tua. Peccavimus
iniquitatem fecimus impie egimus : et re
cessimus et declinavimus a mandatis
tuis ac iudiciis. Non obedivimus ser
vis tuis prophetis qui locuti sunt in
nomine tuo : regibus nostris principibus
nostris. patribus nostris. omnique populo terre.
Tibi domine iustitia nobis autem
confusio faciei sicut est hodie viro
iuda et habitatoribus ierusalem. et omni
israel : his qui prope sunt et his qui
procul in universis terris ad quas e
iecisti eos propter iniquitates eorum
in quibus peccaverunt in te domine
Nobis confusio faciei : regibus nostris.
principibus nostris. et patribus nostris qui
peccaverunt Tibi autem domino deo
nostro misericordia et propitiatio : quia recessi
mus a te. et non audivimus vocem
domini dei nostri : ut ambularemus
in lege eius quam posuit nobis per ser
vos suos prophetas. et omnis israel
prevaricati sunt legem tuam et decli
naverunt ne audirent vocem tuam :
et stillavit super nos maledictio et de
legis testatio que scripta est in libro moy
si servi dei : quia peccavimus ei Et
statuit sermones suos quos locutus
vos + est super nos et super principes nostros.
qui iudicaverunt nos : ut superducerent
in nos malum magnum quale num
quam fuit sub omni celo : secundum quod
factum est in ierusalem : sicut scriptum est
in lege moysi. Omne hoc malum ve
nit super nos : et non rogavimus faciem
tuam domine deus noster : ut reverteremur
ab iniquitatibus nostris et cogitaremus

veritatem tuam. Et vigilavit dominus
super malitiam et adduxit eam super
nos Iustus dominus deus noster in omni
bus operibus suis que fecit : non enim
audivimus vocem eius. Et nunc
domine deus noster qui eduxisti populum
tuum de terra egypti in manu forti.
et fecisti tibi nomen secundum diem
hanc : peccavimus : iniquitatem fe
cimus domine in omnem iustitiam
tuam. Avertatur obsecro ira tua et
furor tuus a civitate tua ierusalem et
monte sancto tuo Propter peccata e
nim nostra et iniquitates patrum nostro
rum ierusalem et populus tuus in oppro
brium sunt omnibus per circuitum no
strum. Nunc ergo exaudi deus noster ora
tionem servi tui et preces eius : et os
tende faciem tuam super sanctuarium
tuum quod desertum est propter te
met ipsum inclina deus meus aurem
tuam et audi : aperi oculos tuos et
vide desolationem nostram : et civita
tem super quam invocatum est no
men tuum Neque enim in iustifica
tionibus nostris prosternimus preces
ante faciem tuam : sed in miserationibus
omnibus tuis multis Exaudi domine
placare domine : attende et fac. Ne
moreris propter temet ipsum deus
meus : quia nomen tuum invoca
tum est super civitatem et super po
pulum tuum Cumque adhuc loque
rer et orarem et confiterer peccata
mea et peccata populi mei israel et
prosternerem preces meas in con
spectu dei mei pro monte sancto dei
mei : Adhuc me loquente in oratione
ecce vir gabriel quem videram in vi
sione in principio cito volans tetigit
me in tempore sacrificii vespertini Do
cuit me : et locutus est mihi dix
itque Daniel nunc egressus sum
ut docerem te : et intelligeres ab
exordio precum tuarum egressus
est sermo ego autem veni ut indi
carem tibi : quia vir desideriorum
es Tu ergo animadverte ser
monem : et intellige visionem sep
tuaginta ebdomades adbreviate
sunt super populum tuum et super
urbem sanctam tuam : ut con
summetur prevaricatio et finem
accipiat peccatum et dele

iniquitas et adducatur iustitia sem-
piterna et impleatur visio et prophe-
tia et unguatur sanctus sanctorum.
Scito ergo et animadverte ab exitu
sermonis ut iterum edificetur ihe-
rusalem usque ad xpm ducem: ebdo-
madas septem et ebdomades sexa-
ginta due erunt: et rursum edifica-
bitur platea et muri in angustia
temporum. Et post ebdomadas sex-
aginta duas occidetur xpc: et non
erit eius populus qui eum negatu-
rus est. Et civitatem et sanctuarium
dissipabit populus cum duce ven-
turo: et finis eius vastitas. et post
finem belli statuta desolatio. Confir-
mabit autem pactum multis ebdo-
mada una: et in dimidio ebdomadis
deficiet hostia et sacrificium. et in tem-
plo erit abhominatio desolationis:
et usque ad consummationem et finem
perseverabit desolatio. visio daniel · x ·
X Anno tertio cyri regis persarum
verbum revelatum est da-
nieli cognomento balthazar: et ve-
rum verbum et fortitudo magna. in-
tellexitque sermonem. Intelligentia
enim opus in visione. In diebus
illis ego daniel lugebam trium eb-
domadarum diebus. Panem deside-
rabilem non comedi: et caro et vinum
non introierunt in os meum. Sed
neque unguento unctus sum: donec
complerentur trium ebdomadarum
dies. Die autem vicesima et quarta
mensis primi: eram iuxta fluvium
magnum qui est tygris. Et levavi
oculos meos et vidi. et ecce vir unus
vestitus lineis et renes eius accincti
auro obrizo et corpus eius quasi chri-
solitus: et facies eius velud species
fulguris et oculi eius ut lampas ar-
dens et brachia eius et que deorsum
usque ad pedes quasi species eris candentis
et vox sermonum eius ut vox
multitudinis. Vidi autem ego da-
niel solus visionem. porro viri qui
erant mecum non viderunt sed ter-
ror nimius irruit super eos: et fu-
gerunt in absconditum. Ego autem
relictus solus vidi visionem gran-
dem hanc: et non remansit in me
fortitudo sed et species mea immuta-
ta est in me et emarcui neque habui

in me quicquam virium. Et audivi vo-
cem sermonum eius: et audiens iace-
bam consternatus super faciem meam
vultusque meus herebat terre. Et ecce
manus tetigit me et erexit me super
genua mea et super articulos manu-
um mearum. et dixit ad me Daniel
vir desideriorum intellige verba que
ego loquor ad te. et sta in gradu tuo:
nunc enim missus sum ad te: Cumque
dixisset michi sermonem istum: steti
tremens. et ait ad me. Noli metuere
daniel: quia ex die prima qua posuisti
cor tuum ad intelligendum ut te af-
fligeres in conspectu dei tui exaudita
sunt verba tua: et ego veni propter
sermones tuos. Princeps autem
regni persarum restitit michi viginti
et uno diebus. Et ecce michael unus
de principibus primis. venit in adiuto-
rium meum. et ego remansi ibi iuxta
regem persarum. Veni autem ut do-
cerem te que ventura sunt populo
tuo in novissimis diebus: quoniam
adhuc visio in dies. Cumque loqueretur prelat
michi huiuscemodi verbis deieci vul-
tum meum ad terram et tacui. Et
ecce quasi similitudo filii hominis.
tetigit labia mea. Et aperiens os me-
um locutus sum et dixi ad eum qui
stabat contra me Domine mi in vi-
sione tua dissolute sunt compages
mee: et nichil in me remansit virium
et quomodo poterit servus domini
mei loqui cum domino meo? Nichil
in me remansit virium sed et alitus
meus intercluditur. Rursum ergo
tetigit me quasi visio hominis et con-
fortavit me et dixit. Noli timere vir
desideriorum. Pax tibi: confortare:
et esto robustus. Cumque loqueretur
mecum: convalui et dixi. loquere do-
mine mi. quia confortasti me Et ait
Numquid scis quare venerim ad te
Et nunc revertar ut prelier adversus
principem persarum. Cum ego egre-
derer: apparuit princeps grecorum
veniens. Verumptamen annuntia-
bo tibi quod expressum est in scriptura
veritatis. Et nemo est adiutor meus
in omnibus his nisi michael princeps
vester · xi · al' noster
Ego autem ab anno primo XI
darii medi stabam ut conforta-

retur et roboraretur. Et nunc veritatem
annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges
stabunt in Perside et quartus ditabitur
opibus nimiis super omnes: et cum
invaluerit divitiis suis: concitabit
omnes adversus regnum Grecie. Sur-
get vero rex fortis et dominabitur
potestate multa: et faciet quod placu-
erit ei. Et cum steterit conteretur reg-
num eius et dividetur in quattuor
ventos celi sed non in posteros eius,
neque secundum potentiam illius qua
dominatus est. lacerabitur enim reg-
num eius etiam in externos: exceptis
his. Et confortabitur rex austri et de
principibus eius prevalebit super eum:
et dominabitur dicione multa enim
dominatio eius. et post finem anno-
rum federabuntur. filia quoque re-
gis austri veniet ad regem aquilo-
nis facere amicitiam: et non opti-
nebit fortitudinem brachii neque sta-
bit semen eius et tradetur ipsa et qui
adduxerunt eam adolescentes eius.
et qui confortabant eam in tempori-
bus et stabit de germine radicum eius
plantatio et veniet cum exercitu et
ingredietur provinciam regis aqui-
lonis: et abutetur eis et obtinebit. In-
super et deos eorum et sculptilia vasa
quoque pretiosa argenti et auri capti-
va ducet in egyptum. Ipse prevalebit
adversus regem aquilonis: et intra-
bit in regnum rex austri et revertetur
ad terram suam. filii autem eius pro-
vocabuntur et congregabunt mul-
titudinem exercituum plurimorum
et veniet properans et inundans et
revertetur et concitabitur et congre-
dietur cum robore eius. Et provocatus
rex austri egredietur et pugnabit
adversus regem aquilonis: et prepa-
rabit multitudinem nimiam: et
dabitur multitudo in manus eius.
Et capiet multitudinem et exaltabitur
cor eius et deiciet multa milia sed non — al' cor eum
prevalebit. Convertetur enim rex aqui-
lonis et preparabit multitudinem
multo maiorem quam prius. et in
fine temporum annorumque veniet
properans cum exercitu magno et o-
pibus nimiis. Et in temporibus illis mul-
ti consurgent adversus regem austri.
filii quoque prevaricatorum populi
tui extollentur: ut impleant visionem
et corruent. Et veniet rex aquilonis
et comportabit aggerem et capiet ur-
bes munitissimas. et brachia austri
non sustinebunt. Et consurgent elec-
ti eius ad resistendum: et non erit
fortitudo. Et faciet veniens super eum
iuxta placitum suum: et non erit qui
stet contra faciem eius et stabit in
terra inclyta et consumetur in ma-
nu eius. Et ponet faciem suam ut
veniat ad tenendum universum reg-
num eius: et recta faciet cum eo. et
filiam feminarum dabit ei ut evertat
illam et non stabit neque illius erit.
et convertet faciem suam ad insulas
et capiet multas. Et cessare faciet prin-
cipem opprobrii sui. et opprobrium
eius convertetur in eum et convertet
faciem suam ad imperium terre sue
et impinget et corruet et non inve-
nietur. et stabit in loco eius vilissimus
et indignus decore regio: et in pau-
cis diebus conteretur non in furore
neque in prelio: et stabit in loco eius
despectus et non tribuetur ei honor
regius: et veniet clam et optinebit
regnum in fraudulentia et brachia
pugnantis expugnabuntur a fa-
cie eius et conterentur: insuper et dux
federis et post amicitias cum eo fa-
ciet dolum. Et ascendet et superabit in
modico populo. Abundantes et ube-
res urbes ingredietur: et faciet que
non fecerunt patres eius et patres
patrum eius. Rapinas et predam
et divitias eorum dissipabit: et contra
cogitationes firmissimas iniet con-
usque ad tempus. Et concitabitur for-
titudo eius et cor eius adversus regem
austri: in exercitu magno. Et rex au-
stri provocabitur ad bellum mul-
tis auxiliis et fortibus nimis: et non
stabunt quia inibunt adversum eum
consilia. Et comedentes panem cum
eo conterent eum: exercitusque eius
opprimetur: et cadent interfecti plu-
rimi. Duorum quoque regum cor erit ut ma-
le faciant: et ad mensam unam men-
dacium loquentur et non proficient
~~eum~~. quia adhuc finis in aliud tem-
pus. Et revertetur in terram suam
cum opibus multis et cor eius adver-
sus testamentum sanctum: et faciet

et reuertetur in terram suam. Statu-
to tempore reuertetur et ueniet ad au-
strum: et non erit priori simile no-
uissimum. et uenient super eum
trieres et romani: et percutietur. Et
reuertetur: et indignabitur contra
testamentum sanctuarii. et faciet
reuerteturque et cogitabit aduersum eos
qui dereliquerunt testamentum san-
ctum. et brachia ex eo stabunt. et pollu-
ent sanctuarium fortitudinis. et au-
ferent iuge sacrificium et dabunt ab-
hominationem in desolationem: et
impii in testamentum simulabunt
fraudulenter. Populus autem sciens
deum suum optinebit et faciet et
docti in populo docebunt plurimos
et ruent in gladio et in flamma et
in captiuitate et in rapina dierum
Cumque corruerint subleuabuntur
auxilio paruulo et applicabuntur
eis plurimi fraudulenter de eruditis
ruent ut conflentur et eligantur et
dealbentur usque ad tempus prefinitum
quia adhuc aliud tempus erit Et
faciet iuxta uoluntatem suam rex.
et eleuabitur et magnificabitur ad-
uersus omnem deum et aduersus de-
um deorum loquetur magnifica
et dirigetur donec compleatur iracu-
ndia. perpetrata est quippe definitio
Et deum patrum suorum non re-
putabit: et erit in concupiscentiis
feminarum. Nec quemquam deorum
curabit: quia aduersum uniuersa con-
surget. Deum autem maozim in lo-
co suo uenerabitur: et deum quem
ignorauerunt patres eius colet auro
et argento et lapide precioso rebusque
preciosis: et faciet ut muniat mao-
zim cum deo alieno quem cognouit
et multiplicabit gloriam: et dabit
eis potestatem in multis: et terram
diuidet gratuito Et in tempore prefini-
to preliabitur aduersus eum rex austri
et quasi tempestas ueniet contra il-
lum rex aquilonis in curribus et in equi-
tibus et in classe magna: et ingredietur
terras et conteret et pertransiet et in-
troibit in terram gloriosam et multi
corruent. Hee autem sole saluabun-
tur de manu eius. Edom et moab et
principium filiorum ammon. Et
mittet manum suam in terras

et terra egypti non effugiet Et domi-
nabitur thezaurorum auri et argen-
ti: et in omnibus preciosis egypti Per
libias quoque et ethiopias transibit: et — al' ethiopiam
fama turbabit eum ab oriente et ab
aquilone et ueniet in multitudine mag-
na: ut conterat et interficiat pluri-
mos Et figet tabernaculum suum
apedno inter maria super montem
inclitum et sanctum: et ueniet usque
ad summitatem eius. et nemo aux-
iliabitur ei. xii.

XII

In tempore autem illo consurget mic-
hael princeps magnus qui stat pro
filiis populi tui: et ueniet tempus
quale non fuit ab eo quo gentes esse
ceperunt usque ad tempus illud Et
in tempore illo saluabitur populus
tuus: omnis qui inuentus fuerit
scriptus in libro uite et multi de his qui
dormiunt in terre puluere euigila-
bunt: alii in uitam eternam: et alii
in obprobrium: ut uideant semper.
Qui autem docti fuerint: fulgebunt
quasi splendor firmamenti Et qui
ad iustitiam erudiunt multos: quasi
stelle in perpetuas eternitates. Tu
autem daniel claude sermones: et
signa librum usque ad tempus sta-
tutum Pertransibunt plurimi et
multiplex erit scientia. Et uidi ego
danihel: et ecce quasi alii duo sta-
bant unus hinc super ripam flumi-
nis: et alius inde ex altera ripa flu-
minis Et dixi uiro qui indutus erat
lineis. qui stabat super aquas fluminis
Usquequo finis horum mirabilium
Et audiui uirum qui indutus erat
lineis qui stabat super aquas flumi-
nis cum eleuasset dexteram et sinistram
suam in celum et iurasset per uiuen-
tem in eternum: quia in tempus et
tempora et dimidium temporis et
cum completa fuerit dispersio manus
populi sancti: complebuntur uniuer-
sa hec. et ego audiui et non intellexi-
et dixi. Domine mi quid erit post hec
et ait. Uade danihel: quia clausi sunt
signatique sermones usque ad tempus
prefinitum Eligentur et dealbabuntur
et quasi ignis probabuntur multi
et impii agent impie: neque intelligent
omnes impii. Porro docti intelligent
et a tempore cum ablatum fuerit iu-

ge sacrificium. et posita fuerit abhomi
nacio in desolacionem dies mille du
centi nonaginta. beatus qui expectat
et pervenit ad dies mille trecentos tri
ginta quinque. Tu autem vade ad pre
finitum et requiesces et stabis in
sorte tua in fine dierum. Hucusque
danihel in hebreo volumine legi-
mus. cetera que sequuntur usque ad
finem libri de theodotionis edicione
translata sunt. .xiii.

XIII

Et erat vir habitans in baby
lone: et nomen eius ioachim. Et ac
cepit uxorem nomine susannam fi
liam helchie pulchram nimis: et ti-
mentem dominum. Parentes enim
illius cum essent iusti: erudierunt
filiam suam secundum legem moy
si. Erat autem ioachim dives valde
et erat ei pomerium vicinum domus
sue et ad ipsum confluebant iudei: eo quod
esset honorabilior omnium. Et con
stituti sunt duo senes iudices in anno
illo de quibus locutus est dominus: quia
egressa est iniquitas de babylone a senio
ribus iudicibus qui videbantur regere
populum. Isti frequentabant domum
ioachim: et veniebant ad eos omnes
qui habebant iudicia. Cum autem
populus revertisset per meridiem ingre
diebatur susanna: et deambulabat
in pomerio viri sui. Et videbant eam
senes cotidie ingredientem et deam
bulantem: et exarserunt in concupis
centiam eius et everterunt sensum
suum: et declinaverunt oculos suos
ut non viderent celum neque recorda
rentur iudiciorum iustorum. Erant
ergo ambo vulnerati amore eius.
neque indicaverunt sibi vicissim do
lorem suum. erubescebant enim in
dicare sibi concupiscentiam suam
volentes concumbere cum ea: et obs
ervabant cotidie sollicitius videre eam.
Dixitque alter ad alterum. Eamus
domum: quia hora prandii est. Et
egressi recesserunt a se. Cumque reu
tissent: convenerunt in unum et
sciscitantes ab invicem causam: con
fessi sunt concupiscentiam suam.
Et tunc statuerunt in commune
tempus: quando eam possent in
venire solam. Factum est autem cum
observarent diem aptum ingressa

al' seniores

al' invicem

al' recessissent

est aliquando sicut heri et nudius
tercius cum duabus solis puellis: vo
luitque lavari in pomerio. estus quippe
erat et non erat ibi quisquam pre-
ter duos senes absconditos: et contem-
plantes eam. Dixit ergo puellis.
Afferte michi oleum et smigmata
et ostia pomerii claudite ut laver.
Et fecerunt sicut preceperat. clause-
runtque ostia pomerii: et egresse sunt
per posticum ut afferrent que
iusserat. Nesciebantque senes intus
esse absconditos. Cum autem egres-
se essent puelle: surrexerunt duo
senes et accurrerunt ad eam et dix-
erunt. Ecce ostia pomerii clausa
sunt: et nemo nos videt: et in con
cupiscentia tui sumus. Quam ob rem
assentire nobis: et commiscere nobis-
cum. Quod si nolueris dicemus
testimonium contra te quod fuerit
tecum iuvenis et ob hanc causam
emiseris puellas a te. Ingemuit
susanna: et ait. Angustie michi
sunt undique. Si enim hoc egero
mors michi est. si autem non egero
non effugiam manus vestras.
Sed melius est michi absque opere
incidere in manus vestras quam pec
care in conspectu domini. et excla
mavit voce magna susanna. ex
clamaverunt autem et senes ad
versus eam. Et cucurrit unus:
et aperuit ostia pomerii. Cum ergo
audissent clamorem in pomerio
famuli domus: irruerunt per pos-
ticum ut viderent quid nam esset.
Postquam autem senes locuti
sunt erubuerunt servi vehementer: quia
numquam dictus fuerat sermo huius-
cemodi de susanna. et facta est dies
crastina. Cumque venisset populus
ad virum eius ioachim: vene-
runt et duo presbiteri pleni iniqua
cogitatione adversus susannam
ut interficerent eam. et dixerunt
coram populo. Mittite ad susannam
filiam helchie uxorem ioachim.
Statim miserunt et venit cum pa
rentibus et filiis. et universis cognatis
suis. Porro susanna erat delicata
nimis et pulchra specie.
At iniqui illi iusserunt ut discooperi-
retur: erat enim cooperta: ut vel

ut vel sic saciarentur decore eius. Flebant ergo sui
et omnes qui noverant eam. Consurgen-
tes autem duo presbiteri in medio po-
puli: posuerunt manus super caput
eius. Que flens suspexit in celum. E-
rat enim cor eius fiduciam habens
in domino. Et dixerunt presbiteri. Cum
deambularemus in pomerio so-
li ingressa est hec cum duabus puel-
lis et clausit ostia pomerii: et dimisit
a se puellas. Venitque ad eam ado-
lescens qui erat absconditus: et
concubuit cum ea. Porro nos cum
essemus in angulo pomerii videntes
iniquitatem cucurrimus ad eos:
et vidimus eos pariter commisceri.
Et illum quidem non quivimus
comprehendere quia fortior erat no-
bis: et apertis hostiis exilivit. Hanc
autem cum apprehendissemus inter-
rogavimus quisnam esset adoles-
cens: et noluit indicare nobis huius
rei testes sumus. Credidit eis mul-
titudo quasi senibus populi et iudicibus
et condempnaverunt eam ad mor-
tem. Exclamavit autem voce mag-
na susanna: et dixit. Deus eterne
qui absconditorum es cognitor qui
nosti omnia antequam fiant:
tu scis quoniam falsum testimo-
nium tulerunt contra me. Et ec-
ce morior: cum nichil horum fecerim
que isti malitiose composuerunt
adversum me. Exaudivit autem do-
minus vocem eius. Cumque duceretur
ad mortem Insuscitavit deus spiritum
sanctum pueri iunioris cui nomen
daniel et exclamavit voce magna.
Mundus ego sum a sanguine huius.
Et conversus omnis populus: dixit
ad eum. Quis est iste sermo quem
tu locutus es. Qui cum staret in me-
dio eorum ait. Sic fatui filii israel
non iudicantes neque quod verum
est cognoscentes, condempnastis fi-
liam israel. Revertimini ad iudicium
quia falsum testimonium locuti
sunt adversus eam. Reversus est ergo
populus cum festinatione. et dixerunt
ei senes. Veni et sede in medio nostrum
et indica nobis: quia tibi dedit deus
honorem senectutis et dixit ad eos
danihel Separate eos ab invicem
procul: et diiudicabo eos. Cum ergo
divisi essent alter ab altero: vocavit
unum de eis et dixit ad eum. Inve-
terate dierum malorum. nunc ve-
nerunt peccata tua que operabaris
prius iudicans iudicia iniusta in-
nocentes opprimens et dimittens
noxios: dicente domino. Innocentem
et iustum non interficies. Nunc ergo
si vidisti eam: dic sub qua arbore
videris eos loquentes sibi. Qui ait
Sub scino. Dixit autem danihel. Rec-
te mentitus es in caput tuum. Ecce
enim angelus dei accepta sententia
ab eo scindet te medium. et amoto
eo iussit venire alium et dixit ei.
Semen chanaan et non iuda. species
decepit te: et concupiscentia subver-
tit cor tuum. Sic faciebatis filiabus
israel: et ille timentes loquebantur
vobis. Sed non filia iuda sustinuit
iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mi
sub qua arbore comprehenderis eos — al' videris
loquentes sibi. Qui ait Sub prino
Dixit autem ei danihel. Recte men-
titus es et tu in caput tuum. Manet
autem angelus dei gladium ha-
bens ut secet te medium: et interfi-
ciet vos. Exclamavit autem omnis
cetus voce magna. et benedixerunt
dominum qui salvat sperantes in se.
Et consurrexerunt adversum duos
presbiteros: convicerat enim eos
danihel ex ore suo falsum dixisse
testimonium feceruntque eis sicut
male egerant adversus proximum
ut facerent secundum legem moysi
et interfecerunt eos. et salvatus est
sanguis innoxius in die illa. Hel-
chias autem et uxor eius laudave-
runt dominum pro filia sua susanna
cum ioachim marito eius et cog-
natis omnibus: quia non esset inven-
ta in ea res turpis. Danihel autem
factus est magnus in conspectu
populi a die illa et deinceps et rex
astiages appositus est ad patres suos
et suscepit cyrus perses regnum eius
erat autem daniel conviva regis
et honoratus est super omnes amicos
eius. xiiii.

XIIII

Erat quoque idolum nomine
bel apud babylonios: et impendeban-
tur in eo per dies singulos simile ar-
tabe duodecim et oves quadraginta

Artabe · mēs · cor · [illegible]
[illegible] modiorum

nuncupatur bel. Rex quoque colebat
eum: et ibat per singulos dies adorare
eum. Porro daniel adorabat dominum
suum. Dixitque ei rex. Quare non ado
ras bel? Qui respondens ait ei. Quia
non colo idola manu facta: sed vivē
tem dominum qui creavit celum et ter
ram et habet potestatem omnis car
nis et dixit ad eum rex. Non tibi vi
detur esse bel deus vivens? An non
vides quanta comedat et bibat coti
die? Et ait danihel arridens. Ne er
res rex. Iste enim intrinsecus luteus
est et forinsecus ereus: neque comedit
aliquando. Et iratus rex vocavit sa
cerdotes eius et ait eis. Nisi dixeritis
michi quis est qui comedat inpen
sas has: moriemini. Si autem et
ostenderitis quoniam bel comedit
hec: morietur. Danihel regi. Fiat iux
ta verbum tuum. Erant autem sac
dotes bel septuaginta: exceptis uxo
ribus et parvulis et filiis. et venit rex
cum danihele in templum belis. Et
dixerunt sacerdotes belis. Ecce nos
egredimur foras: et tu rex pone es
cas et vinum misce: et claude os
tium et signa annulo. Et cum ingres
sus fueris mane: nisi inveneris om
nia comesta a bel moriemur: vel da
nihel qui mentitus est adversum nos.
Contempnebant autem quia fecerant
sub mensa absconditum introitum
et per illum ingrediebantur semper
et comedebant ea. Factum est igitur
postquam egressi sunt illi rex posuit
cibos ante bel: precepit danihel pueris
suis et attulerunt cinerem et cribraverunt
per totum templum coram rege. Et e
gressi clauserunt ostium. et signantes
anulo regis abierunt. Sacerdotes
autem ingressi sunt nocte iuxta consuetu
dinem suam et uxores et filii eorum
et comederunt omnia et biberunt.
Surrexit autem rex primo diluculo
et daniel cum eo. et ait rex. Salva
ne sunt signa daniel? Qui respondit
Salva rex. Statimque cum aperuisset
ostium: intuitus rex mensam et ex
clamavit voce magna. Magnus es
bel et non est apud te dolus quisquam.
Et risit danihel: et tenuit regem ne
ingrederetur intro et dixit. Ecce pa
vimentum: animadverte cuius ves

ne (margin)

quia blasphemavit bel
et dixit daniel (margin)

tuo (margin)

al' devorabunt (margin)

mane (margin)

tigia sint hec et dixit rex. Video vesti
gia virorum ac mulierum et infan
tium. et iratus est rex. Tunc apprehen
dit sacerdotes et uxores et filios eorum
et ostenderunt ei abscondita ostiola
per que ingrediebantur: et consume
bant que erant super mensam. Oc
cidit ergo illos rex: et tradidit bel in
potestatem danieli. Qui subvertit
eum et templum eius. xv.

Et erat draco magnus in lo
co illo: et colebant eum baby
lonii et dixit rex danieli. Ecce nunc
non potest dicere quod iste non sit deus
vivens adora ergo eum. Dixitque da
niel, dominum deum meum ado
ro quia ipse est deus vivens, iste au
tem rex da michi potestatem et inter
ficiam draconem absque gladio et
fuste. Et ait rex. do tibi. Tulit ergo da
niel picem et adipem et pilos et co
xit pariter fecitque massas. et dedit in
os draconis et diruptus est draco et
dixit. Ecce quem colebatis. Quod cum
audissent babilonii indignati sunt
vehementer: et congregati adversum
regem dixerunt. Iudeus factus est
rex bel destruxit: draconem interfeci
at: et sacerdotes occidit et dixerunt
cum venissent ad regem. Trade no
bis danihelem. Alioquin interficie
mus te et domum tuam. Vidit er
go rex quod irruerent in eum ve
hementer et necessitate compulsus
tradidit eis danihelem. Qui mise
runt eum in lacum leonum: et e
rat ibi sex diebus. Porro in lacu e
rant septem leones: et dabantur eis
cotidie duo corpora et due oves et
tunc non data sunt eis: ut devora
rent danihelem. Erat autem a
bacuc propheta in iudea: et ipse coxe
rat pulmentum et intriverat pa
nes in alveolo: et ibat in campum
ut ferret messoribus. Dixitque angelus
domini ad abacuc. Fer prandium
quod habes in babylonem danie
li: qui est in lacu leonum. Et dixit aba
cuc. Domine babylonem non vidi
et lacum nescio. Et apprehendit eum
angelus domini in vertice eius
portavitque eum capillo capitis sui
posuitque eum in babylone super la
cum in impetu spiritus sui. Et clamavit

clamavit dicens. daniel, tolle prandium
quod misit tibi deus. et ait daniel. Re
cordatus es mei deus: et non dereli
quisti diligentes te. Surgensque dani
el comedit. Porro angelus domini resti
tuit abacuc confestim in loco suo. Venit
ergo rex die septima: ut lugeret danielem.
Et venit ad lacum et introspexit. et ecce
daniel sedens. Et exclamavit rex voce
magna dicens. Magnus es domine
deus danielis: et extraxit eum. Porro
illos qui perditionis eius causa fuerant
intromisit et devorati sunt in momento
coram eo. Explicit daniel propheta. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in duodecim prophetas.

Non idem ordo est duo
decim prophetarum apud
hebreos. qui et apud
nos. unde secundum
id quod ibi legitur:
hic quoque disposita sunt. Osee commaticus
est et quasi per sententias loquens. Io
hel planus in principiis: in fine obscu
rior. et usque ad malachiam habent sin
guli proprietates suas. quas ... cum
sciam legis que doctorem hebrei autu
mant. Et quia longum est nunc de o
mnibus dicere: hoc tantum vos o paula
et eustochium admonitas volo. volo unum
librum esse duodecim prophetarum et
osee coetaneum esse ysaie. malachiam
vero aggei et zacharie fuisse temporibus.
In quibus autem tempus non prefer
tur in titulo. sub illis eos regibus pro
phetasse: sub quibus et hi qui ante eos
habent titulos prophetarunt. Explicit
prologus. Incipit prefacio.

Temporibus ozie et ioathe
achaz et ezechie regum
iuda et hieroboam filii
ioas regis israel: osee filius beeri ad
prophetiam dicendam spiritu sancto re
pletus est. De memorato itaque munio
regum achaz rex iuda et hieroboam
rex israel derelinquentes dominum sicut
hystorie regum et paralipomenon
indicant: etiam israel idolatrie crimine
imperio ac potestate sua admittere co
egerunt. Propter quod deus ad osee lo
cutus est hec dicens. Accipe tibi uxo
rem fornicariam sive fornicationum
et fac filios fornicationis fornicariam
itaque non delicati corporis meretri

cem sed gentilem domini ignorantem appel
lat: que domini creatoris sui amore con
tempto simulacrorum se subiecerat
desideriis sed cum propheta dei precepto
in hac re paruisset conceptum ex ea
filium hiezrael peperit nominare
deo pollicente per breve tempus sangui
nem hiezrael in domo hieu vindicari
Cuius promissionis hec causa est
hieu per heliseum in regem uncto ad
defendendum sanguinem naboth cui
us hiezrael que tunc temporis me
tropolis erat quem iezabel achab regis
israel uxor interemerat sicut historia
regum exponit is cum graviter iuxta
divinum preceptum vindicandi san
guinis causa in omnem memorati
domum desevisset: hoc pacto dominum
dereliquisse invenitur. Cuius pronepote hieroboam qui lectione compre
hensus est originis sue facta imitante
ac contra dei precepta et religionem
cum populo israel agente sanguis
naboth qui in loco certe hiezrael
fuerat profusus in domo hieu patris
memorati hieroboe propter peccata
redundaturus significatur. hinc
factum est ut ira dei in populum
israel per denunciationem prophe
te processura diceret. Domui autem
iude in ista lectione comprehensa ob
hoc permissa est: quia ezechias rex
iuda filius achaz sublatis idolis
que tam pater eius quam ceteri re
ges consecraverant templum dei pur
gasse ac purificasse monstratur.
Explicit prefacio. Incipit liber osee prophete.

Verbum domini quod
factum est ad osee
filium beeri in di
ebus ozie ioathan — al' Joathan
achaz ezechie re
gum iuda: et in di
ebus hieroboam
filii ioas regis i
srael principium loquendi domini in
osee. et dixit dominus ad osee. Vade
sume tibi uxorem fornicationum
et fac filios fornicationum quia for
nicans fornicabitur terra a domino
et abiit et accepit gomer filiam debe
laim et concepit et peperit ei filium
et dixit dominus ad eum. Voca nomen
eius hiezrael: quoniam adhuc mo

domum et visitabo sanguinem Iezrahel super domum Hieu et quiescere faciam regnum domus Israel. Et in die illa conteram arcum Israel in valle Iezrahel. Et concepit adhuc: et peperit filiam: et dixit ei. Voca nomen eius absque misericordia. quia non addam ultra domui Israel misereri. Sed oblivione obliviscar eorum: et domui Iuda miserebor et salvabo eos in domino deo suo et non salvabo eos in arcu et gladio et in bello et in equis et in equitibus. Et ablactavit eam que erat absque misericordia et concepit et peperit ei filium et dixit voca nomen eius non populus meus: quia vos non populus meus et ego non ero vester deus. Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris que sine mensura est. et non numerabitur et erit in loco ubi dicetur eis non populus meus vos dicetur eis filii dei viventis. Et congregabuntur filii Iuda et filii Israel pariter et ponent sibimet caput unum et ascendent de terra: quia magnus dies Iezrahel. II.

II Dicite fratribus vestris populus meus et sorori vestre misericordiam consecuta. Iudicate matrem vestram iudicate: quoniam ipsa non uxor mea et ego non vir eius. Auferat fornicationes suas a facie sua et adulteria sua de medio uberum suorum ne forte expoliem eam nudam et statuam eam secundum diem nativitatis sue: et ponam eam quasi solitudinem et statuam eam velud terram inviam et interficiam eam siti. Et filiorum illius non miserebor: quoniam filii fornicationum sunt: quia fornicata est mater eorum. Confusa est que concepit eos: quia dixit vadam post amatores meos qui dant panes meos et aquas meas et lanam meam et linum meum et oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis et sepiam eam maceria: et semitas suas non inveniet et sequetur amatores suos et non apprehendet eos et queret eos et non inveniet et dicet vadam et revertar ad virum meum priorem: quia bene michi erat tunc magis quam nunc. Et hoc nescivit quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum et argentum multiplicavi ei et aurum: que fecerunt baal. Iccirco convertar et sumam frumentum meum in tempore suo et vinum meum in tempore suo et liberabo lanam meam et linum meum que operiebant ignominiam eius. Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius: et vir non eruet eam de manu mea. Et cessare faciam omne gaudium eius: sollempnitatem eius neomeniam eius sabbatum eius et omnia festa tempora eius. Et corrumpam vineam eius et ficum eius de quibus dixit. Mercedes hee mee sunt quas dederunt michi amatores mei. Et ponam eam in saltum et comedet illam bestia agri. Et visitabo super eam dies baalim quibus accendebat incensum: et ornabatur inaure sua et monili suo: et ibat post amatores suos et mei obliviscebatur dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo eam et ducam eam in solitudinem: et loquar ad cor eius. Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco: et vallem Achor ad aperiendam spem. Et canet ibi iuxta dies iuventutis sue: et iuxta dies ascensionis sue de terra Egypti. Et erit in die illa dicit dominus vocabit me vir meus et non vocabit me ultra baalim. Et auferam nomina baalim de ore eius et non recordabitur ultra nominis eorum. Et percutiam eis fedus in die illa cum bestia agri et cum volucre celi et cum reptili terre et arcum et gladium et bellum conteram de terra. et dormire eos faciam fiducialiter et sponsabo te michi in sempiternum et sponsabo te michi in iusticia et iudicio et misericordia et miserationibus. Et sponsabo te michi in fide et scies quia ego dominus. Et erit in die illa exaudiam dicit dominus. Exaudiam celos et illi exaudient terram et terra exaudiet triticum et vinum et oleum: et hec exaudient Iezrahel. Et seminabo eam michi in terram: et miserebor eius que fuit absque misericordia. Et dicam non populo meo populus meus es tu: et ipse dicet deus meus es tu. III.

Et dixit dominus ad me: Adhuc vade et dilige mulierem dilectam amico et adulteram: sicut diligit dominus filios israel. Et ipsi respiciunt ad deos alienos: et diligunt vinacia uvarum. Et fodi eam mihi quindecim argenteis et choro ordei: et dimidio choro ordei. Et dixi ad eam: Dies multos expectabis me: non fornicaberis et non eris viro: sed et ego expectabo te: quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe: et sine sacrificio et sine altari: et sine ephod et theraphim. Et post hec revertentur filii israel: et querent dominum deum suum et david regem suum. et pavebunt ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum. iiii.

Audite verbum domini filii israel: quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Non est enim veritas, et non est misericordia: et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt: et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui inhabitat in ea in bestia agri et in volucre celi: sed et pisces maris congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet: et non arguatur vir. populus enim tuus sicut hi qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie: et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci matrem tuam: conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam. Quia tu scientiam repulisti: repellam te ne sacerdotio fungaris michi: et oblita es legis dei tui: obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt michi: gloriam eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent: et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius: et cogitationes eius reddam ei: et comedent et non saturabuntur. fornicati sunt et non cessaverunt: quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit: et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos: et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant. et super colles accendebant thymiama. Subtus quercum et populum et therebinthum: quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre: et sponse vestre adultere erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate et super sponsas vestras cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur: et cum effeminatis sacrificabant et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu israel: non delinquat saltem iuda. Et nolite ingredi in galgala et ne ascenderitis in bethaven: neque iuraveritis vivit dominus. Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit israel. Nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps idolorum effraim: dimitte eum. Separatum est convivium eorum: fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit spiritus eum in alis suis: et confundentur a sacrificiis suis. v.

V

Audite hoc sacerdotes et attendite domus israel et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est. Quoniam laqueus facti estis speculationi: et rete expansum super thabor. Et victimas declinastis in profundum: et ego eruditor omnium eorum. Ego scio effraim et israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est effraim: contaminatus est israel. Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum. et dominum non cognoverunt. Et respondebit arrogantia israel in facie eius: et israel et effraim ruent in iniquitate sua. Ruet etiam iudas cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad querendum dominum et non invenient: ablatus est ab eis. In domino prevaricati sunt quia filios alienos genuerunt: nunc devorabit eos mensis cum patribus suis. Clangite bucina in gabaa et tuba in rama: ululate in bethaven post tergum tuum

cum

sicut

al' ablatus

al' partibus

beniamin. Effraim in desolatione erit
al' torrere — In die correptionis: in tribubus israel ostendi
fidem. Facti sunt principes iuda quasi
assumentes terminum: super eos effun
dam quasi aquam iram meam. Ca
lumpniam patiens effraim et fractus
iudicio quoniam cepit abire post sor
al' sordes — dem. Ego quasi tinea effraim: et quasi
putredo domui iuda. Et uidit effraim
languorem suum: et iudas uinculum
suum et abiit effraim ad assur: et
misit ad regem ultorem: et ipse non
al' saluare — poterit sanare uos: nec soluere pote
rit a uobis uinculum. Quoniam e
go quasi leena effraim: et quasi ca
tulus leonis domui iuda. Ego ego
capiam et uadam: tollam et non est
qui eruat. Vadens reuertar ad locum
meum: donec deficiatis et queratis
VI faciem meam. VI.
In tribulatione sua mane con
surgent ad me uenite et reuertamur
ad dominum: quia ipse cepit et sana
bit nos: percutiet et curabit nos. Ui
uificabit nos post duos dies: in die tertia
suscitabit nos et uiuemus in conspec
tu eius: sciemus sequemurque ut cog
noscamus dominum. Quasi diluculum
preparatus est egressus eius et ueniet
quasi ymber nobis temporaneus et se
rotinus terre. Quid faciam tibi effraim
quid faciam tibi iuda: misericordia uestra quasi
nubes matutina: et quasi ros mane
pertransiens. Propter hoc dolaui in pro
phetis: occidi eos in uerbis oris mei:
et iudicia tua quasi lux egredientur
quia misericordiam uolui et non sacrificium
et scientiam dei plusquam holocau
sta. Ipsi autem sicut adam transgres
si sunt pactum, ibi preuaricati sunt
in me. Galaad ciuitas operantium i
dolum supplantata sanguine: et
quasi fauces uirorum latronum par
ticeps sacerdotum in uia interficien
tium pergentes de sichem: quia scelus
operati sunt. In domo israel uidi hor
rendum: ibi fornicationes effraim con
taminatus est israel. Sed et iuda po
ne messem tibi: cum conuertero capti
VII uitatem populi mei. VII.
Cum sanare uellem israel re
uelata est iniquitas effraim
et malitia samarie: quia operati sunt
mendacium. et fur ingressus est et
spolians latrunculus foris. Et ne forte di
cant in cordibus suis omnem maliti
am eorum me recordatum: nunc cir
cumdederunt eos adinuentiones su
e coram facie mea facte sunt. In mali
tia sua letificauerunt regem: et in
mendaciis suis principes. Omnes
adulterantes quasi clybanus succen
sus a coquente. Quieuit paulu
lum ciuitas a commixtione fermen
ti: donec fermentaretur totum. Dies
regis nostri. Ceperunt principes furere
a uino. Extendit manum suam cum
illusoribus: quia applicuerunt quasi
clybanum cor suum cum insidiare
tur eis. Tota nocte dormiuit coquens
eos: mane ipse succensus quasi ig
nis flamme. Omnes calefacti sunt
quasi clibanus: et deuorauerunt
iudices suos. Omnes reges eorum
ceciderunt: et non est qui clamet in eis
ad me. Effraim in populis ipse com
miscebatur: effraim factus est subci
nericius: qui non reuersatur. Comede
runt alieni robur eius et ipse nesci
uit sed et cani effusi sunt in eo: et
ipse ignorauit. et humiliabitur su
perbia israel in facie eius: nec reuer
si sunt ad dominum deum suum et
non quesierunt eum in omnibus
his et factus est effraim quasi co
lumba seducta non habens cor. E
gyptum inuocabant: ad assirios
abierunt. Et cum profecti fuerint
expandam super eos rete meum.
Quasi uolucrem celi detraham
eos: cedam eos secundum auditio
nem cetus eorum. Ve eis quoniam
recesserunt a me: uastabuntur quia
preuaricati sunt in me et ego rede
mi eos et ipsi locuti sunt contra me
mendacia et non clamauerunt ad
me in corde suo sed ululabant in
cubilibus suis. Super triticum et ui
num ruminabant: recesserunt a
me et ego erudiui eos et confor
taui brachia eorum: et in me cogi
tauerunt malitiam. Reuersi sunt ut
essent absque iugo: facti sunt quasi
arcus dolosus. Cadent in gladio prin
cipes eorum a furore lingue sue. Ista
subsannatio eorum in terra egypti.
In gutture tuo sit tuba quasi aquila
super domum domini: pro eo quod tran

gressi sunt fedus meum et legem meam prevaricati sunt. Me invocabunt: deus meus cognovimus te israel. Proiecit israel bonum: inimicus persequetur eum. Ipsi regnaverunt et non ex me: principes extiterunt et non cognovi. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi ydola ut interirent. Proiectus est vitulus tuus samaria. Iratus est furor meus in eos. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex israel et ipse est. Artifex fecit illum: et non est deus. Quoniam in aranearum telas erit vitulus samarie. Quia ventum seminabunt et turbinem metent. Culmus stans non est in eis germen non faciet farinam. Quod et si fecerit alieni comedent eam. Devoratus est israel. Nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad assur. Onager solitarius sibi effraim: munera dederunt amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes. Nunc congregabo eos et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicavit effraim altaria ad peccandum: facta sunt ei are in delictum. Scribam ei multiplices leges meas: que velut aliene computate sunt. Hostias afferent immolabunt carnes et comedent dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Ipsi in egyptum convertentur. Et oblitus est israel factoris sui et edificavit delubra. Et iudas multiplicavit urbes munitas. ·IX·

Et mittam ignem in civitates eius: et devorabit edes illius. Noli letari israel: noli exultare sicut populi: quia fornicatus es a deo tuo. Dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos: et vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra domini. Reversus est effraim in egyptum et in assyriis pollutum comedit. Non libabunt domino vinum: et non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium. Omnes qui comedent eum contaminabuntur: quia panis eorum anime ipsorum non intrabit in domum domini. Quid facietis in die sollempni in die festivitatis domini? Ecce enim profecti sunt a vastitate. Egyptus congregabit eos memphis sepeliet eos. Desiderabile argenti eorum urtica hereditabit: lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis venerunt dies retributionis. Scitote israel stultum prophetam insanum virum spiritualem propter multitudinem iniquitatis tue et multitudinem amentie. Speculator effraim cum deo meo propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius: insania in domo dei eius. Profunde peccaverunt sicut in diebus gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto inveni israel quasi prima poma ficulnee in cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intraverunt ad beelphegor et abalienati sunt in confusionem et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Effraim quasi avis avolavit. Gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si et enutrierint filios suos absque liberis eos faciam in hominibus. Sed et ve eis cum recessero ab eis. Effraim ut vidi tyrus erat fundata in pulcritudine. Et effraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis et ubera arentia. Omnes nequitie eorum in galgal: quia ibi exosos eos habui propter malitiam adinventionum eorum. De domo mea eiciam eos. Non addam ut diligam eos: omnes principes eorum recedentes. Percussus est effraim radix eorum exsiccata est fructum nequaquam facient. Quod si et genuerint interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum: et erunt vagi in nationibus. ·X·

X

Vitis frondosa israel: fructus adequatus est ei. Secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria. Iuxta ubertatem terre sue exuberavit simulacris. Divisum est cor eorum nunc interibunt. Ipse confringet simulacra eorum depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent. Non est rex nobis. Non enim timemus dominum. Et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visio

nis inutilis: et ferietis fedus. et ger
minabit quasi amaritudo iudicium
super sulcos agri. Vaccas bethauen co
luerunt habitatores samarie quia
luxit super eum populus eius et editui eius
super eo exultauerunt in gloria eius
quia migrauit ab eo. Siquidem et
ipse in assur delatus est. munus regi
ultori. Confusio effraim capiet: et con
fundetur israel in uoluntate sua. Transi
re fecit samaria regem suum quasi
spumam super faciem aque: et disperden
tur excelsa idoli peccatum israel. lappa
et tribulus ascendet super aras eorum
et dicent montibus operite nos: et collibus
cadite super nos. Ex diebus gabaa. pecca
uit israel: ibi steterunt. Non compre
hendet eos in gabaa prelium super filios
iniquitatis: iuxta desiderium meum
corripiam eos. Congregabuntur super
eos populi: cum corripientur propter
duas iniquitates suas effraim uitula
docta diligere trituram: et ego transiui
super pulcritudinem colli eius. Ascendam
super effraim: arabit iudas: confrin
get sibi sulcos iacob seminate uobis
in ueritate iustitiam et metite in ore
misericordie innouate uobis nouale. Tempus
autem requirendi dominum: cum
uenerit qui docebit uos iustitiam. Aras
tis impietatem: messuistis iniquitatem
comedistis frugem mendacii. Quia
confisus es in uiis tuis et in multitu
dine fortium tuorum consurget tu
multus in populo tuo: et omnes mu
nitiones tue uastabuntur. Sicut ua
status est salmana a domo eius qui
iudicauit baal in die prelii matre super
filiis allisa sic fecit uobis bethel a fa
cie malicie nequiciarum uestrarum. xi.

(margin: al' uindicauit)

XI

Sicut mane transiit pertransiit
rex israel. Quia puer israel
et dilexi eum et ex egypto uocaui filium
meum uocauerunt eos: sic abierunt
a facie eorum. Baalim immolabant
et simulacris sacrificabant Et ego
quasi nutricius effraim portabam
eos in brachiis meis et nescierunt
quod curarem eos In funiculis adam
traham eos in uinculis caritatis et
ero eis quasi exaltans iugum super
maxillas eorum: et declinaui ad eum
ut uesceretur. Non reuertetur in terram
egypti et assur ipse rex eius: quoniam
noluerunt conuerti. Cepit gladius in ciui
tatibus eius. et consumet electos eius: et
comedet capita eorum et populus meus
pendebit ad reditum meum. Iugum
autem imponetur eis simul quod non
auferetur. Quomodo dabo te effraim
protegam te israel: Quomodo dabo te
sicut adama ponam te ut seboim. Con
uersum est cor meum in me: pariter
conturbata est penitudo mea. Non fa
ciam furorem ire mee non conuertar
ut disperdam effraim. quoniam deus
ego et non homo. in medio tui sanctus:
et non ingrediar ciuitatem post dominum
ambulabunt. Quasi leo rugiet: quia
ipse rugiet et formidabunt filii maris
et auolabunt quasi auis ex egypto et
quasi columba de terra assyriorum: et
collocabo eos in domibus suis dicit do
minus. Circumdedit me in negatio
ne effraim: et in dolo domus israel. Iu
das autem testis descendit cum deo: et
cum sanctis fidelis. xii.

Effraim pascit uentum: et sequitur
estum tota die mendacium et
uastitatem multiplicat et fedus cum
assyriis iniit: et oleum in egyptum fe
rebat. Iudicium ergo domini cum iu
da: et uisitatio super iacob iuxta uias
eius et iuxta adinuentiones eius red
det ei. In utero supplantauit fratrem suum
et in fortitudine sua directus est cum
angelo. Et inualuit ad angelum et
confortatus est: fleuit et rogauit eum
In bethel inuenit eum: et ibi locutus
est nobiscum et dominus deus exercitu
um dominus memoriale eius et tu
ad dominum tuum conuerteris misericordiam
et iudicium custodi: et spera in deo tuo
semper Chanaan in manu eius sta
tera dolosa: calumpniam dilexit Et
dixit effraim Verumptamen diues
effectus sum: inueni idolum michi
Omnes labores mei non inuenient
michi iniquitatem quam peccaui Et
ego dominus deus tuus de terra egypti
Adhuc sedere te faciam in taberna
culis sicut in diebus festiuitatis. Et lo
cutus sum super prophetas et ego uisio
nem multiplicaui: et in manu pro
phetarum assimilatus sum. Si in
galaad idolum: ergo frustra erant
in galgal bobus immolantes. Nam
et altaria eorum quasi aceruus super

Galaad agri. Fugit iacob in regionem
syrie: et seruiuit israel in uxore: et
in uxore seruiuit. In propheta autem
eduxit dominus israel de egypto: et
in propheta seruatus est. Ad iracundi-
am me prouocauit effraim in a-
maritudinibus suis et sanguis eius
super eum ueniet: et obprobrium e-
ius restituet ei dominus suus. ·xiii·
XIII L Oquente effraim horror in-
uasit israel: et deliquit in ba-
al et mortuus est. Et nunc addiderunt
ad peccandum: feceruntque sibi con-
flatile de argento suo quasi simi-
litudinem idolorum. factura arti-
ficum totum est. His ipsi dicunt im-
molate homines uitulos adorantes.
Iccirco erunt quasi nubes matuti-
na et sicut ros matutinus preteri-
ens. Sicut puluis turbine raptus
ex area: et sicut fumus de fumario.
Ego autem dominus deus tuus
de terra egypti et deum absque me
nescies: et saluator non est preter
me. Ego cognoui te in deserto: in terra
solitudinis. iuxta pascua sua et ad-
impleti sunt et saturati: eleuaue-
runt cor suum et obliti sunt mei.
Et ero eis quasi leena: sicut pardus
in uia assyriorum. Occurram eis
quasi ursa raptis catulis: et dis-
rumpam interiora iecoris eorum.
et consumam eos ibi quasi leo.
Bestia agri scindet eos. Perditio tua
israel tantummodo in me auxilium
tuum. Ubi est rex tuus? Maxime
nunc saluet te in omnibus urbibus
tuis et iudices tui de quibus dixisti.
Da michi regem et principes. Dabo
tibi regem in furore meo: et aufe-
ram in indignatione mea. Colli-
gata est iniquitas effraim: ab-
sconditum peccatum eius. Dolores
parturientis uenient ei. Ipse filius
non sapiens. nunc enim non sta-
bit in contritione filiorum. De ma-
nu mortis liberabo eos: de morte
redimam eos. Ero mors tua o
mors ero morsus tuus inferne. Con-
solatio abscondita est ab oculis
meis: quia ipse inter fratres diuidet.
adducet urentem uentum dominus
de deserto ascendentem: et siccabit
uenas eius. et desolabit fontem
eius. et ipse diripiet thesaurum omnis
uasis desiderabilis. Pereat samaria quoniam
ad amaritudinem concitauit deum
suum. In gladio pereant. paruuli eorum e-
lidantur: et fete eius discindantur. Con-
uertere israel ad dominum deum tuum: quoniam
corruisti in iniquitate tua. Tollite uo-
biscum uerba: et conuertimini ad dominum.
dicite ei. Omnem aufer iniquitatem
et accipe bonum: et reddemus uitulos
labiorum nostrorum. assur non saluabit
nos: super equum non ascendemus n-
ec dicemus ultra dii nostri opera manuum
nostrarum: quia eius qui in te est misereb-
ris populi. Sanabo contritiones eorum:
diligam eos spontanee: quia auersus
est furor meus ab eo. Ero quasi ros
et israel germinabit quasi lilium et erum-
pet radix eius ut libani. Ibunt rami
eius et erit quasi oliua gloria eius:
et odor eius ut libani. Conuertentur se-
dentes in umbra eius. uiuent tritico
et germinabunt quasi uinea. Me-
moriale eius: sicut uinum libani. Ef-
fraim quid michi ultra idola? Ego
exaudiam et dirigam eum ego ut a-
bietem uirentem. Ex me fructus tuus
inuentus est. Quis sapiens et intel-
liget ista: intelligens et sciet hec? Quia
recte uie domini et iusti ambulabunt
in eis. preuaricatores uero corruent
in eis. Explicit osee propheta. Incipit pro-
logus iohelis prophete.
S Anctus iohel apud he-
breos post osee ponitur
et sicut ibi sub nomine ef-
fraim ad decem tribus
confertur samaria uel ... que uel sama-
ria uel israel sepe memorantur. sic
in hunc prophetam omne quod dicitur
ad tribum iuda et ad ierusalem pertinere
credendum est. et nullam omnino
israelis id est decem tribuum in hoc
fieri mentionem. Tempora quoque quibus
prophetauit: eadem debemus accipe-
re que in osee legimus in diebus ozie ioa-
tham et achaz et ezechie regum iuda: et
in diebus ieroboam filii ioas regis
israel. Porro factum esse sermonem
domini ad meritum eius refert an-
fit: et non ad conditionem illius qui
fieri dicatur ut alibi legimus. Dominus fac-
tus est michi in salutem. Auditus au-
tem in scripturis sanctis non est iste qui

Al' hiap. c. xiiii. pereat

al' quod

in aure sonat. sed qui corde percipitur:
iuxta illud quod dominus loquitur.
Qui habet aures audiendi: audiat. Quod
autem dicitur enotizate et latine so
nat auribus percipite: proprie non aure
sed corde percipitur. Qui senes sunt et
celestes audiunt spiritualiter. qui autem
habitant in terra appellanturque ter
reni: auribus percipiunt. Utrumque autem
hec duo verba iuncta ponuntur non
ad simplicem tantum verborum sonum
sed ad reconditum quoque dictorum in
telligentiam pertinere. In genesi lamech
loquitur ad uxores suas ada et sella.
Audite verba mea uxores lamech: au
ribus percipite sermones meos. quia
virum occidi in vulnus meum: et
iuvenem in livorem meum. Et ysa
ias. Audite celi et auribus percipe terra.
Explicit prologus. Incipit liber iohelis prophete.

Verbum domini
quod factum est ad
iohel filium pha
tuel. Audite hec
senes. et auribus
percipite omnes
habitatores terre.
Si factum est
istud in diebus vestris: aut in diebus pa
trum vestrorum. Super hoc filiis vestris
narrate et filii vestri filiis suis: et filii
eorum generationi altere. Residuum
eruce comedit locusta. et residuum lo
custe comedit bruchus et residuum bru
chi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii
et flete. et ululate omnes qui bibitis
vinum in dulcedine: quoniam periit
ab ore vestro. Gens enim ascendit sup
terram meam fortis et innumerabi
lis. Dentes eius ut dentes leonis: et
molares eius ut catuli leonis. Po
suit vineam meam in desertum: et
ficum meam decorticavit. Nudans
spoliavit eam et proiecit. albi facti
sunt rami eius. Plange quasi vir
go: accincta sacco super virum puber
tatis sue. Periit sacrificium et liba
tio de domo domini. luxerunt sacer
dotes ministri domini. Depopulata
est regio luxit humus quoniam
devastatum est triticum. Confusum
est vinum: elanguit oleum. Confu
si sunt agricole: ululaverunt vini
tores super frumento et hordeo

quia periit messis agri. Vinea confusa est
et ficus elanguit: malogranatum
et palma et malum. et omnia ligna
agri aruerunt quia confusum est
gaudium a filiis hominum. Accin
gite vos et plangite sacerdotes: ulu
late ministri altaris. Ingredimini
cubate in sacco ministri dei mei: quia
interiit de domo dei vestri sacrificium et
libatio. Sanctificate ieiunium: vo
cate cetum. congregate senes omnes
habitatores terre in domum dei vestri
et clamate ad dominum. ah. ah. ah.
diei. quia prope est dies domini: et
quasi vastitas a potente veniet. Num
quid non coram oculis vestris alimen
ta perierunt de domo dei vestri: letitia
et exultatio. Computruerunt iumen
ta in stercore suo: demolita sunt hor
rea: dissipate sunt apothece. quoniam
confusum est triticum. Quid inge
muit animal. mugierunt greges
armenti: Quia non est pascua eis
sed et greges pecorum disperierunt.
Ad te domine clamabo: quia ignis
comedit speciosa deserti: et flamma
succendit omnia ligna regionis.
Sed et bestie agri quasi area sitiens
imbrem suspexerunt ad te. quoniam
exsiccati sunt fontes aquarum
et ignis devorabit speciosa deserti.

Canite tuba in syon: ulula
te in monte sancto meo.
Conturbentur omnes habitatores
terre: quia venit dies domini. quia
prope est dies tenebrarum et calligi
nis: dies nubis et turbinis. Qua
si mane expansum super montes
populus multus et fortis. Similis
ei non fuit a principio et post eum
non erit usque in annos generationis
et generationis. Ante faciem eius
ignis vorans et post eum exurens
flamma. Quasi hortus voluptatis
terra coram eo et post eum solitudo
deserti: neque est qui effugiat eum.
Quasi aspectus equorum aspectus
eorum et quasi equites sic current. Si
cut sonitus quadrigarum super ca
pita montium exilient: sicut sonitus
flamme ignis devorantis stipulam
velud populus fortis preparatus
ad prelium. A facie eius cruciabuntur
populi: omnes vultus re[digentur]

al' livore

Hic deficit alius prologus qui incipit Iohel filius phatuel

et [illegible]

dirigentur in ollam. Sicut fortes cur-
rent quasi viri bellatores ascendent
murum: Viri in viis suis gradientur
et non declinabunt a semitis suis:
Unusquisque fratrem suum non coar-
tabit singuli in calle suo ambulabit:
sed et per fenestras cadent. et non de-
molientur. Urbem ingredientur in
muro current. domos conscendent
per fenestras intrabunt quasi fur.
A facie eius contremuit terra. moti
sunt celi sol et luna obtenebrati sunt
et stelle retraxerunt splendorem suum.
Et dominus dedit vocem suam ante
faciem exercitus sui quia multa sunt
nimis castra eius: quia fortia et fa-
cientia verbum eius. Magnus enim
dies domini et terribilis valde: et
quis sustinebit eum? Nunc ergo di-
cit dominus. Convertimini ad me in
toto corde vestro in ieiunio et fletu et
planctu: et scindite corda vestra et non
vestimenta vestra et convertimini
ad dominum deum vestrum quia benignus
et misericors est: patiens et multe
misericordie et prestabilis super malitia.
Quis scit si convertatur et ignoscat deus
et relinquat post se benedictionem
Sacrificium et libamen: domino
deo nostro Canite tuba in syon: sanctifica-
te ieiunium vocate cetum congre-
gate populum. sanctificate ecclesiam
coadunate senes; congregate par-
vulos. et sugentes ubera Egredi-
atur sponsus de cubili suo: et spon-
sa de thalamo suo. Inter vestibulum
et altare plorabunt sacerdotes mi-
nistri domini: et dicent Parce do-
mine parce populo tuo. et ne des
hereditatem tuam in obprobrium
ut dominentur eis nationes Qua-
re dicunt in populis ubi est deus
eorum? Zelatus est dominus terram
suam: et pepercit populo suo Et res-
pondit dominus populo suo: et dix-
it Ecce ego mittam vobis frumen-
tum et vinum et oleum et replebi-
mini in eis. et non dabo vos ultra
obprobrium in gentibus et eum qui
ab aquilone est procul faciam a vo-
bis et expellam eum in terram inviam
et desertam faciem eius contra ma-
re orientale: et extremum eius
ad mare novissimum Et ascendet

fetor eius. et ascendet putredo eius:
quia superbe egit. Noli timere terra. Sed
exulta et letare quoniam magnifica-
vit dominus ut faceret Nolite timere
animalia regionis: quia germina-
verunt speciosa deserti: quia lignum
attulit fructum suum: ficus et vinea
dederunt virtutem suam Et filii syon
exultate et letamini in domino deo ve-
stro quia dedit vobis doctorem iusti-
tie et descendere faciet ad vos ym-
brem matutinum et serotinum si-
cut in principio. Et implebuntur a-
ree frumento et redundabunt torcu-
laria vino et oleo. Et reddam vobis
annos quos comedit locusta: bruchus
et rubigo et eruca fortitudo mea mag-
na: quam misi in vos. et comedetis
vescentes et saturabimini. et lauda-
bitis nomen domini dei vestri qui fe-
cit nobiscum mirabilia: et non con-
fundetur populus meus in sempiter-
num. et scietis quia in medio israel
ego sum. et ego dominus deus vester
et non est amplius. et non confundetur
populus meus in eternum Et erit Al' h cap. c. iii.
post hec effundam spiritum meum super
omnem carnem. Et prophetabunt filii vestri
et filie vestre. Senes vestri somnia som-
niabunt: et iuvenes vestri visiones vi-
debunt Sed et super servos meos et
ancillas: in diebus illis effundam spiritum
meum et dabo prodigia in celo et in
terra. sanguinem et ignem et vapo-
rem fumi. Sol convertetur in tenebras
et luna in sanguinem: antequam
veniat dies domini magnus et hor-
ribilis. Et erit omnis qui invo-
caverit nomen domini salvus erit:
quia in monte syon et in ierusalem erit
salvatio sicut dixit dominus: et in re-
siduis quos dominus vocaverit. iii

III
Quia ecce in diebus ~~in diebus~~ illis
et in tempore illo cum converte-
ro captivitatem iuda et ierusalem congre-
gabo omnes gentes. et deducam eas
in vallem iosaphat et disceptabo cum
eis ibi super populo meo et hereditate
mea israel: quos disperserunt in nati-
onibus: et terram meam diviserunt
et super populum meum miserunt
sortem et posuerunt puerum in pro-
stibulum: et puellam vendiderunt Al' lo
pro vino ut biberent. Verum quid

nobis et michi tyrus et sidon et om
nis terminus palestinorum? Numquid
ultionem reddetis michi? et si ulcisci
mini vos contra me: cito velociter in
vertam vicissitudinem vobis super caput vestrum.
Argentum enim meum et aurum tu
listis: et desiderabilia mea et pulcherri
ma intulistis in delubra vestra et filios
iuda et filios ierusalem vendidistis filiis
grecorum. ut longe faceretis eos de fini
bus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco
in quo vendidistis eos: et convertam
retributionem vestram in caput vestrum
Et vendam filios vestros et filias ve
stras in manibus filiorum iuda: et
venundabunt eos sabeis genti longin
que: quia dominus locutus est. Cla
mate hoc in gentibus: sanctificate bel
lum: suscitate robustos: accedant
ascendant omnes viri bellatores Con
cidite aratra vestra in gladios: et li
gones vestros in lanceas. Infirmus di
cat: quia fortis ego sum. Erumpite et
venite omnes gentes de circuitu et
congregamini. Ibi occumbere faciet
dominus robustos tuos. Consurgant
et ascendant gentes in vallem iosa
phat quia ibi sedebo ut iudicem om
nes gentes in circuitu. Mittite falces
quoniam maturavit messis. Ve
nite et descendite: quoniam plenum
est torcular. Exuberant torcularia.
quia multiplicata est malicia eorum.
Populi populi in valle concisionis quia
iuxta est dies domini in valle con
cisionis. Sol et luna obtenebrati sunt
et stelle retraxerunt splendorem suum
et dominus de syon rugiet: et de ierusalem
dabit vocem suam et movebuntur
celi et terra: et dominus spes populi
sui et fortitudo filiorum israel. et scie
tis quia ego dominus deus vester: habi
tans in syon in monte sancto meo
et erit ierusalem sancta et alieni non tran
sibunt per eam amplius. et erit in die
illa stillabunt montes dulcedinem
et colles fluent lacte: et per omnes rivos
iuda ibunt aque et fons de domo domini
egredietur et irrigabit torrentem spi
narum. Egyptus in desolationem erit et
ydumea in desertum perditionis pro
eo quod inique egerint in filios iude
et effuderint sanguinem innocen
tem in terra sua. et iudea in eternum
habitabitur: et ierusalem in generatio
nem et generationem. Et mundabo
sanguinem eorum quem non
mundaveram. et dominus in syon
commorabitur. Explicit iohel propheta.
Incipit prologus amos prophete.

Ozias rex cum dei re
ligionem sollicite e
mularetur: nimio
religionis amore
provocatus contra
preceptum legis
moysi excepto turibulo ut historia li
bri sedi paralipomenon ostendit: sa
cerdotale officium presumere conatus
est. Ob eam rem terremotum in tem
plo dei exortum constat: cuius etiam
zacharias propheta meminit. Ante
hunc itaque terremotum amos propheta
temporibus predicti regis. et temporibus
hieroboam filii ioas regis israel in
eas gentes que lectione comprehen
se sunt: iram dei ob eas causas quas
memoravit affuturam denunciat.
et quia idem propheta in sequentibus
ait super tribus impietatibus et super
quatuor non convertam cum tercio
peccatorum indulgenciam dominum
dare posse significat: quem quarto
eadem peccata admittentibus. neque pe
nitenciam neque indulgenciam datu
rum enunciat. Nam per ignis simili
tudinem quem in predictas gentes i
mittendum predixit: gravem atque i
revocabilem dei iram ad eversione
earundem civitatum processuram
voluit demonstrare. Explicit prologus.
Incipit amos propheta.

Verba amos qui
fuit in pastoribus
de thecue: que
vidit super israel
in diebus ozie re
gis iuda et in diebus hieroboam
filii ioas re
gis israel: ante
duos annos terremotus: et dixit.
Dominus de syon rugiet: et de ierusalem
dabit vocem suam. et luxerunt spe
ciosa pastorum: et exsiccatus est ver
tex carmeli. Hec dicit dominus. Su
per tribus sceleribus damasci et super qua
tuor non convertam eum: eo quod tri
turaverint in plaustris ferreis ga
laad. Et mittam ignem in domum

azahel. et devorabit domos benadab
Et conteram vectem damasci et disper
dam habitatorem de campo idoli et
tenentem sceptrum de domo volup
tatis; et transferetur populus syrie
cyrenen dicit dominus. Hec dicit dominus
Super tribus sceleribus gaze et super quattuor
non convertam eum eo quod transtulerit
captivitatem perfectam ut concluderet
eam in idumea. Et mittam ignem
in murum gaze: et devorabit edes
eius et disperdam habitatorem de azo
to et tenentem sceptrum de ascalone
et convertam manum meam super
accaron. et peribunt reliquie philis
tinorum dicit dominus deus. Hec di
cit dominus. Super tribus sceleribus tyri
et super quattuor non convertam eum
eo quod concluserunt captivitatem perfectam
in idumea et non sunt recordati fede
ris fratrum. Et mittam ignem in mu
rum tyri: et devorabit edes eius. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus
edom et super quattuor non convertam
eum eo quod persecutus sit in gladio
fratrem suum et violaverit misericordiam eius
et tenuerit ultra furorem suum et in
dignationem suam servaverit us
que in finem. Mittam ignem in the
man: et devorabit edes bosre. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus fi
liorum ammon et super quattuor non
convertam eum eo quod dissecuerit preg
nantes galaad ad dilatandum ter
minum suum. Et succendam ignem
in muro rabbath et devorabit edes eius
in ululatu in die belli et in turbine
in die commotionis. et ibit melchom
in captivitatem: ipse et principes eius
simul dicit dominus. Hec dicit dominus
Super tribus sceleribus moab et super quattuor
non convertam eum eo quod incenderit
ossa regis idumee usque ad cinerem.
Et mittam ignem in moab. et devo
rabit edes carioth: et morietur in so
nitu moab et clangore tube et disperdam
iudicem de medio eius. et omnes prin
cipes eius interficiam cum eo dicit
II
dominus. n.
Hec dicit dominus. Super tribus
sceleribus iuda et super quattuor non con
vertam eum eo quod abiecerit legem do
mini. et mandata eius non custodi
erit. Deceperunt enim eos idola sua:
post que abierunt patres eorum. Et mit
tam ignem in iudam: et devorabit edes
ierusalem. Hec dicit dominus. Super tribus
sceleribus israel et super quattuor non conver
tam eum pro eo quod vendiderit argen
to iustum et pauperem pro calciamen
tis. Qui conterunt super pulverem terre
capita pauperum et viam humilium
declinant: et filius ac pater eius ierunt
ad puellam ut violarent nomen sanc
tum meum et super vestimentis pigneratis
accubuerunt iuxta omne altare: et
vinum dampnatorum bibebant in do
mo domini dei sui. ego autem extermina
vi amorreum a facie eorum cuius al
titudo cedrorum altitudo eius. et fortis
ipse quasi quercus et contrivi fructum
eius desuper: et radices eius subter. Ego
sum qui ascendere vos feci de terra egyp
ti et eduxi vos in deserto quadraginta
annis ut possideretis terram amorrei
et suscitavi de filiis vestris in prophetas: et
de iuvenibus vestris nazareos. Numquid
non ita est filii israel dicit dominus.
Et propinabatis nazareis vinum
et prophetis mandabatis dicentes ne
prophetetis. Ecce ego stridebo subter vos
sicut stridet plaustrum onustum feno:
et peribit fuga a veloce: et fortis non
optinebit virtutem suam: et robustus
non salvabit animam suam et tenens
arcum non stabit et velox pedibus suis
non salvabitur: et ascensor equi non
salvabit animam suam et robustus
corde inter fortes nudus fugiet in die
illa dicit dominus. n. III
Audite verbum quod locutus est
dominus super vos filii israel
super omnem cognationem quam eduxi
de terra egypti dicens. Tantummodo
vos cognovi ex omnibus cognationibus
terre: idcirco visitabo super vos omnes
iniquitates vestras. Numquid ambu
labunt duo pariter nisi convenerit
eis. Numquid rugiet leo in saltu: nisi
habuerit predam. Numquid dabit ca
tulus leonis vocem de cubili suo nisi a
liquid apprehenderit. Numquid cadet
avis in laqueum terre. absque aucupe.
Numquid auferetur laqueus de terra
antequam quid ceperit. Si clanget tuba
in civitate. et populus non expavescet.
Si erit malum in civitate quod dominus non
fecerit. Quia non faciet dominus deus

nibum: nisi revelaverit secretum suum
ad servos suos prophetas. leo rugiet quis
non timebit: dominus deus locutus est
quis non prophetabit. Auditum facite
in edibus azoti et in edibus terre egipti
et dicite congregamini super montes
samarie et videte insanias multas
in medio eius: et calumpniam pa
cientes in penetralibus eius. Et nesci
erunt facere rectum dicit dominus deus
thesaurizantes iniquitatem et ra
pinas in edibus suis. Propterea hec
dicit dominus deus. Tribulabitur et cir
cuietur terra: et detrahetur ex te forti
tudo tua et diripientur edes tue. hec
dicit dominus. Quomodo si eruat pas
tor de ore leonis duo crura aut extre
mum auricule: sic eruentur filii isra
el qui habitant in samaria in plaga
lectuli. et in damasci grabato. Audite
et contestamini in domo iacob dicit do
minus deus exercituum quia in die cum
visitare cepero prevaricationes israel
super eum visitabo et super altaria be
thel et amputabuntur cornua altaris
et cadent in terram. Et percutiam domum
hiemalem cum domo estiva: et peribunt
domus eburnee. et dissipabuntur
IIII edes multe dicit dominus. iiij.
Audite verbum hoc vacce pin
gues que estis in monte sa
marie. que calumpniam facitis egenis.
et confringitis pauperes: que dicitis
dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit
dominus deus in sancto suo. quia ecce
dies venient super vos et levabunt vos
in contis et reliquias vestras in ollis
ferventibus: et per aperturas exibitis al
tera contra alteram et proiciemini in
armon dicit dominus. venite ad bethel
et impie agite: ad galgalam et mul
tiplicate prevaricationem: et offerte
mane victimas vestras tribus diebus deci
mas vestras. Et sacrificate de fermentato
laudem: et vocate voluntarias ob
lationes: et annunciate. Sic enim
voluistis filii israel dicit dominus
deus. Unde et ego dedi vobis stuporem den
tium in cunctis urbibus vestris: et indi
gentiam panum in omnibus locis
vestris: et non estis reversi ad me dicit do
minus. ego quoque prohibui a vobis
imbrem cum adhuc tres menses super
erant usque ad messem: et plui super civi

tatem unam: et super civitatem alteram
non plui. Pars una conpluta est:
et pars super quam non plui aruit
et venerunt due et tres civitates ad
civitatem unam ut biberent aquam
et non sunt satiate: et non redistis
ad me dicit dominus. Percussi vos in
vento urente: et in aurugine mul
titudinem hortorum vestrorum et
vinearum vestrarum. Et oliveta vestra
et ficeta vestra comedit eruca: et non
redistis ad me dicit dominus. Misi
in vos mortem in via egipti: percus
si in gladio iuvenes vestros usque ad
captivitatem equorum vestrorum.
Et ascendere feci putredinem cast
rorum vestrorum in nares vestras: et non
redistis ad me dicit dominus. Sub
verti vos sicut subvertit deus sodomam
et gomorram. et facti estis quasi tor
ris raptus de incendio et non redis
tis ad me dicit dominus. Quapropter
hec faciam tibi israel. postquam
autem hec fecero tibi preparare in
occursum dei tui israel: quia ecce
formans montes et creans ventum
et annuncians homini eloquium su
um: faciens matutinam nebulam
et gradiens super excelsa terre. dominus
deus exercituum nomen eius. v.
Audite verbum istud quod ego V
levo super vos planctum. domus
israel cecidit non adiciet ut
resurgat. Virgo israel proiecta est
in terram suam: non est qui susci
tet eam. Quia hec dicit dominus
deus. Urbs de qua egrediebantur
mille: relinquentur in ea centum
et de qua egrediebantur centum re
linquentur in ea decem in domo israel.
quia hec dicit dominus domui israel
querite me et vivetis et nolite que
rere bethel. et in galgala nolite in
trare et in bersabee non transibitis:
quia galgala captiva ducetur:
bethel erit inutilis. Querite domi
num et vivetis: ne forte comburatur ut
ignis domus ioseph: et devorabit
et non erit qui extinguat bethel. Qui
convertitis in absinthium iudicium
et iustitiam in terra relinquitis
facientem arcturum et orionem et
convertentem in mane tenebras
et diem in noctem mutantem. Qui vo

ad aquas maris. et effundit eas super
faciem terre: dominus est nomen eius
Qui subridet uastitatem super robust
um: et depopulacionem super potente
m affert. Odio habuerunt in porta corri
pientem et loquentem perfecte abho
minati sunt. Idcirco pro eo quod diri
piebatis pauperem et predam electam
tollebatis ab eo domos quadro lapi
de edificabitis et non habitabitis in
eis uineas amantissimas plantabi
tis et non bibetis uinum earum
Quia cognoui multa scelera uestra
et fortia peccata uestra hostes iusti acci
pientes munus et pauperes in porta
deprimentes. Ideo prudens in tempore
illo tacebit quia tempus malum est.
Querite bonum et non malum
ut uiuatis: et erit dominus deus exer
cituum uobiscum sicut dixistis: odite
malum et diligite bonum. et constitu
ite in porta iudicium si forte miserea
tur dominus deus exercituum reli
quiis ioseph. Propterea hec
dicit dominus deus exercituum dominator
In omnibus plateis planctus: et in
cunctis que foris sunt dicetur ue ue.
et uocabunt agricolam ad luctum
et ad planctum eos qui sciunt plangere
Et in omnibus uiis erit planctus;
quia pertransibo in medio tui dicit do
minus. Ue desiderantibus diem do
mini. ad quid eam uobis. Dies domini
ista: tenebre et non lux. Quomodo si
fugiat uir a facie leonis et occurrat
ei ursus et ingrediatur domum et
innitatur manu sua super parietem
et mordeat eum coluber. Numquid
non tenebre dies domini et non lux
et caligo: et non splendor in ea. Odi
et proieci festiuitates uestras: et non
capiam odorem cetuum uestrorum. Quod
si obtuleritis michi holocaustomata
et munera uestra non suscipiam et uo
ta pinguium uestrorum non respiciam
Aufer a me tumultum carminum
tuorum: et cantica lyre tue non audiam
Et reuelabitur quasi aqua iudicium
et iusticia quasi torrens fortis. Num
quid hostias et sacrificium obtulistis
michi in deserto xl annis domus israel
et portastis tabernacula moloch
uestro: et imaginem ydolorum uestrorum

Sydus dei uestri que fecistis uobis et mi
grare uos faciam trans damascum
dicit dominus deus exercituum no
men eius. vi. VI
Ue uobis qui opulenti estis
in syon et confiditis in monte sama
rie: optimates capita populorum ingre
dientes pompatice domum israel. Tran
site in calamen et uidete: et ite inde
in emath magnam et descendite in
geth palestinorum. et ad optima queque
regna horum: si latior terminus
eorum termino uestro est. Qui separati estis in
diem malum et appropinquatis solio iniqui
tatis. Qui dormitis in lectis eburneis
et lasciuitis in stratis uestris. Qui co
meditis agnum de grege et uitulos de
medio armenti. Qui canitis ad uo
cem psalterii. Sicut dauid putauerunt se
habere uasa cantici. bibentes in phya
lis uinum et optimo unguento deli
buti et nichil paciebantur super contricione
ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite
transmigrancium et auferetur lasciuiencium. Iu factio
rauit dominus deus in anima sua dicit dominus deus
exercituum. Detestor ego superbiam iacob
et domos eius odi: et tradam ciuitatem cum habita
toribus suis. Quod si relicti fuerint x. uiri al' reliqui
in domo una: et ipsi morientur. Et tollet eum
propinquus suus et comburet eum ut efferat os
sa de domo et dicet ei qui in penetralibus domus
est. Numquid adhuc est apud te: Et respondebit
finis est et dicet ei tace et non recorderis nominis
domini: quia ecce dominus mandabit et percutiet
domum maiorem ruinis et domum minorem
scissionibus. Numquid currere queunt in petris
equi aut arari potest in bubalis. Quoniam con
uertistis in amaritudinem iudicium et fructum
iusticie in absinthium. qui letamini in
nichilo qui dicitis. Numquid non in fortitudi
ne nostra assumpsimus nobis cornua
Ecce ego suscitabo super uos domus
israel dicit dominus deus exercituum gentem et con
teret uos ab introitu emath usque ad
torrentem deserti. Hec ostendit mi vij.
chi dominus deus. Et ecce fictor locuste in principi
o germinantium serotini ymbris et ecce
post serotinum tonsor regis et factum est al' Et ecce serotinus post tonsorem gregis
cum consumasset comedere herbam ter
re dixi Domine deus propicius esto
obsecro Quis suscitabit iacob quia
paruulus est Misertus est dominus super
hoc non erit dixit dominus. Hec ostendit
michi dominus deus. Et ecce uocabat iudicium

ad ignem dominus deus et devorabit abys-
sum multam et comedit simul ~~multam~~
partem. Et dixi Domine deus: quiesce obse-
cro. Quis suscitabit iacob. quia parvulus
IV
est: Misertus est dominus super hoc
sed et istud non erit dixit dominus deus.
Hec ostendit michi dominus. Et ecce
dominus stans super murum litum et in
manu eius trulla cementarii. Et dixit
dominus ad me. Quid tu vides amos?
Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit
dominus Ecce ego ponam trullam in medio
populi mei israel non adiciam ultra
super inducere eum. Et demolientur
excelsa ydoli et sanctificationes israel
super
desolabuntur: et consurgam super domum
ieroboam in gladio Et misit ama-
sias sacerdos bethel ad ieroboam regem
israel dicens Rebellavit contra te amos
in medio domus israel Non poterit terra susti-
nere universos sermones eius. Hec
enim dicit amos In gladio morietur iero-
boam: et israel captivus migrabit de terra
sua: et dixit amasias ad amos. Qui vi-
des gradere fuge in terram iuda et comede ibi
panem et ibi prophetabis et in bethel non adici-
es ultra ut prophetes: quia sanctificatio regis est et
domus regni est. Et respondit amos et dixit
ad amasiam Non sum propheta et non sum filius
prophete sed armentarius ego sum vellicans
sicomoros et tulit me dominus cum sequerer
gregem et dixit dominus ad me vade et propheta ad
plebem meum israel.
Et nunc audi verbum domini. Tu dicis
non prophetabis super israel. et non stillabis
super domum ydoli. propter hoc hec dicit dominus uxor
tua in civitate fornicabitur et filii tui et
filie tue in gladio cadent. et humus tua fu-
niculo metietur. et tu in terra polluta
morieris. et israel captivus migrabit de ter-
Cam. viij.
ra sua hec ostendit michi dominus deus. Et ecce
uncinus pomorum. Et dixit. Quid tu vides
amos et dixi. Uncinum pomorum: et dixit do-
minus ad me. venit finis super popu-
lum meum israel. Non adiciam ultra ut pertrans-
eam. Et stridebunt cardines templi in die illa
dicit dominus deus Multi morientur in omni
loco proicietur silentium Audite hoc qui con-
teritis pauperem et deficere facitis egenos
terre dicentes. Quando transibit messis
et venundabimus merces et sabbatum et a-
periemus frumentum ut imminuamus
mensuram et augeamus siclum et suppo-
namus stateras dolosas ut possideamus

in argento egenos et pauperes pro calcia-
mentis: et quisquilias frumenti vendamus
Iuravit dominus in superbia iacob Si oblitus
fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid
super isto non commovebitur terra. et lugebit omnis habi-
tator eius. Et ascendet quasi flumen universa
et eicietur. et defluet quasi rivus egypti. Et erit in die
illa dicit dominus. occidit sol meridie et tenebres-
cere faciam terram in die luminis. Et con-
vertam festivitates vestras in luctum. et omnia
cantica vestra in planctum. Et inducam super omne
dorsum vestrum saccum. et super omne caput
calvitium. Et ponam eam quasi luctum unigeniti. et no-
vissima eius quasi diem amarum. Ecce dies
veniunt dicit dominus: et emittam famem in
terram non famem panis neque sitim aque: sed audiendi
verbum domini. Et commovebuntur a mari usque ad
mare. et ab aquilone usque ad orientem circuibunt
querentes verbum domini. et non invenient. In die illa
deficient virgines pulchre et adolescentes in siti
qui iurant in delicto samarie et dicunt vivit deus
tuus dan. et vivit via bersabee. et cadent et non
resurgent ultra. Vidi dominum stantem
super altare et dixit percute cardinem et com-
moveantur superliminaria. Avaritia enim
in capite omnium: et novissimum eorum in gla-
dio interficiam. Non erit fuga eis. fugiet et
non salvabitur ex eis qui fugerit. Si descende-
rint usque ad infernum: inde manus mea
educet eos. Et si ascenderint usque ad celum
inde detraham eos. Et si absconditi fuerint
in vertice carmeli inde scrutans aufe-
ram eos. Et si celaverint se ab oculis meis
in profundo maris: ibi mandabo serpen-
ti et mordebit eos. Et si abierint in cap-
tivitatem coram inimicis suis. ibi manda-
bo gladio et occidet eos. Et ponam oculos
meos super eos in malum et non in bonum
et dominus deus exercituum qui tangit terram
et tabescet et lugebunt omnes habitan-
tes in ea Et ascendet sicut rivus omnis
et defluet sicut fluvius egypti. Qui e-
dificavit in celo ascensionem suam: et
fasciculum suum super terram fundavit
qui vocat aquas maris et effundit eas
super faciem terre dominus nomen eius. Num-
quid non ut filii ethyopum vos estis michi filii
israel ait dominus. Numquid non israel a-
scendere feci de terra egypti. et palestinos
de capadocia et syros de cyrene. Ecce
oculi domini dei super regnum peccans. et conte-
ram illud a facie terre. Verumptamen con-
terens non conteram domum iacob dicit
dominus Ecce enim mandabo ego et concutiam

in omnibus gentibus domum israel. sicut concutitur
in cribro et non cadet lapillus super terram. In gladio
morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt
non appropinquabit et non veniet super nos malum.
In die illo suscitabo tabernaculum david quod ce
cidit. et reedificabo aperturas murorum eius
et ea que corruerant instaurabo. et reedifica
bo illud sicut in diebus antiquis. ut possideant
reliquias ydumee et omnes nationes
eo quod invocatum sit nomen meum super
eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies veni
unt dicit dominus et comprehendet arator
messorem: et calcator uve mittentem se
men. Et stillabunt montes dulcedinem.
et omnes colles culti erunt. Et convertam
captivitatem populi mei israel: et edi
ficabunt civitates desertas et habitabunt
et plantabunt vineas et bibent vinum
earum. Et facient hortos et comedent
fructus eorum. Et plantabo eos super hu
mum suam. et non evellam eos ultra
de terra sua quam dedi eis dicit dominus
deus tuus. Explicit amos propheta
Incipit liber abdie prophete

Visio abdie. Hec
dicit dominus deus
ad edom. Auditum
audivimus a do
mino. et legatum
ad gentes misit
Surgite et consur
gamus adversus
eum in prelium. Ecce parvulum dedi
te in gentibus contemptibilis tu es val
de superbia cordis tui extulit te habitantem
in scissuris petrarum exaltantem solium
suum qui dicit in corde tuo. quis detra
het me in terram? Si exaltatus fueris
ut aquila. et si inter sydera posueris nidum
tuum: inde detraham te dicit dominus. ij.
Si fures introissent ad te si la
trones per noctem quomodo con
ticuisses? Nonne furati essent sufficien
tia sibi. Si vindemiatores introissent
ad te. Numquid saltem racemos reli
quissent tibi? Quomodo scrutati sunt
esau investigaverunt abscondita
eius: usque ad terminum emiserunt te
Omnes viri federis tui illuserunt
tibi: invaluerunt adversum te viri
pacis tue Qui comedunt tecum: po
nent insidias subter te Non est prudentia
in eo. Numquid non in die illa dicit
dominus perdam sapientes de ydu
mea et prudentiam de monte esau. Et
timebunt fortes tui a meridie ut intereat
vir de monte esau. iij.
Propter interfectionem et propter III
iniquitatem in fratrem tuum ia
cob: operiet te confusio et peribis in eternum
In die cum stares adversus eum quando
capiebant alieni exercitum eius et extra
nei ingrediebantur per portas eius et super
ierusalem mittebant sortem tu quoque eras
quasi unus ex eis et non despicies in die
fratris tui in die peregrinationis eius et
non letaberis super filios iuda in die perdi
tionis eorum et non magnificabis os tu
um in die angustie: neque ingredieris
portam populi mei in die ruine eorum
Neque despicies et tu in malis eius in
die vastitatis illius et non emitteris
adversum exercitum eius in die vasti
tatis illius neque stabis in exitibus ut in viarum
terficias eos qui fugerint et non con
cludes reliquos eius in die tribulatio
nis quoniam iuxta est dies domini super
omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi al' fuat
retributionem tuam convertam in ca
put tuum. Quomodo enim bibistis
super montem sanctum meum bibent
omnes gentes iugiter et bibent et ab
sorbebunt et erunt quasi non sint. iiij.
Et in monte syon erit salva
tio et erit sanctus. Et possidebit IIII
domus iacob eos qui se possederant
et erit domus iacob ignis et domus
iacob ioseph flamma. et domus e
sau stipula et succendentur in eis et de
vorabunt eos et non erunt reliquie
domus esau quia dominus locutus
est et hereditabunt hii qui ad austrum
sunt montem esau et qui in campes
tribus philistiim et possidebunt regi
onem effraim et regionem samarie
et beniamin possidebit galaad: et
transmigratio exercitus huius filio
rum israel omnia chananeorum usque locum
ad sareptam. Et transmigratio ierusalem sydoniorum
qui in bosphoro est possidebit civita
tes austri et ascendent salvatores
in montem syon iudicare montem
esau et erit domino regnum amen.
Explicit abdias propheta. Deficit
prologus in abdiam qui incipit
Jacob patriarcha. Vide scribit post
Jonam.
Incipit ionas propheta. Require post prologum

Et factum ē ūbum
domini ad ionā
filium amathi
dicens. Surge et
uade in niniuen
ciuitatem grādē
et predica in ea
quia ascendit cla
mor malicie eius coram me. Et surrex
it ionas ut fugeret in tharsis a facie
domini. Et descendit ioppem et inuenit
nauem euntem in tharsis: et dedit
naulum eius et descendit in eam ut
iret cum eis in tharsis a facie domini.
Dominus autem misit uentum ~~ma-
gnum~~ magnum in mari et facta ē tem
pestas magna in mari et nauis pi
clitabatur conteri et timuerunt nau
te et clamauerunt uiri ad deum suū
Et miserunt uasa que erant in na
ui in mare: ut alleuiaretur ab eis
et ionas descendit ad interiora na
uis et dormiebat sopore graui. Et
accessit ad eum gubernator et dixit
ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge
inuoca deum tuum: si forte recogitet
deus de nobis ut non pereamus. Et
dixit uir ad collegam suum. Venite
et mittamus sortes. et sciamus q̄
re hoc malum sit nobis. Et miserūt
sortes. ~~et sciamus quare hoc malū
sit nobis. et miserunt sortes~~ et cecidit
sors sup ionam et dixerunt ad eum
Indica nobis cuius causa malum
istud sit nobis quod est opus tuum et
que ē terra tua et quo uadis uel ex q
populo es tu et dixit ad eos hebreus
ego sum et dominum deum celi ego
timeo qui fecit mare et aridam. ij
II Et timuerunt uiri timore
magno dixerunt ad eum Quid
hoc fecisti? Cognouerant ~~enim~~ enim
uiri quod a facie domini fugeret quia
indicauerat eis ionas. dixerunt ad eum
Quid faciemus tibi et cessabit mare
a nobis? Quia mare ibat et intumes
cebat et dixit ad eos Tollite me et
mittite in mare et cessabit mare a uo
bis Scio enim ego quoniam propter
me grandis tempestas hec sup uos
et remigabant uiri ut reuerterent
ad aridam et non ualebant quia
mare ibat et intumescebat sup eos
et clamauerunt ad dominū et dixe
runt. Quesumus domine ne pereamus
in anima uiri istius et ne des sup
nos sanguinem innocentem: Quia
tu domine sicut uoluisti fecisti. Et tu
lerunt ionam et miserunt in mare
et stetit mare a feruore suo. Et time
runt uiri timore magno dominum et i
molauerunt hostias dn̄o et uouerūt
uota. Et preparauit dn̄s piscem grā
dem ut deglutiret ionam et erat io
nas in uentre piscis tribus diebus et
tribus noctibus. Et clamauit ionas ad
dominū deum suum de utero pisci
s et dixit. Clamaui de tribulatione
mea ad dominum: et exaudiuit me
de uentre inferi. Clamaui et exaudisti
uocē meam: et proiecisti me in pro
fundum in corde maris et flumen
circumdedit me. Omnes gurgites
tui et fluctus tui sup me transierūt
et ego dixi abiectus sum a conspectu
oculorum tuorum. Verumptamen
rursus uidebo templum sanctum
tuum. Et circumdederunt me aque
usque ad animam abyssus uallu
uit me: pelagus operuit ~~me~~ caput
meum. Ad extrema montium des
cendi terre uectes conclusērunt
me in eternum et subleuabis de
corruptione uitam meam domine
deus meus. Cum angustiaretur
in me anima mea domini recorda
tus sum ut ueniat ad te oratio
mea ad templum sanctum tuum
Qui custodiunt uanitates frustra
misericordiam suam derelinquent. Ego
autem in uoce laudis immolabo
tibi quecumque uoui reddam pro
salute domino. Et dixit dominus
pisci. et euomuit ionam in aridā
Et factum est ūbum domini
ad ionam secundo dicens
Surge et uade in niniuen ciuitatē
magnam. et predica in ea predica
tionem quam ego loquor ad te. Et
surrexit ionas et abiit in niniuen
iuxta uerbum domini. Et niniue
erat ciuitas magna itinere triū
dierum. Et cepit ionas introire in
ciuitatem itinere diei unius et cla
mauit et dixit. Adhuc xl dies et ni
niue subuertetur. Et crediderunt
uiri niniuite in deū suū et pre
dicauerunt ieiunium. et uesti

sunt saccis a maiore usque ad minorem
Et peruenit uerbum ad regem niniue et
surrexit de solio suo et abiecit uestimen
tum suum a se et indutus est sacco et
sedit in cinere et clamauit et dixit In
niniue ex ore regis et principum eius
dicens homines et iumenta et bo
ues et pecora non gustent quicquam
nec pascantur et aquam non bibant
Et operiantur saccis homines et
iumenta et clament ad deum in for
titudine Et conuertatur uir a uia sua
mala: et ab iniquitate que est in
manibus eorum. Quis scit si conuertatur
et ignoscat deus et reuertatur a furore
ire sue et non peribimus? Et uidit deus
opera eorum quia conuersi sunt de uia
sua mala: et misertus est dominus
super malitiam quam locutus fue
rat ut faceret eis et non fecit ·iiij·
Et afflictus est ionas afflictione
magna et iratus est: et orauit
ad dominum et dixit. Obsecro domine num
quid non est hoc uerbum meum cum
adhuc essem in terra mea Propter
hoc preoccupaui ut fugerem in tharsis.
Scio enim quia tu deus clemens
et misericors es: patiens. et multe mi
serationis: et ignoscens super malitia
Et nunc queso domine tolle animam
meam a me. quia melior est michi
mors quam uita. Et dixit dominus
Putas ne bene irasceris tu? Et egres
sus est ionas de ciuitate et sedit contra
orientem ciuitatis et fecit sibimet ibi
umbraculum et sedebat subter illud in um
bra donec uideret quid accideret ciui
tati et preparauit dominus deus
ederam et ascendit super caput ione
ut esset umbra super caput eius et
protegeret eum. laborauerat enim
Et letatus est ionas super hedera leticia
magna et parauit deus uermem ascensu
diluculi in crastinum et percussit he
deram et exaruit et cum ortus fuisset sol
precepit dominus uento calido et u
renti et percussit sol super caput ione:
et estuabat. Et petiuit anime sue ut
moreretur: et dixit. Melius est michi
mori: quam uiuere. et dixit dominus
ad ionam Putas ne bene irasceris
tu super ederam? Et dixit. Bene irascor
ego usque ad mortem et dixit dominus
Tu doles super ederam in qua non la

borasti neque fecisti ut cresceret que sub una
nocte nata est. et sub una nocte periit. et
ego non parcam niniue ciuitati
magne in qua sunt plusquam .c. xx. mi
lia hominum qui nesciunt quid sit inter
dexteram et sinistram suam et iumenta
multa Explicit ionas propheta Incipit
prologus. Abdie prophete
Iacob patriarcha fratrem habuit esau
qui ob ruborem corporis sui edom he
brea lingua appellatus est quod latine
sanguineus dicitur Is memoratum
fratrem suum qui israel nomen acceperat
graui odio commotus interimere conatus
est Qua de causa omnes qui populum israel
hoc est filios patriarche iacob predicti
esau odium imitati persecuti sunt esau
et edom appellati sunt. Et quia populus
israel de captiuitate chaldeorum per cyrum
regem nutu dei reuocatus in ierusalem ab
illo regno grauiter afflictus atque oppres
sus est ideo hoc regnum quod more esau
predictum populum persecutus est per
denuntiationem abdie prophete increpa
tur quod non dei indignatione sed sua
uirtute populum separatum gloriabatur
De quo regno olim per dauid in psal
mo .c.xxx.vi. dictum est. Memorare
domine filiorum edom: in die ierusalem
Nam reliqua lectione comprehensa
futurum ingentes indicium ob causas
lectione comprehensas regnum dei in
populo israel significant hebrei hunc
dicunt esse qui sub rege samarie achab
et impiissima iezabel pauit centum
prophetas in speluncis qui non curuauerunt · al' in specubus
genua ante baal et de vii milibus erant
quos helias arguitur ignorasse. Sepul
crum quoque eius usque hodie cum mauso
leo helysei prophete et baptiste iohannis in
sebaste ueneratione habetur: que olim
samaria dicebatur. Hanc herodes rex an
tipatris filius in honore augusti cesaris
greco nomine uocauit augustam [illegible] cesar
quia centum prophetas acceperit gratiam pro pauerat al' saluauerat
phetalem: et de duce exercitus fit dux ec
clesie Tunc in samaria paruum gregem
pauerat nunc in toto orbe xpi pascit
ecclesias Et sicut stephanus coronam
meruit passionis. sic hic seruitutis al' [illegible]
dei cum paulo apostolo nomine glo
riatur quia abdias seruus domini in nostro
sonat eloquio. Explicit prologus abdie
prophete Incipit prologus ione prophete

Sanctum ionam hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue sarepthane quem helias propheta mortuum suscitavit: matre postea dicente ad eum. Nunc cognovi quoniam vir dei es tu: et verbum dei in ore tuo et veritas. Ob hanc causam etiam ipsum puerum sic vocatum. Amathi amath enim in nostra lingua veritatem sonat. Et ex eo quod verum helyas locutus est. ille qui suscitatus est: filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate columba nascitur: quia iona columbam sonat. In condempnacionem autem israel ionas ad gentes mittitur quod ninive agente penitenciam illi in malicia perseverant. Temporibus quippe ieroboe regis israel qui deo derelicto cum populo suo in samaria ydolis sacrificaverat. ionam prophetam fuisse quartus liber regum indicat. Is cum prophecia illuminante peccatores civitatis ninive dei misericordiam consecuturos videret. ne falsa videretur predicare ad denunciandum interitum eiusdem civitatis ire nolebat. Nam sicut deus ad abraham de impietate sodomorum et gomorreorum locutus est: clamor sodomorum et gomorreorum pervenit ad me ita et de ninive dicitur eo quod ascenderet clamor malicie eius ad eum et quia sententia dei de sodomis facta ni[illegible] revocata est: ita et ionas [illegible] ninivem prolatam revoca[illegible] bat. Divine dispensacionis [illegible] qui salutem hominum ad se [illegible] tentorum magis vult quam interitum. hoc ille audierat quod in libro helyseo: quod filium sunamitis mulieris mortuum ignoraverat. Ideo a conspectu dei ionas se fugere putabat humanum aliquid passus: dicente david. Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam Explicit ionas Incipit prologus michee prophete

Temporibus ioathe et achaz et ezechie regum iuda: micheam prophetam ad hanc prophetiam spiritu sancto repletum fuisse lectio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero regum ioatham et ezechiam deo ob religionem placuisse hystoria quarti libri regum et secundi paralipomenon indicant. Achaz vero relicto deo ydola samarie quibus in filios suos sacrificium igni concremandos obtulerat coluisse constat. Quam ob rem dominus samariam que reges israel et urbem memoratorum emulatorum superstitionis fefellerat increpans: indignacionem suam in eam processuram comminatur est. Populo etiam israel principibus et principibus eius qui eundem populum fallaci suasione ad colenda ydola impulerant: verbis in sequentibus captivitatem et interitum affuturum denunciavit. Explicit prologus Incipit micheas propheta

Verbum domini quod factum est ad micheam morastiten in diebus ioathan achaz et ezechie regum iuda: quod vidit super samariam et ierusalem. Audite populi omnes et attendat terra et plenitudo eius. et sit dominus deus vobis in testem dominus de templo sancto suo. Quia ecce dominus egredietur de loco suo. et descendet et calcabit super excelsa terre et consumentur montes subtus eum. Et valles scindentur sicut cera a facie ignis sicut aque que decurrunt in preceps. In scelere iacob omne istud et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob nonne samaria: et que excelsa iude. nonne ierusalem. Et ponam samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea. Et detraham in vallem lapides eius et fundamenta eius revelabo. et omnia sculptilia eius concidentur: et omnes mercedes eius comburentur igni et omnia ydola eius ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt: et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo. vadam spoliatus et nudus. faciam planctum velut draconum et luctum quasi strucionum. quia desperata est plaga eius quia venit usque ad iudam tetigit usque ad portam populi mei usque ad ierusalem.

Al' sacrificabant

gomorreorum

sententiam

Hic deficit alius prologus super ionam qui incipit Iona columba. Item hic deficit alius prologus super micheam qui incipit. Sub ozia. Et deficit argumentum. Et deficiunt tres prologi qui tamen super veteri quam novo testamento scribuntur in quaterno in fine libri huius

In geth nolite annunciare: lacrimis ne
ploretis. In domo pulveris. pulvere
vos conspergite: transite vobis habi
tatio pulcra confusa ignominia. No͂
est egressa que habitat in exitu. planctu͂
domus vicine accipiet ex vobis. que
stetit sibimet. quia infirmata est in
bonum que habitat in amaritudinibus
quia descendit malum a domino in
portam ierusalem. Tumultus quadrige
stuporis. habitanti lachis. Principiu͂
peccati est filie syon: quia in te inven
ta sunt scelera israel. Propterea dabit
emissarios super hereditatem geth: do
mus mendacii in deceptionem regibus
israel. Adhuc heredem adducam tibi
que habitas in maresa: usque ad o
dollam veniet gloria israel. Decalva
re et tondere super filios deliciarum tua
rum. dilata calvicium tuum sicut a
quila quoniam captivi ducti sunt ex
te.

II Ve qui cogitatis
inutile: et operamini in cu
bilibus vestris malum. In luce matutina
faciunt illud: quoniam contra deu͂
est manus eorum. Et concupie
rant agros et violenter tulerunt
et domos rapuerunt. Et calumpni
abantur virum et domum eius:
virum et hereditatem eius. Idcirco
hec dicit dominus. Ecce ego cogito super
familiam istam malum: unde non
auferetis colla vestra et non ambula
bitis superbi quoniam tempus pessi
mum est. In die illo sumetur super vos
parabola et cantabitur canticum cum
suavitate dicentium. De populatione
vastati sumus: pars populi mei com
mutata est. Quomodo recedet a me: cu͂
revertatur qui regiones nostras dividat
Propter hoc non erit tibi mittens funicu
lum sortis in cetu domini. Ne loquamini
loquentes non stillabit super istos: non
comprehendet confusio. Dicit domus ia
cob. Numquid abbreviatus est spiritus
domini aut tales sunt cogitationes
eius. Nonne verba mea bona sunt
cum eo qui recte graditur. Et econ
trario populus meus in adversariu͂
consurrexit desuper tunicam pallium
sustulistis et eos qui transibant sim
pliciter convertistis in bellum. Mulieres
populi mei eiecistis de domo deliciarum
suarum: a parvulis earum tulistis

laudem meam in perpetuum. Surgite et
ite: quia non habetis hic requiem:
Propter inmunditiam eius: corrumpe
tur putredine pessima. Utinam no͂
essem vir habens spiritum: et mendacium
potius loquerer. Stillabo tibi in vinu͂
et ebrietatem et erit super quem stilla
tur populus iste. Congregatione con
gregabo iacob: totum te in unum co͂
ducam reliquias israel pariter ponam
illum quasi gregem in ovili: quasi
pecus in medio caularum tumultu
abuntur a multitudine hominum
Ascendet enim pandens iter ante eos
Dividerunt et transibunt portam et
egredientur per eam et transibit rex
eorum coram eis et dominus in capite eorum
et dixit · III ·

III Audite principes iacob: et duces — Audite domus
domus israel. Numquid non vestrum est scire — non
iudicium. Qui odio habetis bonum et
diligitis malum. Qui violenter tolli
tis pelles eorum desuper eis. et carnem
eorum desuper ossibus eorum. Qui come
derunt carnem populi mei et pellem
eorum desuper excoriaverunt. et ossa
eorum confregerunt et conciderunt si
cut in lebete: et quasi carnem in medi
o olle. Tunc clamabunt ad dominu͂
et non exaudiet eos: Et abscondet facie͂
suam ab eis in tempore illo: sicut ne
quiter egerunt in adinventionibus
suis. Hec dicit dominus. super prophetas qui
seducunt populum meum qui mor
dent dentibus suis. et predicant pacem: et
si quis non dederit in ore eorum quip
piam: sanctificant super eum prelium
Propterea nox vobis pro visione erit:
et tenebre pro divinatione et occidet
sol super prophetas: et obtenebrabitur super
eos dies: Et confundentur qui vident
visiones et confundentur divini: et ope
rient vultus suos omnes quia non
est responsum dei. Verumptamen re
pletus ego sum fortitudine spiritus do
mini iudicio et virtute. ut annunciem
iacob scelus suum. et israel peccatum
suum. Audite hec principes domus
iacob et iudices domus israel: qui
abhominamini iudicium et omnia
recta pervertitis: qui edificatis syon
in sanguinibus et ierusalem in iniquita
te. Principes eius in muneribus iu — al' principes
dicabant et sacerdotes eius in merc

cede docebant et prophete eius in pecu
nia divinabant et super dominum
requiescebant dicentes. Numquid nō
dominus in medio nostrū. Non venient
super nos mala. Propter hoc causa
vestri syon quasi ager arabitur: et ie
rusalem quasi acervus lapidum
erit: et mons templi in excelsa silva
rum. · IIII ·

IIII Et erit in novissimo dierum erit
mons domus dei preparatus in verti
ce montium: et sublimis super colles
et fluent ad eum populi: et propera
bunt gentes multe et dicent. Venite
ascendamus ad montem domini et
ad domum dei iacob et docebit nos
de viis suis et ibimus in semitis eius
quia de syon egredietur lex et verbum
domini de ierusalem. Et iudicabit inter
populos multos et corripiet gentes for
tes usque in longinquum. et concident
gladios suos in vomeres: et hastas
suas in ligones. Non sumet gens
adversus gentem gladium et non
discent ultra belligerare et sedebit vir
subtus vineam suam et subtus ficū
suam et non erit qui deterreat quia
os domini exercituum locutū ē. Quia
omnes populi ambulabunt unus
quisque in nomine dei sui: nos autē
ambulabimus in nomine domini
dei nostri in eternum. et ultra. In die il
la dicit dominus congregabo clau
dicantem et eam quam eieceram
colligam et quam afflixeram. Et po — consolator
nam claudicantem in reliquias: et
eam que laboraverat in gentē ro
bustam. et regnabit dominus super
eos in monte syon: ex hoc nunc et
usque in eternum. Et tu turris gregis
nebulosa filie syon usque ad te veniet
et veniet potestas prima regnum
filie ierusalem. Et nunc quare merore
contraheris. Numquid rex non ē
tibi. aut consiliarius tuus periit quia
comprehendit te dolor sicut parturi
entem: dole et satage filia syon quasi
parturiens quia nunc egredieris de
civitate et habitabis in regione. et
venies usque ad babylonem. ibi libe
raberis: et ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum. Et
nunc congregate sunt gentes super te
multe: que dicunt lapidetur et aspi
ciat in syon oculus nr̄. Ipsi autem nō
cognoverunt cogitationes domini et
non intellexerunt consilium eius
quia congregavit eos quasi feni
aree. Surge et tritura filia syon: quia
cornu tuum ponam ferreum et un
gulas tuas ponam ereas et commi
nues populos multos et interficies
domino rapinas eorum et fortitudi
nem eorum domino universe terre. · V ·

V Nunc vastaberis filia latronis
obsidionem posuerunt su
per nos in virga percutient maxillam
iudicis israel. Et tu bethleem effra
ta parvulus es in milibus iuda: ex te mi
hi egredietur qui sit dominator in isra
el et egressus eius ab initio a diebus
eternitatis. propter hoc dabit eos usque
ad tempus: in quo parturiens pa
riet. Reliquie fratrum eius conver
tentur ad filios israel: et stabit et
pascet in fortitudine domini in su
blimitate nominis domini dei sui et conver
tentur quia nunc magnificabitur
usque ad terminos terre. Et erit iste
pax cum assyrius venerit in terram no
stram et quando calcaverit in do
mibus nostris et suscitabimus super
eum septem pastores et octo prima
tes homines. et pascent terram as
sur in gladio et terram nemroth
in lanceis eius et liberabit ab as
sur cum venerit in terram nostram
et cum calcaverit in terminis nostris.
Et erunt reliquie iacob in medio
populorum multorum quasi ros
a domino et quasi stille super herbā
que non expectat virum et non pre
stolatur filios hominum. Et erunt
reliquie iacob in gentibus in medio
populorum multorum quasi le
o in iumentis silvarum et quasi ca
tulus leonis in gregibus pecorum
qui cum transierit et conculcave
rit et ceperit non est qui eruat. Exal
tabitur manus tua super hostes
tuos et omnes inimici tui interibunt.
Et erit in die illa dicit dominus au
feram equos tuos de medio tui et
disperdam quadrigas tuas et per
dam civitates terre tue: et destruam o
mnes munitiones tuas et auferam
maleficia de manu tua et divina
tiones non erunt in te. Et perire fa

nam sculptilia tua et statuas tuas de
medio tui, et non adorabis ultra opera
manuum tuarum. Et evellam lucos
tuos de medio tui et conteram civita
tes tuas et faciam in furore et in indig
natione ultionem in omnibus genti
bus que non audierunt. Audite que do
minus loquitur. ·VI·
Surge contende iudicio ad
versum montes: et audiant
colles vocem tuam. Audiant montes
iudicium domini et fortia fundamen
ta terre. quia iudicium domini cum
populo suo et cum israel diiudicabit.
Popule meus quid feci tibi aut
quid molestus fui tibi. Responde
michi quia eduxi te de terra egypti et de
domo servientium liberavi te: et mi
si ante faciem tuam moysen et aa
ron et mariam. Popule meus me
mento queso quid cogitaverit balach
rex moab et quid responderit ei balaam
filius beor de sethim usque ad galgalam
ut cognosceres iustitias domini. Quid
dignum offeram domino: curvabo
genua deo excelso? Numquid offeram
ei holocaustomata et vitulos anni
culos? Numquid placari potest deus
in milibus arietum aut in multis
milibus hircorum pinguium?
Numquid dabo primogenitum me
um pro scelere meo fructum ventris
mei pro peccato anime mee? Indica
bo tibi homo quid sit bonum et quid
dominus querat a te. Utique facere iu
dicium et diligere misericordiam et sollicitum
ambulare cum deo tuo. Vox domini
ad civitatem clamat et salus erit ti
mentibus nomen tuum. Audite tribus
et quis approbabit illud? Adhuc ignis
in domo impii thesauri iniquitatis
et mensura minor ire plena. Num
quid iustificabo stateram impiam
et saccelli pondera dolosa? In quibus
divites eius repleti sunt iniquitate
et habitantes in ea loquebantur men
dacium et lingua eorum fraudu
lenta in ore eorum. Et ego ergo cepi
percutere te perditione super peccatis tuis.
Tu comedes et non saturaberis et
humiliatio tua in medio tui. Et
apprehendes et non salvabis: et quos
salvaveris in gladium dabo. Tu
seminabis et non metes: tu cal
cabis olivam et non ungeris oleo: et
mustum et non bibes vinum. Et custo
disti precepta amri et omne opus do
mus ahab et ambulasti in voluptati
bus eorum ut darem te in perditionem et
habitantes in ea in sibilum. et oppro
brium populi mei portabitis. ·VII·
Ve michi quia factus sum sicut VII
qui colligit in autumpno race
mos vindemie. Non est botrus ad co
medendum, ficus desideravit anima precoquas
mea. Periit sanctus de terra: et rectus in
hominibus non est. Omnes in sangui
ne insidiantur. vir fratrem suum ve
natur ad mortem: malum manuum
suarum dicunt bonum. Princeps
postulat: et iudex in reddendo est. Et
magnus locutus est desiderium anime
sue. et conturbaverunt eam. Qui op
timus in eis est quasi paliurus et
qui rectus quasi spina de sepe. Dies
speculationis tue visitatio tua venit
nunc erit vastitas eorum. Nolite cre
dere amico et nolite ~~et nolite~~ confidere
in duce. Ab ea que dormit in sinu
tuo custodi claustra oris tui: quia fi
lius contumeliam facit patri et filia
consurget adversus matrem suam
nurus contra socrum suam: inimici
hominis domestici eius. Ego autem ad
dominum aspiciam: expectabo dominum
salvatorem meum: audiet me deus meus.
Ne leteris inimica mea super me: quia
cecidi consurgam. Cum sedero in tene
bris: dominus lux mea est. Iram domini
portabo quoniam peccavi ei donec cau
sam meam iudicet et faciat iudicium
meum. Educet me in lucem: videbo
iustitiam eius. Et aspiciet inimica me
mea et operietur confusione: que dicit
ad me ubi est dominus deus tuus.
Oculi mei videbunt eam: nunc erit
in conculcationem ut lutum platearum.
Dies ut edificentur maceriae tue. In
die illa longe fiet lex. In die illa et us
que ad te veniet assur et usque ad civita
tes munitas: et a civitatibus munitis
usque ad flumen et ad mare de mari
et ad montem de monte. Et terra e
rit in desolationem propter habitato
res suos et propter fructum cogitatio
num eorum. Pasce populum tuum in
virga tua: gregem hereditatis tue
habitantes solos in saltu in medio

carmeli: pascentur basan et galaad iux-
ta dies antiquos. Secundum dies egressi-
onis tue de terra egipti: ostendam ei
mirabilia. videbunt gentes: et confun-
dentur super omni fortitudine sua. Po-
nent manum super os: et aures eorum
surde erunt. Lingent pulverem sicut
serpens velut reptilia terre proturba-
buntur de edibus suis. Dominum deum
nrm̄ non desiderabunt et timebunt te. Quis (al' sive non / al' invenient)
deus similis tui: qui aufers iniqui-
tatem et transis peccatum reliquiarum
hereditatis tue. Non immittet ultra fu-
rorem suum quoniam volens misericordiam
est. revertetur et miserebitur nostri. Depo-
net iniquitates nostras: et proiciet in pro-
fundum maris omnia peccata nostra.
dabis veritatem iacob: misericordiam abra-
ham que iurasti patribus nostris a diebus
antiquis. Explicit micheas Incipit
prologus Naum prophete

Naum prophetam ante ad-
ventum regis assirio-
rum qui populum israel
captivum in finas re-
giones transtulerat
fuisse hebreorum traditio confirmat
Siquidem in fine huius lectionis: pre-
dicti regis adventum id est propheta an-
nunciare monstratur. Sed cum habitato-
res ninive iona interitum civitatis
predicante ne divina ira denunciatum
interitum sustinerent: peccatorum
et impietatis egissent penitentiam: ac-
cepta dei misericordia gravioribus se crimini-
bus implevere. Quare et memo-
ratus propheta spiritu sancto plenus: vindi-
ctam dei comminans ita est locutus
Deus zelans et ulciscens dominus et c.
Iam enim .x. tribus ab assiriis ducte
fuerant in captivitate sub ezechia re-
ge iuda: sub quo etiam nunc in
consolacione populi transmigrati
adversus niniven visio cernitur. Nec
erat parva consolacio tam his qui
iam assiriis serviebant quam reliquis (al' tu sicut / qui)
qui sub ezechia de tribu iuda et
beniamin ab eisdem hostibus obsidebantur ut audirent assirios quoque a
chaldeis esse capiendos sicut in conse-
quentibus huius libri demonstrabitur.
Sciendum autem quoniam nini-
ve in nostra lingua de hebreo speciosa
sonat. Speciosus et mundus hic di-
citur et apud grecos hoc vocabulo ab or-
natu nomen accepit. Et quicquid
nunc adversus niniven dicitur de mundo
figuraliter predicatur. Quam ob cau-
sam et assumpcio quam hoc inter-
pretes. Massa apud hebreos
ponitur. i. grave onus dicitur: eo quod eum
adversum quam prophetat premat:
nec sinat elevare cervicem. Sciendum
quoque hoc attendendum quod ipsa hec vel
assumpcio vel onus. vel pondus:
prophetie visio sit. Non enim loquitur
in extasi ut montanus et prisca
maximilla que delirant: sed quod pro-
phetat liber est visionis intelligen-
tis et universa que loquitur: prove-
hostium facientis suo populo visi-
onem. De consummacione utique
mundi secundum. anagogen. in con-
solacione sanctorum. prophetia texitur:
ut quecumque in mundo videntur quasi
preteritura et caduca contempnant:
et preparent se ad iudicii diem ubi
ultor adversus viros assirios futu-
rus est dominus Explicit prologus
Incipit liber Naum prophete.

Onus ninive
liber visionis
naum helcesei.
Deus emulator
et ulciscens do-
minus: ulci-
scens dominus
et habens furorem
ulciscens dominus in hostes suos:
et irascens ipse inimicis suis. Dominus
paciens et magnus fortitudine et
mundans non faciet innocentem
Dominus in tempestate et turbine
vie eius et nebule pulvis pedum e-
ius: increpans mare et exsiccans il-
lud: et omnia flumina ad deserti-
tum deducens. Infirmatus est basan et
carmelus et flos libani elanguit:
Montes commoti sunt ab eo: et col-
les desolati sunt. Et contremuit ter-
ra a facie eius: et orbis et omnes
habitantes in eo. Ante faciem in-
dignacionis eius quis stabit: et quis re-
sistet in ira furoris eius. Indignacio
eius effusa est ut ignis: et pe-
tre dissolute sunt ab eo. Bonus dominus
et confortans in die tribulacionis
et sciens sperantes in se. Et in diluvio

pretereunte consummationē faciet
loci eius: et inimicos eius persequentur
tenebre. Quid cogitatis contra do-
minum? consummationē ipse faciet:
non consurget duplex tribulatio. Q-
uia sicut spine se invicem complecti-
tur: sic convivium pariter potantium:
consumetur quasi stipula ariditate
plena. Ex te exibit cogitans contra
dominum malitiam mente pertrac-
tans prevaricationem. Hec dicit do-
minus. Si perfecti fuerint et ita plures
sic quoque attondentur et pertransibit.
Afflixi te: et nō affligam te ultra. Et
nunc conteram virgam eius de dor-
so tuo: et vincula tua disrumpam. Et
precipiet contra te dominus. non se-
minabitur ex nomine tuo amplius
de domo dei tui interficiam. Sculpti-
le et conflatile ponam sepulcrum tu-
um: quia inhonoratus es. ·ƞ·
II Ecce super montes pedes evan-
gelizantis et annuntiantis
pacem. Celebra iuda festivitates tu-
as et redde vota tua: quia non adiciet
ultra ut pertranseat in te belial. uni-
versus interiit. Ascendit qui dispergat
coram te: qui custodiat obsidionem.
Contemplare viam: conforta lumbos:
robora virtutem valde: quia sicut red-
didit dominus superbiam iacob: sic
superbiam israel. quia vastatores
dissipaverunt eos: et propagines eorū
corruperunt. Clipeus fortium eo-
rum ignitus: viri exercitus in coccineis. Ig-
nee habene curruum in die preparatio-
nis eius et agitatores consopiti sunt.
In itineribus conturbati sunt: quadrige
collise sunt in plateis. Aspectus eor-
quasi lampades: quasi fulgura discur-
rentia. Recordabitur fortium suor-
ruent in itineribus suis. Velociter as-
cendent muros eius: et preparabit
umbraculum. porte fluviorum ap-
erte sunt: et templum ad solum di-
rutum. Et miles captivus abductus
est: et ancille eius minabantur ge-
mentes ut columbe: murmurantes
in cordibus suis. Et ninive quasi pis-
cina aquarum aque eius: ipsi vero
fugerunt. State state: et non est
qui revertatur. Diripite argentum
diripite aurum et non est finis
divitiarum ex omnibus vasis desi-
rabilibus dissipata est. et scissa et dilacera-
ta. et cor tabescens et dissolutio genuū: et
et defectio in cunctis renibus et facies
omnium sicut nigredo olle. ubi est ha-
bitaculum leonum. et pascua catulo-
rum leonum? ad quam ivit leo ut
ingrederetur illuc: catulus leonis.
et non est qui exterreat. leo cepit suf-
ficienter catulis suis et necavit le-
enis suis: et implevit preda spelun-
cas suas: et cubile suum rapina.
Ecce ego ad te dicit dominus exercitu-
um: et succendam usque ad fumum
quadrigas tuas: et leunculos tuos
comedet gladius. Et exterminabo pre-
dam tuam de terra: et non audietur
ultra vox nuntiorum tuorum. ·ƞ·
Ve civitas sanguinum et u- III
niversa mendacii dilaceratio-
ne plena non recedet a te rapina vox
flagelli et vox impetus rote: et equi
frementis et quadrige ferventis eq-
uitis ascendentis et micantis gladii et
fulgurantis haste. et multitudinis
interfecte et gravis ruine: nec est fi-
nis cadaverum Et corruent in corpo-
ribus suis: propter multitudinem for-
nicationum meretricis speciose et
grate et habentis maleficia que
vendidit gentes in fornicationibus
suis et familias in maleficiis suis
Ecce ego ad te dicit dominus exerci-
tuum: et revelabo pudenda tua in
facie tua: et ostendam gentibus nudi-
tatem tuam: et regnis ignominiā
tuam. Et proiciam super te abhomi-
nationes tuas et contumeliis te afficiam
Et ponam te in exemplū et erit om-
nis qui viderit te. resiliet a te et dicet
vastata est ninive. Quis commo-
vebit super te caput? unde queram
consolatorem tibi. Numquid melio-
res ab alexandria populorum que
habitat in fluminibus? Aque in cir-
cuitu eius cuius divitie mare: aq-
ue muri eius. Ethiopia fortitudo eius
et egyptus: et non est finis. Affrica
et libies fuerunt in auxilio tuo: sed
et ipsa in transmigratione ducta
est in captivitatem. Parvuli eius
elisi sunt in capite omnium viarum:
et super inclitos eius miserunt sortē
et omnes optimates eius confixi sūt
in compedibus. Et tu ergo inebriaberis

Et eris despecta: et tu queres auxilium
ab inimico. Omnes munitiones tue
sicut ficus cum grossis suis. Si con-
cusse fuerint cadent in os comedentis.
Ecce populus tuus ut mulieres in
medio tui. Inimicis tuis ad apertionem
pandentur porte terre tue: devorabit
ignis vectes tuos. Aquam propter ob-
sidionem hauri tibi: extrue munitio-
nes tuas. Intra in lutum et calca:
subigens tene laterem. Ibi comedet
te ignis: peribis gladio: devorabit te
ut bruchus. Congregare ut bruchus: mul-
tiplicare ut locusta. Plures fecisti
negociationes tuas: quam stelle sunt
celi. Bruchus expansus est: et avolavit.
Custodes tui quasi locuste. et parvuli
tui quasi locuste locustarum que con-
sidunt in sepibus in die frigoris. Sol
ortus est et avolaverunt: et non est cog-
nitus locus earum ubi fuerint. Dor-
mitaverunt pastores tui rex assur: se-
pelientur principes tui. Latitavit po-
pulus tuus in montibus: et non est qui
congreget. Non est obscura contri-
cio tua: pessima est plaga tua. Om-
nes qui audierunt auditionem tuam
compresserunt manum super te: quia
super quem non transiit malitia
tua semper? Explicit Naum. Incipit pro-
logus abacuc prophete.

Quatuor prophete in duodecim
prophetarum volumi-
ne sunt: quibus tres
in principio lemma .i.
pondus titulum habent naum. aba-
cuc et malachias. Porro zacharias in
medio et circa finem duos huiuscemodi
modi ponit titulos: ex quibus unus
est onus verbi domini in terra adrach
et damasci requiei eius: alter in fine
.i. onus verbi domini super israel.
De naum in racionibus suis iam liber
editus est: de zacharia et malachia si
vita comes fuerit disseretur. Nunc a-
bacuc habemus in manibus: qui vel
ex eo quod amabilis domini est vo-
catur amplexans vel quod in certa-
men et luctam. et ut ita dicam amplex-
um cum deo congreditur amplexantis
.i. luctantis sortitus est nomen. Nul-
lus enim tam audaci voce ausus est
dominum ad disceptationem iustitie pro-
vocare et dicere ei cur in rebus huma-
nis et in mundi istius [ista sit pro vocatione] tanta
rerum versatur iniquitas. Usquequo
domine clamabo et non exaudies: vo-
ciferabor ad te vim paciens et non sal-
vabis? Quare ostendisti michi iniqui-
tatem et laborem videre? Laceratio [est]
lex et non pervenit ad finem [recti iudicium]:
quia impius prevalet adversus iustum.
Ideo egreditur iudicium perversum.
Videns quod temeraria vox sit. quo-
dammodo blasphemantis [eum qui]
sinem ad iudicium provocare [neq]
fragile adversus figulum cur talis [et]
tale factum sit disputare. Nec vero
hoc animadvertendum quod assump-
cio vel pondus que gravia esse confer-
tur prophetie visio est. Et adversum montani
dogma perversum intelligit quod nunc vero
ut amens loquitur: neque more
insanientium feminarum dat sonum
mente sorum. Unde et apostolus dicit:
ut si prophetantibus aliis fuerit reve-
latum: taceant qui prius loqueban-
tur. Et statim subiungit. Non est
inquit dissensionis deus: sed pacis.
Ex quo intelligitur cum quis vo-
luntate reticescit et aliis locum dat ad lo-
quendum posse et loqui et tacere cum
velit. Qui autem in extasi .i. in-
vitus loquitur: nec tacere nec loqui
in sua potestate habet. Illud quoque
discite quia semel a me violenter co-
gis ut quasi gradus quosdam et ca-
ias ad altiora intenti historiam tibi
interpreter prophetiam hanc esse contra
babylonem et nabuchodonosor regem chalde-
orum ut quomodo prior propheta
naum quem abacuc sequitur vaticinium
habuit contra ninivem et
assyrios qui vastaverunt .x. tribus que
vocabantur israel: ita propheta eorum
abacuc habeat adversus babylonem
et nabuchodonosor a quibus iudas et ierusalem
plurimque subversa sunt. Et ut liquido
tempore fuisse abacuc quo ierusalem
e tribus que vocabantur iuda
erant in captivitatem daniel
rege potente ad quem in lacum
leonum abacuc cum prandio mittitur.
Quamquam apud hebreos hec ipsa non le-
gatur hystoria. Igitur sive quis recipit
scripturam illam sive non recipit:
utrumque pro nobis est. Aut enim
recipit etiam post factam [re liber]

aliquando terretur aut non recipit et quasi p
hisicus scribit que ventura cognoscat. In
terim secundum litteram causatur
adversum deum propheta cur nabucho
donosor templum vastet et iudeam. cur
ierusalem quondam urbs domini destruatur
quare clamet populus et non exaudiat
ur affectum ad dominum oppressus
a chaldeis et non salvetur. quare etiam
que propheta vel populus ex cuius perso
na loquitur. ad hoc vixerit et huc usque
productus sit ut iniquitatem hostium
et suum videret laborem: cur in cap
tivitatem prevaleat adversum se. Et hoc di
cit pinentis angustia nesciens quare
in igne constanti et tres pueros de ca
mino puriores exisse quam intrave
rant. Sed et hoc generaliter accipere pos
sumus quod ex persona humane in pa
tientie loquatur: ut in querulam vo
cem et plenam doloris erumpat dicens
Quare respicis contemptores et ta
ces conculcante impio iustiorem se.
Hec autem loquitur nesciens iudicia
dei investigabilia: et profundum di
viciarum sapientie et scientie eius:
quod non ita videat deus ut videt ho
mo. homo tantum presentia respi
cit: deus futura et etiam cognoscat et quo
modo si egrotus est et estuans febribus
aquam frigidam postulet et dicat ad
medicum vim patior. curior clami
tor usquequo medice clamabo et non
exaudies et respondeat ei sapientissi
mus et clementissimus medicus Scio
quo tempore debeam quod postulas
dare non miserior modo quia nimia
tua crudelitas est voluntas tua conte
repetit. Ita et dominus noster sciens cleme
tie sua pondera atque mensuras: in
terdum non exaudit clamantem ut eum
probet: magis provocet ad rogandum
et quasi igne excoctum iustiorem et
puriorem faciat. Hoc intelligens a
postolus secundum id quod iniam
consecutus est a domino ait Sed non
deficimus et benedicimus deum in omni
tempore et sat. quia qui perseveraverit
usque in finem hic salvus erit: et gloria
tur in dolore et labore et cum tercio
nat tribulationem et miseriam invo
cabo ut quomodo alius invocat deum
sit sanctus vir et bellator invictus ad
expetendum se: sed et probandum tribu
lationem et miseriam invenire desiderat

Explicit prologus Incipit liber abacuc prophete

Onus quod vidit a
bacuc propheta. Us
quequo domine cla
mabo et non ex
audies: vocifera
bor ad te vim pa
tiens et non sal
vabis? Quare
respicis contemptores et taces conculcan
te impio iustiorem se et facies homines
quasi pisces maris et quasi reptilia non
habentia ducem. et factum est iudicium
et contradictio potentior. propter hoc la
cerata est lex. et non pervenit usque ad finem
iudicium: quia impius prevalet adver
sus iustum. Propterea egreditur iudici
um perversum. Aspicite in gentibus et vide
te: et admiramini et obstupescite quia
opus factum est in diebus vestris quod nemo
credet cum narrabitur. Quia ecce ego
suscitabo chaldeos gentem amaram et ve
locem ambulantem super latitudinem
terre: ut possideat tabernacula non sua.
horribilis et terribilis est: ex semetipsa
iudicium et onus egredietur. leviores
pardis equi eius et velociores lupis ve
spertinis et diffundentur equites eius. E
quites namque eius de longe venient.
volabunt quasi aquila festinans
ad comedendum. Omnes ad predam
venient: facies eorum ventus urens
et congregabit quasi harenam captivi
tatem: et ipse de regibus triumphabit et
tyranni ridiculi eius erunt. Ipse super
omnem munitionem ridebit: et compor
tabit aggerem et capiet eam. Tunc
mutabitur spiritus eius: et pertransibit
et corruet. Hec est fortitudo eius dei sui.
Numquid non tu a principio domine
deus sancte meus et non moriemur.
Domine in iudicium posuisti eum
et fortem ut corriperes fundasti eum.
Mundi sunt oculi tui ne videas ma
lum: et respicere ad iniquitatem non
poteris. Quare non respicis super
iniqua agentes et taces devorante
impio iustiorem se? Et facies homines
quasi pisces maris et quasi reptile
non habens principem. Totum in ha
mo sublevabit traxit illud in sage
na sua et congregavit in rete suum.
Super hoc letabitur et exultabit. Pro

A Quare ostendisti michi iniquitatem et laborem videre predam et iniustitiam contra me

terre immolabit sagene sue et sacrifi
cabit reti suo: quia in ipsis incrassata
est pars eius: et cibus eius electus. Prop
ter hoc ergo expandit sagenam suam
et semper interficere gentes non cessat.
al' pareat
hie. c. ij.
Super custodiam meam stabo et figam
meu
gradum, et super munitionem et contem
plabor ut videam quid dicatur michi
et quid respondeam ad arguentem me
II
Et respondit michi dominus et dixit. ·ij·
Scribe visum et explana eum super
tabulas ut percurrat qui lege
rit eum: quia adhuc visus procul:
et apparebit in finem et non mentietur.
Si moram fecerit expecta illum: quia
veniens veniet et non tardabit. Ecce
qui incredulus est non erit recta anima
eius in semetipso: iustus autem in sua
fide vivet. Et quomodo vinum potantem
decipit sic erit superbus vir. et non decora
bitur, qui dilatavit quasi infernus ani
quia
mam suam: et ipse quasi mors, non
adimpletur. Et congregabit ad se
omnes gentes: coacervabit ad se
omnes populos. Numquid non om
nes isti super eum parabolam sument
et loquelam enigmatum eius. Et di
cetur. Ve ei qui multiplicat non sua.
Usquequo et aggravat contra se densum
lutum. Numquid non repente consur
gent qui mordeant te et suscitabuntur
lacerantes te et eris in rapinam eis.
Quia tu spoliasti gentes multas: spo
liabunt te omnes qui reliqui fuerint
de populis propter sanguinem hominis
et iniquitatem terre civitatis et omni
um habitantium in ea. Ve qui congre
gat avariciam malam domui sue
ut sit in excelso nidus eius: et liberari se
putat de manu mali. Cogitasti confu
sionem domui tue concidisti populos
Non vult edificantes
multos et peccavit anima tua. Quia
lapis de pariete clamabit et lignum
quod inter iuncturas edificiorum est re
spondebit. Ve qui edificat civitatem in
sanguinibus et preparat urbem in ini
quitate. Numquid non hec sunt a domino
exercituum. laborabunt enim populi
in multo igne et gentes in vacuum et
deficient: quia replebitur terra ut co
gnoscat gloriam domini quasi aque
operientes mare. Ve qui potum dat
amico suo mittens fel suum et ine
brians ut aspiciat nuditatem eius. Re

pletus es ignominia pro gloria. Bibe
tu quoque et consopire et circumdabit te ca
lix dextere domini et vomitus ignomi
nie super gloriam tuam. quia iniqui
tas libani operiet te. et vastitas anima
lium deterrebit eos. de sanguinibus ho
minum et iniquitate terre. et civitatis
et omnium habitantium in ea. Quid
prodest sculptile quia sculpsit illud fictor
suus: conflatile [illegible] et imaginem fal
sam: quia speravit in figmento fictor
eius ut faceret simulacra muta. Ve
qui dicit ligno expergiscere surge la
pidi tacenti. Numquid ipse docere poterit.
Ecce iste copertus est auro et argento.
et omnis spiritus non est in visceribus eius.
Dominus autem in templo sancto suo
sileat a facie eius omnis terra. Ora
cio abacuc pro ignorationibus. ·iij·
Domine audivi audi III
cionem tuam: et timui:
Domine opus tuum:
in medio annorum vi
vifica illud. In medio an
norum notum facies: cum iratus fu
eris misericordie recordaberis. Deus ab au
stro veniet: et sanctus de monte pha
ran. Se[illegible] operuit celos gloria eius
et laudis eius plena est terra. Splen
dor eius ut lux erit: cornua in mani
bus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius:
ante faciem eius ibit mors: egredi
etur diabolus ante pedes eius. Stetit
et mensus est terram. Aspexit et dissol
vit gentes: et contriti sunt montes
seculi. Incurvati sunt colles mundi: ab
itineribus eternitatis eius. Pro iniqui
tate vidi tentoria ethyopie turbabun
tur pelles terre madian. Numquid
in fluminibus iratus es domine aut
in fluminibus furor tuus vel in ma
ri indignatio tua. Qui ascendis super
equos tuos et quadrige tue salvatio.
Suscitans suscitabis arcum tuum:
iuramenta tribubus que locutus es.
Fluvios scindes terre: viderunt te
et doluerunt montes gurges aqua
rum transiit. dedit abyssus vocem suam.
Altitudo manus suas levavit. Sol
et luna steterunt in habitaculo suo
in luce sagittarum tuarum ibunt
in splendore fulgurantis haste tue. In
fremitu conculcabis terram: in furore
obstupefacies gentes. Egressus es in

in salutem populi tui: in salutem cum christo
tuo. percussisti caput de domo impii: de
nudasti fundamentum usque ad collum.
Maledixisti sceptris eius: capiti bella
torum eius, venientibus ut turbo ad dis
pergendum me. Exultatio eorum: sicut
eius qui devorat pauperem in abscon
dito. Viam fecisti in mari equis tuis:
in luto aquarum multarum. Audivi
et conturbatus est venter meus: a voce
contremuerunt labia mea. Ingrediatur
putredo in ossibus meis. et subter me
scateat. ut requiescam in die tribulatio
nis: ut ascendam ad populum accinc
tum nostrum. Ficus enim non florebit. et
non erit germen in vineis. Mentietur
opus olive: et arva non afferent ci
bum. Abscindetur de ovili pecus: et non
erit armentum in presepibus. Ego au
tem in domino gaudebo: et exultabo in
deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo
mea: et ponet pedes meos quasi cervo
rum. Et super excelsa mea deducet me
victor: in psalmis canentem. Explicit
Abacuc. Incipit Sophonie prologus

Tradunt hebrei cuius
cumque prophete pater aut
avus ponatur in ty
tulo: ipsos quoque prophetas
fuisse. Verum et annos
omnium de xii. prophetis qui dixit. non
sum propheta nec filius prophete. sed pastor ca
prarum: vellicans sicomoros: patris
nomen in titulo non habere. Hoc si
verum est: Sophonias propheta qui nomine
unita dicam prophetico et gloriosa ma
iorum suorum stirpe generatus est et
ezechia rege iuda prophetavit. Ha
buit enim patrem chusi avum go
doliam. proavum. amariam. atta
vum ezechiam: et talem quadrigam
ipse vehit extremus auriga complevit
nomen sophonie alii speculam: alii
archanum domini transtulerunt.
Sive ergo speculam sive absconditum
domini interpreteris utrumque prophete con
venit. Dicitur enim ad ezechiel fili
hominis: speculatorem domini israel
te posui. Iste ergo propheta qui erat in
specula et in sublimibus constitutus
novit erat misteria domini. Filius e
rat chusi qui interpretatur humilitas
habebat quoque avum godoliam qui
de magnitudo domini. Et proavum
amariam: qui et que vertitur in sermo
nem domini. Attavum ezechiam: qui
sonat fortitudo domini. De fortitudine
itaque domini natus est sermo domini
et de sermone domini nata est domini
magnitudo: et de magnitudine domini:
nata est humilitas: ut cum pervenerit
aliquis ad perfectum dicat. quia non sum
dignus vocari apostolus. Et illud in
psalmis. Domine non est exaltatum
cor meum neque elati sunt oculi mei. Io
siam regem iuda cuius temporibus So
phonias prophetasse invenitur deo pre
omnibus regibus iuda placuisse: histo
ria quarti libri regum et secundi pa
ralipomenon demonstrat. Iosias simulacra
que pater suus amon vel avus ma
nasses in templo dei collocaverant
deiecta comminuisse monstratur. In
quibus etiam serpentem eneum a moy
se factum avus errore inductus po
pulus superstitione ydolorum detecit
legem amiserat idem confregisse. pas
cha etiam intermissum temporibus mul
tis solus celebrasse firmatur. Ideo deus
per prophetam temporibus memorati re
gis que proventura erant ostendens
gentibus quidem lectione comprehensis
afflictionem iudicium populo vero
israel salutem et civitati ierusalem res
taurationem: tunc temporis tribuen
dam tertii lectionis denunciavit.

De quo iiii. xxi.
Nota Iosias destruxit eneum serpentem
al' custodisse al' ad

Explicit prologus. Incipit Sophonias propheta. Incedebat alius prologus

Verbum domini quod
factum est ad So
phoniam filium
chusi: filii godo
lie. filii amarie
filii ezechie in
diebus iosie filii
amon regis
iude. Congregans congregabo omnia
a facie terre dicit dominus. Congregans
hominem et pecus congregans vo
latilia celi et pisces maris: et ruine
impiorum erunt: et disperdam ho
mines a facie terre dicit dominus.
Et extendam manum meam super
iudam et super omnes habitantes
ierusalem Et disperdam de loco hoc reliqui
as baal et nomina edituorum cum
sacerdotibus: et eos qui adorant super
tecta militiam celi et adorant et
iurant in domino et iurant in

melchom. Et qui avertuntur de post tergum
domini et qui non quesierunt dominum
nec investigaverunt eum. Silete a fa-
cie domini dei: quia iuxta est dies domini.
Quia preparavit dominus hostiam sancti-
ficavit vocatos suos. et erit in die hostie
domini visitabo super principes et super
filios regis: et super omnes qui induti
sunt veste peregrina et visitabo super
omnem qui arroganter ingreditur
super limen: in die illa. Qui complent
domum domini sui iniquitate et do-
lo. Et erit in die illa dicit dominus. vox
clamoris a porta piscium et ululatus
a secunda: contritio magna a collibus.
Ululate habitatores pile conticuit.
Omnis populus chanaan disperierunt
omnes involuti argento. Et erit in
tempore illo scrutabor ierusalem in lucer-
nis et visitabo super viros fixos in
fecibus suis. Qui dicunt in cordibus suis
non faciet bene dominus: et non fa-
ciet male. Et erit fortitudo eorum in di-
reptionem: et domus eorum in deser-
tum. Edificabunt domos: et non ha-
bitabunt et plantabunt vineas et non
bibent vinum earum. Iuxta est dies
domini magnus: iuxta est et velox
nimis. vox diei domini amara tri-
bulabitur ibi fortis. Dies ire: tribu-
lationis et angustie dies calamitatis
et miserie: dies tenebrarum et cali-
ginis: dies nebule et turbinis: dies
tube et clangoris super civitates mu-
nitas et super angulos excelsos. Et
tribulabo homines et ambulabunt
ut ceci: quia domino peccaverunt. Et
effundetur sanguis eorum sicut hu-
mus. et corpora eorum sicut stercora
Sed argentum eorum et aurum eorum
non poterit liberare eos in die ire
domini. In igne zeli devorabitur om-
nis terra: quia consummationem
cum festinatione faciet cunctis ha-
bitantibus terram. II.
II Convenite congregamini
gens non amabilis priusquam
pariat iussio quasi pulverem tran-
seuntem diem antequam veniat su-
per vos ira furoris domini. Querite
dominum omnes mansueti terre:
qui iudicium eius estis operati
Querite iustum querite mansue-
tum si quomodo abscondamini
in die furoris domini. Quia gaza
destructa erit: et ascalon in desertum
Azotum in meridie eicient. et acca-
ron eradicabitur: ve qui habitatis
funiculum maris gens perditorum
Verbum domini super vos chana-
an terra philistinorum: et disperdam
te ita ut non sit in habitator. Et
erit funiculus maris requies pasto-
rum: et caule pecorum. Et erit funi-
culus eius qui remanserit de domo
iuda ibi pascentur in domibus ascha-
lonis ad vesperum requiescent: quia
visitavit eos dominus deus eorum
et avertet captivitatem eorum. Au-
divi obprobrium moab et blasphe-
mias filiorum amon que expro-
braverunt populo meo: et magni-
ficati sunt super terminos eorum
Propterea vivo ego dicit dominus ex-
ercituum deus israel. Quia moab
ut sodoma erit filii amon quasi go-
morra. siccitas spinarum et acervi
salis: et desertum usque in eternum
Reliquie populi mei diripient eos
Et residui gentis mee possidebunt
eos hoc eis eveniet pro super-
bia sua: quia blasphemaverunt
et magnificati sunt super
populum domini exercituum. Horribi-
lis dominus super eos: et attenua-
bit omnes deos terre: et adorabunt
eum viri de loco suo: omnes insu-
le gentium. Sed et vos ethiopes in-
terfecti gladio meo eritis et exten-
det manum suam super aquilonem
et perdet assur. Et ponet speciosam in
solitudinem et in invium. et quasi de-
sertum. Et accubabunt in medio
eius greges omnes bestie gentium:
et onocrotalus et hericius in li-
minibus eius morabuntur. vox can-
tantis in fenestra. et corvus in su-
perliminari: quoniam attenuabo
robur eius. Hec est civitas glori-
osa habitans in confidentia: que di-
cebat in corde suo. Ego sum. et ex-
tra me non est alia amplius. Quomo-
do facta est in desertum cubile bes-
tie. omnis qui transit per eam sibilabit
et movebit manum suam. III.
Ve provocatrix et redempta
civitas columba. Non au-
divit vocem domini: et non susce-

al' suscitabo

[al'] illa dies

[al'] virus

[al'] antequam veniat super vos
dies indignationis eius

pit disciplinam. in domino non est
confisa: ad deum suum non appro
pinquauit. Principes eius in medio
eius: quasi leones rugientes. Iudi
ces eius lupi uespere: non relinque
bant in mane. Prophete eius uesani
uiri infideles. Sacerdotes eius pol
luerunt sanctum: iniuste egerunt cō
tra legem. Dominus iustus in me
dio eius: non faciet iniquitatem:
mane mane iudicium suum dabit
in lucem: et non absconditur. Nescī
uit autem iniquus confusionem.
Disperdi gentes. et dissipati sunt an
guli earum. Desertas feci uias eorū:
dum nō est qui transeat. Desolate sunt
ciuitates eorum: non remanente ui
ro neque ullo habitatore. Dixi attamē
timebis me. suscipies disciplinam:
et non peribit habitaculum eius.
propter omnia in quibus uisitaui eā.
uerumptamen diluculo surgentes
corruperunt omnes cogitationes
suas. Quapropter expecta me dicit
dominus in die resurrectionis mee
in futurum: quia iudicium meum
ut congregem gentes et colligam
regna. Et effundam super eos indig
nationem meā. Et omnem iram
furoris mei. In igne enim zeli mei
deuorabitur omnis terra. quia tūc
reddam populis ~~meus~~ labium elec
tum ut inuocent omnes in nōie
domini. et seruiant ei humero uno
ultra flumina ethiopie inde suppli
ces mei: filii dispersorum meorum
deferent munus mihi. In die illa nō
confunderis super cunctis adinuentio
nibus tuis quibus preuaricata es ī
me: quia tunc auferam de medio
tui magniloquos superbie tue. et nō
adicies exaltari amplius in monte
sancto meo. Et derelinquam in me
dio tui populum pauperem et ege
num: et sperabunt in nōie domini
reliquie israel. Non facient iniqui
tatem nec loquentur mendacium:
et non inuenietur in ore eorum lin
gua dolosa. Quoniam ipsi pascent
et accubabunt et non erit qui exterreat.
Lauda filia syon. iubila filia israel
letare et exulta in omni corde filia
ierusalem. Abstulit dominus iudicium
tuum auertit inimicos tuos rex

israel. Dominus in medio tui: non
timebis malum ultra. In die illa dicet
ierusalem. Noli timere: syon non dissol
uantur manus tue. Dominus deus
tuus in medio tui: fortis ipse saluabit.
Gaudebit super te in leticia: silebit in
dilectione sua: exultabit super te in
laude. Nugas qui a lege recesserant
congregabo quia ex te erant: ut non
ultra habeas super eis obprobrium.
Ecce ego interficiam omnes qui afflix
erunt te in tempore illo et saluabo clau
dicantem et eam que eiecta fuerat cō
gregabo: et ponam eos in laudem et
in nomen in omni terra confusionis
eorum in tempore illo quo adducam
uos: et in tempore quo congregabo uos
Dabo enim uos in nomen et in laudē
omnibus populis terre. cum conuer
tero captiuitatem uestram coram
oculis uestris dicit dominus **Explicit**
sophonias Incipit prologus aggei prophete
Ieremias propheta ob causam periurii
sedechie regis ut in historia libri regū
ultimo paralipomenon indicatur
qui fidem promissam nabuchodonosor
regi chaldeorum non seruauerat: po
pulum israel refert commemorato
rege ierusalem expugnata, captiuum in ba
bylonem fuisse perductum. Sed cum
memoratus populus multis tem
poribus israel ydolis seruiendo et effu
sionem sanguinis innocentium se
grauiter impiasset uolens ergo deus
generationem uniuersam eiusdem
populi ob causas memoratas penitus
delere septuaginta annorum capti
uitatem eundem populum in regio
ne chaldeorum statuit sustinere hac
ratione ut completo numero annor
noui populus in iuuenis a memora
tis peccatis ad renouationem ierusalem
pueniret. Sexagesimo itaque anno sed
regno chaldeorum subuerso cui adhuc
octo anni ad regnandum restabant:
quod etiam .vi. uisio danielis ostendit
propter causam sacrilegii quod in ead
uisione continetur: fuisset extinctū
darius rex qui medis imperabat. ut .vi.
uisio danielis ostendit: memorato
regno successit. Cuius primo an
no regni ut .x. uisio danielis os
tendit ~~danielis~~ supputatis annis
uidens appropinquare tempus re

nisionis que per ieremiam fuerat pro
missa: orans tam prolixiam pro po
pulo eandem promissionem a deo pos
tulabat impleri. Cui per gabrielem an
gelum in eadem visione iuxta preces
eiusdem vniuersa esse completa: deus e
dixit. Nam moriente dario rege ~~rege~~
medorum et succedente in regno cyro
rege persarum. promissione dei completa
per eiusdem regem populum israel in
ierusalem reductum: historia secundi
libri paralipomenon ultimo et initium
hesdre confirmant. Cumque a populo
israel et a senioribus templum dei edi
ficare cepisset mortuo cyro rege. ac
regnante dario rege persarum qui
memorato successerat: vicine gentes
ciuitatis ierusalem ut idem esdras refert.
restaurationem templi et ciuitatis re
sistendo impedire ceperunt. Qua ra
tione deterritus populus israel: restau
rationem templi et ciuitatis resistendo
supradicti templi domini. nec dum
iuxta promissionem concessam esse
credebant. Propter quod in secundo an
no regni memorati darij regis per
sarum aggeus propheta a deo missus
ad zorobabel de tribu iuda erat qui
potestatem regiam susceptu(r)us erat
et ihesum filium iosedech summum
sacerdotem ammonet ut credant com
pleto numero annorum: tempus res
taurationis ierusalem aduenisse. Hoc
autem addito: ne incredulitatem po
puli vellent imitari. De quo deus
dicit per eundem. Erat populus hic
dicens. Nondum venit tempus ut
edificetur domus dei: omnia autem
que textu huius prophetie continen
tur: reuisionem populi: edificationem
templi: renouationem ciuitatis: ob
seruantiam sacerdotalem et interi
tum regnorum ~~gentium~~ exterorum
significant. Explicit prologus.

Incipit liber aggei prophete .

In anno secundo darij regis persa
rum in mense sexto. in die vna
mensis: factum est verbum
domini in manu aggei pro
phete ad zorobabel filium sa
lathiel ducem iuda. et ad ie
sum filium iosedech sacerdo
tem magnum dicens. Hec
dicit dominus exercituum
dicens. Populus iste dicit nondum
venit tempus domus domini edifican
di.
II E T factum est verbum .ij.
domini in manu aggei prophe
te dicens. Numquid tempus est vo
bis ut habitetis in domibus laque
atis: et domus ista deserta? Et nunc
hec dicit dominus exercituum. po
nite corda vestra super vias vestras .iij.
III S Eminastis multum: et in
tulistis parum: comedistis
et non estis saturati: bibistis et non es
tis inebriati. Operuistis vos: et non
estis calefacti. Et qui mercedes con
gregauit: misit eas in sacculum per
tusum. Hec dicit dominus exercituum.
Ponite corda vestra supra vias vestras.
Ascendite in montem portate ligna
et edificate domum. et acceptabilis
michi erit et glorificabor dicit dominus.
Respexistis ad amplius: et ecce fac
tum est minus. Et intulistis in domum:
et exsufflaui illud. Quam ob causam
dicit dominus exercituum? Quia
domus mea deserta est et vos festi
natis unusquisque in domum suam.
Propter hoc super vos prohibiti sunt
celi ne darent rorem: et terra prohi
bita est ne daret germen suum.
Et vocaui siccitatem super terram
et super montes. et super triticum et
super vinum et super oleum et que
cumque profert humus: et super ho
mines et super iumenta et super
IIII omnem laborem manuum. .iiij.
E T audiuit zorobabel filius sa
lathiel et iesus filius iosedech
sacerdos magnus et omnes reliquie
populi vocem dei sui et verba aggei prophe
te sicut misit eum dominus deus eorum
ad eos: et timuit omnis populus a
facie domini. Et dixit aggeus nuncius
domini: de nunciis domini populo di
cens Ego vobiscum dicit dominus. Et
suscitauit dominus spiritum zorobabel fi
lij salathiel ducis iuda: et spiritum
iesu filij iosedech sacerdotis magni
et spiritum reliquorum de omni po
pulo et ingressi sunt et faciebant o
V pus in domo domini exercituum
dei sui .v.
I n die vicesima et quarta men
sis: in sexto mense in anno secun
do darij regis. In septimo mense vni

sima et prima mensis: factum est u
bum domini in manu aggei prophe
dicens loquere ad zorobabel filium sa
lathiel ducem iuda. et ad ihm filium
iosedech sacerdotem magnum: et ad
reliquos populi dicens. Quis in vob
relictus est: qui vidit domum istam
in gloria sua prima? Et quid nos vi
detis hanc nunc? Numquid non ita
est quasi non sit in oculis vestris? Et
nunc confortare zorobabel dicit dominus
et confortare ihu filii iosedech sacerdos
magne: et confortare omnis populus
terre dicit dominus exercituum. et faci
te quoniam ego vobiscum sum dicit
dominus exercituum verbum ubi
quod pepigi vobiscum cum egrederemi
ni de terra egypti: et spiritus meus
erit in medio vestri. Nolite timere: quia
hec dicit dominus exercituum. Adhuc
unum modicum est: et ego commove
bo celum et terram et mare et aridam
et movebo omnes gentes. et veniet
desideratus cunctis gentibus. et imple
bo domum istam gloria dicit dominus ex
ercituum. Meum est argentum et
meum est aurum dicit dominus ex
ercituum. Magna erit gloria do
mus istius novissime plusquam prime
dicit dominus exercituum. Et in loco is
to dabo pacem: dicit dominus exerci
tuum · vi ·
In vicesima et quarta noni mensis
in anno secundo darii: factum est ver
bum domini ad aggeum prophetam
dicens. Hec dicit dominus deus ex
ercituum. Interroga sacerdotes legem
dicens. Si tulerit homo carnem sanc
tificatam in ora vestimenti sui et te
tigerit de summitate eius panem. aut
pulmentum. aut vinum aut ole
um. aut omnem cibum: numquid
sanctificabitur? Respondentes ~~autem~~
~~autem~~ autem sacerdotes. dixerunt.
Non. Et dixit aggeus. Si tetigerit pol
lutus in anima ex omnibus his: num
quid contaminabitur? Et responde
runt sacerdotes: et dixerunt. Conta
minabitur. Et respondit aggeus: et
dixit. Sic populus iste et sic gens ista
ante faciem meam dicit dominus
et sic omne opus manuum eorum
et omnia que obtulerint ibi conta
minata erunt · vii ·

Et nunc ponite corda vestra a die VII
hac et supra antequam ponere
tur lapis super lapidem in templo do
mini. Cum accederetis ad acervum .
xx. modiorum et fierent .x. intraretis al'
ad torcular. ut exprimeretis quinqua
ginta lagenas: et fiebant .xx. percussi
vos vento urente aurugine. et gran al' veredine
dine. et omnia opera manuum vestrarum:
et non fuit in vobis qui reverteretur
ad me dicit dominus. Ponite corda vestra
ex die ista et in futurum a die vicesima
et quarta noni mensis: a die qua funda
menta iacta sunt templi domini. Po
nite super cor vestrum. Numquid iam semen
in germine est? Et adhuc vinea et fi
cus. et malogranatum et lignum o
live non floruit. Ex die ista benedicam. · viii ·
Et factum est verbum domini VIII
secundo ad aggeum: vicesima
et quarta mensis dicens loquere ad
zorobabel ducem iuda dicens. Ego
movebo celum pariter et terram et sub
vertam solium regnorum et conteram
fortitudinem regni gentium et sub
vertam quadrigam et ascensorem
eius Et descendent equi et ascensores
eorum vir in gladio fratris sui In
die illo dicit dominus exercituum
assumam te zorobabel fili salathiel
serve meus dicit dominus et ponam
te quasi signaculum: quia te elegi dicit
dominus exercituum Explicit aggeus
propheta Incipit prologus sancti iero
nimi presbiteri in zachariam prophetam
In anno secundo darii regis medorum
aggeum et zachariam prophetasse. lec
tiones eorum dein declarant. Sed hac
de causa aggeus zacharie in ordine
prophetarum prelatus videtur: quod
cum duobus mensibus ut predicte lectio
nis ostendunt in prophetia precessis
se invenitur. Ad restaurationem eam
templi precepto domini populum
animasse esdras refert dicens In secundo
anno darii regis prophetaverunt
aggeus et zacharias filius addo pro
phete super iudeos qui erant in iudea
et in ierusalem in nomine dei super illos
Tunc surrexerunt zorobabel filius
salathiel et ihs filius iosedech. et ceperunt
edificare domum domini
dei que est in ierusalem. Quibus cum ad al' adessent
fuissent prophete exhortatione sua al' oratione

aduixerunt eos. Nam et populum
israel ab mutacione preteritorum de
lictorum per suam commonicionem
idem propheta cupiens reuocare: ubis
lectione comprehensus est uidi nocte
et ecce uir ascenderat super equum ru
beum sedens et stante in medio mir
teti umbrosi Cuius uisionis secundum he
breorum tractationem . hec solucio est
ut ascendens super equum rubeum
licet angelus intelligatur: tamen
quia predicti coloris equum ascende
iussus est uindictam sanguinis in
eam gentem significet proferendam
que populum israel in captiuitatem
redegerat. Nam et ysaias propheta
per ruborem uestimentorum inter
gentes uindictam cum sanguine a
deo proferendam demonstrans his
uerbis usus est dicens. Quis est iste
qui uenit de edom rubor uestimentorum
eius ex bosra et cetera. Stantem uero in me
dio murteti umbrosi . quod dixit. leticiam
populi affuturam per murteti significaci
onem uoluit designare. cuius ligni moy
ses in libro leuitico cum faceret menco
nem: ait. Accipietis die primo fructus
ligni speciosi ut leticiam populi bene o
lentis ligni umbraculum demonstra
ret Sed hanc uisionem que liberatio
nem populi et uindictam de aduersariis
futuram demonstrat ob hoc noctu propheta
se uidisse memorat: Quia populum
israel in prima liberacione de terra egyp
ti noctu discessisse constabat Cuius ex
empli presens populus aliquam
partem in se retinere uidebatur: libera
cio eiusdem ac redditus captiuitatis
de terra chaldeorum per noctem prophete
reuelata est Explicit prologus.

Incipit zacharias propheta . xj . I .

In mense octauo in anno secundo darii
factum est uerbum domini ad zachariam
filium barachie: filium addo prophetam
dicens Iratus est dominus super patres ue
stros iracundia. Et dices ad eos. Hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini
ad me ait dominus exercituum. et con
uertar ad uos dicit dominus exercituum:
ne sitis sicut patres uestri ad quos cla
mabant prophete priores dicentes hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini
de uiis uestris malis et cogitacionibus
uestris pessimis: et non audierunt ne
que attenderunt ad me dicit dominus exercituum.
patres uestri ubi sunt et prophete. Num
quid in sempiternum uiuent. Verum
tamen uerba mea et legitima mea
que mandaui seruis meis prophetis
numquid non comprehenderunt patres
uestros. Et conuersi sunt et dixerunt. Si
cut cogitauit dominus exercituum fa
cere nobis: secundum uias nostras et
secundum adinuentiones nostras fecit
nobis. In die uicesima et quarta
undecimi mensis sabath in anno secundo
darii. factum est uerbum domini ad
zachariam filium barachie filium
addo prophetam dicens. uidi per noctem
et ecce uir ascendens super equum ru
fum: et ipse stabat inter mirteta que
erant in profundo: et post eum equi
rufi uarii et albi. et dixi. Qui sunt
isti domine mi. Et dixit ad me an
gelus domini qui loquebatur in me
Ego ostendam tibi quid sunt hec. Et res
pondit uir qui stabat inter mirteta et
dixit. Isti sunt quos misit dominus
ut perambularent terram. Et responde
runt angelo domini qui stabat inter
mirteta. et dixerunt Perambulaui
mus terram. Et ecce omnis terra
habitatur et requiescat. et respondit
angelus domini et dixit. Domine ex
ercituum usquequo tu non misere
beris ierusalem et urbium iuda quibus
iratus es. Iste iam septuagesimus
annus est. Et respondit dominus
angelo qui loquebatur in me. uerba
bona uerba consolatoria. Et dixit ad
me angelus qui loquebatur in me
Clama dicens. hec dicit dominus ex
ercituum. Zelatus sum ierusalem. et
syon zelo magno: et ira magna e
go irascor super gentes opulentas
Quia ego iratus sum parum: ipsi
uero adiuuerunt in malum: propterea
hec dicit dominus Reuertar ad ierusalem
in misericordiis et domus mea edifi
cabitur in ea ait dominus exercituum
et perpendiculum extendetur super
ierusalem. Adhuc clama dicens. Hec
dicit dominus exercituum. Adhuc af
fluent ciuitates mee bonis: et conso
labitur dominus adhuc syon: et eliget
adhuc ierusalem. II.

Et leuaui oculos meos et
uidi: et ecce quatuor cornua

al' de edom tinctis vestib; de bosra

angelo qui loquebatur in me. Quid
hec? Et dixit ad me. hec sunt cornua
que uentilauerunt iudam et israel et ie
rusalem. Et ostendit michi dominus
fabros. Et dixi. Quid isti ueniunt
Qui ait dicens. Hec sunt cor
nua que uentilauerunt iudam per
singulos uiros: et nemo illorum le
uauit caput suum. Et uenerunt isti
deterrere ea ut deiciant cornua gentium
que leuauerunt cornu super terram iu
da ut dispergerent eam. Et leuaui ocu
los meos et uidi: et ecce uir et in manu
eius funiculus mensorum. et dixi.
Quo tu uadis? Et dixit ad me. ut me
tiar ierusalem et uideam quanta sit lati
tudo eius. et quanta longitudo illius.
Et ecce angelus qui loquebatur in me.
egrediebatur et alius angelus egre
diebatur in occursum eius. et dixit ad
eum Curre loquere ad puerum istum
dicens. Absque muro habitabitur ier
usalem pre multitudine hominum et iumentorum
in medio eius. Et ego ero, ait dominus,
murus ignis in circuitu et in gloria
ero in medio eius. O. o. o. fugite de
terra aquilonis dicit dominus. Quoniam
in iiii. uentis celi dispersi uos dicit
dominus O syon fuge que habitas
apud filiam babylonis: Quia hec
dicit dominus exercituum. Post glo
riam misit me ad gentes que spolia
uerunt uos. Qui enim tetigerit uos
tangit pupillam oculi mei ~~eius~~. Quia
ecce ego leuo manum meam sup
er eos: et erunt prede his qui seruiebant
sibi: et cognoscetis quia dominus ex
ercituum misit me. Lauda et letare
filia syon quia ecce ego uenio: et habi
tabo in medio tui. ait dominus. Et ap
plicabuntur gentes multe ad do
minum in die illa: et erunt michi in
populum et habitabo in medio tui: et
scies quia dominus exercituum mi
sit me ad te. Et possidebit dominus iu
dam partem suam in terra sanctifi
cata et eliget adhuc ierusalem · iii ·

III Sileat omnis caro a facie do
mini: quia consurrexit de
habitaculo sancto suo. Et ostendit mihi do
minus iesum sacerdotem magnum stantem
coram angelo domini: et sathan sta
bat a dextris eius ut aduersaretur ei. Et
dixit dominus ad sathan. Increpet in
te dominus sathan: et increpet dominus in
te qui elegit ierusalem. Numquid non is
te torris est erutus de igne. Et iesus e
rat indutus uestibus sordidis. et stabat
ante faciem angeli. Qui respondit: et
ait ad eos qui stabant coram se dicens
Auferte uestimenta sordida ab eo Et
dixit ad eum. Ecce abstuli a te iniqui
tatem tuam: et indui te mutatoriis
Et dixit. Ponite cydarim mundam
super caput eius et eum induerunt (Et posuerunt cydarim mundam sup caput eius et)
uestibus et angelus domini stabat et
testabatur angelus domini iesum di
cens hec dicit dominus exercituum
Si in uiis meis ambulaueris et cu
stodiam meam custodieris: tu quoque
iudicabis domum meam et custodies
atria mea: et dabo tibi ambulantes
de his qui nunc hic assistunt. Audi
iesu sacerdos magne tu et amici tui
qui habitant coram ~~me~~ te. quia uiri
portendentes sunt. Ecce enim ego ad
ducam seruum meum orientem
quia ecce lapis quem dedi coram
iesu super lapidem unum. vii. ocu
li sunt. Et ecce ego celabo sculpturam
eius ait dominus exercituum et au
feram iniquitatem terre illius in
die una. In die illa dicit dominus ex
ercituum: uocabit uir amicum su
um subter uineam suam et subter
ficum. · iiii ·

IIII ET reuersus est angelus qui
loquebatur in me: et suscitauit me qui
uirum qui suscitatur de sompno suo.
et dixit ad me Quid tu uides? Et dixi.
uidi et ecce candelabrum aureum to
tum et lampas eius sup caput ipsius
et vii. lucerne eius super illud. et vii.
infusoria lucernis que erant sup ca
put illius: et due oliue super illud. u
na a dextris lampadis et alia a sinis
tris eius. Et respondi et aio ad ange
lum qui loquebatur in me dicens. Que
sunt hec domine mi? Et respondit
angelus qui loquebatur in me:
et dixit ad me Numquid nescis quid
sunt hec? Et dixi Non domine mi
Et respondit et ait ad me dicens
hoc est uerbum domini ad zorobabel
dicens. Non in exercitu nec in robo
re: sed in spiritu meo dicit dominus
exercituum. Quis tu mons magne
ne coram zorobabel in planum

Et educet lapidem primarium: et exe-
quabit gratiam gratie eius. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Ma-
nus zorobabel fundaverunt domum
istam: et manus eius perficient eam
et scietis quia dominus exercituum
misit me ad vos. Quis enim despexit
dies parvos? Et letabuntur et videbunt
lapidem stagneum in manu zoroba-
bel. Septem sunt isti oculi domini: qui
discurrunt in universam terram. Et respondi: et dixi ad eum. Quid
sunt due olive iste ad dexteram cande-
labri et ad sinistram eius? Et respondi
secundo: et dixi ad eum. Quid sunt
due spice olivarum que sunt iuxta
duo rostra aurea in quibus sunt suf-
fusoria ex auro? Et ait ad me dicens
Numquid nescis quid sunt hec? Et
dixi. Non domine. Et dixit: Isti sunt
duo filii olei splendoris qui assistunt
dominatori universe terre. v.
V Et conversus sum et levavi
oculos meos et vidi et ecce
volumen volans. Et dixit ad me
Quid tu vides. Et dixi. Ecce ego vi-
deo volumen volans. longitudo
eius .xx. cubitorum: et latitudo eius
x cubitorum. Et dixit ad me hec est
maledictio egredietur super faciem
omnis terre: quia omnis fur sicut
ibi scriptum est iudicabitur: et omnis
iurans ex hoc similiter iudicabitur.
Educam illud dicit dominus exerci-
tuum et veniet ad domum furis et
ad domum iurantis in nomine meo
mendaciter. et commorabitur in
medio domus eius et consumet eam
et ligna eius et lapides eius. Et
egressus est angelus qui loquebatur
in me: et dixit ad me leva oculos tu-
os: et vide quid est hoc quod egreditur.
Et dixi. Quidnam est. Et ait. Hec est
amphora egrediens et dixit hic est ocu-
lus eorum in universa terra. Et ecce ta-
lentum plumbi portabatur. Et ecce
mulier una sedens in medio ampho-
re. et dixit hec est impietas. Et pro-
iecit eam in medio amphore: et mi-
sit massam plumbeam in os eius
et levavi oculos meos et vidi: et ecce
due mulieres egredientes et spiritus
in alis earum. Et habebant alas qua-
si milvi: et levaverunt amphoram inter
terram et celum. Et dixi ad angelum
qui loquebatur in me. Quo iste deferunt
amphoram? Et dixit ad me. Ut edifice-
tur ei domus in terra sennaar: et sta-
biliatur et ponatur ibi super basim suam. vi.
Et conversus sum et levavi
oculos et vidi: et ecce quatuor
quadrige egredientes de medio duo-
rum montium et montes montes eris. In
quadriga prima equi rufi: in qua-
driga secunda equi nigri: et in qua-
driga tercia equi varii fortes. Et res-
pondi et dixi ad angelum qui loque-
batur in me. Quid sunt hec domi-
ne? Et respondit angelus et ait ad
me. Isti sunt quatuor venti celi: qui
egrediuntur ut stent coram dominato-
re universe terre. In qua erant equi
nigri egrediebantur in terram aqui-
lonis. et albi. egressi sunt post eos et
varii egressi sunt in terram austri.
Qui autem erant robustissimi exie-
runt et querebant ire et discurrere per
omnem terram. Et dixit. Ite perambula-
te terram. Et perambulaverunt terram
et vocavit me et locutus est ad me
dicens. Ecce qui egrediuntur in terram
aquilonis: requiescere fecerunt spiritum
meum in terra aquilonis. Et factum est
verbum domini ad me dicens. Sume
a transmigratione ab oldai et a
thobia et ab idaia: et venies tu in die
illa. et intrabis in domum iosie filii
sophonie qui venerunt de babilone.
Et sumes aurum et argentum et fa-
cies coronas et pones in capite ihesu fi-
lii iosedech sacerdotis magni: et loque-
ris ad eum dicens. Hec dicit dominus
exercituum dicens. Ecce vir oriens
nomen eius. et subter eum orietur
Et edificabit templum domino: et
ipse extruet templum domino: et
ipse portabit gloriam et sedebit et do-
minabitur super solio suo. Et erit sa-
cerdos super solio suo. Et consilium
pacis erit inter duos illos. Et coro-
ne erunt helem et tobie et idaie et hen
filio sophonie memoriale in templo domini. Et
qui procul sunt venient et edificabunt
in templo domini: et scietis quia do-
minus exercituum misit me ad vos.
Erit autem hoc: si auditu audieritis
vocem domini dei vestri. vii.

Et factum est in anno quarto
darii regis: factum est verbum
domini ad zachariam in quarto die no
ni mensis qui est casleu. et miserunt
ad domum dei sarasar et rogumme
lech et viri qui erant cum eis ad depre
candam faciem domini: ut dicerent sa
cerdotibus domus domini exercituum
et prophetis loquentes. Numquid flendum
mihi in quinto mense vel sanctifi
care me debeo: sicut feci iam multis
annis? Et factum est verbum domini
exercituum ad me dicens. Loquere ad omnem po
pulum terre: et ad sacerdotes dicens.
Cum ieiunaretis et plangeretis in quinto
et septimo per hos septuaginta an
nos, numquid ieiunium ieiunastis
mihi? Et cum comedistis et bibistis
numquid non vobis comedistis et
vobismet ipsis bibistis? Numquid
non sunt verba que locutus est dominus
in manu prophetarum priorum cum
adhuc habitaretur ierusalem et esset opu
lenta et ipsa et urbes in circuitu eius: et
ad austrum et in campestribus habita
retur? Et factum est verbum domini ad
zachariam dicens. Hec ait do
minus exercituum dicens. Iudicium
verum iudicate: et misericordiam et miseratio
nes facite unusquisque cum fratre suo: et
viduam et pupillum et advenam et
pauperem nolite calumpniari: et ma
lum vir fratri suo non cogitet in corde
suo. Et noluerunt attendere et aver
terunt scapulam recedentes et aures
suas aggravaverunt ne audirent: et
cor suum posuerunt ut adamantem
ne audirent legem et verba que misit
dominus exercituum in spiritu suo per
manum prophetarum priorum: et
facta est indignatio magna a do
mino exercituum. Et factum est sicut
locutus est et non audierunt: sic cla
mabunt et non exaudiam dicit dominus
exercituum. Et dispersi eos per omnia
regna que nescierunt et terra desola
ta est ab eis eo quod non esset transiens
et revertens: et posuerunt terram de
siderabilem in desertum. viii.
Et factum est verbum domini
~~ad me dicens~~ exercituum ad
me dicens hec dicit dominus exercituum
Zelatus sum syon zelo magno: et in
dignatione magna zelatus sum eam.

hec dicit dominus exercituum. Reversus sum
ad syon: et habitabo in medio ierusalem. Et
vocabitur ierusalem civitas veritatis: et
mons domini exercituum mons sancti — domini
ficatus. Hec dicit dominus exercituum
Adhuc habitabunt senes et anus in
plateis ierusalem. et viri baculus in manu
eius pre multitudine dierum et platee
civitatis complebuntur infantibus et pu
ellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit
dominus exercituum. Si videbitur diffi
cile in oculis reliquiarum populi huius
in diebus illis: numquid in oculis me — hec dicit dominus exercituum
is difficile erit dicit dominus exercituum
Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego
salvabo populum meum de terra ori
entis et de terra occasus solis: et addu
cam eos et habitabunt in medio ierusalem
et erunt mihi in populum: et ego ero
eis in deum in veritate et in iustitia
Hec dicit dominus exercituum. Confor
tentur manus vestre qui auditis in die
bus his sermones istos per os propheta
rum: in die qua fundata est domus do
mini exercituum ut templum edifica
retur. Si quidem ante dies illos mer
ces hominis non erat: nec merces
iumentorum erat: neque introeunti
et exeunti pax pre tribulatione: et di
misi omnes homines unumquemque
contra proximum suum. Nunc autem
non iuxta dies priores ego faciam
reliquiis populi huius dicit dominus ex
ercituum: Sed semen pacis erit. vinea
dabit fructum suum. et terra dabit ger
men suum: et celi dabunt rorem suum:
et possidere faciam reliquias populi hu
ius universa hec. Et erit sicut eratis ma
ledictio in gentibus domus iuda et do
mus israel: sic salvabo vos et eritis bene
dictio. Nolite timere. confortentur ma
nus vestre: quia hec dicit dominus exer
cituum. Sicut cogitavi ut affligerem
vos. cum ad iracundiam patres vestri pro — ad
vocassent me dicit dominus. et non
sum misertus: Sic conversus cogitavi
in diebus istis ut benefaciam ierusalem et
domui iuda. Nolite timere. Hec sunt er
go verba que facietis. loquimini veri
tatem unusquisque cum proximo suo
veritatem et iudicium pacis iudicate
in portis vestris. Et unusquisque malum
contra amicum suum ne cogitetis
in cordibus vestris: et iuramentum men

dax ne diligatis. Omnia enim hec sunt
que odi dicit dominus. et factum est uer-
bum domini exercituum ad me dicens
hec dicit dominus exercituum. Ieiunium
quarti et ieiunium quinti. et ieiunium
septimi et ieiunium decimi. erit do-
mui iude in gaudium et leticiam: et
in sollempnitates preclaras. ueritatem
tantum et pacem diligite hec dicit dominus
exercituum. Usquequo ueniant populi
et habitent in ciuitatibus multis et ua-
dant habitatores unusquisque ad alte-
rum dicentes. Eamus et deprecemur
faciem domini: et queramus dominum ex-
ercituum. Vadam etiam ego et ueni-
ent populi multi et gentes robuste
ad querendum dominum exercituum
in ierusalem et ad deprecandam faciem domini
hec dicit dominus exercituum. In di-
ebus illis in quibus apprehendent decem
homines ex omnibus linguis gentium
et apprehendent fimbriam iudei uiri
dicentes. Ibimus uobiscum: audi-
uimus enim quoniam deus uobiscum est. ·ix·

IX

Onus uerbi domini in terra a-
drach et damasci requiei eius
Quia domini est oculus hominis
et omnium tribuum israel. emath quo-
que in terminis eius. et tyrus et sydon
assumpserunt quippe ibi sapientiam
ualde. et edificauit tyrus munitionem
suam: et coaceruauit argentum quasi
humum et aurum ut lutum platea-
rum. Ecce dominus possidebit eam: et
percutiet in mari fortitudinem eius: et
hec igni deuorabitur. uidebit ascalon
et timebit et gaza. et dolebit nimis: et
accaron. quoniam confusa est spes
eius. Et peribit rex de gaza et ascalon
non habebitur et sedebit separator in a-
zoto. Et disperdam superbiam philistino-
rum: et auferam sanguinem eius
de ore eius: et abhominationes eius
de medio dentium eius. Et relinquetur
etiam ipse deo nostro et erit quasi dux
in iuda: et accaron quasi iebuseus. Et
circumdabo domum meam ex his qui
militant michi euntes et reuertentes
et non transibit super eos ultra exac-
tor quia nunc uidi in oculis meis
Exulta satis filia syon: iubila filia
ierusalem. Ecce rex tuus uenit tibi iustus
et saluator. Ipse pauper et ascendens
super asinum et super pullum filium asi-

al' habitabitur

ne. Et disperdam quadrigam ex effraim et
equum de ierusalem: et dissipabitur arcus
belli. Et loquetur pacem gentibus et potes-
tas eius a mari usque ad mare et a
fluminibus usque ad fines terre. Tu quoque
in sanguine testamenti tui emi-
sisti uinctos tuos de lacu: in quo non
est aqua. Conuertimini ad munitionem
uincti spei hodie quoque annuncians
duplicia reddam tibi quoniam exten-
di michi iudam quasi arcum imple-
ui ephraim. et suscitabo filios tuos
syon super filios tuos grecia: et ponam
te quasi gladium fortium. et dominus
super eos uidebitur et exibit ut fulgur
iaculum eius et dominus deus in tu-
ba canet et uadet in turbine austri
dominus exercituum proteget eos: et
deuorabunt et subicient lapidibus fun-
de. et bibentes inebriabuntur quasi
a uino: et replebuntur ut phiale: et
quasi cornua altaris. Et saluabit eos
dominus deus eorum in die illa ut
gregem populi sui: quia lapides
sancti eleuabuntur super terram
Quid enim bonum eius est et quid
pulcrum eius: nisi frumentum elec-
torum et uinum germinans uirgi-
nes. ·x·

Petite pluuiam a domino in
tempore serotino: et dominus fa-
ciet niues et pluuiam ymbris da-
bit eis singulis herbam in agro. Quia
simulacra locuta sunt inutile et diui-
ni uiderunt mendacium et somnia-
tores frustra locuti sunt: uane con-
solabantur. Idcirco abducti sunt quasi
grex affligentur quia non est pastor.
Super pastores iratus est furor meus
et super hyrcos uisitabo: quia uisitauit
dominus exercituum gregem suum
domum iuda: et posuit eos quasi equum
glorie sue in bello. Ex ipso angulus ex
ipso paxillus. et ipso arcus prelii ex
ipso egredietur omnis exactor simul.
Et erunt quasi fortes conculcantes
lutum uiarum in prelio: et bellabunt
quia dominus cum eis et confunden-
tur ascensores equorum. et confortabo
domum iuda et domum ioseph
saluabo. Et conuertam eos quia miserebor
eorum: et erunt sicut fuerunt
quando non proieceram eos. Ego enim
dominus deus eorum

bant eos et erunt quasi fortes ephraim et letabitur cor eorum quasi a vino. Et filii eorum videbunt et letabuntur: et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo illos: quia redemi eos et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati: et seminabo eos in populis et de longe recordabuntur mei. Et vivent cum filiis suis et revertentur. Et reducam eos de terra egipti et de assyriis congregabo eos et ad terram galaad et libani adducam eos: et non invenietur locus eis. Et transibunt in maris freto et percutiet in mari fluctus: et confundentur omnia profunda fluminis. Et humiliabitur superbia assur et sceptrum egypti recedet. Confortabo eos in domino et in nomine eius ambulabunt dicit dominus. ·XI·

Aperi libane portas tuas et comedat ignis cedros tuas. ulula abies quia cecidit cedrus: quoniam magnifici vastati sunt. ululate quercus basan: quoniam succisus est saltus munitus. vox ululatus pastorum quoniam vastata est superbia iordanis. Hec dicit dominus deus meus: pasce pecora occisionis: que qui possederant occidebant et non dolebant et vendebant ea dicentes. Benedictus dominus: divites facti sumus. Et pastores eorum non parcebant eis: et ego non parcam ultra super habitantes terre dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in manu regis sui. Et concident terram et non eruam de manu eorum: et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis. Et assumpsi michi duas virgas: unam vocavi decorem: et alteram vocavi funiculum et pavi gregem. et succidi tres pastores in mense uno et contracta est anima mea in eis. Siquidem et anima eorum variavit in me: et dixi. Non pascam vos. Quod moritur: moriatur. et quod succiditur succidatur et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam que vocatur decus: et abscidi eam ut irritum facerem fedus meum quod percussi cum omnibus populis: et in irritum deductum est in die illa. Et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt michi. quia verbum domini est. et dixi ad eos. Si bonum est in oculis vestris. afferte mercedem meam. et si non quiescite. Et appenderunt mercedem meam: xxx. argenteos. Et dixit dominus ad me. proice illud ad statuarium decorum precium quo appreciatus sum ab eis. Et tuli. xxx argenteos et proieci illos in domum domini ad statuarium. Et precidi virgam meam secundam que appellabatur funiculus ut dissolverem germanitatem inter iudam et israel. Et dixit dominus ad me Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti: quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit dispersum non queret (vel dispersa) et contritum non sanabit et id quod stat non enutriet. Et carnes pinguium comedet. et ungulas eorum dissolvet. O pastor et ydolum derelinquens gregem. Gladius super brachium eius. et super oculum dexterum eius. Brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. ·XII·

XII

Onus verbi domini super israel. Dixit dominus extendens celum et fundans terram. et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam ierusalem superliminare crapule. in omnibus populis in circuitu: sed et iuda erit in obsidione contra ierusalem. Et erit in die illa ponam ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur: et colligentur adversus eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam. Et super domum iuda et aperiam oculos meos: et omnem equum populorum percutiam cecitate. Et dicent duces iuda in corde suo. Confortentur michi habitatores ierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis. et sicut facem ignis in feno: et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur ierusalem rursum in loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus tabernacula iuda sicut in principio ut non magnifice glorietur domus david et gloria habitantium ierusalem contra iudam. In die illa proteget dominus habitatores ierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi david: et domus

dauid. quasi dei sicut angelus dni in
conspectu eorum. Et erit in die illa que
ram conterere omnes gentes que ueni
unt contra ierlm. Spm gratie et preci
et aspicient ad me quem confixerunt
et plangent eum planctu quasi sup
unigenitum: et dolebunt super eu sicut
dolere solet in morte primogeniti. In
die illa magnus erit planctus in ieru
salem sicut pla. adadremmon in
campo mageddo et planget terra fa
milie, familie domus dauid seorsum, fa
milie domus nathan seorsum et mulie
res eorum seorsum familie domus le
ui et mulieres eorum seorsum familie
semei seorsum. et mulieres eorum seor
sum omnes familie reliquie familie
et familie seorsum: et mulieres eor se
orsum :- xiii

al' adremon
al' mageddo
et familie seorsum
Et mulieres eorum seorsum
seorsum

XIII
In die illa erit fons patens domus dd
et habitantib ierlm: in ablutione pecca
toris et menstruate et erit in die illa dicit
dominus exercituum: disperdam noia
ydolorum de terra et non memorabun
tur ultra. Et prophas et spm immun
dum auferam de terra. Et erit cum p
phetauit quispiam ult: dicent ei pat
eius et mat eius qui genuerunt eum
Non uiues: quia mendacium locut
es in nomine domini. et configent eum
pat eius et mat eius: genitores eius
cum pphauit. Et erit in die illa confu
dentur pphe unusquisq ex uisione sua
cum pphauerit. Et erit in die illa: nec o
perientur pallio saccino ut mentiantur
Sed dicet. Non sum propha: homo agri
cola: ego sum: quoniam adam exem
plum meum ab adolescen. mea et dicet
ei. Quid sunt plage iste in medio ma
nuum tuarum? Et dicet his plagatus
sum in domo eorum qui diligebant me
framea suscitare super pastore meum
et super uirum coherentem michi dicit
dominus exercituum. percute pastorem
et dispergentur oues. Et conuertam ma
num meam ad paruulos: et erunt in
omni terra dicit dominus. partes due
in ea disperdentur et deficient et tercia
pars relinquetur in ea. Et ducam terciam
ptem p ignem. et uram eos sicut uri
tur argentum et probabo eos sicut pro
batur aurum. Ipse uocabit nomen me
um et ego exaudiam eum. Et dicam po
pulus meus es: et ipse dicet dominus

tua
gregis

deus meus. xiiii
Ecce dies ueniunt dni et di
uidentur spolia tua in medio tui et con
gregabo omnes gentes ad ierlm in p
lium et capietur ciuitas et uastabuntur
domus: et mulieres uiolabuntur et e
gredietur media pars ciuitatis in cap
tiuitatem: et reliquum populi non
auferetur ex urbe et egredietur dns
et preliabitur cont gentes illas sic p
liatus est in die certaminis et stab
pedes eius in die illa super montem
oliuarum qui est contra ierlm ad ori
tem: et scindetur mons oliuarum ex
media parte sui ad orientem et
ad occidentem prerupto grandi ualde
Et separabitur mons medium eius
ad aquilonem et medium eius ad
meridiem. Et fugietis ad uallem mo
tium meorum. quoniam coniunge
tur uallis montium usq ad proxi
mum et fugietis sicut fugistis a facie
terremotus in dieb ozie regis iuda
et ueniet dominus deus meus: om
nes sancti cum eo. et erit in die illa no
erit lux: sed frigus et gelu et erit dies
una que nota est domino: non dies
neq nox: et in tempore uespere erit
lux et erit in die illa exibunt aque
uiue de ierlm medium earum ad
mare orientale: et medium earum
ad mare ~~orientale~~ nouissimum. In
estate et in hyeme erunt et erit dns
rex super omnem terram. In die illa
erit dominus unus: et erit nomen eius
unum. Et reuertetur omnis terra usq
ad desertum de colle remmon ad
austrum ad ierlm: exaltabitur et
habitabit in loco sancto suo a porta
beniamin usq ad locum porte prio
ris et usq ad portam angulorum
et a turre ananehel usq ad torcula
ria regis: et habitabunt in ea et a
nathema non erit amplius sed ha
bitabit ierlm secura. Et erit plaga hec
qua percutiet dominus omnes gentes
que pugnauerunt aduersus ierlm.
Tabescet caro uniuscuiusq stantis
super pedes suos et oculi eorum
contabescent in foraminib suis
et lingua eorum contabescet in ore
suo. In die illa erit tumultus dni
magnus in eis et apprehen
det uir manum proximi sui et

lingua et conseretur manus eius sr
manum proximi sui Sed et iudas pug
nabit adversus ierlm Et congregabū
tur divitie omnium gentium . in circu
tu aurum et argentum et vestes mul
te satis. Et sic erit ruina equi et muli.
et cameli et asini . et omnium iumēto
rum que fuerint in castris illis : sic
ruina hec et omnes qui reliqui fuerīt
de universis gentibꝫ que venerunt con
tra ierlm ascendent ab anno in an
num ut adorent regem dominū exer
cituum : et celebrent festivitatem tab
naculorum . et erit qui non ascenderit
de familiis terre ad ierlm ut adoret
regem dominum exercituū : non erit
super eos imber. Quod et si familia egypti
non ascenderit et non venerit neqꝫ
sup eos erit. Sed erit ruina qua p
cutiet dominus omnes gentes : que nō
ascenderint ad celebrandam festivitatē
tabernaculorum Hoc erit peccatū egyp
ti et hoc peccatum omnium gentium
que non ascenderint ad celebrandam
festivitatē tabernaculorum In die illa
erit quod super frenum equi est sanctū
domino : et erunt lebetes in domo dñi
quasi fiale coram altari Et erit om
nis lebes in ierlm et iuda sanctificatus
domino exercituum . Et venient omnes
immolantes et sument ex eis et co
quent in eis : et non erit mercator ultra
in domo domini exercituum in die
illa. Explicit zacharias propheta

Deus per moysen pro populo
israel preceperat sacerdo
tes tabernaculi sui omī
carnali vitio liberos :
hostias sine omni vitio vacuas sibi
offerre. Quibꝫ legem suam ad regen
dum populum ob hoc dederat ut per
sacrificiorum oblationem internūcij
dei et hominum facti : populum p
ceptis celestibꝫ facerent obedire. Unde
sacerdotes angelos dei esse hoc loco
scriptura testatur. Sed quia tanti
muneris gratiam contempnentes
supradictus populus ac sacerdotes
sacrificia vitio decurpata : ipī crimi
nibꝫ atqꝫ impietatibꝫ maculati deo
offerre ceperunt : io per malachiam
prophetam deus populum israel incre
pans ait Dilexi vos dicit dominus
et dixistis In quo dilexisti nos? Nō
ne frater erat esau iacob dicit dominus
et dilexi iacob esau autem odio habui
Esau autem fratrem iacob non iniqui
aut spontanea voluntate odio habi
tum a deo vel sine merito gratia iacob
dilectum manifestum est : cum
secundum prescientiam suam . esau
quidem effusionem sanguinis fra
trem concupiscere : iacob aut sui cog
nitionem observandam legem de
liberare cognosceret. Cuius rei gratia
supradicto usus exemplo est dicens
Dilexi iacob esau . a. o. h. Quamvis
ex operibꝫ memoratorum quorum
liber geneseos meminit : in quo unus
quisqꝫ eorum futurus erat proposito
manifeste constaret unde scriptum
est Creverunt pueri et erat esau homo
agrestis sciens venari : iacob autē
homo simplex manens in taberna
culo. Nam reliqua que locutione   al' lectione
comprehensa sunt : prevaricationē
populi israel in observationis sacrifi
cijs dei . increpationemqꝫ in crimē
quod deos alienos coluerint signi
ficavit. Explicit prolog'. Incipit lib malachie pphe

Onus verbi domi
ni ad israel in
manu mala
chie. Dilexi vos   pphe
dicit dominus
et dixistis. In
quo dilexisti
nos? Nonne
frater erat esau iacob dicit dominus
Et dilexi iacob esau autem odio ha
bui et posui montes eius in solitudi   seyr
nem : et hereditatem eius in dracones
deserti quod si dixerit ydumea destruc
ti sumus sed revertentes edificabi
mus que destructa sunt hec dicit do
minus exercituum Isti edificabunt
et ego destruam. Et vocabuntur ter
mini impietatis : et populus cui
iratus est dominus usqꝫ in eternū
Et oculi vestri videbunt : et vos dice
tis Magnificetur dominus sup
terminum israel. Filius honorat pa
trem et servus dominum suum   timebit
Si ergo pater ego sum ubi ē hono
meus? Et si dominus ego sum ubi
est timor meus? dicit dominus exercituum
ad vos sacerdotes : qui despicitis
nomen meum. Et dixistis In quo

despeximus nomen tuum. Offertis super
altare meum pollutum panem: et
dicitis In quo polluimus te? In eo quod
dicitis: Mensa domini despecta est.
Si offeratis cecum ad immolandum
nonne malum est? Et si offeratis clau-
dum et languidum nonne malum
est? Offer illud duci tuo: si placuerit
ei aut si susceperit faciem tuam dicit do-
minus exercituum. Et nunc depreca-
mini vultum dei ut misereatur vestri
De manu enim vestra factum est hoc
Si quomodo suscipiat facies vestras di-
cit dominus exercituum. Quis est in
vobis qui claudat hostia: et incendat
altare meum gratuito? Non est mihi
voluntas in vobis dicit dominus ex-
ercituum: et munus non suscipiam
de manu vestra. Ab ortu enim solis usque
ad occasum magnum est nomen me-
al' sanctificabitur
um in gentibus: et in omni loco sacri-
ficatur. et offertur nomini meo obla-
cio munda quia magnum est nomen
meum in gentibus dicit dominus ~~deus~~
deus exercituum. Et vos polluistis il-
lud in eo quod dicitis: mensa domini
contaminata est: et quod superponitur
contemptibile est cum igne qui illud
devorat. Et dixistis. Ecce de labore. Et
exsufflastis illud dicit dominus exer-
cituum. et intulistis de rapinis clau-
dum et languidum: et intulistis mu-
nus. Numquid suscipiam illud de
manu vestra dicit dominus? Maledictus
dolosus qui habet in grege suo mascu-
lum et votum faciens immolat debi-
le domino: quia rex magnus ego sum
dicit dominus deus exercituum et no-
men meum horribile in gentibus. ij.
II
Et nunc ad vos mandatum
hoc: o sacerdotes. Si nolueri-
tis audire et si nolueritis ponere su-
per cor ut detis gloriam nomini meo ait
dominus exercituum. Mittam in vo-
bis egestatem et maledicam benedic-
tionibus vestris et maledicam illis quoniam
non posuistis super cor. Ecce ego pro-
iciam vobis brachium: et dispergam
super vultum vestrum stercus sollemp-
nitatum vestrarum Et assumet vos se-
cum et scietis quia misi ad vos man-
datum istud ut esset pactum meum
cum levi dicit dominus exercituum
Pactum meum fuit cum eo et pacis

vite et pacis et dedi ei timorem: et
timuit me et a facie nominis mei pa-
vebat. Lex veritatis fuit in ore eius et
iniquitas non est inventa in labiis eius
In pace et in equitate ambulavit mecum
et multos avertit ab iniquitate. Labia
enim sacerdotis custodiunt scientiam et
legem requirent ex ore eius: quia an-
gelus domini exercituum est. Vos au-
tem recessistis de via: et scandalizastis plu-
rimos in lege. Irritum fecistis pactum
levi: dicit dominus exercituum. Propter
quod et ego dedi vos contemptibiles
et humiles omnibus populis sicut
non servastis vias meas et accepistis fa-
ciem in lege. Numquid non pater unus
omnium vestrum? Numquid non deus
unus creavit vos? Quare ergo despi-
cit unusquisque vestrum fratrem suum
violans pactum patrum vestrorum?
Transgressus est iuda. et abhominatio
facta est in israel et in ierusalem: quia con-
taminavit iudas sanctificationem
domini quam dilexit et habuit filiam
dei alieni. Disperdat dominus virum
qui fecerit hoc: magistrum et discipulum
de tabernaculis iacob et offerentem
munus domino exercituum. Et hoc
rursum fecistis. Operiebatis lacrimis
altare domini fletu et gemitu ita
ut non respiciam ultra ad sacrificium
nec accipiam placabile quid de ma-
nu vestra. Et dixistis. Quam ob cau-
sam? Quia dominus testificatus est
inter te et uxorem pubertatis tue quam
tu despexisti. Et hec particeps tua: et
uxor federis tui. Nonne unus fecit?
et residuum spiritus eius est. Et quid unus
querit: nisi semen dei? Custodite ergo
spiritum vestrum: et uxorem adolescentie tue
noli despicere. Cum odio habueris
dimitte dicit dominus deus israel. O-
periet autem iniquitas vestimentum
eius dicit dominus exercituum. Cu-
stodite spiritum vestrum et nolite despicere.
Laborare fecistis dominum in ser-
monibus vestris. Et dixistis In quo fecimus
eum laborare? In eo cum diceretis
Omnis qui facit malum bonus est
in conspectu domini et tales ei placent
aut certe ubi est deus iudicii. iij.
Ecce ego mittam angelum
meum: et preparabit viam
ante faciem meam et statim veniet

ad templum suum dominator quem
vos queritis et angelus testamenti quē
vos vultis. Ecce venit dicit dominus
exercituum et quis poterit cogitare diē
adventus eius. Et quis stabit ad vidē
dum eum. Ipse enim quasi ignis con
flans et quasi herba fullonum et sedebit
conflans et emundans argentum: et
purgabit filios levi. et colabit eos q̄i
aurum et quasi argentum: et purga
bit filios levi erunt domino offerentes
sacrificia in iustitia et placebit domino
sacrificium iuda et ierlm sicut dies secu
li et sicut anni antiqui Et accedam ad
vos in iudicio: et ero testis velox malefi
cis et adulteris et periuris: et qui calump
niantur mercedes mercennarii viduas
et pupillos et opprimunt pegrinū
nec timuerunt me dicit dominus exer
cituum. Ego enim dominus et non mu
tor. Et vos filii iacob non estis consump
ti. A diebus enim patrum vestrorum recess
istis a legitimis meis et non custodis
tis. Revertimini ad me et revertar ad
vos dicit dominus exercituum et dix
istis. In quo revertemur. Si affigit ho
mo deum: quia vos configitis me +
dixistis In quo configimus te. In de
cimis et primitiis et in penuria vos
maledicti estis et vos me configitis
gens tota. ·iiij·
Inferte omnem decimam in hor
reum ut sit cibus in domo mea et pro
bate me sup hoc dicit dominus. Si nō
aperuero vobis cataractas celi: et effu
dero vobis benedictionem usq; ad habū
dantiā Et increpabo pro vobis devo
ratorem et non corrumpet fructum terre
vestre nec erit sterilis vinea in agro dic
dominus exercituum: et beatos vos di
cent omnes gentes Eritis autem vos
terra desiderabilis dicit dominus exer
cituum. Invaluerunt super me verba
vestra dicit dominus: Et dixistis Quid lo
cuti sumus contra te Et dixistis vanus
est qui servit domino et quid emolu
mentum quia custodivimus precepta eius
Et quia ambulavimus tristes corā
domino exercituum. Ergo nunc btōs
dicimus arrogantes: siquidem edificati
sunt facientes impietatem: et tempta
verunt deum et salvi facti sunt. Tunc
locuti sunt timentes deum: unusquisq;
cum proximo suo Et attendit dominus

et audivit et scriptus est liber monimēti
coram eo: timentibz dominum et cogitan
tibz nomen eius. Et erunt michi ait — al' deū
dominus exercituum in die qua ego
facio in peculium: et parcam eis sicut
et parcit vir filio suo servienti sibi. Et
convertimini et videbitis quid sit int' iu
stum et impium et int' servientem deo
et non servientem ei. Ecce enim dies ve — Al' h' cap' c. iiij.
niet succensa q̄i caminus: et erunt ō
nes superbi et omnes facientes iniqui
tatem: stipula. Et inflammabit eos
dies veniet dicit dominus exercituū
que nō derelinquet eis radicem et gmē.
Et orietur vobis timentibz nomen me
um sol iustitie: et sanitas in pennis eius
Et egrediemini et salietis sicut vitulus
de armento: et calcabitis impios cum
fuerint cinis. sub planta pedum vrōr
in die qua ego facio dicit dominus exer
cituum. Mementote legis moysi servi
mei: quam mandavi ei in oreb ad om
nem israel precepta et iudicia. Ecce ego
mittam vobis helyam pphām ante
quam veniat dies domini magnus +
horribilis: et convertet cor patrum ad fi
lios et cor filiorum ad patres eorum ne
forte veniam et percutiā trā anathemate

Explicit malachi ppha Incipit plog' sci ieronimi
presbiteri in libro machabeorum · hic deficit duo plogi longi sed scb... i quaterno in fine li...

Machabeorum libri duo pnotant
prelia inter hebreorum duces gē
tesq; persarum: pugnam quoq; sabbato
rum et nobiles machabei ducis triumphos. ex cuius nomine et libri idem sūt — exatus
nūcupati. Hec quoq; hystoria continet e
nim inclita illa gesta machabeorum
frm qui sub anthiocho rege pro sacris le
gibz. dira tormenta ppessi sunt: quos mat'
pia cum adhuc supplicijs urgerentur — al' dū / al' dnisis
non solum non flevit sed et gaudens
hortabatur ad gloriam passionis

Et factum ē p'
quam percussit
alexander phi
lippi macedo rex
primus regna
vit in grecia
egressus de tra
cethim darium — percussit
regē psarum
et medorum: constituit prelia multa et
omnium obtinuit munitiones: et in
terfecit reges terre: et ptransiit usq; ad

fines terre. et accepit spolia multitudinis
gentium: et siluit terra in conspectu eius.
Et congregavit virtutem et exercitum
fortem nimis: et exaltatum est. et eleva-
tum cor eius: et obtinuit regiones
gentium et tyrannos: et facti sunt illi
in tributum. Et post hec decidit in lectum:
et cognovit quia moreretur. et vocavit
pueros suos nobiles qui secum erant
nutriti a iuventute sua. et divisit illis
al' dimisit
regnum suum cum adhuc viveret. Et
regnavit alexander annis duodecim: et
mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius
regnum unusquisque in loco suo: et im-
posuerunt sibi omnes diademata post
mortem eius et filii eorum post eos an-
nis multis et multiplicata sunt mala
in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix
antiochus illustris. filius antiochi re-
gis qui fuerat rome obses: et regnavit
in anno centesimo tricesimo et septimo
regni grecorum. In diebus illis exierunt
ex israel filii iniqui: et suaserunt multis
dicentes. Eamus et disponamus testa-
mentum cum gentibus que circa nos sunt.
quia ex quo recessimus ab eis invene-
runt nos multa mala. Et bonus vi-
sus est sermo. in oculis eorum. Et desti-
naverunt aliqui de populo et abierunt
ad regem. et dedit illis potestatem ut
facerent iustitias gentium. Et edifica-
verunt gymnasium in ierosolimis
secundum leges nationum: et fecerunt
sibi preputia et recesserunt a testamento
sancto et iuncti sunt nationibus et ve-
numdati sunt ut facerent malum. Et
p[er]f paratum est regnum in conspectu anti-
ochi: et cepit regnare in terra egypti
ut regnaret super duo regna. Et intra-
vit rex antiochus in egyptum in
multitudine gravi: in curribus et ele-
phantis et equitibus et copiosa navium
multitudine: et constituit bellum ad-
versus ptolomeum regem egypti. et ve-
ritus est ptolomeus a facie eius et fu-
git: et ceciderunt vulnerati multi. Com-
prehenditque civitates munitas in terra
egypti et accepit spolia terre egypti.
et convertit antiochus postquam per-
cussit egyptum in centesimo et quadra-
gesimo et tertio anno: et ascendit ad
israel. et ascendit ierosolimis in mul-
titudine gravi: et intravit in sanctifi-
cationem cum superbia. Et accepit alta-

re aureum et candelabrum luminis
et universa vasa eius: mensam propo-
sitionis et libatoria et fialas et morta-
riola aurea et velum et coronas et or-
namentum aureum quod in facie
templi erat: et comminuit omnia.
Et accepit argentum et aurum et va-
sa concupiscibilia et accepit thesauros
occultos quos invenit: et sublatis om-
nibus. abiit in terram suam: et fecit cedem
hominum: et locutus est in superbia mag-
na. Et factus est planctus magnus in
israel: et in omni loco eorum: et inge-
muerunt principes et seniores: virgi-
nes et iuvenes infirmati sunt et spe-
ciositas mulierum immutata est.
Omnis maritus sumpsit lamentum: et
que sedebant in thoro maritali lugebant.
et commota est terra super inhabitantes
in ea: et universa domus iacob induit
confusionem. Et post duos annos dierum
misit rex principem tributorum in civi-
tates iuda: et venit ierusalem cum turba
magna et locutus est ad eos. verba pa-
cifica in dolo: et crediderunt ei. Et irruit
super civitatem repente. et percussit eam
plaga magna et perdidit populum
multum ex israel. Et accepit spolia
civitatis et succendit eam igni: et de-
struxit domos eius: et muros eius in
circuitu. Et captivas duxerunt mulie-
res et natos et pecora possederunt.
Et edificaverunt civitatem david mu-
ro magno et firmo. et turribus firmis
et facta est illis in arcem. Et posuerunt
illic gentem peccatricem viros iniquos
et convaluerunt in ea: et posuerunt
arma et escas. Et congregaverunt spo-
lia ierusalem et reposuerunt illic: et fa-
cti sunt in laqueum magnum. Et fac-
tum est hoc ad insidias sanctificatio-
ni: et in dyabolum malum in israel.
Et effuderunt sanguinem innocentem
per circuitum sanctificationis: et conta-
minaverunt sanctificationem. Et
fugerunt habitatores ierusalem propter
eos: et facta est habitatio exterorum.
Et facta est extera semini suo: et
Sancti-
ficatio eius relinquerunt eam. Sancti-
ficatio eius desolata est sicut solitudo: dies
festi eius conversi sunt in luctum: sab-
bata eius in obprobrium: honores
eius in nichilum. Secundum gloriam
eius. multiplicata est ignominia eius.

et sublimitas eius conuersa est in luctum
Et scripsit rex anthiochus omni regno
suo: ut esset omnis populus unus.
et relinqueret unusquisque legem suam.
et consenserunt omnes gentes secundum
uerbum regis antiochi. Et multi ex
israel consenserunt ei. et sacrificauerunt
ydolis: et coinquinauerunt sabbatum.
Et misit rex antiochus libros per manus
nunciorum in ierusalem et in omnes ciui
tates iude ut sequerentur leges gentium
terre et prohiberent holocausta et sacri
ficia et placationes fieri in templo dei. et
prohiberent celebrari sabbatum et dies
sollempnes et coinquinari sancta et
sanctum populum israel. Et iussit edi
ficari aras et templa et ydola et im
molari carnes suillas et pecora com
munia et relinquere filios suos incir
cumcisos. et coinquinari animas eorum
in omnibus immunditiis et abhomi
nationibus: ita ut obliuiscerentur legem
et mutarent omnes iustificationes
dei. Et quicumque non fecissent secundum
uerbum regis anthiochi morerentur.
Secundum omnia uerba hec: scripsit
omni regno suo. et preposuit prin
cipes populo qui hec fieri cogerent: et ius
serunt ciuitatibus iude sacrificare. Et con
gregati sunt multi de populo ad eos qui
dereliquerant legem domini: et fecerunt
mala super terram. Et effugauerunt po
pulum israel in abditis et in abscon
ditis fugitiuorum locis. Die quinta
decima mensis casleu quinto et qua
dragesimo anno: edificauit rex anti
ochus abhominandum ydolum de
solationis super altare dei. Et per uni
uersas ciuitates iude in circuitu edifi
cauerunt aras. et ante ianuas do
morum et in plateis incendebant
tura. et sacrificabant. Et libros legis
dei combusserunt igni scindentes eos:
et apud quemcumque inueniebantur
libri testamenti dei. Et quicumque obser
uabat legem dei ~~...~~: secundum e
dictum regis trucidabant eum. In uir
tute sua faciebant hec populo israel
qui inueniebatur in omni mense
in ciuitatibus. et quinta et uicesima
die mensis sacrificabant super aram
que erat contra altare et mulieres
que circumcidebant filios suos truci
dabantur secundum iussum regis

antiochi. Et suspendebant pueros a cer
uicibus per uniuersas domos eorum: et eos
qui circumciderant eos trucidabant. Et
multi de populo israel definierunt apud
se ut non manducarent inmunda.
et elegerunt magis mori quam cibis
coinquinari inmundis. Et noluerunt
infringere legem dei sanctam et trucida
ti sunt: et facta est ira magna super
populum ualde. · ij ·

II
In diebus illis surrexit matha
thias filius iohannis filii sy
meonis sacerdos ex filiis ioarim ab ie
rusalem et consedit in monte modin.
Et habebat filios quinque iohannem qui
cognominabatur gaddis et symeon nō
qui cognominabatur thasi et iudam
qui uocabatur machabeus: et eleaza
rum qui cognominabatur abaron et
ionatham qui cognominabatur ap
phus. Hii uiderunt mala que fiebant
in populo suo iuda et in ierusalem. Et dixit
mathathias. Ve michi: ut quid natus
sum uidere contritionem populi mei
et contritionem ciuitatis sancte: et se
dere illic cum datur in manibus inimi
corum. Sancta in manu extraneorum
facta sunt: templum eius sicut ho
mo ignobilis: uasa glorie eius cap
tiua abducta sunt. Trucidati senes ^ sunt
eius in plateis: et iuuenes eius cecide
runt in gladio inimicorum. Que
gens non hereditauit regnum eius et
nō obtinuit spolia eius? Omnis com
positio eius ablata est: que erat libera
facta est ancilla. Ecce sancta nostra et pul
critudo nostra et claritas nostra desolata
est et coinquinauerunt eam gentes.
Quid ergo nobis adhuc uiuere. Et sci
dit mathathias et filii eius uestimenta
sua: et operuerunt se ciliciis. planxe
runtque ualde. Et uenerunt illuc qui
missi erant a rege antiocho: ut co
gerent eos qui confugerant in ciui
tatem modin immolare et succende[re] uel accendere
thura et a lege dei discedere. Et mul
ti de populo israel consentientes ac
cesserunt ad eos: Sed mathathias
et filii eius constanter steterunt. Et
respondentes qui missi erant ab an
tiocho: dixerunt mathathie prin
ceps et clarissimus et magnus es
in hac ciuitate: et ornatus filiis et
fratribus. Ergo accede prior et fac

iussum regis sicut fecerunt omnes
gentes et viri iuda et qui remanserunt
in ierusalem: et eris tu et filii tui inter
amicos regis: et amplificatus argento
et auro et muneribus multis. Et respondit
mathathias: et dixit magna voce Et
si omnes gentes regi antiocho obedi
unt ut discedant unusquisque a servitu
legis te patrum suorum et consentiunt man
datis eius: ego et filii mei et fratres
mei obediemus legi patrum nostrorum
Propitius sit nobis deus: non est nobis
utile relinquere legem et iustitias dei
Non audiemus verba regis antiochi.
nec sacrificabimus transgredientes
legis nostre mandata: ut eamus altera
via. Et ut cessavit loqui verba hec: acces
sit quidam iudeus in omnium oculis
sacrificare ydolis super aram in civitate
modin secundum iussum regis et vi
dit mathathias et doluit et contremu
erunt renes eius. Et accensus est furor
eius secundum iudicium legis: et insi
liens trucidavit eum super aram Sed
et virum quem miserat rex antiochus
qui cogebat immolare occidit in ipso
tempore: et aram destruxit Et zelatus
est legem sicut fecit finees zambri filio
salomi. Et exclamavit mathathias
voce magna dicens Omnis qui ze
lum habet legis statuens testamentum
exeat post me Et fugit ipse et filii eius
in montes: et reliquerunt quecumque
habebant in civitate Tunc descenderunt
multi querentes iudicium et iustiti
am in desertum ut sederent ibi ipsi et
filii eorum et mulieres eorum et pec
cora eorum: quoniam induraverunt
super eos mala. Et renuntiatum est
viris regis et exercitui qui erat in ie
rusalem civitate david quoniam
discessissent viri quidam qui dissipa
verunt mandatum regis in loca oc
culta in deserto: et abissent post eos
multi Et statim percurrerunt ad
eos et constituerunt adversus eos pre
lium in die sabbatorum Et dixerunt
ad eos Resistitis et nunc adhuc? Exite
et facite secundum verbum regis
Antiochi et vivetis et dixerunt Non exibimus
neque faciemus verbum regis: ut pol
luamus diem sabbatorum. Et con
citaverunt adversus eos prelium et
non responderunt illis nec lapi

dem miserunt eis nec oppilaverunt lo
ca occulta: dicentes. Moriamur om
nes in simplicitate nostra: et testes erunt
super nos celum et terra quod iniuste
perditis nos. Et intulerunt eis bellum
sabbatis: et mortui sunt ipsi et uxores
eorum et filii eorum et pecora eorum
usque ad mille animas hominum. Et
cognovit mathathias et amici eius
et luctum habuerunt super eos val
de. Et dixit vir proximo suo. Si
fecerimus sicut fratres nostri fecerunt
non pugnaverimus adversus gentes
pro animabus nostris et iustificationibus
nostris citius disperdent nos a terra. Et
cogitaverunt in die illa dicentes. Om
nis homo quicumque venerit ad nos
in bello die sabbatorum: pugnemus
adversus eum et non moriemur om
nes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis
Tunc congregata est ad eos synagoga
iudeorum fortis viribus ex israel om
nis voluntarius in lege Et omnes qui fu
giebant a malis additi sunt ad eos
et facti sunt illis ad firmamentum
Et collegerunt exercitum et percusserunt
peccatores in ira sua: et viros iniquos
in indignatione sua. Et ceteri fuge
runt ad nationes ut evaderent. Et
circuivit mathathias et amici eius
et destruxerunt aras: et circumciderunt
pueros incircumcisos quotquot in
venerunt in finibus israel in fortitu
dine et persecuti sunt filios superbie et
prosperatum est opus in manu eorum
Et obtinuerunt legem de manibus
gentium et de manibus regum: et non
dederunt cornu peccatori Et appro
pinquaverunt dies mathathie moriendi
et dixit filiis suis: Nunc confortata
est superbia et castigatio et tempus
eversionis: et ira indignationis. Nunc
ergo o filii emulatores estote legis
date animas vestras pro testamento
patrum et mementote operum pa
trum que fecerunt in generationibus
suis: et accipietis gloriam magnam
nomen eternum: Abraham nonne
in temptatione inventus est fidelis
et reputatum est ei ad iustitiam
Joseph in tempore angustie sue cus
todivit mandatum: et factus est dominus
egypti Finees pater noster zelando zelum
legis dei: accepit testamentum sacer

tij eterni Jesus dum impleuit uerbum
factus est dux israel. Caleph dum testi
ficatur in ecclesia: accepit hereditatem
Dauid in sua misericordia consecutus est sedem
regni in secula. Helyas dum zelat ze
lum legis: receptus est in celum. Ana
nias azarias misael credentes: libera
ti sunt de flamma. Daniel in sua simpli
citate: liberatus est de ore leonum. Et
ita cogitate per generationem et gene
rationem: quia omnes qui sperant
in eum non infirmantur. Et a uerbis
uiri peccatoris non timueritis: quia
gloria eius stercus et uermis est: ho
die extollitur et cras non inuenietur:
quia conuersus est in terram suam: et
cogitatio eius periet. Vos ergo filij con
fortamini et uiriliter agite in lege: quia
cum feceritis que uobis precepta sunt in
lege a domino deo uestro: in ipsa gloriosi e
ritis. Et ecce symeon frater uester scio quod
uir consilij est: ipsum audite semper: et
ipse erit uobis pater. Et iudas macha
beus fortis uiribus a iuuentute sua
sit uobis princeps milicie: et ipse aget
bellum populi. Et adducetis ad uos
omnes factores legis: et uindicate
uindictam populi uestri. Retribuite re
tributionem gentibus. et intendite in
preceptum legis. Et benedixit eos: et
appositus est ad patres suos. Et defunc
tus est centesimo et quadragesimo et
sexto anno et sepultus est a filijs suis in
sepulchris patrum suorum in modin:
et planxerunt eum omnis israel planc
III tu magno. m·
ET surrexit iudas qui uocaba
tur machabeus filius eius pro eo: et
adiuuabant eum omnes fratres eius
et uniuersi qui se coniunxerant patri
eius: et preliabantur prelium israel
cum leticia. Et dilatauit gloriam po
pulo suo: et induit se loricam sicut gy
gas et succinxit se arma bellica sua
in prelijs: et protegebat castra gladio
suo. Similis factus est leoni in operibus
suis: et sicut catulus leonis rugiens
in uenatione ~~sua~~. Et persecutus est in
iquos perscrutans eos: et qui conturba
bant populum suum eos succendit
flammis. Et repulsi sunt inimici eius
pre timore eius et omnes operarij
iniquitatis conturbati sunt: et direc
ta est salus in manu eius. Et exac

erbabat reges multos: et letificabat iacob
operibus suis. et in seculum memoria eius
in benedictione. Et perambulabat ciuitates
iuda: et perdidit impios ex eis. Et auertit
iram ab israel: et nominatus est usque
ad nouissimum terre: et congregauit
pereuntes. Et congregauit apollonius
gentes et a samaria uirtutem multam
et magnam: ad bellandum contra israel
Et cognouit iudas et exiuit obuiam
illis: et percussit et occidit illum. Et ceci
derunt uulnerati multi et reliqui fuge
runt et accepit spolia eorum. Et gladium
apollonij abstulit iudas: et erat pug
nans in eo omnibus diebus. Et audiuit
seron princeps exercitus syrie quod
congregauit iudas congregationem
et ecclesiam fidelium secum. et ait.
Faciam michi nomen et glorificabor
in regno: et debellabo iudam et eos qui
cum ipso sunt qui spreuerunt uerbum al' spernebant
regis Et preparauit se et ascenderunt cum
eo castra impiorum fortes auxiliarij:
ut facerent uindictam in filios israel
Et appropinquauerunt usque bethoron
et exiuit iudas obuiam illis cum pau
cis. Vt uiderunt autem exercitum ue
nientem sibi obuiam: dixerunt iude
Quomodo poterimus pauci pugnare
ad multitudinem tantam tam fortem uersum
Et nos fatigati sumus ieiunio hodie
Et ait iudas. Facile est concludi multos
in manu paucorum: et non est diffe
rentia in conspectu dei celi liberare in
multis et in paucis: quoniam non in
multitudine exercitus uictoria belli. sed
de celo fortitudo est. Ipsi ueniunt ad nos
in multitudine contumaci a et superbia
ut disperdant nos et uxores nostras et
filios nostros: et ut spolient nos. Nos uero
pugnabimus pro animabus nostris et
legibus nostris et ipse dominus conteret eos
ante faciem nostram. Vos autem ne ti
mueritis eos. ut cessauit autem lo
qui: insiluit in eos subito. Et con
tritus est seron et exercitus eius in con
spectu ipsius: et persequebatur eum in
descensu bethoron usque in campum Et
ceciderunt ex eis octingenti uiri reli
qui autem fugerunt in terram phi
listijm. Et cecidit timor iude ac fratrum
eius et formido super omnes gentes
in circuitu eorum et peruenit ad regem
nomen eius et de prelijs iude nar

rabant omnes gentes. ut audiuit aute
rex antiochus sermones istos iratus
est animo: et misit et congregauit
exercitum uniuersi regni sui castra fortia
ualde. Et aperuit erarium suum: et
dedit stipendia exercitui in annum: et
mandauit illis ut essent parati ad om
nia. Et uidit quod defecit pecunia de
thezauris (suis) et tributa regionis modica
propter dissensionem et plagam quam
fecit in terram ~~ut tolleret~~. Ut tolleret
legittima que erant a primis diebz et
timuit ne non haberet et semel et bis
in sumptus. Et donatiua que dederat
ante larga manu et habundauerat su
per reges qui ante eum fuerãt Et conster
natus erat animo ualde. Et cogitauit
ire in persidem at acciperet tributa regi
onum et congregare argentum mul
tum. Et reliquit lysiam hominem
nobilem de genere regali super nego
tia regia a flumine eufrate usqz ad
flumen egypti: et ut nutriret antiochũ
filium suum donec rediret. Et tradidit
ei medium exercitum et elefantos: et
mandauit ei de omnibz que uolebat
et de inhabitantibz iudeam et ierlm
et ut mitteret ad eos exercitum ad cõ
terendam et extirpandam uirtutem
israel et reliquias ierlm et auferendã
memoriam eorum de loco et ut constitu
eret habitatores filios alienigenas
in omnibz finibz eorum: et sorte distri
bueret terram eorum. Et rex assumpsit
partem exercitus residui: et exiuit ab
antiochia ciuitate regni sui: anno cẽ
tesimo et quadragesimo et septimo Et
transfretauit eufraten flumen. et p
ambulabat superiores regiones Et
elegit lysias ptolomeum filium dor
mi et nicanorem et gorgiam uiros
potentes ex amicis regis. et misit cũ
eis. xl. milia uirorum. et .vij. milia
equitum: ut uenirent in terram iuda
et disperderent eam secundum uerbũ
regis. Et processerunt ut irent cum
uniuersa uirtute sua: et uenerunt et
applicuerunt ammaum in terra cam
pestri. Et audierunt mercatores regi
onum nomen eorum: et acceperunt
argentum et aurum multum ual
de: et pueros et uenerũt ĩ castra ut
acciperent filios israel in seruos. Et
additi sunt ad eos exercitus syrie:

et terre alienigenarum. Et uidit iudas
et fratres eius quia multiplicata sunt
mala: et exercitus applicabat ad fines
eorum. Et cognouerunt uerba regis que
mandauit populo facere in interitum
et consummationem. Et dixerunt unus
quisqz ad proximum suum. Erigamus
deiectionem populi nostri: et pugnemus
pro populo nostro et sanctis nostris. Et con
gregatus est conuentus ut essent pa
rati in prelium: et ut orarent et pe
terent misericordiam et miserationes. Et ierusalem
non habitabatur: sed erat sicut deser
tum. Non erat qui ingrederetur et e
grederetur de natis eius: et sanctum
conculcabatur: et filii alienigenarum
erant in arce ibi erat habitatio gen
tium. Et ablata est uoluptas a iacob
et defecit ibi tibia et cythara. Et congre
gati sunt et uenerunt in masphat
contra ierlm: quia locus orationis erat
in masphat antea in israel. et ieiuna
uerunt illa die: et induerunt se ciliciis
et cinerem in capite suo: et disciderunt
uestimenta sua: et expanderunt li
bros legis de quibz scrutabantur gen
tes similitudinem simulacrorum su
orum. Et attulerunt ornamenta sacer
dotalia: et primitias et decimas. Et su
scitauerunt nazareos qui impleuerant
dies: et clamauerunt uoce magna in
celum dicentes. Quid faciemus istis
et quo eos ducemus? Et sancta tua con
culcata sunt et contaminata sunt: et sa
cerdotes tui facti sunt in luctu et in humi
litate et ecce nationes conuenerunt ad
uersum nos: ut nos disperdant. Tu scis
que cogitant in nos. Quomodo pote
rimus subsistere ante faciem illorum
nisi tu adiuues nos? Et tubis excla
mauerunt uoce magna. Et post hec
constituit iudas duces populi tribu
nos et centuriones et pentacontarchos
et decuriones. Et dixit his qui edifica
bant domos et sponsabant uxores et
plantabant uineas et formidolosis ut
rediret unusquisqz in domum suam
secundum legem. Et mouerunt castra
et collocauerunt ad austrum ammaum
Et ait iudas. Accingimini et estote fi
lii potentes. Et estote parati in mane
ut pugnetis aduersus nationes has
que conuenerunt disperdere nos et
sancta nostra quoniam melius est

nos mori in bello: quam uidere mala
gentis nr̄e et sanctorum. Sicut autem
fuerit uoluntas in celo: sic fiat. iiij.
IIII Et assumpsit gorgias .v. milia
uirorum et mille equites elec-
tos: et mouerunt castra nocte ut ap-
plicarent ad castra iudeorum: et percute-
rent eos subito. Et filij qui erant ex
arce erant illi duces. Et audiuit iudas
et surrexit ip̄e et potentes percutere uir-
tutem exercitui regis que erat in ām-
maum. Adhuc enim dispersus erat exer-
citus a castris. Et uenit gorgias in cas-
tra iude noctu et neminem inuenit:
et querebat eos in montibus quoniam
dixit fugiunt hij a nobis. Et cum dies
factus esset apparuit iudas in campo
cum tribus milibus uirorum. tantum:
qui tegumenta et gladios non habe-
bant. Et uiderunt castra gentium ua-
lida et loricatos et equitatus in circu-
itu eorum: et hij docti ad prelium. Et ait
iudas uiris qui secum erant. Ne timu-
eritis multitudinem eorum: et impetū
eorum ne formidetis. Mementote q̄-
liter salui facti sunt pr̄es nr̄i in mari
rubro: cum sequeretur eos pharao cū
exercitu multo. Et nunc clamemus in
celum et miserebitur nr̄i deus et me-
morerit testamenti patrum nr̄orum:
et conteret exercitum istum ante faciē
nr̄am hodie et scient omnes gentes q̄-
quia est qui redimat et liberet israel.
Et leuauerunt alienigene oculos suos
et uiderunt eos uenientes ex aduerso
et exierunt de castris in prelium. Et
tuba cecinerunt hij qui erant cum iu-
da et congressi sunt: et contrite sunt
gentes: et fugerunt in campum. No-
uissimi autem ceciderunt in gladio
et persecuti sunt eos usque gezeron: et us-
que in campos ydumee et azoti et iam-
nie. Et ceciderunt ex illis ad tria milia
uirorum: et reuersus est iudas et exercit9
eius sequens eum. Et dixit ad popu-
lum. Non concupiscatis spolia: q̄r
bellum contra nos est et gorgias. et
exercitus eius in monte proxime nos: s;
state contra inimicos nr̄os et expug-
nate eos. Et post hoc sumetis spolia
securi. Et adhuc loquente iuda hec ec-
ce apparuit pars quedam prospiciens
de monte. Et uidit gorgias quod in fu-
gam conuersi sunt sui et succensa sunt

castra: fumus qui uidebatur declarabat
quod factum est. Quibus illi conspectis
timuerunt ualde: aspicientes simul et
iudam et exercitum in campo paratum
ad prelium: et fugerunt omnes in cam-
pum alienigenarum. Et iudas reuersus
est ad spolia castrorum: et acceperunt
aurum multum et argentum et ia-
cinctum et purpuram marinam et
opes magnas. Et conuersi hymnum ca-
nebant et benedicebant quoniam bo- deū ī celū
nus ē. quoniam in sclm̄ mīa eius. Et
facta est salus magna in israel in illa
die. Quicumque autem alienigenarum
euaserunt: uenerunt et nuntiauerunt
lysie uniuersa que acciderant. Quibus au-
ditis ille consternatus animo deficiebat
quod non qualia uoluit talia contige-
runt in israel et qualia mandauit rex.
Et sequenti anno congregauit elector lysias
uirorum .lx. milia et equitum .v. mi-
lia. ut debellaret eos. Et uenerunt in
iudeam: et castra posuerunt in bethoro.
Et occurrit illis iudas cum .x. milibus ui-
ris. Et uiderunt exercitum fortem. et
orauit et dixit. Benedictus es saluator
israel qui contriuisti impetum poten-
tis in manu serui tui dauid: et tradidis-
ti castra alienigenarum in manus io-
nathe filij saul et armigeri eius. Con-
clude exercitum istum in manu ppl̄i
tui israel. et confundantur in exercitu
suo et equitibus. Da illis formidinem et
tabefac audaciam uirtutis eorum: et
commoueantur contritione sua. Deij-
ce eos gladio diligentium te et collau-
dant te omnes qui nouerunt nomen
tuum in ymnis. Et commiserunt pre-
lium et ceciderunt de exercitu lysie

~~parati sunt aut~~ .v. milia uirorum. Vi-
dens autem lysias suorum fugam: et
iudeorum audaciam: et quod parati essēt
aut uiuere aut mori fortiter: abiit ā
tiochiam et elegit milites. ut multipli-
cati rursus uenirent in iudeam.
Dixit autem iudas et fr̄es eius. Ecce
contriti sunt inimici nr̄i. Ascendamus
nunc mundare sancta et renouare.
Et cōgregatus est omnis exercitus:
et ascenderunt in montē syon. Et uide-
runt sanctificationem desertam et
altare profanatum et portas exustas
et in atrijs uirgulta nata sicut in

saltu uel montibus: et pastoforia diruta
et sciderunt uestimenta sua: et plaxe
runt planctu magno. Et posuerunt ci
nerem sup caput suum et ceciderunt in
faciem super terram. Et exclamauerunt
tubis signorum: et clamauerunt in ce
lum. Tunc ordinauit iudas uiros ut
pugnarent aduersus eos qui erant in
arce: donec emundarent sancta. Et ele
git sacerdotes sine macula uoluntatem
habentes in lege dei et mundauerunt sancta
et tulerunt lapides contaminationis in
locum inmundum: et cogitauit de alta
ri holocaustorum quod profanatum
erat: quid de eo faceret. Et incidit illis con
silium bonum ut destruerent illud: ne
forte esset illis in obprobrium quia con
taminauerunt illud gentes et demoliti
sunt illud. Et reposuerunt lapides in
monte domus in loco apto quoadusque
ueniret propheta et responderet de eis. Et ac
ceperunt lapides integros secundum le
gem: et edificauerunt altare nouum se
cundum illud quod fuit prius. Et edifica
uerunt sancta et que intra domum in
trinsecus: et edem et atria sanctificaue
runt et fecerunt uasa sancta noua. Et
intulerunt candelabrum: et altare incen
sorum et mensam in templum. Et in
censum posuerunt sup altare et accen
derunt lucernas que sup candelabrum
erant et lucebant in templo. Posuerunt ^Et
que super mensam panes et appende ^al' velamina
runt uela: et consummauerunt omnia
opera que fecerunt. Et ante matutinum
surrexerunt quinta et uicesima mensis
noni. Hic mensis casleu centesimi et
quadragesimi octaui anni: et obtule
runt sacrificium secundum legem sup al
tare holocaustorum nouum quod fece
runt secundum tempus et secundum
diem in qua contaminauerunt illud
gentes: in ipsa renouatum est in canticis
et cytharis et cyniris et cymbalis. Et
cecidit omnis populus in faciem et ad
orauerunt et benedixerunt in celum eum
qui prosperauit eis. Et fecerunt dedica
tionem altaris diebus octo: et obtulerunt
holocausta cum leticia et salutaria
laudis. Et ornauerunt faciem templi
coronis aureis et scutulis et dedicaue
runt portas et pastoforia: et imposue
runt eis ianuas. Et facta est leticia in
populo magna ualde: et auersum est
obprobrium gentium. Et statuit iudas
et fratres eius et uniuersa ecclesia israel ut
agatur dies dedicationis altaris in
temporibus suis ab anno in annum per
dies octo: a quinta et uicesima mensis
casleu cum leticia et gaudio. Et edifica
uerunt in tempore illo montem syon
et per circuitum muros altos et turres
firmas: nequando uenirent gentes
et conculcarent eum sicut antea fece
runt. Et collocauit illic exercitum ut
seruarent eum et muniuit eum ad
custodiendam bethsuram: ut haberet
populus munitionem contra faciem
idumee. .V.

Et factum est ut audierunt
gentes in circuitu quia edifica
tum est altare et sanctuarium sicut pri
us: irate sunt ualde. Et cogitabant tol
lere genus iacob qui erant inter eos
et ceperunt occidere de populo et persequi.
Et debellabat iudas filios esau in ydume
a et eos qui erant in acrabattane quia cir
cumsedebant israhelitas: et percussit
eos plaga magna. Et recordatus est
maliciam filiorum bean qui erant po
pulo in laqueum et in scandalum insi
diantes ei in uia: et conclusi sunt ab
eo in turribus. Et applicuit ad eos et
anathematizauit eos et incendit tur
res eorum igni cum omnibus qui in
eis erant. Et transiit ad filios ammon
et inuenit manum fortem et populum
copiosum et thymotheum ducem ip
sorum. Et commisit cum eis prelia mul
ta et contriti sunt in conspectu eorum
et percussit eos. Et cepit iazer ciuitatem
et filias eius et reuersus est in iudeam.
Et congregate sunt gentes que sunt in
galaad aduersus israhelitas qui erant in
finibus eorum ut tollerent eos. Et fuge
runt in datheman munitionem. Et
miserunt litteras ad iudam et fratres eius
dicentes. Congregate sunt aduersum nos
gentes per circuitum ut auferant nos:
et parant uenire et occupare mu
nitionem in quam confugimus. Et thi
motheus est dux exercitus eorum. Nunc
ergo ueni et eripe nos de manibus eorum
quia cecidit multitudo de nobis: et
omnes fratres nostri qui erant in locis
tubin interfecti sunt: et captiuas abdux
erunt uxores eorum et natos et spolia
et perierunt illic fere mille uiri.

Et adhuc epistole legebantur: et ecce alii
nuncii venerant de galilea conscissis
tunicis nunciantes secundum verba hec
dicentes convenisse adversum se a ptolo
maida et tyro et sydone: et repleta est
omnis galilea alienigenis: ut nos con
sumant. Ut audivit autem iudas et
populus sermones istos: convenit ec
clesia magna cogitare quid facerent
fratribus suis qui in tribulatione erant
et expugnabantur ab eis. Dixitque iudas
symoni fratri suo. Elige tibi viros et
vade libera fratres tuos in galilea.
Ego enim et frater meus ionathas ibi
mus in galaaditim. Et reliquit iose
phum filium zacharie et azariam
duces populi cum residuo exercitu in
iudea ad custodiendum: et precepit illis
dicens. Prestote populo huic: et no
lite bellum committere adversus gen
tes donec revertamur. Et dati sunt symo
ni viri tria milia ut iret in galileam:
iude autem octo milia in galaaditim.
Et abiit symon in galileam: et commi
sit prelia multa cum gentibus: et con
trite sunt gentes a facie eius: et perse
cutus est eos usque ad portam ptolomai
dis: et ceciderunt de gentibus fere tria
milia virorum: et accepit spolia eorum.
Et assumpsit eos qui erant in gali
lea et in arbatis cum uxoribus et na
tis et omnibus que erant illis: et adduxit
in iudeam cum leticia magna. Et
iudas machabeus et ionathas et
frater eius transierunt iordanem: et
abierunt viam trium dierum per deser
tum et occurrerunt eis nabuthei et
susceperunt eos pacifice et narrave
runt eis omnia que acciderant fra
tribus eorum in galaaditide et
quia multi ex eis comprehensi sunt
in barasa et bosor et in alimis et
in casfor et mageth et carnaim. He
omnes civitates munite et magne:
sed et in ceteris civitatibus galaaditidis
tenentur comprehensi. Et in crasti
num constituerunt admovere ex
ercitum civitatibus his: et comprehen
dere et tollere eos in una die. Et
convertit iudas et exercitus eius vi
am in deserto bosor repente: et occu
pavit civitatem. Et occidit omnem
masculum in ore gladii: et accepit
omnia spolia eorum et succendit

eam igni. Et surrexerunt inde nocte et
ibant usque ad munitionem. Et factum
est diluculo cum elevassent oculos
suos: et ecce populus multus cuius non
erat numerus portantes scalas et ma
chinas ut comprehenderent munitio
nem et expugnarent eos. Et vidit iu
das quia cepit bellum: et clamor bel
li ascendit ad celum sicut tuba et cla
mor magnus de civitate: et dixit exer
citui suo. Pugnate hodie pro fratribus ve
stris. Et venit tribus ordinibus post eos
et exclamaverunt tubis: et clamave
runt in oratione. Et cognoverunt ca
stra timothei quia machabeus est: et
refugerunt a facie eius. Et percusserunt
eos plaga magna: et ceciderunt ex
eis in illa die fere octo milia virorum.
Et divertit iudas in maspha et expug
navit et cepit eam. Et occidit omnem
masculum eius et sumpsit spolia eius
et succendit eam igni. Inde perrexit et ce
pit casbon et mageth et bosor: et reliquas
civitates galaaditidis. Post hec autem
verba congregavit timotheus exercitum
alium et castra posuit contra raphon trans
torrentem. Et misit iudas speculari ex
ercitum: et renunciaverunt ei dicentes
quia convenerunt ad eum omnes gen
tes que in circuitu nostro sunt et exercitus
multus nimis: et arabas conduxerunt
in auxilium sibi: et castra posuerunt
trans torrentem parati ad te venire in
prelium. Et abiit iudas obviam illis
et ait thimotheus principibus exercitus
sui cum appropinquaverit iudas et exercitus eius ad torrentem aque et si tran
sierit ad nos prior non poterimus sus
tinere eum: quia potens poterit adver
sum nos. Si vero timuerit transire et
posuerit castra extra flumen transfretem
ad eos et poterimus adversus illum.
Ut autem appropinquavit iudas ad
torrentem aque: statuit scribas popu
li secus torrentem et mandavit eis di
cens. Neminem hominum relique
ritis: sed veniant omnes in prelium.
Et transfretavit ad illos prior et om
nis populus post eum: et contrite sunt
ante faciem eorum omnes gentes et
proiecerunt arma sua: et fugerunt ad fa
num quod erat in carnaim. Et occupavit ecce
ipsam civitatem: et fanum succendit
igni cum omnibus qui erant in ipso et
oppressa est carnaim et non potuit sus

timere contra faciem iude. Et congrega
uit iudas uniuersos israelitas qui erant
in galaaditide a minimo usque ad max
imum: et uxores eorum et natos et exer
citum magnum ualde ut uenirent in
terram iude. Et uenerunt usque effron.
Et hec ciuitas magna in ingressu po
sita munita ualde. Et non erat decli
nare ab ea adextera uel a sinistra sed
per mediam iter erat. Et incluserunt se
qui erant in ciuitate: et obstruxerunt
portas lapidibus. Et misit ad eos iudas
verbis pacificis dicens. Transeamus per
aī vıū terram uestram ut eamus in terram
uestram. Et nemo uobis nocebit tantum
pedibus transibimus. Et nolebant eis ap
erire. Et precepit iudas predicare in castris
ut applicarent unusquisque in quo erant
loco. Et applicuerunt se uiri uirtutis et
oppugnauit ciuitatem illam tota nocte
et tota die et tradita est ciuitas in ma
nu eius: et peremerunt omnem mas
culum in ore gladii et eradicauit eam
et accepit spolia eius et transiit per totam
ciuitatem super interfectos. Et trans
gressi sunt iordanem in campo mag
farē no contra bethsan. Et erat iudas con
gregans extremos et exhortabatur po
pulum per totam uiam: donec uene
runt in terram iuda. Et ascenderunt
in montem syon cum leticia et gaudio
et obtulerunt holocausta quod nemo
ex eis cecidisset donec reuerterentur in pa
ce. Et in diebus quibus erat iudas et iona
tas in terra galaad et symon frater
eius in galilea contra faciem ptolomai
dis audiuit iosephus zacharie filius
et azarias princeps uirtutis res bene
gestas et prelia que facta sunt: et dix
it faciamus et ipsi nobis nomen et ea
mus pugnare aduersum gentes que in
circuitu nostro sunt. Et precepit hiis qui
erant in exercitu suo et abierunt iam
niam et exiuit gorgias de ciuitate et
uiri eius obuiam illi in pugnam. Et
fugati sunt iosephus et azarias usque
in fines iudee. Et ceciderunt illa die de
populo israel ad duo milia uiri. Et
facta est plaga magna in populo
quia non audierunt iudam et fratres
eius: existimantes se fortiter facturos.
Ipsi autem non erant de semine uiro
rum illorum: per quos salus facta est
in israel. Et uiri iuda magnificati sunt
ualde in conspectu omnis israel et gen
cium omnium ubi audiebatur nomen
eorum: et conuenerunt ad eos fausta accla
mantes. Et exiuit iudas et fratres eius
et expugnabant filios esau in terra que
ad austrum est: et percussit chebron et filias
eius et muros eius et turres succendit
in circuitu. Et mouit castra ut iret in ter
ram alienigenarum: et perambulabat
samariam. In illa die ceciderunt sacer
dotes in bello dum uolunt fortiter agere
dum sine consilio exeunt in prelium
et declinauit iudas in azotum in terram
alienigenarum et diruit aras eorum et
sculptilia deorum ipsorum succendit igni:
et cepit spolia ciuitatum et reuersus est
in terram iuda · VI ·

Et rex antiochus perambulabat
superiores regiones: et audiuit
esse ciuitatem elimaidem in perside no
bilissimam et copiosam in auro et ar
gento templumque in ea locuples ual
de: et illic uelamina aurea et lorice
et scuta que reliquit alexander phil
ippi rex macedo qui regnauit primus
in grecia: et uenit et querebat ciuitatem
capere et predari eam et non potuit:
quoniam innotuit sermo his qui
erant in ciuitate et insurrexerunt in
prelium et fugit inde et abiit cum tris
ticia magna: et reuersus est babyloniam.
Et uenit qui nunciaret ei in perside quia
fugata sunt castra que erant in terra
iuda: et quia abiit lysias cum uirtu
te forti in primis et fugatus est a fa
cie iudeorum et inualuerunt armis
et uiribus et spoliis multis que cepe
runt de castris que exciderunt et quia
diruerunt abhominationem quam
edificauerat super altare quod erat
in ierusalem et sanctificationem sicut prius
uis circumdederunt muris excelsis
sed et bethsuram ciuitatem suam.
Et factum est ut audiuit rex sermo
nes istos expauit et commotus est
ualde et decidit in lectum: et incidit
in languorem pre tristicia: quia non
est factum sicut cogitabat et erat illic
dies multos: quia renouata est in
eo tristicia magna: et arbitratus est
se mori et uocauit omnes amicos
suos et dixit illis. Recessit sompnus
ab oculis meis: et concidi et corrui
corde pre sollicitudine: et dixi in animo

ni. In quantam tribulationem deve
ni et in quos fluctus tristitie in qua
nunc sum: qui iocundus eram et dilec
tus in potestate mea. Nunc ergo remi
niscor malorum que feci in ierusalem: unde
et abstuli omnia spolia argentea et aure
a que erant in ea: et misi auferri habi
tantes iudeam sine causa. Cognovi er
go quia propterea invenerunt me ma
la ista: et ecce pereo tristitia magna in
terra aliena. Et vocavit philippum unum
de amicis suis: et preposuit eum super
universum regnum suum. Et dedit ei
diadema et stolam suam et anulum
ut adduceret antiochum filium suum
et nutriret eum et regnaret. Et mor
tuus est illic antiochus rex: anno cen
tesimo quadragesimo et nono. Et cog
novit lysias quoniam mortuus est
rex: et constituit regnare antiochum
filium eius quem nutrivit adolescen
tem: et vocavit nomen eius eupator
Et hii qui erant in arce concluserant
israel in circuitu sanctorum: et quere
bant mala eis semper ad firmamentum
gentium. Et cogitavit iudas disperde
re eos: et convocavit universum populum
ut obsiderent eos et convenerunt simul
et obsederunt eos anno centesimo quin
quagesimo et fecerunt balistas et ma
chinas et exierunt quidam ex hiis qui ob
sidebantur et adiunxerunt se illis a
liqui ex impiis israel: et abierunt ad
regem et dixerunt Quousque non facis
iudicium: et vindicas fratres nostros?
Nos decrevimus servire patri tuo et am
bulare in preceptis eius. et obsequi edic
tis eius et filii populi nostri propter hoc
alienabant se a nobis Et quicumque
inveniebantur ex nobis interficieban
tur et hereditates nostre diripiebantur
Et non ad nos tantum extenderunt
manum: sed et in omnes fines nostros
Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in
ierusalem occupare eam: et munitionem in
bethsuram munierunt: et nisi preveneris
eos velocius maiora quam hec
facient nec poteris eos obtinere. Et i
ratus est rex ut audivit: et convoca
vit omnes amicos suos et principes
exercitus sui et eos qui super equites
erant Sed et de regnis aliis et de in
sulis maritimis venerunt ad eum
exercitus conducticius et erat nume

rus exercitus centum milia peditum et eius
viginti milia equitum: et elephanti
xxxii. docti ad prelium et venerunt per
ydumeam et applicuerunt ad bethsuram
et pugnaverunt dies multos. Et fece
runt machinas et exierunt et succen
derunt eas igni: et pugnaverunt vi
riliter. Et recessit iudas ab arce. et mo
vit castra ad bethzacharam contra castra
regis. Et surrexit ante lucem: et conci rex
tavit exercitum in impetum contra viam suum in
bethzacharam. Et comparaverunt se exer
citus in prelium et tubis cecinerunt: et
elephantis ostenderunt sanguinem u
ve et mori ad acuendos eos in prelium
et diviserunt bestias per legiones: et asti
terunt singulis elephantis mille viri
in loricis concatenatis et galee eree in
capitibus eorum: et quingenti equites
ordinati unicuique bestie electi erant hi
ante tempus ubicumque erat bestia
ibi erant et quocumque ibat ibant: et non
discedebant ab ea Sed et turres lignee
super eos firme protegentes super sin
gulas bestias: et super eas machine Et
super singulas viri virtutis xxxii qui
pugnabant desuper: et intus magister
bestie Et residuum equitum hinc et
inde statuit in duas partes tubis exer
citum commovere: et perurgere consti
patos in legionibus eius et ut refulsit
sol in clipeos aureos et ereos resplen
duerunt sicut lampades ignis. Et dis montes
tincta est pars exercitus regis per mon
tes excelsos et alii per loca humilia: et
ibant caute et ordinate et commovebanIbant
tur omnes inhabitantes terram a vo
ce multitudinis eorum et incessu turbe
et collisione armorum erat enim exer
citus magnus valde et fortis: et ap
propiavit iudas et exercitus eius in
prelium et ceciderunt de exercitu regis
sexcenti viri et vidit eleazar filius
saura unam de bestiis loricatam loricis
regis et erat eminens super ceteras
bestias: et visum est ei quod in ea esset
rex: et dedit se periculo ut liberaret po
pulum suum et adquireret sibi no
men eternum et cucurrit ad eam
audacter in medio legionis interficiens
a dextris et a sinistris: et cadebant ab
eo huc et illuc. Et ivit sub pedes elepha
tis. et subposuit se ei et occidit eum: et
cecidit in terra super ipsum et mortuus

est illic. et uidentes uirtutem regis et
impetum exercitus eius: diuerterunt se ab
eis. Castra autem regis: ascenderunt cō
vi[n]t tra eos in ierlm. Et applicuit castra rex
ad iudeam et montem syon: et fecit pacē
cum hys qui erant in bethsura. Et
exierunt de ciuitate quia non erant
eis ibi alimenta conclusi quia sabbā
erant terre et comprehendit rex beth
suram: et constituit illic custodiam ser
uare eam. et conuertit castra ad locū
sanctificationis dies multos: et statuit
illic balistas et machinas et ignis iacu
la et tormenta ad lapides iactandos: et
spicula et scorpios ad mittendas sagittas
et fundibula. Fecerunt autem et ipsi ma
adversus machinas chinas aduersus machinas eorum: et pugnauerunt dies
multos. Esce autem. non erant in ciui
tate: eo qd .vij.us annus esset. Et qui re
manserunt in iudea de gentibꝫ cōsump
serant reliquias eorum que reposite fu
erant Et remanserant in sanctis uiri
pauci quoniam obtinuerat eos fames.
et dispersi sunt unusquisqꝫ in locum
suum. Et audiuit lysias quod philippus
quem constituit rex antiochus cum
adhuc uiueret ut nutriret antiochum
filium suum ut regnaret reuersus es
set a perside et media et exercitus qui a
bierat cum ipso: et quia querit suscipe
regni negocia festinauit ire et dicere
ad regem et duces exercitus. Deficimus
cotidie et esca nobis modica est et locus
quem obsidemus est munitus: et ī
cumbit nobis ordinare de regno. Nūc
itaqꝫ demus dextras hominibꝫ istis et
faciamus cum illis pacem et cum ō
ni gente eorum et constituamus illis
ut ambulent in legittimis suis sicut
prius. propter legittima enī ipsorum
que despeximus irati sunt: et fecerunt
omnia hec. Et placuit sermo in conspec
tu regis et principum: et misit ad eos
pacem facere: et receperunt illam. Et
iurauit illis rex et principes et exierūt
de munitione. Et intrauit rex mon
tem syon: et uidit munitionem loci:
Et rupit cito iuramentum quod
iurauit: et mandauit destruere mu
rum in gyro. Et discessit festinanter
et reuersus est antiochiā Et inuenit
philippum dominantem ciuitati:
et pugnauit aduersus eum et in oc
cupauit ciuitatem. ·vij·

Anno centesimo quinquagesimo
et primo exiuit demetrius seleu
ci filius ab urbe roma: et ascendit cum
paucis uiris in ciuitatem maritimam
et regnauit illic. et factum est ut ingres
sus est in domum regni patrum suorum
comprehendit exercitus antiochum
et lysiam ut adduceret eos ad eum: et
res ei innotuit et ait. Nolite mihi os
tendere faciem eorum et occiderunt
eos Et sedit demetrius super sedem regni
sui. Et uenerunt ad eum uiri iniqui
et impij ex israel et alchimus
eorum qui uolebat fieri sacerdos et ac
cusauerunt populum apud regem
dicentes: Perdidit iudas et fratres eius
omnes amicos tuos: et nos dispersit
de terra nrā. Nunc ergo mitte
uirum cui credis: ut eat et uideat
exterminium omne quod fecit nobis
et regionibꝫ regis: et puniat omnes
amicos eius et adiutores eorum:
elegit rex ex amicis suis bacchidem
qui dominabatur trans flumen
magnum in regno et fidelem regi
et misit eum et alchimum impium
constituit in sacerdotio et manda
uit ei facere ultionem in filios israel.
Et surrexerunt et uenerunt cum ex
ercitu magno in terram iuda et mi
serunt nuncios: et locuti sunt ad iu
dam et fratres eius uerbis pacificis in
dolo: et non intenderunt sermonibus
eorum. Viderunt enī quia uenerunt
cum exercitu magno et conuenerunt
ad alchimum et bacchidem congre
gacio scribarum requirere que iusta
sunt: et primi assidei qui erant in
filiis israel et exquirebant pacem ab
eis. Dixerunt enī homo sacerdos de
semine aaron uenit: non decipiet
nos. Et locutus est cum eis uerba pa
cifica et iurauit illis dicens Non in
feremus uobis malum neque amicis
uestris Et crediderunt ei et comprehen
dit ex eis .xl. uiros: et occidit eos
in una die secundum uerbum quod
scriptum est. Carnes sanctorum
tuorum et sanguinem ipsorum
fuderunt in circuitu ierlm et non
erat qui sepeliret et incubuit timor
et tremor in omnem populum:
quia dixerunt non est ueritas
eis et iudicium. Transgressi sunt

eni constitutum: et iusiurandum quod
iuraverunt. Et movit bachides castra
ab ierlm: et applicuit in bethzetha. Et
misit et comprehendit multos ex eis
qui a se refugerant et quosdam de po
pulo mactavit et in puteum mag
num proiecit et commisit regionem
alchimo: et reliquit cum eo auxilium
in adiutorium ipsi et abiit bacchides
ad regem et satis agebat alchimus
pro principatu sacerdocii sui. Et con
venerunt ad eum omnes qui pertur
babant populum suum: et obtinue
runt terram iuda: et fecerunt plagam
magnam in israel. Et vidit iudas
omnia mala que fecit alchimus et
qui cum eo erant in filios israel plus
multo quam gentes et exiit in om
nes fines iudee in circuitu et fecit vin
dictam in viros desertores et cessave
runt ultra exire in regionem. Vidit
autem alchimus quod prevaluit
iudas et qui cum eo erant: et cognovit
quia non potest sustinere eos. Et re
gressus est ad regem: et accusavit
eos multis criminibus. et misit rex
nichanorem unum ex principibus su
is nobilioribus qui erat inimicitias
exercens contra israel et mandavit
evertere populum. Et venit nicha
nor in ierlm cum exercitu magno et
misit ad iudam et ad fratres eius cum
dolo: verbis pacificis dicens. Non sit
pugna inter me et vos veniam cum
paucis viris et videam facies vestras
cum pace et venit ad iudam et salu
taverunt se invicem pacifice: et hos
tes parati erant rapere iudam. Et
innotuit sermo iude quoniam cum
dolo venerat ad eum: et conterritus est
ab eo: et amplius noluit videre faciem
eius. Et cognovit nichanor quoniam
denudatum est consilium eius: et ex
iuit obviam iude in pugnam iuxta
capharsalama. Et ceciderunt de ex
ercitu nichanoris fere quinque milia
virorum: et fugerunt in civitatem david
Et post hec verba: ascendit nichanor
in montem syon Et exierunt de sacer
dotibus populi salutare eum in pa
ce et demonstrare ei holocaustomata
que offerebantur pro rege. Et ir
ridens sprevit eos. et polluit et locutus

est superbe et iuravit cum ira dicens.
Nisi traditus fuerit iudas et exercitus
eius in manus meas: continuo cum re
gressus fuero in pace. succendam domum
istam. Et exiit cum ira magna. Et intrave
runt sacerdotes et steterunt ante faciem
altaris et templi. et flentes dixerunt
Tu elegisti domum istam domine ad
invocandum nomen tuum in ea ut
esset domus orationis et obsecratio
nis populo tuo: fac vindictam in
homine isto et exercitu eius: et cadant
gladio. Memento blasphemias eorum
et ne dederis eis ut permaneant. et exiit
nichanor ab ierlm. et castra applicuit
ad bethoron: et occurrit illi exercitus sy
rie Et iudas applicuit in adarsa cum
tribus milibus viris. Et oravit iudas et
dixit. Qui missi erant a rege senna
cherib domine quia blasphemaverunt
te: exiit angelus et percussit ex eis. clxxxv.
milia Sic contere exercitum istum
in conspectu nostro hodie et sciant ceteri
quia male locutus est super sancta tua.
et iudica illum secundum maliciam
illius Et commiserunt exercitus proe
lium tercia decima die mensis adar.
et contrita sunt castra nichanoris:
et cecidit ipse primus in prelium. Ut
vidit autem exercitus eius quia cecidit
nichanor: proiecerunt arma sua et fu
gerunt. Et persecuti sunt eos viam diei
unius: ab adasor usque quo veniatur
gazara. Et tubis cecinerunt post eos.
cum significationibus: et exierunt de
omnibus castellis iudee in circuitu et
ventilabant eos cornibus. Et converte
bantur iterum ad eos: et ceciderunt
omnes gladio: et non est relictus ex
eis nec unus et acceperunt spolia eorum
in predam et caput nichanoris ampu
taverunt et dexteram eius quam ex
tenderat superbe: et attulerunt et sus
penderunt contra ierlm Et letatus est
populus valde: et egerunt diem illam
in leticia magna. Et constituit agi
omnibus annis diem istam tercia de
cima die mensis adar et siluit terra
iuda paucos dies. viii.

VIII

ET audivit iudas nomen ro
manorum quia sunt poten
tes viribus et ad quiescunt accesserunt
ad omnia que postulabant ab eis
ad eos statuerunt cum eis amicicia

as et quia sunt potentes viribus. et Audie
runt prelia eorum et virtutes bonas
quas fecerunt in galacia. quia obtinu
erunt eos et duxerunt sub tributum
et quanta fecerunt in regione hispani
e et quod in potestatem redegerunt me
talla argenti et auri que illic sunt: et
possederunt omnem locum consilio su
o sapientia et loca que longe valde e — al' paucia
rant ab eis: et reges qui supervenerant
illis ab extremis terre contriverunt
et percusserunt eos plaga magna cete
ri autem dant eis tributum omnibus — al' annis
annis. et phillippum et persen cetheorum
regem et ceteros qui adversus eos ar
ma tulerant contriverunt in bello. et
obtinuerunt eos: et antiochum mag
num regem asie qui eis pugnam in
tulerat habens. cxx. elefantos et equitatū & cur̄us et — equitatū & cur̄us et
exercitum magnum valde contritum ~~esse~~
~~dixerunt~~ ab eis. et quia ceperunt eū
vivum et statuerunt ei ut daret ipse et
qui regnaverunt post eum tributum
magnum et daret obsides et constitu
tum: et regionem indorum et lydos
et medos ~~expulerunt~~ de optimis re
gionibus eorum: et acceptas eas ab
illis dederunt eumeni regi. et quia qui
erant apud ellada voluerunt ire et
tollere eos. et innotuit sermo his et
miserunt ad eos ducem unum et pug
naverunt contra illos et ceciderunt
ex eis multi et captivas duxerunt ux
ores eorum et filios et diripuerunt eos
et terram eorum possederunt: et des
truxerunt muros eorum et in servitu
tem illos redegerunt usque in hunc diē
Et residua regna et insulas que ali
quando restiterant illis exterminave
runt et in potestatem redegerunt. Cū
amicis aūt suis et qui in ipsis requiem
habebant conservaverunt amiciciam
et obtinuerunt regna que erant prox
ima et que longe quia quicumque au
diebant nomen eorum timebant eos
Quibus vero vellent auxilio esse ut reg
narent regnabant quos autem vellent
regno deturbabant et exaltati sunt val
de. Et in omnibus istis nemo portabat
diadema nec induebatur purpura
ut magnificaretur in ea et quia curi
am fecerunt sibi et cotidie consulebāt
trecentos viginti consilium agentes
semper de multitudine ut que digna sunt
gerant. Et committunt uni homini ma
gistratum suum per singulos annos do
minari universe terre sue et omnes obedi
unt uni. et non est invidia neque zelus
inter eos Et elegit iudas eupolemum
filium iohannis filii iacob et iasonē
filium eleazari et misit eos romam c
statuere cum illis amiciciā et societatē
et ~~auxilia ad pugnandum~~. ut aufer
rent ab eis iugum grecorum qui
viderunt quod in servitutem prem
regnum israel. Et abierunt romam
viam multam valde et introierunt
curiam et dixerunt Judas machabeus
et fratres eius et populus iudeorum mise
runt nos ad vos statuere vobiscum
societatem et pacem et conscribi nos so
cios et amicos vestros. Et placuit ser
mo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum
est quod rescripserunt in tabulis ereis
et miserunt in ierusalem ut esset apud eos ibi
memoriale pacis et societatis. Bene sit ro
manis et genti iudeorum in mari et
in terra in eternum gladiusque et hos
tis procul sit ab eis. Quod si institerit
bellum romanis prius aut omnibus
sociis eorum in omni dominatione eorum
auxilium feret gens iudeorum prout
tempus dictaverit corde pleno. Et pre
liantibus non dabunt neque subministra
bunt triticum. arma pecuniā naves
sicut placuit romanis et custodient
mandata eorum nihil ab eis accipi
entes. Similiter autem et si genti iu
deorum prius acciderit bellum: adiu
vabunt romani ex animo prout eis
tempus permiserit. et adiuvantibus non da
bitur triticum. arma pecunia naves
sicut placuit romanis et custodient
man data eorū absque dolo Secundum
hec verba ita constituerunt romani popu
lo iudeorum. Quod si post hec verba hi
aut illi addere vel demere aliquid ad hec
voluerint facient ex proposito suo et
quecumque addiderint vel dempserint
rata erunt Sed et de malis que decre
tavit demetrius rex in eos fecit scripsimus ei di
centes. Quare gravasti iugum tuum
super amicos nostros et socios iudeos
Si ergo iterum adierint nos adversum
te: faciemus illis iudicium et pugnabi
mus tecum terra marique. ix.

Interea ubi audiuit demetrius quod cecidit
nicanor et exercitus eius in prelio: ap
posuit bachidem et alchimum rursum
mittere in iudeam et dextrum cornu
cum illis. Et abierunt uiam que ducit
in galgala et castra posuerunt in mas
saloth que est in arbelis. et occupauerunt
eam et peremerunt animas hominum
multas. Et in mense primo anni cen
tesimi et quinquagesimi et secundi:
applicuerunt exercitum ad ierusalem et
surrexerunt et abierunt in berea xx.
milia uirorum et duo milia equitum
Et iudas castra posuerat in laisa et
tria milia uiri cum eo electi. Et uide
runt multitudinem exercitus quia
multi sunt: et timuerunt ualde Et
multi subtraxerunt se de castris et non
remanserunt ex eis nisi octingenti ui
ri Et uidit iudas quod defluxit exercitus
suus et bellum perurgebat eum confrac
tus est corde quia non habebat tempus
congregandi eos et dissolutus est. Et
dixit hiis qui residui erant Surgamus
et eamus ad aduersarios nostros si po
terimus pugnare aduersus eos et aui
tebant eum dicentes Non poterimus
sed liberemus animas nostras modo et
reuertamur ad fratres nostros et tunc pug
nabimus aduersus eos. Nos autem pau
ci sumus. Et ait iudas. Absit istam rem
facere ut fugiamus ab eis Et si appro
piauit tempus nostrum moriamur
in uirtute propter fratres nostros et non
inferamus crimen glorie nostre. Et mo
uit exercitus de castris et steterunt illis
obuiam Et diuisi sunt equites in du
as partes et fundibalarii et sagittarii
precedebant exercitum et primi certaminis
omnes potentes. Bachides autem erat
in dextro cornu. Et proximauit
legio ex duabus partibus. et clamabant
tubis. Exclamauerunt autem et hii qui
erant ex parte iude etiam ipsi et com
mota est terra a uoce exercituum Et
commissum est prelium a mane usque
ad uesperam. Et uidit iudas quod firmior
est pars exercitus bachidis in dextris
et conuenerunt cum ipso omnes con
stantes corde. et contrita est dextra pars
ab eis et persecutus est eos usque ad montem
azoti Et qui in sinistro cornu erant ui
derunt quod contritum est dextrum cornu

et secuti sunt post iudam et eos qui cum
ipso erant a tergo. Et ingrauatum est prelium
et ceciderunt uulnerati multi ex hiis et ex
illis et iudas cecidit et ceteri fugerunt. Et
ionathas et symon tulerunt iudam fra
trem suum et sepelierunt eum in sepul
cro patrum suorum in ciuitate modin
Et fleuerunt illum et planxerunt omnis
populus israel planctu magno et luge
bant dies multos et dixerunt. Quomodo
cecidit potens qui saluum faciebat israel
Et cetera uerba iude et bellorum et uirtu
tum quas fecit et magnitudinis eius
non sunt descripta multa enim erant ual
de Et factum est. Post obitum iude emer
serunt iniqui in omnibus finibus israel
et exorti sunt omnes qui operabantur
iniquitatem In diebus illis facta est fames
magna ualde et tradidit se bachidi om
nis regio eorum cum ipsis. Et elegit ba
chides impios uiros et constituit eos
dominos regionis. Et exquirebant et
perscrutabantur amicos iude et adduce
bant eos ad bachidem et uindicabat in
illos et illudebat. Et facta est tribulatio
magna in israel qualis non fuit die
ex qua non est uisus propheta in israel
Et congregati sunt omnes amici iude
et dixerunt ionathe Ex quo frater tuus
iudas defunctus est uir similis ei non
est qui exeat contra inimicos et bachi
dem et eos qui inimici sunt gentis
nostre. Nunc itaque te elegimus hodie esse
pro eo nobis in principem et ducem ad
bellandum bellum nostrum. Et suscepit
ionathas tempore illo principatum
et surrexit loco iude fratris sui. Et cogno
uit bachides et querebat eum occidere
Et cognouit ionathas et symon et frater
eius et omnes qui cum eo erant. et fuge
runt in desertum thecue. et consederunt
ad aquam lacus asphar Et cognouit
bachides et die sabbatorum uenit ipse et
omnis exercitus eius trans iordanem
et misit fratrem suum ducem populi et
rogauit nabutheos amicos suos ut
commendaret illis apparatum suum
qui erat copiosus. Et exierunt filii
iamberi ex madaba et comprehenderunt
iohannem et omnia que habebat
et abierunt habentes ea. Post hec ue
ro renuntiatum est ionathe et sy
moni fratri eius quia filii iambri fa

Nota de morte iude

al' Zambri

fi' medaba

ciunt nuptias magnas et ducunt sponsã ex
madaba filiam unius ex magnis prī
cipib; chanaam cum ambitione mag͞
Et recordati sunt sanguinis iohannis
fris sui et ascenderunt et absconderunt se
sub tegumento montis. Et leuauerunt
oculos suos et uiderunt et ecce tumultus
et apparatus multus et sponsus processit
et amici eius et frēs eius obuiam illis
cum tympanis et musicis et armis mul
tis. Et surrexerunt ad eos ex insidijs et
occiderunt eos. et ceciderunt multi uul
nerati et residui fugerunt in montes
et acceperunt omnia spolia eorum. Et
conuerse sunt nuptie in luctum et uox
musicorum ipōr in lamentum. Et uin
dicauerunt uindictã sanguinem frēs
sui et reuersi sunt ad ripam iordanis Et
audiuit bachides et uenit die sabbatorum
usq; ad oram iordanis in uirtute multa
Et dixit ad suos ionathas. Surgamus
et pugnemus contra inimicos nros
non est enim hodie sicut heri et nudi
ustertius. Ecce enim bellum ex aduerso aq
uero iordanis hinc et inde et ripe et pa
ludes et saltus et non est locus diuerten
di. Nunc autem clamate in celum ut
liberemini de manu inimicorum uro
rum. Et commissum est bellum. Et ex
tendit ionathas manum suam percut
ere bachidem et diuertit ab eo retro Et dissi
liuit ionathas et qui cum eo erant in
iordanem et transnatauerunt ad eos
iordanem Et ceciderunt de parte bachi
dis die illa mille uiri. Et reuersi sunt
in ierlm et edificauerunt ciuitates mu
nitas in iudea. munitionem que erat
in iericho et in amaum et in bethorō
et in bethel et in tamnatha et phara.
et topos muris excelsis et portis et seris
Et posuit custodiam in eis ut inimici
tias exercerent in israel. Et muniuit
ciuitatem bethsuram et gazaram et ar
cem et posuit in eis auxilia et apparatū
escarum. Et accepit filios principum re
gionis obsides et posuit eos in arce in
ierlm in custodia. Et anno. c. l. iii. mē
se secundo precepit alchimus destrui
muros domus sancte interioris. et des
trui opera prophetarum. Et cepit destru
ere In tempore illo percussus est alchimus
et impedita sunt opera illius et obclu
sum est os eius et dissolutus est paral

nec ultra potuit loqui uerbum et mandare
de domo sua. Et mortuus est alchimus
in tempore illo cum tormento magno
Et uidit bachides quod mortuus est alchi
mus et reuersus est ad regem et siluit
terra annis duob;. Et cogitauerunt omnes
iniqui dicentes Ecce ionathas et qui
cum eo sunt in silentio habitant confiden
ter. Nunc ergo adducamus bachidem
et comprehendet eos omnes una noc
te. Et abierunt et consilium ei dederunt
Et surrexit ut ueniret cum exercitu mul
to Et misit occulte epistolas sociis suis
qui erant in iudea ut comprehenderent
ionathan et eos qui cum eo erant sed
non potuerunt quia innotuit eis consili
um eorum. Et apprehendit de uiris re
gionis qui principes erant malicie
uiros. et occidit eos. Et secessit ionathas
et symon et qui cum eo erant in beth
basen que est in deserto. et extruxit di
ruta eius et firmauerunt eam. Et cognouit
bachides et congregauit uniuersam mul
titudinem suam et hijs qui de iudea
erant denunciauit. Et uenit et castra
posuit super bethbese et oppugnauit
dies multos et fecit machinas. Et re
liquit ionathas simonem fratrem suum
in ciuitate et exiuit in regionem et ue
nit cum numero et percussit odaren et
frēs eius et filios phaseron in taber
nacula ipōr et cepit cedere et crescere in
uirtutib;. Symon uero et qui cum eo
erant exierunt de ciuitate. et succenderunt
machinas. et pugnauerunt contra ba
chidem. Et contritus est ab eis et affli
xerunt eum ualde quoniam consilium
eius. et accessus eius erat inanis. Et ira
contra uiros iniquos qui consilium
dederant ut ueniret in regionem ipsorum
multos ex eis occidit Ipse autem cogitauit
ut cum reliquis abire in regionem suam
Et cognouit ionathas. et misit ad eum
legatos componere cum ipō pacem et
reddere ei captiuitatem. Et libenter
accepit: et fecit secundum uerba eius
iurauit nichil se ei facturum mali
omnib; diebus uite eius. Et reddidit ei ca
ptiuitatem quam prius erat predatus
de terra iuda et conuersus abiit in terram
suam et non apposuit amplius ue
nire in fines eius et cessauit gladius
ex israel. Et habitauit ionathas in

[m]achmas et cepit ionathas ibi iudicare
[p]opulum. et exterminavit impios ex
israel. X.

Et anno. c. lx. ascendit alexander
[a]ntiochi filius qui cognominatus est
[n]obilis. et occupavit ptholomaidam. Et
[re]ceperunt eum et regnavit illic. Et an
[di]vit demetrius rex et congregavit exer
[citu]m valde copiosum et exivit obviam il
[li] in prelium. Et misit demetrius ad io
[n]atham epistolam verbis pacificis ut
[ma]gnificaret eum. Dixit enim. Anticipe
[m]us pacem facere cum eo priusquam
[fa]ciat cum alexandro adversum nos. Re
[cor]dabitur enim omnium malorum que fe
[ci]mus ei et in fratrem eius et in gentem
[eius]. Et dedit ei potestatem congregandi
[ex]ercitum et fabricare arma et esse ipsum
[so]cium eius et obsides qui erant in arce
[ius]sit tradi ei. Et venit ionathas in ieru
[sa]lem et legit epistolas in auditu omnis po
[pu]li et eorum qui erant in arce. Et ti
[mu]erunt timore magno quoniam
[au]dierunt quod dedit ei rex potestatem con
[gre]gandi exercitum. Et traditi sunt io
[na]the obsides et reddidit eos parentibus
[sui]s. Et habitavit ionathas in ierusalem
[et ce]pit edificare et innovare civitatem
[et] dixit facientibus opera ut extruerent
[m]uros et montem syon in circuitu lapi
[di]bus quadratis ad munitionem et ita
[fe]cerunt. Et fugerunt alienigene qui
[er]ant in munitionibus quas edificaverat
[ba]cchides et reliquit unusquisque locum
[su]um et abiit in terram suam. Tantum in
[be]thsura remanserant aliqui ex his qui
[re]liquerant legem et precepta dei. erat
[eni]m hec eis ad refugium. Et audivit alex
[a]nder rex promissa que promisit demetri
[u]s ionathe. et narraverunt ei prelia et
[v]irtutes quas ipse fecerat et fratres eius et la
[bo]res quos laboraverunt. et ait. Numquid
[in]veniemus aliquem virum talem? Et
[nu]nc faciamus eum amicum et socium
[no]strum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum
[ha]ec verba hec dicens. Rex alexander fratri io
nathe salutem. Audivimus de te quod
vir potens sis viribus et aptus es ut sis
amicus noster. Et nunc constituimus te
hodie summum sacerdotem gentis tue
et ut amicus regis voceris et misit ei
purpuram et coronam auream ut que
nostra sunt sentias nobiscum et conserves

amicitias ad nos. et induit se ionathas
stola sancta septimo mense anno. c. lx. in
die sollempni scenophegie: Congregavit
exercitum et fecit arma copiosa. Et audivit
demetrius verba ista. et contristatus est nimis
et ait. Quid hoc fecimus quod preoccupavit
nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum
ad munimen sui? Scribam et ego illis verba dep
recatoria et dignitates et dona: ut sint mecum in
adiutorio. et scripsit eis in hec verba. Rex de
metrius genti iudeorum salutem. Quoniam
servastis ad nos pactum et mansistis in
amicitia nostra: et non accessistis ad ini
micos nostros. Audivimus et gavisi sumus.
et nunc perseverate adhuc conservare ad nos
fidem. et retribuemus vobis bona pro his que
fecistis nobiscum. et remittemus vobis prestatio
nes multas. et dabimus vobis donationes
et nunc absolvo vos et omnes iudeos a tri
butis: et pretia salis indulgeo. et coronas
remitto et tertias seminis et dimidiam
partem fructus ligni quod est portionis mee
relinquo vobis ex hodierno die. et deinceps
ne accipiatur a terra iuda et a tribus civita
tibus que addite sunt illi. ex samaria et ga
lilea: ex hodierna die et in totum tempus.
Et ierusalem sit sancta et libera cum finibus
suis: et decime et tributa ipsius sint. Re
mitto et potestatem arcis que est in ierusalem
et do eam summo sacerdoti: ut constituat in ea
viros quoscumque ipse elegerit qui custodi
ant eam: et omnem animam iudeorum que
captiva est a terra iuda in omni regno
meo. relinquo liberam gratis: ut omnes a
tributis solvantur et pecorum suorum. et
omnes dies sollempnes et sabbata et
neomenie et dies decreti et tres dies ante
diem sollempnem. sint dies isti omnes immu
nitates et remissionis omnibus iudeis qui
sunt in regno meo. Et nemo habebit po
testatem agere aliquid et movere nego
tia adversus aliquem eorum in omni cau
sa: et ut ascribantur ex iudeis in exercitu
regis ad. xxx. milia virorum: et dabuntur
illis copie ut oportet omnibus exercitibus
regis. et ex ipsis ordinabuntur qui sint in
munitionibus regis magni: et ex his consti
tuentur super negotia regni que aguntur
ex fide. et principes sint ex eis: et ambulent
legibus suis sicut precepit rex in terra iu
da: et tres civitates que addite sunt iu
dee ex regione samarie cum iudea repu
tentur. ut sint sub uno. et non obediant

No. secunda epistola demetrij

et tres dies post diem solempnem

alie potestati : nisi summo sacerdoti. pto
lomaidam et confines eius quas dedi
donum sanctis qui sunt in ierusalem ad neces
sarios sumptus sanctorum. et ego singu
lis annis dabo. xv. milia siclorum argen
tis : de rationibus regis que me contingunt :
Omne quod reliquum fuit quod non reddi
derant qui super negocia erant annis
prioribus : et hoc dabunt in opera domus
domini. Et super hec quinque milia siclorum
argenti que accipiebant de sanctorum ra
tione per singulos annos : et hec ad sacerdo
tes pertineant qui ministerio funguntur.
Et quicumque fugerint in templum quod
est ierosolimis et in omnibus finibus eius
ab noxii regi in omni negocio dimittantur
et universa que sunt eis in regno meo libera
habeant et ad edificanda uel restauranda
opera sanctorum sumptus dabuntur de
ratione regis, et ad construendos muros
in iudea. ut audivit autem ionathas
et populus sermones istos : non credide
runt eis nec receperunt eos quia recor
dati sunt malicie magne quam fecerat
in israel : et tribulaverat eos valde. et
complacuit eis in alexandrum quia ipse
fuerat eis princeps sermonum pacis :
et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.
Et congregavit alexander exercitum magnum
et admovit castra contra demetrium. et com
miserunt prelium reges : et fugit exercitus
demetrii et insecutus est eum alexander : et
incubuit super eos. et invaluit prelium
nimis donec occideret sol : et cecidit demetrius
in illa die. Et misit alexander ad ptolomeum
regem egypti legatos secundum hec verba dicens
Quoniam regressus sum in regnum meum
et sedi in sede parentum meorum et obtinui
principatum et contrivi demetrium et
possedi regionem nostram et commisi cum eo
pugnam et contritus est ipse et castra eius
a nobis : et sedemus in sede regni eius
Et nunc statuamus ad invicem amiciciam
et da michi filiam tuam uxorem et ego
gener tuus : et dabo tibi dona et dignita
tem et respondit ptolomeus rex dicens
Felix dies in qua reversus es ad terram
patrum tuorum : et sedisti in sede regni
eorum. Et nunc faciam tibi que scripsisti
sed occurre ptolomaidem ut videamus nos
invicem : et spondeam tibi sicut dixisti. et
exiit ptolomeus de egypto ipse et cleopatra
filia eius. et venit ptolomaide. Anno

centesimo. lx. ii. Et occurrit ei alexan
der rex et dedit ei cleopatram filiam suam
et fecit nupcias eius ptolomaide sicut
reges in magna gloria. Et scripsit rex
alexander ionathe ut veniret obviam
sibi : et abiit cum gloria ptolomaidem
Et occurrit ibi duobus regibus : et dedit
illis argentum multum et aurum et
dona : et invenit graciam in conspectu
eorum : et convenerunt adversus eum
viri pestilentes ex israel viri in
terpellantes adversus eum : et non inten
dit eos ad rex. et iussit spoliari
vestimentis suis : et indui eum pur
pura : et ita fecerunt. Et collocavit eum
rex sedere secum. Dixitque principibus
ite cum eo in medium civitatis et pre
dicate ut nemo interpellet adversus eum
de ullo negocio : nec quisquam ei mole
stus sit de ulla ratione. Et factum est ut vi
derunt qui interpellabant gloriam eius
que predicabatur et opertum eum pur
pura : fugerunt omnes. Et magnifi
cavit eum rex : et scripsit eum inter pri
mos amicos et posuit eum ducem
et participem principatus. Et reversus
est ionathas in ierusalem cum pace et leti
cia. In anno centesimo. lx. quinto :
venit demetrius filius demetrii a
creta in terram patrum suorum. et
audivit alexander rex : et contristatus
est valde. et reversus est antiochiam. et
constituit demetrius apollonium qui
preerat celesyrie et congregavit exerci
tum magnum et accessit ad iamniam. et
misit ad ionatham summum sacer
dotem dicens. Tu solus resistis nobis
Ego autem factus sum in derisum et
in obprobrium propterea quia tu potesta
tem exerces adversum nos in montibus
Nunc ergo si confidis in virtutibus tu
is descende ad nos in campum : et com
paremus illic invicem quia mecum
est virtus bellorum. Interroga et disce
quis sum ego : et ceteri qui auxilio sunt
michi : qui et dicunt quia non potest
stare pes vester ante faciem nostram quia
bis in fugam conversi sunt patres tui
in terram suam et nunc quomodo
poteris sustinere equitatum et exer
citum tantum in campo ubi non est lapis
neque saxum neque locus fugiendi. Ut
audivit autem ionathas sermones

A. Et ad extruendos muros ierusalem et communiendos in circuitu sumptus dabuntur de ratione regis

rex

apollonij: motus est animo et elegit
milia virorum et exijt ab ierl'm:
et occurrit symon et frater eius in ad
iutorium: et applicuerunt castra in iop
pen. Et exclusit eum a civitate quia custo
dia apollonij ioppe erat: et oppugnavit
eam. Et exterriti qui erant intra civitatē
aperuerunt ei. et obtinuit ionathas iop
pen et audivit apollonius et admovit tria
milia equitum et exercitum multum et
abijt azotum tanquam iter faciens: et sta
tim exijt in campum eo quod haberet
multitudinem equitum et confideret
in eis. et insecutus est eum ionathas in
azotum et prelium commiserunt et reli
querat apollonius in castris mille equites
post eos occulte. et cognovit ionathas quō
niam insidie post se et circuierunt castra
eius: et iecerunt iacula in populum a
mane usque ad vesperam. Populus autē
stabat sicut preceperat ionathas et laboraverunt
equi eorum. Et eiecit symon exerci
tum suum: et commisit contra legionē
equites enim fatigati erant. et contriti sūt
ab eo et fugerunt et qui dispersi sunt in
campum. fugerunt in azotum et intra
verunt in bethdagon idolum suum:
ut ibi se liberarent. et succendit ionathas
azotum et civitates que erant in circui
tu eius et accepit spolia eorum et tē
plum dagon et eos qui fugerant in illud
succendit igni et fuerunt qui ceciderunt
gladio cum his qui succensi sunt: fere
octo milia virorum. Et movit inde io
nathas castra et applicuerunt ea asca
lona. et exierunt de civitate obviam illi
in magna gloria. et reversus est ionathas
in ierusalem cum suis: habentibus spolia
multa et factum ut audivit alexander
sermones istos: addidit adhuc glorificare
ionatham et misit ei fibulam auream
sicut est consuetudo dari cognatis regū
et dedit ei accaron et omnes fines eius ī
possessionem. XI
XI Et rex egypti congregavit exerci
tum sicut harenam que est ad litorā ma
ris et naves multas. et querebat obtinere
regnum alexandri dolo: et addere illud
regno suo. Et exijt in syriam verbis paci
ficis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei
quia mandaverat alexander rex exire ei
obviam eo quod socer suus esset. Cum
introiret autem civitatem ptolomeus

ponebat custodias militum in singulis
civitatibus. et appropiavit azotum: osten vel
derunt ei templum dagon. succensum ig
ni et azotum et cetera eius demolita et
corpora proiecta et eorum qui cesi erant
in bello tumulos quos fecerant secus vi
am et narraverunt regi quia hec fecit
ionathas: ut invidiam facerent ei et
tacuit rex et occurrit ionathas regi in iop
pen cum gloria: et invicem se salutave
runt et dormierunt illic et abijt ionathas
cum rege usque ad fluvium qui vocabatur
eleutherus: et reversus ē in ierl'm. Rex
autem ptolomeus obtinuit dominiū
civitatum usque seleuciā maritimam et
cogitabat in alexandrum consilia mala
Et misit legatos ad demetrium dicens.
Veni componamus inter nos pactum
et dabo tibi filiam meam quā h't alexā
d': et regnabis in regno patris tui. Pe
nituit enim me qd' dederim illi filiam me
am: quesivit enim me occidere et vitupe
ravit eum propterea qd' concupierat regnū
eius. et abstulit filiam suam: et dedit eā
demetrio et alienavit se ab alexandro
et manifeste facte sunt inimicitie eius
et intravit ptolomeus antiochiam et
imposuit duo diademata capiti suo.
egypti et asie. ptolomeus autem rex al' alexander
erat in cilicia. illis temporibus quia
rebellabant qui erant in locis illis. Et
audivit alexander: et venit ad eum in
bello. et produxit ptolomeus rex exerci
tum: et occurrit ei in manu valida. et
fugavit eum. et fugit alexand' in arabiā
ut ibi protegeretur. Rex autem ptolo
meus exaltatus est: et abstulit gabdiel al' zebdiel
arabs caput alexandri. et misit ptolo
meo et rex ptolomeus mortuus est ī
die tercia: et qui erant in munitionibus
perierunt ab eis qui erant intra castra
et regnavit demetrius anno centesimo
lxvij. In diebus illis congregavit iona
thas eos qui erant in iudea: ut expugna
rent arcem que est in ierl'm et fecerunt
contra eam machinas multas et abi
erunt quidam qui oderant gentem suā
viri iniqui ad regem et renunciaverūt demetriū
ei quod ionathas obsideret arcem. ut
audivit iratus ē: et statim venit pto
lomaidem et scripsit ionathe ne obsi
deret: sed occurreret sibi ad colloquiū
festinato. ut audivit autem ionathas

iussit obsidere, et elegit de senioribus israel
et de sacerdotibus et dedit se periculo. et ac
cepit aurum et argentum et vestem
et alia exenia multa et abiit ad regem
ptolomaidam et invenit gratiam in
conspectu eius et interpellabant adversus
eum quidam iniqui ex gente sua: et
fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante eum
fuerant et exaltavit eum ante con
spectum omnium amicorum eius: et
statuit ei principatum sacerdocii. et que
cumque habuit alia prius preciosa: et fecit
eum principem amicorum et postulavit io
nathas a rege: ut immunem faceret
iudeam et tres toparchias et samariam
et confines eius et promisit ei talenta
trecenta et consensit rex: et scripsit io
nathe epistolas de omnibus his hunc
modum continentes Rex demetrius
ionathe fratri salutem et genti iudeorum
Exemplum epistole quam scripsimus las
teni parenti nostro de vobis: misimus
ad vos ut sciretis. Rex demetrius las
theni parenti salutem. genti iudeorum a
micis nostris et conservantibus que iusta
sunt apud nos: decrevimus bene face
re propter benignitatem ipsorum quam
erga nos habent. Statuimus ergo
illis omnes fines iudee et tres civitates
lydam et ramathe que addite sunt
iudee ex samaria et omnes confines
earum. sequestrari omnibus sacrificanti
bus in ierosolimis pro his que ab eis
rex accipiebat per singulos annos: et pro
fructibus terre et pomorum: et alia que
ad nos pertinebant decimarum et tri
butorum: ex hoc tempore remittimus
eis. et areas salinarum et coronas — al' debelarent
que nobis deferebantur omnia ipsis
concedimus et nil horum irritum erit
ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo
curate facere horum exemplum et
detur ionathe et ponatur in sancto monte
in loco celebri et vidit demetrius rex
quod siluit terra in conspectu suo et nic
hil ei (vel) resistit: dimisit totum exercitum
suum unumquemque in locum suum
excepto peregrino exercitu: quem con
traxit ab insulis gentium et inimi
ci erant ei omnes exercitus patrum
eius. Trifon autem erat quidam par
tium alexandri prius et vidit quod om
nis exercitus murmurat contra de

metrium et ivit ad emacuel arabem
qui nutriebat antiochum filium alex
andri. et assidebat ei: ut traderet eum
ei: ut regnaret loco patris sui et enun
tiavit ei quanta fecit demetrius et
inimicitias exercituum eius adver
sum illum et mansit ibi diebus mul
tis. et misit ionathas ad demetrium re
gem ut eiceret eos qui in arce erant
in ierusalem et qui in presidiis erant quia
impugnabant israel. et misit deme
trius ad ionatham dicens. Non solum
tibi faciam et genti tue: sed glo
illustrabo te et gentem tuam
erit oportunum. Nunc ergo recte fe
ris si miseris viros in auxilium
discessit omnis exercitus meus. et mi
sit ei ionathas tria milia viro
fortium antiochiam. et venerunt ad
regem: et delectatus est rex in ad
tu eorum et convenerunt qui
de civitate centum viginti milia vi
rorum et volebant interficere re
et fugit rex in aulam et occupav
qui erant de civitate itinera ci
tis: et ceperunt pugnare. et voca
rex iudeos in auxilium: et conve
runt omnes simul ad eum: et d
si sunt omnes per civitatem et occi
runt in illa die centum milia hom
num et succenderunt civitatem et c
perunt spolia multa in illa die. et li
beraverunt regem et viderunt qui e
rant de civitate quod obtinuissent iu
dei civitatem sicut volebant: et infir
mati sunt mente sua et clamaverunt
ad regem cum precibus dicentes. Da
nobis dexteras et cessent iudei oppug
nantes nos et civitatem sicut vole
bant et proiecerunt arma et fecerunt
pacem et glorificati sunt iudei in con
spectu regis et in conspectu omnium
qui erant in regno eius et nomina
sunt in regno et regressi sunt in ie
rusalem habentes spolia multa
Sedit demetrius rex in sede regni
et siluit terra in conspectu eius
mentitus est omnia quecumque dix
it et alienavit se ab ionatha: et non
retribuit ei secundum beneficia que
sibi tribuerat et vexabat eum val
de Post hec autem reversus est trifon
et antiochus cum eo puer adol

mo: et regnauit et imposuit se diade
ma. Et congregati sunt ad eum omnes
exercitus quos disperserat demetrius:
et pugnauerunt contra eum. et fugit
et terga uertit. et accepit tirfon bestias
et obtinuit antiochiam. Et scripsit an
tiochus adolescens ionathe dicens.
Constituo te sacerdotium: et constituo
te super quattuor ciuitates. ut sis de
amicis regis. et misit illi uasa aurea
in ministeria. et dedit ei potestatem bi
bendi in auro. et esse in purpura. et
habere fibulam auream. et simonem
fratrem eius. constituit ducem a ter
minis tyri usque ad fines egypti. Et
exiit ionathas et perambulabat trans
flumen ciuitates. Et congregatus est
ad eum omnis exercitus syrie in auxi
lium. et uenit ascalonem et occurrerunt
ei de ciuitate honorifice. et abiit inde
gazam. et concluserunt se qui erant
gaze. et obsedit eam et succendit que
erant in circuitu ciuitatis et preda
tus est eam. Et rogauerunt gazen
ses ionathan. et dedit eis dexteram
et accepit filios eorum obsides. et mi
sit illos in iherusalem et perambula
uit regionem usque ad damascum. Et
audiuit ionathas quia preuaricati
sunt principes demetrii in cades que
est in galilea cum exercitu multo:
uolentes eum remouere a negotio reg
ni. et occurrit illis. Fratrem autem suum
simonem reliquit intra prouinciam
et applicuit symon ad bethsuram et
expugnabat eam diebus multis. et con
clusit eos. Et postulauerunt ab eo dex
tras accipere. et dedit illis. Et eiecit eos
inde et cepit ciuitatem et posuit in ea
presidium. Et ionathas et castra eius
applicuerunt ad aquam genesar: et an
te lucem uigilauerunt in campo asor.
Et ecce castra alienigenarum occurre
bant in campo. et tendebant ei insi
dias in montibus. Ipse autem occurrit
ex aduerso. Insidie uero exsurrexerunt
de locis suis: et commiserunt prelium
et fugerunt qui erant ex parte iona
the omnes: et nemo relictus est ex
eis nisi mathathias filius absolomi
et iudas filius chalfi princeps mili
tie exercitus. et scidit ionathas uesti
menta sua. et posuit terram in capite

suo et orauit. et reuersus est ad eos in pre Jonathas
lium et conuertit illos et pugnauerunt in fugam
et uiderunt qui fugiebant partis illius
et reuersi sunt ad eum. et insequebantur
cum eo usque cades ad castra sua. et perue
nerunt usque illuc: et ceciderunt de
alienigenis in die illo tria milia uiro
rum et reuersus est ionathas in ieru
salem. Et uidit ionathas quia tempus Al' h' c. xij. Et uidit
eum iuuat. ·xij· al' urgebat

XII

Elegit uiros et misit romam sta eos
tuere et renouare cum eis ami
citiam. et ad spartas et ad alia loca mi al' spartiatis
sit epistolas secundum eandem formam
et abierunt romam et intrauerunt cu
riam. et dixerunt. Jonathas summus
sacerdos et gens iudeorum miserunt nos
ut renouetis amicitiam et societatem al' renouemus
secundum pristinum. et dederunt illis e
pistolas ad ipsos per loca. ut deducerent
eos in terram iuda cum pace. et hoc est
exemplum epistolarum quas scripsit
ionathas spartiatis. Jonathas sum
mus sacerdos et seniores gentis et
sacerdotes et reliquus populus iudeo
rum. spartiatis fratribus salutem. Jam
pridem misse erant epistole ad oniam
summum sacerdotem a dario qui
regnabat apud uos. qui fratres nostri
estis sicut rescriptum continet quod
subiectum est. Et suscepit onias
uirum qui fuerat missus cum hono
re. et accepit epistolas quibus signi
ficabatur de societate et amicitia.
Nos cum nullo horum indigeremus
habentes solatio sanctos libros qui
sunt in manibus nostris maluimus mit
tere ad uos renouare fraternitatem
et amicitiam. ne forte alieni efficia
mur a uobis. Multa enim tempora
transierunt. ex quo misistis ad nos
Nos ergo in omni tempore sine inter
missione in diebus sollempnibus et ceteris
quibus oportet: memores sumus uestri in
sacrificiis que offerimus et in obser
uationibus sicut fas est. et decet memi
nisse fratrum. Letamur itaque de gloria
uestra. Nos autem circumdederunt mul
te tribulationes et multa prelia. et im
pugnauerunt nos reges. qui sunt
in circuitu nostro. Noluimus ergo uobis
molesti esse neque ceteris sociis. et
amicis nostris in his preliis. Habuimus

cum de celo auxilium et liberati sumus
et humiliati sunt inimici nostri. Ele
gimus itaque numenium antiochi
et antipatrum iasonis filium. et mi
simus ad romanos renouare cum
eis amicitiam et societatem pristinam.
Mandauimus itaque eis ut ueniant
etiam ad uos. et salutent uos et red
dant uobis epistolas nostras de innoua
tione fraternitatis nostre. et nunc be
nefacietis respondentes nobis ad
hec et hoc rescriptum epistolarum
quod miserat onias regi spartiatarum.
Onias ionathe sacerdoti magno salutem.
Inuentum est de scriptura de spartia
tis et iudeis quoniam sunt fratres: et quia
sunt de genere habraham. et nunc ex
quo hec cognouimus benefacietis scri
bentes nobis de pace uestra. Sed et nos
rescripsimus uobis. Pecora uestra et
possessiones uestre nostre sunt: et uestre
nostre. Mandauimus itaque hec nun
tiare uobis. Et audiuit ionathas quoniam
egressi sunt principes demetrii cum
exercitu multo supra quam prius. pug
nare aduersus eum et exiit ab ierusalem
et occurrit eis in amathite regione.
Non enim dederat eis spatium ut in
grederentur regionem eius et misit
speculatores in castra eorum et reuer
si renuntiauerunt. quia constituunt
superuenire illis nocte. Cum occidisset
autem sol precepit ionathas suis ui
gilare. et esse in armis paratos ad pug
nam tota nocte: et posuit custodes per
circuitum castrorum et aduersarii au
dierunt quia paratus est ionathas cum
suis in bello. et timuerunt et formida
uerunt corde suo. et accenderunt focos
in castris suis. Ionathas autem et qui
cum eo erant. non cognouerunt usque
in mane. Uidebant enim lumina
ria ardentia et secutus est ionathas. et
non comprehendit eos. transierant enim
flumen eleutherum. Et diuertit iona
thas ad arabas qui uocabantur zabadei
et percussit eos et accepit spolia eorum et
iunxit et uenit damascum. et perambu
lauit omnem regionem illam. Simon
autem exiit et uenit usque ad ascalonam
et ad proxima presidia. et declinauit in
ioppen et occupauit eam. Audiuit enim
quod uellent presidium tradere partibus

demetrii et posuit ibi custodes ut custo
dirent eam. Et reuersus est ionathas
et conuocauit seniores populi et
~~conuocauit seniores populi~~ et cogitauit
cum eis edificare presidia in iudea
et edificare muros in ierusalem et
exaltare altitudinem magnam in
medium arcis et ciuitatis ut sepa
raret eam a ciuitate. ut ipsa sin
gulariter: et neque emant neque uen
dant. et conuenerunt ut edificarent
ciuitatem. et cecidit murus qui
erat super torrentem ab oriente
et reparauit eum qui uocatur caph
tetha. et simon edificauit adiada in
sephela. et muniuit eam et imposuit
portas et seras. Et cum cogitasset
trifon regnare asie et assumere dia
dema et extendere manum in an
tiochum regem. Timens ne forte
non permitteret eum ionathas sed
pugnaret aduersus eum querebat
comprehendere eum et occidere. Et ex
surgens abiit in bethsan: et exiuit
ionathas obuiam illi cum quadraginta milibus
uirorum electorum in prelium et uenit
bethsan. et uidit trifon quia uenit
ionathas cum exercitu multo ut
extenderet in eum manus. et timuit
et excepit eum cum honore et commen
dauit eum omnibus amicis suis et
dedit ei munera. Et precepit exer
citibus suis ut obedirent ei sicut sibi.
Et dixit ionathe. ut quid uexasti
uniuersum populum cum bellum
nobis non sit. Et nunc remitte eos
in domos suas. Elige autem tibi
uiros paucos qui tecum sint: et
ueni mecum ptolomaidam et tra
dam illam tibi. Et reliqua presidia
et exercitum et uniuersos prepo
sitos negotii. et conuersus abibo.
Propterea enim ueni. Et credidit ei
et fecit sicut dixit et dimisit exer
citum. et abierunt in terram iu
da. Retinuit autem secum tria mi
lia uirorum ex quibus remisit in ga
lileam duo milia: mille autem uene
runt cum eo. Ut intrauit autem
ionathas ptolomaidam: clause
runt portas ptolomenses et com
prehenderunt eum. et omnes qui
cum eo intrauerant in gladio

interfecerunt; et misit trifon exercitum et
equites in galileam et in campum mag-
num: ut perderet omnes socios iona-
the. At illi cum cognovissent quia com-
prehensus est et periit et omnes qui
cum eo erant: hortati sunt semetipsos
et exierunt parati in prelium. et vide-
runt hij qui insecuti fuerant: quia pro
animabus res est illis reversi sunt. Illi
autem venerunt omnes cum pace in
terram iuda et planxerunt ionathan
et eos qui cum ipso erant valde. et luxit
israel luctu magno. et quesierunt omnes
gentes que erant in circuitu eorum
conterere eos. Dixerunt enim. Non
habent principem et adiuvantem. Nunc
ergo ~~nunc~~ expugnemus et tollamus
de hominibus memoriam eorum. .xiij.
Et audivit simon quod
congregavit trifon exercitum
copiosum ut veniret in terram iuda. et
attereret eam. videns quia in tremore
populus est et timore. ascendit ierusalem
congregavit populum et adortans
dixit. Vos scitis quanta ego et fratres mei
et domus patris mei fecimus pro legi-
bus et pro sanctis prelia. et angus-
tias quales vidimus. Horum gratia
perierunt fratres mei omnes propter israel.
et relictus sum ego solus et nunc non
michi contingat parcere anime mee.
in omni tempore tribulationis. Non
enim melior sum fratribus meis. Vin-
dicabo itaque gentem meam et sancta
natos quoque nostros et uxores. quia congre-
gate sunt universe gentes conterere
nos inimicicie gratia et accensus est
populus spiritus populi simul ut audi-
vit verba ista et responderunt voce
magna dicentes. Tu es dux noster
pro loco iude et ionathe fratris tui. pugnare
prelium nostrum. et omnia quecumque
dixeris nobis faciemus. et congregans
omnes viros bellatores acceleravit
omnes muros iherusalem con-
summare et munivit eam in gyro
et misit ionathan filium absolo-
mi et cum eo exercitum novum
in ioppen. et eiectis his qui erant
in ea. mansit illic ipse. Et movit
trifon a ptolomaida cum exerci-
tu multo ut veniret in terram iuda
et ionathas cum eo in custodia. Si-
mon autem applicuit in addus contra
faciem campi. et ut cognovit trifon quia
surrexit symon in loco ionathe fratris
sui. et quia commissurus erat cum eo
prelium. misit ad eum legatos dicens
Pro argento quod debebat frater tuus
ionathas in ratione regis detinuimus
eum. et nunc mitte argenti talenta
centum et duos filios eius obsides
ut non dimissus fugiat a nobis: et
remittemus eum. et cognovit symon
quia cum dolo loqueretur secum: ius-
sit tamen dari argentum et pueros.
ne inimicitiam magnam sumeret
ad israel populum dicentem. Quia non
misit ei argentum et pueros propterea
periit. Et misit pueros et centum ta-
lenta. et mentitus est et non dimisit
ionathan. Et post hec venit trifon
intra regionem ut contereret eam
et gyraverunt per viam que ducit ador.
et symon et castra ambulabant in om- eorum
nem locum quocumque ibant. Qui autem
in arce erant. miserunt ad trifonem
legatos ut venire festinaret per deser-
tum et mitteret illis alimonias. Et
paravit trifon omnem equita-
tum. ut veniret illa nocte. Erat
enim nix valde multa. et non venit
in galaadithim. et cum appropinquasset
baschama. occidit ionathan et filios
eius illic. convertit trifon: et abiit
in terram suam. Et misit symon.
et accepit ossa ionathe fratris sui et se-
pelivit ea in modin civitate patrum
eius. Et planxerunt eum omnis israel
planctu magno. et luxerunt eum dies
multos. et edificavit simon super
sepulchrum patris sui et fratrum suorum
edificium altum visu lapide polito
retro et ante et statuit vij. pyrami-
das unam contra unam. patri et matri
et quatuor fratribus. et his circumpo-
suit columnas magnas. et super colum-
nas arma ad memoriam eternam. et
iuxta arma naves sculpsit que vide- al' sculptas
rentur ab hominibus navigantibus
mare. hoc est sepulchrum quod fe-
cit in modin usque in hunc diem.
Trifon autem cum iter faceret cum an-
thioco rege adolescente dolo occidit
eum. et regnavit loco eius: et impo-
suit sibi diadema asie. et fecit plagam

magnam in terra. et edificauit symon
presidia in iudea muniens ea turrib;
excelsis et muris magnis et portis
et seris. et posuit alimenta in muni
tionib;. et elegit symo viros. et misit
ad demetrium regem ut faceret re
missione regioni: quia actus oes
trifonis p direptionem fuerant
gesti. et demetrius rex ad vba ista
respondit ei. et scripsit epistolam
talem. Rex demetrius symoni su
mo sacerdoti et amico regum et senio
rib; et genti iudeor. Sal'. Coro
nam auream et baen quam mi
sistis et parati sumus facere nobis
cum pacem magnam. et scribere pre
positis regis remittere nobis que
indulsimus. Quecumq; eni consti
tuimus nobis constant: municio
nes quas edificastis sint nobis. Re
mittimus quoq; ignorancias et
pcca usq; in hodiernum diem: et
coronam quam debebatis. et siquid
aliud erat tributariu i iherusale:
iam non sit tributariu et si qui ex uo
bis apti sunt conscribi inter nros
conscribant: et sit int nos pax.

XIIII Anno centesimo .xuu.
.lxx°. ablatum est iugum
gencium ab israel. Et cepit popu
lus israel scribere in tabernaculis
et gestis publicis anno primo sub
simone summo sacerdote magno
duce et principe iudeorum. In dieb;
illis symon applicuit et gazam
et circumdedit eam castris. et fecit
machinas et applicuit ad ciuitatem
et percussit turrem unam et compre
hendit eam et qui erupant erant i
tra machinam et ciuitatem et fcus
est motus magnus in ciuitate et asce
derunt qui erant in ciuitate cum uxo
ribus et filijs supra murum scissis tu
nicis suis: et clamauerunt voce mag
na postulantes a symone dextras s
dari et dixerunt. Non nobis reddas
secundum malicias nras. s; scdm
mias tuas. et serviemus t. et flexus
symon non debellauit eos: eiecit
tn eos de ciuitate et emundauit e
des in quib; fuerant simulacra. Et
tunc intrauit in eam cu ympnis be
nedicens dnm. et abiecta ab ea omn

inmundicia: collocauit in ea viros q
legem facerent et muniuit eam: et fe
cit sibi habitacionem. Qui autem erat
in arce iherusalem. prohibebantur egre
di et ingredi regionem et emere
ac vendere et esurierunt valde: et mul
ti ex eis fame perierunt. et clamauert
ad symonem ut dextras acciperent et
dedit illis et eiecit eos inde: et munda
uit arcem a contaminacionibus
et intrauerunt in eam tercia et vice
ma die scdi mensis. Anno cente
septuagesimo primo cum laude
et ramis palmar: et cinaris et cym
lis et nablis et ympnis et canticis q
contritus est inimicus magnus ex
israel. et constituit ut omnib; anis
agerentur dies. hij cum leticia
muniuit montem templi qui
secus arcem. et habitauit ibi ipse
cum eo erant. Et vidit symon
iohannem filium suum quod vir
fortis et posuit eum ducem virtu
tum uniuersar et habitauit ga
ris. Anno centesimo. lxx°. scdo co
gregauit rex demetrius exercitum
suum et abijt mediam ad contrahen
da sibi auxilia, expugnaret trifon
Et ut audiuit arsaces rex psidis et m
die quia intrauit demetrius confines
suos: misit unum, et adduceret e
ad se et abijt et pcussit castra deme
trij et comprehendit eum et adduxit
eum ad arsacem et posuit eum in cu
dia. Et siluit terra iuda omnibus
dieb; simonis. et quesiuit bona ge
sue et placuit illis potestas eius et g
ia eius omnib; dieb;. et cum omni
gloria sua accepit ioppen in portu
et fecit introitum in insulis maris
et dilatauit fines gentis sue et ob
tinuit regionem. Et congrega
captiuitatem multam. et domina
e gaz arce. et bethsur et arci et abstul
inmundicias ex ea. et no erat q
resisteret ei et unusquisq; coleb
terram suam cum pace et terra
bat fructus suos et ligna campo
fructum suu. Seniores i plateis
sedebant et de bonis terre tracta
et iuuenes induebant se gloria
stolis belli. Ciuitatib; tribueba
alimonias, et constituebat eas

essent vasa munitionis : quo ad usque
nominatum est nomen glorie eius
usque ad extremum terre. Fecit pacem
super terram : et letatus est israel leti
tia magna. et sedit unusquisque sub
vite sua et sub ficulnea : nec erat
qui eos terreret : defecit impugnans
eos super terram. Reges contriti sunt
in diebus illis et confirmavit omnes
humiles populi sui et legem exqui
sivit : et abstulit omnem iniqui
tatem et malum. Sancta glorificavit et mul
tiplicavit vasa sanctorum. Et auditum
est rome quia defunctus est iona
thas : et usque in spartiam : et contri
stati sunt valde. Ut autem audierunt
quod symon frater eius factus esset
summus sacerdos loco eius et ipse
optineret regionem et civitates in
ea : scripserunt ad eum tabulis
ereis ut renovarent amicicias et
societatem. quam fecerunt cum iu
da et ionatha fratribus eius. Et
lecte sunt in conspectu ecclesie in ierusalem
et hoc exemplum epistolarum quas
miserunt spartiate. Spartianorum
principes et civitates. simoni sacer
doti magno et senioribus et sacerdo
tibus et reliquo populo iudeorum
fratribus. salutem. legati qui missi sunt
ad populum nostrum : nunciaverunt
nobis de vestra gloria et honore ac le
ticia et gavisi sumus in introitu eorum :
et scripsimus que ab ipsis erant dic
ta in conciliis populi sic. Numenius
antiochi et antipater iasonis filius
legati iudeorum venerunt ad nos re
novantes nobiscum amiciciam
pristinam. Et placuit populo ex
cipere viros gloriose : et ponere ex
emplum sermonum eorum in se
gregatis populi libris. ut sit ad
memoriam populo spartiatarum.
Exemplum autem horum scripsi
mus simoni magno sacerdoti. Post
hec autem misit simon numenium
romam habentem clipeum aureum
magnum pondo mille minarum. ad
statuendam cum eis societatem.
Cum audisset autem populus ro
manus sermones istos : dixerunt.
Quam graciarum actionem red
demus simoni et filiis eius? Resti
tuit enim ipse fratres suos : et expug

navit inimicos israel ab eis. Et
statuerunt ei libertatem et descrip
serunt in tabulis ereis. et posuerunt
in titulis in montem syon. Et hoc est
exemplum scripture. Octava de
cima die mensis elul. Anno cente
simo septuagesimo secundo anno
tercio sub simone sacerdote magno :
in asaramel in conventu magno
sacerdotum et populi et principum
gentis et seniorum regionis nota fac
ta sunt hec quoniam frequenter facta
sunt prelia in regione vestra. Symon
autem mathathie filius ~~eius~~ ex filiis
iarib et fratres eius dederunt se periculo
et restiterunt adversariis gentis
sue : ut starent sancta ipsorum et lex et
gloria magna glorificaverunt — al' sanctum
gentem suam : et factus est illis — Et congregavit Ionathas gentem suam
sacerdos magnus : et appositus
est ad populum suum. Et volue
runt inimici eorum calcare et atte — al' sancta
rere regionem ipsorum et extende
re manus in sancta sanctorum. Tunc
restitit symon et pugnavit pro
gente sua : et erogavit multas
pecunias et armavit viros virtu
tis gentis sue et dedit eis stipendia.
Et munivit civitates iudee et
bethsuram que erat in finibus iu
dee. ubi erant arma hostium antea
et posuit illic presidium viros iude
os. Et ioppen munivit que erat
ad mare et gazaram que est in fi
nibus azoti : in qua hostes antea
habitabant. Et collocavit illic
iudeos et quecumque apta erant
ad correpcionem eorum posuit
in eis. Et vidit populus actum
simonis et gloriam quam cogi
tabat facere genti sue : et posue
runt eum ducem suum et prin
cipem sacerdotum eo quod ipse fe
cerat hec omnia : et iusticiam
et fidem quam conservavit genti
sue. Et exquisivit omni modo
exaltare populum suum et in
diebus eius prosperatum est
in manibus eius. ut tollerentur
gentes de regione ipsorum qui
in civitate david erant in ierusalem
in arce de qua procedebant et con
taminabant omnia que in circui
tu sanctorum sunt : et inferebant pla

gam magnam custitati. Et collo-
cavit in ea viros iudeos tutamen-
tum regionis et civitatis et exal-
tavit muros in ierusalem. Et
rex demetrius statuit illi summum
sacerdotium. secundum hec fecit
eum amicum suum et glorificav-
it eum gloria magna. Audi-
vit enim quod appellati sunt iudei a
romanis amici et socii et fratres: et
quia susceperunt legatos simonis
gloriose — et quia iudei et sacerdotes eorum
consenserunt eum esse ducem
suum et summum sacerdotem in
eternum. donec surgat propheta fi-
delis: et ut sit super eos dux et ut
cura esset illi pro sanctis et ut consti-
tueret prepositos super opera eorum
et super regionem et super arma
et super presidia. et cura sit illi de
sanctis et ut audiatur ab omnibus:
et scribantur in nomine eius om-
nes conscriptiones in regione
et ut operiatur purpura et auro.
et ne liceat ulli ex populo et ex sa-
cerdotibus irritum facere aliquid
horum et contradicere his que ab
eo dicuntur: aut convocare
conventum in regione sine ipso
et vestiri purpura: et uti fibula
aurea. Qui autem fecerit extra
nisi aliquid — hec aut irritum fecerit. Aliquid
horum reus erit. Et complacu-
it omni populo statuere simonem
et facere secundum verba ista.
Et suscepit symon et placuit
ut summo sacerdotio fungere-
tur et esset dux et princeps gen-
tis iudeorum et sacerdotum et preesset
omnibus. Et scripturam is-
tam dixerunt ponere in tabulis
ereis. Et ponere eas in peribolo
sanctorum in loco celebri. Exemplum
autem eorum. ponere in erario.
ut habeat symon et filii eius.

Hic c. xv.

Et misit rex anthiochus
filius demetrii epistolas ad insu-
las maris simoni sacerdoti et
principi gentis iudeorum et
universe genti et erant conti-
nentes hunc modum. Rex
anthiochus simoni sacerdoti
magno et genti iudeorum
Salutem. Quoniam quidem pestilentes ob-

tinuerunt regnum patrum nostrorum
volo autem vindicare regnum et
restituere illud sicut erat ante:
et electam feci multitudinem ex-
ercitus. et feci naves bellicas.
Volo autem procedere per regio-
nes ut ulciscar in eos qui cor-
ruperunt regionem nostram et
qui desolaverunt civitates mul-
tas in regno meo: Nunc ergo sta-
tuo tibi omnes oblationes quas
remiserunt tibi ante me omnes reges
et quecumque alia dona remise-
runt tibi: et permitto tibi facere
re percussuram proprii numisma-
tis in regione tua. Ierusalem au-
tem sanctam esse et liberam: et om-
nia arma que fabricata sunt
et presidia que construxisti que
tenes maneant tibi. Et om-
ne debitum regium et que in futu-
ra sunt regia ex hoc et in totum
tempus remittuntur tibi. Cum
autem obtinuerimus regnum
nostrum glorificabimus te et gen-
tem tuam. et templum gloria
magna ita ut manifestetur glo-
ria vestra in universa terra. An-
no centesimo. lxxiiii. exiit anthiochus
in terram patrum suorum et con-
venerunt ad eum omnes exer-
citus ita ut pauci relicti essent
cum trifone. Et insecutus est
eum anthiochus rex: et venit
doram fugiens per maritimam.
Sciebat enim quod congregata sunt
in eum mala. et reliquit eum
exercitus. Et applicuit anthio-
chus super doram cum centum
xx milibus virorum belligeratorum et
viii. milibus equitum. et circuivit
civitatem: Et naves a mari
accesserunt. et vexabant civita-
tem a terra et mari et neminem
sinebant egredi neque ingredi.
Venit autem numenius et qui cum
eo fuerunt ab urbe roma habentes epistolas regibus et regionibus continentes
scriptas in quibus continebatur
hec Lucius consul romanorum
ptolomeo regi salutem. Legati iudeorum
venerunt ad nos amici nostri
renovantes pristinam amicitiam
et societatem missi a simone principe

principi sacerdotum et populo iudeorum.
Attulerunt autem et clipeum aureum
mnarum mille. Placuit
itaque nobis scribere regibus et re-
gionibus: ut non inferant illis
mala neque impugnent eos et ci-
vitates eorum et regiones eorum:
et ut non ferant auxilium pug-
nantibus adversum eos. Visum
est autem nobis accipere ab eis
clipeum. Si qui ergo pestilentes
refugerunt de regione ipsorum
ad vos: tradite Symoni principi
sacerdotum ut vindicet in eos
secundum legem suam. Hec ea-
dem scripta sunt demetrio regi
et attalo et arabe et arsacei et in
omnes regiones et lampsaco et
spartanis et delo et myndo et sycio-
ni et cariam et samum et pamphy-
liam et lyciam et alicarnasum
et rodum et phaselida et coo et sy-
den et arado et gortinam et gni-
dum et cyprum et cyrenen.
Exemplum autem eorum scripse-
runt Simoni principi sacerdotum
et populo iudeorum. Antiochus
autem rex applicuit castra in do-
ram secundo admovens ei sem-
per manus et machinas faciens
et conclusit trifonem ne procederet.
Et misit ei Simon duo milia
virorum electorum in auxilium:
et argentum et aurum et vasa
copiosa. Et noluit ea accipere sed
rupit omnia que pactus est
cum eo antea et alienavit se ab
eo. Et misit ad eum antheno-
nium unum de amicis suis ut
tractaret cum ipso dicens. Vos
tenetis ioppen et gazaram et
arcem que est in ierusalem: civi-
tates regni mei. Fines earum
desolastis: et fecistis plagam
magnam super terram. Et domina-
ti estis per loca multa in regno meo.
Nunc ergo tradite civitates quas
occupastis: et tributa locorum
quibus dominati estis extra fi-
nes iudee. Sin autem date pro
eis illis quingenta talenta ar-
genti et exterminii quod extermi-
nastis et tributorum civitatum a-
lia talenta quingenta. Sin

autem veniemus expugnabimus
nos. Et venit anthenonius ami- al' athenobius
cus regis in ierusalem: et vidit
gloriam Simonis et claritatem in
auro et argento et apparatum co-
piosum: et obstupuit et retulit
ei verba regis. Et respondit Symon
et dixit ei. Neque alienam terram
sumpsimus: neque aliena detinemus
sed hereditatem patrum nostrorum que
ab inimicis nostris iniuste aliquo
tempore possessa est. Nos vero
tempus habentes: vindicamus
hereditatem patrum nostrorum. Nam
de ioppe et gazara que expostulas:
ipsi faciebant in populo plagam
magnam et in regione nostra. Horum
damus talenta centum. Et non
respondit ei verbum. Reversus Athenonius. al' athenobius
autem cum ira ad regem: renun-
ciavit ei verba ista et gloriam Si-
monis et universa que vidit. Et
iratus est rex ira magna. Trifon
autem fugit navi in orthosayda
et constituit rex cendebeum ducem
maritimum et exercitum equitum.
et peditum dedit illi. Et mandavit
illi movere castra contra faciem
iudee. Et mandavit ei edificare ce-
dronem et obstruere portas civi-
tatis et debellare populum. Rex
autem persequebatur trifonem.
Et pervenit cendebeus iamniam:
et cepit irritare plebem et conculcare
iudeam et captivare populum et
interficere et edificare cedronem.
Et collocavit illic equites et exer-
citum: ut egressi perambularent
viam iudee sicut constituit ei rex.
¶ Et ascendit iohannes de gaza- Al' hic .c. xvi.
ris et nunciavit Symoni patri
suo que fecit cendebeus in populo
ipsorum. Et vocavit Simon duos
filios suos seniores iudam et io-
hannem et ait illis. Ego et fra-
tres mei et domus patris mei ex-
pugnavimus hostes israel ab a-
dolescentia usque in hunc diem: et
prosperatum est in manibus nostris
liberare israel aliquotiens. Nunc
autem senui: sed estote loco meo
et fratris mei. Et egressi al' sunt filii mei
pugnate pro gente nostra. Auxilium
vero de celo vobiscum sit. Et ele-

git de regione xx milia uirorum bel-
ligatorum et equites: et profecti sunt
ad cendebeum. et dormierunt in
modin. Et surrexerunt mane
et abierunt in campum. Et ecce ex-
ercitus copiosus in obuiam illis pe-
ditum et equitum: et fluuius tor-
rens erat inter medium ipsorum.
Et admouit castra contra fa-
ciem eorum ipse et populus eius.
Et uidit populum trepidantem
ad transfretandum torrentem:
et transfretauit primus. Et ui-
derunt eum uiri et transierunt
post eum et diuisit populum et
equites in medio peditum. Erat
autem equitatus aduersariorum
copiosus nimis. Et exclamaue-
runt tubis sacris: et in fugam
conuersus est cendebeus et castra
eius. Et ceciderunt ex eis mul-
ti uulnerati: Residui autem fu-
gerunt in munitionem. Tunc
uulneratus est iudas frater io-
hannis. Johannes autem inse-
cutus est eos donec uenit cedro-
nam quam edificauit. Et fugerunt
usque ad turres que erant in agris
azoti: et succendit eas igni. Et
ceciderunt ex illis duo milia ui-
rorum: et reuersus est in iudeam
in pace. Et ptolomeus filius
abobi constitutus erat dux in
campo iericho: et habebat
argentum et aurum multum.
Erat enim gener summi sacerdo-
tis. Et exaltatum est cor eius:
et uolebat obtinere regionem.
et cogitabat dolum aduersus sy-
monem et filios eius ut tolleret
eos. Symon autem perambu-
lans ciuitates que erant in re-
gione iudee et sollicitudinem ge-
rens earum descendit in iericho
ipse et mattathias filius eius et
iudas: Anno centesimo. lxxvij.
mense xi: hic mensis sabath.
Et suscepit eum filius abobi in
munitiunculam que uocatur
doch cum dolo. quam edificauit
et fecit eis conuiuium magnum.
Et abscondit illic uiros: et cum
inebriatus esset symon et filij eius
surrexit ptolomeus cum suis

et sumpserunt arma sua et intra-
uerunt in conuiuium et occiderunt
eum. et duos filios eius et quos-
dam pueros eius. Et fecit decep-
tionem magnam in israel: et
reddidit eis mala pro bonis. Et
scripsit hec ptolomeus et misit
regi ut mitteret exercitum in aux-
ilium et traderet regionem et ciui-
tatem eorum et tributa. Et mi-
sit alios in gazaram tollere io-
hannem. et tribunis misit epistolas
ut uenirent ad se et daret eis ar-
gentum et aurum et dona. Et
alios misit occupare ierusalem
et montem templi. Et precur-
rens quidam nunciauit iohan-
ni in gazara. quia periit pater
eius et fratres eius: et quia mi-
sit te quoque interfici. Ut audi-
uit autem uehementer expa-
: et comprehendit uiros qui ue-
nerant perdere eum et occid-
eos: Cognouit enim quia que-
rebant eum perdere. et cetera ser-
monum iohannis et bellorum e-
et bonarum uirtutum quibus
fortiter gessit et edificij muro-
quos extruxit et rerum gesta-
eius: Ecce hec scripta sunt in
libro dierum sacerdotij eius.
Ex quo factus est princeps sa-
cerdotum post patrem suum.
Explicit liber machabeorum primus
Incipit liber secundus machabeorum

[F]ratribus qui sunt
per egiptum iu-
deis. Salutem
dicunt fratres
qui sunt in ihe-
rosolimis iudei
et qui in regione
iudea et pacem bonam. Bene-
faciat uobis deus: et memin-
testamenti sui quod ad abraham
et ysaac et iacob. locutus est ser-
uorum suorum fidelium. Et
det uobis cor omnibus ut co-
latis eum et faciatis eius uo-
luntatem corde magno et ani-
mo uolenti. Adaperiat cor
uestrum in lege sua et in preceptis
suis: et faciat pacem. Ex-

orationes vestras et reconcilietur vobis: nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnante demetrio anno centesimo .lxix. nos iudei scripsimus vobis in tribulatione et impetu qui supervenit nobis in istis annis ex quo recessit iason a sancta terra et a regno. Portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad dominum et exauditi sumus et obtulimus sacrificium et similaginem et accendimus lucernas: et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis casleu. Anno centesimo octogesimo octavo. Populus qui est ierosolimis et in iudea senatusque et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est de genere christorum sacerdotum et his qui in egypto sunt iudeis salutem et sanitatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi utpote qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de perside eos qui pugnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam cum in perside esset dux ipse et cum ipso inmensus exercitus: cecidit in templo nanee consilio deceptus sacerdotis nanee. Etenim cum eo habiturus venit ad locum antiochus et amici eius. et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes nanee et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani clauserunt templum cum intrasset antiochus. Apertoque occulto aditu templi: mittentes lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo erant et diviserunt membratim: et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima mensis casleu purificationem templi: necessarium duximus significare vobis: ut et vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui datus est quando neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc dei cultores erant. Acceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus: et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum preterissent autem multi anni et placuisset deo ut mitteretur neemias a rege persidis: nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam: et iussit eam haurire et afferre sibi. (al' eos) Et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos neemias aspergi aqua ipsa: et ligna et que erant supposita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo: et accensus est ignis magnus: ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur sacrificium ionatha inchoante ceteris autem respondentibus. Et neemie erat oratio hunc habens modum.

Ca^m. ii.

Domine deus omnium rerum creator terribilis et fortis iustus et misericors qui solus es bonus rex solus prestans solus iustus et omnipotens et eternus. qui liberas israel de omni malo qui fecisti patres electos et sanctificasti eos: accipe sacrificium pro universo populo tuo israel et custodi partem tuam et sanctifica et congrega dispersionem (nostram) libera eos qui serviunt gentibus et contemptos et abhominatos respice: ut sciant gentes quod tu es deus noster. Afflige opprimentes (nos) et contumeliam facientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usquequo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum fuisset sacrificium ex residua aqua neemias iussit lapides maiores perfundi.

Quod ut factum est flamma ex eis accensa est: sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifestata res est renunciatum est regi persarum quod in loco in quo absconderant ignem hii qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit: de qua neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans: fecit ei templum ut probaret quod factum erat. Et cum probasset sacerdotibus donavit multa bona et alia atque alia munera. Et accipiens manu sua tribuebat eis. Appellavit autem neemias hunc locum nephtar quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures nephi.

manu sua tribuebat eis

Ca. ij.

Invenitur autem in descriptionibus iheremie prophete quod iussit accipere ignem eos qui transmigrabantur ut significatum est: et ut mandavit transmigratis: et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini: et ut non exerrarent mentibus videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum et alia huiuscemodi dicens: hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et arcam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum: usquequo exiit in montem in quo moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi iheremias invenit locum spelunce: et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc: et ostium obstruxit. Et ascenderunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit iheremias culpans illos dixit. Quod ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propicius fiat: et tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut et moysi manifestabatur: et sicut cum salomon peciit ut locus sanctificaretur magno deo manifestabat hec: et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis templi: sicut et moyses orabat ad dominum et

al' accesserunt

descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum. Dixit quoque moyses eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato consumptum est. Similiter et salomon octo diebus celebravit dedicationem. Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis neemie hec eadem: Et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros et prophetarum et david et epistolas regum et de donariis. Similiter autem et iudas ea que deciderant per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia: et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec mittite qui perferant vobis. Acturi igitur purificationem scripsimus vobis. Bene igitur facietis si egeritis dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege: speramus quod cito nostri miserebitur: et congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De iuda vero machabeo et fratribus eius et de templi magni purificatione et de are dedicatione sed et preliis que pertinent ad antiochum nobilem et filium eius eupatorem: et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerunt: ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum toto orbe templum recuperarent: et civitatem liberarent et leges que abolite erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propicio facto illis. Itemque ab iasone cyreneo quinque libris comprehensa sunt temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes hystoriarum propter multitudinem rerum: curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio studiosis

uero ut facile possint memorie commen-
dare : Omnibus autem legentibus
utilitas conferatur. Et nobis quidem
ipsis qui hoc opus breuiandi causa
suscepimus non facilem laborem :
immo uero negotium plenum
uigiliarum et sudoris assumpsi-
mus : sicut hii qui preparant con-
uiuium et querunt aliorum uo-
luntati parere. Propter multorum
gratiam libenter laborem sustine-
mus : ueritatem quidem de singulis
auctoribus concedentes : ipsi au-
tem secundum datam formam bre-
uitati studentes. Sicut enim noue
domus architecto de uniuersa struc-
tura curandum est : ei uero qui pin-
gere conatur que apta sunt ad or-
natum exquirenda sunt : ita esti-
mandum est et in nobis. Et
enim intellectum colligere et or-
dinare sermonem et curiosius
partes singulas quasque inquirere
historie congruit auctori : Breui-
tatem uero dictionis sectari . et
exsecutiones rerum uitare bre-
uitati concedendum est. Hinc
igitur narrationem incipiemus
de prefatione tantum dixisse suf-
ficiat. Stultum etenim est an-
te hystoriam effluere : in ipsa
autem hystoria succingi.
III. Igitur
cum sancta ciuitas habitaretur
in omni pace leges etiam adhuc opti-
me custodirentur propter onie pon-
tificis pietatem : et animos odio
habentes mala et fiebat ut ipsi
reges et principes locum summo
honore dignum ducerent : et
templum maximis muneribus
illustrarent ita ut seleucus asie
rex de redditibus suis prestaret om-
nes sumptus ad ministerium sacri-
ficiorum pertinentes. Symon
autem de tribu beniamin prepositus
templi constitutus : contendebat
obsistente sibi principe sacerdo-
tum iniquum aliquid in ciuitate mo-
liri. Sed cum uincere oniam non
posset : uenit ad appollonium
tharsee filium . qui illo tempore
erat dux celesyrie et fenicis et
nuntiauit ei pecuniis innume-
rabilibus plenum esse erarium
ierosolimis et communes copias
immensas esse . que non pertinent
ad rationem sacrificiorum : esse autem
possibile sub potestate regis cadere rapere
uniuersa. Cumque retulisset appolloni-
us ad regem de pecuniis que delate erant.
ille accitum heliodorum qui erat super
negotia eius misit cum mandatis ut
predictam pecuniam transportaret.
Statimque heliodorus iter aggressus
specie quidem quasi per celesyriam
et feniciam ciuitates esset peragratu-
rus : re autem uera regis propositum
perfecturus. Sed cum uenisset iero-
solimam et benigne a summo sacer-
dote in ciuitate esset exceptus : nar-
rauit de dato indicio pecuniarum :
Et cuius rei gratia adesset aperu-
it. Interrogabat autem si uere hec
ita essent. Tunc summus sacer-
dos ostendit deposita esse hec et uic-
tualia uiduarum ac pupillorum :
quedam uero esse hircani tobie uiri
ualde eminentis in his que detule-
rat impius symon. Uniuersa au-
tem argenti talenta quadringenta
esse et auri ducenta : Decipi uero
eos qui credidissent loco et templo
quod per uniuersum mundum
honoratur pro sui ueneratione et
sanctitate impossibile omnino es-
se. At ille pro his que habebat in
mandatis a rege : dicebat omni genere
regi ea deferenda. Constituta au- esse
tem die intrabat de his heliodorus
ordinaturus. Non modica uero
~~[illegible]~~ per uniuersam ciuitatem
erat trepidatio. Sacerdotes autem
ante altare cum sacerdotalibus sto-
lis iactauerunt se : et inuocabant
de celo eum qui de depositis legem
posuit : ut his qui deposuerant ea
salua custodirent. Iam uero qui ui-
deret summi sacerdotis uultum :
mente uulnerabatur. Facies enim et
color immutatus declarabat in-
ternum animi dolorem. Circum-
fusa enim erat mestitia uiro quedam
et horror corporis per quem mani-
festus aspicientibus dolor cordis
eius efficiebatur : alii etiam congre-
gati de domibus confluebant publi- congregatim
ca supplicatione obsecrantes pro
eo quod in contemptum locus esset

uenturus. Accinctęque mulieres ciliciis
pectus per plateas confluebant.
Sed et uirgines que conclusę erant:
al' per procurrebant ad oniam. Alię au
tem ad muros: quedam uero per fe
nestras aspiciebant. Uniuersę au
tem protendentes manus in celum:
deprecabantur. Erat enim misera
commixte multitudinis. et mag
ni sacerdotis in agone constituti
expectatio: Et hii quidem inuoca
bant omnipotentem deum: ut
credita sibi hiis qui crediderant
cum omni integritate conseruare
tur. Heliodorus autem quod de
creuerat perficiebat: eodem loco
ipse cum satellitibus suis circa era
rium presens. Sed spiritus om
nipotentis. magnam fecit sue
ostensionis euidentiam: ita ut
omnes qui ausi fuerant parere
ei ruentes dei uirtute in dissolu
tionem et formidinem conuerte
rentur. Apparuit autem illis
quidem equus terribilem habens
sessorem optimis operimentis
adornatus is que cum impetu elio
doro priores calces elisit. Qui au
tem ei sedebat uidebatur ar
ma habere aurea. Alii etiam appa
ruerunt duo iuuenes uirtute de
cori optimi gloria: speciosique a
mictu: qui circumsteterunt eum
et ex utraque parte flagellabant si
ne intermissione multis plagis
uerberantes. Subito autem hely
odorus concidit in terram et eum que
multa caligine circumfusum ra
puerunt: atque in sella gestatoria
positum eiecerunt. Et hiis qui cum
multis cursoribus et satellitibus
predictum ingressus est erarium
portabatur nullo sibi auxilium ferente
cognita te: manifesta cognita dei uirtute
Et ille quidem per diuinam uir
tutem iacebat mutus: atque om
ni spe et salute priuatus. Hii au
tem dominum benedicebant quia
magnificabat locum suum: Et
templum quod paulo ante timo
re ac tumultu erat plenum: ap
parente omnipotente domino
gaudio et letitia impletum est.
Tunc uero ex amicis heliodori
quidam rogabant confestim oniam
ut inuocaret altissimum et uitam
donaret ei qui in supremo spiritu
erat constitutus. Considerans au
tem summus sacerdos ne forte re
suspicaretur malitiam aliquam
ex iudeis circa helyodorum consum
matam: obtulit pro salute uiri
hostiam salutarem. Cumque sum
mus sacerdos exoraret: iidem iuue
nes eisdem uestibus amicti asstan
tes helyodoro dixerunt. Onię sa
cerdoti gratias age nam propter eum
tibi dominus uitam donauit. Tu autem
ab eo flagellatus nuntia omni
bus magnalia dei et potestatem.
Et hiis dictis non comparu
erunt. Helyodorus uero hostia
deo oblata et uotis magnis pro
missis ei qui uiuere illi concessit
et onię gratias agens recepto
exercitu repedabat ad regem.
Testabatur autem omnibus ea
que sub oculis suis uiderat opera
magni dei. Cum autem rex
rogasset helyodorum quis esset
aptus ad huc semel ierosolimam
mitti: ait. Si quem habes
hostem aut regni tui insidiato
rem mitte illuc. et flagellatum
eum recipies. si tamen euaserit: eo
quod in loco illo uere sit dei quedam
uirtus. Nam ipse qui habet in
celis habitationem uisitator
et adiutor est ~~illi~~ loci illius uen
ientes ad male faciendum per
cutit ac perdit. Igitur de helio
doro et erarii custodia ita se res
habet. Simon autem predic
tus pecuniarum et patrię delator
male loquebatur de onia tam
ipse helyodorum instigasset ad hec
et ipse fuisset incentor malorum.
Prouisoremque ciuitatis ac de
fensorem gentis sue et emulatorem
legis dei: audebat insidiatorem
regni dicere. Sed cum inimicitię
in tantum procederent ut etiam per
quosdam simonis necessarios
homicidia fierent. considerans
onias periculum contentionis
et apolonium insanire
ut pote ducem celesyrię et
fenicis ad augendam mali

ciam symonis: ad regem se contulit non ut civium accusator: sed communem utilitatem apud semetipsum universe multitudinis considerans. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari: nec symonem posse cessare a stultitia sua. Sed post seleuci vite excessum cum suscepisset regnum antiochus qui nobilis appellabatur: ambiebat iason frater onie summum sacerdotium adito rege. promittentes ei argenti talenta. trecenta .lx. et ex redditibus aliis talenta .lxxx. Super hec promittebat et alia centum .l. si potestati eius concederetur gymnasium et ephebiam sibi constituere: et eos qui in iherosolimis erant antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset et obtinuisset principatum: statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. Et amotis his que humanitatis causa iudeis a regibus fuerant constituta. per iohannem patrem eupolemi qui apud romanos de amicitia et societate functus est legatione legitima civium iura destituens prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere et optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc initium sed incrementum quoddam et profectus gentilis et alienigine conversationis propter impii et non sacerdotis iasonis nefarium et inauditum scelus: ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent: sed contempto templo et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palestre: et prebitionis eius iniuste et in exercitiis disci. Et patrios quidem honores nichil habentes grecas glorias optimas arbitrabantur. Quarum gratia periculosa eos contentio habebat: et eorum instituta emulabantur: ac per omnia his consimiles esse cupiebant: quos hostes et peremptores habuerant. In leges enim

divinas impie agere: impune non cedit: sed hec sequens tempus declarabit. Cum autem quinquennalis agon tyro celebraretur: et rex presens esset: misit iason facinorosus ab iherosolimis viros peccatores portantes argenti didragmas trecentas in sacrificium herculis: quas postulaverunt hii qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur quia non oporteret: sed in alios sumptus eas deputari. Sed hec oblata sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium herculis. Propter presentes autem date sunt in fabricam navium triremium. Misso autem in egypto appollonio nesthei filio propter primates ptolomei filometoris regis: cum cognovisset antiochus alienum [autem] se a negotiis regni effectum propriis utilitatibus consulens profectus inde venit ioppen et inde iherosolimam. Et magnifice a iasone et civitate susceptus cum facularum luminibus et laudibus ingressus est: et inde in feniceni exercitum convertit. Et post triennii tempus misit iason menelaum supradicti simonis fratrem portantem pecunias regi: et de negotiis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius in semetipsum retorsit summum sacerdotium supponens iasoni talenta argenti trecenta. Acceptisque a rege mandatis venit nichil quidem dignum habens sacerdotio: animos vero crudelis tyranni et fere belue iram gerens. Et iason quidem qui proprium fratrem captivaverat: ipse deceptus profugus in ammaniten expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis vero regi promissis nichil agebat: cum exactionem faceret sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat. quam ob causam utrique sunt vocati ad regem. Et menelaus amotus est a sacerdotio. succedente

te lysimacho fratre suo. Sostratus
aūt p̄latus est cypriis. Et cum hec
agerentur contigit tharsenses et mal
lotas seditionem movere: eo quod
antiochi concubine regis dono essent
dati: festinanter itaq; rex venit se
dare illos relicto suffecto vno ex co
mitib; suis andronico. Ratus autē
menelaus accepisse se tempus opor
tunum aurea quedam vasa e tem
plo furatus donavit andronico. et
alia vendiderat tyro. et per vicinas
civitates. Quod cum certissime
cognovisset onias: arguebat eum.
Ipse in loco tuto se continens antiochie
secus daphen. Vnde menelaus ac
cedens ad andronicum rogabat
vt oniam interficeret. Qui cum
venisset ad oniam et datis dexteris
cū iureiurando quamvis esset ei sus
pectus suasisset de asilo procedere:
statim eum peremit non veritus
iusticiam. Ob quam causam nō
solum iudei s; et alie quoq; natiōēs
indignabantur: et moleste ferebāt
de nece tanti viri iniusta. Sz regres
sum regem de cilicie locis. adierunt
iudei apud antiochiam simul et gre
ci conquerentes de iniqua nece onie.
Contristatus itaq; animo antiochus
et deflexus ad misericordiam lacri
mas fudit: recordatus defuncti so
brietatem et modestiam. Accensis
q; animis andronicum purpura
exutū circumduci per totam civita
tem iubet. Et in eodem loco quo
in oniam impietatem commiserat:
sacrilegum vita privari. domino
illi dignam penam tribuente. Mul
tis autem sacrilegiis in templo a ly
simacho commissis. menelai con
silio et divulgata fama congregata
est multitudo adversus lysimachū
multo iam auro exportato. Tur
bis autem insurgentibus et animis
ira repletis: lysimachus armatis
fere tribus milibus iniquis mani
bus uti cepit. Duce quodam tyran
no etate pariter et dementia pro
vecto. Sz vt intellexerunt cona
tum lysimachi: alii lapides alii
fustes validos arripuere quidam
vero cinerem in lysimachum iece
re: et multi quidem vulnerati

Al' oniā

al' impetu

quidam autem prostrati: omnes
vero in fugam versi sunt: ipsum
ā sacrilegum secus erarium inter
fecerunt. De hiis ergo cepit iudi
cium adversus menelaum agitari.
Et cum venisset rex tyrum: ad
ipsum negocium detulerunt missi
viri tres a senioribus. Et cum su
pararetur menelaus promisit pto
lemeo multas pecunias ad sua
dum regem. Itaq; ptolomeus
quodam atrio positum quasi
randi gracia regem adiit. et
tencia deduxit. Et menelau
quidem universe malicie re
minibus absolvit: miseros
q̄ etiā si apud scythas cām dixis
innocentes iudicarentur hec mo
dampnavit. Cito ergo in iust
penam dederunt: qui pro civitat
populo et sacris vasis cām pro
sunt. Quam obrem tyrii quoq;
dignati: erga sepulturam eo
liberalissimi extiterunt. Menela
autem propter eorum qui in p
tencia erant avariciam p
bat in potestate: crescens in ma
cia et insidias civium. Eod
tpr antiochus secundam profectio
nem paravit in egyptum. Con
tigit autem per universam ihero
solimorum civitatem videri die
xl. per aera equites discurrentes
auratas stolas habentes et hastas
quasi cohortes armatas et cur
equorum per ordines digestos et
congressiones fieri cominus et s
torum motus et galeatorum mul
titudinem gladiis districtis et te
lorum iactus et aureorum arma
rium splendorem: omnisq; generis
loricarum. Qua propter omnes
rogabant in bonum monstra co
verti. Sz cum falsus rumor ex
set tanquam vita excessisset an
ochus. assumptis iason non m
mille viris. repente aggressus e
civitatem: et civibus ad murum
convolantibus ad ultimum ap
prehensa civitate menelaus fu
git in arcem. Iason vero non
parcebat in cede civibus suis: n
cogitabat prosperitatem adver
sus cognatos: malum esse ma

uium arbitrans hostium et non ci
uium de trophea capturum . Et
principatum quidem non obtinuit
finem uero insidiarum suarum con
fusionem cepit . et profugus iterum
abiit in amanitem . Ad ultimum
in exitum sui conclusus ab aretha
arabum tyranno fugiens de ciuita
te in ciuitatem omnibus odiosus
ut refuga legum et execrabilis ut
patrie et ciuium hostis in egyptum
extrusus est . Et qui multos de pa
tria expulerat peregre periit la
cedemonas profectus quasi pro cog
natione ibi refugium habiturus .
Et qui insepultos abiecerat mul
tos : ipse et inlamentatus et in
sepultus abicitur : sepultura neque
peregrina usus neque patrio sepul
chro participans . His ita gestis
suspicatus est rex societatem de
serturos iudeos et ob hoc profec
tus ex egypto efferatis animis :
ciuitatem quidem armis cepit .
Iussit autem militibus interficere
nec parcere occursantibus : et per
domos ascendentes trucidare fie
bant . ergo cedes iuuenum ac se
niorum mulierum et natorum
exterminia : uirginumque et paruu
lorum neces . Erant autem toto
triduo . lxxx . milia interfecti :
xl . milia uincti . non minus au
tem uenundati : Sed nec ista suf
ficiunt : Ausus est intrare tem
plum uniuersa terra sanctius :
menelao ductore : qui legum et
patrie fuit proditor : Et scele
stis manibus sumens sancta uasa
que ab aliis regibus et ciuitati
bus erant posita ad ornatum lo
ci et gloriam : contrectabat indig
ne et contaminabat . Ita aliena
tus mente antiochus : non con
siderabat quia propter peccata habitantium
ciuitati modicum dominus fue
rat iratus : propter quod et accidit ac
ca locum despectioni . Alioquin ni
si contigisset eos multis peccatis
esse inuolutos : sicut heliodorus
qui missus est a seleuco rege ad
expoliandum erarium : et hic
statim adueniens . flagellatus
et repulsus utique fuisset ab au

dacia : Verum non propter locum gentem — gentem sed propter gentem locum
elegit . Ideoque et ipse locus parti
ceps factus est populi malorum :
postea autem fiet socius et bonorum
Et qui derelictus est in ira dei om
nipotentis iterum . in magni domini
reconciliatione cum summa glo
ria exaltabitur . Igitur antiochus
mille octingentis ablatis de tem
plo talentis . uelociter antiochiam
regressus est : Estimans se pre su
perbia terram ad nauigandum :
pelagus uero ad iter agendum de
ducturum propter mentis elationem .
Reliquit autem et prepositos ad af
fligendum gentem . Iherosolimis
quidem philippum genere frigem
moribus crudeliorem eo ipso a quo
constitutus est : In garisim autem — al' garisim
andronicum et menelaum qui
grauius quam ceteri immine
bant ciuibus . Cumque appositus es
set contra iudeos : misit odiosum
principem appollonium cum exer
citu uiginti et duobus milibus
precipiens ei omnes perfecte etatis
interficere : mulieres ac iuuenes
uendere . Qui cum uenissent ihero
solimam pacem simulans . et quie
uit usque ad diem sanctum sabbati : et
tunc feriatis iudeis arma capere
suis precepit : omnesque qui ad spec
taculum processerant trucidauit :
et ciuitatem cum armatis discur
rens : ingentem multitudinem
peremit . Iudas autem machabeus — Cap. vi . Iudas
qui decimus fuerat secesserat
in desertum locum : ibique inter feras
uitam in montibus cum suis age — Non comedebant fenum
bant et feni cibo uescentes demora
bantur ne participes essent coinqui
nationis . Sed non post mul
tum temporis misit rex senem quen
dam antiochenum qui compelle
ret iudeos ut se transferrent a pa
triis et dei legibus : contaminaret
et quod in iherosolimis erat tem
plum : et cognominaret iouis
olympii : et in garisim prout erant hi — al' garisim
qui locum inhabitabant . iouis
hospitalis . Pessima autem : et
uniuersis grauis malorum erat — uere iudeis
incursio . Nam templum luxu
ria et comessationibus erat ple

nium et scortantium cum meretri
cibus. Sacratisque edibus mulie
res se ultro ingerebant. intro fe
rentes ea que non licebat. Al
tare etiam plenum erat illicitis: que
legibus prohibebantur. Neque au
tem sabbata custodiebantur: neque
dies solempnes patrii servaban
tur: nec simpliciter se quisquam iu
deum esse confitebatur. Ducebantur
autem cum amara necessita
te in die natalis regis ad sacrificia:
et cum liberi sacra celebrarentur:
cogebantur hedera coronati libero
circuire. Decretum autem ex
iit in proximas gentilium civi
tates suggerentibus ptolomeis al' adisus
ut pari modo et ipsi adversus iudeos
agerent ut sacrificarent: Eos
autem qui nollent transire ad
instituta gentilium interficerent.
Erat ergo videre miseriam. Due
enim mulieres delate sunt natos
suos circumcidisse: quas in fan
tibus ad ubera suspensis cum pu
plice per civitatem circumduxissent
per muros precipitaverunt.
Alii vero ad proximas coeun
tes speluncas et latenter sab
bati diem celebrantes. cum indi
cati essent philippo. flammis
succensi sunt: eo quod verebantur
propter religionem et obser
vantiam manu sibimet auxiliu
ferre. Obsecro autem eos qui
hunc librum lecturi sunt. ne
abhorrescant propter adversos
casus: sed reputent ea que accide
runt non ad interitum sed ad cor
rectionem generis esse nostri. Etenim
multo tempore sinere peccatoribus ex senos
tentia agere. sed statim ultiones
adhibere: magni beneficii est
indicium. Non enim sicut in aliis
nationibus dominus patienter
expectat ut eas cum iudicii dies
venerit in plenitudine peccatorum
puniat: ita et in nobis statuit
ut peccatis nostris in finem devo
lutis. ita demum in nos vindi
cet. Propter quod nunquam
quidem a nobis misericordiam su
am amovet: corripiens vero in
adversis populum suum non

dereliquit. Sed hec nobis ad ad
monitionem legentium dicta
sint paucis. Iam autem veniendum
est ad narrationem. Igitur ele
azarus unus de primoribus scriba
rum: vir etate provectus et vul
tu decorus: aperto ore hians com
pellebatur carnem porcinam man
ducare. At ille gloriosissimam mor
tem magis quam odibilem vi
tam amplectens: voluntarie
ibat ad supplicium. Intuens
autem quemadmodum eum
oportet accedere patienter susti
nens. destinavit non admitte
re illicita propter vite amorem.
Hii autem qui astabant iniqua mi
seratione commoti propter an
tiquam viri amicitiam tollen
tes eum secreto rogabant affer
ri carnes quibus vesci ei licebat
ut simularetur manducasse si
cut rex imperaverat de sacrifici
i carnibus ut hoc facto
a morte liberaretur. et propter vete
rem amicitiam hanc in eo fa
ciebant humanitatem. At ille
cogitare cepit etatis ac senectu
tis sue eminentiam dignam
et ingenite nobilitatis canici
atque a puero optime conversa
tionis et secundum sancte et a deo con
dite legis constituta: respon
dit cito dicens premitti se velle
in infernum. Non enim etati
nostre dignum est inquit fin
gere ut multi adolescentium ar
bitrantes eleazarum nonagin
ta annorum transisse ad vitam
alienigenarum: et ipsi propter me
am simulationem. et propter modi
cum corruptibilis vite tempus
decipiantur: et per hoc maculam
atque execrationem mee senectu
ti conquiram. Nam et si in pre
senti tempore suppliciis homi
num eripiar: sed manum omnipoten
tis neque vivus neque defunctus
effugiam. Quamobrem fortiter
viter vitam excedendo senec
te quidem dignus apparebo.
adolescentibus autem exem
plum forte relinquam si pro
mpto animo ac fortiter pro

missimis ac sanctissimis legibus ho
nesta morte perfungar. His dictis
confestim ad supplicium traheba
tur. Hi autem qui eum deduce
bant, et paulo ante fuerant mi
tiores, in iram versi sunt, propter
sermones ab eo dictos: quos illi
per arrogantiam prolatos ar
bitrabantur. Sed cum plagis
perimeretur, ingemuit et dixit:
Domine qui habes sanctam
scientiam, manifeste tu scis quia
cum a morte possim liberari, du
ros corporis sustineo dolores:
secundum vero animam propter ti
morem tuum libenter hec pa
tior. Et iste quidem hoc modo vita
decessit: non solum iuvenibus,
sed et universe genti memoriam
mortis sue ad exemplum virtu
tis et fortitudinis derelinquens.
Contigit autem et septem fratres cum
matre apprehensos compelli
a rege contra fas carnes porci
nas flagris et taureis cruciatos.
Unus autem ex illis qui erat pri
mus sic ait: Quid queris et
quid vis discere a nobis? Parati
sumus mori magis quam patrias
dei leges prevaricari. Iratusque
itaque rex: iussit sartagines et
ollas eneas succendi. Quibus
statim succensis, iussit ei qui pri
or fuerat locutus amputari lin
guam. Et cute capitis abstrac
ta summitates quoque eius manus
et pedes precidi: ceteris eius fratri
bus et matre inspicientibus. Et cum
iam inutilis per omnia factus esset,
iussit ignem admoveri et ad
huc spirantem torreri in sartagi
nem. In qua cum diu cruciare
tur, ceteri una cum matre invicem
se hortabantur mori fortiter di
centes: Dominus deus aspi
ciat veritatem et consolabitur
in nobis, quemadmodum in pro
testatione cantici declaravit
Moyses. Et in servis suis conso
labitur. Mortuo itaque primo
illo hoc modo, sequentem dedu
cebant ad illudendum. Et cu
te capitis eius cum capillis de
tracta interrogabatur si man

duraret prius quam toto corpore per
membra singula puniretur. At ille
respondens patria voce dixit: Non
faciam. Propter quod et iste seque
nti loco primi tormenta suscepit: et
in ultimo spiritu constitutus sic ait.
Tu quidem scelestissime in presen
ti vita nos perdis: sed rex mundi de
functos nos pro suis legibus in eter
ne vite resurrectione suscitabit.
Post hunc tertius illudebatur: et
linguam postulatus cito protulit,
et manus constanter extendit. Et
cum fiducia ait: E celo ista possideo,
sed propter dei leges nunc ipsa hec despicio: quoniam
ab ipso me ea recepturum spero. Ita
ut rex et qui cum ipso erant mira
rentur adolescentis animum, quod tan
quam nichilum duceret cruciatus.
Et hoc ita defuncto: quartum simili
ter vexabant torquentes. Et cum iam
esset ad mortem sic ait: Potius est
ab hominibus morti datos spem ex
pectare a deo: iterum ab eo resuscitandos.
Tibi enim resurrectio ad vitam non
erit. Et cum admovissent quintum:
vexabant eum. At ille respiciens
in eum dixit: Potestatem inter ho
mines habens cum sis corruptibi
lis, facis quod vis. Noli autem puta
re genus nostrum a deo esse derelictum.
Patienter sustine et videbis magnam
potestatem ipsius qualiter te et semen
tuum torquebit. Post hunc ducebant
et sextum. Et mori incipiens: sic ait:
Noli frustra errare. Nos enim propter
nosmetipsos hec patimur, peccantes
in deum nostrum: et digna admiratione
facta sunt in nobis. Tu autem ne
existimes tibi impune futurum:
quod contra deum pugnare temp
taveris. Supra modum autem
mater mirabilis et bonorum memo
ria digna: que pereuntes vii filios
sub unius diei tempore conspiciens:
bono animo ferebat propter spem
quam in deum habebat: singulos
eorum hortabatur patria voce fortiter
repleta sapientia et feminee cogi
tationi masculinum animum inserens:
dixit ad eos: Nescio qualiter in ute
ro meo apparuistis. Neque enim ego
spiritum et animam donavi nobis
et vitam: et singulorum membra non

ego ipsa compegi: sed enim mundi crea
tor qui formavit hominis nativita
tem quique hominum invenit origi
nem et spiritum vobis iterum cum misericordia
reddet et vitam sicut nunc vosmet
ipsos despicitis propter leges eius. Antio
chus autem contempni se arbitra
tus, simul et exprobrantis voce de
spectus cum adhuc adolescentior
superesset: non solum verbis hor
tabatur sed et iuramento affirma
bat divitem se et beatum facturum:
et translatum a patriis legibus ami
cum habiturum: et res necessari
as prebiturum. Sed ad ista cum
adolescens nequaquam inclinare
tur: vocavit rex matrem et suade
bat ei ut adolescenti fieret in salu
tem. Cum autem multis eam ver
bis esset hortatus: promisit se
suasuram filio suo. Itaque incli
nata ad eum irridens crudelem
tyrannum: ait patria voce. Fili
miserere mei que te in utero no
vem mensibus portavi: et lac trien
nio dedi et alui: et in etatem
istam perduxi. Peto nate ut as
picias in celum et terram et ad
omnia que in eis sunt: et intel
ligas quia ex nichilo fecit illa de
us et hominum genus. Ita
fiat ut non timeas carnificem
istum sed dignus fratribus tuis effec
tus particeps suscipe mortem ut in illa
te miseratione cum fratribus tuis
recipiam. Cum hec illa adhuc
diceret: ait adolescens. Quem sus
tinetis? Non obedio precepto re
gis: sed precepto legis que data
est nobis per moysen. Tu vero
qui inventor omnis malitie
factus es in hebreos: non effu
gies manum dei. Nos enim pro
peccatis nostris hec patimur. Et
si nobis propter increpationem et cor
reptionem dominus noster
modicum iratus est: sed iterum
reconciliabitur servis suis. Tu
autem o sceleste et omnium ho
minum flagitiosissime noli
frustra extolli vanis spebus
in servos eius inflammatus:
Nondum enim omnipoten
tis dei et omnia inspicientis

iudicium effugisti. Nam fratres
mei modico nunc dolore sustenta
to: sub testamento eterne vite
effecti sunt. Tu vero iudicio
dei iustas superbie penas exsolves.
Ego autem sicut et fratres mei ani
mam et corpus meum trado pro
patriis legibus invocans deum
maturius gentis nostre propitium
fieri: teque cum tormentis et ver
beribus confiteri quod ipse est de
us solus. In me vero et in fratri
bus meis: desinet omnipoten
tis ira: que super omne genus nostrum
iuste superducta est. Tunc
rex accensus ira in hunc super
omnes alios crudelius desevit
indigne ferens deri(sum se.)
Et hic itaque mundus obiit
omnia in domino confidens.
Novissime autem post filios mater
consumpta est. Igitur de sa
crificiis et de nimiis crudelita
tibus satis dictum est. Iudas
vero machabeus et qui cum illo
erant introibant latenter in ca
stella. Et convocantes cogna
tos et amicos et eos qui per
manserant in iudaismo assumen
tes: eduxerunt ad se sex millia virorum
et invocabant dominum ut res
piceret in populum qui ab omni
bus calcabatur: misereretur
templo quod contaminabatur
ab impiis: misereretur etiam
exterminio civitatis que esset
illico complananda: et vocem
sanguinis ad se clamantis au
diret. Memoraretur quoque
iniquissimas mortes innocen
parvulorum et blasphemias
nomini suo illatas et indigna
retur super has. At machabe
us congregata multitudine
intolerabilis gentibus effic
batur. Ira enim domini in mi
sericordiam conversa est. Et super
veniens castellis et civitatibus
improvisus succendebat eas: et
opportuna loca occupans: non
paucas hostium strages dabat.
Maxime autem noctibus ad
huiuscemodi excursus fere
batur: et fama virtutis eius

al' omnium
al' cum
al' hec
al' speciebus

Vnq; dedimicebatur. Vidensq; philippus
paulatim uirum ad profectum uenire
ac frequentius res ei prospere cedere ad
ptolomeum ducem celesyrie et
fenicis scripsit. ut auxilium ferret
regis negotijs. At ille uelociter mi
sit nichanorem patrocli. de primo
ribus amicum: datis ei de permixtis
gentibus armatis non minus
xx. milibus ut uniuersum iudeorum
genus deleret. adiuncto ei et gor
gia uiro militari: et in bellicis re
bus experientissimo. Constituit
autem nichanor regi ut tributum
quod romanis erat dandum duo
milia talenta de captiuitate iu
deorum suppleret. Statimq; ad
maritimas ciuitates misit con
uocans ad coemptionem iudaicorum
mancipiorum promittens se nona
ginta mancipia talento distra
cturum: non respiciens ad uin
dictam que eum ab omnipoten
te esset consecutura. Iudas au
tem ubi comperit: indicauit hijs
qui secum erant nichanoris
aduentum. Ex quibus quidam
formidantes et non credentes
dei iusticie in fugam uertebantur.
tur. Alij uero si quid eis superat
uendebant simulq; dominum depreca
bantur ut eriperet eos ab impio
nichanore qui eos prius quam
cominus ueniret uendiderat:
Et si non propter eos: sed propter testamentum
quod erat ad patres eorum: et propter in
uocationem sancti et magnifici
nominis eius super ipsos. Con
uocatis autem machabeus. vij.
milibus qui cum ipso erant: ro
gabat ne hostibus reconciliaren
tur. neq; metuerent inique uenien
tium aduersum se hostium mul
titudinem: sed fortiter contenderent
ante oculos habentes contume
liam que in loco sancto ab hijs in
iuste esset illata: itemq; et ludibrio
habite ciuitatis iniuriam: adhuc
ueterum instituta conuulsa.
Nam illi quidem armis confidunt
ait simul et audacia: nos autem in
omnipotente domino qui potest
et uenientes aduersus nos et uni
uersum mundum uno nutu de
lere confidimus. Admonuit autem
eos et de auxilijs dei que facta sunt
erga parentes: et quod sub sennacherib
clxxxv. milia perierint: et de
prelio quod eis aduersus galatas
fuit in babilonia: ut omnes ubi
ad rem uentum est macedonibus
sociis suis hesitantibus ipse sex mi
lia soli peremerint. cxx. milia aux
ilio illis dato de celo: et beneficia
pro his plurima consecuti sunt.
His uerbis constantes effecti sunt
et pro legibus et patria mori para
ti. Constituit itaq; fratres suos
duces utriq; ordini: symonem et
iosephum et ionathan: subiectis
unicuiq; millenis et quingentenis.
Ad hoc etiam ab ezra lecto sancto
libro et dato signo adiutorij dei
in prima acie ipse dux commisit
cum nichanore: et facto sibi ad
iutore omnipotente: interfece
runt super nouem milia homi
num. Maiorem autem partem
exercitus nichanoris uulneribus
debilem factum fugere compu
lerunt. Pecunijs uero eorum
qui ad emptionem ipsorum uene
rant sublatis ipsos usquequaq;
persecuti sunt. sed reuerterunt
hora conclusi. Nam erat an
te sabbatum: Quam ob cau
sam non perseuerauerunt inse
quentes. Arma autem ipsorum
et spolia congregantes: sabbatum
agebant. benedicentes dominum
qui liberauit eos in isto die: mise
ricordie initium stillans in eos. Post
sabbatum uero: debilibus et or
phanis et uiduis diuiserunt spo
lia et residua ipsi cum suis ha
buere. His ita gestis et communiter
ab omnibus facta obsecratione
misericordem dominum postulabant
ut in finem seruis suis reconcilia
retur. Et ex hijs qui cum timo
theo et bachide erant contra
se contendentes super xx milia
interfecerunt: et munitiones
excelsas obtinuerunt: et plures
predas diuiserunt: equam por
tionem debilibus pupillis et ui
duis sed et senioribus facientes.
Et cum arma eorum collegissent

diligenterque omnia composuerunt in
locis oportunis. Residua vero spolia
ierosolimam detulerunt. Et phi
larchem qui cum thimotheo erat
interfecerunt virum scelestum: qui
in multis iudeos afflixerat. Et
cum ecenia agerent in ierosoli
mis eos qui sacras ianuas incende
rant callistenen cum in quoddam
domicilium refugisset incenderunt
digna eis mercede pro impietati
bus suis reddita. Facinorosissimus
autem nichanor qui mille nego
tiantes ad iudeorum venditionem
adduxerat humiliatus auxilio do
mini ab his quos nullos existima
verat deposita veste glorie per medit
ranea fugiens solus venit antio
chiam summamque infelicitatem de
interitu sui exercitus consecutus
est. Et qui promiserat romanis se
tributum restituere de captivitate
ierosolimorum: predicabat nunc
protectorem deum ~~iu~~ habere iu
deos: et ob ipsum invulnerabi
les esse eo quod sequerentur le
ges ab ipso constitutas.

al' tenderunt ede

Cam. ix.

Eodem
tempore antiochus inhoneste
revertebatur de perside. Intrave
rat autem eam que dicitur persipo
lis: et temptavit expoliare tem
pla et civitatem opprimere. Sed
multitudine ad arma concurren
te: in fugam versi sunt. Et ita
contigit: ut antiochus post fugam
turpiter rediret. Et cum venis
set circa ecbatanam recognovit
que erga nichanorem et thimo
theum gesta sunt. Elatus au
tem in ira arbitrabatur se iniu
riam illorum qui se fugaverant
posse in iudeos retorquere. Ideoque
iussit agitari currum sine inter
missione agens iter celesti eum
iudicio perurgente eo quod ita superbe
locutus est venturum se ierosoli
mam et congeriem sepulchri iu
deorum eam facturum. Sed
qui universa conspicit dominus
deus israel percussit eum insa
nabili et invisibili plaga. Ut
enim finivit hunc ipsum sermo
nem: apprehendit eum dolor
dirus viscerum et amara inter
norum tormenta. Et quidem sa
tis iuste. Quippe qui multis et
novis cruciatibus aliorum tor
serat viscera: licet ille nullo mo
do a sua malitia cessaret. Super
hec autem superbia repletus ig
nem spirans animo in iudeos: et
precipiens accelerare negotium:
contigit illum impetu euntem de
curru cadere: et gravi corporis
collisione membra vexare. Isque
qui sibi etiam videbatur fluctibus
maris imperare: supra huma
num modum superbia repletus et mon
tium altitudines in statera ap
pendere: nunc humiliatus ad ter
ram in gestatorio portabatur:
manifestam dei virtutem in se
ipso contestans, ita ut de corpore
impii vermes scaturirent ac vi
ventes in doloribus carnes eius eff
luerent: odore etiam illius et fetore
exercitus gravaretur. Et qui pau
lo ante sidera celi contingere se
arbitrabatur: eum nemo poterat
propter intollerantiam fetoris portare.
Hinc igitur cepit ex gravi superbia
deductus ad agnitionem sui veni
re divina admonitus plaga: per
momenta singula doloribus suis
augmenta capientibus. Et cum
nec ipse iam fetorem suum ferre posset
ita ait: Iustum est subditum esse
deo: et mortalem non paria deo
sentire. Orabat autem hic scele
stus dominum: a quo non esset mi
sericordiam consecuturus. Et civi
tatem ad quam festinans veniebat
ut eam ad solum deduceret ac se
pulchrum congestorum faceret: nunc
optat liberam reddere. Et iudeos
quos nec sepultura quidem se dig
nos habiturum, sed avibus ac feris
diripiendos traditurum et cum
parvulis exterminaturum di
xerat: equales nunc atheniensibus
facturum pollicetur: templum
sanctum quod prius expoliaverat op
timis donis ornaturum et sancta
vasa multiplicaturum: et sumptus perti
nentes ad sacrificia de
reditibus suis prestaturum: super
hec et iudeum se futurum et omnem
locum terre perambulaturum

predicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus supervenerat enim in eum iustum dei iudicium: desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam hec continentem. Optimis civibus iudeis plurimam salutem et bene valere et esse felices: rex et princeps antiochus. Si bene valetis et filii vestri et ex sententia vobis cuncta sunt: maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus vestri autem benigne memor reversus de persidis locis. et infirmitate gravi apprehensus: necessarium duxi pro communi utilitate curam habere: non desperans memetipsum: sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum: ostendit qui post se susciperet principatum ut si quid contrarium accideret aut difficile nunciaretur: scientes hii qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes et eventum expectantes: designavi filium meum antiochum regem quem sepe recurrens in superiora loca et regna multis vestrum commendabam et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et privatim: ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum et sequentem propositum meum communem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime percussus: et ut ipse alios tractaverat peregre in montibus miserabili obitu vita defunctus est. Transferebat autem corpus philippus collactaneus eius: qui metuens filium antiochi. ad ptolomeum filometorem in egiptum abiit. Machabeus autem et qui cum illo erant domino se protegente templum quidem et civitatem recepit: aras autem quas

alienigene per plateas struxerant: itemque delubra demolitus est: Et purgato templo: aliud altare fecerunt: et de ignitis lapidibus igne concepto obtulerunt sacrificia post biennium: et incensum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terram ne amplius malis talibus inciderent: sed et si quando peccassent: ab ipso mitius corriperentur: et non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat: contigit eadem die purgationem fieri vicesima et quinta die mensis qui fuit casleu. Et cum leticia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum in montibus et speluncis more bestiarum egerant. Propter quod tyrsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundari locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti iudeorum omnibus annis agere dies istos. Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis: vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi filio impii que gesta sunt narrabimus breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic suscepto regno constituit super negotia regni lysiam quendam fenicis et sirie militie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur macer iusti tenax erga iudeos esse instituit et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorem cum frequenter proditor audiret eo quod cyprum creditum a filometore deseruisset et ad antiochum nobilem translatus etiam ab ipso recessisset: veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum: assumptis advenis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant oportunas municiones fugatos ab ierosolimis suscipiebant: et bellare temptabant. Hii vero qui erant cum machabeo per orationes dominum

ut

Recordantes quod ante modicum tempus diem solempnem tabernaculorum

al' macrones iustus

al' creditum

rogantes ut esset sibi adiutor : impe-
tum fecerunt in munitiones ydumeo-
rum : multaque vi insistentes loca
obtinuerunt occurrentes interreme-
runt et omnes simul non minus
a xx. millibus trucidaverunt. Qui-
dam autem cum confugissent in
duas turres valde munitas om-
nem apparatum ad repugnan-
dum habentes : machabeus ad
eorum expugnationem relicto si-
mone et ioseph · item zache-
eis cum ipsis qui cum ipsis erant
satis multis : ipse ad eas que am-
plius perurgebant pugnas con-
versus est. Hii vero qui cum si-
mone erant cupiditate ducti a
quibusdam qui in turribus erant
suasi sunt pecunia : et lxx. millibus
didragmis acceptis dimiserunt
quosdam effugere. Cum autem
machabeo nuntiatum esset quod
factum esset : congregatis princi-
pibus populi accusabat quod pe-
cunia fratres vendidissent adversariis
eorum eorum dimissis hos igitur
proditores suos interfecit : et con-
festim duas turres occupavit :
Armis autem ac manibus om-
nia prospere agendo : in duabus
munitionibus plusquam vigin-
ti milia peremit : At thimotheus
qui prius a iudeis fuerat supera-
tus · convocato exercitu peregrine
multitudinis et congregato exer-
citu asiano : advenit quasi armis
iudeam capturus. Machabeus au-
tem et qui cum eo erant appropi-
ante illo deprecabantur dominum
caput terra aspergentes · lumbosque
ciliciis precincti ad altaris crepi-
dinem provoluti : ut sibi propitius
inimicis autem eorum esset in-
imicus et adversariis adversa-
retur : sicut lex dicit. Et ita post
orationem sumptis armis lon-
gius de civitate procedentes et
proximi hostibus effecti resederunt.
Primo autem solis ortu utrique
commiserunt : isti quidem victorie
et prosperitatis sponsorem cum
virtute dominum ha-
bentes : illi autem ducem belli
animum habebant. Sed cum

ad dom

vehemens pugna esset apparuerunt
adversariis de celo viri quinque in
equis frenis aureis decori ducatum
iudeis prestantes ex quibus duo
machabeum medium habentes
armis suis circumseptum inco-
lumem conservabant. In adver-
sarios autem tela et fulmina
iaciebant · ex quo et cecitate con[illegible]
si et repleti perturbatione ca[illegible]
bant. Interfecti sunt autem [illegible]
ti milia quingenti et equites [illegible]
centi. Timotheus autem con[illegible]
in gazare presidium muni[illegible]
cui preerat cereas. Machabeus
autem et qui cum eo erant le-
tantes obsederunt presidium
diebus quatuor. At hii qui intus e-
rant loci firmitate confisi
supra modum maledicebant et
sermones nefandos iactabant.
Sed cum dies quinta illucesceret
xx. iuvenes ex hiis qui cum ma-
chabeo erant accensi animis
propter blasphemiam viril[iter]
accesserunt ad murum et fero[ci]
animo incedentes ascendebant.
Sed et alii similiter ascendentes
turres portasque succendere aggres-
si sunt atque ipsos maledicos vivos
concremare. Per continuum autem
biduum presidio vastato timo-
theum occultantem se in quodam
repertum loco peremerunt : et fra-
trem eius cerean et appollofanem
occiderunt. Quibus gestis
in hymnis et confessionibus
benedicebant dominum qui magna
fecit in israel : et victoriam
illi dedit. Sed parvo post tem-
pore lysias procurator regis et
propinquus ac negotiorum [illegible]
tus graviter ferens de hiis que
acciderant congregatis octoginta
milibus et equitatu univ[erso]
veniebat adversus iudeos
existimans se civitatem quidem
captam gentibus habitaculum
facturum : templum vero in pe-
cunie questu sicut et cetera de-
lubra gentium habiturum et per
singulos annos venale sacer[dotium]
[illegible] : nusquam recogitans [dei]
potestatem sed mente effrenatus

in multitudine peditum et in mili
bus equitum et in octogentis
elefantis confidebat. Ingressus
autem iudeam et appropians bech
sure quod erat in angusto loco.
ab ierosolima intervallo .v. sta
diorum: illud presidium expug
nabat. Ut autem machabeus
et qui cum eo erant cognoverunt
expugnari presidia: cum fletu et
lacrimis rogabant dominum et
omnis turba simul ut bonum an
gelum mitteret ad salutem israel
Et ipse primus machabeus sump
tis armis ceteros adhortatus
est simul secum periculum sub
ire: et ferre auxilium fratribus
suis. Cumque pariter prompto
animo procederent: ierosolimis
apparuit precedens eos equester
in veste candida armis aureis
hastam vibrans. Tunc omnes
simul benedixerunt dominum
suum misericordem et convalue
runt animis: non solum ho
mines et bestias ferocissimas
set et muros ferreos parati pene
trare. Ibant igitur prompti: de ce
lo habentes adiutorem et mise
rantem eis dominum. Leonum
autem more impetu irruentes
in hostes: prostraverunt ex eis
.xi. milia peditum et equites mil
le sexcentos. Universos autem
in fugam verterunt. Plures vero
ex eis vulnerati nudi evaserunt.
Sed et ipse lysias turpiter fugiens
evasit. Et quia non insensa
tus erat secum ipse reputans
factam erga se diminutionem:
et intelligens invictos esse hebre
os omnipotentis auxilio in
nitentes misit ad eos promisitque
consensurum se omnibus que
iusta sunt et regem com
pulsurum amicum fieri. An
nuit autem machabeus precibus
lysie in omnibus utilitati con
sulens: et quecumque macha
beus scripsit lysie de iudeis: ea
rex concessit. Nam erant
scripte iudeis epistole a lysia quidem
hunc modum continentes.
Lysias populo iudeorum Sal'.

Iohannes et abessalon qui missi
sunt a nobis tradentes scripta
postulabant: ut ea que per illos
significabantur implerem.
Quecumque igitur regi potuerunt
perferri exposui: et que res permit
tebat concessi. Si igitur in ne
gociis fidem conservaveritis: ea
deinceps bonorum vobis causa esse
temptabo. De ceteris autem per sin
gula verba mandavi: et istis et
his qui a me missi sunt colloqui
vobiscum. Bene valete. Anno
centesimo .xlviii. dioscori die men
sis vicesima et quarta. Regis
autem epistola ita continebat.
Rex antiochus lysie fratri Sal'.
Patre nostro inter deos translato:
nos volentes eos qui sunt in reg
no nostro sine tumultu agere et rebus
suis adhibere diligentiam audi
vimus iudeos non consensisse
patri ut transferentur ad ritum
grecorum. sed tenere velle suum
institutum: ac propterea postulare a nobis
concedi sibi legitima sua. Volen
tes igitur hanc quoque gentem quietam
esse statuentes iudicavimus
templum restitui illis: ut age
rent secundum maiorum suo
rum consuetudinem. Bene igitur
feceris si miseris ad eos et dexte
ram dederis: ut cognita nostra vo
luntate bono animo sint et uti
litatibus propriis deserviant. Ad
iudeos autem regis epistola talis
erat. Rex antiochus senatui iu
deorum et ceteris iudeis. Sal'.
Si valetis sic estis ut volumus.
Sed et ipsi bene valemus. Adiit
nos menelaus dicens velle vos
descendere ad vestros qui sunt apud
nos. His igitur qui commeant usque
ad diem tricesimum mensis
xanthici damus dexteras securita
tis ut iudei utantur cibis et le
gibus suis sicut et prius et ne
mo eorum ullo modo molesti
am patiatur de his que per igno
rantiam gesta sunt. Misimus au
tem menelaum qui vos allo
quatur. Valete. Anno centesi
mo .xlviii. xanthici mensis
quintadecima die. Miserunt

al' fuerunt

Cam. xii.

necari Erat autē ī eodē loco / al' aggestum

principatum. Sed rex regum susci
tauit animos antiochi in peccato
rem et suggerente lysia hunc esse
malorum omnium causam: ius
sit ut sicut eis est consuetudo compreh\=e
sum in eodem loco necari. Erat autem i\=n
eodem loco turris .l. cubi
torum aceruum undiq; habens
cineris. Hec prospectum habebat
in preceps. Inde in cinerem deici
iussit sacrilegum omnibus eum
impellentib; ad interitum: Et ta
li lege preuaricatorem legis conti
git mori: nec terre dari menela
um. Et quidem satis iuste. Nam
quia multa erga aram dei delic
ta quisit cuius ignis et cinis erat
sanctus: ipse in cineris morte
dampnatus est. Sed rex mente
effrenatus: ueniebat nequiore
se iudeis ostensurum. Quibus

a patre suo

iudas cognitis precepit po
pulo ut die ac nocte dominum
inuocarent quo sicut semper et n\=uc
adiuuaret eos quippe qui lege et
patria sc\=oq; templo priuari uere
rentur ac p\=plm qui nuper paulu
lum respirasset: ne sineret blas
phemis rursus nationib; subdi.
Omnibus itaq; id simul facienti
bus et petentib; a domino mi\=am
et fletu et ieiuniis per triduum co\=
tinuum prostratis: hortatus
est eos iudas ut se prepararent.
Ipse uero cum senioribus cogi
tauit priusq\=m rex admoueret
exercitum ad iudeam et obtine
ret ciuitatem exire: et d\=m iu
dicio committere exitum rei.
Dans itaq; potestatem omni
um deo mundi creatori et hor
tatus suos ut fortiter dimica
rent et usq; ad mort\=e p legib;
templo ciuitate patria et ciuib;
starent: circa modim exercitum
constituit: Et dato signo suis
dei uictorie iuuenibus fortissi
mis electis: nocte aggressus au
lam regiam in castris interfecit
uiros .iiii. milia et maximum
elefantorum cum hiis qui sup
positi erant: summoq; metu
ac perturbatione hostium castra
replentes: rebusq; p\=spere gestis
abierunt. Hoc autem factum est

die illucescente adiuuante eum
d\=m protectione. Sed rex accep
to gustu audacie iudeorum arte
difficultat\=e locorum temptabat.
Et bethsure quod erat iudeorum
presidium munitum castra ad
mouebat: sed fugabatur impinge
batur minuebatur. Hiis autem
qui intus erant iudas necessaria
mittebat. Enuntiauit autem
misteria hostibus rhodocus qui
dam de iudaico exercitu qui
situs comprehensus conclusus
Iterum rex sermonem habuit ad
eos qui erant ī bethsuris dextram
dedit accepit abiit commisit cum
iuda superatus est. Ut autem
cognouit rebellasse philippum
antiochie qui relictus erat super
negotia: mente consternatus
iudeos deprecans subditusq;
iurat de omnibus quibus iustum
iusum est. Et reconciliatus ob
tulit sacrificium honorificauit
templum et munera posuit: et
machabeum amplexus est et fecit
eum ab ptolomaide usq; gerrenos
ducem et principem. Ut autem
uenit ptolomaidam: grauiter
ferebant ptolomenses amicitie
conuentionem: indignantes
ne forte fedus irrumperet.
Tunc ascendit lysias tribunal et
posuit rationem et populum sedauit
ut regressus que est antiochiam:
Et hoc modo regis profectio et reditio
processit. Sed post triennii tem
pus cognouit iudas et qui cum eo
erant demetrium seleuci cum
multitudine ualida et nauibus
per portum tripolis ascendisse ad
loca oportuna: et tenuisse regio
nes aduersus antiochum et eius
ducem lysiam. Alchimus autem
quidam qui summus sacerdos
fuerat. sed uoluntarie coinquinatus
est temporibus commixtionis con
siderans nullo modo sibi esse sa
lutem neq; accessum ad altare
uenit ad regem demetrium cen
tesimo quinquagesimo anno offerens ei auream coro
nam et palmam: super hec et ra
mos qui templi esse uidebantur.
Et ipsa quidem die siluit tempore

qui universa conspicit : et in fugam
versi sunt alius ab alio ita ut magis
a suis deicerentur et gladiorum suorum
ictibus debilitarentur. Judas autem
vehementer instabat puniens
profanos et prostravit ex eis xxx milia
virorum. Ipse vero Timotheus
incidit in partes Dosithei et Sosipa
tris. et multis precibus postulabat
ut vivus dimitteretur eo quod multo
rum ex iudeis parentes haberet ac
fratres quos morte eius decipi eve
niret. Et cum fidem dedisset resti
turum se eos secundum constitutum
illesum eum dimiserunt pro fratrum
salute. Judas autem egressus est
ad Carnion interfectis xxv milibus.
Post horum fugam et necem movit
exercitum ad Efron civitatem mu
nitam. in qua multitudo diver
sarum gentium habitabat: et ro
busti iuvenes pro muris consisten
tes fortiter repugnabant. In hac
autem machine multe et telorum e
rat apparatus. Sed cum omnipo
tentem invocassent qui potesta
te vires hostium confringit: cepe
runt civitatem et ex eis qui intus
erant xxv milia prostraverunt.
Inde ad civitatem Scytarum abie
runt que ab Jerosolimis sexcentis
stadiis aberat. Contestantibus
autem his qui apud Scytopolitas
erant iudeis quod benigne ab eis
haberentur etiam temporibus in
felicitatis et quod modeste secum
egerint: gratias agentes eis et ex
ortati et de cetero erga genus suum
benignos esse: venerunt Jerosoli
mam die sollempni septimanarum
instante. Et post pentecosten
abierunt contra Gorgiam prepositum
Idumee. Exivit autem cum pedi
tibus tribus milibus et equitibus quadrin
gentis quibus congressis: contigit
paucos ruere iudeorum. Dositheus
vero quidam de Bacenoris eques
vir fortis: Gorgiam tenebat. Et
cum vellet illum capere vivum e
ques quidam de Trachibus irruit
in eum humerumque eius amputa
vit: atque ita Gorgias effugit in
Marisam. At illis qui cum Esdrin
erant diutius pugnantibus et
fatigatis invocavit dominum iudas
adiutorem et ducem belli fieri incipi
ens voce patria cum ymnis clamo
rem extollens: fugam Gorgie mi
litibus incussit. Judas autem collec
to exercitu venit in civitatem Odol
lam. Et cum vii dies superveniret:
secundum consuetudinem purifi
cati in eodem loco sabbatum ege
runt. et sequenti die venit cum su
is iudas. ut corpora prostratorum
tolleret: et cum parentibus pone
ret in sepulchris paternis. Invene
runt autem sub tunicis interfectorum
de donariis ydolorum que apud Iam
niam fuerunt a quibus lex prohi
bet iudeos. Omnibus ergo mani
festum factum est: ob hanc cau
sam eos corruisse. Omnes itaque
benedixerunt iustum iudicium do
mini qui occulta fecerat manife
sta: atque ita ad preces conversi: roga
verunt ut id quod factum fuerat
delictum oblivioni traderetur. At
vero fortissimus iudas hortabatur
populum conservare se sine peccato
sub oculis videntes : videntes que
facta sunt pro peccato eorum qui
prostrati sunt. et facta collatione:
xii milia dragmas argenti mi
sit Jerosolimam offerri pro peccatis mortuorum
sacrificium: bene et religiose de re
surrectione cogitans: Nisi enim
eos qui ceciderant resurrecturos
speraret: superfluum videretur et
vanum orare pro mortuis. Et
quia considerabat: quod hi qui cum
pietate dormitionem acceperant:
optimam haberent repositam
gratiam. Sancta ergo et salu
bris est cogitatio pro defunctis
exorare ut a peccato solverentur. al' a peccatis solvantur

Capitulum xiii.

Anno centesimo xlviii cog
novit iudas Antiochum Eupatorem
venire cum multitudine adversus
iudeam et cum eo Lysiam procura
torem et prepositum negotiorum
secum habentem peditum c. x. milia
et equitum v. m. et elefantos
xxii. currus cum falcibus ccc. Com
miscuit autem se illis et Menelaus.
et cum multa fallacia deprecaba
tur Antiochum non pro patrie sa
lute: sed sperans se constitui in

romani eplam ~~eplim~~ ita se habentē
Quintus menmius & tytus manli9
legati romanoꝝ: populo iudeorum.
Sal'. De his que lisias cognatus re-
gis concessit nobis: & nos concessim9.
De quibus autem et regi iudicauit refe-
rendum: confestim aliquem mittite
diligencius inter nos conferentes
ut decernamus sicut congruit nobis.
Nos enim antiochiam accedimus.
Ideoq; festinate rescribere: ut nos quo-
q; sciamus cuius estis voluntatis.
Al' h cap. c. xij. Bene valete // Anno centesimo. xlviij.
quintadecima die mensis xandici.
// Hiis factis pactionibus lysias pgebat
ad regem iudei autem agri culture
operam dabant. Sz hij qui resede-
rant timotheus et apollonius gen-
nei filius. sz & iheronimus et demo-
al' supb9 fon super hos et nicanoꝝ cypriarches
non sinebant eos in silentio agere et
quiete. Ioppite uero tale quoddam
flagitium perpetrarunt. Rogaue-
runt iudeos cum quibus habitabāt
ascendere scaphas quas parauerant
cum uxoribus et filijs quasi nullis
inimicitijs inter eos subiacentibz.
Secundum commune itaq; decre-
tum ciuitatis et ipsis ad quiescen-
tibus pacisq; causa nichil suspec-
tum habentibus cum in altum p-
cessissent: submerserunt nō minus
ducētes. Quam crudelitatem iudas
in sue gentis homines factam ut
cognouit: precepit uiris qui erant
cum ipso et inuocato iusto iudice
deo: uenit aduersus interfectores
fratrum. Et portum quidem noctu
succendit: scaphas exussit: eos
autem qui ab igne refugerant
gladio peremit. Et cum hec ita
egisset: discessit quasi iterum re-
uersurus: et uniuersos ioppitas
eradicaturus. Sz cum cognouissz
et eos qui erant iamnie uelle
pari modo facere habitantibus se-
cum iudeis: iamnitis quoq; noc-
te superuenit et portum cum na-
uibus succendit: ita ut lumen ig-
nis pareret iherosolimis a stadijs
.cc.xl. Inde cū iā abissent noue
stadijs et iter facerent ad timo-
theum: commiserunt cum eo ara-
bes .v. mil' uiri: et equites quin-

ante opportunum dementiae suae nac-
tus convocatus a demetrio ad con-
silium et interrogatus quibus
rebus et consiliis iudei niterentur
respondit. Ipsi qui dicuntur asidei
iudeorum quibus preest iudas ma-
chabeus bella nutriunt et seditio-
nes movent: nec patiuntur reg-
num esse quietum. Nam et ego
defraudatus parentum gloria dico
autem summo sacerdotio huc veni
et primo quidem utilitatibus regis fide
serviens secundo autem civibus
consulens. Nam illorum pravitate
universum genus nostrum non mini-
me vexatur. Sed his singulis o rex
cognitis et regioni et generi:
secundum pervulgatam omnibus
humanitatem tuam prospice. Nam
quamdiu superest iudas: impossi-
bile est pacem esse negotiis.
Talibus autem ab hoc dictis:
et ceteri amici hostiliter agentes
adversus iudam inflammaverunt
demetrium. Qui statim nichano-
rem prepositum elefantorum ducem mi-
sit in iudeam datis mandatis ut
ipsum quidem iudam caperet: eos ve-
ro qui cum illo erant dispergeret
et constitueret alchimum maximi
templi summum sacerdotem.
Tunc gentes que de iuda fugerant
iudam: gregatim se nichanori
miscebant miserias et clades iu-
deorum prosperitates rerum suarum
existimantes. Audito itaque iudei
nichanoris adventu et conventu
nationum conspersi terra roga-
bant eum qui populum suum con-
stituit ut in eternum custodiret
quique suam portionem signis
evidentibus protegit. Imperante
autem duce statim inde move-
runt convenerunt que ad castel-
lum dessau. Symon vero frater
iude commiserat cum nichanore
sed conterritus est repentino adven-
tu adversariorum. Nicanor tamen
audiens virtutem comitum
iude et animi magnitudinem
quam pro patrie certaminibus
habebant sanguinis iudicium
facere metuebat. Quam ob rem
premisit posidonium et theodo-

et matthiam ut darent dextras atque
acciperent. Et cum diu de his con-
silium ageretur. et ipse dux ad mul-
titudinem retulisset. omnium
una fuit sententia amicitiis an-
nuere. Itaque diem constituerunt
qua secreto inter se agerent: et
singulis selle prolate sunt et po-
site. Precepit autem iudas arma-
tos esse locis oportunis. ne forte ab
hostibus repente mali aliquid ori-
retur et congruum colloquium fe-
cerunt. Morabatur autem nicha-
nor in iherosolimis et nichil que inique
agebat gregesque turbarum que con-
gregate fuerant dimisit. Habe-
bat autem iudam semper carum
ex animo. et erat viro inclinatus
rogavitque eum ducere uxorem
filiosque procreare. nuptias fecit quiete al'
qui et egit communiterque vivebant.
Alchimus autem videns caritatem
illorum ad invicem et conventio-
nes venit ad demetrium et dice-
bat nichanorem rebus alienis
assentire: iudamque regni insidia-
torem successorem sibi destinasse.
Itaque rex exasperatus et pessimis
huius criminationibus irritatus
scripsit nichanori dicens. gravi-
ter quidem se ferre de amicitie con-
ventione iubere tamen machabeum
citius vinctum mittere antiochiam.
Quibus cognitis nichanor con-
sternabatur et graviter ferebat
si ea que convenerant irrita face-
ret. nichil lesus a viro. Sed quia
regi resistere non poterat oportu-
nitatem observabat qua precepta
perficeret. At machabeus videns
austerius secum agere nichano-
rem et consuetum occursum fero-
cius exhibentem intelligens non
ex bono esse austeritatem istam:
paucis suorum congregatis occul-
tavit se a nichanore. Quod ut
ille cognovit fortiter se a viro
preventum: venit ad maximum
et sanctissimum templum: et sa-
cerdotibus solitas hostias offe-
rentibus iussit sibi tradi virum.
Quibus cum iuramento dicen-
tibus nescire se ubi esset qui que-
rebatur extendens manum ad

templum iuravit. Nisi mihi vinc-
tum Iudam tradideritis: istud dei
fanum in planitiem deducam, et effo-
diam altare. Et templum hoc libro
patri consecrabo. Et his dictis abiit.
Sacerdotes autem protendentes manus
in celum invocabant eum qui sem-
per propugnator esset gentis ipsorum
al' universorum — hec dicentes. Tu domine univer-
sitatis qui nullius indiges: volu-
isti templum habitationis tue fieri
in nobis. Et nunc sancte sanctorum
omnium domine: conserva in eter-
num impollutam domum istam que
al' Razias vel Azias — nuper mundata est. Razias autem
quidam de senioribus ab Ierosolimis
delatus est Nichanori vir amator
civitatis, et bene audiens: qui pro af-
fectu pater iudeorum appellabatur.
Hic multis temporibus continen-
tie propositum tenuit in iudaismo:
Al' Ca^m. xv. — corpusque et animam tradere conten-
tus pro perseverantia. Volens au-
tem Nichanor manifestare odium quod
habebat in iudeos: misit milites
quingentos ut eum comprehende-
ret. Putabat enim illum decepisse
sese cladem maximam iudeis illatu-
rum. Turbis autem irruere domum
eius et ianuam disrumpere atque ig-
nem admovere cupientibus, cum
iam comprehenderetur, gladio se
petiit, eligens nobiliter mori potius
quam subditus fieri peccatoribus
et contra natales suos indignis
iniuriis agi. Sed cum per festinatio-
nem non certo ictu plagam dedisset.
et turbe intra hostia irrumperent:
recurrens audacter ad murum preci-
pitavit semetipsum viriliter in tur-
bas. Quibus velociter locum dan-
tibus casui eius: venit per mediam
cervicem. Et cum adhuc spiraret
accensis animis surrexit. Et cum
al' gravissimis vulneribus esset — sanguis eius magno fluxu deflueret
saucius, cursu turbam pertran-
siit: et stans supra petram quandam
preruptam, et iam exsanguis effec-
tus complexus intestina sua utris-
que manibus proiecit super turbas
invocans dominatorem vite ac spi-
ritus, ut hec illi iterum redderet: atque ita vita
Ca^m. xv. — defunctus est. Nichanor autem
ut comperit Iudam esse in locis Sa-

marie, cogitavit die sabbati cum
impetu committere. Iudeis vero
qui illum per necessitatem sequeban-
tur dicentibus: ne ita ferociter et barba-
re feceris: sed honorem tribue diei sanc-
tificationis, et honora eum qui uni-
versa conspicit: at ille infelix inter-
rogavit: si est potens in celo qui
imperavit agi diem sabbatorum.
Et respondentibus illis: est dominus
vivus ipse in celo potens qui iussit
agi septimum diem. At ille ait: et ego po-
tens sum super terram: qui impero
sumi arma et negotia regis impleri.
Tamen non obtinuit ut consilium
perficeret. Et Nicanor quidem cum
summa superbia erectus: cogitabat
commune trophaeum statuere de
Iuda. Machabeus autem confidebat
semper cum omni spe auxilium
sibi a deo affuturum: et horta-
batur suos ne formidarent ad
adventum nationum, sed in men-
te haberent adiutoria sibi facta de
celo: et nunc sperarent ab omnipo-
tente affuturam sibi victoriam.
Et allocutus illos de lege et prophe-
tis: admonens etiam certamina que
fecerant prius: promptiores eos
constituit. Et ita animis eorum
erectis: simul ostendens gentium
fallaciam et iuramentorum preva-
ricationem. Singulos autem illorum
armavit non clipei et haste
munitione, sed sermonibus opti-
mis et hortationibus: exposito dig-
na fide somnio, per quod universos
letificavit. Erat autem huiusmo-
di visus. Oniam qui fuerat sum-
mus sacerdos virum bonum et be-
nignum, verecundum visu, modes-
tum moribus et eloquio deco-
rum, et qui a puero in virtutibus exerci-
tatus sit, manus protendentem
orare pro omni populo iudeorum.
Post hec apparuisse et alium vi-
rum etate et gloria mirabilem, et
magni decoris habitudinem circa
illum: Respondentem vero Oniam
dixisse: Hic est fratrum amator et
populi Israel: hic est qui multum
orat pro populo et universa sancta
civitate Ieremias propheta dei. Ex-
tendisse autem Ieremiam dexteram

et dedisse inde gladium aureum dicentem. Accipe sanctum gladium munus a deo in quo deicies adversarios populi mei israel. Exhortati itaque iude sermonibus bonis valde de quibus extolli posset impetus. et animus iuvenum confortari: statuerunt dimicare et confligere fortiter ut virtus de negociis iudicaret: eo quod civitas et sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant. non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum hostesque adessent atque exercitus esset ordinatus bestie equitesque oportuno in loco compositi considerans machabeus adventum multitudinis et apparatum varium armorum ac ferocitatem bestiarum extendens manus in celum. prodigia facientem dominum invocavit: qui non secundum armorum potentiam. sed prout ibi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo. Tu domine qui misisti angelum tuum sub ezechia rege iudee. et interfecisti de castris sennacherib. clxxxv. milia. Et nunc dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nichanor autem et qui cum ipso erant: cum tubis et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes. sed et cordibus dominum orantes: prostraverunt non minus quam xxxv. milia: presencia dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent: cognoverunt nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbacione excitata: patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Precepit autem iudas qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat caput nicanoris et manum cum humero abscisam ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset: convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite nicanoris et manu nepharia quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est linguam etiam impii nicanoris precisam misit particulatim avibus (Al' iussit) dari manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes. Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem nicanoris caput in summa arce. evidens ut esset et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire: habere autem celebritatem tercia decima die mensis adar: quod dicitur voce syriaca pridie mardochei diei. Igitur his erga nicanorem gestis et ex illis temporibus ab hebreis civitate possessa: ego quoque in his finem faciam sermonis. Et si quidem bene ut hystorie competit hoc et ipse velim. Sin autem minus digne concedendum est michi. Sicut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit ingratus (Al' gratus). Hic ergo erit consummatus.

Explicit liber secundus machabeorum.

Prefacio sancti ieronimi presbiteri in evangelio incipit. (Al' Incipit prologus super iiii.or evangelia)

Beatissimo pape damaso: Ieronimus. Novum opus facere me cogis ex veteri: ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam: et quia inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio iudicare de ceteris ipsum ab omnibus

iudicandum senis mutare linguam
et canescentem iam mundum ad
initia retrahere parvulorum. Quis
enim doctus pariter vel indoctus cum
in manus volumen assumpserit
et a saliva quam semel inbibit vi
derit discrepare quod lectitat non
statim erumpat in vocem me falsa
rium me clamitans esse sacrilegum
qui audeam aliquid in veteribus
libris addere mutare et corrigere:
adversus quam invidiam: duplex
causa me consolatur: Quod et
tu qui summus sacerdos es fieri iu
bes: et verum non esse quod variat
etiam maledicorum testimonio comproba
tur. Si enim latinis exemplaribus
fides est adhibenda respondeant
quibus tot sunt exemplaria pene
quot codices. Si autem veritas
est querenda de pluribus. Cur non
ad grecam originem revertentes ea
que vel a vitiosis interpretibus male
edita vel a presumptoribus imperi
tis emendata perversius. vel a libra
riis dormitantibus aut addita sunt
aut mutata corrigimus: Neque ve
ro ego de vetere disputo testamento
quod a lxx senioribus in grecam lin
guam versum tertio gradu ad nos usque
pervenit. Non quero quid aquila
quid symmachus sapiant: quare
theodocion inter novos et veteres
medius incedat. Sit illa vera inter
pretatio quam apostoli probaverunt. De
novo nunc loquor testamento quod
grecum esse non dubium est: excep
to matheo apostolo qui primus in iudea
euangelium christi hebraicis litteris
edidit. Hoc certe quod in nostro sermo
ne discordat et in diversos rivulorum
tramites ducit uno de fonte queren
dum est. Pretermitto eos codices
quos a luciano et esichio nuncupa
tos paucorum hominum asserit per
versa contentio: quibus utique nec
in veteri instrumento post lxx
interpretes emendare quod licuit nec
in novo profuit emendasse cum mul
tarum gentium linguis scriptura
ante translata doceat falsa esse que
addita sunt. Igitur hec presens pre
fatiuncula pollicetur quattuor tantum euan
gelia. quorum ordo iste est. mathe

al' revertens

al' de ab interpretibus

us marcus lucas iohannes codicum
grecorum emendata collatione sed
et veterum que non multum a lectione
latine consuetudinis discrepant
ita calamo temperavimus ut his
tantum que sensum videbantur mutare
correctis reliqua manere pateremur
ut fuerant. Canones quoque quos
eusebius cesariensis episcopus alexan
drinum secutus ammonium in x
numeros ordinavit sicut in greco
habentur expressimus. Quos si qui
de curiosis nosse voluerit que in euangeliis
eadem vel manca vel sola sint
distinctione cognoscat. Magnus
siquidem nostris codicibus error inole
vit: dum quod in eadem re alius euan
gelista plus dixit in alio quia minus
putaverint addiderunt. Vel dum
eundem sensum alius aliter expres
sit: ille qui unum e quattuor pri
mum legerat ad eius exemplum
ceteros quoque estimaverit emendan
dos. Unde accidit ut apud nos mix
ta sint omnia: et in marco plura
luce atque mathei rursum in matheo
iohannis et marci. et in ceteris re
liquorum que aliis propria sunt inveni
antur. Cum itaque canones legeris
qui subiecti sunt: confusionis erro
re sublato et similia omnium scies
et singulis sua queque restitues.
In canone primo concordant quattuor
matheus marcus lucas iohannes
In secundo tres matheus marcus lu
cas. In tertio tres: matheus lu
cas iohannes. In quarto tres ma
theus marcus Io. In quinto duo
matheus lucas. In sexto duo ma
theus marcus. In septimo duo ma
theus Io. In octavo duo: lucas ma
lucas. In nono duo: lucas Io
In decimo propria unusquisque que non
habentur in aliis ediderunt. Singulis
euangeliis ab uno incipiens u
ad finem librorum dispar nu
increscit. Hic nigro colore pre
sub se habet alium ex minio nu
rum discolorem: qui ad decem
procedens indicat prior nume
in quo sit canone requirendus.
Cum igitur aperto codice illud sive illud capitulum
scire volueris cuius canonis

statim ex subiecto numero doceberis recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries: Eodemque statim canone ex titulo frontis inuento illum quem querebas numerum eiusdem euangeliste qui et ipse ex inscriptione signatur inuenies: atque e uicino ceterorum tramitibus in spetiis quos numeros e regione habeant annotabis. Et cum sacris recurres ad uolumina singulorum et sine mora reperta numeris quos ante signaueras reperies et loca in quibus uel eadem uel uicina dixerunt. Opto ut in christo ualeas et memineris mei papa beatissime. Amen. Epistola eusebii ad carpianum super iiii-or euangelia

Eusebius carpiano fratri in domino salutem. Ammonius quidam alexandrinus magno studio atque industria unum nobis pro iiii euangeliis dereliquit. Nam que plurium euangeliorum sensus exceptos omnes similes contextu pro mathei euangelio quasi ad unum congestos annexuit ita ut eorum quantum ad tenorem pertinet lectionis sequens iam illius interruptus esse uideatur. Uerum ut saluo corpore sine textu ceterorum hoc est euangeliorum propria et familiaria loca in quibus eadem similiter que dixerunt scire possis ac uere discernere accepta occasione ex predicti uiri studio alia ratione decem numero tibi titulos designam quorum primus quatuor in se continet numeros in quibus similia ab uniuersis dicta sunt matheo marco luca iohanne. Secundus in quibus tres matheus lucas marcus. Tertius in quibus tres matheus lucas iohannes. Quartus ... Quintus in quibus duo matheus lucas. Sextus in quibus duo matheus marcus. Septimus in quibus duo matheus iohannes. Octauus in quibus duo matheus lucas. Nonus in quibus duo lucas iohannes. Decimus in quibus singuli de quibusdam proprie scripserunt. Et quidem subiectorum titulorum id est argumentum clara uero eorum narratio hec est. Etenim per singula loca euangeliorum quidem numerus uidetur appositus paulatim incipiens a primo deinde secundo postremo tres et per ordinem librorum fine usque progrediens. Itaque per singulos numeros supputatio per unum distinctionem inuenitur inserta significans cui de decem titulis appositus numerus dinoscatur uelut si quidem primum certum est in primo sine secundo in secundo et eodem modo usque ad decem. Si igitur euoluto uno qualibet de quatuor euangeliis cuilibet capitulo uelis inscire et scire qui similia dixerint et loca propria agnoscere singulorum in quibus eadem sunt plocuti eiusdem sensus quem tenes relegens propositum numerum quesitumque cum in titulo quem demonstrat tituli sub notatio continuo scire poteris ex superscriptionibus quasi in fronte notatas inuenies. qui aut quot de his que in quintis similia dixerint. Clemens etiam ad reliqua euangelia per eundem numerum quem contines uidebis appositorum per singulos numeros atque eos in suis propriis que locis similia dixisse reperies. Item alius prologus per ieronimum super matheum

Plures fuisse qui euangelia scripserunt et lucas euangelista testatur dicens. Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete sunt sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt sermonem et ministrauerunt ei et perseuerantia usque ad presens tempus monimenta declarant que a diuersis auctoribus edita diuersarum heresium fuere principia ut est illud iuxta egyptios et thomam et mathiam et bartholomeum duodecim quoque apostolorum et basilidis atque apellis ac reliquorum quos enumerare longissimum est cum hoc tantum in presentiarum necesse sit dicere extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia dei conati sunt magis ordinare narrationem quam historie texere ueritatem quibus iure potest illud propheticum coaptari ue qui prophetant de corde suo qui ambulant post spiritum suum qui dicunt hec dicit dominus et dominus non misit eum; de quibus

et saluator in euuangelio iohannis
loquitur. Omnes qui ante me ue
nerunt fures fuerunt et latrones.
qui uenerunt non qui missi sunt.
Ipse enim ait. Ueniebant et ego
non mittebam eos. In uenientibus
presumptio temeritatis in missis ob
sequium seruitutis est. Ecclesia autem
que supra petram domini uoce fundata
est quam introduxit rex in cubicu
lum suum et ad quam per foramen
descensionis occulte misit manum
suam similis dammule hinnuloque
ceruorum quatuor flumina pa
radisi instar eructuans quatuor
al' singulos angelos et anulos habet per quos
quasi archa testamenti et custos legis
domini lignis mobilibus uehitur. Pri
mus omnium matheus est publica
nus cognomento leui. qui euuange
lium in iudea hebreo sermone edidit
ob eorum uel maxime causam qui in
al' i nequaquam ihesum crediderant ex iudeis et quam
legis umbra succedente euuangelii
ueritate seruabant. Secundus marcus
interpres apostoli petri et alexandrine
ecclesie primus episcopus qui dominum quidem
saluatorem ipse non uidit sed ea
que magistrum audierat predi
cantem iuxta fidem magis gesto
rum narrauit quam ordinem.
Tertius lucas medicus natione sy
rus antiocensis cuius laus in euuan
gelio qui et ipse discipulus apostoli
pauli in achaie bithinieque parti
bus uolumen condidit quedam
altius repetens et ut ipse in prohemio
al' confitetur confitetur audita magis quam
uisa describens. Ultimus iohannes
apostolus et euuangelista quem ihesus
amauit plurimum qui supra pec
tus domini recumbens purissima
doctrinarum fluenta potauit. et
qui solus de cruce meruit audire
ecce mater tua. His cum esset in a
sia et iam tunc hereticorum se
mina pullularent cherinthi. he
bionis et ceterorum qui negant
christum in carne uenisse quos et ipse
in epistola sua antichristos uocat
et paulus apostolus frequenter percutit
coactus est ab omnibus pene tunc
asie episcopis et multarum ecclesiarum
legationibus de diuinitate sal

uatoris altius scribere et ad ipsum
ut ita dicam dei uerbum non tam
audaci quam felici temeritate p[illegible]
rumpere ut ecclesiastica narrat
hystoria cum a fratribus cogere[illegible]
ut scriberet ita facturum se respon[illegible]
disse si indicto ieiunio in commune
omnes deum precarentur. quo ex[illegible]
pleto reuelatione saturatus illud
proemium ueniens e celo eructauit
In principio erat uerbum et uer[illegible]
bum erat apud deum et deus [illegible]
uerbum. Hoc erat in principio [illegible]
deum. Hec igitur quatuor euuan[illegible]
gelia multo ante predicta eze[illegible]
lis quoque uolumen probat in quo
prima uisio ita contexitur. Et in
medio sedis similitudo quatuor
animalium et uultus eorum fa[illegible]
cies hominis et facies leonis et
facies uituli et facies aquile.
Prima hominis facies matheum
significat qui quasi de homine
exorsus est scribere. Liber generatio[illegible]
nis ihesu christi filii dauid filii [illegible]
ham. Secunda marcum in qua
uox leonis in heremo rugientis
auditur. uox clamantis in deserto
parate uiam domini rectas facite
semitas eius. Tertia uituli que
euuangelistam lucam a zacharia
sacerdote sumpsisse initium prefigu[illegible]
rat. Quarta iohannem euuan[illegible]
gelistam qui assumptis pennis a[illegible]
quile et ad altiora festinans de
uerbo dei disputat. Cetera que se[illegible]
quuntur in eundem sensum pro[illegible]
unt crura eorum recta et penna[illegible]
ti pedes et quocumque spiritus iba[illegible]
ibant et non reuertebantur et dor[illegible]
sa eorum plena oculis et scintil[illegible]
le ac lampades in medio discur[illegible]
rentes et rota in rota et in singu[illegible]
lis quatuor facies. Unde et a[illegible]
pocalipsis iohannis post ex[illegible]
positionem uiginti quatuor se[illegible]
niorum qui tenentes cytharas
et fialas adorant agnum dei
introducit fulgura et tonitrua
et septem spiritus discurrentes
et mare uitreum et quatuor ani[illegible]
malia plena oculis dicens et
animal primum simile leoni et
et secundum simile uitulo et

tertium simile hominis et quar
tum simile aquile volanti et p̄ximum
tum similiter plena inquit erant oculis
et requiem non habebant die ac noc
te dicentia sanctus sanctus sanctus
dominus deus omnipotens qui e
rat et qui ē et qui venturus ē. Am
bus cunctis p̄spicue ostenditur quatu
or tantum debere euuangelia suscipi
et omnes apocrifo̱rum uenias mortuas
tuis magis heretias quam ecclesi
asticas integrandas. Explicit prolog.
Incipit argumentum de iiii euuangelistis.

Matheus marcus lucas et iohā
nes: quadriga dm̄ et uerum
cherubim quod interpretatur scien
tie multitudo p̄ totum corpus o cu
lati sunt scintille emicant discur
runt fulgura pedes habent rectos
et in sublime tendentes terga pen
nata et ubique volantia tenent se
mutuo sibique p̄plexi sunt et quasi
rota in rotam voluuntur et p̄gunt
quocumque conflatus sancti spiritus duxerit.
Incipit prologus in euuangelio.

Secundum matheum.
Matheus ex iudeis qui
et leui sicut in ordi
ne primus ponitur
ita euuāgelium in iu
dea primus scripsit
anus uocatio ad deū
ex publicanis actibus fuit. Duorum in ge
neratione xp̄i principia p̄sumens
unius cuius prima circumcisio in car
ne alterius cuius secundum cor elec
tio fuit et ex utrisque in patribus xp̄c
Sicque quaterdenario numero tri
formiter posito principium a crede
ndi fide in electionis tempus porrigens
et ex electione usque in transmigratio
nis diem dirigens atque a transmi
grationis die usque in xp̄m definiens
decursam aduentus domini ostendit
generationem et numero satis
faciens et tempori et se quod esset
ostendens et dei in se opus monstrans
etiam in hijs quorum genus posuit xp̄i
operantis a principio testimonium
non negaret. Quarum omnium
rerum tempus ordo numerus dispositio
uel ratio quod fidei necessarium est deus
xp̄c est. Qui factus est ex muliere
factus sub lege natus ex uirgine

passus in carne omnia in cruce fixit
ut triumphans ea in semet ipso re
surgens in corpore et patris nomen in
patribus filio et filij nomen patri
restituens in filijs sine principio sine
fine ostendens unum se cum patre esse
quia unus est. In quo euuangelio
utile est desiderantibus deum sic prima
uel media uel perfecta cognoscere ut
et uocationem apostoli et opus euuangelij
et dilectionem dei in carne nascentis
per uniuersa legentes intelligant atque id
in eo in quo apprehensi sunt et appre
hendere expetunt recognoscant. No — al' appetunt
bis enim hoc in studio argumenti
fuit et fidem facte rei tradere et operan
tis dei intelligendam diligenter esse
dispositionem querentibus non ta
cere. In fine epistole secunde ad thessalonicenses adde.

Laudans eos et gratias agens pro eis que
pacienter sustinuerunt persecutiones
malorum hominum. qui penas dabunt in
die domini cum venerit glorificari in sanctis. Et o
rat ut perseuerent. Sequitur alius prologus
super epistola pauli ad colocenses.

Colocenses sunt asiani quibus non ip
se apostolus predicauit sed eius discipuli. Super
venerunt autem pseudo apostoli qui eos eute
re intelerunt. Carnales obseruancias pre
dicantes et philosophicis disputationibus si
plicitatem illorum irretire conantes hijs igitur
supuenientibus carnales obseruancias p
dicantibus in dubium illis venerat q
bus potius credendum esset. Verum apostolus cui
auctoritas celebris erat quasi mediator
indicat que pars potius sit tenenda.
Scribens eis ab epheso. Item alius pro
logus in epistolam ad Tymotheum primam.

Thymotheus iste fuit filius uiu
iens patre. Gentili procreatus.
Et cum non esset circumcisus. Et esset ipse
gentilis hunc dabant testimonium fratres
qui erant listris et yconio hunc volunt
paulus proficisci secum. Et ideo circum
cidit propter iudeos qui erant in illis lo
cis. Erat quasi eruditus tam diuinis scrip
turis quam liberalibus artibus hunc
creauit apostolus episcopum. Item ali
us prologus super epistolam ad phylomenem.

Huic epistolam scribit apostolus
phylemoni colocensi qui nullam
ecclesiastice administrationis erat pre
ditus dignitate. Sed uir laudabilis in
plebe. Cui familiares litteras mittit p

dne suo sermo suo qui cum dampno eius fugerunt. Sed ab apostolo audito euangelio baptizatus est. Quem venia deprecatur apostolus. Sardensis et a roma de centurio.

Sequitur alius prologus super micheam prophetam.

Temporibus ozie et ioathe et ezechie regum iuda ceperunt prophetare osee amos et ysaias. Et sub ioathan filio ozie incipit prophetare micheas. Et prophetat et sub achaz et sub ezechia sub quo .x. tribus captivate sunt ab assyriis. Et quia primum samaria metropolis .x. tribuum prius captivata est in prophete inponitur titulus primum de samaria sede de ierusalem iudicium secundum hebraicam veritatem. Scribitur dicitur unde quasi in corde voluminis positus debet profunda continere misteria.

Sequitur alius prologus in naum prophetam.

Naum elchesei quidam putant ethesem esse patrem. Naum secundum hebream traditionem ipsum etiam prophetam fuisse cum elchesei usque hodie in galilea viculus sit parvus quidem et vix ruinis veterum edificiorum indicans vestigia sed tamen notus iudeis et michi quoque a circumducente monstratus. Quod prophetat Naum liber est visionis intelligentis sic universa que sequuntur pondus hostium facientis suo populo visionem de consummatione utriusque mundi secundum autem in consolatione sanctorum prophetia teritur. Utique contempnent et incipient se ad iudicii diem ubi ultor adversum nos assyrios futurus est dominus. Grave pondus est hostibus quod delectat vel prophetam videre vel israelitas videre.

Sequitur alius prologus in abacuc.

Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius.

Item sequitur alius prologus de eodem.

Abacuc amplexans qui vel ex eo quod amabilis domini fuit vocatur amplexatio vel quod certamen cum deo congreditur amplexantis id est luctantis sortitur vocabulum. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad disceptationem iusticie

provocare cur in rebus humanis [illegible] di istius tanta rerum [illegible] hic in principio libri [illegible] solum cum membris suis [illegible] premuniat adventum [illegible] quod deus salvatoris. Nam de quo [illegible] de christi adventu qui futurus [illegible] telligitur dicere. Et respondit [illegible] et michi. Scribe visum [illegible] assequatur qui legit ea, quia [illegible] sio ad tempus et ostendet in fine [illegible] nunciatum si tardaverit [illegible] quia veniens veniet et non [illegible] tur. De passione autem [illegible] nisi domino dicit. Domine audivi [illegible] nem tuam et timui consideravi [illegible] tua et expavi. Quid enim [illegible] prerogative [illegible] nimium ineffabilis admiratio [illegible] dio duorum animalium cognosceris [illegible] quid est nisi aut in medio duorum [illegible] tamentorum aut in medio duorum latronum aut in medio moysi et helie [illegible] illo in monte sermocinantium [illegible] appropinquat [illegible] cum tempus advenerit [illegible] adventu temporis ostenderis [illegible] dicit. Cornua in manibus eius [illegible] Quid est nisi trophenum crucis [illegible] bulum autem salvatoris hic propheta prope ponit dicens. Ego autem in domino gaudebo et exultabo in deo ihesu meo quod est nobis [illegible] ce et nominare et predicare.

Incipit argumentum super micheam.

Micheas de morasthi heres [illegible] tationem [illegible] nis et oblidionem ponit [illegible] quia marillam [illegible]

Incipit argumentum super naum.

Naum consolator orbis [illegible] sanguinum. Et post [illegible] us loquitur [illegible] euangelizantis et annunciantis [illegible]

Prologus super psalterium david.

David filius iesse [illegible] [illegible] Ethan et Idithun [illegible] [illegible]

...rum nouo Et addunt eum i ver-lin
... vnus ex omni genere filiorum ...
... decimo natu leui -lxxviij- duos
... principes pre esse
... instituit Asaph Ethan ...
... vocem dimidens -lxxij-
... canentes laudes Cantionum
... quibus cum preciebat ...
... alius tuba con
... In medio autem eorum sta
bat dauid tenens psalterium Arche autem
... vij choris- i ... -ui
... populo ante turribus sequebantur
post ... est autem omnis psalmum ...
... id est iuxta tenorem i ...
... omnium ... -ix-
... ipse dauid ... non sunt ...
... -xxij- In asaph -xxi- In
... -ix- filijs chore i moysi -ij- In
salomone -ij- In aggeo i zacharia ...
fuit itaque omnis psalmus dauid ...
... diapsalma ... -lxxx- Alla -xx-
... graduum ... -xv- Psalmus
... assignatus est ... omnium
... quis alius intelligat in primo
... ut ... in ...
... Denique quam ipse psalmus
... xpi ... xpm
eius exponendo ... misericordi
... ad habitum. Ordinem historie
... et titulis psalmorum
Sed psalmi non ordine historie sed ordine
... ordo titulorum non
potest turbare ordinem psalmorum psalmi
omnes qui inscribuntur ipsi dauid ad xpm
pertinent ... dauid dictus est xpc

Sequitur alius prologus in eodem psalterio

Psalterium rome dudum positus
emendaram Et iuxta -lxx- inter
... magna illud ex parte
... Quod quia ... videtis o
paula i eustochium scriptoris vitio de ...
... errorem antiquum valere
... ut ... nouale cultum
... agrum exerceam i obliquis sulcis
... spinas eradicem equum esse
... ut quod crebro male pullulat
... succidatur ...
... tamen nos quibus forte labor
... quam eos qui exemplaria
... nolueriint utique diligenter
emendarunt ...
bantur Notet igitur vnusquisque vel in
... lineam vel signa radiancia

id est vel obelos vel asteriscos Et vbicumque
viderit virgulam precedentem ab ea vsque
ad duo puncta que impressimus sciat in
lxx- translatoribus plus haberi vbi autem
stelle similitudinem perspexerit de hebreis
voluminibus additum nouerit eque vsque ad
duo puncta iuxta theodotionis dumtaxat
editionem qui simplicitate sermonis
a -lxx- interpretibus non discordat hec ergo
vobis i studioso cuique me fecisse sciens
non ambigo multos fore qui vel inui-
dia vel supercilio malint contempnere
videri preclara quam discere Et de turbulento
magis riuo quam de purissimo fonte potare

Item alius prologus super psalterium

Scio quosdam putare psalterium
in -v- libros esse diuisum vt
vbicumque apud lxx- interpretes Genoito
genoito scriptum est i fiat fiat- finis
librorum sit pro eo quod in hebreo legitur Amen
Amen- Nos autem auctoritatem sequti i maxime
Apostolorum qui semper in nouo testamento
psalmorum librum nominant vnum volumen
asserimus psalmos quoque non omnes
eorum testamur auctorum qui ponuntur in
titulis- nominibus i iusticio Sunt enim omnes
dauid- dauid- et asaph et ydythun- fi-
liorum chore- Eman Ezrayte moysi i
Salamonis i reliquorum quos Esdras
vno volumine comprehendit Si enim
Amen pro quo aquila pepistomenos
i fine tantummodo librorum ponitur Et
non medium aut in exordio aut in calce
sermonis siue sentencie nunquam in euange-
lio saluator loqueretur Amen amen dico
vobis Et pauli epistole in medio opere illud
non continerent- Moyses quoque i Ieremias
et ceteri in hunc modum multos haberent
libros qui in medijs voluminibus suis
amen frequenter inseruerunt Sed et
numerus -xxij- librorum hebraicorum et
eorundem misterium computabitur Nam i
titulus ipse hebraicus sepharthalim quod inter-
pretatur volumen hymnorum Apostolice auc-
toritati congruens non plures libros
Sed vnum volumen ostendit Quia
igitur nuper cum hebreo disputans que-
dam pro domino saluatore de psalmis testi-
monia protulisti volens quod te illuderet
per sermones pene singulos asserere-
bat non ita haberi in hebreo vt tu de
lxx- interpretibus opponebas studiosis-
sime postulasti vt post aquilam
Symachum et Theodotionem nouo

editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum varietate turbari et amore quo laberis vel translatione vel iudicio meo esse contentum. Unde impulsus a te cui et que non possum debeo. Rursum me obtrectatorum latratibus tradidi malluique te vires meas potius quam voluntatem in amicicia querere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo me nichil dumtaxat scienter de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a veteribus discrepat interroga quemlibet hebreorum et liquido pervidebis me ab emulis frustra lacerari. Qui malunt videri contempnere preclara quam discere perversissimi homines. Nam cum semper novas expetant voluptates et gule eorum vicina maria non sufficiant cur in solo studio scripturarum veteri sapore contenti sunt. Nec hec dico quod predecessores meos mordeam aut quicquam de his arbitrer detrahendum quorum translationem diligenter emendatam olim lingue mee hominibus dederim. Sed quod aliud sit ecclesiis christo credentium psalmos legere aliud iudeis calumpniantibus singula verba respondere. Quod opusculum si in grecum ut polliceris transtuleris et imperitie mee doctissimos quosque viros testes facere volueris dicam tibi illud [illegible] in silvam ne ligna feras nisi quod hebraice hoc tantum solamen. Si me laborem intellexerim [illegible] laudem et [illegible] provenerit [illegible] esse communem valere te in domino christi cupio et meminisse mei.

Item alius prologus super psalterium

Psalterium quod lxx interpretes in omnibus ecclesiis cantabatur ieronimus corrigit quo etiam vicario psalterium novum composuit quod et a lxx interpretum editione non multum discordant et cum hebraico multum concordant. Et ut omnibus clarum fieret ipsum psalterium distinxit per asteriscos i. stellam et per obelos i. virgam iacentem docens ea que continentur sub asterisco usque ad duo puncta in hebreo haberi et a lxx pretermissa esse. Ea vero que continentur sub obelo usque ad duo puncta in hebreo non haberi sed a lxx addita esse iuxta theodotionis translationem. Hoc psalterium damasus papa rogatu ieronimi in gallicanis ecclesiis cantari constituit. Et ideo hoc Gallicanum vocatur. Antiqua tamen prevalente consuetudine [illegible] firmatum romani [illegible] ta editio. Romanus psalterium [illegible] lxx. retinentibus sibi [illegible] quod [illegible] vocatur. Hec duo psalteria [illegible] sunt ad provenda testimonia [illegible] contra iudeos qui non recipiunt [illegible] ea que continentur in hebreo [illegible] a tertium quod vocatur hebraicum quod rogatu Sophronii [illegible] transtulit de hebraica veritate verbo ad verbum. Quod [illegible] cum et alia ieronimi opuscula [illegible] nius de latino in grecum transtulit.

Psalmus sequens david [illegible] extra numerum factus cum pugnavit cum Golia hic in hebreis codicibus non habetur. Sed a lxx interpretibus editus est ideo repudiandus.

Pusillus eram inter fratres meos et adolescentior in domo patris mei. Pascebam oves patris mei. Manus mee fecerunt organum digiti mei aptaverunt psalterium [illegible] quis annunciavit domino meo. Ipse dominus ipse exaudivit me. Ipse misit angelum suum et tulit me de ovibus patris mei. Et unxit me in misericordia unctionis sue. Fratres mei boni et magni et non fuit in eis beneplacitum domino. Exivi obviam alienigene et maledixit me in simulacris suis. Ego autem evaginato ab eo ipsius gladio amputavi caput eius. Et abstuli obprobrium a filiis israel.

Item hic debet alius prologus qui incipit. Matheus cum primo predicasset [illegible] et sunt [illegible] scribit tamen in quatuor in hoc libro ante tempora [illegible]

Incipit prologus in euangelio secundum matheum.

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur ita euangelium in iudea primus scripsit. Cuius uocatio ad deum ex publicanis actibus fuit duorum in generatione christi principia presumens unius cuius prima circumcisio in carne alterius cuius secundum cor electio fuit ex utrisque enim patribus christus. Sic quaterdenario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens atque a transmigrationis die usque in christum definiens decursam aduentus domini ostendit generationem et numero satisfaciens et tempori et se quod esset ostenderet et dei in se opus monstrans etiam in hys quorum genus posuit christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo numerus dispositio uel ratio quod fidei necessarium est deus christus est. Qui factus est ex muliere, factus sub lege, natus est ex uirgine passus in carne omnia in cruce fixit, ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore et patris nomen in patribus filio et filii nomen patri restituens in filiis sine principio, sine fine ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo euangelio utile est desiderantibus deum sic prima uel media uel perfecta cognoscere ut et uocationem apostoli et opus euangelii et dilectionem dei in carne nascentis per uniuersa legentes intelligant atque id in eo in quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Incipit euangelium secundum matheum.

Liber generationis iesu christi filii dauid filii abraham. Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Ge. 38.
Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Ruth. 2. 1 par. 2
Aminadab autem genuit naason. Naason autem genuit salomon. Salomon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit iesse. Iesse autem genuit dauid regem. Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie. 2 Re. 12.
Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abiam. Abias autem genuit asa. 1 par. 3. 4 Re. ult.
Asa autem genuit iosaphat. Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achas. Achas autem genuit ezechiam. 4 Re. 14 et 21. 2 par. 26 et 29.
Ezechias autem genuit manassem. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babylonis. Et post transmigrationem babylonis: iechonias genuit salathiel: Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoc. Sadoc autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph uirum marie: de qua natus est ihesus qui uocatur christus.

Omnes itaque generationes ab abraham usque ad dauid generationes xiiii. et a dauid usque ad transmigrationem babylonis generationes xiiii. Et a transmigratione babylonis usque ad christum generationes xiiii. Christi autem generatio sic erat.

II

Cum esset desponsata mater eius maria ioseph: antequam conuenirent inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem uir eius cum esset iustus et nollet eam traducere: uoluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante: ecce angelus domini in

Pro auctore euangeliorum mathei dicit iordanus in principio sermonis qui incipit. Aliud dicunt et uitebant. In festo [illegible] quod euangelium mathei tante auctoritatis et dignitatis extitit quod et alii apostoli eo tamquam exemplari utebantur. Unde de sancto Bartholomeo legitur quod ipse apud iudeos existens euangelium secundum matheum in eorum lingua conuertit. Et de sancto marco dicitur quod ipse in suo euangelio abbreuiator mathei fuit.

sompnis apparuit ei dicens. Joseph fi
li dauid. noli timere accipere mariam
coniugem tuam quod enim in ea natum
est de spiritu sancto est. Pariet autem fi
lium. et uocabis nomen eius ihesum.
Ipse enim saluum faciet populum
suum a peccatis eorum. Hoc autem
totum factum est ut adimpleretur
quod dictum est a domino per prophetam
ysa. 7 dicentem Ecce uirgo in utero habebit
et pariet filium et uocabunt nomen
eius emmanuel quod est interpretatum
nobiscum deus. Exurgens autem
ioseph a sompno. fecit sicut ei preceperat
angelus domini. Et accepit coniugem
suam et non cognoscebat eam donec
peperit filium suum primogenitum
et uocauit nomen eius ihesum. ii.

II

Cum ergo natus esset ihesus in bet
leem iude in diebus herodis re
gis. ecce magi ab oriente uenerunt
num. 24. ierosolimam dicentes ubi est qui
natus est rex iudeorum? Vidimus
Esdre. v^to. enim stellam eius in oriente. et ue
nimus adorare eum. Audiens au
tem herodes rex turbatus est et omnis
ierosolima cum illo. Et congregans
omnes principes sacerdotum et scri
bas populi sciscitabatur ab eis ubi christus
michee. 5. nasceretur. At illi dixerunt ei In beth
Jo. 33. leem iude. Sic enim scriptum est
per prophetam. Et tu bethleem terra
iuda. nequaquam minima es in
principibus iuda. Ex te enim exiet
dux qui regat populum meum
israel. Tunc herodes clam uocatis
magis diligenter ~~de puero~~ didicit
ab eis tempus stelle que apparuit eis. Et
mittens illos in bethleem: dixit. Ite
et interrogate diligenter de puero et cum
inueneritis renuntiate michi. ut
et ego ueniens adorem eum. Qui
cum audissent regem abierunt. Et
ecce stella quam uiderant in orien
te antecedebat eos usque dum ueniens
staret supra domum ubi erat puer.
Videntes autem stellam: gauisi sunt
gaudio magno ualde. Et intrantes
domum. inuenerunt puerum cum
maria matre eius et procidentes ad
orauerunt eum. Et apertis thesauris
suis optulerunt ei munera. Aurum
thus et mirram. Et responso accep
to in sompnis ne redirent ad herodem
Per aliam uiam reuersi sunt in regi
onem suam. Qui cum recessissent ec
ce angelus domini apparuit in sompnis
ioseph dicens. Surge et accipe puerum
et matrem eius et fuge in egyptum et
esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum
est enim: ut herodes querat puerum ad
perdendum eum. Qui consurgens ac
cepit puerum et matrem eius nocte et
recessit in egyptum et erat ibi usque ad
obitum herodis ut adimpleretur
dictum est a domino per prophetam di
centem. Ex egypto uocaui filium meum.
Tunc herodes uidens quoniam illusus
esset a magis iratus est ualde. Et mit
tens. occidit omnes pueros qui erant
in bethleem. et in omnibus finibus eius
A bimatu et infra. secundum tempus quod
exquisierat a magis. Tunc adimple
tum est quod dictum est a domino per ie
remiam prophetam dicentem. Vox in ra
ma audita est ploratus et ululatus mul
tus rachel plorans filios suos. Et noluit
consolari quia non sunt. Defuncto autem
herode. ecce angelus domini apparuit in
sompnis ioseph in egypto dicens. Surge
et accipe puerum et matrem eius et uade
in terram israel. Defuncti sunt enim qui
querebant animam pueri. Qui consur
gens accepit puerum et matrem eius
et uenit in terram israel. Audiens au
tem quod archelaus regnaret in iudea
pro herode patre suo timuit illo ire. Et
admonitus in sompnis secessit in par
tes galilee. et ueniens habitauit in
ciuitate que uocatur nazareth ut ad
impleretur quod dictum est per prophetas
quoniam nazareus uocabitur. iii.

III

In diebus autem illis uenit iohannes
baptista predicans in deserto iudee
dicens. Penitentiam agite. appropin
quabit enim regnum celorum. Hic
est enim qui dictus est per ysaiam pro
phetam dicentem. Vox clamantis in
deserto parate uiam domini rectas
facite semitas eius. Ipse autem iohannes
habebat uestimentum de pilis came
lorum et zonam pelliceam circa lum
bos suos. Esca autem eius erat locus
te et mel siluestre. Tunc exibat ad eum
ierosolima et omnis iudea et omnis
regio circa iordanem et baptizabantur

in iordane ab eo. confitentes peccata sua
Videns autem multos phariseorum
et saduceorum uenientes ad baptis-
mum suum dixit eis. Progenies
uiperarum quis demonstrauit uobis
fugere a futura ira. Facite ergo fruc-
tum dignum penitentie et ne uelitis
dicere intra uos patrem habemus
abraham. Dico enim uobis quoniam
potens est deus de lapidibus istis susci-
tare filios abrahe. Iam enim securis
ad radicem arborum posita est. Om-
nis ergo arbor que non facit fructum
bonum. exciditur et in ignem mittetur.
Ego quidem uos baptizo in aqua in
penitentiam qui autem post me uenturus
est fortior me est cuius non sum dig-
nus calciamenta portare. Ipse uos bap-
tizabit in spiritu sancto et igni. Cuius uen-
tilabrum in manu sua. et permunda-
bit aream suam. et congregabit triticum
suum in horreum suum. paleas autem com-
buret igni inextinguibili. Tunc ue-
nit ihesus a galilea in iordanem ad io-
hannem ut baptizaretur ab eo. Io-
hannes autem prohibebat eum dicens
ego a te debeo baptizari et tu uenis
ad me. Respondens autem ihesus dixit
ei. Sine modo. Sic enim decet nos
implere omnem iustitiam. tunc di-
misit eum. Baptizatus autem ihesus
confestim ascendit de aqua Et ecce
aperti sunt ei celi et uidit spiritum dei descen-
dentem sicut columbam et uenientem
super se. Et ecce uox de celis dicens hic
est filius meus dilectus dilectus in
quo michi bene complacui. .iiij.

Tunc ihesus ductus est in desertum
a spiritu ut temptaretur a diabo-
lo. Et cum ieiunasset .xl. diebus et .xl.
noctibus postea esuriit. Et accedens
temptator dixit ei. Si filius dei es dic
ut lapides isti panes fiant. Qui res-
pondens dixit. Scriptum est non in
pane solo uiuit homo sed in omni
uerbo quod procedit de ore dei. Tunc
assumpsit eum diabolus in sanctam
ciuitatem et statuit eum supra pin-
naculum templi et dixit ei. Si fi-
lius dei es. mitte te deorsum. Scrip-
tum est enim. Quia angelis suis
mandauit de te et in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. Ait illi ihesus rursum
Scriptum est non temptabis dominum
deum tuum. Iterum assumpsit eum
diabolus in montem excelsum ual-
de. et ostendit ei omnia regna mun-
di et gloriam eorum et dixit ei Hec
omnia tibi dabo si cadens adoraueris
me. Tunc dixit ei ihesus. Vade satha-
na scriptum est enim. Dominum de-
um tuum adorabis et illi soli ser-
uies. Tunc reliquit eum dyabolus
et ecce angeli accesserunt et ministra-
bant ei. Cum autem audisset ihesus quod
iohannes traditus esset secessit in ga-
lileam Et relicta ciuitate nazareth
uenit et habitauit in capharnaum
maritimam in finibus zabulon et nep-
talim ut adimpleretur quod dictum
est per ysaiam prophetam. Terra zabulon
et terra neptalim uia maris trans
iordanem galilee gentium. Populus
qui ambulabat in tenebris lucem
uidit magnam et sedentibus in re-
gione umbre mortis. lux orta est eis.
Exinde cepit ihesus predicare et dicere
penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Ambulans
autem ihesus iuxta mare galilee ui-
dit duos fratres. simonem qui uocatur
petrus et andream fratrem eius mitten-
tes rete in mare Erant enim pisca- al' retia
tores. Et ait illis. Venite post me et
faciam uos fieri piscatores homi-
num. At illi continuo relictis retibus
secuti sunt eum. Et procedens inde
uidit alios duos fratres iacobum zebe-
dei et iohannem fratrem eius in na-
ui cum zebedeo patre eorum reficien-
tes retia sua et uocauit eos. Illi autem
statim relictis retibus et patre secuti sunt
eum. Et circuibat ihesus totam galileam
docens in synagogis eorum et predi-
cans euangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem infir-
mitatem in populo. Et abiit opinio
eius in totam syriam et obtulerunt
ei omnes male habentes uariis lan-
guoribus et tormentis comprehensos
et qui demonia habebant et lunaticos
et paraliticos et curauit eos. Et secute
sunt eum turbe multe de galilea et
de decapoli et de ierosolimis et de iudea
et de trans iordanem. .v. V

Videns autem turbas ascendit in ihesus
montem. Et cum sedisset accesserunt

ad eum discipuli eius. Et aperiens os
suum docebat eos dicens. Beati pauperes
spiritu. quoniam ipsorum est regnum ce
lorum. Beati mites. quoniam ipsi pos
sidebunt terram. Beati qui lugent
quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui
esuriunt et sitiunt iustitiam: quoniam ipsi
saturabuntur. Beati misericordes:
quoniam ipsi misericordiam consequentur.
Beati mundo corde quoniam ipsi
deum videbunt. Beati pacifici quoniam
filii dei vocabuntur. Beati qui persecu
tionem patiuntur propter iustitiam.
quoniam ipsorum est regnum celorum.
al' eritis Beati estis cum maledixerint vobis
homines et persecuti vos fuerint et dix
erint omne malum adversum vos
mentientes propter me. Gaudete et
exultate quoniam merces vestra copio
sa est in celis. Sic enim persecuti sunt
et prophetas qui fuerunt ante vos.
Vos estis sal terre. Quod si sal eva
nuerit in quo salietur? Ad nichilum
valet ultra nisi ut mittatur foras et
conculcetur ab hominibus. Vos estis
lux mundi. Non potest civitas abscon
di supra montem posita. neque accendunt
lucernam et ponunt eam sub modio
sed super candelabrum ut luceat omnibus
qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera ve
stra bona et glorificent patrem vestrum qui
al' est in celis est. Nolite putare quoniam
veni solvere legem aut prophetas. Non
veni solvere legem sed adimplere. A
men quippe dico vobis donec transeat
celum et terra iota unum aut unus
apex non preteribit a lege donec omnia
fiant. Qui ergo solverit unum de
mandatis istis minimis et docuerit
sic homines minimus vocabitur in
regno celorum. Qui autem fecerit et
docuerit hic magnus vocabitur in
regno celorum. Dico autem vobis quia
nisi abundaverit iustitia vestra plusquam
scribarum et phariseorum: non intra
bitis in regnum celorum. Audistis
quia dictum est antiquis non occides.
Qui autem occiderit reus erit iu
dicio. Ego autem dico vobis quia
omnis qui irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui autem dixerit fratri suo ra
cha reus erit concilio. Qui autem
dixerit fatue: reus erit gehenne ignis.

Si ergo offers munus tuum ad alta
re et ibi recordatus fueris quia frater tu
us habet aliquid adversum te relinque
ibi munus tuum ante altare et va
de prius reconciliari fratri tuo. Et tunc ve
niens offeres munus tuum. Esto con
sentiens adversario tuo cito dum es in via
cum eo ne forte tradat te adversa
rius iudici. et iudex tradat te mini
stro et in carcerem mittaris. Amen
dico tibi non exies inde donec red[das]
novissimum quadrantem. Audistis
quia dictum est antiquis non moe
chaberis. Ego autem dico vobis quia
omnis qui viderit mulierem ad
concupiscendum eam iam mechatus
est in corde suo. Quod si oculus tuus
dexter scandalizat te erue eum et pro
ice abs te. Expedit enim tibi ut pereat
unum membrorum tuorum quam to
tum corpus tuum mittatur in gehen
nam. Et si dextera manus tua scan
dalizat te: abscide eam et proice abs
te. Expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum quam totum corpus tu
um eat in gehennam. Dictum est
autem. Quicumque dimiserit uxorem
suam: det illi libellum repudii. Ego
autem dico vobis. quia omnis qui
dimiserit uxorem suam excepta for
nicationis causa. facit eam moecha
ri. Et qui dimissam duxerit adul
terat. Iterum audistis quia dictum est
antiquis non periurabis. Reddes autem
domino iuramenta tua. Ego autem
dico vobis non iurare omnino.
Neque per celum. quia thronus dei est.
Neque per terram quia scabellum est
pedum eius. Neque per ierosolimam
quia civitas est magni regis. Neque
per caput tuum iuraveris quia non
potes unum capillum album facere
aut nigrum. Sit autem sermo vester
est est. non. non. Quod autem his abundan
tius est a malo est. Audistis quia
dictum est. Oculum pro oculo et den
tem pro dente. Ego autem dico vobis
non resistere malo. Sed si quis percus
serit in dexteram maxillam tuam: prebe
illi et alteram. Et ei qui vult tecum
in iudicio contendere et tunicam tu
am tollere. dimitte ei et pallium. Et
quicumque te angariaverit mille pas
sus: vade cum illo alia duo. Qui

autem petit a te da ei. Et uolenti mutu
ari a te. ne auertaris. Audistis quia dic
tum est Diliges proximum tuum. et
odies inimicum tuum. Ego autem
dico uobis Diligite inimicos uros. bn
facite hys qui oderunt uos Et orate p
persequentibus uos et calumpniantibus
uos. ut sitis filij pris uri qui in celis e
Qui solem suum oriri facit sup bonos
et malos et pluit sup iustos et iniu
tos Si enim diligitis eos qui uos di
ligunt quam mercedem habebitis?
Nonne et publicani hoc faciunt? Et si
salutaueritis fres uros. tm. quid a
plius facitis? Nonne et ethnici hoc
faciunt? Estote ergo uos pfecti sicut
et pater ur celestis perfectus est.

VI

Attendite ne iusticiam uram fa
ciatis coram hominibus ut ui
deamini ab eis. Alioquin mercedem
non habebitis apud prem urm qui i
celis est. Cum ergo facis elemosinam
noli tubacanere ante te. sicut hypocri
te faciunt in synagogis et in uicis
ut honorificentur ab hominibus Amen
dico uobis receperunt mercedem sua
Te autem faciente elemosinam nes
ciat sinistra tua quid faciat dextera
tua ut sit elemosina tua in abscondi
to et pater tuus qui uidet in abscon
dito reddet tibi. VI Et cum oratis. no
eritis sicut ypocrite qui amant in sy
nagogis et in angulis platearum stan
tes orare ut uideantur ab hominibus
Amen dico uobis receperunt mercede
suam Tu autem cum oraris intra
in cubiculum tuum et clauso ostio
ora patrem tuum in abscondito et pr
tuus qui uidet in abscondito reddet
tibi Orantes autem: nolite multu
loqui sicut ethnici. putant enim qd
in multiloquio suo exaudiantur
Nolite ergo assimilari eis. Scit eni
pater ur quid opus sit uobis antequa
petatis eum. Sic enim orabitis pr nr
qui es in celis sanctificetur nomen
tuum adueniat regnum tuum fiat
uoluntas tua. sicut in celo et in ter
ra Panem nrm sup substantialem
da nobis hodie et dimitte nobis de
bita nra sicut et nos dimittimus de
bitoribus nris et ne inducas nos in
temptationem Sed libera nos a ma
lo. Si enim dimiseritis hominibus pec
cata eorum dimittet et uobis pr ur ce
lestis delicta ura. Si autem non dimi
seritis hominibus ~~peccata eorum nec~~
nec pr ur dimittet uobis peccata ura Cu
autem ieiunatis nolite fieri sicut ypo
crite tristes. Exterminant enim facies
suas ut pareant hominibus ieiunantes
Amen dico uobis ~~qui~~ receperunt merce
dem suam Tu autem cum ieiunas
unge caput tuum et faciem tuam
laua ne uidearis hominibus ieiunas
sed patri tuo qui est in abscondito et pr — al' dito
tuus qui uidet in abscondito reddet ti — al' abscondito
bi. Nolite thesaurizare uobis thesau
ros in terra ubi erugo et tinea demo
litur et ubi fures effodiunt et fura
tur. Thesaurizate autem uobis the
sauros in celo ubi nec erugo nec
tinea demolitur et ubi fures non effo
diunt nec furantur. Ubi enim est
thesaurus tuus ibi est et cor tuum.
Lucerna corporis tui e oculus tuus.
Si fuerit oculus tuus simplex totum
corpus tuum lucidum erit. Si aute
oculus tuus nequam fuerit: totum cor
pus tuum tenebrosum erit. Si ergo
lumen quod in te est tenebre sunt ipe
tenebre quante erunt? Nemo potest
duobus dominis seruire. Aut enim
unum odio habebit et alterum dili
get aut unum sustinebit et alterum
contempnet Non potestis deo seruire
et mammone. Ideo dico uobis ne sol
liciti sitis anime ure qd manducetis
neque corpori uro qd induamini No
ne anima plus est quam esca
et corpus plus qm uestimentum? Res
picite uolatilia celi qm non serunt
neque metunt neque congregant in hor
rea et pater ur celestis pascit illa. No
ne uos magis pluris estis illis?
Quis autem urm cogitans potest
adicere ad staturam suam cubitum
unum? Et de uestimento quid solli
citi estis? Considerate lilia agri quo
modo crescunt non laborant neque ne
Dico autem uobis quoniam nec Sa
lomon in omni gloria sua coopt
est sicut unum ex istis. Si autem fe
num agri quod hodie est et cras in
clibanum mittitur deus sic uestit
quanto magis uos modice fidei.
Nolite ergo solliciti esse dicentes qd
manducabimus aut quid bibemus

aut quo operiemur? Hec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum dei et iustitiam eius et omnia hec adicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit enim diei malitia sua.

Capitulum VII.

Nolite iudicare et non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaveritis iudicabimini. Et in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabs est in oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis et conversi dirumpant vos. Petite et dabitur vobis, querite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit et qui querit invenit et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se. Omnia ergo quecumque vultis ut faciant vobis homines, ita et vos facite illis. Hec enim lex et prophete. Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via que ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta via que ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem patris mei. Multi dicent michi in illa die: Domine domine, nonne in nomine tuo prophetavimus et in tuo nomine demonia eiecimus et in tuo nomine virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia numquam novi vos. Discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit verba mea hec et facit ea assimilabitur viro sapienti qui edificavit domum suam supra petram. Et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et non cecidit. Fundata enim erat supra firmam petram. Et omnis qui audit verba mea hec et non facit ea similis erit viro stulto qui edificavit domum suam supra arenam. Et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit, et fuit ruina eius magna. Et factum est cum consummasset Ihesus verba hec, admirabantur turbe super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens et non sicut scribe eorum et pharisei.

VIII.

Cum autem descendisset Ihesus de monte, secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine, si vis potes me mundare. Et extendens Ihesus manum tetigit eum dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Ihesus: Vide nemini dixeris, sed vade ostende te sacerdotibus et offer munus quod precepit moyses in testimonium illis. Cum autem introisset capharnaum, accessit ad eum centurio rogans eum et dicit: Domine, puer meus iacet paralyticus in domo et male torquetur. Et ait illi Ihesus: Ego veniam et curabo eum. Et respondens centurio ait illi: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate, habens sub me milites, et dico huic vade et vadit, et alio veni et venit, et servo meo fac hoc et facit. Audiens autem hoc Ihesus miratus est et sequentibus

al' trabes
al' primo

ib; se dixit. Amen dico uobis non inue
ni tantam fidem in israel. Dico autem
uobis quod multi ab oriente et occidente
uenient et recumbent cum abraham
ysaac et iacob in regno celorum. Filii
autem regni eicientur in tenebras ex
teriores. ibi erit fletus et stridor dentium
Et dixit ihs centurioni. Vade et sicut
credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer
in illa hora. Et cum uenisset ihs in do
mum symonis petri uidit socrum eius
iacentem et febricitantem et tetigit ma
num eius et dimisit eam febris. Et sur
rexit et ministrabat eis. Vespere autem
facto: obtulerunt ei multos demonia
habentes et eiciebat spiritus uerbo et omnes
male habentes curauit ut adimpleretur
quod dictum est per ysaiam prophetam di
centem. Ipse infirmitates nostras accepit
et egrotationes portauit. Videns autem
turbas ihs circum se multas: iussit
discipulos ire trans fretum. Et accedens
unus scriba ait illi. Magister sequar te
quocumque ieris. Et dicit ei ihs Vulpes
foueas habent et uolucres celi nidos
filius autem hominis non habet u
bi caput suum reclinet. Alius autem
discipulus ait illi. Domine permitte me
primum ire et sepelire patrem meum
Ihs autem ait illi. Sequere me et di
mitte mortuos sepelire mortuos suos.
Et ascendente eo in nauiculam: secuti
sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari: ita ut na
uicula operiretur fluctibus. Ipse uero dor
miebat. Et accesserunt ad eum discipu
li eius. et suscitauerunt eum dicentes
Domine salua nos perimus. Et dicit
eis ihs. Quid timidi estis modice fidei.
Tunc surgens imperauit uentis et
mari et facta est tranquillitas magna
Porro homines mirati sunt dicentes
Qualis est hic. quia uenti et mare
obediunt ei. Et cum uenisset ihs trans
fretum in regionem gerasenorum: oc
currerunt ei duo habentes demonia
exeuntes de monumentis seui nimis
ita ut nemo posset transire per uiam
illam. Et ecce clamauerunt dicentes.
Quid nobis et tibi ihu fili dei. uenisti
huc ante tempus torquere nos. Erat
autem non longe ab eis grex porco
rum multorum pascens. Demones autem
rogabant eum dicentes. Si eicis nos

hinc: mitte nos in gregem porcorum
Et ait illis. Ite. At illi exeuntes abierunt
in porcos: et ecce magno impetu abiit
totus grex per preceps in mare. et mor
tui sunt in aquis. Pastores autem fu
gerunt: et uenientes in ciuitatem nun
tiauerunt hec omnia et de hiis qui
demonia habuerant. Et ecce tota ci
uitas exiit obuiam ihu. Et uiso eo: ro
gabant eum ut transiret a finibus eorum
Et ascendens ihs in .IX. — IX
nauiculam: transfretauit et
uenit in ciuitatem suam. Et ecce offe
rebant ei paraliticum iacentem in lec
to. Videns autem ihs fidem illorum:
dixit paralitico Confide fili: remittun
tur tibi peccata tua. Et ecce quidam de
scribis dixerunt intra se. hic blasphe
mat. Et cum uidisset ihs cogitationes
eorum: dixit. Vt quid cogitatis mala
in cordibus uestris. Quid est facilius di
cere dimittuntur tibi peccata. an di
cere. surge et ambula. Vt autem
sciatis quia filius hominis habet
potestatem dimittendi peccata in
terra: tunc ait paralitico. Surge tolle
lectum tuum et uade in domum tuam
Et surrexit et abiit in domum suam
Videntes autem turbe: timuerunt. Et
glorificauerunt deum qui dedit po
testatem talem hominibus. Et cum
transiret inde ihs: uidit hominem
sedentem in theloneo matheum no — Nota de matheo
mine et ait illi. Sequere me. Et sur
gens secutus est eum. Et factum est
discumbente eo in domo ecce multi
publicani et peccatores uenientes
discumbebant cum ihu et discipulis
eius. Et uidentes pharisei dicebant
discipulis eius. Quare cum pecca
toribus et publicanis manducat magister
uester. At ihs audiens ait. Non est opus
ualentibus medicus. sed male haben
tibus. Euntes autem discite quid est
misericordiam uolo et non sacrificium. Non
enim ueni uocare iustos sed pec
catores. Tunc accesserunt ad eum
discipuli iohannis dicentes. Quare nos
et pharisei ieiunamus frequenter
discipuli autem tui non ieiunant
Et ait illis ihs. Numquid possunt
filii sponsi lugere quamdiu cum
illis est sponsus. uenient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus

et tunc ieiunabunt. Nemo autem
inmittit commissuram panni ru
dis in uestimentum uetus tollit enī
plenitudinem eius a uestimento
et peior scissura fit. Neque mittunt ui
num nouum in utres ueteres. Alio
quin: rumpuntur utres et uinum ef
funditur et utres pereunt. Sed uinum
nouum mittunt in utres nouos et
ambo conseruantur. Hec illo loquente
ad eos, ecce princeps unus accessit et
adorabat eum dicens. Domine filia
mea modo defuncta est sed ueni impo
ne manum tuam super eam et uiuet
Et surgens ihc sequebatur eum et disci
puli eius. Et ecce mulier que sangui
nis fluxum patiebatur. xii. annis.
accessit retro et tetigit fimbriam uesti
menti eius. dicebat enim intra se. Si
tetigero tantum uestimentum eius: salua
ero. Et ihs conuersus et uidens eam
dixit. Confide filia ~~[illegible]~~ fides tua te sal
uam fecit. Et salua facta est mulier ex
illa hora. Et cum uenisset ihs in domū
principis et uidisset tibicines et tur
bam tumultuantem dicebat. Recedi
te. Non est enim mortua puella sed
dormit. Et deridebant eum. Et cum eiec
ta esset turba intrauit et tenuit manū
eius et dixit. Puella surge et surrexit
puella. Et exijt fama hec in uniuersā
terram illam. Et transeunte inde ihu
secuti sunt eum duo ceci clamantes
et dicentes. Miserere nostri fili dauid. Cū
autem uenisset domum: accesserunt
ad eum ceci et dicit eis ihc. Creditis quia
possum hoc facere uobis. Dicunt ei.
utique domine. Tunc tetigit oculos eorum
dicens. Secundum fidem uestram fiat
al' cecū nobis. Et aperti sunt oculi amborum
Et comminatus est illis ihc dicens.
Videte ne quis sciat. Illi autem exeun
tes diffamauerunt eum per totam ter
ram illam. Egressis autem illis: ec
ce obtulerunt ei hominem mutum
demonium habentem. Et eiecto demo
nio: locutus est mutus. Et mirate sunt
turbe dicentes. Nunquam apparuit sic in
israel. pharisei autem dicebant. In
al' demones principe demoniorum eicit demonia. Et
circuibat ihs ciuitates omnes et cas
tella docens in synagogis eorum et
predicans euangelium regni et curans
omnem languorem et omnem infir

mitatem. Videns autem turbas: misertus
est eis quia erant uexati et iacentes
sicut oues non habentes pastorem.
Tunc dixit discipulis suis. Messis
quidem multa: operarij autem pauci.
Rogate ergo dominum messis ut mit
tat operarios in messem suam. x
Et conuocatis .xii. discipulis su
is dedit illis potestatem spiri
tuum inmundorum ut eicerent eos et
curarent omnem languorem et om
nem infirmitatem. Duodecim autem apos
tolorum nomina sunt hec. Primus si
mon qui dicitur petrus. et andreas
frater eius. philippus et bartholome
us. iacobus zebedei et iohannes fra
ter eius thomas et matheus publica
nus. et iacobus alphei et thadeus. si
mon chananeus et iudas scariothes
qui et tradidit eum. Hos .xii. mi
sit ihc precipiens eis et dicens. In
uiam gentium ne abieritis et in ciui
tates samaritanorum ne intraueritis.
Sed potius ite ad oues que perierunt
domus israel. Euntes autem predica
te dicentes quia appropinquabit
regnum celorum. Infirmos curate
mortuos suscitate leprosos mundate
demones eicite. Gratis accepistis gra
tis date. Nolite possidere aurum neque
argentum neque pecuniam in zonis
uestris non peram in uia neque duas
tunicas: neque calciamenta neque uir
gam. Dignus est enim operarius ci
bo suo. In quamcumque autem ciuita
tem aut castellum intraueritis in
terrogate quis in ea dignus sit et
ibi manete donec exeatis. Intrantes
autem in domum: salutate eam dicen
tes. Pax huic domui. Et siquidem fu
erit domus illa digna: ueniet super
eam pax uestra, ad uos reuertetur. Et
quicumque non receperit uos. neque
audierit sermones uestros: exeuntes
foras de domo uel de ciuitate excu
tite puluerem de pedibus uestris. Amen
dico uobis tollerabilius erit terre so
domorum et gomorreorum in die iu
dicij quam illi ciuitati. Ecce ego mitto
uos sicut oues in medio luporum.
Estote ergo prudentes sicut serpentes
et simplices sicut columbe. Cauete autem
ab hominibus. Tradent enim uos in
conciliis et in synagogis suis flagel

habunt uos et ad reges et ad presides
ducemini propter me in testimonium
illis et gentibus. Cum autem tradent
uos nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. Dabitur enim uobis in il
la hora quid loquamini. Non enim
uos estis qui loquimini sed spiritus patris
uestri qui loquitur in uobis. Tradet au
tem frater fratrem in mortem et pater
filium et insurgent filii in parentes
et morte afficient eos et eritis odio
omnibus hominibus propter nomen meum.
Qui autem perseuerauerit usque in finem
hic saluus erit. Cum autem persequen
tur uos in ciuitate ista: fugite in
aliam. Amen dico uobis non con
summabitis ciuitates israel. donec ue
niat filius hominis. Non est discipu
lus super magistrum. nec seruus
super dominum suum. Sufficit dis
cipulo ut sit sicut magister eius et ser
uo sicut dominus eius. Si patrem
familias belzebub uocauerunt quanto
magis domesticos eius. Ne ergo
timueritis eos. Nichil enim opertum
quod non reueletur et occultum quod
non sciatur. Quod dico uobis in te
nebris: dicite in lumine et quod in
aure auditis predicate super tecta
Et nolite timere eos qui occidunt cor
pus animam autem non possunt
occidere. Sed potius timete eum qui
potest et animam et corpus perdere in
gehennam. Nonne duo passeres asse
ueneunt. Et unus ex illis non cadet
super terram sine patre uestro. Uestri autem
et capilli capitis omnes numerati
sunt. Nolite ergo timere multis.
passeribus meliores estis uos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram ho
minibus: ~~confitebor et ego eum coram~~
~~hominibus~~: confitebor et ego eum co
ram patre meo qui in celis est. Nolite
arbitrari quia ueni mittere pacem in
terram. Non ueni pacem mittere: sed
gladium. Ueni enim separare homi
nem aduersus patrem suum et filiam
aduersus matrem suam et nurum aduersus
socrum suam et inimici hominis
domestici eius. Qui amat patrem aut
matrem plus quam me. non est me dig
nus. Et qui amat filium aut filiam
super me: non est me dignus. Et qui
non accipit crucem suam et sequitur

me: non est me dignus. Qui inuenit
animam suam: perdet illam. Et qui
perdiderit animam suam propter me: in
ueniet eam. Qui recipit uos: me re
cipit. Et qui me recipit: recipit eum
qui me misit. Qui recipit prophetam
in nomine prophete: mercedem prophete
accipiet. Et qui recipit iustum ~~in~~
~~nomine~~ in nomine iusti: mercedem
iusti accipiet. Et quicumque potum
dederit uni ex minimis istis calicem
aque frigide tantum in nomine discipuli
amen dico uobis non perdet mercedem
suam. XI.

XI

Et factum est cum consummasset
ihesus precipiens duodecim discipulis
suis transiit inde ut doceret et predi
caret in ciuitatibus eorum. Iohannes
autem cum audisset in uinculis o
pera christi mittens duos discipulis suis de
ait illi. Tu es qui uenturus es an ali
um expectamus? Et respondens ihesus ait illis
Euntes renuntiate iohanni que audistis
et uidistis. Ceci uident. claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt
mortui resurgunt pauperes euangeliza
tur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus
in me. Illis autem abeuntibus: cepit
ihesus dicere ad turbas de iohanne. Quid
exiistis in desertum uidere? Arundinem
uento agitatam? Sed quid exiistis uide
re? hominem mollibus uestitum? Ecce qui
mollibus uestiuntur in domibus re
gum sunt. Sed quid exiistis uidere?
prophetam? Etiam dico uobis et plus
quam prophetam. Hic est enim: de quo
scriptum est. Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam qui prepa
rabit uiam tuam ante te. Amen di
co uobis: non surrexit inter natos
mulierum maior iohanne baptista
Qui autem minor est in regno celorum
maior est illo. A diebus autem iohan
nis baptiste usque nunc regnum celorum
uim patitur et uiolenti rapiunt il
lud. Omnes enim prophete et lex usque
ad iohannem prophetauerunt et si uultis re
cipere ipse est helias qui uenturus est.
Qui habet aures audiendi audiat.
Cui autem similem estimabo gene
rationem istam? Similis est pueris
sedentibus in foro qui clamantes coe
qualibus dicunt: Cecinimus uobis et
non saltastis. lamentauimus et non
planxistis. Uenit enim iohannes neque

manducans neque bibens. et dicunt de
monium habet. Venit filius hominis
manducans et bibens et dicunt. Ec
ce homo vorax et potator vini publi
canorum et peccatorum amicus. Et iusti
ficata est sapientia a filiis suis. Tunc
cepit exprobrare civitatibus in quibus fac
te sunt plurime virtutes eius. quia non
egissent penitentiam. Ve tibi corozaim.
ve tibi bethsaida quia si in tyro et sydone
facte essent virtutes que facte sunt in
vobis: olim in cilicio et cinere penitentiam
egissent. Verumptamen dico vobis ty
ro et sydoni remissius erit in die iudi
cii quam vobis. Et tu capharnaum
numquid usque in celum exaltaberis.
Usque in infernum descendes. Quia si
in sodomis facte fuissent virtutes que
facte sunt in te: forte mansissent usque
in hunc diem. Verumptamen dico vobis
quia terre sodomorum remissius erit in
die iudicii quam tibi. In illo tempore
respondens ihesus dixit. Confitebor tibi pater
domine celi et terre quia abscondisti hec
a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Ita pater quoniam sic
fuit placitum ante te. Omnia mihi
tradita sunt a patre meo. Et nemo no
vit filium nisi pater: neque patrem
quis novit nisi filius. Et cui volue
rit filius revelare. Venite ad me om
nes qui laboratis et onerati estis et
ego reficiam vos. Tollite iugum me
um super vos et discite a me quia
mitis sum et humilis corde et inve
nietis requiem animabus vestris. Iugum
enim meum suave est et onus meum
leve. XII.

XII In illo tempore abiit ihesus sabbato per
sata discipuli autem eius esurientes
ceperunt vellere spicas et mandu
care. Pharisei autem videntes dixerunt
ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non
licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis.
Non legistis quid fecerit david quando
esuriit et qui cum eo erant quomodo
intravit in domum dei et panes pro
positionis comedit quos non licebat
ei edere neque his qui cum eo erant nisi
solis sacerdotibus. Aut non legistis in
lege quia sabbatis sacerdotes in templo
sabbatum violant et sine crimine sunt.
Dico autem vobis: quia templo maior
est hic. Si autem sciretis quid est mi

sericordiam volo et non sacrificium: num
quam condempnassetis innocentes. Do
minus est enim filius hominis et
sabbati. Et cum inde transisset venit
in synagogam eorum. et ecce homo
manum habens aridam et interroga
bant eum dicentes. Si licet sabbatis cu
rare. Ut accusarent eum. Ipse autem dixit
illis. Quis erit ex vobis homo qui
habet ovem unam et si ceciderit sab
batis in foveam nonne tenebit et le
vabit eam. Quanto magis melior est
homo ove. Itaque licet sabbatis benefacere.
Tunc ait homini. Extende manum tu
am. Et extendit et restituta est sani
tati: sicut altera. Exeuntes autem pha
risei consilium faciebant adversus eum
quomodo eum perderent. Ihesus autem
sciens recessit inde: et secuti sunt eum
multi et curavit eos omnes. Et precepit
eis ne manifestum eum facerent
ut adimpleretur quod dictum est per
ysaiam prophetam dicentem. Ecce pu
er meus quem elegi dilectus meus
in quo bene complacuit anime mee.
Ponam spiritum meum super eum
et iudicium gentibus nuntiabit. Non
contendet neque clamabit neque audiet
aliquis in plateis vocem eius. Arun
dinem quassatam non confringet et li
num fumigans non extinguet donec eiciat
ad victoriam iudicium et in nomi
ne eius gentes sperabunt. Tunc oblatus
est ei demonium habens cecus et mu
tus et curavit eum ita ut loqueretur
et videret. Et stupebant omnes turbe
et dicebant. Numquid hic est filius
david. Pharisei autem audientes
dixerunt. Hic non eicit demonia ni
si in beelzebub principe demoniorum.
Ihesus autem sciens cogitationes eorum:
dixit eis. Omne regnum divisum con
tra se desolabitur et omnis civitas
vel domus divisa contra se: non sta
bit. Et si sathanas sathanam eicit ad
versus se divisus est. Quomodo ergo
stabit regnum eius. Et si ego in beel
zebub eicio demones filii vestri in quo
eiciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Si autem ego in spiritu dei eicio demo
nes: igitur pervenit in vos regnum
dei. Aut quomodo potest quisquam in
trare in domum fortis et vasa eius di
ripere nisi prius alligaverit fortem. et

rit domum eius diripiet. Qui non est
mecum contra me est. Et qui non congre
gat mecum dispergit. Ideo dico vobis.
omne peccatum et blasphemia remit
tetur hominibus. Spiritus autem blasphe
mie non remittetur. Et quicumque dix
erit verbum contra filium hominis: re
mittetur ei. Qui autem dixerit contra
spiritum sanctum: non remittetur ei neque
in hoc seculo neque in futuro. Aut facite
arborem bonam et fructum eius bo
num aut facite arborem malam et
fructum eius malum. Siquidem ex
fructu arbor cognoscitur. Progenies
viperarum quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali? Ex habundantia enim
cordis os loquitur. Bonus homo de
bono thezauro profert bona et malus
homo de malo thezauro profert mala.
Dico autem vobis quoniam de omni
verbo otioso quod locuti fuerint ho
mines: reddent rationem de eo in die
iudicii. Ex verbis enim tuis iustifica
beris et ex verbis tuis condempnabis.
Tunc responderunt ei quidam de scribis
et phariseis dicentes Magister volumus
a te signum videre. Qui respondens ait
illis. Generatio mala et adultera sig
num querit et signum non dabitur
ei nisi signum ione prophete. Sicut
enim fuit ionas in ventre ceti tribus
diebus et tribus noctibus. viri ninivite
surgent in iudicio cum generatione
ista et condempnabunt eam: quia peni
tentiam egerunt in predicatione io
ne. Et ecce plus quam ionas hic. Re
gina austri surget in iudicio cum ge
neratione ista. et condempnabit eam quia
venit a finibus terre audire sapientiam
salomonis. Et ecce plus quam salomon
hic. Cum autem immundus spiritus ex
ierit ab homine ambulat per loca ari
da querens requiem et non invenit.
Tunc dicit Revertar in domum meam
unde exivi. Et veniens invenit eam
vacantem scopis mundatam et orna
tam. Tunc vadit et assumit septem a
lios spiritus secum nequiores se et intran
tes habitant ibi: et fiunt novissima
hominis illius peiora prioribus. Sic erit
et generationi huic pessime. Adhuc eo
loquente ad turbas: ecce mater eius et
fratres stabant foris querentes loqui ei.
Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua
et fratres tui foris stant querentes te. At
ipse respondens dicenti sibi ait. Que
est mater mea et qui sunt fratres mei?
Et extendens manum in discipulos
suos. Dixit Ecce mater mea et fratres
mei. Quicumque enim fecerit volunta
tem patris mei qui in celis est: ipse meus
frater et soror et mater est. · xiii ·

XIII

In illo die exiens ihesus de domo: sedebat
secus mare. Et congregate sunt ad eum
turbe multe ita ut in naviculam as
cendens sederet et omnis turba stabat
in litore. Et locutus est eis multa in
parabolis dicens. Ecce exiit qui semi
nat seminare. Et dum seminat que
dam ceciderunt secus viam et venerunt
volucres celi et comederunt ea. Alia autem
ceciderunt in petrosa ubi non habebat
terram multam. Et continuo exorta
sunt quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem exorto estuaverunt
et quia non habebant radicem aru
erunt ~~et quia~~ Alia autem ceciderunt
in spinas et creverunt spine et
suffocaverunt ea. Alia vero cecide
runt in terram bonam et dederunt
fructum aliud centesimum ali
ud sexagesimum aliud tricesimum.
Qui habet aures audiendi audiat.
Et accedentes discipuli dixerunt ei
Quare in parabolis loqueris eis? Qui
respondens ait illis Quia vobis da
tum est nosse misteria regni celorum
illis autem non est datum. Qui enim
habet dabitur ei et abundabit. Qui
autem non habet, auferetur ab eo id quod videtur habere
Ideo in parabolis loquor eis: quia
videntes non vident et audientes non
audiunt neque intelligunt ut adim
pleatur in eis prophetia ysaye di
centis. Auditu audietis et non intel
ligetis et videntes videbitis et non
videbitis. Incrassatum est enim cor
populi huius et auribus graviter au
dierunt et oculos suos clauserunt
nequando oculis videant et auribus
audiant et corde intelligant et con
vertantur et sanem eos. Vestri autem
beati oculi qui vident et aures vestre al' quia
que audiunt. Amen quippe dico vo
bis quia multi prophete et iusti cu
pierunt videre que videtis et non vos
viderunt et audire que auditis et
non audierunt. Vos ergo audite

parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui secus viam seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est hic est qui verbum dei audit et continuo cum gaudio suscipit illud. Non habet autem in se radicem sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scandalizatur. Qui autem est seminatus in spinis hic est qui verbum audit et sollicitudo seculi istius et fallacia divitiarum suffocat verbum et sine fructu efficitur. Qui vero in terram bonam seminatus est hic est qui audit verbum et intelligit et fructum affert. Et facit aliud quidem centesimum aliud autem sexagesimum aliud vero tricesimum. Aliam parabolam (proposuit) posuit illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines: venit inimicus eius et superseminavit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem crevisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo. Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus ea? Et ait. Non. ne forte colligentes zizania: eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem et in tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum. Triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens homo seminavit in agro suo. quod minimum (quidem) est omnibus seminibus. Cum autem creverit maius est omnibus holeribus et fit arbor ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est ihesus in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis. ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum. Et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait. Qui seminat bonum semen: est filius hominis. ager est autem mundus. Bonum vero semen: hii sunt filii regni. Zizania autem: filii sunt nequam. Inimicus autem qui seminavit ea est diabolus. Messis vero: consummatio seculi est. Messores autem: angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni comburuntur: sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui invenit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et vendit universa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita abiit. et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec omnia? Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patri familias qui profert

thesauro suo noua et uetera. Et factum est
cum consummasset ihesus parabolas istas.
transiit inde Et ueniens in patriam
suam: docebat eos in synagogis eo-
rum ita ut mirarentur et dicerent. Unde
huic sapientia hec et uirtutes? Non-
ne hic est filius fabri? Nonne mater
eius dicitur maria et fratres eius iaco-
bus et ioseph et symon et iudas? Et
sorores eius nonne omnes apud nos
sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et
scandalizabantur in eo. Ihesus autem
dixit eis. Non est propheta sine hono-
re nisi in patria sua et in domo sua
Et non fecit ibi uirtutes multas propter
incredulitatem eorum. · xiiij.
In illo tempore audiuit herodes tetr-
archa famam de ihesu: et ait pueris
suis. Hic est iohannes baptista. Ipse
surrexit a mortuis. et ideo uirtutes
operantur in illo. Herodes enim tenuit
iohannem et alligauit eum et posuit
in carcere propter herodiadem uxorem
fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non
licet tibi habere eam. Et uolens illum
occidere: timuit populum. quia sicut
prophetam eum habebant. Die autem
natalis herodis saltauit filia hero-
diadis in medio. et placuit herodi. Un-
de cum iuramento pollicitus est ei da-
re quodcumque postulasset ab eo. At
illa premonita a matre sua: da michi
inquit in disco caput iohannis baptiste.
Et contristatus est rex. Propter iusiu-
randum autem et propter eos qui pariter recum-
bebant: iussit dari: misitque et decolla-
uit iohannem in carcere Et allatum
est caput eius in disco et datum est puel-
le: et tulit matri sue. Et accedentes dis-
cipuli eius: tulerunt corpus eius et
sepelierunt illud et uenientes nuntia-
uerunt ihesu. Quod cum audisset ihesus:
secessit inde in nauicula in locum
desertum seorsum. Et cum audissent
turbe: secute sunt eum pedestres de ciui-
tatibus. Et exiens ihesus uidit turbam mul-
tam et misertus est eis et curauit lan-
guidos eorum. Uespere autem facto
accesserunt ad eum discipuli eius di-
centes Desertus est locus et hora iam
preteriit dimitte turbas ut euntes
in castella emant sibi escas Ihesus autem
dixit eis Non habent necesse ire da-
te illis uos manducare. Responderunt
ei. Non habemus hic nisi quinque pa-
nes et duos pisces. Qui ait eis. Affer-
te illos michi huc. Et cum iussisset tur-
bam discumbere super fenum: acceptis
v. panibus et duobus piscibus. aspiciens
in celum benedixit et fregit et dedit
discipulis suis. Discipuli autem dederunt
turbis. Et manducauerunt omnes et
saturati sunt et tulerunt reliquias
xij. cophinos fragmentorum plenos:
Manducantium autem fuit numerus
v. milia uirorum exceptis mulieribus et
paruulis Et statim ~~et statim~~ compulit
ihesus discipulos ascendere in nauiculam
et precedere eum transfretum donec di-
mitteret turbas. Et dimissa turba:
ascendit in montem solus orare. Ues-
pere autem facto: solus erat ibi. Naui-
cula autem in medio mari iactaba-
tur fluctibus. Erat enim contrarius il-
li uentus. Quarta autem uigilia noc-
tis uenit ad eos ambulans supra
mare. et uidentes eum supra mare am-
bulantem: turbati sunt dicentes quia
phantasma est. Et pre timore clama-
uerunt. Statimque locutus est ihesus eis
dicens. Habete fiduciam. ego sum
nolite timere. Respondens autem pe-
trus dixit. Domine si tu es iube me
uenire ad te super aquas. At ipse ait
Ueni et descendens petrus de nauicu-
la: ambulabat super aquas ut ue-
niret ad ihesum. Uidens uero uentum
ualidum timuit. Et cum cepisset mer-
gi: clamauit dicens Domine saluum
me fac. Et continuo ihesus extendens
manum: apprehendit eum et ait il-
li. Modice fidei quare dubitasti? Et
cum ascendisset in nauiculam: cessa-
uit uentus. Qui autem in nauicu-
la erant: uenerunt et adorauerunt
eum dicentes. Uere filius dei es Et
cum transfretassent: uenerunt in
terram genesareth Et cum cognouis-
sent eum uiri loci illius: miserunt
in uniuersam regionem illam. Et
obtulerunt ei omnes male haben-
tes et rogabant eum ut uel fimbriam
uestimenti eius tangerent Et qui-
cumque tetigerunt: salui facti sunt · xv. XV
Tunc accesserunt ad eum ab ie-
rosolimis scribe et pharisei di-
centes Quare discipuli tui transgre-
diuntur traditiones seniorum? Non

cum lavant manus suas cum pa
nem manducant. Ihc autem respon
dens ait illis. Quare et vos trans
gredimini mandatum dei propter tra
ditionem vestram. Nam deus dixit.
Honora patrem tuum et matrem tuam
et qui maledixerit patri vel matri mor
te moriatur. Vos autem dicitis Qui
cumque dixerit patri vel matri munus
quodcumque est ex me tibi proderit et
non honorificavit patrem suum aut
matrem, et irritum fecistis manda
tum dei propter traditionem vestram.
Hypocrite bene prophetavit de vobis
Isaias dicens. Populus hic labiis me
honorat cor autem eorum longe est a
me. Sine causa autem colunt me:
docentes doctrinas et mandata hominum.
Et convocatis ad se turbis dixit eis
Audite et intelligite. Non quod intrat
in os coinquinat hominem sed quod
procedit ex ore hoc coinquinat homi
nem. Tunc accedentes discipuli eius
dixerunt ei. Scis quia pharisei au
dito hoc verbo scandalizati sunt. At
ille respondens ait Omnis planta
tio quam non plantavit pater me
us celestis eradicabitur. Sinite illos
ceci sunt et duces cecorum. Cecus autem
si ceco ducatum prestet ambo in
foveam cadunt. Respondens autem
petrus dixit ei. Edissere nobis para
bolam istam. At ille dixit. Adhuc et
vos sine intellectu estis. Non intel
ligitis quia omne quod in os in
trat in ventrem vadit et in secessum
emittitur. que autem procedunt de
ore de corde exeunt et ea coinquinant
hominem. De corde enim exeunt co
gitationes male homicidia. adulteri
a fornicationes. furta falsa testimonia
blasphemie. Hec sunt que coinqui
nant hominem. Non lotis autem
manibus manducare non coinquinat
hominem. Et egressus inde ihs seces
sit in partes tyri et sydonis. Et ecce
mulier chananea a finibus illis egres
sa clamavit dicens ei Miserere mei do
mine fili david. filia mea male a
demonio vexatur. Qui non respondit
ei verbum. Et accedentes discipuli eius
rogabant eum dicentes. Dimitte eam
quia clamat post nos Ihc autem res
pondens ait Non sum missus nisi

sua

ad oves que perierunt domus israel.
At illa venit et adoravit eum dicens.
Domine adiuva me. Qui respondens
ait Non est bonum sumere panem fi
liorum et mittere canibus. At illa dixit
Etiam domine Nam et catelli edunt
de micis que cadunt de mensa do
minorum suorum. Tunc respondens ihs ait
illi. O mulier magna est fides tua
fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia
eius ex illa hora. Et cum transisset
inde ihs: venit secus mare galilee
et ascendens in montem sedebat ibi.
Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos et claudos
cecos et debiles et alios multos et
proiecerunt eos ad pedes eius et curavit
eos ita ut turbe mirarentur videntes
mutos loquentes et claudos ambu
lantes cecos videntes et magnifica
bant deum israel. Ihs autem convoca
tis discipulis suis dixit. Misereor
turbe quia triduo iam perseverant mecum
et non habent quod manducent et
dimittere eos ieiunos nolo: ne defi
ciant in via. Et dicunt ei discipuli. Un
de ergo nobis in deserto panes tantos
ut saturemus turbam tantam. Et
ait illis ihs. Quot panes habetis?
At illi dixerunt. Septem et paucos
pisciculos. Et precepit turbe ut dis
cumberent super terram. Et accipi
ens ihs septem panes et pisces et gratias
agens fregit et dedit discipulis
suis et discipuli dederunt populo. Et
comederunt omnes et saturati sunt.
Et quod superfuit de fragmentis tu
lerunt septem sportas plenas. Erant
enim qui manducaverunt quatuor
milia hominum extra parvulos et
mulieres. Et dimissa turba ascendit
in naviculam et venit in fines ma
gedan. xvi.
Et accesserunt ad eum pharisei
et saducei temptantes et rogave
runt eum ut signum de celo osten
deret eis. At ille respondens ait. Facto
vespere dicitis. Serenum erit. rubicun
dum est enim celum. et mane hodie
tempestas rutilat enim triste celum.
Faciem ergo celi diiudicare nostis
signa autem temporum non potes
tis scire. Generatio mala et adulte
ra signum querit et signum non

dabitur ei nisi signum prophe ione
Et relictis illis abiit. Et cum venissent
discipuli eius transfretum: obliti sunt
panes accipere. Qui dixit illis Intue
mini et cavete a fermento phariseor
et saduceorum. At illi cogitabant intra
se dicentes quia panes non accepimus.
Sciens autem ihs dixit. Quid cogita
tis inter vos modice fidei quia panes
non habetis? Non dum intelligitis
neque recordamini quinque panum in .v.
milia hominum et quot cophinos
sumpsistis. Neque .vii. panum in quat
tuor milia hominum et quot spor
tas sumpsistis? Quare non intelligitis
quia non de pane dixi vobis cavete a
fermento phariseorum et saduceorum.
Tunc intellexerunt quia non dixerit
cavendum a fermento panum sed
a doctrina phariseorum et saduceorum.
Venit autem ihs in partes cesaree
philippi et interrogabat discipulos
suos dicens. Quem dicunt homines
esse filium hominis? At illi dixerunt
Alii iohannem baptistam Alii autem he
liam alii vero ieremiam aut unum
ex prophetis. Dicit illis ihs. Vos autem
quem me esse dicitis? Respondens sy
mon petrus dixit Tu es xpistus filius
dei vivi. Respondens autem ihs dix
it ei Beatus es symon bariona quia
caro et sanguis non revelavit tibi
sed pater meus qui est in celis Et
ego dico tibi quia tu es petrus et sup
hanc petram edificabo ecclesiam meam
et porte inferi non prevalebunt adver
sus eam. Et tibi dabo claves regni
celorum. et quodcumque ligaveris sup
terram erit ligatum et in celis Et
quodcumque solveris super terram: erit
solutum et in celis Tunc precepit disci
pulis suis ut nemini dicerent quia
ipse esset ihs xpc. Et inde cepit ihs oste
dere discipulis suis quia oportet eum
ire ierosolimam. et multa pati a senio
ribus et scribis et principibus sacerdotum
et occidi et tertia die resurgere. Et as
sumens eum petrus: cepit increpa
re illum dicens Absit a te domine
non erit tibi hoc. Qui conversus dixit
petro. Vade post me sathana scanda
lum es michi quia non sapis ea
que dei sunt sed ea que hominum.

Tunc ihc dixit discipulis suis. Si quis
vult post me venire: abneget semet
ipsum: et tollat crucem suam et sequa
tur me. Qui enim voluerit animam
suam salvam facere perdet eam Qui
autem perdiderit animam suam propter
me: inveniet eam. Quid enim prodest
homini si mundum universum lucre
tur anime vero sue detrimentum pa
tiatur? Aut quam dabit homo commu
tationem pro anima sua? Filius enim
hominis venturus est in gloria patris
sui cum angelis suis. et tunc reddet
unicuique secundum opus eius Amen
dico vobis sunt quidam de hic stanti
bus qui non gustabunt mortem do
nec videant filium hominis venien
tem in regno suo. · xvii ·

XVII

Et post dies sex: assumpsit ihc
petrum et iacobum et iohem
fratrem eius et duxit illos in montem
excelsum seorsum et transfiguratus
est ante eos Et resplenduit facies eius
sicut sol. vestimenta autem eius.
facta sunt alba sicut nix. Et ecce appa
ruerunt illis moyses et helyas cum
eo loquentes. Respondens autem petrus
dixit ad ihm. Domine bonum est nos
hic esse. Si vis faciamus hic tria ta
bernacula tibi unum. moysi unum
et helie unum. Adhuc eo loquente:
ecce nubes lucida obumbravit eos Et
ecce vox de nube dicens. Hic est filius
meus dilectus in quo michi compla
cui ipsum audite. Et audientes discipu
li ceciderunt in faciem suam et timu
erunt valde. Et accessit ihc et tetigit eos
dixitque eis Surgite et nolite timere
Levantes autem oculos suos neminem
viderunt nisi solum ihm Et descenden
tibus illis de monte: precepit ihs dicens
Nemini dixeritis visionem: donec
filius hominis a mortuis resurgat
Et interrogaverunt eum discipuli
eius dicentes. Quid ergo scribe dicunt
quod heliam oportet primum venire?
At ille respondens ait illis Helyas qui
dem venturus est et restituet omnia
Dico autem vobis quod helyas iam
venit et non cognoverunt eum sed
fecerunt in eo quecumque voluerunt
Sic et filius hominis passurus est
ab eis. Tunc intellexerunt discipuli

al' ante

quia de iohanne baptista dixisset eis.
Et cum venisset ad turbam: accessit
ad eum homo genibus provolutus
ante eum dicens Domine miserere
filio meo quia lunaticus est et male pa
titur. Nam sepe cadit in ignem et
crebro in aquam. Et obtuli eum dis
cipulis tuis. et non potuerunt cura
re eum. Respondens ihesus ait O gene
ratio incredula et perversa quousque
ero vobiscum. usque quo patiar vos.
afferte huc illum ad me Et increpa
vl' exiuit vit illum ihesus et exiit ab eo demonium
et curatus est puer ex illa hora. Tunc
accesserunt ad ihesum discipuli secreto
et dixerunt ei. Quare nos non po
tuimus eicere illum. Dicit ille ihesus
XVII Propter incredulitatem vestram. A
men quippe dico vobis si habueri
tis fidem sicut granum sinapis.
dicetis huic monti transi hinc et
transibit et nichil impossibile erit
vobis Hoc autem genus non eicitur
nisi per orationem et ieiunium. Conver
santibus autem eis in galilea: dixit
illis ihesus filius hominis tradendus
est in manus hominum et occident eum.
et tertia die resurget. Et contristati
sunt vehementer Et cum venissent
capharnaum accesserunt qui di
dragma accipiebant ad petrum et
dixerunt ei. Magister vester non solvit
didragma. Ait etiam Et cum intrasset
in domum: prevenit eum ihesus
dicens Quid tibi videtur symon?
Reges terre a quibus accipiunt tribu
tum vel censum A filiis suis an ab
alienis? At ille dixit. Ab alienis:
Dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii.
Ut autem non scandalizemus eos
vade ad mare et mitte hamum et
eum piscem qui primus ascenderit
tolle et aperto ore eius invenies
staterem. Illum sumens da eis pro
me et pro te · xviii ·

XVIII In illa hora accesserunt discipuli
ad ihesum dicentes. Quis putas maior
est in regno celorum? Et ad
vocans ihesus parvulum: statuit
eum in medio eorum et dixit Amen
dico vobis nisi conversi fueritis et
efficiamini sicut parvuli: non in
trabitis in regnum celorum Quicum
que ergo humiliaverit se sicut parvu
lus iste hic est maior in regno celo
rum. Et qui susceperit unum parvu
lum talem in nomine meo: me
suscipit. Qui autem scandalizaverit
unum de pusillis istis qui in me
credunt: expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo eius et de
mergatur in profundum maris
Ve mundo ab scandalis. Necesse
est enim: ut veniant scandala. Ve
rumptamen ve homini per quem
scandalum venit Si autem manus
tua vel pes tuus scandalizat te:
abscide eum et proice abs te. Bonum
tibi est ad vitam ingredi debilem
vel claudum: quam duas manus
vel duos pedes habentem mitti in
ignem eternum. Et si oculus tuus
scandalizat te: erue eum et proice
abs te Bonum est tibi cum uno
oculo habentem in vitam intrare
quam duos oculos habentem mitti
in gehennam ignis. Videte ne
contempnatis unum ex his pu
sillis. Dico enim vobis quia an
geli eorum in celis semper vi
dent faciem patris mei qui in celis est.
Venit enim filius hominis salva
re quod perierat. Quid vobis vide
tur? si fuerint alicui centum oves et
erraverit una ex eis nonne relin
quit nonaginta novem in monti
bus et vadit querere eam que erravit?
Et si contigerit ut inveniat eam: amen
dico vobis quia gaudet super eam ma
gis quam super nonaginta novem
que non erraverunt Sic non est volun
tas ante patrem vestrum qui in celis est
ut pereat unus de pusillis istis. Si autem
peccaverit in te frater tuus vade et corri
pe eum inter te et ipsum solum. Si te au
dierit: lucratus eris fratrem tuum Si
autem te non audierit: adhibe tecum
adhuc unum vel duos ut in ore du
orum testium vel trium stet omne
verbum Quod si non audierit eos
dic ecclesie Si autem ecclesiam non
audierit: sit tibi sicut ethnicus et pu
blicanus. Amen dico vobis: quecumque
alligaveritis super terram erunt liga
ta et in celis. et quecumque solveritis su
per terram erunt soluta et in celo. Iterum
dico vobis quia si duo ex vobis consenserint
super terram de omni re quamcumque

erit: fiet illis a patre meo qui in celis est.
Ubi enim sunt duo vel tres congregati
in nomine meo: ibi sum in medio eo-
rum. Tunc accedens petrus ad eum dix-
it. Domine quotiens peccabit in me
frater meus et dimittam ei usque sep-
ties? Dicit illi ihesus. Non dico tibi usque
septies sed usque septuagies septies.
Ideo assimilatum est regnum celorum
homini regi qui voluit rationem po-
nere cum servis suis. Et cum cepisset
rationem ponere: oblatus est ei unus
qui debebat decem milia talenta. Cum
autem non haberet unde redderet: ius-
sit eum dominus eius venundari et uxorem
eius et filios. et omnia que habebat et
reddi. Procidens autem servus ille et
rogabat eum dicens. Patientiam ha-
be in me. et omnia reddam tibi. Miser-
tus autem dominus servi illius: di-
misit eum. et debitum dimisit ei. Egres-
sus autem servus ille: invenit unum
de conservis suis qui debebat ei. c.
denarios. Et tenens suffocabat eum di-
cens. Redde quod debes Et procidens con-
servus eius: Rogabat eum dicens
patientiam habe in me. et omnia
reddam tibi. Ille autem noluit sed abi-
it et misit eum in carcerem donec red-
deret debitum. Videntes autem conservi
eius que fiebant. contristati sunt valde
Et venerunt et narraverunt domino
suo omnia que facta fuerant. Tunc
vocavit illum dominus suus. et ait
illi Serve nequam omne debitum dimisi
tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo
oportuit et te misereri conservi tui
sicut et ego tui misertus sum? Et iratus
dominus eius tradidit eum tortoribus
quoadusque redderet universum debitum
Sic et pater meus celestis faciet vobis
si non remiseritis unusquisque fratri suo
de cordibus vestris. ·xix·
Et factum est cum consummasset
ihesus sermones istos: migravit a gali-
lea et venit in fines iudee trans iorda-
nem: et secute sunt eum turbe multe
et curavit eos ibi. Et accesserunt ad
eum pharisei temptantes eum et
dicentes. Si licet homini dimittere
uxorem suam quacumque ex causa?
Qui respondens ait eis. Non legistis
quia qui fecit ab initio masculum et
feminam fecit eos? Et dixit. propter
hoc dimittet homo patrem et matrem et
adherebit uxori sue et erunt duo in
carne una. Itaque iam non sunt duo.
sed una caro. Quod ergo deus con-
iunxit: homo non separet. Dicunt illi
Quid ergo moyses mandavit dare li-
bellum repudii et dimittere? Et ait illis
Quoniam moyses ad duritiam cor-
dis vestri permisit vobis dimittere uxores
vestras Ab initio autem non fuit sic
Dico autem vobis quia quicumque di-
miserit uxorem suam. nisi ob fornica-
tionem. et aliam duxerit: mechatur et qui dimissam duxerit me-
|| chatur
Dicunt ei discipuli eius. Si ita est
causa hominis cum uxore: non expe-
dit nubere. Qui dixit illis Non omnes
capiunt verbum istud sed quibus datum
est. Sunt enim eunuchi qui de matris
utero sic nati sunt et sunt eunuchi qui
facti sunt ab hominibus et sunt eunu-
chi qui seipsos castraverunt propter
regnum celorum. Qui potest capere
capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli
ut manus eis imponeret et oraret.
Discipuli autem increpabant eos Ihesus
vero ait illis. Sinite parvulos ad
me venire. et nolite eos prohibere. Ta-
lium est enim regnum celorum. Et
cum imposuisset eis manus: abiit
inde. Et ecce unus accedens ait illi
Magister bone quid boni faciam ut
habeam vitam eternam Qui dixit
ei Quid me interrogas de bono? Unus
est bonus deus. Si autem vis ad
vitam ingredi. serva mandata Di-
cit ille. Que? Ihesus autem dixit Non
homicidium facies non adulterabis
non facies furtum non falsum tes-
timonium dices. Honora patrem
tuum et matrem tuam et diliges
proximum tuum. sicut te ipsum Dicit
ille adolescens. Omnia hec custodi-
vi a iuventute mea. Quid adhuc
michi deest? Ait illi ihesus. Si vis perfectus
esse vade et vende omnia que habes
et da pauperibus et habebis thesaurum
in celo et veni et sequere me Cum
audisset autem adolescens verbum hoc
abiit tristis Erat enim habens mul-
tas possessiones. Ihesus autem dixit dis-
cipulis suis Amen dico vobis: quia
dives difficile intrabit in regnum
celorum. Et iterum dico vobis facili-
us est camelum per foramen acus

transire quam divitem intrare in regnum celorum. Auditis autem hijs discipuli mirabantur valde dicentes Quis ergo poterit salvus esse? Aspiciens autem ihs dixit illis. Apud homines hoc impossibile est: apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondit petrus dixit ei Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te quid ergo erit nobis? Ihs autem dixit illis Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos super sedes xii. iudicantes xii tribus israel Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. XX.

XX

Simile est regnum celorum homini patri familias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno: misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam terciam: vidit alios stantes in foro ociosos et illis dixit Ite et vos in vineam meam et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam: et fecit similiter. Circa undecimam vero exiit et invenit alios stantes et dixit illis. Quid hic statis tota die ociosi? Dicunt ei Quia nemo nos conduxit. Dicit illis Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset: dicit dominus vinee procuratori suo. Voca operarios et redde illis mercedem suam incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant: acceperunt et ipsi singulos denarios. Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singulos denarios Et accipientes murmurabant adversus patrem familias dicentes Hii novissimi una hora fecerunt et pares nobis illos fecisti qui portavimus pondus diei et estus. At ille respondens uni eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario diurno convenisti mecum? Tolle quod tuum est et vade. Volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet michi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. Et ascendens ihs ierosolimam: assumpsit xii. discipulos secreto et ait illis. Ecce ascendimus ierosolimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et condempnabunt eum morte Et tradent eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum et tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi Dic ut sedeant hii duo filii mei unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram tuam in regno tuo. Respondens autem ihs dixit Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei. Possumus Ait illis Calicem quidem meum bibetis sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis sed quibus paratum est a patre meo Et audientes decem: indignati sunt de duobus fratribus. Ihs autem vocavit eos ad se et ait. Scitis quia principes gentium dominantur eorum et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri sit vester minister Et qui voluerit inter vos primus esse: erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab iericho: secute sunt eum turbe multe. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierunt quia ihs transiret: et clamaverunt dicentes Domine miserere nostri fili david. Turba autem increpabat eos ut tacerent At illi magis clamabant dicentes Domine miserere nostri fili david. Et stetit ihs et vocavit eos. et ait Quid vultis ut faciam vobis? Dicunt illi Domine

aperiantur oculi nostri. Misertus autem
eorum ihesus: tetigit oculos eorum. Et con-
festim viderunt et secuti sunt eum. XXI
Et cum appropinquasset ierosolimam et venissent bethphage
ad montem oliveti: tunc ihesus misit duos
discipulos dicens eis. Ite in castellum
quod contra vos est et statim invenie-
tis asinam alligatam et pullum cum
ea. Solvite et adducite michi. Et si quis
vobis aliquid dixerit dicite quia dominus
his opus habet et confestim dimittet eos.
Hoc autem totum factum est ut ad-
impleretur quod dictum est per prophetam
dicentem. Dicite filie syon. Ecce rex tuus
venit tibi mansuetus sedens super
asinam et pullum filium subiuga-
lis. Euntes autem discipuli fecerunt
sicut precepit illis ihesus et adduxerunt
asinam et pullum et imposuerunt
super eos vestimenta sua et eum
desuper sedere fecerunt. Plurima autem
turba straverunt vestimenta sua in
via. Alii autem cedebant ramos de
arboribus: et sternebant in via. Turbe
autem que precedebant et que seque-
bantur: clamabant dicentes. Osan-
na filio david benedictus qui venit
in nomine domini. Osanna in excel-
sis: et cum intrasset ierosolimam:
commota est universa civitas dicens
quis est hic? Populi autem dicebant
Hic est ihesus propheta a nazareth gali-
lee. Et intravit ihesus in templum dei et
eiciebat omnes vendentes et ementes
in templo et mensas nummulariorum
et cathedras vendentium columbas
evertit et dixit eis. Scriptum est. Do-
mus mea domus orationis vocabitur.
Vos autem fecistis illam speluncam
latronum. Et accesserunt ad eum
ceci et claudi in templo et sanavit
eos. Videntes autem principes sacerdo-
tum et scribe mirabilia que fecit et
pueros clamantes in templo et di-
centes. Osanna filio david: indigna-
ti sunt et dixerunt ei. Audis quid
isti dicunt? Ihesus autem dixit eis. Utique.
Numquam legistis quia ex ore infanti-
um et lactentium perfecisti laudem.
Et relictis illis abiit foras extra civi-
tatem in bethaniam ibique mansit
et docebat eos de regno dei. Mane autem
revertens in civitatem esuriit. Et
videns fici arborem unam secus viam
venit ad eam. et nichil invenit in ea.
nisi folia tantum et ait illi. Numquam ex
te fructus nascatur in sempiternum. Et
arefacta est continuo ficulnea. et vi-
dentes discipuli mirati sunt dicentes
Quomodo continuo aruit. Respondens
autem ihesus ait eis. Amen dico vobis si
habueritis fidem et non hesitaveritis non
solum de ficulnea facietis sed et si mon-
ti huic dixeritis tolle te et iacta te in ma-
re in maris fiet et omnia quecumque pe-
tieritis in oratione credentes accipietis.
Et cum venisset in templum: accesse-
runt ad eum docentem principes sacer-
dotum et seniores populi dicentes. In
qua potestate hec facis. Et quis dedit ti-
bi hanc potestatem? Respondens autem ihesus
dixit eis. Interrogabo vos et ego unum
sermonem quem si dixeritis michi: et
ego vobis dicam in qua potestate hec
facio. Baptismus iohannis unde erat de ce-
lo an ex hominibus? At illi cogitabant
intra se dicentes. Si dixerimus de celo
dicet nobis. Quare ergo non credidis-
tis illi? Si autem dixerimus. ex ho-
minibus: timemus turbam. Omnes
enim habebant iohannem sicut pro-
phetam. Et respondentes ad ihesum dixerunt
Nescimus. Et ait illis et ipse. Nec ego
dico vobis in qua potestate hec facio.
Quid autem vobis videtur? Homo
quidam habebat duos filios et accedens
ad primum dixit. Fili vade hodie opera-
ri in vineam meam. Ille autem respon-
dens ait. Nolo. Postea autem penitentia
motus abiit. Accedens autem ad al-
terum: dixit similiter. At ille respondens
ait. Eo domine et non ivit. Quis ex
duobus fecit voluntatem patris? Dicunt
Primus. Dicit illis ihesus. Amen dico vo-
bis quia publicani et meretrices precedent
vos in regnum dei. Venit enim ad
vos iohannes in via iustitie et non cre-
didistis ei. Publicani autem et meretrices
crediderunt ei. Vos autem videntes
nec penitentiam habuistis postea ut crede-
retis ei. Aliam parabolam audite.
Homo erat pater familias qui plan-
tavit vineam et sepem ei circumdedit
et fodit in ea torcular et edificavit
turrim et locavit eam agricolis et
peregre profectus est. Cum tempus autem
fructuum appropinquasset: misit

servos suos ad agricolas ut acciperent
fructus eius. Et agricole apprehensis
servis eius alium ceciderunt alium
occiderunt alium vero lapidaverunt
Iterum misit alios servos plures pri
oribus: et fecerunt illis similiter. Novissime
autem misit ad eos filium suum dicens
Verebuntur filium meum. (meum agricole autem viden
tes filium) dixerunt intra se
Hic est heres venite occidamus eum
et habebimus hereditatem eius
Et apprehensum eum eiecerunt extra
vineam et occiderunt. Cum ergo venerit
dominus vinee quid faciet agricolis
illis? Aiunt illi Malos male perdet
et vineam suam locabit aliis agrico
lis qui reddant ei fructum temporibus
suis. Dicit illis ihs. Nunquam legistis in
scripturis lapidem quem reprobave
runt edificantes hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud et
est mirabile in oculis nostris. Ideo dico
vobis quia auferetur a vobis regnum
dei et dabitur genti facienti fructus eius
Et qui ceciderit super lapidem istum:
confringetur. Super quem vero ce
ciderit: conteret eum. Et cum audissent
principes sacerdotum et pharisei para
bolas eius: cognoverunt quod de
ipsis diceret. Et querentes eum tene
re timuerunt turbas quoniam sicut
prophetam eum habebant

al' quia

XXII

Capitulum xxij.

Et respondens ihs: iterum in
parabolis locutus est eis dicens
Simile factum est regnum celorum
homini regi qui fecit nuptias filio
suo. Et misit servos suos vocare in
vitatos ad nuptias et nolebant veni
re. Iterum misit alios servos dicens
Dicite invitatis ecce prandium me
um paravi tauri mei et altilia occi
sa et omnia parata venite ad nup
tias. Illi autem neglexerunt et abi
erunt alius in villam suam alius
vero ad negotiationem suam. Re
liqui vero tenuerunt servos eius
et contumeliis affectos occiderunt
Rex vero cum audisset iratus est
et missis exercitibus suis perdidit ho
micidas illos et civitatem illorum
succendit. Tunc ait servis suis Nup
tie quidem parate sunt sed qui invi
tati erant non fuerunt digni. Ite ergo
ad exitus viarum et quoscumque inve
neritis vocate ad nuptias. Et egressi

mea

al' venerunt

servi eius in vias congregaverunt
omnes quos invenerunt malos et
bonos. et implete sunt nuptie discum
bentium. Intravit autem rex ut vide
ret discumbentes et vidit ibi hominem
non vestitum veste nuptiali et ait
illi Amice quomodo huc intrasti non
habens vestem nuptialem. At ille ob
mutuit. Tunc dixit rex ministris Li
gatis pedibus eius et manibus: mit
tite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fle
tus et stridor dentium. Multi enim sunt
vocati pauci vero electi. Tunc abeuntes
pharisei consilium inierunt ut cape
rent ihm in sermone. Et mittunt ei disci
pulos suos cum herodianis dicentes
Magister scimus quia verax es et vi
am dei in veritate doces et non est ti
bi cura de aliquo non enim respicis
personam hominum. Dic ergo nobis
quid tibi videtur licet censum dare
cesari an non? Cognita autem ihs nequi
tia eorum ait. Quid me temptatis
hypocrite? Ostendite michi numisma
census. At illi obtulerunt ei denarium
Et ait illis ihs. Cuius est ymago hec
et superscriptio? Dicunt ei Cesaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt
cesaris cesari et que sunt dei deo. Et au
dientes mirati sunt et relicto eo abi
erunt. In illo die accesserunt ad eum
saducei qui dicunt non esse resurrec
tionem et interrogaverunt eum di
centes Magister moyses dixit. Si quis
mortuus fuerit non habens filium ut
ducat frater eius uxorem illius et suscitet
semen fratri suo. Erant autem apud nos
septem fratres: primus uxore ducta de
functus est et non habens semen re
liquit uxorem suam fratri suo. Similiter
secundus et tertius usque ad septimum
Novissime autem omnium et mu
lier defuncta est. In resurrectione ergo
cuius erit de septem uxor? Omnes enim
habuerunt eam. Respondens autem
ihs ait illis. Erratis nescientes scrip
turas neque virtutem dei. In resurrec
tione enim neque nubent neque nuben
tur. sed erunt sicut angeli dei in celo.
De resurrectione autem mortuorum
non legistis quod dictum est a deo
dicente vobis Ego sum deus abraham
et deus ysaac et deus iacob? Non est
deus mortuorum sed viventium.

Et audientes turbe mirabantur in doc
trina eius. Pharisei autem audien
tes quod silentium imposuisset saduceis
conuenerunt in unum. Et interroga
uit eum unus ex eis legis doctor temp
tans eum. Magister: quod est manda
tum magnum in lege. Ait illi ihesus
Diliges dominum deum tuum ex to
to corde tuo et in tota anima tua et
in tota mente tua. Hoc est maximum
et primum mandatum. Secundum
autem simile est huic. Diliges proxi
mum tuum sicut te ipsum. In his duo
bus mandatis uniuersa lex pendet et pro
phete. Congregatis autem phariseis
interrogauit eos ihesus dicens. Quid
uobis uidetur de christo cuius filius est.
Dicunt ei David. Ait illis. Quomodo
ergo david in spiritu uocat eum dominum
dicens. Dixit dominus domino meo sede
a dextris meis donec ponam inimi
cos tuos scabellum pedum tuorum.
Si ergo david ~~in spiritu~~ uocat eum do
minum quomodo filius eius est?
Et nemo poterat respondere ei uerbum
neque ausus fuit quisquam ex illo die
eum amplius interrogare. xxiii.
Tunc ihesus locutus est ad turbas
et ad discipulos suos dicens.
Super cathedram moysi sederunt scri
be et pharisei. Omnia ergo quecumque
dixerint uobis: seruate et facite. Se
cundum uero opera eorum nolite
facere. Dicunt enim et non faciunt.
Alligant enim onera grauia et impor
tabilia et imponunt in humeros
hominum. Digito autem suo uo
lunt ea mouere. Omnia uero opera
sua faciunt ut uideantur ab homi
nibus. Dilatant enim phila(c)teria
sua et magnificant fimbrias. A
mant autem primos recubitus
in cenis et primas cathedras in
synagogis et salutationes in foro
et uocari ab hominibus rabi. Unus
est enim magister uester. Vos autem
omnes fratres estis. Et patrem noli
te uocare uobis super terram. Unus
est enim pater uester qui in celis
est. Nec uocemini magistri quia
magister uester unus est christus. Qui ma
ior est uestrum erit minister uester. Qui
autem se exaltauerit humiliabitur
et qui se humiliauerit exaltabitur.

Ve autem uobis scribe et pharisei hy
pocrite qui clauditis regnum ce
lorum ante homines. Vos autem non
intratis nec introeuntes sinitis in
trare. Ve autem uobis scribe et pha
risei hypocrite qui comeditis domos
uiduarum in oratione longa ora
tes. Propter hoc amplius accipietis
iudicium. Ve uobis scribe et pha
risei ypocrite qui circuitis mare et
aridam ut faciatis unum proselitum
et cum fuerit factus facitis eum
filium gehenne duplo quam uos. Ve
uobis duces ceci qui dicitis quicum
que iurauerit per templum nichil est.
qui autem iurauerit in auro tem
pli debet. Stulti et ceci quid enim ma
ius est aurum an templum quod
sanctificat aurum? Et quicumque iu
rauerit in altari nichil est qui autem
iurauerit in dono quod est super illud
debet. Ceci quid enim maius est do
num an altare quod sanctificat do
num? Qui ergo iurat in altari
iurat in eo et in omnibus que super
illud sunt. Et quicumque iurauerit
in templo iurat in illo et in eo qui
habitat in templo. Et qui iurat in
celo iurat in throno dei et in eo qui se
det super eum. Ve autem uobis scribe
et pharisei hypocrite quia decimatis
mentam et anetum et ciminum et
reliquistis que grauiora sunt legis
iudicium et misericordiam et fidem. Hec opor
tuit facere et illa non omittere. Duces
ceci excolantes culicem camelum
autem glutientes. Ve uobis scribe et
pharisei hypocrite qui mundatis quod
de foris est calicis et parapsidis in
tus autem pleni estis rapina et in
mundicia. Pharisee cece munda prius
quod intus est calicis et parapsidis
ut fiat id quod de foris est mundum.
Ve uobis scribe et pharisei hypocrite
quia similes estis sepulcris dealbatis
que a foris apparent hominibus spe
ciosa intus uero plena sunt ossibus
mortuorum et omni spurcitia.
Sic et uos a foris quidem apparetis
hominibus iusti intus autem ple
ni estis hypocrisi et iniquitate. Ve
uobis scribe et pharisei hypocrite qui
edificatis sepulcra prophetarum et orna
tis monumenta iustorum et di

XXIII

atis. Si fuissemus in diebus patrum nostro-
rum non essemus socii eorum in san
guine prophetarum. Itaque testimonio es
tis vobismet ipsis. quia filii estis eo-
rum qui prophetas occiderunt Et vos imple
te mensuram patrum vestrorum. Ser
pentes. genimina viperarum quomodo
fugietis a iudicio iehenne? Ideo ecce e
go mitto ad vos prophetas et sapientes
et scribas et ex illis occidetis et crucifige
tis et ex eis flagellabitis in synago
gis vestris et persequemini de civitate
in civitatem ut veniat super vos omnis
sanguis iustus qui effusus est super
terram a sanguine abel iusti usque
ad sanguinem zacharie filii bara
chie quem occidistis inter templum
et altare. Amen dico vobis venient
hec omnia super generationem istam.
Ihrlm ihrlm que occidis prophetas et
lapidas eos qui ad te missi sunt quo-
ciens volui congregare filios tuos
quemadmodum gallina congregat pul
los suos sub alas suas et noluisti Ecce
relinquetur vobis domus vestra deserta
Dico enim vobis non me videbitis
a modo donec dicatis. Benedictus qui
venit in nomine domini. xxiiii.

XXIIII

Et egressus iesus de templo ibat
et accesserunt ad eum discipu
li eius ut ostenderent ei edificationem
templi. Ipse autem respondens dixit illis
Videtis hec omnia? Amen dico vobis
non relinquetur hic lapis super lapidem
qui non destruatur. Sedente autem
eo super montem oliveti: accesserunt
ad eum discipuli secreto dicentes Dic
nobis quando hec erunt et quod signum
erit adventus tui et consummationis
seculi. Et respondens ihesus dixit eis. Vide
te ne quis vos seducat Multi enim
venient in nomine meo dicentes
ego sum christus et multos seducent.
Audituri enim estis prelia et opini
ones preliorum videte ne turbemini o
portet enim hec fieri sed non statim (ar dñ)
finis. Consurget enim gens in gen
tem et regnum in regnum et erunt
pestilentie et fames et terremotus per
loca. Hec autem omnia initia sunt
dolorum. Tunc tradent vos in tribula
tione et occident vos et eritis odio
omnibus gentibus propter nomen me
um Et tunc scandalizabuntur mul

ti et invicem tradent et odio habebunt
invicem. Et multi pseudo prophete
gent et seducent multos. Et quoni
am habundabit iniquitas: refrige
caritas multorum. Qui autem pe
veraverit usque in finem, hic salvus
rit. Et predicabitur hoc evangelium
regni in universo orbe in testimonium
omnibus gentibus Et tunc veniet
matio. Cum ergo videritis ab
nationem desolationis que dicta
daniele propheta stantem in lo
qui legit intelligat. Tunc qui in
sunt fugiant ad montes et qui in
to non descendat tollere aliquid
domo sua Et qui in agro non rever
tur tollere tunicam suam. Ve au
pregnantibus et nutrientibus in illis
bus. Orate autem ut non fiat fuga
stra hyeme vel sabbato Erit enim
tribulatio magna qualis non
ab initio mundi usque modo neque
Et nisi breviati fuissent dies illi
fieret salva omnis caro sed prop
electos breviabuntur dies illi. T
si quis vobis dixerit ecce hic est
aut illic: nolite credere. Surgent
pseudo christi et pseudo prophete et dab
signa magna et prodigia ita ut in
rorem inducantur si fieri potest et
electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dix
vobis ecce in deserto est nolite exi
ce in penetralibus nolite credere. Sic
enim fulgur exit ab oriente et paret
in occidentem ita erit et adventus
hominis. Ubicumque fuerit corpus
congregabuntur et aquile Statim aut
post tribulationem dierum illo
sol obscurabitur: et luna non dab
men suum et stelle cadent de celo et
tutes celorum commovebuntur
tunc apparebit signum filii hom
in celo. Et tunc plangent omnes
terre et videbunt filium homi
nientem in nubibus celi cum vir
multa et maiestate. Et mittet
suos cum tuba et voce magna
gregabunt electos eius a quat
celi et a summis celorum usque
terminos eorum. Ab arbore fic
ite parabolam. Cum iam ram
tener fuerit et folia nata: scitis
prope est estas. Ita et vos cum vid
tis hec fieri: scitote quia prope

minus. Amen dico vobis quia non pre
teribit generatio hec donec omnia hec
fiant. Celum et terra transibunt verba
vero mea non preteribunt. De die autem
illa et hora nemo scit neque angeli celorum
nisi pater solus. Sicut autem in diebus
Noe ita erit et adventus filii hominis.
Sicut enim erant in diebus ante dilu
vium comedentes et bibentes nubentes
et nuptui tradentes usque ad eum di
em quo intravit in archam Noe et non
cognoverunt donec venit diluvium et
tulit omnes ita erit et adventus filii
hominis. Tunc erunt duo in agro
unus assumetur et alter relinquetur.
Due molentes in mola. una assumetur
et altera relinquetur. Duo in lecto
unus assumetur et alter relinquetur.
Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dominus vester venturus sit. Illud autem
scitote quoniam si sciret pater familias
qua hora fur venturus esset: vigilaret
utique et non sineret perfodi domum
suam. Ideo et vos estote parati quia qua ho
ra non putatis filius hominis ven
turus est. Quis putas est fidelis ser
vus et prudens quem constituit dominus
suus supra familiam suam ut det il
lis cibum in tempore. Beatus ille ser
vus: quem cum venerit dominus eius
invenerit sic facientem. Amen di
co vobis quoniam super omnia bo
na sua constituet eum. Si autem dix
erit malus servus ille in corde suo mo
ram facit dominus meus venire et
ceperit percutere conservos suos mandu
cet autem et bibat cum ebriosis veniet
dominus servi illius in die qua non
sperat et hora qua ignorat et dividet
eum partemque eius ponet cum ypo
critis. Ibi erit fletus et stridor dentium. xxv.

Tunc simile erit regnum celorum
decem virginibus que accipien
tes lampades suas exierunt obviam
sponso et sponse. Quinque autem ex eis e
rant fatue et quinque prudentes. Sed
quinque fatue acceptis lampadibus non
sumpserunt oleum secum. prudentes
vero acceperunt oleum in vasis suis
cum lampadibus. Moram autem faciente
sponso: dormitaverunt omnes et dormie
runt. Media autem nocte clamor fac
tus est. Ecce sponsus venit exite obviam
ei. Tunc surrexerunt omnes virgines
ille et ornaverunt lampades suas. Fa
tue autem sapientibus dixerunt. Date no
bis de oleo vestro quia lampades nostre ex
tinguuntur. Responderunt prudentes
dicentes. Ne forte non sufficiat nobis
et vobis: Ite potius ad vendentes et e
mite vobis. Dum autem irent emere
venit sponsus et que parate erant in
travierunt cum eo ad nuptias et clau
sa est ianua. Novissime vero veni
unt et relique virgines dicentes. Do
mine domine aperi nobis. At ille respondens
ait. Amen dico vobis. nescio vos. Vigi
late itaque ~~et orate~~ quia nescitis diem
neque horam. Sicut enim homo peregre
proficiscens vocavit servos suos et
tradidit illis bona sua. Et uni dedit
quinque talenta. alii autem duo. alii
vero unum. Unicuique secundum propri
am virtutem et profectus est statim.
Abiit autem et qui quinque talenta ac
ceperat: et operatus est in eis et lucratus
est alia quinque. Similiter et qui duo ac
ceperat lucratus est alia duo. Qui autem
unum acceperat: abiens fodit in ter
ram et abscondit pecuniam domini
sui. Post multum vero temporis ve
nit dominus servorum illorum et po
suit rationem cum eis. Et accedens
qui v. talenta acceperat: obtulit alia
quinque talenta dicens Domine quinque
talenta michi tradidisti ecce alia v.
super lucratus sum. Ait illi dominus
eius. Euge bone serve et fidelis quia
super pauca fuisti fidelis: super multa
te constituam intra in gaudium do
mini tui. Accessit autem et qui duo talen
ta acceperat et ait. Domine duo talen
ta tradidisti michi. ecce alia duo super
lucratus sum. Ait illi dominus eius.
Euge serve bone et fidelis quia super
pauca fuisti fidelis: super multa te con
stituam intra in gaudium domini
tui. Accedens autem et qui unum ta
lentum acceperat: et ait Domine scio quia
homo durus es metis ubi non se
minasti et congregas ubi non sparsisti
et timens abii et abscondi talentum
tuum in terra. Ecce habes quod tuum
est. Respondens autem dominus eius
dixit ei. Serve male et piger: sciebas quia
meto ubi non semino: et congrego ubi
non sparsi. Oportuit ergo te committere
pecuniam meam nummulariis et ego veniens

meus ego recepissem utique quod meum
est cum usura. Tollite itaque ab eo talen
tum et date ei qui habet decem talenta
Omni enim habenti dabitur et abunda
bit Ei autem qui non habet: et quod vi
detur habere auferetur ab eo Et inuti
lem servum eicite in tenebras exteriores
Ibi erit fletus et stridor dentium Cum
autem venerit filius hominis in ma
iestate sua et omnes angeli cum eo tunc
sedebit super sedem maiestatis sue et con
gregabuntur ante omnes eum gentes
et separabit eos ab invicem sicut pas
tor segregat oves ab hedis et statuet
oves quidem a dexteris suis hedos autem
a sinistris. Tunc dicet rex hiis qui a dex
tris eius erunt. Venite benedicti patris mei
possidete paratum vobis regnum a con
stitutione mundi. Esurivi enim et de
distis michi manducare. Sitivi: et de
distis michi bibere. Hospes eram et col
legistis me. Nudus et cooperuistis me
Infirmus et visitastis me In carcere
eram et venistis ad me. Tunc respon
debunt ei iusti dicentes Domine quando
te vidimus esurientem et pavimus
Sitientem et dedimus tibi potum.
Quando autem te vidimus hospitem
et collegimus te. Aut nudum, et coo
peruimus te. Aut quando te vidimus
infirmum aut in carcere et venimus
ad te. Et respondens rex dicet illis.
Amen dico vobis quamdiu fecistis
uni de hiis fratribus meis minimis
michi fecistis. Tunc dicet rex et hiis qui
a sinistris eius erunt. Discedite a
me maledicti in ignem eternum.
qui paratus est diabolo et angelis eius
Esurivi enim et non dedistis michi
manducare. Sitivi et non dedistis
michi bibere hospes eram et non col
legistis me Nudus et non cooperuistis
me Infirmus et in carcere et non
visitastis me Tunc respondebunt ei
et ipsi dicentes Domine quando te vi
dimus esurientem aut sitientem et
hospitem aut nudum aut infirmum
vel in carcere et non ministravimus
tibi Tunc respondebit […] illis di
cens Amen dico vobis quamdiu
non fecistis uni de minoribus hiis nec
michi fecistis. Et ibunt hii in sup
plicium eternum iusti autem in vi
tam eternam · xxvi ·

Et factum est cum consummasset […]
ihesus sermones hos omnes: dix
it discipulis suis. Scitis quia post
biduum pascha fiet et filius homi
nis tradetur ut crucifigatur. Tunc
congregati sunt principes sacerdotum et
seniores populi in atrium principis sa
cerdotum qui dicebatur cayphas et con
silium fecerunt ut ihesum dolo tenerent
et occiderent. Dicebant autem non in
die festo. Ne forte tumultus fieret in
populo. Cum autem esset ihesus in betha
nia in domo symonis leprosi: accessit
ad eum mulier habens alabastrum
unguenti preciosi et effudit super ca
put ipsius recumbentis. Videntes autem
discipuli indignati sunt dicentes Ut
quid perditio hec. Potuit enim istud
venundari multo et dari pauperibus.
Sciens autem ihesus ait illis. Quid
molesti estis huic mulieri. Opus enim
bonum operata est in me. Nam semper
pauperes habetis vobiscum me autem
semper non habetis. Mittens enim
hec unguentum hoc in corpus meum
ad sepeliendum me fecit Amen dico
vobis: ubicumque predicatum fuerit
hoc evangelium in toto mundo
dicetur et quod hec fecit in memoriam
eius Tunc abiit unus de xii. qui di
cebatur iudas scarioth ad principes
sacerdotum: et ait illis. Quid vultis
michi dare et ego vobis eum tradam
At illi constituerunt ei xxx argente
os. Et ex inde querebat opportunitatem
ut eum traderet. Prima autem die
azimorum accesserunt discipuli ad
ihesum dicentes. Ubi vis paremus
tibi comedere pascha. At ihesus dixit
Ite in civitatem ad quemdam et di
cite ei Magister dicit. Tempus meum
prope est. apud te facio pascha cum
discipulis meis. Et fecerunt discipu
li sicut preceperat illis ihesus: et para
verunt pascha. Vespere autem facto
discumbebat cum xii. discipulis
Et edentibus illis dixit. Amen dico vo
bis quia unus vestrum me traditurus
est. Et contristati valde: ceperunt sin
guli dicere. Numquid ego sum domine
Et ipse respondens ait Qui intingit
mecum manum in parapside hic
me tradet filius quidem hominis va
dit sicut scriptum est de illo Ve autem

hominis illi: per quem tradetur. Bonū
erat ei: si natus non fuisset homo ille.
Respondens autem iudas qui tradidit
eum dixit. Nunquid ego sum rabi.
Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis
accepit ihc panem et benedixit ac fregit
deditque discipulis suis. et ait. Accipite
et comedite hoc est corpus meū Et
accipiens calicem gratias egit et de
dit illis dicens. Bibite ex hoc omnes
Hic est enim sanguis meus noui tes
tamenti. qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum Dico aū
uobis non bibam a modo de hoc ge
nimine uitis. usque in diem illum
cum illud bibam uobiscum nouū
in regno patris mei Et hymnio dicto
exierunt in montem oliueti Tunc
dicit illis ihc. Omnes uos scandali
zabimini in me in ista nocte Scrip
tum est enim Percutiam pastorem
et dispergentur oues gregis. Postquam
autem resurrexero precedam uos in
galileam. Respondens autem petrus
ait ei. Et si omnes scandalizati fuerint
in te: ego nunquam scandalizabor Ait il
li ihc Amen dico tibi: quia in hac
nocte antequam gallus cantet: ter
me negabis Ait illi petrus Et si opor
tuerit me mori tecum: non te ne
gabo. Similiter et omnes discipuli
dixerunt. Tunc uenit ihc cum illis
in uillam que dicitur gethsemani
et dixit discipulis suis. Sedete hic:
donec uadam illuc et orem Et assump
to petro et duobus filiis zebedei: cepit
contristari et mestus esse Tunc ait
illis. Tristis est anima mea usque ad
mortem. Sustinete hic et uigilate
mecum Et progressus pusillum. pro
cidit in faciem suam orans et dicens
Mi pater Si possibile est transeat
a me calix iste Uerumptamen nō
sicut ego uolo sed sicut tu uis Et
uenit ad discipulos suos: et inuenit
eos dormientes Et dicit petro Sic.
Non potuistis una hora uigilare
mecum. Uigilate et orate ut nō
intretis in temptationem Spiritus
quidem promptus est caro autem
infirma Iterum secundo abiit et
orauit dicens Pater mi si non po
test hic calix transire nisi bibam
illum. fiat uoluntas tua. Et uenit
iterum et inuenit eos dormientes
Erant enim oculi eorum grauati
Et relictis illis: iterum abiit et ora
uit tertio eundem eundem sermonē
dicens. Tunc uenit ad discipulos suos
et dicit illis Dormite iam et requiescite
Ecce appropinquauit hora et filius
hominis tradetur in manus peccato
rum. Surgite. eamus ecce appropin
quat qui me tradet et adhuc eo lo
quente: ecce iudas unus de xii. uenit
et cum eo turba multa cum gladiis
et fustibus missi a principibus sacerdo
tum et senioribus populi. Qui autē
tradidit eum dedit illis signum di
cens Quemcunque osculatus fuero:
ipse est tenete eum. Et confestim acce
dens ad ihm: dixit Aue rabi Et oscu
latus est eum Dixitque illi ihc. Amice
ad quod uenisti. Tunc accesserunt et
manus iniecerunt in ihm et tenue
runt eum. Et ecce unus ex eis qui erant
cum ihū extendens manum exemit
gladium suum et percutiens seruum
principis sacerdotum amputauit au
riculam eius Tunc ait illi ihc Con
uerte gladium tuum in locum suū
Omnes enim qui acceperint gladiū
gladio peribunt. An putas quia nō
possum rogare patrem meum et ex
hibebit michi modo plusquam. xii. legi
ones angelorum. Quomodo ergo
implebuntur scripture. quia sic opor
tet fieri. In illa hora dixit ihc turbis
Tanquam ad latronem existis cum
gladiis et fustibus comprehendere me.
Cotidie apud uos sedebam docens in
templo: et non me tenuistis Hoc aū
totum factum est: ut adimplerentur
scripture prophetarum. Tunc discipuli oēs
relicto eo fugerunt. At illi tenentes
ihm: duxerunt ad caypham principē
sacerdotum ubi scribe et seniores con
uenerant. Petrus autem sequebatur
eum a longe: usque in atrium princi
pis sacerdotum. Et ingressus intro
: sedebat cum ministris ut uideret
finem Principes autē sacerdotum
et omne concilium querebant fal
sum testimonium contra ihm ut eū
morti traderent et non inuenerunt
cum multi falsi testes accessissent
Nouissime autem uenerunt duo
falsi testes et dixerunt hic dixit pos

sum destruere templum dei et post
triduum reedificare illud. Et surgens
princeps sacerdotum: ait illi. Nichil
respondes ad ea que isti adversum te
testificantur? Ihesus autem tacebat. Et
princeps sacerdotum ait illi. Adiuro
te per deum vivum ut dicas nobis si
tu es xpistus filius dei. Dicit illi ihesus. Tu
dixisti. Verumptamen dico vobis: a
modo videbitis filium hominis seden-
tem a dextris virtutis dei et venientem
in nubibus celi. Tunc princeps sacerdo-
tum scidit vestimenta sua dicens.
Blasphemavit. Quid adhuc egemus
testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam.
Quid vobis videtur? At illi respondentes
dixerunt. Reus est mortis. Tunc expue-
runt in faciem eius et colaphis eum
ceciderunt. Alii autem palmas in fa-
ciem ei dederunt dicentes. Prophetiza
nobis xpiste quis est qui te percussit? Pe-
trus vero sedebat foris in atrio. Et ac-
cessit ad eum una ancilla dicens. Et
tu cum ihesu galileo eras. At ille nega-
vit coram omnibus dicens. Nescio quid
dicis. Exeunte autem illo ianuam:
vidit eum alia ancilla et ait his qui
erant ibi. Et hic erat cum ihesu naza-
reno. Et iterum negavit cum iuramen-
to: quia non novi hominem. Et post
pusillum accesserunt qui stabant et
dixerunt petro. Vere et tu ex illis es
nam et loquela tua manifestum te
facit. Tunc cepit detestari et iurare quia
non novisset hominem. Et continuo
gallus cantavit. Et recordatus est pe-
trus verbi ihesu quod dixerat prius quam
gallus cantet ter me negabis. Et e-
gressus foras: flevit amare. xxvij.

XXVII

Mane autem facto: consilium inie-
runt omnes principes sacerdo-
tum et seniores populi adversus ihesum
ut eum morti traderent. Et vinctum
adduxerunt eum et tradiderunt
pontio pylato presidi. Tunc videns
iudas qui eum tradidit quod dampna-
tus esset: penitentia ductus retu-
lit tri- ginta argenteos principibus sa-
cerdotum et senioribus dicens. Peccavi
tradens sanguinem iustum. At illi
dixerunt. Quid ad nos? Tu videris.
Et proiectis argenteis in templo re-
cessit et abiens laqueo se suspendit.
Principes autem sacerdotum accep-

tis argenteis dixerunt. Non licet mit-
tere eos in corbanam: quia pretium
sanguinis est. Consilio autem inito
emerunt ex illis agrum figuli in se-
pulturam peregrinorum. Propter hoc
vocatus est ager ille acheldemach hoc
est ager sanguinis usque in hodiernum
diem. Tunc adimpletum est quod
dictum est per ieremiam prophetam
dicentem. Et acceperunt .xxx. argente-
os pretium appretiati quem appretiave-
runt a filiis israel. Et dederunt eos in a-
grum figuli sicut constituit michi do-
minus. Ihesus autem stetit ante presidem.
Et interrogavit eum preses dicens. Tu
es rex iudeorum? Dicit ei ihesus. Tu dicis.
Et cum accusaretur a principibus sacer-
dotum et senioribus: nichil respondit.
Tunc dicit illi pilatus. Non audis quan-
ta adversum te dicunt testimonia? Et
non respondit ei ad ullum verbum:
ita ut miraretur preses vehementer.
Per diem autem sollempnem consue-
rat preses dimittere populo unum vinc-
tum quem voluissent. Habebat au-
tem tunc vinctum unum insignem qui
dicebatur barrabas. Congregatis ergo
illis dixit pilatus. Quem vultis di-
mittam vobis barrabam an ihesum qui
dicitur xpistus. Sciebat enim quod per
invidiam tradidissent eum. Sedente
autem illo pro tribunali: misit ad illum
uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto
illi. Multa enim passa sum hodie per vi-
sum propter eum. Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt populis ut pete-
rent barrabam ihesum vero perderent.
Respondens autem preses ait illis.
Quem vultis vobis de duobus dimitti?
At illi dixerunt. Barrabam. Dicit illis pi-
latus. Quid igitur faciam de ihesu qui dici-
tur xpistus? Dicunt omnes. Crucifigatur.
Videns autem pilatus quia nichil
proficeret sed magis tumultus fieret:
accepta aqua lavit manus coram
populo dicens. Innocens ego sum a
sanguine iusti huius. vos videritis.
Et respondens universus populus dixit.
Sanguis eius super nos et super fili-
os nostros. Tunc dimisit illis barrabam.
Ihesum autem flagellatum tradidit eis
ut crucifigeretur. Tunc milites presidis
suscipientes ihesum in pretorio congrega-
verunt ad eum universam cohortem

exuentes eum: clamidem coccineam
circumdederunt ei. Et plectentes coronam
de spinis posuerunt super caput eius et
arundinem in dextera eius. Et genu flex
o ante eum: illudebant dicentes. Aue
rex iudeorum. Et expuentes in eum ac
ceperunt arundinem et percutiebant ca
put eius. Et postquam illuserunt ei: ex
uerunt eum clamide et induerunt eum
uestimentis eius et duxerunt eum ut
crucifigerent. Exeuntes autem inuene
runt hominem cyreneum. uenientem
de uilla nomine symonem. hunc anga
riauerunt: ut tolleret crucem eius. Et
uenerunt in locum qui dicitur golga
tha: quod est caluarie locus. Et dederunt
ei uinum bibere cum felle mixtum. Et cum
gustasset: noluit bibere. Postquam autem
crucifixerunt eum: diuiserunt uestimen
ta eius. sortem mittentes ut adimple
retur quod dictum est per prophetam di
centem. Diuiserunt sibi uestimenta
mea et super uestem meam miserunt
sortem. Et sedentes seruabant eum. Et
imposuerunt super caput eius causam
ipsius scriptam. Hic est ihesus nazarenus
rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum
eo duo latrones unus a dextris et unus
a sinistris. Pretereuntes autem blaphe
mabant eum: mouentes capita sua et di
centes. Vath qui destruis templum dei:
et in triduo illud reedificas salua temet
ipsum. Si filius dei es: descende de cruce.
Similiter et principes sacerdotum illuden
tes cum scribis et senioribus dicebant
Alios saluos fecit: seipsum non potest sal
uum facere. Si rex israel est: descendat
nunc de cruce et credimus ei. Confidit
in deo liberet eum nunc si uult. Dixit
enim: quia filius dei sum. Idipsum autem
et latrones qui crucifixi erant cum eo:
improperabant ei. A sexta autem hora
tenebre facte sunt super uniuersam terram:
usque ad horam nonam. Et circa horam
nonam exclamauit ihesus uoce magna
dicens. Hely hely. lamasabathani?
hoc est. Deus meus deus meus ut
quid dereliquisti me. Quidam autem
illic stantes et audientes: dicebant.
Helyam uocat iste. Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam im
pleuit aceto et imposuit harundini et
dabat ei bibere. Ceteri uero dicebant.
Sine uideamus si ueniat helyas libe
rans eum. Ihesus autem iterum clamans
uoce magna emisit spiritum. Et ecce uelum tem
pli scissum est in duas partes a summo
usque deorsum. Et terra mota est et petre
scisse sunt et monumenta aperta sunt
et multa corpora sanctorum qui dormie
rant surrexerunt. Et exeuntes de monu
mentis post resurrectionem eius.
uenerunt in sanctam ciuitatem et ap
paruerunt multis. Centurio autem
et qui cum eo erant custodientes ihesum
uiso terremotu et hiis que fiebant: ti
muerunt ualde dicentes. Vere filius dei
erat iste. Erant autem ibi mulieres mul
te a longe. que secute erant ihesum a galile
a ministrantes ei. Inter quas erat maria
magdalena et maria iacobi et ioseph
mater filiorum zebedei. Cum sero autem
factum esset: uenit quidam homo diues
ab arimathia nomine ioseph qui et
ipse discipulus erat ihesu. hic accessit ad pi
latum: et petiit corpus ihesu. Tunc pilatus
iussit reddi corpus. Et accepto corpore io
seph: inuoluit illud in sindone munda
et posuit illud in monumento suo no
uo quod exciderat in petra et aduoluit
saxum magnum ad ostium monumen
ti et abiit. Erant autem ibi maria
magdalene et altera maria: sedentes
contra sepulchrum. Altera autem die
que est post parasceuen: conuenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad
pilatum dicentes. Domine recordati
sumus quia seductor ille dixit adhuc
uiuens post tres dies resurgam. Iube
ergo custodiri sepulchrum usque in diem
tercium ne forte ueniant discipuli eius
et furentur eum et dicant plebi sur
rexit a mortuis. Et erit nouissimus
error peior priore. Ait illis pilatus
Habetis custodiam. Ite custodite sicut
scitis. Illi autem abeuntes munierunt
sepulcrum signantes lapidem cum
custodibus. xxviii.

XXVIII

Vespere autem sabbati que lu
cescit in prima sabbati uenit maria
magdalene et altera maria uidere
sepulchrum. Et ecce terremotus factus
est magnus. Angelus enim domini
descendit de celo et accedens reuoluit
lapidem et sedebat super eum. Erat
autem aspectus eius sicut fulgur
et uestimentum eius sicut nix. Pre
timore autem eius exterriti sunt custo-

des et facti sunt velut mortui. Respon
dens autem angelus dixit mulieribus
Nolite timere vos. Scio enim quod
ih'm qui crucifixus est queritis. Non
est hic surrexit enim sicut dixit. Venite
et videte locum. ubi positus erat dns.
ⁱ petro Et cito euntes dicite discipulis eius quia
surrexit. et ecce precedet vos in galileã
al' p̃dixit Ibi eum videbitis ecce predixi vobis
Et maria magdalena et altera maria
exierunt cito de monumento cum timo
re et gaudio magno currentes nun
tiare discipulis suis Et ecce ih's occur
rit illis dicens. Avete Ille autem acces
serunt et tenuerunt pedes eius et ado
raverunt eum. Tunc ait illis ih's No
lite timere. Ite nuntiate fratribus meis ut
eant in galileam ibi me videbunt. Que
cum abiissent: ecce quidam de custodibus
venerunt in civitatem et nuntiaverunt
principibus sacerdotum omnia que
facta fuerant. Et congregati cum se
nioribus consilio accepto pecuniam co
piosam dederunt militibus dicentes. Di
cite quia discipuli eius nocte vene
runt et furati sunt eum nobis dor
mientibus Et si hoc auditum fuerit
a p̃side: nos suadebimus ei et securos vos
faciemus At illi accepta pecunia: fece
runt sicut erãt docti. Et divulgatum
est verbum istud apud iudeos. usque
in hodiernum diem. Undecim aũt disci
puli abierunt in galileam in montẽ
ubi constituerat illis ih's. Et videntes
eum adoraverunt quidam autem eo
rum dubitaverunt. Et accedens ih's
locutus est eis dicens. Data est michi
omnis potestas in celo et in terra. E
untes ergo docete omnes gentes bap
tizantes eos in nomine pr̃is et filii
et sp̃us sancti docentes eos servare
omnia quecumque mandavi vobis
Et ecce ego vobiscum sum omnibus di
ebus usque ad consummationem seculi

Explicit evangelium secundum ma
theum Incipit prologus bĩ ieronimi ĩ
Evangelium secundum marcum

Marcus evãgelista
dei electus et petri apli ĩ
baptismate filius.
atque in divino ser
mone discipulus:
sacerdotium in israel
agens secundum carnem levita et

conversus ad fidem xp̃i evangelium i
ytalia scripsit ostendens in eo quid
generi suo deberet et xp̃o. Nam initium
principii in voce prophetice exclama
onis instituens ordinem levitice ele
ctionis ostendit ut predicans prede
stinatum iohannem filium zacharie
in voce angeli annunciantis emis
sum non solum verbum caro fac
tum sed et corpus domini in omnia
verbum divine vocis animatum
ad evangelice predicationis
ut qui hec legens sciret cui initium
nis in domino et ih'u advenientis
habitaculum caro deberet agnoscere
atque in se verbum vocis quod in conso
nantibus p̃diderat inveniret. Deinque
perfecti evangelii opus intrans et a b
tismo domini predicare deum inci
non laboravit nativitatem car
quam in prioribus viderat dicere sed
expriments expositionem deserti
numeri temptationem diaboli
gregationem bestiarum et ministe
rium protulit angelorum ut inst
nos ad intelligendum singula
brevia compingens nec auctorita
facte rei demeret et perficiendi opus
plenitudinem non negaret. Denique
putasse sibi post fidem pollicem
ut sacerdotio reprobus haberetur. S
tantum consenciens fidei predesti
potuit electio: ut nec sic in opere
deret quod prius meruerat in gene
Nã et alexandrie ep's fuit. Cuius
singula opus fuit scire et evan
in se dicta disponere et disciplina
in se legis agnoscere et divinam
ne domini intelligere naturam
in nos primum oportet requir
huic inquisita volumus agn
bentes mercedem exhortationis
quia plantat et qui rigat unum
qui autem incrementum prest

Explicit prologus Incipit eva
lium secundum marcum

Initium evangelii ih'u
filii dei. Sicut scriptum est
ysaia propheta: ecce mitto
gelum meum ante fa
tuam qui preparabit
tuam ante te vox clam
tis in deserto: parate vi
domini: rectas facite

tus eius: fuit iohannes in deserto bap
tizans et predicans baptismum pe
nitentie in remissionem peccatorum
Et egrediebatur ad illum omnis iu
dee regio et ierosolimite uniuersi et
baptizabantur ab illo in iordanis
flumine confitentes peccata sua. Et
erat iohannes uestitus pilis camelorum
et zona pellicia circa lumbos eius et
locustas et mel siluestre edebat et pre
dicabat dicens. Venit fortior me post
me cuius non sum dignus procum
bens soluere corrigiam calciamentorum
eius. Ego baptizaui uos in aqua ille
uero baptizabit uos spiritu sancto Et
factum est in diebus illis uenit ihesus a
nazareth galilee et baptizatus est
in iordane a iohanne. Et statim as
cendens de aqua uidit apertos celos
et spiritum tamquam columbam descenden
tem et manentem in ipso. Et uox fac
ta est de celis. Tu es filius meus dilec
tus in te complacui Et statim spiritus
expulit eum in desertum et erat in
deserto .xl. diebus et .xl. noctibus et temp
tabatur a sathana. Eratque cum bestiis
et angeli ministrabant ei. Postquam au
tem traditus est iohannes: uenit ihesus
in galileam predicans euangelium
regni dei et dicens quoniam impletum
est tempus et appropinquauit regnum
dei: penitemini et credite euangelio Et
preteriens secus mare galilee uidit
symonem et andream fratrem eius mit
tentes retia in mare. Erant enim pis
catores. Et dixit eis ihesus. Venite post me
et faciam uos fieri piscatores hominum
Et protinus relictis retibus secuti sunt
eum. Et progressus inde pusillum: ui
dit iacobum zebedei et iohannem fratrem
eius et ipsos in naui componentes re
tia. et statim uocauit illos Et relicto
patre suo zebedeo in naui cum mercenna
riis secuti sunt eum. Et ingrediuntur
capharnaum et statim sabbatis ingres
sus in synagogam: docebat eos. et stu
pebant super doctrina eius. Erat enim
docens eos quasi potestatem habens
et non sicut scribe. Et erat in synagoga
eorum homo in spiritu immundo et
exclamauit dicens. Quid nobis et
tibi nazarene? Venisti ante tempus
perdere nos. Scio quia sis sanctus dei Et
comminatus est ei ihesus dicens Obmu
tesce et exi de homine. Et discerpens eum
spiritus immundus. et exclamans uo
ce magna exiit ab eo. Et mirati sunt
omnes: ita ut conquirerent inter se
dicentes. Quidnam est hoc? Que doc
trina hec noua est quia in potestate et
spiritibus immundis imperat et obe
diunt ei? Et processit rumor eius statim
in omnem regionem galilee Et proti
nus egredientes de synagoga: uenerunt
in domum symonis et andree cum iaco
bo et iohanne. Decumbebat autem so
crus symonis febricitans et statim di
cunt ei de illa. Et accedens eleuauit eam
apprehensa manu eius et continuo
dimisit eam febris et ministrabat eis
Vespere autem facto cum occidisset sol
afferebant ad eum omnes male ha
bentes. Et erat omnis ciuitas congre — et demonia habentes
gata ad ianuam et curauit multos
qui uexabantur uariis languoribus et
demonia multa eiciebat. Et non sinebat
loqui ea. quoniam sciebant eum Et
diluculo ualde surgens egressus abiit
in desertum locum ibique orabat Et p
secutus est eum symon et qui cum illo
erant. Et cum inuenissent eum: dixe
runt ei quia omnes querunt te Et ait
illis. Eamus in proximos uicos et
ciuitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim
ueni Et erat predicans in synagogis
eorum et in omni galilea. et demonia
eiciens. Et uenit ad eum leprosus depre
cans eum et genu flexo dixit Si uis potes
me mundare. Ihesus autem misertus eius
extendit manum suam et tangens
eum ait illi Volo mundare Et cum hec
dixisset statim discessit ab eo lepra et
mundatus est Et comminatus est ei
statimque eiecit illum et dicit ei ui
de et nemini dixeris sed uade ostende
te principi sacerdotum et offer pro e
mundatione tua que precepit moyses
in testimonium illis. At ille egressus
cepit predicare et diffamare sermonem
ita ut iam non posset manifeste in
ciuitatem introire sed foris in deser
tis locis esse. Et conueniebant ad eum
undique. [illegible]
II
ET iterum intrauit in caphar
naum post dies, et auditum est quod — octo
in domo esset. Et conuenerunt mul
ti ita ut non caperet neque ad ia — eos domus
nuam et loquebatur eis uerbum.

Et uenerunt ferentes ad eum para
liticum qui a quattuor portabatur. Et
cum non possent offerre eum illi pre
turba: nudauerunt tectum ubi erat
et patefacientes submiserunt graba
tum in quo paraliticus iacebat. Cum
uidisset autem ihesus fidem illorum: ait
paralitico. Fili dimittuntur tibi peccata
tua. Erant autem illic quidam de scri
bis sedentes et cogitantes in cordibus
suis. Quid hic sic loquitur? Blasphe
mat. Quis potest dimittere peccata
nisi solus deus? Quo statim cognito
ihesus spiritu quia sic cogitarent intra se
dicit illis. Quid ista cogitatis in cor
dibus uestris? Quid est facilius dicere pa
ralitico dimittuntur tibi peccata tua an
dicere surge tolle grabatum tuum
et ambula? Ut autem sciatis quia
potestatem habet filius hominis in
terra dimittendi peccata: ait parali
tico. Tibi dico surge tolle grabatum
tuum et uade in domum tuam. Et
statim surrexit ille et sublato graba
to abiit coram omnibus ita ut admi
rarentur omnes et honorificarent
deum dicentes quia numquam sic ui
dimus. Et egressus est rursum ad
mare omnisque turba ueniebat ad
eum et docebat eos. Et cum preteriret
uidit leui alphei sedentem ad thelo
neum et ait illi. Sequere me. Et sur
gens secutus est eum. Et factum est:
cum accumberet in domo illius. mul
ti publicani et peccatores simul
discumbebant cum ihesu et discipulis
eius. Erant enim multi qui sequeban
tur eum. Et scribe et pharisei uidentes
quia manducaret cum publicanis
et peccatoribus: dicebant discipulis eius.
Quare cum publicanis et peccatoribus
manducat et bibit magister uester?
Hoc audito ihesus: ait illis. Non neces
se habent sani medico sed qui male
habent. Non enim ueni uocare ius
tos sed peccatores. Et erant discipuli
iohannis et pharisei ieiunantes
et ueniunt et dicunt illi. Quare disc
ipuli iohannis et phariseorum
ieiunant tui autem discipuli non
ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid
possunt filii nuptiarum quandiu
sponsus cum illis est ieiunare? Quan
to tempore habent secum sponsum
non possunt ieiunare. Uenient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus
et tunc ieiunabunt in illis diebus. Ne
mo assumentum panni rudis assuit
uestimento ueteri. Alioquin aufert
supplementum nouum a ueteri et ma
ior scissura fit. Et nemo mittit uinum
nouum in utres ueteres. Alioquin
rumpet uinum utres et uinum effun
ditur et utres peribunt. Sed uinum
nouum in utres nouos mitti.
Et factum est iterum cum dominus
sabbatis ambularet per sata: di
scipuli eius ceperunt pregredi et uel
lere spicas. Pharisei autem dicebant
ei. Ecce quid faciunt discipuli tui sab
batis quod non licet: et ait illis. Num
quam legistis quid fecerit dauid quando
necessitatem habuit et esuriit ipse et
qui cum eo erant quomodo introiuit
in domum dei sub abiathar princi
pe sacerdotum et panes propositionis
manducauit quos non licebat
manducare nisi sacerdotibus et dedit eis
qui cum eo erant? Et dicebat eis. Sab
batum propter hominem factum est et non
homo propter sabbatum. Itaque dominus est
filius hominis etiam sabbati.

Et introiuit iterum in synago
gam et erat ibi homo habens
manum aridam et obseruabant eum
si sabbatis curaret ut accusarent eum.
Et ait homini habenti manum ari
dam. Surge in medium. Et dicit eis. Li
cet sabbatis bene facere an male? Animam
saluam facere an perdere? At illi tace
bant. Et circumspiciens eos cum ira
contristatus super cecitate cordis eorum
dicit homini. Extende manum tuam.
Et extendit et restituta est manus illi.
Exeuntes autem statim pharisei cum
herodianis: consilium faciebant ad
uersum eum quomodo eum perderent.
Et ihesus cum discipulis suis secessit ad
mare. Et multa turba a galilea et
iudea secuta est eum et ab ierosolimis
et ab idumea et transiordanen et qui
circa tyrum et sidonem multitudo
magna audientes que faciebat
uenerunt ad eum. Et dixit discipulis
suis ut in nauicula sibi deseruiret
propter turbam ne comprimerent eum.
Multos enim sanabat ita ut irru
erent in eum ut illum tangerent

quotquot habebant plagas. Et spiritus in
mundi cum illum videbant procide
bant ei et clamabant dicentes Tu es
filius dei. Et vehementer comminaba
tur eis ne manifestarent illum. Et
ascendens in montem vocavit ad se
quos voluit ipse et venerunt ad eum
et fecit ut essent xii cum illo et ut mit
teret eos predicare. Et dedit eis potes
tatem curandi infirmitates et eicien
di demonia. Et imposuit Symoni
nomen petrus et iacobum zebedei et
iohannem fratrem iacobi. Et imposuit
eis nomina boanerges quod est filii toni
trui. Et andream et philippum et bartho
lomeum et matheum et thomam et
iacobum alphei et taddeum et symo
nem chananeum et iudam scarioth
qui et tradidit illum. Et veniunt ad
domum et convenit iterum turba ita
ut non possent neque panem mandu
care. Et cum audissent sui exierunt te
nere eum. Dicebant enim quoniam
in furorem versus est. Et scribe qui ab
iherosolimis descenderant dicebant
quoniam beezebub habet et quia in prin
cipe demoniorum eicit demonia. Et
convocatis eis in parabolis dicebat il
lis. Quomodo potest sathanas satha
nam eicere? Et si regnum in se divida
tur non potest stare regnum illud. Et
si domus super semetipsam dispertiatur
non poterit domus illa stare. Et si sa
thanas consurrexerit in semetipsum dis
pertitus est et non poterit stare sed finem
habet. Nemo potest vasa fortis ingressus
in domum diripere nisi prius fortem
alliget et tunc domum eius diripiet.
Amen dico vobis quoniam omnia
dimittentur filiis hominum peccata
et blasphemie quibus blasphemave
rint. Qui autem blasphemaverit in
spiritum sanctum non habet remissionem
in eternum sed reus erit eterni delicti.
Quoniam dicebant spiritum inmundum habet
Et veniunt mater eius et fratres et fo
ris stantes miserunt ad eum vocan
tes eum. Et sedebat circa eum turba
et dicunt ei Ecce mater tua et fratres tui
foris te querunt. Et respondens eis
ait. Que est mater mea et fratres mei?
Et circumspiciens eos qui in circuitu
eius sedebant ait. Ecce mater mea
et fratres mei. Qui enim fecerit volun
tatem dei: hic frater meus et soror mea et
mater mea est. · IIII ·

IIII

Et iterum cepit docere ad mare. Et ihesus
congregata est ad eum turba multa ita
ut in navim ascendens sederet in ma
ri. Et omnis turba circa mare super
terram erat. Et docebat illos in parabo
lis multa et dicebat illis in doctrina sua
Audite ecce exiit seminans ad semina
dum et dum seminat: aliud cecidit cir
ca viam et venerunt volucres et co
mederunt illud. Aliud vero cecidit super
petrosa ubi non habuit terram multam
et statim exortum est quoniam non
habebat altitudinem terre Et quando exor
tus est sol exestuavit et eo quod non
habebat altitudinem terre radicem ex
aruit Et aliud cecidit in spinas et as
cenderunt spine et suffocaverunt illud
et fructum non dedit Et aliud cecidit
in terram bonam et dabat fructum as
cendentem et crescentem et afferebat
unum tricesimum et unum lx. unum
c. et dicebat Qui habet aures audiendi
audiat. Et cum esset singularis inter
rogaverunt eum hii qui cum eo erant
duodecim parabolam exponere et dice
bat eis. Vobis datum est scire mysterium al' nosse
regni dei. Illis autem qui foris sunt in
parabolis omnia fiunt ut videntes vi
deant et non videant et audientes au
diant et non intelligant nequando convertan
tur et dimittantur eis peccata Et ait
illis. Nescitis parabolam hanc? Et quo
modo omnes parabolas cognoscetis?
Qui seminat: verbum seminat hii
autem sunt qui circa viam ubi semi
natur verbum et cum audierint confes
tim venit sathanas et aufert verbum
quod seminatum est in cordibus eorum
Et hii sunt similiter qui super petro
sa seminantur. qui cum audierint
verbum: statim cum gaudio accipiunt
illud et non habent in se sed tempora radicem
les sunt Deinde orta tribulatione et per
secutione propter verbum confestim scan
dalizantur. Et alii sunt qui in spinis
seminantur. hii sunt qui verbum au
diunt et erumpne seculi et deceptio
divitiarum et circa reliqua concupiscen
tie introeuntes suffocant verbum et si
ne fructu efficitur. Et hii sunt qui super
terram bonam seminati sunt qui au
diunt verbum et suscipiunt et fructi

fructificant unum xxx et unum lx et unum
c. Et dicebat illis. Numquid venit lucerna
ut sub modio ponatur aut sub lecto. Non
ut super candelabrum ponatur. Non enim est ali
quid absconditum quod non manifestetur: nec
factum est occultum quod in palam non veniat. Si
quis habet aures audiendi audiat. Et di
cebat illis. Videte quid audiatis. In qua mensura
mensi fueritis, remetietur vobis et adicietur
vobis. Qui enim habet dabitur illi et qui non habet eti
am quod habet auferetur ab illo. Et dicebat. Sic
est regnum dei quemadmodum si homo iaciat se
mentem in terram et dormiat et exsurgat
nocte ac die. et semen germinet et increscat
dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat pri
mum herbam deinde spicam. deinde plenum
frumentum in spica. Et cum ex se produxerit
fructus statim mittit falcem quoniam
adest tempus messis. Et dicebat. Cui
assimilabimus regnum dei aut cui
parabole comparabimus illud. Sicut
granum sinapis quod cum seminatum
fuerit in terra. minus est omnibus se
minibus que sunt in terra. Et cum semi
natum fuerit: ascendit in arborem et
fit maius omnibus holeribus et facit
ramos magnos ita ut possint aves
celi sub umbra eius habitare. Et tali
bus multis parabolis loquebatur eis
verbum prout poterant audire sine
parabola autem non loquebatur eis.
Seorsum autem discipulis suis disse
rebat omnia. Et ait illis in illa die
cum sero esset factum. Transeamus
contra. Et dimittentes turbam assumunt
eum ita ut erat in navi et alie naves
erant cum illo. Et facta est procella
magna venti et fluctus mittebat in
navim ita ut impleretur navis. Et
erat ipse in puppi supra cervical dor
miens et excitant eum et dicunt ei
Magister: non ad te pertinet quia perimus?
Et exurgens comminatus est vento et
dixit mari. Tace obmutesce. Cessavit
ventus et facta est tranquillitas
magna. Et ait illis. Quid timidi estis?
Nec dum habetis fidem? Et timuerunt
magno timore et dicebant ad alte
rutrum. Quis putas est iste? quia et ven
tus et mare obediunt ei.

V

Et venerunt transfretum ma
ris in regionem gerasenorum.
Et exeunti ei de navi statim occurrit de
monumentis homo in spiritu inmundo
qui domicilium habebat in monumen
tis et neque catenis iam quisquam eum
poterat ligare quoniam sepe compe
dibus et catenis vinctus disrupisset ca
tenas et compedes comminuisset et
nemo poterat eum domare. Et semp
nocte ac die in monumentis et in
montibus erat clamans et concidens
se lapidibus. videns autem ihesum
a longe cucurrit et adoravit eum
clamans voce magna dixit. Q
mihi et tibi ihesu fili dei altissimi
iuro te per deum ne me torqueas
dicebat enim illi. Exi spiritus inmun
de ab homine. Et interrogabat eum
Quod tibi nomen est? Et dicit ei legio
mihi nomen est. quia multi sumus
et deprecabatur eum multum ne se
expelleret extra regionem. Erat autem
ibi circa montem grex porcorum
magnus pascens et deprecabantur
eum spiritus dicentes. Mitte nos in
porcos ut in eos introeamus. Et con
cessit eis statim ihesus. Et exeuntes spiritus
inmundi introierunt in porcos.
Et magno impetu grex precipitatus
est in mare ad duo milia et suffo
cati sunt in mari. Qui autem pas
cebant eos: fugerunt et nuntiaverunt
in civitatem et in agros. Et egres
si sunt videre quid esset facti. Et ve
niunt ad ihesum et vident illum qui
demonio vexabatur sedentem ves
titum et sane mentis et timuerunt. Et
narraverunt illis qui viderant qua
liter factum esset ei qui demonium ha
buerat et de porcis. Et rogare eum
ceperunt ut discederet a finibus eorum.
Cumque ascenderet navim: cepit il
lum deprecari qui a demonio vexa
tus fuerat ut esset cum illo. Et non
admisit eum sed ait illi. Vade in do
mum tuam ad tuos et annuntia
illis quanta tibi dominus fecerit
et misertus sit tui. Et abiit et cepit
predicare in decapoli quanta si
bi fecisset ihesus et omnes mirabantur.
Et cum transcendisset ihesus in navi
rursus transfretum convenit turba
multa ad illum et erat circa ma
re. Et venit quidam de archisyna
gogis nomine iairus et videns
eum procidit ad pedes eius et depre
cabatur eum multum dicens

filia mea in extremis est: ueni impone
manum super eam ut salua sit et uiuat
Et abiit cum illo et sequebatur eum turba
multa et comprimebant eum. Et mulier
que erat in profluuio sanguinis annis
xii. et fuerat multa perpessa a compluribus
medicis et erogauerat omnia sua. nec
quicquam profecerat sed magis deterius
habebat cum audisset de ihesu uenit in tur
ba retro et tetigit uestimentum eius.
Dicebat enim quia si uel uestimentum
eius tetigero salua ero. Et confestim
siccatus est fons sanguinis eius et sen
sit corpore quod sanata esset a plaga.
Et statim ihesus cognoscens in semet ipso
uirtutem que exierat de eo: conuersus
ad turbam aiebat. Quis tetigit uestimen
ta mea? et dicebant ei discipuli sui. Vides
turbam comprimentem te et dicis.
quis me tetigit. Et circumspiciebat ui
dere eam que hoc fecerat. Mulier autem
timens et tremens sciens quod factum esset
in se uenit et procidit ante eum et
dixit ei omnem ueritatem. Ihesus autem
dixit ei. Filia. fides tua te saluam fecit
uade in pace et esto sana a plaga tua.
Adhuc eo loquente: ueniunt nuntii ad
archisinagogum dicentes. Quia filia
tua mortua est quid ultra uexas
magistrum? Ihesus autem uerbo quod dice
batur audito: ait archisinagogo. No
li timere, tantummodo crede. Et non
admisit quemquam sequi se nisi petrum
et iacobum et iohannem fratrem iaco
bi. Et ueniunt in domum archisi
nagogi et uidit tumultum et flentes
et eiulantes multum. et ingressus
ait eis. Quid turbamini et ploratis
Puella non est mortua sed dormit.
Et irridebant eum. Ipse uero eiectis
omnibus assumit patrem et matrem pu
elle et qui secum erant et ingrediun
tur ubi puella iacens. et tenens ma
num puelle ait illi. Thabitacumi.
quod est interpretatum. puella tibi dico
surge. Et confestim surrexit puel
la et ambulabat. Erat autem anno
rum duodecim. et obstupuerunt stu
pore maximo. Et precepit illis uehe
menter ut nemo id sciret et iussit
dare illi manducare. VI.
Et egressus inde abiit in patri
am suam et sequebantur eum
discipuli sui. Et facto sabbato: ce
pit in synagoga docere Et multi audientes
admirabantur in doctrina eius dicentes. Unde
huic hec omnia? Et que est sapientia que data est
illi et uirtutes tales que per manus eius effi
ciuntur. Nonne hic est faber filius marie. frater
iacobi et ioseph et iude et symonis? Nonne
et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scanda
lizabantur in illo Et dicebat eis ihesus. Quia
non est propheta sine honore nisi in patria sua
et in cognatione sua et in domo sua. Et non
poterat ibi uirtutem ullam facere. nisi paucos
infirmos impositis manibus curauit et
mirabatur propter incredulitatem illorum. Et cir
cuibat per castella in circuitu docens. Et con
uocauit xii. et cepit eos mittere binos. et
dabat illis potestatem spirituum inmundorum et
precepit illis ne quid tollerent in uia ni
si uirgam tantum. non peram non panem. neque in
zona es. sed calciatos sandaliis et ne in
duerentur duabus tunicis Et dicebat eis.
Quocumque introieritis in domum: illic
manete donec exeatis inde Et quicumque
non receperint nec audierint uos: exeun vos
tes inde excutite puluerem de pedibus uestris
in testimonium illis. Et exeuntes pre
dicabant ut penitentiam agerent et demo
nia multa eiciebant et ungebant oleo
multos egros et sanabantur Et audi
uit herodes rex manifestum enim factum
est nomen eius. et dicebat quia iohannes
baptista resurrexit a mortuis et prop
terea operantur uirtutes in illo. Alii
autem dicebant quia helyas est. alii
uero dicebant quia propheta est. quasi unus
ex prophetis. Quo audito herodes ait. Quem
ego decollaui iohannem. hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim herodes misit ac te
nuit iohannem et uinxit eum in car
cere propter herodiadem uxorem philippi
fratris sui quia duxerat eam Dicebat enim
iohannes herodi. Non licet tibi habere
uxorem fratris tui. Herodias autem
insidiabatur illi et uolebat occidere Al' iohi
eum nec poterat. Herodes enim me
tuebat iohannem: sciens eum uirum
iustum et sanctum et custodiebat eum
Et audito eo multa faciebat et libenter
eum audiebat Et cum dies op
portunus accidisset: herodes in natali suo
cenam fecit principibus et tribunis et
primis galilee Cumque introisset filia
ipsius herodiadis et saltasset et placuis
set herodi simul et recumbentibus: rex
ait puelle Pete a me quod uis et dabo

tibi. Et iuravit illi: quia quicquid pe
tieris dabo tibi licet dimidium regni
mei. Que cum exisset: dixit matri sue.
Quid petam. At illa dixit. Caput iohis
baptiste. Cumque introisset statim cum
festinatione ad regem: petivit dicens
Volo ut protinus des michi in disco ca
put iohannis baptiste. Et contristat⁹
est rex ꝓpter iusiurandum et ꝓpter simul
discumbentes noluit eam contristari.
sed misso spiculatore precepit afferri
al' iohis caput eius in disco. Et decollavit eum
in carcere et attulit caput eius in dis
co et dedit illud puelle et puella dedit
matri sue. Quo audito discipuli eius
venerunt et tulerunt corpus eius et
posuerunt illud in monumento. Et
convenientes apli ad ihm: renunti
averunt illi omnia que egerant et
docuerant. Et ait illis. Venite seorsum
in desertum locum et requiescite pu
sillum. Erant enim qui veniebant et
redibant multi et nec spatium man
ducandi habebant. Et ascendentes in
navim abierunt in desertum locum
seorsum et viderunt eos abeuntes et
cognoverunt multi. Et pedestres de
omnibus civitatibus concurrerunt illuc
et prevenerunt eos. Et exiens vidit
multam turbam ihs et misertus est
super eos. quia erant sicut oves non
habentes pastorem et cepit docere il
los multa. Et cum iam multa ho
ra fieret: accesserunt discipuli eius
dicentes. Desertus est locus hic et iam
hora preteriit. Dimitte illos ut eun
tes in proximas villas et vicos e
mant sibi cibos quod manducent. Et
vos respondens ait illis. Date illis ^ man
ducare. Et dixerunt ei. Euntes emam⁹
denariis ducentis panes et dabim⁹
eis manducare. Et dicit illis. Quot
panes habetis? Ite et videte. Et cum
cognovissent: dicunt quinque et
duos pisces. Et precepit illis ut ac
cumbere facerent omnes secundum
contubernia super viride fenum. Et dis
cubuerunt in partes per centenos
et per quinquagenos. Et acceptis
quinque panibus et duobus piscibus: in
tuens in celum benedixit et fregit
et dedit discipulis suis ut pone
rent ante eos. Et duobus pisces divi
sit omnibus. Et manducaverunt

omnes et saturati sunt. Et sustule
runt reliquias fragmentorum
duodecim cophinos plenos et de pis
cibus. Erant autem qui manducave
runt .v. milia virorum. Et statim
coegit discipulos suos ascendere na
vim ut precederent eum trans fretum
ad bethsaidam dum ipse dimitteret
populum. Et cum dimisisset eos:
abiit in montem orare. Et cum se
ro esset: erat navis in medio mari et
ipse solus in terra. et videns eos
laborantes in remigando. Erat e
nim ventus contrarius eis. Et circa
quartam vigiliam noctis: venit
ad eos ambulans supra mare et
volebat preterire eos. At illi ut vi
derunt eum ambulantem supra ma
re putaverunt phantasma esse et
exclamaverunt. Omnes enim eum
viderunt et conturbati sunt. Et sta
tim locutus est eis et dixit illis. Con
fidite ego sum. nolite timere. Et as
cendit ad illos in navim et cessa
vit ventus et plus magis intra
se stupebant. Non enim intellexe
runt de panibus. Erat enim cor eorum
obcecatum. Et cum transfretassent
pervenerunt in terram genesareth
et applicuerunt. Cumque egressi es
sent de navi: continuo cognove
runt eum. Et percurrentes univer
sam regionem illam: ceperunt in
grabatis eos qui se male habebant
circumferre ubi audiebant
eum esse. Et quocumque introibat in
vicos vel in villas aut civitates: in
plateis ponebant infirmos et depre
cabantur eum ut vel fimbriam ve
stimenti eius tangerent. Et quotquot
tangebant eum: salvi fiebant.
Et conveniunt ad eum pha
risei et quidam de scribis ve
nientes ab ierosolimis. Et cum vidis
sent quosdam ex discipulis eius com
munibus manibus id est non lotis
manducare panes: vituperaverunt.
Pharisei enim et omnes iudei nisi
si crebro lavent manus suas
non manducant tenentes traditionem
seniorum. et a foro nisi baptizentur
non comedunt. Et alia multa sunt
que tradita sunt illis servare bap
tismata calicum et urceorum

amentorum et lectorum Et interroga
bant eum pharisei et scribe dicentes
Quare discipuli tui non ambulant
iuxta traditionem seniorum sed com
munibus manibus manducant pa
nem. Et ille respondens dixit eis Be
ne prophetavit de vobis ysaias hy
pocritis sicut scriptum est Populus
hic labiis me honorat cor autem eo
rum longe est a me Inaniter autem co
lunt me docentes doctrinas et precep
ta hominum. Relinquentes enim
mandatum dei tenetis traditionem
hominum Baptismata urceorum
et calicum et alia similia his faci
tis multa Et dicebat illis. Bene ir
ritum facitis preceptum dei ut tra
ditionem vestram servetis. Moyses
enim dixit Honora patrem tuum et
matrem tuam. Et qui maledixerit
patri aut matri: morte moriatur
Vos autem dicitis. Si dixerit homo
patri aut matri corban quod est donum
quodcumque ex me est tibi profuerit et
ultra non dimittitis eum quicquam
facere patri suo aut matri rescinden
tes verbum dei per traditionem ves
tram quam tradidistis. et similia
huiusmodi multa facitis Et ad
vocans iterum turbam dicebat il
lis. Audite me omnes et intelligite
Nichil est extra hominem introiens
in eum quod possit eum coinquinare
Sed que de homine procedunt illa
sunt que coinquinant hominem.
Si quis autem habet aures audiendi
audiat. Et cum introisset in domum
a turba. interrogabant eum disci
puli eius parabolam Et ait illis
Sic et vos imprudentes estis. Non
intelligitis quia omne extrinsecus
introiens hominem non potest eum
communicare quia non introit
in cor eius sed in ventrem et in se
cessum exit purgans omnes escas.
Dicebat autem quoniam que de
homine exeunt illa coinquinant
hominem. Ab intus enim de corde
hominum cogitationes male proce
dunt adulteria fornicationes ho
micidia furta avaricia. nequicie do
lus impudicicia oculus malus.
blasphemia superbia stultitia Om
nia hec mala ab intus procedunt

et coinquinant hominem. Et inde sur
gens abiit in fines tyri et sydonis et
ingressus domum neminem voluit
scire et non potuit latere. Mulier enim
statim ut audivit de eo cuius habebat
filia spiritum immundum: intravit et pro
cidit ad pedes eius. Erat enim mulier
gentilis syrophenissa genere. Et roga
bat eum ut demonium eiceret de filia
eius. Qui dixit illi. Sine prius saturari
filios. Non est bonum sumere panem
filiorum et mittere canibus. At illa respon
dit et dicit ei. Utique domine. Nam et ca
telli sub mensa comedunt de micis
puerorum. Et ait illi. Propter hunc
sermonem vade exiit demonium a
filia tua. Et cum abisset in domum suam
invenit puellam iacentem supra lec
tum et demonium exisse de ea. Et ite
rum exiens de finibus tyri venit per sydo
nem ad mare galilee inter me
dios fines decapoleos. Et adducunt ei
surdum et mutum et deprecabantur
eum ut imponat illi manum. Et ap
prehendens eum de turba seorsum:
misit digitos suos in auriculas eius.
et expuens tetigit linguam eius et
suspiciens in celum ingemuit et
ait illi Effeta quod est adaperire Et sta
tim aperte sunt aures eius et solu
tum est vinculum lingue eius. et
loquebatur recte et precepit illis ne cui
dicerent. Quanto autem eis precipie
bat: tanto magis plus predicabant
et eo amplius admirabantur dicen
tes Bene omnia fecit et surdos audire
fecit et mutos loqui. viii. VIII
In illis diebus iterum cum turba mul
ta esset cum ihesu nec haberent quod
manducarent convocatis discipulis
ait illis. Misereor super turbam: quia
ecce iam triduo sustinent me nec ha
bent quod manducent. Et si dimisero
eos ieiunos in domum suam: defici
ent in via. Quidam enim ex eis de lon
ge venerunt Et responderunt ei dis
cipuli sui. Unde istos poterit quis hic
saturare panibus in solitudine. Et in
terrogabat eos. Quot panes habetis.
Qui dixerunt Septem. Et precepit
turbe discumbere super terram. Et ac
cipiens septem panes et gratias agens
fregit et dabat discipulis suis ut ap
ponerent et apposuerunt turbe Et ha

habent pisciculos paucos. et ipsos benedixit et
iussit apponi. Et manducaverunt omnes
et saturati sunt. Et sustulerunt quod super
erat de fragmentis. VII. sportas. Erant
autem qui manducaverunt quasi. IIII.
milia et dimisit eos. Et statim ascendit
navim cum discipulis suis. et venit in
partes dalmanutha. Et exierunt phari
sei et ceperunt conquirere cum eo querentes
ab illo signum de celo temptantes eum.
Et ingemiscens spiritu ait. Quid genera
tio ista querit signum? Amen dico vobis
si dabitur generationi isti signum. Et
dimittens eos ascendit iterum in
navim et abiit transfretum. et obliti
sunt sumere panes. Et nisi unum panem
non habebant secum in navi. Et pre
cipiebat eis dicens. Videte et cavete a fer
mento phariseorum et fermento hero
dis. Et cogitabant ad alterutrum di
centes quia panem non habemus.
Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogi
tatis quia panes non habetis? Non
dum cognoscitis nec intelligitis? Ad
huc cecatum habetis cor vestrum? Oculos
habentes non videtis. et aures haben
tes non auditis? Nec recordamini quando
quinque panes fregi in quinque milia
et quot cophinos fragmentorum ple
nos sustulistis? Dicunt ei. Duodecim.
Quando et septem panes in IIII. mi
lia hominum quot sportas fragmen
torum tulistis? Et dicunt ei. Septem.
Et dicebat eis. Quomodo non dum intel
ligitis. Et veniunt bethsaidam et ad
ducunt ei cecum et rogabant illum
ut illum tangeret. Et apprehensa ma
nu ceci eduxit eum extra vicum. Et
expuens in oculos eius. impositis
manibus suis interrogavit eum si
quid videret. Et aspiciens ait. Video
homines velud arbores ambulan
tes. Deinde iterum imposuit manus
super oculos eius et cepit videre. Et
restitutus est ita ut videret clare om
nia et misit illum in domum suam
dicens. Vade in domum tuam. Et si in
vicum introieris: nemini dixeris.
Et ingressus est ihesus et discipuli eius
in castella cesaree philippi et in via
interrogabat discipulos suos dicens
eis. Quem me dicunt esse homines?
Qui responderunt illi dicentes. Alii
iohannem baptistam. Alii helyam. a

lii vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit
illis. Vos vero quem me esse dicitis?
Respondens petrus ait ei. Tu es christus. Et
comminatus est eis ne cui dicerent de
illo. Et cepit docere illos quoniam opor
tet filium hominis multa pati et repro
bari a senioribus et a summis sacerdoti
bus et scribis et occidi et post tres dies
resurgere. Et palam verbum loquebatur.
Et apprehendens eum petrus cepit
increpare eum. Qui conversus et vi
dens discipulos suos. comminatus est pe
tro dicens. Vade retro me sathana quia
non sapis ea que dei sunt sed que homi
num sunt. Et convocata turba cum discipu
lis suis: dixit eis. Si quis vult me se
qui: deneget semetipsum et tollat cru
cem suam et sequatur me. Qui enim vo
luerit animam suam salvam facere
perdet eam. Qui autem perdiderit ani
mam suam propter me et evangelium
salvam eam faciet. Quid enim pro
derit homini si lucretur mundum to
tum et detrimentum faciat anime
sue? Aut quam dabit homo commu
tationem pro anima sua? Qui
me confessus fuerit et mea verba in
generatione ista adultera et pecca
trice. et filius hominis confitebitur eum
cum venerit in gloria patris sui cum
angelis sanctis. Et dicebat illis. Amen
dico vobis: quia sunt quidam de hic
stantibus qui non gustabunt mortem
donec videant regnum dei venientem
in virtute. IX.
Et post dies sex assumpsit ihesus
petrum et iacobum et iohannem
et duxit illos in montem excelsum se
orsum solos et transfiguratus est co
ram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splen
dentia et candida nimis velut nix
qualia fullo super terram non potest
candida facere. Et apparuit illis he
lias cum moyse et erant loquentes
cum ihesu. Et respondens petrus ait
ihesu. Rabbi. Bonum est nos hic esse
et faciamus hic tria tabernacula tibi
unum. et moysi unum et helye
unum. Non enim sciebat quid dice
ret. Erant enim timore exterriti. et facta est
nubes obumbrans eos et venit vox
de nube dicens. Hic est filius meus ca
rissimus audite illum. Et statim cir
cumspicientes neminem amplius

uiderunt nisi ihm tm secum. Et descen
dentibus illis de monte: precepit illis ne
cui que uidissent narrarent nisi cum
filius hominis a mortuis resurrexerit.
Et uerbum continuerunt apud se
conquirentes quid esset cum a mor
tuis resurrexerit. Et interrogabant eum
dicentes. Quid ergo dicunt pharisei et
scribe quia heliam oportet uenire pri
mum. Qui respondens ait illis. Helyas
cum uenerit primo restituet omnia.
et quomodo scriptum est in filium ho
minis ut multa patiatur et contem
natur. Sed dico uobis quia et helias
uenit et fecerunt illi quecumque uolue
runt sicut scriptum est de eo. Et ueniens
ad discipulos suos: uidit turbam mag
nam circa eos et scribas conquirentes
cum illis. Et confestim omnes popu
lus uidens ihm stupefactus est et ex
pauerunt et accurrentes salutabant
eum. Et interrogauit eos. Quid inter
uos conquiritis? Et respondens unus
de turba dixit. Magister attuli filium
meum ad te. habentem spm mutum.
Qui ubicumque eum apprehenderit al
lidit eum et spumat et stridet dentibus
et arescit. Et dixi discipulis tuis ut ei
cerent illum. et non potuerunt. Qui
respondens dixit eis. O generatio in
credula quamdiu apud uos ero quam
diu uos patiar? Afferte illum ad me.
Et attulerunt eum. Et cum uidisset
illum: statim spus conturbauit eum
et elisus in terram uolutabatur
spumans. Et interrogauit patrem eius.
Quantum temporis est ex quo hoc
ei accidit? At ille ait. Ab infantia. Et
frequenter eum et in ignem et in a
quam misit: ut eum perderet. Sed
si quid potes: adiuua nos miser
tus nostri. Ihs autem ait illi. Si potes
credere: omnia possibilia sunt creden
ti. Et continuo exclamans pater pu
eri: cum lacrimis aiebat. Credo dne
adiuua incredulitatem meam. Et
cum uidisset ihs concurrentem tur
bam: comminatus est spm inmun
do dicens illi. Surde et mute spus
ego tibi precipio exi ab eo et amplius
non introeas in eum. Et exclamans
et multum discerpens eum: exiit ab
eo et factus est sicut mortuus: ita
ut multi dicerent quod esset mortuus.

Ihs autem tenens manum eius eleuauit
eum: et surrexit. Et cum introisset in do
mum: discipuli eius secreto interroga
bant eum. Quare nos non potuimus
eicere illum? Et dixit illis. Hoc genus
in nullo potest exire nisi in oratione et
ieiunio. Et inde profecti pregrediebantur
in galileam nec uolebant quemquam
scire. Docebat autem discipulos suos et
dicebat illis. quoniam filius hominis
tradetur in manus hominum et occi
dent eum. et occisus tertia die resurget.
At illi ignorabant uerbum et timebant
eum interrogare. Et uenerunt caphar
naum. Qui cum domi essent interroga
bat eos. Quid in uia tractabatis? At
illi tacebant si quidem inter se in uia
disputauerunt quis esset illorum ma
ior. Et residens uocauit xii. et ait illis.
Si quis uult inter uos primus esse:
erit omnium nouissimus minister.
Et accipiens puerum: statuit eum in
medio eorum. Quem cum complex
us esset: ait illis. Quis quis unum
ex huiusmodi pueris receperit in
nomine meo: me recipit. Et quicumque
me susceperit: non me suscipit sed
eum qui me misit. Respondit illi io
hannes dicens. Magister uidimus
quendam in nomine tuo eicientem
demonia qui non sequitur nos et pro
hibuimus eum. Ihs autem autem
ait. Nolite prohibere eum. Nemo
enim est qui faciat uirtutem in no
mine meo et possit cito male loqui de
me. Qui enim non est aduersum
uos pro uobis est. Quis quis enim
potum dederit uobis calicem aque
frigide in nomine meo quia xpisti
estis: amen dico uobis non perderet al' perdet
mercedem suam. Et quisquis scanda
lizauerit unum ex hys pusillis cre
dentibus in me. bonum est ei magis ut
circumdaretur mola asinaria in col
lo eius et in mare mitteretur. Et si
scandalizauerit te manus tua: ab
scide illam. Bonum est tibi debilem
introire in uitam quam duas ma
nus habentem ire in gehennam in
ignem inextinguibilem. ubi uer
mis eorum non moritur et ignis
non extinguitur. Et si pes tuus te
scandalizat: amputa illum. Bonum
est tibi claudum introire in uitam

etiam: quam duos pedes habentem
mitti in gehennam ignis inextingui
bilis ubi vermis eorum non moritur
et ignis non extinguitur. Quod si ocu
lus tuus scandalizat te: eice eum. Bo
num est tibi luscum introire in regnum
dei quam duos oculos habentem mit
ti in gehennam ignis. ubi vermis eo
rum non moritur et ignis non extin
guitur. Omnis enim igne salietur et
omnis victima sale salietur. Bonum
est sal. Quod si sal insulsum fuerit in
quo illud condietis? Habete in vobis
sal et pacem habete inter vos. X.
Et inde exurgens venit in fines
iudee ultra iordanem et conve
niunt iterum turbe ad eum. et sicut
consueverat iterum docebat eos. Et acce
dentes pharisei interrogabant eum
si licet viro dimittere uxorem temp
tantes eum. At ille respondens dixit
eis. Quid vobis precepit moyses? Qui
dixerunt. Moyses permisit libellum
repudii scribere et dimittere. Quibus
respondens ihesus dixit. Ad duritiam cor
dis vestri scripsit vobis preceptum istud.
Ab initio autem creature masculum
et feminam fecit eos deus. et dixit. Propter
hoc relinquet homo patrem suum
et matrem et adherebit uxori sue et e
runt duo in carne una. Itaque iam
non sunt duo sed una caro. Quod ergo
deus iunxit homo non separet. Et in
domo iterum discipuli eius de eodem
interrogaverunt eum et dixit illis. Qui
cumque dimiserit uxorem suam et aliam
duxerit: adulterium committit super
eam. Et si uxor dimiserit virum suum
et alii nupserit: mechatur. Et offere
bant illi parvulos ut tangeret illos.
Discipuli autem comminabantur of
ferentibus. Quos cum videret ihesus: in
digne tulit et ait illis. Sinite parvu
los venire ad me. et ne prohibeatis
eos. Talium est enim regnum celorum.
Amen dico vobis. quisquis non rece
perit regnum dei velut parvulus iste
non intrabit in illud. Et complexans
eos et imponens manus super illos:
benedicebat eos. Et cum ingressus
esset in viam: procurrens quidam ge
nu flexo rogabat eum dicens. Magister
bone quid faciam ut vitam eternam
percipiam. Ihesus autem dixit ei. Quid

me dicis bonum? Nemo bonus nisi
deus solus. Precepta nosti. Ne ad
ulteres ne occidas ne fureris ne fal
sum testimonium dicas ne fraudem
feceris. Honora patrem tuum et matrem
tuam. At ille respondens ait illi. Ma
gister omnia hec observavi a iuven
tute mea. Ihesus autem intuitus eum
dilexit eum et dixit illi. Unum
deest. Vade quecumque habes ve
et da pauperibus et habebis thesau
in celo et veni sequere me. Qui con
tristatus in verbo abiit merens. E
enim multas possessiones habens.
Et circumspiciens ihesus: ait discipu
lis suis. Quam difficile qui pecunias
habent in regnum dei introibunt. Di
scipuli autem obstupescebant in verbis
eius. At ihesus rursus respondens ai
t illis. Filioli quam difficile est confiden
tes in pecuniis in regnum dei intra
re. Facilius est camelum per foramen
acus transire quam divitem intra
re in regnum dei. Qui magis ad
mirabantur dicentes ad semetipsos
Et quis potest salvus fieri? Et intu
illos ihesus ait. Apud homines
impossibile est sed non apud deum.
Omnia enim possibilia sunt apud
deum. Et cepit ei petrus dicere. Ecce
nos dimisimus omnia et secuti
mus te. Respondens ihesus ait. Amen
dico vobis nemo est qui reliquerit
domum aut fratres aut sorores aut
trem aut matrem aut filios
gros propter me et propter evangelium
non accipiat centies tantum nunc
tempore hoc domos et fratres et
et matres et filios et agros cum
nibus et in seculo futuro vit
nam. Multi autem erunt primi
vissimi et novissimi primi. Erant
autem discipuli in via ascende
ierosolimam et precedebat illos
et stupebant et sequentes time
Et assumens iterum duodecim
cepit illis dicere que essent ei
tura. Quia ecce ascendimus iero
solimam et filius hominis trade
principibus sacerdotum et scribis
senioribus et condempnabunt eum
morte. Et tradent eum gentibus
ludent ei et conspuent eum et fla
gellabunt eum et interficient

et tertia die resurget. Et accedunt ad
eum iacobus et iohannes filii zebedei dicen
tes. Magister: uolumus ut quodcum
que petierimus facias nobis. At ille dixit
eis. Quid uultis ut faciam uobis.
Et dixerunt. Da nobis ut unus ad
dexteram tuam et alius ad sinistram
tuam sedeamus in gloria tua. Ihesus
autem ait eis. Nescitis quid petatis.
potestis bibere calicem quem ego bibitu
rus sum aut baptismo quo ego bap
tizor baptizari. At illi dixerunt ei.
possumus. Ihesus autem ait illis. Cali
cem quidem quem ego bibo bibetis et
baptismo quo ego baptizor baptizabi
mini. Sedere autem ad dexteram me
am uel ad sinistram non est meum
dare uobis. sed quibus paratum est.
Et audientes decem: indignati sunt
de iacobo et iohanne. Ihesus autem uo
cans eos ait illis. Scitis quia hii
qui uidentur principari gentibus do
minantur eis et principes eorum po
testatem habent ipsorum. Non ita
est autem in uobis. Sed quicumque
uoluerit fieri maior erit uester minister
et quicumque uoluerit in uobis primus
esse: erit omnium seruus. Nam et filius
hominis non uenit ut ministraretur
ei sed ut ministraret et daret animam
suam redemptionem pro multis. Et
ueniunt iericho et proficiscente eo de
iericho et discipulis eius et plurima
multitudine: filius timei barthime
us caecus sedebat iuxta uiam mendi
cans. Qui cum audisset quia ihesus na
zarenus est: cepit clamare et dicere ihesu
fili dauid miserere mei. Et commi
nabantur ei multi ut taceret. At ille
multo magis clamabat. Ihesu fili dauid
miserere mei. Et stans ihesus precepit il
lum uocari. Et uocabant cecum dicen
tes ei. Animequior esto surge uocat
te. Qui proiecto suo uestimento: ex
siliens uenit ad eum. Et respondens
ihesus dixit illi. Quid tibi uis faciam.
Cecus autem dixit illi. Raboni ut
uideam. Ihesus autem ait illi. Uade fi
des tua te saluum fecit. Et confestim
uidit et sequebatur eum in uia. XI.
Et cum appropinquarent ierosolimis et bethanie ad montem
oliueti mittit duos ex discipulis suis
et ait illis. Ite in castellum quod est
contra uos et statim introeuntes illuc
inuenietis pullum alligatum super
quem nemo adhuc hominum se
dit. Soluite illum et adducite. Et
si quis uobis aliquid dixerit quid
facitis: dicite quia domino necessa
rius est et continuo illum dimittet
huc. Et abeuntes inuenerunt pul
lum ligatum ante ianuam foris
in biuio et soluunt eum. Et quidam
de illic stantibus dicebant illis. Quid
facitis soluentes pullum. ad ihesum — Qui dixerunt illis sicut preceperat eis. Et adduxerunt pullum
et imposuerunt illi uestimenta sua
et sedit super eum. Multi autem
uestimenta sua strauerunt in uia.
Alii autem frondes cedebant de ar
boribus et sternebant in uia. Et qui
preibant et qui sequebantur: clama
bant dicentes. Osanna: Benedictus
qui uenit in nomine domini. Bene
dictum quod uenit regnum patris
nostri dauid osanna in excelsis. Et in
troiuit ierosolimam in templum
Et circumspectis omnibus cum iam
uespera esset hora: exiit in bethaniam
cum xii. Et alia die cum exiret a betha
nia: esuriit. Cumque uidisset a longe fi
cum habentem folia uenit si quid for
te inueniret in ea. Et cum uenisset
ad eam: nichil inuenit preter folia.
Non enim erat tempus ficorum. Et
respondens dixit ei. Iam non amplius
in eternum quisquam fructum ex te man
ducet. Et audiebant discipuli eius. Et
ueniunt ierosolimam. Et cum intro
isset in templum: cepit eicere uen
dentes et ementes in templo et men
sas nummulariorum et cathedras
uendentium columbas euertit. Et non
sinebat ut quisquam transferret uas per
templum et docebat eos dicens. Non
ne scriptum est quia domus mea do
mus orationis uocabitur omnibus
gentibus. Uos autem fecistis illam
speluncam latronum. Quo audito
principes sacerdotum et scribe quere
bant quomodo eum perderent. time
bant enim eum quoniam uniuersa
turba admirabatur super doctrina eius.
Et cum uespera facta esset: egredieba
tur ~~[illegible]~~ de ciuitate. Et cum
mane transirent: uiderunt ficum ari
dam factam a radicibus. Et recordatus
petrus dixit ei. Rabi ecce ficus cui

maledixisti aruit. Et respondens ihc
ait illis. Habete fidem dei. Amen dico
vobis quia quicumque dixerit huic
monti tollere et mittere in mare et
non hesitaverit in corde suo sed credi
derit quia quodcumque dixerit fiat:
fiet ei. Propterea dico vobis omnia
quecumque orantes ~~orantes~~ petieri
tis credite quia accipietis et venient
vobis. Et cum stabitis ad orandum
dimittite si quid habetis adversus a
liquem ut et pater vester qui in celis est di
mittat vobis peccata vestra. Quod si
vos non dimiseritis: nec pater vester qui
in celis est dimittet vobis peccata
vestra. Et veniunt rursum ierosolimam
Et cum ambularet in templum:
accedunt ad eum summi sacerdo
tes et scribe et seniores. et dicunt illi
In qua potestate hec facis? Et quis
tibi dedit hanc potestatem ut ista
facias? Ihs autem respondens ait
illis Interrogabo vos et ego unum
verbum ~~[struck]~~ Et respondete mi
et dicam vobis in qua potestate hec
faciam. Baptismus iohis de celo erat
an ex hominibus? Respondete michi.
At illi cogitabant secum dicentes Si
dixerimus de celo: dicet nobis Qua
re ergo non credidistis ei? Si dixerimus
ex hominibus: timemus populum
Omnes enim habebant iohannem
quia vere propheta esset. Et responden
tes dicunt ihu Nescimus. Et respon
dens ihs ait illis Neque ego dico
vobis in qua potestate hec facio — al' faciā
Et cepit illis in parabolis loqui. xii.

XII

Vineam pastinavit homo et
circumdedit sepem et fodit la
cum et edificavit turrim et locavit
eam agricolis et peregre profectus est
Et misit ad agricolas in tempore ser
vum ut ab agricolis acciperet de fruc
tu vinee. Qui apprehensum eum
ceciderunt et dimiserunt vacuum
Et iterum misit ad illos alium ser
vum et illum in capite vulnerave
runt et contumeliis affecerunt. Et
rursum misit alium. et illum occi
derunt et plures alios quosdam
cedentes alios vero occidentes. Ad
huc ergo habens unum filium ca
rissimum et illum misit ad eos
novissimum dicens quia reverebun

tur filium meum. Coloni autem
dixerunt ad invicem Hic est heres
venite occidamus eum et nostra erit
hereditas. Et apprehendentes eum
occiderunt et eiecerunt extra vineam
Quid ergo faciet dominus vinee?
Veniet et perdet colonos et dabit vi
neam aliis. Nec scripturam hanc
legistis lapidem quem reproba
verunt edificantes hic factus est in
caput anguli a domino factum est
istud et est mirabile in oculis nostris
Et querebant eum tenere et timu
erunt turbam. Cognoverunt enim
quia ad eos parabolam hanc di
xerit. Et relicto eo abierunt et mit
tunt ad eum quosdam ex phariseis
et herodianis. ut eum caperent in ver
bo. Qui venientes dicunt ei. Magister scimus
quia verax es et non curas quemquam
neque enim vides in faciem hominum
sed in veritate viam dei doces. licet
dari tributum cesari. an non dabimus
Qui sciens versutiam eorum: ait il
Quid me temptatis? Afferte michi
denarium ut videam. At illi obtulerunt
ei. Et ait illis. Cuius est ymago hec et
scriptio? Dicunt ei. Cesaris. Respondens
autem ihs dixit illis. Reddite igitur
que sunt cesaris cesari et que sunt dei
deo. Et mirabantur super eo. Et
venerunt ad eum saducei qui dicunt
resurrectionem non esse. Et interrogabant
eum dicentes Magister moyses nobis
scripsit ut si cuius frater mortuus fu
erit et dimiserit uxorem et filios non
reliquerit: accipiet frater eius uxorem
ipsius et resuscitet semen fratri suo. Sep
tem ergo fratres erant et primus
accepit uxorem et mortuus est non re
licto semine. Et secundus accepit eam
et mortuus est et nec iste reliquit semen
Et tertius similiter. Et acceperunt eam
similiter septem et non reliquerunt semen
Novissima omnium defuncta
est et mulier. In resurrectione ergo
cum resurrexerint cuius de hiis erit
uxor? Septem enim habuerunt eam
uxorem. Et respondens ihs ait illis
Nonne ideo erratis non scientes scrip
turas neque virtutem dei? Cum enim
a mortuis resurrexerint: neque nu
bent neque nubentur: sed sunt si
cut angeli dei in celis. De mortuis

quod resurgunt non legistis in libro
moysi super rubum quomodo dixerit
illi deus inquiens ego sum deus abra
ham et deus ysaac et deus iacob? Non est
deus mortuorum sed deus vivorum.
Vos ergo multum erratis. Et accessit
unus de scribis qui audierat illos
conquirentes et videns quoniam be
ne illis responderit interrogavit eum
quod esset primum omnium man
datum. Ihesus autem respondit ei quia primum omnium mandatum est. Audi israel dominus deus tuus
unus est et diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo et ex tota ani
ma tua et ex tota mente tua et ex to
ta virtute tua hoc est primum man
datum. Secundum autem simile est illi. Di
liges proximum tuum tamquam te ip
sum. Maius horum aliud manda
tum non est. Et ait illi scriba. Bene
magister in veritate dixisti quia unus
est deus et non est alius preter eum
et ut diligatur ex toto corde et ex tota
mente et ex toto intellectu et ex tota
anima et ex tota fortitudine. Et diligere
proximum tamquam se ipsum: maius est
omnibus holocaustomatibus et sacrifici
is. Ihesus autem videns quod sapienter
respondisset: dixit illi. Non es longe a
regno dei. Et nemo iam audebat eum
interrogare. Et respondens ihesus dicebat
docens in templo. Quomodo dicunt
scribe christum filium esse david? Cum ipse
david dicebat in spiritu sancto. Dixit dominus
domino meo sede a dextris meis. donec
ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum. Ipse ergo david dicit
eum dominum. et unde est filius eius?
Et multa turba eum libenter audiebat.
Et dicebat eis in doctrina sua. Cavete
a scribis qui volunt in stolis ambu
lare et salutari in foro et in primis ca
thedris sedere in synagogis et primos
discubitus in cenis. Qui devorant do
mos viduarum sub obtentu prolixe
orationis. Hii accipient prolixius
iudicium. Et sedens ihesus contra gazo
phylatium aspiciebat. Quomodo tur
ba iactaret es in gazophylatium. Et
multi divites iactabant multa. Cum
venisset autem una vidua paupercu
la ~~plus omnibus~~ misit duo minuta
quod est quadrans. Et convocatis
discipulis suis ait illis. Amen dico
vobis quoniam vidua hec paupercu
la plus omnibus misit qui miserunt
in gazophylatium. Omnes enim ex eo
quod abundabat illis miserunt. hec
vero de penuria sua omnia que ha
buit misit totum victum suum. ·xiii·

XIII

Et cum egrederetur de templo:
ait illi unus ex discipulis suis.
Magister aspice quales lapides et qua
les structure templi. Et respondens ihesus
ait illi. Vides omnes has magnas
edificationes? Non relinquetur la
pis super lapidem qui non destruatur.
Et cum sederet in monte oliveti contra
templum: interrogabant eum sepa
ratim petrus et iacobus et iohannes
et andreas. Dic nobis quando ista
fient et quod signum erit quando hec
omnia incipient consummari. Et
respondens ihesus cepit dicere illis. Vi
dete ne quis vos seducat. Multi enim
venient in nomine meo dicentes quia
ego sum et multos seducent. Cum
autem audieritis bella et opiniones
bellorum ne timueritis. Oportet e
nim hoc fieri sed non dum ~~statim~~ fi
nis. Exurget enim gens super gentem
et regnum super regnum et erunt
terre motus per loca et fames. Initium
dolorum hec. Videte autem vos met
ipsos. Tradent enim vos in conciliis
et in synagogis vapulabitis et
ante presides et reges stabitis propter
me in testimonium illis. Et in om
nes gentes primum oportet pre
dicari evangelium. Et cum duxe
rint vos tradentes: nolite precogi
tare quid loquamini sed quod da
tum vobis fuerit in illa hora id lo
quamini. Non enim estis vos loquen
tes sed spiritus sanctus qui loquitur
in vobis. Tradet autem frater fratrem
in mortem et pater filium et consur
gent filii in parentes et morte affi
cient eos. et eritis odio omnibus ho
minibus propter nomen meum. Qui
autem sustinuerit usque in finem:
hic salvus erit. Cum autem videri
tis abominationem desolationis
stantem ubi non debet qui legit in
telligat. Tunc qui in iudea sunt fu
giant in montes. et qui super tectum
non descendat in domum nec in
troeat ut tollat quid de domo sua
et qui in agro non revertatur re

XIII

tro tollere vestimentum suum. Ve autem
pregnantibus et nutrientibus in illis
diebus. Orate vero ut hyeme non fi
at ~~fuga vestra vel sabbato~~. Erunt enim
dies illi tribulationes tales quales
non fuerunt ab initio creature quam
condidit deus usque nunc neque fient. Et ni
si breviasset dominus dies non fuis
set salva omnis caro. Sed propter
electos quos elegit breviavit dies.
Et tunc si quis vobis dixerit. ecce hic
est christus. ecce illic: ne credideritis. Ex
urgent enim pseudo christi et pseudo
prophete et dabunt signa et prodigi
a vel portenta ad seducendos si
potest fieri etiam electos. Vos ergo
videte. ecce predixi vobis omnia. Sed
in illis diebus post tribulationem illam
sol contenebrabitur et luna non da
bit splendorem suum. et erunt stelle
celi decidentes et virtutes que sunt in ce
lis movebuntur. Et tunc videbunt
filium hominis venientem in nu
bibus celi cum virtute multa et glo
ria. Et tunc mittet angelos suos et
congregabit electos suos a quatuor
ventis a summo terre usque ad sum
mum celi. A ficu autem discite parabo
lam. Cum iam ramus eius tener
fuerit et nata fuerint folia cognosci
tis quia in proximo sit estas.
Sic et vos cum videritis hec fieri: sci
tote quod in proximo sit in ostiis.
Amen dico vobis quoniam non pre
teribit generatio ista donec omnia
hec fiant. Celum et terra transibunt.
verba autem mea non transient.
De die autem illa vel hora nemo
scit neque angeli in celo neque filius
nisi pater. Videte vigilate et orate.
Nescitis ergo quando tempus sit. Sic
ut homo qui peregre profectus
reliquit domum suam et dedit ser
vis suis potestatem cuiusque operis
et ianitori precepit ut vigilet. Vigi
late ergo. Nescitis enim quando
dominus domus veniat. sero an
media nocte an gallicantu an ma
ne. Ne cum venerit repente inve
niat vos dormientes. Quod autem
vobis dico: omnibus dico. vigilate. xiiij.

XIIII

Erat autem pascha et azima
post biduum. Et querebant
summi sacerdotes et scribe quomodo
eum cum dolo tenerent et occiderent.
Dicebant enim. Non in die festo ne
forte tumultus fieret in populo. Et
cum esset bethanie in domo symonis
leprosi et recumberet: venit mulier
habens alabastrum unguenti nar
di spicati preciosi et fracto alabastro
effudit super caput eius. Erant autem
quidam indigne ferentes intra se
metipsos et dicentes. Ut quid perdi
tio ista unguenti facta est? poterat
enim unguentum istud venundari
plus quam trecentis denariis et da
ri pauperibus. Et fremebant in eam.
Ihesus autem dixit. Sinite illam. quid
illi molesti estis. Bonum opus opera
ta est in me. Semper enim paupe
res habetis vobiscum et cum volu
eritis potestis illis bene facere. Me
autem non semper habebitis. Quod
habuit hec fecit. Prevenit ungere
corpus meum in sepulturam. Amen
dico vobis ubicumque predicatum
fuerit evangelium istud in universo
mundo: et quod fecit hec narrabitur
in memoriam eius. Et iudas sca
riothes unus de xij. abiit ad summos
sacerdotes. ut eum proderet illis. Qui
audientes gavisi sunt: et promise
runt ei pecuniam se daturos. Et
querebat quomodo illum oportune
traderet. Et primo die azimorum
quando pascha immolabant, di
cunt ei discipuli. Quo vis eamus
et paremus tibi ut manduces pas
cha? Et mittit duos ex discipulis su
is et dicit eis. Ite in civitatem et oc
curret vobis homo lagenam aque ba
iulans. Sequimini eum. Et quo
cumque introierit: dicite domino do
mus quia magister dicit. Ubi est refec
tio mea ubi pascha cum discipulis
meis manducem? Et ipse vobis de
monstrabit cenaculum grande stra
tum. et illic parate nobis. Et abi
erunt discipuli eius et venerunt
in civitatem et invenerunt sicut di
xerat illis et preparaverunt pascha.
Vespere autem facto venit cum duo
decim. Et discumbentibus eis et man
ducantibus ait ihesus. Amen dico vobis
quia unus ex vobis me tradet qui
manducat mecum. Et illi ceperunt
contristari et dicere ei singulatim.

Numquid ego? Qui ait illis: unus ex xii.
qui intingit manum mecum in cati
no. Et filius quidem hominis vadit
sicut scriptum est de illo. Ve autem ho
mini illi per quem filius hominis
tradetur. Bonum erat ei si natus non
fuisset homo ille. Et manducantibus
illis accepit ihc panem et benedicens
fregit et dedit eis et ait: Sumite hoc est
corpus meum. Et accepto calice gratias
agens dedit eis et biberunt ex illo omnes.
Et ait illis: Hic est sanguis meus no
vi testamenti qui pro multis effunde
tur. Amen dico vobis quod iam non
bibam de genimine vitis huius usque
in diem illum cum illud bibam novum in reg
no dei. Et hymno dicto exierunt in
montem olivarum. Et ait eis ihs: Omnes
vos scandalizabimini in me in noc
te ista quia scriptum est: Percutiam
pastorem et dispergentur oves gregis.
Sed postquam resurrexero precedam
vos in galileam. Petrus autem ait: Et
si omnes scandalizati fuerint sed non
ego. Et ait illi ihc: Amen dico tibi
quia tu hodie in nocte hac priusquam
bis gallus vocem dederit ter me es ne
gaturus. At ille amplius loquebatur:
Et si oportuerit me simul commori te
cum non te negabo. Similiter autem
et omnes dicebant. Et veniunt in pre
dium cui nomen gethsemani. Et
ait discipulis suis: Sedete hic do
nec orem. Et assumpsit petrum et ia
cobum et iohannem secum et cepit
pavere et tedere. Et ait illis: Tristis est
anima mea usque ad mortem. Susti
nete hic et vigilate mecum. Et cum
processisset paululum procidit super
terram et orabat ut si fieri posset tran
siret ab eo hora. Et dixit: Abba pater
omnia possibilia sunt tibi: transfer
calicem hunc a me. Sed non quod
ego volo sed quod tu. Et venit et inve
nit eos dormientes. Et ait petro: Sy
mon dormis? Non potuisti una hora
vigilare mecum? Vigilate et orate
ut non intretis in temptationem. Spiritus
quidem promptus est caro vero in
firma. Et iterum abiens oravit eun
dem sermonem dicens. Et reversus de
nuo invenit eos dormientes. Erant
enim oculi eorum gravati et igno
rabant quid responderent ei. Et venit

tertio et ait illis: Dormite iam et requies
cite. Sufficit. Venit hora: ecce tradetur
filius hominis in manus peccatorum.
Surgite eamus: ecce qui me tradet pro
pe est. Et adhuc eo loquente venit iudas
scarioth unus ex duodecim et cum illo
turba multa cum gladiis et lignis
missi a summis sacerdotibus et scribis
et senioribus. Dederat autem traditor eius
signum eis dicens: Quemcumque osculatus
fuero ipse est: tenete eum et ducite caute.
Et cum venisset statim accedens ad
eum ait: Rabi. Et osculatus est eum.
At illi manus iniecerunt in eum et
tenuerunt eum. Unus autem de cir
cumstantibus educens gladium percus
sit servum summi sacerdotis et am
putavit illi auriculam. Et respondens
ihs ait illis: Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et lignis comprehendere
me. Cotidie eram apud vos in templo
docens et non me tenuistis. Sed ut ad
impleantur scripture. Tunc discipuli
eius relinquentes eum omnes fuge
runt. Adolescens autem quidam se
quebatur illum amictus sindone super
nudo et tenuerunt eum. At ille reiecta
sindone nudus profugit ab eis. Et
adduxerunt ihm ad summum sacer
dotem et convenerunt omnes sacerdo
tes et scribe et seniores. Petrus autem
a longe secutus est eum usque intro in
atrium summi sacerdotis et sedebat
cum ministris et calefaciebat
se ad ignem. Summi vero sacerdo
tes et omne concilium querebant ad
versus ihm testimonium ut eum mor
ti traderent nec inveniebant. Multi
enim testimonium falsum dicebant
adversus eum et convenientia testimo
nia non erant. Et quidam surgentes
falsum testimonium ferebant adversus
eum dicentes: Quoniam nos audivi
mus eum dicentem: Ego dissolvam
templum hoc manu factum et per triduum
aliud non manu factum edi
ficabo. Et non erat conveniens tes
timonium illorum. Et exurgens
autem summus sacerdos in medium
interrogavit ihm dicens: Non res
pondes quicquam ad ea que tibi obi
ciuntur ab his? Ille autem tacebat
et nichil respondit. Rursum summus
sacerdos interrogabat eum et dixit

ei. Tu es xp̄s filius dei benedicti? Ihs aūt
dixit illi. Ego sum. Et videbitis filium
hominis a dextris sedentem virtutis et
venientem in nubibȝ celi. Summus
autem sacerdos scindens vestimenta
sua ait. Quid adhuc desideramus testes
audistis blasphemiam. Quid vobis
videtur? Qui omnes condempnauerūt
eum esse reum mortis. Et ceperunt qui
dam conspuere eum et velare faciem ei⁹
et colaphis eum cedere et dicere ei. Pro
phetiza. Et ministri alapis eum cede
bant. Et cum esset petrus in atrio deor
sum: venit una ex ancillis summi sa
cerdotis. et cum vidisset petrum cale
facientem se: aspiciens illum ait. Et
tu cum ihū nazareno eras. At ille ne
gauit dicens. Neq; scio: neq; noui qd
dicas. Et exiuit foras ante atrium
Et gallus cantauit. Rursum autem
cum vidisset illum ancilla cepit dice
re circumstantibȝ: quia hic ex illis est. At
ille iterum negauit. Et post pusillū
rursus qui astabant dicebant petro
Uere ex illis es nam et galileus es
Ille autem cepit anathematizare et
iurare quia nescio hominē istum
quem dicitis. Et statim iterum gal
lus cantauit. Et recordatus est petrus
verbi quod dixerat ei ihs priusq̄m gal
lus bis cantet ter me negabis. et cepit

XV

flere. · xv.

Et confestim mane consiliū
facientes summi sacerdotes cum scri
bis et senioribȝ et universo consilio vi
ncientes ihm duxerunt et tradiderunt
pilato. Et interrogauit eum pilatus
Tu es rex iudeorum? At ille respondēs
ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum
summi sacerdotes in multis. Pilat⁹
autem rursum interrogauit eum di
cens. Non respondes quicq̄? Uides in
quantis te accusant. Ihs autem am
plius nichil respondit: ita ut miraret
tur pilatus. Per diem autem festum
dimittere solebat illis unum ex vinc
tis quemcumq; petissent. Erat autem
qui dicebatur barrabas qui cum sedi
tiosis erat vinctus: qui in seditione fe
cerat homicidium. Et cum ascendisset
turba cepit rogare sicut semper facie
bat illis. Pilatus autem respondit et dix
it eis. Uultis dimittam vobis regem
iudeorum? Sciebat enim qd per inuidiā

tradidissent eum summi sacerdotes.
Pontifices autem concitauerunt turbā
ut magis barraban dimitteret eis. Pi
latus autem iterum respondens ait
illis. Quid ergo vultis ut faciam
regi iudeorum? At illi iterum clama
bant. Crucifige eum. Pilat⁹ vero di
cebat eis. Quid enim mali fecit? At
illi magis clamabant. Crucifige eū
Pilatus autem volens populo sa
tisfacere dimisit illis barraban et tra
didit eis ihm̄ flagellis cesum ut cru
cifigeretur. Milites autem duxerunt
eum intro in atrium pretorii et con
vocant totam cohortem et induūt
eum purpura et imponunt ei plec
tentes spineam coronam et ceperūt
salutare eum. Aue rex iudeorum. Et
percutiebant caput eius harundine
et conspuebant eum. Et ponentes ge
nua adorabant eum. Et postq̄m illu
serunt ei: exuerunt illum purpura
et induerunt illum vestimentis su
is. Et educunt illum ut crucifige
rent eum. Et angariauerunt pre
tereuntem quempiam symonem cy
reneum venientem de villa patrem
alexandri et rufi ut tolleret crucem
eius. Et perducunt illum in golgo
tha locum quod est interpretatum cal
uarie locus. Et dabant ei bibere myr
ratum vinum et non accepit. Et
crucifigentes eum: diuiserunt ves
timenta sua mittentes sortem super
eis quis quid tolleret. Erat autem
hora tertia et crucifixerunt eum. Et
erat titulus cause eius inscriptus
Ihs nazarenus rex iudeorum. Et cum
eo crucifigunt duos latrones unum
a dextris et unum a sinistris eius.
Et adimpleta est scriptura que dicit
et cum iniquis deputatus est. Et pre
tereuntes blasphemabant eum
mouentes capita sua et dicentes
Uah qui destruit templum
et in tribȝ diebȝ reedificat illud. Sal
ua temetipsum descendens de cruce.
Similiter et summi sacerdotes illude
ntes ad alterutrum cum scribis dicebant
Alios saluos fecit seipsum non potest
saluum facere. Xp̄s rex israel descen
dat nunc de cruce ut videamus et cre
damus. Et qui cum eo crucifixi erant
conuitiabantur ei. Et facta hora sexta

uerse facte sunt super uniuersam terram
usque in horam nonam. Et hora nona
exclamauit ihesus uoce magna dicens
Heloy heloy lamasabathani. Quod
est interpretatum Deus meus deus meus
ut quid dereliquisti me. Et quidam de cir
cumstantibus audientes dicebant. Ecce he
liam uocat. Currens autem unus et
implens spongiam aceto circumponens
que calamo: potum dabat ei dicens. Sinite
uideamus si ueniat helyas ad deponen
dum eum. Ihesus autem emissa uoce mag
na expirauit. Et uelum templi scissum
est in duo a summo usque deorsum. Vi
dens autem centurio qui ex aduerso sta
bat quia sic clamans expirasset: ait Ve
re homo hic filius dei erat. Erant autem
et mulieres de longe aspicientes inter
quas erat maria magdalena et ma
ria iacobi minoris et ioseph mater et sa
lome. Et cum esset in galilea sequebantur
eum et ministrabant ei. Et alie multe
que simul cum eo ascenderant ie
rosolimam. Et cum iam sero esset fac
tum quia erat parasceue quod est ante
sabbatum: uenit ioseph ab arimathia
nobilis decurio qui et ipse erat expectans
regnum dei. Et audacter introiuit ad
pilatum et petiit corpus ihesu. Pilatus
autem mirabatur si iam obisset. Et
accersito centurione: interrogauit eum
si iam mortuus esset. Et cum cognouisset
a centurione: donauit corpus cor
pus ihesu ioseph. Ioseph autem mercatus
syndonem. et deponens eum inuoluit
in syndone et posuit eum in monu
mento quod erat excisum in petra. Et ad
uoluit lapidem ad ostium monumenti.
Maria autem magdalene et maria
ioseph aspiciebant ubi poneretur. xvi.
Et cum transisset sabbatum: maria
magdalene et maria iacobi et
salome emerunt aromata ut uenien
tes ungerent ihesum. Et ualde mane
una sabbatorum ueniunt ad monu
mentum: orto iam sole. Et dicebant ad
inuicem. Quis reuoluet nobis lapidem
ab ostio monumenti. Et respicientes
uiderunt reuolutum lapidem. Erat
quippe magnus ualde. Et introeuntes
in monumentum: uiderunt iuuenem
sedentem in dextris coopertum stola can
dida: et obstupuerunt. Qui dicit
illis. Nolite expauescere. Ihesum que

ritis nazarenum crucifixum. Surrexit non
est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed
ite dicite discipulis eius et petro: quia prece
dit uos in galileam. Ibi eum uidebitis:
sicut dixit uobis. At ille exeuntes fugerunt
de monumento. inuaserat enim illas
tremor et pauor et nemini quicquam dixe
runt. Timebant enim. Surgens autem ihesus
mane prima sabbati apparuit primo ma
rie magdalene de qua eiecerat septem
demonia. Illa uadens nuntiauit hiis qui
cum eo fuerant lugentibus et flentibus. At illi
audientes quia uiueret et uisus esset ab
ea: non crediderunt. Post hec autem duobus
ex eis ambulantibus ostensus est in alia ef
figie euntibus in uillam. Et illi euntes nun
tiauerunt ceteris nec illis crediderunt. No
uissime recumbentibus illis undecim appa
ruit et exprobrauit incredulitatem illorum illis ihesus
et duritiam cordis quia hiis qui uiderant
eum resurrexisse non crediderunt. Et dixit
eis ihesus. Euntes in mundum uniuersum:
predicate euangelium omni creature. Qui
crediderit et baptizatus fuerit: saluus erit.
Qui uero non crediderit: condempnabitur.
Signa autem eos qui crediderint: hec se
quentur. In nomine meo demonia eici
ent linguis loquentur nouis serpentes
tollent. Et si mortiferum quid biberint
non eis nocebit. Super egros manus im
ponent et bene habebunt. Et dominus
quidem ihesus postquam locutus est eis: as
sumptus est in celum et sedet a dextris
dei. Illi autem profecti predicauerunt u
bique domino cooperante et sermonem con
firmante sequentibus signis. Incipit pro
logus euangelium secundum lucam

Lucas syrus natione
et antiochensis arte
medicus discipulus
apostolorum postea paulum
secutus usque ad confes
sionem eius. seruiens
domino sine crimine. Nam neque uxo
rem umquam habens neque filios septua
ginta quatuor annorum obiit in bi
thinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam
scripta essent euangelia per matheum
quidem in iudea per marcum autem in y
talia: sancto instigante spiritu in achaie
partibus hoc scripsit euangelium significans
etiam ipse in principio ante alia esse de
scripta. cui extra ea que ordo euangelice
dispositionis exposcit ea maxima neces

sitas laboris fuit ut primum grecis fide-
libus omni prophetatione venturi
in carnem dei xpi manifesta esset hu-
manitas ne iudaicis fabulis attenti
in solo legis desiderio tenerentur vel ne
hereticis fabulis et stultis sollicitatio-
nibus seducti exciderent a veritate elabora-
ret. Dehinc ut in principio evangelii io-
hannis nativitate presumpta cui evan-
gelium scriberet et in quo electus scri-
beret: indicaret contestans in se comple-
ta esse que ab aliis essent inchoata. Cui
ideo post baptismum filii dei a perfecti-
one generationis in xpo implete et re-
petende a principio nativitatis huma-
ne potestas permissa est ut requirentibus
demonstraret in quo apprehendens
erat per nathan filium david introitu
recurrentis in deum generationis ad-
misso indisparabilis dei ut predicans
hominibus xpm suum opus perfecti ho-
minis redire in se per filium faceret
qui per david patrem venientibus iter
prebebat in xpo. Cui etiam luce non in-
merito scribendorum actuum apostolorum
potestas in ministerio datur ut deo
in deum pleno et filio perditionis
extincto oratione ab apostolis facta
sorte domini electionis numerus
compleretur sicque paulus consum-
mationem apostolicis actibus daret quem
diu contra stimulum recalcitrantem ele-
gisset dominus. Quod et legentibus ac requi-
rentibus deum et si per singula expediri
a nobis utile fuerat sciens tamen quod
operantem agricolam oportet pri-
mum de fructibus suis edere vitavimus
publicam curiositatem ne non tam
volentibus deum demonstrare vide-
remur quam fastidientibus prodidisse. Explicit

al' aplicoꝝ

al' quē

Quoniam quidem multi alius
conati sunt ordinare narratio-
nem que in nobis complete sunt re-
rum sicut tradiderunt nobis qui
ab initio ipsi viderunt et ministri fu-
erunt sermonis: visum est et michi
assecuto omnia a principio diligen-
ter ex ordine tibi scribere optime the-
ophile ut cognoscas eorum verbo-
rum de quibus es eruditus veritatem.

Incipit evangelium domini nostri
ihesu xpisti Secundum lucam

Fuit in diebus he-
rodis regis iude-
sacerdos quidam
nomine zacha-
rias de vice abia
et uxor illi de filia-
bus aaron et nomen
eius elizabeth. E-
rant autem iusti
ambo ante deum incedentes in om-
mandatis et iustificationibus dom-
sine querela. Et non erat illis f-
eo quod esset elizabeth sterilis e-
processissent in diebus suis. Factum
autem cum sacerdotio fungeretur za-
charias in ordine vicis sue ante d-
secundum consuetudinem sacerdo-
sorte exiit ut incensum poneret ing-
in templum domini et omnis mul-
titudo populi erat orans foris hora i-
censi. Apparuit autem illi angel-
domini stans a dextris altaris incen-
Et zacharias turbatus est videns
et timor irruit super eum. Ait au-
ad illum angelus. Ne timeas za-
ria: quoniam exaudita est depreca-
tua. et uxor tua elizabeth pariet tibi
lium et vocabis nomen eius iohan-
Et erit tibi gaudium et exultatio e-
multi in nativitate eius gaudeb-
Erit enim magnus coram domino
et vinum et siceram non bibet e-
sancto replebitur adhuc ex utero
tris sue. et multos filiorum israel
convertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse
cedet ante illum in spiritu et virtute
lye ut convertat corda patrum in fili-
incredulos ad prudentiam iusto-
parare domino plebem perfectam
dixit zacharias ad angelum. Un-
hoc sciam? Ego enim sum sene-
uxor mea processit in diebus suis.
respondens angelus dixit ei. Ego
gabriel qui asto ante deum: et m-
sum loqui ad te et hec tibi evange-
zare. Et ecce eris tacens et non p-
loqui usque in diem quo hec fian-
eo quod non credidisti verbis me-
implebuntur in tempore suo. Et er-
plebs expectans zachariam et mi-
rabantur quod tardaret ipse in temp-
Et ipse erat innuens illis et perma-
mutus. Et factum est ut impleti
dies officii sui abiit in domum s-

Post hos autem dies concepit elizabeth
uxor eius et occultabat se mensibus .v.
dicens. quia sic michi fecit dominus i
diebus quibus respexit auferre obprobriu
meum int homines. In mense autem
sexto missus est angelus gabriel a
deo in civitatem galilee cui nomen
nazareth ad virginem desponsatam
viro cui nomen erat ioseph de domo
david et nomen virginis maria. Et in
gressus angelus ad eam dixit Ave
gratia plena dominus tecum Bene
dicta tu in mulieribus Que
cum audisset: turbata est in sermone
eius et cogitabat qualis esset ista sa
lutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas
maria invenisti enim gratiam apud
deum. Ecce concipies in utero et
paries filium et vocabis nomen eius
ihesum. Hic erit magnus et filius altissi
mi vocabitur. Et dabit illi dominus deus
sedem david patris eius et regnabit in
domo iacob in eternum et regni eius
non erit finis Dixit autem maria
ad angelum quomodo fiet istud quoniam
virum non cognosco? Et respondens
angelus dixit ei. Spiritus sanctus super
veniet in te. et virtus altissimi ob
umbrabit tibi Ideoque et quod nascetur
ex te sanctum vocabitur filius dei Et
ecce elizabeth cognata tua et ipsa concepit
filium in senectute sua. Et hic mensis
est sextus illi que vocatur sterilis quia
non erit impossibile apud deum o
mne verbum Dixit autem maria ad an
gelum Ecce ancilla domini fiat mi
secundum verbum tuum. Et disces
sit ab illa angelus Exurgens autem
maria in diebus illis abiit in montana
cum festinatione in civitatem iuda
et intravit in domum zacharie et
salutavit elizabeth. Et factum est
ut audivit salutationem marie eli
zabeth exultavit infans in utero eius
Et repleta est spiritu sancto elizabeth
et exclamavit voce magna et dixit
Benedicta tu in mulieribus et benedictus
fructus ventris tui. Et unde hoc mi
ut veniat mater domini mei ad me:
Ecce enim ut facta est vox salutatio
nis tue in auribus meis: exultavit
in gaudio infans in utero meo Et
beata que credidisti quoniam perfici
entur ea que dicta sunt tibi a domino

Et ait maria Magnificat anima mea
dominum: et exultavit spiritus meus in
deo salutari meo: quia respexit humili
tatem ancille sue Ecce enim ex hoc bea
tam me dicent omnes generationes:
quia fecit michi magna qui potens est
et sanctum nomen eius. et misericordia eius
a progenie in progenies timentibus eum
Fecit potentiam in brachio suo dispersit
superbos mente cordis sui Deposuit po
tentes de sede et exaltavit humiles Esu
rientes implevit bonis et divites dimi
sit inanes. Suscepit israel puerum su
um recordatus misericordie sue. Sicut locutus
est ad patres nostros abraham et semini
eius in secula. Mansit autem maria
cum illa quasi mensibus tribus et reversa est
in domum suam. Elizabeth autem im
pletum est tempus pariendi: et peperit
filium Et audierunt vicini et cognati
eius quia magnificavit dominus
misericordiam suam cum illa: et congratula
bantur ei Et factum est in die octavo ve
nerunt circumcidere puerum: et vocabant
eum nomine patris sui zachariam.
Et respondens mater eius dixit Nequaquam
sed vocabitur iohannes Et dixerunt
ad illam quia nemo est in cognatione
tua qui vocetur hoc nomine Innuebant
autem patri eius: quem vellet vocari
eum. Et postulans pugillarem: scripsit
dicens Iohannes est nomen eius Et
mirati sunt universi. Apertum est autem
ilico os eius et lingua eius: et loqueba
tur Benedicens deum Et factus est timor
super omnes vicinos eorum et super
omnia montana iudee divulgabantur
omnia verba hec Et posuerunt omnes qui
audierant in corde suo dicentes Quis
putas puer iste erit? Etenim manus do
mini Erat cum illo. Et zacharias pater
eius impletus est spiritu sancto: et prophe
tavit dicens Benedictus dominus deus
israel quia visitavit et fecit redempti
onem plebis sue Et erexit cornu salutis
nobis in domo david pueri sui Sicut
locutus est per os sanctorum qui a se
culo sunt prophetarum eius Salu
tem ex inimicis nostris et de manu om
nium qui oderunt nos. Ad faciendam
misericordiam cum patribus nostris et memorari
testamenti sui sancti Iusiurandum
quod iuravit ad abraham patrem nostrum
daturum se nobis Ut sine timore de

manu inimicorum nostrorum liberati servia
mus illi. In sanctitate et iustitia coram
ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer, pro
pheta altissimi vocaberis preibis enim
ante faciem domini parare vias eius
Ad dandam scientiam salutis plebi eius
in remissionem peccatorum eorum. Per
viscera misericordie dei nostri: in quibus visita
vit nos oriens ex alto. Illuminare his
qui in tenebris et in umbra mortis se
dent ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis. Puer autem crescebat et confor
tabatur spiritu et erat in desertis usque in
diem ostensionis sue ad israel. ·ii·

II

Factum est autem in diebus illis exiit
edictum a cesare augusto ut descri
beretur universus orbis. Hec descriptio pri
ma facta est a preside syrie cyrino. Et i
bant omnes ut profiterentur singuli
in suam civitatem. Ascendit autem et
ioseph a galilea de civitate nazareth
in iudeam civitatem david que vo
catur bethleem eo quod esset de domo et
familia david ut profiteretur cum
maria desponsata sibi uxore pregnan
te. Factum est autem cum essent ibi
impleti sunt dies ut pareret. Et pepe
rit filium suum primogenitum. Et
pannis eum involvit et reclinavit
eum in presepio quia non erat eis lo
cus in diversorio. Et pastores erant in
regione eadem: vigilantes et custodi
entes vigilias noctis supra gregem
suum. Et ecce angelus domini stetit
iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos et timuerunt timore magno
Et dixit illis angelus. Nolite timere
Ecce enim evangelizo vobis gaudium
magnum quod erit omni populo quia
natus est vobis hodie salvator qui est christus
dominus in civitate david. Et hoc vo
bis signum. Invenietis infantem
pannis involutum et positum in prese
pio. Et subito facta est cum angelo mul
exercitus titudo militie celestis laudantium
deum et dicentium Gloria in altissimis
deo Et in terra pax hominibus bone vo
luntatis. Et factum est ut discesserunt
ab eis angeli in celum pastores loque
bantur ad invicem Transeamus usque
bethleem et videamus hoc verbum
quod fecit dominus et ostendit nobis
Et venerunt festinantes et invenerunt
mariam et ioseph et infantem posi

tum in presepio. Videntes autem cogno
verunt de verbo quod dictum erat illis
de puero hoc. Et omnes qui audierunt
mirati sunt et de his que dicta erant
a pastoribus ad ipsos. Maria autem
servabat omnia verba hec conferens
in corde suo. Et reversi sunt pastores
glorificantes et laudantes deum in
omnibus que audierant et viderant sic
ut dictum est ad illos. Et postquam con
summati sunt dies octo ut circumcideretur
puer. vocatum est nomen eius ihesus quod
vocatum est ab angelo priusquam
in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt
dies purgationis marie secundum
legem moysi: tulerunt illum in ierusalem
ut sisterent eum domino sicut scrip
tum est in lege domini quia omne
masculinum adaperiens vulvam
sanctum domino vocabitur et ut
darent hostiam secundum quod dic
tum est in lege domini par turturum
aut duos pullos columbarum. Et ecce
homo erat in ierusalem cui nomen sy
meon Et homo iste iustus et timora
tus expectans consolationem israel
et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum
acceperat a spiritu sancto non visurum
se mortem nisi prius videret christum
domini Et venit in spiritu in templum
Et cum inducerent puerum ihesum pa
rentes eius ut facerent secundum
consuetudinem legis pro eo et ipse acce
pit eum in ulnas suas et bene
dixit deum et dixit. Nunc dimittis
servum tuum domine secundum ver
bum tuum in pace. Quia viderunt
oculi mei salutare tuum. Quod parasti
ante faciem omnium populorum
lumen ad revelationem gentium et
gloriam plebis tue israel. Et erat
pater eius et mater mirantes super his
que dicebantur de illo. Et benedixit
illis symeon et dixit ad mariam
matrem eius. Ecce positus est hic in
ruinam et in resurrectionem multorum
in israel. et in signum cui contradicetur
Et tuam ipsius animam per
transibit gladius ut revelentur ex mul
tis cordibus cogitationes. Et erat an
na prophetissa filia phanuel de tribu
aser. Hec processerat in diebus multis
et vixerat cum viro suo annis sep
tem a virginitate sua. Et hec

usque ad annos octoginta quatuor:
que non discedebat de templo. ieiuniis
et obsecrationibus serviens nocte et die
Et hec ipsa hora superveniens confite
batur domino et loquebatur de illo o
mnibus qui expectabant redemptionem
ierlm Et ut perfecerunt omnia secun
dum legem domini reversi sunt in
galileam in civitatem suam naza
reth puer autem crescebat et conforta
batur plenus sapientia et gratia dei
erat cum illo Et ibant parentes eius
per omnes annos in ierlm in die
sollemni pasche Et cum factus esset illis
annorum. xii. ascendentibus illis in
ierosolimam secundum consuetudinem
diei festi consummatis que diebus cum
redirent remansit puer ihesus in ie
rusalem et non cognoverunt paren
tes eius Existimantes autem illum
esse in comitatu: venerunt iter
diei et requirebant eum inter cogna
tos et notos Et non invenientes
reversi sunt in ierlm requirentes
eum Et factum est post triduum
invenerunt illum in templo se
dentem in medio doctorum audien
tem illos et interrogantem Stupe
bant autem omnes qui eum audie
bant super prudentia et responsis eius
Et videntes admirati sunt Et dixit
mater eius ad illum. fili quid fecisti
nobis sic. ecce pater tuus et ego dolen
tes querebamus te Et ait ad illos
Quid est quod me querebatis? Nesci
ebatis quia in hiis que patris mei sunt
oportet me esse Et ipsi non intellexerunt
verbum quod locutus est ad illos:
Et descendit cum eis et venit nazaret
et erat subditus illis Et mater eius
conservabat omnia verba hec
conferens in corde suo. Et ihesus profici
ebat sapientia et etate et gratia a
pud deum et homines. · III ·

III Anno autem quinto decimo
imperii tiberii cesaris procu
rante pontio pylato iudeam tetrar
cha autem galilee herode philippo
autem fratre eius tetrarcha iturie et
traconitidis regionis et lisania
abiline tetracha sub principibus sa
cerdotum anna et caypha: factum
est verbum domini super iohannem
zacharie filium in deserto Et ve
nit in omnem regionem iordanis pre
dicans baptismum penitentie in re
missionem peccatorum sicut scriptum
est in libro sermonum ysaie prophete
Vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite semitas eius:
Omnis vallis implebitur et omnis
mons et collis humiliabitur et erunt
prava in directa et aspera in vias pla
nas et videbit omnis caro salutare
dei Dicebat ergo ad turbas que exibant
ut baptizarentur ab eo Genimina
viperarum quis ostendit vobis fugere
a ventura ira? Facite ergo fructus dig
nos penitentie et ne ceperitis dicere pa
trem habemus abraham Dico autem
vobis quia potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe Iam enim
securis ad radices arborum posita est
Omnis enim arbor non faciens fruc
tum bonum exciditur et in ignem
mittitur. Et interrogabant eum turbe
dicentes. Quid ergo faciemus? Respon
dens autem dicebat illis. Qui habet
duas tunicas: det non habenti Et qui
habet escas: similiter faciat Venerunt
autem et publicani ut baptizarentur
et dixerunt ad illum. Magister quid
faciemus? Respondens autem dice
bat illis Nichil amplius quam quod
constitutum est vobis faciatis In
terrogabant autem illum et milites
dicentes Quid faciemus et nos? Et
ait illis Neminem concutiatis ne
que calumpniam faciatis et contenti
estote stipendiis vestris Existimante
autem populo et cogitantibus omni
bus in cordibus suis de iohanne ne for
te ipse esset xpistus. Respondit iohannes
dicens omnibus Ego quidem aqua
baptizo vos venit autem fortior me post
me cuius non sum dignus solvere
corrigiam calciamentorum eius ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne
Cuius ventilabrum in manu eius
et purgabit aream suam et congre
gabit triticum in horreum suum
paleas autem comburet igni inex
tinguibili Multa quidem et alia
exortans evangelizabat populo
herodes autem tetrarcha cum cor
riperetur ab illo de herodiade uxore
fratris sui et de omnibus malis que
fecit herodes: adiecit et hoc supra
omnia et inclusit iohannem In

carnere. Factum est autem cum baptiza
retur omnis populus et ihu baptizato
et orante: apertum est celum et descendit
sps sanctus corporali specie sicut co
lumba in ipm et vox de celo facta est
Tu es filius meus dilectus in te com
placuit michi Et ipe iesus erat incipiens
quasi annorum xxx. ut putabatur fi
lius ioseph qui fuit heli qui fuit ma
that qui fuit levi Qui fuit melchi q
fuit ianne qui fuit ioseph. Qui fuit
mathathie qui fuit amos qui fuit na
um Qui fuit hesly qui fuit nagge
Al' machat qui fuit maath Qui fuit mathathie
qui fuit semei qui fuit iosedech Qui
fuit iuda qui fuit iohanna qui fuit
resa Qui fuit zorobabel qui fuit sa
lathiel qui fuit neri. qui fuit melchi
qui fuit addi qui fuit cosam Qui
fuit elmodan qui fuit her ~~cam~~
qui fuit iesu Qui fuit heliezer qui
fuit iorim qui fuit mathath Qui fuit
levi qui fuit symeon qui fuit iuda
Qui fuit ioseph qui fuit iona qui
fuit heliachim Qui fuit melea qui
fuit menna qui fuit mathathia qui
fuit nathan qui fuit david qui fuit
iesse Qui fuit obeth qui fuit booz Qui
fuit salmon Qui fuit naason qui fu
it aminadab qui fuit aram qui fu
it esrom: qui fuit phares qui fuit
iude Qui fuit iacob qui fuit ysaac
qui fuit abraham Qui fuit thare
qui fuit nachor qui fuit seruch Qui
fuit ragau Qui fuit phaleg qui
fuit heber Qui fuit sale qui fuit
chainan Qui fuit arfaxath Qui
fuit sem. Qui fuit noe qui fuit lamech
Qui fuit mathusale: qui fuit enoc
qui fuit iared Qui fuit malaleel
qui fuit cainan qui fuit enos Qui
fuit seth qui fuit adam qui fuit dei. IIII.

IIII
Iesus autem plenus spu sancto
regressus est a iordane. Et agebatur
in spu in deserto diebus xl. et tempta
batur a dyabolo et nichil manduca
vit in diebus illis et consummatis il
lis esuriit. Dixit autem illi diabolus
Si filius dei es: dic lapidi huic ut pa
nis fiat. Et respondit ad illum ihc
Scriptum est quia non in pane
solo vivit homo sed in omni verbo
in mõtē excelsum dei Et duxit illum diabolus, et osten
dit illi omnia regna orbis terre in
momento temporis et ait illi Tibi da
bo potestatem hanc universam et glo
riam illorum quia michi tradita sunt
et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris
coram me: erunt tua omnia. Et res
pondens ihs dixit illi. Scriptum est
Dominum deum tuum adorabis et illi
soli servies Et duxit illum in ierusalem et
statuit eum supra pinnaculum tem
pli et dixit ei Si filius dei es: mitte te
deorsum Scriptum est enim quia an
gelis suis mandavit de te ut conservent
te in omnibus viis tuis et quia in ma
nibus tollent te ne forte offendas ad
lapidem pedem tuum. Et respondens
ihs ait illi. Dictum est Non temptabis
dominum deum tuum. Et consumma
ta omni temptatione dyabolus re
cessit ab illo usque ad tempus
Et regressus est ihs in virtute spus
in galileam et fama exiit per univer
sam regionem de illo. Et ipe docebat
in synagogis eorum et magnifica
batur ab omnibus et venit nazareth
ubi erat nutritus et intravit secundum
consuetudinem suam die sabbati in
synagogam et surrexit legere et tra
ditus est illi liber ysaie prophete et
ut revolvit librum invenit locum
ubi scriptum erat Spiritus domini
in super me propter quod unxit me
ad evangelizandum pauperibus misit
me sanare contritos corde et predica
re captivis remissionem et cecis
visum dimittere confractos in re
missionem predicare annum domini
acceptum et diem retributionis Et
cum plicuisset librum reddidit
ministro et sedit Et omnium in sy
nagoga oculi erant intendentes
in eum Cepit autem dicere ad illos
quia hodie impleta est hec scriptura
in auribus vestris Et omnes testi
monium illi dabant et mirabantur
in verbis gratie que procedebant de
ore ipsius et dicebant Nonne hic est
filius ioseph Et ait illis utique dice
tis michi hanc similitudinem Me
dice cura te ipm dixerunt Quanta
audivimus facta in capharnaum
fac et hic in patria tua. Ait autem
Amen dico vobis quia nemo pro
pheta acceptus est in patria sua. In
veritate dico vobis quia multe vi

duæ erant in diebus helye in israel quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex cum facta esset fames magna in omni terra et ad nullam illarum missus est helyas nisi in sarepthan sydonie ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in israel sub helyseo propheta et nemo eorum mundatus est nisi naaman sirus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt eum extra civitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem civitas illorum erat edificata ut precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Et descendit in capharnaum civitatem galilee ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius: quia in potestate erat sermo eius. Et in synagoga erat homo habens demonium inmundum et exclamavit voce magna dicens. Sine. quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere nos? Scio te quod sis sanctus dei. Et increpavit illum ihesus dicens. Obmutesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab illo: nichilque eum nocuit. Et factus est pavor in omnibus et colloquebantur ad invicem dicentes. Quod est hoc verbum quia in potestate et virtute imperat inmundis spiritibus et exeunt? Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem ihesus de synagoga introivit in domum simonis. Socrus autem symonis tenebatur magnis febribus et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos variis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum et turbe requirebant eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum dei quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee.

V.

Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum domini (al' dei): et ipse stabat secus stagnum genesareth et vidit duas naves stantes secus stagnum. Piscatores autem descenderant et lavabant retia. Ascendens autem in unam navem que erat symonis: rogavit eum ut a terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui: dixit ad symonem. Duc in altum et laxate retia vestra in capturam. Et respondens symon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent: concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas: ita ut pene mergerentur. Quod cum videret simon petrus: procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me quia homo peccator sum domine: stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei qui erant socii symonis petri. Et ait ad symonem ihesus. Noli timere ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt eum. Et factum est cum esset in una civitatum et ecce vir plenus lepra et videns ihesum et procidens in faciem: rogabat eum dicens Domine si vis: potes me mundare. Et extendens manum tetigit illum. ihesus dicens. Volo mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret Sed vade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo et conveniebant turbe multe ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum

et ipse sedebat docens. Et erant phari
sei sedentes et legis doctores qui ve
nerant ex omni castello galilee et
iudee et ierusalem et virtus erat domini
ad sanandum infirmos. Et ecce vi
ri portantes in lecto hominem qui
erat paraliticus et querebant eum
inferre et ponere ante eum. Et non
invenientes qua parte eum infer
rent pre turba: ascenderunt supra
tectum et per tegulas submiserunt
illum cum lecto in medium ante ie
sum. Quorum fidem ut vidit: ihesus dixit
homo remittuntur tibi peccata tua
Et ceperunt cogitare scribe et pha
risei dicentes. Quis est hic qui loqui
tur blasphemias? Quis potest di
mittere peccata nisi deus solus. Ut
cognovit autem ihesus cogitationes
eorum respondens dixit ad illos
Quid cogitatis mala in cordibus ve
stris? Quid est facilius dicere dimit
tuntur tibi peccata an dicere surge
et ambula. Ut autem sciatis quia
filius hominis potestatem habet in terra
dimittendi peccata: ait paralitico tibi
dico. Surge tolle lectum tuum et
vade in domum tuam. Et confestim
surgens coram illis tulit in quo
iacebat et abiit in domum suam
magnificans deum. Et stupor appre
hendit omnes et magnificabant
deum. Et repleti [sunt] timore magno
dicentes quia vidimus mirabilia
hodie. Et post hec exiit et vidit ihesus
publicanum nomine levi sedentem
ad theloneum et ait illi Sequere me
Et relictis omnibus surgens secutus
est eum. Et fecit ei convivium magnum
levi in domo sua et erat turba mul
ta publicanorum et aliorum qui
cum illis erant discumbentes. Et mur
murabant pharisei et scribe eorum
dicentes ad discipulos eius: Quare
cum publicanis et peccatoribus man
ducatis et bibitis? Et respondens ihesus
dixit ad illos Non egent qui sani sunt
medico sed qui male habent. Non enim
veni vocare iustos sed peccatores
ad penitentiam. At illi dixerunt ad
eum Quare discipuli iohannis ie
iunant frequenter et obsecrationes
faciunt similiter et phariseorum
tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse
ait. Numquid potestis filios sponsi dum
cum illis est sponsus facere ieiuna
re? Venient autem dies et cum ab
latus fuerit ab illis sponsus: tunc
ieiunabunt in illis diebus. Dicebat
autem et similitudinem ad illos quia
nemo commissuram a vestimento
novo immittit in vestimentum
vetus. Alioquin et novum rumpit
et veteri non convenit commissura
a novo. Et nemo mittit vinum
novum in utres veteres. Alioquin
rumpet vinum novum utres et
ipsum effundetur et utres peribunt
vinum novum in utres novos
mittendum est et utraque conservantur
Et nemo bibens vetus statim vult
novum. Dicit enim vetus melius est
Factum est autem in sabbato
secundo primo cum transiret
per sata vellebant discipuli eius spicas
et manducabant confricantes mani
bus. Quidam autem phariseorum
dicebant illis. Quid facitis quod non
licet in sabbatis. Et respondens ihesus
ad eos dixit. Nec hoc legistis quod
fecit david cum esurisset ipse et qui cum
eo erant. Quomodo intravit in do
mum dei. et panes propositionis
sumpsit et manducavit et dedit his
qui cum ipso erant quos non licebat
manducare nisi solis tantum sacer
dotibus? Et dicebat illis quia dominus
~~dominus~~ est filius hominis etiam
sabbati. Factum est autem et in alio
sabbato ut intraret in synagogam
et doceret et erat ibi homo et manus
eius dextera erat arida. Observa
bant autem scribe et pharisei si in
sabbato curaret ut invenirent accu
sare unde accusarent eum. Ipse ve
ro sciebat cogitationes eorum et
ait homini qui habebat manum
aridam Surge et sta in medium. Et
surgens stetit. Ait autem ad illos
ihesus Interrogo vos si licet sabbatis
bene agere an male animam
salvam facere an perdere. Et circum
spectis omnibus dixit homini Exten
de manum tuam. Et extendit et resti
tuta est sanitati manus eius. Ipsi
autem repleti sunt insipientia et
colloquebantur ad invicem quidnam
facerent de ihesu. Factum est autem

in illis diebus exiit in montem orare
et erat pernoctans in oratione dei. Et
cum dies factus esset vocavit discipu
los suos et elegit .xii. ex ipsis quos et
apostolos nominavit. Simonem
quem cognominavit petrum et andre
am fratrem eius iacobum et iohannem
philippum et bartholomeum thomam
et matheum iacobum alphei et sy
monem qui vocatur zelotes iudam
iacobi et iudam scarioth qui fuit pro
ditor. Et descendens ihesus de monte cum
illis stetit in loco campestri et turba
discipulorum eius et multitudo copio
sa plebis ab omni iudea et ierusalem et
maritima et tyri et sydonis qui vene
runt ut audirent eum et sanarentur
a languoribus suis. et qui vexaban
tur a spiritibus inmundis: cura
bantur Et omnis turba querebat
eum tangere quia virtus de illo
exibat et sanabat omnes Et ipse elevatis
oculis in discipulos suos dicebat
Beati pauperes quia vestrum est regnum
dei Beati qui nunc esuritis quia sa
turabimini Beati qui nunc fletis
quia ridebitis Beati eritis cum vos
oderint homines et cum separaverint
vos et exprobraverint et eiecerint no
men vestrum tamquam malum propter
filium hominis Gaudete in illa die
et exultate. Ecce enim merces vestra
multa est in celo Secundum hec enim
faciebant prophetis patres eorum Ve
rumptamen ve vobis divitibus qui
habetis consolationem vestram Ve
vobis qui saturati estis quia esurie
tis Ve vobis qui ridetis nunc quia
lugebitis et flebitis. Ve vobis cum
benedixerint vobis omnes homines
Secundum hec faciebant ~~pseudo~~ pro
phetis patres eorum. Sed vobis dico
qui auditis Diligite inimicos vestros
Benefacite hiis qui oderunt vos
Benedicite maledicentibus vobis orate
pro calumpniantibus vos. Et qui te
percutit in maxillam: prebe et alteram
Et ab eo qui aufert tibi vestimenta
etiam tunicam noli prohibere. Om
ni autem petenti te tribue et qui au
fert que tua sunt ne repetas Et pro
ut vultis ut faciant vobis homines
et vos facite illis similiter Et si di
ligitis eos qui vos diligunt que
vobis est gratia? Nam et peccatores dili
gentes se diligunt. Et si benefeceritis
hiis qui vobis benefaciunt que vobis
est gratia? Siquidem et peccatores hoc
faciunt Et si mutuum dederitis hiis
a quibus speratis recipere que gratia
est vobis? Nam et peccatores peccatori
bus feneratur ut recipiant equalia.
Verumptamen diligite inimicos vestros et
benefacite et mutuum date nichil in
de sperantes et erit merces vestra multa
et eritis filii altissimi. quia ipse benignus
est super ingratos et malos. Estote ergo
misericordes. sicut et pater vester misericors
est Nolite iudicare et non iudicabimini
Nolite condempnare et non condemp
nabimini Dimittite et dimittetur vo
bis Date et dabitur vobis Mensuram
bonam et confertam et coagitatam et
supereffluentem dabunt in sinum ve
strum Eadem quippe mensura qua
mensi fueritis remetietur et vobis Di
cebat autem illis et similitudinem
Numquid potest cecus cecum ducere?
Nonne ambo in foveam cadunt? Non
est discipulus super magistrum Perfectus
autem omnis erit si sit sicut magister
eius. Quid autem vides festucam
in oculo fratris tui trabem autem
que in oculo tuo est non consideras?
Aut quomodo potes dicere fratri tuo.
frater sine eiciam festucam de oculo
tuo ipse in oculo tuo trabem non vi
dens? Hypocrita eice primum trabem
de oculo tuo et tunc perspicies ut edu
cas festucam de oculo fratris tui Non
est enim arbor bona que facit fructus
malos neque arbor mala que facit
fructus bonos. Unaqueque enim arbor
de fructu suo cognoscitur Neque enim
de spinis colligunt ficus neque de ru
bo vindemiant uvam Bonus homo
de bono thesauro cordis sui profert
bonum: et malus homo de malo
thesauro profert malum Ex habun
dantia enim cordis os loquitur Quid
autem vocatis me domine domine
et non facitis que dico? Omnis qui ve
nit ad me et audit sermones meos et
facit eos: ostendam vobis cui similis
sit. Similis est homini edificanti do
mum qui fodit in altum et posuit
fundamenta supra petram Inunda
tione autem facta illisum est flumen

domum illi et non potuit eam mouere
fundata enim erat supra petram. Qui
autem audit et non facit: similis est
homini edificanti domum suam sup
terram sine fundamento In quam
illisus est fluuius et continuo cecidit
et facta est ruina domus illius mag. vii.
VII Cum autem impleset omnia
uba sua in aures plebis: intra
uit capharnaum Centurionis autem
cuiusdam seruus male habens erat
moriturus qui illi erat preciosus Et
cum audisset de ihu: misit ad eum
seniores iudeorum rogans eum ut
ueniret et sanaret seruum eius At
illi cum uenissent ad ihm: rogabant
eum sollicite dicentes ei quia dignus
est ut hoc illi prestes Diligit enim ge
tem nram et synagogam ipse edifi
cauit nobis Ihs autem ibat cum
illis Et cum iam non longe esset a
domo: misit ad eum centurio amicos
dicens Domine noli uexari non e
nim dignus sum ut sub tectum me
um intres. Propter quod et me
ipm non sum dignum arbitratus
ut uenirem ad te Sed dic ubo et sana
bitur puer meus Nam et ego homo
sum sub potestate constitutus habens
sub me milites Et dico huic uade et
uadit et alio ueni et uenit et seruo
meo fac hoc et facit Quo audito ihc
miratus est et conuersus sequen
tibus se turbis dixit Amen dico nob
nec in israel tantam fidem inueni
Et reuersi qui missi fuerant domu
inuenerunt seruum qui langue
rat sanum Et factum est deinceps i
bat ihs in ciuitatem que uocatur
naim et ibant cum illo discipuli ei
et turba copiosa. Cum autem ap
pinquaret porte ciuitatis: ecce de
functus efferebatur filius unicus
matris sue et hec uidua erat et
turba ciuitatis multa cum illa
Quam cum uidisset dominus ihc: mia
motus super illam dixit illi Noli
flere. Et accessit et tetigit loculum
Hii autem qui portabant: steterunt
Et ait Adolescens tibi dico surge Et
resedit qui erat mortuus et cepit lo
qui Et dedit illum matri sue Acce
pit autem omnes timor et mag
nificabant deum dicentes quia

propheta magnus surrexit in nob
et quia deus uisitauit plebem suam
Et exiit hic sermo in uniuersam iudea
de eo et in omnem circa regionem Et
nuntiauerunt iohanni discipuli ei
dicentes de omnibus hiis. Et conuoca
uit duos de discipulis suis iohannes
et misit ad ihm dicens Tu es qui ue
turus es an alium expectamus. Cu
autem uenissent ad eum uiri: dixe
Iohannes baptista misit nos ad te
cens Tu es qui uenturus es: an a
expectamus. In ipsa autem hora cura
multos a languoribus et plagis e
spiritibus malis: et cecis multis do
uit uisum Et respondens ihc dixit i
Euntes renuntiate iohanni que u
distis et audistis. quia ceci uident c
di ambulabant leprosi mundantur
surdi audiunt mortui resurgunt
pauperes euangelizantur Et beat
est quicumque non fuerit scandaliza
in me Et cum discessissent nuntii
hannis: cepit dicere de iohanne a
turbas. Quid existis in desertum
dere. Arundinem uento agitata
Sed quid existis uidere. Homine
mollibus uestimentis indutum Ecce
qui in ueste preciosa sunt et in d
tiis: in domibus regum sunt Sed q
existis uidere. Prophetam. Utique d
co uobis et plusquam prophetam Hic
de quo scriptum est Ecce mitto a
gelum meum ante faciem tua
qui preparabit uiam tuam an
te Dico enim uobis maior int na
mulierum propheta iohanne bap
nemo est Qui autem minor est i
regno celorum maior est illo Et o
nis populus audiens et publica
iustificauerunt deum. baptizati ba
tismo iohannis. Pharisei autem
et legis periti consilium dei spreu
runt in semetipsos non baptizati
eo Ait autem dominus Cui ergo
miles dicam homines generatio
huius et cui similes sunt. Simil
sunt pueris sedentibus in foro. et lo
tibus ad inuicem et dicentibus Canta
mus uobis tibiis et non saltastis
lamentauimus et non plorastis
Venit enim iohannes baptista neque
manducans panem neque bibens
uinum et dicitis demonium habe

venit filius hominis manducans et
bibens et dicitis ecce homo devorator
et bibens vinum amicus publicano
rum et peccatorum Et iustificata est
sapientia ab omnibus filiis suis Roga
bat autem illum quidam de pharise
is ut manducaret cum illo. Et ingres
sus domum pharisei: discubuit Et ecce
mulier que erat in civitate peccatrix
ut cognovit ihc quod accubuisset in domo
pharisei. attulit alabastrum unguen
ti et stans retro secus pedes eius la
crimis cepit rigare pedes eius et capil
lis capitis sui tergebat et osculabatur
pedes eius et unguento ungebat. Vi
dens autem phariseus qui vocaverat
eum: ait intra se dicens. Hic si esset propheta
sciret utique que et qualis esset mulier
que eum tangit quia peccatrix est. Et
respondens ihs dixit ad illum Symon:
habeo tibi aliquid dicere At ille ait.
Magister dic. Et respondit ihs Duo de
bitores erant cuidam feneratori unus
debebat denarios quingentos et ali
us quinquaginta Non habentibus
illis unde redderent: donavit utrisque
Quis ergo eum plus diligit. Respon
dens symon dixit Estimo quia is
cui plus donavit At ille dixit ei Recte
iudicasti et conversus ad mulierem:
dixit symoni. Vides hanc mulierem
Intravi in domum tuam aquam pe
dibus meis non dedisti hec autem la
crimis rigavit pedes meos et capil
lis suis tersit. Osculum mihi non
dedisti hec autem ex quo intravit
non cessavit osculari pedes meos
Oleo caput meum non unxisti: hec
autem unguento unxit pedes meos
Propter quod dico tibi: remittuntur
ei peccata multa: quoniam dilexit
multum. Cui autem minus dimit
titur: minus diligit Dixit autem ad
illam ihs. Remittuntur tibi peccata tua
Et ceperunt qui simul accumbebant
dicere intra se Quis est hic qui etiam
peccata dimittit Dixit autem ad mu
lierem fides tua te salvam fecit va
de in pace · viii.
Et factum est deinceps et ipse iter
faciebat per civitates et castella pre
dicans et evangelizans regnum
dei et xii. cum illo et mulieres aliq
que erant curate a spiritibus malig

nis et infirmitatibus Maria que vo
catur magdalene de qua .vii. demo
nia exierant et iohanna uxor cuze pro
curatoris herodis et susanna et alie
multe que ministrabant ei de faculta
tibus suis Cum autem turba plurima
convenirent et de civitatibus properarent
ad eum. dixit per similitudinem Exiit
qui seminat seminare semen suum
et dum seminat: aliud cecidit secus
viam et conculcatum est: et volucres
celi comederunt illud Et aliud cecidit
supra petram et natum aruit: quia non
habebat humorem Et aliud cecidit in
ter spinas et simul exorte spine suffo
caverunt illud. Et aliud cecidit in ter
ram bonam et ortum fecit fructum
centuplum hec dicens clamabat Qui
habet aures audiendi: audiat. Inter
rogabant autem eum discipuli eius
que esset hec parabola Quibus ipse dixit
Vobis datum est nosse misterium
regnum dei ceteris autem in parabo
lis. ut videntes non videant et audien
tes non intelligant Est autem hec
parabola Semen est verbum dei Qui
autem secus viam: hii sunt qui au
diunt Deinde venit diabolus et tollit
verbum de corde eorum ne credentes
salvi fiant Nam qui supra petram
qui cum audierint cum gaudio sus
cipiunt verbum et hii radices non
habent quia ad tempus credunt et in
tempore temptationis recedunt.
Quod autem in spinis cecidit: hii sunt
qui audierunt et a sollicitudinibus al' audiunt
et divitiis voluptatibus vite euntes
suffocantur. Et non referunt fructum:
Quod autem in terram bonam: hii
sunt qui in corde bono et optimo
audientes verbum retinent et
fructum afferunt in patientia Ne
mo autem lucernam accendens
operit eam vase aut subtus lectum
ponit sed super candelabrum ponit
ut intrantes lumen videant. Non
enim est occultum quod non ma
nifestetur nec absconditum quod
non cognoscatur et in palam ve
niat. Videte ergo quomodo audiatis
Qui enim habet: dabitur illi. Et qui
cumque non habet: etiam quod putat
se habere auferetur ab illo Venerunt
autem ad illum mater et fratres eius

et non poterant adire ad eum pre tur
ba. et nunciatum est illi. Mater tua et
fratres tui stant foris volentes te vide
re. Qui respondens dixit ad eos. Mater
mea et fratres mei hii sunt qui verbum
dei audiunt et faciunt. Factum est
autem in una dierum et ipse ascendit
in naviculam et discipuli eius et ait
ad illos. Transfretemus trans stag
num et ascenderunt. Navigantibus au
tem illis: obdormivit et descendit pro
cella venti in stagnum et compelle
bantur fluctibus et periclitabantur.
Acce-dentes autem suscitaverunt eum
dicentes. Preceptor perimus. At ille sur
gens increpavit ventum et tempesta
tem aque et cessavit et facta est tran
quillitas. Dixit autem illis. Ubi est
fides vestra? Qui timentes mirati sunt
dicentes ad invicem. Quis putas hic
est quia et ventis imperat et mari
et obediunt ei? Et navigaverunt ante
ad regionem gerasenorum que est contra
galileam. Et cum egressus esset ad ter
ram: occurrit illi vir quidam qui ha
bebat demonium iam temporibus mul
tis et vestimento non induebatur
neque in domo manebat sed in mo
numentis. Is ut vidit ihesum: procidit
ante illum et exclamans voce
magna dixit. Quid michi et tibi est
ihesu fili dei altissimi? Obsecro te ne
me torqueas. Precipiebat enim spiritui in
mundo ut exiret ab homine. Multis
enim temporibus arripiebat illum
et vinciebatur catenis et compedibus
custoditus et ruptis vinculis age
batur a demonio in deserto. Interro
gavit autem illum ihesus dicens. Quod
tibi nomen est? At ille dixit. Legio
Quia intraverunt demonia multa
in eum. Et rogabant illum ne impe
raret illis ut in abissum irent. Erat
ibi grex porcorum multorum pascen
cium in monte et rogabant eum ut
permitteret eis in illos ingredi et per
misit illis. Exierunt ergo demonia ab
homine et intraverunt in porcos
et impetu abiit grex per preceps in
stagnum: et suffocatus est. Quod ut
viderunt qui pascebant fugerunt
et nunciaverunt in civitatem et in
villas. Exierunt autem videre quod
factum est et venerunt ad ihesum et

invenerunt hominem sedentem a quo
demonia exierant vestitum ac
sana mente ad pedes eius et timuerunt.
Nunciaverunt autem illis et qui vi
derant quomodo sanus factus esset
a legione. Et rogaverunt eum omnis
multitudo regionis gerasenorum ut
discederet ab ipsis quia timore magno
tenebantur. Ipse autem ascendens na
vim reversus est. Et rogabat illum
vir a quo demonia exierant ut cum
eo esset. Dimisit autem eum ihesus di
cens. Redi in domum tuam et
ra quanta tibi fecit deus. Et abiit
universam civitatem predicans
ta fecisset illi ihesus. Factum est autem
cum redisset ihesus: excepit illum tur
erant enim omnes expectantes illum
Et ecce venit vir cui nomen iairus
Et ipse princeps synagoge erat et
cecidit ad pedes ihesu rogans eum
ut intraret domum eius: quia filia
unica erat illi fere annorum
hec moriebatur. Et contigit dum
a turbis comprimebatur. Et mulier
dam erat in fluxu sanguinis ab
nis xii. que in medicos erogaverat
omnem substantiam suam ne
ab ullo potuit curari. Accessit re
et tetigit fimbriam vestimenti
et confestim stetit fluxus sangui
eius. Et ait ihesus. Quis me tetigit?
gantibus autem omnibus: dixit pe
et qui cum illo erant. Preceptor
be te comprimunt et affligunt
dicis quis me tetigit. Et dixit ih
tetigit me aliquis. Nam et ego n
virtutem de me exisse. Videns a
mulier quia non latuit: tremens
venit et procidit ante pedes eius
et ob quam causam tetigerit eum
cavit coram omni populo et quem
admodum confestim sanata
At ille dixit illi. Filia. fides tua
vam fecit vade in pace. Adhuc
loquente: venit quidam ad pr
pem synagoge dicens ei. Quia
tua est filia tua: noli vexare m
gistrum. Ihesus autem audito hoc
respondit patri puelle. Noli timere
sed crede tantum et salva erit. Et cum
venisset ad domum: non permisit
intrare secum quemquam nisi pe
et iacobum et iohannem et pa

matrem puelle. flebant autem omnes
et plangebant illam. At ille dixit. Nolite
flere. non est enim mortua puella. sed
dormit. Et deridebant eum scientes quia
mortua esset. Ipse autem tenens manum
eius: clamauit dicens. Puella tibi di
co surge. Et reuersus est spiritus eius. et
surrexit continuo. et iussit illi dari man
ducare. Et stupuerunt parentes eius.
quibus precepit ne alicui dicerent quod
factum erat. IX.

Conuocatis autem duodecim
apostolis dedit illis uirtutem et
potestatem super omnia demonia. et
ut languores curarent. Et misit illos
predicare regnum dei. et sanare in
firmos. Et ait ad illos. Nichil tuleri
tis in uia. neque uirgam. neque peram
neque pecuniam et neque panem et neque
duas tunicas habeatis. Et in quam
cumque domum intraueritis: ibi ma
nete. et inde ne exeatis. Et quicumque non
receperint uos: exeuntes de ciuitate
illa etiam puluerem pedum uestrorum
excutite in testimonium supra illos.
Egressi autem circuibant per castella
euangelizantes et curantes ubique.
Audiuit autem herodes tetrarcha.
omnia que fiebant ab eo. et hesita
bat eo quod diceretur a quibusdam
quia iohannes surrexit a mortuis.
a quibusdam uero quia helias ap
paruit. ab aliis autem quia propheta
unus de antiquis surrexit. Et ait he
rodes. Iohannem ego decollaui.
Quis iste est autem de quo audio ego
talia? Et querebat uidere eum. Et re
uersi apostoli narrauerunt illi quecumque
fecerunt. Et assumptis illis secessit
seorsum in locum desertum qui est
bethsaida. Quod cum cognouissent tur
be: secute sunt illum. et excepit illos
et loquebatur illis de regno dei. et eos
qui cura indigebant sanabat. Dies
autem ceperat declinare. et accedentes
xii. dixerunt ei. Dimitte turbas ut e
untes in castella uillasque que circa
sunt diuertant et inueniant escas. quia
hic in loco deserto sumus. Ait autem
ad illos. uos date illis manducare.
At ille dixerunt. Non sunt nobis
plusquam quinque panes et duo pisces
nisi forte nos eamus et emamus in
omnem hanc turbam escas. Erant
enim fere uiri quinque milia. Ait autem
ad discipulos suos. Facite illos discum
bere per conuiuia quinquagenos. Et ita
fecerunt. Et discumbere fecerunt omnes. Ac
ceptis autem .v. panibus et duobus piscibus
respexit in celum. et benedixit illos et
fregit: et distribuit discipulis suis. ut
ponerent ante turbas. Et manducaue
runt omnes et saturati sunt. et subla
tum est quod superfuit illis fragmen
torum cophini xii. Et factum est cum so
lus esset orans: erant cum illo et disci
puli eius. Et interrogauit illos dicens.
Quem me dicunt esse turbe? At illi respon
derunt et dixerunt. Iohannem baptis alij
tam. alii autem helyam. alii autem
quia propheta unus de prioribus sur ex prioribus
rexit. Dixit autem illis. Uos autem
quem me esse dicitis? Respondens Si
mon petrus dixit. Christum dei. At ille in
crepans eos: precepit ne cui dicerent.
hoc dicens quia oportet filium hominis
multa pati. et reprobari a senioribus et
a principibus sacerdotum et scribis.
et occidi et tertia die resurgere. Dicebat
autem ad omnes. Si quis uult post
me uenire: abneget semetipsum et tol
lat crucem suam cotidie et sequatur
me. Qui enim uoluerit animam su
am saluam facere: perdet eam. Nam
qui perdiderit animam suam propter
me: saluam faciet illam. Quid enim
proficit homini si lucretur uniuersum
mundum: se autem ipsum perdat et de
trimentum sui faciat? Nam qui me
erubuerit et meos sermones: hunc
filius hominis erubescet cum uenerit
in maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. Dico autem uobis ue
re sunt aliqui hic stantes qui non
gustabunt mortem donec uideant
regnum dei. Factum est autem post
hec uerba fere dies octo et assumpsit
petrum et iohannem et iacobum et
ascendit in montem ut oraret. Et fac
tum est dum oraret species uultus eius
altera et uestitus eius albus reful
gens. Et ecce duo uiri loquebantur cum
illo. Erant autem moyses et helyas
uisi in maiestate. et dicebant excessum
eius quem completurus erat in ie
rusalem. Petrus uero et qui cum il
lo erant grauati somno. et euigilantes
uiderunt maiestatem eius et duos

uiros qui stabant cum illo. Et factum
est dum discederent ab illo: ait petrus
ad ihm Preceptor bonum est nos hic
esse. et faciamus hic tria tabernacula
unum tibi et unum moysi et unum
helie nesciens quid diceret. Hec autem
illo loquente: facta est nubes et ob
umbrauit eos et timuerunt intran
tibus illis in nubem. et uox facta est de nube
dicens. Hic est filius meus dilectus:
ipsum audite Et dum fieret uox: inuen
tus est ihs solus et ipsi tacuerunt et
nemini dixerunt in illis diebus quicquam
ex hys que uiderant. Factum est autem
in sequenti die descendentibus illis de
monte: occurrit illis turba multa Et
ecce uir de turba exclamauit dicens
Magister Obsecro te respice in filium
meum quia unicus est michi et ecce
spiritus apprehendit illum et subito cla
mat et elidit et dissipat eum cum spu
ma et uix discedit dilanians eum
Et rogaui discipulos tuos ut eicerent
illum et non potuerunt. Respondens
autem ihc dixit illis O generatio
infidelis et peruersa usque quo ero apud
uos et patiar uos? adduc huc filium
tuum Et cum accederet: elisit illum
demonium et dissipauit Et increpa
uit ihc spiritum inmundum et sanauit
puerum et reddidit illum patri suo
Stupebant autem omnes in mag
nitudine dei Omnibusque miran
tibus in omnibus que faciebat: dixit ad
discipulos suos Ponite uos sermo
nes istos in cordibus uestris Filius enim
hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum At illi ignora
bant uerbum istud et timebant inter
rogare eum de hoc uerbo Intrauit
autem cogitatio in eos quis eorum
maior esset At ihs uidens cogitatio
nes cordis eorum: apprehendens pu
erum statuit eum secus se et ait il
lis Quicumque susceperit puerum
istum in nomine meo: me recipit
Et quicumque me recipit: eum qui me
misit Nam qui minor est inter omnes
uos: hic maior est Respondens autem
iohannes dixit preceptor uidimus
quendam in nomine tuo eicientem
demonia et prohibuimus eum. quia
non sequitur te nobiscum Et ait ad
illum ihs Nolite prohibere Qui enim

Et erat uelatum an
te eos ut non sentirent
illud

non est aduersum uos: pro uobis
Factum est autem dum complerentur
dies assumptionis eius: et ipse
faciem suam firmauit ut iret
ierlm et misit nuntios ante con
spectum suum Et euntes intraue
runt in ciuitatem samaritanorum
ut pararent illi et non receperunt
eum: quia facies eius erat euntis
ierlm. Cum uidissent autem discipu
li eius iacobus et iohannes dixerunt
Domine uis dicimus ut ignis des
cendat de celo et consumat illos
helias fecit? Et conuersus increpa
illos dicens Nescitis cuius spiri
tus Filius hominis non uenit ani
mas perdere: sed saluare Et abie
runt in aliud castellum Factum est
autem ambulantibus illis in uia
dixit quidam ad ihm Sequar te
quocumque ieris Et ait illi ihs Uulpes fo
ueas habent et uolucres celi nidos fi
lius autem hominis non habet ubi
caput suum reclinet. Ait autem ad
alterum Sequere me Ille autem
dixit Domine permitte me pri
mum ire et sepelire patrem meum Di
xitque ei ihs Sine ut mortui sepeliant
mortuos suos Tu autem uade et an
nuntia regnum dei. Et ait alter Se
quar te domine sed primum permitte
renuntiare hys qui domi sunt
Ait ad illum ihs Nemo mittens ma
num suam ad aratrum et aspiciens
retro: aptus est regno dei.
Post hec autem designauit
dominus ihc et alios septuaginta
duos et misit illos binos ante
faciem suam in omnem ciuitatem
et locum quo erat ipse uenturus
et dicebat illis Messis quidem multa
operarii autem pauci Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in
messem suam Ite. Ecce ego mitto
uos sicut agnos inter lupos Nolite
portare sacculum neque peram neque
calciamenta et neminem per uiam
salutaueritis In quamcumque domum
intraueritis: primum dicite pax
huic domui Et si ibi fuerit filius pacis
requiescet super illum pax uestra
autem: ad uos reuertetur In eadem
autem domo manete edentes et bibentes
que apud illos sunt Dignus

cum operarius mercede sua. Nolite trans
ire de domo in domum. Et in quamcumque
civitatem intraveritis et susceperint vos
manducate que apponuntur vobis
et curate infirmos qui in illa sunt
et dicite illis appropinquabit in vos
regnum dei. In quamcumque civitatem
intraveritis et non receperint vos:
exeuntes in plateas eius dicite. Etiam
pulverem qui adhesit nobis de civita
te vestra extergimus in vos. Tamen hoc
scitote quia appropinquabit regnum
dei. Dico autem vobis: quia sodo
mis in die illa remissius erit quam
illi civitati. Ve tibi chorozaim ve tibi
bethsaida quia si in tiro et sydone facte
fuissent virtutes que in vobis facte
sunt: olim in cilicio et cinere sedentes pe
niterent. Verumptamen tyro et sydo
ni remissius erit in iudicio quam vo
bis. Et tu capharnaum usque ad celum
exaltata es usque ad infernum demer
geris. Qui vos audit me audit. Et
qui vos spernit: me spernit. Qui autem
me spernit: spernit eum qui me misit.
Reversi sunt autem septuaginta duo
cum gaudio dicentes. Domine, etiam
demonia subiciuntur nobis in no
mine tuo. Et ait illis. Videbam sa
thanam sicut fulgur de celo cadentem.
Et Ecce dedi vobis potestatem calcandi
supra serpentes et scorpiones et super
omnem virtutem inimici, et nichil
vobis nocebit. Verumptamen in hoc no
lite gaudere: quia spiritus vobis subi
ciuntur. Gaudete autem quia nomina
vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora
exultavit spiritu sancto et dixit. Con
fiteor tibi pater domine celi et terre
quia abscondisti hec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea parvulis
etiam pater: quia sic placuit ante
te. Omnia michi tradita sunt a pa
tre meo et nemo scit qui sit filius
nisi pater et qui sit pater nisi filius
et cui voluerit filius revelare. Et
conversus ad discipulos suos dixit. Be
ati oculi qui vident que vos videtis:
Dico enim vobis quod multi prophete
et reges voluerunt videre que vos
videtis et non viderunt et audire
que auditis et non audierunt. Et
ecce quidam legis peritus surrexit
temptans illum et dicens. Magister:
quid faciendo vitam eternam possidebo.
At ille dixit ad eum. In lege quid scrip
tum est? Quomodo legis? Ille respondens
dixit: Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex omnibus viribus tuis et ex omni
mente tua et proximum tuum sicut
te ipsum. Et dixit illi. Recte respondisti hoc
fac et vives. Ille autem volens iustifi
care se ipsum: dixit ad iesum. Et quis est
meus proximus? Suscipiens autem
ihesus dixit. Homo quidam descendebat
ab ierusalem in iericho: et incidit in latro
nes. Qui etiam despoliaverunt eum
et plagis impositis abierunt semivi
vo relicto. Accidit autem ut sacerdos
quidam descenderet eadem via: et vi
so illo preterivit. Similiter et levita — al' pertransiit
cum esset secus locum et videret eum
pertransiit. Samaritanus autem
quidam iter faciens venit secus eum — al' viam
et videns eum misericordia motus est. Et
appropians alligavit vulnera eius
infundens oleum et vinum. Et im
ponens in iumentum suum, duxit — illum
in stabulum et curam eius egit.
Et altera die protulit duos denari
os et dedit stabulario et ait. Curam
illius habe et quodcumque supererro
gaveris ego cum rediero reddam
tibi. Quis horum trium videtur
tibi proximus fuisse illi qui incidit
in latrones? At ille dixit. Qui fecit
misericordiam in illum. Et ait illi ihesus. Vade
et tu fac similiter. Factum est autem
[illegible] dum irent et ipse intravit in — al' iret
quoddam castellum et mulier que
dam martha nomine excepit illum
in domum suam. Et huic erat soror
nomine maria. Que etiam sedens
secus pedes domini audiebat verbum
illius. Martha autem satagebat cir
ca frequens ministerium. Que ste
tit et ait. Domine non est tibi cure
quod soror mea reliquit me solam
ministrare? Dic ergo illi ut me ad
iuvet. Et respondens dixit illi dominus
Martha Martha sollicita es: et
turbaris erga plurima. Porro u
num est necessarium. Maria opti
mam partem elegit que non au
feretur ab ea. XI.

XI

Et factum est cum esset in loco
quodam orans ut cessavit dixit — al' et

unus ex discipulis eius ad eum. Do
mine doce nos orare sicut et Iohan
nes docuit discipulos suos. Et ait ill(is)
al' nr̄ Cum oratis: Dicite. Pater sanctificetur
nomen tuum. Adveniat regnum tu
al' vacat um. Fiat voluntas tua sicut in celo et
al' cotidie in terra. Panem nostrum cotidianum
al' pctā da nobis hodie et dimitte nobis debi
ta nostra. Siquidem et ipsi dimittimus
omni debenti nobis. Et ne nos indu
cas in temptationem. Et ait ad illos
Quis vestrum habebit amicum et ibit
ad illum media nocte et dicet illi.
amice commoda michi tres panes
quoniam amicus meus venit de
via ad me et non habeo quod ponam
ante illum et ille deintus respondens
dicat noli michi molestus esse iam
meū ostium clausum est et pueri mei me
cum sunt in cubili non possum sur
gere et dare tibi. Et ille si perseveraverit
pulsans dico vobis Et si non dabit
illi surgens eo quod amicus eius
sit: propter improbitatem tamen eius
surget et dabit illi quotquot habet
necessarios. Et ego vobis dico Peti
te et dabitur vobis Querite et in
venietis pulsate et aperietur vobis
Omnis enim qui petit accipit et
qui querit invenit et pulsanti ap
erietur Quis autem ex vobis patrem
petit panem: Numquid lapidem
dabit illi. Aut si petierit piscem: Num
quid pro pisce serpentem dabit illi:
Aut si petierit ovum numquid por
riget ei scorpionem: Si ergo vos
cum sitis mali nostis bona data
dare filiis vestris quanto magis pater
vester de celo dabit spiritum bonum pete
ntibus se Et erat eiciens demonium
et illud erat mutum Et cum eie
cisset demonium locutus est mu
tus: et admirate sunt turbe Quidam
autem ex eis dixerunt In beelze
bub principe demoniorum eicit de
monia: Et alii temptantes signum
de celo querebant ab eo Ipse autem
ut vidit cogitationes eorum: dix
it eis. Omne regnum in seipsum di
visum desolabitur: et domus supra
domum cadet Si autem et satha
nas in seipsum divisus est quomodo
stabit regnum eius quia dicitis
in beelzebub eicere me demonia si

autem ego in beelzebub eicio demo
nia filii vestri in quo eiciunt Ideo ipsi
iudices vestri erunt Porro si in digito
dei eicio demonia: profecto pervenit
in vos regnum dei. Cum fortis ar
matus custodit atrium suum: in
pace sunt omnia que possidet Si au
tem fortior illo superveniens vic
erit eum: universa arma eius aufer
in quibus confidebat et spolia eius dis
tribuet Qui non est mecum: adversum
me est Et qui non colligit mecum
dispergit. Cum immundus spiritus
exierit de homine perambulat per
loca inaquosa querens requiem
et non inveniens dicit Revertar
in domum meam unde exivi Et
cum venerit invenit eam scopis
mundatam. Et tunc vadit et assu
mit septem alios spiritus nequiores
se et ingressi habitant ibi Et fi
unt novissima hominis illius pe
iora prioribus Factum est autem cum
diceret Extollens vocem quedam
mulier de turba dixit illi Beatus
venter qui te portavit: et ubera
que suxisti At ille dixit Quinimmo
beati qui audiunt verbum dei et cus
todiunt illud Turbis autem con
currentibus cepit dicere Generatio
generatio nequam est Signum
querit et signum ione prophete
Sicut fuit ionas signum ninivi
ita erit et filius hominis gene
rationi isti Regina austri surget
in iudicio cum viris generationis
huius et condempnabit illos quia
venit a finibus terre audire sa
tiam salomonis. Et ecce plus
salomon hic. Viri niniuite
surgent in iudicio cum generatione
hac et condempnabunt eam quia
penitentiam egerunt ad predica
tionem ione. Et ecce plus quam io
nas hic Nemo lucernam accen
in abscondito ponit neque sub mo
dio sed super candelabrum ut qui
ingrediuntur lumen videant Lu
cerna corporis tui est oculus tuus
si oculus tuus fuerit simplex to
corpus tuum lucidum erit Si au
tem nequam fuerit etiam corpus
tuum tenebrosum erit. Vide er
ne lumen quod in te est tenebre

Si ergo corpus tuum totum lucidū
fuerit non habens aliquam partē
tenebrarum: erit lucidum totum. et
sicut lucerna fulgoris illuminabit
te. Et cum loqueretur: rogavit illū
quidam phariseus ut pranderet a
pud se. Ihc autem ingressus recubuit
Phariseus autem cepit intra se re
putans dicere quare non baptizatus
esset ante prandium. Et ait dominus
ad illum. Nunc vos pharisei qd de
foris est calicis et catini mundatis
Quod autem intus est vrm: plenū
est rapina et iniquitate. Stulti non
ne qui fecit qd deforis est etiam id qd
deintus est fecit? Verumptamen qd
super est date elemosinam et ecce o
mīa munda sunt vobis. Sed ve
vobis phariseis qui decimatis mē
tam et rutam et omne holus et
preteritis iudicium et caritatem
dei. Hec autem oportuit facere et
illa non omittere. Ve vobis pha
riseis qui diligitis primas cathe
dras in synagogis et salutationes
in foro. Ve vobis qui estis ut mo
numenta que non apparent et ho
mines ambulantes supra nesci
unt. Respondens autem quidam
ex legis peritis ait illi. Magister hec
dicens etiam nobis contumeliā
facis. At ille dixit. Et vobis legis pe
ritis ve quia oneratis homines o
neribꝫ que portari non possunt et ip
si uno digito vrō non tangitis
sarcinas ipās. Ve vobis qui edifi
catis monumenta prophetarum
patres autem vri occiderunt illos
Profecto testificamini qd consen
titis operibꝫ patrum vrorum qm
quidem ipi eos occiderunt vos au
tem edificatis eorum sepulcra. pp
terea et sapientia dei dixit Mittā
ad illos pphas et aplos et ex illis
occident et persequentur ut inqui
ratur sanguis omnium prophe
tarum qui effusus est a constituti
one mundi a generatione ista a
sanguine abel iusti usqꝫ ad san
guinem zacharie qui periit inter
altare et edem. Ita dico vobis requi
retur ab hac generatione. Ve vobis
legisperitis quia tulistis clavem scie. et
ipi non introistis et eos qui introi

bant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret: ceperūt
pharisei et legis periti graviter insis
tere. et os eius opprimere de multis
insidiantes ei. et querentes capere a
liquid ex ore eius ut accusarent eum. xii. XII
Multis autem turbis circumstan
tibꝫ ita ut se invicem conculca
rent: cepit dicere ad discipulos suos.
attendite a fermento phariseorum;
qd est hypocrisis. Nichil opertum est qd
non revelabitur neqꝫ absconditum qd
non sciatur quoniam que in tenebris
dixistis in lumine dicentur et quod in
aure locuti estis in cubiculis predicabi
tur in tectis. Dico autem vobis amicis
meis ne terreamini ab hiis qui occidunt
corpus et post hec non hnt amplius
quid faciant. Ostendam autem vob
quem timeatis. Timete eum qui post
qm occiderit habet potestatem mitte
in iehennam. Ita dico vobis hunc ti
mete. Nonne quinqꝫ passeres veneūt
dipondio et unus ex illis non est in
oblivione coram deo. sed et capilli ca
pitis vri omnes numerati sunt. Nolite
multis passeribꝫ ergo timere pluris
estis vos. Dico autem vobis Omnis
quicumqꝫ confessus fuerit me coram
hominibꝫ et filius hominis confite
bitur illum coram ~~hominibus~~ ange
lis dei. Qui autem negaverit me corā
hominibꝫ: negabitur coram ange
lis dei. Et omnis qui dicit vbum in
filium hominis: remittetur ei. Ei
autem qui in spm scm blasphema
verit: non remittetur. Cum autem
inducent vos in synagogas et ad
magistratus et potestates: nolite sol
liciti esse qualiter aut quid respon
deatis aut quid dicatis. Spus enim
sanctus docebit vos in ipa hora quid
oporteat dicere. Ait autem ei quidam
de turba. Magister: dic fri meo ut di
vidat mecum hereditatem. At ille
dixit ei. Homo quis me constituit
iudicem aut divisorem super vos
Dixitqꝫ ad illos. Videte et cavete ab
omni avaritia quia non in abū
dantia cuiusqm vita eius ē ex hiis
que possidet. Dixit autem similitu
dinem ad illos dicens. Hominis
cuiusdam divitis uberes fructus
ager attulit et cogitabat intra se
dicens. Quid faciam quod non ha

lico quo congregem fructus meos. Et
dixit. Hoc faciam. Destruam horrea
mea et maiora faciam et illuc congre
gabo omnia que nata sunt michi et
bona mea et dicam anime mee. Ani
ma habes multa bona posita in an
nos plurimos requiesce, comede bi
be et epulare. Dixit autem illi deus
Stulte hac nocte animam tuam re
petunt a te que autem parasti cuius
erunt. Sic est qui sibi thezaurizat
non est in deum dives. Dixitque ad
discipulos suos. Ideo dico vobis. No
lite solliciti esse anime vestre quid man
ducetis. Neque corpori vestro quid indua
mini. Anima plus est quam esca et
corpus plusquam vestimentum. Con
siderate corvos quia non seminant
neque metunt quibus non est cellari
um neque horreum et deus pascit illos
Quanto magis vos pluris estis illis
Quis autem vestrum cogitando potest ad
icere ad staturam suam cubitum u
num. Si ergo neque quod minimum est
potestis quid de ceteris solliciti estis
Considerate lilia agri quomodo cres
cunt non laborant neque nent. Dico
autem vobis quoniam nec salomon
in omni gloria sua vestiebatur sicut
unum ex istis. Si autem fenum quod
hodie in agro est et cras in clibanum
mittitur deus sic vestit quanto ma
gis vos pusille fidei. Et vos nolite
querere quid manducetis aut quid
bibatis et nolite in sublime tolli. Hec
autem omnia gentes mundi querunt
Pater autem vester scit quoniam his
indigetis. Verumptamen primum que
rite regnum dei et hec omnia adici
entur vobis. Nolite timere pusillus
grex: quia complacuit patri vestro dare
vobis regnum. Vendite que possidetis
et date elemosinam. Facite vobis
sacculos qui non veterascunt the
saurum non deficientem in celis quo
fur non appropiat neque tinea corrum
pit. Ubi enim thesaurus vester est ibi
et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri pre
cincti et lucerne ardentes in manibus
vestris: Et vos similes hominibus ex
pectantibus dominum suum quando
revertatur a nuptiis ut cum ve
nerit et pulsaverit confestim aperi
ant ei. Beati servi illi quos cum venerit

al' tuus
al' tuum

dominus invenerit vigilantes
dico vobis quod precinget se et fac
illos discumbere et transiens mi
bit illis. Et si venerit in secunda vi
lia et si in tertia vigilia venerit et
invenerit beati sunt servi illi. Hoc
autem scitote quoniam si sciret pa
familias qua hora fur veniret: vig
laret utique et non sineret perfo
mum suam. Et vos estote para
qua hora non putatis filius h
veniet. Ait autem ei petrus do
ad nos dicis hanc parabolam a
omnes. Dixit autem dominus
putas est fidelis dispensator et p
quem constituit dominus super fa
liam suam ut det illis in tempo
tici mensuram. Beatus ille ser
quem cum venerit dominus
rit ita facientem. Vere dico vob
supra omnia que possidet consti
Quod si dixerit servus ille in co
suo moram facit dominus me
venire et ceperit percutere pueros
ancillas et edere et bibere et in
ri: veniet dominus servi illius
die qua non sperat et hora qua
at et dividet eum partemque eius
infidelibus ponet. Ille autem serv
cognovit voluntatem domini
non preparavit et non fecit se
voluntatem eius: vapulabit m
tis. Qui autem non cognovit
fecit digna plagis: vapulabit
cis. Omni autem cui multum
est multum queretur ab eo. Ig
venit mittere in terram et qui
lo nisi ut accendatur. Baptism
habeo baptizari et quomodo co
tor usque dum perficiatur. Puta
veni dare pacem in terram. Non
vobis sed separationem. Erunt
ex hoc quinque in domo una di
Tres in duo et duo in tres di
tur. Pater in filium et filius
trem suum. Mater in filiam
a in matrem. Socrus in nur
suam et nurus in socrum suam
bat autem et ad turbas. Cum vi
nubem orientem ab occasu
atis imbes venit. Et ita fit
austrum flantem dicitis quia
erit et fit. Hypocrite faciem celi et
nostis probare. Hoc autem temp

quomodo non probatis. Quid autem et
a nobis ipsis non iudicatis quod iustum
est. Cum autem vadis cum adversario
tuo ad principem in via da operam libe-
rari ab illo ne forte trahat te apud iudi-
cem et iudex tradat te exactori et exactor
mittat te in carcerem. Dico tibi non exies
inde donec etiam novissimum minutum
reddas. xiii.

Aderant autem quidam in ipso tem-
pore nuntiantes ei de galileis quorum
sanguinem pilatus miscuit cum sa-
crificiis eorum. Et respondens dixit ill(is)
putatis quod hii galilei pre omnibus
galileis peccatores fuerunt quia talia
passi sunt. Non dico vobis sed nisi peni-
tentiam habueritis omnes simul(iter)
peribitis. et sicut illi decem et octo supra
quos cecidit turris in siloa et occidit
eos. putatis quia et ipsi debitores fue-
runt preter omnes habitantes in ieru-
salem. Non dico vobis sed nisi penite-
tiam habueritis: omnes similiter per-
ibitis. Dicebat autem hanc similitudi-
nem. Arborem fici habebat quidam
plantatam in vinea sua et venit que-
rens fructum in illa et non invenit
Dixit autem ad cultorem vinee Ecce
anni tres sunt ex quo venio querens
fructum in ficulnea hac: et non in-
venio. Succide ergo illam Ut quid etiam
terram occupat. At ille respondens illi
dixit Domine dimitte illam in hoc
anno usque dum fodiam circa illam et
mittam stercora. Et siquidem fecerit
fructum. Sin autem in futurum succi-
des eam Erat autem docens in syna-
goga eorum sabbatis. Et ecce mulier que
habebat spiritum infirmitatis annis de-
cem et octo et erat inclinata: nec om-
nino poterat sursum respicere. Quam
cum vidisset ihesus: vocavit eam ad se
et ait illi Mulier dimissa es ab in-
firmitate tua et imposuit illi manus
et confestim erecta est et glorificabat
deum Respondens autem archisy-
nagogus indignans quod sabbato cu-
rasset ihesus dicebat turbe Sex dies sunt
in quibus oportet operari In his er-
go venite et curamini et non in die
sabbati Respondens autem ad illum
dominus et dixit Hypocrite unus-
quisque vestrum sabbato non solvit bovem
suum aut asinum a presepio et du-
cit adaquare? Hanc autem filiam
abrahe quam alligavit sathanas ecce
decem et octo annis non oportuit sol-
vi a vinculo isto die sabbati? Et cum
hec diceret: erubescebant omnes adversa-
rii eius et omnis populus gaudebat
in universis que gloriose fiebant ab
eo Dicebat ergo Cui simile est regnum
dei et cui simile esse estimabo illud? al' existimo
Simile est grano synapis quod accep-
tum homo misit in ortum suum
et crevit et factum est in arborem
magnam et volucres celi requie-
verunt in ramis eius. Et iterum dixit
Cui simile estimabo regnum dei?
Simile est fermento quod acceptum
mulier abscondit in farine sata tria
donec fermentaretur totum Et
ibat per civitates et castella docens
et iter faciens in ierusalem Ait autem illi
quidam. Domine si pauci sunt qui
salvantur? Ipse autem dixit ad illos
Contendite intrare per angustam por-
tam quia multi dico ~~vobis~~ querunt
intrare et non poterunt. Cum autem
intraverit pater familias et clauserit
ostium et incipietis foris stare et
pulsare ostium dicentes Domine domine
aperi nobis et respondens dicet vobis
nescio vos unde sitis tunc incipie-
tis dicere manducavimus coram
te et bibimus et in plateis nostris do-
cuisti et dicet vobis. Nescio vos unde
sitis Discedite a me omnes operarii
iniquitatis Ibi erit fletus et stridor
dentium. Cum autem videritis a-
braham et ysaac et iacob et omnes
prophetas in regno dei vos autem
expelli foras Et venient ab oriente
et occidente et aquilone et austro
et accumbent in regno dei Et ecce sunt
novissimi qui erant primi et sunt
primi qui erant novissimi In ipsa
die accesserunt quidam phariseorum
dicentes illi Exi et vade hinc quia
herodes vult te occidere Et ait illis.
Ite dicite vulpi illi Ecce eicio demo-
nia et sanitates perficio hodie et cras
et tertia die consummor. Verump-
tamen oportet me hodie et cras et
sequenti die ambulare quia non
capit prophetam perire extra ierusalem
Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et
lapidas eos qui mittuntur ad te quo-

tiens volui congregare filios tuos
quemadmodum avis nidum sui
sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur
deserta nobis domus vestra. Dico autem
vobis quia non videbitis me donec
hora veniat cum dicetis Benedictus qui
XIIII venit in nomine domini. ·xiiij·
Et factum est cum intrasset in
domum cuiusdam principis pha
riseorum sabbato manducare panem et
ipsi observabant eum. Et ecce homo
quidam ydropicus erat ante illum.
Et respondens ihesus dixit ad legis pe
ritos et phariseos dicens. Si licet sab
bato curare? At illi tacuerunt. Ipse ve
ro apprehensum sanavit eum ac di
misit. Et respondens ad illos dixit
Cuius vestrum asinus aut bos in puteum
ac det cadit et non continuo extrahet illum
die sabbati? Et non poterant ad hec
respondere illi. Dicebat autem et ad
invitatos parabolam intendens quo
modo primos accubitus eligerent
dicens ad illos. Cum invitatus fueris
ad nuptias: non discumbas in pri
mo loco ne forte honoratior te sit in
vitatus ab illo et veniens is qui te
et illum vocavit dicat tibi Da huic
locum. Et tunc incipias cum rubore
novissimum locum tenere. Sed cum
al invitatus vocatus fueris: vade recumbe in no
vissimo loco ut cum venerit qui te
invitavit dicat tibi. Amice ascende su
perius. Tunc erit tibi gloria coram si
mul discumbentibus. Quia omnis qui
se exaltat humiliabitur et qui se hu
miliat exaltabitur. Dicebat autem et
ei qui se invitaverat. Cum facis pran
dium aut cenam noli vocare ami
cos tuos neque fratres tuos neque cogna
tos neque vicinos neque divites ne forte
te et ipsi te reinvitent et fiat tibi retri
butio. Sed cum facis convivium:
voca pauperes. debiles. claudos. cecos.
unde et beatus eris quia non habent retri
enim buere tibi. Retribuetur tibi in resurrec
tione iustorum. Hec cum audisset qui
dam de simul discumbentibus: dixit il
li. Beatus qui manducabit panem
in regno dei. At ipse dixit illi. Homo qui
dam fecit cenam magnam et voca
vit multos et misit servum suum
hora cene dicere invitatis ut veni
rent quia iam parata sunt omnia.

Et ceperunt omnes simul excusa
Primus dixit illi. Villam emi et ne
cesse habeo exire et videre illam. Ro
go te habe me excusatum. Et alter di
Iuga boum emi quinque et eo probare
illa. Rogo te habe me excusatum. Et ali
us dixit. Uxorem duxi et ideo non
possum venire. Et reversus servus
nuntiavit hec domino suo. Tunc ira
tus paterfamilias dixit servo suo. Ex
i cito in plateas et vicos civitatis
pauperes ac debiles cecos et claudos
introduc huc. Et ait servus Do
factum est ut imperasti et ad
locus est. Et ait dominus servo
vias et sepes et compelle intrare
pleatur domus mea. Dico autem
bis quod nemo virorum illorum
vocati sunt gustabit cenam me
Ibant autem turbe multe cum e
conversus dixit ad illos. Si quis
ad me et non odit patrem suum
trem et uxorem et filios et fra
trores adhuc autem et animam
non potest meus esse discipulus
qui non baiulat crucem suam
nit post me: non potest meus es
cipulus. Quis enim ex vobis vo
turrim edificare non ne prius se
computat sumptus qui necessa
sunt si habeat ad perficiendum
postquam posuerit fundamentum et non potu
ceperint illudere ei dicentes qu
homo cepit edificare et non potu
consummare. Aut quis rex iturus
tere bellum adversus alium re
non ne sedens prius cogitat si po
cum decem milibus occurrere ei
cum xx. milibus venit ad se. Ali
adhuc illo longe agente legatio
mittens rogat ea que pacis
Sic ergo omnis ex vobis qui
renuntiat omnibus que possi
non potest meus discipulus
Bonum est sal. Si autem sal
evanuerit in quo condietur
in terram neque in sterquilinium u
est sed foras mittetur. Qui ha
aures audiendi audiat. ·xv·
Erant autem appropinquantes
ei publicani et peccatores
audirent illum. Et murmurabant
pharisei et scribe dicentes quia
peccatores recipit et manducat

illis et ait ad illos parabolam istam
dicens Quis ex vobis homo qui habet
centum oves et si perdiderit unam ex
illis nonne dimittit nonaginta no
vem in deserto et vadit ad illam que
perierat donec inveniat illam. Et cum
invenerit illam. imponit in hume
ros suos gaudens et veniens domum
convocat amicos suos et vicinos
dicens illis. Congratulamini michi
quia inveni ovem meam que perierat
Dico autem vobis quod ita gaudium
erit in celo super uno peccatore peni
tentiam agente quam supra nona
ginta novem iustis qui non indigent
penitentia Aut que mulier habens drag
mas decem si perdiderit dragmam
unam nonne accendit lucernam et
evertit domum et querit diligenter
donec inveniat. Et cum invenerit
convocat amicas dicens Congratulami
ni michi quia inveni dragmam
quam perdideram Ita dico vobis gau
dium erit angelis dei super uno pec
catore penitentiam agente Ait autem
homo quidam habuit duos filios. et
dixit adolescentior ex illis patri Pater
da michi portionem substantie que
me contingit et divisit illis substantiam
Et non post multos dies congregatis
omnibus adolescentior filius peregre
profectus est in regionem longinquam et
ibi dissipavit substantiam suam vi
vendo luxuriose. Et postquam omnia
consummasset: facta est fames valida
in regione illa et ipse cepit egere Et
abiit et adhesit uni civium regio
nis illius et misit illum in villam
suam ut pasceret porcos Et cupiebat
implere ventrem suum de siliquis
quas porci manducabant et nemo illi
dabat. In se autem reversus dixit Quanti
mercennarii in domo patris mei
abundant panibus ego autem hic
fame pereo Surgam et ibo ad patrem
meum et dicam ei Pater peccavi in
celum et coram te. iam non sum dig
nus vocari filius tuus fac me sicut
unum ex mercennariis tuis Et sur
gens venit ad patrem suum Cum
autem adhuc longe esset vidit
illum pater ipsius et misericordia motus
est Et accurrens cecidit super collum
eius et osculatus est eum Dixitque ei

filius Pater peccavi in celum et co
ram te et iam non sum dignus vo
cari filius tuus Dixit autem pater
ad servos suos. Cito proferte stolam pri
mam et induite illum et date anulum
in manum eius et calciamenta in pedes
et adducite vitulum saginatum et
occidite et manducemus et epulemur
quia hic filius meus mortuus erat
et revixit perierat et inventus est Et
ceperunt omnes epulari. Erat autem
filius eius senior in agro Et cum
veniret et appropinquaret domui
audivit symphoniam et chorum
et vocavit unum de servis et interro
gavit que hec essent Isque dixit illi
Frater tuus venit et occidit pater tu
us vitulum saginatum quia sal
vum illum recepit Indignatus est
autem et nolebat introire Pater er
go illius egressus cepit rogare eum
At ille respondens dixit patri suo Ecce
tot annis servio tibi et numquam man
datum tuum preterivi et numquam
dedisti michi hedum ut cum amicis
meis epularer sed postquam filius tu
us hic qui devoravit substantiam
suam cum meretricibus venit: oc
cidisti illi vitulum saginatum et ip
se dixit illi fili tu semper mecum es
et omnia mea tua sunt Epulari
autem et gaudere oportebat quia
frater tuus hic mortuus erat et
revixit perierat et inventus est. xvi.

XVI

Dicebat autem et ad discipu
los suos homo quidam erat
dives qui habebat villicum et hic
diffamatus est apud illum quasi
dissipasset bona ipsius. Et vocavit
illum et ait illi Quid hoc audio
de te. Redde rationem villicationis
tue Iam enim non poteris villicare
Ait autem villicus intra se Quid
faciam quia dominus meus au
fert a me villicationem. Fodere non
valeo mendicare erubesco Scio quid
faciam ut cum amotus fuero a
villicatione recipiant me in domos
suas Convocatis itaque singulis
debitoribus domini sui : dicebat pri
mo Quantum debes domino meo
At ille dixit Centum cados olei Dix
itque illi Accipe cautionem tuam et
sede cito et scribe quinquaginta. De

inde alio dixit Tu vero quantum de
bes? Qui ait Centum choros tritici.
Ait illi. Accipe litteras tuas et scribe
octoginta Et laudavit dominus vil
licum iniquitatis quia prudenter
fecisset: quia filii huius seculi pruden
tiores filiis lucis in generatione sua
sunt Et ego vobis dico facite vobis ami
cos vobis de mammona iniquita
tis: ut cum defeceritis recipiant vos
in eterna tabernacula Qui fidelis
est in minimo: et in maiore fidelis
est et qui in modico iniquus est: et
in maiore iniquus est. Si ergo in
iniquo mammone fideles non fu
istis quod verum est quis credet vo
bis? Et si in alieno fideles non fuistis
quod vestrum est quis dabit vobis? Ne
mo potest duobus dominis servire.
Aut enim unum odio habebit et al
terum diliget aut uni adherebit
et alterum contempnet Non potes
tis deo servire et mammone Audi
ebant autem omnia hec pharisei
qui erant avari et deridebant illum
Et ait illis Vos estis qui iustifica
tis vos coram hominibus Deus au
tem novit corda vestra quia quod
hominibus altum est: abhomina
tio est ante deum Lex et prophete
usque ad iohannem Ex eo regnum
dei evangelizatur et omnis in il
lud vim facit Facilius est autem
celum et terram preterire: quam de
lege unum apicem cadere. Omnis
qui dimittit uxorem suam et ducit
alteram mechatur. Et qui dimissam
a viro ducit mechatur Homo
quidam erat dives et induebatur
purpura et bysso et epulabatur
cotidie splendide Et erat quidam
mendicus nomine lazarus qui ia
cebat ad ianuam eius ulceribus ple
nus cupiens saturari de micis que
cadebant de mensa divitis et nemo
illi dabat Sed et canes veniebant et
lingebant ulcera eius Factum est au
tem ut moreretur mendicus et por
taretur ab angelis in sinum abra
he. Mortuus est autem et dives et se
pultus est in inferno Elevans autem
oculos suos cum esset in tormentis
vidit abraham a longe et lazarum
in sinu eius. Et ipse clamans dixit.

Pater abraham miserere mei et mitte
lazarum ut intingat extremum di
giti sui in aquam ut refrigeret lingu
am meam quia crucior in hac flam
ma et dixit illi abraham. Fili recor
dare quia recepisti bona in vita tua
et lazarus similiter mala. Nunc autem
hic consolatur tu vero cruciaris Et
in his omnibus inter nos et vos chaos ma
gnum firmatum est ut hii qui vo
lunt hinc transire ad vos non pos
sint neque inde huc transmeare. Et
ait. Rogo ergo te pater: ut mittas
eum in domum patris mei habeo
quinque fratres ut testetur illis ne et
veniant in locum hunc tormen
Et ait illi abraham habent moysen
et prophetas: audiant illos At ille
dixit Non pater abraham sed si quis
ex mortuis ierit ad eos penitent
agent. Ait autem illi Si moysen et
prophetas non audiunt: neque si quis
ex mortuis resurrexerit credent

Et ad discipulos suos ait
Impossibile est ut non veni
scandala. Ve autem illi per quem
niunt. Utilius est illi si lapis mo
laris imponatur circa collum
et proiciatur in mare quam ut
scandalizet unum de pusillis istis.
dite vobis. Si peccaverit in te frater tuus
increpa illum Et si penitentiam
egerit dimitte illi. Et si septies in
die peccaverit frater tuus in te et sep
ties in die conversus fuerit ad te
cens penitet me: dimitte illi Et
erunt apostoli domino Adauge nobis
fidem Dixit autem dominus Si ha
beretis fidem sicut granum sinapis
diceretis huic arbori moro eradica
et transplantare in mare et obed
vobis Quis autem vestrum habens
servum arantem aut boves pa
tem quo regresso de agro dicat il
statim transi recumbe et non
at ei para quod cenem et precin
te et ministra michi donec man
ducem et bibam et post hec tu man
ducabis et bibes? Numquid gra
habet servo illi quia fecit que ei
imperaverat? Non puto Sic et vos
cum feceritis omnia que precepta
ta sunt vobis dicite. Servi inutiles
les sumus quod debuimus

samariis Et factum est dum iret in
ierlm: transibat p mediam sama
riam et galileam. Et cum ingrede
retur quoddam castellum: occurre
runt ei decem uiri leprosi. Qui ste
terunt a longe et leuauerunt uo
cem dicentes Ihu preceptor miserere
re nri. Quos ut uidit dixit. Ite ost
dite uos sacerdotibz. Et factum est
dum irent: mundati sunt. unus
autem ex illis ut uidit quia mun
datus est regressus est cum magna
uoce magnificans deum. et cecidit
in faciem ante pedes eius gras a
gens Et hic erat samaritanus. Rn
dens autem ihs dixit. Nonne decem
mundati sunt et nouem ubi sunt?
Non est inuentus qui rediret et da
ret gloriam deo n hic alienigena
Et ait illi ihs Surge. uade quia fi
des tua te saluum fecit Interrogat
autem a phariseis quando uenit
regnum dei: Rndit eis et dixit No
uenit regnum dei cum obseruatio
ne neqz dicent. ecce hic aut ecce illic
Ecce regnum dei intra uos est. Et
ait ad discipulos suos Venient di
es quando desiderabitis uidere u
num diem filii hominis et non
uidebitis et dicent uobis ecce hic et
ecce illic Nolite ire neqz sectemini Na
sicut fulgur coruscans de sub celo
in ea que sub celo sunt fulget ita
erit filius hominis in die sua. Pri
mum autem oportet illum multa
pati et reprobari a generatione hac
Et sicut factum est in diebz noe: ita
erit in diebz filii hominis Edebant
et bibebant uxores ducebant et da
bantur ad nuptias usqz in diem
qua intrauit noe in archam et
uenit diluuium et pdidit omnes
Similiter sicut factum est in die
bz loth Edebant et bibebant emebant
et uendebant plantabant Qua
die autem exiit loth de sodomis: plu
it ignem et sulphur de celo et oms
pdidit Secundum hec erit qua di
e filius hominis reuelabitur In
illa hora qui fuerit in tecto et ua
sa eius in domo ne descendat tol
lere illa Et qui in agro: similiter
non redeat retro Memores estote
uxoris loth Quicumqz quesierit a

nimam suam saluam facere: pdet
illam: Et quicumqz pdiderit illam:
uiuificabit eam Dico uobis In illa
nocte erunt duo in lecto uno: unus
assumetur et alter relinquetur Due
erunt molentes in unum. una as
sumetur et altera relinquetur Duo
in agro unus assumetur et alter
relinquetur Respondentes dicunt illi
Ubi domine? Qui dixit eis Ubicumqz
fuerit corpus: illuc congregabuntur et
aquile. xvii.

XVIII

Dicebat autem et parabolam ad
illos quoniam semper oportet ora
re: et non deficere dicens: Iudex qui
dam erat in quadam ciuitate qui
deum non timebat et hominem non
reuerebatur: Vidua autem quedam
erat in ciuitate illa et ueniebat ad
eum dicens. Vindica me de aduersa
rio meo et nolebat p multum tem
pus Post hec autem dixit intra se
Et si deum non timeo nec homi
nem reuereor: tamen quia moles
ta est michi hec uidua uindicabo
illam ne in nouissimo ueniens sug
gillet me. Ait autem dominus. Audite
quid iudex iniquitatis dicit Deus aut
non faciet uindictam electorum suo
rum clamantium ad se die ac noc
te et patientiam habebit in illis? Dico
uobis quia cito faciet uindictam il
lorum. Verumptamen filius homi
nis ueniens putas inueniet fidem
in terra? Dixit autem et ad quosdam
qui in se confidebant tamquam iusti et
aspernabantur ceteros parabolam
istam dicens. Duo homines ascende
runt in templum ut orarent unus
phariseus et alter publicanus Pha
riseus autem stans: hec apud se ora
bat dicens Deus gras ago tibi
quia non sum sicut ceteri hominum
Raptores iniusti adulteri uelut etiam
hic publicanus Ieiuno bis in sabbato
decimas do omnium que possideo
Et publicanus a longe stans nole
bat nec oculos ad celum leuare sed
percutiebat pectus suum dicens Deus
propitius esto michi peccatori Amen
dico uobis: descendit hic iustificatus
in domum suam ab illo Quia omis
qui se exaltat humiliabitur: et qui se
humiliat exaltabitur. Afferebant aut al' af

ad illum infantes ut eos tangeret.
Quos cum viderent discipuli increpa
bant. Ihs autem convocans illos dixit.
Sinite pueros venire ad me et noli
te eos vetare. talium est enim regnum
RL' ic Dei. Amen dico vobis quicumque non ac
ceperit regnum dei sicut puer non intra
bit in illud et interrogavit eum qui
dam princeps dicens. Magister bone
quid faciendo vitam eternam possi
debo? Dixit autem ei ihs. Quid me
dicis bonum? Nemo bonus nisi deus
solus. Mandata nosti? Non occides.
non mechaberis non furtum facies
non falsum testimonium dices. Ho
nora patrem tuum et matrem tuam.
Qui ait. hec omnia custodivi a iu
ventute mea. Quo audito ihs ait
ei. Adhuc unum tibi deest. Omnia
quecumque habes vende et da paupe
ribus et habebis thesaurum in celo
et veni sequere me. His ille auditis
contristatus est. quia dives erat
valde. Videns autem illum ihs tris
tem factum dixit. Quam difficile
qui pecunias habent in regnum dei in
trabunt. Facilius est enim camelum
per foramen acus transire quam divi
tem intrare in regnum dei. Et dix
erunt qui audiebant. Et quis potest
salvus fieri? Et ait illis. Que impossi
bilia sunt apud homines possibilia
sunt apud deum. Ait autem pe
trus. Ecce nos dimisimus omnia.
et secuti sumus te. Qui dixit eis. A
men dico vobis nemo est qui relique
rit domum aut parentes aut fratres
aut uxorem aut filios aut agros
propter regnum dei et non recipiat
multo plura in hoc tempore et in
seculo venturo vitam eternam. As
sumpsit autem ihs. xii. ~~discipulos~~
~~suos~~ et ait illis. Ecce ascendimus
ierosolimam et consummabuntur
omnia que scripta sunt per prophetas
de filio hominis. Tradetur enim gen
tibus et illudetur et flagellabitur
et conspuetur. Et postquam flagella
verint occident eum et die tertia
resurget. Et ipsi nichil horum in
tellexerunt. Et erat verbum istud
absconditum ab eis et non intelli
gebant que dicebantur. Factum est autem
ihūs cum appropinquaret iericho: ce

cus quidam sedebat secus viam mendi
cans. Et cum audiret turbam p
tereuntem: interrogabat quid hoc
esset. Dixerunt autem ei quod ihs na
zarenus transiret. Et clamavit
dicens. Ihu fili david miserere mei.
Et qui preibant: increpabant eum
ut taceret. Ipse vero multo magis
clamabat. fili david miserere mei.
Stans autem ihs iussit eum ad
duci ad se. Et cum appropinquasset
interrogavit illum dicens. Quid
tibi vis faciam? At ille dixit. D
mine ut videam. Et ihs dixit illi.
Respice fides tua te salvum fecit. Et
confestim vidit et sequebatur illum
magnificans deum. Et omnis plebs
ut vidit. dedit laudem deo. · xix ·
Et ingressus ihs perambulabat
iericho. Et ecce vir nomine
zacheus. et hic erat princeps pub
licanorum et ipse dives. Et querebat
videre ihm quis esset et non pote
rat pre turba: quia statura pusillus
erat. Et precurrens ascendit in ar
borem sicomorum ut videret illum
quia inde erat transiturus. Et cum
venisset ad locum: suspiciens ihs
vidit illum et dixit ad eum. Za
chee festinans descende. quia hodie in
domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit et excepit il
lum gaudens. Et cum viderent omnes
murmurabant dicentes. quia ad
hominem peccatorem divertisset.
Stans autem zacheus dixit ad
ihesum. Ecce dimidium bo
norum meorum domine do pau
peribus: et si aliquem defraudavi: red
do quadruplum. Ait ihs ad eum.
Quia hodie salus domui huic
facta est eo quod et ipse filius sit abra
he. Venit enim filius hominis
querere et salvum facere quod pe
rierat. Hec illis audientibus adi
ciens dixit parabolam eo quod esset
prope ierlm et quia existimarent quod
confestim regnum dei manife
staretur. Dixit ergo. Homo qui
dam nobilis abiit in regionem longin
quam accipere sibi regnum et reverti.
Vocatis autem x servis suis: de
dit illis decem mnas et ait ad illos.
Negotiamini dum venio.

autem eius oderant illum. Et miserunt
legationem post illum dicentes Nolu
mus hunc regnare super nos Et fac
tum est ut rediret accepto regno et iussit
vocari servos quibus dedit pecuniam
ut sciret quantum quisque negociatus
esset. Venit autem primus dicens Do
mine mna tua decem mnas acqui
sivit. Et ait illi. Euge serve bone quia
in modico fidelis fuisti: eris potestatem
habens supra x civitates. Et alter ve
nit dicens. Domine mna tua fecit
v mnas Et huic ait. Et tu esto super
v civitates. Et tertius venit dicens
Domine ecce mna tua quam habui
repositam in sudario. Timui enim
te quia homo austerus es tollis quod
non posuisti et metis quod non se
minasti. Dicit ei. De ore tuo te iudi
co serve nequam. Sciebas quod ego au
sterus homo sum. tollens quod non
posui et metens quod non seminavi
Et quare non dedisti pecuniam me
am ad mensam et ego veniens
cum usuris utique exegissem illam
Et astantibus dixit. Auferte ab illo
mnam et date illi qui decem mnas
habet. Et dixerunt ei Domine habet
decem mnas. Dico autem vobis quia
omni habenti dabitur et abunda
bit Ab eo autem qui non habet et
quod habet auferetur ab eo Verum
tamen inimicos meos illos qui
noluerunt me regnare super se ad
ducite huc et interficite ante me Et
his dictis precedebat ascendens in Ie
rosolimam Et factum est cum appro
pinquasset Ihesus ad bethfage et betha
niam ad montem qui vocatur oli
veti: misit duos discipulos suos di
cens Ite in castellum quod contra vos
est in quod introeuntes invenietis
pullum asine alligatum cui nemo
umquam hominum sedit. Solvite il
lum et adducite Et si quis vos in
terrogaverit quare solvitis: sic dice
tis ei quia dominus operam eius
desiderat Abierunt autem qui mis
si erant et invenerunt sicut dixit
stantem pullum Solventibus
autem illis pullum: dixerunt do
mini eius ad illos. Quid solvitis
pullum? At illi dixerunt quia dominus
eum necessarium habet Et duxerunt

illum ad Ihesum Et iactantes vestimenta
sua supra pullum imposuerunt Ihesum
Eunte autem illo substernebant vestimen
ta sua in via Et cum appropinquas
set iam ad descensum montis oli
veti: ceperunt omnes turbe descenden
tium gaudentes laudare dominum voce
magna super omnibus quas viderant vir
tutibus dicentes Benedictus rex qui
venit in nomine domini. pax in celo et
gloria in excelsis. Et quidam phariseo
rum de turbis dixerunt ad illum Ma
gister increpa discipulos tuos. Quibus
ipse ait Dico vobis quia si hii tacue
rint: lapides clamabunt Et ut ap
propinquavit: videns civitatem
flevit super illam dicens quia si cog
novisses et tu. Et quidem in hac die
tua que ad pacem tibi nunc autem
abscondita sunt ab oculis tuis quia
venient dies in te et circumdabunt te
inimici tui vallo. et circumdabunt
te et coangustabunt te undique et ad
terram consternent te et filios tuos — al' prosternent
qui in te sunt Et non relinquent in
te lapidem super lapidem: eo quod
non cognovisti tempus visitationis
tue. Et ingressus in templum: cepit
eicere vendentes in illo et ementes
dicens illis Scriptum est quia domus
mea domus orationis est. Vos autem
fecistis illam speluncam latronum.
Et erat docens cotidie in templo Prin
cipes autem sacerdotum et scribe et
principes plebis querebant illum
perdere et non inveniebant quid facerent
illi Omnis enim populus suspensus
erat audiens illum.
XX Et factum est in una dierum do
cente illo populum in templo
et evangelizante: convenerunt prin
cipes sacerdotum et scribe cum senioribus
et aiunt dicentes ad illum Dic nobis
in qua potestate hec facis aut quis
est qui dedit tibi hanc potestatem Respon
dens autem ad illos dixit Interroga
bo vos et ego unum verbum Et dicite
michi Baptismus iohannis de celo
erat an ex hominibus? At illi cogitabant
inter se dicentes: quia si dixerimus
de celo: dicet. quare ergo non credi
distis illi? Si autem dixerimus. ex
hominibus: plebs universa lapidabit
nos Certi sunt enim iohannem prophetam

esse Et responderunt se nescire unde
esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico vo
bis in qua potestate hec facio. Cepit
autem dicere ad plebem parabolam
hanc. Homo quidam plantavit vi
neam. et locavit eam colonis et ipse
peregre fuit multis temporibus. Et
vindemie in tempore misit ad cultores servum
ut de fructu vinee darent illi. Qui
cesum dimiserunt eum inanem. Et
addidit alterum servum mittere. Il
li autem hunc quoque cedentes et afficientes
contumeliis: dimiserunt inanem. Et addi
dit tertium mittere. qui et illum vulne
rantes eiecerunt. Dixit autem dominus vi
nee. Quid faciam? Mittam filium meum
dilectum. forsitan cum hunc viderint
verebuntur. Quem cum vidissent
coloni: cogitaverunt inter se dicentes.
Hic est heres. occidamus illum et
nostra fiat hereditas. Et eiectum illum
extra vineam occiderunt. Quid fa
ciet ergo illis dominus vinee? Veni
et et perdet colonos istos. et dabit vine
am aliis. Quo audito: dixerunt il
li. Absit. Ille autem aspiciens eos
ait. Quid est ergo quod scriptum
est. lapidem quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput an
al' supra guli? Omnis qui ceciderit super illum
lapidem: conquassabitur. Super quem
autem ceciderit: comminuet illum.
Et querebant principes sacerdotum
et scribe mittere in illum manus
illa hora. et timuerunt populum.
al' cognoverunt Cogitaverunt enim quod ad ipsos dix
erit similitudinem illam. Et obser
vantes miserunt insidiatores qui
se iustos simularent ut caperent
eum in sermone et traderent illum
principatui et potestati presidis. Et
interrogaverunt illum dicentes.
Magister. scimus quia recte dicis et
doces et non accipis personam homi
nis. sed in veritate viam dei doces.
licet nobis dare tributum cesari an
non? Considerans autem dolum
illorum dixit ad illos. Quid me temp
tatis? Ostendite michi denarium.
al' sup Cuius habet ymaginem et inscriptio
nem? Respondentes dixerunt ei Ce
saris. Et ait illis. Reddite ergo que
cesaris sunt cesari et que sunt dei

deo. Et non potuerunt verbum eius re
prehendere coram plebe. et mirati in
responso eius tacuerunt. Accesserunt
autem quidam saduceorum qui nega
esse resurrectionem et interrogaverunt
eum dicentes. Magister. moyses scripsit
nobis si frater alicuius mortuus fuerit
habens uxorem et hic sine filiis fuerit
ut accipiat eam frater eius uxorem
et suscitet semen fratri suo. Septem e
fratres erant et primus accepit uxo
mortuus est sine filiis. Et sequens
accepit illam et ipse mortuus est si
lio. Et tertius accepit illam. Similit
et omnes septem et non reliquerunt
semen et mortui sunt. Novissime
omnium mortua est et mulier. In
resurrectione ergo cuius eorum erit
uxor? Siquidem septem habuerunt
eam uxorem. Et ait illis ihesus. Fi
lii huius seculi nubunt et tradu
ad nuptias. Illi vero qui digni ha
bentur seculo illo et resurrectio
ex mortuis. neque nubent neque du
cent uxores neque enim ultra mo
poterunt. Equales enim angelis
Et filii sunt dei: cum sint filii re
rectionis. Quia vero resurgant mor
tui et moyses ostendit secus rubum
sicut dicit dominum deum abra
et deum ysaac et deum iacob. De
autem non est mortuorum: sed
viventium. Omnes enim vivunt
Respondens autem quidam scri
dixit. Magister bene dixisti. Et am
non audebant eum quicquam in
terrogare. Dixit autem ad illos. Quo
modo dicunt christum filium david
et ipse david dicit in libro psalmo
Dixit dominus domino meo. Sede
dextris meis donec ponam inimic
tuos scabellum pedum tuorum.
David ergo dominum illum voca
et quomodo filius eius est? Audie
autem omni populo dixit discipul
suis. Attendite a scribis qui vo
ambulare in stolis et amant sa
tationes in foro et primas cathe
dras in synagogis et primos disc
cubitus in conviviis. Qui devorant
domos viduarum simulantes lon
gam orationem. Hii accipient dam
nationem maiorem. XXI

XXI Respiciens autem vidit eos qui
mittebant munera sua in ga-
zophylacium divites. vidit autem et
quandam viduam pauperculam mitten-
tem era minuta duo et dixit. Vere di-
co vobis quia vidua hec pauper plus
quam omnes misit. Nam omnes hii ex
habundanti sibi miserunt in munera
dei. Hec autem ex eo quod deest illi o-
mnem victum suum quem habuit
misit Et quibusdam dicentibus de tem-
plo quod lapidibus bonis et donis or-
natum esset: dixit. Hec que videtis
venient dies in quibus non relinque-
tur lapis super lapidem qui non de-
struatur. Interrogaverunt autem il-
lum dicentes. preceptor quando hec
erit et quod signum cum fieri in-
cipient: Qui dixit. Videte ne seduca-
mini Multi enim venient in nomi-
ne meo dicentes quia ego sum et tem-
pus appropinquabit. Nolite ergo
ire post illos Cum audieritis pre-
lia et seditiones: nolite terreri Op-
ortet primum hec fieri sed nondum sta-
tim finis. Tunc dicebat illis Sur-
get gens contra gentem. et regnum
adversus regnum et terremotus ma-
gni erunt per loca et pestilentie et fa-
mes terroresque de celo et signa mag-
na erunt Sed ante hec omnia
inicient vobis manus suas et per-
sequentur tradentes in synagogas
et in custodias trahentes ad reges
et presides propter nomen meum.
Continget autem vobis in testimo-
nium Ponite ergo in cordibus vestris
non premeditari: quemadmodum
respondeatis. Ego enim dabo vobis
os et sapientiam cui non poterunt
resistere et contradicere omnes
adversarii vestri. Trademini autem a
parentibus et fratribus et cognatis et
amicis et morte afficient ex vobis
et eritis odio omnibus propter nomen
meum Et capillus de capite vestro non
peribit. In patientia vestra possidebitis
animas vestras Cum autem videri-
tis circumdari ab exercitu ierusalem
Tunc scitote quia appropinqua-
bit desolatio eius Tunc qui in iudea
sunt fugiant ad montes et qui in
medio eius exeant discedant Et qui
in regionibus non intrent in eam.

quia dies ultionis hii sunt. ut imple-
antur omnia que scripta sunt. Ve
autem pregnantibus et nutrientibus
in illis diebus Erit enim pressura ma-
gna super terram Et ira populo huic
Et cadent in ore gladii Et captivi
ducentur in omnes gentes et ierusalem
calcabitur a gentibus donec imple-
antur tempora nationum Et erunt si-
gna in sole et luna et stellis et in terris
pressura gentium pre confusione so-
nitus maris et fluctuum arescen-
tibus hominibus pre timore et expecta-
tione que supervenient universo orbi.
Nam virtutes celorum movebuntur
Et tunc videbunt filium hominis ve-
nientem in nube cum potestate
magna et maiestate. His autem
fieri incipientibus: respicite et levate
capita vestra quoniam appropinquat
redemptio vestra. Et dixit illis simili-
tudinem. Videte ficulneam et omnes
arbores Cum producunt iam ex se
fructum: scitis quoniam prope est estas est
Ita et vos cum videritis hec fieri: sci-
tote quoniam prope est regnum dei
Amen dico vobis: quoniam non prete-
ribit generatio hec donec omnia fiant
Celum et terra transibunt verba autem
mea non transibunt. attendite autem
vobis ne forte graventur corda vestra
in crapula et ebrietate et curis huius
vite et superveniat in vos repentina
dies illa tamquam laqueus enim super-
veniet in omnes qui sedent super
faciem omnis terre. Vigilate ita-
que orantes omni tempore ut digni
habeamini fugere ista omnia que
futura sunt et stare ante filium ho-
minis. Erat autem diebus docens in
templo noctibus vero exiens moraba-
tur in monte qui vocatur oliveti Et
omnis populus manicabat ad eum venire · Manicabat i. mane
in templo audire eum · XVII · XXII venire accelerabat
Appropinquabat autem dies manico cas. inde con-
festus azimorum qui dicitur festinare mane
pascha. Et querebant principes sac-
erdotum et scribe quomodo ihesum inter-
ficerent timebant vero plebem Intra-
vit autem sathanas in iudam qui
cognominabatur scarioth: unum
de duodecim Et abiit et locutus est cum
principibus sacerdotum et magistrati-
bus quemadmodum illum traderet

eis Et gavisi sunt et pacti sunt pecuni
am illi dare Et spopondit Et quere
bat oportunitatem ut traderet illum
sine turbis. Venit autem dies azimo
rum in qua necesse erat occidi pas
cha. Et misit petrum et iohannem di
cens. Euntes parate nobis pascha
ut manducemus. At illi dixerunt. At
illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et
dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis
in civitatem occurret vobis homo quidam
amphoram aque portans sequimi
ni eum in domum in quam intrat
et dicetis patri familias domus. Di
cit tibi magister. Ubi est diversorium
ubi pascha cum discipulis meis man
ducem? Et ipse vobis ostendet cena
culum magnum stratum et ibi pa
rate Euntes autem invenerunt sicut
dixit illis. et paraverunt pascha Et
cum facta esset hora discubuit et .xij.
apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio
desideravi hoc pascha manducare
vobiscum: antequam patiar Dico
enim vobis quia ex hoc non man
ducabo illud donec impleatur in
regno dei Et accepto calice gratias egit
et dixit. Accipite et dividite inter vos
Dico enim vobis quod non bibam de
generatione vitis huius donec reg
num dei veniat. Et accepto pane:
gratias egit et fregit et dedit eis dicens
Hoc est corpus meum quod pro vo
bis traditur. Hoc facite in meam
commemorationem Similiter et
calicem postquam cenavit dicens. Hic
est calix novum testamentum in san
guine meo qui pro vobis fundetur.
Verumptamen ecce manus traden
tis me mecum est in mensa Et qui
dem filius hominis secundum quod
definitum est vadit. Verumptamen
ve illi homini per quem tradetur. Et
ipsi ceperunt querere inter se quis esset
ex eis qui hoc facturus esset. Facta
est autem et contentio inter eos quis
eorum videretur esse maior. Dixit
autem eis Reges gentium domina
ntur eorum et qui potestatem habent super
eos: benefici vocantur. Vos autem
non sic Sed qui maior est in vobis
fiat sicut iunior Et qui precessor est
sicut ministrator. Nam quis maior
est qui recumbit; Ego autem in me

: al' novi testi

.\. An qui ministrat. nonne qui recumbit

dio vestrum sum: sicut qui ministrat Vos
autem estis qui permansistis mecum
in temptationibus meis. Et ego dispono
vobis sicut disposuit mihi pater meus
regnum. ut edatis et bibatis super men
sam meam in regno meo et sedeatis
super thronos iudicantes .xij. tribus israel
Ait autem dominus symoni Symon
ecce sathanas expetivit vos ut cribraret
sicut triticum Ego autem rogavi pro
te. ut non deficiat fides tua et tu ali
quando conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei
Domine tecum paratus sum et in car
cerem et in mortem ire. Et dixit illi Di
co tibi petre non cantabit gallus hodie
donec ter abneges nosse me. Et dixit eis
Quando misi vos sine sacculo et pera et
calciamentis Numquid aliquid defuit
vobis? At illi dixerunt. Nichil. Dixit er
go eis Sed nunc qui habet sacculum tollat si
militer et peram et qui non habet vendat
tunicam suam et emat gladium
Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod
scriptum est oportet impleri in me. Et
cum iniquis deputatus est. Etenim
ea que sunt de me: finem habent. At illi
dixerunt. Domine ecce gladii duo hic
At ille dixit eis, Satis est. Et egressus
ibat secundum consuetudinem in mon
tem olivarum. Secuti sunt autem illum
et discipuli. Et cum pervenisset ad lo
cum dixit illis. Orate ne intretis in temp
tationem. Et ipse avulsus est ab eis
quantum iactus est lapidis et positis
genibus orabat dicens: Pater si vis
transfer calicem istum a me. Verum
tamen non mea voluntas sed tua
fiat. Apparuit autem illi angelus de
celo confortans eum Et factus in
agonia. prolixius orabat. Et factus
est sudor eius sicut gutte sanguinis
decurrentis in terram. Et cum sur
rexisset ab oratione. et venisset ad disci
pulos suos: invenit eos dormientes
pre tristitia. Et ait illis. Quid dormi
tis? Surgite orate ne intretis in temp
tationem Adhuc eo loquente: ecce
turba et qui vocabatur iudas unus de
.xij. antecedebat eos. Et appropinqua
vit ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem
dixit illi. Iuda osculo filium hominis
tradis? Videntes autem hii qui circa
ipsum erant quod futurum erat: dixerunt
ei Domine si percutimus in gladio?

percussit unus ex illis servum principis
sacerdotum et amputavit auriculam
eius dextram. Respondens autem ihesus
ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset
auriculam eius: sanavit eum. Dixit
autem ihesus ad eos qui venerant ad se
principes sacerdotum et magistratus tem
pli et seniores. Quasi ad latronem ex
istis cum gladiis et fustibus? Cum cotidi
e vobiscum fuerim in templo et non
extendistis manus in me. Sed hec est hora
vestra et potestas tenebrarum. Comprehen
dentes autem eum: duxerunt ad domum
principis sacerdotum. Petrus vero se
quebatur a longe. Accenso autem igni
in medio atrio. et circumsedentibus illis
erat petrus in medio eorum. Quem cum
vidisset ancilla quedam sedentem ad
lumen. et eum fuisset intuita: dixit.
Et hic cum illo erat. At ille negavit e
um dicens. Mulier. non novi illum:
Et post pusillum alius videns eum
dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait
O homo non sum. Et intervallo facto
quasi hore unius: alius quidam af
firmabat dicens. Vere et hic cum illo
erat. Nam et galileus est. Et ait petrus
Homo. nescio quid dicis. Et continuo
adhuc illo loquente: gallus canta
vit: Et conversus dominus respexit petrum.
Et recordatus est petrus verbi domini
sicut dixerat. quia priusquam gallus
cantet ter me negabis. Et egressus
foras: flevit amare. Et viri qui tene
bant illum. illudebant ei cedentes. Et
velaverunt eum et percutiebant faciem
eius et interrogabant eum dicentes
Prophetiza ~~nobis christe~~ quis est qui
te percussit? Etiam alia multa blas
phemantes dicebant in eum Et ut
factus est dies: convenerunt senio
res plebis et principes sacerdotum
et scribe et adduxerunt illum in con
cilium suum dicentes. Si tu es christus
dic nobis. Et ait illis. Si vobis dix
ero: non credetis michi. Si autem
et interrogavero: non respondebitis
michi: neque dimittetis. Ex hoc autem
erit filius hominis sedens a dextris
virtutis dei. Dixerunt autem omnes
Tu ergo es filius dei. Qui ait. Vos di
citis quia ego sum. At illi dixerunt
Quid adhuc desideramus testimoni
um? Ipsi enim audivimus de ore eius.

xxiii. XXIII

Et surgens omnis multitudo eo
rum duxerunt illum ad pilatum. Cepe
runt autem accusare eum dicentes. Hunc
invenimus subvertentem gentem nostram et
prohibentem tributa dari cesari et dicentem
se christum regem esse. Pylatus autem in
terrogavit eum dicens. Tu es rex iudeorum
At ille respondens ait. Tu dicis. Ait autem
pilatus ad principes sacerdotum et tur
bas. Nichil invenio cause in hoc homine
At illi invalescebant dicentes. Commovet
populum docens per universam iudeam
et incipiens a galilea usque huc Pila
tus autem audiens galileam: interroga
vit si homo galileus esset. Et ut cogno
vit quod de herodis potestate esset: re
misit eum ad herodem qui et ipse ierosolo
limis erat illis diebus. Herodes enim vi
so ihesu gavisus est valde. Erat enim cu
piens ex multo tempore videre eum. eo quod
audiret multa de illo et sperabat signum
aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem
illum multis sermonibus et ipse nichil
illi respondebat. Stabant etiam prin
cipes sacerdotum et scribe constanter accusan
tes eum. Sprevit autem illum et hero
des cum exercitu suo et illusit. et indu
tum veste alba remisit ad pylatum
Et facti sunt amici herodes et pilatus
in ipsa die. Nam antea inimici erant
ad invicem. Pylatus autem convocatis
principibus sacerdotum et magistra
tibus et plebe: dixit ad illos Obtulistis
michi hunc hominem quasi avertentem
populum et ecce ego coram vobis in
terrogans nullam causam inve
nio in homine isto ex his in quibus
eum accusatis Sed neque herodes Nam
remisi vos ad illum et ecce nichil
dignum morte actum est ei. Emen
datum ergo illum dimittam. Ne
cesse autem habebat dimittere eis per
diem festum unum. Exclamavit
autem simul universa turba dicens
Tolle hunc et dimitte nobis barra
bam Qui erat propter seditionem
quandam factam in civitate et
homicidium missus in carcerem
Iterum autem pilatus locutus est
ad illos volens dimittere ihesum At
illi succlamabant dicentes Crucifige
crucifige illum Ille autem tertio dix
it ad eos. Quid enim mali fecit iste
Nullam causam mortis invenio i

eo Corripiam ergo illum et dimittam
At illi instabant uocibus magnis postu
lantes ut crucifigeretur: Et inualesc
ebant uoces eorum. Et pilatus ad
iudicauit fieri petitionem eorum. Di
misit autem illis eum qui propter
homicidium et seditionem missus
fuerat in carcerem quem petebant. ie
sum uero tradidit uoluntati eorum.
Et cum duecerent eum: apprehen
derunt symonem quendam cyre
nensem uenientem de uilla et im
posuerunt illi crucem portare post
ihesum. Sequebatur autem illum mul
ta turba populi et mulierum que
plangebant et lamentabantur eum
Conuersus autem ad illas ihesus dixit
Filie ierusalem nolite flere super me sed
super uos ipsas flete et super filios uestros
quoniam ecce uenient dies in qui
bus dicent Beate steriles et uentres qui
non genuerunt et ubera que non
lactauerunt Tunc incipient dicere
montibus cadite super nos et collibus
operite nos Quia si in uiridi ligno hec
faciunt in arido quid fiet: Ducebantur
autem et alii duo nequam cum eo
ut interficerentur. Et postquam uene
runt in locum qui uocatur calua
rie ibi crucifixerunt eum et latrones
unum a dexteris et alterum a sinis
tris Ihesus autem dicebat Pater dimit
te illis Non enim sciunt quid faciunt
Diuidentes uero uestimenta eius
miserunt sortes Et stabat populus
spectans Et deridebant illum princi
pes sacerdotum cum eis dicentes Ali
os saluos fecit: se ipsum saluum faciat
si hic est xpistus dei electus. Illudebant
autem ei et milites accedentes et ace
tum illi offerebant et dicentes Si tu
es rex iudeorum: saluum te fac Erat
autem et superscriptio scripta super
illum litteris grecis et latinis et he
braicis Hic est ihesus rex iudeorum Unus
autem de hiis qui pendebant latroni
bus blasphemabat eum dicens Si tu
es xpistus Saluum fac temetipsum et
nos. Respondens autem alter incre
pabat illum dicens Neque tu times
deum quod in eadem dampnatione
es. Et nos quidem iuste nam digna
factis recipimus Hic uero nichil
mali gessit Et dicebat ad ihesum Domine

memento mei cum ueneris in regnum
tuum Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi
hodie mecum eris in paradyso Erat
autem fere hora sexta. Et tenebre fa
cte sunt in uniuersam terram usque in ho
ram nonam et obscuratus est sol et
uelum templi scissum est medium.
Et clamans uoce magna ihesus ait
Pater in manus tuas commendo
spiritum meum. Et hec dicens expirauit
Uidens autem centurio quod fa
ctum erat: glorificauit deum dicens
Uere hic homo iustus erat. Et omnis
turba eorum qui simul aderant ad
spectaculum istud et uidebant que fi
ebant: percutientes pectora sua reuerte
bantur que fiebant Stabant autem
omnes noti a longe et mulieres que
secute erant eum a galilea hec uiden
tes. Et ecce uir nomine ioseph qui
erat decurio uir bonus et iustus
non consenserat consilio et actibus
eorum ab arimathia ciuitate iudee
qui expectabat et ipse regnum dei
accessit ad pilatum et petiit corpus
ihesu. Et depositum inuoluit in sin
done et posuit eum in monumen
to exciso in quo nondum quisquam po
situs fuerat Et dies erat parasceues
et sabbatum illucescebat. Subsecute
autem mulieres que cum ipso uene
rant de galilea uiderunt monumentum
et quemadmodum positum erat
corpus eius. Et reuertentes para
uerunt aromata et unguenta et sab
bato quidem siluerunt secundum
mandatum. xxiiii.

Una autem sabbati ualde dilu
culo uenerunt ad monumentum
portantes que parauerunt aro
mata et inuenerunt lapidem re
uolutum a monumento et ingresse
non inuenerunt corpus domini
ihesu. Et factum est mente conster
nate essent de isto: ecce duo uiri
steterunt iuxta illas in ueste fulgen
ti. Cum timerent autem et decli
narent uultum in terram: dixerunt
ad illas Quid queritis uiuentem
cum mortuis. Non est hic: sed surre
xit Recordamini qualiter locutus
est uobis cum adhuc in galilea
esset dicens quia oportet filium ho
minis tradi in manus hominum

peccatorum et crucifigi et tertia die re
surgere. Et recordate sunt uerborum eius
et regresse a monumento nunciauerūt
hec omnia illis undecim et ceteris omni
bus. Erat autem maria magdalene et
iohanna et maria iacobi et cetere que
cum eis erant et que dicebant ad apl'os
hec. et uisa sunt ante illos sicut deli
ramenta uerba ista et non credebant illis
Petrus autem surgens cucurrit ad
monumentum et procumbens uidit
linteamina sola posita et abiit secum
mirans qđ factum fuerat. Et ecce duo
ex illis ibant ipsa die in castellum qđ
erat in spatio stadiorum lx. ab ierlm
nomine emaus et ipsi loquebantur ad
inuicem de hiis omnibus que acciderāt
Et factum est dum fabularentur et
secum quererent et ipse ih's appropi
quans ibat cum illis. Oculi autem
illorum tenebantur ne eum agnos
cerent Et ait ad illos. Qui sunt hi
sermones quos confertis ad inuicem
ambulantes et estis tristes. Et r̄ndēs
unus cui nomen cleophas: dixit ei
Tu solus peregrinus es in ierlm: et n̄
cognouisti que facta sunt in illa hiis
diebus. Quibus ille dixit. Que. Et dixe
runt De ih'u nazareno qui fuit uir p
ph'a potens in opere et sermone corā
deo et omni populo. et quomodo tradi
derunt eum summi sacerdotes et prin
cipes nr̄i in dampnationē mortis et
crucifixerunt eum. Nos autem spera
bamus quia ipse esset redempturus
israel. Et nunc super hec omnia tertia
dies est hodie qđ hec facta sunt Sed et
mulieres quedam ex nr̄is terruerūt
nos que ante lucem fuerunt ad mo
numentum. Et non inuento corpore
eius: uenerunt dicentes se etiam ui
sionem angelorum uidisse qui di
cunt eum uiuere. Et abierunt qui
dam ex nr̄is ad monumentum et ita
inuenerunt sicut mulieres dixerunt
ipsum uero non inuenerunt. Et ipse
dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad
credendum in omnibus que locuti s't
prophē Nonne hec oportuit pati xp̄m
et ita intrare in gloriam suā. Et in
cipiens a moyse et omnibus p'ph'is int'
pretabatur illis in omnibus scriptu
ris que de ip'o erant Et appropinq̄
uerunt castello quo ibant: et ipse se finxit
longius ire. Et coegerunt illum dicen
tes. Mane nobiscum quoniam aduesp'
pascit et inclinata est iam dies. Et in
trauit cum illis. Et factum est dum
recumberet cum illis: accepit panem
et b̄ndixit ac fregit et porrigebat illis
Et ap'ti sunt oculi eorum et cognouerūt
eum Et ipse euanuit ex oculis eorum
Et dixerunt ad inuicem Nonne cor
nr̄m ardens erat in nobis ~~erat~~ dum
loqueretur in uia et aperiret nobis. nobis
scripturas. Et surgentes eadem hora
regressi sunt in ierlm et inuenerūt
congregatos undecim et eos qui cū
ipsis erant dicentes qđ surrexit do
minus uere et apparuit symoni Et
ipsi narrabant que gesta erant in
uia: et quomodo cognouerunt eū
in fractione panis Cum hec autem
loquerentur ih's stetit in medio eo
et dixit eis. Pax nobis ego sum. no
lite timere: Conturbati uero et con't
riti: existimabant se sp'm uidere. Et
dixit eis. Quid turbati estis et cogita
tiones ascendunt in corda u'ra. Ui
dete manus meas et pedes meos:
quia ipse ego sum. Palpate et uidete
quia sp'us carnem et ossa non hab;
sicut me uidetis habere. Et cum hoc
dixisset ostendit eis manus et pedes
Adhuc autem illis non credentibus et
mirantibus pre gaudio: dixit habetis
hic aliquid qđ manducetur. At illi
optulerunt ei partem piscis assi et
fauum mellis Et cum manducasset
coram eis: sumens reliquias dedit
eis. Et dixit ad illos hec sunt uerba
que locutus sum ad uos cum adhuc
eēm uobiscum quoniam necesse ē
impleri omnia que scripta sunt in
lege moysi et p'ph'is et psalmis de
me Tunc aperuit illis sensum: ut in
telligerent scripturas Et dixit eis
Quoniam sic scriptum est et sic opor
tebat xp̄m pati et resurgere a mor
tuis die tertia et predicari in noīe
eius penitentiam et remissionem
peccatorum in omnes gentes inci
pientibus ab ierosolima. Uos autē
estis testes horum et ego mittam
promissum p'ris mei in uos. Uos
autem sedete in ciuitate quoadusq;

induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis: recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum.

Incipit prologus in evangelio iohannis

Hic est iohannes evangelista unus ex discipulis dei qui virgo a deo electus est quem de nuptiis volentem nubere vocavit deus cui virginitatis in hoc duplex testimonium datur in evangelio quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur et huic matrem suam pendens in cruce commendavit deus ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum esse testatur. Primum signum ponens quod in nuptiis fecit dominus ostendens quod ipse erat ut legentibus demonstraret quod ubi dominus invitatus est deficere nuptiarum vinum debeat ut veteribus immutatis nova omnia que a christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in asia postea quam in pathmos insula apocalipsim scripserat ut cui in principio canonis incorruptibile principium prenotatur in genesi etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicente christo Ego sum alpha et o. Et hic iohannes est qui sciens supervenisse diem recessus sui: convocatis discipulis suis in epheso per multa signorum experimenta promens christum descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione appositus est ad patres suos tam extraneus a dolore mortis: quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes scripsit evangelium et hoc virgini debebatur quorum tamen vel scriptorum temporis dispositio vel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut sciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris et deo magisterii doctrina servetur.

al' dns

Incipit evangelium ihesu christi secundum iohannem

In principio erat verbum et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat: et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes cre[derent] per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est: et mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potesta[tem] filios dei fieri hiis qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum [est] et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et veritatis. Johannes testimonium perhibet de ipso et clamabat dicens [hic] est quem dixi Qui post me venturus est ante me factus est quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiam pro gratia. Quia lex per moysen data est gratia et veritas per ihesum christum facta est. Deum nemo vidit unquam unigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarravit. Et hoc est testimonium iohannis quando miserunt ab ierosolimis sacerdotes et levitas ad eum ut interrogarent eum tu quis es? Et confessus est et non negavit. Et confessus est quia non sum ego christus. Et interrogaverunt eum Quid ergo? Helyas es tu? Et dixit Non sum. Propheta es tu? Et respondit Non. Dixerunt ergo ei Quis es ut responsum demus hiis qui miserunt nos? Quid dicis de te ipso? Ait Ego vox clamantis in deserto dirigite viam domini sicut dixit ysaias propheta. Et qui missi fuerant erant ex phariseis et interrogaverunt

eum et dixerunt ei Quid ergo baptizas
si tu non es xp̄s neque helyas. neque pro
pheta. Respondit eis iohannes dicens.
Ego baptizo in aqua. medius autem ve
strum stetit quem vos non scitis Ipse
est qui post me venturus est qui
ante me factus est cuius non sum
dignus ut soluam eius corrigiam
calciamenti. Hec in bethania facta
sunt trans iordanem ubi erat ioha
nes baptizans. Altera die vidit ioha
nes ihm venientem ad se et ait. Ec
ce agnus dei ecce qui tollit peccata
mundi hic est de quo dixi post me ve
nitur qui ante me factus est quia
prior me erat. Et ego nesciebam eum
sed ut manifestetur in israel: propte
rea veni ego in aqua baptizans
Et testimonium perhibuit iohannes
dicens quia vidi spiritum descendentem
quasi columbam de celo et ma
nentem super eum et ego nesciebam
eum. Sed qui misit me baptizare
in aqua: ille michi dixit. Super
quem videris spiritum descendentem et
manentem super eum: hic est qui bap
tizat in spiritu sancto Et ego vidi et te
stimonium perhibui quia hic est fi
lius dei Altera die iterum die stabat
iohannes et ex discipulis eius duo
Et respiciens ihm ambulantem
dicit Ecce agnus dei Et audierunt
eum duo discipuli loquentem et se
cuti sunt ihm. Conversus autem ihs
et videns eos sequentes se: dicit
eis. Quid queritis: Qui dixerunt ei
Rabi quod interpretatur magister
ubi habitas: Dicit eis. Venite et vi
dete. Venerunt et viderunt ubi ma
neret et apud eum manserunt die
illo. Hora autem erat quasi decima
Erat autem andreas frater simonis
petri unus ex duobus qui audierant
ab iohanne et secuti fuerant eum
Invenit hic primum fratrem suum sy
monem et dicit ei Invenimus mes
syam quod est interpretatum xp̄us
Et adduxit eum ad ihm Intuitus
autem eum ihs dixit. Tu es symon
filius iohanna tu vocaberis cephas
quod interpretatur petrus In crasti
num autem voluit exire in gali
leam et invenit philippum Et dicit
ei ihs Sequere me Erat autem phi
lippus a bethsaida civitate andree et
petri Invenit philippus nathanael
et dicit ei. Quem scripsit moyses in
lege et prophete: invenimus ihm fili
um ioseph a nazareth Et dixit ei na
thanael. A nazareth potest aliquid bo
ni esse Dicit ei philippus. Veni et vide
Vidit ihs nathanael venientem ad
se: et dicit de eo Ecce vere israelita: in
quo dolus non est Dicit ei nathanael
Unde me nosti: Respondit ihs et dixit
ei Priusquam te philippus vocaret
cum esses sub ficu; vidi te Respondit
ei nathanael: et ait. Rabi tu es filius
dei tu es rex israel Respondit ihs et dixit
ei Quia dixi tibi. vidi te sub ficu. cre
dis: maius his videbis. Et dicit eis
Amen amen dico vobis: videbitis ce
lum apertum et angelos dei ascenden
tes et descendentes super filium hominis ·ii· II
Et die tertia nuptie facte sunt
in chana galilee: et erat mater
ihu ibi. Vocatus est autem et ihs et
discipuli eius ad nuptias Et deficien
te vino: dicit mater ihu ad eum Vi
num non habent. Et dicit ei ihs Quid
michi et tibi est mulier: Non dum ve
nit hora mea. Dicit mater eius mi
nistris Quodcumque dixerit vobis fa
cite Erant autem ibi lapidee ydrie
sex posite secundum purificationem
iudeorum: capientes singule metre
tas binas vel ternas Dicit eis ihc
Implete ydrias aqua Et impleverunt
eas usque ad summum Et dicit eis
ihs haurite nunc: et ferte architricli
no. Et tulerunt. Ut autem gusta
vit architriclinus aquam vinum
factam et non sciebat unde esset. mi
nistri autem sciebant qui hauserant
aquam: vocat sponsum architricli
nus et dicit ei. Omnis homo primum
bonum vinum ponit et cum inebri
ati fuerint: tunc id quod deterius est
Tu autem servasti vinum bonum usque
adhuc Hoc fecit initium signorum
ihs in chana galilee: et manifesta
vit gloriam suam et crediderunt in
eum discipuli eius. Post hec descen
dit capharnaum ipse et mater eius
et fratres eius et discipuli eius et ibi man
serunt non multis diebus. Et prope erat
pascha iudeorum et ascendit ierosoli
mam ihc et invenit in templo

uendentes boues et oues et columbas
et nummularios sedentes. Et cum fe-
cisset quasi flagellum de funiculis: omnes
eiecit de templo. Oues quoque et boues
et nummulariorum effudit es et men-
sas subuertit. et hys qui columbas uen-
debant dixit. Auferte ista hinc et no-
lite facere domum patris mei domum
negotiationis. Recordati uero sunt
discipuli eius quia scriptum est zelus
domus tue comedit me. Responderunt
ergo iudei et dixerunt ei Quod signum
ostendis nobis. quia hec facis. Respondit
ihesus et dixit eis. Soluite templum hoc
et in tribus diebus excitabo illud Dixerunt
ergo iudei. Quadraginta et sex annis
edificatum est templum hoc et tu in
tribus diebus excitabis illud. Ille
autem dicebat de templo corporis sui
Cum ergo resurrexisset a mortuis:
recordati sunt discipuli eius quia hoc di-
cebat de corpore suo Et crediderunt scrip-
ture et sermoni quem dixit ihesus. Cum
autem esset ierosolimis in pascha
in die festo: multi crediderunt in no-
mine eius uidentes signa eius que fa-
ciebat Ipse autem ihesus non credebat
semet ipsum eis. eo quod ipse nosset omnes
et quia opus ei non erat ut quis
testimonium perhiberet de homine Ipse
enim sciebat quid esset in homine.

III

Erat autem homo ex phariseis
nichodemus. nomine princeps iu-
deorum. Hic uenit ad ihesum nocte. et
dixit ei. Rabi scimus quia a deo ue-
nisti magister Nemo enim potest hec
signa facere que tu facis. nisi fuerit
deus cum eo. Respondit ihesus et dixit ei.
Amen amen dico tibi nisi quis natus
fuerit denuo non potest uidere regnum
dei Dixit ad eum nichodemus. Quo-
modo potest homo nasci cum sit senex
Numquid potest in uentrem matris sue
iterato introire et renasci. Respondit
ihesus. Amen amen dico tibi nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto:
non potest introire in regnum dei
Quod natum est ex carne caro est et quod
natum est ex spiritu spiritus est Non
mireris quia dixi tibi oportet nos
nasci denuo. Spiritus ubi uult spi-
rat et uocem eius audis sed nescis
unde ueniat aut quo uadat. Sic est
omnis qui natus est ex spiritu. Respondit

nichodemus et dixit ei. Quomodo pos-
sunt hec fieri. Respondit ihesus et dixit
ei Tu es magister in israel et hec igno-
ras. Amen amen dico tibi: quia
quod scimus loquimur et quod ui-
dimus testamur et testimonium nos-
trum non accipitis Si terrena dixi
uobis et non creditis quomodo si di-
xero uobis celestia credetis. Et nemo
ascendit in celum nisi qui descendit
de celo filius hominis qui est in celo
et sicut moyses exaltauit serpentem
in deserto ita exaltari oportet filium
hominis ut omnis qui credit in ipsum
non pereat sed habeat uitam eternam
Sic enim dilexit deus mundum ut
filium suum unigenitum daret ut
omnis qui credit in eum non pereat
sed habeat uitam eternam Non enim
misit deus filium suum in mundum
ut iudicet mundum: sed ut saluetur
mundus per ipsum Qui credit in eum
non iudicatur Qui autem non credit
iam iudicatus est quia non cre-
dit in nomine unigeniti filii dei
Hoc est autem iudicium quia lux
uenit in mundum et dilexerunt
homines magis tenebras quam lu-
cem. Erant enim eorum mala opera
Omnis enim qui male agit odit
lucem et non uenit ad lucem ut
non arguantur opera eius Qui
autem facit ueritatem uenit ad
lucem ut manifestentur opera eius
quia in deo sunt facta. Post hec ue-
nit ihesus et discipuli eius in iudeam
terram et illic demorabatur cum eis
et baptizabat Erat autem et iohannes
baptizans in enon iuxta salim quia
aque multe erant illic et ueniebant
et baptizabantur Nondum enim
missus fuerat in carcerem iohannes
Facta est ergo questio ex discipulis
iohannis cum iudeis de purifica-
tione et uenerunt ad iohannem et
dixerunt ei. Rabi qui erat tecum
trans iordanem cui tu testimonium
perhibuisti ecce hic baptizat et omnes
ueniunt ad eum Respondit iohannes
et dixit. Non potest homo accipere
quicquam nisi fuerit ei datum de celo
Ipsi uos michi testimonium perhibetis
quod dixerim ego non sum christus
sed quoniam missus sum ante illum

illum. Qui habet sponsam: sponsus est.
Amicus autem sponsi qui stat et au
dit eum gaudio gaudet propter uo
cem sponsi. Hoc ergo gaudium me
um impletum est. Illum oportet cres
cere me autem minui. Qui desursum
uenit: super omnes est. Qui est de ter
ra ~~loquitur~~ de terra est et de terra lo
quitur. Qui de celo uenit super omnes
est et quod uidit et audiuit hoc testa
tur et testimonium eius nemo ac
cipit. Qui autem accepit eius testimo
nium signauit quia deus uerax est. Quem
enim misit deus uerba dei loquitur.
Non enim ad mensuram dat deus
spiritum. Pater diligit filium et om
nia dedit in manu eius. Qui credit
in filium: habet uitam eternam. Qui
autem incredulus est filio: non ui
debit uitam sed ira dei manet super
eum. IIII.
Ut ergo cognouit ihesus quia au
dierunt pharisei quod ihesus plures disci
pulos facit et baptizat quam iohan
nes. quamquam ihesus non baptizaret
sed discipuli eius: reliquit iudeam
et abiit iterum in galileam. Oporte
bat autem eum transire per sama
riam. Venit ergo ihesus in ciuitatem
samarie que dicitur sychar. iuxta
predium quod dedit iacob filio suo
ioseph. Erat autem ibi fons iacob.
Ihesus ergo fatigatus ex itinere: sedebat
sic super fontem. Hora autem erat
quasi sexta. Venit mulier de samari
a haurire aquam. Dicit ei ihesus. Da
michi bibere. Discipuli autem eius
abierant in ciuitatem ut cibos e
merent. Dicit ergo ei mulier illa
illa samaritana. Quomodo tu iu
deus cum sis bibere a me poscis. que
sum mulier samaritana. Non e
nim coutuntur iudei samaritanis.
Respondit ihesus et dixit ei. Si scires
donum dei et quis est qui dicit ti
bi. da michi bibere tu forsitan peti
sses ab eo et dedisset tibi aquam ui
uam. Dicit ei mulier. Domine. neque
in quo haurias habes: et puteus
altus est. Unde ergo habes aquam
uiuam: Numquid tu maior es
patre nostro iacob qui dedit nobis pu
teum et ipse ex eo bibit et filii eius
et pecora eius. Respondit ei ihesus et
dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua
hac sitiet iterum. Qui autem bi
berit ex aqua quam ego dabo ei: non
sitiet in eternum. Sed aqua quam
ego dabo ei: fiet in eo fons aque sali
entis in uitam eternam. Dicit ad e
um mulier. Domine da michi hanc
aquam ut non sitiam: neque ueniam
huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade uoca
uirum tuum: et ueni huc. Respon
dit mulier et dixit. Non habeo uirum.
Dicit ei ihesus. Bene dixisti: quia non
habeo uirum. Quinque enim uiros
habuisti: et nunc quem habes non
est tuus uir. Hoc uere dixisti. Dicit
ei mulier. Domine uideo quia pro
pheta es tu. Patres nostri in monte hoc
adorauerunt et uos dicitis quia ie
rosolimis est locus ubi oportet ado
rare. Dicit ei ihesus. Mulier crede mi
chi quia ueniet hora quando neque in mon
te hoc neque in ierosolimis adorabi
tis patrem. Vos adoratis quod nescitis
nos adoramus quod scimus quia sa
lus ex iudeis est. Sed uenit hora et nunc
est quando ueri adoratores adorabunt
patrem in spiritu et ueritate. Nam et pater
tales querit qui adorent eum. Spiritus
est deus: et eos qui adorant eum in
spiritu et ueritate oportet adorare. Dicit
ei mulier. Scio quia messias uenit:
qui dicitur christus. Cum ergo uenerit
ille nobis annuntiabit omnia. Dicit
ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et
continuo uenerunt discipuli eius et
mirabantur quia cum muliere lo
quebatur. Nemo tamen dixit quid queris
aut quid loqueris cum ea. Reliquit
ergo ydriam suam mulier et abiit
in ciuitatem et dicit illis hominibus.
Venite et uidete hominem qui dixit
michi omnia quecumque feci. Num
quid ipse est christus. Et exierunt de ciui
tate et ueniebant ad eum. Interea
rogabant eum discipuli dicentes. Ra eius
bi manduca. Ipse autem dixit eis. Ego
cibum habeo manducare quem
uos nescitis. Dicebant ergo discipu
li eius ad inuicem. Numquid ali
quis attulit ei manducare. Dicit
eis ihesus. Meus cibus est ut faciam
uoluntatem eius qui misit me:
ut perficiam opus eius. Nonne uos
dicitis quod adhuc quatuor menses

sunt et messis uenit. Ecce dico uobis
leuate oculos uestros et uidete regiones
quia albe sunt iam ad messem Et qui
metit mercedem accipit et congregat
fructum in uitam eternam ut et qui
seminat simul gaudeat et qui metit
In hoc enim est uerbum uerum quia a
lius est qui seminat et alius est qui
metit. Ego misi uos metere: quod uos
non laborastis. Alii laborauerunt: et
uos in labores eorum introistis Ex ci
uitate autem illa multi crediderunt
in eum samaritanorum propter uer
bum mulieris testimonium perhiben
tis: quia dixit michi omnia quecumque
feci Cum uenissent ergo ad illum sa
maritani: rogauerunt eum ut ibi
maneret Et mansit ibi duos dies et
multi plures crediderunt in eum propter
sermonem eius. et mulieri dicebant
quia iam non propter tuam loquelam
credimus Ipsi enim audiuimus et
scimus: quia hic est uere saluator
mundi. Post duos autem dies exiit
inde et abiit in galileam Ipse enim
ihesus testimonium perhibuit quia
propheta in sua patria honorem non habet
Cum ergo uenisset in galileam ex
ceperunt eum galilei cum omnia
uidissent que fecerat ierosolimis in
die festo Et ipsi enim uenerant ad diem
festum. Venit ergo iterum in chana
galilee ubi fecerat aquam uinum
Et erat quidam regulus cuius fili
us infirmabatur capharnaum Hic
cum audisset quia ihesus adueniret
a iudea in galileam: abiit ad eum
et rogabat eum ut descenderet et sana
ret filium eius Incipiebat enim mo
ri. Dixit ergo ihesus ad eum. Nisi sig
na et prodigia uideritis: non creditis
Dicit ad eum regulus. Domine des
cende priusquam moriatur filius meus
Dicit ei ihesus. Vade filius tuus uiuit
Credidit homo sermoni quem dixit
ei ihesus: et ibat Iam autem eo descendē
te serui occurrerunt ei et nuntiaue
runt dicentes quia filius eius uiueret
Interrogabat ergo horam ab eis in
qua melius habuerat Et dixerunt
ei quia heri hora septima reliquit
eum febris Cognouit ergo pater quia
illa hora erat in qua dixit ei ihesus vade
filius tuus uiuit. Et credidit ipse et

domus eius tota Hoc iterum secundum
signum fecit ihesus cum uenisset a iude
a in galileam · V.
Post hec erat dies festus iudeorum
et ascendit ihesus ierosolimam. Est autem
ierosolimis super probatica piscina que
cognominabatur hebraice bethsaida.
quinque porticus habens. In hiis iacebat
multitudo magna languentium ce
corum claudorum et aridorum expecta
tium aque motum Angelus autem domini
secundum tempus descendebat in pis
cinam et mouebatur aqua Et qui prior
descendebat in piscinam post motionem
aque: sanus fiebat a quacumque tenebatur
infirmitate Erat autem quidam homo
ibi xxx. et octo annos habens in infir
mitate sua. Hunc cum uidisset ihesus ia
centem et cognouisset quia multum
iam tempus haberet dicit ei Vis sanus
fieri. Respondit ei languidus Domine
hominem non habeo ut cum turba
ta fuerit aqua mittat me in piscinam
Dum uenio enim ego: alius ante
me descendit Dicit ei ihesus Surge tol
le grabatum tuum et ambula Et sta
tim sanus factus est homo: et susti
lit grabatum suum et ambulabat.
Erat autem sabbatum in illo die Di
cebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat
Sabbatum est. non licet tibi tollere gra
batum tuum. Respondit eis. Qui me fe
cit sanum: ille michi dixit Tolle gra
batum tuum et ambula Interroga
uerunt ergo eum. Quis est ille homo
qui dixit tibi tolle grabatum tuum et am
bula. Is autem qui sanus fuerat ef
fectus: nesciebat quis esset. Ihesus enim
declinauit se a turba constituta in loco
postea inuenit eum ihesus in templo
et dixit illi. Ecce sanus factus es iam
noli peccare ne deterius tibi aliquid
contingat. Abiit ille homo et nun
tiauit iudeis quia ihesus esset: qui
fecit eum sanum. Propterea perseque
bantur iudei ihesum: quia hec faciebat in
sabbato Ihesus autem respondit eis Pater meus
usque modo operatur et ego operor Prop
terea ergo magis querebant eum
iudei interficere quia non solum sol
uebat sabbatum sed et patrem suum di
cebat deum equalem se faciens de
o Respondit itaque ihesus et dixit eis Amen
amen dico uobis: non potest filius

facere a se quicquam nisi quod viderit
patrem facientem. Quecumque enim ille
fecerit hec et filius similiter facit. Pater
enim diligit filium: et omnia demonstrat
ei que ipse facit. Et maiora hiis demon
strabit ei opera ut et vos miremini.
Sicut enim pater suscitat mortuos et vi
vificat sic et filius quos vult vivificat
Neque enim pater iudicat quemquam sed
iudicium omne dedit filio ut omnes
honorificent filium sicut honorificant
patrem. Qui non honorificat filium
non honorificat patrem qui misit illum.
Amen amen dico vobis quia qui ver
bum meum audit et credit ei qui
misit me: habet vitam eternam Et in iudi
cium non venit sed transiet a morte in
vitam. Amen dico vobis quia venit hora
et nunc est quando mortui audient
vocem filii dei et qui audierint vivent
Sicut enim pater habet vitam in
semetipso: sic dedit et filio vitam habere
in semetipso. Et potestatem dedit ei
iudicium facere quia filius hominis
est. Nolite mirari hoc quia venit hora
in qua omnes qui in monumentis
sunt audient vocem eius et procedent
qui bona fecerunt in resurrectionem vi
te qui vero mala egerunt in resur
rectionem iudicii. Non possum ego
a me ipso facere quicquam sed sicut audio
iudico et iudicium meum est iustum
quia non quero voluntatem meam
sed voluntatem eius qui misit me
patris. Si ergo testimonium perhibeo
de me ipso: testimonium meum non est
verum. Alius est qui testimonium
perhibet de me. Vos misistis ad iohannem
et testimonium perhibuit veritati. Ego
autem non ab homine testimonium
accipio: sed hec dico ut vos salvi sitis
Ille erat lucerna ardens et lucens: vos
autem voluistis exultare ad horam
in luce eius Ego autem habeo testimo
nium maius iohanne Opera enim que
dedit michi pater ut perficiam ea: ipsa opera
que ego facio testimonium perhibent
de me quia pater me ~~me~~ misit. Et qui misit
me pater ipse testimonium perhibuit
de me Neque vocem eius umquam audistis
neque speciem eius vidistis et verbum eius
non habetis in vobis manens quia quem
misit ille. huic vos non creditis Scru
tamini scripturas quibus ~~a~~ putatis

~~in ipsis~~ vitam eternam habere Et ille
sunt que testimonium perhibent de
me Et non vultis venire ad me: ut
vitam habeatis Claritatem ab
hominibus non accipio sed cognovi vos
quia dilectionem dei non habetis in
vobis. Ego veni in nomine patris mei
et non accepistis me. Si alius venerit
in nomine suo: illum accipietis.
Quomodo potestis vos credere qui glo
riam ab invicem accipitis et glo
riam que a solo deo est non queritis
Nolite putare quoniam ego accusa
turus sim vos apud patrem. Est qui
accusat vos moyses in quo vos spe
ratis. Si enim crederetis moysi: cre
deretis forsitan et michi De me enim
scripsit ille. Si autem illius litteris non
creditis quomodo verbis meis credetis.

VI

Post hec abiit ihesus trans mare
galilee quod est tyberiadis Et se
quebatur eum multitudo magna.
quia videbant signa que faciebat super
hiis qui infirmabantur. Abiit ergo (al' subiit)
in montem ihesus et ibi sedebat cum disci
pulis suis. Erat autem proximum
pascha dies festus iudeorum. Cum
sublevasset ergo oculos ihesus et vidisset
quia multitudo maxima venit ad eum
dicit ad philippum. Unde ememus pa
nem ut manducent hii. Hoc autem
dicebat temptans eum Ipse enim sci
ebat quid esset facturus. Respondit
ei philippus Ducentorum denariorum
panes non sufficiunt eis ut unus
quisque modicum quid accipiat Dicit
ei unus ex discipulis eius: andreas
frater symonis petri Est puer unus
hic qui habet .v. panes ordeaceos et duos
pisces. Sed hec quid sunt inter tan
tos? Dixit ergo ihesus. Facite homines
discumbere Erat autem fenum mul
tum in loco. Discubuerunt ergo
viri: numero quasi quinque milia
Accepit ergo panes ihesus et cum gratias
egisset distribuit discumbentibus Simi
liter et ex piscibus quantum volebant
Ut autem impleti sunt dixit discipu
lis suis. Colligite que superaverunt
fragmenta: ne pereant Colligerunt
ergo et impleverunt xii cophinos
fragmentorum ex .v. panibus ordea
ceis et duobus piscibus que superfue
runt hiis qui manducaverant Il

Illi ergo homines cum vidissent quod fe-
cerat signum: dicebant quia hic est
vere propheta qui venturus est in mun-
nunc dum. Ihesus ergo cum cognovisset quia ven-
turi essent ut raperent eum et facerent
eum regem: fugit iterum in montem
ipse solus. Ut autem sero factum est
descenderunt discipuli eius ad mare
Et cum ascendissent navim: venerunt
trans mare in capharnaum. Et te-
non nebre iam facte erant et venerat ad eos
ihesus. Mare autem vento magno flante
exsurgebat. Cum remigassent ergo quasi
stadia .xxv. aut .xxx. vident ihesum ambu-
lantem super mare et proximum na-
vi fieri et timuerunt. Ille autem dicit
eis. Ego sum Nolite timere. Volue-
runt ergo in navim accipere eum et sta-
tim fuit navis ad terram in quam i-
bant. Altera die turba que stabat
trans mare vidit quia navicula
alia non erat ibi nisi una et quia non
introisset cum discipulis suis ihesus in
navim sed soli discipuli eius abissent.
Alie vero supervenerunt naves a ty-
beriade iuxta locum ubi manducaver-
ant panem gratias agentes deo. Cum
ergo vidisset turba quia ihesus non
esset ibi: neque discipuli eius ascende-
runt in naviculas et venerunt caphar-
naum querentes ihesum. Et cum inve-
nissent eum trans mare: dixerunt ei
al' quoniam · al' huc Rabi quando huc venisti? Respondit
eis ihesus et dixit. Amen amen dico vobis
queritis me non quia vidistis signa
sed quia manducastis ex panibus et sa-
turati estis. Operamini non cibum
qui perit sed qui permanet in vitam
eternam quem filius hominis dabit
vobis. Hunc enim pater signavit
deus. Dixerunt ergo ad eum. Quid fa-
ciemus ut operemur opera —— dei.
Respondit ihesus et dixit eis. Hoc est opus dei ut
credatis in eum quem misit ille. Di-
xerunt ergo ei. Quod ergo tu facis signum
ut videamus et credamus tibi? Quid
operaris? Patres nostri manducaverunt
manna in deserto: sicut scriptum est
Panem de celo dedit eis manducare
Dixit ergo eis ihesus. Amen amen dico
vobis non moyses dedit vobis pa-
nem de celo sed pater meus dat vobis
panem verum de celo panis enim verus est qui de celo descendit — et dat vitam mundo. Dixerunt ergo
ad eum. Domine semper da nobis
hunc panem. Dixit autem eis ihesus. Ego
sum panis vite. Qui venit ad me non
esuriet et qui credit in me non sitiet
umquam. Sed dixi vobis quia et vidis-
tis me et non credidistis. Omne quod dat
michi pater ad me veniet et eum qui
venit ad me non eiciam foras. Quia
descendi de celo non ut faciam volun-
tatem meam sed voluntatem eius
qui misit me. Hec est autem volun-
tas eius qui misit me patris ut omne
quod dedit michi non perdam ex eo sed
resuscitem illud in novissimo die.
Hec est enim voluntas patris mei qui
misit me. ut omnis qui videt filium
et credit in eum habeat vitam eternam
Et ego resuscitabo eum in novissimo
die. Murmurabant ergo iudei de illo
quia dixisset ego sum panis qui de
celo descendi et dicebant. Nonne hic
est ihesus filius ioseph cuius nos no-
vimus patrem et matrem. Quo-
modo ergo dicit hic quia de celo des-
cendi? Respondit ergo ihesus et dixit
eis Nolite murmurare invicem. Ne-
mo potest venire ad me nisi pater
qui misit me traxerit eum et ego
resuscitabo eum in novissimo die.
est scriptum in prophetis. Et erunt
omnes docibiles dei. Omnis qui
audivit a patre et didicit venit ad me
Non quia patrem vidit quisquam nisi
is qui est a deo hic vidit patrem. Amen
amen dico vobis: qui credit in me
habet vitam eternam. Ego sum
panis vite Patres vestri manducave-
runt manna in deserto et mor-
tui sunt. Hic est panis de celo descendens:
ut si quis ex ipso manducaverit: non
moriatur. Ego sum panis vivus
qui de celo descendi. Si quis man-
ducaverit ex hoc pane: vivet in eternum
Et panis quem ego dabo caro mea
est: pro mundi vita. Litigabant
ergo iudei ad invicem dicentes Quo-
modo potest hic carnem suam da-
re nobis ad manducandum? Dix-
it ergo eis ihesus. Amen amen dico vo-
bis nisi manducaveritis carnem
filii hominis et biberitis eius san-
guinem non habebitis vitam in
vobis. Qui manducat meam car-
nem et bibit meum sanguinem
habet vitam eternam et ego resusci-

tabo eum in nouissimo die Caro m
ea uere est cibus et sanguis meus
uere est potus. Qui manducat meam
carnem et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in illo. Sicut
misit me uiuens pater et ego uiuo
ppter patrem Et qui manducat me
et ipse uiuet propter me. Hic est panis
qui de celo descendit. Non sicut ma
ducauerunt patres uri manna: et
mortui sunt. Qui manducat hunc
panem: uiuet in eternum. Hec dixit i
synagoga docens sabbato in caphar
naum. Multi ergo audientes ex dis
cipulis eius dixerunt Durus est hic
sermo Quis potest eum audire. Sciens
autem ihs apud semet ipm quia m
murarent de hoc discipuli eius: dixit
eis hoc uos scandalizat. Si ergo ui
deritis filium hominis ascendentem
ubi erat prius :Spus est qui uiui
ficat caro non prodest quicquam. Verba
que ego locutus sum uobis: spus et
uita sunt. Sed sunt quidam ex uobis:
qui non credunt. Sciebat enim ab ini
tio ihs qui essent credentes et quis
traditurus eum eet Et dicebat ppterea
dixi uobis: quia nemo potest uenire
ad me nisi fuerit ei datum a patre meo
Ex hoc ergo multi discipulorum eius
abierunt retro: et iam non cum illo
ambulabant. Dixit ergo ihs ad .xij.
Numquid et uos uultis abire. Rndit
ei Symon petrus. Domine ad quem
ibimus. Verba uite eterne habes et
nos credimus et cognouimus quia
tu es xpus filius dei. Respondit ei
ihs Nonne ego uos .xij. elegi et unus
ex uobis diabolus est. Dicebat aute
de iuda symonis scariothis hic eni
erat traditurus eum cum eet unus
ex duodecim. · vij ·

Post hec autem ambulabat
ihs in galileam Non enim uolebat
in iudeam ambulare quia quere
bant eum iudei interficere. erat aute
in proximo dies festus iudeorum:
scenophegia. Dixerunt autem ad
eum fratres eius Transi hinc et
uade in iudeam ut et discipuli tui
uideant opera tua que facis. Nemo
quippe in occulto aliquid facit: et
querit ipe in palam esse. Si hec facis
manifesta te ipm mundo. Neqz
enim fres eius credebant in eum Dicit
ergo eis ihs Tempus meum nondu
aduenit tempus autem urm semp
est paratum. Non potest mundus
odisse uos Me autem odit: quia ego
testimonium phibeo de illo: quia op
a eius mala sunt. Vos ascendite ad
diem festum hunc. Ego autem non
ascendam ad diem festum istum:
quia tempus meum nondum imple
tum est. Hec cum dixisset: ipe mansit
in galilea. Vt autem ascenderunt fres
eius: tunc et ipe ascendit ad diem
festum non manifeste sed quasi in
occulto Iudei ergo querebant eum
in die festo et dicebant. Vbi est ille
Et murmur multum de eo erat in · al' multis
turba Quidam enim dicebant qr
bonus est: alij autem dicebant no
sed seducit turbas Nemo tn palam
loquebatur de illo propter metum
iudeorum. Iam autem die festo me
diante ascendit ihs in templum et
docebat Et mirabantur iudei dicentes
Quomodo hic litteras scit cum no
didicerit. Respondit eis ihs et dixit
Mea doctrina non est mea sed eius
qui misit me. Si quis uoluerit uo
luntatem eius facere: cognoscet de
doctrina utrum ex deo sit an ego a me
ipo loquar. Qui a semetipso loquit
gloriam propriam querit Qui au
tem querit gloriam eius qui misit
illum hic uerax est et iniustitia in
illo non est. Nonne moyses dedit
uobis legem et nemo ex uobis fa
cit legem. Quid me queritis inter
ficere. Respondit turba et dixit Demo
nium habes Quis te querit inter
ficere. Respondit ihs et dixit eis.
Vnum opus feci et omnes miramini
ni. Propterea moyses dedit uobis cir
cumcisionem non quia ex moyse est
sed ex patribz et in sabbato circumci
dis hominem Si circumcisionem acci
pit homo in sabbo ut non soluatur
lex moysi: michi indignamini qr
totum hominem sanum feci in
sabbato. Nolite iudicare secundum
faciem: sed iustum iudicium iudica
te. Dicebant ergo quidam ex ierosoli
mis. Nonne hic est quem querebat · iudei
interficere. Ecce palam loquitur et
nichil ei dicunt Numquid uere cog

nouerunt principes: quia hic est xps.
Sed hunc scimus unde sit. xpus autem
cum uenit: nemo scit unde sit. Clama
bat ergo docens in templo ihs et dicens
Et me scitis et unde sim scitis et a me
ipso non ueni sed est uerus qui misit me
quem uos non scitis. Ego scio eum Et
si dixero quia non noui eum: ero simil
al' nescio
uobis mendax. Sed scio eum: quia ab
ipso sum et ipse me misit. Querebant ergo
eum apprehendere et nemo misit in illum
manus, quia nondum uenerat
hora eius. De turba autem multi cre
diderunt in eum et dicebant xpc cum
uenerit numquid plura signa faciet
quam que hic facit. Audierunt pha
risei turbam murmurantem de illo hec
Et miserunt principes et pharisei mi
nistros: ut apprehenderent eum. Dixit ergo
eis
ihs. Adhuc modicum tempus uobis
cum sum et uado ad eum qui misit
me. Queretis me et non inuenietis et u
bi sum ego uos non potestis uenire.
Dixerunt ergo iudei ad semet ipsos Quo
hic iturus est quia non inueniemus
eum. Numquid in dispersionem gentium
iturus est et docturus gentes. Quis est
hic sermo quem dixit queretis me et
non inuenietis et ubi sum ego uos non
potestis uenire. In nouissimo autem
die magno festiuitatis: stabat ihc et
clamabat dicens. Si quis sitit. ueniat
ad me et bibat Qui credit in me sicut
dicit scriptura flumina de uentre eius
fluent aque uiue. Hoc autem dixit de
spiritu quem accepturi erant credentes
in eum Nondum erat spiritus datus quia
ihs nondum fuerat glorificatus. Ex
illa ergo turba cum audissent hos ser
mones eius: dicebant. Hic est uere pro
pheta. Alii dicebant Hic est xpc Quidam
autem dicebant. Numquid a galilea uenit
xpc. Nonne scriptura dicit: quia ex se
mine dauid et de bethleem castello ubi
erat dauid uenit xpus. Dissensio ita
que facta est in turba propter eum Quidam
autem ex ipsis uolebant eum apprehen
dere sed nemo misit super illum manus
Uenerunt ergo ministri ad pontifices
et phariseos et dixerunt eis illi Qua
re non adduxistis eum. Responderunt mi
nistri Numquam sic locutus est homo
sicut hic homo loquitur. Responderunt eis
pharisei Numquid et uos seducti

estis. Numquid aliquis ex principibus
credidit in eum aut ex phariseis se[d]
turba hec que non nouit legem ma[ledicti]
leduti sunt Dixit nichodemus ad e[os]
ille qui uenit ad eum nocte: qui [unus]
erat ex ipsis Numquid lex nostra iud[icat]
hominem nisi audierit ab ipso pri[us]
et cognouerit quid faciat. Responder[unt]
et dixerunt ei. Numquid et tu galile[us]
us es. Scrutare scripturas et uid[e]
quia propheta a galilea non surgit [Et re]
uersi sunt unusquisque in domum
suam. · viii ·

Ihesus autem perrexit in [mon]
tem oliueti: et diluculo iterum [ue]
nit in templum Et omnis popul[us]
uenit ad eum: et sedens docebat eo[s]
Adducunt autem scribe et pharisei mu
lierem in adulterio deprehensam et
statuerunt eam in medio et dixer[unt]
ei Magister. Hec mulier modo depre[hen]
sa est in adulterio In lege autem mo[y]
ses mandauit nobis huiusmodi
lapidare Tu ergo quid dicis. He[c autem]
dicebant temptantes eum ut [pos]
sent accusare eum Ihs autem i[ncli]
nans se deorsum: digito scribeba[t in]
terra Cum autem perseuerar[ent in]
terrogantes eum: erexit se et d[ixit]
eis Qui sine peccato est uestrum pri[mus]
in illam lapidem mittat. Et iter[um]
se inclinans scribebat in terra. [Au]
dientes autem unus post unum [ex]
ibant: incipientes a senioribus [et]
mansit ihs solus et mulier in [me]
dio stans Erigens autem se i[hs]
dixit ei. Mulier ubi sunt qui te [ac]
cusabant. Nemo te condempnauit
Que dixit. Nemo domine Dixit a[utem]
ihc Nec ego te condempnabo Ua[de et]
amplius iam noli peccare Itera[m]
ergo locutus est eis ihs dicens Eg[o]
sum lux mundi. Qui sequitur m[e]
non ambulat in tenebris sed h[abebit]
lumen uite. Dixerunt ergo ei [phari]
sei Tu de te ipso testimonium p[er]
hibes Testimonium tuum [non]
est uerum. Respondit ihc et dix[it eis]
Et si ego testimonium perhibe[o de]
me ipso: uerum est testimonium m[eum]
quia scio unde ueni et quo ua[do]
Uos autem nescitis unde ueni [aut]
quo uado Uos autem secundum [car]
nem iudicatis: ego non iu[dico]

eo quecunque. Et si iudico ego: iudicium
meum uerum est. quia solus non sum
sed ego et qui misit patrem Et in lege uestra
scriptum est: quia duorum hominum te
stimonium uerum est Ego sum qui testi
monium perhibeo de me ipso: et testimo
nium perhibet de me qui misit me pater
Dicebant ergo ei. Ubi est pater tuus? Respondit
ihesus. Neque me scitis: neque patrem meum:
Si me sciretis: forsitan et patrem meum
sciretis. Hec uerba locutus est ihesus in ga
zophilatio: docens in templo Et nemo
apprehendit eum: quia necdum uene
rat hora eius. Dixit ergo iterum eis ihesus.
Ego uado et queretis me et in peccato
uestro moriemini Quo ego uado: uos non
potestis uenire: Dicebant ergo iudei
Numquid interficiet semet ipsum: quia
dicit quo ego uado uos non potestis
uenire? Et dicebat eis Uos de deorsum
estis: ego de supernis sum. Uos de mundo
hoc estis: ego non sum de hoc mundo.
Dixi ergo uobis: quia moriemini in
peccato uestro. Si enim non credideritis quia e
go sum: moriemini in peccato uestro Di
cebant ergo ei Tu quis es? Dixit eis
ihesus. Principium: qui et loquor uobis
Multa habeo de uobis loqui et iudi
care. Sed qui misit me uerax est et ego
que audiui ab eo: hec loquor in mundo
Et non cognouerunt: quia patrem eius
dicebat deum Dixit ergo eis ihesus Cum
exaltaueritis filium hominis: tunc
cognoscetis quia ego sum et a me ipso
facio nichil sed sicut docuit me pater
hec loquor Et qui me misit mecum est
et non reliquit me solum: quia ego
que placita sunt ei facio semper. Hec
illo loquente: multi crediderunt in
eum Dicebat ergo ihesus ad eos qui cre
diderunt ei iudeos. Si uos manseri
tis in sermone meo. uere discipuli mei
eritis. et cognoscetis ueritatem: et ueritas
liberabit uos Responderunt ei iudei Semen
abrahe sumus. et nemini seruiuimus
umquam quomodo tu dicis quia liberi eri
tis? Respondit eis ihesus Amen amen dico uo
bis quia omnis qui facit peccatum:
seruus est peccati. Seruus autem non
manet in domo in eternum: filius au
tem manet in eternum Si ergo uos filius
liberauerit: uere liberi eritis. Scio quia
filii abrahe estis. sed queritis me in
terficere: quia sermo meus non capit
in uobis. Ego que uidi apud patrem me
um loquor: et uos que uidistis apud
patrem uestrum ~~loquor~~ facitis. Responderunt et
dixerunt ei. Pater noster abraham est. Dicit
eis ihesus. Si filii abrahe estis: opera abra
he facite. Nunc autem queritis me
interficere hominem qui ueritatem lo
cutus sum uobis quam audiui a deo.
Hoc abraham non fecit Uos facitis
opera patris uestri Dixerunt itaque ei Nos ex
fornicatione non sumus nati unum
patrem habemus deum Dixit ergo
eis ihesus Si deus pater uester esset: diligeretis
utique me Ego enim ex deo processi et
ueni Neque enim a me ipso ueni: sed
ille me misit. Quare loquelam me
am non cognoscitis? Quia non po
testis audire sermonem meum. Uos
ex patre diabolo estis: et desideria patris
uestri uultis facere Ille homicida erat
ab initio et in ueritate non stetit:
quia non est ueritas in eo Cum lo
quitur mendacium ex suis propriis lo
quitur quia mendax est et pater eius
Ego autem quia ueritatem dico:
non creditis michi Quis ex uobis ar
guet me de peccato? Si ueritatem di
co quare uos non creditis michi?
Qui est ex deo uerba dei audit Propter
ea uos non auditis: quia ex deo non
estis Responderunt igitur iudei et dixerunt
ei Nonne bene dicimus nos quia sa
maritanus es tu et demonium ha
bes. Respondit ihesus et dixit Ego demonium
non habeo sed honorifico patrem meum
et uos inhonorastis me Ego autem
non quero gloriam meam: est qui
querat et iudicet Amen amen dico
uobis Si quis sermonem meum
seruauerit: mortem non uidebit in eter
num Dixerunt ergo iudei Nunc
cognouimus quia demonium ha
bes. Abraham mortuus est et prophete et
tu dicis si quis sermonem meum ser
uauerit non gustabit mortem in eter
num? Numquid tu maior es patre nostro
abraham qui mortuus est? Et pro
phete mortui sunt Quem te ipsum fa
cis? Respondit ihesus Si ego glorifico
me ipsum: gloria mea nichil est Est pater
meus qui glorificat me quem uos dici
tis quia deus uester est et non cognouis
tis eum Ego autem noui eum Et
si dixero quia non scio eum: ero

Ieronimus qui non querit glo
riam non sentit calu
mpniam

al' non noui

similis uobis mendax. Sz scio eum et
sermonem eius seruo. Abraham pr
uer exultauit ut uideret diem meum et
uidit et gauisus est. Dixerunt ergo iu
dei ad eum. Quinquaginta annos
non dum habes et abraham uidisti?
Dixit eis ihs. Amen dico uobis ante
quam abraham fieret ego sum. Tule
runt ergo lapides ut iacerent in eū.
Ihs autem abscondit se. et exiuit de
templo · IX ·

IX

Et preteriens ihs uidit hominē
cecum a natiuitate sua. Et in
terrogauerunt eum discipuli sui.
Rabi quis peccauit hic aut parentes
eius ut cecus nasceretur? Respondit
ihs. Neque hic peccauit neque parentes
eius: sed ut manifestētur opera dei in
illo. Me oportet operari opera eius q
misit me: donec dies est. Venit nox:
quando nemo potest operari. Quamdiu
in mundo sum: lux sum mundi. Hec
cum dixisset: expuit in terram et fecit
lutum ex sputo et liniuit lutum sup
oculos eius et dixit ei. Vade, laua in
natatoria syloe qd interpretatur mis
sus. Abijt ergo et lauit et uenit uidēs.
Itaque uicini et qui uiderant eum pri
quia mendicus erat: dicebant. Nōne
hic est qui sedebat et mendicabat? Alij
dicebant quia hic est: Alij autem neq
qm sed similis est eius. Ille uero dicebat
quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quo
modo aperti sunt tibi oculi? Rndit ille
homo qui dicitur ihs lutum fecit et
unxit oculos meos et dixit michi uade
ad natatoriam syloe et laua. et abij
et laui et uidi. Dixerunt ergo ei. Vbi
est ille? Ait. Nescio. Adducunt eum ad
phariseos qui cecus fuerat. Erat aūt
sabbm quando lutum fecit ihs et ap
uit oculos eius. Iterum ergo interro
gabant eum pharisei quomodo ui
disset. Ille autem dixit eis. Lutum po
suit michi sup oculos: et laui et ui
deo. Dicebant ergo ex phariseis quidā.
Non est hic homo a deo qui sabbm
non custodit. Alij autem dicebant.
Quomodo potest homo peccator hec
signa facere? Et scisma erat inter eos.
Dicunt ergo ceco iterum. Tu quid di
cis de eo qui aperuit ~~de eo qui aperuit~~ o
culos tuos? Ille autē dixit quia pro
pha est. Non crediderunt ergo iudei
de illo quia cecus fuisset et uidisset:
donec uocauerunt parentes eius qui
uiderant et interrogauerunt eos di
cens. Hic est filius ur quem uos di
cis quia cecus natus est? Quomodo
ergo nunc uidet? Responderūt eis
parentes eius et dixerunt. Scimus
quia hic est filius nr et quia cecus
natus est. quomodo aūt nunc uideat
nescimus aut quis eius aperuit o
los: nos nescimus. Ipm interroga
te etatem ht ipe de se loquatur. Hec dix
erunt parentes eius: qui timebant iu
[illegible]. Iam enim conspirauerant iudei ut
cum confiteretur xpm: extra synago
fieret. Propterea parentes eius dixe
quia etatem habet: ipm interrogate. Vo
cauerunt ergo rursum hominem qui
fuerat cecus: et dixerunt ei. Da gloriam
Nos scimus: quia hic homo peccator est.
Dixit ergo ille. Si peccator est n
ao [illegible] scio. quia cecus cum essem
modo uideo. Dixerunt ergo illi. Quid
at tibi? Quomodo aperuit tibi oculos?
Rndit eis. Dixi uob iam: et audistis.
Quid iterum uultis audire? Nu
quid uos uultis discipuli eius fi
Maledixerunt ergo ei. et dixerunt.
Tu discipulus illius sis. nos autē
moysi discipuli sumus. Nos scimus
quia moysi locutus est deus. Hunc a
nescimus unde sit. Rndit ille homo et
it eis. In hoc enim mirabile est: q
nescitis unde sit et aperuit meos o
Scimus enim quia peccatores deus
audit. sed si quis dei cultor est et u
tatem eius facit. hunc exaudit.
non est auditum. q quis aperuit o
ceci nati. Nisi esset hic a deo non
set facere quicqm. Rnderunt et dix
ei. In peccatis natus es totus et tu
ces nos? Et eiecerunt eum foras.
diuit autem ihs quia eiecerunt e
foras et cum inuenisset eum di
ei. Tu credis in filium dei? Resp
ille et dixit. Quis est domine ut
dam in eum? Et dixit ei ihs. Et ui
eum et qui loquitur tecum: ip
At ille ait. Credo domine. Et procid
adorauit eum. Et dixit ei ihs. In i
dicium ego in hunc mundum
ut qui non uident uideant et qu
dent ceci fiant. Et audierunt ex ph
seis qui cum ipo erant: et dixerunt

ci. Numquid et nos ceci sumus? Dixit
eis ihs: Si ceci essetis: non haberetis pec
catum. Nunc vero dicitis quia videmus
peccatum vestrum manet. · x ·
Amen amen dico vobis. qui non
intrat per ostium in ovile ovium sed
ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem
intrat per ostium: pastor est ovium. Huic et
ostiarius aperit et oves vocem eius au
diunt Et proprias oves cum emiserit ante eas
vadit et oves illum sequuntur quia sciunt
vocem eius. Alienum autem non sequun
tur sed fugiunt ab eo: quia non noverunt
vocem alienorum. Hoc proverbium dixit
eis ihs Illi autem non cognoverunt quid lo
queretur eis Dixit ergo eis iterum ihs Amen
amen dico vobis quia ego sum ostium
ovium Omnes quotquot venerunt fures
sunt et latrones sed non audierunt eos oves
Ego sum ostium Per me si quis introierit
salvabitur et ingredietur et egredietur
et pascua inveniet Fur non venit nisi ut
furetur et mactet et perdat Ego veni ut
vitam habeant et abundantius habeant
Ego sum pastor bonus Bonus pastor animam
suam dat pro ovibus suis. Mercennarius
autem et qui non est pastor cuius non sunt oves proprie videt
lupum venientem et dimittit oves et fu
git Et lupus rapit et dispergit oves Mercenna
rius autem fugit quia mercennarius est et non pertinet
ad eum de ovibus Ego sum pastor bonus
et cognosco meas et cognoscunt me mee
Sicut novit me pater et ego agnosco patrem et
animam meam pono pro ovibus meis Et
alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili
et illas oportet me adducere et vocem meam
audient. et fiet unum ovile et unus pas
tor Propterea me pater diligit quia ego pono animam
meam et iterum sumam eam Nemo tol
lit eam a me. sed ego pono eam a me ipso
Potestatem habeo ponendi eam et potes
tatem habeo iterum sumendi eam Hoc
mandatum accepi a patre meo Dissensio
iterum facta est inter iudeos propter sermones hos
Dicebant autem multi ex ipsis Demonium
habet et insanit Quid eum auditis? Alii dice
bant Hec verba non sunt demonium haben
tis Numquid demonium potest cecorum o
culos aperire. Facta sunt autem encenia in
ierosolimis et hyemps erat Et ambulabat
ihs in templo: in porticu salomonis Cir
cumdederunt ergo eum iudei et dicebant ei
Quousque animam nostram tollis? Si tu es xpc
dic nobis palam Respondit eis ihs. loquor vobis

et non creditis Opera que ego facio in no
mine patris mei: hec testimonium perhibent de
me Sed vos non creditis: quia non estis ex
ovibus meis Oves mee vocem meam audi
unt et ego agnosco eas et sequuntur me
Et ego vitam eternam do eis et non peribunt
in eternum et non rapiet eas quisquam de ma
nu mea. Pater meus quod dedit michi ma
ius omnibus est et nemo potest rapere de ma
nu patris mei Ego et pater unum sumus. Sus
tulerunt lapides iudei ut lapidarent eum
Respondit eis ihs. Multa bona opera ostendi vobis
ex patre meo propter quod eorum opus me lapida
tis. Responderunt ei iudei De bono opere non lapi
damus te: sed de blasphemia. Et quia tu
homo cum sis: facis te ipsum deum. Respondit
eis ihs Nonne scriptum est in lege vestra quia
ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos
sermo dei factus est et non potest solvi scrip
tura quem pater sanctificavit et misit in
mundum et vos dicitis quia blasphemas
quia dixi filius dei sum? Si non facio opera
patris mei nolite credere michi Si autem
facio et si michi non vultis credere: operibus
credite ut cognoscatis et credatis quia in
me est pater et ego in patre Querebant ergo
eum apprehendere et exivit de manibus eorum
et abiit iterum trans iordanem in eum lo
cum ubi erat iohannes baptizans primum
et mansit illic Et multi venerunt ad eum
et dicebant quia iohannes quidem signum
fecit nullum. Omnia autem quecumque
dixit iohannes de hoc vera erant et mul
ti crediderunt in eum. · xi ·
Erat autem quidam languens XI
lazarus a bethania de castello ma
rie et marthe sororum eius. Maria autem erat
que unxit dominum unguento et extersit
pedes eius capillis suis. cuius frater lazarus
infirmabatur Miserunt ergo sorores eius
ad eum dicentes. Domine ecce quem amas
infirmatur. Audiens autem ihs: dixit
eis. Infirmitas hec non est ad mortem
sed pro gloria dei ut glorificetur filius
dei per eam. Diligebat autem ihs martham
et sororem eius mariam et lazarum Ut
ergo audivit quia infirmabatur: tunc
quidem mansit in eodem loco duobus di
ebus Deinde post hec dixit discipulis suis
Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei dis
cipuli eius Rabbi. nunc querebant te iudei la
pidare: et iterum vadis illuc. Respondit ihs
Nonne xii. hore sunt diei? Si quis ambu
laverit in die non offendit quia lucem huius

mundi videt. Si autem ambulaverit in
nocte offendit: quia lux non est in eo. Hec
ait et post hec dicit eis. Lazarus amicus
noster dormit sed vado ut a somno excitem
eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Do
mine: si dormit salvus erit. Dixerat autem
ihesus de morte eius. Illi autem putave
runt quia de dormitatione somni diceret.
lazarus mortuus est — Tunc ergo dixit ihesus manifeste et gaudeo
propter vos ut credatis quia non eram ibi.
Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas
qui dicitur didimus ad condiscipulos. E
amus et nos et moriamur cum eo. Venit
itaque ihesus et invenit eum quatuor dies
iam in monumento habentem. Erat
autem bethania iuxta ierosolimam
quasi stadiis quindecim. Multi autem ex
iudeis venerant ad martham et ma
riam ut consolarentur eas de fratre suo.
Martha ergo ut audivit quia ihesus ve
nit: occurrit illi. Maria autem domi
sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum. Do
mine si fuisses hic: frater meus non fuisset
mortuus. Sed et nunc scio: quia quecumque
poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi
ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei martha.
Scio quia resurget in resurrectione
in novissimo die. Dicit ei ihesus ego sum re
surrectio et vita. Qui credit in me: etiam
si mortuus fuerit vivet. Et omnis qui
vivit et credit in me non morietur
in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique do
mine. Ego credidi quia tu es christus filius
dei: qui in hunc mundum venisti. Et
cum hec dixisset: abiit et vocavit mariam
sororem suam silentio dicens. Magister a
dest et vocat te. Illa autem ut audivit
surrexit cito et venit ad eum. Nondum
venerat ihesus in castellum sed erat adhuc
in loco illo ubi occurrerat ei martha.
Iudei igitur qui erant cum ea in domo
et consolabantur eam cum vidissent
mariam quia cito surrexit et exiit secu
ti sunt eam dicentes quia vadit ad
monumentum ut ploret ibi. Maria
ergo cum venisset ubi erat ihesus: videns
eum cecidit ad pedes eius et dixit ei. Do
al' fuisset — mine si fuisses hic: non esset mortuus
frater meus. Ihesus ergo videns eam ploran
tem et iudeos qui venerant cum ea plo
rantes infremuit spiritu et turbavit se
metipsum et dixit. Ubi posuistis eum? Di
cunt ei. Domine veni et vide. Et lacrima
tus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo

amabat eum. Quidam autem ex ipsis
dixerunt. Non poterat hic qui aperuit
oculos ceci nati facere ut et hic non
moreretur? Ihesus ergo rursum fremens
in semetipso venit ad monumentum.
Erat autem spelunca et lapis superpo
erat ei. Ait ihesus. Tollite lapidem. Dicit
martha soror eius qui mortuus fue
Domine iam fetet quatriduanus e
est. Dicit ei ihesus. Nonne dixi tibi qu
credideris videbis gloriam dei. Tu
lerunt ergo lapidem. Iesus autem
tis sursum oculis dixit. Pat
ago tibi: quoniam audisti me
autem sciebam quia semper me au
Sed propter populum qui circumstat
ut credant quia tu me misisti. Hec
dixisset: voce magna clamavit la
zare veni foras. Et statim prodiit qu
fuerat mortuus: ligatus manus
pedes institis. Et facies illius sudar
erat ligata. Dicit eis ihesus. Solvite eum
sinite abire. Multi ergo ex iudeis qu
venerant ad mariam et martham et
rant que fecit: crediderunt in eum. Q
ex ipsis abierunt ad phariseos et d
eis que fecit ihesus. Collegerunt ergo p
fices et pharisei concilium adversus
et dicebant. Quid facimus quia hic
multa signa facit. Si dimittimus
sic: omnes credent in eum. Et venie
romani et tollent nostrum locum et g
tem. Unus autem ex ipsis cayphas
nomine cum esset pontifex anni illiu
it eis. Vos nescitis quicquam nec c
tis quia expedit vobis ut unus m
tur homo pro populo et non tota g
pereat. Hoc autem a semetipso no
sed cum esset pontifex anni illius
phetavit quia ihesus erat moriturus
gente. Et non tantum pro gente
ut filios dei qui erant dispersi cong
ret in unum. Ab illo ergo die cogi
runt ut interficerent eum. Ihesus ergo
non in palam ambulabat apud
deos: sed abiit in regionem iux
tum in civitatem que dicitur e
et ibi morabatur cum discipulis
Proximum autem erat pascha
et ascenderunt multi ierosolimam
regione ante pascha: ut sanctific
se ipsos. Querebant ergo ihesum et
bantur ad invicem in templo
quid putatis quia non venit ad

filium. Dederant autem pontifices et pha
risei mandatum ut si quis cognouerit ubi
sit indicet ut apprehendant eum · xij ·
Ihs ergo ante sex dies pasche uenit betha
niam ubi fuerat lazarus mortuus sus quem
citauit ihs fecerunt autem ei cenam ibi
et martha ministrabat Lazarus uero u
nus erat ex discumbentibus cum eo Maria
ergo accepit libram unguenti nardi pis
tici pretiosi et unxit pedes ihu et extersit capil
lis suis pedes eius et domus impleta est
ex odore unguenti Dixit ergo unus ex dis
cipulis eius iudas scariothis qui erat eum
traditurus Quare hoc unguentum non
ueniit trecentis denariis et datum est
egenis. Dixit autem hoc non quia de e
genis pertinebat ad eum: sed quia fur erat
et loculos habens ea que mittebantur
portabat Dixit ergo ihs. Sinite illam ut
in diem sepulture mee seruet illud Pau
peres enim semper habebitis uobiscum:
me autem semper non habebitis Cogno
uit ergo turba multa ex iudeis quia illic
esset et uenerunt non propter ihm tantum
sed ut lazarum uiderent quem suscita
uit a mortuis Cogitauerunt autem prin
cipes sacerdotum ut et lazarum interficerent
quia multi propter illum abibant ex iudeis
et credebant in ihm. In crastinum autem
turba multa que conuenerat ad diem festum
cum audissent quia uenit ihs ierosoli
mam: acceperunt ramos palmarum. et
processerunt obuiam ei. et clamabant O
sanna benedictus qui uenit in nomine
domini: rex israel Et inuenit ihs asellum
et sedit super eum: sicut scriptum est Noli
timere filia syon ecce rex tuus uenit se
dens super pullum asine. Hec non cogno
uerunt discipuli eius primum sed quando
glorificatus est ihs tunc recordati sunt quia
hec erant scripta de eo et hec fecerunt ei.
Testimonium ergo perhibebat turba que
erat cum eo quando et lazarum uocauit
de monumento et suscitauit eum a mor
tuis. Propterea et obuiam uenit ei tur
ba quia audierunt eum fecisse hoc sig
num. Pharisei ergo dixerunt ad semet
ipsos. Videtis quia nichil proficimus Ecce mun
dus totus post eum abiit Erant autem gen
tiles quidam ex hiis qui ascenderant ut adora
rent in die festo Hii ergo accesserunt ad phi
lippum qui erat a bethsaida galilee: et ro
gabant eum dicentes. Domine uolumus
ihm uidere Venit philippus et dicit an

dree. Andreas rursum et philippus: dixerunt
ihu. Ihs autem respondit eis dicens. Venit
hora: ut clarificetur filius hominis. Amen
amen dico uobis. nisi granum frumenti ca
dens in terram mortuum fuerit: ipsum so
lum manet Si autem mortuum fuerit:
multum fructum affert. Qui amat animam
suam: perdet eam Et qui odit animam suam
in hoc mundo: in uitam eternam custodit
eam. Si quis michi ministrat: me sequatur
Et ubi sum ego: illic et minister meus erit
Si quis michi ministrauerit: honorificabit
eum pater meus. Nunc anima mea turbata qui est in celis
est. Et quid dicam? Pater saluifica me. ex
hora hac Sed propterea ueni in horam hanc
Pater clarifica tuum nomen. Venit ergo
uox de celo. Et clarificaui et iterum clari dicens
ficabo Turba ergo que stabat et audierat:
dicebat autem tonitruum factum esse. Alii di
cebant. Angelus ei locutus est. Respondit ihs et
dixit Non propter me uox hec uenit sed propter uos
Nunc iudicium est mundi Nunc princeps
mundi huius eicietur foras. Et ego si exal
tatus fuero a terra: omnia traham ad me
ipsum Hoc autem dicebat: significans qua
morte esset moriturus Respondit ei turba Nos
audiuimus ex lege: quia xpc manet in eternum
Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium
hominis? Quis est iste filius hominis?
Dixit ergo eis ihs Adhuc modicum lumen
in uobis est Ambulate dum lucem habe
tis: ut non tenebre uos comprehendant Et
qui ambulat in tenebris: nescit quo uadit
Dum lucem habetis credite in lucem ut
filii lucis sitis Hec locutus est ihs et abiit
et abscondit se ab eis Cum autem signa
tanta fecisset coram eis: non credebant
in eum ut sermo ysaie prophete impleretur
quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui reuelatum est propterea
non credere. quia iterum dixit ysaias. poterant
Excecauit oculos eorum. et indurauit cor
eorum ut non uideant oculis et intelligant
corde et conuertantur et sanem eos Hec dixit ysa
ias quando uidit gloriam eius et locutus
est de eo. Verumtamen et ex principibus multi credide
runt in eum: sed propter phariseos non confi
tebantur: ut de synagoga non eicerentur
Dilexerunt enim gloriam hominum magis
quam gloriam dei. Ihs autem clamauit
et dixit Qui credit in me: non credit in me
sed in eum qui misit me Et qui uidet
me uidet eum qui misit me. Ego lux in
mundum ueni ut omnis qui credit in me

in tenebris non maneat. Et si quis audierit
uba mea. et non custodierit: ego non iudico
eum Non enim ueni ut iudicem mundū
sed ut saluificem mundum Qui spernit
me et n accipit uerba mea. et non custodi
erit habet qui iudicet eum. Sermo quē
locutus sum: ille iudicabit eum in nouis
simo die. Quia ego a me ipō non sum lo
cutus: sed qui misit me pat ipē michi
mandatum dedit quid dicam et quid lo
quar. Et scio quia mandatum eius uita
eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit m
pater sic loquor · xiii ·

XIII

Ante diem autem festum pasche sciēs
ihs quia uenit eius hora ut transeat ex h
mundo ad patrem: cum dilexisset suos q erant
in mundo in finem dilexit eos. Et cena
facta cum dyabolus iam misisset in cor
de ut traderet eum iudas symonis scariothis
sciens quia omnia dedit ei pat in manus
et quia a deo exiuit. et ad deum uadit:
surgit a cena et ponit uestimenta sua Et cū
accepisset linteum: precinxit se. Deinde mittit
aqm in peluim et cepit lauare pedes discipu
lorum. et extergere linteo quo erat precinc
tus. Venit ergo ad symonem petrum. et di
cit ei petrus Domine. tu michi lauas pedes:
Rndit ihs et dixit ei Qd ego facio tu nescis
modo scies autem postea Dicit ei petrus Nō
lauabis michi pedes ineternum Rndit ei ihc
Si non lauero te: non habebis partem me
cum. Dicit ei symon petrus. Domine si tm
pedes meos: sed et manus et caput Dicit
ei ihc Qui lotus est n indiget nisi ut pe
des lauet: sed est mundus totus Et uos
mundi estis: sed non omnes Sciebat eī
quisnam esset qui traderet eum: ppterea dix
non estis mundi omnes. Postqm ergo lauit
pedes eorum accepit uestimenta sua: et
cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis
quid fecerim uobis. Vos uocatis me magr
et domine et benedicitis/ sum etenim Si
ergo ego laui pedes urōs dominus et ma
gr: et uos debetis alt alterius lauare pe
des Exemplum enim dedi uob ut quem
admodum ego feci uobis. ita et uos facia
tis Amen amen dico uobis non est ser
uus maior domino suo neqz aplō maior
est eo qui misit illum Si hec scitis: be
ati eritis si feceritis ea Non de omnibz uob
dico Ego scio quos elegerim Sed ut
adimpleatur scriptura qui manducat
mecum panem leuabit contra me cal
caneum suum. Amodo dico uobis pri

ˊal' uenit

ˊal' misit

quā fiat: ut credatis cum fcm fuerit q
ego sum Amen amen dico uobis q
accipit si quem misero: me accipit Q
autem me accipit: accipit eum qui
misit Cum hec dixisset ihc: turbatus
spū et protestatus est et dixit Amen
amen dico uobis: quia unus ex uobis
tradet me Aspiciebant ergo ad inuicem
discipuli hesitantes de quo diceret Erat
recumbens unus ex discipulis eius i
sinu ihū: quem diligebat ihs Innuit
ergo huic symon petrus et dicit ei Q
est de quo dicit. Itaqz cum recubuis
set supra pectus ihū: dicit ei. Domine q
est. Rndit ihs. Ille est cui ego intinctum
panem porrexero. Et cum intinxisset
panem: dedit iude symonis scariothis
Et post buccellā : tunc introiuit in il
sathanas Et dicit ei ihs Qd facis fac
citius. Hoc autem nemo sciuit disc
bentium ad quid dixerit ei Quidam e
putabant quia loculos habebat iude
qz dixisset ei ihs eme ea que opus sunt
nobis ad diem festum aut egenis u
aliquid daret Cum ergo accepisset ille
buccellam: exiuit continuo Erat autem
Cum ergo exisset: dixit ihs Nunc clari
ficatus est filius hominis et deus cla
rificatus est in eo. Si deus clarificatus
in eo: et deus clarificabit eum, Filioli
adhuc modicum uobiscum sum Q
retis me et sicut dixi iudeis quo ego
vos non potestis uenire Et uobis dic
do Mandatum nouum do uobis
diligatis inuicem sicut dilexi uos
et uos diligatis inuicem. In hoc cogn
scent omnes quia mei estis discipuli
dilectionem habueritis ad inuicem
Dicit ei symo petrus. Domine quo
dis: Respondit ihc. Quo ego uado
potes me modo sequi Sequeris au
postea Dicit ei petrus. Quare n pos
te sequi modo: Animā meā pro
no. Rndit ihs Animam tuam pro
ponis: Amen amen dico tibi: non
tabit gallus donec me ter negabis
cit discipulis suis. · xiiii ·
Non turbetur cor urm neq
mdeat: Creditis in deum: et i
me credite In domo pāis mei man
ones multe sunt. Si quo minus
issem uobis quia uado parare uo
locum Et si abiero et preparauero uo
cum: iterum uenio et accipiam

ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis.
Et quo ego vado scitis. et viam scitis. Dicit
ei thomas. Domine nescimus quo vadis
et quomodo possumus viam scire? Dicit
ei ihesus Ego sum via et veritas et vita. Nemo
venit ad patrem: nisi per me. Si cognovisse
tis me: et patrem meum utique cognovisse
tis. Et amodo cognoscetis eum. et vidistis
eum. Dicit ei philippus Domine ostende
nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei ihesus Tan
to tempore vobiscum sum. et non cogno
vistis me? Philippe qui videt me: videt et
patrem. Quomodo tu dicis. ostende nobis
patrem? Non credis quia ego in patre et pater
in me est? Verba que ego loquor vobis:
a me ipso non loquor. Pater autem in me
manens: ipse facit opera. Non creditis quia e
go in patre et pater in me est? Alioquin: propter
opera ipsa credite. Amen amen dico vobis
qui credit in me: opera que ego facio. et
ipse faciet. et maiora horum faciet: quia
ego ad patrem vado. et quodcumque petieritis
patrem in nomine meo: hoc faciam. ut
glorificetur pater in filio. Si quid petieritis
in nomine meo: hoc faciam. Si diligitis
me: mandata mea servate. Et ego roga
bo patrem. et alium paraclitum dabit vo
bis ut maneat vobiscum in eternum spiritum
veritatis. quem mundus non potest accipere quia non
videt eum nec scit eum. Vos autem cog
noscetis eum: quia apud vos manebit
et in vobis erit. Non relinquam vos orpha
nos: veniam ad vos. Adhuc modicum
et mundus me iam non videt. Vos autem
videbitis me: quia ego vivo et vos vi
vetis. In illo die vos cognoscetis quia ego
sum in patre meo. et vos in me et ego in
vobis. Qui habet mandata mea et servat
ea: ille est qui diligit me. Qui autem
diligit me diligetur a patre meo et ego
diligam eum et manifestabo ei me
ipsum. Dicit ei iudas non ille scarioth. Domine
quid factum est quia nobis manifesta
turus es te ipsum et non mundo? Respondit ihesus
et dixit ei. Si quis diligit me: sermonem
meum servabit. Et pater meus diliget
eum: et ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus. Qui non diligit
me: sermones meos non servat. Et ser
monem quem audistis non est meus: sed eius qui
misit me patris. Hec locutus sum vobis apud
vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem
mittet pater in nomine meo ille vos docebit
omnia et suggeret vobis omnia quecumque dix

ero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem
meam do vobis. Non quomodo mundus dat
ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formi
det. Audistis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique
quia vado ad patrem: quia pater maior me est.
Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum
factum fuerit credatis. Iam non multa loquar
vobiscum. Venit enim princeps mundi
huius: et in me non habet quicquam. Sed ut cognos
cat mundus quia diligo patrem. et sicut manda
tum dedit mihi pater sic facio. ·xv· XV
Surgite eamus hinc. Ego sum vitis
vera et pater meus agricola est. Om
nem palmitem in me non ferentem fruc
tum tollet eum. Et omnem qui fert fruc
tum purgabit eum ut fructum plus
afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem
quem locutus sum vobis. Manete in me
et ego in vobis. Sicut palmes non potest
facere fructum a semet ipso nisi manserit
in vite: sic nec vos nisi in me manseri
tis. Ego sum vitis vos palmites. Qui
manet in me: et ego in eo hic fert fructum
multum. quia sine me nichil potestis
facere. Si quis in me non manserit: mit
tetur foras sicut palmes et arescet et col
ligent eum et in ignem mittent et ar
det. Si manseritis in me et verba mea in
vobis manserint: quodcumque volu
eritis petetis et fiet vobis. In hoc clarifi
catus est pater meus ut fructum pluri
mum afferatis: et efficiamini mei disci
puli. Sicut dilexit me pater: et ego dilexi
vos. Manete in dilectione mea. Si precepta
mea servaveritis: manebitis in dilectione
mea sicut et ego patris mei precepta serva
vi: et maneo in eius dilectione. Hec locu
tus sum vobis: ut gaudium meum in
vobis sit et gaudium vestrum impleatur.
Hoc est preceptum meum ut diligatis in
vicem sicut dilexi vos. Maiorem hac
dilectionem nemo habet quam ut animam
suam ponat quis pro amicis suis. Vos a
mici mei estis: si feceritis que ego preci
pio vobis. Iam non dicam vos servos: quia
servus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem dixi amicos quia omnia
quecumque audivi a patre meo nota feci
vobis. Non vos me elegistis sed ego ele
gi vos et posui vos ut eatis et fructum
afferatis et fructus vester maneat ut quodcumque
petieritis patrem in nomine meo: det
vobis. Hec mando vobis: ut diligatis

uiuicem. Si mundus uos odit: scitote quia
me priorem uobis odio habuit. Si de mun
do fuissetis: mundus quod suum erat dili
geret. Quia uero de mundo non estis sed ego
elegi uos de mundo, propterea odit uos mun
dus. Mementote sermonis mei quem e
go dixi uobis: non est seruus maior do
mino suo. Si me persecuti sunt: et uos persequen
tur. Si sermonem meum seruauerunt:
et uestrum seruabunt. Sed hec omnia facient
uobis propter nomen meum: quia nesciunt
eum qui misit me. Si non uenissem et lo
cutus non fuissem eis: peccatum non ha
berent. Nunc autem excusationem non
habent de peccato suo. Qui me odit: et pa
trem meum odit. Si opera non fecissem
in eis que nemo alius fecit: peccatum
non haberent. Nunc autem et uiderunt et
oderunt et me et patrem meum. Sed ut im
pleatur sermo qui in lege eorum scriptus
est quia odio habuerunt me gratis. Cum
autem uenerit paraclitus quem ego mittam
uobis a patre spiritum ueritatis qui a patre pro
cedit ille testimonium perhibebit de me. Et
uos testimonium perhibebitis ~~de me~~: quia
ab initio mecum estis. · xvi ·

XVI

Hec locutus sum uobis: ut non scanda
lizemini. Absque synagogis facient
uos. Sed uenit hora: ut omnis qui interficit
uos arbitretur obsequium se prestare
deo. Et hec facient uobis, quia non nouerunt
patrem neque me. Sed hec locutus sum uobis
ut cum uenerit hora eorum reminiscamini
quia ego dixi uobis. Hec autem uobis ab
initio non dixi: quia uobiscum eram.
Et nunc autem uado ad eum qui me
misit: et nemo ex uobis interrogat me quo
uadis. Sed quia hec locutus sum uobis:
tristitia impleuit cor uestrum. Sed ego ueri
tatem dico uobis: expedit uobis ut ego
uadam. Si enim non abiero: paracli
tus non ueniet ad uos. Si autem abie
ro: mittam eum ad uos. Et cum uenerit
ille arguet mundum de peccato et de iusti
tia et de iudicio. De peccato quidem: quia
non crediderunt in me. De iustitia uero: quia
ad patrem uado et iam non uidebitis me.
De iudicio autem: quia princeps mundi
huius ~~mundi~~ iam iudicatus est. Adhuc
multa habeo uobis dicere sed non potestis por
tare modo. Cum autem uenerit ille spiritus
ueritatis: docebit uos omnem ueritatem.
Non enim loquetur a semetipso: sed quecumque
audiet loquetur: et que uentura sunt annun

tiabit uobis. Ille me clarificabit quia de
meo accipiet et annuntiabit uobis. Omnia
quecumque habet pater: mea sunt. Prop
terea dixi quia de meo accipiet: et annun
tiabit uobis. Modicum et iam non ui
debitis me et iterum modicum et ui
debitis me: quia uado ad patrem. Dixerunt
ergo ex discipulis eius ad inuicem
Quid est hoc quod dicit nobis modicum et
non uidebitis me et iterum modicum
et uidebitis me et quia uado ad patrem
Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit
modicum? Nescimus quid loquitur.
Cognouit autem ihesus quia uolebant
eum interrogare: et dixit eis. De hoc
non uidebitis me. et iterum modicum
et uidebitis me. Amen amen dico uobis
quia plorabitis et flebitis uos: mun
dus autem gaudebit. uos autem con
tristabimini: sed tristitia uestra uertetur
in gaudium. Mulier cum parit tri
stitiam habet. quia uenit hora eius. cum
autem pepererit puerum: iam non
meminit pressure propter gaudium quia
natus est homo in mundum. Et uos
igitur nunc quidem tristitiam habe
Iterum autem uideo uos. et gaude
bit cor uestrum et gaudium uestrum nemo tol
let a uobis. Et in illo die me non
rogabitis quicquam. Amen amen dico
uobis si quid petieritis patrem in
nomine meo: dabit uobis. Usque mo
non petistis quicquam in nomine meo
Petite et accipietis. ut gaudium
sit plenum. Hec in prouerbiis locutus
sum uobis. Venit hora cum iam
non in prouerbiis loquar uobis:
palam de patre annuntiabo uobis
illo die in nomine meo petetis
dico uobis quia ego rogabo patrem
uobis. Ipse enim pater amat uos: quia
uos me amastis et credidistis quia
a deo exiui. Exiui a patre et ueni in
mundum. iterum relinquo mundum
uado ad patrem. Dicunt ei discipuli
Ecce nunc palam loqueris et prouerbi
um nullum dicis. Nunc scimus
scis omnia et non opus est tibi
quis te interroget. In hoc credimus
quia a deo existi. Respondit eis ihesus. Modo
creditis? Ecce uenit hora et iam
ut dispergamini unusquisque
in propria et me solum relinquatis
Et non sum solus: quia pater mecum

Hec locutus sum uobis: ut in me pa
cem habeatis In mundo pressuram habe
bitis sed confidite ego uici mundum

xvij Hec locutus est ihs: et subleuatis
oculis in celum dixit Pater ue
nit hora clarifica filium tuum ut filius
tuus clarificet te Sicut dedisti ei potestate
omnis carnis ut omne quod dedisti ei
det eis uitam eternam Hec est autem
uita etna: ut cognoscant te solum uer
deum et quem misisti ihm xpm Ego
te clarificaui super terram opus consum
maui qd dedisti michi ut faciam Et nunc
clarifica me tu pr apud temet ipm claritate
quam habui priusquam mundus fieret
apud te Manifestaui nomen tuum ho
minibus quos dedisti michi de mundo
Tui erant et michi eos dedisti. et sermo
nem meum seruauerunt Nunc cogno
uerunt quia omnia que dedisti michi
abs te sunt. quia uerba que dedisti michi
dedi eis. Et ipi acceperunt et cognouerunt
uere quia a te exiui et crediderunt quia
tu me misisti Ego pro eis rogo Non p
mundo rogo. sed pro hijs quos dedisti
michi quia tui sunt Et mea omnia
tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis.
Et iam non sum in mundo. et hij in
mundo sunt et ego ad te uenio. Pr sce
serua eos in nomine tuo quos dedisti
michi ut sint unum sicut et nos Cum
essem cum eis: ego seruabam eos in no
mine tuo Quos dedisti michi custodi
ui et nemo ex hijs periit nisi filius pdi
tionis ut scriptura impleretur Nunc
autem ad te uenio et hec loquor in
mundo: ut habeant gaudium meum
impletum in semet ipis Ego dedi eis
sermonem tuum et mundus eos o
dio habuit quia non sunt de mundo
sicut et ego non sum de mundo Non ro
go ut tollas eos de mundo: sed ut ser
ues eos ex malo De mundo non sunt
sicut et ego non sum de mundo Sanctifica
eos in ueritate sermo tuus ueritas est Sicut
tu me misisti in mundum et ego mi
si eos in mundum Et pro eis ego sancti
fico me ipm: ut sint et ipi sanctificati i
ueritate Non pro hijs autem rogo tantu
sed et pro eis qui credituri sunt p uerbum
eorum in me ut omnes unum sint si
cut tu pr in me et ego in te ut et ipi in
nobis unum sint ut credat mundus
quia tu me misisti Et ego claritatem q

dedisti michi dedi eis: ut sint unum sicut et
nos unum sumus Ego in eis et tu in me
ut sint consummati in unum et cognoscat
mundus quia tu me misisti et dilexisti eos
sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti m:
uolo ut ubi ego sum et illi sint mecum ut
uideant claritatem meam quam dedisti michi
quia dilexisti me ante constitutionem m
di Pater iuste mundus te non cognouit.
ego autem te cognoui et hij cognouerunt
quia tu me misisti et notum feci eis nom
tuum et notum faciam ut dilectio qua di
lexisti me in ipis sit et ego in ipis · xviij · XVIII

Hec cum dixisset ihs: egressus est cu
discipulis suis trans torrentem ce
dron ubi erat ortus. in quem introiuit ipse
et discipuli eius. Sciebat autem et iudas q
tradebat eum ipm locum: quia frequen
ter ihs conuenerat illuc cum discipulis
suis Iudas ergo cum accepisset cohortem:
et a pontificibus et phariseis ministros: Venit
illuc cum laternis et facibus et armis. Ihs
itaque sciens omnia que uentura erant su
per eum. processit et dixit ~~ad eos~~ Quem quritis: eis
Responderunt ei. Ihm nazarenum Dixit eis ihs.
Ego sum. Stabat autem et iudas qui trade
bat eum cum ipis. Vt ergo dixit eis ego sum:
abierunt retrorsum et ceciderunt in terram.
Iterum ergo interrogauit eos et dixit Quem
queritis. Illi autem dixerunt. Ihm nazare
num. Respondit ihs. Dixi uobis: quia ego sum; eis
Si ergo me queritis: sinite hos abire. Vt
impleretur sermo quem dixit. quia quos
dedisti michi: non pdidi ex eis quemquam Sy
mon ergo petrus habens gladium eduxit
eum et percussit pontificis seruum. et absci
dit auriculam eius dexteram. Erat autem
nomen seruo malchus. Dixit ergo ihs petro
Mitte gladium tuum in uaginam Cali
cem quem dedit michi pr. non uis ut bibam
illum. Cohors ergo et tribunus et minis
tri iudeorum comprehenderunt ihm et
ligauerunt eum et adduxerunt eum ad
annam primum. Erat enim socer cayphe. Anna
qui erat pontifex anni illius. Erat autem
cayphas qui consilium dederat iudeis: q
expedit unum hominem mori pro ppło
Sequebatur autem ihm symon petrus
et alius discipulus. Discipulus autem il
le erat notus pontifici et introiuit cum
ihu in atrium pontificis. Petrus autem
stabat ad ostium foris. Exiuit ergo alius
discipulus qui erat notus pontifici et dix
it ostiarie et introduxit petrum Dixit

ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu
ex discipulis es hominis istius: Dicit ille
Non sum. Stabant autem servi et minis
tri ad prunas quia frigus erat: et cale
faciebant se Erat autem cum eis et petrus
et stans et calefaciens se Pontifex g° int
rogavit ihm̄ de discipulis suis. et de doc
trina eius. R̄dit ei ihs̄ Ego palam locut
sum mundo: ego semper docui in syna
goga et in templo quo omnes iudei c
venerant. et in occulto locutus sum nic
hil Quid me interrogas. Interroga eos q
audierunt quid locutus sum ipsis Ecce
hy sciunt que dixerim ego. Hec autem
cum dixisset unus assistens ministror
dedit alapam ihū dicens. Sic respondes
pontifici: R̄dit ei ihs̄. Si male locutus
sum testimonium phibe de malo. Si aū
bene: quid me cedis. Et misit eum annas
ligatum ad caypham pontificem. Erat aū
symon petrus, stans et calefaciens se. Dix
erunt ergo ei Numquid et tu ex discipulis
eius es. Negavit ille et dixit. Non sum. Di
cit ei unus ex servis pontificis cognatus
eius cuius abscidit petrus auriculam
Nonne ego te vidi in orto cum illo. Iter
g° negavit petrus: et statim gallus can
tavit. Adducunt ergo ihm̄ ad caypham
in pretorium. Erat autem mane. Et ipsi
non introierunt in pretorium ut non
contaminarentur sed manducarent pas
cha. Exivit ergo pylatus ad eos foras
et dixit. Q̄m accusationem affertis ad
versus hominē hunc. R̄derunt et dix
erunt ei Si non esset hic malefactor: nō
tibi tradidissemus eum. Dicit g° eis py
latus Accipite eum vos: et secundum le
gem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo
iudei Nobis non licet interficere quem
quā. Ut sermo ihū impleretur quem
dixit: significans qua morte ēēt mori
turus. Introivit g° iterum in pretoriū
pilatus. et vocavit ihm̄ et dixit ei Tu es
rex iudeorum. R̄dit ihs̄ A temet ipso h°
dicis. an alii tibi dixerunt de me. R̄dit pi
latus. Numquid ego iudeus sum. Gens
tua et pontifices tradiderunt te michi
Quid fecisti. R̄dit ihs̄ Regnum meum
non est de hoc mundo Si ex hoc mundo
ēēt regnum meum: ministri mei utiq̄
decertarent ut non traderer iudeis. Nūc
autem regnum meum non est hic
Dixit itaq̄ ei pilatus. Ergo rex es tu. R̄
dit ihs̄ Tu dicis quia rex sum ego Ego i

hoc natus sum et ad hoc veni in mundū
ut testimonium phibeam veritati. Omnis
qui est ex veritate: audit meam vocem
Dicit ei pilatus Quid est veritas. Et cum
dixisset: iterum exivit ad iudeos et di
cit eis. Ego nullam invenio in eo cau
Est autem consuetudo vobis ut un
dimittam vobis in pascha. Vultis
dimittam vobis regem iudeorum. Clamaver
rursum omnes dicentes Non hunc s
barabam. Erat autem barrabas latro
Tunc g° apprehendit pilatus i
et flagellavit ~~ihm̄~~ Et milites
texentes coronam de spinis imposuer
capiti eius et veste purpurea circum
dederunt eum. Et veniebant ad eum: et dic
bant Ave rex iudeorum. Et dabant ei al
pas. Exiit iterum pilatus foras: et dic
eis. Ecce adduco vobis eum foras. ut co
noscatis quia in eo nullam causam i
venio. Exiit ergo ihs̄ portans spinea
coronam: et purpureum vestimentū
Et dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidis
eum pontifices et ministri: clamabant
dicentes. Crucifige. crucifige eum. Dic
pilatus Accipite eum vos: et crucifig
Ego enim non invenio in eo causā. R
runt ei iudei Nos legem habemus. Et
secundum legem debet mori: quia filiū
dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem: magis timuit. Et in
gressus est pretorium iterum: et dicit
ihū Unde es tu. Ihs̄ autem r̄sum n
dedit ei. Dicit g° ei pilatus. Michi nō
queris. Nescis quia potestatem habeo
crucifigere te. et potestatem habeo dimi
R̄dit ihs̄. Non haberes potestatem ad
me ullam: nisi t̄ ēēt datum desup
a qui me tradidit te: maius peccā
Et exinde querebat pilatus dimitte
Iudei autem clamabāt dicentes. Si h
dimittis: non es amicus cesaris. O
enim qui se regem facit: contra dicit
Pylatus ergo cum audisset hos ser
nes: adduxit foras ihm̄. et sedit p tr
nali in loco qui dicitur lithostratos
braice autem gabatha. Erat autem
parasceue pasche, hora q̄i sexta. Et dic
deis. Ecce rex vester Illi autem clamab
centes Tolle tolle crucifige eum. Dic
pilatus. Regem vestrum crucifigam. R̄
pontifices Non habemus regem: nis
cesarem Tunc ergo tradidit eis illū
crucifigeretur Susceperunt autē

acceperunt. Et baiulans sibi crucem: ex
ivit in eum qui dicitur calvarie locum he
braice golgatha. ubi crucifixerunt eum +
cum eo alios duos hinc + hinc: medium
autem ihm. Scripsit autem et titulum pi
latus et posuit super crucem. Erat autem
scriptum ihs nazarenus rex iudeorum. Hunc
ergo titulum multi legerunt iudeorum
quia prope civitatem erat locus. ubi cruci
fixus est ihc. Et erat autem scriptum he
braice. grece. et latine. Dicebant ergo py
lato pontifices iudeorum Noli scribere rex
iudeorum: sed quia ipse dixit rex sum iudeo
rum. Respondit pylatus. Quod scripsi. scripsi.
Milites ergo cum crucifixissent eum: ac
ceperunt vestimenta eius et fecerunt qua
tuor partes. unicuique militi partem et
tunicam. Erat autem tunica inconsuti
lis: desuper contexta per totum. Dixerunt ergo
ad invicem. Non scindamus illam sed
sortiamur de illa cuius sit. Ut scriptura
impleatur dicens. Partiti sunt vestimenta
mea sibi: et in vestem meam miserunt
sortem. Et milites quidem hec fecerunt.
Stabant autem iuxta crucem ihu mater
eius et soror matris eius maria cleophe
et marie magdalene. Cum vidisset ergo
ihs matrem et discipulum quem diligebat
dicit matri sue. Mulier: ecce filius tuus
Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et
ex illa hora: accepit eam discipulus in
sua. Postea sciens ihs quia iam omnia
consummata sunt: ut consummaretur
scriptura dicit. Sitio. Vas ergo posi
tum erat: aceto plenum. Illi autem
spongiam plenam aceto ysopo circum
ponentes: obtulerunt ori eius. Cum ergo
accepisset ihs acetum: dixit consumma
tum est. Et inclinato capite: tradidit
spiritum. Iudei ergo quoniam parasceue erat
ut non remanerent corpora in cruce
sabbato erat enim magnus dies ille
sabbati: rogaverunt pilatum ut fran
gerentur eorum crura et tollerentur.
Venerunt ergo milites: et primi quidem
fregerunt crura et alterius qui cruci
fixus est cum eo. Ad ihm autem cum
venissent. ut viderunt eum iam mortu
um: non fregerunt eius crura. Sed v
nus militum lancea latus eius aperuit
et continuo exivit sanguis et aqua.
Et qui vidit testimonium perhibuit et
verum est testimonium eius. Et ille scit
quia vera dicit: ut et vos credatis frm

sunt enim. hec: ut scriptura impleretur
os non comminuetis ex eo. Et iterum a
lia scriptura dicit. Videbunt in quem trans
fixerunt. Post hec rogavit pilatum io
seph ab arimathia eo quod esset discipulus
ihu. occultus autem propter metum iudeorum:
ut tolleret corpus ihu. Et permisit pilatus.
Venit ergo: et tulit corpus ihu. Venit autem
et nichodemus qui venerat ad ihm noc
te primum: ferens mixturam myrre
et aloes quasi libras centum. Acceperunt
ergo corpus ihu. et ligaverunt eum lin
theis cum aromatibus sicut mos est iude
is sepelire. Erat autem in loco ubi cruci
fixus est ortus et in orto monumentum
novum. in quo nondum quisquam posi
tus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen iude
orum quia iuxta erat monumentum
posuerunt eum. xx. al' ihu XX
Una autem sabbati maria magdale
ne venit mane cum adhuc tenebre essent
ad monumentum et vidit lapidem revo al' sublatum
lutum a monumento. Cucurrit ergo et venit
ad symonem petrum et ad alium disci
pulum quem diligebat ihc: et dicit eis.
Tulerunt dominum de monumento: et
nescio ubi posuerunt eum. Exiit ergo pe al' nescimus
trus et ille alius discipulus et venerunt
ad monumentum. Currebant autem
duo simul: et ille alius discipulus pre
cucurrit citius petro et venit primus ad monu
mentum. Et cum se inclinasset: vidit
linthiamina posita. non tamen introivit.
Venit ergo symon petrus sequens eum
et introivit in monumentum. Et vi
dit linthiamina posita et sudarium quod
fuerat super caput eius non cum lin
theaminibus positum sed separatim in
volutum in unum locum. Tunc ergo
introivit et ille discipulus qui venerat
primus ad monumentum: et vidit et
credidit. Nondum enim sciebant scriptu
ras: quia oportet eum a mortuis resur al' oportuerit
gere. Abierunt ergo iterum ad semetipsos disci
puli. Maria autem stabat ad monu
mentum foris plorans. Dum ergo fleret:
inclinavit se et prospexit in monume
ntum. Et vidit duos angelos in albis se
dentes unum ad caput et unum ad pe
des: ubi positum fuerat corpus ihu. Di
cunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit
eis. Quia tulerunt dominum meum: et nes
cio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset
conversa est retrorsum et vidit ihm stantem

et nesciebat quia ihc est. Dicit ei ihs. Mulier
quid ploras? Quem queris? Illa existimans
quia ortolanus esset: Dicit ei Domine si tu
sustulisti eum. dicito michi ubi posuisti
eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihs. Ma
ria. Conversa illa: Dicit ei. Raboni. quod di
citur ~~magister~~ magister. Dicit ei ihs. Noli me tan
gere. nondum enim ascendi ad patrem
meum. Vade autem ad fratres meos. et dic
eis Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum
deum meum et deum vestrum. Venit maria
magdalene annuncians discipulis quia
vidi dominum: et hec dixit mihi. Cum esset se
ro die illo una sabbatorum et fores essent
clause ubi erant discipuli congregati propter
metum iudeorum: venit ihc et stetit in
medio, et dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc
dixisset: ostendit eis manus et latus. Gavi
si sunt ergo discipuli: viso domino. Dixit
ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me
pater: et ego mitto vos. Hoc cum dixisset:
insufflavit et dicit eis. Accipite spiritum sanctum
Quorum remiseritis peccata: remittuntur
eis. Et quorum retinueritis: retenta sunt
Thomas autem unus ex duodecim qui di
citur didimus: non erat cum eis quando venit
ihs Dixerunt ergo ei alij discipuli. Vidimus
dominum. Ille autem dixit eis Nisi videro
in manibus eius fixuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum. et
mittam manum meam in latus eius:
non credam: Et post dies octo: iterum erant
discipuli eius intus et thomas cum eis
Venit ihs ianuis clausis: et stetit in medio
et dixit pax vobis. Deinde dicit thome Infer
digitum tuum huc et vide manus meas
et affer manum tuam et mitte in latus
meum et noli esse incredulus sed fidelis.
Respondit thomas et dixit ei. Dominus meus
et deus meus. Dicit ei ihc. Quia vidisti me
credidisti: Beati qui non viderunt et cre
diderunt. Multa quidem et alia signa fecit
ihs in conspectu discipulorum suorum:
que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem
scripta sunt ut credatis quia ihs est filius
XXI xpc dei et ut credentes vitam habeatis in nomine eius. XXI.
Postea manifestavit se iterum ihc disci
pulis suis: ad mare tyberiadis manifes
tavit autem sic Erant autem simul sy
mon petrus et thomas qui dicitur didimus
et nathanael qui erat a chana galilee
et filij zebedei et alij ex discipulis eius duo.
Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Di
cunt ei. Venimus et nos tecum. Et exie

runt et ascenderunt in navem: et illa noc
te nichil prendiderunt. Mane autem
facto. stetit ihs in litore. Non tamen co
noverunt discipuli: quia ihs est. Dicit
eis ihs. Pueri numquid pulmentarium
habetis? Responderunt ei. Non. Dicit eis. Mitti
te in dexteram navigij rete. et inve
Miserunt ergo: et iam non vale
illud trahere pre multitudine pisc
Dicit ergo discipulus ille quem dilige
ihs petro. Dominus est. Symon petrus
audisset quia dominus est: tunica
cinxit se erat enim nudus. et misit
mare. Alij autem discipuli navig
venerunt. Non enim longe erant a ter
quasi cubitis ducentis trahentes re
piscium. Ut ergo descenderunt in ter
viderunt prunas positas et piscem
positum et panem. Dicit eis ihc. Affer
piscibus quos prendidistis nunc. Ascen
autem symon petrus et traxit rete
plenum magnis piscibus centum qu
quaginta tribus. Et cum tanti essent
est scissum rete. Dicit eis ihs. Veni
dete. Et nemo audebat discumbentium
interrogare eum. Tu quis es? Scien
quia dominus est Et venit ihs et ac
panem et dabat eis: et piscem simili
Hoc iam tertio manifestatus est di
scipulis suis. cum resurrexisset a mor
tuis Cum ergo prandissent: dicit sym
petro ihc Symon iohannis dilig
plus hiis? Dicit ei. Etiam domine t
quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos
Dicit ei iterum. Symon iohannis
gis me? Ait illi. Etiam domine tu
quia amo te. Dicit ei. Pasce agn
os. Dicit ei tertio Symon iohan
amas me? Contristatus est petr
dixit ei tertio amas me: et dixit
mine tu omnia scis tu scis qui
te Dicit ei Pasce oves meas Am
men dico tibi cum esses iunior
bas. Cum autem senueris: ex
manus tuas et alius te cinget
cet quo tu non vis Hoc autem
dixit significans qua morte cla
turus esset deum Et cum hoc di
dixit ei Sequere me Conversus pe
vidit illum discipulum quem dil
bat ihs sequentem. qui et recubuit
cena super pectus eius et dixit d
est qui tradet te? Hunc ergo
disset petrus: dicit ihu Domine

autem quid. Dicit ei ihs. Sic eum volo mane
re donec veniam Quid ad te? Tu me seque
re Exiuit ergo sermo iste inter fratres qd'
discipulus ille non moritur Et non dixit
ei ihs quia non moritur: sed sic eum volo
manere donec veniam. quid ad te. Hic est
discipulus qui testimonium phibet de his
et scripsit hec. Et scimus quia verum est
testimonium eius Sunt autem et alia
multa que fecit ihs que si scribantur per
singula nec ipsm arbitror mundum ca
pe posse eos qui scribendi sunt libros

Explicit euangelium iohannis apli. Incipit prologus ieronimi presbiteri in libro actuum apostolorum

Lucas apostolorum videtur quidem
sonare videtur historiam. et lac
tentis nascentis qz ecclesie infantiam tex
ere Sed si noverimus scriptorem eorum
lucam esse medicum cuius laus est in e
uangelio: animadvertimus pariter omni
a verba illius anime languentis esse me
dicamina. Item alius prologus in libro actuum apostolorum

Lucas antiochensis
natione syrus. cu
ius laus in euangelio
canitur: apud an
tiochiam medicine
artis egregius et
apostolorum x disci
pulus postea usqz ad confessionem pauli
secutus aplm sine crimine in virginita
te pmanens deo: maluit inservire. Q'
octoginta quatuor agens etatis anno
in bithinia de seculo vocatur emigrasse
Hic igitur divino stimulatus imperio p
quam in achaie partib euangelium scri
beris grecis fidelib incarnationem dni
fideli narratione ostendit eundem per stir
pe et origine david descendisse monstravit
Cui non immerito scribendorum aplor
actuum potestas in ministerio datur ut
deo in deum pleno et filio perditionis ex
tincto oratione facta ab aplis sorte domi
nice electionis numerus compleretur.
Sicqz paulus consummationis apli
cis actib daret quem diu contra stimu
lum calcitrantem dominus elegisset.
Quod legentib ac requirentib deum
brevi voluit sermone ostendere quam
prolixius aliquid fastidientib prodidisse
se sciens quod operantem agricolam
oportet de suis fructib edere Quem ita
divina subsecuta est gra: ut non solum cor
porib sed etiam animab eius proficeret
medicina. Incipit lib' actuum apostolorum

Primum quidem
sermonem feci de o
mnib o theophile que
cepit ihs facere et do
cere usqz in diem q
precipiens aplis p
spm sanctum quos
elegit assumptus e.
Quib et prebuit se
ipm vivum post passionem suam in multis
argumentis per .xl. dies. apparens eis et lo
quens de regno dei. Et convescens precepit eis
ab ierosolimis ne discederent: sed expectarent
promissionem pris quam audistis inquit
per os meum Quia iohannes qz baptiza
vit aqua vos autem baptizabimini spu
sancto non post multos hos dies Igitur qui
convenerant: interrogabant eum dicentes
Domine si in tempore hoc restitues regnum
israel. Dixit autem eis Non est vrm nosse
tempora vel momenta que pater posuit i
sua potestate. sed accipietis virtutem sup
venientis spus sancti in vos et eritis mihi
i testes in ierlin et in omni iudea et sama
ria et usqz ad ultimum terre. Et cum hec dix
isset: videntib illis elevatus est. et nubes
suscepit eum ab oculis eorum. Cumqz in
tuerentur in celum euntem illum: ecce duo
viri astiterunt iuxta illos in vestib albis
qui et dixerunt. Viri galilei quid statis as
picientes in celum. Hic ihesus qui assumptus
est a vobis in celum sic veniet quemadmo
dum vidistis eum euntem in celum. Tunc
reversi sunt ierosolimam a monte qui voca
tur oliveti qui est iuxta ierlin sabbati ha
bens iter Et cum introissent in cenaculum:
ascenderunt in superiora ubi manebant pe
trus et iohannes iacobus et andreas phi
lippus et thomas bartholomeus et ma
theus. iacobus alphei symon zelotes et
iudas iacobi. Hii omnes erant perseveran
tes unanimiter in oratione cum mulieri
b et maria mre ihu et fratrib eius. In
diebus illis exurgens petrus in medio
fratrum dixit Erat autem turba hominum
simul fere .c. xx. Viri fres: oportet impleri
scripturam ~~hanc~~ quam predixit sps scs
p os david de iuda qui fuit dux eorum q
comprehenderunt ihm qui connumeratus
erat in nobis et sortitus est sortem mi
nisterii huius Et hic quidem possedit

al' varat

agrum de mercede iniquitatis. et suspensus
crepuit medius et diffusa sunt omnia vis-
cera eius. Et notum factum est omnibus habi-
tantibus ierusalem: ita ut appellaretur ager ille
lingua eorum acheldemach hoc est ager san-
guinis. Scriptum est enim in libro psal-
al' cor morum. Fiat commoratio eius deserta et non
sit qui inhabitet in ea et episcopatum eius
accipiat alter. Oportet ergo ex hiis viris qui
nobiscum sunt congregati in omni tempore
quo intravit et exivit inter nos dominus
ihesus incipiens a baptismate iohannis usque
in diem quo assumptus est a nobis testem
resurrectionis eius nobiscum fieri unum
ex istis. Et statuerunt duos ioseph qui vo-
cabatur barsabas qui cognominatus est
iustus et mathiam. Et orantes dixerunt
Tu domine qui corda nosti omnium os-
tende quem elegeris ex hiis duobus unum
accipere locum ministerii huius et a-
postolatus de quo prevaricatus est iudas
ut abiret in locum suum Et dederunt sor-
tes eis Et cecidit sors super mathiam et
annumeratus est cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies pente-
costes erant omnes pariter in eo-
dem loco Et factus est repente de celo so-
nus tanquam advenientis spiritus vehemen-
tis et replevit totam domum ubi erant
sedentes Et apparuerunt illis dispertite lin-
gue tanquam ignis seditque supra singulos
eorum Et repleti omnes sunt spiritu sancto et
ceperunt loqui variis linguis prout spiritus
sanctus dabat eloqui illis Erant autem
in ierusalem habitantes iudei viri religiosi
ex omni natione que sub celo est. Facta
autem hac voce: convenit multitudo et
mente confusa est: quoniam audiebat
unusquisque lingua sua illos loquentes
Stupebant autem omnes et mirabantur
ad invicem dicentes. Nonne ecce omnes
isti qui loquuntur galilei sunt? Et quo-
modo nos audivimus unusquisque
linguam suam in qua nati sumus.
Parthi et medi et elamite et qui habitant
mesopotamiam. iudeam et capadociam
pontum et asiam. frigiam et pamphi-
liam egiptum et partes libie que est cir-
ca cirenen et advene romani iudeique
et proseliti cretes et arabes. audivimus
eos loquentes nostris linguis magnalia
dei Stupebant autem omnes et mira-
bantur ad invicem dicentes Quidnam
vult hoc esse. Alii autem irridentes dice-

bant quia musto pleni sunt isti. Stans autem
petrus cum undecim: elevavit vocem
suam et locutus est eis Viri iu-
dei et qui habitatis ierusalem universi hoc
vobis notum sit et auribus percipite verba
mea. Non enim sicut vos estimatis
hii ebrii sunt cum sit hora diei tercia.
sed hoc est quod dictum est per prophetam
iohel Et erit in novissimis diebus dicit
dominus effundam de spiritu meo super
omnem carnem et prophetabunt filii
vestri et filie vestre Et iuvenes vestri visiones
videbunt et seniores vestri sompnia
sompniabunt Et quidem super servos me-
os et ancillas meas in diebus illis ef-
fundam de spiritu meo et prophetabunt
Et dabo prodigia in celo sursum et sig-
na in terra deorsum: sanguinem et
ignem et vaporem fumi. Sol conver-
tetur in tenebras et luna in sangui-
nem: antequam veniat dies domini
magnus et manifestus Et erit om-
nis quicumque invocaverit nomen domini
salvus erit: Viri israelite audite ver-
ba hec Ihesum nazarenum virum a
deo probatum in vobis virtutibus
et prodigiis et signis que fecit per illum
deus in medio vestri sicut vos scitis: hunc
definito consilio et prescientia dei
traditum per manus iniquorum af-
figentes interemistis Quem deus sus-
citavit solutis doloribus inferni: iux-
ta quod impossibile erat teneri illum ab
eo. David enim dicit in eum. Pro-
videbam dominum coram me semper
quoniam a dextris est michi ne com-
movear. Propter hoc delectatum est
cor meum et exultavit lingua mea
insuper et caro mea requiescet in spe.
Quoniam non derelinques animam
meam in inferno: nec dabis sanctum
tuum videre corruptionem. Notas mi-
chi fecisti vias vite replebis me iocun-
ditate cum facie tua. Viri fratres li-
ceat audacter dicere ad vos de patriar-
cha david quoniam defunctus est et
sepultus est et sepulcrum eius est a-
pud nos usque in hodiernum diem.
Propheta igitur cum esset et sciret
quia iureiurando iurasset illi deus de
fructu lumbi eius sedere super sedem
eius: providens locutus est de resur-
rectione christi quia neque derelictus est
in inferno neque caro eius vidit

sumptionem. Hunc ihm resuscitavit deus
cui omnes nos testes sumus. Dextera ergo
dei exaltatus et promissione spiritus sancti
accepta a patre effudit hunc quem vos vi
detis et auditis. Non enim david ascen
dit in celum. Dicit autem ipse. Dixit dominus
domino meo sede a dextris meis: donec
ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus
israel quia et dominum eum et xpm
deus fecit hunc ihm quem vos crucifixistis
His auditis conpuncti sunt corde et dixe
runt ad petrum et ad reliquos apostolos
Quid faciemus viri fratres. Petrus vero
ait ad illos. Penitentiam inquit agite et
baptizetur unusquisque vestrum in nomine
domini nostri ihu xpi in remissionem
peccatorum vestrorum et accipietis donum
spiritus sancti. Vobis enim est hec repro
missio et filiis vestris et omnibus qui lon
ge sunt quoscumque advocaverit dominus de
us noster. Aliis etiam verbis pluribus testifica
tus est et exhortabatur eos dicens. Sal
vamini a generatione ista prava. Qui
ergo receperunt sermones eius baptiza
ti sunt: et apposite sunt in illa die ani
me circiter tria milia. Erant autem perseve
rantes in doctrina apostolorum et com
municatione fractionis panis et ora
tionibus. Fiebat autem omni anime ti
mor. Multa quoque prodigia et signa per
apostolos fiebant in ierusalem: et metus erat
magnus in universis. Omnes etiam
qui credebant erant pariter. et habebant
omnia communia. Possessiones et sub
stantias vendebant et dividebant omnia
omnibus prout cuique erat opus. Cotidie
quoque perdurantes unanimiter in tem
plo et frangentes circa domos panem
sumebant cibum cum exultatione et
simplicitate cordis collaudantes deum
et habentes gratiam ad omnem plebem.
Dominus autem augebat qui salvi
fierent cotidie in id ipsum · iii ·

III

Petrus autem et iohannes as
cendebant in templum ad horam
orationis nonam. Et quidam vir qui e
rat claudus ex utero matris sue baiula
batur quem ponebant cotidie ad portam
templi que dicitur speciosa: ut peteret
elemosinam ab introeuntibus in tem
plum. Is cum vidisset petrum et io
hannem incipientes introire in tem
plum: rogabat ut elemosinam ac
ciperet. Intuens autem eum petrus cum
iohanne: dixit respice in nos. At ille in
tendebat in eos sperans se aliquid accep
turum ab eis. Petrus autem dixit. Ar
gentum et aurum non est michi quod
autem habeo hoc tibi do. In nomine ihu
xpi nazareni surge et ambula. Et appre
hensa eius manu dextera levavit eum
et protinus consolidate sunt manus eius al' bases
et plante et exiliens stetit et ambulabat
III et intravit cum illis in templum am
bulans et exiliens et laudans deum. Et
vidit omnis populus eum ambulan
tem et laudantem deum. Cognoscebant
autem illum quod ipse erat qui ad elemo
sinam sedebat ad speciosam portam tem
pli et impleti sunt stupore et extasi: in
eo quod contigerat illi. Cum teneret autem al' viderent
petrum et iohannem. cucurrit omnis po
pulus ad eos ad porticum que appellatur
salomonis stupentes. Videns autem pe
trus. Respondit ad populum. Viri israelite quid
miramini in hoc aut nos quid intue
mini quasi nostra virtute aut potestate feci al' pietate
mus hunc ambulare. Deus abraham
et deus ysaac et deus iacob deus patrum
nostrorum glorificavit filium suum ihm
quem vos quidem tradidistis et negas
tis ante faciem pilati iudicante illo di
mitti. Vos autem et sanctum et iustum
negastis et petistis virum homicidam
donari vobis. Auctorem vero vite inter
fecistis quem deus suscitavit a mortuis
cuius nos testes sumus et in fide nominis
eius hunc quem videtis et nostis confir
mavit nomen eius et fides que per eum
est dedit integram sanitatem istam in
conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres
scio quia per ignorantiam fecistis sicut
et principes vestri. Deus autem qui prenun
tiavit per os omnium prophetarum pa
ti xpm suum: implevit sic. Penitemini
igitur et convertimini ut deleantur ve
stra peccata ut cum venerint tempora
refrigerii a conspectu domini et mise
rit eum qui predicatus est vobis ihm
xpm quem oportet quidem celum suscipe
re usque in tempora restitutionis omnium
que locutus est dominus per os sanctorum
suorum a seculo prophetarum. Moyses al' suorum
quidem dixit. Quoniam prophetam vo
bis suscitabit dominus deus vester de fra
tribus vestris tamquam me ipsum audietis iux
ta omnia quecumque locutus fuerit vobis. E

nit autem. Omnis anima quecumque non au
dierit prophetam illum exterminabitur de ple
be. Et omnes prophete a samuele et deinceps
qui locuti sunt: annuntiaverunt dies is
tos. Vos autem estis filii prophetarum et
testamenti quod disposuit deus ad patres nostros
dicens ad abraham et in semine tuo bene
dicentur omnes familie terre. Vobis primum
deus suscitans filium suum misit eum be
nedicentem vobis. ut convertat se unusquisque
que a nequitia sua · iiij ·

IIII

Loquentibus autem illis ad populum sup
venerunt sacerdotes et magistratus
templi et saducei dolentes quod docerent po
pulum et annuntiarent in ihesu resur
al' ihu
rectionem ex mortuis et iniecerunt in eos
manus et posuerunt eos in custodiam usque
in crastinum. Erat autem iam vespera. Mul
ti autem eorum qui audierant verbum:
crediderunt. Et factus est numerus eorum .v.
milia. Factum est autem in crastinum ut
congregarentur principes eorum et seni
ores et scribe in ierusalem. et annas princeps
sacerdotum et cayphas. et iohannes et a
lexander et quotquot erant de genere sacer
dotali ~~[illegible]~~ et statuentes eos in medio
interrogabant. In qua virtute aut in quo
nomine fecistis hoc vos: Tunc petrus reple
tus spiritu sancto dixit ad eos. Principes po
puli et seniores audite. Si nos hodie diiu
al' beneficio
dicamur in benefacto hominis infirmi
in quo iste salvus factus est: notum sit om
nibus vobis et omni plebi israel. quia in
dni nri
nomine ihesu christi nazareni quem vos cru
cifixistis quem deus suscitavit a mortuis
in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic
est lapis qui reprobatus est a vobis edifican
tibus qui factus est in caput anguli: et non
est in alio aliquo salus neque enim no
men aliud est sub celo datum hominibus:
in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes
autem petri constantiam et iohannis com
P
perto quod homines essent sine litteris et
ydiote admirabantur. et cognoscebant eos
quoniam cum ihesu fuerant. hominem quoque
videntes stantem cum eis qui curatus fue
rat: nichil poterant contradicere. Iusserunt
autem eos foras extra concilium secedere. et con
ferebant ad invicem dicentes. Quid faciem
hominibus istis. quoniam quidem notum
signum factum est per eos omnibus habi
tantibus in ierusalem. Manifestum est autem et
non possumus negare. Sed ne amplius
divulgetur in populum comminemur

eis ne ultra loquantur in nomine hoc ul
li hominum. Et vocantes eos: denuntia
verunt ne omnino loquerentur. neque do
cerent in nomine ihesu. Petrus vero et io
respondentes dixerunt ad eos. Si iustum
est in conspectu dei vos potius audire q
deum: iudicate. Non enim possumus q
vidimus et audivimus non loqui. At i
li comminantes dimiserunt eos non
invenientes quomodo punirent eos p
populum quia omnes clarificaban
quod factum erat in eo quod acciderat. An
norum enim erat amplius .xl. homo i
quo factum erat signum istud sani
Dimissi autem venerunt ad suos e
nuntiaverunt eis quanta ad eos p
pes sacerdotum et seniores dixissent. Qu
cum audissent unanimiter levaver
vocem ad deum et dixerunt. Do
ne qui fecisti celum et terram mare e
mnia que in eis sunt qui spiritu sancto
os patris nostri david pueri tui dixisti. Q
re fremuerunt gentes et populi me
ti sunt inania. Astiterunt reges ter
principes convenerunt in unum ad
sus dominum et adversus christum eius.
Convenerunt enim vere in civitate
ista adversus sanctum puerum tuum
ihesum quem unxisti. herodes et pont
pilatus cum gentibus et populis isra
facere que manus tua et consiliu
tuum decreverunt fieri. Et nunc do
ne respice in minas eorum et da
vis tuis cum omni fiducia loqui v
tuum in eo quod manum tuam
ad sanitates et signa et prodigia fi
nomen sancti filii tui iesu. Et cum
sent: motus est locus in quo era
gregati et repleti sunt omnes spiritu san
et loquebantur verbum dei cum fidu
Multitudinis autem credentium
cor unum et anima una nec quis
eorum que possidebat aliquid suum
dicebat. sed erant illis omnia com
nia. Et virtute magna reddeban
testimonium resurrectionis ihesu
domini dei nostri: et gratia magna erat
nibus illis. Neque enim quisquam egen
erat inter illos. Quotquot enim p
sores agrorum vel domorum era
dentes afferebant pretia eorum qu
debant et ponebant ante pedes apo
Dividebatur autem singulis prout
quis opus erat. Joseph autem qui a

cognominatus est barnabas ab aplis. quod est in
terpretatum filius consolationis leuites
cyprius genere cum haberet agrum uendi
dit illum et attulit pretium et posuit an
te pedes apostolorum. ·v·
Vir autem quidam nomine an
anias cum saphira uxore sua ue
ndidit agrum. et fraudauit de pretio agri
conscia uxore sua et afferens partem quan
dam ad pedes aplorum posuit. Dixit autem
petrus ad eum anania cur temptauit
sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto
et fraudare de pretio agri? Nonne manens
tibi manebat et uenumdatum in tua erat
potestate. Quare posuisti in corde tuo hanc
rem? Non es mentitus hominibus sed deo.
Audiens autem ananias hec uerba: ceci
dit et expirauit. Et factus est timor mag
nus super omnes qui audierunt. Sur
gentes autem iuuenes amouerunt
eum et efferentes sepelierunt. Factum est
autem quasi horarum trium spatium
et uxor ipsius nesciens quod factum fu
erat introiuit. Respondit autem ei pe
trus. Dic michi mulier si tanti agrum uen
didistis? At illa dixit. Etiam tanti. Petrus
autem dixit ad eam. Quid utique conue
nit uobis temptare spiritum domini? Ecce pe
des eorum qui sepelierunt uirum tuum
ad hostium et efferent te. Confestim ceci
dit ad pedes eius et expirauit. Intrantes
autem iuuenes inuenerunt illam mor
tuam et extulerunt et sepelierunt ad ui
rum suum. Et factus est timor magnus
in uniuersa ecclesia et in omnes qui
audierunt hec. Per manus autem a
postolorum fiebant signa et prodigia
multa in plebe. Et erant unanimiter
omnes in porticu salomonis. Ceterorum
autem nemo audebat coniungere se il
lis sed magnificabat eos populus. Ma
gis autem augebatur credentium in
domino multitudo uirorum ac muli
erum ita ut in plateis eicerent infir
mos et ponerent in lectulis et grabatis
ut ueniente petro saltem umbra illius
obumbraret quemquam illorum et libe
rarentur ab infirmitate. Concurrebat
autem et multitudo uicinarum ciui
tatum ierusalem. afferentes egros et uexatos
ab spiritibus inmundis qui curabantur
omnes. Exurgens autem princeps sacer
dotum et omnes qui cum illo erant
que est heresis saduceorum: repleti

sunt zelo. et miserunt manus in aplos et
posuerunt illos in custodia publica. Angelus
autem domini per noctem aperiens ianu
as carceris. et educens eos dixit Ite. et stan
tes loquimini in templo plebi omnia uer
ba uite huius. Qui cum audissent: intra
uerunt diluculo in templum et docebant
Adueniens autem princeps sacerdotum. et
qui cum eo erant conuocauerunt concilium
et omnes seniores filiorum israel et mise
runt ministros ad carcerem ut adducerent — al' uacat
Cum uenissent autem ministri et aperto car
cere non inuenissent illos reuersi nuntia
uerunt dicentes Carcerem quidem inue
nimus clausum cum omni diligentia
et custodes stantes ad ianuas aperientes
autem neminem intus inuenimus. Vt
audierunt autem hos sermones magis
tratus templi et principes sacerdotum:
ambigebant de illis quidnam fieret. Ad
ueniens autem quidam nuntiauit eis
quia ecce uiri quos posuistis in carcerem
sunt in templo stantes et docentes populum
Tunc abiit magistratus cum ministris
et adduxit illos sine ulla ui. Timebant
enim populum: ne lapidarentur. Et cum
adduxissent illos: statuerunt eos in con
cilio. Et interrogauit eos princeps sacer
dotum dicens Precipiendo precepimus
nobis ne doceretis in nomine isto et ecce
replestis ierusalem uestra doctrina et uultis
inducere super nos sanguinem istius
hominis. Respondens autem petrus et
apli dixerunt Obedire oportet deo magis
quam hominibus. Deus patrum nostrorum
suscitauit ihesum quem uos interemistis
suspendentes in ligno. Hunc deus principem
et saluatorem exaltauit dextera sua ad
dandam penitentiam in israel et remissi
onem peccatorum. Et nos sumus testes
horum uerborum et spiritus sanctus quem — al' uacat
dedit deus omnibus credentibus uel obedi
entibus sibi. Hec cum audissent dissecaban
tur et cogitabant interficere illos. Sur
gens autem quidam in concilio phariseus
nomine gamaliel legis doctor honorabi — al' breue homines fieri
lis uniuerse plebi: iussit foras modicum
aplos fieri. Dixitque ad illos. Viri israheli
te attendite uobis super hominibus istis quid
acturi sitis. Ante hos enim dies extitit the — al' uacat
odas dicens esse se aliquem magnum
cui consensit numerus uirorum cir — al' quadringentorum
citer quingentorum qui occisus est:
et omnes quicumque credebant ei dissi

passi sunt et redacti sunt ad nichilum. Post hunc extitit iudas galileus in diebus professionis et avertit populum post se: et ipse periit et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis discedite ab hominibus istis et sinite illos. Quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus: dissolvetur. Si vero ex deo est: non poteritis dissolvere eos ~~sed sinite illos~~: ne forte et deo repugnare inveniamini. Consenserunt autem illi et convocantes apostolos cesis denuntiaverunt eis ne loquerentur in nomine ihu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihu contumeliam pati. Omni autem die in templo et circa domos non cessabant docentes et evangelizantes dominum ihm xpm.

al' poteritis

al' inveniamini

amplius

VI

In diebus autem illis crescente numero discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos eo quod despicerentur in ministerio cotidiano vidue eorum. Convocantes autem xii. apostoli multitudinem discipulorum: dixerunt. Non est equum nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem plenos spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine et elegerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto et philippum et prochorum et nichanorem et thimotheum et parmenam et nicholaum advenam anthiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et verbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem valde. Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine: faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellatur libertinorum et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia: disputantes cum stephano. Et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Tunc submiserunt viros qui dicerent se audisse eum dicentem verba blasphemie in moysen et deum.

al' thymonē

credentium

Commoverunt itaque plebem et seniores et scribas et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium et statuerunt testes falsos dicentes homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum dicentem quoniam ihs nazarenus hic destruet locum istum et mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tamquam faciem angeli.

VII.

Dixit autem princeps sacerdotum stephano Si hec ita se habent? Qui ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraham cum esset in mesopotamia priusquam moraretur in charran et dixit ad illum exi de terra tua et de cognatione tua et veni in terram quam tibi monstravero. Tunc exiit de terra chaldeorum et habitavit in charran. Et inde postquam mortuus est pater eius transtulit illum in terram istam in qua nunc vos habitatis et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis sed repromisit dare eam in possessionem et semini eius post ipsum cum non haberet filium. Locutus est autem ei deus quia erit semen eius accola in terra aliena et servituti eos subicient et male tractabunt eos annis quadringentis et gentem cui servierint iudicabo ego dixit dominus Et post hec exibunt et deservient mihi in loco isto. Et dedit illi testamentum circumcisionis et sic genuit isaac et circumcidit eum die octava et isaac iacob. et iacob xii patriarchas Et patriarche emulantes ioseph vendiderunt eum in egyptum et erat deus cum eo et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu pharaonis regis egypti et constituit eum prepositum super egyptum et omnem domum suam. Venit autem fames in universam egyptum et chanaan et tribulatio magna et non inveniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob esse frumentum in egypto

pres nros primum et in secundo cogni
tus e ioseph a frib; suis et manifesta
tum est pharaoni genus eius. Mittens
autem ioseph accersivit iacob prem su
um et omnem cognationem suam in
animabus lxxv. Et descendit iacob in
egyptum: et defunctus est ipse et pres
nri. et translati sunt in sychem et positi
sunt in sepulcro qd emit abraham p
tio argenti a filijs emor filij sychem
Cum appropinquaret autem tempus
repromissionis quod confessus erat
deus abraham: crevit populus in egyp
to et multiplicatus est quoadusque
surreret rex alius in egypto qui non
sciebat ioseph. Hic circumveniens ge
nus nrm; afflixit patres nros ut ex
ponerent infantes suos ne vivifica
rentur masculi. Eodem tempore na
tus est moyses et fuit gratus deo. Qui
nutritus est tribus mensibus in domo
pris sui Exposito autem illo in flumine
sustulit eum filia pharaonis et enutri
vit eum sibi in filium Et eruditus est
moyses in omni sapientia egyptiorum
et erat potens in verbis et in opibus suis
xl. Cum autem impleretur ei. xx. annor
tempus ascendit in cor eius ut visitaret
fres suos filios israel Et cum vidisset
quendam iniuriam patientem de genere
suo: vindicavit illum et fecit ultionem
ei qui iniuriam sustinebat et percusso
egyptio. Existimabat autem intelligere
fres suos quoniam deus p manum ip
sius daret salutem illis At illi non intel
lexerunt. Sequenti vero die apparuit illis
litigantibus et reconciliabat eos in pace
dicens. Viri fres estis ut quid nocetis al
terutrum. Qui autem iniuriam facie
bat proximo suo: repulit eum dicens
Quis te constituit principem et iudicem
super nos. Numquid interficere me tu vis
quemadmodum interfecisti heri egyp
tium. Fugit autem moyses in verbo is
to et factus est advena in terra madian
ubi generavit filios duos. Et expletis
annis. xl. apparuit illi in deserto montis
syna angelus in igne flamme rubi.
Moyses autem videns: admiratus est
visum. Et accedente illo ut consideraret
facta est vox domini ad eum dicens.
Ego sum deus patrum vrorum deus
abraham et deus isaac. et deus iacob
Tremefactus autem ~~autem~~ moyses
non audebat considerare Dixit autem illi
deus. Solve calciamentum pedum tuoru
locus enim in quo stas terra sancta est
Videns vidi afflictionem populi mei qui
est in egypto et gemitum eorum audivi
et descendi liberare eos. Et nunc veni et
mittam te in egyptum. Hunc moysen
quem negaverunt dicentes quis te con
stituit principem et iudicem super nos
hunc deus principem et redemptorem mi
sit cum manu angeli qui apparuit illi
in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigi
a et signa magna in terra egypti et in ru
bro mari et in deserto annis. xl. Hic e
moyses qui dixit filijs israel prophetam
vobis suscitabit deus de fratribus vris tam
quam me ipsum audietis. Hic est qui fuit
in ecclesia in solitudine cum angelo qui
loquebatur ei in monte syna et cum prib;
nris. qui accepit verba vite dare nobis. Cui
noluerunt obedire pres nri. sed repule
runt illum et aversi sunt cordib; suis in
egyptum dicentes ad aaron. Fac nobis
deos qui precedant nos. Moyses enim hic
qui eduxit nos de terra egypti. nescimus
quid factum sit ei Et vitulum fecerunt i
illis dieb; et obtulerunt hostiam simula
cro et letabantur in operib; manuum su
arum Convertit autem se deus ab eis et
tradidit eos servire militie celi sicut scrip
tum est in libro prophetarum. Numquid
victimas aut hostias obtulistis michi
annis xl in deserto domus israel. Et sus
cepistis tabernaculum moloch et sydus
dei vri remphan figuras quas fecistis
adorare eas. Et transferam vos propter
hoc in babylonem. Tabernaculum testimo
nij fuit cum prib; nris in deserto sicut
disposuit illis deus loquens ad moysen
ut faceret illud secundum formam quam
viderat. Qd et induxerunt suscipientes
pres nri cum ihu nave in possessionem
gentium quas expulit deus a facie pa
trum nrorum usque in dieb; david qui
invenit gratiam apud dominum et petijt
ut inveniret tabernaculum deo iacob
Salomon autem edificavit illi domum
sed non excelsus in manu factis habitat
sicut per prophetam dicit Celum michi se
des est terra autem scabellum pedum
meorum. Quam domum edificabitis
michi dicit dominus aut quis locus
requietionis mee est. Nonne manus
mea hec fecit omnia. Dura cervice et

incircumcisi cordibus et auribus vos semper spiritui sancto restitistis sicut et patres vestri ita et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui prenuntiabant de adventu iusti cuius vos nunc proditores et homicide fuistis qui accepistis legem in dispositionem angelorum et non custodistis. Audientes autem hec dissecabantur in cordibus suis et stridebant dentibus in eum. Cum autem esset Stephanus plenus spiritu sancto intendens in celum vidit gloriam dei et ihesum stantem a dextris dei et ait Ecce video celos apertos et filium hominis stantem a dextris virtutis dei. Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas et impetum fecerunt unanimiter in eum. Et eicientes eum extra civitatem lapidabant. Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis qui vocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum invocantem et dicentem. Domine ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset: obdormivit in domino. Saulus autem erat consentiens neci eius. viij.

[Margin: ‹ quia nesciunt quid faciunt]

VIII

[Margin: Al' c. viij. Saulus]

Facta est autem in die illa persecutio magna in ecclesia que erat ierosolimis. Et omnes dispersi sunt per regiones iudee et samarie preter apostolos qui remanserunt in ierusalem. Curaverunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum magnum super illum. Saulus vero devastabat ecclesiam per domos intrans et trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evangelizantes verbum domini. Philippus autem descendens in civitatem samarie predicabat illis christum. Intendebant autem turbe hiis que a philippo dicebantur unanimiter audientes et videntes signa que faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos clamantes voce magna exibant. Multi autem paralitici et claudi curati sunt. Factum est ergo magnum gaudium in illa civitate. Vir autem quidam nomine Symon erat qui ante fuerat in civitate magus seducens gentem samarie dicens se esse aliquem magnum cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes. Hic est virtus dei que vocatur magna. Attendebant autem eum: propter quod multo tempore suis magicis artibus dementasset eos. Cum vero credidissent philippo evangelizanti de regno dei: et in nomine ihesu christi baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Symon et ipse credidit. Et cum baptizatus esset adherebat philippo. Videns etiam signa et virtutes maximas fieri a philippo: stupens admirabatur. Cum autem audissent apostoli qui erant ierosolimis quia recepit samaria verbum dei miserunt ad eos petrum et iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat: sed baptizati tantum erant in nomine domini ihesu. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum. Cum autem vidisset Symon quia per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus optulit eis pecuniam dicens. Date et michi hanc potestatem ut cuicumque imposuero manus: accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum. Pecunia tua tecum sit in perditionem quoniam donum dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua et roga deum si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem Symon dixit. Precamini vos pro me ad dominum ut nichil veniat super me horum que dixistis. Et illi quidem testificati et locuti verbum domini redibant ierosolimam et in multis regionibus samaritanorum evangelizabant. Angelus autem domini locutus est ad philippum dicens. Surge et vade contra meridianum ad viam que descendit ab ierusalem in gazam hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir ethiops eunuchus potens candacis regine ethiopum qui erat super omnes gazas eius venerat adorare in ierusalem et revertebatur sedens super currum suum legensque ysaiam prophetam. Dixit autem spiritus philippo. Accede et adiunge te ad currum istum. Accurrens autem philippus audivit eum legentem ysaiam prophetam et dixit Putasne intelligis que legis? Qui ait. Et quomodo possum si non

[Margin: ‹ al' dei]

aliquis ostenderit michi. Rogauitque phi
lippum ut ascenderet et sederet secum. Lo
cus autem scripture quam legebat erat
hic. Tanquam ouis ad occisionē ductus
est. et sicut agnus coram tondente se si
ne uoce: sic non aperuit os suum. In hu
militate iudicium eius sublatum est.
Generationem illius quis enarrabit?
Quoniam tolletur de terra uita eius.
Respondens autem eunuchus philippo.
dixit. Obsecro te. de quo propheta dicit hoc
de se. an de alio aliquo? Aperiens autem
philippus os suum et incipiens a scrip
tura ista: euangelisauit illi ihm. Et dum
irent per uiam: uenerunt ad quandam
aquam. Et ait eunuchus. Ecce aqua.
Quis prohibet me baptizari? Dixit autem
philippus. Si credis ex toto corde: licet.
Qui dixit. Credo dei filium esse ihm xpm.
Et iussit stare currum et descenderunt ut
que in aquam philippus et eunuchus et
baptizauit eum. Cum autem ascendissent
de aqua: spiritus domini rapuit philippum
et amplius non uidit eum eunuchus.
Ibat autem per uiam suam gaudens.
Philippus autem inuentus est in azoto.
et pertransiens euangelizabat ciuitatibus
cunctis: donec ueniret cesaream. IX. IX

Saulus autem adhuc spirans mi
narum et cedis in discipulos domini:
accessit ad principem sacerdotum et petiit
ab eo epistolas in damascum ad synago
gas: ut si quos inuenisset huius uie ui
ros ac mulieres uinctos perduceret ie
rusalem. Et cum iter faceret: contigit ut ap
propinquaret damasco. Et subito circum
fulsit eum lux de celo et cadens in terram
audiuit uocem dicentem sibi. Saule sau
le quid me persequeris? Qui dixit. Quis
es domine? Et ille. Ego sum ihs naza re
nus quem tu persequeris. Durum est
tibi contra stimulum calcitrare. Qui
tremens et stupens dixit. Domine quid
me uis facere? Et dominus ad eum. Sur
ge et ingredere ciuitatem et dicetur tibi
quid te oporteat facere. Uiri autem illi qui
comitabantur cum eo. stabant stupefacti.
audientes quidem uocem. neminem au
tem uidentes. Surrexit autem saulus
de terra: apertisque oculis nichil uidebat.
Ad manus autem illum trahentes: in
troduxerunt damascum. Et erat ibi tri
bus diebus non uidens et non manduca
uit neque bibit. Erat autem quidam dis
cipulus damasci. nomine ananias: et dix
it ad illum in uisu dominus. Anania. At
ille ait. Ecce ego domine. Et dominus ad il
lum. Surge et uade in uicum qui uocatur
rectus. et quere in domo iude saulum no
mine tharsensem. Ecce enim orat. Et uidit
uirum ananiam nomine introeuntem
et imponentem sibi manus: ut uisum re
cipiat. Respondit autem ananias. Domine
audiui a multis de uiro hoc quanta ma
la sanctis tuis fecerit in ierlm. Et hic habet
potestatem a principibus sacerdotum alli
gandi omnes qui inuocant nomen tu
um. Dixit autem ad eum dominus. Uade
quoniam uas electionis est michi iste ut
portet nomen meum coram gentibus et re
gibus et filiis israel. Ego enim ostendam il
li quanta oporteat eum pro nomine me
o pati. Et abiit ananias et introiuit in do
mum et imponens ei manus dixit. Sau
le frater dominus misit me ihs qui ap
paruit tibi in uia qua ueniebas ut uide
as et implearis spiritu sancto et confestim ce
ciderunt ab oculis eius tanquam squa
me. et uisum recepit. Et surgens baptizatus
est: Et cum accepisset cibum confortatus
est. Fuit autem cum discipulis qui erant
damasci per dies aliquot. Et continuo in
gressus paulus in synagogas predicabat dominum
ihm: quoniam hic est filius dei. Stupebant
autem omnes qui eum audiebant et dice
bant. Nonne hic est qui expugnabat in ie
rusalem eos qui inuocabant nomen istud?
Et huc ad hoc uenit: ut uinctos illos du
ceret ad principes sacerdotum. Saulus autem
multo magis conualescebat et confundebat
iudeos qui habitabant damasci. affirmans
quoniam hic est xpistus filius dei. Cum
implerentur autem dies multi: consilium
fecerunt iudei ut eum interficerent. No
te autem facte sunt saulo insidie eorum.
Custodiebant autem et portas die ac nocte
ut eum interficerent. Accipientes autem
discipuli eum nocte per murum demiserunt
eum submittentes in sporta. Cum uenis
set autem in ierlm: temptabat iungere
se discipulis et omnes timebant eum non
credentes quod esset discipulus. Barnabas
autem apprehensum illum duxit ad a
postolos et enarrauit illis quomodo in
uia uidisset dominum et quia locutus
est ei et quomodo in damasco fiducialiter
egerit in nomine ihu. Et erat cum illis
intrans et exiens in ierlm et fiducialiter

agens in nomine domini Et loquebatur
nā quoque gentibus et disputabat cum gre
cis. Illi autem querebant occidere eum
Quod cum cognovissent fratres: deduxerunt
eum nocte cesaream et dimiserunt thar
sum. Ecclesia quidem per totam iudeam
et galileam et samariam habebat pacem
Et edificabatur ambulans in timore
domini: et consolatione spiritus sancti
ut replebatur. Factum est autem petrus dum
pertransiret universos devenire ad sanctos
qui habitabant lidde. Invenit autem
ibi hominem quendam nomine ene
am ab annis octo iacentem in graba
to qui erat paraliticus. Et ait illi petrus
Enea sanet te dominus ihesus christus.
Surge et sterne tibi. Et continuo surrex
it. Et viderunt illum omnes qui habita
bant lidde et sarone: qui conversi sunt
ad dominum. In ioppe autem fuit que
dam discipula nomine tabita que inter
pretata dicitur dorcas. Hec erat plena
operibus bonis et elemosinis quas facie
bat. Factum est autem in diebus illis ut
infirma moreretur. Quam cum lavis
sent: posuerunt eam in cenaculo. Cum
autem prope esset lidda a ioppe discipuli
audientes quia petrus esset in ea mi
serunt duos viros ad eum rogantes
ne pigriteris venire usque ad nos. Exur
gens autem petrus venit cum illis Et
cum advenisset: duxerunt illum in ce
naculum. Et circumsteterunt illum
omnes vidue flentes et ostendentes tu
nicas et vestes quas faciebat illis dor
cas. Eiectis autem omnibus foras pe
trus ponens genua sua oravit. Et con
versus ad corpus dixit. Tabita surge.
suos At illa aperuit oculos, et viso petro rese
dit. Dans autem illi manum erexit eam
Et cum vocasset sanctos ac viduas: assig
navit eam vivam. Notum autem fac
tum est per universam ioppen et credide
runt multi in domino ihesu christo. Factum
per est autem ut dies multos moraretur
in ioppe: apud symonem quendam co
X riarium.
Vir autem quidam erat in cesarea
nomine cornelius centurio cohortis
que dicitur italica religiosus et timens
deum cum omni domo sua faciens ele
mosinas multas plebi et deprecans
dominum semper. Vidit in visu mani
feste quasi hora nona diei angelum

dei introeuntem ad se et dicentem sibi
Corneli. At ille intuens eum: timore
correptus dixit. Quis es domine? Dix
it autem illi. Orationes tue et elemosi
ne tue ascenderunt in memoriam in
conspectu dei Et nunc mitte viros i
ioppen et accersi symonem quendam
qui cognominatur petrus. Hic hospita
tur apud symonem quendam coria
rium cuius est domus iuxta mare
Hic dicet tibi quid te oporteat facere
Et cum discessisset angelus qui loque
batur illi: vocavit duos domesticos
suos et militem metuentem domi
ex hiis qui illi parebant. Quibus cum
enarrasset omnia: misit illos in iop
pen. Postera autem die iter illis facien
tibus et appropinquantibus civitati:
ascendit petrus in superiora domus
ut oraret circa horam sextam. Et cum
esuriret: voluit gustare. Parantibus
autem illis: cecidit super eum mentis
excessus. Et vidit celum apertum et
descendens vas quoddam velut linteum
magnum. iiii. initiis submitti de
celo in terram in quo erant omnia
quadrupedia et serpentia terre et
volatilia celi Et facta est vox ad eum
dicens. Surge petre occide et mandu
ca. Ait autem petrus. Absit domine quia
nunquam manducavi omne com
mune et immundum. Et vox iterum
secundo ad eum. Quod deus purifica
vit: ne tu commune dixeris. Hoc
factum est per ter: et statim receptum
est vas in celum. Et dum intra se he
sitaret petrus quidnam esset visio
quam vidisset: ecce viri qui missi
fuerant a cornelio inquirentes do
mum simonis astiterunt ad ianu
am. Et cum vocassent: interrogabant
si simon qui cognominatur petrus il
lic haberet hospitium. Petro autem
cogitante de visione: dixit spiritus
ei. Ecce viri tres querunt te. Surge i
taque et descende et vade cum eis nihil
dubitans: quia ego misi illos. De
scendens autem petrus ad viros: dixit.
Ecce ego sum quem queritis. Que causa
propter quam venistis? Qui dixe
Cornelius centurio vir iustus et ti
mens deum et testimonium habens
habens ab universa gente iudeo
responsum accepit ab angelo sancto

sciri te in domum suam et audire uerba
abs te. Introducens igitur eos recepit
hospitio. Sequenti autem die surgens
profectus est cum eis. et quidam ex fra
tribus ab ioppe comitati sunt eum. Alte
ra autem die introiuit cesaream. Cor
nelius uero expectabat illos conuocatis
cognatis suis et necessariis amicis. Et
factum est. Cum introisset petrus: obui
auit ei cornelius. et procidens ad pedes
eius adorauit eum. Petrus uero eleua
uit eum dicens. Surge et ego ipse ho
mo sum sicut et tu. Et loquens cum illo in
trauit et inuenit multos qui conuene
rant dixitque ad illos. Vos scitis quomo
do abominatum sit uiro iudeo coniun
gi aut accedere ad alienigenam. Sed
michi ostendit deus neminem commu
nem aut inmundum dicere homi
nem. Propter quod sine dubitatione ueni
accersitus. Interrogo ergo, quam ob
uos causam accersistis me. Et cornelius ait.
Nudius quarta die usque in hanc horam
ieiunans orans eram hora nona in domo mea
et ecce uir stetit ante me in ueste candi
da et ait Corneli exaudita est oratio tua
et elemosine tue commemorate sunt
in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen et
accersi symonem qui cognominatur
petrus. Hic hospitatur in domo symo
nis coriarii iuxta mare. Is cum uenerit
loquetur tibi. Confestim igitur misi
ad te. et tu bene fecisti ueniendo ad nos
Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo
assumus audire omnia quecumque ti
bi precepta sunt a domino. Aperiens autem
petrus os suum dixit. In ueritate com
peri quoniam non est personarum ac
ceptor deus. sed in omni gente qui timet
eum et operatur iustitiam: acceptus
est illi. Verbum enim suum misit filiis
israel annuntians pacem per ihesum christum
deus hic est enim omnium dominus. Vos
scitis quod factum est uerbum per
uniuersam iudeam incipiens enim a
galilea post baptismum quod predica
uit iohannes ihesum a nazareth quo
modo unxit eum deus spiritu sancto et
uirtute. Qui pertransiuit benefacien
do et sanando omnes oppressos a dia
bolo quoniam deus erat cum illo Et
nos testes sumus omnium que fecit
in regione iudeorum et ierusalem quem
occiderunt suspendentes in ligno. Hunc
deus suscitauit tertia die et dedit eum mani
festum fieri non omni populo sed testibus
preordinatis a deo nobis qui manduca
uimus et bibimus cum illo: postquam re
surrexit a mortuis. Et precepit nobis predica
re populo et testificari quia ipse est qui con
stitutus est a deo iudex uiuorum et mortu
orum. Huic omnes prophete testimonium
perhibent remissionem peccatorum accipe
per nomen eius omnes qui credunt in eum
Adhuc loquente petro uerba hec cecidit spiritus
sanctus super omnes qui audiebant uerbum
Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui
~~[struck]~~ uenerant cum petro quia et in na
tiones gratia spiritus sancti effusa est. Au
diebant enim illos loquentes linguis et
magnificantes deum. Tunc respondit
petrus Numquid aquam quis prohibere
potest ut baptizentur hii qui spiritum sanctum non
acceperunt sicut et nos. Et iussit eos bap
tizari in nomine ihesu christi. Tunc rogaue
runt eum ut maneret ibi aliquot diebus. XI

Audierunt autem apostoli et fratres qui
erant in iudea quoniam et gen
tes receperunt uerbum dei. Cum adisset — et honorificabant deum
autem petrus ierosolimam: disceptabant — al' ascendisset
aduersus illum qui erant ex circumcisio
ne dicentes Quare introisti ad uiros preputi
um habentes et manducasti cum illis.
Incipiens autem petrus exponebat illis
per ordinem dicens. Ego eram in ciuitate
ioppe orans et uidi in excessu mentis mee
uisionem: descendens uas quoddam ue
lut linteum magnum quattuor initiis sub
mitti de celo et uenit usque me. In quod in — ad
tuens considerabam et uidi quadrupedia
terre et bestias et reptilia et uolatilia celi
in eo. Audiui autem uocem dicentem michi
Surge petre occide et manduca. Dixi autem
Nequaquam domine quia commune aut
inmundum numquam introiuit in os
meum. Respondit autem secundo de celo — uox
Que deus mundauit, tu ne commune
dixeris. Hoc autem factum est per ter
Et recepta sunt rursum omnia in celum
Et ecce confestim uiri tres astiterunt in
domo in qua eram missi a cesarea ad
me. Dixit autem spiritus michi ut irem cum
illis nichil hesitans. Venerunt autem
mecum et sex fratres isti et ingressi sumus
in domum uiri. Narrauit autem nobis
quomodo uidisset angelum in domo
sua stantem et dicentem sibi Mitte in
ioppen et accersi simonem qui cognomi

natur petrus qui loquetur tibi verba in qui
al' et bus salvus eris tu et universa domus tua
Cum autem cepissem loqui: decidit spiritus sanctus
super eos sicut et in nos in initio Recorda
tus sum autem verbi domini sicut dice
bat Johannes quidem baptizavit aqua vos
autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo
eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis
qui credimus in dominum ihesum christum ego
quis eram qui possem prohibere dominum
ne daret spiritum sanctum credentibus in no
mine ihesu christi. His auditis tacuerunt
et glorificaverunt deum dicentes. Ergo
et gentibus deus penitentiam ad vitam
dedit Et illi quidem qui dispersi fuerant a tri
bulatione que facta fuerat sub stephano. per
ambulaverunt usque ad phenicem et cy
prum et antiochiam. nemini loquentes
verbum nisi solis iudeis. Erant autem
quidam ex eis viri cyprii et cyrenei. Qui cum
introissent antiochiam: loquebantur
ad grecos annuntiantes dominum ihesum
Et erat manus domini cum eis. multus
que numerus credentium conversus est
ad dominum. Pervenit autem sermo ad
aures ecclesie que erat ierosolimis sup
illis et miserunt barnabam usque ad an
tiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset
gratiam dei gavisus est et hortabatur om
A fuit nes in proposito cordis permanere in do
mino quia erat vir bonus et plenus spiritu
sancto et fide et apposita est turba multa
ad dominum. profectus est autem et bar
nabas tharsum ut quereret saulum
Quem cum invenisset: perduxit antio
chiam et annum totum conversati sunt
ibi in ecclesia. et docuerunt turbam mul
tam ita ut cognominarentur primum
antiochie discipuli christiani. In his
autem diebus supervenerunt ab ierosolimis
prophete antiochiam et surgens unus ex
eis nomine agabus significabat per spiritum
famem magnam futuram in universo
orbe terrarum que facta est sub claudio
Discipuli autem prout quisque habebat
proposuerunt singuli in ministerium mit
tere habitantibus in iudea fratribus quod et fe
cerunt mittentes ad seniores per manus
XII barnabe et sauli · xii ·
Eodem autem tempore misit herodes
rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia
Occidit autem iacobum fratrem iohannis
gladio. Videns autem quia placeret iudeis
ut apposuit apprehendere et petrum Erant autem

dies azimorum. Quem cum apprehendisset
misit in carcerem tradens quatuor quater
nionibus militum custodiendum vo
lens post pascha producere eum populo.
Et petrus quidem servabatur in carcere.
Oratio autem fiebat sine intermissione
ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem
producturus eum esset herodes: in ipsa noc
te erat petrus dormiens inter duos mili
tes vinctus cathenis duabus et custodes ante
hostium custodiebant carcerem. Et ecce
angelus domini astitit et lumen reful
sit in habitaculo carceris. Percussoque
latere petri: excitavit eum dicens. Surge
velociter. Et ceciderunt cathene de mani
bus eius. Dixit autem angelus ad eum
Precingere et calcia te caligas tuas Et
fecit sic. Et dixit illi Circumda tibi vesti
mentum tuum et sequere me. Et exiens
sequebatur eum: et nesciebat quia verum
est quod fiebat per angelum. Estimabat
se visum videre. Transeuntes autem
primam et secundam custodiam vene
runt ad portam ferream que ducit ad ci
vitatem que ultro aperta est eis. Et exe
untes processerunt vicum unum et con
tinuo discessit angelus ab eo. Et petrus
ad se reversus dixit. Nunc scio vere quia
misit dominus angelum suum et eripu
it me de manu herodis et de omni expec
tatione plebis iudeorum. Consideransque
venit ad domum marie matris iohannis
qui cognominatus est marcus ubi erant
multi congregati et orantes. Pulsante
autem eo ad ostium ianue: processit pu
ella ad audiendum nomine rode Et
ut cognovit vocem petri: pre gaudio non
aperuit ianuam sed intro currens nun
tiavit petrum stare ante ianuam. At il
li dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem
affirmabat sic se habere. Illi autem dice
bant Angelus eius est. Petrus autem per
severabat pulsans. Cum autem aperuis
sent: viderunt eum et obstupuerunt. An
nuens autem eis manu ut tacerent:
enarravit quomodo dominus eduxisset
eum de carcere Dixitque. Nuntiate iacobo
et fratribus hec Et egressus. abiit in alium
locum. Facta autem die, erat non parva
turbatio inter milites quidnam de petro
factum esset. Herodes autem cum requi
sisset eum et non invenisset: inquisiti
one facta de custodibus. iussit eos duci ad
se Descendensque a iudea in cesaream:

tui communicatus est. Erat autem iratus ty
riis et sydoniis. At illi unanimes venerunt
ad eum et persuaso blastho qui erat sup cubi
culum regis postulabant pacem eo quod
alerentur regiones eorum ab illo. Statuto
autem die herodes vestitus veste regali sedit
pro tribunali et concionabatur ad eos. Po
pulus autem acclamabat dei voces et non
hominis. Confestim autem percussit eum
angelus domini eo quod non dedisset hono
rem deo et consumptus a vermibus expi
ravit. Verbum autem domini crescebat et
multiplicabatur. Barnabas autem et sau
lus reversi sunt ab ierosolimis expleto mi
nisterio assumpto iohanne qui cognomina
tus est marcus.

Erant autem in ecclesia que erat a
thiochie prophete et doctores in quibus
barnabas et symon qui cognominabatur
niger et lucius cyrenensis et manaen q
erat herodis tetrarche collactaneus et saulus
Ministrantibus autem illis domino et ieiu
nantibus: dixit illis spiritus sanctus. Sepa
rate michi barnabam et saulum: in opus
ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et oran
tes imponentesque eis manus: dimiserunt
eos. Et ipsi quidem missi ab spiritu sancto a
bierunt seleuciam et inde navigaverunt
cyprum. Et cum venissent salaminam:
predicabant verbum dei in synagogis iu
deorum. Habebant autem et iohannem
in ministerio. Et cum perambulassent v
niversam insulam usque ad paphum:
invenerunt virum quendam magum
pseudo prophetam iudeum cui nomen erat
bariesu qui erat cum proconsule sergio
paulo viro prudente. Hic accersitis bar
naba et paulo desiderabat audire verbum
dei. Resistebat autem illis elymas ma
gus sic enim interpretatur nomen eius
querens avertere proconsulem a fide:
Saulus autem qui et paulus repletus
spiritu sancto: intuens in eum dixit O
plene omni dolo et omni fallacia fili di
aboli. inimice omnis iusticie dei non de
sinis subvertere vias domini rectas. Et
nunc ecce manus domini super te. et eris
cecus non videns solem usque ad tempus
Et confestim cecidit in eum caligo et te
nebre et circuiens querebat qui manum
daret. Tunc proconsul cum vidisset fac
tum credidit admirans super doctrina domini
Et cum a papho navigassent paulus
et qui cum eo erant: venerunt perge

pamphylie. Iohannes autem discedens
ab eis reversus est ierosolimam. Illi vero
pertranseuntes pergen: venerunt antio
chiam pisidie et ingressi synagogam
die sabbatorum sederunt. Post lectionem
autem legis et prophetarum: miserunt prin
cipes synagoge ad eos dicentes. Viri fratres
si quis est in vobis sermo exhortationis
ad plebem dicite. Surgens autem paulus
et manu silentium indicens ait. Viri isra
elite et qui timetis deum audite. Deus ple
bis israel elegit patres nostros et plebem exal
tavit cum essent incole in terra egypti
et in brachio excelso eduxit eos ex ea. et
per xl. annorum tempus mores eorum
sustinuit in deserto et destruens gentes sep
tem in terra chanaan sorte distribuit eis
terram eorum. quasi post. cccc. et. l. an
nos. Et post hec dedit iudices ~~usque~~ usque ad
samuelem prophetam. Et exinde postula
verunt regem et dedit illis deus saul fi
lium cys virum de tribu beniamin an
nis xl. Et amoto illo suscitavit illis david
regem cui et testimonium perhibens dix
it Inveni david filium iesse virum se
cundum cor meum qui faciet omnes vo
luntates meas. Cuius deus ex semine al' hon
secundum promissionem eduxit israel
salvatorem ihesum predicante iohanne
ante faciem adventus eius baptismum
penitentie omni populo israel. Cum
impleret autem iohannes cursum su
um: dicebat. Quem me arbitramini
esse non sum ego: sed ecce venit post me
cuius non sum dignus calciamenta pe
dum solvere. Viri fratres. filii generis abra
ham et qui in vobis timent deum vobis
verbum salutis huius missum est. Qui
enim habitabant ierusalem et principes eius
hunc ihesum ignorantes et voces prophe
tarum que per omne sabbatum leguntur
iudicantes impleverunt et nullam
causam mortis invenientes in eum
petierunt a pilato ut interficerent eum
Cumque consummassent omnia que de
eo scripta erant deponentes eum de lig
no posuerunt in monumento. Deus ve
ro suscitavit eum a mortuis tertia die
Qui visus est per multos dies his qui
simul ascenderant cum eo de galilea in
ierusalem: qui usque nunc sunt testes eius ad
plebem. Et nos vobis annunciamus
eam que ad patres nostros repromissio
facta est quoniam hanc deus adimple

uit filiis nostris. resuscitans ihesum sicut in
psalmo secundo scriptum est. Filius meus
es tu: ego hodie genui te. Quod autem re
suscitavit eum a mortuis amplius non
iam reversurum in corruptionem: ita
dixit Quia dabo vobis sancta david fide
lia. Ideoque et alibi dicit. Non dabis sanctum tuum
videre corruptionem david enim in sua ge
neratione cum administrasset voluntati
dei: dormivit et appositus est ad patres suos.
et vidit corruptionem. Quem vero deus sus
citavit: non vidit corruptionem. Notum
igitur sit vobis viri fratres quia per hunc vo
bis remissio peccatorum annuntiatur ab
omnibus peccatis quibus non potuistis in
lege moysi iustificari. In hoc omnis qui
credit iustificatur. Videte ergo ne superve
niat vobis quod supra dictum est in prophetis
Videte contemptores et admiramini et dis
perdimini quia opus operor ego in diebus
vestris opus quod non credetis si quis enar
raverit vobis. Exeuntibus autem illis roga
bant ut alio sequenti sabbato loquerentur
sibi verba hec. Cumque dimissa esset synago
ga: secuti sunt multi iudeorum et colentium
deum advenarum paulum et barnabam
Qui loquentes ad eos suadebant eis ut per
manerent in gratia dei. Sequenti vero sabbato
pene universa civitas convenit audire ver
bum dei Videntes autem turbas iu
dei repleti sunt zelo. et contradicebant hiis
que a paulo dicebantur: blasphemantes
Tunc constanter paulus et barnabas dix
erunt. Vobis oportebat primum loqui
verbum dei sed quoniam repulistis illud
et indignos vos iudicastis eterne vite:
ecce convertimur ad gentes. Sic enim pre
cepit nobis dominus. Posui te lumen in
gentibus ut sis in salutem usque ad extre
mum terre. Audientes autem gentes ga
visi sunt, et glorificabant verbum domini:
et crediderunt quotquot erant preordina
ti ad vitam eternam. Disseminabatur
autem verbum domini per universam
regionem. Iudei autem concitaverunt
religiosas mulieres et honestas et pri
mos civitatis et excitaverunt persecutio
nem in paulum et barnabam: et eiecerunt
eos de finibus suis. At illi excusso pulvere
pedum in eos: venerunt yconium. Disci
puli quoque replebantur gaudio et spiritu
sancto. · xiiij ·

XIIII

Factum est autem yconii ut simul
introirent in synagogam iudeorum et
loquerentur eis ita ut crederet iudeorum
et grecorum copiosa multitudo. Qui vero
increduli fuerunt iudei: suscitaverunt
persecutionem et ad iracundiam concita
verunt animas gentium adversus fratres.
Multo igitur tempore demorati sunt fratres fi
ducialiter agentes in domino. testimo
nium perhibentes verbo gratie sue dantes
signa et prodigia fieri per manus eorum
Divisa est autem multitudo illius civi
tatis et quidam quidem erant cum iude
is quidam vero cum apostolis. Cum autem
factus esset impetus gentilium et iude
orum cum principibus suis ut contume
liis afficerent ut lapidarent eos: intelli
gentes confugerunt ad civitates lycao
nie lystram et derben et universam circ
circa regionem et ibi evangelizantes
erant. Et quidam vir lystris infirmus pe
dibus sedebat claudus ex utero matris sue. qui
nunquam ambulaverat. Hic audivit
paulum loquentem. qui intuitus eum
et videns quia haberet fidem ut salvus fi
eret: dixit magna voce. Surge super pedes tu
os rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbe
autem cum vidissent quod fecerat paulus
levaverunt vocem suam lycaonice dicen
tes. Dii similes facti hominibus descende
runt ad nos. Et vocabant barnabam io
vem paulum vero mercurium quoniam
ipse erat dux verbi sacerdos quoque iovis
qui erat ante civitatem. tauros et coronas
ante ianuas afferens cum populis vo
lebat sacrificare. Quod ubi audierunt
apostoli barnabas et paulus: conscissis
tunicis suis exilierunt in turbas claman
tes et dicentes. Viri quid hec facitis? Et
nos mortales sumus similes vobis ho
mines annuntiantes vobis ab hiis va
nis converti ad deum vivum qui fecit ce
lum et terram mare et omnia que in
eis sunt qui in preteritis generationibus
dimisit omnes gentes ingredi vias suas.
Et quidem non sine testimonio semetipsum
reliquit benefaciens de celo dans pluvias
et tempora fructifera. implens cibo et leticia
corda vestra. Et hec dicentes: vix sedaverunt
turbas ne sibi immolarent. Superve
nerunt autem quidam ab antiochia et
yconio iudei et persuasis turbis lapidantes
paulum traxerunt extra civitatem exi
stimantes eum mortuum esse. Circumdan
tibus autem eum discipulis: surgens
intravit civitatem. Et postera die pro

fectus est cum barnaba in derben. Cumque euan
gelizassent ciuitati illi et docuissent multos
reuersi sunt lystram et yconium et antiochi
am. confirmantes animas discipulorum
exhortantes que ut permanerent in fide
et dicentes quoniam per multas tribula
tiones oportet nos intrare in regnum dei
celorum. Et cum constituissent illis per sin
gulas ecclesias presbiteros et orassent cum
ieiunijs: commendauerunt eos domino
in quem crediderunt. Transeuntes que
pisidiam uenerunt in pamphiliam. Et
loquentes in pergen uerbum domini des
cenderunt in ataliam et inde nauigaue
runt antiochiam unde erant traditi gratie dei
in opus quod compleuerunt. Cum autem
uenissent et congregassent ecclesiam: retu
lerunt quanta fecisset deus cum illis. et
quia aperuisset gentibus ostium fidei. xv.

XV

Morati sunt autem tempus non
modicum cum discipulis. Et
quidam descendentes de iudea docebant
fratres quia nisi circumcidamini secundum
morem moysi: non potestis salui fieri.
Facta ergo seditione non minima paulo
et barnabe. aduersum illos: statuerunt ut
ascenderent paulus et barnabas et quidam
alij ex alijs ad apostolos et presbiteros in
ierusalem super hanc questione. Illi igitur de
ducti ab ecclesia pertransibant fenicem et
samariam narrantes conuersionem
gentium et faciebant gaudium magnum
omnibus fratribus. Cum autem uenissent ie
rosolimam: suscepti sunt ab ecclesia et
ab apostolis et a senioribus annunciantes
quanta deus fecisset cum illis. Surrexe
runt autem quidam de heresi phariseo
rum qui crediderant dicentes quia oportet
circumcidi eos precipere quoque seruare
legem moysi. Conuenerunt autem apostoli
et seniores uidere de uerbo hoc. Cum autem
magna conquisitio fieret: surgens petrus
dixit ad eos. Viri fratres uos scitis quoniam
ab antiquis diebus in nobis elegit deus per
os meum audire gentes uerbum euan
gelij et credere. Et qui nouit corda deus
testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum
sicut et nobis. Et nichil discreuit inter nos
et illos fide purificans corda eorum. Nunc
ergo quid temptatis deum imponere iu
gum super ceruicem discipulorum quod
neque patres nostri neque nos portare potuimus.
Sed per gratiam domini ihesu christi credimus
saluari quemadmodum et illi. Tacuit

autem omnis multitudo et audiebant bar
nabam et paulum narrantes quanta fecis
set deus signa et prodigia in gentibus per
eos. Et postquam tacuerunt: respondit iacobus
dicens. Viri fratres audite me. Symon nar
rauit quemadmodum primum deus ui
sitauit sumere ex gentibus populum nomini
suo et huic concordant uerba prophetarum
sicut scriptum est. Post hec reuertar et ree al' vacat ic
dificabo tabernaculum dauid quod decidit
et diruta eius reedificabo et erigam illud
ut requirant ceteri hominum dominum
et omnes gentes super quas inuocatum
est nomen meum dicit dominus faciens
hec. Notum a seculo est domino opus suum.
Propter quod ego iudico non inquietari
eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum
sed scribere ad eos ut abstineant se a con
taminationibus simulacrorum. et fornica
tione et suffocatis et sanguine. Moyses enim
a temporibus antiquis habet in singulis ci
uitatibus qui eum predicent in synagogis
ubi per omne sabbatum legitur. Tunc
placuit apostolis et senioribus cum omni eccle
sia eligere uiros ex eis et mittere antiochi
am cum paulo et barnaba iudam qui cog
nominatur barsabas et silam uiros primos
in fratribus scribentes per manus eorum. Apostoli
et seniores fratres. hys qui sunt antho
chie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem
Quoniam audiuimus quia quidam ex
nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis
euertentes animas uestras quibus non
mandauimus placuit nobis collectis
in unum eligere uiros et mittere ad uos
cum carissimis nostris barnaba et paulo
hominibus qui tradiderunt animas suas
pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus
ergo iudam et sylam qui et ipsi uobis uer
bis referent eadem. Visum est enim spiritui
sancto et nobis nichil ultra imponere uobis
oneris quam hec necessaria ut abstinea
tis uos ab immolatis simulacrorum
et sanguine suffocato et fornicatione a qui
bus custodientes uos bene agetis. Valete
Illi igitur dimissi descenderunt anthiochiam
et congregata multitudine tradiderunt
epistolam. Quam cum legissent: gauisi sunt
super consolationem. Iudas autem et sylas
et ipsi cum essent prophete uerbo plurimo
consolati sunt fratres et confirmauerunt
eos. Facto autem ibi aliquanto tempore al' vacat
dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos
qui miserant illos. Visum est autem syle

remanere ibi. Solus autem iudas abijt ie
rusalem. Paulus autem et barnabas demora
bantur anthiochie docentes et euangelizantes
cum alijs pluribus verbum domini. Post ali
quot autem dies dixit ad barnabam paulus
Revertentes visitemus fratres per universas ciui
tates in quibus predicauimus verbum do
mini. quomodo se habeant. Barnabas autem
volebat secum assumere et iohannem qui
cognominabatur marcus. Paulus autem
rogabat eum ut qui discessisset ab eis a pam
phylia et non isset cum eis in opus: non
debere recipi eum. Facta est autem dissensio
inter eos ita ut discederent ab inuicem et
barnabas quidem assumpto marco nauiga
ret cyprum: paulus vero electo syla pro
fectus est traditus gratie domini a fratribus. Per
ambulabat autem syriam et ciliciam con
firmans ecclesias. precipiens custodire pre
cepta apostolorum et seniorum. Et cum ar
uisset has nationes: peruenit in derben et
lystram.

Cap[m]. xvi. — XVI

Et ecce discipulus quidam erat ibi
nomine tymotheus filius mulieris iudee
fidelis patre gentili. Huic testimonium red
debant qui in listris erant et iconio fratres.
Hunc voluit paulus secum proficisci et
assumens circumcidit eum propter iudeos
qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes
quod pater eius gentilis erat. Cum autem per
transirent ciuitates tradebant eis custodi
re dogmata que erant decreta ab apostolis et se
nioribus qui erant ierosolimis. Et ecclesie
quidem confirmabantur fide et habunda
bant numero cotidie. Transeuntes autem fri
giam et galatie regionem: vetati sunt a spiritu
sancto loqui verbum dei in asya. Cum venis
sent autem in misiam: temptabant ire in
bithyniam et non permisit eos ire spiritus ihesu.
Cum autem pertransissent misiam: descende
runt troadem et visio per noctem paulo osten
sa est. Vir macedo quidam erat stans et de
precans eum et dicens. Transiens in ma
cedoniam adiuua nos. Ut autem visum
vidit: statim quesiuimus proficisci in ma
cedoniam certi facti quia vocasset nos
deus euangelizare eis. Nauigantes autem
a troade recto cursu venimus samatra
ciam: et sequenti die neapolim et inde phi
lippis que est prima pars macedonie ciui
tas colonia. Eramus autem in urbe hac
diebus aliquot conferentes verbum domini
Die autem sabbatorum egressi sumus
foras portam iuxta flumen ubi videbatur
oratio esse: et sedentes loquebamur mulie
ribus que conuenerant. Et quedam mulier
nomine lydia purpuraria ciuitatis thy
atirenorum colens deum audiuit
cuius dominus aperuit cor intendere hijs
que dicebantur a paulo. Cum autem bapti
zata esset ipsa et domus eius: deprecata
est nos dicens. Si iudicatis me fidelem
domino esse: introite in domum meam
et manete. Et coegit nos. Factum est autem
euntibus nobis ad orationem puellam
quandam habentem spiritum phytonem ob
uiare nobis que questum magnum
prestabat dominis suis diuinando. Hec
subsecuta paulum et nos: clamabat di
cens. Isti homines serui dei excelsi sunt
qui annunciant vobis viam salutis.
Hoc autem faciebat multis diebus. Do
lens autem paulus et conuersus spiritui dix
it. Precipio tibi in nomine ihesu christi exi
re ab ea. Et exijt eadem hora. Videntes au
tem domini eius quia exiuit spes ques
tus eorum: apprehendentes paulum
et sylam perduxerunt in forum ad prin
cipes et offerentes eos magistratibus dix
erunt. Hij homines conturbant ciui
tatem nostram cum sint iudei et annu
ciant morem quem non licet nobis sus
cipere neque facere cum simus romani.
Et cucurrit plebs aduersus eos et ma
gistratus scissis tunicis eorum ius
serunt illos virgis cedi. Et cum multas
plagas eis imposuissent: miserunt eos
in carcerem precipientes custodi ut di
ligenter custodiret eos. Qui cum tale
preceptum accepisset: misit eos in inte
riorem carcerem ~~precipientes custodi~~
et pedes eorum strinxit ligno. Media autem
nocte paulus et sylas adorantes lauda
bant deum et audiebant eos qui in
custodia erant. Subito vero terremotus
factus est magnus ita ut mouerentur
fundamenta carceris et confestim aperta
sunt ostia omnia et vniuersorum vin
cula soluta sunt. Experrectus autem
custos carceris et videns apertas ianuas
carceris euaginato gladio volebat se
interficere. estimans fugisse vinctos
Clamauit autem paulus magna vo
ce dicens. Nichil feceris tibi mali uniuer
si enim hic sumus. Petito que lumine in
trogressus est et tremefactus procidit
ad pedes pauli et syle et producens eos
foras ait. Domini quid me oportet

facere ut saluus fiam. At illi dixerunt: Cre
de in domino ihu et saluus eris tu et do
mus tua. Et locuti sunt ei uerbum domini
cum omnibus qui erant in domo eius.
Et tollens eos in illa hora noctis lauit pla
gas eorum et baptizatus est ipse et omnis do
mus eius continuo. Cumque perduxisset eos i
domum suam: apposuit eis mensam et le
tatus est cum omni domo sua credens deo. Et
cum dies factus esset. miserunt magistrat
us lictores dicentes. Dimitte homines il
los. Nunciauit autem custos carceris uerba
hec paulo: quia miserunt magistratus ut
dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in
pace. Paulus autem dixit eis. Cesos nos
publice indempnatos homines romanos
miserunt in carcerem et nunc occulte nos
eiciunt: Non ita sed ueniant et ipsi nos ei
ciant. Nunciauerunt autem magistratibus
lictores uerba hec. Timueruntque audito
quod romani essent et uenientes deprecati
sunt eos et educentes rogabant ut egrede
rentur de urbe. Exeuntes autem de carce
introierunt ad lydiam et uisis fratribus con
solati sunt eos et profecti sunt
(margin: "introierunt ad lydiam et uisis fratribus" / "consolati sunt")
receperunt quanta fecisset dominus cum
eis et consolantes eos profecti sunt. XVII.
Cum autem perambulassent amphy
polim et appolloniam: uenerunt
thessalonicam ubi erant synagoge iudeo
rum. Secundum consuetudinem autem
paulus introiuit ad eos et per sabbata
tria disserebat eis de scripturis adaperiens
et insinuans quia xpm oportuit pati et
resurgere a mortuis et quia hic est xpus
ihs quem ego annuntio uobis. Et quidam
ex eis crediderunt et adiuncti sunt paulo
et syle et de colentibus gentibus multitudo
magna et mulieres nobiles non pauce.
Zelantes autem iudei assumentesque de
uulgo uiros quosdam malos et turba fac
ta concitauerunt ciuitatem et assistentes
domui iasonis querebant eos producere
in populum. Et cum non inuenissent
eos: trahebant iasonem et quosdam fratres
ad principes ciuitatis clamantes et dicen
tes quoniam hii sunt qui orbem concitant
et ad hoc uenerunt quos suscepit iason.
Et hii omnes contra decreta cesaris fa
ciunt regem alium dicentes ~~iesum que~~
esse ihm. Concitauerunt autem plebem
et principes ciuitatis audientes hec et accep
ta satisfactione a iasone et a ceteris: dimi
serunt eos. Fratres uero confestim per noctem
dimiserunt paulum et sylam in beroeam.

Qui cum uenissent: in synagogam iudeorum
introierunt. Hii autem erant nobiliores eo
rum qui sunt thessalonice. Qui susceperunt
uerbum cum omni auiditate cotidie scrutan
tes scripturas si hec ita se haberent. Et multi qui
dem crediderunt ex eis et multitudo gentilium
mulierum honestarum et uiri non pauci.
Cum autem cognouissent in thessalonica iu
dei quia et in beroea predicatum est a paulo uer
bum dei: uenerunt et illuc commouentes et tur
bantes multitudinem. Statimque tunc pau
lum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Sy
las autem et tymotheus remanserunt ibi.
Qui autem deducebant: paulum perduxerunt
eum usque ad athenas et accepto mandato ab
eo ad sylam et timotheum ut quam celerius
uenirent ad illum: profecti sunt. Paulus au
tem cum athenis expectaret eos: incitabatur spiritus
eius in ipso uidens idolatrie deditam ciuitatem.
Disputabat igitur in synagoga cum iudeis et
colentibus dominum et in foro per omnes dies ad
eos qui aderant. Quidam autem epicurei et
stoici philosophi disserebant cum eo et quidam
dicebant. Quid uult seminator uerborum hic
dicere? Alii uero dicebant. Nouorum demoni
orum uidetur annuntiator esse quia ihm
et resurrectionem annuntiabat eis. Et appre
hensum eum: ad ariopagum duxerunt dicen
tes. Possumus scire que est hec noua que a
te dicitur doctrina. Noua enim quedam in
fers auribus nostris. Volumus ergo scire que nam
uelint hec esse. Athenienses autem omnes
et aduene hospites ad nichil aliud uacabant
nisi aut dicere aut audire aliquid noui. Stans
autem paulus in medio ariopagi ait uiri
athenienses per omnia quasi superstitiosos
esse uos uideo. Preteriens enim et uidens si
mulacra uestra. inueni et aram in qua scriptum
erat ignoto deo. Quod ergo ignorantes coli
tis: hoc ego annuntio uobis. Deus qui fecit
hunc mundum et omnia que in eo sunt
hic celi et terre cum sit dominus non in ma
nu factis templis habitat nec manibus huma
nis colitur indigens aliquo cum ipse det o
mnibus uitam et inspirationem et omnia.
Fecitque ex uno omne genus hominum in
habitare super uniuersam faciem terre defini
ens statuta tempora et terminos habitationis
eorum querere deum si forte attrectent eum
aut inueniant quamuis longe non sit
ab unoquoque nostrum. In ipso enim uiuimus et
mouemur et sumus sicut et quidam uestrorum
poetarum dixerunt ipsius enim et genus
sumus. Genus ergo cum simus dei: non de

al' bus

benius estimare auro aut argento aut la
pidis sculpture artis et cogitationis hominis
diuinum esse simile. Et tempora quidem huius
ignorantie despiciens deus: nunc annuntiat
hominibus ut omnes ubique penitentiam a
gant eo quod statuit diem in qua iudica
turus est orbem terre in equitate in uiro in
quo statuit fidem prebens omnibus suscitans
eum a mortuis. Cum autem audissent re
surrectionem mortuorum quidam quidem
irridebant quidam uero dixerunt. Audiemus
te de hoc iterum. Sic paulus exiuit de medio
eorum · xvii ·

al' hominibus

XVIII

Al' c. xviii. Post hec

Quidam uero uiri adherentes ei credi
derunt in quibus et dionisius ariopa
gita et mulier nomine damaris et alii cum
eis. Post hec egressus ab athenis uenit co
rinthum et inueniens quendam iudeum
nomine aquilam ponticum genere, qui
nuper uenerat ab italia et priscillam uxorem
eius eo quod precepisset claudius discedere om
nes iudeos a roma: accessit ad eos et salu
tauit eos. Et quia eiusdem artis erat: ma
nebat apud eos et operabatur. Erat autem
sceno factorie artis. Et disputabat in synago
ga per omne sabbatum interponens nomen
domini ihesu suadebatque iudeos et grecos. Cum
uenissent autem de macedonia silas et ti
motheus: instabat uerbo paulus testificans
iudeis ihesum esse xpistum. Contradicentibus autem
eis et blasphemantibus: excuciens paulus
uestimenta sua dixit ad eos. Sanguis uester
super caput uestrum mundus ego ex hoc ad gen
tes uadam. Et migrans inde: intrauit in
domum cuiusdam nomine titi iusti colentis
deum cuius domus erat coniuncta syna
goge. Crispus autem archisynagogus credi
dit domino cum omni domo sua. et multi co
rinthiorum audientes credebant et baptizaban
tur. Dixit autem dominus nocte per uisionem
paulo. Noli timere sed loquere, et ne taceas
propter quod ego tecum sum et nullus tibi no
cere poterit et nemo apponetur tibi ut noce
at te quoniam populus est multus michi in
hac ciuitate. Sedit autem ibi annum et sex
menses docens apud eos uerbum domini
Gallione autem proconsule achaie insurrex
erunt uno animo iudei in paulum et adduxe
runt eum ad tribunal dicentes quia contra
legem hic persuadet hominibus colere deum. In
cipiente autem paulo aperire os: dixit gallio ad
iudeos. Siquidem esset iniquum aliquid
aut facinus pessimum o uiri iudei: recte uos
sustinerem. Si uero questiones sunt de uer

al' uenerat

Scenos i. funis [illegible]

bo et nominibus legis uestre uos ipsi uideritis
iudex ego horum uerborum nolo esse. Et mi
nauit eos a tribunali. Apprehendentes autem
omnes sosthenem principem synagoge: per
cuciebant illum ante tribunal et nichil eorum
gallioni cure erat. Paulus uero cum adhuc
sustinuisset dies multos: fratribus uale faciens
nauigauit syriam et cum eo priscilla et a
quila qui sibi totonderant in cenchris ca
put. Habebant enim uotum. Deuenitque
ephesum et illos ibi reliquit. Ipse uero in
gressus synagogam: disputabat cum iudeis
rogantibus autem eis ut ampliori tempore
maneret apud eos non consensit sed uale
faciens eis et dicens. Oportet me solemp
nem diem aduenientem facere ierosoli
mis et iterum reuertar ad uos deo uolen
te: profectus est ab epheso et descendens ce
saream ascendit et salutauit ecclesiam et
descendit antiochiam. Et facto ibi aliquan
to temporis: profectus est perambulans ex
ordine galaticam regionem et frigiam con
firmans omnes discipulos. Iudeus autem
quidam apollo nomine alexandrinus na
tione uir eloquens deuenit ephesum potens
in scripturis. Hic erat edoctus uiam domi
ni et feruens spiritu loquebatur et docebat dili
genter ea que sunt de ihesu sciens tantum baptis
ma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter
agere in synagoga. Quem cum audissent
priscilla et aquila assumpserunt eum et
diligencius exposuerunt ei uiam dei. Cum
autem uellet ire achaiam exhortati fratres
scripserunt discipulis ut susciperent eum.
Qui cum uenisset: contulit multum hiis
qui crediderant. Uehementer enim iudeos
reuincebat publice ostendens per scripturas
esse xpistum ihesum. · xix ·

Factum est autem cum apollo esset co
rinthi ut paulus peragratis superioribus parti
bus ueniret ephesum et inueniret quosdam
discipulos dixitque ad eos. Si spiritum sanctum ac
cepistis credentes: At illi dixerunt ad eum. Sed
neque si spiritus sanctus est audiuimus. Ille
uero ait. In quo ergo baptizati estis? Qui
dixerunt In iohannis baptismate. Dixit autem
paulus. Iohannes baptizauit baptismo
penitentie populum dicens in eum qui uen
turus esset post ipsum ut crederent hoc est
in ihesum. Hiis auditis baptizati sunt in no
mine domini ihesu xpisti. Et cum imposuisset
illis manus paulus: uenit spiritus sanctus
super eos et loquebantur linguis et prophe
tabant. Erant autem omnes uiri fere duo

Introgressus autem in synagogam cum fidu
cia loquebatur per tres menses disputans et
suadens de regno dei. Cum autem quidam
indurarentur et non crederent maledicentes
viam domini coram multitudine: discedens
ab eis segregavit discipulos cotidie dispu
tans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem
factum est per biennium ita ut omnes qui ha
bitabant in asia audirent verbum domini
iudei atque gentiles. Virtutesque quaslibet deus
faciebat per manus pauli ita ut etiam super
languidos deferrentur a corpore eius sudaria
vel semicinthia et recedebant ab eis
languores et spiritus nequam egrediebantur.
Temptaverunt autem quidam de circumeuntibus
iudeis exorcistis invocare super eos qui ha
bebant spiritus malos nomen domini ihesu christi
dicentes Adiuro vos per ihesum quem paulus
predicat. Erant autem quidam scevae iudei
principis sacerdotum .vii. filii qui hoc facie
bant. Respondens autem spiritus nequam dix
it eis Ihesum novi et paulum scio vos autem
qui estis? Et insiliens homo in eos in quo
erat demonium pessimum et dominatus
amborum invaluit contra eos ita ut nudi
et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc
autem notum factum est omnibus iudeis
atque gentilibus qui habitabant ephesi et cecidit
timor super omnes illos et magnificabant
nomen domini ihesu. Multique credentium
veniebant confitentes et annuntiantes ac
tus suos. Multi autem ex eis qui fuerant
curiosa sectati contulerunt libros et combus
serunt eos coram omnibus et computatis
pretiis illorum: invenerunt pecuniam de
nariorum .l. milium. Ita fortiter verbum
dei crescebat et confirmabatur. His autem
expletis proposuit paulus in spiritu transita
macedonia et achaia ire ierosolimam dicens
quoniam postquam fuero ibi: oportet me et ro
mam videre. Mittens autem in macedoniam
duos ex ministrantibus sibi thimotheum et
erastum: ipse remansit ad tempus in asya.
Facta est autem in illo tempore turbatio non
minima de via domini. Demetrius enim
quidam nomine argentarius faciens edes
argenteas diane prestabat artificibus non mo
dicum questum. Quos convocans et eos qui
eiusmodi erant opifices: dixit Viri scitis quia
de hoc artificio acquisitio est nobis et videtis
et auditis quia non solum ephesi sed pene to
tius asie paulus hic suadens avertit mul
tam turbam dicens quoniam non sunt dii
qui manibus fiunt. Non solum autem
hec periclitabitur nobis pars in redargutionem
venire sed et magne dee diane templum in
nichilum deputabitur sed et destrui incipiet
maiestas eius. quam tota asia et orbis colit.
His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt
dicentes Magna diana ephesiorum Et imple
ta est civitas confusione et impetum fecerunt
uno animo in theatrum rapto gaio et a
ristarco macedonibus comitibus pauli. Paulo
autem volente intrare in populum non
permiserunt discipuli. Quidam autem et
de asie principibus qui erant amici eius mi
serunt ad eum rogantes ne se daret in thea
trum. Alii autem aliud clamabant. Erat
enim ecclesia confusa et plures nesciebant
qua ex causa convenissent. De turba autem
~~quidam~~ detraxerunt alexandrum propel
lentibus eum iudeis. Alexander ergo ma
nu silentio postulato: volebat rationem red
dere populo. Quem ut cognoverunt iudeum
esse vox facta est una omnium quasi per
horas duas clamantium. Magna diana
ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas:
dixit Viri ephesii quis enim est hominum
qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem
esse magne diane: iovisque prolis? Cum ergo
his contradici non possit: oportet vos se
datos esse et nichil temere agere. Adduxistis
enim homines istos neque sacrilegos neque
blasphemantes deam vestram. Quod si deme
trius et qui cum eo sunt artifices habent ad
versus aliquem causam: conventus fore
ses aguntur et proconsules sunt. accusent
se invicem si quid autem alterius rei que
ritis: in legitima ecclesia poterit absolvi.
Nam et periclitamur argui seditionis hodi
erne cum nullus obnoxius sit de quo
possimus reddere rationem concursus is
tius. Et cum hec dixisset: dimisit ecclesiam. .xx.
XX Postquam autem cessavit tumultus vo
catis paulus discipulis et exhortatus
eos valedixit et profectus est ut iret mace
doniam Cum autem perambulasset partes
illas et exhortatus eos fuisset multo sermo
ne: venit ad greciam Ubi cum fecisset mē
ses tres: facte sunt illi insidie a iudeis navi
gaturo in syriam habuitque consilium ut re
verteretur per macedoniam Comitatus est
autem eum sosipater pyrri beroensis thessalo
nicensium vero aristarcus et secundus et gaius
derbeus et thimotheus. Asiani vero tithi
cus et trophimus. Hii cum precessissent
sustinebant nos troade. Nos vero naviga — i. expectabant
vimus post dies azimorum a philippis

et venimus ad eos troadem in diebus quinque
ubi demorati sumus diebus septem. In
una autem sabbati cum convenissemus
ad frangendum panem: paulus disputa
bat cum eis profecturus in crastinum pro
traxitque sermonem usque in mediam noc
tem. Erant autem lampades copiose in
cenaculo ubi eramus congregati. Sedens
autem quidam adolescens nomine euti
chus super fenestram cum mergeretur
sompno gravi disputante diu paulo duc
tus cecidit de tercio cenaculo deorsum et
oblatus — sublatus est mortuus. Ad quem cum descen
disset paulus incubuit super eum et com
plexus dixit. Nolite turbari anima enim
ipsius in eo est. Ascendens autem frangens
que panem et gustans satis quoque allocutus est
usque in lucem sic profectus est. Adduxerunt
autem puerum viventem et consolati sunt
non minime. Nos autem ascendentes
al' iter — navem enavigavimus in asson: inde
suscepturi paulum. Sic enim disposuerat
ipse per terram iter facturus. Cum autem
invenisset nos in asso assumpto eo ve
nimus mitilenen et inde navigantes se
quenti die venimus contra chium et alia
die applicuimus samum et sequenti die
venimus miletum. Proposuerat enim
paulus transnavigare ephesum ne qua
mora illi fieret in asia. Festinabat enim si
al' tres — possibile sibi esset ut diem pentecostes face
ret ierosolimis. A mileto autem mittens
ephesum vocavit maiores natu ecclesie.
Qui cum venissent ad eum et simul
essent: dixit eis. Vos scitis a prima die qua
ingressus sum in asyam qualiter vo
biscum per omne tempus fuerim servi
ens domino cum omni humilitate et mul
tis lacrimis et temptationibus que michi
acciderunt ex insidiis iudeorum quomodo
nichil subtraxerim vobis utilium quo mi
nus annunciarem vobis et docerem vos
publice et per domos testificans iudeis at
que gentilibus in deum penitenciam et
fidem in dominum nostrum ihesum christum.
Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in
ierusalem que in ea ventura sunt michi ig
norans nisi quod spiritus sanctus per omnes
civitates michi protestatur dicens quoniam
vincula et tribulationes ierosolimis me
manent. Sed nichil horum vereor nec fa
cio animam meam preciosiorem quam
me dum modo consummem cursum me
mei — um et ministerium verbi quod accepi
a domino ihesu [christo] testificari evangelium gratie
dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius
non videbitis faciem meam vos omnes
per quos transivi predicans regnum dei.
Quapropter contestor vos hodierna die
quia mundus sum a sanguine omnium.
Non enim subterfugi quo minus annun
ciarem omne consilium dei vobis. Atten
dite vobis et universo gregi in quo vos
spiritus sanctus posuit episcopos regere eccle
siam dei quam acquisivit sanguine suo.
Ego scio quoniam intrabunt post dis
cessionem meam lupi graves in vos
non parcentes gregi et ex vobis ipsis sur
gent viri loquentes perversa ut abducant
discipulos post se. Quapropter vigilate
memoria retinentes quoniam per tri
ennium nocte et die non cessavi cum
lacrimis monens unumquemque ves
trum. Et nunc commendo vos deo et ver
bo gratie ipsius qui potens est edificare
et dare hereditatem in sanctificatis om
nibus. Argentum et aurum aut vestem
nullius concupivi ipsi scitis quoniam
ad ea que michi opus erant et hiis qui
mecum sunt ministraverunt manus
iste. Hec omnia ostendi vobis quoniam
sic laborantes oportet suscipere infirmos
ac meminisse verbi domini ihesu quoniam
ipse dixit. Beatius est magis dare quam
accipere. Et cum hec dixisset: positis genibus
suis cum omnibus illis oravit. Magnus
autem fletus factus est omnium et pro
cumbentes super collum pauli osculaban
tur eum dolentes maxime in verbo quod
dixerat eis quoniam amplius faciem
eius non essent visuri et deducebant eum
ad navem. .xxi.
Cum autem factum esset ut navi
garemus abstracti ab eis recto cursu
venimus choum et sequenti die rodum
et inde pateram. Et cum invenissemus na
vem transfretantem in feniciem: ascen
dentes ~~navem~~ navigavimus. Cum apparu
issemus autem cypro relinquentes eam
ad sinistram navigavimus in syriam
et venimus tyrum. Ibi enim navis expo
situra erat onus. Inventis autem discip
ulis mansimus ibi diebus vii. qui paulo dice
bant per spiritum ne ascenderet ierosolimam. Et
expletis diebus profecti ibamus deducenti
bus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque
foras civitatem et positis genibus in litto
re oravimus. Et cum vale fecissemus

nauem: ascendimus in nauim. Illi au
tem redierunt in sua. Nos uero nauiga
tione explicata a tyro descendimus tholo
maidem et salutatis fratribus mansimus
die una apud illos. Alia autem die profec
ti uenimus cesaream et intrantes do
mum philippi euangeliste qui erat u
nus de vii. mansimus apud eum. Huic
autem erant filie iiii. uirgines prophe
tantes. Et cum moraremur ibi per dies
aliquot superuenit quidam uir a iudea
propheta nomine agabus. Is cum uenis
set ad nos tulit zonam pauli et alligans
sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spiritus
sanctus. Virum cuius hec zona est sic
alligabunt in ierusalem iudei et tradent in
manus gencium. Quod cum audisse
mus rogabamus nos et qui loci illius
erant ne ascenderet ierosolimam. Tunc
respondit paulus et dixit. Quid facitis
flentes et affligentes cor meum. Ego
enim non solum alligari sed et mo
ri in ierusalem paratus sum propter no
men domini ihesu. Et cum ei suadere
non possemus: quieuimus dicentes.
fiat domini uoluntas. Post dies autem is
tos preparati ascendebamus ierusalem.
Venerunt autem quidam ex discipulis
a cesarea nobiscum adducentes secum
apud quem hospitaremur iasonem quen
dam cyprium antiquum discipulum.
Et cum uenissemus ierosolimam libe
ter exceperunt nos fratres. Sequenti autem
die introibat paulus nobiscum ad ia
cobum omnesque collecti sunt seniores.
Quos cum salutasset narrabat per sin
gula que fecisset deus in gentibus per mi
nisterium ipsius. At illi cum audissent
magnificabant dominum dixeruntque
ei. Vides frater quot milia sunt in iude
is qui crediderunt et omnes emulato
res sunt legis. Audierunt autem de te
quia discessionem doceas a moyse eorum
qui per gentes sunt iudeorum dicens non
debere eos circumcidere filios suos neque
secundum consuetudinem ingredi de
bere. Quid ergo est? Utique oportet conue
nire multitudinem. audient enim te
superuenisse. Hoc ergo fac quod dicimus
tibi. Sunt nobiscum uiri iiii. uotum
habentes super se. His assumptis: sanc
tifica te cum illis et impende in illis ut
radant capita sua et sciant omnes
quia que de te audierunt falsa sunt
sed ambulas et tu custodiens legem. De
his autem qui crediderunt ex gentibus:
nos scripsimus iudicantes ut abstineant
se ab idolis immolato et sanguine et
suffocato et a fornicatione. Tunc paulus
assumptis uiris postera die purificatus
cum illis intrauit in ~~illum~~ templum an
nuncians expletionem dierum purifi
cationis donec offerretur pro unoquoque
eorum oblatio. Dum autem vii dies
consummarentur: hii qui ab asia e
rant iudei cum uidissent eum in templo
concitauerunt omnem populum et in
iecerunt manus clamantes. Viri israelite
te adiuuate. Hic est homo qui aduersus
populum et legem et locum hunc omnes
ubique docet. insuper et gentiles induxit
in templum et uiolauit sanctum locum
istum. Viderant enim trophimum ephe
sium in ciuitate cum ipso quem estima
uerunt quoniam in templum introduxis
set paulus. Commotaque est ciuitas to
ta et facta est concursio populi. et appre
hendentes paulum trahebant eum extra
templum et statim clause sunt ianue.
Querentibus autem eum occidere nuncia
tum est tribuno cohortis quia tota con
funditur ierusalem. Qui statim assumptis
militibus et centurionibus decurrit ad
illos. Qui cum uidissent tribunum et
milites: cessauerunt percutere paulum.
Tunc accedens tribunus apprehendit
eum et iussit alligari cathenis duabus et
interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii
autem aliud clamabant in turba. Et cum
non posset certum cognoscere pre tumul
tu: iussit duci eum in castra. Et cum
uenisset paulus ad gradus contigit ut
portaretur a militibus propter uim populi.
Sequebatur enim multitudo populi cla
mans tolle eum. Et cum cepisset induci
in castra paulus: dicit tribuno. Si licet
michi aliquid loqui ad te. Qui dixit ei
Grece nosti? nonne tu es egyptius qui an
te hos dies tumultum concitasti et eduxi
sti in deserto. iiii. milia uirorum sicari
orum. Et dixit ad eum paulus. Ego ho
mo sum quidem iudeus natus a thar
so cilicie non ignote ciuitatis municeps.
Rogo autem te permitte michi aliquid lo
qui ad populum. Et cum ille permisisset
paulus stans in gradibus annuit manu
ad plebem Et magno silencio facto: allo
cutus est hebrea lingua dicens. xxii.

XXII

Viri fratres et patres audite quam ad
vos nunc reddo rationem. Cum au
dissent autem quia hebrea lingua loque
retur ad illos: prestiterunt magis silen
tium. Et dixit. Ego sum vir iudeus natus
tharso cilicie nutritus autem in ista civi
tate. secus pedes gamalielis eruditus iux
ta veritatem paterne legis emulator legis
dei existens sicut et vos omnes estis hodie
qui hanc viam persecutus sum usque ad
mortem alligans et tradens in custodias
viros ac mulieres sicut princeps sacerdo
tum testimonium mihi reddidit et omnes
maiores natu a quibus et epistolas accipiens
ad fratres damascum pergebam ut adduce
rem inde vinctos in ierusalem ut punirentur.
Factum est autem eunte me et appropin
quante me damasco: media die subito
de celo circumfulsit me lux copiosa et deci
dens in terram audivi vocem dicentem
mihi. Saule saule quid me persequeris.
Durum est tibi contra stimulum calci
trare. Ego autem respondi. Quis es do
mine? Dixitque mihi. Ego sum ihesus na
zarenus quem tu persequeris. Et qui me
cum erant lumen quidem viderunt vo
cem autem non audierunt eius qui lo
quebatur mecum. Et dixi. Quid faciam
domine? Dominus autem dixit ad me.
Surgens vade damascum et ibi tibi di
cetur de omnibus que te oporteat facere. Et
cum non viderem pre claritate luminis
illius: ad manum deductus a comitibus
veni damascum. Ananias autem quidam
vir secundum legem testimonium ha
bens ab omnibus habitantibus damasco
iudeis veniens ad me et astans dixit mihi
Saule frater respice. Et ego eadem hora
respexi in eum. At ille dixit mihi. Deus
patrum nostrorum preordinavit te ut co
gnosceres voluntatem eius et videres
iustum et audires vocem ex ore eius quia
eris testis illius ad omnes homines eo
rum que vidisti et audisti. Et nunc quid
moraris? Exurge et baptizare et ablue
peccata tua invocato nomine ipsius.
Factum est autem revertenti mihi in
ierusalem et oranti in templo fieri me in stu
pore mentis et videre illum dicentem
mihi. Festina et exi velociter ex ierusalem.
quoniam non recipient testimonium
tuum de me. Et ego dixi. Domine ipsi sci
unt quia ego eram concludens in car
cerem et cedens per synagogas eos qui
credebant in te. Et cum funderetur sanguis
stephani testis tui: ego astabam et consentie
bam et custodiebam vestimenta interfi
cientium illum. Et dixit ad me. Vade:
quoniam ego in nationes longe mittam
te. Audiebant autem eum usque ad hoc ver
bum et levaverunt vocem suam dicen
tes. Tolle de terra huiusmodi. non enim
fas est eum vivere. Vociferantibus autem
eis et proicientibus vestimenta sua et pul
verem iactantibus in aerem iussit tribu
nus induci eum in castra et flagellis cedi
et torqueri eum ut sciret propter quam
causam sic acclamarent ei. Et cum astrin
xissent eum loris: dixit astanti sibi centu
rioni paulus. Si hominem romanum
et indempnatum licet vobis flagellare?
Quo audito centurio: accessit ad tribu
num et nuntiavit ei dicens. Quid actu
rus es? Hic enim homo civis romanus est.
Accedens autem tribunus dixit illi. Dic
mihi si tu romanus es. At ille dixit. Eti
am. Et respondit tribunus. Ego multa
summa civilitatem hanc consecutus sum.
Et paulus ait. Ego autem et natus sum.
Protinus ergo discesserunt ab illo qui
eum torturi erant. Tribunus quoque ti
muit postquam rescivit quia civis roma
nus esset et quia alligasset eum. Poste
ra autem die volens scire diligentius
qua ex causa accusaretur a iudeis sol
vit eum et iussit sacerdotes convenire
et omne concilium et producens paulum
statuit illum inter illos. XXIII.

Intendens autem in concilium paulus ait.
Viri fratres ego omni conscientia bona con
versatus sum ante deum usque in hodier
num diem. Princeps autem sacerdotum
ananias precepit astantibus sibi percu
tere os eius. Tunc paulus ad eum dixit. Percu
tiet te deus paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me secundum legem et contra
legem iubes me percuti? Et qui astabant
dixerunt. Summum sacerdotem dei male
dicis? Dixit autem paulus. Nesciebam
fratres quia princeps est sacerdotum. Scrip
tum est enim. Principem populi tui non
maledices. Sciens autem paulus quia
una pars esset saduceorum et altera pha
riseorum: exclamavit in concilio. Viri
fratres ego phariseus sum filius pharise
orum. De spe et de resurrectione mortuo
rum ego iudicor. Et cum hec dixisset: facta est
dissensio inter phariseos et saduceos et

soluta est multitudo. Saducei enim dicunt
non esse resurrectionem neque angelum
neque spiritum. Pharisei autem utraque
confitentur. Factus est autem clamor mag
nus. Et surgentes quidam phariseorum
pugnabant dicentes. Nichil mali invenie
mus in homine isto. Quid si spiritus locutus
est ei aut angelus? Et cum magna dissen
sio facta esset: timens tribunus ne discer
peretur paulus ab ipsis iussit milites des
cendere et rapere eum de medio eorum ac
deducere eum in castra. Sequenti autem
nocte assistens ei dominus ait. Constans
esto paule. Sicut enim testificatus es de me
in ierusalem: sic te oportet et rome testificari. Fac
ta autem die collegerunt se quidam ex iu
deis et devoverunt se dicentes neque man
ducaturos neque bibituros donec occiderent
paulum. Erant autem plus quam xl viri
qui hanc coniurationem fecerant. Qui
accesserunt ad principes sacerdotum et
seniores et dixerunt. Devotione devovi
mus nos nichil gustaturos donec occida
mus paulum. Nunc ergo vos notum fa
cite tribuno cum concilio ut producat il
lum ad vos tamquam aliquid certius co
gnituri de eo. Nos vero priusquam appropi
et: parati sumus interficere illum. Quod
cum audisset filius sororis pauli insidi
as: venit et intravit in castra nunciavit
que paulo. Vocans autem paulus ad
se unum ex centurionibus ait. Adolescen
tem hunc perduc ad tribunum habet enim
aliquid indicare illi. Et ille quidem assu
mens eum duxit ad tribunum et ait.
Vinctus paulus vocans rogavit me hunc
adolescentem perducere ad te habentem a
liquid loqui tibi. Apprehendens autem
tribunus manum illius secessit cum eo
seorsum et interrogavit eum. Quid est
quod habes indicare michi? Ille autem
dixit iudeis convenit rogare te ut cras
tina die paulum producas in concilium
quasi aliquid certius inquisituri sint de
illo. Tu vero ne credideris illis. Insidiantur
enim ei ex eis viri amplius quam xl. qui se
devoverunt non manducare neque bibere
donec interficiant illum. Et nunc para
ti sunt expectantes promissum tuum.
Tribunus igitur dimisit adolescentem
precipiens ne cui loqueretur quoniam hec
nota sibi fecisset. Et vocatis duobus cen
turionibus dixit illis. Parate milites du
centos ut eant usque cesaream et equites

lxx et lancearios ducentos a tercia hora
noctis et iumenta, ut imponentes paulum
salvum producerent ad felicem presidem.
Timuit autem ne forte raperent eum iudei
et occiderent et ipse postea calumpniam ha
beret quasi [illegible] accepisset. Scribens e
pistolam continentem hec. Claudius lisias
optimo presidi felici salutem. Virum hunc
apprehensum a iudeis et incipientem in
terfici ab eis superveniens cum exercitu
eripui cognito [illegible] romanus [illegible] est volens sci
re causam quam obiciebant illi deduxi
eum in concilium eorum quem inveni
accusari de questionibus legis ipsorum. Nichil
vero dignum morte aut vinculis habentem
crimen. Et cum michi platum esset de in
sidiis quas paraverant ei: confestim mi
si eum ad te denuncians et accusatoribus
ut dicant apud te. Milites ergo secundum
preceptum sibi assumentes paulum dux
erunt per noctem in antipatridem et poste
ra die dimissis equitibus ut irent cum eo:
reversi sunt ad castra. Qui cum venissent
cesaream et tradidissent epistolam presidi
statuerunt ante illum et paulum. Cum
legisset autem epistolam et interrogasset
de qua provincia esset et cognoscens quia
de cilicia esset audiam te inquit cum accu
satores tui venerint. Iussitque in pretorio he
rodis custodiri eum · xxiiij · XXIIII

Post quinque autem dies descendit
princeps sacerdotum ananias
cum senioribus quibusdam et tertullo quo
dam oratore qui adierunt presidem adver
sus paulum. Et citato paulo: cepit accusa
re tertullus dicens. Cum in multa pace
agamus per te et multa corrigantur per
tuam providentiam: semper et ubique sus
cipimus optime felix cum omni gratiarum
actione. Ne diutius autem te protraham
oro te breviter audias nos pro tua de
mencia. Invenimus hunc hominem
pestiferum et concitantem seditiones non
tantum nostro generi sed fere universo orbi ter
rarum et omnibus iudeis in universo orbe
et auctorem seditionis secte nazarenorum
qui etiam templum violare conatus est
quem et apprehensum voluimus secundum
legem nostram iudicare. Superveniens autem
tribunus lisias cum vi magna eripuit
eum de manibus nostris iubens accusatores
eius ad te venire a quo poteris ipse iudicans
de omnibus istis cognoscere de quibus nos
accusamus eum. Adiecerunt autem et

iudei dicentes hec ita se habere. Respondit
autem paulus annuente sibi preside dicere.
Ex multis annis iudicem te esse genti huic
sciens bono animo pro me satis faciam:
Potes enim cognoscere quia non plus
sunt dies michi quam xii. ex quo ascendi
in ierusalem adorare et neque in templo
invenerunt me cum aliquo disputantem
aut concursum facientem turbe neque in
synagogis neque in civitate neque probare
tibi possunt de quibus nunc accusant me.
Confiteor autem hoc tibi quod secundum
sectam quam dicunt heresim sic deservio
patri deo meo credens omnibus que in lege
et prophetis scripta sunt spem habens in
deum quam et hii ipsi expectant resurrec
tionem futuram iustorum et iniquorum.
In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscien
tiam habere ad deum et ad homines sem
per. Post annos autem plures elemosinas
facturus in gentem meam veni et oblaci
ones et vota: in quibus invenerunt me
purificatum in templo non cum turba
neque cum tumultu et [illegible] derunt
me clamantes et dicentes. Tolle inimi
cum nostrum. Quidam autem ex asia iudei
quos oportebat modo apud te presto esse
et accusare si quid haberent adversum
me aut hii ipsi dicant si quid invenerint
in me iniquitatis cum stem in conci
lio nisi de una hac solum modo voce qua
clamavi inter eos stans quoniam de resur
rectione mortuorum ego iudicor hodie a
vobis. Distulit autem illos felix certissi
me sciens de via dicens. Cum tribunus
lysias descenderit audiam vos. Iussitque
centurioni custodire eum et habere re
quiem nec quemquam prohibere de suis
ministrare ei. Post aliquot autem dies
veniens felix cum drusilla uxore sua que · al' drucilla
erat iudea vocavit paulum et
audivit ab eo fidem que est in ihesum christum
Disputante autem illo de iusticia et casti
tate et de iudicio futuro: tremefactus felix
respondit. Quod nunc attinet vade: tem
pore autem oportuno accersiam te: simul
et sperans quod pecunia sibi daretur a
paulo propter quod et frequenter accersiens e
um loquebatur cum eo. Biennio autem
expleto: accepit successorem felix porcium · al' porcium
festum. Volens autem gratiam presta
re iudeis felix: reliquit paulum vinctum. xxv.

XXV

Festus autem cum venisset in
provinciam: post triduum ascen
dit ierosolimam a cesarea. Adieruntque
eum principes sacerdotum et primi iudeo
rum adversus paulum et rogabant eum pos
tulantes gratiam adversus eum ut iu
beret perduci eum in ierusalem insidias tenden
tes ut eum interficerent in via. Festus
autem respondit servari paulum in ce
sarea se autem maturius profecturum.
Qui ergo in vobis sunt potentes simul
descendentes simul si quod est in viro
crimen accusent eum. Demoratus autem
inter eos dies non amplius quam oc
to aut decem descendit cesaream et alte
ra die sedit pro tribunali et iussit paulum
adduci. Qui cum perductus esset circum
steterunt eum qui ab ierosolima descen
derant iudei multas et graves causas
obicientes quas non poterant probare
paulo autem rationem reddente quoniam
neque in legem iudeorum neque in tem
plum neque in cesarem quicquam pecca
vi. Festus autem volens iudeis gratiam
prestare. respondens paulo dixit. Vis
ierosolimam ascendere et ibi de hiis iu
dicari apud me. Dixit autem paulus.
Ad tribunal cesaris sto: ubi me oportet
iudicari. Iudeis non nocui sicut tu me
lius nosti. Si enim nocui aut dignum
aliquid morte feci: non recuso mori. Si
vero nichil est eorum que isti accusant
me nemo potest me illis donare. Cesa
rem appello. Tunc festus cum consilio
locutus respondit. Cesarem appellasti
ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot
transacti essent: agrippa rex et bereni
ce descenderunt cesaream ad salutandum
festum. Et cum dies plures ibi demora
rentur festus regi indicavit de paulo
dicens. Vir quidam est derelictus a fe
lice vinctus de quo cum essem ierosoli
mis adierunt me principes sacerdotum
et seniores iudeorum postulantes adver
sus illum dampnationem. Ad quos
respondi quia non est consuetudo roma
nis donare aliquem hominem pri
usquam is qui accusatur presentes ha
beat accusatores locumque defendendi ac
cipiat ad abluenda crimina que ei o
biciuntur. Cum igitur huc convenissent
sine ulla dilatione in sequenti die sedens
pro tribunali iussi adduci virum. De
quo cum stetissent accusatores: nul
lam causam deferebant de quibus ego sus
picabar malum. Questiones vero

qualdam de sua superstitione habebant adu
sus eum et de quodam ihu quem affirma
bat paulus uiue. Hesitans autem ego de
huiusmodi questione dicebam si uellet
ire ierosolimam et ibi iudicari de istis.
Paulo autem appellante ut seruaretur
ad augusti cognitionem. iussi seruari
eum donec mittam eum ad cesarem.
Agrippa autem ad festum dixit. Volebā
et ipse hominem audire. Cras inquit au
dies eum. Altera autem die cum uenis
set agrippa et bernice cum multa ambi
tione et introissent in auditorium cum
tribunis et uiris principalibus ciuitatis
iubente festo adductus est paulus. Et
dixit festus. Agrippa rex et omnes qui si
mul adestis nobiscum uiri uidetis hūc
de quo omnis multitudo iudeorum inter
pellauit me ierosolimis petens et ac
clamans non oportere eum uiuere
amplius. Ego uero comperi nichil dig
num morte eum admisisse. Ipso autē
hoc appellante ad augustum iudicaui
mittere de quo quid certum scribam do
mino non habeo. Propter quod produxi
eum ad uos et maxime ad te o rex
agrippa ut interrogatione habita ha
beam quid scribam. Sine ratione enī
michi uidetur mittē uinctū et causam
eius non significare. Agrippa uero
ad paulum ait. Permittitur tibi loq
pro temet ipso. Tunc paulus extenta
manu cepit rationem reddere

De omnibus quibus accusor a iu
deis rex agrippa estimo me beatū
apud te cum sim defensurus me hodie
maxime te sciente omnia que apud iu
deos sunt consuetudines et questiones
Propter quod obsecro patienter me au
dias et quidem uitam meam a iuuē
tute que ab initio fuit in gente mea
ierosolimis nouerunt omnes iudei
prescientes me ab initio si uelint tes
timonium perhibere quoniam secun
dum certissimā sectam nr̄e religionis
uixi phariseus et nunc in spe que ad pa
tres nostros repromissionis facta est a deo
sto in iudicio subiectus in quā xii. tribus
nr̄e nocte ac die seruientes sperant de
uenire de qua spe accusor a iudeis. O rex
quid incredibile iudicatur apud uos
si deus mortuos suscitat. Et ego quidē
existimaueram me aduersus nomen
ihu nazareni debere multa contraria

agere quod et feci ierosolimis et multos
sanctorum ego in carceribus inclusi a prin
cipibus sacerdotum potestate accepta. Et cū
occiderentur detuli sententiam et per om
nes synagogas frequenter puniens eos
compellebam blasphemare nomen eius
et amplius insaniens in eos persequebar
usque ad exteras ciuitates. In quibus dum
irem damascum cum potestate et permis
su principum sacerdotum die media in
uia uidi rex de celo supra splendorem solis
circumfulsisse me lumen et eos qui simul
mecum erant. Omnesque nos cum decidis
semus in terram pre timore: solus audi
ui uocem loquentem michi hebraica lin
gua. Saule saule quid me persequeris?
Durum est tibi contra stimulum calcitra
re. Ego autem dixi. Quis es domine? Do
minus autem dixit. Ego sum ihs naza
renus quem tu persequeris. sed exurge et
sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui
tibi ut constituam te ministrum et testē
eorum que uidisti et eorum quibus appa
rebo tibi eripiens te de populis et gen
tibus in quas nunc ego mitto te aperire o
culos eorum ut conuertantur a tenebris
ad lucem et de potestate sathane ad deum
ut accipiant remissionem peccatorum
et sortem inter sanctos per fidem que est in
me. Unde rex agrippa non fui incredulus
celestis uisionis sed hiis qui sunt damasci
a primum et ierosolimis et per omnē
regionem iudee et gentibus annuntiabā
ut penitentiam agerent et conuerterentur
ad deum digna penitentie opera facien
tes. Hac ex causa me iudei cum essem in
templo comprehensum temptabant uio
lentes me interficere. Auxilio autem ad
iutus dei usque in hodiernum diem sto tes
tificans minori atque maiori: nichil ex
tra dicens quam ea que prophete locuti sunt fu
tura esse et moyses si passibilis christus
si primus ex resurrectione mortuorum
lumen annuntiaturus est populo et
gentibus. Hec loquente eo et rationem red
dente festus magna uoce dixit. Insanis
paule multe te littere ad insaniam con
uertunt. At paulus non insanio inquit
optime feste sed ueritatis et sobrietatis
uerba eloquor. Scit enim de hiis rex ad
quem et constanter loquor. latere enim
eum nichil horum arbitror neque enim
in angulo quicquam horum gestum
est. Credis rex agrippa prophetis. Scio quia credis

Agrippa autem ad paulum In modico sua
des me xpianum fieri. Et paulus. Opto
apud deum et in modico et in magno nõ
tantum te sed et omnes hos qui audiunt
hodie fieri tales qual' et ego sum exceptis
uinculis hijs. Et [illegible] surrexit rex et preses et
beronice et qui assidebant eis. Qui cum se
cessissent: loquebantur ad inuicem dicen
tes quia nichil morte aut uinculis dig
num quid facit homo iste. Agrippa autẽ
XXVII – Ca. xxvii festo dixit. Dimitti poterat homo iste si
non appellasset cesarem ¶ Ut autem
iudicatum est eum nauigare in ytaliã
et tradi paulum cum reliquis custodib;
centurioni nomine iulio cohortis au
guste
Ascendentes autem nauim adru
me[t]inam et incipientes nauigare: circa
cea asie loca egressi sumus perseuerante
nobiscum aristarco macedone. thessalo
nicense. Sequenti autem die: uenimus
sydonem. Humane autem tractans iuli'
paulum permisit ad amicos ire et curã
sui agere. Et inde cum sustulissemus: sb
nauigauimus cyprum propterea qd'
essent uenti contrarij et pelagus cilicie
et pamphilie nauigantes uenimus
lystram que est licie. Et ibi inueniens
centurio nauem alexandrinã nauigã
tem in italiam et transposuit nos in eã.
Et cum multis dieb; tarde nauigarem'
et uix deuenissemus contra gnidum p̃
hibente nos uento: nauigauimus cre
te secundum salmonam et uix iuxta
nauigantes uenimus in locum quen
dam qui uocatur boniportus cui iuxta e
rat ciuitas thessala. Multo autem tem
pore peracto et cum iam non esset tuta
nauigatio. eo qd' et ieiunium iam prete
riisset consolabatur paulus dicens eis. Uiri
uideo quoniam cum iniuria et multo
dampno non solum oneris et nauis: sed
etiam animarum nrãr incipit esse na
uigatio. Centurio autem gubernatori et
nauclero magis credebat q̃ hijs que a pau
lo dicebantur. Et cum aptus portus non
esset ad hyemandum: plurimi statuerũt
consilium nauigare inde si quomodo pos
sent deuenire phenicem hyemã[re] portum
crete respicientem ad affricum et ad chor
um. Aspirante autem austro estimantes pro
positum se tenere cum sustulissent de a[sson]
legebant cretam. Non post multum au
tem misit se contra ipsam [illegible] thiphoni
cus qui uocatur euro aquilo. Cumq;
arrepta esset nauis et non posset conari
in uentum: data naui flatib; ferebamur.
In insulam autem quandam decurren
tes que uocatur cauda potuimus uix
obtinere scapham. Qua sublata adiuto
rijs utebantur accingentes nauim ti
mentes ne in syrtim inciderent submisso
uase sic ferebantur. Ualida autem nobis
tempestate iactatis: sequenti die iactum
fecerunt et tertia die suis manib; arma
menta nauis proiecerunt in mare. Ne
q; sole autem neq; luna neq; syderib; ap
parentib; per plures dies et tempestate
non exigua imminente. iam ablata
erat spes omnis salutis nrẽ. Et cum mul
ta ieiunatio fuisset. Tunc stans paulus
in medio eorum dixit. Oportebat quidem
o uiri audito me non tolli a creta lucri
q; facere iniuriam hanc et iacturam et
nũc suadeo nobis bono animo esse. A
missio enim nullius anime erit ex uob
preter quam nauis. Astitit enim michi
hac nocte angelus dei cuius sum ego et
cui deseruio dicens. Ne timeas paule cesa
ri te oportet assistere. Et donauit tibi d's
omnes qui nauigant tecum. Propter
quod bono animo estote uiri credo ei d's
meo quia sic erit quem admodum dic
tum est michi. In insulam autem quã
dam oportet nos deuenire. Sed post̃q̃
quarta decima nox superuenit nauigã
tibus nobis in adria circa mediam
noctem: suspicabantur naute apparere
sibi aliquam regionem. Qui summit
tentes bolidem inuenerunt passus xx.
altitudinis et post pusillum inde separa
ti inuenerunt passus. xv. Timentes
autem ne in aspra loca incideremus de
puppi mittentes anchoras. iiij. optabãt
diem fieri ut sciremus an salui esse pos
semus. Nautis uero querentib; fugere de
naui cum misissent scapham in mare
~~consilionem querentes~~ sub obtentu q̃
a prora inciperent anchoras extendere ut
tutius nauis staret: Dixit paulus centu
rioni et militib;. Nisi hij in naui reman
serint uos salui fieri non potestis. Tunc
absciderunt milites funes scaphe et pas
si sunt eam abscidere et cum lux incipe
ret fieri. Rogabat paulus omnes sumere
cibum dicens. Quartadecima die ho
die ~~die~~ expectantes ieiuni permanetis
nichil accipientes. Propt' quod roga

nos accipere cibum pro salute vestra quia
nullius vestrum capillus de capite peribit.
Et cum hec dixisset: sumens panem gra
tias egit deo in conspectu omnium. et cum
fregisset cepit manducare. Animequiores
autem facti omnes: et ipsi assumpserunt
cibum. Eramus vero universe anime in
navi ducente lxx. vi. Et satiati cibo al
leviabant navem iactantes triticum in
mare. Cum autem dies factus esset: ter
ram non agnoscebant. Sinum vero quen
dam considerabant habentem litus in
quem cogitabant si possent eicere navim.
Et cum anchoras sustulissent committebant
se mari simul laxantes iuncturas guber
naculorum et levato artemone secundum
flatum aure tendebant ad litus. Et cum
incidissemus in locum bithalassum
ubi duo maria conveniebant: impegerunt
navim et prora quidem fixa manebat im
mobilis puppis vero solvebatur a vi ma
ris. Militum autem consilium fuit ut
custodias occiderent ne quis cum enatasset
effugeret. Centurio autem volens ser
vare paulum prohibuit fieri iussitque eos
qui possent natare mittere se in mare pri
mos et evadere et ad terram exire et cete
ros alios in tabulis ferebant quosdam
autem super ea que de navi erant. Et sic
factum est ut omnes anime evaderent
ad terram. Et cum evasissemus tunc
cognovimus quia militene insula vo
cabatur. Barbari vero prestabant non
modicam humanitatem nobis. Accen
sa enim pyra reficiebant nos omnes
propter imbrem qui imminebat et frigus. xxviii.
VIII Cum congregasset autem paulus
sarmentorum aliquantam multi
tudinem et inposuisset super ignem
vipera a calore cum processisset invasit
manum eius. Ut vero viderunt barba
ri pendentem bestiam de manu eius: ad
invicem dicebant utique homicida est
homo hic qui cum evaserit de mari: ul
tio divina eum non sinit vivere. Et ille
quidem excutiens bestiam in ignem:
nichil mali passus est. At illi existimabant
eum in tumorem convertendum et su
bito casurum et mori. Diu autem illis
expectantibus et videntibus nichil mali
in eo fieri: convertentes se dicebant eum
esse deum. In locis autem illis erant pre
dia principis insule nomine publii qui
nos suscipiens triduo benigne exhibuit.

Contigit autem patrem publii febribus et dissin
teria vexatum iacere. Ad quem paulus
intravit. Et cum orasset et imposuisset ei
manum: salvavit eum. Quo facto et om
nes qui in insula habebant infirmitates
accedebant et curabantur qui etiam in
multis honoribus nos honoraverunt et
navigantibus nobis imposuerunt que ne
cessaria erant. Post menses autem tres
navigavimus in navi alexandrina que
in insula hyemaverat cui erat insigne
castrorum. Et cum venissemus syracusam
mansimus ibi triduo. Inde circumlegen
tes devenimus regium et post unum di
em flante austro secunda die venimus
puteolos. Ubi inventis fratribus rogati sumus
ibi manere apud eos dies vii. et sic veni
mus romam. Et inde cum audissent
fratres: occurrerunt nobis usque ad appii forum
et tres tabernas. Quos cum vidisset pau
lus: gratias agens deo accepit fiduciam.
Cum introissemus autem romam: per
missum est paulo manere sibimet cum
custodiente se milite. Post tertium autem
diem: convocavit primos iudeorum. Cum
que convenissent: dicebat eis Ego viri fratres
nichil adversus plebem faciens aut mo
rem paternum vinctus ab ierosolimis
traditus sum in manus romanorum
Qui cum interrogationem de me habu
issent: voluerunt me dimittere eo quod
nulla causa esset mortis in me. Contra
dicentibus autem iudeis: coactus sum ap
pellare cesarem non quasi gentem me
am habens aliquid accusare. Propter
hanc igitur causam rogavi vos videre
et alloqui. Propter enim spem israel ca
tena hac circumdatus sum. At illi dix
erunt ad eum. Nos neque litteras accepi
mus de te a iudeis neque adveniens aliquis
fratrum nuntiavit aut locutus est quid de
te malum. Rogamus autem a te au
dire que sentis. Nam de secta hac notum
est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum
constituissent autem illi diem: venerunt
ad eum in hospitium plures. Quibus
exponebat testificans regnum dei suadens
que eis de ihesu ex lege moysi et prophetis a
mane usque ad vesperam. Et quidam cre
debant hiis que dicebantur a paulo quidam
vero non credebant. Cumque invicem non
essent consentientes: discedebant dicen
te paulo unum verbum quia bene spiritus
sanctus locutus est per ysaiam prophetam ysa. vi.

ad patres nostros dicens. Vade ad populum istum et dic ad eos. Aure audietis et non intelligetis et videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus graviter audierunt et oculos suos compresserunt ne forte videant oculis et auribus audiant et corde intelligant et convertantur et sanem illos. Notum ergo sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salutare dei ipsi et audient. Et cum hec dixisset exierunt ab eo iudei multam habentes questionem. Mansit autem paulus biennio toto in suo conducto ~~disputans~~ et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum iudeos atque grecos predicans regnum dei et docens que quoniam hic est christus filius dei per quem omnis mundus iudicabitur cum omni fiducia sine prohibitione. Explicit liber actuum apostolorum. Incipit prologus in epistolas beati iacobi apostoli

Non ita ordo est apud grecos. Qui integre sapiunt et fidem rectam sectantur epistolarum septem que canonice nuncupantur sicut in latinis codicibus invenitur. Quod quia petrus primus est in numero apostolorum prime sunt etiam eius epistole in ordine ceterarum. Sed sicut evangelistas dudum ad veritatis lineam correximus: ita has proprio ordini deo nos iuvante reddidimus. Est enim prima earum una iacobi. petri due. iohannis. tres. et iude una. Que si sicut ~~venerat~~ ab eis digeste sunt ita quoque ab interpretibus fideliter in latinum eloquium verterentur: nec ambiguitatem legentibus facerent nec sermonum sese varietas impugnaret. Illo precipue loco ubi de unitate trinitatis in prima iohannis epistola positum legimus. In qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a fidei veritate comperimus trium tantum modo vocabula. hoc est. aque et sanguinis et spiritus in ipsa sua editione ponentes: et patris verbique et spiritus testimonium omittentes. In quo maxime et fides catholica roboratur et patris et filii. et spiritus sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum a nostra aliorum distet editio lectoris prudentie derelinquo. Sed tu virgo christi eustochium dum a me impensius scripture veritatem inquiris: meam quodammodo senectutem invidorum dentibus corrodendam exponis qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronunciant scripturarum. Sed ego in tali opere nec emulorum meorum invidentiam pertimesco nec sancte scripture veritatem poscentibus denegabo. Incipit prologus alius in epistolam beati iacobi apostoli

Iacobus apostolus sanctum instruit clerum de cultura celestium preceptorum et regula de catholice observancie et de imitacione penitentie mercedis et de revelatione plurimorum et mendacio magistrorum. Incipit epistola beati iacobi apostoli

Iacobus dei et domini nostri ihesu christi servus: duodecim tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne gaudium existimate fratres mei cum in temptationibus variis incideritis scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat et dabitur ei. Postulet autem in fide nichil hesitans. Qui enim hesitat similis est fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur. Non ergo estimet homo ille quod accipiat aliquid a deo. Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua: dives autem in humilitate sua quia sicut flos feni transibit. Exortus est enim sol cum ardore et arefecit fenum et flos eius decidit et decor vultus eius deperiit. ita et dives in itineribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert temptationem quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat quoniam a deo temptatur. Deus enim intemptator malorum est: ipse autem neminem temptat. Unusquisque vero temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit: parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit: generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi. Omne datum optimum

mum et omne donum pfectum desursū ē
descendens a patre luminum. apud quē
non est transmutatio nec uicissitudinis
obumbratio. Voluntarie genuit nos ūbo
ueritatis ut simus initium aliquod creatu
re eius. Scitis frēs mei dilectissimi. Sit
autem omnis homo uelox ad audiendū
tardus autem ad loquendum et tardus
ad iram. Ira enim uiri iustitiam dei nō
operatur. Propter quod abiicientes omnē
inmunditiam et abundantiam malitie
in mansuetudine suscipite insitum uerbū
quod potest saluare animas uestras. Estote
autem factores uerbi et non auditores
tantum fallentes uos met ipsos. Quia si
quis auditor est uerbi et non factor: hic
comparabitur uiro consideranti uultū
natiuitatis sue in speculo. Considerauit
enim se et abiit et statim oblitus est qua
lis fuerit. Qui autem prospexerit in lege
pfecte libertatis et pmanserit in ea non
auditor obliuiosus factus sed factor opis
hic beatus in facto suo erit. Si quis autē
putat se religiosum esse non refrenans
linguam suam sed seducens cor suum:
huius uana est religio. Religio munda
et immaculata apud deum et patrem hec
est uisitare pupillos et uiduas in tribu
latione eorum. et immaculatum se custo
dire ab hoc seculo. ·ii·

Fratres mei nolite in psonarum
acceptione habere fidem domini no
stri ihu xpisti glorie. Etenim si introierit
in conuentum uestrum uir anulum ha
bens in ueste candida introierit autem
et pauper in sordido habitu et intendatis
in eum qui indutus est ueste preclara et
dixeritis ei tu sede hic bene pauperi autem di
catis tu sta illic aut sede sub scabello pedum
meorum nonne iudicatis apud uos met
ipsos et facti estis iudices cogitationum
iniquarum? Audite frēs mei dilectissimi
Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo
diuites in fide et heredes regni quod repro
misit diligentibus se. Vos autem exhonoras
tis pauperem. Nonne diuites per potentiā
opprimunt uos et ipsi trahunt uos ad iu
dicia? Nonne ipsi blasphemant bonum
nomen quod inuocatum est super uos?
Si tamen legem pficitis regalem secundum
scripturas diliges proximum tuum sic
te ipsum: bene facitis si autem psonas acci
pitis: peccatum operamini redarguti
a lege quasi transgressores. Quicumq;
autem totam legem obseruauerit offendit
autem in uno: factus est omnium reus.
Qui enim dixit non mechaberis: dixit et
non occides. Quod si non mechaueris occi
das autem: factus es transgressor legis. Sic
loquimini et sic facite sicut p legem libertatis
incipientes iudicari. Iudicium enim sine
mia illi qui non facit mīam. Superexaltat
autem mīam iudicium. Quid proderit fratres
mei si fidem quis dicat se habere: opera autē
non habeat? Numquid poterit fides saluare
eum? Si autem frater aut soror nudi sint
et indigeant uictu cotidiano dicat autem
aliquis de uobis illis ite in pace calefaci
mini et saturamini non dederitis autem
eis que necessaria sunt corpori quid pro
erit? Sic et fides si non habeat opera: mor
tua est in semet ipsa. Sed dicet quis tu fidē
habes et ego opera habeo ostende michi fidē
tuam sine operibus: et ego ostendam tibi
ex operibus fidem meam. Tu credis quoniā
unus est deus. bene facis Et demones credūt
et contremiscunt. Vis autem scire o homo
inanis quoniam fides sine operibus ociosa
est? Abraham pater noster nonne ex operi
bus iustificatus est offerens ysaac filium su
um super altare? Vides quoniam fides co
operabatur operibus illius et ex operibus fides
consummata est et suppleta est scriptura — est impleta s
dicens. Credidit autem abraham deo et re
putatum est illi ad iustitiam et ami
cus dei appellatus est. Videtis quoniam ex
operibus iustificatur homo et non ex fide tm
Similiter autem et raab meretrix nonne
ex operibus iustificata est suscipiens nun
tios et per aliam uiam eiciens. Sicut enī
corpus sine spiritu mortuum est: ita et fi
des sine operibus mortua est ·iii·

III

Nolite plures magistri fieri frēs mei
scientes quoniam maius iudicium
sumitis In multis enim offendimus omēs
Si quis in uerbo non offendit: hic pfectus
est uir. Potest autem freno circum ducere
totum corpus. Si autem equis frena in
ora mittimus: ad consentiendum nobis et
omne corpus illorum circumferimus. Ecce et
naues cum magne sint et a uentis ualidis
minentur circumferuntur autem a modi
co gubernaculo ubi impetus dirigentis
uoluerit: ita et lingua modicum quidem — Nō de lingua
membrum est et magna exaltat. Ecce quā
tus ignis quam magnam siluam incen
dit et lingua ignis est uniuersitas
iniquitatis. lingua constituitur in mē

No de lingua

bras nris q maculat totum corpus et inflā
mat rotam natiuitatis nre inflammata
a gehenna. Omnis enim natura bestiar
et uolucrum et serpentium etiam ceteror
domantur et domita sunt a natura huma
na: linguam autem nullus hominum
domare potest. Inquietum malum plena
ueneno mortifero. In ipa benedicimus
deum et patrem et in ipa maledicimus ho
mines qui ad similitudinem dei facti sunt
Ex ipo ore procedit benedictio et maledictio
Non oportet frs mei hec ita fieri. Numquid
fons de eodem foramine emanat dulcem et
amaram aquam. Numquid potest frs
mei ficus uuas facere. aut uitis ficus. Sic
neqz salsa dulcem potest facere aquam. Quis
sapiens et disciplinatus inter uos. Ostendat
ex bona conuersatione opa sua in man
suetudine sapientie. Quod si zelum ama
rum habetis et contentiones sunt in cordi
bz uris: nolite gloriari et mendaces esse ad
uersum ueritatem. Non est enim ista sapientia de
sursum descendens sed terrena animalis
diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi
inconstantia et omne opus prauum. Que
autem desursum est sapientia primum:
quidem pudica est. Deinde pacifica modesta
suadibilis bonis consentiens plena mia et
fructibz bonis iudicans sine simulatione
Fructus autem iusticie in pace seminatur
facientibz pacem · iiij ·

· IIII ·

Unde bella et lites in uobis. Nonne
ex concupiscentiis uris que militant
in membris uris. Concupiscitis et non ha
betis. occiditis et zelatis et non potestis adi
pisci. Litigatis et belligeratis non habetis
propter quod non postulatis. Petitis et nō
accipitis eo quod male petatis ut in concupi
scentiis uris insumatis. Adulteri nescitis qr
amicitia huius mundi inimica est deo. Qui
cumqz ergo uoluerit amicus esse seculi huius
inimicus dei constituitur. An putatis qr
inaniter scriptura dicat. Ad inuidiam con
cupiscit sps qui inhabitat in uobis. Ma
iorem autem dat gratiam. Propter quod
dicit Deus superbis resistit humilibz autem
dat gratiam. Subditi ergo estote deo resistite
autem diabolo et fugiet a uobis. Appropinquate
domino et appropinquabit uobis. Emundate
manus peccatores et purificate corda duplices
animo. Miseri estote et lugete et plorate
Risus uer in luctum conuertatur et gaudi
um in merorem. Humiliamini in con
spectu domini et exaltabit uos. Nolite detra

here alterutrum fratres mei. Qui detrahit
fri aut qui iudicat frem suum: detrahit le
gi et iudicat legem. Si autem iudicas legē
non es factor legis sed iudex. Unus est le
gis dator et iudex qui potest perdere et liberare
Tu autem qs es qui iudicas proximum
tuum. Ecce nunc qui dicitis hodie aut
crastino ibimus in illam ciuitatem et
faciemus quidem ibi annum et merca
bimur et lucrum faciemus qui ignoratis
quid erit in crastino. Que enim est uita
uestra. Vapor est ad modicum parens et de
inceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis
si dominus uoluerit et si uixerimus. faci
mus hoc aut illud. Nunc autem exultatis
in superbiis uris. Omnis exultatio talis
maligna est. Scienti igitur bonum facere
et non facienti. peccatum est illi · v ·

Agite nunc diuites plorate ulula
tes in miseriis uris que aduenient
uobis. Diuitie ure putrefacte sunt et
uestimenta ura a tineis comesta sunt
Aurum et argentum urm eruginauit et
erugo eorum in testimonium uobis erit
et manducabit carnes uras sicut ignis
Thesaurizastis uobis iram in nouissimis
diebz. Ecce merces operariorum qui messue
runt regiones uras. Que fraudata est a uobis
clamant et clamor ipsorum in aures dni
sabaoth introyt. Epulati estis super terram
et in luxuriis enutristis corda ura. In die
occisionis adduxistis. Et occidistis iustum
et non restitit uobis. Patientes igitur esto
te frs usqz ad aduentum domini. Ecce a
gricola expectat pretiosum fructum ter
re patienter ferens donec accipiat tempo
raneum et serotinum. Patientes estote uos
et uos confortate corda ura quoniam ad
uentus domini appropinquabit. Nolite
ingemiscere frs in alterutrum ut non iudi
cemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Ex
emplum accipite frs exitus maligni et la
boris et patientie prophas qui
locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus
eos qui sustinuerunt. Sufferentiam
iob audistis et finem domini uidistis quo
niam misericors est dominus et miserator. Ante
omnia autem frs mei nolite iurare ne
qz per celum neqz per terram neqz p aliud
quodcumqz iuramentum. Sit autem ser
mo uester. est. est. non. non. ut non sub
iudicio decidatis. Tristatur aliquis urm
oret equo animo et psallat. Infirmatur
quis in uobis. inducat presbiteros ec

dele et orent super eum unguentes eum
oleo in nomine domini. Et oratio fidei sal
uabit infirmum et alleviabit eum dominus
Et si in peccatis sit: dimittentur ei. Confite
mini ergo alterutrum peccata ura et ora
te pro invicem ut saluemini. Multum eni
ualet deprecatio iusti assidua. Helyas ho
mo erat similis nobis passibilis et oratione
orauit ut non plueret super terram et non
pluit annos tres et menses sex. Et rursum
orauit et celum dedit pluuiam et terra de
dit fructum suum. Fratres mei si quis ex
uobis errauerit a ueritate et conuer
terit quis eum: scire debet quoniam qui
conuerti fecerit peccatorem ab errore uie
sue saluabit animam eius a morte et o
periet multitudinem peccatorum. Expliciat epla
beati iacobi. Incipit prologus in epla
bi petri apostoli prima

Discipulos saluatoris nostri
toto orbe diffusos et pere
grinos in hoc seculo mon
strat et preterite uite peni
teri suadet et in nouam
uitam proficere tota cum sollicitudine ex
hortatur. Incipit epistola beati petri a
postoli prima

Petrus apostolus ihu
xpisti electis aduenis
dispersionis ponti gala
thie cappadocie asie
et bithinie: secundum
presicentiam dei patris
in sanctificationem
spiritus in obedientiam et aspersionem
sanguinis ihu xpi: gratia uobis et pax mul
tiplicetur. Benedictus deus et pater domini
nostri ihu xpisti qui secundum magnam
misericordiam suam regenerauit nos in spem ui
uam et per resurrectionem ihu xpi ex mor
tuis in hereditatem incorruptibilem et
incontaminatam et inmarcescibilem
conseruatam in celis in uobis qui in uir
tute dei custodimini per fidem in salutem pa
ratam reuelari in tempore nouissimo.
In quo exultabitis modicum nunc si opor
tet contristari in uariis temptationibus:
ut probatio uestre fidei multo sit preciosior
auro quod per ignem probatur inueniatur
in laudem et gloriam et honorem in reuela
tionem ihu xpi. Quem cum non uideri
tis diligitis in quem nunc quoque non ui
dentes creditis. credentes autem exultabi
tis leticia inenarrabili et glorificata re

portantes finem fidei ure salutem anima
rum. De qua salute exquisierunt atque
scrutati sunt prophete qui de futura in uobis
gratia prophetauerunt scrutantes in quod
uel quale tempus significaret in eis spiritus
xpisti prenuntians eas que in xpisto sunt
passiones et posteriores glorias quibus reue
latum est quia non sibi ipsis uobis autem
ministrabant ea que nunc nuntiata sunt
uobis per eos qui euangelizauerunt uo
bis spiritu sancto misso de celo in quem deside
rant angeli prospicere. Propter quod suc
cincti lumbos mentis uestre sobrii perfecte
sperate in eam que offertur uobis gratiam
in reuelationem ihu xpi. Quasi filii obe
dientie non configurati prioribus ignoran
tie ure desideriis sed secundum eum qui uo
cauit uos sanctum ut et ipsi sancti in omni
conuersatione sitis quoniam scriptum est
Sancti eritis: quoniam ego sanctus sum
Et si patrem inuocatis eum qui sine ac
ceptione personarum iudicat secundum
uniuscuiusque opus: in timore incolatus
uri tempore conuersamini scientes quod
non corruptibilibus argento uel auro
redempti estis de uana uestra conuersatio
ne paterne traditionis: sed precioso san
guine quasi agni incontaminati et im
maculati ihu xpi precogniti quidem an
te mundi constitutionem: manifestati
autem nouissimis temporibus propter
uos qui per ipsum fideles estis in deo. qui sus
citauit eum a mortuis et dedit ei gloriam
sempiternam ut fides ura et spes esset in
deo. Animas uras castificantes in obedi
entia caritatis in fraternitatis amo
re simplici ex corde inuicem diligite at
tentius renati non ex semine corruptibili:
sed per uerbum dei uiui et permanentis in corruptibili
in eternum quia omnis caro fenum
et omnis gloria eius tanquam flos fe
ni. Exaruit fenum et flos eius decidit uer
bum autem domini manet in eternum.
Hoc est autem uerbum quod euangeliza
tum est in uos. Deponentes igitur om Cam. ii. — II —
nem malitiam et omnem dolum et simu
lationes et inuidias et omnes detractiones
sicut modo geniti infantes rationabiles
sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in
salutem si tamen gustastis quoniam dul
cis est dominus.
Ad quem accedentes lapidem uiuum
ab hominibus quidem reprobatum
a deo autem electum et honorificatum: et

Nõ de lapide

ipi tanquam lapides uiui super edificami
ni domos sp̃uales. sacerdotium sanctum
offerre sp̃uales hostias acceptabiles deo p
ihm xp̃istum. Propter quod continet
scriptura. Ecce ponam in syon lapidem sum
mum angularem probatum electum pre
tiosum et qui crediderit in eum non con
fundetur. Vobis igitur honor credentibz
non credentibz autem lapis quem repro
bauerunt edificantes hic factus est in ca
put anguli. Et lapis offensionis et petra
scandali hys qui offendunt in uerbo nec
credunt in quo et positi sunt. Vos autẽ estis
genus electum regale sacerdotium. gens
sancta populus acquisitionis ut uirtu
tes annuncietis eius qui de tenebris
uos uocauit in admirabile lumen su
um. Qui aliquando non populus. nũc (deo)
autem populus dei. Qui non consecuti mi
sericordiam : nunc autem miam̃ consecuti
Al' uacat — Quorum aliquando non misertus est:
nunc autem misertus. Karissimi obse
cro uos tanquam aduenas et peregrinos
abstinere uos a carnalibz desideriis q
militant aduersus animam Conuersa
tionem uestram inter gentes: habentes
bonam ut in eo quod detractant de uob
tanquam de malefactoribz: ex bonis o
peribz uos considerantes: glorificent
deum in die uisitationis. Subiecti esto
te omni humane creature propter deũ
Siue regi: quasi precellenti. Siue ducibz
tanq̃ ab eo missis ad uindictam male
factorum laudem uero bonorum. Quia
sic est uoluntas dei: ut benefacientes ob
mutescere faciatis imprudentium homi
num ignorantiam. Quasi liberi et nõ
quasi uelamen habentes malitie liber
tatem sed sicut serui dei. Omnes hono
rate: fraternitatem diligite. Deum time
te regem honorificate. Serui subditi es
tote in omni timore dominis Non tm̃
bonis et modestis: sed etiam discolis. Hec
est enim gr̃a si propter conscientiam dei
II sustinet quis tristitias patiens in iniu
ste. Que enim gratia est si peccantes et cola
phizati suffertis: Sed si benefacientes patient
sufferetis: hec est gratia apud deum. In
hoc enim ẽ uocati estis quia et xp̃us
passus est pro nobis uobis relinquens ex
emplum ut sequamini uestigia eius
Qui peccatum non fecit: nec inuentus
est dolus in ore eius Qui cum male di
ceretur non maledicebat Cum pateretur

tur non comminabatur. Tradebat autem
iudicanti se iniuste qui peccata nr̃a ipse
pertulit in corpore suo super lignum ut
peccatis mortui iustitie uiuamus.
cuius liuore sanati estis Eratis enim
sicut oues errantes Sed conuersi estis
nunc ad pastorem et ep̃m animarũ
uestrarum · iij ·
Similiter et mulieres subdite sint
suis uiris ut et si qui non credunt uer
bo per mulierum conuersationem si
uerbo lucri fiant considerantes in timo
re sanctam conuersationem uestram
quarum non sit extrinsecus capilla
tura aut circumdatio auri aut indumen
ti uestimentorum q̃ cultus sed qui ab
sconditus est cordis homo in incorrup
tibilitate quieti et modesti spiritus qui
est in conspectu dei locuples. Sic enim
aliquando et sancte mulieres sperantes
in deo non in ornatu uestium ornabant
se subdite propriis uiris Sicut sara o
bediebat abrahe dominum eum uocãs
cuius estis filie bene facientes et non p
timentes ullam perturbationem. Vi
ri similiter cohabitantes secundum sci
entiam quasi infirmiori uasculo mu
liebri impertientes honorem tanquam
et coheredibz gratie et uite ut non im
pediantur orationes uestre. In fide autẽ
omnes unanimes in oratione esto
te compatientes fraternitatis ama
tores misericordes humiles Non reddẽ
tes malum pro malo uel maledictum
pro maledicto sed econtrario benedicẽ
tes. Quia in hoc uocati estis ut bndic
tionem hereditate possideatis. Qui ẽ
uult uitam diligere et dies uidere di
es bonos et coerceat linguam suam
a malo et labia eius ne loquantur do
lum Declinet a malo et faciat bonũ
inquirat pacem et persequatur eam:
Quia oculi domini super iustos et aures
eius in preces eorum. Vultus autem
domini super facientes mala Et quis
est qui uobis noceat si boni emulato
res fueritis. Sed et si quid patimini p
iustitiam beati. Timorem autem eo
rum ne timueritis ut non conturbemini
Dominum autem xp̃m sanctificate in
cordibz uestris parati semper ad satisfactio
nem omni poscenti uos rationem de ea
que in uobis est fide et spe Sed et cum
modestia et timore conscientiam habẽtes

bonam ut in eo quod detrahunt de vobis con-
fundantur qui calumpniantur vestram bo-
nam in christo conversationem. Melius est
enim benefacientes si velit voluntas dei
pati: quam malefacientes. Quia et christus
semel pro peccatis nostris mortuus est iustus
pro iniustis ut nos offerret deo mortifica-
tos quidem carne vivificatos autem spiritu
In quo et hiis qui in carcere erant conclusi
spiritibus veniens predicavit qui in-
creduli fuerant aliquando quando expec-
tabant dei patientiam in diebus noe cum fa-
bricaretur archa in qua et pauci id est oc-
to anime salve facte sunt per aquam. Quod
et nos nunc similis forme salvos facit
baptisma non carnis depositio sordium
sed conscientie bone interrogatio in deum
per resurrectionem domini nostri ihesu christi
qui est in dextera dei deglutiens mortem:
ut vite eterne heredes efficeremur profectus
in celum subiectis sibi angelis et potestati-
bus et virtutibus. IIII.

IIII Christo igitur passo in carne et vos
eadem cogitatione armamini
quia qui passus est in carne desiit a peccatis
ut non iam hominum desideriis sed vo-
luntate dei quod temporis est in carne
vivat reliquum Sufficit enim preteritum
tempus ad voluntatem gentium consum-
mandam qui ambulaverunt in volup-
tatibus et desideriis in luxuriis. vinolen-
tiis comessationibus potationibus et illicitis
ydolorum cultibus in quibus nunc obstupes-
cunt In quo admirantur non concurrentibus
vobis in eandem luxurie confusionem
blasphemantes qui reddent rationem ei
qui paratus est iudicare vivos et mortuos.
Propter hoc enim et mortuis evangeliza-
tum est: ut iudicentur quidem secundum
homines in carne vivant autem secundum
deum in spiritu. Omnium autem fi-
nis appropinquabit. Estote itaque pruden-
tes et vigilate in orationibus. Ante omnia
autem mutuam in vobis metipsis ca-
ritatem continuam habentes: quia ca-
ritas operit multitudinem peccatorum
Hospitales invicem sine murmurati-
one unusquisque sicut accepit gratiam
in alterutrum illam administrantes
sicut boni dispensatores multiformis gratie
dei Si quis loquitur tamquam quasi sermo-
nes dei. Si quis ministrat tamquam ex
virtute quam administrat deus ut in
omnibus honorificetur deus per ihesum christum

dominum nostrum cui est honor et gloria et imperi-
um in secula seculorum amen. Karissimi
nolite peregrinari in fervore: quia ad temp-
tationem vobis fit quasi novi aliquid
vobis contingat sed communicantes
christi passionibus gaudete ut et in revela-
tione glorie eius gaudeatis exultantes
Si exprobamini in nomine christi beati
eritis quoniam quod est honoris glorie
et virtutis dei et qui est eius spiritus super
vos requiescit. Nemo enim vestrum patiatur
quasi homicida. aut fur. aut maledicus
aut alienorum appetitor Si autem ut chri-
stianus: non erubescat glorificet autem
deum in isto nomine quoniam tempus
est ut incipiat iudicium a domo dei. Si
autem primum a nobis quis finis eo-
rum qui non credunt dei evangelio? Et si iu-
stus quidem vix salvabitur impius et
peccator ubi apparebunt Itaque et hii qui
patiuntur secundum voluntatem dei
fideli creatori commendant animas su-
as in benefactis. V.

V Seniores ergo qui in vobis sunt
obsecro ego consenior et testis christi pas-
sionum qui et eius que in futuro reve-
landa est glorie communicator: pascite qui
est in vobis gregem dei providentes non
coacte sed spontanee secundum deum ne-
que turpis lucri gratia sed voluntarie
neque ut dominantes in cleris sed forma
facti gregis ex animo. Et cum appa-
ruerit princeps pastorum: percipietis im-
marcessibilem glorie coronam. Similiter
et adolescentes subditi estote senioribus Omnes
autem invicem humilitatem insinua-
te. Quia deus superbis resistit humilibus
autem dat gratiam Humiliamini igitur
sub potenti manu dei ut vos exaltet in
tempore visitationis. Omnem sollicitu-
dinem vestram proicientes in eum: quoniam
ipsi cura est de nobis Sobrii estote et vigi-
late in orationibus quia adversarius vester
diabolus tamquam leo rugiens circuit
querens quem devoret Cui resistite: fortes
in fide scientes eandem passionem ei que
in mundo est vestre fraternitati fieri Deus
autem omnis gratie qui vocavit nos
in eternam suam gloriam in christo ihesu
modicum passos: ipse perficiet confirmabit
solidabitque ipsi gloria et imperium in secula
seculorum amen Per silvanum vobis
fidelem fratrem ut arbitror breviter scripsi
obsecrans et contestans hanc esse veram

gratiam dei in qua statis. Salutat vos que
est in babilone electa ecclesia et marcus fi
lius meus. Salutate invicem in osculo
sancto. Gratia autem vobis omnibus
qui estis in xpristo ihesu amen. Explicit
epistola beati petri prima. Incipit prologus
in epistola beati petri secunda :—

Simon petrus per fidem hu
ic mundo sapientes mor
tuos esse declarat eundem
quod pietatis quanta sit mag
nitudo huic ipsi clarius
manifestat amen. ment
to mei per ihesum. Incipit epistola beati
petri apostoli secunda :—

Simon petrus ser
vus et apostolus
ihesu xpristi hiis qui
coequalem nobis
cum sortiti sunt fi
dem in iusticia dei
nostri et salvatoris
ihesu xpristi gratia vo
bis et pax adimpleatur in cognitionem — al' cognitionem
domini nostri ihesu xpristi quomodo omnia
nobis divine virtutis que ad vitam
et pietatem donata per cognitionem eius — sine
qui vocavit nos propria gloria sua
et virtute per quem maxima et pretio
sa nobis promissa donavit: ut per hec ef
ficiamini divine consortes nature fugi
entes eius que in mundo est concupis
centie corruptionem. Vos autem curam
omnem subinferentes: ministrate
in fide vestra: virtutem. in virtute autem:
scientiam in scientia autem: abstinentiam
in abstinentia autem: patientiam. in
patientia autem pietatem in pietate autem
amorem fraternitatis caritatem. Hec — Timore autem fraternitatis
enim vobiscum si assint et superent: non
vacuos sine fructu nos constituent in
domini nostri ihesu xpristi cognitionem
Cui enim presto non sunt hec: cecus est et
manu temptans oblivionem accipiens
purgationis veterum suorum delicto
rum. Qua propter fratres magis satagite
ut per bona opera: certam vestram vocatio
nem et electionem faciatis. Hec enim fa
cientes: non peccabitis aliquando. Sic enim
abundanter ministrabitur vobis introitus
in eternum regnum domini nostri et sal
vatoris ihesu xpristi. Propter quod incipiam
vos semper commonere de hiis et quidem
scientes et confirmatos vos volo in pre
senti veritate. Iustum autem arbitror quam
diu sum in hoc tabernaculo suscitare vos
in commonitione certus quod velox est de
positio tabernaculi mei secundum quod et
dominus noster ihesus xpristus significavit mihi
Dabo autem operam et frequenter habere
vos post obitum meum: ut eorum me
moriam faciatis. Non enim indoctas
fabulas secuti notam fecimus vobis
domini nostri ihesu xpristi virtutem et presenti
am sed speculatores facti illius magni
tudinis. Accipiens enim a deo patre ho
norem et gloriam: voce delapsa ad eum
huiuscemodi a magnifica gloria. Hic
est filius meus dilectus in quo michi com
placui ipsum audite. Et hanc vocem nos
audivimus de celo allatam cum essemus
cum ipso in monte sancto. Et habemus
firmiorem propheticum sermonem cui
benefacitis attendentes quasi lucerne
lucenti in caliginoso loco donec dies illu
cescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.
Hoc primum intelligentes quod omnis
prophetia scripture propria interpre
tatione non fit. ii. — II
Non enim voluntate humana al
lata est aliquando prophetia: sed spiritu
sancto inspirati locuti sunt sancti dei ho
mines. Fuerunt vero et pseudo prophete
in populo sicut et in vobis erunt magis
tri mendaces qui introducent sectas per
ditionis et eum qui emit eos dominum
negant superducentes sibi celerem per
ditionem et multi sequentur eorum lux
urias per quos via veritatis blasphe
mabitur et in avaritia fictis verbis
de vobis negotiabuntur quibus iudici
um olim non cessat et perditio eorum
non dormitat. Si enim deus angelis pec
cantibus non pepercit sed rudentibus infer
ni detractos in tartarum tradidit in iu
dicium cruciandos reservari et origina
li mundo non pepercit sed octavum noe
iustitie preconem custodivit diluvium
mundo impiorum inducens et civitates
sodomorum et gomorreorum in cinerem
redigens eversione dampnavit exemplum
eorum qui impie acturi sunt ponens
et iustum loth oppressum a nefandorum
iniuria ac luxuriosa conversatione eri
puit. Aspectu enim et auditu iustus e
rat habitans apud eos qui de die in die
animam iustam iniquis operibus cru
ciabant. Novit igitur dominus de temptatione

eripere iniquos vero in diem iudicii crucia-
andos reservare. Magis autem eos qui po-
st carnem in concupiscentias immundi-
tie ambulant dominationemque contemp-
nunt audaces sibi placentes sectas non
metuunt introducere blasphemantes
ubi angeli fortitudine et virtute cum sint
maiores: non portant adversum se exe-
crabile iudicium. Hii vero velut irra-
tionabilia pecora naturaliter in captio-
nem et in perniciem in hiis que ignorant
blasphemantes in corruptione sua peri-
bunt percipientes mercedem iniusticie
voluptatem existimantes diei delicias
coinquinationis et macule deliciis afflu-
entes in conviviis suis luxuriantes vo-
biscum oculos habentes plenos adulte-
rii et incessabilis delicti pellicientes ani-
mas instabiles cor exercitatum avari-
cia habentes maledictionis filii derelinquen-
tes rectam viam erraverunt secuti vi-
am balaam ex bosor qui mercedem ini-
quitatis amavit correptionem vero ha-
buit sue vesanie subiugale mutum a-
nimal hominis voce loquens prohibuit
prophete insipientiam. Hii sunt fontes
sine aqua et nebule turbinibus exagita-
te quibus caligo tenebrarum reservatur
Superbia enim vanitatis loquentes
pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos
qui paululum effugiunt qui in errore
conversantur libertatem illis promittentes
cum ipsi servi sint corruptionis. A quo
enim quis superatus est huius et servus
est. Si enim refugientes coinquinatio-
nes mundi in cognitione domini nostri et
salvatoris ihesu christi hiis rursus implicati
superantur facta sunt eis posteriora
deteriora prioribus. Melius enim erat ill-
is non cognoscere viam iusticie: quam post
agnitionem retrorsum converti ab eo quod
illis traditum est sancto mandato. Con-
tigit enim illis illud veri proverbii canis
reversus ad suum vomitum et sus lota
in volutabro luti. III.

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo
epistolam in quibus excito vestram in
commonitione sinceram mentem ut me-
mores sitis eorum que predixi verborum
a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum
preceptorum domini et salvatoris. Hoc
primum scientes quod venient in no-
vissimis diebus in deceptione illusores
iuxta proprias concupiscentias ambu-
lantes et dicentes. Ubi est promissio aut ad-
ventus eius? Ex quo enim patres dormierunt
omnia sic perseverant ab initio creature. La-
tet enim eos hoc volentes quod celi erant
prius et terra de aqua et per aquam consi-
stens dei verbo per quam ille tunc mundus — al' que al' quem
aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc
sunt et terra eodem verbo repositi sunt
igni servati in diem iudicii et perditionis — al' reservati
impiorum hominum. Unum vero hoc
non lateat vos karissimi quia unus dies a-
pud dominum sicut mille anni et mille
anni sicut dies unus. Non tardat dominus
promissionem suam sicut quidam exi-
stimant sed patienter agit propter vos no-
lens aliquos perire sed omnes ad peniten-
tiam reverti. Adveniet autem dies domini
ut fur in quo celi magno impetu transi-
ent elementa vero calore solventur. Ter-
ra autem et que in ipsa sunt opera
exurentur. Cum hec igitur omnia dissol-
venda sint: quales oportet esse vos in
sanctis conversationibus et pietatibus expec-
tantes et properantes in adventum diei
domini nostri ihesu christi per quem celi
ardentes solventur et elementa ignis
ardore tabescent. Novos vero celos et no-
vam terram secundum promissa ipsius
expectamus: in quibus iusticia habitat.
Propter quod karissimi hec expectantes sata-
gite immaculati et inviolati ei inve-
niri in pace et domini nostri ihesu christi longa-
nimitatem: salutem arbitramini sicut
et karissimus frater noster paulus secundum datam sibi
sapientiam scripsit nobis sicut et in om-
nibus epistolis loquens in eis de hiis in
quibus sunt quedam difficilia intellectu
que indocti et instabiles depravant sicut
et ceteras scripturas ad suam ipsorum p-
erditionem. Vos igitur fratres prescientes cus- — al' in perditione
todite vos met ipsos ne insipientium erro-
re traducti: excidatis a propria firmitate — al' vestri
Crescite vero in gratia et in cognitione
domini nostri et salvatoris ihesu christi. Ipsi
gloria et nunc et in diem eternitatis. Amen

Incipit prologus epistole iohannis
apostoli prime.

Rationem verbi et quod de-
us ipse sit caritas mani-
festat et odientes fratrum
nec dominum scire nec pios
fieri posse eo usque differt
ut esse eos comprobet homicidas eo quod
odium sit interfectionis occasio

Incipit epistola beati iohannis apostoli prima

Quod fuit ab initio quod
audivimus quod vidi
mus oculis nostris quod
perspeximus et manus
nostre contrectaverunt de
verbo vite et vita ma
nifestata est: et vidimus
et testamur et annun
tiamus vobis vitam
eternam que erat apud patrem et apparuit
nobis. Quod ergo vidimus et audivimus
annuntiamus vobis ut et vos societatem
habeatis nobiscum et societas nostra sit cum
patre et cum filio eius ihesu christo. Et hec scribi
mus vobis: ut gaudeatis et gaudium
vestrum sit plenum et hec est annuntiatio quam
audivimus ab eo et annuntiamus vobis
quoniam deus lux est et tenebre in eo non
sunt ulle: Si dixerimus quoniam societa
tem habemus cum eo et in tenebris ambu
lamus: mentimur et non facimus verita
tem. Si autem in luce ambulamus sicut
et ipse est in luce: societatem habemus ad
invicem. et sanguis ihesu christi filii eius e
mundat nos ab omni peccato. Si dixeri
mus quoniam peccatum non habemus
ipsi nos seducimus et veritas in nobis
non est. Si confiteamur peccata nostra: fide
lis est et iustus ut remittat nobis peccata no
stra et emundet nos ab omni iniquitate
Si dixerimus quoniam non peccavimus
mendacem facimus eum et verbum eius
non est in nobis · II ·

II Filioli mei hec scribo vobis ut non
peccetis Sed et si quis peccaverit: advo
catum habemus apud patrem ihesum christum
iustum et ipse est propitiatio pro peccatis
nostris Non pro nostris autem tantum: sed etiam
pro totius mundi Et in hoc scimus quoniam
cognovimus eum si mandata eius obser
vemus Qui dicit se nosse eum et manda
ta eius non custodit: mendax est. et in eo
veritas non est. Qui autem servat verbum
eius: vere in eo caritas dei perfecta est In
hoc scimus quoniam in ipso sumus: si in
ipso perfecti fuerimus. Qui dicit in ipso se ma
nere: debet sicut et ille ambulavit et ipse am
bulare. Karissimi. non mandatum novum scri
bo vobis: sed mandatum vetus quod ha
buistis ab initio Mandatum vetus est ver
bum quod audistis. Iterum mandatum
novum scribo vobis quod est verum et in
ipso et in nobis quoniam tenebre transie

runt et lumen verum iam lucet Qui dicit
se in luce esse et fratrem suum odit: in tenebris
est usque ad huc. Qui diligit fratrem suum in
lumine permanet et scandalum in eo non
est. Qui autem odit fratrem suum: in tene
bris est et in tenebris ambulat et nescit
quo eat quoniam tenebre obscecaverunt
oculos eius.
Scribo vobis filioli quoniam remit
tuntur vobis peccata vestra propter nomen
eius Scribo vobis patres: quoniam co
gnovistis eum qui ab initio est. Scribo vo
bis adolescentes: quoniam vicistis ma
lignum. Scribo vobis infantes quoniam
cognovistis patrem ~~Scribo vobis patres:~~
~~quoniam cognovistis eum qui ab initio~~
~~est.~~ Scribo vobis iuvenes quia fortes estis
et verbum dei manet in vobis et vicistis
malignum Nolite diligere mundum ne
que ea que in mundo sunt. Si quis diligit
mundum non est caritas patris in eo quoniam
omne quod in mundo est concupiscentia
carnis est et concupiscentia oculorum et
superbia vite. que non est ex deo patre sed de
mundo est et mundus transibit et concu
piscentia eius. Qui autem facit volunta
tem dei: manet in eternum. Filioli no
vissima hora est et sicut audistis quia
antichristus venit nunc autem antichristi mul
ti facti sunt. Unde scimus quia novissima
hora est Ex vobis prodierunt: sed non erant
ex nobis. Nam si fuissent ex nobis: perman
sissent utique nobiscum sed ut manifesti sint
quoniam non sunt omnes ex nobis:
Sed vos unctionem habetis a sancto et
nostis omnia. Non scripsi vobis quasi
ignorantibus veritatem sed quasi scien
tibus eam et quoniam omne mendacium
ex veritate non est Quis est mendax nisi
is qui negat quoniam ihesus non est christus. Hic
est antichristus qui negat patrem et filium
Omnis qui negat filium: nec patrem ha
bet. Qui autem confitetur filium: et patrem
habet Vos quod audistis ab initio in vo
bis permaneat Quia si in vobis permanse
rit quod ab initio audistis et vos in filio
et patre manebitis. Et hec est repromissio quam
ipse pollicitus est nobis vitam eternam
Hec scripsi vobis de hiis qui seducunt
vos. et vos unctionem quam accepistis
ab eo maneat in vobis et non necesse
habetis ut aliquis doceat vos sed sicut
unctio eius docet vos de omnibus et verum
est et non est mendacium et sicut docuit

nos maneat in eo. Et nunc filioli manete
in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciã
et non confundamur ab eo in adventu
eius. Si scitis quoniam iustus est scitote
quoniam omnis qui facit iustitiam ex
ipso natus est · iij ·

Videte qualem caritatem dedit nobis deus
pater ut filii dei nominemur et si
mus propter hoc mundus non novit nos
quia non novit eum. Kmi. nunc filii dei
sumus et non dum apparuit quid erimus
Scimus autem quoniam cum apparue
rit similes ei erimus quoniam videbimus
eum sicuti est Et omnis qui habet spem
hanc in eo: sanctificat se sicut et ille sanctus
est Omnis qui facit peccatum: et iniqui
tatem facit et peccatum est iniquitas Et
scitis quoniam ille apparuit ut peccata
tolleret: et peccatum in eo non est Omnis
qui in eo manet: non peccat et omnis qui
peccat non videt eum nec cognoscit eum
filioli nemo vos seducat qui facit iusti
tiam iustus est sicut et ille iustus est
Qui facit peccatum ex diabolo est: quoniam
ab initio diabolus peccat. In hoc apparu
it filius dei: ut dissolvat opera diaboli Om
nis qui natus est ex deo peccatum non fa
cit quoniam semen ipsius in eo manet
et non potest peccare quoniam ex deo
natus est. In hoc manifesti sunt filii dei
et filii diaboli quia omnis qui non est
iustus non est ex deo et qui non diligit
fratrem suum: non diligit deum. Quoniam hec
est annuntiatio quam audistis ab
initio ut diligatis alterutrum non sicut
cain qui ex maligno erat. et occidit
fratrem suum. Et propter quid occidit eum?
Quoniam opera eius: maligna erant
fratris autem eius iusta. Nolite mirari
fratres: si odit vos mundus. Nos scimus
quoniam translati sumus de morte ad
vitam: quoniam diligimus fratres Qui
non diligit: manet in morte. Omnis qui
odit fratrem suum: homicida est. Et scitis
quoniam omnis homicida non habet
vitam eternam in se manentem In hoc
cognovimus caritatem dei: quoniam
ille pro nobis animam suam posuit:
et nos debemus pro fratribus animas po
nere. Qui habuerit substantiam mun
di huius et viderit fratrem suum necessita
tem habere et clauserit viscera sua ab
eo quomodo caritas dei manet in eo
Filioli mei non diligamus verbo neque
lingua sed opere et veritate In hoc cognos
cimus quoniam ex veritate sumus et in
conspectu eius suadebimus corda nostra quoniam
si reprehenderit nos cor nostrum: maior est deus
corde nostro et novit omnia. Kmi. si cor nostrum
non reprehenderit nos: fiduciam habemus
ad deum ut quicquid petierimus accipiemus
ab eo quoniam mandata eius custodi
mus et ea que placita coram eo sunt fa
cimus. Et hoc est mandatum eius ut cre
damus in nomine filii eius ihesu christi et
diligamus alterutrum sicut dedit manda
tum nobis et qui servat mandata eius
in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus
quoniam manet in nobis de spiritu quem
nobis dedit · iiij ·

Karissimi. nolite omni spiritui crede
re sed probate spiritus si ex deo sint:
quoniam multi pseudo prophete exierunt
in mundum. In hoc cognoscitur spiritus
dei et spiritus erroris. Omnis spiritus qui
confitetur ihesum christum in carne venisse
ex deo est et omnis spiritus qui solvit ihesum
christum ex deo non est et hic est antichristus
de quo audistis quoniam venit et nunc
iam in mundo est. Vos ex deo estis fili
oli et vicistis eum quoniam maior est
qui in nobis est: quam qui in mundo
sunt Ipsi quidem de mundo sunt ideo
de mundo loquuntur et mundus eos
audit Nos ex deo sumus. Qui novit
deum audit nos. Qui non est ex deo: non
audit nos in hoc cognoscimus spiritum
veritatis et spiritum erroris. Kmi. Diliga
mus nos invicem quia caritas ex deo
est: et omnis qui diligit fratrem ex deo na
tus est et cognoscit deum Qui non di
ligit non novit deum quoniam deus
caritas est In hoc apparuit caritas dei
in nobis: quoniam filium suum uni
genitum misit deus in mundum ut
vivamus per eum In hoc est karitas non
quasi nos dilexerimus deum sed quoniam
ipse prior dilexit nos et misit filium suum
propitiationem pro peccatis nostris. Kmi
si deus dilexit nos et nos debemus alte
rutrum diligere Deum nemo vidit um
quam. Si diligamus invicem deus in
nobis manet et caritas eius in
nobis perfecta est In hoc intelligimus
quoniam in eo manemus et ipse in no
bis quoniam de spiritu suo dedit nobis et
nos vidimus et testificamur quoniam
pater misit filium suum salvatorem

mundi. Quis quis confessus fuerit quoniam
ihesus est filius dei: deus in eo manet et ipse
in deo et nos cognovimus et credidimus ca
ritati quam habet deus in nobis deus
caritas est et qui manet in caritate: in
deo manet et deus in eo In hoc perfecta est
caritas nobiscum ut fiduciam habeamus
in die iudicii quia sicut ille est et nos su
mus in hoc mundo. Timor non est in ca
ritate sed perfecta caritas foras mittit
timorem quoniam timor penam habet
Qui autem timet: non est perfectus in
caritate Nos ergo diligamus deum quoniam
ipse prior dilexit nos Si quis dixerit quoniam
diligo deum et fratrem suum oderit: men
dax est. Qui enim non diligit fratrem su
um quem videt deum quem non videt
quomodo potest diligere? Et hoc manda
tum habemus a deo ut qui diligit deum
diligat et fratrem suum · v ·
V Omnis qui credit quoniam ihesus est
xpistus ex deo natus est et omnis
qui diligit eum qui genuit diligit et e
um qui natus est ex eo In hoc cognoscimus
quoniam diligimus ex deo natos cum
deum diligamus et mandata eius faci
amus hec est enim caritas dei ut man
data eius custodiamus et mandata eius
gravia non sunt Quoniam omne quod natum
est ex deo: vincit mundum Et hec est vic
toria que vincit mundum fides nostra.
Quis est qui vincit mundum nisi qui
credit quoniam ihesus est filius dei? Hic est
qui venit per aquam et sanguinem ihesus
xpistus Non in aqua solum sed in a
qua et sanguine ihesus xpistus: et spiritus
est qui testificatur: quoniam xpistus
est veritas Quia tres sunt qui testimo
nium dant in celo pater verbum et spiritus sanctus
et hii tres unum sunt Et tres sunt qui dant
testimonium in terra spiritus aqua et
sanguis et hii tres unum sunt. Si testimo
nium hominum accipimus testimoni
um dei maius est Quoniam hoc est tes
timonium dei quod maius est quia tes
tificatus est de filio suo Qui credit in fili
um dei habet testimonium dei in se Qui
non credit in filium mendacem facit eum
quoniam non credit in testimonio quod
testificatus est deus de filio suo. Et hoc est
testimonium quoniam vitam eternam
dedit nobis deus et hec vita in filio eius
est Qui habet filium habet et vitam Qui
non habet filium dei vitam non habet

Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vi
tam habetis eternam Qui creditis in
nomine filii dei Et hec est fiducia quam
habemus ad deum quia quodcumque pe
tierimus secundum voluntatem eius:
audit nos Et scimus quoniam audit
nos quia quicquid petierimus scimus
quoniam habemus petitiones quas
postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum
peccare peccatum non ad mortem: petat et
et dabit ei vitam peccanti non ad mortem
Est peccatum ad mortem non pro il
lo dico ut roget quis. Omnis iniquitas
peccatum est et est peccatum ad mortem.
Scimus quia omnis qui natus est ex
deo non peccat. sed generatio dei conser
vat eum et malignus non tangit eum.
Scimus quoniam ex deo sumus. et mun
dus totus in maligno positus est et
scimus quoniam filius dei venit ~~et car
nem induit nostri causa et passus est et re
surrexit a mortuis assumpsit nos~~ et de
dit nobis sensum ut cognoscamus verum
deum et simus in vero filio eius ihesu
xpisto Hic est verus deus et vita eterna
filioli custodite vos a simulacris Expli
cit epistola iohannis .i. Incipit prologus
in epistola beati iohannis Secunda

Senior ad eo ad sanctam do
minam scribit: ut eam
dem dominam non du
bitet litteris appellare
eiusdemque filiis testimo
nium quod ambulet in veritate Explicit

Incipit epistola iohannis secunda

Senior electe domine
et natis eius quos
ego diligo in veri
tate et non ego solus
sed et omnes qui
cognoverunt veri
tatem propter veri
tatem que perma
net in vobis et vobiscum erit in eternum
Sit nobiscum gratia misericordia pax a deo patre et
a xpisto ihesu filio patris in veritate et ca
ritate. Gavisus sum valde quoniam in
veni de filiis tuis ambulantes in veri
te sicut mandatum accepimus a patre
Et nunc rogo te domina non tamquam
mandatum novum scribens tibi sed
quod habuimus ab initio ut diligamus
alterutrum. Et hec est caritas ut ambu
lemus secundum mandatum eius

hoc enim mandatum est: ut quemadmo
dum audistis ab initio in eo ambuletis
quoniam multi seductores exierunt in
mundum qui non confitentur ihm xpm
uenisse in carne hic est seductor et anti
cristus. Videte uos metipsos ne perdatis q̃
operati estis sed ut mercedem plenam ac
cipiatis. Sciens quod omnis qui rece
dit et non permanet in doctrina xpisti
deum non habet. Qui permanet in doctrina
~~eius~~ hic et filium et patrem habet. Si quis
uenit ad uos et hanc doctrinam non af
fert nolite recipere eum in domum nec
aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue
communicat operibus illius malignis.
Plura habens uobis scribere: nolui per
cartam et atramentum. Spero enim me
futurum apud uos et os ad os loqui ut
gaudium urm plenum sit. Salutant te
filii sororis tue electe gratia tecum. Amen

Explicit epistola iohannis secunda. Incipit
prologus in epistola iohannis tercia

Gaium pietatis causa ex
tollit atque ut in ipsa pi
etate maneat exhorta
tur. Diotrefen impieta
tis et superbie causa ob
iurgat. Demetrio autem bonum testimo
nium perhibet cum fratribus uniuersis

Incipit epistola beati iohannis tercia

Senior gaio karissimo
quem ego diligo
in ueritate. Karissime
de omnibus orationem
facio prospere te
ingredi et ualere
sicut prospere agit
anima tua. Ga
uisus sum ualde uenientibus fratribus et
testimonium perhibentibus ueritati tue si
cut tu in ueritate ambulas. Maiorem ho
rum non habeo gratiam: quam ut audiam
filios meos in ueritate ambulare. Karissime
fideliter facis quicquid operaris in fratres
hoc in peregrinos qui testimonium red
diderunt caritati tue: in conspectu ecclie
quos benefaciens deduces digne deo. Pro
nomine enim eius profecti sunt nichil
accipientes a gentibus. Nos ergo debemus
suscipere huiusmodi ut cooperatores simus
ueritatis. Scripsissem forsitan ecclesie
sed is qui amat primatum gerere in eis
diotrephes non recipit nos. Propter hoc
si uenero commoneam eius opera que
facit uerbis malignis garriens in nos
et quasi non ei ista sufficiant nec ipse sus
cipit fratres et eos qui suscipiunt prohibet
et de ecclesia eicit. Karissime noli imitari malum
sed quod bonum est. Qui bene facit: ex deo
est. Qui male facit: non uidet deum. De
metrio testimonium redditur ab omnibus
et ab ipsa ueritate. Sed et nos testimonium
perhibemus et nosti quoniam testimonium
urm uerum est. Multa habui scribere tibi
sed nolui per atramentum et calamum
scribere tibi. Spero autem protinus te uide
re et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant
te amici. Saluta tu amicos nominatim

Incipit prologus in epistola iude

Iudas apostolus fratres de corruptio
ribus uie ueritatis ita informat
ut illuatum esse differat de subiugo
semel erutos seruitutis denuo o
perant suam officiis nouare ser
uilibus. Incipit epistola beati apostoli iude

Iudas ihu xpi seruus. frater autem
iacobi his qui in deo patre dilec
tis et ihu xpisto conseruatis et
uocatis. misericordia uobis et pax et ca
ritas adimpleatur. Karissimi omnem
sollicitudinem faciens scribendi
uobis de communi urã salute:
necesse habui scribere uobis de
precans super certari semel tra
dite sanctis fidei. Subintroierunt e
nim quidam homines qui olim
prescripti sunt in hoc iudicium
dei nostri gratiam transferentes in
luxuriam et solum dominatorem
et dominum nrm ihm xpm ne
gantes. Commonere autem uos
uolo scientes semel omnia quoniam
ihs populum de terra egipti saluans se
cundo eos qui non crediderunt perdidit a
gelos uero qui non seruauerunt suum
principatum sed dereliquerunt suum do
micilium in iudicium magni dei uin
culis eternis sub caligine reseruauit. Sicut
sodoma et gomorra et finitime ciuitates
simili modo exfornicate sunt et abe
untes post carnem alteram facte sunt
in exemplum ignis eterni penam sustinen
tes. Similiter et hii qui carnem quidem
suam maculant dominationem autem
spernunt maiestatem autem blasphemant
cum michael archangelus cum diabolo
disputans altercaretur de moysi corpore non
ausus est iudicium inferre blasphemie

sed dixit imperet tibi dominus. Hii autem
quecumque quidem ignorant : blasphemant
Quecumque autem naturaliter tanquam
muta animalia noverunt in hiis corrum
Gen. 4° Num. 22. 26. — Ve illis qui in via caim abierunt et erro-
re balaam mercede effusi sunt : et contra-
dictione chore perierunt. Hii sunt in epu-
lis suis macule convivantes sine timore
semetipsos pascentes nubes sine aqua que
a ventis circumferuntur arbores autum-
nales infructuose bis mortue eradica-
te fluctus feri maris despumantes suas
confusiones sydera errantia quibus pro-
celle tenebrarum in eternum servate
sunt. Prophetavit autem et de hiis sep-
timus ab adam enoch dicens. Ecce venit
dominus in sanctis milibus suis facere
iudicium contra omnes et arguere om-
nes impios de omnibus operibus impieta-
tis eorum quibus impie egerunt et de
omnibus duris que locuti sunt contra
eum peccatores et impii. Hii sunt mur-
muratores querulosi secundum deside-
ria sua ambulantes et os illorum lo-
quitur superbiam mirantes personas
questus causa. Vos autem karissimi me-
mores estote verborum que predicta
sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui
dicebant vobis quoniam in novissimo
tempore venient illusores secundum
sua desideria ambulantes et impieta-
te. Hii sunt qui segregant semetipsos
animales spiritum non habentes. Vos autem
karissimi superedificantes vos metipsos sanc-
tissime vestre fidei in spiritu sancto orantes vos
metipsos in dilectione dei servate expec-
tantes misericordiam domini nostri ihesu christi in
vitam eternam. Et hos quidem argui-
te iudicatos illos vero salvate de ig-
ne rapientes. Aliis autem misereminí
et in timore odientes et eam que carnalis est
tunicam maculatam. Ei autem qui
potens est vos conservare sine peccato
et constituere ante conspectum glorie
sue immaculatos in exultatione
in adventu domini nostri ihesu christi soli
deo salvatori nostro per ihesum christum dominum nos-
trum gloria et magnificentia imperium
et potestas ante omne seculum et nunc
et in omnia secula seculorum amen

Incipit prologus in epistolis beati pauli
apostoli

Epistole pauli ad romanos
causa hec est ecclesiam que
duobus populis id est de iudeis
et gentilibus congregata
exequat meritis ut cau-
sas et auferat simultates que de volunta-
te prelationis mutue nascebantur. Er-
go ut pace inter se et caritate iungan-
tur ostendit pares condicione dum pec-
catis fuisse obnoxii comprobentur ge-
ra que salutem per fidem christi sunt et gratiam
secuti. Nam neque iudeis profuisse legis
incustodiam docet nec gentiles posse
legis ignorantie defendi. Quos ratio et
adderet notitiam perducere poterat et ab om-
ni vite pravitate revocare. Scito qui-
legis non expositionem continuam esse
doctorum sed subnotationes breves sin-
gulis versibus ac verbis appositas.

Item alius prologus in epistolis pauli
Unus textus vel numerus
epistolarum ad unius homi-
nis perfectionem proficiunt
Cum romanis ita agit a-
postolus paulus quasi cum incipientibus
qui post gentilitatem ut initia fidei sorti-
antur et perveniant ad spem vite eterne. Mul-
ta de physicas rationibus insinuat multa
de scripturis divinis. Ad corinthios prima
consecutos iam fidem non recte conser-
vantes obiurgat. Secunda ad corinthios
contristatos quidem sed emendatos osten-
dit. Galatas in fide ipsa peccantes et ad
iudaismum declinantes exponit. Ephesios
quia inceperunt et custodierunt laudat quod
ea que acceperant servaverunt. Philippen-
ses quod in quod crediderunt servantes ad
fructum pervenerunt. Colossenses collaudat
quia velut ignotis scribit et accepto nun-
tio ab epaphra custodisse evangelium
gratulatur. Tessalonicenses in prima in
opere et fide crevisse gloriatur. In secunda
preterea quod et persecutionem passi misere
perseverarent quos et sanctos appellat
ut illos qui in iudea christum confessi persecu-
tiones fortiter toleraverunt. Ad hebreos et
quorum similitudinem passi sunt. Thessa-
lonicenses ut in mandatis persistentes
persecutiones promptissime paciantur.
Omnes ergo epistole pauli sunt nume-
ro xiiii. Ad romanos ad corinthios ad
galathas ad ephesios ad philippenses
ad colossenses ad thessalonicenses ad he-

[Marginal addition, top:] ...a corinthijs ... pseudo apostolis ...
... gerentem

[F]ucos quos hortatur ad similitudinem.
thessalonicensium. Hec in canone non ha
bentur. reliqua ad thimotheum prima q̄
admodum agat ecclesiam ad thimotheū
secunda quemadmodum seipsm agat ad
titum ut creditam sibi eciam recte ordi
net ad phylemonem de onesimo seruo
qui emendatus melior factus est.

Prologus eplē pauli ad romanos

[R]omani sunt in partib' ^A.
ytalie hij preuenti fuerūt
a falsis aplis et sub no
mine domini nrī ihū x̄
in legem et prophetas e
rant inducti. Hos reuocat apls ad uerā
et ad euangelicam fidem scribens eis et
corintho Incipit eplā bī pauli ad romanos

[P]aulus seruus xp̄i
ihū uocatus apls.
segregatus in euā
gelium dei qd' an
promiserat p ꝓphas
suos in scripturis
sanctis de filio suo
qui factus est ei ex
semine dauid secundum carnem. qui pre
destinatus est filius dei in uirtute sc̄dm
spiritum sanctificationis ex resurrectione
mortuorum ihū xp̄i domini nr̄i p quem
accepimus grām et apostolatum ad obe
diendum fidei in omnibȝ gentibȝ pro
nomine eius in quibus estis et uos uo
cati ihū xp̄i: omnibȝ qui sunt rome di
lectis dei uocatis sanctis. Gratia uobis
et pax a deo prē nr̄o et domino ihū xp̄o
Primum quidem grās ago deo meo p
ihm̄ xpistum pro omnibȝ uobis quia
fides ura annunciatur in uniuerso mū
do. Testis enim michi est deus cui seruio
in spiritu meo in euangelio filij eius
quia sine intermissione memoriam ue
stri facio semper in orationibȝ meis ob
secrans si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in uoluntate
dei ueniendi ad uos Desidero enim ui
dere uos ut aliquid impertiar uobis grē
spūalis ad confirmandos uos id est si
mul consolari in uobis p eam que in
uicem est fidem urām atqȝ meam No
lo enim uos ignorare frēs quod sepe pro
posui uenire ad uos et prohibit' sum
usqȝ adhuc ut aliquem fructum habeā
in uobis sicut et in ceteris gentibȝ gre

cis ac barbaris sapientibȝ et insipientibȝ
debitor sum. Ita quod in me promptum ē
et uobis qui rome estis euangelizare. Nō
enim erubesco euangelium. Virtus enim
dei est in salutem omni credenti iudeo pri
mum et greco Iusticia enim dei in eo reue
latur ex fide in fidem sicut scriptum est.
Iustus autem ex fide uiuit. Reuelatur eñ
ira dei de celo super omnem impietatem
et iniusticiam hominum eorum qui ue
ritatem dei in iniusticia detinent Quia
quod notum est dei: manifestum est in
illis Deus enim illis manifestauit In
uisibilia enim ipsius a creatura mundi
p ea que facta sunt intellecta conspiciū
tur. Sempiterna quoqȝ eius uirtus et
diuinitas Ita ut sint inexcusabiles q:
cum cognouissent deum non sicut deū
glorificauerunt aut grās egerunt: sed
euanuerunt in cogitationibȝ suis et ob
scuratum est insipiens cor eorum Dicentes
enim se esse sapientes stulti facti sunt:
Et mutauerunt glām incorruptibilis
dei in similitudinem imaginis corrup
tibilis hominis et uolucrum et quadru
pedum et serpentium. Propter quod tra
didit illos deus in desideria cordis eor
in inmundiciam ut contumelijs af
ficiant corpora sua in semetipsis qui
commutauerunt ueritatem dei in
mendacium et coluerunt et seruierūt
creature potius quam creatori qui ē
deus benedictus in secula amen. propt
ea tradidit illos deus in passiones igno
minie Nam femine eorum immuta
uerunt naturalem usum in eum usū
qui est contra naturam Similiter eñ
et masculi relicto naturali usu femine
exarserunt in desiderijs suis in inuicē
masculi in masculos turpitudinem
operantes et mercedem quam oportuit
erroris sui in semetipsis recipientes Et
sicut non probauerunt deum habere
in noticia tradidit illos deus in reprobū
sensum ut faciant ea que non conue
niunt repletos omni iniquitate. ma
licia fornicatione auaricia nequicia
plenos inuidia homicidio contentio
ne dolo. malignitate susurrones. de
tractores deo odibiles. contumeliosos
superbos. elatos inuentores malorū
parentibȝ non obedientes insipientes
incompositos sine affectione absqȝ fe

[Right margin:] Abacuc 2.
[Right margin:] Nota notitia(?) inuisibilium dei

[Marginal addition, foot:] A ytalie quos nō quibȝ ... Aquilā et
priscā instruxit Sed quidam iudeorū
credentiū qui ab Ierosolimis Romā
uenientes ubi princeps orbis residebat
...erant subiecti fidem quā apud
Ierosolimā didicerant euangelizaue
rūt postea preuenti sunt a falsis aplis et...

II

derc sine mia. Qui cum iusticiam dei cog
novissent: non intellexerunt quoniam
qui talia agunt digni sunt morte. Non
solum qui ea faciunt sed etiam qui co
sentiunt facientibz. ii.

Propter quod inexcusabilis es o
homo omnis qui iudicas. In
quo enim iudicas alterum: te ipm co
dempnas. Eadem enim agis que iudicas.
Scimus enim quoniam iudicium dei
est secundum veritatem in eos qui tali
a agunt. Existimas autem hoc o homo
qui iudicas eos qui talia agunt et fa
cis ea quoniam tu effugies iudicium
dei. An divitias bonitatis eius et patien
tie et longanimitatis contempnis. Igno
ras quoniam benignitas dei ad peni
tentiam te adducit. Secundum duri
tiam autem tuam et cor impenitens te
zaurizas tibi iram in die ire et revela
tionis iusti iudicii dei qui reddet unicui
qz secundum opera eius. Hijs quidem
qui secundum patientiam boni opis glo
riam et honorem et incorruptionem
querentibz vitam eternam. Hijs aute
qui ex contentione sunt et qui non ac
quiescunt veritati credunt autem ini
quitati: ira et indignatio tribulatio
et angustia in animam hominis o
perantis malum iudei primum et greci.
Gloria autem honor et pax omni op
anti bonum iudeo primum et greco.
Non est enim psonarum acceptio apud
deum. Quicumqz enim sine lege pec
caverunt: sine lege peribunt. Et quicu
qz in lege peccaverunt p legem iudica
buntur. Non enim auditores legis iusti
sunt apud deum sed factores legis
iustificabuntur. Cum enim gentes que
legem non habent naturaliter que le
gis sunt faciunt eiusmodi legem no
habentes ipi sibi sunt lex qui ostendut
opus legis scriptum in cordibz suis tes
timonium reddente illis conscientia
ipsorum et inter se invicem cogitatio
num accusantium aut etiam defenden
tium in die cum iudicabit deus occulta
hominum secundum evangelium me
um p ihm xpm. Si autem tu iudeus cog
nominaris et requiescis in lege et glo
riaris in deo et nosti voluntatem eius
et probas utiliora instructus p legem
confidis te ipm ducem esse cecorum:
lumen eorum qui in tenebris sunt.

eruditorem insipientium. magistrum in
fantium habentem formam scientie
et veritatis in lege. Qui ergo alium do
ces te ipm non doces. Qui predicas no
furandum furaris. Qui dicis non me
chandum mecharis. Qui abominaris
idola sacrilegium facis. Qui in lege glo
riaris per prevaricationem legis deum
inhonoras. Nomen enim dei p vos
blasphematur inter gentes sicut scrip
tum est. Circumcisio quidem prodest si
legem observes. Si autem prevaricator
legis sis: circumcisio tua preputium fa
cta est. Si igitur preputium iustitias legis
custodiat nonne preputium illius in
circumcisionem reputabitur et iudi
cabit quod ex natura est preputium legem
consummans te qui per litteram et circu
cisionem prevaricator legis es. Non
enim qui in manifesto iudeus est ne
qz que in manifesto in carne est circum
cisio sed qui in abscondito iudeus est et
circumcisio cordis in spu non littera
cuius laus non est ex hominibz sed ex de
o est. iii.

III

Quid ergo amplius est iudeo
aut que utilitas circumcisionis. Mul
tum per omnem modum. Primum
quidem: quia credita sunt illis eloquia
dei. Quid enim si quidam illorum no
crediderunt. Numquid incredulitas
eorum fidem dei evacuavit. Absit. Est
autem deus verax omnis autem ho
mendax sicut scriptum est: ut iustifice
ris in sermonibz tuis et vincas cum
iudicaris. Si autem iniquitas nostra iu
sticiam dei commendat quid dicemus
Numquid iniquus est deus qui infert
iram. Secundum hominem dico ab
sit. Alioquin quomodo iudicabit deus
hunc mundum. Si enim veritas dei
in meo mendacio abundavit in gloriam
ipsius quid adhuc et ego tanquam pec
cator iudicor et non sicut blasphema
mur et sicut aiunt. nos quidam dicere
faciamus mala ut veniant bona. Quo
rum dampnatio iusta est. Quid igitur
precellimus eos. Nequaquam. Cau
sati enim sumus iudeos atqz grecos
omnes sub peccato esse sicut scriptum
est. Quia non est iustus quisqz non
est intelligens non est requirens deum
Omnes declinaverunt simul inutiles
facti sunt. Non est qui faciat bonum

non est usque ad unum. Sepulcrum patens
est guttur eorum linguis suis dolose age
bant. venenum aspidum sub labiis eorum
Quorum os maledictione et amaritudi
ne plenum est. veloces pedes eorum ad
effundendum sanguinem. Contritio et
infelicitas in viis eorum et viam pacis
non cognoverunt. Non est timor dei a
nte oculos eorum. Scimus autem quoniam
quecumque lex loquitur. his qui in lege
sunt loquitur. Ut omne os obstruatur
et subditus fiat omnis mundus deo quia
ex operibus legis non iustificabitur omnis
caro coram illo. Per legem enim cognitio
peccati. Nunc autem sine lege iustitia
dei manifestata est testificata a lege et
prophetis. Iustitia autem dei per fidem ihesu christi
in omnes et super omnes qui credunt. Non
enim est distinctio. Omnes enim pecca
verunt et egent gloria dei iustificati gratis
per gratiam ipsius + per redemptionem que
est in christo ihesu quem proposuit deus p
ropitiationem per fidem in sanguinem ip
sius ad ostensionem iustitie sue propter
remissionem precedentium delictorum
in sustentatione dei ad ostensionem
iustitie eius in hoc tempore ut sit ipse
iustus et iustificans eum qui ex fide est
ihesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua?
Exclusa est. Per quam legem? Factorum?
Non. Sed per legem fidei. Arbitramur e
nim iustificari hominem per fidem sine
operibus legis. An iudeorum deus tantum?
Nonne et gentium? Immo et gentium.
Quoniam quidem unus est deus qui
iustificat circumcisionem ex fide et prepu
tium per fidem. Legem ergo destruimus per
fidem? Absit sed legem statuimus. · IIII ·

Quid ergo dicemus invenisse abra
ham patrem nostrum secundum carnem?
Si enim abraham ex operibus legis iusti
ficatus est: habet gloriam sed non apud
deum. Quid enim scriptura dicit? Credi
dit abraham deo: et reputatum est illi
ad iustitiam. Ei autem qui operatur: mer
ces non imputatur secundum gratiam sed
secundum debitum. Ei vero qui non op
eratur credenti autem in eum qui iustifi
cat impium: reputatur fides eius ad
iustitiam secundum propositum gratie dei
Sicut et david dicit beatitudinem homi
nis cui deus accepto fert iustitiam sine
operibus legis. Beati quorum remisse sunt
iniquitates et quorum tecta sunt peccata
Beatus vir cui non imputavit dominus
peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisi
one tantum manet an etiam in preputio?
Dicimus enim quia reputata est abrahe
fides ad iustitiam. Quomodo ergo repu
tata est? In circumcisione an in preputio? Gen. 15.
Non in circumcisione sed in preputio. Et
signum accepit circumcisionis signaculum
iustitie fidei que est in preputio ut sit pater
omnium credentium per preputium ut
reputetur et illis ad iustitiam et sit pater
circumcisionis non his tantum qui
sunt ex circumcisione sed his qui secta
ntur vestigia que est in preputio fidei patris
nostri abrahe. Non enim per legem promissio
abrahe aut semini eius ut heres esset
mundi sed per iustitiam fidei. Si enim qui Gen. 17.
ex lege heredes sunt: exinanita est fides
abolita est promissio. lex enim iram opera
tur. Ubi enim non est lex nec prevarica
tio. Ideo ex fide ut secundum gratiam
firma sit promissio omni semini non
ei qui ex lege est solum sed ei qui ex fide
est abrahe. qui est pater omnium nostrum sicut
scriptum est: quia patrem multarum gen Gen. 17.
tium posui te ante deum cui credidisti qui
vivificat mortuos et vocat ea que non
sunt tanquam ea que sunt. Qui con
tra spem in spem credidit: ut fieret pater
multarum gentium secundum quod Gen. 15.
dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut
stelle celi et sicut arena que est in littore
maris Et non infirmatus est fide nec con
sideravit corpus suum iam emortuum
vulvam sare cum fere centum esset an
norum et emortuam vulvam sare:
In repromissione etiam dei non hesita
vit diffidentia sed confortatus est fide
dans gloriam deo plenissime sciens quia
quecumque promisit potens est et facere
Ideo et reputatum est illi ad iustitiam
Non est autem scriptum tantum propter
ipsum quia reputatum est illi ad iusti
tiam sed et propter nos quibus reputabi
tur credentibus in eum qui suscitavit ihe
sum christum dominum nostrum a mortuis
qui traditus est propter delicta nostra et resur
rexit propter iustificationem nostram · V · V

Iustificati igitur ex fide pacem habeamus
ad deum per dominum nostrum ihesum christum
per quem et accessum habemus per fidem
in gratiam istam in qua stamus et glori
amur in spe glorie filiorum dei. Non
solum autem sed et gloriamur in tri

al' quia

bulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem, probatio vero spem. Spes autem non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Utquid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. Vix enim pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem deus in nobis quoniam si cum adhuc peccatores essemus

secundum tempus ... tamen dicerem

christus pro nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit et per peccatum mors et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in hoc mundo. Peccatum

i. non imputabitur

autem non imputabatur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab adam usque ad moysen: etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis ade qui est forma futuri. Sed non sicut delictum: ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei et donum in gratia unius hominis ihesu christi in plures abundavit. Et non sicut per unum peccatum ita et per donum. Nam iudicium quidem ex uno in condempnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim in unius delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratie et donationis et iustitie accipientes in vita regnabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condempnationem sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi. Lex autem subintravit ut abundaret delictum. Ubi autem abundavit delictum superabundavit et gratia. Ut sicut

s. in plures

regnavit peccatum in mortem: ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam per ihesum christum dominum nostrum. Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato ut gratia abundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato quomodo adhuc vivemus in illo?

An ignoratis fratres: quia quicumque baptizati sumus in christo ihesu: in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem ut quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam patris: ita et nos in novitate vite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est: ut destruatur corpus peccati ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est peccato iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo: credimus quia simul etiam vivemus cum eo scientes quod christus surgens a mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato: mortuus est semel: quod autem vivit: vivit deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato viventes autem deo in christo ihesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Sed exhibete vos tanquam deo ex mortuis viventes et membra vestra arma iustitie deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis, sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus: quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum servi estis eius cui obeditis sive peccati in mortem sive obeditionis ad iustitiam? Gratias autem deo quod fuistis servi peccati obedistis autem ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato servi facti estis iustitie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditie et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra servire iustitie in sanctificationem. Cum enim servi essetis peccati: liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis

in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum
mors est. Nunc vero liberati a peccato. servi
autem facti deo: habetis fructum vestrum in
sanctificationem. finem vero vitam eternam
Stipendia enim peccati: mors. Gratia autem
dei vita eterna in xpisto ihu domino nostro · vii ·
An ignoratis fratres, scientibus enim legem
loquor quia lex in homine domina-
tur quanto tempore vivit? Nam que sub
viro est mulier: vivente viro alligata
est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius:
soluta est a lege viri. Igitur vivente viro
vocabitur adultera si fuerit cum alio vi-
ro. Si autem mortuus fuerit vir eius:
liberata est a lege viri. ut non sit adultera
si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei et
vos mortificati estis legi per corpus xpisti
ut sitis alterius qui ex mortuis re-
surrexit ut fructificetis deo. Cum enim es-
semus in carne: passiones peccatorum que
per legem erant operabantur in membris
nostris ut fructificarent morti. Nunc autem
soluti sumus a lege mortis in qua detine-
bamur. ita ut serviamus in novitate
spiritus et non in vetustate littere. Quid
ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed
peccatum non cognovi. nisi per legem.
Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex
diceret non concupisces. Occasione autem
accepta peccatum per mandatum opera-
tum est in me omnem concupiscentiam
Sine lege enim peccatum mortuum erat
Ego autem vivebam sine lege aliquando
Sed cum venisset mandatum: peccatum
revixit. Ego autem mortuus sum. et in-
ventum est michi mandatum quod erat
ad vitam. hoc esse ad mortem. Nam peccatum
occasione accepta per mandatum. seduxit
me et per illud occidit me. Itaque lex quidem
sancta et mandatum sanctum et iustum
et bonum. Quod ergo bonum est michi
factum est mors? Absit Sed peccatum ut
appareat peccatum: per bonum michi opera-
tum est mortem ut fiat supra modum pec-
cans peccatum per mandatum. Scimus e-
nim quia lex spiritualis est. ego autem carna-
lis sum. venundatus sub peccato. Quod
enim operor: non intelligo. Non enim
quod volo hoc ago. sed quod odi illud facio
Si autem quod nolo illud facio: consentio
legi quoniam bona est. Nunc autem iam
non ego operor illud sed quod habitat in
me peccatum. Scio enim quia non habitat
in me. hoc est in carne mea bonum. Nam

velle adiacet michi: perficere autem bonum non
invenio. Non enim bonum quod volo hoc
facio. sed quod nolo malum hoc ago. Si autem
quod nolo illud facio non ego operor illud
sed quod habitat in me peccatum. Invenio
igitur legem volenti michi facere bonum.
quoniam michi malum adiacet. Condelector
enim legi dei secundum interiorem hominem
Video autem aliam legem in membris me-
is repugnantem legi mentis mee et cap-
tivantem me in legem peccati que est in
membris meis Infelix ego homo quis me
liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei
per ihm xpm dominum nostrum. Igitur
ego ipse mente servio legi dei carne autem
legi peccati · viii ·

VIII

Nichil ergo nunc dampnationis est
hiis qui sunt in xpisto ihu qui non secundum
carnem ambulant. Lex enim spiritus vite
in xpisto ihu liberavit me a lege peccati et
mortis. Nam quod impossibile erat legi in
qua infirmabatur per carnem: deus filium
suum mittens in similitudinem carnis
peccati de peccato dampnavit peccatum in
carne ut iustificatio legis impleretur in
nobis qui non secundum carnem ambu-
lamus. sed secundum spiritum. Qui enim se-
cundum carnem sunt: que carnis sunt sa-
piunt. Qui vero secundum spiritum sunt que
sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia
carnis ~~peccati~~ mors est. Prudentia autem
spiritus vita et pax. Quoniam sapientia
carnis inimica est deo. legi enim dei non
est subiecta nec enim potest. Qui autem
in carne sunt: deo placere non possunt. Vos
autem in carne non estis sed in spiritu
si tamen spiritus dei habitat in vobis Si
quis autem spiritum xpisti non habet. hic non
est eius. Si autem xpistus in vobis est:
corpus quidem mortuum est propter peccatum
spiritus vero vivit propter iustificatio-
nem. Quod si spiritus eius qui suscitavit
ihm xpm a mortuis habitat in vobis
qui suscitavit ihm xpm a mortuis vivifi-
cabit et mortalia corpora vestra propter in-
habitantem spiritum eius in vobis. Ergo
fratres debitores sumus spiritui non carni ut
secundum carnem vivamus. Si enim
secundum carnem vixeritis: moriemini
Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis
vivetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur
hii filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum
servitutis iterum in timore sed accepis-
tis spiritum adoptionis filiorum, in quo

Al' compatimur

clamamus abba pater. Ipse enim spiritus tes-
timonium reddit spiritui nostro quod sumus fi-
lii dei. Si autem filii: et heredes. Heredes qui-
dem dei coheredes autem christi si tamen com-
patiamur ut simul et glorificemur. Existimo
enim quod non sint condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam que
revelabitur in nobis. Nam expectatio cre-
ature revelationem filiorum dei expectat.
Vanitati enim creatura subiecta est non
volens sed propter eum qui subiecit eam in
spe quia et ipsa creatura liberabitur a ser-
vitute corruptionis in libertatem glorie
filiorum dei. Scimus enim quod omnis
creatura ingemiscit et parturit usque ad-
huc. Non solum autem illa: sed et nos
ipsi primitias spiritus habentes et ipsi int-
ra nos ingemiscimus adoptionem filiorum
dei expectantes redemptionem corporis
nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes
autem que videtur: non est spes. Nam
quod videt quis. quid sperat? Si autem
quod non videmus speramus: per patien-
tiam expectamus. Similiter autem et
spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam
quid oremus sicut oportet nescimus: sed
ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus in-
enarrabilibus. Qui autem scrutatur corda:
scit quid desideret spiritus quia secundum
deum postulat pro sanctis. Scimus enim quoniam
diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum hiis qui secundum propositum
vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et
predestinavit conformes fieri ymaginis
filii sui ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quos predestinavit: hos et vocavit
et quos vocavit: hos et iustificavit. Quos
autem iustificavit illos et magnificavit.
Quid ergo dicemus ad hec? Si deus pro
nobis. quis contra nos? Qui etiam filio
suo proprio non pepercit sed pro nobis om-
nibus tradidit illum: quomodo non etiam
cum illo omnia nobis donavit? Quis ac-
cusabit adversus electos dei? Deus qui iusti-
ficat. Quis est qui condempnet? Christus
ihesus qui mortuus est. immo qui et resurrex-
it qui est ad dexteram dei qui etiam inter-
pellat pro nobis. Quis ergo nos separabit
a caritate christi? Tribulatio an angustia
an persecutio an fames an nuditas. an pe-
riculum. an gladius? Sicut scriptum est.
Quia propter te mortificamur tota die
estimati sumus ut oves occisionis. Sed in
hiis omnibus superamus propter eum qui

Al' an persecutio ... ps. xx3.

dilexit nos. Certus sum enim quia neque
mors neque vita neque angeli neque principat-
us neque virtutes neque potestates neque instan-
tia neque futura. neque fortitudo neque altitu-
do neque profundum neque creatura alia
poterit nos separare a caritate dei que est
in christo ihesu domino nostro. IX.

Veritatem dico in christo ihesu et non
mentior testimonium michi per-
hibente conscientia mea in spiritu sancto quoniam
tristitia est michi magna et continuus
dolor cordi meo. Optabam enim ipse ego
anathema esse a christo pro fratribus meis
qui sunt cognati mei secundum carnem
qui sunt israelite quorum adoptio est fili-
orum et gloria et testamentum et legis-
latio et obsequium et promissa quorum
sunt patres et ex quibus christus secundum
carnem: qui est super omnia deus benedic-
tus in secula amen. Non autem quod
exciderit verbum dei. Non enim omnes
qui sunt ex israel hii sunt israelite: neque
qui semen sunt abrahe omnes filii
sed in ysaac vocabitur tibi semen. Id est
Non qui filii carnis hii filii dei sed qui
filii sunt promissionis estimantur in
semine promissionis. Promissionis e-
nim verbum hoc est. Secundum hoc tem-
pus veniam et erit sare filius. Non solum
autem illa sed et rebecca ex uno concubi-
tu habens geminos filios ysaac patris
nostri. Cum enim nondum nati fuissent
aut aliquid egissent boni aut mali ut
secundum electionem propositum dei mane-
ret non ex operibus sed ex vocante dictum
est ei: quia maior serviet minori sicut
scriptum est. Iacob dilexi esau autem
odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid
iniquitas apud deum? Absit. Moysi
enim dicit miserebor cui misereor et mise-
ricordiam prestabo cui miserebor. Igitur non
volentis neque currentis sed miserentis
est dei. Dicit enim scriptura pharaoni. Quia
in hoc ipsum excitavi te ut ostendam in
te virtutem meam et ut annuntietur
nomen meum in universa terra. Ergo
cuius vult miseretur et quem vult in-
durat. Dicis itaque michi. Quid adhuc que-
ritur? voluntati enim eius quis resistit?
O homo tu quis es qui respondeas deo?
Numquid dicit figmentum ei qui se finx-
it quid me fecisti sic? An non habet pote-
statem figulus luti ex eadem massa face-
re aliquid quidem vas in honorem

lud uero in contumeliam? Quod si deus uo-
lens ostendere iram suam et notam face-
re potentiam suam: sustinuit in multa pati-
entia uasa ire apta in interitum ut os-
tenderet diuitias glorie sue in uasa misericordie
que preparauit in gloriam. Et quos et uo-
cauit non solum ex iudeis sed etiam ex gen-
tibus. Sicut in osee dicit. Vocabo non ple-
bem meam plebem meam et non dilectam
meam dilectam meam et non misericordiam con-
secutam misericordiam consecutam. Et erit in lo-
co ubi dictum est eis non plebs mea uos
illi uocabuntur filii dei uiui. Ysaias autem
clamat pro israel. Si fuerit numerus fi-
liorum israel tamquam arena maris reli-
quie salue fient. Verbum enim consu-
mans et abbreuians in equitate quia
uerbum breuiatum faciet dominus
super terram. Et sicut predixit y-
saias nisi dominus sabaoth reliquisset
nobis semen sicut sodoma facti essemus
et sicut gomorra similes fuissemus. Quid
ergo dicemus? Quod gentes que non sec-
tabantur iustitiam apprehenderunt iusti-
tiam iustitiam autem que ex fide est. Isra-
el uero sectando legem iustitie in legem
iustitie non peruenit. Quare? Quia non
ex fide sed quasi ex operibus. Offenderunt
enim in lapidem offensionis et petram
scandali et omnis qui crediderit in eum
non confundetur. ·x·

Fratres uoluntas quidem cordis
mei et obsecratio ad deum fit pro illis in
salutem. Testimonium enim perhibeo il-
lis quod emulationem quidem dei habent
sed non secundum scientiam. Ignoran-
tes enim dei iustitiam et suam querentes
statuere iustitie dei non sunt subiecti. Fi-
nis enim legis xpistus ad iustitiam om-
ni credenti. Moyses enim scripsit quoniam
iustitiam que est ex lege qui fecerit homo
uiuet in ea. Que autem ex fide est iustitia
sic dicit. Ne dixeris in corde tuo. Quis as-
cendet in celum? Id est xpistum deducere. Aut
quis descendet in abyssum. Hoc est xpistum
ex mortuis reuocare. Sed quid dicit scrip-
tura? Prope est uerbum in ore tuo et in
corde tuo. Hoc est uerbum fidei quod predi-
camus. Quod si confitearis in ore tuo
dominum ihesum xpistum et in corde tuo
credideris quod deus illum excitauit a
mortuis: saluus eris. Corde enim creditur
ad iustitiam ore autem confessio fit ad sa-
lutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui

credit in illum: non confundetur. Non enim ioel 2
est distinctio iudei et greci. Nam idem dominus
omnium diues in omnes qui inuocant il-
lum. Omnis enim quicumque inuocauerit
nomen domini: saluus erit. Quomodo er-
go inuocabunt in quem non crediderunt. aut quomodo credent in quem non audierunt
Quomodo autem audient sine predican-
te? Quomodo uero predicabunt nisi mit- ysa 52
tantur? Sicut scriptum est. Quam speciosi
pedes euangelizantium pacem euangeli-
zantium bona. Sed non omnes obediunt
euangelio. Ysaias enim dicit. Domine quis ysa 53
credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu
auditus autem per uerbum xpisti. Sed dico ps 18
Numquid non audierunt? Et quidem in
omnem terram exiuit sonus eorum et
in fines orbis terre uerba eorum. Sed dico
Numquid israel non cognouit? Primus deut 32
moyses dicit. Ego ad emulationem uos
adducam in non gentem in gentem in-
sipientem in iram uos mittam. Ysaias ysa 65
autem audet et dicit. Inuentus sum a non
querentibus me. Palam apparui hiis qui
me non interrogabant. Ad israel autem
dicit. Tota die expandi manus meas ad
populum non credentem sed contradicentem
michi. ·xi· XI

Dico ergo. Numquid repulit deus po-
pulum suum? Absit. Nam et ego israelita Nota paulus de tribu beniamin
sum ex semine abraham de tribu benia-
min. Non repulit deus plebem suam quam
presciuit. An nescitis in helya quid dicit 3 Re 19
scriptura quemadmodum interpellat de-
um aduersus israel. Domine prophetas
tuos occiderunt altaria tua suffoderunt
et ego relictus sum solus et querunt ani-
mam meam. Sed quid dicit illi responsum
diuinum? Reliqui michi septem milia
uirorum qui non curuauerunt genua
ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reli-
quie secundum electionem gratie dei sal-
ue facte sunt. Si autem gratia: iam non ex
operibus. Alioquin gratia iam non est gratia.
Quid ergo? Quod querebat israel hoc
non est consecutus. ceteri uero exceca- electio consecuta est
ti sunt sicut scriptum est. Dedit illis deus
spiritum compunctionis oculos ut non
uideant et aures ut non audiant usque
in hodiernum diem. Et dauid dicit. Fiat ps 68
mensa eorum coram ipsis in laqueum
et in captionem et in scandalum et in
retributionem illis. Obscurentur ocu-
li eorum ne uideant et dorsum eorum al' eorum
semper incurua. Dico ergo. Numquid

se offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum
delicto salus gentibus ut illos emulentur. Quod
si delictum illorum divitie sunt mundi et
diminutio eorum divitie gentium: quanto
magis plenitudo eorum?
Vobis enim dico gentibus. Quam-
diu quidem ego sum gentium apo-
stolus, ministerium meum honorificabo.
si quomodo ad emulandum provocem
carnem meam et salvos faciam aliquos
ex illis. Si enim amissio eorum reconcili-
atio est mundi: que assumptio nisi vita
ex mortuis. Quod si delibatio sancta est
et massa. Et si radix sancta: et rami. Quod
si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autem
cum oleaster esses insertus es in illis et
socius radicis et pinguedinis olive factus
es: noli gloriari adversus ramos. Quod si
gloriaris non tu radicem portas sed radix
te. Dices ergo fracti sunt rami ut ego inse-
rar. Bene propter incredulitatem fracti sunt.
Tu autem fide stas. Noli altum sapere. sed
time. Si enim deus naturalibus ramis
non pepercit ne forte nec tibi parcat. Vide
ergo bonitatem et severitatem dei. In eos
quidem qui ceciderunt severitatem. in te
autem bonitatem: si permanseris in boni-
tate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si
non permanserint in incredulitate: insere-
tur. Potens est enim deus iterum inserere
illos. Nam si tu ex naturali excisus es
oleastro et contra naturam insertus es
in bonam olivam: quanto magis hii se-
cundum naturam inserentur sue oli-
ve? Nolo enim vos ignorare fratres miste-
rium hoc ut non sitis vobis ipsis sapien-
tes. quia cecitas ex parte contingit in israel
donec plenitudo gentium intraret et sic
omnis israel salvus fieret sicut scriptum
ysa. 59. AO. est: Veniet ex Syon qui eripiat et avertat
impietatem ex iacob. Et hoc illis a me tes-
tamentum cum abstulero peccata eorum.
Secundum evangelium quidem inimici
propter vos: secundum electionem au-
i. sine mutabilitate tem karissimi propter patres. Sine penitentia
enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim
aliquando et vos non credidistis deo: nunc
autem misericordiam consecuti estis propter illorum in-
credulitatem ita et isti nunc non credide-
runt in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam conse-
quantur. Conclusit enim deus omnia in
incredulitate ut omnium misereatur. O
ysa. xo. altitudo divitiarum sapientie et scientie
dei quam incomprehensibilia sunt iudi-
cia eius et investigabiles vie eius. Quis
enim cognovit sensum domini aut quis
consiliarius eius fuit aut quis prior de-
dit illi et retribuetur ei. Quoniam ex ipso
et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et
gloria in secula amen. xij.
Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei
ut exhibeatis corpora vestra hostiam
viventem sanctam deo placentem ratio-
nabile obsequium vestrum. Et nolite confor-
mari huic seculo sed reformamini in no-
vitate sensus vestri ut probetis que sit vo-
luntas dei bona et bene placens et perfecta.
Dico enim per gratiam que data est mi-
hi omnibus qui sunt inter vos non plus
sapere quam oportet sapere: sed sapere ad
sobrietatem et unicuique sicut deus divisit
mensuram fidei. Sicut enim in uno cor-
pore multa membra habemus omnia
autem membra non eundem actum
habent: ita multi unum corpus sumus
in christo singuli autem alter alterius
membra habentes donationes secundum
gratiam que data est nobis differentes
sive prophetiam secundum rationem
fidei sive ministerium in ministrando
sive qui docet in doctrina qui exhortatur
in exhortando qui tribuit in simplicita-
te qui preest in sollicitudine qui misere-
tur in hylaritate. Dilectio sine simulatione
Odientes malum adherentes bono. Ca-
ritate fraternitatis invicem diligentes ho-
nore invicem prevenientes sollicitudi-
ne non pigri spiritu ferventes domino servi-
entes spe gaudentes in tribulatione
patientes oratione instantes necessita-
tibus sanctorum communicantes hospitalita-
tem sectantes. Benedicite persequentibus
vos benedicite et nolite maledicere. Gau-
dere cum gaudentibus flere cum flentibus.
Idipsum invicem sentientes non alta sa-
pientes sed humilibus consentientes. Noli-
te esse prudentes apud vos metipsos nul-
li malum pro malo reddentes. Provi-
dentes bona non tantum coram deo sed eti-
am coram omnibus hominibus. Si fieri potest
quod ex vobis est cum omnibus hominibus
pacem habentes. Non vos met ipsos de-
fendentes karissimi: sed date locum ire. Scrip-
tum est enim. Michi vindictam et ego
retribuam dicit dominus. Sed si esu-
rierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit
potum da illi. Hoc enim faciens carbones
ignis congeres super caput eius. Noli vin-

XIII malo: sed vince in bono malum. xiii
Omnis anima potestatibus sublimio-
ribus subdita sit. Non est enim potes-
tas nisi a deo. Que autem sunt a deo: ordina-
ta sunt. Itaque qui resistit potestati dei ordi-
nationi resistit. Qui autem resistunt:
ipsi sibi dampnationem acquirunt. Nam
principes non sunt timori boni operis
sed mali. Vis autem non timere potestatem?
Bonum fac et habebis laudem ex illa.
Dei enim minister est tibi in bonum.
Si enim male feceris: time. Non enim
sine causa gladium portat. Dei enim
minister est vindex in iram ei qui ma-
lum agit. Ideoque necessitati subditi estote
non solum propter iram: sed et propter conscientiam.
Ideo enim et tributa prestatis. Ministri
enim dei sunt in hoc ipsum servientes.
Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum: tributum.
Cui vectigal: vectigal. Cui ti-
morem: timorem. Cui honorem: honorem.
Nemini quicquam debeatis: nisi ut invi-
cem diligatis. Qui enim diligit proxi-
mum: legem implevit. Nam non ad-
ulterabis. non occides. non furaberis. non
falsum testimonium dices. non concu-
pisces rem proximi tui. Et si quod est ali-
ud mandatum in hoc verbo instaura-
tur. diliges proximum tuum tamquam
teipsum. Dilectio proximi malum non o-
peratur. Plenitudo ergo legis est dilectio.
Et hoc scientes quia hora est iam nos
de sompno surgere. Nunc enim propi-
or est nostra salus: quam cum credidimus.
Nox precessit dies autem appropinqua-
vit. Abiciamus ergo opera tenebrarum
et induamur arma lucis sicut in die
honeste ambulemus. Non in comessa-
tionibus et ebrietatibus: non in cubilibus
et impudicitiis. non in contentione et
emulatione: sed induimini dominum
Ihesum Christum et carnis curam ne feceritis
XIIII in desideriis. xiiii.
Infirmum autem in fide assumi-
te non in disceptationibus cogitationum.
Alius enim credit manducare se omnia.
Qui autem infirmus est holus man-
ducet. Is qui manducat: non manducan-
tem non spernat. Et qui non mandu-
cat: manducantem non iudicet. Deus
enim illum assumpsit. Tu quis es qui
iudicas alienum servum? Suo domino
stat aut cadit. Stabit autem. Potens est
enim deus statuere illum. Nam alius

iudicat diem inter diem. alius autem iudicat om- a die
nem diem. Unusquisque in suo sensu ha-
bundet. Qui sapit diem: domino sapit. Et
qui manducat: domino manducat. Gra-
tias enim agit deo. Et qui non mandu-
cat: domino non manducat et gratias
agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit et
nemo sibi moritur. Sive enim vivimus:
domino vivimus. sive morimur: domino
morimur. Sive ergo vivimus sive mo-
rimur: domini sumus. In hoc enim Christus
et mortuus est et revixit: ut et mortuo- vel resurrexit
rum et vivorum dominetur. Tu autem quid iu-
dicas fratrem tuum? aut tu quare spernis
fratrem tuum? Omnes enim stabimus
ante tribunal dei. Scriptum est enim: Vi- Ysa. 45.
vo ego dicit dominus quoniam michi
flectetur omne genu et omnis lingua
confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro
se rationem reddet deo. Non ergo amplius
invicem iudicemus. Sed hoc iudicate ma-
gis: ne ponatis offendiculum fratri vel scan-
dalum. Scio et confido in domino Ihesu quia
nichil commune per ipsum nisi ei qui existi-
mat quid commune esse illi commune
est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur:
iam non secundum caritatem ambulas.
Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus
mortuus est. Non ergo blasphemetur
bonum nostrum. Non est enim regnum dei
esca et potus sed iustitia et pax. et gaudi-
um in spiritu sancto. Qui enim in hoc
servit Christo: placet deo et probatus est
hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur
et que edificationis sunt in invicem cus-
todiamus. Noli propter escam destruere
opus dei. Omnia quidem munda sunt
sed malum est homini qui per offendicu-
lum manducat. Bonum est non man-
ducare carnem et non bibere vinum neque
in quo frater tuus offendit aut scandaliza-
tur aut infirmatur. Tu fidem habes pe-
nes temetipsum habe coram deo. Beatus
qui non iudicat semetipsum in eo quod
probat. Qui autem discernit si mandu-
caverit: dampnatus est quia non est ex
fide. Omne autem quod non est ex fide
peccatum est. xv. XV
Debemus autem nos firmiores
inbecillitates infirmorum sustinere et
non nobis placere. Unusquisque nostrum pro-
ximo suo placeat in bonum ad edifica-
tionem. Etenim Christus non sibi pla-
cuit sed sicut scriptum est: improperia i- Ps. 68.

Hora est. nos dicat tempus. Sed hora etiam
ad denotandum quod quantumcumque horula quis
dormierit in peccato debet eadem conteri
et habita sacerdotis copia confiteri.

propitrantium tibi ceciderunt super me.
Quecumque enim scripta sunt ad nostram
doctrinam scripta sunt ut per patientiam
et consolationem scripturarum spem ha
beamus. Deus autem patientie et solatii
det uobis idipsum sapere in alterutrum se
cundum ihesum christum. ut unanimes
uno ore honorificetis deum et patrem domini
nostri ihesu christi. Propter quod suscipite in
uicem sicut et christus suscepit uos in ho
norem dei. Dico enim christum ihesum mi
nistrum fuisse circumcisionis propter ue
ritatem dei ad confirmandas promissio
ps. 17 — nes patrum. Gentes autem super misericordiam
honorare deum: sicut scriptum est:
al' in nationibus — Propterea confitebor tibi domine in gentibus et
nomini tuo cantabo. Et iterum dicit le
tamini gentes cum plebe eius. Et iterum
laudate dominum omnes gentes et mag
nificate eum omnes populi. Et rursum
ysa. 11 — ysaias dicit. Erit radix iesse et qui exur
get regere gentes in eum gentes sperabunt
Deus autem spei repleat uos omni gau
dio et pace in credendo ut abundetis in
spe et uirtute spiritus sancti. Certus sum
autem fratres mei, ego ipse de uobis quoniam et
ipsi pleni estis dilectione repleti omni sci
entia ita ut possitis alterutrum mone
re. Audacius autem scripsi uobis fratres ex
parte tanquam in memoriam uos re
ducens propter gratiam que data est michi
a deo ut sim minister christi ihesu in gen
tibus sanctificans euangelium dei ut fiat
oblatio gentium accepta sanctificata in
spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in christo
ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid
loqui eorum que per me non efficit christus
in obedientiam gentium in uerbo et fac
tis in uirtute signorum et prodigiorum
in uirtute spiritus sancti. ita ut ab ierusalem
per circuitum usque illyricum mare reple
uerim euangelium christi. Sic autem hoc
predicaui euangelium non ubi nomi
natus est christus: ne super alienum fun
ysa. 52 — damentum edificarem sed sicut scriptum
est Quoniam quibus non est annuntia
al' deo — tum de eo uidebunt et qui non audie
de eo al' deo — runt intelligent. Propter quod et impediebar
plurimum uenire ad uos et prohibitus
al' habens — sum usque adhuc. Nunc uero ulterius
al' habemus — locum non habens in his regionibus
cupiditatem autem habens ueniendi
ad uos ex multis iam precedentibus annis
cum in hispaniam proficisci cepero spe

ro quod preteriens uideam uos et a uobis
deducar illuc si uobis primum ex parte
fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar ie
rusalem ministrare sanctis. Probaue
runt enim macedonia et achaia colla
tionem aliquam facere in pauperes sanctorum
qui sunt in ierusalem. Placuit enim
eis et debitores sunt eorum. Nam si spiri
tualium eorum participes facte sunt gentes
debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc
igitur cum consummauero et assignauero
eis fructum hunc: proficiscar per
uos in hyspaniam. Scio autem quoniam
ueniens ad uos in abundantiam bene
dictionis christi ueniam. Obsecro igitur
uos fratres per dominum nostrum ihesum
christum et per caritatem spiritus sancti ut — al' adiuuetis
~~sollicitudinem impendatis~~ in orationibus
~~pro me~~ ad dominum ut liberer ab in
fidelibus qui sunt in iudea et obsequii mei
oblatio accepta fiat in ierosolima sanctis
ut ueniam ad uos in gaudio per uolun
tatem dei et refrigerer uobiscum. Deus
autem pacis sit cum omnibus uobis. Amen.

XVI

Commendo autem uobis
phebem sororem nostram que est in
ministerio ecclesie que est cenchris ut
eam suscipiatis in domino digne sanctis
et assistatis ei in quocumque negotio uestri
indiguerit. Et enim ipsa quoque astitit mul
tis et michi. Salutate priscam et aquilam
adiutores meos in christo ihesu. qui pro a
nima mea suas ceruices supposuerunt
Quibus non solus ego gratias ago sed et
cuncte ecclesie gentium. Et domesticam
eorum ecclesiam. Salutate ephenetum
dilectum michi qui est primitiuus asie
in christo ihesu. Salutate mariam. que mul
tum laborauit in nobis. Salutate an
dronicum et iuliam cognatos et capti
uos meos qui sunt nobiles in apostolis
qui et ante me fuerunt in christo. Salu
tate ampliatum dilectissimum michi
in domino. Salutate urbanum adiuto
rem nostrum in christo et stachyn di
lectum meum. Salutate appellen pro
bum in christo ihesu. Salutate eos qui sunt
ex aristoboli domo. Salutate herodio
nem cognatum meum. Salutate eos
qui sunt ex narcissi domo qui sunt in
domino. Salutate tryphenam et trypho
sam que laborant in domino. Saluta
te persidam carissimam que multum
laborauit in domino. Salutate ru

phum electum in domino et matrem ei
et meam. Salutate asincritum flegon
tam. hermen. patrobam hermam et q
cum eis sunt frēs. Salutate phylologū
et iuliam. nereum et sororem eius et o
lympiadem et omnes qui cum eis sūt
sanctos. Salutate inuicem in osculo
sancto. Salutant vos omnes ecclesie
xpisti. Rogo autem vos frēs ut obser
uetis eos qui dissensiones et offendicu
la preter doctrinam quam vos didici
tis faciunt et declinate ab illis. Huius
modi enim xpisto domino nr̄o non
seruiunt sed suo uentri. Et p dulces ser
mones et benedictiones seducunt corda
innocentium. Vr̄a enim obediencia
in omnem locum diuulgata ē. Gaudeo
igitur in vobis. Sed volo vos sapientes
esse in bono et simplices in malo. Deus
autem pacis conterat sathanan sub pe
dib; vr̄is velociter. Gracia domini no
stri ihū xpisti vobiscum. Salutat vos
tymotheus adiutor meus et lucius et
iason et sosipater cognati mei. Saluto
vos ego tercius qui scripsi epistolam
hanc in domino. Salutat vos gaius
hospes meus et uniuersa ecclesia. Salu
tat vos erastus archarius ciuitatis et
quartus frater. Gracia domini nostri
ihū xpisti cum omnib; vobis amen.
Ei autem qui potens est vos confirma
re iuxta euangelium meum et predi
cacionem ihū xpisti secundum reue
lacionem misterij temporib; eternis
taciti quod nunc pate factum est per
scripturas prophetarum secundum
preceptum eterni dei ad obedicionem fi
dei in cunctis gentib; cogniti soli sapiē
ti deo p ihm̄ xpistum cui honor et glo
ria in secula seculorum. Amen.

Explicit ep̄la ad romanos. Incipit prolog⁹
beati ieronimi i ep̄la pauli ad corinthios.

Corinthij sunt achei
ci. et hij similiter ab
apostolo audierunt
verbum veritatis
et subuersi multi fa
rie a falsis apostolis quidam a philo
sophie verbosa eloquencia. Alij ad sec
tam legis iudaice inducti. Hos
reuocat aplus ad veram et euange
licam fidem scribens eis ab ephesō.

Incipit epistola beati pauli apostoli
ad corinthios prima.

Paulus vocatus
aplus xpisti ihū
p voluntatem dei
et sostenes frēr eccle
sie dei que est corin
thi sanctificatis
in xpisto ihū vo
catis sanctis cum
omnib; qui inuo
cant nomen domini nr̄i ihū xpi in om
ni loco ipsorum et nr̄o. Gratia vobis et
pax a deo prē nr̄o et domino ihū xpisto.
Gratias ago deo meo semper pro vob
in gratia dei que data est vobis in xp̄o
ihū quia in omnib; diuites facti estis
in illo in omni verbo et in omni scie
tia sicut testimonium xpisti confirmatū
est in vobis ita ut vobis nichil desit i
ulla gratia expectantib; reuelacionē
domini nr̄i ihū xpi qui et confirmabit
vos usq; in finem sine crimine in diem
aduentus domini nr̄i ihū xpi. Fidelis
deus p quem vocati estis in societatem
filij eius ihū xpi domini nr̄i. Obsecro
autem vos frēs per nomen domini nr̄i
ihū xpisti ut idipm dicatis omnes et
non sint in vobis scismata. Sitis autē
pfecti in eodem sensu et in eadem sciā.
Significatum est enim michi de vobis
frēs mei ab hijs qui sunt chloes quia con
tentiones inter vos sunt. Hoc autem
dico quod unusquisq; vr̄m dicit Ego
autem quidem sum pauli ego autem a
pollo ego vero cephe ego autem xpisti.
~~Numquid~~ diuisus est xpistus? Numquid
paulus crucifixus est pro vobis? Aut in
nomine pauli baptizati estis? Gratias
ago deo quod neminem vr̄m baptiza
ui nisi crispum et gaium ne quis dicat
quod in nomine meo baptizati estis. Bap
tizaui autem et stephane domum. Cete
rum nescio si quem alium vr̄m baptiza
uerim. Non enim misit me xpistus bap
tizare sed euangelizare non in sapien
tia verbi ut non euacuetur crux xpisti.
Verbum enim crucis pereuntib; quidem
stulticia est hijs autem qui salui fiunt
id est nobis virtus dei est. Scriptum est
enim. Perdam sapientiam sapientiū ysa. 29.
et prudentiam prudentium reprobabo.
Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi conqui ysa. 33.
sitor huius seculi? Nonne stultam fecit
deus sapientiam huius mundi? Nam
qr in dei sapientia non cognouit mun

dus per sapientiam deum: placuit deo
per stultitiam predicationis salvos facere
credentes. Quoniam et iudei signa pe
tunt et greci sapientiam querunt Nos
autem predicamus xpistum crucifixum
iudeis quidem scandalum gentibus autem
stultitiam Ipsis autem vocatis iudeis
atque grecis xpistum dei virtutem et dei
sapientiam Quia quod stultum est dei
sapientius est hominibus et quod infir
mum est dei: fortius est hominibus. Vide
te enim vocationem vestram fratres quia
non multi sapientes secundum carnem
non multi potentes non multi nobiles
sed que stulta mundi sunt elegit deus
ut confundat sapientes et infirma mun
di elegit deus ut confundat fortia et ig
nobilia mundi et contemptibilia ele
git deus et ea que non sunt ut ea que
sunt destrueret ut non glorietur om
nis caro in conspectu eius Ex ipso au
tem vos estis in xpisto ihesu qui factus
est sapientia nobis a deo et iustitia et
sanctificatio et redemptio: ut quem
Iere. 9 admodum scriptum est qui gloriatur
in domino glorietur. ii.

II Et ego cum venissem ad vos
fratres veni non per sublimitatem
sermonis aut sapientie annuntians
vobis testimonium xpisti Non enim
iudicavi scire me aliquid inter vos ni
si xpistum ihesum et hunc crucifixum Et ego
in infirmitate et in timore et tremore
multo fui apud vos et sermo meus et
predicatio mea non in persuasibilibus
humane sapientie verbis: sed in osten
sione spiritus virtutis ut fides vestra non
ante sit in sapientia hominum sed in vir
tute dei Sapientiam loquimur inter
perfectos Sapientiam vero non huius
seculi neque principum huius seculi
qui destruuntur sed loquimur dei sa
pientiam in misterio que abscondita
est. quam predestinavit deus ante secula
in gloriam nostram quam nemo prin
cipum huius seculi cognovit Si enim
cognovissent: numquam dominum glorie
ysa. 64. crucifixissent Sicut scriptum est quod
oculus non vidit nec auris audivit nec
in cor hominis ascendit que prepara
vit deus hiis qui diligunt illum Nobis
autem revelavit deus per spiritum suum
Spiritus enim omnia scrutatur etiam
profunda dei Quis enim scit hominum

que sunt hominis nisi spiritus hominis
qui in ipso est. Ita et que dei sunt nemo
cognoscit nisi spiritus dei. Nos autem non
spiritum huius mundi accepimus sed
spiritum qui ex deo est: ut sciamus
que a deo donata sunt nobis que et loqui
mur non in doctis humane sapientie
verbis: sed in doctrina spiritus spiritualia spiritualibus
comparantes. Animalis autem homo
non percipit ea que sunt spiritus dei.
Stultitia enim est illi et non potest in
telligere quia spiritualiter examinatur
Spiritualis autem iudicat omnia et
ipse a nemine iudicatur sicut. Quis e
nim cognovit sensum domini aut quis
instruat eum. Nos autem sensum xpisti
habemus. iii.

III Et ego fratres non potui loqui vobis
quasi spiritualibus. sed quasi carnalibus Tam
quam parvulis in xpisto lac vobis potum
dedi non escam. Nondum enim potera
tis intelligere sed nec nunc quidem po
testis Adhuc enim estis carnales Cum
enim sint inter vos zelus et contentio al' sic
nonne carnales estis et secundum ho
minem ambulatis. Non enim quis al'
dicat ego quidem sum pauli alius autem
ego sum apollo Nonne homines estis.
Quid igitur est apollo. Quid vero paulus
Ministri eius cui credidistis Et unicuique
sicut deus dedit Ego plantavi apollo
rigavit sed deus incrementum dedit
Itaque neque qui plantat est aliquid neque
qui rigat sed qui incrementum dat deus
Qui plantat autem et qui rigat: unum
sunt. Unusquisque autem propriam mer
cedem accipiet secundum suum laborem
Dei enim sumus adiutores dei agricul
tura estis dei edificatio estis Secundum
gratiam que data est michi ut sapiens
architectus fundamentum posui Alius
autem superedificat. Unusquisque autem
videat quomodo ~~et que~~ superedificet.
Fundamentum enim aliud nemo potest
ponere preter id quod positum est quod est
xpistus ihesus Si quis autem superedifi
cat supra fundamentum hoc aurum
argentum lapides preciosos ligna fe
num stipulam. Uniuscuiusque opus
manifestum erit Dies enim domini de
clarabit quia in igne revelabitur Et
uniuscuiusque opus quale sit ignis pro
babit Si cuius opus manserit quod
superedificavit mercedem accipiet Si

cuius opus arserit: detrimentum patietur
ipse autem saluus erit: sic tamen quasi
per ignem. Nescitis quia templum dei estis
et spiritus dei habitat in uobis? Si quis
autem templum dei uiolauerit: disperdet
illum deus. Templum enim dei sanctum est
quod estis uos. Nemo se seducat. Si quis
uidetur inter uos sapiens esse in hoc seculo
stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim
huius mundi: stultitia est apud deum. Scrip
tum est enim. Comprehendam sapientes
in astutia eorum. Et iterum. Dominus
nouit cogitationes sapientium quoniam
uane sunt. Itaque nemo glorietur in ho
minibus. Omnia enim uestra sunt. siue
paulus. siue apollo. siue cephas siue mun
dus siue uita. siue mors. siue presentia.
siue futura. Omnia enim uestra sunt uos
autem christi christus autem dei. IIII.
Sic nos existimet homo ut ministros
christi et dispensatores mi
steriorum dei. Hic iam queritur inter
dispensatores ut fidelis quis inueniatur.
Michi autem pro minimo est ut a uobis
iudicer aut ab humano die. sed neque
me ipsum iudico. Nichil enim michi conscius
sum. Sed non in hoc iustificatus sum.
Qui autem iudicat me: dominus est. Ita
que nolite ante tempus iudicare: quoad
usque ueniat dominus qui et illuminabit
abscondita tenebrarum et manifestabit
consilia cordium. Et tunc laus erit unicuique
a deo. Hec autem fratres transfiguraui in
me et apollo propter uos ut in nobis dis
catis ne supra quam scriptum est: unus
aduersus alterum infletur pro alio.
Quis enim te discernit? Quid autem
habes quod non accepisti? Si autem ac
cepisti quid gloriaris quasi non accep
eris? Iam saturati estis iam diuites facti
estis sine nobis regnatis. Et utinam
regnetis ut et nos uobiscum regnare
mus. Puto enim quod deus nos apostolos
nouissimos ostendit tanquam morti
destinatos quia spectaculum facti su
mus mundo et angelis et hominibus.
Nos stulti propter christum uos au
tem prudentes in christo. Nos infir
mi uos autem fortes. Vos nobiles: nos
autem ignobiles. Usque in hanc horam
et esurimus et sitimus et nudi sumus
et colaphis cedimur et instabiles su
mus et laboramus operantes mani
bus nostris. Maledicimur et benedicimus.

persecutionem patimur et sustinemus. Blas
phemamur et obsecramus. Tanquam pur
gamenta huius mundi facti sumus om
nium peripsema usque adhuc. Non ut con
fundam uos hec scribo sed ut filios meos
karissimos moneo. Nam si decem milia peda
gogorum habeatis in christo sed non
multos patres. Nam in christo ihesu per
euangelium ego uos genui. Rogo ergo
uos: imitatores mei estote sicut et ego
christi. Ideo misi ad uos timotheum
qui est filius meus karissimus et fidelis in do
mino: qui uos commoneat uias
meas que sunt in christo ihesu: sicut ubique
in omni ecclesia doceo. Tanquam non
uenturus sim ad uos: sic inflati sunt
quidam. Veniam autem cito ad uos si
dominus uoluerit et cognoscam non ser
monem eorum qui inflati sunt sed uir
tutem. Non enim in sermone est regnum
dei sed in uirtute. Quid uultis? In uirga
ueniam ad uos: an in caritate et spiritu
mansuetudinis. V. V
Omnino auditur inter uos forni
catio et talis fornicatio: qualis nec inter
gentes ita ut uxorem patris sui aliquis
habeat et uos inflati estis et non magis
luctum habuistis ut tollatur de medio
uestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem ab
sens corpore presens autem spiritu: iam
iudicaui ut presens eum qui sic operatus
est in nomine domini nostri ihesu christi con
gregatis uobis et meo spiritu cum uir
tute domini nostri ihesu christi tradere hui
usmodi hominem sathane in interitum
carnis ut spiritus saluus sit in die domini
nostri ihesu christi. Non est bona gloriatio uestra.
Nescitis quia modicum fermentum totam
massam corrumpit? Expurgate igitur
uetus fermentum: ut sitis noua conspersio
sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum
immolatus est christus. Itaque epulemur
non in fermento ueteri neque in fermento
malitie et nequitie sed in azimis sinceri
tatis et ueritatis. Scripsi uobis in epistola: ne
commisceamini fornicariis non utique for
nicariis huius mundi aut auaris aut
rapacibus aut ydolis seruientibus. Alioquin
debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem
scripsi uobis non commisceri si is qui frater
nominatur inter uos est fornicator. aut
auarus. aut idolis seruiens. aut male
dicus aut ebriosus aut rapax huiusmodi
nec cibum sumere. Quid enim michi de

hijs qui foris sunt iudicare? Nonne de hijs
qui intus sunt uos iudicatis? Nam eos qui
foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex
uobis ipsis · vi ·

VI Audet aliquis uestrum habens negotium
aduersus alterum iudicari apud ethnicos et non apud sanctos? An nescitis
quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt?
Et si in uobis iudicabitur mundus: in
digni estis qui de minimis iudicetis? Nes
citis quoniam angelos iudicabimus?
Quanto magis secularia? Secularia i
gitur iudicia si habueritis contemptibiles
qui sunt in ecclesia illos constituite ad
iudicandum. Ad uerecundiam uestram dico
Sic non est sapiens inter uos quisquam
qui possit iudicare inter fratrem et fratrem
suum? sed frater cum fratre in iudicio contendit:
et hoc apud infideles? Iam quidem omni
no delictum est in uobis quod iudicia habetis
inter uos. Quare non magis iniuriam
accipitis? Quare non magis fraudem
patimini? Sed uos iniuriam facitis et
fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia
iniqui regnum dei non possidebunt?
Nolite errare. Neque fornicarij neque idolis
seruientes neque adulteri neque molles
neque masculorum concubitores neque fu
res neque auari neque ebriosi neque maledi
ci neque rapaces regnum dei possidebunt.
Et hec quidem fuistis. Sed abluti estis. sed
sanctificati estis sed iustificati estis in no
mine domini nostri ihesu christi et in spiritu dei
nostri. Omnia michi licent sed non omnia
expediunt. Omnia michi licent sed ego
sub nullius redigar potestate. Esca uentri
et uenter escis: deus autem et hunc et has
destruet. Corpus autem non fornicationi
sed domino et dominus corpori. Deus ue
ro et dominum suscitauit et nos suscita
bit per uirtutem suam. Nescitis quoniam
corpora uestra membra christi sunt? Tollens
ergo membra christi faciam membra
meretricis? Absit. An nescitis quoniam
qui adheret meretrici unum corpus ef
ficitur? Erunt enim inquit duo in carne
una. Qui autem adheret domino: unus
spiritus est. Fugite fornicationem. Omne
peccatum quodcumque fecerit homo: extra cor
pus est. Qui autem fornicatur: in corpus
suum peccat. An nescitis quoniam mem
bra uestra templum est spiritus sancti qui in uob
est quem habetis a deo et non estis uestri?
Empti enim estis pretio magno. Glorifi

Nō q̄ iudicia

Nō de unitate sp̄ūs

al' tenet

cate ergo et portate deum in corpore
uestro. · vij ·

VII De quibus autem michi scripsistis:
bonum est homini mulierem non tan
gere. Propter fornicationem autem u
nusquisque suam uxorem habeat et una
quaeque suum uirum habeat. Uxori uir debi
tum reddat similiter autem et uxor uiro.
Mulier sui corporis potestatem non habet
sed uir. Similiter autem et uir sui corporis
potestatem non habet: sed mulier. Noli
te fraudare inuicem nisi forte ex consensu
ad tempus ut uacetis orationi: et ite
rum reuertimini in idipsum: ne temptet
uos sathanas propter incontinentiam
uestram. Hoc autem dico secundum indul
gentiam non secundum imperium.
Uolo autem omnes homines esse sicut
me ipsum. Sed unusquisque proprium habet
donum a deo. Alius quidem sic alius uero
sic. Dico autem non nuptis et uiduis:
bonum est illis si sic permaneant sicut
ego. Quod si se non continent: nubant. Me
lius est enim nubere quam uri. Hijs autem
qui in matrimonio iuncti sunt precipio
non ego sed dominus uxorem a uiro
non discedere. Quod si discesserit manere
innuptam aut uiro suo reconciliari.
Et uir uxorem non dimittat. Nam ceteris
ego dico non dominus. Si quis frater
uxorem habet infidelem et hec consentit
habitare cum illo: non dimittat illam.
Et si qua mulier habet uirum infidelem
et hic consentit habitare cum illa: non
dimittat uirum. Sanctificatus est enim
uir infidelis per mulierem fidelem. Et sancti
ficata est mulier infidelis per uirum fidelem.
Alioquin filij uestri inmundi essent nunc
autem sancti sunt. Quod si infidelis dis
cedit: discedat. Non est enim seruituti sub
iectus frater aut soror in huiusmodi. In pa
ce autem uocauit nos deus. Unde
enim ~~scit~~ scis mulier si uirum saluum
facies aut unde scis uir si mulierem
saluam facies? Nisi unicuique sicut diuisit
deus ~~nos~~ et unumquemque sicut uoca
uit deus ita ambulet et sicut in omnibus
ecclesijs doceo. Circumcisus aliquis uoca
tus est: non adducat preputium. In pre
putio aliquis uocatus est non ~~circum~~
~~cidat~~ circumcidatur. Circumcisio nichil est
et preputium nichil est: sed obseruatio
mandatorum dei. Unusquisque in qua
uocatione uocatus est: in ea permaneat.

Nō q̄ nu

Servus vocatus es non sit tibi cure. Sed
et si potes liber fieri: magis utere. Qui enim
in domino vocatus est servus: libertus
est domini. Similiter et qui liber vocatus
est: servus est christi. Precio empti estis
nolite fieri servi hominum. Unusquisque
ergo in quo vocatus est fratres in hoc perma
neat apud deum. De virginibus autem
preceptum domini non habeo consilium
autem do tanquam misericordiam consecutus a
domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc
bonum esse propter instantem necessita
tem quoniam bonum est homini sic esse.
Alligatus es uxori: noli querere ~~mor~~
solutionem. Solutus es ab uxore: noli
querere uxorem. Si autem acceperis ux
orem: non peccasti. Et si nupserit virgo
non peccavit. Tribulationem tamen
carnis habebunt huiusmodi. Ego autem
vobis parco. Hoc itaque fratres dico. Tempus
breve est. Reliquum est ut qui habent
uxores: tanquam non habentes sint.
Et qui flent: tanquam non flentes. Et
qui gaudent tanquam non gaudentes
et qui emunt: tanquam non possiden
tes. Et qui utuntur hoc mundo: tanquam
non utantur. Preterit enim figura hu
ius mundi. Volo autem vos sine solli
citudine esse. Qui sine uxore est: sollicitus
est que domini sunt cogitat quomodo
placeat deo. Qui autem cum uxore est
sollicitus est que sunt huius mundi quo
modo placeat uxori et divisus est. Et
mulier innupta et virgo cogitat que do
mini sunt ut sit sancta et corpore et spiritu.
Que autem nupta est cogitat que sunt
mundi quomodo placeat viro. Porro hoc
ad utilitatem vestram dico non ut laqueum
vobis iniciam. Sed ad id quod ho
nestum est et quod facultatem prebeat
sine impedimento domino obsecrandi.
Si quis autem turpem se videri existimat
super virgine sua quod sit superadulta
et ita oportet fieri: quod vult faciat. Non
peccat si nubat. Nam qui statuit in corde
suo firmus non habens necessitatem
potestatem autem habens sue voluntatis
et hoc iudicavit in corde suo servare vir
ginem suam benefacit. Igitur et qui ma
trimonio iungit virginem suam:
benefacit. Et qui non iungit: melius
facit. Mulier alligata est legi: quanto
tempore vir eius vivit. Quod si dormi
erit vir eius: liberata est a lege viri

cui vult nubat tantum in domino. Beatior
autem erit si sic permanserit secundum me
um consilium. Puto autem quod et ego
spiritum dei habeam. viii.

VIII

De his autem que idolis immo (i. que homines sacrificant)
lantur sacrificantur scimus quia
omnes scientiam habemus. Scientia autem
inflat caritas vero edificat. Si quis autem
se existimat scire aliquid nondum cogno
vit quomodo oporteat eum scire. Si quis
autem diligit deum: hic cognitus est
ab eo. De escis autem que idolis immo
lantur: scimus quia nichil est ydolum
in mundo et quod nullus deus nisi unus.
Nam et si sunt qui dicantur dii sive in
celo sive in terra siquidem sunt dii mul
ti et domini multi: nobis tamen unus
deus pater ex quo omnia et nos in illo
et unus dominus ihesus christus per quem
omnia et nos per ipsum. Sed non in
omnibus est scientia. Quidam autem
cum conscientia usque nunc idoli quasi ido
lotitum manducant: et conscientia ipsorum
cum sit infirma polluitur. Esca autem
nos non commendat deo. Neque enim si
non manducaverimus deficiemus neque
si manducaverimus abundabimus.
Videte autem ne forte hec licentia vestra
offendiculum fiat infirmis. Si enim
quis viderit eum qui habet scientiam
in ydolio recumbentem nonne conscientia
eius cum sit infirma edificabitur ad
manducandum ydolotita et peribit in
firmus in tua scientia frater propter
quem christus mortuus est. Sic autem
peccantes in fratres et percutientes consci
entiam eorum infirmam: in christum
peccatis. Quapropter si esca scandalizat
fratrem meum: non manducabo carnes
in eternum ne fratrem meum scandalizem.

IX

Non sum liber. ix.
Non sum apostolus. Nonne ihesum
christum dominum nostrum vidi. Nonne o
pus meum vos estis in domino. Et si
aliis non sum apostolus: sed tamen vobis sum.
Nam signaculum apostolatus mei vos es
tis in domino. Mea defensio ad eos qui me
interrogant hec est. Numquid non (Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi)
habemus potestatem sororem mulierem
circumducendi sicut et ceteri apostoli et
fratres domini et cephas. Aut solus ego
et barnabas non habemus potestatem hoc
operandi. Quis militat suis stipendiis
umquam. Quis plantavit vineam et

Deut. 25. p. th. 9.
hec dicit propter nos

de fructu eius non edit. Quis pascat gregem
et de lacte gregis non manducat? Numquid
secundum hominem hec dico? An et hec
lex hec non dicit? Scriptum est enim in lege
moysi. Non alligabis os bovis triturantis.
Numquid de bobus cura est deo? An propter
nos utique scripta sunt quoniam debet in
spe qui arat arare et qui triturat in spe
fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia
seminavimus: non magnum est si ves-
tra carnalia metamus. Si alii potesta-
tis vestre participes sunt quare non potius
nos? Sed non usi sumus hac potestate
Sed omnia sustinemus: ne quod offen-
diculum demus evangelio christi. Nescitis

agunt que de sacrario vel altario

quoniam qui in sacrario sunt edunt
et qui altari deserviunt cum altari par-
ticipantur? Ita et dominus ordinavit
hiis qui evangelium annuntiant de
evangelio vivere. Ego autem nullo
horum usus sum. Non scripsi autem hec
ut ita fiant in me. Bonum est enim mi-
hi magis mori quam gloriam meam
quis evacuet. Nam si evangelizavero
non est michi gloria. Necessitas enim michi

Non de predicantibus

incumbit. Ve enim michi est: si non
evangelizavero. Si enim volens hoc
ago: mercedem habeo. Si autem invitus
dispensatio michi credita est. Que ergo
est merces mea? Ut evangelium pre-
dicans sine sumptu ponam evange-
lium ut non abutar potestate mea in
evangelio. Nam cum liber essem ex om-
nibus: omnium me servum feci ut plures
lucrifacerem. Et factus sum iudeis tam-
quam iudeus ut iudeos lucrarer. Hiis qui
sub lege sunt quasi sub lege essem cum
ipse sub lege non essem ut eos qui sub lege
erant lucrifacerem. Hiis qui sine lege
erant tamquam sine lege essem cum si-
ne lege dei non essem sed in lege essem christi
ut lucrifacerem eos qui sine lege erant
Factus sum infirmis infirmus ut in-
firmos lucrifacerem. Omnibus omnia
factus sum ut omnes facerem salvos
Omnia autem facio propter evangelium ut
particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui
in stadio currunt: omnes quidem currunt
sed unus accipit bravium. Sic currite
ut comprehendatis. Omnis enim qui in
agone contendit: ab omnibus se abstinet.
Et illi quidem ut corruptibilem coro-
nam accipiant nos autem incorrup-
tam. Ego autem sic curro non quasi
in incertum. Sic pugno non quasi
aerem verberans. Sed castigo corpus
meum et in servitutem redigo ne forte
cum aliis predicaverim: ipse repro-
bus efficiar. X.
Nolo autem vos ignorare fratres quoniam
patres nostri omnes sub nube fuerunt et om-
nes mare transierunt et omnes in
moyse baptizati sunt in nube et in ma-
ri. Et omnes eandem escam spiritualem
manducaverunt et omnes eundem
potum spiritualem ~~manducaverunt~~
biberunt. Bibebant autem de spiritali
consequenti eos petra petra autem erat
christus. Sed non in pluribus eorum bene-
placitum est deo. Nam prostrati sunt
in deserto. Hec autem in figuram facta
sunt nostri ut non simus concupiscentes
malorum sicut et illi concupierunt. Ne-
que idolatre efficiamini sicut quidam
ex ipsis quemadmodum scriptum est Exo.
Sedit populus manducare et bibere
et surrexerunt ludere. Neque enim for-
nicemur sicut quidam ex ipsis fornica-
ti sunt et ceciderunt una die xxiii mi-
lia. Neque temptemus christum si-
cut quidam eorum temptaverunt et
a serpentibus perierunt. Neque murmu-
raveritis sicut quidam eorum mur-
muraverunt et perierunt ab extermina-
tore. Hec autem omnia in figura con-
tingebant illis. Scripta sunt autem
ad correptionem nostram in quos fines
seculorum devenerunt. Itaque qui se exis-
timat stare: videat ne cadat. Temptatio
vos non apprehendat nisi humana. Fi-
delis autem deus est qui non patietur
vos temptari super id quod potestis sed
faciet cum temptatione etiam proven-
tum ut possitis sustinere. Propter quod
karissimi michi fugite ab idolorum cultura
Ut prudentibus loquor vos ipsi iudicate
quod dico. Calix benedictionis cui bene-
dicimus nonne communicatio sangui-
nis christi est? Et panis quem frangimus
nonne participatio corporis domini est?
Quoniam unus panis unum corpus
multi sumus. Nam omnes de uno pa-
ne et de uno calice participamus. Vi-
dete israel secundum carnem. Non-
ne qui edunt hostias participes sunt
altaris? Quid ergo dico? Quod ydolis
immolatum sit aliquid? Aut quod
ydolum sit aliquid? Sed que immo-

lant gentes: demoniis immolant et nō
deo. Nolo autem vos socios fieri demo
niorum quia non potestis calicem dñi
bibere et calicem demoniorum. Non
potestis mense domini participes esse
et mense demoniorum. An emulamur
dominum? Numquid fortiores illo
sumus? Omnia michi licent sed non
omnia expediunt. Omnia michi licent
sed non omnia edificant. Nemo quod
suum est querat sed quod alterius. Om
ne quod in macello venit manducate
nichil interrogantes ꝓpter conscientiam. Do
mini est terra et plenitudo eius. Si quis
autem vocat vos infidelium ad cenā
et vultis ire: omne quod vobis apponi
tur manducate nichil interrogantes
ꝓpter conscientiam. Si quis autem dixerit
hoc immolatum est ydolis: nolite mā
ducare propter illum qui indicavit et
ꝓpter conscientiam. Conscientiam autem di
co non tuam sed alterius. Ut quid enī
libertas mea iudicatur ab aliena conscien
tia? Si enim ego cum gratia participo
quid blasphemor pro eo quod gratias
ago? Sive ergo manducatis sive bibitis
sive aliud quid facitis: omnia in gl'iam
dei facite. Sine offensione estote iudeis et
gentibus et ecclesie dei sicut et ego per omnia
omnibus placeo non querens quod
michi utile est sed quod multis: ut salvi
fiant. · XI ·

Imitatores mei estote sicut et ego xp̄i.
Laudo autem vos frēs quod p omnia me
mores mei estis et sicut tradidi vobis p̄
cepta mea tenetis. Volo autem vos scire
quod omnis viri caput christus est: caput autem mulieris vir; caput vero xp̄i deus:
Omnis vir orans aut prophetans vela
to capite: deturpat caput suum. Omnis
autem mulier orans aut prophetans nō
velato capite deturpat caput suum. U
num est enim ac si decalvetur. Nam si
non velatur mulier: tondeatur. Si vē
turpe est mulieri tonderi aut decalvari:
velet caput suum. Vir quidem non debet
velare caput suum quoniam imago
et gloria est dei. Mulier autem gloria vi
ri est. Non enim vir ex muliere est: sed
mulier ex viro. Etenim non est creatus
vir ꝓpter mulierem: sed mulier propter virū.
Ideo debet mulier velamen habere supra
caput suum propter angelos. Verumptā
men neque vir sine muliere neque mulier
sine viro in domino. Nam sicut mulier

de viro: ita et vir p mulierem. Omnia autē
ex deo. Vos ipsi iudicate: decet mulierem
non velatam orare deum? Nec ipsa natura
docet vos. Quod vir quidem si comam nu
triat ignominia est illi: mulier vero si
comam nutriat gloria est illi quoniam
capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis
autem videtur contentiosus esse inter vos
nos talem consuetudinem non habemus
neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non
laudans quod non in melius sed in deterius
convenitis. Primum quidem convenientibus
vobis in ecclesiam: audio scissuras esse et
ex parte credo. Nam oportet et hereses esse
ut et qui probati sunt manifesti fiant in
vobis. Convenientibus ergo vobis in unū
iam non est dominicam cenam mandu
care. Unusquisque enim suam cenam pre
occupat ad manducandum. Et alius qui — al' p̄sumit
dem esurit alius autem ebrius est. Num
quid domos non habetis ad manducan
dum et bibendum? Aut ecclesiam dei con
temnitis et confunditis eos qui non
habent? Quid dicam vobis? Laudo vos?
In hoc non laudo. Ego enim accepi a do
mino quod et tradidi vobis quoniam do
minus ih̄s in qua nocte tradebatur acce
pit panem et gratias agens fregit et dix
it: Accipite et manducate. Hoc est corpus
meum quod pro vobis tradetur: hoc faci
te in meam commemorationem. Simi
liter et calicem postquam cenavit dicens:
Hic calix novum testamentum est in
meo sanguine. Hoc facite quotienscumque
bibitis in meam commemorationē. Quo
tienscumque enim manducabitis panem
hunc et calicem bibetis: mortem domini
annunciabitis donec veniat. Itaque qui
cumque manducaverit panem vel bibe
rit calicem domini indigne: reus erit
corporis et sanguinis domini. Probet
autem se ipsum homo: et sic de pane illo edat
et de calice bibat. Qui enim manducat
et bibit indigne iudicium sibi mandu
cat et bibit non diiudicans corpus dñi.
Ideo inter vos multi infirmi et imbecil
les et dormiunt multi. Quod si nos met
ipsos diiudicaremus: non utique iudica
remur. Dum iudicamur autem a dño
corripimur ut non cum hoc mundo damp
nemur. Itaque frēs mei cum convenitis
ad manducandum: invicem expecta
te. Si quis esurit: domi manducet ut
non in iudicium conveniatis. Cetera

autem cum uenero disponam · xij ·
XII De spiritualibus autem nolo uos igno
rare fratres. Scitis quoniam cum
gentes essetis ad simulacra muta prout
ducebamini euntes. Ideo notum uobis fa
cio quod nemo in spiritu dei loquens dicit
anathema ihesu. Et nemo potest dicere do
minus ihesus nisi in spiritu sancto. Diuisio
nes ergo gratiarum sunt: idem autem
spiritus et diuisiones ministrationum sunt:
idem autem dominus. Et diuisiones ope
rationum sunt: idem uero deus qui operatur
omnia in omnibus. Unicuique autem datur
manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii qui
dem per spiritum datur sermo sapientie. Alii
autem sermo scientie secundum eundem
spiritum alteri fides in eodem spiritu. Alii gra
tia sanitatum in uno spiritu. Alii operatio uir
tutum. alii prophetia. Alii discretio spiri
tuum. Alii genera linguarum alii interpre
tatio sermonum. Hec autem omnia op
eratur unus atque idem spiritus diuidens sin
gulis prout uult. Sicut enim corpus unum
est et membra habet multa omnia autem
membra corporis cum sint multa. unum
corpus sunt: ita et christus. Etenim in
uno spiritu omnes nos in unum corpus bap
tizati sumus siue iudei siue gentiles. siue
serui. siue liberi et omnes uno spiritu po
tati sumus. Nam et corpus non est unum
membrum: sed multa. Si dixerit pes. quoniam
non sum manus non sum de corpore: non
ideo non est de corpore. Et si dixerit auris quoniam
non sum oculus non sum de corpore non
ideo non est de corpore. Si totum corpus
oculus ubi auditus? Si totum auditus
ubi odoratus? Nunc autem posuit deus
membra et unumquodque eorum in corpore
sicut uoluit. Quod si essent omnia unum
membrum: ubi corpus? Nunc autem
multa quidem membra: unum autem
corpus. Non potest autem dicere oculus
manui opera tua non indigeo. Aut iterum
caput pedibus: non estis michi necessarii.
Sed multo magis que uidentur membra
corporis infirmiora esse necessaria sunt
et que putamus ignobiliora esse membra
corporis his honorem abundantiorem
circumdamus. Et que inhonesta sunt mem
bra abundantiorem honestatem habent.
Honesta autem nostra membra nullius e
gent sed deus temperauit corpus ei cui de
erat abundantiorem tribuendo honorem.
ut non sit scisma in corpore sed in idipsum
pro inuicem sollicita sint membra. Et
si quid patitur unum membrum: compa
tiuntur omnia membra. Siue gloriatur
unum membrum congaudent omnia
membra. Vos autem estis corpus christi
et membra de membro. Et quosdam qui
dem posuit deus in ecclesia. Primum a
postolos. Secundo prophetas. tertio docto
res deinde uirtutes exinde gratias cura
tionum opitulationes. gubernationes
genera linguarum interpretationes
sermonum. Numquid omnes apostoli?
Numquid omnes prophete? Numquid
omnes doctores? Numquid omnes
uirtutes? Numquid omnes gratiam
habent curationum? Numquid omnes
linguis loquuntur? Numquid omnes
interpretantur? Emulamini autem
carismata meliora. Et adhuc excellen
tiorem uiam uobis demonstro · xiij ·
Si linguis hominum loquar XIII
et angelorum caritatem autem
non habeam factus sum uelut es so
nans aut cymbalum tinniens. Et si ha
buero prophetiam et nouerim misteri
a omnia et omnem scientiam et si habu
ero omnem fidem ita ut montes transf
feram caritatem autem non habue
ro: nichil sum. Et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas
et si tradidero corpus meum ita ut ar
deam caritatem autem non habuero
nichil michi prodest. Caritas patiens est
benigna est. Caritas non emulatur non
agit perperam. Non inflatur non est am
bitiosa. Non querit que sua sunt. Non
irritatur non cogitat malum. Non
gaudet super iniquitate: congaudet autem
ueritati. Omnia suffert. omnia credit.
omnia sperat omnia sustinet. Caritas
numquam excidit siue prophetie eua
cuabuntur siue lingue cessabunt siue
scientia destruetur. Ex parte enim cogno
scimus et ex parte prophetamus. Cum au
tem uenerit quod perfectum est euacuabitur
quod ex parte est. Cum essem paruulus:
loquebar ut paruulus. sapiebam ut pa
ruulus cogitabam ut paruulus. Quando
autem factus sum uir: euacuaui que
erant paruuli. Videmus nunc per
speculum in enigmate tunc autem fa
ciem ad faciem. Nunc cognosco ex parte
tunc autem cognoscam sicut et cognitus
sum. Nunc autem manent fides. spes.

caritas. tria hec. Maior autem horum e
caritas · xiiii ·
Sectamini caritatem emulamini
spiritualia. magis autem ut prophete
tis Qui enim loquitur lingua: non ho
minibus loquitur: sed deo. Nemo enim au
dit. Spiritus autem loquitur misteria Nam
qui prophetat hominibus loquitur ad
edificationem et exhortationem et conso
lationem Qui loquitur lingua: semet
ipsum edificat. Qui autem prophetat:
ecclesiam dei edificat uolo autem omnes
uos loqui linguis magis autem pro
phetare Nam maior est qui prophetat
quam qui loquitur linguis nisi forte in
terpretetur ut ecclesia edificationem ac
cipiat Nunc autem fratres si uenero
ad uos linguis loquens quid uobis pro
dero nisi uobis loquor aut in reuelatione
aut scientia aut prophetia aut in doctri
na. Tamen que sine anima sunt uocem
dantia siue tybia siue cythara nisi dis
tinctionem sonitus dederint quomodo
scietur id quod canitur aut quod cythariza
tur? Etenim si incertam uocem det tu
ba quis preparabit se ad bellum? Ita
et uos per linguam nisi manifestum ser
monem dederitis quomodo scietur id
quod dicitur? Eritis enim in aera lo
quentes. Tam multa ut puta genera
linguarum sunt in hoc mundo et nichil
sine uoce est. Si ergo nesciero uirtutem
uocis: ero ei cui loquor barbarus et is
qui loquitur michi barbarus. Sic et uos
Quoniam emulatores estis spirituum
ad edificationem ecclesie querite ut abun
detis. Et ideo qui loquitur lingua: oret
ut interpretetur. Nam si orem lingua:
spiritus meus orat mens autem mea
sine fructu est Quid ergo est? Orabo spiritu
orabo et mente. Psallam spiritu psallam
et mente Ceterum si benedixeritis spiritu
quis supplet locum idiote? Quomodo di
cat amen super tuam benedictionem quoniam
quid dicas nescit? Nam tu quidem bene
gratias agis. sed alter non edificatur.
Gratias ago deo meo quod omnium ues
trum lingua loquor Sed in ecclesia uolo
quinque uerba sensu meo loqui ut et alios et
instruam quam decem milia uerborum
in lingua. Fratres nolite pueri effici sen
sibus sed malitia paruuli estote sensibus
autem perfecti sitis In lege enim scriptum
est quoniam in aliis linguis et labiis
aliis loquar populo huic et nec sic exaudi al' non
ent me dicit dominus Itaque lingue in sig
num sunt non fidelibus sed infidelibus pro
phetie autem non infidelibus sed fidelibus Si
ergo conueniat uniuersa ecclesia in unum et
omnes linguis loquantur intrent autem
idiote aut infideles nonne dicent quid al' cent
insanitis? Si autem omnes prophetent
intret autem quis infidelis uel idiota con
uincitur ab omnibus diiudicatur ab omni
bus occulta enim cordis eius manifesta sunt
Et ita cadens in faciem adorabit deum
pronuntians quod uere deus in uobis sit
Quid ergo est fratres cum conuenitis unusquis
que uestrum psalmum habet doctrinam habet
apocalipsim habet linguam habet inter
pretationem habet Omnia ad edifica
tionem fiant Siue lingua quis loquitur
secundum duos aut ut multum tres
et per partes et unus interpretetur Si autem
interpres non fuerit: taceat in ecclesia
sibi autem loquatur et deo. Prophete autem
duo aut tres dicant et ceteri diiudicent
Quod si aliquid reuelatum fuerit sedenti al' alii
prior taceat Potestis enim omnes per singu
los prophetare ut omnes discant et
~~omnes~~ et omnes exhortentur Et spiritus pro
phetarum prophetis subiecti sunt. Non
enim est dissensionis deus sed pacis sicut et
in omnibus ecclesiis sanctorum doceo Mu
lieres in ecclesiis taceant Non enim permit
titur eis loqui sed subditas esse sicut et lex
dicit Si quid autem uolunt discere domi
uiros suos interrogent Turpe est enim
mulieri loqui in ecclesia An a uobis uerbum
dei processit aut ad uos solos peruenit Si
quis uidetur propheta esse aut spiritualis
cognoscat que scribo uobis quia domini al' qui
sunt mandata Si quis autem ignorat
ignorabitur Itaque fratres emulamini
prophetare et loqui linguis nolite pro
hibere Omnia autem honeste et secundum
ordinem fiant in uobis · xv · XV
Notum autem uobis facio fratres
euangelium quod predicaui uo
bis quod et accepistis in quo et statis per
quod et saluamini qua ratione predica
uerim uobis si teneatis nisi frustra cre al' tenetis
didistis. Tradidi enim uobis in primis
quod et accepi quoniam christus mor
tuus est pro peccatis nostris secundum
scripturas et quia sepultus est et quia
resurrexit tertia die secundum scriptu
ras et quia uisus est cephe et post hec

undecim. Deinde visus est plusquam quingen-
tis fratribus simul ex quibus multi manent
usque adhuc quidam autem dormierunt.
Deinde visus est iacobo. Deinde apostolis om-
nibus. Novissime autem omnium tam-
quam abortivo visus est et michi. Ego
enim sum minimus apostolorum qui non
sum dignus vocari apostolus quoniam
persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem
dei sum id quod sum et gratia eius
in me vacua non fuit sed abundantius
illis omnibus laboravi. Non autem ego
sed gratia dei mecum. Sive enim ego
sive illi sic predicamus et sic credidis-
tis. Si autem christus predicatur quod re-
surrexit a mortuis: quomodo quidam
dicunt in vobis quoniam resurrectio
mortuorum non est: neque christus re-
surrexit. Si autem christus non resur-
rexit inanis est ergo predicatio nostra.
inanis est et fides vestra. Invenimur autem
et falsi testes dei quoniam testimonium
diximus adversus deum quod suscitaverit
christum quem non suscitavit. Nam si mor- (si mortui non resurgunt)
tui non resurgunt: neque christus resur-
rexit. Quod si christus non resurrexit
vana est fides vestra adhuc enim estis in
peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt
in christo: perierunt. Si in hac vita tantum
in christo sperantes sumus miserabi-
liores sumus omnibus hominibus. Nunc
autem christus resurrexit a mortuis
primitie dormientium. Quoniam qui-
dem per hominem mors et per hominem
resurrectio mortuorum. Et sicut in adam
omnes moriuntur ita et in christo omnes
vivificabuntur. Unusquisque autem
in suo ordine primitie christus. Deinde hii
qui sunt christi qui crediderunt in adven-
tum eius. Deinde finis cum tradiderit reg-
num deo et patri cum evacuaverit omnem
principatum et potestatem et virtutem.
Oportet autem illum regnare: donec
ponat omnes inimicos sub pedibus eius.
Novissima autem inimica destruetur
mors. Omnia enim subiecit sub pedibus
eius. Cum autem dicat omnia: subiec-
ta sunt ei sine dubio preter eum qui sub-
iecit ei omnia. Cum autem subiecta illi
fuerint omnia: tunc et ipse filius subiectus
erit illi quoniam sibi subiecit omnia ut
sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid
facient qui baptizantur pro mortuis?
Si omnino mortui non resurgunt ut-

quid et baptizantur pro illis? Ut quid
et nos periclitamur omni hora? Coti-
die morior per vestram gloriam fratres quam
habeo in christo ihesu domino nostro. Si se-
cundum hominem ad bestias pugnavi
ephesi: quid michi prodest si mortui non
resurgunt? Manducemus et bibamus
cras enim moriemur. Nolite seduci.
Corrumpunt enim mores bonos col-
loquia mala. Evigilate iusti et noli-
te peccare. Ignorantiam enim dei qui-
dam habent. Ad reverentiam vobis lo-
quor. Sed dicet aliquis: Quomodo re-
surgent mortui? Quali autem corpo-
re venient? Insipiens tu quod semi-
nas non vivificatur nisi prius mo-
riatur. Et quod seminas: non corpus
quod futurum est seminas. sed nudum
granum ut puta tritici aut alicuius ce-
terorum. Deus autem dat illi corpus
prout vult et unicuique seminum pro-
prium corpus. Non omnis caro: ea-
dem caro. Sed alia quidem hominum
alia pecorum alia volucrum alia
autem piscium. Et corpora celestia et
corpora terrestria. Sed alia quidem
celestium gloria. Alia autem terres-
trium. Alia claritas solis. Alia cla-
ritas lune. et alia claritas stellarum
Stella enim a stella differt in clarita-
te. Sic et resurrectio mortuorum. Se-
minatur in corruptione: surget in
incorruptionem. Seminatur in igno-
bilitate surget in gloria. Seminatur
in infirmitate surget in virtute. Se-
minatur corpus animale surget
corpus spiritale. Si est corpus anima-
le: est et spiritale sicut scriptum est fac-
tus est primus homo adam in animam
viventem novissimus adam in spiritum
vivificantem. Et non prius quod spiri-
tale est. sed quod animale est: deinde
quod spiritale est. Primus homo de ter-
ra terrenus. secundus homo de celo
celestis. Qualis terrenus: tales et ter-
reni et qualis celestis tales et celestes.
Igitur sicut portavimus ymaginem
terreni portemus et ymaginem ce-
lestis. Hoc autem dico fratres quia caro
et sanguis regnum dei possidere non
possunt neque corruptio incorrupte-
lam possidebit. Ecce misterium vobis
dico. Omnes quidem resurgemus
sed non omnes immutabimur. In

momento in ictu oculi. in novissima tu
ba. Canet enim: et mortui resurgent
incorrupti. et nos immutabimur.
Oportet enim corruptibile hoc indu
ere incorruptionem. et mortale hoc in
duere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet ser
mo qui scriptus est. Absorpta est mors
in victoria. Ubi est mors victoria tua?
Ubi est mors stimulus tuus? Stimu
lus enim mortis peccatum est. Virtus
vero peccati: lex. Deo autem gratias. qui
dedit nobis victoriam per dominum nostrum
ihesum christum. qui mortuus est pro no
bis. Itaque fratres mei dilecti stabiles esto
te et immobiles abundantes in ope
re domini semper scientes quod labor vester
non est inanis in domino. · xvi ·

De collectis autem que fiunt in
sanctos sicut ordinavi ecclesiis
galatie. ita et vos facite per unam sab
bati. Unusquisque vestrum apud se repo
nat recondens quod ei bene placuerit.
ut non cum venero tunc collecte fiant.
Cum autem presens fuero quos proba
veritis per epistolas hos mittam perferre gra
tiam vestram in ierusalem. Quod si dignum
fuerit ut et ego eam: mecum ibunt.
Veniam autem ad vos cum macedo
niam pertransiero. Nam macedoniam
pertransibo. Apud vos autem forsitan
manebo vel etiam hyemabo ut et vos
me deducatis quocumque iero. Nolo
enim vos modo in transitu videre.
Spero enim me aliquantum tempo
ris manere apud vos si dominus per
miserit. Permanebo autem ephesi
usque ad pentecosten. Ostium enim
michi apertum est magnum et evidens:
et adversarii multi. Si autem venerit
timotheus videte ut sine timore sit
apud vos. Opus enim domini ope
ratur sicut et ego. Ne quis ergo illum
spernat. Deducite autem illum in pa
ce ut veniat ad me. Expecto enim il
lum cum fratribus. De apollo autem fratre
notum vobis facio quoniam multum
rogavi eum ut veniret ad vos cum
fratribus: Et utique non fuit voluntas eius
ut nunc veniret. Veniet autem cum
ei vacuum fuerit. Vigilate state in
fide. viriliter agite et confortamini: et
omnia vestra in caritate fiant. Obsecro
autem vos fratres nostis domum ste
phane et fortunati quoniam sunt
primitie achaie. et in ministerium sanctorum
ordinaverunt seipsos ut et vos subdi
ti sitis eiusmodi et omni cooperanti et
laboranti. Gaudeo autem in presentia
stephane et fortunati. et achaici quoniam
id quod vobis deerat ipsi suppleverunt.
Refecerunt enim et meum spiritum et
vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmo
di sunt. Salutant vos ecclesie asie.
Salutant vos in domino multum a
quila et priscilla apud quos et ego hos
pitor cum domestica sua ecclesia. Salu
tant vos fratres omnes. Salutate invi
cem in osculo sancto. Salutatio mea
manu pauli. Si quis non amat do
minum nostrum ihesum christum:
sit anathema maranatha. Gratia
domini nostri ihesu christi vobiscum.
Caritas mea cum omnibus vobis in
christo ihesu domino nostro. Amen. Incipit
prologus in epistolam pauli ad corinthios .ii.

Post actam penitentiam consolatoriam
epistolam scribit eis a
troade per titum et
collaudans eos. hor
tatur ad meliora. Contristatos eos qui
dem sed emendatos ostendens.
Incipit epistola beati pauli apli ad corin
thios secunda

Paulus apostolus christi
ihesu per voluntatem
dei et timotheus
frater ecclesie dei que
est corinthi cum
sanctis omnibus qui
sunt in universa
achaia. Gratia vobis et pax a deo patre
nostro et domino ihesu christo. Benedictus deus
et pater domini nostri ihesu christi. pater misericordiarum
et deus totius consolationis qui conso
latur nos in omni tribulatione nostra:
ut possimus et ipsi consolari eos qui in
omni pressura sunt. per exhortationem
qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam
sicut abundant passiones christi in nobis:
ita et per christum abundat consolatio nostra.
Sive autem tribulamur pro vestra ex
hortatione et salute. Sive consolamur
pro vestra consolatione. Sive exhortamur
pro vestra exhortatione et salute que ope
ratur tolerantiam earundem passio
num quas et nos patimur: ut spes
nostra firma sit pro vobis: scientes quoniam

[Margin notes:] al' primitie
Due sunt dictiones pene valet ... dominus noster ... venit ... sit anathema qui non diligit eum

sicut socii passionum estis: sic eritis et
consolationis. Non enim volumus vos
ignorare fratres de tribulatione nostra que
facta est in asia. quoniam supra modum
gravati sumus et supra virtutem ita ut
tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in no
bis metipsis responsum mortis habui
mus. ut non simus fidentes in nobis
sed in deo qui suscitat mortuos qui de
tantis periculis eripuit nos et eruit in
quem speramus quoniam et adhuc
eripiet adiuvantibus et vobis in ora
tionibus pro nobis ut ex multarum
personis faciarum eius que in nobis
est donationis per multos participes
gratie agantur pro nobis. Nam gloria
nostra hec est. testimonium conscientie
nostre quod in simplicitate et sinceritate
dei et non in sapientia carnali sed in
gratia dei conversati sumus in hoc mun
do abundantius autem ad vos. Non
autem alia scribimus vobis quam que
legistis et cognoscatis. Spero autem
quod usque in finem cognoscetis sicut et
cognovistis nos ex parte quia gloria
vestra sumus sicut et vos nostra in die domini
nostri ihesu christi. Et hac confidentia vo
lui prius venire ad vos ut secun
dam gratiam haberetis et per vos trans
sire in macedoniam et iterum a ma
cedonia venire ad nos et a vobis dedu
ci in iudeam. Cum ergo hoc voluissem
numquid levitate usus sum? Aut que
cogito secundum carnem cogito ut sit
apud me est et non? Fidelis autem
deus quia sermo noster qui fuit apud
vos non est in illo est et non sed est
in illo est. Dei enim filius ihesus christus
qui in vobis per nos predicatus est
per me et silvanum et timotheum
non fuit est et non. sed est in illo fuit.
Quotquot enim promissiones dei
sunt in illo est. Ideo et per ipsum amen
dico ad gloriam vestram. Qui autem
confirmat nos vobiscum in christo et qui
unxit nos deus et qui signavit nos
et dedit pignus spiritus in cordibus no
stris. Ego autem testem deum invo
co in animam meam quod vobis
parcens non veni ultra corinthum.
Non quia dominamur fidei vestre sed
adiutores sumus gaudii vestri. Nam
fide statis · ij ·

II
Statui autem hoc ipse apud me
ne iterum in tristitia venirem ad
vos. Si enim ego contristo vos et quis
est qui me letificet nisi qui contristatur
ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis ut non
cum venero tristitiam super tristitiam
habeam de quibus oportuerat me gau
dere confidens in omnibus vobis quia
meum gaudium omnium vestrum est.
Nam ex multa tribulatione et an
gustia cordis scripsi vobis per multas
lacrimas non ut contristemini. sed
ut sciatis quam caritatem habeam a
bundantius in vobis. Si quis autem
contristavit non me contristavit:
sed ex parte ut non onerem omnes
vos. Sufficit illi qui eiusmodi est ob
iurgatio hec que fit a pluribus ita ut
e contrario. magis donetis et conso
lemini. ne forte abundantiore tristitia
absorbeatur: qui eiusmodi est. Propter
quod obsecro vos ut confirmetis in illo
caritatem. Ideo enim et scripsi ut cognos
cam experimentum vestrum. an in omnibus
obedientes sitis. Cui autem aliquid do
nastis: et ego. Nam et ego quod dona
vi. si quid donavi propter vos in per
sona christi ut non circumveniamur a
sathana. Non enim ignoramus co
gitationes eius. Cum venissem autem
troiadem propter evangelium christi et
ostium mihi apertum esset in domino
non habui requiem spiritui meo eo quod
non invenerim titum fratrem meum.
Sed valefaciens eis profectus sum in
macedoniam. Deo autem gratias qui
semper triumphat nos in christo ihesu et
odorem notitie sue manifestat per nos
in omni loco. Quia christi bonus odor su
mus deo in hiis qui salvi fiunt et in
hiis qui pereunt. Aliis quidem odor mor
tis in mortem aliis autem odor vi
te in vitam. Et ad hec quis tam idoneus?
Non enim sumus sicut plurimi adul
terantes verbum dei sed ex sinceritate
sicut ex deo coram deo in christo loqui
mur · iij ·

III
Incipimus igitur nos metip
sos commendare? Aut numquid ege
mus sicut quidam commendaticiis
epistolis ad vos aut ex vobis? Epistola nostra
vos estis scripta in cordibus nostris que
scitur et legitur ab omnibus hominibus
manifestati quoniam epistola estis christi mi
nistrata a nobis et scripta non a

i. vel cognoscetis

vel prius

i. in illo

i. dicimus

vel deo

tramento sed spiritu dei uiui. non in tabu
lis lapideis. sed in tabulis cordis car
nalibus. Fiduciam autem talem habemus per
christum ad deum : non quod sufficientes
simus cogitare aliquid a nobis quasi
ex nobis sed sufficientia nostra ex deo
est qui et idoneos nos fecit ministros
noui testamenti non littera sed spiritu
littera enim occidit: spiritus autem uiui
ficat. Quod si ministratio mortis lit
teris deformata in lapidibus fuit in
gloria ita ut non possent intendere
filii israel in faciem moysi propter gloriam
uultus eius que euacuatur: quomodo
non magis ministratio spiritus erit in
gloria. Nam si ministratio dampna
tionis in gloria est: multo magis a
bundat ministerium iustitie in gloria.
Nam nec glorificatum est quod cla
ruit in hac parte propter excellentem
gloriam. Si enim quod euacuatur
per gloriam est multo magis quod ma
net in gloria est. Habentes igitur
talem spem multa fiducia utimur
Et non sicut moyses ponebat uelamen
super faciem suam. ut non intenderet
filii israel in faciem eius. Quod eua
cuatur Sed obtusi sunt sensus eorum
Usque in hodiernum ~~enim~~ diem id
ipsum uelamen in lectione ueteris
non testamenti ~~nõ~~ manet reuelatum
~~quoniam~~ quod in christo euacuatur
Sed usque in hodiernum diem cum
legitur moyses uelamen est positum
super cor eorum. Cum autem conuersus
fuerit ad dominum : auferetur uela
men Dominus autem spiritus est Ubi
autem spiritus domini: ibi libertas Nos
uero omnes reuelata facie gloriam
domini speculantes in eandem yma
ginem transformamur a claritate in
claritatem tanquam a domini spiritu. IIII.
Ideo habentes hanc administratio
nem iuxta quod misericordiam consecuti su
mus non deficimus: sed abdicamus
occulta dedecoris non ambulantes
in astutia. neque adulterantes uerbum
dei sed in manifestatione ueritatis
commendantes nos metipsos ad om
nem conscientiam hominum coram
deo. Quod si etiam opertum est euange
lium nostrum in hiis qui pereunt est oper
tum in quibus deus huius seculi exce
cauit mentes infidelium ut non ful

geat illuminatio euangelii glorie christi
qui est ymago inuisibilis dei. Non enim
nos metipsos predicamus sed ihesum christum
dominum nostrum nos autem seruos
uestros per ihesum. Quoniam deus qui dixit
de tenebris lucem splendescere illuxit in — al' lumen
cordibus nostris ad illuminationem scientie
claritatis dei in facie christi ihesu. Habemus
autem thesaurum istum in uasis fic
tilibus ut sublimitas sit uirtutis dei et non
ex nobis. In omnibus tribulationem pa
timur sed non derelinquimur. humilia — angustiamur. Aporiamur sed non destituimur. persecutionem patimur. Sed non
mur. Sed non confundimur. Deiicimur
sed non perimus. Semper mortifica
tionem ihesu christi in corpore nostro circum
ferentes ut et uita ihesu in corporibus no
stris manifestetur. Semper enim nos
qui uiuimus in mortem tradimur
propter ihesum ut et uita ihesu manifestetur
in carne nostra mortali. Ergo mors in
nobis operatur uita autem in uobis
Habentes autem eundem spiritum fidei:
sicut scriptum est credidi propter quod
locutus sum et nos credimus propter — ps. cxv
quod et loquimur scientes quoniam
qui suscitauit ihesum et nos cum ihesu
suscitabit et constituet uobiscum. Om
nia enim propter uos ut gratia abun
dans per multos gratiarum actione
abundet in gloriam dei Propter quod
non deficimus Sed licet is qui foris est
noster homo corrumpatur: tamen is qui
intus est renouatur de die in diem Id
enim quod in presenti est momenta
neum et leue tribulationis nostre supra
modum in sublimitatem eternum glorie
pondus operatur in nobis non contem
plantibus que uidentur. sed que non ui
dentur. Que enim uidentur: tempo
ralia sunt. Que autem non uidentur
eterna sunt. V. — V
Scimus enim quoniam si ter
restris domus nostra huius habitationis
dissoluatur quod edificationem habemus
ex deo domum non manufactam sed e
ternam in celis. Nam et in hoc ingemis
cimus habitationem nostram que de ce
lo est superindui cupientes: si tamen — al' si
uestiti non nudi inueniamur. Nam
et qui sumus in hoc tabernaculo inge
miscimus grauati eo quod nolumus
expoliari sed superuestiri: ut absorbeatur
quod mortale est a uita. Qui autem effi
cit nos in hoc ipsum deus : qui dedit nobis

pignus spiritus. Audentes igitur semp
et scientes quoniam dum sumus in
hoc corpore peregrinamur a domino. P
fidem enim ambulamus et non p speci
em. Audemus autem et bonam uoluntate
habemus magis peregrinari a corpe et
presentes esse ad dominum. Et ideo contē
dimus siue absentes siue presentes pla
cere illi. Omnes enim nos manifestari
oportet ante tribunal xpisti ut referat u
nusquisque propria corporis prout gessit
siue bonum siue malum. Scientes er
al' vni go timorem dei hominibz suademus deo
autem manifesti sumus. Spero autē
in conscienciis uris manifestos nos esse.
Non iterum nos commendamus uo
bis sed occasionem damus uobis glo
riandi pro nobis ut habeatis ad eos
qui in facie gloriantur et non in corde.
Siue enim mente excedimus deo/ siue
sobrij sumus uobis. Karitas enim
xpī urget nos estimantes hoc qm̄ si
unus pro omnibz mortuus est: ergo
omnes mortui sunt. Et pro omnibz
mortuus xpc ē: ut qui uiuunt iam
al' eis non sibi uiuant sed ei qui pro ipis
mortuus est et resurrexit. Itaqz nos ex
hoc neminem nouimus secundum
carnem. Et si cognouimus secundum
carnem xpm: sed nunc iam non no
uimus. Si qua ergo in xpo noua cre
atura uetera transierunt et ecce fca s̄
omnia noua. Omnia autem ex deo
qui reconciliauit nos sibi p xpm et
dedit nobis ministerium reconciliati
onis. Quoniam quidem deus erat in
xpisto mundum reconcilians sibi
non reputans illis delicta ipsorum:
et posuit in nobis uerbum reconciliatio
nis. Pro xpisto ergo legatione fungi
mur tamquam deo exhortante p nos.
Obsecramus nos pro xpo reconciliamini
deo. Eum qui non nouerat peccatum p
nobis peccatum fecit deus pater: ut nos
VI al' ipso efficeremur iusticia dei in xpo. vi.
Adiuuantes autem exhortam
ur ne in uacuum grām dei recipia
tis. Ait enim Tempore accepto exaudiui
te in die salutis adiuui te. Ecce nunc
tempus acceptabile ecce nunc dies salu
tis. Nemini dantes ullam offensione
ut non uituperetur ministerium nrm
Sed in omnibz exhibeamus nos met
ipsos sicut dei ministros in multa pa

ciencia in tribulationibz in necessita
tibz in angustijs in plagis in carcer
ibz in seditionibz in laboribz in uigi
lijs in ieiunijs in castitate in sciencia
in longanimitate in suauitate in spu
sancto in caritate non ficta in uerbo
ueritatis in uirtute dei p arma iust
ticie a dextris et a sinistris p gloriam
et ignobilitate p infamiam et bonā
famam: ut seductores et ueraces sic
qui ignoti et cogniti quasi morientes
et ecce uiuimus. ut castigati et non mor
tificati quasi tristes semp autem gau
dentes sicut egentes multos autem lo
cupletantes tamqm̄ nichil habentes et
omnia possidentes. Os nrm̄ patet ad
uos o chorinthij. Cor nrm̄ dilatatum
est. Non angustiamini in nobis. an
gustiamini autem in uisceribz uris.
Eandem autem habentes remunera
tionem tamqm̄ filijs dico dilatamini
et uos. Nolite iugum ducere cum in
fidelibz. Que enim participatio iusti
tie cum iniquitate? Aut que societas
luci ad tenebras? Que autem conuē
tio xpi ad belial? Aut que pars fideli
cum infideli? Qui autem consensus tem
plo dei cum ydolis? Uos enim estis
templum dei uiui. sicut dicit dns
Quoniam inhabitabo in illis et in
ambulabo et ero illorum deus et ipi
erunt michi populus. Propter quod ex
ite de medio eorum et separamini di
cit dominus et inmundum ne teti
geritis et ego recipiam uos et ero uo
bis in patrem et uos eritis michi in fi
lios et filias. dicit dominus ops. vij.
Has igitur habentes pmissiones ca
rissimi mundemus nos ab o
mni inquinamento carnis et spūs pficien
tes sanctificationem in timore dei.
Capite nos. Neminem lesimus nemi
nem corrupimus neminem circum
uenimus. Non ad condempnatione
uram dico. Predixi enim quod in
cordibz nris estis ad commoriendū
et ad conuiuendum. Multa michi
fiducia est apud uos multa michi
gloriatio pro uobis. Repletus sum
consolatione. superabundo gaudio
in omni tribulatione nra. Nam et
cum uenissemus macedoniam:
nullam requiem habuit caro nra
sed omnem tribulationem passi su

mus foris autem pugne. intus timores
Sed qui consolatur humiles: consolatus
est nos deus in adventu tyti. Non solum
in adventu eius. sed etiam in consolatio
ne qua consolatus est in vobis. refe
vos rens nobis vestrum desiderium vestrum fletum
vestram emulationem pro me ita ut ma
gis gauderem. Quoniam et si contristavi
vos in epistola non me ~~modo~~ penitet. et si
peniteret: videns quod epistola illa et si
ad horam vos contristavit: nunc gaudeo
non quia contristati estis. sed quia con
tristati estis ad penitentiam. Contristati
enim estis secundum deum ut in nullo
detrimentum patiamini ex nobis. Que
enim secundum deum tristitia est:
penitentiam in salutem stabilem opera
tur. Seculi autem tristitia mortem op
eratur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum
contristari vos quantam in vobis opera
tur sollicitudinem. sed defensionem sed
indignationem. sed timorem. sed deside
rium sed emulationem sed vindictam
In omnibus exhibuistis vos incontami
natos esse negotio. Igitur si scripsi vobis
non propter eum qui fecit iniuriam. nec
propter eum qui passus est: sed ad manifestan
dam sollicitudinem nostram quam pro vo
bis habemus coram deo. Ideo consolati sumus
In consolatione autem nostra abundantius
magis gavisi sumus super gaudio ty
ti quia refectus est spiritus eius ab omnibus
vobis. Et si quid apud illum de vobis
gloriatus sum: non sum confusus. Sed si
cut omnia vobis in veritate locuti sumus
ita et gloriatio nostra que fuit ad tytum
veritas facta est et viscera eius abundan
tius in vobis sunt reminiscentis om
nium vestrum obedientiam quomodo cum
timore et tremore excepistis eum. Gaudeo
quod in omnibus confido in vobis. viii.

Notam autem facimus vobis
fratres gratiam dei que data est in ec
clesiis macedonie quod in multo experimen
to tribulationis abundantia gaudii ip
sorum fuit. et altissima paupertas eorum
abundavit in divitias simplicitatis eo
rum. Quia secundum virtutem testi
monium illis perhibeo et supra virtutem
voluntarii fuerunt. cum multa exhor
tatione obsecrantes nos gratiam et com
municationem ministerii quod fit in sanctos
Et non sicut speravimus: sed semetipsos
dederunt primum domino deinde no
bis per voluntatem dei. ita ut rogaremus
tytum ut quemadmodum cepit: ita et per
ficiat in vobis etiam gratiam istam
Sed sicut in omnibus abundatis fide
et sermone et scientia in omni sollicitudine
insuper et caritate vestra in nos: ut in hac gratia
abundetis. Non quasi imperans dico sed per
aliorum sollicitudinem. etiam vestre ca
ritatis ingenium bonum comprobans. Sci
tis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam
propter vos egenus factus est cum esset dives
ut illius inopia vos divites essetis. Et
consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est.
qui non solum facere. sed et velle cepistis ab an
no priore. Nunc vero et facto perficite ut quemadmodum
promptus est animus voluntatis ita sit et perfi
ciendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prom
pta est: secundum id quod habet accepta est. non secundum id quod
non habet. Non enim ut aliis sit remissio. vo — i. obolitas vite
bis autem tribulatio. Sed ex equalitate in
presenti tempore vestra habundantia illorum inopiam
suppleat. ut et illorum abundantia vestre ino
pie sit supplementum: ut fiat equalitas sicut
scriptum est. Qui multum habuit non abundavit: et qui — Exo. 16.
modicum non minoravit. Gratias autem ago
deo. qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in
corde tyti. quoniam exhortationem quidem suscepit
Sed cum sollicitior esset: sua voluntate profectus
est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem cuius
laus est in evangelio per omnes ecclesias.
Non solum autem. sed et ordinatus est ab ecclesiis co
mes peregrinationis nostre in hanc gratiam que
ministratur a nobis ad domini gloriam et destina
tam voluntatem nostram devitantes hoc. ne quis
nos vituperet in hac plenitudine que mini
stratur a nobis in gloriam dei. Providemus enim — al' ad
bona non solum coram deo sed etiam coram hom — omnibus
inibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem — i. appollo
probavimus in multis sepe sollicitum esse. nunc
autem multo sollicitiorem confidentia multa
in vobis. Sive pro tyto qui est socius meus et in
vobis adiutor. sive fratres nostri apostoli ecclesiarum — al' per filios meos apostolos
glorie christi. Ostensionem ergo que est caritatis — al' dei
vestre et nostre pro vobis glorie in illos os — al' illos
tendite in faciem ecclesiarum dei. Nam de mi — Al' hic c. ix.
nisterio quod fit in sanctos. ex habundanti est mi
hi scribere vobis. ix. — IX

Scio enim promptum animum vestrum pro
quo de vobis glorior apud macedonas
quoniam et achaia parata est ab anno
preterito et vestra emulatio provocavit plu
rimos. Misimus autem fratres ut ne quod glori
amur de vobis evacuetur in hac parte.
Ut quemadmodum dixi parati sitis. Ne cum

uenerint mecum macedones. et inuenerint
nos imparatos: erubescamus nos ut non
dicamus uos in hac substantia. Necessari
um ergo existimaui rogare fratres ut preueniant
ad uos et preparent repromissam benedicti
onem hanc paratam esse sic quasi benedic
tionem non quasi auariciam. Hoc autem
dico. Qui parce seminat parce et metet. Et
qui seminat in benedictionibus: de benedic
tionibus et metet. unusquisque prout desti
nauit in corde suo non ex tristitia aut
ex necessitate. Hylarem enim datorem
diligit deus. Potens est autem deus om
nem gratiam abundare facere in uobis ut
in omnibus semper omnem sufficientiam
habentes abundetis in omne opus bo
num sicut scriptum est. Dispersit dedit pau
peribus iusticia eius manet in eternum. Qui
autem administrat semen seminanti. et pa
nem ad manducandum prestabit. et multi
plicabit semen uestrum et augebit incremen
ta frugum iustitie uestre. ut in omnibus lo
cupletati abundetis in omnem simplici
tatem que operatur per nos gratiarum acti
onem deo. Quoniam ministerium huius
officii non solum supplet ea que desunt
sanctis. sed etiam abundat per multas gra
tiarum actiones in domino per probatio
nem ministerii huius glorificantes deum
in obedientia confessionis uestre in euangelio
christi et simplicitate communicationis
in illos et omnes et in ipsorum obsecratio
ne pro uobis desiderantium uos propter
eminentem gratiam dei in uobis. Gratias autem
ago deo super inenarrabili dono eius.
X. Ipse autem ego paulus obsecro uos per
mansuetudinem et modestiam christi. qui in
facie quidem humilis inter uos absens
autem confido in uobis. Rogo autem
uos ne presens audeam per eam confiden
tiam qua existimor audere in quosdam qui
arbitrantur nos tanquam secundum
carnem ambulemus. In carne enim am
bulantes non secundum carnem militamus.
Nam arma milicie nostre non sunt
carnalia sed potentia deo ad destructio
nem munitionum. Consilia destruentes
et omnem altitudinem extollentem se
aduersus scientiam dei et in captiuitatem
redigentes omnem intellectum in obse
quium christi et in promptu habentes ulcisci
omnem inobedientiam cum impleta
fuerit uestra obedientia. Que secundum fa
ciem sunt: uidete. Si quis confidit sibi christi
se esse hoc cogitet iterum apud se quia sicut
ipse christi est: ita et nos. Nam et si amplius
aliquid gloriatus fuero de potestate nostra
quam dedit nobis dominus in edificati
onem et non in destructionem uestram non
erubescam ut autem non existimer tan
quam terrere uos per epistolas quoniam qui
dem epistole inquiunt graues sunt et for
tes. presentia autem corporis infirma et
sermo contemptibilis hoc cogitet qui
eiusmodi est. quia quales sumus uerbo per
epistolas absentes tales et presentes in facto.
Non enim audemus inserere aut compa
rare nos quibusdam qui se ipsos commen
dant. Sed ipsi in nobis nosmet ipsos me
tientes et comparantes nos met ipsos
nobis. Nos autem non in immensum
gloriabimur sed secundum mensuram
regule qua mensus est nobis deus mensuram
pertingendi usque ad uos. Non enim quasi
non pertingentes ad uos: superextendimus
nos usque ad uos enim peruenimus in
euangelio christi. non in mensum glori
antes in alienis laboribus. spem autem ha
bentes crescentis fidei uestre in uobis mag
nificari secundum regulam nostram in
abundantia etiam in illa que ultra
uos sunt euangelizare non in aliena re
gula in his que preparata sunt gloriari.
Qui autem gloriatur in domino glo
rietur. Non enim qui se ipsum commendat
ille probatus est: sed quem deus commendat. XI
Utinam sustineretis modicum quid
insipientie mee sed et supportate
me. Emulor enim uos dei emulatione.
Despondi enim uos uni uiro uirginem
castam exhibere christo. Timeo autem ne
sicut serpens euam seduxit astutia sua
ita corrumpantur sensus uestri et excidant
a simplicitate que est in christo ihesu. Nam si
is qui uenit alium christum predicat quem
non predicauimus aut alium spiritum ac
cipitis quem non accepistis aut aliud
euangelium quod non recepistis: recte
pateremini. Existimo enim nichil me
minus fecisse a magnis apostolis. Nam et
si imperitus sum sermone sed non scien
tia. In omnibus autem manifestatus sum uobis.
Aut numquid peccatum feci me ipsum humi
lians ut uos exaltemini quoniam
gratis euangelium dei euangelizaui
uobis. Alias ecclesias expoliaui accipiens sti
pendium ad ministerium uestrum. Et cum
essem apud uos et egerem nulli one

rosus fui. Nam quod michi deerat supple-
uerunt fratres qui uenerunt a macedonia. Et
in omnibus sine onere me uobis seruaui
et seruabo. Est ueritas xpisti in me:
quoniam hec gloriatio non infringetur
in me in regionibus achaie. Quare? Quia
non diligo uos? Deus scit. Quod autem
facio et faciam. ut amputem occasionem
eorum qui uolunt occasionem ut in
quo gloriantur tales inueniantur sicut
et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt
operarij subdoli transfigurantes se in
apostolos xpisti. Et non mirum. Ipse enim
sathanas transfigurat se in angelum
lucis. Non est ergo magnum. si ministri
eius transfigurentur uel ut ministri
iustitie quorum finis erit secundum
opera ipsorum. Iterum dico ne quis me
putet insipientem esse. Alioquin uelut in-
sipientem accipite me ut et ego modicum
quid glorier. Quod loquor non loquor
secundum deum sed quasi in insipientia
in hac substantia glorie. Quoniam multi
gloriantur secundum carnem et ego gloriabor.
Libenter enim suffertis insipien-
tes cum sitis ipsi sapientes. Sus-
tinetis enim si quis uos in seruitutem
redigit si quis deuorat. si quis accipit. si
quis extollitur. si quis in faciem cedit. uos
Secundum ignobilitatem dico. quasi nos
infirmi fuerimus in hac parte. In quo
quis audet in insipientia dico audeo
et ego. Hebrei sunt et ego. Israhelite sunt
et ego. Semen abrahe sunt et ego. Mi-
nistri xpisti sunt et ego. Ut minus sapi-
ens dico: plus ego. In laboribus ~~primus~~
plurimis. in carceribus abundantius
in plagis supra modum in mortibus fre-
quenter. A iudeis quinquies quadrage-
nas una minus accepi. Ter uirgis ce-
sus sum semel lapidatus sum. Ter nau-
fragium feci Nocte et die in profundo
maris fui. In itineribus sepe. periculis
fluminum. periculis latronum. periculis
ex genere. periculis ex gentibus. periculis
in ciuitate. periculis in solitudine. peri-
culis in mari. periculis in falsis fratribus. In
labore et erumpna in uigilijs multis
in fame et siti in ieiunijs multis in
frigore et nuditate. Preter illa que ex-
trinsecus sunt. instantia mea cotidia-
na sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis
infirmatur et ego non infirmor. Quis
scandalizatur: et ego non uror.

xij. XII

Si gloriari oportet: que infirmita-
tis mee sunt gloriabor. Deus et
pater domini nostri ihesu xpisti scit qui est
benedictus in secula scit quod non mentior
Damasci prepositus gentis arethe re-
gis custodiebat ciuitatem damasce-
norum ut me comprehenderet. et per fenes-
tram in sporta demissus sum per murum *(al' di)*
et sic effugi manus eius. Si gloriari opor- *(Al' h' c. xij. Si gloriari oportet)*
tet. non expedit quidem. Veniam autem *(non expedit)*
ad uisiones et reuelationes domini. Scio
hominem in xpisto ante annos quatuor-
decim siue in corpore siue extra corpus nes-
cio deus scit raptum huiusmodi usque ad
tertium celum. Et scio huiusmodi hom-
inem siue in corpore siue extra corpus
nescio deus scit quoniam raptus est in pa-
radysum. et audiuit archana uerba que
non licet homini loqui. Pro huiusmodi
gloriabor pro me autem nichil nisi
in infirmitatibus meis. Nam et si uolu-
ero gloriari: non ero insipiens. Veritatem
enim dicam. Parco autem ne quis me
existimet supra id quod uidet in me aut
audit ex me Et ne magnitudo reuelatio- *(aliquid)*
num extollat me: datus est michi stimu-
lus carnis mee angelus sathane. ut me *(al' qui)*
colaphizet. Propter quod ter dominum roga-
ui ut discederet a me. Et dixit michi. Suf-
ficit tibi gratia mea. Nam uirtus in
infirmitate perficitur. libenter igitur glo-
riabor in infirmitatibus meis ut inhabitet
in me uirtus xpisti. Propter quod placeo
michi in infirmitatibus meis in contume-
lijs in necessitatibus in persecutionibus in
angustijs pro xpisto. Cum enim infir-
mor tunc potens sum. Factus sum in-
sipiens uos me coegistis. Ego enim
debui a uobis commendari. Nichil
enim minus feci ab hys qui sunt sup-
ra modum apostoli. Tamen et si nichil sum: sig-
na tamen apostoli facta sunt super uos in omni *(al' apostolatus mei)*
patientia. signis et prodigijs et uirtu-
tibus. Quid est enim quod minus habui-
stis pre ceteris ecclesijs. Nisi quod ego ipse
non grauaui uos? Donate michi hanc
iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum
uenire ad uos. et non ero grauis uobis
Non enim quero que uestra sunt sed uos
Nec enim debent filij parentibus thezauri-
zare sed parentes filijs Ego autem li-
bentissime impendam et super impendar
ego ipse pro animabus uestris licet plus
uos diligens minus diligar Sed esto

ego uos non grauaui Sed cum essem
astutus dolo uos cepi. Numquid per ali
quem eorum quos misi ad uos circum
ueni uos. Rogaui tytum et misi cum
illo fratrem. Numquid titus uos circumue
nit. Nonne eodem spiritu ambulauimus
Nonne eisdem uestigiis. Olim putatis
quod excusemus nos apud uos. Coram
deo in xpisto loquimur. Omnia autem
karissimi propter uestram edificationem. Ti
meo enim ne forte cum uenero non
quales nolo inueniam uos et ego in
ueniar a uobis qualem non uultis
Ne forte contentiones emulationes.
animositates. dissensiones detractiones
susurrationes inflationes. seditiones.
sint inter uos. Ne iterum cum uenero
humiliet me deus apud uos et lugeam
multos ex hiis qui ante peccauerunt
et non egerunt ~~peccauerunt~~ penitentiam
de immunditia et fornicatione et im
pudicitia quam gesserunt · xiii ·
XIII Ecce tertio hoc uenio ad uos.
In ore duorum uel trium testi
um stabit omne uerbum Predixi enim
et predico ut presens uobis et nunc absens
hiis qui ante peccauerunt et ceteris
omnibus quoniam si uenero iterum
non parcam An experimentum queri
tis eius qui in me loquitur xpistus qui
in uobis non infirmatur sed potens est
in uobis. Nam et si crucifixus est ex
infirmitate: sed uiuit ex uirtute dei. Nam
et nos infirmi sumus in illo. sed ui
uimus cum eo ex uirtute dei in uobis
Vos met ipsos temptate si estis in fide
ipsi uos probate. An non cognoscitis
uos met ipsos quia xpistus ihesus in uobis
est nisi forte reprobi estis. Spero autem
quod cognoscitis quia nos non sumus
reprobi. Oramus autem deum
ut nichil mali faciatis Non ut nos pro
bati pareamus sed ut uos quod bonum
est faciatis nos autem ut reprobi si
mus. Non enim possumus aliquid ad
uersus ueritatem. sed pro ueritate. Gau
demus enim quoniam nos infirmi sumus
uos autem potentes estis. hoc et ora
mus uestram consummationem Ideo hec
absens scribo ut non presens durius
agam secundum potestatem quam
dominus dedit michi in edificatione
et non in destructionem uestram De
cetero fratres gaudete perfecti estote Exhor
tamini idem sapite. Pacem habete et
deus pacis et dilectionis erit uobiscum
Salutate inuicem in osculo sancto
Salutant uos sancti omnes Gratia
domini nostri ihesu xpisti et caritas dei et com
municatio sancti spiritus sit semper cum
omnibus uobis amen Incipit prologus
in epistola ad galathas

Galathe sunt greci hy
uerbum ueritatis pri
mum ab apostolo accepe
runt sed post discessum
eius temptati sunt a
falsis apostolis. ut in legem et circumcisio
nem uerterentur. Hos apostolus reuocat ad
fidem ueritatis scribens eis ab epheso
Epistola pauli ad galathas

Paulus apostolus non
ab hominibus
neque per hominem
sed per ihesum xpistum
et deum patrem
qui suscitauit
eum a mortuis
et qui mecum
sunt omnes fratres ecclesiis galatie Gratia
uobis et pax a deo patre et domino ihesu
xpisto qui dedit semetipsum pro peccatis
nostris ut eriperet nos de presenti seculo
nequam. secundum uoluntatem dei
et patris nostri cui est honor et gloria in
secula seculorum amen. Miror quod sic
tam cito transferimini ab eo qui uos
uocauit in gratiam xpisti in aliud
euangelium quod non est aliud nisi
aliqui qui uos conturbant et nolunt
conuertere euangelium xpisti. Sed licet nos
aut angelus de celo euangelizet uobis
preter quam quod euangelizauimus
uobis anathema sit. Sicut predixi
et nunc iterum dico ~~de illis~~ si quis uo
bis euangelizauerit preter id quod accepis
tis: anathema sit. Modo enim homi
nibus suadeo an deo. Aut quero homi
nibus placere. Si adhuc hominibus
placerem xpisti seruus non essem No
tum enim uobis facio fratres euangeli
um quod euangelizatum est a me quia
non est secundum hominem. Neque enim
ego ab homine accepi illud neque di
dici sed per reuelationem ihesu xpisti
Audistis enim conuersationem meam
aliquando in iudaismo quoniam supra
modum persequebar ecclesiam dei

expugnabam illam et proficiebam in
iudaismo supra multos coetaneos me-
os in genere meo abundantius emu-
lator existens paternarum mearum t-
raditionum. Cum autem placuit ei qui
me segregavit de utero matris mee et
vocavit per gratiam suam ut revela-
ret filium suum in me ut evangelizarem
illum in gentibus continuo non acquievi
carni et sanguini neque veni ierosolimam
ad antecessores meos apostolos: sed abii
in arabiam et iterum reversus sum da-
mascum.
Deinde post annos tres veni ie-
rosolimam videre petrum et mansi apud
eum diebus xv. Alium autem apostolorum
vidi neminem nisi iacobum fratrem do-
mini. Que autem scribo vobis: ecce coram
deo quia non mentior. Deinde veni in
partes syrie et cilicie. Eram autem igno-
tus facie ecclesiis iudee que erant in christo
Tantum autem auditum habebant
quoniam qui persequebatur nos aliquando
nunc evangelizat fidem quam aliquando ex-
pugnabat et in me glorificabant deum
Deinde post annos xiiii. iterum ascendi
ierosolimam cum barnaba assumpto et
tito. Ascendi autem secundum revelatio-
nem et contuli cum illis evangelium
quod predico in gentibus. Seorsum autem
hiis qui videbantur esse aliquid ne for-
te in vacuum currerem aut cucurrissem
Sed neque titus qui mecum erat cum esset
gentilis compulsus est circumcidi. Sed
propter subintroductos falsos fratres qui
subintroierunt explorare libertatem no-
stram quam habemus in christo ihesu ut
nos in servitutem redigerent. Quibus
neque ad horam cessimus subiectioni ut
veritas evangelii permaneat apud vos
Ab hiis autem qui videbantur esse ali-
quid quales aliquando fuerint: nichil
mea interest. Deus enim personam homi-
nis non accipit. Michi autem qui vide-
bantur esse aliquid ~~quales aliquando~~
~~fuerint: nichil mea~~: nichil contulerunt
Sed contra cum vidissent quod creditum
est michi evangelium preputii sicut et
petro circumcisionis qui enim operatus
est petro in apostolatum circumcisionis ~~et~~
~~enim~~ operatus est et michi inter gentes
et cum cognovissent gratiam que data est
michi iacobus et cephas et iohannes qui
videbantur columpne esse: dextras de-
derunt michi et barnabe societatis ut nos
in gentes ipsi autem in circumcisionem
tantum ut pauperum memores essemus quod
etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum
autem venisset cephas antiochiam in
faciem ei restiti. quia reprehensibilis erat
Prius enim quam venirent quidam a
iacobo: cum gentibus edebat. Cum autem
venissent: subtrahebat et segregabat
se timens eos qui ex circumcisione erant
et simulationi eius consenserunt ceteri
iudei ita ut et barnabas duceretur ab eis
in ipsam simulationem. Sed cum vidissem
quod non recte ambularent ad veritatem
evangelii dixi cephe coram omnibus Si
tu cum iudeus sis gentiliter et non iudaice
vivis: quomodo gentes cogis iudaizare
Nos natura iudei et non ex gentibus pecca-
tores. Scientes autem quia non iustifica-
tur homo ex operibus legis nisi per fidem
ihesu christi et nos in christo ihesu credidimus
ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus
legis propter quod ex operibus legis non
iustificabitur omnis caro. Quod si que-
rentes iustificari in christo inventi sumus
et ipsi peccatores numquid christus pecca-
ti minister est? Absit. Si enim que destruxi
hec iterum edifico prevaricatorem me con-
stituo. Ego enim per legem legi mortuus
sum ut deo vivam. christo confixus sum
cruci. Vivo autem iam non ego vivit
vero in me christus. Quod autem nunc
vivo in carne in fide vivo filii dei qui
dilexit me et tradidit semetipsum pro me
Non abicio gratiam dei. Si enim per legem
iustitia: ergo christus gratis mortuus est.

III.

O insensati galathe quis vos
fascinavit non obedire veritati
ante quorum oculos ihesus christus proscriptus
est et in vobis crucifixus. Hoc solum vo-
lo a vobis discere Ex operibus legis spiritum
accepistis an ex auditu fidei? Sic stulti es-
tis ut cum spiritu ceperitis nunc carne con-
summamini. Tanta passi estis sine causa
si tamen sine causa. Qui ergo tribuit
vobis spiritum et operatur in vobis virtu-
tes ex operibus legis an ex auditu fidei? Si-
cut scriptum est abraham credidit deo et
reputatum est illi ad iustitiam Cognos-
cite ergo quia qui ex fide sunt: hii sunt fi-
lii abrahe. Providens autem scriptura
quia ex fide iustificat gentes deus: prenun-
tiavit abrahe. quia benedicentur in te
omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt:

Ab vult vocali poni a sono vult

Non paulus restitit petro

al' credimus

aute

Gen. 15
Ro. 4

Per hi. forte non intelligitur quod apostolus du-
bitaret se aliquid minus vera vel dubia predi-
casse quia per revelationem dei erat certus
de veritate sue predicationis. sed hi. forte
refertur ad estimationem simplicium qui
possent de hoc dubitare nisi cum principa-
libus apostolis hoc contulisset. lyra

benedicentur cum fideli abraham. Quicumque
enim ex operibus legis sunt: sub maledicto
Deut. 27. sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis
qui non permanserit in omnibus que scripta
sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam
Abac. 2. autem in ~~libro~~ lege nemo iustificatur apud
deum : manifestum est: quia iustus ex
Al' credentibus fide vivit. Lex autem non est ex fide. sed qui
fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit
Deut. 21. de maledicto legis factus pro nobis male-
dictum quia scriptum est: maledictus om-
nis qui pendet in ligno ut in gentibus be-
nedictio abrahe fieret in christo ihesu ut
pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.
Fratres secundum hominem dico. Ta-
men hominis confirmatum testamentum
nemo spernit aut superordinat. Abrahe
dicte sunt promissiones et semini eius.
Non dicit in seminibus quasi in multis.
sed quasi in uno et semini tuo. qui est
Act. 1. christus. Hoc autem dico testamentum
confirmatum a deo que post quadringentos
et triginta annos facta est lex non irritum
facit ad evacuandam promissionem. Nam
si ex lege hereditas: iam non ex promis-
sione. Abrahe autem per repromissionem
donavit deus. Quid igitur lex. propter trans-
gressionem posita est. donec veniret semen
cui promiserat ordinata per angelos in
manu mediatoris. Mediator autem unius
non est: deus autem unus est. Lex ergo
adversus promissa dei? Absit. Si enim da-
ta esset lex que posset vivificare: vere
ex lege esset iustitia. Sed conclusit scrip-
tura omnia sub peccato. ut promissio
ex fide ihesu christi daretur credentibus. Prius
autem quam veniret fides. sub lege custo-
diebamur conclusi in eam fidem que re-
Nota lex pedagogus velanda erat. Itaque lex pedagogus noster
fuit in christo. ut ex fide iustificemur. At
ubi venit fides: iam non sumus sub
pedagogo. Omnes enim filii dei estis per
fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo
baptizati estis. christum induistis. Non est enim
al' unum estis iudeus neque grecus non est servus neque
liber neque masculus neque femina. Omnes
enim vos unum estis in christo ihesu. Si
al' vos christi autem vos unum estis in christo ihesu ergo
abrahe semen estis. secundum promissio-
nem heredes. .IIII.

- IIII -

Dico autem. Quanto tempore he-
res parvulus est: nichil differt
a servo cum sit dominus omnium sed
sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum
tempus a patre. Ita et nos cum essemus
parvuli sub elementis huius mundi era-
mus servientes. At ubi venit plenitudo
temporis: misit deus filium suum factum
ex muliere. factum sub lege ut eos qui
sub lege erant redimeret ut adoptionem
filiorum reciperemus. Quoniam autem
estis filii dei: misit deus spiritum filii sui in
corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam
non est servus. sed filius. Quod si filius:
et heres per deum. Sed tunc quidem
ignorantes deum. hiis qui natura non
sunt dii serviebatis. Nunc autem cum
cognoveritis deum. immo cogniti sitis
a deo. quomodo convertimini iterum ad
infirma et egena elementa quibus denuo
servire vultis? Dies observatis et men-
ses et tempora et annos. Timeo autem
vos ne forte sine causa laboraverim in
vobis. Estote sicut et ego quia et ego sicut
vos. Fratres obsecro vos. Nichil me lesistis.
Scitis autem quia per infirmitatem car-
nis evangelizavi vobis iam pridem
et temptationem vestram in carne mea
non sprevistis neque respuistis: sed sicut ange-
lum dei excepistis me sicut christum ihesum. Ubi
est ergo beatitudo vestra. Testimonium enim
perhibeo vobis quia si fieri potuisset oculos
vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo
inimicus vobis factus sum verum di-
cens vobis? Emulantur vos non bene
sed excludere vos volunt ut illos emule-
mini. Bonum autem emulamini in
bono ~~sancto~~ semper et non tantum cum presens sum
apud vos. Filioli mei quos iterum par-
turio donec formetur christus in vobis: vel-
lem autem esse apud vos modo et muta-
re vocem meam quoniam confundor in
vobis. Dicite michi qui sub lege vultis
esse legem non legistis? Scriptum est
enim quoniam abraham duos filios
habuit unum de ancilla et unum de li-
bera. Sed qui de ancilla. secundum
carnem natus est. Qui autem de libera
per repromissionem. Que sunt per allegoriam
dicta. Hec enim sunt duo testamenta.
Unum quidem in monte syna in servi-
tutem generans. que est agar. Syna
enim mons est in arabia qui coniunc-
tus est ei que nunc est ierusalem. et servit
cum filiis suis. Illa autem que sursum est
ierusalem libera est que est mater nostra. Scrip-
tum est enim. Letare sterilis que non pa-
ris. erumpe et clama que non parturis

quia filii multi deserte magis quam eius
que habet virum. Nos autem fratres secundum
Ysaac promissionis filii sumus. Sed quomo
do tunc qui secundum carnem natus fue
rat persequebantur eum qui secundum spi
ritum: ita et nunc. Sed quid dicit scriptura
Eice ancillam et filium eius. Non enim he
res erit filius ancille cum filio libere. Itaque
fratres: non sumus ancille filii sed libere qua
libertate nos christus liberavit · V ·

State ergo et nolite iterum iugo
servitutis contineri. Ecce ego pau
lus dico vobis. quoniam si circumcidamini
christus vobis nichil proderit. Testificor autem
rursum omni homini circumcidenti se
quoniam debitor est universe legis faciende.
Evacuati estis a christo qui in lege iustificamini
a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem
iustitie expectamus. Nam in christo ihesu neque
circumcisio aliquid valet neque preputium
sed fides que per caritatem operatur. Curre
batis bene quis vos impedivit veritati
non obedire? Nemini consenseritis. Persuasio
[illegible] ex eo qui vocat vos. Modicum
fermentum totam massam corrumpit.
Ego confido de vobis in domino quod ni
chil aliud sapietis. Qui autem conturbat
vos: portabit iudicium quicumque est ille.
Ego autem fratres. si circumcisionem adhuc
predico quid adhuc persecutionem patior?
Ergo evacuatum est scandalum crucis.
Utinam et abscidantur qui vos contur
bant. Vos enim in libertatem vocati estis
fratres tantum ne libertatem in occasionem
detis carnis sed per caritatem servite in
vicem. Omnis enim lex in uno sermone
impletur. Diliges proximum tuum sicut
te ipsum. Quod si invicem mordetis et co
meditis videte ne ab invicem consuma
mini. Dico autem [illegible] Spiritu ambulate et de
sideria carnis non perficietis. Caro enim
concupiscit adversus spiritum spiritus autem ad
versus carnem. Hec enim sibi invicem
adversantur: ut non quecumque vultis il
la faciatis. Quod si spiritu ducimini: non
estis sub lege. Manifesta autem sunt opera
carnis Que sunt fornicatio immunditia
impudicitia luxuria ydolorum servitus
veneficia. inimicitie contentiones emu
lationes. ire. rixe. dissensiones. secte in
vidie homicidia. ebrietates commessatio
nes et hiis similia. Que predico vobis si
cut predixi quoniam qui talia agunt: reg
num dei non consequentur. Fructus autem

spiritus est caritas. gaudium pax patientia
longanimitas bonitas benignitas. man
suetudo fides modestia. continentia. castitas
adversus huiusmodi non est lex. Qui autem
sunt christi: carnem suam crucifixerunt
cum vitiis et concupiscentiis.

Si vivimus spiritu: spiritu et ambulemus.
Non efficiamur inanis glorie cu
pidi. invicem provocantes invicem invi
dentes. Fratres et si preoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto: vos qui spirituales
estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis
considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter
alterius onera portate et sic adimplebitis
legem christi. Nam si quis existimat se aliquid
esse cum nichil sit: ipse se seducit. Opus autem
suum probet unusquisque et sic in semetipso
tantum gloriam habebit et non in altero.
Unusquisque enim onus suum portabit.
Communicet autem is qui cathezizatur ver
bo ei qui se cathezizat in omnibus bonis. No
lite errare deus non irridetur. Que enim
seminaverit homo: hec et metet. Quoniam
qui seminat in carne sua: de carne et me
tet corruptionem. Qui autem seminat
in spiritu: de spiritu metet vitam eternam. Bo
num autem facientes non deficiamus.
tempore enim suo metemus non deficien
tes. Ergo dum tempus habemus: opere
mur bonum ad omnes. Maxime autem ad do
mesticos fidei. Videte qualibus litteris scrip
si vobis manu mea. Quicumque enim vo
lunt placere in carne: hii cogunt vos cir
cumcidi tantum ut crucis christi persecutionem
non patiantur. Neque enim qui circumci
duntur legem custodiunt. sed volunt vos
circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi
autem absit gloriari. nisi in cruce domini
nostri ihesu christi per quem michi mundus cruci
fixus est et ego mundo. In christo enim
ihesu neque circumcisio aliquid valet neque
preputium. sed nova creatura. Et quicumque
hanc regulam secuti fuerint: pax super illos
et misericordia et super israel dei. De cetero. nemo
michi molestus sit. Ego enim stigmata
ihesu in corpore meo porto. Gratia domini
nostri ihesu christi cum spiritu vestro fratres. Amen.

Incipit prologus in epistola ad ephesios

Ephesii sunt asiani hii ac
cepto verbo veritatis perstiterunt
in fide. Hos collaudat apostolus
scribens eis a roma de carcere
per tythicum diaconem.

Epistola pauli ad ephesios

Cap. VI · VI ·

Cor. 12.

Paulus apls ihu
xpi. p uoluntate
dei sanctus omni
bz qui sunt ephe
si. et fidelibz in x
ihu. Gra uobi
& pax a deo pre no
stro et domino ihu
x. Benedictus deus et pat domini nri
ihu xpisti qui benedixit nos in omni be
nedictione spirituali in celestibz in xpo sicu
sicut elegit nos in ipo ante mundi consti
tutionem. ut essemus sancti et inmacu
lati in conspectu eius in caritate. Qui p
destinauit nos in adoptionem filiorum
p ihm xpistum in ipm secundum pro
positum uoluntatis sue in laudem glie
gre sue. in qua gratificauit nos in dilec
to filio suo in quo habemus redemptio
nem p sanguinem eius remissionem
peccatorum secundum diuitias gre eius
que superabundauit in nobis in omi
sapientia et prudentia ut notum face
ret nobis sacramentum uoluntatis sue
secundum bonum placitum eius qd
proposuit in eo in dispensatione pleni
tudinis temporum instaurare omia
in xpo que in celis et que in terra sunt
in ipo. in q etiam et nos sorte uocati su
mus predestinati secundum propositu
eius qui omnia operatur secundum
consilium uoluntatis sue ut simus in
laudem glorie eius. ~~nos~~ qui ante spe
rauimus in xpo In quo et uos cum au
dissetis uerbum ueritatis euangelium.
salutis ure. In quo et credentes signati
estis spu promissionis sco. qui est pigni
hereditatis nre in redemptionem acqui
sitionis in laudem glorie ipsius Prop
terea et ego audiens fidem uram que
est in xpo ihu. et dilectionem in omnes
sanctos: non cesso gras agens pro uob
memoriam uri faciens in orationibz
meis ut deus domini nri ihu xpi pater
glorie det uobis spm sapientie et reue
lationis in agnitionem eius illumi
natos oculos cordis uri ut sciatis que
sit spes uocationis eius et que diuitie
glorie hereditatis eius in sanctis et que
sit supereminens magnitudo uirtutis
eius in nos qui credidimus sedm op
ationem potentie uirtutis eius quam
operatus est in xpo suscitans illum a
mortuis. Et constituens ad dexteram

sacramentu

suam in celestibz supra omnem prin
cipatum et potestatem et uirtutem. et do
minationem. et omne nomen quod
nominatur non solum in hoc seculo
sed et in futuro et omnia subiecit sub
pedibz eius et ipm dedit caput ~~super~~
supra omnem ecclesiam que est corp
ipsius et plenitudo eius qui omnia
in omnibz adimpletur · II.

II Et uos cum essetis mortui in de
lictis et peccatis uris in quibz
aliquando ambulastis secundum selm
mundi huius secundum principem
potestatis huius aeris spiritus qui
nunc operatur in filios diffidentie In
quibz et nos omnes aliquando con
uersati sumus in desideriis carnis nre
facientes uoluntatem carnis et cogita
tionum et eramus natura filii ire sic
et ceteri Deus autem qui diues est in
mia. pp nimiam caritatem suam q
dilexit nos cum essemus mortui
peccatis conuiuificauit nos in xpisto
cuius gra estis saluati et conresuscitauit
et consedere fecit in celestibz in xpo ihu
ut ostenderet in seculis superuenientibz
abundantes diuitias gre sue in boni
tate sup nos in xpo ihu. Gratia enim
estis saluati p fidem et hoc non ex uobis
Dei enim donum est non ex operibz ut
ne quis glorietur. Ipsius enim sumus
factura creati in xpisto ihu in operibz
bonis que preparauit deus ut in illis
ambulemus. propter quod memores
estote. qd aliquando uos qui gentes era
tis in carne. qui dicebamini preputium
ab ea que dicitur circumcisio in carne
manu facta que eratis in tempore illo si
ne xpo alienati a conuersatione israel
et hospites testamentorum promissi
onis spem non habentes et sine deo in
hoc mundo. Nunc autem in xpisto
ihu uos qui aliquando eratis longe
facti estis prope in sanguine xpisti
Ipse est enim pax nra qui fecit utraque u
num et medium parietem macerie sol
uens inimicitias in carne sua. legem
mandatorum decretis euacuans ut duo
as condat in semetipo in unum nouum
hominem faciens pacem et ut reconciliet
ambos in uno corpore deo p crucem in
terficiens inimicitias in semetipo. Et ue
niens euangelizauit pacem uobis qui
longe fuistis et pacem hiis qui prope

per xpm habemus accessum ambo in u-
no spu ad patrem. Ergo iam non estis
hospites et aduene. sed estis ciues scorum
et domestici dei. super edificati sup funda-
mentum aplorum et prophetarum
ipo summo angulari lapide xpisto ihu
in quo omnis edificatio constructa crescit
in templum sanctum in domino. In quo
et uos coedificamini in habitaculum dei
in spiritu sancto. · iii ·
Huius rei gra ego paulus uinctus
ihu xpi pro uobis gentib3. Si tamen
audistis dispensationem gre dei que da-
ta est michi in uobis quoniam secundum
reuelationem notum michi factum e
sacramentum sicut supra scripsi in bre-
ui prout potestis legentes intelligere
prudentiam meam in misterio xpi qd
aliis generationib3 non est agnitu filiis
hominum sicut nunc reuelatum est scis
aplis eius et prophetis in spu esse gs
coheredes et concorporales et comparticipes
promissionis eius in xpisto ihu per
euangelium cuius factus sum minister
secundum donum gratie dei que data
est michi secundum operationem uir-
tutis eius. Michi omniu sanctorum
minimo data est gra hec. in gentibus
euangelizare inuestigabiles diuitias
gratie xpi et illuminare omnes que
sit dispensatio sacramenti absconditi a
seculis in deo qui omnia creauit ut in-
notescat principib3 et potestatib3 in celes-
tib3 per ecclesiam multiformis sapienti-
a dei secundum prefinitionem seculor
quam fecit in xpisto ihu domino nro
In quo habemus fiduciam et accessum.
in confidentia p fidem eius. Propt qd
peto. ne deficiatis in tribulationib3 meis
pro uobis que est gloria ura. Huius rei
gratia flecto genua mea ad patrem do-
mini nri ihu xpi ex quo omnis pater-
nitas in celis et in terra nominatur ut
det uobis secundum diuitias glorie sue
uirtutem corroborari p spiritum eius i
interiorem hominem & habitare xpm
p fidem in cordib3 uris in caritate radi-
cati et fundati ut possitis comprehendere
cum omnib3 sanctis que sit latitudo et
longitudo et sublimitas et profundum
scire etiam supereminentem scientie cari-
tatem xpisti: ut impleamini in omne
plenitudinem dei. Ei autem qui potes
est omnia facere supabundant quam
petimus aut intelligimus. secundum uir-
tutem que operatur in nobis. ipi gloria
in ecclesia et in xpisto ihu in omnes ge-
nerationes seculi seculorum amen. · iiii ·

IIII

Obsecro itaq3 uos ego uinctus i
domino ut digne ambuletis uo-
catione qua uocati estis cum omni humi-
litate et mansuetudine cum patientia
supportantes inuicem in caritate solliciti
seruare unitatem spus in uinculo pacis
Unum corpus et unus spus sicut uoca-
ti estis in una spe uocationis ure
Unus dominus una fides. unum bap-
tisma unus deus et pater omniu. qui
sup omnes et p omnia et in omnib3
nobis. Unicuiq3 autem nrm data est
gra secundum mensuram donationis
xpisti. Propt quod dicit. Ascendens in
altum captiuam duxit captiuitatem ps. 67
dedit dona hominib3. Quod autem as-
cendit quid est. nisi quia et descendit pri-
mum in inferiores partes terre. Qui des-
cendit ipe est et qui ascendit super omnes
celos ut impleret omnia. Et ipe dedit qs-
dam quidem aplos quosdam autem pro-
phas. alios uero euangelistas alios aut
pastores et doctores ad consummationē
sanctorum in opus ministerij in edifi-
cationem corporis xpisti donec occurram
omnes in unitate fidei et agnitionis
filij dei. in uirum pfectum in mensura
etatis plenitudinis xpi. ut iam non si-
mus paruuli fluctuantes et circumfe-
ramur omni uento doctrine in nequi-
tia hominu in astutia ad circumuen-
tionem erroris. Ueritatem autem facie-
tes in caritate crescamus in illo p om-
nia qui est caput xpus. Ex quo totum
corpus compactum et connexum p om-
nem iuncturam subministrationis se-
cundum operationem in mensuram uni-
uscuiusq3 membri augmentu corporis
facit. in edificationem sui in caritate. al' fidei
Hoc igitur dico et testificor in domino ut
iam non ambuletis sicut et gentes am-
bulabant in uanitate sensus sui tenebris
obscuratum habentes intellectum alie-
nati a uita dei p ignorantiam que est in al' uite
illis propter cecitatem cordis ipsorum.
Qui desperantes semetipos tradiderunt im-
pudicitie in operationem immunditie
omnis in auaritia. Uos autem non ita
didicistis xpm. si tamen illum audistis &
in xpisto edocti estis. sicut est ueritas e in al' ipo

IIII

ihu. Deponite uos secundum pristinam
conuersationem ueterem hominem qui
corrumpitur secundum desideria erroris
Renouamini autem spiritu mentis uestre. et
induite nouum hominem qui secundum
deum creatus est in iustitia et sanctitate
ueritatis. Propter quod deponentes men-
dacium. loquimini ueritatem unusquisque
cum proximo suo quoniam sumus
inuicem membra. Irascimini et nolite
peccare. Sol non occidat super iracundiam
uestram. Nolite locum dare diabolo. Qui
furabatur: iam non furetur. Magis au-
tem laboret operando manibus suis quod
bonum est: ut habeat unde tribuat ne-
cessitatem patienti. Omnis sermo malus
ex ore uestro non procedat. sed si quis bonus
est ad edificationem fidei. ut det gratiam
audientibus. Et nolite contristare spiritum
sanctum dei. in quo signati estis in die redemp-
tionis. Omnis amaritudo et ira et in-
dignatio et clamor et blasphemia tol-
latur a uobis cum omni malitia. Es-
tote autem inuicem benigni. misericor-
des. donantes inuicem sicut et deus in
christo donauit uobis. V.

V
Estote ergo imitatores dei sicut
filii karissimi et ambulate in dilectio-
ne sicut et christus dilexit nos. et tradi-
dit semetipsum pro nobis oblationem et hos-
tiam deo in odorem suauitatis. Fornica-
tio autem et omnis immunditia aut
auaritia nec nominetur in uobis sicut
decet sanctos aut turpitudo aut stultiloqui-
um aut scurrilitas que ad rem non
pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc
enim scitote intelligentes. quod omnis
fornicator aut immundus aut aua-
rus quod est ydolorum seruitus non habet
hereditatem in regno christi et dei. Nemo
uos seducat inanibus uerbis propter hec e-
nim uenit ira dei in filios diffidentie.
Nolite ergo effici participes eorum. Era-
tis enim aliquando tenebre. nunc autem
lux in domino ut filii lucis ambulate
Fructus enim lucis est. in omni bonita-
te et iustitia. et sanctitate et ueritate. Pro-
bantes quid sit beneplacitum deo et noli-
te communicare operibus infructuosis
tenebrarum magis autem redarguite
Que enim in occulto fiunt ab ipsis:
turpe est et dicere. Omnia enim que
arguuntur a lumine: manifestantur
Omne enim quod manifestatur lumen
est. Propter quod dicit. Surge qui dormis
et exurge a mortuis. et illuminabit
te christus. Uidete itaque fratres quomodo caute am-
buletis. non quasi insipientes sed quasi sapien-
tes redimentes tempus quoniam dies
mali sunt. Propterea nolite fieri im-
prudentes sed intelligentes que sit uolun-
tas dei. ~~et~~ et nolite inebriari uino in
quo est luxuria. sed implemini spiritu sancto
loquentes uobis metipsis in psalmis
et hymnis et canticis spiritualibus cantantes
et psallentes in cordibus uestris domino
gratias agentes semper pro omnibus in
nomine domini nostri ihesu christi deo
et patri. Subiecti inuicem in timore christi.
Mulieres subdite sint uiris suis sic-
ut domino. quoniam uir caput mulieris
est sicut christus caput est ecclesie. ipse sal-
uator corporis eius. Sed sicut ecclesia sub-
iecta est christo. ita et mulieres uiris
suis in omnibus. Uiri diligite uxores
uestras sicut et christus dilexit ecclesiam et
semetipsum tradidit pro ea ut illam sancti-
ficaret. mundans eam lauacro aque in
uerbo uite ut exhiberet ipse sibi gloriosam
ecclesiam non habentem maculam
aut rugam aut aliquid eiusmodi sed
ut sit sancta et immaculata. Itaque et
uiri debent diligere uxores suas ut cor-
pora sua. Qui suam uxorem diligit: se-
ipsum diligit. Nemo enim carnem suam
umquam odio habuit sed nutrit et
fouet eam. sicut et christus ecclesiam: quia
membra sumus corporis eius de car-
ne eius et de ossibus eius. Propter hoc relin-
quet homo patrem et matrem suam
et adherebit uxori sue et erunt duo in
carne una. Sacramentum hoc magnum
est. Ego autem dico in christo et in ec-
clesia. Uerumptamen et uos singuli
unusquisque suam uxorem sicut seipsum
diligat. Uxor autem timeat uirum suum. VI

VI
Filii obedite parentibus uestris in
domino. Hoc enim iustum est.
Honora patrem tuum et matrem tuam
quod est mandatum primum in promis-
sione ut bene sit tibi. et sis longeuus
super terram. Et uos patres nolite ad
iracundiam prouocare filios uestros
sed educate illos in disciplina et cor-
reptione domini. Serui obedite do-
minis carnalibus cum timore et tre-
more in simplicitate cordis uestri sicut
non ad oculum seruientes quasi ho-

nibus placentes sed ut servi xpi facien-
tes voluntatem dei ex animo. cum bo-
na voluntate servientes sicut domino et non
hominibus: scientes quoniam unusquisque
quodcumque fecerit bonum. hoc percipiet a
domino: sive servus sive liber. Et vos do-
mini eadem facite illis. remittentes mi-
nas scientes quia et illorum et vester dominus est
in celis et personarum acceptio non est
apud deum. De cetero fratres confortamini
in domino et in potentia virtutis eius.
Induite vos armaturam dei. ut possitis
resistere adversus insidias diaboli. quia non
est nobis colluctatio. adversus carnem et
sanguinem. sed adversus principes et potes-
tates. adversus mundi rectores tenebrarum
harum contra spiritualia nequitie in celestibus
Propterea accipite armaturam dei. ut
possitis resistere in die malo. et in omnibus per-
fecti stare. State ergo succincti lumbos
vestros in veritate. et induti loricam iu-
stitie. et calciati pedes in preparationem
evangelii pacis. in omnibus sumentes
scutum fidei In quo possitis omnia tela
nequissimi ignea extinguere. Et galeam
salutis assumite et gladium spiritus quod
est verbum dei. Per omnem orationem et ob-
secrationem orantes omni tempore in
spiritu et in ipso vigilantes in omni instan-
tia et obsecratione pro omnibus sanctis et
pro me. ut detur michi sermo in aperti-
one oris mei. cum fiducia notum facere
misterium evangelii pro quo legatione
fungor in catena. ita ut in ipso au-
deam prout oportet me loqui. Ut autem
et vos sciatis que circa me sunt quid
agam omnia nota vobis faciet titicus karissimus
frater meus. et fidelis minister in domino
quem misi ad vos in hoc ipsum ut
cognoscatis que circa nos sunt et conso-
letur corda vestra. Pax fratribus et caritas
cum fide a deo patre nostro et domino ihesu
xpisto. Gratia ... cum omnibus qui dili-
gunt dominum nostrum ihesum xpis-
tum in corruptione Amen.

Incipit prologus

Philippenses sunt ma-
cedones. Hii accepto
verbo veritatis perstiterunt
in fide nec receperunt
falsos apostolos. Hos apostolus
collaudat scribens eis a roma de carcere
per epaphroditum. Incipit epistola pau-
li ad philippenses

Hii ... grecie in macedonia provincia cog-
nominata a philippo civitate quam in-
stituit

Paulus et timothe-
us servi xpi ihesu
omnibus sanctis in xpo
ihesu qui sunt philip-
pis cum episcopis
et diaconibus. Gratia — i. sacerdotibus ...
vobis et pax a deo
patre nostro et domino
ihesu xpisto. Gratias ago deo meo in omni
memoria vestri semper in cunctis oratio-
nibus meis pro omnibus vobis cum gaudio
deprecationem faciens super communi-
catione vestra in evangelio xpi a pri- — al' ne
ma die usque nunc confidens hoc ipsum. quia
qui cepit in vobis opus bonum perficiet
usque in diem xpi ihesu. sicut est michi iustum
hoc sentire pro omnibus vobis eo quod
habeam vos in corde et in vinculis
meis. et in defensione. et confirmatione
evangelii. socios gaudii mei omnes vos
esse. Testis enim michi est deus. quomodo
cupiam omnes vos in visceribus xpi ihesu.
Et hoc oro ut caritas vestra magis ac ma-
gis abundet in omni scientia et in omni
sensu ut probetis potiora ut sitis sinceres
et sine offensa in diem xpi repleti sitis.
fructu iustitie per ihesum xpistum in gloriam et
laudem dei. Scire autem volo vos fratres.
quia que circa me sunt magis ad profec-
tum venerunt evangelii ita ut vincula
mea manifesta fierent in xpisto in omni
in pretorio et in ceteris omnibus et plures
e fratribus in domino confidentes vincu-
lis meis abundantius auderent sine ti-
more verbum dei loqui. Quidam quidem
et propter invidiam et contentionem
Quidam autem et propter bonam vo-
luntatem xpistum predicant. Quidam autem
ex caritate. scientes quoniam in defensi- — al' quod
onem evangelii positus sum. Quidam
autem ex contentione xpistum annun-
tiant non sincere. existimantes pressuram
se suscitare vinculis meis. Quid enim
Dum omni modo sive per occasionem si-
ve per veritatem xpistus annuntiatur
Et in hoc gaudeo. sed et in hoc gaudebo
Scio enim. quoniam hoc michi proveni-
et in salutem per vestram orationem et
sub ministrationem spiritus ihesu xpi se-
cundum expectationem et spem meam
quia in nullo confundar sed in omni
fiducia sicut semper et nunc magnifica-
bitur xpistus in corpore meo sive per vitam
sive per mortem. Michi enim vivere xpistus

est. et mori lucrum. Quod si uiuere in
carne. hic michi fructus operis est: et quid
eligam ignoro. Coartor autem e duobus de
siderium habens. Dissolui et cum xpo esse
magis multo melius. permanere autem in carne
necessarium est propter uos. et hoc confi
dens scio quia manebo et permanebo omnibus
uobis ad profectum urm et gaudium fidei
ut gratulatio urã abundet in xpisto ihu
in me. per meum aduentum iterum ad uos.
Tantum digne xpi euangelio conuersamini
Ut siue cum uenero et uidero uos. siue
absens audiam de uobis: quia statis in
uno spu unanimes, collaborantes fidei
euangelij et in nullo terreamini ab aduer
sarijs que est illis causa perditionis. uobis
autem salutis. Et hoc a deo quia uobis
donatum est pro xpisto non solum ut in
eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini
idem certamen habentes quale et uidistis
in me et nunc audistis de me. ·ii·

II

Si qua ergo consolatio in xpo si
quod solatium caritatis si qua
societas spus si qua uiscera miserationis
implete gaudium meum ut idem sapia
tis eandem caritatem habentes. unanimes
id ipm sentientes. Nichil per contentionem
neque per inanem gloriam sed in humilita
te superiores sibi inuicem arbitrantes.
Non que sua sunt singuli considerantes
sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in
uobis quod et in xpo ihu. Qui cum in
forma dei esset non rapinam arbitratus
est esse se equalem deo: sed semetipm ex
inaniuit formam serui accipiens In
similitudinem hominum factus et ha
bitu inuentus ut homo humiliauit
se ipm factus obediens usque ad mortem
mortem autem crucis. Propter quod et
deus illum exaltauit, et donauit illi no
men quod est super omne nomen ut in
nomine ihu omne genu flectatur ce
lestium terrestrium et infernorum et
omnis lingua confiteatur quia dns
ihs xpistus in gloria dei patris. Itaque
karmi mei sicut semper obedistis non ut
in presentia mei tantum sed multo magis
nunc in absentia mea. cum metu et
tremore urãm salutem operamini.
Deus enim est qui operatur in uobis
et uelle et perficere pro bona uolunta
te. Omnia autem facite sine murmu
rationibus et hesitationibus ut sitis sine
querela et simplices filij dei sine repre
hensione in medio nationis praue et
peruerse inter quos lucetis sicut lumi
naria in mundo uerbum uite conti
nentes ad gloriam meam in die xpi
quia non in uacuum laboraui. Sed
et si immolor supra sacrificium et ob
sequium fidei urẽ: gaudeo et congratulor
omnibus uobis Idipm autem et uos
gaudete et congratulamini michi.
Spero autem in domino ihu timo
theum cito me mittere ad uos ut et ego
bono animo sim cognitis que circa
uos sunt. Neminem enim habeo tam
unanimem: qui sincera affectione
pro uobis sollicitus sit. Omnes enim
que sua sunt querunt non que xpi
ihu. Experimentum autem eius cog
noscite. quoniam sicut patri filius
mecum seruiuit in euangelio. Hunc
igitur spero me mittere ad uos. mox
ut uidero que circa me sunt. Confido
autem in domino quoniam et ipse ue
niam ad uos cito. Necessarium autem
existimaui Epafroditum fratrem meum
et cooperatorem et commilitonem
meum. urm autem aplm et minis
trum necessitatis mee mittere ad uos.
quoniam quidem omnes uos deside
rabat et mestus erat propterea quod
audieratis illum infirmatum. Nam
et infirmatus est usque ad mortem sed
deus misertus est eius. Non solum autem
eius: uerum etiam et mei ne tristiti
am super tristitiam haberem. Festinantius
ergo misi illum. ut uiso eo iterum
gaudeatis et ego sine tristitia sim. Ex
cipite itaque illum cum omni gaudio
in domino et eiusmodi cum omni ho
nore habetote quoniam propter opus
xpi usque ad mortem accessit tradens
animam suam ut impleret id quod
ex uobis deerat erga meum obsequium. ·iii·
De cetero fratres mei gaudete
in domino eadem uobis scribere
michi quidem non pigrum uobis autem
necessarium. Uidete canes uidete malos
operarios uidete concisionem Nos enim
sumus circumcisio qui spu deo ser
uimus et gloriamur in xpisto ihu
et non in carne fiduciam habentes
quamquam ego habeam confiden
tiam et in carne. Si quis alius uide
tur confidere in carne ego magis cir
cumcisus octaua die ex genere isr

de tribu beniamin. hebreus ex hebreis
secundum legem phariseus secundum
emulationem persequens ecclesiam dei
secundum iustitiam que in lege est con
uersatus sine querela. Sed que michi
fuerunt lucra. hec arbitratus sum propter
xpistum detrimenta. Verumptamen estimo om
nia detrimentum esse. propter eminentem
scientiam ihesu xpisti domini mei propter
quem omnia detrimentum feci. et ar
bitror ut stercora ut xpistum lucrifaciam
et inueniar in illo non habens meam
iustitiam que ex lege est. sed
illam que ex fide est xpisti ihesu que ex deo
est iustitia in fide. ad agnoscendum illum
et uirtutem resurrectionis eius. et soci
etatem passionis illius configuratus mor
ti eius. si quomodo occurram ad resur
rectionem que est ex mortuis. Non quod
iam acceperim aut iam perfectus sim. Se
quor autem si quomodo comprehendam
in quo et comprehensus sum a xpisto ihesu.
Fratres. ego me non arbitror comprehen
disse. Unum autem. que quidem retro
sunt obliuiscens ad ea uero que sunt
priora extendens me ipsum ad destinatum
persequor ad brauium superne uocatio
nis dei in xpisto ihesu. Quicumque ergo perfec
ti sumus hoc sentiamus. Et si quid aliter
sapitis. et hoc uobis deus reuelabit.
Verumptamen ad quod peruenimus
ut idem sapiamus et in eadem perma
neamus regula. Imitatores mei esto
te fratres. et obseruate eos qui ita am
bulant sicut habetis formam nostram.
Multi enim ambulant quos sepe di
cebam uobis nunc autem et flens di
co. inimicos crucis xpisti. Quorum fi
nis interitus quorum deus uenter est
et gloria in confusione ipsorum qui ter
rena sapiunt. Nostra autem conuersa
tio in celis est. unde etiam saluatorem
expectamus dominum nostrum ihesum xpistum
qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue
secundum operationem qua possit et
subicere sibi omnia. · IIII ·
Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi
gaudium meum et corona mea. sic
state in domino karissimi. Euchodiam ro
go et sintichen deprecor. id ipsum sapere
in domino. Etiam rogo et te germane
compar adiuua illas que mecum la
borauerunt in euangelio cum clemen
te et ceteris adiutoribus meis quorum no
mina sunt in libro uite. Gaudete in domino
semper. iterum dico gaudete. modestia uestra
nota sit omnibus hominibus. Dominus
prope est. Nichil solliciti sitis sed in omni o
ratione et obsecratione cum gratiarum
actione petitiones uestre innotescant apud
deum. Et pax dei que exuperat omnem
sensum: custodiat corda uestra et intellige
ntias uestras in xpisto ihesu domino nostro. De cetero
fratres quecumque sunt uera quecumque
pudica quecumque iusta quecumque sancta
quecumque amabilia quecumque bone fa
me si qua uirtus si qua laus discipline
hec cogitate que et didicistis et accepistis
et audistis et uidistis in me. Hec agite
et deus pacis erit uobiscum. Gauisus sum
autem in domino uehementer quoniam
tandem aliquando refloruistis pro me
sentire. sicut et sentiebatis. Occupati autem
eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego
enim didici in quibus sum sufficiens esse
Scio et humiliari scio et abundare. Ubique
et in omnibus institutus sum. Et saturari
et esurire. et abundare. et penuriam pati
Omnia possum in eo qui me confortat. Ve
rumptamen uos bene fecistis communi
cantes tribulationi mee. Scitis autem
et uos philippenses quod in principio euan
gelii quando profectus sum a macedo
nia: nulla mecum ecclesia communicauit
in ratione dati et accepti: nisi uos soli
quia et thessalonicam semel et bis in
usum michi misistis. Non quia quero
datum: sed requiro fructum abundantem
in ratione uestra. Habeo autem omnia
et abundo repletus sum acceptis ab epa
frodito que misistis in odorem suauitatis
hostiam acceptam placentem deo. Deus
autem meus impleat omne desiderium
uestrum secundum diuitias suas in gloria
in xpisto ihesu. Deo autem et patri nostro glo
ria in secula seculorum amen. Saluta
te omnem sanctum in xpisto ihesu. Sa
lutant uos qui mecum sunt fratres. Sa
lutant uos omnes sancti maxime au
tem qui de cesaris domo sunt. Gratia do
mini nostri ihesu xpisti cum spiritu uestro amen.

prologus ad colosenses

Colosenses et hii sicut
laodicenses sunt asiani
et ipsi preuenti erant a
pseudo apostolis. Nec ad hos
accessit ipse apostolus sed

et hos p ep'lam corrigit. Iudicerant. R ūbum ab archippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apl's iam ligatꝰ scribit eis ab epheso p titicum diaconē et onesimū acolitum ab urbe roma

Epistola pauli ad colosenses.

Paulus apl's xpi ihu p uoluntatē dei. et timotheus frat' hys qui st colosis sanctis + fidelib; frib; in xpisto ihu. Grā uobis et pax a deo prē nrō et domino ihu xpisto. Grās agimus deo et prī domini nrī ihu xpi semper pro uobis orantes: audientes fidem urām in xpisto ihu et dilectionē quam habetis in sanctos omnes p̄ spem que reposita est uobis in celis q̄ audistis in uerbo ueritatis euangelij qd puenit ad uos sicut et uniūso mundo est et fructificat et crescit sicut in nobis ex ea die qua audistis et cognouistis gratiam dei in ueritate sicut didicistis ab epaphra kmō conseruo nrō qui est fidelis pro uobis minist' ihu xpi qui etiā manifestauit nobis dilectionē urām i spiritu Ideo et nos ex qua die audiuimꝰ non cessamus pro uobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione uoluntatis eius. in omni sapientia et intellectu spirituali ut ambuletis digne deo p omnia placentes in omni opere bono fructificantes et crescentes in sciā dei. in omni uirtute confortati scd'm potentiam claritatis eius. in omni patiētia et longanimitate cum gaudio. grās agentes deo patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine Qui eripuit nos de potestate tenebrarū et transtulit in regnum filij dilectionis sue. In quo habemus redemptionē remissionem peccatorum qui est ymago dei inuisibilis primogenitus omnis creature quia in ipō condita sunt uniūsa in celis et in terra uisibilia et inuisibilia. siue throni. siue dominationes. siue principatus. siue potestates omnia p ipm̄ et in ipō facta sunt. Et ipē est ante om̄s et omnia in ipō constant. Et ipē est caput corporis ecclesie qui est principiū primogenitus ex mortuis ut sit in omnib; ipē primatum tenens quia in ipō complacuit omnem plenitudinem inhabitare et p eum reconciliare omnia in ipō. pacificans p sanguinem crucis eius siue q̄ in celis siue que in terris sunt. Et uos cū essetis aliquando alienati et inimici sensu in operib; malis nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius p mortē exhibere uos sanctos et inmaculatos + irreprehensibiles coram ipō si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et inmobiles ab spe euangelij quod audistis quod predicatum est in uniūsa creatura que sub celo est. Cuius factus sum ego paulus minister qui nunc gaudeo in passionib; pro uobis et adimpleo ea que desunt passionum xpi in carne mea pro corpore eius qd ē ecclesia. cuius fcs sum ego paulus minist' secundum dispensationem dei que data est mihi in uobis. ut impleam ūbum dei misterium qd absconditum fuit a seculis et generationib; nunc autem manifestatum est sanctis eius. quib; uoluit deus notā facere diuitias glorie sacramenti huius in gentib; qd est xpistus in uobis spes glorie quem nos annuntiauimus corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem pfectum in xpō ihu in quo et laboro certādo secundum operationem eius quam operatur in me in uirtute.

Volo enim uos scire qualem sollicitudinem habeam pro uobis et pro hys qui sunt laodicie et quicumq; non uiderunt faciem meam in carne. ut consolentur corda ipōrum instructi in caritate et in omnes diuitias plenitudinis intellectus in agnitionem mysterij dei patris xpisti ihu in quo om̄s sunt thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut nemo uos decipiat in sublimitate sermonum. Nam etsi corpore absens sum sed spiritu uobiscū sum gaudens et uidens ordinem urm̄ et firmamentum eius que in xpō est fidei urē. Sicut ergo accepistis xpm̄ ihm dominum nrm̄ in ipō ambulate radicati et sup edificati in ipō et confirmati i fide sicut et didicistis abundantes in illo in gratiarum actione. Uidete ne quis uos decipiat p philosophiam et inanē fallaciam secundum traditionē hominū secundum elementa huius mundi et

Nota qd passiones xpi duplic' dicunt' Uno modo in corpe ꝓprio i quo sufficienter sustinuit passiones et sic accipit' nichil erat ibi supplendum. Alio modo put patit' i membris qui sunt sicut ... Act' 9. Saule Saule quid me psequeris et sic loqt' hic Apl's. lyra

Corporaliter quia non tantum anima est a Verbo assumpta sed etiam corpus. Unde et in triduo mortis Christi corpus fuit unitum divinitati quamvis esset ab anima separatum. Lyra

non secundum Christum quia in ipso habitat
omnis plenitudo divinitatis corporaliter et
estis in illo repleti qui est caput omnis prin
cipatus et potestatis. In quo et circumcisi es
tis circumcisione non manu facta in expo
liatione corporis carnis circumcisione sed circumci
sione Christi consepulti ei in baptismo
In quo et resurrexistis per fidem operatio
nis Dei qui suscitavit illum a mortuis et
vos cum mortui essetis in delictis et in pre
putio carnis vestre: convivificavit cum illo
donans vobis omnia delicta delens quod
adversus nos erat chirographum decreti quod
erat contrarium nobis et ipsum tulit de me
dio affigens illud cruci. Et spolians princi
patus et potestates: traduxit confidenter
palam triumphans illos in semetipso. Ne
mo ergo vos iudicet in cibo aut in potu
aut in parte diei festi. aut neomenie aut
sabbatorum Que sunt umbra futuror
corpus autem Christi. Nemo vos seducat
volens in humilitate et religione ange
lorum que non vidit ambulans frustra
inflatus sensu carnis sue et non tenens
caput ex quo totum corpus per nexus et
coniunctiones subministratum et con
structum: crescit in augmentum Dei. Si
autem mortui estis cum Christo ab elemen
tis mundi huius: quid adhuc tamquam
viventes mundo decernitis ne tetige
ritis neque gustaveritis neque contrectave
ritis. Que sunt omnia in interitu ipso u
su secundum precepta et doctrinas ho
minum. Que sunt rationem quidem ha
bentia sapientie in superstitione. et humi
litate et ad non parcendum corpori non
in honore aliquo ad saturitatem carnis. iii.

Igitur si consurrexistis cum Christo. que
sursum sunt querite ubi Christus est in
dextera Dei sedens. Que sursum sunt sa
pite non que super terram. Mortui enim
estis et vita vestra abscondita est cum Christo
in Deo. Cum enim Christus apparuerit vita
vestra: tunc et vos apparebitis cum il
lo in gloria. Mortificate ergo membra
vestra que sunt super terram. fornicationem
inmunditiam libidinem concupiscentiam
malam et avaritiam que est ydolorum
servitus. Propter que venit ira Dei super
filios incredulitatis. In quibus et vos am
bulastis aliquando cum viveretis in illis.
Nunc autem deponite et vos omnia. iram
indignationem. malitiam. blasphemiam
turpem sermonem de ore vestro. nolite men

tiri invicem. expoliantes vos veterem ho
minem cum actibus suis. et induentes novum
eum qui renovatur in agnitionem Dei se
cundum ymaginem eius qui creavit eum
Ubi non est masculus et femina genti
lis et iudeus circumcisio et preputium bar
barus et Scytha. servus et liber. sed omnia
et in omnibus Christus. Induite ergo vos si
cut electi Dei sancti et dilecti viscera mise
ricordie benignitatem. humilitatem. modestiam.
patientiam supportantes invicem. et donan
tes vobis metipsis. si quis adversus aliquem
habet querelam. Sicut et Dominus Christus
donavit vobis: ita et vos. Super omnia
autem hec: caritatem habete quod est vincu
lum perfectionis. Et pax Christi exultet in cordi
bus vestris in qua et vocati estis in uno
corpore et grati estote. Verbum Christi habitet
in vobis abundanter in omni sapientia
docentes et commonentes vos metipsos
in psalmis et hymnis et canticis spiritali
bus in gratia cantantes in cordibus vestris
Deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut
in opere: omnia in nomine Domini Iesu
Christi facite gratias agentes Deo et Patri per ipsum. Muli
eres subdite estote viris sicut oportet in
Domino. Viri diligite uxores vestras et no
lite amari esse ad illas. Filii obedite paren
tibus per omnia. Hoc enim beneplacitum est
in Domino. Patres. nolite ad iracundiam
provocare filios vestros. ut non pusillo
animo fiant. Servi obedite per omnia
dominis carnalibus non ad oculum servientes
quasi hominibus placentes. sed in simpli
citate cordis timentes Dominum. Quodcum
que facitis. ex animo operamini sicut Domi
no et non hominibus scientes quia a
Domino accipietis retributionem here
ditatis. Domino Christo servite. Qui enim
iniuriam facit: recipiet id quod inique
gessit. et non est personarum acceptio apud
Deum. Domini. quod iustum est et equum
servis prestate. scientes quoniam et vos
Dominum habetis in celo. iiii.

Capitulum iiii.

IIII

Orationi instate. vigilantes in ea
in gratiarum actione. orantes si
mul et pro nobis. ut Deus aperiat nobis
ostium sermonis ad loquendum myste
rium Christi propter quod etiam vinctus sum
ut manifestem illud ita ut oportet me
loqui. In sapientia ambulate ad eos qui
foris sunt tempus redimentes. Sermo
vester semper in gratia sale sit conditus ut
sciatis quomodo oporteat vos unicuique res

ponderē. Que circa me sunt omnia vobis
nota faciet tithicus. kmūs frat̄ et fidelis mi
nister et conseruus in domino quem misi
ad uos ad hoc ipm̄ ut cognoscat que circa
uos sunt et consoletur corda urā cum one
simo kmō et fideli frē qui est ex uobis. Q̄
omnia que hic aguntur: nota facient uo
bis. Salutat uos aristarcus concaptiuus
meus et marcus consobrinus barnabe de q̄
accepistis mandata. Si uenerit ad uos
excipite illum. Et ihc̄ qui dicitur iustus
Qui sunt ex circumcisione. hij soli sunt
adiutores mei in regno dei. qui michi fu
erunt solatio. Salutat uos epaphras qui
est ex uobis, seruus xp̄i ihū semper sollicit̄
pro uobis in orationib; ut stetis pfecti
et pleni in omni uoluntate dei. Testimo
nium enim illi perhibeo quod habet mul
tum laborem pro uobis et pro hijs qui
sunt laodicie. et qui ierapoli. Salutat uos
lucas medicus kmūs et demas. Salutate
frēs qui sunt laodicie et nimpham et que
in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta
fuerit apud uos epl̄a: facite ut et in lao
dicensium ecclesia legatur. et eam que la
odicensium est uobis legatur. Et dicite
archippo. Vide ministerium quod accepis
tis in domino. ut illud impleas. Salu
tatio mea manu pauli. Memores estote
uinculorum meorum. Gratia dn̄i nr̄i
ihū nobiscum amen. prologus in epl̄am p̄ᵃ
ad tessalonicences

Tessalonicenses sunt
macedones. Qui in xp̄o
ihū hij accepto uerbo
ueritatis pstiterunt ī
fide etiam in persecutione ciuiū suorū. Pret
ea non receperunt ea que a falsis apl̄is
dicebantur. hos collaudat apl̄us scribēs
eis ab athenis p tythicum et onesimū.
Epistola pauli ad tessalonicenses.

Paulus apl̄s et sil
uanus et tymo
theus ecclesie tes
salonicensium
in deo prē nr̄o et
domino ihū x̄
Gr̄a uob̄ et pax
Gr̄as agimus
deo semp pro omnib; uobis memoriam
urām facientes in orationib; nr̄is sine
intermissione memores operis fidei urē
et laboris et caritatis et sustinentie spei
domini nr̄i ihū xp̄i ante deum et prēm
nr̄m. Scientes frēs dilectissimi a deo elec
tionem urām quia euangelium nr̄m
non fuit ad uos in sermone tantum:
sed et in uirtute et in sp̄u sancto. et in ple
nitudine sancta sicut scitis quales fueri
mus in nobis propt nos. et uos imitato
res nr̄i facti estis et domini excipientes u
bum in tribulatione multa cum gaudio
sp̄us sancti. ita ut facti sitis forma ōmb;
credentib; in macedonia et in achaia. a
uobis enim diffamatus est sermo dn̄i n̄
solum in macedonia et in achaia sed in
omni loco fides urā que est ad deum p
fecta est ita ut non sit nobis necesse quic
qm̄ loqui. Ipsi enim de nobis annunciant
qualem introitum habuerimus ad uos
et quomodo conuersi estis ad deum a simu
lacris. seruire deo uiuo et uero et expecta
re filiū eius de celis. quem suscitauit ex
mortuis iesum qui eripuit nos ab ira
uentura. ii.

Nam ipi scitis frēs introitum nr̄m
ad uos quia non inanis fuit. Sed ante
passi et contumelijs affecti sicut scitis in
philippis fiduciam habuimus ī domino
nr̄o loqui ad uos euangelium dei in mul
ta sollicitudine. Exhortatio enim nr̄a n̄
de errore. neq; de inmundicia. neq; in do
lo. Sed sicut probati sumus a deo ut cre
deretur nobis euangelium: ita loq
imur non quasi hominib; placentes s;
deo qui probat corda nr̄a. Neq; enim a
liquando fuimus in sermone adulatio
nis sicut scitis. neq; in occasione auari
tie deus testis est neq; querentes ab homi
nib; gloriam. neq; a nobis. neq; ab alijs
cum possemus uobis oneri esse ut xp̄i
apl̄i. Sed facti sumus paruuli in me
dio urm̄ tanq̄ si nutrix foueat filios
suos. Ita desiderantes uos cupide uole
bamus tradere uobis non solum euan
gelium dei. sed etiam animas nr̄as.
quoniam kmī nobis facti estis. Memo
res facti estis frēs laboris nr̄i et fatiga
tionis. Nocte et die operantes ne aliquē
urm̄ grauaremus predicauimus uobis
euangelium dei. Vos testes estis et deus
quoniam iuste et sancte et sine querela
uobis qui credidistis fuimus sicut sci
tis qualiter unumquemq; urm̄ tanq̄
pater filios suos deprecantes uos et con
solantes testificati sumus. ut ambula
retis digne deo qui uocauit nos in suū
regnum et gloriam. Ideo et nos grās

al' p̄terea
al' nec. falsos apl̄os n̄
al' p tymotheū
al' uri

Constituens eos ne deficiant iubere
consummationes tempū et dn̄i xp̄i aduentu

agimus deo sine intermissione: quoniam
cum accepissetis a nobis verbum auditus
dei: accepistis non ut verbum hominum
sed sicut est vere verbum dei qui operatur
in vobis qui credidistis. Vos enim imi
tatores facti estis fratres ecclesiarum dei que
sunt in iudea in christo ihesu quia eadem
passi estis et vos a contribulibus vestris:
sicut et ipsi a iudeis qui et dominum oc
ciderunt ihesum et prophetas et nos persecuti
sunt: et deo non placent et omnibus ho
minibus adversantur: prohibentes nos gen
tibus loqui ut salvi fiant ut impleant
peccata sua semper. Pervenit enim ira
dei super illos usque in finem. Nos autem
fratres desolati a vobis ad tempus ho
re aspectu non corde. abundantius festi
navimus faciem vestram videre cum
multo desiderio. Quoniam voluimus
venire ad vos ego quidem paulus et
semel et iterum sed impedivit nos sa
thanas. Que est enim nostra spes: aut
gaudium aut corona glorie. Nonne
vos ante dominum nostrum ihesum christum
estis in adventu eius. Vos enim estis
gloria nostra et gaudium. ·iii·

Propter quod non sustinentes am
plius placuit nobis remanere
athenis solis et misimus timotheum
fratrem nostrum et ministrum dei in evan
gelio christi ad confirmandos vos et ex
hortandos pro fide vestra ut nemo mo
veatur in tribulationibus istis. Ipsi
enim scitis quod in hoc positi sumus
Nam et cum apud vos essemus predi
cebamus vobis passuros nos tribula
tiones. sicut et factum est. et scitis. Prop
terea ego amplius non sustinens mi
si ad cognoscendam fidem vestram ne
forte temptaverit vos is qui temptat
et inanis fiat labor vester. Nunc autem
veniente timotheo ad nos a vobis et
annuntiante nobis fidem et caritatem
vestram et quia memoriam nostri habe
tis bonam semper desiderantes nos vi
dere sicut et nos quoque vos: ideo consola
ti sumus fratres in vobis in omni
necessitate et tribulatione nostra per ve
stram fidem. quoniam nunc vivimus
si vos statis in domino. Quam enim
gratiarum actionem possumus deo
retribuere pro vobis in omni gau
dio quo gaudemus propter vos ante
deum nostrum nocte et die abundantius
orantes: ut videamus faciem vestram et
compleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse
autem deus et pater noster et dominus ihesus christus
dirigat viam nostram ad vos. Vos autem
dominus multiplicet et abundare
faciat caritatem vestram in invicem
et in omnes quemadmodum et nos in
vobis ad confirmanda corda vestra sine que
rela in sanctitate ante deum et patrem no
strum in adventu domini nostri ihesu christi
cum omnibus sanctis eius. amen ·iiii·

De cetero ergo fratres rogamus vos - IIII -
et obsecramus in domino ihesu
ut quemadmodum accepistis a nobis
quomodo vos oporteat ambulare et pla
cere deo sic et ambuletis. ut abunde
tis magis. Scitis enim que precepta de
derim vobis per dominum ihesum. Hec est
enim voluntas dei sanctificatio vestra.
ut abstineatis vos a fornicatione ut sci
at unusquisque vestrum suum vas possidere
in sanctificatione et honore non in pas
sione desiderii sicut et gentes que igno
rant deum. Ut ne quis supergrediatur
neque circumveniat in negotio fratrem su
um: quoniam vindex est dominus de
his omnibus sicut prediximus vobis et
testificati sumus. Non enim vocavit
nos deus in inmunditiam: sed in sanc
tificationem. Itaque qui hec spernit non
hominem spernit. sed deum. qui dedit
etiam spiritum suum sanctum in vobis. De
caritate autem fraternitatis. non necesse
habuimus scribere vobis. Ipsi enim vos
a deo didicistis: ut diligatis invicem.
Etenim facitis illud in omnes fratres, ut [in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres]
abundetis magis et operam detis ut qui
eti sitis et ut vestrum negotium agatis et o
peremini manibus vestris sicut precepimus
vobis et ut honeste ambuletis ad eos
qui foris sunt et nullius aliquid deside
retis. Nolumus autem vos ignorare
fratres de dormientibus ut non contristemini
sicut et ceteri qui spem non habent. Si
enim credimus quod ihesus mortuus est et
resurrexit: ita et deus eos qui dormi
erunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim
vobis dicimus in verbo domini. quia
nos qui vivimus qui residui sumus
in adventu domini non preveniemus
eos qui dormierunt. Quoniam ipse do
minus in iussu et in voce archangeli
et in tuba dei descendet de celo et mortui
qui in christo sunt resurgent primi

Deinde nos qui uiuimus qui relinquim(ur)
simul rapiemur cum illis in nubibus ob
uiam xpisto in aera. et sic semper cum
domino erimus. Itaque consolamini
inuicem in uerbis istis. V.

De temporibus autem et momentis
fratres. non indigetis ut scribam
uobis. Ipsi enim diligenter scitis quia di
es domini sicut fur in nocte ita ueniet. Cu(m)
enim dixerint pax et securitas: tunc repe(n)
tinus eis superueniet interitus sicut dolor
parturienti. et non effugient. Vos autem
fratres non estis in tenebris ut uos dies illa
tanquam fur comprehendat. Omnes enim
uos filii lucis estis et filii diei. Non sumus
noctis neque tenebrarum. Igitur non dor
miamus sicut et ceteri. sed uigilemus et
sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte
dormiunt. et qui ebrii sunt: nocte ebrii
sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii
~~simus: sobrii~~ simus. induti loricam fidei
et caritatis. et galeam spem salutis.
Quoniam non posuit nos deus in iram
sed in acquisitionem salutis per dominum
nostrum ihesum xpistum qui mortuus est pro
nobis. Vt siue uigilemus siue dormiam(us)
simul cum illo uiuamus. Propter quod
consolamini inuicem et edificate alter
trum sicut et facitis. Rogamus autem
uos fratres ut noueritis eos qui laborant
inter uos et presunt uobis in domino et
monent uos. ut habeatis illos abunda(n)
tius in caritate et propter opus illorum
pacem habete cum eis. Rogamus autem
uos fratres. corripite inquietos consola
mini pusillanimes. suscipite infirmos
patientes estote ad omnes. Videte ne quis
malum pro malo alicui reddat sed semp(er)
quod bonum est sectamini in inuicem
et in omnes. Semper gaudete sine intermis
sione orate in omnibus gratias agite. Hec est
enim uoluntas dei in xpisto ihesu in omni
bus uobis. Spiritum nolite extinguere pro
phetias nolite spernere. Omnia autem
probate quod bonum est tenete ab omni
specie mala abstinete uos. Ipse autem
deus pacis sanctificet uos per omnia ut
integer spiritus uester et anima et corpus sine
querela in aduentu domini nostri ihesu xpisti
seruetur. Fidelis est deus qui uocauit
uos qui etiam faciet. Fratres orate pro
nobis. Salutate fratres omnes in osculo
sancto. Adiuro uos per dominum ut lega
tur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gra

tia domini nostri ihesu xpisti sit cum omnibus
uobis amen. Incipit prologus in epistola
pauli secunda ad tessalonicenses
Ad tessalonicenses secundam
scribit epistolam et notum
facit eis de temporibus no
uissimis et de aduentu
aduersarii et deceptione
eius scribit hanc epistolam ab atheneis per
titicum diaconem et onesimum acolitum.
Incipit epistola pauli ad tessalonicenses secunda
Paulus et siluanus
et timotheus ec
clesie thessalonice(n)
sium in deo patre
nostro et domino ihesu
xpisto. Gratia uobis
et pax a deo patre
nostro et domino ihesu
xpisto. Gratias agere debemus deo semper pro
uobis fratres. ita ut dignum est quoniam
supercrescit fides uestra et abundat caritas
uniuscuiusque uestrum inuicem ita ut et
nos ipsi in uobis gloriemur in ecclesiis
dei pro patientia uestra et fide in omnibus
persecutionibus uestris et tribulationibus quas
sustinetis in exemplum iusti iudicii dei
ut digni habeamini in regno dei pro quo
et patimini si tamen iustum est apud deum
retribuere retributionem hiis qui uos
tribulant et uobis qui tribulamini re
quiem nobiscum ~~ihesu xpisti~~ in reuela
tionem domini nostri ihesu de celo cum ange
lis uirtutis eius in flamma ignis da
tis uindictam hiis qui non nouerunt
deum et qui non obediunt euange
lio domini nostri ihesu xpisti qui penas
dabunt in interitu eternas a facie domini et
a gloria uirtutis eius: cum uenerit glo
rificari in sanctis suis et admirabilis fie
ri in omnibus qui crediderunt. Quia
creditum est testimonium nostrum super uos
in die illo. In quo etiam oramus semp(er)
pro uobis ut dignetur uos uocatione
sua uocare deus noster. et impleat omnem
uoluntatem bonitatis sue et opus fidei
in uirtute ut clarificetur nomen domini
nostri ihesu xpisti in uobis et uos in illo
secundum gratiam domini nostri ihesu xpisti. II.
Rogamus autem nos fratres per ad
uentum domini nostri ihesu xpisti
et nostre congregationis in ipsum ut non
cito moueamini a uestro sensu neque ter
reamini. neque per spiritum neque per sermonem

al' in ictu hẽntis

Sine intermissione. i. semper iuste
uiuite et eius desiderate. Iustus
enim numquam desinit orare nisi de
sinat esse iustus. semper orat qui
semper bene agit. ipsum enim deside
rium boni oratio est. Et si continuum
est desiderium continua est oratio
Glo. haymonis

al' uobis

Apostolus

al' deceptione

al' omnium

neq; p eplam tanquam p nos missam
quasi instet dies domini. Ne quis uos se
ducat ullo modo. Quoniam nisi venerit
discessio primum. et reuelatus fuerit homo
peccati. filius pditionis qui adversatur et ex
tollitur sup omne quod dicitur deus aut
quod colitur ita ut in templo dei sedeat
ostendens se tanquam ipse sit deus. Non
retinetis quod cum adhuc essem apud
uos hec dicebam uobis. Et nunc quid de
tineat scitis ut reueletur in tempore suo.
Nam misterium iam operatur iniquita
tis. Tantum ut qui tenet nunc teneat
donec de medio fiat. Et tunc reuelabitur
ille iniquus quem dominus ihs interfici
et spiritu oris sui et destruet illustratione
aduentus sui. Cuius est aduentus secun
dum operationem sathane in omni ui
tute et signis et prodigiis mendacibz et
in omni seductione iniquitatis hiis qui
pereunt eo quod caritatem ueritatis nō
receperunt ut salui fierent. Ideo mittet il
lis deus operationem erroris ut credant
mendacio ut iudicentur omnes qui n̄
crediderunt ueritati sed consenserunt i
niquitati. Nos autem debemus gratias
agere deo semper pro uobis fr̄es dilecti a
deo quod elegit nos deus primitias in sa
lutem in sanctificatione spūs et fide veri
tatis. In qua et uocauit nos p euangeliū
nrm̄ in acquisitionem glorie domini nri
ihū xp̄i. Itaq; fr̄es state et tenete traditio
nes quas didicistis siue p sermonem si
ue p eplam nrām. Ipse autem dominus
nr ihs xpristus. et deus et pat̄ nr̄ qui di
lexit nos et dedit consolationem eternam
et spem bonam in gr̄am: exhortetur corda
ura et confirmet in omni ope et sermo
ne bono. iii.
De cetero fr̄es orate pro nobis ut
sermo dei currat et clarificetur
sicut et apud uos. et ut liberemur ab im
portunis et malis hominibz. Non em̄
omnium est fides. Fidelis autem deus: qui
confirmabit uos et custodiet a malo. Cō
fidimus autem fr̄es de uobis in domino
quoniam quecumq; pcipimus: et facitis
et facietis. Dominus autem dirigat cor
da ura in caritate dei et patientia xpristi.
Denuntiamus autem uobis fr̄es in no
mine domini nri ihū xp̄i ut subtrahatis
uos ab omni fratre ambulante in ordi
nate et non secundum traditionem quā
acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quē
admodum oporteat imitari nos. Quī n̄ vos
inquieti fuimus int̄ uos neq; gratis pa
nem manducauimus ab aliquo: sed i
labore et fatigatione nocte et die opantes. ne
quem urm̄ grauaremus. Non quasi non
habuerimus potestate. sed ut nos met
ipos formam daremus uobis ad imitan
dum nos. Nam et cum essemus apd uos p̄u
hoc denuntiabamus uobis quoniam
si quis non uult operari: nec manducet
Audiuimus enim int̄ uos quosdam am Nō opera otiosos
bulare inquiete nichil operantes sed curi
ose agentes. Hiis autem qui eiusmodi
sunt denuntiamus et obsecramus in do
mino ihū xpristo. ut cum silentio operātes
suum panem manducent. Vos autem
fr̄es nolite deficere benefacientes in xp̄o
ihū domino nr̄o. Quod si quis non obe
dierit u̅bo nr̄o p eplam. hunc notate et
non commisceamini cum illo ut confū
datur. Et nolite quasi inimicum existima
re. sed corripite ut fratrem. Ipse autem
dominus pacis det uobis pacem sempit̄
nam in omni loco. Dominus sit cum
omnibz uobis. Salutatio mea manu
pauli quod signum in omni epistola
ita scribo. Gratia domini nr̄i ihū xp̄i cū
omnibz uobis amen. Incipit prologus
in eplā pauli ad timotheū.
Timotheum instruit et
docet de ordinatione epis
copatus et diaconij et
omnis ecclesiastice disci
pline. Scribens ei a laodicia. Epistola
pauli ad timotheum prima.
Paulus apl̄s xp̄i
ihū. secundum
imperium dei
saluatoris nri
et xp̄i ihū spei
nre. timotheo
dilecto filio i fi suo
de. Gra et mīa
et pax a deo patre et xpristo ihū domino
nr̄o. Sicut rogaui te ut remaneres ephe
si cum irem in macedoniam ut denuntia
res quibusdam ne aliter docerent neq; in
tenderent fabulis et genealogiis intermi
natis. que questiones prestant magis q̄
edificationem dei que est in fide. Finis aū
precepti est caritas de corde puro et con
sciencia bona et fide non ficta. A quibz q̄
dam aberrantes: conuersi sunt in uani
loquium. uolentes esse legis doctores n̄

intelligentes neq; que loquuntur neq; de
quib; affirmant. Scimus autem quia
bona est lex si quis ea legitime utatur. Sci
entes hoc quod iusto lex non est posita. sed
iniustis. et non subditis. impiis et pecca
torib; sceleratis et contaminatis. patricid
dis et matricidis. homicidis et fornicariis
masculorum concubitorib;. plagiariis.
mendacib; et periuris. et si quid aliud sa
ne doctrine aduersatur que est secundum
euangelium glorie beati dei. quod creditum
est michi. Gratias ago ei qui me confortauit
in xpo ihu domino nro. quia fidelem me
existimauit ponens in ministerio qui pri
us fui blasphemus et persecutor et contume
liosus. sed misericordiam consecutus sum. quia ig
norans feci in incredulitate. Superabun
dauit autem gratia domini nri cum fide et
dilectione que est in xpisto ihu. Fidelis
sermo et omni acceptione dignus: quod
xpus ihs uenit in hunc mundum pec
catores saluos facere quorum primus e
go sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum
ut in me primum ostenderet xpistus ihs
omnem patientiam ad informationem
eorum: qui credituri sunt illi in uitam
eternam. Regi autem seculorum immor
tali inuisibili. soli deo honor et gloria in
secula seculorum amen. Hoc preceptum
commendo tibi fili timothee secundum
precedentes in te prophetias ut milites in
illis bonam militiam. habens fidem et
bonam conscientiam quam quidam repellen
tes circa fidem naufragauerunt. Ex quib;
est hymeneus et alexander. quos tradidi
sathane. ut discant non blasphemare. ii.

II

Obsecro igitur primo omnium
fieri obsecrationes. orationes.
postulationes. gratiarum actiones. pro o
mnib; hominib; pro regib;. et omnib; qui
in sublimitate constituti sunt: ut quietam
et tranquillam uitam agamus in omni
pietate et castitate. Hoc enim bonum est et
acceptum coram saluatore nro deo. qui
omnes homines uult saluos fieri et
ad agnitionem ueritatis uenire. Unus
enim deus unus et mediator dei et ho
minum homo xpistus ihs qui dedit
redemptionem semetipsum pro omnib;
Cuius testimonium confirmatum est
temporib; suis. In quo positus sum e
go predicator et apls ueritatem enim
dico in xpisto ihu et non mentior. doc
tor gentium in fide et ueritate. Volo ergo
uiros orare in omni loco. leuantes puras
manus sine ira et disceptatione. Similiter
et mulieres in habitu ornato cum ue
recundia et sobrietate ornantes se non in
tortis crinib; aut auro aut margaritis
uel ueste preciosa: sed quod decet mulieres
promittentes pietatem per opera bona.
Mulier in silentio discat cum omni sub
iectione. Docere autem mulieri non per
mitto neq; dominari in uirum. sed es
se in silentio. Adam enim primus for
matus est. Deinde eua. Et adam non est seduc
tus: mulier autem seducta in preuari
catione fuit. Saluabitur autem per filiorum
generationem si permanserit in fide et
dilectione et sanctificatione cum sobrie
tate. Fidelis sermo et omni acceptione
plenus. iii.

Si quis episcopatum desiderat, bo
num opus desiderat. Oportet ergo episcopum irre
prehensibilem esse et unius uxoris uirum
sobrium. prudentem. ornatum. pudicum
hospitalem. doctorem. non uinolentum
non percussorem: sed modestum. non liti
giosum. non cupidum sed sue domui
bene prepositum. filios habentem subdi
tos cum omni castitate. Si quis autem
domui sue preesse nescit. quomodo ecclesie
dei diligentiam habebit? Non neofitum
ne in superbiam elatus: in iudicium in
cidat dyaboli. Oportet autem illum et te
stimonium habere bonum ab hiis qui
foris sunt ut non in opprobrium inci
dat et in laqueum diaboli. Diacones si
militer pudicos. non bilingues non
multo uino deditos non turpe lucrum
sectantes habentes misterium fidei in
conscientia pura. Et hii autem probentur
primum ut sic ministrent. nullum cri
men habentes. Mulieres similiter pu
dicas non detrahentes sobrias. fideles
in omnib;. Diacones sint unius uxoris
uiri qui filiis suis bene presint et suis do
mib;. Qui enim bene ministrauerint
gradum sibi bonum acquirent et mul
tam fiduciam in fide que est in xpo ihu.
Hec tibi scribo fili timothee sperans
me uenire ad te cito. Si autem tardauero
ut scias quomodo oporteat te in domo
dei conuersari que est ecclesia dei uiui
columpna et firmamentum ueritatis.
Et manifeste magnum est pietatis sa
cramentum quod manifestatum est in
carne. iustificatum est in spiritu. apparuit

al' qui — al' sanis — al' ueri — i. magnitudine iniquitatis — al' primo — petitiones

angelis. predicatum est gentibus: creditum est
in mundo. assumptum est in gloria. IIII.
Spiritus autem manifeste dicit: quia
in novissimis temporibus discedent
quidam a fide. attendentes spiritibus erroris et
doctrinis demoniorum: in ypocrisi loquentium
mendacium et cauteriatam habentium suam consci
entiam prohibentium nubere abstinere a cibis
quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum
actione fidelibus: et hiis qui cognoverunt veritatem.
Quia omnis creatura dei bona. et nichil rei
ciendum quod cum gratiarum actione percipitur.
Sanctificatur enim per verbum dei et orationem.
Hec proponens fratribus bonus eris minister christi
ihesu. enutritus verbis fidei et bone doctrine
quam assecutus es. Ineptas autem et
aniles fabulas devita. Exerce te ipsum ad
pietatem. Nam corporalis exercitatio ad
modicum utilis est. pietas autem ad
omnia utilis est promissionem habens
vite que nunc est et future. Fidelis sermo
et omni acceptione dignus. In hoc enim
laboramus et maledicimur quia speramus
in deum vivum qui est salvator omnium
hominum maxime fidelium. Precipe
hec et doce. Nemo adolescentiam tuam
contempnat. Sed exemplum esto fidelium
in verbo. in conversatione. in caritate. in fide
in castitate. Dum venio attende lectioni
et exhortationi et doctrine. Noli negligere
gratiam dei que in te est que data est tibi per
prophetiam cum impositione manuum
presbiteri. Hec meditare in hiis esto ut pro
fectus tuus manifestus sit omnibus. Atten
de tibi et doctrine. insta in illis. Hec enim
faciens. et te ipsum salvum facies et eos qui
te audiunt. Seniorem ne increpaveris
sed obsecra ut patrem. iuvenes ut fratres
anus ut matres. iuvenculas ut sorores
in omni castitate. V.
Viduas honora. que vere vidue
sunt. Si qua autem vidua filios aut
nepotes habet: discat primum domum su
am regere. et mutuam vicem reddere
parentibus. Hoc enim acceptum est coram
deo. Que autem vere vidua est et deso
lata: speret in deum et instet obsecra
tionibus et orationibus nocte ac die. Nam
que in deliciis est: vivens mortua est. et
hoc precipe: ut irreprehensibiles sint.
Si quis autem suorum et maxime do
mesticorum curam non habet: fidem
negavit. et est infideli deterior. Vidua
eligatur non minus sexaginta annorum

que fuerit unius viri uxor. in operibus bonis
testimonium habens. si filios educavit. si
hospitio recepit si sanctorum pedes lavit
si tribulationem patientibus subministravit — pauperes
ut si omne opus bonum subsecuta est. Ado
lescentiores autem viduas devita. Cum enim
luxuriate fuerint: in christo nubere volunt
habentes dampnationem quia primam fi
dem irritam fecerunt. Simul autem et oti
ose discunt circuire domos non solum
otiose sed et verbose et curiose loquentes que
non oportet. volo ergo iuniores nubere. fi
lios procreare matres familias esse. nullam
occasionem dare adversario: maledicti gratia.
Iam enim quedam converse sunt retro post
sathanam. Si quis fidelis habet viduas: subministret — si quis fidelis
illis et non gravetur ecclesia. ut hiis
que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene
presunt presbiteri. duplici honore digni
habeantur: maxime qui laborant in ver
bo et doctrina. Dicit enim scriptura. Non — Deut. 25.
enim infrenabis os bovi trituranti. Et
dignus est operarius mercede sua. Adversus autem
presbiterum accusationem noli recipere. nisi
sub duobus vel tribus testibus. Peccantes autem
coram omnibus argue ut et ceteri timorem ha
beant. Testor coram deo et christo ihesu et
electis angelis ut hec custodias sine pre
iudicio. nichil faciens in aliam partem — in precedentem cognitionem
declinando. Manus cito nemini imposu
eris neque communicaveris peccatis alie
nis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam
bibere sed modico vino utere propter sto — Non pro vinis
machum tuum. et frequentes tuas infir
mitates. Quorundam hominum pecca
ta manifesta sunt precedentia ad iudici
um quorundam autem et subsequuntur.
Similiter autem et facta bona manifesta
sunt et que aliter se habent abscondi non
possunt. Quicumque sunt sub iugo servi. — Cap. VI.
dominos suos omni honore dignos arbitrentur
ne nomen domini et doctrina blasphemetur.
Qui autem fideles habent dominos: non
contempnant quia fratres sunt sed magis
serviant quia fideles sunt et dilecti. qui
beneficii participes sunt.
Hec doce et exhortare: si quis aliter
docet et non acquiescit sanis ser
monibus domini nostri ihesu christi et ei que
secundum pietatem est doctrine: superbus
est. nichil sciens. sed languens circa questi
ones et pugnas verborum ex quibus ori
untur invidie. contentiones blasphe
mie. suspitiones male. conflictationes ho

hominu͂ mente corruptorum. et qui ve
ritate priuati sunt/ existimantium
questum esse pietatem. Est autē q̄stus
magnus : pietas cum sufficientia. Ni
chil enim intulimus in hunc mundū
haud dubium q̄ nec auferre quid possi
mus. Habentes aūt alimenta et quib;
tegamur. hijs contenti simus. Nam
qui volunt diuites fieri. incidunt in tē
tationem et in laqueum diaboli. et de
sideria multa et inutilia et nociua. que
mergunt homines in interitum et per
ditionem. Radix enim om̄i malorum
est cupiditas. Quam quidam appetē
tes errauerunt a fide et inseruerunt se
dolorib; multis. Tu autem o homo
dei. hec fuge. Sectare vero iustitiam.
pietatem. fidem. caritatem. patientiam
mansuetudinem. Certa bonum cer
tamen fidei. apprehende vitam eternam
in quam vocatus es. et confessus bo
nam confessionem. Precipio tibi co
ram deo. qui viuificat omnia et xp̄o ihū
qui testimoniū reddidit sub pontio pi
lato. bonam confessionem. ut serues ma
datum sine macula irreprehensibile usq;
in aduentum domini nostri ihesu xp̄i
quem suis temporib; ostendet beatus
et solus potens. rex regum et dominus
dominantium. qui solus habet immor
talitatem et lucem habitat inaccessi
bilem quem nullus hominū vidit.
sed nec videre potest. Cui gloria honor
et imperiū in sempiternum amē. Diui
tib; huius seculi p̄cipe non sublime
sapere. neq; sperare in incerto diuitia
rum. s; in deo viuo qui p̄stat nobis
omnia abunde ad fruendum. Bene
agere. diuites fieri in opib; bonis. facile
tribuere. communicare. thesaurizare sibi
fundamentum bonum in futurum. ut
apprehendant veram vitam. O thimo
thee depositum custodi. deuitans prophā
nas vocum nouitates et oppositiones
falsi nominis scientie. quā quidam pro
mittentes circa fidem exciderunt. Grā
dei tecum amē. Prologus in epl'a
pauli secūda ad timotheum.

Item thimotheo scribit de exhortatione
martyrij et omnis regule veritatis. et
quid futurū sit temporib; nouissimis
et de sua passione scribens ei ab urbe
roma. Incipit epistola secunda ad
thimotheum.

Paulus ap̄lus xp̄i
ihū p voluntatē
dei secūdum promis
sionem vite que
est in xp̄o ihū.
timotheo kmō
filio suo. Grā
mīa pax a deo
p̄re et xp̄o ihū domino nr̄o. Gratias ago
deo meo. cui seruio a progenitorib;
meis in consciencia pura. quod sine int̄
missione habeam tui memoriam in ora
tionib; meis. nocte ac die desiderans te
videre. memor lacrimarū tuarū ut gau
dio implear: recordationem accipiens
eius fidei que est in te non ficta que et
habitauit primum in auia tua loide
et m̄re tua eunice. certus sum autem q̄d
et in te. Propter quā causam admo
neo te. ut resuscites grām dei que est
in te p impositionem manuū mearū.
Non enim dedit nobis deus sp̄m timo
ris: sed virtutis et dilectionis et sobrie
tatis. Noli itaq; erubescere testimo
nium domini nr̄i ihesu xp̄i. neq; me vinc
tum eius. s; collabora euāgelium secūdum
virtutem dei: qui nos liberauit. et vo
cauit vocatione sancta non secūdum opa
nr̄a. s; secūdum propositum suum. et grām
que data est nobis in xp̄o ihū añ t̄pa
secularia manifestata ē autem nūc p
illuminationem saluatoris nr̄i ihū xp̄i
qui destruxit quidem mortem. illumi
nauit autem vitam et incorruptionem
p euāgelium. in quo positus sum ego
predicator et apostolus et magist̄ gentiū
Ob quā causam. etiam hec patior. sed
non confundor. Scio enim cui credidi
et certus sum quia potens est depositū
meum seruare in illum diem. Forma
m habe sanorum verbor quē a me
audisti in fide et dilectione in xp̄o ihū:
bonum depositum custodi p sp̄m scūm
qui habitat in nobis. Scis enim hoc q̄d
auersi sunt a me omnes qui in asia
sunt. ex quib; est phīgelus et hermoge
nes. Det misericordiā dn̄s honesiphori do
mui quia sepe me refrigerauit. et cathenā
meam nō erubuit. sed cum romam
venisset: sollicite me quesiuit et inue
nit. Det illi dominus inuenire mīam
a deo in illo die. Et quanta ephesi
ministrauit mihi tu nosti.
Tu ergo fili mi confortare in grā

coram multis testibus

que est in christo ihesu. et que audisti a me
per multos testes. hec commenda fideli
bus hominibus qui idonei erunt et
alios docere. Labora sicut bonus miles
christi ihesu. Nemo militans deo impli
cat se negotiis secularibus ut ei pla
ceat cui se probavit. Nam et qui cer
tat in agone non coronatur nisi le
gitime certaverit. Laborantem agri
colam oportet primum de fructibus
accipere. Intellige que dico. Dabit
enim tibi dominus in omnibus intel
lectum. Memor esto dominum ihesum
christum resurrexisse a mortuis ex semine
david secundum evangelium meum
in quo laboro usque ad vincula quasi
male operans. sed verbum dei non est al
ligatum. Ideo omnia sustineo propter
electos ut et ipsi salutem consequan
tur que est in christo ihesu cum gloria celes
ti. Fidelis sermo. Nam si commortui
sumus et convivemus. Si sustine
mus. et conregnabimus. Si nega
verimus: et ille negabit nos. Si
non credimus ille fidelis permanet
negare seipsum non potest. Hec
commone testificans coram deo. Noli
verbis contendere in nichil utile.
nisi ad subversionem audientium
Sollicite cura teipsum probabilem
exhibere deo: operarium inconfusibilem
recte tractantem verbum veritatis.
Prophana autem et vaniloquia de
vita. multum enim proficiunt ad
impietatem: et sermo eorum ut can
cer serpit. Ex quibus est hymeneus
et filetus qui a veritate exciderunt:
dicentes resurrectionem iam factam
et subverterunt quorundam fidem.
Sed firmum fundamentum dei stat
habens signaculum hoc. Cognovit
dominus qui sunt eius. et discedat
ab iniquitate omnis qui nominat
nomen domini. In magna autem
domo non solum sunt vasa aurea
et argentea. sed et lignea et fictilia
et quedam quidem in honorem. que
dam vero in contumeliam. Si quis
ergo emundaverit se ab istis: erit
vas in honorem sanctificatum et
utile domino ad omne opus bonum
paratum. Iuvenilia autem deside
ria fuge sectare vero iustitiam fidem
caritatem pacem cum hiis qui invo
cant dominum de corde puro. Stul
tas autem et sine disciplina questio
nes devita. sciens quod generant lites — al' quia
Servum autem domini non oportet li
tigare. sed mansuetum esse ad omnes
docibilem patientem cum modestia
corripientem eos qui resistunt nequando — al' veritati
det illis deus penitentiam ad cognos
cendam veritatem: et resipiscant
a diaboli laqueis. a quo captivi tenentur — al' capti
ad ipsius voluntatem. iii.

III

Hoc autem scito quod in novissi — al' quia
mis diebus instabunt tempo
ra periculosa. quod erunt homines se — al' et
ipsos amantes cupidi elati. superbi.
blasphemi parentibus non obedien
tes. ingrati. scelesti. sine affectione.
sine pace criminatores incontinen
tes. immites sine benignitate prodito
res protervi tumidi voluptatum a — al' pravaes
matores. magis quam dei habentes quidem
speciem pietatis virtutem autem
eius abnegantes. Et hos devita.
Ex hiis enim sunt qui penetrant do
mos et captivas ducunt mulierculas — Exod. A.
oneratas peccatis que ducuntur va
riis desideriis semper discentes et num
quam ad scientiam veritatis perveni
entes. Quemadmodum autem
iannes et mambres restiterunt
moysi ita et hii resistunt veritati.
Homines corrupti mente reprobi cir
ca fidem. Sed ultra non proficient.
Insipientia enim eorum manifesta
erit omnibus: sicut et illorum fuit.
Tu autem assecutus es meam doctrinam
institutionem propositum. fidem lon
ganimitatem. dilectionem patienti
am. persecutiones passiones qualia
michi facta sunt antiochie iconie
listris: quales persecutiones sustinui.
et ex omnibus me eripuit dominus. Et — Ecti. 2.
omnes qui volunt pie vivere in
christo ihesu persecutionem patientur.
Mali autem homines et seducto
res proficient in peius: errantes et
in errorem alios mittentes. Tu
vero permane in hiis que didicisti.
et credita sunt tibi. sciens a quo
didiceris. et quia ab infantia sa
cras litteras nosti que te possunt
instruere ad salutem per fidem que
est in christo ihesu. Omnis scriptura
divinitus inspirata utilis est ad do

IIII

cendum ad corripiendum ad arguendū
ad erudiendum in iusticia · ut pfectus
sit homo dei ad omne opus bonum in
structus · iiij ·
Testificor coram deo et xpo ihu
qui iudicaturus ē viuos et mor
tuos et aduentum ipsius et regnum
eius predica verbum insta oportune
inportune · Argue obsecra increpa ·
in omni paciencia et doctrina · Erit
enim tempus cum sanam doctrinā
non sustinebunt sed ad sua desideria
coacervabunt sibi magistros prurien
tes auribus : et a veritate quidem
auditum avertent ad fabulas au
tem convertentur · Tu vero vigi
la in omnibus labora · Opus fac
evangeliste ministerium tuum imple
sobrius esto · Ego enim iam delibor
et tempus resolutionis mee instat ·
Bonum certamen certaui cursum
consummaui · fidem seruaui · In re
liquo reposita ē michi corona iusti
cie · quam reddet michi dominus in illa
die iustus iudex · Non solum autē
michi : sed et hiis qui diligunt aduē
tum eius · Festina venire ad me cito
Demas enim me dereliquit dili
gens hoc seculum · et abiit thessaloni
cam · crescens in galathiā · titus et
dalmatiam · Lucas est mecum sol9
Marcum assume et adduc tecum
Est enim michi utilis in ministeriū ·
Tychicum autem misi ephesum ·
Penulam quam reliqui troade a
pud carpum veniens affer tecum
et libros maxime autem membra
nas · Alexander erarius · multa
mala michi ostendit reddet illi
dominus secundum opa eius ·
quem et tu devita · Valde enim
restitit verbis nris In prima mea
defensione nemo michi affuit s; omnes
me dereliquerunt · Non illis im
putetur · Dominus autem michi
astitit et confortauit me ut p me
pdicatio impleretur · et audiant
omnes gentes et liberatus sum de
ore leonis · liberauit autem me dns
ab omni ope malo : et saluum faciet
in regnum suum celeste cui gloria
in secula seculorum amen · Saluta
te priscam et aquilam et honesifori
domum Erastus remansit corinthi

Penula erat vestis consula
ris que a Romanis data fuit
patri pauli in signum amicitie
cum ipso Et quod esset factus Rom9
civis quam reservabat paul9
in memoriam patris et signum
quod esset Romanus civis si neces
sitas incumberet hoc osten
dendi Glo · et lyra · Secundum alios
penula dicitur volumen legis

· Neronis

autē

trophimum autem reliqui infirmum
mileti · Festina ante hiemem venire ·
Salutat te eubolus et prudens et
linus et claudia et fratres omnes · Domin9
noster ihesus xpus cum spiritu tuo ·
Gratia dei vobiscum · Amen · Incipit prolog9
in epistulā pauli ad titum ·
Titum commonet facit et instru
it de constitutione presbiterii et de spiritua
li conuersatione et hereticis vitan
dis qui in scripturis iudaicis credunt
et scribit ei a nicopoli · Epistola
pauli ad titum ·
Paulus seruus dei a
postolus autem ihu
xpi secundum fidē
electorum dei et ag
nitionem verita
tis que secundum
pietatem ē in spe
vite eterne quam pmisit qui non
mentitur deus ante tempora se
cularia : manifestauit autem tempo
ribus suis verbum suum in predica
tione que credita ē michi secundum pre
ceptum saluatoris nri dei · tito dilec
to filio secundum communem fidem ·
Gratia et pax a deo patre et xpo ihu
saluatore nro · Huius rei gratia re
liqui te crete ut ea que desunt corri
gas et constituas p ciuitates presbi
teros sicut ego tibi disposui · si quis
sine crimine ē vnius uxoris vir fi
lios habens fideles · non in accusatio
ne luxurie aut non subditos ·
Oportet enim epm sine crimine es
se sicut dispensatorem dei non superbū
non iracundum non uinolentum
non percussorem nō turpis lucri cupi
dum sed hospitalem benignum
sobrium · iustum · sanctum · continentē
amplectentem eum qui secundum
doctrinam ē fidelem sermonem ut
potens sit exhortari in doctrina sa
na et eos qui contradicunt arguere ·
Sunt enim multi inobedientes
vaniloqui et seductores maxime
autem qui de circumcisione sunt
quos oportet redargui : qui uni
uersas domos subuertunt docentes que
non oportet turpis lucri gratia ·
Dixit quidam ex illis proprius eorū
propheta · Cretenses semper men
daces male bestie · ventris pigri ·

Testimonium hoc uerum est. Qua
obcausam increpa illos dure ut sani
sint in fide non intendentes iudaicis
fabulis et mandatis hominum auer
tentium se a ueritate. Omnia mun
da mundis coinquinatis autem et infide
libus nichil est mundum: sed inquinate
sunt eorum et mens et consciencia.
Confitentur se nosse deum factis autem
negant: cum sint abhominati et in
credibiles et ad omne opus bonum
reprobi. ii.
Tu autem loquere que decet
sanam doctrinam. Senes ut so
brii sint. honesti pudici prudentes
sani in fide in dilectione et patientia.
Anus similiter in habitu sancto.
non criminatrices non uino multum
seruientes bene docentes ut pruden
tiam doceant. Adolescentulas ut
uiros suos ament. filios diligant.
prudentes. castas sobrias domus cu
ram habentes. benignas subditas
suis uiris ut non blasphemetur uer
bum dei. Iuuenes similiter hortare:
ut sobrii sint. In omnibus te ipsum
prebe exemplum bonorum operum in doc
trina in integritate in grauitate uer
bum sanum irreprehensibile. ut his qui
ex aduerso est uereatur nichil habens
malum dicere de nobis. Seruos dominis
suis subditos esse in omnibus pla
centes non contradicentes non
fraudantes: sed in omnibus fidem
bonam ostendentes ut doctrinam
saluatoris domini nostri ornent in
omnibus. Apparuit enim gratia
dei saluatoris nostri omnibus hom
inibus erudiens nos ut abnegantes
impietatem et secularia desideria.
sobrie et iuste et pie uiuamus in
hoc seculo expectantes beatam spem
et aduentum glorie magni dei et
saluatoris nostri ihesu xpisti. Qui
dedit semetipsum pro nobis ut nos
redimeret ab omni iniquitate et
mundaret sibi populum acceptabilem
sectatorem bonorum operum.
Hec loquere et exhortare: et
argue cum omni imperio. Ne
mo te contempnat. iii. Admone illos
principibus et potestatibus subditos
esse: dicto obedire ad omne opus bo
num paratos esse neminem blas
phemare non litigiosos esse. Sed mo
destos omnem ostendentes mansuetu
dinem ad omnes homines. Eramus
enim et nos aliquando insipientes et in
creduli errantes. seruientes desideriis
et uoluptatibus uariis in malitia.
et inuidia agentes odibiles odientes
inuicem. Cum autem benignitas
et humanitas apparuit saluatoris
nostri dei. non ex operibus iustitie que
fecimus nos sed secundum suam mise
ricordiam saluos nos fecit per laua
crum regenerationis et renouatio
nis spiritus sancti quem effudit in nos
abunde per ihesum xpistum saluatorem
nostrum ut iustificati gratia ipsius here
des simus secundum spem uite eterne.
Fidelis sermo est et de his uolo te con
firmare ut curent bonis operibus
preesse qui credunt deo. Hec sunt
bona et utilia hominibus. Stul
tas autem questiones et genealo
gias et contentiones. et pugnas le
gis deuita. Sunt enim inutiles
et uane. Hereticum hominem post primam
et secundam correptionem deuita
sciens quia subuersus est qui eius
modi est et delinquit cum sit proprio
iudicio condemnatus. Cum misero
ad te artheman aut titicum festina
ad me uenire nichopolim. ibi enim
statui hiemare. Zenam legis peritum
et apollo sollicite premitte ut nich
il illis desit. Discant autem et
nostri bonis operibus preesse ad usus
necessarios ut non sint infructuo
si. Salutant te qui mecum sunt
omnes. Saluta eos qui nos amant
in fide. Gratia dei cum omnibus
uobis amen. Incipit prologus

In epistola pauli ad philemonem

Philemoni familiares litte
ras facit pro onesimo seruo
eius. Scribit autem ei ab urbe ro
ma de carcere. Epistola pauli

Ad philemonem. prima.

Paulus uinctus ihesu
xpisti et thimotheus
frater: philemoni
dilecto et adiutori
nostro et appie so
rori karissime et archip
po commilitoni nostro
et ecclesie que in domo tua est. gra

nobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu xpo. Gratias ago deo meo se
per memoriam tui faciens in oratio
nibus meis audiens caritatem tu
am et fidem quam habes in domino
ihesu, et in omnes sanctos ut com
municatio fidei tue evidens fiat in ag
nitione omnis boni ~~in nobis~~ in xpo
ihesu. Gaudium enim magnum
habui et consolationem in caritate
tua quia viscera sanctorum requieverunt
II per te frater. ij
Propter quod multam fiduciam
habens in xpo ihesu imperandi tibi quod
ad rem pertinet propter caritatem ma
gis obsecro cum sis talis ut paulus
senex nunc autem vinctus ihesu xpi
Obsecro te pro meo filio, quem genui
in vinculis onesimo qui tibi aliquan
do inutilis fuit nunc autem et tibi
et michi utilis quem remisi tibi. Tu
autem illum sicut mea viscera sus
cipe. Quem ego volueram mecum
detinere ut pro te michi ministraret
in vinculis evangelii. Sine consilio
autem tuo nichil volui facere uti ne
velut ex necessitate bonum tuum
esset, sed voluntarium. Forsitan enim
ideo discessit ad horam a te ut eternum
illum reciperes iam non ut servum,
sed pro servo karissimum fratrem maxime michi
Quanto autem magis tibi et in
carne et in domino. Si ergo habes
me socium suscipe illum sicut me
Si autem aliquid nocuit tibi aut
debet hoc michi imputa. Ego pau
lus scripsi mea manu ego reddam
ut non dicam tibi quod et te ipsum
michi debes. Ita frater ego te fruar
in domino nostro refice viscera mea in xpo
Confidens de obedientia tua scrip
si tibi, sciens quoniam et super id quod dico
facies. Simul autem et para michi
hospitium. Nam spero per orationes
III vestras donari me vobis. iij.
Salutat te epaphras concap
tivus meus in xpo ihesu mar
cus et aristarcus, demas et lucas
adiutores mei. Gratia domini
nostri ihesu xpi cum spiritu vestro
amen. Incipit prologus in epistola pauli ad hebreos
In primis dicendum est cur apostolus
paulus in hac epistola scribendo non
servaverit morem suum, ut vel
vocabulum nominis sui vel ordi
nis describeret dignitatem. Hec
causa est quod ad eos scribens qui ex cir
cumcisione crediderant quasi gen
tium apostolus et non hebreorum sci
ens quoque eorum superbiam sua
que humilitatem ipse demonstrans
meritum officii sui noluit ante fer
re. Nam simili modo etiam iohannes
apostolus propter humilitatem in epistola
sua nomen suum eadem ratione
non pretulit. Hanc igitur epistolam
fertur apostolus ad hebreos conscriptam
hebraica lingua misisse cuius sen
sum et ordinem retinens lucas evan
gelista post excessum beati apostoli
pauli greco sermone composuit.
Incipit epistola pauli ad hebre
os. Prima
Multifariam multis
que modis olim deus
loquens patribus in
prophetis novissime
diebus istis locutus
est nobis in filio quem
constituit heredem
universorum per quem fecit et secula.
Qui cum sit splendor glorie et fi
gura substantie eius portansque om
nia verbo virtutis sue purgationem
nem peccatorum faciens sedet ad
dexteram maiestatis in excelsis tanto
melior angelis effectus quanto differen
tius pre illis nomen hereditavit.
Cui enim dixit aliquando angelorum
filius meus es tu ego hodie genui
te, et rursum ego ero illi in patrem
et ipse erit michi in filium. Et
cum iterum introducit primogeni
tum in orbem terre dicit. Et ado
rent eum omnes angeli dei. Et ad
angelos quidem dicit. Qui facit
angelos suos spiritus et ministros
suos flammam ignis. Ad filium
autem. Thronus tuus deus in seculum
seculi virga equitatis virga regni
tui. Dilexisti iustitiam et odisti
iniquitatem propterea unxit te deus
deus tuus oleo exultationis pre par
ticipibus tuis. Et tu in principio
domine terram fundasti et opera
manuum tuarum sunt celi. Ipsi
peribunt tu autem permanes et om
nes ut vestimentum veterascent

et velut amictum mutabis eos et mutabuntur. Tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando sede a dextris meis quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis.

II. Propterea habundantius oportet observare nos ea que audivimus ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus et omnis prevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem. Que cum initium accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est contestante deo signis et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum de quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco quidam dicens. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulominus ab angelis. gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod omnia ei subiecit nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei.

iii. Eum autem qui modico quam angeli minoratus est videmus ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia qui multos filios in gloriam adduxerat auctorem salutis eorum per passionem consummari. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens. Nuntiabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos mihi dedit deus. Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini et ipse similiter participavit eisdem ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium id est diabolum et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam enim angelos apprehendit sed semen abrahe apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et temptatus potens est et eis qui temptantur auxiliari. iii.

Al. c. iii. III

Unde fratres sancti vocationis celestis participes considerate apostolum et pontificem confessionis nostre ihesum qui fidelis est ei qui fecit illum sicut et moyses in omni domo illius. Amplioris enim glorie iste pre moyse dignus habitus est quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creavit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant. Christus vero tanquam filius in domo sua. Que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in deserto ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea quadraginta annis. Propter quod offensus fui generationi huic et dixi semper errant corde ipsi vero non cognoverunt vias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Al. c. v.

Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo vivo sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominatur ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim christi effecti sumus si tamen initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus dum dicitur hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim

(Marginal glosses: imperium id est diabolum et liberaret eos qui timore mortis; vel fidem; ps. xciv; vel intrabunt; tempus gratie quod dicitur dies)

al' offensus

Ca. iiii. al' vi.

III

audientes exacerbaverunt: sed non
universi qui profecti sunt ab egipto per
moysen. Quibus autem infensus
est quadraginta annis. Nonne illis
qui peccaverunt, quorum cadavera
prostrata sunt in deserto. Quibus au
tem iuravit non introire in requiem
ipsius nisi illis qui increduli fuerunt.
Et videmus quia non potuerunt in
troire in requiem ipsius propter in
credulitatem. Timeamus ergo ne
forte relicta pollicitatione introeundi
in requiem eius existimetur aliquis
ex nobis deesse. iiii.
Etenim et nobis nuntiatum
est quemadmodum et illis. Sed
non profuit illis sermo auditus non ad
mixtus fidei ex his que audierunt. In
grediemur enim in requiem qui credi
dimus quemadmodum dixit sicut iuravi
in ira mea si introibunt in requiem
meam. Et quidem operibus ab in
stitutione mundi perfectis dixit enim
quodam loco de die septima sic. Et
requievit deus die septima ab omni
bus operibus suis. Et in isto rursum
si introibunt in requiem meam.
Quoniam ergo superest quosdam introire
in illam et hi quibus prioribus an
nuntiatum est non introierunt propter
incredulitatem iterum terminat diem
quendam hodie in david dicendo post
tantum temporis sicut supra dic
tum est. hodie si vocem eius audieritis
nolite obdurare corda vestra. Nam
si eis ihesus requiem prestitisset numquam
de alia loqueretur post hanc die. Itaque
relinquitur sabbatismus populo dei.
Qui enim ingressus est in requiem
eius, etiam ipse requievit ab operibus
suis: sicut et a suis deus. Festinemus
ergo ingredi in illam requiem ut ne
in idipsum quis incidat incredulita
tis exemplum. Vivus enim est
dei sermo et efficax et penetrabilior
omni gladio ancipiti et pertingens us
que ad divisionem anime ac spiritus
compagum quoque et medullarum
discretor cogitationum et inten
tionum cordis et non est ulla crea
tura invisibilis in conspectu eius.
Omnia autem nuda et aperta sunt
oculis eius ad quem nobis sermo. Ha
bentes ergo pontificem magnum qui

hinc

quemadmodum in illa exacerba
tione

penetravit celos ihesum filium dei,
teneamus confessionem. Non enim
habemus pontificem qui non possit
compati infirmitatibus nostris temp
tatum autem per omnia pro similitu
dine absque peccato. v.
Adeamus ergo cum fiducia ad
thronum gratie ut misericor
diam consequamur et gratiam inve
niamus in auxilio oportuno. Omnis
namque pontifex ex hominibus as
sumptus pro hominibus constituitur
in his que sunt ad deum ut offerat
dona et sacrificia pro peccatis qui condo
lere possit his qui ignorant et errant
quoniam et ipse circumdatus est infirmi
tate. Et propterea debet quemadmo
dum et pro populo ita etiam et pro
semetipso offerre pro peccatis. Nec
quisquam sumit sibi honorem: sed qui
vocatur a deo tanquam aaron.
Sic et xpistus non semetipsum clarifi
cavit ut pontifex fieret, sed qui locutus
est ad eum filius meus es tu: ego
hodie genui te. quemadmodum et in
alio loco dicit. Tu es sacerdos in eter
num secundum ordinem melchi
sedech. Qui in diebus carnis sue pre
ces supplicationesque ad eum qui pos
set salvum illum a morte facere
cum clamore valido et lacrimis of
ferens exauditus est pro sua reveren
tia. Et quidem cum esset filius
dei. didicit ex his que passus est obe
dientiam et consummatus factus
est omnibus obtemperantibus sibi
causa salutis eterne appellatus
a deo pontifex iuxta ordinem mel
chisedech. De quo nobis grandis ser
mo et ininterpretabilis ad dicendum
quoniam inbecilles facti estis ad audi
endum. Etenim cum deberetis
magistri esse propter tempus.
rursus indigetis ut vos doceamini
que sint elementa exordii ser
monum dei et facti estis quibus
lacte opus sit non solido cibo. Om
nis enim qui lactis est particeps
expers est sermonis iustitie. Perfecto
rum enim est solidus cibus. eorum qui pro
consuetudine exercitatos habent sen
sus ad discretionem boni ac
mali. vi.

VI Quapropter intermittentes
inchoationis christi sermonem
ad perfectionem feramur non rursum
iacientes fundamentum penitentie
ab operibus mortuis et fidei ad deum
baptismatum doctrine inpositionis
quoque manuum ac resurrectionis
mortuorum et iudicii eterni. Et hoc
faciemus si quidem permiserit deus.
Inpossibile est enim eos qui semel
sunt illuminati gustaverunt etiam
donum celeste et participes sunt facti
spiritus sancti gustaverunt nichilomi
nus bonum dei verbum virtutesque se
culi venturi et prolapsi sunt renovari
rursus ad penitentiam rursum
crucifigentes sibimetipsis filium
dei et ostentui habentes. Terra enim
sepe venientem super se bibens imbrem
et generans herbam oportunam il
lis a quibus colitur accipit benedic
tionem a deo. proferens autem spinas
ac tribulos reproba est et maledicto
proxima cuius consummatio in com
bustionem. Confidimus autem
de vobis dilectissimi meliora et vici
niora saluti tam etsi ita loquimur.
Non enim iniustus deus ut oblivis
catur operis vestri et dilectionis quam
ostendistis in nomine ipsius qui
ministrastis sanctis et ministratis.
Cupimus autem unumquemque vestrum
eandem ostentare sollicitudinem
ad expletionem spei usque in finem ut
non segnes efficiamini verum imi
tatores eorum qui fide et patientia
hereditabunt promissiones. Abra
12 he namque promittens deus quoniam nemi
nem habuit per quem iuraret maio
rem iuravit per semetipsum dicens
Nisi benedicens benedicam te et
multiplicans multiplicabo te. Et
sic longanimiter ferens adeptus
est repromissionem. Homines enim
per maiorem sui iurant et omnis con
troversie eorum finis ad confirma
tionem est iuramentum. In quo ha
bundantius volens deus ostendere
pollicitationis heredibus inmobilita
tem consilii sui interposuit iusiuran
dum ut per duas res inmobiles quibus
inpossibile est mentiri deum fortissimum
solatium habeamus qui confugimus
ad tenendam propositam spem quam

sicut anchoram habemus anime tutam
ac firmam et incedentem usque ad in
teriora velaminis ubi precursor pro
nobis introiit ihesus secundum ordinem mel
chisedech pontifex factus in eternum.
Hic enim melchisedech · VII · VII
rex salem sacerdos dei summi
qui obviavit abrahe regresso a cede Gen. 14.
regum et benedixit ei. Cui et decimas
omnium divisit abraham. Primum
quidem qui interpretatur rex iustitie
deinde autem et rex salem quod est
rex pacis sine patre sine matre sine
genealogia neque initium dierum
neque finem vite habens. Assimilatus
autem filio dei manet sacerdos in per
petuum. Intuemini autem quantus
sit hic cui et decimas dedit de precipu
is abraham patriarcha. Et quidem
de filiis levi sacerdotium accipientes
mandatum habent decimas sumere
a populo secundum legem id est a fra
tribus suis quamquam et ipsi exierint
de lumbis abrahe. Cuius autem
generatio non annumeratur in eis
decimas sumpsit ab abraham et
hunc qui habebat repromissiones bene
dixit. Sine ulla autem contradic
tione quod minus est a meliore bene
dicitur. Et hic quidem decimas mo
rientes homines accipiunt. ibi au
tem contestatur quia vivit. Et ut
ita dictum sit per abraham et levi
qui decimas accepit decimatus est.
Adhuc enim in lumbis patris erat
quando obviavit ei melchisedech.
Si ergo consummatio per sacerdo
tium leviticum erat populus enim
sub ipso legem accepit quid adhuc
necessarium fuit secundum ordi
nem melchisedech alium surgere
sacerdotem et non secundum ordi
nem aaron dici. Translato enim
sacerdotio necesse est ut et legis trans
latio fiat. In quo enim hec dicuntur
de alia tribu est de qua nullus alta
rio presto fuit. Manifestum est enim
quod ex iuda ortus sit dominus noster
in qua tribu nichil de sacerdotibus
moyses locutus est. Et amplius
adhuc manifestum est si secundum
similitudinem melchisedech exur
git alius sacerdos qui non secundum
legem mandati carnalis factus

vite

e: sed secundum uirtutem uite insolubilis
Contestatur enim quoniam tu es sacerdos
in eternum secundum ordinem mel-
chisedech. Reprobatio quidem fit prece-
dentis mandati propter infirmitatem
eius et inutilitatem. nichil enim ad per-
fectum adduxit lex. Introductio uero
melioris spei per quam proximamus
ad deum. Et quantum est non sine iu-
reiurando. Alii quidem sine iureiu-
rando sacerdotes facti sunt. hic autem
cum iureiurando per eum qui dixit ad
illum. Iurauit dominus et non pe-
nitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech.
In tantum melioris testamenti spon-
sor factus est ihesus. Et alii quidem
plures facti sunt sacerdotes idcirco quod
morte prohiberentur permanere. hic
autem eo quod maneat in eternum.
Sempiternum habet sacerdotium.
Vnde et saluare in perpetuum potest
accedens per semetipsum ad deum sem-
per uiuens ad interpellandum pro eis.
Talis enim decebat ut nobis esset
pontifex sanctus innocens impollutus
segregatus a peccatoribus et excelsior
celis factus qui non habet cotidie
necessitatem quemadmodum sacer-
dotes prius pro suis delictis hostias
offerre deinde pro populo hoc enim
fecit semel se offerendo. lex enim
homines constituit sacerdotes in-
firmitatem habentes. Sermo
autem iurisiurandi qui post legem
est filium in eternum perfectum. Ca-
pitulum autem super ea que dicuntur.

(margin: fit per predictum pontificem; al. nobis)

VIII Capitulum viii

Capitulum est breuis multorum connexio sic dicta eo quod breuiter totam summam capiat

Talem habemus pon-
tificem qui consedit in dextera
sedis magnitudinis in celis sanctorum
minister et tabernaculi ueri quod fixit
deus et non homo. Omnis enim
pontifex ad offerenda munera et
hostias constituitur. unde necesse
est et hunc habere aliquid quod offe-
rat. Si ergo esset super terram
nec esset sacerdos cum essent qui
offerrent secundum legem mune-
ra: qui exemplari et umbre deser-
uiunt celestium sicut responsum
est moysi cum consummaret taber-
naculum. Vide inquit omnia fa-
cito secundum exemplar quod tibi
ostensum est in monte. Nunc autem
tanto melius sortitus est ministerium

(margin: Exod. 25; al. monstratum)

quanto et melioris testamenti medi-
ator est quod in melioribus repromis-
sionibus sanctitum est. Nam si
illud prius culpa uacasset non utique
secundi locus inquireretur. Vitu-
perans enim eos dicit. Ecce dies ue-
niunt dicit dominus et consummabo
super domum israel et super do-
mum iuda testamentum nouum
non secundum testamentum quod
feci patribus eorum in die qua appre-
hendi manum illorum ut educerem il-
los de terra egypti. Et quoniam ipsi non
permanserunt in testamento meo et
ego neglexi illos dicit dominus.
Quia hoc testamentum quod dispo-
nam domui israel post dies illos dicit
dominus dando leges meas in mente
eorum. et in corde eorum superscri-
bam eas et ero eis in deum et ipsi erunt
michi in populum. Et non docebit
unusquisque fratrem suum et unus-
quisque proximum suum dicens cog-
nosce dominum quoniam omnes
scient me a minore usque ad ma-
iorem eorum quia propitius ero in-
iquitatibus eorum et peccatorum
illorum iam non memorabor.
Dicendo autem nouum ueterauit
prius. Quod autem antiquatur et
senescit prope interitum est. IX

Habuit quidem et prius iusti-
ficationes culture et sanctum seculare.
Tabernaculum enim factum est pri-
mum in quo erant candelabra et
mensa et propositio panum que di-
citur sancta. Post uelamentum autem
secundum tabernaculum quod
dicitur sancta sanctorum aureum haben-
turibulum et arcam testamenti
circumtectam ex omni parte auro
in qua urna aurea habens manna
et uirga aaron que fronduerat
et tabule testamenti superque eam erant
cherubim glorie obumbrantia
propitiatorium de quibus non est
modo dicendum per singula. hiis uero
ita compositis in priori quidem ta-
bernaculo semper introibant sacer-
dotes sacrificiorum officia consummantes.
In secundo autem semel in anno so-
lus pontifex non sine sanguine
quem offert pro sua et populi igno-
rantia: hoc significante spiritu sancto

nondum propalatam esse sanctorum viam adhuc priore tabernaculo habente statum. Que parabola est temporis instantis iuxta quam munera et hostie offeruntur que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem solummodo in cibis et in potibus et variis baptismatibus et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manu factum id est non huius creationis neque per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta eterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis quanto magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi. Et ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem earum prevaricationum que erant sub priore testamento repromissionem ~~que erant sub priore testamento repromissionem~~ accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Ubi enim testamentum est mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin nondum valet dum vivit qui testatus est. Unde ne primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a moyse universo populo accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et ysopo ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens. Hic sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine mundantur secundum legem et sine sanguinis effusione non fit remissio peccatorum. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manu factis sanctis ihesus introivit exemplaria verorum. sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori post hoc autem iudicium sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem per fidem.

X. Umbram enim habens lex bonorum futurorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest accedentes perfectos facere. alioquin cessassent offerri. ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati. sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine taurorum aut hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti michi. holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi Ecce venio in capite libri scriptum est de me ut faciam voluntatem tuam deus. Superius dicens quia hostias et oblationes et holocaustomata pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur tunc dixi ecce venio ut faciam deus voluntatem tuam. aufert primum ut sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis ihesu Christi semel. Et omnis quidem sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera dei de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem et nos spiritus sanctus. Postquam

Umbra est eloquium vel similitudo ymago autem propinqua et expressa similitudo vel lex. i. sacerdotes vel testam. Potest. i. lex vel

ps. 39.

ps. 39

In capite libri. liber iste est notitia divine predestinationis. Caput huius libri dicitur illud quod in divina predestinatione principaliter continetur hoc autem misterium est incarnationis

i. ad perfectionem adducit

et nos. glo. post ... verba sua confirmat

Iere. 31. al' est
o illos dicit
al' dabo

quam enim dixit. hoc autem testamen
tum quod testabor ad illos post dies, do
minus dando leges meas in cordibus
eorum, et in mentibus eorum superscribam
eas. et peccatorum et iniquitatum
eorum iam recordabor amplius. Ubi
autem horum remissio iam non ob
latio pro peccato. Habentes itaque fratres
fiduciam in introitu sanctorum in san
guine Christi quam initiavit nobis
viam novam et viventem per velamen
id est carnem suam et sacerdotem mag
num super domum dei accedamus cum
vero corde in plenitudine fidei aspersi
corda a conscientia mala et abluti
corpus aqua munda teneamus spei
nostre confessionem indeclinabilem.
Fidelis enim est qui repromisit. Et con
sideremus invicem in provocatione
caritatis et bonorum operum non de
serentes collectionem nostram sicut est
consuetudinis quibusdam sed consolan
tes. et tanto magis quanto videritis
appropinquantem diem. Volun
tarie enim peccantibus nobis post
acceptam notitiam veritatis iam
non relinquitur pro peccatis hostia.
Terribilis autem quedam expec
tatio iudicii et ignis emulatio que
consumptura est adversarios. Irritam
quis faciens legem moysi sine ulla
miseratione duobus vel tribus testi
bus moritur quanto magis puta
tis deteriora mereri supplicia qui filium
dei conculcaverit et sanguinem tes
tamenti pollutum duxerit in quo sa
nctificatus est et spiritui gratie contume
liam fecerit. Scimus enim qui dix
it. Michi vindictam et ego reddam.
Et iterum quia iudicabit dominus
populum suum. Horrendum est incidere
in manus dei viventis. Rememora
mini autem pristinos dies in quibus
illuminati magnum certamen sus
tinuistis passionum et in alio quidem
opprobriis et tribulationibus specta
culum facti. in alio autem socii talium
conversantium effecti. Nam et vinc
tis compassi estis et rapinam bono
rum vestrorum cum gaudio suscepistis. cog
noscentes vos habere meliorem et ma
nentem substantiam. Nolite itaque
amittere confidentiam vestram que
magnam habet remunerationem.

Voluntarie enim i. perseverant
voluntas enim est qui in aliquo
allidimus est volens qui ad
... non relinquitur pro peccatis
hostia. i. non iterum immolabi
tur xpc qui est hostia pro
peccato

Deut. 32.
Ro. 12.

Patientia enim vobis necessaria est
ut voluntatem dei facientes reporte
tis promissionem. Adhuc enim mo
dicum aliquantulum qui venturus est
veniet et non tardabit. Iustus
autem meus ex fide vivit. Quod si sub
traxerit se non placebit anime mee.
Nos autem non sumus subtractio
nis filii in perditionem sed fidei ad ac
quisitionem anime. XI.
Est autem fides sperandarum sub
stantia rerum argumentum
non apparentium. In hac enim tes
timonium consecuti sunt senes.
Fide intelligimus aptata esse secula
verbo dei ut ex invisibilibus visibilia
fierent. Fide plurimam hostiam
abel quam chaym obtulit deo per quam
~~testimonium~~ consecutus est esse iustus
testimonium perhibente muneribus
eius deo et per illam defunctus adhuc
loquitur. Fide enoch translatus est
ne videret mortem et non invenie
batur quia transtulit illum deus.
Ante translationem enim testimo
nium habebat placuisse deo. Sine
fide autem impossibile est quemquam pla
cere deo. Credere enim oportet ac
cedentem ad deum quia est et inquiren
tibus se remunerator fit. Fide noe
responso accepto de his que adhuc non
videbantur metuens aptavit arcam
in salutem domus sue per quam
damnavit mundum et ... Fide qui vo
Gen. catur abraham obedivit in locum
exire quem accepturus erat in here
ditatem et exiit nesciens quo iret.
Fide moratus est in terra repromissio
nis tanquam in aliena in casulis
habitando cum isaac et iacob co
heredibus repromissionis eiusdem.
Expectabat enim fundamenta ha
bentem civitatem cuius artifex et
conditor deus. Fide et ipsa sara ste
rilis virtutem in conceptione se
minis accepit etiam preter tempus
etatis quoniam fidelem credidit esse eum
qui promiserat. Propter quod et ab
uno orti sunt et hoc emortuo tan
quam sidera celi in multitudinem
et sicut arena que est ad oram maris
innumerabilis. Iuxta fidem de
functi sunt omnes isti non acceptis
repromissionibus. sed a longe

eas aspicientes et salutantes et confi
tentes quia peregrini et hospites sunt
super terram. Qui enim hec di
cunt significant se patriam inquire
re. Et siquidem illius meminissent
de qua exierunt habebant utique tem
pus reuertendi. Nunc autem me
liorem appetunt id est celestem.
Ideo non confunditur deus uocari deus
eorum. Parauit enim illis ciuita
tem. Fide obtulit abraham isaac cum
temptaretur et unicum offerebat
in quo susceperat repromissiones ad
quem dictum est quia in isaac uocab
uocabitur tibi semen arbitrans quia et
a mortuis suscitare potens est deus.
Unde eum et in parabola accepit.
Fide et de futuris benedixit isaac ia
cob et esau. Fide iacob moriens
singulos filiorum ioseph benedixit
et adorauit fastigium uirge eius.
Fide ioseph moriens de profectione
filiorum israel memoratus est et de
ossibus suis mandauit. Fide moy
ses natus occultatus est mensibus
tribus a parentibus suis eo quod
uidissent elegantem infantem et
non timuerunt regis edictum.
Fide moyses grandis factus nega
uit se esse filium filie pharaonis
magis eligens affligi cum populo
dei quam temporalis peccati habere
iocunditatem maiores diuitias es
timans thesauro egyptiorum
improperium christi. Aspiciebat enim
in remunerationem. Fide reliquit
egyptum non ueritus animositatem
regis. Inuisibilem enim tanquam
uidens sustinuit. Fide celebrauit
pascha et sanguinis effusionem ne qui
uastabat primitiua tangeret eos.
Fide transierunt mare rubrum tanquam
per aridam terram quod experti egyptii
deuorati sunt. Fide muri iericho cor
ruerunt circuitu dierum septem.
Fide raab meretrix non periit cum
incredulis. excipiens exploratores
cum pace. Et quid adhuc dicam
6. 8. Deficiet enim me tempus enar
11. 16. rantem de gedeon. barach samson
iepte samuel dauid et aliis prophe
tis qui per fidem uicerunt regna.
operati sunt iustitiam adepti sunt
repromissiones. obturauerunt ora
leonum extinxerunt impetum
ignis effugauerunt aciem gladii conualue
runt de infirmitate fortes facti sunt
in bello castra uerterunt exterorum
acceperunt mulieres de resurrectio
ne mortuos suos. Alii autem dis
tenti sunt non suscipientes redemp
tionem ut meliorem inuenirent resur
rectionem. Alii uero ludibria et
uerbera experti insuper et uincula et
carceres lapidati sunt secti sunt temp
tati sunt in occisione gladii mortui
sunt. Circuierunt in melotis in pel
libus caprinis. egentes angustiati
afflicti quibus dignus non erat
mundus in solitudinibus erran
tes et in montibus et in speluncis
et in cauernis terre. Et hii omnes
testimonio fidei probati non accepe
runt repromissionem deo pro nobis
melius aliquid prouidente ut non sine
nobis consummarentur. .xii.

XII

Ideoque et nos tantam habentes
impositam nobis nubem testium
deponentes omne pondus et circum
stans nos peccatum per patientiam
curramus ad propositum nobis certamen
aspicientes in auctorem fidei et con
summatorem ihesum qui proposito
sibi gaudio sustinuit crucem con
fusione contempta atque in dextera
sedis dei sedet. Recogitate enim
eum qui talem sustinuit a peccato
ribus aduersus semetipsum contra
dictionem ut non fatigemini ani
mis uestris deficientes. Nondum
enim usque ad sanguinem restitistis
aduersus peccatum repugnantes
et obliti estis consolationis. que
uobis tanquam filiis loquitur
dicens. Fili mi noli negligere dis
ciplinam domini neque fatigeris dum
ab eo corriperis. Quem enim di
ligit dominus corripit. flagellat
autem omnem filium quem reci
pit. In disciplina perseuerate tanquam
filiis uobis offert se deus. Quis
enim filius quem non corripit pa
ter. Quod si extra disciplinam
estis cuius participes facti sunt
omnes ergo adulteri et non filii es
tis. Deinde patres quidem car
nis nostre habuimus eruditores et
reuerebamur eos. Non multo
magis obtemperabimus patri spi
rituum et uiuemus. Et illi qui

Melotis glo. melote est uestis de pellibus ...

dem in tempore paucorum dierum
secundum voluntatem suam eru-
diebant nos. Hic autem ad id quod iam
utile est in recipiendo sanctificationem
eius. Omnis autem disciplina in
presenti quidem videtur non esse gau-
dii sed meroris postea autem fructum
pacatissimum exercitatis per eam
reddet iustitie. Propter quod remis-
sas manus et soluta genua erigite
et gressus rectos facite pedibus vestris
ut non claudicans quis erret magis
autem sanetur. Pacem sequimini
cum omnibus et sanctimoniam sine
qua nemo videbit deum. Contempla-
tes ne quis desit gratie dei ne qua ra-
dix amaritudinis sursum germinans
impediat et per illam inquinentur
multi ne quis fornicator aut profanus
ut esau qui propter unam escam
vendidit primogenita sua. Sci-
tote enim quoniam et postea cupiens he-
reditare benedictionem reprobatus
est. Non enim invenit penitentie
locum quamquam cum lacrimis inquisisset
eam. Non enim accessistis ad
tractabilem et accessibilem ignem
et turbinem et caliginem et procel-
lam et tube sonitum et vocem verborum
quam qui audierunt excusaverunt
se ne eis fieret verbum. Non enim
portabant quod dicebatur. Et si
bestia tetigerit montem lapidabi-
tur. Et ita terribile erat quod vide-
batur. Moyses dixit. Exterritus sum
et tremebundus. Sed accessistis ad
syon montem et civitatem dei vivente-
tis ierusalem celestem et multorum
milium angelorum frequentiam
et ecclesiam primitivorum qui conscrip-
ti sunt in celis et iudicem omni-
um deum et spiritus iustorum perfec-
torum et testamenti novi media-
torem iesum et sanguinis aspersione
melius loquentem quam abel. Vi-
dete ne recusetis loquentem. Si enim
illi non effugerunt recusantes eum
qui super terram loquebatur multo
magis nos qui de celis loquentem
nobis avertimus. Cuius vox mo-
vit terram tunc. Nunc autem repromit-
tit dicens. Adhuc semel et ego
movebo non solum terram sed et
celum. Quod autem adhuc se-
mel dicit declarat mobilium trans-

al' nisi
lacrime iste non procedebant
ex dolore culpe commisse sed
solum propter dampnum tem-
porale ideo non erant vera
penitentia. lyra

exod. 3. veni

al' iesum

latiorem tanquam factorum ut
maneant ea que sunt immobilia.
Itaque regnum immobile susci-
pientes habemus gratiam per quam
serviamus placentes deo cum metu
et reverentia. Etenim deus noster
ignis consumens est. Caritas fra-
ternitatis maneat in vobis et hospi-
talitatem nolite oblivisci. Per hanc
enim placuerunt quidam angelis
hospitio receptis. Mementote vinc-
torum tanquam simul vincti et
laborantium tanquam et ipsi in cor-
pore morantes. Honorabile conu-
bium in omnibus et thorus imma-
culatus. Fornicatores enim et adulte-
ros iudicabit deus. Sint mores
sine avaritia contenti presentibus.
Ipse enim dixit. Non te deseram neque
derelinquam. ita ut confidenter dica-
mus. Dominus michi adiutor
non timebo quid faciat michi ho-
mo. Mementote prepositorum vestrorum
qui vobis locuti sunt verbum dei
quorum intuentes exitum conversa-
tiones imitamini fidem. Iesus christus he-
ri et hodie ipse et in secula. Doctri-
nis variis et peregrinis nolite abduci.
Optimum enim est gratia stabilire
cor non escis que non profuerunt am-
bulantibus in eis. Habemus alta-
re de quo edere non habent potestatem
qui tabernaculo deserviunt. Quorum
enim animalium infertur sanguis
pro peccato in sancta per pontificem horum cor-
pora cremantur extra castra. Propter
quod et iesus ut sanctificaret per suum
sanguinem populum extra portam
passus est. Exeamus igitur ad eum
extra castra improperium eius portan-
tes. Non enim habemus hic ma-
nentem civitatem sed futuram inqui-
rimus. Per ipsum ergo offeramus
hostiam laudis semper deo id est fruc-
tum labiorum confitentium nomini
eius. Beneficientie autem et com-
munionis nolite oblivisci. Talibus
enim hostiis promeretur deus.
Obedite prepositis vestris et subiacete
eis. Ipsi enim pervigilant quasi
rationem pro animabus vestris red-
dituri ut cum gaudio hoc faciant
et non gementes. Hoc enim non ex-
pedit vobis. Orate pro nobis. Confi-
dimus enim quia bonam conscien-

tiam habemus in omnibus bene volentes
conversari. Amplius autem deprecor vos
hoc facere quo celerius restituar vobis.
Deus autem pacis qui eduxit de mortuis
pastorem magnum ovium in sanguine
testamenti eterni dominum nostrum ihesum xpistum
aptet vos in omni bono. ut faciatis
voluntatem eius faciens in vobis
quod placeat coram se per ihesum xpistum cui est
honor et gloria in secula seculorum.
Amen. Rogo autem vos fratres ut
sufferatis verbum solatii. Et enim
perpaucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem
nostrum tymotheum dimissum. Cum
quo si celerius venerit videbo vos.
Salutate omnes prepositos vestros et
omnes sanctos. Salutant vos omnes
de ytalia fratres. Gratia dei cum omnibus
vobis. Amen. Incipit apocalipsis.

Apocalipsis ihesu
xpisti quam dedit il-
li deus palam face-
re servis suis que
oportet fieri cito et
significavit mit-
tens per angelum
suum servo suo iohanni qui testimo-
nium perhibuit verbo dei et testimoni-
um ihesu xpisti quecumque vidit. Bea-
tus qui legit et qui audit ~~...~~ verba
prophetie ~~libri~~ huius et servat ea que
in ea scripta sunt. Tempus enim
prope est. Johannes septem ecclesiis
que sunt in asia. Gratia vobis et
pax a deo qui est et qui erat et qui
venturus est et a septem spiritibus
qui in conspectu throni eius sunt
et a ihesu xpisto qui est testis fidelis
primogenitus mortuorum et princeps
regum terre. Qui dilexit nos et la-
vit nos a peccatis nostris in sanguine
suo et fecit nos regnum et sacerdotes
deo et patri suo ipsi gloria et imperium
in secula seculorum amen. Ecce ve-
nit cum nubibus ~~...~~ et videbit eum
omnis oculus. et qui eum pupunge-
runt. tunc plangent se super eum om-
nes tribus terre etiam amen. Ego
sum alpha et oo principium et finis
dicit dominus deus qui est et qui
erat et qui venturus est omnipotens.
Ego iohannes frater vester et particeps
in tribulatione et regno et patien-
tia in xpisto ihesu: fui in insula que
vocatur pathmos propter verbum
dei et testimonium ihesu xpisti. Fui in spiritu
dominica die. Et audivi post me vocem
magnam tamquam tube dicentis. Quod tu
vides scribe in libro et mitte ad septem
ecclesias que sunt in asia ephesum et
smyrnam et pergamum et sardis et — et thiatyrum
filadelphiam et laodiciam. Et conver-
sus sum ut viderem vocem que loque-
batur mecum. Et conversus vidi sep-
tem candelabra aurea et in medio sep-
tem candelabrorum aureorum similem fi-
lio hominis vestitum podere et precinc-
tum ad mamillas zona aurea.
Caput autem eius et capilli erant candidi
tamquam lana alba et tamquam nix. Et
oculi eius velut flamma ignis et
pedes eius similes auricalco. sicut
in camino ardenti. Et vox illius
tamquam vox aquarum multarum. Et ha-
bebat in dextera sua stellas septem
et de ore eius gladius exutraque parte
exibat acutus. Et facies eius sicut
sol lucet in virtute sua. Et cum vi-
dissem eum cecidi ad pedes eius tamquam
mortuus et posuit dexteram suam
super me dicens. Noli timere. Ego
sum primus et novissimus et fui — et vivus
mortuus et ecce sum vivens in secu-
la seculorum et habeo claves mortis
et inferni. Scribe ergo que vidisti et
que sunt et que oportet fieri post
hec. Misterium septem stellarum — vel sacramentum
quas vidisti in dextera mea et septem
candelabra aurea. Septem stelle
angeli sunt septem ecclesiarum. Et
candelabra septem: septem ecclesie
sunt. · II ·

Et angelo ephesi ecclesie scribe
hec dicit qui tenet septem stellas in
dextera sua qui ambulat in medio
septem candelabrorum aureorum. Scio
opera tua et laborem et patientiam — tuam
tuam et quia non potes sustinere ma-
los et temptasti eos qui se dicunt esse
apostolos et non sunt et invenisti eos men-
daces. et patientiam habes et susti-
nuisti propter nomen meum et
non defecisti. Sed habeo adversus
te pauca quod caritatem tuam primam
reliquisti. Memor esto itaque unde ex-
cideris et age penitentiam et priora opera
fac. Sin autem venio tibi et movebo can-
delabrum tuum de loco suo nisi penitentiam
egeris. Sed hoc habes bonum quia
odisti facta nicolaitarum que et

ego odi. Qui habet aures audiendi audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti da
bo edere de ligno vite quod est in paradi
so dei mei. Et angelo smyrne ecclesie
scribe. Hec dicit primus et novissimus
qui fuit mortuus et vivit. Scio tri
bulationem tuam et paupertatem tu
am sed dives es et blasphemaris ab
hiis qui se dicunt iudeos esse et non
sunt sed sunt synagoga sathane.
Nichil horum timeas que passurus
es. Ecce missurus est diabolus ex vo
bis in carcerem ut temptemini et ha
bebitis tribulationem diebus decem.
Esto fidelis usque ad mortem et dabo
tibi coronam vite. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Qui vicerit non ledetur a morte se
cunda. Et angelo pergami ecclesie
scribe. Hec dicit qui habet romphe
am exutraque parte acutam. Scio
ubi habitas ubi sedes est sathane
et tenes nomen meum et non ne
gasti fidem meam. Et in illis diebus
antiphas testis meus fidelis qui occi
sus est apud vos ubi sathanas habi
tat. Sed habeo adversus te pauca quia
habes illic tenentes doctrinam ba
laam qui docebat balach mittere
scandalum coram filiis israel edere
de sacrificiis ydolorum et fornicari.
Ita habes et tu tenentes doctrinam
nicolaitarum. Similiter penitentiam
age. Si quo minus veniam tibi ci
to et pugnabo cum illis in gladio
oris mei. Qui habet aures audiendi audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. Vin
centi dabo manna absconditum et
dabo illi calculum candidum et in
calculo nomen novum scriptum quod
nemo scit nisi qui accipit. Et ange
lo tyatyre ecclesie scribe. Hec dicit
filius dei qui habet oculos ut flam
mam ignis et pedes eius similes au
ricalco. Novi opera tua et caritatem
et fidem et ministerium et patienti
am tuam et opera tua novissima
plura prioribus. Sed habeo adversus
te pauca quia permittis mulierem
iezabel que se dicit prophetam docere
et seducere servos meos fornicari
et manducare de ydolotitis. Et de
di illi tempus ut penitentiam ageret
et non vult penitere a fornicatione
sua. Ecce ego mittam eam in lectum

Marginalia: aliquos; Et p idest; al' vacat

et qui mechantur cum ea in tribulatio
ne magna erunt nisi penitentiam
egerint ab operibus suis et filios eius
interficiam in morte et scient om
nes ecclesie quia ego sum scrutans
renes et corda et dabo unicuique vestrum
secundum opera sua. Vobis autem
et ceteris dico qui tiathyre estis. qui
cumque non habent doctrinam hanc et
qui non cognoverunt altitudinem
sathane quemadmodum dicunt
non mittam super vos aliud pondus.
tamen id quod habetis tenete donec
veniam. Et qui vicerit et qui custo
dierit usque in finem opera mea: dabo
illi potestatem super gentes et reget
eas in virga ferrea. et tamquam vas
figuli confringentur sicut et ego accepi
a patre meo. et dabo illi stellam matu
tinam. Qui habet aures audiendi audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. III.

Et angelo ecclesie sardis scribe.
Hec dicit qui habet septem spiritus
dei et vii stellas. Scio opera tua quia
nomen habes quod vivas et mortuus
es. Esto vigilans et confirma reli
qua que moritura erant. Non enim
invenio opera tua plena coram deo
meo. In mente ergo habe qualiter
acceperis et audieris et serva et penitentiam
age. Si ergo non vigilaveris veniam
ad te tamquam fur et nescies qua hora
veniam ad te. Sed habes pauca
nomina in sardis qui non coinquina
verunt vestimenta sua et ambula
bunt mecum in albis quia digni
sunt. Qui vicerit sic vestietur ve
stimentis albis et non delebo nomen
eius de libro vite: et confitebor no
men eius coram patre meo et coram an
gelis eius. Qui habet aures audiendi
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo philadelphie ecclesie scribe.
Hec dicit sanctus et verus qui ha
bet clavem david qui aperit et nemo
claudit claudit et nemo aperit. Scio
opera tua. Ecce dedi coram te ostium
apertum quod nemo potest claudere.
quia modicam habes virtutem et
servasti verbum meum et non ne
gasti nomen meum. Ecce dabo tibi de
synagoga sathane qui dicunt se
iudeos esse et non sunt sed mentiuntur.
Ecce faciam illos ut veniant et a
dorent ante pedes tuos et scient quia

Marginalia: al' in m...

ego dilexi te quoniam servasti verbum
pacientie mee : et ego te servabo ab
hora temptationis que ventura est
in orbem universum temptare ha
bitantes in terra. Ecce venio cito.
Tene quod habes ut nemo accipiat
coronam tuam. Et Qui vicerit. fa
ciam illum columpnam in templo
dei mei et foras non egredietur
amplius et scribam super eum
nomen dei mei et nomen civitatis
dei mei nove ierusalem que descen
dit de celo a deo meo et nomen me
um novum. Qui habet aurem audiendi
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo laodicie ecclesie scribe.
Hec dicit amen testis fidelis et ve
rus qui est principium creature
dei. Scio opera tua quia neque
frigidus es neque calidus. utinam
frigidus esses vel calidus. Sed
quia tepidus es et nec frigidus
nec calidus incipiam te evomere
ex ore meo quia dicis quod dives sum
et locupletatus et nullius egeo et
nescis quia tu es miser et misera
bilis et pauper et cecus et nudus
Suadeo tibi emere a me aurum
ignitum et probatum ut locuples fias
et vestimentis albis induaris
et collirio inunge oculos tuos ut
videas. Ego quos amo arguo et
castigo. Emulare ergo et penitenti
am age. Ecce sto ad ostium et
pulso. Si quis audierit vocem
meam et aperuerit ianuam : in
trabo ad illum et cenabo cum illo
et ipse mecum. Qui vicerit dabo
ei sedere mecum in throno meo si
cut et ego vici et sedi cum patre
meo in throno eius. Qui habet
aures audiat quid spiritus dicat
IIII ecclesiis. iiii.
Post hec vidi et ecce ostium
apertum in celo et vox prima quam
audivi tanquam tube loquentis
mecum dicens. Ascende huc et osten
dam tibi que oportet fieri cito. Post
hec statim fui in spiritu. Et ecce
sedes posita erat in celo et super
sedem sedens. Et qui sedebat si
milis erat aspectui lapidis iaspi
dis et sardini. Et yris erat in cir
cuitu sedis similis visioni smarag
dine. Et in circuitu sedis sedilia
viginti quatuor et super thronos
xxiiii seniores sedentes circumamic
tos vestimentis albis et in capiti al' stolis
bus eorum coronas aureas. Et de
throno procedunt fulgura et voces
et tonitrua. Et septem lampades
ardentes ante thronum que sunt
septem spiritus dei. Et in conspec
tu sedis tanquam mare vitreum
simile cristallo. Et in medio sedis
et in circuitu sedis quatuor ani
malia plena oculis ante et retro
Et animal primum simile leoni
Et secundum animal : simile vi
tulo. Et tertium animal : habens
faciem quasi hominis. Et quartum
animal : simile aquile volanti.
Et quatuor animalia singula eorum
habebant alas senas. Et in circui
tu et intus plena sunt oculis. Et
requiem non habebant die et nocte
dicentia Sanctus sanctus sanctus dominus
deus omnipotens qui erat et qui
est et qui venturus est. Et cum
darent illa quatuor animalia
gloriam et honorem et benedictio
nem sedenti super thronum viventi
in secula seculorum. procidebant
xxiiii seniores ante sedentem in
throno et adorabant viventem in
secula seculorum. Et mittebant co
ronas suas ante thronum dicentes
Dignus es domine deus noster ac
cipere gloriam et honorem et vir
tutem quia tu creasti omnia et propter
voluntatem tuam erant et creata
Et vidi in dextera sunt. v. V
sedentis supra thronum librum
scriptum intus et foris signatum
sigillis septem. Et vidi angelum
fortem predicantem voce magna
Quis est dignus aperire librum et
solvere signacula eius. Et nemo
poterat neque in celo neque in terra
neque subtus terram aperire librum
neque respicere illum. Et ego flebam
multum quia nemo dignus inven
tus est aperire librum nec videre eum
Et unus de senioribus dixit michi
Ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu
iuda radix david aperire librum et
solvere septem signacula eius.
Et vidi et ecce in medio throni et
iiii animalium et in medio seniorum
agnum stantem tanquam occisum habentem

cornua vii et oculos vii. qui sunt
septem spiritus dei missi in omnem
terram. Et venit et accepit librum
de dextera sedentis in throno. Et cum
aperuisset librum quatuor animalia
et xxiiii seniores ceciderunt coram
agno habentes singuli cytharas et
phialas aureas plenas odoramen
torum que sunt orationes sanctorum.
Et cantabant novum canticum
dicentes. Dignus es domine
accipere librum et aperire signacula
eius quoniam occisus es et redemisti nos
deo in sanguine tuo ex omni tribu et
lingua et populo et natione et feci
sti nos deo ~~in sanguine tuo ex omni
tribu~~ nostro regnum et sacerdotes
et regnabimus super terram. Et
vidi et audivi vocem angelorum
multorum in circuitu throni et ani
malium et seniorum. Et erat nume
rus eorum milia milium dicenti
um voce magna. Dignus est ag
nus qui occisus est accipere virtu
tem et divinitatem et sapientiam
et fortitudinem et honorem et glo
riam et benedictionem. Et omnem
creaturam que in celo est et que super
terram et subtus terram et que sunt
~~in mari et que~~ in eo: omnes audivi
dicentes. Sedenti in throno et ag
no benedictio et honor et gloria et
potestas deo nostro in secula seculo
rum. Et quatuor animalia dicebant
amen. Et xxiiii seniores ceciderunt
in facies suas et adoraverunt vi
ventem in secula seculorum. vi.

al' cytharas

al' solvere

in mari et

VI

Et vidi quod aperuisset agnus unum
de septem signaculis. Et audi
vi unum de quatuor animalibus
dicens tanquam vocem tonitrui.
Veni et vide. Et vidi. Et ecce equus
albus et qui sedebat super illum ha
bebat arcum et data est ei corona
et exivit vincens ut vinceret. Et
cum aperuisset sigillum secundum
audivi secundum animal dicens.
Veni et vide. Et exivit alius equus
rufus et qui sedebat super illum
datum est ei ut sumeret pacem
de terra et ut invicem se interficiant.
Et datus est illi gladius magnus.
Et cum aperuisset sigillum tertium
audivi tertium animal dicens.
Veni et vide. Et ecce equus niger.

et qui sedebat super eum habebat sta
teram in manu sua. Et audivi tam
quam vocem in medio iiii animalium
dicentem. Bilibris tritici denario
uno et tres bilibres ordei denario uno
et vinum et oleum ne leseris. Et cum
aperuisset sigillum quartum:
audivi vocem quarti animalis di
centis. Veni et vide. Et ecce equus
pallidus et qui sedebat desuper no
men illi mors et infernus sequebatur
eum. Et data est illi potestas super
quatuor partes terre interficere gla
dio et morte et fame et bestiis terre.
Et cum aperuisset quintum sigillum
vidi subtus altare dei animas ~~sanctorum~~
interfectorum propter verbum dei et
propter testimonium quod habe
bant et clamabant voce magna
dicentes. Usquequo domine sanctus
et verus non iudicas et non vindicas
sanguinem nostrum de his qui habitant
in terra. Et date sunt illis singule
stole albe: et dictum est illis ut re
quiescerent tempus adhuc modi
cum donec impleatur numerus
conservorum et fratrum eorum qui
interficiendi sunt sicut et illi. Et
vidi cum aperuisset sigillum sextum et
ecce terre motus factus est magnus
et sol factus est niger tanquam sac
cus cilicinus et luna facta est tota
sicut sanguis et stelle celi ceci de
runt super terram sicut ficus mit
tit grossos suos cum a vento mag
no movetur et celum recessit sicut
liber involutus et omnis mons et
insule de locis suis mote sunt. Et
reges terre et principes et tribuni
et divites et fortes et omnis ser
vus et liber absconderunt se in spe
luncis et in petris montium et dicunt
montibus et petris cadite super
nos et abscondite nos a facie se
dentis super thronum et ab ira agni
quoniam venit dies magnus ire ipsorum
et quis poterit stare. vii.

VII

Post hec vidi quatuor ange
los stantes super quatuor
angulos terre tenentes iiii ven
tos terre ne flarent super terram
neque super mare neque in ullam arbo
rem. Et vidi alterum angelum as
cendentem ab ortu solis habentem
signum dei vivi et clamavit voce

magna iiij angelis quibus datum
est nocere terre et mari dicens. Nolite
nocere terre et mari neque arbo
ribus quoadusque signemus servos
dei nostri in frontibus eorum. Et au
divi numerum ~~eorum~~ signatorum.
Centum xl iiij milia signati ex omni
tribu filiorum israel. Ex tribu iuda
duodecim milia signati. Ex tribu
ruben xij milia signati. Ex tribu
gad xij milia signati. Ex tribu aser
xij milia signati. Ex tribu neptali
xij milia signati. Ex tribu manas
se xij milia signati. Ex tribu simeon
xij milia signati. Ex tribu levi xij
milia signati. Ex tribu isachar xij
milia signati. Ex tribu zabulon
xij milia signati. Ex tribu ioseph
xij milia signati. Ex tribu beniamin
xij milia signati. Post hec vidi
turbam magnam quam dinume
rare nemo poterat ex omnibus gen
tibus et tribubus et populis et lin
guis stantes ante thronum in con
spectu agni amicti stolis albis et
palme in manibus eorum et cla
mabant voce magna dicentes.
Salus deo nostro qui sedet super thronum
et agno. Et omnes angeli stabant
in circuitu throni et seniorum et
quatuor animalium. Et ceciderunt
in conspectu throni in facies suas et
adoraverunt deum dicentes. Amen. Benedic
tio et claritas et sapientia et gra
tiarum actio honor et virtus et for
titudo deo nostro in secula seculorum
amen. Et respondit unus de senioribus
et dixit michi. Hii qui amicti sunt
stolis albis qui sunt et unde vene
runt. Et dixi illi. Domine mi tu scis.
Et dixit michi. Hii sunt qui ve
nerunt de tribulatione magna et
laverunt stolas suas et dealbave
runt eas in sanguine agni. Ideo
sunt ante thronum dei et serviunt
ei die ac nocte in templo eius. Et
qui sedet in throno habitabit super
illos. Non esurient neque sitient
amplius neque cadet super illos sol
neque ullus estus quoniam agnus qui in
medio throni est reget illos et dedu
cet eos ad vite fontes aquarum. Et ab
sterget deus omnem lacrimam ab
oculis eorum. Et cum aperuisset si
gillum septimum factum est silen-

tium in celo quasi media hora. viij. — VIII

Et vidi septem angelos stantes
in conspectu dei. et date sunt illis
vij tube. Et alius angelus venit
et stetit ante altare habens turi
bulum aureum in manu sua et
data sunt illi incensa multa ut da
ret de orationibus omnium sanctorum
super altare aureum quod est ante thro
num dei. Et ascendit fumus incenso
rum de orationibus sanctorum de manu angeli
coram deo. Et accepit angelus turi — al' duo
bulum et implevit illud de igne al — aureum
taris et misit in terram. Et facta sunt
tonitrua et voces et fulgura et ter
remotus. Et septem angeli qui habe — magnus
bant vij tubas preparaverunt se ut
in tuba canerent. Et primus ange
lus tuba cecinit. Et factum est gran
do et ignis mixta in sanguine et — al' ta
missum est in terram. Et tertia pars
terre combusta est. et tertia pars
arborum combusta est. et omne — al' concremata
fenum viride combustum est. Et
secundus angelus tuba cecinit. Et
tamquam mons magnus igne ardens
missus est in mare. Et facta est ter
tia pars creature que habebant ani — maris sanguis et mortua est tertia pars
mas ~~in mare~~ et tertia pars navium
interiit. Et tertius angelus tuba
cecinit. Et cecidit de celo stella mag
na ardens tamquam facula. Et cecidit
in tertiam partem fluminum et in
fontes aquarum. Et nomen stelle
dicitur absinthium et multi hom — Et facta est tertia pars aquarum in absinthium
ines mortui sunt de aquis que ama
re facte sunt.

Et quartus angelus tuba ceci
nit. Et percussa est tertia pars solis et
tertia pars lune et tertia pars stellarum ita
ut obscuraretur ~~aut~~ tertia pars eorum
et diei non luceret pars tertia et noc
tis similiter. Et vidi et audivi vocem
unius aquile volantis per medium
celum dicentis voce magna. Ve ve
ve habitantibus in terra de ceteris
vocibus ~~tube~~ trium angelorum qui
erant tuba canituri. Et quintus — Cam. ix. IX.
angelus tuba cecinit. Et vidi stel
lam de celo cecidisse in terram. Et
data est illi clavis putei
abissi et aperuit abissi. Et ascendit — puteum
fumus putei sicut fumus fornacis
magne et obscuratus est sol et aer
de fumo et exierunt locuste in terra — putei et de fumo putei

al' preceptum

quinque apparet quinque sensus
al' vi apparet vi etates quibus
hec vita distinguitur

et data est illis potestas sicut habent
potestatem scorpiones terre. Et p-
ceptum est illis ne lederent fenum
terre neque omne viride. neque omnem
arborem nisi tantum homines qui non
habent signum dei in ~~suis~~ frontibus
suis. Et dictum est illis ne occiderent
eos. sed ut cruciarent mensibus
v. Et cruciatus eorum ut cruciatus
scorpii cum percutit hominem. Et
in diebus illis querent homines
mortem. et non invenient eam.
et cupient mori et fugiet mors ab
ipsis. Et similitudines locustarum
similes equis paratis in prelium
Et super capita earum tamquam co-
rone similes auro. Et facies earum
sicut facies hominum. Et habe-
bant capillos sicut capillos mu-
lierum. Et dentes earum sicut
dentes leonum erant. Et habebant
loricas sicut loricas ferreas. Et vox
alarum earum sicut vox curruum
equorum multorum currentium
in bellum. Et habebant caudas
similes scorpionum. Et aculei
erant in caudis earum et potestas earum
nocere hominibus mensibus v.
Et habebant super se regem angelum
abyssi cui nomen ebraice labba-
don grece autem apollion et lati-
ne habens nomen exterminans.
Ve unum abiit et ecce veniunt
adhuc duo ve post hec. Et sextus
angelus tuba cecinit. Et audivi
vocem unam ex quatuor cornibus
altaris aurei quod est ante oculos
dei dicentem sexto angelo qui ha-
bebat tubam. Solve quatuor an-
gelos qui alligati sunt in flumine
magno eufrate. Et soluti sunt
quatuor angeli qui parati erant
in horam et diem et mensem et an-
num ut occiderent terciam partem
hominum. Et numerus equestris
exercitus vicies milies dena milia
Et audivi numerum eorum et ita
vidi equos in visione. Et qui sede-
bant super eos habentes loricas
igneas et iacintinas et sulphureas
Et capita equorum erant tamquam
capita leonum. Et de ore ipsorum
procedit ignis et fumus et sulphur Et
Ab hiis tribus plagis occisa est ter-
tia pars hominum de igne et fu-

al' illarum

al' habebant

mo et sulphure qui procedebat ex ore
ipsorum. Potestas enim equorum
in ore ipsorum est: et in caudis eo-
rum. Nam et caude eorum similes serpen-
tibus habentes capita: et in hiis
nocent. Et ceteri homines qui non
sunt occisi in hiis plagis neque pe-
nitentiam egerunt de operibus manu-
um suarum ut non adorarent demonia
et simulachra aurea et argentea
et erea et lapidea et lignea que neque
videre possunt neque audire neque
ambulare et non egerunt penitentiam
ab homicidiis suis neque a fornica-
tione sua neque a furtis suis. x.
Et vidi alium angelum fortem
descendentem de celo amictum
nube et iris in capite eius et facies
eius erat ut sol. et pedes eius tam-
quam columna ignis et habebat in
manu sua librum apertum. Et po-
suit pedem suum dextrum super mare
sinistrum autem super terram et
clamavit voce magna ~~dicens~~ quem-
admodum leo rugit. Et cum cla-
masset locuta sunt septem tonitrua
voces suas. Et cum locuta fuissent
septem tonitrua voces suas, scriptu-
rus eram. Et audivi vocem de celo
dicentem. Signa que locuta sunt
septem tonitrua noli ea scribere Et ange-
lus quem vidi stantem supra mare et
supra terram levavit manum su-
am ad celum et iuravit per viven-
tem in secula seculorum. qui creavit ce-
lum et ea que in illo sunt et terram
et ea que in eis sunt et mare et ea que
in eo sunt: quia tempus amplius
non erit sed in diebus vocis septimi
angeli cum ceperit tuba canere: con-
summabitur misterium dei sicut
evangelizavit per servos suos
prophetas. Et vocem audivi de
celo iterum loquentem mecum et
dicentem. Vade accipe librum ap-
ertum de manu angeli stantis supra
mare et supra terram. Et abii ad
angelum dicens ei ut daret michi
librum. Et dixit michi. Accipe li-
brum et devora illum et faciet
amaritare ventrem tuum. sed in
ore tuo erit dulce tamquam mel.
Et accepi librum de manu angeli
et devoravi eum et erat in ore meo
tamquam mel dulce. Et cum devo-

tasset eum amaricatus est venter
meus. Et dicit michi. Oportet te
iterum prophetare populis et genti-
bus et linguis et regibus multis.
Et datus est michi .xi.
calamus similis virge et dic-
tum est michi. Surge et metire te-
plum dei et altare et adorantes in
eo. Atrium autem quod est foris
templum eice foras et ne metiaris
illud quoniam datum est gentib;
et civitatem sanctam calcabunt
mensibus xl. duobus. Et dabo duo-
bus testibus meis et prophetabunt
diebus mille ducentis sexaginta
amicti saccis. Hii sunt due olive
et duo candelabra lucentia in con-
spectu dni terre stantes. Et si quis
eos voluerit nocere ignis exiet de
ore illorum et devorabit inimicos
eorum. Et si quis eos voluerit le-
dere sic oportet eum occidi. Hii ha-
bent potestatem claudendi celum
ne pluat diebus prophetie ipsorum.
Et potestatem habent super aquas
convertendi eas in sanguinem et
percutere terram omni plaga quotiens-
cumque voluerint. Et cum finierint
testimonium suum; bestia que
ascendit de abysso faciet adversus
illos bellum et vincet eos et occidet
illos. Et iacebunt corpora eorum
in plateis civitatis magne que vo-
catur spiritualiter sodoma et egyp-
tus ubi et dominus eorum crucifix-
us est. Et videbunt de populis et
tribubus et linguis et gentibus iacebunt
corpora eorum tribus diebus et dimidio
et corpora eorum non sinentur poni
in monumentis. Et inhabitantes
terram gaudebunt super illos et
iocundabuntur et munera mittent
ad invicem quoniam hii duo prophete cruciav-
erunt eos qui habitant super terram.
Et post dies tres et dimidium spiritus
vite a deo intravit in eos et stete-
runt super pedes suos. Et timor
magnus cecidit super eos qui vide-
runt eos. Et audierunt vocem
magnam de celo dicentem illis.
Ascendite huc. Et ascenderunt
in celum in nube. Et viderunt illos
inimici eorum. Et in illa hora fac-
tus est terremotus magnus et deci-
ma pars civitatis cecidit et occisi

iacebāt

sunt in terremotu nomina hominum
vii milia. et reliqui in timorem sunt
missi et dederunt gloriam deo celi. Ve
secundum abiit et ecce ve tertium
veniet cito. Et septimus angelus tu-
ba cecinit et facte sunt voces mag-
ne in celo dicentes. Factum est regnum
huius mundi dni dei et xpi eius et filii
regnabit in secula seculorum amen. Et
xxiiii seniores qui in conspectu dei
sedent in sedibus suis ceciderunt in
facies suas et adoraverunt deum
dicentes. Gratias agimus tibi
domine deus nr omnipotens qui es
et qui erat et qui futurus es qui
accepisti virtutem tuam magnam
et regnasti et irate sunt gentes et
advenit ira tua et tempus mortuorum
iudicari et reddere mercedem servis
tuis prophetis et sanctis et timen-
tibus nomen tuum pusillis et mag-
nis et exterminandi eos qui corru-
perunt terram. .xii.

XII

Et apertum est templum dei
in celo et visa est archa testa-
menti eius in templo eius. Et facta
sunt fulgura et voces et terre motus
et grando magna. Et signum mag-
num apparuit in celo. Mulier amic-
ta sole et luna sub pedibus eius
et in capite eius corona stellarum
duodecim et in utero habens et cla-
mabat parturiens et cruciatur ut
pariat. Et visum est aliud signum
in celo. Et ecce draco magnus ru-
fus habens capita septem et cor-
nua decem et in capitibus eius sep-
tem diademata et cauda eius tra-
hebat tertiam partem stellarum ce-
li et misit eas in terram. Et draco
stetit ante mulierem que erat pari-
tura ut cum peperisset filium eius
devoraret. Et peperit filium mas-
culum qui recturus erat omnes gen-
tes in virga ferrea. Et raptus est
filius eius ad deum et thronum eius.
Et mulier fugit in solitudinem
ubi habebat locum paratum a deo ut
ibi pascant illam diebus mille du-
centis sexaginta. Et factum est
prelium magnum in celo. Michael
et angeli eius preliabantur cum
dracone. Et draco pugnabat et
angeli eius. Et non valuerunt pre
neque locus inventus est eorum am-

plus in celo. Et proiectus est draco
ille magnus serpens antiquus qui
vocatur diabolus et sathanas qui
seducit universum orbem et proiec-
tus est in terram et angeli eius cum
illo missi sunt. Et audivi vocem
magnam in celo dicentem. Nunc
facta est salus et virtus et regnum
dei nostri et potestas xpi eius quia
proiectus est accusator fratrum nostrorum
qui accusabat illos ante conspectum
dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt
illum propter sanguinem agni et
propter verbum testimonii sui.
et non dilexerunt animas suas
usque ad mortem. Propterea leta-
mini celi et qui in habitatis in eis.
Ve terre et mari quia descendit diabo-
lus ad vos habens iram magnam sciens
quod modicum tempus habet. Et post-
quam vidit draco quod proiectus esset
in terram persecutus est mulierem
que peperit masculum. Et date sunt
mulieri due ale aquile magne ut
volaret in desertum locum. ubi ali-
tur per tempus et tempora et dimi-
dium temporis a facie serpentis. Et
misit serpens ex ore suo post mulie-
rem aquam tamquam flumen ut eam fa-
ceret trahi a flumine. Et adiuvit
terra mulierem et aperuit terra os
suum et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus est
draco in mulierem et abiit facere
prelium cum reliquis de semine eius
qui custodiunt mandata dei et ha-
bent testimonium ihesu xpi. XIII.
XIII Et stetit super arenam maris.
Et vidi de mari bestiam ascen-
dentem habentem capita septem
et cornua decem. et super cornua eius
x diademata et super capita eius
nomina blasphemie. Et bestia quam
vidi similis erat pardo et pedes eius
sicut ursi et os eius sicut os leonis.
Et dedit illi draco virtutem suam
et potestatem magnam. Et vidi
unum de capitibus suis quasi
occisum in mortem et plaga mor-
tis eius curata est. Et admirata
est universa terra post bestiam
et adoraverunt draconem quia
dedit potestatem bestie et adorave-
runt bestiam dicentes. Quis
similis bestie et quis poterit pug-

pedes

nare cum ea. Et datum est ei os lo-
quens ~~omnis~~ magna et blasphe-
mias. Et data est illi potestas
facere menses xl duos. Et aperuit
os suum in blasphemias ad deum
blasphemare nomen eius et taber-
naculum eius et eos qui in celo
habitant. Et datum est illi facere
bellum cum sanctis et vincere illos.
Et data est potestas in omnem tribum
et populum et linguam et gentem
et adoraverunt eam omnes qui
inhabitant terram quorum non sunt
scripta nomina in libro vite agni
qui occisus est ab origine mundi.
Si quis habet aures audiat. Qui
in captivitatem duxerit in captivi-
tatem vadet. Qui in gladio occide-
rit oportet eum gladio occidi. Hec
est patientia et fides sanctorum.
Et vidi aliam bestiam ascendentem
de terra et habebat cornua duo si-
milia agni et loquebatur sicut dra-
co et potestatem prioris bestie om-
nem faciebat in conspectu eius.
Et fecit terram et inhabitantes
in ea adorare bestiam primam
cuius curata est plaga mortis.
Et fecit signa magna ita ut etiam
ignem faceret de celo descendere in
terram in conspectu hominum
et seducit habitantes terram
propter signa que data sunt illi
facere in conspectu bestie dicens
habitantibus in terra ut faciant
imaginem bestie que habet plagam
gladii et vixit. Et datum est illi
ut daret imagini spiritum bestie
ut et loquatur imago bestie. Et
faciet quicumque non adoraverint
imaginem bestie occidantur. Et
faciet omnes pusillos et magnos
et divites et pauperes et liberos et ser-
vos habere caracterem in dextera
manu aut in frontibus suis ut ne
quis possit emere aut vendere nisi
qui habet caracterem nominis
bestie aut numerum nominis eius.
Hic sapientia est. Qui habet in-
tellectum computet numerum
bestie. Numerus enim hominis
est et numerus eius est dc lxvi. XIV
Et vidi et ecce agnus stabat
supra montem syon et cum
eo centum quadraginta quatuor

milia habentes nomen eius et no-
men patris eius scriptum in fronti-
bus suis. Et audivi vocem de celo
tamquam vocem aquarum mul-
tarum et tamquam vocem tonitrui mag-
ni. Et vocem quam audivi sicut cy-
tharedorum cytharizantium in cytha-
ris suis. Et cantabant quasi canticum
novum ante sedem et ante quatuor
animalia et seniores. Et nemo pote-
rat dicere canticum nisi illa centum
xl iiii. milia qui empti sunt de terra.
Hii sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati. virgines enim sunt.
Hii sunt qui sequuntur agnum quo-
cumque ierit. Hii empti sunt ex homi-
nibus primitie deo et agno. Et in ore
ipsorum non est inventum mendaci-
um. Sine macula sunt ante thronum
dei. Et vidi alterum angelum vola-
tem per medium celum habentem evan-
gelium eternum. ut evangelizaret se-
dentibus super terram et super omnem
gentem et tribum et linguam et po-
pulum dicens magna voce. Timete
dominum et date illi honorem quia
venit hora iudicii eius et adorate eum
qui fecit celum et terram mare et omnia
que in eis sunt et fontes aquarum.
Et alius angelus secutus est eum
dicens. Cecidit cecidit babylon illa
magna que a vino ire fornicationis
sue potavit omnes gentes. Et ange-
lus tertius secutus est illos dicens voce
magna. Si quis adoraverit bestiam
et ymaginem eius et acceperit carac-
terem in fronte sua aut in manu sua
hic bibet de vino ire dei quod mixtum
est mero in calice ire ipsius et crucia-
bitur igne et sulphure in conspectu
angelorum sanctorum et ante conspectum
agni. Et fumus tormentorum eorum
in secula seculorum ascendet nec ha-
bent requiem die ac nocte qui adora-
verunt bestiam et ymaginem eius
et si quis acceperit caracterem nomi-
nis eius. Hic sapientia sanctorum est qui
custodiunt mandata dei et fidem
ihesu. Et audivi vocem de celo dicen-
tem. Scribe. Beati mortui qui in do-
mino moriuntur. Amodo iam dicit
spiritus ut requiescant a laboribus
suis. Opera enim illorum sequuntur
illos. Et vidi et ecce nubem candi-
dam et supra nubem sedentem si-
milem filio hominis habentem in ca-
pite suo coronam auream et in manu
sua falcem acutam. Et alius angelus
exivit de templo clamans voce mag-
na ad sedentem super nubem. Mitte
falcem tuam et mete. quia venit hora
ut metatur quoniam aruit messis terre.
Et misit qui sedebat supra nubem fal-
cem suam in terram et messuit terram.
Et alius angelus exivit de templo
quod est in celo. habens et ipse falcem
acutam. Et alius angelus de altari [exivit]
qui habebat potestatem supra ignem et
clamavit voce magna ad eum qui
habebat falcem acutam dicens. Mit-
te falcem tuam acutam et vindemia
botros vinee terre quoniam mature sunt
uve eius. Et misit angelus falcem
suam in terram. et vindemiavit vi-
neam terre et misit in lacum sive tor-
cular ire dei magnum. Et calcatus
est lacus extra civitatem et exivit
sanguis de lacu usque ad frenos equorum
per stadia mille sexcenta. xv.

XV

Et vidi aliud signum in celo
magnum et mirabile. Ange-
los septem habentes plagas septem
novissimas quoniam in illis consum-
mata est ira dei. Et vidi tamquam ma-
re vitreum mixtum igni et eos qui
vicerunt bestiam et ymaginem illi-
us et numerum nominis eius stantes
supra mare vitreum. habentes cytha-
ras dei et cantantes canticum novum
moysi servi dei. et canticum agni di-
centes. Magna et mirabilia sunt ope-
ra tua domine deus omnipotens iuste et
vere sunt vie tue rex seculorum. Quis [dñe]
non timebit te domine et magnifica-
bit nomen tuum. Quia tu solus
pius es quoniam omnes gentes ve-
nient et adorabunt in conspectu tuo.
quoniam iudicia tua manifesta sunt.
Et post hec vidi: et ecce apertum est
templum tabernaculi testimonii
in celo. et exierunt septem angeli
habentes septem plagas de templo
vestiti lapide mundo et candido et
precincti circa pectora zonis aureis.
Et unum ex quatuor animalibus
dedit septem angelis vii. fialas
aureas plenas iracundia dei viven-
tis in secula seculorum. Et imple-
tum est templum fumo a maiesta-
te dei et de virtute eius. Et nemo

poterat introire in templum donec
consummarentur septem plage sep
XVI tem angelorum. xvi.
Et audivi vocem magnam
de templo dicentem vii angelis.
Ite et effundite vii fialas ire dei in
terram. Et abiit primus et effudit
fialam suam in terram. et factum est
vulnus sevum ac pessimum in hom
al' habent nes qui habebant caracterem bestie
et in eos qui adoraverunt ymaginem
eius. Et secundus effudit fialam
suam in mare et factus est sangu
is tamquam mortui et omnis anima
vivens mortua est in mari. Et
tertius effudit fialam suam super
flumina et super fontes aquarum
et factus est sanguis. Et audivi
angelum aquarum dicentem. Ius
tus es domine qui es et qui eras
sanctus qui hec iudicasti quia sa
nguinem sanctorum et prophetarum
fuderunt et sanguinem eis dedis
ti bibere digni enim sunt. Et audivi
alterum angelum dicentem. Etiam
domine deus omnipotens vera et
iusta iudicia tua. Et quartus an
gelus effudit fialam suam in sole
Et datum est illi estu affligere hom
nes et igni. Et estuaverunt hom
nes estu magno et blasphemave
runt nomen dei habentis potesta
tem super has plagas neque egerunt
penitentiam ut darent illi gloriam. Et
quintus angelus effudit fialam
suam super sedem bestie. Et factum
est regnum eius tenebrosum et co
mederunt linguas suas pre doloribus
et blasphemaverunt deum celi pre
doloribus et vulneribus suis et non
egerunt penitentiam ex operibus
suis. Et sextus angelus effudit
illud fialam suam in flumen magnum
eufraten et siccavit aquam eius
ut prepararetur via regibus ab
ortu solis. Et vidi de ore draconis
et de ore bestie et de ore pseudo prophe
te spiritus tres inmundos in modum
ranarum procedere. Sunt enim
spiritus demoniorum facientes sig
na. Et procedunt ad reges totius
terre congregare illos in prelium
ad diem magnum dei omnipoten
tis. Ecce venio sicut fur. Beatus
qui vigilat et custodit vestimenta
sua ne nudus ambulet et videant
turpitudinem eius. Et congrega
vit illos ~~in prelium~~ in locum qui
vocatur hebraice hermagedon.
Et septimus angelus effudit fia
lam suam in aerem et exivit vox
magna de templo a throno dicens.
Factum est. Et facta sunt fulgu
ra et voces et tonitrua et terremo
tus factus est magnus qualis numquam
fuit ex quo homines fuerunt super
terram talis terremotus sic mag
nus. Et facta est civitas magna
in tres partes et civitates gentium
ceciderunt. Et babylon magna
venit in memoriam ante deum
dare ei calicem vini indignationis
ire eius. Et omnis insula fugit
et montes non sunt inventi. Et
grando magna sicut talentum
descendit de celo in homines et
blasphemaverunt homines deum
propter plagam grandinis quoniam
magna facta est vehementer
Et venit unus xvii. XVII
de septem angelis qui habe
bant vii fialas et locutus est mecum
dicens. Veni ostendam tibi damna
tionem meretricis magne que se
det super aquas multas cum qua
fornicati sunt reges terre. et inebri
ati sunt qui inhabitant terram de
vino prostitutionis eius. Et ab
stulit me in desertum in spiritu.
Et vidi mulierem sedentem super
bestiam coccineam plenam nomi
nibus blasphemie habentem ca
pita septem et cornua decem. Et
mulier erat circumdata purpura
et coccino et inaurata auro et la
pide pretioso et margaritis ha
bens poculum aureum in manu
sua plenum abominatione
Et vidi mulierem ebriam de san
guine sanctorum et de sanguine
martirum ihesu. Et miratus sum
cum vidissem illam admiratione
magna. Et dixit michi angelus
Quare miraris? Ego tibi dicam
sacramentum mulieris et bestie
que portat eam que habet capita
septem et cornua decem. Bestia
quam vidisti fuit et non est et
ascensura est de abysso et in inte
ritum ibit et mirabuntur inhabi
tantes

tantes terram quorum non sunt
scripta nomina in libro vite a
constitutione mundi videntes
bestiam que erat et non est. Et
hic est sensus qui habet sapientiam.
Septem capita septem montes
sunt super quos mulier sedet et
reges septem sunt. Quinque ce-
ciderunt unus est et alius non dum
venit. Et cum venerit oportet illum
breve tempus manere. Et bestia
que erat et non est et ipsa octava
est et de vii est et in interitum vadit.
Et decem cornua que vidisti decem
reges sunt qui regnum non dum
acceperunt sed potestatem tanquam
reges una hora accipient post bestiam.
Hii unum consilium habent et vir-
tutem et potestatem suam bestie
tradunt. Hii cum agno pugnabunt
et agnus vincet illos quoniam dominus
dominorum est et rex regum et qui
cum illo sunt vocati electi et fi-
deles. Et dixit michi. Aquas quas
vidisti ubi meretrix sedet populi
sunt et gentes et lingue. Et decem
cornua que vidisti in bestia hii
odient fornicariam et desolatam
facient illam et nudam et carnes
eius manducabunt et ipsam igne
concremabunt. Deus enim dedit
in corda eorum ut faciant quod illi
placitum est ut dent regnum suum
bestie donec consummentur ver-
ba dei. Et mulier quam vidisti
est civitas magna que habet reg-
num super reges terre. xviii.
XVIII Et post hec vidi alium ange-
lum descendentem de celo
habentem potestatem magnam
et terra illuminata est a gloria
eius. Et exclamavit forti voce
dicens. Cecidit cecidit babylon mag-
na et facta est habitatio demonio-
rum et custodia omnis spiritus immun-
di et custodia omnis volucris im-
munde et odibilis quia de ira for-
nicationis eius biberunt omnes
gentes et reges terre cum illa for-
nicati sunt et mercatores terre de
virtute deliciarum eius divites
facti sunt. Et audivi aliam vocem
de celo dicentem. Exite de illa po-
pulus meus et ne participes sitis
delictorum eius et de plagis eius

non accipiatis quoniam pervenerunt
peccata eius usque ad celum. Et re-
cordatus est dominus iniquitatum
eius. Reddite illi sicut et ipsa reddi-
dit vobis et duplicate duplicia se-
cundum opera eius. In poculo quo
miscuit vobis miscete illi duplum.
Quantum glorificavit se et in de-
liciis fuit tantum date illi tormentum
et luctum quia in corde suo dicit.
Sedeo regina et vidua non sum et
luctum non videbo. Ideo in una
die venient plage eius mors et lu-
ctus et fames et igni comburetur
quia fortis est deus qui iudicabit il- Al' dominus
lam et flebunt et plangent se super
illam reges terre qui cum illa for-
nicati sunt et in deliciis vixerunt
cum viderint fumum incendii
eius longe stantes propter timorem
tormentorum eius dicentes. Ve
ve ve civitas illa magna baby-
lon. civitas illa fortis quoniam in una
hora venit iudicium tuum. Et ne-
gotiatores terre flebunt et luge-
bunt super illam quoniam merces eorum
nemo emet amplius. merces auri
et argenti et lapidis preciosi et
margarite et byssi et purpure et
serici et cocci et omne lignum
thyinum et omnia vasa eboris et
omnia vasa de lapide precioso et
eramento et ferro et marmore
et cinamomum et amomum et odo-
ramentorum et unguenti et thu-
ris et vini et olei et simile et triti-
ci et iumentorum et ovium et equorum
et redarum et mancipiorum et animarum
hominum et poma tua desiderii
anime discesserunt a te et omnia
pinguia et preclara perierunt a
te et amplius illa iam non in-
venient. Mercatores horum qui
divites facti sunt ab ea lon-
ge stabunt propter timorem tor-
mentorum eius flentes ac lugen-
tes et dicentes. Ve ve civitas illa
magna que amicta erat bysso et
purpura et cocco et deaurata erat
auro et lapide precioso et marga-
ritis quoniam una hora destitute sunt
tante divitie. Et omnis guber-
nator et omnis qui in lacum navi-
gat et naute qui in mari operan-
tur longe steterunt et clamave-

runt videntes locum incendii eius
dicentes. Que similis civitati huic
magne? Et miserunt pulverem
super capita sua et clamaverunt
flentes et lugentes dicentes. Ve
ve civitas illa magna in qua divites
facti sunt omnes qui habebant na
ves in mari de pretiis eius quoniam una
hora desolata est. Exulta super
eam celum et sancti apostoli et prophe
al' dnus — te quoniam iudicavit deus iudici
um vestrum de illa. Et sustulit unus
angelus fortis lapidem quasi mola
rem magnum et misit in mare
dicens. Hoc impetu mittetur baby
lon magna civitas illa et ultra iam
non invenietur et vox citharedorum
et musicorum et tibia canentium et
tuba non audietur in ea amplius
et omnis artifex omnisque artis non
invenietur in ea amplius et vox
mole non audietur in te amplius
al' in te — et lux lucerne non lucebit tibi am
plius et vox sponsi et sponse non
amplius — audietur adhuc in te quia mer
catores tui erant principes terre
al' quia — quia in veneficiis tuis erraverunt
omnes gentes et in ea sanguis
prophetarum et sanctorum inven
tus est et omnium qui interfecti
sunt in terra. xiv.

XIX

Post hec audivi quasi vo
cem magnam tubarum
multarum in celo dicentium alle
luya. laus et gloria et virtus deo
nostro est quia vera et iusta iudicia
sunt eius quia iudicavit de mere
trice magna que corrupit terram
in prostitutione sua et vindicavit
sanguinem servorum suorum de mani
bus eius. Et iterum dixerunt alleluia.
Et fumus eius ascendit in secula
seculorum. Et ceciderunt seniores
xxiiii. et quatuor animalia et
adoraverunt deum sedentem super
thronum dicentes amen alleluia.
Et vox de throno exivit dicens.
al' sancti — laudem dicite deo nostro omnes ser
vi eius et qui timetis deum pusil
li et magni. Et audivi quasi
vocem tube magne et sicut voce
aquarum multarum et sicut vo
al' magnorum — cem tonitruorum multorum di
centium alleluya quoniam regnavit
dominus deus noster omnipotens.

gaudeamus et exultemus et demus
gloriam ei quia venerunt nuptie
agni et uxor eius preparavit se.
Et datum est illi ut cooperiat se byssi
no splendenti candido. Byssi — al' ut
num enim iustificationes sanctorum
sunt. Et dixit michi. Scribe. bea
ti qui ad cenam nuptiarum agni
vocati sunt. Et dixit michi. hec
verba dei vera sunt. Et cecidi an
te pedes eius ut adorarem eum.
Et dixit michi. Vide ne feceris. con
servus tuus sum et fratrum tuorum
habentium testimonium ihesu.
Deum adora. Testimonium
enim ihesu est spiritus prophetie.
Et vidi celum apertum. et ecce equus
albus et qui sedebat super eum
vocabatur fidelis et verax et in ius
titia iudicat et pugnat. Oculi
autem eius sicut flamma ignis
et in capite eius diademata mul
ta habens nomen scriptum quod
nemo novit nisi ipse. Et vestitus
erat veste aspersa sanguine et
vocabatur nomen eius verbum
dei. Et exercitus qui sunt in celo
sequebantur eum in equis albis
vestiti bysso albo. mundo. Et
de ore ipsius procedebat gladius
acutus ut in ipso percutiat gentes et
ipse reget eas in virga ferrea et ipse
calcat torcular vini furoris ire dei
omnipotentis. Et habet in vestimen
to et in femore suo scriptum rex
regum et dominus dominantium.
Et vidi unum angelum stantem
in sole et clamavit voce magna
dicens omnibus avibus que volabant — al'
per medium celum. Venite congrega
mini ad cenam magnam dei ut mandu
cetis carnes regum et carnes tribuno
rum et carnes fortium et carnes equorum
et sedentium in ipsis et carnes om
nium liberorum et servorum pusillo
rum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges
terre et exercitus eorum congregatos
ad faciendum prelium cum illo qui sedebat
in equo et cum exercitu eius. Et ap
prehensa est bestia et cum illa pseudo
propheta qui fecit signa coram ipso qui — al'
bus seduxit eos qui acceperunt
caracterem bestie et qui adoraverunt
imaginem eius. vivi missi sunt hii duo
in stagnum ignis ardentis sulphure

et ceti occisi sunt in gladio sedentis sup
equū q̄ pcedit de ore ipī et omnes
aves saturate st̄ carnib; eoꝝ. ·XX·
Et vidi angelm descendentē de celo
habentē clavē abyssi et catenā
magnā in manu sua. ⁊ apphendit
draconē serpentem antiquum qui est
diabolus et sathanas et ligavit eū
p annos mille ⁊ misit eū in abyssū
et clausit et signavit sup illū ut nō
seducat amplius gentes donec cōsū
mentur mille anni ⁊ post hec oportet
illum solui modico tempore. Et vidi
sedes et sederunt sup eas et iudiciū da
tum est illis et animas decollatoꝝ
ppt testimoniū ihū ⁊ ppt verbū dei
et qui non adoraverunt bestiam
neq; ymaginē eius. nec acceperūt
caracterem eius in frontib; aut in ma
nib; suis et vixerūt et regnaverūt
cum xp̄o mille annis. ceteri mortuoꝝ
non vixerūt donec cōsumēt mille
anni. Hec est resurrectio prima.
Beatus ⁊ scūs qui h̄t partem in re
surrectione prima. In hiis secunda
mors non habet potestatem. sed erūt
sacerdotes xp̄i et dei ⁊ regnabūt cū
xp̄o mille annis. Et cum consum
mati fuerint mille anni solvet
sathanas de carcere suo et exibit
et seducet gentes que sunt super
quatuor angulos tēre gog ⁊ magog
et congregabit eos in plium quoꝝ
numerus est sicut arena maris.
Et ascenderunt sup latitudinē tēre
et circuierunt castra sanctoꝝ ⁊ civi
tatem dilectam. Et descendit ignis
a deo de celo ⁊ devoravit eos. Et dia
bolus qui seducebat eos missus est
in stagnum ignis et sulphuris ubi
et bestia ⁊ pseudo pphete cruciabū
tur die ac nocte in secula seculoꝝ
~~amen~~ Et vidi thronum magnū
et candidū et sedentē sup eū a cui
conspectu fugit celum et terrā et
locus non est inventus ab eis. Et
vidi mortuos magnos ⁊ parvulos
stantes in conspectu throni et libri
apti sunt. Et alius liber aptus
est qui est vite. Et iudicati sunt
mortui ex hiis que scripta erant
in libro secundū opera ipsorum.
Et dedit mare mortuos qui in eo
erant ⁊ mors et infernus dederūt
mortuos qui in ipsis erant et iudi

catum est de singulis scdm opa ipoꝝ.
Et infernus et mors missi sunt in
stagnum ignis. Hec mors scd̄a. ~~Et~~ al' nō vacat
~~qui ignis~~ Et q̄ non est inventus in
libro vite scriptus missus est in stagnū
ignis. ·XXI·
Et vidi celum novū ⁊ terā novā.
Primū enī celū ⁊ pma tēra abiit ⁊ ma
re iam non est. Et ego ihēs vidi civi
tatē scām ierlm novā ~~vidi~~ descende
tem de celo a deo paratā sicut sponsā
ornatā viro suo. Et audivi vocem
magnam de throno dicentem. Ecce
tabernaculum dei cum hominibus
et habitabit cū eis. Et ipsi populus
eius erunt et ipse deus cum eis erit
eoꝝ deus. Et absterget deus omnē
lacrimam ab oculis eoꝝ ⁊ mors ultra
non erit neq; luctus neq; clamor neq;
dolor erit ultra que prima abierunt.
Et dixit qui sedebat in throno. Ecce
nova facio omnia. Et dixit Scribe
quia hec verba fidelissima sunt et
vera. Et dixit michi. Factū est.
Ego sum alpha et ω initium et fi
nis. Ego sitienti dabo de fonte aque
vive gratis. Qui vicerit possidebit
hec et ero illi deus et ille erit michi
filius. Timidis aūt ⁊ incredulis et
execratis et homicidis ⁊ fornicato
ribus ⁊ veneficis ⁊ ydolatris ⁊ omib;
mendacib; pars illoꝝ erit in stagno
ardenti igni et sulphure qd̄ est
mors scd̄a. Et venit unus de septē
angelis habentibus fialas plenas
vij plagis novissimis et locutus
est mecū dicens. Veni ostendam
tibi sponsam agni. Et sustulit uxorem
me in spū in montē magnū et altū
⁊ ostendit m̄ civitatē scām ierlm
descendentē de celo a deo habentem
claritatem dei. Et lumen eius si
mile lapidi pcioso tamq̄ lapidi ias
pidis ⁊ sicut cristallū. Et habebat
murum magnū ⁊ altū habentē
portas duodecī. et in portis eius an
gelos duodecī et nōia scripta que
sunt nōia duodecī tribuū filioꝝ isrl̄.
Ab oriente porte tres ⁊ ab aquilone
porte tres ⁊ ab austro porte tres ⁊
ab occasu porte tres. Et murus ci
vitatis habens fundamenta duo
decim ⁊ in ipsis xij nōia duodecim
aplōꝝ ⁊ agni. Et q̄ loquebatur
mecum habebat mensuram arū

ducam auream ut metiretur ciuitatem et
portas eius et murum. Et ciuitas in
quadro posita est et longitudo eius
tanta est quanta latitudo. Et mensus
est ciuitatem de arundine per stadia duo — Al' aurea
decim milia. longitudo et latitudo
et altitudo eius equalia sunt. Et men
sus est muros eius c.xl.iiii. cubitorum
mensura hominis que est angeli. Et
erat structura muri eius ex lapide ias
pide. Ipsa uero ciuitas aurum mun
dum simile uitro mundo. Et funda
menta muri ciuitatis omni lapide
precioso ornata. Fundamentum primum
iaspis secundus saphirus tercius calcedo
nius quartus. smaragdus quintus
sardonix sextus sardius septimus
crisolitus octauus berillus nonus
topazius decimus crisopassus unde
cimus iacinctus duodecimus amethistus.
Et duodecim porte xii margarite
sunt per singulas. Et singule porte
erant ex singulis margaritis. Et
platee ciuitatis aurum mundum
tamquam uitrum pellucidum. Et tem
plum non uidi in ea. Dominus enim deus
omnipotens templum illius est et agnus.
Et ciuitas non eget sole neque lu
na ut luceant in ea. Nam clari
tas dei illuminabit eam et lucer
na eius est agnus. Et ambulabunt
gentes in lumine eius et reges terre
afferent gloriam suam et honorem in
illam et porte eius non claudentur
per diem nox enim non erit illic. Et affe — Al' nocte
rent gloriam et honorem gentium in
illam nec intrabit in eam aliquid
coinquinatum aut faciens abominatio
nem et mendacium nisi qui scripti
sunt in libro uite et agni. xxii.

XXII

Et ostendit michi fluuium aque
uiue splendidum tamquam cristal
lum procedentem de sede dei et agni.
In medio platee eius et ex utraque
parte fluminis lignum uite affe
rens fructus duodecim per menses sin
gulos reddens fructum suum et
folia ligni ad sanitatem gentium.
et omne maledictum non erit am
plius sed sedes dei et agni in illa erunt
et serui eius seruient illi et uidebunt
faciem eius et nomen eius in fron
tibus eorum. Et nox ultra non erit
et non egebunt lumine lucerne
neque lumine solis quoniam dominus
deus illuminat illos et regnabunt
in secula seculorum. Et dixit michi. hec
uerba fidelissima et uera sunt. et do
minus deus spirituum prophetarum misit
angelum suum ostendere seruis suis
que oportet fieri cito. Et ecce uenio
uelociter. Beatus qui custodit uer
ba prophetie libri huius. Et ego iohannes
qui audiui et uidi hec. Et postquam
audissem et uidissem: cecidi ut
adorarem ante pedes angeli qui michi
hec ostendebat. Et dixit michi
Vide ne feceris conseruus tuus sum
et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui ser
uant uerba libri huius. Deum adora.
Et dixit michi. Ne signaueris uerba
prophetie libri huius. Tempus enim prope
est. Qui nocet noceat adhuc et qui
in sordibus est sordescat adhuc et
iustus iustitiam faciat adhuc. et — Al'
sanctus sanctificetur adhuc. Ecce uenio
cito et merces mea mecum est uni
cuique reddere secundum opera sua. Ego sum
alpha et ω. primus et nouissimus
principium et finis. Beati qui lauant
stolas suas in sanguine agni ut
sit potestas eorum in libro uite. et per
portas intrent ciuitatem. Foris canes
et uenefici et impudici et homicide
et idolis seruientes et omnis qui a
mat et facit mendacium. Ego
ihesus misi angelum meum testificari uo
bis hec in ecclesiis. Ego sum radix
et genus dauid stella splendida et
matutina. Et spiritus et sponsa dicunt
ueni et qui audit dicat ueni et qui
sitit ueniat. et qui uult accipiat
aquam uite gratis. Contestor ego omni
omni audienti uerba prophetie libri
huius. Si quis apposuerit ad hec
apponet deus super illum plagas scrip
tas que sunt in libro isto. Et si quis
diminuerit de uerbis libri prophe
tie huius auferet deus partem eius de li
bro uite et de ciuitate sancta et de hiis
que scripta sunt in libro isto. Dicit
qui testimonium perhibet istorum. Etiam
uenio cito. Amen. Veni domine
ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi cum
omnibus uobis. Amen

Incipit prologus libri secundi paralipomenon.

Eusebius ieronimus domnioni et rogatiano suis in ihesu christo salutem. Quomodo grecorum hystorias magis intelligunt qui athenas viderint et tertium virgilii librum qui a troade per leucaten et acroceraunia ad siciliam et inde ad hostia tiberis navigaverint: ita sanctam scripturam lucidius intuebitur qui iudeam oculis contemplatus est et antiquarum urbium memorias locorumque vel eadem vocabula vel mutata cognoverit. Unde et nobis cure fuit cum eruditissimis ebreorum hunc laborem subire ut circuiremus provinciam quam universe christi ecclesie sonant. Fateor enim mi domnion et rogatiane karissimi numquam me in divinis voluminibus propriis credidisse viribus nec habuisse magistrum opinionem meam sed ea et de quibus scire me arbitrabar interrogasse me solitum quanto magis de hiis super quibus anceps eram. Denique cum a me nuper litteris flagitassetis ut vobis paralipomenon latino sermone transferrem de tyberiade legis quondam auctorem qui apud hebreos admirationibus habebatur assumpsi et contuli cum eo a vertice ut aiunt usque ad extremum unguem et sic confirmatus ausus sum facere quod iubebatis. Libere enim vobis loquor ita et in grecis et in latinis codicibus hic nominum liber viciosus est ut non tam hebrea quam barbara quedam et sarmatica nomina coniecta arbitrandum sit. Nec hoc lxx interpretibus qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant transtulerunt sed scriptorum culpe ascribendum dum de inemendatis inemendata scriptitant et sepe tria nomina subtractis e medio sillabis in unum vocabulum cogunt vel e regione unum propter latitudinem suam in duo vel tria vocabula dividunt. Sed et ipse appellationes non homines ut plerique estimant sed urbes et regiones et saltus et provincias sonant et oblique sub interpretatione et figura eorum quedam narrantur hystorie de quibus in regnorum libro dicitur. Nonne ecce hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Que utique in nostris codicibus non habentur. Hoc primum sciendum quod apud hebreos paralipomenon liber sit et apud illos vocabitur dabreiamin id est verba dierum: qui propter magnitudinem apud nos divisus est quod nonnulli in bruto ciceronis dialogo faciunt ut eum in tres partes secent cum unus a suo auctore sit editus. Deinde et illud attendimus quod frequenter nomina non vocabula ~~sonant~~ hominum sed rerum ut dixi significantias sonant. Ad extremum quod omnis eruditio scripturarum in hoc libro continetur et hystorie vel que pretermisse sunt in suis locis vel perstricte leviter hic per quedam verborum compendia explicantur. Orationum itaque vestrarum adiutus auxilio misi librum lemniol' placiturum tamen mundis displiciturum esse non ambigo. Optima enim queque ut ait plinius malunt contempnere videre plerique quam discere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere interroget hebreos suam conscientiam recolat videat ordinem textumque sermonis et tunc nostro labori si potuerit detrahat. Ubicumque ergo asteriscos id est stellas radiare in hoc volumine videritis ibi sciatis de hebreo additum quod in latinis codicibus non habetur. Ubi vero obelus transversa scilicet virga preposita est illic significatur quid lxx interpretes addiderint vel ob decoris gratiam vel ob spiritus sancti auctoritatem: quod in hebreis voluminibus non legatur.

Incipit secundus prologus libri Job.

Si aut fiscellam iunco texerem aut palmarum folia complicarem ut in sudore vultus mei comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem nullus morderet nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvatoris volo operari cibum qui non perit et antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare mihi geminus infligitur error corrector viciorum falsarius vocor et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis

al' vocat
al' vacat nem
vt
al' et
al' putrit
al' sensus nõ
al' fuit
emendata

consuetudo ut z [et] quesita plisq: mira
placeant dum magis pulchros ha
bere volunt codices quam emenda
tos. Quia pp o fr̃e dilectissimi um
cum nobilitatis exemplar pro fla
bello calathis sportellisq: minus
culis monachorum spiritualia hec
et mens sua dona suscipite ac beatum
iob qui ad huc apud latinos iacebat
in sterore et vermibus scatebat erro
integrum inmaculatumq: gaude
te. Quomodo enim post probata
tionem atq: victoriam duplicia ei
universa sunt reddita ita ego in lin
guam nostram ut audacter loquar feci
eum habere que amiserat. Igitur
et vos et unumquemq: lectorem sol
licita p̃fatione commoneo et in prin
cipiis librorum eadem semp aduerten
rogo ut ubicumq: semper precedentes
virgulas videritis sciatis ea que sub
iecta sunt in hebraicis voluminibus non haberi
Porro ubi stelle ymago p̃fulserit
ex hebreo in nostro sermone addita sunt
Nec non et illa que haberi videban
tur in greco et ita corrupta erant
ut sensum legentibus tollerent
orantibus nobis magno labore cor
rexi magis utile quid ex odio meo
ecclesiis xpi venturum ratus qui
ex aliorum negotio. Incipit p̃logus libri ecclesiastes.

Memini
me hoc ferme quinquennio cum
ad huc rome essem z [et] ecclesiasten
sce blesille legerem ut eam ad con
temptum huius mundi provocarem.
Et omne quod in mundo cerneret
putaret esse pro nichilo rogatum
ab ea ut in morem commentarioli
obscura queq: dissererem. ut absq:
me posset intelligere que legebat.
Itaq: quoniam quando in procinctu nostri operis
subita morte subtracta et non me
ruimus o paula et eustochium talem
habere vite nostre consortem tantoq:
vulnere perculsus. tunc obmutui.
Nunc in bethleem positus augustio
re videlicet civitate et illius memo
rie et vobis reddo quod debeo. Hec bre
viter ammonens quod nullius auc
toritatem secutus sum. sed de hebreo
transferens maxime lxx interpretum
consuetudini coaptavi. In his
dumtaxat que non multum ab
hebraicis discrepabant interdum
aquile quoq: et symmachi z [et] theodo
cionis recordatus sum. Ut nec no
vitate nimia lectoris studium de
terrerem nec rursum contra con
scientiam meam fonte veritatis
obmisso opinionum rivulos consec
tarer. Incipit alius p̃logus super ioel

Iohel filius phatuel describit terram
xii tribuum eruca bruco locusta
rubigine vastante consumptam
et post eversionem prioris populi ef
fusum spiritum sanctum super
servos dei. et ancillas .i. super .c. xx
credentium nomina hominum et
sunt viri in cenaculo montis syon
.c. xx. qui ab uno usq: ad xv. paula
tim et per incrementa surgentes
xv graduum numerum efficiunt. qui
in psalterio mistice continentur.
Ex tribus igitur generibus rethorum
hec sumuntur principia et tres
sunt argumentorum partes ex quibus
incipere solet omnis orator. Aut
enim dociles aut benivolos aut at
tentos auditores debet efficere.
Hic ergo propheta recte a magnitu
dine cladis sumens principium
eos qui audituri erant volens
ad penitentiam provocare reddit at
tentos ammirans futurorum mali
ut considerantes venture cladis
asperitatem oculis arriperent penitentiam.
In hoc propheta idcirco nec reges nec
tempora sunt p̃notata quia hiisdem
temporibus ac regibus quibus
osee prophetavit. Iohel interpretatur
incipiens aut dominum descensus
phanuel lantuido hostium. Pro
p̃logice hoc est quod qui hostium
dei et scientiam dei habuit apta
recte incipit prophetare. Explicit p̃logus.
Incipit p̃logus super amos prophetam. [primus p̃logus]

Amos propheta pastor et
rusticus et rubus mora
distringens paucis verbis
explicari non potest. Quis enim
digne exprimat tria et quatuor
scelera damasci gaze tyri ydumee
filiorum amon et moab et septimo oc
tavoq: iuda et israel. Hic loqui
tur ad vaccas pingues que sunt
in monte samarie z [et] ruituram do
mum maiorem minoremq: testatur

al' solita

Ipse tenuit dictorem locuste et stante
dominum super murum litum. vel
adamantinum et trullam pomorum at-
trahentem supplicium peccatoribus
et famem in terra non famem panis
neque sitim aque sed audiendi ver-
bum domini. Non dixit verba sed verbum.
Amos vero interpretatur omustus.
Hic amos spirituali gratia plenus
prophetavit inter ceteros prophetas. Non
enim ipse solus erat propheta sed et alii.
Esse quippe non poterat propheta:
nisi pastor ante fuisset. Qui et cu-
bi sua clangit per singulos dies eru-
diens et docens in ecclesia in verita-
te. enim vox omnium prophetarum
tamquam tuba spiritualis est predicans
in ecclesia secundum quod scriptum est.
Ascende in montem excelsum tu qui
evangelizas syon exalta vocem tuam etc.

Item alius prologus.

Hic amos propheta non fuit
pater ysaie prophete quam-
quam et ille propheta extiterit. Nam
aliis litteris ille aliis iste apud hebreos
scribitur. Que differentia litterarum
apud latinos non habetur et ille
fortis vel robustus. Hic vero popul-
sus interpretatur quia locutus est
contra x tribus que per ydolatriam
a cultu dei vel et a regno david erant
avulse. Fuit autem cognatio eius
ex oppido thecue quod sex miliaribus
distat a bethleem gerens curam
pecorum in latitudine camporum que
sunt proxima oppido thecue. In
quibus humum arido atque harenoso
nichil omnino frugum gignitur
sed uberrimis pascuis habundant
et ideo sunt cuncta pastoribus ple-
na et sterilitas terre compensatur
pecorum multitudine. Ex hoc nu-
mero pastorum fuit amos imperitus
sermone sed plenus scientia. Pro-
phetavit autem eisdem temporibus quibus
iohel naum ionas osee ysaias.
Sed aliquantulum exorsus est prophe-
tare antequam ysaias maxime autem
contra tribus decem locutus est pau-
ca de duabus interserens. Hunc ab-
latum de numero pastorum misit
dominus ut in samaria prophe-
ret quem amasias sacerdos de-
cipiens plagis affligit tandem

filius eius ozias vecte per tempora
transfixit post hec semivivus in ter- *al' transfixit*
ram suam evectus post aliquot
dies dolore vulneris expiravit. Sepul-
tusque est cum patribus suis.

Item alius prologus super Ionam

Iona columba et dolens filius a-
mathi qui fuit de geth que est in
opher ad gentium preconium mi-
titur. A iussus contempnit contemp-
nens fugit fugiens dormit propter
quem periclitatur navis. Set sors
latentem regit cetus abiectum devo-
ravit et orantem revomuit. Reiectus
predicavit subversionem sed contris-
tatur in penitentia urbis et saluti
gentium invidet. Gaudet et etere
virentis umbraculo: et dolet subito
arescentis. Cuius sepulchrum in qua-
dam urbe geth in viculo demon-
stratur qui est in secundo miliario
sephorim itinere quo pergitur tyberiade.

Incipit prologus zacharie prophete.

Anno secundo darii regis medo-
rum aggeum et zachariam
prophetasse lectiones co-
rumdem declarant. Sed hac de
causa aggeus zacharie in ordine
prophetarum prelatus videtur quod eum
duobus mensibus ut predicte lectio-
nes ostendunt in prophetia precessisse
invenitur. Ad restaurationem et
templi precepto domini populum
animasse esdras refert dicens.
In secundo anno darii regis: prophe-
tavit aggeus et zacharias filius
abdo prophete super iudeos qui erant
in iudea et in ierusalem super israel.
Tunc surrexerunt zorobabel filius
salathiel et ihesus filius iosedech
et principes eius inchoaverunt edifi-
care domum dei que est in ierusalem.
Quibus cum adessent prophete domini
exortatione sua adiuvantes eos.
Nam et propheta in israel abominatione
paternorum delictorum per suam com-
monitionem idem propheta cupiens
revocare verbis lectione compre-
hensus est. Vidi nocte et ecce
vir ascendat super equum rubeum
~~vidit propheta virum in equo rubeo~~
sedentem et stantem in medio inter
retu umbrosi. Cuius visionis hec
solutio est. Vir ascendens super

equum rubeum licet angelus intel-
ligatur tamen quia predicti coloris
equum ascendere visus est vindic-
tam sanguinis in eam gentem
significat proferendam que populum
israel in captivitatem redegerat.
Nam et ysaias propheta per ruborem
vestimentorum inter gentes vindictam
cum sanguine a deo proferendam de-
monstrans. hiis verbis usus est
dicens. Quis est iste qui venit de
edom tinctis vestibus de bosra.
Stantem vero in medio mirteti
umbrosi quod dixit leticiam populi
affuturam per mirteti significationem
voluit significare vel designare.
cuius ligni moyses in libro levitico
cum faceret mentionem ait. Acci-
pietis die primo ~~et postea~~ fructus
ligni pretiosi ut leticiam populi per
bene olentis ligni umbraculum
demonstraret. Sed hanc visionem
que liberationem populi et vindictam
de adversariis futuram demonstrat
Ob hoc noctu propheta se vidisse me-
moravit. quia populum israel
in prima liberatione de terra egyp-
ti noctu discessisse constabat. cuius ex-
empli ~~quam~~ plenus propheta aliquam
partem in se retinere videbatur. libe-
ratio eiusdem ac reditus captivita-
tis de terra chaldeorum per noctem pro-
phete est revelata.

al' speciosi

Incipit prologus in libris machabeorum.

Omnimodo excellentissimo et in
cultu christiane religionis
strenuissimo lodovico regi
Rabanus vilissimus servorum dei in
domino dominorum perpetuam optat
salutem. Cum sim promptus ani-
morum ad parendum atque servien-
dum vestre voluntati cotidie cogito
quid honorificentie vestre gratum
exhibeam ut mei memoria sedulo
apud nos maneat et de voto mentis
mee erga obsequium vestrum appa-
reat. Unde grandis questionis
angustia in animo versatur cogi-
tandi quid potissimum reverentie
vestre offeram quoniam alii iuxta id quod
sibi conderet et opulentia rerum
vires illis ministrat multiplicia
vobis deferunt munera. Ego
autem ita per me hoc non efficere
posse sentio sed tamen vacuus a munere
penitus non ero quia iuxta paup-
ertatem virium mearum et ingenii tenui-
tatem ea que in meditatione sancta-
rum scripturarum elaboravi offerre
decrevi que licet non sint condigna
providentie vestre tamen credo non sint
ubique spernenda. preterito siquidem
anno transmisi vobis tractatum
in danielem prophetam quem non
solum ex dictis maiorum sed etiam
ex nostre parvitatis sensu confeceram.
Nunc vero quia tempus est illud
quo romana ecclesia constituit libros
machabeorum in ecclesia legi eorundem
librorum expositionem quam ante aliquot
annos rogantibus amicis sensu hys-
torico simul et allegorico dictaveram
excellentie vestre defero ut si aliquando
sensum misticum in eis dinoscere
vos delectet habeatis in promptu
quod illum explicitum invenire va-
leatis non dico valde deserte et orna-
te rethorica sed lucido sermone et
catholica fide. Vos quoque si quid
in predicto opere reperiatis vobis
gratum et rite prolatum eius gratie
hoc deputetis a quo est omne bonum.
Si quid autem minus recte vel minus
convenienter positum vobis inde
videatur imperitie mee magis de-
putetis quam malitie qui quamdiu in
hoc corpusculo vixero in christi servitio
prout possibilitas fuerit laborare con-
tendo. Ipsius enim est misericordie
ut qui mihi in animo hoc dedit
velle ipse me bono opere faciat con- al' ipsius
summare de quo propheta ait. Pro-
pe est dominus omnibus invocan-
tibus eum in veritate non derelin-
quet omnes sperantes in se. Divi-
nitas domini nostri ihesu christi dum
nos incolumes et legis dei verita-
tem amantes ad multorum salu-
tem custodiat et post huius vite
cursum ad veram et eternam bea-
titudinem pervenire concedat.

Item alius prologus

Reverentissimo et omni sancti-
tatis officio dignissimo
geroldo sacri palatii archidiacono
Rabanus vilis dei servus servorum
in christo salutem. Memini me in pa-
latio magontiorum civitatis com-

cinium tenuit habere sermonem de
eminentia sanctarum scripturarum et
de difficultate diuinarum hystoriarum
in quibus non solum per aliquanta
loca propter uarietatem rerum et
situum prouinciarum obscurus est
sensus quin et per tropos figurarum ob
scurus est intellectus et quia eodem
tempore comentarios in libro regum
nuper a nobis editos uenerabili ab
bati hyldumo tradideram. tu quidem
pietatem meam exhortatus es
quatinus in libros paralipomenon
atque machabeorum comentarios iux
ta uestigia maiorum pari studio conde
rem sed quantum potui et prioris
libri expositionem lodouico regi edi
tam dedi sequentis uero tue sanc
titati tradendam reseruaui ut peti
tio tua non esset uana neque habe
res me suggillandum quasi tibi ro
ganti nollem conferre quod aliis
gratis contulerim. Proinde quia
iam confectum habes uterere eo si
cut decet seruum christi. cum commu
nione multorum et quod solus impe
trasti ad plurimorum utilitatem
peruenire facias. De cetero quoque uo
lo sanctitatem tuam scire quod
ipsum opus ideo partim de diuina
hystoria partim de ioseph iudeorum
hystoria traditione partim uero
de aliarum gentium hystoriis con
texui ut quia non tantum gentis
iudee ac principum eius sed et alia
rum gentium similiter in ipso li
bro mentio fit ex multorum librorum
collatione ueritas sacre hystorie
pateat et sensus narrationis
eius lectori lucidior fiat. Quin e
tiam si quid in memorato opere
tibi gratum atque utile inueneris
largitori omnium bonorum inde
gratias referas. Si quid autem
reprehensibile in eo esse perspexeris
mee infirmitati et inperitie depu
tes et apud clementem iudicem
ueniam inpetrare nobis per sacras
orationes festines. Sicque opti
mo largitori dignum honorem
et fragili opifici oportunum confe
res solatium. Fraternitatem tuam
diuina maiestas prosperis successibus
pollentem eterne beatitudinis
gaudia peruenire omni tempore
nostri memorem conseruare dignetur.

Incipit secundus prologus in
mathei euangeliste

Matheus cum primo predi
casset euangelium in iudea
uolens transire ad gentes primus
euangelium scripsit hebrayce
quod fratribus a quibus ibat ad
memoriam reliquit. Sicut enim
necesse fuit ad confirmationem fidei
euangelium predicari sic et con
tra hereticos scribi. Cum autem plu
res euangelium scripserint quatuor
tantum auctoritatis habent testimonium
quia per quatuor mundi partes fidem al' quod
nuntiant trinitatis. Et sunt quasi
quatuor rote in quadriga domini
que uehit eum per predicationem
euangelii et genus humanum quod
fidi morte eorum erat predicatione peremptum
uiuificandum. Non et aliorum
euangelia ceciderunt nec recepta
sunt quia dominus nolebant prefinitum
nimium cassari propter uirtutem sa
cramenti. Designantur et euange
liste quatuor signis que non sunt ac figuris
de receptione sed iocundi misterii sibi
consciae. Matheus in homine intelligitur
quia circa humanitatem christi prin
cipaliter immoratur. Marchus
in leone quia agit de resurrectione
lucas in uitulo agens de sacerdotio
Johannes in aquila scribens sacra
menta diuinitatis christi uero quem
describunt homo fuit de uirgine
natus. Vitulus in immolatione
leo in resurrectione. Aquila in as
censione Vel in homine humani
tas in uitulo sacerdotium In leone
regnum in aquila exprimuntur
diuinitatis sacramentum.

Incipit prologus in libro apocalipsis.

Omnes qui pie uolunt ui
uere in christo sicut ait apostolus
persecutionem patientur, iux apostoli initium
ta illud. Fili accedens ad seruitutem
dei sta in iustitia et timore et prepara
animum tuum ad temptationem. Temp
tatio namque est uita hominis super terram
Ne autem fideles in hiis deficiant
consolatur eos dominus atque confirmat
dicens. Nobiscum sum usque ad consum
mationem seculi et nolite timere pu

illius grex xpi ea uidens deus pater tribu
lationes quas passura erat ecclesia ab
apostolis fundata supra petram xpm ut
minus timeantur disposuit una
cum filio et spiritu sancto eas reuelare Reue
lauit autem tota trinitas xpo secundum hu
manitatem xpc uero iohi per angelum.
Iohes ecclesie de qua reuelatione hunc
librum composuit. Unde et liber iste
apocalipsis dicitur i. reuelatio quia hic con
nentur que deus reuelauit iohi et iohes
ecclesie. Multa s. ecclesia passa sit in tem
pore primitiuo et nunc patiatur in
nouissimis temporibus antixpi pas
sura sit quando tanta erit tribulatio
ut si fieri potest in moueantur electi et
que pro hijs et nunc et in futuro premia
sit susceptura ut quos denuntiata
supplicia terrent promissa premia le
tificent Ideo iste liber inter reliquas
scripturas noui testamenti prophetie
nomine censetur quia alijs est excellen
tior prophetijs. Sicut enim noui tes
tamentum prestat ueteri euangelium le
gi: ita hec prophetia prophetijs ueteris tes
tamenti quia de xpo et ecclesia magna ex
parte iam adimpleta satis certa denuntiat
vel ideo quia cum alijs uniphariа isti
tripharia dicta est prophetia simul. s.
de preterito et presenti et futuro Ad cuius
confirmandam auctoritatem concurrit
et auctoritas mittentis et deferentis et ac
cipientis mittentis. s. trinitatis et
deferentis. s. angeli et accipientis. s. io
hannis. Cum autem iohi hec in uisione
fuerint reuelata et sint tria genera ui
sionum sub quo genere contineatur uiden
dum est. Visio enim alia corporalis quan
do uidelicet corporalibus oculis aliquid
uidemus. Alia spiritualis seu ymagi
naria cum uidelicet dormientes vel et uigilan
tes ymagines rerum cernimus quibus aliquid
aliud significatur sicut uidit pharao
spicas et moyses rubum ardere ille
dormiens iste uigilans Alia intellectua
lis quando uidelicet spiritu sancto reuelante intelle
ctu mentis ueritatem misteriorum sicut est
capimus quomodo uidit iohes que
in hoc libro referuntur. Non enim
figuras tantum spiritu uidit sed et earum signi
ficata in mente intellexit. Vidit autem
iohes et scripsit in pathmos insula
relegatus a domitiano in exilium prin
cipe impijssimo hac eum ad scribe
dum compellente causa quia dum exulteraret
a domitiano in pathmos insula i
ecclesijs quibus preerat multa pullulauerunt
atque moleuerunt uitia atque diuerse he
reses. Erant enim quidam heretici ibi
dicentes xpm non fuisse ante ma
riam quia temporaliter de ea natus erat.
Quos iohes in principio euangelij sui
redarguit dicens. In principio erat
uerbum et in hoc libro cum dicat alpha
et oo. i. principium et finis dicebant
enim quidam ecclesiam pondere tribu
lationum ante finem seculi desituram et pla
bore non premium eternum susceptura
Horum ergo errores uolens destruere
~~errores~~ iohes ostendit xpm principium
et finem. Unde ysaias Ante me
non est formatus deus et post me non
erit et ecclesiam per excidium tribu
lorum non deficere sed proficere et
pro hijs brauium eternum recipere.
Scribit autem iohes: vij ecclesijs asye
et earum vij episcopis deprehenditis instru
ens et per eam totam generalem eccle
siam docens Et itaque materia iohis
in hoc opere status spiritualiter asyane
ecclesie nec non et totius uidelicet quam in
presenti patiatur et in futuro recep
tura sit intentio uero eius est mo
nere ad patientiam que seruanda est
tum quia breuis labor tum quia premium
magnum. Modus tractandi talis
primo premittit prologum et salutatio
nem ubi reddit auditores beniuolos
et attentos quo premisso accedit ad
narrationem. Ante narrationem enim uo.
ostendit xpm esse ab eterno sine princi
pio et fine inducens ipsum loquentem
Ego sum alpha et oo i. principium
et finis postea accedens ad narra
tionem distinguit vij uisiones quibus
terminatis iste liber consummatur
premittit autem prologum dicens Apo
calipsis ihu xpi subaudis hec est
sicut in alijs. visio ysaie vel et
et parabole salomonis.

vel mittentis

[illegible] modum uidendi

al' erat

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum.

Aa; apprehendens uel apprehensio

Aad testificans uel testimonium

Aad har deprecatio.

Aalma uirgo abscondita ul' absconsio uirginitatis.

Aara montana uel mons fortitudinis

Aaron mons fortis uel mons fortitudinis siue montanus.

Aaronite montes robusti uel montium fortitudines siue montani aut montes eorum.

Aars sol uel lumen seu illuminans aut illuminatio.

Aathath te patre tuo ul' tempore tuo. siue tu ante. aut temporalis tuus

Aaz apprehensus uel fortitudo seu fortis aut apprehendens.

Aazia patruus uel patruelis seu apprehendens dominum aut fortitudo domini. hebr. post a.

Abba pater uel paternitas. syrum est non hebreum.

Abbacuc luctator fortis ul' luctator rigidus seu complexans eos aut susceptio eorum.

Abadia seruus dni ul' seruiens dno

Abagta pater sollempnis uel patris sollempnitas seu pater loquens aut patris locucio.

Abana pater dns ul' pat' habundans seu pater meus iste aut patris mei habundancia.

Abarim pater eis ul' paternitas eorum

Abana pr gratus ul' lapides colliges

Abani patris requies ul' pater commotus seu pater gratus michi aut pater gratificans me.

Abama pater gratus domino ul' pater gratificans dnm

Abaria transiens dns ul' i transitu dni. seu pater suscitans dnm aut pater uigilans dno.

Abarim ptransiens ul' ptransitio seu montes transeuncium

Abaron pater suscitans dolore ul' pater uigilans murmuracioni seu pater suscitans iniquitate aut pater uigilans inutilitati.

Abasbai parens ul' peperit seu parens michi aut patrimonia mea.

Abda seruiens ul' seruitus seu seruus eius aut seruiens ei.

Abdai seruus meus ul' seruiens in ~~deo seu seruiens eius~~ aut seruitus mea ul' seruiui ei' michi.

Abdehel seruus dei ul' seruiens deo.

Abdemelech seruus regis ul' seruiens regno seu seruus regius aut seruus regnator. — ul' regnator

Abdenago seruus tacens ul' seruiens tacet seu dni auxilium aut dominus auxiliator. — al' tacens

Abdi seruus meus ul' seruiens in.

Abdias seruus dni ul' seruiens dno seu dni testis aut dno electus.

Abdihel seruus dei ul' seruies deo. — al' dno

Abdo seruus eius ul' seruiens ei.

Abdom seruiens eis ul' seruus eorum

Abdon seruus merens ul' seruus mutilus.

Abdon seruus nutitans uel seruus iniquus

Abdon ancilla dolens ul' seruiens murmurando. Sequitur d. p' a

Abed seruus populi uel seruiens populo.

Abedia seruiens domino uel seruiui domino.

Abel committens ul' commissio ~~eius seu lugens eum~~ aut mirabil' ei

Abel luctus uel uapor seu uanitas

Abela committens uel commissio ei' siue lugens ei' aut miserabilis

Abelga napor uallium uel luctus deuorans.

Abelmarim nauitas habitaculi uel luctus inhabitancium.

Abelmeola napor uallis salse uel luctus parturiencium seu uanitas domicilii aut miserabilitas in habitacionis

Abelmeula idem est.

Abelsathim napor spinosus uel luctus germinans seu pollucio miserabilis aut uanitas resurrectionis

Abelboen lapis pollicis eorum uel lapis in medio eorum.

Abenezer lapis adiutorii uel lapis auxiliator — al' abeuer

Abener lapis lucidus ul' pater lucerne.

Aber consilii uel certamen in iter siue particeps aut participatio

Abier nitiuus uel liuor seu liuidus aut uulneratus.

al' abelschesemin
al' lytorū · al' germinatus

Absalō pr̄ patris uel pat' patris seu
patris luctus aut patris amaricacio·
Abesan pater habundans uel
patris egressio
Abethari patris repulsio uel ma
ceplo rancionis·
Abethsechim luctus luctorum
uel natiuitas germinis
Abgatha pater tangens ridente
uel tactus patris ridentis
Abia pater dn̄s uel patris domi
nium seu dn̄i paternitas aut ubi
pater sunt·
Abiahel pater dominus deus ul'
paternitas domini dei·
Abiahil · pater meus exultans ·
uel patris mei exultacio·
A[illegible] pater meus contemptus
uel patris mei despectio·
Abia bon pat' meus sup̄ intelligēs
uel patris mei sup̄ intelligencia·
Abiham patris mei populus ul'
pater meus eorum
Abiasab pater meus colligens
uel patris mei collectio·
Abiasaph pater meus congre
gans ul' patris mei congregacio·
Abiachar pater meus ros· uel pa
ter meus sup̄fluus seu pater meus
suscitans peccatum aut pater me
us peccato uigilans·

al' abidae

Abida pater meus sciens eos uel
patris mei sciencia·
Abiade idem est·
Abidam pater meus sciens eos
uel pater meus sciencia eorum·
Abidar pater meus uidere uel pa
tris mei uidicium·
Abihel pater meus deus uel patris
mei deitas
Abiem patris mei mater uel pa
ter meus maternus·
Abiezer pater meus fortis uel pa
tris mei auxilium· seu pater meus
separatus aut patris mei sc̄ificacio·

ʒe

Abieri patris mei auxilium meum
uel pater meus auxiliator meus
Abigabaon pater collis merētis
uel pater uallis mestitie seu pater
meus uallis mesta aū pater meus
collis merencium·
Abigail pater meus exultans uel
patris mei exultacio·
A[illegible] pater roris uel erroris seu

pr̄is mei acerinus aut pr̄is mei inolucio·
Abihel pater meus deus uel pa
tris mei deitas·
Abilina lugens uel plorans seu
luctus aut ploracio·
Abilmei lugentes uel plorantes
seu nam aū miserabiles
Abilmes idem est·
Abinadab pater meus a deo ul' pat'
meus exaudiens deum
Abilmeser idem est·
Abimelech pater meus rex uel
patris mei regnum·
Abim pater mensure ul' p̄r mensu
rantis seu pater sunt aut pat' erat
Abinaam patris mei decus uel
patris mei commocio
Abinadab patris mei uotum ul'
pater meus spontaneus·
Abinoem patris mei fidelitas
uel patris mei requiescio·
Abira pater meus magister ul'
patris mei magisterium
Abiram pater meus excelsus ul'
pater meus exaltatus siu p̄r meus
sublimis aut pr̄is mei sublimitas·
Abiron pater meus magister
musitans ul' pater meus magister
murmurans seu pater meus magr
iniqu' aut p̄r m̄s mḡr m[illegible]
Abisa pater salutis uel pr̄is salutare
Abisa pater meus sacrificans ul'
patris mei sacrificium seu patris
mei incensum aut patris me ho
locaustum·
Abisai pater salutis mee uel
patris salutare michi
Abisai pater meus incensum m
eum ul' p̄r meus sacrificium meum
Abisai pater meus sup̄fluus ul'
patris mei rugitus·
Abisag patris mei incensū uel
patris mei holocaustum
Abisue pater meus cantans ul' pr̄is
mei cantelena seu pater meus lo
quens aut pr̄is mei locucio
Abisur pater meus murus uel
pater meus directus
Abisur pater meus robustus ul'
pater meus angustians seu pa
ter meus contiuens aut patris
mei acerbitas·
Abital p̄r meus ros ul' p̄r uro:at
seu patrem meum applicans aut

patris mei appensio.
Abiu pater meus est l' p̃r m̃s ipse
Abiud patris robur ul' patris cu
lus seu pater eorum aũt p̃r meus iste.
Abner p̃r lucidus ul' p̃ris lucerna
Abobi pater inuitator nel patris
amplexatio.
Abor pater montium nel patris fo
ramen seu pater luminis aut pa
ter iracundus.
Abra patris magisterium nel p̃ris
exaltatio.
Abraham p̃r uidens p̃plm ul' pater
uidens multitudinem seu pater mul
titudinis aut pater multarum sub
intelligitur gentium non est etiam
in nomine.
Abraham p̃r excelsus ul' p̃r exaltat?
seu p̃r sublimis aũt p̃ris sublimitas
Abrech p̃r delicatus ul' pater te
nerrimus ipse est ioseph qui plat?
in egypto cum esset tener delicat?
etate iuuentutis f̃cs est p̃r semini
tuto sapie et plat? sapientium.
Absalon patrem meum pacificans
nel patris mei amaritudo.
Absalon pax p̃ris ul' p̃r pacis seu
p̃ris luctus aut p̃ris amaritudo.
Absamas pater egress? a d̃no nel
patris habitaculi d̃ni.
Abursinor nel plaga seu liuidus
aut uulneratus
Abar patris lumen ul' p̃r igneus
seu p̃r incendens aut p̃ris aptio.
Achab frater p̃ris hic c post a
nel fraternitas paternitatis.
Acham frater p̃ris sui uel fraterni
tas paternitatis sue
Acharab mures nel demolitio.
Achabim decent l' scorpiones.
Achaia soror laborans ul' soror
que seu soror d̃ni aut fr̃ eius d̃ns.
Achaicus frater laborans ul' frat
quis seu fr̃ d̃ni aut fr̃ eius d̃ns
Achaici fr̃s laborantes ul' fr̃es qui
seu fr̃s d̃ni aut frater eorum dominus
Achami p̃rupta ul' umbraculum
seu soror laboris aut fraternitas eorum
Achal omnia uel in omnibus seu
fr̃ contemptus aut fr̃s commixtio.
Acham labor uel necessitas seu co
luber insidians aut fraternitas eorum
Achamon fr̃ sapientie uel frater
sapientissimus

Achan tribulator ul' necessarius — al' achain
Achan necessitas ul' tribulatio ul'
apprehensio gratie
Achan retinens ul' apprehendens
seu retinens grãm aut apphẽsio grẽ.
Achar merces ul' turbator seu tu — al' tribulator
multus aũt puersio. — al' tumults
Acharim turbans p̃plm ul' p̃uersio
p̃pli sui p̃uertens eos aũt turbatio eorum.
Acharan merces gr̃e uel turbans
gratificatos uel gr̃ificans gr̃titudo
Acharcha inferius ul' pauimentum
Acharis sterilis ul' ingratus seu
sterilitas aut ingratitudo
Acharon in pascuis ul' gregis pas
cua seu sterilitas aut erudiatio tristitie
Acharonite in pascuis ul' in pascua
gregum seu steriles aut erudimenta
tristitiarum.
Achas tenens ul' apprehendens
seu retentio aut apprehensio.
Achaz conuertens uel apprehendẽs
seu conuersus uisionem aut apprehen
dens fortitudinem.
Achazias apprehendens d̃nm ul'
apprehensio d̃ni seu conuersus forti
ter d̃no aut apprehendens uisione
dominicam.
Achazib frater lupi ul' fr̃ deuorãs
seu tenens lupum aut apprehen
dens rapacitatem.
Acsa claudicans ul' factura
Acsaph clauda collectio uel frac
tura congregationis.
Acres hamus ul' retentio sui hami
his aut humilitas.
Actes idem est.
Aceroth dissipans ul' despiciens me — al' acereth
seu demoliens aut interficiens.
Acerech dissipans me l' despiciens
me seu demolitio mea aut interfec
tio mea. eius.
Achela suscipiens eũ ul' susceptio
Acheldemach ager sanguinis ul'
ager sanguineus sirũ ẽ nõ hebreũ
Acherubim cognosce ul' intellige
seu sciens multitudinem aut scie
ne multitudo.
Achi fr̃ meus ul' fraternitas mea.
Achia umbraculum ul' p̃rupcio
seu frater domini aut fr̃nitatis d̃ns
Achiam fr̃ populi ul' fr̃s p̃plus
seu umbraculum ei? aut precup
tio eorum.

Achias meroes uel retribucio seu fr[atris] dominus aut fratinitas domini
Achie umbraculum ul' in collibus
Achila suscipiens eum l' susceptio ei[us]
Achilai suscipiens cum michi uel susceptio eius mea
Achim fletus uel plorans seu frater ei[us] aut fraternitas eorum
al' achimas
Achimaas fratris mei honus uel fratris mei susceptio
Achinaai frater meus reductus ul' fratris mei reductio ul' frs mei assumptio
Achinaan frater meus quis uel frater meus quomodo reductio meum regnum
al' deserto
Achimelech frater meus rex uel fratris mei regnum
Achimoth frater meus mortuus ul' fratris mei deserto al' regnauit
Achin aam fratris mei decor uel frater meus decorus
Achinoem fratris decus uel frater nitatis delectabilis
Achior fratris mei lumen ul' frater meus montanus seu fratris mei fornacis aut frs mei incendia
Achis frater meus ul' quomodo est
Achis frater meus [illegible] tantum uir seu frater meus aut uiri fraternitas
al' achimalech
Achisamech fratrem meum corroborans ul' fratris mei firmamentum
Achisemech frater adiuuans uel fratris adiutator seu fraternitatis fultura aut fraternitatis erectio
Achitob frater meus bonus uel fratris mei bonitas
Achitophel frater meus ruens ul' fratris mei ruina
Achitophel frater meus cadens uel frater meus irruens seu fr me[us] tractans aut frater meus cogitans
me[us] deuorans
Achimb stultitia uel mendacium seu frs mei hostia aut retentio ul' fr[atris]
Acthe hamus uel usque huc sine humilitas aut retentio
Acho hamus uel usque huc sine retinens eam aut humilitas eius
Achotte hami uel usque huc siue humiles aut retenti
Acthos hamus uel usque huc siue humilitas aut retentio
al' acthor ul' aschor
Achobor mures uel deuastatio (?)
Achalor turbatio uel tumultus seu peruertens aut peruersio
Acthor frs lumi ul' fratris altitudo seu contemptatio fratris fornace aut fratris incendia
Acthon retentio uel apprehensio seu retinens aut apprehendens
Achub hamum grauitas uel humilitatis contemptatio
Achzipha hamus subitus uel humilis eructatio
Acthus retinens consilium uel humilis consiliator
Achur retinens lumen uel humilitas ignea
Achzib retentio uel derelicta seu mendacium aut stultitia
Achziba mendens ei uel stultitia eius seu retinens eum aut derelicta ei. Post a & c sequitur d
Ada testificans uel testimonium
Adad testis uel patruus seu precipuus aut patruelis
Adada testis eius ul' usque ad testimonium sine precipuus esse aut patruelis eius
Adabarim de utero nominum grece secunda legis latio latine
Adaharim idem est
Adadezer decorum auxilium ul' precipuus sine precipuus separator
Adadezer testimonium fortitudinis uel patruelis sanctificatio seu fortitudine precipuus aut testificatio sanctificationis
Adaglam congregans eos uel congregatio eorum
Adai robustus uel sufficiens seu testis meus aut fortitudo mea
Adaia suffices dno l' testimonium do[mini]
Adaia fuius dni ul' testificans dnm
Adali seruus laborans uel testimonium laboriosum
Adalia testis laborans l' suus laborio[sus]
Adam testificans eos uel testimonium eorum
Adam homo uel terrenus seu indigena aut terra rubra
Adama humus uel terra seu terrena aut desiderabilis
Adame auores uel sanguines plurali numero
Adam magnificans uel qui est magnificentia seu seruiens ipso meo aut testificans ipsum meum
Adar grex uel populus
Adar pallium uel sublimis seu

testis uigilans aut seruus suscitator
Adar idem pallium ul' magnificus
Adarsa testificans solem uel ser
uus illuminator
Adassa noua ul' nouitas seu testis
facture aut seruitus plasmationis
Adasor seruus fortis ul' testis an
gustatus seu seruiens petre aut tes
tificans sagittam luminis
Adgum pater sordis l' testis sordidus
Adiunarica seruus donator uel
testificans consummationem
Adrach stola uel decorus seu in
dumentum aut indutio
Adram mundans pessimos uel
mundatio pessimorum
Adramalech stola regis ul' decor
regum siue rex indutus aut regnator
decorus
Adenaberh seruus prophetizans
uel testificatio prophetie
Ader rex eximius ul' turris gregis
seu testis uigilans aut fuus consurgens
Adesa testis facture uel seruus
plasinator siue seruitus nouitatis
aut testificatio sanctificationis
Adenia seruus domini ul' testifi
cans dominum
Adiel greges dei uel oues di
uine seu decorans dominum aut indutio dei
Adremelech stola regis ul' decor
regum seu rex indutus aut regna
tor decorus
Adricimmon testis sublimis ul'
seruus ecclesie
Adrezer stola fortis uel decor
separatus seu decor auxilium aut
indumentum sanctificationis
Addi seruus meus uel testimo
nium meum
Addiada seruiens testibus uel
fortitudo testificantium
Adihel fuus dei l' testificans testis decor
Addui fines cause l' testis iudicij
Adina seruiens cause eius uel
testis iudicij eius
Adino tenelbus uel delicatus seu
fortis iudex aut fortis causator
Adiunim fuit duplex l' testificatio
Adias continens mala l' locus
malorum siue decor facture aut
indutio plasmationis
Aduel populus dei ul' oues diui
ne seu decorans dominum aut indutio dei

Ado seruus ul' testis seu seruiens
domino aut fortitudo eius
Addo idem est
Addav seruus uigilans uel ser
uus fortis suscitator
Adoch seruum tenens uel testi
ficationis apprehensio
Adolla congregans eos uel con
gregatio eorum seu testimonium
aque aut testificatio in aqua
Adollamites congregans eos uel
congregatio eorum seu testis aque aut
testificator in aqua
Adollamim idem est
Adom fuiens eis l' fortitudo eorum
Adommim rubra ul' ascensus rufor   al' adommym
uel e locus ille cruentus et sangui
narius quo deuenit homo qui a ie
rusalem descendit in iericho et inci
dit in latrones
Adon seruus merens uel testis mur
murans seu fortis iniquus aut for
titudo inutilis
Adonay dominus uel dominator
Adonaya dominus dominans
uel domini dominatio
Adonyas dominator est dominus
uel domini est dominatio
Adonybezech dominus micans ul' dominus
fulgurans siue dominus dominator egesta
tatis aut dominus dominator uani contemptus
Adonibezech deus micans uel
dominus fulgurans seu dominus dominator
egestatis aut dominus dominator uani contemptus
Adonycham dominus calidus
uel dominator caliditatis
Adonium dominus exaltatus   al' adonyram
uel dominator sublimis
Adonisedech dominus iustus
uel dominator iustitie
Adopsite libertas uel gaudium
Addor seruitus generans uel
testificatio generationis
Addullam testimonium pri   al' adullam
us uel seruiens eternitati   uel testificatio generationis
Aduram decor excelsus l' genera
tio excelsa seu decor excelsi aut flu
uij exaltatio
Aduram ruina exaltata ul' flu
uius exaltatus seu decor excelsi
aut fluuij exaltatio
Adrumentina uisio sublimis   ul' uidens sublimitatem
Aegla uitula l' iuuencula. hic est p' a
seu sollempnis aut festiuitas eius

Aegiptus tenebre uel angustia seu
tribulatio coangustans aut tribu
lationis coangustatio.
Aegiptii tenebre uel angustiantes
seu tribulantes coangustatos aut
tribulatores coangustatorum.
Aeglon in uencula uel uacca eorum seu
uaccam merens al' in uencula inutilis
Aelam uestibulum uel ante fores
seu postis aut superliminare.
Aelamite uestibula uel ante fores
seu postes aut superliminaria.
Aelam apposita uel abiecta siue
despiciens aut comparata.
Aelamite appositi uel obiecti siue
despicientes aut comparati.
Aemoch taberne uel officine seu
taberne mortis aut officine mortuorum
Aena fons uel binnium seu fons
eius aut oculus eius.
Aendor fons generans uel oculus
generationis
Aeneas pauper uel miser seu
respondens aut responsio.
al' aengaddim
Aengaddim fons oritorum uel ocu
lus elatorum
al' aemon
Aenon fons eorum uel oculus eorum
Aerim aceruus lapidum uel
aceruati lapides
Aesdrelon auxilium merens
uel misericordia dolentium.
al' aelmon
Aesmon terra deserta uel terra inculta
seu terra moriens aut terra inutilis
al' aethan
Aetham ualida uel antiqua
seu ascendens aut fortitudo.
Aethi opstupefaciens uel pauens
seu terror patris mei aut obstupe
faciens pater meus.
Aethiopia tenebre uel caligo
siue tenebrans aut caligans.
Aethiopes tenebrosi uel caliginosi
si siue tenebrantes aut caligantes
Aethonodosai uia ~~anima~~ in ferio
rum uel uiantes inferius.
Aphaim humus hic psi p^9 a. posit. p f.
eorum uel nolatus eorum seu libe
rans eos aut securitas eorum.
Aphan idem est
Apham humus uel nolatus seu
liberans pauperes aut securitas eorum
Aphaim humus mea uel nolatus
meus seu liberans pauperes meos
aut securitas gratie mee
Aphar terra uel pulius suscitans
seu humus aut fodiens
Aphar pulius suscitans uel hu
mus uigilie seu liberans uigiles
aut securitas suscitatorum.
Aphara terra eius uel pulius
eius seu humus eius aut fodiens eum.
Aphara pulius suscitans eum
uel humus uigilie eius seu libe
rans euigilantes ei aut securitas
suscitatorum eius
Aphara taurus uel uitulus
seu pulius eius aut fodiens eum. in uitulum
Apharai in fodiens humum
uel pulius uitulis
Apharaim pulius suscitans
eos uel humus uigilie eorum seu libe
rans uigilantes eis aut securitas
suscitatorum.
Apharim fodiens mare uel
maris effossio.
Apharim pulius suscitans eos
uel humus uigilie eorum seu liberans
uigilantes eis aut securitas sus
citatorum in eorum.
Apharsa terra digna uel fodi
ens eleuationem seu liberalitas
solis aut liberans illuminatos.
Apharsacei terre indigne uel fo
dientes eleuatos seu liberi solis
aut liberantes illuminatos.
Apharsinal tellus saluata uel
terra salutis siue pulius suscitans
salutem ut humus uigilans saluationi
Apharsothi securitas uel liberans
siue liberum germen aut securitas
resurrectionis
Aphanas iudicans deus uel in
dicium domini
Apher continuit uel continens
siue continent aut furor noms
Aphech continebit uel apprehendit
seu continens aut apprehensio.
Aphetha continebit eum uel appre
hendet eum seu continencia aut
aut apprehensio eius
Aphec furor alienus uel uita
dissipata seu uitam dissipans aut
aut uite discussio.
Aphelethi mirabilis uel admi
randus seu mirificans aut admirandus
Apher humus uel fodiens seu
pulius aut uitulus
Apherezei separati uel absque mu
ro seu fodientes olim aut uituli ter
(minantes.

Aphes in finibus uel in extremis
Aphesdomim in finibus rubeti uel rufo
rum in extremis ascensionis
Aphes libere egrediens uel securi
tas egressionis
Aphia liberalis dominus uel liberalitas domini
Aphusa fertilis uel augmentata
Afrimin steriles uel augmentati
Aphuta fertilis uel augmentata
Aphsiba colligens recte uel congre
gans conuersionem siue liber egres
sus aut secura egressio
Aphith securus uel liber seu securi
tas uel liberalitas
Aphon uolans inique uel uolatus
meroris seu libre inutiliter murmurans
aut securitas inutilis
Aphonite uolantes inique uel uolando
merentes siue securi inutiliter aut
libere murmurantes
Aphus uolans consilio uel uolatus
consilii siue libere consulens aut se
curus festinator
Aphuth eius indumentum uel
eius declinatio
Aphutei eius indumenta uel eius
declinationes · hic est post a
Aga festina uel sollempnis
Aga loquens uel meditans seu me
ditatio aut loquela
Agaba festinus pater uel sollemp
nitas patris
Agabus nuncius tribulans uel
tribulationis annunciatio
Agagite domata uel tecta seu festi
ne sollempne aut festum sollempnitas
Agag planctus egypti uel planc
tus egyptiorum seu securitus festina aut
sollempne testimonium
Agag domus uel tectum suum sollemp
nis festina aut festina sollempnitas
Aggai questio uel festiuitas seu
loquens mihi aut meditatio mea
Agla uitula uel [illegible] siue
sollempnis aut festiuitas eius
Agar aduena uel [illegible] siue festinum
[illegible] aut sollempnitas uigilie
Agareni aduene uel [illegible] siue fes
ta [illegible] aut sollempnitates
uigiliarum
Agarim aduena [illegible] uel consilio
deuoratoris seu festinus magister
mens aut sollempnitas egri mei
Agge questio uel sollempnis seu
festiuitas aut sollempnitas al' meditatio siue loquela prius
Agge questio uel sollempnis siue
meditatio aut loquela prius
Agela sollempnis pater uel festiuitas
Agedgad accinctus uel annuncians predo
Aggedgad festiua securitas probationis
uel sollempne testimonium annunciationis
Agglom sollempnis candor uel
annuncia iniquitatem meam
Aggeus festinus uel sollempnis que
rens consilium aut letus festinator
Aggi questio uel sollempnis seu al' senaes
sciens me aut festiuitas mea
Aggia querens dominum uel
sollempnitas domini
Aggias sollempnis domino uel
festiuitas domini
Agremon fons sublimis uel fons al' aguprem uo
ecclesie siue fons congregans aut
fons malorum grauatorum
Agrippa congregans subito uel
congregatio subita
Agrith aduene uel incola seu ad
uena meus aut incola meus
Agith festiua uel sollempnis
seu meditatio aut loquela
Agithe festum uel sollempnes seu
loquentes aut meditantes
Ahab frater patris uel hic h p'a
fraternitas paternitatis
Ahaior campi uel aulones seu al' ahaion
ualles grandes aut ualles campestres
Ahalach mons diuidens uel mons
leuis seu limpidus aut lubricus
Ahamon sapiens uel sapientissimus
Ahara fratris odor uel fratris odoris
Aharel post exercitum uel sequens
exercitum dei ipse est ohab cogna al' chab
tus moysi qui et ietro
Ahares testa uel sol seu siccitas
aut ariditas
Ahaz patruus uel patruelis seu
fortis aut apprehendens
Ahazias patruus dominus uel
patruelis domino siue apprehendens
dominum aut fortitudo domini
Ahebrim hebreorum uel transeun
tium seu transitus aut transitores eorum
Ahei umbraculum uel in fecun
ditas aut questio mea
Aheri declinans uel declinatio
Ahesam uoluntas uel consilium
seu uoluntati an consilio ego
Ahi fraternitas uel ubi hec seu

al' abaia

al' abnia

al' ahialim

vallis maliae al'

al' ahidad

uallis aut questio.
Ahai uiuet uel uiuit seu uita uallium eius aut questio uite eius.
Ahia frater eius. uel ubi hec ei seu uita eius aut uiuit ei.
Ahia querens eum uel uallis ei seu uita uallium eius aut questio uite ei.
Ahialim ceruum uel ceruorum lapides seu uallis fermenti aut questio malitie.
Ahialon aduniuans uel aduniatio seu uita merces aut uallis iniquitatis.
Ahiams uita plasmata uel uita facture seu frater sustollens aut fratris plasmatio.
Ahidad uiuens gloria uel uita glorie seu frater meus gloriatus aut fratris mei gloriatio.
Ahie sterilitatis uel obumbratio seu frater umbrans aut fratris obumbraculum.
Ahiel uiuens domino et uiuens deum seu uita uallium dei aut questio uite diuine
Ahiere uallis amicitie uel uita amica seu frater meus amicus aut fratris mei amicitia.
Ahiezer frater meus fortis et frater meus auxiliator seu uita uallium separatarum aut questio uite sanctificationis
Ahilam dolens uel parturiens seu ante fores aut ante uestibulum.
Ahiloch frater uincens uel frater ligatus seu uallis declinans aut uite uacatio
Ahiluth uallis inclita uel questio nobilis seu frater inclitus aut fraternitatis nobilitas
Ahiman uita qualis uel questio que siue frater quis aut fraternitas quomodo.
Ahimalech uita regis uel uallis regia seu frater meus rex aut fratris mei regnum.
Ahim fons uel oculus.
Ahinadab frater sponte uel frater spontaneus seu uita uallium spontanearum aut questio uite spontanee.
Ahin frater meroris uel frater iniquus seu uita uallium dolentium aut questio uite inutilis.
Ahiram uallis excelsa uel uita exaltata siue frater meus sublimis aut fratris mei exaltatio.
Ahirimite sculptores uel sculpentes
Ahiram sculptor uel sculpens.
Ahiroth sculptum uel sculptum.
Ahisamech fratris mei sculptura uel fratris mei erectio seu fratrem meum adiuuans aut fratrem meum uoluimus.
Ahisar frater meus princeps uel fratris mei leuamen. seu uita uallium principis aut questio uite angustiarum
Ahitub frater meus bonus aut fratris mei bonitas. seu uita uallium deferentium aut questio uite deserte.
Ahoi spina uel compunctio
Ahoi... tes spinosus uel compungens
Ahoialan spina sapientie uel compunctio intelligentis.
Ahoraman perturbatus uel perturbator siue compungens quis aut spina quomodo.
Aham inutile uel iniquitas
Ai uultur uel deuorator. [supra]
Aia uultur eius uel deuorans eum.
Aiath uultur uel condempnatio seu uultur declinans aut deuoratio peccatorum.
Aichiam frater meus surgens uel fratris mei resurrectio siue uultur calidus aut deuorator caliditatis
Aichel uultur dei uel deuorator dei
Ailach dolens uel parturiens seu uultur iunctus aut deuorator declinans
Ailon uallis admirans uel ubi erant ursi aut ubi ursi sunt.
Ailud uultur utinam utilis uel deuorator utinam declinatus.
Ailon ubi erant ursi uel ubi ursi sunt aut ydolatra
Aiman ydolum gratuitum uel inutilis donatio seu uultur quis aut deuorator quomodo
Ain fons uel oculus
Ainam uultur decoris uel deuoratio pulchritudinis
Ainnagalim oculus uituli uel fons uituli seu oculus reuelationis aut fons transmigrationis
Aion uultur merens uel uultur iniquus seu deuoratus murmur aut deuorator inutilis
Air ciuitas uel oppidum.
Airs ames ciuitas solis uel oppidum illuminatum.
Aisinnoch de seruo uel adductio uictus
Aich condempnat uel condempnatio
Aiuth uultur inclitus uel deuorans gloriosum. [hic l. post a.]
Ala communicatio uel concitans seu infirmus aut infirmitas.
Alab lactea uel dulcedo

Alach lubricum uel paries mea.
Alacharuasinn fermentum congregationes du
ces l' commixtio diuidens principes.
Alal laxitas uel falsitas seu le
uitas aut latitudo.
Alal laxitas eius uel falsitas ei9
seu leuitas eius aut latitudo eius.
Alam infirmans l' commixtio eorum.
Alamach despiciens uterum uel con
temptnens indignationem
Alamon despectio uel de super mul
titudinem seu infirmans eos dolori
aut commiscens eos iniquitati.
Alas commixtio uel fermentum.
Ala sam triphicem uel contrema
tam seu commiscens populum aut ferme
tatio populi.
Albialbon patris mei dolor uel
pater meus super intelligens.
Aleimus fermentum nam con
silii uel commisces calida festinationem
Ale consentio uel commiscens
seu infirmus aut infirmitas.
Alephsim ignis uel igneus seu doct
na mandati aut milia temptationum
Aleph mille uel doctrina temptationum
Allel laus uel laudatio domini.
Alleluya laudate dominum uel
laudatio domini.
Alexander alleuans tribas uel au
ferens angustias tenebrarum.
Alexandria idem est.
Alexandrini tenebras allemantes
uel tenebrarum angustias auferentes.
Alphalth bitumen uel aque
bituminis
Alpheus doctus uel documentum
seu fugitiuus aut millesimus
Alhan contempnens donum.
uel despectio gratie.
Albim electus uel electio.
Almus uestibulis l' superluminaribus
Almiach uter uel indignatio
Almadiam contemptor dom
uel despiciens donatorem
Almon contemptus uel despiciens
Almon deblachaim contemptus pa
latarum uel despiciens opprobria.
Almodh uter uel indignatio.
Alnes laudans facturam uel lau
datio plasmatoris.
Allon laus doloris uel laus me
roris seu laudator iniquus uel
laudator inutilis

Alua despiciens uel contemptus seu
contempnens aut despectio eorum
Aluam contempnens eos l' des
piciens eos seu contemptus eius
aut despectio eorum.
Aluham idem est.
Alus fermentum uel commixtio
seu contemptus consilium aut (al' contempnens)
despectio festinatorum.
Am gens l' populo h[ebraice] m[eus] p[opulus] a.
Amina gens mea l' populus meus
Aminadab gens ei' l' populus eius seu
populi testis aut populum testificans
Amina ad populum testificans aut
populi testificatio
Amad populus ad huc uel po
pulus seruiens seu populus testis
aut populare testimonium
Amadathai populus seruiens (al' amadath)
precio uel populus testificatus tempore (al' populo)
Amador populus testis generans
uel populus seruiens generationem
Amal commixta l' populus contendens (gens)
seu populus infirmus aut populi despectio.
Amalasar dixit princeps l' dictum
principis seu gens commixta carceri
aut populus despecte carceratus.
Amalech gens bruta l' populus lambens (al' lambes uel labens)
Amalechite gentes brute uel
populi labentes.
Aman iniquus uel coangustans (siue)
comprimens me uel coangustatio mea (siue populus donat' uel populi gratificatio)
Amana iniquus ei uel coangus
tans eum seu comprimens eum
aut coangustatio eorum.
Amamte iniqui uel coangusta
tes seu comprimentes eos aut
coangustatio eorum.
Aman populo donatus uel po
puli gratificatio.
Amamte populo donati uel po
puli gratificationes
Amman cubitus uel mensura seu
populus quis aut gens quomodo
Ammamte cubitati uel mensurati
seu gentes que aut populi quomodo
Amansame cubitus fulciens l'
mensura erectionis seu populus dono
adiutus aut populus gratificatio
ne confirmatus
Amaraphal dictio cadens uel dix (al' dicto)
it ut caderet seu populus curatus
deo aut populus medicamentum dei.
Amarai cumulentus uel cubitatus

sordidus siue populus laudatus tuti
to aut ppl's aciatus firmento.
al' amarias
Amarias dicente domino uel uer
bum domini seu gens suscitans dnm
aut populus uigilans domino.
al' dicentes
Amariu dicentes dño uel uerbu
dni seu ppli dnm suscitantes aut
populi dño uigilantes
Amas furor uel indignatio seu tol
lens pplm aut ppl's plasmationis
Amasa furor eius uel indignans
ei seu sustollens gentem aut po
pularis plasmatio.
Amasa furor meus uel indigna
tio ... seu populum tollens michi
aut ppli plasmatio mea.
Amasi furor eius uel indigna
tio eius meus michi seu gentem
sustollens michi aut plasmatio
popularis
Amasia indignans dominus l'
furor dni seu gentem sustollens
dño aut ppli plasmator dominus
Amasias idem est.
al' amathiter
Ammathi iter uel indignatio
seu populus donatus aut popu
lus consummatus.
Amath ueritas ul' indignabilis
seu populus peccatorum aut po
pulus temporalis
Amatha ueritas eius uel indig
nabilis eius seu populus declinas
eum aut ppl's peccans ei
al' amathius
Amatheus populus peccans ul'
indignatus rigidus michi.
Amathi ueritas mea ul' indig
natio bilis mee seu populus pec
cans michi aut populus declinans sibi te.
ionas
Amathi est propheta sarepthe.
filius uidue quem resuscitauit ely
as ... postea dicente ad eu nunc
in isto cognoui quia uir dei es tu et
uerbum domini uerum est in ore tua.
Amathia ueritas mea dño uel fi
delitas mea dni seu populus pec
cans domino aut pplm declinans
dominum.
Amathim ueritas mea uel in
dignatio ul' bilis earum seu po
pulus peccans eis aut populus
declinans eos
Amathithis iratus uiri uel in
dignatio ul' bilis assumpte seu
populus peccans uiro aut pplis

declinans assumptionem.
Amaim pplm abiciens l' ppli abiectio.
Amans ppl's abiect' l' ppli abiectio.
Amaan concupiscibilis ul' con
piscens seu ppl's iudicans eos aut
populus iudex eorum
Amen uere uel ueritas seu fiat
aut fideliter.
Amessa populum tollens aut
populi ablatio
Amessia populum leuans dm
uel populi subleuatio domino
Amesseth populus amicus uel
populus prolongatus uel populi
pfectio seu populi germen au po
puli resurrectio
Amethen populus ascendens ul'
populi fortitudo.
Amethi luctus meus uel indig
natio mea siue populus meum
aut ppl's obstupefactus.
Amethei luctus meus uel in
dignatio mea seu populus meus
aut ppl's obstupescens.
Amatha luctus meus uel indig
natio mea seu populi domini
aut populi perfectio.
Amphibolis populus ore ruens
uel pplus ore corruens
Ammi gens mea uel pplus ms
Ammia populus domini uel
populi dominatio.
Amiel populus meus dei uel
ppli mei ds.
Amminadab populus meus spon
te uel populus meus spontaneus
seu populi mei nota aut popu
lus meus urbanus
Ammiod populus meus inclitus
uel populus meus gloriosus
Amisaddai populus meus suffi
ciens uel populi mei sufficientia.
Amichal calefactus ros uel cale
factio roris seu populus meus ir
roratus aut populi mei irrorato
Amilich populus inclitus uel
populi mei gloriatio
Amizadab populi mei fluens
toris l' populo meo toris fluxio.
Amnes robustus uel fortis seu
populus fugiens aut ppli mei temptatio
Amnon parens uel fulmens seu
populus meus dilectus aut ppli
mei amplexatio.

Amoch populum tenens l' populi apprehensio
Amolum flos farine: uel de flo
rea farina.
Amon honerans ul' honustus
seu nutriens aut fidelis
Amon donans uel nutriens seu
donatio aut matris fetus
Amon populus dolens uel popl's
murmurans seu populus tinguns
aut populus mutilis.
Ammon populus parens uel popu
lus meroris seu filius generis mei aut
filius populi mei.
Ammona comprimens eum uel coa
gustatio eius
Amona populus parens ei uel
populus meroris eius seu filius gene
ris eius aut filius populi eius
Amon comprimens me l' coaugusta
tio mea.
Amom populus parens michi ul'
populus meroris mei seu filius gene
ris mei aut filius populi mei.
Amonite comprimentes me uel
angustantes me.
Amonite populi parentes michi
uel populi dolorum meorum. seu filii gene
ris mei aut filii populorum meorum
Amora loquens uel amaricans
seu populus scitus aut populi illumi
natio
Amorei amari uel loquentes seu
populi sciti aut populi illuminati
Amonis fortis uel potens seu hono
rans aut uir robustus.
Amos honorauit uel fortitudo
seu populum auellens aut po
puli diuulsio.
Amosa fortis ei ul' potens ei seu
honorans eum aut fortitudo eius
Amosa uir robustus ei uel honora
uit eum seu populum euellens ei
aut diuulsio populi eius
Amoch calefactio ul' calefaciens
Amgdor calefactio generationis
uel calefaciens generationem.
Amplatus populi malleum
uel populus malleator seu popl's
ore malleans aut popl's ore contundens
Amraphel dictio cadens uel dixit
ut caderet seu populus curatus deo
aut populi medicamentum deus.
Amram popl's excelsus ul' populi cel
situdo seu populus exaltatus aut
populi exaltatio.
Amramithe populi excelsi uel
populi exaltati.
Amri amaricans uel lacessens
seu populus magister aut populi
magisterium.
Amsi populus indigens uel po
puli domitatio.
Amathar populus pascens l' popl's
ambigens seu populus explorator
odorus aut popl's explorator ascensionis
Amuhel calefactus deo uel popu
lus eum quo est deus
Amul populus dolens uel popu
lus parturiens
Amula populus dolens ei l' popu
lus parturiens eum.
Amulite populi dolentes uel po
puli parturientes
Amuthal calefactus uos l' calefac
tio uos siue popl's irroratus aut po
puli irroratio. hic n. post a.
Ana donatus uel gratificatus
seu donum aut gratificatio.
Anna gratia uel reddens uel dona
tus aut donatio.
Anab uiaquel humilitas seu do
num patris ei' aut gratia patriitas eius
Anathamhumilis exurgens l' donu
calidum aut gratificata caliditas.
Anacoth cognamentum l' cognominato.
Anathan non est innocens uel hu
militas renuens seu monstle collo
sublimi aut humilitatis renunciatio.
Anae numquid commotus est
uel numquid commotio.
Anaplilim cadens ul' molenti siue
gigantes aut gigantum declinantes.
Anahe numquid commotus est ipse
uel numquid commotio ista seu dona
tus iste aut gratificatus susceptionem
Anamatia nubes uel obumbratio
siue donum populi aut gratificatio eorum.
Anamalech donum regni uel res
ponsio regis seu donans regnator aut
gratificatio regia.
Ananim reddentes aque uel gra
tificationes aquarum
Anan donum gratie uel donata
gratificatio.
Ananehel gratis deo uel respon
sio dei siue cui donauit deus aut
qui donatus est deo ul' diis
Ananech dono uinees l' gratia paradus

al' amramite
al' amathar
al' amuel populus
Anaba idem
al' anacoth
al' cognus
al' renuisso
al' anaphalim
al' anaim
al' ananim

Ananiam donatus vnclp uel grati
ficatio mea.
Ananiam respondens vnclp uel grati
ficatio mea.
Anamas donum gracie dei l' dona
ta gratificatio domino.
Anamias respondentes a que gre
dni ul' gratificatus gratie dnm
Anamin respondentes aque uel do
nationes uel respondens. ^aquarii Tom
Annas donans uel donatus seu gra
ciam tollens aut respondens plasma
Anath gra uel respondens siue
gre peccans aut responsio temporis
Anatha respondens ei uel gratifi
cans eum seu gre peccans eius aut
responsio temporis eius
Anathim respondens uel gratifi
cans eos seu gratie peccans eorum
aut responsio temporis eorum.
Anathim humilitas uana uel
responsio uana. seu inoriile colli aut hu
miles consurgentes
Anathoth responsio uel obediencia
seu respondens signo dni aut gra
tificatio designantis
Anathothia responsio dni uel obedi
ens dno siue respondens signo dni aut
gratificans designantem dnm
Anathothite respondentes ul' obedien
tes seu respondentes signo an gratifi
cantes designatorem.
Andreas respondens pabulo uel de ^al' patibulo
corus in statione seu decus aut secu
dum grecam ethimologiam a pothoa
na po t. i. a uiro uirilis.
Andronicus respondens pabulo uel ^al' andronic' ^al' patibilo
decorus ad standum seu cogitans
passionem aut responsio passionis
Anechga sollicitaui ul' humilia ^al' anechgaba
uit. seu sollicitans ualles aut humi
lians colles.
Anegeb auster uel indies seu
australis aut indianus
Aniei nunquid commotus e nuch
uel numquid commotio mea. ^al' ad
Anetiab donum dei patris uel
gratificans dnm patrem.
Aneni arculi uel corone seu pre
tinens aut coronator.
Anem donum meum uel grati
ficatio mea
Auer lumen uel illuminatio ^al' aner vel anet
mea seu dono uigilans aut grati

·^ Anger donu pauptu vl' gratificatio peccatoris
ficatio peccatoris
Anach gratia uel responsio seu ridens ^al' ...
testibus aut gratificatio seruitutis.
·^ Ani pauper uel egenus seu donu
meum aut gratificatio mea.
Ania donum domini uel gratifi
cans dominum. coz
Aniam donum populi aut gra
Aniel donatus deo ul' gratificans dni
seu gratificatus eos aut pauptas coz
Anio donans eis ul' gratificatus eos
seu dolor eoz aut labor eorum.
Aniob dono seruiens uel gratifica
cio seruientis. ^al' ...
Anon donator merens ul' gratis
iniquus seu gre inutilis aut grati
ficationi murmurans.
Antiphas dans transitum uel
dantis transcensio.
Antiochus pauper silens uel
pauperis silencium.
Antiochia paupertas silens
uel paupertatis silencium
Antiochem pauperum silencia l'
paupertate silentes.
Antipater dans laudem uel
dantis laudatio
Antipatridem donum laudantis
uel dantis laudationem.
Anula dolens uel parturiens
Aniuni donum unionis ul' ul'
gratificatio sempiterna.
Aoren indus lege o post a.
uel cubitulum.
Aod inclitus uel gloriosus
Aochi spina uel compunctio.
Aochite spinosi uel compungentis
Aohiban spina sapie uel com
punctio intelligentis
Aoliman conturbatus uel per
turbator seu pungens quis aut
pungens quomodo.
Aoth nobilitas uel gloriatio.
Apphaim humi lege p post a
coz uel uolatus eorum.
Appharam liber o uag uel
continens ueritatem.
Appamia libertas populi dni
ul' continens populum dno.
Appelles congregans eos uel
congregatio coru vl' applius nullus
Appia libera uel libertas seu
continens aut continencia.
Appifor libera l' fortis libertas.

Apollo mirabilis siue admirandus.
Appollophanes mirandus facie uel mirabilis contemplator. Teor.
Appollonia disciplina uel synagoga
Appollonius miraculum uel admirabilis.
Appollos congregans eos uel congregatio eorum.
Appostolus missus uel legatio
Apses libere egrediens uel continentia egressionis.
Apsiba continens rectitudinem uel libertas conuersationis.
Aquila dolens uel l'r q p' a parturiens seu dolor aut parturitio.
Ar suscitatio l're r post a uel uigilie
Arba electus uel electio seu uigilans patri aut suscitans patrem.
Araba insidie eius uel calliditas eius seu suscitans patrem suum aut uigilia patris eius.
Araba multa uel uespera seu occidens aut inhabitabilis.
Araba plana uel campestris seu deserta aut occidentalis.
Arabath deserta tempore uel planities peccator seu suscitantes patrem patri aut uigilantes patri declinanti.
Arabes humiles uel occidentales seu callidi aut insidiatores.
Arabathene humile robur uel deserta fortitudo seu suscitans patrem robustum aut uigilans patri fortitudinis
Arabia callida uel insidiatrix seu humilis aut occidentalis.
Araboth plena uel humilia seu campestria aut equalia.
Arath longitudo uel longanimitas seu suscitans fratrem aut uigilia fratris.
Aratheus longitudo consilens uel longanimitas festinantis seu uigilans fratris consilii aut suscitans fratrem festinantem.
Arathi longitudo mea uel longanimitas mea seu uigilans fratri meo aut suscitans fratrem meum.
Arthitel longus consulens uel longanimis seu uigilans fratri consulo aut suscitans fratrem captiuum.
Arad descendit uel descensio seu suscitauit descendens aut suscitauit descensionem.

Arad descendens uel descensio seu suscitans seruum aut uigilans testimonium
Arada descendens ei uel descensio eius seu uigilans seruituti aut suscitans testimonium.
Arada miraculum uel admiratio seu obstupuit aut admiratus est.
Aradi deponentes uel depositiones seu uigilans seruituti mee aut suscitans testimonium meum.
Aradius deponens consilium uel descendens festinanter seu uigilans seruituti festinanti aut suscitans testificationem consilii.
Aradius admirans uel obstupescens seu uindemiator meus sufficiens aut uindemiatoris mei sufficientia.
Arado miraculum uel depositio seu suscitans seruum aut uigilia testificationis.
Arapha suscitans terram uel ~~momo~~ uigilanter fodiens.
Araphite suscitatores terre uel uigilant fodientes.
Arasthath negociator uel negociatio seu uigilans mite aut suscitans pauorem.
Araia eligens dominum uel electio domini seu uigilans domino aut suscitatio domini.
Aral suscitans mitem uel uigilanter conscendens seu suscitans contemptum aut uigilia despectionis.
Aram suscitans excelsum uel uigilans exultationi.
Aram tres cum archa uel tres cum capsa seu indignatio. irascens
Aram suscitans gentem uel uigilia populi seu irascens aut indignatio.
Aram excelsus uel iracundus seu decor aut electio eorum.
Arama suscitans gentem ei uel uigilia populi eius aut electio eius
Arama excelsa uel irascens seu decorans eum aut delectio eius.
Aramathi deiciens eum uel delectio eius seu decore pauidus aut excelse consummans.
Aramelech suscitans gentem regi uel uigilia populi regni.
Aramelech excellsum regum uel electus rex seu decor regni aut ira

al' aramu vel arrain

candia regis.
Arim res cum archa vel res cum cap
illa sine suscitans excelsum aut vigi
lans exaltationem.
Aman acervus tritici vel laus fru
menti seu suscitans dominum aut
vigilans gratie.
Arnon laus frumenti vel acer
vus tristitie seu suscitans domum
iniquum aut vigilans gratie inutili.

al' aratoch vel arruach

Amath mons nullus vel mons
nullitatis seu suscitans consumma
tionem descendentem aut vigilans
testimonio descendentem.
Arari mons vel sublimitas seu
vigilans vigili meo; aut suscitans
suscitantem me.
Ararite montani vel sublimes
seu vigilantes vigili meo aut sus
citatores suscitatoris mei.
Aras electio vel superbia seu sus
citans sustollentem aut vigilans
plasmationi.
Arath artifex vel artificium.
Arath testimonium descendens
vel consurrectio descensionis seu sus
citans peccatum aut vigilans tem
poraliter.
Arbath bravius vel locusta seu
bravius patri aut locusta tempora
lis.

al' arbathite

Arbathite locuste vel bravii seu
bravii peccantes aut locuste temporales.
Arbathus locusta viri vel bravius
assumptus seu hamus pavidus
aut humilitas superior.

al' superior al' superior

Arbee quarta vel quatuor.

al' arbelius

Arri suscitans vetustatem viri
vel vigilia sine assumptione.
Arbi locusta vel bravius seu hamus
meus aut humilitas mea.

al' arbor

Arbo hamus vel usque huc sive hu
milis aut humilitas eius.
Arboth humilis vel campestris
seu hamus tenens aut hami reten
tio sive humilitas.
Arbona locusta iniqua vel bra
vius inutilis seu humilitas meus eius
aut retentio doloris eius.
Archab insidie vel insidians
Archad insidiator servus vel in
sidians testimonio.
Archelaus agnoscens leo vel ag
nitio leonis.

Archiathoroch mora corone vel
longitudo cubiti.
Archippus insidie oris vel lon
gitudo operis seu insidie dilatati
aut insidiarum dilatatio.
Ardon suscitans iudices vel vigi
lia iudicandorum.
Area eligens eum vel electio eius
seu suscitans descendentem aut vi
gilia descensionis.
Areba plana vel campestris
seu deserta aut inhabitabilis.
Arebia humilis domino vel reten
tio domini.
Arebla insidians vel insidiatio.
Arebna humilis pulcher vel in
sidians pulcritudo.
Areth longitudo vel longanimitas.
Arethon longanimitas meis
vel longitudo in qua seu admira
tio possessionis aut descensio nego
tiationis.
Areth descendens vel descensio
seu ascensus montium aut ascen
sus saltuum.
Areph suscitator mensure vel
vigilia dissolutionis.
Areli declinans me vel declinatio
mea seu suscitans deum meum
aut vigilia dei mei.
Arelite declinati mei vel decli
nationes mee seu suscitantes deum
meum aut vigilantes deo meo.
Arem acervum lapidum vel lapides
acervati.
Areu filius meus vel filiatio
mea seu suscitans fontem aut
vigilia oculi.
Ares electus vel electio seu sus
citans fa[illegible] aut vigilia
plasmationis.
Arech stupor vel descensio seu
suscitans pavorem aut vigilia vite.
Aretha stupor eius vel descendens
ei seu suscitans pavorem ei aut
vigilia vite eius.
Areuma archa vel repositio.
Arphasa suscitans transitum
vel vigilia transgressionis.
Arphasei suscitatores transeun
tium vel vigilia transgressionum.
Arphat sanans vel salvans
seu sanitas aut salvatio.
Arphaxat sanans vel [illegible]

Argi mensura uel mensurator.
Argob maledicens excelsum uel ma
ledicta sublimitas.
Aridai suscitauit delictum meu͂ uel
uigilia animalis mei.
Aridatha leo donatus uel leonis
donum sufficiens.
Ariel leo deus uel leo dei. ¶ mei
Arieli leo deus meus uel leo dei
Ariph uigilia germinis floridi
uel suscitatio uisionis bucelle.
Arimatherius lapidum uel lapi
des acerrati.
Arimatheas altitudo eius uel ip
se exaltatus est.
Arimathia suscitans donum do
mino uel uigilia donationis dn͂i.
Arioch ebrietas uel absolutio uem
redigens
Ariopagus prunatiua sollemp
nitas uel primicie sollempnitatis
Ariopagos primitiua sollempni
tas uel primicie sollempnitatis sed
hoc nomen molentu͂ e͂ cum athe
niensis curie nomen sit q͂ a marte
nome͂ suscepit.
Arisai leo temptans uel leonis
temptacio.
Aristiatus suscitans coronam
uel mons facture superflue.
Aristobolus suscitans dolorem
uel suscitatio germinis.
Arma sublimis uel consurgens
seu sublimitas aut consurrectio.
Armageddon mons e. ul' cu͂ latru͂
culi uel mons gibbosus seu con
surrectio tecti aut ꝯsurrectio in
propria ara.
Armatham sublimitas duoꝝ
ul' altitudo eoꝝ seu sublimes duo
aut consurgens bim.
Armenia mons uulsus ul' mons
uellicatus seu montis auulsio:
aut montis uellicatio.
Armenij montes uulsi uel mon
tes uellicati seu montium uulsiones
aut montium uellicationes.
Armon anathema meroris uel
ymago tristicie.
Armon domus uel cellarium seu
illuminans aut anathema
Armoni anatha meroris mei
uel ymago tristicie mee.
Armoni domus mea uel cellariu͂
meum seu illuminans me aut ana
thema meum.
Arnapher. uigilia conuertens
uel suscitatio conuersionis
Arnan uigilia domi uel suscitatio
gratie seu archa meroris aut ma
ledictio eorum.
Arnon archa meroris uel maledic
cio seu lumen eorum aut meledic
cio eorum.
Arod maledictio sufficiens l' male
dicti sufficienter.
Arodi maledictus sufficienter
uel maledictio sufficiens michi
Arodite maledicti sufficienter ul'
maledictionum sufficiencia.
Arohedi uindemiator sufficiens
uel uindemie sufficientia.
Aroher suffossio uigilie uel uacue
factio uigilis. ¶ suffossa.
Aroher nuce ul' exurgens seu
subleuans fossi aut exurges aut
Aroherite uacuefactiones uigi
les uel suffossiones uigiliarum.
Aroherite nuce uel subleuãtes
seu suffossi aut exurgentes.
Arom neqm͂ uel uersipellis
Aromach neqm͂ tempus uel
uersipellis peccator
Aron mons uel sublimitas
Arontes sublimus l' montanus
Aroseth nequam seme͂ uel ung
positio. seu uigilans germ͂ aut sus
citatio resurrectionis. al' pecco
Arsa sol eius l' illuminatio
Arsaces solis diuina uel illumi
natio nominis. al' arsathes
Arsemel silens circumcisio uel
silentium circumcisionis seu suscitãs
nomen dei aut uigilans audicioni
diuine
Arth mora uel timoris.
Arthaba mora patris uel im
morans patrem.
Artaxerses lumen silencio temp
tans uel lumine silenter tẽptatus
Arthemam anathematizantem
uel conturbantem eos
Arthemis diana conturbans
uel anathematizans seu suscitans
egrotationes aut egrotationum al' egrotatiou͂
suscitatio. ¶ tatio.
Arnias illuminans ul' illumi al' arnians ul' arimans
Arucens circumrodens me uel ar

aun conrosio mea·
Al' Arim Aron arcanus tritici uel laus
frumenti·
Arim suscitatus igniem uel vi
gilia luminis·
Arus matsa uel aurea seu vi
gilans consilio aut suscitans fes
tinationem· require post a·
Al' Asa tollens facturā Asam tollens uel facturam seu
sustollens aut plasmatio·
Asaba eius captiuitas uel ei᷒
conuersio seu sustollens patrem
aut plasmatio patris dn̄i
Asalaias colligens dominum
uel congregans dn̄o seu sustollēs
pr̄em dn̄m aut plasmatio pr̄is dn̄i·
Asach factum prrupta uel plas
matiōnis umbraculum aut sus
tollēs fratrem seue fraternitatem
Asadias factura seruiens do
mino uel sustollens testimoniū dn̄i·
A sul Asahel ł tollens deum uel plas
matio dei·
al' asaia Asia facit dominus uel facien
te domino seu sustollens dn̄m
aut plasmatō domini·
Al' asaias Asias idem est
Asaph colligens uel cōgregans
seu collectio aut congregatio·
Al' aerelictum Asam dilectum uel firmus seu
sustollens populus eius aut
plasmatio eorum·
Asama derelictum eius uel fu
migans eum seu sustollens popu
lum eius aut plasmatio eorum
Asan tollens donum aut plas
matio gratie
Asana sustollēs donū ei uel plas
matio gratie eius·
Asar carcer uel incarceratus seu
facturā suscitans aut sustollens
uigilantes·
Asaradan uinciens uel exacu
ens seu sustollens uigiles iudices
aut plasmationem suscitans iudicio·
Asarel carcer dei ul' carceratus
deo seu factura suscitans dn̄i aut
sustollens uigiles dn̄i·
Al' dei Asarela factura suscitans
maledictum uel plasmatio tol
lens uigiliam maledictionis·
Al' asarathamar vl' asar-
chontfiamar vl' asare Aseronthamar beatitudo pal
me ul' bt̄itudo commutans seu atri
um amaritudinis aut uestibu
lum commutationis·
Asarsualim diuites uulpes uel
atrium uulpiū seu factura suscitās
salute aut plasmatō vigilās saluacōn
Asarsusim diuites obtinens uel
beate reuertens seu factura suscitās
equū aut plasmatio uigilās reuisiom
Asasonthamar os amarū uel si
lentium commutatū seu factura
faciens iniquitatem cōmutatio
nis aut plasmatio tollens dolorē
amaritudinis·
Asaar diluculum uel mane
diluculo seu facturam estimans
aut plasmationis estimatio·
Asaradon auctor ul' exacutus al' asse
seu factura suscitans seruos ini
quos aut plasmatio uigilans
testimonio merentium
Asarahel beatus deus uel beati
tudo dei seu factura uigilans deo
aut plasmatio suscitans dn̄i·
Asaramel sustollens excelsum
deum uel plasmatio excelsi dei·
Asbaal plasmans uirum uel
tollens uetustatem·
Asbel captiuus dei l' atū uetustatis
Asbehel captiuus dei uel factu
ra uetusta·
Ascalom appensa uel ī pensa seu
ignis ī famis aut ignis ignobilis
Ascalonite appensi uel ī pensi seu
ignis ī fames aut ignes ignobiles
Asceneȝ tollens possessorem con
temptibiliter uel sustollens con
temptibilem possessionem
Ascheneȝ ignis aspsio uel ignis
sit aspersus·
Asdod dissolutio uel effusio seu
incendens aut incendium·
Ase tollens uel factura sine sus
tollens aut plasmatio·
Asebam sustollens semper ex
celsū aut plasmatio sēp excelsa
Asebias sustollens dominum
uel plasmatio dn̄i·
Asebin facture statio uel plas
matio stationis·
Asebonias tollēs pollicē dn̄i ul'
factura in medio dominatoris
Asech factura prrupta uel plas
mationis obumbraculū seu sus
tollens fr̄em aut tollens fraternitate·
Asedech tēsta uel sol seu audi

tus aut similitas ardoris.

Asseddim similitas ardoris uel suburbana eorum.

Asedemoth atria uel suburbana.

Asedothphasga abscisio uel os dilecti seu tollens abscisum aut plasmationis donatio.

Asedoth factura pabuli uel plasmatio uiriditatis.

Aseldothphasga dilatio fauce uiridis l' faciens pabulum abscisionis

Aseph atrium uel uestibulum seu colligens aut congregatio.

Asem sustollens eos uel plasmator eorum.

Asemona festinans uel os eius ab osse non ab ore

Asen sustollens fontem eius uel plasmatio oculi eius.

Asenna ruina ul' precipitatio.

Asennaa ruina eius uel precipitans eum

Asennaphar ruens onager uel precipitans feritas

Asenech ruina ul' precipitatio seu facturam dedicans aut plasmationem edificans

Asemeus leuans me uel subleuatio mea.

Asenech ruens l' precipitans seu ignis aspsus aut ignis aspsio.

Aser atrium uel diuitie seu beatitudo aut beatus erit.

Aserie atria uel diuitie seu beatitudines aut beati erunt.

Aserai atrium uulturis uel diuine renouationis.

Aserim beatitudo mea uel beatus erit michi seu atrium meum uel diuitie mee

Asardan exactitus uel uinculum nitis. seu beatum indignum aut diuitie renouationis

Aserim atrium uel uestibulum seu diuitie aut beatitudo eorum.

Asermachmadi beatitudo uel que est beata donatio

Asermoth atrium mortis uel diuitie temporales.

Aseroth atrium angustie uel diuitie temporales

Aseroth atrium uel uestibula seu mille aut beatitudines.

Asersual uia sal' l' diuitie salutis.

Asersula atrium gaudii uel beatitudo letitie. — al' asersua

Asera nominatus uel faciens nomen seu sustollens auditum aut plasmatio famose auditionis. — al' assem

Aserua os ab osse non ab ore seu sustollens nomen eius aut faciens famosam auditionem — al' asseua

Asseu factura dentium ul' plasmatio super iniurias seu tollens nomen aut sustollens amphoram temptationis.

Assermoth suburbana uel suburbibus. seu atrium indignationis rigide aut beatitudo formidationis eorum — al' formicationis

Assergadai atrium accincti uel turris l' diuitie temptationis de noratis

Asphi tollens subito uel factura eructans

Asphanaz equorum domitor uel factura conuersa fortiter

Asphene equorum domitor uel factura conuersationem apprehendens

Asphar tollens onagrum uel plasmatio feroritatis

Asia sustollens dominum uel plasmatio domini.

Asia gradiens uel eleuans seu afferens aut elatio. — al' asias

Asiam facture dni l' tollens dnm.

Asiam elati uel afferentes seu gradientes aut eleuati. Dni-

Asias sustollens dns l' plasmatio

Asida miluus uel herodius seu factura dilecta aut plasmatio amabilis

Asiel sustollens deum uel plasmatio dei.

Asihel gradiens deo l' eleuatio dei

Asim sustollens eos l' plasmatio eorum

Asima sustollens eos ei uel plasmatio eorum eius.

Asimerius dirigens turibulum uel directio thuribuli — al' asimias

Asiongaber ligna uiri uel dolatio hominis seu faciens iuuentes colles sublimes aut sustollens dolorem collium sublimium. — al' dolatio

Asir uinculum l' uinculatus seu factura uigilans aut sustollens uigilantes

Asiteri milui uel herodii seu facture dilecte aut plasmationes amabiles.

Assir uinculum uel uinculatus seu factura uigilans aut sustol

al' dilecta seu diligens aut dilecto seu directi aut dirigentes vl' dilecti seu diligentes

lens vigilantes.
Assyria factura vigilans dn̄o uel sustollens vigilias domino.
Assyria diligens uel directa seu dirigens aut directio.
Assyrii facture vigilantes dn̄o uel sustollentes vigilias domino.
Assirij directi uel dirigentes seu dilecti aut diligentes.
Asilia factura laborans uel sustollens laborantes.
Asimo nouissim̄ eius ul' factura parturiens.

al' alba

Asinodeus facture iudicium l' plasmacio iudicantis.
Asemona festinans uel celeriter numerans.

al' asimona

Asilaa tollens serpente uel plasmacio colubri.

al' asilas

Asoph collectio uel uestibulū seu festinans aut festinacio.
Asein silens l' os ab ore n̄ ab osse.
Asomech os minor ab osse non ab ore. seu silens in uite aut festinacio pariorum.

al' asom vl' asoba
al' [illegible] vl' [illegible]
al' silencium vite

Ascon factura pupille uel plasmacio coctinica.
Asor atrium uel sagitta luminis seu tollens foramē aut plasmacio uacuitudinis.
Asoraddon uictor uel exaltatus seu atrium sermi iniqui aut tollens foram̄ testimonij inutilis.

al' assoriam

Asoriam atrium excelsum uel sagitta luminis exaltati seu tollens foram̄ excelsum aut plasmacio uacuitudinis exaltate.
Asoch sustollens lignum uel plasmacio temporalis.
Asothite tollētes signa vel facture temporales.
Asia diminutio uel diminuens seu tollens magr̄m aut plasmacio magisterij vel elatio.

al' asa

Asrahel diminutus deo uel sustollens magisterium dei.
Asrai beatum faciens l' beata commocio seu diminutus ipse aut diminutionem pariens.
Asrihel beatus deo uel beatitudo dei seu sustollens magr̄m dn̄i aut plasmatio magisterij dei.
Asrihelite beati deo uel beatificantes dn̄m seu sustollentes magisterium dn̄i aut plasmati magisterio dei.
Astaol ignis gemencium uel ignis parturientium.
Astari caula mea l' presepe meū uel atrium meū aut factura exploracionis mee.

al' asth[...]

Astari ouile meum uel cubiculum meum seu atrium meū aut factura exploracionis mee.
Astaroth ouile l' factura exploratoris.
Astaroth atria uel cubiculum seu caule aut presepia.
Astarothites ouile ul' factura.
Astarothites caula uel atrium seu presepe aut cubiculum.
Astantem factura superflua uel plasmacionis superfluitas.

al' as[...]

Asthages voluntas festina uel consilium festiuitatis.

al' as[...]

Asub factura incendij ul' plasmacio conuersionis.
Asupha tollens subito uel factura eructans.
Asuerus beatitudo l' atrium ei'.
Asum factura coctinea uel tollens pupillam eorum.
Asum os eorū l' sumigans eos.
Asur diues l' b[...] seu figura luminis aut tollens incendium.
Asuri diuites mei uel atrium meum seu factura luminis mei aut sustollens incendium meum.

al' d[...]

Asurim diuitie eorum uel beatitudo eoꝝ seu factura illuminans eos aut tollens incendium eorum.

al' [...]

Assur tollens robustum uel tollens acerbitatem.
Assur sustollens murū uel tollens angustias siue factura continens aut plasmacio directionis.
Assur negotiator uel negotiatio seu nemus aut ignis illuminatio.
Assur dirigens uel diligens siue beatus aut gradiens.
Assurim sustollens murū eos uel tollens acerbitatem.
Assurim faciens robustos eos uel plasmacio directa eius seu tollens angustias eorum aut sustollens continentiam eorum.
Assurim nemora uel ignium illuminationes seu negociatores aut negociationes.
Assurim dirigentes ul' diligentes seu beati aut gradientes vl' [...]
Attha tempus. hic p' a. [...]

uel petm̄ seu delinquens aut tẽpalis.
Atchath peccatum humile uel
peccati retentio seu delinquens
frēs aut temporalis frater.
Atud tempus uel testimonium.
Atthaia peccatis domino uel
temporalis dominum.
Athania concupiscentia l' desiderium
Athalia tempus dn̄i l' tempus
eius seu peccatis dn̄o aut declinatio
domini. deo.
Athanael tẽpus meū l' peccm̄ meū
Athanan tempus fluctuans l'
peccator cōmotus seu corona donati
mei q' exploratō glutinationis mee
Athar peccator suscitans uel
temporalis uigilia.
Athara peccm̄ suscitans ei uel
temporalis uigilia eius.
Atharim explorator l' exploratio.
Atharoth corone uel carath
Athath peccatum temporis l'
tempus peccatoris.
Athene disperse l' dissipate.
Athenienses dissipati l' dispgētes
Athenobius peccator latrans
l' temporalis latratio.
Ather tempore consurgens
uel peccati effusio.
Athersata tempore consurgens
contrarius l' peccator effundens adulsa.
Athiton tempus medium uel
peccatoris indignatio seu tempus
congregate iniquitatis aut pec-
catum congregationis inutilis.
Athipha tempus subitum l'
peccm̄ eructans silentium.
Athil peccati gemitus uel tem-
pus inueterans.
Athita tempus querens l' dilecti silentium
Atholis tempus consilii uel
peccati commixtio. dei.
Athoniel videns deo l' tẽpus eius
Athupha tempus subitum uel
peccati infirmitas.
Athul tps consilii uel peccator festinans
Aua iniquus hic v post a
uel iniquitas
Auan fons l' motus seu mouens
aut subuersio eorum.
Aui ferox uel ferocitas seu ini-
quus in aut iniquitas mea.
Auil insipiens uel stulticia.
Auim a ceruus lapidum l' iniquitas
eorum.

Auisa voluntas mea mea uel ini-
quitatis mee saluatio.
Auith iniqua uel iniquitas
Auoth sedes uel cōmoratio seu
uiniculū aut cunabula.
Auoth uita uel gloria seu uille
aut ciuitates
Auothiair uiniculū uigil' uel se- al' avothiare
des uigilie seu cōmoratio illuminās
aut cunabula illuminationis
Auothiair gloria luminis uel
uita illuminans seu uille uigilan-
cium aut oppida illuminatorum.
Auphraton frugifera uel pul-
uerulenta seu ubertas aut de cine-
re ueniens ueniente
Auphratonite frugiferi uel pul-
uerulenti seu uberes aut de cinere
Augusti sollempniter stantes
uel sollempnitas addita
Aulon uallis grandis uel
uallis campestris eorum
Auman meror eorum uel labores
Aunan non est uel inutile.
Auram iracundia uel iracundus
Auran irascens l' iracundia.
Ausitidis cōsilium l' consiliatrix
Axa furor hic x post a.
uel furibunda.
Axan claudicans uel irascens
Axath mediana l' meditamentū.
Aza videns l' robustus hic z post a.
seu fortis dn̄i aut fortitudo eius
Azabias videns patrem domi-
num aut fortitudo pr̄is dn̄i.
Azael videns dm̄ l' fortitudo dei
Azabel idem est
Azam videns eos l' fortitudo eorum
Azamoe fortitudo cōmotionis
uel uisio requietionis.
Azam deorsum uel crepido. al' deorsum
Azaria auxiliū dn̄i uel auxi-
liator est dominus.
Azarias idem est.
Azariam adiuuans populum
uel auxilium populi seu deorsū al' deorsum
eorum aut crepido eorum.
Azar continens uel apprehen-
dens seu videns fortiter aut uisio fortis
Azarias continens dn̄m uel al' azarias
apprehensio dn̄i seu videns fortit'
dn̄m aut robusta uisio domini.
Azabel videns uetera uel al' azbel
robustus uetustate.

al' azbel vl' azel
al' asboch
zabelite vl' azbelite vl' azelite videntes vetustā vel Robusta vetustatib'
al' lugentiū
al' molaris
al' azecha
al' videns

Azalel videns vetera vel robusti vetustatibus.
Azbech videns nomientem vel videns in nomitu seu fortis vetustas aut fortitudo adulgentium.
Azchad videns mare vel fortitudo maris.
Azchath videns dolentem vel videns contemptionem seu fortis deus molaris aut fortitudo penitentie.
Azeb pergens vel ambiens seu vallis devorans aut vallis rapacitatis.
Azeta fortitudo vel decapula seu robusta aut clausa pessulo.
Azer auxilium vel sanctificatio seu fortis consurgens aut videns vigilias.
Azagad fortis temptatio vel videns cuncticium latrunculum.
Azi fortis meus vel visio mea.
Aziam videns populum vel fortitudo eorum.
Azias videns dominum vel fortitudo domini.
Aziel pergens vel perficiens seu videns deum aut fortitudo dei.
Aziel pergens vel ambiens seu videns deum aut fortitudo dei.
Azia fortis visio vel videns visione.
Azir fortis vigilans vel videns vigilias.
Aziza fortis iste vel visio ista.
Azinach videns mortem vel fortis morte.
Azimanech videns mortem vel fortis mortuus.
Azinoch fortis mortem vel apprehendens mortem.
Azinoch fortis inclusio vel apprehendens decorem.
Azor adiutus vel auxiliator seu videns lumen aut fortiter incendens. Quidam dicunt
Azoria incendens dominum vel incen
Azotus incendium vel incendens seu ignis patruelis aut ignis patrui mei.
Azon incendentes vel incendia seu ignes patrueles aut ignes patruum mei. Patruelis
Azotite incendium vel ignis patrui.
Azaraphel adiuvans deum vel fortitudo dei.
Azuba relicta vel deserta seu relictio aut desertio.
Azur adiutor lucidus vel auri

al' azorij
al' azotithe
al' azrahel vl' azruhel vel azrabes

lium igneum siue videns lumen aut robustum incendium.

Interpretationes hebraicorum nominum incipientium per b.

Baalhana venit respondens vel venit responsio.
Baab vir vel vetustas seu habens aut devorator.
Baala venit hec vel habens eam seu vir eius aut devorans eam.
Baalaanan venit hoc domini vel ihesus eam gratiam seu vir gratus dei aut devorator gratificationis.
Baalasor vetustas devorans fiturum vel vir habens sagittam luminis seu vetustas tollens fontium aut vir plasmator rationis.
Baalath vir ascendens vel habens ascensionem seu vetustas temporis aut devoratio praeteritorum.
Baalberith vir habens pactum vel vetustas devorans fedus.
Baalpharasim viros devoratores dividens vel habentium vetustatem divisio.
Baallegor vir habens hiatum vel vetustas devorans ospitalis.
Baalgad vir fortunatus vel habens temptationem seu vir accinctus latrunculis aut vir devorator uetusti.
Baalis vir habens dominum vel vetustas devorans dominationem.
Baali ascendentes vel superiores.
Baalim viri vel habentes seu in superioribus aut devoratores.
Baalis vetustas viri vel habens assumptionem seu devorans viri aut vetustatis assumptio.
Baalmaon descendens humilis vel descensio humilitatis seu vir humilis habens domicilium.
Baalmicon descensio humilis vel descensus humilitatis seu vir habens domicilium aut vetustas devorans habitaculum.
Baalmesar habens eam vel vir excipiunt se seu vetustas eius aut devoratio principis.
Baalech ascendens vel malum iniquitatibus siue vir habens temptationibus aut vetustas devorans rationem.
Baalsalisa ihesus intulam coltium seu vetustas devorans trium aut vir ihesus intulam triennalem.

al' b
vel
al'

Baalthamar vir habens palmā uel uir habens amaritudinem seu uetustas deuorans consummatos aut uetustas deuorans consummationem.
Baana filius eius uel ueniens ei seu uenit respondens aut uenit responsio.
Baam uenit donatus michi uel uenit gratificatio mea.
Baain ueniens michi uel filius meus seu uenit respondens michi aut uenit responsio mea.
Baara uenit respondens uel uenit responsio.
Baari uenit respondens michi uel uenit responsio mea.
Baari fontes uel putei seu in uente aut in commutando.
Baarias uenit respondens dominus uel uenit responsio dñi.
Baasa uenit tollens uel uenien te factura.
Babatha translatus tp̄z uel cō fusus peccator seu translatio tempora lis aū confusio peccatoris.
Babel confundens uel cōfusio seu transferens aū translatio.
Babilon idem est.
Babilonij confusi uel translati seu confundentes aut transferētes.
Bachar in sagmate uel ingressus est agnus lucerne.
Bachachar uetustas in sagmate uel lucens ingressus est.
Bachenor lugens lucerna uel ingressus est agnus lucerne.
Bacci fletus uel luctus siue lu gens aut in uomitu.
Bachides luctus fortis uel uetus tas in uomitu.
Badachar uenit compungi uel ue nit tumultus seu uenit merces aut uenit turbatio.
Badad maximus uel excellentis simus seu uenit testis aut uenit suf ficiens.
Badadi maximus michi uel excel lentissimus meus seu robur meū aut sufficientia mea.
Badaias precipuus dño uel iudi cio dñi seu uenit dñs aut uenit dñator.
Badal precipuus uel sublimis seu uenit consc̄endens aut uenit in firmi tas. Tp̄ls aut aduenit eorum.
Badan solus aut in iudicio seu uenit
Badan precipuus uel in iudicio seu ue nit dominum aut uenit gratificatio.
Badazer maximum auxilium uel excelsissimus sanctificator seu uenit fortis aut uenit separatio.
Badscha filia vij uel filia uirtame n seu uenit eloquens aut uenit confusio. al' badseba
Badsuba filia deprecationis uel filia satietatis seu uenit conuertens aut uenit incendium ista est badsu ba uel badscha ipsa est bersabee ma ter salomonis. al' badsua vl' badsoba
Bahim locus uite mee uel locus suscipiens michi. al' baheny vl' bahen al' supueniens
Baiaj iniquus oculus uel iniquitas fontis seu uenit fons aut uenit oculus.
Bagad uenit accinctus uel uenit infortuna seu uenit latrunculus aut uenit temptatio.
Bagal omnis seu iugum seu uenit a cernus aut uenit inuolutio.
Bagatha excelsus tempore uel sublimitas pectoris.
Bagathan uenit tactus ridentis uel uenit risus tangentium.
Bagazim in excelso contemptus uel uenit fortitudo.
Baggoaim sublimitas deuorans eos uel iugum nultis eorum.
Bahen locus uel meus seu uenit locus aut locus eorum. al' bahen vl' baen
Bai filius meus uel ueniens in.
Bala absorta uel inueterata siue absorbens aū inueterans.
Balaa absorbens eum uel in ueteratio eius.
Balaach deuorans uel precipitans seu absorbens fratrē aut inueterans fraternitatem.
Balaam uanus populus uel siue populo seu in eis aut precipitans eos.
Balaam turbans gentem uel deuorans populum seu absorbens eos aut absque substantia eorum.
Balaan turbans dominum uel do noratoz domini siue absorbens gratos aut inueteratio gratie.
Balanam habens gratiam uel in ueterans regionem siue absorbens donum aut precipitatio gratie. al' balaanahin vl' bala annam
Balath lugens uel ludens siue inuoluens aut elisio. al' lingens
Balatha absorbens testes uel in ueterans fraternitatem sui uenit al' baladam

al' balada

al' baleman vel balanyam turbator ppli vel papitator eorum

al' baladin

al' balaite vel balaate
al' balez vel baled

al' babada

al' baboth

al' bathasar vel balsasar

al' bathasar

al' banire / al' niqu

al' bamothbal

eius eam iniudicare aut precipitacio testimonij.
B aladad uetustas sola uel teno rans testimonium siue absorbens precipuos aut papitans parvuleos.
B aladan uenit sibimet iudicans uel naiutas p semetipso siue absor bens iudices aut inuectitor iudicij.
B alagad absorbens latrunculos uel papitans temptacionem.
B alagad uir accinctus uel habuit accinctum siue uir fortunatus aut uir pirata
B alan turbacio l' papitinum
B alanam turbator populi uel precipitator eorum.
B alanan turbans donum uel precipitans graciam
B alasor ascendens atrium uel habens sagittam lumimis seu absor bens fortes aut inueterator augustie.
B alad absorbens peccatum uel inueteratus tempore.
B alad lugens uel inuoluens seu lingens aut elisio
B al- dad uetustas sola uel uetus tatis solitudo
B aldan uenit sibimet iudicans uel naiutas pro semetipso seu absor bens iudices aut inuetator iudicij.
B ale precipitans ul' deuoracio.
B aleide deuoratores l' papitatores
B alaaz absorbens l' precipitans seu absorbuit aut precipitauit
B aluida maritos cognouit uel maritorum cognicio seu absorbens testimonium aut inuetacio futuris
B alochalscendentes uel in ascensio nibus seu absorbens aut inuetera ti responsione
B alsaham habens intulam con sternantem ul' hns intula costerna tam siue uetustas deuorans tritum aut mr hns intula triennalem.
B althasar capillus capitis uel absorbens diuicias.
B alasthus hns lucru l' hns primum
B ama in quo uel quis siue in qui bus aut semper excelsa.
B amoch i morte uel in excelsa seu mors adueniens aut mortis aduentus
B amothas excelsa in morte uiri habentis uel mors adueniens ue tustati deuoranti.

B ana uenit rndens l' uenit rnsio.
B anaa uenit respondens ei uel uenit responsio eius.
B anai uenit respondens michi uel uenit responsio mea.
B anala idem est.
B ananias edificans dno l' cen tarius dni seu rndens domino aut responsio dni.
B anaza filius uideus uel for titudinis filius
B anea uenit respondens ei uel uenit responsio eius.
B aneas uenit responsum tolles uel uenit rnsio plasmacionis
B anelbarach filius fulminis l' filius fulguris siue filius fulgura tis aut filius permanens.
B anelbarach uenit respondens fulmium uel uenit respondens ful goris siue uenit respondens fulgurati aut uenit rndens permanenti.
B anenathan filius strenuus ul' filij necessitudinis siue uenit firmi tas aut uenit preparacio.
B am filius meus l' ueniens in.
B anim pollex meus uel in me dio mei.
B animum filius meus unicus uel filius meus sempiternus
B aoim iniquitatem uel in iquitatibus
B aon uenit dolor uel uenit in quitas siue uenit murmurans aut uenit inutilis
B aor in pelle uel in pellibus
B aor uenit lumen uel uenit foramen seu uenit pellis aut ue nit incendia.
B aar filius l' filiacio syrum est non hebreum
B ara electus uel creatum seu filius eius aut in malicia.
B arabus filius pris l' filii ui syr est pariter et hebreum
B arach fulmen uel fulgor siue fulgurans aut permanens
B arachel fulgur dei uel fulmine dei seu fulgurans deo a' pmissio dei.
B aramim tribuli l' excussa ui
B arachias benedictus dns uel benedictus domini.
B arathias fulgor dni ul' fulmi nans dns siue fulgurans dno

aut percussio domini.
Barachiel benedictus deo vel benedictus dei.
Barachiel fulgur dei mei vel fulgur dei mei sive fulgurans deo meo aut percussio dei mei.
Barada filius decoris vel filius decoris seu filii servus aut filius testimonii.
Barachiel benedixit deum vel benedictio dei sive electus deo aut creatura dei
Barael idem est
Barasa haurientes vel in egestate seu veniens ad faciendum aut filius sustollens plasmationem
Barach grando vel tempestas sive filius patris aut filius temporalis.
Baraza filius videns vel filius fortitudinis
Barech grando vel tempestas sive filius iumax aut filius pandus
Barcum fugit eum quispiam vel quispiam fuga eius
Baraam in malis vel filius domini sive in clamore eius aut in commutatione ipsius
Barien filius in malo vel filius maleficii quem corruptum non nulli bariesu corrupte nominant.
Barien filius ipse vel filius parcens seu filius commotus aut filius faciens
Bariona filius columbe aut filius simplicitatis syrum est pariter et hebreum. bar quippe sicut predictum est syriace et filius et iona columba utroque sermone dicitur.
Barachia pithonissa vel subitanea sive os abyssi aut os profundi.
Barnabas filius concludens vel filius prophete seu filius venientis aut filius consolationis
Barne filius motus vel filius electe mutationis.
Barsabas filius revertens vel filius quietis ex syro et hebreo sermone compositum seu filius iuramenti aut filius consolationis
Barcenna filius sectus vel filius cecitatis quem corrupte quidam bartim eum legunt
Barthimeus filius pinguedinis vel filius cimmantis
Bartholomeus filius suspendentis me vel filius suspendentis aquas syrum est et non hebreum.
Baruch benedictus est benedictio
Barzaith filius olive eius vel filius fornicationis eorum. al' baizaith
Basan pinguis vel pinguedo sive siccitas aut confusio.
Basar infantia vel in angustia sive infans aut angustiatus.
Basara infans eius vel infantia eius sive angustians eum aut in angustia eius
Baschama conversio caloris vel angustia caliditatis eius.
Baschach adeps vel defectio.
Basechach adipe vel defectionem
Basechach adeps vel defectio sive deficiens vel defectio.
Basemach deposita vel derelinquens seu veniens aut derelict' al' derelictio
Basemoch veniens vel delinquens seu in omnibus aut in nominibus
Basias adeps domini vel defectus domino
Bas-mach deposita vel derelinquens seu derelinquens aut delictio.
Bachanim domus respondentium vel domus humilitatis eorum.
Bachiuel virgo dei vel castus deo al' bathuel
Bacurim electi vel electorum seu iuvenes aut robusti
Bauramites fortis vel electus sive iuvenis aut robustus.
Bazara contempnens tempus vel despectus peccatorum
Bazcota contemptus eum vel despectio eius
Balochia contemptus domini vel despectio domini.
Bazochia idem est. hic e post b
Beab iniquus testis vel edificator precipuus al' bead
Bean iniquus gratie vel iniquitas donationis
Bebai os vulturis vel confusio devoratoris al' beba vel bebai
Bechechias inclitus domino vel primogenitus domini al' bachias
Becher incliti vel primogenitus
Becheriche incliti vel primogeniti al' becherin
Bechecias inclitus domino vel primogenitus domini
Bechor primogenitus vel unigenitus
Bechori primogenitus meus vel unigenitus michi.

al' filii

al' bedo

al' bedsabe

ydolum tentiginis

al' beggola vl' beggahay

al' begnirum vl' beguinyn

Bechorath primogenitus fortis uel unigenitus timidus.
Bechurith inclitus gradiens uel primogeniti contemplacio.
Bed filia uel mensura.
Bedad instauracio uel instrumentum seu mensura diuinarum aut filia uoluptuosa.
Bedsabee filia septima uel filia iuramenti siue mensura saturitatis aut filia sanctitatis.
Bedsan filia dura uel mensura iniqua siue filia iniquitatis aut ipsa iniquitas.
Bedellion lapis uel carbunculus.
Beel uetustus deus uel uir deuoratorum siue dominus uetustatis aut uir habens uetustatem.
Beelphegor uir hiatus hyatum uel uetustus deus hians siue dominus uetustatis hiantis aut uetustas deuorans os pellis supinus ipse est priapus simulachrum ignominie.
Beelsephon uir habens archana uel dominus aquilonis seu uetustus deus huius speculam aut uetustas deuorans ascensionem specule.
Beelzebuch uir muscarum uel princeps muscarum seu uetustus deus habens muscas aut uetustas deuorans muscas siue uetustus dominus habens speculas aut uetustas deuorans specule.
Behemoth animal uel animalis siue bestialis aut bestia.
Beera fons eius uel puteus eius siue in lumine aut puteus eius.
Beeri fons meus uel puteus meus seu in lumine aut putei mei.
Bega sublimis uel excelsa seu sublimitas aut celsitudo.
Beggoal iugum multis uel humilitas deuoratoris.
Begnai excelsus meus uel sublimitas mea seu fabrica uultoris aut fabrica deuoratoris.
Begni excelsus meus uel sublimitas mea.
Beguirum fabrica cementarii uel fabrica cementariorum.
Behelmon uetusti deus habitaculi uel dominus huius domicilii uetustatis.
Bel inecuitas uel absque uel sine iugo.
Bela habitus uel indumentum siue uetustas eius aut absque eo.
Belach huius uel habitus ab habendo non ab habitu.
Belach uetustas peccati uel absque tempore.
Belathala habens uel habita genere feminino ab habendo participium est non uerbum impatiuum.
Belathe habitum apprehendens uel indumentum inuoratum.
Belbena uetustas primogeniti domini uel absque nobilitate domus.
Belge absque motu uel uetustas commotio.
Belga idem est.
Belgom absque ualle uel absque precipicio siue uetustas uoraginis aut uetustas deuoracionis.
Belia uetustus dominus uel absque domino.
Belia puteus eius uel clamore eius siue in malis aut in commutacione ipsius.
Belial absque iugo uel absque domino.
Beliar cecum lumen uel ceca angustia seu uetustas deficiens aut absque continencia.
Belimelech deus meus rex uel uetustas mea regnans.
Belina habens desiderium uel absque domicilio.
Belinecula habens domicilium uel absque in habitacione.
Belsan uetustas dura uel ipsa iniquitas uetustatis.
Belsar absque principe uel absque carbone siue uetustum uelamen aut uetustatis angustia.
Belsachim absque germine uel absque posicione siue uetustas responsorum aut uetustas resurrectionis eorum.
Ben filius uel filiacio.
Benabinadab filius patris mei uoluntarius uel filius patris mei spontaneus.
Benadab filius uoluntarius uel filius spontaneus.
Benahel edificatus deo uel edificacio dei siue filius eius deo aut filius eius dei.
Benaia filius doloris aut filius parturientis.
Benbegar cecum lumen uel filius preuaricacionis.

Benebarach filius fulminis uel
filius fulgoris siue filios fulgurans
aut filiorum percussio.
Benadiam filius callidus uel fi
lius surgens seu filius necessarius
aut filius necessitatis.
Beniemiam filius in eius uel
filius in medio eorum.
Benemenon filii ecce sunt uel
filii ecce hic sunt
Benereem filii tonantis uel filii
tonitrui quod corrupte benarges
usus optinuit.
Beneseb filius innitens uel fi
lius confirmationis.
Bengaber filius uiri fortis uel
filius iuuenis uirilis
Benhur filius lucis uel filius igneus
Beni filius meus uel filia o
mea — [le]ctionis.
Beniu filius requiescens uel filius requiei
Beniamin filius dextere uel filius
uirtutis siue filius assimi aut fili
us asinorum.
Beniamin filius dierum uel fili
us uirtutum seu filius amari
tudinis aut filius amarorum.
Benuar cecum lumen uel ceca
augustia siue filius deficiens aut
filius preuaricationis
Beniori filius commotus uel
filius requiei
Benion filius meus uel filius
doloris siue filius murmurans
aut filius inutilis.
Benoni filius meroris mei uel
filius inutilis michi siue filius
doloris mei aut filius iniquitatis mee
Beni filius meus uel filia mea.
Benim filius requiescens uel
filius requietionis
Benninum filius feris uel
filius piscis siue filius unctus
aut filius sempiternus
Benur filius nitentis uel fi
lius lucidus siue filius luminis
aut filius igneus
Benobeth filius huius paradisi
uel filius huius uiriditas.
Beon pollex uel in medio siue
iniquus murmurans aut iniqui
tate dolens
Beor impulle uel impulsio siue
iniquus luminis aut iniquitas iracun
[[ra]die.

Beneadab filius spontaneus uel filius
spontaneus

Ber fons uel puteus — al' beth uel bera
Bera fons eius uel puteus eius
Beraniodi fons exaltatus mire — al' beramech
uel puteus alti pauoris
Berchos fontis calix uel putei potus — al' berchos
Berdin puteus iudicans uel fons iudicii
Berea puteus meus uel filia eius
hebreum est partim et syrum
Beri puteus meus uel putei ipse.
Beria fons domini uel puteus domino. — al' berra uel berea
Berith fedus uel pactum.
Berince puteus innocens uel filia — al' beniche uel berynee
eleganter commota
Beronice idem est utrumque hoc no
men ex hebreo syroque compositum est. — s. beryche et beronythe quod idem est
Berosa puteus eius uel filius eius — al' berosa
Berocudes filii eius uel puteus eius. — al' berecuses
Berom filia que uel puteus quis
et hec tria nomina ex hebreo partim
syroque composita sunt.
Beroch fontes uel putei siue fons
respondens ei aut puteus temporalis
Berocha fontes eius uel putei eius
seu factus respondens ei aut puteus
temperans eum.
Berochai fontes mei uel putei mei
seu fontes multi aut putei deuorantes
Berachai fontes mei uel putei
mei seu fons respondens aut pu
teus temperans me
Berothche fontales uel putea
les siue fontes respondentes michi
aut putei temperantes me.
Bersa puteus federis uel fons iuramenti
Bersabee fons septimus uel fons iu — al' bersa
ramenti siue puteus satians aut
puteus saturitatis.
Bersith in capite uel in capitulo id
est genesis que in capite omnium
librorum posita est [[ter]tiidinus
Bethiam fons altus uel puteus alti — al' berchiam
Bercellai ferrum meum uel fortitudo mea.
Besai pinguedo mea uel ignomi
niosus michi.
Besaia pinguis dominus uel igno
miniosus domino.
Besamach derelinquens uel dere
lictio sui pingue donum aut confessio
donatoris.
Beschach adeps uel defectio.
Besee pinguis uel ignominiosus
Besellam obumbrans eos uel
obumbraculum eorum
Beselleel umbra dei uel umbra

al' besedan
al' beslech
al' policeus
al' bethaphaleth
al' mirabiliter
al' bethaphura
al' coꝝ

nilum dominum ·
B elodia angustia mensure dn
uel tribulans mensura domini ·
B elodh pinguis ligatus uel ig
nominie declinatio ·
B elsor tribulatio uel in angustia
siue carnalis aut pelliceus ·
B eth domus uel habitaculum ·
B etha requies uel requietio siue
domus eius aut habitaculum ei ·
B ethacarem domus sterilis uel
domus erudicionis iusticie ·
B ethaphelech domus salutis uel
domus iustificans siue domus exclu
dens aut domus miserabilis
B ethaphe domus errons uel dom'
mali in amalicia et ab arbore intelligendum ·
B ethaphe domus oris uel domus
discipline seu domus laquei aut
domus discipline ·
B ethaphura domus induens eos
uel domus declinans os eorum si
ue requies labiorum eius aut
requietio inclinationis eius ·
B ethagan domus orti uel dom'
elacionis ·
B ethagla dom' uituli uel dom'
festiuitatis eius siue domus defec
tionis aut dom' plangentium ·
B ethaglam domus planctus
uel domus festiuitatis eorum ·
B ethaim domus ydoli uel domus
ydolatrie siue domus deuorans eos
aut domus multitudinis eorum ·
B ethasimoch domus deserta uel
domus uel domus adducens mortem ·

al' bethasimoch l' bethaisimoch
vel fontes vultur aut puteri de
uorantes

B ethaloch domus campestris uel do
mus in campestribus seu requiei
uacans aut requiescione declinans
B ethamoch dom' mortua l' dom'
mortalium siue requies mortis
aut requiescens mortuus ·
B ethauunza domus pardorum l'
domus amaritudinis seu requies
amaricans aut requietio pardi

al' bethanama l' bethanaura
al' donatoris aut requietio grati
ficationis

B ethanan domus doni uel domus
gratie siue requies donatoris aut
requietio gratificationis
B ethanath domus respondens uel
humilitatis siue domus ubi est
redens dominus aut dom' ubi est gratia dei
B ethania domus obediencie uel
domus afflictionis eius siue dom' dom
dei aut domus gratificata domino ·

B ethenob domus gratie uel dom'
rationum siue domus precinens aut
domus pretinentium ·
B ethara dom' aque l' dom' puteí ·
B ethara domus electionis uel do
mus electa siue domus suscitans
eum aut domus uigilanter eius ·
B etharaam domus montium l'
domus sublimitatis eorum siue dom'
suscitans gentem aut dom' uigilans populo ·
B ethrabba domus suscitans patres
uel domus uigilans patribus ·
B etharaba domus grandis uel do
mus multa siue domus humilis
aut domus uespertina
B etharapha domus sanans uel
domus medicine siue requies medi
ci aut requiescio sanitatis ·
B etharam domus decora uel do
mus electa seu domus suscitans gen
tem aut domus uigilans populo ·
B etharan dom' uigilans dono uel do
mus suscitans gratificationem ·
B etharim domus ire uel dom' archie
siue domus montium aut domus
ascensus hinnulum ·
B ethasam domus summi uel dom'
dilecti seu domus tollens donum
aut domus plasmata gratie ·
B ethasan domus deponens uel
domus deposita siue domus deponens
donum aut domus deposita gratie ·
B ethane dom' ydolatria uel do
mus mutilis
B ethara domus fontis eius
uel domus putei eius ·
B ethberai domus putei mei uel
domus in limine meo ·
B ethrachan domus sculpta uel
domus sculpture ·
B ethbelle domus confusa uel
domus pinguedinis · Λ · nominis ·
B ethar domus agni l' dom' cogni
B ethhir domus frigida uel la
pis adiutorii ·
B ethdagan domus tritici uel
domus frumenti ·
B ethdagon domus piscis tri
stis uel domus piscium tristicie ·
B ethe domus eius uel habitaculum
B ethel dom' dei l' habitaculum dei
B ethelmeech dom' nathal l' do
mus profunditatis siue uterus sustentaculum
aut uentris sustentaculum ·

Λ · B ethcaton al' bethacon dom' sculp
ta uel domus sculpture

Bethen uenter uel uterus sine do-
mus fontis aut domus oculi.
Bethesmoth domus deserta uel
domus adducens mortem.
Bethphage domus oris ul' dom'
bucce seu domus oris uallium aut do-
mus maxillarum syrum e nō hebreu
Bethphaleth dom' saluans ul'
domus excludens siue domus mun
ficans aut domus admirabilis.
Bethphases domus transcendens
uel domus transitionis.
Bethphegor domus hyans pelliu
aut domus hyatus seu dom' hyās
pellium aut domus oris pellium.
Bethphese domus transiens uel
domus transcendens siue domus
oris aut dom' odoris florentis
Bethgader muri l' dom' macerie.
Bethgamul domus retribuens
uel domus retributionis
Bethiesemoth dom' desiderii dulc'
uel domus de siderate dulcedinis
Bethim domibz ul' dom' plr.
Bethia domus dn̄i uel domus
illuminationis
Bethlabaoth domus uenientium
uel domus ingredientium.
Bethleem domus panis uel
domus refectionis
Bethleemite domus panum
uel domus refectionum.
Bethleuaboth domus uenientium uel domus edificantium
Bethmacha domus mollis uel
domus confracta siue dom' percu
ciens aut domus ingemosa.
Bethmaon domus habitaculi l'
domus inhabitationis
Bethmarchaboth domus curri
um ul' domus quadrigarum.
Bethmarchaloth dom' quadriga
rum ul' domus quadragenarum
Bethmatha domus tributi uel
domus humilis fori
Bethmorez domus archani uel
domus consilij siue domus archa
norum aut domus consiliorum.
Bethnemra domus pardorum uel
domus amaricans
Betharaba domus humilis uel
domus uespertina siue domus heremi
aut domus locorum que sunt iuxta
inhabitabilem.

Bethoro domus ire l' dom' nigri
Bethoren domus ire uel domus
arche siue domus montium aut
domus ascensus fluminum.
Betholath domus coctinea uel
domus uermiculata
Bethroob domus platearum l' — al' bethrooboth l' bethreob
domus latitudinis
Bethsabee domus vij ul' domus — al' bersabee
iuramenti siue dom' habundancie
aut domus saturitatis
Bethsathan domus curuantium — al' bethsacath
uel domus singulorum.
Bethsaida domus frugum uel do
mus pecudum siue domus peculia
lis aut domus uenatorum.
Bethsamis dom' solis uel dom'
illuminationis
Bethsamite domus solis plr l'
domus illuminare
Bethsan domus dormientis uel
domus saturitatis siue dom' ha
bundancie aut dom' egressionis.
Bethsemeth domus solis uel do
mus illuminans.
Bethsimoth domus obediens — al' beth symon
uel dom' obediencie siue dom' audiens
merorem aut dom' deponens iustitiam
Bethsimoth domus loci uel do — al' bethsimuth
mus locorum siue domus mortifi
cans aut dom' mortificationis.
Bethsur domus archa uel dom' — al' bethsyro / al' acerba
angustie siue domus continens aut
domus fortitudinem.
Bethsur domus fortis uel domus
directa siue domus muralis aut
domus continentie
Bethsura domus muri eius uel
domus dirigens eum.
Bethsura domus acerba ei uel
domus angustie eius siue domus
continens eum aut domus for
titudinis eius.
Bethsuram domus dirigens
eos uel domus muri eorum.
Bethsuram domus robusti ppli
uel domus angustians pplm si
ue domus continens eos aut do
mus acerbitatis eorum.
Bethulia uirgo uel casta dn̄o siue
dom' dolens ei aut dom' pariens eum
Bethula uirgo dn̄i uel casta dn̄o
siue dom' dolens aut domus par
turiens dominum.

6 Bethurlarina domus ignis sublimis
ul' domus incendii consurgentis
Bethzachariam domus memorie
uel domus memoriarum
Bezech fulgur uel egestas siue
inclinus aut contemptus uanus

al' bezechia

Bezechia micans ei uel egestas
eius siue fulgurans eum aut
contempnens ueritatem eius.

Hic p^9 b. s^e. i.
al' Bi

Bibli librarii uel litterati
Bethalassum filios cognoscens
uel filiorum commixtio.

al' Bichia

Bethia filia domini uel filia domi-
nans ipsa est filia pharaonis que
adoptauit moysen in filium

al' bi

Bethinia filia mitis uel filia
speciosa.
Bure sobrius uel moderatus
Burete sobrii uel moderati.

Al' Sinerthe
Hic p^9 b. seq^e o.

Boanerges filii tonantes uel
filii tonitrui.
Boneries idem est
Bocci uetustas uel uetus
Bocci lugens uel luctus siue no-
uens aut innouatu.
Bochiam luctus domini est uel lu-
gens dominum est siue nouus domino est
aut innouatu domini est
Bochor ingressus est agnus uel
primogenitus michi
Bochorath inclitus peccato uel pri-
mogenitus tempore.

al' Bothor ul' Bochery

Bochi dilectus michi uel pri-
mogenitus meus

al' Bochera uel boceri

Bochori primogenitus uel
dilectus meus.

al' boon

Boem pollex eorum uel in medio eorum
Bon pollex uel in medio
Boni pollex meus uel in medio mei

b Ocina digitus ul' digit^s ul' i medio

Boun idem est
Boon digitus uel in medio
Booz in quo robur ul' in se uirtus
siue in ipso fortitudo aut ipse in
fortitudine.

al' Borith

Borith fedus uel pactum
Boses absalus uel absalio siue
ipse florens aut ipse floruit.
Bossor angustia succrescens uel
tribulatio scrutatus
Bosera tribulans eum uel in angustia

al' bosera

eius siue carro eius annuntians ei
Bosor tribulatio ul' in angustia.
siue carnalis aut pelliceus
Bosorz caro mea uel annuntia-
tio mea siue tribulans me aut
in angustia mea. [Clatione.
Bostra in angustia uel in tribu- [al' uel Ti...]
Bubastus os hic u post b.
exprimens et labium exprimentis
Bubatus excelsus uel sublimi-
tas. Bal germen aut germinans
uel uenit responsio.
Bunos uenit respondens.
Buna uenit respondens uel col- [+ b ...]
lis preputiorum. [bunatl... Rndens ... respon...]
Busa confusio uel ignominia
Buz despiciens uel contempnens
Buzi contempnens uel despectus
siue despexit me aut contempti-
bilis michi
Buzites despectus uel contemptibil'.

Hic incipit interpretaciones hebrai-
corum nominum incipiencium per c.

Calatha noces uel uelociter
subauditur uenerunt ul'
cecidit uenit autem eccle aduentus
Caath penitentia uel patientia.
Caath dolens uel dolans siue con-
ponens aut dentes molares [tes
Caathite penitentes uel patie-
Caathite dolentes uel dolantes
seu conponentes aut dentes molares.
Cabalaam preceps uel precipitauit
siue precipitauit aut precipitabit
Cabaroth memoria uel sepulchrum
Cabarothi memoria mea uel
sepulchrum meum siue sepulchra
aut memorie plurali numero.
Cabarothiataama memorie de-
siderii ul' sepulchra concupiscentie.
Cabasam congregans eos uel
ecclesia eorum.
Cabratha quasi gratie uel
quasi electum.
Cad mare uel principium
Cademoth mare mortuum
uel principium mortis
Cades translata uel foris iudicii [al'...]
Cades sancta uel mutata seu mare
tollens aut principium plas-
mationis.
Cadesa transferens eam uel
fons iudicii eius
Cadessa fruct... uel sanctitas eius
siue mutata ei aut principium
plasmationis eius
Cadesbarne sanctitas motionis
ul' sanctitas electe mutationis.

Cagdesim communitati l' excecati.

Cadummim mare rubrum uel mare antiquorum propter antiqua que facta sunt in eo miracula.

Cadrantes caligo uel tenebre quod nos per litteram .q. et .u. quadrantem dicimus

Caph incuruans ul' incuruatio

Caph uola l' palma siue manus

Capharnaum ager pinguedinis uel uilla consolationis

Caph arsalama manus suscitans uestimentum uel operatio uigilans retributionis

Caphersera manus robusta uel operatio perfectionis aut operatio uigilans retributionis.

Caperthera expiatio l' manus dissipata.

Capphas sagax uel inuestigator siue uomens ore aut uomitus oris.

Cayn possessio uel lamentatio siue acquisitus aut acquisitio.

Caynam possidens populum l' lamentatio populi siue acquirens eos aut acquisitio eorum.

Cainan possidens donum uel lamentatio gratie siue acquirens gratiam aut acquisitio donationis

Calch canis uel quasi uiride siue quasi cor aut quasi omne cor.

Caleph idem est cor.

Calicha quasi uiridis aut quasi omne

Calistenes mensura humilium uel consummatio responsionis

Calubi canis meus uel quasi uiridis meus siue quasi cor meum aut quasi omne cor meum.

Claudius spes tranquilla uel spes tranquillitatis

Claudia idem est

Clauthomon locus fletus uel locus fletuum

Camua statio uel resurrectio.

Camuel stans deo l' resurrectio dei.

Camuelite stantes deo uel resurrectiones dei.

Camon statio in qua uel resurrectio in uitibus

Canna fundum uel calamus siue preparans aut preparatio. Notandum itaque quod uerbum latinum canna de hebrea lingua sumptum sit [...] propria.

Canath emulatio uel zeloti

Caudias commutans uel commutatio.

Canden clangor uel recursus siue retinens aut retentio.

Capadocia manus tortoris uel manus exploratoris siue manus domino redimens aut manus redempta domino.

Capadoces manus tortor uel manus explorator siue manus redempti domino retinens aut manus domino redimentes.

Caphtis manus redempta uel manus redemptio siue manus tortoris aut manus exploratoris

Capsebi ecclesia uel congregatio. — al' casceb ul' caspse

Casephi congregans deo l' ecclesia dei — al' Capseel

Captor capadox l' capadocia siue manus tortoris aut manus exploratoris

Captorim capadoces ul' manum torquentes siue manus tortorum aut manus exploratorum.

Chanaan commutatus l' commutatio.

Chananeus idem est

Carchamis urbs attractans uel ciuitas congregator

Carchan ciuitas gratie uel opidum donationis

Carcar inuestigatio uel inuestigantes seu opidum uigilans

Carec caluus uel caluities siue occurrens ignis aut occursus igneus.

Carcim de caluans eos uel de caluatio eorum. — al' carcin

Cariath urbs murata uel ciuitas siue opidum aut uilla.

Cariathaim perfecte uocata uel perfecte uocatio siue uilla eorum aut opidum eorum. — al' cariathyim

Cariatham uilla eorum uel ciuitas populosa

Cariatharbe uilla .iiii. uel ciuitas .iiii. quia ibi sepulti sunt id est adam et eua abraham et sarra iacob et lya ysaac et rebecca. — al' id est adam abraham ysaac et iacob qui ibi sepulti sunt

Cariathbaal urbs uirorum uel ciuitas habens siue uilla deuorans aut opidum uetustum.

Cariathcenna uilla salens uel uilla salientium

Cariathiam uilla deficiens uel opidum defectionis

Cariathiarim uilla siluarum uel ciuitas saltuum siue uilla deficiens aut uilla defectionis eorum.

Cariathim ciuitas maris uel opi

Capparis a grecis [...] sumpsit [...] [illegible] hebreus [illegible]

dum marinum ·
¶ ariach septem uilla pulchritudi
nis uel ciuitas litterarum ·
¶ ariacaa ciuitas penitentie uel
opidum penitentie siue uilla dolen
cium aut ciuitas dolatorum ·
¶ arie caluus uel caluitium siue
occurrens ignis aut occursus igneus
¶ arioch occurrens lignum uel oc
cursus igneus siue caluus zedeus
aut caluicium temporale ·
¶ ariath occurrens lignum uel
occursus igneus
¶ armelus mollis uel tenellus si
ue cognoscens arcumuasionem aut
sciencia arcumuasionis ·
¶ armelite molles uel tenelli seu
scientes arcumuasionem aut cogniti
arcumcidentibus
¶ arim uinea mea uel cognitio
mea siue aqua cognoscens aut cog
nicio aque ·
¶ arimte uinee mee uel cogniti
michi sunt agnoscens aquas aut
cogniciones aquarum ·
¶ arnami cornua uel defensiones
seu considerans fluctum aut diuisio
commocionis ·
¶ arno cornua uel defensio ·
¶ arnon cornu iniquum uel de
fensio inualis siue considerans merentes
aut diuisio murmurancium ·
¶ aromel mollities uel teneritudo
siue cognoscens arcumuasionem aut
sciencia arcumuasionis ·
¶ aromelite molles uel teneri siue
scientes arcumuasionem aut cogni
ti arcumuacientibus ·
¶ appuin scientem dare uel cog
noscentem per spiritue ·
¶ archago scrutatio uel consum
matio seu urbs meditans aut ci
uitas sollempnis ·
¶ archagmenses scrutantes uel
consummati siue ciues sollempnes
aut urbane meditantes
¶ archam perfecta uocatio uel uo
cationem perficit siue urbs populi
aut ciuitas eorum
¶ artus perfecte uocans uel perfec
ta uocatio quod apud nos melius
effertur per q litteram ut dicatur quit
¶ asaia summus deus uel princi
pium dei ·

al' arma
al' carpinni siue carpini
al' dn̄s
al' dn̄i

¶ ascon diui fortes uel diui forti
tudine siue summitas sua utilis aut
principium murmurationis ·
¶ aspia summitas liberans dominum
uel principium liberalitatis domini
¶ asphor summitas liberans mo
tes uel principium liberalis iracundie ·
¶ asia summus deus uel prin
cipium domini ·
¶ asiui summitas uel principium
siue summitas eorum aut principium eorum
¶ asir mellis uel mensis sua summe
uigilans aut principium uigilie ·
¶ asis summitas uiri uel princip
ium assumptionis ·
¶ athath mors peccati uel congre
gatus tempore ·
¶ athech mordens uitam uel
congregans panice ·
¶ auda clangor robustus uel
pagencia fortis
¶ ause pauia uel pacia seu clan
gor tube aut clangens buccina ex
isto hebreo uidetur esse tractum nos
trum latinum · l'hic e post c
¶ cedar meror uel tenebre siue
merens aut tenebrosus ·
¶ cedemoth aut cedens uel prius
siue orientalis aut oriens
¶ ceden oriens uel orientalis
¶ cedma antiquior uel ante
dens siue orientalis aut oriens
¶ cedes aut cedens uel orientalis
¶ cedmonei antecedentes uel antiq
tristicia seu priores aut orientales
¶ cedmiel oriens deo uel ante
cessio dei · ¶ dolor
¶ cedron tristis meror uel inualis
¶ ceelatha congregatio uel eccle
sia ueniet
¶ cephas petrus uel firmitas sp
rium e non hebreum ¶ pita
¶ cephim expiacio uel manu dulci
¶ cephiara expians uigile eius
uel manum dissipatam suscitans
¶ ceila ad fundum iacta uel sus
citans eam seu tollens sibimet aut
sustollens semetipsam ·
¶ cellaia nox domini uel tollens
sibimet dominum ·
¶ celacitham uallis gigantum
uel humilitas fortium ·
¶ celeab indicans patrem uel
mendicatio patris ·

¶ lusimdinis spes tranquillitatis vel spes tranquilla ¶ lanthoman locus fletus vel locus fletum ¶ loces investigantes vl' omnis Sed melius conclusio vel conclusi aut con simatio

¶ celeatha vallis domini vel congregatio domino sui vindicantis dominum aut vindicatio domini.
¶ cle-on vindicans dolorem aut vindicatio iniquitatis
¶ celesina vindicans aram vel vindicatio sublimitatis.
¶ celeth occidentes vel exterminatores fortitudinis
¶ cemma antecedens vel orientale
¶ ebim quasi viridis vel amanitens
¶ emonvallis robusta vel congregatio fortitudinis · hic · l · post · c ·
¶ leniens ecclesiastes vel contionator ·
¶ leaphas conationem transcendens vel congregatio transcendentes
¶ leopitra congregans agnitos vel cognitionem dissolvens
¶ emael oriens deo vel antecessio dei
¶ enna zelotes vel zelotipus
¶ entreas possidens sectatores, vel possessio sectatorum ·
¶ endebens zelotes sufficiens aut intellectum vel zelotipus habundanter intelligens
¶ enereth signum cythare vel quasi lucerna
¶ enereth quasi lucerne vel signa cytharatarum ·
¶ enez zelotipus vel zelotes seu possessor contemptus aut possessio contemptibilis ·
¶ enies meum vel erratus meus seu unde nis cum posso mea ·
¶ epsiam celia vel congregatio ·
¶ eplam congregans eos vel natores
¶ eras occidens factum vel exterminator plasinationis
¶ ereth occidentes vel exterminatores
¶ resens tenebrosus vel tenebrationes – tiones ·
¶ resens tenebrosus vel tenebres
¶ reta notata vel vocatio columnata inter syrum et hebreum mixtum est
¶ reteses vocati vel consummati vocatione
¶ retenses vocati vel vocatione consummati ·
¶ esar possidens principes vel possessor principatus
¶ esarea possessio principis vel possessio principalis
¶ eseleth aoz possessio principi

¶ Enez zelotipi vel zelote seu possessor contemptibilis aut possessiones contemptibiles

lucas vel possessio luminis advenientis
¶ esion durus fortitudinis vel duri na fortitudinis
¶ etheus fixus vel abscisus sive constrictus aut mentis excessio ·
¶ ethim fixi vel abscisi sive constricti aut mente excedentes
¶ ethinoch figens tempus vel abscidens responsione seu constricta tempore aut insania responsionis ·
¶ ethron tenebre vel timiama
¶ etron tenebrans eos vel timiama eorum ·
¶ ethura vincta vel copulata seu thimiama offerens aut mente excedens lumen · hic i post c
¶ ilias eccus vel luctus seu assumptio aut vomitus eius ·
¶ i-na lugens vel luctus seu possidens aut possessio ·
¶ inam lugens eos vel possidens eos sive luctus eorum aut possessio eorum
¶ inus luctus vel possessio ·
¶ inei lugentes vel possidentes
¶ inoth lamentatio vel lamentationes seu lugens tempore aut possidens responsionem ·
¶ ineus luctus vel possessio quod apud nos melius effertur per q litteram ut dicatur quinus
¶ ipnus meror vel tristicia ·
¶ iprius merens vel tristis ·
¶ ipriarces merens principes vel tristicia principis inter hebreum et grecum mixtum est ·
¶ inus hereditas vel hereditator
¶ irinus heres vel hereditas quod apud nos melius effertur per q litteram ut dicatur quirinus
¶ irene hereditas vel hereditatio · i · vel infirmus paries ·
¶ irenei heredes vel hereditas
¶ irenenses hereditas vel hereditates
¶ irispus faciens vel cognitio ·
¶ ir iur vomens vel durus — al' Cis
¶ ison durus iniquus vel viris vomens dolorem ·
¶ ison letificans eos vel durus eorum seu ipegerunt eos aut vomitus murmurationis
¶ ith amentes vel stupentes seu mirantes aut admiratio · — Cieu vel Cietij
¶ ith consilii vel plage consummationis · hic · o · post · c · — al' Cethi al' consili

Cophonio uel conclusio seu a
nis aut excussio.
C olphi mordens uel congregati
seu morsus aut congregatio. Cao.
C olida inueterans uel inuetera
C oliaam inueterans populum
uel inueteratio populi.
C olio excussio uel postulatio seu
postulans aut excuciens
C olaia uox facta uel uocis factio
seu uox dñi aut uox dominica.
C olaza uox uidentis uel uox
fortitudinis
C olonia uox eorũ ul' reuelatio eoꝝ
C oloinenses uoces eorum uel — Al' colomenses
reuelationes eorum.
C olossus uoca facte obediens uel
uocas facte obedientie.
C olozai uox fornicaria uel factio
ductionis.
C oloes omnes uel conclusio seu
inuestigantes aũ cõsũmatio.
C ondimens cyphus uel phiala.
C orban donum uel oblatio.
C orbana donũ eius ul' oblatio eius
C orbanan donum grẽ ul' oblatio
gratificationis.
C ornelius intelligens circũcisio
nem uel intellectus circũcisionis.
C osam diuinans uel diuinatio
seu diuinans eis aut diuinatio eoꝝ
C ungelu uel frigus. hic lit' p'r
C us durus uel nomeus me
C urtha brum uel duplicitas — Al' Curticha vl' cutha
C uthei duplices ul' in bruno
C luba canis uel latrator — Hic .l. post .c.
C lubin canis mis l' latrans nich.

Hucusque per simplicem .c. litteram — scripta et
id est sine aspiratione lecta sunt
principia nominum. Que autem
sequuntur aspiratione addita
i. per chi grecum legenda sunt. Sci — quod est apud nos .h.
endum tamen est quod hebreus ser
mo non habet chi litteram sed no — nisi grecus
mina que apud nos per .h. scribun
tur apud hebreos leguntur
per heth que duplici aspiratione
proferuntur.

C habol quasi germen uel quasi
germinans.
C habon quasi intelligens uel
quasi ~~eum~~ intelligentia.
C habonim luba uel crustula uel
quasi intelligens aut quasi in
telligentia eorum.
C habonim manus spinarum uel
a certus spinarum seu preparantes — Al' cauni
aut preparationes
C habor coniungens uel incan
tator seu coniunctio aut incantatio — Al'
C habul displicatũ l' indignatio.
C habri quasi gentilitas l' quasi electio
C hachon sculpens l' sculptura
C haisaar fortis uel uigilans
aut robusta uiri suscitatio.
C halaal contecta regio generationis
uel contectio regionis fermentate
C hathat pascens uel nutriens
seu pabulum aut nutrimentũ.
C halad pascens martirem aut
consummatio testimonii
C hamaliach omnem fortitudi
nem habens uel omnis habitudo
fortitudinis
C halamar omne amarum
uel omnis amaritudo.
C halamach mensis est uel cõ
summauit seu cõsummatus aut
consummatio.
C halamie omis ul' omnis seu omis
nos aut cõsummatio futura.
C haleal pascens uel nutriens seu — Al' cal
pabulum aut nutrimentum.
C haldea quasi fera l' quasi feritas
seu quasi demoniũ aut quasi mamilla.
C haldei quasi fere uel quasi feroces
seu quasi demones aut quasi mamille.
C hale contecta regio uel contectio
regionis — Al' ca
C haleb canis uel quasi uindex seu
quasi cor aut quasi omne cor
C halech idem est
C halecelum corregens regio eos
aut contecta regio eorum.
C halphi contegens regionem circu
itus l' contectio regionis illaqueat.
C ham calidus seu color aut calidior
C ham surgens uel surrectio seu
necessitas aut necessarius
C hamaal fidelis commixtio uel si
militudo despectionis
C hamam fidelis l' fidelitas seu fide
lis populo aut fidelitas populi
C hamaan simul l' fidelis seu fidel
dono aut similitudo gratificationis
C hamoam fidelis populo uel
similitudo eorum.
C hamon surgens dolo: uel cali

dus meror seu callida iniquitas aut
necessitas murmurationis
C Chamos congregans uel congre
gatus seu quasi attractans aut
eos quasi attractatio.
C Chamuel calens deo uel calidus
dei seu dei necessitas aut dei resurrectio.
C Chamuelite calentes deo uel calidi
dei seu deo necessarij aut deo re
surgentes.
C Chamul calefactus eos uel ca
lefactio eorum
C Chamul surgens dolor uel ne
cessitate parturientis seu calens
dolor aut caliditas parturientis
C Chana zelus uel emulatio seu
possedit eos aut possessio eorum
C Chanaam suspirans uel motus eorum
seu humilis aut negociator.
C Chanani zelus populi uel emu
lans populum siue possidens po
pulos aut possessio populorum
C Chanan possidens domini uel
emulator gratie.
C Chanan erubescens uel reuer
sus est siue quasi monentes aut
quasi respondentes
C Chanaan pauperculus uel ne
gociator seu possidens dominum aut
emulator gratie.
C Chanania humilians eum uel
negocians ei seu possidens domini
eius emulator gratie eius.
C Chananeus possidens uel possessio.
C Chananeus emulator uel zelotes
seu preparatus aut negociator
C Chananei possidentes uel pos
sessiones
C Chananei zelotes emulatores seu
preparati aut negociatores
C Chanani humilitas uel ipse paup
culus siue mutabilis
C Chanani pauperculus meus uel
negocians michi seu possidens do
num meum aut emulator gratie mee
C Chananei humiles uel possiden
tes seu zolotipi aut emulatores
C Chapsahel congregans deo uel
ecclesia dei
C Charadha ira furens uel fora
men irascibile
C Charada exercitus uel castra
filiorum israel
C Charalla ciuitas laudis uel
oppidum laudationis.
C Charan ira uel foramen seu
furibundus aut irascibilis
C Charram fodiens eos aut effos
sio eorum. Foramina.
C Charram ira uel ira sua furor aut
C Charcach inuestigans aut inuesti
gatio temporis.
C Charich diuisio uel cognitio seu cog — Al' Carthath
nitus aut cognitio.
C Charmanios agnus congregat — al' Carmonioth vel Carmonios
uel agnitio quasi armentum.
C Charum iunca grata uel cog — Al' Charyn
nitio a que.
C Charsena furor habundans uel
occursus angustie
C Chartha perfecta uocatio uel per
ficit uocationem.
C Charthan perfecta uocatio domini
uel perficit uocationem gratie.
C Chasaloth spes eorum uel quasi
populantes
C Chasbi calix meus uel immolatio mea — Al' Casor
seu calix meus aut immolatio mea.
C Chasbon calix meroris uel in
molatio iniquitatis seu calix mur
murantis aut immolatio inutilis.
C Chased quasi copulantes uel
quasi populantes sunt uero ipsi
caldei mutato nomine.
C Chaselen spes eius uel sperans in eum.
C Chaselon fortis duricia uel for
titudine durus
C Chasech messor uel messio seu
dure fortis aut durus fortitudine
C Chaspin immolans os uel calix
murmurans.
C Chassen spes eius uel sperans in eum
C Chassonim consummacio uel om — Al' Cassony
nis dolor seu merens aut incendium.
C Chadon scelus uel tristicia seu
protectus aut protectio.
C Chasbi mendacium uel iniquitas
C Chaszip fictio uel mendacium. — Al' Casib
C Chebron coniugium hic he p' r
uel incantacio seu uidens sempi
terne aut uisio sempiterna.
C Chedel signum pauperis uel sa
cietas tabularum.
C Chelbei lactei uel albentes
C Chelaa pars domini uel patiens dominus est — Al' chelbon
C Chelam incendium domini est uel — C Chelmam al' Cheleyam pars
consummacio domini est — domini vel paciens dominus est
C Chelyon incendium uel consummatio.

Chelmath pars aut donacio par
Chelon ab initio uel consumacio seu omnis dolor aut reuelacio cor
Chelud signum declinans uel sciencia utilis. lucerne.
Chenne quasi cythara uel quasi
Chenereth signum cytare uel quasi lucerna.
Chennereth idem est.
Chenneroth quasi lucerne uel signa cytharatum.
Chennor canticum uel cythara seu agnitum lumen aut agnicio luminis. Tuum.
Cherelothi uisio signi uel uidisti sig.
Cherethim disponentes eos uel disposiciones eorum.
Cherthoro cognite auferens aut cognita oblacio.
Chemuel molle uel teneretum seu agnus tener aut cognicio circumcisionis.
Cheros glacies uel solitudo.
Cherub sciencia multiplicata uel sciencie plenitudo.
Cherubim similiter ut prima uel sciencia multiplicata seu sciencie plenitudo aut plures sciencie et intellectus. quasi
Cherubim idem est.
Chesion protegens uel pretio seu scelus aut tristicia.
Chesium uel cheslum consumacio uel omnis dolor seu incendens eos aut incendium eorum. al' chesion uel chellon
Cheth pruciens uel prusio.
Cheththeanith signum in fame uel fortitudo iniquitatis.
Chethlis pausa generacio uel pruciens generacionem.
Chethim signati uel metum seu formidantes aut insanientes.
Chiton scutum uel clipeus. al' chiton
Chipharam expians hic i p' ch.
uel expiacio seu catulus eius aut manus dissipata quod autem dictum catulum leonem significat quem greci dixere non norant.
Chilaab uindicans patrem uel uindicacio patris. al' mendicacio
Chisil robustus uel fortitudo
Chisloth stulti signum uel stulticie designacio.
Chium uindicans eos uel uindicacio eorum. hic o post ch.

Chos cerlia uel congregacio.
Choadad maximum uel principium.
Choabal condempnans uel conspiracio.
Chobar grauitudo uel iuxta electum.
Chodhod charchago uel car tagmenses.
Chodonazer sapiens plasmacionum uel captura unius plasmatis.
Chodorlagomer quasi generacio manipuli uel quasi habens decorum manipulum.
Chodorlahomor idem est.
Choeleth ecclesiastes grece et concionator latine.
Chomarim editui tumtores
Chomor lacescens uel prouocans seu lacessiones aut prouocaciones.
Choncias pressus domino uel pressio domini. al' ... mas ... al' ch.
Cholat decaluans patrem uel caluacia patris.
Chore caluans uel caluus seu glacies aut ... uitium.
Choreb ardor uel siccitas seu corruus aut solitudo.
Choreb mensa uel massa seu temptans aut temptacio.
Chorreus iracundus uel liber seu farinat aut de foramine.
Chorrei liberi uel iracundi seu farinati aut de foraminibus.
Choreththi disperdens uel dispersio seu dissipans aut dissipacio.
Chori caluus meus uel clamans michi seu caluicium meum aut glacies mea.
Chorithe glaciosi mei uel clamantes michi seu calui mei aut caluicia mea.
Chorrei farina uel farinatus seu post me aut foramina mea.
Chorinthus urbanus uel ornatus ipse seu conuersacio eorum aut ministracio rei publice.
Chorinthii cines uel administraciones sibi seu derisiones eorum aut publica administratores.
Chorographia regiones de scripte uel regionum descripcio.
Chorozai hoc secretum michi uel hoc misterium meum.
Chorozaim idem est.
Chos calix uel potacio
Chosi calix meus uel potacio mea.

C hosan calix donatus uel potus gratificationis
C hosni congregans eos uel congregatio eorum.
C hozi iniquitas uel mendatium
C hozabeth iniqua domus uel mendatij habitaculum. h' p'. c. se. hu.
C hub grauitas uel contemplatio
C hun pungens uel punctio.
C hus ethiops l' tenebrosus uultu
C husai niger uel tenebrosus uultu seu deuorans
C husam tenebrans eos l' nigredo.
C husan tenebrans domini uel nigredo gratificationis
C husamasatham tenebrosa iniquitas uel nigredo. C Tine.
C husi niger michi uel tenebrans
C husi secretum uel silencium seu archanum aut profunditas.
C husa domina ista uel tenebrosus iste. Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per D

D alba diuus uel proximum.
D abali diuus meus uel proximum meum.
D abath diuus uel proximum
D abrach ora diui uel loquela
D abverech oraculum fontium uel locutio puteorum.
D abreiamin paralipomenon grece uerba dierum latine
D abir loquens uel loquela eius seu loquitur eis deus aut auctoritas litterarum
D abri loquens uel locutio seu oraculum aut eloquentia.
D achar compungens uel compunctio seu compungentes aut compunctiones
D adan iudicans uel iudicium seu solitarius aut fratruelis eorum.
D aca fortis malicia uel iudicium maledictionis
D adi fortes maligne uel iudices maledicti.
D aphca adesio uel remissio seu adherens aut pulsatio.
D aphne pulsans oculos uel adhesio fontis
D aphcam signum opertum uel signi oper tio.
D agan triticum uel frumentum seu piscis donatus aut piscis gratificatus.

D agon piscis meroris uel piscis tristicie seu piscis iniquus aut piscis inanitatis
D aias fortis domino uel pauperculus domini.
D alaias hauriens domino aut pauperculus domini
D alaiau hauriens domino est uel pauperculus domini
D alam egens pauper uel egena paupertas
D alila situla uel paupercula
D almachia grandis egestas uel magnitudo egestatis
D almatica grandis egestas uel magnitudo paupertatis
D almamttha situla quomodo uel paupertas requiescens siquis
D amam sanguis uel sanguineus seu sanguinum aut sanguineus.
D amaris silens caput uel silencium capitis
D amascus sanguis saccus uel sanguineus saccus.
D amascus sanguinem bibens uel sanguine propinans seu sanguinis potus aut sanguinis osculum
D amascem sanguinum saccus uel sanguinum oscula.
D amascem sanguinem bibentes uel sanguinem propinantes seu sanguinum potatores aut sanguinee potationes
D amna causa uel iudicium seu silens aut silencium.
D an causa uel iudicium.
D an causa eius l' iudicium eius. al' dana vl' danalia
D ante iudices uel cantatores al' auctores
D amiel causa dei uel iudicium dei seu iudicans deo aut iudicauit me deus.
D aram australis l' affricanus. Daran idē
D ardac generatio cognitio uel generatio cognitionis
D arius feralis l' augmentatus
D arom idem est affrica vl' plaga australis
D ascem frenum uel retinaculum
D athan donum eorum l' donum sufficiens
D athemam donum formidolosa uel donum sufficientiam accipiens
D auid manu fortis uel multum desiderabilis. hic e p'' d
D ebilam delectans seculo uel

delectatio secularis

ebiasech pater deficiens uel eloquentia deficiens.

eblacha ionis nuntius repetat

eblacham palatium uel opprobria seu palatia eorum aut opprobria eorum

ebelam delectans seculo uel delectatio secularis

ebelacham latens uel masse quas solent compingere de recentibus ficubus hebrei debelach nominat

ebrilocutio l' ursum timens

ebrich idem est

ebir loquens uel loquela seu ursum timens aut ursi timor.

ebon sufficiens intellectum uel habundant intelligens

ebongad sufficiens ad intellectum temptationis uel habundantie intelligens accinctum latrunculum

ebiora apis uel loquax seu eloquens aut eloquentia.

eda adherens uel pulsans seu remittens aut remissio

eda plantata uel palmata seu subtilitas aut plantatio

edan hoc iudicium uel tale iudicium. ... eorum.

eda generatio eius uel generatio

ephea pulsans uel adherens seu pulsatio aut remissio.

elaia hauriens dominum l' pauperibus aut consanguineus domini.

elean egenus uel egestas

elcham eges l' egestas eorum

elech tabule uel tabulata seu pauper autem ianua.

elphon pauper facie uel egenus contemplator.

elo ianua uel paupertas

elehi pauper egenus uel paupertatis egestas.

emas sciens uel terrens aut silentium aut sanguineus

emetrius nimium persequens uel uehementer inuestans seu fortis ad persequendum aut robustus uirga deiecere.

emma causa uel iudicium seu silens aut silentium ... trons

emophon silentium ... me

emon sanguineus meror uel sufficiens iniquitas eorum ...

enaba iudicium ferens uel iudicium afferens

enaba idem est

enalhala causa prius uel silentium fraternitatis

erben loquens uel filius generationis

erbens loquens ul' generatus

erchon loquela perimens uel generatio percussionis.

elan fortis elephantus uel fortitudo elephantis

essan fortis dignitas uel pinguedo eleuationis.

elech murus uel murio seu pariens aut exaltatio

elon fortis papilla uel calcaneum est siro sermone hebraice autem pinguedo interpretatur ... i. ... illa holocaustorum

enhel agnoscant dominum uel agnoscitur deus ... post d.

iabolus defluens uel deorsum grece autem dicitur criminator aut clausus in ergastulo

iaphanes illuminans uel diluadium.

iana egritudines suscitans l' egrotationum suscitatio.

ipsalma p cantatio uel spiritus sancti cessatio seu amen aut fiat greco aut sermone interpretatur nomen dist initio.

ibon sufficiens ad intellectum uel habundant intelligens.

ibongad sufficiens intellectum temptationis uel habundant intelligens accinctum latrunculum

innaon sufficit eis dolor uel sufficit eis meror seu sufficientia murmurationis eorum aut sufficientia iniquitatis eorum.

imona sublimitas uel satis numerans.

ina causa ... l' iudicium istud

uel iudices ... uel candida

iomsius diiudicans uel uehementer fugiens

ioschon pulchra ad regendum uel pulchre contegentes sunt aut genitum castores

ischons pulchre contegens uel pulchre ad regendum

iosphis abiciens uel abiciens ...

Marginal notes (left margin):

palaria uel opprobrium a' greco sermone de blatha

quas

ad

al' dedata

uel sanguine eructans

Marginal notes (right margin):

ad

al' ...

al' ...

D oricipes speciosus insulsus uel decor insaniens.
D isan fortis elephantis uel forti tudo elephantis
D ison rinis uel pinguedo seu for tis pupilla aut caluatio eius
D esine ad occidentem uel occidental' pris sine operatus aut plex
D of commotus l'oic o p' d
sine sollicitatus aut sollicitudo
D odamim patruus uel patruelis
D odan patruus d\[n\]o est uel pa truelis domini est
D oher motus uel mortuus sine sollicitatus aut sollicitudo
D odanim rubra uel ascensus cursor
D omma silens uel silencium
D on iudicium uel iudicator
D or natiuitas uel generatio
D oram generans populos uel generatio populorum.
D orchas caprea uel damula
D ordi natiuitas uel generatio desiderabilis
D ormini generatus ecclesie. l' generatio exaltata
D orix genitus furor uel gene rationis medicamentum
D ormini generationes ecclie l' generationum exaltatio
D orthaphlech natiuitas adiectis himulis l' generatio paruuli ueniens
D oletheus calcatio stupida uel unctionis formido
D othaim pabulum uel uiride eorum seu sufficiens defectio aut suffici encia defectionis. h v p' d
D udi solitarius l' fratruelis
D ui decus uel pulchritudo
D uel decorans deum uel pul chritudo dei
D uma tacens uel silencium sine gaudium aut leticia.
D uriath loquax l' locutio seu lo quens frater aut locutio fratris.
D uram pulchritudo uel loque la seu loquens populo aut pul chritudo eorum
D usilla gens paruuli pacifici l' generationem pacificans.

Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per e.

E bal uallis uetus uel uetus eorum uorago siue uallis de fiens aut aceruus lapidum.
E brona transiens l' transitio seu transcendens aut transgressio
E brona incantator l' incantatio seu coniugium aut uisio sempiterna.
E brom transiens michi uel transi tio mea seu transcendens me aut transgressio mea.
E brom incantator meus uel in cantatio mea seu coniugium meum aut uisio sempiterna
E bronte transeuntes me uel tran situs mei aut transgressiones mee.
E brontes incantatores mei uel incantationes mee siue coniugati michi aut uidentes semper me. Eber transitur e' ul' transitus
E dan ornata l'hic d post e Ebron prepatio e'. siue uel fortitudo mea uel argumentum sempiternum
uel uoluptuosa.
E dema uoluptas eius uel deli tiose ornata.
E deminium uoluptates delitiose uel ornata diuisione. al' diuitiose
E den uoluptas uel ornatus siue diuitie aut delitiose
E denna uoluptas pulchra uel delicie pulchre seu ornatus pulcher aut diuitie pulchritudinis.
E der uoluptas ingilie uel orna tus consurgens seu diuitie effuse aut delitiose resurgens.
E des delitias tollens uel uolup tuosa plasmatio.
E dissa delicata mulier uel uolup tuosa assumptio
E dua uoluptuosa pulchra uel ornamentum pulchritudinis al' pulcritudo
E duas ornamentum tollens uel diu iciosa al' ornatam
plasmatio seu delicatus serpens aut uoluptuosus coluber
E dom ruffus uel fuluus seu terre nus aut sanguineus
E doma ruffa uel terrena seu ru bens aut sanguinea
E drai inundatio pastor me uel inundatio pastus mei.
E draim inundatio malorum uel natiuitas pessimorum seu pastorum al' maturitas
defectio aut inundatio pabulorum eorum. l'hic f post e.
E ffraim crescens uel auctus al' auctus
seu augmentum aut fertilitas uel frugifer uel ubertas
E ffraenite augentes uel aucti seu fertiles aut crescentes
E ffrata uidens uel frugifera seu

atus vel de ciuit veniens

. dissolutus aut dissolutio

. al' Ephesus

. al' ephod vel ephon

. al' ephsiba vl' esaba

fertilis aut pulueru̅lenta vel uber .

Effrem auctus uel crescens seu fertilis aut fecundus.

Effrata ad apue uel adapt' sis

Effren pulius merous uel pullus inutilis seu puluis eor aut uisio iniquitatum

Effimeu sum uel effundens seu resolutus aut resolutio sine .

Ephai mensura . hic ph p^s c

mea uel refectio mea seu effundens me aut dissolutus mihi

Epharach dissolutio tenebrarum uel effusio uisionis consummate.

Effra uidens uel frugifera seu fertilis aut puluerulenta.

Effrata idem est.

Effratei fertiles uel frugiferi seu uidentes aut puluerulenti

Ephen us effundens de corde uel dissoluens ymagines

Epher mensura consurgens uel effusus uigilijs seu dissolutus pelliceus aut resolutio

Epherite effusi uigilijs uel mensure consurgentes seu dissoluti pellicei aut resoluentes con sur- rectionem.

Ephremesta mensura effundentes uarium uel resurrectio dissoluens uarietatem.

Ephesuin consiliu̅ meu̅ uel anima mea seu finis eorum aut uoluptas mea in ea.

Ephesu uoluntas mea in ea uel anima mea in eis seu fines eorum aut consiliatores mei.

Ephree fecunditas uel augmentatio.

Ephi mensura trium modiorum l' tres modij mensuratj

Ephoth superindumentu̅ uel superhumerale.

Ephsiba mensure rectitudinis uel uoluntas mea in ea. hic g p^s c

Egbathan sollempne manda tum humile uel leta dom' respons'

Egbathanis sollempne manda tum humilis mitis uel leta dom' responsionis assumpte

Egens letus uel solempnis

Egyptus tenebre uel angustia seu tribulatio coangustans aut tribulationis coangustatio

Egippciacus tenebrosus l' angustiatus seu tribulatione coangustat' aut coangustatione tribulatus

Egla uitula uel iuuenca seu sollempnis festiuitas ipsa est michol uxor dd' q̃ genuit ei geth. tamen cuius partu occubuit

Eglaim uitule uel iuuencule seu sollempnitatis aut festiuitas eorum. al' egl

Eglon uitulus merous uel iuuenculus iniquitatis seu sollempne iuuenum aut festiuitas inutilis

Ela maledicta l' ipsi hic l p^s c.

seu terebintus au̅ arbustula

Elaath ad solum uel ad solitariu̅ siue ad unu̅ aut maledictio peccati.

Eladai dei seruus uel dei testimonium seu maledictio fortis aut terebintus desiderabilis al' el

Eliada ad scenam uel ad sensum seu laus seruitutis au̅ dei scientia. Syro au̅ sermone interpretatur super hanc

Elade ascensio uel ascensum seu dei seruitus aut maledictio testimonij.

Elamorbis uel seculi siue postis aut superliminare

Elam uestibulum l' compacio seu despiciens au̅ oppo̅

Elamite orbes uel secula seu postes aut superliminaria

Elamite uestibula uel compaciuntur seu despicientes aut oppositi

Elas maledictus ipse uel faciens operationem

Elasa operatio uel ad faciendum seu laudem faciens aut laudabilis plasmatio

Elasa operatio uel ad faciendum seu dominum sustollens aut dei plasmatio.

Elasar hanc separans uel hec separatio seu dominum declinans aut dei declinatio.

Elasar laudans carcerem l' laudemus carceratum seu laus extollentium aut laudans plasmatione suscitantes.

Elachim uel mutus seu solitarius aut solitudo.

Elachan iones uel terebint' seu deo peccans aut maledictus ipse peccator.

Ellanę applicans uel presentio
seu applicabitur aut presequetur
Elion deo fortis uel robustus for
titudine
Elcham pars cor uel testimo
nium eorum seu deo surgens aut
dei necessarius
Elehan pars eor ul' testimonium
eor seu dei portio aut dei possessio
Elchach porcio uel porciuncula
seu porcio temporis aut porciun
cula peccatoris
Elchese aduocatio ul' aduocata
Elcheseus aduocatus ul' aduocatus
Elchesi aduocatus meus uel
aduocatio mea
Eldea ad sciam ul' de sciencia
Eleale consensio l' consensionem
Eleaman dei mei decus ul' dei
mei pulchritudo
Eleazar deus meus adiutor
uel dei mei adiutorium
Eleazarus deus meus adiutor
consilii uel deus meus adiuuans
festinanter
Eleb deus pater uel dei paternitas
Elech portio uel porciuncula
Elechite porciuncule ul' por
ciones
Elete ascendentes uel ascensio
nes seu ascendens aut ascensio
Ellel laudans uel laudacio
Elem potes uel secula seu uesti
bulum aut supliminare eor
Elema postis eius ul' scam eius
sm' deum calens aut deum accipiens
Elemon scam dei uel ad ascen
sionem paternitas ei
Elenon greci uel grecor
Eleon diuinitas uel ad labo
rantes ipse est mons oliueti de
quo dominus coram discipulis ascen
dit in celum
Elesa ad insulam uel ad faci
endum seu sustollens deum aut dei
plasmacio
Eleutherius sclm orians uel
exercituum cohabitacio
Elhab deus meus pater uel
dei mei paternitas
Elhaba uana absconsio uel
nequam absconditus seu deus meus
pater eius aut dei mei paterni
tas ei

Elhachim deus meus resuscitabit
uel deus meus firat eorum
Eleada deus meus cognouit uel
deus meus audiet seu dei mei scius
aut dei mei testimonium
Eliadem deus meus cognouit l' al' eliadam
deus exaudiet eos seu deus meus
sciuiens aut deus meus testificator eor reis
Eliade deus meus cognouit ul' deus al' Eliada
meus exaudiet seu dei mei scius
aut dei mei testimonium
Eliam deus meus populus uel
dei mei populo seu deus meus mirabi
lis eis aut deus meus miracu
lum eorum
Eliasub deus meus facturam
in scendens uel deus meus plas
macionem conuertens
Elietha deus meus tu uel deus
meus uem seu deo meo peccans
aut dei mei tempus
Elicham deo meo calens uel
dei mei calidus seu deo meo surgens
aut dei mei necessarius
Elicij uestibula ul' maledicti
seu postes aut supliminaria
Elida deus meus nouit aut sci
encia dei mei
Elidad dei mei patruus ul' deus
meus patruelis
Elidahe deus meus scit ipsum
esse uel deus meus scit ipsum uiuere
seu deus meus nouit susceptos aut
deus meus nouit suscipiendos
Elidalach acerius eruissus ger
minis uel eruissio germinis acua
ti seu deus meus scit portionem aut
deus meus nouit particulam
Eliezer deus meus fortis uel
deus meus adiutor sine deo meo
separatus aut dei mei sanctificatio
Eliphal deus meus mirabilis
uel dei mei miraculum
Eliphalech deus meus diuidens
uel dei mei diuisio seu deus meus
mirabiliter sanans uiuentes aut
deus meus mirabiliter liberans
paruulos
Eliam dei mei populus uel dei
mei congregatio Al' dei mei
Elianan dei mei donans l' deus al' Elyhanan
meus donans seu deo meo donante
aut deo meo donante
Elimas transgredi faciens uel

ad transgressionem ingrediens.

Elimelech ad regem uel ad principem seu dei regnum aut deus meus regnator.

Elion excelsus uel sublimitas seu dei dolor aut deo inutilis.

Elionai sublimis ultra uel excelsus deuorator.

Elihoreb dei mei hiemps aut dei mei tempestas.

Elisa ad insulam uel dei mei saluatio.

Elisabeth dei mei septima uel deus meus cognouit seu dei mei iuramentum aut dei mei saturitas.

Elisaph dei mei specula uel deus meus speculator seu deus meus abscondens aut dei mei absconsio.

Elisaph dei mei labium uel dei mei uinculum seu dei mei speculum aut dei mei angustia.

Elisaphan dei mei lepus uel dei mei hericius siue dei mei speculator aut dei mei uinculum signis.

Elisae dei mei salus uel deus meus defendit me.

Elisama deus meus audiuit uel dei mei auditio.

Elisame deus meus audiuit uel deus meus exaudiuit.

Elisar dei mei princeps uel dei mei uelamen seu pater meus fortis aut pater meus coangustians.

Eliseus dei mei salus uel dei mei protectio.

Elisue idem est.

Elisur deo meo murus uel deo meo continens seu pater meus fortis aut pater meus coangustians me.

Eliud deus noster dominus uel deus noster iste.

Elmadai dei mei mensura uel dei mei enuntiatio.

Elimelech dei regnum uel deus regnator.

Elmodab dei generatio uel dei natiuitas.

Elmodad dei mensuram uel ad mensuram eius precipuam.

Elnon contempnens uel contemptus.

Elnon deblatum contempnens palatus uel contemptus obprobrior.

Elnon locus uel ille seu hic aut contempnens me.

Eliseth dei mei salus uel deus meus hic est seu deus meus saluans uitam aut deus meus saluans prauidos

Al' palatas siue plantas

Elathan addens uel additio seu addentem aut dei donatio. Al' el[illegible]

Elnathan dei donatio uel deo datus.

Elo deo uel deitas seu exercitus eius aut exercitus eorum.

Elocuparta turme militum uel opes eorum. Al' ele[illegible]

Eloi deus meus uel deitas mea.

Eloim deus eius uel deitas eorum.

Elom exercitus fortitudinis uel exercitus fortitudine.

Elon querens uel robustus seu regio campestris aut exercitus fortitudo.

Eloth arietatio uel arietis signum seu deo respondens aut dei temporalis.

Elachba uana absconsio uel nequaquam absconditus.

Elehan nanus uomitus uel nequam uomens.

Elchere proferens uel plantatio.

Elthecem protulit uel plantatio eorum.

Elthecon proferens fontem uel prolatio oculi.

Eltholech natiuitas uel ad natiuitatem. Al' [illegible]

Eluan exaltans uel exaltatio.

Elud gloriabundus uel accipiens gloriam. Al' [illegible]

Elul dei dolens uel dominum patiens.

Emachim ual [illegible] les uel profunditates.

Emach uallis uel profunditas.

Emachuel uallis diuina uel profunditas dei.

Eman calidus uel accipiens seu calor eorum aut formido eorum.

Emath formidans eos uel acceptio eorum seu indignans rigide aut indignator rigidus uel inui[illegible]

Emathiens formido eorum uel accipiens eos seu indignans rigide aut indignatio rigida.

Emaus mater festinans uel desiderium consilii.

Emma mater uel desiderium.

Emman mater eorum uel deliterans eorum.

Emmanuel nobiscum deus uel nobiscum diuinitas.

Emmaus mater festinans uel desiderium consilii.

E machalis uallis co(n)fitens uel
uallis confessionis
E mmer uerbum uel sermo seu
sermocinans aut sermocinatio ·
E nim gentes uel populi seu hor-
rendi uel terribiles ·
E nimim idem est
E mona calor eius uel accipiens
E mor asinus uel asineus seu
loquax aut amaricans
E morum asini uel asinei seu
loquentes aut amaricantes
E mouch mater lux mea uel
desiderans desiderium · h n p^re
E n fons uel oculus
E na ecce hec sunt uel ecce ocu-
lus seu fons ei aut oculus eius
E nach fortis uel potens seu gy-
gas aut terribilis
E nachim fortes uel potentes seu
gigantes aut terribiles
E nachim fons acutus uel ocu-
li exacutio seu fons sufficiens aut
oculus testimonij ·
E nadda idem est
E nadab fons spontaneus uel
oculus uoluntarius
E naddan oculus iudicans uel
fons iudicij
E nagallim fons tristicie uel
oculus intuitorum ·
E nai fons meus uel oculus meus
E naim ecce hec sunt uel ecce
sunt oculi seu fons eorum aut ocu-
li eorum ·
E nam nubes uel ecce hij sunt seu
fontes eorum aut oculi eorum ·
E naraath ecce concepit uel ec-
ce conceptio ·
E nathan ad tentum uel deo
dante seu fons datus aut oculus
donacionis eorum ·
E nathan dans graciam uel
dantis gratiam seu fons datur ini-
quus aut oculus datus visionis ·
E ncenia renouata dedicatio
uel renouamina dedicationis
E ndad fons solitarius uel o-
culus subtilis ·
E ndon fons generationis
uel oculus naturalis
E neas pauper uel miser seu
redeus aut responsio ·
E neham hij ista uel ecce hij sunt

E ngaddi fons edi uel oculus
temptationis
E ngallim fons innitantis
uel oculus transfigurans
seu fons reuelationis aut oculus
transfigurationis
E nganim fons orti uel oculus
elationis
E ngannim fons ortorum uel
oculus elationis eorum
E nihel gratia mea deo uel
gratia mea dei ·
E noch dedicauit uel dedicatio
seu edificans aut cum deo am-
bulans
E nochite dedicantes uel dedi-
cauerunt seu edificantes aut cum
deo ambulantes
E nom ecce sunt uel ecce hec
sunt seu fons robustus aut
oculus fortitudinis
E non cursus merorum uel ocu-
lus merorum seu fons tristicie aut
fons murmurationis
E nos homo uel desperatus seu
innocans aut molentus ·
E nnemmon fons congregans
uel oculus sublimis
E nsames fons solis uel oculus
ministrans humilia · hic p p^re
E pafras crescens uel augens seu
frugifer aut equitem uidens ·
E pafroditon feralle uel frugi-
ferum seu fecunditas aut fertilitas
E pafroditus frugifer uel fecun-
dus seu fertilis aut fecunditas
E picinia supra luctum uel
supra ingenia · Ter ·
E piancei sup(er) cutem l' sup(er) curam
E poenethon supra indutus
uel super indumentum h r p^re
E ran nacie fecit l' nacie factio
E rastus frater meus uidens uel
fratris mei uisio satis absurde uoca-
bulum figuratum
E reth ingluuia uel effusus
pauore
E rgab lapis uel lapideus
E rioth ebrietas uel solitudine uel Erith
E rma anatha merorum uel a-
natha tristitie aut instantie doloris
E rman auferens uel ablatio
seu anathema aut anathema-
tizatio gratie

rimen anatha tristiae uel anathematizans merorem

roboth dolor uel dolor seu infantiae cor aut infantiae dolorum.

al' saac · al' isaac

saan confirmans hic p^9. e. sen. 8. uel innitens seu suttollens gratia aut plasmatio donationis

salbam ignis in eo l' ignis in eis

al' esaban

saam confirmo ul' innitor seu innitens aut confirmatus.

saim uoluntas meroris uel uoluntas fortitudinis.

al' esabum

sai incensum uel insule silatio

saori uoluntas meroris uel consilium tristiae

al' esapon

saminnai innitens michi uel confirmatio mea

saongaber uoluntas uel iuuencullus seu fortis operatio aut consilium confortare tristitie

al' iuuenculus

sau faciens uel factura

sim uanus uel frustra seu ruberis aut acinus lapidum.

sbaal ignis maritus uel ignea maritatio.

sbon flatus meroris uel cingulum tristitie

sban ignis in eo l' ignis in eis

sben uentus uel flatus seu ignis uanus aut ignis uetus

seia contempnens uel habens ~~tus~~ despectionem

schaboth ue glorie uel cecidit gloria seu ue glorioso aut gloriatio habeo occasionem.

scham contempnentes uel habitantes despectionem.

schol totus l' ignis omnis seu totus ignis aut totus igneus.

scia misericors uel misericordia

scod effusio uel incendium

scod incendia uel incendentes seu ignis patruelis aut ignis patrui mei

scias adiutor uel auxilium seu mane domini aut mane matutina

scielon mane dei uel misericordia mea deus meus

al' esdrom

scrim adiuuans mentes l' misericors iniquitatibus

al' esebon

scon cingulum tristicie uel cogitatio meroris

sel uicinus uel iniuitas

seli uicinus meus l' iniuitas mea.

sdian prope dominus est uel domino appinquans est al' esd

semel gemma uel electrum.

ser plasma uel electro

sephata facturam aspiciens l' plasmatio regionis.

seli uicinus meus uel ciuitas mea seu factura laboratis aut plasmatio laboriosa

simona festinans l' festinatio

sina ignis uel fecundans seu edificans aut edificatio

srai indigena l' orientalis

siriel auxilium dei uel auxiliatus adeo

siram sagittam uidens uel sagitta uisionis seu fortis aut irascens gregum iaculo

sirom atrium eius uel atrium eorum seu atrium tristicie aut atrium indicantis iudicia.

sironite sagittam uidentes uel sagitte uisionum sine irascentes aut fortes iaculis gregum.

sironite atria eius uel atria eorum seu atria tristicie aut atria indicantis iudicia.

scha ignis uel cogitatio

schama ignis manens uel cogitatio doloris

schamo idem est

schamotha ignis manens et uel cogitatio dolor eius

schaol ignis gementium uel ignis parturientium.

schaolite ignee gementes ul' ignee parturientes al' es

schaome cogitans dolorem uel cogitatio doloris

schaul ignis dolentium uel ignis parturientium

schomina cogitatio uel cogitans seu cocitans aut cogitatio

schemobe femina uel mulier mulieris

schemo ignis manens uel cogitatio doloris al' es

schon ignis meroris uel cogitatio iniquitatis h' t p' e

thai robustus meus uel protectio mea

thia fortis dominus l' protectio d. al'

thalon inenarrabilia meroris uel repositio tristiae.

Ethan fortis uel robustus seu
fortis eorum aut perfectio eorum
Ethan ascendens uel ascensio seu
fortis dono aut robustus gratie
Ethanim robusti uel robustorum
seu fortes dono aut fortes gratie
Ethehel robustus deo uel per
fectio dei
Ethema merens uel lugens
seu meror aut luctus
Ethee formido uel incuuabulum
Etheus stupens uel formidans
seu stupidus aut formido
Ethi metum uel timuerunt seu
stupor aut obstupuerunt
Ethim perfectio uel fortitudo seu
fortis eis aut perfectio eorum.
Ethiopia caligo uel tenebre
Ethiopes tenebrosi uel cali
ginosi
Ethnici pagani uel gentiles
Ethuel robustus deo uel for
titudo dei. hic. v. p^o. e.
Euaue uel uita seu calamitas
aut mater uiuentium
Eulolus cohabitator uel cohabitatio
Euchodia apprehendens dominum
uel apprehensio domini
Eudo gloriabundus uel accipi
ens gloriam
Eudoma apprehendens dominum
uel apprehensio domini
Euch est uel desiderat siue desi
derans aut desiderium.
Euergethes torcular pessimum
uel fera oppressio.
Eueus ferus uel pessimus seu
ferox aut lapides colligens
Euei feri uel pessimi siue fero
ces aut lapides colligentes
Eufrata frugifera uel puluerulenta
rulenta seu quieti uidens aut
retinere uiuens
Eufrates crescens uel frugifer
seu hymnus aut puluerulentus
Eufrateus idem est
Euiuemi uel calamitas mea.
Euich ferales uel ferores seu
desiderium aut desiderium meum.
Euil stultus uel insipiens
Euila dolens uel parturiens
seu dolidus aut a principio
Euilath idem est
Euilmerodach stulte amarus

uel insipienter amaricans.
Euim iniqui uel iniquitas seu
ue eis aut calamitas eorum.
Eumenes ornans uiscera uim
uel commiscens expositis assumptum
Eunice ornans uel ornamentum
Eupator ornatos separans uel
commiscens separatos — al' eupator
Eufrathphtes crescens uel frugi
fer seu hymnus aut puluerulentus
Eupolemus ornans ore contu
sos uel commiscens ora malleator
Euridion duces inferius uel com
miscens deorsum
Euthices amicus uel insulsus
grece aut dicitur fortunatus
Euchicus idem est. h. x. p^o. e.
Exlithamis sollempne man
datum hymnile uel leta domus
responsionis.
Extasis mentis excedens uel
mentis excessio. h. z. post e.
Ezaba ysopus uel humilitas
Ezabai ysopus meus uel hu
militas mea.
Ezao uidens uel uisio — al' ezabo
Ezazon uidens sursum uel ui
dens in superioribus
Ezead uidens seruitutem uel
fortis testificator
Ezechia auxilium uel confortatio
Ezechias auxilium domini uel con
fortauit me dominus
Ezechiel auxilium dei uel con — al' uidens deum uel fortitudo dei
fortauit me deus.
Ezel uidens deum uel fortitudo dei
Ezer auxilium uel fortitudo seu
separatus aut strictus
Ezia uidens dominum uel forti
tudo domini.
Eziel uidens deum uel fortitudo dei.
Ezion uidens dolorem uel ui — al' espon
dens iniquitatem.
Ezir sanctificans uigilem uel
fortitudo uigilie
Ezrael semen domini uel atrium dei
seu auxilium dei aut auxiliatus
a deo. Tineum
Ezri seminans michi uel atrium — al' esrap. al' seminator meus
Ezrites auxilium meum uel — al' atrium meum
seminator meus
Ezras auxilium uel seminator
Ezrel semen dei uel auxilia
tor deus.

Ezri semen meum l' auxiliator meus
Ezritham semen meum surgens ul'
auxiliator meus necessarius.
Ezriel semen meum deo uel auxi
liator deus meus.
Ezreo semen eius uel auxilium eius
seu auxiliatus eum aut auxiliat' ab eo.

Incipiunt interpretationes hebreicorum
nominum incipientium per A.

Aace apiens ul' oris assumptio
Aace idem est
Aacia apiens dno uel os assu
mens domini
Aacias idem est
Aacie aperiente domino uel os
assumens ei.
Aacuid visitans uel visitatio
Aada redemptus uel redemptio
Aadam redemptus meus uel re
demptio mea. ❡ tio dni.
Aadaia redemptus dno uel redemp
Aadassur uallatus uel redemptio
fortis seu redimens angustiatos
aut redemptio acerbitatis.
Aadassurite uallati uel redemp
tio fortiter seu redimentes angustia
aut redemptiones acerbitatum.
Aadach redimens tempus uel
redemptio peccatoris.
Aadias redemptus a dno uel
redemptio dni. ❡ eius.
Aado redimens eum ul' redemptio
Aadon redimens merentes uel
redemptio iniquitatum
Aagiel occursio dei uel occurrit
michi deus
Aaguysthatus uel os pelliceum
seu occurrens luminum aut occurrens
in tenebris.
Aahed euidens testis uel ope
rarius uite
Aahech idem est
Aalati saluator meus uel sal
uatio mea.
Aalaia cadens domino uel oc
casus domini.
Aalasar cadens princeps uel
occasus carbonis
Aaldas cadens gemen uel ruina
paupertatis. ❡ eorum.
Aalcam cadens populus l' occasus
Aaleth diuidens uel diuisus
seu diuisit me aut diuisio mea.
Aalel cadens deo l' occasus dei.

Aalesar cadente principe uel oc
casus carbonis
Aallech saluans uel saluatio seu
occasus uite aut cadens principem
Aalech idem est
Aalechi saluans me uel saluatio
mea seu occasus uite mee aut ca
dens pauore mei.
Aaltasar cadens princeps uel
occasus inutilis
Aalon cadens merore uel casus
iniquitatis.
Aalonites cadens murmurans
uel casus inutilis.
Aalsi euadens uel liberatus seu
saluatori meo aut saluationi mee.
Aalthias euadens a dno uel libe
ratus dni seu saluat me deus aut
salus mea a domino.
Aalthiel euadens a deo uel libe
ratus dei seu saluat me deus aut
salus mea a deo
Aallu mirabilis l' admiratio
Aallulte mirabiles l' admirantes
Aamuel contemplans deum ul'
facies dei.
Aam ferox ul' ferus seu onager
aut ferocitas
Aami gluto ul' insatiabilis seu
onager meus aut ferocitas mea.
Aaman ferus uel onager seu fu
gitiuus aut feritas eorum
Aaroha inuidit utrum uel dis
sipauit eum seu denegans eum
aut discooperiens eum.
Aaronechao denudans paul
los uel dissipans preparatos seu
denegans passionem aut disco
operiens preparationem.
Aamis auctus uel succrescens
seu diuidens aut diuisio
Aamsim succrescens eis uel
augmentum eorum seu diuidens
eos aut diuisio eorum.
Aanachi hiatus uel hiauit seu
hiauit me aut hiatio mea
Aarachon hiatus unguis ul'
anolatus tristicie.
Aarenach discessio mea uel in
tulus saginatus.
Aares diuidens uel diuisus seu
dissipans aut molentus.
Aarsite diuisi uel diuidentes
seu molenti aut dissipantes.

al' apponeus
al' facias
al' fachite
al' falto
al' fal
al' ferox
feritas
al' ferus

Haitsar calpa vel fodiens sui dissipans aut dissipatio
Harisei divisi vel dividentes seu violenti aut dissipantes
Harnach discedens a me vel inutilis sagmatus.
Haros violentia vel dissipatio.
Harsandatha onager habundantis domus vel feritas egressa sufficiens
Harsach onager contrarius vel ferocitas prevaricationis.
Harsathei onagri contrarii vel feri prevaricatores. Canatio.
Harsim sermocinans vel sermo.
Harida ferocitas iudicans vel confessio iudicantis
Harne ferocitas vel concussio
Harurim feroces vel concussi
Hassace transcendens vel transcessio sive transiens aut transgressio.
Hase transcensio vel transitus seu transgrediens. Pro isto phase nos pascha legimus
Hasea transiens eum vel transcensio eius.
Hasee transgrediens eum vel transgressio eius.
Hasech transgressor vel transgressus seu transgrediens augures aut transgressio augurii
Haselida transgressio utilis vel transiens edificatos.
Haseron transiens montes meroris vel transcensio iracundie unique.
Hasapha aperiens subito vel donatio assumptionis
Hasga dolatus vel excisus seu ab alio aut os delicti
Hasor transiens montem vel transcensio venientis.
Hassir pavor undique vel aperiens acerbitatum falsa transitus venies
Hach dissima vel plaga velut cum dicimus septentrionalis plaga aut meridiana regio.
Hathaia dissima domini vel plaga domino seu aperiens dominus aut operatio domini.
Hathiel evadens a deo vel latitudo dei seu aperiens deus aut operatio dei
Hathmoab aperiens ex patre genitos vel apertio de patre genitor
Hathuel evadens a deo vel latitudo dei seu aperiens deo aut apertio dei.
Hathines decepti calcatus vel calcati deceptio seu buccellam confirmans aut buccella confirmata.
Hau nichil vel subito seu eructans aut eructatio. h. e. p. f.
Hedissipina vel os labor seu error aut discipula.
Heben ore edificans vel discipline filia.
Hedahel redemptus deo vel redemptio dei.
Hegor hiavit vel oris pellis seu os pellicium aut oris hiatus
Heltas excludens firmum vel exclusio retinaculi
Helech ruina vel deiectio
Helcias salvatus domino vel vivificatio dei
Helech excludens vel mirabilis seu vivificans aut salvatio
Helethe excludens eum vel mirabilis ei. Tiuchi seu excludentes al' vivificantes
Helethi salvans me vel mirabil'
Helethia salvatus domino vel vivificatio domini seu excludens dominum aut mirabilis.
Helethite excludentes vel salvati sunt mirabiles aut vivificati sunt excludentes aut vivificantes
Helix excludens vel salvatus seu mirabilis aut vivificatus
Helitem vinnam facture vel timorem eius non est latinum sed hebreum.
Helmonialmon ille vel iste locus seu nescio quis aut nescio qualis
Hellon cadens merore vel casus iniquitatis
Hellontes cadens murmurans vel casus inutilis
Helonem famem dei vel fame mea.
Helthi evadens vel liberatus seu salutari meo aut salvationi mee.
Helchias evadens a domino vel liberatus domini seu salvat me dominus aut salus mea dominus
Heglon dividens vel divisio seu differens aut dissectio.
Hemach mit' vel minuens
Hemator conversa generatio vel conversio generationis sive perditionis foramen aut disciplina merentium

Fenenna conuersa uel quesitio.
Feniceis mutis uel abuincerunt
Fascendum disciplina ascenden-
cium uel disciplina ascensionis eorum.
Facoros uacuandum uel discipli-
na luminis seu erroris foramen
aut disciplina inuentionum.
al' monacu

Farezeus separacio uel dissemi-
nacio seu separans aut disseminatus.
Faresei separantes uel dissemina-
ti seu separaciones aut disseminaciones.
Farezei separantes uel dissemina-
ti seu separaciones aut disseminaciones.
Faros dissipans uel uiolentus
seu dissipatio aut uiolentia.
Farsur uiolentia angustie uel
dissipacio ariditatis.
Fase transitus uel transcendens
seu os aut odor florens.
Fasse idem est.
Felga diuisio uel partitio seu oris
multi aut oris multi.
Felez os nigrum uel error fac-
ture seu laqueus fortis aut disci-
plina angustie.
al' festus

Festus ore multorum uel os mul-
titudinis sed hoc latinum nomen
uiolenter hebraice figuratum est.
Fesur os acerbum uel laqueus
angustie sed cernens robustus aut
disciplina directionis.
Fecha aperiens uel apertio
Fechia aperit uel aperire seu ape-
riens eum aut apertio eius.
al' fechere

Fetesite diuidens uel discoopi-
ens seu os inclinans aut libicus
uitulis. C cio dni.
Fetheia aperiens dominum uel ap
Fethmoab aperiens ex patre geni-
tos uel apertio de patre genitorum.
Fethora os turturis uel ore ex-
plorans seu buccella luminis
aut oris exploratio.
Fethros dissoluens mensuram
uel dissolutio mensure.
Fethrosim dissoluens mensu-
ram eius uel dissolucio mensure eorum.
Fethuel aperiens deo uel latitudo dei.
Fethusim aperiens eis uel la-
titudo eorum.
Feziel os meum dei uel os me-
um deus seu os germinans deo a o s/a.
i. discipline dei

Fezielice ora mea dei uel ora
mea deus sed ora germinantia
deo aut ora disciplinarum.
Fianueth cor hic i post f
nobilium uel cor nobilitatis.
Fichol omne uel os omnium
Ficunnon oris iunctio uel oris cor 108
sine oris iunctio aut os alligatum.
Figelus contrarius uel occurrens.
Filadelphia saluans hereditatem
domino uel saluans ad hereditatem domini.
Filarces declinans principem
uel declinatio principis.
Figelus os principis uel os
precipuus.
Filemonem mire donatus uel
mira donatio seu os panis eorum
aut panis oris eorum.
Filetus declinans uel declina-
cio seu os meum aut caro mea.
Filippus os lampadis uel os
manuum.
Filippis os manuum uel os
lampadarum.
Filippenses ora manuum uel
ora lampadarum.
Filistea cecidit uel cadens po-
tione sed ruina duplex aut rui-
na poculi. Filistiim ceciderunt te ubi pl
Filologus ore perpetuus uel os
meum ei mortuum.
Filecthor cadens uirga uel
casus lectuli.
Fimees os mutum uel os silens
seu os augurans aut oris au-
gurium.
Finees ore parcens uel ori par-
cens seu os requiescens aut ori percat
Fimon os meum inutile uel os
meum nepotum ab ore non abolle.
Fisidia os sonans uel oris sonitus
seu cognoscens dominum aut cognitio domini.
Fison caterua uel os pupille sed
os mutatum aut oris mutatio.
Fithon subito uel subitaneus
seu os abissi aut os profundum.
Fithonia subito uel subitanea
seu os abyssi aut oris profunditas.
Fithonissa subito et idem per omnia.
Frigia scindens hic r post f
pectora uel scissiones pectorum.
Frigius idem est. Al' frigij idem pl
Frigenses scindentes pectora
uel scissiones pectorum. hic o post f
Foterech euidenter ornans uel
operarius exterminator.

F ocmelchi ciuditu omdeus me
uel optimus extimator mei
F odasurballano uel fortis
redempcio
F oedeu ore edificans uel disci
pline filius
F agor lyrans uel lyratus seu
os pellicium aut os pellium
F olya hic adiubrium loci uel
nubium seu comitus aut appirebo
F ou andens uel aperiatus.
F orachia fervus tempore uel per
catoris feroc. ...
F orchonum diuisio perfecte gñie ...
donosi
F orinniatus diuisionis perfecte
uel diuisio perfectionis
F osech dolacio nuc uel absci
sio pauoris
F osga dolacio uel abscisio seu
os multum aut os multum.
F othiel hic declinans deum uel
hic declinacio dei hic aduerbium
non pronomen. hi. u. p. f
F uha labia eius uel indumente
eum seu indinacio ei aut declina
cio oris eorum.
F uhaire labia eorum uel indumente
eos seu indumenta eorum aut decli
nantes ora eorum
F ul addens uel adiectio sive cadens
aut ruina
F um os meum uel os michi ab
ore non ab osse. Cetera
F ni uel os meum deo l' os meum
F ur sors uel urna
F ura frugifer uel laguncula
seu sors eius aut urna eius
F urim sorcium uel urnarum
seu sors eorum aut urna eorum.
F uth labia uel indumente seu
indumentum aut declinacio oris
F uthiel declinans deum uel
declinacio oris dei
F uthsive oris inclinacio uel
os inclinans ad disserendum.
Incipiunt interpretaciones hebraicorum
nominum incipiencium per G. literam
G eia uallis estus uel ual
G lis estuans
G aad abiciens servitutem uel
reuelata testificacio
G aal abiectio uel reuelacio
G aala abiciens eum l' reuelacio.
Ceteris.

G aam abiciens populum uel reuela — al' Gaaly
cio populi siue uallis estus eorum aut
uallis estuans eius
G aas commota tempestas uel
commocio.
G aas commotus uel commocio
G aba uallis uel precinium eius — al' Gaboa
G abaa uallis eius uel pdiuim eius
G abaad uallis patris uel collis
patruelis seu uallis testificans aut
precinium serviens.
G abaad uallis peccati uel preci — al' Gabaoth
nium temporale
G abai uallis mea uel procli
uium meum.
G abao uallis alta uel procliui
um sublime
G abaon uallis mesticie uel
proclinium iniquitatis.
G abaonite ualles mesticie
uel procliues iniquitati
G abaath sepes uel colonie seu — al' Gabarath
in sepibus aut in colonijs
G abatha collis altus uel pro
cliuium sublime
G abathite colles alti uel pcli
uia sublimia
G abathon collis mesticie uel — al' Gabathol
sublimitas eorum
G aber collis sublimis uel col
lis sublimium.
G abelus uallis deo festinans
uel collis diuini consilij.
G aber uir uel iuuenis siue fortis
G abis altitudo confusionis
uel alta confusio.
G abliterra aliophilorum uel
terra in ...
G abriel uirtus mea deus uel
fortitudo dei sive conforta me deus
aut conformacio mea deus.
G abium sublimitas uel alti
tudo.
G ad succinctus latro uel accinc
tus latrunculus.
G ad temptacio uel euenencia
seu felicitas aut in fortuna
G adite succincti latrones uel
accincti latrunculi
G adite temptati uel fortunati
seu felices aut in euentibus
G addi temptacio l' accinctio
G addiam temptatus populus
uel accinctio populi.

Cdeus

Adael hedus dei uel temptatus
Ader murus uel sepes
Adera murus ei l' sepes eius
Aderite muri uel materie
Aderoth sepes uidens uel materia temporalis
Adgad conatus uel accinctio siue nuncius aut expeditus
Addi hedus meus uel accinctio mea seu accinctus meus aut temptacio mea
Addite hedi mei uel accinctiones mee seu accincti mei aut temptaciones mee
Adihel temptauit me deus uel accinctio mea deo
Adihelite temptati deo uel accincti dei
Addis accinctus uir uel temptacionem assumens
al' Gador — Adoi accinctio uel temptacio grandis — luminis
Aher norago consurgens uel deuoracio resurrectionis
Ai uallis uel precumptum siue deuorans
Ail exultans uel exultacio
al' Gaylo — Aial uallis uel collis siue deuorans
al' Gaylach — Ahiloch exultans tempore uel exultacio responsionis
Abiloch ualles uel colles seu uoragines aut deuoraciones
al' Galus — Aiiis mobilis uel commotus seu uallensis aut defensibilis
Al acerrius uel inuolucio
Alaad tumulus uel aceruus testimonii seu transmigrantes teste aut transmigratio testium
Aladite tumuli testium uel aceruus testimoniorum siue testes transmigrantes aut testium transmigrationes
Alatad uetus [illegible] l' uetustas sola
Alaadithim uetuste aquem uel possessiones aquarum
Alaadithim uetustates uel aque possesse. Cao
Alal uolutabrum uel uoluta
Alali uolutabra uel uolutaciones seu uolutabrum meum aut uolutacio mea
Alalai uolutabrum multis uel uolutacio deuoracionis
Alathamaim aqua possessa uel aque possessio
Alathia magnifica uel translata seu transmigracio aut transmeacio
Alathe magnifica uel translati seu transmeantes aut transmigrati
Alechsenses idem est
Algal rota uel reuelacio
Algala collis putorum seu collis circumcisionis — al' galg[...]
Algala rota eius uel reuelacio eius seu uolutabrum aut inuolutio
Algalis inuolutabus uel in reuelacionibus siue motis aut inuolutacionibus
Alilea rota uel uolubilis seu transmeans aut transmigracio mea
Aliliei uolubiles uel rotam siue transmeantes aut transmigracionem facti
Alim acerui lapidum uel loca palustria
Aliloch reuelaciones uel transmigraciones siue reuelacio temporis aut transmigracio uidentis
Allia transferens uel translata siue transferens translacio transmeantium
Allim inundacio uel reuelacio seu transferens eos aut transmigracio
Allion transferens iniquitatem uel translacio inutilis
Amalias reddicio domini uel retribuet michi deus
Amaliel reddicio dei uel retribuit michi deus
Amarias retribucio domini uel retribuit michi dominus
Amuel retribuens [illegible] l' retribucio dei
Amniel retribuens deo uel retribucio dei
An ortus uel elacio
Ani ortus meus l' elacio mea
Anges ortus complutus uel elacio irrigata
Anim orti uel elaciones
Aom uallis elatus uel uallis commota seu uallis elatus aut uallis commocio
Ara cumulus uel peregrinus
Arab scabies uel scabiosus seu incolatus multus aut incolatus multorum
Areb idem est
Arech aliennis descendens

uel aliena defensio ·
G arizim accola uel aduena eius siue diuidens eos aut partitio eorum
G arim diuisio uel abscisio
G arim ahenus directus uel incolatus humilitatis
G asphia uallis eructuans uel cogitatio subita
G athaim tangens risit uel tangentis risus siue tactus ridentis aut risus tangentium ·
G ather torcular iudeus uel accola explorationis
G atheron torcular iudeus dolore uel accola explorans iniquos
G athaiathroth torcular iudeus tempore uel accole explorantes cursione
G atherochite torcular iudeus tempore l' accole explorantes responsionem ·
G aulon uolutabrum uel uolutatio siue inuoluens eum aut inuolutio eius ·
G aza robusta domini uel fortitudo eius sciendum tamen (uero) quod hoc nomen apud hebreos per hebreos G litteram in principio non habet sed incipit a uocali .a. et dicitur aza non gaza subtracta g littera
G azabar robustus filius uel fortitudo filii mixtum est ex hebreo et syro
G azan nux uel amigdalum seu robustus dono aut fortitudo gratie
G azaza diuidens eum uel partitio eius ·
G azaris diuidens me uel partitio assumptionis ⁋ dei ·
G azee arca dei uel fortitudo
G azei robusti domini l' fortes eius ;
G azenses idem est ·
G azem roborans eos uel fortitudo eorum ·
G azer robuste consurgens uel fortiter uigilans
G azera robuste consurgens ei uel fortis uigilia eius
G azer precisus uel diuisus siue precisio aut ordinatio ·
G azera diuidens eum uel partitio eius siue ordinans eum aut ordinatio eius ·
G azeton sor uel tonsio ipse est nabal carmelus cuius uxorem accepit dauid rex hic e post · G
G ebal uallis uel precipitium ·
G ebal precipitium uel deficiens seu uallis uetus aut uorago exterminans
G eblar fodiens uel effusio filiorum filios
G ebelech uallis fortitudinis l' collis testimoniorum · al' gedecch
G elechon uallis mestitie uel collis merentium ·
G elim fossa uel effossio
G elim fosse uel effossionis
G ebroth lucta uel arena siue pulueris aut puluisculus dei ·
G edel accinctus deo uel materia
G eddel temptatus deo uel accinctio dei al' gedda
G edelias magnificatus domini uel magnificatus domino
G edeon circuiens in utero uel experimentum iniquitatis seu temptatio humilitatis mee aut temptatio iniquitatis eorum ·
G edera sepes uel maceria ·
G eddi temptatus uel accinctio
G edimihel accinctio dei uel fortunatus deo
G eddo accinctio uel temptatio ·
G eddor accedens uel applicans seu sepium aut maceriarum ·
G edori accessus meus uel applicatio mea seu sepes mee aut maceriarum mearum ·
G edud latrunculus uel expeditus siue accinctio aut latronum tinens · ⁋ incendens al' Gedud
G edur sepes ignea uel materia
G ehenna uallis hennon uel uallis gratuita seu de ualle sunt aut uallis tristitie
G elboe uolutatio uel decursus seu aceruus pluens aut acerui pluuiarum ·
G elon migrans uel migratio ·
G elonites transmigrans uel transmigratus ·
G emallis uallis salsa uel uallis salis seu mare aut amaritudo
G emalli idem gemallite valles sale i. e. idem
G emela uallis salsa uel uallis salis
G emalthis uallis salsa uel uallis salis seu mare aut amaritudo
G emuel mare dei uel amaricans deum ·

G enuaser ortus principii uel natiuitatis initium seu initia natiuitatis

G enebach ortus filius uel principium filiorum

G enasar ortus principium uel natiuitatis initium

G enebach ortus filius uel principium filiorum

G enasar ortus uel principium seu initia natiuitas aut initium natiuitatis

G enesareth idem est

G enneus ortus germinis uel principium monitionis

G enthon ortus responsionis uel principium humilitatis

G eon pectus uel preruptum

G era incola uel peregrinus siue ruminans aut incolatus

G era incolatus l' peregrinacio

G erara incolatus uisio uel ruminationem uidit

G eraris aduene propinquitates uel cor uniperta eorum

G erasem suburbanum uel coloni ulndem siue incole mee aut peregrinaciones mee

G erem incole uel peregrini

G ergesens propinquans aduena uel colonum eiciens siue colonum applicans aut colonie applicatio

G erian ruminans domino est uel peregrinus domini est

G eriel ruminans deo uel peregrinus dei

G ermoch metuens mortem l' timens altitudinem mortis

G ermanus ruminans quid consilii uel peregrinus complens numerum

G eron accola mutilis uel ruminans iniquitatem

G ersan aduena uel alienus siue profugus aut eorum erectio

G ersanite aduene uel alienus siue profugi aut eorum eiectio

G erson aduena ibi uel eiectio eorum

G ersoni aduena meus ibi uel eiectio mea eorum ereeti

G ersonim idem est eorum

ersonite aduene ibi l' eiectio

G erusa peregrinacio uel incolatus siue ruminans aut ruminatio

G ersam incolatus uel ruminatio

G erethi incole ul' ruminantes

G eblam deficiens uel sedens in populo siue populum despiciens aut populus sedens in populis

G essen terra copulata uel [illegible] uicinus siue appropinquans plantationi aut appropinquans plantationi eorum

G essemam uallis pinguis ul' uallis pinguedinum

G esdri applicans lumen mi l' applicans argentum me

G esseri iuxta lumen l' [illegible] applicans e lumine meo

G eth torcular uel opprimens siue oppressus aut oppressio

G ethens idem est

G ethaam defluens [illegible] uel despiciens populus

G ethe asar humilis fossum uel torcular eius aut effossio eius

G ethaim opprimens ligni uel torcular [illegible] laris consummacio

G ethanim torcular populi uel opprimens populum siue applicuerit eos aut applicatio eorum

G ethdethi torcular egenum l' oppressio paupertatis

G ethefer torcular separans l' oppressio dissimulationis

G ethei opprimentes l' torcularia

G ethnia torcular frangens uel oppressio congregationis

G ether mundus uel sepes sim murus aut circumdatio

G ethera murus eius uel arcundans eum

G ethremo torcular excellum uel oppressio sublimitatis

G ethremon opprimens sublimimens l' torcular mali pomi

G ethemam uallis pinguis uel pinguedinum siue opprimens nomen humile aut torcular famosi auditionis

G ethson opprimens pupillam uel torcular cotidianum

G ezabel est ubi uel est fluus sanguinis

G ezabel fluens uanus uel fluens sanguine seu cohabitatio

G ezem uirimus palpitationi uel
appropinquans plantationi.
G ezphe robustus laqueus uel
fortitudo disciplinae.
G ezon fluxus dolor uel coha
bitatio inutilis
G ezonites fluens meror l'
cohabitatio iniquitatis. al' inutilis
G idderoth sepes. hic. i p' ff.
uel maceria.
G idderothaim sepes duorum
uel maceriebus. Unidens
G iezi uallis uisio uel praerupti
G igaal redemptio l' redemptus
G ilan migra uel migrans
G ilonites transmigrans uel
transmigratus
G inuel plenitudo l' retributio.
G inech ortus uitae uel principi
um poenitentiae
G io luctatio uel luctare
G ion luctatio uel arena
G ir divisio uel praecisio
G issap sacrificans l' sacrificium
G iudim inflatio uel intentio
G ogtha gens peccatrix uel
oculus peccatorum. h' o. p' ff.
G ob latus uel locusta.
G odolias magnificans dominum
uel magnificatus domini
G odolnath magnificentia pec
cati mei uel magnificavi in tempore meo
G og dogma uel tectum
G olyel propinquus deo uel re
demptio dei
G olim gentes uel populi
G olam transmigrans eos
uel volutatio eorum.
G olgotha locus calvi l' locus
calvariae Syrum et non hebreum.
G olias transmigrans uel trans
migratio sive revelans eos aut
robustus eorum.
G olaad idem est.
G olim acervi uel loci palustria.
G om fovea uel decipiens seu
laqueus aut decipula.
G omer assumptio uel perfectio
sive consummatus aut consummatio
G omor perfectio uel consolatio
sive perficiens aut venundatio mensurae
et antiquior quam mensura est
regina paras epha
G omorra caecitas uel seditio sive
timens populum aut timor popularis
et sciendum quod hoc nomen in hebraico
non habet .g. litteram sed scribitur
pro vocalem aim et dicitur aimmorra.
G onath ortus patrum uel arrogan
tia temporalis.
G oncabath furtum filiae uel fu
rans filia.
G oni oni mei l' arrogantiae meae
G orgias dividens luctam uel
praecisio luctantium.
G orthiam praecidens dona uel
dividens castra eorum.
G osem applicans eos uel appro
pinquans palpationi aut appropin
quans plantationi.
G osinan applicata uel iuxta
eam seu applicans aut applicatio.
G eson appropinquans palpa
tioni uel appropinquans plantationi.
G othoniel torcular respondens
deo uel oppressio applicans signo
G othor nimius uel circumdatio
aut fortitudo eorum.
G ozoz nux uel amigdalum uel
nux eorum sive tonsio aut fortitudo.
G ozam amigdalum uel nux
eorum seu tonsio aut fortitudo eorum
G uhel appro hic. v. p'. ff. G.
pinquans deo uel redemptio dei.
G uhelite redempti dei uel appro
pinqui deo.
G uhas propinquus domino uel re
demptio domini.
G uni ortus meus uel arroga
ntia mea.
G unite orti mei l' arrogantiae meae.
G ur-baal dividens viros uel ·al' Gurhael vl' Gurbaal
praecisio vetustatis. Incipiunt
interpretationes hebraicorum nomi
num incipientium p' h.
Hilben in filio l' in principio
Habes particeps uel par
ticipatio sive conflixit aut
certamen iniit
Habenite participes uel partici
pationes sive conflixerunt aut
certamen inierunt
Habi pater meus uel terminus iste.
Habihel pater meus deus uel
frater meus dominus.
Hathan necessitas l' necessarium ·al' hancha
Hatharam turba l' turbatio.
Hachim retinens eos uel retentio
eorum.

Hacho: excelsum uel sublimitas
Hadada testis uel usq; ad tes-
timonium.
al' hadrhym
Hadrahim innundans pessimos
uel inundatio pessimorum.
Hadriel greges dei uel aggre-
gati deo.
Hadm testis mensure uel mu̅-
dans mensuratio.
al' hasar
Hafer terra uel puluis siu̅ hu-
mus aut fodiens
Hafara taurus uel uitulus si̅
puluis eius au̅ effodiens eum.
al' hasaryn
Hafarim mare effodiens uel
maris effossio.
Hagga loquens uel meditacio
siue locucio aut meditacio.
Hagegath annunciacio uel an-
nunciacio siue accinctus aut la-
trunculus.
al' hagriel
Hagrehel aduena meus uel
incola dei.
Halon uita uallium queren-
cium uel questio uite roboree.
Halhul iste dolens uel uitam
parturiens
Hali uita uallium uel ques-
tio uite.
al' hasa
Halhia uita uallium eius uel
questio uite eius.
al' habilon
Halhiam idem est
al' haymon
Hal lon ubi erant uisi uel
uisi sunt
Halmian uita uallium mirau-
darum uel questio uite mirabilis
al' hapa
Halpin fons uel oculus
Halio uita uallium eius l'
questio uite eius
Halaa fermentum eius uel
consternans eum.
Halac porcio uel pars mea si-
ne lubricum aut impeditio
Halasa triplex uel co̅sternatam
siue co̅sternans aut consternatio.
Halda deprecans dominum
uel deprecatio domini.
Halus fermentum l' co̅stiuacio.
al' hamaus
Hamas indignans l' furens
seu furor aut indignacio
al' hamyhel
Hamihel p̅plus meus deus
uel populus meus dei
Hamora p̅plus sectus uel po-
pulus illuminans
Hamul calefactus eos uel cale-

factio eorum seu populus dolens
aut populus parturiens.
Hamulite calefacti eores uel
calefactiones eorum au̅ siu̅ p̅pli do-
lentes au̅ p̅pli p̅turientes
Hanan r̅ndens populo uel
responsio populi
Hanan reddens domini uel
responsio gratie.
Hanath reddens uel r̅ndens
siue reddidit aut respondit.
Hanebgaba sollicitans uel
humilians seu sollicitauit aut
humiliauit.
Hamihel paup dei l' r̅ndens deo.
Hamon respondens merori uel
respondens iniquitatem seu red-
dens dolorem au̅ uisio inutilis
Harada miraculum uel ad-
miratio.
Happhiron puluis merons l'
terra inutilis. Cao.
Harada miraculu̅ l' admiratio
Hares testacio mea uel tes-
timentum graue
Harum exaltacio l' exaltatus
Hasarmoth atrium mortis
uel atrium angustie
Haseroth atria uel uestibula
seu mille aut b̅titudines
Hason festinacio l' festinatus
Hazad ramnus uel dissipacio
siue testamentu̅ au̅ dissipator.
Hatiroth circuli uel corone
Hachoniel respondens deo
uel respondit ei deus
Hauia ipsa iniquitas uel suc-
cepcio iniquorum.
Hauan fons uel mocio si-
subuertens eos aut subuisio eo-
Hauil stulticia l' insipiencia
siue stultus au̅ insipiens
Hauoth sedes uel co̅moratio
siue tabernaculum au̅ cenabula.
Haxan claudus uel nascens
seu clauditans aut claudicacio.
Hazath medicus uel medica-
mentu̅
Hazia uidens uel prouisio.
Hazazath co̅tinencia uel ap-
prehensio siue continens aut
apprehendens
Hazbi mendicitati l' iniquitas
Hazeb p̅gens uel ambiens

siue p̄fectio aut p̄ficiens.
H azuba deserta uel relicta siue
desertio aut derelictio.
H ec esse uel uiuere h̄. e. p. h.
H e ipsa uel ista siue suscipi
ens aut susceptio
H eber uictor uel transiens si
ne transitus aut transiturus.
H ebreus uincens l' transitor
siue transiens aut transitiuus
H ebion paupertatis uel paup
sensu ¶ Terna.
H ebri uictor ius l' uisio sempi
H ebron incantatus uel in can
tacio siue coniugiũ aut uisio
sempiterna.
H ebronite coniugati uel in
cantatores siue incantationes
aut uisiones sempiterne.
H ecechan ipse mente excedens
uel iste suscipiens humilitatem
H edai ornatus michi uel uo
luptuosus meus
H eddo paruidus seruus uel tes
tificator iste
H efer fouea uel precipitium
H eie qui est uel qui existit
H ela uallis querens l' maledc̄o
H elai uallis querens mee uel
maledicta michi ¶ Tre.
H elam abiectio l' sup lumina
H elam oppositi l' cōpositi siue
seculare aut sempiternum.
H elan gratus deo uel deo do
natus seu uallis querens aut
roboratus gratia.
H eliesd dei filius l' d̄s excelsus
H elchai portio uel particula
H elchana dei zelus l' dei possessio.
H elchelia pars dñi uel ueri
dicatus domino. ¶ Tho.
H elchese aduocata uel aduocati
H elcesius aduocans l' aduocat⁹
H elchi partitus michi uel
mendicatio mea.
H elchias pars dñi est uel ue
dicatus domino est
H elchian idem est
H eldaa atrium eius uel exa
cuens eum.
H eldad atrium uel exacuens
H eldan atrium meũ uel exa
cuatio mea.
H elanan dei mei donum
uel dei mei gratia
H eled acceptio glorie uel ac
cipiens gloriam.
H elem postes uel seculũ siue
uestibulum aut superliminare
H elesa consternatio l' constituat⁹
H elles exiens uel exitio.
H elesmoth gratie exodus latine
mi exitus mortis.
H eleth accipiens uitam uel
susceptio pauoris.
H elphaal deo exclusus uel al' helphaas
dei miraculum
H eli fortis uel ascendens al' hel
H eli deus meus uel deitas mea
H elia deus meus uel dei dñatio
H eliab deus meus pater uel dei
mei paternitas
H elyas deus dñs uel dei dñatio
siue ascendens dñs aut robustus
dominator.
H eliasaph dei mei collectio l' al' helyaphas
dei mei congregatio. al' helyasaphan dei mei fa
H eliasphan deo meo perimens cio vel dei mei cōgregatio
uel dei mei temporalis
H eliazi deum meũ uideus uel al' helyachy vel helyaza
dei mei uisio siue auxiliũ dei mei
aut fortitudo dei mei.
H elichel deo meo partitus l'
dei mei particula
H elihel deus meus deus uel
dei mei deitas.
H eliphal deus meus cadens
uel dei mei casus
H eliphales deus meus diuidens
uel dei mei diuisio.
H eliphalu deus meus mirabil'
uel dei mei miraculũ
H eliphelech dei mei ruina uel
dei mei deiectam.
H eliam idem est ¶ De⁹.
H elihel deus meus dei l' dei mei
H elim deficiens uel fortis cor
siue arietes aut robusti
H elimaidis dei mei cōmēdatio
uel dei mei mensura sufficiens
H eliodorus deo meo generans l'
dei mei generatio.
H elionem dei mei fons meus
uel dei mei oculus meus
H eliopolis sol ciuium uel solis
ciuitas
H eliozeb dei mei coruus uel dei al' helyozeb
mei solitudo siue dei mei ardor aut

dei mei temptatio. ¶ saluator.
Helisa ad insulam uel deus meus
Helisade dei mei saltus uel dei
mei defensio siue dei mei nutrimen
tum aut dei mei habundancia
Heliseus deus meus saluator uel
dei mei salutare. ¶ protectio.
Helisu dei mei salus uel dei mei
Heliu deus dominus uel deus dominator
suus deus meus iste aut deus meus ipse.
Helizer dei mei auxilium uel dei
mei fortitudo.
Helmodam deo meo natus uel
dei natiuitas.
Helnahem deo fidelis uel dei
regeneratio. ¶ donatio.
Helnathan deo datus uel dei
Helo deus uel deitas
Helom commotus uel exercita — fortiter
tus fortitudine.
Helonite exercitum fortitudinis — al' exercitui
uel exercitati fortitudinibus
Helsaphan deo incitus uel dei
inuitum siue deum speculans aut
speculator dei
Heltheche profanus uel plano — al' proferens
Heltheethen idem est
Heltholath atrium contineu
uel atrium rubris.
Heman perturbans uel perturbatio — al' heman
siue suscipiens aut formido eorum
Hemech uallis uel abissus siue
profundus aut profunditas
Hen ecce fonte uel ecce oculi.
Henach gigas uel fortis siue
humilis consurgens aut humi
lis consurrectio.
Henachim gigantes uel ro
busti siue potentes aut humiles
consurgentes
Henam ortus meroris uel fons
tristicie.
Hermon uallis tristicie uel ual
lis interfectionis — al' heth
Her uigilans uel pelliceus siue
consurgens aut confusio.
Heram uanitas factus uel uanitatem
faciens siue uanitatem fecit aut uanitatem
factio.
Heramite uanitatem facti uel uanitatem
facientes siue uanitatem fecerunt aut
uanefactiones.
Herastus uigilans uel effusus siue
frater meus uidens aut frater mei uisio.

Herthuza consurgens mendacium
uel uigilia fictionis
Herchuzei consurgentes mendacio
uel uigilantes fictionibus.
Heredingil uita uel consurgens pauor
Heredite uigilantes uite uel con
surgentes pauoribus.
Herem uigilans eis uel resur
rectio eorum. ¶ cao mea.
Heri uigilans mihi uel resurrectio
Herias uigilans domino uel resur
rectio domini.
Herite effusis uel uigiles siue pel
licei aut consurgentes
Herithopheth uanitatem faciens os
precium uel uanitatefactionis pro
tegentis
Hermagedon consurgens temp
tatio uel uigilia in lucidationis.
Herman anathema meroris eorum
uel anathematizatio tristicie eorum.
Hermes anathema meroris uel
anathema tristicie.
Hermogenes mons scutatus
uel nomens eos in ualle.
Hermon anathema meroris uel
anathema tristicie
Hermoniim anathema meroris eorum — al' h
uel anathema tristicie eorum.
Herodes pellibus glorians uel pel
liceus gloriosus.
Herodiani pellibus gloriantes
uel pellicei gloriosi.
Herodias pellibus glorians uel
pellicea gloriosa.
Herodion formido uel pauor
Hesdrelon intima dei uel auxili — al' h
um meum deus meus.
Helli uicinus meus uel uicini
tas mea.
Hesron atrium uel amplitudo
Hester abscondita uel abscon
ditis seu eleuata in populis aut
eleuata in tempore.
Hethuita uel pauor
Hethan fons uel ascensus siue
pauidus dono aut intuens gratie
Hetharuc summati uel consum — al' h
matus siue ascensus eorum aut suscipi
ens nauigationem.
Hetheus uiuax uel pauidus
siue formidans aut stupidus
Hethias pauor columba uel
uita serpentis.

Hethi uita mea l' prior meus.
Hia sublimis l' exaltat'. h. i. p'. h.
Hiante sublimes uel exaltati
Hichuthiel ipse est duplex deo ul'
ipse est sperans in deum.
Hielom ipse est parcens uel ipse
est faciens siue ipse est commouens
fortiter aut ipse est exaltatus for
titudine.
Hiemla parcens maledictio uel
commouens accipiente negociacionis
Hierchon ipsa possessio uel uigi
lancia negociacionis
Hiersana ipsa faciens dona uel
ipse parcens gratificatio.
Hieu ipse uel est
Hieu parcens uel faciens sine com
motus aut commotio
Hiens commotus uel commotio sui
ipse est parcens aut ipse est faciens
Hiezer ipse est fortis uel ipse est
auxiliator siue ipse separatus aut
ipse sanctificans.
Hiezerite ipsi sunt fortes uel ip
si sunt auxiliatores seu ipsi sunt
separati aut sunt ipsi sanctificati.
Higal aciuatio exaltata uel exal
tationis inuolutio.
Hiel faciens deo l' commotio dei
Hila exaltatus uel exaltatio.
Hilai exaltatus in l' exaltatio mea.
Himinens ipse numerans fes
tinantes uel suscipiens adimple
cionem consilii
Hin mensura uel mensuratio
liquentis materie seu fuit aut erit
Hir uigilans uel uigilantius ei
Hira fratris uisio uel uigilans.
Hiram uigilans populo uel uigilie
populi siue uiuit excelse aut ipse
est uiuens excelse
Hiras fratrem meum uidit uel
fratris mei uisio siue uigilantem sus
tollens aut uigilans plasmacioni
Hirmanus consurgens possessio ul' s.
Hibaal ipse uir uetustus aut
ipse uir deuorator
Hismiel ipse nominatus dei uel
ipse postulatus a deo.
Hisimoth ipse mortem adducens
uel ipse mortis adductio.
Hispania accinctio l' expeditio.
Hispanienses accincti uel ex
pediti.

Hithai commouens unia uel par
cens duobus. — al' hyzadaph vl' hyzadab
Hiezalud ipse fluens torris uel
ipsa torris fluxio.
Hiezihel ipse fortis deus uel ip — al' hyzvel
se fortitudo dei. hic. o. p'. h. — ysmael uir audit' a deo
Holla in cantator uel in cantacio — vl' os sinuens exaudicioe dei
seu dilectus aut amplexacio.
Holda destruens uel discernens — al' holday vl' holda
siue districcio aut diminutio titulum.
Hodaui destruens me l' discernens — al' holday
michi seu diminutio titulum meum aut
districcio mea.
Holofernes infirmitas discessio — al' holifernus vl' holiferni
nis uel infirmans uitulum saginatum.
Homar populum amaricans uel
populi amaricacio.
Homer expans uel in amplius
Hoon labor uel dolor seu labo
rans aut laboriosus.
Horeb mensa uel massa seu temp
tatio aut temptatus
Horob ardor uel siccitas seu coruus
Horo liberi uel iracundi seu de — al' horrei
foraminibus aut foramina — al' farinarii
Horem dolor uel ira seu excelso — a' ue iracundie
Horri farina uel farinatus seu
post tue aut foramen meum.
Horim fortes uel excelsi siue gi — al' horam
gantes aut robusti.
Horodi maledictio sufficiens l'
maledicta sufficienter
Horthosiada recte indigens
testimonio uel lumen positum
testificationi.
Hosa spes uel saluacio. h. v. p. h.
Huaach sculpens uel sculptio siue — al' huchias vl' huchas
sculptor aut sculptura
Huphim penetral' uel talamus
Huma festinans sibi uel ma
nipulus eius
Huri longitudo mea uel illu
minator meus
Hus festinans uel consiliator
Husam festinans populo uel
consiliator populi
Husathi festinante me uel fes
tinacio mea.
Husi festinans michi uel con
siliator meus Incipiunt interp
taciones hebraicorum nominum
incipiencium p' I. literam.
Ia dominus uel dominator
Iaallelel incipiens laudare

deum uel expectacio laudis dei

Iaalon ylex uel quercus

Iamecha extremus in conuiuio uel extrema cocuitis delectacio.

Iamri respondens uel respondit sibi responsum aut responsio

Iaair saltus uel silua

Ias fuit uel diuiduum siue diuidians aut diuidiator.

Iasel diuidiauit deus uel diuidiacio dei.

Iath expectans tempus uel expectacio peccatoris

Iathiezer auxilium l' auxiliabitur

Iazian auxilium dni uel auxiliabitur dominus

Iabi luctacio uel intelligencia

Iabes calor uel dolens siue siccitas aut siccata.

Iabin sapiens uel sapiencia siue itelligens aut intelligencia

Iabir ciuitas doctrine uel ciuitas litterarum.

Iabob puluis uel lucta siue luctans aut luctacio.

Iaboch idem est.

Iacabeth glia dni l' ubi e gloria seu est grauis aut grauitudo est

Iachala fortis eius uel confortas eum. Domini.

Iachalia fortis dns l' fortitudo

Iacham tribulatio l' tribulatur

Iachan tribulatur l' tribulatio.

Iachemen tempans fraternitatem l' pparatio fraternitatis

Iachin pparans uel ppanator seu ppanatus aut pparatio.

Iachim firmus uel firmitas

Iachin te ide est

Iacob supplantator uel supplantatio

Iacoba supplantans eum l' supplantatio eius.

Iacobus supplantans festinantem vel supplantator consilii.

Iachon pparans l' pparatio.

Iachoma ppli ultio uel pplm ulciscetur seu preparans dno aut preparatio domini.

Iadahe sciens uel sciencia seu cognoscens aut cognitio.

Iadai scientes me l' cognitio.

Iadaia sciens dominum uel cognitio domini.

al' Iamuona

al' Iaazbael vl' Iaazraher
al' Iaazahabu

abina sapiens dno siue intelligencia dni

Iadasan sciens egressum uel cognoscens habundanciam

Iadaias cognitus domino uel sciencia dei domini.

Iadiel sciens dnm uel cognitus domino

Iaddo sciens testimonium l' expectacio seruitutis

Iadon sciens dolorem uel cognicio iniquitatis

Iaphe expectans laqueum l' expectacio disciplinae.

Iaphie eligens uel electio sibi ostendens aut illuminacio.

Iapheth latitudo l' dilacio.

Iaphia ostendens uel ostensio siue apiens aut apcio.

Iaphie ostendens uel apiens seu expectans os aut sufficies

Iagur aduena uel colonus

Iagaahal propinquus uel propinquitas.

Iael expectans deum ul' expectacio dei seu insipiens aut carnale coniugium.

Iahel ascendens uel ascenciones seu ascendit ds aut ascensio dei

Iahelite ascendentes uel ascensiones seu ascendentes deo aut ascensiones dei.

Iahelite expectantes dnm ul' expectaciones dei siue insipientes aut carnalia coniugia.

Iahelel uiuens deo l' expectacio dei seu postulans deum aut postulacio dei

Iathiel uita dei uel exhordium dei seu postulans aut requiescens i deo

Iair uigilans uel illuminans sibi illuminauit aut illuminacio

Iairus illuminans l' illuminacio seu uigilie aut uigilantes

Ialam expectans humilia uel expectator peccatoris

Ialelel expectans deum uel expectacio dei.

Ialech expectans pinorem l' expectacio uite

Ialon expectans dolorem uel expectacio iniquitatis

Iam mare uel dies.

Iambri mare l' ascelens uel dies amaricans.

al' ia...

al' Ia...

Iamindies pluralis nũo l' maria seu amaritudines aut amaricationes
Iamin uirtus uel dextera seu asini aut asinei
Iaminite dextere uel uirtutes siue asini aut asinei.
Iamina mare uel dextera siue marinus aut ubi est signum
Iamine idem est
Iamines marinus uel ubi est signum Timin.
Iamina dextera dñi l' ubi est sig
Iaminite uirtutes dñi uel in quibus est signum.
Iamnor amaricans lumen l' dextera uel candie.
Iamram mare eorum pelliceum aut mare eorum in capite
Iamres mare in capite uel mare pelliceum
Iamsiph mare tribunii uel dies tribonis
Iannel dies eius deus uel dies eius dei
Ianthelite dies eorum deus uel dies eorum dei
Iana gubernator meus uel gubernatio mea.
Iaun ꝑparator meus uel ꝑparatio mea.
Ianoe expectans commotione uel expectatio requietionis
Iana gubernator uel gubernatio
Ianoe gubernator uel gubernaculum.
Iaon dormitans meroreuel gubernator meroris
Iama requies uel requiescio.
Iamin dormitans uel dormitatio
Inod confitens l' glorificans seu cuius est frater aut cuius est fraternitas
Iaoe factura frũs l' fuit dñi sui ubi est fr̃ aut ubi est fraternitas
Iara deficiens uel defectio.
Iarata ciuis dñi l' timor dñi seu deficiens dño aut deficiens dñs
Iaramoth timẽs mortẽ uel defectio mortis
Iare luna uel defectio
Iaree idem est
Iared roborans l' roboratus seu descendens aut continentia.

Iartis silua uel saltus — al' filia
Iarden descensio eorum uel uisio iudicij.
Iaphahel diuisit dominus uel diuisio domini.
Iarphahel diuisit deus uel diuisio dei.
Iarib uisio uel diiudicans seu ulciscens aut diiudicatio. — al' ulao
Iaraim saltuum uel siluarum siue mons saltuũ aut mõs siluarum
Ias dñs uel dominator
Iasa factura mandati uel fcũs in mandato siue factũ mandatum aut in habitatio eius
Iassa dimidiũ uel dimidiatio sñ factum mandatum aut siue in mandato
Iasaph habitator uel habitatio seu sedens aut consedentia.
Iasaphel dimidium dei uel dimidiauit deus.
Iasem dominator uel domatio — al' iasen
Iasi equalitas uel desiderium
Iasihel equalis deo uel desiderium dei
Iaso factura mandati uel factus in mandato.
Ia son desiderans uel qui mandatum fecerit
Iasu conuertens uel cõuersio
Iasub reuertens uel reuersio seu reuocans aut reuocatio
Iasubite reuertẽtes uel reuersi seu reuocantes aut reuocati
Iatala peccantes mea uel peccatum meis — al' Iathaba
Iatham dñi ꝑfcũs uel domino consummatus seu dñi ꝑfectio aut domini consummatio. — al' Iatham
Iathan dñs humilis uel domini responsio seu expectans humilitatem aut expectatio responsionis
Ianathael expectans humilẽ deum uel uidens humilitati dei — al' Iathanahel
Ianadiath columba defluens tempore l' columbaris deficiẽs ꝑtẽ — al' Ianadath
Ianathel columba uel est et syrum est non hebreum. — al' Ianan ul' Iana
Iaue expectans incendium l' expectatio luminis
Iaus expectans consilium l' expectatio festinantis
Iazi adiutus l' adiutorium seu — al' Iazer

auxilians aut auxiliator

Iazias audiens dominum uel asculatio dni.

al' Iaziel — Iaziel audiens deum uel asculatio dei. hic. h. post. i.

al' Ibaar — Ibar mons fortis uel in suscitator. h. e. t. ch. p. i.

Ichabod cecidit gloria uel translata e gloriatio.

Ichannan ne requiescenti uel translata e requietio. h. e. p. i

al' Ichainan l' Ichaaman — Ichannan durum lignum uel consolatio in lignum

al' Icomyma — Ichonium durum uel uomita seu ubi est thalamus aut preparatio consolationis

Ichutiel spes dei uel sperans in deum. hic. d. post. i

Idida dilectus domini uel amabilis domino.

Ididas idem est

dz — Idida dilectus dni propter dominum uel amabilis dno propter dnm ipse e salomon qui dilect' dni propter dnm uel amabilis dno propter dnm propter suam misericordiam gratuitam quia cum diligere dignat' est cum utiq3 misericordia et dilectione indignus existeret quem constabat mansurum esse et quem reprehendit diuina scriptura p peccato ydolatrie et i moderatio amore mulierum.

Ididia dilectio dni uel amabilitas eius.

al' Idithun — Idithun saliens l' transiliens eos

Idox dilectus uoluntarie uel amabilis uiolentia.

Idumea rufa uel rubea siue terrena aut sanguinea.

Idumei rufi uel rubei siue terreni aut sanguinei hic e. p. i.

al' Iebarym ul' Iebarym — Iebarim lapides transeuntes uel aceruum lapidum transeuntium.

al' Iebaar — Iebar mons fortis uel erectio dei suscitata

al' Iebanias — Iechinas sapiens domino l' intelligentia domini.

Iebee presepium l' excecatio.

Iebr mutans fontem uel expectatio putei

Iebethon uallis mestitie uel collis meroris.

A. Iebuser presepe meum ul' presepia conculcata

Iebgar eligens uel electio.

Iebilaham absorbet uel absorbtio seu absorbens populum aut populum despiciens.

Iebnahel edificans deo uel edificatio dei.

Iebuehel idem est

Iebuth arcua uel luctatio

Iebus presepe meum uel calcata sine conculcans aut conculcatio.

Iebusi presepe meum uel conculcatio mea.

Iecha torcular uel oppressio sine opprimens aut oppressa.

Iechaa torcular eius uel opprimens eum. l' eius

Iechaa luctans ei uel arena

Iechda magnificus uel magnificentia

Iechalian magnificus dno est uel magnificentia dni e

Iechim in tubans populus uel in tubatio populi

Iechia torcular laboris uel oppressio laboriosa.

Iechelia idem est

Iechinias preparans dno l' preparatio domini.

Iechiman possedit populum uel possessio populi.

Iechamaam iundicans populum uel inunditatio populi.

Iechmam acquirens populum uel inunditatio populi

Iechinam possidens populum l' possessio populi

Iechimen possidens populum l' preparatio populi

Iechonam idem est

Iechonias sic firmus uel preparatus sine preparans dno aut preparatio dni.

Iechan extensio uel incamonium sine merces aut monumentum.

Iechiel cecus dei l' auxilium dei

Iechze torcular lupi uel opprimens lupum

Ieclada manus maledicta uel manus maledictionis

Iechos manus maledicta tribulans ul' manus maledictionis angustiantis

Ieceia sciens dnm uel cognitio dni

Iedi sciens me uel cognitio mea.
Iediel sciens deum uel magnificans deo.
Iedlaph manum tollens uel manum ad os sine manum sublevans aut manum sublevatio.
Iedoliha sciens eum uel cognitio eius.
Iehan paruulus l' immoratio.
Iedis accedens uel applicans sine accessus aut applicatio.
Ieddu attactus uel temptatio.
Iedua temptans eum uel attactio eius.
Iedula manus maledicta uel manus maledictionis.
Ieptaia inuens domino uel apparitio domini.
Iephehel aptio dei l' aperiet deus.
Iephlath exclusio peccati uel apertio dilectionis.
Iephleti excludens peccatum meum uel aptio dilectionis mee seu dominus mirabilis aut dominus mirificatorum.
Iephonne uersus l' inuens
Iephonne annuens l' inuitio
Iegal propinquus uel redimens sine propinquitas aut redemptio.
Iegali propinquus michi uel redemptio mea.
Ieglam despiciens uel despectus aut contemptus
Iehel uiuens deo uel postulatio dei sine mutatus deo aut expectatio dei.
Iehely uiuens deo uel postulatio dei mei sine mutat' deo meo aut expectatio dei mei.
Iehi uita uel exordium sine requies aut postulatio
Iehiel uita dei uel exordium dei sine requiescens deo aut postulatio dei
Iehil uita dei uel exordium sine requies aut postulatio.
Ielada cognoscens deum uel cognitio dei.
Ieleph manum tollens uel manus ad os sine manus sublevans aut manum sublevatio.
Iemda plenitudo l' certificatio
Iemei deus meus l' robur meum

Iemnas minis domini l' mirabilis domino — al' mirabilis
Iemini robur meum uel dextera mea. — al' Iemyna
Iemla parens maledictio uel commouens accipientem.
Iemleth minis uite uel amaritudo pauonis
Iemna mare uel amara sunt numerus aut numeralis — al' innumerabilis
Iemmaite maria uel amari seu innumerabiles aut marini — al' Iemmarte
Iemuhel dies eius dei uel dies eius deus
Iepsem aptum nomen uel apta auditio.
Ieptha apiens uel aptio.
Iepthael idem est
Iepthe apiens uel aptus sum aperuit aut aptio.
Iepthon apiens dolorem
Iera timens uel timor sive misericors aut misericordia. — al' Ieba
Ieria timis domini l' mina eius — al' eum
Ierathon aurugo uel demolitio ¶ misericordia dei.
Ieramahel domini timens uel
Ierameel idem est
Ieramiel idem.
Ierameli timens deum meum uel misericordia dei mei
Ierimuhel idem est
Ierimuhel idem.
Ierahon timores uel timebunt seu timens iniquitate aut misericors merentibus — al' Iemon
Ierapolis iudicium superius l' timore misericors ciuitas. — al' Ietapolis
Ierebaam aurugo populi uel demoliens populum.
Ierebeel iudicium dei l' diiudicans superiora — al' be
Ieremias excelsus domino uel sublimitas domini
Ieremian excelsus domino uel sublimitas domini est — al' am
Ieremihel excelsus domino deo l' sublimitas domini dei
Ierias timens dominum uel timor domini
Ierian timens inutile uel timor domini est
Ierib odor uel luna
Ieribai odor multitudinis uel defectio deuoratoris.

Iericho luna uel odor eius.

Ierichointhim odorantes eum uel defi-cientes ei. — al' Ierichmytym vel Ierichmythum

Ierihel timens deum uel timoris dei.

Ierimoth timens mortem uel metuens altitudinem mortis.

Ierimuth idem est.

Ierioth iurgium signi uel iudicij designatio.

Iermai dominus excelsus uel dominum excelsitudo.

Ieroam timens populum uel iudicium populi.

Ierobaal iurgium habens uel iudicium habitus an iurgium superioris.

Ierobaal timor uiri uel timor uetustatis siue timens habitatorem. aut timens deuoracionem. — al' Ieroboab

Ieroboam causa populi uel diuisio populi seu discernens. populum aut superioris diiudicandus.

Ieroboseth iudicans ignominiam uel diiudicans confusionem.

Ieron timor uel peregrinacio siue timidus aut peregrinus.

Ieronimus pulcritudinis uisio uel diiudicans locuciones.

Ierosolima pacifica uel uisio pacis.

Ierosolimite pacifica uel pacem uidentes.

Ierusa aduena domum uel alienus domum.

Ieruel collis dei. uel collis benediccionis — Al' vallis

Ierusa rumninans uel rumnatio. siue incolatus aut peregrinatio.

Ierusalem pacifica uel pacis uisio. siue timor perfectus aut timebit perfecte.

Iesa uetustas uel planicies seu saluacio. aut desiderium meum.

Iesba incendium uel sacrificium siue insule sacrificium aut insule holocaustum.

Iessaar incendium suscitans uel holocausti uigilia.

Iessarite incensa suscitans uel holocaustorum uigilie.

Iessai incensum meum uel sacrificium meum. siue insule. sacrificium autem insule holocaustum

Iessamari uetustas amara uel desiderij amaritudo.

Iesau uetustas uel ueterans.

Iesana uetustas eius. uel inuetus

ei.

Iesar figmentum uel tribulatio seu insule sacrificium aut insule oblacio

Iessar meridies uel unccio mea. seu meridianus aut methaphoreo soler al' methappheticus

Iessaam collaudans populum uel collaudacio populi.

Iesia collaudans uel collaudacio.

Iesrathala collaudans simul uel collaudacio populi.

Iessyest in me uel coequatus michi

Iessiu edob e in me spontaneus uel coequatus michi spontanee.

Iesloth est eius uel tactus.

Iescha tabernaculum uel unccio eius.

Iesse incendens uel incendium siue insule libamen. aut insule holocaustum.

Iessenia salus desiderij uel saluacio requiescentis.

Ieser finxit uel plasmauit siue fictio aut plasmacio.

Ieserite fictores uel plasmatores.

Iesesi equalis saluator uel desiderium saluationis.

Iessem desiderium. uel desideraui. seu equus meus aut equitas mea.

Iespha unctio uel tabernaculum

Iesphan idem est.

Iesi equitas uel tabernaculum.

Iessi incendium michi uel sacrificium meum.

Iesias equalis domino uel saluatoris

Iesihel incensus domino uel sacrificium domini

Iesimuth desiderium dulce uel desiderata dulcedo.

Iesinathias uetustas participis domini uel figmentum passionis

Iesrel sacrificans deo uel liberacio dei. ¶ meum salt

Iesua planicies uel est desiderium

Iesue saluacio uel desiderium

Iesi equalis mi uel equalitas mea

Iesin desideraui uel desiderium

Iesinite desiderantes uel desideris.

Iesur dolor uel est in dolore. siue saluamus. aut equalitas ignea.

Iesuri salus doloris mei. uel saluacio in dolore meo. seu salus illuminans me. aut equalitas in deum.

Iesus saluator. uel salutaris seu saltus aut salutare.

Iethra. extencio uel inclinacio seu superfluens aut superfluctio.

Iethram. superfluus populus vel superfluitas populi. seu inclinans populum aut extensio eorum.
Iethala bonitas vel bonitates seu declinavit ut veniat aut declinacio prudentis.
Iethan inces vel iumonum. sive inclinans eos aut extencio eorum.
Ietha bonitas. vel declinacio venientis.
Iethbeth bona domus. vel declinacio venientis.
Ietheia declinacio palme vel extencio iniquitatis.
Iether modicum residuum. vel modica residuitas.
Iethech donans vel donacio.
Iethnaam. possidens populum. vel possessio populi.
Iethra superfluens vel honorabilis
Iethraam honor populi vel superfluens populus.
Iethrael honor dei vel superfluus deo
Iethrai honor meus vel superfluens michi.
Iethram honorans eos vel superfluus eorum. ¶ gre.
Iethran honor domini vel superfluitas
Iethri superfluum vel honorabiles.
Iethrites superfluus vel honorabilis
Iethro superfluens vel honorabilis
Iethur versus vel ordo. sive ordinatus aut ordinatio
Iethus extencio vel sublimitas.
Ieu pereens vel commocio. sive maleficus aut maleficium.
Ieus idem est
Ieusa ipse pereens ei vel ipsa commocio ei
Ieuhel ipse pereens deus vel ipsa commocio eius.
Iexan durus vel durities.
Iesalel est iter vel est fluxus sanguinis
Iesalel fluxus manus. vel fluens sanguine seu cohitatrix aut sterquilinium.
Iezanias vires eius vel aures eius. seu audiens dominum. aut ascultacio domini.
Iezarite. fortes vel auxiliarii.
Iezehel fortis dei vel apprehendens deum
Iezechias fortis domini vel apprehendens dominum. sive confortavit dominus eum. aut dominus confortacio eius.
Iesechias fortis dei vel apprehendens. seu deus confortavit eum.
Iezer fortitudo vel adiutorium.

Iezihel audiens deum vel ascultacio dei.
Iezba fortis labor vel adiutorium laborantis.
Iezonias vires eius vel aures eius sive audiens dominum aut ascultacio domini
Iezra semen vel seminator.
Iezrael semen dei. vel seminavit deus.
Iezraelite seminantes deo. vel seminatores dei.
Iezrahia semen domini vel seminans deus.
Igaal abiciens vel vir revelacionis — hic p[us] .I. seq. G.
Igar acervus vel involucio. syrum est non hebreum.
Igar seducha. acervus testimonii. vel involucio testimoniorum syrum est — al' immolacio
Igathanis solemne mandatum humile vel leta domus rumoris. — al' idem quod ex bathanis
Illiricum agmina vel elementorum sive secundum ulbis aut secunda consilio. hic p[us] .I. se. N. — al' secundo tabula sive secunda tabula
Indi nutus diluciди vel excessiones illuminatorum. — al' accessiones illuminacionum
Indiа nutus dilucidus vel concessio illuminans.
Iusanne nut[us] vel nuncii sive inveniens aut concessio. hic seq. o. p[us]. I.
Ioa retinens vel retencio
Ioam retinens eum vel retencio eius
Ioaz retinens fortitudinem vel ubi est retinere. sive dominum videns. aut domini fortitudo.
Ioab inimicus. vel inimicicie sive est pater aut est paternitas
Ioachaz fortis vel robustus sive domino fortis aut domini fortitudo.
Ioachim ubi est preparacio vel cuius est preparacio. sive domino preparatus, aut domini resurreccio.
Ioada domini servus vel domini testimonium.
Ioaden dominus testis oculi vel domini testificans fontem — al' fontem
Ioada. que est tenella vel que est dedicata. sive domino dilecta aut domini dilectio — al' ioadis vel ioadinus — al' dilectacio
Ioachaz retinens fortitudinem vel ubi est retinere. sive dominum videns aut domini fortitudo. — al' ioaz
Ioahe ipse cognoscens vel domini cognicio. sive cognoscens sciencia aut cognoscens principium ¶ tudo
Ioanam domini decus vel domini pulcri
Ioarib dominus suscitans montes vel dominus vigilans fortitudine ¶ tacio
Ioachim domino exaltatus vel domini exal — al' ioazim vel ioazym

al' Ioal ul' Iobas al' sperans

Ioas supatus uel tēporalis siū do
minū sustollens aū dūi plasmacio.
Ioatham pfcus. uel pfectio siū cōsū
matus aut cōsūmacio.
Ioathas pfecte sustollens uel cōsū
mata plasmacio.
Ioaz dūm uidens uel dūi fortitudo siū
ubi est retinere eū aut ubi est apphen
cio eius.
Iob/dolor uel ociositas aut ululans.
Iob magus uel magnus. siue dolens.
Iolab distillans. uel mago p̄ȝe siue
magn' p̄ȝ aū doloris uel ululacionis di
stillacio.
Iolab delat' uel delacio siue dimittēs
aut dimissio.
Iolāna magus donatus domino
uel dolor gr̄e dūi
Iohel magus dei uel dolens deo.
Iothabel dūi gūneu uel dūi ppara
cio siue dūi libamē ∧ Te/sio corrup
Ioclam comprimens eos uel oppil
Iod sciencia uel principium. siue dom
nator aut dominacio.
Iodahe ip̄e cognoscens uel domini
cognicio. siue cognoscens scienciam
aut cognoscens principium.
Iohed dūo seruiens uel dominum
testificans
Iohezer dūi fortis. aut dūo sepatus
Iophe dūi os uel dūi disciplina. seu
dominus elegit aut dūs illuminauit
Iogli contemptus uel despiciens.
Ioha dūo reddens. uel domini respō
cio seu dominans ei aut dñacō eius
Iohanna dūi domi ul dūi gratia
Iohanna dūs misericors uel domi
ni misericordia. siū dūo g̃tus aut do'
gratia eius.
Iohannam dūs gratus eis uel do
minus misericordia eorum.
Iohannan erat donans uel domini
donum.
Iohanā cuius est donum l' dūi gr̄a
Iohanne dūo donatus uel domino
gratificatus.
Iohannes dūi gr̄a uel in quo ē gr̄a
siue cui donatum est aut cui donacio fa
cta est.
Iohel dimittens uel inuitatus seu de
fluens aut incipiens.
Iohel fuit dei uel incipiente deo. siue
est deus aut dominus deus.
Ioachim qui est consurgens. uel dō

Ionas donans seu donantis seu cui ē
donacio aut qui donatus est a deo

resurreccō siue dūs suscitās aut dūo
suscitante.
Ioiada. dūs cognoscēs uel dūi cognicō
Ioiadahe dūi cognicio uel ip̄o dūo
cognoscente.
Ioiaden dūs cognoscens fontem ul'
dūs cognoscens oculum.
Ioiarib. dūi ulcio uel dūi iudicium.
Ioiarim dūm exaltans uel domini
exaltacio aut dūs saltuū.
Ionina matutina uel dextera eius.
Iona columba uel dolens. siue ubi
est donatꝰ aut ubi est donacio.
Ionadab. dūo obediens uel dūi spō
taneus.
Ionadad columba perpua uel dona
cio, aū qui donatus est deo.
Ionathā columba ueniens uel co
lumbe domū. seu columba dans aut do
mini donacio. Ionathan dūi donū
Ioim columba mea uel donans m
siue donū meum aut donacio mea.
Ioppe pulcra uel pulcritudo.
Ior riuus uel fluuius.
Iora riuus eius. uel fluuius eius.
siue manus sublimium. aut domini
celsitudo.
Iorabeth domus excelsa uel domus
sublimiū
Iorelei riuus spinar. uel fluuius
punctionis.
Ioram qui excelsus est. uel ubi est
excelsus aut dūi sublimitas.
Ioran riuus domi uel fluuius gr̄
Iordanus riuus iudicij. uel fluuiꝰ
iudicantis. seu defencō eor aut appre
hencio eorum ...cio.
Iore riuus excelsus uel fluuiꝫ exalta
Iorim riuus eor uel fluuius eor si
excelsus riuus aut fluuiꝰ exaltatus.
Iora factura mandati uel domini
saluacio.
Iosabeleth ubi est saturitas ger
minis uel saturitas resurreccōnis.
Iosabeth dūi saturitas uel domini
iuramentum.
Iosabia ubi est incensū dūi uel in
quo est iuramentum.
Iosaph dūi speculum. uel dūo an
gulatus. aut dūi labiū siū dūo angu
stiatus.
Iosaphat ip̄e iudicans uel ip̄e iu
dicat siue dūi iudicium aut dominus
iudicabit.

Marginal notes (left): oathan idem — al' Iobal — al' Ioabal ul' Iobal — al' Ioabanna l' Iobanna — al' Iobel magnus — al' Iothabed — aut dūi intelligencia — oihel germē diuinū l' preparacio dei — al' donacio dei — al' Iohal
Marginal notes (right, cropped): al' Iona... — al' ma... — patru... — dat' — thas ... — Ionath... — ... — seu ... celsus

Iosethdm̄ iustus uel domino iusti
ficatus.
Iosedech idem est.
Ioseph augmentū uel appositio.
Iosephus augens consilio uel appo
nens festinationem.
Iosphias ipse lib' dn̄o uel ipsa libertas
domini.
Iosias ubi est incensū dn̄i uel in quo
est sacrificium dn̄i
Iosophonias dn̄o absconditus uel
domini speculator.
Iosoias ubi est salus dn̄i. uel in quo e
saluator dominus.
Iosue salus uel saluator aū saluatur
Ioth sciencia uel principiū siue do
minator aut dominacio.
Iotha est pfectus uel est pfectio siue
est dn̄i pfectus. aut est dn̄i pfectio.
Iotham dn̄i pfectio uel dn̄i consūma
cio. siue pfectio cor aut cōsūmacio cor
Iothan sciencia dn̄i uel pncipiū gr̄e
Ioiūs municus hic uel dn̄s ille.
Iozabad dn̄o dotatus uel domini do
tacio.
Iozbat dn̄i fluctus torris uel domi
no torris fluctio.
Iozabat dn̄o dotatus. uel qui est do
tatus a domino.
Iozabeth dn̄i dos. uel que est dotata
a domino.
Iozachar. dn̄i ulcio uel dn̄i iudicium
Iozadec dn̄i fortis seruus. uel dn̄m
fortem testificans.
Iozarib dn̄i ulcō uel dn̄i diiudicacō
Iozian dn̄o ductio est uel domini
oliua est. hic. r. post i
Irad ciuitas descendens uel ciuita
tis descensio. siū uigilans seruus. aut
suscitans testimoniū
Iras fr̄ meus uidens uel fratris
mei uisio. siū uigilante sustollens. aū
uigilans plasmationi. h' s. p'. i
Is uir uel assumpt?
Issa mulier uel assumptio
Isaac risus uel gaudium.
Isaar uir uigilans. uel uir suscitator
Isaarite uiri uigilantes uel uiri
suscitatores.
Isachar qui est memor ul' dn̄m
memorans. siue uiri mercedū aut
sunt mercedes mee. siue uir mercedis
aut est merces mea.
Isacharite qui sunt memores ul' do
minū memorantes. siue uiri mercedū
. aut sunt mercedes mee.
Isai salus mea uel dn̄i salutare. siue
uir deuorator aut uir assumens.
Isaias dn̄i saltus uel dn̄i salutare.
Isar uir paruulus. uel uir minimus
siue uir uigilans aut uir suscitator.
Isari uir paruulus m̄. uel uir mino
racionis siue uir suscitans me. aut uir mee
uigiliarū mearū Tor
Isbas uir uetustus uel uir deuora al' Isbaal ul' isabal
Isboam uir deuorans populū. uel as
sumptus in fortitudine populi
Isboseth uir confusionis. uel assump
ta confusio.
Ischarioth uir memorie. uel est merces
eius. siue memoria mortis. aut memo
riale dn̄i.
Isimuth uir desertus. uel assumens
dissipacionē.
Ismahel uir auditus deo. uel assumēs
exauditionem dei.
Ismahelite. uiri auditi deo uel assu
mentes exauditiones dei.
Israel mens uidens deum uel est ui
dere deum.
Israel uir uidens deum. uel princeps
cum deo. siū uisio dei est. aut fortis dire
ctus dei.
Isr' ita mens uidens deum suū uel al' israhela
princeps cum deo suo. siū est uidere deū
eius. aut fortis directio dei sui. al' dilectio
Israelite uiri uidentes deū uel as
sumpti pncipes cū deo.
Isuar uir paruulus uel uir minu al' i minut?
tus siue uir sanitatis. aut assumptio sa
lutaris. al' sanitatis
Isui uir loquens uel assūptio saluti?
Istob uir bonus. uel assūptō bonitati?
hic. t. post. i Texcelsus.
Ithalia mens excedens. uel mentis
Ithalica mente excedens uel mentis
excessio. Texcedentes.
Ithalici mentiū excessus uel mente
Ithamar insule palma uel insule a
maritudo. siue uir amarus aut ubi
commotio. al' cōmutatio
Ithuria montana. uel sublimis al' ituria
sprīt ē nō hebreum
Ithurei montani uel sublimes.
Ithus mons excelsus. uel mons al' mētis excess? ul' mōs subli
sublimitatis. h' b. post i mitatis
Iubileus annus remissiu? uel anni
remissionis.

Iuchal potencia uel fortitudo.

Iuchadam potestas opprimens eos uel fortis oppressio eorum.

Iudaia confitens dominum uel glorificacio domini.

Iudaismus laus uel confessio.

Iudaice confitentes uel glorificantes.

Iudas confitens. uel glorificans.

Iudith confitens. uel glorificans.

Iulius incipiens. uel principium.

Iulia idem est. et iunius. et iunia idem sonant.

¶ separator

Iupiter inimicus spans uel dominus

Iustus elatus uel elacio. seu perens. aut ipse alleuiatus.

Iuth principium uel donacio.

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum. incipiencium per l.

Labaladdon apollion grece. exterminans uel exterminator latine.

Laabim teusti. uel inflammantes siue teustio aut inflammacio.

Laada flamma iudicij uel teustio iudicantis.

Laadon perdens uel sufficiens. ¶ te

Laanias iniquitas. uel ad iniquitatem

Labaladdon perdens uel sufficiens. siue solitarius. aut solitudo eorum.

Laban album. uel albedo. siue candidus aut candidacio.

Labana dealbans eum uel candidacio eius.

¶ tes

Labaoth uenientes. uel egredientes

Labeth acceptans. uel acceptabilis.

Labeni candor uel candidi mei. siue cor ego. aut cor filio meo.

Labiim teusti uel inflammantes siue teustio aut inflammacio.

Labo ingressus uel ingressio. siue uenientes aut ingredientes.

Lacaleth idem. uel consurgens sanguinem.

Lacedomonia. consurgens silencium uel consurrectio sanguinea.

Lacedemones consurgentes silencio uel consurgentes sanguinem.

Lachis intellexit uel si bibinet uir.

Lachoth consurgens uel consurrectio

Lachum consurrectio uel ad consurgendum

Laed ipse met sibi uiro. uel ipsemet uir suus.

Laphidon lampas quasi os cultri ab ore non ab osse.

Lechel in deo uel in deum.

Lahis leo uel filius leonis. seu ipse si biuinet uir. aut ipsemet uir suus.

Laisa leena uel in salute seu filius leonis. aut filia leene.

Lamathara signum uel condicio. seu ad signum aut contemptione.

Lamazabathani. ut quid dereliquisti me. uel ut derelictio mea.

Lamazathani idem est.

Lameth quod est nomen littere. figura uel adiutorium. seu eructo aut firmamentum.

Lamedh doctrina uel disciplina cordis siue cor seruiens. aut cor seruitutis.

Lamech qui est nomen hominis percussiens uel percussus. siue humilis aut humiliatus.

¶ est biudicto

Lamuhel cum quo est deus. uel in quo

Laodicia. fuit in nomine uel natiuitas expectata. seu tribus amata a domino aut tribus amabilis domini.

Laodicences. fuerunt in nominibus uel natiuitates expectate. siue tribus amate domino. aut tribus amabiles domini.

Lapidoth lampades. [illegible]

Ladominum tribus uel nates seu philarchi multarum tribuum aut principes multorum populorum.

Laphidoth. fulgor uel fulgur seu fulgurans aut fulguracio

Larma sublimitas uel consurrectio

Lasa salus. uel saluacio. seu in salutem aut in saluacionem.

Lasabi sperauit in me uel in domino spes eius.

Lasteinis salus donata. uel saluatio a domino.

Lathbusim. fabri uel malleatores

Lazarus adiutus domini. uel auxiliatus a domino.

Lechua albedo. uel candidacio.

Incipit c. post l.

Lebni candidus. uel edificacio.

Lebbeus corculum. uel quasi cor.

Lebna. laterem uel cementum

Lebin lateres uel cementa.

Lebnitha laterarij uel cementarij

Lebona albedo. uel candidacio

Letha gena eius. uel maxilla eius.

Lethi gena mea. uel maxilla mea

Lethis gena uiri. uel maxilla afflicta.

Lethim consurgens uel consurrectio

Ledan flamma iudicans. uel ceterus iudicium.

Leduhel flamma iudicans deo uel ceterus iudicium dei

idem confessio uel glorificacio

idem laudantes uel confitentes

al' laabim

Laban remissio peccatorum uel gens spiritus sancti uel adulatores uel diabolus qui transfigurat se in angelum lucis uel ypocrita uel mundus iste

al' labim

al' labym uel laabym

al' sanguinem

al' lapidoth

al' quid

al' quia

Lecdan flamma iudicans. uel exur-
gens iudicium dei
Lecenias iniquitas uel ad iniquitatem
Leceth flamma uite. uel exustio pani
Legiathia ignis. uel incendium.
Lethem panis uel refectio.
Lemazabathani. ut quid dereliquisti
me. uel ut quid derelictio mea.
Lesa salus. uel saluatio. seu in salutem
aut in saluationem.
Lese ad nomen uel ad audicionem
Leseindam ad nomen iudicii. uel ad
audicionem iudicantis.
Lemalod uenientes. uel edificantes
Leui adiunctus. uel appositus aut ap-
plicatus.
Leuite additi. uel appositi siue as-
sumpti. aut applicati.
Leuites adiecto. uel apposito. seu ap-
plicatio. aut prosecutio.
Leuiathan persequens eos. uel addita-
mentum eorum. Iuci. post. l.
Lia laborans. uel laboriosa seu synaga
Libanus albus. uel candidus. siue
candor aut candidatio.
Libertini factura palee. uel facien-
tes paleas.
Libia ueniens uel introiens.
Lichaonia. suscitantes. uel suscitacio
siue ad suscitandum. aut ad suscitati-
onem. Licaonem
Lichaonii suscitantes. uel ad suscita-
Lia consurgens uel lacrimas fundens
Licia lacrimas fundens. uel consur-
rectio eius.
Licius consurgens. uel suscitans
siue lacrimas fundens. aut lacrima-
rum effusio.
Licii consurgentes. uel ipsi suscitan-
tes. siue lacrimas fundentes. aut la-
crimarum effusiones.
Liconia suscitans. uel suscitacio
Liconienses suscitantes. uel suscitati.
Lidi geniti uel edificati.
Lidia nata ei. uel edificacio eius.
Lidii nati. uel edificantes.
Lidda. utilis. uel edificata.
Linus. tibicen. uel candidatus.
Lisania nata temptacio. uel nati-
uitas temptationis.
Lisias generans. uel generatus.
Lisimachus generans percussionem
uel generationis percussio. Decorem
Listra genus decorum. uel generans
Listris utilitas angustie. uel utilis
tribulacio.
Litostratos. sublimitas. uel procin-
ctum. siue generans latitudinem. aut
utilitas seruitutis
Lobna alba. uel candida. siue albor al' labor
autem candida deo. Iuc. o. post. l.
Loben albus. uel candidatus siue
cor mihi aut cor filii mei
Lobnitia. albi uel candidi. siue al- al' lobynth
bedines. aut candidatores. Lobyn idem quod libanus sic?
Lobom. albus. uel candidus. siue
cor mihi aut cor filio meo.
Lod uinculum uel declinacio.
Lodabar. ipsi uerbum. uel ipsi sermo-
cinacio.
Lodadith. ipsi seruitus. uel ipsi testi-
ficacio.
Lodadin. ipsi causa. uel ipsi iudicium
Loide consecucio. utilitatis. uel que al' loida
consecuta est utilitatem.
Lomma lateres candidati uel late- al' lona
rum candidatio.
Loommim phylarchi multarum tribuum al' loommim l' loommym
uel princeps multorum populorum.
Loth uacans. uel declinans siue uin- al' lictus
ctus. aut ipse conclusus.
Lothan ipse concludens eos. uel ipse
uinculum eorum
Lothan uinculum. uel conclusio
seu declinans deum. aut uacans gratie.
Lothe uinculum eius. uel ipsa conclu-
sio. Iuc. n. post. l.
Lucas ipse eleuans. uel ipse consurgens
Lucius idem est.
Lud uinctus. uel declinans. siue uti- al' vinctus
nam natus. aut utinam utilis.
Ludim uinculati. uel declinantes.
siue fortiter profuit. aut utinam pro-
ficientes.
Luith gene uel maxille
Luza. nux. uel amigdalum ecclesia cum episcopali statu suo
Incipiunt interpretaciones hebraicorum
nominum. incipiencium. per. m.
Mazabehel. congregauit deus. uel
congregacio dei.
Mathia. mollicies uel confractio.
Maachati. facta est michi uel facta al' machahamith
sunt michi. seu uenit cecus. aut uen-
tris percussio.
Maddi mensura serui mei uel quasi
sufficiens testamentum meum. al' testimonium
Machi congregatus michi. uel congre- al' mamy
gatio mea.

Maala chorus uel infirmitas.
al' maalaph l' maach
Maaph de mille uel de doctrina.
Maalath chorus peccatorum uel infirmitas temporalis. tio dei.
Maallel laudans deum. uel lauda
Maalmeon de habitacione. uel habuerunt habitacionem.
Maalon. de fenestra. uel a principio. siue consummatus aut securitas.
Maelon idem
Maama congregatus populus. uel congregacio populi eius.
Maamite congregati populi eius uel congregaciones populorum eius
Maamad desiderium. uel desiderabilis
Maach idem est.
Maamath requiescens. uel requiescio
Maara amara. uel domus mea. siue ex iussione aut iussione. ex.
Maaroth fouee. uel spelunce.
Maasias onus domini. uel assumpcio domini
Maath desiderium. uel desiderabilis
Mabarmumthi suscitans uel munimen vigilie. ciones dei
h' p' ma. se. a. z p' a. b
al' mabdar
Mabdihel munitus deo. uel munim
Mabdielite muniti deo. uel munitiones dei.
Mablan munitus. uel protegens siue munimen. aut protectio.
Mablsar muniens. uel municio,
Machaingenium. uel percussio.
hic p' ma. seq' a. c.
Maccha idem est.
Machabeus protegens. uel protectiones seu percussiens aut ingeniosus
Machabei protegentes. uel protectiones seu percucientes. aut ingeniosi. cies mea
Machati subactus michi uel molli
al' machay
Maceda exustio. uel orientalis. siue prius aut antecessum.
al' macedens
Macedo ide
Macedon exurens. uel exustio siue oriens. aut antecedens.
Macedonia combusta. uel combustio seu cedens. aut orientalis
Macedones comburentes. uel combusti siue antecedentes. aut orientales.
Maceloth cetus uel ecclesie. siue congregati aut congregaciones.
Maceloth. idem est. dun
Macema exurens dominus. uel orientalis
Maces finis uel definicio.
Maceres idem est.
Maceth oriens uita. uel antecedens,
Machi quid est uel quod est. seu rex meus aut regnum meum.
Machiel rex meus deus uel regnum meum dei.
Machimath quid est donum. uel que est donatio.
Machir uenundabit uel restituet. seu uidens aut de infirmitate.
Machirite uenundabunt uel restituent seu uidentes aut de infirmitatibus. tio.
Machinias humilitas. uel attrecta
al' ma...
Machisatat humilis. uel attrectata. seu tangens aut utilitas tributorum
al' mad...
al' ...
utilitas
Machoas concupiscentia. uel concupiscibilis. hic p' ma. z. a. seq'. d.
Mada mensura. uel quod sufficient
Madalas mensuram uementem sustollens. uel sufficientie uementis plasmatio. michi
Madabena. a saltu eius uel a nemore eius. seu saltus eorum aut uem'
Madai mensura mea. uel quod sufficient michi
Madabichel turris mea deus uel defensio mea. deus meus. gracie
Madan contradictio. uel habitaculum seu mensura domini. aut sufficientia.
Madbares. heremus uel solitudo.
Madia mensura domini uel sufficiens domino.
Madiam de causa uel de iudicio. seu in causam aut in iudicium
al' ...
Madianus respondens. uel diiudicans. siue iniquitas aut contradiccio
al' ...
Madianei. de causa uel de iudicio. seu respondentes. uel diiudicantes. seu iniqui aut contradicentes.
al' ...
Madiante idem est semi
al' ...
Madid turris testium. uel mensura
al' ...
Madin iudicium. uel diiudicacio
Madmena mensura illorum uel quod sufficient ex ipsis.
Madon contradictio. uel in habitaculum seu inhabitacio aut inhabitantes
h' p' ...
Mapha speculator. uel speculacio seu de speculo. aut de speculacione.
h' p' ...
Magal colonia. uel transmigracio.
Magala transmigrans eum uel colonia eius. ciones
Magalim colonie. uel transmigr'
Magbena defendens filium sibi uel defencio filii eius.
Magdal magnitudo. uel turris ...

promittens. aut promissio.
magdahel M agdalel. turris dei uel magnifica
uit me deus.
M agdalum magnitudo. uel turris
siue defendens. aut primiciis eorum.
M agdalene magnifica uel premium
ca. siue turrensis aut defensibilis.
M agdahel turris dei uel magnificans
deum. siue multum accepit a deo. aut
magnificauit me deus.
M agdalgad. turris pirate. uel defe
dens aciuctum. latrunculum.
M agdol turris uel magnitudo.
M agdala turris eius. uel magnificans
eum.
M agdola quis grandis. uel que turris
seu que est magnitudo. aut que est
magnificencia. Ctio.
M aggedda nuncians uel annuncia
M ageddu fructus dom. uel annun
ciacio gracie. vel poma ei⁹
M ageddon temptacio uel de temp
tacione. siue pomorum eius. aut fructu
ent eius.
M agedon temptans uel temptacio
seu cenaculum aut uisitacio.
M aggedan idem est. Caise Al' vite
M agged cena pauonis. uel temptacio
M aginas tangens. uel de tactu. si
uile tributum. aut uilitas tributorum
M aggag domus. uel tectum siue de tecto
aut de domate.
M agro guttur uel de fauce.
M agron guttur iniquus. uel de fauce
iniquitatis. hic p⁹ a. 7. a. seq. h.
M aim domus uisionis. uel amaritu
do mea.
M ahechiram. ex dei patre uel ex uita
excelsa. Est dominus deus.
M ahuhiael. ex uita deus. uel quis
M achida contradictio uel mensura
sufficiens.
M aniam desideratus eis. uel deside
rium eorum. hic p⁹ a. 7. a. seq. l.
M alach angelus uel nuncius.
M alachi nuncius meus. uel annun
ciacio mea.
M alachias angelus domini. uel annunci
ans dominum.
M alachim liber regum.
M alachim nuncians eis uel ange
lus eorum.
M alathot liber regnorum.
M alathot angelus tempore. uel
annuncians responsionem.
M alalai laudator meus. uel lauda
cio mea.
M alalehel laudans deum. uel lau
dacio dei.
M alahoth angeli uel annunciatores Al' mahoz
M alazar laudator principis uel de
scriptor angustiarum.
M alathira. uisio uel de uisione. seu Al' malathan
despiciens aut despectio.
M alcha regnum uel principatus
M alchi rex meus. uel principatus m.
M alchia regnator dominus. uel princi
patus domini. C iniquitatis
M alchon rex iusticie. uel princeps Al' meshae
M alchus rex consilii. uel princeps fe
stinator. aut annuncians declina
cionem.
M alech nuncius. uel regnator
M aleloth angelus nuncius. uel
annuncians declinacionem.
M aloth princeps uel annunciator.
M alooth angeli uel annunciatores.
M alothe plenitudines. uel adim
pleti. hic p⁹ a. 7. a. sequitur a.
M ambre diuidens. uel diuisio
seu claritudo. aut perspicuitas.
M ambres. mare in capite. uel ma
re pellicium. vel idem quod Jamres supra
M amoazer de longe. uel elongatus
seu alienatus. aut alienacio.
M ammon lucrum pecunie. uel
cupiditas diuiciarum.
M ammona diuitie uel cupidita
tes. utrumque hoc nomen sirum.
est pariter et hebreum mixtum est
utrumque
M amucha elongans calorem.
uel alienatio prestolationis
M amucham idem est. h p⁹ a. 7. a. se. N.
M an quid uel quomodo est hoc vel secundum mo est illud
M anna quid est hoc uel quomodo
est illud.
M ana donans uel requiescens
M anna munus uel consolacio Al' manna
siue sacrificium aut holocaustum.
M anaath munera uel consolacio
nes siue numerans uitam aut pa
uoris complectio.
M anath sepulcrum uel monume
tum. seu requies aut consolatio
M anahem consolans. uel consolacio.

Monahem castrū uel taberna
culum seu requies aut cōsolacio
Manath requies. uel sepulcrum.
Manahim castra. uel taberna
cula. siue requiestiones aut conso
laciones.
Manasses necessitas. uel obstupes
cens. siue obliuiosus. aut quid ob
litus est.
Mane numus uel numauit. seu
compleuit aut complectio.
Manchet numus uite. uel nume
rans uitam. aut pauoris cōplectio.
Mahu quidnam uel quomodo ē (hoc ē)
istud.
Mazamaroth tridentes. fuscinu
le seu complens pauorem.
Maulus quid laboras. uel quom̄
laboriosus. es.
Mame requiescens uel requieuit
Maoth curatus. uel curatio (hic p⁹. ch. z. a. se. o.)
Maol chorus uel plenitudo
Maon habitaculū. uel hītacō.
Maozim in habitacione uidens
uel habitaclm̄ fortitudinis cor.
Mapsa immunē. uel protectio. (hic p⁹. ch. z. a. sequit̄ p.)
Mapsam immunens eos uel pro
tectio eorum. h'. p⁹. ch. z. a. seq̄. r.
Mara amaricans me uel amari
tudo mea.
Maradath amara continentia
uel amara iactantia. siue amare cō
tinens. uel amarus arrogant.
Marai amaricans me uel ama
ritudo mea.
Maraioth amara sciencia uel
amaricans donatio.
Marala amara concessio. uel a (al' confessio)
maricantis concedens.
Maranatha. in dn̄i nr̄i aduentu
uel qn̄ dn̄s nr̄ aduenerit. syrū non
est hebreum.
Marach amarum tēpus uel ama
ritudo peccati. gantes
Marchaloth quadrige uel quadri
Marchus attritus contractus. vl'
defricatus.
Marthul amarus. uel declinat⁹ (al' chabt⁹ vl' marr⁹)
seu certus aut sublimis mandato
Mardath amara contricio. uel im
pudentis contritus.
Mardochai amare. cōterens uultu
rem uel amara cōtricō deuoratoris
Mares amare tollens uel amara (Mardoche⁹ amare cōterens impudentem vl' amara contricō impudencie)
plasmatio.
Maresa a capite uel a principio.
Mareth amara uita. uel amaritudo
pauoris.
Maria illuminata uel illuminatrix.
Maria smirna maris. uel stella
maris. siue illuminans aut mare
amatoris. syro autē sermone dn̄a i
terpretatur.
Mariboth lites uel iurgia. siue discep
tiones aut contradictiones.
Marimuth litigans uel contradicēs
siue amara mors. aut amaritudo mortis
Marisa a capite uel a principio. siu
amare tollens ~~aut amara tollens~~
aut amara plasmacio.
Marina amarum onus. uel amara
retentio.
Maradach amara prolacitas. uel
amara contricio.
Maroioth. amara sciencia uel ama
ricans dominacio.
Maroni sublimis uel te excelso. siue
amare tristis. aut amara tristicia.
Marsana amare abundans uel a
mara egressio.
Martha prouocans. uel irritans
syro autem sermone dominans vl' dn̄ato
Masa onus uel assumptio. hic p⁹ ch.
Masa onerans cū uel assūpcio ci
Massa pondus uel alleuiatio.
Masada retinens. uel requirens. siu
assumens seruitutem. aut onerans
testimoniorum
Masaphoth. rostra incendia. uel
de tribulacione rostrorum.
Masaionus meum. uel assumpcio
mea. dominum
Masaia onus dn̄o. uel assumpcio
Masal parabola uel prouerbium.
Masau iocunditates. uel iocundi
tatibus. siue onus dn̄i. aut assump
cio gratie.
Maseth pincerna. uel propinator.
Masepha speculator uel speculatio
Masephaph speculacio uel contem
placio. dn̄i.
Masena onus dn̄o uel assumpcio
Masena prospera. uel secunda. seu se
cundans. aut secundacio
Masera erudicio uel disciplina
Maserati erudita. uel disciplinati
Masaretha lilans uel attrahens
siue libatio aut uectigal uanum.

Asarephoth speculans super indumentum, uel contemplator super humeralis.
Aseroth specule, uel refugia siue munitiones aut protectiones.
Asapha speculatio uel contemplatio siue de speculatione aut de contemplatione.
Asaphat contemplans tempus uel speculator peccati.
Asaphe speculatio uel contemplatio.
Asia onus domini uel assumptio domini.
Asoth prouerbia uel parabole.
Asima exaudiens uel exauditio.
Asimana auditor domini uel exauditio eius graciam. Virtutis
Asob onus seruum uel assumptio ser.
Asobia speculans dominum uel assumptio domini.
Asrectha uectigal uanum uel attractatabilitatio.
Asrephoth speculans super indumentum uel temptator super humeralis.
Asrecha onus impium uel assumptio iniquitatis. hic p⁹. a. et a. sequitur t.
Atha donans uel donatio, seu tributum aut humile forum.
Athalaim consumans eos uel perfectio eorum.
Athama munus uel donatio.
Athan donans uel donatus siue donator domini aut donatio gratie.
Athana donans ei uel donatio ei.
Athanai donum eius mihi uel donatio eius mea.
Athamia donans domino uel donatio domini.
Athaman donatus dominus eis uel donatio domini eorum.
Athanice donatores uel donati siue donatores donorum aut donatores gratiarum.
Atharis compluta uel compluuio siue compluuius aut compluit me.
Athath donans peccatum ei uel donatio temporis eius. Athatha idem
Athathias donatus a domino uel donum domini aliquando.
Athatha dulas saturitas uel dulcedo saturitatis.
Athetha donans ei uel donatio eius
Atheus donator consilii uel donum festinacionis.
Atthiania donator gratie domini uel
donans donatione domini
Athias donatus domino uel donatio domini pro iuda salis in eius loco positus est
Achinun donum domini uel donatus domino est — al' achimyn
Athusalee idem est
Athlam consumans eos uel consummatio
Atharith perfusio uel uirga dei ardens — al' astharat
Athireth yconomus l' dispensator
Athsias dono indigens uel donator domini tans
Athusalam mortem misit l' mortis emissio siue mortuus interrogator aut mortuus est interrogauit hic p⁹. a. et a. sequitur v. — al' ajatusalem
Auiel uincens deo uel uincit deus seu exulta dei aut quis est sicut dominus deus
Auiniam quis est de longe uel exultatio aliemis hic p⁹. a. et a seq. z.
Aza ex hoc uel castis
Azrathzodion i. signa horoscopi per xij horas — al' ajaziachzebion
Azorothzodiathon quas maternati xij signa appellauit
Azia ex hoc dominus l' casto dominatio
Azian idem est
Azioth ex hoc tempus uel castis uisio
Azurothi uincula uel disciplinae siue successiones aut exclusiones hic
Ecedem ab exordio uel e posita a. et p⁹. e. sequitur c.
contra orientem
Echia percussus domino uel percussio domini
Echinas humilitas uel attritatio
Echie basis quiescens uel uenit datus commocioni — al' aiechie
Ethonith fultura uel suppositiones siue bases aut sustentacula
Echorat uenundatus uel uenundatio
Ethorathi uenundare me uel uenundatio mea
Ethinrath uenundat l' uenundatio
Athmathite uenundate uel uenundatores hic p⁹. a. et e. sequitur d.
Edab fames antiqua uel fames antiquorum — al' aquarum
Edaba fames antiqua uel fames aquarum eius
Edabena onus uel pondera seu de onere aut de ponderibus

al' adquieuit

Medad mensus est l' adequit seu mensus aut mensuracio
Medala. aque sublimes uel mensium iniqua
Medan metiens uel respondens siue mandatum aut responsio
Medaua. aque eminentes l' aquarum eminencia
Mede. mensura. l' aq eminentes
Medemena. mensura insciuit eius. l' aq eminentes ex ipsis
Medena. aque sublimes uel aquarum sublimitas
Medi adequati l' mensuratores
Media. mensura. l' adequacio
Medin. mensurans causam uel adequacio iudicij
Medon. mensurans dolorem l' ad equans murmuracionem. Medo
Meede. idem est h p' ch. t. e. se. e. al' c.
Meeber. decoctus. ul' ulterior
Meezabel. benigna dei ul' benignitas domini Mezabel idem
Mephaat impetus aque. ul' impetus aquarum
Mephaath. speculum l' speculacio
Mephiseeth. speculum uite l' speculacio parentis
Megia. despiciens. l' despeccio
Megbis. despiciens confusionem uel despeccio ignominie
Meida. contradictio ul' mensura sufficiens
Mezabel benigna dei. ul' benignitas domini
Mela. uallis salis uel uallis salsa
Melcha. regina ul' regnatrix
Melcham. regens eos. l' rex eorum
Melchi. rex meus. l' regnans in
Melchias. rex dominus. l' regnum domini
Melchiel. rex meus deus. l' regnum meum dei
Melchielite. reges deo uel regnum mea dei
Melchisedech. rex iustus. l' rex pacificus. seu rex pacis. aut rex iusticie
Melchisue. rex loquax. l' regnum cantilene. siue rex meus tyrannus aut rex meus percio
Melchisue. rex saluator ul' regnum salutis
Melchom. rex eorum uel principans eis

al' mensurati
al' medemena l' medena
al' medema ul' medma
al' medin
al' mensuris l' mensuracio
h p' ch. t. e. se. f. ul' loco f. ph
al' mephet
hic p' ch. t. e. se. g.
hic p' a. t. e. seq. i.
hic p' a. t. e. seq. l.
al' melcham
al' mei
al' melchisua l' melchisus
al' melchisua

† A. Melothi al' melothi plenitudo mea ul' ad impleciones mee

Melchon. rex meror. l' princeps iniquitatis
Melchinoth. filtra. l' regina siue reges induti. aut regum cubicula
Mela. uallis salis. l' uallis salsa
Melech regum. ul' regnator
Melech. chorus. ul' appropio
Melech. chorus meus. ul' appropinquacio meo
Melchias. chorus domino. uel appropinquacio domini
Melchine. infirmitas. ul' defirmitatibus. seu mandatum humile. aut mandatum humilitatis
Mello plenus. ul' plenitudo sine ad impletus aut impleo
Meloth plenus ul' adimpleti siue plenitudines aut adimpleciones
Melsa. ira uel maxima
Meluth. uallis salsa ignis morientis. ul' uallis salis dolorem prestancium. Me al' pestilencium
Meluchanim. uallis salsa morientium lapides ul' uallis ignea lapidum acciator
Meluchanu. idem est
Meluth plenitudines. l' impleciones
Memi aquo uel ex ipsis
Membrana. apta ul' manifesta. siue apcio aut manifestacio
Memphis. os uel ab ore. siue eos eius aut os ab ipsis
Memphiboseth. os confusum ul' os confusionis. siue os ignominie aut de ore ignominia
Memphon. os meroris. ul' de ore iniquitatis
Men. ex quo quis. l' ex ipsis
Menim. aque mee. ul'
uiscera mea ex ipsis
Menith. ex quo deus. l' dilectacio commonicionis h p' a. t. e. se. k.
Men uiscera. ul' ex ipsis
Menia. uiscera mea. ul' ex ipsis intimis meis
Menelaus uiscera maledicta ul' ex ipsis maledictis h p' a. t. e. se. r.
Men. aptus. ul' manifestus seu illuminans aut illuminacio
Merab multitudo. ul' de multitudine. siue manifestans parentum aut illuminacio pietas
Merari. amaricans ul' amarum

† A.

do. sive aspiciens vigilias aut illu-
minans suscitationem
Merarite. amaritudines. vel ama-
ricati. sive aspicientes vigilias. aut
illuminantes suscitationem
Mercurius. aspiciens civitatibus
vel aspiciens omnium signum
Meraptus vel manifestus sive
illuminans eum. aut illuminatio
eius
Mered. rebellis. vel aspicio. seu illu-
minans aut manifestatio
Merepheth. fovens vel incubans
sive incubabat. aut confovebat
Meremoth. aspiciens mortem vel
illuminans mortuos
Meribbaal. litigans cum marito.
vel litigans cum altissimo sive liti-
gans in maritum. aut litigans contra
altissimum
Merob multitudo. vel de multi-
tudine aut amara contritio
Merodach. amara provocatio vel ama-
ritudinem immittens. aut amare
contritus
Merom. aque vel profunditates
Meron. illuminans merentes vel
manifestans iniquos
Meronath illuminans merentes
tempore vel manifestans iniqui-
tatem peccati
Meronathites idem est
Merez. aspiciens visionem vel illu-
minatio fortitudinis
Merz consulens vel consilium
sive arcanum. aut aque sa-
cramentorum hic p9 ch. r. e. se. s.
Mes. hospes vel hostis. sive men-
surator. aut mensuratio
Messa. evado. vel aqua rara
Mesa. hospes eius vel hostis eius
sive mensurans cum aut mensuratio eius
Messa. hospes salvans. vel mensu-
ra salutis
Messa aqua rara. vel propinatio. sive
dans potum aut propinator
Messadpropinans vel potum dans.
seu hospes fratris. aut hostis fraternita-
Messalem. hostis mittens [illegible] tis
vel reddens redditionem. seu mensuram
Messaloth. evadens vinculum. vel
aque rare declinatio
Mesameleth. potum dans choro.
vel propinans a principio

Meseth. amens vel trahens. sive compul-
sus aut compressio
Meseth. deficiens. vel prolongans
seu defectio aut prolongatio
Mesepha. speculator vel contem-
plator. sive speculatio aut contempla-
Mesellima capiens eos [illegible] cio.
domino vel palpatio eorum domino
Meseroth vincula vel discipline.
sive successiones aut exclusiones
Mesezabel. benignus deo vel men- al' mesezabel
surator domini
Mesphar. speculatorem suscitans
vel contemplationis vigilia
Mespharath hospes lijans vel
hostis lijatis
Mesphe. hospitis laqueus vel hos-
tis discipline
Messias. crisma vel unctio. sive christus
aut unctus
Mesolam. hospes sci vel mensu-
ra eternitatis
Mesolla . capiens eos vel pal-
patio eorum
Mesopotamia. elevata voce al' inis
quadam. vel elevatio cuiusdam vo- al' votis
cationis
Mesraim. hospitans eos. vel men-
sura eorum. Macedonum vero quod
mesraim egyptus appellatur
Mesti varius. vel varietas. al' mecha vl' metche
Messulam. insania doloris. vel
hostis auctor. hic p9 ch. r. e. seq. t. al' methea vl' metha
Metitha. dulcis vel dulcedo
Metha. virga vel lectulus
Methabaal benignus in ha-
bens. vel quam bona deuoratio
vetustatis
Methabel. quam bonus deus. vel quam
bona divinitas
Methabehel. idem est
Methi. dulcedo videns vel dul-
cis visio
Meusim. salvans eos. vel actitatio
eorum. hic p9 ch. r. e. sequitur. z.
Meza. ex hoc vel ex isto
Mezaab aqua aurea. vel filia auri
Mezaab elevata. vel sup[illegible]cas
eam sive aqua fluens. aut aque
fluxio. hic p9 ch. sequitur. i.
Miamin. quis matris fetus
vel cui donatus hic i. post m.
Mibaar. electus. vel electio. sive de
electis. aut de electione.

Mica quis hic ad diuinum loci uel quis est iste

Michael quis ut deus. ul' quis est fortis dominator

Michamb. quis hic dilatans. l' que est hec latitudo

al' michana

Michaia. quis ut dominus. ul' quis est iste dominator

Michas. quis est hic ad diuinum loci. ul' quis est iste

Micheas. qui est iste uel quis est in hoc loco

Michol. aqua omnis ul' aqua ex omnibus

al' michos

Mido mitiens. ul' mensuratio.

al' meddy metiens

Miphaath. aque impetus. ul' aquarum impulsio

Miphibaal. os deuorans. ul' os uetustatis

Miphiboseth. os confusum. ul' os uerecundum. seu os confusionis aut os ignominie

Mirhael. domus dei. ul' domus exercitus

Mele[illegible]. generans. ul' generatio. siue generatio. aut quis est eius

Meleth[illegible] generans [illegible] ul' generatio animi [illegible] al' dominatiui

Mebunna. edificium l' edificator

Mebunnai. edificans me. ul' edificatio mea

Misdo. regnum. l' regnator

al' milito

Minianim. quis munus. fetus uel cui donatus est

Mira. amara. ul' amaricans siue amaritudo. aut amaricatio

Miribaal. litigans cum marito. l' litigans cum altissimo siue litigans in maritum. aut litigans contra altissimum

Misael. tractus deo. ul' quis interrogauit deum

Misam. trahens populum. ul' interrogatio eorum

Misaac. quis ut risus. ul' quis ut fiat. siue quis risus. aut quis de gaudio

al' misach

Misahel. populus dei. ul' quis est ut saluans deus

Misia. que indigentia. ul' que est domitatio

Misor. humilitas. ul' tribulatio. siue de humilitate. aut de tribulatio

Misor. plana. ul' directa. siue humilis. aut campestris

al' misar

Mitilene. transmigrans ul' declinans. siue declinatio. aut transmigratio

Mitridates. declinans domini sufficiens. ul' transmigratio domini sufficientis

Mizaab. quis hic aurum obrizum. ul' quis est sicut aurum purissimum

Moab. de patre ul' ex patre

uero postium

Moabite. de patre geniti. ul' ex patre generati

Moadia. mensura domini. ul' sufficiens domino

al' choa[illegible]

Moaz. fortis ul' robustus. siue robur. aut fortitudo

Moazian. de adiutorio domini. l' dominus auxiliator est

Mobbonim. edificium. l' edificator

Mobonnai. edificans me. l' edificatio mea. Chobbonnaa idem quod chobbonnia

Mochebor. uulnerans primum. ul' patrie iracundie

Mochona. suppositio. ul' sustentaculum

Mochon. uerecundator meus. l' uerecundatio mea

Mochoth. plage. uel uulnera

Mochothia. plaga eius l' uulnerans

Modab. natiuitas l' generatio eius

Moda. nascens patri. uel generatio eius

Modin. iudicium. l' diiudicatio

Modim. iudicans eos. l' iudicium eorum

Modollam. generationem testificans. l' natiuitatis testificatio

Moclath. dolens ul' parturiens siue adolentes. aut parturientes

Moclathi. dolor meus l' parturiens mihi

Mosei. palpatio. l' attrectatio

Moseia. palpans eum l' attrectatio eius

Moises. aquaticus l' assumptus de aqua

Moyses. unigenus. ul' humens siue attrectans aut palpans

Molada. principes pessimum uel dolor parturientis

Molath. regnans ul' principans siue dolens aut parturiens

Molath rex meus. ul' principes

meus. siue dolor meus. aut parturitio mea

Molathie. regnantes. vel principantes. siue dolentes aut parturientes

Molchom. regnans eos vel princeps eorum

Moli. infirmitas. vel a principio

Moloch. rex vel princeps siue rex noster aut princeps noster

Mool. infirmitas. vel de infirmitate. siue chorus aut principio

Moola. chorus eius. vel ab initio eius. seu infirmans eum aut infirmitas eius

Mooli. infirmitas mea vel de infirmitate mea. siue chorus meus aut a principio meo

Moolli. chorus laboris vel a principio laborioso. siue infirmans laborans aut de infirmitate laboriosa

Moolite. chori mei. vel a principio meo. siue infirmantes me aut de infirmitatibus meis

Moos infirmitas. vel habitaculum

Moosa. infirmans eum. vel habitaculum eius

Moosia. infirmus. domino vel habitaculum domini

Morath. heres vel hereditas

Morathi. heres meus vel hereditas mea

Morasti. heres meus iste. vel hereditas mea ista

Morastim. heres eorum iste. vel hereditas eorum ista

Morasthite. heredes mei. isti vel isti sunt hereditates mee

Moria. visio. vel visionis. siue illuminans. aut qui diluculum ipse est locus in quo abrahe dictum est. vade in terram visionis

Morithi. heres meus. vel hereditas mea

Morone. sublimitas. vel celsitudo a salvatore

Mosa. saltus. vel eruditio

Mosahe. salvator. vel salvificator

Mosellamoth. capiens eos mortui vel palpatio mortis eorum

Mosera. eruditio vel disciplina

Moseroth. vincula vel discipline

Mosphetham fortes vel manice. seu fortium aut vincularum

Mosi. palpator. vel attrectator

Mosoch. captura. vel capiens siue capientes aut capture

Mosollom. capientes eos. vel palpatio eorum

Mosollamia. capiens eos domino vel palpatio eorum domini

Mosollamoth. capiens eos mortui vel palpatio mortis eorum

Mosollam. capiens eos vel palpatio eorum

Mosina. vincula vel disciplina

Mozel. eruditus deo vel disciplina dei. Hic m post a.

Mummim consolans eos. vel miseria eorum

Musa. palpans. vel attrectans. siue palpatio aut attrectatio

Musach. palpans. fratrem vel attrectatio fratris

Museroth. vincula vel discipline

Musi. palpans. vel contrectans

Musite. palpantes. vel contrectantes

Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per N.

Naa. pulcra. vel pulcritudo

Naab absconditus vel requiescens

Naabi. absconditus michi vel requiescio mea

Naad pulcra servitutis. vel pulchrum testimonium — al' testimonium

Naasal. laudent vel laudabunt. siue torrens. aut laudatio — al' Naallal

Naalia torrens dei. vel laudans dominum

Naaliel. idem est.

Naalon. decus candoris vel pulcritudo laterum

Naama. decora. vel pulcherrima. siue commovens eum aut commotio eorum

Naaman. decorus vel pulcher. siue commovens eos. aut commotio eorum — al' naam

Naamani. decorus michi. vel pulcherrimus meus. siue commovens me. aut commotio mea

Naamath. movens mortem vel decor peccati — al' vel decor peccato

Naamathite movens mortem. vel decori peccato — al' decori peccato

Naamim. pulcherrimi vel commotio eorum — al' naamani

N aar. puer. ul' infantulus
N aara. puer ei. l' ifantulus ei'
al' naarith
N aarath. pueritia temporis l' infantia peccatoris
N aari. puer meus. l' infantulus meus
N aarias. puer dn̄o. ul' infantul' domini
N aas. serpens ul' coluber. siue auguranis aū augurium
N aaron. requies sonans. uel requies sonitus
N aason. coluber murmurans uel serpens inutilis. seu augurās dolorem. aut augurium īquitatis aut requiescens tempore
N aath decor temporis. l' pulchritudo peccati: seu abscondens peccatum a' requiescēs tēpe mig̃tatis
N aazab ex tunc prophia. uel prophiauit. tunc sū pulchrum ancilum aut cessionis meum
al' Nabaioth
N abai conspiciens ul' requiescēs
N abaloth. sedens ul' excludens siue requiescens tempore. aū per spiciens visione
al' Nabele
N abal. stultus. ul' incipiens
N abāo pphia l' uenientes
N abaioth. sedens. l' excludens sū ꝯspiciens. aut requiescens
N abath. sandalium ul' scandalizans. siue incipiens aū incipiens
N abathei. incipientes. ul' scandalizantes
N aban . ueniens ul' includens sū ueniens aut inclusione
Al' Nabdahel
N adahel. ursus dei. uel seruiens deo
al' Nabeth
N abeioth. pphans. l' pphiza
N ablath organū. l' laudatorium
N ablion. psalterium grece laudatorium
N ablum. organū. l' laudatorium
N abo. sessio. uel pphia. sū conclusio aut superueniens
N aboe pphia. l' pphia
Naboth idē q̄ nabeth
N abeth. sessio. l' prophia. sū conclusio aut superueniens
N abu. ueniens. l' includens
N abugodonosor. sedens in angustia aguta. uel sessio in angustiam angustie. sū pphizans istius modi signum. aut pphia
laguncule angustie
N abusabam calcans tempus uel calcatio temporis
N abuzardchim. calcator frm uel calcatio fraternitatis
N abudiel pphie. l' pphetizantes
N abuzardan pphizauit paleas ul' pphia alienī iudicij
N adiem . preparans cor l' preparatio cor
N adion. ꝑparatio īquitatis
N adior requiescentē leuat. l' obsecratio nouissima. seu requies luminis aut ꝑparatio iracundie
N ad. ascendens. l' ascensio
N adab. notimis. l' spontaneus
N adabias. noueus domino. l' spontaneus domini
N aeman. fidelis. l' fidelitas siue mouens eos. aū mouēs cor
N aeth. requiescens. l' requiessio
N apheddor. dispsa. generatio l' dispsio generationis
N apheth. marina. ul' marituma
N aphethdor. conuisa gn̄atio ul' conuisio generationis
N apheg. marinū. l' maritimū
N aphei. marini . l' aīa: ū refrigeria
N aphes aīa ul' refrigerium
N aphis idem est
N agge. nudus. uel meridianū
N agen idem ē
N ahairi. puer meus. l' infantia mea
N ahellel. hymnū. l' laus siue laudans deū aū laudacō dei
N aid. satū . uel maius. siue fluctuans aut īstabilis. l' cedis icertis
N ain. fluctus uel motus. sū fluctuans aut instabilis ꝛ sedis incerte cōmotio
N aioth. ꝯspiciens. l' excludens
N alol tenerus. l' laudans
N ama. decus l' ꝯmoao
N amohel dormiunt dē l' dormitatio dei. sū hii qui sunt dei. aū quos dormire facit deus
N ama. paruus uel amaritudo sū amaritudines aut amaritudines
N amram. paruū uel apostata sū ꝑfugi aut transgressiones eorū
N amsi. palpans l' tangens sū attrectans aū attrectatio

N aamihel. loquens cum deo uel cum quo loquitur deus
N aamelite. loquens cum deo. uel quibus loquitur deus
N aaree. pullis uel fetus. siue germen pulchritudinis aut pascua eorum
N asillus. colligens uel collectio siue lucerna scindens. aut accessus letitie
N asib exsiccans. uel exsiccatio
N asarim. germen molle uel germine tenerum. siue germinans eis aut germinatio eorum
N asia coluber domini. uel serpens dominator
N asib. titulus uel statio
N asim. dux. uel princeps. siue principans eis aut principatus eorum
N ason. consolans. uel requiescens siue augurans. aut augurium
N athan. donatus eis. uel donatio eorum
N athanmelech donatus regis. uel donatio regnatoris
N athan. donans dominum. uel donatus gratie
N athanahel donum dei. uel donauit eum dominus
N athinnei. donantes. uel donati. siue ypodiacones grece. aut subministri latine
N athon. donatus meroris. uel donatio iniquitatis
N ana. semen. uel germen. siue latratus. aut pulchritudo
N ane. idem est
N aum. germinans. uel consolator
N aum germinans eis. uel consolator eorum
N azareth. flos. uel uirgultum siue sanctitas. aut consecratio
N azareth. unctio. uel mundicia seu custodiens aut separatio
N azareus. uirgultum uel floridus seu custodiens aut separatus
N azareus. mundus. uel sanctus siue unctus. aut consecratus ut N cum quod hoc nomen apud hebreos. non scribitur per z. literam. sed per hebreum sade. quod neque s. neque z. literam sonat
N azarei uirgulti. uel floridi. siue custodientes aut separati
N azarei. uel nazareni. mundi uel mundi. siue sancti aut consecrati · h' p'. 12 · seq. e.
N eapolis noua. commota uel noua commotio
N abeaz. latratus apprehensus uel latrantis apprehensio · al' Nebaath
N eba. al. latrans. lapsus. uel latrantis lassatus. siue latrantis lenitas. aut latrantis latitudo
N eballath. latratus temporis. uel in sapientia prodens
N ebe. latrans. uel latratus. siue psalterium. aut mensura
N ebel latrans deo. uel latratus dei. siue mensura dei. aut psalterium dei
N ebo. latrans uel latratus
N ebin. latrator meus uel psalterium meum. aut
N echao paratus iste. uel paratum ista
N eeb. statio. uel attrectatio
N echo. percutiens. uel percussio
N echoda. includens. iudicio
N echophatim. includens. uel exclusio. siue inclusum aperiens aut passionem euadens
N echotha. acumen. uel cynnamomum siue storax. eius. aut aromatizatio eius.
N eele. scala uel torrens
N eemmite. scale. uel torrentes
N eelle. cuiusdam heres uel cuiusdam hereditas
N eellamite cuiusdam heredes uel cuiusdam hereditates
N eelescol. torrens botri uel botrus torrentis
N eema. consolans. uel consolatio
N eemias. consolatur a domino uel consolatio domini
N eescha es uel metallum
N ephael. spirans deo. uel applicans ori dei
N ephe. spirans. deo. uel applicans sufflans. siue spiritus aut sufflatio
N ephec. applicans. ori uel ligerius quod nomen est lapidis
N ephee. prunia. uel carbo siue seducens. aut seductio · al' Nepheeth
N epheg idem est · al' Nephedor
N ephendor. marina. uel maritima
N ephi purificans uel purificatio

Al' Negada
al' deus

Al' Neuiyth
vel amaricantes eos l'
profugia eorum

al' neptath ideo qd' Nep/
thea

al' Nepthoe

N ephisa purificans aggrauatum
uel purificacio aggrauati
N ephthaa. decepcio uel dissolucio
N ephusim. aptum nomen. uel
dissoluta audicio
N eger. florens uel floridus
N egugā. includens iudicio. uel p
cussio iudicij
N ehihel. stans deo. uel stacio dei
N eisoch. stans uel stacio siue status
temporis
N emam. pulcritudo uel consso
lacio
N embra. profugium. uel apostasia.
siue pardus. aut amaricacio
N embroth pardus uel apostata
siue apostatauit aut apos
tasia
N emra profugū uel transgres
sio siue pardus aut amaricacio
N emrim. pardi uel apostate siue
pardorum aut apostatarum
N emroth tyrannus. uel profugus
siue transgressor aut apostata
N emsi. palpans uel tangens
siue attrectans aut attrectacio
N emsib stans. uel attrectans siue
stacio aut attrectacio
N ephthad. decepcio. uel dissolucio
N epthali latitudo mea uel conuer
sio eius
N epthali. discretus uel seiunctus
siue conuoluit me. aut conuolucio
mea
N epthalim habitacio. uel compara
siue conuertens eos. aut latitudo
eorum
N epthalim implicacio. uel conuersio
siue dilatauit me aut dilacio mea
N epthalimite. habitacula uel q
paraciones. siue dilatati mei. aut im
plicaciones mee
N epthalimite conuertentes eos l'
latitudines eorum
N epthan purificans uel purifica
cio
N ephthe. decipiens uel dissoluens
siue decepcio aut dissolucio
N ephtee. decepti. uel dissoluti siue de
cepcio aut dissolucio
N epthiim idem est
N ephoim scalpantes. uel apicientes
seu decipientes eos. aut dissolucio
eorum

N epthipha decepcio inte tenuisse
uel dissolucionem claudicans
N epthusim aptum nomen uel dis
soluta audicio
N er lucidus. uel lucerna
N ergel. lucis actus. uel lucerne
accensio
N erius. lucis consilium. uel lucer
na festinans
N erith. cythara. uel quasi lucerna
siue lux uite. aut lucerna panis
N ergal lucis acruus uel lucerna
acruata
N erges lucerna acruata uel lu
cerne acruacio
N erger. lucerna inuoluta uel lu
cerne inuolucio
N eri lucerus. michi uel lucerna
mea
N eria. lucerus domino uel lucer
na domini
N esia coluber domini uel serpens do
minicus
N esibi titulus meus uel stacio
mea
N esson. auguriaus. uel augustum
siue augur fortis. aut auguris for
titudo
N esrath temptacio tenera. uel fugi
tiuus tener
N estens erarius. uel metallarius
N ethinan. dens uel motio siue com
mouens eos aut commocio eorum
N ethna. ymago. uel ymaginacio
N ethophati. includens me uel in
clusio mea
N ethophatite. includentes uel
inclusores mei hic p^9. N. seq̄. I.
N ichanor stans lucerna uel statu
ra lucida
N ichodemus. includens iudicio
uel effluxio tremitatis
N icholaus. effluens uel effluxio
siue stultus ecclesie languentis. aut
stulticia languoris ecclesie
N ichopolis germen prebens me
uel precio germinis mei
N icholaite. effluentes uel effluxio
nes. siue stulti ecclesie languentis. aut
stulticie languoris ecclesie
N iger. ascendens. uel ascensio
N impha. os applicatum. uel oris
applicacio
N imie. feta uel speciosa. siue germe

pulcritudinis. aut natiuitas pul
cra
N inmute. feti. uel speciosi siue gratia
pulcritudinis aut natiuitatis pul
chre.
N isam augmentans graciam uel au
gmentum donacionis h' p'. n. se. o.
N oa mouens. uel commocio
N oadaia. mouens seruitutem
domino. uel commotus testimonio
domini
N oadiaie. mouens diluculum l'
commocio illuminati
N oaha. mouens eos uel commocio
eorum
N oadia. consummacio
N ozathia mouens impium uel insi
onum commocio
N ob. latrans uel latratus
N obe idem est
N oder nater uel in flatu
N oe requiescens. uel requieuit siue co
motus aut commocio
N oem. decor. uel fides siue uoluptas
aut delectacio
N oeman. pulchritudo. uel pulcher
siue consolatus aut consolacio
N oemante. pulchri. uel consolati
siue consolatores. aut consolaciones
N oemi pulchra. uel consolata
N oestha. metallum. uel es eius
N oestham. es eorum. uel metallum
eorum
N ophet. motus. aptus. uel commo
cio latitudinis
N oga. meridies. uel meridianus
N oge. idem est
N oam. decus uel solacio
N oorian. decorans magistrum meum
uel consolacio magistri mei
N oorari. decorans currentem. ma
gistrum. uel consummati. consola
cio magistri
N ozam. requiescens. excelse uel co
mocio exaltati h. p'. n. seq'. v.
N uath. pulcher. uel pulcritudo
N un. pascens. eos uel pascua
eorum
N un. fetus uel piscis. siue uincis
aut sempiternitas. Incipiunt int'
pretaciones hebraicorum no. per o.
literam. hic post o. sequit' a.
O a. dignitas. uel laudacio
O al tabernaculum. uel in
habitacio
O ali. tabernaculum meum uel in
habitacio mea
O am ne populo uel in saniens — al' in sanies
O bab sperans uel. li b post o — al' oab
amplexans. siue dilectus aut dileccio
O badia. seruus domini. uel seruiens
domino
O bath. magus. uel phitonissa siue
incantator. aut incantacio
O bairm. seruus australis uel ser — al' obadarem
uus affricanus
O bdias seruiens domino. uel ser
uicium domini
O bed. seruitus. uel seruitor
O bededom. seruiens rufo. uel ser
uiens fulvo siue seruiens terre. aut
seruus sanguineus
O bedia seruus domini. uel ser
uiens domino
O bedihel. seruus dei. uel seru
ens deo
O bia seruus domini. uel seruiens
domino
O both. phitones. uel magi siue
lagene grandes. aut lagenarum
granditas hic c. post o.
O chet diligens. uel perscrutans siue
dileccio aut perscrutacio
O choth. tenens habitacionem — al' othol
uel apprehendens tabernaculum
O chora. tenens magistrum. uel re
tencio magistri
O chozath. retencio. uel apprehensio
O chozias. retinens dominum uel
apprehensio domini
O chran. tenens. uel apprehendens
siue retencio. aut apprehensio
O bartha. mensurans. uel mensu — al' odapcha l'odar…
racio hic d. post o.
O dema. seruus domini. uel testi
ficans dominum
O dia idem est
O doia. idem est
O dollam. testium eorum. uel testi
monium approbacio
O dollanites. contestans aliquem — al' odollanites
uel testimonium in aqua
O ddor contestans generacionem
uel testificacio generacionis
O doma. seruus domini. uel testifi
cans dominum
O dsi. iniusmens. uel mensura
mea

O dina mensura magistri. vel testificans magistrum. hic. c. post. o.
O cpha. mensura. vel effundens seu estus aut estuacio
O ephi mensura trium modiorum vel tres modii mensurati
O eth. diligens. vel perscrutans sive dilectio aut perscrutacio li. ph post. o.
O pha effusio vel estuacio
O phal. nebula vel obscuracio sive obscuratus. aut nebulosus
O phan thalamus eorum. vel maritima eorum
O phar. volans. vel volatus sive volantes aut volaciones
O phaz aurum obrisum vel aurum purissimum
al' ophoz — O phaz. idem est
O phel. nebula. vel obscuracio seu obscuratus. aut nebulosus
O pheri. ignominia. vel ignominiosus
O phni. infirmus. vel ignominiosus
al' Ophni — O phnim. tabernacula. vel habitaciones
O phnim. tabernacula mea vel habitaciones mee
al' Ophar — O phir. infirmans. vel infirmitas. seu irritum. aut libosum
O phiu. discalciatus. vel in sana conversio
al' Ofphra — O phra. volans. vel thalamus
O g. congregans. li. g. post. o. vel coacervus. sive absconditus aut coacervacio
O ga. nobilis. gloriosus. seu abscondens. eum aut coacervans ei.
O ia. ipse cognovit. li. i. post. o. vel cognovit dominus
al' servitute — O iada. ipse cognovit servientem vel cognovit dominus testium
O hol. tabernaculum. vel inhabitacio hic. l. p9. o.
O la. infirmans eos. vel infirmitas eius
Al' h. l. p9. o. — O lam. infirmans eos. vel infirmitas eorum hic. l. post. o.
al' Oldam — O lam. seculum. vel eternitas sive annus iubileus. aut annus remissionis hic. l. post. o.
O lda. destruens. vel discernens seu destruccio. aut diverticulum
O ldai destruens me. vel discernens michi. sive diverticulum meum aut discrecio mea
O ldan. discernens dominum. vel diverticulum gracie — al' deu
O li. infirmitas. vel protectio
O liab infirmans patrem. vel protectio patris — al' ol
O limpa. dolens. vel parturiens
O limpiadis. dolor tristicium vel parturiens servitutem
O loferius. infirmitas discessionis. vel infirmans intuitum sagnatum hic. ni. post. o. — al' discer
O man populum. amaricans vel populus amaricatus
O mer. crispans me. vel manipulos meos / O meri crispans me al' manipu
O mni. crispans magistrum meum. vel manipulus magistri mei hic. n. post. o.
O n. dolor vel meror
O en. iniquitas. vel inutilitas
O en. murmuracio. vel murmuracio
O na meroris eius vel dolor eius
O na inutilis ei. vel iniquitas eius
O na. murmurans ei. vel inutilitas eius
O nam meror populi. vel meror eorum
O nam inutilis. populo. vel iniquitas eorum
O nam murmur populi. vel inutilitas eorum
O nan meror. domini. vel dolor gracie
O nan. iniquitas. domini. vel inutilitas gracie
O nair murmurans. dono. vel inutilitans gracie
O nesimus. decorus. vel respondens sive decus aut responsio
O nesiphorus. redens litteris vel decore adherens
O ni merens michi. vel dolor meus
O ni inutilis. michi. vel iniquitas mea
O ni murmur meum. vel inutilitas mea
O nm. dolor commotus. vel meror requiescens
O nm. inutilis. requies. vel iniquitas commocio

Onni. murmur. commotus. musitatione quiescens
Onias merens domino. vel dolor domini
Onias. iniquus domino. vel inutilis dominus
Onias murmurans domino. vel musitatio domini
Ono merens eum. vel dolor eius
Ono inutilis ei. vel iniquitas eius
Ono murmurans ei. vel musitatio eius
Onon. murmur musitans. vel musitatione murmurans. siue dolor inutilis. aut merens iniquitate
Oola tabernaculum lit. o. post. o vel inhabitatio
Oolla idem est.
Ooli. tabernaculum meum. vel inhabitatio mea
Ooliab. tabernaculum meum pater. vel inhabitatio mea patris
Ooliba. tabernaculum meum in ea. vel ipsa est habitaculum meum
Oolibama. tabernaculum altitudo. vel tabernaculum meum in aliquo
Oon. labor. vel dolor. siue dolens aut laboriosus
Ozam videns eos. vel fortitudo eorum
Ozias. videns dominum. vel fortitudo domini lit. z. post. o
Or. foramen. vel iracundia
Or. mons vel lumen. siue pellis aut iracundus
Orani. capiens. vel comprehensio siue conceptio. aut comprehensio
Orani. irati. vel ve excelso siue ve iracundie. aut ve iracundo
Oram mons populi. vel lumen eorum
Oram pellis populi. vel foramen eorum
Oram iracundus. populus. vel iracundia eorum
Orchath. estimans. vel estimatio
Orchati. estimans michi. vel estimatio mea
Orchathaioth. longa corona. vel longitudo corone
Oreb. ardor. vel. siccitas. siue corvus aut solitudo

Oreb. mensa. vel massa. siue temptans aut temptatio
Orem dolor. vel iracundia
Oreth. longanimis. vel diuturnus. siue longanimitas. aut diuturnitas
Orpha. ceruix eius. aut superbie ei
Ori. lux mea. vel mens mea — al' mons me'
Ori pellis mea. vel foramen meum
Ori. irascens michi. vel iracundia mea
Ori. gigans. vel excelsus
Ori. loquens. vel excludens
Ori. apprehendens me. vel apprehensio mea
Orim gigantes. vel exclusi — al' excelsi
Orim. loquentes. vel exclusi
Orim. apprehendentes me. vel apprehensiones mee
Orma. anathema. vel anathematizatio — al' Orma
Ornam. lumen. nobis. vel illuminatio nostra
Ornan. lumen gratie. vel illuminatio donationis
Oron. mons inutilis. vel foramen tristitie
Oron pellis iniqua. vel ira murmurantium
Oron. lumen meroris. vel dolor musitantium
Oronite. montes inutiles. vel foramina tristitiarum
Oronite. pelles iniquie. vel dolores musitationum
Oronite. lumina meroris. vel iracundie murmurantium
Oronim. lumen meroris eorum. vel iracundia iniquitatis eorum — al' [illegible]
Oronaim. idem est
Orothim mons inutilis eis. vel foramen tristitie eorum
Oronaim. lumen meroris eorum. vel iracundia iniquitatis eorum
Orthosiada. recte indigens testimonio. vel lumen positum testificationi lit. s. post. o.
Osa. spes. vel saluatio
Osai. spes mea. vel saluatio mea
Osaias. sperans in domino. vel saluatio domini

Osaia. idem est
Osanna. salua. uel uiuifica. siue saluifica nos. aut saluificacio nostra
Ose. spes. uel saluator
Osee. sperans in eo. uel saluacio eius. hic. t. p⁹. o.
Othani tempus eis. uel designacio eorum
Othei. signum meum. uel temporalitas mea
Othno. dolor eius. uel contristans eum.
Othni. peccato uigilans. uel significacio temporale
Othni. stans peccato. uel stacio temporalis
Otholia signum laboris. uel designacio temporalis
Othoniel. signum dei. uel respondens deo
Othotham. signans eos. uel designacio eorum hic x. post. o.
Ox. uiolenter. uel uoluntarie
Oza. uidens uel li. z. post. o. robustus. siue uisio. aut fortitudo seu filius
Ozia. fortis meus. uel robur meum siue uidens me aut fortitudo mea
Ozam. uidens eos. uel fortitudo eorum
Ozan. uidens dominum. uel fortitudo gracie
Ozamoth. quasi signum. uel fortis designacio
Ozazim. fortis ductor. uel uidens oliuam
Ozen. uidens fontem. uel fortis oculus
Ozensara. uidens fontem principis. uel fortis oculus angustiati
Ozgi. uidens luctum. uel robustus luctator
Ozgi uidens. uel robustus siue uisio aut fortitudo
Ozias. uidens dominum. uel fortitudo domini
Ozian. uisio domini est uel fortitudo domini est
Oziph. germinans. uel germinacio
Oziel. uidens dominum. uel fortitudo dei
Ozielite. uidentes dominum. uel fortitudines dei.

al' incarnacio

al' incarnacio

al' ozi

al' ozi

al' ozi

Ozim. auris mea. uel auditus meus
Ozinite. uide aures mee. uel auditores mei
Ozoniel. ... dei uel reuelacio dei

Hic incipiunt interpretaciones ebraicorum nominum incipiencium per. p. litteram et p⁹. p. se'. a.

Paphum. redimens cadentem uel redempcio cadencium
Palestina. ore contusa. uel ore contundens. siue os malleatoris. aut oris contusio
Palestini. ore. contusi. uel ore contundentes. siue ora malleatorum aut oris contumissiones
Pannam. ore contundens. uel os malleatoris
Pamphilia. conuersio aruina. uel diuisio cadencium
Pamphilienses. conuersi aruina. uel diuisione cadentes
Panarethon. liber ecclesie. uel liber ecclesiasticus
Paraphiatebs. garrulus. uel conlectator
Parasceue. cena pura. uel preparatio
Paron. discoopertus. uel discooperiens.
Parmena. diuidens. plenitudinem uel diuisio plenitudinis
Parthia. perfecte diuidens. uel perfecta diuisio
Parthi. perfecte diuidentes. uel perfectio. diuidentium
Parthia. transcendens. uel transgressio
Pathraa. separacio. uel separatrix
Pathmos. separatio hostium. uel separatio palpantium
Pathraba. uidens eum. uel dissolucio eius
Pathrodine. separans. uel dissoluens
Patria. separatrix. uel separacio
Paulus. os tube. uel os cornu siue electum mirabile. aut electionis miraculum hic. e. post. p.
Pecdno temptacio mouens. uel discessio commocionis
Pelusium. os malleans. uel os malleatoris
Penthathenaum. quinque libri moysi

al' pentha...
l'paracli...
al' para...
raphorell...

al' p...
al' ...

al' p...

. pho...

uel quinque libri moysaici
Pergamum. dissecans valles uel
diuidens cornua eorum
Pergen. deuorans. uel vorago
Peridolus. sanus. absortus. uel
repositio inueterata
Perida. temptatus dilectus. uel
temptatio amabilis
Perithomen. malus. uel incisio
Perune. saculus. uel repositio
Persida. temptans. uel latera sua
diffluens
Perse. temptati. uel latera sua
diffluentes
Persipholis. temptacio ciuitati
uel diffluens latera ciuitatibus
Petrus. agnoscens. uel discalcians
siue agnitus aut dissoluens
Piberinei cogniti ·lineam ·i· post p·
domino. uel dominum cognoscen
tes
Pila. os malleus. uel oris con
tusio
Pilatus. ore contundens. uel os
malleatoris
Pirrus. dissoluens. uel dissolu
tus
Pisida. cognita domino. uel cog
nitio domini
Pisticum. fidele. uel fidelitas
Prisca cognita. uel ·lineam r· post p·
cognoscens
Pirualla. cognoscens dominum
uel cognitio domini
Piscus. agnitus. uel agnoscens
Phiol. os. omne. uel os omni
um ·lineam o· post p·
Poblius taberna
culum. uel habitatio
Pollati. ore contundens. uel os
malleatoris
Pontus inclinans. uel inclina
cio
Pontici. inclinantes. uel inclina
ciones
Ponticus. declinans consilium
uel declinans festinacionem
Portus. diua diuisio. uel diui
dens duritiam eorum
Possi donius cognoscens uenia
tionem. uel cognitio commotio
nis ·lineam r· post p·
Prochorus. fructus. uel confusus
uel fructuum ignominia

Prochorus. fructus congregans
uel fructuum congregacio ·s· t· post p·
Ptholomeus. admensuram de
ducens. uel admensuram deductus
Ptholomai. admensuram dedu
cens. uel admensuram reductio
Ptholomaida. admensuram de
ducens. uel admensuram deducta al' re
Ptholomais idem est
Ptholomaidenses admensuram
reducti . uel admensuram re
ducentes ·lineam ·u· post p·
Publius tabernaculum meum
uel inhabitatio idē q̄d publi9
Pudens indutus consilio. uel in
dumentum consilij
Putheolis. declinans. uel declina
cio
Putiphares. os inclinans. uel o
ris inclinacio siue os inclinans ad
dissecandum. aut dissecans ad os in
clinandum
Hec omnia nomina greca. uel la
tina violenter interpretata sunt ł eādm linguā hebraicā
Sciendum namque est quod apud
hebreos. p. littera non habetur. nec
ullum nomen est apud eos quod
hoc elementum sonet. Albusine igit
accipienda sunt que p. f. literam scrip
ta sunt ·Interpretaciones per. R.
litteram.

Raab fames. uel impetus
Raab. lata uel dilatata. siue
latitudo aut dilatatio
Sicuti raab. per am mediam lite
ram scribatur famem significat
Si per e. impetum. Si uero per h. lati
tudinem uel dilatationem. Hoc autem
euenit secundum accentuum. et lite
rarum diuersitatem. ut in tam ua
rias et contrarias significationes
nomina commutentur et in tam
uertantur diuersa
Raaba fames eius. uel impetus
eius. siue dilatans eum aut dilata
tio eius
Raabia. impetus domini uel
famelicus dño sit. diiudicans
dominum aut diiudicacio do
mini
Raathath. bucca. uel maxilla
siue bucce. aut maxille
Rabsain. multum uel uisio. siue to
nitruum aut multitudo

Rahama uidens eum, uel tonitru
um eius. seu multum ei ... aut mul
titudo eius
al' Raamas l' Raam Raamans. multum domino. uel
uisio domini. siue uidens dominū
aut tonitruum domini
al' Raamsel Raamses. malicia tinee. uel mali
cia de tinea. siue intonuit letus aū
intonantis leticia
Raason. cursus. uel placentia siue
cōtemplatio. aū consum...matio
Raatha. magister peccati. uel ma
gistratio temporalis
Rabba. multa. uel magna siue indi
cans. aut iudicium
Rabbaam. multitudo populi. uel
magnitudo populorum. siue indi
cans populos. aut iudicium popu
lorum
al' Rabbai Rabbia. multum michi. uel mul
titudo mea. siue indicans me. aut iudi
cium meum
Rabath. multum temporis. uel
grande peccatum. siue indicans tem
pus. aut iudicium peccatorū
Rabbi. doctor. uel magister siue do
cens me. aut magister meus
Rabbuth. doctrina multitudinis
uel magisterium indicantis
al' Rabbaay Rabbaia. multa hec. uel multitu
do ista. siue multum michi aut mul
titudo mea
Rabbath. multum. uel multa siue
multitudo ista aut multitudines
al' Rabmas Rabmag. princeps sibi. uel dictator
edentium
Rabom. doctor. uel magister siue do
cens me. aū magister meus
Rabboth. grande signum. uel mul
tum redens. siue indicans redentes
aut iudicium redeuncium
Rabsaces. multum osculo. uel prin
ceps deosculans
Rabsaris. princeps eunuchus. uel
magister eunucor
al' Rabares Rabsares. princeps alienus. uel
grandis dissencio
Racha. uanus. uel uanitas siue abs
que cerebro. aut signum est sub san
nationis
Rachab. consita. uel quadrigalis ue
uisio aut ascencio
Rachal. tristis. uel deorsum ferens
seu res. aut negotiatio.

Rachel. ouis. uel uisio. siue uidens
deum aut uidens principium
Rachus. subia. uel pecunia
Raddai. uidens me. uel fortitudo
mea
Rapha. sanitas. uel medicina
Raphael. sanans deo. uel medicina
dei
Raphaia. sanans domino. uel me
dicina domini
Raphaim. gigantes. uel medici al' raph...
siue facture nostre aū laxati cor
Raphao. sanans eum. uel medici
na eius
Raphasa. sana uisio. uel medicina
fortitudinis
Raphes. defluens. uel medicus. siue
nolucris aut cursus oris
Raphidim. temptacio. uel laxe ma
nus. siue lusio oris aū uidicos suf
ficiens eis
Raphidim. sanitas fortium. uel sa al' Raph...
nitas iudicii seu uiacalis fortius p raph...
aū dissolucio fortium
Iuxta proprietatem. uero lingue hebr
interpretatur remisse manus uel
remissio manuum
Raphnon. medicina doloris. uel
temptacio iniquitatis
Raphon. idem ē
Raphu. temptacio. uel dissolucio
siue sanitas aut medicina
Ragal. rex uel negociator. siue tris
tis. aut deorsum ferens
Ragau. pascens. uel egrotans
Rages. pabulū. uel egrotacio
Ragon. tempus. uel pabulum siue
multum delectans aut multum
delictum
Raguel. pastor dei. uel egrotans
deo siue pascens deum aut pabulū
eius deus
Rahuel. idem ē al' Rah...
Rahaia. pastor domini. uel egro
tans domino. siue pascens dominū al' ratheh...
aut pabulum eius dns
Rachelaia. idem ē
Rathuel. idem ē qd raguel
Ram. excelsus. uel exaltatus siue
tonitruum. aut exaltacio
Rama. excelsa ... uel exaltata siue
tonitruū. aut exaltacio
Ramale sublimitas. uel exaltacio
siue tonitruum aut exaltabitur

R amalia excelsus domino. uel com
tinuum domini. siue excelse. laborans
aut exaltatio laborantis
R amasse. pabulum. uel tinea. siue ma
lina tinee aut malicia detinea
R amatha. excelsum signum. uel ex
altata peccato siue mortem uidit
aut mortis uisio Ramachites
R amathan. idem est.
R amatham. excelsum signum
populi. uel exaltatio peccati eorum
siue mortem uidit eis. aut uisio mor
tis eorum
R amathaim. excelsa bina. uel ex
celsa duo. siue duo sublimes. aut duo
exaltati
Hec duo. uel bina sublimia sunt
due . tribus regia. scilicet et sacerdotalis
unde helchana fuisse legitur de
ramathaim quia pater eius de tribu
leui fuit. et mater eius de tribu iu
da quod notatur in eo quod ephrateus di
citur ab ephrata uidelicet uxore ca
leph quam constat extitisse de illa
tribu
machle/ti R amathiclu. excelsum signum ge
nu. uel eleuatio maxille
R amathite. excelsa signa. uel mor
tem uidentes
R amelech. excelsa portio. uel ex
altata particula
R amesse. amaricans. uel commoto
mubilcta truculenta. siue corrosio. tinee aut
tonitruum gaudii
R amech. mortis uisio. uel signum
excelsum. siue celsitudo. pauoris aut
exaltatio uite
R amoth. excelsum signum. uel ex
altata responsio
R amon. cursus magistri. uel con
summatio magisterii
R amonites. currus magisterii. uel
consummatus magisterio
R amonite currentes magistros
uel consummati magisterii
R asaia. impius dominus. uel
athay uarietas domini
R asathaim. uarietas bina. uel
iniquitas duorum
R asim. uarians eos. uel iniqui
tas eorum
R asin. impius. uel iniquus siue
uarietas aut pictura
athamym R athaim. sonitus. uel inmpetus

uel uisio. consummata. siue uisionis
consummatio. fertur quod hoc lignum
iuniperi multo igneum tempore con
seruat. ita ut si pruina ex eius cinere
operta fuerit. usque ad annum ignita
perduret
R abuhel. pastor dei. uel egrotantis
deo. siue pascens deum aut pabulum
eius deus
R azias. sanctus domino. uel iust
itie domini
R azom. multitudo. uel saccus.
R azon . idem est aliud non e. post r.
R eaias. magister dominus. uel
dilatatio domini
R ebba. multa. uel magna siue iudi
cans aut iudicium
R ebbai. multum iii. uel magni
tudo mea. siue iudex meus aut iudi
cium meum
R ebe. quartus. uel quatuor. siue or
dinatus aut ordinatio
R ebee. idem est
R ebeca. patientia. uel multum ac
cepit. siue multa peccata. aut que
multa accepit
R ebla. communissimi. uel multitu
do
R eblatha. multa hec. uel multum
iste. siue multum commisit hic. aut
multum commissum huius
R echmag. quartus ingeniosus
uel ordinata passio
R echa. mollis uel delicatus. siue mol
licies aut tenuitudo
R echab. extendens. uel excelsus
siue mollis. pater. aut tenuitudo pa
tris.
R echabite. extendentes. uel excel
si. siue tenui patribus. aut delicie pa
trum
R echath. mollicies. uel sublimi
tas
R echem. pictura. uel uarietas. siue
uacue fecit aut uacue facto
R echima. temptatio. uel malitia
quipiam. aut qualitatio
R eesa. chamus. uel frenum siue
retinaculum. aut cohibitio
R ephan. factura. uel requies siue
nostra requies. aut nostra facta
R egalim. pedes. uel ambulatio
siue. iter. aut itinera.
R egum. cibus uel refectio. siue pascens

cos. aut pascua eor

Regma. temptacio. uel malicia quippiam (al' regia)

Regom. iter. uel ambulacio

Retin. pastor meus. uel pabulum meum

Remma. excelsa uel uidens aliquid

Remphā. excelsa eructans. uel exaltacio nichili

Remma. excelsus dominus. uel exaltacio domini

Remin. excelsa commocio. uel uidens aliquid requiei

Remon. excelsum murmur. uel exaltacio iniquitatis (al' inutilis)

Remono. excelse. uerens. uel exaltacio iniquitatis (al' Remone)

Remmon. sublimis. uel exaltata siue malum punicum aut malum granatum

Remmon. ecclesia. uel congregacio

Remmonphares sublimitas uiolenta. uel exaltacio dissipata siue diuisio mali punici aut diuisio mali granati.

Remmonphares. diuidens ecclesias. uel dissipans congregacionem

Remoth uidens mortem. uel uisio mortis

Rena. magister absconditus. uel magisterium pulcritudinis

Res. caput. uel paciencia

Resa. caput eius. uel paciens eum

Ressa. chamus. uel frenum siue stadium aut retinaculum

Resatha. impietas. uel iniquitas

Resathaim. impius eius. uel iniquitas eorum.

Reseph. iniquitas mensure. uel caput diei

Resen. caput fontis. uel paciencia oculi

Reseth. impietatis. uel iniquitas. siue caput uite aut paciencia parionis

Respha. currens. uel uelox. siue cursus aut uelocitas

Resia. caput domini. uel paciens dominus

Rethma. sonitus uel iuniperus siue uidens consummate aut uisio consummata

Reu. pascens. uel pastus est siue pauit me aut pastio mea.

Reum. pascens eum. uel pabulum eorum

Rezen. magistri uiscera foras. uel magistro uiscera sanctificata

Ribba. multa. uel [hic .i. post r.] magna siue diiudicans aut iudicans

Ribbai. multum michi. uel magnitudo mea siue iudex meus aut iudicium meum

Ripha. uidens bona. uel uidens bucellam

Riphath. uidens bona temporis. uel uidens bucellam uite Christi

Rithus. querens. bonum siue lutum aut inquisicio bonitatis

Riphetth. uidens bona paucorum uel uidens bucellam uite Christi [hic o. post r.]

Ro. magister. uel magisterium

Roaga. magister meditans. uel magistri locucio. aut fortis decepcio

Roboam. impetus. uel latitudo

Roboam. dilatans populum. uel dissipans populos. siue impetus populi aut inundacio populorum

Robooth. platee uel latitudines siue platee inclinate. aut platearum inclinaciones

Rode uidens. uel fortis siue uisionis fortitudo. aut uisio fortitudinis

Rodihe. uidens. mitram uel uidens centuriam. aut uidens iudicium

Rodim patruus iudicans. uel uisio iudicii patruelis (al' rodim)

Rodim. uisio. uel descencio siue dissenciens aut dissidium

Rody. uidentes. uel descendentes siue dissencientes aut dissidia

Rodothus. fortiter durus uel uidens nigredinem

Roegal. deorsum ferens. uel magister tristicie

Rogel. deorsum ferens uel negociacio tristicie

Rogelim deorsum ferens eos

Rogomeleth. magister fornice partis. uel magistrans discipulam parturientis (al' part…)

Roma. magisterium frangens uel magistri confraccio (al' Ro…)

Roma. tonans. uel sublimis siue tonitruum aut sublimitas

Romam tonantes. uel sublimes. siue tonantes sublimitas aut tonitrua excelsa

Romelia. magister fraugens labo
rantes. uel sublime tonitruum labo
rancium
Roob. platee. l latitudines
Roobia. platee domini. l latitudi
nes dñancium
Roboth. platee inclinate. uel pla
tearum inclinaciones
Roos. turris. uel ppugnaculū
Ros. caput. l principium
Rosinophia. caput fontium. uel
ini- cium uinearum
Roth. uisio. uel festinacio. siue defici
ens aut defectio hic. b. post. c
Ruben. uidens filium. uel uisionis
filius. siue uidens in medio. aut uidens
per medium
Rubetina. uidens filium meum
filii mei uisio. siue uidere inter me
a uidere p medium mei
Rubenite. uidentes filios l uisio
nes filiorum. aut uidentes per medi
um.
Rufus. sanans. uel reficiens
siue nos sanans aut refectio nr̄a
Ruma. excelsa. l uidens aliquid
Ruth uidens. l festinans siue defi
ciens aut defectio. Interpretaciones
ebraicorum incipiencium. p. s. litteram

Saaph. speculum uel angus
tiatus
Saal. reddens uel aggrauans
Saal ṗdola uel pugil. siue uulpis
aut ortus aquarum.
Saalabim aggrauans. intellec
tum. uel aggrauacio intelligencie
Saalim. uile. uel pugiles. siue uul
pes aut fontes aquarum
Saalim. reddens. uel redditor. siue
reddicio. aut reddidit eis
Saar. estimans. uel estimacio
Saarite. estimantes. uel estimato
res
Saarim. estimans. uel estimato
rum
Saasim. inciuit egrediens. uel
incibacio egressionis h. p. s. se. a. t p. a. se. b.
Saba . capta uel captiua siue capti
uitas aut conuersio
Saba clamans. uel conuertens siue
clamor aut eloquencia
Sabtha. rete uel retinaculum siue
loquens ei. aut eloquencia eius
Sabaias captus domino. l conuer
sio domini
Sabaim. clamantes. uel eloquen
tes. siue captiui. aut conuertentes
Sabana. leua uel sinistra
Sabsina. excelsa uel conuersio
quedam siue tollens excelsum aut
tollens altitudinem
Saban. tollens altitudinem uel tol
lens excelsum
Sabana. leua in eis. uel conuersio
quepiam. siue tollens altitudinem aut
tollens excelsum
Sabahoth. uirtutes uel exercitus siue
uirtutum aut exercituū
Sabarim. montes circuiens l mon
tium circuicio.
Sabath. septrum. uel uirga siue bacu
lus aut principatus
Sabatha. girans uel circuiens siue
circuitus aut circumiens
Sabathacha sedes tua. uel circuiens
te. siue circuitus tuus. aut circumsitio
tua
Sabathai. circuitus meus uel cir
cuitio mea.
Sabatum. requies. uel requiescio
Sabatismus idem est
Sabe. septies. uel habundans siue al' sabbe species vl' ha
saturitas bundans seu sanitas
Sabee aque. uel oues. siue septem vl' habundantia
aut iuramentum
Sabee septies. uel habundans
siue saturitas. aut habundanciam
Sabei. captiui. uel clamantes siue
conuersi aut eloquentes
Saber captiuus uigilans uel
conuersus resurgens
Saber uirgultum uel adiuuans
siue ouis aut saciętas
Sabech. captiuus pauidus. siue con
uersio uite . Sabbech ouis uel sacietas siue uirgultum
Sabaia dama uel caprea. siue uirgas
domino aut sacietas domini
Sablath requies uel intermissio
Sablathaim requiescens in eis l
intermissio eorum
Saboim. dame uel capree siue stantes al' Sabohe
aut stacio.
Sabon tollens altitudinem uel
extollens excelsum hic p. s. se. a. t p. a. sequitur. c.
Sachar clamum. uel penitencia
Sachath. singuli. uel cirumantes
Sada archanum. uel latus a late hic p. s. t. a. sequitur. d.
uo altitudine

S abech oues uel sacietas siue iniqui tum aut adiuracio.

S addada. lateri adherens uel archanum eius

S adala. latus iniquu͂. uel iniquitatis archanum

S addai omnipotens l' omnipotencia.

S ade regio. uel iusticia. siu consolatio. aut uenerat(i)o

Notandum est in hac litera . s. qd' sic q̃dam uocales cum apud nos sint eedem aput hebreos diuersis caracteribus annotantur: diversos q; sonos h͂nt ideoq; diuersas significaciones continent. ita etiam ipsa eadem . s. cum una aput nos sit aput illos diuersa sortitur nomina. diuersas q; figuras possidet ac diuersos sonos et ideo nemo mirum estimt; si ipsa eadem in uarijs interpretacionibus commutet.

Tres sunt enim apud hebreos litere. Prima q° uocatur samech et simpliciter legitur q̃ per . s. litteram nostram proferatur. Altera . sin. uel sen dicitur. in qua stridor quidam uero nostri sermonis instrepit

Tercia sade nominatur. quam nostre aures penitus reformidant.

S ademoth. regiones. uel ardua siu iusticie. aut consolaciones

S aderoth. porticus publica. uel conuencio ipsorum

S adesor. uberum lumen. uel lux uberu͂ meorum

S adaid. archanum iusticie. uel consolacio testificacionis

S adech. iusticia. uel iustificacio siue iustus aut iustificatus

S aduc(ea). iusti. uel iustificati siu iusticie aut iustificaciones

S aelsdema. pestilens. aer l' pestilē cia aeris hic p° l' f. i. a. sequit' ph.

S aph. uinculum. uel labium seu speculum aut angustia

S apha. uinciens eu͂. l' labium eius seu speculans eum. aut angustia eius A.

A. aphum uinciens ipsum uel labia ipsi seu angustians eas aut speculu͂ eorum

S aphai uinciens uel speculans me siu labium meu͂ l' angustia mea ~~eos au͂ speculu͂ eor~~

S aphan. abscondens uel perspicacus

S aphsan. lepus uel hericius siu angustians. au͂ cirogrillus

S aphanasspeculans domu͂. uel labium gracie siu uinculum superius au͂ barba. superioris labij — al' dom͂

S aphane uinculum gracie. uel speculator donacionis

S aphane labium eius. l' labium superius. siue superioris indicij — seu barba

S aphanecphane saluator mundi uel absconditoru͂ repertor. ipse e ioseph qui et egiptum saluauit. et abscondita reuelauit pharaoni — A. barba

S aphana. absconditu dominus l' protectio domini. seu speculans donantem dominum aut labiu͂ gracie domini.

S aphath. iudicans l' iudicium siu iudicium au͂ diiudicacio.

S aphata. iudicans populum. siu iudicans eu͂ au͂ diiudicacio eius

S aphtias. iudicat dn͂s. uel diiudicacio domini — Asthias

S aphathmoph. iudicans mortem l' diiudicacio mortuorum

S apher. decus. uel pulcritudo siu speculans uigiles aut labia resurgencium

S aphirus. narrans. uel litteratus siu librarius. aut egregie speciosus

S aphira. litterata. uel libraria siu narrans aut egregie sponsa iuxta proprietatem uero sui sermonis interpretatur formosa uel formositas

S aphon. labium inuitans l' speculum inutile. siu uinculum merorum. aut angustia iniquitatis

S aphna. iudicat dominus l' iudicium domini. hic p° l' f. i. a. seq' g.

S aga. locusio. uel immoracio

S ahis temptans. l' temptacio

S ahath. dampna. uel capra h p° l' f. i. a. se q'.

S ala leua uel missa. siu tollens aut missio.

S alabun pacis grauitas. uel uel timentium graue. siu aggrauans intellectum aut aggrauacio intelligencie

S alabon. tollens merorem. uel aggrauacio iniquitatis

S alabonte. tollentes merorem uel aggrauati iniquitatibus

S alam. laeua uenit uel tollens

nevum sui tulit sibimet aut tempta
cio itineravenium

S alhai tollens me. uel inissio
mea.

S alabium. salus cordis. l' sanitas
cordium eorum

S alama. uestimentum. l' pacifi
cus. seu uestis pacis. aut retribu
cio eius

S alamel. pax mea deus. l' retribu
et michi deus. sive deus uestimentu
meum aut retribucio mea retribu
cio dei.

S alamim. perfecti. uel consumma
ti. sive perfectio. aut consummacio

S alamina. fluens uel commocio
sive umbra consummacionis aut sal
uacio iudicii

S alatin. frutex. uel peticio

S alathiel. petens deum. uel frutex
dei.

S alc egrediens. uel egressio

S alabim pacis grauitas. uel ues
timentum graue. sive aggrauans
intellectum. aut aggrauacio intelli
gencie

S alec. egrediens uel emissio

S aleph. missus. uel redditus sive
consummatus. perfecte aut consumma
cio perfecta

S alem. pax uel iusticia. sive missus
aut missio.

S alem reddens. uel reddita. sive con
summata. perfecte aut consummacio
perfeccionis

S alemoth. egrediens mortuus l'
egressio mortui sive tollens mortem
aut emissio mortis

S alphaath. umbra pariter uel um
bra fortitudinis. sive umbra formidans
aut umbra in idipsum

S ali missa. uel leua. sive tollens
aut missio.

S alim. leena. uel uulpes sive tollens
eos aut missio eorum

S alisa. uitula trima. uel uitula tri
ennalis. sive uitula conseruans aut
uitula conseruata

S alissa. idem est.

S aluia. perfecta. uel pacificans
sive senciens aut sensibilis

S aluan. senciens. uel sensibilis
siue pacificans aut consummacio

S almana. perfectus. uel consum
matus. sive pacificans eum aut sen
sibilitas eius

S almanasar. perfectus uinculo
uel consummatus adunacionum
sive senciens carcerem aut pacificans
angustiatos

S almane. pacificans eum uel con
summacio eius. sive umbra prohi
bendi aut umbra commocionis

S almanade sensus inte uel pacifi ⁄al' salmone
cans susceptos. sive umbra offen
dicli aut ymago fortitudinis

S almias senciens dominum uel
pacificans deum

S almon. sensibilis uel pacificus
sive umbra uirtutis. aut ymago
fortitudinis

S almona. ymago quam cula eius
uel ymago fortitudinis sive umbra
porcacionis eius aut umbra muni ⁄al' porcionis
cionis

S almonem. nomen habitacionis l'
umbracio numeri siue umbra uir
tutis eorum. aut ymago fortitudinis
eorum

S alo tollens eos. uel emissio eorum

S alonn tollens eum. uel exaltacio
eorum

S alom. retribuens. uel pacificus
sive retribucio aut pacificacio

S alome. pacificans eum. l' retri
bucio eius

S alonu. retribuens michi. uel
pacificacio mea

S alomim. pax mea eis. uel retri
bucio mea eorum

S alomith. temptacio respiciens
transmigracionem uel transmigracio
respiciens temptacionem

S alomon pacificus uel retribu
tor. siue pacificans merentes aut re
tribuens iniquis

S altus. frutex. uel peticio.

S alu temptacio respiciens uel
respectus temptacionis. iuxta ethi
mologiam uero greci sermonis
interpretatum uegetus uel fortuna
tus

S alumuth. temptacio respiciens
transmigracionem uel transmigra
cio respiciens temptacionem

S alusa. uita consternata. l' temp
tacio respiciens cum h' p'. l. r. a. le'. a)

S amma. ibidem. uel perdicio

sū exauditus. aū exaudibilis
S Anamaa. ibidem pdicio eius
siue exauditus aut exaudibilis
S anamaa. ibidem pdicio eius l'
ibidem exaudicio eius
S anathia celi tui. uel celos tuos
S anathias celos tuos domine
uel celi tui dn̄e
S anath nomen iudi... tuum l'
auditio testimonii
S anagan. nomen aduene uel ex
auditio mea
S anai celestis uel humilis siue
ue michi. aut ibidem pdicio
mea.
S anamaia. humilis dn̄o uel au
diens dominum. seu ibidem exau
ditio dn̄i.
S anathieth. audiens signum l'
ibidem pdicio visionis
S anari. lana mea. uel custodita
michi
S anarath. nomen amarum l'
exauditio amaritudinis
S anarus. lana uel coniunctio
siue custos. aut custodia mea
S anari lana mea l' coniunctus
michi siue custos meus. aut custodi
a mea
S anaria lana dn̄i l' coniunctio do
mino. sū custos domini aut custodi
ens dn̄m.
S anantanus. lana uel coniunc
tio. sū custos aut custodiens
S anantani. lane uel coniuncti
sū custodes aut custoditi
S animaroti. ibidem meroris l' ibidē
pdicio iniquitatis
S anbucua. sol uel lumen. sū illu
minans aut illuminatio
S anech. fultura. uel erectio sū ad
iutorium aū firmamentum
S anecy custodiens. uel custodit'
sū custos aut custodia
S anes. sol. uel fons solis sū ma
datum humile. aut mandatum
humilitatis
S angan. nominatus. incola l'
nominacō aduenarū.
S anaas sustollens. nomen do
mini. uel audiens dominum plas
matorem
S anim. nepites uel incultum sū
nomen uigilie. aut exaudiens

al' aduenar

a. l. animai exaudiēs me al' ibidē exaudicio mea

auditor dn̄s

al' Sanmaboth

al' coniuncta

uigilantes.
S anith. nomen temporale l' exau
dicio pctī
S anmodi. nominia. l' nomina
tiones
S anohe. nomen uite. l' exaudiēs
susceptionem
S anotacia. audiens visionem l'
audiens reuelacionem sū audicio
visionis aū audicio reuelacionis
S anotiaces audientes visiones
uel audientes reuelaciones. sū audi
tores visionum aut auditores reuela
cionum
S an...sari. nominatus piī cepe
uel exauditor angustie
S anur. nomen laborionis uel exau
dicio amaritudinis
S ansame. nomen auditum l' fa
mosa auditio
S anson. sol fortis. uel solis fortitu
do. sū sol eor. aut illuminans eos
S anmni. audiens. l' exaudibilis
ei. sū ibidem pdicio. aū a ibidem ex
audicio
S anna. audiens eū uel exaudibi
lis ei. sū ibidem pdicio eius. aut ibidē
exauditio eius
S annihel. nominatus deo uel pos
tulatus a deo. sū exaudiens deum aut
exaudicio dei
S annun. audiens eos. l' nomina al' exaudi...
cio eor
S annus. nominatus. uel audibi
lis.
S annisathan. nominatus eis l'
exaudicio eor
S annisath nominatus michi uel al' nōia ...
exaudicio mea hpt. s. t. a. sep. R.
S an dominens. uel securus. sū ha
bundans. aū egrediens
S anaballath. habundans in te
pore. uel egressa deuoratio pecca
toris
S anabia. dominens dn̄o l' egressio
domini seu hūdans domino aut
securitas domini
S anam. dominens populus uel
securitas. populi siue habundans
eos aut egressio eor
S anan. dominens domino uel egre
diens. gracia sū habundanter donat'
aū securitas gratificata
S ananim. dominens dono eis. uel

egrediens gratia eorum. siue habundanter
donans eos. aut securitas gratificatio
nis eorum.
S andicais. habundans compunc
tio uel egressio compunctionis
…anir S aris. deus luminis. uel deus
…unitatē lucerne. siue leuans nouitatem attol
lens
S aphan speculator uel labium
eius. siue indicium superius. aut bar
ba superioris iudicij h' p'. s. r. a. seq' r.
S ara. princeps. uel carbo siue uel
amen. aut angustia
S ara. idem est.
S araia. princeps eius. uel carbo
eius. siue eius leuamen aut angus
tia malorum eius
S arraballa. principatum haben
tia. uel carbonum deuorationes
S arabias. princeps patrum domini
uel principans dominum patribus
S arad. descendens. uel descensio
siue descendit aut ut descenderet
S araphat. incendens. uel incen
dium.
S arahe. princeps fratrum. uel uela
mentum fraternum siue carbo suscipi
ens aut angustia uite
S arai. princeps mea uel carbo
meus. siue uelamen meum aut an
gustia mea.
S araia. princeps fuit uel princi
pans dominus. siue functus domino
aut angusti domini
S arias princeps domini uel prin
cipans dominus seu uelamen do
minans aut angustia domini
S araite. princeps. uel angustiati
siue carbones aut uelamina
S arath porta uel cantor siue cantile
na aut cantor introiens
S ararim. porte eorum uel cantantes
eis siue cantilene eorum aut cantato
res introeuntes ad eos
S arasa. princeps tribulator uel prin
ceps tribulatus siue princeps tribu
lationis aut principans tribula
tionibus
S arasar. princeps fuit. uel elatio
angustie siue princeps tribulatio
nis. aut principes tribulationibus
S arath. uinceus. uel lepra. siue tri
bulatio. aut morbus insanabilis
S arathi uinceus. uenit uel lepra
eius. siue tribulans eum aut morbus
insanabilis ei.
S arathan. lepra donata. uel uic
toria gratie seu tribulans eos aut
morbus eorum adueniens
S arathasar. uinceus diuitem uel
lepra diuiciarum. siue morbum insa
nabilem tollens aut tribulatio
facturam suscitans
S arathi. lepra mea uel tribulans
me. siue uictor meus aut morbus in
sanabilis in
S arba. lepra uel morbus insana
bilis
S ardium princeps pulcritudinis uel al' Sardis
principatus pulcritudo
S aras. princeps tollens uel carbo
sustollens siue uelamen facture aut
angustia plasmacionis
S arbias. princeps domini. uel
angustians dominus
S ared descendens. uel descensio
siue descendit aut descenderet
S ardite. descendentes. uel descen
siones. siue descenderent aut ut des
cenderent.
S ardas. descensio eius. uel con
descendens ei.
S ardatha descendens terre. uel
descencio peccatoris
S arena. princeps sibilans. uel
princeps litigiosus
S aron. princeps mererus uel car
bo inutilis. seu uelamen tristitie
aut angustia iniquitatis
S arepha. incendi. uel incendium
siue tribulatio panis aut panis an
gustia nomen ex hebreo et siro usque com
positum.
S aresar. princeps. uel angusti
atus
S ares. princeps uigilans uel
princeps suscitans prelationem al' elationē angustie
S areth uinceus. uel lepra siue tri
bulatio aut reliquie principatus
S arphan. princeps incendens uel
carbo incendij
S argan. princeps orti uel princeps
uirgulti Sargon idem
S argaire. rami. uel propagines siue al' Saragin
princeps ramorum aut princeps
propaginum
S aries princeps domini. uel prin al' Sarias
cipans dominus.

S arum. ordinum. uel obarum siue principans eis aut angustia

S aron. princeps merens uel arbo inutilis. siue uelamen tristicie aut angustia iniquitatis

S arith. reliquie uel princeps reliquiarum

S arden. princeps merens cor l' cantans eis canticum tristicie

S arena. princeps tristitie uel cantans tristitiam

S aron. princeps merens. uel cantans tristitiam. siue princeps meroris eius aut cantilena tristitie eius

S aronite. principes merentes uel cantantes tristitiam

S aror. indutus uel indumentum siue coangustans. aut coangustatio.

S aron princeps montium uel principans lumini celi siue angustans pelles. aut uelamen iracundie.

al' princeps iracundie

S arsadium. princeps cadaueris uel princeps ruine. siue princeps ruentium. aut princeps cadentium.

S arthan. princeps demolitor uel princeps coangustator siue tribulans eos aut coangustatio eorum

S arthana. princeps demolitor uel princeps coangustator eius siue tribulans eum. aut coangustatio eius

al' tribulatio

S aruch. longum. uel corrigia siue dependens aut prefectio

S arua uincta. uel uinculum seu angustans aut angustia.

h. p. l. s. t. a. sequitur t.

S asa. senarius. uel longeuus

al' Sabathaisar

S asaballas. senarius infans uel longeuitas angustiata.

S asagan senarius robustus uel longeuitas fortitudinis

S asoa. senarius meus. uel longeuitas mea.

S ason. ciuitas. uel oppidum

S asonthamar urbs palmarum uel ciuitas amaritudinis. siue urbs cantancium aut oppidum commutator h. p. l. s. se. a. t. p. l. a. t.

al' commutancium

S athaim. libri uel librarii siue historia eorum aut hystorie eorum

S athan. contrarius. uel aduersarius siue transgressor aut preuaricator

S athanas transgressor uel preuaricator. siue contrarius factus aut aduersarius plasmationum h. p. l. s. t. a. se. u.

S aue digna. uel eleuata siue dignitas aut eleuatio

S auer mutationes. uel cantilene

S aue digna. uel leuata siue dignitas ei aut eleuatio eius

S auph. speculator. uel speculatio. siue superfundens. aut superfusio

S aul petitio. uel expetitus seu abutens aut abusiuum eorum

S aulite. petentes. uel expetiti siue abutentes. aut abusiui eorum

S aulus temptatio respiciens uel temptationis. securitas. seu abutens consilio. aut exspectatio festinationis

S aura dignitas. magistri. uel eleuatio magistri eius hic. c. post. c.

S catha ppago uel tabernaculum

S caroth. merces uel mercedem accepit hic sequitur. p. pl. c.

S patua. acuitio. uel expeditio

S pani. acuiti. uel expediti

S parthia acuitio bona. l' expeditio illuminationis

S parthate. acuiti bene l' expediti illuminati hic. c. post. c.

S cadin facient cantilenas l' factor cantilenarum

S cadmua facient cantilenas eius l' factor cantilenarum tuarum

S cathum. facient cantilenas eorum uel factor cantilenarum eorum

S carbuzanam. uidens contemptum uel speculator decoris gratie mee. uel speculator despiciens gratiam hic. c. post. l.

S eba. statio uel eloquentia

S ebaste. uallans. uel gyrans

S ebastianus. uallatus uel circuiens

S ebe statio. uel eloquentia

S ebedia. sta testans domini uel statio serui domini

S ebeia stans domino l' eloquentia domini

S ebenias stat iniquus dominus uel statio iniqui domini.

sebeon

Sebeon stans merens uel stans
dolens. seu stat iniquitas. aut elo
quencia inutilis
Sebethai . stans superior. uel elo
quencia parua
Sebia. stans dominus. uel stans
domino. seu sectans dominum
aut sectator domini
Sebihel stans deus. uel stans do
seu sectans domini. aut sectator
dei
Sebna Sebia. stans pulcer. uel stacio pul
critudinis
Sebeom Seboim. stacio maris. l' sectacio
eius maris
Seboim. dama uel capra. seu capra
rum aut damula eorum
Moleth Sebotheth. spica uel germinacio
Seboim. dama. uel caprea seu sta
cio maris. aut sectacio eius
maris
Sebuel. reuertens ad deum. uel
restitutus ad eum deus h p' s. r. e. se c.
Sechar. bibitus. uel ebrietas
Sechat ramus. uel propago
Sechech. speculum. uel specu
lacio
Sechem. laborans. uel humero
sus
Secheunte. humerosi. uel labo
riosi
Sechimus. uarius dominus. uel
uarietas domini
Sechemas. idem est.
Sechilia Sechem. uarius. uel uarietas
Sechias. uarius dominus. uel ua
rietas domini
Sechiel. uarius deo. uel uarietas
dei. Sethemias var' l' varietas dni
Sechothanoth Sechothainoth tabernaculum filiarum
l' obumbracio filiarum
Sechir. ebrietas. uel tabernacu
lum
Sechrona Sechrona. ebrietas. merens uel ta
bernaculum doloris eius
Secha. spine uel cardui seu tribuli
a' compunctiones
Sechyim Sechir. fatuus. uel fatuitas seu
insulsus aut infatuatus
l' secundus Secdus. eleuans. uel eleuatus
seu elacio aut eleuacio h p' s. r. e. se d
Seda. abana. l' ex latere.

Sedada. abana testium. uel ex
latere seruitutis
Sedechia. iusticia. uel iustificacio al' Sedechia
Sedeche. iustificans eum. uel ius
tificacio eius
Sedechias. iusticia domini. uel
iustificans dominum
Sedeur. abana ignis. uel ex late
re luminis
Sedi. abarium meum. uel ex
latere meo.
Sedy abarium meum michi
l' ex latere meo m
Sedim. salinae. l' amaritudines
seu nemus amenum aut amenitas
nemoris
Sedius. abarium festinantis l'
ex latere consiliatoris
Sediuhel. ex latere dei. l' abarium al' Sedynihel l' Sedymel
quod est a deo
Seddo abarium testium l' ex la
tere lenientis al' Serruentis
Sedrach. decor. uel decorus al' Sedrach l' Sedrachias
Sedrach. decus meum l' decorus al' Sedrach
michi
Seducha. testimonium. uel tes
tificacio hic p' s. r. e. sequitur f
Sephana. humilis. uel campes
tris seu atterens eos aut attricio
eorum
Sephamhoth. atterens mortem
uel humilians mortuos. seu labi
um mortis aut iudicium mor
tuorum.
Sephan. speculacio. uel aqui
lonaris
Sephar. liber. uel littera. seu li al' Sephat
brarius aut litteratus
Sepharolim. liber psalmorum l' al' Sephelthalym l' Sephar
uolumen hymnorum talyin
Sepharuaim. libri ipsi. uel lit al' Sepharuaym
tere ipse. seu librarii eorum aut ipsi
litterati eorum
Sephar. iudicans. uel iudicacio al' Sephat l' Sephata
Sephata iudicans eum. l' diiu
dicacio eius
Sephathias. iudicans dominus
l' diiudicacio domini
Sephala humilis. uel campestris al' Sephalh
seu uallis aut planicies
Sepher. libri uel littere seu decus
aut pulcritudo.

Sefeth. iudicium. uel diuidentio.
Sephetis. speculatus. uel egrediens
Sephi. speculatus. uel uulpes — al' uulpes
Sephina. aquilo. uel aquilonaris. seu temptans eos. aut temptacio eorum
Sephion. egrediens. uel absconditus. siue egredere os meroris aut egrediens os tristicie
Sefo. speculator. uel bipes
Sefon. specula uel aquilo. siue speculum aut archanum
Sefonite. specula uel archani siue aquilonares. aut speculatores
Sefor. auis uel speculum siue adherens aut placens
Sephora. auis eius. uel specula[n]s eum. siue placens adhesit aut adhesio placuit
Sephar. placens. signum l' adherens fabricans — al' Saba̅[?]
Sephan. speculator humilis l' archanum visionis
Sefu. speculum l' speculator siue bipes aut uulpes
Sephathan. attendens naues. l' attencio nauium. siue adumbrans iusticiam. aut obumbraculum iusticie
Segar callidus. uel minoratus — Hic p[?] s. z. e. les[?]. G
Segim. spine l' tribuli. siue pungentes eos. aut punctiones eorum
Segon. locucio murmurans uel loquela inutilis
Segur. minor l' paruulus siue caleus aut meridianus. / egora min[?] u[e]l' paruul[us] — al' Segor; aut caleus a[u]t meridian[us]
Sehir exitus. uel exeuntis — al' Seyr
Sehir hircus. uel irsutus seu hispidus aut pilosus — al' Sery
Sehira. hispida. uel irsuta seu horribilis aut pilosa. h[ic] p[?] s. z. e. se. l.
Sela petacio. l' umbraculum seu dimittens eum aut dimissio eius — al' Serithy; Seyrach ide[m]
Sela semper in finem. seu sempiternum aut in sempiternum — al' Selath
Selech tollens sibimet uel temptacio ambulantis
Sella petacio. uel umbra eius
Sellai petacio mea uel umbraculum meum
Sellar petens dominum uel umbraculum domini
Sellaite petentes uel sempiterni seu dimittentes eos aut umbracula eorum
Selam missus uel latus. a lat[er]e non a latitudine
Sellam petacio. uel sempiternitas seu obumbrans eos aut dimissio eorum
Selcia ramus. uel propago seu petit suspirans aut pacificus erubescens — al' Seloh[?]
Selebim petens filios l' umbraculum filiorum
Seleth petens uel dimittens seu umbraculum aut sempiternitas
Seletha temptacio itineris uel temptacio ambulantis seu obumbrans eos aut sempiternitas eius
Selleth petens uel dimittens seu umbraculum. aut sempiternitas
Sellem pacificus. uel pacatus seu pacificatus. Selemite idem — al' lem[?]
Seleman redditus domino est
Selemias redditus. domino uel reddicio domini
Selem temptacio respiciens transmigracionem uel transmigracio respiciens temptacionem
Sellis. petacio. uel pacificans
Selathai frutex mistie l' petacio deuorantis
Selituthus. exiens aduocatus l' exiens aduocacio seu tollens semet ipsos aut itineris experimentum — al' Selen[?]
Selithia exiens aduocacio l' exitus aduocacionis seu tollens semet ipsam aut itineris experimentum
Selim uulpes. uel tollens seu amissio aut dimissio
Selma sensus uel perfeccio
Selmai sensus meus uel perfeccio mea
Selmon pax uel sensus seu fortis ymago aut uirtutis umbraculum
Selo ne ei. uel dimissio eius seu petens eum
Selom. amissio uel dimissio siue translatus aut restituens
Sellon pacificus. uel pacatus seu pacificans. hic p[?] s. se. e. z. p[?] e. se. m.
Sem audiens. uel nominatus

seu famosus aut famosa audicio

S emma nomen auditum. vel famosa audicio

S emmia nomen auditum. vel famosa audicio

S emmia nomen auditum eius vel famosa exaudicio eius

S emmaia nomen auditum domini vel famosa exaudicio domini

S emanoth nomen humile vel nomen humilitatis seu nomen auditum aut nominata audicio

S emarith. nomen quesitum vel audicio bonitatis

S emath. nomen temporale vel exaudicio peccatoris

S emathei. nominati peccato vel exauditi temporaliter

S emdalie. nomen satum vel nomen auditum seu nominis audicio aut nominis sacionis

S eme audiens vel audicio seu nomen

S emeher nomen fontis vel exaudicio putei

S emedab nomen perdicionis vel ibi perdicio seu nomen audicionis aut ibidem exauditio

S emegar ibi advena. vel ibi colonus. seu audicio advene et nomen advene

S emei audi me vel audi me seu nomen meum aut auditio mea

S emeias audiens dominum vel nominatus domino

S emeini nominatus michi vel exauditores mei

S emel sol vel ydolum, notandum quod hoc nomen in hebreis voluminibus quasi sermo latinus sit a similitudine. unde et simulacra dicuntur ipsa ydola quasi simulachra

S emeias. ydolum domini vel sol dominicus

S emmerias commutatus domino vel custodia domini.

S emmer nomen amarum vel audicio amaricacionis

S emeron nepres doloris vel terra inculta merencium seu nomen magistri dolentis aut audiens magistrum inutilem

S emes. sol vel fons. sol seu mandatum humile aut mandatum humilitatis al' Semes

S emi. nomen auditum vel famosa exaudicio mea al' Semy

S emida. nomen meum satum vel nomen meum auditum. seu nomen meum audicio aut nomen meum sacium

S emidabe nomen meum satum vel nomen meum auditum seu nomen meum audicio. aut nomen meum sacium

S emidate nomina mea. sata vel nomina mea audita. seu nominum meorum audiciones. aut nominum meorum sacie.

S emyr. nepres vel incultum seu terra spinosa aut terra inculta al' virgultum

S emiramoth nomen meum videns mortem vel audicio mea visio mortis. al' Semyramoth

S emmoth nomen mortuum vel audicio mortis

S emmulia. nominatus vel exaudibilis

S emeser. blasphemus vel blasphemia al' Semtaber

S emoth nomina vel audiciones seu nomen signi aut exaudita res pauca

S emram. audiens nomen excelsum vel formosa audicio exaltacionis al' famosa

S emramite. audientes nomina excelsa. vel famose audiciones exaltacionum

S emri nomen lacessens vel audit amaritudinis

S emron nomen eius vel laudacio eius seu custos vidit aut visionis custodia al' audicio

S emrimaron. nomen amaritudinis vel audiens amarum merorem seu custos amari meroris. aut custodiens merorem amaritudinis al' Semron maron

S emsai. audiens nomen salutis. aut famosa auditio saluationis

S emshi. sol meus. vel illuminatio mea hic p⁹ s. & e. sequitur. 12.

Al' ffris vitu⁹

S endentes. vel habundancia. seu semper instans aut amphora temptacionis

S ena tollens. vel angustia seu deus eius aut habundancia eius

S enea tollens. vel angustia ei⁹ seu superuiuus eius aut amphora temptacionis eius

S enna voluntas. vel mandatum. seu voluntas mandati aut mandatum voluntatis eius

S ennaab voluntas patris l⁹ mandatum patrum. seu voluntas mandati patrum aut mandatum voluntatis patrie

S ennaar. fertilis. vel fetor eor seu excussio dentium aut dentis uacuefactio.

S ennacherib. tollens deserta aut eleuatio desertiorum

S enaan deus populi. vel angustians populum seu tollens eos aut habundantia eorum

Al' Sennaser

S ennasen. voluntas diuinarum vel mandatum beatitudinis

S ene deus eius. vel angustians eum seu tollens eum aut habundancia eius

Al' Senaeth

S eneo. cimbalum. vel tonitrus

S enesanna tollens rubrum l⁹ temptaciones tollens

Al' Seninim

S ennim voluntas mandati eorum. vel mandatum voluntatis eorum

S enron. nomen videns l' custos nominis

Al' Senchi

S ensi soluens. vel illuminatio mea

S enir . dentes mouens. vel amphora. temptacionis commote

S eon. calor. vel calidus seu germen quod non est aut germen inutile hic p⁹ s. se. e. & p⁹ e. o. — Al' Sem

S eon. temptacio lasciuiens l⁹ allocucio inutilis seu germen temptatium aut germinacio temptacionis

S eor calens. vel paruulus seu minor aut meridianus — Al' Sapandus

S eor minorans eos vel caliditas eorum hic p⁹ s. se. e. & p⁹ e. p. — Al' Seon

S epphi speculatus. vel vulpes mollis — Al' vulpes

S epphima speculum fractum

S eraphin . ardor vel incendium seu ardentes aut incendentes

S eria princeps dominus vel angustians dominum. Serebias ite

S ereser. princeps principum l' angustians principes

S ereth vincens vel lepra seu tribulacio aut reliquie principatus

S ergius princeps vallis. vel princeps ortuli seu princeps orti humiliati aut angustians ortum humiliatum

S erim principans eos vel angustia eorum

S eron. princeps merens aut cantans tristiciam — Al' Seb

S ercarbo murmuracionum aut angustians confectio

S erua vinculum. vel angustia

S eruth. lorum vel corrigia seu dependens

S erua vinctus vel vinctio seu angustians aut angustiatus

S era temptacio vel formatus seu longeuus aut egrediens — hic p⁹ s. se. e. p.

S esach manus vel byssus seu manus sam aut byssus sam

bissimus
S esai egrediens in vel longeuitas mea seu formatus meus aut temptacio mea
S esamoi temptacio virgens vel egressio attrectans
S esai temptacio domini vel egressio gracie
S esbon tribulacio veniens. vel tribulator edificacionis
S esbasar tribulator vel tribulatus. seu tribulans vel egrediens
S esima egressio tristis oris. vel egressum est os tristicie
S eson egressio mortificacionis vel egressum est os tristicie h. p⁹ s. se. e. t. p. e. t.
S eth. ponens. vel positus seu posuit aut resurreccio
S ethsemen. vel germen aut poculum
S ethar populum suscitans vel germen vigilie
S ethun spine. vel germina seu pones vel resurrectiones eorum
S ethnai. seminans. magister meus. vel resurreccio magistri mei.
S ~~ethun spine vel germina seu pones~~
S ethri exactor meus vel habundancia mea seu diuertens me aut diuiciculum meum A:
S ecina. loquens vel tentorium seu vulpecula clamans aut tabernaculum. Stena idem
S tene loquentes. vel tentoria seu vulpecule clamantes aut tabernacula hic q post s.
S cenophegia tentoriorum construccio. vel tabernaculorum sollempnitas
S cena vulpecula vel tabernaculum ipsum hic t. post s.
S tephanus. corona nostra seu indicans nos aut speculator noster vel speculatrix nostra
S tephanus. regula vel coro

A: S ethur absconditus vel diuitens vel absconsio vel diuiciculum h. p⁹ s. se. t.

natus seu speculans aut speculacio nostra
S tephana. vel norma nostra corona. seu indicans nos aut speculatrix nostra
S tephana regula. vel coronata seu speculans aut speculacio nostra
S ia dominacio hic i. post s. et p⁹ t. se. a.
vel indigencia. seu dominantes aut indigentes
S iaa. dominans ei vel indigencia eius — al' Siaza
S iaba indigens patre vel dominacio patris
S iai dominans mihi vel indigencia mea
S iam situs. vel iacens. seu dominans eis aut indigencia eorum. hic p⁹ s. et i. sequitur b.
S iba recte vel conuersio seu venit egressus. aut venit egressio
S iban. rectitudo domini vel conuersio gentium
S ibom. rectus vel conuersus seu egrediens eis aut conuersio eorum hic p⁹ s. et i. sequitur c. — Al' Sibaim
S icetha. insania. vel ebrietas
S icharii. ebrii. vel insani
S ichar. penitens. vel pena
S ithar. ramus. vel conclusio seu bissus aut calcaneus — Al' Sithara
S icelegi. defeccio vocis adducte. vel adduccio vocis defecate seu effundens sextarium aut effusio sextarii
S ichem humerus vel humeri seu labor. aut laborantes — Al' Sichem — equocum ad hominem malum dativ et p homine malo ... significat diabolum
S icher ebrius. vel ebrietas
S ichera ebrius ei. vel ebrietas eius
S icilegi effundens sextarium vel effusio. sextarii seu defeccio vocis adducte. vel adduccio vocis defecate
S icilia ponderosa vel laboriosa.

Sichienses. ponderosi. uel labo
riosi
Sichima. humerosa. uel labo
riosa ipsa est que est et sichim. sed in
latinum et grecum sonum uer
titur ut sichima pronunciatur
Sichimi humerosi uel laboriosi
Sichemite. humerosi. uel labo
riosi
Sicione. pondus doloris. uel
laboriosa iniquitas
Sichilus. pondus consilii uel
labor festinationis h' p' 8. sc'. 1. 7. p' 1. d.
Al' commoti oculi — Sidem communctus. uel uena
cio fontis aut taciturnitas
Al' Sideo — Sidon. salus uel tacens seu
saluans aut taciturnitas
Al' Sidonis — Sidonii. salui uel tacentes seu
saluantes. aut taciturni
Sidon uenatio. uel commotio seu
uenatio tristitie. aut commotio in
iquitatis
Sidonia. commouens eum uel
uenatio eius seu commouens tris
titiam ei aut uenatio iniquitatis
eius.
Sidonia uenatio uel commo
tio seu uenatio meroris aut ue
natio inutilis
Sidonii uenantes uel commouen
tes seu uenatores meroris aut ue
Al' Sidrac — nantes inutile
Sidrac. decor uel decorus seu
decus meum aut decorus in h' p' 8. 1. sc' e.
Sieue sitis uel siciens seu dor
mitacio aut indigencia
Sieuenses dormientes uel sici
entes. seu indigentes aut indi
gencie hic p' 8. 1. seq'. g.
Sigab supattollens. uel sup
attollere hic p' 8. 1. sequit'. l.
Sila missus. uel missio
Silam. missus eis. uel missio
eorum
Silas missa plasmacio uel mis
sionem sustollens

Silem receus. uel nouus siue
recenter aut in igne
Silia. missus in uel missio
mea
Silo amissio. uel ubi est ipsa
Siloe amissa. uel translata seu
dimissio aut restitucio Silonite auulsi uel ubi
Silonite. transferentes uel auellen
tes seu dimittentes aut restituti
Siloa. missus uel missio seu mis
sus ei aut missio ei
Siloe. idem est
Siloam missus eis uel missio
eorum
Silon transiens uel auellens
seu dimissio aut restitucio
Silonite transferentes. uel auel
lentes seu dimissi aut restituti
Siluanus. missus fratri uel mis
sio ad fraternitatem
Simmaa exaudicio. uel exau
dibilis
Simmaeus exauditus uel ex
audibilis
Simmaith mortificans uel mor
tificacio seu mortificatus aut
quicumque moritur
Simeon auditus uel exaudibi — Al' audicio
lis seu audiens merorem aut
nomen habitaculi
Simeonite. auditi uel exaudi
biles seu audientes tristiciam aut
nomina habitaculorum
Simon obediens. uel obediam
seu ponens tristiciam aut audi
tor meroris
Simpalma uocum copulacio — Al' Simmeth
uel uocum conueniencia
Simrith. locus uel loca h' p' 8. 7. 1. sc'. n.
Sin temptacio egrediens uel
egressio temptacionis
Sin dentes. uel dentosi seu si
mulis aut amphora temptaci
onis
Sin rubus uel odium seu man
datum. aut egrediens.

S · qua temptacio egrediens ei uel egressio temptacionis eius

S6 · qua dentes eius uel dencium eius. seu sup[er] uultus eius. aut amphora temptacionis eius

S · qua mensura. uel mandatum seu rubus eorum aut odiens eum

S6 · quai temptacio egrediens michi uel egressio temptacionis mee

S · quai. dentes mei. uel dencium meorum. seu sup[er] uultus meum aut amphora temptacionis mee

S · quai. mensura mea. uel mandatum meum seu rubi aut odia plurali numero

S · imeus egrediens. uel odiosus seu leuans me aut alleuacio mea

S · inguguna doctrina uel institucio

S · inchion victori deo palma uel uictoris dei triumphus

S · ichichem loquens uel loqla seu cantans vel canticum

S · ion specula uel semen ei[us]

S · ion mandatum uel nimium siue speculum aut speculatio

S · ior paruulus l' turbulentus seu turbidus aut firmamentum nouum

S · ior laborath. paruulus uel candidatus uel firmamentum noue albedinis

S · ir aula uel lebes quam uulgo ollam uocant .i. caudariam

S · ira aula eius. uel lebes eius

S · irath. murus uel maceria

S · irachusa murus gaudii l' maceria letitie

S · irasirim cantantia cantica. uel cantica canticor[um]

S · iria ara uel humecta seu sublimis aut sublimitas

S · irii are uel humecta seu sublimes aut excelsi — Al' Siari

S · irofenissa. alte conuersa mulier uel sublimitas conuersionis assumpte

S · irtes tribulaciones uel angustie seu potiones aut tractationes

S · irtes cum atractu salustius dicit appellari

S · is temptacio uel firma siue eg°diens ei aut longeuitas eius — Al' ... uel forma

S · isai temptans me uel farina mea seu egrediens michi aut longeuitas mea — Al' S...

S · isara equi missio. uel exclusio gaudii seu tollens recedentem aut excludens gaudentem — Al' Sisara

S · isierr uel timens deum uel benedictus dei

S · ithan. dignitas. uel elacio

S · izilia ponderosa. uel laboriosa

S · izilienses. ponderosi uel laboriosi

S · ythia uulpes illuminata l' temptaturum illuminatum

S · ythe uulpecule illuminate uel tabernacula illuminata

S · citopolis uulpes illuminata auibus uel uulpeculis illuminata ciuitas

S · citopolite uulpecule illuminate auibus uel uulpeculis illuminati aues

S · mirna consummacio amaritudinis uel amaricacio consummata — Al' Smerna

S · mirne consummati amaritudine uel amaricati in consummacione — Al' Smirna

S · mirne cantans canticum uel cantacio car[minum] — Al' Smirne

S · mirnenses cantantes cantica uel cantaciones cor[um] hic p'? s. so. o.

S · ocoth fos. saluans eum uel locucio eius

S · oar pusillus uel pusillanimis

seu pusillitas aut pusillanimi-
tas aut pusillanimes
Soba serra secans mea uel
mensuratum mea
Sobab conuertens. uel conu(er)
sio
Sababa. conuertens eum l(ue)l co
n(uer)sio eius
Sobath simplex uel columba
tis. seu conuertens te aut conuer
sio tua.
Sobai serra mea secans l(ue)l m(en)su
ratum meum mea
Sobal spica uel ueteres adpor
tandu(m) seu uana uetustas aut
uanitas uetustatis
Sobi serra secans me uel man
datum in me
Sobnas sedens uel sedes seu
diuertens. aut diuiticulum

Al' Sobech

Soboch irretiens uel conuisio
Sobochai conuisio mea l(ue)l incen
dium meum seu irretiens multi
tem. aut conuiuens deuoratorem
Socha ramus uel propago
Sochath rami uel propagines
Socho ramus uel humilitas
seu umbraculum aut taberna
culum
Sottho idem est
Sochoth tentoria uel taber
nacula seu rami aut humili
tates
Sochoth benoth. tentoria filii
videntis uel tabernacula filii te(m)
poralis
Sodad excludens uel latus
a latere n(on) a latitudine seu archa
num aut exclusio
Sodada latus eius uel exclu
dens. eu(m) seu archanum ei(us) aut
exclusio eius
Sodi latus meum uel archa
num meum seu exclusio mea

Al' Saddi

Soddi. idem e(st).
Sodoma pascio silens uel de
clinatio eorum.

Sodoma silua uel sterilis
seu cecitas aut pecus silens
Sodomite pascentes silentii
uel declinationes eorum
Sodomite silui uel steriles
seu ceci aut pecora silentia
Soem girus. uel expectatio
eorum

Al' Soen al' so[...]

Soen girus uel expectatio
Soene girus eius uel expecta
ta eorum s(iue) expectans eos
Soer expectans uel expectatio
seu girans aut circumdatio
Sophath irretiens uel custodiat
seu irretiens aut custodiatio
Sophal speculum meum uel
speculator meus

Al' Sophai

Sophan attendens uel attentio
seu umbraculum aut obum
bratio
Sophan speculans eum uel
specule dissipatio seu dissipans
speculatorem aut speculatorem
uidebo
Sopheth. iudicans uel iudi
catio
Sopher. liber uel narratio
Sophera. narrans eu(m) uel lib(er)
eius
Sopherech lib(er) uite uel narratio
pauoris
Sophim. speculans eos uel
speculator eorum
Sophonias speculum domi
ni uel cognitor archanorum dei
Sophonias abscondens do
minum. uel absconditus d(omi)no
seu speculans dominum aut
speculator d(omi)ni

Al' auellens

Salemites uellens uel diuit
tens seu auulsio aut diuisio

Al' solemn[...]

Solomith temptatio respi
ciens transmigrationem uel
transmigratio respiciens temp
tationem
Somer custos uel custodia
seu custodiens aut custoditus

S omeras custos domini l' cu|stodiens dnm

S omptophanech. salvator mundi. uel absconditorum re|pertor

S on pecus uel dentes

S on pupilla uel secundus seu coctus aut coctivum

S onan coctiva. uel subsistens eis seu pecora eorum aut pecora rubea

S oni pecus uel dentes

S oni pupilla mea uel secundus meus seu coctus meus aut coctivum meum

S onia pecus eius uel dentes eius

S ona pupilla eius uel secundus eius seu coctus eius aut coctivum eius

S onim pupilla eorum uel secundus eis seu coctus eorum aut coctivum eorum — Al' Som

S oon civitas. uel oppidum

S oonthanis civitas egypti uel oppidum mandatis humi|lia

S oor petra pusilla. uel fortis pusillanimus seu mane plas|matus aut angustiatus forti|ter

S ooria petra pusilla domini uel mane plasmatus

S ophim liber iudicium l' iudi|cii iudicantium

S or plasmatus. uel angus|tiatus

S ora petra uel fortis seu tinnus aut iudicans

S orathath hostes tui l' hosti|um tuorum seu inimicorum tuorum aut bellancium contra te

S oreth bona uel optima seu electio aut eligens bona optima

S oreth bona vitis uel optima vinea seu electa vitis aut vinea

electionis

S or petra mea. uel robur meum seu plasmatus in aut angustia mea

S orim horreum. uel abarium seu roborans eos aut plasmatio eorum — Al' Somi

S osi pater salvans dispersos uel narrans dispersionem

S osthenes salvans eos uel salvans in tempore seu gaudii da|tor aut dans gaudium

S ostratus salvans dispersos l' salvans in tempore

S otha. archanum. uel exclu|sio

S othai archanum meum uel exclusio mea

S othebor. l. radicans lignum uel radix subtior — Al' Sub...

S othites archanus. uel ex|cludens

S otta facientes cantilenas uel in porticibus disputantes

S u salus uel salvator [l. v. p. 8.]

S ua salus eius uel salvans eum

S uaa salvans eum uel salva|tio eius

S ual reddens uel salvans seu salus aut reddicio

S uar salvator susitans uel salvacionis vigilia

S uba. incendens uel incendi|um seu comitens aut conmissio sua

S ubath. frutectum uel condi|cium

S ubachai fructetum meum uel condicio mea — Al' Subachi

S ubahel conversus deo l' incendium dei meum

S ubothai. inreciens l' irretic seu incendium meum aut con|missio mea — Al' Subtochai

S ubba excelsus. uel subli|mitas

Subna. sedens uel reuertens seu sedes aut reuersio
Subnam sedes eius uel reuersio eorum
Subuel conuersus deo uel incendium dei.
Suchia obumbrans eum uel tabernaculum eius
Suddi archanum meum uel delatio mea (Al' tenie [illegible])
Sue loquens uel locutio siue cantans aut cantilena (Al' Sude)
Suph rubrum l' scirpus siue speculum aut effusio (Al' Cerspus)
Supha scirpus eius uel rubrum eius seu effundens eum aut speculatio eius. (Al' Cerspus)
Supham attens uel attritio seu umbraculum aut umbratio. (Al' Suphan)
Suphamite attentes uel obumbrantes seu attritiones aut obumbrati (Al' Suphamite)
Suphan attens uel effusio gratie seu umbraculum aut obumbratio
Suphaphim attens nauem l' adumbratio rostrorum
Supherith uanitas uite l' irritum passionis
Suphim unctus l' unctio seu effundens eos aut speculum eorum
Suphin uanitas uel irritum
Supham. saluans eos l' saluatio eorum
Suphamite saluantes eos uel saluationes eorum
Su loquens uel locutio
Suthes. idem est
Sur petra uel lapis l' durus aut durities
Suriam lapideus populus uel duritia populi. (Al' Suriam)
Suramite lapidei populi l' duritia populorum
Surammith mortificat l' mortificatio. seu mortificans aut quicumque moritur
Suramitis misera l' captiua seu mortificans aut mortificata.
Sure conueniens uel conuenit seu dentes aut eleuatio dentium
Surem lapideus oculus uel duritia fontis
Suri petra mea uel lapis meus seu durus michi aut duritia mea
Surite. petre mee uel lapides mei seu duri mei aut duritie mee.
Sur murus l' robustus seu contentio aut directus
Sur angustia uel acerbitas seu directio aut continentia
Suri angustia mea uel exacerbans me. seu murus meus directus aut continentia mea robusta
Suriel acerbans deum l' angustia mea (Al' [illegible])
Surihel. murus dei l' robustus deo seu continens deum aut directio dei (Al' disarao)
Surihelli fortis meus deus uel angustians me deus seu deus continens me aut deus directio mea.
Surisaddi. fortis dominus uel continens mea ubera seu murus acerbus aut directio angustiarum
Surisaddai fortis dominus meus uel continentia uberum meorum seu seu murus acerbitatis mee aut directio angustiarum mearum
Sus gaudium uel letitia
Susa leta uel gaudens seu gaudium aut letitia aliquorum (al' [illegible] eorum)
Susath. leuis uel gaudens

alicio seu gaudium aut leticia alii

S usachim. idem est

S usan gaudium domini uel leticia gracie

S usanna gaudium gracie uel leticia iussionis

S usanna. lilium uel gracia seu obtentus lilii aut obtinuit graciam

S usannethanea. lilium possidentes uel gracie emulatores seu gaudium domini humilis autem leticia grate emulacionis

S usi gaudium meum uel leticia mea seu obtinuit equum autem obtinuit equitacione

S usis gaudium meum uel leticia mea assumpta seu reuertens in aut reuersio mea

S usis gaudium consilii uel leticia festiuantis seu obtinuit equum autem obtinuit equitacione

S uthala radix uel radicatus

S uthalam radicatus eius uel radicacio eorum

S uthaloite radicantes. uel radicati

S uthale podin myrtum uel spina madida seu spina uiridis autem spinarum madidacio

S uur faciens ignem uel auger incendium Hic incipit hebraica nomina incipiencia p·t·z·p⁹·t·se·a·

T aaph pauor uel super seu pauidus autem superior

T abath bona uel bonitas

T abeth occidens uel inficiens seu occasio autem interfectio T elebel lon⁹ dei·

T abeimeusiote occidentes uel inficientes seu occisores aut interfectores

T abin damma uel capra

T achos silens uel silentium

T addens appendens principem uel apprehensio principis

T aphath aduentus paruuli uel paruulus ueniet

T aphith claudicans l' claudicacio seu mitam remittens aut remissio mite — Al' taphia

T aphne malum ab arbore eius amalicia uel timpanum apertum seu timpani apercio aut timpanum adaperiens

T ala ros uel irroracio — Al' taba

T alam irrorans eos uel irroracio eorum — Al' tabam

T ala ager uel apprehensio — Al' tabba

T anam apprehendens eos uel ager eorum — Al' tabbam

T amath perfecta uel perfectus perfectio seu datum consummatum aut consummatio data

T anameth consolator uel consolatus seu consolans aut consolatio.

T apsophis. specula seu speculator autem speculacio — Al' tapsophi

T arela uidens terebintum uel uisio arbuscule

T argas explorator uel exploracio seu faciens iugum aut facta iugi — Al' targal

T archan super fluuius uel elongans sui turturem dedit — Al' uidit a fr̄is deo

T an signum uel subter seu signatus autem subtior — Al' tan

T acomdidis cogitans tristiciam uel cogitacio aut applicacio

T ristice. Hic post t sequitur e

eceus adiungens uel adiunctio seu applicans aut applicacio

T erallius ager uel placens stercore Hic post t sequitur i

T iberius uidens. uel bonus seu uidens eum aut bonitas eius

T iberiadis uisio uel bonitas seu uidens testim aut bonitas testificacionum

T iphonius gehennalis dolor

uel latitudo iniquitatis
T igris uelox uel uelocitas
T imon ruminans uel pinguedo seu pinguis aut ruminatio
T imotheus beneficus uel beneficium seu benefaciens aut beneficientia
Al' tiranitis — T iranitis continens cor uel confortatio cor
T iranni continentes cor uel confortationes eorum
T iras angustia uel tribulatio seu plasmatio aut fortitudo
T iri plasmati uel tribulati seu fortes aut angustiati
T itichus tacens aut taciturnitas seu silentium aut taciturnitas
Al' Tyrus uel tyro — T ithus quercus uel bonus seu lutum aut lutatus
Al' tryphena uel tryphosa — T riphena · hic q. post. t. innuens uel renuens seu nutus aut renisio
Al' Tryphosa — T riphosa clara uel perspicua seu clare uidens aut perspicue attendens · hic q. o. post. t.
T ob. bonus uel bonitas
T obias bonus domino uel bonitas domini seu ductus ad luctum aut conuersus ad uniuersa.
T obis bonus uir uel bona assumptio.
T ophel ruina uel cadens seu tractans aut irruens
T opazion bonum testimonium uel bonitas testamenti
T uade seruiens uel seruitium seu requies aut latitudo
T ophimus dissoluens uel dissolutus seu dissoluens thalamos aut dissolutio thalamorum · hic q. u. post. t.
T ubal ductus ad luctum uel conuersus ad uniuersa
T ubal deserens uel desertus seu deserens aut delatus

T ubalchaim ductus ad luctum lamentationis uel conuersus ad uniuersa acquisitionis
T ubalchaim. deserens possessionem uel deserens. lamentationem seu delatus possessionem aut desertus acquisitioni — al' ductus
Huiusque simplicem .t. litteram .i. sine aspiratione lecta sunt propria nominum. Deinde que sequuntur aspiratione addita legenda sunt.
T haamath dator indignationis uel dedit indignationem aut bilem aut data est ei indignatio — aut bilis
T haan diues dono uel paupergratia
T haas super uel pauidus seu diues aut super
T hasar diues uel diuinae seu pauorem suscitans aut super uigilans
T habee bonus occisor. uel bene occidens seu bene occisus aut bona occisio — Al' thabee thaee
T habebas bonus deus domini uel bonitas dei domini — Al' thebethas
T habine bona uisio uel bone uisiones — Al' tabine uel tabene
T habiana bona donatio uel bonitas gratificationis
T habianei bene donantes uel bene gratificati
T habor ueniat lux uel uenientis lux uel uenientis lumen seu aduentus luminis aut luminis accessio
T habremmon bene sublimis uel bona congregatio seu bonus ad uidendum aut bonitas uisionis eorum — Al' thabremon uel tan re
T hachasim statera appensio silentium eorum — Al' cas
T hadal princeps appensor seu princeps appensus aut principis appensio
T haphiphin claudicans labiis — Al' thaphi

uel timpanum aperiens
T haphaus signum uel signu
agno seu stupens ob serpentis aut
in sanum os serpentium ab ore
eorum intelligendus est non ab
osse T haphus idem
T hapies. idem est
T hapuath scire nuans operimen
tum nouum uel nunc operimentum nouum
T hapua timpanum aperiens
uel timpanum apertio
T hai. pauor meus uel stupor
michi
T haun duo uel bini siue duo
aut bina
T hala appensio uel appendens
seu irritans aut irritatio
T hala iuge exemplo uel pro
semetipso seu ipsemet redit si
bi aut sibimet reuersio eius
T halasa appendens futuram
uel appensio plasmationis seu
irritans futuram aut irritans
plasmationem
T halaser appendit principem
uel appensio principis seu irri
tans principem aut principis
irritatio.
T hale appensio. uel appendens
seu irritans aut irritatio
T halim psalmi uel hymni seu
laudes aut laudationes
T habiacum puella tibi dico
surge syriacum est non ebreum
T halme sulcus uel sulca sum de
pendens aut suspensio
T halmai sulcus meus aut
sulca mei sum appendens meam
suspensio mea.
T hamar palma. uel amara
seu commutans aut commutata
T hamim consummantes uel
contempnentes seu contemptus
aut consummatio
T hanna nunc uel fidelitas
seu fidelis eius aut consumma
tio eorum
T hannas nunc uel deficiens
seu nectans futuram aut consum
matio plasmationis
T hannatha nectans explora
tores odoris uel nectantes explo
rationes ascensionis
T hannathi nectantes explo — Al' tannather
rationes odoris uel nectantes — Al' exploratores
explorationes ascensionis
T hannath scire nuans operim
tum nouum uel nunc operimen
ti noui
T hannes numerans uel defi
ciens. seu fidelis aut consum
matio eorum
T hanun numerans michi uel
consummatio mea
T hana humilis uel respondens
seu responsio aut humilians — Al' humilitas
T hanan humilis ei uel responsio
eius
T hanath. redit tibi uel humi
litas ad te seu humilis tibi aut
responsio tua
T hanais humilians uirum
uel respondens assumptionem
T hanath humilis uel respondens
seu humilitas aut consolatio
T hanath selo humilitas dimis
sionis uel consolatio petitionis
T hains mandans humilia — Al' thamy
uel mandans humilitatem seu
mandatum humile aut manda
tum humilitatis
T hanathianai responsio fidelis — Al' thanthanal l' tham
michi aut humilis explorator — thaman
ascensionis mee
T hapsa specillum uel indig
natio
T hapsar specillum uigilie
uel in dignationem suscitans
T hapse indignans uel indig
natio seu sedes offendens aut

cessio offendiculi

Tharan pascens uel pastio seu explorator odoris aut explorator ascensionis

Tharandia superfluens eius uel elongatus ab eo seu superfluens eius uel elongatio eius

Al' superfluus

Tharasim ydola uel ymagines seu figure aut ymaginationes

Al' Tharaira

Al' dño uel domo

Tharina nequam in domo uel abigens granum

Al' tharathath

Tharthat superfluus uel elongans. seu superfluitas aut elongatio

Tharderna grauis aut profundus sopor uel grauitas aut profunditas soporis

Al' Sapor

Al' Saporis

Thare abactor uel depulsor seu nequam aut nequicia

Tharei nequam uel nequicie seu abigentes aut repellentes

Al' Tharel

Tharei pascens me aut pastio mea seu explorator odoris mei aut exploracio ascensionis mee

Tharasa. liber xij. prophetarum

Al' tharasa l' tharasiur

Thares. explorator gaudij uel explorator leticie seu gaudium abigens aut leticiam

Tharsis explorans gaudium uel explorans letitiam. seu dissipans speculum aut dissipatio specule

Tharsanses explorantes gaudium uel explorantes letitiam seu dissipantes speculum aut dissipatores specule

Al' tharsenses

Tharsum exploratio gaudij uel dissipatio specule

Al' tharsis

Thasi positus michi uel positio mea

Al' signum

Than consummans uel consummatus seu consummator aut consummatio

Thraca requies uel latitudo

Thrases lati uel requiescentes

Thramate serviens dño uel dissolutio donationis

Al' dño

Thrasee dissoluens thalamos uel dissolutio thalamorum

Thebaida conuersa uel conuisio

Thebbaoth conuertens tempus uel conuersio temporis

Theos p[ro]p[ri]e ē se̅ h...

Thebath. bonum uel bonitas seu conuertens delinquentes aut conuersio peccatoris

Al' peccatoris

Thebel insulsus uel insipiens

Thebes firmi mea uel mea firmit

Thebeth bonus pauor uel bonitas uite

Thebin palea mea uel operatiorum

Al' thebra onoferi

Thebin bonus michi uel palea mea

Al' theben

Thebgloth spica palee uel insulsitas germinacionis

Al' thebaleth thelboleth

Thebon palee uel sulsitas

Al' thela uel thelbon

Thechel. statere appensio l' appensum ē in statera

Thechoe. tuba i canens uel buccinator

Thecua tuba uel buccina seu sonitus aut percussio.

Thecuam tube uel buccine seu sonantes aut percutientes

Al' techen...

Thecuen . idem ē

Thechitath buccina delinquentis uel percussio peccatoris

Al' thetu...

Thecuam pacientes uel pacia seu percuciens eos aut buccina eorum

Thedor parillas uel infirio

Theem indicamus uel statera mensure

Theglath transmigrans uel transmigrator actiua significatione intelligendum est .i. alios facere transmigrare

Theglath phalasar transmigrans uel transmigratio cadentem principem uel transmigratio cadentis principis

Al' phala...

Theglath phalmaser idem

Al' thechen

Theren statera mensure uel statuum mensurata

Thebenite stata mensurati uel statera mensuracionis

Thelabin dispersi uel dispergentes seu dispersio aut dispersiones

Thelamus agger aquarum uel

Thelem vos cor vl' ager aquar

Thelmm vl' thelmm vos dom vl' arco gnao requiescencium

num fluuiorum

Thelasech appendens principem uel appensio principis

Thelmelarelatsa ager aquar disgregancium solem uel riui flu uiorum dispergentes illuminatos

Thelmon vos dom uel irrigacio requiescentis

Thema aust' uel affricus seu australis aut meridianus

Theman aust' uel affricus eius

Themana aust' eius uel affrice ei.

Themani. aust' meus uel affricus michi

Themanites austral' uel affri canus ab affrico non ab affrica

Themna. uectans uel defectio

Themor sinistra uel consum macio amaritudinis eius

Themora sinistra eius uel con summacio amaritudinis eius

Themonites sinistrensis l' con sumatus in amaritudine

Thena castra uel donata seu donaciones aut dona cor

Thenath castra fratris uel dona ftenacium

Thenath ficus uel amigda lum

Thenocmeth consolatus aut consolacio

Theodas laudans uel laudacio seu signum capi

Theodatus. idem

Theophilus conuertens uel conuersus seu sursum ferens aut sursum portatus

Therath porculus uel elonga tus

Theraphim idola uel incendia seu figure aut ymaginationes

Therathat subuertens uel sub uersio vl' explorata diuisio

Therphala subuisione cadens uel explorata diuisio

Therph[illegible] exploratores diuisi uel subuersione cadentes

Themath explorata redemptio uel exploratio redemptionis

Thersa pulcra uel placens seu complacens ei uel complacens sibi

Thelan posuit donum uel redempcio gracie — Al' thesan — Al' reposicio

Thesis posita uel reposicio

Thesbi captiuans uel conuer tens seu captiuitas vl' conuisio — Al' thebi

Thesbites conuertens uel captiuator seu festinus ad intel ligendum aut intelligencia festina ta.

Thesbon. festinata intelligen cia uel festinacio ad intelligendum

Thesbnes captiuans uel capti uator seu captiuus aut captiui tas. — Al' thebnes

Thessalonica festinans um bram statue uel festinans um bram roborare

Thessalonicenses festinantes umbram statue uel festinantes umbram firmare

Theth subter uel infra seu bonum aut exclusio

Thethim bonum uel exclusi seu inferiores aut subteriores

Theudas. laudans uel laudacio seu signum capiens aut captiua signata — Al' Theodas — Al' capta signacio

Thezez agger horribilis uel tuba teribilis *hic p'. t. sequit' h. i.* — Al' thezeth

Thiathira illuminata uel illuminatrix seu illuminans aut illuminacio

Thiathiren. illuminantes uel illuminati

Thibaath forum uel macel lum.

Thican medium uel diuidi atus — Al' diuisiacio

Thichonum. idem

Thichua spes uel desperacio

Thima humilia uel respon dencia

Thichon diligens merorem uel despicio iniquitatis — Al' tichon

Thimeus pinguis uel rumi nans

Thinas timor uel reditus seu timor aut supfluus — Al' thinis

Thiria timens dominum l' redicens dno — Al' thiria

T hephon dissoluens dolore vel seruiens iniquitati
T hermoth dissoluens mortem vel requiescio mortis h' p' t. se. h. t. o.
T hob ablacio vel inuisitas
T hohel vanitas vel ablacio seu ductus ad iuncturam aut con uisus ad uniuersa
T hochaath stridor vel stridens
T hocen stridor fontis vel stridens oculus
T hoophi gehenna vel stulticia seu latitudo aut ampla plena stultorum
T hopheth oris ap cidium l' oris proteccio seu os protegens aut os protectum
T hophel os dei protegens seu oris dei operculum aut oris dei proteccio.
T hopheth gehenna pauoris vel ampla plena inte stultorum
T hogorma auellens vel impleus seu quispiam inolatus aut inuo latus auulsio
Al' catinum
Al' tholad
T hola coccinum vel uermiculus
T holath coccineus seruus vel rubens color testium
T holmai ad mensuram deducens vel ad mensuram reductum seu suspensus aut suspensio mea
T holomai. idem
T holaite coccinei. vel rubicundi.
T hole coccineum. vel rubeus color
Al' tholomaida
T holomaida admensuram deducens vel admensuram deducta.
T holomaidi admensuram deducti vel admensuram reducens. T holomaidenses ad mensuram reducti vel ad mensuram reducentes. ho lomeus idem quod tholomaida
T holus rotundus. vel rotunditas
Al' geminus
T homas abyssus vel geminus vnde vter et grece didimus appellatur
T hopho amenitas vel latitudo
Al' thore captiuans
T horath lex vel pentateucum
T hose captiuitas vel festinacio
Al' thosaides l' thortes
T hosaites captiuus vel festinacio
T hoth error vel amencia
Al' festinans
T hothi error meus vel amencia mea
T hon amens vel errans seu error eorum aut eorum amencia
Al' tosy l' to
T horchade requiescens vel re quiecio
Al' tochade tosade
T hrogodite serui sucriuctu vel requiescentes latrunculi h' p'. t. se. h. v.
T hubal ductus ad luctum vel conuersus ad uniuersa
Al' victimam
T hubel deserens vel delatus desertus seu deserens aut delatus
T hubalchaim ductus ad luctum lamentacionis vel conuisus ad uniuersa acquisicionis
T hubalchaim deserens possessionem vel deserens lamentacionem seu delatus possessionem aut desertus acquisicionem
T hubin deserens vel desersio seu bene meciens aut bona mensura. h' incipiunt hebraica nomina ab. v. t. p'. v.
Vbil festinans germen vel consilium vetustatis
Vchocha ignis mordens vel dolor prestolacionis
V chochi infirmus vel debilis seu infirmans eos aut infirmitas eorum.
Al' vroche vnothem vthatha
V phamite infirmi vel debiles seu infirmantes eos aut infirmitates eorum
V phir infirmus vel infirmitas seu irritum aut herbosum
Al' vi
V r dolens vel parturiens, seu dolor aut partus aut fenestra
V lai celum vel palus a palude non a palo seu dolor femoris aut dolor umbraculi
V lam prius vel aut seu porcaut anterior
V r lumen vel ignis seu incendium aut fenestra
V ram lumen meum vel ignis meus vel incendium meum
V riam deus excelsus vel lumen excelsum seu ignis eorum aut fenestra eorum.

V mui lucens populo uel igne
us populus seu incendens po
pulum aut incendium popu
lorum.
V rithia ignis peccati. uel incen
dens peccatum seu lumen tem
porale aut aperiens peccatori
V rbanus luce gaudens uel lu
cis gaudium. seu gaudens igne
aut gaudens incendio
V rei longitudo mea uel illumi
nator meus seu ignis meus aut
incendium meum.
V ri lux mea. uel ignis meus
seu incendium meum aut apercio
mea
V rias lux mea dei uel lumen
meum domini. seu dominus ig
nis meus aut dominus incendi
um meum
V riel lucens deo uel ignis dei
seu aperiens deo aut incendium
dei
V s consilium uel consiliator seu
festinans aut festinacio
V sam consulens populo uel
consilium populi seu festinans
eos aut festinacio mea
V sathi festinante me uel consili
ante michi seu consilium meum
aut festinacio mea
V sathites festinans uel consili
atori ubi consulens michi uel consi
lium meum seu festinans me
aut festinacio mea
V sim festinans eos aut consiliu
eorum
V sir consilium uel festinacio
seu festinans consilio aut festina
tor. consilium thahi dolor signi uel
consilium errans.
V za consilium. uel consiliator
V zal consilium eorum eius uel
consiliator eorum.
V phal finis uel defincio
V phah finis meus uel defunc
cio mea
V phisus finis consilii uel defi
ciens festinacionem
V phisi finis consilii mei uel
deficiens festinacionem meam
V agas ipsa uallis estuans uel ip
sa uallis estuacio.

V agesti liber lentarium uel liber
leuiticus
V agedaber liber numerus uel liber
numeri
V aizatha ipse ducens huc uel ille
fornicator
V asem finis decencium uel desti
natus auguste
V asti finis signatus uel distinc
cio consummacionis
V au hec uel ipsa seu ipse aut
ille
V elluth finis utilis uel definicio
declinacionis
V uit uires uel uirium seu prouo Al' uoc
cacio ire aut adiacendiam pro
uocauit Hebraica noia sapiencia a. z. z. p? z. se. a.
Zaab aurum obrizum uel
aurum purissimum
Zaba mouens. uel motus seu
fluctuans aut fluctuacio
Zababab fluens torrens uel Al' zabad
torrens fluxio quem uulgo ticinie
uocauit
Zabadaim fluens torrens muti Al' zabedan
lis uel fluens torrens idolatrie
Zabadei fluxus torrium uel
torrens fluens domino
Zabadia fluens torrens domini
uel torrens fluens domino Al' fluctio
Zabai motus meus uel fluctu
acio mea
Zabaon mouens dolorem uel Al' mouens dolore
fluctuatio iniquitatis
Zabath mouens eos uel delic
tum. uel torrens fluens peccato
Zaban mouens eos uel fluctu
acio eorum
Zabeb ista confusio uel iste igno
miniosus
Zaber mouens puteum uel fluc
tuacio fontis
Zabdi fluxus uehemens uel flux
us habundans seu fluens habun
danter domino
Zabdias. idem est
Zabdihel. fluxus uehemens dei
uel fluens habundanter deo
Zabina iste uenit uidens uel is
ta uenit uisio.
Zabuth fluens torrens uel torrens Al' zabud
fluxio
Zabulon fluxus noctis uel insin

mandum eius

Zabulon habitaculum fortitudinis uel habitaculum eorum seu habitaculum fortitudinis aut habitaculum pulcritudinis

Zabulonite fluxus noctium uel iura iuranda eorum

Al' iuo

Zabulonite habitaculorum fortitudinis uel habitacula eorum seu habitacula fortitudinum aut habitacula pulcritudinum

Zachari iustus meus uel iustificatio mea

Al' zachai

Zacharias memorans dominum uel auxiliator domini

Zacher memoria uel adiutorium seu iustus consilio aut iustificatus consurgens

Zacheus iustitia uel iustificato seu iustus consilio aut iustificatus festinans

Al' zachur

Zachur memoria uel adiutorium seu iustus uigilans aut ignens aut iustificatus illuminans

Zadab iste pater uel ista paternitas

Zadabia iste pater domini uel ista paternitas domino

Zaph luminare uel illuminatio

Zaphi lumen meum uel illuminatio mea

Zaphin illuminans eos uel illuminatio eorum

Zai ducte uel huc seu oliua aut fornicatio ista uel hec pluraliter

uel Duc te hic uel fornicans tibi seu oliua eius uel fornicatio eorum

Zalmon sub umbra uel obumbrans seu umbratus aut obumbratio

Zamma iste fluens uel fluxus eius

Zambri iste lasciuiens uel iste amaricans.

Zamdi fluxus uehemens uel fluxus humidans

Al' zaba

Zamma iste aptus uel iste illuminans

Zamma psallens ei uel canticum eius

Zammaim psallentes ei uel canticum eorum

Zammi psallens michi uel cantatio mea.

Zamrim psallens eis uel cantatio eorum.

Zamrim psallens magistro uel canticum magistri

Zanoa ista requies uel ista commotio seu iste repulit aut iste requieuit — Zanoe idem

Zara oriens uel orientalis

Zarad descendens uel alienus sum descensio aut alienatio

Al' za...

Zabadaim descensio uel alienus sum descensio idolatria

Al' ze... Al' ...

Zarai oriens michi uel orientalis meus

Zaraias oriens domino uel orientalis domini

Zaroth ortus peccati uel orientalis est delinquens. Zarda alienatio

Al' za... balde...

Zared descendens uel abalienatus

alien... ab eo... ortus... orien... est iste

Zaredde descendentes uel orientales sunt isti

Zares ortus facture uel orientalis plasmatio

Zareth oriens pauor uel orientalis uita.

Zarias oriens domino uel orientalis domini

Zathan iste humilis uel responsio ista

Zatta iniquus uel iniquitas

Al' zai...

Zauad dotatus uel dotatio

Zauadia dos domini uel dos domino.

Al' do...

Zaui horridus uel terrendus fremdus

Al' za...

Zazim horror uel terror seu horrendi aut terribiles

Zazomim que est hec aqua uel preparati in acie seu aciem preparantes aut acie preparatio

Al' za... praeparati

Zeb lupus hic est post[?] uel rapax seu deuorans aut deuorator

Al' zeb...

Zebab fluens turris uel turris fluitio

Al' zab...

Zebedia fluens turris domini uel turris fluitio domino

Zebee uictima uel rapina seu hostia aut deuoratio

Zebedeus donatus uel dotatus seu fluens iste aut fluitio ista

Zeber lupus uigilans uel deuorator resurrectionis

Zebi lupus meus uel deuoratio mea.

Zebida dotis mee fortitudo uel
dotacio mea desiderabilis
Zebub habitacio uel habita
culum siue tabernaculum
Zebub muscha uel musce plus
Zebulonites tabernaculum
meroris uel in habitatio iniqui
tatis
Zeri meror mei uel memoria
mea
Zechri memor mei uel rememo
moracio mea
Zethrum memorans eos uel re
memoracio eorum
Zethim memoria lumis uel reme
moracio ignea
Zeperima hoc os vidisti uel hu
oris visio
Zephrona os hoc vidit uel huius
oris visio
Zei iste meus uel iste michi
Zelpha os hyans uel os fluens
siue os ambiens aut oris flu
xio.
Zemma fluens uel iste fluxus
eius.
Zemer iste amaricans uel iste
exacerbans
Zemmiram cantans eis uel can
ticum eorum seu temporis eorum ostendens
aut temporis eorum ostencio
Zemir psallens michi uel can
ticum meum seu iste lacessens
aut iste amaricans.
Zena commouens commocio seu
ipse requiescens aut ipsa requiecio
Zenam commouens eos uel
commocio eorum seu requiescens
eis aut ipsa requiecio eorum
Zerchel iste magister deus uel
ista est magis rea dei
Zerimoth iste timens mortem
uel iste metuens altitudinem
mortis
Zesum iste lapis uel ista du
ricies.
Zeechra iste pauidus uel iste
superior
Zechain iste amarus uel ista
commutacio
Zecha iste amicus uel iste errons
Zethna iste errans ei uel ista

amicicia eius.
Zen iniquus uel iniquitas — Al' zeridam l' zeuram
Zeisan iniquus eis uel iniquitas — 3 enech sumptio gentil'
eorum. hic q. t. post. z. — Al' zenaplech
Ziph florens uel germinans
Ziphei florentes uel germinan
tes
Ziphi germen uel illuminare — Al' zipha
Ziphsai germen meum illumina — Al' ziphath
cio mea
Zio ductio uel oliua
Ziza horrendus uel terribilis
Zo iste hic q. o. post. z.
uel ista.
Zoam minor uel paruula seu — Al' zora
uitula consternens aut uitula
consternata
Zobadonias fluens uel torrens
iniquus dominus uel fluens torrens
merentis domino
Zocho prophecia uel prophetizacio
Zohe attrahens uel attractio
Zoleth tractus uel proferens seu
tractum aut protractio
Zoleth iste pauidus uel iste in — Al' zoet
uias
Zolomim preparantes aciem uel
in acie preparati. zorinum idem
Zoob aurum uel diuicie
Zoon iste iniquus uel iste in
utilis
Zoor plasma uel plasmator seu — meum Al' zoor
iste apprehendens aut iste iracundus — me
Zoor plasma meum uel plas
mator meus seu iste apprehendens
me aut iste iracundus in
Zorobabel aliena translacio uel
ortus in babilone seu iste princeps
translacionis aut iste magister confusi
onis
Zorim que est hec aqua uel que sunt — Al' zorommi l' zoroimim
hee cogitaciones seu preparantes aciem
aut in acie preparati.
Zusitidis consilium uel consilia — Al' zusinidis l' zusimeis
trix
Zuzim consiliantes eos l' consilia
trices eorum. Explicit etc. Deo gracias

Hec est oratio manasse
regis ierlm que ponitur
in fine libri secundi parali
lipomenon post ultimum capitulum
quod finitur Deus suus cum eo et
ascendat etc

Domine deus omnipotens deus
patrum nostrorum abraham ysaac
et iacob et semini eorum iustus qui
fecisti celum et terram cum omni orna
tu eorum qui condidisti abyssum qui
signasti mare verbo precepti tui
et signasti terribili et laudabili
nomini tuo quod omnes pavent et
tremunt a vultu virtutis tue et
insustentabilis ira super peccatores
commotionis tue immensa vero et
investigabilis misericordia pro
missionis tue quia tu es dominus altis-
simus super omnem terram longa
nimis et multum misericors et
penitens super malicias hominum tu autem
secundum bonitatem tuam promisisti peniten
tia remissionis peccatorum et tu deus
iustorum non posuisti penitentiam
iustis abraham ysaac et iacob hiis
qui tibi non peccaverunt quoniam pec
cavi super numerum arene maris qui
multiplicate sunt iniquitates mee
incurvatus sum multo vinculo fer
ri et non est respiracio michi quia
excitavi iracundiam tuam et malum
coram te feci statuens abominaciones
et multiplicans offensiones Et nunc
flecto genua cordis mei precans
a te domine bonitatem Peccavi domine pec
cavi et iniquitatem meam agnosco
Peto rogans te domine Remitte michi
remitte michi ne simul perdas me
cum iniquitatibus meis neque in eternum
reserves mala michi quia indignum
salvabis me secundum magnam miseri
cordiam tuam et laudabo te omnibus
diebus vite mee quoniam te laudat
omnes virtutes et chori celorum et
tibi est gloria in secula seculorum amen

Incipit prologus eusebii iero
nimi in esdre idest in libro pri
mo esdre etc

Utrum difficilius sit facere quod
poscitis an negare nec dum
statui neque vobis imperantibus aliquid
abnuere sententie est et magni
tudo oneris impositi ita cervices
premit ut ante sub fasce ruendum
sit quam levandum Accedunt ad
hoc invidorum studia qui omne quod
scribimus reprehendendum putant
et interdum contra se conscientia re
pugnante publice lacerant que
occulte legunt in tantum ut clamare
compellar et dicere domine libera
animam meam a labiis iniquis et a
lingua dolosa Tercius omnino annus
est quod semper scribitis atque rescri
bitis ut hesdre librum vobis de he
breo transferam quasi non habeatis
greca et latina volumina Aut quicquid
illud est quod a nobis vertitur non
statim ab omnibus conspuendum sit
Et frustra autem ut ait quidam nichil
aliud fatigando nisi odium que
rere extreme dementie est Itaque
obsecro vos mi domnion et ro
gatiane karissimi ut privata lec
tione contenti librum non efferatis
in publicum nec fastidiosis ingera
tis cibos vitetisque eorum supercilium
qui iudicare tantum de aliis et
ipsi facere nichil noverunt Si
qui autem fratrum sunt quibus nostra non
displicent hiis tribuatis exem
plar admonentes ut hebrea
nomina quorum grandis in hoc vo
lumine copia est distincte et per in
tervalla transcribant nichil enim
proderit emendasse librum nisi emen
datio eadem librariorum diligen
tia conservetur Nec quemquam move
at quod unus a nobis editus est
liber nec apocriphorum tercii et
quarti libri sompniis delectetur
quia apud hebreos esdre ne
emieque sermones in unum volu

mon ro certauimus et que non habent apud illos nec de uiginti quattuor senibus sunt procul abicienda. Si quis autem septuaginta nobis opposuerit interpretes quorum exemplaria uarietas ipsa lacerata et euersa demonstrat nec potest utique uerum asseri quod diuersum est mittite eum ad euangelia in quibus multa ponuntur de ueteri testamento que apud septuaginta interpretes non habentur uelud quoniam nazareus uocabitur et ex egipto uocaui filium meum et uidebunt in quem compunxerunt multaque alia que latiori operi reseruamus et querite ab eo ubi scripta sint cumque proferre non poterint uos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium ueniam certe quod in latinis sit sum expressissimum est edidi enim aliquid quod non habet in greco uel aliter habetur quam a me uersum est. Quid interpretem laniant interrogent hebreos et ipsis auctoribus translacioni mee uel adrogent uel derogent fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis mihi uolunt maledicere et non imitantur grecorum studium et beniuolentiam qui post septuaginta interpretes translatores iam christi euangelio coruscante iudeos et hebyonitas legis ueteris interpretes aquilam videlicet et symmachum et theodotionem curiose legunt et per origenis laborem in exaplis ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuare. Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia deinde etiam qui habuerint et hebrei sermonis ignari sint magis errabunt ignorantes quis e multis uerius dixerit. Quod etiam sapientissimo uiro nuper apud grecos accidit ut interdum scripture sensum relinquens unicuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltim paruam habemus scienciam et latinus nobis utcumque sermo non deest et de aliis magis possumus iudicare et ea que ipsi intelligimus in lingua nostra exprimere. Itaque licet excetra sibilet uictorque sinon incendia iactet numquam meum iuuante christo silebit eloquium etiam precisa lingua balbutiet. Legant qui uolunt qui nolunt abiciant euentilent apices litteras calumpnientur magis enim uestra caritate prouocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor.

Incipit argumentum in libro iob.

In terra quidem habitauit iob ausitidi in finibus ydumee et arabie et erat ei antea nomen iobab et accepta uxore arabissa genuit filium cui nomen erat enon. Erat autem ipse filius quidem zare de esau filiis filius de matre uero bosra ita ut sit quintus ab abraham. Et hii sunt reges qui regnauerunt in edom in qua et ipse regnauit regione. Primus balac iobab qui uocatur iob. Post hunc asum qui erat dux ex themanorum regione. Post hunc adad filius badad qui excidit madian in campo moab et nomen ciuitatis eius gethaim. Explicit.

Incipit prologus in libro iob. Iob

Iob exemplar paciencie que in misteria suo sermone complectitur ipsa incipit uersu labitur pede stri sermone finitur omnesque leges dyalectice propositione assumptione confirmatione conclusione de-

terminat simplicia et eo verba plena
sunt sensibus ut ut de ceteris sileam
de resurrectione corporum sic prophetat ut
nullus deea vel manifestius vel cau
tius scripserit Scio enim quod redemp
tor meus vivit et in novissimo die
de terra surrecturus sum et rursum
circumdabor pelle mea et in carne mea
videbo deum salvatorem meum quem
visurus sum ego ipse et oculi mei con
specturi sunt et non alius reposita est
hec spes mea in sinu meo

Incipit prologus in danielem prophetam

Daniel interpretatur iudicium sive
quod in presbiterorum iudicio senten
tiam divine condempnationis expli
cavit dum reperta eorum falsitate su
sanna absentem liberavit sive quod
visiones et sompnia quibus per singu
la quedam consignata futura mo
strabantur sagaci mente discer
nens aperuit sive quidem et de
sideriorum vir appellatus est quod
panem desiderii non manducavit
et vinum concupiscentie non bibit
et de prope victoris manifestior prophe
tarum et in prophetia sua claro sermone
regna orbis pronunciat et tempus ad
ventus christi manifestissima pre
dicatione annotat etc

Incipit prologus in abdiam prophetam

Esau filius ysaac frater iacob
vocatus et edom idest rufus et
seyr idest pilosus qui possedit
regionem que nunc dicitur gebale
na ubi prius habitaverunt chor
rei qui interpretantur liberi
verbo vero hebraice edom et
grece ydumea vocatur arabie con
finis titulus est palestine cui di
versos super tribus prescribo edom
Sed ergo edom homo tribus nominibus
vocatur sic et terra eius edom di
et ydumea et seyr hec regio non est

putatur inter extraneos gentes
quia possessa est a filio ysaac et a
fratre iacob non data est filiis
israel in possessione sed prohibentur
filii israel movere arma contra
fratrem suum sic autem esau condo
minus est fratri suo iacob ita pro
rector ydumeorum ergo loqui hic
propheta etc

Incipit prologus in zachariam prophetam etc

Variarum propheta memor domini
sui multiplex in prophetia vidit ve
stibus sordidis et lapidem oculos
septem et candelabrum aureum cum
totidem lucernis quot oculis de
nec quoque olivas a sinistris lam
padis tenuit et dextris ut post
equos rufos varios albos et
nigros et dissipatas quadrigas
ex effraym et equum de iherusalem
et pauperem regem vaticinatur
et predicet sedentem super pullum
filium asine subiugalis etc

Incipit prologus in malachiam prophetam etc

Malachiam aperte et in fine
omnium prophetarum de abiectione israel
et vocatione gentium non est mihi
cui voluntas in vobis dicit dominus
exercituum et munus non suscipiam
de manu vestra ab ortu enim solis
usque ad occasum magnum est no
men meum in gentibus et in omni loco sa
crificatur et offertur nomini meo
oblatio munda etc

Incipit prologus beati ieronimi
in epistolas canonicas etc

Non ita est ordo apud grecos qui
integre sapiunt fidemque rectam sectantur
epistolarum septem que canonice nuncupantur
... [illegible]

ipsi ut nimis sic qui non eas a lectione repudiant.

Item prologus eiusdem in epistolam sancti iacobi apostoli etc.

Iacobus qui appellatur frater domini cognomento iustus ut nonnulli existimant ioseph ex alia uxore eum genuisse sed ut autem michi videtur marie sororis matris domini cuius iohannes in libro suo meminit filius post passionem domini statim ab apostolis ierosolimorum episcopus ordinatus unam tantum scripsit epistolam que de septem canonicis est que et ipsa ab alio quodam sub nomine eius edita asseritur licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem. Egisippus vicinus apostolicorum temporum in quinto commentariorum libro de iacobo narrans ait Suscepit ecclesiam iherusalem post apostolos frater domini cognomento iustus multi enim iacobi vocantur hic de utero matris sanctificatus fuit vinum et siceram non bibit nullamque carnem manducavit nec unquam attonsus est nec unctus oleo nec usus balneo cui soli licitum erat ingredi sancta sanctorum siquidem vestibus laneis non utebatur sed lineis et flexis genibus pro populo deprecabatur in tantum ut duritiam camelorum eius genua traxisse credantur. Iosephus autem et clemens dicunt ananus pontifex concilium congregavit et publice compellens iacobum ut dei filium denegaret contradicentem lapidari iussit qui cum precipitatus esset de pinnaculo templi confractis cruribus seminecis expansis manibus ait ignosce illis domine et fullonis fuste percussus interiit. De quo et apostolus paulus dicit alium apostolorum neminem vidi nisi iacobum fratrem domini et apostoli eius crebrius acta testantur. Evangelium quoque quod appellatur secundum hebreos et a me nuper in grecum sermonem latinumque versum est quo et adamancius sepe utitur post resurrectionem salvatoris infert Dominus autem ivit ad iacobum et apparuit ei iuraverat enim iacobus se non comesurum panem ab illa hora qua biberat calicem domini donec videret eum resurgentem a mortuis. Rursusque post paululum afferte ait dominus mensam et panem statimque additur tulit panem et benedixit ac fregit et dedit iacobo iusto et dixit ei Frater mi comede panem tuum quia surrexit filius hominis a mortuis. Triginta itaque annis ierosolimam ecclesiam rexit id est usque ad septimum neronis annum iuxta templum ubi precipitatus est titulum eiusque ad obsidionem titi et ultimam adriani notissimum habuit. Quidam autem e nostris in monte oliveti eum conditum putant sed falsa eorum opinio est.

Alius prologus in eandem epistolam

Iacobus frater domini unam scripsit epistolam ad edificationem ecclesie complementa cuius sententiam tantam sapientie claritate legentibus videtur infundere.

Incipit prologus in epistolis beati petri apostoli etc.

Petrus scripsit duas epistolas que canonice nominantur scripsit autem eas hiis qui ex circumcisione gentium erant que quidam videntur quibusdam esse planiores sed tam profundis replete sunt sensibus ut pateat quo possit perscrutari divine sententie

sensu quasi per breve recapitulationem magna sibi misteria valeant convocari. etc.

Item alius prologus in epistolas beati Petri apostoli etc.

Symon Petrus filius Iohannis provincie Galilee e vico Bethsaida, frater Andree apostoli et princeps apostolorum, post episcopatum Antiochensis ecclesie et predicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderant in Ponto, Galatia, Capadocia, Asya et Bythinia, secundo Claudii imperatoris anno ad expugnandum Symonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram sacerdotalem tenuit usque ad ultimum annum Neronis, id est quartum decimum. A quo affixus cruci martirio coronatus est, capite ad terram verso et in sublime pedibus elevatis, asserens se indignum qui sic crucifigeretur ut dominus suus. Scripsit autem epistolas duas que canonice nominantur, quarum secunda a plerisque eius esse negatur propter stili cum priore dissonantiam. Sed et evangelium iuxta Marcum, qui auditor eius et interpres fuit, huius dicitur liber. Porro alii ... unum actuum eius inscribunt, alius (?) ... predicationis, quartus apocalipsis, quintus iudicium inter apocriphas scripturas reputat. Sepultus Rome in Vaticano iuxta viam triumphalem totius orbis veneratione celebratur. etc.

Incipit prologus in epistolis beati Iohannis apostoli etc.

Iohannes apostolus tres scripsit epistolas, quarum prima officium caritatis commendans tota in amore dei et fraterna dilectione versatur. Secunda quoque eadem scribens dilectionis et caritatis studium denotat esse seductores et abiciendos admonet. Demonstrandum (?) tercia autem Gayo scribit, in qua eum collaudat in studio veritatis et in opere misericordie, et inde notat Diotrepem ... et de Demetrio testimonium perhibet veritatis. etc.

Incipit prologus sancti Ieronimi in epistola beati Iude apostoli etc.

Iudas iacobi frater parvam que de septem catholicis est epistolam reliquit. Et quia a libro Enoc qui apocriphus est assumpsit testimonium, a plerisque reicitur. Tamen auctoritatem iam vetustate et usu meruit et inter sanctas scripturas computatur. Hic autem in Mesopotamia atque in interioribus Ponti evangelizans in Menio (?) urbe ...

Item alius prologus in eadem epistola.

Iudas in hac epistola increpat blasphemantes in populum quosdam impudicos sub exemplo impiorum qui propter superbiam et luxuriam semper eorum ... traditi sunt penis ... eciam ut eos arguit et ... coartetur.

Incipit prologus Eusebii Ieronimi in epistolis sancti Pauli apostoli numero quatuordecim

Primum enim queri solet quare post evangelia que supplementum sunt legis et in quibus nobis exempla et precepta vivendi plenissime digesta sunt, voluerit apostolus epistolas has transmittere. Sed hoc actum (?) videtur ut scilicet in initio nascentis ecclesie novis causis existentibus presentia atque orientia recideret vicia et post futuras excluderet questiones, exemplo prophetarum qui post editam legem Moysi in qua omnia mandata dei legebantur, nichilominus doctrina sua rediviva semper populi comprimere peccata et propter exemplum ... libros etiam ad memoriam transmisere. Deinde queritur cur non plures quam decem epistolas scripserit. Decem sunt enim cum illa que ad Hebreos dicitur, nam reliquie quatuor additi ... speculum ... ostenderet novum non discrepare a veteri testamento ... lege Moysi ... preceptorum decalogi ... epistolis ... et qui ille preceptis ...

BIBLIA SACRA.

351
220